Universidad de Deusto
Biblioteca

D. BERNAR.

Opera.

Tomus I.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

D. BERNARDI
DOCTORIS MELLITISS.
AC PRIMI ABBATIS CLARAEVALLENSIS COENOBII, OPERA,
IN DVOS TOMOS DISTINCTA.

Quibus adiecimus eiusdem Autoris Opuscula: quæ, vt cætera eius scripta, cœlestem, ac diuinam sapiunt eruditionem.

Nunc recèns impressa, accuratissimè recognita, & repurgata: sedulaq; collatione, ad antiquiorum exemplarium fidem, natiuæ integritati restituta.

Cum amplissimis, ac locupletissimis INDICIBVS, vtrique Tomo inseruientibus.

TOMVS PRIMVS.

24546



VENETIIS, M D LXVIII.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI,

DOMINO D. LVDOVICO DE RIE,

EPISCOPO GENVENSI SANCTI EVGENDI IVRENSIS,

Et Albæ Ripæ Abbati clarissimo.

Franciscus Comestor Arneduceus, Edunensis, socius collegij Sorbonæ. S.

QVOD suo seculo verè scripsit Ecclesiastes, pontifex sapientissime, Faciendi libros nullus est finis: id nimis verum esse, hac nostra luctuosissima ætate, magno Reip. Christianæ detrimento experimur. Nam etsi ingenuè fatendum est quàm maximam deberi gratiam iis, qui non minori fide, ac zelo domus Dei, quàm ingenij præstantia, studio, & eruditione, in publicam totius Christianismi vtilitatem, syncerioris doctrinæ libros edunt: tamen cum nouorum librorum tam varia, tamque luxuriosa seges erumpat in lucem hoc tempore, vt iam varietate, ac multitudine laboret sua, dum per speciem doctrinæ salubrioris virulenta dogmata velut inter triticum zizania, confertim pullulant: non mediocriter Reipublicæ Christianæ etiam consulere videntur ij, qui doctorum veterum, & eorum maximè quos merito maiorum gentium nuncupamus, monimentis à situ & squalore vindicandis operam sumunt. Nam neque recentiores absque veterum exacta cognitione, aut inoffense legi, aut omnino intelligi possunt: cum illi si quid piè, si quid eruditè scribunt; id fere ab his mutuentur: & vt iuniores leuibus prælijs videantur præpollere, seniores tamen stataria pugna superiores sunt. Quod admonet vetus illa paræmia qua D. Hieronymus D. Augustino respondet, Bos lassus fortius figit pedem. In his autem maiorum gentium doctoribus haud postremus mihi semper visus est mellifluus ille doctor ecclesiæ Christianæ beatus Bernardus, vt qui iuxta nominis sui augurium, suauissimo doctrinæ suæ fonte irriguam religiosæ sanctitatis nardum nobis odorandam, osculandamque reliquerit: tanta vi suspectas, aut contentiosas doctrinas abigens, sic vbique spirans vigorem euangelicum, vt nusquam non sentias vitam doctrinæ parem. Itaque dum euoluendis eius operibus, eò studiosius incumberem, quo mihi antiquius et fidelius eorum exemplar refertissima illa Sorbonici collegij nostri bibliotheca suppeditabat: incidi primum in epilogum eius libri, cui titulus est De diligendo Deo, in vulgatis codicibus nescio quo modo prætermissum. Deinde in opusculum De amore Dei, ac dignitate amoris diuini, vt lectione dignissimum, ita & quàm minime antehac typis excusum. Quod vbi cum tractatu De diligendo Deo contulissem (nam primum suspicabar titulo tãtum differre) & inuenissem tractatu

quidem dissimilem, stylo autem & eruditione non item præsertim coniecturam styli confirmante, Domini abbatis Spahemensis, & aliorum plurium authoritate: nec non testimonio Godefridi Tilmanni Carthusiæ Parisiensis ex professo monachi, Græcè & Latinè doctissimi. Adhæc habeo in manibus eiusdem authoris sermones duos, alterum De contentione inter ciues Hierusalem & Babylonis, alterum De trinitate, nequaquam pati potui, tales tanti viri fœtus, cum blattis & tineis vixari diutius. Itaque cum de ijs ab iniuria vindicandis cogitarem, rogauit me nobilis illa matrona, sub cuius prælo cætera tũc eiusdem authoris opera erant, vt quàm citissime hoc munere fungerer, nouam æditionẽ admodum procedere, tantum illa opuscula in mora esse. Quæ me causa mouit, vt celeritate quanta potui maxima, transcripta opuscula recognouerim, & typographo excudenda præbuerim. Qua in re nõ ausim polliceri, qualicunque meo studio, nihil resedisse, quod castigatoris manũ posceret. Præsertim cum quibus vsi sumus exemplaria, ita vetusta sint, ita multis locis mutila, vt alicubi singulas dictiones singulis capitalibus literis designent: alibi obliteratis pene situ, ac vetustate literis, & nonnunquam amanuensis incuria suppressis dictionibus, oedipum requirant. Adde quod si quid librariorum indiligentia peccatum est, id præstare non potuimus, qui cum prælo commercij nil habuimus, & ne habere quidem per studiorum nostrorum occupationes potuimus. Hanc igitur qualemcunque pulcherrimorum operum accessionem, tui clarissimi nominis auspicijs, tuoque fauore commendatam, prodire in lucem pluribus de causis voluimus. Primum quod tibi cum Diuo Bernardo sit patria nobilitasq; communis. Deinde quod eius non modo doctrinam, sed & vitæ genus, cultumque religionis, inter cæteros vnicè amplexeris, vir alioqui præter fumosas maiorum imagines amplissimi muneris dignitatem commendatione præstantis ingenij, reconditæ eruditionis, exacti iudicij, grauitatis pari modestiæ coniunctæ, beneuolentiæ in studiosos, iustitiæ in omnes, pietatis in Deum Opt. Max. consequutus: vt non tam titulo, quàm merito tuo præsulem agas Christianæ pietatis propugnatorem acerrimum, ab aulico strepitu, à mundi fastu, & illecebris, ab omni denique ambitione maxime alienum. Accedit eò, quod pro tua in nos singulari & supra omne meritum nostrum, propensa voluntate, nepotem tuum ex sorore Ioachimum à Malano vt natalibus clarissimum, ita & indole generosissimum, nobis in disciplinam tradidisti. Quapropter vt argumento aliquo gratitudinem animi in te mei testarer, hanc qualemcunque operam, dignitati tuæ dicaui. Quam tu pro isto tuo plusquam niueo in nos animi tui candore, æqui bonique consulas. Vale antistes amplissime.

INDICVLVS OPERVM B. BERNARDI
CLARAEVALLIS ABBATIS PRIMI,
QVORVM SERIES DVPLEX EST.

Priorem obtinent quæ illius γνήσια sunt & legitimi partus; posteriorem ea, quibus de auctore non iniuria hactenus controuersum est, etiam si bona horum pars salutarem admodum doctrinam re ipsa promittat, quæ item nomen sui præferunt auctoris. ceu sunt sermones Gilleberti. 48. in partem Canticorum desideratam, aut certè ψευδεπιγραφα. Per nos interim cuiuis licebit suode his frui iudicio.



QVAE citra vllam controuersiã sunt patris huius eximij, ac doctoris Bernardi, à folio 1. extenduntur adusque fol. 53.

Sermones septem, qui de aduentu Domini sunt fol. 1.a

His continenter subtexuimus homilias quatuor in illud Lucæ, Missus est angelus. folio 7.c

Proximè his ordine concurrunt reliqui sermones de tempore. fol. 16.d. & sequen.

In dedicatione ecclesiæ, sermones sex. folio. 129.l

Sermones septemdecim in explanationem psalmi, Qui habitat. fol. 134.K.l. 135.m

Sermones de diuersis argumẽtis. fol. 156.K.l. & sequen.

Sermones quatuor exhortatorij de altitudine cordis. fol. 188.c

Sermo protrepticus ad milites templi, complectens capita. 13. 191.m

Sermo item de conuersione ad clericos continens capita 31. 197.m

Sermones parui numero 66. 204.K

De donis spiritus sancti, tractatus, complectens septem capita. 223.c

Eiusdem B.P. sententiæ formandis moribus accommodæ. 224.K

Sermones in Cantica. 86. hi a col. 1. fol. 236. se extendunt ad folium vsque 2. tom. 2. Morte præuentus non absoluit cœptam explanationem, cuius vicem dein suppleuit non malus auctor D. Gillebertus abbas de Hollandia in Britannia maiore, siue Anglia, idque sermonibus. 48.

Epistolæ numero 351. fol. 2. to. 2. b.

Libri quinque de consideratione ad Eugenium ex discipulo pontificem maximum. folio 127.K. to. 2

De gratia & libero arbitrio, tractatus. folio 147.K. to. 2

De præcepto & dispensatione. 155.b. to. 2

De diligendo Deo ad Haymericum Cardinalem. 164.K. to. 2

De duodecim gradibus humilitatis, & totidem superbiæ cum humilitate ἐναντίας pugnantis, cum retractatione præuia. folio 171.i. to. 2

Apologia eiusdem ad Gulielmum abbatem. folio 180.f. to. 2

Dialogissimus Petri cum domino Iesu, proponentis: Ecce nos reliquimus omnia. folio 186.d.e.f. to. 2

Quæ series altera complectitur, sunt hæc.

De vita solitaria ad fratres de monte Dei. folio 197.c. to. 2

Meditationes. 211.h. to. 2

De interiori domo. 218.d. to. 2.

De ordine vitæ. 233.l. to. 2

Scala claustralium. 239.f. to. 2

Formula honestæ vitæ. fol. 242.l. to. 2. De hac quoque sub calcem totius operis nonnihil admouimus. En habes. 248. co. 4. t. 2

Notabile documentum eiusdem argumenti. folio 243.d.e. to. 2

Speculum monachorum. 144.h. to. 2 è S. Crucis cœnobio.

Sermones aliquot, qui adscribebantur Bernardo. 244. 2. to. 2

Inter hos habes alterum sermonem de cœna Domini. 258.c. to. 2

De conscientia liber proximè his subiungi-

tur, qui antea excusus non fuerat. folio 293.b.to.2
Sermo de S. Andrea. 297.to.2. alter item de S. Nicolao. 299.to.2. è S. Crucis collegio habita.
Hypographe, siue descriptio Clarævallis. ibidem. i.
Epistola Bernardi Sylvestris. 301.f.to.2
Sermones Gilleberti in Cantica. inseruimus in calce primi Tomi. 360.a.to.1
De lamentatione virginis Mariæ. 304.to.2
Doctrina B. Bernardi. 305.a.to.2
Homelia de duobus discipulis eumbus in Emaus. 306.i.to.2
Secundum hæc, duplicem subijcimus appendicem. De priore admonuimus prima epistola quam habes fol. 312.to.2. Ea continentur hæc.
è Sorbona. Libellus de amore Dei. 312.b.to.2
Libellus de natura & dignitate amoris diuini. 316.c.to.2
Sermo de passione Domini. 324.K.to.2
priùs excusus. Liber de passione Domini, super illud. Ego sum vitis vera, complectens capita 46. folio 328.i
è Cartusia. Rhythmica oratio ad vnum quodlibet membrorum Christi patientis, & à cruce pendentis. 360.i.to.2
Iubilus in commemorationem dominicæ passionis, qui & rhythmica constat modulatione. 362.i.to.2
Oratio rhythmica ad dominũ Iesum Christum, eiusque virginem matrem. folio 363.b.to.2.76
Prosa rhythmica modulatione excurrens, in laudẽ dominicæ natiuitatis. 364.g.to.2
Confessionis priuatæ formula. ibidem
Ad sororem modus bene viuendi. 365.c.t.2
De conscientia libellus alter. 399.c.t.2
En huic quam primi dedimus, apprimimus & alteram ab exemplo vno Venetæ editionis superiore anno emissæ partim desumptam, partim corrogatam ex archiuis Cartusiæ, ac Cœlest. norũ Parisiensium, & in publicũ vsum expromptam. Vtramque appendicem sedulò recognouit, & pro cuiusque loci ratione, annotatiunculis ceu stellulis illustrauit Godefridus Tilmannus Cartusiæ Parisien. monachus. Hac verò postrema appendicẽ continentur.
Ad gloriosam virginem Mariam deprecatio. 403.b.to.2
De miseria humana. 404.m.to.2
De pugna spũali sermo tertius. 406.K.t.2
De duodecim gradibus humilitatis ex regula D. Benedicti. 406.2.to.2.
Sermo in dominica infra octauam epiphaniæ. 407.h.t.2
In cœna domini sermones. fol. 412.m.t.2
Homilia super verbis domini, Simile est regnum cœlorum homini negociatori, &c. folio 433.f.to.2.
Epistola ad quendam, quid à nobis requirat Deus insinuans. 434.l.to.2
Super Salue regina meditatio. 435.c.to.2
In aduentu domini de vndecim oneribus sermo. 437.f.to.2
Horum operum calci subiecimus, Coronidis vice, vitam imprimis Sancti Malachiæ episcopi, auctore B. Bernardo: dein eadem opera, per prælum attexuimus & huius eximij doctoris vitã quinque comprehensam libellis. Primi auctor scribitur Gulielmus is, qui ex abbate S. Theodorici, se in disciplinam monasticam dedidit Signiaci, aut quod alij malunt, in Claraualle sub S. viri magisterio.
è Cœnobio Cœlestinorum Parisien.

INDEX SENTENTIARVM
VETERIS, AC NOVI TESTAMENTI,

A beato Bernardo in suis sermonibus, ac tractatibus expositarum, secundum ordinem librorum, capitulorum, atque psalmorum, ad literas alphabeticas, vbique adaptatus.

EX LIBRO GENESEOS.

Genesis j.  Terra autem erat inanis & vacua. folio 213.a.t.1.
Diuisit lucem a tenebris. 53.m.t.2
Faciamus hominẽ ad imaginem, & similitudinẽ nostram. 52.K.& 53.i.ibi, Denique, & 151.f.& 250.c to.1. & 151.211.i.to.2.
Formauit igitur dominus hominem de limo terræ. 182.f.g
Inspirauit i faciẽ eius spiraculũ vitæ. 340.K
Plantauerat autem dominus Deus paradisum voluptatis à principio 233.c. Paradisorum. & 201.c.
Fluuius egredichatur de loco voluptatis, qui diuiditur in quatuor capita. 232.l
Tulit ergo dominus Deus hominem in paradiso voluptatis, vt operaretur, & custodiret illum. 59.m. & 158.m. & 188.b.t.1
Nihilominus. 190.K.to.2.
Ex omni ligno paradisi comede, de ligno autẽ scientiæ boni & mali ne comedas. 31.K
In quacunque enim die comederis ex eo. folio 146.m. Siquidem 194.i
Adduxit dominus animalia ad Adam, vt videret quid vocaret ea. 43.c
Immisit dominus Deus soporem in Adam. folio 43.c
Relinquet homo patrem & matrem. folio 355.i. Denique.
iij. Serpens erat callidior cunctis. 3.d. Deprehensa 174.c. & 166.m. Denique primos.
Nequaquam moriemini. 3.d. 26.h. & 174.d
Eritis sicut dij, scientes bonum & malum. folio 1.c.d. & 26.g.
Vidit mulier lignũ. 52.l.& 166.m.& 176.d
Abscondit se Adam & vxor eius. 181.K. Deditq; viro suo, & 106.f. Prima. Ibidem. f. Propterea, & g. Iam vero.
Cumque cognouissent se esse nudos, consuerunt folia ficus. 161.g. Sed heu me.
Vocem tuam domine audiui in paradiso, & timui. 25.m. Olim. 52. K.m
Mulier, quã dedisti mihi. 8.c. 53.h. & 101.i & 109.K.& 159.d.t.2.
Inimicitias ponam inter te & mulierem. 9.f
In dolore paries filios. 12.d
Pro eo quod obedisti voci vxoris tuæ. 211.d
Terra es, & in terram ibis. 120.g
Emisit eos de paradiso. 107.m. Miseri, & 190.K.to.2.
Cherubin collocauit. 119.l
Si recte offers, & recte non diuidis, peccasti. iiij. 269.c
Sub te erit appetitus eius. 47.c
Nunquid custos fratris mei sum ego? 81.m
Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam mereat. 247.a.& 322.i.t.1.& 196.i.198.i
Nolite ergo. to.2.
Pœnitet me fecisse hominem. 53.d vj.
Non permanebit spiritus meus in homine. folio. 104.d
Proni sunt sensus hominis in malum. folio 279.f. & 299.m. viij.
Egredere de terra tua, & de cognatione tua. 162.m. & 243.g.to.2. xij.
Suspice cœlum, & numera stellas. 121.i. Siquidem. xv.
Tolle filium tuũ, quẽ diligis Isaac. 295.a.t.2 xxij.
Sic & olim. & 123.i. Domine, inquit.
Vestibus Esau valde bonis induit Rebecca Iacob. 230.i xxvij.
Vox quidem vox Iacob est, manus autem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

manus sunt Esau. 276.b
Statim vt sensit vestimentorum eius fragrantiam. 193.d
Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni. folio 303.K
Det tibi de rore cœli, &c. In pinguedine terræ, & in rore cœli, &c. 213.a
xxviij. Num vnam tantum benedictionem habes pater? 196.i.t.2.
Vidit Iacob scalam. 193. Vidit. 105.h. Vidit scalam. 172.l
Illud quoque 191.l.m.to.2.
Terram, in qua dormis tibi dabo. 226.i.
Vere dominus est in loco isto. 134.h
Non est hic aliud, nisi domus Dei. 133.d.
Si decreuerit.
xxx. Vere locus iste sanctus est. 182.d
xxxij. Cras mihi respondebit iustitia mea. 22.f.t.1 & 197.a.t.2.
Ecce vir luctabatur cum Iacob vsque mane. folio 103.h
Tetigit neruum fœmoris eius. 175.t.2.l.g. quàm.
Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. folio 349.l. Et sanctus.
xxxiiij. Egressa est Dina, vt videret filias illius regionis. 176.c.t.2. Dina.
xxxvij. Fecit Iacob filio suo Ioseph tunicam talarem. 181.l. Non sum.
Audite somnium meum. 177.l. Sic Ioseph.
xxxix. Ecce dominus meus ignorat quid habeat in domo sua. 142.b.t.2.
Nō est in omnibus bonis domini mei, quod in mea non sit potestate. 251.i.
xl. Positus est Ioseph in carcerem. 195.c. Tres in carcere.
Memento mei, cum bene tibi fuerit. 6.a
xlij. Furtim sublatus sum de terra Hebræorum. folio 1.f
xliij. Fames coegit Israel intrare in Aegyptum. folio 213.b
xlviij. Erumpebant lachrymæ. 249.i
xlix. Dominus, qui pascit me à iuuentute meâ. folio 337.c.f.
Ruben primogenitus meus non crescas, quia ascendisti cubile patris tui. 182.f.g

Ex libro Exodi.

Exodi.2 Filia Pharaonis vocauit nomen eius Moyses, dicens: De aqua tuli eum. 67.m
iij. Vadam, & videbo visionem hanc magnam. folio 99.c
Solue calciamentum de pedibus tuis, locus enim, &c. 199.c. Solue.
Educam populum meum de terra illa, in terram bonam. 294.c. Moysc.
Ego sum qui sum. Et qui est, misit me ad vos. 253.c
Qui est misit me ad vos. 143.m.t.2 v.
Deus Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum. 86.g
Paleę nō dabuntur vobis, & reddetis. 201.a vij.
Hinc
Induratum est cor Pharaonis. 128.m.t.2
Deuorauit virga Aaron virgas Magorum. viij. folio 72.c
Digitus Dei est hic. 49.g.to.2. Digitus. x.
Vbicunq; Israel erat, lux erat. 340.m. Nam. xij.
Os non comminuetis ex eo. 162.a xiiij.
Quid clamas ad me? 154.K
Erat eis aqua quasi murus à dextris, & à sinistris. 187.a.to.2 Nimirum.
Fugiamus Israelem, dominus enim pugnat contra nos. 294.a xvj.
Hodie scieris, quia veniet dominus, & mane, &c. 19.g xvij.
Manus Moysi erant graues. 280.c. Nō pari. xxij.
Sedit populus māducare & bibere. 69.m.t.2
Dimitte me, vt irascatur furor meus. 280.b
Moysi. 91.d. Peccat.
Si dimittis, dimitte: alioquin dele me de libro, &c. 40.c. to.2. An non. 249.K

Ex Leuitico.

OMne quod habet pennulas & squamas. folio 105.m Leuitici
Mulier, quæ suscepto semine pepcrit filium, 11. & immunda erit. 42.f 12.
Sanctificamini hodie, & estote parati. 22.c

Ex libro Numerorum.

LOcuta est Maria & Aaron contra Moysen propter vxorem Aethio. 294.c Numer. 12.
Erat Moyses vir mitissimus super omnes homines. 249. K. 40.a.b. to.2.
Virga Aaron sequenti die inuenta est germinasse. 9.g xviij.
Moriatur anima mea morte iustorū. 140.l. xxij.
Vbi est thesaurus. & 262.h.

Ex Deuteronomio.

AVdi Israel, dominus Deus vester, Deus vnus est. 97.i Deut. 6.
Diliges dominum Deum tuum ex toto corde, &c. 177.l. 261.l.t.1.& 164.K.& per totum tractatum. & 168.K. 169.F.to.2
Ego puto.
Maledicta sterilis in Israel. 12.d.e vij.
Vt sugeret mel de petra. 78.g. Quàm dul xxxij.
citer.
Vtinam saperent & intelligerent. 83. c. 114.m.to.2. O vtinam.

Ex libro

Ex libro Iosue.

Iosue.15. IEbuzeum habitatorē Hierusalē nō potuerunt filij Iuda delere. 318.l. Velis nolis.

Ex libro Iudicum.

Iud.6.f QVid Gedeonis vellus significet. 9.h Cœlesti rore area rigatur. 101.i
Moriatur anima mea cum Philisthiim, ait Sampson. 156. G.t.2 Vnde.
xx. Peccauit Beniamin, accinguntur reliquæ tribus ad vltionem. 130. E. Peccauit.

Ex primo Rerum.

1.Re.2. SI peccauit vir in virum, placari ei potcrit Deus. 158.G.to.2. Si peccauerit.
iij. Loquere domine, quia audit seruus tuus. 176.D. Loquere.
xv. Melior est obedientia, quàm victimæ. 260.F. Nam illam.
Quasi peccatum hariolandi est, repugnare. 66.D. 287.E.F. Nam qui. & 159.B.to.2 Denique.
Quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. 66.D. 187.E.F. Nam qui.
xvj. Homo videt in facie, Deus in corde. 45. G.to.2.
Inueni hominem secundum cor meum. 324.H. Absit.
Peccaui, sed nunc honora me. 256.F. Nunquid. 196.K.to.2. An non idem.
Lugebat Samuel Saul. 249.l. & 14.K.t.2.
xvij. Stans Goliath, clamabat aduersus phalangas Israel. 84. m

Ex secundo Regum.

2.Re.1. MOntes Gelboe, nec ros, nec pluuia descendat super vos. 312.f
vj. Ludam, & vilior fiam. 146.c
xvj. Semei per iugū montis maledicebat Dauid 288.A. Quamobrem.

Ex tertio Regum.

3.Re.3. NEc mihi, nec tibi sit, sed diuidatur. 25.i. Et tu quidem. Timuit Helias Iezabel, & surgens abijt. 221.d
xix. Neque melior sum, quàm patres mei. 48. A.t.2. Aut si.
Hodie cibus allatus est ab angelo. 137.C. Heliæ.

Ex quarto Regum.

4.Re.2. ORo domine, vt fiat spiritus tuus duplex in me. 71.L.76.f
Ascende calue, ascende calue. 194.g
iiij. Stetit oleum. 71.B.75.A. Vel certe.
Tolle baculum tuum. 254.H.i
Incubuit Helisęus sup puerū. 255. K.& m
Helisęus mortuum suscitauit. 62.d
Erat autem fames in terra, & filij prophetarum habitabant cum Helisęo. 221.f v.
Vade, & lauare septies in Iordane. 65.a
Nūquid meliores sunt fluuij Damasci. 194.f

Ex secundo Paralipomenon.

OIuda, & Hierusalem nolite timere, cras 2. Par. egrediemini. 17.K.M. & 18.b 20.

Ex libro Iob.

NVdus egressus sum de utero matris meę. 133. L.t.2.
Vidi stultum firma radice. 114. M.to.2. Iob.1.
Homo nascitur ad laborē. 157.H.& 190.h v.
In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. 181.h
Visitans speciē tuā, non peccabis. 205.I. to.2 vj.
Quæ prius nolebat tangere anima mea. vij. 128.M.t.2
Militia seu tētatio est vita hominis super terrā. 156.K. 228.G. 18.F.to.2. Si inquā.
Si dormiero, dicā, quando cōsurgā. 306. D. 316. l
Quid est homo, quia magnificas eum. 133. M. Quid est homo. 33.M. Domine quid est. & 131.H.I.to.2. 133.C.
Cur non tollis peccatum meum. 170. A.B. to. 2. Aut quid apponis erga eum cor tuum. 149.d
O custos hominū, quare posuisti me contrariū tibi. 353.G.& 112.G.O custos. 131. C.to.2. Quare 187.L.to.2. O custos.
Indica mihi, cur me ita iudices. 285.g
Vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. 188.E. Cum cœperint. x.
Vtinam taceretis, vt putaremini esse sapientes. 46.B.to.2. Stultus. xiij.
Homo natus de muliere 59.G.et 133.l.t.2. xix.
Si ignoraui, mecum erit ignorātia mea. 257. M. Et siquid.
Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei. 113.K. Miseremini.
In carne mea videbo Deum saluatorē meū. 142.M. Ob hanc. & 276. A. Vnde ergo.
Ducūt in bonis dies suos, et in pūcto ad infernū descendunt. 213.to. 2.H. Quis putas. xxi.
Paut sterilem, & quæ non parit & viduæ non bene fecit. 183.A.t.2 xxiiij.
Beati misericordes.
Oculus fui cęco, & pes claudo, pater eram pauperum. 249.i xxix. xxx.
Frater fui draconū. 304.F. Non mediocris. xxxj.
Si oscultātus sum manū meā ore meo, quę est iniquitas maxima. 239.L. & 277.F. Ne quæras.
En venter meus, quasi mustum absque spiraculo. 178.C.to.2 xxxij.

Ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex psalterio.

Psal.j. Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum. 213.c
Sed in lege domini voluntas eius. Ibidem.f
Et erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus. 49.c.229.c
Et folium eius non defluet. 325.c. Videt.
ij. Astiterũt reges terrę 97.g.h.i.K & 340 K.l
iiij. Filij hominũ vsquequo graui corde. 73.m. 172.b.
Irascimini & nolite peccare. 297.g.34.i.t.2
Signatum est super nos lumen vultus tui domine. 53.l.to.2. Quid item.
vj. In pace in idipsum, dormiam & requiescam. folio 109.h.308.i
viij. Domine, ne in furore tuo arguas me. 334.l. Domine, ne.
Quid est homo, quòd memor es eius. 149.c Tu quis.
Minuisti eũ paulominus ab angelis. 103. m 361.a. Transilijt. 341.i.
ix. Propter quid irritauit impius Deũ. 255.c
Vide quoniam laborem & dolorem considerasti. 60.a
Cognoscetur dominus iudicia faciens. 61. a. t.2. Cognoscetur. 174.d.t.2. Cognoscetur
Laudatur peccator in desiderijs animæ suæ. folio. 41.h.to.2
Inclinabit se, & cadet. 339.h
Dixit impius in corde suo, non requiret. folio 190.f.t.2. Odibilis.
x. Dominus interrogat iustum, & impium. folio 230.K. Tribus.
Qui autẽ diligit iniquitatem, odit animam suam. 198.f At forte.
In circuitu impij ambulant. 156.a. In circuitu. 167.g.t.2. Si ita. 191.a.t.2. Cæterum.
xiij. Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. folio. 214.h
Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt. Ibidem.i
Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. ibidem.K
Contritio, & infœlicitas in vijs eorum. folio 147.c
xiiij. Domine, qui habitat in tabernaculo tuo. folio 180.d
Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus. 51.c Certum.
xv. Multiplicatę sunt infirmitates eorũ. 214.K
Delectationes in dextera tua vsque in finem 308.i. 156.B. Et nunc.
Notas mihi fecisti vias vitæ. 82.g. Gloriosa. & i.
Adimplebis me lætitia cum vultu tuo. 158.a Quoniam.
Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. 289.h
Inimici mei, animam meam circundederunt. 216.g.t.2 xvj.
Diligam te domine, fortitudo mea. 167.c.t.1 xvij.
Ascendit fumus in ira eius. 229.h. Fumus.
Volauit super pennas ventorum. Ibidem. Ambulat.
Tenebrosa aqua in nubibus aeris. folio 38.e Et fortasse.
Eripuit me de inimicis meis fortissimis. 25.a
Cum sancto sanctus eris. 102.c. & 163.g. & 335.d.18.K. to.2. Alioquin.
Cum viro innocente, innocens eris. 18.f.t.2
Quoniam in te eripiar à tentatione. 142.K
Populus, quem non cognoui, seruiuit mihi. 214.m
Filij alieni mentiti sunt mihi. 350.c
Dies diei eructat verbum. 102.c.
In sole posuit tabernaculum suum. 241. K. xviij.
Et ipse tanquam sponsus, procedens de thalamo suo. 38.e
Lex domini immaculata, conuertens animas. 13.a.t.2. 129.c.t.2. 170.l.m.t.2.
Timor domini. 170.l.m.t.2
Delicta quis intelligit. 284.c
Hi in curribus. 52.K. Et vide. 231.d. Quatuor. 132.b. in scriptura. xix.
Quoniam præueniisti eum in benedictionibus dulcedinis 214.l. & 167.d. Tu ergo. to.2. xx.
Sicut aqua effusus sum. 254.c xxj.
Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. 189.d. Parcitur. xxij.
Deduxit me super semitas iustitiæ. 182. d. to.2. Intelligens.
Calix domini inebrians. 323.a
Quis ascẽdet in mõtẽ domini. 183.a. 210.h xxiij.
Hæc est generatio quærentium dominum. folio 188.i
Vias tuas demonstra mihi. 285.g xxiiij.
Vniuersæ viæ domini misericordia & veritas. 148.h
Vide humilitatẽ meam, & dolorem meum. folio 192. l. to.2. Oportet.
Domine, dilexi decorem domus tuæ. 302.g xxv. Domine dilexi.
Quoniam abscondit me in tabernaculo suo xxvj. in die malorum. 137.d
Et nunc exaltauit caput meum. 228.i
Circuiui, & immolaui in tabernaculo eius. folio 75.a

Credo

Credo videre bona domini, in terra viuentium. 142.l
xxix. Concidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia. 71.a
xxx. Obliuioni datus sum, tanquam mortuus à corde. 265.d
Factus sum tanquam vas perditũ. 50.l. Ego.
Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine. 109.K.
xxxj. Beatus vir, cui non imputabit dominus peccatum. 51.d
Conuersus sum in ærumna mea. 304.d
Tu remisisti impietatem peccati mei. 341.f Audi denique.
Pro hac orabit ad te omnis sanctus. 341.f. Tu iuquit. & 25.c.t.2. Pro hac.
xxxiij. Audiant mansueti, & lætentur. 268.m
Accedite ad eum, & illuminamini. 282. a. Propterea.
Gustate, & videte, quoniam suauis. 101.f. Et fructus 105.m.
Timete dominum omnes sancti eius. 112.c
Quis est homo, qui vult vitam. fol.154.c Quis est homo.
Multæ tribulationes iustorũ. 162.l.& 217.l. to.2. Eripe.
Mors peccatorum pessima. 52.c.& 114. c. & 215.b. & 217.d.
Iuxta est dominus his, qui tribulato sunt corde. 19.a. to.2
xxxiiij. Iudica domine nocentes me. 258.d. In cœlo. Domine, quis similis tibi. 334.m. Domine.
xxxv. Iustitia tua sicut montes Dei. 116.a. 172.c
Expulsi sunt, nec potuerunt stare. 357.m.
xxxvj. Delectare in domino, & dabit petitiones cordis tui. 47.c.g
Cum ceciderit iustus, non collidetur. 136.f
Quoniam tanquam fœnum velociter arescunt. 511.m.to.2
Declina à malo, & fac bonum. 76.K. 200.l. 213.b.
Adiuuabit eos dominus. 145.d. Denique.
xxxvij. Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices. folio 258.K
Cor meum conturbatum est, dereliquit me. folio 97.c Hæc igitur.
Amici mei, & proximi mei. 347.g. Vigilarent.
xxxviij. Thesaurizat, & ignorat cui congregabit ea. fol. 350.f. Veruntamen.
Vt sciam quid desit mihi. 132.c. t.2. Rara.
Quoniam aduena ego sum apud te. 179.a. Familiaris.
xxxix. Expectans expectaui dominum. 332.m. Expectans.
Dominus sollicitus est mei. 78.g. Quàm dulciter.
Beatus qui intelligit super egenum. 68.a.t.2 xl. Et vere.
Transibo in locum tabernaculi. 278.b xlj.
Ad meipsum anima mea conturbata est. folio 291.g
Abyssus abyssum inuocat. 95.d. Caro. & 53. l.to.2. Sic abyssus.
Eructauit cor meum verbum bonum. 331.f xliiij.
Speciosus forma præ filijs hominum. 105.m & 336. b
Propter veritatem & mãsuetudinem. 335.h Non solum.
Vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ. folio 256.h.i
Audi filia, & vide. 12.m.& 21.l
Concupiscet Rex decorem tuum. 358.d Denique.
Vacate & videte, quoniam ego sum Deus. xlv. 97.d. & 157.h. & 158.b. & 129. h.to.2.
Psallite Deo nostro, psallite. 243.g
Suscepimus Deus misericordiam tuam. 41.a xlvij.
Homo cum in honore esset. 139.c.& 289. g.h.i.K.& 353.l.& 51.a. to.2 xviij.
Comparatus est iumentis insipientibus. folio 186.h. An vero.
Et similis factus est illis. 353.l
Sicut oues in inferno positi sunt. 172.b
Immola Deo sacrificium laudis. 251.b xlix.
Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. folio 269.a.b.c. Vtilissime.
Existimasti inique quòd ero tui similis. folio 353.l. Et item.
Inuoca me in die tribulationis. 368.a.t.2
Arguam te, & statuam contra faciem tuam. fol. 182.g.to.2. Arguam. & 195.d.to.2.
Sacrificium laudis honorificabit me. 243.h.
Miserere mei Deus, secundùm magnam. l. folio 167.f
Asperges me domine hyssopo. 300.d
Auditui meo dabis gaudium. 277.c
Ne proijcias me à facie tua. 79.a
Cor contritum & humiliatum, Deus non &c. 315. b. Nec dubium. 25.f. to.2. Non despicit.
Benigne fac in bona voluntate tua. 104.b lij.
Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. liij. folio 214.h
Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ. folio 140.h
Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. 309.c

Descendant

Descendant in infernum viuentes. 199.c. to.2.c. Descendant.
Viri sanguinum & dolosi, non di. 158.c
lvj. Lingua eorum, gladius acutus. 170.c
lvij. Lætabitur iustus, cum viderit vindictam. folio 143.f. Lætabitur.
lviij. Deus ostendit mihi super inimicos meos. folio 121.f.to.2. Non sunt.
lxj. Nonne Deo subiecta erit anima mea. 278.d & 235.K.
Vani filij hominũ, mendaces si.ho.16.f.t.2. Sedet. & 401.i. Sunt enim.
Semel locutus est Deus. 161.g. Semel.& 214.h. Semel.
Duo hæc audiui, quia potestas. 165.g.to.2. Oportet.
lxij. Sitiuit anima mea. 6.b. Sitiuit
In terra deserta. 228.l. & 231.c. Quadrifariam.
Vt videre virtutem tuam, & gloriam tuam. folio 5.g.h. Et item.
lxv. Terribilis in consilijs super. 201.m. Plane.
Transiuimus per ignem & aquam. 114.c Transiuimus.
lxvij. Iter facite ei, qui ascendit super oc. 174.b
Terra mota est, etenim cœli. 55.K.to.2. Terra.
Cœli distillauerunt. 77.2. Hodie.
Pluuiam voluntariam. 84.K. Pluuiam.
Si dormiatis inter medios cle. 5.d. Sint. & 309.K. Si dormiatis.
Posteriora dorsi eius. 322. l. Sed interim.
Mons coagulatus, mons pinguis. 184.e.f. Vt quid.
Præuenerunt principes coniuncti. 242. f. & 41.g. to.2.
Principes Iuda duces eorum. 243.h
Psallite Deo, qui ascendit super cœlũ. 274.m
Ecce dabit voci suæ vocem virtutis. 319.c Etsi.& 28.h. to.2. Manent.
Mirabilis Deus in sanctis suis. 129.m. Mirabilis.& 151.l. Si qua.
lxviij. Infixus sum in limo profundi. 21.l.
Et placebit Deo super vitulum nouellum. folio 229.g. Vituli.
lxix. Auertantur statim erubescentes. 35.c. to.2.
lxx. Deus meus eripe me de manu peccatoris. folio 353.h. Quis me eripiet.
Introibo in potentias domini. 144.h. Introibo. & 14.g. to.2. Introibo.
lxxj. Deus iudicium tuum regi da. 341.g
Iudicabit pauperes populi, & sal. 257.c. Iucundum.
Replebitur maiestate eius omnis terra, folio 111.K.& 116.c
Mei autem pene moti sunt pedes. 95.b.t.2. lxxij. Vobis audeo.
In labore hominum non sunt, ideo tenuit eos superbia. 157.i.& 267.c.& 187.d.t.2. & 190.h.t.2. In labore.
Transierunt in affectum cordis. 358.c
Ad nihilum redactus sum, & nescivi. 161.c. Vere.
Quid enim mihi est in cœlo. 164.c
Mihi autem adhærere Deo bonum est. folio 161.c. Mihi.
Deus autem Rex noster, in secula operatus lxxiij. est salutẽ. 77.d. Et tunc. & 344.a. Tunc.
Cum accepero tempus, ego iustitias. 314.f. lxxiiij. 120.l.to.2. Quòd si.
Calix in manu domini, vini meri. 140.m
Factus est in pace locus eius. 224.K lxxv.
Dormierunt somnum suum. 51.m. to.2. Dormierunt.
Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi. 323.f.
Renuit consolari anima mea. folio 278.m. lxxvj. Item eum.
Turbatus sum, & non sum locutus. 279.g
Hæc mutatio dexteræ excelsi. 12.f. to.2.
Memor fui Dei, & delectatus sum. 183.K. Qui sursum. 212.i
Tu es Deus, qui facis mirabilia. 251.l. Si.
In mari via tua. 241.l. In mari.
Vestigia tua nõ cognoscentur. 342.c. Sed nec.
Spiritus vadens, & non rediens. 356.b
Et obliti sunt benefactorum eius. 248.b lxxvij.
Et occidit in grandine vineas eorum. 325.b Et occidit.
Appare coram Effraim Beniamin. 24.f. lxxix.
Sumite psalmum, & date tympanum. folio lxxx. 183.l.t.2.
Cibauit eos ex adipe frumenti. 343.g. Audi.
Quam dilecta tabernacula tua. folio 109.l. lxxxiij. & 132.e. Illam.& 215.b.& 206.a.to.2.
Beati qui habitant in domo tua domine. folio 130.d. Beati.
Beatus vir, cuius est auxilium abs te. 96.l. Ascendunt. & 164.d.
Ibunt de virtute in virtutem. 225.f. Ibunt.
Audiã quid loquatur in me. 164.c.& 284.b lxxxiiij.
Vt inhabitet gloria in terra nostra. 51.d.h
Misericordia & veritas obuiauerũt sibi. 89.f
Ecce dominus dabit benignitatem. 318.i. Dominus.
Iustitia ante eum ambulabit. 316.g
Gloriosa dicta sunt de te. 213.K.t.2 lxxxvj.
Quia repleta est malis anima mea. 75.l. lxxxvij.

lxxviij. Misericordias domini in æternum cantabo. 86.k
Domine in lumine vultus tui. 88.h.& 178.g.
Quoniam gloria virtus eorum tu es. 88. h.
Quis est homo, qui viuet, & nõ videbit mortem? 340.l. Itaque.
lxxxix. Mane sicut herba transeat. 8.i. Mane.
Lætati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti. 333.c
xc. Qui habitat in adiutorio altissimi. 134.k. & cõsequẽter expositio totius psalmi in septendecim sermonibus ab ipso. 134. vsq; ad. 154. Ea tamen quę sequuntur etiam reperiuntur exposita extra eiusdem psalmi expositionem.
Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero. 166.i.to.2
A timore nocturno, à sagitta volante in tenebris, ab incursu & dæmonio meridiano. 287.f.g.h.
Cadent à latere tuo mille. 56.c
Cum ipso sum in tribulatione. 113.h. Ita.
xcj. Iustus germinabit sicut lilium. 303.a
Quoniã rectus dominus Deus noster. 289. c. Rectus.& 350. d. Nempe.
xcij. Dominus regnauit, decorẽ induit. & 136. d.to.2
Domum tuã decet. 302.b.& 130.e. Cæterũ.
xciij. Beatus homo, quem tu erudieris domine. 228.k. Nostræ.
xciiij. Quadraginta annis. 197.c
xcv. Confessio & pulchritudo in conspectu eius. 226.i.& 57.i.to.2
xcvj. Ignis ante ipsum præcedet. 282.c.& 316.i
xcvij. Cantate domino canticum nouum, quia mirabilia. 71.i. Venit.
xcviij. Honor regis, iudicium diligit. 4.m
Deus tu propitius fuisti eis, & vlciscẽs. 297.h
c. Misericordiam & iudicium cantabo tibi domine. 242.c. Proinde.
Superbo oculo, & insatiabili corde. 7.g
cj. Ossa mea, sicut cremium aruerunt. 162.b
Cinerem tanquã panem manducabã. 337.f
Mutabis eos, & mutabuntur, tu aũt idẽ. 163.g
cij. Longanimis, & multum misericors. 245.l
Qui replet in bonis desiderium tuũ. 167. i.t.2
Misericordia domini ab æterno, & vsque in æternum. 153.k. Audiat.to.2
ciij. Extendens cœlum sicut pellem. 274. k. Extendens.
Qui emittis fontes in conuallibus. 21.a
Hoc mare magnum, & spaciosum manibus. 187.l
Emitte spiritum tuum, & creabuntur. 71.c
Quærite faciem eius semper. 355.a ciiij.
Ferrum pertransijt animam eius. 322. k
Visita nos in salutari tuo. 231.e. Modis. cv.
Dixit, vt disperderet eos. 314.k. Dixit.
Errauerunt in solitudine in inaquoso. 82. cvj. k.& 156.l.m
Viã ciuitatis habitaculi non inuenerũt. Ibid.
Paratum cor meum Deus, paratum cor meum. cvij. 45.c.& 215.c
Operiantur sicut diploide confusione sua. cviij. 354.b. Quia.
Dixit dominus domino meo, sede. 346.m cix.
In splendoribus sanctorum ex vtero ante luciferum. 102.c
De torrente in via bibet. 231.c. Quinque.
Magna opera domini. 26.c cx.
Dispersit dedit pauperibus. 117. d.e.to.2 cxj.
Quis sicut dominus Deus noster, qui in cxij. altis habitat? 116.f
In exitu Israel de Aegypto. 229.b cxiij.
Conuertere anima mea in requiem tuam. cxiiij. 108.d.e.& Ibidem.i.124.h
Credidi pp quod locutus sum. 174.m.t.2 cxv.
Omnis homo mendax. 174.b. to. 2. Quid.
Quid retribuam domino. 86.k. Quid enim. & 166.c. Quid retribuam.
Preciosa in conspectu domini. 114.c. & 123. l.& 210.m.& 50.d.to.2
Impulsus cuersus sum, vt caderem. cxvij.
In via testimoniorum tuorum delectatus cxviij. sum. 316.e. In via.
Dormitauit anima mea præ tædio. 284.a
Viam iniquitatis amoue à me. 172. b. to.2
Cantabiles mihi erant iustificationes tuæ. 237.g
Bonitatem & disciplinã. 64.g. Samaritanus.
In veritate tua humiliasti me. 173.i. Nempe. & 291.f. Nonne.
Super omnes docentes me intellexi. 79. m. Gaudeo.
Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum. 315.e. Etenim.
Cõfige timore tuo carnes meas. 279.i. Vide.
Intellectum da mihi, & viuam. 340.d
Pax multa diligentibus legem tuam. 178. c.
Erraui sicut ouis, quæ perijt. 356. b. Audi.
Sagittæ potentis acutæ. 228.m.& .a cxix.
Leuaui oculos meos in montes. 43.l.to.2, i.k. Quis enim.
Non dormitabit, neque dormiet, qui custo- cxx, dit Israel. 146.b
In domum domini lætantes ibimus. 132. cxxj. e. Dico autem.
Fiat pax in virtute tua. 169.m. Fiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cxxiij. Anima nostra sicut passer.309.b.Proinde.
cxxv. Qui seminat in lachrymis. 292.m
Eunter ibant,& flebant.Ibidem.k. Tu ergo.
cxxvij. Vanum est vobis ante lucē surgere. 247.k. Vanum.& 324.l
cxxviij. Vxor tua sicut vitis abundans. 175.l.Ad
cxxix. Apud dominum misericordia, & copiosa. 264.k.Ad cumulum.
cxxxj. Memēto domine Dauid, & omnis.249.i
Si dedero somnum oculis meis. 130.f. Propterea.
cxxxij. Ecce q̄ bonum, & q̄ iucundum. 247.m
cxxxv. Confitemini domino quoniam in æternum. 170.l.t. 2. Confitebitur.
cxxxvj. In salicibus i medio eius,suspēdimus.140.h
Si oblitus fuero tui Hierusalē.141.c.& 172.f
In principio lætitiæ meæ. 172.f
Beatus qui tenebit,& allidet paruulos. 84.i
cxxxviij Quo ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? 25.m.Quid tu times.
Si ascendero in cœlum,tu illic es.225.f.Hoc
Nox illuminatio mea in delicijs meis. 340.l.Est inemus.
Imperfectum meum viderunt.306.f.Imperfectum.& 167.d.to.2.Imperfectum.
Nimis honorati sunt. 83.c
cxxxix. Obumbrasti super caput meum in die belli. 137.d.De protectione.
cxl. Pone domine custodiam ori meo. 171.g.h.& 196.g.Vnde.
Non declines cor meum in verba malitiæ. 178.g.to.2
Corripiet me iustus in misericordia.83.a.& 316.h
Absorpti sunt iuncti petræ iudices eorum. 144.h.Nec modo quidem.
cxlj. Me expectant iusti,donec retribuas mihi. 17.c.d.& 118.f.Præstolatur.
cxlij. Non intres in iudicium cum seruo tuo. 107.i.Non intres.& 115.b
Hoc enim.& 115.f.to.2.Non contendit.
Auditam fac mihi mane misericordiam tuā.
cxliij. Domine, quid est homo quia innotuisti ei?115.d.t.2. Et q2.& 53.a. O domine.t.2
Homo vanitati similis factus est. 16.f.g.t.2. Vanitati.
cxliiij. Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ. 3.g.Sed non.
Voluntatem timentium se faciet. 227.f
cxlvj. Magnus dominus noster,& magna virtus eius. 350.d.Nempe.
cxlvij. Lauda Hierusalem dominum.43.m.& 102.e.& 172.c.& 285.i
Velociter currit sermo eius. 35.d.to.2
A facie frigoris eius,quis sustinebit? 325.f
Non fecit taliter omni nationi. 179.h. Iam.
Quoniā ipse dixit, & facta sunt.60.b.& cxlviij. 151.f.Verum.& 172.c
Et prius. 248.c.quid enim.

De parabolis Salomonis

FIli si te lactauerint peccatores, nē acquiescas. Prouer. 41.i.to.2.Vani.
Ego quoque in interitu vestro ridebo.143.i. j. to.2.Vani.
Auersio paruulorū interficiet eos. 57.i.Ita.
Lætantur cum malefecerint.256.c.& 274.c. ij. to.1.Hæ sunt.
Lignum vitæ,est sapientia his, qui apprehenderint eam 325.b.Sic stultus.
Beatus homo qui inuenit sapientiam, & iij. qui affluit prudentia. 168.c
In sinistra eius diuitiæ & gloria.5.b.& 21.g
In sinistra.
Omni custodia serua cor tuū.172.h.& 182. iiij. c.215.c.& 176.c.to.2. Audi.& 215.h.t.2. Idcirco.
Ego diligentes me diligo. 335.d
Principium sapiētiæ,timor domini.268.g ix.
Sapientia ædificauit sibi domū.4.i.& 206.m
Aquæ furtiuæ dulciores sunt. 43.h.to.2
In multiloquio nō deerit peccatum.170. xj. c.Vt enim præteream.
Expectatio iustorum lætitia. 137.c. Si expectatio.& 331.g
Extrema gaudij,luctus occupat. 55.k xiiij.
Lingua pacifica cōpescit lites.270.i.Scriptū. xv.
Vniuersa propter semetipsum operatus est xvj. dominus.79.m.Omnia.
Impius,cum venerit in profundum malo xviij. rum contemnit. 179.k.to.2
Mors & vita in manibus linguæ. 170.c.d.e
Pondus et pondus, abominatio est apud xx. Deum. 297.m
Prudentię tuæ pone modū. 293.l.Verbi. xxiij.
Septies in die cadit iustus.257.m.Deniq;. xxiiij.
Per agrum hominis pigri transiui. 325.b
Mel fuenisti?comede qd sufficit tibi.216.g xxv.
Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. 324.g
Sicut canis, qui reuertitur ad vomitum. xxvij. 92.b.Reuersus.
Beatus homo,qui semper est pauidus.313. xxviij. m.& 45.i.to.2.
Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi. xxx. 56.c.333.g
Sanguisugæ duæ sunt filiæ. 187.k.to.2
Mulierem fortem quis inueniet? 9.g
Digiti eius apprehenderunt fusum. 254.c

Ex Eccle-

Ex Ecclesiaste.

Eccles.i. AD locum,vnde exeunt flumina reuertuntur. 250.e
ij. Omnia tempus habent 47.g.to.2.Indignaris.& 192.f.to.2
Vnus interitus est hominis,& iumentorū. 354.c.Quidni similiter.
iiij. Funiculus triplex difficile rumpitur.255.m.Dat sentire.
v. Vbi multę opes,ibi multi qui comedunt eas. 199.e.Postremo.
Auarus nō implebit pecunia.168.i.t.2.Ideo.
vij. Cor stultorum,vbi lætitia.178.a. tomo.2
Noli nimium iustus esse. 233.k.Noli.
ix. Nescit homo, vtrum amore, an odio dignus sit. 42.k.& 68.g
Nouit. 233.c
x. Muscę moriētes, perdunt suauitatem vnguenti. 59.k
Si spiritus potestatem habentis ascenderit super te. 174.d
xj. Vnde & sapiens.& 216.h
xij. Si ceciderit lignum ad austrum. Ibidem.k Deum time,& mādata eius obserua. 236.b.& 260.h

Ex Canticis canticorum.

Can.i. OSculetur me osculo oris sui. 207.a.& 323.f.& 238.m.& 242.c.e. Et consequenter ipsa canticorum expositio in octoginta sex sermonibus, à 236.vsque ad finē primi Tomi: Et nihilominus sequuntur aliquæ ipsorum canticorum sentētiæ, quæ expositæ reperiuntur, non solum in eisdem,sed etiā extra prædictos sermones.
Quia meliora sunt vbera tua vino. 217.i
Fragrantia vnguentis optimis. Ibidem.k.l
Trahe me post te. 70.g
Introdixit me in cellaria sua. 220.k
Nigra sum sed formosa.270.h.& 195.b.t.2
Si ignoras te, ò pulchra inter mulieres.166.b.165.a.to.2.& 176.b.to.2
Ecce tu pulcher dilecte mi.165.f.to.2.Ecce.
Fructus eius dulcis gutturi meo. 101.f
Sub vmbra illius, quem desiderauerā.Ibidē.
Fulcite me floribus.308.f.& 165.e.to.2
Læua eius sub capite meo.20.f.& 110.g. Audi.& 165.h.l
Ecce iste venit saltēs in mōtibus.2.l. & 73.k
En ipse stat post parietem. 22.c
Iam hyems. 165.f
Surge propera amica mea. 94.k.Veni.
Ficus protulit grossos suos.194.f.to.2.Sunt.
Dilectus meus mihi. 103.g.h.
Inuenerunt me vigiles ciuitatis. 153.d.
Quæsiui,& nō inueni illū.160.b.Quæsiui.
Tenui eum,nec dimittam. 60.d
Ferculum Salomonis media charitate constrauit. 172.m.to.2
Quæ est ista quæ ascendit per desertum. 219.d.& 228.l.m
Egredimini filię Sió.34.i.k & 113.i.& 206.h
Dentes tui,sicut grex tonsarum. 221.a
Mel & lac sub lingua eius. 324.b
Emissiones tuæ paradisus. 219.c
Surge Aquilo,& veni auster. 171.g
Veni in hortū meū soror mea sponsa.220.k
Comēdite amici mei,& bibite, & inebriamini charissimi. 101.g
Sed quando.& 169.g.to.2
Quæ est ista, quæ progreditur, sicut aurora consurgens? 219.e Quę est.
Reuertere, reuertere Sunamitis. 55.i.205.d.219.c.354.c
Fortis est,vt mors dilectio. 23.c.to.2
Fuge dilecte mi, & assimulare capreæ, hinnuloque ceruorum. 145.f.Merito.
Quo abiit dilectus tuus?160.b.Quo ergo.
Introduxit me rex in cubiculū suū.175.g.t.2
Vox turturis audita ē i terra nra.103.g Vox.

Ex libro Sapientiæ.

DIligite iustitiā,qui iudicatis terrā.226.g Sapiē.i. Diligite.& 145.l.Diligite.
Peruersę cogitationes separant à Deo.194.i.Noluit.
Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum. 236.c.Quomodo.
Os quod mentitur, occidit animā. 257.m.a
Visi sunt oculis insipientium mori. 83.d iij.
O quàm pulchra, & casta generatio cum charitate.23.a.b.to.2 iiij.
Iustus si morte præoccupatus fuerit,in refrige. 52.c.to.2
Cōsummatus in breui, expleuit tēpora multa. 107.g.to.2
Senectus venerabilis nō diuturna.22.b.to.2
Iudiciū durissimum his,qui præsunt,fiet. vj. 22.g.h.i.to.2
Spiritus domini multiplex. 79.c.Vere. vij.
Sapientia vincit malitiam. 8.f. Itaque quippe.61.k.& i.307.a.Nonne.
In manu dei sumus, & serui nostri.45.g.t.2
Sapientia attingit à fine ad finem fortiter. viij. 152.c.Porro.to.2
Corpus quod corrumpitur aggrauat ani- ix. mam.43.d.70.b.352.c
Iustum deduxit dūs per vias rectas.173.l x.
Certamē forte dedit illi vt vinceret.263.a.b
Oia in mēsura nu.& pōdere.43.m.216.l xj.

Ex Eccle-

Ex Ecclesiastico.

Eccle. i. TImor domini expellit peccatum. 165.l.
Agnoscunt.
ij. Fili ne cedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia,& timore. 326.g
iiij. Est confusio adducens peccatum,& confusio ad gloriam. 196.f.Ait.77.e.tomo.2
Est pudor adducens gloriam. 77.e.to.2
v. Ne tardes conuerti ad dominum.194.i. to.2.An putas.
vij. Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. 166.b.181.i
Filiæ tibi sunt,serua eas pudicas earũ, & nõ ostẽdas hilarẽ faciẽ tuã ad il.278.m.141.i.t.2
x. Initium omnis peccati superbia. 1.c
Væ terræ,cui⁹ rex é puer.25.h.t.2.Dicimus.
xi. In die bonorum, ne immemor sis malorum. 56.c
Ne laudes hominem in vita sua. 112.c.d.& 171.m.to.2.De quali.
Ante mortẽ ne laudes hoiẽm quẽquã.112.c.d
xiiij. Beatus vir,q in sapiẽtia morabitur.225.e
xv. Aqua sapiẽtiæ salutaris potauit illũ.264.f
Non est speciosa laus in ore peccatoris.124.e.Sic enim. 215.e
xviij. Cum consummatus fuerit homo, tũc incipit. 105.g.to.2.Iam.seni
xix. Est qui nequiter humiliat se, & interiora eius plena sunt dolo. 23.b.& 139.l.to.2
Qui credit cito,leuis est corde. 80.f.to.2. Denique.
xxij. De stercoribus boum lapidabitur piger. 83.2.51.l.to.2.& 195.c
xxiiij. In omnibus requiem quæsiui. 110.b
Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. 211.k.to.2.beata anima.
Spiritus mel dulcis. 127.i
Memoria mea in generatione seculorum. 165.h.tomo.2
Qui elucidant me. 294.l.Denique.
xxvij. Homo sensatus in sapiẽtia manetnã stultus sicut luna mutatur. 98.c
Vasa figuli probat fornax,& homines iustos tentatio. 179.h.to.2
xxx. Miserere animæ tuæ placens Deo. 225. to.1.l.12.c.78.f.to.2
xxxj. Beatus homo, qui post aurum non abiit. 108.b.Beatus vir.
Eleemoosynas illius enarrabit omnis ecclesia sanctorum. 49.f.to.2
xxxij. Rectorẽ seu principẽ te cõstituerũt.12.h.t.2
Omnia fac cum consilio. 139.l.to.2
xxxv. Oratio humiliantis se, cœlos penetrabit. 36.d.46.l.m.
Oratio iusti penetrat cœlos. 47.a
Innoua signa,& immuta mirabilia.21.h xxxvj
Sapientiam scribe in ocio. 358.z. xxxvij
Iugum graue super filios Adam. 43.d xl.
Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier. 250.ci xlij.
Hi sunt viri misericordiæ. 83.d xliij.
Cum semine eorum permanẽt bona. 250.c. Memimisti.
In fide, & lenitate ipsius, sanctum fecit illum. 23.g.114.g xlv.

Ex Esaia.

Esaiæ i. FIlios enutriui,& exaltaui,ipsi autem spreuerunt me. 287.k.l
Nisi dñs exercituum reliquisset nobis.7.b. Videtur. 203.c.d.e.f
Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis. 302.e
Auferte malum cogitationum vestrarum. 85.c.to.2.Denique.
Iniqui sunt cœtus vestri. 79.d.Sit procul.
Si fuerint peccata vestra vt coccinũ. 270.m
Principes tui infideles, socij furum. 1.d
Erit mons domus domini præparatus in vertice montium. 183.m.Denique. ij.
Ingredere in petram, & absconde in fossa humo. 325.k
In die illa erit germen domini in magnificentia. 74.g.& 77.b iiij.
Vinea domini exercituum, domus Israel est. 280.m.Si autem v.
Væ qui coniungitis domum ad domum. 26.k.to.2.Vix.
Vidi dominũ sedentẽ super solio. 115.m vi.
Seraphin duabus alis volabat.117.2.In qbus.
Plena erat omnis terra maiestate eius. 116.c. Serm.2.Plena erat.
Et ea,quę sub ipso erãt,replebant templum. Ibidem.c.119.i
Seraphin stabant super illud.116.h.i.119.k
Væ mihi,quia tacui. 11.h
Vir pollutus labiis. 11.h.to.2.Redarguit.
Si non credideritis,non intelligetis.227.2 vij.
Pete tibi signum à domino. 2.m
Ecce virgo concipiet. 2.l.& 2.2
Butyrum, & mel comedet. 3.a
Vt sciat reprobare malum. 27.2
Multiplicasti gentem, non magnificasti lætitiam. 139.b. x.
Multiplicasti.203.d.Dilatata.
Paruulus datus est nobis. 14.l.20.f.31.m. & 33 m.
Vocabitur nomen eius, admirabilis consiliarius. 31.m.207.c.& 253.2

Et erunt,

Et erũt, qui beatificẽt populũ istũ.269.f.t.1
xj. Egredietur virga de radice Iesse.3.c.& 9.g.53.k.145.l. to.2. Egredietur.
Requiescet super eũ spiritus domini. 223.c. cap.1. & cõsequẽter per alia sex capitula.
xij. Haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris.26.c.& 222.h.to.1.Haurietis.
xiiij. Lucifer, qui manè oriebaris. 177.i.to.2.
Sedebo in monte testamenti.50. m. 68.c. & 72.f.147.f.to.1
Ascendam super latitudinem nubium in lateribus Aquilonis.117.i.to.1
Ab initio: & 157.b.to.1
xxj. In lateribus Aquilonis.116.g.h.to.1
Si quæritis, quærite.168.c.172.c.to.1
Conuertimini,& venite. 168.c.to.1
xxiiij. Et erit sicut populus,sic sacerdos.39.c.t.1. 187.c.to.2.Quis.
Secretũ meũ mihi,secretũ meũ mihi. 267.b
Vrbs fortitudinis nostræ Sion.96.l.Idcirco. & 130.i.to.1
xxvj. Misereamur impio, & non discet facere iustitiam.267.d.& 297.g.45.f.to.1
In terra sanctorum iniqua gessit.190. h.t.2
Quasi parturiuimus, & peperimus spiritũ. 52.c.to.2.Nunc.
xxviij. Sola vexatio intellectum dabit auditui. 128.b.to.2.Nolo.
Vt faciat opus suum, alienum est opus eius ab eo.172.c.to.1.Vt faciat
xxxij. Beati qui seminãt sup omnes aquas. 50.l
xxxix. Ego dixi,in dimidio dierum meorum, integrum canticum exponitur.159 e. p totũ.
Domine,vim patior,respõde pro me.352.e.
Ecce in pace amaritudo mea amarissima. 287.k.to.1,per totum.
Cõsolamini, cõsolamini populе meus. 29.i
Omnis caro fœnum.289.h.216. k.to. 1
Super mõtẽ excelsum ascẽde,&c.106.m.t.1
xli. Exiccatũ est fœnũ,& cecidit flos.289.h.t.1.
xlij. Glutino bonum est. 130.d.to.1
xliij. Gloriam meã alteri nõ dabo.251.a.k.t.1
Ego infrenabo os tuum laude.247.2.to.1
l. Dominus Deus meus aperuit mihi aurem. 80.c.277.d.t.1
lj. Incuruare vt transeamus. 188.e.f.to.1
liij. Vere lãguores nostros ipse tulit.59.m.t.1
Oblatus est,quia ipse voluit. 42.h.to.1
Generationẽ eius quis enarrabit? 16 e.217.f
Pro trãsgressoribus rogauit.14.l.t.1.Ipsum.
lv. Venite,emite absque argento. 64.g.to.1.
Quærite dominum, dum inueniri potest. 46.h.158.b.& 344.m.to.1
Derelinquat impius viam suam.245. l.to.1
Verbum meũ, quod egredietur de ore meo, non reuertetur ad me vacuũ. 334. 2.to.1
Mõtes, & colles cãtabunt corã Deo laudes. 311.m.to.1
Clama ne cesses, quasi tuba. 46. m. to.1 lviij.
Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra. 338.b.to.1
Spiritus domini super me,eo quòd vnxerit me. 256.h.to.1 lx.
Sup muros tuos Hierusalẽ &c.131.b.t.1 lxij.
Qui reminiscimini dñi,ne taceatis.102.e.t.1
Ego,qui loquor iustitiam. 284.2.to.1 lxiij.
Super quem requiescet spiritus meus 8.l.t.1
Vermis eorũ nõ morietur.198.h.i. & 145. 2.to.2
Oculus non vidit Deus absque te, quæ lxiiij. præparasti diligentibus te.248.b.to.1.
Cœlũ sedes mea:terra aũt &c.177.h.t.2.Sed lxvj.

Ex Hieremia.

Hier. i. PRiusquam te formarem in vtero,noui te. 74.i.to.1.Et de Hieremia.
Vt euellas,& destruas. 130.2.to.2
Conuertimini filij reuertentes. 197.2.t.1 iij.
Ventrem meũ doleo. 197.d.290.e.to.1 iiij.
Sapientes sunt,vt faciant mala. 134.e.t.2
Bonas facite vias vestras,& studia vestra. vij. 48.m.to.2.Illuc toto.
Quis dabit capiti meo,aquã? 256.d.to.1 ix.
Ascendit mors per fenestras nostras. 269.2. to.1.Sic quippe.
Docuerũt linguã suã loqui mendaciũ. 130. 2.to.2.
Si separaueris pretiosum à vili, tanquam xv. os meum eris. 146.i.to.1
Diẽ hominis non desideraui:tu scis. 155.d. xvij.
Fallax.278.m.Quis nostrũ.c.25.e.Diẽ.t.2.
Nũquid redditur p bono malũ? 59.i.t.1 xviij.
Ego cogito cogitationes.33.l. 77.c. 102. xxix. b.& 237.l.to.1
Et habitabo in eis.275.e.f.to.1. Longe.
Nouum faciet dominus super terram. 9. xxxj. i.& 42.f.g.to.1
Fœmina circundabit virum. 9.i. k.to.1.
Maledictus qui facit opus domini fraudulenter. 303.b.t.1.Vnde. xlviij.
Fugite de medio Babylonis. 204. f.to.1. lj.

Ex libro Threnorum.

MIsericordiæ domini,quia nõ sumus consumpti.102.l.t.1.Quæramus gratiã. iij.
Bonus es dominus sperantibus in eum, animæ quærenti eum. 145.f.to.1.
Bonus est domine animæ quærẽti te. Ibidẽ. & 168.k.to.2.
Bonum est præstolari cum silentio salutare

domini. 331.g.t.1.Rectum.
Bonú est uiro cũ portauerit iugũ, &c. 82.k
Leuauit se supra se. Ibidem.l.to.1
Scrutemur uias nostras, & studia nostra. 319.m.to.1.Ergo.
Leuemus corda nostra cũ manibus.74.h.t.1
xiij. Vlij Sió inclyti,& amicti auro.172.d.t.1
Qui nutriebãtur in croceis, amplexati sunt stercora.158.b.to.1. Durus equidem.
Spiritus oris nostri Christus dñs. 2.k. 71.k
Spiritus ante faciem nostram Christus dominus.75.b.Immo.101.f.261.c. to.1
In umbra eius uiuemus, &c.101. f. 261.c.
Ex Baruch.
Baru. 4. In tertis uisus est,& cum homnibus conuersatus est.311.a.to.1.Sane.
Ex Ezechiele.
NOlũt audire te,quia nolunt audire me. 296.f.to.1
Dedi frontẽ tuam duriorẽ.137.i.t.1.Potest.
Tu aũt animã tuã liberasti.297.h.to.1.Pro
xij. Fode parietem,& adhuc videbis.188.f. to.1
xiiij Si Noe,Daniel,& Iob. 164.b.to.1
xxviij. Tu signaculum similitudinis. 176.e.to.1
Perdidisti sapientiã tuã in decore tuo.343.g
xxxiij. Viuo ego dicit dominus,nolo mortẽ peccatoris.42.i.167.g.197.a. 245.l. to.1
xxxvj. Non propter uos ego faciam,sed propter nomẽ sanctũ meũ.333.f.to.1. Trãsiuimus.
Ex Daniele.
Dani.13. Angustiæ mihi sunt undique. 54.c. to. 1.
Ex Osee Propheta.
Osee.2. DEsponsauit te mihi in fide. 134.f.333.f
iiij. Peccata populi mei comedent. 347. f, 189.b.c.to.2
Quia tu scientiam repulisti.290. c.to.1.
v. Venite & reuertamur ad dominũ. 206.g
Viuificabit nos post duos dies. 18.m.340.b.
vij. Comederunt alieni robur eius. 45. b. & 92.c.& 116.e.to.2
viij. Ipsi regnauerunt,& nõ ex me. 203.a.t.1
x. Dicent montibus operite nos. 145. b.t.2
Effraim uitula docta diligere triturare. 245.h.to.1
Seminate uobis ad iustitiã. 291.k.55.h.to.2
Ex Ioële propheta.
Ioël.1. COmputruerunt iumẽta in stercore suo. 146.l.to.1.Quomodo dicunt.
ij. Cõuertimini ad me,&c.45.m.113.h.t.1
Scindite corda uestra,&c. 45.d.to.1
Sanctificate ieiunium, uocate cœtum.46.l.t.1
Ex Iona.
Ionæ. 1. Tollite me,& mittite in mare. 1.e.to.1
Ex Michæa.
Populo meus, quid potui facere tibi, & non feci? 194.g.to.2 Micheæ 6.
Ex Abacuch propheta.
SUper custodiam meam stabo. 161. i.to.1 Abac. 2
Si moram fecerit,expecta illũ.342.b.to.1
Incuruati sunt colles mundi. 148.k.to.1 iij.
Eleuatus est sol iustitiæ, & luna stetit in ordine suo. 66.g.to.2. Bonus pater
Ex Sophonia.
Scrutabor Hierusalem in lucernis.314.g.t.1 Sopho. 1
Ex Malachia.
SI pater ego sum, ubi est honor meus?255. Mala.1
b.Confundor.& 355.i.t.1
Si dominus ego sum, ubi est,&c. Ibidem
Labia sacerdotis custodiũt sciẽtiã. 134.b. ij. t.2.158.k.
Vobis timentibus Deũ oritur sol iustitiæ. iiij. 53.k.to.2
Ex primo libro Macha bæorum.
ET nunc clamemus in cœlum, & misereb. 1.Ma.4
bitur nostri Deus noster. 154.m.to.1
Et facta est lætitia in populo magna valde. 251.k.to.1
Ex Matthæo Euangelista.
LIber generationis Iesu Christi.16.e.f.t.1 Matt. 1
Natus est Iesus qui uocatur Christus. 27.l.to.1.Duo quædam.
Ioseph autem uir eius cũ esset iustus, & nollet eam traducere, uoluit occulte dimittere eam. 11.d.e. t.1
Vocabis nomen eius Iesum. 22. k.to.1
Ipse saluum faciet populum suum.12.h.to.1
Ecce Magi ab oriente uenerunt. 34. c.t.1 ij.
Herodes rex turbatus est. 35.b.to.1
In Bethleem Iudæ.16.e.f. 17.g. to.1
Et in Bethleem terra Iuda. Ibidem.h. Iesus
Ecce stella,quã uiderant in oriente. 36.c.t.1
Et intrãtes domũ,inuenerũt puerũ.36.e.t.1
Et procidentes adorauerunt eum. 36. c.to.1
Et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera. Ibidem 234.l.to.1
Pœnitentiam agite,& appropinquabit re- iiij. gnum Dei.161.h. & 227. a.to.1
Quis uobis demonstrauit fugere à uentura ira? 190.i.to.2
Omnis arbor quæ nõ facit fructum bonum, excidetur. 200.l.Neque.
Venit Iesus ad Ioãnẽ,ut baptizaretur.33.e.f
Sic decet nos implere omnẽ iustitiã.36.i.t.1
Cum ieiunasset Iesus quadraginta diebus & 40.noctibus. 43. f. g. & per to.sermo.
Non in solo pane uiuit homo.80.k.& 131. l.137.c.to.1
Mitte te deorsum. 152.i.to.1.Iam.
Hæc

Hęc omnia tibi dabo, sic cadens, &c. Ibidẽ.
Accesserunt angeli,& ministrabant ei.237.c
Non in solo.
Venite post me, & faciam uos piscatores hominum. 126.g
v. Videns turbas Iesus ascendit in montem. 106.a. Et cum sedisset,&c.106.b. Ibid.b
Beati pauperes spiritu. 5.c.f. 106.c. 263.m
Beati mites. 106.e. & 199.c
Beati qui lugent. 106.f. & 201.b
Beati q̃ esurũt & sitiũt iustitiã.107.g.202.f
Beati misericordes. 107.i.202.i
Beati mundo corde. 144.d.202.k.107.l
Beati pacifici. 108.b. 204.h
Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. 73.b. & 108.b. & 204.i.t.1
Vos estis lux mũdi.185.i.t.2.Quomodo
Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. 279.d.e.f
Esto cõsentiens aduersario tuo.Ibid.g.356.g
Qui soluit unum de mandatis illis minimis. folio 27.d.t.2. Deinde.
Si offers munus tuum ad altare. 102.a
Si recordatus fueris, quòd frater tuus habeat aliquid. Ibidem.e
Vade prius reconciliari fratri tuo. 163.e.t.2
vj. Cũ oraueris,intra cubiculum tuũ. 359.k
Pater noster,qui es in cœlis.101.e.& 134.h 153.h. 178.c.to.1. 75.i.to.2.253.b.c.t.2
Sanctificetur nomen tuum. 48.l.& 101.f
Adueniat regnum tuum. 48.l. 101.g
Fiat uoluntas tua. 48.h.157.i.k.151.k.t.2. & 169.e.t.2.
Cum ieiunas,unge caput tuum. 44.i.t.1
Si oculus tuus fuerit simplex. 160.m.t.2
De uestimentis quid solliciti estis? 16.a.b. & 184.f.g.
vij. Hypocrita,ejice primum trabem. fol.174.l.
Qui in regula. 182.f
Lata porta est & spaciosa,quæ ducit ad mortem. 174.a.229.b
Arcta uia, quæ ducit ad uitam. Ibidem.
A fructibus eorũ cognoscetis eos. 99.c
viij. Et ego homo sub potestate. 176.c.d
Vulpes foueas habent, & uolucres cœli nidos. 192.d.t.2. Inimici.
ix. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. folio 177.l
x. Estote prudentes sicut serpentes. 122.d.t.2
Qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. 63.a.t.2.
Nolite timere eos, qui occidunt corpus. folio 256.d.e
Omnis qui confitebitur me coram hominibus. 68.c.d
Qui amat patrem, aut matrem plus quàm me. 58.d. & 16.b.to.2
Qui recipit iustũ in nomine iusti. 13.m.t.2
Eũtes renũciate Ioãni.320.h.Propterea. xj.
Regnum cœlorum uim patitur. 225.a
Venit Ioãnes Baptista nõ manducans. 80.i.
Venite ad me omnes, qui laboratis. 152.b. & 178.g. Venite. 52.e.f.2. & 171.h.t.2
Tollite iugum meum. 171.c.t.2. Tollite.
Discite à me,q̃a mitis sum,& humilis corde. 5.c. 23.h. 25.k.40.k. 100.a.172.f.297.l
Iugũ meũ suaue est. 178.g.Venite.33.c.t.2 & 158.l. to.2.
Onus meum leue est. 170.b.c
Qui non est mecum, contra me est.40.e xij.
Omne uerbũ otiosum,quod locuti fuerit homines. 170.c. & totus sermo utilissimus.
Exijt qui seminat seminare. 50.k xiij.
Sinite utraq; crescere usq; ad messem. 149.f
Simile est regnum cœlorum fermento,quod acceptum mulier. 271.i.k.& 144.i.k
Ager est mundus. 168.b.& 132.b.t.2
Simile est regnũ cœlorum thesauro abscondito. 211.b
Simile est regnum cœlorum sagenæ. 185.b
Ibi erit fletus, & stridor dentium. 143.e
Ascendit in montem solus orare. 74.b
Videns Petrus uẽtum ualidum.85.c. Nam. xiiij.
Cæcus si cæco ducatũ præstet.189.a.t.2. Si xv.
Catelli edunt de micis.104.a. Dicitur certe.
Vade post me satana. 8.a.259.a.t.1 xvj.
Si quis uult post me uenire.127.l.193.d.t.2
Tollat crucẽ suã.124.i. Merito.181.h.i.t.2
Qui uult animam suam saluam facere, perdet eam. 281.h
Quam dabit homo cõmutationem pro anima sua? 30.k.t.2. Quid prodest.
Et resplenduit facies eius sicut sol. 73.l xvij.
Bonum est nos hic esse. 73.m.l
Hic est filius meus dilectus. 34.f
Si habueritis fidem sicut granum sinapis, diceris monti. 341.i
Qui scandalizauerit unum de pusillis istis. xviij. folio 10.c.t.2. & 158.h.t.2. Nam de.
Væ homini illi, per quem scandalum uenit. folio 104.e. 42.l. 158.h.t.2.
Si oculus tuus scandalizat te. 105.g
Bonũ est unum oculum habentẽ.Ibid.h.i
Angeli eorum semper uident faciem patris mei. 133.a. Angeli.
Ubi sunt duo,uel tres congregati,&c. 103.i
Dixit Simon Petrus ad Iesum: Ecce nos reliquimus omnia.189.d.& 261.b.& 187.e

6.t.2. Dixit. Et consequenter explanatio ipsius euangelij in sex folijs,& 191.l.t.2.
Quid ergo erit nobis? 191.c.t.2
Amen amen dico vobis, quòd vos, qui secuti estis me. Ibidem.
Sedebitis & vos. Ibid.h.193.c.t.2.Sedebitis.
Et omnis qui reliquit patrem, aut matrem. 194.i.t.2.196.g.t.2.
Centuplum accipiet.196.l.t.2. Centuplum.
Vitam æternam possidebit. 197.b.t.2.
Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ. 355.i
Si ita est causa hominis cum vxore,non expedit nubere. 163.b.t.2. Subit.
Sinite paruulos ad me venire. 99.d.t.2.
xx. Filius hominis non venit ministrare. folio 104.m.311.t.2
xxj. Si quis vobis aliquid dixerit, dicite, quia dominus his opus habet. 57.i.t.1
Et adduxerunt asinam & pullum. 41.l.m. 49.e. 50.l.m. & 139.f. & 274.l.m.t.1
Alij cædebant ramos de arboribus. 49.e
Verebuntur filium meum. 29.i
Dabitur regnum Dei gẽti facienti fructum. folio 325.d.t.1
Domus mea, domus &c.41.e.t.2. Iucrepa.
xxij. Ibi erit fletus & stridor dentiũ. 143.e.t.1
Diliges dominũ Deũ tuũ,vide supr.Deut.6
Diliges proximũ tuũ sicut teipsum. 307.m. & 168.l.t.2.
Amant primas cathedras.194.f.t.2. Infelix.
xxiij. Qui maior est vestrum, erit vester minister.131.m.t.2. Reges.
Omnis qui se humiliat exaltabitur. 70.g. & 173.g.t.1.
Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ. folio 195.c.t.2. Econtra.
Beatus ille seruus, quem cum venerit dominus eius, inuenerit sic facientem.110.t.1 Beatus ait.
xxiiij. Quis putas est fideles seruus & prudens. 22.g.t.2. Quis putas.140.f.t.2. Quærendus.& 189.l.t.2.
xxv. Simile est regnum cœlorum decem virginibus. 234.m
Quinq; autẽ ex eis erant fatuæ.93.c.Quia.
Date nobis de oleo vestro. 44.l.t.1.
Euge serue bone & fidelis.251.i.t.1.Fidelis.
Venite benedicti patris mei. 143.d.t.1
Ite maledicti in ignem æternum. 166.i.t.2
xx vj. Vt qd perditio hæc? 218.m. Sed.249.b.t.1
Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradã eum. 188.g.t.2. Sed nec.
Bonũ erat ei,si natus non fuisset, &c. 289.l.
Vigilate & orate, ne intretis in tentationem, folio 127.l.m.t.1. Scuto.
Conuerte gladiũ tuum in vaginã. 138.h.t.2
Egressus foras Petrus fleuit amare. 78.i.
Abiens Iudas,laqueo se suspendit.58.c.t.1 xxvij.
Si Rex Israel est,descẽdat núc de cruce.61.k
Deus meus,Deus meus, vt quid dereliquisti me? 118.g. Deus meus.
Terra mota est, & petræ scissæ sunt. 58.b. & 64.d.t.1.
Seductor ille dixit adhuc viuens, post tres dies resurgam. xxviij. 63.i.t.1
Venit Maria Magdalene, & altera Maria. folio 64.c.t.1

Ex Marco. Mar. I

NOn sum dignus procumbens soluere corrigiam calceamenti eius. 63.g
Fili,dimittũtur tibi peccata tua.202.h.t.1 ij.
Quis potest.
Quę est mater mea & fratres mei. 38.i. iij.
Quæ est mater.
Herodes metuebat Ioannem. 81.m.t.1. vj.
Misereor super turbam. 85.f.t.1 viij.
Et collidens, & multum discerpens eum dæmon, exijt ab eo. 6.l.t.1. Audistis.
Nemo est, qui reliquerit domum, aut fratres. 195.l.t.2. Nemo.
Quid tibi vis faciam? ait dñs cæco. 40.f.g.h
Omnia quæcunque orantes petitis. 47.c.g. xj. 214.f.t.2. xij.
Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari.26.a.t.1 xiij.
De die autem illo, vel hora.173.g.t.2.Vide. xiiij.
Vidẽs Centurio, qui ex aduerso stabat, quia sic clamans expirasset.276.b.t.1. Quàm. xv.
Maria Magdalene & Maria Iacobi & Salome,&c.64.e.209.b.219.b.249.m.344.c.d xvj.
Et valde mane vna sabbatorum venerunt ad monumentum. 286.m
Quis nobis reuoluet lapidem ab ostio monumenti? 209.b.t.1. Talibus.
Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus. 69.l.t.1
Et exprobrauit Iesus incredulitatem illorũ, & duritiam cordis. Ibidem.
Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. 69.m.t.1. & 38.i.t.2.
Signa autẽ eos, qui crediderunt hæc sequentur. 61.m.t.1
Et dominus quidẽ Iesus postquã locutus est eis,assumptus est in cœlũ.70.d.e.Quàm.
Sedet à dextris Dei. 70.f.t.1. Manipulus.

Ex Luca.

SPiritu sancto replebitur adhuc ex vtero. 74.i.t.2. & de Hieremia. Multi

Multi in natiuitate eius gaudebunt. 80. K. & 74.k.
Missus est angelus Gabriel. Ipsum totum euangeliũ exponitur à folio quarto, vsq; ad foliũ nonum inclusiue. Et sequuntur sententię eiusdẽ euangelij alibi expositæ.
Missus est angelus Gabriel. 53.f. & 55.e. Missus est. 77.d.Missus 39.i.Siquidẽ.t.2
Cui nomen Nazareth. 55.e.f. Missus.
Aue gratia plena. 205.c. 207.a
Benedicta tu in mulieribus. 55.f
Turbata est. 99.h.i
Maria cogitabat qualis esset ista salutatio.folio 99.i. 102.m. Maria, inquit.
Ne timeas Maria, inuenisti gratiam apud Deum. 55.F. 95.h. & 99.h.i.102.m.
Vocabitur filius Dei. 101.k. Quod in ea.
Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? 95.g. Si verum. 99.i.
Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus. 71.k.93.g.h.& 98.d. & 207.a.& 283.h.
Et quod nascetur ex te sanctum. 100.a
Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. 100.a
Exurgens Maria abijt in mõtana.99.i.Iure.
Abijt in montana cum festinatione, & salutauit Elizabeth. Ibidem. 101.m. & seq.
Vnde mihi hoc vt veniat mater domini mei ad me? 100.a. 101.m
Respexit humilitatem ancillæ suæ. 297.a.b. Non potest. 300.d
Beatam me dicent omnes generationes.78.e
Tu puer propheta altissimi vocaberis. 81.a
Reclinauit eum in præsepio.21.k. 193.b ij.
Pastores erant in regione eadem. fol.28.d. & 227.m
Ecce euangelizo vobis gaudiũ magnũ.23.m
Natus est vobis hodie saluator. 23.l
Hoc vobis signum. 28.f. & 238.c
Inuenietis infantem pannis inuolutũ. 28.f.
Gloria in altissimis Deo. 30.e.53.b.& 77.d Vere. 112.g & 200.l. 251.l. 61.b.t.2.
In terra pax hominibus. 21.m. & 53.e. & 126.d.& 251.l.
Transeamus vsq; Bethleem. 24.e.& 264.h
Videamus hoc verbum quod factũ est. 24.e & 264.h
Et venerunt festinantes, & inuenerunt Mariam & Ioseph. 280.f.g
Inuenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio.100.l. Inuenerunt.
Maria autẽ conservabat oĩa verba hęc.Ib.m
Postquã consummati sunt dies octo. 30.d.l. 234.l.
Vocatum est nomen eius Iesus. 31.i
Quod vocatum est ab angelo priusquam conciperetur. Ibidem.l.m
Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ. 42.f.& 206.K
Obtulerunt pro eo par turturum, aut duos pullos columbarum. 42.g.h. & 320.f
Et ecce homo erat in Hierusalẽ, cui nomen Simeon. 333.g.h.
Accepit eum Simeon in vlnas suas.206.K.l & 238.b.c.
Tuã ipsius animã pertransibit gladius.279.i
Descendit cum eis,& erat subditus illis.8.m. & 66.c.inuentus. & 260.g.
Et erat subditus illis. 8.m.& 66.c.g
Iesus autem prõficiẽbat sapientia. 10.l
Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere à ventura ira? 146.K.&190.h iij.
Et vox de cœlo facta est. 39.b
Mensuram bonã & cõfertam 40.i. Quid enim. & 248.b. & 338.a vj.
Lachrymis cœpit rigare pedes eius. folio 177.K. At vero. vij.
Osculabatur pedes eius, & vnguento vngebat. 89.f
Osculatur.& per to.ser.
Hic si esset propheta, sciret vtique quæ, & qualis. 131.d. Vt sciatis.
Exijt qui seminat seminare. 50.K viij.
Si quid supererogaueris, cum rediero reddam tibi. 43.l. Propterea.
Qui habet aures audiẽdi.Ibidem.l.In vobis.
Quis est, qui me tetigit? 177.i. Quis me.
Si quis vult post me venire, abne. 250.l ix.
Nemo mittẽs manum ad aratrum.48.c.t.2. Nemo mittens.
Videbam Satanã sicut fulgur de cœlo cadentem. 1.c.133.b.Videbam.& 189.c. x.
Beati oculi qui vident,quæ vos videtis.75.c. Beati siquidem.
Homo quidam incidit in latrones. 52.i
Infundens oleum & vinum. 256.h.i
Curam illius habe. 138.b.t.2
Quis vestrũ habebit amicũ. 69.i. 209.d xj.
Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. 176.e
Dabit dominus spiritum bonum petentibus se. 127.K
Homo, quis me constituit iudicem,aut diuisorem inter vos? 129.f.t.2 xij.
Timete eũ, qui postquam occiderit corpus. folio 151.c
Quærite primum regnum Dei. 168.m.t.2.
Sint lumbi vestri præcincti. 230.i. Tres.

Lucerna ardentes in manibus vestris. 19.l.m
Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando reuertatur a nuptijs. 37.l.230.m. & 331.h
Et si venerit in secunda vigilia. 19.m
Et si in tertia vigilia venerit. 171.h
Ignem veni mittere in terram. 41.c
xiij. Arbore fici habebat quidã. 322.l. Quãta.
xiiij. Cum inuitatus fueris ad nuptias. 292.b. Nunc.
Recumbe in nouissimo loco. Ibid.c. vtiliter.
Iuga boum emi quinque. 186.g.h. to.2
Compelle intrare. 225.b. & 139.m.t.2
xv. Homo quidam habuit duos filios. 163.h. & 254.g.
Filius prodigus pauit porcos. 220.f
In se autem reuersus. 299.2. 300.b
Non sum dignus vocari filius tuus. 179. k. Prodigus.
Frater senior de agro veniens. 63. k
Indignatus frater senior. 341.d
Væ per quem scandala veniunt. 91.c.to.2
xvj. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. 187.b.to.2. Facite.
Homo quidam erat diues. 190.K.t.2. Ego.
Factũ est aũt, vt moreretur mẽdicus. 110.d
Fili, recordare quia recepisti bona. 201.m. Memento. 6.e.t.2. & 190. k. to.2.
xvij. Cũ feceritis oĩa, quę præcepta sunt vobis, dicite, quia serui inutiles sumus. 137.c. & 170.b.& 66.g.t.2.& 161.f.t.2. Hinc.
Nonne decẽ mundati sunt? 179.a. Nonne.
xviij. Deus gratias ago tibi, quia non sum. 55.h. & 250. f. 174.b.t.2.
xix. Publicanus percutiebat pectus suum. 177.i Vim faciebat.
Ecce dimidium bonorũ meorum do pauperibus. 107..i. Et attende.
xxij. Omni habenti dabitur. 340.a
Desiderio desideraui pascha manducare vobiscum. 57.k
Orate ne intretis in tentationem. 138.g
Ecce duo gladij. 138.h.t.2
Apparuit ei angelus de cœlo. 125.c
xxiij. Surgite, orate ne intretis in tentationem. folio 346.c. Porro.
Et facti sunt amici, Herodes & Pilatus. folio 268.2
Filiæ Hierusalem nolite flere super me. 64.f & 128.i. Filię.
Tunc incipient dicere montibus, cadite super nos. 145.b.t.2
Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciũt. folio 59.i. & 158.l.t.2.
Hic nihil mali gesit. 278.k
Memento mei, dũ veneris in regnũ tuũ. 56.l
Latro de cruce clamabat. 35.l. Si latronis.
Hodie mecũ eris i paradiso. 12.e.t.2. Beatus.
Ipse se finxit longius ire. 342.b xxiiij.
Sedete in ciuitate, quoadusq; induamini virtute ex alto. 76.c. Sed dum.
Et factum est dum benediceret illis, recessit ab eis. 70.c.d. In hac.

Ex Ioanne. Ioan. 1.

LVx in tenebris lucet. 145.2
In propria venit. 3.f
Quotquot autẽ receperunt eũ, dedit. 190.e
Verbũ caro factũ ẽ. 17.g.23.d.& 27.h.52.e
Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti. 77.d
Plenũ gratiæ & veritatis. 343.f. Familiare.
De plenitudine eius nos oẽs accepimus. 96.l
Lex per Moysen data est, gratia & veritas. folio 211.f
Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. 6.k. 21.i. 34.c. & 58.f. & 81.b
Vidi spiritum descendentem quasi columbam de cœlo. 34.f.g
A Nazareth potest aliquid boni esse? 193.c
Videbitis cœlum apertum, & angelos Dei ij. descendentes. 133.a. & 147.h. 304.f
Deficiente vino, dixit mater Iesu ad eum. 37.l. Vinum non habent. 100.l. Tertio. 180.t.2.b. Disce.
Quid tibi & mihi est mulier? 38.g
Erant autem ibi lapideę hydrię. folio 37.m. & 171.l.m. & 208.h.
Capientes singulæ metre. bi. vel. ter. 37.b. & 208.k.& 313.c
Imple hydrias aqua. 39.l. Ait.& 124.c.d
Ois homo primũ bonũ vinũ ponit. 208.l
Seruasti bonum vinum vsque adhuc. 171.l iij.
Cum fecisset quasi flagellum de funiculis. folio 130.b. Plena.
Spiritus vbi vult spirat. 210.k
Nescis vnde veniat, aut quo vadat. 342.c
Nemo ascendi in cœlum, nisi qui descendit. folio 209.c
Qui habet sponsam sponsus est. 81.b
Illũ oportet crescere, me aũt minui. Ibid.c iiij.
Meus cibus est, vt faciã voluntatẽ. 157.k
Tolle grabatum tuum, & ambula. 69.c v.
Ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne deterius, &c. 239.g.h
Potestatem dedit ei pater iudicium facere. folio 341.g. & 25.f.t.2
Ille erat lucerna ardens & lucens. fol. 80.f. & 117.k.

Gloriam

Gloriã ab inuicẽ accipitis, & gloriã. 251.l.m
vj. Colligite, quæ superauerunt fragmẽta. 87.b
Operamini cibum, qui non perit. fol. 179.a. Operamini. 52.a.t.2.
Nemo potest venire ad me, nisi pater. 152.h t.2. Nam quòd.
Nisi manducaueritis carnem filij hominis. folio 136.l
Qui mãducat meam carnem, & bibit meum sanguinem. 166.i.t.2
Durus est hic sermo. 136.l. & 161.f
Spiritus est qui viuificat: caro non prodest quicquam. 285.k. & 54.c.
Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. 193.b
vij. Nolite iudicare secundum faciem. fol. 47.d. & 102.a.t.2.
viij. Iesus autem inclinans se deorsum. 54.m
Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat. 54.a
Nemo te condemnauit. 54.a
Quo ego vado, vos nõ potestis venire. 70.d
Principium, qui & loquor vobis. 143.a.t.2. Quid item.
Qui ex Deo est, verba Dei audit. 42.i
Qui facit peccatũ, seruus ẽ peccati. 352.f
Si vos filius liberauerit, vere liberi eritis. 1.b
Abraham pater vester exultauit vt videret. folio 23.a. Siquidem.
x. Qui nõ intrat per ostium in ouile. 334.a Qui non in.
Ego sum pastor bonus. 225.b. 103.b.t.2
Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. 276.i
Mercenarius videt lupum venientẽ. 206.h
Ego & pater vnum sumus. 337.g
xj. Domine si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus. 179.m
Et lachrymatus est Iesus. 274.g
Infremuit Iesus spiritu. 125.b
Domine iam fœtet. 62.e.94.c.d
Clamauit voce magna: Lazare. 106.d
Expedit vobis vt vnus moriatur. 276.m
xij. Maria vnxit pedes Iesu. 218.k
Domus impleta est ex odore vnguẽti. 246.f.
iij. Et domus.
Nisi granum frumenti. 254.d. Vnum scio.
Qui amat animam suam, perdet eam. 281.i
Nunc iudicium est mundi. 241.l
Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. 263.m
Ambulate, dum lucem habetis. 306.f
xiij. Si non lauero te, non habebis partem mecum. 61.h
In domo Patris mei mansiones multæ xiiij. sunt. 182.d.t.2
Ego sum via, veritas, & vita. 81.e. 171.i.t.2
Ego in patre, & pater in me est. folio 118.f. & 337.g
Qui credit in me, opera. 71.m
Si diligitis me, mandata mea seruate. fol. 5.h & 149.h
Ad eum veniemus, & mansionẽ apud eum faciemus. 4.h.i
Paracletus autem spiritus sanctus, quem mittet pater. 78.f
Ille vos docebit omnia, & suggeret. 77.k.l
Si diligeretis me, gauderetis vtique. 361.m Si diligeretis.
Sine me nihil potestis facere. 313.a xv.
Maiorem hac dilectionem nemo habet. 58.d 145.d.
Vos autem dixi amicos. 53.h.t.2. Animalis.
Elegi vos & posui vos. 50.k
Vt eatis & fructum afferatis. Ibidem.
Si non venissem, & locutus non fuissem. folio 37.d.t.2
Quia hæc locutus sum vobis, tristitia im- xvj. pleuit cor vestrum. 75.c. Quid mirum.
Exiui à patre & veni in mundum. 50.m
Nisi ego abiero, paracletus non veniet ad vos. 78.k. 72.e. Denique. & 75.d.& 79.a. Quid.
Et cum venerit ille, arguet mundum de peccato. 77.k. & 210.k
Modicum, & non iam videbitis me. 342.b
Tristitia vestra vertetur in gaudium. 171.l 65.l.t.2.
In mundo pressuram habebitis. folio 229.g Quadriformis.
Quid est veritas. 168.d xviij.
Tolle tolle, crucifige eum. 56.d xix.
Erat autem tunica inconsutili. 52.k
Cum accepisset acetum. 58.e
Inclinato capite tradidit spiritum. Ibidem.
Et continuo exiuit sanguis & aqua. 67.a
Domine si sustulisti eũ. 91.d. Felix. 243.i xx.
Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem. 112.g. 277.g
Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum. 76.e.
Dominus meus, & Deus meus. 322.h
Beati qui non viderunt, & crediderunt. 24.c
Sciens Petrus quia dominus est, misit se in mare. 133.g.t.2.
Simon Ioannis amas me? 346.c
Petre amas me? 182.c. Annõ. 168.e. 203.b
Pasce oues meas. 64.e. 132.f.t.2. Cui enim.

Ex Epistola Pauli ad Rom.

Rom.1. QVi prædestinatus est filius Dei in virtute. 144.i.t.2. Nec mirum.
Sapientibus & insipientibus debitor sum. folio 134.c.t.2.
Deus illis reuelauit. 244.a
Inuisibilia Dei à creatura mundi. fol.164.c. 244.a
Cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt. 217.b
ij. Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. folio 265.c.d.
Detractores, Deo odibiles. 170.d.e. & 269.a
Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? 245.l
Thesaurizas tibi iram in die iræ. 167.g
Secundum autem duritatem tuam, & cor impœnitens. Ibidem.h
iij. Et si Abrahã ex operibus iustificatus est, habet gloriã, sed non apud Deum. 343.h
v. Gloriamur in tribulationibus. 155.e
Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius. 83.c.f.t.2.
Spes non confundit, quia charitas Dei diffusa est. 292.m
Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris. 54.B.C.to.2
Non sicut delictum, ita & donum. 103.M. A primo homine.
vj. Non ergo regnet peccatũ in vestro mortali corpore. 146.a
Humanum dico, propter infirmitatẽ carnis vestræ. 143.B.& 201.H.to.2
vij. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ. 212.L.& 201.H.to.2.
Scio quia non habitat in me, hoc est in carne mea bonum. 318.L. & 353.h.to.1
Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. 147.L.to.2
Ecce 149.B.to.2
Non enim quod volo, hoc ago. 353.g
Infelix ego homo, quis me liberabit. 158.b
viij. Deus filium suum mittens. 193.c
Non sunt condignæ passiones. 287. F. G. Si enim.
Vanitati creatura subiecta est nõ volens. 17. C. Nonne. & 287.F Vanitati.
Spiritus postulat pro nobis gemitibus. 320.f
Ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei. 148.D.tomo.2. Cum igitur.
Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. 136.F. iustus. 156.D. Et hæc. 169.G.to.2. Quòd si.
Quos prædestinauit, hos & vocauit. 173.M. 210.k
Et quos vocauit, illos & iustificauit. 140.I. 226.l
Quos autem iustificauit, illos & magnificauit. 226.l
Qui proprio filio non pepercit. 156.c
Quis nos separabit a charitate Christi? 165.l
Certus sum, quia neque mors neque vita, 349.L.m
Non uolentis neque currentis. 154. G. Quid enim.
Ignorãtes iustitiam Dei, & suam. Ibidẽ h ix.
Quomodo prædicabũt, nisi mittãtur? 326.i x.
Prope est verbũ in ore tuo, & in corde tuo. 2. K. 165.g. & 196.f
Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. 17.k
Fides ex auditu. 295.m
Ministerium meum honorificabo. 18. I. xj. to.2. 22. I. to.2. Nam qui.
Noli altum sapere, sed time. 26. M. to.2. & 59. A. to.2
Inuestigabiles viæ eius. 22. D. to.2
Quis cognouit sensum domini? 53. I. to 2. Væ vobis.
Ex quo omnia, per quem omnia. 78. L. Denique 143. B. to.2
Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. 240.2
Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem. 42.h xij.
Rationabile obsequium vestrum. 260.g
Vt probetis, quæ sit voluntas Dei bona. 143.A.to.2.
Dico autem per gratiam, quæ data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, plus sapere. 290.c. Et Apostolus.
Non plus sapere quàm oporteat sapere, sed sapere ad sobrietatem. 168.d.to.2
Gaudere cum gaudẽtibus. 89.G. Quænam. & 246.c
Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. 182.i. Mihi.
Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit dominus. 55.e
Vince in bono malum. 188.g
Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita sit. 326. M. Omnis.
Quæ sunt à Deo ordinata sunt. 72. E. In no xiij. stra. & 26. A. to.2.
Reddite omnibus debita. 174. E. Vitemini, & 169.g
Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem dilã-

diligatis. 151.g. Puto.
Nox præcessit, dies autem appropinquauit 22.c.286.m. Paulus.
Carnis curam ne feceritis in desideriis. 200. f. 129.i.to.2. Nõ ergo. 192.f.t.2. Nõ sic.
xiiij. Non est regnum Dei esca, & potus. 171.i. & 172.b
Omne quod non est ex fide, peccatum est. 161.d.to.2. Omne.
xv. Quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. 147.b.c.
Vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus. 192.c

Ex epistola prima ad Corinthios.

1.Co. 1 VErbum crucis pereuntibus quidem stultitia est 63.k
Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo. 343.h
Placuit Deo per stultitiam prædicationis, saluos facere credentes. 191.c.to.2. Quod si.
Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. 195.d
Christus nobis factus est à Deo sapientia, & iustitia. 264.h.i
Factus est nobis iustitia, à Deo patre. 83.a. to.2. Non condemnabit.
Oculus non vidit, nec auris audiuit. 21.m
ij. Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum. 244.a. 142.c.to.2
Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est. 189. m.to.1. Trahe nos.
Spiritualis homo iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. 136.c.to.2
Cũ sit inter vos zelus. 104.c. Audiamus.
iij Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secũdum suum laborẽ. 64.k.t.2. Si semẽ.
Auditores Dei sumus. 150.e.to.2
Fundamentum aliud nemo potest ponere. 182.d.to.1
Templum Dei sanctum est, quod estis vos. 132.e Templum. & 302.f.to.1
Vniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit. 182.d.e.to.1
Sic nos existimet homo, vt ministros
iiij. Christi. 182.h.185.k.to.1
Mihi. & 188.d.to.1. Mihi.
Iã quęritur inter dispẽsatores. 94.k.t.1. Erit.
Mihi autẽ pro minimo 185.k. Et si. & 188. d. Et vide. & 25.h.e. Nam.to.2
Qui iudicat me, dominus est. 54.g.to.2. Transgressus.
Nolite ante tempus iudicare. 182.e.t.2. Vnde. unc.
Laus erit vnicuique à Deo. 112.d.t.1. Tunc inquit.
Quid habes quod non accepisti? si autem accepisti. 164.a.to2.
Spectaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominibus. 213.m.to.1
Pascha nostrum immolatus est Christus. v. 62.b.to.1
Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. 337. vj. f.g.to.1. Nunc vero.
Per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris. 142.h.to.1
Glorificate, & portate Deum in corpore vestro. 139.e.to.1
Infidelis si discedit, discedat. 51.i.to.2 vij.
Alligatus es vxori. 45.h.to.2
Virgo cogitat quæ domini sunt. 102.m.to.1
Scientia inflat, charitas ædificat. 291.f.t.1 viij.
Si quis se existimat scire aliquid. & 290. d. e.to.1
Qui altario deseruiunt, cum altario par- ix. ticipant. 189.c.to.2
Cum liber essem ex omnibus, omniũ me seruum feci. 128.c.to.2. Vbique.
Omnibus omnia factus sum. eodem.d. to.1. Si item.
Sic currite vt comprehendatis. 167.h.to.2. Quorum.
Patres nostri omnes sub nube fuerunt. 193.i.to.1 x.
Neque murmuraueritis, sicut quidam eorum. 224.m.to.1
Siquis se existimat stare, videat ne cadat. 42. k.to.1. Propter hoc.
Non potestis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorum. 6.e.tomo.2.
Caput Christi Deus. 247.h.t.1. Si enim.
Non est creatus vir propter mulierem, sed xi. mulier propter virum. 201.tomo.2.f.& 203.f.to.2
Conuenientibus vobis in vnum, iam non est dominicam cœnam manducare. 184. e.to.2
Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. 63.a.to.1
Ego accepi à domino, quod & tradidi vobis. 34.l.m.to.2
Si nosmetipsos diiudicaremus, non vtiq; diiudicaremur. 314.f.to.1. Verendum.
Nemo in spiritu Dei loquens, dicit anathema Iesu. 174.d.to.1 xij.
Vnicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem. 76.i.to.1. Nemo.
Alij per spiritum datur sermo sapientiæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

214.h.to.1
Aemulamini charismata meliora. 183. i.t.1. Tu ergo.
xiij. Si charitatem non habuero, nihil sum. 275.g.to.1
Charitas patiēs est benigna est. 59.k.4.g.t.2
Charitas benigna est. 8.f.to.2
Charitas non quærit, quæ sua sunt. 258. h. Si institerint. & 43.h.to.2
Charitas nunquam excidit. 272.k.t.1. Quod infirmum.
Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. 189.a.to.1
Nunc manēt, spes, fides, & charitas, tria hæc: maior autem. 204. l.m. to. 1. per totum sermonem.
xiiij. Orabo spiritu, orabo, & mente. 227.e.t.1
Psallam spiritu, psallam & mēte. 242.e. Credimus. & 202.b.to.2. 203. c.t.2. sed tunc.
Ignorans ignorabitur. 290.m. 291.l. 131. h. Noueris. to.2
xv. Gratia eius in me vacua non fuit. 124. a. Age.to.2.
Abundantibus omnibus laboraui. 132.a. to. 2. 138.b.to.2
Non ego autem, sed gratia Dei mecum. 153. d.to.2. Vnde.
Vnusquisque in suo ordine resurget. 137.m. to.2. & 188.e.f.to.2. Cum cœperint.
Vt sit Deus omnia in omnibus. 184.g.to.1. Magnus.
Stella differt à stella in claritate. 182. e.to.2
Ignorantiam Dei quidam habent. 4.h. 192. e.to.1.
Sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœlestis. 6. i. Veniet. 216.k.t.1
Absorpta est mors in uictoria. 127. b.c.t.1
Caro & sanguis regnum Dei non possidebunt. 14.g.to.2
Vbi est mors victoria tua? 114.d.to.1
Ex epistola Pauli. 2. ad Corinthios.
2.Coc.1. Benedictus Deus & pater domini nostri Iesu Christi. 29.h.to.1
Sicut abundant passiones Christi in nobis. 144.l.to.1. Bene ergo.
Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ. 51.d.& 99.f & 251.m.& 270. a.& 25.a.to.2
ij. Non enim ignoramus cogitationes vel astutias eius. 42.c.to.2. Non enim.
Christi bonus odor sumus. 249.h. & 332.i. & 336.k.to.1. Ego.
iij. Non quòd sufficientes simus cogitare ali quid à nobis quasi, ex nobis. 284.a. to. 2. Apostolus.
Vbi spiritus domini, ibi libertas. 353. g.to.1 iiij.
Quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ. 185.f. 57.c. to. 1. Hoc nempe.
Si terrestris domus nostra. 135. d.to.1
Quandiu sumus in hoc corpore, peregrinamur à domino. 163.f.to.2
Siue mente excedimus Deo. 358.g.t.1
Et si cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus. 122.c. to.1. Et si cognouimus.
Si qua in Christo noua creatura. 96. k. to.1
Obsecramus pro Christo reconciliamini Deo. 225.m. to.1 v.
Siue mente excedimus, Deo. 50.l.to.1 vj.
Contristati estis secundū Deum. 33.c.t.2 vij.
Prouidentes bona nō solum coram Deo, viij. sed etiam coram hominibus. 50.l. Prouidentes. ix.
Qui parcè seminat, parce & metet. 134.k.
Siquidem. 125.k.to.2. Agite.
Hilarem datorem diligit Deus. 337.d.to.1 x.
Epistolæ inquiunt, graues sunt & fortes, præsentia autem corporis infirma. 270. l.tomo.1
Qui gloriatur, in domino glorietur. 162. b.tomo.1
Non enim qui seipsum commēdat, ille probatus est. 162.c. to.1
Timeo ne sicut serpens seduxit Euam. 174.c.to.1. Denique.
Ipse Satanas transfigurat se in angelum xj. lucis. 176.d.to.1. Sed.
Libenter suffertis insipientes, cum sitis ipsi sapientes. 128.b.to.2
Quis infirmatur & ego non infirmor? 276.m.to.1.
Ministri Christi sunt, & ego. 132.a.to.2
Scio hominem in Christo. 175.g. h.t.2. xij. Excedunt.
Audiui arcana verba, quæ non licet. 323.c. f.to.1. Nonne tibi.
Parco autem, ne quis me existimet supra id, quod videt in me. 16.f.to.46.b.c. Terret.to.2
Ne magnitudo reuelationum extollat me. 313.b.to.1
Sufficit tibi gratia mea. 175.l.to.2
Libenter gloriabor in infirmitatibus meis. 271.b.128.b.to.1
Cum infirmor, tunc potens sum. 279. h. 106.I.to.2

Licet

Licet plus vos diligens, minus diligar. 44. a.tomo.2. Si nemo. per totam epistolam.
Gala. 1. Ex epistola Pauli ad Galatas.
Si adhuc hominibus placerem, Christi
ij. seruus non essem. 22. k.to. 2. Verum tu.
iij. Viuo autē iam non ego, viuit vero in me Christus. 48.a.to.1
Sic stulti estis, vt cum spiritu cœperitis,
iiij. carne consummamini. 287.e.to.1
Quando uenit plenitudo temporis, misit Deus filium suum. 2.k.to.1
Quādo venit. & 256.h.to.1. Non venit.
v. Filioli mei quos iterum parturio donec. 358.f.to. 1
Abraham duos filios habuit. 57.k.l.to.1
Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autē aduersus carnem. 47.b. & 58.
vj. k.l.& 87.e.138.i.k.to.1
Vt non quæcunque vultis, illa faciatis. 149. b.to.2. Cæterum.
Vos qui spirituales estis. 175. k.t. 2. Sed iā.
Alter alterius onera portate. 35. g. h.to. 2.
Opus suum probet vnusquisque. 24.a.to.2.
Qui seminat in carne. 146.l. propterea 200. h.to.1.
Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce 54. c.125.k.271.b.& 84.i.to.2. Mihi.
Qui seminat in carne, de carne metet & corruptionem. 200.h.to.1.
Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. 48.a.to.1. Audi.
Quotquot baptizati estis, in Christo baptizati estis. 165.l.to.1.
Ep.1. Ex epistola Pauli ad Ephesios.
ij. Benedictus Deus, & pater domini nostri Iesu Christi. 348.c.to.1
Eramus sicut cæteris filij iræ. 41.a.to.1.
iij. Propter nimiam charitatem. 58.d.to.1. Christum habitare per fidem in cordibus vestris. 64.c.68.c.d.& 211.i.to.2.
Vt possitis comprehēdere cum omnibus sanctis, quæ sit longitudo. 146.d.to.2.
iiij. Solicite seruare vnitatem spiritus in uinculo pacis. 105.c.to.2.
Christus qui descendit, ipse est, & qui ascendit. 69.b. Qui enim. 73.i.to.1.
Deponite secundum pristinam conuersationem veterem hominē. 217.a. Scio. to.2.
v. Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi. 355.h.to.1.
Nemo vnquam carnem suam odio habuit. 146.i.k.to.1.
Erunt duo in carne vna. 348.a.to.1. Quid restat.
Induite vos armaturam Dei. 130.h.to.1. vj.
Rectores tenebrarum harum. 148.a.154.a. 177.h.to.2.& cap.sequen.
Ex epistola ad Philippenses.
Cupio dissolui, & esse cum Christo. 79. Filip. 2.
m.to.2. Quis dabit.
Non rapinam arbitratus est, esse se æqua- ij.
lem Deo. 13.i.to.1.
Christus semetipsum exinaniuit. 25.l. et 50. l.& 84.k.to.2.
Omnes quæ sua sunt quærunt. 347.f.to.1.
Et habitu inuentus vt homo. 341. f.to. 1.
Christus factus est pro nobis obediēs. 228. 1.to.1.
Dominus Iesu Christus in gloria est Dei patris. 70.c.to.1.
Deus est, qui operatur in uobis, & velle, & perficere. 144.k.& 154.f.to.2.
Ego me non arbitror comprehendisse. iij. 300.f.& 132.f.to.2.
Gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt. 61.m.to.2.
Nostra autem conuersatio in cœlis est. 112. e.to.1.
Saluatorem expectamus. 6.k.116.d. to. 1.
Reformabit corpus humilitatis nostræ. 303.a.to.1.
Gaudete in domino semper, iterum dico iiij. gaudete. 20.f.& 181.m.to.1.
Modestia vestra nota sit. 22.b.40. k.to. 1.
Omnia possum in eo, qui me confortat. 357.l.to.1. Quid ni.
Ex epistola ad Colossenses.
Conuiuificauit vos cum illo, condonans Col. 2.
vobis omnis delicta, delens quod aduersus nos erat chirographum decreti. 82.l.to.2. Satisfecit.
In ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. 256. h.to.1. Neque.
Si consurrexistis cū Christo, quæ sursum. iij. 64.b. Quicunque. 74.h.to.1.
Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens. 2.g. Merito, & 18.a.74.h.i.& 112.f.to.1. Væ nobis.
Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est. 309.b.to.1.
Cum Christus apparuerit, uita vestra. 67.m.to.1.
Ex epistola. 1. ad Thessalonicenses.
Rapiemur cum illis in nubibus obuiam 1.Th.4.
Christo in aera. 74.h.to.1. Erit enim.
In omnibus gratias agite. 247. a.to. 1. v.
Alioquin. 250. f. to. 1. Ad locum.
Cum dixerint pax, & securitas. 22.i.to. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sine intermissione orate. 177.m.to.1. Hæc autem.
Spiritum noli extinguere. 121.l.to.2. Veruntamen.
2.Th.2. Ex epistola.2.ad Thessalonicenses.
Qui extollitur supra omne, quod dicitur Deus 22.2.to.1.
1.Ti.1. Ex epistola. 1.ad Timotheum.
Charitas de corde puro, & conscientia bona. 187.c.t.1. Audistis. & 13.m.t.2 23.c.to.2.
Ignorans fecit, in incredulitate. 40.e. f.to. 1.
Iustis non est lex posita. 14.d. to.2. Itaque.
Soli Deo honor, & gloria. 149.g. Quid retribues 355.i.k. Seruilis.
ij. Obsecro primum fieri obsecrationes. 177.h. & 227.c. Primo.
Adam non est seductus, mulier autem seducta in preuaricatione fuit. 126.c.
Non in veste preciosa. 22.i.to.2. & Ibidem.
iij. L. Clamatur.
Qui bene ministrauerint, gradum bonum sibi acquirent. 93.h.to.1. Bonum
iiij. Spiritus manifeste dicit. In nouissimis temporibus discedent quidam à fide.
Corporalis exercitatio ad modicum valet. 183.i.to.2. Iam vero.
Exerce te ipsum ad pietatem. 198.a.t.2
Nemo adolescentiã tuam contemnat. 36.l. to.2. Timendum.
v. Modico uino vtere propter stomachum tuum. 282.k. & 183.h.to. 2. Sed. & 184. d.to.2.
Viduas honora, quæ verè viduæ sunt. 113. h.to.2. Neque.
vj. Habentes victum, & vestitum, his contenti simus. 6.f.to.2. 184. c. to.2.
Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli. 136.i. 187. 2. to.1. Nam & per.
Solus Deus habet immortalitatẽ. 352.c.t.1.
Ex epistola ij. ad Timotheum.
2.Ti.1. Scio cui credidi. 318.l.to.1. Denique. Nouit dominus, qui sunt eius. 13.h. to.1
Seruum Dei non oportet litigare. 18.f.to. 2 Porro.
Vt resipiscant à diaboli laqueis. 247.i. to.1. Dixisti
ij. Omnes qui pie viuere volũt in Christo. 43.k.to.2.
Ex epistola ad Titum.
Ad.Tit. ij. Apparuit gratia Dei saluatoris nostri. 28. h. & 83.e. 207.c. & 225.d.tom.1.
ij. & 193.c.to. 2. Sobriè.
Apparuit benignitas & humanitas saluatoris nri Dei. 25.l. & 33.k. & 181.a.t.1
Ex epistola Pauli ad Hebræos.
Portans omnia verbo virtutis suæ. 134.l. Heb. 1. to.1. Apud.
Nõne omnes administratorij sunt spiritus, in ministeriũ missi. 18.d. & 89. c. Superni. & 103.l. & 121. m. Sed & ipsos. & 148.m. & 240.c.to.1
Nusquam angelos apprehendit. 172.c. ij. to.2. Nusquam.
Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. iiij. 85.d.to.1
Non habemus pontificem, qui non possit compati. 57.n. & 173.f.t.2
Tentatum per omnia pro similitudine absque peccato 151.h. & 314.i.to.1. Sciebat
Didicit ex his, quæ passus est obedien- v. tiam. 172.c.to.2. & 114.t.1. Sciebat.
Terra sæpe supra se venientem bibens vj. imbrem, & germinans herbam opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo. 49. d.to.1
Horrendum est incidere in manus Dei x. viuentis. 144.i.to.1
Fides est sperandarum substantia re- xj. rum, argumentum non apparentium. 145.g. 81.c.to.2. Scio.
Sine fide impossibile est placere Deo. 269. g.to.1.
Sancti per fidem vicerunt regna. 67. k. l.t.1
Conualuerunt de infirmitatibus. 49.g.to.2. Quanta.
Pacem sectamini cum omnibus. 134.f.to.1. Pax.
Angelis hospitio receptis. 100.h.to.2. xiij.
Non habemus hic ciuitatem manentem, sed futuram inquirimus. 319.d.to.1. Vbi
Ex actis Apostolorum.
Coepit Iesus facere & docere. 106.a.87. Acto. 1. g.to.2
Videntibus illis eleuatus est. 173.i.to.2. A summo.
Nubes suscepit eum ab oculis eorum. 72.c. to.1. Dico.
Cumque intuerentur euntem illum. 70. d. to.1. Quid tamen.
Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum. 70.c.to.1. Prorsus.
Sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. 128.g.to.1
Hi omnes erant perseuerantes vnanimiter in oratione. 60. c. & 100. m. Denique legis. & 76.c.to.1

Prœuaricatus

Prœuaricatus est Iudas, vt abiret in locum suum. 143.g.to.1. Pulchre.
Cum complerentur dies Pentecostes. 77.a. to.1.
Apparuerunt apostolis dispertitæ linguæ. 77.l.to.1
Repleuit totam domum, vbi erant sedentes. 77.m.to.1. Ita cum.
Repleti sunt omnes spiritu sancto. 76. g.to. 1. Constat.
Non sicut vos æstimatis, hi ebrij sunt. 78.i. k. Alioquin. & 305.m.to.1
iiij. Diuidebatur singulis, prout cuique opus erat. 184.g.to.1.
Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna. Ibidem.h.to.1. Multitudinis.
v. Obedire Deo oportet magis, quàm hominibus. 8.h.t.2.
ix. Et subito circũfulsit eũ lux de cœlo. 39.b Magnifice.
Saule Saule, quid me psequeris. 39.a. Saule.
Domine, quid me vis facere? 49.f. Et ille.
Surge, & ingredere ciuitatem. 40.g
xiiij. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. 124.f
Non facio animam meam preciosiorem me. folio 281.f. Merito.
Beatius est dare, quàm accipere. 50.f.t.2. epistola centesima. Si minus. 69.b. Erras.t.2.
Ex epistola Iacobi apostoli.
Ia.1.a. Omne datum optimum, & omne donum perfectum. 153.e
Voluntariè autem nos genuit verbo veritatis. 189.k. Gratias. 255.b. At vero.
Si quis auditor est verbi, & non factor. 85.f.
ii. Fides sine operibus mortua est. 23.g
iii. Lingua modicum quidem membrum. 65.i. & 170.c.d.e.f.g.
Linguã nullus hominũ domare potest. 65.i.
Quæ desursum est sapiẽtia, primũ quidẽ pudica ẽ, deinde pacifica. 25.b. 66.f. & 176.e
Petitis, & nõ accipitis, eo quòd male petatis. folio 191.l. Neque.
Humilibus Deus dat gratiam. 55.g. 20.i.t.2.
Vita hominis, est vapor ad modicum apparens. 200.g
Nõ plus sapere, quàm sapere oportet. 290.c
Scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi. 290.c. & 343.g
v. Confitemini alterutrum peccata vestra. folio 216.a.to.2. Sufficit.
Ex prima epistola beati Petri apostoli.
1.Pet.2. Vos autem genus electum, regale sacerdotium. 229.d
Obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos. 48.m
Humiliamini sub potenti manu Dei. 42.i. v. Propter.
Omnem solicitudinẽ vestram proijcientes in eum, quoniam ipsi est cura de vobis. folio 145.c. & 333.b
Ex epistola prima Ioannis.
Quod fuit ab initio, quod audiuimus, Io. 1.ca. quod vidimus oculis nostris. 60.b
Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in ii. mundo sunt. 68.c. & 181.l.
Omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi. 68.c. & 190.c.to.2.
Mũdus trãsit, & cõcupiscentia eius. 53.g.t.2. iij.
Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus. 282.m
Non diligamus verbo, neq; lingua. 47.k. t.2 Breues. & 307.k. & per totũ sermonem. vtiliter
In hoc est charitas nõ quasi nos dilexerimus iiij. Deum. 145.a.b
Deus charitas est. & qui manet in charitate. 337. f. g. & 355.i. & 13.b.to.2. Lex.
Perfecta charitas foras mittit timorem. Ibid.
Nam quod legitur. 170.c. Nunquã erit. t.2.
Omne quod natum est ex Deo, vincit mun- v. dum. 67.i.k
Hęc est victoria quæ vincit mundum. 24. b
Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniã Iesus est filius Dei. 67.l. Videre
Hic est, qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus. 67.m
Tres sunt, qui testimoniũ dant in cœlo, Pa- iiij. ter, Verbũ, & Spiritussanctus. 68.d. 209.c
Omnis qui natus ẽ ex Deo, nõ peccat. 42.k & 161.c. Scimus. 268.g.h. & 151.a.to.2
Ex epistola Iudæ.
Hi sunt qui segregant semetipsos, animales spiritum non habentes. fol. 41.d. & 104.c.d. Audiamus. Iudæ epistola.
Ex Apocalypsi.
Vtinam calidus esses, aut frigidus. 94.k Apoc. 3. Oportet.
Ego quos amo arguo & castigo. 163.f
Vidi in dextera sedentis supra thronum, li- v. brum, signatum sigillis septem. 62.g.h.i
Et ego flebam multum, quoniam nemo inuentus est dignus aperire librum. fo. 27.i. Merito.
Ecce vicit Leo de tribu Iuda. 208.m
erat numerus eorũ millia millium. 178.b
Sub altare Dei audiui voces occisorũ. aliàs,

Vidi

vi. Vidi subtus altare animas interfectorum propter regnum Dei. 110. c Sic enim.
Sustinete modicū tempus, donec impleatur numerus fratrum vestrorum. 109. l. & m Propterea.
vii. Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ. 18. c
viii. Lauerunt stolas suas. 62. c
Ascendit fumus aromatum in conspectu domini de manu angeli. 104. m. Ministrant enim.
ij. Signum magnum in cœlo. 98. m.
Mulier amicta sole. 98. b. c. d. e
Et luna sub pedibus eius. 98. m
Et in capite eius corona stellarū duodecim. fol. 99. F. In capite. & Ibid. k. Offerantur.
Cantabant quasi canticum nouum. 9. c. d
Hi sequuntur agnum, quocunq; ierit. 110. a xiiij.
Sed si vis, & b.
Sine macula sunt. 110. a
Amodo iam dicit spiritus vt requiescant à laboribus suis. 109. g
Vidi ciuitatem sanctā Hierusalem. 132. i. k. xxj.
& 274. b
Et audiui vocem magnam de throno. Ibidem. b. c. Et audiui.
Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum. 192. i. to. 2
Ecce noua facio omnia. 21 h
Qui audit, dicat veni. 40. b. to. 2.

Finis Indicis sententiarum vtriusque testamenti.

INDEX POTIORVM SENTENTIARVM
IN OPERA DIVI BERNARDI PRIMI ABBATIS CLARAEVALLENSIS.
PER ORDINEM LITERARVM DISPOSITVS.





Abbas, episcopus & canonicus, quo pacto inuestitu ram sumant. folio 60. f. tomo 1
Abbates nonnulli redarguūtur, quòd sub humili habitu & tonsura superbè sapiant. 27. c. 28. i. k. tomo 2
Abbatum cura plerunque augetur cum minui putatur. 36. i. tomo 2.
Abbatum negligentia ad comprimendum luxum vestium, & alimentorum culpatur. 185. i. tomo 2
Abiectione non gaudere, minus est à perfecto. 103. c. d. tomo 2
Abijcere à nobis oculum, vel pedem, quid sit. 105. g. t. 1
Abijciamus opera tenebrarum. fol. 22. c. t. 1
Abrahæ duo sinus, vnus in inferno obscurus, alter in paradiso luminosus, folio 110. e. f. t. 1
Abrahæ seruus quærit puellam, quam præparauit Abraham filio suo: quærit angelus puellam, quam præparauit Deus pater filio suo. 98. l. to. 1.
Abrenunciantes nouiter seculo, sustineant Deum in patientia. 40. h. to. 1
Abscondere bona nostra vtile magis, quàm ostendere. 5. b. c. t. 1
Abstinere à carnalibus desiderijs debemus. folio 48. m. t. 1
Abstinentiæ singularitas scandalo fuit. folio 326. i. k. t. 1
Abstinentia tractatur. 38. k. 68. c. 281. h. t. 1 329. e. f. t. 1.
Abusio magna, & magna nimis vt diues esse velis vermiculus vilis. 65. a. t. 1
Abusus lugendus, quo vitia reputantur virtutes: & econtra. 183. m. to. 2
Accedendum ad Deum est, non irruendum. folio 282. b. t. 1
Accedere potest ad Deum per gratiam, qui peccando ab eo recedere potuit: & econuerso. 354. c. t. 1
Acceptio personarum pessima. 134. b. t. 2
Accessum ad Deum habemus per Mariam. folio 3. c. t. 1
Acedia fortasis interuenienti tædio, vel torpore non diffidas, nec etiam abundantia extollaris. 262. i. k. & 263. l. t. 1
Actione quandoque præponimus inferiora, affectu superiora preferentes. 306. d. e. t. 1
Actiua vita, via est ad contemplationem. folio 302. c. d. t. 1
Ab Adam & Eua primis parentibus peccatum & miseriam traximus. 56. b. t. 2.
Adam à qua gloria & honore ceciderit. folio 289. f. g. to. 1
Adam contemplatione deuota clamat, Fili Dauid miserere mei. 32. d. t. 1
Adam nobis duo reliquit, laborem & dolorem. 59. m. t. 1
Adam pro morsu pomi vetiti, fugit à facie Dei: quo igitur fugiemus in die iudicij, pro peccatis nostris? 181. k. to. 1
Adæ deiectio & miserabilis humiliatio. folio 289. i. k. t. 1
Adæ quod dicitur, & nobis dictum est. folio 190. i. t. 2
Adesse dominum qualiter percipere poterimus. 316. g. t. 1
Adesse vel abesse verbum percipitur, quod tamen aduenire, vel recedere non sentitur. 342. c. d. to. 1
Addiscere volentes non recto fine, increpantur. 290. b. c. d. to. 1
Adherens Deo, vnus spiritus est, sed non vnum cum eo. 337. f. g. t. 1
Adhærere Christo, est actiones nostras ad iustitiam dirigere, & passiones propter iustitiam

iustitiam sustinere. 60.c.d.t.1
Adiurantur filiæ Hierusalem, id est adolescentulæ, ne sponsam dormientem excitent. 309.m.t.1
Adiutorium diuinum, quàm nobis sit necessarium. 23.h.& 357.k.to.1
Adiutorij diuini inhabitator per non inhabitantes cognoscitur. 135.m.t.1
Adiutorio sunt electis peregrinantibus angeli, & spiritus beati. 344.h.i.to.2
Adolescens verbosus, iustitiæ hostis. folio 139.l.t.2
Adolescentior dicitur homo carnalibus concupiscentijs deditus. 301.m.t.1
Adolescétiori filio comparatur populus gentilis, seniori Iudaicus. 252.d.to.1. & per totum sermonem.
Adornandus est thalamus humilitate & pauertate. 16.i.t.1
Aduentus Christi Saluatoris nostri necessarius. 7.d.t.1
Aduentus Christi occultus, cui venienti adsurgere debemus. 2.k.t.1
Aduentus domini corporis. 3.g.h. & 19.g.t.1.
Aduentus domini spiritalis, seu visitatio domini, quomodo præsentiri potest. folio 315.c.d.t.1
Aduentus domini in mentem, quæ sint signa & prænuncij. 282.c.d.& 318.h.to.1
Aduentus domini triplex. 4.h.& 5.g.to.1
Aduentus domini triplex vtilitas. 7.c.d.t.1
Aduentus filij Dei ratio quæ, & quis, vnde, quo, ad quid, quando, & qua venit. folio 1.b.& 2.g.h.t.1
Aduentus nomen, & aduentus ratio qualiter differant. 1.a.t.1
Aduentus domini deuote celebrandus est. folio 4.a.t.1
Aduentus domini, & sex circunstantiæ eius. folio 1.a.to.1. per totum.
Aduentum domini Iesu sua manifestanda est benignitas. 33.a.t.1
Aduentū domini qualiter celebrare debeamus. 4.a. & 5.b.c.tomo 1.
Aduentum domini (sicut ab eo qui expertus est edocemur) ignis præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. 76.e.f.t.2
Aduentum domini in luxu ciborum ducēs, Christum inhonorat. 3.g.& 4.h.t.1
Aduenientis personæ cōsideranda maiestas, dignationis magnitudo, charitatis latitudo, humanæ naturæ exaltatio. 3.f.g.t.1
Aduersarius cui consentire nos oportet in via Deus est. 353.g.l.1
Aduersarius habet ignem suum. 41.c.t.1
Aduersitas multos frangit, prosperitas plures extollit. 56.c.t.1
Aduersitati tria sunt opponenda. 230.k.t.1
Aduersus os loquentium iniqua sufficit bonorum opinio cum testimonio conscientiæ. 268.m.t.1
Adulatores & detractores, qualiter capiendi sunt. 325.c.d.t.1
Aduocatus fidelis, qui non quærit, quæ sua sunt. 40.c.tomo 2
Aduocatorum versutia. 130.a.t.2
Affectanti cœlestia terrena non sapiunt. folio 56.d.t.2
Affectio alia, quam caro gignit, alia quam ratio regit, alia quam condit sapientia. folio 307.i.t.2
Affectiones diuersæ secundū diuersos actus & diuersas differentias reperiuntur. folio 242.c.d.t.1
Affectiones simplices naturaliter insunt, additamenta vero ex gratia. 149.b.t.2
Affectiones ordinatæ virtutes sunt, inordinatæ vitia. 306.g. & per totum sermonē.
Affectione carere vitiosum est. Et ibi de triplici affectione. 307.i.k.to.1
Affectionum animæ mutabilitas, diuina mutat nomina. 163.g.to.1
Affectus charitatis cuiquā, quamuis iniquo & inimico denegandus non est. 307.m. & 2.tomo 1.
Affectus liber est. 77.d.t.2.
Affectus mirabilis dilectionis sponsæ, quem eructat præ nimio amore dilecti sui. folio 331.b.to.1. & per totum.
Affectus, siue profectus animæ, tres sunt. folio. 239.l.t.1
Affectus suas etiam voces habet. 331.d. & 349.h.i.t.1. & per totum vtiliter.
Affectu intellectui, & intellectu affectui repugnantibus, vita infernalis est. 75.m.t.1
Affectu seu auiditate nihil, quamuis vile mo nachio desiderandum est. 187.b.t.1
Affecti pauci reperiuntur, illuminati & intelligentes plures. 75.l.t.1
Affici plus debemus quibusdam, quæ ad nos nō spectant, quàm his quæ spectant. folio 306.d.t.1
Affinitas animæ ad verbum. 350.c.t.1
Affirmans veritatem, quam nescit, mēcitur, proferens vero dubie mendaciū, an mentiatur. 257.a.to.1
Afflictorum proprium, vt carere miseria, perfectam beatitudinem arbitrentur. folio 151.k.t.1
Affluentia sapientiæ, est confessio propriæ iniquitatis: gratiarum actio, sermo ædificationis. 168.c.t.1
Ager, thesaurus, & margarita, tria denotant. folio 211.a.b.t.1
Agnosce homo dignitatem tuam, agnosce quam grauta sunt vulnera, pro quibus necesse fuit Christum vulnerari. 26.f.t.1
Agnoscitur in Christi incarnatione longitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. 10.k.t.1
Agnus & columba, in quibus conueniant. folio 34.f.t.1
Agnus totus suauis. 21.h.t.1
Alæ duæ, agnitio & deuotio. 117.b.t.1
Alæ sex vni ex Seraphim, & alæ sex alteri, quid significent. Ibidem.a
Alijs aliud, aut aliter loquēdū est. 236.a.t.1
Aliter domini, aliter angelorum, aliter hominum statio. 119.i.t.1
Aliud est hoc, vel illud opinando sentire, & aliud temerè adfirmare quod nescias. folio 257.a.t.1
Aliud est nosse Deum, aliud timere. 267.f. & 268.g.tomo 1.
Allicit nos Deus ad regni cœlorum ingressum comminatione, cupiditate, & amore. folio 177.m.a.t.1
Alloquitur Bernardus angelum, qui Iesum in monte oliueti confortabat. folio 165.c. & 166.c.t.1
Altaria quibus vota superponere debemus, tria sunt. 231.h.t.1
Altario seruiens, de altario viuat. 6.l.to.2.
Altercatio iustitiæ, pacis, veritatis, & misericordiæ pro humani generis reparatione. 52.k.l.to.1. & per totum sermonem.
Altitudo omnis se extollens aduersus scientiam Dei, deijcitur, & de familiaritate, quæ inter Deum & hominem contrahitur. 334.a.b.t.1
In alto nil altum sapere, nil Deo charius: hominibus nil rarius. 59.a.t.2
Ama nesciri, & laudet te os alienū. 27.a.t.1
Amare an debeamus affectuali, an actuali amore. 306.h.to.1
Amare Christum dulciter, quibus indicijs cognoscitur. 260.l.to.1
Amari indignus dignoscitur, qui indignus castigatione censetur. 296.f.t.1
Amari, timeri, & honorari, quomodo differēter exigit Deus. 355.i.t.1. p to.ser.vtil.
Amari vult Deus non solum dulciter, sed & sapienter. 260.g.to.1
Amemus Christum, quia nos ab eo amari præsentimus. 53.a.to.2.t.1
Amabilem nobis Christum facit præcipue passio eius pro nobis. 260.i.t.1
Amandi tres differentiæ, hoc est caste, sanctè, ardenter. 242.d.e.t.1
Amandus est Deus affectuosè, circumspectè, dulciter, fortiter, & prudenter. 177.l. & 261.l.to.1
Amādus valde à nobis est, per quem sumus, viuimus, & sapimus. 260.h.t.1
Amans anima votis fertur, &c. 343.c.to.1
Amās quilibet vigilat & obseruat, & beatus quem dñs inuenerit vigilantē. 315.c.t.1
Amanti nihil difficile. 55.l.t.1
Amatæ rei subtractio, desiderij augmentatio est. 307.c.t.1
Ambitio causa furoris. 61.a.b.to.2
Ambitio cæca. 345.g.t.1
Ambitio latere vult. 61.l.t.2. & ibi pulchre culpantur ambitiosi.
Ambitio mater hypocrisis. Ibidem.
Ambitio prælationis reprehenditur. 26.h.i. & 61.l.m.to.2.
Ambitio culpatur. 16.m.& 72.g.h.& 138.l. m.to.1. Plane. & 130.b. 134.g. 138.f.t.2
Ambitionis impudentia. 203.a.b.t.1
Ambitionis malum. 134.g.t.2
Ambitionis malum insanabile. 26.i.t.2
Ambientium diuersa genera. 139.i.k.t.2
Ambulabat apostolus quando dicebat: Non arbitror me comprehendisse. 306.f.t.1
Ambulat dominus super pennas ventorum. 229.h.t.1. Ambulat.
Ambulare qualiter debeamus. 41.c.t.1
Amicitia pauperum regum amicos constituit, amor paupertatis reges. 216.i.k.t.1
Amicitia vera est charitatē in Deo habere. folio 147.l.t.2
Amicitia vera obiurgationem habet, adulationem nunquam. 101.b.t.2
Amicitiæ veræ tūc erunt, si veritatis fuerint fœderatæ consortio. 42.b.to.2
Amicissimos oportet esse Christo sponso pastores, custodes sponsę eius ecclesiæ. 346. b.c.t.1
Amicus mundi, excluditur à concilio amicorum Dei. 53.g.h.i.to.2
Amicus ad nos veniens de via, quid significet. 209.d.t.1
Amissum non immerito reputatur, quod ingrato datur. 180.c.t.1

Amatores seculi infœlices. 54.d.t.2
Amor ab amando dicitur, non ab honorando. 355.i.t.i
Amor ardens, quo anima diligit Deum. folio 242.i.to.i. & per totum sermonem.
Amor carnalis Christi, etsi eiusdem amori spirituali postponatur, est tamen multum vtilis & bonus. 263.a.b.c.t.i
Amor carnis homini supra carnem Christi, reprehenditur. Ibidem.
Amor castus. 242.c.d.t.i. vtiliter & deuote.
Amor Christi, animam Mariæ pertransiuit. folio 279.i.to.i
Amor de Deo triumphat. 327.b.t.i
Amor Dei ad animam sibi dilectam, valde commendatur. 307.l.m.t.i
Amor cordis est quodammodo carnalis. folio 259.b.t.i.
Amor Dei, amorem animę parit. 355.c.t.i
Amor Dei zelum parit, amor proximi, mansuetudinem. 300.b.t.i
Amor diuinus flagrans & vehemens esse debet. 331.d.& 355.h.& 357.a.to.1. & 57.k.l.t.2.& 127.a.to.2
Amor dominum nescit: omnes ex æquo intuetur. 319.a. & 354.& 127.i.to.2
Amor est Deus. 319.a.b.to.i
Amor est nexus perfectissimus. 355.h.i.t.i
Amor fidelis & syncerus non est, vbi dubietatis scrupuli retinetur. 76.g.t.2
Amor iustus, si quod proprijs voluptatibus subtrahitur, fraternis necessitatibus non negetur. 168.l.to.2.
Amor mundi mox finiendus est, amor verus non ita. 53.g.h.t.2
Amor mũdi eludit amatores suos. 248.d.t.i
Amor Petri. 261.a.to.i
Amor præceps & vehemens, nec iudicium præstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore frænatur, nec rationi subijcitur. folio 349.h. & 245.g.to.i
Amor propriæ quietis, præiudicare non debet sanctę obedientię actibus. 302.c.d.t.i
Amor pudorem, modum, & consilium nescit. 340.c.t.i
Amor purus, mercenarius non est. 355.l.t.i
Amor purus de spe vires non sumit. Ibid.
Amor quinque partitus, quinque etiam sensibus adaptari potest. 165.h.to.i
Amor reuerentiam nescit. 355.h.to.i
Amor sanctus nõ verbo ęstimandus est, vel lingua, sed opere & veritate. 349.h.t.i
Amor sibi abũdat, & vbi venerit ęteros in se oẽs traducit & captiuat affectus. 355.l.t.i
Amor sicut nec odium, sic nec veritãtis iudicium nouit. 174.l.tomo 2
Amor spiritualis à carnali discernitur. folio 285.h.t.i
Amor sponsi fecit vt omnium dominus, dominum se nesciat, sed dilectum. 301.h.t.i
Amor tenax, & indissolubilis, quo anima tenet sponsum, & qualiter sponsus in finẽ seculi reuertetur ad synagogam saluandã. 349.h.to.1. & per totum sermonem.
Amor triplex, seruilis, mercenarius, & filialis. 13.a.to.i. & per totam epistolam.t.2
Amor triplex tria excludens, quæ non sunt ex parte, propter quod ter fuit Petrus interrogatus. 181.l.to.i
Amor tui, tuũ cõtra te iudiciũ fallit. 174.t.2
Amor vbi é, labor nõ est, sed sapor. 357.b.t.i
Amor vehemens, non attendit qua verborũ serie ebulliat. 339.e. & per totum sermo.
Amor verus seipso contentus est. 331.e.t.i
Amor verus est, quo veritas adamatur. folio 347.k.t.i
Amor vino comparatur. 305.m.t.i
Amoris Dei suauitas experimento & non ratione percipitur. 331.b.t.i.& per to.ser.
Amoris diuersæ species. 165.h.to.i
Amoris diuini violentia. 327.a.b.355.l.t.i
Amoris excessus. 349.h.t.i. & 168.c.t.2
Amoris incentiua describuntur. 308.e.t.i
Amoris magna potentia. 350.a.t.i
Amoris mira commendatio. 354.g.t.i
Amoris ordo, ad nos, ad Deum, ad proximum. 168.k.l.t.2
Amoris proprietas, eleganter & valde vtiliter tractat. 355.h.to.i. & per to.sermonẽ.
Amoris rectus ordo. 12.c.t.2
Amoris virtutes, proprietates, & dotes miro modo deducuntur. 349.h.to.i
Amoris vis magna in martyrib. 169.e.to.2
Amori cedit maiestas. 319.b.t.i
Amorem diuinum, teste Apostolo, neque mors, neque vita, &c. tollere potest, sed sola voluntas nostra, quam ideo tanta enumerando non adiecit apostolus. 165.l.t.i
Amorem præcedit iustificatio, præcedit & timor. 53.k.to.2
Amore zelante & feruido debet ardere amicus sponsi. 276.l.t.i
Amores duo sunt, carnalis & spiritualis ex quibus quatuor modi diligendi colligantur. 225.c.t.i
Amplexatus est nos Christus per laborem, & dolorem nostrum. 60.c.t.i
Angelus, animæ Deũ inuenienti, & ei vnitæ congaudet. 282.c 283.d to.i
Angelus confortans eum, id est, Christum, deuote deducitur. 125.& 26.c to.i
Angelus, dies, virgo Maria dies. 125.& 26.c.to.i
Angelus Gabriel cur ad Mariam, & non alius missus fuerit. 7.g to.i
Angelus magni consilij Christus, homini ad imaginem trinitatis facto, tria proposuit, seruitutem, vtilitatem, asperitatem. 210.m to.i
Angelus malus ingerit malum, sub specie boni. 287.g.h to.i
Angelus Mariam salutans, cur dixerit, dominus tecum, & non potius dominus in te. 12.a to.i
Angelus mulieribus apparens, cur stola candida dicitur fuisse indutus. 62.c.d to.i
Angelus quare ostio clauso intrauerit ad Mariam. 12.l to.i
Angelus quærit puellam, quam dominus præparauit filio domini sui, sicut seruus Abrahæ puellam, quam præparauerat deus filio domini sui. 98.l to.i
Angelus Mariã vitę sociã visitat. 102.m to.i
Angelus an habeat corpus sibi naturale, vt homo, an simplici spirituali substantia subsistens sumat id, cum opus est, & opere expleto reponat. 240.f 241.g to.i
Angeli ab hominibus diligi debent: nam & homines ab angelis diliguntur. 149.f g & 347.f to.i
Angeli corporibus vtuntur ad opera exercenda. 240.b c tomo.i
Angeli & cæteri supercœlestes spiritus promensura, qua deum capiunt & intelligunt, eum quoque ipsi diligunt. 159.d 260.e f to.i
Angeli & sancti viri à nobis adsumpti ecclesiã custodiunt. 348.h.i.to.i
Angeli exhibent iustitiam deo, pacem inter se, gaudium sibi 172.d.to.i
Angeli extollentia in furore detecta est, hominis autem in ira. 334.k to.i
Angeli multa bona in nobis inuenire delectantur. 104.b to.i.& seq.
Angeli nec bruta ad ea capessenda, quæ spiritualem creaturam beatam faciunt, corporibus adiuuantur, sed solus homin's spiritus, qui inter supremum & infimum tenet locum, indiget. 240.b to.i. Et per totum sermonem.
Angelo magnum est ministrum esse Christi. 119.i k.to.i
Angelo nostro debemus reuerentiam pro præsentia, deuotionem pro beneuolentia, fiduciam pro custodia. 149.f to.i
Angelis deus, quid, quibus, & de quo mandauerit custodiendum. Ibidem.e
Angelis etiam Christus est redemptio. 264.i.to.i
Angelis melior factus est Christus. 341.i t.i
Angelorum agmina ab hominibus visa sunt. 293.l.m.to.i
Angelorũ auxiliũ implorãdũ est. 169.i to.i
Angelorum custodia maceria est vineæ, id est ecclesia. 293.l.m.to.i
Angelorum deus, etiam hominum deus se nominat. 253.c to.i
Angelorum & sanctorum gloria, complementum sumit & ecclesiæ complemento. 333.d. e.to.i
Angelorum nouem sunt ordines, qui pulchre distinguuntur. 259.m to.i
Angelorũ vitæ ascensio & descẽsio. 14.h to.i
Angelos deus collocauit non in summo, sed in tuto: homines vero nec in summo, nec in tuto, sed in cauto. 148.a to.i
Angelica salutatione Maria se reputabat indignam. 102.m to.i
Angelica & humana natura per duo Seraphim intelligitur. 117.h to.i. & consequenter.
Angelicæ salutationis, & euangelij, Missus est, expositio. 6.e to.i. & per quatuor homilias.
Angelicus ascensus & descensus vicissitudine caret. 133.a to.i
Angelica vita, virginitas. 102.m to.i
Anguli & latebræ oĩno fugiantur. 86.h to.i
Anima à deo derelicta, redire plerumque vult & non potest, tanta est in reditu difficultas. 356.b to.i
Anima ad imaginem dei facta cæteris occupari potest, repleri nullo modo potest. 191.a to.2. Panis namque.
Anima animans votis fertur, trahitur desiderijs, & c. 342.c to.i
Anima animę nostræ, deus est. 165.k.& 194.i.to.i
Anima captiuatur in quatuor. 233.d.to.i
Anima castificato corde, nihil præter deum quærit. 189.c. d. to.i
Anima cupiens sedes seu sola tabernaculum dei fieri, non sit intricata forẽsibus causis. 275.f.g.to.i
Anima damnata, misera est. 297.h.i to.i.
Anima de cœlo est. 274.b to.i

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anima Deo chara iuxta varias sui dispositiones & affectus ipsum videt transformatum. 283.c.f.to.i
Anima deuota amore vulnerata dicere potest: Noli me cõsiderare,quàm fusca sim. folio 280.k.to.i
Anima deuota cupiens fieri sponsa Dei, studeat ambas genas intentionis speciosas habere. 295.h.to.i
Anima deuota verbũ quærit,propter septem sibi vtiles causas.356.f.g.t.i.& per to.ser.
Anima Deum videns, non aliter eum videt, quàm si sola videatur à Deo. 335.d.t.i
Anima discedente à corpore, lingua silebit & omnes sensus obmutescent. 6.m.to.i
Anima dignus est hospes: digna igitur ab hospite suo honorari. Ibidem.
Anima donec purgata perfecte fuerit, non video qualiter illi aptari posset,quod dicitur: Ostende mihi faciẽ tuam. 324.k.t.i
Anima dotata stipataq; virtutibus i se gerẽs spõsi similitudinẽ,audet eo se nubilẽ exhibere,quo se cernit similiorem. 356.e.f.t.i
Anima est sedes Christi, vbi libenter inhabitat. 275.c.t.i
Anima etsi plurima ingenij viuaciter comprehendat, se tamen vt plurimũ ignorat. folio 162.l.t.i
Anima fidei deuotio est, fides vero,quę non operat ex dilectione,cadauer ẽ. 269.e.to.i
Anima humana, similis est verbo in simplicitate, & in arbitrij libertate. 350.b.c.to.i
Anima hospes nobilis est corporis. 6.m.to.i
Anima in carne inter spinas versatur. folio 34.c.d.to.i
Anima in culpam corrupta, fecit vt corpus corrumperetur in pœnam. 6.k.to.i
Anima immortalis est vita naturali, sed non spirituali. 354.b.to.i
Anima in se habet vnde moueatur, aut stare cũ verbo, aut redire, si mota fuerit. Ibid.
Anima in spiritu ambulans,domus est sponsi. 302.f.to.i
Anima in sui cõditione accepit etsi non esse, posse tamen esse beata. 352.b.t.i
Anima magna res est, quæ Christi sanguine redempta est. 30.k.tomo 2
Anima multis patet insidijs. 281.d.t.i
Anima ne per ignorantiam in vanũ currat, petat humiliter consilium à domino, qui se negare non poterit, tantum vt humiliter,deuote & perseueranter petat.357.h.t.i
Anima nihil inuenire potest accõmodatius ad se humiliandum, quam si se in veritate inuenerit. 291.f.to.i
Anima non est imago Dei, sed ad imaginem & imaginis capax. 350.c.t.i
Anima non se prius vnitam Deo, nec ei perfecte adhærere putet, donec illum in se,& se in illo manentem persenserit. 335.c.t.i
Anima nondum affecta, sed magis compuncta recordatione peccatorum, non sponsum quærit, sed medicum. 284.l.t.i
Anima post mortem diffusa, iam quomodo voluerit non erit, vt necessario in seipsa maneat, vel inuita. 198.g.t.i
Anima primo omnium scire seipsam debet. folio 291.f.to.i
Anima prior reparanda est, deinde corpus. folio 6.k.t.i
Anima qualis esse debeat,vt ei intẽdat Deus. folio 334.i.k.to i
Anima qualiter crescat & extẽdatur, & qualis à Deo esse requiritur,vt ei placeat. folio 275.f.g.to.i
Anima quàm diu præmitur à spiritu seruitutis parumque habet de spe,de timorepluri mũ,non est ei pax neq; requies.309.k.t.i
Anima quantę sanctitatis esse requiratur,vt vt cum sponsa ecclesia dicere pręsumat, dilectus meus mihi, & ego illi. 354.i.t.i
Anima quantumcunque vitijs corrupta, adhuc per amorem castum & sanctum redire põt ad similitudinẽ Christi. 354.f.t.i & per totum sermonem.
Anima quærens Deum, prævenitur ab eo, vt quærat.355.a.to.i.& per totum ser.
Anima quæ adhuc in tristitia est, beneficio non gaudet, sed indiget. 247.i.t.i
Anima quæ perfecte diligit,nupsit.355.h.t.i
Anima quæ secundum carnem viuit, viuens mortua est. 352.c.to.i
Anima quæ semel à domino didicit, & accepit intrare ad seipsam, & gustare, quàm suauis est dominus, nihil tantũ formidat, quomodo à gratia ne derelinquat. 288.e 289.f.to.i
Anima quæ se singulariter in spe constitutã sentit non iam in timore seruit,sed requiescit in charitate. 309.l.to.i
Anima quæque ad Deum inclinans aurem suam, populumque suum, ac domum patris sui obliuiscens, Rex Christus decorẽ illius concupiscet. 12.m.t.i
Anima quærit verbum,cui consentiat ad correptionem, &c. 356.f.t.i
Anima quæq; eo pessima est, quo optima,si ipsum quod est,adscribat sibi. 356.b.t.i
Anima quo enucleatius suam agnoscit originem, eo amplius erubescat vitam habere degenerem. 354. & 355.g.t.i
Anima quomodo se cognoscere põt a Deo diligi. 340.c. tomo 1
Anima quomodo corpus suum putetur diligere, quod eam varijs afficit tormentis. folio 123.a.t.i
Anima quomodo cum Deo perfecte vniatur. 335.e.f.t.i
Anima rationalis creando immittitur. folio 26.f.t.i
Anima rectitudinẽ perdere potest, sed non suam magnitudinem. 350.d.t.i
Anima redire cupiens ad Christum, qualiter debeat. 354. & 355.g.t.i
Anima redire cupiens ad Christum, ad memoriã reuocat vnde veniat, defectus suos in amaritudine recolendo. Ibidem.f.g. & per totum sermonem.
Anima sancta cœlum est habens,solem intellectũ,lunã,fidẽ,astra, virtutes. 275.c.t.i
Anima sancta cum Dei sentit gratiam,agnoscit præsentiam: cum vero non,absentiam quærit,& rursum præsentiam quærit. folio 342.a.t.i
Anima sancta etsi plurimis decoretur virtutibus, nullam tamen earundem virtutum legitur sponsus concupiscere præter decorem. 358.c.d.t.i
Anima sancta nõ modo cœlestis est propter originem, sed & cœlum ipsum, propter imitationem virtutum. 275.f.t.i
Anima sentiat quod continet pagina. 309.a. tomo 1.
Anima si admodum sponsæ vigilet, salutabitur vt amica, consolabitur vt columba, amplexabitur vt formosa. 318.m.t.i
Anima si tam inerudita fuerit, vt nec etiam sua sufficiat perscrutari ea, quæ foris sunt attendat,agit palã,& manifeste. 165.g.t.i
Anima similis Deo manens per peccatum dissimilis facta est, in simplicitate, in immortalitate & libertate. 353.k.t.2.per totum sermonem.
Anima simplex est,sine vlla sensuum distinctione, se totam videt,audit,& eadem inspiciens est & inspecta. 197.c.t.i
Anima sponsa Dei quàm caste, sancte, & ardenter amet. 248.c.d.t.i
Anima suam habet corruptionem,& corpus suum, corruptio animæ tripartita est,corporis quadripartita. 214.i.to.i
Anima timore & amore velut duobus brachijs comprehendit. 146.f.t.2
Anima tribus potissimum dotatur, ratione, voluntate, & memoria. 248.c.t.i
Anima verbo Dei similatur per simplicitatem essentiæ, immortalitatem, & arbitrij libertatem.351.l.m.t.1.& per to.sermo.
Anima viatrix consolationem recipit contemplatione diuini luminis. 296.a.t.i
Anima vita est, viuens quidẽ,sed non aliunde, quàm seipsa. 352.a.t.i
Anima volens Christum in se habitare, tria debet considerare. 130.g.t.i
Animæ ad Deũ fiducia tractatur. 354.e.t.i
Animæ cupienti, nihil satis festinatur.341.c
Animæ cutis & ossa quæ sint. 162.m.t.i
Animæ decor, humilitas & innocentia. folio 300.d.t.i
Animæ diligenti Deum, corpus multum valet. 168.b.t.2. Ex occasione.
Animæ dissimilitudo. 355.k.t.1. & per totum sermo.vtiliter.
Animæ diuinitatem contemplanti, rerum inferiorum imagines ab angelis ingeruntur. 296.a.t.i
Animæ dotes vt mereatur formosa dici sunt sicut pelles Salomonis. 274.k.l.t.i
Animæ duo contraria,& multæ miseriæ. folio 133.l.t.i
Animæ duo brachia, intellectus & amor. folio 16.f.t.2
Animæ duo sunt loca, inferior quem regit, superior in quo requiescit. 216.h.t.i
Animæ duplex pulchritudo, & qualiter anima ad verbum Dei loquitur, & verbum ad animam, & quæ sint eorum linguæ. 300.c.d.to.1.& per totum sermonem.
Animæ electorum per vineas significantur, & de prudentia carnis,quæ est mors.280. l.t.1.& per totum sermonem.
Animæ & corporis diuersæ impressiones. folio 118.i.t.1. Constat enim.
Animæ & verbi similitudo & dissimilitudo. folio 353.l.t.i
Animæ facies est intentio, cuius quæ sit pulchritudo,aut deformitas,solitudo, aut pudicitia declaratur.293.c.t.1.& per to. ser.
Animæ gustus de diuina præsentia variatur pro varijs ipsius animæ desiderijs. 262. k.l. tomo 1
Animæ humiliationis causæ continentur. folio 291.f.to.1
Animæ idem est esse quod viuere, licet non quod bene & beate viuere. 351.l.t.1
Animæ immortalitas tractatur. 352.c.t.1

Animæ impedimenta multa tractantur. folio 248.c.t.1
Animæ incrementum. 275.f.g.t.1
Animæ latitudo, altitudo, pulchritudo. Ibid.
Animæ libertas. 352.i.t.1
Animæ libertas deturpari potest, sed non destrui. 354.b.t.1
Animę malum quid sit. 146.l.to.1
Animæ miseria de perditione imaginis & similitudinis Dei. 353.l.t.1. per to. ser. vtil.
Animæ paritas & disparitas, cum verbo tractatur. 352.b.t.1
Animæ prima forma obscurari potest, sed non exterminari. 353.i.t.1
Animæ quantitas æstimanda est de mensura charitatis. 275.g.t.1
Animæ quædam sunt in studiis spiritualibus fatigatę, & in teporē verſę vias domini tristi & arente corde ambulantes. 284.m.t.1
Anima quærens Deum, pręuenta est à Deo. 356.b.t.1. & per totum sermonem.
Animæ retrocedentis deploratio. 289.f.t.1
Animæ salus prouidenda: animæ.n. non corpori est ad hoc tēpus adsignatū. 192.f.t.2
Animæ sanctæ quando sine macula, vel ruga existere dicantur. 109.a.t.1
Aiæ sanctæ vita salubriter pdēda. 281.g.t.1
Animæ sanctorum sua corpora recipere desiderant. 168.c.t.2. & per to. vtiliter.
Animæ similitudo, simplicitas, æternitas, libertas. 351.l.m.t.1
Animæ similitudo peccatis fusca, & tetra, & fucata hypocrisi. 353.k.t.1. & per to. ser.
Animæ simplicitas, & similitudo nō apparet duplicitate humanæ dolositatis, simulationis, hypocrisis. Ibidem.m. & per totum.
Animæ simplicitas tractatur. 351.l.t.1
Animæ specialis gradus, quo cætera viuentia præcellit, tractatur. 352.a.t.1
Animæ sunt diuersę affectiones, secundum quas etiam ipse Deus immutabilis mutari videatur. 163.g.t.1
Animę suauissimum stratum. 109.i.t.1
Animæ tam impiorum, quàm sanctorum ante Christi resurrectionē in tenebris erāt, sed impiorum in dolore & cruciatu, sanctorum sine dolore. 110.c.t.1
Animæ triplicem habent naturam. Ibidē.i. Constat enim animarum.
Animæ vita à vita, simplex à simplici, &c. folio 352.b.t.1
Animæ vita Deus, corporis vita anima, à Deo regi noluit anima, nequeat igitur ipsa corpus regere. 194.i.t.1
Animæ vita, & sensus qui sint. 165.g.t.1
Animæ vnde est candor liliorum. Quòd sponsus pascit nos, & pascitur à nobis. Et qualis sit vnitas animę sanctæ ad Deum. 334.b.t.1. & per to. ser.
Animam peregrinari à Domino, & in cœlis esse, quomodo concordari potest. folio 163.e.t.2
Animā suam pro omnibus ponere paratus sit, qui eas susceptit custodiendas. 279.f.t.1
Animam suam non pluris facere, quam se, qualiter accipiendum sit. Ibidem.
Animarum saluti pertinens, quàm auide susciendum sit. 83.c.d.t.1. & seq.
Animarum sanctarum tres status pulchrē deducuntur. 109.l.m.to.1
Animarum sanctarum voces Ioannem sub altari audiuisse, quid significet. Ibid.k.
Animi ægritudo contingit, aut conuersionis nouitate, aut conuersationis tepore. folio 147.i.t.1
Animum intendens inquirendæ veritati solo veritatis amore, talis rem & causam habet honestam. 295.g.t.1
Animorum diuersitas, vnde proueniat. folio 75.m.t.1
Animantia quædam etsi mala sunt, prosunt tamen vsu, etsi non vsu. 240.f. Quid.n.
Animalibus nouæ legis, sex alæ insunt. folio 232.m.t.1
Animalibus quatuor, quatuor pennæ sunt. folio 232.m.t.1
Anni nubiles & perfectæ etatis dicuntur spirituales, quantum ad merita. 237.h.to.1
Ante laborem sumere cibum, & ante meritū exigere præmium, ordo præposterus. folio 302.d.t.1
Ante peccatum homo erat in actione & meditatione sine passione. 158.m.t.1
Ante ruinam exaltatur cor, humiliatur vero ante exaltationem. 223.e. 288.m.t.1
Apertas confessionis fenestras inueniat in nobis dominus. 315.a.t.1
Apis Christus. 3.b.t.1
Apis proprietates, & conditiones. Ibid.c
Apologia Bernardi ad Vuilermum Cluniacum. 180.f.t.2
Apostoli dictum, quos præsciuit, &c. significari videtur per caput, corpus, & pedes, quæ alis Seraphin velantur. 118.c.t.1
Apostoli nubibus comparantur. 9.i.t.1
Apostoli Petrus & Paulus, quare viri misericordiæ dicantur. 84.g.t.1
Apparet dominus quærentibus se. 282.c.t.1

Apparet in amaritudine medicus. Ibidem.m Qui similiter.
Apparere quis volens alter, quam intus sit, pessimus. 297.m.to.1
Apparebit Christus in iudicio in forma hominis. 341.e.to.1
Apparuerat potentia in rerum creatione, sapientia in earum gubernatione, sed humilitas & benignitas in humanitatis assumptione apparuit. 24.l.to.1
Apparuit Deus infirmis, vt fidem faceret, & desiderio satisfaceret perfectorum. 238.c.d.to.1
Apparitio Magorum non sola fuit. 33.e.t.1
Apparitiones septem post resurrectionem legimus, sicut ante passionem tres purgationes. 66.f.g.to.1
Apparitiones tres mirabiles fuerunt, sed harum mirabilior trium Magorum. 34.h.t.1
Appellatione læuæ Christi comminationē supplicij, dexteræ vero regni promissionem intelligamus. 308.h.to.1
Appellationes in causis magno & pio intuitu scrutari debent. 135.h.to.2
Appellationum vsurpatio. Ibidem.l
Appetitus gulæ & libidinis, quem finem habeant. 199.d.to.1
Appetitus reprimendus est, quem omnino extinguere non possumus. 182.g.t.1
Appetitus vanitatis est cōcemptus veritatis, & contemptus veritatis causa est nostræ cæcitatis. 15.d.to.2
Appropiat Christus de se loquentibus. 245.i.to.1
Aptitudo temporis, quo turturis vox audiri debuit. 319.c.to.1
Aqua conuertitur in vinum, quoties tristitia nostra conuertitur in gaudiū imò euā uertitur in panem. 124.b.125.t.1.c.d
Aqua timor domini. 37.l.to.1
Aqua triplex nobis per Christum appolita 123.l.to.1. & per totum sermonem.
Aquæ sacræ scripturæ valent ad lauandum, ad potandū, ad cibos coquendū. 264.f.to.1
Aquarum effusio, id est cogitationum confusio, terram facit inanē & vacuā. 213.a.t.1
Aquilæ dominico corpori adsidentes tres sunt. 232.i.to.1
Arbitrij libertas, animā nō minus insignem, minusve similem verbo facit, imò etiam forte plus facit. 352.d.t.1
Arbor bona, puritas cordis. 66.e.t.1
Arbor habet venustatem in folijs, pulchritudinem in floribus, saporem & medicinam in fructu. 20.b.to.1
Arbores aliquæ sunt, quæ non faciunt fructum: sunt quę faciunt, sed non suum: sunt quę faciunt fructum, sed non in tempore suo. 49.g.to.1. & per totum ser.
Arcana verba, quę non licet homini loqui. 323.e.to.1
Arcę duæ sunt in veteri lege. 232.a.t.1
Ardor desiderij, faciem domini prævenire debet ad omnem animam, ad quam ipse est venturus. 282.c.to. 1
Ardor & lux triplex fuit in Ioanne. 80.h.t.1
Ardere parum est, lucere vanum, ardere & lucere perfectum. Ibidem.e
Arguere & increpare interdum necesse est. 83.a.to.1
Arguitur peccator, inique Deo se similem existimans. 354.d.t.1
Argumentum est superbię, priuatio gratiæ. 313.a.to.1
Argumentū validissimum, quòd pater & filius vnum sunt. Et anima igitur quæ adhęret Deo, non ante se existimet ei perfecte vnitam, donec illum in se, & se in illo manentem persenserit. 302.f.to.1
Arma ad custodiendum castrum nostri corporis. 130.i.to.1
Arma & scutum boni Christiani crux est. 127.l.to.1
Arma fidelium tria sunt. 230.a.to.1
Arma quibus principaliter communimur, quatuor sunt. 233.d.to.1
Arma virtutis, quibus arma nequitiæ expugnantur. 229.f.t.1
Aromata animæ quæ sint. 64.h.to.1
Aromata à tribus deuotis fœminis empta, quid significent. 249.m.to.1
Aromata emant tres mulieres, mens, lingua, manus. 65.h.to.1
Aromata linguæ tria. Ibidem.h.i
Aromata mentis, nummo proprię voluntatis emenda sunt. Ibidem.g
Arrogantia sextus gradus superbiæ, quid sit. 178.c.to.2
Arrogantia quanta mala operetur. 72.f.g.t.1
Arrogantia triplex, & duplex ignorantia. 164.b.to.2
Artium mechanicarum, imò & liberalium ignorantia damnabilis nō est. 290. a.b.t.1
Ascendere & descendere quomodo debeamus. 72.d. & sequentibus.
Ascenderit cur Christus in montem ad docendum turbas. 106.a.to.1
Ascendit Christus vt fides merito non priuaretur.

naretur. 145.g.h.vtiliter.
Ascendit Christus crucem. 194.g.to.1
Ascensio & descensio domini. 209.e.t.1
Ascensionem.geminam denotat apostolus in eo quod dicit, Quærere & sapere non infima, sed superna. 74.i.to.2.
Ascensionum mõtes declarantur.72.d.to.1. & per totum sermonem vtiliter.
Ascensuri de conualle plorationis ad altiora semper tendere debemus. 228.l.t.1
Ascensus ad ciuitatem Hierusalem cœlestẽ, arduus est. 174.a.to.1
Ascensus montium virtutum. 210.i.to. 1
Asperso, inscriptio, inunctio & benedictio ecclesię, talia in nobis spiritualiter facta ostenduntur. 129.b.to.1
Aspirans dies,quis sit. 339.i. to.1
Aspis aurem cauda dicitur obturare, ne incantantis vocem audiat. 150.a. to.1
Astare Deo,nobis necesse est, velimus nolimus. 25.f.to.2
Astutias maligni spiritus qualiter cauere debeamus. 173.m.to.1
Adsurgere volens ad diuinas laudes, duabus cauis retrahitur. 247.i.k.to.1
Attẽdere debemus Dei reuerentiã.147.b.t.1
Attentio habenda est in oratione & psalmodia.243.g.to.1. & per totum sermonem.
Auaritiæ currus quibus rotis & equis trahitur. 294.c.to.1
Auaritia culpatur.246.d.& 263.a. to.1
Auarus crumenæ suæ confortatur. Ibidem.
Auarus terrena esurit vt mendicus,fidelis vero contemnit vt dominus. 263.m.to.1
Auctor mirabilium Deus, mirabilia operatus,est in Maria. 230.l.to.1
Auctoritates præcipientiũ, & qualitas præceptorum attendenda est. 157.b.t.2
Audire non debemus vnde lædamur, etiam si à religioso viro, vel etiã ab angelo proferatur. 170.f.to.1.
Auditu & non visu peruenitur ad notitiam veritatis. 276.l.to.1
Auditus ad meritũ,visus ad pmiũ. 277.c.t.1
Auditus certior est visu. Ibidem.c
Auditus inuenit,quod visum latet. Ibidem.
Auditus præcedit visum, & fides visionem. 296.a.to.1.Gradus.
Auditus,visus est præparatio. 295.m.to.1
Auditus visum pœllere declaratur.310.b.t.1
Audita visa confirmant. 320.g.to.1
Auditas sedula,qua sponsa dilectum per noctes quæsiuit. 343.k.to.1.
Augustinus quodammodo coniugij legi videtur votum contnentiæ subiicere. 162. a.to.2.
Augustinus & Gregorius fideles dispensatores. Ibidem.
Auriga virtutum,discretio. 306.c.to.1
Auris ad obediendum pręparari debet 277. c.d.to.1.
Auris prima mortis ianua, prima aperiatur, & vitæ.Ibidem
Aurora est in aduentu domini. 286.l.to.1.
Aurum,id est verbum,vel sapentia Dei, qualiter decoloratum est. 322.m.t.1
Austeritas vitæ, & paupertas summa memoratur 27. m.to.1
Auxilium Dei duplex,correptio,& consolatio.263.c.to.1

B

BAbylon,& Hierusalem sunt in continuo bello 235.e.t.1. Inter Babylonem.
Baptizari Christus voluit non vt se, sed nos purgaret. 34.f.to.1
Baptismus ad quid nobis prodest. 60.f. to.1
Batismus aqua,martyrum sanguine designatur. 67.b.to.1
Batismus duplex declaratur.165.l.t.1.& per o.sermo.
Baptismus paruulorum approbatur. 56. m. 330.i & 333.f.to.1. 38.m. to.2
Baptismus triplex,aquæ, martyrij, fidei.37. h.to.2.Sed miror.
Baptismi sacramẽtum declaratur.60.e. 165. l.to.1.per totum sermonem.
Baptismo primo abrenunciamus diabolo, & omnibus pompis eius. Secundo indigemus baptismo, in quo mundo,& propriæ voluntati abrenunciamus. 166.a.t.1
Baptizatus qui fuerit, & crediderit, saluus erit,quomodo intelligi debeat. 69.m.to.1
Basiliscus solo visu interficit hominẽ.152.l.t.1
Beatus es,si cor tuum timore triplici repleueris. 313.b.to.1.
Beatus homo,qui inuenit sapientiam, declaratur. 168.b.to.1
Beatus ille non in quo non inuenit, sed cui non imputabit dominus pecatũ. 184.c.t.1
Beatus vir,cuius est nomẽ domini spes eius. 153.h.to. 1.
Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, exponitur. 213.c.to.1
Beata mens, quam sibi totam vendicauit sapor boni,& odium mali. 358.c. to.1
Beatudines seu benedictiones euangelicę pulchrè tractantur.5.d.& 105.i.to. 1. & per to.sermo.vtiliter,vsque ad finem ser.

Beati-

Beatitudinibus octo, sanantur octo peccata. 251.c. to.1
Beatitudinibus plures abutuntur, quia pennas deargentatas non habent. 5.d.to.1. & per totum ser.vtiliter.
Beati qui audiunt verbum Dei,vtiliter deducitur. 176.e.to.1
Beati qui custodiunt vestimenta sua munda. 300.d.to.1
Beatitudo vltimo tractatur.204.b.t.1
Bellatorũ Christi mores describũtur. 152. g.to.1
Bene non regis,si bene nõ regeris.114.b.t.2
Bene semper cogitare,bene dicere,bene facere admonemur. 228.a.to.1
Bene viuere quid sit,& quot ad bene beateq; viuẽdũ requirãtur. 82.i. to. 1. & sequen.
Bene viuere,omni arti,omnique scientię,longe præstat.Ibidem.
Benedictio triplex nobis necessaria est. 214. l.to.1
Benedictiones, & diuitię cum Christo.315. c.to.1
Benedictiones euangelicæ prima & secunda tractãtur.199.b.t.1. Tertia,quarta,& quinta.202.i.k.l.to.1.
Benedictus fructus Mariæ in odore, in sapore,in specie. 12.c.to.1
Benedicti prius vocabuntur ad regnum, quàm maledicti deiiciantur. 143.d.t.1
Benefacit nemo inuitus, ait Ambrosius, etiã si bonum est,quod facit. 107.e.to.2.
Beneficia Dei plurima, quę multum nos ad eum diligendum incitant. 322.i.k.to.1
Beneficia Dei homini collata quatuor.151. e.to.1
Beneficia,exercitium, & negotia laude digna Girardi fratris S.Bernardi. 271.d.t.1.per to.ser.
Beneficia nobis multipliciter collata p mortem Christi numerantur.264. k.l.t.1. & seq. 324.i.k.to.1
Beneficia quatuor nobis conferuntur, si sub scapulis Dei confugerimus. 137.b.to.1
Beneficus verus est Deus,dans affluenter, & non improperans. 255.b.c.to.1
Benignitas Christi nobis in suo aduentu manifestata est. 33.k.to.1
Beneuolẽtia tractaẽ.69.b.t.2.Epistola.153.
Bernardus retia texit vulpeculis suggerentibus monachis prędicationis officium, & cęteris neophytis ad hoc non missis.326. i.k.to.1
Bernardus ad illaqueãdas vulpeculas, domini vineam demolientes,texit retia. Ibidẽ
Bernardus ab ineunte sua conuersatione pro aceruo meritorum,quæ sibi deesse iudicabat, fasciculum de laboribus vitæ & passionis Christi sibi colligare,& intervbera sua collocare curauit. 298.e. f.t.1. & seq.
Bernardus assumit sibi lamentum cuiuslibet superbi,& ideo indeuoti,& indurati.312. k.l.to.1.& seq.
Bernardus, imò potius sua sancta anima,fratribus verecunde narrat, quomodo agit cũ spõso suo Christo,et quomodo reciproca vicissitudine sponsus Christus cum ea. 342.a.b.c.to.1
Bernardus humiliter se reprehendit & arguit, quòd præsumat colloquia angeli ad virginem, & virginis ad angelũ tractare. 11.k.to.1
Bernardus pingui minerua materias quas inter manus tenet, sine vlla surreptione est fundo tenus exponere, prout ipse protesta tur. 353.k.to.1.
Et ibi utilis sermo de anima.
Bernardi deuota contemplatio alloquentis virginem, & ei applaudentis, quòd antiquas duas euaserit maledictiones.12.d.t.1
Bernardi narratiuncula de suo spirituali tyrocinio. 253.i.to.1
Bernardi syluestris epistola,qua docet formulam honeste viuendi.242.l.Petis à me.Et consequenter eiusdem materiæ notabile documentum. 243.d.to.2
Eiusdem epistola de cura, & regimine rei familiaris. 301.f.to.2
Bernardo displicuit quorundam indiscretio, singularisque abstinentia Ibidem
Bethania castellum Mariæ & Marthæ locus obedientię. 196.h.to.1
Bethphage viculus sacerdotũ, domus bucca interpretatur. 196.f.to.1.
Bethlehem situatio,& ibi de præsepio,fœno, & eorundem significatione. 194. e.to.1
Bethlehem efficiamur, & in nobis nascetur Christus 25.h.to.1.
Bibet Christus in regno suo,non tamẽ manducabit. 339.e.f.to.1
Bini & bini in processione itur. 41.c. d.to.1
Bonus desinis esse, vbi incipis nolle fieri melior. 48.a.to.2
Bonus est deus,patiẽs,& lõganimis.252.f.t.1
Bonus studeat semper melior fieri, alioquin bonus esse desinit. 48.a.t. 2
Bonus videri, & malus esse cupiens,reprehenditur. 328.m.to.1

Boni

Boni quicquid habemus, Deo tribuendum à quo omne bonũ, sine quo nõ parũ aliquid sed nihil omnino possimus incipere: ne dicam perficere. 154.e.f.to.2
Bona animæ, quę sint. 169.h.to.1
Bona clarescunt, cum fuerint malis comparata. 41.f.to.2
Bona coram hominibus & corã Deo, tribus modis prouidentur. 212.h.to.1
Bona corporis, quæ sint. 169.g.to.1
Bona duo, quæ oculum interiorem faciunt simplicem, & mala æquè duo quæ eum faciunt nequam. 160.m.to.2
Bona eminentiora in anima, dignitas, scientia, virtus. 164.m.to.1
Bona gloria, vbi nihil, quod nobis sit, totum sit quod velis. 170. m.to.1
Bona mors iusti, sed mors peccatorum pessima. 52.c.to.2
Bona mors: quæ vitã non aufert, sed trãsfert in melius. 309.c.to.1
Bona multa fiunt, & non sapiunt, quia non sapore boni ad illa impellimur: sicut multis, quæ faciunt mala, nõ sapiunt. 258.c.t.1
Bona multa fiunt, quæ minus bona, quòd ex consuetudine, & non ex dulcedine fiunt. 245.g.h.to.1
Bona nostra consideratione non debemus, sed potius aliorum bona. 188.h.to.1
Bona omnia non nobis, sed Deo tribuenda. 153.b.c.to.2
Bona temporalia à Deo postulari nonnunquam possunt, si urget necessitas, sed hoc moderate. 177.m.to.1
Bona tria, naturalia, spiritualia, & æterna. 169.e.to.1
Bonum castrum custodit, qui corpus suum custodit quomodo intelligitur. 92.l.to.1
Bonum est viro, cum portauerit iugum, &c. 82.k.to.1
Bonum facere non debemus, nisi quomodo fas est illud facere 45.h.to.2
Bonum magnum quærere Deum primũ in donis, ultimum in profectibus. 355.a.to.1
Bonum nobis cum vno oculo, vel pede, intrare in regnum cœlorum, quàm duos, &c. exponitur. 105.h.to.1
Bonum non est, quod bene nõ fit. 45.h.to.2
Bonũ operatur aliquando quis non volens, non sibi, sed alteri. 241.h.to.1
Bono opere peracto, securius & facilius in contemplatione dormitur. 301.l.to.1
Bonum triplex quod habet in se perfectio bonæ voluntatis. 150.e.to.2
Bonorum quatuor genera. 215.d.to.1
Bonorum quæ monachis quisq; facere debet compendiosa enumeratio. 245.l.to.1
In bonis pure, & pure malis nullam deberi hominibus obedientiam. 9.i.to.2
Bonos habeamus in consilio, obsequio, contubernio. 18.i.to.2
Bonas facite vias vestras. 232.c.to.1
Botrus cypri Christus in resurrectione. 298.2.to1
Boues hi sunt, qui in opere Dei strenue exercentur. 216.l.to.1
Breuitas vitæ ꝓsentis 156.l.t.1. & 112.m.t.2
Bruta non puniuntur, quia ratione carent. 352.d.to.1. Propterea, quæ sunt.
Bubulcus habere debet duo. 230. a. to.1. Bubulcus.
Butyrum, & mel comedet: quid per vtrumque significetur. 3.a.to.1

C

CAduca, & uana, infelix peccator non erubescit æterni patris amori & honori præferre. 255.b.t.1
Cain cur auersatus est deus. 335.d.t.1
Calcaria quibus propheta asinam urget, duo sunt. 231. c. to. 1. Duo sunt calcaria.
Calix quem pro nobis Christus bibit, eum maxime nobis facit amabilem. 260.i.t.1
Calix saluatoris, non est calis aquæ frigidę, sed calix inebrians. 144.m.t.1
Calices tres dominus nobis ꝓpinat. 231.c.t.1 tres sunt calices.
Caluarię locus vbi verus Heliseus Christus ab insensatis pueris irrisus est. 194.g.to.1
Campi & horti quantum ad florum productionem differunt. 303.i.k.f.1
Canales multi in ecclesia reperiũtur, conchæ perpauci. 258.g.t.1
Cancelli parietis, qui est caro Christi, qui sint. 315.b.i.t.1
Candelabra in scripturis reperiuntur tria, 251.f.t.1. Candelabra.
Candor animæ facies ipsam & opera eius lilia, quotuplex sit. 337.c.d.t.1
Candidum est & virtus, quicquid de corde puro egreditur, & si bona fama secuta fuerit, lilium est. Ibidem.c
Canibus & venatoribus plerumque contingit à bestia, quam egressi fuerant desistere, & sequi aliã, quę forte occurrerit. 255.l.t.1. Canibus quoque.
Canonizatio sancti Bernardi immediate post eius vitam.

Cantare domino pro vitiis subiugatis, pro aduersis superatis, pro promissis præmiis, antiquorum exemplo debemus.
Cantus ad placendum hominibus culpatur. 216.c.to.2
Canticum canticorum sola vnctio docet. 237.h.to.1
Canticorum sermones incipiunt. 236.a.t.1
Canticum Ezechiæ, Ego dixi, exponitur. 158.c.d.to.1
Cantica canticorum quare ita dicantur, & in quo à cæteris differant. 236.d.e.to.1
Cantica fidelium quatuor sunt. 232.c.to.1 Cantica.
Capi domino qualiter debeas vulpes, adulator videlicet, & detractor. 325.c.to.1
Capite nobis vulpes paruulas, qui hoc loquitur, Deus est non tamen vt Deus, sed vt sponsus. 326.a.327.b.t.1
Capreæ, ceruique camporum sunt spiritus beati. 310.d.to.1
Capreæ comparatur Christus propter acumen visus. 314.c.to.1
Capreæ veritas, hinnulo gratia comparatur. 344.f.to.1
Caput Dei, & pedes, quare alis duorum Seraphim velari dicuntur. 118.c.to.1
Caput impium, subiectos suæ conformat impietati. 33.b.to.1
Caput mens interior, facies conscientia. 44.m.to.1
Caputium proprię verecundiæ omnes portant, quia omnes peccauerunt. 349.d.t.1
Carbo desolatorius est Christus dominus. 316.i.to.1
Cardinales virtutes habuit perfectissime Christus. 264.k.to.1
Carentia ratione, non mereri. 352.d.to.1
Caro castiganda est, vt illuminetur nox mortis nostrę. 334.m.to.1
Caro Christi paries erat diuinitatem celãs. 316.k.to.1
Caro, & carnis gloria, æternæ felicitatis aditum intercludit.
Caro inimicus noster est, à qua vehementer impugnamur. 46.i.to.1
Caro misera est, insipiens, & cæca. 6.b.to.1
Caro, mundus, diabolus, & Deus quatuor sunt, quorum obsequio in hac vita deseruimus. 228.g.to.1
Caro, mundus, dęmonia, hostes hominum sunt. 87.c.to.1
Caro odit flagellum. 146.l. to.1
Caro sagittis tribus configenda est. 279.h.t.1
Caro spiritui seruire debet, & non econtra: sic erit vxor nostra vitis abundans. 175.l.to.1
Carnis concupiscentia paries erat, Paulum à Christo diuidens. 315. m.to.1
Carnis facta si spiritus mortificamus, respiramus. 340.m.to.1
Carnis infirmitas robur auget spiritus, fortitudo vero debilitatem. 279.h.to.1
Carnis nomine vitium quandoque designatur. 289.b.to.1
Carnis seruire vitiis, quàm actiones, & passiones eius eius ordinare, familiare nobis est. 60.b.c.to1
Carnis voluptatibus adhærentes, impossibile est gaudio spirituali repleri. 71.b.to.1
Carnalis amor Christi, quando sit bonus. 261.c.d.to.1
Carnalis amor reprehenditur. 261.a.b.to.1
Carnalis sapientię discipulum se manifestat, qui sic disputat, hoc oculis, hoc capiti, hoc pectori, vel stomacho nocet. 280.h.to.1
Carnali delectatione præsente, abest spiritualis delectatio. 76.d.to.1
Carnales concupiscentiæ connaturalem homini mãsuetudinẽ exterminãt. 299.m.t.1
Carnales concupiscentiæ priuant nos bono sociali. Ibidem.
Carnales, & glutones increpantur. 281.h.t.1
Carnales etsi aliqui sint, filij spirituales, alij tñ alia plus appetũt, alij minus. 213.a.t.1
Carnales homines mortem optant habere iustorum, non vitam. 262.h.to.1
Carnaliter diligebant discipuli Christum prius, quàm cœlos ascenderet. 261.m.t.1
Castelli quod intrauit Iesus, multiplex acceptio. 92.i.to.1
Castrum corpori nostri qualiter custodiendum sit. Ibidem.l.
Castri nostri custodia triplici eget apparatu, munitione, armis, & alimentis. 130.i.to.1
Castitas in initio nõ suadebatur. 320.f.g.t.1
Castitas sine charitate nec precium habet nec meritum, quippe quia est veluti lampas sine oleo. 23.c.to.2.
Castitate quid decorius. Ibidem.c
Castitas sola est, quæ in hoc, & loco, & tempore mobilitatis: statum quendam immortalis gloriæ repræsentat. 23.a.b.c.t.2
Castitas angeli, castitate hominis felicior: at non fortior. Ibidem, a.
Castitas perpulchrum ornamentum, sacerdotium honorat. 23.b.to.2

Castus homo & angelus, feliciate differunt, non virtute. Ibidem.a
Caluros à latere domini finistro mille, & decem millia à dextris eius, quid significet. 141.A B
Caute à propria voluntate debemus. 166.m.to.1
Cauendæ sunt cogitationes inutiles. 162. m.to.1
Cauendum est à demonio meridiano. 286. d.to.1
Cauendum est audire vnde lædamur, etiam si à religioso virò, imò etiam si ab angelo profertur. 170.e.f.to.1.
Cauendum est ne aliquando conqueramur lãpades nostras esse extinctas. 234.m.t.1
Cauerna macericˢ, maceriæ angelorum, qui ceciderunt loca. 323.b.c.t.1
Cauernæ, piæ mentes, & studiosæ fieri studeant melius quàm in eis inueniri. Ibidem.D.E
Causa diligendi Deum 164.k.to.2
Causæ reddentes securos præliãtes de prælio inito. 191.d.to.1
Causæ tres adsignari solent cur Deum quærentes nonnunquam frustrari soleãt. 344. m.& to.1.per totum sermonem.
Cautela & verecundia sponsæ quęrentis verbum, & de commendatione verecundiæ. 358.h.to.1
Cauterium cõspirationis antiquæ portamus omnes. 340.l.to.1
Cecidimus omnes in lapsu primi hominis super aceruum lapidum, & in luto: quo fit vt non solum inquinati, sed & vulnerati simus. 60.f.to.1
Celebrare deuote debemus aduentum domi nicum. 4.a.to.1
Cœlum sanctum animã, solem intellectum, lunam fidem, astra virtutes dicimus. 275. e.to.1
Cœlum sicut pellem Dei sapientia Christus extendit 274.k.to.1
Cœli ad quos rapimur, tres sunt. 233.e.to.1
Cœlestis gloria perfici non potest absq; præsenti ecclesia. 333.c.to.1
Cœlestis habitatio montes & colles, id est, supercœlestes spiritus habet, qui, et oues etiã nominantur. 310.i.to.1.& sequen.
Cœlestis habitationis statum, nil sic propriè repræsentat, quomodo alacritas laudantiũ Deum. 247.l.m.to.1
Cœlestis patria, & felicitas commendatur. 285.i.to.1
Cœlesti benedictione indignus conuincitur, qui dubio quærit affectu. 3.i.to.2
Celsitudo in prelatione, sed solicitudo maior. 131.k.t.2
Cella ex vinaria non omne donum spiritus prodire putatur. 305.a. to.1
Cella vinaria domus, in qua erant discipuli congregati. Ibidem
Cella vinaria, domus orationis. Ibidem.
Cellarum quare vna vinaria, altera aromatica, tertia vnguentaria vocentur. 266. i.k.l.to.1
Cellaria Christi, cogitanda sunt loca odoramentis plena, referta delicijs. 265.d.e.to.1
Cellaria moralis disciplina, tria continentur, subesse, coesse, præesse. 266.i.k.to.1
Centum milium annorum vita, non sufficit ad Deum, sicut dignum est, quærendum. 159.b.to.1
Centurio non credidit ex eo, quod vidit, sed ex eo, quod audiuit, quia fides ex anditu. 277.c.to.1
Charitas aliena opera, facit sua. 346.c. to.1. Denique requiratur.
Charitas animam conformat & maritat verbo. 355.h.to.1
Charitas animã dilatet, vt fiat habitatio Dei. 275.g.h.to.1
Charitas, castitas, & humilitas, nullius sunt coloris, sed non nullius decoris. 23.b.to.2
Charitas Christi quanta fuerit, etiã per descensum ad inferos intelligi potest. 2.a.t.1
Charitas conseruat indiuiduam vnitatem. 81.a.to.2
Charitas duplex actualis & effectualis: & de eius ordinatione. 306.h.to.1.& per totum sermo.
Charitas ecclesiæ ad Christũ indissolubilis est. 349.l.to.1
Charitas est, per quã homo interior crescit. 44.h.to.1
Charitas est vita fidei. 64.d.to.1
Charitas est fortior morte. 52.c.to.1
Charitas fraternitatis summopere seruanda est. 279.d.to.1
Charitas in actu & affectu. 306.h.to.1
Charitas, lex domini immaculata. 170. m.to.2
Charitas mater bona. 4.f.to.2
Charitas mortem infert, quæ à corde fit, & procedit. 19.e.to.2
Charitas multiformiter aliis virtutibus præfertur. 279.d.to.1
Charitas nimia in Christo. 58.d.e.to.1
Charitas non quærit, quæ sua sunt. 43.h.t.1
Charitas non sinit mentem esse sui iuris, quam semel affecerit. 36.i.to.2
Charitas, patientia, voluntas, diuersa loquũtur, & sentiunt. 126.e.to.1
Charitas per discretionem ordinatur. 305.m.to.1. & per totum sermonem.
Charitas perfecta virtus. 23.b.to.2
Charitas syncera de corde puro, cõscientia bona, et fide non ficta. 170.k.l.t.2. Memini.
Charitas tenacior glutino. 349.l.to.1
Charitas tractatur. 279.d.& 319.m.321.e. to.1.& 13.l.to.2.& 67.k.to.2
Charitas vnde procedit. 174.e.to.2
Charitas fortis vt mors 40.c.to.2
Charitatis dotes. 4.f.to.2
Charitatis dilatatio tractatur. 275.g.to.1.
Charitatis fiducia. 301.h. to. 1. & sequentibus.
Charitatis intuitu contra charitatem perpetratũ, militare non debet. 156.g.h.i.k.t.2
Charitatis nomine multifariam abutitur. 189.m.to.2
Charitatis ordinatio tria in anima nostra distribuit, Marthæ administrationem, Mariæ contemplationem, Lazaro pœnitentiam. 94.i.to.1
Charitatis ordo. 307.k.to.1
Charitatis paruitas, amplitudo, latitudo, sublimitas. 275.h.to.1
Charitatis proprietates. 8.f.to.2
Charitatis synceritas. 12.i. k. to.i. & per totam epistolam.to.2
Charitati soli deseruiendum est. 147.e.f.t. 2
Charitati ampliori plerumque adstringitur, qui post increpatoria conualuerunt de infirmitate, quàm qui fortes ab initio pmanserunt. 279.g.h.to.1.& sequentibus.
Charitate & non necessitate exinanitus Christus. 297.k.l.to.1
Charitate fraudari, contra charitatem est. 306.g.to.1
Charitate nimia dilexit nos Christus. 58.d. to.1
Charitate refrigescente, diffidere non debemus. 264.i.k.to.1
Chrisma in Christi baptismate non defuit. 25.i.to.1
Christus ab anima sancta suscipitur tanquam sponsus, ab anima infirma tanquam medicus. 284.k.to.1. per totum sermonẽ.
Christus absque tanta, quam assumpsit, difficultate, & labore, humanum genus redimere potuit. 248.e.to.1
Christus acuto visu, iudicio velox. 313. 314.e.to.1
Christus ad iudicandum veniet in humana forma, vt electis mitis appareat. 340.c. to.1. & per totum sermonem.
Christus ad nos veniens, videamus quis veniat, vnde, quo, ad quid, quando, & qua. 1.b.c.f.g.h.to.1
Christus assumpsit nostras infirmitates. 5.f.to.1
Christus attulit diuitias. 21.i.t.1
Christus attulit medicinas preciosas in aduentu suo. Ibidem.g
Christus comes facundus. 283.f.to.1
Christus communitatis amator. 36.h. to.1
Christus comparatur capreæ, propter visus acumen. 163. d. e.to. 1. Comparatur & hinnulo. Ibidem.
Christus cum omnino perfectus fuerit, quomodo intelligitur quod legitur in euangelio, Iesus autem proficiebat. 9.l.m.to.1
Christus cum sit dominus omnium, cur ei à patre dicitur, Postula à me, & dabo. 276. a.to.1
Christus decorus in substantia diuina. 301. l.to.1
Christus descendit ab inenarrabilibus cœli diuitiis. 65.a.to.1
Christus descendit in carcerem, vt educeret vinctum de domo carceris. 32. d.t.1
Christus dicendo in terra nostra, propietatẽ abnuit, societatẽ non respuit. 319.c.t.1
Christus elegit quod molestius est, præsertim paruulo, et pauperis matris filio. 27.m.t.1
Christus est flos campi, horti, thalami. 303. i.k.to.1.& per totum sermonem.
Christus esuriuit iustitiam. 5. f.to.1
Christus ex nobis assumpsit, quæ pro nobis sustinuit. 344.c.to.1
Christus exterius speciosus forma præ filijs hominum, interius vero candor lucis æternæ. 38.c.to.1
Christus factus est nobis sapientia in prædicatione, iustitia in peccatorum absolutione, sanctificatio in conuersatione, redemptio in passione. 264.k.to.1
Christus factus est quasi saccus plenus misericordia. 33.l.to.1
Christus fasciculus myrrhæ inter prospera & aduersa. 298.e. f.to.1
Christus fidelis consiliarius, fortis auxiliarius, efficax patronus. 7.d.to.1
Christus filius carnis Adę, sed nõ filius prę uaricationis Adæ. 77.b.to.1

Christus futurus est rationi plenitudo lucis, voluntati multitudo pacis, memoriæ continuatio æternitatis. 248.g.to.i
Christus humanitatẽ suam ab ecclesia subtraxit, vt daret locum fidei. 345.i.k.to.i
Christus ibi prius medicinam apposuit, vbi primus vulneri patebat locus. 77.d.to.i
Christus imago Dei, homo ad imaginem. 350.c.to.i
Christus in capite sponsus, in corpore sponsa. 275.c.to.i
Christus in carne didicit misereri. 314.h.i.t.i
Christus in carne didicit obedientiã. Ibidẽ.
Christus in carne præsentem fieri desiderabant patres antiqui. 237.l.to.i
Christus in carne visibiliter operans mirabilia; ostendit se esse, qui ante inuisibiliter operabatur. 240.a.to.i
Christus incomprehensibilis, prius inaccessibilis, inuisibilis & inexcogitabilis, nũc cõprehẽdi, videri & cogitari voluit. 102.c.t.i
Christus in diuinitate nihil habebat, quo ascenderet, descendit, propterea factus homo, vt ascenderet, descendamus igitur, vt ascendamus. 70.g.to.i
Christus in mundum venit, à quo non aberat, sed apparuit, qui latebat. 3.f.to.i
Christus in primo aduentu fuit redemptio nostra, in vltimo apparebit vita nostra, in secundo est consolatio nostra. 5.h.to.i
Christus in sua humanitate nõ magnus dominus prædicatur, sed paruus, & amabilis. 304.f.to.i
Christus in sua incarnatione soluit vinctũ, illuminauit cæcum, reduxit erroneum, reconciliauit reum. 264.l.to.i
Christus in suo descẽsu dat sentire fideliter, proferre vtiliter, efficaciter adimplere. 255.m.to.i
Christus in vita passiuam habuit actionem, & in morte passionem actiuam sustinuit. 60.m.to.i
Christus inuitando sponsam ad culturam vineari ostendit zelum, quẽ ad animas habet, quę per vineas significãtur. 322.g.t.i
Christus iustus, & misericors, saluator, & iudex. 314.e. Christus.
Christus laborem considerauit & dolorem. 59.m.to.i. & sequentibus.
Christus medicus noster sciebat se ad infirmos descendere. 256.h.i.to.i
Christus minister bonus carnem suam in cibum, sanguinem in potum, animã in precium dedit. 312.d.to.i
Christus minoratus est multo magis angelis. 32.c.to.i
Christus miser fieri voluit. 173.k.to.2. Sed iam.
Christus mons coagulatus, mons pinguis ad se trahit omnia. 184.e.to.i
Christus mori potuit, quia homo fuit: & quia iustus, mors eius nos liberare potuit. 195.l.to.i
Christus, mulctatur morte, turpatur cruce. 193.d.t.2
Christus non ociose tertio repetiit, Petre amas me. 346.c.to.i
Christus nunquid repellet quærentem, qui, & contemnentem requirit? 356.c.to.i
Christus occisus tulit peccata tripliciter. 59.f.g.to.i
Christus paruulus factus est, vt fieret paruitatis exemplum. 40.i.to.i
Christus pascitur & pascit. 335.e.t.i
Christus patiendi speculum, patientis præmium. 303.m.to.i
Christus pauper factus est pp nos. 23. d.t.i
Christus per carnem vmbra est fidei, qui per spiritum est lumẽ intelligentiæ. 305.k.t.i
Christus per mare ambulans apostolos quasi volebat præterire, nec tamen illud volebat, sed magis eorũ probare fidẽ. 342.b.t.i
Christus pro nobis passus est dextrum latus fodi. 142.g.to.1
Christus quãta nobis largitus sit bona. 151.e.to.i. & per totum sermonem.
Christus quanto pro nobis vilior, tanto nobis charior esse debet. 33.m.to.i
Christus qualiter ab anima deuota suscipi debeat. 6.h.i. & 283.g.h.to.i
Christus etsi de cœlo est, de terra tamen loquitur. 319.a.to.i
Christus quibus & quando volebat sapiens, sapientior, sapientissimus apparebat, & semper virilem animum habuit, ideo semper vir fuit. 9.m.to.i
Christus recumbentibus non dedignatus est apparere: quanto magis orationi incumbentibus appareat? 69.l.to.i
Christus rex in exilio mansuetus, in iudicio iustus, in regno gloriosus. 35.k. to.i
Christus salus cum salute veniet, & cum salute, vnguentis & gloria venit. 16.f.to.i
Christus sanctos apostolos exprobrauit, non igitur moleste ferre à prælatis, seu etiam aliis minoribus exprobrari. 69.l.to.i
Christus se dominum vniuersorum monstrauit. 69.b.to.i
Christus semetipsum exinaniuit vsq; ad hoc vt pasceretur, ipse omnium pastor. 397.k.to.i
Christus sex nominibus vocat. 207.c.d.to.i
Christus solus irrisui fuit in passione, qui solus poterat esse terrori. 276.b.t.i. & solus.
Christus solus intrat in cælum, non tamen truncus, sed cum membris suis ei adhęren tibus. 179.a.to.i
Christus sponsus æqualiter & indifferenter præsto vbique est, diuinæ præsentia maiestatis, gratiæ tamen exhibitione seu inhibitione quibusdam longe, quibusdam prope est. 314.l.to.i
Christus sponsus tanquam gigas exultauit ad currendam viam, nos vero nisi vnguen taspirauerit, non curremus. 263.b.to.i
Christus suauis est gustui, dulcis gutturi. 385.k.l.to.i
Christus suscipitur ab anima sancta tanquã sponsus, ab anima infirma tanquam medicus: & ibi de differentia cogitationum. 283.k.to.i. & per totum sermonem.
Christus talis apparuit, qui merito amaretur, verax per se, iustus pro hominibus, mitis hominibus. 335.b.t.i
Christus tollit peccata nostra à manu, ab oculo, à collo, a carne. 6.k.to.i
Christus totus mihi datus, totus in meos vsus expensus est. 52.d.to.i
Christus totus suauis, totus salubris, totus delectabilis, totus secundum sponsæ vocem desiderabilis. 38.d.to.i
Christus triginta annis operatus est salutem in medio terræ, affixus cruci, addictus morti. 172.e.to.i
Christus tribulationem & dolorem inuenit. 154.k.to.i
Christus venit in angelis, accelerat in patriarchis, appropiat in prophetis, adest in carne, respicit in miraculis, loquit in apostolis. 315.c.t.i
Christus venit in plenitudine vnctionis gratiæ & veritatis. 256.h to.i
Christus verbum Dei quomodo, & in quibus virtutibus recipitur. .6 h.to.i
Christus viuendo viuere docuit, moriendo mortem securam reddidit. 194. h.to.i
Christi beneficia, & labores tanti pro nobis suscepti, valde nos obligant ad eum amandum. 174.e.f.to.i
Christi conuersatio super terram fuit aurora. 286.l.to.i
Christi infirmitas, & maiestas memoratur. 195.c.to.i
Christi magna exinanitio ad carnem, mortẽ, & crucem. 248.e.to.i
Christi natiuitas à duobus nos liberauit inimicis. 25.m.to.i
Christi posteriora aliquid habent quod videre delectat. 322.l.to.i
Christi redemptionis modus, & fructus. 248.b.to.i
Christo debemus vitam nostram, qui pro nobis suam posuit. 174.e.to.i
Christo & eius gloria omnes frui cupiunt, sed pauci imitari eum volunt. 268.h.to.i
Christo existente in sepulcho, quid nobis faciendum sit. 64.g.65.h.to.i
Christo in cruce dormiente, exiuit de suo latere sanguis, & aqua ad formationem ecclesiæ: sicut Adam dormiente à latere eius costa sublata est, de qua formata est Eua. 67.a.to.i. & sequentibus.
Christo nos à lege peccati, & mortis liberante, cur adhuc mormur. 195.d.to.i
Christo supra modum debitores sumus. 174.d.e.f.to.i. & per totum sermonem.
Christũ apprehendere poteris citius sequendo, quam legendo. 52.e.to.2
Christum crucis ignominiã subire, tria compulerunt. 226.i.to.i
Christum dedit nobis Deus pater per Mariam propter sanitatem. 20.c.to.i
Christum differentia quadruplici multi sequuntur. 210.l.to.i
Christum diuersis rebus comparari, non est inconueniens. 9.h.to.i
Christum introiisse in castellum quid significet. 92.k.to.i
Christum legimus ex patre, in patre, cum patre, a patre, pro patre, & sub patre. 118.d.e.to.i
Christum melius est modo arguentem, & docentem audire, quàm in die iudicij iudicẽtem. 161.i.to.i
Christum pasci inter lilia, & candore, et odore virtutum delectari dicitur. 337.c.to.i
Christiani à Christo nomen acceperunt. 229.c.to.i
Christianus sum, frater Christi sum, hęres Dei, cohæres Christi. 254.c.to.i
Cibus bonus obediẽtia, cibus bonus patiẽtia, si tã sapientia triplici cõdiantur. 157.k.t.i
Cibus cordis. 57.l.to.i
Cibus Dei est implecio verbi seu voluntatis eius. 338.a.to.i
Cibus in ore, psalmus ĩ corde sapit. 243.g.t.i

Cibus meus Christus, & ego eius. 335.e.f. to.1.
Cibus meus, inquit Christus dominus, est vt faciam voluntatem patris mei, sed hic, non in patria. 339.e.to.1
Cibus purgatorius, contemplatorius, consolatorius. 172.a.to.2
Cibi Israel tres sunt. 234.h.t.1. Cibi Israel.
Cibo fortiori egent, qui egregijs facinoribus vacant: viuant de paleis Aegypti, qui operibus luti & lateris deseruiunt. 37.c.to.1
Cibo boni operis, & orationis potu sumpto, anima ægrota per contemplationem pausat. 259.l.to.1
Cibo indigesto comparatur scientia sine operibus. 289.d.e.to.1. sunt nanque.
Ciborum obseruatores, morum vero negligentes, inuehuntur. 3.g.4.h.&. 281.h.t.1 & 188.d.e.f.to.2. vtiliter.
Cibos coitu procreatos generaliter vitantes, arguuntur. 329.e.f.to.1
Cibos spirituales sicut & corporales, quidã cito sapiunt, quidam vero vt sapiant, condire oportet. 60.e.to.1
Cibaria, & vestimenta delicata reprehenduntur. 80.h.i. to.1
Cinctorijs tribus accingimur et cohibemur. 231.c. Tria
Circuncidi quare Christus voluerit. 30.f.t.1
Circuncisio quare octaua die celebratur. Ibidem.l
Circuncidi in omnibus sensibus, & non in vno solo membro debemus. 30.g.h. to.1
Circunciſio, quid sit. 32.c.to.1
Circunciſo domino in eo nec neruus rumpitur, nec os comminuitur. 234.l.to.1
Circundari vir qualiter à fœmina potuerit. 10.a.to.1
Ciuitas cœlestis ex adipe satiatur. 43.m. to.1
Ciuitas, sponsa, oues, vnum sunt. 346.c.to.1
Clamat stabulum pœnitẽtiam, clamat præsepe, clamant lachrymæ, clamant panni in Christi natiuitate. 28.b.t.1
Clamemus in cœlum, quia sub cœlo omniũ labor & dolor. 154.m.to.1
Clamor pauperum cõtra pontifices, aurum in frænis equorum seu mularum apponi facientes.
Clarauallis est Hierusalem, quæ cœlesti Hierusalem sociata est. 31.h. to.2. Viro honorabili.
Clarauallis situatio, & descriptio. 300.i.to.2
Clarificat filius patrem, sicut & à patre clarificatur. 345.k.to.1
Clarificatus est filius magnificentissime. Ibidem. 1.m.to.1
Claritas vna, & coæterna est patris, & filij. Ibidem.
Claues, quæ nobis occulta reserant, tres sunt. 232.b.to.1. Claues.
Claues regni cœlorum accepit Petrus, quæ sunt potestas claudendi, & aperiendi, atque inter claudendos, & admittendos discretio. 334.a.to.1
Clerici ab hoibus vsurpant, quod delectat. 188.d.e.f.to.2
Clerici aliud esse, aliud videre volunt. 137.m.to.2
Clericorum forma, qualis esse debeat vt merito præfecturam adsumere cogantur. 139.m.to.2.& sequentibus.
Clerici laute viuentes inuehuntur eleganter & vtiliter valde. 281.h.i. &. 188.d.e.to.2
Clerici multi nullius sunt ordinis. 137.m.& 187.c.d.to.2
Clerici partem hãbentes in terra, partem in cœlo uendicare qualẽ præsumũt. Ibidem.
Clerici peccata populi comedunt. 189.b.t.2
Clerici qui peruerso ordine quærunt ecclesiastica beneficia reprehenduntur. 188.h.i.to.2
Clerici qui preces debitas non faciunt pro fundatoribus, culpantur. 189.b.c.g.to.2
Clerici vt se corrigant admonẽtur. 203.b.t.1
Clericis conceditur vt bene viuentes, & altario seruientes de altario viuant, viuant quidem non luxurientur. 6.f.to.2
Clericos facilius curia recipit bonos, quàm faciat. 139.m.to.2
Clericorum abominatio & ambitio culpatur. 203.c.d.to.1
Clericorum insolentia culpatur. 66.f. to.2. & 188.l.m.to.2
Clericorum periculum vehementer formidandum. 267.e.to.1. vtiliter.
Coadiutores Dei sumus consensu volũtatis. 154.e.to.2
Coagulum passionis, & pinguedo sanitatis fuerunt in Christo monte mõtuum. 229.g.to.1. In monte.
Coesse alijs debemus in mansuetudine. 266.k.l.to.1
Cogimus quodam modo Deum vt iudicet, & condemnet. 31.k.t.1
Cogita qualem te fecit Deus. 151.g.to.1
Cogita vnde venis, & erubesce vbi sis: & ingemisce quo vadis: & contremisce. 166.b.to.1

Cogitare

Cogitare debemus dei maiestatem cum timore, charitatem cum amore. 3.f.g.to.1
Cogitare debemus bona aliorum, quæ non habemus, & nunquam econtra. 188.g.h.to.1. vtiliter.
Cogitatio bona deo dãda, nõ nobis. 284.c.t.1
Cogitatio inutilis vitanda est. 162.m.to.1
Cogitatio mala à nobis, bona à deo. 284.a.t.1
Cogitatio mala animam decolorat, affectio vulnerat, consensus necat. 162.m.to.1
Cogitatio pudica & pacifica à sapientia dei procedit: quòd si talis non fuerit, nec procedit. 176.d.e.to.1
Cogitationes hominum vanæ, aut per angelos malos immissæ, pro virtutibus se ingerunt. 326.l.to.1
Cogitationes malæ, an de corde nostro sint, an à spiritu maligno, sine periculo ignoratur. 284.b.to.1
Cogitationes malas quomodo viriliter repellere debeamus. 182.f.to.1.& sequen.
Cogitationes paruulorum seu inchoantium & cogitatio perfectorum: quomodo differant. 190.i.k.to.1
Cogitationes vanæ contemplationem impediunt. 168.f.to.1
Cogitationes vanæ, quas passim suscipimus, inexcusabiles sunt. 165.g to 1
Cogitationum differentiæ, vnde oriantur. 284.b to.1
Cogitationum otiosarum primum genus luxum simplex est, secundum limus, tertium fœtidissimum cœnum. 182.g to.1
Cogitationem bonam, consensum, & opus in nobis operatur Deus. 154.f to.2
Cognatio animæ ad verbum. 350.c to.1
Cognatio fidei & spei germana, quod illa credit, & hæc sperat: & charitas ad quod creditur & speratur currit. 145.c to.1
Cognitio tui, gradus ad notitiam. 310.i.to.1
Cognitio tui per necessaria. Ibidem.
Cognitio tui & Dei. Ibidem.
Cognitio tui & Dei præcedit scientiam. Ibibem
Cognitione non solum, sed & amore adhærendum est Deo. 15.d to.2
Cohabitatio virorum & mulierum continentiæ repugnat, & damnatur. 327.g to.1
Cohærentia triplex, timor, pudor, amor. 160.b c to.1
Coitu procreatos cibos generaliter vitãtes, reprobantur. 329.e f to.1
Colit Deum nemo, nisi qui ei voluntarie subiectus est. 28.g to.1
Colles pro dæmonibus intelligi possunt. 312.f to.1
Collis nomine designatur intellectus animæ. 295.l.to.1
Columba non incongrue venit ad indicandum agnum. 34.f to.1
Columbarum ætas & non turturum pro oblatione Christi designatur. 320.f to.1
Columbæ meditatio contemplatione, hirundinis vero clamore actio designatur. 159.h to.1
Columnis quatuor morum, & tribus fidei columnis Maria extruxit Christo domum. 207.b
Comedite amici &c. 169.h to.2
Commendat eos Deus, quos castigat & arguit. 163.f to.1
Commixtio triplex. 26.f to.1
Commoto corde accedere ad altare, quam periculosum sit. 163.e to.2
Comparatio ad probandum quomodo deus indigne ferat, quòd sic sua paruipendimus beneficia. 27.d.to.1
Comparatio animæ, & aranææ ex suis visceribus telã ad muscas capiẽdas texentium. 198.f.to.1
Comparatio animæ corpori infusæ, ad nobilem & diuitem in domo pauperis hospitatum. 6.m.& 2.to.2
Cõparatio de hoc quòd sicut de latere Adę dormientis formata est Eua: sic & de latere Christi dormientis constituta est sponsa Christi ecclesia. 67.2.to.1.& sequen.
Comparatio de Dauid, Goliath & quinque lapidibus pulchra & vtilis. 84.m.to.1
Comparatio de cereo extincto, & voluptate transacta. 257.f.g.to.1
Comparatio de cibo indigesto, & scientia sine operibus. 290.e.to.1.& sequen.
Cõparatio de Dina & curiositate. 167.k.t.1
Comparatio de his, qui nulla ratione separari queunt à terrenis & corporalibus consolationibus & voluptatibus. 1.a.to.1
Comparatio de hoc, quòd Andreas optabat crucem, Christus vero dixit, Si possibile est transeat à me calix iste. 125.b.to.1
Comparatio de hoc, quòd nemo timere sibi debet de alte humiliatione. 292.b.c.to.1
Cõparatio de hoc, q̃ dictũ est sponsam pulchrã esse inter cẽs mulieres. 293.f.t.3.t.1
Cõparatio de hoc q̃ sicut seculares in præcipuis festis pparãt delicata cibaria: sic spiritales viri spiritualia pparare debẽt. 105.i.t.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cõparatio de vetere Adam in nobis effuso, vt nunc nouus Adam Christus in nobis effundatur. 107.h.to.i
Comparatio de medicina corporali ad spiritualem. 65.m.to.i
Cõparatio de milite à rege expulso. 158.b.t.i
Cõparatio de secularibus ad claustrales. 188.g.to.i
Comparatio de spiritualibus operatoribus cum corporalibus, qui in suo exercitio longe præstant spiritualibus. 189.d.to.i
Comparatio dignitatis sensuum adinuicem. 165.k.l.to.i
Comparatio de nonnullis, qui inter duas epulantiũ mensas ieiuni remanẽt. 190.l.t.i
Comparatio duorum Iesum præcedentium cum nostro Iesu domino nostro, cum salutari admodum doctrina. 13.h.to.i
Comparatio eorum, qui in monasterio vniuersa feruenter, & aliorum, qui negligẽter agunt: illis para lisus terrestris, istis infernus superior. 75.l.m.to.i
Comparatio ferendi luminis in domo vel sub diuo. 19.l.to.i
Comparatio hominis manus prurientes vsque ad sanguinem scalpentis, & animæ titillãtis voluptate: seu cogitationes recipiẽtis, quanuis vterque sciat post voluptatem admissam doloꝛẽ succesꝛurũ. 198.f.t.i
Comparatio infirmitatis animæ ad infirmitatem corporis. 212.h.to.i
Comparatio Ioseph patriarchæ ad Ioseph virum Mariæ. 11.f.to.i
Comparatio præuaricationis Adam ad mortem, & obedientiæ Christi ad iustitiam, & vitam operantis. 195.a.to.i
Comparatio quinq; affectuum animæ cum quinque sensibus corporis. 165.h.t.i
Comparatio quòd concha debet fontem imitari. 258.i.to.i
Comparatio vtilis de actionibus electorum, & reproborum. 19.a.b.to.2
Comparatio secundi Adam ad primum, & Mariæ ad Euam. 98.m.to.i
Comparatio vestimenti inquinati, quod repente exuimus, & animæ vitiis, & immundis cogitationibus deturbatę, quam tamen deserere negligimus. 197.e.to.i
Comparationes bonæ, & vtiles. 194.i.k.to.i
Comparantur homines carnales his, qui in aquis submerguntur. 1.a.to.i
Comparantur vineæ florentes nouitiis. 321.b.to.i
Compatiendi modus vbi æger ægro, famelicus famelico compatitur. 172.c.to.2
Comprehendit homo Deum timore, & amore. 146.f.g.to.2
Compunctio quadruplex. 255.a.to.i
Compunctionis duo genera. 315.b.to.i
Concha fontem imitetur, vtilis comparatio. 258.i.to.i
Conchæ non carnali similes esse debent imperfecti, & semipleni. Ibidem.
Concupiscentia carnis, oculorum, & vitæ superbia non sunt ex patre. 181.l.to.i
Concupiscentia carnis, oculorum, & vitæ superbia qualiter declinantur. 187.a.to.i
Cõcupiscentia carnis, oculorum & superbia vitæ, qualiter vincuntur 68.c.to.i
Concupiscentia nobis hæreditaria, est angelus Satanæ. 340.l.to.i
Concupiscentię carnales connaturalem homini mãsuetudinẽ exterminãt. 299.m.t.i
Concupiscentiæ vitio, quàm difficulter resistatur. 182.e.f.to.i
Concupiscẽtiæ virus omnia membra inficit: quo fit, vt nisi cum atroci violentia, & vehementi colluctatione gratia Dei confortata, quis euadere peccatum non possit. 180.g.to.i. Vnde enim.
Cõcupiscentiis nostris totis viribus resistendum est, & præcipue primis motibus. 315.a.to.i. Nonne.
Conditiones animæ quæ sponsa dici meretur. 342.a.to.i
Conditionis, quibus aliquis in hac seculi tentatione positus se sanctum dicere, & humiliter præsumere possit. 190.f.to.i
Condonari commissa, quid sit. 46.k.to.i
Confessio ornamẽtum est animæ. 57.l.k.t.2
Confessio gratię, gratiam designat in anima confitenti. 332.l.to.i
Confessio humilis sit, pura, fidelis. 276.e.f.g.to.1
Confessio simulata est nonus superbiæ gradus. 179.g.h.to.i
Confessio vera quæ sit. 17.l.to.i
Confessio verecunda inuenit apud Deum, quo se humiliando deiiciat, &c. 240.m.t.i
Confessio vtilis elici potest ex scriptis. 216. capitulo. 10. & 11.to.2
Confessionis modus. 196.f.g.to.i
Confessionis nummus declaratur. 65.i.to.i
Cõfessione humili peccata remittuntur. 241.l.to.i. & seq.
Confessionem, & decorem induere. 17.k.t.i
Confessionem præcedat timor duplex, & pudor duplex. 255.a.b.to.i

Confessionem

Confessionem quatuor impediunt. 124.i.t.i
Confitentur aliqui domino, quoniam potẽs est, alij quia bonus eis est, alij quia simpliciter bonus est. 170.l.to.2
Cõfidere in ꝓpria virtute, pessimũ. 135.c t.i
Configenda est caro sagittis tribus. 279.i.t.i
Conflictus vitiorum, & virtutum. 167.i.t.i & per totum sermo.
Conformitas animæ ad verbum per charitatem, q̃ iucunda, & optabilis sit. 355.h.to.i
Confusio est nos caput sursum habere, qui cor sursum non habemus. 166.c
Confusio teporis præsentium temporum ad comparationem ardoris antiquorum patrum. 237.i.to.i
Conscientia felix, in qua luctamen timoris, & lætitiæ reperitur. 19.l.to.i
Conscientiæ liber. 197.c.to.i
Conscientiæ purificandæ forma. 302.f.to.i
Conscientiæ testimonium, de quo gloriatur Apostolus, quid sit. 108.f.to.i
Cõscientię testimoniũ glorianostra. 25.f.t.2
Consensu & deliberatione ad mortem peccamus. 162.a.to.i
Consentire debemus Deo, aduersario increpanti. 356.g.to.i
Conseruatio pacis mutuæ. 172.a.to.i
Considera quanta sit apud te dignatio Dei. 38.f.to.i. Et tu ergo.
Considera quid natus, & qualis natus sis. 132.f.to.2
Consideratio Dei parit spem, & charitatem. 161.k.to.1
Consideratio duplex. 133.a.to.i. Vtiliter.
Cõsideratio nostra à nobis icipiat. 131.h.i.t.2
Consideratio passionis, & laborum Christi facit animam illæsam pergere inter prospera & aduersa. 298.d. & per totum ser.
Consideratio perutilis, qua prudẽtia, iustitia, fortitudo, & temperantia, & alia bona acquiruntur. 129.h.to.2
Consideratio quærat, quod sermo non explicat, &c. 142.c.to.2
Consideratio triplex, quæ omne opus præuenire debet. 136.c.to.2
Consideratio nostri parit timorem, & humilitatem. 161.k.to.i
Consideratio tui peroptima. 138.l.to.i
Consideratio vtilis & cõpunctiua eorũ, q̃ anima à corpore separata inueniet. 181.i.to.i
Ex consideratione remedij, periculi æstimatur quantitas. 28.c.to.i
Considerandum qualis sis, & qualis fueris. 133.k.to.2
Considerandum quid, quis, qualis. Ibidem. ſ
Considerationis species tres. 141.b.to.2
Cõsiderationi aliquãdo, & nõ semper actioni nosmetipsos dare debemus. 129.g.to.2
Consideremus quales sumus, & quales fuerimus. 132.f.to.2
Consideremus quãta sit erga nos Dei dignatio. 38.f.to.i. Vtiliter valde.
Consideremus quid nati, & quales nati sumus. 133.h.i.to.1. Porro percunctanti.
Consilium salubre Ber. ad vulpeculæ astutiã destruẽdam, suggerentis monachis ac cæteris neophytis, prædicationis officium ad hoc non assumptis. 326.h.i.t.i
Consilia bona, quæ sint. 18.g.to.2
Consilia perfecta non sunt absque prudẽtia, & Beneuolentia. Ibidem.
Cõsiliũ Dei magnũ, qđ ab æterno latuerat, ꝓdit i lucẽ ad miseri cõsolationẽ. 53.a.t.2
Consilium duplex, bonũ quod assumunt boni, & malũ quod mali assumũt. 54.e.f.t.2
Cõsilium proprium, q̃ malum sit. 66.d.e.t.i
Consilium salubre qualiter timoratus quisque se habere debet, quando perplexus reperitur de re aliqua, an sit Dei voluntas, vel non. 178.e.to.i. vtiliter valde.
Consilium salubre ad corpus. 6.m.t.i
Consolatio ad pusillanimes. 157.e.to.i
Consolatio bona cum à peruersis blasphemamur benefacientes. 268.m.to.i. vtiliter.
Consolatio bona. 158.d.to.i
Consolatio duplex passionis Christi, memoria, & spes de futura gloria. 323.c.to.i
Consolatio, & affabilis pacificatio sponsi ad sponsam pro austera increpatione prius facta. 284.a.b.to.i
Consolatio mundi ad nihilum vtilis. 20.f.t.i
Consolatio eius nostra Christus. 33.k.to.i
Consolationis Dei verba. 230.a to.i. Verba.
Consolationis respiratio pauperibus spiritu. 199.b.to.i
Cõsolatione diuina, qui sunt digni. 29.m.t.i
Consolationem recipit anima viatrix, contemplatione diuini luminis. 295.m.to.i
Consortia eorum, qui salutem impediunt, expauescenda. 39.c.d.to.i
Conspirationis antiquæ cauterium portamus omnes. 342.l.to.i
Conspirauerunt primi parentes, aduersus dominum, & aduersus Christũ eius. Ibid.k
Consuetudo, & neglectus auertunt nos. 127.l.to.2
Consuetudo mala ducit ad incuriam, & neglectum. Ibidem.

Consuetudo mala Catenæ comparatur, quæ facilius dissoluitur q̃ rumpatur. 167.l.to.i
Consuetudo peccandi, quæ sit. 178.c.to.2 postquam.
Consuetudinis vlcus, qualiter amputetur, & sanetur. 258.k.to.i
Consulentem Deum, qui audire nolunt, eũ finaliter condemnantẽ audient. 161.h.t.i
Comtemplatio deuota de nomine Iesu. 13.h.& 33.a.to.i
Contemplatio diuinę suauitatis, & gloriæ, solis mẽte, et corpore puris cõcedit. 332.i.t.i
Contemplatio pro distributione temporum, tribus modis distinguitur. 217.b.c.to.i. Et notandum vbi Bernardus se reprehendit de cura suscepti regiminis.
Contemplatio tractatur. 201.a.b.c.d. & 323.to.i.e.& 57.m.& 131.h.& 142.h.& 215.h.to.2
Contemplatio vtilis de sponsa in lectulo suo dilectũ quęrente: & de mulieribus, quæ venerunt vt vngerent Iesum. 305.k.to.i. & per totum sermonem.
Contemplationis circa Deum tres mũdi sub figura triũ cellarũ. 265.e.t.i.& per.to.ser.
Cõtemplationis, & actionis necessaria vicissitudo declaratur. 317.d.to.i
Contemplationis excessus duo sunt, vnus in intellectu, alter in affectu: vnus in lumine, alter in feruore: vnus in acquisitione, alter in deuotione. 305.c.to.i
Contemplationis ocium, & studium prædicationis vicissim intermittat anima Deo deuota. 316.k.to.i
Contemplationis opus nonnunquam prædicationis gratia intermittẽdũ est. 296.c.t.i
Contemplationis quatuor sunt species. 146.g.to.2
Contemplationis quies pro lucro animarum libenter intermittenda est. 308.e.to.i
Contemplationis quies, præiudicare nõ debet sanctę obedientiæ actibus. 308.b.to.i
Contemplationis theoricæ arcanum. 267.a.to.i
Cõtemplationum duo genera sunt. 324.f.t.i
Contemplationi sanctæ nihil deperit. Ibid.f. & per totum sermonem.
Contemplationi vacantes, non sunt ociosi, vel spernendi. 250.b.to.i
Contemplationem tria impediunt. 97.e.to.i
Contemplatione paulat anima ægrota. 259.l.to.i
Contemplatiuam ante actiuã (quæ sub obedientia agitur) quærere, est odor præposterus. 302.c.d.to.i
Contemplatiues importune molestantes reprehenduntur. 310.e.f.to.i
Contemplatiua vita est à nobis eligenda, actiua vero (si præcipitur) patienter est toleranda. 165.f.t.i
Contemplatiuorum alij ascendunt, alij rapiuntur. 233.g.to.i
Contemplari Deum nemo potest, nec verbum Dei prędicare, nisi habuerit mentis puritatem. 324.k.to.1
Contemptus culpam facit maiorem, vel minorem, secundum differentiam præcipientium. 157.b.c.t.2
Contemptus mundi tangitur. 5.b. 125.m.& 166.d.to.i.& 153.g.156.d.f.g.to.2
Contentio vitiorum. 186.i.to.2
Contentio virginitatis, & humilitatis adinuicem. 8.k.l.to.i
Continentia non habet meritum absque puritate intentionis. 243.h.to.i
Continentia non habet meritum, quæ gloriam requirit humanam. Ibidem.
Continentiæ hostes caro, mundus, dæmonia. 87.e.to.i
Continentiæ murus, quàm sit solidus. 96.l.to.1
Contra aduersarium maiore fortitudine, & cautela opus est ab ea parte, vnde insistit acrior. 62.l.to.2
Contra eos, qui in solennitatibus nimis coriose vestiuntur, & cibantur. 80.i.to.i
Contraria sicut simul esse non possunt: sic nec carnales, & spirituales deliciæ. 6.e.t.2
Contremiscenda est diuina maiestas. 25.d.to.2
Contritio & confessio tractantur. 255.k.& per totum ser.to.i
Contritio est vnguentum sua fragrantia totam domum ecclesiæ replens. 246.e.to.i
Conueniunt plures de nomine Iesu, & ibi deuota contemplatio de nomine eius. 33.a.to.i
Conuersatio monasterij, baptismus secũdus est. 162.b.to.2
Conuersationis alienæ sumus curiosi exploratores, aut iudices temerarij 295.k.to.i
Conuersationis honestæ instructio. 211.m.& 249.a.to.i
Conuersationis spiritualis, contemplationis primus gradus, vt in consideratione nostra turbemur per timorem, diuina respiremus per spem. 161.k.to.i.
Cõuersationis spiritualis vtilis traditio. ibid.

Conuersari sic debet Christi minister, vt ex moribus exterioribus existimentur compositiones interiores. 182.h.to.i
Conuersio bona timor domini. 164.m.to.i
Conuersio duplex, interior & exterior. 45.m.& 92.b.to.i
Conuersio mala, conuersio bona. 45.a.to.i
Conuersionem nostrã quatuor solent præcedere status. 163.h.to.i
Cõuersionis perfectæ forma. 42.f.& 45.b.t.i
Conuersos ad dominum, iam non solicitet carnalium cura parentum. 40.h.to.i
Conuersus in tribus per considerationẽ peccatorum, per metum suppliciorum, & per spem veniæ conuertitur. 87.c.to.i
Conuertere anima mea in requiem tuam, pulchre deducitur. 109.h.to.i. Interim.
Conuicium apertum non modo prohibetur, sed clandestinum, & venenatũ susurrium. 279.c.to.i
Conuiuium magnum est, in quo apponuntur misericordia, iustitia & gratia. 50.m.to.i
Cor ante ruinam exaltabitur. 288.m.to.i
Cor durum, pessimum. 128.m.to.2
Cor peruersum. 45.c.to.i
Cor hominis prauum, sensus eius proni in malum. 154.m.to.i
Cor in quatuor affectionibus est, quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas, seu contristeris. 45.c.to.i
Cor leuare, quid sit. 72.h.to.i
Cor paratum ad aduersa, & prospera. 45.c.t.i
Cor sursum habere seu deorsum, tractatur. 188.e.to.i.per to.ser.
Cordis custodia, quæ præstantior est, sine manus, & linguæ haberi non põt. 171.h.i.t.i
Cordis duri conditiones. 156.m.to.i
Cordis petitiones tres. 47.g.to.i
Cordis instabilitas. 215.l.to.2
Cordis pij est, cedere importunitati. 107.e to.2
Cordium nostrorum duritia declaratur. 78.h.to.i
Corde infimo qui sint, & qui corde alto. 188.f.to.i
Corda nostra donec in hoc seculo diuisa sunt, paulatim ad superna leuanda sunt. 74.k.to.i
Cornua crucis quatuor. 61.m.t.i
Corona Christus est pro se patienti, & eum coronans. 303.m.& a.to.i
Corpus animum aggrauat, ne lumen incircunscriptum videat. 271.d.e.to.i
Corpus aut tabernaculum militantis, aut stabulum viatoris. Ibidem.d
Corpus Christi mysticum se solos esse gloriabantur stulti quidã hæretici. 327.e.f.t.i
Corpus luto, sputis et huiusmodi maculatur, ictibus vulneratur, confessione perimitur. Anima similiter cogitatione, affectu & cõcupiscentia vulneratur, & consensu necatur. 162.l.m.to.i.& per to.ser.
Corpus quod corrumpitur, &c. quomodo intelligitur. 69.k.to.i
Corpus trahit animam in regionem suam. 121.h.to.i
Corporis cõuersio nõ est spernenda. 45.c.t.i
Corporis conuersio, qualiter fieri debeat. Ibidem.
Corporis per spiritum castigatio, & afflictio non minus animæ, quàm corpori proficit. 116.e.to.i
Corpori sanitatem nõ voluptatem, cordi puritatem, fratri pacem, imitationem sanctis, compassionem mortuis debemus: & auxilium ab angelo, pietatem à Deo postulemus. 169.h.to.i
Corpore indiget angelus, vt pie subueniat. 240.b.c.d. to.i
Corpore non indiget Deus. Ibidem. c.& seq.
Corripientes benigne sustinendi sunt. 279.f.g.to.i
Corripere debet ecclesiasticus in spiritu diuinitatis in delicto pręoccupatus. Ibidem.& 222.h.i.k.to.i
Correptio fraterna qualiter fieri debeat. 81.m.to.1.& 299.l.to.1.& 71.h.to.2.
Correptio prælati necessaria. 296.f.to.i
Correptioni sibi factæ, quidam impatienter & impudenter se defendunt. Ibidem.
Correptionem mansuete suscipientes, & se corripiẽtes à malis liberãt. Ibid.i. vtiliter.
Corripiendi modus. 64.f.to.i
Corrupti sunt, & abominabiles, &c. exponitur. 214.i.k.to.i
Corruptio animæ tripartita, corporis quadripartita est. Ibidem.
Creatura à noua contra facinus in manu habet innocentiam, contra flagitium continentiam. 5.l.to.i
Creaturas duas ad intelligendum se Deus condidit, hominem scilicet, & angelum. 226.a.to.i
Credere simpliciter Iesum esse filium Dei, non sufficit ad vitam æternam. 67.l.to.i
Credulitatis facilitas pessima. 134.b.to.2

Crescit anima non substantia, sed virtute. 275.g.to.1
Crudelitas sacrilega committitur, quum ecclesiæ ministri quid præter victum & vestitum sibi retinent. 189.c.to.2
Crudeles animarum rectores. 246.d.to.1
Crumenæ suæ cõformatur auarus. 263.a.t.1
Crux Christi Iudæis scandalũ fuit. 63.k.t.1
Crux Christi refloret in conuersatione religionis. 55.k.l.m.to.2
Crux preciosa est, amabilis, exultabilis. 125.k.to.1
Crucis descensionis suasio. 62.c.to.1
Crucis quatuor cornua gemmis quatuor, id est quatuor virtutibus ornantur. 61.m.& 127.a.to.1
Crucem tollere non cessemus. 62.d.e.to.1
Cubilia Caritti varia. 267.a.to.1
Cubile Iesu triplex est. 232.a.to.1. Cubile.
Cui non sapit Deus iustitiam per timorem, nec misericordiam per amorem, dicit in corde suo, non est Deus. 214.h.to.1
Culpæ, quæ contrahitur ex transgressione, triplex modus. 159.d.e.t.2
Cultus Dei in tribus consistit. 213.c.to.1
Cum fœmina semper esse, & eam non cognoscere fœminam, nõne plus est, quàm mortuum suscitare? 227.g.to.1
Cupere cum Christo esse, vehementer, ardenter, assidue debemus. 284.k.to.1
Cupiditas diuidit ecclesiam, latus domini iterum confodit. 61.a.to.2
Cupiditas memoratur. 138.l.m.& 147.c.d. & 263.m.to.1.& 216.d.to.2
Cur angelus dixerit, hic erit magnus, & non potius, hic est magnus. 13.k.to.1
Cur filius, & non pater nec spiritus sanctus incarnatus est. 3.c.to.1
Curia cœlestis præstolatur consummationem nostram. 17.c.to.1
Curia romana bonos facilius recipere, quàm facere consuevit. 135.m.to.2
Curare inueniri fidelis seruus quisque debet. 87.f.to.2
Cura non est Deo de bobus, seu alijs rebus ab homine. 333.b.to.1
Cura quanta sit Deo de nobis siue de ecclesia. Ibidem
Curæ Dei fidem anima sancta ex duobus habet. 334.i.to.1
Cures prius facere, q̃ docere. & sic dabis voci tuæ vocẽ virtutis. 319.c to.1.& 87.g.t.2
Currere debemus non in nostrorum fiducia meritorum. 99.c.d.to.2
Currite fratres: tota curia cœlestis vos expectat. 18.c.to.1
Currentiũ in odore Christi differentia. 265.a.b.c.to.1
Currendum in odore vnguentorum Christi. 264.h.to.1
Curiositas aliqua laudabilis est. 3.b.to.1
Curiositas digne reprehenditur. 176.b.t.2
Curiositas Euæ. Ibidem.d
Curiositas Luciferi. Ibidem.i
Curiositas monachorum pernitiosa. 184.g.h.to.2
Currus Pharaonis, & principes exercitus malitia, luxuria, auaritia, & huiusmodi. 293.i.to.1
Currus tres in scriptura leguntur. 233.b. In scriptura.to.1
Currium quatuor sunt species. 231.d.to.1 Quatuor.
Curuæ animæ quæ terrenis inhiant. 269.c. tomo.1
Custodia manus, cordis, oris habenda est. 170.a.to.1
Custodiæ nostræ iugiter intenti stemus. 161.i.to.1
Custodes ecclesiæ sunt apostoli, & apostolici viri. 347.h.to.1
Cutis, caro & os, quibusdam animæ viribus comparantur. 161.l.to.1

D

DAuid, inquit: Sicut adipe & pinguedine &c. infundi prius volens, & sic effundere. Et tu disce non nisi de plenitudine effundere. 258.h.i.t.1
Dauid, Iosiæ & alij plures de hostibus triumpharunt, & ipsi soli gloriosi. Et Deus cuncta creauit solus, & de hoste triumphauit: cur igit non solus erit gloriosus? 251.k.t.1
Dauid multifariam extollitur & laudatur. 331.h.to.1
Dauid omnium mansuetissimus, illius mortẽ lugebat, qui suam semper sitiebat. 249.k.to.1
Dauid regi aliquando maledixit seruus, & eũ vlcisci volen i potius, quam exprobranti succensendum putauit. 288.a.t.1
Dauid sanctus cauterio graui videtur quoldam inurere, dum dicit: In labore hominũ non sunt. 187.d.to.2
Dauid aquam, quam desideraverat potare timuit. 183.h.to.2. Dauid.
Dauid sanctitati subreptum: sapientiæ Salomonis

monis illusum: Sansonis fortitudini obsta tumini igitur mirum, si adolescentulo in loco horroris, & vastæ solitudinis surripiatur. 2.g.to.2
Dauid indicium fuit amoris vehementis de filio parricida, dum dixit: Parcite puero Absalon. 172.m.to.2
Dare voci nostræ vocem virtutis qualiter fiat. 319.c.to.1.& 87.g.to.2
De aduentu domini, & sex circunstantijs eius. 1.a.to.1
De amore ardenti, quo anima diligit Deum: & de attentione habenda, quando quis orat, vel psallit coram Deo & angelis. 242.c.to.1
De altitudine & basitudine cordis. 188.e.t.1
De aquæ ductu in natiuitate virginis. 101.c.to.1
Deargentare qualiter debeamus animas nostras. 5.f.g.to.1
De attentione habenda in seruitio Dei, & ardenti amore, quo anima diligit Deum 242.c.d.to.1
De Bethleem Nazareth, monte Oliueti, valle Iosaphat, Iordane, Caluario, sepulchro Bethphage, & Bethania. 193.b.c.to.1
Debitores sumus debito quadruplici. 174.a.to.1
Debitores sumus præcipue quinque, corpori, cordi, fratri, sanctis, & mortuis. 169.g.h.to.1
De cantico Ezechiæ. 158.c.d.t.1
De circuncisione, baptismo, & verbo domini ad Ioannem: Sic nos oportet implere omnem iustitiam. 36.g.h.to.1
De circuncisione nostra, & triplici testimonio, quod habere debemus. 30.g.h.to.1
Declamationes super euangelium: Dixit Simon Petrus ad Iesum, incipiunt. 186.f.t.2
Declinare à malo, & facere bonum, quomodo à spiritu sancto procedat. 76.k.to.1
De consideratione ad Eugenium tractatus incipit. 291.k.to.1
De conuersione ad clericos. 197.m.to.1.& per totum tractatum.
Decor animæ duplex, innocentia & humilitas. 302.c.d.to.1
Decor non mediocris castitatis, charitas & humilitas. 265.b.c.to.1
Decor animæ charitas, iustitia, patientia. 274.l.to.1
Decor verus Deus est. 57.l.to.2
Decor, qui cum veste induitur, & cum veste deponitur, vestimenti est, non vestiti. Ibidem.k
Decore corporali sicut aliquis ornatur, & inde concupiscitur, sic decorem spiritualem sponsæ Deus concupiuit. 358.c.d.t.1
De custodia manus, linguæ, & cordis vtiliter. 170.a.t.i.& per to.ser.
De cute, carne, & ossibus. 162.l.to.1.per totum sermonem.
De cordis contritione, & tribus speciebus veræ confessionis. 253.a.to.1
De Dauid & Golia, & quinq; lapidibus. 84.m.to.1
Dedicantes ecclesiam pontifices, quinque facere solent. 129.b.to.1
Dedicatio ecclesiæ, nostra est solemnitas. 134.g.to.1
Dedicationis ecclesiæ vniuersæ cerimoniæ non ad lapides, sed ad nos spectant. Ibid.h
Dedicationes ecclesiarum, quàm dignum sit celebrare. 129.l.m.to.1
De die octaua circuncisionis. 31.a.to.1
De diligendo Deo tractatus incipit. 166.l.t.1
De diuersis affectionibus animæ, & diuersis nominibus, secundum eas. 163.g.to.1
De duabus operationibus spiritus sancti, effusione scilicet & infusione. 258.f.to.1
De duabus notitijs, & duabus ignorantijs. 291.i.to.1
De duobus discipulis euntibus Emaus, euangelij expositio: Dico ex discipulis Iesu, in fine libri post sermones Gilleberti super Cantica.
De duplici aduentu, & pennis deargentatis. 4.a.to.1
De duplici pulchritudine animæ. 300.c.to.1
De duplici baptismo. 165.l.to.1
De duplici ignorantia nimium fugienda. 288.d.to.1
De dura increpatione sponsi ad sponsam, Ibidem.
De eo, quod legitur in Iob: In sex tribulationibus liberabit. 180.d.to.1
De eo quod dominus ait: Et vos similes hominibus, &c. 37.l.to.1
De eo quod scriptum est. Beatus homo, qui inuenit sapientiam. 168.b.to.1
De ecclesia & synagoga. 252.d.to.1
De erroribus quorundam negantium nuptias, & circa baptismum parvulorum purgatorij ignem, & orationes pro defunctis. 328. M. tomo. 1. & per totum sermonem vtiliter, & argutissime.
De exemplis obedientiæ. 120.c.f.to.1

Defensio culpæ vel excusatio pernicioſa. 256.h.to.i
Defensio peccatorũ culpatur. 178.g.to.2
De fructu & modo pertinentibus ad opus redemptionis. 247.l.m.to.i
De gratia & libero arbitrio, incipit. 147.k t.2
De gemina consideratione sui. 133.l.to.i
De gloria deo tribuenda pro bonis suis nobis impensis. 250.f.to.i
De habitu, actione, & sermone, &c. 210.h.t.i
De his, quæ semper sectanda sunt à mente deuota. 285.g to.i
De humilitate & patientia. 288.m.to.i
De imagine siue verbo dei, & de erroribus Gilberti Porretani. 380.c.to.i. & per totum sermonem.
De intellectu, & affectu. 70.h.&.72.g.to.i
De incarnatione Christi per patriarchas & prophetas prænunciata, & ab eis ardentissime præstolata. 237.i.to.i
De interiori domo tractatus incipit. 218.d t.2
Delectamenta sanctorũ quæ sint. 109.h.i.t.i
De laude reciproca spõsi, & spõsæ. 304.c.t.i
De lamentatione virginis Mariæ, in fine libri post sermones Gilleberti super cantica Canticorum. Et ibi consequenter doctrina vtilis pro vita monastica deuote tenenda.
Delectamur per voluntatem, per rationem exercitamur. 212.i.to.i
Delectatio illecebrosæ cogitationis, & si paruam in anima moram faciat, fœda tamen post se relinquit vestigia. 197.d.to.i
Delectatio sancta declinat occupatum secularibus desiderijs. 75.a.to.i
Delectationes, quæ in deo sunt, quæ fiat. 47.c.to.i
Delendus fucus fugacis huius nitoris, ac nitor gloriæ coloratæ. 133.l.to.2
Delicati cibi monachorum culpantur. 183.b.&.184.c.to.2 valde vtiliter.
Delicato nimis ocio per contemplationem dormitare cupit, qui non prius exercitatus quiescere appetat. 302.c.d.to.i
Deliciæ spirituales, & seculares in eodem se non compatiuntur. 6.c.to.2
Delicta, & occultæ concupiscentiæ nostræ, & aliena in nos mala si nostri non dominantur à maximo liberabimur peccato. 180.h.to.i
De ligno, fœno, & stipula. 182.c.to.i
Delinquẽtes quanuis in magnis, vix ferimus reprehẽdi: spõsa in oppositũ. 300.c.to.i
De luciferi dejectione. 257.k.to.i
De miraculo in nuptiis facto. 39.l.m.to.i
Dæmonum habitatio à nubibus, & infra est in aere isto caliginoso inter cœlum, & terram. 312.g.h.i.to.i
Demonium meridianum, quid sit. 127.a t.i
De multiplici vtilitate verbi dei. 176.d.e per totum.
De mundis piscibus. 125.i.to.i
De nigredine, & formositate spõsę. 270.h t.i
De nigredine, & formositate spõsi. 276.l.t.i
De nimia quadam fallacia præsentis vitæ. 138.k.tomo.i
De nominibus Iesu. 31.i.to.i
De noua militia. 191.m..to.i. Nouum militiæ. & per totum tractatum.
De nouem ordinibus angelorum. 259.m.t.i
Deutium multiplex situs, ordinatus, & natura, per quos viri monastici designantur. 211.a.b.to.i
De obedièria, patièria, & sapièria. 157.h.to.i
Ds ornatu sponsæ, & quomodo anima sancta cœlum dicitur. 274.i.to.i
De octo beatitudinibus. 106.c.to.i
De ordine vitæ & morum institutione incipit. 233.l.m.to.2
De oratione dominica incipit. 48.h.to.i
De osculo pedis, manus, & oris domini. 238.d.tomo.i
De planctu Bernardi pro morte Gerardi fratris sui. 271.d.to.i
De præcepto & dispensatione tractatus incipit. 155.b.c.to.2
De primordijs, mediis & nouissimis. 166.b.tomo.i
De pronunciatione: Iesus Christus nascitur in Bethleem Iudæ. 16.c.to.i
De quadruplici debito. 174.a.to.i
De quatuor virtutibus Cardinalibus, & quatuor vnguentis Christi. 263.c.to.i
De quatuor continuis solennitatibus, natalis scilicet domini, Stephani, Ioannis, & Innocentium. 29.m.to.i
De quatuor generibus tentationũ. 287.g.t.i
De gradibus humilitatis, tractatus incipit. 171.b.to.i
De quatuor modis seu speciebus orandi. 177.h.to.i
De quatuor generibus spirituum, videlicet Dei, angeli, hominis, & pecoris. 240.b.tomo.i
De querimonia ecclesiæ contra suos impugnatores. 278.a.to.i
De relinquenda propria voluntate. 165.l.tomo.i

Descendit

Descendit Christus ad te in carcerem. 264.k.to.i
Descendit Christus misericorditer. 173.i.to.i
Descendere de cruce, quare Christus noluerit. 61.k
Descensio, & ascensio nostra. 210.g.to.i
Descensionis gradus in viam peccati. 147.g.to.i
Descẽsionis septem gradus habet humilitas. 229.e.to.i
Descriptio exultationis supernorum ciuium in Marię assumptione. 91.h.to.i
De septem donis spiritus sancti contra septẽ vitia. 167.i.to.i
De septem misericordiis. 86.k.to.i
De septem panibus, quibus turba reficitur. Ibidem.e
De septem spiritibus. 175.k.to.i
Deserti quadrifarium est genus. 231.c. Quadrifariam. to.i
Desideria hominum in tribus maxime constituta sunt. 23.i.to.i
Desiderium electorum informe est. 229.g Triforme.
Desiderium insatiabile cordis humani. 199.d.e.f.167.e.to.2
Desiderium triplex ex memoria sanctorum prouenient. 112.e.f.to.i
Desiderium, vox est etiam valida. 342.a.to.i Nunquid.
Desperatio ex ignorantia Dei nascitur, & qualiter sponsa pulchra dicatur inter mulieres. 292.a.d.to.i. & seq.
Desperare nullus debet pro magnitudine cuiuslibet criminis. 39.a.b.to.i
De spe, & timore. 308.i.309.k.to.i
Desponsata Maria, quare fuerit. 10.a.to.i
De summo, & incircunscripto spiritu, qui est Deus, & qui dicãtur pedes domini. 241.i.to.i
De statu, & compositione ecclesię. 301.m.t.i
De tentatione proiectorum monachorum, & de hæreticis. 326.g.to.i
Detractio fraterna pessima. 40.d.to.i
Detractio reprehenditur. 170.c. 268.m.& 134.b.to.2.180.g.to.2
Detrahentium virulenta pestis. 269.a.b.to.i
Detractor, & adulator, qualiter capiantur. 325.c.to.i
De tribus apparitionibus. 33.k.to.i
De tribus aquis. 123.l.124.d.t.i
De tribus cellis, vinaria, aromatica, vnguentaria. 266.i.to.i. Habes igitur.
De tribus modis contemplationis. 265.d.to.i
De tribus Magis. 34.h.to.i
De tribus ordinibus ecclesię. 187.l.to.i
De tribus vnguentis spiritualibus, quæ sunt deuotio, contritio, & pietas. 246.c.to.i
De triplici aduentu, & carnis resurrectione. 6.l.k.to.i
De triplici cohærentia vinculorum, clauorũ, & glutinorum. 160.b.to.i
De triplici custodia, manus, linguæ & cordis. 170.a.to.i
De triplici genere cogitationum. 124.c.to.i
De triplici iudicio, proprio, humano & diuino. 182.h.t.i
De triplici modo dilectionis, qua Deum diligimus. 260.h.to.i
De triplici genere bonorum, & vigilantia super cogitationibus. 168.f.to.i
De triplici misericordia, & quatuor miserationibus. 167.f.to.i
De triplici timore, quo quisq; timere debet, ne perdat gratiam bene operandi. 303.m.to.i
De triplici flore, virginitatis scilicet, martyrij, & bonæ operationis. 302.h.to.i
De triplici vtilitate aduentus domini. 7.c.t.i
De triplici profectu animę, quæ fit per osculum pedis, manus, & oris domini. 239.i.k.to.i
De vberibus sponsi domini Iesu Christi. 244.f.to.i
De verbis Abacuc. Super custodiam meam stabo. 161.f.to.i
De verbis apostoli. Non est regnum Dei esca & potus. 171.i.172.b.to.i
De verbis apostoli. Qui gloriatur. 162.b to.i
De verbis apostoli. Apparuit benignitas. 33.k.to.i
De verbis domini. Omnis qui se exaltat humiliabitur. 173.g.to.i
De verbis Esaiæ. Vidi dominum sedentem. 115.m.116.c.& seq.
De verbis Esaiæ ad Achaz. Pete tibi signum. 2.m.to.i
De verbis psalmi. Quis ascendet. 183.m.to.i
De verbis psalmi. Audiam quid loquatur. 164.c.to.i
De verbis libri sapientiæ. Iustum deduxit. 173.l.to.i
De verbis Origenis. 184.h.to.i
De vita, & quinque sensibus animæ, & ibi vtiles omnino similitudines. 165.g.to.i
Deuotio de beneficiis dei, & gratiarum actione. 247

ne . . 247.g.to.1
Deuotio habenda est circa diuinũ officium. 242.c.f. & 303.q.to.1
Deuotio in frigidis accenditur affatu aspectu vel memoria spiritualium virorũ. 253.i.k.to.1
Deuotio tractatur. 25.b. & 71.b.c.& 75.a.b.& 137.b
Deuotio vnguentum est animæ dolorem leniens. 258.k.to.1
Deuotionis, & charitatis fetuori ac dulcedini anhelans nil aliud, quàm osculum petit. 205.h.to.1
Deuotionis gratia datur in piatione persistẽtibus. 205.l.to.1
Deuotionis nostrę gratiam, quatuor videntur adaugere. 228.k.to.1
Deuotæ Deo animæ, vicissim apparet, & disparet Christus sponsus. 284.k.l.to.1
Deuoti quique Deo semper suppliciter, orare debent dicendo, cito anticipent nos misericordiæ tuæ. 356.c.to.1
Deus amat vt charitas, nouit vt veritas, sedet vt æquitas, dominatur vt maiestas, regit vt principium, tuetur vt salus, operatur vt virtus, reuelat vt lux, assistit vt pietas. 143.m.to.2
Deus, angelus, homo sibi inuicem cooperantur in sanctum, & castum Christi, & ecclesiæ connubium. 348.a.to.1
Deus charitas est, et quanto quis Deo coniũctior, tanto charitate plenior. 272.i.k.to.1
Deus cordis arcana clarissime contuetur. 200.h.to.1
Deus cui proprium est misereri, ex fc miserandi sumit materiam, quòd autem condemnet, cum cogimus. 342.a.b.to.1
Deus curam habet nostri. 49.d.to.1
Deus de seruitute creaturæ corporeæ non efficaciam, sed congruentiam quærit. 243.h.to.1
Deus dilexit nos tribus modis. 240.k.to.1
Deus diligendus est sine modo. Ibidem.l
Deus eleemosynam non recipit de manu raptoris, fœneratoris, et hypocritæ. 338.a.r.1
Deus est in creaturis. 12.a.to.1
Deus est i omni loco, sed dissimiliter. 134.h.to.1
Deus est pœna reproborum. 145.m.to.2
Deus est trinus, & vnus. Ibidem.c
Deus & beati spiritus cum eo, tribus modis vestigandi sunt. 142.d.to.2
Deus eternitas est, ideo non reperitur nisi ab his, qui perseueranter eum quęrunt. 189.d.to.1
Deus ex quo omnia: per quem omnia: in quo omnia. 2.b, & 143.b.to.2
Deus exercet vindictam in hostes per triarz 231.g.to.1
Deus facit quod vult ipsa sola voluntate volendi. 241.f.g.to.1
Deus hominem non tanquam asinum aut bouem, sed tanquam voluntarium habere voluit. 181.m to.1
Deus idem semper manens, non tamen semper est eiusdem efficaciæ. 315.d.to.1
Deus ignis consumens est. Ibidem.i
Deus in libertate posuit hominem primum. 43.c.to.1
Deus in nobis loquitur pacem, pietatem, iustitiam. 284.a.b.to.1
Deus in omnibus creandis, gubernandis, & disponendis, corporis non indiget instrumentis. 240.a.to.1
Deus in reparatione nostra non tantum potentiam, sed & sapientiam ostendere voluit. 10.b.c.to.1
Deus longitudo propter eternitatẽ. 146.c.r.2
Deus mandando impossibilia non homines pręuaricatores facit, sed humiles. 302, c tomo.1
Deus misericordiarum. 28.k.to.1
Deus misericorditer apparuit in carne. 241.i.k to.1
Deus modum acceptat, omnia enim fecit in numero, pondere, & mensura. 30.k.to.1
Deus non humiliatis, sed humilibus dat gratiam. 288.c.to.1
Deus non pater iudiciorum seu vltionum, sed pater misericordiarũ dicitur. 28.k.r.1
Deus non plene cognoscitur, nisi ab his, à quibus perfecte diligitur. 244.c.to.1
Deus omnia in omnibus, iucundum, vtile, honestum. 23.i.to.1
Deus operatur in nobis velle, & perficere. 144.k to.1
Deus optimus totus. 142.d.to.2
Deus qualiter comprehendi possit in hac vita. 146.d.to.2
Deus quamuis omnipotens non tamen potuit facere creaturam ei æqualem. 13.i.r.1
Deus quærendus est debito tempore, modo, & loco. 343.k.to.1
Deus quibus apparere solet. 282.c.d.to.1
Deus quid est, & alia multa de Deo. 38.r.& 53.f.& seq. & 248.c.to.1.& 143.m.to.2
Deus quid est? quo nihil melius cogitari potest. 143.b.to.2

Deus

Deus, qui erexit hominem lapsum, dedit stanti angelo ne laberetur. 264.i.r.1
Deus ratione vtentibus lux est, recte vtentibus virtus, vincentibus gloria. 240.a. tomo 1
Deus requiri vult, quod pollicetur. 15.b. tomo 1
Deus se ostendit animæ secundum varias formas iuxta varias ipsius animę dispositiones, & affectus. 283.c.f.r.1
Deus simplex est, simplicitatem cordis requirit. 189.b.r.1
Deus solicite quęrendus est. 355.a.r.1
Deus timeri exigit vt dominus, honorari vt pater, vt sponsus amari. 355.i.r.1
Deus vbique est. 134.h.r.1
Deus vera vita animæ inter hoc separat malum. 146.l.r.1
Deus veritas est, & tales quæsitores requirit, qui quærant eum in spiritu & veritate. 189.d.r.1
Deus videri non potest in hac vita sicuti est. folio 282.a.r.1
Dei gratia temperatur nobis. 137.f.r.1
Dei infirmum fortius est hominibus. 195. c.to. 1.
Dei maxima ad hominem beneficia. 177.m. tomo 1
Dei potestas seruo reuelatur, mercenario fœlicitas, filio veritas. 160.m.r.1
Dei verbi lingua, fauor dignationis, animæ vero deuotionis seruor. 301.i.k.r.1
Dei vicissitudines cunctis, & redeuntis in anima. 342.a.r.1
Dei visio fit diuersis modis. 283.c.r.1
Deo credidisse cum vidisse est. 325.f.r.1
Deo inuenire non conuenit, sed prævenire, inuentio enim prævention em excludit. folio 348.d.c.r.1
Deo nil maius potest cogitari. 80.i.k.r.2
Deo non intendere, sed in seculum, secularis est animę, neutram generum speciosam habentis. 295.g.h.to.1. vtiliter.
Deo, non tollit fuit esse ab æterno, nec erit esse in æternum. 282.l.m.r.1
Deo reputare debemus, si quid virtutis habemus: alioquin fures sumus. 251.a.r.1
Deo tribus vinculis constringimur. 160.b. tomo 1
Deo tripliciter fruemur in paradiso. 111.g. tomo 1
Deum cogita factorem tuum, cogita benefactorem, cogita patrem, cogita dominum. folio 255.a.b.r.1
Deo consulentem, &c. audire nolentes, condemnantem eum finaliter audient. 161. h.tomo 1
Deum diligendi modus triplex. 260.h.r.1
Deum diligere toto corde, tota anima, tota virtute, quid sit. Ibidem.a.k
Deum omnes ignorant, qui ad eum conuerti nolunt. 292.e.to.1
Deum timere in hoc seculo, tota est nostra beatitudo. 172.i.c.r.1
Dexera & læua Christi, quid significent. folio 20.g.r.1
Dextræ & sinistræ nominibus prospera, & aduersa designantur. 308.i.to.1
Diabolus efficacius machinamentum non habet ad tol endam charitatem, quàm vt incaute in ea faciat ambulare. 260.g.r.1
Diabolus elaborat vt creaturam rationalem in vtraque sua qualitate corrumpat. folio 46.g.r.1
Diabolus horribilis à fideli non timendus. folio 140.k.r.1
Diabolus in cęlo iudicatus est, quia inuenta est iniquitas eius ad odium. 334.m.r.1
Diabolus inuidet humano generi. 141.b.r.1
Diabolus mendacij pater. 1.d.r.1
Diabolus propter superbiam cecidit, & si ita factum est cum angelo, quid de me fiet terra & cinere? 312.k.to.1
Diabolus quare cecidit. 343.h.r.1
Diabolus scandalorum suggestor. 43.h.to.2
Diaboli deiectio, nobis debet esse humiliationis occasio. 312.k.r.1
Diaboli duplex malitia. 125.k.l.r.1
Diabolo ignis infernalis paratus est, & si nondum præcipitatio. 114.d.r.1
Dialogus deuotus angeli, cum virgine Maria. 14.c.r.1. & per totum sermonem.
Dicere verbi diuini ad animam, & animę verbo respondere, quid sint. 301.i.r.1
Didicit Christus in carne obedientiam, & misericordiam. 314.i.to.1. Denique.
Dies aspiran & umbræ inclinatę, quæ sint. folio 339.d.r.1. & per totum sermonem.
Dies diei eructaat verbum: exponitur. folio 205.e.to.1
Dies duo sunt. 19.h. & 341.i.to.1
Dies infructuosos, qui præterierunt, nec recuperari queunt, necesse est recuperari in amaritudine animæ nostræ. 260.i.r.1
Dies inspirans, respirans, aspirans. 340.a. tomo 1
Dies iudicij veniet, vbi plus valebunt pura corda, quàm astuta verba. 3.k.r.2

Dies

Dies octo, in quibus spiritualis homo nascitur, & die octauo circunciditur. 37.c.f.t.i
Dies proficientes habentur. 306.f.t.i. Dices
Dies quartus fœtidus, & fœtor quatriduani Lazari, quid denotant. 62.c.& 94.c.95.d. tomo 1
Dies sanctos celebrant plures sine deuotione. 3.g.to.i
Dies tres. 18.m.to.i
Die, qua Deus condidit, redemit hominem, hoc est sexta feria. 62.d.e.to.i
Diem extremi iudicij, pauci venturum esse sciunt, quamuis videatur omnibus esse nota, quoniam pauci sunt, qui saluantur. folio. 19.i.tomo i
Differenter est Deus in creaturis. 11.a.to.i
Differentia eorum, qui simul in monasterio viuunt. 71.m.to.i
Differentia inter martyres, & confessores, quæ sit. 51.c.t.i
Differentia quadruplex eorum, qui Christum sequuntur. 210.l.to.i
Differentiæ actuum antiquæ legis & nouæ, immo & similitudo. 293 l.m.t.i
Differentiæ quatuor sunt, cognitorum, non cognitorum, cognoscentium, & non cognoscentium. 214.m.to.i
Differentiæ, quæ inter sapientem, & stultum reperiuntur. 325.b.to.i. vtiliter.
Differentiæ ordinum, & obseruantiæ eorum tractantur. 162.i.k.to.2. Nam qui.
Definitio opinionis, fidei, intellectus. folio 142.d.t.2
Dilatari oportet animam, vt fiat habitatio Dei. 225.f.g.to.i
Dilatatio pœnitentiæ vsque ad mortem periculosa est valde. 214.k.to.i
Dilectio causa quæsitionis, quæsitio fructus dilectionis est. 356.d.t.i
Dilectio Dei habet vinum æmulationis, dilectio proximi, oleum mansuetudinis. folio 298.b.to.1
Dilectio duplex, carnalis & spiritualis. folio 345.e.t.i
Dilectio fortis vt mors, dura sicut infernus æmulatio. 40.c.to.2
Dilectio quinquepartita est. 165.h. to.i
Dilectio sola regnare debet in nobis. 149.h. tomo 1
Dilectio triplex, qua Deus diligi debet. folio 260. h. to.i. & per totum ser. vtiliter.
Dilectio triplex excludens tria, quæ non sunt ex patre. 261.l.t.i
Dilectionis aculeus Iesus, & hic crucifixus. folio. 165.d.to.2. per totum sermonem.
Dilectionis discretio. 261.m.t.i
Dilectionis formã à Christo disci. 261.d.t.i
Dilectionis ordo. 307.m.to.i. vtiliter.
Dilectum inter lilia pasci, non de corporalibus lilijs, sed de spiritualibus intelligendum est. 335.h.i.to.i
Dilexit nos Christus dulciter, sapienter, fortiter. 260.k.t.i
Diligamus Christum, &c. 35.f.to.i
Diligit Deus diligentes se. 335.d.t.i
Diligendi Deum modus est, eum diligere sine modo. 164.k.l.to.2
Diligere dominum Deum, toto corde, tota anima, tota virtute debemus: in hoc enim est vera sapientia. 307.m.to.i
Diligitur Deus inestabiliter ab angelica creatura. 260.k.to.i
Diligendus est Christus Iesus, & ratio quare. 259.d.260.e.to.i
Diligendum non est semper amplius, quod prius curandum est. 306.d.e.t.i
Diligere ex se toto Deum quisque debet, à quo se totum habet. 166.m.to.2
Diligere opere, & veritate qualiter fit. 306.i. tomo 1
Diligere proximum, Deum in causa habere necesse est. 170.m.t.2
Diligere, quæ circa summum sunt, summa dementia est. 167.f.t. 2. Et quid mirum.
Diligere nosipsos debemus propter Deum. folio 168.c.to.2
Diligere temporalia magis, quàm spiritualia summa est dementia. 32.i.to.2
Diligere tota anima, est sapienter amare. folio 261.l.to.i
Diligere toto corde est omne, quod blãditur amore Christi postponere. 261.c.to.i
Diligere tota virtute est fortiter pro iustitia sustinere 262.c.to.i. Quòd si etiam.
Diligere vanitatem, & contemnere veritatẽ, vanum & iniquum est. 15.d.to.2
Discere à Christo debet quisque Christianus, quomodo Christũ diligat. 261.l.t.i
Discere Iesum, omni scibili salubrius. folio 55.h.to.2
Discernet Deus in iudicio inter electos, & reprobos. 341.g.h.to.i
Discernere nemo ad purum potest, malum innatum à malo seminato. 284.c.to.i
Discerne qualis es te, qualis sis dono Dei. folio 133.l.to.i
Disciplina claustri qualis esse, & qualis non esse debeat. 41.c.tomo 2

Disciplina

Disciplina memoratur. 95.d.to. 1.57. l.to.2
Disciplina moralis docet subesse, coesse, prẽesse. 266.i. Habes igitur. to.i
Disciplina summa. Ibiem.k.i
Discipuli carnaliter diligebant Christum, cũ de eius discessu tristes erant. 261.m.to.i
Discretio est auriga virtutum. 33.i. & 306. c.to.i
Discretio in obedientia reprehenditur. 40.g. to.i
Discretio non valet absq; charitate, nec econtra. 266.m.to.i
Discretio omni virtuti ordinem ponit. 306. c.to.i
Discretio resistendi tentationibus. 357.i.k.t.i
Discretio tractatur. 33.i.& 64.c.f. to.1
Discritione ordinatur charitas. 305.m.to.i
Dispar meritum is habet, qui socialiter viuit ab eo, qui vtiliter prẽest. 266.m.to.i
Dispertitæ linguæ tanquam ignis implent domos nostras spirituales. 77.l. Itaque. t.i
Dispensatio prælatorum mala, dispensatio non est, sed dissipatio. 137.i.k. t. 2. Quid inquis.
Dispẽsatio prælatorũ perutilis modus. Ibid. i. Vidit ciuitatem.
Disputatio probans voluntatem cogi non posse. 352.c.to.i
Disputatio profunda de imagine, verbo, & de anima & sua rectitudine, & magnitudine. 350.d.to.i
Disputatio subtilis de imagine siue verbo Dei, & de anima, quæ ad imaginem est. Et de erroribus Gilberti Porretani. Ibidem. c.& per totum sermonem.
Dissentiat sibi, qui cupit Deo cõsentire. 356. f.to.i
Dissimulare fratrum delicta, exemplo Ioannis non debemus. 81.m.to.i
Dissimulatio pœnitentiæ vsque ad mortem periculosa est valde. 214.k.to.i
Dissolui cupiunt sancti, quod formidabile est peccatoribus. 313.l.m.to.i
Distantia locorum veram amicitiam disiungere non potest. 32.l.to.2
Distantia quãta est inter pastorem & gregẽ, tanta esse debet inter episcopum & plebẽ. 225.b.to.i
Distinguendum semper est inter manifesta, & dubia. 257.a.to.i
Distinctio trium graduum in dominica incarnatione. 145 k.to.i
Diuersa vulpecularum genera declarantur. 325.a.b.c.to.1
Diuidens actũ à fide, inique diuidit. 269.f.t.i
Diuinitatem nõ esse Deum, & similia dicentes improbantur. 351.k.to.i
Diuinus sermo potio est. 238.f.to.i
Diuina maiestas, etiam cedit amori. 319.b.t.i
Diuina nomina mutantur pro mutabilitate affectuum animæ. 163.g.to.i
Diuina vnitas, qua tres substantiæ in Christo, vna persona sunt. 144.h.to.2
Diuini amoris erga nos geminum argumentum. 54.b.to.2
Diuinorum conscij secretorum tres sunt. 233.h. Diuinorum.
Diuinæ visionis excellẽtiæ, & gustus diuinæ dulcedinis varietas, pro varijs animæ desideriis. 282.m.& per totum sermonem.t.i
Diuinæ vnitatis excellentia. 146.f.to.2
Diuinę vocis vtilitas multiplex. 176.e.f.to.i
Diuitias scire, et possidere, differunt. 267.f.t.i
Diuitiæ salutis, quæ sint. 21.h.to.i
Diuitiarum amor insatiabilis. 199.e.to.i. Postremo.
Dixit insipiens in corde suo, nõ est Deus: exponitur. 214.h.to.i
Docet Deus sine corpore, sicut & apud veteres docebat hominem sciẽtiam. 241. i.to.i
Doctoris boni conditiones. 319. c.to.i
Doctoris illius vocem libenter audio, qui non sibi plausum, sed mihi planctum mõueat. Ibidem.
Doctores cum dicantur Petrus & Paulus, quid nos doceant. 82.i.to.i
Doctrina sana nos vendicat à carnalibus desideriis, eripit mundo, & acquirit Deo. 246.a.to.i
Documenta salubria ad salutem consequendam. 200.l.to.i
Dolere in nobis ipsis debemus, si inuidos nos esse sentiamus. 306.f.to.i
Dolor contritionis frænandus, & non interpolandus est, commemoratione beneficiorum Dei, & laudes eius. 247.m.t.i
Dolor nimius non deliberat. 2.c.to.2
Dolor vehemens beati Bernardi de morte Gerardi monachi fratris sui. 271. f. to.i
Dolentium planctus, & huiusmodi naturales emissiones sicut nec vsus creat, nec præmeditatio format, sic flagrans amor, cum intra se cohiberi non valet, nõ attendit quo ordine quave serie ebulliat. 331. d.to.i
Dominus aliquando sedet in valle Iosaphat. 231.E. Dominus sedet.to.2

Domini

Domini est salus, & non liberi arbitrij. folio 153.c.t.2
Domus dñi tria patitur pericula. 130.k.t.i
Domus fœlix, in qua de Maria Martha conqueritur. 93.g.t.i
Domus orationis sicut & domus in qua erãt discipuli congregati, cella potest dici vinaria. 305.m.t.i
Domus scopis mundata, sed vacans, quid sit. 92.a.to.i
Domus spiritualis timore est initianda, patientia roboranda, longanimitate dilatanda. 304.f.to.i
Domum Dei spiritualem se esse cognoscat, qui non in carne, sed in spiritu ambulat. Ibidem.
Domum fabricare Deo volens, quomodo facere debeat. 130.g.h.i.to.i
Domestici ecclesiæ, inimici eius, & ibi de ambitione ecclesiasticorum. 287.i. tomo i.
Donum accipiendo, osculanda est manus. folio 239.g.to.i
Donum non omne, quamuis spirituale, prodit de cella vinaria. 305.b.t.i
Dona Dei ascribere sibi, pessimum est. folio 356.b.to.2
Dona septem spiritus sancti tractantur. 66.f. to.i. & 223.c.t.i. & per duas colũnas seq.
Dona septẽ spiritus sancti, septem sunt phialæ, ex quibus effudit oleum Christus in vulneribus nostris. 256.i.to.i
Dona septem spiritus sancti, valent contra septem gradus peccati, si bene ordinentur. 167.i. to.i
Donationum Dei ordo ad animam, quam de peccato liberat. 293.k.to.i
Donec inclinentur vmbræ, vmbrarum nomine hoc in loco designantur contrariæ potestates. 339.d.to.i
Donec in sacris scripturis quandoque sumitur inclusiue, quandoque exclusiue. folio 339.g.h.to.i
Dormit inter medios cleros anima, quæ amore potius, quam timore supplicij proficit. folio 309.t.i
Dotes animæ, carnis continentia, cordis industria, voluntatis rectitudo. 250.f.t.i
Dotes mirabiles, ac virtutes, quibus quilibet nobilis dotari debet: vbi milites laudantur, quòd non sunt venatores. 192.g.h.t.i
Ducem adsumat sibi sponsam, qui vias vitæ ingredi desiderat. 347.l.t.i
Duo brachia sponsi. 4.a.to.i
Duo consideranda sunt in opere nostræ redemptionis. 247.l.m.t.i
Duo minuta Deo offerenda sunt, id est corpus, & anima. 42.h.t.i
Duo necessaria ad iustitiam exercendam. folio 171.m.to.i
Duo nobis in hæreditatẽ reliquerat Adam. folio 59.m.to.i
Duo rerum genera in natiuitate Christi nõ solum diuersa, sed & dissimilia valde. folio 27.l.to.i
Duo sunt de Christo, vnum nobis cognitum, alterum incognitum, similiter & de spiritu sancto. 217.f.to.i
Duo tempora scilicet quadragesimæ, & quinquagesimæ celebrat ecclesia. 77.a.
Duæ res consolantur ecclesiam præsentem. folio 323.c.to.i
Duæ sunt operationes spiritus sancti, effusio scilicet & infusio. 258.c.to.i
Duplex pudor. 196.f.t.i. Est pudor.
Duplex spiritus, quem Heliseus postulabat ab Helia, quis sit. 71.l.m.t.i
Duplici pane nos cibat Deus. 43.m.t.i
Duplici stola vestiri sanctos, quid sit, & stolæ quæ sint. 109.m.t.i
Duritia cordis nostri, culpatur deuota exclamatione. 28.b.to.i
Duritiam cordis, quomodo quis incurrat, & quid sit cor durum. 128.m. tomo 2

E

EBrietas duplex. 207.e.to.i
Ebrij apostoli fuerunt in die Pentecostes non musto, sed spiritu sancto. 305.m.t.i
Ebrij omnes, qui fuerint, non vno modo inebriantur. 229.d.t.i
Ebriam se non negat sponsa. 305.m.t.i
Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine. 309.c.t.i
Ecce iste venit saliens in montibus, qui sint illi mõtes & colles, longa disputatio. 310. h.to.i. & per totum sermonem.
Ecce, quàm bonum, & quàm iocundum: exponitur. 215.c.t.i
Ecce vicit leo: exponitur. 208.m.t.i
Ecclesia à Iudæis repulsa in gentem magnã, id est in fines orbis terrarum missa est. folio 280.b.t.i
Ecclesia Christianorum, & synagoga Iudæorum memoratur. 252.d.t.i. & per to. ser.
Ecclesia Christi quare ab vniuersitate gentiũ suscepta est, & non synagoga. 278.b.t.i
Ecclesia cõqueritur de suis impugnatoribus, vel de his, qui fraternitatis vnitatem impugnant. 278.a.t.i. per totum sermonem.

Ecclesia persecutionibus creuit. 280.l.to.i
Ecclesia plangit tam illos, qui scire contemnunt quomodo sit viuendum, quàm illos, qui scientes, nihilominus male viuunt. folio 291.f.t.i
Ecclesia primitiua Christum abeuntem rogat cito reuerti. 341.c.to.i
Ecclesia quomodo, qua ve ratione inuenta dicatur. 348.c.to.i
Ecclesia recumbit intus, sed ecclesia interim perfectorũ: spes tamen est nobis. 252.b.t.i
Ecclesia reperit diuitias diuinæ misericordiæ in foraminibus vulnerum Christi. 322. f.to.i. & per totum sermonem.
Ecclesia, seu deuota anima, à domino soror, sponsa & filia appellatur. 244.c.to.i
Ecclesia synagogæ non inuidet, sed ad eam nititur introducere Christum. 349.l.m. tomo i.
Ecclesia sponsa, cœlos suos habet. 276.i.t.i
Ecclesia sponsa ideo plus diligit, quia ei plus dimissum est. 153.l.t.i
Ecclesia spõsa Christi, optat trahi post sponsum. 262.f.to.i
Ecclesiæ amaritudo amarissima. 39.b.c.t.i & 287.k.to.i.
Ecclesiæ complementum, finis est omnium. folio 333.c.to.i
Ecclesiæ cura quanta sit Deo. Ibidem b
Ecclesiæ dedicatio, nostra est solennitas. folio 134.f.to.i
Ecclesię dignitates ab ambitiosis impudenter quæruntur: quo fit vt nil restet, nisi aduentus filij perditionis. 139.b.c.t.i
Ecclesiæ domestici inimici eius. 287.k.t.i
Ecclesiæ lecti, laquearia & tigna, quæ sint. folio 307.m.t.1. per totum sermonem.
Ecclesiæ ministri timeant, quia bona ecclesiæ impiè & sacrilegè, non in vsus pauperum extendunt. 267.d.t.i
Ecclesiæ nomine non tantum vna anima, sed multarũ vnitas designatur. 322.h.t.i
Ecclesiæ lugẽda nimia miseria, & quomodo in pace amaritudo eius amarissima. 39.c. to.i. & 287 k. to.i.
Ecclesię prælati quales esse debeant. 301.a. to.i. per totum sermonem.
Ecclesię profuerunt persecutores obesse cupientes. 280.l.to.i.
Ecclesiæ pulcher status, auctoritas prælatorum, cleri decus, populi disciplina, monachorum quies. 302.b.t.i
Ecclesiæ quatuor tentationes. 138.i. & 287. f.t.i. per totum sermonem.
Ecclesiæ quærimonia contra suos impugnatores, & contra eos, qui impugnant vnitatem fraternam. 278.a.t.i
Ecclesiæ quæ ex gentibus est, & synagogæ comparatio. 252.d.t.i
Ecclesiæ quod deest perfectionis in vno, suppletur in alio. 250.d.t.i
Ecclesiæ status & positio, & quomodo per actiuam vitã, quæ sub obedientia agitur, peruenitur ad contemplatiuã. 301.m.t.i. per totum sermonem.
Ecclesiæ typus in partibus præcessit, & sacramenta nostræ salutis in exitu Israel de Aegypto, & in transitu maris, baptisma significatur. 294.i.t.i
Ecclesiam custodiunt apostoli, & apostolici viri, ab ea assumpti. 347.h.t.i
Ecclesias si vineas intelligimus, vulpes hæreticos: apertus est sensus, vt hæretici potius capiantur, quam effugẽtur. 326.m.t.i
Edenda tria in sanctis nobis apponuntur. folio 232.a.to.i. Tria.
Edificare super fundamentum lignum, fœnum, stipulam, aurum & argentum, quid sit. 182.d.t.i
Edulium carnis, quod nobis apponitur ad edendum, trifarium est. 231.h.t.i. Quod nobis.
Efficax nil tam ad gratiam promerendam, & retinendam inuenitur, quàm si omni tempore non inueniamur altum sapere, sed timere. 351.m.t.i
Efficax nil adeo inuenitur ad curanda conscientię vulnera, quàm Christi vulnerum sedula meditatio. 324.k.t.i
Effundere nemo debet, nisi plenius, ad exemplum fontis, vel conchæ. 258.i.to.i
Effusio nominum Christi. 253.b.c.t.i
Effusum non integrum sponsi nomen capiunt adolescentulæ, & animæ nondum perfectæ. 259.a.t.i
Eger sicut se habet ad medicum, sic peccator esse debet ad creatorem. 227.c.t.i
Ego dixi in dimidio: exponitur. 158.d.t.i
Ego flos campi, sponsa monstrat quietis lectulum, sponsus vocat ad campum, ad exercitium prouocat. 303.m.to.i
Ego quos amo arguo. 297.g.t.i
Egrediamur de conclaui seculi. 18.a.to.i
Egredimini de sensu carnis, ad mentis intellectum. 35.k.to.i
Egredimini filiæ Sion, exponitur. 206.h. tomo 1.
Egredietur virga, &c. exponitur. 9.g.to.i

Universidad de Deusto
Biblioteca

Egressus vel eiectus, à domino non reuertetur oculus eius, vt videat bona. 356.b.t.i.
Elationis peruersitas inuehitur. 30.e.t.i
Electorum omnis profectus, quatuor gradibus distinguitur. 225.e.t.i
Electorum signa quædam enumerantur. 42.i.k.t.i. & 68.g.t.i
Electorũ tres ordines declarantur. 206.l.t.i
Electi tria præstolantur. 230.l.t.i Electi.
Electos tria in futuro manent. Ibidem. g. Electos.
Eligere debemus abiecti esse, & ad instar Pauli per obedientiam ad manus trahi. 40.i. Caueamus. t.i.
Emere sine argento & commutatione, quid sit. 64.g.t.i
Emenda sunt aromata mentis nummo propriæ voluntatis. Ibidem.h.
Emissiones tres, continentium, coniugatorũ, & prælatorum. 219. c.t.i. per totum ser.
Emisso spiritu creatur, & renouatur facies terræ. 71.c.t.i
Emulationi discretio necessaria est. 305.c.t.i
Episcoporum honores affectandi non sunt, nec episcopis quomodocunque detrahendum. 250.b.c.t.i
Episcoporum laboribus commiserari debemus. Ibidem.
Episcopos non esse nisi qui boni reperti sunt asserentes, reprobantur. 330.k.
Epistola ad fratres de Monte Dei. 197.c.t.2
Epistola apologetica, seu purgatiua beati Bernardi. 180.f.to.2
Epistolæ Bernardi incipiunt. 2.b.t.2
Epithetum, seu nomen triplex triplicatum, de Salomone Christo. 35.i.k.206.h.t.i
Epulum spirituale de sterili litera; tanquam granum de palea trahitur. 225.c.t.i
Equaliter diligendi sunt proximi. 258.h.t.i
Equanimis esse debet anima fidelis, inter prospera & aduersa. 271.f.to.i
Equitatui domini quare assimilatur anima. folio 293.l.t.i
Eremi solitudo multos spiritu feruentes euomuit. 326.i.t.i
Errores quorundam negantium nuptias, & circa baptismum paruulorum, purgatoriũ, & orationes pro defunctis. 328.m.t.i per totum sermonem.
Error Gilleberti Porretani Pictauensis episcopi. 351.i.t.i
Erroris Origenis confutatio. 311.g.t.i
Errauerunt in solitudine, qualiter intelligatur. 156.l.c.1
Erubescimus vulnerum ligaturam, qui de vulneribus interdum gloriamur. 30.c.t.i
Esau vestes, &c. quid significent. 230.i.to.i
Esse Dei & eius præsentia describitur. folio 160.b.to.i
Esse, in Deo verum est, quod nec à fuit præciditur, nec abierit expungitur. 282.m.t.i
Esse omnium Deus est, non materiale, sed causale. 240.a.to.i
Essentia diuina singulariter simplex est. folio 351.g.to.i
Estimatur hodie magnus, qui suæ conuersionis exordia retinet. 179.m.t.i
Esuriei nostræ mensæ tres apponuntur. folio 231.h.t.i
Esurire & sitire iustitiam. 5.e.t.i
Eterna est imago & species animæ, quam inhabitat Deus, scilicet charitas. 274.l.to.i
Eua dum mortalia appetijt, mortalis facta est. 352.a.to.i
Euam quid transgredi fecerit præceptum. folio 126.e.to.i
Euam triplex occasio ad peccandum illexit. folio 52.l.to.i
Euangelium ad quid scriptum est. 85.f.to.i
Euangelica sanctione præceptum est, ne terrenis affectibus inhærentem salutemus. folio 228.h.t.i
Eucharistiæ sacramentum, duo in nobis operatur. 61.g.to.i
Exaltat dominus caput nostrum tribus modis. 228.i.to.i
Exaudiri non meretur, qui non postulat, aut tepide postulat. 153.i.to.i
Excessus contemplationis duo, vnus in intellectu, alter in affectu. 305.c.t.i
Excessus mentis duplex. 309.c.t.i
Excessus, qui contemplatio dicitur, in qua sponsus quiescere facit animam sanctam zelans pro eius quiete. 309.m.to.i. per totum sermonem.
Excessus, qui & contemplatio dicitur. Ibidẽ m. & 309.c.to.i
Excitatio salubris ad humiliter & pacifice viuendum, & gaudia cœlestia contemplandum. 172.e.f.to.i
Excusare debemus delinquentes, quantum fieri potest. 295.k.t.i
Excusatio Bernardi, quòd post alios præsumpserit exponere euangelium, Missus est. folio 16.d.t.i
Excusatio perfecta, testimonium conscientiæ suæ. 131.g.to.2
Excusationis genus est, cum arguentis tu, alium alium incusare. 256.g.to.1
Excusationis malum. 179.g.t.2.
Excusationem de ignorantia nõ habent monachi. 4.h.t.i
Excusationem interdum nobis tribuimus, de ignorantia voluntatis diuinæ, in quibusdam rebus dubijs. 178.d.t.i
Exempla bonæ vitæ à Christo & eius actibus assumere debemus. 264.k.l.m.t.i.
Exemplum operis est sermo viuus & efficax. 50.i. & 65.k.t.i
Exemplo sapientis, non debet homo esse in aduersis tumidus, nec in prosperis dissolutus. 262.k.l.t.i
Exemplo Bernardi æquanimes esse debemus in prosperis & aduersis. 271.f.g.t.i
Exemplar preciosum Christi conuersatio & vita. 24.k.t.i
Exercitus diaboli vincitur per sancta opera. folio 294.a.b.t.i
Exercitium bonorum operum interim quæri debet, cum vita contemplatiua. folio 302.c.d.t.i
Exercitium electorum triforme. 230.l.to.t
Exercitij spiritualis summa, in tribus consistit. 83.e.to.i
Exhortatio & consolatio sunt lac vberum sponsæ. 246.c.d.to.i
Exhortatio salubris ad extirpanda vitia, & inserendas virtutes. 203.c.d.t.i
Exhortatio vtilis ad currendum cum sponsa in odorẽ vnguentorum sponsi. 264.k.l.t.i
Exhibeamus nos benignos, inuicem supportantes. 40.e.f.to.i
Exire qualiter debeamus de terra nostra, de cognatione, & de domo patris nostri. folio 162.m.to.i
Exinaniri quare voluit Deus, cũ posset aliter redimere. 248.e.to.i
Exinaniuit se cœlestis sponsus vt homines terrenos ad cœlum traheret. 276.a.b.to.i
Exinaniuit se Christus tripliciter. 248.e.t.i
Existimasti inique, quod ero tui similis: declaratur. 354.d.to.i
Expectare debemus Deum cum silentio. folio 231.g.to.i
Expectantes Deum debent esse suspensi. folio 228.l.m.to.i
Expectat Deus delinquentes, benigne suscipiens reuertentes. 245.k.t.i
Expectatio molesta. 67.l.m.to.2
Expectare, odorare est. 331.f.g.h.to.i
Expectauerũt patres antiqui dominũ. Ibid.
Expectat peccator nihil. Ibidem.g.
Expedit vt vnus moriatur pro populo: exponitur. 276.m.to.i
Experimenta septem, sine quibus vera salus non est. 255.a.to.i
Expositio euangelij de septẽ panibus. 85.f.t.i
Expositio euangelij, Missus est. 7.e.f. & per quatuor Homilias.
Exprobratio quòd incontinentes vitiosi & indigni, sacros ordines adsumere non verentur. 203.c.to.i

F

FAcere id debemus, ad quod venimus. folio 157.h.to.i
Facies animæ, mentis intentio. 294.f.t.i
Faciem lauare, & vngere caput dum ieiunamus: quomodo intelligitur. 44.i.t.i
Factus est in pace locus eius: exponitur. folio 224.k.to.i
Fallere & falli, malum. 102.m.t.2
Falsitas diaboli, qua Deum mendacij, & inuidiæ accusauerat, deprehensa est. 3.d.t.i
Falsitate posse seduci, & veritate non posse reduci, turpe. 96.g.t.2. Turpe.
Fallacia nimia huius vitæ, quæ sit. folio 156.k.to.i
Fama vitium in virtutem commutare non potest. 336.c. Porro, & 337.d.t.i
Fama virtutem reddit illustriorem, tametsi non maiorem. Ibidem. Porro.
Fames erat in terra, & filij prophetarũ, &c. folio 221.f.t.i
Familiaritas inter Deum & animam contrahitur ex mansione eius apud eam. 335.c.d.to.i.
Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, &c. folio 300.f.to.i
Fasciculus myrrhæ est Christus Iesus. folio 298.d.t.i
Fasciculum myrrhę fecit sibi pater noster Bernardus. 298.f.t.i
Fœda admota pulchris, pulchriora reddunt pulchra: & magis fœda reddantur fœda. folio 41.f.t.2 Sic fęda.
Fœlix anima, quæ leonem potenti virtute conculcat. 152.m.t.i
Fœlix, cuius cogitatio omnes affectiones dirigit. 60.c.to.i
Fœlix Maria, cui nec humilitas defuit, nec virginitas. 8.b.t.i
Fœlix mens, cui dominus vtrunque infixerit pedẽ, timorẽ videlicet & spẽ. 242.a.t.i
Fœlix, qui Christum habet consolatorem, & adiutorem. 154.m.t.i
Fœlicitatis comparatio. 181.k.t.i.utiliter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fœlicitas falsa memoratur. 147.e.to.1
Fœlices, fœliciores, fœliciſsimi, qui ſint. folio 154.m.t.1
Fœlices, qui ſoli Deo viuunt. 75.a.t.1
Fœmina circundabit virum, quæ eſt hęc fœmina: quis vero vir? 9.m.t.1
Fœmina redditur pro fœmina. 9.e.t.i. Quid dicebas.
Feneſtræ & cancelli parietis, qui eſt caro Chriſti ſenſus & affectus corporei, per quos experimentum cœpit humanarum neceſsitatum. 314.h.i.to.1
Feriatum tempus commodius ad orationem aſſumitur. 359.k.to.1
Feruentes aliqui ſunt in principio, qui in fine tepidiſsimi reperiuntur. 287.e.t.1
Feruidorum & tepidorum differentia vtiliter deſcribitur. 71.m.a.t.1
Feruidorum & tepidorũ ſtatus. 71.a. 75.l. tomo.1
Feſta præcipua, votiuis præuenienda ſunt ieiunijs. 124.e.t.1
Feſtiuitatibus ſanctorum plures amplius de vanitate, quàm de feſtiuitate gaudent. folio 237.i.t.1
Feſtinemus vt habitemus ſine metu: abundemus ſine defectu: epulemur ſine faſtu. folio 285.k.to.1. Feſtinemus proinde.
Fiat mihi ſecundum verbum tuum: multipliciter exponitur. 16.b.t.1
Fiat voluntas tua: exponitur. 48.h.t.1
Ficus populum deſignat. 320.k.t.1
Ficus ſingulariter dicitur, produxit groſſos ſuos: de qua arbore Chriſtus in euangelio multa parabolicè dixit. Ibidem.
Ficus ſpirituales habent illi, qui ſuauiores in moribus noſcuntur: vineas vero, qui ſpiritu feruentiores. 321.e.t.1
Fidere curæ & dignationi domini, ſancta anima ex duobus habet. 334.i.t.1
Fidelis, qui nec ſibi credit, nec in ſe ſperat. folio 23.h.tomo 1.
Fidelis ſermo, vt quos ſolenni veneramur officio, ſequamur exemplo. 108.d.t.1
Fideli homini totus mundus diuitiarum eſt. folio 263.m.t.1
Fides, cordis ad Deum conuerſio. 37.h.t.2
Fides & ſpes tractantur. 283.g. Ita per oẽm.
Fides ex auditu, ex viſu confirmatio eſt. folio 320.g.t.1. & 345.h.i.t.1
Fides, floris nomine deſignatur. 319.c.d.t.1
Fides ſuadenda, non imponenda. 330.l.t.1
Fides lucem non extinguit, ſed cuſtodit. folio 283.h.to.1
Fides merito ſuo fraudanda non eſt. 345.h. tomo 1
Fides noſtra vincit mundum: quomodo intelligitur. 67.k.l.t.1. vtiliter.
Fides occulta, quæ cognouit Chriſtum in multis actuum ac temporum differentijs Deum eſſe. 33.l.to.1
Fides parentũ ſufficit pro paruulis: vt Chananææ fides pro filia ſua. 329.g. 330.h.i. tomo 1
Fides quamuis recta, quæ non operatur ex dilectione, non facit hominem rectum, ſed nec opera recta rectum faciunt ſine fide. 269.e.f.to.1
Fides rara & tenuis fuit in plebe tempore prophetarum, non tamen in ipſis prophetis, qui predicabant Chriſtum in carne venturum. 237.l.t.1
Fides ſalutem operatur volenti. 37.c.t.2
Fides ſine operibus mortua eſt. folio 269.e. & 308.d.to.1
Fides ſine operibus eſt putridum cadauer. folio 269.e.to.1
Fides ſine operibus non valet. 308.c.& 269.e.tomo 1.
Fidei fortitudo vbi non eſt, non habitat Chriſtus. 24.g.to.1
Fidei trifaria diuiſio, mortua, ficta, probata. 23.g.to.2
Fidelium arma tria ſunt. 230.a.t.1
Fides ſola abſq; baptiſmo in neceſsitate ſufficit ad ſalutem. 37.g.t.2. Porro in maiori ætate.
Fides tractatur. 65.a.& 64.c. Vnde videtur. & 277.f.g. & 269.e.to.1
Fides vera vniuerſa præcepta complectitur. folio 38.m.to.1. Vera.
Fides vera, quæ ſit. 24.b.t.1
Fides vinea, virtutes palmites. 281.d.t.1
Fides vita eſt, & vitę vmbra: ſicut è regione vita in delicijs agẽs (quæ eſt ex fide) mors eſt: & vmbra mortis. 305.i.t.1
Fides viuida & victorioſa, quæ ſit. 69.m.t.1
Fides vmbra Chriſti, in qua viuitur inter homines. 304.h.to.1
Fidei vita eſt charitas. 64.c.t.1. Vnde.
Fide magni magna & ſublimia de ſupernis merenti[illegible] 284.d. 285.e.to.1
Fide mundandus eſt oculus, quo Deus videndus eſt. 277.c.t.1
Fiducia falſa & vera tractatur. 54.a.tomo 1. Nemo te condemnauit.
Fiduciæ robur præſtat, quòd Chriſtus dignatus eſt inclinare ſe iacenti. 255.l.t.1
Fiduciam

Fiduciam & auſum reuertẽdi ad Deum præſtat animæ, quæri & diligi ab eo. 356.b.c. tomo 1
Fiduciam nullam nobis afferre debet lætitia ſeculi. 56.b.to.1
Fige pedem contra tentationem, & diſce nulli cedendum tentioni. 50.h.t.1
Figurauit Moſes ab edicto Pharaonis, per Mariam eius filiam liberatus, Chriſtum à cæde Herodis per Mariam Aegyptum traductum. 67.m. & a.t.1
Figuratiua ſignificata eorum, quæ Rebecca filio ſuo Iacob fecit accepturo benedictionem. 276.a.b.t.1
Filius quare in mundum venerit & non pater. 1.b.c.t.1
Filij Adam genus auarum, quid vobis cum terrenis diuitijs? 4.b.t.1
Filij Adam infœlices omiſsis veris & ſalutaribus ſtudijs caduca quærunt. 1.a.t.1
Filium Dei, degenerem nephas eſt ſuſpicari. 1.b.to.1
Filij Dei, diuerſæ habitudines ad patrem. folio 118.d.e.f.t.1
Filij matris meæ, Annas, Caiphas, Iudas & cæteri filij ſynagogæ inimici Chriſti: pugnauerunt contra me, contra Chriſtum caput eccleſię. 278.a.t.1
Filij prodigi parabola. 185.c. per totum ſermonem.
Filiorum, alij filij alieni, alij filij Iſrael. folio 230.i.t.1 Alij ſunt filij.
Filiæ ignorantiæ duæ ſunt: falſitas & dubietas. 257.m.to.1
Filię magnæ miſericordiæ quatuor ſunt. folio 167.h.t.1
Fili recole primordia: attende media: memorare nouiſsima. 167.b.t.1
Fimus qualiter in lapides mutatur. 83.b.t.1
Finis eorum, qui euangelio non obediunt. 5.b.c. tomo 1. Inſipiens tu.
Finis præſentis vitæ, cohærere debet futuræ vitæ principio. 83.d.t.1
Finis omnium, pendet de ſtatu & conſummatione eccleſiæ. 333.e.t.1
Fines operum noſtrorum ſunt tres. 120.b. Ea quę.
Flagellis cæſus Chriſtus. 59.i.t.1
Flendi forma. 273.f.t.1
Flendum interdum eſt, ſed ne quid nimis. folio 274.i.t.1
Fletus multus apud multos, ſed fructus nullus. 273.b.t.1
Fletus ſtridorque dentium, quare maledictis attribuatur. 143.e.t.1
Flos campi Chriſtus, & quare ſic potius appellatus. 302.h.t.1
Flos Chriſtus. 3.c.t.1
Flos conuerſatio nouella. 325.t.i.e
Flos decor honeſtæ conuerſationis, fragrantia bonæ opinionis: intentio futuræ retributionis. 55.f.t.1.
Flos triplex, horti, campi, thalami. 303.i. tomo 1
Flos triplex, ſcilicet virginitatis, martyrij, bonæ operationis: & de deuotione habenda circa diuinum officium. Ibidem. & per totum ſermonem.
Flores apparuerunt in terra cum refloruit caro Chriſti in reſurrectione. 318.i.to.1
Flores fuerunt, qui primi crediderunt de populo. Ibidem.
Florum vinearum odorem ſerpentes non ſuſtinent. 321.b.to.1
Fluuij, quibus iuſti ſe balneant, duo ſunt. folio 232.c.t.1
Fluuij, quibus ſe peccatores lauant, duo ſunt. Ibidem.
Fomes, cur poſt baptiſmũ remanet. 60.f.t.1
Fomenta ignis tria in nobis. 332.l.tomo 1. Fomenta.
Fons Chriſtus, fontes quatuor ab eo deriuati. 25.a.to.1
Fontes quatuor irrigant hortum Dei. 232.l. tomo 1
Fontes quibus animę lauantur, tres ſunt. folio 232.l.t.1. Fontes.
Fontes ſunt quatuor, veritas, ſapientia, virtus, charitas. 222.h.to.1. per totum ſer.
Foramina petræ rectè vulnera Chriſti intelliguntur. 322.h.t.1
Foris apparere nolis alter, quàm te inueniris intus. 297.h.t.1
Forma Ieſu fuit triplex. 233.h.t.1. Triplex.
Forma optima compoſitionis inter reum ſeruum, & offenſum dominum. 53.h.t.1
Forma ſanctæ vitæ deſcribitur. 117.c. per totum ſermonem.
Formarum varietas & ſpecierum numeroſitas in rebus conditis, quid niſi quidam radij deitatis? 282.b.to.1
Formoſa & nigra qualiter eſt eccleſia ſponſa. 270.i.k.l.t.1
Fornicator peccat in ſeipſum, iniurioſus in proximum, & qui extollitur & inflatur in Deum. 285.g.
Fragilitas humana duo timuit, quæ Chriſtus ſua natiuitate tulit. 21.h.to.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fragmenta septem panum, quæ septem misericordias denotant. 87.b.to.i
Fragrantiam beneficiorum Dei, qui non sentit, aut mortuus est aut putidus. 264.l.t.i
Fraterna dilectio ex recta natura primordia ducit. 299.l.to.i
Frater infirmitates pauperum fratrum, tam corporales quàm spirituales modestè ferens, est verè fratrum amator. 249.l.to.i
Frater senior de agro veniens, & intrare nolens, formam populi veteris, & terreni tenuit. 344.d.to.i
Fratres exemplo, & institutionibus sanctorũ patrum viuentes sunt lectus floridus. 301.a.to.i
Frenesis nulla grauior iudicatur, quàm impœnitentiá cordis, & obstinata peccandi voluntas. 198.f.to.i
Frigus aquilonare, à quo panditur omne malum, præsertim in religione super omnia formidandum est. 325.f.to.i
Fronte aliquando gerimus leprã, aliquando thau, aliquando laminam auream. 231.c. In fronte.
Frui Deo quid sit, & quòd hoc non docet lingua, sed gratia. 358.f.g.to.i
Fructus, & modus, & opus humanæ redemptionis pertinentes. 243.l.to.i. per totum sermonem.
Fructus finis, & merces nostri laboris, quis sit. 96.m.to.i
Fructus gloriæ temporalis. 50.k.to.i
Fructus nostræ redemptionis Christus rationi futurus est plenitudo lucis, voluntati multitudo pacis, memorię continuatio æternitatis. 248.c.to.i
Fructus spiritus enumerantur. 325.d.to.i
Fructus vineæ domini. Ibidem.d.e.to.i
Fructuum differentia. 49.f.g.to.i
Fugere quorsum debeamus, ne flagellum diuinę cõminationis nobis appropinquet. 147.d.to.i
Fulcite me floribus, stipate me malis, &c. exponitur. 307.d.to.i.d.& 165.e.to.2
Fulcite me floribus, in floribus nouella incipientium conuersatio demonstratur, in fructibus proficientium fortitudo, & maturitas perfectorum est. 307.c.to.i
Funiculus triplex curiositatis, vanitatis, voluptatis. 52.l.to.i
Furari nos ipsos aliquando debemus ad nimiam miseriam nostram gemendam. 158.b.to.i. Ego vir videns.

GAbriel angelus in quo differat à filio Dei, cum vterque fortitudo Dei interpretetur. 7.G.to.i
Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, in verbis his exponuntur materni affectus. 246.c.to.i
Gaudete de exhibitione, gaudete iterum de promissione. 20.f.to.i
Gaudiũ duplex, iustitia, & pax, & gaudium in spiritu sancto. 171.i.to.i
Gaudium de regno Dei, de iustitia, & pace procedit. Ibidem.k
Gaudere, & dolere in quibus debemus. 45.c.to.i
Gaudendum est de his quæ expectamus: & gaudendum quoque de his, quæ sustinemus. 171.m.to.i. Gaudete.
Gaudendum in bono alieno magno magis, quàm in proprio paruo. 305.e.to.i
Gaudium in materia conuertibili mutari nec esse est re mutata. 157.f.to.i
Gaudium post tristitiam subit. 333.e.to.i
Gaudium solummodo verum est, quod de creatore concipitur. 57.m.t.2. Magnum.
Gaudium spirituale excitatur interdum qui busdã spiritualibus. 185.i.t.i.& 172.c.t.i
Gaudiorum infusio, reuelatio secretorum, & huiusmodi oscula sunt, quibus sponsa spiritualis osculari petit. 257.k.to.i
Gedeonis vellus, quid significet. 9.h.to.i
Gelboe montes, spiritus maligni, & homines superbi, & aridi, quos non visitat dominus. 312.h.to.i
Gemit anima deuota Christi absentiam. 319.c.to.i
Gemitui animæ deuotę respondetur è cœlo. 319.d.to.i. hoc quippe.
Gemitus animę suspirantis ad cœlestem patriam, & de commendatione viduitatis, & castitatis. 319.a.to.i. & p totũ sermonẽ.
Gemit in ore omnium fidelium spiritus sanctus. 319.c.320.f.to.i
Gemendum nobis, & aliquando nosipsos furari ad miseriã nostrã considerãdũ, & lugendum debemus. 158.b.t.i. Propterea.
Gemitus patrum rarus fuit, vnde et dicebat quidam: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. 319.e.to.i
Gemendo potius, quàm declamando doctor auditores emendat. Ibidem.c
Genæ faciei animæ quæ est intẽtio, sunt res, & causa, id est quid, & propter intendas. g.h.244.f.295.g.h.to.i
Genæ tuæ pulchræ sunt, sicut turturis. Ibi.c Genæ

Genera retributionis quatuor. 230.h.to.i
Genera hominum sunt tria, quibus Deus loquitur pacem. 165.e.to.i
Generatio diuina, & humana in Christo sunt, & in spiritu sancto processio, & gratia. 233.i.to. Duo sunt.
Generatio cœlestis, ęterna prędestinatio est. 161.e.to.i
Generatio praua, peruersa, & stulta, quæ memoriam domini fastidit, & præsentiam expauescit. 167.i.to.2
Generatio terrena, quia iustitia vincere debeat cœlestem 161.e.to.i
Generatio triplex tractatur. 188.i.to.i
Generatio voluntaria, voluntarium exhibet sacrificium. Ibidem.l
Generatione casta, quid pulchrius. 188.l.m. et 189.a.to.i
Generatione spirituali facti sumus filij, & fratres Dei. 67.k.l.to.i
Genitale secretũ virginis sibi referat filius, & eidem virgini seruat virginale signaculum. 12.b.to.i. Filius.
Genus omne despectionis, & iniuriæ prohibet. 279.e.to.i
Genus potentiæ triplex in incarnatione. 24.k.l.
Gentes miseriam quęrunt. Iudæi meritis gloriantur. 252.e.f.to i
Gerardi monachi sermo funebris à beato patre Bernardo compositus. 271.d.to. per totum sermo.
Gigantis genitique mutua cognitio, & dilectio osculum est suauissimum, sed secretissimum. 244.l.to.i
Gillebertus Porretanus episcopus Pictauẽ. conuincitur. 351.i.to.i
Gladij duo vterque ecclesiæ is ab ecclesia, ille ad meritum ecclesiæ. 302.h.to.i
Gloria angelorum, & beatorum complebitur ex meritis hominum. 333.e.to.i
Gloria, & diuitiæ in domo eius, qui timet dominum. 21.m.to.i
Gloria, & laus Deo semper attribuenda est, pro omnibus beneficiis eius in nos. 250.e.f.to.i.& per to.se.
Gloria inhabitans vnde sit homini. 51.f.to.i
Gloria in hac vita abnegãda. 251.m.& 251.a
Gloria nostra testimonium conscientię nostrę. 51.d.to.i. Gloria nostra.
Gloria quomodo vitanda est, & quomodo quis gloriari debeat. 162.b.to.i.&.seq.
Gloria sine virtute indebita venit. 88.h.i.t.i per totum sermonem.
Gloria soli Deo. 61.c.to.2
Gloria vera, gloria fallax. 154.d.to.i
Gloria vt inhabitet in terra nostra, quatuor sunt quærenda. 111.k.to.i
Gloriam meam (inquit dominus) alteri nõ dabo. quid ergo dabit? pacem (inquit) do vobis: pacem relinquo vobis. 251.i.k.to.i
Gloriam meam alteri non dabo, & superbus, ego gloriam vsurpabo. 28.g.to.i
Gloriam mundi respuere. 56.f.to.2. Conde lector.
Gloriam non suam, sed Dei quærat, cupiens ad diuinæ maiestatis contemplationem admitti. 323.g.to.i
Gloriam pro gratia Dei captans, fur est, & latro. 356.b.to.i
Gloriam sibi retinuit Deus. de hoc exempla habentur. 251.h.i.to.i
Gloriari debemus, sed in quo. 251.m.to.i
Gloriari in puritate conscientiæ, & in aduersitate. 271.a.to.i
Gloriari quomodo neminem oportet. qꝫ si gloriatur, in domino glorietur. 252.g.h. & 303.i.to.i
Gloriatur Maria virgo singulariter multis de causis. 9.c.d.e.to.i
Glorieris volo testimonio conscientię tuæ. 132.e.to.2. Volo.
Glorificatio in longitudine, multitudine, & plenitudine charitatis. 154.d.to.i
Glutinum duplex cognitionis scilicet, & dilectionis. 130.d.to.i
Glutinum fidei, & charitatis ecclesiæ ad Christum, quàm tenax sit. 349.l.to.
Goliath superbos significat. 84.m.to.i
Grabatum suum quis ille sit, qui tollat, & eat in domum suam. 60.c.d.to.i
Gradiuntur non omnes vniformiter ad Deum. 229.f.to.i. Non omnes.
Gradus ad notitiam Dei, est cognitio sui. 291.g.to.i
Gradus hominum quatuor inuenimus. 173.g.to.i
Gradus quibus anima peruenit ad mortem, hoc est ad peccatum mortale. 291.f.g.to.i
Gradus qui sunt misero homini emergenti de profundo vitiorum. 168.c.d.to.i
Gradus summus, & animus imus: monstrũ est. 132.d.to.2
Gradus tres veritatis. 174.d.t.2. Cùm sint.
Gratia baptismi, purgatio peccatorũ. 60.f.t.i
Gratia Christo pro omni gratia referenda est. 250.e.f.to.i
Gratia comparatur humilo, veritas ca-

preæ. 343.f.to.i
Gratia Dei,cibus animæ. 54.m.to.i
Gratia Dei vacua non sit in nobis. & ibi vtilitas de gratia. 313.m.t.i
Gratia, non natura quis à peccato resurgit. 299.a.to.i
Gratia hominem in hominis mansuetudinẽ reuerti facit. Ibidem.
Gratia non recidiuandi prius quærenda est, quàm altiora præsumere. 239.f.g.t.i
Gratia prior,qua quis pœnitet de peccatis parum aut nihil prodest, nisi secundam habuerit gratiam, qua deinceps ad vom itũ non reuertatur. Ibidem.
Gratia quandiu adest, operemur in ea. 262.k.to.1.Viam.
Gratia sine veritate non prodest, vnde plenum gratię & veritatis. 343.f.g.to.i
Gratiæ confessio, gratiam designat in anima confitentis. 334.l.to.i
Gratię diuinæ impedimenta. 55.g.h.to.1.& per totum sermonem.
Gratiæ diuinæ prœcessus & gradus ad humanam naturam. 315.c.to.i.
Gratię priuatio,superbiæ vel futuræ, vel inexistentis est argumentum. 315.m.to.i
Gratiæ subtractionis,causa est,superbia, illã animam possidens,vel possessura ẽt si non appareat,etiã si nil tibi conscius sis. Ibid.a
Gratiam Dei continens synagoga repudiata est. 332.m.to.i
Gratiam Dei non recognoscere,sed sibi arrogare,superbia intolerabilis est. 313.a.to.i
Gratiam duplicem cofitetur ecclesia, præuenientem & subsequentem. 332.m.to.i
Gratiam percepisse multis non profuit, eo q̃ temperamentum de veritate pariter non acceperunt. 343.f.to.i
Gratiam recipientes & non reddentes, culpantur. 86.k.l.to.i
Gratiam triplicem à domino suscepimus. 96.m.to.i
Gratiarum actio. 96.k. Quid enim.& 179.a.& 247.m.to.i
Gratiarum actio nõ omnis Deo accepta est, sed odiosa.250.f.g.to.i.& Ibidem.h
Gratiarum actio pudica sit,& mera simplicitate procedat. Ibidem.
Gratiarum actio,qualis esse debeat. Ibidem.
Gratiarũ actio vsurpatius, q̃ sensu,vel affectu i ore multorũ sonat.Ibid.g. Sed quid.
Gratiarum cessat decursus, vbi recursus non fuerit. 44.i.to.1
Gratiarum & virtutum omnium, Christus Iesus est origo. 250.e.to.i
Gratiarum flumina in suum principium reuertantur. Ibidem.f
Gratias agere debemus factori nostro, benefactori,redemptori, remuneratori nostro. 151.c.to.i
Gratias agere Deo debemus.250.f.g.& seq.
Graue illi nihil esse poterit, qui semper mente tractat, quòd non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam. 73.l.to.i
Graue iugum super filios Adam. 43.d.to.i
Gregorius Venantio apostatæ perduranti, legitur communionem indulsisse.162.a.t.2
Gressus ad Deũ non vniformis est. 229.f.t.i
Gressus in omnibus erat populus Iudæorum. 320.k.to.i
Grosis ficuum primi populi fructus, id est, opera designantur. Ibid.
Gula & luxuria culpantur.183.m.to.2.347 f.tom.i. Miror.
Gustu contemplationis refectus, diuina habet intelligere. 202.f.to.i
Gustus diuinæ præsentiæ variatur animæ pro varijs eius desiderijs. 283.e.f.to.i

H

HAbemus in Christo quod amemus, admiremur, & imitemur. 332.l.to.i.& per totum ser.
Habens fructum in sanctificatione, finem vero vitam ęternam. 154.b.t.i
Habitans in petra, quid mirum, si ad modũ petræ durauerit? 322.m.to.i.&323.a.t.i
Habitare in adiutorio dei. 135.m.to.i
Habitatio periculosa. 135.c.to.i
Haurietis aquas,exponitur.26.c.&222.b.t.i
Hœdi dicuntur, vagi & petulantes corporis sensus. 289.c.f.to.i
Hœdi pelles, quibus collum & manus Iacob obuoluta sunt, quid denotãt.276.a.t.i
Helias timuit Iesabel, exponitur.221.d.to.i
Heliæ ascensio, domini ascensionem prefigurabat. 71.l.m.to.i
Heliseus spiritum Heliæ sibi duplicari obtinuit,si tamen Heliam cum tolleretur videret. 71.l.to.i.& 257.l.to.i
Heliseo puerum suscitanti comparatur Iesus naturam saluans. 255.k.to.i.& seq.
Helisæum imò Christum potentem in opere & sermone mortuo misertum fuisse iacenti inclinasse,&c.non vacat à misterio. 255.l.m.to.i
Herbarum species,quatuor sunt in horto dei 232.c.to.i. Quatuor.

Hæreditãtem domini possidere vocati sumus omnes. 316.c.t.i
Hæresis quædam occulta denudatur. 329.c.f.to.1
Hæresis quorundam idiotarum suggillantiũ contra matrimonium denudatur. 328.m.to.i.& per tot. serm.
Hæretici capiendi sunt potius,quàm abigendi. 326.m.to.i
Hæretici duplices, publici & occulti. 327.c.tom.i
Hæretici sic impugnandi sunt, vt si fieri potest conuertantur. 326.m.to.i
Hæretici gladio coercendi. 330.k.to.i
Hæreticorum duplex genus, manifestorum scilicet & occultorũ, qui ne secretum prodatur, deierare permittunt. 327.c.tom.i & per tot.serm.
Hæreticorũ quorundã versutia. 326.g.h.t.i
Hæreticis omnibus vna semper fuit intentio de singularitate scientiæ. 327.d.t.i
Heu heu domine deus, in persecutione tua primi sunt, qui videntur in ecclesia tuã primatum diligere, gerere principatum. 39.c.tom.1
Hi sunt viri misericordiæ, explanatur vtiliter. 84.g.to.i
Hierusalem Christi sponsa,quãdo & in quo habitu visa est de cœlo descendens. 275.c.tom.i
Hierusalem & Babylon semper inuicem aduersantur. 235.e.to.i.Inter
Hierusalem visio pacis interpretatur. 17.l.tom.i
Hilaris dator non modo à deo diligitur, sed & qui tribuit in simplicitate. 337.d.t.i
Hilarem diligit deus. 46.g.& 337.d.t.i
Hinnulo ceruorum cõparatur sponsus propter velocem cursum. 313.d.to.i
Historia,quæ horti nomine designatur, tripartita est. 266.h.to.i
Homo à deo,non à se creatur,sanatur, saluatur. 154.g.h.to.2
Homo ad imaginem dei factus,vix aut nunquam gloriari compescere potest. 162.b.tom.1. Sed.
Homo ad laborem natus, si refugit laborem, non facit ad quod natus est. 190.k.to.2
Homo aduerte quòd limus es, & non sis superbus, quia deo iunctus, & non sis ingratus. 20.c.to.i
Homo animal est oneriferum. 152.c.to.i
Homo ante aduentum dei sedebat in tenebris. 264.k.to.i.Sedebas.
Homo ante peccatum in actione erat, & meditatione sine passione, postmodum promouẽdus ad fruitionem contemplationis, & ibi salutifera comparatio. 158.m.to.i
Homo conuincitur ire post greges.290.l.m. tomo 1
Homo cum in honore esset, non intellexit: exponitur. 26.to.i.g.& 289.g.& 52.a.t.2
Homo cum sit liber, interueniente tamen peccato, seruus efficitur. 354.d.to.i
Homo, cur rectus etiam corpore factus fuerit. 121.k.t .i.Nam
Homo debet in omnibus præualere,vt honoretur deus. 149.h.to.i
Homo descendens de Hierusalem in Hiericho, non est abductus,sed in via semiuiuus relictus est. 120.g.to.i
Homo,disce obedire, disce terra subdi, disce puluis obtemperare. 8.a.to.i
Homo,& natus sit ad laborem,si non tamen ad laborem creatus est. 132.h.to.i
Homo exterior per faciem cognoscitur, interior vero per voluntatem. 71.c.to.i
Homo iunior,filius dicitur propter naturam deprauatam. 299.a.to.i
Homo miser,qui totus pergens in ea, quæ foris sunt, ignarus interiorũ suorũ. 45.b.t.i
Homo perfectus,cautus sibi,placens deo,vtilis fuit. 317.m.to.i
Homo primus amictus fuit quatuor virtutibus. 26.g. to.i. Ab anima
Homo primus munitus fuit sigillo diuino, & accedens pessimus latro, sigillum fregit. Ibid.
Homo qualiter in hominem rediisse dicatur 299.a. tomo 1
Homo qui loco diaboli in paradisum admittendus est, qualis esse & non esse debeat. 116.c.to.1
Homo,qui nunquam à propria voluptate recedit, culpatur. 149.c.to.i. Væ homini.
Homo ratione vigens & ratione non vtẽs, bestijs quodammodo bestialior videtur, 289.k.l.to.i
Homo totus cecidit, totus resurgere non potest simul. 192.e.to.2
Homo vacare debet ad se & Deum cognoscendum. 346.c.d.to.1
Homo vetus erat aliquando in nobis præuaricator tam in manu, quam in ore & in corde 6.i.to.i
Homo virtutis prouidebit semper bona,non tantum coram deo,sed etiam coram hominibus. 337.c.to.i

Homo viuit in verbo, quod procedit de ore Dei. 24.g. tomo 1. Confirma.
Homo vterque, interior videlicet & exterior suo accinctus gladio, impauidus procedere potest ad prælium. 191.m.t.1
Homo vt pie condescendat proximo, consideret seipsum. 299.l.t.1
Hominis perfectio, continentia sibi, innocentia proximo, patientia vtrique. 336.m. & 336.a.t.1
Homini ad omnem iustitiam sufficit solum habere propitium, cui soli peccauit. folio 268.g.t.1
Homini vile est, se scire hominem esse, folio 158.l.m.t.1
Hominem illum, quem vnctio spiritus miserata denuo profundere sua benignitate dignatur, is continuo reuertitur in hominem, & aliquid melius à gratia, quàm à natura receperat. 299.m.t.1
Hominem non de qualibet terra, sed de limo plasmatum, non sine causa dicitur. 182.f. to.1. Non sine causa.
Homines Deum expectantes, tria ab eo sperant. 230.m.
Hominé sanctum quæ faciunt. 112.b.c.t.1
Homines, duo sunt, vetus, & nouus. 212. k.tomo 1
Homines locum sanctificant, non locus homines. 182.d.t.1
Homines, non arbores amat homo Deus. folio 320.i.k.to.1
Homines prohdolor plus ad ea, quæ facta sunt, quàm ad id, ad quod facta sunt, se occupant. 79.l.t.1
Homines secularibus negocijs dediti quibus assimilantur. 1.a.t.1
Homines videntur esse sub principe tenebrarum. 163.k.t.1
Homines & angeli creati sunt ad intelligendum Deum. 226.a.t.1
Hominum tria genera reperiuntur. 182.d. to.1. Sunt enim.
Honestum est animæ decor. 358.d.t.1
Honorari appetunt multi in schola humilitatis. 16.m.& a.t.1
Honorandi quàm maxime sunt angeli & amandi. 149.f.t.1
Honori totum datur, sanctitati nihil. 138.f. t.2. Vides.
Horreo vermen mordacem, & mortem viuacem. 145.t.1.b.t.2
Horror iudicij. 143.d.c.t.1
Hospitalitatis diligentia, qualis esse debeat. folio 100.k.tomo 2
Hospitem nobilem habet caro, dignum est vt eum reuereatur. 6.m.t.1
Hostes habemus carnem, mundum, diabolum. 17.m.to.1
Hostē crudelissimum circunferre cogimur, quem sustentare licet, non perimere. folio 87.e.t.1
Hostes indefessi nos assidue oppugnant, modo aperte, modo fraudolenter, quos ne videre quidem possumus, quanto minus cauere. Ibidem.
Hostium duo genera. 190.g.t.1
Hostes quibus tradimur, tres sunt. 233.f.t.1
Hostiam laudis immolantes & reddentes vota nostra curemus omni diligentia vigere sensum vsui, affectum sensui, exultationem affectui, &c. 251.b.t.1
Humana & angelica natura per duo Seraphim intelligitur. 117.h.t.1
Humana fragilitas timet duo, pudorem & dolorem. 21.h.i.to.1
Humano generi, generalis miseria triplex est. Nam & faciles sumus ad seducēdum, & debiles ad operandum, & fragiles ad resistendum. 7.c.to.1
Humanum genus accepit concupiscentiam hæreditariam ex trāsgressione primorum parentum. 340.l.t.1
Humanitas Christi, fidem instruit, spem roborat, charitatem accendit. 34.d.h.t.1
Humanitatis omniū est id, in quo sibi quisque indulget, non ægrè ferre cæteris. folio 185.i.t.1
Humanitatem suam, quare subtraxit Christus ab ecclesia. 345.h.i.to.1
Humilitas bonus fundus. 132.d.t.2
Humilitas Christi in superbo non operatur. 65.a.t.1. Helisæus.
Humilitas cordis, mansuetudo pudoris, magnanimitas fidei, compassio mentis commendantur, & à nobis exemplo virginis exiguntur. 99.k.t.1. Nunquid enim.
Humilitas cordis, receptaculum gratiæ. folio 55.g.t.1
Humilitas Deo nos reconciliat, Deo facit esse subiectos. 28.g.t.1
Humilitas docet locum nouissimum tenere. folio 292.b.c.t.1.
Humilitas duplex, alia cognationis, altera affectionis. 5.c.t.1. & 297.i.t.1
Humilitas duplex est. 5.c. Discite a me.
Humilitas duplex, vna quam parit veritas, altera quam inflammat charitas. 297.a.t.1

Humilitas est contemptus propriæ excellentiæ. 247.l.tomo 1
Humilitas & humiliatio differunt. 288.a.t.i
Humilitas, simplicitas, & innocentia, decor sunt animæ. 300.d.c.t.i
Humilitas & mansuetudo collectaneæ sunt. folio 100.a.t.i
Humilitas & patientia tractantur. 288.m.t.i
Humilitas falsa & iactantia in confessione reprehenduntur. 256.f.t.i
Humilitas familiaris Deo. 171.i.to.i
Humilitas fundamentum virtutum. 146.h. tomo 2. Virtutum.
Humilitas gloriosa res est. 80.h.t.2
Humilitas honorata, magna & rara virtus. folio 15.m.251.h.t.1
Humilitas lilio conuallium comparatur. folio 303.m.& 303.a.t.i
Humilitas magis necessaria est, quam virginitas. 6.k.l.t.i
Humilitas magna virtus, quæ meretur, quod non docetur. 358.g.t.i
Humilitas Mariæ longe virginitati præfertur. 76.k.t.i
Humilitas maxime facit in veritate sciri se. folio 291.f.t.i
Humilitas nardus amore calens, deuotione vigens, opinione redolens. 297.a.to.i. Odor deuotio est.
Humilitas nardo comparatur. 297.k.l.m.t.i
Humilitatis odor bonus. 298.a.t.i
Humilitas pari pondere timentis & sperantis æstimatur. 297.l.t.i
Humilitas per saluatoris infantiam, per virginem continentia, iustitia per Ioseph designatur. 28.g.t.i
Humilitas qualiter custodiri possit. Ibidem per totum sermonem.
Humilitas septem gradus habet ascensionis. folio 229.c.to.i
Humilitas sola est læsæ charitatis reparatio. folio k.l.t.i. Quod si.
Humilitas sola gratiā inuentura est. 25.f.t.2
Humilitas solito & ex consueto placet Deo. folio 298.a.b.t.i
Humilitas stabile fundamentum. 291.f.t.i
Humilitas virtus magna, cui etiam deitatis maiestas tam facile se inclinat. 298.d.t.i
Humilitas vnde nascatur. 174.c.d.t.2
Humilitatis gradus, qui sint. 55.g.t.i
Humilitatis gratia conseruandæ, diuina debet gratia ordinare, vt quanto quisque plus proficit, eo minus se putet profecisse. 177.k.t.i
Humilitatis modus. 174.a.b.c.t.2. vtiliter.
Humilitatis odor, deuotio voluntatis. 294.i. to.i. & sequen.
Humilitatem quatuor causant. 251.d.t.i
Humilitatis perfectio, consummatio est iustitiæ. 303.a.t.i
Humilitatis perfectio iustitiæ attribuitur. Ibidem.
Humilitatis regno etiam militat superbia. folio 257.c.t.i
Humilitatis summa in eo consistit, si voluntas nostra per omnia diuinæ sit subiecta voluntati. 178.d.t.i
Humilitatis tres gradus, luctus pœnitentiæ, desiderium iustitiæ, opus misericordiæ. folio 274.a.b.c.d.t.2
Humilitatis triplex modus. Ibidem.
Humilitatis virtus maxima, & maxime necessaria in vita sociali, & charitate fraterna. 42.e.t.i
Humilitatis virtus tria habet. 229.f.to.i
Humili sub habitu nonnulli abbates superbe agendo, volunt à suis subditis strictissimè obediri, & ipsi superioribus obedire recusant. 27.c.t.2
Humilitatem ab angelo commendari, quid denotat. 28.f.t.i
Humilitatem quatuor faciunt veram. 231. d.t.i. Quatuor.
Humilitate ad sublimitatem ascendimus, hæc est enim via, & non alia. 70.f.to.i
Humilitate meremur altiora. 288.m.to.i. Oportet.
Humilitate, quid ditius, quid preciosius, qua regnum cœlorum emitur. 21. k. to.1. Quid enim.
Humilis debet esse confessio, simplex & fidelis. 256.e.t.i
Humilis sis ad petendam veniam, facilis ad dandam, & sic omnia membra erunt in pace. 171.m.172.a.t.1
Humilis vere parcit animę suæ. 46.c.t.2
Humilis verus, vilis vult reputari, non humilis prædicari. 256.f.t.i
Humiles & non elati, replebunt templum paradisi. 116.f.to.i
Humiles exaltari, superbos deijci nunciauit Maria. 258.d.t.1. Hæ virtutes.
Humiles qui de se præsumere nesciunt, martyrio idonei sunt. 303.a.to.i
Humiles si inuenti fuerimus, germinabimus sicut lilium. Ibidem.
Humilibus consentire, non alta sapere. folio 207.k.tomo 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Humiliantur alij nequiter, alij patienter, alij libenter. 288.a.b.to.i
Humiliari cur, & qualiter homo quisque debeat. 303.d.to.i
Humiliatio via ad humilitatem. 46.b.t.2
Humiliter de se sentire oportet, nitentem ad altiora. 288.m.t.1. & per totum sermo.
Humiliare, & apprehendisti. 46.m.t.i
Humiliari & humilem esse, non idem est. folio 288.a.b.t.i
Humiliatur homo in vera cognitione sui. folio 291.f.to.i
Humiliatos plures videmus, sed non humiles. 173.i.t.1
Humiliari propinquãtis gratiæ est argumentum. 288m..t.i
Humiliat quosdam veritas, quos voluntas extollit. 297.g.h.i.t.i
Humiliauit se Christus, non necessitate, sed charitate. 297.k.t.i
Humiliare se plusquam veritas habeat, non est malum. 292.b.t.i
Humilia sponsi Christi libentius loquitur eius sponsa ecclesia, vel anima deuota. folio 335.f.to.i
Humiliter sustinere aduersa, pro patientia reputatur. 58.c.to.i
Humiliate vos. 36.k.l.t.i. Hoc sentite.
Hydriæ capientes singulæ, &c. exponitur. folio 208.k.l.t.i.
Hydriæ sex erant ibi positæ: exponitur. Ibidem.f.
Hyems & si imbribus abundet, habet tamen & æstus pluuias suas suaues & vberes. folio 319.m.t.i
Hyems tempus, quid significet. Ibidem.
Hypocrisis ecclesiasticorum, putida labes. folio 287.k.t.i
Hypocrisis malum abscondit, quod est, & bonum, quod non est, mentitur. 328.m.t.i
Hypocrita arguitur singularitatis & vanitatis. 42.k.t.i. vsque ad finem sermo.
Hypocritæ animæ est intendere in Deum, non propter Deum. 295.g.to.i
Hypocritæ portant crucem non suam, cum Simone Cyrenæo. 49.g.to.i
Hypocritæ grossorum ficus nomine designantur. 320.i.to.i
Hypocritarum conditio. 250. & 251.h.t.i

I

Iacob luctatus est quater. 231.e.to.i.
Iactant a tractatur. 178.c.to.2
Iam non operor, sed quod inhabitat in me peccatũ: exponitur. 318.l.t.i. & 353.l.t.i
Ianitor triplex ad portas, memoriæ, voluntatis, & rationis. 212.i.to.i. Ne ergo.
Ieiunio alæ duæ sunt, orationis videlicet & iustitiæ, & qualiter ieiunare debemus. folio 46.l.to.i. & per totum sermonem.
Ieiunium bonũ cũ fletu & planctu. 45 d.t.i
Ieiunium deuote suscipiendum. 45.f.to.i. & per totum sermonem.
Ieiunium saluare, quo redimuntur æternæ supplicia. Ibidem.k.
Ieiunij die, immo in omni quamuis bonã opere omnino non inueniatur voluntas nostra. 338.b
Ieiunia superborum, vel immundorum, Deo non placent. Ibidem.
Ieiunare in vigilijs celebritatum, quid denotet. 124.e.t.i
Ieiunare non solum ore, sed omnibus membris tenemur, & quomodo fructuosum sit ieiunare. 46.i.k.to.i
Iesus Christus filius Dei venit cum salute, cum vnctione, cum gloria. 16.f.t.i
Iesus circuncisio, Maria purificata, quare dicantur, cum nec ille circumcisione, nec illa purificatione indigerent. 206.l.to.i
Iesus dicitur ter fleuisse. 231.e.to.i. Iesus.
Iesus mansuetus omnem tulit austeritatem. folio 36.g.t.i
Iesus mel in ore, in aure melos, in corde iubilus. 254.f.g.to.i
Iesus myrrha in morte, botrus in resurrectione. 300.b.to.i
Iesus nomen commendatur. 253.a.to.i. & per totum sermonem.
Iesu nomen in alijs a Christo, id est, filijs Naue Iosedech & Syrach vacuum erat. Ibidem.h.i.
Iesus nomen lux, cibus, medicina. Ibidem.f.
Iesus nomẽ, quare oleo cõparatur. 254.e.t.i
Iesus saluator nominatur ab angelo & hominibus: quippe qui saluator erat angelorum & hominum. 30.g.t.i
Iesus saluator, quid eam necessariũ perditis, optabile miseris, vtile desperatis. 23.k.t.i
Iesus suscitat mortuum, tanquam qui baculum misit, alij autem tanquam baculus erant. 254.i.t.i
Iesus vir erat nondum etiam natus, sed sapientia non ætate, nec minus sapiens fuit conceptus, quam natus, paruus quam magnus. 10.l.to.i
Iesum Christum præcesserunt alij duo Iesus. 13.h.to.i
Iesum cum nomino, hominem mihi propono mitem, no mitem, & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordẽ, omniq; honestate, & sanctitate conspicuũ. 254.h.t.i
Iesum sequi salubre consilium tenere, solenne gaudiũ, mãducare, beata vita. 78.k.t.2
Ignis aduentum Dei præcedentis, & eius ignis, qui Deus est, differentia. 316.i.to.1
Ignis duplex mittitur in terram, a Deo videlicet & a diabolo. 41.e.to.1
Ignis tria habet, fumum, lucem, ardorem. 182.e.to.1
Ignorare bona a quo procedunt, pessimum. 164.a.b.to.2
Ignorantia condemnatur. 290.to.1. m. & per to.ser.
Ignorantia Dei nos tenente, quomodo sperabimus in eum, quem ignoramus: si nostri, quomodo humiles erimus. 292.a.to.1
Ignorantia Dei plerunque desperationem parturit. 292.d.to.1
Ignorantia Dei & sui perniciosa, quippe quę iumentis hominem comparabilem facit. 289.i.k.to.1
Ignorantia duplex, Dei, & sui, & notitia similiter duplex. 291.i.&.292.a.to.1
Ignorantia fugienda, vnde tot mala oriuntur. 289.k.to.1
Ignorãtia in omnibus nõ habet excusationem. 37.d.to.2
Ignorantia non omnis damnabilis est. 290. a.tomo.1
Ignorantiam sui habent, qui tanquam mortui a corde, omnium insumunt operam circa carnem. 146.i.to.1
Ignorantia sui superbiam causat. 292.a.to.1
Ignorantia sui, initium omnis peccati ignorantia Dei, consummatio omnis peccati. Ibidem.a
Ignorantiæ filiæ falsitas & dubietas. 257.m. tomo 1
Iguoratur periculose, quando veniat aut vadat spiritus, non ita vnde veniat, aut quo vadat. Ibidem.l
Illecebras carnis post gustum dulcedinis spiritualis repetere, quam durũ sit. 288.e.t.1
Illuminat animam verbum rogantem eum, vt vias eius eam doceat. 357.h.to.1
Imago Dei qualiter reformetur. 83.e.to.1
Imago, & quod ad imaginem est, de vicino se respiciunt. 351.i.&.m.to.1
Imago verbum, anima vero ad imaginem. 350.c.to.1
Imaginariæ rerũ inferiorũ similitudines, ab angelis ingeruntur animæ diuinitatem contemplanti. 296.b.to.1
Imber bonus & malus multiplex. 318.g.t.1
Immissiones fiũt per angelos malos. 284.b. to.1. Cęterum.
Imitari & sequi Christũ, quam vtile sit. 5.f. & 60.a.to.1
Imitemur humilitatem Christi. 14.l.to.1
Imitatores sunt dæmonis, quicunque de scripturis sanctis aliquid non sanctè vsurpant. 135.m.to.1
Immortalitas animæ qualiter obscura & tetra facta est. 353.m.& 354.a.to.1.
Immortalitatem qualiter solus Deus habet. 352c.to.i
Impellere nihil potest hominem prẽter seipsum. 357.i.to.i
Impedimentum hominis duplex, quo minus ad deum pergat. 1.2.to.i
Impedimenta ne voluntas nostra voluntati diuinæ conformetur, quæ sint. 48.h.to.2
Impedimenta septem quibus ab oratione & mandatorum obseruatione retardamur. 43.a.to.i
Impedire animarum salutem, est persequi saluatorem. 39.d.to.i
Impenderunt sancti patres pro ouibus curam, substantiam, seipsos. 138.f.t.2
Impœnitentia cordis, est peccandi obstinata voluntas. 195.f.to.i
Imperfectionem conuersationis suppleat humilitas confessionis. 18.b.to.1
Imperfectorum signa vtiliter habentur. 258 f.g.to.i.& per totum ser.
Implere studeant perfecti omnem iustitiam. 36.i.to.i
Impiorum refugium est triforme. 230.b.to.i
Impius (inquit propheta) irritauit Deum: quia dixit in corde suo, non requiret. 259. c.tomo.1
Importabile aliquid nonnunquam reputatur, quod postmodum facile, immo & delectabile reperitur. 128.m.to.2
Impossibile non erit apud Deum omne verbum; quare dicatur verbum, & non potius factum. 14.h.to.1. mouet me.
Impudentia clericorum culpatur. 190.f.to.2
Impudentia & præsumptio quorundam monachorum inuehitur. 302.e.to.1
Impulsores tres sunt, diabolus, mundus, & ipse, qui se impellit. 357.i.to.1
Impulsoré si timere vis, non veniat tibi pes superbiæ. Ibidem.m
Impunitas ausum parit. 141.i.to.2
Impunitas incurię soboles, insolentiæ mater, radix

radix impudentię, transgreſsionum nutrix. 137.m.141.i.to.2
In aduerſis modus obſeruandus. 134.a.to.2.
Inanis gloria deuotis & ſpiritualibus viris inſidiari ſolet. 251.h.i.to.1
Inanem gloriam pauci omnino reiiciunt. Ibidem.i
In bello,quàm lecto glorioſius eſt occumbere. 191.a.to.1
Incarnatio Chriſti per patriarchas & prophetas prænunciata,& ab eis ardentiſsime expectata, memoratur. 237.i.to.1
Incarnatio domini diabolo celanda erat.8.b.c.to.1
Incarnari voluit Chriſtus, vt carnales homines ad amorem ſuum traheret.261.b.to.1
Incaſſum laborat in acquiſitione virtutum, qui alibi,quàm in Chriſto quærit.265.d.to.1
In Chriſto trinitas in ſubſtantijs, vnitas in perſona,ſicut in oppoſitum in abſoluta diuinitate trinitas in perſonis, & vnitas in ſubſtantia. 20.c.to.1
In circunciſione domini nec neruus rumpitur,nec os comminuitur. 234.l. to.1
Incitat Bernardus Chriſtum, qui tandiu tacuit ad loquendum,& ſe reprehẽdit,quòd promptior ſit ad loquendum. 39.l.to.1
Incommodum triplex hominem de domo eiicit. 167.i.to.1
In cõgregatione demorari ſecurius eſt,quàm in ſolitudine. 32.f.to.1
In contemplatione requieſcendum eſt. 201.d.to.1
Incredulitas Iudæorum, qui compleuerunt menſuram patrum ſuorum occidendo Chriſtum,memoratur. 320.k.to.1
Increpatio dura,quam ſponſus facit ſponſæ, & de duplici ignorantia nimium pauenda & fugienda 288.d.to.1. & per totum ſer.
Increpatio iuſti bonus ſimus eſt, malis vero & pigris lapides, bona quidem eſt increpatio, ſi tamen diſcreta fuerit. 83.b.to.1
Increpatio ſpiritus veritatis à nobis repellit ſuperbiam. 163.f.g.to.1
Increpatio patienter ferenda eſt.279.f.g.to.1
Indeuoti incitantur intuitu vel rememoratione aliquorum deuotorum. 253.i.k.to.1
Index certiſsimus manſuetudinis & verecundiæ in Maria,fuit tarditas ad loquendum. 99.l.to.1.& 179.a.to.2
Indicium veræ compunctionis,ſubtractio occaſionis eſt. 64.b.to.1
Indulgentia Dei,candor eſt animæ. 337.c.d.to.1
Indulgentium iniurias differentia. 87.c.d.to.1
Induſtria naturæ nunquam dormitet. Grande profecto in nobis donum naturæ ipſa eſt. 354.c.to.1
Inebrians verbis & fragrans beneficijs ſibi dictum putet, meliora ſunt vbera tua vino. 250.d.t.1
Inepta lætitia peſsima. 178.a.to.2
Infelix,qui voluntatem corporis, & ſecularis colligit gloriæ vanitatem. 3.p.t.1
Infernus inferior,quis ſit. 92.m.to.1
Infirmitas carnis robur ſpiritui auget, & econtra. 279.h.to.1
Infirmitas Chriſti & maieſtas oſtenduntur. 195.c.to.1
Infirmitatem omnem depoſuit Chriſtus in reſurrectione ſua. 344.c.d.to.1
Infirmitatum & neceſsitatum omnium,verbum Dei remedium eſſe dignoſcitur.359.l.to.1
Infirmum quicquid Deo tribuitur,de noſtro venit. 339.d.to.1
Infundi debet homo priuſquam effundat, vt ſe concham exhibeat. 258.g.i.to.1
Infuſa à ſpiritu ſancto, fideliter recondenda ſunt & communicanda. 353.k.to.1
Infuſio & effuſio duę ſancti ſpiritus operationes. 258.f.to.1
In iciunio,fletu,& planctu quærendus eſt dominus. 113.h.to.1
Ingenio præuolantes ante pene flagitant finem,quam principium teneant ſermonis. 255.k.to.1
In gloria cœleſti mira ſerenitas, plena ſecuritas, æterna fœlicitas. 248.d.to.1
In gloria recedet error à ratione,dolor à voluntate,à memoria timor. Ibidem.
Ingrati ne ſimus liberatori noſtro. 293.k.tomo.i
Ingratitudo peremptoria res eſt, & hoſtis gratiæ. 85.k.to.1
Ingratitudo, quàm graue ſit vitium. 308.h.to.1
Ingratitudinis vitium peſsimum, & ſummè cauendum.179.h.to.1.& per totum ſermonem.
Inhabitatores diuini adiutorij,qui ſint. 135.c.to.1
Inhumanum paſcere oculos ſupplicijs miſerorum. 143.d.to.1
In initio conuerſionis nulla virtus magis neceſſaria, quàm ſimplicitas humili, & grauitas verecunda. 36.f.to.1
Iniquitatem qui diligit,non ſolum animam, ſed & carnem odit. 198.f.to.1
Initium omnis peccati,ſuperbia. 1.c
Initium ſapientiæ timor domini,mediũ ſpes, charitas plenitudo. 125.a.to.1
Iniuriam filij vindicauit pater in angelo & homine. 334.k
In ęqua merita,in dextera præmia continentur. 20.g.to.1
In natali domini ſermo de verbis apoſtoli, Benedictus Deus & pater domini. 29.h.to.1
In natali domini ſermo de eo quòd paſtores inuenerunt Mariam & Ioſeph, & infantem poſitum in præſepio. 29.h.to.1
In natali domini de tribus mixturis.26.f.t.1
Innitens contra ſe inualeſcet. 357.l.t.1
Innitens Deo coget pro ratione vniuerſa, iram,metum,cupiditatem,& odium.Ibid.
Innocentes in Chriſto per ſanguinem ſuum regenerati, veraciter martyres fuerunt. 307.b.to.1
Innocentem pro impio mori nõ iuſtitiæ eſt, ſed miſericordiæ, non tamen contra iuſtitiam. 197.l.m.to.1
Innocentiam ſeruare plures inueniuntur, quàm qui digne pœnitentiam agant.175.h.to.1
Inobedientis copiam ſui non dabit tantus obedientiæ amator,vt mori,quàm non obedire maluerit. 302.d.to.1
Inobedientia non tam penſanda eſt, quãtum intentio inobedientis. 159.b.c.to.2
Inobedientia ſiue quælibet alia culpa,quamuis minima,& de minimis præceptis, & ſi ſecularibus ſolum ſit neuus,monachis vero grauis macula. 170.a.b.to.1
In pace eccleſiæ amaritudo eius amariſsima. 39.c.d.287.i.k.to.1.
In pace in idipſum, cui conueniat dicere. 308.i.to.1
In patria nec longiturnitas terminum, nec claritas occaſum, nec ſatietas habet faſtidium. 185.i.to.1
Inquinare animam tria ſolent. 107.l.to.1
Inquirere tria iudicium,iuſtitiam, & locum habitationis debemus. 285.g.to.1
Inquirere veritatem debemus in nobis, in proximis,in ſui natura. 172.b.to.2
Inſolentia clericorum,qui ditantur bonis eccleſiæ. 69.m.to.2
Inſpiratio diuina,cor ſanat à multis miſerijs. 177.h.to.1.per totum ſermonem.
Inſtabilitas cordis quæ ſit. 215.l.to.2
Integra & perfecta moralitas, in duobus præcipue conſiſtit. 213.b.to.1
Intellectu affectui, & affectu intellectui repugnantibus,vita eſt infernalis.75.m.to.1
Intellectus & affectus purgandi ſunt. 71.i.to.1
Intellectus ex litera eruendus,ac diripiendus eſt.340.c.&.341.d.to.1
Intellectus rerum ſpiritualium,verus animę panis. 53.i.to.1
Intellectus vita eſt: Intellectum, inquit, da mihi,& viuam. 341.d.to.1
Intelligentes & illuminati, plures reperiuntur, ſed affecti pauci. 75.l.to.1
Intempeſtiua reuocatio, magni vnius amoris, magnæ alterius amabilitatis indicium eſt. 344.l.to.1
Intendere debet anima,qualis debeat eſſe, vt erga Deum tãtam familiaritatem habeat, quòd tanquam ad amicum familiariter conſabuletur. 334.i.to.1
Intendere quis poteſt in Deum culpabiliter, velut hypocrita: & intendere in aliud, quàm in Deum laudabiliter, vt Martha. 295.g.h.to.1.
Intendere non Deo, ſed ſeculo, ſecularis eſt animæ,&c. Ibidem.g
Intendit Deus eccleſiæ vel animæ,quia benignus,& hæc illi intendit, quia non ingrata. 333.d.to.1
Intentio,affectio,memoria, quando bene videntur agere. 318.i.k.to.1
Intentio bona, & recta requirit duo, rem & cauſam, id eſt, quid intendas, & propter quid. 295.g.to.1
Intentio culpas, & merita diſcernit. 34.k.to.2
Intentio facies dicitur animæ. 294.f.to.1
Intentio,propoſitum,rerum cauſa,culpas diſtinguunt & merita. 34.k.to.2
Intentio pugnantis eſt cauſa,aut periculi,aut victoriæ. 191.b.to.1
Intermitrator diſcurrere comatulos,et clamiſtratos non decet. 141.i.k.to.2
Interrogat nos dominus tribus modis. 230.k.to.1 Tribus modis.
Interrogatio pulchra, quaſi commenſalium Dei ad ſponſum,& eius reſponſio. 244.f.245.g.to.1
In timore & tremore noſtram debemus operari ſalutem. 172.a.to.1
Intrauit Ieſus in quoddam caſtellum: exponitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ponitur. 92.i.& 93.f.& 96.g.205.f.t.i
Introductio sponsæ triplex est, in hortum, in cellarium, in cubiculum. 220.k.to.i
Introductio in cellarium continet moralem scientiam,& ibi de aliis vtilibus. Ibid.
Intueri deum etsi non in sublimitate, saltem in humilitate suademur. 264.g.to.i
Intuere rerum creationem, positionem, dispositionem. 20.b.to.i
Inuectiua aduersus monachos saluberrima. 141.e.f.to.i
Inuectiua aduersus eos qui non recto fine scire & addiscere volunt. 290.c.d.to.i
Inuectiua aduersus hypocritas fuco sanctitatis laute viuentes. 287.k.t.i
Inuectiua aduersus malos & abutentes. folio. 204.h.to.i
Inuectiua aduersus prælatus aurum in frenis equorum & mularum apponentes. 22.m.tomo 1
Inuectiua & grauis increpatione contra murmurantes & detrahentes. 168.m.& 269.a.to.i.vtiliter ualde.
Inuectiua & ironia aduersus monachos delicatos respuentes cibaria cõia. 281.h.t.i
Inuectiua in eos,qui luxu vestium & ciborũ solennitates celebrant. 3.g.4.h.to.i
Inuectiua in Luciferum, scientiam primis parentibus promittentem. 1.c.d.to.i
Inuectiua in Luciferum dicentem. Sedebo in monte testamenti,in lateribus Aquilonis. 72.f.to.i
Inuectiua in malos, & ambitiosos prælatos. 39.b.c.to.i
Inuectiua in monachos, qui de peccatis suis seu vanis corporis exercitationibus impudenter seu ficte & dolose se iactitant. 256.e.f.to.i
Inuenerunt ecclesiam apostoli,& sancti alii à Christo missi. 347.i.t.i. Et aduertendum.
Inuenire deo non conuenit, sed præuenire. 348.e.to.i
Inueniri non potuit ecclesia ante incarnationem sine reuelatione. Ibid.d
In via dei non progredi,regredi est. 42.e.to.i
Inuidens quisq; dolcat,qđ inuidet. 306.f.t.i
Inuidere nulli debent, si infirmitati aliorum prælatos condescendere videant, sed potius intrinsecus humiliter gaudeant, quòd tali non egeant misericordia. 188.e.f.to.i
Inuidet diabolus angelorum & hominum gloriæ. 312.h.i.to.i
Inuidia duplici per paupertatem liberamur. 205.f.to.i
Inuidia tractatur. 141.b.to.i
Inuidet diabolus humano generi, volens illud habere subiectum,quia præuidit hominem Deum futurum. 257.b.to.i
In vigilijs deprimi somno, abominabile est angelis. 242.e.f. 243.g.to.i.
Inuisibilia Dei per animam rationalem, quàm per alia,quæ facta sunt,melius conspiciuntur. 164.d
Iob ad manum electas species habebat. 249.i.tomo i.
Iucunditas corporis, nec sine miseria,&c. folio 149.m.t.2.
Ioannes adhuc in vtero lucerna erat, sed sub modio, ipsum suum modium duntaxat illuminans. 80.g.to.i
Ioannes erat lucerna ardens & lucens. Ibid.f
Ioannes erat lucerna ardens & lucens, qui etiam Lucifer dicitur: pulchre deducitur. folio 121.k.t.i
Ioannes triplicem ardorem, & lucem habuit. 80.b.to.i
Ioannes venit nec manducans, nec bibens. incentiuũ feruoris nobis esse debet. Ibid.i
Ioannis sanctitas & excellentia super cæteros sanctos. Ibidem.f
Ioannem non prædicatio, sed inspiratio docuit. Ibidem.g
Iordanis fluuij laus, trinitati in Christi baptismate dedicati. 194.f.t.i
Ioseph & Samuel vnguẽto odorifero respersi erant. 249.i.t.i
Ioseph nouit mulierem gloriam esse viri: iniquum igitur iudicauit eum inglorium facere, qui se fecerat glorioſum. 251.i.t.i
Ioseph quare de domo Dauid fuit. 11.g.t.i
Ioseph quare occulte voluerit Mariam dimittere. Ibidem.d.
Ioseph vir Mariæ,& Ioseph patriarcha adiuicem comparantur. Ibidem.f.g
Ira affectio naturalis, sed abutentibus bono naturæ,grauis perditio est. 150.c.to.i
Ira bona, ira mala. Ibidem.
Ira Dei duplex. 297.g.to.i
Iram Dei in furorem vertunt diffidentia filij. 334.m.t.i
Ira Dei misericordiæ recordetur. Ibid.k.l.
Ira Dei nascimur filij, non furoris. Ibid.l.
Ira Dei qua in peccantes animaduertit, ex misericordia procedit. 297.g.t.i
Ira Dei tunc timenda est, cum peccata non punit. Ibidem.
Iracundiæ spiritus, quis sit. 150.c.to.i
Irasci, vbi irascendum est. 356.e. Itaque. Irasci

Irasci quandoque vtile ac laudabile est. 34.i.to.2
Iratus cum fueris,Dei misericordiæ recordaberis. 297.h.to.i
Ironia contra monachos delicatos de cibis disputantes. 283.i.k.to.i
Irrationabilia animalia, nec merentur, nec iudicantur. 352.d.e.f.to.i
Irreligiosum est religioso, secularibus implicari negocijs. 142.h.to.i
Isaias Christum appellans pluribus nominibus, nullam de nomine Iesu facit mentionem. * 31.l.m.to.i
It reditque sensus ad animam tanquam visitans & probans. 342.b.to.i
Iudaico non notemur opprobrio:de Iudæis enim legitur,quòd non fuerunt memores beneficiorum eius. 248.b.to.i
Iudæus cum Deo agit pacto conuentionis, Christianus beneplacito voluntatis. 252.g.to.i
Iudæus iudicium quærit, & habeat, gentes autem super misericordia honorent Deum. Ibidem.e
Iudęi literæ sonum sequuntur, nos sensum. 340.c.to.1. Hic literæ.
Iudei mensuram patrum suorum impleuerunt in Christo & discipulis eius. 320.k.l..to.1. Ego tamen.
Iudæi vnctionẽ habẽt, sed nõ effusam. 253.l
Iudæi vt tandem ad Christum conuertantur,optat ecclesia. 350.m.to.1
Iudæi & Gentiles,si sit spes de eorum salute, potius sunt sustinendi quàm gladio feriendi. 121.f.g..to.2
Iudæorum pertinacia & miseranda cæcitas. 341.d.to.1
Iudęorum populus increpatur. 320.l.to.1 Ergo.
Iudęorum populus in omnibus grossus erat. Ibidem.l.m.
Iudicare alium monacho temerarium. 295.k.to.1
Iudicanti astare pauendum. 144.i.to.1
Iudicabit Christus in habitu nostræ infirmitatis,vt mitis appareat bonis. 341.f.to.1. Vt ergo.
Iudicauit Bernardus, quæcumlibet reum monachum in suo monasterio pœnitentiam agere, quàm foris vagando prouincias circuire. 119.k.to.2
Iudicare temetipsum per necessariũ. 194.f.t.i
Iudicemus nosmetipsos,& nõ iudicabimur. 314.f. Verendum.1.to.1
Iudiciũ,cõsiliũ,cõplacitũ,quid sint. 149.i.t.2
Iudiciũ Dei potest homo euadere per verã pœnitẽtiã. 313.d..to.1.per totũ sermonẽ.
Iudicium Dei vestigare in timore,& tremore. 153.g.to.1
Iudicium diligit Deus,diligit enim animam q̃ sine intermissione considerat, & sine dissimulatione diiudicat semetipsam. 4.m.t.i
Iudicium in alium nõ ferimus, nisi quia illo nos honoratiores reputamus. 150.f.g.to.1.per totum sermonem.
Iudiciũ meũ de vultu tuo prodeat. 309.k.t.i
Iudicium nonnunquam retractandũ venit. 35.a.to.2.
Iudicium quadruplex. 174.m.to.2
Iudicium triplex, humanum, proprium, & diuinum. 182.h. In quibus.to.1
Iudicij censuram ira eneruat, mollior affectus præcipitat. 133.m.to.2
Iudicij horror. 143.d.to.1
Iudiciorum Dei abyssus multa. 55.i.to.2
Iudiciorum Dei cõtemplatio tremorem inducit & efficit,atque ad sapientiam initiat contemplantem. 269.f.g.to.1
Iudicet homo seipsum, vt Dei euadat iudicium. 314.f.g.to.1
Iumentum Christi memoratur. 49.c.to.1
Iumentum domini. 56.m.to.1
Iumentum domini qualiter esse debemus. 49.e.to.1
Iumenta cognoscũt possessorẽ suũ. 32.b.to.1
Iumentis comparatur homo propter ignorantiam Dei & sui. 289.f.g.h.i.to.1
Iumentis similis factus est homo,vt pulchre declaratur. 354.c.d.to.1
Iuramenta illicita non esse tenẽda. 191.d.t.2
Iurare nisi peierãdo prohibent heretici quidam. 327.d.to.1
Iustitia aliqua impleri mandatur, quæ impleri non potest. 306.h.to.1. Nec latuit.
Iustitia in duobus est. 207.c.t.1
Iustitia in Ioseph viro Mariæ commẽdatur, & quid sit iustitia ostenditur. 28.g.to.1
Iustitia lilium est vnum ex his, inter quæ pascitur Christus. 336.k.to.1
Iustitia maxima,stricta & amplior, quę sint tractatur. 36.i.to.1. Est autem.
Iustitia quadruplex. 119.a.to.1
Iustitia via, per quam ad lætitiam venitur. 37.k.to.1
Iustitiæ consentaneũ, & bonis vtile Christi resurrectionem nõ omnibus, sed solum à Deo ordinatis fuisse prolatũ. 345.i.k.t.1
Iustitiæ dies reddit nobis miseriã, Deo misericor

Universidad de Deusto
Biblioteca

ricordiam. 37.k.to.1
Iustitię exercendæ duo sunt necessaria. 171. m.to.1
Iustitiæ prior portio non peccare, secunda per pœnitentiam damnare peccatum. 52. l.to.1.Prior.
Iustitiam cum feceris,fac & pacem. 172.d.e. to.1
Iustitias iudicabit dominus,qualiter intelligi tur. 314.f.to.1
Iustificatio ex timore,& amore procedit.53. k.to.2
Iustificatio & glorificatio sunt, in quibus consistit nostra salus. 226.l.to.1
Iustũ deduxit dominus per vias rectas, &c. 173.l.to.i
Iusto & fideli homini totus mundus diuitiarum est. 263.m.to.1
Iustus & misericors dominus. 314.e. to. 1 Christus.
Iustus non continue, sed tantum in principio sermonis accusator est sui. 228.a.to.1
Iustus non modo,sed & beatus, cui non imputabit dominus peccatum. 265.a. b.to.1
Iustus quem spectat,peccator expectat, expectatio enim odoratio est,spectatio vero gustatio. 331.g.to.1
Iustus quisque sapiens est. 325.b.to.1
Iusto sua vita vinea est culta,&c. Ibid.a
Iosti sunt in triplici differentia. 173.l.to.1

L

Labia cognitionis & deuotionis parare debet sponsa ad osculum. 244.b.c.to.1
Labor Christi difficillimus humani generis fuit reparatio. 60.b.to.1
Labor non prosectus gloriandus. 138.c.to.2
Labor placet supernis spiritibus. 28.d.to.1
Laborem & dolorem multi sustinent, quem tamen Deus non considerat. 60. a. to.1
Laboribus prælatorum consideratis, minus affectari debet eorum honor. 250.c.to.1
Laborantibus manibus sicut nec oculus claudi tur ad videndum, nec auris ad audiendum: sic corpore laborantibus mens à suo opere non debet ociosa esse. 190.h.to.1
Laborabat plus omnibus Gerardus, & minus accipiebat. 272.l.to.1.Siquidem plus.
Lachrymę Christi deuotio cuique pudorem pariunt. 28.b.to.1
Lachrymæ pœnitentium, vinum eorum. 280.b.to.1
Lachrymarum quatuor genera. 36.f.to.1
Lac vberum sponsæ,exhortatio est, & consolatio. 246.c.d.to.1
Lamentatio peccatoris fructuosa. 217. b. c. to.1
Lampades septem bonorũ mentes illustrant. 231.g.to.1
Lampadum nostrarum extinctionem conqueri caueamus. 234.m.to.1
Lapis & panis quanquam in rerum natura omnino diuersa sint, attamen in sensu mystico idem significant.
Lapidibus Dauid Philistæum percussit, quinquepartitum verbum intelligitur, id est,comminationis, promissionis &c. 85. c.d.to.1
Lapis quadrus,quid denotet. 233.i.to.1
Lapsus primi hominis. 289.g.to.1
Laqueus diaboli,diuitiæ sunt. 136.k.to.1
Laquearia & tigna ecclesiæ quæ sint.301. m. to.1
Latere dæmones incarnationem Christi Deus voluit,& quamobrem. 10.b.c.to.i
Latrones qui nobis quæque optima sunt furantur,quatuor sunt.233.f.t.1.Latrones.
Latrones vestem innocentiæ diripiũt. 233. f.to.1
Latus Christi dextrum & sinistrum, quid significent. 141.a.to.1
Laus Deo reddenda de singulis nobis ab eo præstitis beneficijs 257.d.to.1
Laus diuina & supernæ ciuitatis tractatur. 43.m.70.h.Redit.& 109.h.i.185.g. Audi. & 201.a. b.c. & 242. e.f. & 247. l.m. 285.k.& 286.l.m.to.1
Laus perniciosa,& econuerso. 41.b.to.2
Laus reciproca inter sponsum & sponsam, qualiter per vulnera Christi intelligitur opus & fides.301.a. & per totum ser.
Laus seductoria,& econuerso.17.m. & 2.t.2 Scio me.
Laus speciosa non est in ore peccatoris. 215. e.to.1
Laudis humanæ comtemptor à duobus sibi præcauet. 24.m.to.2
Laudis humanæ vanitas. 15.c.to.2
Laudis nostræ oblatio, quam Deo immolamus,triformis esse debet. 228.a.to.1
Laudibus Dei strenue assidẽdum est. 302.b to.1
Laudibus dignus qui inter fratres sine querela conuersatur.82.i.k.321. e.to.1
Laudibus et veneratione digna est virgo Maria. 9.d.to.1
Laudari qualiter debet Deus pro suis beneficijs.251.a.to.1. Omnis igitur.
Laudandi qui sint 114.b.to.1

Laudatio

Laudatio hominum moderanda. 35.c.to.2
Lazarus quatriduanus in monumento, quid significet. 94.c.to.1
Lazari cur nulla fit mentio in euangelio Marthæ & Mariæ. 93.d.to.i
Lectus animæ,in quo pausat, tripartitus est. folio. 231.g.to.i. Lectus animæ.
Lectus Christi, vterus virginis,præsepium, tumulus. 344.c.to.i. An non.
Lectus, in quo recipiendus est dominus ad quiescendum,qualis esse debeat. 268.h.t.i
Lectus sponsæ, id est ecclesiæ, quis sit. folio 301.m.to.i
Lecti nomine, claustrum vel monasterium intelligitur. 301.a.t.i
Lectulus noster floridus, &c. pulchre omnem statum ecclesię,breui hoc vno versiculo comprehensum conspicitur. 301.m. & a.to.i.
Legis & gratiæ comparatio. 280.b.c.to.i.
Legis nouæ suauitas, legis veteris austeritas. Ibidem. Moysi sane oblatum est.
Lenitas hominibus placet, sicut fides Deo. folio 23.g.t.i
Leo de tribu Iuda leonem conculcauit. 61.k & 149.d.t.i
Lepra superbiæ, septempliciter nos occupauit. 65.a.to.i
Lepra spiritualis, qualiter mundatur. Ibid. & per totum vtiliter.
Lætitia inepta tractatur. 178.a.b.to.2
Lætitiam prouenientem ex humiliatione & laboribus consummatis, cœli nescirent, nisi per ecclesiæ filios. 333.c.to.i
Lætos vos esse volo, sed nondum securos. folio 137.m.t.i
Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. 4.a.to.i
Leuare se super se, quid sit. 82.k.l.t.i
Leue non est, quo Deus quomodolibet offenditur. 279.e.t.i
Leuiora peccata tractantur. 40.e.f. & 279. e.f. & 318.l.to.i.
Leuitas tractatur. 177.m.& 178.a to.2
Lex domini immaculata. 170. m.t.2
Lex & gratia, quomodo differunt.280.b.t.i
Lex membrorũ,legi Dei repugnat.363.g.t.i
Lex peccati & concupiscentiæ in omnibus membris nostris habitat. 180.g.to.i
Lex per Moysen,&c.exponitur. 251.f.to.i
Lex triplex, serui mercenarij, & filij.170. a.tomo 2
Libera ratio,quodammodo captiua tenetur. folio 43.c.44.f.to.i
Liberatio plena & perfecta. 153.d.t.i
Liber, quamuis sit homo, intercueniente tamen peccato seruus efficitur. 352.c.t.i
Liberi arbitrij totum opus est consentire,& hoc quidem ex gratia. 154.e.t.2
Libero ex arbitrio & gratia, quid habemus. folio 149.b.to.2
Liberum arbitrium, consilium, & complacitum. 148.i.to.2
Libertas in anima fulget, vt gemma in auro. 352.d.t.i
Libertas triplex, quarum vltima sola liberũ arbitrium notauit. 149.b.c.t.2
Libertas, vbi non est, nec meritum. Ibid.
Libertatis vis, & dignitas. Ibidem.
Libidinis & gulæ, cæterarumque vanitatum appetitus, quem finem habeant.199.d.t.i
Ligna domus spiritualis, quæ sint. 229.c.t.i
Ligna quibus compactus est pons religionis, tria sunt, pœna corporis, paupertas substantiæ, humilitas obedientiæ. 187.a.to.i
Ligna sunt omnes iusti, qui plantati in medio ecclesiæ temporalis debent facere fructus vitæ, qui maneant. 229.c.t.i
Lignum, fœnum, & stipula, quid significent. 182.c.d.to.i
Lilium est Christus, & inter lilia commoratur & pascitur. 337.d.t.i. Sponsus.
Lilium odore potius quam sapore placet. folio 103.i.to.i
Lilium sponsus est, sed non lilium inter spinas. 336.b.to.i
Lilium veritatis est, cuius odor animat fidẽ, splendor intellectum illuminat. 336.i.t.i
Lilium vnum non sufficit,duo ad minus necessaria sunt. 336.a.to.i
Lilia sancti quidem habent, sed non omnia quæ habent, lilia sunt. 336.m.to.i
Lilia sunt quæcunque Christi sunt, vt conceptio, natuitas,&c. Ibidem.l
Liliorum amator nunquam sine liliis est.folio 336.b.to.i
Lingua amoris ei barbara est, qui amorem non nouit. 349.h.i. to.i. Quomodo.
Lingua detractoria vipera est. 170.d.to.i
Lingua duplex Dei videlicet & animę. Ibid. per totum sermonem.
Lingua etsi multa mala faciat tamẽ optima. folio 170.c.to.i
Lingua paruum membrum innumeras contrahit sordes. Ibidem.b. Quòd si dixeris.
Lingua quàm litera efficacior. 32.a.b.to.2
Lingua quintuplex,dissoluta, impudica,magniloqua,dolosa, maledica. 170.b.t.i.

Lingua tenuis est & lata, vacuandis cordibus aptum instrumentum. Ibidem.f.
Lingua viperea quomodo vno flatu tres occidit. Ibidem.e
Linguæ aromata modestia in incipiendo, copia in exhortando, efficacia in persuadendo. 65.h.to.i
Linguæ vitia diuersa. 82.l.t.i. Vilis liquidē.
Locus est apud sponsum, de quo sua iura decernit. 267.c.to.i
Locus, in quo vere cernitur Deus quiescens & multæ misericordiæ. Ibidem.g
Locus triplex. 114.c.to.i. Est enim.
Loca tria sunt, cœlum, terra, infernum. folio 224.i.t.i
Longe est aliquando Deus à sanctis per dispensationem, quibus tamen semper propè est. folio 365.l.m.t.i
Longe semper est Deus à peccatoribus. Ibi.
Longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum Deus est. 145.c.to.2
Loquentibus de se dominus appropiat. 244.c. tomo 1
Loquitur verbum animę, & anima verbo. folio 301.i
Lucere solum non licet, expedit & ardere. folio 80.f.t.i
Lucerna lucens & ardens Ioānes erat. Ibid.
Lucerna sub modio erat Ioānes, dum adhuc esset in vtero. 80.g.to.i
Lucernæ, seu candelæ ardentes in manibus. folio 41.d.to.1
Lucernæ quæ noctem vitæ præsentis illuminant tres sunt. 232.k.to.i
Lucernæ sunt tres. 230.i.to.1. Tres sunt.
Lucifer in cœlo concepit dolorem, & in paradiso peperit iniquitatem. 258.g.to.1
Lucifer in Dei verbo præuidens, homines in gloria pari profecturos inuidit. Ibid.b
Lucifer quomodo arguitur & reprehenditur. 68.e.to.i
Lucifer superbus lucem præferens, non ignē habens, alteri tantam innixus alæ cecidit. folio 119.m.t.1
Luciferi derectio tractatur. 257.l.to.i
Lucifero dictum est, In decore tuo perdidisti sapientiam: nolo propterea decorem, qui mihi sapientiam tollat. 383.g.t.1
Luciferū alloquitur inuehendo beatus Bernardus. 117.i.k.t.i.& sequen.
Lucra nostra Deus à se non reputat aliena. folio 327.a.t.i
Luctandum est cum angelo, ne succumbamus, quia regnum cœlorum vim patitur. 103.h.t.i
Luctari cum vitijs debemus. 14.b.t.i
Ludus bonus quo Michol irascitur, Deus delectatur. 146.c.t.2.
Lugendum est, & post luctum consolādum: post consolationem, ad cœlestia contemplanda accedendum. 201.a.b.c.to.i
Lugentes sunt aliqui, sed si de corde procederent lachrymæ, non tam cito soluerentur in risum. 5.e.t.i
Luna hoc est ecclesia, prouolutis pedibus deuotam ad Mariam fundit orationem. folio 99.e.f.to.i
Luna, quare sub Mariæ pedibus. Ibid.b.c.
Luna quid designet. Ibidem.
Lux contemplatio, & etiam opera bona. folio 308.d.t.i
Lux pusilla ante aduentum. 286.l.to.i
Luxit Ioānes exemplo, digito, verbo. 81.a.t.i
Luxuria & gula memorantur. 172.b. 199.d to.1.6.e.to.2.& 183.m.to.2
Luxuriæ currus, quibus rotis & equis ducatur. 294.c.to.i. Luxuriæ.
Luxus vestium, equorum, ciborum, & aliarum superfluitatū culpatur. 229.l.m.t.i

M

MAceria, sanctorum communionem designat. 323.b.t.i
Maceriarum variæ differentiæ, & acceptiones tractantur. Ibidem.d
Macula odibilis, quę beatam adimit visionem. 102.k.to.1. Odibilis.
Macula propriam curationem requirit. folio 180.g.to.1
Magdalena Christum tangere cur prohibetur. 217.f.g.t.i
Magi cognouerunt Christum esse, Deum cognouerunt & regem, sed & hominem moriturum. 34.h.35.i.to.i
Magistri operum Pharaonis tres sunt. 231.b.tomo 1. Magistri.
Magorum oblationis significatio. 234.l.to.i
Magistrum, qui se sibi constituit, se stulto discipulum subdit. 46.m.to.2. Et merito.
Magna audent, qui magni sunt, & quia audent obtinent. 285.e.t.i
Magna cum delinquimus, vix ferimus reprehendi. 300.f.to.i
Magna res est, scire viuere. 82.i.t.1
Magnum & rectum in anima, & vnde ei proueniant. 350.c.d.e.to.1
Magnum & rectum in imagine sunt idem, sed in anima separantur. Ibidem.e
Magnitudo animæ, quid differat ab ea. 350.d.e.tomo 1.
Magnificauit dominus facere nobiscum in creatione, in redemptione, in glorificatione. 26.f.to.i
Maiestatis scrutator opprimitur à gloria, nō mirator. 324.g.h.to.1
Male cogitare, male dicere, male facere prohibemur. 228.l.to.1
Malum duplex, id est culpæ & pœnę diligentibus cooperatur in bonum. 190.i.to.2
Malum duplex, innatum & seminatum. 284.a.to.1
Malum duplex ligno paratur infructuoso, securis & ignis. 272.h.to.1
Malum impunitū esse non potest. 190.i.to.2
Malum murmurantiū tractatur. 224.m.t.1
Malum omnino propria voluntas, qua fit vt bona nostra, bona nobis non sint. 339.c.t.i
Malum obstinatæ mentis punitur æternaliter, licet tēporaliter perpetratū. 105.f.t.2
Malum patiendo, quoniā triplex est, triplicē requirit prouidentiam. 82.k.tom.1
Malū quod nemo videt, nemo arguit. 58.c. tomo 2
Malum quod sua anima, animam priuat. folio 146.k.t.2
Malum si comprimas tuum, reputat tibi ad iustitiam: si alienum reprimas, ad gloriam. 87.e.t.2
Malum triplex est in morte his, qui in sex tribulationibus huius mundi dissimulauerunt liberari, nec in sex hydrijs purificantur. 181.i.to.1
Malum volenti agere, desertum, abundantiam habet, nemus vnioram, silentium solitudo. 58.c.t 2
Mala ex bonis oriuntur, cum non reddimus gloriam pro suscepta gratia. 356.a.t.1
Mandata Dei quare custodiri nimis iubentur. 17.b.t.i
Manducat nos Deus, & à nobis manducatur copiosè. 335.f.t.i. Nolite.
Mansio patris & filij apud animā, quomodo contingere valeat, quando fiat. 334.b.to.i
Mansiones apud Deum multæ. 267.b.t.i
Mane fuit, quando ortus est sol iustitię. folio 289.l.t.i
Manichæi error confunditur. 329.f.t.i
Mansueti benigne corripiendi sunt, inquieti seuere. 299.k.t.i
Mansuetudo Christi post eum, merito nos currere facit. 265.a.to.i
Mansuetudo probatur in tribus, in verborum iniurijs, rerum damnis, & corporis lęsione. 41.k.to.1
Mansuetudo sponsæ pro maledicto reddentis benedictum. 270.h.to.1
Mansuetudini homini connaturalē, cōcupiscentię carnales exterminant. 299.m.t.1
Mansuetudinis virtus, lilij nomine designatur. 335.i.k.to.1
Mansuetis placere in operibus nostris bonis satis sit nobis. 268.l.m.to.1
Manus aromata tria sunt, & quo nummo emantur. 65.k.l.m.to.1
Manus Dei duplex, latitudo, & fortitudo. 242.c.to.1
Manus domini non osculatur, qui magis in se, quam in domino gloriatur. 239.l.to.1
Manus duæ, quibus angeli sancti dicuntur nos portare quæ sint. 150.l.to.1
Manus, pedes, & os Dei. 239.m.to.1
Mare sicut est origo omnium fluminum, sic Christus omnium virtutum. 250.f.to.1
Maria ab angelo interrogando, quomodo fiet istud, quoniam virum non cognouisset: non de facto dubitauit, sed modum inquisiuit. 14.c.to.1
Maria absq; omni macula cōcepit. 99.h.t.i
Maria ante sancta, quàm nata. 74.k.to.2
Maria aquæ ductus est. 101.c.to.1
Maria à sancto Dauid pręmunita fuit, vt se ad saluatoris aduentum præpararet. 12.m.to.1
Maria ascendit delicijs affluens, quæ sunt illæ deliciæ. 94.a.to.1
Maria ascensiones, in corde suo disposuit. 100.b.to.1
Maria beata sola inter mulieres. 21. h. O beata.
Maria consolatur ab angelo, cum in sermone eius turbaretur. 13.g.to.1
Maria cur sole amicta dicatur. 98.b.to.1
Maria etiam in vmbra fidei viuebat. 283.h.to.1. Denique.
Maria gratia plena est: quia Deo, & angelis, & hominibus grata. 98.l.to.1
Maria in omnibus inuocanda necessitatibus. 11.i.to.1
Maria in se tota vulnus amoris suscepit. 279.i.to.1
Maria interrogatur à quo edocta fuerit, Deo virginitatem placere. 8.l.t.to.1
Maria inuenit gratiam scilicet Dei, & hominum pacem, mortis destructionem, vitæ reparationem. 13.g.to.1. Inuenisti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Maria inuenta est in vtero habens de spiritu sancto, ita & sponsa ecclesia. 8.c.d.t.i.per totum sermonem.
Maria longe dissimiliter, quàm alij repleta est spiritu sancto.8.c.d.t.i. per to. sermo.
Maria, Martha, & Lazarus in eadem domo, quid significent. 93.i.to.i
Maria, Martha, & Lazarus, quid hæc denotent vocabula. Ibidem.
Maria martyr extitit. 100.c.to.i
Maria mediante, habemus quicquid gratię in nobis est. 103.k.to.i
Maria multis figuris & scripturis veteris testamenti præmonstrata fuit. 8.f.to.i
Maria omni honore dignissima. Ibidem.
Maria ornata est gemmis virtutum. 8.d.to.i
Maria perpulchrè exhortatur consensum angelo dare. 15.i.to.i. Audisti.
Maria qualiter omnibus omnia facta est. folio 98.b.t.i
Maria quare desponsata fuisse dicatur. 10.a.b. tomo i.
Maria quare maris stella dicatur. 11.h.to.i
Maria quater duntaxat legitur locuta fuisse: & eius taciturnitas laudatur. 100.l.m.t.i
Maria quatuor virtutes cardinales possidebat. 15.l.m.
Maria quibus priuilegijs omnes sanctos & sanctas præcellat. 95.f.to.i
Maria quòd mater Dei sit & nominetur, dignitas maxima. 8.m.t.i
Maria sideri, siue stellæ aptissime comparata. 11.h.to.i
Maria si piè à nobis pulsata fuerit,non deerit necessitati nostræ. 38.g. Quotiens.
Maria stella ex Jacob. 11.h.to.i
Maria totis cordium medullis à nobis veneranda est. 9.c.f.to.i
Maria vellus Gedeonis dicitur, Moysi rubo comparatur, stellæ duodecim declarantur. 9.h.to.i.& 99.e.f.t.i
Maria non prætendit meritum, sed gratiam quęrit. 102.m.t.i
Maria gratia plena, gratiam adhuc inuenit supereffluentiamque petit ad salutem vniuersitatis. 101.i.to.i
Maria iusta, ex qua sol iustitię ortus. Ibid.
Maria medium terræ, quomodo dicitur. folio 77.d.to.i
Mariæ copia tanta precioſi balsami infusa, vt omnes huius salutiferum odorem senserint. 101.i.to.i
Maria veneratione digna, in qua humilitatè exaltat fœcunditas, & partus consecrat virginitatem. 8.k.t.i
Maria virgo fœlix. 27.i.to.i
Mariæ conceptus & partus. 53.f.91.h.to.i
Mariæ despōlatio in aliquo dubitationi Thomæ coadaptatur. 10.a.b.to.i
Mariæ & Marthæ appellatione veniunt intellectus & operatio intelligenda.96.a.t.i
Mariæ excellentia. 91.f.g.t.i
Mariæ fœcunditas tria nobis contulit. folio 230.l.to.i. Tria nobis.
Mariæ humilitas multifariè commendatur. folio 8.k.l.to.i.& 100.m.to.i. Vę nobis.
Mariæ taciturnitas valde commendatur. folio 99.k.l.to.i. Gratissima.
Marię misericordia & puritas.15.i. Audisti. 77.d.& 97.h.i.& 98.b.to.i
Mariæ plures prærogatiuæ. 95.f.to.i
Mariam purificari,& Iesum circuncidi,quid sit. 207.l.t.i
Mariam venerari vult, qui totum nos habere per Mariam voluit. 101.k.to.i
Marias tres in oblatione vnguentorum,qualiter imitemur. 249.m.t.i
Maritatur anima verbo Dei fideli connubio. 358.e.f.to.i
Martha duobus modis excipit Saluatorem. folio 96.c.t.i
Ad Martham spectat ornatus, Mariæ impletio, munditia Lazaro, vt sit domus nō vacans, ornata, & munda. 93.d.t.i
Martham contra Mariam murmurasse legimus, Mariam vero contra Martham minimè. 97.d.to.i
Martham habemus vt amicam,Lazarum vt columbam, Mariam vt formosam. folio 317.m.to.i
Martham inferiorem & nō potius Mariam, cur dominum dicitur suscepisse. 93.f.to.i
Martyr quis esse potest sine volūtate, sed nō contra voluntatē. 30.c. Considerent hæc.
Martyrij genus paupertas voluntaria. folio 108.b.t.i
Martyrij genus est facta carnis mortificare illo, quo membra cæduntur ferro, horrore mitius, sed diuturnitate molestius. folio 281.i.to.i
Martyrum fiducia, fortitudo, & tolerantia ex viscеribus & vulneribus Christi.322.m.tomo i
Martyrium fructus est ecclesiæ. 321.c.t.i
Martyrium sanguinis non habentes, martyrium saltem aquæ & spiritus quęrant. folio 124.c.to.i
Martyriū sine sanguine triplex. 232.c.t.i

Matres, non domini subditorum debent esse prælati. 266.f.g.to.i
Medela spiritualis omnium spiritualium infirmitatum tractatur. 176.f.to.i
Medicamina plurima nostris infirmitatibus multis attulit medicus sapiens Iesus.256.i. tom.i
Medicina animæ vtiliter tractatur. 258.k. tomo.i
Medicina sero paratur cum mala per longas inualuere moras. 84.m.to.2
Medicum se exhibet Christus animæ peccatis saucіatæ. 284.l.m.to.i
Medicum se non putet ordinem professus, sed monachum. 282.k.to.i
Medicos,non dominos oportet esse prælatos. 270.h.i.to.i
Meditatio perutilis meditari quid in natura sis. 132.a.to.2
Meditatione pericula agnoscimus, oratione euadimus. 126.f.to.i
Meditationes, quibus Christianus diu noctuq; de maiestate diuina afficitur, verba sunt eius qui loquitur iustitiam. 284.a.t.i
Medius locus tutus est. 133.k.t.2
Medium tene, si non vis perdere modum. Ibidem.
In medio terræ Deus operatus est salutem, hoc est,in Mariæ vtero. 77.d.to.i
Melior angelis effectus est Christus, non de diuina,sed humana natura dicitur. 341.i.to.i. Fundamenta.
Melius est vt pereat vnus,q̄ vnitas.51.i.to.2
Mel & lac sub lingua eius deducitur. 234. b. to.i.per totum ser.
Mel inuenisti,si sapientiā inuenisti. 216.g.t.i
Mel inuenisti,&c.exponitur. Ibid.
Membrum capiti inhærens,facilius capiti, si deforme est, reformatur,quam diuulsum quamlibet simile copulatur. 180.f.to.i
Membrum debet sequi caput. 44.g.t.i
Membra Christi sibi moribus conformia,& fide adhærentia, cum eo capite suo paradisum ascendent. 180.e.tom.i
Memoria amaritudinū & passionum Christi,de quibus Bernardus fasciculum fecit, tractatur. 298.f.g.299.h.to.i
Memoria passionis & resurrectionis Christi pernecessaria. 165.f.g.to.2
Memorare amaritudines & beneficia domini. 174.d.e.to.i
Mendacium dubie proferens non mentitur, sed si veritatem, quam nescit affirmat, mentitur. 257.m.& seq.
Mens assueta delicijs, nec exculta disciplinæ sæculo, eas contrahit sordes. 69.m. tomo 2
Mens assueta quietis & bonis operibus in fide non ficta radicatis,non recipit consolationem,quotiens sibi (vt assolet) lux contemplationis subtrahitur. 308.d.to.i
Mēs deuota quæ sunt quæ sequi debeat, quid sit meridies. Et de quatuor generibus tentationum vitandis. 285.h. Et per totum sermonem.
Mens, manus,lingua, per tres mulieres,quæ emerunt aromata,significantur. 209.b.
Mens quam affecerit charitas, sui iuris esse non sinit. 36.m.to.2
Mens quæ spiritus sancti ignorat abscessum, patet seductioni: & quæ reditum non obseruat, erit ingrata visitationi. 257.l. tomo 1
Mentis aromata sunt compassionis affectus, rectitudinis zelus,discretionis spiritus.64.c.tomo 1
Mentis intentio facies est animæ, ex qua rectitudo operis, sicut ex facie pulchritudo corporis æstimatur. 295.e.to.i
Mensæ tres esuriei nostræ apponuntur.231.h.tomo 1
Mensura diligendi seipsum, à mensura dilectionis, qua proximos diligimus,assumenda est. 15.c.d.to.2
Mensura,qua diligendus est deus. 340.2 Mensuram plenam confertam, &c. exponitur. Ibid.avsque ad finem sermon.
Mentibus,quàm frugibus seruandis,vigilantius insistendum. 324.m.& 325.2.tom.1 Ante.
Merces vestra multa est in cœlo,qualiter intelligi debeat. 108.6.to.i
Meretricum nomine concupiscentiæ carnis intelliguntur. 163.i.to.i
Meridiei nomine cœlestis habitatio designatur. 235.i.k.l.to.i
Meritum dispar habet,qui socialiter viuit, & qui vtiliter præest. 266.m.to.i
Meritum est scire,quòd non sufficiant merita. 333.f tom.i
Meritum hominis totum, si totam spem suā ponat in deo. 153.g.to.i
Meritum quid sit, & quòd sine libertate non est. 352.d.to.i
Merita deo attribuenda. 153.g. & 316. k.& 333.f.to.i
Merita nostra,in quatuor consistunt. 129. b.c.& k. tom.i

Merito quilibet vehementer cupit pasci de domini bonis, & in domo domini, quippe qui possit fines nostros pacē, & adipe frumenti satiat nos. 285.i.to 1
Metretæ fres, & tres sunt timores. 313.c.to.1
Militia quis fructus, vbi occisor mortaliter peccat, & occisus æternaliter perit? Et de vanitate apparatus militaris, & de tribus causis bellorum suscitandorum. 191. b.c. tomo.1
Minister Dei nō sine causa gladium portat: potiusque dicendus malicida, quam homicida. 191.d.to.1.& 3.d.to.2. Abbas.
Minister bonus Christus spiritu alacer, charitate feruens, pietate deuotus. 312 d.to.1
Ministerij honor, morum grauitas, consiliorum maturitas, actuum honestas. 18. i. & 22, h.i.to.2
Minoratus ab angelis Christus, hominibus tamen præfertur. 304.b.t.1
Minuendi sanguinis duplex est causa. 233. k.tom.1
Mirabile iactantiæ genus, vt non possis putari sanctus, si non appareas sceleratus. 256. f.tom.1
Mirabile martyrium & graue inter epulas esurire, &c. 108.b.to.1
Mirabiles fuerunt tres apparitiones: sed harum mirabilior illa trium Magorum. 34. h.35.i.to.1
Mirabilia tria operatus est Deus in Maria. 230.l.to.1
Miranda est plurimorum audacia, qui quamuis de propriis vineis non nisi spinas colligant: vineis tamen dominicis se præsumptuose ingerere non formidant. 281.e.t.1
Miseratio crudelis, qua pœnitētia minuitur. 134.k.to.1
Miseratio domini, meritum hominis. 323. k.tom.1
Miseretur Deus nunc impijs, vt eis in æternum irascatur. 267.c.to.1
Miseria hominis. 59.f.g.& 74.h.& 84. h. & 190.h.to.1.& 133.i.to.2
Miseria nostra quanta sit, & indigētia quàm multiplex. 234.m.& a.to.1
Miseria nostra opus habet misericordia & miseratione. 41.b.to.1
Miseria nostra pulchris comparationibus ostendatur. 166. c. to. 1. & per totum sermonem.
Miseria nulla verior, quàm falsa lætitia. 149. m.tom.2
Miseria, sedes misericordiæ. 15.c.to.2
Miseri nos ab illa fœlici regione depulsi. 172. d.to.1
Misericordia Dei in pœnitentes tractatur. 17 g.h.& 29.i.k.& 41.m. & 54.l. & 59. k.l. & 249.i.k.& 268.g.to.1
Misericordia Dei, qua tardat ferire comparatione aliarum misericordiarum suarum, parua est. 167.f.to.1
Misericordia domini, palliū breue non est. 322.k.to.1
Misericordia habet quatuor filias. 167.h.t.1
Misericordia inordinata, & irrationabilis, quæ sit. 183.a.to.2
Misericordia promittitur miserenti. 202.i. tomo.1
Misericordia triplex, & quadruplex miseratio. 167.f.to.1
Misericordia triplex, nomine trium panum designatur. 87.b.c.to.1
Misericordia vera. 12.c.to.2
Misericordiæ domini in nobis septem numerantur. 86.m.to.1
Misericordiæ domini multæ & æternæ. 59.i. tomo.1.322.k.to.1
Misericordiæ septem, & earum fragmenta. 87.b.to.1
Misericordiam & iudicium cātare debemus. 314.c.to.1
Misericordiarum fragmenta septem. 87.b.t.1
Misericordiarum pater, quomodo Deus dicatur. 29.i.k.to.1
Misericordes veri. 5.e.f.to.1
Misit pater filium vt præiret in via morum. 262.i.to.1
Mitis apparebit Christus electis, terribilis reprobis in iudicio. 341.f.to.1
Mites sunt aliqui, sed quandiu nihil dicitur, vel agitur nisi pro eorum arbitrio. 5.d.to.1
Mixtura triplex, quam fecit Deus in assumptione nostræ carnis. 18.a.to.1
Modestia nostra nota sit. 20.b.to.1
Modestiæ prælatorum modus. 139.m.to.2
Moderata correctio memoratur. 64.e.to.1
Modus amandi carnem suam. 149.h.to.1
Modus diligēdi Deū. 117.c.t.2. Hic primū.
Modus & fructus redemptionis Christi. 248.b.to.1
Modus inueniendi gratiam. 55.f.to.1
Modus medij, non infra deiici, non attolli supra, non euadere in longius, non extendi in latius. 133.k.to.2
Modus melior in omnibus. 140.e.f.to.2
Modus misericordiæ & pietatis, qui modus, siue q̄ forma in sanctis præsit. 249.b.i.t.1
Modus nostræ redemptionis quantæ fuerit humilitatis, mansuetudinis, dignationis. 248.d.e.tom.1
Modus redeundi ad Deum casui primi hominis oppositus. 225.d.to.1
Modi diligendi sunt quatuor. 233.i.to.1
Modum iustitiæ quærit. 129.m.to.2
Molesta patienter ferre sufficit ad salutem: sed cumulus est ea libenter complecti. 52. b.c.to.1
Molestus Deo, quis sit. 2.a.to.1
Mollis, & māsueta increpatio sancti Bernardi in aliquos fratres, qui plus debito cum præpediebant, quo minus contemplationi vacaret. 310.f.to.1
Momentaneum breue tribulationis, æternū pondus operatur in nobis 157.e.to.1
Monachalis obseruantia in duo diuiditur, in præcepta videlicet, & remedia. 160.i.to.2. Partienda est.
Monachus habitu mentiens sanctitatem, culpatur. 86.m.to.2
Monachus peccati consuetudine obligatus fœlicem se reputaret, si esset tāquam vnus in seculo tepide viuens. 163.l.to.1
Monachus, qui post amara conuersionis suæ primordia in spem respirat, is profecto iā metit. 291.l.to.1
Monachus siue alius quisquam pro exteriori munditia nisi interior affuerit, non est mundus. 92.a.b.to.1
Monachi plures cum primum religionem intrant, timorati satis: sed fiducia tandē accepta, in superbiam, & præsumptionem assurgunt. 180.c.to.1
Monachi officium non docere, sed lugere. 326.i.to.1
Monachi se secularibus curis implicantes, reprehenduntur. 16.a.to.1
Monachi singularitas perniciosa. 282.k.l
Monachi sunt velut inter duas mensas epulantium ieiuni positi. 190.i.to.1
Monachi superbi arguuntur. 181.b.i.to.2
Monachum esse te puta, non medicum. 282. k.l.vtiliter.
Monachorum certamen quale est. 123.b.t.1
Monachorum cibi delicati culpantur. 183. b.184.c.d.to.2
Monachorum insignia. 27.g.to.2
Monachorū intēperātia ostēditur. 184.d.t.2
Monachorum vita, qualis esse debeat. 66.g. tomo.2
Monachorum preciosus habitus culpatur. 16.a.b.& 184.g.h.to.2
Monachorum quorundam peruersitas, declaratur. 16.m.to.1
Monachis duo sunt obseruanda. 9.k.to.2
Monachis, quibus vtique nunquam doctrina cœlestis deest, nulla de ignorātia excusatio. 75.l.to.1. Nam de ignorantia.
Monasteria stagnis comparantur. 125.m.t.1
Monologium pœnitentis, quia Dei bonitatem ignorat desperantis. 123.b.t.1. & per totum sermonem.
Monstruosa res gradus summus, & animus imus. 132.d.to.2
Montes Bethel, angelorum agmina. 309.k. tomo.1
Montes, & ascensiones, quibus ad regnum cœlorum ascendendum est. 73.k.l.to.1
Montium nomine quid significetur: & ibi de montibus, & collibus. 310.g. & 311.c. d.to.1
Montes & colles in cœlestibus sunt, & montes illi ijdem, qui & oues, id est cœlestes spiritus. 309.k.l.m.to.1
Montes illi ijdem, qui & oues, id est cœlestes spiritus, qui intra se verbo Dei pascuntur. Ibidem.
Montes sancti fide solidi, spe excelsi, charitate spatiosi. 312.h. Quàm miser.
Montiū diuersorū ascensiones. 72.d.e.f. to.1
Montium, & collium nomine, significantur beatitudines cœlestium spirituum, in quibus sponsus transilijt, id est notum fecit mysterium suæ incarnationis veniens ad se incarnandum. 310.g. per totum ser.
Montium genera quatuor. 233.c.to.1
Montium & collium nomine patriarchæ & prophetæ significantur. 312.c.to.1
Montium Gelboe nomine, intelliguntur angeli mali. 312.f.g.to.1. per totum ser.
Montium nomine signantur Apostoli & homines, & per colles dæmones. Ibidem.c.d. per totum sermonem.
Montium plures differentiæ. 253. c. tom.1. Montium.
Monumentum domini accedere volentes, prius per confessionē vestimenta sua deponere debent. 65.i.to.1
Moralis disciplina tres cellæ, aromatica, vnguentaria, vinaria. 266.a.to.1. In morali.
Moralis honestas, cādor est aiæ. 336. b.c.t.1
Moralitas integra et perfecta, in duobus præcipue consistit. 213.b.to.1
Morbo triplici laborat genus humanum, principio, medio, & fine. 227.c.to.1
Morborum mentis à morsu serpentis nō discernit

ſcernit niſi diſcretor ſpirituum. 284.b.t.1
Mores bellatorum Chriſti vtiliter deſcribuntur. 192.g.t.1
Morum color & odor, qui ſit. 337.c.t.1
Moriatur aīa mea morte iuſtorū. 169.e.to.1
Mors à morte, vita ab errore, peccato gratia liberauit. 195.d.to.1
Mors animæ, obliuio. 227.f.t.1
Mors bona, quæ vitam non aufert, ſed tranſfert in melius. 309.c.t.1
Mors Chriſti preciosa. 83.e.f.to.2
Mors corporalis. 146.k.t.i. & ſeq. 52.c.t.2
Mors depaſcet voluptuoſos. 172.b.c.t.1
Mors diaboli opus, & peccati pœna victa eſt, & ipſum peccatum victum. 114.d.t.1
Mors ſœlix, mihi mundus crucifixus eſt. folio 48.a.t.1
Mors duriter increpatur. 271.f.g.t.1
Mors iacenti in peccatis ante conuerſionem, infernus ſuccumbenti poſt acceptam remiſsionem, lacus deſperāti poſt expertam contemplationem. 160.l.to.1
Mors iuſti bona propter requiem, melior propter nouitatem, optima propter ſecuritatem. 52.c.t.2. Bona mors.
Mors mortem operata eſt, ſpiritualis corporalem, culpabilis pœnalem, voluntaria neceſſariam. 194.i.to.1. Nil profecto.
Mors peccatorum peſsima, mala in amiſsione mundi, peior in ſeparatione carnis, peſsima in vermis contritione. 215.b.to.1
Mors peccatorum mala, peior, peſsima, ſed bonorū mors bona, melior, optima. Ibidē.
Mors peregrinantis ſœlix, mihi mundus crucifixus eſt. 48.m. & a.
Mors quo capite Chriſto ſuperata, adhuc tin dies apud electos graſſatur. 114.c.to.1
Mors triplex triplicem mortem operata eſt. folio 194.i.t.1. Nil profecto.
Mortem eccleſia ſpecialius veneratur: quæ tū inter homines plus horretur. 146.l.t.1
Mortē preciosam faciunt duo, vita, & cauſa. folio 231.d.to.1. Preciosum.
Mortem ſanctorum tria faciunt preciosam. folio 210.m.to.1
Mortē ſpiritualiū optant ſibi carnales: quorum tamen vitam abhorrent. 268.h.to.1
Morte Malachiæ, & cuiuslibet ſancti viri merito dolendum foret, ſi haberemus hic ciuitatem manentem. 115.i.to.1
Mortis increpatio. 271.f.g.to.1. & per to. ſer.
Morti noſtrę duplici, mors Chriſti occurrit. folio 194.i.to.1
Mortis ſeparatio amariſsima. 272.h.t.1
Mortem iuſtus etſi non euitat, certe tamen non timet. 52.c.to.2
Mortui fratris copioſiſsima & elegantiſsima deploratio. 271.d.to.1
Mortui recordantur & miſerantur noſtri. Ibidem.i.k.
Mortuos lugere propter quid & quouſque debemus. 273.f.to.1. Planxit.
Mori potuit Chriſtus, quia homo fuit: & quia iuſtus, mors eius nos liberare potuit. folio 195.l.to.1
Moyſes à filia Pharaonis ab aquis liberatus, præfiguravit Chriſtum in Aegyptum fugientem, ab Herodis manibus liberatum. folio 67.m.t.1
Moyſes, Aaron & Samuel in ſacerdotium aſſumuntur. 233.h.t.1. Tres in ſacerdotium.
Moyſes inſtar matris, quæ ſine pārulo ſuo intrare ad menſam diuitis recuſat, ſic ſine populo terram promiſsionis intrare nolebat. 249.i.k.t.1
Moyſes loquebatur, & dominus reſpondebat: ſic verbum ſponſus animę deuotæ, & econuerſo. 300.c.t.1
Moyſi magna petenti, minora conceſſa ſunt. folio 288.m.t.1
Moyſi domino dicenti: dimitte me, & faciam te in gentem magnam, merito renuit: quia hoc ſponſæ reſeruatum erat. folio 280.b.c.to.1
Moyſi & Aethiopiſſæ coniugium, præfiguravit coniugium Chriſti & eccleſiæ. folio 294.d.e.to.1
Moyſen & Hur graues manus habuiſſe, quid denotabat. 280.c.to.1
Mulier ſi dormierit cum viro altero, nunquid reuertetur ad virum priorem? folio 356.e.f.t.1
Mulieris nomine carnales animæ deſignantur. 292.e.to.1
Mulieres quę Chriſtum vncturæ venerant, vnctæ ſunt ab eo. 344.d.t.1
Multifarie demonſtratus eſt Deus antiquis, per imagines tamen extrinſecus apparentes. 282.c.t.1
Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum, &c. folio 244.k.t.1
Multiplici viſione viſus eſt dominus ab Iſaia, & alijs prophetis. 118.g.to.1
Mundari corde, quid ſit. 5.f.t.1. Item.
Mundi corde non omnes ſunt, qui verbis eſſe apparent. 40.k.l.t.1
Mundantur non omnes qui audiunt verbum Dei, ſed qui obediunt. 277.d.e.to.1
Mundus apte compedibus comparatur. 168.b.to.1
Mundus contemnendus eſt, ſi ſaluari volumus. Ibidem.
Mundus hic totus nox eſt, & noctes habet plurimas. 345.e.to.1
Mundus iſte ſenſibilis eſt, quaſi liber, in quo qui volunt Dei ſapientiā legant. 164.c.t.1
Mundus quod ſuum eſt diligit. 53.g.h.to.2
Munera & promiſsiones ſponſi ad ſponſam. 293.k.to.1
Munera tria regum, quid ſignificent. 35.i.t.1
Munitiones quibus anima vallatur, tres ſunt. 231.f.to.1. Munitiones.
Murenulæ aureę vermiculatę argento, quæ ſint in anima. 295.m.to.1
Murmuratio non lene peccatū eſt. 224.m.t.1
Murmurantes & detrahentes increpantur. 208.m.to.1. & 169.a.to.1. valde vtiliter.
Murus continentiæ quām ſit ſolidus. 29.l. to.1. Idcirco enim.
Muſcæ morituræ exterminantes ſuauitatem vnguenti quę ſint. 59.k.to.1
Muſto pleni erant apoſtoli. 305.m.to.1
Mutabilitas affectionum animę diuina mutat nomina. 163.g.to.1
Mutatio hominis per ignorantiam lachrymoſa. 289.i.to.1
Mutatio turpis de meditationibus ſanctis ad ſeruitutem carnis. 330.m.to.1.a
Mutationum tria genera. 230.b.to.1. Tria
Mirrha Chriſto in cruce oblata, & myrrha qua vnctus eſt. 298.f.g.to.1
Myrrha Chriſtus in morte, botrus in reſurrectione. Ibidem.h
Myrrhæ faſciculus ex Chriſti paſsionibus colligendus. Ibidem.f
Myrrhæ nomine tribulationes deſignantur. Ibidem.c
Miſteria magna fidei, cognoſcentes, ea minoribus communicent. 285.f.to.1

N

NAaman precepto Heliſeī in Iordane ſepties immerſus eſt. 65.m.to.1
Nardus herba humilis & calidæ naturæ, non inconuenienter humilitatem ſignificat. 297.i.to.1
Nardi proprietates. 95.h.to.1
Naſci Chriſtus quare voluerit nocte & hyeme. 27.m.to.1
Naſcitur homo per gratiam, quando iuſtitiæ illuminat tenebras peccatorum addens ad terroris cumulum breuem numerum dierū, & finē incertū. 32.e.to.1. In peccatis.
Naturali appetitu celſitudinē deſideramus. 72.f.to.1. cupidi.
Natus ex Deo, ſcilicet per prędeſtinationem non peccat, quomodo intelligitur. 268.g.h.tomo.1
Natus quibuſdam nondum Chriſtus eſt, quibuſdam nondum paſſus, quibuſdam nondum ſurrexit, quibuſdam nondum aſcendit, aliis nondum miſit ſpiritum ſanctum. 66.h.to.1. Sunt enim.
Natura humana & euangelica per duo Seraphim intelligitur. 117.h.to.1
Natura melior eſt homo ad compatiendum, quām ad indignandum aſperior, niſi à peccato obſoleſcat. 299.l.to.1
Natura propter peccatū ad indignandum, quam ad compatiendum paratior. 299.a.to.1. Igitur.
Naturarum quanta diuerſitas in humana ſubſtantia conueniat. 133.c.d.to.1
Nauis prælatorum tribus lateribus compacta eſſe debet, cordis puritate, conſcientia bona, & fide non ficta. 187.e.to.1
Nazareth & eius ſignificatio, & ibidem pulchra & vtilis comparatio Iſaac palpantis, & non videntis Iacob. 193.c.to.1
Neceſſe eſt, vt qui terrena contempſimus flagranti deſiderio cœleſtia requiramus. 214.g.to.1
Neceſsitas ſœlix, q̄ in melius cogit. 155.d.t.2
Neceſsitas, quomodo ſtet cum voluntate. 352.e.f.to.1
Neceſsitates, ſeptē, propter quas anima quęrit verbum, quo tandem reformata accedit ad eius dulcedinem contemplandam atque perfruendam. 256.f.g. to. 1. per totum ſermonem.
Negligentia abbatum non reprimentium veſtium & alimentorum luxum culpatur. 185.i.to.2
Negligentia altaris. 34.l.to.2
Neplecta cuncta, cuncta iacentia, cuncta incultā & ſordida. Per agrum, inquit, hominis pigri tranſiui, & ecce totum repleuerant vrticæ. 325.a.b.to.1
Neglectus & contemptus mandatorum, qui eſt. 157.e.f.to.2
Negligimus frequenter propria, & curioſi ſumus ad aliena, & ſic nec fumum abiicimus, vxorem non corrigimus, tectum non reſicimus. 167.i.k.to.1

Nemo

Nemo absque sui,& dei cogitione saluari potest. 291.i.to.1
Nemo ascendit cœlum,&c. 209.c.to.1
Nemo Deum vidit vnquam. 282.a.to.1
Nemo dicat,leuia sunt hæc. 40.f.to.1
Nemo magis iram meretur, quàm amicum simulans inimicus. 203.a.to.1
Nemo salutandus in via: exponitur. 228.h. tomo.1
Nemo saluatur inuitus,& econtra. 152.g.h. to.2
Nequam,vbi est quod dixisti: Nequaquam moriemini? ecce enim morimur omnes. 26.g.h.to.1
Niger apparuit Christus in passione. 276. a.b.to.1
Niger Christus erat reputatione Herodis, formosus confessione latronis,& centurionis fide. Ibidem. Aliud:
Niger erat Christus superficietenus, intus autem candidus. 276.m.&.a.to.1
Niger,& formosus Christus. 271.b.c.to.1
Nigra,& formosa,qualiter est anima, Christi sponsa. 270.l.to.1.& sequen.
Nigra,qualiter formosa fiat. 238.e.to.1
Nigrum se fecit Christus, vt multos dealbaret. 276.m.to.1
Nigram atque decoram vnde se dicat sponsa. 36.m. & 37.a. 270.k. & 277.c.d. tomo.1
Nigrum se libenter dicit sponsa,vt libere dilecto dicat:Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. 271.b.c.& 278. k.to.1
Nigri sunt iusti superficietenus, peccatores autem interius. 276.m.to.1
Nigredo ad humanitatem,candor ad diuinitatem refertur. Ibidem: Multos.
Nigredo fœlix, quæ parit mentis candorem, lumen scientiæ, & conscientiæ puritatem. 270.l.m.to.1. Fœlix.
Nigredo pœnitentiæ, passionis, persecutionis. 278.k.to.1
Nigredinem Christi,fideles eius imitantur. 276.m.& a.t.1
Nihil intulisti in hunc mundum, nec quicquam inde auferes. 50.l.to.2
Nihil ita ire impetum cohibet, superbiæ tumorem sedat, &c.quomodo nomen Iesu. 254.f.g.h.to.1
Nihil mihi conscius sum, rara vox 132.c. tomo.2
Nihil nobis cum litera, quæ gustata carnem sapit, glutita mortem affert. 340.c.to.1
Nihil nos Deus habere voluit,quod per Mariæ manus non transiret. 103.i.k.to.1
Nihil prorsus boni,nisi à Deo habemus, vel habebimus. 250.e.f.to.1
Nihil sibi deesse putans, omnia ei desunt. 132.c.to.2
Nihil sub sole stabile, neque iucundum. 166.d.to.1
Nisi conuersi fueritis,& c. 22.a.to.1
Nisi ego abiero,paracletus non veniet, quid per hoc intelligitur. 75.d.to.1
Nititur quis frustra in dilectum,si non innititur. 357.l.to.1
Nobilem hospitem habet corpus,quem honorare debet. 6.k.l.m.to.1
Nocere tantum solet ceci, & negligentibus inanis gloria, non attendentibus quam sit friuola,caduca,vana,inutilis.152.l.m.to.1
Noli nimium iustus esse. 137.c.to.1
Nomen Christi sonat aut maiestatem, aut pietatem. 253.b.to.1
Nomen Dei infusum angelis,ab his in homines, & à Iudæis in gentes transfusum est. Ibidem.c.d
Nomen dei maiestatis, in nomẽ pietatis trãs funditur. Ibidem.b. Profecto.
Nomen, & memoriale dei in nobis est. Ibidem.
Nomen Iesu,cibus. 254.f.to.1
Nomen Iesu, dulcis, & redolens effusio, & exhalatio. 256.i.to.1
Nomen Iesu effusum est in gentes. 256.d.e.1 Vnum scio.
Nomen Iesu est medicina salubris fidelibus Christianis in omnibus aduersitatibus. 253.a.to.1.per totum sermonem.
Nomen Iesu,lux. Ibidem.
Nomen Iesu sic effusum est, vt non solum cœlum terrasque perfuderit, sed & inferos respexerit. Ibidem.d
Nomen sponsi lucet prædicatum,pascit recogitatum,inuocatum lenit. Ibidem.f
Nomen sponsi nõ capiunt adolescentulæ,& imperfectiores animæ nisi effusum. 259. m.& a.to.1
Nomine vinearum Engaddi,ecclesiæ plebes intelliguntur. 299.k.to.1
Nominibus diuersis, quare Deum vocamus. 163.g.to.1
Non est regnum Dei esca,& potus, exponitur. 172.b.to.
Non est speciosa laus in ore peccatoris, exponitur. 215.e.to.1
Non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum. 214.i.to.1
Non est vir sortis, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate. 106.m.to.2
Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. 112.g.to.1. Non nobis
Non omne quodlibet, licet nec quod licet, statim expedit. 18.f.to.2
Non per visum,sed per auditum peruenitur ad notitiam veritatis. 277.d.e.to.1
Non quod volo hoc ago,&c. 353.g.to.1
Nosse Deum,doctum facit esse hominem: timere Deum sapientem. 267.f.to.1
Nostere vnde aliquis possit, an remissa sunt ei peccata 177.k.to.1
Noscere vnde possimus dominũ nobiscum esse in tribulatione. 154.l.to.1
Noscere vnde poterimus quis spirituum; an bonus scilicet,vel malus nobis persuadeat aliquid. 175.l.m.to.1
Notitiæ duæ, & duæ ignorantiæ, & de his quæ ex ĩs parturiunt. 291.a.t.1.per totum sermonem. Puto.
Nouissima hominis mors, iudicium gehenna. 166.e.to.1
Nouissima iustorum falsus propheta optabat,sed principia non ita. 262. h.to.1
Nouissimum locum tenere, est humilitatis. 292.a.b.c.to.1
Nouitas contra ecclesiæ ritum non placet, mater temeritatis, soror superstitionis,filia leuitatis. 75. a.b.to.2. Alioquin.
Ad nouitios vtilis instructio. 30.b.to.2
Nouitij adhuc, & incipientes fidem & credulitatem habere debent dictis, & documentis seniorum. 356.e.to.1
Noui iorum feruor laudatur. 321.b.to.1
Nouitiorum id est nouiter conuersorum immoderata vehementia reprimitur. 298.f. g.to.1
Nouitiorum tentationes, & pericula sub tropo vstionis florum. 325.e.f.to.1
Nox diabolus,nox angelus satanæ, nox antichristus quem dominus interficiet spiritu oris sui. 339.h.to.1
Nox est totus hic mundus, & noctes habet plurimas. 345.f.to.1
Nox in sacra scriptura, quid significet. 138. i.tom.1
Nox multiplex,sicut & vmbra. 339.g.h.to.1
Nox nativitatis Christi,cur præ cæteris nostris festis celebretur. 28.e.to.1
Nubes bonæ,& nubes malæ. 318.e.to.1
Nubit ara verbo ad fœcũditatẽ. 358.e.f.to.1
Nubere prohibẽt nõnulli hæretici. 328.a.ta
Nugæ in ore sacerdotis, blasphemiæ sunt. 134.a.to.2
Numerus ternarius ad fidem, quaternarius ad mores pertinet. 207. m.& .a.to.1
Nuptiarum pluralitas culpatur. 320.f.g.to.1
Nuptiarum spiritualiũ ad quas inuitamur, Christus sponsus est. 38.c.to.1
Nuptiarum tres sunt species. 230. m.to.1. Tres sunt.

O

Obedientia admodum bona,Deo & hominibus delectabilis, vt pote,quæ verbum æternam sapientiam dominum Iesum sequi fecit fabrum, & pauperculam hæminam,magistrum discipulos, Deum homines. Erat,inquit, subditus illis. 260.g.to.1
Obedientia amica salutis. 186.f.to.2
Obedientia bonus cibus, patientia bonus cibus: si tamen sapientia (& id quidem triplici) condiantur. 157.g.to.1
Obedientia circa difficilia gratior, cõtemptus circa minima damnabilis. 161.e.f.to.2
Obedientia perfecta. 157.m.to.2
Obedientia molesta est suspicari de omni præcepto. 158.l.to.2
Obedientia peruersa. 11.k.l.to.2
Obedientiæ bonum. 192.g.to.1
Obedientiæ fallus nummus, voluntas propria: bonus charitas. 126.f.g.to.1
Obedientiæ forma,ordo & mẽsura. 157.m.n.2
Obedientiæ gradus tres. 195.b.c.d.to.2
Obedientiæ metæ & limites tres. 156.l.to.2
Obedientiæ modus. 157.c.to.2
Obedientiæ neglectus culpabilis, cõtemptus damnabilis. 157.e.to.2
Obedientiæ perfecta forma. 40.e.126.g.to.1 & 27.c.to.2
Obedientiæ proprietates,& cõditiones 277. d.e.f.to.1
Obedientiæ pulchra & vtilis disputatio. 121. l.m.to.1
Obedientiæ speculum Christus. 172.d.to.2
Obedientiæ virtus vtiliter deducitur. 8.a.40. g.h.126.f.& 187.a.297.m.to.1.7.a.to.2. 12.i.to.2.Obedientiæ.
Obedire,in quibus non debemus. 9.i.to.2
Obedire necesse est,vt fide mundemur. 277. d.e.to.1
Obedire præpositis, & gratias Deo reddere debemus. 153.f.to.1
Obedire quibus,& quomodo debetur. 157. a.tom.2
Obeditionis meritulum dubiũ est: veruntamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

iamen dubia in suspenso teneantur,donec patris accedat consilium & auctoritas. 178.e.fi.to.1
Obiurgationi per superiores factæ quidam impatientiam,quidam contemptum, quidam impudentiam defensionis addunt. 196.f.to.1
Oblatio quam Deo offerimus,triformis esse debet.228.a.to.1
Oblatio noua,est offerre denm. 42.g.h.to.1
Oblatio tria debet habere,constantiam virilem,continentiam carnalem, & conscientiam humilem. Ibidem.i
Obliuio quædam bona est, & quędam mala.22.f.to.1
Obnoxij sumus Deo in tribus. 230.k.to.1
Obsecratio,oratio, postulatio, & gratiarum actio tractatur. 177.h.to.1. & per totum sermonem.
Obsecratio verecundo fiat affectu, gratiarũ actio esse debet deuotione & delicijs affluens.Ibidem.m.&. 177.a.to.1
Obsecratio vtilis ad fratres, ad laborem spiritualem, & bene beateque viuendum. 157.h.to.1
Obsequium triplex. 56.m.to.1
Obseruatores ciborum culpantur. 3.g.h.& 281.h.to.1.188.d.e.to.2
Obseruantiæ filiorum Dei sex. 207.f.to.1
Obseruantias sex ad purificanda consitentiũ corda sancti patres instituerũt.38.to.1
Obstacula,quæ nos separant à voluntate diuina.48.h.to.1
Obstinati in suo sensu pessimi. 66.d.to.1
Obstinatio & præsumptio tractantur.45.e.f &.86.h.&.147.e.to.1
Obtulerunt Magi donino aurum, thus, & myrrham. 234.l.to.1
Occultam non decet esse doctrinam, sicut nec euangelium occultum est.327.e.f to.1
Occurrendum est Deo nostro. 2.k.to.1
Ocio proprio & quieti non pœnituit Bernardum prætulisse curam sermonis, dum intelligeret se profeciſſe 308.e.to.1
Ociositas apprime fugienda est. 132.a.to.2
Octaua sanctorum,cur celebretur.30.l.to.1
Oculum aliave membra scandalizantia eruere,& proiicere, qualiter intelligatur. 105.g.to.1
Oculus domini respicientis, quid sit. 316.i. Porro.to.1
Oculum,& aurem,quos inobedictia clausit, aperiat obedientia. 277.d.to.1
Oculus fidei thesaurum inuenit abscondi-
tum. 155.f.to.1
Oculus interior,& exterior: differunt, & vtrumq; ne videat,tria impediũt.97.e.f.1
Oculi interioris, quadrisaria diuisio. 160.a. tomo.2
Oculum interiorem simplicem faciunt duo; charitas in intentione, & in electione veritas. 160.m.to.2
Oculus, manus & pes, qualiter nos scandalizant. 105.g.h.to.1
Oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. 21.m.to.1
Oculus, quia solus inter membra cum sole luminis similitudinem habet, ideo solus solem intueri potest: & sic de oculo mentis ad solem iustitiæ Deum. 282.a.to.1
Oculus, quo Deus videndus est, nunc fide mundetur. 277.e.to.1
Oculi sponsę duo sunt.231.f.to.1.Duo sunt oculi.
Oculus venenatus & malignus, quis sit. 150.b.to.1.At basilicus.
Odor bonus,testimoniũ bonũ. 321.b.c.t.1
Odorem bonæ æstimationis de se dederunt fidei fundatores primi. 297.a.to.1
Odorem Christi senserunt patres, non tamen dederunt,nisi ipso Christo nascente. 321.c.to.1
Odor,deuotio est:odor,bona opinio, quę ad omnes peruenit, vt Christi fis bonus odor in omni loco. 297.m.&.a.to.1
Odor humilitatis deuotio & bona æstimatio.Ibidem.
Odorem morum fama diiudicat, colorem conscientia. 334.b.to.1
Odor sapientiæ, iustitiæ,sanctificationis, & redemptionis Christi,quomodo percipiatur. 264.h.i.to.1
Odorat tantum peccator dominum, iustus vero etiam gustat. 331.g.to.1
Odor vinearum serpentes fugat.321.b.to.1
Offensæ fratrum, etiam leuiores vitandæ sunt. 279.e.to.1
Offeramus Christum paruulum oculis patris sui.13.l.to.1.discanius.
Officium diuinum ordinate, reuerenter & attente dicendum. 303.b.to.1
Officium monachi non docere, sed lugere. 47.h.to.2.&.326.i.to.1
Oleum cui nomen Christi comparatur lucet,pascit,vngit. 254.e.f.to.1
Oleum effusum nomen tuum, explanatur. 263.i.to.1.& per totum sermonem.
Oleum tripartitum. 229.d.to.1

Oleum mansuetudinis ex fraterno amore habens & diuino amore vinũ emulationis, securus accedant ad sanãda vulnera illius, qui incidit in latrones, piissimi Samaritani optimus imitator.300.b. c.to.1.vtiliter ualde per totum.
Omni custodia custodi cor tuum:exponitur. 141.c.to.1.& 215.e.to.1
Omnia fecit Deus in pondere,mẽsura & numero. 216.l.to.1
Omnia fieri debent per Deum, qui est causa indeficiens. 144..k.to.1
Omnia illi desunt, qui nil sibi deesse putat. 132.c.to.2
Omnia quæ fecerimus,ad vnitatis vinculum adnemus. 173.m.to.1
Omnis qui se exaltat,humiliabitur.173.g.t.1
Omnis homo mendax,quid sit. 174.a.to.2
Omnipotentes facit Deus sperantes in se, & sibi innitentes. 357.l.to.1
Onus Christi leue,quid sit. 152.b.c.to.1
Onus duplex. Ibidem.
O nouissimum & altissimum,ò humilem et sublimem. 58.d.to.1
Opus Dei, quare laudum solennia dicantur. 303.b.to.1
Opera bona in feruore deuotionis; & dulcedine gratiæ. 26.c.to.1
Opera bona renouanda sunt, ne sicut flores thalami marcescant. 303.l.to.1
Opera & non verba discernunt inter filios Dei,& filios diffidentiæ. 52.g.to.2
Opera mala fugienda,bona exercenda. 200. l.to.1
Opus nostræ conditionis tractatur. 26.f.to.1
Opera temporalia semina sunt mercedis æternæ. 200.h.to.1
Opus trina consideratione debet preueniri, id est,an liceat,deceat,expediat.136. e.f.t.2
Operatio Dei triplex,creatio,formatio, consummatio. 154.h.i.to.2.Igitur.
Operatio diuina triplex,scilicet per quã, contra quam,& cum qua operatur. 153.c.t.2
Operationes spiritus sancti in nobis sunt infusio & effusio. 258.f.to.1
Operimenta altaris tria. 232.b.to.1
Oppido cuique tria sunt necessaria. 95.k. t.i
Opprobriũ Christi fere gloriosum est.271. b.c.to.1
Optima pars,quam elegit Maria,quę sit.93. g.to.1
Orantibus angeli astant. 242.e.f.g.to.1
Oratio ad eos sanctos præcipue fiat, quibus orans magis afficitur. 323.d.to.1
Orans considerare debet, quid petit, quẽ petit, & seipsum, qui petit. 227.e.to.1
Oratio deuota:Per te accessum. 3.e.to.1
Oratio dominica exponitur. 48.h.to.1
Orationis domus,id est,ecclesia cella vinaria dicitur. 305.m.to.1
Oratio duas alas habeat, contemptum mundi,& carnis afflictiones. 36.d.to.1
Oratio fidelis,humilis,feruens si fuerit, cœlum sine dubio penetrabit, vnde certum est qđ vacua non redibit.46.m.& 47.a.t.1
Oratio ieiunio misceatur. 46.k.l.to.1
Oratio iusti penetrat cœlos, qualiter intelligatur: Et quòd nemo potest bene Deum contemplari, nec verbum Dei prædicare, nisi perfectã habuerit mentis puritatem. 311.b.to.1
Orationis locus,modus, & tempus congruũ docentur. 357.h.1.to.1
Orationis modus,forma & efficacia.47.b.& 177.h.& 305.a.& 359.k.l.to.1
Orationis modi tractantur. 16. b. c.& 177. h.to.1
Orationis non mõ locũ, sed & tempus, obseruari oportet, & ipsum quoque tempus feriatum commodius assumitur.359.k.to.1
Orationes nostras nõ paruipendamus: nam aut quod orantes petimus dabitur,aut aliquid aliud vtilius. 66.e.to.1
Oratio peccatoris debet fieri affectu verecundo,puro affectu,amplo affectu.227. e.to.1
Oratio potus est animæ. 259.l.to.1
Oratio, præcipuum est remedium, ne quid contra Dei voluntatem velimus aut faciamus. 316.l.to.1
Oratio,prædicatio,contemplatio,tractantur. Ibidem.
Orationes pro temporalibus,pro virtutibus, pro vita æterna, quales esse debeant. 48. g.to.1
Orare,qua puritate debeamus. 227.e.to.1
Oratio,qualis esse debeat.46. m.& 359. k.l. tomo.1
Orationis quatuor species, obsecratio, oratio,postulatio,& gratiarũ actio.157.h.t.1
Oratio recta non est, si aliud petitur præter Deum,vel propter Deum. 359.l.to.1
Oratio secretum amat. Ibidem.i.k
Orationis secuturę bona commendatio,si verecundia præmittatur. Ibidem.k
Orationem suam nemo paruipendat. 47. e. tomo.1
Oratio tractatur. 16. b. & 50. i.k.& seq.& 265.i.k.& 309.l.324.k.to.1

Orantes verecundiã seruare debent. 242.c.
359.k.to.1
Orantes nonnunquam in principio tepidi
sint,qui tandem feruentes euadunt. 245.
m.to.1.
Ordinatione Dei,perseuerat dies. 306.c.to.1
Ordinatio voluntatis. 147.a.to.2
Ordines angelorum distinguuntur. 259.
m.to.1
Ordinatam charitatem, qui in veritate ha-
beat,vix inuenitur. 306.a.to.1
Ordo charitatis actualis & affectualis tra-
ctatur 306.g.h.to.1
Ordo charitatis tractatur. 306.d.to.1
Ordo cœlestium. 142.c.to.2
Ordo diligendi Deum,proximum,& inimi-
cum. 307.l.m.to.1
Ordo noster,quid est. 66.g.to.2
Ordo pulcherrimus pastoris assumendi.88.
g.to.2.Destituti.
Ordines quatuor in processione domini. 56
d.tomo.1
Ordo rectus requirit se prius, deinde alios
curare. 196.e.to.1
Ordo virtutum, quomodo à se inuicem si-
gillatim oriantur. 206.i.to.1
Oris custodia semper vtilis est. 141.k.to.2
Ornatus animę qui sit. 302.f.to.1
Ornatum corporis sancti contemnunt, so-
lum animę decorem quærentes.270.l.t.1
Ornatus boni & religiosi viri tractatur 261.
l.to.1
Ortus, cellarium, cubiculum, quid signifi-
cent. 266.g.h.to.1
Ortus Christi, historicus sacrę scripturæ
sensus.Ibidem.h.i
Ortus historiæ sacræ scripturæ habet tria,
cœli & terrę creationem, reconciliatio-
nem,reparationem. 266.h.i.to.1
Ortus sacræ scripturę, historia est. 266.
g.to.1
Ortus triplex animarum sanctarum. 231.
h.t.1.Triplex.
Os confractum & comminutum,quid signi
ficet. 162.a.to.1
Os corporale Christi discipulos in monte
docuit,qui angelos in cœlo silendo docet.
241.l.to.1
Os de ossibus meis, & caro de carne mea,
quo modo me spernere poterit? 238.a.t.1
Os Dei,manus & pedes, qui sint.239.m.to.1
Ostentationes septem pueri,quatuor ad sensũ
compunctionis, tres ad sanum confessio-
nis pertinent. 255.a.to.1
Osculum ab osculo accipere,est simul scien-
tiæ gustum,& gratiæ condimentum reci-
pere. 244.b.to.1
Osculum de ore:Ego & pater vnum sumus.
Ibidem.c.d
Osculum de osculo, non est id, quod oscu-
lum de ore. Ibidem.
Oscula dici possunt vnum naturale,aliud do
ctrinale,aliud gratiosum. 217.a.t.1
Osculum diuinum tantæ est efficacię, vt ex
ipso mox sponsa concipiat. 245.m.to.1
Osculum fœlix per quod non solum agno-
scitur Deus,sed diligitur. Ibidem.e
Osculum manus, secundus gradus satisfa-
ctionis,decor continentiæ,digni pœniten-
tię fructus. 239.f.to.1
Osculum manuum tractatur. 238.d.e.to.1
Osculo oris dei significatur spiritus sanctus,
quem ecclesia Dei petit sibi dari ad noti-
tiam trinitatis. 243.k.l.to.1. per totum
ser.Hodie vobis.
Osculo oris domini petit osculari sponsa,
quo osculo mediante omnia virtutis opera
dulcia sunt, pinguia & vtilia. 245.g.
h.tomo.1
Osculum oris Christi fuit, cum diceret apo-
stolis: Accipite spiritũ sanctũ. 243.l.to.1
Osculũ oris spõsi Christus Iesus.237.k.t.1
Osculetur me osculo oris sui:exponitur.217
a.b.c.to.1.& seq.
Osculum pacis petebant patres antiqui.237.
l.tomo.1
Osculum pedis, satisfactio pœnitentis,vere-
cundia & mensura. 238.e.& 239.f.to.1
Osculum pedis, manus & oris domini tra-
ctatur.238.e.to.1.per totum sermonem.
Osculari petit sponsa non simpliciter & mo
re communi,sed osculo oris domini.239.
k.to.
Osculum sanctum à Deo duabus de causis
indultum mundo. 239.c.d.to.1
Osculãs si recte pater dicatur,& filius oscu-
latus, igitur recte spiritus sanctus osculũ
dicitur:quę spiritũ petit sibi dari spõsa,cũ
dicit:Osculetur me.218.h.& 243.m.to.1
Osculari sponsa petens, verecunde non ad
ipsum sponsum, sed ad alios dirigit ser-
monem,osculetur me inquit. Ibidem.e
Osculandi sunt prius domini pedes,secun-
do manus,tertio os. 239.f.h.to.1
Oscula tria sunt. 218.i.Tria.233.f.to.1
Ostendit se Deus animæ secundum varias
formas, iuxta varias animæ dispositiones
& affectus. 283.e.f.to.1

Ostia,

Ostia, per quæ transitur ad vitam,tria sunt.
232.l.to.1.Ostia
Ostiarius voluntatis sit recordatio cœlestis
gloriæ,& eius thalami custos, sit recorda-
tio profunda gehennæ. 212.k.to.1
O virgo vere beata, vere non tibi opus est
purificatione. 42.g.to.1
Ouis Christus, ouis genus humanum, &
ibi de natura ouis, de cuius lacte caseus fit
& butyrum. 3.b.to.1
Ouium custodiæ, pastui, ornati pastores in-
tendere debent. 346.c.to.1

P

PAcem contemnentes, & gloriam appe-
tentes, pacem perdunt, & gloriam.
61.c.t.2
Pacem, qui diligit, congaudet vnitati. 8.f.
tomo.2
Pacem primi parentes perdiderunt,quia mi-
sericordia,veritate,& iustitia spoliati pec-
cãdo fuerant. 51.i.& 52.k.l.to.1.& seq.
Pacis mutuæ conseruatio. 171.m.to.1
Pacifici in triplici sunt differentia. 228.k.
tomo.1
Pacifici non pacifiici beati dicuntur. 204.h.
to.1.per totum sermonem.
Pacifici veri non omnes sunt, qui esse appa-
rent.5.f.to.1
Pallium breue non est misericordia dei.222
k.tomo.1
Pallia,quibus nuditas nostra operitur, qua-
tuor sunt. 233.e.to.1
Panis angelorum factus est nobis fœnum
appositum. 289.g.to.1
Panis conseruationis habet tria, subtractio-
nem occasionis,virtutem resistendi,sanita
tem affectionis. 87.b.to.1
Panibus miraculi, qui cupit saturari, triduo
sustineat dominum necesse est. 86.g.to.1
Pane nostro vescimur in sudore nostri vul-
tus.311.l.to.1
Panes septem frangendo multa cecidere
fragmenta. 87.b.to.1
Panes septem, quibus reficiamur, assignan-
tur.86.i.to.1.per totum.
Panes tres accommodantur vni tantum ami
co aduenienti. 69.i.to.1
Panes tres,quid significent. 209.d.to 1
Panes tres sunt, quos de via veniens quærit
amicus. 69.i.&.233.i.to.1
Panes tres sanctitas, iustitia, pietas. 49.f
Panes tres sunt,veritas, charitas, fortitudo.
69.i.k.to.1
Panes,quibus alimur in hac vita, tres sunt.
232.k.to.1
Panum quatuor differentiæ. Ibidem.
Panni Iesu in signum positi. 28.f.to.1
Pannis inuoluitur Christus, non sine certi
ratione mysterij. Ibidem.
Papa plenitudinem potestatis habet in ope-
ribus iustis sed in iniustis non ita.136.e.f.
to.2.per totum.
Paradisi descriptio vtilis. 173.c.d.to.1
Parabola de filio regis. 185.c.to.1
Parabola de fide, spe, & charitate. 280.f.
tomo.2
Parabola de nuptiis filij regis. Ibidem.k.l.
Filius.
Paradisus,fœlix repio. 285.i.to.1
Paradisorum tria sunt genera. 233.e.to.1
Paradisus voluptatis internæ conscientiæ.
201.f.to.1
Paras sedem Christo, si tribus reddis, quæ
sua sunt. 4.i.to.1
Paratum cor meum:exponitur. 215.c.to.1
Parati simus excutiendo soporem, sanctifi-
cati cupidinis noxię, frenando furorem.
22.e.to.1
Paries erat caro Christi diuinitatem celans.
314.h.i.to.1
Paries est peccatum & corpus peccati diui-
dens inter nos & deum. Ibidem.k
Parietis huius fenestræ,& cancelli sensus, &
affectus corporei. Ibidem.hii
Parietibus quinque intercluſi, concupisce-
tia videlicet,consensu,actu,consuetudine,
& contemptu, quomodo ad Deum per-
gemus. 315.a.to.i
Parietem, quis non irrideat,si se dicat radiũ
parturire, quem suscipit per fenestram,
aut si glorientur nubes, quòd imbrem ge-
nerent? 251.l.to.1
Pariendi duo sunt genera in matrimonio spi
rituali, & ibi de raptu & excessu mentis,
& alijs vtilibus. 358.f.to.1
Pars domini sumus. 234.l.to.1.Pars tua.
Paruitas gemina,humilitas, & mansuetudo.
40.k.to.1
Paruuli baptizati ad viam transire credun-
tur. 330.I.to.1
Paruulus est Iesus,pro paruo placari potest.
33.b.to.1
Paruulus natus est nobis. 13.k.l.to.1
Pascha non reditus, sed transitus interpreta-
tur. 63.l.to.1
Pascebatur Christus inter lilia, Mariam,
Martham,& Lazarũ spiritualiter, & cor-
poraliter. 335.e.to.1

Pascitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pascitur Deus, cum sermo eius impletur. Ibidem m.
Pasci & pati simul, nonne molesta iucunditas? 286.b.to.1
Pascua in patria tuta & secura, sed non sic pascua in via. 285.i.to.1
Pascendas oues non premendas suscipiunt quicunque prælati, 132.c.to.2
Pascit nos Deus, & profectibus nostris pasci tur. 337.e.f.to.1
Pascendæ sunt animæ pastu triplici, mente, ore, opere. 64.c.to.1
Pascuæ vię in sacramento. 286.a.b.to.1
Passio Christi opus nostrę redemptionis, totum amorem nostrum sibi vendicare debet. 260.i.to.1
Passiones Christi meditari, sapientia est, & sublimis philosophia. 298.g.to.1
Passio Christi, vltimum refugium, singulare remedium, quę deficiente sapientia, iustitia non sufficiente sanctitatis succumbentibus meritis succurrit. 265.m.to.1
Passionum & laborum Christi consideratio, facit sponsam, id est animam illæsam pergere inter prospera, & aduersa. 298.d. tomo.1.per totum ser.
Passio domini tria habet, opus, modum, causam: in opere patientia, in modo humilitas, in causa charitas cõmendatur. 58.c.t.1
Passiones huius temporis non sunt condignæ ad præteritam culpam, quę remittitur, ad gratiam, quæ immittitur, ad futuram gloriam, quæ promittitur. 204.g.to.1
Pastor bonus Christus, ipse pascua, ipse redemptio. 283.i.to.1
Pastores ecclesiarum vel animarum, quales esse debeant. 346.a.to.1
Pastorum est vigilare super gregem propter tria necessaria, videlicet ad disciplinam, ad custodiam, ad preces. 226.m.to.1
Pastor idiota inutilis est, sed & æquè doctus non bonus. 346.c.to.i.
Pastorum malorum increpatio. Ibidem.f
Pastores non prius se mouebant, dum verbum erat tantum apud deum. At ubi verbum, quod erat, factum est, tunc venerunt festinantes. 267.h.i.to.1
Pastoribus signum Christi inueniendi, præsepium fuit, & panniculorum inuolutio. 238.c.to.1
Pastus animæ nostræ pro presenti statu, quis sit. 285.i.k.to.1
Patres antiqui Christum adorantes non publicarunt, expectantes vt tempore suo reuelaretur. 321.c.to1
Pater clarifica filium, dispensantis petitio, non indigentis. 345.k.to.1
Pater dedit filio suo iudicij potestatem, non quia filius eius, sed quia filius hominis est. 341.g.to.1
Patrem & filium ad animam venire, quid sit. 334.k.to.1
Patre & filio cognitis, cognoscitur vtriusque bonitas, quę est spiritus sanctus. 243.m.t.1
Pater filium clarificat, & filius quidem clarificat patrem. 345.k.l.to.1
Pater filium osculans, illi arcana suæ diuinitatis plenissime eructat. 244.c.to.1
Pater misericordiarum, & non misericordię, quare dicitur. 29.k.to.1
Patrem misericordiarum apostolus appellans deum, non unam, sed duplicem misericordiam denotat. Ibidem, & per totum sermonem.
Patiętia alia bona pro bonis reddens, alia nõ reddens mala pro malis, alia pro malis bona reddens. 202.m.to.1
Patientia bonus cibus: obedientia, bonus cibus, si tamen sapientia triplici condiantur. 157.k.to.1
Patientiæ, & mansuetudinis exercitium in tribus consistit, in verborum iniuriis, in damnis rerum, in corporis læsione. 40. k. tom.i.
Patiens, & longaminis, & bonus est Deus. 233.f.tom.i.
Patientibus malum, quod quidem triplex est, triplex necessaria est prouidentia. 82. k. tom.i.
Patientiæ, obedientiæ, & sapientiæ bona. 157. h. to.i.
Patienter non modo, sed libenter ad tormenta properandum est. 169.l.to.i
Patientes oportet esse prælatos. 270.h.to.i
Patientia tractatur. 59.k.l.tom.i.& 10.e.f.& 17.d.to.2
Patientia, probationem operatur: probatio, spem. 147.c.to.1
Patiendi speculum, & præmium patientis, nobis est dominus Iesus. 303.m.to.i
Patientia, voluntas, charitas diuersimode trahuntur, & diuersimode sentiunt, & loquuntur. 126.e.f.to.i
Patrimonia pauperum, ecclesiæ facultates sunt. 189.c.to.2
Pauidi semper & timorati simus: nil enim efficacius reperitur ad promerendam, retinendam, & recuperandam gratiã, quàm sem-

semper pauidum esse. 313.m.to.1
Pauli apostoli commendatio odorifera. 249. h.& 270.l.to.1
Paulus blasphemus fuit, sed non in spiritum sanctum, ideo consecutus est misericordiam. 40.f.to.1
Paulum, cur Deus ad Ananiam miserit erudiendum, & non per seipsum erudierit, Ibidem.g.& sequentibus.
Pauperes aliqui esse volunt, eo pacto vt nihil eis desit. 5.d.to.1
Pauperibus superbis dicitur, væ. 181.h.i.t.2
Pauperes qui sunt, quos Christus beatos esse dicit. 106.c.to.1
Paupertas Christi, ditior est cunctis opibus. 21.k.to.1
Paupertas Christi, imitanda est. 17.i.&.21. k.&65.a.b.to.1
Paupertatem Dei filius concupiscens descendit, vt eam eligeret sibi, & nobis sue æstimationem faceret preciosam. 17.i.to.1
Paupertas humi is laudanda. 17.d.to.2
Paupertas, nobilis titulus. 17.l.to.2
Paupertas, penna magna, qua cito in regnũ volatur. 5.d
Paupertas per Christum dedicata. 28.e.to.1
Paupertas, preciosior thesauris seculi. 137. m.tomo.1
Paupertas, virtus non reputatur, sed paupertatis amor. 50.i.to.2
Paupertas voluntaria, non vniuersaliter laudem habet apud Deum. 100.d.to.1
Paupertas voluntaria fœlix. 144.l.to.1
Paupertatis, triplex genus. 100.c.to.1
Pax, cui non sufficit, gloriam quærens, non sufficit Deus, qui est pax nostra. 251.k.t.1
Pax & tranquillitas, quam orans habere debet, tractatur. 302.c.to.1
Pax non solum fratribus est exhibenda, sed & his qui oderunt pacem. 270.i.l.to.1
Pax in hoc seculo, non gloria quærenda est. 112.g.to.1
Pax tractatur. 5.e.&.202.m.&.279.c.to.1
Pax triformis. 233.i.to.1
Pax triplex, ficta, inordinata, Christiana. 224.k.to.1
Pacem contemnentes, & gloriam appetentes, pacem perdunt, & gloriam. 61.c.to.2
Pacem, qualiter primi parentes perdiderũt. 52.m.to.1
Pacem sequentium, tria sunt genera. 233.i. to.1.Sequentium.
Peccata aliqua minima sunt, alia magna, alia mediocria, & propterea egent triplici misericordia, parua, mediocri, & magna, & quatuor miserationibus. 167.f.to.1
Peccare ante, vel post conuersionem, qualis sit differentia. 48.h.to.1
Peccator dissolui non cupit, sed formidat. 315.m.to.1
Peccatorum diuersa genera declarantur. 327.e.f.to.1.&.217.k.to.2
Peccata etiam leuiora sollicite cauenda, & puranda sunt. 6. k.l.&.40.f.&.61. h.i. & 318.k.l.to.1.& sequentibus.
Peccatum & miseriam à primis parentibus habemus. 56.b.to.2
Peccata etsi adhuc contritione & confessione delera remembrantur, non tamen nocent quamdiu displicent, sed etiam prodesse possunt. 202.h.to.i
Peccata & vitia sunt tanquam parietes inter Deum & peccatorem mediantes. 314.i. to.1.& per totum sermonem.
Peccatorum excusationes. 178.g.to.2
Peccata fratrum dissimulare non debemus. 81.l.m.to.1
Peccati gradus primus, concupiscentia, & cætera. 315.m.to.i
Peccantem latere, est impossibile. 200.h.i.t.i
Peccatum, morbus est animæ. 6.i.to.i
Peccatũ mors est animę, Iesus vita. 254.i.t.i
Peccati proximi processus. 340.k.to.i
Peccati, qualiter contrarius est Deus, & sibimetipsi grauis. 353.g.h.to.1
Peccata, quibus frequentius impugnari solẽt claustrales. 316.c.t.2.per totũ sermonem.
Peccatum, quod nec hic nec in futuro remittetur. 330.k.to.i
Peccatoris remedium. 81.b.to.i
Peccata si remissa fuerint, qualiter quis coniectare possit. 177.k.l.to.1
Peccatum tollere debemus à manu, ab oculo à collo, à carne. 6.k.to.1.Ecce qui.
Peccatum voluntati adscribendum est, non potestati. 151.i.to.2
Pedes affectiones sunt animę, qui ex toto mundi esse non possunt, sed lotione indigent. 61.i.to.i
Pedes, manus, & os habet Deus, non per effectum, non per naturam. 239.m.i .i
Pedes Dei duo sunt, misericordia & iudicium. 218.k.to.1
Pedes duo, quibus vti debemus. 232.c.to.i
Peierare permittunt quidam hæretici antequam secretum prodant. 327.d.to.i
Pelles ad quarum formositatem comparatur sponsa, sunt angeli & beati in paradiso, imò &

imò & ipse paradisus. 274.m.to.i
Pelles hœdi, quibus Iacob manus & collum contecta sunt. 276.m.a.t.i
Pelles Salomonis, quid denotant. Ibidem.a
Pelliceæ tunicæ primorum parentum, quid designant. Ibidem.a
Pœnæ infernales memorantur. 167.g.to.i. & 195.d.to.2.
Pœna inferni quam sit longa, quàm grauis, quam infructuosa. 145.m.to.2.& a
Pœnitere debemus cunctis diebus huius vitæ. 46.f.g.h.to.i
Pœnitentia, quid sit. 77.k.l.t.i
Pœnitentiæ dies quatuor sunt. 94.c.to.i
Pœnitentiæ odor. 246.g.to.i
Pœnitentiæ tempus, non solum est quadragesima. 46.h.t.i
Pœnitentiæ, tres sunt species. 230.l.t.i
Pœnitentiæ, tria sunt necessaria. Ibidem.f
Pœnitentiam fugere pessimum. 188.h.t.2
Penulæ ad hilaritatem referuntur. 125.a.t.i
Pennæ nostræ, qualiter deargentari debeant. 5.b.to.i. & per totum sermonem.
Per agrum, inquit sapiens pigri, & per vineam stulti transiui, & ecce vrticæ & spinæ occupauerant eum. 325.b.t.i
Percutere ferro, an prorsus non liceat christiano. 191.d.to.i.& sequen.
Perdere animam docuit Christus, medici saluam facere docent. 282.h.to.i
Peregrini proprietates vtiles. 48.m.t.i
Peregrinos nos esse, necesse reputare debemus. 33.k.l.t.i
Peregrinus via regia incedit. 48.m.t.i
Perfectioni studere, si esse perfectum sit, profecto nolle proficere, deficere est. folio 105.f.g.to.i
Perfectus ille est, qui vere dicere potest: Vineam meam custodiui. 281.f.to.i
Perfectus nemo est, qui perfectior esse non appetit. 25.f.to.2. Nemo.
Perfectiores quique ad instruendas animas à domino inuitantur. 317.c.d.t.i. & 161. e.f.tomo 2
Perfecti studere debent oẽm iustitiam adimplere. 36.i.to.1
Perfectio virtus. 105.g.h.t.2
Periculum duplex. 233.i.to.i. Duplex.
Periculum est in meditullio obedientiæ. folio 178.d.t.i
Periculose, imò dãnabiliter erratur, si quod Dei est in nobis, demus nobis. 284.c.t.i
Periculum non incurris, quantumcunque te humilies. 292.b,t.i
Pericula tria circa orationem concurrere solent. 46.m.to.i
Pericula tria reperiuntur in ordine cõuentium. 187.m.t.i
Periculum triplex cauere debemus. Ibidem.
Periculose viuitur absq; præceptore. 187.b. tomo 1
Per osculum oris Dei, significatur spiritus sanctus. 243.k.to.i
Persecutio à domesticis & familiaribus grauius toleratur. 278.b.t.i
Perlequi Christum, quis dicatur. 41.2.b.t.i
Persecutio discernit mercenarios a pastoribus. 303.l.m.to.i
Persecutiones tolerare nos admonet Christus. Ibidem.
Persistentibus in oratione, infunditur gratia, quãuis forte in initio aridi sint. 245.m.t.i
Perseuerare in peccato, est diabolicum. 1.i
Perseuerantia, optima virtus. 63.a.t.2
Pertinaces monachi, magistram habent voluntatem suam, non regulam, non abbatem. 260.f.g.to.i
Peruersi cordis est, ingratitudinis occasiones vestigare. 151.g.to.i
Pes noster, affectio nostra. 153.b.to.i
Pes vester, spes vestra. Ibidem.
Petitiones cordis, bona corporis, bona animæ beat.tudo vitæ æternę. 47.g.t.i
Petere debemus consolationem, liberationem, glorificationem. 154.k.l.to.i
Petitiones tres, quas anima curiosa Dei non cessat inquirere, iustitiam, iudicium, & locum habitationis glorię sponsi. Ibidem. i.k.l. per totum sermonem.
Petra erat Christus, quid non boni in petra? 322.i.to.i
Petræ foramina, Christi vulnera. Ibid.i.k
Petrus ad prunas sedebat. 317.e. & 318.f.t.i
Petrus, quare Bariona, deinde Satanas appellatus sit. 133.d.e.to.i
Petrum, quare Satanas à Christo vocatus est. Ibidem.
Petrus respexit Deus, sed non allocutus est. 315.d.to.i
Petrus tribus dotatus fuit. 230.a. tomo 1. Tria.
Pharaonis curribus, pompæ diaboli comparantur. 293.l.m.to.i
Philosophorum & hæreticorum dogmata, non sunt pastus animæ. 286.e.to.i
Philosophi prioris seculi, naturæ, seu fortunę adscribebant quòd viuebant, & non Deo. 241.k.t.i
Philosophi, qui Deum cognoscentes, non tanquam Deũ glorificauerunt, Deum per spiritum sanctum nõ cognouerunt. 244. a.b.to.i. & sequen.
Philosophia sublimis, est passiones Christi meditari. 298.g.to.i
Philosophia Pauli, valde dissimilis est philosophiæ antiquorum philosophorum. folio 162.c
Picturæ, sculpturę, & ornamenta monasteriorum, tam in ecclesia & claustris, quàm in domibus culpantur. 185.m.to.2 Vanitas.
Pietas à Deo quærenda est, cui amorem, subiectionem, & humilitatem debemus. folio 169.i.to.i
Pietas contritioni & confessioni præfertur. folio 246.d.e.t.i
Pietas Dei omni iniquitate maior est. 245. k.l.tomo 1
Pietati accessit, quicquid maiestati visum est deperijsse. 341.i.to.i
Pietatis fructus. 140.h.t.i
Pietatis origo, in quolibet homine ex consideratione sui. 299.l.to.i
Pietatis, siue misericordię exempla. 249.h. i.k.l.tomo 1
Pietatis virtus, quantum viscera illa affecit, in quibus nouem mensibus requieuit. folio 37.l.m.t.i
Pietatis vnguentum, ex quibus speciebus conficiatur. 248.f.g.to.i
Pisces, qui dicantur mundi. 125.m.to.i
Piscinæ tres in scriptura reperiuntur. 232.k. to.i. Piscinæ.
Pium Christi nomen non prodest, nisi pietas in moribus teneatur. 253.m.to.i
Pium Christi nomen. 254.d.t.1
Pium non minus est docere animam scientiã, quàm escam præbere corpori. Ibid.a
Pius pulsator plerumque inuenit, quod temerarius scrutator inuenire non potest. 271.f.to.i
Plaga ecclesiæ à domesticis illata, insanabilis. 287.i.k.to.i
Planctus Bernardi, de morte fratris sui Gerardi. 271.d.to.i.& per totum sermonem.
Plangebat populus synagogæ de diuturniore mora Messiæ. 237.i.k.to.i
Plantatio Dei, homo bonus. 266.b.t.i
Plantæ Dei, animæ sunt. 18.g.to.2
Plenitudinem, & de plenitudine spiritus accipere, quid sit. 244.d.e.t.i
Plenus sit homo, priusquam in alios prædicando effundat. 258.f.g.t.i
Plenus venit Iesus, non vacuus. 256.h.i.t.i
Plenitudinem virtutum, solus Christus habet. 336.m. & 2.to.i
Plorantibus alijs, beatus Bernardus fratrem suum siccis oculis sepeliuit. 271.f.to.i
Pluere & solem oriri super bonos & malos facit Christus spiritualiter. 241.k.to.i
Plures imitantur obedientiam cęci euangelici, cui dominus dixit, Quid vis vt faciam tibi? quàm obedientiam Pauli, qui dixit: Domine, quid me vis facere? 40.f.t.i
Pondus habet duplex, & Deo displicet, qui se intus despicabilem cognoscens, magnus cupit æstimari. 297.m.to.i
Populus, quem non cognoui, &c. 214.m.t.i
Porcina caro, quare non offerebatur in veteri testamento. 49.g.to.i
Portantibus crucem Christi, & non sequentibus, væ dicitur. 181.b.to.2
Portate Deum in corpore vestro. 139.e.to.i
Portas suas mundus habet, quibus ingredimur ad eum. 229.h.to.i
Portæ tres sunt, ecclesiæ, iustitiæ, æternales. Ibidem.k.
Portarum differentia. Ibidem.h
Posito corpore, nulla pœnitentia fructuosa est. 198.g.to.i
Posito in alto, non altum sapere difficile. 26. m. to.2.
Post Deum pauci, ad Deum omnes ire volunt. 262.h.to.i
Posteriora Christi videre, quàm desiderabile sit. 322.l.to.i
Postulatio quæ sit, à quibus, & de quibus fieri debet. 175.a.to.i
Potestatem aperiendi, & scientiam discernendi Petrus accepit. 334.a.to.i
Præceptorem & ducem sibi assumat qui vias vitæ vult ingredi. 347.k.l.t.i
Præceptum de charitate impleri nequit in via, & tamen ad vilitatem nostram imperatum est. 306.g.h.to.i
Præceptorum qualitas, & præcipientium auctoritas attendenda est. 157.b.t.2
Præceptorum genus, duplex in lege veteri. 211.f.tomo 1.
Preciosa in conspectu, &c. exponitur. 210.m & 211.a.to.i
Precium affectatur à multis in vestibus, non necessitas. 16.a.to.i
Prædestinatio, cœlestis est generatio. 268. g.h.tomo 1
Prædestinauit Deus ante tempus, creauit cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

eſt tempore,inſpirat in tẽpore. 348.b.c.t.1
Prædicatio abſque puritate,non placet. 324.l.tomo.1
Prædicatio caſtitatis vox turturis dicitur. 320.f.to.1
Prædicatio cum puritate mentis, Deo accepta eſt. 324.k.l.t.1
Prædicatio cum impuritate mentis, Deo odibilis eſt. Ibidem.l.m
Prædicandi deſiderium, monachos multos auertit. 326.g.i.to.1
Prædicationis fructus, magis neceſſarius eſt, quam comtemplationis. 245.l.m.to.1
Prædicatio,oratio, contẽplatio, in tribus his vocabulis, quæ ſunt amica, columba, & formoſa,intelliguntur. 316.l.to.1
Prædicatoribus non bene viuentibus væ dicitur.297.h.to.1.Moyſen.
Prædicator plus intẽdere debet ad imbuẽda corda, quam exprimenda verba. 258. f. g.tom.1
Prædicator,qualis eſſe debeat.324.k.l.m.t.1
Prædicatoribus,quæ ſunt cauenda. Ibibem.
Prædicator, quibus infundi prius debeat. 258.g.to.1
Prædicator ſe concham exhibeat, non canalem. Ibidem.
Prædicationes ſanctorum, miraculis confirmatæ ſunt. 320.g.h.to.1
Præeſſe alijs,quid requirat. 267.a.to.1
Præeſtis, ſed ſi non prodeſtis, infœlices vos putate. 26.m.to.2.Non vos.
Præeſſe, & nõ prodeſſe graue,nolle prodeſſe grauius. 45.f.to.2.Tene.
Præfigurationis quatuor ſunt tempora. 231.d.to.1
Prælationis ambitio ſubſannatur. 190.g.to.2
Prælati animus, qualis eſſe debet. 140.e.f.tomo.2
Prælationis ardor, ambitionis impudentia. 203.a.to.1
Prælati attendant depoſitum ſuum, ciuitas eſt,vigilate ad cuſtodiam, & concordiam, ſponſa eſt,ſtudete ornatui,oues ſunt,intendite paſtui. 346.c.to.1
Prælati boni aduerſus murmur ſubditorum, parant medicinam. 270.h.to.1
Prælati cauere debent perſonarum acceptionem, quo vitio ſolent iudices inquinari. 134.e.to.2
Prælatorum conſideratis laboribus, minus affectari debet eorum honor. 250. c. to.1
Prælatis contraria Deo iubentibus non eſt obediendum. 9.h.i.to.2
Prælatorum crudelis amor dominandi, culpatur. 347.f.to.1
Prælati cura debita.346.c.to.1.& 136.b.t.2.Poteram.
Prælatus debet habere clementiæ pietatem, zeli rectitudinem, diſcretionem harum mediatricem.133.l.m.& a.to. 2
Prælatus debitor ſollicitudinis, cuſtodiæ, & diſciplinæ. 4.k.l.to.1
Prælati eccleſia conſtantes ſint, & boni teſtimonij.59.m.& 60.a.b.c.d.to.1
Prælati eſſe volunt formidini, vtilitati raro. 266.f.to.1
Prælati & doctores,prophetarum,& apoſtolorum vice funguntur. 296. f. & 297. g. tomo.1
Prælati familia,qualiter ornetur, incedereq; debeat. 269.a.to.1
Prælatorum hoc eſt apoſtolorum,& apoſtolicorum virorum bona, & ſedula cuſtodia ſupra gregem ſuum. 347.h.i.to.1
Prælatus increpationem & inſtructionem ſuam vacuam aſpiciens, non mediocriter torquetur.296.f.to.1.& 297.g.to.1
Prælatorum malorum cura. 347.f.to1
Prælatorum malæ cõditiones,imò corruptiſſimi mores aperte denudantur. Ibidem.
Prælati male regentes,culpantur.246.c.to.1 Igitur.
Prælati mali eccleſie, qui ſunt. 347. f. to.1 per totum ſermonem.
Prælati manſueti ſint ſubditis, vt matres filijs. 266.g.to.1
Prælati medici ſint,non domini. Ibidem
Prælati mali eccleſiæ,qui ſint: & item quomodo ſpiritus, & animæ ſanctorum ſimul cum angelis adiutorio ſunt electis adhuc peregrinantibus. 347.g.h.to.1
Prælati multi ſuperbiunt de ſublimatione. 16.m.to.1
Prælatus paratus ſit omnium neceſſitatibus ſuccurrere.310.f.to.1.Non vtar.
Prælati patientes ſint,& manſueti.270.h.t.1
Prælati pauci,qui vtiliter: pauciores,qui humiliter præſint. 267.m.to.1
Prælationis periculum. 165.f.to.1.
Prælati periculum inter proſpera,& aduerſa. 189.m.to.2.& a to.2
Prælati plorare debent ſuper impudentia ſubditorum.297.g.to.1.Aliquotiens.
Prælati ponant metam obedientiæ ſubditorum. 157.b.c.to.2
Prælatorum profectus debet eſſe profectus ſubditorum,

ſubditorum, & quicquid plus eis merentur,cum eiſdem debent partiri.265.f.to.1
Prælatus,qualiter moratus eſſe debet. 266.m.to.1
Prælatus, quas virtutes habere debeat. 141.l.to.2
Prælatus, qui alijs præeſt in ſolicitudine,vix vnquam, vel raro ſecure vacat ſibi, dum ſemper timet ſui penuriã facere ſubditis. 310.g.to.1
Prælati,qui ſibi prælationem vſurpauerunt, redarguuntur. 203.a.to.1.Væ vobis.
Prælato quid ſit neceſſarium, vt digne præeſſe poſsit. 189.l.to.2.Quis putas.
Prælatione,quis ſit dignus. 103.b.to.2
Prælati, quomodo debent habere bonam conſcientiam. 26.k.l.to.2
Prælatorum quorumcumque planctus, quòd vineam ſuam ſollicite non cuſtodierint. 281.c.to.1
Prælati reddituri ſunt rationem pro animabus, quod eſt periculoſiſsimum. 4.l.to.1
Prælatus ſiue doctor quiſque,quomodo gaudio gaudet de ſubditorum per eius prædicationem emendatione. 308.c.to.1
Prælatorum ſolicitudo erga ſubditos, qualis eſſe debeat. 308.g.to.1.Et enim.
Prælati ſumma officij, paſcere verbo, exemplo,fructu orationum. 87.g.88.h.to.2
Prælatorum timor trifarius eſt. 229.g.to.1
Prælati ſunt oneri animæ infirmæ. 35.g.h.to.2
Prælatis tria ſunt neceſſaria.230.a.t.i.Tria.
Prælatis tanquam Deo obediendum eſt. 158.f.to.2
Prælatorum vanitas, & curioſitas.24.l.to.2
Prælatorum vitioſa ſuſpicio, & ſolicitudo ſupra ſupellectilem ſuam, culpantur. 140.h.to.2
Prælatorum zelus,quantus eſſe debeat.246.d.& 266.l. 310.c. f.to.1. & 87.f.to.2. & 134.d.e.to.2.& 137. b.c.to.2. & ſeq.
Præparatio digna ſedis domini. 4.a.to.1
Præparare nos regno cœleſti debemus vſque ad mortem. 55.a.to.2
Præparare, qualiter nos debeamus ad quadrageſimam celebrãdam. 52.c.t.1. Nunc.
Præparatio ſedis Dei,& c. 312.g.to.1
Præputia tria præſcinduntur. 231.d.to.1
Præſentiam Chriſti in carne, patres ardenter flagitabant. 237.i.to.1
Præſentiæ Dei experimentum. 343.d.e.to.1
Præſentia noſtra cum Deo, & peregrinatio noſtra ab ipſo. 163.f. to.2. In quantum quidem.
Præſentiam rerum non ſolo viſu probari, nec omnia viſui ſubiacere corporalia.149.f.g.to.1
Præſis, vt proſis, curam illorum habe, non dominium. 134.d.to.2
Preſſura noſtra quadriformis eſt. 229.g.to.1 Quadriformis.
Præſto eſt oculus cui omnia patent, etſi non patet ipſe,veruntamen verendus eſt aſpectus exploratoris illius, qui poſt parietem ſtat. 318.g.to.1
Præſumptioni debetur correptio,correptioni emendatio, emendationi remuneratio. 300.c.to.1
Præſumptio hominum. 147.f.to.1.Fuge.
Præſumptionis malum. 178.f. to. 2. per totum ſermo.
Præſumptio monacorum. 27.c.to.2
Præſumit eccleſia,non de ſuis meritis, ſed de Dei miſericordia. 333.c.to.1
Præſumptio,& obſtinatio,vbi obſtinatio, & præſumptio. 147.f.to.1
Præſumptio peſsima. 42.h.to.1.Si triduo.
Preueniſti eum in benedictionibus. 214.l.to.1
Præuenit Deus, quærendo prius animam ſe quærentem. 356.d.to.1
Præuenit Deus omnes,qui conuertuntur ad ſe. 349.f.to.1
Præuenta anima à Deo. Ibidem.
Primi parentes conſpirauerunt aduerſus dominum,& Chriſtum eius. 340.k.to.1
Primordia recolenda ſunt, attendenda media, nouiſsima memoranda. 166.b.to.1
Principes diaboli, & currus eorum. 293.l.k.to.1.& per totum ſermonem.
Principis error tantis obeſt, quantis præeſt. 63.k.to.2
Principes in nobis tres ſunt. 230.b.to.1
Principes Iuda duces eorum confitentium, continentium, contemplantium. 243.h.to.1
Principes Iuda,Zabulon, & Neptalim,qui ſint. Ibidem.
Principes noſtri Adam, & Eua, ſocij fuerunt furum. 1.c.d.t.1
Priuatio gratiæ, argumentum eſt ſuperbiæ preſentis, vel futuræ. 313.b.to.1
Proceſsioni lætæ in die palmarum, non ſine cauſa adiungitur paſsio. 55.i.to.1
Proceſsio qualiter fieri debeat. 41.c.d.to.1
Prodeſſe ſtudeat, qui præeſſe cupit. 266.l. to.1.Alioquin.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Profectus animæ triplex, secundum triplex osculum. 239.i.k.t.i
Profectus electorum quatuor gradibus distinguuntur. 225.e.t.i
Profectus & defectus. 105.e.t.2
Profectibus nostris pascitur Deus, qui pascit nos. 337.e.f.t.i
Proficis minime, si iam tibi sufficit. 132.f. tomo 2.
Proficere nolle, deficere est. 105.g.tomo 2. Quod si.
Proficere proficisci est. 18.f.to.i
Proficere quomodo possum, qui fratri proficienti inuideo? 306.f.to.i
Professionis animæ, verbo nubentis contractus. 358.e.f.t.i
Professionis perfectio. 180.c.t.2
Promissio duplex domini exhibita seculi contemptoribus. 137.b.to.i
Promotio iuuenum ad ecclesiasticas dignitates redarguitur. 25.f.g.26.h.i.t.2
Proni sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia. 299.m.t.i
Propheta ait hominem iumentis insipientibus comparatum, quia non intellexit. folio 289.i.t.i
Prophetæ antiqui, ne moram Christo faciente vniuersum genus desperatione periret, magnis suspirijs Christi præsentiam optabant. 238.b.to.i
Prophetæ dicens: tu autem in sancto habitas: non nisi de anima virtuosa dixisse creditur. 295.f.t.i
Prophetia multiplici, etiam moderni quicunque sunt boni, & deuoti prophetant. 189.a.to.1.
Propinquatio portus salutis. 140.l.t.i
Propria voluntas & proprium consilium, quantum sit malum. 66.b.c.to.i
Proprietates & signa quibus agnoscitur pulchritudo animę. 358.c.d.to.i
Proprietas vbi est, ibi singularitas: & vbi singularitas, ibi angulus: vbi angulus, ibi sordes. 169.m.to.2. Porro vbi.
Propriæ voluntatis vitium valde detestabile est. 65.h. & 201.m. & a.to.1
Propter Deum non solum bona omnia, sed & per eum fieri, Deus enim est, qui operatur in nobis velle & perficere. 142.a.t.i
Prosperitati blandienti, aduersitas sine fine succedit. 32.i.to.i
Prosperitas & aduersitas opportune vitandæ & suscipiendæ sunt. 57.i.to.i
Prospera & aduersa, per dexteram & sinistram designantur. 308.i.to.i
Prouidere bona debemus coram Deo & hominibus. 233.h.to.i. & 153.e.f.t.i
Prouidentiam Dei cæteris creaturis non negamus, sed sponsa curam vendicat sibi. folio 332.b.to.i
Proximus, quem vere te oportet diligere tanquã teipsum, vt ipse tibi sapiat, prout est, non aliud profectò sapiet tibi, quàm tu tibi, qui hoc est, quod tu. 307.m.t.i
Proximis sit homo compatiens ex propriæ fragilitatis consideratione. 299.l.to.i
Prudens virgo non sapientiam, vt Salomon, aut diuitias, sed gratiam petebat. 101.l.t.i
Prudentia vera in Christi doctrina, iustitia in Christi misericordia, temperantia in Christi vita, fortitudo in eiusdem passione reperiuntur. 265.d.to.i
Psalmus, Beatus vir: exponitur. 213.c.d.t.i
Psalmus, Ecce quàm bonũ: expo. 215.c.d.t.i
Psalmus, Qui habitat: exponitur. 135.l.m. to.i. & per 15. sermones sequentes.
Psalmos terere debet anima dentibus intelligentiæ. 243.g.t.i
Psallendum est attente propter angelos assistentes. 242.c.f. & 303.b.to.i
Psallendum est pure & strenue. Ibidem.
Psallentibus se admiscent angeli. 142.c.to.i
Pudor adducens peccatum, & pudor adducens gloriam. 77.c.& 78.f.t.2.& 196.f.t.i
Pudicis auribus scripturæ verba suscipienda sunt. 324.g.h.to.i
Pudor bonus, quo peccasse, aut peccare confunderis. 196.f.t.i. Et quidem.
Pudor de præteritis, nouæ conuersationis temperat austeritatem. 41.c.to.i
Pudor duplex. 196.f.to.i. Ait enim.
Pudet ingratitudinis, quamuis ad confusionis cumulũ arguat etiam reddidisse mala pro bonis, & odiũ p dilectione. 255.b.t.i
Pudore minus suas partes exequente, à timore adiuuetur. Ibidem.c
Pudor offensarum Dei, duplex. Ibidem.a
Pudor paternus. Ibidem.æ
Pudicitia commendatur. 320.f.t.i
Puellæ, quæ vertunt sensum nostrum, tres sunt. 231.i.to.i
Puerum ab Helisæo suscitatum esse, quid significet. 255.m.t.i
Pulchra admota fœdis, pulchriora redduntur, & fœda magis fœda redduntur. 41.f. to.2. Sic fœda.
Pulchritudo animæ duplex, innocentia, & humilitas. 300.d.t.i

Pulchritudo animæ non corporis, cordi est, & placet sanctis. 270.l.t.i
Pulchritudo animæ, recta intentio. 294.e.f. tomo 1
Pulchritudo & decor, sponsi ecclesiæ Christi memoratur. 283.d.e.f.t.1
Pulchra inter mulieres, quare dicitur sponsa. 293.f.to.1
Pulcher videtur sponsus Christus animæ sibi deuotæ. 271.b.to.i
Pugnantis causa, si bona fuerit, exitus pugnę malus esse non poterit: sic nec econtra. 192.d.e.f.to.1
Pungeris bene, si compungeris. 304.d.t.1
Purganda in nobis duo sunt. 71.i.to.1
Purgatorium igneum negabant quidam. 330. m. tomo 1
Purgationem peccatorum faciunt sex, compunctio, confessio, eleemosynarum largitio, iniuriarum remissio, corporis afflictio, præceptorum obedientia. 37.a.b. tomo 1
Purgationes septem, septem donis spiritus sancti æquiparantur. 66.f.g.to.1
Purgationes sicut septem ante passionem legimus, sic totidem apparitiones. Ibidem.f
Purificatione Maria non egnit. 42.f.to.1
Purificatio confitentium, sex obseruantijs perficitur. 38.k.to.1
Puritas pontificum, in quo consistit. 23.c.t.2
Puritas, tria confert. 230.k.to.1
Puritati, tria sunt necessaria. Ibidem.
Pusillanimes ad deuotionem vix exurgunt. folio 247.i.to.1
Pusillanimitas tractatur. 153.g.& 247.i.t.1 & 19.a.b.to.2
Putasse semel vitia parum est, velis nolis tecum habitat Hiebuzeus. 318.l.t.1
Putationis spiritualis tempus & modus docentur. Ibidem.e.f
Putanda sunt semper vitia, quia putata repullulant. Ibidem.l
Putationis tempus verbi Dei, & extirpandorum vitiorum est. Ibidem.f
Putare vineas, quid sit. Ibidem.

Q

Q Vadragesimæ, & quinquagesimæ tempora, quid significent. 77.a.to.1
Quadragesima ex decem Decalogi præceptis, quater ductis constituitur. 175.k.
Quadragesimalis obseruatio, non solis monachis singularis est, sed cõmunis, quemadmodum Christi ieiunium omnibus commune est Christianis. 44.f.to.1
Quadragesima vera interior. 175. k. tomo 1
Quadrisaria vnctio tractatur. 263.e.to.1 per totum sermonem.
Quadriformis est pressura nostra. 229.g. tomo 1
Quadrifarium est genus deserti. 231.c. tomo 1
Quadripartitum est officium sacerdotale. 232.i.to.1
Quadrus lapis, quid denotat. 233.i.to.1
Qualem quis se parauerit Deo, talis oportet & appareat Deus. 235.c.to.1
Qualiter quis in congregatione se regere debeat. 82.i.to.1
Quales secum domesticos debet habere papa seu bonus quicunque prælatus, & qui sunt, qui in beneficijs, & dignitatibus præfici debeant. 139.i.k.l.to.2
Quantitas animæ, de mensura charitatis æstimatur. 275.f.to.1
Quantum Deo displicet peccatorum impudentia, tantum verecundia placet. 239. h. tomo 1
Quantum fecit Deus, & pro quibus. 32.b. tomo 1
Quantum quis crescit in gratiam, tantum, & in fiduciam dilatatur. 239. h.to.1
Quare Christus apostolis dixerit: Nisi ego abiero, paracletus nõ veniet ad vos. 78. k. to.1. Nisi, inquit.
Quarta tentatio in Christum, quæ fuerit, cũ tantum in tribus tentatum fuisse à diabolo legatur. 151.h.i.to.1
Quater anima deuota exhortatur reuerti, non sine mysterio. 55.i.to.1
Quater luctatus est Iacob. 231.e.to.1
Quatuor genera hominum regnum cœlorum possidentium. 225.a.t.1.& 231.d.t.1
Quatuor mundi diligendi. 225.c.to.1
Quatuor sunt, quæ confessionem impediãt. 226.i.to.1
Quatuor sunt genera voluntatis humanæ. 227.f.to.1
Quatuor sunt quorum obsequijs in hac vita deseruimus. Ibidem.g
Quatuor sunt, quę adaugent deuotionem. Ibidem.k
Quatuor sunt genera, quorum non est, qui faciat bonum, nisi vnum. 214.i.to.1
Quatuor sunt species curruum. 231.d.to.1
Quatuor sunt tempora. Ibidem.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quatuor virgines, quibus nubere debemus. Ibidem.f
Quatuor fontes irrigant hortum Dei. Ibidem.l
Quatuor animalibus, quatuor pennæ sunt. Ibidem.m
Quatuor sunt cantica fidelium. 232.c.to.1
Quatuor species herbarum in horto Dei sunt. Ibidem.c
Quatuor sunt arma, quibus principaliter communimur. 233.d.to.1
Quatuor sunt, quibus aīa captiuatur. Ibid.
Quatuor sunt pallia, quibus nostra nuditas operitur. 233.e.to.1
Quatuor modi diligendi. Ibidem.i
Quatuor dies quibus Lazarus fœtens in monumento iacuit, quid significent. 94.c.t.1. & per totum sermonem.
Quatuor gradibus distinguitur omnis electorum profectus. 227.e.to.1
Quatuor gradus desciscionum in peccatum. 147.g.to.1
Quatuor sunt genera spirituum. 240.b.to.1
Quatuor habemus creditores, quibus totam vitam nostram debemus. 174.f.g.to.1
Quatuor tentationes quibus circundamur. 138.g.to.1
Quæ habemus à Deo, sine eo seruare non possumus. 135.a.b.to.1
Quem Deus humiliat, quomodo præsumit exaltari? 194.i.k.to.1
Quē Deus negligit, nemo potest corrigere. 51.i.to.1
Quæri à Deo. 356.b.c.to.1
Quæri à Deo, est ad reditum suaderi, inueniri autem persuaderi est. 356.e.to.1
Quærit anima verbum propter commoditates septem. 356.f.to.1
Quærite, cum dictum sit, & inuenietis: cur igitur sponsa dilectum, quem tam diligenter quæsierit, nec tamen inuenerit, tres assignantur causæ. 343.k.& 344.l.to.1
Quærere Deum. 356.f.g.to.1
Quærere Deum, cunctis animæ bonis & donis antefertur. Ibidem.
Quærere Deum non potest anima, nisi præueniatur, vt quærat. 356.d.to.1
Quærendi Deum fiducia, voluntas, & potestas ab ipso est. Ibidem.b
Quærendi Deum, modus laudabilis. 189.c.to.1. Itaque.
Quærēdi Dei, tria obseruenda sunt, tempus, modus, locus. 344.m.& 2.to.1
Quærendi Deum, vtilis & saluberrimus modus. 160.b.c.to.1
Quærite dominum. 46.h.to.1
Quærendus est Deus, dum inueniri potest. 344.m.to.1
Quærendus est Deus ardenter & infatigabiliter. 342.l.m.to.1
Querimonia in rectdiuantes tam cito in peccata post resurrectionem. 63.m.to.1
Querimonia ecclesiæ iusta: Amici mei, & proximi mei, &c. nec ad vllam instantius, q̄ ad nostram referenda ætatē. 347.g.h.t.1
Quærere quæstum proprium, non profectū de subditis, deiecti animi est. 136.b.to.2
Quærere quæ sua sunt, pessimum. 188.i.t.2
Quæri, qūo debeat dominus. 346.m.to.1
Quærenti se Deus, non statim adest, vt desiderium sui augeat. 343.k.to.1
Quæsitus est frustra Christus in lectulo post resurrectionem. 344.d.to.1
Quæstio vtilissima, cur Deus religiosis modernis, non tantam confert gratiam, quantam antiquis patribus, nec eorū exaudiat orationes quomodo antiquorum patrum. 179.l.m.to.1. vtiliter.
Qui adhæret dæmoni, vnus cum eo efficitur dæmon. 49.g.to.1
Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qualiter intelligitur. 69.m.to.1
Qui ex Deo est, verba Dei audit. 42.l.t.1
Qui gloriatur in domino glorietur: exponitur. 162.c.to.1
Qui mihi ministrat, me sequatur: expon. 210.l.to.1
Qui natus est ex Deo, non peccat. 42.k.to.1
Qui peccatum non fecit, non dedignatus est se peccatorem reputari: nos & esse volumus, & reputari nolumus. 30.e.to.1
Quid diligas metuas, gaudeas, seu contristeris, si consideres, inuenies animum secularem & peruersum. 46.g.to.1
Qui sibi nequam, cui bonus erit? 148.k.to.1
Qui vult venire post me: exponitur. 210.m.to.1
Quicquid es, quicquid potes, debes creanti, redimenti, vocanti. 172.f.to.1
Quid facitis, ò Magi? ibi deuota collocutio ad Magos. 34.c.to.1
Quies cōtemplationis pro fructu bonorum operū libēter interrumpēda est. 308.e.t.1
Quies perpetua ab omni strepitu seculariū personarum, & iuge silentium cogunt cœlestia meditari. 41.c.to.2
Quis ascendet in montem domini: exponitur. 210.i.to.1

Quis ve-

Quis vestrum habet amicum: exponitur. folio 69.i.to.i
Quinque sunt torrentes. 231.c.to.i
Quinquepartitus amor, quinque sensibus adaptatur. 165.h.t.i
Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus: exponitur. 231.c.to.i

R

RAdix quilibet Christianus, qui, si sine fructu inuentus fuerit, à securi tutus minime est. 347.k.to.i
Radicibus, quot arbor innititur, tot ramis decoratur. 50.i.to.i
Radici respondeat proceritas ramorum, generositas florum, fœcunditas fructuum. folio 320.l.m.to.i
Raptus animæ deuotæ, & curiculum sponsi regis tractatur. 268.h.to.i
Rara auis in terris, aut sanctitatem non perdere, aut humilitatem sanctimonia non excludi. 300.f.t.i
Rara virtus est, alienæ non inuidere virtuti, nedum gaudere ad illam. 292.c.f.t.i
Rara virtus, magna licet operantem magnum se nescire mirabilem apparere, & se contemptibilem reputare mirabilius est ipsis virtutibus. 251.h.i.to.i
Rationalis creatura ad hoc se debet diligere, vt beata sit, & Deum, per quem solum beatificari possit. 227.g.t.i
Ratio inuincibilis aduersus eos, qui dicunt diuinitatem non esse Deum, & huiusmodi. 351.h.to.i
Ratio, quamuis libera, quodammodo captiua. 353.g.t.i
Ratiocinatio vtilis de miseria voluntatis humanę quæ ancilla tenetur etiam libera. Ibidem.g.h.i.
Rebellionis malum. 179.i.t.1. Hic nisi.
Recapitulatio de nonnullis præcedentibus vitionibus. 283.i.k.to.i
Recedit Deus ad tempus à sanctis. 315.l.t.i
Recedendi terminus, resurrectio domini (prohdolor) facta est. 63.m.to.i
Recidere, seu recidiuum pati longe deterius est, quàm incidere. 313.b.to.i. Iam si.
Recolens se alieno debito teneri periculo mortis instante, an ei, si desit vnde persoluat, sola pœnitentia, nè damnetur, sufficiat. 38.l.to.2
Recompensatio iustitiæ pro pecunia, bona est. 17.b.to.i
Reconciliari debemus tribus, hominibus, angelis, Deo. 224.m.to.i
Reconciliauit Deus homines in tribus. 53.h.i.tomo i.
Reconciliatio dulcissima, satisfactio suauissima. 34.b.to.i
Reconciliantur homines tribus, timore, pietate, scientia. 53.h.t.to.i. In his.
Recordari debemus dolorum Christi. 59.m. tomo 1.
Recordare in beneficio reparationis modū & fructum. 248.b.to.i
Recordatio iniurię magis instigat iniurias, quàm mitiget. 2.c.to.2
Recordatio passionis Christi consolatur ecclesiam. 323.c.to.i
Recordatio passionum Christi in prosperis reprimit, & in aduersis erigit. 298.c.to.i
Recordatio peccatorum, recordatione beneficiorum misceatur. 247.m.to.i
Recordatio vulnerum Christi medicamentum efficax. 327.i.k.to.i
Rectores, qualiter subditos regere debent. folio 210.m.t.i. & 246.c.d.to.i
Rectorum quorundā crudelitas. 246.d.e.t.i
Rectitudo actionis non valet sine vera fide. folio 269.e.to.i
Rectitudo ad viam, latitudo ad planitiem patet. 156.m.to.i. vtiliter.
Rectitudo animæ, fides, & actio. 269.to.e.i
Rectitudo corporis, arguit curuitatem animæ. Ibidem.d.
Rectitudo hominis, in qua creatus est. folio 269.e.to.i. Propterea.
Rectitudo hominis secundum animam, quæ sit. Ibidem.
Rectitudo, siue vita fidei. 269.e.t.i. Si enim.
Rectitudinem spiritu seruare, monet rectitudo corporis. Ibidem.c.d
Rectitudinem suam anima perdere potest, sed non suam magnitudinem. 350.d. tomo.i
Rectus dominus, rectum fecit hominem. 269.c.to.i
Recta facere, & inutilem se reputare, apud paucos reperitur. 66.h.to.2
Rectas faciamus vias nostras. 270.g.to.i
Rectus homo, quis sit. Ibidem.c
Rectus oblator esse noli, & prauus diuisor. Ibidem.
Recti si nos diligunt, odium iniquorum contemnamus. 268.l.m.to.i
Redde superiori, inferiori, æquali, cuique quod debes. 4.i.to.1
Redemptio apud Deum copiosa. 266.k. tomo.i

Redemit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Redemit Deus etiam angelos. 264.i.to.i
Redemptionis & creationis, pulchra comparatio. 260.i.to.i
Redemptionis nostræ fructus & modus. 248.b.to.i
Redemptionis opus ab omnibus precipuè recolendum est. Ibidem.
Redemptionis opus Christum amabilem præcipuè facit. 260.i.to.i
Redeundi ad Deum, quidam motus primi hominis casui oppositus. 225.d.to.i
Redire ad cor, quàm vtile. 198.h.to.i
Redite prævaricatores ad cor. 64.b.to.i
Refugium impiorum est triforme. 230.b.t.i
Refugium in tentationibus. 145.h.to.i
Refugij sex sunt ciuitates. 233.c.to.i
Reges & sacerdotes sunt omnes electi, & eos oportet oleo vnctionis inungi. 229.d.to.i
Regem non habere, nisi Iesum, & ibi deuota contemplatio. 14.b.to.i. Beati
Regeneratio animæ. 192.f.to.2
Reges tres Christum adorantes, non horruerunt stabuli fœtorem, nec Christi paupertatem. 34.a.to.1.c.d
Regnum cœlorũ, differenter possident quatuor hominum genera. 231.d.t.1.
Regnum Dei conceditur, promittitur, ostenditur, percipitur. 173.l.to.i
Regnum Dei, non est esca & potus, amplissime exponitur. 171.i.k.to.1
Regnare qualiter dicatur dominus in domo Iacob, & sedere super sedem Dauid. 14.a.to.1.tunc.
Regnare super terram, quid prodest, & regno cœlorum carere. 88.m.to.2
Religio munda, secundum baptisma est. 166.a.to.i.&.162.a.b.to.2
Religionis sub habitu, si consideres quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas, vel cõtristeris, inuenies animum secularem, & cor peruersum. 45.c.to.i
Religiosi mores, & econuerso referuntur. 87.f.g.to.2
Religiosi non debent prælatorum, vel ambire gloriam, vel excessus temere iudicare. 250.b.c.to.1
Relinquere certa pro dubijs, tutum non est. 162.h.i.k.to.2
Relinquere omnia, quam relinqui melius est. 186.f.g.to.2
Reliquiæ cogitationis, diem festum agunt Deo. 323.f.to.i
Remedij consideratione, periculi æstimatur quantitas. 28.c.to.
Remedia quinque contra superbiam. 205.c.to.i. Sunt.
Remedium salubre per mansuetudinem mitigare efferos voluntatis motus. 199.c.to.1
Remedia vilia aduersus tentationes. 180.h.tomo.1
Remissionem peccatorum, spiritus sanctus operatur. 77.l.to.i
Remuneratio bonorum, non solum est iusti lætitia, sed ipsa etiam expectatio. 331.g.t.i
Renasci in gratia. 32.c. Non ignoramus.
Renouatio interior rectitudo intentionis, puritas affectionis, recordatio bonæ operationis. 154.i.to.2
Renouamur tribus modis. 231.c.to.i
Replebimur Deo quantum ad rationem, voluntatem, & memoriam. 248.c.d.to.i
Reprehendere nos acriter debemus de receptione vanarum cogitationum: quanto magis pernicioſarum. 183.l.to.ii. vtiliter.
Reprobi sunt sicut fumus, puluis & terra. 230.k.to.1
Reprobãtur exemptiones. 27.c. &. 136.c.t.2
Reprobi tria sperare dicuntur. 230.m.to.i
Repugnandum studiosius, &c. 139.d.to.i
Repulsa deuota sponsi ad sponsam inuestigantem, vbi sponsus cubet in meridie, & pascat. 193.g.h.to.i
Requies seu sessio duplex, corporis scilicet & animæ in futuro. 192.h.to.2
Rerum plenitudo, cũ in Christo sit sine numero, & sine modo, non est requirendus compositionis modus, vel specierum numerus vnguenti. 265.c.to.i
Res pauperum non pauperibus dare, par sacrilegij crimen esse dignoscitur. 189.c.t.2
Rei amatæ subtractio, augmentat desideriũ. 307.c.to.i
Rei designatæ pertinax & diuturna frandatio, tædiorum nutrix, suspicionum fomes, &c. 343.k.to.i
Resistere, qualiter debeamus tentationibus. 47.c.tomo.i
Resistere viriliter debemus contra tentationes diaboli, mundi, & carnis. 357.k.t.i
Respicientis domini, quis sit oculus. 316.i.to.i. Porro.
Respicit Deus, & alloquitur, quos sine indignatione diligit. 315.c.to.i
Respectus domini variatur pro meritis eorum, quos respicit. 315.d.to.i
Respirare festinemus à conspiratione antiqua, carnem scilicet confrigendo cũ vitiis & concupiscentijs. 340.l.to.i. Festinemus.

Responde

Responde verbum, & suscipe verbum. 15.l.to.i
Resurrectio domini duplici priuilegio cæteris præeminet resurrectionibus. 62.c.d.to.1
Resurrectio nostra futura est glorioſior, quã prima conditio. 146.m.to.i
Resurrectio, transitus, & transmigratio. 63.l.tomo.i
Retinet rem proximi, qui dono eloquentiæ præditus, aut scientiæ, damnabili tamen silentio ligat. 258.f.to.1
Retribuere domino quid tenemur pro tantis bonis nobis ab eo illatis. 42.h.to.i
Retributionis quatuor sunt genera. 230.h.to.i
Reuelata facie speculari gloriã Dei non datur, nisi mente & corpore mundis. 332.1.tomo.i
Reuelatio per spiritum sanctum facta, & ad cognitionem illustrat, & ad amorem inflammat. 244.a.to.1
Reuerendus est Christus in præsepio, in patibulo, in sepulchro, & in illis suscipiendus. 29.i.to.i
Reuerentia est duplex. 4.i.to.i
Reuertendum est ad quatuor. 219.c.to.i
Reuerti potest ad Deum, qui recedere ab eo potuit. 354.c.to.i
Reuertere, reuertere Sunamitis. 55.i. & 219.c.to.1
Reuertere, similis esto capreæ. Sponsa typũ primitiuæ gerebat ecclesiæ. 340.c.341.d.e.to.i
Reuocãtia nos à proposito nostro, duo sunt. 233.e.to.i. Quæ nos
Rei veniam habent à Maria. 233.h.to.i
Riuuli quatuor descendentes à Christo fonte. 264.h.i.to.i
Riuuli salutis tres fluxerunt à corpore Iesu. 232.k.to.i
Rustatores. 331.f.g.h.to.i.& per totum ser.
Ructus fuit sponsæ, seu ebullitum verbum, dilectus meus mihi, & ego. Ibidem.e. & per totum sermonem.
Ructus Hieremiæ, suaue redolet. Bonum est, inquit, præstolari cum silentio salutare domini. Ibidem.f.g
Ructus nõ habet iuncturas orationum. Ibidem.e
Ructus pro cõtrariis qualitatibus, è quibus educitur, odorẽ portat, vel malum, vel bonum: sponsa autem eructauit verbũ bonum, & redolens ructum. Ibidem. e.f.g

S

Sacerdotale officium, quadripartitum est. 232.i.to.1. Quadripartitum.
Sacerdotum superfluus habitus reprehenditur. 22.i.k.to.2
Sacramentum absque spiritu, ad iudicium sumitur: & caro non prodest quicquam: litera occidit: & fides mortua est, sed spiritus est, qui viuificat. 285.i.k.to.1
Sacramenta ad quid instituta sunt. 60.f.to.1
Sacramentum altaris duo facit, sensum minuit, & in grauioribus tollit consensum. 61.g.to.2
Sacramentum baptismi in nube, & mari deſſguatum est. 305.i.to.1
Sacramentum magnum Christi, & ecclesiæ, id est nostræ redẽptionis opus simul operantur Deus, angelus, homo. 348.a.to.1
Sacra fames dominandi in prælatione cultu parum, 26.i.k.to.1
Sacra scriptura habet eruditionem, admonitionem, consolationem. 147.b.to.1
Sacra scriptura tria habet: hortum, simplicẽ historiam: cellariũ, moralem sensum: cubiculum, arcanum theoricæ contemplationis. 266.g.tomo.1
Sacræ historiæ hortus. Ibidem.
Sacræ scripturæ intellectus. 340.c.tomo.1. Nihil.
Sacrificia tria sunt. 233.d.to.1. Tria.
Sacrilegio non absimilis, qui res pauperum non illis distribuit. 189.c.to.2
Sagittis tribus hostes suos dominus fugiat. 228.m.to.i
Sagittæ tres, quibus dominus hos allicit, quos ad se trahere vult. 128.a.to.i
Sagitta triplici caro configenda est, timore, sermone, & amore Dei. 279.i.to.1
Sagitta volans in tenebris, quę sit. 238.k.l.t.i
Sal cum fame ad omne condimentum sufficiens est. 4.6.to.2. Prudenter.
Salit Christus in montibus, & transilit colles, id est superat, & vincit alacritate ministrandi, & transilit Gabrielem præuenies ad virginem. 311.d.312.c.to.i
Saliens in mõtibus, trãsiliens colles. 311.a.t.i
Saltus sponsi Christi ad sibi dilectę ecclesiæ venientis amplexus. 211.l.m.to.1
Salomon ecclesiæ sponsus, non ille rex mortalis, sed Christus Dei sapiẽtia. 274.i.k.t.i
Salomon ait: Fili mi, ne pereffluas: & apostolus propterea, inquit, debemus intendere his, quæ dicuntur, ne forte pereffluamus. 258.i.to.i

Salamon,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Salomon, cum diceret sponsam pulchram, sicut pelles Salomonis: non de se Salomone loquebatur, sed de Salomone Christo. folio 274.i.k.t.i
Salomonis libri tres primi, quid doceant. folio 236.a.b.to.i
Salomon noster Christus, non solum pacificus, sed apostolo teste pax nostra. 274.k.tomo 1
Salomonem videre in diademate, &c. deducitur. 113.i.t.i.
Salubre consilium ad corpus. 6.m.to.i
Salutatio deuota ad sanctam Hierusalem, & terram promissionis. 193.a.to.i
Salutis integritas in quatuor virtutibus. folio 38.i.tomo 1
Salus nostra in duobus consistit, in iustificatione, & glorificatione. 226.l.t.i
Salutem nostram operando tria Deus sibi propria vendicat, prædestinationem, creationem, & inspirationem. 348.b.c.t.i
Salutem nostram maxime desiderant sancti in cœlis. 18.c.d.to.i
Salutis nostræ opus tria habet, formam humilitatis, mensuram charitatis, & sacramentum redemptionis. 84.i.k.to.2
Salutis nostræ opus tres simul cooperantur, Deus, angelus, homo. 348.a.t.i
Salutis spiritualis receptæ signa septem. 255.m.& 255.a.to.i
Salutis testimonia. 30.g.h.to.i
Salutem animarum impedire, est persequi Christum. 35.b.& 39.a.b.t.i
Saluatur nemo absque cognitione sui. 291.i.tomo 1
Saluatur nemo absq; timore, & amore Dei. Ibidem.
Saluus factus es pro nihilo, non tamen de nihilo. 151.g.to.i
Sanctus aliquis dicitur, quamuis non secundum meritum, sed secundū propositum, & affectum. 190.f.t.i. & 145.f.to.2
Sanctorum dolor triformis est. 229.g.t.i
Sancti & angeli nos desiderant ad perfectionem suæ beatitudinis. 18.c.d.t.i
Sanctum facit affectio sancta. 150.f.to.i.& 146.f.to.i
Sanctorū festa præcipua votiuis præueniendi sunt ieiunijs. 124.e.to.i
Sanctorum festiuitatibus, plures amplius de vanitate, quàm de festiuitate gaudent. folio 237.i.to.i
Sanctorum genus triplex. 111.m.to.i
Sancti habent pro peccatis exorare, vt de misericordia salui fiant, propriæ iustitiæ non fidentes. 341.f.to.i
Sancti in terra positi multa potuerunt, nunquid non plura in cœlo? 173.i.k.t.i
Sanctos patres non latuit, ab antico Deum super genus humanum cogitare cogitationes pacis. 238.l.t.i
Sanctis quomodo omnia cooperantur in bonum. 190.f.to.i
Sanctorum triplex gaudium, ante mortem, ante iudicium, post iudicium. Et de multiplici eorum gloria. 108.f.g.to.i
Sancti videbunt retributionem malorum ad cumulū gratiarum, & econtra de malis. 143.d.t.i
Sancti vigiles sunt circa suos. 347.h.t.i
Sanctæ vitę forma. 127.c.t.i. per totum ser.
Sanctificatio bona est. 134.b.t.i
Sanctificatio duplex, mansuetudinis, & lenitatis. 23.h.i.to.i
Sanctificationis modus. 277.d.to.i
Sanctificatio perfecta. 23.h.to.i
Sanguis Christi clamat contra dispersores. folio 101.e.t.2
Sanguis Christi multus ad ignoscendum. folio 84.g.t.2
Sanguisugæ iterum, id est, voluntatis propriæ duę sunt filiæ clamantes, affer, affer, quæ nunquam dicunt, sufficit. 187.k.t.2
Sanitas capitis redūdat in membris. 68.h.t.2
Sanitas corporis facit, & ad voluptatē transit, sed sicut solicite seruanda est corporis sanitas, ita imo solicitius seruanda est cordis puritas. 169.g.h.to.i
Sanitatem corpori, puritatem cordi, pacem fratri, imitationē sanctis, compassionem mortuis debemus, & auxilium ab angelo prętereunte à Deo postulemus. Ibidem.
Sapere ad sobrietatem monet Apostolus. folio 168.d.t.i
Sapere ad sobrietatem, quid sit. 290.c.t.i
Sapere in alto non altum, nil Deo charius, nil rarius hominibus. 59.a.to.2
Sapientia acie ordinata procedit contra septem gradus peccati. 167.i.to.i
Sapientia attingit, & cætera. Ibid. 307.b.t.i
Sapientia Deus est, propterea non solum dulciter, sed & sapienter vult diligi. folio 260.i.k.to.i
Sapientia Dei per oculos carnis non trahitur. 277.d.e.t.i
Sapientia ædificauit sibi domum: exponitur. 4.m.t.i
Sapientia est, per quam quæque res sapiunt, prout sunt. 307.m.to.1.& 307.b.to.1
Sapiens est, cui res sapiunt prout sunt. 307.m.tom.1
Sapiens permanet vt sol, quomodo intelligatur. 80.f.to.1
Sapientis, & optimi viri conditiones. Ibidem.f.g
Sapientes huius seculi, virtutes veras non habuerunt. 265.c.to.1
Sapientia gubernatrix tristium. 65.l.to.2
Sapientiam inuenisti, mel inuenisti, tantum ne multum comedas, ne satiatus euomas illud. Euomit sapientiam, qui inde superbit. 168.c.& 216.g.250.t.to.1.vtiliter.
Sapientia non inuenitur in terra suauiter viuentium. 168.b.c.to.1
Sapientia odium mali, & sapor boni. 358.b.to.1
Sapientiæ opus continentia, patientia, obedientia. 168.c.to.1
Sapientia, quæ obedientiæ & patientiæ iungitur, triplex est. 158.l.to.1
Sapientia quæ sursum est & cætera. 66.f.to.1
Sapientiam, quia fecit diabolus suam, ideo illam perdidit. 341.b.to.1
Sapientia quid sit, in quo à virtute differat, & quod sit opus eius. 357.m.to.1
Sapientia qualiter quæratur, & vbi inuenia tur. 164.c.to.1
Sapientia qualiter quæratur. Ibidem.e
Sapientia Dei, quasi perdix fouet filios suos quos non peperit 230.i.to.1.Sapientia.
Sapientia salutaris, pudica, pacifica. 26.b.tomo.1
Sapientia sobria est in pœnitudine peccatorum, in contemptu mundanorum, in desiderio futurorum. 168.d.to.1
Sapientia sobria inuenitur, si beatitudinem concupiscamus. Ibidem.
Sapientia triplex, carnis, huius mundi, & quę desursum est. 206.m.to.1
Sapientia triplex est, iustitia in intentione, charitas in affectione, humilitas in reputatione. 158.l.to.1
Sapientia vera cognitionem cum dilectione complectitur. 244.a.to.i
Sapientia vera in voluptate minime cōsistit. 290.b.c.
Sapientia vera, quæ sit. 17.d.to.2
Sapientia victrix singula vitia eradicat, & singulas inserit virtutes. 168.2.tom.1. Attingit.
Sapientia vincit malitiam, septem vitia impugnando, & virtutes miserendo. 167.i.to.1
Sapit Deus iustitiam per timorē, & misericordiam per amorem. 214.b.to.1
Saporem boni perdidimus in Eua. 358.b.tomo.1
Sapores Dei diuerse sumimus. 214.h.i.to.1
Sapores diuersi. 307.m.& 2.to.1
Satan regnum accepit super omnes filios superbiæ, factus princeps tenebrarum harū. 257.c.to.1
Satisfaciendum est humiliter his, qui aliquid habent aduersum nos. 239.l.to.1
Satisfactionis modus. Ibidem.
Sauciat dominus tribus sagittis eos, quos ad degustandum dulcedinem suæ dilectionis inuitat. 228.a.to.1
Scala clausträlium incipit. 239.f.to.2
Scalæ latera, vilitas, & asperitas. 193.l.m.t.2
Scandalum quomodo caueri debeat. 104.d.e.to.1.& 43.h.to.2
Scandalum melius ortri, quàm veritatem relinqui. 42.k.l.to.2
Scandalum tolerabilius, & magis venia dignum, quod fit mente profitendi in melius. 162.m.to.2. Qualis.
Scandalum scandalo nō bene resarciri. Ibid.
Sciendi modus potius quærēdus, quàm scientia. 290.d.to.1
Sciendi triplex modus. Ibidem.a.b
Scienda nesciuntur aut sciendi incuria, aut discendi desidia, aut verecundia inquirendi. 37.d.to.2
Scientia abutuntur multi. 290.d.to1
Scientiarum alia est inflans, alia est dolorem afferens. Ibidem.e
Scientia bona in se si tamen veritate subnixa sit. Ibidem.c
Scientia carnis, & scientia mundi, quid vtraque docet. 173.l.m.to.1
Scientia Dei & sui, necessaria homini est ad salutem. 293.g.h.to.1
Scienti & non facienti, peccatum est. 290.c.tomo.1
Sciens & nō operans, torrosiones cōscientię patitur. Ibidem.
Scientia illa non inflat, quæ scientiæ Dei, & sui superuenit. Ibidem.m
Scientia inflans contristans. 290.c.to.1
Scientia literarum bona, scientia propriæ infirmitatis melior. Ibidem.a.per totum sermonem.
Scientia literarum minime contemnenda. 291.i.to.1. Non tamen.
Scientia literarum reprehendenda non est, quæ ecclesiæ non mediocriter prodest, sed tamen

Universidad de Deusto
Biblioteca

tamen legitur,scientia inflat. 27.a.b.to.1. per totum sermonem.
Scientia propriæ infirmitatis, præstat scientiæ literarum. 290.a.b.to.1
Scientię fructus in modo sciendi consistit. Ibidem.c
Scientiæ lumen, quo illuminari debemus. 19.i.to.1
Scientiæ lumen operatur pœnitudinem,correptionem,& sollicitudinem. Ibidem.k
Scientiæ lumen, iustitiæ germen præcedere debet. 55.h.to.2.Vides
Scientiæ malorum comparatio ad patrem & matrem. 173.m.to.i
Scientia mundi docet vanitatem,scientia carnis voluptatem. 173.m.to.1
Scientia minime contemnenda. 66.d.e.to.i
Scientia,prophetæ linguæ, & huiusmodi inter grossos reputari possunt. 321.e.to.1
Scientia,quæ inflat,non est ab osculo. 244.b. tomo.1
Scientia,quæ inflat,quomodo pernicioſa est. 290.c.e.to.1
Scientia, quæ vicinius saluti appropiat, magis,& prius quærenda est. 290.c.to.i
Scientia sanctorum, & scientia malorum, quomodo differant. 173.m.to.i
Scientia sine operibus cibo indigesto comparatur. 290.c.to.i
Scientia sui, timorem Dei in anima generat: scientia Dei eius amorem. Ibidem.i
Scientia subripi, & zelum dormire,non est paris periculi. 111.e.to.2
Scire benefacere si non detur velle, nihil prodest,sed quid si velis, sed minime possis. 341.g.to.1
Scire primo seipsum postulat ratio ordinis, & dignitatis. 291.f.to.1
Scire seipsum,precipua causa est humilitatis. Ibidem.
Scire volũt diuersi, ob fines diuersos. 290.d. tomo 1
Scindere corda, & non vestimenta quid sit. 45.d.to.1
Scripturæ sacræ intellectus, à solo Deo sperandus est. 314.i.k.to.1
Scrutabit Deus omnia i iudicio. 296.a.b.to.1
Scrutatio diuinæ maiestatis formidanda est, voluntatis tuta & pia. 324.g.h.to.1
Scrutatores maiestatis irruptores dicuntur: & ideo opprimũtur a gloria: igitur scrutatio maiestatis formidolosa, volũtatis vero tam tuta,quàm pia. Ibid.g.h. & 282.b.t.1
Scrutinio semp indiget aia nostra. 319.m.t.i
Scrutemur vias nostras. Ibidem.
Scuto circundati ne à sagitta volante timeamus,quid sit. 139.d.to.1
Scutum gratia diuina. 138.g.to.1
Seculares à religiosis nec irrideri nec iudicari debent. 250.c.to.i
Secularibus desiderijs præoccupatum, delectatio sancta declinat. 75.a.to.1
Seculum præsens, Aegypti vocabulo nuncupatur. 229.b.to.1
Seculum presens,nequam. 154.m.to.1
Seculi prioris homines & philosophi sentiebant, & apprehendebant diuina beneficia, sed non beneficium. 241.i.k.to.1
Securitas non est in cœlo,neque in paradiso, multo minus in mundo. 182.c.to.1
Sedere sub vmbra desiderata. 304.h.to.1
Sedente Iesu in monte, cur soli discipuli ad eum accessisse leguntur. 106.b.to.1
Seductori dat manum, qui dare dissimulat preceptori. 347.l.to.1
Semel locutus est Deus,qualiter intelligi debeat. 161.f.g.to.1
Semen veritatis iustitiæ, triforme est. 230.l. tomo 1
Semine de modico,copiosa exurgit messis siue bona, siue mala. 200.h.to.1
Seminum tria genera sunt. 291.k.to.1
Seminare ad iustitiam. Ibidem.
Seminare nos ipsos debemus. 49.e.to.1
Senior frater extra manens, & intuidens minori,populus est Iudaicus. 341.d.to.1
Sensus triplex sacrę scripturæ. 197.c.to.1
Sensus omnes hominis,diuinæ voci resistũt. 199.m.to.1
Sensus quinque animæ, qui sint, & qualiter alter alteri præstet. 165.k.to.1
Sensuum repugnantia in eum,qui emendare vitam cupiens, à vitiis nititur abstinere. 199.l.m.to.1
Sententiæ plures sancti Bernardi incipiunt. 224.k.to.1
Sententiæ valde vtiles, quod de meritis non sit præsumendum,& nihilominus in Deo sperandum. 333.f.g.to.1
Sentire de nobis debemus in humilitate, & de domino in bonitate. 247.a.to.i
Separatus à bonorum consortio,spiritualiter dominum videre non potest. 76.c.to.1
Separatio charitatis, mors fidei. 268.m.& 269.a.to.1.Sic quippe.
Septem columnę,quę sint,quas sibi sapientia excidit. 4.m.to.i
Septem dona spiritus sancti, contra septem vitia. 167.i.to.1
Septem misericordiæ assignantur. 86.m. tomo 1
Septem panes dum frangerentur,multa inde eciderunt fragmenta. 87.a.to.i
Septem panes quibus reficiamur. 86.i.to.1
Septem signacula, quæ soluit agnus. 61.k. tomo 1
Sepulchrum Christi describitur. 194.h.to.1
Sepulchrum inter sancta loca obtinet principatum. Ibidem.
Sequamur caput nostrũ,& quid sit. 62.d.t.1
Sequi Christum per viã humilitatis. 8.a.t.1
Sequi Christum,hoc est trahi post Christũ. 262.h.i.k.to.1
Sequentium pacem,tria sunt genera. 233.i. tom.1.Sequentium.
Seraphim sex alæ sunt. 232.m.to.1
Sermones Bernardi de tempore aduentus,& sanctis incipiunt. 1.a
Sermones eiusdem seu Homilię super euangelium, Missus est, incipiunt. 7.e.t.1
Sermones eius in dedicatione ecclesiæ incipiunt. 129.l.m.to.1
Sermones eius super psalmum, Qui habitat, incipiunt. 135.m.to.i
Sermones eius de diuersis, incipiunt. 156. k.to.1
Sermones eius, qui parui sermones vocãtur, incipiunt. 204.k.to.1
Sermones varij vtiles, & fructuosi sancto Bernardo asscripti incipiunt. 244.a.to.1
Sermones Gilleberti super cantica canticorum. 360.to.2
Sermonem Dei qualiter seruare debeamus. 6.h.to.1
Sermones Dei seruandi sunt in corde,quemadmodum cibus corporalis in corpore. Ibidem.h.i
Sermo Dei veritas est,& ipse sponsus.is cum auditur, & minime obeditur illi, vacuus & iciunus remanet. 338.m.to.1
Sermo diuinus aqua est,potans,lauans,& coquens.264.f.to.1.Et nimirum.
Sermo viuus, & efficax exẽplum operis est. 50.i.& 67.m.to.1
Seruire debet in timore anima in carne. 304.c.d.to.1
Sex alæ animalibus neuæ legis. 232.m.to.1
Sex alę vni,& sex alę alteri,quid significant. 117.a.to.1
Sex annis seruies,in septimo liber egredieris: quomodo intelligitur. 171.l.to.1
Sex hydrię sunt positę his,qui post baptismũ in peccata labuntur. 38.i.k.to.i
Sex sunt refugij ciuitates. 233.e.to.i
Si quæritis,quærite,exponitur. 189.c. tom.i
Sic nos existimet homo,exponitur. 212.g.t.i
Sicut initium sapientiæ timor domini, sic initium peccati superbia. 292.a.to.i
Sicut in corporum medicina,&c.sic medicus Christus. 65.m.to.i
Sicut lilium inter spinas. 103.i.k.to.i
Sicut portauimus imaginem terreni hominis,exponitur. 212.k.to.i
Sicut vita corporis,sic vita fidei. 64.c.d.to.i
Sigilli diuini quod in nobis erat fractio,quanta nobis mala irrogauerit. 26.g.h.to.i
Signacula septem. 208.m.to.i
Signa aduentus Christi filij in animam, & signa aduentus patris vtiliter habentur. 334.b.to.1
Signum,cui cõtradictum est, Christus. 238. b.c.to.i
Signum is habet à Deo diligi, qui Deum ardenter diligit. 335.c.to.i
Signum magnum apparuit. 98.m.to.i
Signum pacis,quod est osculum, patres antiqui flagitabant. 237.l.& 238.m.to.1
Signum pastoribus Christi inueniendi præsepium fuit, & panniculorum inuolutio. 238.c.to.i
Signum pijs humilibusq; promissum Christus. Ibidem.c.d
Signa,quæ sunt quærenti Deum. 160. b.to.i
Signum,quid sit. 60.e.f.to.i
Signa quibus quodammodo, quis concęcturam assumere poterit, an de numero electorum seu reproborum fuerit. 42.i.k.& 68.f.g.to.i
Signa quibus Christus vtrunque infixerit pedem,timor iudicij,& spes misericordię. 241.m.& 242.a.to.i
Signa quibus quis bonam spem habet salutis. 255.a.to.1
Silentium irreprehensibile,immo & laudabile. 102.c. 103.f.t.i
Silentium, quàm vtile sit. 216.d.e.to.2
Silentis quies. 178.d.e.to.2
Similitudo animæ ad Deum per peccatum non deleta,sed obscurata est. 353.l.m.to.i
Similitudinem Dei, animam retinere monstrant tria simplicitas,immortalitas, & libertas. Ibidem.
Similitudo de Pharaone,& exercitu eius, & dominico equitatu, & alijs huiusmodi. 293.l.m.& 294.a.b.to.1
Similis est dilectus meus capreæ hinnuleq; cęruorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cer rorum, duo bona sponsi, misericordia scilicet & iudicium in his duobus animantibus commendantur. 313.d.to.1
Similitudo est inter oleum, & nomen sponsi: Oleum enim lucet, pascit, vngit, fouet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem. 254. e.f.to.1
Similitudo in primo homine perijt, sed non imago. 52.k.to.1
Similitudo ratio est videndi, dissimilitudo non videndi. 282.a.to.1
Similem se esse Deo, peccator inique existimat. 354.d.to.1
Similis sit Deo necesse est, qui Deum, sicuti est, videre mereatur. 282.b.to.1
Similes studeamus fieri hominibus expectatibus dominum. 36.l.m.to.1
Simplicitas animæ, duplicitate dolositatis humanæ tecta est. 353.m.to.1
Simplicitas candor est animæ, & operationis eius. 337.d.to.1
Simplicitas Dei declaratur. 351.g.h.to.1
Simplicitas mera siue intentio, in gratiarum actione. 250.h.to.1
Simplicitas vera siue intētio in confessione. 256.g to.1
Singularitas, & abstinentia vltra regulam, culpantur. 256.g.to.1
Singularitas & inobedientia. 302.e.to.1
Singularitas pernicios a. 326.i.k.to.1
Singularitas tractatur. 178.d.e.to.2
Singularitas monachi pernicios a. 286.d. to.1
Singularitas seu solitudo superborum vtiliter declaratur. 82.k. & 156.l.m.to.1. krauerunt in solitudine.
Sinistra Christi, quid nobis repræsentet. 22. c.tom.1
Si recte offers, & recte non diuidis, peccasti. 269.f.to.1
Sis humilis ad petendam veniam, facilis ad dandam, & sic membra erunt in pace. 171.m. & 172.a.to.1
Siue ad austrum siue ad aquilonem arbor ceciderit, ibi erit. 216.k.to.1
Sobrietas duplex. 207.e.to.1
Socialis & pacifica conuersatio, pulchrè laudatur. 266.k.to.1
Societatem deserens amittit conuentorum solatia. 230.b.to.1
Socij laboris, & mercedis participes erunt. 35.h.to.2
Sola humilitas est læsæ charitatis reparatio. 27.k.l.to.1
Sola studeat esse anima, cupiens esse Christi sponsa. 295.i.k.to.1
Solet dici, Bonum castellum custodit, qui corpus suum custodit. 215.f.to.1
Solitarius incedere curans, cęteris est molestus. 41.d.to.1
Solitaria vita denotatur. 295.i.k.to.1
Solitudo superborum est, quia solos se reputant, & appetunt reputari. 156.l.to.1
Solus potest esse quis inter multos existens: & cum solus est, inter multos esse. 295.i.k.to.1
Sol non omnes, quibus lucet etiam calefacit. 267.f.to.1
Sol oriens in Christi resurrectione. 286. m. tomo.1
Vt sole sublato non lucescit: sic sublata Maria nil, nisi densissimæ tenebræ, relinquuntur. 101.k.to.1
Sole decolorari qualiter accipiendū sit. 278. l.m.to.1
Solennibus diebus, quæ ad solennitatem spectant, præcipue veniunt tractanda. 35.m. tomo.1
Solium altissimi quale sit. 116.b.to.1
Solia duo Deus habet. 232.m.to.1. Solia.
Solicitus est Deus de his, qui de ipso sunt solliciti. 335.c.d.to.1
Solicitudo officium prælati, non celsitudo. 131.k.l.m.to.2
Solicitudo pro singulis. 46.g.to.1
Soliciti simus considerare non quod habemus, sed quod nobis adhuc deest, toto mentis affectu acquirere studeamus. 188.g. tomo.1
Somnus multiplex. 309.a.to.1
Somnus, quem dominus misit in Adam qualis fuit. 43.c.to.1
Sorer sponsæ sensum interiorē illuminat, & morte propulsata vitam tribuit sempiternam. 309.b.to.1
Sordidis cur indutus vestibus Christus fuerit, cum altercaretur cum diabolo. 28.f. tomo.1
Sord bus nouis non superuenientibus, poterunt vetustæ expurgari. 198.k.to.1
Species malæ vitandę sunt. 136.d.e.to.2
Specie tua, & pulchritudine tua, vnde species & pulchritudo ex lilijs. 335. h.to.1
Spectaculum facti sumus mundo, angelis & hominibus. 212.m.to.1
Speluncæ in libris reperiuntur. 233. d.to.1
Sperare à Christo virtutes, cuius doctrina seminarium prudentiæ, cuius misericordia opus iustitiæ, cuius vita speculum temperantiæ, cuius mors insigne est fortitudinis. 265.c.d.to.1
Sperare desuper in spirituali exercitio duplex auxilium debemus, correptionem, consolationem. 263.b.c.to.1
Sperare in Christo in prosperis, & aduersis debemus. 262.k.l.to.1
Sperare in Deum, & ipsum esse spem nostram, qualiter differant. 145.e.to.1
Sperare in Deo solum. 153.g.to.1
Sperare in domino, perfectissimū est, & ipse tota ratio nostræ expectationis. 145.b.c.i
Sperare in domino, quam bonum sit, & efficax. Ibidem.g
Sperare nil nisi à Deo, sed nil quærere nisi Deū, singularis perfectionis est. 145.e.t.1
Speraut multi in multis, mihi autem adhærere Deo, bonum est. 145.b.c.tomio.1
Spes, & timor tractantur. 308.k.l.to.1
Spe gaudere post lachrymas. 292.m.to.1
Spes gloriæ in tribulatione. 155.e.to.1
Spes inter timorem, & securitatem collocatur. 308.i.309.k.tomo.1
Spes miserorum Deus. 153.d.to.1
Spem nostram triplex ratio discutit, & roborat. 231.f.to.1. Spem.
Spes resurrectionis. 142.l.to.1
Spes sola apud Deum miserationis obtinet locum. 54.a.to.1
Spes suos seu etiam alienos cōuertendi, multos decepit monachos. 326.h.i.to.1
Spes vana, quæ sit. 135.b.c.to.1
Spes vitæ æternæ lætitiam facit. 291.l.to.1
Spes tractatur. 55.h. & 139.d. & 145.b.to.1
Species terræ, quadriformis. 231.c.to.1
Speluncæ tres sunt. 233.d.to.1
Spinæ multiplices. 304.c.to.1
Spina pœna est, spina culpa, spina falsus frater, spina vicinus malus est. Ibidem.d
Spinas solus hominum Christus non habet. 336.b.to.1
Spiritus adiuuat infirmitatem nostram. 138.g.tomo.1
Spiritu ambulantes, nec in uno statu, nec eadem semper facilitate proficere possunt. 262.k.tomo.1
Spiritus angelicus siue partim sit corporalis, siue mere spiritualis, animæ illabi non potest. 240.f.to.1
Spiritus ante faciem nostram Christus dominus, &c. 283.g.tomo 1
Spiritus beati, visione satiantur, dulcedine inebriantur, charitate satiantur. 230. m.tomo.1
Spirituum bonorum, & malorum discretio. 175.k.l.tomo.1
Spiritus carnis mollia loquens, spiritus mundi vana suggerens, spiritus malignus amaritudines immittens, audiendi non sunt. 176.b.c.tomo.1
Spiritus cœlestes diuersimode Deum diligunt, sicut & capiunt. 259.d.260.c.to.1
Spirituum diuersa genera. 175.l.to.1. per.to. sermonem.
Spiritus diuinus per se aut per angelū: opposita horū, quæ agunt, spiritus humanus atque malignus agit in nobis. 175.m. & a.t.1
Spiritū domini pmanere in homine in æternum, qualiter accipiendum sit. 289.h.t.1
Spiritum duplicem in Helisæo haberi quid est. 71.m.tomo.1
Spiritus nequitiæ, & astutiæ, qualiter cognoscantur. 176.d.tomo.1
Spiritus omnes præter diuinum, corporibus egent. 240.b.tomo.1
Spiritus quadruplex, pecoris, hominis, angelicus, diuinus. Ibidem.
Spiritus qualiter peti debeat. 127.k.to.1
Spiritus quando veniat aut vadat, periculose ignoratur. 257.k.l.to.1
Spiritus reprobi vigent industria naturali. 40.m. & 2.to.2. Porro
Spiritus superbiæ, est dæmonium meridianum. 127.a.tomo.1
Spiritus sunt administratorij, qui curam habent salutis nostræ. 230.m.to.1
Spiritus summus, increūscriptus, qui Deus est. Et ibi quomodo misericordia, & iudicium sunt pedes domini. 241.i.to.1. & per totum sermo.
Spiritus timoris non prodest, vbi non est spiritus charitatis. 256.d.e.to.1
Spiritus tria sortiuntur nomina. 230.m.to.1
Spiritus tres maligni, id est spiritus nequitiæ, spiritus carnis, & spiritus huius mūdi. 175.m.to.1
Spiritus malignos occurrere, & inflare demigranti, vt patet de Christo, & diuo Martiano. 139.d.e.to.1
Spiritus mendax est, qui alicui suggerit, vt exeat de concilio iustorum, & congregatione. 174.d.to.1
In spiritu veritatis nō esse, est & nō. 174.d.t.i
Spiritus malignos in nos nihil posse aliud, quam quod à Deo permittitur. 216.i.to.1
Spiritus triplex designatur per psalmistam cū dicit, Ne proiicias me à facie tua &c. 79.a.tomo.1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Spiritus sanctus adiuuat infirmitatem nostram. 126.i.to.i
Spiritus sanctus arguit mundum de peccato, iustitia, & iudicio. 210.k.to.i
Spiritus sanctus cur domino viuente non venerit super apostolos. 71.l.&.76.d.to.i
Spiritus sancti doctrina non curiositatem acuit, sed charitatem accendit. 244.b.to.i
Spiritus sanctus gemitus suæ operationis experimentum tribuit. 257.l.m.to.i
Spiritus sancti gratia indigemus, vt custodiat corda, & intelligentias: ne forte cū non aderit, adesse putemus. Ibidem, k.l
Spiritus sanctus in tribus punctis docet nos omnia. 78.f.to.i
Spiritus sancti multiplicitas. 79.c.t.i. Vere.
Spiritus sanctus non semper est eodem modo in viris spiritualibus. 262.i.k.to.i
Spiritus sancti operationes duæ, infusio, & effusio. 258.e.f.to.i
Spiritui sancto præparare nos debemus. 257.l.to.i
Spiritus sanctus quem repleuerit, sanctificat. 740.i.to.2
Spiritus sanctus quomodo procedit, spirat, inhabitat, replet, & glorificat. 210.k.to.i
Spiritus sanctus quos repleuerit cognoscere facit eos à misericordia præuentos fuisse. 78.g.to.i
Spiritus sanctus scrutatur etiam interiora Dei. 256.k.to.i
Spiritus sanctus specialiter dicitur spiritus, cuius opus multiplex. 76.i. Processio. & 78.k.79.l.to.i. Expedit.
Spiritus sanctus superueniet in te: quomodo intelligitur. 14.e.to.i
Spiritus sanctus significatur osculo oris dei: quem spiritum ecclesia sponsa petit sibi dari ad notitiam trinitatis. 245. k.l.to.i. per totum sermo.
Spiritus sanctus tria operatur in nobis ad declinandum à malo. 76.k.to.i
Spiritus sanctus tria æque in nobis operatur ad faciendum bonum. Ibidem.l
Spiritualis medela, ad omnes infirmitates spirituales docetur. 176.f.g.to.i
Spiritualis medicus oleo mansuetudinis, & vino zeli medetur. 299.k.to.i
Spiritualis circumcisio, quę sit. 32.e.to.i
Spirituali in matrimonio, duo sunt genera pariendi. 358.f.to.i
Sponsa nos sumus omnes vocati ad nuptias, Christus vero sponsus. 38.c.to.i
Sponsa Christi ciuitas, templum, & domus, pro eodem accipiuntur. 132.i.to.i
Sponsa, & sanctorum patrum nemo dicere præsumpserunt: Osculetur me ore suo, sed osculetur me osculo oris sui. 237.k.t.i
Sponsa magna à magno petens, non vritur blanditiis seu exordio, sed exabundantia cordis frontose prorumpēs ait, Osculetur me &c. 242.d.e.to.i
Sponsa angelos tanquam domesticos sponsi alloqui creditur, cū dicit: Osculetur me, &c. Ibidem.i
Sponsa petens osculum, non exprimit à quo cupiat osculari, sed more Marię Magdalenes querit & petit. Ibidem.
Sponsa de omni virtute sua vel gratia non audet sibi quidquam arrogare: quanto minus nos adolescentulæ forte quæ nos sumus? 251.b.252.c.to.i
Sponsa vna de angelis, et hominibus, et vnus sponsus Christus 275.c.to.i
Sponsa ecclesia satagit formæ suæ, quæ de cœlo venit conformari. Ibidem.
Sponsa in se habet humilitatem, & sublimitatem, & terrenum habitaculum, & cęleste palatium. 276.i.k.to.i
Sponsa non negat nigredinem, sed excusat. Ibidem.m
Sponsa, id est ecclesia se trahi optat post sponsum suum Christum. 262. i.to.i. per totum sermo.
Sponsa familiarius à Christo, tanquam à sponso trahi petit, quàm à patre: quanuis quos trahit filius, trahit, & pater. Ibidem.i
Sponsa interim recipit magnam consolationem de contemplatione diuinę claritatis, antequam perueniat ad eius speciem futuram. 297.l.to.i
Spōsa quæ dixit se vulneratam à filiis matris suæ, id etiam in bonam partē sumi posse. 279.g.tomo.i
Sponsa se ab illis promotam fuisse fatetur, à quibus, & passam. 289.l.to.i
Sponsa libentius sponsi humilia, quàm sublimia rememorat. 335.c.d.to.i
Sponsa quonam pacto se dicat positam custodem in vineis, quum suam ipsius vineam non custodierit. 281.c.d.to.i
Sponsa synagoga fuit, sed fatua. 332.m.to.i
Sponsa dilectum attollens, & malo comparans, quomodo intelligatur. 304.f.g.to.i
Sponsa vmbram Christi maxime desiderabat. Ibidem.h
Sponsa se ebriam non negat, sed amore spirituali, non vino. Ibidem.m

Sponsa

Sponsa ecclesia petit sibi accumulari fructus bonorum operum cum floribus, & odora mentis fidei: & ibi de spe & timore. 307. c.to.i
Sponsa inquiens: Dilectus meus mihi, & ego illi, erupit in amoris ructū. 331.e.t.i
Sponsa cur se fuscam dixerit. 278.l.to.i
Spōsa quare peculiariter de filiis matris suę, id est, de Iudæis synagoge filiis conqueritur. 278.a.to.i
Sponsa mysterij conscia cum dilectum pasci inter lilia prospexisset: constituit terminum: Donec, inquit, aspiret dies. 337.f.g.i
Sponsa cur, Quem diligit anima mea, et non Quem diligo, dixerit. 344.e.to.i
Sponsa quem quærebat, non reperit: & reperta est ab his, quos non quærebat. 347.k.l. tomo.i
Sponsa id est ecclesia electorum, prædestinata est à Deo ante secula, & præuenta ab eo, vt quæreret eum, & conuerteretur. 348.a.to.i
Sponsa cur dixerit se custodes ciuitatis pertransisse, Ibidem.i
Sponsæ nitenti ad contemplationis quietem, labor prædicationis imponitur: & sicienti sponsi presentiam, filiorum sponsi pariē dorum alendorumque solicitudo iniungitur. 296.e.t.i
Spōsa nulla occasione potuit separari à charitate, quæ est in Christo Iesu. 349.l.to.i
Sponsa verbum quærit verecunde: quia in lectulo: quia per noctes: hæc verecundia gloriam habet, nō peccatum. 358.h.359. i.tomo.i
Sponsæ, id est ecclesiæ nigredo, & formositas. 270.h. t.i
Spōsæ mansuetudo aduersus detrahentium linguas Ibidem.
Sponsæ ornatus: & quo pacto quælibet anima sancta cœlum dicatur. 274. i.to.i. & per totum sermonem.
Sponsæ si vnguenta preciosa sint, qualia putas sint ipsius sponsi? 263.c.to.i
Sponsę magna fiducia, quę dominum sabaoth dilectum suum nominat. 333.c.to.i
Sponsæ humilitas cōmendatur, quum dicitur: Oculi tui columbarum. 300.f.to.i
Sponsæ somnus, non corporis dormitio est, 309.b.tomo.i
Sponsæ prudentia, & profunditas apparet. 298.a.b.to.i
Sponsam esse formosam sicut pelles Salomonis, de quo Salomone itelligat. 274.i.k.t.i
Sponsam Christi fatuam esse nunc non decet, sicut aliquando fuit synagoga. 333. k.tomo.i
Sponsam sub vmbra Christi sedisse, plus est, q propheram sibi ipsa vixisse. 305.k.to.i
Sponsam se nigram, sed formosam dicētem, quid significet. 270.h.to.i
Sponsus sponsę dicens: Si te ignoras, egredere, quid designet. 288.m.&a.to.i
Sponsus spōsam pulchram omnimode dicit: sed pulchram inter mulieres. 295.f.to.i
Sponsus laudans sponsam, cur dixerit: Pulchræ sunt genę tuæ pluraliter, & non facies tua pulchra. 295.e.to.i
Sponsus Christus cur nunc per seipsum spōsam consolatur, & obiurgat: nunc vero per alios increpare, & consolari procurat. 296.e.tomo.i
Sponsus vt hinnulus apparuit: quippe qui paruulus natus est nobis. 314.e.to.i
Sponsus hortatur sponsam, id est, perfectos viros ad regimen imperfectorū. 317.b.t.i
Sponsus adiurat filias Hierusalē, ne dilectā suscitent, & fere eodem momento ipsemet dicit: surge, propera amica mea. Ibidem.
Sponsus sponsam vocans ad se venire in foramina petræ, & cauernis macerię, prætendit se verecundum, qui sponsa frui vereatur, nisi in absconditio. 322.f.g.to.i
Sponsus ad horam se subtrahit, vt auidius reuocetur, mordicus retineatur. 342.a.t.i
Sponsi claritas, in qua coęqualis est patri, sedet à dextris, &c. 345.b.to.i
Sponsi secreti, & circunspecti saltus, a nobis apprime obseruandi sunt. 312.i.to.i
Sponsi nigredo & formositas. 276.l.m.to.i
Sponsi nomen tribus de causis oleo comparatur. 253.m.to.i
Sponsi cubiculum, quod est, & vbi est. 267. c.d.e.to.i
Sponsum se exhibet Christus animæ sibi deuotæ. 262.g.h.to.i
Stabulum in sua natiuitate cur Christus elegerit. 27.a.to.i
Standum in humilitate. 49.f.to.i
Stare non potest homo, nisi verbo Dei innitatur. 357.l.m.to.i
Stare seraphim cur dicantur. 116.f.to.i
Stetit in carne Christus solus. 314.i.k.to.i
Status animarum sunt tres. 109.l.m.to.i
Status triplex coniugatorum, prelatorum, monachorū, per tres viros: Noe, Daniel, & Iob intellectus, triplicem, & differentem tenētes viā ad paradisum. 187.l.t.i

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sextus animę tres: in corpore, posito corpore, recepto corpore. 227.a.to.i
Sacerdotibus bouum lapidabitur piger. 216.l.to.i
Studendum magis amari, quàm metui. 268.g.to.i
Studiis sanctioribus proficientium virtutes contrariæ sese aperte opponere non audent, sed solent in occulto insidiari, quasi vulpeculæ fraudulentæ, specie virtutes, re autem vitia. 161.g.h.to.1
Studium bonæ actionis, ocium contemplationis, lachryma pœnitentis, extra Bethaniam Christo accepta esse non poterunt. 196.h.to.i
Studium non tam fuit Bernardi exponendi verba, quàm imbuendi corda. 255.k.tomo.1
Stultus, qui cistellæ labiorum alterius gloriam suam credit, & cœperit mendicare ab eo, quia eum eam habere voluerit. 251.m.to.i
Stulto non esse vinea sicut nec vitæ: nã quod viuit, mortem potius censeas, quàm vitam. 325.b.to.i
Subesse, coesse, præesse, moralis disciplina docet. 266.i.to.i
Subiectionem triplicem Deo debemus. 178.d.tomo.i
Subtractio rei, quam amas, augmentatio desiderij est. 307.c.to.i
Succidenda sunt continuo vitiorum nascentium capita. 318.k.l.to.i
Sufficit opinio bonorum cum proprio testimonio conscientiæ, aduersus os loquentiũ iniqua. 168.m.to.i
Suggestio triplex, carnis, spiritus, & dæmonis: quibus tanquam ex singulis nummis tria emuntur. 213.c.d.e.to.i
Superbia quadruplex. 205.d.to.i
Superbia Luciferi detestatur. 116.f.g.to.i
Superbia vnde nascatur 291.f.& m.&.292.a.tomo.i
Superbia prima miseriarum, & ęrumnarum parens, mater mortis. 257.c.to.i
Superbia etiam diaboli humilibus proficit. Ibidem.
Superbia tolerabilior in diuite, quàm in paupere. 313.k.to.i
Superbia sub pannis humilitatis Iesu, culpatur. 181.h.i.to.2
Superbiæ duæ species: & ibi definitio superbiæ. 24.l.to.2.
Superbiæ vitium designatur in superbo Goliath. 85.a.b.to.i
Superbientibus angelis si non pepercerit Deus, quanto magis nec tibi putredini parcet? 1.c
Superbos transilit Deus transiens ad humiles. 212.h.i.to.i
Superfluitas bonorum ecclesiæ periculosa, & magnopere cauenda. 267.c.f.to.i
Superfluitas exterior, interioris vanitatis indicium. 185.i.to.2
Superiora, vt sunt æterna, frequenter affectu præferimus, effectu inferiora præferentes. 307.k.l.to.i
Surge propera amica mea. Fœlix cõscientia, quæ de se talia audire meretur. 315.c.to.i
Sursum caput habere, & cor deorsum, magna confusio. 166.c.to.i
Synagoga quidem Christum peperit, sed officio matris, non autem affectu. 25.i.to.i
Synagoga pacto cõuentionis egit cum Deo: ecclesia vero beneplacito voluntatis innititur. 252.g.h.to.i
Synagoga fortis non curat onus leue, nec iugum suaue: sana est, non ei opus medicis. Ibidem.e
Sinagoga hœdum foris cum amicis suis dæmonibus mauult comedere, quàm vitulũ saginatum in domo paterna. Ibidem.g
Sinagoga iudicium quærit, ecclesia misericordiam: accipiat vtraq; quod petit. Ibidem.e.f.g
Synagoga oleum habet, sed non effusum, sed reconditum habet codicibus, sed non in cordibus. Ibidem.e
Synagoga adhuc in tenebris est, & fame laborat. 254.h.to.i
Synagogę olim dicebatur: Ego sum dominus, ecclesia vero dicit: Pater noster: & merito. Ibidem.b.c.

T

TAbernacula, atria, domus declarantur. 215.b.to.i
Tabernaculum corpus. 146.h.i.to.i
Tabernaculum nostri corporis, non ciuis mansio, seu domus indigenæ, sed vel tabernaculum militantis, vel stabulum viatoris. 271.d.to.i
Taciturnitas domini nobis ad exemplum facta est. 34.g.to.i
Tacebat in passione Christus. 318.f.to.i
Tactus manus corporis Christi omnes languores sanabat. 241.l.to.i
Talis apparuit Christus, qui merito amaretur. 335.h.to.1

Tantæ efficacię osculum diuinum est, vt ex ipso mox sponsa concipiat. 245.m.to.1
Tarditatem inscientiæ nostræ erudit dominus tribus modis. 228.k.to.1
Tardus nemo aut segnis esse debet in gratiam referendo. 308.g.h.to.1
Temetipsum attende, vt alijs noueris compati. 64.f.tomo.1
Temperantiæ est prospera declinare, & aduersa viriliter tolerare. 57.i.to.1
Templi decor est, pia habitantium religiositas. 192.k.193.l.to.1
Templi dedicatio, in cuius seu quorum honorem fiat, declaratur. 131.b.c.to.1
Templum Dei facit is, cuius non est decepta ratio, voluntas peruersa, inquinata memoria. 130.h.to.1
Templum Dei, quod sumus ne forte vacillet curemus lignis fortibus sustentare. 302.f.g.tomo.i
Templum Hierosolymitanum describitur: & pulchra salutatio ad sanctam ciuitatem Hierusalem, & terram promissionis. 192.k.193.m.tomo.1
Templum honorare fraterna dilectione, deuota subiectione, voluntaria paupertate. Ibidem.l
Templum, quibus repleatur benedictionibus cum dicitur, Ea quæ sub ipso erant, replebant templum. 119.i.tomo.i
Tentationibus resistendo victoria acquiritur. 47.b.c.& 136.f.& 138.f.Scuto.& 141.a.b.& 326.g.h.to.1.per.to.&.217.k.to.2
Tentatio ad probationem est, non ad desolationem. 136.f.tomo.1
Tentatio fallax. 156.k.tomo.1
Tentationum quatuor sunt genera. 138.h.i.tomo.1.&.287.f.i.tomo.1
Tentatio multum confert. 47.c. & 136.f. & 137.e.& 251.l.& 326.g.h.tomo.1
Tentatio quadruplex prouectis præcipue monachis ingruit. 326.i.& m.tomo.1
Tentationes monachorum prouectorum, & de hæreticis. 326.g.h.to.1. per totum.
Tentationes quatuor contra quatuor beneficia creatoris. 151.h.i.tomo.1
Tentationes quatuor distinguuntur. 287.f.tomo.1
Tentationibus vndique circundamur. 138.g.tomo.1
Tentationes variæ sunt pro temporum ac ætatum diuersitate. 326.g.h.tomo.1.per totum.
Tempus acceptabile nunc est salutis operandi, & quærendi deum. 344.m.to.1
Temporis hyemalis (quod præteriisse dicitur) appellatione significatur tempus illud, cum dominus Iesus iam non palam ambularet apud Iudæos. 317.e.to.1
Temporalia cum necesse est postulamus. 359.l.m.tomo.2
Temporalia nobis ministrat Deus propter duplicem causam. 138.g.h.tomo.1
Temporalia cum labore obtinentur, cum timore possidentur. 167.f.to.2. Videas.
Temporalia, & carnis gloria possessa onerãt, amata inquinant, amissa cruciant. 51.l.tomo.2
Temporalium abundantia, æternorum facit obliuionem. 2.k.tomo.1
Tenerum, & modicum membrum lingua, faciens sæpe magnum malum. 170.e.f.tomo.1
Tenet ecclesia Christum, & ab eo tenetur. 349.l.tomo.1
Tepidi quasi in inferno sunt. 71.a.8.to.1
Tepidorum ac feruidorum differentia. 75.l.m.& 71.a.b.tomo.1
Tepidum quando te reperis, non discedas ab eloquio Dei, quod valde est ignitum. 176.f.tomo.1
Tepido corde, & arido sæpe ad altare orationem ve accedimus: persistentibus tamen repente infunditur gratia. 245.m.to.1
Tepidorum miserabilis conditio. 75.l. & 170.c.tomo.1
Tepor religiosorum culpatur. 253.i.k.tomo.1
Terram cur vocat sponsus suam. 319.a.to.1
Terra imbrem frequenter suscipiens, & non ferens fructum, reproba est, & proxima maledictioni. 49.d.tomo.1
Terræ species quadriformis. 231.c.tomo.1
Terram visitauit Christus, non aerem. 312.g.tomo.1
Terra, quam mites, & mansueti possidere dicuntur, est proprium corpus. 106.e.to.1
In terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam domini. terribilis commina tio illa, præsertim ministris ecclesię, qui in terra sanctorum iniqua gerunt. 267.d.to.1.& 190.g.h.tomo.2
Terrena tenere, & cœlestia negligere, periculosissimum. 186.h.to.2. & per totum.
Terrena esurit aurus vt mendicus, fidelis contemnit vt dominus. 263.m.to.1
Terrena postulare, amori carnis, & non animæ asscribendum est. 345.e.to.1

Testimonium à sanguine, aqua & spiritu habere, quomodo cognoscitur. 68.g.to.i
Testimonium conscientiæ in tribus consistit. 51.d.to.1
Testimonium conscientiæ tractatur. 51.g. to.1.& 132.d. to. 2
Testimonia Dei acquirere, quam bonum sit. 315.d.e.to.i
Testimonium triplex dari in cœlo, & testimonium triplex dari in terra. 67.k. per tot.ser.& 68.e.to.1.per tot.ser.
Testimonia tria. 209.c.to.1
Theoricæ contemplationis arcanum cubiculi nomine designatur. 267.a.to.i
Thesauri quos thesaurizare debemus, tres sunt. 231.h.to.1
Thesauri sapientiæ & scientię penes sponsum Christum absconditi sunt. 285.f.to.i
Timenda esse nouissima dicitur, non primordia vel media. 166.e.f.to.i
Time Deum omni tẽpore, & ex omni corde tuo, & implesti hydriam tuam vsque ad summum. 313.c.to.i
Timere Deum, semen iustitiæ. 291.i.to.i
Timere & aliquid non sapere, efficax est ad gratiam promerendam, retinendam & recuperandam. 168.d.& 315.m.to.1
Timere debemus, ne sicut Eua à serpente seducamur. 174.c.to.i
Timendus est malleus, hoc est, timendum est verbũ asperũ. 136.k.to.i.& 256.d.e.t.i
Timor ad resistendum peccato, validius dignoscitur, quàm pudor & dolor. 166.f.t.i
Timor bonus, timor malus. 45.i.k. to. 2
Timor Dei duplex. 37.b.c.& 256.1.to.i
Timor Dei, fructus spei. 153.g.to.i
Timor Dei initium sapientię. 267.f.t.i
Timor Dei venit ex notitia nostri in nobis, & ex notitia amor Dei. Et ecõtra de ignorantia nostri superbia, & de ignorantia Dei desperatio procedit. 292.a.b.to.i
Timor domini, quàm vtilis est. 37.a.39.k.l. & 53.h.i.& 267.d.to.i
Timor domini aqua. 37.b.to.i
Timor domini in homine de cognitione sui nascitur. 291.h.to.i
Timor domini præferendus est pietati. 53.i. tomo 1
Timorem triplicem habens, metreta triplex vocatur. 313.b.c.to.i
Timor gehennæ, initium est sapientiæ. 267. f. tomo 1
Timor ingerit cordi peccata, quę fecimus: supplicia, quæ meruimus: præmia ad quę tendimus. 138.k.to.i
Timor nocturnus, sagitta volans in die. 287. f. tomo 1
Et ibi de quatuor tentationibus.
Timor prælatorum est trifarius. 229.g.to.i
Timor quidam inutilis, quidam tristis, timor pius humilis, fructuosus. 45.i.to.2
Timor pœnam habet, amor suauitatem. 309. k.to.i
Timor sapientiam facit. 267.f.to.i
Timor triplex. 37.b. c. & 39. m. & 208.l. tomo 1
Timore nil melius ad impetrandam, & præseruandam gratiam. 313.m.to.i
Timore supplicij, & amore boni, facere aliquid vel omittere, quomodo differãt. 309. k.to.i.per totum.
Timores tres. 313.m.to.i
Timore vocamur, amore iustificamur. 53. k.tomo 2
Timotheo cur suadet Paulus vti vino. 284. i.tomo 1. & ibi de curiositate eiborum.
Titillatio carnis nostræ tribus causis contingit. 228.k.to.i
Tolle grabbatum tuum. 60.c.to.i
Tolerantia martyrum ex visceribus, & vulneribus Christi est. 22.m.to.2
Tonitruum aliud igneum, aliud pluuiale. 231.e.to.1. Tonitruum.
Torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum, quid igitur homini cum victoria? Impudẽtissimum est arrogare gloriam sine victoria, victoriam absque pugna. 251.k.l.tomo.1
Tormentum ad tormenta, sicut ad ornamenta, ad pœnas, sicut ad delicias properãt, qui regnum Dei quærunt. 167.l. 168.m. to.1
Torrentes quinque sunt. 231. e. tom. 1. Quinque.
Totus mundus diuitiarum est fideli homini. 259.m.to.i
Trahit ad se iustus omnia. Ibidem.
Trahi post sponsum optat sponsa ecclesia. 262.f.to.1
Trahuntur aliqui ad sequendum Deum, alij ducuntur, quidam rapiuntur. 70.g.to.i
Trahimur, cum tentationibus exercemur: currimus, cum interius consolamur. 263. c.to.i
Trahi necesse est animam quantæuis sit perfectionis. 262.f.to.i
Trahi post Christum, sperare in Christo in aduersis, & prosperis. Ibid.m
Trãquillus deus trãquillat omnia. 268.h.t.i

Transire ad

Transire ad Christum, & pertransire, quid sit. 349.i.to.1
Transiuit Christus resurgendo, pertransiuit ascendendo. Ibid.k
Trepidare vbi non est timor. 55.h.to.i
Tres dies sunt, scilicet laboris, requietionis, glorificationis, quartus dies, id est voluptatis frœtet. 62.d.e.t.i
Tres mulieres vngentes Iesum moraliter, quæ sint. 64.c.to.1
Tres panes ab amico cõmodari petere, quid significet. 69.i.to.1
Tres reperiuntur malè fructificantes. 49.f. g.tom.i
Tres sunt status animæ. 227.a.to.i
Tres aquilæ sunt corpori diuino assidentes. 231.c.to.i
Tres calices, quos dominus nobis propinat. Ibidem.c
Tres currus reperiuntur in scripturis. 232. b.tom.i
Tres ex omni populo liberantur. Ibidem.h
Tres in sacerdotium adsumuntur. Ibidem.
Tres riui salutis fluxerunt à latere Christi. 232.k.to.1
Tres contemplatiuorum feneſtrę. Ibidem.
Tres sunt decursus aquarum. 229.c.to.i
Tres equorum species. 230.a.to.i
Tres pœnitentiæ differentiæ. Ibidem.
Tres sunt in nobis principes. Ibidem.
Tres sunt claues, quæ nobis occulta reserant. 232.b.to.i
Tres sunt cibi Israel. Ibidem.h
Tres testimonium dant in cœlis. 209. c.to.i
Tres sunt, quibus recõciliari debemus. 224. m.to.i
Tres species veræ confessionis. 255.k.t.i.per totum sermonem.
Tria cogitationum genera. 182.e.to.1
Tria consideranda in festiuitatibus sanctorum. 81.d.to.i
Tria fercula in scutella Dei cõtinentur. 232. l.to.i
Tria hominum genera intelligi solent, quibus Deus loquitur pacem, continentibus, coniugatis, prælatis. 164.c.to.i
Tria hominum genera non habitantium in adiutorio diuino. 135.m.to.i
Tria in nobis operatur spiritus sanctus ad declinandum à malo. 77.l.to.1
Tria in opere mundi consideranda. 78. l. tomo 1
Tria in oppido necessaria. 95.k.to.i
Tria in passione Christi attendere debemus. 58.c.to.i
Tria necessaria sunt ad parandum domum. 130.g.h.to.i
Tria præcipua intuenda sunt in mysterio incarnationis. 84.i.to.2
Tria nos à contemplatione Dei impediunt. 99.e.f.to.i
Tria sunt altaria, quibus vota superponimus. 231.i.to.1
Tria nobis occurrunt, quoties voluntatis imitatione egredimur. 229.b.t.i
Tria in futuro electos manent. Ibidem.g
Tria quibus Deo obnoxij sumus. Ibidem.k
Tria opponenda sunt aduersitati. Ibidem.l
Tria operatus est Deus in Maria. Ibidem.
Trria nobis contulit Mariæ fœcunditas. Ibidem.
Tria præstolantur electi in futuro. Ibidem.
Tria reprobi sperare dicuntur. Ibidem.m
Tria sunt arma fidelium. 230.a.to.i
Tria reperiuntur in Petro. Ibidem.b
Tria sunt genera mutationum. Ibidem.
Tria subruunt patientiam. Ibidem.
Tria sunt iudicia. Ibidem.d
Tria faciunt mortem preciosam. Ibidem.
Tria sunt, quæ nos restringunt. Ibidem.e
Tria in scripturis leguntur candelabra. Ibidem.f
Tria quibus Deus vindictam exercet. Ibidem.g
Tria nobis in sanctis apponuntur edenda. 232.a.to.i
Tria sunt operimenta altaris. Ibidem.b
Tria sunt sacrificia. Ibidem.d
Tria sunt genera sequentium pacem. Ibid.i
Tria loca, quæ singula habitatores suos possident. 226.i.to.1. Tria.
Tria necessaria ad purè orandum. 227. c. tomo 1
Tria sunt opponenda aduersitati. 230. l. tomo 1
Tria confert tribulatio. Ibidem.k
Tria sunt, quæ hominem à domo expellunt. 167.i.to.1
Tria Christum coegerunt crucem subire. 228.i.to.1
Tria desertorum genera. 228.l.m.to.i
Tria sunt, quæ in opere nostrę salutis sibi inuicem cooperantur. 348.a.to.i
Tria sunt, quæ vnitatem impedire solent. 99.i.to.1
Tria sunt vincula, quibus Deo astringimur. 160.b.to.i

Tria transeuntia per hoc seculum. 187.l.to.i
Tribus modis interrogat nos deus. 230.k.t.i
Tribus modis renouatur. 231.c.t.i
Tribus modis exaltat dominus caput nostrum. 228.i.to.1
Tribus modis erudit dominus tarditatem inscientiæ nostræ. Ibidem.k
Tribus ex causis procedit titillatio carnis nostræ. Ibidem.k
Tribus modis prouidemus bona coram hominibus, habitu, actione, & sermone. 183. i.tom.1
Tribus modis prouidentur bona coram hominibus, & tribus modis corã Deo. Ibid.
Tribus duæ sunt, Leui scilicet & Iudæ, ex quibus sacerdotes sumuntur Aaron & Christus, & eorum successio. 231.i.to.1
Tribulatio multam confert vtilitatem. 154. m.& a to.i
Tribulatio necessaria, quæ in gloriam vertitur. 154.d.t.i
Tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem. Ibid.e
Tribulationes patienter, & confidẽter ferendæ sunt. 304.c.d.e.to.i
Tribulationes sex nobis sunt aduersus desideria, & aduersus quinquepartitam sensualitatem 181.a.to.1. per totum sermonem.
Tribulationes sex quæ sint, de quibus in Iob legitur: & earum remedia. Ibidem.
Tribulos & spinas de proprijs colligentes non erubescunt vineæ domini curam arripere. 281. e.to.i
Trifaria est vestis nostra. 230.i.to.1
Trifariam edulium nobis apponitur. 231.h. tomo 1
Triforme est desiderium electorũ. 229.g.t.i
Triformis est sanctorum dolor. Ibidem.
Triforme est exercitium electorum. Ibid.l
Triformis est ascensus domini. 231.d.to.i
Triformis esse debet oblatio nostræ laudis. 228.a.to.i
Triforme est impiorum refugium. 230. b tomo 1
Triformis viuendi status. 228.i.to.1
Trinitatis seu diuinitatis arcanum nec ab angelis, nec ab hominibus, nisi spiritu sancto reuelante cognoscitur. 244. b. tomo 1
Trinitas animæ quantis intricauit se erroribus, doloribus, timoribus. 248. c.to.i
Trinitatem totam fuisse cum Maria dum angelus diceret: Dominus tecum. 12.a. tomo 1
Triplex custodia manus, linguæ, & cordis. 170.a.to.1
Triplex genus bonorum, & vigilantia super cogitationibus. 168.b.to.i
Triplex gradus, scilicet incipientium, proficientium, perfectorum. 125.a.to.i
Triplicem gratiam à domino suscipimus. 96.kl.to.1
Tripliciter homines sub principe tenebrarũ esse dicuntur. 163.k.to.i
Triplex modus viuendi laudabilis, in congregatione. 82.i.to.1
Triplex peccatum inualuit super terram. 59.f.g.to.i
Triplex ratio spem nostram roborat. 231.f. tomo 1
Triplex est cubile Iesu. 232.a.t.i
Triplex fuit forma Iesu. 232.a.to.i
Triplex hortus, vbi animæ beatorum spaciãtur. 231.h.to.i
Triplicem differentiam habent ea, quæ agimus. Ibidem.b
Triplici morbo laborat genus humanum. 227.c.to.i
Triplex periculum cauere debemus. 84.l. tomo 1
Triplex prouidentia contra triplex malum. Ibidem.
Triplici via nascimur omnes. 41.b.to.i
Tristitia de peccatis, dulcescit beneficiorum Dei recordatione. 247.l.m.t.i
Tristitia dissimulanda. 271.f.to.i
Tunicæ, quibus vestimur, tres sunt. 232. m. tomo 1
Turpe lucrum prælatorum inuehitur. 247. h.tom.1
Turbari bonum, sed non perturbari. 13. f. tomo 1
Turbata Maria qualiter fuerit in sermone angeli. Ibidem.
Turtur auis gemens, pudica, petens celsiora. 319.c.d.to.i
Turtur cur pro Christo sit oblata. Ibidem.f
Turturem non solum commendat gemitus, commendat & castitas, digna propterea fuit dari hostia pro partu virginis. Ibidem.e.f
Turtur pudica auicula. 295.h.to.i
Turturi quare comparatur anima Deo deuota. Ibidem.i
Turturis vox gemẽti, q̃ canẽti similior, peregrinationis nostræ nos admonet. 319.c.t.i
Turturis vox, quæ sit, & quando cœperit audiri. Ibidem.c.d

Vacare debet

V

Vacare debet homo ad se, & Deum cognoscendum. 260.h.to.i
Vacat sibi vix vel raro, qui aliis in solicitudine præest. 310.g.to.1
Vacuam curis, odio, luxuria & huiusmodi oportet esse animã, quam inhabitet Deus. 275.g.to.i
Vacua non sit in nobis gratia. 313.m.&.313. a.to.i
Vanę gloriæ contemptus tractatur. 138.l. &.152.l.&.251.i.&.289.g.h.to.i
Vanitas humanæ laudis. 15.c.17.m.to.2
Vanitatem seculi improbare debemus, exercere pœnitentiam, &c. 229.h.to.i
Vanitatis malum. 15.c.d.to.2
Vanitati triplici subiectus est homo. 248. c.tomo.i
Varietas vestimentorum, & ferculorum culpatur. 4.b.to.2
Vbera Christi duo sunt, longanimitas in expectando, & facilitas in donãdo. 245.k.t.i
Vbera in oratione replentur. Ibid.m.
Vbera meliora vino, id est pinguedo gratiæ diuinę longe efficacior ad profectũ, quàm mordax increpatio pręlatorum. Ibidem.l
Vbera prælatorum siue prædicatorum. Ibi. m.& 246.a.to.i
Vbera sponsæ affectus duo, compassio, & exhortatio, siue congratulatio. 246.c.to.i
Vbera sponsi, æqua nimis peccatorum expectatio, & benigna susceptio. 245.k.to.i
Vbera sponsæ exhausta rursum de fonte materni pectoris sumunt, quod propinant. 246.b.to.i
Vbera iterum duo sunt. 233.g.to.i
Vbera tua meliora sunt vino. hæc verba a sodalibus prolata fuisse coniici potest. 245. 1.to.i
Vbera duo sponsę, vnum congratulationis, alterum compassionis. 217.d.to.i
Vbi non est par culpa, par non debet procedere pœna. 90.h.t.2
Vę homini, per quem scandalum venit. 104.c.to.1
Væ nobis, qui spiritum in naribus habemus, qui totum proferimus spiritum. 100.m. to.i. Væ nobis.
Væ tibi amaritudo peccatorum, propter quæ soluenda tanta amaritudo necessaria est. 56.d.to.i
Vę vobis diuites. 27.d.to.1
Velim nolim Deo astare necesse est. 25.f.t.2
Vellus Gedeonis rore perfunditur. 9.h.to.i
Venatores clerici & monachi, si reprehensibiles non essent, Bernardus non laudaret milites sancti Io. quòd venator inter eos non reperitur. 192.g.h.to.i. per totum
Veniunt ad animam, & mansionem apud eã faciunt pater, filius, & spiritus sanctus. 335.b.to.1
Venisse ad animam patrem, filium, & spiritum sanctum, qualiter coniectari possit. Ibidem.
Venisse ad nos qualiter Christus dicatur, cum præsertim semper vbique fuerit. 3. f.tomo.i
Venite ad me omnes: exponitur. 152.b.to.i
Venire Christus dicitur in aqua & igne, ad differentiam Moysi. 67.m.to.i
Venit Deus per seipsum ad animam se quærentem. 282.c.to.i
Venit Deus ad animam, & ab ea prout vult recedit. 342.m.to.i
Veni in hortum meum: exponitur. 220.k.t tomo 1
Venit medicus ad ægrotos. 19.g.to.i
Venialia negligenda non sunt quasi leuia. 40.e.f.to.i
Ventrem meum dolo: exponitur. 290.c.291 f.tomo 1
Ventis tribus expositi sumus, carni, mundo, diabolo. 19.m.to.i
Vera sapientia, quę sit. 17.d.to.2
Verbum ab anima propter commoditates septem, quęritur. 356.c.to.i
Verbum abbreuiatum fecit Deus. 25.k.to.i
Verbum ad animam venire, quid est, & eam erudire in sapientia, quid est patrem venire? afficere ad amorem sapiẽtiæ. 334.k.t.i
Verbum asperum Christus sustinuit, & maledicti horribiliter audient, & sustinebunt. 136.k.to.i
Verbum carni adhærens factum est caro: quanto magis, qui adhęret spiritui Deo, vnus spiritus est cum eo? 337.f.g.to.i
Verba Christi cibo optimo comparantur. 331.b.tomo 1
Verba Christi sine eo minime possunt discuti. Ibidem.
Verba consolationis Dei sex sunt. 230.a.to.i
Verba Christi spiritus, & vita sunt aliquibus, & sequuntur ea: aliis dura videntur, & alibi quærunt consolationem. 161.f.t.1
Verba Christi sponsi triplici eminent gratia. 331.b.to.1
Verbum Dei aliter sapit electis, aliter reprobis. 161.f.g.to.i

Verbum

Verbum Dei contra omnes angustias, & necessitates remedium habet. 176.c.f.to.1
Verbum Dei cum fastidio susceptum, conscientiæ tormentum portabit. 290.m.& 2. tomo 1
Verbum Dei virtus, & sapientia infirmitati, & ignorantiæ nostræ medetur. 357.l.m tomo 1
Verbum Dei sibi placentibus animam sibi deuotam edocet. 357.h.to.1
Verba æquè dulcia reperta non sunt, per quæ Christi & animæ exprimuntur affectus, sicut sponsus & sponsa. 242.c.d.t.1
Verbum imago est: & cuius. 350.c.t.1
Verbum increpatorium simo comparatur. 82.k.l.m. & 83.a.b.to.1
Verbi, hoc est Christi lingua, fauor dignationis animę vero feruor deuotionis. folio 301.i.k.to.1. Ex verbi.
Verbi Dei impletio, cibus seu pastus eius est. 336.a.b.to.1
Verbi in animam introitus, vel exitus non sentitur: cuius tamen præsentia, vel absentia percipitur. 301.i.k.to.1
Verbum omnia est. 359.l.to.1
Verbum panis angelorum factum est cibarium iumentorum. 193.a.b.to.1
Verbum qualiter naturam carnis assumpserit. 60.b.to.1
Verbum, quod à Deo ad animam nostram venit, reuerti vacuum non decet. 284.c.d.tomo 1
Verba quædam sunt sponsi ad nos nostræ meditationes de ipso, & eius gloria, elegantia, potentia, maiestate: quibus procerto sciamus nos alloqui, vt non fatigemur laboribus, sermonibus eius delectati. Ibidem.a
Verba sacræ scripturæ deliciosa, solida, efficacia. 331.b.to.1
Verba salutis frequentius audita reprobis vilescunt. 82.l.t.1
Verbum triplex. 206.f.g.to.1
Verbum virtus, verbum sapientia est, sumat ergo anima de virtute virtutem, de sapientia sapientiam. 357.m.to.1
Verbi visitationem putantes nostram esse cogitationem, periculose erramus. 284.a.b. tomo 1
Verè est solum, quod nec à fuit præciditur, nec ab erit expungitur. 282.m.t.1
Verebuntur filium meum. 29.i.to.1
Verecúdo adolescẽte, quid dulcius? 359.h.t.1
Verecundia aliqua culpabilis est. 77.d.e.t.2
Verecunda & mansueta excusatio, seu apologia nostri Bernardi, cum verbi & animæ amatoriis vicissitudines suipsius experimento denudare vellet. 342.m.to.1
Verendum ne aliquando sana doctrina infirmis cedat ad periculum, quod ad remedium dicitur. 287.f.to.1
Verecundiæ proprium est vitare laudes, vitare iactantiam. 359.i.k.t.1
Verecundia, quàm dulcis sit & amabilis. Ibidem.h.
Verecundiam seruare debent orantes. 359.i.k.tomo 1
Verecundiæ commendatio. Ibidem.k
Verecundia veluti candor est, animæ faciem decorans. 294.e.to.1
Verecundia venustatem ingerit, & gratiam auget. Ibidem.f
Veritatis amor fidus amor est, & custos animæ. 347.k.to.1
Veritas capreæ, gratia verò hinnulo comparatur. 343.f.to.
Veritas & gratia simul cõtemperandæ sunt. 343.f.to.1
Veritatis gradus ascẽdimus per laborem humilitatis, per affectum compassionis, per excessum contemplationis. 193.d.to.2
Veritas impuris mentibus non se ostendit, non se credit sapientia. 314.l.to.1
Veritas non relinquenda. 42.l.to.2
Veritatis onus leue. 35.c.to.2
Veritas perfecta cibus spiritualis. 53.i.to.1
Veritatis protectio necessaria. 139.d.to.1
Veritatem, quia non tenuit diabolus, cecidit à gratia. 343.f.g.to.1
Veritas reducit in mentem, quòd non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam. 138.k.to.1
Veritas sæpenumero odium parit. 42.k.l.t.2
Veritas sine gratia amara est & onerosa, gratia sine veritate dissoluta. 343.f.to.1
Veritas vnum est ex lilijs, inter quę pascitur Christus. 335.h.i.to.1
Vermem tunc sentiri cum suffocari potest, optimum est, si tamen peccatorum putredinem, & seipsam rodendo consumat. 198.h.to.1
Vermis conscientiæ in præsenti sentiri, & suffocari debet, nõ reseruari in futurũ. Ibid.
Vermes tres. 209.c.to.1
Verus amor præmium non requirit, sed meretur. 167.c.to.2
Vera & plena fides, vniuersa præcepta complectitur. 38.m.to.2

Vestigare,

Vestigare, quid desit non tibi sit pigrum, nec quod debit verecúdum sit fateri. 132.e.t.2
Vestium curiositas, deformitatis mentium, & morum indicium est. 137.m.to.1
Vestimenta & cibaria delicata reprehendun tur. 80.i.to.i. & 137.m. & 184.f.to.2
Vestimenta ministrorum Dei tria sunt. 231 f.tomo 1
Vestimentorum luxus, & ciborum apparatus in solennitatibus culpatur. 16.m.& sequen. & 80.i.to.1
Vestes Esau, quid denotant. 230.i.to.1
Vestis, qua sacerdos vti debet, triplex. Ibidem.d.e
Vestes nostræ, virtutes sunt. 45.e.to.1
Vestes substrauerut apostoli Christo super asinam sessuro. 274.m.to.1
Vetus homo tripliciter in nobis est. 6.1.to.1
Vetustas triplex, & nouitas triplex. 212.k. tomo 1
Viæ angelorum, quæ sint. 147.h.to.1
Viæ nostrę, viæ dæmonum, viæ beatorum spirituum, viæ quoque domini, quæ sint. Ibidem.d.e.f.
Viæ domini rectæ, viæ pulchræ, viæ planæ. 174.a.to.1
Viæ filiorum Adam in necessitate & cupiditate versantur. 147.d.to.1
Viarum fructus, salus viatoris. Ibidem.m
Via legis domini sex diebus consummatur. 214.g.to.1
Viæ misericordiæ & veritatis ingrediamur. 148.l.m.to.1
Via monachalis (quę pons est) recta dignoscitur, sed non omnino secura, nam ibidẽ triplex reperitur periculum. 187.m.t.1
Via, per quam nos oportet in cœlum ascendere, quæ sit. 70.f.to.1
Viam, quam tenere debemus, à via domini assumere debemus. 78.e.to.1
Via, quæ ducit ad vitam, trifaria ratione distinguitur. 229.c.to.1
Viæ, quæ ducunt ad mortem, ratione trifaria diuiduntur. Ibidem.b
Viæ quæ sunt, in quibus angelorum custodia indigemus. 148.m.to.1
Via regia nec ad dexteram declinat, nec ad sinistram. 234.c.to.1
Via secura inueniendi veritatem. 176.a.t.2
Viam trium dierum facere necesse est, scilicet timoris, pietatis, rationis. 86.g.t.1
Vicissim it Deus & redit ad animam sanctam. 342.a.b.c.t.1
Vicissim apparet & disparet Deus animæ toto desiderio se quærenti. 284.k.l.t.1
Vicissitudo contemplationis & necessaria actionis declaratur. 317.b.to.1
Vicissitudines Dei euntis & redeuntis in anima. 342.m. & 342.a.t.1
Victus & vestitus sufficit. 6.f.to.2
Victoria multiplex. 61.k.t.1. & per totũ ser.
Vicit leo, exponitur. 61.k.& 208.m.to.1
Victoria, quæ aduersus mundum obtinetur, multiformiter declaratur. 67.i.k.t.1.& per totum sermonem.
Videre Deum sicuti est, nil desiderabilius, nil delectabilius. 282.m.to.1
Videtur Deus ab anima humili visione sublimi & suaui. 301.h.i.to.1
Videtur Deus ab anima vitrice nunc vt dominus, nunc vt sponsus. Ibidem.
Vidi dominum sedentem 115.m.to.1. & per quinque sermones sequentes.
Videre in via Deum quomodo potest aliquis, & quomodo non potest. 282.a.to.1
Videamus quis, vnde, quo, quando, & ad quid, & qua veniat. 1.f.g.to.1
Videri non potest Deus in hac vita sicuti est. 282.l.m.t.1
Videte detractores, videte canes, id est hęreticos negantes baptismum parvulorum. 329.f.g.tomo 1
Videmus nunc Deum per speculum & in ænigmate: & ita videre nobis expedit. folio 283.g.h.to.1
Videri vult vulnera sua Christus, tanquam dux bonus signa. 323.a.to.1
Vidi in dextera sedentis super thronum. 62. g. tomo 1
Vigiliæ bonæ, rectitudo operationis, puritas intentionis, custodia vnitatis. 19.m.& 20. a.tomo 1
Vigiles boni. 346.a.to.1
Vigiles deprimi somno, abominabile angelis. 242.f.to.1
Vigiles esse debemus circa opus nostræ salutis. 257.l.m.to.1
Vigiles oportet esse pastores Christi. 346.a. b.tomo 1
Vigiles, qui sponsum inuenerũt, qui sunt. Ib.
Vigiliæ sunt in duplici differentia, vigiliæ enim sunt carnalium & spiritualium. folio 81.c.d.to.1
Vigilat super nos Deus. 146.b.t.1
Vigiliæ tres, quibus dominus venire dicitur, quæ sint. 21.m.to.1. & sequen.
Vilitas conditionis humanę, declaratur. folio 212.d.e.to.2

Vilem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vilem & contemptibilem Christus demonstrare se potuit, sed plane non reputare. 297.k.l.to.i.
Vincula tria sunt, quibus Christo alligamur. 160.c.d.to.i
Vim patior: respondе pro me. 329.g.330.h. & 352.e.to. 1
Vinea à furtiuis machinamentis surripitur, eiusdem botros ira prefocauit, tulit iactantia, fœdauit inanis gloria, &c. 281.d.to.1
Vinea, anima custodis. Ibidem.e
Vinea cuiuslibet vita. 325.a.to.i
Vineis dominicis se ingerere non verentur. 281.e. to.i
Vinea ecclesia. 280.m. & a.to.i
Vinea electa, religio bene ordinata. 66.f.t.2
vineæ fidelis animæ habent fidem, vitem: virtutes, palmites: botrum, opus: deuotionem, vinum. 281.d.t.1
Vinea fides, vel anima, palmites autem virtutes. Ibidem.
Vineas habent, qui spiritu feruentiores noscuntur: ficus vero, qui suauiores in moribus. 321.e.to.i
Vinearum nomine fideles populi significantur, & ideo non abs re ponitur, Posuerunt me custodem in vineis. 280.l.m.to.i
Vinea, quam sponsa se dicit non custodisse, ipsa est ecclesia in Christum credentium. Ibidem.l.m.& 280.a.to.i
Vineam suam custodisse debet, qui alienæ custos ponitur. 280.b.c.t.i
Vineæ spirituales tunc dederũt odorẽ suum, cum apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei. 321.c.d.to.i
Vinum Christi merum, vinum nostrum mixtum aqua. 144.a.t.i
Vino ex vua expressa comparatur carnalis affectus: vua enim semel expressa, non habet quod iterum fluat: sed non sic vbera sponsæ. 246.b.to.i
Vinum bonum gratia deuotionis, & feruor charitatis. 38.g.t.i
Vinum in vineis Engaddi nõ inuenitur, sed oleum quærat, vinum in Cypro. Insula enim illa vini ferax est. 301.k.l. tomo 1
Vinum merum quale sit, & qui dignus sit illud bibere. 144.m.& a.t.i
Vini non tantum, quantum olei nobis attulit Christus. 256.i.257.k.to.i
Vinum triforme est in scypho Dei. 232.m. tomo 1
Virga egreditur de radice Iesse, quid per virgam, per radicem, per fructum significetur. 9.g.to.i
Virgæ tres sunt. 233.g.to.1
Virgo concepit sine pudore, peperit sine dolore, mater mansit sine corruptione. 21.h. i.tomo 1
Virgines debent semper esse pauidæ. 13.e.t.i
Virginitas humilitate non comitata, gratiæ plenitudinem non meretur. 98.l.m.to.i
Virginitas laudabilis, sed humilitas necessaria, & ipsarum pulchra permixtio. 8.k.l. tomo 1
Virginitas Mariæ sine humilitate Deo non placuisset. 8.k.l.m.to.i
Virginitatis & humilitatis adinuicem contentio. 8.k.t.i
Virginitas consulitur: humilitas vero præcipitur. Ibidem.k.l
Virgines quatuor nobis in coniugium sociare debemus. 231.f.t.i
Virginibus solis nubendum esse asserentes reprobantur. 329.c.t.i
Virgo virga sublimis, &c. 3.c.d.to.i
Virum animæ trium, id est rationis, memoriæ, & voluntatis infirmitas. 199.a.b.to.i
Vires, seu potentiæ hominis. 145.a.t.2
Viro bonum est portare iugum domini ab adolescentia. 82.k.t.i
Vir desideriorum cupiens dissolui, & esse cum Christo, & id cupiat vehementer, ardenter sitiat, & assiduè meditetur, talis profecto non secus, quàm in forma sponsæ suscipiet verbum in tempore visitationis. 284.k.l.t.i
Vir ecclesiasticus pius esse debet in corrigendo mansuetos, & austerus contra asperos, & obstinatos. 299.i.k.to.i
Viro forti crescit animus in difficultate. 106.m.& 106.a.b.to.2.& sequen.
Virorum & mulierum cohabitatio continentiæ repugnat, & damnatur. 327.g.to.i
Viri mali docuerũt linguas suas loqui grandia. 99.e.to.i
Viri misericordiæ, quare de apostolis dicitur. 84.g.to.i
Vir propheta Christus descendens dignatus est coęquari paruo filio. 255.m.to.i
Viro sapienti vita, seu mors, sit tibi vinea in cultu: & de duobus vulpium generibus, scilicet adulatoribus, & detractoribus. Et de tentationibus monachorum nouitiorum. 324.m. & a.to.i.per totum.
Viri tres: Noe, Daniel, Iob, primus naui, secundus ponte, tertius vado transit: & hi tres viri, tres ordines ecclesiæ significant. 187.l.to.i
Virtus adiuuat sapientiam, erudit & informat. 207.e.to.i
Virtutes aliquas habent aliqui, sed ad mensurã: solus Christus habet sine modo, qui totum habet. 336.m. & a.t.i
Virtutis arma, quibus arma nequitiæ expugnantur, quæ sint. 229.f.to.i
Virtutes bonæ diuitiæ. 5.b.t.i
Virtutes cardinales perfectissime in Christo fuerunt. 264.k. 305.m.& a.t.i. per totum sermonem.
Virtutes cardinales respondent quatuor vnguentis Christi, quæ sunt sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio. 264.k.to.i. & per totum sermonem.
Virtutum Christi fragrantia, nisi nos trahat, inexcusabiles sumus. Ibidem.l.m
Virtutem Dei appetiuit angelus, homo scientiam. 334.m.to.1.
Virtus de necessitate laudanda, magis autem de libertate. 56.g.to.2
Virtutis est aduersa fortiter sustinere. 358.c. tomo 1
Virtus est mater gloriæ. 88.h.to.i
Virtus & sapientia. 357.m.to.i
Virtus etsi propter bonam famam non sit maior, pulchrior tamen & illustrior efficitur. 336.c.t.i
Virtus humilitatis, & patientiæ tractantur. 288.m.to.1. & per totum sermonem.
Virtus innocentiæ laudabilis est, quam continentiæ virtus comitatur. Ibidem.m. & per totum sermonem.
Virtus in pace acquiritur, in pressura probatur, in victoria approbatur. 60.g.t.2
Virtutes lilia dicuntur. 336.l.m.t.i
Virtus maxima, inter prauos viuere bene. 304.d.e.to.i
Virtus medium tenet vitiorum, & putatione indiget. 318.l.t.i
Virtutes merito stellæ dicuntur: stellæ enim nocte lucent, & in die latent. 275.e.to.i
Virtus non est operis nostri, quia dominus facit hęc omnia. 142.k.l.to.i
Virtus nulla sine conniuentia voluntatis. folio 297.m. to.i
Virtutes præcipuæ tres. 336.a.t.i
Virtus prima ad salutem necessaria, innocentia est. Ibidem.
Virtutes omnes à Christo sperandæ sunt. 265.d.to.i
Virtutes quatuor contra quatuor tentationes. 152.l.m.& a.b.to.i
Virtutibus quatuor vestitus fuit Adam. 51. h.i.tomo 1
Virtus triplex nominis Iesu. 254.f.g.h.i.t.i
Virtus vera est recta facere, & inutilem se reputare. 66.h.i.t.2
Virtutes veras non habuerunt mundi sapientes sine Christo. 265.c.to.i
Visio beatorum, qua vident Deum sicuti est, permanens est. 283.i.k.to.i
Visio Dei duplex, posteriorum & faciei. folio 322.l.to.i
Visio Dei fit diuersis modis. 283.i.t.2
Visiones diuersæ & cognitiones, quibus visus & agnitus est dominus. 116.m.& a.t.i
Visione huiusmodi videtur id, quod Deus non per imagines corporeas, non tamen sicuti est. 283.e.to.i
Visio in patria vere meridies. 286.b.to.i
Visio qua Deus animæ se quærenti demonstrat. 282.c.to.i
Visio quam hic de Deo habemus, non permanet. 282.m.t.i
Visio qua videndus est Deus in futuro, sicuti est. Ibidem.l.m
Visione sublimi, & suaui videtur Deus ab anima humili. 300.g. & 301.h.to.i
Visitatur à domino, & visitationis suæ tempus cognoscit, qui cor suum præparat. folio 316.f.to.i
Visitat Deus humiles, superbos transilit. folio 312.i.k.to.i
Visitatio diuina non est plena, nec iucunda absque veritate, & gratia. 343.f.t.i
Visitationis diuinæ gradus, signa, & prænuntij. 316.g.h.i.t.1
Visitationes domini, quæ fiunt animæ rectæ sibi vacanti. Et qui per Lazarum, Mariam & Martham significantur. Ibidem. c. per totum.
Visitationem & consolationem diuinam desiderans, quid facere & quomodo viuere debeat, & signa visitationis. 316.f.g.to.i
Visitat nos Deus quatuor modis. 231.c. tomo 1
Visitationem verbi, putantes nostram esse cogitationem, periculose erramus. 284. c.d. tomo 1
Visitari à domino cupiens, quomodo agere debeat. 315.e.to.i
Visitationes verbi sponsi, quæ sint in spiritu ad animam sanctam: de quibus ipse Bernardus se præbet exemplum ad ædificationem audientium. 342.l.m.to.i

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vita actiua et cõtemplatiua. 302.c.d.& 308. c.d.& 316.h.to.1
Vita actiua & contemplatiua pulchrè intelliguntur per verba Iob, Si dormiero, dico quando surgam. 159.b.i.to.1.& seq.
Vitæ actiuæ pariter & contemplatiuæ vtilitas. 272.l.m.to.1
Vita animæ, quæ sit 146.l.& 165.g.h.to.1
Vita animæ Deus ipsa corporis. 146.l. m.& 194.i.tom.1
Vitæ austeritas, & paupertas summa, quam Christus ab infantia suscepit, memoratur. 27.l.m.to.1
Vita Bernardi in oratione soluta incipit post vitam Malachiæ episcopi.
Vita Bernardi in carmine, immediate sequitur eam, quæ est in oratione soluta.
Vita Malachiæ immediate post appendicem operum.
Vita Christi viuendi regula, mors redẽptiõ. 194.h.to.1
Vita communi nõ contenti, propriam voluntatem sequentes, culpantur. 260.f.t.1
Vitæ duæ amatorum paupertatis, per Martham & Mariam designantur. 205.e.f.to.1
Vita duobus modis à corde procedit. 215. è tomo 1
Vita & sensus animæ. 165.g.to.1
Vita fidei est charitas. 64.c.d.to.1
Vitæ humanæ forma pulchrè, & vtiliter describitur. 158.c.d.to.1
Vitam in delicijs agens, quoniã non est ex fide, mors est & vmbra mortis. 305.a.to.1
Vita infernalis est, quando intellectus affectui, affectus intellectui inuicem repugnant. 75.m.to.1
Vita mundana periculosa. 173.m.to.1. Et in contrarium.
Vita per auditum sequitur mortem. 277.c.d. tomo 1
Vitæ præsentis finis principio futuræ debet adhærere. 83.d.e.to.1
Vitæ sanctæ & religiosæ forma & exercitiũ, in qua continentur bona naturæ, gratiæ, gloriæ, humanitatis virtus gloriæ. 169.f. g.tom.1
Vita sine fine. 156.b.c.to.1
Vita sine fructu grauior mors. 272.h.to.1
Vita solitaria. 295.h.i.to.1
Vita vera non nisi in conuersione est. 197.a. tomo 1
Vita vitiosa. 82.i.& 146.l.m.& 35.l.& 173. m.to. 1. Et in contrarium. & 48.a. to. 2. Recedant.
Vita viri sapientis vinea est, sua mens, sua conscientia: nil inculcum vel desertum in se sapiens derelinquet, stultus nõ ita. 325. a.tom.1
Vitanda negligentia: nam in grauiori periculo, est desperationis indicium. 146.l.m.t.1
Vitia semper putanda. 318.k.l.to.1
Vitiorum seruitus, & mortis incertitudo. 200.f.to.1
Vitiorum hominis gemini species. 210.i.to.1
Vitiorum pullulantium capita statim rescindenda. 318.k.l
Vitiorum correptione si quis scandalizatus fuerit, scandalum illud non corripientis, sed correpti. 42.l.m.to.2
Vitiorum contentio. 184.g.h.to.2
Vitijs carnalibus implicitus, spiritualia vitia minus aut minime sentit. 198.i.to.1
Vitreæ per quas solis radius infunditur, tres sunt. 231.g.to.1
Vitula Effraim docta diligere triturã, qualiter, & ad quid adaptatur. 245.h.to.1
Vitulꝰ domino immolandi tres sunt. 229.g. to.1. Vituli.
Viuendum est humiliter, sociabiliter, ordinabiliter. 82.i.to.1
Viuentium gradus varij distinguuntur. 356. m.& a.to.1
Viuit in nobis Christus tandiu, quandiu & fides. 264.e.to.1
Viuimus in spe. 139.d.to.1
Viuimus in vmbra Christi, qui per fidẽ ambulamus, & carne ipsius pascimur vt viuamus. 283.g.h.to.1
Viuendi modum triformẽ homines habent. 228.i.to.1
Viuere proprie non debet, qui non diligit, inter quos viuit. 165.h.to.1
Vlcerata peccatiæ conscientia, quibus medicaminibus refouenda sit. 258.k.to.1
Vltionum pater, quare Deus non dicatur. 29.k.to.1
Vlcus inueteratæ consuetudinis qualiter ãb putandum, & dolor eius leniendus sit. 258.k.to.1
Vmbrã bona sub alis Iesu. 9.h.to.1
Vmbra Christi, caro eius et fides. 339.g.h.to.1
Vmbræ duplices, corporales & spirituales. 304.h.i
Vmbræ huius mundi vel tolluntur vel inclinantur. 339.g.h.i.to.1
Vmbrarum nomine aliquando designantur contrariæ potestates, vt ibi, Donec inclinentur vmbræ. Ibidem.g
Vmbræ spirituales triplices. Ibidem.k.l
Vna est sponsa ecclesia ex angelis & hominibus. 275.c.d.to.1
Vnio diuinarum personarum declaratur. 337.f.g.to.1
Vnio perfecta nostri ad Deum quæ sit. 337. e.f.to.1
Vnio verbi cum homine est communio voluntatum, & consensus in charitate. Ibidem.f.g.h
Vnitatem animæ ad Deum facit voluntatũ consensio, non confusio naturarum. Ibidem.g.h
Vnitas animorum necessaria. 43.e.f.to.1. Cessabit.
Vnitas bona, & vnitas peruersa, quæ sint. 97.h.to.1
Vnitas bonorum gemina. Ibidem.i
Vnitas dilectionis. 338.i.to.1
Vnitas diuina, & vnitas qua anima adhæret Deo non sunt eedem vnitates, prout amplissime probatur. Ibidem.g.h.i.& seq.
Vnitas duplex est. 97.g.to.1
Vnitatis & pacis turbatores culpantur. 279. c.d.to.1
Vnitas & trinitas personarum declaratur. 337.f.g.to.1
Vnitas fraternitatis summopere seruanda est. 279.c.d.e.to.1
Vnitatum octo differentiæ. 215.c.d.to.1
Vnum est necessarium, deducitur. 97.f.g.to.1
Vnum & vnus inter vnitates discriminant. 337.f.g.to.1
Vnus pereat melius, quàm vnitas. 51.i.to.2
Vniuersæ viæ domini, misericordia & veritas. 147.h.to.1
Vnctio quadrifaria. 263.e.to.1
Vnguentis a sanctis mulieribus quare non est vnctus Iesus. 249.a.to.1
Vnge caput tuum, quid significat. 44.h.i.k. tomo.1
Vngere non tantum caput aut pedes domini, vere Christianum decet, sed & totum corpus. 249.a.to.1
Vnguenta Christi, sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio. 263.g.h.to.1
Vnguentum contritionis bonum, est quo vnguntur pedes domini: vnguentum deuotionis melius, quo vngitur caput: vnguentum pietatis optimum, quo totum vngitur corpus domini. 250.c.d.to.1
Vnguenta contritio, deuotio, pietas. 246, c.f. & 250.c.d.to.1
Vnguentum contritionis, est in peccatorum recordatione. 246.c.f.to.1
Vnguentum deuotionis in beneficiorum recordatione. Ibidem.g
Vnguentorum fragrantiam qui non sentit, aut putidus est, aut mortuus. 264.l.m.to.1
Vnguenta Mariarum euangelicarum, quę fuerint. 246.c.& 219.a.to.1
Vnguentum pietatis in proximorum sublevatione. 250.c.d.to.1
Vnguentum pietatis preciosius est vnguentis contritionis & deuotionis. 219.a.to.1
Vnguenta quatuor sponsi, quatuorque virtutes cardinales tractantur. 263.e.to.1.& per to.ser.
Vnguenta spiritualia, scilicet deuotionis, contritionis, pietatis, amplissime tractantur. 246.c.to.1. & per totum sermonem.
Vnguenta spiritualia sponsi alia, & alia sponsæ. 246.c.f.to.1
Vngit sponsus magis, aut minus iuxta varia vitæ merita. 256.g.h.i.to.1
Vnctę sunt a Christo mulieres sanctæ, quæ ipsum vncturæ venerant. 344.d.to.1
Vnguentorum tria sunt genera. 217.c.e.1
Vnguenta tria sunt. 233.g.to.1
Vnguentum triplex sponsę, contritionis, deuotionis, pietatis primum pungitiuum, secundum temperatiuum, tertium lanatiuum. 246.e.f.to.1
Vnctus venit Iesus, vt nos vngeret. 256.h.i.1
Vnctio quadrifaria. 264.k.to.1
Vocabulis tribus sponsæ, amica formosa, columba: prædicatio, oratio, & contemplatio designatur. 316.l.to.1
Vocatum est nomen Iesus, non impositum. 31.l.m.to.1
Vocari & reuocari vult Christus. 342.l.m. tomo 1
Vocabitur nomen eius admirabilis: exponitur. 207.c.to.1
Vocati sumus omnes hæreditatem domini possidere. 313.d.to.1. Christus. & 315. c. tomo 1
Vocationes tres sunt. 233.g.to.1
Vocẽ doctoris illius libẽter audio, qui nõ sibi plausum, sed mihi plãctũ moueat. 319.e.f.1
Voci tuę vocẽ virtutis, dabis, si quod doces, feceris. Ibidem.& 87.g.to.2
Vocis suauitatem, & aculei punctionem debet habere bubulcus arator. 230.a.to.1
Volunt omnes Deo frui, sed non ita imitari. 262.h.to.1
Voluntariũ merito dicendũ, quod in voluntate suscipiẽtis est, & non necessariũ. 155.c.f.1

Volũtario qualis neceſsitas, ſi repugnet. 352. e.f.to.i
Voluntarius conſenſus aliud eſt, & aliud naturalis appetitus. 147.m.to.2. Enimuero.
Voluntatis corruptæ vniuerſa perficientis flagitia, ampla & vtilis deſcriptio. 199.m. tomo 1
Voluntatem Dei ſcrutari tutum et pium eſt, maieſtatem vero, temerarium & formidandum. 324.g.tom.i
Voluntatem Dei non faciunt beati, ſed ea potius fruuntur. 339.e.to.i
Voluntas Dei bona, beneplacens. Ibidem. & 142.h.i.to.2
Voluntas & opus quomodo differant. 30. c. to.1. Magna. & 38.l.to.2
Voluntatis hominis cum voluntate diuina vnio fit per cõſummationem iuſtitiæ, fortitudinis, temperantiæ & prudentiæ. 49. h.50.i.to.1.& per totum ſermonem.
Voluntas hominis interueniente peccato, vim quandam & neceſsitatem patitur. 354.c.d.e.to.i
Voluntatis humanæ quatuor ſunt genera, ſic ea, recta, beata, peruerſa. 227.f.to.i
Voluntatem humanam, voci diuinæ obtemperare, quibuſdam facile videtur. 198. k. tomo 1
Voluntas in bono mutata. 202.k.to.i
Voluntas inficit, memoria inficitur. 199.a.b. tomo 1
Voluntatis liberum arbitrium eſt diſcernere, quid liceat, probare quid expediat, experiri quid libeat. 149.a.k.l.to.2
Voluntas miſera & infirma: quæ etſi libera, plerunque tamen, quod vult, facere nequit. 145.m.to.2. Quid inquis.
Voluntates mortificare. 144.k.to.1
Voluntas non eſt, vbi eſt neceſsitas. 147. b. tomo 2
Voluntas non cogitur, & propterea ſola meretur vel demeretur. 352.e.to.1. & 148.d. tomo 2
Voluntas noſtra diuinæ voluntati ſubiici debet. 178.d.to.i
Voluntas noſtra quibus inhærere, & à quibus ſe cauere debeat. Ibidem.d.e
Voluntas, patientia, charitas, diuerſos habent affectus, ſecundum quos diuerſa ſentiunt & loquuntur. 126.e.to.i
Voluntas peccato in deterius mutata neceſsitatem facit. 352.e.to.i
Voluntas an reputetur pro facto cum in bono, tum in malo, vbi factum excludit neceſsitas. 30.b.c.to.1.& 38.l.to.2
De voluntate bona fac eleemoſynã, ſi non potes de terrena ſubſtantia: & omnia munda erunt tibi. 202.k.to.i
Voluntatis peſsimæ conditiones. 201. m. & 201.a.to.1
Voluntas propria ceſſet, & infernus nõ erit. 66.c.to.i
Voluntas propria crudeliſsima. Ibidem.d
Voluntas propria eſt, quę nõ eſt communis cum Deo & hominibus, ſed noſtra tantũ. 66.b.c.to 1
Voluntas propria fugienda eſt. 165.l.to.i
Volũtas propria mirabiliter inuehitur. 198. k.to.i
Voluntatis proprię & corruptæ imago terribilis. 198.l.m.to.1. vtiliter.
Voluntas propria quid mali operatur, ſi prædominari permittatur. 165.l.m.to.i
Voluntatis proprię & proprij conſilij lepra ſordentes audiant quid ſpiritus dicat eccleſijs. 66.f.g.to.i
Voluntas propria grande malum eſt, qua ſit vt bona noſtra, bona nobis non ſint. 338. c.to.1
Voluntatis proprię, ridiculoſa inuectio. 201. m.& a.& 353.g.to.1
Voluntas rebellis & obſtinata bonis admonitionibus deterior plerunq; redditur. 201. m.& a.to.1
Volũtas ſic ſeruit peccato, quòd libere ſe ſub illo tenet. 352.e.353.h.to.i
Voluntas ſola meretur retributionem. 156. m.to.2
Voluntas triplex, libera, mala, & bona. 150. e.f.to.2
Voluntatis via tria hominum genera vehuntur, ſeruus, mercenarius, filius. 214. g. tomo 1
Voluptatibus carnis adhęrentes, impoſsibile eſt gaudio ſpirituali repleri. 71.b.c.to.1
Voluptati cedentes comedendo pinguia, in talium terra non eſt audita vox turturis. 319.c.to.1
Voluptuoſi ciborum exquiſitores arguũtur. 172.b.& 181.h.to.i
Voluptas corporis, malum: afflictio, bonum. 3.g.h.& 27.a.to.1
Voluptatem fugere nos admonent auctoritates ſanctorum, & potiſsimum quæ paſſus eſt Chriſtus. 50. l. m. tom. 1. & ſequentibus.
Votis ſuorum ſatisfacere nititur Ber. in ſancti amoris arcanis reſerandis. 344. l.m.r.i

Vox

Vox diuina auribus animæ inſonans, primum conturbat, terret, diiudicat: ſed continuo viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat. 176.e.f.tomo.1
Vocem domini non eſſe, ſed noſtram cognoſcimus, ſi quæ noſtra ſunt, & non quę Ieſu Chriſti quærimus. 197.c.to.1
Vox ſponſi Dei ad animam ſibi deuotam loquentis, amor eius eſt. 316.k.to.1
Voces ſuos affectus habet. 331.d.to.1
Vox turturis, quę ſit, & quando cœperit audiri. 319.c.d.to.1
Vox operis, quàm oris validior. Ibidem.e
Sua vox vnumquemque manifeſtum facit & præſentem indicat. Ibidem.e.f
Vox vnius per omnium labia ſonat, quamuis multi ſint, quos gemere audias. Ibid.
Vſus facit virtutes, non natura: tuum eſt & autẽ abutendo facere vitia, aut bene vtendo virtutes. 133.m.to.2
Vtilis lectio, vtilis eruditio eſt: ſed multo magis vnctio neceſsaria. 189.l.m.to.2
Ad vtilitatem eccleſiæ aliqua eſſe diſpenſanda, vbi neceſsitas exigit. 157.d.to.2. Vbi
Vtile nobis eſt, vt non euacuetur meritum fidei, quòd Chriſtus ſe ſubducat viſui, dans locum virtuti. 345.h.a.to.1
Vtilitas verbi Dei. 176.d.e.to.1
Vtinam ſaperes & intelligeres cum theſauro pecunię theſaurum iræ pariter cumulari. 188.k.to.1
Vtinam ſaperent & intelligerent, &c. tria ibi nobis commendantur. 83.e.to.1
Vtinã in duodecim vnus hodie Petrus, vnus qui reliquerit omnia, vnus qui careret loculis inueniretur. 188.k.to.1
Viuunt multi malè bonis eccleſiæ. 267.d. tomo 1. Timeant.
Vua expreſſa, vltra non fluit, ſecus vbera ſponſæ. 246.b.to.1
Vulnera Chriſti foramina petræ. 322.h.t.1
Vulnerum Chriſti meditatione, nihil efficacius ad curanda conſcientiæ vulnera. 324 k. tomo 1
Vulnera Chriſti tutum peccatoribus refugium præbent. 322.h.& 323.b.c.to.1
Vulnera ſua videri vult Chriſtus, tanquam dux bonus ſigna. 323.m.to.1
Vulpecularum diuerſa genera. 324.m.to.1. & per totum ſermonem.
Vulpeculæ, ſeu vulpes paruulæ, ſubtiles dicuntur tentationes, quæ facile agnoſci noa poſſunt, nec ideo caueri, niſi a perfectis & exercitatis. 326.i.k.to.i
Vulpes ſunt adulatores & detractores. Ibi.e
Vulpes tentationes ſunt, tentationes verò diuerſæ, pro temporis diuerſitate. Ibid.g.h
Vulpium tria genera, adulatores, detractores, ſeductores, &c. Ibidem.e

Z

Zebedæi filij magna petentes, minus acceperunt. 288.m.to.1
Zelantes aliqui contra aliorum delicta tam impudenter, quàm inaniter æſtuant, ſeipſos tam inſipienter, quàm inutiliter palpant. 5.e.to.1
Zelus charitatis à Deo immiſſus, ſignum eſt aduentus Dei ad animam. 334.b.to.1
Zelus Dei ad animam ſibi dilectam, quantus ſit. 309.m.& a.to.1
Zelat Deus etiam apud ſpiritus malos humilium ſalutem. 257.c.d.to.1
Zelo feruentes eſſe debent animarum paſtores. 346.d.e.to.1
Zelus indiſcretus reprehenditur. 110.l.t.2. & 266.m.to.1
Zelum immittere, miſericordiæ eſt: zelum intendere, iudicij. 334.a.b.to.1
Zelus iuſtitiæ, amor dilecti in affectibus pietatis. 300.b.to.1
Zelus pietatis ſuauiter ardet, efficaciter expiat. 334.a.b.to.1
Zelus prælatorum, qualis eſſe debeat. 266.l. tomo 1. Oportet.
Zelus ſine diſcretione, importabilis eſt. Ibidem.m.& 267.a.to.1
Zelari ſuper iniquos. Ibidem.e
Zelus, vini nomine deſignatur. 300.b.c.t.1

Indicis potiorum ſententiarum in opera D. Bernardi primi Clarævallis Abbatis, finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TABVLA SVPER SERMONES GILLEBERTI IN CANTICA CANTICORVM.

QVOS INSERVIMVS INCALCE PRIMI TOMI.



Bsconde eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa orabit pro te ad dominum : exponitur. fol. 373. b tomo 1

Adiuro vos, & cętera, exponitur. folio 377. b. tomo 1

Adducet dominus ventum de deserto vrentem, & desiccabit venas mortis, exponitur. 379. d. e.

Amor ipse de quiete inquietior redditur. folio 362. f

Amor humanum animum Deo conciliat & vnit. 374. g. h

Amor cõmendatur. fol. 386. k. & per totum sermonem.

Amor proximi compassionẽ habet, & quendam nimis suauem gustum. 387. d

Amor in auribus domini solus obstrepens, corporalium strepitus dedignatur verborum. 394. k

Amor vehemens patientis simul afficit, & carnem, & mentem. 432. k

Amanti quàm durum est animum dimidiare cum Christo & mundo. 374. g. to. 1

Amantiũ zelus impatiens quid habeat. 376. f

Amici quare aliqui dicantur, & quare charissimi. 416. g. h

Angeli custodes & curatores nostri sunt. folio 370. g

Angelico exemplo humilem & attentum præbeamus auditũ alieno sermoni. 390. a

Angelus in annunciatione, angelus in natiuitate, &c. Ibidem.

Annunciatio precationis tenet effectum. folio 432. i

Animus quanto fuerit expeditior, tanto quidem impensior erit in illud quod amat. 360. e

Antidotum efficax ad mitigandum omnem mentis desolationem est spes resurrectionis futurę. 410. e. f

Aperiri sibi per contemplationem diuinitas petit à nobis. 426. i. k. & 427. l. m

Apertio sponsi est apparitio eius. Ibidem.

Apertio sponsæ est apparatus eius. Ibidem.

Aperire non posset sponsa, nisi prius dilectus inspirationis manum occultam apponeret. 427. e

Apostolorum commendatio. 413. i

Aquæ viuæ sunt aquæ nõ deficientes. 417. a

Aquilo significat aduersitates, & aduersam fortunam. 417. e. f. & 419. b. c. per totum sermonem.

Arbitrium vbi est, semper liberum est, non tamen liberum ad omnia. 420. d. e

Argentum quid significet. 385. c. d

Aroma mihi videtur offerre, quę orat & optat. 409. i. k

Aroma bonum, propositum sanctum, & conscientia pura. 419. a. b

Ascendet Deus super nubem leuem, &c. exponitur. 379. e

Ascensiones disposuit in corde suo : exponitur. 388. l. m

Aurum quid significet. 385. c. d

Auster significat fœlicitatem, & securitatem terrenam. 418. e. & 419. b. c. per totum sermonem.

B

Balsamum olere quis dicatur. 384. k

Bene vngitur & bene redolet, qui diligit bona coram Deo, &c. 410. a. b

Bonum opus, vel quærere Iesum, vel tenere : sed opportunitas & loci, & temporis huic adhibenda est operi. 360. d

Bona iustitia quæ dicatur, & quæ melior. 375. b

Bonus odor fama bona, bonus odor conscientia bona. 334. h

Bona intentio pura, quam viuidam reddit, & velut animatam feruida & dulcis affectio. 403. i

Bona vnguenta impassibilitas & patientia. folio 403. e

Bonum vnguentum & bonus odor spiritualis in domino exultatio, & modesta exhibitio lętitia, & notitia. 410. a

Bona vestimenta bona sunt opera. 412. f

Bonus sopor mentis excessus, & alienatio ab affectibus carnis, & à sensibus corporis. 378. g. h. & 425. k. l

C

Caminus Christus dicitur. 379. b

Chaos magnum firmatum est inter animam, & Dei naturam. 372. d. e

Cantate Deo canticum nouum, &c. exponitur. 365. l. m

Capacem esse summi boni, ipsum habere, & esse ipsum, hæc eria distincta sunt. 372. f

Capilli tui sicut greges caprarum, &c. exponitur. 393. f. g

Capreæ & cerui qui dicantur. 377. c. d

Caro voluntariis afflicta disciplinis nonne Deum ad propiciationem flectere nititur? 412. g.

Carnis nomen in bono alicubi accipitur. 361. l

Castitas commendatur. 385. a. b

Castitatis Christi, Marię, & aliorum differentia. 422. e. f

Cedrus, Libanus, myrrha, aloe, quatuor virtutes cardinales interpretãtur. 433. d. e

Charitas commendatur. 387. d. e

Charitas speciale quoddam est insigne discipulatus Christi, & doctrinæ eius singulare indicium. Ibidem

Charitati innata est sollicitudo quædam, prudentia quędam, & cętera. 399. f

Charitas ista nouit tentamenti occasiones, & cum opus est fugere, & vbi fugiendi non est copia, fortiter ferre. Ibidem

Charitas radix est, & quasi rami virtutes cæteræ de illa pullulant. 411. h. i

Charitas sit tibi custodia flammea. 413. a

Charitas ordinata quando dicatur. 424. h

Charissimus quis dicatur. Ibidem

Christus singulariter non tam ceruus quàm hinnulus dicitur. 377. e

Christus canimus dicitur. 379. b

Christus dicitur ignis consumens 380. g

Christus solus dictus est Salomon noster verus pacificus. 381. c

Christus totus nobis est charitatis illecebra, incitamentum amoris. 387. f

Christus hodie synagogæ dedit libellum repudij. 389. d

Christus horret magis asperitatem morum, linguæ stimulos, quàm aculeos spinarum. 389. f

Christi laudes ponuntur. 389. h. 390. i

Christus Iesus non meruit, nisi quod suum est, nisi quod ipse præseminauit. 423. a

Christi humanitas gratiam comparat, diuinitas confert. 426. i. k

Christiani mali reprehenduntur. 393. g. h

Circuitus quidam spirituales declarantur. 364. d. e.

Ciuitas Dei dici potest non inconuenienter vniuersitas creaturæ. 364. g

Cogitationes antiquas qui nescium habere. 375. a

Cognatio praua quam contagio sequitur. 427. b

Collis thuris quis dicatur. 402. a. b

Colli nomine quid accipiatur. 398. k. 405. b

Colloquia tua, conuersatio communis gratiam spirent. 416. b

Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi : exponitur. 424. g

Commẽdatio cuiusdam abbatis mortui Rieuallis. 424. c. d. e

Compassio interna, & compositio quędam disciplinæ, & doctrinæ necessariæ sunt doctoribus. 400. l. m

Concupiscentia cum sola est, satis inardescit, exterior verò materia, si accedit, insanit. 398. m

Conscientia bona nil rutius. 361. k

Conscientia cuiusque habet quandam propriam faciem. 397. f

Consulatio quidem vtilis, & frequenter quod nõ cõfert eorum qui consulũtur eruditio, consulentis meretur humilitas. 369. a. b

Contemplatio iucunda in cœlesti familia. 370. g

Contemplatio sola non excidet in futuro, ideo hanc partem tibi elige in præsenti. 375. a

Contemplationis gratia compassionem non euacuat, sed informat mentis excessus. 378. f. g

Contemplatio passionis Christi. 388. b. m. per totum

Contemplatio sapientiæ æterna refectio est. 389. e. f

Contemplationis locus pulcherrimus vbi sit. 401. f. g

Contemplandi de Deo triplex modus. 428. d

Contritio bona quæ dicatur. 380. k

Cor impij est turbulentum, & tabidum, luto sum, & secum semper colluctans. 362. b

Cor Christi quis dicatur. 391.g
Corda libera, & à rei familiaris cura magis profluunt in contemplatione, & charitate Dei. 420.c
Cornelij centurionis cõmendatio. 413.i
Corona nobis est incarnatio. 389.e
Coronatur ille per tribulationis tolerantiam, qui mitis, qui mansuetus, &c. 404.k
De corpore Christi. vide. 370.h
Cum pertransissem illos, &c. exponitur. 370.b.c
Cumulata plane materies præmiorum inter totius puritatis merita, passionibus variis atteritur. 403.k
Cura frequens mundi, insensibilem pene reddit affectum. 360.d.e
Cura animarum, & administrandæ necessitatis sollicitudo graue, & onerosum satis est pallium. 421.b
Custodes pigri, & male fideles quid faciant. 368.e
Custos qualis esse debeat. Ibidem.g
Custodes ciuitatis doctores sancti quando dicatur hominem inuenire. 430.h.i

D

Delicta antiqua non possent nouis deseruire sacramentis, nisi occulta ratione diuina intus operante prouidentia. 365. tomo.1.h
Dentes tui quasi grex detonsarum: exponitur. 394.b
Dentes ecclesiæ qui dicantur. 395.c.g
Desertum quid significet. 379.c.d
Dispensatio ecclesiæ dicitur participatio spiritus. 389.h
Detrahentes professionibus, & ordinibus reprehenduntur. 367.h.& 397.h.i.432.g.h
Detractio rapacitatis genus est. 387.c
Deus est vbique per existentiam, sed non æqualiter in singulis per efficientiam. 364.a
Diadema quid significet. 389.c.d
Diem hominis non concupiui: exponitur. 360.f
Dignatio hæc ipsa, qua Deus voluit incarnari quendam videtur attulisse decorem dignitati maiestatis. 390.a.b
Diligam te bone Iesu, diligam te virtus mea, &c. 387.g
Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & cætera: exponitur. 403.h.i
Dilectio maior est omnibus sacrificiis & holocaustomatibus. 409.g
Dilectioni commode adsignatur conclusio, & bonus est dilectio murus. 414.a
Dilectus meus candidus, & rubicundus, &c. exponitur. 434.m
Discipuli carpentes opera prælatorum reprehenduntur. 393.f
Diuina natura inconuertibilis, & incommutabilis est. 376.m.& 371.a
Doctores sacri varios animorum inuestigat affectus. 430.i
Dormire quis dicatur spiritualiter. 425.k.l
Dulce satis est te bone Iesu quærere, dulcius tenere. 360.c
Dulcedo simulata, & dulcedo exigua linguæ quæ sit. 412.d
Duo vbera tua, sicut duo hinnuli, &c. exponitur. 299.i.k

E

Ecclesia vtranque naturam, id est, humanam, & diuinam integram fatetur in Christo. 370.to.1.f.g
Ecclesia despõsata est Christo in fide. 389.h
Ecclesia sponsa Christi remittit, permittit, promittit, præmittit. 412.b.c
Ecclesia dicitur pulcherrima mulierum. quare hoc. 434.h
Ecclesiæ corpus plenum est oculis ante, & retro. 393.e
Ecclesiæ primitiuæ persecutio, & constantia. 376.d.e.f.423.l
Ego dormio, & cor meum vigilat: exponitur. 425.k
Eleemosynæ vocabulo non incongrue censentur vniuersa, quæ indigentibus misericorditer impenduntur. 373.b
Eloquentiæ tuæ signum nunquam euidentius dabis, quàm si humilem materiam exequaris ornate. 400.m.&.a
Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum: exponitur. 414.c.f.g
Euangelice ex toto loquere, qui vir euangelicus es. 382.i
Exclamatio temporum nostrorum: O misera hæc tempora nostra, &c. 378.f
Exclamatio montis spiritualis: O beatum montem, &c. 402.a
Exclamatio verbi: O mira vis verbi, &c. 430.f.g
Exclamatio charitatis: O potens, & præpotens passio charitatis, &c. 432.l
Exhortatio fratrum. 393.d.e
Exhortatio pœnitentium. 430.i.k
Exhortatio curam animarum habentium: & administrandæ necessitatis sollicitudinem ex officio. 431.d.e

F

Fama bona, odor bonus. 384.b
Fauus distillans labia tua, &c. exponitur. 411.m
Fœlix anima, quę bono cõtemplationis frueris. 374.i
Fœlix qui satis lauit lectulum cordis, &c. 388.k.l
Ferculum sibi fecit rex Salomon, &c. exponitur. 383.c.per totum.
Fides Christi, Iudæorum traditiones, & dogmata philosophorum arida fecit. 366.e
Fides vtrosque populos æquè nobilitat, videlicet Iudæos, & gentes: sed Iudæus aliter reputat. 400.b
Fidelis anima omnia replicat, & recensет in laudem Dei. 365.k.
Fidelium conuersatio gemina est. 366.f.g
De filio prodigo. 364.a.b.410.f
Fons signatus quid sit. 413.k.l.414.b.c.d
Fons sapientiæ bonus omnino, sed adhuc sub signaculo nobis emanat. 414.d
Fons signatus, & fons patens differunt. Iidẽ.
Fons ortorum, & puteus aquarum viuentiũ, &c. exponitur. 416.f.& sequentibus.
Fontis, & putei differentia. 416.h.i
Formosus in stola sua cur Christus dicatur. 370.h
Fortitudo bona quę dicatur. 378.c
Fortes Israel qui dicantur, & qui male fortes. 382.g
Foueam quasi fodit, qui terreni sensus acumine scripturę soliditatẽ penetrat, &c. 417.m
Frigidæ, & feruidæ orationis differẽtia. 380.i
Fugitiui religiosi notantur. 418.d

G

Gemitus tuus dulcis, quem genuit amor. 396.c.to.1
Gemelli duo hinnuli capreę dicuntur Iudęi & Græci siue gentes. 400.b
Genæ ipsæ vocis vsum habent, & oris aut supplent officium, aut amplius exornant. 396.b.c
Gladium spiritus (quod est verbum Dei) habentes, & non secundum illud operantes reprehenduntur. 382.f.g
Gloriosi qui vere dicantur 365.g
Gloriari nemo debet callum se habere cor aut alias virtutes. 397.f
Gillebertus orat pro religioso qui censetur mortuus, quando est vel tædij, vel desperationis mole obrutus. 383.a
Gillebertus plangit, & lamentatur virginem quandam corruptam. 422.m.& a.b
Gillebertus plangit, & lamentatur sanctum Aelredum mortuum abbatem Rieuallis. 424.c.d.e
Gillebertus plangit, & lamentatur quòd cura animarum ex officio ipsi incumbebat, & administrandæ necessitatis sollicitudo. 431.b.c
Gratias tibi domine Iesu Christe, quòd nobis salutis occasiones paras. 366.g

H

Haeretici notantur. 416.c.426.e.to.1
Horret Christus magis asperitatem morum, linguæ stimulos, quam aculeos spinarum. 389.f.g
Homo spiritualis sit quasi aquila 375.a
Hostis carne nostra quasi castro vtens, regiones spiritus de vicino infestat. 381.e
Humiliabam in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur: exponitur. 412.f
Humilitas nec contra iniuriantes tumet, nec supra consortes se tendit. 415.k
Humilitas perfecta de meritis semper alienis præsumit. 432.f

I

Iaculi sublimia exhortationis nõ sunt passim fundenda, nec in omni multitudine, &c. 342.l
Iesu bone, quid est quod alicubi non inuenis, qui vbique crederis, &c. 364.a.b
Iesus quando ad te ingrediatur, & quando tu ad illum ingrediaris. 429.l
Ignis Iesu, ignis bonus est. 380.g.h
Ignorantiæ tuæ nox serenam tibi visionem adimit secretorum cœlestium. 360.d.e.f
Impassibilitatis, & patientię differẽtia. 410.e.f
Impetus multiplex notatur. 414.c
Incarnatio nobis corona est. 389.e
Increpatorius doctoris sermo si quosdam specialiter tangere videtur, non ad odij fomitem illud inuertant. 430.i.k
Iniquitas, & inæqualitas multa est ad transitoria intensum, impendere animum, ad æterna remissum. 431.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inuenire illa quæ sursum sunt bona, est quo dam dulcedinis,& experientiæ gustu præsentire illa. 364.c
Inuidia quid faciat de alienis bonis. 387. a.b.c
In inuidam animam non potest intrare æstimatio bona de bonis alienis. Ibidem.c
Inuitationes mutuæ sponsi, & sponsæ habentur. 421.k.l
Ionæ hæc columbæ est donum, illum significans qui spiritualis gratiæ est plenus. 387.a
Iudæi, & philosophi carpuntur. 366.c. 425. b.c.& 434.i
Iudæus in communi elementia iura sibi priuata deposcit. 400.b
Iuga boum emi quinque: exponitur. 398. l.m
Iustissimus, potentissimus, prudentissimus moderator quid operetur. 365.k

L

LAbia spiritualia, & interiora quæ dicantur. 10.i. 396.l
Lac quasi videtur omnis doctrina, omnis affectus pius animo illapsus dulciter. 400.d
Lamentatio animę Deum quærentis,& non inuenientis. 363.i.k
Lamentatio Gilleberti contra fratres maliguantes. 378.k.l.
Lamentatio Gilleberti propter aduersitates, & aduersam fortunam. 418.et per totum.
Lamentatio Gilleberti pro virgine quadam corrupta. 421.m.& a.b
Languor amantis est affectio quædam de absente dilecto amantem conficiens. 432.i.k
Languores tres enumerantur. Ibidem.m
Latitudine sui cordis aliqui exponuntur seculari prudentiæ, & illi reprehenduntur. 367.m
Laudes horti conclusi in tribus absoluit scriptura. 414.b
Laurentij martyris commendatio. 422.f
Lectio debet orationi seruire, præparare affectum, non horas præripere, nec succidere moras 369.b
In lectulo meo quæsiui per noctes, quę diligit anima mea: exponitur. 360.c.361.m per totum.
Lectulus bonus dicitur conscientiæ quies,& munditia. 362.a.375.a.& 383.n
In lectulis magnum, & multiplex mysterium reperies. 383.a
Lenitas innata tibi, vicina est lapsui. 376.f
Libano in scripturis legitur comparata virginitas. 384.h.& a
Libertas duplex describitur. 420.e.i
Libertas triplex describitur. Ibidem.f.g
Liliũ,& lilia,qui,& quæ dicantur. 400.c
Lingua praua quid requirat. 396.a
Lingua & labia ac si quidam argenteus canalis sunt, & cætera. 412.d
Liuor dum priuatam semper excellentiam cogitat, alienam obscurat. 387.c
Locus proprius, & domesticus matris Ecclesiæ est contemplatio. 375.i

M

MAgna vis amoris alieno nõ nitit suffragio, ppriis cõtẽta meritis. 361.i.k.to.1
Magna vis amoris,quem nec infirmitas, nec aduersitas cõpescit,nec illa innata, nec ista illata. 362.e
Magna,& violenta est vis charitatis. 405.e
Magnus plane est (si quis est) qui sicut numquam titubat in fidei ita passionibus animi nullis turbetur. 377.a
Magna eloquentiæ laus est,causam quam susceperis,apte exequi,&c. 400.a
Magnus mons Paulus dicitur 401.f.g
Mala punica significãt verecũdiã. Potest,& in malis punicis martyrum intelligi patientia, & regulares conuentus. 413.l.m. & 414.a.b
Malignatur in sancto qui malignatur in bono,siue in suo,siue in alieno. 392.l
Mammæ duæ sunt maternę pietatis spirituales 406.e
Mariæ virginis vterus dicitur desertum propter incorruptionem. 379.d
Maria Magdalenæ commendatio. 409.i.k. & 410.c
Martyrum commendatio. 394.l.431.c.
Mediator quidam inter Deum, & homines, qualiter se habere debet. 399.g.h
Mens secura, & libera,iure lectulus dicitur. 362.a.b
Mentis excessus bonus est sopor. 378.h. 425.m
Myrrha quid significet. 380.i.422.e
Misericordiam quam debes ex loco, ex animo solue. 410.e
Molesta amanti dilatio, sed solent protracta desideria amplius crescere. 368.d
Molestus stimulus, sed tamen vexatio præstat humilitatem profectui. 381.a
Molesta est vtraque affectio, & non dulcescere quod elegeris,& sentire quod oderis, molestum

molestum vtrumque, & cætera. 419.a
Monachorum est,non colloquium,sed silentium, &c. 370.c
Monachi reprehenduntur, quòd mundo se studiosè conformant. 377.m.& a
Mons myrrhæ quis dicatur. 402.m
Mortuus est, qui vel tædij, vel desperationis mole obruitur, & cætera. 383.a
Mors bona quæ dicatur. 398.a
Motus intentionis pratiæ, & à Deo habet quòd motus est, & ab ipso nõ habet quòd prauus est. 365.h
Multos videmus, & dolemus tam insperato cessisse,quàm subito erupisse. 380.f
Munditia meretur notitiam,non hanc literatoriam tantum,sed quãdam dulcem, & intimam, & ipsius animę medullis infusam. 367.a

N

NArdus vel in nardo intelligitur mentis quies. 415.m.to.1
De natura diuina, & humana Christi. 422. h.433.e.f.g.&.435.a.b
Nemo alij in gratia quocũque in gradu fuerit, aut participium, aut paritatem inuideat. 400.b
Nil bona tutius conscientia. 361.i.k
Nobilitate seculi non debemus cheri Deo reputari. 386.h
Nomen Iesu vbique venerabile est, & vtinã quod vox sonat, vita depromat. 367.a
Non facile est virtutem cuiusque ex indiciis definire. 392.b
Nonatianus hæreticus reprehẽditur. 409.i.k
Nouissima tuba quid sit. 385.f
Nouum canticum quare dicatur. 365.l
Nox quædam bona dicitur. 361.g.h
Nubes cœli dicitur sponsa. 403.e.f

O

OBseruantiarum duritia, & petra disciplinæ frequenter largos effundit riuos olei,&c. 399.d.e
Ocium liberum,& irrigatio creba sanctę meditationis multũ cooperatur, vt lęta prodeant germina sapientiæ. 367.m
Ocio libero non omnes rite, & iure debito fruuntur. 373.k.& 431.d.e
Oculus turbatus vel ira, vel cura quomodo lucem illam inaccessam intuebitur. 360.d
Oculus intentionis simplex illustrat vniuersum corpus operationis. 392.k
Oculus quando tenebrosus, quando lucidus, quando caligans dicatur. Ibidem.
Oculi tui columbarum: exponitur. 392.i. per totum.
Oculi ecclesiæ qui sint. 393.f.405.i
Odor misericordiæ,& remissionis suauius fragrat in ecclesia. 410.d.e
Odor quid sit. Ibidem.i
Omnia Deum mihi monstrãt ad cognitionem, sed non omnia me mouere possunt intus ad deuotionem. 364.b
Omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est in eis: exponitur. 395.h
Opera sequũtur spiritum sicut calor ignem, vmbra corpus, lux solem, effectus causam. 375.k.l
Opera patentia,& publica ostentationem, & inanem iactantiam redolent. 412.f.g
Operatio tristis, & spiritualis gaudij carens irrigatione vicina sterilitati videtur. 414.c
Opus ipsum obliuiscitur opus se esse dum amoris pinguedine totum inficitur. 415.k
Opera exterioris sollicitudinis, & vsus contemplationis confici simul non possunt. Ibidem.l
Optima pars contemplationis, & dilectionis est vsus. 373.c
Oratio pertinax pertingit ad finem. 368.d
Orationis Christi species facta est altera: exponitur. 379.b
Oratio quæ succensa non fuerit, nescit itinere directo ad Deum ire. 379.i
Orationis vsus animum reddit mundum, & candidum, 402.d
Oratio in sinu conuertitur, quæ celerem precibus reportat effectum. 412.f
Orationis vicem quę opera habere dicantur. Ibidem.g.h
Orans non sinat animum fluctuare, nõ declinare ad alia. 432.m
Ordines regulares vnde prodierunt. 414.f.g
Ortus conclusus es soror mea sponsa: exponitur. 413.k
Ortus sponsi quis dicatur. 422.d
Ostiorum magna est distantia, & triplex est ostium. 430.k

P

PAlliorum genera spiritualia multa sunt. 430.h.ad finem sermonis.
Paradisus conclusus,& paradisus emissus differunt. 414.e
Pharisæus reprehenditur. 411.k
Pardo comparatur hæreticus, & homo varius,

rius & inconstans. 404.l
Paula apostoli virtutes. 380.l.381.m.384.g
Paulus apostolus dicitur magnus mos. 401.f
Pax abundans, quæ dicatur. 381.d
Pelagius hæreticus reprehenditur. 409.i.k
Pestilentia morum hodie fœda satis, & lenta nimis exhalat. 377.m
Petrus & qui cum ipso erant in monte, grauati sunt somno, exponitur. 378.i
In phreneticis non minuitur innata rationalitas, sed in sic affectis nullus eius motus existere valet. 420.f
Prædicantes in conuctu fratrum redarguuntur & instruuntur. 400.m
Prædicationis officium non omnibus incumbit. 426.i
Prælationis labores ingredi festinantes arguuntur. 404.b.c.426.g
Præterire & pertransire differunt. 370.c.d
Prope feci iustitiam meam, & salus mea non elongabitur, exponitur. Ibidem.e
Propugnacula charitatis exprimuntur. folio 399.g
Prudentiæ carnis & prudentiæ spiritus differentia. 392.m
Pudicitia & patientia comites dicuntur & differunt. 419.f

Q

Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum, &c. exponitur. 433.f
Quàm pulchræ sunt mammæ tuæ: exponitur. 406.c
Quatuor aduerte, vel in sponsa, vel circa sponsam ecclesiam: inuestigationes, vota, præcepta, & preces. 430.l
Quæ est ista, quæ ascēdit per desertum, &c. exponitur. 379.b
Querela animę Deum quærentis & non inuenientis. 363.i.k
Quæsiui & non inueni illum, vocaui, & non respondit mihi, exponitur. 430.l
Quęstuosa res, nomen est Christi. 368.b.c
Qui confidunt in domino mutabunt fortitudinem: exponitur. 378.e
Quid tibi cum conflictu cui totum de affectu constare debet? 384.k.l
Quicquid de Christo sapis, quicquid sentis, intra ecclesiæ constringas regulas. folio 375.a
Quies & libertas in hoc corpore breuis, & exigua est: exponitur. 362.b
Quod intelligentia inueneris, diligentia tene, & retine. 373.k

R

Rapacitatis genus est, si famam decerpis. folio 387.c
Reconciliatio est iterata animorum dissidentium conciliatio. 409.g
Regulares conuentus intelliguntur in malis punicis. 414.f.g.
Regularis conuersationis opera per myrrham probatissimam, & indisciplinatæ per reprobam designantur. 428.c.f
Regularis exercitatio, & hostilis vexatio vtraq; probabilis seruata patiētia. Ibid.f.g
Religiosorum commendatio. 362.d.393.d. 394.i.k. 432.f.g
Religiosorum exhortatio, & commonitio de vitādis cogitationibus turpibus. 365.a
Religionis professores sal esse terræ debemus. 377.m.& a
Religiosi redargutio dicentis, non me illæ scripturæ sacræ sermo ædificat. 395.h.i
Religiosorum & secularium differētia quoad vitam. 416.g
Religiosis detrahētes reprehendūtur. 432.g
Religiosorum magna collaudatio, sed maior vituperatio inuenitur in illo dicto prophetæ: Candidiores Nazarei eius niue, &c. folio 434.l

S

Sabbatum delicatum est, & sanctum, & gloriosum: exponitur. 375.m
Sapientia in animum quietum, & purum vltro ĩcurrere solet, & gratis influere. 306.c
Sapientia huius mundi, & sapientia quę de Deo est, differunt. 367.m. & a
Sapientes huius seculi circumierunt rerum naturam, & in artificio suo operantem aduerterunt sapientiam Dei. 367.k.l
Schisma corum, qui nihil proprij habere volunt, & eorum qui de proprietate gloriantur, tangitur. 405.k
Schismatici tanguntur. 417.m
Scriptura, verbum & stabile facit & visibile, &c. 433.b.c
Septenarius, aut spiritualitatem, aut vniuersalitatem indicat gratiarum. 415.h
Seruus malus & piger reprehenditur. 403.h
Simplicitas bona, quæ dicatur. 382.k
Synagoga reprehenditur. 376.g
Synagoga repudiata est, ecclesia accepta. folio 389.d
Sicut vitta concinea labia tua, exponitur. folio 396.k
Sicut fragmen mali punici: ita genæ tuæ, exponitur. 397.d

Sicut

Sicut turris Dauid collum tuum: exponitur. 399.d.e
A spe supernorum, omnium actuum caput, & totius intentio vitæ inchoare debet, & illi cohærere. 404.e
Sponsa cum sponso loquitur, tunc loquitur in loquela dulcioris labii, & lingua altera. 412.a.b
Sponsa primo tremit, secundo surgit, tertio aperit. 429.b
Sterilis est intelligentia quam non coæua, & germana comitatur deuotio. 395.h
Stimulatur Paulus ne extollatur, & quomodo qui hæc audis, refugis stimulari? 380.l. 381.m.& a
Suauissimum mihi ceruical bone Iesu, spinea illa capitis tui corona, &c. 363.h
Successio duplex innuitur: vna de summis, alia de inferius erumpens. 396.m
Summissior quidem vox, sed mens interior, & preces tacitæ multum habent acuminis. 394.k
Surgam & circuibo ciuitatē, quærā per vicos & plateas: exponitur. 363.m.& 364.a.b
Suspecta est mihi omnis doctrina & certe despecta, quæ nullam inducit de Christo mentionem. 366.g

T

Tædiū vehemēs & amaritudo cordis virtutes ipsas exercet, nō euertit. 419.m.
Tenui illum, nec dimittam: exponitur. folio 372.h.373.a.b.& g.& 375.a. per to.
Tenuit eos superbia: exponitur. 373.k
Tenere qualiter dilectum debeamus. 377.m
Terræ quædam sunt superiora, quædam inferiora, quædam infima. 397.h
Thus quid significet. 380.i
Timores tres innouuntur. 387.f.g
Timor rigore gelido constringit affectus. folio 419.b
Torrēs duplex spiritualis describitur. 417.a
Tota pulchra es amica mea, &c. exponitur. folio 419.e
Tranquillitas mentis efficax est ad incrementa gratiarum. 379.b
Tribulatio & aduersitas exterior plangitur. 418.e.f.g.h
Tribulatio interior. Ibidem.l.m

V

Vadam mihi ad montem myrrhæ: exponitur. 402.l
Vberibus geminis erga subditos abundare debet qui doctoris & patris in ecclesia locum occupat. 406.e
Veniat dilectus meus in ortum suum, &c. exponitur. 421.l.m.
Venustas vultus mentem interpretatur, & internos affectus facies loquitur. 366.b
Verba consolatoria dum aliqui plus æquo sectantur, in vana deuoluuntur. 409.h. Videas.
Vicissitudo refectionē affert, defectum prohibet. 428.g
Verecundia commendatur. 397.d.e
Vigiles qui dicantur. 425.a
Vigiliæ quædam sunt solicitudinum repletæ molestia, quædam bonæ. Ibidem.
Virgines sacræ instruuntur. 385.a.per totū.
Virgo quædam corrupta plangitur, vel lamentatur. 421.m.& 421.a.b
Virgula fumi quare sponsa dicatur. 380.f
Virtutes ipsæ suapte natura intus in animo locatæ sunt. 393.c
Visio sponsi, non est vna nec simplex, nec vniformis. 369.h
Visio Dei quodam cum affectu semper accipienda. 388.a
Viderunt insulæ & timuerunt, & extrema terræ obstupuerunt: exponitur. Ibidem.b
Vmbra quæ dicatur. 360.f.361.g
Vmbrę tres sunt. 401.f
Vnguentarius est Satanas, nolite ab illo oleū emere. 384.k
Vnguētorum & aromatū differentia. 410.b
Vnguentum proponitur, cuius odor super omnia ecclesiasticorū donorum excellat aromata. 310.c
Vnguenta quadruplicia sunt. Ibidem.f
Vnctio quid sit. 411.i
Vtinā nos tales simus auditores verbi Dei, qui non succumbamus his, quæ dicuntur. 370.c
Vtinam fidem, quam habeo in Christo, omnia opera mea attestentur. 393.h
Vtinam mihi nihil incumbat negocii, nisi suspenso semper stupore mirari impensam gratiam. 403.h
Vocem frequenter eripit oratio vehemens. 394.i.k
Vox dilecti pulsantis, exponitur. 425.b
Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, &c. exponitur. 403.d.e
Vultus animi interpres est, & ab intimo affectu habitum trahit. 373.a

Finis tabulę super sermones Gilleberti, in Cantica Canticorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX SINGVLORVM SERMONVM,

Atque primo de aduentu Domini. qui sunt omnes in primo Tomo.



Odie fratres.Sermo.i.1.a.to.1.
Audiuimus fratrẽ.Sermo.ii. 2.m
In aduentu domini.Sermo.iii.3.f
Dignum est fratres.Sermo.iiii. 4.a
Dixímus nuper.Sermo.v. 5.g
Volo vos fratres.Sermo.vi. 6.i
Si deuote.Sermo.vii. 7.c
Feria.iiii.quatuor temporum super euangelium,Missus est.
Missus est.Homilia.i. 7.e
Nouum quidem canticum.Homilia.ii. 8.c
Libenter vbi mihi.Homilia.iii. 11.k
Non est dubium.Homilia.iiii. 14.m
In vigilia Natiuitatis domini.
Sonuit vos.Sermo.i. 16.c
O Iuda & Hierusalem.Sermo.ii. 17.k
Hodie scietis.Sermo.iii. 19.g
Hodiernum quidẽ sermonẽ.Sermo.iiii.20.e
Sanctificamini hodie.Sermo.v. 22.c
Auditum audiuimus.Sermo.vi. 23.k
In die Natiuitatis domini.
Grandis quidem.sermo.i. 25.k
Magna opera domini.Sermo.ii. 26.e
Duo quædam rerum genera.Sermo. iii.27.l
Agnoscite.Sermo.iiii. 28.e
Benedictus Deus.Sermo.v. 29.h
De festis sanctorum Stephani, Ioannis,& Innocentium.
Benedictus qui venit.Sermo. 29.m
In circuncisione domini.
Postquam consummati sunt.Sermo.i. 30.d
Postquam consummati sunt &c. Ab initio. Sermo.ii. 31.i
In circuncisione domini.Sermo.iij. 31.a
In epiphania domini.
Apparuit benignitas.Sermo.i. 33.k
Tres apparitiones.Sermo.ij 34.h
Necessarium nobis videtur.Sermo.iij.35.m
Populo duræ ceruicis.Sermo.iiij. 36.g
Dominica prima post Epiphaniam.
In lectione sancti euangelij.Sermo.i. 37.l
In operibus domini.Sermo.ij. 37.c
In conuersione sancti Pauli.
Merito quidem.Sermo.i. 39.a
Conuersus est hodie Paulus.Sermo.ij. 40.i
In festo purificationis beatę Mariæ.
Hodie templi dominum.Sermo.i. 41.a
Gratias redemptori.Sermo.ij. 41.c
Purificationem beatæ Marię.Sermo.iij.42.f
In septuagesima.
Magna mihi consolatio.Sermo.i. 42.i
Immisit dominus.Sermo.ij. 43.c
De quadragesima.
Hodie dilectissimi.Sermo.i. 44.f
Conuertimini ad me.Sermo.ij. 45.m
Rogo vos.Sermo.iii. 45.f
Quia ieiunii.Sermo.iiii. 46.k
Charitas qua pro vobis.Sermo.v. 47.b
De oratione Dominicali in quadrag.
Fiat voluntas tua.Sermo.vi. 48.h
Obsecro vos.Sermo.vii. 48.m
De sancto Benedicto.
Conuenientibus in vnum.Sermo. 49.c
In Annunciatione Beatę Marię.
Vt inhabitet.Sermo.i. 51.d
Considerare est fratres.Sermo.ii. 53.f
Quam dilues es.Sermo.iii. 54.l
Dominica in ramis palmarum.
Non sine causa.Sermo.i. 55.i
Necesse est.Sermo.ii. 56.b
Cum vniuersa.Sermo.iii. 57.h
Feria quarta hebdomadæ pœnosæ de passione domini.
Vigilate amico.Sermo. 59.a
In cœna domini.
Hi sunt dies.Sermo. 60.d
De resurrectione domini.
Vicit leo.Sermo.i. 61.k
Accepimus ab apostolo.Sermo.ii. 64.c
Sicut in corporũ medicina.Sermo.iii.65.m
Omnia quæ de saluatore.Sermo.iiii. 66.h
Dominica prima post pascha.
Omne quod natum est.Sermo.i. 67.i
Ex epistola beati Ioannis.Sermo.ii. 68.e
In rogationibus.
Quis vestrum.sermo. 69.i
De ascensione domini.
Recumbentibus duodecim.sermo.ij. 69.l

Solenni-

Solennitas ista.sermo.ij. 69.b
Hodie cœlorum dominus.sermo.iij. 70.h
Si natiuitatis.sermo.iiij. 72.d
Triplicem nobis.sermo.v. 74.e
Hodie sedenti in throno.sermo.vj. 74.g
In festo Pentecostes.
Celebremus dilectissimi.sermo.j. 76.h
Hodie dilectissimi.sermo.ij. 77.a
Quam libenter.sermo.iij. 78.i
De corpore Christi.Sedisti ad mensam.261. to.2.m
In natiuitate sancti Ioannis Baptistæ.
Sit procul ab his.sermo.j. 79.d
In vigilia apostolorum Petri & Pauli.
In sanctorum vigilijs.sermo. 81.c
In die apostolorum Petri & Pauli.
Gloriosa nobis.sermo.j. 82.g
Sancti isti.sermo.ij. 82.l
Merito fratres.sermo.iij. 84.g
De Dauid & Goliath.
Audiuimus ex libro regum.sermo. 84.m
De euangelio septem panum.
Misereor super turbam.sermo.i. 85.f
Misericordias domini.sermo.ij. 86.k
Scitis quid fecerim.sermo.iij. 77.b
Victoris vita,sermo.j. 88.h
Gaudete in domino.eiusdẽ sermo.ij. Ibid.m
Hodie misericordia. 89.f
In assumptione beatæ Mariæ.
Virgo hodie gloriosa.sermo.j. 91.e
Intrauit Iesus,& cætera. Opportune. ser.ij. 92.i
Intrauit Iesus,&c. Quid est. sermo.iij. 93.f
Tempus loquendi.sermo.iiij. 94.a
Intrauit Iesus. Quod dominus.ser.v. 95.i
Aue gratia plena.sermo.vj. 98.l
Item de sancta Maria.
Signum magnum.sermo. 98.m
In natiuitate beatæ Mariæ.
Fœcundæ Mariæ virginis.sermo. 101.e
In solennitate sancti Michaelis.
Angelorum hodie.sermo.j 103.l
Audistis fratres.sermo.ij. 104.e
In solennitate omnium sanctorum.
Festiuitatem hodiernã sanctorum omnium. sermo.j. 105.i
Quia sanctorum omnium.sermo.ij. 108.c
Aduertistis ni fallor.sermo.iij. 109.l
Cum de altari.sermo.iiij. 110.d
Festiua nobis.sermo.v. 111.m
De sancto Malachia episcopo.
De cœlo vobis hodie.sermo.j. 113.m
Religiosis fratribus.epistola. 115.i
De verbis Esaiæ: Vidi dominum sedentem super solium.
Vidi dominum.sermo.j. Ibidem.m
Plena erat.sermo.ij. 116.c
Non vobis arbitror.sermo.iij. Ibidem.h
Cum dixisset propheta.sermo.iiij. 117.a
Commendãt nobis sacræ litteræ.ser.v 118.d
De sancto Martino.
Puto sermonem.sermo. 120.c
De sancto Clemente.
Preciosa in conspectu domini. sermo. 123.l
In vigilia sancti Andreæ.
Sanctorum festa.sermo. 124.c
In die apostoli Andreæ.
Celebrantes hodie.sermo.j. 125.i
Beati Andreæ.sermo.ij. 126.f
Item de sancto Andrea sermo. Et quietum studium. 297.c.to.2
In festo sancti Nicolai episcopi.sermo.Nicolaus iste. 299.c.to.2
In obitu Humberti monachi.
Humbertus famulus sermo. 127.b
In dedicatione ecclesiæ.
Festiuitas hodierna.sermo.j. 129.l
Olim rex gloriosius.sermo.ij. 130.c
Domus hæc.sermo.iij. Ibidem.i
Votiuis laudibus.sermo.iiij. 131.c
Etiam hodie.sermo.v. 132.i
Domestica nobis.sermo.vj. 134.g
Tituli sermonum in psal. Qui habitat.
Consideratio laborem. Præfatio in explanationem psalmi. Qui habitat. 134.k
Qui habitat.sermo.i. 135.m
Qui habitat.sermo.ij. 135.e
Deus meus.sermo.iij. 136.h
Scapulis suis.sermo.iiij. 137.b
Scuto circundabit.sermo.v. 138.f
Solet in diuinis.sermo.vj. Ibidem.i
In spe viuimus.sermo. vij. 139.d
Breuius quidem.sermo.viij. 142.i
Etiam fratres hodie.sermo.ix. 144.k
Nec nostra est.sermo.x. 145.g
Scriptum est.sermo.xj 146.b
Si memineritis.sermo.xij. 148.b
Possumus hunc versum.sermo.xiij. 150.l
Agamus gratias fratres.sermo.xiiij. 151.c
Venite ad me.sermo.xv. 152.b
Clamauit ad me.sermo.xvj. 153.l
Bene nobiscum.sermo.xvii. 154.b
Tituli sermonum de diuersis.
De nimia quadam fallacia præsentis vitæ. Vera omnino. 156.k
De obedientia,patientia, & sapientia. Obsecro. 157.h
De cantico Ezechiæ,Ego dixi.Viri. 158.c
De triplici

Universidad de Deusto
Biblioteca

De triplici cohærentia vinculorum, clauorum, & glutinorum. Non hic ſtamus. 160.a
De verbis Abacuc prophetæ. Super cuſtodiam meam ſtabo. Legimus. 161.f
De cute, carne, & oſſibus animæ. Beatus Dauid. 162.l
De verbis apoſtoli, Qui gloriatur. Qui gloriatur Ibidem.b
De diuerſis affectionibus animæ, & diuerſis nominibus ſecundum eas. Quod diuerſis. 163.g
De verbis pſalmi. Audiam quid loquitur. Inuiſibilia. 164.c
De vita & quinque ſenſibus animæ. Magna eſt. 165.g
De duplici baptiſmo. Scitis fratres. 166.l
De primordiis, mediis & nouiſſimis noſtris. Fili memorare. 176.b
De triplici miſericordia, & quatuor miſerationibus. Miſerere mei. 167.f
De ſeptem donis ſpiritus ſancti contra ſeptem vitia. Sapientia vincit. Ibidem.i
De eo quod ſcriptum eſt. Beatus qui inuenit ſapientiam. Quid in hoc mundo. 168.b
De triplici genere bonorum, & vigilantia ſuper cogitationibus. Et propenſius. Ibidē.f
De triplici cuſtodia, manus, linguæ & cordis. Omnes nobis. 170.a
De verbis apoſtoli. Non eſt regnum dei eſca & potus. Non eſt regnum. 181.i
De eiſdem verbis apoſtoli. Solet apoſtolus. 172.b
De verbis domini. Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur. Omnis qui ſe. 173.g
De verbis libri ſapientia. Iuſtum deduxit dominus. Iuſtum deduxit. Ibidem.l
De quadruplici debito. In via eſtis. 174.a
De ſeptem ſpiritibus. Magiſter gētiū. 175.k
De multiplici vtilitate verbi Dei. Tenetis credo. 176.d
De quatuor modis orandi. Quatuor mihi. 177.h
Quomodo voluntas noſtra diuinæ voluntati tripliciter ſubiici debeat. Audiſtis nunc. 178.c
Contra peſsimum vitium ingratitudinis. Magna eſt ſuper. Ibidem.h
De eo quōd in Iob legitur. In ſex tribulationibus liberabit te. Dignum vālde. 180.d
De diligendo Deo. Nolite diligere. 181.l
De ligno, fœno & ſtipula: Nulquam eſt ſecuritas. 182.c
De triplici genere cogitationum. Admonet nos. Ibidem.e
De triplici iudicio, videlicet proprio, humano, & diuino. Sic nos exiſtimet. 182.h
De verbis pſalmi. Quis aſcendet. 183.m
De verbis Origenis. Nocere poſſunt. 184.h
Parabola de filio regis. Rex diues. 185.c
De tribus ordinibus eccleſiæ ad patres in capitulo factis. Hoc mare. 187.l
Sermones exhortatorij ad fratres.
De eo quod nuperrime. ſermo.i. 188.c
Hæc eſt generatio. ſermo.ii. Ibidem.i
Pauperes quidem videntur. ſermo.iii. 190.c
Labor iſte fratres. ſermo.iiii. Ibidem.h
Exhortatio ad milites templi complectens. xiii. capitula.
Nouum militiæ genus. 191.m
Sermo exhortatorius ad clericos. xxxi. continens capitula.
Ad audiendum. 197.m
Eiuſdem Bernardi parui ſermones, numero. lxvi. quorum primus incipit.
Beata illa & ſempiterna. 204.k
De donis ſpiritus ſancti ſermo continens ſeptem capitula: quorum primum incipit.
Prima gratia. 223.c
Deinde plures morales & vtiles ſentētię eiuſdem Bernardi, numero. ccxiii. quarū prima incipit.
Factus eſt in pace. 224.k
Inſuper eiuſdem Bernardi ſermones ſuper cantica canticorum numero. lxxxvi. quorum primus incipit.
Vobis fratres. 136.a
Poſtmodum epiſtolæ eius numero. ccli. quarum prima incipit.
Satis & plusquam ſatis. 1.b.in prin.to.2
Cum aliis operibus, & tractatibus ſuperius in primo huius voluminis folio numeratis.

FINIS.

INDEX EPISTOLARVM DIVI BERNARDI, AD ORDINEM *alphabeticum diſpoſitus.*

Abbati Alpenſi nomine Garino. Reuerendo patri. 105.t.2d
Abbati Aquiſcinti. Aluiſo abbati. 32.k.to.2
Abbati Aremanen. pro monacho fugitiuo. Lator. 114.c.t.2
Eidem & monachis ſuis. Venerabili. 117.k.tom.2
Abbati Valernen. Bucardo. Ignitum. 67.c. tomo 2
Abbati Belliloci Odoni. Fratri. 126.d.to.2
Abbati Boneuallis Carnoten. Arnoldo. Suſcepimus. 117.h.to.2
Abbas Caſemarij Bernardo. Dilecto. 123.f
Abbatis Ciſtercij congregatis. In multa. 67
Abbati Cluniacen. Domino & patri. 68
Eidem domino Petro. 68
Eidem. Quam nolim. Ibidem.
Eidem. ita ne. 95
Eidem. Quid facis. 108
Eidem. Domino & patri. 117
Eidem. Filius veſter. 108
Abbas Cluniacē. Petrus ad Bernardum. Forti. Ibidem.
Abbati cuidam nomine Bernardo. Dilecto patri. 123.
Abbati cuidam. ſuper fratre. 51
Abbati de Buzeyo. Filio chariſsimo. 96
Abbati de Claraualle. Recte. 111
Abbati de Caſtellione Balduino. Et in hoc. 124
Abbati de Cella. Vnde mihi. 114
Abbati de Dunis. Fratri & amico. 124
Eidem. Amantiſsimo. Ibidem.
Abbati de Præmonſtrato. Audiui. 104
Abbati Eboracen. Conſilium. 48
Abbati Fontanen. Ricardo & ſocijs eius. Quanta. 49
Abbati Fuſniacen. Ramaldo dilectiſsimo. 34
Eidem. Plangis. 35
Eidem. Sperabam. 35
Abbatis. G. domino. G. abbati. 126
Abbati Igniaci Humberto. Pareat. 66
Abbati Iſciensi. Venerabili patri 122
Abbati Lucæ. Bonum nobis. 42
Abbati monaſterij Reatini Balduino. Epiſtola quam. 87
Abbati Moliſmen. Guidoni. Quanto. 43
Abbati Morimundi Arnodo. Domino abbati. 7
Abbati Potiniaci. Dilectiſsimo. 19
Abbati Pultarien. Artando. Quicquid. 36
Eidem. Vnde placuit. Ibidem.
Abbati Pultarienſi Gerardo. Scripſiſſe. 43
Abbati Rualeno. Satis ſuperque. 107
Abbati ſancti Albani. Et ſi facie. 88
Abbati ſancti Bertini Leonio. Dilecto. 121
Eidem Amico. 125
Abbati ſancti Dionyſij Suggerio. Exiit. 40
Eidem. Chariſsimo. 108
Abbati ſancti Michaelis Lelberto. Patri. 119
Abbati ſancti Ioannis Carnoten. Ad ea de quibus. 43
Abbati ſancti Nicaſij Remen. Quanto tibi. 19
Abbati ſancti Nicolai Simoni. Perſecutionem. 43
Eidem. Prouide. 44
Abbati ſancti Stephani Diuionen. Herberto. Si frater. 96
Abbati ſancti Theodorici Gaufrido. Primo. 32
Abbati ſancti Theodorici Guilelmo. Quod me. 44
Eidem. Si nemo. 44
Eidem. Frater. Ibidem.
Abbatibus Sueſsioni congregatis. Reuerendis. 48
Abbati. Trecen. Vv. amico. 126
Abbati Trium fontium Guidoni. Pœnitet me. 110
Eidem. Vnde te. 34.
Eidem. Conſiderans. Ibidem.
Abbatiſſæ Faberniacen. Bernardus. 126
Actio cauſæ Lingonen. eccleſiæ ad Innocentium papam. Dum adhuc. 71
Alberoni primicerio Metēſi. Honorabili. 96
Alberto incluſo. Frater Bernardus. 126
Andreæ auunculo ſuo. Literæ tuæ. 113
Alexandro Lincolienſi. Viro. 31

Archiepiſcopo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Archiepiscopo Eboracen. Splendor. 48
Archiepiscopo Hybernienſi Malachiæ. Venerabili. 118
Eidem. Malachiæ. Ibidem.
Eidem. Amantiſsimo. 119
Archiepiscopo Luciden. Eskilo. Amantiſsimo. Ibidem.
Archiepiscopo Lugdunen. Humbaldo Reuerendiſsime. 16
Archiepiscopo Maguntinen. Venerabili. 121
Archiepiscopo Rothomagen. Hugoni. Si diei. 17
Archiepiscopo Senonen. Henrico Domino. 21
Eidem. Prioris 27
Eidem. Videtis. Ibidem.
Eidem. Pro multis. 77
Archiepiscopus Turonen. Hildebertus ad Bernardum. Balſamum. 59
Archiepiscopo Turonen. Hildeberto. Bonus homo. 59
Eidem. Magno. Ibidem.
Ardutioni Gebenæ electo. Credimus. 18
Eidem iam episcopo. Præbet. Ibidem.
BEatrici nobili. Miror tuę. 58. tom. 2
Bernardo de Portis. Petis inſtanter. 69
Eidem. Diſsimulare. ibidem
Bernardi Sylueſtris epiſtola. Gratioſo. 301
Bernardo priori Portarum. Reuerendiſsimis. 103
Brunoni Colonienſi. Domino. 8
Eidem. Quæris à me. 12
Eidem Dignationis. Ibid.
Eidem. Horrendum. ibidem
CAnonicis Lugdunenſibus; Inter eccleſias. 74. to. 2
Canonicis quibuſdam regularibus. Exhortatio. 7
Cartuſienſibus, & Guigoni priori. Inter patres. 12
Eiſdem. Amantiſsimo. 14
Celeſtino papæ. Oportet. 96
Clareuallenſibus ſuis. Charisſimis. 66
Eiſdem. Triſtis eſt. ibidem
Clero Mediolanen. Benedicti. 64
Clero Sernonen. Deſtituti. 88
Comiti Angoliſmenſi Angleberto pro fratribus de Brixia. Nolite. 115
Comitiſſæ Bleſenſi. Si quando. Ibidem.
Comiti Cāpaniæ Theobaldo. Laudabili. 20
Eidem. Pio principi. Ibidem.
Eidem. Cum multa. 21
Eidem. Timeo vos. Ibidem.
Eidem. Scitis quia. 109
Eidem. Duo vobis. 21
Comiti Henrico. Abbas. 111
Comiti Piſtauen. ex perſona ducis Burgundiæ. Guillermo. 63
Eidem. In eo animo. Ibidem.
Comiti ſancti Egidij Hildeſonſo. Quanta. 99
Conrado duci. Omnis. 49
Conrado regi Romanorū. Scripta veſtra. 77
Eidem. Nec dulcius. 101
Cuidam amico ſuo. Et ſi facie. 51
Cuidam alteri. De Machabæis. Quòd per fratrem. 49
Cuidam, qui auſus eſt nouitium dehortari. Et ſi ignotus. 114
Cuidam. Fratrem. 51
DUci, & ducisſæ Lothoringię. Du. 58. t. 2
Ducisſæ Burgundiæ. Veſtræ dignationis. 59
Ducisſę Lothoringię. Gratias agimus. Ibidē
EPiſcopo Andegauenſi Vlgerio. Lachrymas. 87. to. 2
Episcopis Aquitaniæ. Dominis & patribus. 60
Episcopo Attrebaten. Aluiſo. Venerabilis patri. 122
Episcopo Carnote. Gaufrido. Fideliſsimo. 30
Eidem. Quod ad me. ibidem
Eidem. Sicut is. ibidem
Episcopo Cathalaunenſi Ebalo. Domino Ebalo. ibidem
Episcopo Conſtantien. pro Arnoldo de Brixia. Si ſciret. 85
Episcopo cuidam. Si minus. 50
Episcopis & cardinalibus Romanis. Vos ſcitis. 73
Eiſdē de eodem. Dominis & patribus. 78
Episcopo, & clero Spiren. Domino, & patri. 120
Episcopo & clero Trecen. Legimus. 88
Episcopo Hoſtien. Dominus abbas. 112
Eidem pro Iordano cardinali. Pertranſiit. 113
Eidem pro episcopo Cenomanen. Adeſt epiſcopus. 114
Eidē de electione abbatis de Tribus fontibus. Ve mundo. ibidem
Eidem. Feſtine iſta. 116
Episcopo Laudunenſi. Veſtri ſumus. 109
Episcopo Lauſennenſi Guidoni. Manum veſtram. 38
Episcopo Lincolienſi Alexandro. Viro. 31
Episcopo Lingonē. Guilenco. Dño ibidē. Eidem.

Eidem. Pro eccleſia. ibidem
Episcopo Lundonienſi Gilberto. Longe ſatis. 17
Episcopo Metenſi. Stephano. 18
Episcopo Nouiomenſi Balduino. Domino Balduino. 124
Episcopo Papienſi Petro. Si ſemen. 64
Eidem. Si triſtia. ibidem
Episcopo Prænestinēſi Stephano. Loquitur. 93
Episcopis & cardinalibus Romanę curię cō tra Petrum Abailardum. Dominis & patribus. 78
Episcopis quatuor curiæ Romanæ. Quantum. 91
Eiſdem. vobis audeo. 95
Eiſdem. Si vera. Ibidem. Eiſdem. Ad hoc. Ibidem.
Episcopo Rofrenſi. Dure. 88
Episcopis Senonis conuocandis contra Petrum Abailardum. Exiit ſermo. 78
Episcopo Sueſsionenſi Iosleno, & Suggerio abbati ſancti Dionyſij. Scripſeram. 92.
Eidem minimè. 92
Eidem. Pro pace laborauimus. 93
Eidem. Semper. Ibidem.
Episcopo Trecen. Attoni. Pauperi. episcopo. 17
Episcopis tribus curiæ Romanæ. Ad hoc. 95
Episcopo Tulen. Ricuino. Reuerendo. 31
Episcopo Viridunen. Henrico. Domino. Ibidem.
Eidem. Super his. Ibidem.
Episcopo Vvintonen. Henrico. Viro. 48
Ermangardi quondam comitiſſæ Britaniæ. dilectæ. 58
Eidem. Recipi. Ibidem.
Eugenio papę. Amantiſsimo. 98
Eidem pro intruſo Eboracen. Importunus. 98
Eidem pro eodem. Quàm cupio. 99
Eidem pro episcopo Aurelianen. Ita quæſo. 101
Eidem pro eodem. Tempus eſt. 102
Eidem pro Remenſi archiepiscopo. Amantiſsimo. ibidem
Eidem pro domino Saginen. Non eſt mihi. ibidem.
Eidem pro Valentino electo. Si rebus. 103.
Eidem. Amantiſsimo. ibidem
Eidem pro Eboracen. Sæuit. ibidem
Eidem pro itinere Hieroſolymitano. Nō eſt leue. 106
Eidem pro fratre Philippo. Eſt negocium. 107.
Eidem pro abbate Caziacen. Porrexerā. 108.
Eidem pro abbate Rualeno. In veritate. 107
Eidem pro eodem. Et ſi quid. ibidem
Eidem pro quodam paupere abbate. Vnus. ibidem.
Eidem pro monachis Mozonenſibus. Nō poſſum. ibidem
Eidem pro fratribus de Corona. Alij veeantur. 108
Eidem. Serpens. 109
Eidem. Qui tentant. ibidem
Eidem. Amantiſsimo. ibidem
Eidem pro electione Altiſsiodoren. Cum primum. 110
Eidem pro obitu episcopi Altiſsiodoren. Adhuc. Ibidem.
Eidem pro domino Cluniacen. Stultum. Ibidem.
Eidem pro episcopo Beluacen. Petitiones. Ibidem.
Eidem pro Altiſsiodoren. negocio. Bene facti tis. 111
Eidem pro Gigniacenſibus. Apud. 112
Eidem pro Remenſi archiepiscopo. Dominus. Ibidem.
Eidē pro Odone abbate ſancti Dionyſij. Pro eccleſia. Ibidem.
Eidem pro eodem. Si ſuſurrationes. Ibid.
Eidem pro eccleſia ſancti Eugendi. Sancti Eugendi. 113
Eidem pro episcopo Cenomanen. Adeſt epiſcopus. 114
Eidem de Nicolao. Nicolaus ille. Ibid.
Eidem pro episcopo Beluacen. Filius veſter. 116
Euſtachio occupatori Valentinæ ſedis. Vir illuſtri. 77
FAlconi & Guidoni. Plaga vt. 72
Eidem. Scripſimus. 74
Fulconi Lingonēſi puero. Bonę indolis. 4
Fratribus de ſancto Anaſtaſio. Dilectiſsimis. 110
Fratribus Hybernienſibus in obitu Malachię, Religioſis, inter ſermones. 113. to. 1
GAltero de caluo monte. Sæpe. 51. to. 2
G. cancellario. Prædeceſſor. 123
Gaufrido de Loratorio. Odor in flore. 60
Gaufrido de Perona & eius ſociis. Dilectus. 55

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et ad eiusdem parentes consolatoria. Si filium. Ibidem.
Gaufrido Lexouiensi. Doleo. 56
G. Diacono & cardinali. Domino & amico. 124.
Godefrido priori Clareuallis postea episcopo Lingonen. Fratri Godefrido. 119
Guidoni de Castello, qui postea Papa Celestinus. Venerabili domino. 85
Guidonis legato. Arnoldus. 86
HAymerico cancellario. Viro illustri. 15.to.2
Eidem. Viro illustri. 16
Eidem. Viro illustri. 28
Eidem. Amicus vester. 29
Eidem. Pro multis. 39
Eidem. Volo. 30
Eidem. Speciali. 70
Eidem. Domino. Ibidem.
Eidem. Frequentem. 71
Eidem. Si verbis. 77
Eidem. Viro illustri. 28
Henrico archidiacono. Dilecto. 124
Henrico cardinali. Sic tibi. 114
Henrico comitti. Abbas. 111
Henrico Murdach. Dilecto. 52
Henrico regi Anglorum. Henrico. 48
Eidem. Henrico. 65
Honorio papæ. Summo. 15
Eidem. Summo. Ibidem.
Eidem. Summo. 28
Eidem. Tristissimæ. Ibidem.
Eidem. Summo. 29
Eidem. Oportebat. Ibidem.
Hugoni comiti Campagniæ, militi templi facto. Si causa. 19
Hugoni de sancto. Victore. Si tibi. 36
Hugoni Farsito. Charissimo. 20
Eidem. Dilectissimo. Ibidem.
Hugoni nouicio & post Boneuallen. Abbati. Charissimo in Christo. 120
IAnuensibus. Ianuensibus. 63.to.2
Imperatrici Romanorum. In reconciliatione. 65
Innocentio papæ. Sanitas. 68
Eidem pro Trecen. episcopo. Insolentia. 69.
Eidem pro Bernardo de portis. Dilectũ. 69
Eidẽ pro clericis Aurelianen. Vsquequo. 70.
Eidem super interfectione prioris sancti Victoris. Amantissimo. Ibidem.
Eidem pro episcopo Parien. Pijssimo. 70
Eidem pro eodem. Vox sanguinis. 71
Eidem vnde supra. Iterum. 72
Eidem vnde supra. Clementissime. Ibid.
Eidem vnde supra. Dignatio. 73
Eidem pro Falcone Lugdunen. archiepiscopo. Qui in aliorum. 74
Eidem pro Godefrido Lingonen. episcopo. Inter crebra. Ibidem.
Eidem pro Alberone Treueren. archiepiscopo. Voluntas. 75
Eidem pro eodem. Nunquid. 76
Eidem pro eodem. Amantissimo. Ibidem.
Eidem pro eodem. Quomodo. Ibidem.
Eidem pro eodem. Iterum. 77
Eidem. Fratrem. Ibidem.
Eidem de hæresibus Abailardi. Amantissimo. 79
Eidem contra quædam capitula prædictarũ hæresum. Amantissimo. Ibidem.
Eiusdem Innocentij rescriptum contra prædictas hæreses. Innocentius. 85
Eidem Innocentio pro domino Remensi. Reuerendissimo. 84
Eidem. In causæ. 86
Eidem. Vsquequo. 87
Eidem. Dominus Cantuarien. 89
Eidem. Dominum Sampsonem Remensem. Ibidem.
Eidem. Vir illustris. Ibidem.
Eidem. Quis mihi. Ibidem.
Eidem. Si cura. 90
Eidem pro comite Rodulpho & eius vxore. Scriptum. Ibidem.
Eidem. Tribulatio. Ibid.
Eidem excusatoria, sed & vltima. Domino. Ibidem.
Eidem. Amantissimo. 118
Eidem. Amantissimo. 122
Eidem. Amantissimo. Ibidem.
Eidem. Amantissimo. 124
Eidem. Inuenis. 123
Eidem. Scribo vobis. 90
Ioanni cardinali Cremen. Dilectionem. 71
Iuoni cardinali. Dilectissimo. 88
LAmbertum fugitiuum remittit Bernardus ad proprium monasterium. Fratrem. 51.to.2
Legatis apostolicis pro episcopo Magũtino. Dominis. 115
Lothario imperatori. Lothario. 65
Eidem. Miror. 65
Ludouico regi Francorum. Eximio. 28
Eidem. Libenter. 91
Eidem. Scit Deus. Ibidem.
Eidem. Ludouico. 94
Eidem.

Eidem. Volui ego. 111
Eidem. Ludouico. 106
Ludouico iuniori regi Frãcorũ. Si totus. 73
Eidem. Si homo. 115
Eidẽ pro ipsius infirmitate solicito. In literis. Ibidem.
MAchabæorum, cur festum celebratur. Quæris. 118.to.2
Et respondet epistolæ nonagesimęoctauæ.
Matthęo legato. Fuit quidam. 16
Mathildæ reginæ Anglorũ. Illustrissimæ. 126.
Mediolanensibus. Suis. 64
Monacho Adæ. Tua mihi. 7
Eidem. Si maneres. 8
Monacho Alardo. Dilecto filio. 123
Monacho Drogoni. Quam non. 19
Monachis Alpensibus. Bonus pater. 66
Monachis de Tribus fontibus. Quod nondum. 34
Monachis ecclesiæ sancti Bertini. Dilectissimo. 125
Eidem. Vniuersis. Ibidem.
Monachis Flauiacen. Domino. H. 32
Eisdem. Modestiæ. 33
NOuicijs apud Mediolanum conuersis. Charissimis. 64.to.2
OGerico canonico regulari. Totis. 45. Eidem. Omitto. 46.to.2
Eidem. Indignaris. 47
Eidem. Breues. Ibidem.
PArentibus Heliæ monachi. Sola. 56.to.2
Patriarchæ Hyerosolymorum. Patriarchalibus. 75
Petro Bizuntinensi. Peregrinationem. 86
Petro diaco. cardinali. Dño venerabili. 15
Eidem. Cum totum. Ibidem.
Eidem. Tempus est. 16
Petro presbytero cardinali. Charissimo domino. 15
Philippo ecclesię Turonẽ. electo. Doleo. 69
Pisanis. Pisanis vostris. 63
REginæ Hierosolymorum. Audierunt. 88.tomo.2
Eidem. Dilectæ. 113
Roberto nepoti suo. Satis. 2
Rogerio regi Siciliæ. Longe. 88
Eidem. Si me quæritis. 89
Eidem. Habetis. Ibidem.
Rolando cardinali, & cancellario. Domino. 123
Romanæ curiæ. Dominis, & patribus episcopis. 97
Romanæ curię quando abbas sancti Anastasij electus fuit in papam Eugenium. Dominis, & patribus reuerendis cardinalibus. Ibidem.
Romano, Romanæ curiæ subdiacono. Bernardus. 52
Romanis discedentibus ab Eugenio. Nobilibus. 100
Rorgoni de Abbatis villa. Viro. 126
SAnctimoniali cuidam. Magnum. 57.to.2
Sanctimoniali de monasterio beatę Mariæ Trecensis. Relatum. 58
Santiæ sorori imperatoris Hispaniæ. Quod factum. 115
Simoni filio Castellani Cameracen. Cognoscens. 78
Situatio Clareuallis. Si sicut Clareuallis. 300
Sophiæ virgini: Bernardus. 56
THolosanis post reditum suum. In aduentu. 100.to.2
Thomæ de sancto Audomaro. Charissimo. 54
Thomæ præposito de Beruerla. Thomę. 52
VNiuersis ciuibus Mediolanen. Vt ex. 64.to.2
Vuillelmo cuidam. Nuncium. 50

INDEX IN APPENDICEM POSTERIOREN

ABbati quam periculosum esse statum suum. 494.e.to.2
Absentia Iesu Christi diligentibus eum magnum dolorem generat. 409.e.tomo.2
Acies inter Hierusalem, & Babyloniam ordinatæ. 406.k.to.2
Ad patrem vado, ut genus humanum &c. 425.tomo.2
Adulatio summo studio euitãda ē. 428.i.i.2
Amator Dei ex corde perfecto non sapit aliud. 435.c.to.2
Amen hebræum est, & in se quasdam continet significationes diuersas. 420.h.to.2
Amor triplex. 419.e.to.2
Amor bonus. Ibidem.
Amor malus. Ibidem.
Amor mediocris. Ibidem.
Amor mũdi & amor Dei valde aduersantur inter se. 422.to.i.2
Anima quæ sola peccatrix esse dicitur. 422. d.to.2
Anima illa fœlix est quæ gemit & luget quotidie absentiã Christi saluatoris sui. Ibid.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Afflua in tentatione posita qualiter resistit tentationi. 427.a.to.2
Apud Deum secura sunt omnia. 410.d.to.2
Aqua quæ à Iesu Christo in peluim mittitur, spiritus sanctus est. 413.g.to.2
Amicus magis est homini Deus, quam ipse sibi est. 405.g.to.2
Apostolos baptizatos esse innuitur in illis verbis, qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet, sed non legimus vbi. 414.b.to.2
Atrium Hierusalem. 411.h.to.2
Auarus nimis est cui non sufficit Christus. 421.l.to.2

B

Bellatrix egregia virgo Maria vocatur serpentis antiqui. 404.i.to.2
Bethleem vbi Christus paruulus & pauper nascit, bonæ vitæ est inchoatio. 409.b.t.2
Bonitas Christi in vulnis Simeonis cõsideranda est. 410.d.to.2

C

Charitas multiplex vocatur. 418.g.to.2
Caro & sanguis Christi testimonium de sua dilectione omnibus reddũt. 432.d.t.2
Cœna Iesu Christi cum apostolis passionẽ significat. 413.k.to.2
Charitas nos in Deo, & Deum in nobis manere facit. 427.d.to.2
Charitas vera quid nobis peperit. 432.h.t.2
Cibum mentis non ventris in mensa domini inuenitur. 412.a.to.2
Contemplationis vis. 428.k.to.2
Contemplationis genera multa, ac spiritualium visionum. 410.c.to.2
Cor nostrũ quomodo Deo datur. 415.l.t.2
Cor nostrum nihil dignius facere potest, quàm factori suo se reddere. 415.l.tom.2
Cor hominis q d vigilare debet. 405.d.& seq.
Contritio cordis q̃ Deo grata sit. 411.f.to.2
Creatura quantum diligi debet. 422.d.to.2
Creatori minimè placere possimus, nisi prius nobis ipsis displicemus. 433.c.to.2
Christus quare in passione turbet. 415.l.t.2
Christus mori timuit vt nos Christiani non timeamus. 414.c.to.2
Christus quare nos dilexit in morte. Ibid.d
Christus sine modo nos dilexit. Ibidem.
Christus magis de morte traditoris Iudæ dolet quàm de passione sua. 415.m.to.2
Christus maiora per suos fideles operatur quàm dum in carne viueret. 421.i.to.2
Christus quare differt nobis auxiliũ. Ibid.k
Christus bonis tantum post resurrectionem apparuit. 422.g.to.2
Christus dicit & docet quod ipsa veritas dicit & docet. 424.h.to.2
Christus post sanguinis effusionem accepit corporis immortalitatem. 414.d.t.2
Cubiculum cordis nostri quasi in spelunca ingredi debemus. 410.m.to.2
Curare debemus nihil præter deũ. 423.m.

D

Dauid manu fortis producit actiẽ virtutis contra Nabuchodonosor. 406.k.to.2
Deprecatio ad gloriosam virginem Mariam. 404.b.to.2
Deus est omne qd̃ quærere possis. 405.f.to.2
Deus ipse pro nobis rogat secundum quod homo, qñ nos facit se rogare Deũ, tunc.n. patrẽ rogat p nobis cũ nos illũ rogamus vnũ cũ patre deũ esse credẽtes. 421.b.t.2
Deus venit ad hominem subueniendo, illuminando, implendo. 423.c.to.2
Difficultas nulla ibi apparet vbi est charitas. 432.i.to.2
Deus semp vbiq; totus ẽ, vbicũq; fueris sine ipso male eris, & male eris cum: & vbicunque fueris cum ipso bene eris, & bene tibi erit. 405.f.to.2
Dilectio Dei non quærit vestem, sed nostrã mentem, nec quærit opinionem, sed tantum bonam actionem. 421.a.to.2
Dilectiones Christi duæ sunt. 432.k.to.2
Dormire in hoie spiritus dei q.d. 404.a.t.2
Domus Dei patris est ipsa prædestinatio & præscientia eius. 409.a.to.2
Dignitates multę in vita ęterna sunt, quas ibi alia claritas solis, alia lunæ, alia stellarum. Ibidem.
Diligere Deum ex toto corde, ex tota mẽte, & omni anima, & omnibus visceribus nostris, & hoc tantum quærit. 424.d.to.2
Diligere Deum quid. 432.b.to.2

E

Væ filij qui sunt. 436.b.to.2
Eleemosinam cum paupere suscepit Christus. 415.k.to.2

F

Fides distinguitur per diuersas proprietates. 426.a.to.2
Flores tres miramur in beata virgine Maria. 403.g.to.2
Fœlix est quem pater & filius & spiritus sanctus diligit Deus. 423.b.to.2
Fõs hœdi dicit pœna vel baptismus. 427.l.t.2
Forma humilitatis & reuerentiæ pueris data, vt in medio seniorũ taceant vt audiãt, interrogent vt discant. 427.d.&2
Forma data ecclesiæ seruandi necessaria. 416.g.to.2
Fructus carnis. 405.c.to.2

G

Gallus antequã cãtet exponit. 419.l.to.2
Gloria prima & secunda, prima virtutis, secunda, beatitudinis. 434.m.t.2
Gradus duodecim humilitatis. 406.b.& seq.

H

Heremi commendatio. 434.h.i.to.2
Hortus delitiarum nobis est vterus beatæ Mariæ virginis. 403.g.to.2
Hortus cõclusus est beata Maria. 403.g.t.2
Homo in quanta miseria positus sit. 404.m.tomo.2
Homo quanto magis ad mundum accedit, tanto fõgius à Deo recedit. Ibidem.
Homo totus sibi displicere debet, vt summo Deo placere possit. 404.b.to.2
Homo quicquid sine Deo facit, totũ est malitia, & vanitas, quia nihil est bonum sine summo bono. 404.a.to.2
Homo semper sit memor omnium quæ præcepit Deus. 406.c.to.2
Homo semper à Deo videtur, & ab angelis facta sua illi renunciantur. Ibidem.
Homo operari non cesset quod sibi expediat in ęternum. 415.h.to.2
Homo secundum suum laborem mercedem habebit. Ibidem.

I

Ignis consumens quis. 403.f.to.2
Ierusalem ad quam dominus ascendit est cœlestiũ secretorũ contẽplatio. 409.g.t.2
Iesus natus in Bethleem, latet in Aegypto, & nutritur in Nazareth quid. 407.k.to.2
Iesus Hebraicè, Latinè saluator interpretatur. 412.c.to.2
Iesus Christus semel mortuus est. Ibidem.
Iesus Christus in quibus clarificatus est. 417.k.to.2
Iudęi panem intinctum comedũt. 416.b.t.2

L

Labor illi nullus est, vbi verus amor est. 432.to.2
Lætitia Iudæorũ vertet in luctũ. 412.c.t.2
Latera scalæ Iacob. 406.b.to.2
Laudes veteri beatę Marię virginis. 403.g.t.2
Linteo exterfit, quid significet. 413.k.to.2
Loculi & marsupia soueæ diaboli sunt. 413.f.tom.2
Loculi mentis. Ibidem.

M

Malum proditionis bonum redemptionis nostræ fecit. 413.g.to.2
Mansiones duæ domini. 424.g.to.2
Marsupiũ murmurationis, detractionis, &c. 413.f.to.2
Manere in Deum quomodo. 410.a.t.2
Manus sui corporis edocta frequẽter palpat dolorem. 419.i.to.2
Manere aliud est in illo, aliud cum illo, aliud iuxta eum, aliud longe ab eo. 419.a.to.2
Meditari de gestis Iesu Christi in duodena ætate. 407.i.to.2
Mittentis non missi auctoritas in misso commendatur. 415.i.to.2
Monachus non interrogatus loqui minime debet. Ibidem.f.g
Monachi iudicia si diligit creatorem suum. 423.a.to.2
Monachus verus quas conditiones habere debet. 433.a.to.2
Mos Iudæorum ascendentium ad templum ad diẽ festum, viri seorsum à mulieribus, ne forte aliquid coinquinationis subrepereret. 408.a.to.2
Mos & consuetudo Iudæorum quare diem Paschę solẽnem haberent. 414.b.to.2
Mundus pluribus modis dicitur. 422.h.to.2
Multi sunt qui domini mandata habent, & ea minimè tenent. Ibidem.i
Multi in stadio mandatorum Dei currere incipiunt. 430.f.to.2
Moyses verus. 412.b.to.2

N

Natura omnes æquales fumus, eadem conditione exituri fumus. 415.k.t.2
Nazareth, vbi Iesus nutritur, virtutum est exercitatio. 409.g.h.to.2
Nemo venit ad patrem nisi per me, exponitur. 420.c.to.2

O

Obseruatio & custodia mandatorũ Christi probat dilectionẽ Dei. 423.m.to.2
Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur, exponitur. 406.a.t.2
Opiniones diuersę de anima Iesu Christi. 408.f.to.2
Orphani Græcè, latinè pupilli. 422.g.to.2
Ossa eorum discipat Deus qui hominibus placent. 404.b.to.2
Quis centesima quæ sit. 425.d.to.2

P

Panis intinctio significat fictionem Iudę. 416.a.to.2
Panis intinctus multipliciter accipitur in sacra scriptura. Ibid.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Parce nō seminat qui parum habens parum largitur. 427.b.to.2
Parentes semper plus amant filios paruos quàm magnos. 403.f.to.2
Passio Iesu Christi est peccatorum nostrorum vera purgatio. 413.k.t.2
Pauperem ex quacunque causa abhorrere non debemus. 415.k.to.2
Paracletum alium dabit vobis, exponitur. 421.b.to.2
Paracletus dicitur aduocatus, vel consolator. Ibidem.
Paracletus quē mittet pater, &c. exponitur. 424.h.to.2
Pascha interpretatur transitus. 412.b.to.2
Pax dñi Iesu Christi qualis sit. 425.m.to.2
Pax mundi. 425.a.to.2
Pacis definitio. Ibidem.
Peccatrix Magdalena locum tutum mundo ostendit. 411.f.to.2
Peccata quippe nostra diuina seueritas nequaquā inulta remanere permittit. 427.a.to.2
Perturbationes duæ carnis & spiritus. 415.l.
Perfectio seruorum Dei. 405.i.to.2
Petitio nostra, qualis esse debet. 421.k.to.2
Petrus magno timore percussus propter immensam humilitatē Iesu Christi. 413.l.t.2
Portæ Hierusalem. Ibidem.h
Possibilitas amandi communis est cuilibet. 430.k to.2
Peluis qua vsus est Iesus Christus ad lauandos discipulorum pedes, ecclesia interpretatur. 413.i.to.2
Potētia nulla Deū turbare potest. 410.d.t.2
Prædestinationis nonnulla declaratio. 419.a.tom.2
Prælati qui cathedram regiminis tenent, videat vnusquisque, si exemplum Iesu Christi tenent. 414.e.to.2
Paradisus Dei verus quis. 403.g.to.2
Potentia Christi in vultum igneum in vendentes & ementes in templo considerandā est. 410.d.to.2
Probatio dilectionis est exhibitio operis. 423.a.to.2
Prodigus filius. 408.l.to.2
Propter omnia quę occurrunt nobis dimittimus Deum, & idcirco omnia dimittunt nos. 404.a.to.2
Proximus noster qualiter diligendus sit. 418.e.to.2
Proximos nostros cùm diligimus sicut nos. 432.m.to.2

Q

Qvi vias beatæ mariæ virginis insectatus fuerit nō ambulabit in tenebris, sed lumen vitę inueniet. 403.i.to.2
Qui non fleuit quando erat tempus flendi, ęterno luctu lugebit. sed sine fructu. 405.c.t.2
Quicquid filius Dei habet per naturā, filius hominis habet per gratiam. 417.k.to.2

R

Religionis erga Deū cōmēdatio. 434.g.t.2

S

Sacerdotes mali Iudæ scharioti comparantur. 415.g.to.2
Sapientia sola vincit malitiam. 405.i.to.2
Scala Iacob. 406.b.to.2
Scala Iacob, exponitur. 418.c.to.2
Scharіotis à vico unde ortus est, alio nomine marmoris siue mala mors. 412.e.to.2
Semita charitatis est non solum diligentem diligere, sed etiam odientem non minus quam seipsum, sed sicut seipsum. 433.c.to.2
Senes stupent, iuuenes Iesum in ætate xij. annorum admirantur. 408.a.to.2
Sermo quem audistis non est meus, exponitur. 424.e.f.to.2
Simon dicitur obediens. 412.c.to.2
Si ego laui pedes vestros, perpulchra expositio. 414.e.to.2
Sperare sine meritis non spes, sed præsumptio dici debet. 412.d.to.2
Spiritus sanctus visitans miseram animam, septiformem gratiam suam infundit. 405.h.tom.2
Spiritus sanctus in anima septiformem beatitudinem ædificat per spiritum timoris, faciens beatos pauperes spiritu. Ibidem.
Spiritus Christi odit amatorem mundi. 422.c.tom.2
Ita vult amari vt nihil aliud præter ipsum ametur. Ibidem.
Stadium nostrum est obseruantia Dei. 432.f.tomo.2
Stadij finis nostri est charitas. Ibidem.
Subtractio cibi & potus corpori nostro ferit cupidinis arcus, optimum remedium omnibus. 431.a.to.2

T

Talis studeas viuere qualis affectas in extremo iudicio inueniri. 435.c.to.2
Thomas qui dicitur Didimus, id est dubius vel dubitans. 420.d.to.2
Totus homo sibi displicere debet, vt summo Deo placere possit. 404.b.to.2
Tradere dominum, vendere d. vendit dominum qui à se illum alienat. 409.f.to.2
Turtur auis castissima & soliuaga. 410.l.t.2
Tutius est audire quā dicere, eruditi quàm erudire. 435.c.to.2

V

Verba domini quàm dulcia sint diligentibus illum. 424.i.to.2
Veritas non sine periculo prædicatur. 414.b.tomo.2
Væ homini est & erit, quia quę sunt mundi mundo reddit, quæ vero Dei sunt Deo nō reddit. 405.c.to.2
Via peccatorū quare prosperatur. 410.b t.2
Vigor naturæ conseruandus est in assumendis alimentis, & non est sequendus appetitus illecebrosæ gulæ. 409.m.to.2
Vinea domini vniuersalis ecclesiæ, viola humilitatis. 403.g.to.2
Virtutes quatuor cardinales. 408.i.to.2
Verum virginis Mariæ velut templum Dei viui mundus veneratur. 403.f.to.2
Viris spiritualibus quæ maximè congruunt. 411.i.to.2
Vitæ solitariæ commendatio. 434.g.to.2
Viuo & vos viuetis sic exponitur. 418.g.t.2
Vtilitas propria proximorum vtilitati aliquando postponenda est. 432.k.to.2

FINIS.

INDEX CAPITVLORVM.

Deprecatio & laus elegantissima ad gloriosam beatam virginem. 403
De miseria humana, sermo. 404
De pugna spirituali, sermo iij. 406
Ex regula beati patris Benedicti de humilitate. 406
Gradus duodecim humilitatis. Ibidem.
Homilia infra octauam Epiphaniæ. 407
Prologus sermonum in cœna domini. 412
Sermo secundus in cœna domini. 413
Sermo tertius in cœna domini. 415
Sermo quartus in cœna domini. 417
Sermo quintus in cœna domini. 418
Sermo sextus in cœna domini. 419
Sermo septimus in cœna domini. 420
Sermo octauus in cœna domini. 421
Sermo nonus in cœna domini. 422
Sermo decimus in cœna domini. 424
Sermo vndecimus in cœna domini. 427
Sermo duodecimus in cœna domini. 427
Sermo decimustertius in cœna domini. 431
Sermo decimusquartus & decimusquintus in cœna domini. 432.& 433
Sermo deuotissimus in parasceue. 433
Epistola ad quendam. 434
Meditatio deuotissima super Salue regina. 435
De vndecim oneribus, sermo. 437

Ad lectorem Epigramma.



Vstica de sanctis excerpere sensa libellis,
Qui cupis, & sensus noscere præcipuos:
Quos sacra consuevit scriptura tenere secretos
Nec nisi diuinis enucleare viris:
Huc tentans celeri velox accurrere gressu,
Comperies subito talia quæque tibi
Si quoque de clara dubitans virtute, moueris
Vt tete solides: en tibi consilium.
Consule Bernardum. Bernardus, quæ dubitasti
Certa ubi tradit, si sua scripta legis.
Nam latebrosa nimis, & quæ fuscata videntur,
Aut digesta minus, clarificare solet.
Hunc tibi præstituas certis quandoque diebus
Optime voluendum: tunc tibi proficies.
Quicquid enim dicas, est is, cui nemo secundus
Vita, doctrina, religione, modo.
Eloquio pollet, pollet pietate, sagaci
Non minus ingenio, simplicitate magis.
Fœlices nimium, quos sancti corpus honorat
Clareuallenses, si bene perspiciant.
Illic quæ tractas spirante volumina sancto
Numina conflauit maximus ille pater.
Hos tu præseruans duris Bernarde periclis
Fac vera maneant religione viri.
Fac nullæ moueant horum præcordia lites,
Omnia corrumpat iurgia, verus amor.
Fac sua contineant cum casta corpora mente:
Contemnantque leues orbis inanis opes.
Ad te iam rediens o lector, quæso sequenti
Nostro non segnis credito consilio.
Bernardum cebro legites: semperque profunda
Mente notes sancti dogmata sancta viri.

EPIGRAMMA AD LIBRVM.

I Nunc,& tandem totum Bernarde per orbem
Protinus exilitas: ne tua fama cadat.
Diuinasque tuis sermonibus exprime leges:
Crimina fac homines deseruisse velint.
Vade precor, cunctis Bernarde legare suauis:
Flectie ad virtutes pectora dura pias.
Tu quemcunqee iuuat sanctos cognoscere patres:
Bernardum relegas inclyta scripta colens.
Frigida iamdudum feruescet amore voluntas:
Et mens doctrinæ dulcia mella feret.

EPIGRAMMA IO ANNI EGIDII NVCERIEN. AD LIBRVM.

I Pede præcipiti totum Bernarde, per orbem.
Horret adire tuos lingua canina libros.
Hæc tua magnificas monumẽta ferantur in vrbes
Ne pereat turpi candida fama situ.
Postulat hoc grauium prudentia clara virorum:
Quos trahit ad superos mens generosa lares

CARMEN ENCOMIASTICVM IN VITAM ET OBITVM

B. Bernardi Clareuallensis cœnobij primi Abbatis, ex viij. fastorum de diebus sacris.

F. Baptistæ Mantuani ordini Carmelitani facile Antistitis depromptum.



Ernardi lux festa venit celeberrima Belgis.
Belga fuit, sex germanos vnamq; sororem
Traxit ad obsequium Christi. Deus omnibus vnum
Inspirauit opus, vitæ genus omnibus vnum.
Mater adhuc prægnans vidit per somnia, crebris
Se gestare vtero catulum latratibus acrem.
Sic Deus ostendit, venturi qualia partus
Ora, & corda forent, contra genus omne malorũ.
Ipse pudicitiam coluit, muliebria passus
Bella tamen Iuuenis, roseo quia candidus ore.
Corda paroxysmis grauibus torquebat, & igne
Quo Venus accendit teneras incesta medullas.
Cum peteret Celtas, & nox iam pallida cœlum
Clauderet, hospitium subiit: temeraria noctu
Hospita sopito Iuueni petulanter adhæsit
Admouitque latus lateri, scelus ille repente
Horruit, & magno sociis clamore vocatis
Nequitiam facto vicit terrore furentem.
Ingens forma malum, quo nulla nocentior herba
Per iuga Thessaliæ legitur, per Phasidis arua.
Tradidit ingenium sacris sermonibus, omne
Quod docuit Christus, quod prædixere Prophetæ
Quod didicit Moses panchæo in vertice, secum
Assiduè meditans sine præceptoribus vllis
Sciuit, & idcirco syluas habuisse magistras
Se dicebat, inops vixit: sed munda volebat
Vestimenta, situm damnans, sordemque perosus.
Id curæ quod vulgus habet pro corpore, solam
Transtulit ad mentem vitiorum acerrimus hostis.
Si populis certamen erat, discordia regnis

Bernardus

Bernardus pacator erat. legatus ad vrbes
Ibat, & ad reges odium fracturus, & iram
Mouere fungentem tali videre Alemani,
Videre Insubres quondam, videre Aquitani.
Siquando in dubijs nutabant pectora rebus.
Ipse erat interpres ducens mortalia corda
De tenebris ad lumen, vti solet ignea lampas
Longinqua de turre micans adducere noctu
Turbine iactatos secura ad littora nautas.
Prodigijs, quod vix numero comprehendere fas est
Claruit: occultas hominum cognoscere curas,
Pellere auernales genios, curare iacentes
In languore potens, ideoque impleuerat orbem
Fama viri, nomenque volans peregrina per ora.
Sexdecies fundasse decem Cistertia tecta
Dicitur, vnius valuit prudentia tantum.
Sacra igitur meritis huius vigesima tanti
Est Aurora patris, qua sese in summa recepit
Limina supremi quod continet omnia, Cœli.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Reuerendus P. Valerius Fauentias, hæreticæ prauitatis Inquisitor in alma Vrbe Venetiarum, vidit, & approbauit omnia D. Bernardi opera nunc impressa.

D. BERNARDI
CLARAEVALLENSIS COENOBII ABBATIS PRIMI SERMONVM OPVS.

De aduentu Domini, & sex circunstantijs eius,

SERMO PRIMVS.

HODIE fratres celebramus aduentus initium: cuius vtique sicut & cæterarum solemnitatum nomen quidem celebre satis, & notum mundo, sed ratio nominis fortè non ita. Infœlices enim filij Adam, omissis veris & salutaribus studijs, caduca potius & transitoria quærunt. Quibus assimilabimus homines generationis huius: aut quibus comparabimus illos quos videmus a terrenis & corporalibus cõsolationibus auelli separarique non posse? Profecto similes sunt his, qui submersi periclitantur in aquis. Nimirum videas eos tenentes tenere: nec vlla ratione deserere quod primum occurrerit manibus, quicquid sit illud, licet tale sit aliquid, quod omnino prodesse non possit: vt sunt radices herbarum, cæteraque similia. Nam & si qui ad eos fortè veniant vt subuenant, nonnunquam solent apprehensos inuoluere secum: adeo vt iam nec sibi, nec illis auxilium ferre prævaleant. Sic pereunt in hoc mari magno & spatioso: sic pereunt miseri, dum peritura sectantes omittunt solidat quibus apprehensis emergere & saluare possent animas suas. Neque enim de vanitate, sed de veritate dicitur: Cognoscetis eam & liberabit vos. Vos igitur fratres quibus tanquam paruulis reuelat Deus, quæ abscondita sunt a sapientibus & prudentibus, circa ea quæ verè salutaria sunt sedula cogitatione versamini, & diligenter pensate rationem aduentus huius, quærentes nimirum quis sit qui veniat, vnde, quo, ad quid, quando, & qua. Laudabilis sine dubio curiositas ista est & salubris, neque enim tam deuote Ecclesia vniuersa præsentem celebraret aduentum, nisi lateret in eo magnum aliquod sacramentum. Primo igitur loco cum Apostolo stupente & admirante, intuemini & vos quantus sit iste qui ingreditur: ipse enim est secundum Gabrielis testimonium altissimi filius, ac proinde coaltissimus ipse. Neque enim fas est Dei filium degenerem suspicari: sed æqualis fateri necesse est altitudinis & eiusdẽ penitus dignitatis. Nam & filios principum principes, & filios regum reges esse quis nesciat? Veruntamen quid sibi vult quod è tribus personis quas in summa trinitate credimus, confitemur, & adoramus, non pater, non spiritus sanctus aduenit, sed filius? Minime quidem ego id factum arbitror sine causa. Sed quis cognouit sensum domini: aut quis consiliarius eius fuit? Neque enim sine altissimo trinitatis consilio factum est vt filius aduenire. Et si consideramus exilij nostri causam: fortassis aduertere possimus vel ex parte, quàm congruum fuerit à filio nos maxime liberari. Lucifer enim ille qui mane oriebatur, pro eo quòd altissimi similitudinem vsurpare tentauit, & rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo (quod vtique filij est) præcipitatus ilico corruit, quoniam zelauit pro filio pater, & opere dixisse videtur. Mihi vindictam & ego retribuam. Cõtinuo videbam Sathanam tanquam fulgur cadentem de cœlo. Quid tu igitur superbis terra & cinis? Si superbientibus angelis Deus non pepercit: quanto magis tibi putredo & vermis? Nihil ille fecit, nihil operatus est, tantum cogitauit superbiam, & in momento, in ictu oculi irreparabiliter præcipitatus est: quia iuxta euangelistam. In ueritate non stetit. Fugite superbiam fratres mei (quæso)

B

C

Luc. 1.

Ro. 11.

Ro. 12.

Luc. 10.

Ioan. 8.

Eccl. 10.

Universidad de Deusto
Biblioteca

(quæso) multum fugite. Initiū omnis peccati superbia: quæ tam uelociter ipsum quoque sydеribus cunctis clarius micantem, æterna caligine obtenebrauit Luciferum: quæ non modo angelum, sed angelorū primum in diabolum cōmutauit. Vnde & protinus inuidens homini, quam cœperat in semet ipso, in eo peperit iniquitatem: suadēs vt lignum vetitum gustans, fieret sicut deus, sciens bonum & malum. Quid enim polliceris, quid promittis miser: cum filius altissimi scientiæ clauem habeat: imo & ipse sit clauis Dauid,
Apo. 3. qui claudit & nemo aperit? in eo sunt omnes
Colo. 2. thesauri sapientiæ & scientiæ abscōditi: tūne eos vt homini præstes, inique furaberis? Videtis quia vere iuxta domini sententiam: mendax ipse est, & pater eius. Nam
Ioan. 8. & mendax fuit dicens: Similis ero altissi-
Esa. 14. mo, & mendacij pater cum in hominem
Gene. 3. quoque venenatum suę falsitatis seminarium effudit, dicens: Eritis sicut dij. Tu quoque ô homo, si vides furem curris cum eo? Audistis fratres quid hac nocte lectum est in
Esaiæ 1. Esaia dicente domino. Principes tui infideles: vel (vt alia trāslatio habet) inobedientes, socij furum. Reuera enim principes nostri Adam & Eua principia nostræ propaginis, inobedientes & socij furum: qui quod filij dei est, serpentis imo diaboli per serpentem
E consilio subripere tentant. Nec dissimulat iniuriam filij pater (pater enim diligit filium,) sed continuo & in ipsum hominem vindictam retribuit, & aggrauat super nos manum suam. Omnes enim in Adam peccauimus, & in eo sententiam damnationis accepimus omnes. Quid agat filius vidēs pro se zelare patrem, & nulli penitus parcere creaturæ? Ecce, inquit, occasione mei creaturas suas pater amittit, altitudinem meam primus angelus affectauit, & populum qui sibi crederet habuit: sed continuo patris zelus grauiter vindicauit in illum, percutiens eum pariter cum omnibus suis plaga incurabili, castigatione erudeli. Scientiam quoque quę nihilominus mea est, surripere homo voluit, & ne illi quidem misertus est, nec pe-
3. Cor 9. percit oculus eius. Nunquid de bobus cura est deo? Duas tantum fecerat nobiles creaturas rationis participes, capaces beatitudinis, Angelū videlicet atque Hominem: sed ecce propter me angelos perdidit multos, homines vniuersos. Ergo vt sciāt quia & ego diligo patrem: per me recipiat quos quodammodo propter me amisisse videtur. Si propter me tempestas hæc orta est (ait Ionas) tollite *Ion.*
me, & mittite in mare. Omnes inuident mihi. Ecce venio & talem eis exhibeo memetipsum, vt quisquis inuidere voluerit, quisquis gestierit imitari, fiat ei æmulatio ista in bonum. Noui tamen in affectum malitiæ & nequitiæ transisse angelos desertores, nec ex ignorantia aliqua, seu infirmitate peccasse, ideoque perire necesse est pœnitere nolentes. Patris enim amor, & honor *F*
regis iudicium diligit. Propter hoc enim & ipse creauit homines ab initio, qui supplerent locum illum & ruinas Hierusalem restaurarent. Sciebat enim nullam angelis patere redeundi uiam. Nempe nouit superbiam Moab quod superbus est nalde: & superbia eius pœnitentiæ remedium non admittit, ac per hoc nec ueniæ. At uero hominis uice nullam postea condidit creaturam, innuens ex hoc ipso redimendum adhuc hominem: quippe quem supplantauit aliena malitia: ideoque prodesse ei potest charitas aliena. Ita domine obsecro, complaceat tibi *Gen.*
vt eruas me: quoniam ego infirmus sum. Quoniam de terra mea furtim sublatus sum, & hic innocens in lacum nisslus sum. Non penitus quidem innocens, sed quantum ad eum qui me seduxit, innocens aliquatenus. Mendacium mihi persuasum est domine: ueniat ueritas ut possit falsitas deprehendi, & cognoscam ueritatem, & ueritas liberabit me: si tamen deprehensæ falsitati penitus renunciauero, & cognitæ adhæsero veritati. Alioquin non humana erit tentatio, nec humanum peccatum: sed obstinatio diabolica. Nam perseuerare in malo diabolicum est: & digni sunt perire cum illo quicunque in similitudinem eius permanent in peccato. Ecce fratres audistis quis sit qui veniat: considerate iam unde veniat, & quo. Venit vtique de corde dei patris in vterum virginis matris: venit à summo cœlo in inferiores partes terræ. Quid ergo? Nónne & nobis in terra est conuersandum? Est, si tamen in ea perstitit ille. Vbi enim *Psal.*
bene erit sine illo, aut vbi male esse poterit *Psal.*
cum illo? Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea deus in æternum. Nam & si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, si tamen tu mecum es. Nunc autem vt video & ad terras, & ad ipsum quoque descendis infernum: non tanquam victus, sed tanquam inter mortuos liber:

ber: sicut lux quæ in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Vnde nec relinquitur anima in inferno, nec sanctum corpus in terra videt corruptionem. Christus enim qui descendit, ipse est & qui
Act. 10. ascendit vt adimpleret omnia, de quo scri-
Psal. 18. ptum est. Qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo. Et alibi: Exultauit vt gigas ad currendam viam, à summo cœlo egressio eius, & occursus eius vsque ad summum eius. Merito pro-
Colo. 3. inde clamat apostolus dicens: Quæ sursum sunt quærite vbi Christus est in dextera dei sedens. Incassum laboraret erigere corda nostra, nisi collocatum in cœlis salutis nostræ doceret auctorem. Sed videamus iam quæ sequuntur. Nam & si materia quidem copiosa inuenitur & vberrima valde, sed an iustia temporis tantam sermonis longitudinem non admittit. Considerantibus ergo quis veniat, magna omnino, & ineffabilis maiestas innotuit. Suspicientibus vnde veniat, grandis planè patuit via, secundum
Esa. 30. eius testimonium qui prophetico præuentus spiritu, Ecce, (inquit) nomē domini venit de
H longinquo. Porro quo veniat intuentibus, apparuit inæstimabilis dignatio, & penitus inexcogitabilis, quod in carceris huius horrorem, tanta descendere dignata est celsitudo. Iam quis dubitet magnum aliquid in causa fuisse, vt maiestas tanta de tam longinquo, in locum tam indignum descendere dignaretur? Plane magnum aliquid, quia misericordia magna, quia miseratio multa, quia charitas copiosa. Ad quid enim venisse credēdus est? Hoc nanque est, quod iuxta propositum ordinem oporteat iam perscrutari. Nec sane laborandum est in hac parte, cum manifeste aduentus eius causam, & verba ipsius & opera clament. Ad quærendam quippe ouem centesimam, quæ errauerat de montibus properauit, & vt confiteantur manifestius domino misericordiæ eius, & mirabilia eius filijs hominum, propter nos venit. Mira quærentis dei dignatio, magna dignitas hominis sic quæsiti. In qua si gloriari voluerit, non erit insipiens: non quod aliquid esse ueideatur tanquam à seipso, sed quod tanti eum fecerit ipse qui fecit. Omnes.n. diuitiæ, omnis gloria mūdi, & quicquid in eo cōcupiscitur minus est ad hanc gloriā: imo nec est ali-
Iob. 7. quid in cōparatione eius. Domine, quid est homo quia magnificas eū, aut quid apponis erga eū cor tuū? Attamen uelim nosse quid sibi uoluerit quod ad nos uenit ille, aut quare non magis iuimus nos ad illū? Nostra.n. erat necessitas, sed nec est consuetudo diuitum vt ad pauperes ueniant, nec si præstare uoluerint. Ita est fratres, nos magis ad eum I
venire dignum fuit, sed duplex erat impedi- *1. Tim. 6.*
mentum. Nam & caligabant oculi nostri. Ille uero lucem habitat inaccessibilem, & iacentes paralytici in grabato, diuinam illam non poteramus attingere celsitudinem. propterea benignissimus saluator & medicus animarum descendit ab altitudine sua, & claritatem suam infirmis oculis temperauit. Induit se laterna quadam illo utique glorioso & ab omni labe purissimo corpore quod
Esa. 19. suscepit. Hæc est enim illa leuissima planè & præfulgida nubes, supra quam ascensurum eum propheta prædixerat, ut descenderet in Aegyptum. Tempus est iam ipsum quoque considerare tempus, quo saluator aduenit. Venit enim (quod & uos credimus non latere) non in initio nec in medio temporis, sed in fine. Nec incongrue factum est, sed uere sapienter disposuit sapientia, ut cum magis esset necessarium, tunc primo ferret auxilium, pronos ad ingratitudinem Adę filios non ignorans. Verè enim adueſperascebat, & inclinata erat iam dies, recesserat paulominus sol iustitiæ: ita ut exiguus nimis splēdor eius aut calor esset in terris. Nam & lux diuinæ notitiæ parua admodum erat, & abundante iniquitate seruor refrigerat charitatis. Iam non apparebat Angelus, non loquebatur Propheta, cessabant uelut desperatione uicti, præ nimia utique duritia hominum & obstinatione: at ego (ait filius) tunc dixi, ecce venio. Sic, sic dum medium silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu iter perageret, omnipotens sermo tuus domine à regalibus sedibus venit. Quod & apostolus innuens aiebat: Quando venit pleni- K
tudo temporis, misit deus filium suum. Ni- *Galat. 4.*
mirum plenitudo & abundantia temporalium, obliuionem & inopiam fecerat æternorum. Opportunè ergo tunc aduenit æternitas, quando magis temporalitas præualebat. Nam vt cætera sileam, ipsa quoque pax temporalis illo in tempore tanta fuit, vt ad hominis vnius edictum describeretur vniuersus orbis. Habetis iam & personam uenientis, & locum: utrumque id est, à quo & ad quem uenit: causam quoque & tempus non ignoratis. Vnum restat, uia scilicet per quam uenit, & hæc quoque diligēter requirenda:

Universidad de Deusto
Biblioteca

quirenda: vt possimus (sicut dignum est) ei occurrere. Veruntamen sicut ad operandam salutem in medio terræ, venit semel in carne visibilis rita quotidie ad saluandas animas singulorum in spiritu venit & inuisibilis, sicut scriptum est: Spiritus ante faciem nostrã Thren.4 Christus dominus. Et vt noueris occultum esse spiritualem hunc aduentum, In vmbra eius, inquit, viuemus inter gentes. Propterea dignum est, vt si non valet infirmus in occursum tanti medici procedere longius, saltem conetur erigere caput & aliquatenus assurgere venienti. Non te oportet o homo maria transfretare, non penetrare nubes, non transalpinare necesse est. Non gradis inquam, tibi ostenditur via, vsque ad temetipsum occurre deo tuo: prope est enim verbum in ore tuo & in corde tuo. Vsque ad cordis compunctionem & oris confessionem occurre, vt saltem exeas de sterquilinio miL seræ conscientiæ. quoniam indignum est illuc auctorem puritatis intrare. Et hæc quidem de eo aduentu dicta sunt, quo singulorum mẽtes inuisibili dignatur illustrare præ Prouc.3. sentia. Libet autem & manifesti aduentus viam considerare. Quoniam viæ eius viæ Cant.2. pulchræ, & omnes semitæ eius pacificæ. Ecce inquit sponsa: venit is saliens in montibus, transiliens colles. Venientem vides o pulchra, sed cubantem videre ante non poteras. Dixisti enim. Indica Can. 1. mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes. Cubans pascit angelos in illas perpetuas æternitates, quos satiat visione æternitatis & immutabilitatis suæ, sed ne ignores te o pulchra: quoniam mirabilis facta est visio illa ex te, consortata est & non poteris ad eam. Verunamen ecce egressus est de loco sancto suo: & qui cubans pascit angelos ipse cepit: sicque sanabit nos, & videbitur veniens & pastus, qui cubans & pascẽs ante videri nõ poterat. Ecce venit hic saliẽs in montibus transiliens colles. Montes & colles Patriarchas & Prophetas accipe, & quemadmodum venerit saliens & transiliens in li Matt.1. bro generationis lege, Abraham genuit Isaac Isaac genuit Iacob, &c. Ex his montibus prodiit (vt inuenies) radix Ieſſe, vnde iuxta proEsa. 11. phetam: Egressa est virga, & exinde flos ascẽdit, super quem requieuit spiritus septiformis. Quod manifestius alio in loco apEsaiæ 7. riens idem propheta. Ecce, inquit, virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod interpretatur nobiscũ deus. Quem enim prius florem, ipsum deinde Emmanuelem, & quam dixerat virgam M manifestius exprimens virginem nominauit. Sed necesse est altissimi huius sacramenti consideration dei alteri reseruari. Digna est enim proprio sermone materia, præsertim quod in longum iam hodiernus sermo processerit.

In aduentu domini, de verbis Esaiæ ad Achaz Pete tibi signum, vsque Butyrum & mel. Sermo secundus.

AVDIVIMVS suadentem regi Esa. Achaz Esaiam, petere signum a domino, siue in profundum inferni, siue in excelsum supra. Audiuimus responsionem eius, formam quidem habentẽ pietatis, sed non virtutem. Propter hoc denique ab eo qui intuetur cor, & cui confitetur hominis cogitatio, meruit re- Ibid. probari. Non petam, inquit, & non tentabo Ibid. dominum. Elatus erat Achaz fastigio solij Ibid. regalis astutus humanæ sapiẽtiæ verbis. Audierat igitur Esaias a domino. Vade, die vulpi illi, petat sibi signum a domino in profundum. Habet enim vulpes foueam, sed in infernum quoque si descenderit, adest qui comprehendat sapientes in astutia sua. Item. Vade, ait dominus, dic volueri illi, petat sibi signum in excelsum supra. Habet enim voluceris nidum, sed & si in cœlum ascenderit, illic est qui superbis resistens propria calcat virtute superborum & sublimium colla. Veruntamen dissimulat ille potestatis excelsæ seu incomprehensibilis profunditatis sapiẽtiç quærere signum, & propterea signum boA nitatis & charitatis domui Dauid ipse domiAd nus promittit, vt quos nec potestas nec sapiẽtia terruit, alliciat saltem exhibitio charitatis. Potest tamen in eo quod ait in profundũ inferni, etiam charitas ipsa, qua maiorem nemo habuit, vt in infernum quoque pro amicis moriendo descenderet, nõ immerito designari, vt præcipiatur Achaz vel in excelsum regnantis expauescere maiestatem, vel descendentis ad infernos amplecti charitatem. Molestus est ergo non solum hominibus, sed etiam deo, quisquis nec maiestatem cogitat in timore, nec charitatem cum amore meditatur. Propter hoc, inquit, dabit dominus ipse vobis signum, in quo manifeste & maiestas & charitas innotescat. Ecce virgo concipiet, Esa. & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel,

Emmanuel, quod interpretatur nobiscum Deus. Noli fugere Adam, quia nobiscum Deus. Ne timeas o homo, nec audito Dei nomine terrearis: quia nobiscum Deus. Nobiscum carnis similitudine, nobiscum vtilitate. Propter nos venit tanquam vnus ex nobis Vbi su- similis nobis, passibilis. Denique butyrum pra. inquit, & mel comedet. Ac si dicat, Paruulus erit & vescetur insatilibus alimentis. Vt Ibidem. sciat, inquit, reprobare malum, & eligere bonum. Et iam hic bonum & malum audis, sicut in arbore vetiti, sicut in ligno transgressionis. Sed multo melius a primo Adam, Ps.108. secundus iste partitur. Eligens enim bonum, B malum reprobat, non sicut ille, qui dilexit maledictionem, & venit ei, & noluit benedictionem, & elongata est ab eo. Nam & in eo quod præmisit, butyrum & mel comedet, aduertere poteris paruuli huius electionem. Tantum absit eius gratia, vt quod præstat, vt eunque sentire digne & accommodate ad intelligendum proferre concedat.

Duo sunt in lacte ouis, butyrum & caseus. Butyrum pingue & humidum, caseus econtra aridus & durus. Bene enim paruulus noster eligere nouit: qui butyrum comedens, caseum vtique non comedit. Quæ est enim Ps. 112. ouis centesima, quæ errauit, & in psalmo lo- Luc. 15. quitur. Errani sicut ouis quæ periit? Vtique genus humanum, quod benignissimus pastor quærit, alijs sane non sic tanquam ouibus in montibus derelictis. In hac igitur oue duo Vbi sup. reperies, naturam dulcem, naturam bonam, & bonam valde tanquam butyrum, & pecca ti corruptionem vt caseum. Vide ergo quam optime puer noster elegit, qui naturam nostram sine vlla peccati corruptione suscepit. Nam de peccatoribus legis, coagulatum est sicut lac cor eorum, in quibus vtique lactis puritatem corruperat fermentum malitiæ coagulum iniquitatis. Sic & apis habet mellis dulcedinem, habet etiam aculei punctionem. Apis vero est quæ pascitur inter lilia, quæ florigeram inhabitat patriam angelorũ Vnde & ad ciuitatem Nazaret, quod interpretatur flos, aduolauit, & ad suaueolentem perpetuæ virginitatis florem aduenit, illi insedit, illi adhæsit. Huius apis mel & aculeum C Ps.100. non ignorat, qui misericordiam et & iudiciũ cum propheta decantat. Attamen ad nos veniens, solum mel attulit & non aculeum, Luc. 9. id est misericordiam, & non iudicium, ita vt suadentibus quandoque discipulis vt ciuitatem, quæ suscipere eum noluit, præciperet igne consumi, responderit, filium hominis non, venisse vt iudicaret, sed vt saluaret mundum. Non habebat aculeum apis nostra: quo dammodo deposuerat illum, quando tanta indigna patiens misericordiam exhibebat, & non iudicium. Sed nolite sperare in iniquitate, nolite peccare in spe. Habet enim apis nostra quandoque assumere aculeum suum, & acriter nimis infigere illum in medullas ho- Ioan. 5. minum peccatorum. Quoniam pater non iudicat quenquam, sed filio dedit omne iudicium. Nunc autem paruulus noster butyrum & mel comedit, quando bonum naturæ humanæ diuinæ misericordiæ sic vniuit in semetipso, vt esset homo verus, & peccatum non habens, Deus misericors & iudicium nõ exhibens. Ex his manifestum iam arbitror quænam sit virga de radice Ieſſe procedens, quis vero flos super quem requieuit spiritus sanctus. Quoniam virgo Dei genitrix virga est, flos filius eius. Flos itaque filius virginis, flos candidus & rubicundus, electus ex milibus. Flos in quem prospicere desiderant angeli, flos ad cuius odorem reuiuiscunt mortui: & sicut ipse testatur, flos campi est & non horti. Campus enim sine omni huma- Can. 1. no floret adminiculo, non seminatus ab aliquo, non defossus sarculo, non impinguatus fimo. Sic omnino, sic virginis aluus flo- D ruit, sic inuiolata, integra, & casta Mariæ viscera, tanquam pascuæ æterni viroris, florem protulere: cuius pulchritudo non uideat corruptionem, cuius gloria in perpetuũ non marcescat. O virgo virga sublimis, in quam sublime verticem sanctũ erigis, vsque ad sedentem in throno, vsque ad dominum maiestatis. Neque enim id mirum, quoniam in altum mittis radices humilitatis. O verè cœlestis planta, preciosior cunctis, sanctior uniuersis. O uerè lignum uitæ, quod solum fuit dignum portare fructum salutis. Deprehensa est maligne serpens uersutia tua, nuda ta est planè falsitas tua. Duo imposueras creatori, mendacij & inuidiæ infamaueras eum: sed in utroque conuictus es esse mentitus. Siquidem & ab initio moritur cui dixeras, Gen. 3. nequaquã morieris, & ueritas Domini ma- Ps. 116. net in æternum. Sed & nunc responde si po- Rom. 8. tes quam ei arborem, cuius arboris fructum inuidere potuit, qui ne hanc quidem uirgam electam & fructum sublimem negauit? Eteuim qui proprio filio non pepercit, quomodo non omnia simul cum illo donauit? Sed iam aduertistis (ni fallor) quoniam vir

Universidad de Deusto
Biblioteca

regia ipsa est via per quam saluator aduenit, procedens ex ipsius vtero tanquam sponsus de thalamo suo. Tenentes ergo viam quam priore (si meministis) cœpimus inuestigare sermone, studeamus & nos dilectissimi ad ipsum per eam ascendere, qui per ipsam ad nos descendit, per eam venire in gratiam ipsius, qui per eam in nostram miseriã E venit. Per te accessum habeamus ad filium, o benedicta inuentrix gratiæ, genitrix vitæ, mater salutis, vt per te nos suscipiat, qui per te datus est nobis. Excuset apud ipsum integritas tua culpam nostræ corruptionis, & humilitas Deo grata nostræ veniam impetret vanitati. Copiosa charitas tua nostrorum cooperiat multitudinem peccatorum, & fœcunditas gloriosa fœcunditatem nobis conferat meritorum. Domina nostra, mediatrix nostra, aduocata nostra, tuo filio nos reconcilia, tuo filio nos commenda, tuo nos filio repræsenta. Fac o benedicta per gratiam quã inuenisti, per prærogatiuam quam meruisti, per misericordiam quam peperisti: vt qui te mediante fieri dignatus est particeps infirmitatis & miseriæ nostræ, te quoque intercedente, particeps faciat nos gloriæ, & beatitudinis suæ, Iesus Christus filius tuus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De triplici domini aduentu, & de septem columnis quas in nobis erigere debemus. Sermo tertius. Vnde supra.

IN aduentu domini quem celebramus, si personam venientis intueor, non capio excellentiam maiestatis. Si attendo ad quos F venerit, dignationis magnitudinem expauesco. Stupent certe angeli de nouo videntes infra se, quem supra semper adorant, manifeste iam & ascendentes, & descendentes ad filium hominis. Si considero propter quid venerit, amplector quoad possum inæstimabilem latitudinem charitatis. Si modum cogito, exaltationem agnosco humanæ conditionis. Venit siquidem vniuersitatis creator, & dominus, venit ad homines, venit propter homines, venit homo. Sed dicet aliquis. Quomodo venisse dicitur, qui semper vbique fuit? Erat quidem in mundo, & mundus per ipsum factus est, sed mundus eum non cognouit. Non ergo venit qui aberat, sed apparuit qui latebat. Vnde & humanam, in qua agnosceretur induit formam: qui nimirum in diuina, lucem habitat inaccessibilem. Nec sane inglorium maiestati apparere in propria similitudine sua, quam fecerat ab initio: nec indignum Deo, a quibus in substantia sua non poterat agnosci, in imagine exhiberi, vt qui fecerat hominem ad imaginem & similitudinem suã, ipse hominibus innotesceret factus homo. Huius ergo aduentus tantæ maiestatis, tantæ humilitatis, tantæ charitatis, tantę etiam glorificationis nostræ, ab vniuersa ecclesia semel in anno solemnis memoria celebratur. Sed vtinam ita semel ageretur, vt semper id quippe dignius. Quantę enim insaniæ, vt posit tanti regis aduentum, alijs quibuslibet negotijs homines velint seu audeant occupari, & non magis, omissis omnibus, soli eius cultui vacent, nec in eius præsentia cuiusquam meminerint cæterorum? Sed non omnium est quod ait Prophera: Memoriam abundantiæ suauitatis tuę eructabunt, siquidem nec omnes hæc memoria pascit. Sane nemo quod non gustauit, sed neque quod tantum gustauit eructat. Ructus quippe non nisi de plenitudine & satietate procedit. Propterea quorum secularis est mens & uita, memoriam hanc & si celebrant, non eructant: sine deuotione & affectione dies istos arida quadam consuetudine obseruantes. Denique quod damnabilius est, ipsa quoque inæstimabilis huius dignationis memoria datur in occasione carnis, vt videas eos tanta solicitudine diebus istis vestium, atque etiã ciborum parare delitias, ac si hæc & huiusmodi quærat in natiuitate sua Christus, & ibi suscipiatur dignius, vbi hæc accuratius exhibentur. Sed ipsum audi dicentem. Superbo oculo & insatiabili corde, cum hoc non edebam, quid tanta ambitione vestes paras in natale meum? Detestor ego superbiam non amplector. Quid tanta solicitudine ciborum copias reponis in tempus illud? Damno ego carnis delitias, non accepto. Plane insauabilis es corde tanta parans, & ex tam longo: nam corpori vtique & pauciora sufficerent, & quę possent opportunius inueniri. Celebrans ergo aduentum meum, labijs me honoras, sed cor tuum longe est a me. Non me colis, sed Deus tuus venter est, & gloria in confusione tua. Infœlix omnino qui voluptatem corporis, & secularis cultu gloriæ vanitatem. Beatus autem

tem populus cuius est dominus Deus eius.
H Fratres nolite vos æmulari in malignantibus, neque zelaueritis facientes iniquitatem.
Intelligite magis in nouissima eorum, & compatimini eis ex animo, & orate pro eis qui præoccupati sunt in delicto. Hec enim faciunt miseri, quia ignorantiam Dei habent. Nam si cognouissent, nunquam domi num gloriæ tanta aduersum se insania prouocarent. Nos autem dilectissimi excusationem de ignorantia non habemus. Planè noli eum quisquis hic es: & si dixeris quia non noui eum, eris similis secularibus, mendax. Denique, si eum non nosti, quis te huc adduxit, aut quomodo huc venisti? alioquin quando tibi persuaderi posset charorum affectibus, corporis voluptatibus, seculi vanitatibus sponte abrenunciare & iactare cogitatum tuum in domino, & omnem sollicitudinem in eum proiicere: de quo nihil bene, imo tam male conscientia teste meueras? Quis tibi, inquam, persuadere id posset, si nescires quia bonus dominus sperantibus in se, animę quærenti ipsum, nisi cognouisses & tu quia suauis est dominus & mitis & multæ misericordiæ, & verax? Hæc autem vnde nosti nisi quia non solum ad te, sed etiam in te venit? Triplicem enim eius aduentum nouimus, ad homines, in homines, contra homines. Ad homines quidem indifferenter, non autem ita in homines aut contra homines. Sed quia primus & tertius noti sunt, vtpote manifesti, de secundo qui spiritualis & occultus est, ipsum audi dicentem. Si quis diligit me, sermonem meum I seruabit, & pater meus diligit eum, & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus. Beatus apud quem mansionem facies domine Iesu. Beatus in quo sapientia ædificat sibi domum, excidens columnas septem: beata anima quæ sedes est sapientiæ. Quænam est illa? Anima vtique iusti. Merito planè, quia iustitia & iudicium præparatio sedis tuę. Quis in vobis est fratres, qui desiderat in anima sua sedem parare Christo? Ecce quænam illi serica, quæ tapetia, quod puluinar oporteat præparari. Iustitia, inquit, & iudicium præparatio sedis tuæ. Iustitia virtus est, quod suum est vnicuique tribuens. Tribue ergo tribus quę sua sunt. Redde superiori, redde inferiori, redde æquali, cuique quod debes, & digne celebras aduentum Christi, parans ei in iustitia sedem suam. Redde, inquam, reuerentiam prælato & obedientiam, quarum altera cordis, altera corporis est. Nec enim sufficit exterius obtemperare maioribus nostris, nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Quod & si tam manifeste innotuerit indigna prælati alicuius vita, vt nihil omnino dissimulationis, nihil excusationis admittat, propter eum tamen a quo est omnis potestas, ipsum quem modo talem nouimus excelsum reputare debemus, non præsentibus personæ meritis, sed ordinationi diuinæ, & dignitati ipsius officij deferentes. Sic & fratribus nostris inter quos viuimus, ipso iure fraternitatis & societatis humanæ, consilij sumus & auxilij debitores. Hęc enim volumus, vt & ipsi nobis impendant, consilium quo eruK diatur ignorantia nostra, auxilium quo iuuetur infirmitas nostra. Sed forte erit inter vos qui tacitus respondeat dicens: Quod ego consilium dabo fratri, cui nec vnum quidem dicere verbum fas est absque licentia? Quod ei auxilium impendere est, cum nec minimum aliquid agere liceat absque obedientia? Ad quod ego: Non deerit certe quod facias, tantummodo charitas fraterna non desit. Nullum ego consilium melius arbitror quàm si exemplo tuo fratrem docere studeas quæ oporteat, quæ non oporteat fieri, prouocans eum ad meliora, & consulens ei non verbo neque lingua, sed opere & ueritate. An verò vtilius aut efficacius auxilium aliquod est, quàm vt ores deuotè pro eo, vt uon dissimules redarguere culpas eius: vt non modo nullum ei offendiculum ponas, sed & sollicitus sis quantum prævales tanquam Angelus pacis de regno Dei scandala tollere, & occasiones scandalorum penitus dimouere? Si talem te fratri auxiliarium & consiliarium exhibes, reddis ei quod debes, nec habet vnde causetur. Porrò si cui forte prælatus es, huic sine dubio teneris debitor sollicitudinis amplioris. Exigit à te & ipse custodiam & disciplinam. Custodiam quidem, vt possit cauere peccatum. Disciplinam verò, vt quod minus cauit, minime maneat impunitum. Quod & si nemini fratrum præesse videris, habes tamen sub te cui custodiam hanc & disciplinam oporteat exhiberi. Dico autem corpus tuum, quod sine dubio regendum accepit spiritus tuus. Debes ei L custodiam, vt non regnet in eo peccatum, nec membra tua arma fiant iniquitatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Debes & disciplinam, vt dignos faciat pœnitentiæ fructus castigatum, & subditum seruituti. Longè tamen grauiori & periculosiori debito tenentur adstricti, qui pro multis animabus reddituri sunt rationem. Quid ego infœlix, quo me vertam, si tantum thesaurum, si pretiosum depositum illud quod sibi Christus sanguine proprio pretiosius iudicauit, contigerit negligentius custodire? Si stillantem in cruce domini sanguinem collegissem, essetque repositus penes me in vase vitreo, quod & portari sæpius oporteret, quid animi habiturus essem in discrimine tanto? Et certe id seruandum accepi, pro quo mercator non insipiens (ipsa vtique sapientia) sanguinem illum dedit. Sed & habeo thesaurum istum in vasis fictilibus, & quibus multo plura quàm vitreis imminere pericula videantur. Accedit sanè ad sollicitudinis cumulum, & pondus timoris, quod cum & meam & proximi conscientiam seruare necesse sit, neutra mihi satis est nota. Vtraque abyssus est imperscrutabilis, vtraque mihi nox est, & nihilominus exigitur a me vtriusque custodia, & clamatur: Custos
Esa. 20. qui de nocte, custos qui de nocte: Non est
Gen. 4. mihi dicere cum Cain: Nunquid custos fra-
Ps. 126. tris mei sum ego? sed est fateri humiliter cum propheta: Quia nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eã.
M In eo tamen excusabilis ego videor, si, vt prædixi, debitam exhibeo custodiam pariter & disciplinam. Quod si priora quoque quatuor non defuerint: dico autem erga prælatos reuerentiam, & obedientiam, consilium & auxilium erga fratres: quod ad iustitiam pertinet non imparatam sedem inueniet sapientia.

Et fortasis hæc videantur sex columnæ, quas excidit in ipsa domo quam ædificauit sibi, & septima quoque quærenda est, si forte & eam nobis notam facere ipsa dignetur. Quid vero prohibet sicut sex in iustitia, septimam quoque intelligi in iudicio? Neque enim iustitia sola, sed iustitia, inquit,
Ps. 87. & iudicium præparatio sedis tuæ. Denique si prælatis, & æqualibus, & inferioribus reddimus quod oportet, nihilne accipiet Deus? At ei planè quod debet retribuere nemo potest, quod tam copiosè accumulauerit super nos misericordiam suam, quòd tam multa deliquerimus ei, quòd tam fragiles & nihili simus, quòd tam plenus & sufficiens ille sibi, & bonorum omnium nostrorum nõ egens.

Audiui tamen dicentem eum, cui incerta & occulta sapientiæ suæ reuelauerat, quia Honor regis iudicium diligit. Nihil quod in se
Ps. 98. est a nobis exigit amplius, tantum dicamus iniquitates nostras, & iustificabit nos gratis vt gratia commendetur. Diligit enim animam quæ in conspectu eius & sine intermissione considerat, & sine simulatione diiudicat semetipsam. Idque iudicium non nisi propter nos a nobis exigit, quia si nosmetipsos iudicauerimus, non vtique iudicabimur. Propterea sapiens veretur omnia opera sua, scrutatur, discutit, & diiudicat vniuersa.
Honorat quippe veritatem: qui & se & sua A
omnia in eo statu quo veritas habet & agnoscit veraciter, & humiliter confitetur. Audi denique manifestius a te iudicium exigi post
Luc. 17 iustitiam. Cum feceritis, inquit, omnia quæ præcepta sunt vobis: dicite, serui inutiles sumus. Hæc planè quoad in hominem est digna sedis præparatio domino maiestatis: vt & iustitiæ mandata studeat obseruare, & semper indignum sese & inutilem arbitretur.

In aduentu domini, de duplici aduentu, & pennis deargentatis.
Sermo quartus.

DIgnum est fratres, vt tota deuotione domini celebretis aduentum: delectati tanta consolatione, stupefacti tanta dignatione, inflammati tanta dilectione. Nec vero solum cogitetis aduentum quo venit quærere & saluum facere quod perierat: sed & illum nihilominus quo veniet & assumet nos ad seipsum. Vtinam circa hos duos aduentus iugi meditatione versemini: ruminantes in cordibus vestris, quantum in priore præstiterit, quantum promiserit in secundo. Vtinam certè dormiatis inter medios cleros.
Hæc sunt enim duo brachia sponsi: inter Cant. 2
quæ sponsa dormiens aiebat. Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Nam in sinistra quidem eius (sicut alibi legimus) diuitiæ & gloria: in dextera longitur nitas vitæ. In sinistra eius, inquit, diui- B Prou. 3
tiæ, & gloria. Filij Adam genus auarum & ambitiosum audite. Quid vobis cum terrenis diuitijs & gloria temporali, quæ nec veræ nec vestræ sunt? Aurum & argentum nónne terra est rubra & alba, quam solus hominum error facit, aut magis reputat pretiosam?

sam? Denique si vestra sunt hæc, tollite ea vobiscum. Sed homo cum interierit non sumet omnia: neque descendet cum eo gloria eius. Veræ ergo diuitiæ non opes sunt, sed virtutes: quas secum conscientia portat, vt imperpetuum dines fiat. De gloria quoque
2. Cor. 1. dicit Apostolus. Gloria nostra hæc est: testimonium conscientiæ nostræ. Hæc est vtique vera gloria quę est a spiritu veritatis.
Rom. 8. Ipse enim spiritus testimonium perhibet spi-
Ps. 61. ritui nostro, quod filij Dei sumus. Gloria vero quam ab inuicem accipiunt qui gloriã (quæ est a solo Deo) non requirunt, vana est. Quoniam vani filij hominum. Insipiens tu qui merces cõgregas in saccum pertusum: qui thesaurum tuum alieno in ore cõstituis: ignoras quod arca ista non clauditur nec seras habet? Quanto melius sapiunt qui thesaurum suum ipsi sibi seruant, alijs non committunt? Verum nunquid semper seruabũt? Nunquid semper abscondent? Veniet cum
Matth. manifesta erunt abscondita cordis: quæ ve-
25. ro fuerint ostentata non comparebunt. Hinc est, quod veniente domino fatuarum virginum lampades extinguuntur: & qui receperunt mercedem suam a domino nesciuntur. Propterea dico vobis charissimi: vtile est abC scondere magis quàm ostentare, si quid habemus boni: sicut & mendici cum eleemosynam petunt, non pretiosas vestes ostendunt, sed seminuda membra aut vlcera si habuerint, vt citius ad misericordiam uidentis animus inclinetur. Quam regulam Publicanus
Luc. 18. ille seruauit multo melius Pharisæo, & ideo descendit iustificatus ab illo, idest præ illo. Tempus est fratres, vt iudicium incipiat a domo Dei, Quis finis eorum qui non obediũt Euangelio? Quod iudicium his, qui in hoc iudicio non resurgunt? Quicunque enim iudicari dissimulant eo iudicio quod nunc est: in quo princeps huius mundi eijcitur foras, iudicem expectent: vel magis timeant, a quo cum ipso principe suo foras eijcientur & ipsi. Nos autem si perfecte iudicamur nunc, secuD ri saluatorem expectemus dominum nostrũ Iesum Christum: qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Tunc fulgebunt iusti, ita ut uideri possint docti pariter & indocti: fulgebunt enim sicut Sol in regno patris eorum.
Erit autem claritas solis septempliciter, id est sicut lux septem dierum. Adueniens enim saluator reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ: si tamen prius fuerit cor reformatum & configuratum humilitati cordis ipsius.
Matth. 11. Propter quod & dicebat: Discite a me quia mitis sum, & humilis corde. Considera sane in his verbis quoniam humilitas duplex est: altera cognitionis, altera affectionis quæ hic dicitur cordis. Priore cognoscimus quod nihil sumus: & hanc discimus a nobisipsis & D
ab infirmitate propria, posteriore calcamus gloriam mundi: & hanc ab illo discimus, Phili. 2.
qui exinaniuit semetipsum formam serui accipiens: qui etiam quæsitus in regnum, fugit: quęsitus ad tanta probra & ignominiosum supplicium crucis, sponte obtulit semetipsum. Sint ergo (si dormire volumus inter medios cleros, ideſt duos aduentus) pennæ nostræ deargentatę: vt illam scilicet virtutum formam teneamus, quam uerbo & exẽplo commendauit Christus præsens in carne. In argento siquidem non incongrue intelligitur humanitas eius, sicut in auro diuinitas. Omnis itaque uirtus nostra tam longe est a uera uirtute, quam longe est ab ea forma: & omnis penna nostra ad nihilum valet, si non fuerit deargentata. Magna quædam penna est paupertatis: qua tam cito volatur in regnum cœlorum. Nam in alijs virtutibus quę sequũtur, promissio futuro tempore indicatur: paupertati non tam promittitur, quam datur. Vnde & præsenti tempo- Matt. 5.
re enuntiatum est: quoniam ipsorum est regnum cœlorum: cum in cęteris dicatur: hæreditabunt, consolabuntur, & similia. Videmus autem pauperes aliquos, qui si ueram haberent paupertatem, non adeo pusillanimos inuenirentur & tristes: vtpote reges, & reges cœli. Sed hi sunt qui pauperes esse uolunt, eo tamen pacto vt nihil eis desit: & sic diligunt paupertatem, vt nullam inopiam patiantur. Sunt & alij mites, sed quandiu nihil dicitur vel agitur nisi pro eorum arbitrio.
E Patebit autem quàm longe sint a vera mansuetudine, si leuis oriatur occasio. Hęc mansuetudo quomodo hereditabit, quę ante hæreditatem deficit? Alios quoque lugentes video, sed si de corde procederent illæ lachrymę, non tam facilè ilico soluerẽtur in risum. Nunc autem cum abundantius ociosa verba & scurrilia profluant quam prius lachrymæ: lachrymas huiusmodi de his esse non arbitror, quibus consolatio diuina promittitur, quandoquidem post illas tam facile consolatio vilis admittitur. Alij tam vehementer contra aliorum delicta zelantur, ut uideri

possent

Universidad de Deusto
Biblioteca

possent esurire & sitire iustitiã, si esset apud eos de suis quoque peccatis idem iudicium: sed nunc pondus & pondus vtrũque abominatio est apud Deum. Nam contra alios tam impudenter quàm inaniter æstuant: semetipsos tam insipienter quàm inutiliter palpant. Sunt alij misericordes de his, quę ad ipsos nõ pertinent, qui scandalizantur si non datur omnibus abundanter: sic tamen vt ipsi ne in modico quidem grauentur. Qui si misericordes essent, de suo facere deberent misericordiam: si non possent de terrena substantia, de voluntate bona darent his, qui forte contra eos peccare viderentur, indulgentiam: daret dulce signum, verbum bonum: quod est super datum optimum: vt eorum mentes ad pœnitentiam prouocarent. Denique & his & omnibus quos in peccato esse cognoscerent, compassionem impenderent & orationem. Alioquin misericordia eorum nulla est, & misericordiam consequuntur nullam. Item sunt qui peccata sua sic confitentur, vt videri possent ex desiderio mundandi cordis id agere (omnia enim in confessione lauantur) nisi quod ea quæ ipsi sponte dicunt aliis, ab aliis patienter audire non possunt. Qui si vere mundari desiderarent, vt videntur, non irritarentur, sed haberent eis gratiã, qui suas illis maculas demonstrarent. Sunt & alii qui si uiderint quempiam vel leuiter scã dalizatum, valde soliciti sunt, quomodo eũ in pacem reducere possint, & viderentur pacifici, nisi quod eorum commotio si forte quicquam contra eos factum dictúmve videbitur, tardius uniuersis poterit, difficiliusque sedari. Qui nimirum si uere pacem diligerent, haud dubium quin eam quærerent sibiipsis. Deargentemus ergo pennas nostras in Christi conuersatione, sicut & martyres sancti lauerunt stolas suas in eius passione. Imitemur quoad possumus eum qui sic dilexit paupertatem, ut quamuis in eius manu essent fines terræ, tamen non habuit ubi caput reclinaret: ita, vt discipulos adhærentes ei, legamus fame compulsos spicas manibus confricasse, cum per sata transirent: quique tanquam ouis ad occasionem ductus est; & sicut agnus coram tondente se obmutuit, & non aperuit os suum. quem & super Lazarum & super ciuitatem fleuisse, & in orationibus pernoctasse legimus: risisse uero, aut iocasse nusquam: qui sic eluriuit iustitiam, ut cum propria non haberet, tantam pro peccatis nostris à seipso exegit satisfactionem. Vnde in cruce nihil aliud, quàm iustitiam sitiebat: qui pro inimicis mori non dubitauit & orauit pro crucifixoribus suis, qui peccatum non fecit: & imposita sibi ab aliis patiẽter audiuit, qui pro reconciliandis sibi peccatoribus tanta sustinuit.

De medio aduentu & triplici innouatione. Sermo quintus. Vnde supra.

DIximus nuper his qui deargentauerũt pennas suas, dormiendũ inter medios cleros, duos significantes aduentus, sed vbi sit dormiendum non diximus. Tertius enim quidam aduentus est medius inter illos: in quo delectabiliter dormiunt qui eum norunt. Illi enim duo manifesti sunt, sed non iste. In priore quidem in terris uisus, & cum hominibus conuersatus est: quando (sicut ipse testatur) & uiderunt & oderunt. In posteriore vero videbit omnis caro salutare Dei nostri. Et videbunt in quem transfixerunt. Medius occultus est, in quo soli eum in seipsis vident electi, & saluæ fiunt animæ eorum. In primo ergo uenit in carne, & infirmitate, in hoc medio in spiritu & uirtute, in vltimo in gloria, & maiestate. Per virtutem enim peruenitur ad gloriam. Quia dominus virtutum ipse est rex gloriæ. Et item alibi ait idem propheta: Vt viderem uirtutem tuã, & gloriam tuam.

Aduentus siquidem iste medius, via quædam est, per quam à primo ueniatur ad vltimum. In primo Christus fuit redemptio nostra, in vltimo apparebit vita nostra. In isto vt dormiamus inter medios cleros, requies est & consolatio nostra. Sed ne cui forte inuentitia videantur, quæ de hoc aduentu medio dicimus: ipsum audite. Si quis diligit me, inquit, sermones meos seruabit: & pater meus diliget eum, & ad eum ueniemus. Sed quid est, si quis diligit me sermones meos seruabit? Legi enim alibi. Qui timet Deum, faciet bona: sed plus aliquid dictum sentio de diligente, quia sermones dei seruabit. Vbi ergo seruandi sunt? Haud dubium quin in corde: sicut ait propheta: In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Sed quomodo in corde seruandi? An sufficit sola eos seruare memoria? At uero sic seruanti dicet Apostolus: Quoniam scientia inflat. Denique & memoriam facile delet obliuio. Sic serua sermonem Dei, quomodo melius seruare

seruare potes cibum corporis tui. Nam & ille panis unus est, & cibus mentis. Panis terrenus dum in arca est, potest à fure tolli, potest à mure corrodi, potest a uetustate corrũpi. Vbi vero comederis illum: quid horum timeas? Hoc modo custodi uerbum Dei: Beati enim qui custodiunt illud. Ergo trajiciatur in uiscera quædam animæ tuæ: transeat in affectiones tuas & in mores tuos. Comede bonum, & delectabitur in crasitudine anima tua. Ne obliuiscaris comedere panem tuum, ne exarescat cor tuum, sed adipe & pinguedine repleatur anima tua. Si sic uerbum Dei seruaueris, haud dubium quin ab eo seruaberis. Veniet enim filius ad te cum patre, veniet Prophera magnus qui renouabit Hierusalem, & ille noua faciet omnia. Hoc enim facit hic aduentus: vt sicut portauimus imaginem terreni, sic portemus & imaginẽ cœlestis. Sicut fuit uetus Adam effusus per totum hominem & totum occupauit, ita modo totum obtineat Christus qui totum creauit, totum redemit, totum & glorificabit, quique totum hominem saluum fecit in sabbato. Erat in nobis aliquando uetus homo, præuaricator ille erat in nobis, tam in manu quam in ore & in corde. In manu dupliciter per sacinus & flagitium. In ore similiter, per arrogantiam & detractionem. In corde quoque per desideria carnis, & desideria gloriæ temporalis. Nunc autem si qua noua creatura in ipso, uetera transierunt, & contra facinus in manu, innocentia, contra flagitium, continentia est. In ore contra arrogantiam uerbum confessionis: contra detractionem verbum ædificationis, vt recedant vetera de ore nostro. In corde vero contra carnis desideria charitas, humilitas contra gloriam tẽporalem. Et uide si non in his tribus Christum Dei uerbum recipiant singuli electorum, quibus dictum est: Pone me signaculum super brachium tuum, signum super cor tuum. Et alibi, Prope est verbum in ore tuo, & in corde tuo.

De triplici aduentu & carnis resurrectione. Sermo sextus. Vnde supra.

NOlo uos fratres non ignorare eũ pus uisitationis uestræ, sed ne illud quidem quid hoc tempore uisitetur in uobis. Animabus enim hoc tempus est non corporibus assignatum, quod uidelicet longe dignior anima corpore, priorem sibi solicitudinem naturali vendicet dignitate. Sed & prior reparanda est, quam constat corruisse priorem. Anima siquidem corrupta in culpam, fecit ut corpus quoque corrumperetur in pœnam. Denique si Christi membra volumus inueniri, sequendum nobis est sine dubio caput nostrum: vt videlicet prima nobis reparandarum sit sollicitudo animarum, pro quibus ipse iam uenit, & quarum prius mederi studuit corruptioni. Corporis vero curam illi tempori magis reseruemus, & differamus in illum diem, quo reformandi corporis gratia est uenturus, sicut meminit apostolus dicens: Saluatorem expectamus Dominum nostrũ Iesum Christum, qui reformauit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. In priore siquidem aduentu tanquam præco, uel magis vere præco ipsius Ioannes Baptista clamat. Ecce, (inquit,) agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi. Non dicit morbos corporis, non molestias carnis, sed peccatum quod est morbus animæ, & corruptio mentis. Ecce qui tollit peccata mundi. Vnde? Vtique à manu, ab oculo, à collo, demum etiam à carne ipsa, cui altius infixum est. Tollit peccatum è manibus commissa peccata delens: tollit ab oculo purgans cordis intentionem: tollit à collo uiolentam remouens dominationem: sicut scriptum est: Sceptrum exactoris eius superasti sicut in die Madian. Itemque, Computrescet iugum à facie olei. Et Apostolus loquitur dicens: Vt non regnet peccatum in uestro mortali corpore. Siquidem alio in loco ait idem Apostolus: Scio, inquit, quod non est in me bonum, hoc est in carne mea. Et alibi. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sciebat nimirum non prius liberandum se esse à pessima illa radice quę carni infixa est, à lege peccati quæ est in membris nostris, donec & ab ipso corpore solueretur. Vnde & cupiebat dissolui & cum Christo esse, sciens quod peccatum separans inter nos & Deum, penitus auferri non poterit donec liberemur a corpore. Audistis de quodam quem Dominus curauit à dæmonio, quoniam collidens & multum discerpẽs eum dæmon exiuit ab illo. Itaque dico uobis genus illud peccati, quod totiens conturbat nos (concupiscentias loquor & desideria mala) reprimi quidem debet, & potest per gratiam Dei, ut non regnet in nobis. Nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rom. 6. demus membra nostra arma iniquitatis peccato, & sic nulla damnatio est his qui sunt in Christo Iesu, sed non eijcitur nisi in morte: quando sic discerpimur vt anima separetur a corpore. Habes ad quid venerit Christus, & cui intendere debeat christianus. Proinde noli ò corpus, noli præripere tempora: potes enim impedire animę tuę salutem, tuam ipsius operari non potes. Omnia tempus habent, patere vt nunc anima pro se laboret, magis autem etiam collabora ei, quoniam si compateris & conregnabis. Quantū eius impedis reparationem, tantum impedis tuam: quod nimirum ante reparari non poteris, donec suam in ea Deus imaginem uideat reformatam. Nobilem hospitem habes ò caro, nobilem valde, & tota salus tua pēdet de eius salute. Da honorem hospiti tanto. Tu quidem habitas in regione tua: anima uero peregrina & exul apud te est hospitata. Quæso te, quis rusticus, si forte nobilis & præpotens quispiam apud eum uoluerit hospitari, non libenter in angulo domus suę, aut sub gradibus suis, uel in ipsis cineribus ac cubabit, cedens hospiti suo locum sicut dignum est potiorem? Et tu ergo fac similiter. Iniurias uel molestias tuas ne reputaueris: tātum ut hospes tuus honorifice posit apud te demorari. Honor tibi est ut pro eo interim te exhibeas inhonorum. Ac ne forte despicias aut paruipendas hospitem tuum pro eo quòd peregrinus tibi uidetur & aduena: diligenter attende quid hospitis huius tibi præsentia largiatur. Ipse enim est qui tribuit oculis uisum: auditum auribus præstat: ipse est qui linguę uocem: palato gustum: motū membris omnibus subministrat. Si quid uitæ, si quid sensus, si quid in te decoris est, huius hospitis beneficium recognosce. Denique discessus eius probat, quid præsentia conferebat. Protinus enim anima discedente lingua silebit: oculi nihil uidebunt: obsurdescent aures: corpus omne rigebit: facies expallescet. In breui quoque totum cadauer putidū simul & putridum fiet, & decor omnis in saniem conuertetur. Vt quid ergo pro temporali qualibet delectatione contristas & lædis

Eccl. 3. 2. Tim. 2.

M

A hospitem istum: quam nec sentire quidem vllo modo poteras nisi per ipsum? Ad hæc, si tantum tibi confert exul, & inimicitiarum causa a facie domini sui eiectus: quantum tibi præstabit reconciliatus? Noli o corpus, noli impedire reconciliationem illam: quoniā grandis tibi exinde gloria paratur. Patienter imò & libenter temetipsum expone ad omnia, nihil dissimules quod hunc uideatur reconciliationi posse prodesse. Dic hospiti tuo: quia recordabitur dominus tui, & restituet te in gradum pristinum, & tu memento mei. Omnino enim memor erit tui in bonum, si bene seruieris illi, & cum peruenerit ad dominum suum suggeret ei de te, & loquetur bonum pro bono hospite, dicēs. Cum in ultionem culpæ suæ exularet seruus tuus: pauper quidam apud quem hospitatus sum fecit mecum misericordiam, & utinam retribuat pro me dominus meus. Primo siquidem omnia sua, deinc etiam semetipsum exposuit utilitatibus meis, non parcens sibi propter me, in iciunijs multis, in laboribus frequenter, in uigilijs supra modum: in fame & siti: etiam in frigore & nuditate. Quid igitur? Profecto non mentitur scriptura quæ dicit: Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet. O si forte gustare dulcedinem hanc, si forte gloriam istam ualeas estimare. Mira enim dicturus sum: sed tamen uera, & omnino indubitata fidelibus. Ipse dominus sabaoth, dominus uirtutum, & rex gloriæ: ipse descendet ad reformanda corpora nostra, & configuranda corpori claritatis suæ. Quanta erit illa gloria, quàm ineffabilis exultatio: quando creator vniuersitatis qui pro animabus iustificandis humilis ante uenerat & occultus, pro te glorificanda ò misera caro, sublimis veniet & manifestus: non iam in infirmitate, sed in gloria & maiestate sua? Quis cogitabit diem aduentus illius quando descendet cum plenitudine luminis: præcurrentibus angelis & tubæ concentu excitantibus de puluere corpus inops, & rapientibus illud obuiam Christo in aera? Quousque igitur caro misera, insipiens, cæca, demens, & prorsus insana caro transitorias & caducas quærit consolationes, imo desolationes, si forte contingat repelli, & indignam iudicari hac gloria, magis autem ubilominus inestabili inæternum excruciari pœna? Non sic obsecro fratres mei, non sic: quinimo delectetur in huiusmodi meditationibus anima nostra: quinetiam caro nostra requiescat in spe, saluatorem expectās dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit illam configuratam corpori claritatis suæ. Sic enim ait propheta: Situit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. Desiderabat quidem anima propheralis aduentum priorem, quo

Gen.

Ps.

B

Rom. 8.

quo se nouerat redimendam: sed multo amplius caro desiderabat aduentum posteriorē & glorificationem suam. Tunc enim impletur desideria nostra, & plena erit maiestate domini omnis terra. Ad quam gloriā, ad quam beatitudinem, ad quam denique pa

C cem, quæ exuperat omnem sensum ipse suanos misericordia perducat: nec confundat nos ab expectatione nostra saluator quem expectamus Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia benedictus in secula.

De triplici utilitate aduentus Domini. Sermo septimus.

SI deuote celebramus aduentum domini, id facimus quod oportet. Siquidem nō modo ad nos, sed propter nos uenit, qui bonorum nostrorum non eget. Verum nostræ quidem indigentiæ quantitatem manifestius ipsa dignationis eius indicat magnitudo. Nec modo periculum ægritudinis ex ipso precio medicaminis innotescit: sed & ualetudinum numerus ex multitudine remediorum. Vt quid enim diuisiones gratiarum sunt, si non uidetur necessitatum ulla diuersitas? Et quidem difficile est uniuersas uno sermone prosequi indigentias quas experimur: sed occurrunt mihi interim tres communes omnibus, & quodammodo principales. Nemo enim reperitur in nobis, qui non interim & consilij & auxilij & præsidij indigus uideatur. Nimirum generalis est humano generi miseria triplex: & quotquot degimus in regione vmbręmortis, in infirmitate corporis, in loco tentationis si diligenter aduertimus, triplici hoc incommodo miserabiliter laboramus. Nam & faciles sumus ad seducendum, & debiles ad operandum, & fragiles ad resistendum. Si discernere uolumus inter bonū

D & malum, decipimur: si tentamus facere bonum, deficimus: si conamur resistere malo, deiicimur, & superamur. Necessarius proinde saluatoris aduentus: necessaria sic præoccupatis hominibus præsentia Christi. Atque utinam sic ueniat, ut copiosissima dignatione sua & in nobis per fidem habitans illuminet cæcitatem nostram, & nobiscum manēs adiuuet infirmitatem nostram, & pro nobis stans fragilitatem nostram protegat & propugnet. Si enim ille in nobis, quis iam decipiat nos? Si ille nobiscum, quid de cætero non possumus in eo qui confortat nos? Si ille pro nobis, quis contra nos? Fidelis consiliarius est, qui neque falli omnino nec falle re queat, fortis auxiliarius qui non lassescat, patronus efficax qui & ipsum satanam sub pedibus nostris uelociter conterat, & omnia eius machinamenta confringat. Nimirum ipse est Dei sapientia, cui semper in promptu sit instruere ignorantes: ipse Dei uirtus, cui facile sit & deficientes reficere, & eripere periclitantes. Ad hunc ergo tantum eruditorē fratres mei in omni deliberatione curramus: hunc tam strenuum adiutorem in omni operatione inuocemus, huic tam fido propugnatori in omni colluctatione cōmittamus animas nostras: qui ad hoc ipsum uenit in mundum, vt habitans in hominibus, cum hominibus, pro hominibus, & tenebras nostras illuminaret, labores leuaret, & pericula propulsaret.

E

Incipit Præfatio beati Bernardi abbatis in laudibus Virginis matris.

SCribere me aliquid & deuotio iubet, & prohibet occupatio. Veruntamen quia præpediente corporali molestia, fratrum ad præsens non ualeo sectari conuentum: id tātillum ocij quod uel mihi de somno fraudās in noctibus intercipere sinor, nō sinam ociosum. Libet ergo tentare id potissimum aggredi, quod sæpe animum pulsauit: loqui videlicet aliquid in laudibus uirginis matris, super illa lectione euāgelica, in qua Luca referente dominicæ annunciationis continetur historia. Ad quod sane opus faciendum & si nulla fratrum, quorum me profectibus deseruire necesse est, vel necessitas urgeat uel utilitas moneat: dum tamen ex hoc non impediar quo ad quæque ipsorum necessaria minus paratus inueniar, non arbitror eos debere grauari si propriæ satisfacio deuotioni.

Luc. 1.

Incipit homilia prima Bernardi abbatis in laudibus Virginis matris.

MIssus est angelus Gabriel a Deo in ciuitatem Galilæę cui nomen Nazareth, ad uirginem desponsatam uiro cui nomen erat Ioseph de domo Dauid, & nomen uirginis Maria. Quid sibi uoluit euangelista tot propria nomina rerum in hoc loco tam signanter exprimere? Credo quia noluit nos negligenter

Luc. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

F ter audire, quod tam diligenter ſtuduit enarrare. Nominat ſiquidem nuncium qui mittitur, dominum a quo mittitur, uirginem ad quam mittitur, ſponſum quoque uirginis, amborumque genus, ciuitatem ac regionem proprijs deſignat nominibus. Vt quid hoc? Putáſne aliquid horum ſuperuacue poſitum ſit? Nequaquam. Si enim nec ſolium de arbore ſine cauſa, nec vnus ex paſſeribus ſine patre cœleſti cadit ſuper terram: putem ego de ore ſancti euangeliſtæ ſuperfluum diſſluere uerbum, præſertim in ſacra hiſtoria uerbi? Non puto. Plena quippe ſunt omnia ſupernis myſterijs, ac cœleſti ſingula dulcedine redundantia: ſi tamen diligentem habeant inſpectorem, qui nouerit ſugere mel de petra oleumque de ſaxo duriſſimo. Nempe in illa die ſtillarunt montes dulcedinem, colles fluxerunt lac & mel, quando rorantibus cœlis deſuper, nubibuſq; pluentibus iuſtum, aperta eſt terra læta germinans ſaluatorem: quando domino dante benignitatem & terra noſtra reddente fructum ſuum, ſuper illum montem montium, montem coagulatum & pinguem, miſericordia & ueritas obuiauerunt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt. Illo quoque in tempore vnus iſte inter cæteros montes non modicus, beatus hic videlicet Euangeliſta, dum deſideratum nobis noſtrę ſalutis exordium ſuo melliſluo commendauit eloquio, ueluti perflante auſtro atque è vicino ſole radiante iuſtitiæ, quædam ex eo ſpiritualia fluxerunt aromata. Vtinam & nunc Deus emittat uerbum ſuum, & liquefaciat ea nobis, perflet ſpiritus eius, & fiant nobis intelligibilia verba euangelica, fiant in cordibus noſtris deſiderabilia ſuper aurum & lapidem precioſum multum, fiátque dulciora ſuper mel & fauũ.

Matth. 10. *Ioel. 3.* *Eſa. 45.* *Pſ. 84.* *Pſ. 147.*

Textus. Ait itaque. Miſſus eſt angelus Gabriel a Deo: non arbitror hunc angelum de minoribus eſſe, qui qualibet ex cauſa crebra ſoleant ad terras fungi legatione. Quod & ex eius nomine palam intelligi datur, quod interpretatum fortitudo Dei dicitur: & quia non ab alio aliquo fortè excellentiore ſe (vt aſſolet) ſpiritu: ſed ab ipſo Deo mitti perhibetur. Propter hoc ergo poſitum eſt a Deo, vel ideo dictum eſt a Deo, ne cui vel beatorum ſpiritum ſuum Deus antequam uirgini reuelaſſe putetur conſilium, excepto duntaxat archãgelo Gabriele, qui vtique tantæ inter ſuos inueniri potuerit excellentiæ, vt talis & nomine dignus haberetur, & nuncio. Nec diſcordat nomen a nuncio. Dei quippe virtutem Chriſtum quem melius nunciare decebat, quàm hunc, quàm ſimile nomen honorat? Nam quid eſt aliud fortitudo quàm virtus? Non autem dedecens, aut incongruũ videatur dominum & nuncium communi cenſeri vocabulo: cum ſimilis in vtroque appellationis, non ſit tamen vtriuſque ſimilis cauſa. Aliter quippe Chriſtus fortitudo, vel virtus Dei dicitur, aliter angelus. Angelus enim tantum nuncupatiue, Chriſtus autem etiam ſubſtantiue. Chriſtus Dei virtus & dicitur & eſt, quæ forti armato qui ſuũ atrium in pace cuſtodire ſolebat, fortior ſuperueniens, ipſum ſuo brachio debellauit: & ſic ei vaſa captiuitatis potenter eripuit. Angelus verò fortitudo Dei appellatus eſt, vel quod huiuſcemodi meruerit prærogatiuam officij quo ciuldem nunciaret aduentum virtutis, vel quia virginem natura pauidam, ſimplicem, verecundam, de miraculi nouitate ne expaueſceret, confortare deberet. Quod & fecit. Ne timeas, inquiens, Maria, inueniſti gratiam apud Deum. Sed & ipſius ſponſum hominem vtique nihilominus humilem ac timoratum: non irrationabiliter forſitan idẽ angelus confortaſſe creditur, quanquam tũc ab euangeliſta non nominetur. Ioſeph inquit, fili Dauid, ne timeas accipere Mariam coniugem tuam. Conuenienter itaque Gabriel ad hoc opus eligitur: imo quia tale illi negocium iniungitur, recte tali nomine deſignatur. Miſſus eſt ergo angelus Gabriel a Deo: quo? In ciuitatem Galileæ, cui nomen Nazareth. Videamus ſi, vt ait Nathanael, a Nazareth poteſt aliquid boni eſſe. Nazareth interpretatur flos. Videtur autem mihi quoddam ſemen fuiſſe diuinæ cognationis tanquam è cœlo iactatum in terras, allocutiones & promiſsiones factæ cœlitus ad patres, Abraham ſcilicet, Iſaac & Iacob. De quo ſemine ſcriptum eſt: Niſi dominus ſabaoth reliquiſſet nobis ſemen: ſicut Sodoma fuiſſemus: & quaſi Gomorra ſimiles eſſemus. Florut autem hoc ſemen in mirabilibus quæ offenſa ſunt in exitu Iſrael de Aegypto in figuris & ænigmatibus per totum iter in deſerto, vſque in terram promiſsionis, & deinceps in viſionibus & vaticinijs Prophetarum, in ordinatione quoque regni ac ſacerdotij vſque ad Chriſtum. Chriſtus autem huius ſeminis & horum florum non immerito fructus eſſe intelligitur: dicente Dauid, Dominus dabit benignitatem, & terra noſtra

Matth. 1. *Ioan. 1.* *Eſa. 1.* *Pſ. 84.*

Pſ. 131. ſtra dabit fructum ſuum. Et iterum: De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. In Nazareth ergo nunciatur Chriſtus naſciturus: quia in flore ſperatur fructus proceſſurus. Sed prodeunte fructu, flos decidit, quia veritate apparente in carne, figura pertranſijt. Vnde & Nazareth ciuitas Galilææ dicitur, id eſt tranſmigrationis: quia naſcente Chriſto omnia illa tranſierunt, quæ ſuperius enumerauí, quę vt ait Apoſtolus, in figura contingebant illis. Hos ergo flores & nos qui iam fructum tenemus pertranſiſſe uidemus, & dum adhuc florere videbantur, tranſituri præuidebantur. Vnde Dauid: Mane ſicut herba tranſeat, mane floreat & trãſeat: ueſpere decidat, induret & areſcat. Veſpere etenim, ideſt quando uenit plenitudo temporis in quo miſit Deus unigenitum ſuum factum ex muliere, factum ſub lege: dicente ipſo. Ecce noua facio omnia: uetera tranſierunt & diſparuerunt, quomodo in nouitate ſuccreſcentis fructus flores decidunt & areſcunt. Vnde rurſus ſcriptum eſt: Fœnum aruit & flos decidit: verbum autem domini manet in æternum. Credo non ambigis quin uerbum fructus ſit: uerbum autẽ Chriſtus eſt. Bonus itaque fructus Chriſtus qui manet in æternum. Sed ubi eſt fœnũ quod aruit: vbi eſt flos qui decidit? Propheta reſpondeat: Omnis caro fœnum: & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Si omnis caro fœnum: ergo carnalis ille populus Iudeorum fœnum fuit. An non fœnum aruit, dum idem populus ab omni ſpiritus pinguedine vacuus, ſiccæ literæ adhæſit? An non etiam flos decidit, quando gloriatio quam habebãt in lege non remanſit? Si flos non decidit, ubi ergo regnum, ubi ſacerdotium, ubi prophetæ, ubi templum, ubi denique magnalia illa, de quibus gloriari ſolebant & dicere. Quanta audiuimus & cognouimus ea, & patres noſtri narrauerunt nobis? Et iterum. Quanta mandauit patribus noſtris nota facere ea, filijs ſuis. Et hæc dicta ſunt pro eo quod poſitum eſt in Nazareth ciuitatem Galilææ. In illam ergo ciuitatem miſſus eſt angelus Gabriel a Deo. Ad quem? Ad uirginem deſponſatam uiro, cui nomen erat Ioſeph. Quæ eſt hæc uirgo, tam uenerabilis, vt ſalutetur ab angelo: tam humilis, vt deſponſata ſit fabro? Pulchra permixtio uirginitatis & humilitatis, nec mediocriter placet Deo illa anima, in qua & humilitas commẽdat virginitatem, & virginitas exornat humilitatẽ. Sed quanta putas ſuenerationedigna eſt, in qua humilitatem exaltat fœcunditas, & partus conſecrat uirginitatem? Audis virginẽ, audis humilem: ſi non potes virginitatem humilis, imitare humilitatem virginis. Laudabilis uirtus virginitas, ſed magis neceſſaria humilitas. Illá conſulitur: iſta præcipitur. Ad illam inuitaris: ad iſtam cogeris. De illa dicitur: Qui poteſt capere capiat, de iſta dicitur: Niſi quis efficiatur ſicut paruulus iſte, non intrabit in regnum cœlorum. Illa ergo remuneratur, iſta exigitur. Potes denique ſine virginitate ſaluari: ſine humilitate non potes. Poteſt inquam placere humilitas quæ virginitatem deplorat amiſſam: ſine humilitate autem audeo dicere, nec uirginitas Mariæ placuiſſet. Super quem, inquit, requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilẽ & quietum? Super humilem dixit, non ſuper uirginem. Si igitur Maria humilis nõ eſſet, ſuper eam ſpiritus ſanctus non requieuiſſet. Si ſuper eam non requieuiſſet, nec impręgnaſſet. Quomodo enim de ipſo ſine ipſo cõciperet? Patet itaque, quia vt de ſpiritu ſancto cõciperet, ſicut ipſa perhibet, Reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ Deus, potius quàm uirginitatẽ. Etſi placuit ex uirginitate: tamen ex humilitate concepit. Vnde conſtat quia etiã ut placeret uirginitas, humilitas proculdubio fecit. Quid dicis uirgo ſuperbe? Maria uirginem ſe oblita, gloriatur de humilitate: & tu negligendo humilitatem, blandiris tibi de uirginitate? Reſpexit (ait illa) humilitatem ancillæ ſuæ. Quæ illa? Virgo utique ſancta, uirgo ſobria, uirgo deuota. Nunquid tu caſtior illa? Nunquid deuotior? Aut nunquid tua fortè pudicitia gratior caſtitate Mariæ? ut tu ſcilicet ſine humilitate placere ſufficias ex tua, quod illa non potuit ex ſua. Denique, quãto honorabilior es ex ſingulari munere caſtimoniæ, tanto tibi tu maiorem iniuriam facis, quòd eius in te decorem fœdas permixtione ſuperbię. Alioquin expedit tibi uirginẽ non eſſe, quàm de uirginitate inſoleſcere. Non omnium quidem eſt uirginitas: multo tamẽ pauciorum eſt cum uirginitate humilitas. Si igitur uirginitatem in Maria non potes niſi mirari, ſtude humilitatem imitari, & ſufficit tibi. Quod ſi & uirgo & humilis es: quiſquis es, magnus es. Eſt tamen maius aliquid quod mireris in Maria: ſcilicet cum uirginitate fœcũditas. A ſeculo enim nõ eſt auditũ, ut aliqua ſimul mater eſſet & uirgo. Quòd ſi & cuius mater attendas: quo te tua ſuper

1. Cor. 10. *Pſ. 89.* *Iac. 4.* *Eſa. 40.* *Pſ. 75.* *Eſa. 40.* *Pſ. 77.* *Eſa. 1.* *Pſ. 84.* *Luc. 1.* *Vbi ſup.* *Mat. 18. & 19.* *Eſa. vlt.*

cius

Universidad de Deusto
Biblioteca

eius mirabili celsitudine ducet admiratio? Nonne ad hoc vt te videas nec satis posse mirari? Nonne tuo imo veritatis iudicio illa quæ Deum habuit filium super omnes etiam choros exaltabitur angelorum? An nõ deum & dominum angelorum Maria suum audaLuc.2. cter appellat filium, dicens? Fili quid fecisti nobis sic? Quis hoc audeat angelorum? Sufficit eis & pro magno habent, quòd cum sint spiritus ex conditione, ex gratia facti sunt &
Ps.103. vocati angeli, testante Dauid: Qui facit, inquit, angelos suos spiritus. Maria vero matrẽ se agnoscens, maiestatem illam cui illi cum reuerentia seruiunt, cum fiducia suum nuncupat filium. Nec dedignatur nuncupari
Luc.2. deus quod esse dignatus est. Nam paulopost subdit euangelista. Et erat inquiens, subditus illis. Quis? Quibus? Deus hominibus. Deus, inquam, cui angeli subditi sunt: cui principatus & potestates obediunt, subditus erat Mariæ. Nec tantum Mariæ, sed etiam Ioseph
A propter Mariam. Mirare ergo vtrumlibet. & elige quid amplius mireris, siue filij benignissimam dignationem, siue matris excellẽtissimam dignitatem. Vtrinque stupor, vtrinque miraculum. Et quòd deus fœminæ obtemperet, humilitas absque exemplo: & quod deus fœmina principetur, sublimitas sine so-
Apo.14. cio. In laudibus virginum singulariter canitur, q̃ sequũtur agnũ quocũque ierit. Quibus ergo laudibus iudicas dignã, quæ ẽt pit? Disce homo obedire, disce terra subdi, disce puluis obtemperare. De auctore tuo loquens euãgelista, Et erat, inquit, subditus illis: haud dubium quin Mariæ & Ioseph. Erubesce superbe cinis. Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se hominibus subdit, & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis auctori? Vtinam mihi aliquando tale aliquid cogitanti, deus respondere dignetur, quod & suo in-
Mat.16. crepando respondit apostolo. Vade, inquit, post me Satana: quia non sapis ea quæ dei sunt. Quotiens enim hominibus præesse desidero, totiens deum meum præire contendo, & tunc verè non sapio ea quæ dei sunt. De ipso namque dictum est. Et erat subditus illis. Si hominis o homo, imitari dedignaris exemplum, certe non erit tibi indignum sequi auctorem tuũ. Si nõ potes forsitan sequi eum quocunque ierit, dignare vel sequi quo tibi condescendit. Hoc est si non potes sublimem incedere semitam virginitatis, sequere vel deum per tutissimam viam humilitatis, a cuius rectitudine si qui etiam de virginibus deuiauerint, vt verum fatear, nec ipsi
B sequuntur agnum quocunque ierit. Sequitur quidem agnum coinquinatus humilis sequitur & virgo superbus, sed neuter quocunque ierit: quia nec ille ascendere potest ad munditiam agni qui sine macula est, nec is ad eiusdem mansuetudinem descendere dignatur, qua scilicet non coram tondente, sed coram occidente se obmutuit. Attamen salubriorem elegit sequendi partem in humilita te peccator, quam in virginitate superbus, cum & illius immundiciam sua humilis satisfactio purget, & huius pudicitiã superbia inquinet. Sed felix Maria, cui nec humilitas defuit nec virginitas. Et quidem singularis virginitas quam non temerauit sed honorauit fœcunditas, & nihilominus specialis humilitas quam nõ abstulit sed extulit fœcunda virginitas, & incomparabilis prorsus fœcunditas, quam virginitas simul comitatur & humilitas. Quid horum non mirabile, quid non incomparabile, quid non singulare? Mirum vero si non hæsitas in eorum põderatione, quid tua iudices dignius admiratione, vtrum videlicet potius stupenda sit fecunditas in virgine, an in matre integritas, sublimitas in prole, an cum tanta sublimitate humilitas, nisi quòd indubitanter horum singulis præferenda sunt simul cuncta, & incomparabiliter excellẽtius est, atque fœlicius omnia percepisse quam aliqua. Et quid mirum si deus qui mirabilis legitur & cernitur in sanctis suis, mirabilem se exhibuit in matre sua? Veneramini ergo coniuges in carne C
corruptibili carnis integritatem, miramini etiam vos sacræ virgines in virgine fœcunditatem: imitamini omnes homines dei matris humilitatem. Honorate sancti angeli vestri regis matrem, qui nostræ adoratis virginis prolem, ipsum vtique nostrum pariter ac vestrum regem: nostri generis reparatorem, vestræ ciuitatis instauratorem. Cuius apud vos tam sublimis inter nos tam humilis a vobis pariter & a nobis detur, & dignitati debita reuerentia, & dignationi honor & gloria, in sæcula sæculorum. Amen.

Homilia II. *vnde supra.*

NOVVM quidem canticum illud quod solis dabitur in regno dei cantare virginibus, ipsam virginum reginam cum cęteris, imo primam inter cæteras esse canituram, nemo est qui ambigat. Puto autem illam præter illud quod solis, licet cum omnibus, tamẽ virginibus ei, vt dixi, commune erit dulciori quodam atque elegantiori carmine lætificaturam esse ciuitatem Dei. Cuius vtique dulcisonos depromere vel exprimere modulos, ne ipsarum quidem virginum vlla digna inuenietur: qa soli merito decãtãdũ seruabitur, quæ sola de partu & partu diuino gloriatur. Gloriatur dixerim de partu non in se, sed in ipso, quẽ peperit. Deus siquidem (Deus enim est quem peperit) matrem suam singulari in cœlestibus donaturus gloria, singulari in terris præuenire curauit & gratia, qua videlicet ineffabiliter & intacta conciperet, & pareret incorrupta. Porrò Deum huiusmodi decebat natiuitas, qua non nisi de virgine nascereNon pareret nisi Deum. Proinde factor hominum vt homo fieret, nasciturus de homine talem sibi ex omnibus debuit deligere, imò condere matrem: qualem & se decere sciebat, & sibi nouerat placituram. Voluit itaque esse virginẽ, de qua immaculata immaculatus procederet omnium maculas purgaturus. Voluit & humilem, de qua mitis & humilis corde prodiret, harum in se virtutũ necessarium omnibus saluberrimumq; exemplum ostensurus. Dedit virgini partum, qui ei iam ante & virginitatis inspirauerat uotũ, & humilitatis prærogauerat meritum. Alioquin quomodo angelus eam sequẽtibus gratia plenam pronunciat, si quippiam uel parũ boni quod ex gratia non esset habebat. Vt igitur quæ sanctum sanctorum conceptura erat pariter & paritura, sancta esset corpore, accepit donum uirginitatis: ut esset & mente accepit & humilitatis. His nimirum uirgo regia, gemmis ornata uirtutum, geminoque mentis pariter & corporis decore præfulgida specie sua & pulchritudine sua in cęlestibus cognita, cœli ciuium in se prouocauit aspectus, ita ut & regis animum in sui concupiscentiam inclinaret, & cęlestem nuntium ad se de supernis educeret. Et hoc est quod nobis hic euangelista commẽdat, cum angelum perhibet à Deo destinatum ad virginem.
A Deo, inquit ad virginem, id est, a celso ad
E humilem, a domino ad ancillam, à creatore ad creaturam. Quanta dignatio Dei, quanta virginis excellentia? Currite matres, currite filiæ, currite omnes quæ post Euam, & ex Eua, & parturimini cum tristitia, & parturitis: adite virginalem thalamum, ingredimini

si potestis pudicum sororis vestræ cubiculũ. Ecce enim Deus mittit ad virginem, ecce affatur angelus Mariam. Apponite aurem parieti, auscultate, quid nunciet ei, si fortè audiatis, vnde consolemini. Lætare pater Adam, sed magis tu ò Eua mater exulta: qui sicut omnium parentes, ita omnium fuistis peremptores: &, quod infeli cius est, prius peremptores, quam parentes. Ambo, inquam, consolamini super filia & tali filia, sed illa amplius de qua malum ortum est prius, cuius opprobrium in omnes pertransiit mulieres. Instat nam que tempus quo iam tollatur opprobrium, nec habeat vir quid causetur aduersus fœminam, qui vtique dum se imprudenter excusare conaretur, crudeliter illam accusare non cunctatus est, dicens: Mulier quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno, Gen.3.
& comedi. Propterea curre Eua ad Mariam, curre mater ad filiam, filia pro matre respondeat, ipsa matris opprobrium auferat: ipsa patri pro matre satisfaciat, quia ecce si vir cecidit per fœminam, iam non erigitur nisi per fœminam. Quid dicebas ò Adam? Mulier quam dedisti mihi, dedit mihi de ligno & comedi. Verba malitiæ sunt hæc, quibus magis augeas quàm deleas culpam. Veruntamẽ Sap.7.
sapientia vicit malitiam, cum occasionem ve
F niæ, quam a te Deus interrogando elicere tentauit, sed non potuit, in thesauro indeficientis suæ pietatis inuenit. Redditur nempe fœmina pro fœmina, prudens pro serua, humilis pro superba, quæ pro ligno mortis gustum tibi porrigat vitæ, & pro venenoso cibo illo amaritudinis dulcedinem pariat fructus æterni. Muta ergo iniquæ excusationis verbum in vocem gratiarum actionis, & dic Domine, mulier quam dedisti mihi dedit mihi de ligno vitæ, & comedi, & dulce factum est super mel ori meo, quia in ipso viuificasti me. Ecce enim ad hoc missus est angelus ad virginem. O admirandam & omni honore dignissimam virginem, o fœminam singulariter venerandam, super oẽs fœminas admirabilem, parentum reparatricem, posterorum viuificatricem. Missus est, inquit, angelus ad virginem. Virginem car- 1.Cor.7
ne, virginẽ mente, virginẽ professione, virginẽ denique qualẽ describit Apostolus mente & corpore sanctã. Nec nouiter, nec fortuitu inuentã, sed a sæculo electa, ab altissimo præcognitã, & sibi præparatã, ab angelis seruatã a patribus præfiguratã, a prophetis promissã. Scrutare scripturas, & proba quæ dico. Vis.

ne vt & ego aliqua ex his testimonia hic inseram? Vt pauca loquar de pluribus, quam tibi aliam prædixisse Deus videtur, quando
Gen 3. ad serpentem ait. Inimicitias ponam inter te & mulierem? Et si adhuc dubitas an de Maria dixerit, audi quod sequitur. Ipsa conteret
Vbi sup. caput tuum. Cui hæc seruata victoria est, nisi Mariæ? Ipsa proculdubio caput contriuit venenatum, quæ omnimodam maligni suggestionem tam de carnis illecebra, quàm de mentis superbia deduxit ad nihilum. Quam
G verò aliam Salomon requirebat, cum dice-
Pro. 31. bat: Mulierem fortem quis inueniet? Nouerat quippe vir sapiens huius sexus infirmitatem, fragile corpus, lubricam mentem, quia tamen & Deum legerat promisisse, & ita videbat congruere, vt qui vicerat per fœminam vinceretur per ipsam, vehementer admirans aiebat: Mulierem fortem quis inueniet? Quod est dicere. Si ita de manu fœminæ pendet & nostra omnium salus & innocentiæ restitutio, & de hoste victoria, fortis omnino necesse est vt prouideatur, quæ ad tantum opus possit esse idonea. Sed mulierem fortẽ
Vbi sup. quis inueniet? At ne hoc quæsisse putetur desperando, subdit prophetando. Procul & de vltimis finibus precium eius, hoc est non vile, non paruum, non mediocre, non denique de terra, sed de cœlo, nec de cœlo proximo tertis pretium fortis huius mulieris, sed a
Eso. 3. summo cęlo egressio eius. Quid deinde rubus ille quondam Mosaicus portendebat,
Nu. 17. flammas quidem emittens sed non ardens, nisi Mariam parientem & dolorem non sentientem? Quid rogo virga Aaron florida, nec humectata, nisi ipsam cõcipientem, quãuis uirum non cognoscentem? Huius magni
Isa. 11. miraculi maius mysterium Esaias edisserit, dicens: Egredietur virga de radice Iesse, &
H flos de radice eius ascendet: virgam, virginẽ: florem, virginis partum intelligens. Sed si tibi quòd nunc in flore Christus intelligi dicitur superiori videtur aduersari sententiæ, qua non virgæ flore, sed floris fructu designari dicebatur, noueris in eadem Aaronica virga quæ non solum floruit, sed & fronduit, & fructum emisit non solum flore vel fructu, sed ipsis etiam frondibus eundem significari.
Eso. 14. Noueris & apud Moysem, nec fructu virgæ,
Eso. 17. nec flore, sed ipsa virga demonstrari. Illa vtique virga, qua feriẽte, aqua vel diuiditur trãsituris, vel de petra excutitur bibituris. Nullũ aũt incõueniens est diuersis rebus diuersis ex causis Christum figurari, & in virga quidem potentiam, in flore verò fragrantiam, in fructu autem saporis dulcedinem, in frondibus quoque sedulã eius intelligi protectionem, qua videlicet paruulos ad se confugientes sub vmbra alarum suarum protegere non desinit, siue ab æstu carnalium desideriorum, siue à facie impiorum qui eos afflixerunt. Bona & desiderabilis vmbra sub alis Iesu: vbi
Ps. tutum est fugientibus refugium, gratum lassis refrigerium. Miserere mei domine Iesu: miserere mei: quoniam in te confidit anima mea, & in vmbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. In hoc tamen Esaiæ testimonio, florem filium, virgam intellige matrem? quoniã & virga florut absque germine, & virgo concepit non ex homine. Nec virgæ virorem floris læsit emissio, nec virginis pudorem sacri partus editio. Proferamus & alia virgini matri, deòque filio congrua
I de scripturis testimonia. Quid illud Gedeonis vellus significat, quod vtique de carne tũ
Iudic. sum, sed sine vulnere carnis in area ponitur & nunc quidem lana, nunc verò area rore persunditur: nisi carnem assumptam de carne virginis & absque detrimento virginitatis? Cui vtique distillantibus cœlis, tota se infudit plenitudo diuinitatis: adeo vt ex hac plenitudine omnes acceperimus, qui vere sine illa non aliud quàm terra arida sumus. Huic quoque Gedeonico facto propheticũ dictum pulchre satis conuenire uidetur: vbi
Ysa. legitur, Descendet sicut pluuia in vellus. Nã per hoc quod sequitur: & sicut stillicidia stillãtia super terram, idem datur intelligi, quod per inuentam rore madidam aream. Pluuia quippe voluntaria quam segregauit Deus hæreditati suæ, placidæ prius & absque strepitu operationis humanæ suo se quietissimo ellapsu virgineũ demisit in uterũ, postmodũ verò vbique terrarũ diffusa est per ora prædicatorũ, non iam sicut pluuia in uellus, sed sicut stillicidia stillãtia super terrã, cũ quodam vtique strepitu uerborũ ac sonitu miraculorũ. Siquidem recordatæ sunt nubes illæ quæ portabant pluuiã, præceptũ sibi fuisse eũ mitterentur. Quod dico uobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta. Quod & fecerunt. Etenim in oẽm terrã exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terræ verba eorũ. Audiamus & Hierem. noua ueteribus uaticinãtẽ, & quẽ pũtẽ monstrare non poterat, uenturũ & ardenter desiderãtẽ, & fidenter promittentem. Nouum inquit creauit dominus super terrã: fœmina circũdabit

K bit virum. Quę est hæc fœmina? Quis vero iste vir? Aut si vir, quomodo a fœmina circundatus? Aut si a fœmina circundari potest, quomodo vir? Et vt apertius dicam: quomodo potest simul & vir esse & in vtero matris? Hoc est. n. virum a fœmina circundari. Nouimus viros, qui scilicet infantiam, pueritiam, adolescentiam, atque iuuẽtutem transeuntes, ad gradum vsque senectuti proximum peruenerunt. Qui ergo iam adeo grandis est, quomodo a fœmina circundari
Esa. 11. potest? Si dixisset, fœmina circundabit infantem, vel fœmina circundabit paruulum, nec nouum videretur nec mirum. Nunc autem quia nil tale posuit, sed dixit virũ, quærimus quæ sit hæc nouitas quam Deus fecit in terra: vt fœmina circundaret virum, & vir intra fœminei vnius corpusculi membra sese
Iean. 3. cohiberet? Quid est hoc miraculi. Nũquid potest homo (vt ait Nicodemus) in ventrem matris suæ iterato introire & renasci? Sed verto me ad conceptũ partũque virginalẽ, si forte inter plurima noua ac mira quę ibi pro fecto inspicit qui diligenter inquirit, ét hanc quam de Propheta protuli reperiam nouitatem. Porrò ibi agnoscitur longitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, profunditas plana. Ibi agnoscitur lux non lucens, verbum infans, aqua sitiens, panis esuriens. Videas si attendas potentiam regi, sapientiam
Luc. 2. infirmi, virtutem sustentari: Deum denique lacte nutrientem, sed Angelos reficientem: vagientem, sed miseros consolantem. Videas si attẽdas, tristari lætitiam, pauere fiduciam, salutẽ
L pati, vitam mori, fortitudinem infirmari. Sed quod non minus mirandum est, ipsa ibi cernetur tristitia lætificans, pauor confortans, passio saluans, mors viuificans, infirmitas roborans. Cui tam illud quoque non occurrat quod quærebam? Nunquid non facile tibi est inter hæc fœminam agnoscere virum circundantem, cum Mariam videas virum approbatum a Deo Iesum suo vtero circumple
Luc. 2. ctentem? Virum autẽ dixerim fuisse Iesum, non solum iam cum diceretur vir propheta, potens in opere & sermone, sed etiã cum tenera adhuc infantis membra, Dei mater blando vel foueret in gremio, vel gestaret in vtero. Vir igitur erat Iesus necdum etiã natus, sed sapientia non ætate, animi vigore nõ viribus corporis, maturitate sensuum non corpulentia membrorum. Neque. n. minus habuit sapientiæ, vel potius non minus fuit sapientia Iesus conceptus quàm natus, paruus quàm magnus. Siue ergo latens in vtero, siue vagiens in præsepio, siue iam grandiusculus interrogans doctores in templo, siue iam perfectæ ætatis docens in populo, eque profecto plenus fuit spiritu sancto. Nec fuit hora in quacunque ætate sua, qua de plenitudine illa quam in sui conceptione accepit in vtero vel aliquid minueretur, vel aliquid eidem adijceretur, sed a principio perfectus, a principio, inquam, plenus fuit spiritu sapientiæ &
Esa. 11. intellectus, spiritu consilij & fortitudinis, spi
Luc. 2. ritu scientię & pietatis, & spiritu timoris domini. Nec te moueat q̃ de illo legis in alio
M loco. Iesus autem proficiebat sapientia & ęta te & gratia apud Deum & homines. Nam quod de sapientia & gratia hic dictum est, non secundum quod erat, sed secundũ quod apparebat intelligendum est, non quia uide licet aliquid ei nouum accideret quod ante non haberet, sed quod accidere videretur, quando uolebat ipse ut uideretur. Tu homo cum proficis, non quando, nec quantum uis proficis, sed te nesciente tuus moderatur profectus, tua uita disponitur.

At uerò puer Iesus qui disponit tuam, ipse disponebat & suam, & qñ uolebat & quibus uolebat sapiens apparebat, qñ & quibus uolebat sapientior, quando & quibus uolebat sapientissimus, quãquam in se nunquam esset nisi sapientissimus. Similiter & cum semper omni gratia plenus fuisset, siue quam apud Deum, siue quã apud homines habere deberet, pro suo tũ arbitrio eam nunc plus nunc minus ostentabat, prout cernẽtium uel meritis congruere, uel saluti expedire sciebat. Cõstat ergo quia semper Iesus uirilem animum habuit, & si semper in corpore uir non apparuit. Cur denique dubito uirum fuisse in utero, quem inibi Deum fuisse non ambigo? Minus quippe est esse uirum q̃ esse Deum. Sed uide si non etiam hanc Hieremiæ nouiEsa. 7. tatem Esaias lucidissime aperit, qui nouos superius Aaronicos flores exposuit. Ecce, inquit, uirgo concipiet, & pariet filium. En habes fœminam scilicet uirginem. Vis & de uiro audire quid sit? Et uocabitur, ait, nomen eius Emmanuel, idest, nobiscũ Deus. Fœmina itaque circundans uirum, uirgo est concipiens Deum. Vides q̃ pulchrè & concorditer sanctorum mira facta & mystica dicta sibiA uicem concinunt? Vides quàm stupẽdum sit hoc unum de uirgine, & in uirgine, factum miraculum, quod tot miracula præuenerunt, tot oracula promiserunt? Vnus nimirũ fuit

Universidad de Deusto
Biblioteca

spiritus prophetarum: & licet diuersis modis, signis & temporibus eandem rem diuersi non diuerso spiritu & prouiderunt & prædixerunt. Quod Moysi monstratum est in rubo & igne, Aaron in virga & flore, Gedeoni in vellere & rore, hoc aperte Salomõ prænudit in forti muliere & eius precio, apertius Hieremias prœcinit de fœmina & viro, apertissime Esaias declarauit de virgine & Deo. Gabriel tandem exhibuit ipsam saluando.
Luc.1. Ipsa nanque est de qua nunc euangelista. Missus est, ait, Angelus Gabriel a Deo ad virginem desponsatam Ioseph. Ad virginem, inquit, desponsatam. Quare desponsatam? Cum esset, inquam, virgo electa, & vt ostensum est, virgo conceptura, virgo paritura, mirum cur desponsata fuerit non nuptura. Nũquid vel hoc casu factum quis dixerit? Non est casu factum quod rationabilis causa commendat, causa valde vtilis & necessaria & diuini prorsus adinuentione consilij digna. Dicam quod mihi, imò quod ante me patribus visum fuit. Illa vtique fuit ratio desponsationis Mariæ, quæ & dubitationis Thomæ. Mos siquidem Iudæorum erat vt a die despõ sationis suæ, vsque ad tempus nuptiarũ, sponsis sponsæ traderentur custodiendę, quatenus
B carum ipsi eo sibi pudicitiam curiosius seruarent, quo sibi ipsi fideliores existerent. Sicut ergo Thomas dubitando, palpando, constantissimus factus est dominicæ confessor resurrectionis, ita & Ioseph Mariam sibi desponsando eiusque conuersationem in tempore custodię studiosius comprobando, factus est pudicitiæ fidelissimus testis. Pulchra vtriusque rei conuenientia, & dubitatio Thomæ & desponsatio Mariæ. Poterant quidem similis erroris laqueum nobis injicere, fidei videlicet in illo, castitatis in illa: veritatem in suspitionem adducere: sed valde prudenter, & pie factum est per contrarium, vt vnde metuebatur suspitio, firma sit certitudo. Nã & de filij resurrectione citius quidem ego qui infirmus sum crediderim Thomę dubitanti & palpanti, quàm Cephæ audienti & credenti: & de matris continentia facilius sponso eius custodienti & experienti, quàm ipsi quoque virgini de sola sua conscientia se defendenti. Die quæso, quis eam videns desponsatam & grauidam, non potius diceret corruptam quàm virginem? Non autem decebat hoc dici de matre domini. Tolerabilius verò atque honestius fuit putari ad tempus Christum de coniugio fuisse natum, quàm de fornicatione. Sed non poterat, inquit, Deus apertum aliquod ostendere signum: quo videlicet fieret, ut eius nec ortus infamaretur, nec mater criminaretur? Poterat utique: sed non poterat latere dæmones, quod scirent homines. Oportebat autem a princi C pe mundi aliquandiu celari diuini consilij sacramentum: non quod Deus si palam opus suum facere vellet, impediri posse ab illo me tueret: sed quia ipse qui non solum potẽs, sed etiam sapienter quæcunque voluit fecit, sicut in omnibus operibus suis quaidam rerum vel temporum congruentias propter ordinis pulchritudinem seruare consueuit: ita in hoc quoque tam magnifico opere suo, nostræ videlicet reparationis, non tantum potẽtiam suam, sed & prudentiam ostendere voluit. Et quanquam illud aliter quomodo vellet perficere potuisset, placuit ei tamen eo potius & modo & ordine hominem sibi reconciliare, quo nouerat cecidisse, vt sicut diabolus prius seduxit fœminam, & postmodũ virum per fœminam vicit, ita prius a fœmina virgine seduceret, & post a viro Christo aperte debellaretur, quatenus malitiæ fraudi dum ars pietatis illuderet, ac maligni fortitudinẽ Christi virtus contereret, diabolo Deus & prudentior appareret & fortior. Ita quippe decuit incarnatam sapientiam spiritalem vincere malitiam, quo non solum attingeret a fine vsque ad finem fortiter, sed & disponeret omnia suauiter. Attingit autem a fine vsque ad finem, ideſt a cœlo usque ad infernum. Si ascendero, inquit, in cœlum, tu illic es, si descendero ad infernum, ades. Vtrobique uerò fortiter quando & de superbis expulit superbum, & apud inferos spoliauit auarum. Conueniens ergo erat ut suauiter quoque omnia cœlestia scilicet & terrena disponeret, quatenus & illinc dejciẽs inquietũ, reliquos in pace firmaret, & huc debellaturus inuidũ, nobis prius suę humilitatis & mansuetudinis ualde necessariũ exemplũ relinqueret, sicque mirabili fieret moderamine sapiẽtiæ, vt & suis suauis, & hostibus fortis appareret. Quid. n. prodesset diabolũ a Deo uinci, nobis manẽtibus superbis? Necessario igitur desponsata est Maria Ioseph, quãdo per hoc & a canibus sanctũ absconditur, & a sponso uirginitas comprobatur, & uirginis tam uerecundiæ parcitur, q̃ famæ prouidetur. Quid sapientius? quid dignius diuina prouidenna? Vno tali consilio secretis cœlestibus, & admittitur testis, & excludit hostis,

& integra seruatur fama virginis matris.
Matt.1. Alioquin quando peperciſſet iustus adulterę? Scriptum est autem: Ioseph autem vir eius cum esset iustus, & nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam. Bene cum esset iustus, noluit eam traducere, quia sicut nequaquam iustus esset si cognitã ream consensisset, sic nihilominus iustus non esset si probatam innoxiam condemnasset. Cum ergo iustus esset, & nollet eam traducere, uoluit dimittere eam. Quare voluit dimittere eam? Accipe & in hoc non meam, sed patrum sententiam. Propter hoc Ioseph voluit dimittere eam, propter quod & Petrus
Luc.5. dominum a se repellebat dicens. Exi a me domine, quia homo peccator sum: propter quod & Centurio a domo sua eum prohibe
Matt.8. bat, cum diceret - Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum. Ita ergo & Ioseph indignum & peccatorem se reputans di
E cebat intra se, a tali & a tanta nõ debere sibi vltra familiare præstari contubernium, cuius supra se mirabilem expaueſcebat dignitatem. Videbat & horrebat diuinæ præsentiæ certissimum gestãtem insigne, & quia mysterium penetrare non poterat, volebat dimittere eã. Expauit Petrus potentiæ magnitudinem, expauit Centurio præsentię maiestatem. Exhortuit nimirum & Ioseph sicut homo huius tanti miraculi nouitatem, mysterij profunditatem, & ideo occulte voluit dimittere eã. Miraris quod Ioseph prægnantis sese consortio virginis iudicabat indignum cum audias & sanctam Elisabeth eius nõ posse ferre præ-
Luc.1. sentiam, nisi cum tremore quidem & reuerẽtia? Ait nanque, Vnde hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me? Ideo itaque Ioseph voluit dimittere eam. Sed quare occultẽ & non palam? Ne videlicet diuortij causa inquireretur, exigeretur ratio. Quid enim vir iustus responderet populo duræ ceruicis, populo non credenti & contradicenti? Si diceret quòd sentiebat, quod de illius puritate comprobauerat, nonne mox incredeli & crudeles Iudæi subsannarent illum, lapidarent illam? Quando nanque ueritati crederent tacenti in utero, quam postea contempserũt clamantem in templo? Quid facerent necdũ apparenti, cui postmodum impias manus iniecerunt, etiam miraculis coruscanti? Merito ergo vir iustus ne aut mẽuri, aut dissamare cogeretur innoxiam, uoluit occulte dimittere eam. Sin verò aliter quis sentiat, & Ioseph sicut hominem dubitasse contendat, sed quia iustus erat noluisse quidem habitare cum ea propter suspitionem, nec tamẽ (quia pius erat) traducere uoluisse suspectam, & ideo uoluerit occulte dimittere eam: breuiter respondeo etiam sic dubitationem illã Ioseph fuisse necessariã, quæ diuino meruit certificari oraculo. Sic quippe scriptum est. Matt.1.
Hæc autem eo cogitante, scilicet, quòd occulte dimitteret eam, apparuit ei Angelus in somnis dicens. Ioseph fili Dauid, noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est, de spiritu sancto est. Itaque propter istas rationes desponsata est Maria Ioseph, uel potius (sicut ponit euangelista) viro cui nomen erat Ioseph. Virum Luc.1.
nominat, non quia maritus, sed quòd homo virtutis erat. Vel potius quia iuxta aliũ euangelistam vir non simpliciter, sed vir eius dictus est: merito appellatur, quod necessarie putatur. Debuit ergo vir eius appellari, quia necesse fuit & putari, sicut & pater saluatoris nõ quidem esse, sed dici meruit vt putaretur esse, dicente hoc ipso euangelista. Et ipse Ie- Luc. 3.
sus erat incipiens quasi annorum triginta, vt putabatur filius Ioseph. Nec vir ergo matris, nec filij pater extitit, quamuis certa (ut dictum est) & necessaria dispensatione vtrũque ad tempus & appellatus sit & putatus. Conijce tamen ex hac appellatione qua licet dispensatoria meruit honorari, adeo vt pater Dei & dictus & creditus sit: conijce & ex proprio vocabulo quod augmentum nõ dubitas interpretari, quis & qualis homo fuerit iste homo Ioseph. Simul & memento magni illius quondam Patriarchæ venditi in Aegy Gen.37.
pto, & scito ipsius istum non solum uocabulum fuisse sortitum: sed & castimoniam adeptum, innocentiam affectum & gratiam. Siquidem ille Ioseph fraterna ex inuidia venditus & ductus in Aegyptum, Christi uenditionem prefiguravit. Iste Ioseph Herodianam inuidiam fugiens Christũ in Aegyptum portauit. Ille domino suo fidem seruans dominæ noluit commisceri. Iste dominam suam domini sui matrem virginem agnoscens, & ipse continens fideliter custodiuit. Illi data est intelligentia in mysterijs somniorum. Isti datum est conscium fieri atque participem cœlestium sacramẽtorum. Ille frumenta seruauit non sibi, sed omni populo. Iste panem viuum è cœlo seruandum accepit tam sibi quàm toti mundo. Non est dubium quin bonus & fidelis homo fuerit iste Ioseph, cui mater desponsata est saluato-

tis. Fidelis, inquam, seruus & prudens, quem constituit dominus suæ matris solatium, suæ carnis nutritium: solum denique in terris magni consilij coadiutorem fidissimum. Huc accedit, quod dicitur fuisse de domo Dauid. Vere enim de domo Dauid: uere de regia stirpe descendit vir iste Ioseph, nobilis genere, mente nobilior. Planè filius Dauid, non degenerans à patre suo Dauid. Prorsus, inquam, filius Dauid non tantum carne, sed fide, sed sanctitate, sed deuotione: quem tanquam alterum Dauid dominus inuenit secundũ cor suum, cui tuto cõmitteret secretissimũ atque sacratissimum sui cordis arcanum, cui tãquã
H alteri Dauid incerta, & occulta sapientiæ suę manifestauit: & dedit illi non ignarum esse mysterij, quod nemo principum huius seculi agnouit: cui denique datum est quod multi reges & prophetæ cum vellent videre non viderunt, audire & non audierunt, non solũ videre & audire, sed etiam portare, deducere, amplecti, deosculari, & nutrire, & custodire. Non tantum autem Ioseph, sed & Maria descendisse credenda est de domo Dauid. Alioquin non esset desponsata viro de domo Dauid, si non esset & ipsa de domo Dauid. Ambo igitur erant de domo Dauid: sed in altera completa est veritas quam iurauit dominus Dauid, altero tantum conscio & teste adimpletæ promissionis. In fine autem versus, & nomen, inquit, virginis Maria. Loquamur pauca, & super hoc nomine quod interpretatum maris stella dicitur, & matri virgini valde conuenienter aptatur. Ipsa nãque aptissime syderi comparatur: quia sicut sine sui corruptione sydus suum emittit radium, sic absque sui læsione virgo parturit filium. Nec syderi radius suam minuit claritatem, nec virgini filius suam integritatem. Ipsa est igitur nobilis illa stella ex Iacob orta, cuius radius vniuersum orbem illuminat, cuius splendor & præfulget in supernis, & inferos penetrat, terras etiam perlustrans, & calefaciens magis mentes, quàm corpora: fouet virtutes, excoquit vitia. Ipsa, inquam, est præclara, & eximia stella super hoc mare magnum, & spaciosum necessario subleuata,
I micans meritis, illustrans exemplis. O quisquis te intelligis in huius seculi profluuio magis inter procellas, & tempestates fluctuare, quàm per terram ambulare: ne auertas oculos à fulgore huius syderis, si nó vis obrui procellis. Si insurgant venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum: respice stellam, voca Mariam, si iactaris superbiæ vãdis, si ambitionis, si detractionis, si æmulationis: respice stellam, voca Mariam. Si iracundia, aut auaritia, aut carnis illecebra nauiculam concusserit mentis, respice ad Mariam. Si criminum immanitate turbatus, conscientiæ fœditate confusus, iudicij horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitiæ, desperationis abysso: cogita Mariam. In periculis, in angustijs, in rebus dubijs, Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat ab ore, non recedat à corde, & vt impetres eius orationis suffragium, nõ deseras conuersationis exemplum. Ipsam sequens non deuias: ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras. Ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia peruenis, & sic in temetipso experiris, quam merito dictum sit, & nomen virginis Maria. Sed iam modice pausandum est, ne, & nos in transitu claritatem tanti luminis intueamur. Vt enim verbis apostolicis vtar: bonũ est nos hic esse: & libet dulciter contemplari in silentio, quod laboriosa nõ sufficit explicare locutio. Interim autẽ ex deuota scintillantis syderis contẽplatione, feruentior reparabitur in his quæ sequuntur disputatio.

Homilia III. *vnde supra.*

K LIbenter ubi mihi congruere uideo verba sanctorũ assumo, quo vel ex vasculorũ pulchritudine gratiora fiant, quæque in eis lectori apposuerim. Vt autem nunc a propheticis verbis incipiam. Vę mihi non quidem sicut prophetę, quia tacui, sed quia locutus sum, quoniam vir pollutus labijs ego sum. Heu quot vana, quot falsa, quot turpia per hoc ipsum spurcissimum os meum euomuisse me recolo, in quo nunc cœlestia reuoluere verba præsumo. Vehemẽter timeo, ne iamiã audiam ad me dictum. Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Vtinam & mihi de superno altari non quidem carbo unus, sed ingens globus igneus afferatur, qui videlicet multam & inueteratam prurientis oris mei rubiginem ad plenum excoquere sufficiat, quatenus angeli ad uirginem, & uirginis ad ipsum grata inuicem, ac casta colloquia dignus habeat meo qualicunque replicare sermone. Ait enim Euangelista. Et ingressus Angelus ad eam, haud dubium quin ad Mariam, dixit, Aue gratia plena, dominus tecum. Quo ingressus

gressus ad eã? Puto in secretarium pudici cubiculi, ubi illa fortassis clauso super se ostio orabat patrem in abscondito. Solent angeli astare orantibus, & delectari in his, quos vident leuare puras manus in oratione, holocaustum sanctæ deuotionis gaudent se offerre Deo in odorem suauitatis. Mariæ autem
L orationes quantum placuerint in conspectu altissimi angelus indicauit: qui ingressus ad eam tã reuerenter salutauit. Nec fuit difficile angelo per clausum ostium penetrare ad abdita uirginis, qui utique ex subtilitate substantiæ suæ hoc habet in natura, ut nec seris ferreis eius arceatur ingressus, quocunque suus eum impetus ferat. Angelicis enim spiritibus parietes non obsistunt, sed cuncta illis uisibilia cedunt, cuncta æquè corpora quantumlibet solida, uel spissa penetrabilia sunt eis, ac peruia. Suspicandum igitur non est, quod apertũ inuenerit angelus ostiolum uirginis: cui nimirum in proposito erat hominum fugere frequẽtias, uitare colloquia: ne uel orationis perturbaretur silentiũ, uel continentis castitas tentaretur. Clauserat itaque etiam illa hora suum super se habitaculum virgo prudentissima, sed hominibus, nõ angelis. Proinde & si ad eam potuit intrare angelus: sed nulli hominum facilis patebat accessus. In-
Textus Act. 6. gressus ergo angelus ad eam dixit: Aue gratia plena, dominus tecum. Legimus in actibus apostolorum, & Stephanum plenum gratia, & apostolos fuisse repletos spiritu sancto, sed longe dissimiliter a Maria. Alioquin nec in illo habitauit plenitudo diuinitatis corporaliter quemadmodum in Maria: nec illi conceperunt de spiritu sancto quomodo Maria. Aue, inquit, gratia plena: dominus tecum. Quid mirũ si gratia plena erat, cum qua dominus erat? Sed hoc potius mirandum, quomodo qui angelum miserat ad uir-
M ginem, ab angelo inuentus est esse cum uirgine. Itáne uelocior angelo fuit Deus, ut festinantem nuncium celerior ipse præueniret ad terras? Nec mirum. Nam cum esset rex in accubitu suo, nardus uirginis dedit odorem suum, & ascendit in conspectu gloriæ eius fumus aromatis, & inuenit gratiam coram oculis domini, clamantibus qui circumstabant. Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut uirgula fumi, ex aromatibus mirrhæ & thuris? Statimque rex egrediens de loco sancto suo, Exultauit ut gigas ad currendam uiam, & licet à summo cœlo egressio eius, nimio tamen peruolans desiderio præuenit suum nuncium ad uirginem, quam amauerat, quam sibi elegerat, cuius decorem concupierat. Quem prospiciens à longe uenientem gratulans & exultans ait Ecclesia: Ecce venit iste saliens in montibus, transiliens colles. Merito autẽ concupiuit rex decorem virginis. Fecerat enim quicquid longe antea præmonita fuerat a patre suo Dauid, dicente sibi: Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Et si hoc feceris, concupiscet rex decorem tuum. Audiuit quippe & vidit, non vt quidam, qui audientes non audiunt, & videntes non intelligunt, sed audiuit & credidit, vidit & intellexit. Et inclinauit aurem suam ad obedientiam, & cor suum ad disciplinam, & oblita est populum suum & domum patris sui, quia nec populum suum augere prolis successione, nec domui patris sui relinquere curauit hæredem, sed quicquid honoris in populo, quicquid de paterna domo rerum terrenarum habere potuisset, omnia arbitrata est vt stercora, vt Christum lucrifaceret. Nec sefellit eam intentio, quando & Christum sibi filium vendicauit, nec propositum pudicitiæ violauit. Bene igitur gratia plena: quæ & virginitatis gratiam tenuit, & insuper fœcunditatis gloriam acquisiuit. Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Non dixit dominus in te, sed dominus tecum. Deus enim, qui vbique æqualiter totus est, per suam simplicem substantiam, aliter tamẽ in rationabilibus creaturis, quàm in cæteris, & ipsarum aliter in bonis, quàm in malis est per efficaciam. Ita sane est in irrationabilibus creaturis, vt tamen non capiatur ab ipsis. A rationalibus autem omnibus quidem capi potest per cognitionem, sed à bonis tantum capitur etiam per amorem. In solis ergo bonis ita est, vt etiam sit cum ipsis propter concordiã voluntatis. Nã dum suas voluntates ita iustitiæ subdunt, vt Deum nõ dedeceat velle quod ipsi volũt, per hoc, quod ab eius voluntate nõ dissentiunt, Deum sibi specialiter iungunt. Sed cũ ita sit cum omnibus sanctis, specialiter tamen cũ Maria, cum qua vtique tanta ei cõsensio fuit, vt illius nõ solũ voluntatẽ, sed etiã carnem sibi congiungeret, ac si de sua, virginisq; substantia vnũ Christũ efficeret, vel potius vnus Christus fieret: qui etsi nec totus de Deo, nec totus de uirgine, totus tamen Dei & totus virginis esset, nec duo filij, sed vnus utriusq; filius. Ait itaque: Aue gratia plena, dominus tecũ. Nec tan B

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum dominus filius tecum, quem carne tua induit: sed & dominus spiritus sanctus, de quo concipis, & dominus pater, qui genuit quem concipis. Pater inquam tecum, qui filium suum facit & tuum. Filius tecum, qui ad condendum in te mirabile sacramentum uiro modo & sibi referat genitale secretum, & tibi seruat virginale signaculum. Spiritus sanctus tecum, qui cum patre & filio tuum sanctificat uterum. Dominus ergo tecum. Benedicta tu in mulieribus. Libet adiungere quod Elizabeth, cuius hæc verba sunt, prosecuta subiunxit. Et benedictus fructus ventris tui. Non quia tu benedicta, ideo benedictus fructus ventris tui, sed quia ille te præuenit in benedictionibus dulcedinis, ideo tu benedicta. Vere etenim benedictus fructus ventris tui, in quo benedictæ sunt omnes gentes: de cuius plenitudine tu quoque accepisti cum cæteris, etsi differentius à cæteris. Ac propterea quidem benedicta tu, sed in mulieribus, ille verò benedictus non in hominibus, nō inter angelos, sed qui est, vt ait Apostolus, super omnia benedictus Deus in secula. Dicitur benedictus vir, benedictus panis, benedicta mulier, benedicta terra, uel si quid tale in creaturis benedictū esse memoratur, sed singulariter benedictus fructus ventris tui, cum sit super omnia benedictus Deus in secula. Benedictus ergo fructus ventris tui. Benedictus in odore, benedictus in sapore, benedictus in specie. Huius odoriferi fructus frangrantiā sentiebat qui dicebat. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, cui benedixit dominus. An nō vere benedictus, cui benedixit dominus? De sapore huius fructus quidam, quòd gustauerat taliter eructabat dicens: Gustate & videte, quoniam suauis est dominus. Et alibi: Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abscōdisti timentibus te. Et alius quidam: Si tamen, inquit, gustatis quoniam dulcis est dominus. Et ipse fructus de se, inuitans nos ad se, qui edit me, ait, adhuc esuriet: & qui bibit me, adhuc sitiet. Vtique propter saporis dulcedinem hoc dicebat, qui semel gustatus magis excitat appetitum. Bonus fructus qui animarum esurientium & sitientium iustitiam, & esca & potus est. Audisti de odore, audisti de sapore, audi & de specie. Si enim fructus ille mortis non solum suauis fuit ad vescendum, sed etiam teste scriptura delectabilis aspectu: quanto magis huius vitalis fructus viuificum decorem debemus inquirere, in

Rom. 9.

Gen. 27. C

Psal. 33. Psal. 30. 2. Pet. 2

Gen. 3.

quem, teste alia scriptura, desiderant etiam angeli prospicere? Cuius pulchritudinem in spiritu videbat, & in corpore videre cupiebat, qui dicebat. Ex Sion species decoris eius. Et ne mediocrem tibi videatur commendasse decorem, recole quod in alio Psalmo legis: Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. Benedictus ergo fructus ventris tui, cui benedixit Deus in æternum. Ex cuius benedictione benedicta etiam tu in mulieribus: quia non potest mala arbor fructum facere bonum. Benedicta, inquam, tu in mulieribus, quę illam generalem maledictionē euasisti, qua dictum est. In tristitia paries filios: & nihilominus illam, qua secutum est. Maledicta sterilis in Israel, ac singularem consecuta es benedictionem, vt nēc sterilis maneas, nec cum dolore parturias. Dura necessitas, & graue iugum super omnes filias Euæ. Et si pariunt cruciantur, & si non pariunt maledicuntur. Et dolor prohibet parere, & non parere maledictio. Quid facies virgo, quæ hæc audis, quæ hæc legis? Si parturis, angustiaris, si sterilis manes, malediceris. Quid eliges virgo prudens? Angustiæ, inquit, mihi sunt vndique: Melius est tamen mihi maledictum incurrere & castum manere, quàm prius quidē concipere per concupiscentiam, quod merito post cum dolore parturiā. Hinc etenim & si video maledictum, sed non peccatum: illinc verò & peccatum simul & cruciatum. Denique hæc maledictio quid aliud est, quàm hominum exprobratio. Neque ob aliud sanè dicitur sterilis maledicta, nisi quòd opprobrio & contemptui sit habenda tanquam inutilis & infructuosa, & hoc in Israel tantum. Mihi autem pro minimo est, quòd hominibus displiceo, dum me possim virginem castam exhibere Christo. O virgo prudens, o virgo deuota, quis te docuit Deo placere virginitatem? Quæ lex, quæ iustitia, quæ pagina veteris testamenti, vel præcipit, vel consulit, vel hortatur in carne non carnaliter viuere, & in terris angelicam ducere vitam? Vbi legeras beata virgo, sapientia carnis mors est. &, Curam carnis ne perfeceritis in desiderio? Vbi legeras de virginibus, quia cantant canticum nouum, quod nemo alius cantare potest, & sequuntur agnum quocunque ierit? Vbi legeras, laudatos esse qui se castrauerunt propter regnum cœlorum? Vbi

1. Pet.

Psal.

Psal.

D

Gen. 3.

E

Rom. 8

Rom. 8

Apoc. 14. Mat. 19. 1. Cor. 7.

1. Cor. 7. Vbi legeras, In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus: &, Qui matrimonio iungit virginem suam bene facit, & qui non iungit melius facit? Vbi audieras: Volo vos omnes esse sicut & meipsum, &, Bonum est homini si sic permaneat secūdum meum consilium? De virginibus, inquit, præceptum non habeo, consilium autē do. Tu verò non dicam præceptum, sed nec consilium, nec exemplum, nisi quòd vnctio docebat te de omnibus, ac sermo Dei viuus & efficax ante tibi factus est magister, quàm filius, prius instruxerit mentem quàm induerit carnem. Christo ergo deuoues te exhibere virginē, & nescis quòd ipsi exhiberi te oportet etiam matrem? Eligis in Israel esse contemptibilis, & vt illi placeas cui te probasti, maledictum incurrere sterilitatis: & ecce maledictio benedictione commutatur, sterilitas fœcunditate recompensatur. Aperi uirgo sinum, expande gremium, præpara vterum: quia ecce facturus est tibi magna qui potens est: in tantum vt pro maledictione Israel, beatam te dicant omnes generationes. Nec suspectam habeas prudens virgo fœcunditatē, quia non auferet integritatem. Concipies, sed sine peccato. Grauida eris, sed non grauata: paries, sed non cum tristitia: nescies virum, & gignes filium. Qualem filium? Illius erit mater, cuius Deus est pater. Filius paternæ charitatis erit corona tuæ castitatis, sapientia paterni cordis erit fructus vteri virginalis. Deum denique paries, & de Deo cōcipies. Confortare ergo virgo fœcunda, casta puerpera, mater intacta, quia non eris in Israel vltra maledicta, neque inter steriles deputata. Et si adhuc malediceris ab Israel secundum carnem, non quia sterilem vident, sed quia fœcundā inuident: memento quòd & Christus maledictum pertulit crucis, qui te suam matrem benedixit in cœlis, sed & in terris ab Angelo benedicta, & a cunctis generationibus terræ merito beata prædicaris. Benedicta ergo tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Quæ cum audisset turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio. Solent virgines quæ vere virgines sunt, semper pauidæ & nunquam esse securæ, & vt caueant timenda, etiā tuta pertimescere, scientes se in vasis fictilibus thesaurum portare preciosum, & nimis arduum esse viuere angelice inter homines & in terris more cœlestium conuersari, & in carne cœlibem agere vitam. Ac proinde

Vbi sup.

Vbi sup.

Textus.

F

G

Textus.

H

quicquid nouum quicquid subitum fuerit ortum, suspectas habent insidias, totum contra se æstimant machinatum. Idcirco & Maria turbata est in sermone angeli. Turbata est, sed non perturbata. Turbatus sum, inquit, & non sum locutus, sed cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Ita ergo & Maria turbata est & non est locuta, sed cogitabat qualis esset ista salutatio. Quòd turbata est, verecundię fuit virginalis, quòd non perturbata, fortitudinis, quod tacuit & cogitauit, prudentiæ. Cogitabat autem qualis esset ista salutatio. Sciebat prudens virgo quòd sępe angelus satanæ transfigurat se in Angelum lucis, & quia nimirum humilis & simplex erat, nihil tale penitus a sancto Angelo sperabat, & ideo cogitabat qualis esset ista salutatio. Tunc Angelus intuitus virginem & varias eam secum voluere cogitationes facillime deprehendens pauidam consolatur: confirmat dubiam, ac familiariter uocans ex nomine, benigne ne timeat persuadet. Ne timeas, inquit, Maria, inuenisti gratiam apud Deum. Nihil hic doli, nihil hic fallaciæ est. Nullam circumuentionem, nullas hic suspiceris insidias. Non sum homo sed spiritus, & Dei Angelus non satanę. Ne timeas Maria, inuenisti gratiam apud Deum. O si scires quantum tua humilitas altissimo placeat: quanta te apud ipsum sublimitas maneat, angelico te indignam nec alloquio iudicares nec obsequio. Vt quid enim indebitam tibi dixeris gratiam Angelorum, quæ inuenisti gratiam apud Deum? Inuenisti quod quærebas, inuenisti quod nemo ante te potuit inuenire, inuenisti gratiam apud Deum. Quam gratiam? Dei & hominum pacem, mortis destructionem, vitæ reparationem. Hæc est ergo gratia, quam inuenisti apud Deum, Et hoc tibi signum. Ecce concipies & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Intellige prudens uirgo ex nomine filij promissi quantam & quàm specialem gratiam inueneris apud Deum. Et uocabis, ait, nomen eius Iesum. Rationem huius uocabuli alius euangelista ponit, Angelo sic interpretante. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Duos Iesus lego in typo huius, quem nunc in manibus habemus præcessisse, ambos populis præfuisse. Quorum unus populum suum de Babylone eduxit, alter suum in terram promissionis introduxit. Et illi quidem illos, quibus

Psal. 76.

Textus.

Mat. 1.

præerant,

Universidad de Deusto
Biblioteca

præerant, ab hostibus defendebant, sed nunquid saluabant a peccatis eorum? Is autem noster Iesus & a peccatis saluat populum suum, & introducit in terram viuentium. Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Vtinam & me peccatorem dignetur dominus Iesus annumerare populo suo, vt saluum me faciat a peccatis meis. Vere enim beatus populus, cuius iste Iesus dominus Deus eius, quia ipse saluum faciet populum suum a peccatis eorum. Vereor autem ne multi se profiteantur esse de populo eius, quos tamen ipse nō habeat pro populo suo. Mat.15 Vereor ne plerisque, qui quasi in populo eius religiosiores esse videntur, ipse aliquando dicat: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum lōge est a me. Nouit enim dominus Iesus qui sunt eius, nouit & quos elegerit a principio. Quid me vocatis (ait) domine, domine, & non facitis quæ dico? I Luc.6. Vis scire an pertineas ad populum eius, uel potius uis esse de populo eius? Fac quæ dicit Iesus: & computabit te in populo suo. Fac quæ iubet in Euangelio dominus Iesus, quæ iubet in lege & Prophetis, quæ iubet per ministros suos qui sunt in Ecclesia, obtempera eius vicariis præpositis tuis, non tantum bonis & Mat.11 modestis, sed etiā discolis: & disce ab ipso Iesu, quia mitis est & humilis corde, & eris de beato populo eius quem elegit in hæreditatem sibi, eris de laudabili populo eius quem dominus exercituum benedixit, dicēs: Opus manuum mearū tu es, hæreditas mea Israel, cui ne forte Israel carnalem æmuleris etiam testimonium perhibet, dicēs. Populus quem Psa.17. non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris obediuit mihi. Sed audiamus quid idem Textus. angelus sentiat de illo. cui necdum concepto tale indidit nomen. Ait namque. Hic erit magnus, & filius altissimi uocabitur. Bene magnus qui filius altissimi merebitur appellari. An non magnus, cuius magnitudinis non est finis? Et quis magnus, ait, sicut Deus Ps. 144. noster? Plane magnus qui tam magnus, quā Ps. 112. altissimus, quia & ipse altissimus. Neq; enim Phi.2. altissimi filius rapinam arbitrabitur esse se æqualem altissimo. Ille merito arbitrandus est cogitasse rapinam, qui cum de nihilo in angelicam formam factus fuisset, factori suo se comparans vsurpauit, sibi quod filij altissimi proprium est, qui vtique in forma Dei a Deo non factus, sed genitus est. Altissimus enim Deus pater quanuis omnipoteus fit, non potuit tamen vel æqualem sibi condere creaturam, uel inæqualem gignere filiū. K Fecit itaque angelum magnum, sed non quantus ipse: & ideò nec altissimum. Solum autem vnigenitum quem non fecit, sed genuit omnipotentem, altissimus altissimum, æternus coæternum, ipsum sibi per omnia comparari, nec rapinam æstimat, nec iniuriā. R. ectè ergo hic erit magnus qui filius altissimi uocabitur. Sed quare hic erit & nō potius est magnus, qui semper æqualiter magnus, non habet quo crescat, nec maior post cōceptum futurus sit, quam ante vel sit uel fuerit. An forte propterea dixerit erit, quia qui magnus Deus erat, magnus homo futurus sit. Bene ergo hic erit magnus. Magnus homo magnus Doctor, magnus Propheta. Sic enim dicitur de eo in Euangelio. Luc.1 Quia propheta magnus surrexerit in nobis. Et a minori quodam propheta magnus itidem propheta uenturus promittitur. Ecce, inquit, ueniet propheta magnus, & ipse renouabit Hierusalem. Et tu quidem o virgo paruulum paries, paruulum nutries, paruulum lactabis, sed videns paruum cogita magnum. Erit enim magnus quia magnificabit eum Deus in conspectu regum, adeo vt adorent eum omnes reges, omnes gentes seruiant ei. Magnificet ergo & anima tua dominum, quia hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Luc.1 Magnus erit & magna faciet tibi qui potens est, & sanctum nomen eius. Quod enim sanctius nomen, quam quòd filius L altissimi vocabitur? Magnificetur & a nobis paruulis magnus dominus, quos vt faceret magnos, factus est paruulus. Paruulus ait, natus est nobis: & filius datus est nobis. Esa.9 Nobis inquam non sibi, qui vtique ante tempora multo nobilius natus ex patre, nasci temporaliter non indigebat ex matre. Non angelis quoque, qui cum magnum haberent, paruulum non requirebant. Nobis ergo natus, nobis, & datus, quia nobis necessarius. Iā de nobis nato & dato faciamus ad quod natus est & datus. Vtamur nostro in nostram vtilitatem, de saluatore salutem operemur. Ecce paruulus in medio statuitur. O paruulus, paruulis desideratus. Ouere paruulus, sed malitia non sapientia. Studeamus effici sicut paruulus iste, discamus ab ipso, quia mitis est & humilis corde: ne magnus videlicet Deus, sine causa factus sit homo paruus, ne gratis mortuus, ne in vacuum crucifixus. Discamus eius humilitatem

tem, imitemur mansuetudinē, amplectamur dilectionem, communicemus passionibus, laetemur in sanguine eius, ipsum offeramus Rom.8. propitiationem pro peccatis nostris: quoniā ad hoc ipse natus & datus est nobis. Ipsum oculis patris, ipsum offeramus & suis, quia & pater proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis tradidit illū, & ipse filius semetipsum exinaniuit formā serui accipiēs: ipse tradidit in mortē animam suā, & cum sceleratis reputatus est, & ipse peccata multorum tulit, & Luc.22. pro transgressoribus rogauit ut non perirēt. M Non possunt perire pro quibus filius rogat ne pereant, pro quibus pater tradidit filiū in mortem ut uiuant. Aequaliter ergo ab utroque sperāda est uenia, quibus æqualis est in pietate misericordia, par in uoluntate potentia, una in deitate substantia, in qua unus cū eis spiritus sanctus uiuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Homilia quarta. Vnde supra.

Pro.10. NOn est dubium quicquid in laudibus matris proferimus ad filiū pertinere, & rursum cum filium honoramus, à gloria matris non recedimus. Nam si iuxta Salomonem, Filius sapiens gloria est patris, quanto magis gloriosum est matrem ipsius effici sapientiæ? Sed quid ego tēto in eius laudibus quam laudabilē prædicāt prophetæ, prohibet angelus narrat Euāgelista? Non ergo laudo, quia nō audeo: sed tātum replico deuotus quod iam Textus. explicauit per os euangelistę spiritus sanctus. Sequitur nanque & ait: Et dabit illi Dominus Deus sedē Dauid patris sui. Verba sunt angeli ad uirginem de promisso filio, promittentis, quod debeat possidere regnū David. Quòd de stirpe Dauid duxerit originem Dominus Iesus, nemo dubitat. Quæro autē quomodo dederit ei Deus sedem Dauid patris sui, cum ipse in Hierusalem non regnauerit, quinimo turbis eum uolentibus consti- A Ioan.18. tuere regem non acquieuerit, sed & ante faciem Pilati protestatus sit: Regnum meū nō Esa.6. est de hoc mundo. Denique quid magnum promittitur ei qui sedet super Cherubin, quē Propheta vidit sedentem super solium excelsum & eleuatum, sedere in throno Dauid patris sui? Sed nouimus quandā aliam Hierusalem ab ea, quę nunc est in qua regnauit Dauid significatam multo ista nobiliorē, multo ditiorem. Hanc igitur puto hic fuisse significatā, illo uidelicet usu loquendi, quo sæpe reperis in scripturis significās poni pro significato. Tunc sanē dedit illi Deus sedem Luc 1. Dauid patris sui, quando constitutus est rex ab eo super Sion montem sanctum eius. Sed hic Propheta de quo regno dixerat, expressius aperuisse uidetur, in eo quòd nō in Sion posuit, sed super Sion. Nam ideo fortasis dictum est super, quia in Sion quidem regnauit Dauid, super Sion verò regnum est illius de quo dictum est ad Dauid, De fructu uen- Ps. 131. tris tui ponam super sedem tuam, de quo & dictum est per alium Prophetam, Super soliū Dauid, & super regnum eius sedebit. Vides quia ubique reperis super: Super Sion, Esa.9. super sedem, super solium, super regnum. Dabit ergo ei Dominus Deus sedem Dauid patris sui, non typicam sed veram, non temporalem sed æternam, non terrenam sed cœlestem. Quæ idcirco (ut iam dictum est) memoratur fuisse Dauid: quia hæc in qua temporaliter sedit, æternæ illius gerebat imaginem. Et regnabit in domo Iacob in æter- Textus. num, & regni eius nō erit finis. Hic quoque B si domum Iacob temporalē accipimus, quomodo in illa quæ æterna non est, in æternū regnaturus est? Quærenda est ergo domus æterna Iacob in qua regnet in æternum, cuius regni non erit finis. An non denique domus illa Iacob exasperans impie abnegauit eum, & insipienter respuit ante faciem Pilati: quando illo perhibente, regem uestrum crucifigam? vno ore respondendo clamauit: Non habemus regem nisi Cæsarem? Requi Ioā. 19. re itaque Apostolū, & discernet tibi eū qui in occulto Iudæus est, ab illo qui in manifesto, & quæ in spiritu est circuncisionem ab Rom. 2. ea, quæ fit in carne, & spiritualem Israēl a carnali, & filios fidei Abrahæ à filiis carnis. Non enim, inquit, omnes qui erant ex Israēl Col. 2. hi sunt Israēlitę, neque qui semen sunt Abra Rom. 9. hæ hi filij. Sequere ergo & dic: Similiter non omnes qui ex Iacob, hi reputandi sunt in domo Iacob, Iacob quippe ipse est qui Israēl. Solos igitur qui in fide Iacob perfecti inueniendi sunt, reputa in domo Iacob, vel potius ipsos noueris fore spiritualem & æternā domum Iacob, in qua regnabit Dominus Iesus in æternū. Quis ex nobis est qui iuxta interpretationē nominis Iacob, supplāter diabolū de corde suo, luctetur cum vitijs & concupiscentijs suis: vt nō regnet peccatū in suo mortali corpore, sed regnet in eo Iesus, & nunc quidē per gratiā, & in æternū per gloriam

Universidad de Deusto
Biblioteca

riam? Beati in quibus Iesus regnabit in æternum, quia & ipsi cum eo regnabunt, & re
C gni eius non erit finis. O quàm gloriosum est regnum illud in quo reges congregati sunt, conuenerunt in vnum, ad laudandũ scilicet & glorificandum eum, qui super omnes est rex regum, & dominus dominantiũ.
Mat.13. De cuius splendidissima contemplatione fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. O si & mei peccatoris meminerit Iesus in beneplacito populi sui, cum venerit in regnum suum. O si me in illa die, quando traditurus est regnum Deo & patri, visitare dignabitur in salutari suo, ad uidendum scilicet in bonitate electorum suorum, ad lætandum in lætitia gentis suæ, vt laudetur etiam à me cum hæreditate sua. Veni interim Domine Iesu, auser scandala de regno tuo, quod est anima mea, vt regnes tu (qui debes) in ea. Venit enim auaritia, & vendicat in me sibi sedem, iactantia cupit dominari mihi, superbia vult mihi esse rex, luxuria dicit ego regnabo, ambitio, detractio, inuidia, & iracundia certant in meipso de meipso, cuius ego potissimum esse videar. Ego autem quantũ valeo resisto, rentor, quantum iuuor, Domi
num meum Iesum reclamo, ipsi me defendo, quia ipsius me iuris agnosco. Ipsum mihi Deum, ipsum mihi Dominum teneo & dico, non habeo regem nisi Dominum Iesum. Veni ergo Domine, disperge illos in virtute tua, & regnabis in me, quia tu es ipse rex meus & Deus meus, qui mandas salutes Ia-
Textus. cob. Dixit autem Maria ad angelum. Quomodo fiet istud, quoniam virum nõ cognosco? Primo quidem prudenter tacuit, cum adhuc dubia cogitabat, qualis esset ista salutatio, malens nimirum humiliter non respon-
D dere, quàm temerè loqui quod nesciret. Iam vero confortata & bene præmeditata, angelo quidem foris loquente, sed Deo intus persuadente: erat enim Dominus cum illa dicẽte angelo, Dominus tecum, ita ergo cõfirmata fide scilicet depellente timorem lętitia, uerecundiam, dixit ad angelum. Quomodo fiet istud, quoniã virum non cognosco? Nõ dubitat de facto, sed modum requirit & ordiné. Nec enim quærit an fiet istud, sed quomodo. Quasi dicat. Cũ sciat Dominus meus testis conscientiæ meæ votũ esse ancillæ suæ non cognoscere uirum, qua lege, quo ordine placebit ei vt fiat istud? si oportuerit me frãgere votum vt pariam talem filium, & gaudeo de filio, & dolco de proposito. Fiat tamẽ voluntas eius. Sin verò virgo concipiã, virgo & pariã, quod utique si placuerit ei impossibile non erit, tunc scio uere, quia respexit
Text. humilitatem ancillę suæ. Quomodo ergo fiet istud quoniam virum non cognosco? Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus superueniet in te, & uirtus altissimi obumbrabit tibi. Superius dicta est fuisse gratia plena, & nunc quomodo dicitur, Spiritus sanctus superueniet in te, & uirtus altissimi obumbrabit tibi? Nunquid potuit repleri gratia & necdum habere spiritum sanctum, cum ipse sit dator gratiarum? Si autem iam spiritus sanctus in ea erat, quomodo adhuc tanquã nouiter superuenturus rẽpromittitur? An forte ideo non dixit simpliciter, veniet
E in te, sed addidit super, quia & prius quidem in ea fuit per multam gratiam, sed nunc superuenire nunciatur, propter abundantioris gratiæ plenitudinem, quam effusurus est super illam? At verò cum plena iam sit, illud amplius quomodo capere poterit? Si autem plus aliquid capere potest, quomodo & ante plena fuisse intelligenda est? An prior quidem gratia eius tantum repleuerat mentem, sequens uerò etiam uentrem perfundere debeat, quatenus scilicet plenitudo diuinitatis, quæ ante in illa, sicut & in multis sanctorum spiritualiter habitabat, etiam sicut in nullo sanctorum corporaliter in ipsa habitare incipiat? Ait itaque. Spiritus sanctus superueniet in te, & uirtus altissimi obumbrabit tibi. Quid est: & uirtus altissimi obumbrabit tibi? Qui potest capere, capiat. Quis enim excepta fortasis illa, quę hoc sola in se fœlicissime meruit experiri, intellectu capere, ratione discernere possit, qualiter splendor ille inaccessibilis uirgineis sese visceribus infuderit, & ut illa inaccessibilem accedere ad se ferre potuisset, de portiuncula eiusdem corporis cui se animate contemperauit, reliquæ massæ vmbraculum fecerit? Et fortasse propter hoc maxime dictum est: Obumbrauit tibi, quia res nimirum in sacramento erat, & quod sola per se trinitas in sola, & cum sola uirgine uoluit operari, soli datum est nosse, cui soli datum est experiri. Dicatur ergo. Spiritus sanF ctus superueniet in te, qui utique sua potentia fœcundabit te. Et uirtus altissimi obumbrabit tibi, hoc est illum modum quo de spiritu sancto concipies Dei uirtus, & Dei sapientia Christus, sic in suo secretissimo consilio obumbrando conteget & occultabit, quatenus sibi tantum notus habeatur & tibi. Ac si angelus

angelus respondeat ad uirginem. Quid à me requiris, quod in te mox experieris? Sciens scies & fœliciter scies, sed illo doctore quo & auctore. Ego autem missus sum nunciare virginalem conceptum, non creare. Nec potest
Textus. doceri, nisi à donante: nec potest addisci nisi à suscipiente. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Quod est dicere, Quoniam non est de homine, sed de spiritu sancto, quod concipies, concipies autem altissimi uirtutẽ, hoc est filium Dei: ideoque & quod nascetur ex te sanctum, uocabitur filius Dei, id est, non solum qui de sinu patris in vterum tuum ueniens obumbrabit tibi, sed etiam id quod de tua substantia sociabit sibi, ex hoc iam vocabitur filius Dei, quemadmodum & is qui à patre est ante secula genitus, tuus quoque amodo reputabitur filius. Sic autem & quod natum est ex ipso patre erit tuus, & quod nascetur ex te erit eius: vt tamen non sint duo filii sed vnus. Et licet aliud quidem ex te, aliud ex illo sit, iam non tamen cuiusque suus, sed vnus utriusque erit filius. Ideoque & quod nascetur ex te sanctũ vocabitur filius Dei. Attende quæso quàm reuerenter dixerit, quod nascetur ex te sanctum. Vt quid enim ita simpliciter sanctũ, & absque additamẽto? Credo, quia nõ habuit quid proprie, dignéve nominaret. illud exi
miũ, illud magnificũ, illud reuerendũ, quod
G de purissima videlicet virginis carne cũ sua anima vnico patris erat uniendum. Si diceret sancta caro, vel sanctus homo, vel sanctus infans, quicquid tale poneret parum sibi dixisse videretur. Posuit ergo indefinite sanctum, quia quicquid illud sit quod virgo genuit, sanctum proculdubio ac singulariter sanctum fuit, & per spiritus sanctificatio-
Textus. nem, & per verbi assumptionem. Et adiecit angelus. Et ecce Elizabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua. Quid fuit necesse etiam huius sterilis, uirgini nunciare conceptum? Nunquid fortè dubiam adhuc & incredulam oraculo, recentiori voluit confirmare miraculo? Absit. Legimus & Zachariæ incredulitatem ab hoc ipso angelo fuisse castigatum. Mariam autem in aliquo reprehensam non legimus, quin potius fidem ipsius Elizabeth prophetante laudatam agnouimus. Beata es, inquit, quæ credidisti, quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à Domino. Sed ideo sterilis cognatæ conceptus uirgini nunciatur, ut dũ miraculum miraculo additur, gaudium gaudio cumuletur. Porrò necesse erat non modico lætitiæ & amoris præueniente inflammari incendio, quæ filium paternæ dilectionis cum gaudio spiritus sancti mox fuerat conceptura. Neque enim nisi in deuotissimo corde atque hilarissimo, tanta se capere poterat dulcedinis & alacritatis affluentia. Vel ideo conceptus Elizabeth nunciatur Mariæ, quia profecto decebat ut uerbum mox diuulgandum ubique, prius sciret uirgo per angelum, quàm audiret ab homine: ne ma
H ter uidelicet Dei à consiliis filij uideretur amota, si eorum quæ in terris tam prope gererentur remansisset ignara. Vel ideo potius conceptus Elizabeth Mariæ nunciatus est, ut dum nunc saluatoris nunc præcursoris edocetur aduentum, rerum tempus & ordinem tenens ipsa melius postmodum scriptoribus ac prædicatoribus euangelii referet ueritatem, quæ & plenè de omnibus à principio cœlitus fuerit instructa mysterijs. Vel ideo adhuc nunciatur Mariæ cõceptus Elizabeth, ut audiens cognatam uetulam, & grauidam cogitet iuuencula de obsequio, sicque illa properante ad uisitandum paruulo Prophetæ locus & occasio detur, quo minori adhuc Domino sui officij ualeat exhibere primitias & dum ad seinuicem occurrit matrum infantumque ab alterutro excitata deuotio, mirabilius fiat miraculum de miraculo. Vide autem ne hæc tam magnifica, quę ab angelo audis prænunciata, ab ipso speres perficienda. A quo ergo si quęris, ipsum au-
Textus. di angelum. Quia non erit, inquit, impossibile apud Deum omne uerbum. tanquam diceret. Hæc quæ ego tam fideliter promitto, non de mea, sed de illius qui me misit uirtute præsumo: quia non erit impossibile apud eum omne uerbum. Quale enim illi uerbum impossibile poterit esse, qui omnia fecit in uerbo? Mouet me & hoc in uerbis angelicis, quòd signanter non ait, quia non erit impossibile apud Deum omne factum, sed omne uerbum. An idcirco I posuit uerbum, quia quàm facile possunt homines loqui, quod uolunt, etiam quod nullatenus facere possunt, tam facilè imò incomparabiliter facilius ualet Deus opere implere quicquid illi uerbo ualent exprimere? Dicam apertius. Si hominibus tam facile esset facere, quàm dicere quod uolunt, & ipsis quoque non esset impossibile omne uerbum. Nunc autem quoniam uulgaris, & uerus sermo est, multum interesse inter loqui

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qui & facere, sed apud homines, non apud Deum, soli Deo, quia idem est facere quod loqui, idem loqui, quod velle: merito non erit impossibile apud Deum omne verbum. Verbi gratia. Potuerunt præuidere & prædicere Prophetæ virginem, vel sterilem concepturam ac parituram, sed nunquid facere, vt conciperent & parerent? Deus autem qui dedit eis posse præuidere, quam facile potuit tunc quod voluit per illos prædicere, tam facile potuit nunc quando voluit per seipsum, quod promisit implere. Siquidem apud Deum nec verbum dissidet ab intentione, quia veritas est: nec factum à uerbo, quia uirtus est: nec modus à facto, quia sapientia est, ac per hoc non erit impossibile apud Deum omne verbum. Audisti uirgo factum, audisti & modum, utrunque mirū,
Zach. 9. vtrunque iucundum. Iucundare filia Sion, & exulta satis filia Hierusalem. Et quoniam auditui tuo datum est gaudium & lætitia: audiamus & nos à te responsum lætitiæ, quod desideramus, vt iam exultent ossa humiliata. Audisti, inquam, factum & credidisti, crede
K & de modo quod audisti. Audisti quia concipies & paries filium, audisti quòd non per hominem, sed per spiritum sanctum: expectat angelus responsum, tempus est enim, vt reuertatur ad Deum qui misit illum. Expectamus & nos ô domina verbum miserationis, quos miserabiliter premit sententia damnationis. Et ecce offertur tibi precium salutis nostræ, statim liberabimur si consentis. In sempiterno Dei verbo facti sumus omnes, & ecce morimur, in tuo breui responso sumus reficiendi, vt ad vitam reuocemur. Hoc supplicat à te o pia virgo flebilis Adam cum misera sobole sua exul de paradiso, hoc Abraham, hoc Dauid. Hoc cæteri flagitant sancti patres, patres scilicet tui, qui & ipsi habitant in regione vmbræ mortis. Hoc totus mundus tuis genibus prouolutus expectat. Nec immerito, quando ex ore tuo pendet consolatio miserorum, redemptio captiuorum, liberatio damnatorum: salus denique uniuersorum filiorum Adam totius generis tui. Da virgo responsum festinanter. O Domina, responde verbum quod terra, quod inferi, quod expectant, & superi. Ipse quoque omnium rex, & Dominus quantum concupiuit decorem tuum, tantum desiderat, & responsionis assensum: in qua nimirum proposuit saluare mundum. Et cui placuisti in silentio, iam magis placebis ex uerbo: cum ipse tibi clamet è cœlo: O pulchra inter mulieres, fac me audire vocem tuam. Si ergo tu eum facias audire uocem tuam, ipse te faciet uidere salutem nostram. Nunquid non hoc est quod quærebas, quod gemebas, quod die- L
bus & noctibus orando suspirabas? Quid igitur? Tu es cui hoc promissum est, an aliā expectamus? Imò tuipsa, non alia. Tu inquam illa promissa, illa expectata, illa desiderata, ex qua sanctus pater tuus Iacobus iā morti appropinquans uitam sperabat æternam, cum dicebat: Expectabo saluare tuum Gen.
Domine. in qua denique & per quam Deus ipse rex noster ante secula disposuit operari salutem in medio terræ. Quid ab alia speras quod tibi offertur? Quid per aliam expectas quod per te mox exhibebitur, dūmodo præbeas assensum, respondeas verbum? Responde itaque citius angelo, imò per angelum Domino. Respōde verbum, & suscipe uerbum. Profer tuum, & concipe diuinum. Emitte transitorium, & amplectere sempiternum. Quid tardas? Quid trepidas? Crede, confitere, & suscipe. Sumat humilitas audaciam, uerecundia fiduciam. Nullatenus conuenit nunc ut uirginalis simplicitas obliuiscatur prudentiam. In hac sola re, ne timeat prudens virgo præsumptionem: quia etsi grata in silentio uerecundia, magis tamen nunc in uerbo pietas necessaria. Aperi uirgo beata cor fidei, labia confessioni, viscera creatori. Ecce desideratus cunctis gentibus, foris pullat ad ostium. O si te morante pertransierit, & rursus incipias dolens quærere quem diligit anima tua. Surge, curre, aperi. Surge per fidem, curre per deuotionem, Tob.
aperi per confessionem. Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum uerbum tuum. Semper solet esse gratiæ diuinę familiaris uir tus humilitas. Deus enim superbis resistit, M
humilibus autem dat gratiam. Humiliter ergo respondet, vt sedes gratiæ præparetur. Ecce, inquit, ancilla Domini. Quę est hæc tam sublimis humilitas, quæ cedere non nouit honoribus, insolescere gloria nescit? Mater Dei eligitur, & ancillam se nominat. Non mediocris reuera humilitatis insigne, nec (oblata tanta gloria,) obliuisci humilitatem. Non magnum est esse humilem in abiectione, magna prorsus, & rara virtus humilitas honorata. Si me miserum homuncionem meis decepta simulationibus ad aliquem, vel mediocrem honorem

rem prouexerit Ecclesia, Deo nimirum hoc vel propter mea, vel propter subditorum peccata permittente: nonne statim oblitus, qui fuerim talem me puto, qualis ab hominibus (qui cor non vident) putatus sum? Credo sanè, conscientiā non attendo, & reputans non honorem virtutibus, sed virtutes honori, eo sanctiorem, quo superiorem me æstimo. Videas plerosque in Ecclesia de ignobilibus nobiles, de pauperibus diuites factos, subito inumescere, pristinæ obliuisci abiectionis: genus quoque suum erubescere, & infimos dedignari parentes. Videas & homines pecunio sos ad honores quosque Ecclesiasticos peruolare: moxque sibi applaudere sanctitatem, vestium duntaxat mutatione, non mentium: & dignos se æstimare dignitate, ad quam ambiendo peruenerunt, quodque (si audeo dicere) adepti sunt nummis, attribuere meritis. Omitto autē de his, quos excæcat ambitio, & honor ipse superbiendi eis materia est. Sed video (quod magis doleo) post spretam seculi
A pompam, nonnullos in schola humilitatis superbiam magis addiscere, ac sub alis mitis humilisque magistri grauius insolescere, & impatientes amplius fieri in claustro quàm fuissent in seculo. Quodque magis peruersum est, plerique in domo Dei non patiuntur haberi contemptui, qui in sua non nisi contemptibiles esse potuerunt: vt quia videlicet vbi a pluribus honores appetuntur, ipsi locū habere non meruerunt, saltem ibi honorabiles videantur, vbi ab omnibus honores contemnuntur. Video & alios (quod non sine dolore videri debet) post aggressam Christi militiā, rursus secularibus implicari negotijs, rursus cupiditatibus terrenis immergi: cum magna cura erigere muros, & negligere mores, sub prætextu quoque communis vtilitatis verba vendere diuitibus & matronis salutationes, sed & contra Imperatoris sui edictum concu
1. Cor. 6. piscere aliena, & sua cū lite repetere, non audientes Apostolum ex imperio regis tubicinantem. Hoc ipsum, inquit, delictum est in vobis, quòd causas habetis. Quare non magis fraudem patimini? Itáne mundum sibi & se mundo crucifixerunt, vt qui antea vix in suo vico, vel oppido cogniti fuerant, modo circumeuntes prouincias & curias frequentantes, regum notitias, principumque familiaritates assecuti sint? Quid de ipso habitu dicam, in quo iam non calor, sed color requiritur, magisque cultui vestiū, quàm virtutum insistitur? Pudet dicere, vincuntur in suo
B studio mulierculæ, quando a monachis precium affectatur in vestibus, nō necessitas, nec saltem forma religionis retenta in habitu. ornari nō armari appetūt milites Christi, qui dum se præparare ad præliū & contra aereas potestates prætēdere paupertatis insigne debuerant, quod vtique aduersarij valde formidant, in mollitie vestimentorum, pacis potius præferentes indicium, vltro se hostibus sine sanguine tradunt inermes. Nec aliunde hæc omnia mala contingunt, nisi quòd illam (qua sæculum deserimus) deferentes humilitatem, dum per hoc cogimur inepta denuo sectari studia secularium, canes efficimur reuertentes ad vomitum. Audiamus itaque quotquot tales sumus quid illa responderit, quæ Dei mater eligebatur; sed humilitatem non obliuiscebatur. Ecce, ait, ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Fiat, desiderij est signum, non dubitationis indicium. Et per hoc quòd dicit, fiat mihi secundum verbum tuum, magis intelligenda est affectum exprimere desiderantis, quàm effectum requirere, more dubitantis, quanquam nil obstet intelligi, fiat, esse uerbum orantis. Nemo quippe orat, nisi quod credit & sperat. Vult autem a se requiri Deus etiā quod pollicetur. Et ideo fortè multa, quæ dare dispōsuit prius pollicetur, ut ex promissione de uotio excitetur: sicque quod gratis daturus erat, deuota oratio promereatur. Sic pius dominus, qui omnes homines uult saluos fieri merita nobis extorquet a nobis, & dum nos præuenit tribuendo, quod retribuat gratis, agit ne gratis tribuat. Hoc utique prudens uirgo intellexit, quando præuenienti se muneri gratuitę promissionis iunxit meritum suæ orationis: fiat (inquiens) mihi secundum uerbum tuum. Fiat mihi de uerbo secundum uerbum tuum. Verbum, quod erat in principio apud Deum, fiat caro de carne mea, secundū uerbum tuum. F at obsecro mihi uerbum non prolatum, quod transeat, sed conceptum ut maneat, carne uidelicet indutum non aere. Fiat mihi non tantum audibile auribus, sed & uisibile oculis, palpabile manibus, gestabile humeris. Nec fiat mihi uerbum scriptum & mutum, sed incarnatum & uiuum: hoc est, non mutis figuris mortuis in pellibus exaratum, sed in forma humana meis castis uisceribus uiuaciter impressum: & hoc non mortui calami depictione, sed Sancti Spiritus operatione. Eo uidelicet modo fiat mihi,
C
quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo nemini ante me factum est, nemini post me faciendum. Porrò multifariâ multisque modis olim Deus loquutus est patribus in prophetis, & alijs quidē in aure, alijs in ore, alijs etiam in manu factum esse verbum domini memoratur: mihi autem, oro, vt in vtero fiat iuxta verbum tuum. Nolo autem vt fiat mihi aut declamatoriè prædicatum, aut figuraliter significatum, aut imaginatoriè somniatum, sed silenter inspiratum, personaliter incarnatum, corporaliter inuisceratum. Verbum igitur, quod in se nec poterat fieri, nec indigebat, dignetur in me, dignetur & mihi fieri secundum verbum tuum. Fiat quidem generaliter omni mundo, sed specialiter fiat mihi secundum verbū tuum.

D *Excusatio eiusdē, quòd locum hunc euāgelicum post expositores alios explanare voluerit.*

LEctionem euangelicam exposui sicut potui, nec ignoro quòd non omnibus placebit, sed scio me ob hanc rē multorum fore indignationi obnoxiū: & aut iudicabor superfluus, aut præsumptor, quòd videlicet post patres, qui hunc ipsum locum plenissimè exposuerunt, rursus in eodem nouus expositor ausus fuerim mittere manum. Sed si quid dictum est post patres, quod non sit contra patres, nec patribus arbitror, nec cuiquam displicere debere. Vbi autem dixi, quòd à patribus accepi, dum sic absit typus præsumptionis, vt non desit fructus deuotionis, patienter audiant de superfluitate caulantes. Nouerint tamen, qui me tanquam de ociosa & non necessaria explanatione suggillant, non tam intendisse exponere euangeliū, quàm ex euangelio sumere occasionem loquendi quod loqui delectabat. Si verò peccaui, quòd propriam magis ex hoc excitari deuotionem, quàm communem quæsierim vtilitatem, potens erit pia virgo apud suum misericordem filium hoc meum excusare peccatum, cui hoc meum qualecunque opusculum deuotissimè destinaui.

In vigilia natalis Domini, Sermo I.
De pronunciatione, Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ.

E SOnuit uox lætitię in terra nostra, vox exultationis & salutis in tabernaculis peccatorum. Auditum est verbum bonum, verbum consolatorium, sermo iucunditate plenus, dignus omni acceptione. Iubilate montes laudem, & omnia ligna syluarum. Plaudite manibus ante faciē domini, quia venit. Audite cœli, & auribus percipe terra, obstupesce, & lauda vniuersitas creaturę, sed tu magis o homo. Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ. Quis tam lapidei cordis, cuius anima nō liquefacta sit in hoc verbo? Quid annunciari dulcius poterat, quid delectabilius commendari? Quid tale vnquam auditum est, aut quid simile aliquando mundus accepit? Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ. O breue verbum de verbo abbreuiato, sed cœlesti suauitate refertum. Laborat affectio mellifluæ dulcedinis, copiam latius effundere gestiens, nec inueniens verba. Tanta siquidem est gratia sermonis huius, vt continuo incipiat minus sapere, si vel vnum iota mutauero. Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudę. O natiuitas illibata sanctitate, honorabilis mundo, amabilis hominibus collati magnitudine beneficij, inuestigabilis etiam angelis sacri profunditate mysterij, & in his omnibus admirabilis singulari excellentia nouitatis: vtpote quæ nec primam similem visa est, nec habere sequētem. O partus solus sine dolore, solus nescius pudoris, corruptionis ignarus, non referans, sed consecrans uirginalis uteri templum. O natiuitas supra naturam, sed pro natura miraculi excellentia superans, sed reparans uirtute mysterij. Fratres, generationem istam quis enarrabit? Angelus nunciat, uirtus obumbrat, altissimi superuenit spiritus, uirgo concipit, uirgo parturit, uirgo permanet. Quis non miretur? Nascitur altissimi filius Deus, de Deo genitus ante sæcula, nascitur uerbum infans, quis uel satis miretur? Nec sane ociosa natiuitas, aut infructuosa dignatio maiestatis. Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ. Vos, qui in puluere estis, expergiscimini & laudate, ecce dominus ueniet cum salute. Venit cum salute, uenit cum unguentis, uenit cum gloria. Neque enim sine salute Iesus, neque sine unctione Christus, nec sine gloria uenit Dei filius. Siquidem ipse salus, ipse unctio, ipse gloria, sicut scriptum est. Gloria patris filius sapiēs. Fœlix anima, quæ gustato salutis fructu traitur, & currit in odore unguentorum ut videat gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à patre. Respirate perditi, uenit Iesus quærere & saluum facere quod perierat. Morbidi conualescite, uenit Christus, qui contritos corde sanat

sanat vnctione misericordiæ suę. Exultate quicunque estis grandia concupiscentes, descendit ad vos filius Dei, vt regni sui faciat cohæredes. Ita obsecro sana me Domine & sanabor, saluum me fac & saluus ero, glorifica & ero gloriosus. Sic nempe benedicet anima mea Dominum, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius, cum propitiatus fueris omnibus iniquitatibus meis, sana ueris omnes infirmitates meas, repleueris in bonis desiderium meū. Hæc tria dilectissimi
G lapit mihi quod audio Iesum Christū filiū Dei. Quare.n. vocamus nomē eius Iesum, nisi quia ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorū? Aut quare Christus nominari voluit, nisi quia computrescere faciet iugū à facie olei? Quare filius Dei factus est homo, nisi ut homines faceret filios Dei? Voluntati autem eius quis resistit? Iesus, qui iustificat, quis est qui condemnet? Christus qui sanat, quis est qui vulneret? Filius Dei qui exaltat, quis est qui humiliet? Nascitur ergo Iesus, gaudeat quisquis ille est, quem perpetuæ dānationis reum adiudicabat conscientia peccatorum. Excedit quippe pietas Iesu omnem criminum quantitatem seu numerositatem. Nascitur Christus, lætetur quicunque vitijs expugnabatur antiquis. Siquidem ante faciem vnctionis Christi, nullus omnino stare poterit morbus animæ quālibet inueteratus. Nascitur filius Dei, exultet qui magna solet desiderare, quia magnus numerator aduenit. Fratres, hic est hæres, deuote suscipiamus eū sic enim & hæreditas nostra erit. Qui enim proprium filium dedit, quomodo nō omnia nobis simul cum illo donauit? Nemo discre
Luc. 1. dat, nemo hæsitet, habemus testimonium credibile nimis. Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Fratres habere voluit vnigenitus Dei, vt esset in multis fratribus primogenitus ipse. Vtique nihil hæsitet ipsa pusillanimitas fragilitatis humanæ, prius
H ipse factus est hominum frater, factus est hominis filius, factus est homo. Si & hoc homo iudicat incredibile, fidem astruunt oculi. Iesus Christus natus est in Bethleem Iudæ. Et unde dignationem. Non in Hierusalem ciuitate regia, sed in Bethleem, quę minima est in milibus Iuda. O Bethleem parua, sed iam magnificata à Domino magnificauit te qui factus est in te paruus ex magno. Lætare Bethleem, & per omnes vicos tuos festiuum hodie Alleluia cantetur. Quæ tibi ciuitas si audit non inuideat, pretiosissimum illud stabulum, & illius præsepij gloriam? In vniuersa siquidem terra iam celebre est nomen tuum, & beatam te dicunt omnes generationes. Vbique gloriosa dicuntur de te ciuitas Dei, vbique psallitur, quia homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus. Vbique inquam prædicatur, vbique clamatur, quia Iesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ. Nec ociosum quod additur Iudę, siquidem admonet nos eius, quæ ad patres facta est repromissio. Non auferetur, inquit sceptrum *Gen. 49.* de Iuda, & dux de femore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Salus quippe ex Iudæis sed sa- *Vbi su-* lus vsque ad fines terræ. Iuda, ait, te lau- *pra.* dabunt fratres tui. Manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum, cætera quæ de Iuda illo nusquam legimus, sed in Christo videmus impleta. Ipse est enim leo de tribu Iuda, de quo & additur: Catulus leonis Iuda ad prædam, inquit, fili mi ascendisti. Magnus prædator Christus, qui priusquam sciat vocare patrem aut matrem, Samariæ spolia diripit. Magnus prædator Christus, *Esa. 8.* qui ascendens in altum captiuam duxit capti *1* uitatem, nec tamen abstulit quidquam, sed magis ipse dedit dona hominibus. Has itaque & cæteras similes prophetias impletas in Christo, de eo siquidem & predictas ad mentem reuocat, quòd dicitur Bethleem Iudæ, nec omnino quærere est, vtrum à Bethleem possit aliquid boni esse. Sanè quod ad nos spectat, discimus etiam ex hoc quemadmodum suscipi velit, qui in Bethleem voluit nasci. Erat enim qui fortè ei sublimia quęrenda arbitraretur esse palatia vbi cum gloria, rex gloriæ susciperetur, sed non propter hoc à regalibus illis sedibus venit. In sinistra eius diuitiæ & gloria, in dex- *Prou. 3.* tera longiturnitas vitæ, horum omnium æterna in cœlis affluentia suppetebat, sed paupertas non inueniebatur in eis. Porrò in terris abundabat, & superabundabat hæc species, & nesciebat homo precium eius. Hanc itaque Dei filius concupiscens descendit vt eam eligat sibi, & nobis quoque sua æstimatione faciat pretiosam. Adorna thalamum tuum Sion, sed humilitate, sed paupertate. In his enim pannis complacet sibi, & Maria testimonium perhibente his se ricis delectatur inuolui. Abominationes Aegyptiorum immola Deo tuo. Considera denique quòd in Bethleem Iudę nascitur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& solicitus esto quomodo Bethleem Iudæ inueniaris, & iam non in te qui dem suscipi dedignetur. Bethleem quippe domum panis, Iuda sonat confessionem. Tu ergo si diuini verbi pabulo repleas animam tuam, fideliterque, & si non digna, certè quanta potes deuotione suscipias panem illum, qui de cœlo descendit, & dat vitam mundo, dominicum videlicet corpus Iesu, vt veterem K vtrem corporis tui noua illa resurrectionis caro reficiat & sustineat, quatenus nouum quod intus est vinum, hoc solidatus glutino valeat continere. si denique ex fide viuas & nequaquam gemere oporteat, quia oblitus sis comedere panem tuum: Bethleem factus es dignus planè susceptione dominica, si tamen confessio non defuerit. Sit proinde Iudea sanctificatio tua, confessionem & decorem induere, quam maximè stolam in ministris suis Christus acceptat. Denique breuiter tibi vtrunque commendat Apostolus: Ro.10. Corde, inquiens, creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Iustitia siquidem in corde, panis in domo. Est Mat.5. enim iustitia panis. Et beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Sit ergo in corde iustitia, & iustitia quæ ex fide est. Hęc enim sola habet gloriam apud Deum: sit etiam in ore confessio ad salutem, & securus iam suscipe eum, qui in Bethleem Iudæ nascitur, Iesum Christum filium Dei.

In vigilia natalis domini, de eo quod scriptum est: O Iuda & Hierusalem nolite timere, cras egrediemini, & dominus erit uobiscum.
Sermo secundus.

2.Pa.20. IVDA & Hierusalem nolite timere. Veros alloquimur Iudęos non litera, sed spiritu, semen Abraham, cuius multiplicatio, sicut promissa legitur, sic videtur impleta. Neque enim filij carnis, sed filij promissionis deputantur in semine. Sed nec illi Hierusalem dicimus, quæ occidit Prophetas. L Vnde enim illam consolemur, super quam Dominus fleuit, quæ data est in subuersionem? Illi dicimus quæ de cœlo noua descendit, nolite timere o Iuda & Hierusalem. Nolite timere veri confessores, qui non solum ore, sed toti pariter, & omni parte Domino confitemini induti confessionem sicut vestimentum, imò quorum omnia interiora Domino confitentur, & omnia eius dicunt, Domine quis similis tibi? non sicut hi qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Vera confessio est, si omnia opera nostra fratres, opera eius sint, & confiteantur ei. Confiteantur autem gemina quadam confessione, vt duplicibus vestiamini, id est confessione peccatorum vestrorum, & confessione laudis diuinæ. Tunc enim verè Iudæi eritis, si omnis vita vestra confiteatur vos peccatores, & dignos multò maioribus pœnis, Deum verò summe bonum, qui pro his leuibus & transitorijs pœnis, æterna condonat supplicia quæ meruistis. Quisquis enim ardenter non desiderat pœnitentiam, videtur operibus dicere non indigere se pœnitentia, & ita suam non confitetur culpam, aut non posse prodesse ei pœnitentiam, sic & diuinam non confitetur bonitatem: Vos autem estote peri Iudęi, sed & Hierusalem vera, vt nihil iam timeatis. Est enim Hierusalem visio pacis. Visio non possessio, cuius fines Dominus posuit pacem, non initium sanè, nec medium. Si ergo pacem non habetis, imo quia perfectam in hoc sæculo habere non potestis saltem uidete eam, iuuemini, considerate, & desiderate eam. Illuc sint oculi cordis vestri, ad pacem sese dirigat intentio vestra, vt omnia quæcunque facitis, huius pacis, quæ exuperat omnem sensum desiderio faciatis: in omnibus hoc intendatis, vt reconciliati pacem habeatis ad Deum. His dicimus nolite timere, hos consolamur, nō eos qui uiā pacis non cognouerunt. Nam si illis dicitur, cras egrediemini, comminatio non consolatio erit ista. Soli nimirum dissolui desiderant, & egredi concupiscunt, qui pacem vident, & sciunt, si terrestres domus eorum huius habitationis dissoluantur, quoniam ædificationem habent ex Deo, & non illi qui in insaniam versi suis compedibus delectantur. Denique hi tales moriendo, non tam egressi dicendi sunt, quàm ingressi, qui non in lucem, non in libertatem vadunt, sed in carcerem, sed in tenebras, sed in infernum. Vobis autem dicitur: Nolite timere, cras egrediemini, & iam non erit timor in finibus vestris. Multos quidem habetis hostes: catenam, qua nullus potest esse vicinior hostis præsens sęculum nequam, quod vndique eis cunfusum est vobis: principes tenebrarum, qui uiam uestram obsident in aëre collocati. Attamē nolite timere, cras egrediemini, id est in proximo. Cras enim in proximo est. Gen.30. Vnde & sanctus Iacob ait: Cras respondebit Ose.6. mihi iustitia mea. Tres enim dies sunt de quibus etiam legimus. Viuificabit nos post duos dies, in die tertia resuscitabit nos. Vnus sub Adam, alter in Christo, tertius cum Christo. Vnde & ibi subditur, sciemus sequemurque vt cognoscamus dominum, & A hic dicitur cras egrediemini, & dominus erit vobiscum. His enim dicitur, qui dimidiauerunt dies suas, in quibus petit dies, in qua nati sunt, quæ est dies Adæ dies peccati, cui Hieremias quoque maledicebat, dicens: Mal- Hier.20. edicta dies in qua natus sum. Omnes enim in illa nascimur. Vtinam pereat in nobis omnibus dies illa, quæ dies nebulæ & caligi- Gene.3. nis, dies tenebrarum & turbinis, quam in nobis fecit Adam, quam fecit inimicus, qui Ps.117. dixit: Aperientur oculi vestri. Ecce verò illuxit nobis dies redemptionis nouæ, reparationis antiquæ, felicitatis æternæ. Hæc est dies quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea, quia cras egrediemur. Vnde, nisi de conclaui huius sæculi, de ergastulo huius corporis, de compedibus necessitatis, curiositatis, vanitatis, & voluptatis: quæ etiam inuitis nobis pedes tenent affectionis? Quid enim spiritui nostro cum terrenis? Cur non spiritualia desiderat, spiritualia quęrit, spiritualia sapit? O spiritus, qui de sursum eltis, quid vobis cum infimis? Quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ super Col.3. terram. Sed corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Necessita- Sap.9. tes multę miseri huius corporis detinēt nos. Viscus quidam praui desiderij, & delectationis terrenæ volare non patitur, & citius retrahit mentem, si forte aliquando subleue- B tur. Sed nolite timere, cras egrediemini de lacu miseriæ, & de luto fecis. Nam vt inde vos educeret, infixus est ipse quoque in limo profundi. Nolite ergo timere, cras egredie- Io.2. mini de corpore mortis, & de omni corruptione peccati. Agite diem festum in Christo, vt ambuletis sicut & ipse ambulauit. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulauit, & ille ambulare. Nolite ergo timere, quia cras egrediemini, & sic semper cum domino eritis. Vel quia signanter dictum, & dominus erit uobiscum, sic intelligamus, ut dum sumus in corpore postimus nos esse cum domino, id est adhærere eius uoluntati, sed non ille nobiscum, ut consentiat uoluntati nostræ. Vellemus enim iam liberi esse, concupiscimus dissolui, egredi desideramus, sed adhuc differt ille certa ex causa. Cras egrediemur, & dominus erit nobiscum: ut quicquid uoluerimus uelit, & in nullo a nostra uoluntate discordet. Itaque Iuda & Hierusalem nolite timere, si perfectionem quam desideratis nondum potestis adipisci, sed quod minus habet imperfectio conuersationis, suppleat humilitas confessionis, & imperfectum uestrum uiderunt oculi Dei. Propterea enim mandata sua mandauit custodiri nimis, ut uidentes imperfectionem Ps.118. nostram deficere, & non posse implere, Ps.62. quod debet, fugiamus ad misericordiam, & dicamus: Quoniam melior est misericordia tua, super uitas: & qui non possumus in uestitu innocentiæ seu iustitiæ, appareamus uestiti confessione. Confessio enim & pulchritudo in conspectu domini, C si tamen sit, ut diximus, non oris tantum, sed etiam totius hominis, ut omnia nostra dicant, domine quis similis tibi? Ps.95. idque solius pacis intuitu, & desiderio reconciliationis ad Deum. Talibus enim dicitur, o Iuda & Hierusalem nolite timere, cras egrediemini, id est quam cito a corpore exierit anima, omnes simul affectiones, omnia desideria quibus per uniuersum interim mundum dispersa & ligata tenebatur, dissoluentur, & egredietur de uisco hoc: & dominus erit uobiscum. Nimis id quidem uobis uideri potest, si tamen ad uos respicitis, & non ad ea quæ expectant uos. Nonne hoc uniuersus mundus expectat? Creatura enim subiecta est uanitati, & cadente homine, quem constituerat dominus dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ, tota simul hęreditas corrupta est. Inde distemperatus aer, terra in operibus Adæ maledicta, & omnia subdita uanitati. Nec sanè reparabitur hæreditas, donec reparentur hæredes. Vnde & iuxta Apostoli testimonium: Rom.8. Ingemiscit quoque & parturit, usque adhuc. Nec soli utique huic mundo, sed & angelis, & hominibus spectaculum facti sumus. Me Ps.141. inquit, expectant iusti donec retribuas mihi. Et martyres cum iudicii diem postula-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rent, non tanquam uindictæ cupidi, sed perfectionem desiderantes beatitudinis, quam tunc habituri sunt, acceperunt diuinum respon-
Apo. 6. sum: Sustinete modicum tempus, donec impleatur numerus fratrum vestrorum. Acceperunt ergo iam singulas stolas, sed non
D vestientur duplicibus, donec vestiamur & nos. Vadia tenemus, & obsides ipsa eorum corpora, sine quibus consummari non pos-
Heb. 11. sunt, nec ea recipient sine nobis. Vnde de patriarchis, & prophetis, ait Apostolus. Deo melius aliquid prouidente pro nobis, vt non sine nobis consummarentur. O si cognoscerem⁹, & nos quomodo expectant & quantum desiderant aduentum nostrum, quam solicite quærunt, quam libenter audiunt bona de nobis. Quid tamen de his loquor, qui didicerunt ex his quæ passi sunt compassionem, quando & ipsi nos angeli sancti desiderant? Nonne de vermiculis illis, & de puluere isto restaurandi sunt muri cœlestis Hierusalem? Putatis quantum desiderant ciues cœlestes instaurari ciuitatis suæ ruinas? Quomodo soliciti sunt vt veniant lapides uiui, qui coædificentur eis? Quomodo discurrunt medij inter nos, & Deum, fidelissime portantes ad eum gemitus nostros, & ipsius nobis gratiam deuotissime reportantes? Plane non dedignabuntur, vt simus eorum socij, quorum facti sunt iam ministri. Nonne enim omnes administratorij sunt spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis? Festinemus obsecro dilectissimi, festinemus, tota nos multitudo cœlestis curiæ expectat. Exultare angelos fecimus quando conuersi sumus ad pœnitentiam, proficiamus, & festinemus complere de nobis eorum lætitiã.
E Væ tibi quicunque es, qui deliberas redire ad lutum, reuerti ad vomitum. Putasne placatos habebis in iudicio, quos tanto & tam sperato priuare vis gaudio? Exultauerunt cum nos ad pœnitentiam venimus, tanquã super his, quos ab ipsa inferi porta cernerent euocari. Quid nunc erit, si ab ipsa paradisi tanua reuerti viderint, & abire retrorsum eos, qui iam pedem alterum in paradiso posuerunt? Nam & si corpora inferius, sed corda sursum. Currite fratres, currite: non soli angeli, sed & ipse angelorum nos creator expectat. Nuptiæ paratæ sunt, sed nondum plena domus, ad huc expectantur, de quibus nuptiæ impleantur. Expectat vos pater, & desiderat, non solum propter ni-
miam charitatem suã, qua dilexit uos, vnde & unigenitus, qui in sinu patris est, ipse enarrauit. Pater, inquiens, amat uos, sed propter semetipsum, sicut loquitur per prophetam: Propter memetipsum ego faciam, non propter vos. Quis enim implendum dubi-
tet, quod promisit filio, dicens: Postula a me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam? Et alibi: Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Non conterentur omnes inimici eius, dum nos qui sumus membra eius aliquatenus impugnabunt. Non implebitur hæc promissio, donec nouissima inimica destruatur mors. Nam de filio quis nesciat quantum desideret fructum natiuitatis, & totius vitæ, quam gessit in carne, denique fructum crucis, & mortis suæ precium sanguinis pretiosi? Nonne traditurus est regnũ Deo & patri, qd̃ acquisiuit? Nonne ei restauraturus est creaturas suas, pro quibus pater illũ misit in terras? Expectat nos & spiritus sanctus. Est enim charitas & benignitas, in qua prædestinauimus ab æterno, nec dubium quin prædestinationem suam uelit impleri. Ergo quia paratæ sunt nuptiæ & omnis nos curiæ cœlestis frequentia desiderat & expectat, curramus non quasi in incertum, curramus desideriis, & profectu virtutum. Proficere proficisci est. Dicamus singuli: Aspice in me & miserere mei, secundum iudicium diligentium nomen tuum. Non sicut ego merui, sed sicut illi decreuerint miserere. Dicamus item, sicut fuerit voluntas tua. Scimus quoniam scriptum est: Si Deus pro nobis, quis contra nos? Aut quis accusabit aduersus electos Dei? An non licet, inquit, mihi, facere quod uolo? Hæc sit interim consolatio nostra charissimi, donec egrediamur, & dominus sit nobiscum. Qui magna sua misericordia, ad beatam illam egressionem, & ad clarum illud cras nos perducat, & in hoc quoque proximo cras visitare nos, & nobiscum esse dignetur, ut si quis forte in tentatione qualibet detinetur, ipso miserante qui prædicare uenit clausis apertoque cras egrediatur, ut cum gaudio salutari suscipiamus coronam paruuli regis nostri, ipso præstante, qui cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

In vigilia

In vigilia natalis domini.
Sermo tertius.

G Hodie scietis, quia veniet dominus, & mane uidebitis gloriam eius. Quiq ue terrigenæ, & filii hominum, audite. Vos qui in pulueere estis expergiscimini & laudate, quia veniet medicus ad ægrotos, redemptor ad venditos, ad errãtes via ad mortuos uita. Venit quippe qui proiiciat in profundum maris omnia peccata nostra, qui sanet omnes infirmitates nostras, qui nos proprijs humeris ad propriæ dignitatis reportet originem. Magna est ista potentia, sed plus est miranda misericordia, quòd sic uenire uoluit, qui potuit subuenire. Hodie, inquit, scietis quia veniet dominus. Verba hæc quidem suo loco & tempore in scriptura posita sunt, & non incongruæ illa uigiliæ dominicæ natiuitatis Ecclesia mater aptauit. Ecclesia, inquam, illa quæ secum habet consilium, & spiritum spõsi & Dei sui, cui dilectus inter ubera commoratur, ipsam cordis sui sedem principaliter possidens, & conseruans. Nimirum ipsa est quę uulnerauit cor eius, & in ipsam abyssum secretorum Dei oculum contemplationis immersit, ut & illi in suo, & sibi in eius corde, perennem faciat mansionem. Cum ergo ipsa in scripturis diuinis, uerba uel alterat uel alternat, fortior est illa compositio, quam positio prima uerborum, & fortasis tanto fortior, quantum distat inter figuram & ueritatem, inter lucem & umbram, inter dominam & ancillam. Hodie scietis, quia ueniet dominus. Secundum æstimationem meam duo in uerbis istis dies nobis expressius commendantur. Primus, qui a primi hominis lapsu labitur usque ad finem mundi, dies cui sancti sæpius maledixisse noscuntur. Ab illa enim lucidissima die, in qua conditus fuerat Adam electus est, & in has rerũ
1.Cor.7 contrutus angustias, diem tenebrosum incurrit & penè a lumine ueritatis extinctus. In hac die nascimur vniuersi, si tamen dies debet & non potius nox vocari, nisi quod lumen rationis, quasi quãdam scintillulã nobis insuperabilis illa, misericordia ædereliquit. Secunda verò dies erit in splendoribus sanctorum, in perpetuas æternitates, cum inclaruerit illud serenissimum mane cui est misericordia repromissa, & absorpta erit mors in victoria: cũ dimotis vmbris & tenebris splendor veræ lucis sursum, & deorsum, intus &
exterius cuncta pariter occupabit. Auditam fac mihi mane misericordiam tuam, ait sanctus, &, Repleti sumus mane misericordia tua. Sed ad nostrum diem reuertamur, qui tã quam custodia in nocte pro sua breuitate dicitur, qui tanquam familiariter loquebat ur. Et quidem in hac ipsa die homini Deus rationem præstat, tribuit intelligentiam, sed necesse est vt exeuntem de hoc mundo illuminet lumine scientiæ suæ, ne si de domo carceris & vmbra mortis extinctus exierit illuminari non valeat in æternum. Ideò quippe vnigenitus Dei Sol iustitiæ tanquam immensi & præclari luminis cereus in huius mundi carcerem illuminatus est, & accensus, vt omnes qui illuminari voluerint, ad illum accedant, illique iungantur, ut nihil medium inter illos sit, & ipsum. Peccata enim nostra separant inter nos & Deum, sed illis sublatis, vero lumini illuminandi, & quasi concorporandi connectimur in idipsum: sicut lumen extinctum lumini lucenti, & ardenti sine aliquo medio coniungitur vt illuminetur, quatenus per exemplum uisibilium, effectus rerũ inuisibilium cognoscamus. Ad hoc igitur tã magnum & prætulgidum sydus, iuxta prophetam, illuminemus nobis lumen scientiæ, priusquã de mundi huius tenebris exeamus, ne de tenebris transeamus ad tenebras, & tenebras sempiternas. Quæ est autem ista scientia? Profecto scire quia ueniet dominus, & si quando ueniet, scire non possumus: Hoc est illud totum quod postulatur a nobis. At, inquis, ista scientia omnium est. Quis enim nesciat uel nomine tenus fidelis, quia ueniet dominus, quia uenturus est iudicare uiuos & mortuos, & reddere unicuique iuxta opera sua? Nõ omnium ista est scientia fratres mei, sed nec multorum: paucorum est, quia reuera pauci sunt qui saluantur. Putasne quia illi, qui cum male fecerint lætantur & exultãt in rebus pessimis, vel sciant, uel recogitẽt, quia ueniet dominus? Si dixerint ipsi, tu noli credere, quia qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Confitẽtur, ait Apostolus, nosse Deum, factis autem negant. Quia fides sine operibus mortua est.

Psal. 142. Isa. 89. Psal. 39. Psal. 101. *Vbi sup.* I 1.Io.2. K *Ad Tit.* 2. Iac. 2.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Non enim ita se omni impuritate polluerēt, & dominum venturum scirent uel formidarent, sed vigilarent utique, & non sinerent tam grauiter persodi conscientias suas. Scientia autem ista in primo gradu operatur pœnitudinem & dolorem, vt risum in luctum, cantum in planctum, gaudium in mœrorem conuertat, & incipiant tibi displicere, quæ vehementer ante placuerant, & illa specialiter horreas, quæ specialiter appetebas. Sic enim
Eccl.1. scriptum est: Quia qui addit scientiam, addit & dolorem, ut ueracis & sanctæ scientiæ sit dolor subsequens argumentum. In secundo uero gradu operatur correctionem, ut iam non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato, sed coercens gulam, iugules luxuriā, superbiam deprimas, & facias seruire corpus sanctitati, quod iniquitati ante seruierat. Pœnitudo enim sine correctione non prodest, sicut sapiens ait: Vnus ædificans, & vnus destruens, quid prodest eis nisi labor? Vnus orans, & vnus maledicens, cuius vocem exau
Ecc.34. diet Deus? Qui enim baptizatur a mortuo, & iterum tangit eum, nihil proficit lauatio eius, sed iuxta saluatoris sententiam: Veren-
Ioā 5. dum est, ne ei aliquid deterius cōtingat. Sed quia hæc diutius haberi non possunt, nisi circa se multa circunspectione mens indefessa vigilet & attendat: in tertio gradu operatur solicitudinem, vt iam solicitus incipiat ambulare cum Deo suo, & ex omni parte serute
I. tur, ne vel in leuissima re tremendæ illius maiestatis offendatur aspectus. In pœnitudine accenditur, in correctione ardet, in solicitudine lucet, vt interius & exterius renouetur. Hic iam respirare incipit a tribulatione malorum & dolore, & timoris magnitudinē spirituali lætitia temperare, ne suorum enormitate scelerum, abundantiori tristitia absorbeatur. Hinc & si times a iudice, sperat a saluatore, cum iam in animo eius timor & lætitia obequitent, & obuient sibi, plerunque timor lætitiam superet, lætitia sæpius timorem excludat, & infra sui gaudij concludat arcanum. Fœlix conscientia, in qua luctamen huiusmodi indesinenter conficitur, donec quod mortale est absorbeatur a vita, donec euacuetur timor qui ex parte est, & succedat lætitia, quod perfectum est: quia non timor sempiternus, sed lætitia sempiterna erit ei. Iam verò sic ardens & lucens non dum in domo se esse confidat, vbi sine omni timore ventorum, accensum lumen soleat deportari, sed meminerit se esse sub dio, & vtra que manu stupeat operire quod portat, nec credat aēri, etiam si videat esse tranquillum. Repente enim & hora qua non putaueris mutabitur, & si vel ad modicum manus remiserit, lumen extinguetur. Quòd & si etiam ardor portantis manus (vt quandoque fieri solet) adusserit, eligat potius pati, quam retrahere manus suas, quia in momento, in ictu oculi poterit exusflari. Si essemus in domo illa non manu facta, æterna in cœlis, vbi nullus inimicus intrat, nullus exit amicus, nihil esset timendum. Nunc verò tribus malignissimis & validissimis ventis expositi sumus, carni, diabolo, & mundo, qui conscientiam illuminatam moliuntur extinguere, insufflantes in cordibus nostris desideria mala, motus illicitos, & ita te repente turbantes, vt vix prænoscere valeas vnde venias, aut quo vadas. Ex quibus & si duo sæpius intermittunt, a tertio tamen nemo vnquam sufflandi industrias extorsit. Ideò vtrisque manibus & cordis & corporis anima est tegenda, ne forte quæ iam illuminata fuerat, extinguatur, nec cedendum vel recedendum etiam si grauis tentationum feritor vtriusque hominis statū vehementer afflixerit, sed dicendum cum sancto. Anima mea in manibus meis semper: et gamus potius ardere, quàm cedere. Et sicut quod in manibus nostris tenemus, non facile obliuiscimur: sic nunquam obliuiscamur negotium animarum nostrarum, & illa cura principaliter vigeat in cordibus nostris. Cū ergo sic lumbi nostri accincti fuerint, & lucernæ ardentes, custodiendæ sunt vigiliæ nostris supra gregem cogitationum & actionum nostrarum, vt si in prima vigilia, vel secunda vel tertia dominus venerit, paratos nos inueniat. Prima vigilia est rectitudo operis, vt ad hanc quam iuratti regulam, omnem vitā exæquare coneris, nec transgrediaris terminos, quos posuerunt patres tui, in omnibus uiæ & uitæ huius exercitiis, non declinans ad dexteram, neque ad sinistram. Secunda puritas intentionis, ut simplex oculus totum corpus lucidum faciat, ut quidquid feceris, propter Deum facias, & ad locum vnde exeunt gratiæ reuertantur, ut iterum fluant. Tertia est custodia vnitatis, ut in congregatione positus uoluntates aliorum tuis uoluntatibus anteponas: vt non solum sine querela, sed & cum gratia inter fratres maneas, portans omnes, orans pro omnibus, ut & de te quoque dicatur: Hic est fratrum amator, & populi Israel, hic

hic est, qui multum orat pro populo, & vniuersa sancta ciuitate Hierusalem. Ita ergo in hac die aduentus vnigeniti, nobis verā scientiam accendit, scientiam inquam illam, quæ nos docet, quia venier dominus, quæ sit morum nostrorum perpetuum & stabile fundamentum. Et mane, inquit, videbitis gloriam eius. O mane, o dies, quæ melior es in atrijs domini super milia, quando erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato, cum splendor lucis, & seruor charitatis vsque in altissima illa magnalia terrarū incolas illustrabit? Quis de te cogitare, nedum aliquid præsumat recitare? Interim tamen ædificemus fratres fidem nostram, vt si mirabilia illa, quæ nobis reseruantur, videre non possumus, saltem mirabilia, quæ propter nos in terris facta sunt, aliquantulum contemplemur. Tria opera, tres mixturas fecit omnipotēs illa magnitas in assumptione nostræ carnis: ita singulariter mirabilia, & mirabiliter singularia, vt talia nec facta sint, nec facienda sint amplius super terram. Coniuncta quippe sunt adinuicem Deus & homo, mater & virgo, fides & cor humanum. Admirabiles istę mixturæ, & omni miraculo mirabilius, quomodo tam diuersa, tamque diuisa ab inuicem, inuicem potuerunt coniungi? Et primo quidem intuere creationem, positionē & dispositionem rerum, quanta sit videlicet in creatione potentia, quāta in positione sapientia, in compositione quanta benignitas. In creatione vide quam multa, & quàm magna potenter creata sunt, in positione quàm sapienter cuncta locata sunt, in bonitate quàm benigne suprema, & ultima connexa sunt, tam amabili, quàm admirabili charitate. Huic enim terreno vim vitalē misceri, vt in arboribus, vnde surgit venustas in foliis, in floribus pulchritudo, sapor in fructibus & medicina. Nec hoc contentus adiecit etiā vim sensibilē limo nostro, vt in pecoribus, quæ non solū vitā habeant, sed & sentiāt, quinque partita sensificatione vigētes. Addidit adhuc honorare limū nostrum, & ei vim rationalē immisit, vt in hominibus, qui nō solum viuūt, sentiunt, sed & discernūt inter cōmodum & incōmodum, inter bonū & malum, inter verū & falsum. Voluit quoque infirmiora nostra abundātiori gloria sublimare, & cōtraxit se maiestas, ut quod melius habebat, ui deliceret seipsum, limo nostro coniungeret, & in personā una sibi inuicem vnirentur Deus & homo, maiestas & infirmitas tanta, utilitas & sublimitas tanta. Nihil enim Deo sublimius, nil vilius limo, & tamen tanta dignatione Deus descēdit in limū, tantaque dignitate limus ascēdit ad Deū, ut quicquid in eo Deus fecit, limus fecisse credatur: quicquid limus pertulit, Deus in illo pertulisse dicatur, tam ineffabili, quàm incōprehēsibili sacramēto. Et attende, quia sicut in illa singulari diuinitate trinitas est in personis, vnitas in substantia: sic in ista speciali commixtione trinitas est in substantijs, in persona vnitas: & sicut ibi personæ non scindunt vnitatem, vnitas non minuit trinitatē: ita & hic persona non confundit substātias, nec substantiæ ipsæ personæ dissipant vnitatem. Summa illa trinitas hanc nobis exhibuit trinitatem, opus mirabile, opus singulare, inter omnia & super omnia opera sua. Verbū enim & anima & caro in vnam conuenere personā, & hæc tria vnū, & hoc vnū tria, non confusione substantiæ, sed vnitate personæ. Hæc est prima & superexcellens mixtura, & hæc prima inter tres. Aduerte homo, quia limus es, & non sis superbus: quia Deo coniunctus es, & non sis ingratus. Secūda mixtura est virgo & mater, admirabilis plane & singularis. A sæculo nō est auditum, qp virgo esset, quæ peperit, quòd mater esset quę virgo permansit. Nunquam iuxta rerum ordinem uirginitas ubi fœcunditas prædicatur, nec fœcunditas ubi uirginitas integra conseruatur. Sola hæc est, in qua uirginitas & fœcunditas obuiauerunt sibi. Ibi semel factum est, quod factum non fuerat, nec fiet in æternum, quia nec primam similem uisa est, nec habere sequentem. Tertia est fides & cor humanum, & hæc quidem prima & secunda inferior, sed non minus forsitan fortis. Mirum enim est quomodo cor humanū his duobus fidem accōmodauit, quomodo credi potuit, quod Deus homo esset, qp virgo māserit, quæ peperisset. Sicut ferrum & testa iungi nō possunt, sic & hæc duo nequeunt cōmisceri, si non miscerat glutinū Spiritus sancti. Ergóne credendū est, qp ille Deus sit, qui ponitur in præsepio, qui uagit in cunis, qui omnū infantiliū necessitatū iniurias patitur, qui flagellatur, qui conspuitur, qui crucifigitur, qui ponitur in sepulchro, & inter duos lapides cōcluditur excelsus & immensus? Illāne virgo erit, quæ lactat puerum, cui maritus continuus comes est in conuiuio, in thalamo, qui ducit illā in Aegyptū, reducit ab Aegypto, & solus cum sola tam longinquam, tam secretam conficit

Universidad de Deusto
Biblioteca

mis? Quomodo potuit hoc persuaderi generi humano, uniuerso orbi terrarū? Et tamen tā facile, tā potēter persuasum est, ut mihi id credibile faciat credentiū multitudo. Iuuenes & uirgines, senes cū iunioribus elegerunt mille mortibus mori, quam uel ad momentum ab ista fide deficere. Et hæc quidem mixtura excellens, sed excellentior secunda: tertia uerò excellentissima est. Primam auris audiuit, sed oculus non uidit: quia aūditum est & creditū usque in fines terræ, magnū illud pietatis sacramentū: sed tamē oculus (Deus) non uidit absque te, quomodo te intra uirginei uentris angustias humano corpori coniunxisti. Secundā oculus uidit, quia se fœcundā & uirginē illa singularis regina conspexit quæ conseruabat oīa uerba hæc cōferēs in corde suo: cognouit & Ioseph nō minus testis, quàm eius tātæ uirginitatis. Tertia in cor hominis ascendit, cū quod factū est, sicut factū est creditū est, cū magis oraculo quàm oculo credidimus, cū q̄ dicta, uel facta sunt tenemus hr
E misissime nullatenus dubitātes. In prima uide quid, in secūda p quid, in tertia ppter quid Deus dederit tibi. Dedit tibi Christū p Mariā propter sanitatē. In prima remediū est, quia ex Deo & homine cataplasma cōfectum est, quod sanaret oēs infirmitates tuas. Contusæ sunt autē & cōmixtæ hę duæ species in utero uirginis tanquā in mortariolo, sancto spiritu tanquā pistillo illas suauiter cōmiscente. Sed qa indignus eras cui donaretur, datū est Mariæ, ut per illā acciperes quicquid haberes, quæ per hoc, q̄p mater est, genuit tibi Deum: per hoc q̄p uirgo est, exaudita est pro reuerentia sua, i causa tua & totius generis humani. Si sola mater esset, sufficeret ei ut saluaretur p filiorū generationē, si sola uirgo, sufficeret sibi, nec benedictus fructus uentris eius mundi preciū esset. Cū ergo in prima ht remediū, in secunda adiutoriū est, quia nihil nos Deus habere uoluit, quod per Marię manus non transiret. In tertia autem meritum est, quia cum hæc firmiter credimus, iam meritum habemus: & in fide sanitas est, quia qui crediderit saluus erit.

Item in uigilia natalis Domini.
Sermo IIII.

HOdiernum quidem sermonem ordinis nostri consuetudo non exigit, sed crastina opus erit circa missarū solemnia diutius occupari, & hora breuis sermonis longitudinem non admittet. Propterea non abs re puto præparare hodie corda uestra tantæ solemnitati, præsertim cū sit profundissima sacramenti huius & incomprehensibilis altitudo, & tanquam fons uitę, quo magis hauriatur, F
eo magis exuberans nunquā uacuat exhaurri. Denique scio quemadmodū abundet pro Christo tribulatio uestra, & utinā abundet & consolatio nostra per ipsum. Nam mundialem quidē consolationē uobis offerre nec libet, nec licet. Vilis enim est, & ad nihilum utilis huiusmodi consolatio, & (quod magis est metuendū) etiam uerę ac salubris consolationis est impedimentum. Propterea qui delectatio est & gloria angelorū, ipse factus est salus & consolatio miserorum: qui in ceuitate sua magnus & sublimis ualde beatificat ciues, ipse in exilio paruulus & humilis ualde lætificat exules: & qui in altissimis est gloria patris, factus est in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. Paruulus enim datur est paruulis, ut magnus detur magnis, & quos iustificat paruulus, magnificet postmodum & glorificet magnus & glorioſus. Hinc sine dubio uas electionis, quod de plenitudine paruuli huius acceperat, (licet enim paruulus, sed plenus, plenus gratia & ueritate, & in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter,) hinc unque Paulus eructat verbum illud bonum, quod his diebus frequenter audistis: Gaudete in domino semper, iterum dico gaudete. Gaudete, inquit, de exhibitione, iterum gaudete de promissione: quoniam & res plena gaudio, & spes plena gaudio est. Gaudete, quia iam percepistis dona sinistræ, gaudete, quia expectatis præmia dexteræ. Læua, inquit, eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Læua quidem leuat, dextera suscipit. Læua medetur, & iustificat, dextera G
amplectitur & beatificat. In læua eius merita, in dextera uero præmia continentur. In dextera, inquam, delitiæ, in sinistra sunt medicinæ. Sed attende pium medicum, attende medicum sapientem. Considera diligentius quàm noua medicamina portet, uide quàm non modo pretiosas, sed & speciosas attulerit medicinas, non solum perutiles ad sanitatis fructum, sed & delectabiles ad aspectum & suaues ad gustum. Denique primam eius medicinam, primum quod in sinistra portat attende, & conceptum inuenies sine semine. Intuere obsecro quale sit illud, quàm nouum, quàm admirabile, quàm amabile,

amabile, quàm iucundum. Quid enim pulchrius quàm generatio casta, quid glorioſus quàm sancta & syncera conceptio, in qua nihil pudoris est, nihil sordis, nihil corruptionis? At quoniam minus fortasis detineret nos grata licet admiratio nouitatis, nisi fructus quoque salutis & utilitatis consideratio, animum delectaret, conceptus iste non modo glorioſus in ipsa quasi exteriori specie, Prou. 3. sed & precioſus in interiori uirtute, ut secun- Iob. 13. dum quod scriptum est. In sinistra Domini gloria simul & diuitiæ inueniantur, diuitiæ inquam salutis, cum gloria nouitatis. Quis enim potest facere mundum de immundo conceptum semine, nisi qui solus sine omni illicita, & immunda conceptus est uoluptate? In ipsa radice & origine mea infectus & inquinatus sum, immunda est cōceptio mea, sed est à quo tollatur ista confusio. Ipse eam tollit, in quem solum ipsa non cadit. Diui- H
tias salutis habeo, quibus redimam propriæ conceptionis impuritatem, Christi purissimam conceptionem. Adde adhuc Domine Iesu, inuoua signa, immuta mirabilia: nam priora quidem ipsa consuetudine uiluerunt. Plane enim solis ortus & occasus, terræ fœcunditas, temporum uicissitudo, miracula sunt & magna miracula, sed totiens hæc uidimus, ut iam non sit qui attendat. Innoua signa, & immuta mirabilia. Ecce, ait, Esa. 36. Apo. 5. noua facio omnia. Quis hoc ait? Agnus utique qui sedebat in throno. Agnus planè totus suauis, totus delectabilis, denique totus unctus. Hanc enim interpretationem habet nomen eius, quod est Christus. Cui poterit asper aut durus uideri, qui nec ipse matri in natiuitate quicquam asperitatis, quicquam intulit læsionis? O noua uere miracula. Conceptus fuit sine pudore, partus sine dolore. Mutata est in uirgine nostra maledictio Euę. Peperit enim filium sine dolore. Mutata est, inquam, maledictio in benedictionem, sicut prædictum est per An- Luc. 1. gelum Gabrielem. Benedicta tu in mulieribus. O beata sola inter mulieres benedicta & non maledicta, sola à generali maledicto libera, & à dolore parturientium aliena. Nec mirum fratres si dolorem non intulit matri qui dolores totius mundi tulit, secundum Esa. 53. quod Esaias ait: Quia uere languores nostros ipse tulit. Duo sunt quæ timet humana fragilitas, pudor & dolor. Vtrunque Christus tollere uenit, unde & utrunque suscepit, quando (ut cætera fileam) morte, & morte turpissima condemnatus est ab iniquis. Itaque ut fiduciam nobis daret, quòd tolleret hæc a nobis, prius matrem suam immunem ab utroque seruauit, ut nec in conceptu quicquam pudoris, nec in partu quicquam doloris existeret. Accumulantur adhuc diuitię, crescit gloria, innouantur signa, & miracula immutantur. Non solum sine pudore conceptus, & sine dolore partus, sed & mater est sine corruptione. O uere nouitas inaudita. Virgo peperit, & post partum inuiolata permansit, fœcunditatem prolis cum carnis integritate, & gaudium matris habens cum uirginitatis honore. Iam securus expecto promissam mihi gloriam incorruptionis in carne mea, quandoquidem conseruata per eum est incorruptio etiam in matre sua. Facile erit ei per quem mater ipsa incorruptionem non perdidit pariendo, ut & corruptibile hoc incorruptionem induat resurgendo. Habes tamen adhuc maiores diuitias, habes gloriam ampliorem. Mater est sine corruptione uirginitatis, filius sine omni labe peccati. Non cadit in matrē Euæ maledictio, non cadit in prolem generalis illa conditio, de qua dictū est per prophetam. Iob. 25. Nemo mundus a sorde, nec infans, cuius est unius diei uita super terram. Ecce infans sine sorde, solus inter homines uerax, imo & ueritas ipsa. Ecce agnus sine macula, agnus Dei, qui tollit peccata mundi. Quis enim peccata melius tolleret, quàm is, in quem peccatum non cadit? Iste sine dubio lauare me potest, quem constat inquinatum non esse. Hæc manus opertum luto detergat oculum meum, quæ sola sine puluere est. Iste mihi festucam educat de oculo, qui non habet trabem in suo, imo iste trabem educat de meo, K
qui nec exiguum puluerem habet in suo. Vidimus certe diuitias salutis & uitæ. Vidimus Ioan. 1. gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre. Quæris a quo patre? Et filius altissimi uocabitur. Manifestum est quis altissimus sit. Sed ne quis remaneat locus dissimulationis. Quod ex te nascetur sanctum *Vbi supra.* (ait angelus Gabriel ad Mariam) uocabitur filius Dei. O uere sanctum. Non dabis *Ps. 15.* domine sanctum tuū uidere corruptionem, quod nec matri quidem abstulit incorruptionem. Crescunt miracula, multiplicantur diuitiæ, thesaurus aperitur. Quæ generat, & mater & uirgo est? qui generatur, Deus & homo est. Sed nunquid dabitur sanctum canibus, aut margaritæ porcis?

Abscondatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Abscondatur certè thesaurus noster in agro, & pecunia nostra in sæculo reponatur. Operiatur conceptus sine semine matris desponsatione, partus sine dolore, vagitibus paruuli, & mœrore. Abscondatur & parturientis in corruptio legali purificatione, infantis innocentia solita circuncisione. Absconde, inquã, absconde Maria noui solis fulgorem, pone in præsepio, inuolue pannis infantem. Nam & ipsi panni diuitiæ nostræ sunt. Preciosiores siquidem panni saluatoris omni purpura, & gloriosus hoc præsepe auratis regum solijs, ditior denique Christi paupertas cunctis opibus, cunctisque thesauris seculi.

Quid enim humilitate ditius, quid preciosius inuenitur, qua nimirum regnum cœlorum emitur, & diuina gratia acquiritur? Sicut scriptum est. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Et
I. apud Apostolum. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Habes com-
Matt.5. mendatam à Deo humilitatem in natiuitate. In hac enim exinaniuit semetipsum, for-
Iaco. 4. mam serui accipiens, & habitu inuentus ut homo. Vis adhuc preciosiores diuitias & superexcellentem gloriam inuenire? Habes
Ioan.15. charitatem in passione. Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Hæ diuitiæ salutis & gloria sanguis preciosus quo redempti sumus, & crux dominica in qua cum apostolo
Galat.6. *1. Cor 2.* gloriamur. Mihi, inquit, absit gloriari, nisi in cruce domini mei Iesu Christi. Et dicebat: Nihil arbitratus sum me scire inter uos nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum. Ipsa est læua Christus Iesus, & hic crucifixus: nam dextera quidem Christus Iesus, & hic gloriosus. Christum, inquit, Iesum, & hunc crucifixum. Fortasse crux ipsa nos sumus, cui Christus memoratur infixus. Homo enim formam crucis habet: quam si manus extenderit, exprimet manifestus. Loqui
Ps. 68. tur autem Christus in psalmo. Infixus sum in limo profundi. Limum quidem nos esse manifestum est, quoniam de limo plasmati sumus. Sed tunc quidem limus paradisus fuimus, nunc uerò limus profundi. Infixus sum, inquit, non pertransij, non recessi. Vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Ipse est enim Emmanuel nobiscũ
Gen.38. Deus. Nobiscũ vtique, sed per sinistram. Sic enim olim Thamar pariente Zaram prius solam protulit manum, quę in sacramento dominicæ passionis coccineo alligata est filo.

Itaque iam quidem tenemus sinistram, sed adhuc clamare necesse est. Operi, manum tuam porriges dexterã. Nam delectationes in dextera tua usque in finem. Domine ostende nobis dexteram & sufficit nobis. Gloria, inquit, & diuitiæ in domo eius, utique qui timet dominum. Sed in domo tua domine quid? Profecto gratiarum actio & uox laudis. Beati qui habitant in domo tua domine, &c. Oculus enim non vidit, auris non audiuit, & in cor hominis non ascendit quæ præparauit Deus diligentibus se. Lux est enim inaccessibilis, pax est quę exuperat omnem sensum, fons est qui ascensum, nescit, sed descensum. Non vidit oculus lucem inaccessibilem, nõ audiuit auris pacem incomprehensibilem. Speciosi quidem pedes euangelizantium pacem. Sed licet in omnem terram exierit sonus eorum, pax tamen quæ exuperat omnem sensum, nec ab ipsis quãta erat potuit capi, nedũ aliorum auribus tradi. Ait etiam Paulus ipse. Fratres ego me non arbitror comprehẽdisse. Fides quidem ex auditu, auditus autem per uerbum Dei, sed fides non species, & promissio non exhibitio pacis. Et quidem pax nunc est etiam in terra hominibus bonæ voluntatis, sed quid est pax ista, ad illius plenitudinem & supereminentiam pacis? Vnde & ipse dominus ait. Pacem meam do uobis, pacem relinquo vobis. Meã siquidem quæ exuperat omnem sensum, & est pax super pacem. Necdum capaces estis, propterea do vobis patriam pacis, & relinquo interim uiam pacis. Sed quid est quod dixi, in cor hominis non ascendit? Vtique quia fons est & ascensum nescit. Scimus enim quia fontium natura est riuos sectari conuallium, montium ardua declinare, sicut scriptum est: Qui emittis fontes in conuallibus, inter medium montium pertransibunt aquæ. Hoc autem est unde admonere sæpius studeo vestram charitatem, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiã. Fons enim ad altiorẽ non ascendit, quàm sit locus eius unde procedit. Sed videri potest secundũ hanc regulam non impediri à superbia, vias gratiæ, præsertim cp ille primus superbus qui ẽm scripturã rex est, super omnes filios superbiæ, dixisse nõ legit altior ero, sed ero, inquit similis altissimo. Attamen non mentitur apostolus, qm̃ ille attollitur supra omne quod creditur aut quod colitur Deus. Horret humanus auditus verbum, sed vtinam horreat simpliciter animus cogitatum malignũ pariter & affectum. Dico enim vobis, quòd non ille tantum, sed & omnis superbus extollitur supra Deum. Vult enim Deus fieri voluntatem suam, & superbus vult fieri suam. Iam videtur æqualitas, sed attende male congruã proportionem. Deus quidem in his tantum, quæ ratio approbat suam vult fieri voluntatem, superbus verò & cum ratione & contra rationem. Vides quoniam altitudo est, & non illuc perueniunt fluenta gratiæ. Nisi cõuersi fueritis, inquit, & efficiamini sicut paruulus iste esse autem dicit qui est fons vitę, in quo habitat, & vnde manat plenitudo omnium gratiarum) non intrabitis in regnum cœlorum. Para proinde riuulos, aggeres terrenę & elatæ cogitationis disperge, conformare filio hominis non primo homini: quia fons gratiæ in cor hominis carnalis scilicet,
B & terreni non ascendit. Oculũ quoque purga, vt videre possis merisimam lucem, & auferem tuam inclina ad obediendum, vt quandoque peruenias ad quietem perpetuam, & pacem super pacem. Lux enim est propter
Isai. 1. serenitatem, pax propter tranquillitatẽ, fons propter affluentiam, & æternitatem. Fontem assigna patri ex quo nascitur filius, & procedit spiritus sanctus, lucem filio qui est utique candor vitæ æternæ, & lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, pacem spiritui sancto, qui nimirum super humilem, & quietum requiescit. Nec hoc dico tanquam propria ista sint singulorum. nam & pater lux est, vt sit filius lumen de lumine, & filius pax est, pax nostra qui fecit utraque vnum, & spiritus sanctus fons est aquæ salientis in vitam æternam. Sed quando ad hoc perueniemus? Quando adimplebis me Domine lætitia cum vultu tuo? Gaudemus in te, quoniam visitasti nos oriens
A ex alto, iterum gaudemus spectantes beatam spem in aduentu secundo. Sed quando ve-
Phil. 4. niet plenitudo letitiæ non de memoria, sed de præsentia, de exhibitione non de expectatione? Modestia vestra, ait Apostolus, nota sit omnibus hominibus, Dominus prope est. Dignum est enim vt & modestia nostra nota fiat, sicut Domini Dei nostri modestia cunctis innotuit. Quid enim magis incongruũ, quàm vt immoderatè agat homo, conscius propriæ infirmitatis, quandoquidem apparuit
Mat.11. inter homines modestus Dominus maiestatis? Discite, inquit, à me quia mitis sum, & humilis corde, vt possit etiã modestia vestra innotescere cæteris. Iam quod sequitur, Dominus prope est, de dextera debet intelligi. Nam de sinistra ipse loquitur. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi. Prope est Dominus fratres mei, nihil soliciti sitis, in proximo est, & cituus apparebit. Nolite deficere, nolite lassari: quærite eum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Prope est Dom-
Psal.33. nus his qui tribulato sunt corde, prope est expectantibus eum, expectantibus eum in veritate. Denique uis nosse quam prope est?
Can.2. Audi sponsam de sponso canentem: Quoniã ecce stat post parietem. Parietem istum cor-
Phi.1. pus tuum intellige, quod obstaculum expedit, vt eum qui prope est nondum ualeas intueri. Propterea Paulus ipse dissolui cupit, & cum Christo esse, & exclamans miserabilius. Infœlix, inquit, ego homo, quis
Rom. 7. me liberabit de corpore mortis huius? Sic
Ps. 141. & propheta in psalmo: Educ, inquit, de carcere animam meam ad confitendum nomini tuo.

Item in vigilia natalis Domini, de responsorio Sanctificamini hodie. Sermo V.

SAnctificamini hodie, & estote parati: die enim crastina uidebitis maiestatem Dei in uobis. Celebraturi Dominicæ natiuitatis ineffabile sacramentum, iure quidem monemur fratres in omni sanctificatione præparari. Adest enim sanctus sanctorum, adest ipse qui dixit: Sancti estote, quia & ego sanctus
Leu.20. sum, Dominus Deus uester. Alioquin quomodo dabitur sanctũ canibus, & margarita porcis, nisi prius illi ab iniquitate, isti ab illicita uoluptate purgati de cætero tota solicitu
D dine fugiant: illi quidẽ uomitum, isti uolutabrum luti? Suscepturus olim diuina mandata carnalis Israel sanctificabatur in iustitijs carnis, in baptismatibus uariis, in muneribus & hostijs, quæ nõ poterãt iuxta cõscientiam perfectũ facere seruientẽ. Verũ hæc quidem omnia transiere, nimirũ usque ad tẽpus correptionis impositæ, quod utique iã aduenit. Opportunè igitur ex hoc iam perfecta nobis indicitur sanctificatio, interna mandatur ablutio, exigitur mũditia spiritualis, dicẽte Domino. Beati mundo corde, quoniã ipsi Deũ
Mat.5. uidebunt. Ad hoc uiuimus fratres, ad hoc nati, ad hoc uocati sumus, ad hoc nobis dies hodiernus illuxit. Erat aliquãdo nox, qñ nemo poterat hæc operari. Erat nox in uniuerso orbe

Universidad de Deusto
Biblioteca

orbe ante ueri luminis ortum, ante Christi natiuitatem. Erat nox etiam singulis quibusque nostrum ante suam cuiusque conuersionem & internam regenerationem. An non profundissima nox, & densissimæ tenebræ erant super uniuersam faciem terræ, cũ olim patres nostri factitios colerent Deos, & insa no penitus sacrilegio ligna & lapides adorarent? An non etiam cuique nostrum caliginosa nox erat, cum tanquã sine Deo in hoc sæculo uiueremus, cum ambularemus post concupiscentias nostras, cum sectaremur earnis illecebras, cum obtemperaremus desiderijs secularibus, cum exhiberemus membra nostra arma iniquitatis peccato, cũ seruiremus iniquitati ad iniquitatẽ, in quibus nunc merito erubescimus tanquam operibus tenebrarum? Qui dormiunt, nocte dormiunt, E
1. Th. 5. Apostolus ait: & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt. Et hæc quidem fuistis, sed excitati estis, sed sanctificati estis, si tamen filij lucis estis, & filij diei, non noctis neque tenebrarum. Siquidẽ præco dici est etiam ille qui clamat:
1. Pet. 4. Sobrij estote & vigilate. Et Iudæis loquebatur in pentecoste de condiscipulis: Quomodo hi ebrij sunt, cum sit hora diei tertia?
Act. 2. Hoc enim est quod ait eius coapostolus. Nox præcessit, dies autem appropinquauit.
Ro. 13. Abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sicut in die honeste ambulemus. Abijciamus, inquit, opera tenebrarum, somnolentiam scilicet & ebrietatem (quoniam, vt supra meminimus, qui dormiunt, nocte dormiunt, & qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt) vt tanquam in die non dormitemus, sed ambulemus: atque hoc quidem honeste, non temulentè. Vides hominem cuius ad omne bonum dormitat anima eius præ tædio, in tenebris est usque adhuc. Vides inebriatum absinthio sapientem plusquam oportet non ad sobrietatem, cuius nec oculus usu, nec auris impleatur auditu, qui pecuniam aut simile, aliquid diligens, non satietur, longam instar hydropici sitim bibens, filius noctis est & tenebrarum. Nec facile separantur hæc duo, dicente scriptura: Quoniam in desideriis est omnis ociosus, hoc est, in ebrietate omnis somnolentus. Sanctificemur ergo hodie & parati simus, parati quidem hodie nocturnũ F excutiendo soporem. Porro sanctificati nihilominus tanquam in die ab ebrietate nocturna cupidinis noxiæ frenando furorem. In his enim duobus mandatis tota lex pẽdet & Prophetæ, quæ sunt declinare à malo, & facere bonum. Verum hoc hodie, nam crastina nec in sanctificatione erit, nec in præparatione, sed in uisione utique maiestatis. Crastina, inquit, die uidebitis maiestatem Dei in uobis. Hoc est quod ait patriarcha Iacob? Cras mihi respondebit iustitia mea. Hodie enim iustitia colitur, cras respondebit: hodie exercetur, cras fructificabit. Alioquin quod nõ seminauerit homo, nec metet. Nec enim tunc videbit maiestatem, qui contempserit interim sanctitatem: nec orietur ei Sol iustitiæ, cui Sol iustitiæ ortus non fuerit: nec illucescet ei dies crastina, cui non luxerit hodierna. Nimirum idem ipse qui hodie quidem nobis factus est à Deo patre iustitia, apparebit cras uita nostra, vt & nos cum eo appareamus in gloria. Hodie enim paruulus nascitur nobis, vt non apponat homo magnificare seipsum, sed conuertamur magis, & efficiamur sicut paruuli. cras exhibebitur magnus Dominus, & laudabilis nimis, vt ipsi quoque magnificemur in laude, cum videlicet erit vnicuique laus à Deo. Nimirũ quos hodie iustificauerit, cras magnificabit, & consummationi sanctitatis succedet uisio maiestatis. Nec inanis uisio, quę non nisi in similitudine constat, similes enim ei erimus, quoniam uidebimus eum sicuti est. Vnde & hic quoque non simpliciter dicitur, uidebitis maiestatem Dei, sed additur signanter in uobis. Hodie nimirum tanquam in speculo, nos in eo videmus, dum nostra suscipit, eras videbimus eum in nobis, quando iam sua donabit G cum ostendet nobis seipsum, & assumet nos ad seipsum. Hoc est quòd transeuntem sese ministraturũ fore promisit, de cuius interim plenitudine accepimus, non sanè gloriã pro gloria, sed gratiam pro gratia: sicut scriptum est: Gratiam & gloriam dabit Dominus. Ne ergo contemnas priora munera, si sequentia concupiscis, nec tædidias prius edulium si uis accipere quæ sequuntur. Vel pro ipso ferculo, in quo apponitur, quod apponitur, sumere non recuses. Ferculum enim imputribile fecit sibi pacificus noster, corpus incorruptibile aptans sibi: in quo salutis epulas ministraret. Non dabis, inquit, sanctum tuum uidere corruptionem. Illud vtique de quo Gabriel ad Mariã, Quod nascetur, ait ex te sanctum uocabitur filius Dei. Ab hoc igitur sancto hodie sanctificemur, ut maiestatem eius vbi dies illa aspirauerit videamus. Siquidem dies sanctificatus illuxit nobis, dies salutis, non gloriæ aut fœlicitatis. Denique donec

passio sancti sanctorum annunciatur, qui nimirum in parasceue passus est, id est in die præparationis, merito omnibus dicitur, sanctificamini hodie & estote parati. Sanctificamini magis ac magis de virtute in virtutem proficiendo, & estote parati perseuerando.
Eccl. 4. In quibus tamen sanctificabimur? Legi de quodam, dicente scriptura: Quoniam in fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum, neque enim hominibus sine lenitate, non plus quã Deo sine fide, placere possibile est. Meritò sanè in his monemur esse parati, quibus & H Deo cõueniamus, cuius maiestatem visuri sumus, & nobis inuicẽ, vt in nobis cã pariter uideamus. Propterea siquidẽ oportet nos prouidere bona, non solum coram Deo, sed etiã coram hominibus, vt non tantum regi nostro, sed & conciuibus & cõmilitonibus nostris grati esse possimus. Et quidem ante omAct. 19. nia fides quærenda est, de qua legitur, Fide
Matt. 5. mundans corda eorum. Beati. n. mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Crede ergo te Deo, committe te ei, iacta in eum cogitatum tuum, & ipse te enutriet, vt fiduciaPsal. 29. liter & fideliter dicas: Dominus solicitus est mei: neque enim hoc sapiunt homines amantes seipsos, homines scioli & soliciti pro se ipsis, curam carnis perficientes in desideriis,
1. Pet. 6. surdi ad uocem dicentis: Omnem solicitudinem vestram proiicientes in eum, ipsi enim cura est de uobis. Nam sibi quidem ipsi fidere, non fidei, sed perfidiæ est, nec cõfidentiæ, sed diffidentiæ magis in semetipso habere fiduciam. Is vere fidelis est, qui nec sibi credit nec in se sperat, factus sibi tanquam vas perditum, sed sic perdens animam suam, vt in vitam æternam custodiat eam. Porrò id quidem sola facit humilitas cordis, vt non sibi fidelis anima innitatur, sed deserens semetipsam ascendat iam de deserto innixa super dilectum, atque ideo delitiis affluens. Sanè vt perfecta sit sanctificatio, etiam mansuetudi-
Matt. 11. nem, & gratiam socialis vitæ à sancto sanctorum discamus oportet, sicut ipse ait: Discite à me quia mitis sum & humilis corde.
I Quid enim huiusmodi hominem dicere prohibet delitiis affluentem, qui suauis & mitis & multæ misericordiæ, omnibus omnia factus est, & uniuersos perfundit oleo quodam mãsuetudinis & lenitatis, quo sic infusus est sic perfusus etiam & superfusus, vt stillare videatur undiquè? Fœlix qui gemina hac sanctificatione paratus dicere potest. Paratũ cor meũ Deus, paratum cor meum. Habet hodie quidẽ fructum suum in sanctificationẽ, cras Psa. 56.
tina die finem habiturus uitam æternã. Videbit enim maiestatem Dei, quod utique uita æterna est: sicut & uentus ait: Hæc est uita Ioan. 17.
æterna, ut cognoscant te solum uerum Deũ, & quem misisti Iesum Christum. Reddet ei coronam iustitiæ iustus iudex in illum diem cui sanè altera non succedet. Tunc uidebit & affluet, & mirabitur & dilatabitur cor ipsius. Quousque dilatabitur? Vsque ad uidẽdam in se maiestatem Dei. Nolite arbitrari fratres, quòd illam uobis promissionem uerbis explicare possimus. Sanctificamini hodie & estote parati, crastina die uidebitis & gaudebitis & gaudiũ vestrũ implebitur. Quid. n. Luc. 6.
maiestas illa nõ impleat? Etiã superimplebit & superefluet, quando mensurã bonã & cõfertã & coagitatã & superefluentem dabunt in sinus uestros. Vsque adeo quidem superefluet, ut supra modũ in sublimitate excedat, nõ modo merita, sed & uota, sicut uerè potens est facere, supra quã nos intelligere aut sperare possumus. Nã desideria quidẽ nostra in tribus maxime cõstituta uidẽtur, quod decet, quod expedit, quod delectat. Hæc sunt quæ cõcupiscimus, omnes quidẽ omnia, sed K
alius magis hoc, alius illud. Ille sic deditus est uoluptati, ut nec honestatem satis reputet nec utilitatẽ: illæ quæstui magis incubans & honestũ dissimulat & iucundũ. ille uoluptatis pariter & utilitatis negligentior, solũ uel maxime honorẽ sectatur. Nec uerò reprehensibile desiderium horũ, sed si ibi quęreremus ea, ubi uerè inueniremus? Hæc enim ubi uerè sunt, unum sunt atque ipsum utique summum bonum, summa utilitas, summa gloria summa uoluptas. Atque hęc quidẽ quantũ interim capere possumus expectatio nostra est, & promissa nobis uisio maiestatis in nobis, ut Deus sit omnia in omnibus, omne iucundum, omne utile, omne honestum.

Item in vigilia natalis Domini de pronunciatione ipsius. Sermo VI.

AVditum audiuimus plenum gratia, dignũ acceptione, Iesus Christus filius Dei in Bethleem Iudæ nascitur. Anima mea liquefacta est in sermone isto, sed & spiritus meus in præcordiis meis æstuat, iucunditatem hãc & exultationẽ solito uobis desiderio eructare festinans. Iesus interpretatur saluator. Quid tã necessariũ perditis, quid tam optabile mi- Abdiæ 1.
seris,

Universidad de Deusto
Biblioteca

L

seris, quid tã vtile desperatis? Alioquin unde salus, vnde vel tenuis aliqua spes salutis in lege peccati, in corpore mortis, in malitia hac diei & loco afflictionis, nisi noua nobis, & inspirata nascereturꝰ At tu forte salutẽ optas, sed curationis acerbitatẽ teneritudinis pariter, & ægritudinis propriæ cõscius reformidas. Ne timeas, Christus est suauis planè, & mitis & multæ misericordiæ, vnctus oleo lætitiæ præ participibus suis, eis nimirũ, qui licet nõ ipsam plenitudinẽ, de plenitudine tñ huius accipiunt participiũ unctionis. Ne uerò suauẽ audiens, inefficacẽ fore autumes salutatorem, additur etiã filius Dei. Qualis. n. pater talis filius, cui subest cum voluerit posse. Aut forsitan vtilitate salutis & iucunditate unctionis audita, nescio quid submurmuras puto etiã de honestate solicitus. Saluatorem tibi gratularis adesse, vtpote iacens paralyticus in grabato, aut magis inter Hierusalẽ & Hierico semiuiuus in uia. Amplius autẽ lætaris nec durũ esse medicũ, nec grauibus uti medicinis, ne tibi forsitan intolerabilior videatur brevis ipsa curatio, quã diuturna ægritudo. Sic nimirum, sic usque hodie multi pereunt medicũ fugientes, q̃ Iesum quidem nouerint, sed Christũ nesciant, humano sensu de multitudine & maliguitate morborũ, paratæ sibi medelæ molestia æstimantes. Iam uerò si certus es de saluatore, & nihilominus Christũ esse cognoscis, non utentẽ cauterio, sed vnguento, non ustione, sed vnctione curantem: vnum adhuc arbitror ingenuã posse mouere creaturã, ne fortè (quod absit) salua toris huius non satis condigna videatur esse persona. Puto tamen non usque adeo ambitiosus es & gloriæ cupidus, aut zelator honoris, ut ab uno quopiam è conseruis tuis si prę stare posset hãc gratiã, susciperе detrectares.

M Nam si angelus aut archangelus esset, uel ex superiori quouis ordine spirituum beatorũ, multo minus animositas tua, quod causaretur, haberet. Nunc autem tanto ampliore tibi deuotione susciпiendus est iste saluator, quanto differentius præ ceteris omnibus nomen hæreditauit Iesus Christus filius Dei. Et vide si non euidentius hæc tria ad pastores loquens angelus commendauit gaudium magnum, quod euangelizabat, exponens, Quia, inquit, natus est uobis hodie saluator qui est Christus Dominus: Exultemus igitur fratres in hac natiuitate & multipliciter gratulemur in ea, quam & salutis utilitas, & vnctionis suauitas, & filij Dei maiestas tam eleganter illustrat, vt nihil desit ex omnibus quæ desiderantur, nec cõmodum, nec iucundum, nec honestum. Exultemus inquam ruminantes intra nosmetipsos & inuicem eructuãtes suaue verbum eloquium dulce, Iesus, Christus filius Dei nascitur in Bethleem Iudæ. Nec mihi quis ad ista respondeat indeuotus, ingratus, irreligiosus. Non est hoc nouum, olim auditum est, olim factum est: olim natus est Christus. Ego enim dico olim & ante. Nec mirabitur olim & ante, cui prophеticum illud occurrerit, in æternum & vltra. Natus est ergo Christus, non modo ante hæc nostra tempora, sed ante temporavniuersa. Verum illa quidem natiuitas posuit tenebras latibulum suum, imo verò lucem magnã habitat inaccesibilem, latet in corde patris in monte vmbroso & condenso. Vt ergo aliquatenus innotesceret, natus est. & in tempore natus ex carne, natus in carne factum est verbum caro. Quid tñ mirum si vsque hodie A dicitur in ecclesia, Christus filius dei nascitur quãdo tam longe antea dicebatur (haud dubiũ quin de ipso) puer natus est nobis? Olim cœpit audiri verbũ hoc, & nemo sanctorum aliquando fastidiuit. Siquidẽ Iesus Christus filius Dei, heri & hodie & in æternum. Hinc nimirũ primus homo omniũ viuentium pater, magnum eructans sacramentum, quod in Christo & in ecclesia Apostolus postmodum euidẽtius cõmẽdauit: Relinquet, ait, homo & patrẽ & matrẽ, & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne una. Hinc nihilominus Abrahã pater omnium credentiũ exultauit vt videret diẽ hunc, & vidit & gauisus est. Alioquin q̃s seruum iurantem sibi per Deum cœli, sub tẽmore suo manum ponere præcepisset, nisi ipsum vtique Deum cœli ex eodem nasciturum femore præuidisset? Hoc quoque consilium cordis sui homini secundum cor suum reuelauit Deus, cui iurauit veritatem & non frustrabitur eum: De fructu, inquiens, ventris tui ponam super sedem tuam. Vnde & in Bethleem Iudæ nascatur (sicut angelus ait) ciuitate Dauid, utique propter veritatem Dei ad confirmandas promissiones patrum. Hoc etiam multipharie multisque modis cæteris reuelatum est patribus & prophetis. Absit autem vt à diligentibus Deum aliquando fuerit negligenter auditum, nisi fortè negligere uidebatur qui dicebat: Obsecro Domine mitte quem missurus es: aut fastidire qui clamabat: Vtinam dirumperes cœlos & descenderes: cæteraq̃ similia. Idipsum deinde

deinde Apostoli sancti uiderunt, & audierunt, & manus eorum tractauerunt de uerbo uitæ, quibus singulariter aiebat: Beati oculi, qui uident quæ uos uidetis. Postremo hoc idem nobis quoque seruatum est fidelibus, utique thesauris fidei commendatum, ipso æquè dicente: Beati qui non uiderunt & crediderunt. Pars nostra hæc in uerbo uitæ. Nec sanè contemptibilis ex qua nimirum uiuimur, & qua uincitur mundus: quoniam iustus ex fide uiuit. Et hæc est victoria, quæ uincit mundum, fides nostra. Hæc est, quæ uelut quoddam æternitatis exemplar præterita simul & præsentia, ac futura, sinu quodã ualdissimo cõprehendit, ut nihil ei prætereat, nihil pereat, præsit nihil. Merito proinde in testimonium fidei uestræ, ubi facta est uox annunciationis huius in auribus uestris exultastis in gaudio, egistis gratias, prostrati solo tenus adorastis, concurrentes uelut sub umbra alarum eius, & sub pennis eius sperantes. Nunquid non singuli natiuitate saluatoris audita, clamastis in cordibus uestris, dicentes: Mihi autem adhærere Deo bonum est? Aut potius illud, quod idem propheta ait: Deo subiecta esto anima mea? Infœlix nimirum quisquis sicte prostratus, corde rigido corpus humiliauit. Est enim qui humiliatur nequiter, interiora autem eius plena sunt dolo. Quisquis enim necessitatem suã minus considerat, minus sentit incommoda, minus pericula pauet, minus deuote confugit ad remedia ortæ salutis, minus affectuose se subijcit Deo, minus fideliter psallit: Domine refugiũ factus es nobis. Huius adoratio minus accepta, huius prostratio minus uerax, huius humiliatio minus habẽs, huius etiã uictoriosa minus, imò & minus uiuida fides. Quid tamen dicit? Beati qui non uiderunt & crediderunt: Quasi non uideatur ipsum credere quodammodo iam uidere. Sed aduerte diligenter cui & quando dictum sit, ei utique, qui arguebatur q̃, quia uidisset credidisset. Neque enim idipsum est uidisse, & ideò credidisse, quod credendo uidisse. Alioquin Abraham pater quonam modo dominicum hunc uidisse diem nisi credendo, credendus est? Sed & illud quomodo accipietur quod hac nocte cantatum est nobis, Sanctificamini hodie, & estote parati, crastina die uidebitis maiestatem Dei in uobis: si non mente uidere est, uia deuotione repræsentare & recolere fide nõ ficta, magnũ illud magnæ pietatis sacramentũ, quod manifestatũ est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est mundo, assumptum est in gloria? Semper igitur nouũ quod temper innouat mentes, nec vnquã vetus, quod fructificare non cessat, quod in perpetuũ non marcescit. Hoc est enim sanctum, quod nõ datur videre corruptionem. Hic nouus homo, qui nullius vnquã vetustatis capax, etiã eos, quorũ inueterauerunt ossa, in verã vitæ transferat nouitatem. Inde est, q̃ etiam in præsenti tam iucundissima annunciatione (si aduertistis) congrue satis dicitur non tã natus esse, quam nasci. Iesus Christus filius Dei nascitur, in Bethleem Iudæ. Sicut. n. quodãmodo immolatur adhuc quotidie, donec mortẽ eius annunciamus, sic videtur & nasci, dũ fideliter repræsentamus eius natiuitatem. Die igitur crastina uidebimus maiestatẽ Dei, sed sanè in nobis nõ in seipso, vtique maiestatem in humilitate, virtutẽ in infirmitate, in homine Deum. Ipse est enim Emmanuel, quod interpretatur nobiscum Deus. Et euidentius audi: Verbum, inquit, caro factum est, & habitauit in nobis. Denique ex tunc & deinceps vidimus gloriã eius, sed gloriam quasi vnigeniti à patre, utique plenũ gratiæ uidimus, & ueritatis. Nõ enim gloriam potestatis aut claritatis, sed gloriam paternæ pietatis, gloriam gratiæ, de qua Apostolus: In laudem, inquit, gloriæ gratiæ suę. Sic ergo nascitur. Sed vbi putas? In Bethleẽ Iudæ, neque enim decet nos ita Bethleem præterire. Transeamus usque Bethleem, dicunt pastores, non Bethleem pertranseamus. Quid enim si pauper uiculus est? Quid si uidetur minima in Iudæa? Ne id quidem incongruũ ei, qui cum diues esset propter nos factus est pauper, & cum esset magnus dominus & laudabilis nimis, paruulus natus est nobis. Et dicebat, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorũ. Itemque: Nisi cõuersi fueritis & efficiamini sicut puer iste, non intrabitis in regnum cœlorum. Vnde etiam stabulum elegit & præsepe, utique domum lutcam, & diuersorium iumentorum, ut hunc esse scias, qui de stercore erigit pauperem, & saluos facit homines & iumenta. Vtinam autem inueniamur & nos Bethleem Iudę, ut in nobis quoque dignetur nasci, & audire meroamur, quia uobis timentibus Deum orietur Sol iustitiæ. Fortè enim est hoc, quod supra meminimus, ad uidendam in nobis domini maiestatem, & sanctificatione opus esse, & præ-

D

Ioan. 1.

Ephes.

Matt. 5.
Mat. 16.

E

Mala. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal. 113. & præparatione. Nam & iuxta prophetam, Facta est Iudæa sanctificatio eius, quia videlicet omnia in confessione lauantur, & domus panis, quod Bethleem sonat, ad præparationem fortasse videtur magnopere pertinere. Quomodo enim ille paratus est, vt excipere tantũ hospitem possit, qui dicit: quia non est in domo mea panis? Denique quia imparatus erat quidam, necesse habuit amici ostium clausum media nocte pulsare & dicere: Quia amicus meus venit ad me de via, & non habeo quod ponã ante illum. Paratum cor eius sperare in domino, ait propheta, haud dubium quin de iusto loquens. Confirmatum est cor eius, non commouebitur. Non est paratum cor, quod non est confirmatum. Scimus autẽ, ipso eodem teste prophetа, quòd panis cor hominis confirmet. Non est ergo paratum, sed aridũ & exangue cor eius, qui oblitus est comedere panem suum. Est autem paratus & non turbatus, vt custodiat mandata vitæ, qui oblitus ea, quæ retro sunt, in ea, quæ ante sunt se extendit. Videt quàm fugienda quædã, quàm sit quędam obliuio cupienda? neque enim totus Manasses Iordanem transijt, sed nec totus cis tra sibi elegit mansionem. Est qui oblitus est domini creatoris sui, & est qui prouidet eum in conspectu suo semper, oblitus populum suum & domum patris sui. Et ille quidem cœlestia obliuiscitur, hic verò quæ sunt super terram: iste præsentia, ille futura, iste quæ videntur, ille quæ nõ videntur, postremo iste quæ sua sunt, ille quæ Iesu Christi. Vterque Manasses, vterque obliuiosus, sed alter quidẽ Hierusalem, alter Babylonis oblitus: alter eorum quæ impediunt, & iste paratus, alter sanè eorum magis quæ expediunt & quæ nõ expedit obliuisci, atque hic penitus imparatus ad videndam in se domini maiestatem. Neque enim est domus panis, in qua saluator oriatur, non est Manasses ille, cui appareat, qui Israel regit, & super Cherubin sedet. Appare, inquit, coram Effraim, Beniamin, & Manasse. Ego arbitror istos tres esse qui saluantur, quos alius quidem propheta Noe, Danielem & Iob nominauit, eosdem quoque & tribus illis pastoribus designari, quibus nato angelo magni consilij gaudium magnum angelus euangelizauit. Vide autem ne fortè ipsi sint & tres Magi venientes iam non modo ab Oriente, sed etiã ab Occidente, vt recumbant cum Abraham, Isaac, & Iacob. Fortè enim non incongrue videbitur ad Ephraim quidem, quod fructificationem sonat, pertinere thuris oblationem, quod offerre incensum dignum in odorem suauitatis proprium sit eorum, quos posuit dominus, vt eant & fructum afferant, id est, Ecclesiæ prælatorum. Nam & Beniamin filius dexteræ offerat necesse est aurum, id est substantiam huius mundi, ut uidelicet fidelis populus in parte dextera constitutus a iudice mereatur audire: Quia esuriui & dedistis mihi manducare, &c. Porrò Manasses (si tamen esse uoluerit cui appareat Deus) myrrham offerat mortificationis, quam quidẽ a nostra specialiter arbitror professione requiri. Et hęc dicta sint, ne ad eam partem tribus Manasse, quæ citra Iordanem substitit pertineamus, sed obliuiscamur magis ea, quæ retro sunt extenti & intenti ad anteriora. Nunc uerò reddeamus usque Bethleẽ, & uideamus hoc uerbum quod factum est, quod fecit dominus & ostendit nobis. Domus panis est, ut iam diximus, bonũ est nos illic esse. ubi enim fuerit uerbum domini, non deest utique panis, qui confirmet cor, dicẽte propheta: Confirma me in uerbis tuis. Nimirum in uerbo quod procedit de ore Dei uiuit homo, uiuit in Christo, uiuit in eo Christus. Ibi oritur, ibi apparet, nec omnino amat cor titubans, aut uacillans, sed stabile & confirmatum. Si quis murmurat, si quis hæsitat, si quis nutat, si quis cogitat reuolui in lutum, redire ad uomitum, deserere uotum, mutare propositum suum, non est Bethleem iste, non est domus panis. Sola enim fames, & fames ualida in Aegyptum eum descendere, porcos pascere, siliquas eiurire cõpellit, utpote procul agen tẽ a domo panis, a domo patris: in qua etiã mercenarij panibus abundare nosc untur. Non ergo in huiusmodi corde nascitur Christus, cui deest fidei fortitudo, utique panis uitæ, scriptura teste: Quoniam iustus ex fide uiuit, quod uidelicet animæ uera uita (quæ ipse est) non nisi per fidem interim habitet in cordibus nostris. Alioquin, quomodo in illo nascitur Iesus, quomodo salus oritur illi, quãdoquidem uera omnino certaq; sententia est, quòd is tantum qui perseuerauerit usque in finem, saluus erit? Nam quod minime inueniatur in eo Christus, nec de eis sit quibus dicitur, quia unctionem habetis a sancto, ex eo uel maxime constat, quod sine dubio etiam aruit cor illius, ex quo oblitus est comedere panem suum. Multo minus autem ad filium pertinet Dei, qui huiusmodi est,

Esa. 3.

Luc. 11.
Psal. 111.
Vbi supra.

Psal. 103.

F

Psal. 79.
Ezec. 14.

Luc. 2.

di est, qꝫ non nisi super quietum & humilem ac trementẽ verba sua requiescat spiritus ipsius, nec sit ulla societas æternitati & tantæ mutabilitati ei qui est, & ei qui nunquam in eodem permanet statu. Cæterum quamlibet firmi, quamlibet fortes in fide, quamlibet parati, quamlibet panibus abundantes, ipso quidem largiente cui quotidie orantes dicimus: Panem nostrum quotidianũ da nobis hodie, necesse habemus addere consequenter dimitte nobis debita nostra. Alioquin si dixerimus quoniam peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & ueritas in nobis non est. Nimirũ ueritas ipse est, qui nõ simpliciter in Bethleem, sed in Betleem Iudæ nascitur Iesus Christus filius Dei. Præoccupemus igitur tacitè Domini in cõfessione, vt sanctificati pariter & parati inueniamur & noi Bethleẽ Iudæ, atque ita nascẽtẽ Dominũ uidere mereamur in nobis. Cęterũ si qua anima eousque proficerit (quod quidẽ est multos ad nos) vt sit fœcũda uirgo, sit stella maris, sit plena gratia, & superuenientẽ habens in se spiritũ sanctũ, puto qꝫ nõ modo in ea, sed ex ea quoque nõ dedignabitur nasci. Nemo sanè id sibi arrogare præsumat, nisi quos ipse speciali dessignatione tanquam digito monstrauerit, dicẽs: Ecce mater mea & fratres mei. Etsi numero audi unum ex istis. Filioli mei, ait, quos iterũ parturio donec formetur Christus in uobis. Si enim nasci uidebatur in eis cum formabatur Christus in eis, quomodo non etiam ab eo similiter nasci eum dicere quis præsumat, qui in ipsis quodammodo parturiebat? Et tu quidem impia synagoga hunc nobis filium peperisti, officio quidem matris, sed non matris affectu. Excussisti eum de sinu tuo extra ciuitatem eiciens, & eleuans super terram, tanquam dicens ecclesiæ genitum pariter & ecclesiæ primitiorum, quæ est in cœlis: nec mihi nec uobis sit, sed diuidatur. Diuidatur inquam non inter utrasque, sed ab utrisque. Expulsum enim & exaltatum & eleuatum, & quidem modicè satis, tamen vt nec in tuis esset mœnibus nec in terra, ferro undique coarctasti: ne forte uel hac uel illac excederet, vt videlicet a te seperatus, ad neutram peruenire tuum facere uoluisti, dum non esset qui exciperet, imo quam nihil proficeris intuere. Vndique enim egrediuntur filiæ Sion, vt uideant regem Salomonem in diademate quo coronasti eum. Relinquens matrem adhæret uxori suæ, vt sint duo in carne una: & ciuitate pulsus, atque leuatus à terra, omnia trahit ad se, quippe qui est super omnia benedictus Deus in sæcula. Amen.

Luc. 11.

Mat. 12.
Mar. 4.

K

L

In die natalis Domini, de fontibus saluatoris. Sermo I.

GRandis quidem est dilectissimi hodierna dominicę natiuitatis solennitas, sed dies breuis cogit breuiare sermonem. Nec mirum, si facimus nos breue uerbum, quando & Deus pater uerbum fecit abbreuiatum. Vultis nosse quàm longum quàm breue fecit? Cœlum, inquit (hoc verbum) & terram ego impleo. Nunc caro factum, in angusto locatum præsepio est. A sæculo, ait Propheta, & in sæculũ tu es Deus, & ecce factus est infans diei vnius. Ad quid hoc fratres, aut quæ necessitas fuit vt sic exinaniret se, sic humiliaret se, sic abbreuiaret se Dominus maiestatis, nisi vt vos similiter faciatis? Iam clamat exemplo, quod postmodum prædicaturus est verbo: Discite à me quia mitis sum & humilis corde: vt verax inueniatur, qui dicit: Cœpit Iesus facere & docere. Obsecro proinde & plurimum rogo fratres, non patiamini sine causa tam preciosum exemplar vobis exhibitum esse, sed conformamini illi & renouamini spiritu mentis vestræ. Studete humilitati quæ fundamentum est custosque virtutum, lectamini illam quæ sola potest saluare animas vestras. Quid enim magis indignum, quid detestandum amplius, quid grauius puniendum, quam vt uidens Deum cœli paruulum factum, vltra apponat homo magnificare se super terram? Intolerabilis impudentiæ est, vt vbi sese exinaniuit maiestas, vermiculus insletur & intumescat. Hoc igitur est propter quod exinaniuit se formã serui accipiens, qui in forma Dei patri æqualis erat, sed exinaniuit maiestate & potentia, non bonitate & misericordia. Quid. n. ait Apostolus? Apparuit, inquit benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei. Apparuerat antè potentia in rerum creatione, apparebat sapientia in earum gubernatione, sed benignitas misericordiæ nunc maximè apparuit in humanitate. Innotuerat Iudæis potestas, in signis atque portentis, vnde & in ea lege sæpius inuenies, ego Dominus, ego Deus. Philosophis quoque

Hier. 23.

Psal. 92.

Mat. 11.
Mar. 6.

Phil. 2.

Ad Tit. 3. a

D abundan-

Universidad de Deusto
Biblioteca

abundantibus in sensu suo maiestas innotuit, quoniam iuxta Apostoli verba: Quod notum est Dei, manifestum est in illis. Veruntamen & Iudæi potestate ipsa premebantur, & philosophi scrutatores maiestatis opprimebantur à gloria, potestas subiectionem, maiestas exigit admirationem, neutra imitationem. Appareat Domine bonitas, cui possit homo, qui ad imaginem tuam creatus est, conformari: nam maiestatem, potestatem, sapientiam, nec imitari possumus, nec expedit æmulari. Quousque angustiata est misericordia tua in sola angelorum parte, reliquam occupat iudicium cum toto pariter humano genere?

Rom. 1.

Psal. 35. Domine in cœlo misericordia tua, & veritas tua usque ad nubes, terram uniuersam condemnans & aëreas potestates. Dilatet
M misericordia terminos suos, extendat fines, expandat sinus, attingat à fine vsque ad finem fortiter, disponens omnia suauiter. Restrictus est Domine iudicio sinus tuus, solue cingulum tuum, & veni miserationibus affluens, superestluens charitate. Quid tu times, ò homo, quid trepidas à facie Domini, quia venit? Venit non iudicare, sed saluare terram. Olim tibi persuasum est ab infideli quodam seruo, ut furtim tolleres, & imponeres regium diadema capiti tuo. Deprehensus in furto, quidni timeres, quidni fugeres à facie eius? Fortè enim iam gladium vibrabat ignitum.

Gen. 3. Nunc in exilio positus, in sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et ecce vox audita est in terra, quia dominator aduenit, Quo ibis à spiritu eius, & quo à facie eius

Ps. 138. fugies? Noli fugere, noli timere, non uenit cum armis, non puniendum, sed saluandum requirit. Et ne fortè dicas etiam

Gen. 3. nunc. Vocem tuam audiui, & abscondi me: ecce infans est & sine voce. Nam vagientis vox magis miseranda est, quam tremenda. Aut si cui fortè terribilis, sed non tibi. Paruulus factus est, tenera membra virgo mater pannis alligat, & adhuc timore trepidas? Vel in hoc scies, quia non uenit perdere te, sed saluare: eripere, & non ligare. Iam aduersus hostes tuos dimicat, iam superborum, & sublimium colla, tanquam Dei virtus, & sapientia calcat. Duo sunt tibi hostes, peccatum, & mors, id est, mors corporis & animæ. Vtrunque debellaturus aduenit, & ab utroque saluabit te, noli timere. Et iam quidem peccatum in propria persona uicit, quando humanam naturam sine ulla contagione suscepit. Grandis enim peccato facta est violentia, & res uera expugnatum esse cognoscitur, quando natura quam se totam infecisse, & occupasse gloriabatur, ab eo penitus aliena in Christo inuenta est. Dehinc persequatur inimicos tuos, & comprehendit eos, nec conuertitur donec deficiant. Contra peccatum dimicans in conuersatione sua verbis pariter & exemplis oppugnat, sed in passione sua alligat illud, alligat planè fortem, & diripit vasa eius. Iam verò eodem ordine mortem quoque superat prius in seipso cum resurgit primitiæ dormientium, & primogenitus mortuorum: postmodum debellaturus eam pariter in omnibus nobis, quando videlicet suscitabit mortalia corpora nostra, & destruetur nouissima inimica mors. Propterea enim resurgens decorem indutus est, non sicut antea nascens pannis involutus est. Propterea qui prius sinu misericordiæ affluebat non iudicans quemquam, resurgens præcinxit se, & iustitiæ cingulo videtur quodammodo effluentem sinum misericordiæ collegisse, quoniam ex tunc præparatur ad iudicium, quod in nostra resurrectione futurum est. Nam & propterea paruulus antea uenit, vt misericordiam prærogaret, & futurum in fine iudicium præcurrens, misericordia temperaret. Licet enim paruulus ad nos uenerit, non parum tamen attulit, non parum contulit nobis. Si quæris quid attulit, primo omnium attulit misericordiam, secundum quam (teste Apostolo) saluos nos fecit. Neque enim his tantum profuit, quos tunc præsens inuenit, sed fons est qui nunquam potuit exhauriri. Fons nobis est Christus Dominus, unde lauemur, sicut scriptum est: Qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris. Veruntamen non ille solus aquarum est vsus, nec tantum sordes abluunt, sed & sitim extinguunt. Beatus uerò, ait sapiens, qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia meditabitur. Et post pauca. Aqua, inquit, sapientiæ salutaris potabit illum. Bene sapientiæ salutaris, quoniam sapientia carnis mors est, & sapientia mundi etiam ipsa inimica est Deo. Sola quæ ex Deo est sapientia salutaris est, quæ secundum beati Iacobi diffinitionem, primum pudica, deinde pacifica est. Nam sapientia carnis voluptuosa est, non pacifica. Sapientia verò quæ ex Deo est, primum pudica est, non quærens quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, vt non suam quisque faciat voluntatem, sed consideret quæ sit voluntas Dei, deinde pacifica non abundans in suo sensu, sed alieno magis acquiescens consilio vel iudicio. Tertius aquarum vsus est irrigatio, quam profecto maximè necessariam habent nouellæ plantationes. Alioquin, aut minus proficient, aut ex toto peribunt præ siccitate. Quærat ergo deuotionis aquas quisquis seminauerit bonorum operum semina, ut irrigatus fonte gratiæ, bonæ conuersationis ortus, non arescat, sed in perpetua viriditate

Psal. 79. proficiat. Orat enim pro huiusmodi propheta, Et holocaustum tuum, inquiens, pingue fiat. Sic & in laudibus Aaron legis, quoniam sacrificium eius quotidianus ignis absumpsit. In quibus omnibus nihil aliud
C intelligendum videtur, nisi vt bona opera feruore deuotionis, & dulcedine spiritualis gratiæ condiantur. Putas inueniri poterit quartus fons, vt paradisum recuperemus, quatuor fontium irrigatione amœnissimum? Nam si terrenam paradisum denuo

Ioan. 3. nobis reddendam non speramus, quomodo regnum cœlorum sperabimus? Si terrena, inquit, dixi vobis & non creditis: quomodo si dixero vobis cœlestia credetis? Nunc autem vt de exhibitione præsentium firma sit expectatio futurorum, paradisum habemus multo meliorem, & longe delectabiliorem quam primi parentes habuerunt, & paradisus noster Christus Dominus est. In quo tres quidem fontes iam inuenimus, quartum quæramus. Habemus de fonte misericordiæ ad diluendas culpas, aquas remissionis, habemus de fonte sapientiæ ad potandum sitim nostram, aquas discretionis: habemus de fonte gratiæ ad irrigandas plantas bonorum operum, aquas deuotionis. Quæramus ad decoquendos cibos, aquas feruentes, aquas æmulationis. Hæ nimirum condiunt & decoquunt affectiones nostras, & ebulliunt

Ps. 38. de fonte charitatis. Vnde ait propheta. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Alibi quoque.

Ps. 68. Zelus, inquit, domus tuæ comedit me. Si quidem ex dulcedine deuotionis diligens iustitiam, ex feruore æmulationis, odio

Isa. 22. habet iniquitatem. Et vide ne fortè de fontibus istis prædixerit Esaias: Hauritis

aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Nam vt promissionem hanc vitæ præsentis esse noueris non futuræ, illud attende quod sequitur, dicetis in illa die: Confitemini Domino, & inuocate nomen eius. Inuocatio quippe D
præsentis temporis est, sicut scriptum est: Ps. 80.
Inuoca me in die tribulationis. Porrò ex his quatuor fontibus tres quidem proprie conuenire uidentur tribus ecclesiæ ordinibus, singuli singulis. Nam primus quidem communis est omnibus. In multis enim offendimus omnes, & necessarium habemus misericordiæ fontem ad diluendas offensionem sordes. Omnes inquam peccauimus, & egemus gloria Dei. Et prælati Rom. 3.
& continentes & coniugati. Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus: Quia ergo nemo mundus à sorde, 1. Ioã. 1.
necessarius est omnibus fons misericordiæ, & pari voto debent ad hunc fontem. Noë, Daniël, & Iob properare. De cætero quidem Iob maximæ sapientiæ fontem quærat, quoniam ipse magis inter medios laqueos ambulat, ita vt magnum videatur si à malo declinat. Danieli verò currendum est ad fontem gratiæ, cui nimirum pœnitentiæ opera, & labores abstinentiæ, deuotionis gratia necesse est impinguare: Oportet enim, vt nos maximè in hilaritate omnia faciamus. Quoniam hilarem dato- 2. Co. 9.
rem diligit Deus. Nam & terra nostra nequaquam fertilis est huiusmodi seminis, bonæ scilicet conuersationis: ideoque facile exaresceret, nisi crebris irrigationibus adiuuetur. Vnde & in oratione dominica huiusmodi gratiam sub quotidiani panis nomine postulamus. Meritò sanè ne forte cadat super nos terribilis illa maledictio propheticæ imprecationis. Fiant sicut fœnum tecto- Ps. 128.
rum, quod priusquàm euellatur exaruit. E
Fons verò æmulationis Noë conuenit specialiter, quia maximè prælatos decet hic zelus. Quatuor itaque fontes istos, adhuc in carne viuentibus nobis in semetipso Christus exhibet: quintum qui est fons vitæ, post hoc sæculum repromittens, ad quem sitiebat propheta cum diceret: Sitiuit anima Ps. 41.
mea ad Deum fontem viuum. Fortasis etiam propter hos quatuor fontes quatuor in locis vulneratus est Christus adhuc viuens in cruce: propter quintum, cum iam tradidisset spiritum, transforatus est in latere. Vtuebat adhuc quando foderunt ei manus & pedes, vt nobis adhuc viuentibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

quatuor fontes ex seipso proferret. Quintũ pertulit vulnus cum iam expirasset, ut in se nihilominus quintum nobis fonte post obitũ aperiret. Sed ecce, dum loquimur de mysteriis natiuitatis, ad scrutanda repente deuenimus sacramenta dominicę passionis. Nec mirum tamen si quærimus in passione, quid in natiuitate sua Christus attulerit. Tunc enim confessio sacco pecuniam, quæ latebat, in precium nostræ redemptionis effudit.

De tribus mixturis. Sermo II.
Vnde supra.

Ps. 110. MAgna opera Domini, ait Prophe ta Dauid. Magna quidem omnia opera eius fratres, si quidem magnus & ipse: sed ad nos maxime spectant, quæ in eis maxima esse uidentur. Hinc est quod psallit idem Propheta, dicens: Magnificauit Dominus facere nobiscũ. Ps. 125. F Denique quàm magnifice nobiscum agat, specialiter tria quædam eius opera clamant, primæ nostræ creationis, præsentis redẽptionis, futuræ glorificationis. Quàm magnificata sunt in singulis, opera tua Domine. Tuum est virtutem operum tuorum annunciare populo tuo, nos ipsa saltem opera non silemus. Triplicem fratres commixtionem in his tribus considerare, est cœlestis planè operis, & diuinæ virtutis. Nam in primo opere conditionis nostræ de limo terræ plasmauit hominem Deus, & inspirauit in faciem eius spiritum uitæ. Qualis artifex, qualis unitor rerum, ad cuius nutum sic cõglutinantur sibi limus terræ & spiritus uitæ? Limus quidẽ iam ante creatus erat, quando in principio creauit Deus cœlum & terram. At spiritus sanè non communem sed propriam habet conditionem, nec in massa creatur, sed singulari quadã excellentia inspiratur. Agnosce ô homo dignitatem tuam, agnosce gloriam conditionis humanæ. Est enim tibi cum mundo corpus, sic enim decet eum qui constitutus est super vniuersam huius creaturę corporeę molem, aliqua ei simulari ex parte: sed est tibi etiam sublimius aliquid, nec omnino cõparandus es cæteris creaturis. Compacta & confœderata sunt in te caro & anima, illa plasmata, hæc inspirata. Sed cuius interest hæc commixtio? Cui hac unione præstatur? Etenim iuxta sapientiam filiorum huius sæculi vbi sociantur summis inferiora, præualent qui potestatem habent, & humilioribus vtuntur pro libitu suo. Conculcat fortior minus fortem, ridet sapiens indoctum, simplicem fallit astutus, potens despicit imbecillem. Non sic in opere tuo Deus, non sic tua commixtione, non ad hoc sociasti spiritum limo, sublimem humili, dignam & excellentem creaturam abiectę & inutili massę. Quis non uideat fratres, quantum corpori præstet anima? Nunquid non truncus esset insensibilis caro inanimata? Ab anima enim pulchritudo, ab anima incrementum, ab anima claritatis visus, & sonus vocis. Denique sensus omnis ab anima est. Charitatem mihi coniunctio ista commendat, charitatem in hac ipsa conditionis propriæ pagina lego. Charitatem in ipso statim principio non solum prædicat, sed ingerit mihi manus benignissima creatoris. Et quidem magna hæc coniunctio dilectissimi, sed si stabilis permansisset. Nunc autem licet diuino fuerit munita sigillo (ad imaginem quippe, & similitudinem suam creauit Deus hominem) heu diruptum est sigillum & vnitas dissipata, accedens pessimus ille latro recens adhuc sigillum fregit: & sic mutata similitudine diuina comparatus est miser homo iumentis insipientibus & similis factus est illis. Rectum quippe fecit Deus hominẽ, atque hæc similitudo eius de quo scriptum est. Quia rectus Dominus Deus noster, & non est iniquitas in eo. Veracem quoque & iustum fecit eum, sicut & ipse ueritas, & iustitia est, nec vnitas ipsa posset disiungi, dum sigillo huius integritas permaneret. Verum supervenit falsarius qui indoctis sigillum promittens melius (væ væ) fregit, quod erat manu diuinitatis impressum. Eritis, inquit, sicut dij, scientes bonum & malum. O male uole, ô maligne, ad quid eis huius similitudo scientiæ? Sint certè sicut dij, recti, iusti, veraces, sint sicut Deus in quem peccatum non cadit. Hoc quippe sigillo stante, stabit unitas illa. Iam experimur miseri quid nobis persuaserit versutia diabolicæ fraudis. Fracto nanque sigillo sequitur amarum diuidium, triste diuortium. Vbi est quod dixisti nequam, nequaquam moriemini? Ecce enim morimur omnes, & non est homo qui uiuat & non uideat mortem. Sed quid erit Domine Deus? Nunquam ne reparabitur opus tuum, & qui ecciderit, non adijciet vt resurgat? Non est qui reficiat, nisi qui fecit. Itaque propter miseriã inopum, & gemitũ pauperum

Ps. 11. rum nunc exurgam, dicit Dominus, ponam in salutari, fiducialiter agam in eo. Nihil siquidem proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei. Nouam (inquit) ego facio commixturam, vbi & expressius & robustius pono sigillum, cum qui non ad imaginem meam factus, sed est ipsa imago, splendor gloriæ, & figura substantiæ, non factus sed genitus ante sæcula. Et ne Ps. 21. fortè timeas esse frangendum, audi prophetam. Aruit, inquit, tanquam testa uirtus mea sed talis testa quam nec ipse malleus vniuersæ terræ nocere vllo modo possit. Sanè cum prima ex duobus facta sit, secunda iam coniunctio sit ex tribus, vt discas ex hoc ipso ad sacramentum accedere trinitatis. Verbum quod erat in principio apud Deum, & Deus erat anima quæ de nihilo creata est, & ante non erat, caro de massa corruptionis sine corruptione aliqua diuino segregata artificio qualis nulla iam caro erat vinculo indissolubili in personæ coeunt vnitatem. Habes in his triplex genus potentiæ quod non erat creatum, quod perierat, reparatũ, quod super omnia erat paulominus ab angelis minoratum. Hæc sunt euangelica illa fata farinæ quæ pariter fermentantur, vt sit panis angelorum, quem manducet homo, panis cor hominis confirmans. Fœlix mulier benedicta in mulieribus, in cuius castis visceribus superueniente igne sancti spiritus coctus est panis iste. Fœlix inquam mulier quæ in Luc. 1. hæc tria fata immisit fidei suę fermentum. Siquidem fide concepit, fide peperit, & vt ait Elizabeth. Beata quæ credidit, quoniam perfecta sunt in ea quæ dicta sunt ei à Domino. Nec mireris q̃ fide eius mediante vnitum dixerim uerbum carni, quandoquidem & carnem ipsam de eius carne susceperit. Sanè ne hoc quidem præsenti expositioni obuiare potest, quod de cœlestis regni dicitur similitudine. Neque enim indignum videtur si cœlorum regnum fidei Mariæ comparatur, qua & reparatur. Huius itaque vinculum vnionis nulla omnino soluere poterit creatura. Siquidem nec princeps huius mundi habet in eo quicquam, nec ipse Ioannes soluere dignus est corrigiam calceamenti. Quid tamen? Soluatur certè aliquatenus necesse est, alioquin quod dissolutum est non resolidatur. Panis integer, thesaurus absconditus, Apoc. 5. sapientia occulta, quæ utilitas in his omnibus? Merito flebat Ioannes non inueniri qui aperiret librum, & solueret signacula eius. dum enim clausus staret, nemo ex nobis diuinam illam attingere sapientiam præualeret. Aperi tu librum agne Dei, vera mãsuetudo. Fodiendas expone Iudæo manus tuas & K pedes tuos, vt qui in eis latet, procedat thesaurus salutis & copiosa redemptio. Frange denique esurientibus panem tuum. Solus enim frangere potes, qui solus vt confracta solides stare potes: & in ipsa confractione solus potestatem habes ponendi animam, & cum volueris resumendi. Tua igitur miseratione soluatur aliquatenus hoc templum, sed non penitus dissoluatur. Separetur ab anima caro, sed verbum sanè & carnis seruet in corruptionem, & animæ plenam conferat libertatẽ: vt sola inter mortuos libere agat educens vinctos de domo carceris, sedentes in tenebris & in vmbra mortis. Ponat anima sancta carnem immaculatam, sed resumendam tertia die vt moriens mortem perimat, & vita omnium cum resurgente resurgat. Ita factũ est dilectissimi, & ita factũ gaudeamus. Morte illa, mors mortua est, & regenerati sumus in spem vitę per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis. Iam quid futurum sit in vnione tertia, quis loquetur? Nec oculos vidit, nec 1. Cor. 2. auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Consummatio erit illa cum tradiderit Christus regnum Deo & patri: & erunt duo non iam in carne una, sed in spiritu uno. Etenim si adhærens carni uerbum factũ est caro, multo magis, qui adhæserit Deo, vnus spiritus erit cum eo. Et in hac quidem vnione media, humilitas exhibetur, & humilitas magna nimis: in ea uerò, quam expectamus, ad quam suspiramus, perfecta nobis (si tamen nobis) reposita glorificatio est. Quòd si meminimus in prima coniunctione qua ex anima & L carne compactus est homo, charitatem commendari, merito humilitas eminet in secunda, quia sola virtus est humilitatis læsę reparatio charitatis. Porrò, q̃ unitur rationali animæ creatura terreno corpori omnino nõ est humilitati ascribere: siquidem non ex deliberatione propria carni miscetur, sed creando immittitur, immittendo creatur. Non sic sanè summus ille spiritus, qui cum esset magis bonus ipso beneplaciti sui arbitrio, accessit ad corpus incoinquinatum. Merito denique charitatem & humilitatem sequitur glorificatio, quia sine charitate nihil prodesse potest. Et nemo nisi qui se humi- Luc. 14. liat exaltabitur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

In natali Domini, de loco & tempore & aliis circunstantijs. Sermo III.

DVo quædam rerum genera fratres, in hac natiuitate Domini considero non solum diuersa, sed & dissimilia valde. Siquidem & puer qui nascitur Deus est, & mater de qua nascitur virgo est, & partus ipse sine dolore est. Fulget in tenebris lux noua de cœlo, gaudium magnum angelus euangelizat. Laudat multitudo cœlestis militiæ, datur gloria Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Currunt pastores, inueniunt quod ad eos dictum est verbum, nunciant alijs, quicunque audiunt admirantur. Hęc & his similia dilectissimi diuinę virtutis sunt, non fragilitatis humanę. Vasa sunt aurea & argentea, quibus pro tanta solennitate in mensa Domini etiã egenis quibusque hodie ministratur. Non est nobis tollere ista non nobis datur aureus discus aut scyphus,
Pro.23. sed qui in eis est cibus & potus. Diligenter
M considera, ait sapiens, quæ tibi apponuntur. Et ego quidem agnosco mea esse natiuitatis huius tempus & locum, infantilis corporis tenecitudinem, paruuli vagitus & lacrymas, sed & ipsorum quibus primo annunciatur natiuitas saluatoris, paupertatem pastorum atque vigilias. Mea sunt hæc, pro me faciunt, mihi apponuntur, mihi proponuntur, imitanda. Hyeme natus est, nocte natus est Christus. Nunquid credimus casu factum, vt in tanta aëris inclemẽtia & in tenebris nascerctur, cuius est hyems & æstas, dies & nox? Non eligunt paruulli, cæteri quando nascantur, quippe quibus adhuc uix incipientibus uiuere, nullus subest rationis vsus, nulla eligendi libertas, facultas nulla deliberandi. Christus fratres, etsi homo erat, erat tamen in principio apud Deum & Deus erat eiusdem cuius nunc est sapientiæ, & potestatis, vtpote Dei virtus & Dei sapientia. Nasciturus itaque Dei filius, cuius in arbitrio erat quodcunque vellet eligere tempus, elegit quod molestius est præsertim paruulo & pauperis matris filio, quæ vix pannos haberet ad inuoluendum, præsepe ad reclinandum. Et cum esset tanta necessitas, nullam audio pellium fieri mentionem. Primus Adam pelliceis vestitur tunicis, pannis secundus obuoluitur. Non est tale iudicium mundi. Aut iste fallitur, aut mundus errat. Sed diuinam falli impossibile est sapientiam. Merito proinde & carnis prudentia, mors siquidem & ipsa inimica est
1.Co Deo, & sæculi quoque prudentia stultitia nominatur. Quid enim? Christus vtique qui non fallitur, elegit quod carni molestius est. Id ergo melius, id vtilius, id potius eligendum, & quisquis aliud doceat vel suadeat
A ab eo tanquam à seductore cauendum. Iam verò etiam nocte uoluit nasci. Vbi sunt qui tam impudenter ostentare gestiunt semetipsos? Christus eligit quod salubrius iudicat, vos eligitis, quod reprobat ille. Quis prudentior è duobus? Cuius iudicium iustius, cuius sententia sanior? Denique tacet Christus, non se extollit, non magnificat, non prędicat, & ecce annunciat eum angelus, laudat multitudo cœlestis exercitus. Et tu ergo qui Christum sequeris, inuentum absconde thesaurum. Ama nesciri, laudet te os alienũ, sileat tuum. Adhuc autem in stabulo nascitur Christus, & in præsepio reclinatur. Et
Psa. nonne ipse qui dicit: Meus est orbis terræ & plenitudo eius? Quid ergo stabulum elegit? Planè vt reprobet gloriam mundi, damnet sęculi vanitatem. Necdum loquitur lingua, & quæcunque de eo sunt clamant, prædicant, euangelizant. Ipsa quoque infantilia membra non silent. In omnibus mundi iudicium arguitur, subuertitur, confutatur. Quis enim hominum, si daretur optio, non magis eligeret robustum corpus & ætatem intelligibilem quàm infantilem? O sapientia quę de occultis traheris, ò vere incarnata & velata sapientia. Et tamen fratres, ipse est
Ysa promissus olim per Esaiam. Paruulus sciens reprobare malum, & eligere bonum. Malũ ergo voluptas corporis, bonum verò afflictio est. Siquidem & hanc eligit, & illam reprobat, puer sapiens, verbum infans. Verbum
Ioan enim caro factum est, caro infirmat, caro infantilis, caro tenera, caro impotẽs omnis operis, omnis laboris impatiens. Et vere fratres verbum factum est caro, & sic habitauit in
B nobis. Dum esset in principio apud Deum lucem habitabat inaccessibilem, & non erat
Esa. qui caperet illud. Quis enim inuestigauit sen
1.Co sum domini aut quis cõsiliarius eius fuit? Carnalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, sed iam capiat & carnalis, quia verbũ factũ est caro. Si nihil præter carnẽ nouit audire, ecce verbũ caro factũ est, audiat illud vel in carne. O homo, in carne tibi exhibetur sapientia illa quon dã occulta, ecce iã trahitur de occultis, & ipsis sese ingerit sensibus carnis tuæ. Carnaliter (ut iam dixerim) prædicatur tibi, fuge uoluptatem: quia posita est
Mat.3. mors secus introitum delectationis. Age pœnitentiam, quia per hanc appropinquat regnũ Dei. Hoc tibi prædicat stabulum istud, hoc præsepe clamat, hoc membra illa infantilia manifestè loquuntur, hoc lachrymæ & vagitus euangelizant. Plorat quippe Christus, sed non sicut cæteri, aut certè non quare cæteri solent. In aliis sensus, in Christo prævalebat affectus. Patiuntur illi, non agunt utpote nec ipsius adhuc usum uoluntatis habentes. Illi ex passione lugent, Christus ex compassione. Illi iugum graue, quod est super omnes filios Adę, Christus filiorum Adæ peccata deplorat, & certè pro quibus nunc lachrymas fundit, postea fundet & sanguinem. O duritia cordis mei. Vtinam Domine sicut uerbum caro factum
Exe. 11. est, ita & cor meum carneum fiat. Siquidem, & hoc pollicitus es per Prophetam.
Auferam, inquit, à uobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum. Fratres, lachry-
C mæ Christi mihi, & pudorem pariunt, & dolorem. Ludebam ego foris in platea, & in secreto regalis cubiculi super me ferebatur iudicium mortis. Audiuit hoc unigenitus eius, exiit posito diademate, sacco uestitus, aspersus cinere caput, nudus pedes, flens & eiulans, quod morte damnatus esset seruulus eius. Intueor illum subito procedentem, stupeo nouitatem, causam percunctor, & audio. Quid facturus sum? Adhuc ne ludam, & deludam lachrymas eius? Planè si insanus sum, & mentis inops, non sequar eum, nec simul cum lugente lugebo. Ecce unde pudor. Dolor & timor unde? Vtique quia ex consideratione remedij, periculi mei æstimo quantitatem. Nesciebam, sanus mihi uidebar, & ecce mittitur uirginis filius, filius Dei altissimi & iubetur occidi: ut uulneribus meis precioso sanguinis illius balsamo medeatur. Agnosce ò homo quàm grauia sunt uulnera pro quibus necesse est Dominum Christum uulnerari. Si non essent hæc ad mortem & mortem sempiternam, nunquam pro eorum remedio Dei filius moreretur. Pudet itaque dilectissimi propriam negligenter dissimulare passionem, cui tantam à maiestate tanta exhiberi uideo cõpassionem. Compatitur filius Dei & plorat, homo patitur & ridebit? Sic & medicinæ æstimatio, & doloris mihi & timoris exaggeratio est. Verum si diligenter obseruem præcepta medici, erit etiam consolationis occasio. Sicut enim grauem agnosco morbum, cui tãta apponitur medicina sic & ex hoc ipso non incurabilem esse coniector. Neque enim pretiosissimas species frustra insumeret medicus sapiens, imo sapientia ipsa. Porrò frustra insumi constat non solum si absque eis D facilis esset curatio, sed multo magis si & cũ eis sit impossibilis. Animat itaque ad pœnitentiam, & accedit vehementius desiderium spes concepta. Sanè accedit ad consolationem ipsa quoque, quæ pastorius vigilantibus exhibita est uisitatio & allocutio angelorum. Væ uobis diuites qui habetis consolationem uestram, ut iam non mereamini habere cœlestem. Quam multi enim nobiles secundum carnem, quam multi potentes, quam multi sapientes huius sæculi: hora illa in stratis mollibus quiescebant, & nemo eorum dignus habitus est nouam uidere lucem scire magnum illud gaudium, angelos audire cantantes. Gloria in excelsis Deo. Agnoscant igitur homines, quia qui in labore hominum non sunt, uisitari ab angelis nõ merentur. Agnoscant quam placeat supernis ciuibus labor, cuius spiritualis intentio est, quandoquidem & eos qui pro uictu corporis, corporali vrgente necessitate laborant, suo dignantur alloquio, & alloquio tã felici. Nimirum humanam in eis agnoscunt Gen.3.
ordinationem, qua constituit Deus, vt in sudore vultus sui vescatur Adam pane suo. Obsecro vos dilectissimi considerate diligentius quantum fecerit Deus pro vestra exhortatione & salute, nec infructuosus inueniatur in vobis sermo tam viuus & efficax, sermo fidelis & omni acceptione dignus, sermo non tam oris, quàm operis. Putatis fratres parum mihi molestum esse, si hoc ipsum verbum, quod nunc loquor ad vos vacuum & sine aliqua vtilitate deperire in cordibus vestris nossem? Et quis tum ego, aut quis est hic sermo meus? Si hunc tantillum vocis laborem inutilem esse doleret homo pusillus, imo & nihili: quàm iustius indignabitur Dominus maiestatis, si tantam eius opE ram nostra aut duritia, aut negligentia contingat euacuari? Auertat hoc à seruulis suis qui pro eorum salute induere dignatus est formam serui unigenitus Dei patris, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item in natali Domini. de eo quòd pastores inuenerunt Mariam, & Ioseph & infantem positum in præsepio.
Sermo IIII.

AGnoscite fratres dilectissimi, quâ ta sit hodierna solennitas, cui & dies breuis, & terræ angusta est latitudo, loco pariter & tempore dilatatur. Noctem preoccupat, cœlum replet antequam terram. Nox enim vt dies illumi nata est, cũ intẽpestæ noctis hora pastores cir cunfulsit lux noua de cœlo. Et ut noueritis quo in loco solennitatis huius cœperint gau dia celebrari, quod iam angelis erat futurũ, omni populo gaudiũ euangelizatur, sed & confestim adest diuinis personans laudibus cœlestis exercitus multitudo. Hinc est q̃ solẽ nis ducitur nox ista præ cæteris, in psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, & his potis simum in vigilijs sine vlla hæsitatione credendũ est cœlestes illos principes præuenire coniunctos psallentibus, in medio iuuenculârũ tympanistrarũ. Sed quàm multa hodie gẽmis & auro fulgent altaria, quanti ubique pallijs parietes adornantur. Putas ad hæc diuertent angeli, & pannosos homines declina bunt? Si ita est, cur pastoribus outũ magis apparuere, quã terrę regibus, quã sacerdotibus templi? Cur & ipse saluator cuius est aurum
F pariter & argẽtũ, sacram in corpore suo dedicat paupertatẽ? Aut certè cur paupertas ipsa tã sollicite enarratur ab angelo? Neque. n. sine certi ratione mysterij pannis saluator obuoluitur & ponitur in præsepio, quando id manifeste in signum nobis commendatur ab angelo. Hoc, inquit, vobis signũ. Inuenie-
Luc. 2. tis infantẽ pannis inuolutum. In signum positi sunt panni tui Domine Iesu, sed in signũ cui à multis usque hodie contradicitur. Multi quippe uocati, sed non multi electi, & ideo nec signati. Agnosco certè agnosco Iesum magnũ sacerdotẽ, sordidis opertum vestibus dum altercaretur cum diabolo. Scientibus scripturas loquor, & quibus non ignota est
Zach. 3. prophetica visio Zachariæ. Vbi verò exaltatum est caput nostrum super inimicos nostros, ex hoc planè mutauit uestem, decorem induit amictus lumine sicut vestimento. Exẽplum dedit nobis, ut & nos eadem faciamus. Vultior siquidem in conflictu lorica ferrea, quàm stola linea, licet oneri sit illa, hæc honori. Erit cum & membra sequentur caput, vt corpus iam vniuersum vno psallat spiritu, & dicat: Concidisti saccum meum, & circumdedisti me lętitia. Inuenietis, inquit, infantem pannis inuolutum & positum in præsepio. Et post pauca: Venerunt (ait euangelista) festinantes, & inuenerunt Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio. Quid est, q̃ sola ab angelo commẽdari videtur humilitas, nec tamen sola à pastoribus inueniri? Fortè specialius commendat angelus humilitatem: quia ruentibus cæteris per superbiam, ipse in humilitate steterisset. Aut propterea certè cœlitus annunciatur humilitas, quòd hæc quasi propria virtus diuinæ exhibenda sit maiestati. Sola tamen non potuit inueniri, quia semper gratia datur humilibus. Inuenerunt ergo Mariam & Ioseph, & infantem positum in præsepio. Sicut enim saluatoris infantia manifestam prætendit humilitatem, sic per virginẽ cõtinentia, iustitia per Ioseph virum iustũ, cuius laus est in euãgelio, non incongrue designatur. Sanè continentiam deberi carni quis nesciat? Iustitia vero virtus est, quod tuũ est cuique tribuens & hæc erga proximos est necessaria. Porrò humilitas Deo nos reconciliat, Deo facit esse subiectos, Deo placet in nobis, sicut ait uir
Luc. 1. go beata. Respexit Deus humilitatem ancillæ suæ. Itaque qui fornicatur, peccat in corpus suum, qui iniuriosus est in proximum, qui extollitur & inflatur in Deum. Fornicator semetipsum dehonestat, iniuriosus molestat proximum, elatus quod in se est Deum
Esa. 42. inhonorat. Gloriam meam, Dominus ait alteri non dabo. Et superbus, ego, inquit, mihi eã (licet non dederis) vsurpabo. Nec enim placet ei angelica distributio, dans gloriam Deo, pacem hominibus. Non ergo colit Deum, sed aduersus eum extollitur impius planè & infidelis. Quæ est enim pietas, nisi cultus Dei? Quis verò Deum colit, nisi qui voluntariè ei subiectus est, & sicut oculi seruorum in manibus Dominorum suorum, sic oculi cordis eius ad Dominum Deum suũ? Vt ergo inueniatur in nobis semper Maria, & Ioseph, & infans positus in præsepio: sobriè & iustè, & piè viuamus in hoc sæculo. Propter hoc enim apparuit gratia Dei eruditionem. Sed hic erit magnus, sicut de eo Gabriel locutus est, & quos paruulus erudierit ad humilitatem cordis & mansuetudinem, magnificabit postmodum & glorificabit magnus & glorioſus aduenięs Iesus Christus dominus noster.

In natali domini de uerbis Apostoli, Benedictus Deus, & pater domini, &c.
Sermo quintus.

1. Cor. 1.

BEnedictus Deus & pater domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarũ & Deus totius consolatiõis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Benedictus, qui propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, filium suum dilectum in quo ei bene cõplacuit, misit, per quem reconciliati pacem habeamus ad eum, & idem sit nobis reconciliationis huius & mediator & obses. Non est quod vereamur fratres mei, sub tam pio mediatore, non est quod detam fido obside dubitemus. Sed qualis mediator est, inquies, qui in stabulo nascitur, in præsepio ponitur, pannis inuoluitur, sicut cæteri, plorat vt cæteri, denique infans iacet vt cæteri consueuerunt? Magnus plane mediator est etiam in his omnibus, quæ ad pacem sunt non perfunctorie, sed efficaciter
I quærens. Infans quidem est, sed verbum in-
Esa. 40. fans, cuius ne ipsa quidem infantia tacet. Cõsolamini consolamini, dicit dominus Deus vester, dicit hoc Emmanuel nobiscum Deus.

Clamat hoc stabulum, clamat præsepe, clamant lachrymæ, clamant panni. Clamat stabulum, curando sele homini, qui in latrones inciderat præparari. Clamat præsepe, eidem homini qui iumentis comparatus fuerat pabulum ministrari. Clamant lachrymæ, clamant panni eiusdem ipsius cruenta iam vulnera ablui, & detergi. Siquidem nullo horũ
Luc. 10. Christus eguit, nihilo horum illi propter se,
Psa. 48. magis autem omnia propter electos. Verebãtur filium meum, ait pater misericordiarum.
Matt. 21. Verum id quidem domine, reuerentur eum. Sed quis? Non plane Iudæi ad quos missus, sed electi propter quos missus. Reueremur eum nos in præsepio, reueremur in patibulo, reueremur in sepulchro. Deuote suscipimus tenerum propter nos, cruentum propter nos pallidum propter nos, sepultum propter nos reueremur. Deuote adoramus eum magis, deuote amplectimur

cum Simeone sancto infantiam saluatoris, susciptes misericordiam tuam in medio tempsi tui. Siquidem ipse est de, quo legimus: Misericordia domini ab æterno. Alioquin Psa. 102.
quid cœternum patri nisi filius & spiritus sanctus? Et vterque quidem non tam misericors, quam ipsa vere misericordia, nihilominus etiam pater misericordia est, atque hi tres non nisi vna misericordia, sicut vna essentia, vna sapiẽtia, vna diuinitas, vna maiestas. In eo tamen quòd pater misericordiarũ dicitur Deus, quis non videat velut proprio nomine filium designari? Et bene dicitur pa
Psal. 35. ter misericordiarum, cui proprium est misereri semper & parcere. Sed forte quis dicat. Quomodo illi proprium est misereri, cuius
Psa. 24. iudicia abyssus multa? Neque enim dicitur omnes viæ eius sola misericordia, sed misericordia & veritas. Non minus iustus quàm
K misericors est, cui misericordia & iudicium decantatur. Verum id quidem cui vult misereturi, & quem vult indurat: sed quòd misereturi proprium illi est, ex se enim sumit materiam, & velut quoddam seminarum miserendi. Nam quòd iudicat & condemnat nos eum quodammodo cogimus, vt longe aliter de corde ipsius miseratio, quàm animaduersio procedere videatur. Ipsum audi dicẽtem: Nunquid voluntatis meæ est mors impij, dicit dominus: & non magis vt conuertatur & Eze. 18
viuat? Recte igitur non pater iudiciorum, vel vltionum dicitur, sed pater misericordiarum: non modo quòd pater videatur misereri potius quàm indignari, & quemadmodũ pater filiorum misereatur timentium se: sed eo magis quòd miserendi causam & originẽ sumat ex proprio iudicandi, vel vlciscendi magis ex nostro. Sed si propter hoc pater misericordiæ, quare pater misericordiarum? Se-
Psa. 1. mel locutus est Deus (ait propheta) duo hæc audiui, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia. Cæterum Apostolus nobis in vno verbo in filio uno ipsam quoque miseri cordiam duplicem commendat patrẽ, dicens non vnius tantum misericordiæ, sed misericordiarum: & Deũ non unius, sed totius consolationis, qui consolatur nos non modo in
2. Cor. 1. hac vel in illa, sed in omni tribulatione. Misericordiæ domini multæ, ait quidam, videlicet quia multæ tribulationes iustorum, & de
L omnibus his liberabit eos dominus. Vnus
Thren. 3 est Dei filius, vnum uerbum, sed miseria nostra multiplex, non modo magnam misericordiam, sed & multitudinem quærit miserationum:

Universidad de Deusto
Biblioteca

tationum. Fortè tamen propter substantiam duplicem qua subsistit humana conditio, cũ sit utraque tam misera, non incongrue duplex hominum dicatur esse miseria, licet sit multiplex in vtraque. Siquidem & corporis, & cordis nostri tribulationes multiplicatæ sunt, sed ab vtrisque necessitatibus eruit, qui totum hominem saluum facit. Cum ergo vnus ille, & unicus Dei filius, & iam nunc uenerit propter animas, tollere scilicet peccata mundi, & secundo propter corpora sit uenturus, ut ea resuscitet & configuret corpori claritatis suæ non incongruum fortasse uidebitur, vt in eo q̃ patrem misericordiarum benedicimus, duplicem hanc misericordiam cõfiteamur. Suscipiens enim humanæ naturæ corpus simul & animam non modo semel cõsolamini, sed (ut supra quoque meminimus) cõsolamini cõsolamini dicit dñs Deus uester, ut uidelicet certi simus q̃ utrũque sit saluaturus, qui neutrum suscipere est dedignatus. Sed in quibus putas? Planè in populo suo. Ipse enim & nunc saluum faciet, non quoscũque sed populum suum a peccatis eorum, & postmodum non omne corpus, sed corpus humilitatis configurabit corpori claritatis suæ. Denique populum suum consolatur, utique populum humilem, quem saluum faciet, nam oculos superborum humiliabit. Vis nosse populum eius? Tibi derelictus est pauper, M
ait homo secundum cor Dei. Sed & ipse in Ps. 9.
euangelio: Vę uobis, inquit, diuites qui habe- Luc. 6.
tis consolationem uestram. Vtinam nos dilectissimi in eo populo inueniri semper optemus, non cui dicit væ, sed quem consolatur dominus Deus suus. Quid enim consolentur eos qui suam habent consolationem? Nõ consolatur Christi infantia garrulos, non cõsolantur Christi lachrimæ cachinantes, non consolantur panni eus ambulantes in stolis, non consolantur præsepe & flabulum amantes primas cathedras in synagogis, sed æquanimiter forte vniuersam hanc consolationẽ expectantibus in silentio, dominum lugentibus, pannosis pauperibus cedere uidebuntur Cæterum audiant quòd & ipsi quoque angeli non alios consolantur. Vigilãtibus enim pastoribus & custodientibus uigilias noctis euangelizatur gaudium nouæ lucis, & eis natus dicitur esse saluator. Pauperibus atque laborantibus, non uobis diuitibus, qui uestrã habetis consolationem, & væ diuinum inter ipsas uigilias noctis dies sanctificatus illuxit, & nox sicut dies illuminata, imo in diem mutata est, dicente angelo: Quia natus est uobis saluator, hodie vtique, non in hac nocte Siquidem nox præcessit, dies autem appropinquauit, verus vtique dies ex die salutare Dei Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia benedictus in sæcula. Amen. Luc.

In natali sanctorum Innocentium, de quatuor continuis solennitatibus scilicet Natiuitatis domini, ac sanctorum Stephani, Ioannis, & Innocentium. Sermo Primus.

BENEDICTVS qui venit in Psal.
nomine domini, Deus Dominus & illuxit nobis. Benedictum nomen gloriæ eius quod est sanctum. Neque enim ociose venit quod ex Maria natum est sanctum, sed copiose diffundit, A
& nomen & gratiam sanctitatis. Nimirum inde Stephanus sanctus, inde Ioãnes sanctus inde sancti etiam Innocentes. Vtili proinde dispensatione triplex ista solennitas natale domini comitatur, vt non modo inter continuas solennitates deuotio continua perseueret, sed & fructus dominicæ natiuitatis exinde nobis, velut ex quadam prosecutione euidẽtius innotescat. Siquidem aduertere est in his tribus solennitatibus triplicẽ quandã speciẽ sanctitatis, nec facile præter hæc tria sanctorũ genera quartũ aliud posse arbitror in hominibus reperiri. Habemus in beato Stephano martyrij simul & opus & voluntatẽ, habemus solã voluntatẽ in beato Ioanne, solũ in beatis Innocentibus opus. Biberunt oẽs hi calicẽ salutaris, aut corpore simul & spiritu, aut solo spiritu, aut corpore solo. Calicẽ Mat.
quidẽ meum bibetis, ait dñs Iacobo & Ioanni, nec dubiũ quin de passionis calice loqueretur. Demũ cum Petro diceret. Sequere me, Ioã.
euidenter eũ ad imitationem suæ prouocans passionis, conuersus ille vidit discipulũ, quẽ diligebat Iesus sequentẽ, non tã gressu corporis quã prõptæ deuotiõis affectu. Et bibit ergo Ioannes calicẽ salutaris, & secutus est dominũ sicut Petrus, & si non omnimodo sicut Petrus. Quòd.n. sic mansit vt non ẽt passione corporea dominũ sequeretur, diuini fuit cõsilij sicut ipse ait. Sic eum volo manere donec veniã. Ac si dicat. Vult quidẽ & ipse sequi, sed ego sic eũ volo manere. An verò de Innocẽtũ coronis, q̃s dubitet? Ille pro Christo truc
cidatos infantes dubitet iter martires corona
ri, q̃ regeneratos i Chro nõ credit inter adoptionis

ptionis filios numerari. Alioquin qũ coæuos sibi pueros, puer ille qui natus est nobis, non contra nos, propter se pateretur occidi? quod utique solo nutu poterat prohibere, uisi melius aliquid eis prouideret, ut quemadmodum cæteris infantibus, tunc quidem circuncisio, nunc uerò baptismus sine ullo proprię uoluntatis usu sufficit ad salutem, sic nihilominus pro eo susceptum martyrium illis sufficeret ad sanctitatem. Si quæris eorum apud Deum merita ut coronarentur, quære & apud Herodem crimina ut trucidarentur. An fortè minor Christi pietas, quam Herodis impietas, ut ille quidẽ potuerit innoxios necidare, Christus non potuerit propter se occisos coronare? Sit ergo Stephanus martyr apud homines, cuius uoluntaria passio euidenter apparuit in eo uel maxime, q̃ in ipso mortis articulo, tam pro persequentibus, quàm pro seipso solicitudinem gereret ampliorem, uincereteque in eo sensum corporeę passionis internæ compassionis affectus, ut illorum magis scelera, quàm sua uulnera plãgeret. Sit Ioannes apud Angelos martyr, quibus tanquam spiritualibus creaturis spiritualia deuotionis eius signa certius innotuerunt. Cæterum hi sunt planè martyres tui Deus, ut in quibus nec homo nec Angelus C
meritum inuenit, singularis tuæ prærogatiua Psal. 8.
gratiæ euidentius commendetur. Ex ore in- Luc. 1.
fantium & lactentium perfeciſti laudẽ. Gloria in excelsis Deo, Angeli dicunt, & in terra pax hominibus bonæ uolũtatis. Magna quidem, sed audeo dicere, necdum perfecta laus Mat. 19
donec ueniat, qui dicat. Sinite paruulos ad me uenire, quia talium est regnum cœlorũ: & pax hominibus, etiam sine uoluntatis usu in sacramento pietatis. Considerent hæc, qui opere & uoluntate contentiosis solent disputationibus corrixari, considerent & aduertant neutrum negligi oportere, ubi non uidetur deesse facultas, præsertim cum utrunque sine altero, ubi tamen facultas deest non modo salutem conferre possit, sed etiam sanctitatem. Sed & hoc quoque firmiter teneant prodesse quidem opus sine uoluntate, non autem contra uoluntatem, ut unde saluãtur infantes, inde magis damnentur ficte accedẽtes. Nihilominus sanè in quibusdam uoluntas sine opere sufficiens est, non autem cõtra opus. uerbi causa. Rapitur quis in bona quidem uoluntate, sed necdum perfecta, necdum idonea, martyrium sustinere. Quis illi audeat pro hac imperfectione q̃ egare sa-

lutem? Fortè enim propterea non sinitur in illam grauem tentationem venire, ne deficiat & damnetur. Nimirum si in hac tam infirma voluntate induceretur in eam, quæ supra ipsum est, tentationem, nec voluntas roboraretur, quis illum dubitet defecturum, negaturum, & si in eo mori contigerit etiam periturum? Qui enim erubuerit me coram Luc. 9.
hominibus, erubescam & ego eum, ait dominus, coram Angelis Dei. In ea igitur imperfecta volũtate, in qua saluatur quis, vbi deest facultas operis, iam nõ saluari posset propter D
defectum operis, vel opus defectionis. Idem verò & in ignorantia posset accidere. Aemulemur proinde charitatem & sectemur bona opera fratres mei, nec infirmitatis, nec ignorantię peccata vllo modo paruipendentes. Magis autem soliciti & timorati, agamus gratias benignissimo & largissimo saluatori, qui humanæ saluris occasiones tam copiosa charitate perquirit, vt in his voluntatem & opus, in his sine opere voluntatem, in his etiã sine voluntate opus salutis inuenire lætetur, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionẽ sui venire. Hæc est enim vita æterna, Ioan. 17.
vt cognoscamus patrem verum Deum, & quem misit Iesum Christum, qui vnus cum eo verus est Deus super omnia benedictus in sæcula, Amen.

In circuncisione domini, de circuncisione nostra, & triplici testimonio, quod habere debemus. Sermo primus.

POstquam consummati sunt dies Luc. 2.
octo, vt circuncideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus. Audiuimus paucis, expressum magnũm pietatis sacramentum. Audiuimus congruam lectionẽ verbo abbreuiato, quod fecit dominus super terram. Abbreuiatum enim in carne, amplius abbreuiatur susceptа etiam carnis circuncisione. Minoratus paulominus ab Angelis Dei filius humanam naturam induit, sed iam nec ipsum respiens remedium humanæ corruptionis, planè multò minoratus ab eis. Habes igitur hic magnũ fidei documentum, habes & manifestum humilitatis exemplum. Adquid enim tibi cir- E
cuncisio necessaria, qui peccatum non commisisti, nec contraxisti? Quòd ipse non feceris ætas manifestat, quòd non cõtraxeris multo certius probat patris diuinitas, integritas matris. Summus sacerdos es, quem nec

super

Universidad de Deusto
Biblioteca

super patre nec super matre contaminandum prophetatum est in lege, potius quam mandatum. Est enim tibi pater ab æterno, sed Deus est in quem peccatum non cadit. Est & mater ex tempore, sed virgo, nec parere potuit incorruptio corruptelã. Super hæc omnia circunciditur puer agnus sine macula. Et si non eguit, tamen voluit circuncidi. Nec vestigium quidem vllum vulneris habens, alligaturam non refugit vulneris. Non sic impij non sic, non sic agit peruersitas elationis humanæ. Erubescimus vulnerum ligaturam, qui de vulneribus interdum etiam gloriamur. Quem nemo potest arguere de peccato, ipse peccati remedium, & verecundum pariter & austerum siue vlla necessitate susceptit, nec repulit cultrum lapideum, in quo solo vetus illa quæ raderetur rubigo nõ fuit. Nos econtra inuerecundi ad obscœnitatem culpæ erubescimus agere pœnitentiã, quod extremæ dementiæ est, male proni in vulnera, peius in remedia verecundi. Qui peccatum non fecit nõ dedignatus est se peccatorem reputari, nos & esse volumus, & nolumus æstimari. Ita ne sano opus est medicina, & non potius male habentibus? Imo vero ita ne eget medicamine, non æger sed medicus? Quis hominum tantæ sibi non dicam gloriæ, sed vel innocentiæ conscius æquanimiter circuncidentis manum admitteret? Christus vero patienter quæ non rapuit exoluit, qui venerat purgationem facere, non suscipere delictorum. Sed dicas: Quidni susciperet paruulus? Imo vero quidni susciperet humilis & mansuetus? Quidni obmutesceret coram circuncidente, qui coram tondente obmutuit, coram crucifigente siluit? Alioquin non erat illi difficile carnem suam integram conseruare ne scinderetur, qui fecerat ne virginalis uteri porta in exitu suo aperiretur. Non erat difficile paruulo prohibere, ne caro illa circuncideretur, quãdo nec mortuo fuit difficile custodire ne corrumperetur. Postquam ergo consummati sunt dies octo vt circuncideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus. Magnum & mirabile sacramentum. Circunciditur puer, & vocatur Iesus. Quid sibi vult ista connexio? Circunciso nempe magis saluandi, quam saluatoris esse videtur, & saluatorem circuncidere decet q̃ circuncidi, sed agnosce mediatorem Dei & hominum, qui ab ipso natiuitatis suæ exordio diuinis humana sociat, ima summis. Nascitur ex muliere, sed cui fœcũditatis fructus sic accedat, vt non decidat flos virginitatis. Pannis inuoluitur, sed panni ipsi angelicis laudibus honorantur. Absconditur in præsepio, sed proditur radiante stella de cœlo. Sic & circunciso veritatem susceptę probat humanitatis, & nomen quod est super omne nomen gloriam indicat maiestatis. Circunciditur tanquam verus Abrahæ filius: Iesus vocatur tanquam filius Dei. Neque enim ad instar priorũ meus iste Iesus, nomen vacuũ, aut inane portat. Non est in eo magni nominis vmbra sed veritas. Cœlitus siquidem inditum nomen euangelista testatur: quod vocatum est ab Angelo priusquam in vtero conciperetur. Et attende verbi profunditatem. Postquam natus est Iesus, Iesus vocatur ab hominibus, qui vocatus est ab Angelo priusquam in vtero conciperetur, Idem quippe & Angeli saluator & hominis: sed hominis ab incarnatione, Angeli ab initio creaturæ. Vocatum est, ait, nomen eius Iesus, quod vocatum est ab Angelo. In ore ergo duorum vel trium testum stat omne uerbũ, & ipsum quod in Propheta abbreuiatum, manifestiur in Euangelio legitur, caro factum. Nos, fratres mei, nos respicit hæc parabola. Christus enim nec angelico eguit testimonio, nec humano, sed, vt scriptum est, omnia propter electos. Triplex proinde quærendum nobis salutis proprię testimonium, ne fortè videamur assumpsisse nomen Dei nostri in vanum. Et nos enim fratres circuncidi necesse est, & sic nomen salutis accipere. Circuncidi sanè non litera, sed spiritu & ueritate: circuncidi, non uno membro, sed toto corpore simul. Licet enim magis in ea parte, in qua mandata est Iudæis circunciso regnet additamentum Leuiatham, quod a malo est, & amputari debet, uniuersam tamen occupat carnem. A planta pedis usque ad uerticem non est in nobis sanitas, nec est aliqua pars, quæ non tabida sit hoc ueneno. Propterea sicut paruulus adhuc in fide & dilectione populus congruum sibi mandatum exiguæ circunciſionis accepit, sic ubi creuit in uirum perfectiorem, toto iubetur corpore baptizari, quę totius est hominis integra circuncisio. Hinc est q̃ saluator noster & circuncidi octauo die, & post annum tricesimum dignatus est crucifigi, ubi in pœnam corpus omne distensum est, cuius similitudini mortis complantamur & nos, ut scribit Apostolus, nimirum quod nouissimè traditum est obseruantes. Quæ est ergo moralis circuncisio nostra, nisi quam commendat idem

1. Tim. 6. idem Apostolus. Victum, inquiens, & uestitum habentes, his contenti simus? Optime prorsus circuncidit nos & superflua resecat uniuersa, uoluntaria paupertas, pœnitentiæ labor, regularis obseruatio disciplinæ. Cæterum in hac circunciſione triplex nobis quærendum est salutis nostræ testimonium ab Angelo & Maria & Ioseph. Oportet, inquã, ut ante omnia nobis magni consilij Angelus salutis nomen imponat. Dehinc & ipsius quoque congregationis necessaria est attestatio, quæ tanquam mater est singulorum. Mater, inquam, uirgo tanquam ea quam desponsit Apostolus, uni uiro uirginem castam exhibere Christo. Sed nec ipsius ministri contemnendum est testimonium ei qui imitari quærit saluatoris exemplum. Hic est Ioseph, locum quidem obtinens sponsi, re autem uera seruus & dispensator, qui sanè pater uocatur, magis autem nutritius est. Sed dico eadem manifestius. Et ab his qui foris sunt fratres mei, & ab eo qui intus est habere oportet testimonium bonum. Cuius enim omnibus grata, nemini onerosa est cõuersatio, huic sine dubio propria de salute uniuersa fratrum congregatio attestatur. Frustra planè super his duntaxat quæ sunt in manifesto nequissimus ille fratrum accusator trahit in causam, quem excusat uniuersitas fratrum. Habet & a prælatis testimonium quisquis & peccata sæcularis vitæ & huius quoque temporis neligentias (quoniam in multis offendimus omnes) nisi fortè sanctiores nos arbitramur discipulo quem dilexit Iesus, humilis eis & pura confessione iudicanda semper exponit, & eorum satisfacere studet arbitrio. Iam ne in his quidem pessimi illius timenda est accusatio, quoniam non iudicabit dominus bis in idipsum. At fortè criminari volet intentionem, & in ea parte calumniam structe machinabitur, in qua nec fratrum nec ipsius patris testimonium satis efficax videatur. Necesse est ergo vt in hac parte opituletur nobis testis internus, qui magis cor quàm faciem intuetur. A quo sanè & incipiendum est, vt non prius quicquam concipiatur in animo, quàm ab eo salutis nomẽ acceperit. Vbi verò in opus processerit manifestum, expedit iam exteriora quoque sibi testimonia conciliare, sicut ait Apostolus. Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus.

In circunciſione domini de nominibus eius. Sermo secundus.

POstquam consummati sunt dies octo, vt circuncideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus, Ab initio Deus modum accepe rat, & nihil unquam immoderatum illi placuit æquitati. Hinc fuit quòd non modo in pondere, & mensura, & numero cõdidit vniuersa, sed & protinus ipsi homini modum præscripsit, mandatum contulit dicens: Ex omni ligno paradisi comedes, de ligno autẽ scientiæ boni & mali ne comedas. Leuissimum planè mandatum, & larga omnino mẽsura. Sed transgressus est homo præscriptum sibi modum, & constitutum sibi terminum prętergressus. Vnde & auertens ab eo faciem suam Deus, vix tandem in diebus Abrahæ amici sui placabilis fieri incipiens, rursus modum instituit, promulgauit legem, sed non priori similem vsquequaque. Ea siquidem ad cautelam fuerat, hęc ad medelam. Ibi prohibitio facta ne superfluitas subintraret, hic iam indicta abscisio est, vt sacramenti remedio, quæ subintrauerat tolleretur. Postremo illa quidem in arbore data est lex ne fructu eius uesceretur, hæc in proprio corpore, ut caro præputij scinderetur. Nec dubium sanè, quin cætera quoque humani corporis membra additamentum illud Leuiatham occuparet, venenum scilicet concupiscentiæ, & immoderatæ atque inordinatæ illecebra uoluptatis, ut generalis quædam abscisio omnibus necessaria uideretur. Cæterum quia singulorum membrorum abscisionem humanæ carnis fragilitas, & infantilis ætatis infirmitas nullatenus sustineret, pio moderamine dispositio superna prouidit, ut in ea potissimum parte concupiscentia castigaretur, in qua uehementius eam sæuire constabat, & uiolentius malignari. In omni siquidem contradicentium spiritui rebellione membrorum solum illud usqueadeò contumax inuenitur, ut contra omnem uoluntatis deliberationem ad inhonestos, & illicitos motus assurgat. Nam quòd hęc circunciſio octaua die fiebat, spem commendabat regni cœlestis, quòd uidelicet ad primum reflexus dierum circulus præferre quandam coronæ speciem uideretur. Hinc est quòd octaua potissimum dies, post solemnitates præcipuas celebratur, & in sermone domini, primæ beatitudini copulatur octaua, ut cœlestis regni demum

Universidad de Deusto
Biblioteca

demum iterata promissio, euidenter nobis coronam fabricet. Merito sanè dum circunciditur puer, qui natus est nobis, saluator vocatur, quod videlicet ex hoc iam cœperit operari salutem nostram, immaculatum illum pro nobis sanguinem fundens. Neque enim iam quærere est Christianis cur voluerit dominus Christus circuncidi, propter hoc siquidem circuncisus est, propter quod natus, propter quod passus. Nihil horum propter se, sed omnia propter electos. Nec in peccato genitus, nec à peccato circuncisus, nec mortuus est pro peccato suo, magis autem propter delicta nostra. Quod vocatum est, inquit, ab Angelo priusquam in vtero conciperetur. Vocatum planè, non impositum, nempe hoc ei nomen est ab æterno. A natura propria habet vt sit saluator, innatum est ei nomen hoc: non inditum ab humana vel angelica creatura. Sed quid dicimus, quòd egregius ille Propheta hunc ipsum puerum
M multis nominibus appellandum fore prædiens, hoc vnum tacuisse videtur, quod solum (vt præmonuit Angelus & testatur Euangelista) vocatum est nomen eius? Exultauit
Esa.9. Esaias, vt videret diem hunc, & vidit, & gauisus est. Denique & loquebatur gratulabundus & laudans Deum. Puer natus est nobis, filius datus est nobis, & factus est principatus eius super humerum eius: & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri sæculi, princeps pacis. Magna quidem nomina. Sed vbi est nomen, quod est super omne nomen, nomen Iesu, in quo omne genu flectatur? Fortè in his omnibus vnum illud inuenies, sed expressum quodammodo & effusum. Nempe ipsum
Can.1. est de quo sponsa in cantico amoris. Oleum, inquit, effusum nomen tuum. Habes ergo vnu ex his omnibus appellationibus Iesum, nec omnino aut vocari posset, aut esse saluator, si fortè quippiam horum defuisset. Nun quid non vere admirabilem eum singuli sumus experti, in mutatione vtique voluntatum nostrarum? Hoc nempe est saluationis nostræ principium, cum incipimus respuere quod diligebamus, dolere vnde lætabamur, amplecti quod timebamus, sequi quod fugiebamus, optare quod contemnebamus. Admirabilis planè, qui hæc operatur mirabilia. Sed nihilominus & consiliarium sese exhibeat necesse est in electione pœnitentiæ, & vitæ ordinatione: ne fortè sit nobis absque scientia zelus, & voluntau bonæ prudentia desit. Sanè opus est vt Deum quoque
A probemus in remissione videlicet priorum delictorum, quia nec sine hac salus nobis cõstare potest: & nemo potest dimittere peccata, nisi solus Deus. Verum ne id quidem sufficit ad salutem: nisi fortem quoque experiamur in expugnando impugnantes nos, ne ab eisdem rursum concupiscentijs superemur: & fiant nouissima nostra peiora prioribus. Videtúrne iam aliquid deesse saluatori? Planè deesset quod maximum est: nisi & pater esset futuri sæculi, vt per eum scilicet in immortalitatem resurgeremus, qui per præsentis sæculi patrem generamur ad mortem. Neque hoc satis, si non etiam princeps pacis patri nos reconciliaret, cui traditurus est regnum, ne fortè sicut filij perditionis vtique non salutis, resurrecturi videremur ad pœnam. Multiplicabitur sanè eius imperium, vt meritò saluator dicatur: etiam pro multitudine saluandorum, & pacis non erit finis, vt veram noueris esse salutem, quę non possit timere defectum.

Item in circuncisione domini de die octauo. Sermo tertius.

IN circuncisione domini fratres habemus quod amemus & admiremur: habemus etiam quod imitemur. Patet in ea magnum dignationis beneficium vnde gratias agamus: latet aliquid clausum, quod in nobis implere debeamus. Venit namque dominus propter nos, non solum redimendos sanguinis effusione: sed & docendos verbis: & exemplis nihilominus instruendos. Sicut enim penitus erat inutile uiam scire si detineremur in carcere: ita redimi non prodesset, si uiæ ignaros, qui, primus inueniret:
B primus reduceret in carcerem retrudendos. Itaque in maiore quidem ætate patientiæ, & humilitatis: & super omnia charitatis cæteratumque uirtutum manifesta dedit saluator exempla: in infantia uerò figuris uelata. Sed antequam ad hæc discutienda ueniamus delectat aliquid prius de tanta, & tam manifesta dignatione loqui. Habent Angeli gloriam puram & perfectam: sed nec nos erimus sine gloria. Videmus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre: gloriam misericordiæ, & affectus uere paterni: gloriam procedentis ex corde patris, & paterna

terna planè uiscera exhibentis. Omnes enim peccauerunt (ait Apostolus) & egent gloria
Ro.3. Dei. Et alio loco: Mihi (inquit) absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Quid enim nobis glorioſius, quàm quòd tãti æstimauit nos Deus? Quæve maior illi gloria, quàm tanta dignatio, & tãta benignitas: eò vtique dulcissima quo tam gratuita? Nã pro impijs mortuus est. Videtis quantum sesit & pro qualibus. Pro qualibus vt non superbiamus: quãtũ ne desperemus. Propterea vt inueniamini non spiritum habere huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, & sciatis
Ps.72. quæ a Deo data sunt vobis: nolite obsecro fieri sicut equus & mulus, sed sicut pium iumentum, quod ait: Vt tumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Talia enim iumenta cognoscunt possessorem suum, & præsepe domini sui: in quo positum est eis piissimum sœnum, ipse qui panis est angelorum.
C Ipse enim est panis viuus de quo viuere debuit homo, sed quia homo iumẽtum factus est, & panis factus est fœnum, vt vel sic viuat de eo. Et huius quidem mutationis sacramentum die natiuitatis celebratum est,
Ioa.1. quãdo verbum caro factum est, cũ sit omnis caro fœnum. Ipsa ergo die minoratus est ab angelis, & habitu inuentus vt homo, hodie vero mirabilius aliquid audio. Iam minoratus est multo minus angelis, qui non solum formam hominis, sed formam habet peccatoris, & infigitur velut quodam cauterio latronis. Quid est enim circuncisio, nisi sumen Iesu quid est superfluum quod circuncidatur? Nonne tu verus Deus es de Deo pa-
Gen.17. tre: homo verus sine omni peccato de virgine matre? Quid facitis circuncidentes eum. Putatis quia super eum possit cadere illa sententia: Masculus cuius præputij caro circuncisa non fuerit, peribit anima ipsius de populo suo? Potest obliuisci pater filij vteri sui? Aut non cognosceret eum, nisi signum circuncisionis haberet? Imo vero si quomodo posset non agnoscere filium, in quo ei bene cõplacuit, ex hoc maximè signo poterat ignorare eum, inuenta in eo circuncisione, quam peccatoribus ipso prouiderat ob purgationem vtique delictorum. Sed quid mirum si caput pro membris accepit curationem, quam tamen in seipso non habuit necessariã? Nonne & in membris nostris sæpe pro vnius infirmitate alteri adhibetur curatio? Dolet caput & in brachio fit coctura: dolent renes, & fit in tibia. Ita hodie pro totius corporis putredine cauterium quoddam infixum est in ca-
D pite. Denique quid mirum, si pro nobis dignatus est circuncidi, pro quibus dignatus est mori? Totus siquidem mihi datur, & totus in meos vsus expensus est. Ego enim audiens, quia transit ante carcerem filius magni regis cœpi altius gemere & miserabilius exclamare dicens. Fili Dei miserere mei. At ille sicut benignissimus, quisnam est, inquit, iste fletus & vlulatus quem audio? Et dicunt ei. Ipse est Adam proditor ille, quem pater vester trudi fecit in carcerem, donec cogitet quibus illum suppliciis faciat interire. Quid ageret cuius natura bonitas: cui proprium est misereri semper & parcere? Descendit in carcerem, venit vt educat uinctum de domo carceris. Iudæi vero non immemores odij quo oderant, patrem, exercent illud in filium. Vnde & ipse ait: Quia oderunt
Io.15. me, & patrem meum. Quid ergo fecerunt impii, quibus grauis erat etiam ad
Mat.21 videndum? Hic est, inquiunt, hæres: venite, occidamus eum. Sic ergo occiderunt agnum Dei: in suam quidem perniciem, sed in salutem nostram. Illi enim sanguinem agni fuderunt, nos accessimus & bibimus illum. Accepimus calicem salutaris: & calix noster inebrians quàm præclarus est. Ecce vnde gratias agamus. Nam ante paucos dies celebrauimus aduentum eius in carcerem huius mundi, id est diem natalis: hodie vero celebramus quòd catenas & vincula nostra susceperit. Hodie enim qui peccatum non fecit, vt reos absoluere t, innoxias manus eorum catenis in eruit, hodie sub lege factus est, qui
E legem dedit. Sed dicendum est, iam quid in hac circuncisione nobis spiritualiter indicetur agendum. Neque enim sine causa in lege præceptum, nec sine causa com-
Gen.17. pletum est in domino, vt octaua die fieret circuncisio. Sed quis cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Adsit nunc vestris desideriis aduocatus spiritus qui scrutetur alta Dei, & edisserat vobis sacramentum istud octauæ diei. Non ignoramus iam oportere hominem nasci denuo, nam propter hoc secundo natus est Dei filius. In peccatis si quidem nascimur omnes, & necesse habemus renasci in gratia, quam in baptismate quidem percepimus, sed heu totum periit in seculari vita.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nunc primum miserante Deo uirtus gratiæ in nobis operatur, vt in nouitate vitæ ambulemus. Ergo nascitur homo quando sol iustitiæ ortus in animo, peccatorum illuminat tenebras, horrendumque Dei iudicium internis obtutibus offert: addens ad terroris vinculum, breuem dierum numerum & finem incertum. Hęc planè uespera est, ad quam demorabitur fletus, & necesse est addi matutini lætitiam, ut auditam faciat nobis misericordiam suam. Sic enim fit vespere & mane dies unus. Est autem dies ista iustitię, reddens uni cuique quod suum est, nobis miseriam, misericordiam Deo. In hac die puer nascitur: quãdo, ex his quæ diximus ad amorem pœnitentiæ, & odium peccati animus excitatur. Sed periculosum est si forte uelit inter seculi turbas agere pœnitentiam: vbi nimirum alii uenenatis persuasionibus: alii undique exẽplis peioribus ad peccatum alliciant: alij adulationibus in vanam gloriam, alij detractionibus in impatientiam animum eius deiciant. Procedat iam necesse est prudentiæ radius. Ostẽdat quantas & quam importunas præsertim in hac generatione nequam opportunitates & occasiones peccati offerat mundus, & ingerat, quam debilis sit ad illas humanus animus, maxime qui in peccati consuetudine sit nutritus. In hac ergo die prudentiæ eligat de præsenti seculo nequam fugere, dicens cũ propheta. Odiui ecclesiam malignantium, & cum impijs non sedebo. Sed nondum sufficit hoc. Forte enim vult eligere solitudinem non satis attendens propriam infirmitatem, & periculosam diaboli luctam. Quid enim periculosius quàm solum luctari contra antiqui hostis versutias, à quo videatur, & quem videre non possit? Itaque iam habet necessariam fortitudinis diem vt nouerit custodiendam ad dominum fortitudinẽ suã, & aciem multorum pariter pugnantium esse quærendam: vbi tot sunt auxiliarij quos socij: & tales qui dicere possint cum Apostolo. Quia non ignoramus astutias inimici. Congregatio enim pro fortitudine sua, terribilis est vt castrorum acies ordinata. Væ autem soli, quia si ceciderit non habet subleuantem. Quod si cuiquam ex antiquis patribus gratiam hanc concessam audiuimus non expedit temerè se committere huic periculo, nec oportet tentare Deum, sicut & magister noster de anachoretis loquens, qui nõ inquit, conuersionis feruore nouitio, &c. Itaque in hac fortitudinis die ad id quod

Ps. 25.

2. Co. 2.

iam cœperat, id est, Odiui ecclesiam malignantium: etiam addit quod sequitur. Lauabo inter innocentes manus meas. Verum cum eligit esse in congregatione multorum, numquid eliget esse magister qui nondum discipulus fuit, & docere quod didicit nunquã?

Et quomodo, aut in se, aut in alijs motus irrationabiles poterit temperare? Nemo carnem suam hodio habuit. Quomodo ergo putatis si iam magister suus fuerit ipse, quin facile sibi aliquando eo amplius quo familiarius condescendat? Illucescat igitur dies temperantiæ, vt quærat quomodo temperari & refrenari possint incontinentes motus voluptatis, bestiales motus curiositatis, cerui cosi motus elationis suæ. Eligat abiectus esse in domo Dei sui, & subiectus esse magistro, sub quo frangatur eius voluntas, & obedientiæ freno cõcupiscentia reprimatur: sitíque quod ait propheta. Imposuisti homines super capita nostra. Nec dedignandum seruo, quod præcesserit in domino. Siquidem non est seruus maior domino suo. Ille enim cum iam creuisset ætate & sapientia, & gratia apud Deum & homines: cum iam duodecim annorum esset, & remansisset in Hierusalem: nimirũ tutus a beata virgine & Ioseph, cuius filius putabatur, in medio doctorum audiens illos & interrogãs: tamen descendit cum illis, & erat subditus illis. Et tu ergo subditus esto propter illum. Sed iam tibi in ipsa obedientiæ via, aliqua fortasis dura & aspera occurrere possunt, vt accipias interdum præcepta non nulla, quæ licet salubria sint, minus tamen suauia videantur. Hæc si molestè cœperis sustinere, si diudicare prælatum, si murmurare in corde, etiam si exterius impleas quod iubetur, non est hæc virtus patientiæ, sed velamentum malitiæ. Necesse est ergo vt illucescat dies patientię, per quam omnia dura & aspera tacita amplectaris conscientia, te magis diudicans & durius arguẽs cui nimirum displicent quæ ad salutẽ sunt, & in cogitatione tua semper partem magistri quoad potes aduersus temetipsum tuam teque in omnibus accusare, ipsum vero magis excusare laborans. Porrò in hoc loco tam cauendum tibi arbitror a superbia. Magnum est enim omnino sic uincere temetipsum. Melior est (ait Salomon) patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Considera denique quam manifestè propheta doceat necessariam esse humilitatem post patientiam, dicens. Verumtamen

Deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Nonne videtur hic occasione patientiæ tentationẽ seusisse superbiæ? Necesse est ergo vt illuminet cor tuũ radius humilitatis, & declaret quid à te sit, quid à Deo, ut non altum sapias. Quoniam Deus superbis resistit: humilibus dat aũt gratiã. Iã vero cum in his diutius fueris exercitatus: roga dari tibi deuotionis lumen: die serenissimã & sabbatum mentis, in quo tanquam emeritus miles in laboribus vniuersis, vitas absque labore dilatãs nimirum corde curreris viam mandatorum Dei: vt quod prius cum amaritudine, & coactione tui spiritus faciebas: de cætero iam cum summa dulcedine petas & delectatione. Hanc (ni fallor) gratiam petebat, qui ait: Remitte mihi vt refrigerer. Ac si dicat: Quousque in labore, & dolore isto crucior, & morte afficior tota die? Remitte mihi vt refrigerer. Verũ & ad hanc quidem profectionem pauci (ni fallor) perueniunt in hac vita. Neque enim si quis aliquando videtur hanc habere: cõtinuò credat sibi necesse est: maximè si nouitius est, nec per prælatos ascenderit gradus. Pius enim dominus noster Iesus Christus pusillos corde blandis ditijs talibus solet allicere. Sed nouerint qui huiusmodi sunt gratiam hanc præstitam sibi esse non datam: vt in die bonorum memores sint malorum, & in die malorum non immemores sint bonorum. Longe aliter qui exercitatos habent sensus deuotionis huius fœlicitatis vt de corpore exeunt, redditur quod in hac vita dispensatoriè est negatum: illuc perducente eos sola gratia, quo prius tendebãt ipsi cum gratia, vt consummati in breui, expleant tempora multa. Illis vero qui ad hanc deuotionis gratiam perueniunt, vnum videtur restare periculum, & omnino timendum eis à dæmonio meridiano. Ipse enim Satanas transfigurat se in angelum lucis. Hoc ergo timendum ei, qui tanta delectatione omnia facienti dum sequitur affectionem, corpus destruat per immoderatam exercitationem, ac deinde necesse habeat, non sine magno spiritualis exercitij detrimento circa debilitatã curam corporis occupari. Ergo ne incurrat qui currit, illuminari necesse est lumine discretio nis quæ mater virtutum est, & consummatio perfectionis. Hæc nimirum docet ne quid nimis, atque hæc est octaua dies in qua circunciditur puer: quia discretio verè circuncidit, vt non plus nec minus fiat. Nam & qui nimius est, fructum boni operis abscidit non circuncidit: sicut qui tepidus est, si minus facit. In hac ergo die nomen imponitur & nomen salutis, nec de eo qui sic conuersatur dubitem dicere, quòd suam ipsius salutem operetur. Vsque ad hunc enim diẽ dicere possunt angeli qui norunt secreta cœlestia: sed ego nunc primum ei fiducialiter nomen salutis impono. At verò, quia omnino rara ista auis est in terris: huius discretionis locum in vobis fratres suppleat virtus obediẽtiæ, vt nihil plus, nihil minus, nihil aliter quàm imperatum sit faciatis.

In Epiphania Domini, de uerbis Apostoli, Apparuit benignitas, & tribus apparitionibus. Sermo I.

APparuit benignitas, & humanitas saluatoris nostri Dei. Gratias Deo per quem sic abundat consolatio nostra in hac peregrinatione, in hoc exilio, in hac miseria. Super his nanque sæpius vos admonere curamus, vt nunquam mente excidat peregrinos vos esse longè factos à patria, pulsos hęreditate. Quisquis enim desolationem non nouit, nec consolationem agnoscere potest. Quisquis consolationem ignorat esse necessariam, supereſt vt non habeat Dei gratiam. Inde est quòd homines seculi negotijs, & flagitijs implicati dum miseriam non sentiunt, non attendunt misericordiam. Vos quibus non frustra dictum est: Vacate, & videte, quoniam suauis est Dominus: & de quibus idẽ propheta. Virtutem, inquit, operum suorum annunciabit populo suo: vos inquam, quos non detinet occupatio secularis: attendite quænam sit consolatio spiritualis. Vos qui non ignoratis exilium: audite quia de cœlo venit auxilium. Apparuit enim benignitas, & humanitas saluatoris nostri Dei. Priusquam appareret humanitas, latebat benignitas. Siquidem & prius erat: nam & misericordia Domini ab æterno est. Sed unde tanta agnosci poterat? Promittebatur, sed non sentiebatur: vnde & à multis non credebat. Multifariè, quippe multisque modis loquebatur Dominus in prophetis. Ego inquiẽs, cogito cogitationes pacis, & nõ afflictionis. Sed quid respondebat homo afflictionẽ sentiens, pacẽ nesciens? Quousque dicitis pax pax, & nõ est pax? Propter hoc angeli

L

Ps. 45. Ps. 110.

Ad Tit. 3.

Heb. 1. Hie. 29.

Ezec. 15. Esa. 53.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pacis amárè flebant dicentes: Domine, quis credidit auditui nostro? Sed nunc credât ho-
Psal. 92. Psal. 18. mines vel visui suo: quia testimonia Dei credibilia facta sunt nimis. Vt enim nec turbatum quidem oculum lateat: In sole posuit tabernaculum suum. Ecce pax non promissa, sed missa: non dilata, sed data: non prophetata, sed præsentata. Ecce quasi saccum plenum misericordiæ suæ, Deus pater misit in terram saccum, inquam in passione concidendum, vt effundatur quod in eo latet precium
M nostrum. Saccum vtique, & si paruum, sed plenum. Paruulus siquidem datus est nobis: sed in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis. Postquam enim venit plenitudo temporis, uenit & plenitudo diuinitatis. Venit in carne, vt vel sic carnalibus exhiberetur: & apparente humanitate, benignitas agnoscere tur. Vbi enim Dei innotescit humanitas: iam benignitas latere non potest. In quo enim magis commendare poterat benignitatem suam, quàm suscipiendo carnem meam? Meam, inquam, non carnem Adam, id est, non qualem ille habuit ante culpam. Quid tantopere declaret eius misecordiam, quàm quòd ipsâm susceptit miseriam? Quid ita pietate plenum, quàm quòd Dei verbum propter nos factum est fœnum? Domine quid est homo quia reputas eum, aut quid
Iob 7. apponis erga eum cor tuum? Hic attendat homo quanta sit cura eius Deo: hinc sciat quid de eo cogitet, aut quid sentiat. Non interoges ò homo ea quæ pateris, sed quæ passus est ille. Quanti te fecit ex his quæ pro te factus est agnosce, vt appareat tibi benignitas eius ex humanitate. Quanto.n.minorem se fecit in humanitate, tanto maiorem exhibuit in bonitate: & quanto pro me vi-
Ad Tit. 3. lior, tanto mihi charior est. Apparuit (inquit Apostolus) benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei. Magna planè, & manifesta benignitas, Dei humanitas, & magnum benignitatis indicium declarauit, qui humanitati addere nomen Dei curauit. Et
A quidem ad Mariam missus Gabriel angelus filium Dei loquitur: sed non nominat Deum. Benedictus Deus qui talem nobis de nobisipsis angelum dedit, vt noster ipse suppleret, quod ille non dixit. Nam & ipse spiritum Dei habuit. & eius spiritu locutus est, quod nobis valde necessarium fuit. Quid enim sic instruit fidem, spem roborat, charitatem accendit: quomodo humanitas Dei? Sed angelo nostro id reseruatum est, quod alij tacuerunt. Neque enim omnes omnia dicere congruum erat, vt à diuersis diuersa colligere gratulemur, & debitas singulis gratias referamus. Attamen vnum est in quo conueniunt Apostolus, & angeli, qui de Christi natiuitate loquuntur, id est in nomine saluatoris. Ad Mariam quidem tanquam plenius edoctam per spiritum, Gabriel loquens indicat nomen solum. Et vocabis, inquit, nomen eius Iesum. Ad Ioseph veniens angelus, non solum nomen protulit: sed & causam eius interpretatus edocuit dicens. Et vocabis nomen eius Iesum: ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Sed & pastoribus quoque annunciatur gaudium magnum, natum illis saluatorem Christum Dominum. Simile aliquid Paulus loquitur. Apparuit benignitas, & humanitas saluatoris nostri Dei. Bene dulce nomen, nullus ex ipsis tacuit quia hoc mihi maxime necessarium fuit. Alioquin quid agerem audiens Dominum venientem? Nunquid non fugerem, sicut Adam qui à facie eius fugit, sed non effugit? Nonne desperarem audiens, quia venit ille cuius legem sic præuaricatus sum, cuius patientia sic abusus sum, cuius beneficio tam ingratus inuentus sum? Quæ verò maior consolatio poterat esse, quàm in dulci vocabulo, in nomine consolatorio? Propterea & ipse dicit: quia non uenit filius, ut iudicet mundum: sed vt saluetur mundus per ipsum. Iam confidenter accedo, iam supplico fiducialiter. Quid enim timeam quando saluator uenit in domum meam? Et si solus peccaui, donatum erit quicquid indulserit ille. Vuque enim licet ei quod uult facere. Deus est qui iustificat, quis est qui condemnet? Aut quis accusabit aduersus electos Dei? Propterea gaudere nos oportet quòd in nostra uenerit: nunc enim facilis ad indulgentiam erit. Denique paruulus est, leuiter placari potest. Quis enim nesciat quia puer facile donat? Ecce si non fuerit pro minimo, possumus reconciliari pro minimo. Pro minimo, inquam, non tamen sine pœnitentia: sed quia minimum quiddam sit nostra ipsa pœnitentia. Pauperes sumus parum dare possumus: attamen recõciliari possumus pro paruo illo si uolumus. Totum quod dare possum miserum corpus istud est: illud si dederem satis est. Si quo minus addo & corpus ipsius. Nam illud de meo est: & meum est. Paruulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis. De

De te domine suppleo quod minus habeo in me. O dulcissima reconciliatio. O satisfactio nimis grauissima. O verè reconciliatio facilis, sed perutilis: satisfactio parua, sed nõ par impendẽda. Etenim quàm facilis modo tam
C difficilis erit postea, & sicut modo nemo est qui reconciliari non possit: ita post paululũ nemo qui possit: quoniam sicut benignitas apparuit vltra omnem spem, vltra omnem æstimationem: similem expectare possumus iudicij districtionem. Noli ergo contemnere Dei misericordiam: si non sentire vis iustitiã
Psa. 6. sed iram, sed indignationem, sed æmulationem, sed furorem. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Vt enim scires quanta districtio succedit, tanta illa mansuetudo præuenit. Ex magnitudine indulgentiæ, magnitudinem vltionis attende. Immensus est enim Deus, & infinitus in iustitia, sicut & in misericordia. Multus ad ignoscendum: multus ad vlciscendum. Sed misericordia quidem priora sibi vendicat: vt si voluerimus, districtio inuenire nõ possit in quem sæuiat. Propter hoc enim benignitatem prærogauit, ut per eam reconciliati seueritatem videamus securi. Propterea uoluit non solum ad terras descendere, sed
Luc. 6. etiam innotescere: non solum nasci, sed & agnosci. Denique propter hanc agnitionem dies ista celebris habetur, & insignis dies apparitionis. Hodie enim Magi ab oriente venerunt: ortum solem iustitiæ requirentes, eũ de quo legitur. Ecce uir, oriens nomen illi. Hodie adorauerunt nouum virginis partũ, sequentes noui syderis ductum. Nonne & hic nobis est magna consolatio: sicut in illo de quo loquuti sumus Apostoli uerbo? Ille dixit Deum: isti non voce, sed opere dicunt. Quid facitis ò Magi, quid facitis? Lactentem
D puerum adoratis, in tugurio uili, in uilibus pannis? Ergóne Deus est iste? Deus certè in templo sancto suo: Deus in cœlo sedes eius: & uos eum quæritis in uili stabulo, in matris gremio? Quid facitis, quòd & aurum offertis? Ergo rex est ipse. Et ubi aula regia, ubi thronus, ubi curiæ regalis frequentia? Nunquid aula est stabulum, thronus præsepium, curiæ frequentia Ioseph & Maria? Quomodo ita insipientes facti sunt uiri sapientes, ut adorent paruulum despicabilem tam sua ætate, quàm paupertate suorum? Insipientes facti sunt, ut herent sapientes,
1.Cor.3. & prędocuit eos spiritus, quod postea prædicaut Apostolus. Qui uult sapiens esse, stultus fiat, ut sit sapiens. Quia enim per sapientiam mundus in sapientia sua Deum cognoscere non poterat: placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos fieri credentes. Nonne timendum erat fratres, ne scandalizarentur uiri isti: & illusos se crederent cum tanta indigna uiderent? A regia ciuitate, ubi regem quærendum coniectabant, ad Bethleem uillam paruulam diriguntur. Ingrediuntur stabulum, inueniunt inuolutum pannis infantulum. Non illis sordet stabulum: non pannis offenduntur, non scandalizantur lactentis infantia: procidunt, uenerantur ut regem, adorant ut Deum. Sed profecto qui illos adduxit ipse, & instruxit, & qui per stellam foris admonuit, ipse in occulto cordis edocuit. Hæc igitur Domini declaratio clarificauit hanc diem, & Magorum deuota ueneratio deuotam fecit, & uenerabilem. Nec sola
E hæc apparitio, sed altera quędam sicut à patribus nostris accepimus hodie celebratur: quæ & si longo post tempore, facta creditur hoc ipso die. Cum enim iam Christus triginta annorum tempus exegisset in carne, qui secundum diuinitatem idem ipse est, & anni eius non deficiunt: inter populares turbas ad baptismum Ioannis aduenit. Venit tanquam vnus è populo, qui solus erat sine peccato. Quis eum tunc crederet filium Dei, quis putaret Dominum maiestatis? Valde quidem humiliaris Domine: in imis absconderis, sed Ioannem latere non poteris. Nonne ipse est qui per maternum uterum te uondum natum, nondum natus agnouit? Nonne ipse est qui per utriusque materni uteri parietes te agnouit, & quia turbis clamare non potuit, saltem matrem suam motu exultationis edocuit? Nunc autem quid? Vidit eũ Ioannes (ait Euangelista) venientem ad se, & ait: Ioan. 1.
Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Vere aguus, vere humilis, vere mãsuetus. Ecce, inquit, agnus Dei: ecce qui tollit peccata mundi. En ipse qui purgationẽ faciet delictorũ: ecce sentinã nostram purgaturus aduenit: & tamẽ post hoc testimonium, baptizari uult à Ioanne. Tremit ille. Quid mirũ? Quid inquã mirũ, si tremit homo, nec audet attingere sanctum Dei uerticé, caput adorandum angelis, reuerendum potestatibus, tremendũ principatibus? Baptizari vis Domine Iesu? Vt quid enim aut quid tibi opus fuit baptismate? Nunquid sano opus est medicina, aut mũdatione mũdo? Vnde tibi peccatũ, ut ba-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Baptisma sit necessarium? Nunquid à patre? At patrem quidem habes, sed Deum, & æqualis es illi Deus de Deo, lumen de lumine. Nam in Deum peccatum cadere non posse quis nescit? An verò de matre? Nam & matrem habes, sed virgo est. Quod ergo peccatum ex ea trahere potuisti, quæ te sine iniquitate cœpit, & salua integritate peperit? Quam macula habere potest agnus sine macula? Ego, inquit Ioānes, à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Magna utrinque humilitas: sed nulla comparatio. Quomodo enim nō humiliaretur homo coram humili Deo? Sine modo (inquit Dominus) decet enim sic nos implere omnē iustitiam. Acquieuit Ioannes & obediuit, baptizauit agnum Dei, & aquas lauit. Nos abluti sumus, non ille: quia nobis lauandis aquæ cognoscuntur ablutæ.

Mat. 3.

Vbi sup.

Sed fortassis minus credis Ioānis testimonio: quia ipse homo est, & potes habere suspectum: cognatus eius est cui testimonium perhibet. Ecce testimonium maius Ioanne: testimonium aduenientis columbæ. Nec incongrue ad indicandum agnum Dei venit columba: quia nihil melius agno conuenit, quàm columba. Quod agnus in animalibus hoc colūba in auibus est. Summa vtrinsque innocentiæ: summa mansuetudo, summa simplicitas. Quid enim sic alienum ab omni malitia, sicut agnus & columba? Nocere cuiquā nesciunt: lędere non nouerunt. Sed ne fortuito casu id euenisse causeris: ecce testimonium Dei patris. Ecce Deus maiestatis intonuit: Dominus super aquas multas, & vox patris audita est. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Vere enim hic est, in quo nō est quod patri displiceat, quod oculos maiestatis offendat. Vnde & ipse ait. Quia quæ placita sunt ei facio semper. Ipsum inquit, audite. Ecce Domine Iesu, vel iam nunc loquere. Quousque siles, quousque dissimulas? Diu tacuisti & valde diu, vel iam nunc loquendi licentiam habes à patre. Quandiu virtus & Dei sapientia, quasi infirmus aliquis, & insipiens lates in populo? Quandiu nobilis rex & rex cœli: fabri filium te pateris appellari pariter & putari? Etenim Lucas Euangelista testatur. Quoniam adhuc filius Ioseph putabatur. O humilitas virtus Christi, quantum confundis superbiam nostræ vanitatis? Parum aliquid scio uel magis scire mihi videor, & iam silere non possum: impudenter me & imprudenter ingerens & ostentans, promptulus ad loquendum, velox ad docendum, tardus ad audiendum. Et Christus cum tanto tempore silebat, cum seipsum abscondebat: nunquid inanem gloriam metuebat? Quid timeret ab inani gloria, qui est uera gloria patris? Vtique timebat, sed non sibi. Nobis timebat ab illa quibus nouerat esse timendum, nobis cauebat, nos instruebat. Tacebat ore, sed instruebat opere, & quod postea docuit uerbo, iam clamabat exemplo. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Nam de infantia Domini parum aliquid audio: extunc iam usque ad hunc tricesimum annum nihil inuenio. Nunc vero iam latere non potest, qui tam manifeste demonstratur à patre. Nam in prima quoque apparitione cum matre virgine voluit apparere, quod verecundia quædam in virginitate signaretur. Tertia quoque apparitio eius in Euangelio inuenitur, & hæc nihilominus hodiæ celebratur. Inuitatus enim ad nuptias Dominus vino deficiente compassus eorum uerecundiæ, aquam mutauit in unum. Hoc etiam (sicut ait Euangelista) signorū eius fuit initium. Itaque in prima apparitione homo verus innotuit: ubi inter ubera matris infans apparuit. In secunda uero, uerum esse Dei filium patris indicat testimonium. In tertia uerò, uerus esse Deus demonstratur: ad cuius imperium natura mutatur. Tot testimoniis hodie confirmatur fides nostra: tot indiciis roboratur spes nostra, tot incentiuis inflammatur charitas nostra.

Ibidem.

G

Ioan. 8.

Luc. 3.

H

I

De *Magis ubi exponitur illud de Canticis. Egredimini filiæ Sion. Sermo* II. *Vnde supra.*

TRes apparitiones Domini legimus: una quidem die, sed non uno tempore factas. Et quidem mirabilis secunda, mirabilis tertia, sed prima apparitio mirabilius admiranda. Mirabilis aquarum mutatio, mirabilis Ioannis & columbæ pariter & paternæ uocis attestatio, sed illud mirabile magis, quod agnitus est à Magis. Nam quòd Deum agnoscant indicat adoratio, indicat thuris oblatio. Nec solum Deum, sed & regem agnoscunt, quod designatur in auro. Et in his non latet eos magnum pietatis sacramentum: unde & myrra indicat moriturum. Adorant Magi, & offerunt munera adhuc sugenti matris vbera. Sed vbi est ò Magi, vbi est purpura regis huius? Nunquid viles panni illi, quibus est inuolutus? Si rex est, diademata eius vbi est? Sed vos eum verè videtis in diademate, quo coronauit eum mater sua, in sacco mortalitatis. De quo resurgens ait: Quia concidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia. Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua &c. Egredimini vir tutes angelicæ, incolæ ciuitatis supernæ. Ecce rex vester, sed in corona nostra, in diademate quo coronauit eum mater sua. Sed his delitijs vsque modo caruistis, hanc hactenus dulcedinem non gustastis. Habetis sublimitatem eius: sed humilitatem eius non vidistis. Egredimini igitur, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua. Veruntamen non est opus illis nostra exhortatione: quoniam ipsi sunt qui desiderant in illum prospicere. Illis enim quanto sublimitas notior, tanto humilitas pretiosior, & amabilior est. Vnde licet nobis mortis fit causa lætitiæ (nobis enim natus est, & nobis datus) tamen ipsi nos præueniunt, ipsi nos exhortantur. Probat hoc angelus qui gaudium magnum euangelizat pastoribus, & quæ cum eo facta est multitudo cœlestis exercitus. Vobis ergo dicimus filiæ Sion animæ seculares, debiles delicatæ filiæ non filij: in quibus nihil est fortitudinis, nihil est virilis animi. Egredimini filiæ Sion: Egredimini de sensu carnis, ad intellectum mentis: de seruitute carnalis concupiscentiæ, ad libertatem spiritualis intelligentiæ. Egredimini de terra vestra & de cognatione vestra, & de domo patris vestri, & videte regem Salomonem: alioquin non erit tutum vobis videre eum ecclesiastem. Idem enim qui Salomon, id est pacificus in exilio est: Ecclesiastes, id est concionator erit in iudicio: Idida, id est dilectus Domini in regno. In exilio mansuetus, & amabilis, in iudicio iustus, & terribilis, in regno gloriosus, & admirabilis. Egredimini igitur, & videte regem Salomonem: nam vbique rex est. Licet enim regnum eius non sit de hoc mundo: tamen rex est etiam in hoc mundo. Interrogatus siquidem. Ergo rex es tu? Ego, inquit, in hoc natus sum, & in hoc veni in mundum. Hic ergo rector est morum, in iudicio discretor meritorum, in regno distributor præmiorum. Egredimini proinde filiæ Sion, & videte regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua: in corona paupertatis, in corona miseriæ. Siquidem coronatus est, & à nouerca sua corona spinea, corona miseriæ, coronandus ù familia sua corona iustitiæ: quando exibunt angeli, & tollent de regno eius omnia scandala, quando veniet ad iudicium cum senioribus populi sui: cum pugnabit pro eo orbis terræ, aduersus insensatos. Coronat cum, & pate corona gloriæ, sicut psalmus ait: Gloria & honore coronasti eum. Videte eum filiæ Sion in diademate quo coronauit eum mater sua, suscipite coronam paruuli, propter vos regis vestri, & vna cum Magis humilitatem eius adorate: quorum fidei deuotio vobis hodie proponitur in exemplo. Cui enim comparabimus & cui similes æstimabimus viros istos? Si latronis fidem, si Centurionis confessionem considero, in eo superexcellere videntur isti, quòd iam tum miracula multa fecerat, iam tunc à multis prædicatus fuerat, à multis adoratus. Attamen consideremus quid & illi dixerint. Clamabat latro de cruce: Domine memento mei dum ueneris in regnum tuum. Ergóne per supplicium ille vadit in regnum? Quis indicauit tibi quoniam oportebat pati Christum, & sic intrare in gloriam suam? Tu quoque Centurio eum unde nosti? uidens quod sic clamans expirasset. Verè, inquit, hic homo filius Dei erat. Mira res, & omni admiratione digna. Propterea rogo uos intueminī, & videte quàm occulta sit fides: quàm lynceos oculos habeat diligentius considerate. Cognouit Dei filium lactentem, cognouit in ligno pendentem, cognouit morientem. Siquidem latro in patibulo, Magi in stabulo cognouerunt: ille clauis infixum, isti pannis inuolutum. Centurio verò viti agnouit in morte. Isti Dei virtutem in teneri corporis infirmitate: ille summum spiritum in expiratione, isti Dei verbum in infantia cognouere. Siquidem quicquid illi sermonibus isti muneribus confitentur. Latro Regem, Centurio Dei filium, simul & hominem pronunciat. Et hæc tria ipsa Magorum munera indicant, nisi quòd thure non tam Dei filium monstrauere, quàm Deum. Obsecramus ergo charissimi, profit uobis tanta charitas quam uobis Deus maiestatis exhibuit: tanta humilitas quam suscepit: tanta benignitas, quæ uobis per Christi humilitatem apparuit. Agamus gratias redemptori & mediatori nostro, per quem nobis innotuit

Psal. 29.

Cant. 3.

Mat.

Ioan.

Luc. 2.

K

Luc. 18.

Vbi supra.

L

M

Universidad de Deusto
Biblioteca

tam bona erga nos voluntas Dei patris. Si-
1.Cor.9. quidem talem iam nouimus eius animum, vt
nõ immerito dicamus: Sic currimus, nõ quasi
in incertum. Profecto enim tale est erga nos
cor Dei patris, quale nobis expressit, qui de
eius corde processit.

Idem in *Epiphania* Domini.
Sermo tertius.

NEcessarium nobis videtur fratres, iuxta cæteratũ solennitatum cõsuetudinem, etiam solennitatis hodiernæ vobis exponere rationem. Interdum enim contra vitia loquimur: & genus illud sermonis perutile: sed diebus cæteris videtur opportunius conuenire. Festiuis autem & maximè in præcipuis solennitatibus magis circa ea quę solennitatis sunt immorandum videtur, vt pariter & erudiatur animus, & excitet affectus. Quomodo enim celebrabitis quod nescitis, aut quo scietis, nisi annuncietur vobis? Propterea non sit molestum his qui sunt in lege periti, si parum doctis morem gerimus, vt exigit ratio charitatis. Credo enim ne ipsos quidem suis epulis esse fraudandos: si minus eruditis tanquam popularibus turbis, grossiores prius apposue
A rint cibos. Ita verò apponent, si fraternæ charitatis intuitu placuerint eis quæ necessaria sunt non satis intelligentibus, & si fortasse sibi minus necessaria videantur. Sic autem fragmenta postmodum recolligent sibiipsis, si diligentius recogitantes subtiliora quæque tanquam munda animalia ruminauerint: quæ parum intelligibiles animos præ subtilitate effugerint. Solennitas igitur hodiernæ diei ab apparitione nomen accepit. Epiphania quidem apparitio est. Hodie ergo apparitio domini celebratur: non tantum vna, sed trina sicut à patribus nostris accepimus. Hodie enim paruulus rex noster paucis à natiuitate diebus transactis stella declarante primitijs gentium apparuit. Hodie quoque cũ iam triginta ferme in dispensatione carnis egisset annos: qui secundum diuinitatem idem ipse est, & anni eius non deficiunt: inter populares turbas absconditus ad Iordanẽ baptizandus aduenit: sed testimonio Dei patris innotuit. Hodie nihilominus cum discipulis suis vocatus ad nuptias, deficiente vino, signo admirabili suæ potentię aquas in vinum mutauit. Sed delectat eam, quæ in infantia saluatoris facta est, apparitionem & diligentius intueri: quoniam & dulcissima est, & specialius hodie noscitur celebrari. Hodie ergo sicut audiuimus in euangelica lectione Magi Hierosolymam venerunt ab oriente. Meritò sanè ab oriente veniunt, qui solis iustitiæ nouum nobis ortum annunciant: qui
B ad fulgorem nouæ claritatis obtenebratur: & caligantes oculi eius coruscante radio solis æterni multomagis excæcantur. Venientes ergo ab oriente Magi, quid dixerint audiamus. Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Quam certa fides, & nihil penitus hęsitans. Nõ quę runt vtrum natus sit: sed fiducialiter loquuntur: & interrogant sine dubitatione: vbi sit qui natus est rex Iudæorũ. Porrò audito (nec mirum) nomine regis, rex Herodes suecessorem suspicatus expauit. Nec mirum si turbatur Herodes: sed quòd Hierusalem ciuitas Dei (quæ visio pacis est) cum Herode turbatur, quis non miretur? Videte fratres quantum noceat iniqua potestas: quomodo caput impium subiectos quoque sue conformat impictati. Misera planè ciuitas in qua regnat Herodes, quoniam Herodianæ sine dubio particeps erit malitiæ, & ad nouæ salutis ortum Herodiana mouebitur turbatione. Con
C fido ego in Domino: quoniam inter nos minimè regnabit: etiã si adesse contigat, quod & ipsum Deus auertat. Nam Herodiana malitia, & Babylonica crudelitas est nascentem velle extinguere religionem, & allidere paruulos Israelis. Si quid enim ad salutem pertinens, si quid religionis oritur: quicunque resistit, quicunque repugnat, planè cum Aegyptijs paruulos Israelitici germinis necare conatur: imò cum Herode nascentem persequitur saluatorem, sed iam inchoatam prosequamur historiam. Credo si quis conscius est huius rei, studiosius sibi cauebit de cætero, & Herodianum execrabitur animum: ne similem exitum sortiatur. Ergo quærentibus Magis regem Iudæorum, & scitantes à scribis Herode dominicæ nativi-
D tatis locum: illi iuxta Prophetam, nomen ciuitatis edicunt. Cumque recessissent Magi, & reliquissent Iudæos: Ecce stella quam viderant in oriente antecedebat eos. Hinc manifestè datur intelligi, quoniam humanum flagitantes consilium, diuinum, amisere ducatum: & conuersos ad terrenum documentum, signum cœleste deseruit. Vnde & relicto Herode, continuo gaudii
Tit. sunt

sunt gaudio magno valde. Stella enim antecedebat eos, vsque dum veniens staret supra ubi puer erat. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius, & procidentes adoraucrunt eum. Vnde nobis hoc ò alienigenæ? Neque enim tantam inuenimus fidem in Israël. Sic uos non offendit uilis habitatio stabuli, non pauperies cunæ præsepii? Non uos pauperis matris præsentia: non lactentis infantia scandalizat? Denique apertis thesauris suis, ait Euangelista, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Si solum obtulissent aurum, uideri fortasse poterant paupertati matris uoluisse consulere, ut haberet nimirum unde paruulum posset filium educare. Nunc autẽ offerentes pariter aurum, thus, & myrrham: sine dubio spiritualis oblationis genus insinuant. Aurum enim inter diuitias seculi uidetur excellere, quod per eius gratiam omnes nos deuote obtulimus saluatori, cũ pro
D eius nomine ex integro dereliquimus substantiam huius mundi. Iam uerò necesse est, vt qui perfecte terrrena contempsimus, flagranti desiderio cœlestia requiramus. Sic enim offerimus & thuris odoramẽtum: quo
Apoc. 5. nimirum, ut in Apocalypsi beati Ioannis legis, significantur orationes sanctorum. Vn-
Ps. 140. de & Propheta in psalmo, Dirigatur, inquit,
Eccl. 35. oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Sic & in alio loco legis, quia oratio iusti cælos penetrat. Oratio inquam: non cuiuslibet, sed iusti. Nam qui auertit aurem suam ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Porro si iustus esse volueris, & non auertere aurem tuam à mandatis Domini, ne auertas, & ipse suam à precibus tuis: necesse est, vt
Luc. 14. non solum præsens seculum contemnas, sed
Mat. 19. & ipsam carnem castiges & iubijcias seruituti. Nam qui dixit: Nisi quis abrenunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Et alibi. Si vis esse perfectus, uade
Mat. 16. & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, & ueni sequere me. Idem ipse in alio loco ait: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucẽ suam, & sequatur me.
Gala. 5. Quod exponens Apostolus, Quicunque, inquit, sunt Christi, carnem suam crucifixerũt cum vitijs & cõcupiscentijs. Duas igitur alas habeat oratio nostra, contemptum mundi & afflictionem carnis, nec dubium quin cœlos penetret, & dirigatur sicut incensum in conspectu Dei. Erit enim gratum sacrificium & acceptabilis oblatio nostra: in qua cum auro, & thure fuerit etiam, & myrrha, quæ licet amara sit, tamen perutilis est, & conseruat corpus, quod mortuum est propter E
peccatum, ne defluens in vitium putrefiat. Hæc breuiter pro imitanda Magorum oblatione sint dicta. Cæterum quoniam apparitionem hanc esse diximus, quid in ea appareat dignum est, vt quæramus. Vtique secundum verba Apostoli. Appa- *Ad Tit.* 3.
ruit benignitas, & humanitas saluatoris nostri Dei. Ecce enim in Euangelica lectione *Matt. 2.*
audiuimus: quoniam intrantes domum Magi inuenerunt puerum cum Maria matre eius. In infantuli corpore, quod virgineo mater fouebat in gremio, quid nisi veritas susceptæ carnis apparuit? Quid in eo, quòd cum matre paruulus inuenitur: nisi uerus homo, & verus hominis filius declaratur? Iam verò, & in secunda apparitione vide, si non manifeste vocis paternæ testimonio Dei filius approbatur. Cœli nanque aperti sunt super eum, & descendit spiritus sanctus corporali specie sicut columba in illum, & vox patris audita est. Hic *Matt. 3.*
est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Satis equidem manifestum est ex hoc ipso, satis euidens, & indubitabile, quoniam Dei filium necesse est Deum esse. Nam & filios hominum homines, & ipsorum quoque animalium fœtus ex eodem cũ eis genere esse nemo est qui dubitet. Veruntamen vt nullus sacrilego errori remaneat locus, qui in prima apparitione verus homo, & filius hominis est declaratus, & in secunda verus nihilominus Dei filius: in tertia tam verus Deus, & auctor naturę probatur, ad cuius nutum natura mutatur. Nos ergo dilectissimi, Christum Iesum di- F
ligamus, vt verum hominem, & fratrem nostrum, honoremus vt Dei filium, adoremus vt Deum. Secure credamus in eum, secure credamus ei nosipsos fratres mei, cui nec potestas deest saluandi nos, cum sit verus Deus, & Dei filius: nec bona voluntas, cum sit tanquam unus ex nobis uerus homo, & hominis filius. Quomodo nanque nobis erit inexorabilis, propter quos factus est similis nobis passibilis? Iam si desideratis super his apparitionibus aliquid ad ędificationem morum audire, illud attendite, quòd primo omnium Christus appareat puer cum uirgine matre, ut simplicitatem, & uerecundiam ante omnia quærendam nobis doceat esse. Nam & pue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris simplicitas naturalis, & cognata uirginibus verecundia est. Omnibus ergo nobis in cõuersionis nostræ initio nulla magis virtus necessaria est, quàm simplicitas humilis, & grauitas verecunda. In secunda uero apparitione venit saluator ad aquas baptismi, non quidem lauandus, sed magis à patre testimoniũ accepturus. Hæ sunt lachrymæ deuotionis, in quibus non indulgentia peccatorum, f ed beneplacitum quæritur Dei patris, cum descendit in nos spiritus adoptionis filiorũ, testimonium perhibens spiritui nostro, q sumus filii Dei, vt mellifluam nobis uocem de cœlo videamur audire, quia uerè Deus pater in nobis complaceat sibi, nec parũ distat inter has lachrymas deuotionis, & ętatis utique iã utrilis, atque eas quas primęua ætas inter infantiæ uagitus emisit: lachrymas utique G penitẽtiæ & confessionis. Veruntamẽ longè amplius utrisque præcellunt aliæ quędam lachrymæ, quibus & infunditur sopor vini. Illas enim lachrymas uerè in uinum mutari dixerim, quæ fraternæ compassionis affectu in seruore prodeunt charitatis: pro qua etiam ad horã tuiipsius immemor esse sobria quadam ebrietate uideris.

De circuncisione, baptismo, & uerbo Domini ad Ioannem, Sic decet nos implere omnem iustitiam. Sermo IIII.
Qui legitur in octaua epiphaniæ.

Iosue 5. POpulo duræ ceruicis cultellus erat necessarius, & lapideis cordibus merito cultri lapidei debebantur, qualibus à Iesu Naue sacta circuncisio memoratur. Noster autem Iesus tanquam agnus mãsuetus omnem austeritatem abstulit. Domine agnus es cum lana & lacte veniens: auser à me obsecro cultellum istum. Durum enim videtur & crudele, paruulo recenter nato cultrum lapideum adhibere. Sic agit misericors. Duritiam duris cõgruam seruis, filiis commutauit in mansuetudinem, ut rubiginem originalis peccati quã uix cultellus eradere poterat, ex hoc iam cũ unctione gratiæ facile lauet aqua. Nihil ergo mirũ si pro diuersitate temporũ mutata sint sacramenta: vt daretur utrisque quod congruum erat eis. Ipse verò Christus utrumH que suscepit, vt tanquam lapis angularis utri que pariet cohæreret, ac si duarum capita corrigiarum consuetudo connecteret: sicut & pascha figuratum ipse compleuit, & uerũ protinus inchoauit. Sed & propterea voluit circuncidi, vt ostenderet auctorem se esse ueteris legis sicut & euãgelij: quoniam qui per Ioan
seipsum ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, &c. Ipse idem per seruum suum prius dixerat. Omnis anima cuius præputii caro circuncisa non fuerit, peribit de populo suo. Quod si solum baptisma suscepisset, videri poterat refugisse circuncisionem, tanquam nihil ad se pertinentem. Si verò circuncideretur, & non baptizaretur, quomodo mihi persuaderi posset baptizari, circuncisione relict.? Nunc itaque post circuncisionem baptisma suscipiens illud mihi tenendum tradidit, quod vltimo suscepit. Denique communitatis amator & commendator qui habitare facit unius moris in domo, quomodo communitatem desereret & alios scandalizaret? Sic enim scandalizarentur videntes eum non circuncidi: sicut hodie scandalizaretur ecclesia si infantem videret non baptizari. Nec solum communitatis & vnitatis bonum commendare, sed humilitatem uoluit exhibere, ut ligaturam vulneratorum susciperet, qui solus erat Gala
absque vulnere. Hinc enim Apostolus dicit: Misit Deus filium suum in mundum, natum ex muliere, factum sub lege. Verum ne quis fortè diceret, quòd circuncisus est, parentes fecerunt, paruulus enim erat, iam triginta annorum ad baptismum ipse perI rexit. Inclinatur sub Baptistæ manibus caput tremendum potestatibus, principatibus adorandum. Quid mirum si Baptista contremuit? Quis uel ipsa cogitatione non contremiscat? O quàm altum erit in iudicio caput, quod modo inclinatur, & uertex qui modo tam humilis videtur, quàm sublimis & excelsus tunc apparebit? Sine, inquit, modo: sic enim decet nos implere omnem iustiMat
tiã. Siquidẽ qui in plenitudine temporis uenit, & in quo habitat plenitudo diuinitatis, nihil nouit nisi plenum. Nã legem nõ uenit soluere, sed implere. Est autem iustitia quædam stricta & angusta ualde: ita ut quàm cito pedem uerteris, in peccati foueam cadas, nec præponere se æquali, nec æquare præposito. Huius definitio est reddere unicuique, quod suum est. Altera latior, & ampliori iustitia, nec æquare se pari, nec inferiori præponere. Sicut enim grandis, & grauis est superbia præferre se æquali, aut æquare prælato: ita magnæ humilitatis est inferiorem se exhibere æquali, aut æqualem inferiori.

Maxima

Maxima & plena iustitia est se inferiorem exhibere etiam ipsi inferiori. Sicut enim summa & intolerabilis superbia est superiori se præponere: ita inferiori se subdere, summa & plena iustitia est. Quod Ioannes ait: Ego à te debeo baptizari: de prima fuit, quia superiori se subdidit: quod autem Christus fecit, de plena iustitia fecit: siquidem ille seruuli sui manibus se inclinauit. Videat autem nunc quisque quem imitetur: hunc, an eum K qui extollitur sup omne quod creditur Deus aut colitur. Studeamus & nos obsecro fratres adimplere omnem iustitiam. Ipsa enim est uita, per quam ad lætitiam uenitur. Nam lætitia præmium est: iustitia uero meritum & materia. Nam de ipsa iustitia erit lętitia nostra: quando Christus apparebit uita nostra: & nos apparebimus cũ ipso in gloria: quoniam ipse est qui factus est nobis à Deo patre iustitia. Beati uerò qui etiam nunc de iustitia lætantur, & exhilarantur in conscientijs suis: sugentes mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Nunc autem uidetur laboriosa iustitia, sed ueniet quando in suauitate, & iucunditate sine omni labore desideretur & habeatur: ametur, & percipiatur, quando fruemur ipsa iustitia. Væ autem his qui prætergrediuntur uiam, qui relicta iustitia, uanam & transitoriam lætitam quærunt. Cum enim de transitorijs quęrunt lætitiam, non poterit non transire transeuntibus his de quibus erat. Sicut enim lignis deficientibus deficit ignis: sic mundus transit, & concupiscentia eius: haud dubium quin & lætitia quoque.

Dominicæ primæ post octauas epiphaniæ, de miraculo facto in Nuptijs: & de eo quod dominus ait: Et vos similes hominibus expectantibus, &c.
Sermo primus.

IN lectione sancti Euangelij fratres hodie audiuimus, quia dominus noster iuit ad nuptias. Faciamus ergo quod alibi mo-
L net: & studeamus similes fieri hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur à nuptijs. Nam tenenti carrucam in agro, & uendenti aliquid uel ementi in foro: non dicitur quid expectas? neque enim similes sunt expectantibus. Ei uerò quem uidemus stare ante ianuam, pulsare crebrius, sæpius suspicere ad fenestras: nihil mirum si dicitur quid expectas? Illi ergo sunt similes expectantibus, qui non surda aure audierunt. Vacate & uidete, quoniam ego sum Deus. Veniet dominus expectantibus eum Psa. 45.
in ueritate: qualis erat qui dicit. Expectans expectaui dominum. Veniet tanquam reuer Ps. 39.
tens à nuptijs inebriatus uino charitatis, & immemor iniquitatum nostrarum. Veniet non expectantibus tanquam reuertens à nuptijs: tanquam potens crapulatus à uino. Verè ebrius & immemor miserationum suarum. Tunc enim quantũ ad illos obliuiscetur misereri Deus. Veniet in ira, & indignatione tanquã furibundus: sed ò domine ne in furore tuo arguas me. Hæc modo non tam de præsentibus nuptijs, quàm pro earũ occasione sint dicta. Iam verò sequamur vnà cum discipulis ad nuptias euntem dominum, vt videntes quod facturus est pariter credamus cum illis. Deficiente vino dixit mater Iesu ad eum. Vinum non habent. Textus.
Compassa est enim eorum verecundiæ: sicut misericors, sicut benignissima. Quid de fonte pietatis procederet nisi pietas? Quid inquam mirum si pietatem exhibẽt viscera pietatis? Nónne qui pomum in manu sua tenuerit dimidia die, reliqua diei parte pomi seruabit odorem? Quantum igitur viscera M
illa virtus pietatis affecit, in quibus nouem mẽsibus requieuit? Nam & antè mentẽ repleuit, quàm ventrẽ: & cum processit ex utero, ab animo nõ recessit. Durior fortasse, & austerior videri posset responsio domini, sed nouerat ille cui loqueretur: & quis loqueretur, illa nõ ignorabat. Denique vt scias quomodo responsum ipsum acceperit, aut quantum de filij benignitate præsumpserit: ait ministris. Quæcunque præceperit vobis seruate, & facite. Erant autem ibi lapideæ hydrię Textus
sex positæ. Has nunc hydrias purificandis veris Iudæis, non litera, sed spiritu necesse habemus apponere, vel magis appositas demonstrare. Quia enim nondum peruenit ecclesia ad perfectam purificationem: quando eã sibi Christus exhibebit glorioſam non habẽtem maculam, neque rugam, aut aliquid huiusmodi: multis interim purificationibus opus habet, quatenus sicut abundant peccata, abundet indulgentia: sicut multiplicatur miseria, sic & misericordia: nisi quòd non sicut delictum, ita & donum. Gratia enim non solum peccata lauat, sed & merita donat. Sex igitur hydrię sunt positæ his qui post baptismum in peccata labuntur: de his enim loquimur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quimur, quia de his sumus. Exuimus tunicã veterem: sed heu peius reinduimus eam. Lauimus pedes nostros: sed peius inquinauimus eos. Sicut ergo, quod alius inquinauerat, lauit alius: sic inquinatos à nobis, lauari opus est & a nobis. Aliena lauit aqua, quos culpa inquinauerat aliena. Nec tamen sic
A alienâ dixerim, vt negem nostram, alioquin nec inquinaret. Sed aliena est, quia in Adam omnes nescientes peccauimus: nostra, quia & si in alio, nos tamen peccauimus, & nobis iusto Dei iudicio imputabatur licet occulto. Veruntamen ut iam non sit quod causeris ò homo, contra inobedientiam Adę datur tibi obedientia Christi, vt si gratis venundatus es, gratis & redimaris. Si nesciens in Adam periisti, nesciens viuificeris in Christo. Nescisti quando ad lignum vetitũ vetus Adam tetendit manus noxias: nescisti nihilominus quando in ligno salutifero innoxias manus Christus extendit. A primo homine in te manauit macula, qua inquinatus es: à Christi latere aqua, qua mundatus es. Nunc iam inquinatus propria culpa: propria nihilominus aqua mundaberis, ab illo tamen & per illum, qui solus est purgationem faciens pecca
Exo. 18. torum. Prima ergo hydria & prima purgatio in compũctione est, de qua legimus, quoniã in quacũque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor. Secunda verò, confessio est. Omnia siquidem in confessione lauantur. Tertia, eleemosynarum largitio. Hinc enim habes in Euan-
Luc. 11. gelio, Date eleemosynam, & ecce omnia mũda sunt vobis. Quarta, remissio iniuriarũ,
Vbi sup. secundum quod orantes dicimus. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quinta, est afflictio corporis: vnde & oramus vt mundi per ab-
B stinentiam Deo canamus gloriam. Sexta, est obedientia præceptorum, sicut audierunt discipuli, quod vtinam audire mereamur &
Ioan. 10. nos. Vos mundi estis propter sermonem quem loquutus sum vobis. Nimirum quia
Ioan. 8. non erant sicut hi quibus dicitur. Sermo meus non capit in vobis, sed in auditu verbi obaudierant ei. Hæ sunt sex hydriæ positæ in purificationem nostrã, quæ vacuæ sunt & plenæ vento, si pro inani gloria obseruantur. Aqua replentur, si timore Dei custodiantur, quoniam timor domini fons vitæ: aqua, inquam, timor domini est, & si minus sapida, sed optime refrigerans animam nouis desiderijs æstuantem. Aqua est quæ iacula inimici ignita possit extinguere. Nam nec illud dissonat quòd aqua semper ima petit, & timor ad ima cogitationem deducit, & in inferioribus immoratur, atque loca horrenda pauida mente collustrat, iuxta illud. Vadam ad portas inferi. Sed diuina Ephe.
virtute aqua mutatur in vinum, quando perfecta charitas foras mittit timorem. Dicuntur autem lapideæ hydriæ: non tam propter duritiam, quam stabilitatem. Capientes singulæ metretas binas vel ternas. Duę metretæ duplex timor, ne forte trudi in gehennam, ne fortè ab æterna vita contingat excludi. Sed quia de contingente futuro sunt ista, & blandiri potest sibi anima dicẽs: postquam aliquandiu in voluptatibus tuis vixeris, ages pœnitentiam: nec illa tam exiturus, nec periturus in illa, bonum est adhibere & tertium: qui vtique spiritualibus notus est, eo vtilior quo de præsenti est,
C timent enim qui nouerunt spiritualem cibum, ne quando fortè fraudentur eo. Cibo siquidem forti egent, qui manum miserunt ad fortia. Viuant de paleis Aegypti, qui deseruiunt in operibus luti, & lateris: nobis fortior cibus est necessarius: quoniam nobis grandis restat via, vt ambulemus in fortitudine cibi illius. Ipse est panis Angelorum, panis viuus, panis quotidianus. Hic est de quo nobis promissum est, quia Mat.
centuplum accipiemus in hoc seculo. Sicut enim mercenarijs, & quotidianus cibus datur in opere, & merces seruatur in fine: sic dominus vitam æternam in fine reddet, & interim centuplum repromittit & exhibet. Quid ergo mirum si timet ne perdat hanc gratiam, qui iam consecutus est eam? Hæc est metreta tertia, quam sub distinctione signanter posuit, eo quòd non omnium sit: quia nec omnibus centuplum repromissum, sed solis qui omnia reliquerunt.

De mutatione aquæ in vinum. Sermo II. vnde supra.

IN operibus domini fratres, & minus capaces animos exterior cõsideratio pascit: & qui magis exercitatos habẽt sensus, solidiorem intus cibũ inueniunt & suauiorem, tanquam adipem medullamque frumenti. Sunt enim & exteriori specie delectabilia, & interiori virtute multo delectabiliora: quemadmodum & ipse exterius quidem speciosus erat

erat forma præ filiis hominum: interius autem tanquam tandor lucis æternæ, etiam ip-
D sis supereminens multibus angelorum. Apparebat enim foris homo sine culpa, caro sine
Num. 1 peccato, agnus sine macula. Quàm speciosi pedes annunciantis pacem, annunciantis bona? sed multo speciosius & pretiosius caput eius: quoniam caput Christi Deus: Delectabilis aspectus hominis in quem peccatum non
Mat. 5. cadit: & beati oculi qui viderunt, sed multo magis beati mundo corde, quoniam ipsi Deũ videbunt. Denique cum peruenisset ad nu-
1. Co. 5. cleum, testam iam (licet decoram ualde) non
Ioan. 9. reputabat Apostolus dicens: Et si cognouimus aliquando Christum secundum carnẽ, sed nunc iam non nouimus. Nimirum quia dominus ipse prædixerat: Caro non prodest quicquam, spiritus est qui viuificat. Sed hæc est sapientia quam loquitur Paulus inter per-
1. Co. 2. fectos, non inter eos quibus legimus ab eodem dictum: Nihil arbitratus sum me scire inter uos nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum. Totus suauis est, totus salubris est, totus delectabilis, totus denique secundũ sponsæ uocem desiderabilis. Sicut autem in eo ostensũ ẽ: sic & in operibus eius reperies. Nã & superficies ipsa tanquam a foris considerata decora est ualde, & si quis fregerit nucem, intus inueniet quod iucundius sit, & multo amplius delectabile. Non sic apud patres ueteris testamenti reperies. Nam & in operibus eorum decora, & delectabilis est significatio mystica: ipsa tamen si per se considerentur, inuenientur aliquando minus digna, ut sunt
E facta Iacob, adulterium Dauid, & multa similia. Preciosa quidem sunt fercula, sed uasa
Ps. 17. non adeo præciosa. Et fortasse propterea dictum est: tenebrosa aqua in nubibus aëris, quoniam tenebrosæ nubes illæ fuerunt, & subiũctum est de domino, præ fulgore in conspectu eius nubes transierunt. Credo iam ad uestrũ istis ad quid hæc dicere uelim. Audistis enim hodie miraculũ factum in nuptiis, initium utique signorum domini, cuius & historia satis est admirabilis, & significatio amplius delectabilis. Magnũ enim diuinæ maiestatis indicium fuit, ad nutũ domini, aquam in uinum conuerti, sed est illa multo melior mutatio dexteræ excelsi, quam in ista præfiguratum. Omnes enim nos ad spirituales nuptias uocati sumus, in quibus utique sponsus est Christus dominus. Vnde canimus in psalmo. Et ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Sponsa uero nos ipsi sumus, si non uobis uidetur incredibile, & omnes simul una sponsa, & animæ singulorũ quasi singulæ sponsæ. Sed quando hoc sentire Ps. 38.
poterit fragilitas nostra de Deo suo, quòd eo affectu se diligat, quo diligitur sponsa a sponso? Multum enim hæc sponsa sponso suo inferior genere, inferior specie, inferior dignitate. Attamen propter æthiopissam illam de longinquo filius æterni regis aduenit, & uti sibi desponsaret illam, etiam mori pro ea non timuit. Moyses quidem æthiopissam duxit uxorem, sed
F nõ potuit æthiopissæ mutare colorem. Christus uero quam adamauit ignobilem adhuc & fœdam, gloriosam sibi exhibebit ecclesiam non habentem maculam neque rugam. Murmuret Aaron, murmuret & Maria, non noua, sed uetus, non mater domini, sed soror Moysi. Non nostra inquam Maria, ilsa enim solicita est si quid forte deest in nuptiis. Vos autem ut dignum est murmurantibus sacerdotibus, murmurante Synagoga, toto affectu in gratiarum actione uersamini. Vnde enim tibi o humana anima: unde tibi hoc? Vnde tibi tam inæstimabilis gloria, ut eius sponsa merearis esse, in quem desiderant Angeli ipsi prospicere? Vnde tibi hoc ut ipse sit sponsus tuus, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur: ad cuius nutum uniuersa mutantur? Quid retribues domino pro omnibus quæ retribuit tibi, ut sis socia mensæ, socia regni, socia denique thalami, ut introducat te rex in cubiculum suum? Vide iam quid de Deò tuo sentias, unde quantum de Deo præsumas. Vide quibus brachiis uicariæ charitatis redamandus & amplectendus sit, qui tanti te æstimauit, imo qui tanti te fecit: de latere enim suo te reformauit, quando propter te obdormiuit in cruce, & ob hoc somnum mortis excepit. Propter te a Deo patre exiuit: & matrem synagogam reliquit: vt adhærens ei vnus cum eo spiritus efficiaris. Et tu ergo audi filia & vide, & considera quanta sit erga te dignatio Dei tui, & obliuiscere populum tuum & domum patris tui. Desere carnales affectus, seculares mores dedisce: a prioribus vitiis abstine, consuetudines noxias obliuiscere. Quid enim putas? nonne stat angelus domini qui secet te mediam, si forte (quod auertat ipse) alterum admiseris amatorem? Iam enim desponsata es illi,

iam

Universidad de Deusto
Biblioteca

tam nuptiarum prandium celebratur, nam cœna quidem in cœlo & in aula æterna paratur. Veruntamen nunquid ibi vinum deficit? Absit. Inebriabimur ibi ab vbertate domus Dei, & torrente voluptatis eius potabimur. Paratum est profecto illis nuptiis flumen vini, vini inquam quod lætificat cor. Ps.49. Siquidem fluminis impetus lætificat ciuitatē Dei. Nunc autem quoniam grandis nobis restat uia, prādium quidem accipimus hic, & si non in tanta copia, quòd plenitudo & satietas cœnæ reseruetur æternæ. Hic ergo non nunquam uinum deficit, gratia scilicet deuotionis, & feruor charitatis. Quotiens mihi necesse est fratres post lachrymosas querimonias uestras exorare matrem misericordiæ, vt suggerat suo benignissimo filio, quoniam uinum non habeatis? Et ipsa dico uobis charissimi si piè a nobis pulsata fuerit, non deerit necessitati nostræ, quoniam misericors est, & mater misericordiæ. Nam si compassa est uerecundiæ illorum a quibus fuerat inuitata, multo magis compatietur nobis, si pie fuerit inuocata. Placent enim illi nuptiæ nostræ, & pertinent ad eam multo amplius illis, nimirū de cuius utero tanquam e thalamo suo cœlestis sponsus processit. Sed quem non moueat quod in nuptiis illis respondit dominus benignissimæ, ac sanctissimæ matri suæ, dicens? Quid mihi & tibi est mulier? Quid tibi & illi domine? Nōne quod filio & matri? Quid ad illam pertines quæris, cum tu sis benedictus fructus ventris eius immaculati? Nonne ipsa est quæ saluo pudore concepit, & sine corruptione te peperit? Nōne ipsa est, in cuius utero nouem mensibus moratus es, cuius virgineis uberibus lactatus es? cum quadam duodecim annorum factus de Hierusalem descendisti, & eras subditus illi? Nūc ergo domine quid molestus es illi dicens, q̄d mihi & tibi? Multum per omnem modum. Sed manifeste iam video quòd non velut indignans, aut confundere volens virginis matris teneram verecundiam dixeris quid mihi & tibi? cum venientibus ad te (iuxta matris præceptum) ministris, nihil cunctatus facias quod illa suggesserit. Vt quid ergo fratres, vt quid sic respondeat prius? Vtique propter nos, vt conuersos ad dominum iam non solicitet carnalium cura parentum, & necessitudines illæ non impediant exercitium spirituale. Quandiu enim de mundo sumus, debitores non constat esse parentibus. At postquam reliquimus nosmetipsos, multo magis ab eorū solicitudine liberi sumus. Vnde & legimus fratrem quendam in eremo conuersantem, cum ad eum carnalis frater auxilii gratia aduentasset respondisse, vt adiret alterum fratrem eorum, cum ille vtique iam obiisset. Cumque admiratus qui venerat respondere, quia ille obiit, eremita se quoque similiter obiisse respondit. Optime ergo nos docuit dominus ne soliciti simus super propinquis carnis nostræ plus quàm religio postulet, quando ipse matri & tali matri respondit quid mihi & tibi est mulier? Sic & in alio loco cum suggereret ei quidam quoniam foris staret cum fratribus domini quærēs ei loqui respondit. Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Vbi modo sunt qui tam carnaliter & inaniter super carnalibus propinquis suis solent esse soliciti, ac si adhuc viuerent & ipsi cum eis? Sed videamus iam quid sequatur. Erant, ait euangelista, hydriæ sex positæ secundum purificationem Iudæorum. Vel ex hoc potes manifestius aduertere non plenitudinem, sed præparationem nuptiarum esse, vbi nimirum adhuc opus est purificatione. Desponsationis ergo nuptiæ istæ sunt, nō copulationis. Absit enim illis in nuptiis fore vasa purificationis: quando gloriosam sibi Christus ecclesiam exhibebit non habentem maculam neque rugā, aut aliquid huiusmodi. Vbi autem non erit macula, quæ purificatio erit necessaria? Nunc vtique lauandi tēpus est, nunc purificationem patet esse necessariam: quoniam nemo mundus a sorde, nec infans cuius est vnius diei vita super terram. Nunc abluitur sponsa, nunc purificatur vt in cœlestibus illis nuptiis sponso suo sine omni macula præsentetur. Quæramus ergo hydrias sex, in quibus hæc ablutio Iudæorum, id est confitentium purificatio fiat. Nam si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est, quæ sola liberat, sola saluat, sola lauat. Quod si confiteamur peccata nostra, non deerunt veris Iudæis purificationis hydriæ: quoniam fidelis est Deus qui dimittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate. Ego quidē sex hydrias, sex obseruantias arbitror esse, quas ad purificanda confitentium corda sancti patres instituere, & omnes illas (ni fallor) hic poterimus inuenire. Prima siquidem hydria continentia est castitatis, qua diluitur quicquid ante luxuria inquinauit. Secunda uero ieiunium est, vt quod maculauerat crapula, nunc abstinentia mundet. Per

Per segnitiem quoque & ociositatem, quæ Gen.3. inimica est animæ, multas contraximus sordes contra Dei sententiam, in sudore vultus alieni non nostri panē uescentes: propter hoc quoque tertia hydria nobis apponitur, vt sordes illæ in labore manuum diluantur. Sic & per somnolentiam cæteraque noctium & tenebrarum opera multa deliquimus: ideo quoque quarta hydria vigiliarum obseruantia ponitur, vt nocte surgentes ad confitendū domino, nō bonas noctes præteriti temporis redimamus. Iam verò de lingua quis nesciat quàm multum inquinauerit nos per uanilo quia & mendacia, per detractiones & adulationes, per uerba malitię & verba iactantiæ? Pro his omnibus necessaria est hydria quinta, silentium scilicet custos religionis, & in quo est fortitudo nostra. Sexta quoque hydria disciplina est, qua non nostro arbitrio, sed alieno uiuimus, ut deleatur quicquid in disciplinate uiuendo deliquimus. Lapidea sunt hæc, dura sunt, sed necesse habemus in his lauari: nisi forte uoluerimus propter fœditates nostras à domino accipere libellum repudij. Attamen in eo quod dicuntur lapidea, non solum duritia, sed multo melius solidi potest intelligi: quoniam non lauant hæc, nisi firma stabilitate permanserint. Ait Turas. ergo dominus ad ministros: Implete hydrias aqua. Quid sibi istud uult domine? Ministri soliciti sunt de uini penuria, & tu dicis, implete hydrias aqua? Illi de poculis cogitant, & tu præcipis ut uasa purificationis impleant? Sic omnino, sic suspiranti Iacob ad Gen.29. Rachelis amplexus, Lia à patre supponitur. Nobis fratres qui ministri sumus & serui uestri per Christum nobis præcipitur implere hydrias aqua, quotiens deest unum. Ac si dicatur. Illi deuotionem desiderant, uinum requirunt, feruorem flagitant: sed nondum uenit hora mea, implete hydrias aqua. Quę est enim aqua sapientiæ salutaris, & si non adeo suauis, nisi fons uitæ & initium sapientiæ timor domini? Dicitur ergo ministris, Incutite metum, & spiritu timoris nō tam uasa quàm corda replete: quia ut ad charitatem perueniant instituendi sunt à timore, ut dicāt & ipsi: A timore tuo concepimus domine & partu uentus spiritum salutis. Sed quomodo implebuntur hydriæ? Prædixerat enim Euangelista, capientes singulę metretas binas uel ternas. Quę sunt duæ metretæ quæue tertia? Vtique duplex timor, cōmunis & notus omnibus, ac tertius quidem minus communis, & minus notus. Primus enim timor est, ne cruciemur in gehenna. Secundus, ne excluſi à uisione Dei priuemur tam inęstimabili gloria. Tertius replet animam omni solicitudine timidam, ne fortè deseratur à gratia. Et quidem omnis timor domini sicut aqua extinguit ignem, sic extinguit peccati concupiscentiam: sed his maxime cum ad omnem tēptationem statim occurrit ne fortè contingat amittere gratiam, ut sibi derelictus homo lamentabatur quotidie de malo in peius, de periculo minori in grauiorem culpam, quales utique multos uidemus cum in sordibus sint, sordescentes adhuc. Nam aduersus timorē istum, non est unde sibi blandiatur anima, siue de minori fortè quantitate peccati, siue de emendatione futura. Talibus enim blandimentis impediuntur aliquatenus duo prima genera timoris. Præcepit ergo nobis dominus ut hac aqua hydrias impleamus. Sunt enim aliquādo uacuæ & plenæ uento: siquis tamen adeo insanus est, ut in eo per uanitatis studium, illæ quas prædiximus obseruantiæ, mercede perpetua uacuentur, ut sunt fatuæ uirgines, in quarum uasis oleum non habetur. Interdum autem quod peius est plenę quidē sunt, sed plenæ ueneno, quod est inuidia, murmur, rancor animi, & detractio. Propterea ne fortè subintrent ista dum uinum deest, iubemur implere hydrias aqua, ut obseruentur mandata domini in timore: quæ tunc mutatur in uinum, cum timor expellitur à charitate, & implentur omnia feruore spiritus & iucunda deuotione.

In conuersione sancti Pauli. Quomodo ad exemplum eius debemus conuerti. Sermo primus.

MErito quidem dilectissimi cōuersio Doctoris gentium ab uniuersitate gētium festiuis gaudijs hodie celebratur. Multos enim ab hac radice ramos prodijsse uidemus. Conuersus Paulus, cōuersionis minister factus est uniuerso mundo. Et multos quidem olim in carne adhuc, sed non iam secundum carnem ambulans, prædicationis officio conuertit ad Deum, nunc quoque in ipso felicius uiuens & apud ipsum ne adhuc quidem cessat ab hominum conuersionę: dico autem exemplo, oratione, doctrina. Propterea denique conuersionis eius memoria frequentatur, quod & ipsa quoque memorantibus utilis

Universidad de Deusto
Biblioteca

vilis inueniatur. In hac enim memoria & peccator spem veniæ concipit, & prouocatur ad pœnitentiam, & qui iam pœnitet, perfectæ conuersionis accipit formam. Quis desperet vltra pro magnitudine cuiuslibet criminis, quandoquidem Saulum audiat adhuc spirantem minarum & cædis in discipulos domini subito factum vas electionis? Quis dicat iniquitatis pondere pressus, assurgere iã ad studia meliora non valeo: quando in ipso itinere quo sanguinem sitiês christianum, dirum toto pectore virus etflabat, persecutor crudelissimus in fidelissimum repente mutatus est prædicatorem? Magnifice siquidem
B in hac vna conuersione & misericordiæ magnitudo & efficacia gratiæ commendatur.
Luc. 9. Subito, ait Lucas, circunfulsit eum lux de cœlo. O verè inæstimabilis diuinæ dignatio pietatis. Illustrat cœlesti fulgore vel à foris, intus adhuc luminis incapacem. Qui necdum infundi poterat, diuina saltem circũfunditur claritate. Et vox facta est. Lucis & vocis testimonia credibilia facta sunt nimis, nec dubitare est de veritate quæ sese ingerit per vtrasque, oculorum scilicet auriumque fenestras. Sic nimirum, sic in Iordane quoque supra caput domini & columba apparuit, & vox sonuit: sic & in monte quando transfiguratus est coram discipulis, & claritas visa est, & vox nihilominus patris audita. Saule, Saule, quid me persequeris? Verè deprehen-
Textus. sus est Saulus: non est dissimulandi locus, non est facultas vlla negandi. In manibus sunt epistolæ crudelissimæ legationis, auctoritatis execrandę, potestatis iniquæ. Quid me persequeris? inquit. An non persequebatur Christum, qui Christi membra trucidabat in terris? An verò persecuti sunt Christum, qui sacratissimum illud corpus crucis affixere patibulo, & non persequebatur eum, qui aduersus corpus eius quod est ecclesia (est enim corpus eius etiam ipsa) odio furebat iniquo? Denique si proprium sanguinem dedit in precium redemptionis animarum, non tibi videtur grauiorem ab eo sustinere persecutionem, qui suggestione maligna, exemplo pernicioso, scandali occasione, auertit ab eo animas quas redemit: quàm à Iudæo qui sanguinem illum fudit? Agnoscite
C dilectissimi & expauescite consortia eorum qui salutem impediunt animarum. Horrendum penitus sacrilegium quod & ipsorum videtur excedere facinus, qui domino maiestatis manus sacrilegas iniecerunt. Videbatur iam cessasse persecutionis tempus, sed ut palam factum est, nunquam deest persecutio christiano, sed neque Christo. Et nunc quod grauius est, ipsi Christum persequuntur, qui ab eo vtique christiani dicuntur. Amici tui Deus & proximi aduersum te appropinquauerunt, & steterunt. Coniurasse videtur cõtra te vniuersitas populi christiani à mimmo vsque ad maximum, à planta pedis vsque ad uerticem non est sanitas ul la: egressa est iniquitas à senioribus iudicibus uicarijs tuis, qui uidentur regere populum tuum: non est iam dicere, ut populus sic sacerdos, quia nec sic populus ut sacerdos. Heu heu domine Deus, quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui uidentur in ecclesia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupauerunt, apprehenderunt munitiones, & uniuersam deinceps libere & potestatiue tradunt incendio ciuitatem. Misera eorum conuersatio, plebis tuæ miserabilis subuersio est. Atque utinam sola hac parte nocerent. Esset fortè qui dominica præmonitus, & præmunitus exhortatione daret operam, ipsorum non exempla imitari, sed obseruare præcepta, iuxta illud. Quæ dicunt facite, & ad opera eorum nolite Mat.
respicere. Nunc autem dati sunt sacri gradus in occasionem turpis lucri, & quæstum
D æstimant pietatem. Copiosissimæ siquidem pietatis inueniuntur in suscipienda, imò accipienda magis animarum cura, sed hęc apud eos cura minor, & de animarum salute nouissima cogitatio est. An uerò Saluatori animarum grauior ulla esse poterat persecutio? Inique agunt & cęteri contra Christum, multique sunt nostris temporibus Antichristi. Meritò tamen & crudeliorem eam cęset persecutionem pro acceptis beneficijs, & grauiorem sentit pro potestate quam proprijs sustinet a ministris: licet alij quoque multi contra proximorum salutem multifariè multisque modis & uarijs occasionibus agere uideantur. Hæc uidet Christus, & silet: hæc Saluator patitur, & dissimulat. Propterea dissimulemus nos quoque necesse est, & sileamus interim maximeque de prælatis nostris magistris ecclesiarum. Sic nimirum sic placet, & ipsis ut euadant nunc humana iudicia, ueniatque semel iudicium graue his qui præsunt, & potentes patiantur tormenta potenter. Vereor dilectissimi, ne quis fortè sit & in nobis Domini persecutor, quia manifesta docuit ratio, impedire salutem, esse

esse persequi saluatorem. Quas ego de salute animæ meæ fratri illi gratias agere possum, qui mihi propinat detractionis fraternæ venenum? Merito detractores Deo
Rom. 1. odibiles describuntur, tanquam persequutores. Quid & is qui exemplo suo ad remissius agendum cæteros prouocat, aut singularitate turbat, aut inquietat curiositate aut impatientia sua & murmuratione molestat, aut
E quocũque modo cũtritũ spiritũ Dei qui in eis est, scãdalizãs vnũ de minimis istis credẽtibus in eũ? Nõne & hic manifeste persequitur Christũ? Vt ergo persecutorum & nomen & crimen longe sit semper a nobis, obsecro vos dilectissimi benignos semper & mites exhibeamus nos, inuicem supportantes in omni patientia, & ad id quod melius & perfectius est alterutrum prouocantes. Quis enim seruus sufficere sibi putat non persequi dominum, sed nec obsequi domino? Quam habiturus est gratiam si vt non resistit, sic nec assistit quidem? Denique si quis adeo pusillanimis est vt satis sibi reputet nec persequutorem esse nec coadiutorem Dei, audiat
Mat. 12. quid ipse loquatur. Qui non est mecum, cõ-
Textus. tra me est: & qui non colligit mecum, dispergit. Saule, Saule quid me persequeris? Et ille. Qui es domine? Hinc profecto datur intelligi quia vere circunfusa erat illi claritas, non infusa. Audiebat Paulus vocem domini, sed faciem domini non videbat, quoniam erudiebatur ad fidem: & vt ipse postea docuit fides ex auditu est. quis es? inquit. Ignotum enim persequebatur, & ideo consequutus est misericordiam, quia ignorans in incredulitate hoc fecit. Dicite ex hoc fratres iustum iudicem Deum, non modo quid fiat, sed & quo animo fiat considerate, & cauete deinceps ne quis parua reputet, quamlibet parua scienter delinquere conuincatur. Nemo dicat in corde suo, leuia sunt ista, non curo corrigere, non est magnum si in his maneam uenialibus minimisque peccatis. Hæc est enim dilectissimi im-
F pœnitentia: hæc blasphemia in spiritum sanctum, blasphemia irremissibilis. Paulus quidem blasphemus fuit, sed non in spiritũ sanctum, quia ignorans fecit in incredulitate.
Textus. Non in spiritum sanctum blasphemãs, ideo consequutus est misericordiam. Quis es domine? Et dominus ad eum. Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Ego sum saluator, quem tu persequendo petis. Ego sum de quo tu in lege tua legis prædictum quod nescis impletum, quia Nazarenus vocabitur. Et ille. Domine quid
Mat. 2. me vis facere? Hæc plane fratres perfectæ
Textus. conuersionis est forma. Paratum, inquit, cor meum Deus, paratum cor meum. Pa-
Ps. 56. ratus sum & non sum turbatus, vt custo-
Ps. 118. diam mandata tua. Domine quid me vis facere? O verbum breue sed plenum, sed viuum, sed efficax, sed dignum omni acceptione. Quam pauci inueniuntur in hac perfectæ obedientiæ forma, qui suam ita abiecerint voluntatem, vt ne ipsum quidem cor proprium habeant, vt non quid ipsi, sed quid dominus velit omni hora requirant, dicentes sine intermissione. Domine quid me vis facere? Et illud Samuelis, Loquere domine, quia audit seruus tuus. Heu plures habemus euangelici illius cæci, 1. Reg. 3
quàm noui Apostoli imitatores. Quid vis, Mat. 20
ait dominus ad cæcum illum, vt faciam tibi? Quanta est miseratio tua domine, quanta dignatio tua? Siccine dominus seruũ quæ rit vt faciat voluntatem? Vere cæcus ille, quia non considerauit, non expauit, non exclamauit. Absit hoc domine, tu magis, die quid me facere velis. Sic enim decet, G
sic omnino dignum est, non meam a te, sed a me tuam quæri & fieri voluntatem. Videtis fratres, quia uere necessaria erat hoc in loco conuersio? Sic profecto, sic multorum vsque hodie pusillanimitas & peruersitas exigit, vt ab eis quæri oporteat, quid vis ut faciam tibi? non ipsi quærant, domine quid me uis facere? Considerare necesse habent ministri & uicarii Christi, quid sibi præcipi uelint, non ipsi considerant quæ uoluntas sit præceptoris. Non est obedientia eorum plena, non in omnibus parati sunt obsequi, non per omnia sequi proposuerunt eum, qui non suam, sed patris uenit facere uoluntatem. Discernunt & diiudicant eligentes in quibus obediant imperanti, imo in quibus præceptorem suum ipsorum obedire necesse sit uoluntati. Huiusmodi itaque & si tolerari se uideant & condescendi ac morem geri infirmitati suæ proficiant obsecro, pudeatque semper parunlos inueniri, ne quando forte audiant, quid debui uobis facere & non feci? & abutentibus patientia & benignitate prælati, fiat tandem multitudo exhibitæ miserationis, cumulus iustæ damnationis. Domine quid me uis facere? Et domi-
Textus. nus ad illum. Surge & ingredere ciuitatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum, ibi dicetur tibi quid te oporteat facere.
O sapientia suauiter vere vniuersa disponēs. Eum cui tu loqueris eruditendum de voluntate tua mittis ad hominem, vt socialis vitæ commendetur vtilitas, & edoctus per hominem discat & ipse secundum datam sibi gratiam hominibus subuenire. Ingrédere ciuitatem. Videtis fratres non sine diuino consilio factū esse, vt hanc ciuitatē dñi virtutū ingrederemini, diuinā discere voluntatem? Plane qui te salubriter terruit & conuertit cor tuum ad desiderandam volūtatem suam, ipse tibi dixit, surge, & ingredere ciuitatem. Sed audi quàm manifestè in his quæ sequuntur, voluntaria simplicitas & Christiana commēdatur mansuetudo. Apertis oculis nihil videbat: ad manus autem tradebatur ab his qui comitabantur eum. Felix cæcitas, qua malè quondam illuminati in præuaricatione, tandem in conuersione oculi salubriter excæcantur. Sanè quod triduo Paulus sine cibo manet persistens in oratione, ad eos maximè pertinet, qui nouiter seculo abrenunciantes nec dum in cœlesti consolatione respirant. Sustineant ergo & ipsi dominum in omni patientia, orent sine intermissione, quærentes, petētes, pulsantes: quia exaudiet eos pater cœlestis in tempore opportuno. Nō obliuiscetur eorum in finem, veniet & non tardabit. Si triduo sustinueris eum nō habēs quod manduces, confide quia miserator & misericors dominus ieiunum te non dimittet. Exinde iubetur Ananias manus imponere Saulo, sed tanquam bene eruditus non cōtinuo acquiescit. Vide enim si non etiam Paulus ipse doctrinam hanc deinde tradidit discipulo: Nemini, inquiens, cito manus imponas. Vidit (ait dominus,) virum imponentem sibi manus vt visum recipiat. Fratres, Paulus hoc cū vidisset, non continuo illuminatus est. Nunquid non expectauit Ananiæ manum, quia venturum eum fortè in somniis præuidit? Hæc dico charissimi, quia vereor ne quis fortè sit inter vos, qui solo sese somnio præsumat illuminatum esse: nec iam æquanimiter patiatur ad manum trahi, sed ductorem sese profiteatur aliorum. Cui enim necdum administrationis cura iuncta est, cui necdum credita dispensatio, cui necdum præceptum vt videat & prouideat his qui apertos oculos habentes nihil vident: quid hoc præsumere tentat: nisi quia meditatur inania & quasi somnia vana sectatur? Caueamus ab hoc vitio fratres: semper quod in nobis est, abiecti eligamus esse & ad manus trahi, mansuetudinem & humilitatem discentes a Christo domino: cui est honor & gloria in secula seculor. Am.

H

1. Tim. 5.

I

Sermo secundus. Vnde supra.

COnuersus est hodie Paulus, imo Saulus conuersus, versus est in Paulum. Siquidem factus est tanquam euangelicus ille paruulus, de quo dominus ait: Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis in regnum cœlorum. Fortè enim seipsum dicebat. Nimirum ipse magnus dominus & laudabilis nimis, ipse paruulus qui datus est nobis. Nec tamen magnus interim sed paruulus exhibetur, vt seipsum faciat gratum & efficax necessariæ paruitatis exemplum. Ad paruulum ergo sit cōuersio tua, vt discas paruulus esse, tu quoque cum cōuerteris paruulus fias. Enimuero audi quam euidenter & ipsum tibi (in quo constituit formam conuersionis) paruulum manifestat, signanter ea quæ sunt paruuli in seipso imitanda proponens. Discite a me, inquit, quia mitis sum & humilis corde. Gemina paruitas, humilitas & mansuetudo. Et illa interior, ista exterior paruitas: vtraque tamen non parua virtus est nempe quam paruulus ille tam magnus vnicum magisterium profitetur. Hodie ergo conuersus est Paulus, hodie desijt esse Saulus. Hodie factus est humilis & mitis corde. Probat oris confessio cordis humiliationem, dū clamat. Domine quid me uis facere? Magis autē probat ipsa collatæ gratiæ magnitudo, quæ nimirum tam multa, nisi multum humili, data non fuit. Cæterum mansuetudo quoniam exterior quædam (vt diximus) paruitas & ob hoc manifestior est, tripliciter nobis in conuersione hac commendatur. Triplici quidem velut ariete mansuetudo nostra pulsatur, verborum iniurijs, damnis rerum, corporis lęsione. In his tribus, omnis exhibitio patientiæ, omnis exercitatio māsuetudinis. Probata est illa virtus, quam nihil horum videtur concutere potuisse. Considerare libet quem admodum Paulus super his omnibus in ipsa statim sua conuersione tētatus, verè iam Paulus iuuentus, sit in hac parte verè mitis & patiens. Saule Saule quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Durū equidem verbum, verbum increpatorium plenū comminatione. Sane quod ad corpus pertinuit, cōcussus est & prostratus in terram. Vt vero

Mat.

Mat.

Act. 9.

K

L

L verò & damno quoque probatus est? Et valde. Siquidem ipsum ei lumen ademptum est oculorum, & apertis, vt scriptum est, oculis nihil videbat. Experta est in his tribus & exercitata patientia Iob, quem in hac virtute opinatissimum Deus exemplar dedit. Sed vestræ in hoc industriæ relinquimus vestigandum. Sufficit nos monere formam veræ conuersionis magna ex parte in hac mansuetudine constitutam, vt pudeat eos qui conuersi esse debuerant, vel in corporum læsione, vel in damno rerum, vel quod magis indignum est, in verborum iniurijs inueniri peruersos penitus & auersos.

Ibidem.

In purificatione beatæ Mariæ, de triplici misericordia. Sermo I.

HOdie templi dominum, in templum domini virgo mater inducit: Ioseph quoque sistit dominum, non suum, sed eius filium dilectum, in quo ei bene complacuit. Agnoscit iustus quem expectabat, Anna quoque vidua confitetur. Ab his quatuor primo hodierna processio celebrata est, quę postmodū exultatione vniuersę terræ in omni loco, & ab omni gente celebraretur. Nec sanè mirum si tunc parua fuit, quādoquidem paruus erat, qui susceipiebatur. Nullum ibi locum peccator habuit, omnes iusti, omnes sancti, omnes fuere perfecti. Sed nunquid hos tantum saluabis domine? Crescat corpus, crescat & miseratio. Homines & iumenta saluabis domine, cum multiplicaueris misericordiam tuam Deus. In secunda iam processione præcunt turbæ, turbæ sequuntur, nec virgo portat sed asellus. Neminē itaque dedignatur: nec ipsos qui cōputruerunt tanquā iumenta in stercore suo. Non dedignatur inquam, sed si apostolica vestimenta nō desint, si doctrina eorum, si morum iustitia, si obedientia, si charitas cooperiat multitudinem peccatorum, ex hoc iam processionis suæ gloria non censebit indignos. Magis verò & ipsam quæ cā paucis collata videtur, nobis quo que ab ipso inueniri est reseruatā. Quidni reseruaret posteritas, quā & prærogauit antiquis? Dauid rex & Propheta exultauit vt videret diem illū, & vidit & gauisus est. Alioquin si non viderat, vnde psallebat? Suscepimus, inquit, Deus misericordiam tuam in medio tē pli tui. Suscepit hanc misericordiam domini Dauid, suscepit Simeon. Suscepimus & nos, & quicunque sunt præordinati ad vitam. Siquidem Christus heri & hodie & in æternū. In medio. n. templi misericordia est, nō in angulo aut diuersorio, quia nō est acceptio personarum apud Deum. In communi posita est, offertur omnibus, & nemo illius expers, nisi qui renuit. Deriuantur aquæ tuæ foras domine Deus, nihilominus tamen fons tuus tibi proprius est, & non bibit alienus ex eo. Qui tuus est, non videbit mortem donec viderit Christum Domini, ut securus dimittatur in pace. Quidni dimittatur in pace, qui Christum Domini habet in pectore? Ipse enim est pax nostra, qui per fidem habitat in cordibus nostris. Tu quomodo hinc exibis anima misera quę ducē itineris Iesum ignoras? Ignorantiam enim Dei quidam habent. Vnde hoc? Nempe quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem. Et lux, inquit, in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Ac si dicat. Et in plateis deriuantur aquæ, & alienus non bibit ex eis: et misericordia in medio templi est, nec tamen accedunt quos manet æterna damnatio. Medius uestrū stat ò miseri, quem uos nescitis, ut morientes antequam videritis Christū Domini non in pace dimittamini: sed potius rapiamini à rugientibus præparatis ad escam. Suscepimus Deus misericordiam tuā in medio templi tui. Longe est hæc gratiarū actio à voce illa gementis. Domine in cœlo misericordia tua, & veritas tua vsque ad nubes. Quid enim? Videtúrne tibi in medio fuisse misericordia, cū apud solos cœligenas spiritus haberetur? At ubi sanè minoratus est Christus paulominus ab angelis, factusq; est Dei & hominū mediator, ac uelut lapis angularis pactica uit per sanguinem suū quæ in cœlis sunt, & quæ super terram: ex hoc planè iam suscepimus Deus misericordiam tuam in medio tēpli tui. Eramus enim & nos natura filij iræ, sed consequuti sumus misericordiam. Cuius iręfilij, & quam misericordiam consequuti? Nempe filij ignorantiæ, ignauiæ, captiuitatis, & consequuti sumus sapientiam, virtutem, redemptionem. Ignorantia mulieris seductæ excæcauerat nos, mollicies viri abstracti & illecti à propria concupiscentia, eneruauerat nos, malitia diaboli expositos iusse à Deo captiuauerat nos. Sic ergo nascimur vniuersi primum quidem viæ ciuitatis habitaculi prorsus ignari, deinde imbecilles & ignaui, vt etsi nota nobis esset

A

Luc. 1.

Psal. 45.

Psal. 35.

B

Psal. 47.

Universidad de Deusto
Biblioteca

via vitæ, propria tamen præpediremur & detineremur inertia: postremo captiui sub pessimo crudelissimoque tyranno, vt licet prudentes essemus atque robusti, ipsa tamen miserę seruitutis opprimeremur conditione. Nunquid non misericordia & miseratione multa opus habet tanta miseria? Aut certè si iam salui sumus ab hac triplici ira per Christum qui factus est nobis sapientia à Deo patre & iustitia & sanctificatio & redemptio: quanta nobis vigilantia opus est dilectissimi, ne fortè (quod absit) inuenian
tur nostra nouissima peiora prioribus, si denuo contingat iram incendere, vt pote qui non natura iam, sed propria voluntate filij iræ sumus? Amplectamur itaque misericordiam quam in medio templi suscepimus, & cum beata Anna non dimouemur à templo. Templum enim Dei sanctum est, quod
1.Co.3. estis vos, ait Apostolus. Prope est hęc misericordia, prope est verbum in ore vestro, & in corde vestro. Denique in cordibus vestris per fidem habitat Christus. Hoc templum eius, & hæc sedes eius, nisi fortè excidit nobis, quoniam anima iusti sedes sapientiæ est. Quod ergo frequenter imò & semper
C admonere cupio fratres meos, obsecro & nunc ambulemus non secundum carnem in carne, ne displiceamus Deo. non simus amici huius seculi, ne Dei constituamur inimici. Resistamus ergo diabolo & fugiet à nobis, vt
Sap.9. libere iam ambulemus in spiritu, & in corde sit conuersatio nostra. Siquidē corpus quod corrumpitur aggrauat & eneruat & effœminat animam, & terrena inhabitatio sensum multa cogitantem deprimit, vt ad cœlestia
1.Co.3. non assurgat. Vnde & sapientia huius mundi stultitia est apud Deum, & à maligno qui superatur, ei & seruus addicitur. Porrò in corde suscipitur misericordia, in corde habitat Christus: in corde loquitur pacem in plebem suam, & super sanctos suos, & in eos qui conuertuntur ad cor.

De ordine & modo processionis. Sermo II. Vnde supra.

GRatias redemptori nostro qui tam copiosę præuenit nos in benedictionibus dulcedinis, sacramentis infantiæ suæ gaudia nostra multiplicans. Celebratis siquidem pauloante Natiuitate, Circuncisione, & Apparitione eius, festus hodie nobis oblationis eius dies illuxit. Hodie nanque sistitur creatori terræ fructus sublimis, hodie placabilis & Deo placens hostia virgineis manibus offertur in templo, portatur à parentibus, à seruis expectatur. Offerunt Ioseph & Maria sacrificiū laudis, sacrificiū matutinum, Simeon & Anna suscipiunt. Ab his quatuor celebrata D processio est, quæ per quatuor orbis climata solennibus hodie gaudijs ad memoriam reuocatur. Quia ergo festiuam hodie & nostri præter cæterarum consuetudinē solennitatē acturi sumus processionem, non inutile arbitror modum ipsius & ordinem diligentius intueri processuri sumus bini & bini candelas habentes in manibus, quoque succensas, nec quolibet igne, sed qui prius in ecclesia sacerdotali benedictione fuerit consecratus. Ad hęc futuri sunt in processione nostra nouissimi primi, & primi nouissimi: & cantabimus in vijs Domini, quoniam magna est gloria Domini.

Merito sanè bini & bini procedimus, sic enim ob commendationem fraternæ charitatis & socialis vitæ missos à saluatore discipulos euangelia sacra testantur. Turbat processionem si quis solitarius incedere curat, nec sibi soli nocet, sed etiam cæteris est molestus. Hi sunt qui segregant semetipsos animales spiritum non habentes, nec solliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis. Iam uerò sicut non est bonum esse hominem solum sic in conspectu Domini uacuum apparere est prohibitum. Cum enim arguantur ociositatis ipsi quoque, quos nemo conduxit: qui iam conducti sunt, si ocioſi inuenti fuerint quid merentur? Fides quippe sine operibus mortua est. Ipsa denique opera nostra in seruore agenda sunt & in desiderio cordis: vt sint lucernæ ardentes in manibus nostris. Alioquin timēdum est ne fortè tepidos nos euomere incipiat, qui in euangelio loquitur dicens: Ignem ueni mittere in terram, & quid uolo nisi ut ardeat? Hic planè sacer & benedictus est ignis, quem pater sanctificauit & misit in mundum, & cui benedicitur in ecclesijs, sicut scriptum est: In ecclesijs benedicite Deo Domino. Habet enim etiam aduersarius noster utpote peruersus diuinorum operum æmulator, habet inquam ignem suum & ipse, ignem concupiscentiæ carnalis, ignem inuidiæ & ambitionis, quem saluator in nobis non accendere sed extinguere uenit. Denique si quis alienum hunc ignem in diuino offerre præ-

præsumplerit sacrificio, etiam si patrem habeat Aaron, morietur in iniquitate sua. Porrò super hæc quæ de sociali uita & fraterna dilectione, de bonis operibus & seruore sancto dicta sunt: humilitatis virtus maxima, maximeque necessaria est, ut honore præueniamus inuicem: nec modo priores, sed & ipsos iuniores sibi quisque prępona t, quæ ni
1.Cor.3. mirū humilitatis perfectio est, & iustitiæ plenitudo, Et quoniam hilarem datorem diligit Deus, & fructus charitatis est gaudium in spiritu sancto, cantemus, ut dictum est, in uijs Domini: quoniam magna est gloria Domini. Cantemus Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit. In quibus omnibus si quis forsitan proficere dissimulat, & proficisci de uirtute in uirtutem, nouerit quisquis huiusmodi est, in statione, non in processione se esse: imo uerò & in regressione: quoniam in uia uitæ non progredi, regredi est, cum nihil adhuc in eodem statu permaneat.
F Porro profectus noster in eo consistit (ut sæpius me dixisse memini) ut nunquam arbitremur nos apprehendisse: sed semper extendamur ad anteriora incessanter conemur in melius, ut imperfectum nostrum diuinæ misericordiæ obtutibus iugiter exponamus.

Item in purificatione, de puero, Mariā, & Ioseph. Sermo III.

PVrificationem beatæ Mariæ uirginis hodie celebramus, quę secundum legem Moysi facta est transactis à natiuitate Domini
Luc.12. quadraginta diebus. In lege enim scriptum erat, ut mulier quę susceptо semine peperisset filium, immunda esset septem diebus, & octauo die circuncideretur puer: dehinc ablutioni & purificationi intenta, abstineret ab ingressu templi triginta tribus diebus: quibus expletis, offerret filium Domino cū muneribus. Sed quis non aduertat in ipso sententię huius initio, liberam matrem Dominī ab hoc præcepto? Putas enim quia dicturus Moyles, mulierem quæ peperisset filium, immundam esse, non timuerit super matre Domini blasphemiæ crimen incurrere, & idcirco præmiserit susceptо semine? Alioquin nisi parituram præuidisset sine semine uirginem, quæ necessitas erat de susceptо semine fieri mentionem? Patet itaque quod lex ista matrem domini non includit, quæ non susceptо semine filium peperit, sicut prædictum erat per Hieremiam.
Quia nouum faceret Dominus super ter- *Hier.31.*
ram. Quæris quod nouum? Mulier, inquit G
circundabit uirum. Non ab altero uiro uirum suscipiet, non humana lege concipiet hominem: sed intra uiscera intacta & intrega uirum claudet: ita sanè ut intrante & exeunte Domino iuxta alium prophetā: Porta Orien
talis clausa iugiter perseueret. Putas ergo *Hie.44.*
non poterat moueri animus eius & dicere, quid mihi opus purificatione? Cur abstineā ab ingressiu templi, cuius uterus nesciens uirum templum factus est spiritus sancti? Cur non ingrediar templum, quæ peperi Dominum templi? Nihil in hoc conceptu, nihil in partu impurum fuit, nihil illicitum, nihil purgandum: nimirum cū proles ista fons puritatis sit, & purgationem uenerit facere delictorum. Quid in me legalis purificet obseruatio, quæ purissima facta sum ipso partu immaculato? Verè ò beata uirgo, uerè non habes causam, nec tibi opus est purificatione. Sed nunquid filio tuo opus erat circuncisione? Esto inter mulieres tanquam una earum, nam & filius tuus sic est in numero puerorum. Circuncidi uoluit, & non multomagis uelit offerri? Offer filium tuum uirgo sacrata, & benedictum fructum uentris tui Domino repræsenta. Offer ad nostram omnium reconciliationem hostiam sanctam, Deo placentem. Omnino acceptabit Deus pater oblationem nouam & preciosissimam
hostiam, de qua ipse ait: Hic est filius meus *Matt.3.*
dilectus, in quo mihi bene complacui. Sed H
oblatio ista fratres satis delicata uidetur, ubi tantum sistitur Domino, redimitur auibus, & illico reportatur. Veniet quando non in templo offeretur, nec inter brachia Simeonis, sed extra ciuitatem inter brachia crucis. Veniet quando non redimetur alieno, sed alios redimet sanguine proprio: quia redemptionem eum misit Deus pater populo suo. Illud erit sacrificium uespertinum, istud est matutinum. Istud quidem iucundius, sed illud plenius. Istud enim tempore natiuitatis, illud iam in plenitudine ætatis, de utroque tamen potes accipere quod propheta prædixit: Oblatus est quia ipse voluit. Nam & mo *Esa.53.*
dò oblatus est, nō quia opus habuit nō quia sub legis edicto fuit, sed quia uoluit: & in cruce nihilominus oblatus est, nō quia meruit, non quia Iudæus prævaluit, sed quia ipse voluit. Voluntarie sacrificabo tibi Domine,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia voluntarie oblatus es pro mea salute, non pro tua necessitate.

Sed quid fratres nos offerimus, aut quid retribuimus illi pro omnibus, quæ retribuit nobis? Ille pro nobis obtulit hostiam precio fiorem quam habuit, nimirū qua preciosior esse non potuit. Et nos ergo faciamus, quod possumus, optimum quod habemus offerentes illi, quod sumus vtique nosmetipsi. Ille seipsum obtulit, tu quis es qui teipsum offerre cuncteris? Quis mihi tribuat, vt obliuionē meam dignetur maiestas tanta suscipere? Duo minuta habeo Domine, corpus & animam dico, vtinam hæc tibi perfecte possim in sacrificium laudis offerre. Bonum enim mihi longeque gloriosius, atque vtilius est, vt tibi magis offerar, quàm deserar mihi ipsi. Nam id me ipsum anima mea conturbatur, in te verò exultabit spiritus meus, si tibi veraciter offeratur. Fratres morituro Domino Iudæus mortuas hostias offerebat, sed iā nunc Viuo ego, dicit Dominus: nolo mortē peccatoris: sed magis vt cōuertatur & viuat. Non vult Dominus mortem meam, & non libenter offeram illi uitam meam? Hæc est enim hostia placabilis: Deo placens hostia, hostia uiua. Sed in obliuione illa Domini tres fuisse leguntur, & in obliuione nostra tria nihilominus à Domino requiruntur. Fuit in oblatione illa Ioseph sponsus matris Domini, cuius filius putabatur, fuit & ipsa virgo mater, & puer Iesus qui offerebatur. Sit ergo & in oblatione nostra constantia uirilis, sit constantia carnis, sit cōscientia humilis. Sit inquam in proposito perseuerandi animus virilis, sit in continentia castitas uirginalis, sit in conscientia simplicitas & humilitas puerilis. Amen.

Hie. 18. & 33.

In Septuagesimæ. Sermo I.

MAgna mihi consolatio est fratres mei in verbo illo Domini. Qui est ex Deo, verba Dei audit. Propterea enim uos libenter auditis, quia ex Deo estis. Nec ignoro quod alio in loco dicit scriptura: Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: sed multo aliter sunt ex eo qui secūdū beati Ioannis Euangelium. Non ex voluntate carnis nati sunt, sed ex Deo. Vnde & inuenies ab eodem Ioanne in Epistola sua scriptum: Omnis qui natus est ex Deo, non peccat: sed generatio cœlestis conseruat illum. Non peccat, inquit, id est, non permanet in peccato quia conseruat illum, vtique vt perire non possit ea, quæ falli non potest generatio cœlestis. Siue non peccat, id est, tantundem est, ac si non peccet: pro eo scilicet, quòd non imputatur ei peccatum: generatio enim cœlestis etiam in hac parte conseruat illum. Sed generationem istam quis enarrabit? Quis potest dicere, Ego de electis sum, ego de prædestinatis ad vitam, ego de numero filiorum? Quis hęc, inquam, dicere potest? reclamante nimirum scriptura: Nescit homo si sit dignus amore, an odio. Certitudinem utique non habemus sed spei fiducia consolatur nos, ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Propter hoc data sunt signa quædam, & indicia manifesta salutis. vt indubitabile sit eum esse de numero electorum, in quo ea signa permanserint. Propter hoc, inquam, quos præsciuit Deus, & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, vt quibus certitudinem negat causa solicitudinis, vel fiduciam præstet gratia consolationis. Hoc enim est unde semper soliciti, & in timore & tremore humiliemur necesse est sub potenti manu Dei: quoniam quales sumus nosse possumus, vel ex parte: quales autem futuri sumus, id nosse penitus nobis impossibile est. Itaque qui stat, videat ne cadat: & in ea forma, quæ salutis indicium est, & argumentum prædestinationis, perseueret, atque proficiat. Potrò inter ea quæ fiduciam præstant & materiam spei, vnum illud maximum est, de quo nunc cœpimus loqui: qui de Deo est, verba Dei audit. Nonnullos enim sic interdum audientes inuenies, ac si nihil omnino ad eos pertineant, quæ dicuntur, non intrare cor suum, non discutere mores suos, non cogitare, ne forte quod audiunt, dictum sit propter eos. Magis autem si forte sermo Dei uiuus & efficax (qui suo, & nō eius qui loquitur, arbitrio fertur, quocunque voluerit) si, inquam, manifeste aduersus vitia illa processerit, quibus sese illi sentiunt obligatos, dissimulant, & aduertunt oculos cordis, aut qualibet adinuentione palliant uitia, & seducunt miseri semetipsos. In his ergo salutis signa non video: magis autem uereor, ne forte propterea non audiant uerbum Dei, quia non sunt ipsi ex Deo. In vobis, fratres (gratia Deo) verè inuenio aures audiendi: nimirum cum in emendatione uestra sine mora apparet fructus uerbi: sed etiam inter loquendum (fateor) non-

Ioan. 18. *Ro.* 11.

Ioan. 1. *1. Ioā.* 5.

nonnunquam sentire mihi videor feruorem studij vestri. Etenim quanto abundantius fugitis, tanto amplius replet vbera mea dignatio spiritus sancti, & tanto copiosius datur quod propinem vobis, quanto citius quod propinat hausistis. Propterea sæpius loquor vobis, etiam præter consuetudinem ordinis nostri. scio enim quis dixerit, Si quid superrogaueris, cum rediero reddam tibi. Initium septuagesimæ fratres hodie celebratur, cuius nomen in vniuersa ecclesia celebre satis habetur. Iam verò dico vobis charissimi, quia plurimum in hoc nomine compatior mihi ipsi. Commouetur enim intra me spiritus meus spirans nimirum ad patriam illā, in qua nec numerus est, nec mensura, nec pondus. Quando enim in pondere & mensura & numero vniuersa corporis & animæ bona recipio? Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus? ego autem hic fame pereo. Nā de corporali cibo ad Adā dictum est, & peruenit vsque ad me. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Sed & cum laborauero panis datur mihi in pondere, potus in mensura, pulmenta in numero. Et de corporali quidē sic. Quid verò de spirituali? Vtique antequam comedam suspiro, atque vtinam cum suspiro uero et fleuero vel fragmentum exiguum merear de cœlesti conuiuio, & tanquam catellus edam de micis quæ cadunt de mensa dominorum meorum. O Hierusalem ciuitas regis magni, qui te ex adipe frumenti satiat, & quā fluminis impetus lætificat, in te nec pondus vtique nec mensura, sed satietas est & affluētia summa. Sed nec habes numerum: quippe cuius participatio eius in idipsum. Ego verò qui totus sum in vicissitudine & numero, quando veniam ad vnam illam quam requiro? Quando satiabor apparente gloria tua domine? Quando inebriabor ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ quando potabis me? Nunc enim tam exigua sunt stillicidia stillantia super terram, vt nec gluttire quidem possim saliuam meam. Sic omnino sic verum est fratres quoniam modo omnia dantur in pondere & mensura & numero: sed veniet dies quando omnia sunt cessatura. Nam de numero quidem legimus. Quoniam sapientiæ illius non est numerus. Et alio in loco apud eundem prophetam. Delectationes in dextera tua vique ad finem. Audi etiam apud Apostolum pondus sine pondere. Supramodum, inquit, in sublimitate æternum pondus gloriæ. Audi pondus æternum: sed attende quia præmiserit supramodum. Sic & Christum audio mensuram sine mensura promittentem. Mensuram, inquit, confertam & coagitatam, & superefluentem. Sed quando uenient ista? Profecto in fine præsentis septuagesimæ: quod est tempus captiuitatis nostræ. Sic enim legimus quod captiuitati à Babylonijs filij Israel terminum acceperunt annorum septuaginta quibus transactis redierunt in sua, cum instauratum est templum & ciuitas reædificata. At uerò captiuitas nostra fratres quando finietur, quæ tot annis ab initio vtique mundi protenditur? Quando liberabimur à seruitute ista? Quando restaurabitur Hierusalem ciuitas sancta? Vtique completa hac septuagesima, quæ ex denario & septenario constat, propter decem mandata, quæ accepimus, & septem impedimenta quibus à mandatorum obedientia retardamur. Primum enim impedimentum nostrum & occupatio grauis, est ipsa necessitas huius miseri corporis. Quod dummodo somnum, modo cibum, modo vestem, cæteraque similia quæ rit, haud dubium quin frequenter impediat nos ab exercitio spirituali. Secundo loco impediunt nos vitia cordis, vt est leuitas, suspitio impatientiæ aut inuidiæ motus, laudis appetitus, & similia quæ quotidie experimur in nobis. Tertium & quartum impedimentum accipe prosperitatē huius seculi & aduersitatem. Sicut.n. corpus quod corrumpitur aggrauat animā, sic deprimit etiā terrena inhabitatio sensum multa cogitantē. Vtrinque ergo caue à laqueo tentationis, & quære arma iustitiæ à dextris & à sinistris. Quintum impedimentum grauissimum & periculosissimum ignorantia nostra est. In multis enim omnino incertum habemus quid agere debeamus: ita vt quid oremus sicut oportet nescamus. Sextum impedimentum est aduersarius noster, qui tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret. Atque vtinā in istis sex tribulationibus liberaremur, vt vel in septima non tangeret nos malum, nec apprehēderet nos periculum in fallis fratribus. Vtinā soli impugnarent nos maligni spiritus cum suggestionibus suis, & nihil nocerent homines pernicioſis exēplis, persuasionibus importunis, sermonibus adulationis vel detractionis, atque alijs mille modis. Videris certe quàm necessariū sit vt aduersus hæc septē pericula quibus impedimur, septiformis spiritus sancti auxilio subleuemur. Pro his enim

Luc. 6.

Luc. 10.

Ps. 146. *Ps.* 15.

2. Cor. 4.

Universidad de Deusto
Biblioteca

septem, quibus ab obseruantia decalogi retardamur, in luctu pœnitentiæ septuagesima præsens agitur. Vnde & reticetur interim alleluia solenne, & humanæ transgressionis historia miserabilis ab exordio recensetur.

C

De eo quod scriptum est. Immisit Dominus soporem in Adam. Sermo II. Vnde supra.

Gen. 2. IMmisit Dominus soporem in Adam. Immisit & in se ipsum factus nimirum secundus Adam: sed est distantia forte non parua. Ille enim soporatus videtur præ excessu contemplationis, Christus miserationis affectu: vt nimirum illum soporem immiserit veritas in hunc charitas, cum vtraque sit Dominus.

Ioan. 4. Ait enim Ioannes Euangelista. Deus charitas est. Et ipse Dominus. Ego sum via veritas & vita. Sanè soporem Christi solius charitatis fuisse nemo dubitat, vel nomine tenus christianus. Siquidem accubuit vt leo, non uictus planè sed victor, potestate propria ponens animam, somnum mortis excipiens propria voluntate. Cæterum qualis & ille sopor dicendus sit fuisse vel credendus quem Dominus immisit in Adam, in quo sine sensu omnino doloris in mulierem ædificandam costa sublata est de latere dormientis? Mihi quidem non nisi incommutabilis veritatis intuitu, & abysso diuinæ sapientiæ corporis excedens sensibus obdormisse videtur, quod ex eius verbis vel maxime conici potest. Redieus nimirum indicat quo abisset, dum tanquam ebrius de cella vinaria veniens & eructuans illud magnum sacramentum quod tâto post in Christo & in ecclesia

D apostolus commendauit. Hoc nunc, inquit,

Gen. 2. os ex ossibus meis propter hoc inquit. Re-

Ephe. 5. linquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ: & erunt duo in carne vna. An tibi penitus obdormisse videtur qui in hanc vocem excitatus erupit, & non magis dicere

Can. 5. potuisse. Ego dormio & cor meum vigilat? Verum id quidem sine præiudicio dixerim, si cui forte aliter visum fuerit, maxime si quid aliud in sanctorum paginis inuenitur. Neque enim communem arbitror fuisse soporem, aut nostri similem somnis, quos nec contemplationis excessus, nec miserationis affectus, sed infirmitatis defectus immittit, quos nec veritas nec charitas sed necessitas parit. Graue siquidem iugum super filios Adam. Non autem in principio super Adã sed nunc iam super filios eius. Quid non grue miseris, quibus & viuere labor est? Quibus & (quod pauci videntur aduertere, sentire penitus nemo) ipse quoque sensualitatis vsus inuenitur oneri, adeo vt nequeat sustineri nisi alterna requie soueamur? Quid non labor & dolor & afflictio spiritus ex omnibus quæ sub sole sunt, quando & illud ei grauissimum est quo potissimum delectatur, uegetatio scilicet & sensificatio caruis? Nimirum quàm sit ei dulce consortium, triste diuortium manifestat, dum vix tandem auelli potest, dum corruptio ipsa corporis penitus intolerabilis est uegetanti. anè non simpliciter corpus, sed corpus quod corrumpitur aggrauat animam, vt immunem ab hoc grauamine primi parentis animam noueris extitisse, donec adhuc corpus gereret incorruptum. Nimirum in libertate posuit eum Deus, ut inter summa & ipsima uersans & in illa excederet sine difficultate, & ad hæc sine illecebra aut necessitate descenderet. Illa penetrans naturali uiuacitate & puritate mentis, hæc auctoritate diudicans prudentis. Denique adducta sunt animalia ad Adam, vt uideret quid uocaret ea: non ipse aliqua curiositate ductus est vt uideret ea. Non sic in nobis libera ratio, sed undique ei luctandum est. Sic enim & ab infimis uinculo quodam captiua tenetur, & à summis indigna repellitur: ut nec ab his sine dolore possit auelli, nec ad illa sine magno gemitu uel raro queat admitti. Hinc nempe uim faciunt qui quærunt animam meam ut clamare necesse sit. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Inde priusquam comedam suspiro. Quia regnum cœlorum uim patitur, & uiolenti rapiunt illud. Nihilominus tamen & illic unitas & hic tenenda diuisio est, sicut & Adam soporatus est in contemplatione, & animalia nominum impositione discreuit. Sic nimirum sic & Abraam in sacrificio non quidem uolatilia, sed animalia legitur diuisisse. Et Martha erga multa turbatur, cum unũ sit necessariũ. Necessarium planè unum & maximè necessarium, quoniam hæc pars optima quæ nõ auferetur. Cessabit diuisio cum ueneris plenitudo, & erit totius sanctæ ciuitatis Hierusalem participatio in idipsum. Interim spiritus sapientiæ nõ modo unicus, sed multiplex est, interiora quidẽ in unitatem solidãs, sed sub iudicio exteriora distinguens. Vtrunque tibi in primitiua ecclesia cõmendatur, quando multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna: ne volatilia scinderentur: diuidebatur autem singulis prout cuique opus erat, vt animalia secarentur. Sit igitur etiam in nobis charissimi vnitas animorum, vnita sint corda diligendo vnum, quærendo vnum, adhærendo vni, & idipsum inuicem sentiendo. Sic nimirum exterior ipsa diuisio, & euadit periculum & scandalum non incurrit, dum videlicet & si propria cuique tolerantia, propria quoque nonnunquam in terrenis agendis sententia: sed & diuersa interdum dona gratiarum: nec membra omnia actum eundẽ videntur habere, vnitas tamen interior, & vnanimitas ipsam quoque multiplicitatem colligat, & constringat charitatis glutino & vinculo pacis.

In capite ieiunij quomodo debemus ungere caput nostrum, & faciem nostram lauare. Sermo I.

QOdie dilectissimi, sacrum quadragesimę tempus ingredimur, tempus militiæ christianę. Non nobis singularis est hæc obseruatio vna omnium est quicunque in eandem fidei conueniunt vnitatem. Quidni commune sit Christi ieiunũ omnibus christianis? Quidni caput suum membra sequantur? Si bona suscepimus ab hoc capite, mala autem quare non sustineamus? An re puere tristia uolu-

G mus, & communicare iucundis? Si ita est, indignos nos capitis huius participatione probamus. Omne enim quod pătitur ille pro nobis est. Quod si in opere salutis nostræ ei collaborare piget, in quo deinceps coadiutores nos exhibebimus illi? Non est magnum si ieiunet cum Christo, qui sessurus est ad mẽsam patris cum ipso. Non est magnum si compatitur membrum capiti, cum quo & glorificãdum est. Fœlix membrum, quod huic adhæserit per omnia capiti, & sequetur illud quocunque ierit. Alioquin si forte abscindi separatique contingat, priuetur statim necesse est etiam spiritu vitæ. Quæcunque enim portio capiti non coheret, vnde ei iam sensus aut vita? Nec sanè deerit qui expositam occupet, ut ne tunc quidem sit absque capite. Germinabit rursum radix amaritudinis, uenenatum caput iterum pullulabit. Illud, inquam, caput, quod in eo contriuerat ante fortis mulier, mater ecclesia. Dico autem, quando per eam regeneratus est in spem uitæ, quem natura filium iræ, mater carnalis ediderat. Videbit ergo iam si fuerit qui reuelatos habeat oculos cordis, & spiritualiter intuetur hoc rendum omnino monstrum: corpus quidem hominis, caput autem dæmonis habens. Nõ solum autem, sed etiam erunt nouissima hominis illius priora prioribus, cum vipereum illud caput, quod prius fuerat amputatum non ablque septem nequioribus se reuertatur. Quis non solo contremiscat ãditu? Tollens membrum Christi, faciam membrum dæmoniorũ? Abscissus autẽ à corpore Christi, satanæ, miser, incorporabor? Sit procul à nobis semper execranda ista commutatio, fratres mei. Mihi omnino adhærere, tibi bonum est, ò caput gloriosum & benedictum in secula, in quod & angeli prospicere concupiscunt. Sequar te quocunque ieris. Si transieris per ignem, non auellar à te, non timebo mala quoniam tu mecum es. Tu dolores meos portas, & pro me doles, tu prius transis per angustum passionis foramen, vt latiũ præbeas sequentibus membris ingressum. Quis nos separabit à charitate Christi? Ipsa enim est, per quam omne corpus per nexus, & iuncturas crescit. Hoc glutinum bonum, cuius meminit Esaias: Hæc per quam bonum est & iucundum, habitare fratres in vnum. Hoc unguentum, quod descendit à capite in barbam, à capite descendit & in orã vestimenti, ut ne minima quidem fimbria careat vnctione. In capite siquidem plenitudo gratiarum, de qua accipimus omnes, in capite uniuersitas miserationis, in capite inexhaustus fons pietatis diuinæ, in capite affluentia tota spiritualis vnguenti, sicut scriptum est: Vnxit te Deus, Deus tuus, oleo lętitiæ præ participibus tuis. Ipsum tamen quod tam copiose pater unxerat caput, Maria quoque vngere non veretur. Calumniantur quidem discipuli, sed respondet ueritas pro ea, quod bonum opus sit operata. Denique & nobis hodie quid præcipit in Euangelio? Tu, inquit, cum ieiunaueris, ungẽ caput tuum. Mira dignatio. Spiritus Domini super eum, eo quod vnxit eum; & nihilominus tamen Euangelizans pauperibus, ait. Vnge caput tuum. Complacet sibi pater in filio, & dum vox sonat in æthere, descendit Spiritus in columba. Putatis, fratres, quia Christi baptismo chrisma defuerit? Manet Domini Spiritus super ipsum, & vnctum ab eo quis dubitet?

Ioan. 14.

Ioan. 4.

Ioan. 14.

Gen. 2.

Ephe. 5.

Cant. 5.

Psal. 44.

Mat. 6.

Matt. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Hęc planè spiritualis vngueti fragrantia est. Vnxit pater filium præ participibus suis, in quo præ cæteris singulariter cõplacet sibi. Pater enim diligit filium affectu vtique diuino & inexperto omni creaturæ. Vnxit inquam præ participibus suis, accumulans super eum vniuersa charismata benignitatis, mãsuetudinis, & suauitatis, abundãtius eum replens visceribus misericordiæ & miserationis. Vnctum denique misit ad nos, quẽ nobis exhibuit plenum gratiæ & miserationis. Sic vnctum à patre est caput nostrum, & nihilominus vngi postulat & à nobis. Cum ieiunaueris, inquit, vnge caput tuum. Itáne aquam petit à riuulo fons indeficiens? Petit sine dubio, aut certè repetit magis. Ad fontẽ enim vnde exeunt flumina reuerruntur, vt iterum fluant. Non verò, vt minus habens, quod dederat Christus repetit, sed ne tibi pereat quicquid ad eum referre uolueris. Siquidem etiam fluminis aqua si stare cœperit, & ipsa putrescet, & inundatione facta superuenẽs repelletur. Sic planè, sic gratiarum cessat decursus ubi recursus non fuerit, nec modo nihil angetur ingrato: sed & quod acceperat K uertitur ei in pernicié. Fidelis autem in modico, cẽsetur dignus munere ampliori. Vnge igitur caput tuũ, refundens in eum qui supra te est, quicquid in te est deuotionis, quicquid delectationis, quicquid affectionis. Vnge igitur caput tuum, ut si qua in te est gratia referatur ad ipsum, nec tuam quæras gloriã, sed ipsius. Vngit enim Christum qui bonus eius odor est in omni loco. Memento sanè aduersus hypocritas hunc processisse sermonem. Nolite, inquit, fieri sicut hypocritæ tristes. Non omnimodam nobis tristitiam interdicit, sed quæ in facie est coram hominibus. Alioquin cor sapientis ubi tristitia, & Pauſũ quoque discipulos contristas se non piget pro eo, quod contristati sunt ad salutem. Non est talis tristitia hypocritarum non in corde, sed in facie est. Exterminant enim facies suas.

Nota proinde quod nõ dixerit nolite esse sicut hypocritæ tristes, sed nolite fieri, hoc est fingi. Sic quippe vulgo dicitur. Tristem se facit, aut magnificat se, & qui beatificat te, in errorem te adducit & similia quæ simulationis sunt, non veritatis. Tu autem cum ieiunaueris vnge caput tuum, & faciem tuam laua. Exterminant illi faciem, tu autem lauare iuberis. Est autem facies, quę in facie est conuersatio. Hanc fidelis Christi seruus lauat, ne quod offendiculum præbeat intuenti, hypocrita magis exterminat, dum singularia magis & inusitata sectatur. Sed nec caput vngit cuius affectio elongatur à Christo, & vanis fauoribus delectatur. Vngit potius semetipsum, vt propriæ fragrantiam opinionis respergat. Aut certè quia manifestum est non esse caput hypocritæ Christum: nec suum tamen qualecunque caput vngere potest, cuius mens non propriæ testimonio conscientiæ, sed adulationibus demulcetur. Date nobis (aiunt fatuæ virgines) de oleo vestro. Cur hoc? Quia in uasis suis oleum non habent. Sed non est prudentium huiuscemodi oleum dare. Quod enim sibi fieri nolunt, quando ipsi facient alijs? Audi verò Prophetam, cui incerta & occulta sapientię sue reuelauerat Deus. Oleum, inquit, peccatoris non impinguet caput meũ. Emunt oleum istud hypocritæ, sicut ait Dominus. Amen dico uobis, receperunt mercedem suam. Exterminãt enim facies suas, vt appareant ieiunantes. Videes quàm breui sermone hypocritas & singularitatis notat & arguit vanitatis. Vide etiam quàm paucis & coram Deo suadeat bona, & coram hominibus prouidere. Vnge caput tuũ & faciem tuam laua, hoc est sic te inreprehensibilem foris exhibe, vt diuinam tibi conciliare studeas gratiam, & ante oculos humanos nõ propriam quęras gloriam, sed auctoris. Potest tamen & alio modo lota facies conscientia pura, & unctum caput intelligi mens deuota. Quòd si id probas, aduersus duplex vitium, quod maximè solent appetere ieiunantes, hæc duo uerba ablutionis, & vnctionis dicta videntur. Alius enim ieiunat studio vanitatis, & huic dicitur faciẽ tuã laua. Alius ieiunat cum impatientia & rancore, & huic opus est vt caput ungat. Est autem caput istud mens interior, quæ tunc vngitur in ieiunio, cum spiritualiter delectatur in eo. An uerò tibi nouum videtur, vt dicamus caput vngi ieiunio? Ego plus dico, etiã impinguatur. Nunquámne legisti quod scriptum est, vt alat eos in fame? Est ergo ieiunium corporis, capitis unctio, & carnis media refectio cordis. Quidni dixerim unctionem, quæ & medetur vulneribus, & exasperatas conscientias lenit? Emat igitur hypocrita ieiunio suo oleum peccatoris, ego meum interim non vendo ieiunium, & ipsum mihi oleum est quo vngar. Vnge, inquit, caput tuũ, ne quid forte murmuris, aut impatien-

impatientiæ subeat. Non solum autem sed & gloriare in tribulatione, sicut ait apostolus. Gloriare, inquam, sed absque omni studio vanitatis: vt sit etiam facies munda ab oleo peccatoris.

Item in capite ieiunij, quomodo debemus conuerti ad dominum. Sermo II.

Ioel.2. COnuertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio & fletu & planctu: & scindite corda vestra & non vestimenta vestra, ait dominus omnipotens. Quid sibi vult dilectissimi quod præcipit dominus vt conuertamur ad eum? Vbique enim est & replet omnia, & nihilominus complectitur vniuersa. Quo me vertam vt conuertar ad te domine Deus meus? Si ascendero in cœlum tu illic es, si descendero in cœlum tu illic es, si descendero in infernum ades. Quid iubes quo conuertar ad te? supra, an infra, ad dexteram, an ad A sinistram? Consilium istud est fratres mei, secretum est quod solis creditur amicis. Mysterij regni Dei est, Apostolis reuelatur in aure nam turbis nihil dicitur absque parabola. Nisi conuersi fueritis, inquit, & efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis in regnum cęlorum. Agnoscè planè, quo velit vt conuertamur. Ad paruulum conuerti necesse est, vt dilicamus ab eo quia mitis est & humilis corde. Ad hoc siquidem paruulus datus est nobis. Sane idem & magnus est, sed in ciuitate domini. cui & dicitur: Exulta & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israel. Quid tu inflaris o homo? Quid extolleris sine causa? Quid alta sapis & oculi tui omne sublime vident, quod tibi non cedet in bonum? Sublimis quidem dominus, sed non ita proponitur tibi. Laudabilis magnitudo illius, non etiam imitabilis. Eleuata est magnificentia illius & non poteris ad eã. Nec si te ruperis apprehendes. Accedet, inquit, homo ad cor altũ, & exaltabitur Deus. Excelsus siquidem dominus & humilia respicit, & alta a longe cognoscit. Humiliare, & apprehendisti. Hæc planè lex pietatis & propter hanc legem sustinui te domine. Si forte sublimitatis esset via proposita & illic iter quo offenderetur salutare Dei, quanta facerent homines ut exaltarentur? Quàm crudeliter inuicem sternerent, inuicem conculcarent, quàm impudenter reperẽt manibus que & pedibus conarentur in altum, vt imponerent sese homines super capita aliena? Et certè qui contendit supergredi proximos multas inueniet difficultates, multos habebit æmulos, multos patietur contradictores, ascẽdentes æquidem ex aduerso. Nihil uero facilius est voleti, quàm humiliare semetipsum. Hoc verbum est dilectissimi quod omnino nos reddit inexcusabiles: vt ne tenue quidem nobis velamen prætendere liceat. Sed iam ad hunc paruulum ad mansuetudinis & humilitatis magistrum, quonam modo conuerti necesse sit uideamus. Conuertimini, inquit, ad me in toto corde vestro. Fratres si dixisset conuertimini, nihil addens: esset uobis forsitan liberum respõdere, Factum est: iam aliud propone mandatum. ¶Nunc autem spiritualis (vt audio) conuersionis nos admonet, quæ non vna die perficitur, vtinam vel in omni vita, qua degimus in hoc corpore, valeat cõsummari. Corporis nanque conuersio si sola fuerit, nulla erit. Forma siquidem conuersionis est ista non ueritas, vacuam virtute gerés speciem pietatis. Miser homo qui totus pergens in ea quæ foris sunt & ignarus interiorũ suorum, putans aliquid se esse cum nihil sit, ipse sese deducit. Sicut aqua effusus sum, ait Psalmista in persona hominis huiuscemodi, & dispersa sunt omnia ossa mea. Et alius quidem propheta. Comederunt, inquit, alieni robur eius & ignorauit. Exteriorem quippe superficiem intuens salua sibi omnia suspicatur, nõ sentiens vermem occultum, qui interiora corrodit. Manet tonsura, vestis nec dum mutata est, ieiuniorum regula custoditur, statutis psallitur horis, sed cor longe est a C me, dicit dominus. Attende solerter quid diligas, quid metuas, vnde gaudeas aut contristeris, & sub habitu religionis animum secularem, sub pannis conuersionis inuenies cor peruersum. Totum enim cor in his quatuor affectionibus est, & de his accipiendum puto quod dicitur vt in toto corde tuo conuertaris ad dominum. Cõuertatur proinde amor tuus vt nihil omnino diligas nisi ipsum, aut certe propter ipsum. Conuertatur etiam ad ipsum timor tuus, quia peruersus est timor omnis quo metuis aliquid præter eum, aut non propter eum. Sic & gaudium tuum & tristitia æque conuertatur ad ipsum. Hoc autem ita fiet si non nisi secundum eum doleas aut lęteris. Quid enim peruersum magis quã lætari cum malæfeceris, & in rebus pessimis exultare? Sed & ea quoque quæ secundũ carnem est tristitia, mortem operatur.

Si ps

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si pro tuo siue pro proximi peccato doles bene facis, & hæc tristitia est ad salutem. Si gaudeas ad munera gratiæ, hoc gaudium sanctum est, & securum gaudium in spiritu sancto. Debes & in dilectione Christi fraternis congaudere prosperitatibus, & aduersitatibus condolere, sicut scriptum est. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Verũ ne ipsa corporalis quidem est paruipenda conuersio, quia spiritualis huius adminiculum noscitur esse non paruum. Inde est quod in loco hoc dominus cũ dixisset in toto corde, adiunxit protinus, in ieiunio, quod vtique corporis est. Volo tamen admonitos esse fratres meos, obseruandum illud non abescis tantum, sed ab omnibus illecebris carnis, & vniuersa còrporis voluptate. Imo vero ieiunandum longè amplius a uitiis, quam a cibis. Sed est panis a quo vos ieiunare nolo, ne forte deficiatis in via, & si nescitis, panem dico lachrymarum. Sequitur enim: In ieiunio, & fletu, & planctu. Exigit enim planctũ a nobis pœnitentia præteritæ cõuersationis, exigit fletum desiderium futuræ beatitudinis. Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, ait prophera, cum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus? Parum ei placet huius vitæ nouitas, qui necdum uetera plangit, necdũ plangit admissa peccata, necdũ plãgit tempus amissum. Si non plangis, plane non sentis animæ vulnera, conscientiæ læsionem. Sed nec futura satis gaudia concupiscis, si nõ quotidie satis postulas ea cum lachrymis. Minus tibi nota sunt si non renuit consolari anima tua, donec veniant. Addit deinde propheta. Et scindite corda uestra & non uestimẽta uestra, Quibus uerbis manifeste prior illæ populus Iudæorum & duritiæ cordis & uanæ superstitionis arguitur. Crebra siquidẽ apud eos scisio uestium, sed non cordium esse solebat. Quando enim scinderentur corda lapidea, quæ nõ poterant nec circuncidi? Scindite, inquit, corda uestra, & non uestimẽta uestra. Quis in uobis est cuius uoluntas circa unum aliquid solet obstinatior inueniri? Scindat cor suum gladio spiritus quod est uerbum Dei, scindat illud, & in multas minutias festinet dispartiri. Alioquin non est conuerti ad dominum in toto corde, nisi scisso corde. Donec enim illam unam accipias in Hierusalem, cuius est participatio in idipsum multa interim tibi præcipiuntur: & si in uno offenderis, factus es omnium reus. Spiritus domini multiplex, ait sapiens, nec potes sequi multiplicem sine multiplici scissione. Audi denique hominem quem secundum cor suum inuenerat Deus. Paratum, inquit, cor meum Deus, paratum cor meum. Paratum ad aduersa, paratum ad prospera, paratum ad humilia, paratum ad sublimia, paratum ad uniuersa quæcunque præceperis. Vis pastorem ouium facere, uis constituere regẽ populorum? paratum cor meum Deus, paratum cor meum. Quis ut Dauid fidelis ingrediens & egrediens, & pergens ad imperium regis? Et dicebat de peccatoribus: Coagulauit est sicut lac cor eorum, ego uero legem tuã meditatus sum. Inde enim cordis duritia, inde mentis obstinatio, quia meditatur quis non legem domini, sed propriam uoluntatem. Scindamus itaque corda nostra dilectissimi, quatenus integra proinde uestimenta seruemus. Vestes enim nostræ uirtutes sunt. Bona uestis charitas, bona uestis obedientia est. Beatus qui custodit uestimenta hæc, ut non ambulet nudus. Denique beati quorum tecta sunt peccata, etenim charitas operit multitudinem peccatorum. Scindamus corda sicut prædictum est, ut hæc uestimenta integra seruemus quemadmodum integra seruata est tunica saluatoris. Nec modo integram seruat uestem scisio cordis, sed & talarem eam facit & polymitam, qualem a sancto patriarcha Iacob accepit filius qui præ cæteris amabatur. Hinc nempe uirtutum perseuerantia, hinc conuersationis pulchræ discolor unitas. Hinc illa est gloria regis filiæ in fimbriis aureis, circumamictæ uarietatibus. Potest tamen & alite, hæc scisio cordis intelligi, ut siquidem prauum fuerit, scindatur ad confessionem, si durum, ad compassionem. Quidni scindatur cor, ut uisceribus effluat pietatis? Quidni scindatur uicus, ut sanies effluat? Vtilis prorsus utraque scissio, ut nec clausum lateat peccati uirus in corde, nec indigenti proximo claudamus uiscera misericordiæ, ut & ipsi consequamur misericordiã a domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Ro. 6.

D

Psa. 41.

Ioel 2.

E

Sap. 7.

Item de ieiunio quadragesimæ. Sermo III. Vnde supra.

ROgo uos dilectissimi, tota deuotione suscipere quadragesimale ieiunũ, quod non sola abstinẽtia cõmendat, sed multomagis sacramentu. Nam si deuote usque modo ieiunauimus, vtique sancto hoc tempore ieiunãdum nobis est multo deuotius. Si quid.n. additur ad solitum abstinentiæ modum, nũquid non valde indignum est vt nobis onerosum sit quod Ecclesia portat vniuersa nobiscum? Hactenus vsque ad nonam ieiunauimus soli, nunc vsque ad vesperam ieiunabunt nobiscũ pariter vniuersi reges & principes, clerus & populus, nobiles & ignobiles, simul in unum diues & pauper. Hęc idcirco dixerim fratres, ne quis fortè turbetur à pusillanimitate spiritus, & ieiunium præsens quis minori deuotione suscipiat, dum se fortalsis meminerit prioris quoque ieiunij pondus satis difficile toleraſſe. Hoc enim quantum potest laborat aduersarius noster, vt holocaustum nostrum deuotionis pingue dine vacuetur, vt & minus acceptũ sit Deo, & conscientia nostra in spirituali gaudio minus exhilaretur: sicque de pusillanimitate torrentiæ etiam conscientiæ pusillanimitas generetur. Cuius astutias non ignorantes, tota obsecro aduersus eum solcitudine vigilemus, & quia hilarem datorem diligit Deus, & ipsa quoque conscientia nostra, ampliori exinde fiducia subleuatur: vt deuotiora sint nostra ieiunia, solicite nobis totius ecclesiæ propon imus exempla. Sed quid de his loquor, quos habemus in hac ieiunij obseruatione consortes, quasi non multo excellentiores habeamus in ea duces imo & consecratores? Quanta deuotione suscipiendum est nobis quod à sancto Moyse tanquam hæreditario iure traditur, cui speciali præ cæteris Prophetis prærogatiua facie ad faciem dominus loquebatur? Quanto feruore amplectẽdum est, quod Helias ille commendat, igneo curru raptus in cœlum? Ecce enim quam multa milia à diebus illis generalis conditionis mortis inuasit. Helias tamen vsque adhuc conseruante domino manus eius euasit. Iam verò si commendant ieiunium præsens Moyses & Helias, quamuis magni tamen conserui nostri, quantum commendat illud Iesus dominus noster, qui & ipse diebus quidem ieiunauit? Qualis ille est, non dicam monachus sed Christianus, qui minus deuote ieiunium suscipit quod ei tradit ipse Christus? Denique tanto deuotius imitandũ nobis est dilectissimis Christi ieiunantis exemplum, quanto certius est propter nos eum ieiunasse, non propter seipsum. Ieiunemus ergo charissimi, & deuote ieiunemus sancto hoc quadragesimæ tempore: ita sanè vt nouerimus quadragesimam nostram non solos quadraginta dies habere. Continuanda enim nobis est quadragesima cunctis diebus miserę huius uitæ, dum per auxilium gratiæ (quæ in quatuor Euangelijs commendatur) necesse est nos decalogum legis implere. Errant planè qui paucissimos dies istos ad pœnitentiam sufficere credunt, cum certum sit totum vitæ huius tempus non nisi ad pœnitentiam institutum. Quęrite dominum, ait Propheta, non solum quadraginta diebus, sed dum inueniri potest: inuocate eũ dum prope est. Neque enim tunc erit inuocandi tempus, quando nemini proximus erit Deus, sed alijs quidem prędens, alijs verò nimis valde remotus. Interim sanè ex eo quod proximus dicitur manifestum est quod nondum habetur, sed tamẽ haberi & inueniri facile potest. Quis tibi videtur proximus fuisse ille qui incidit in latrones? Vtique qui fecit cum eo misericordiam. Ergo quia toto hoc tempore misericordiæ proximus est: quærite dominum charissimi dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Veruntamen prędenti quadragesima maiore nobis est feruore quęrendus, quę non solum pars, sed & sacra mentum est totius temporis huius. Propterea si fortè diebus cæteris studia uestra alia quatenus intepuerant, dignum est vt nunc in feruore spiritus recalescant. Quod si gula sola peccauit, sola quoque ieiunet, & sufficit. Si verò peccauerunt & membra cætera, cur non ieiunent & ipsa? Ieiunet ergo oculus qui deprædatus est animam, ieiunet auris, ieiunet lingua, ieiunet manus, ieiunet etiam anima ipsa. Ieiunet oculus à curiosis aspectibus & omni petulantia, vt bene humiliatus coërceatur in pœnitentia, qui male liber vagabatur in culpa. Ieiunet auris nequiter pruriens à fabulis, & rumoribus, & quæcunque ociosa sunt & ad salutem minime pertinentia. Ieiunet lingua à detractione & murmuratione, ab inutilibus uanis atque scurrilibus verbis: interdum quoque ob grauitatem silentij, & ab ipsis quæ videri poterant necessaria. Ieiunet manus ab ociosis signis, & ab operibus omnibus quæcunque non sunt imperata. Sed & multomagis anima ipsa ieiunet à vitijs & propria voluntate sua. Etenim sine ieiunio hoc cætera à domino reprobantur, sicut scriptum est: quia in diebus ieiuniorum vestrorum uoluntates uestræ inueniuntur.

G

I

Luc. 10.

Esa. 55.

Esa. 58.

Universidad de Deusto
Biblioteca

K *Item de oratione, & ieiunio. Sermo* IIII. *Vnde supra.*

QVia ieiunij quadrageſimalis tempus aduenit, quod tota deuotione ſuſcipere moneo charitatem veſtram: dignum reor aliquate nus exponere quo fructu & quemadmodum oporteat ieiunare. Primum quidem fratres pro eo quod ab ipſis quoque licitis abſtinemus, ea nobis quæ prius commiſimus illicita condonantur. Quid uerò eſt condonari cõmiſſa, niſi ieiunio breui ieiunia redimi ſempiterna? Gehennam enim meruimus, ubi nullus unquam cibus eſt, conſolatio nulla, termi
Luc.16. nus nullus: ubi guttam aquę diues poſtulat, & accipere non meretur. Bonum ergo & ſalutare ieiunium, quo redimuntur ęterna ſupplicia, dum remittuntur hoc modo peccata. Non ſolum autem abolitio eſt peccatorum, ſed extirpatio uitiorum: non ſolum obtinet ueniam, ſed & promeretur gratiam: non ſolum delet peccata præterita quæ cõmiſimus, ſed & repellit futura quę committere poteramus. Dicam unum adhuc quod facile capiatis, ſæpius, niſi fallor, experti. Ieiunium orationi deuotionem & fiduciam donat. Et uide quemadmodum ſibiinuicem ieiunium &
Eccl.35. oratio ſocientur (ſicut ſcriptum eſt. Frater adiuuans fratrem ambo conſolabuntur.) Oratio uirtutem impetrat ieiunandi, & ieiunium gratiam promeretur orandi. Ieiunium orationem roborat, oratio ſanctificat ieiuniũ
L & domino repræſentat. Quid enim ieiuniũ nobis proderit, ſi relinquatur in terra? quod abſit. Subleuetur ergo ieiunium penna quadam orationis. Verum huic ne forte minus ſufficiat, alteram quoque neceſſe eſt ſociari.
ibidem. Oratio iuſti, ait ſcriptura, penetrat cœlos. Sint ergo ieiunio noſtro, ut facile cœlos penetret, alæ duæ: orationis ſcilicet atque iuſtitię. Iuſtitia uerò quæ eſt, niſi quæ cuique reddit quod ſuum eſt? Noli ergo quaſi ſolum attẽdere Deum. debitor enim es etiam prælatis, etiam fratribus tuis: nec uult Deus ut paruipendas, quos ipſe minimè paruipendit. Ne
2. Co.9. que enim ſine cauſa, ait Apoſtolus, Prouidentes bona non tantum coram Deo, ſed etiam coram hominibus. Dicebas fortaſſe, ſufficit mihi ſi tãtum Deus approbat quod ago, quæ mihi de humano cura iudicio? Sed certus ſis quod ei minimè placeat quicquid cum ſcandalo filiorum eius, & contra ipſius feceris voluntatem, cui obedire te tanquam eius uicario oportebat. Sanctificate, inquit, ieiuniũ: uocate cœtum. Quid eſt enim cœtum uocare? Vnitatem ſeruare, diligere pacem, fraternitatem amare. Superbus ille Phariſæus ieiunium habuit, ieiunium ſanctificauit, qui nimirum & ieiunauit bis in ſabbato, & gratias egit Deo. Sed non uocauit cœtum dicens: Non ſum ſicut cæteri hominũ: ideoque ſola una nitens, ieiunium eius non peruenit in cœlum. Vos ergo chariſſimi lauate manus ueſtras in ſanguine peccatoris, & omnino ſoliciti eſtote, ut alas duas habeat ieiuniũ ueſtrum, ſanctimoniam ſcilicet & pacem, ſine qua nemo uidebit Deum. Sanctificate ieiunium ut pura intentio, & deuota oratio diuinæ illud offerat maieſtati: uocate cœtũ, ut congruat unitati. Laudate dominum in tympano & choro, ut cõcors ſit mortificatio carnis. Porrò quia & de ieiunio, & de iuſtitia aliqua diximus, dignum eſt ut de oratione quoque pauca loquamur. Hæc enim quantò efficacior eſt, ſi fiat ut debet, tanto cal lidius impediri ab aduerſario ſolet. Interdũ enim grauiter impeditur oratio à puſillanimitate ſpiritus & timore immoderato. Hoc autem tunc ſolet fieri, cum ſic cogitat homo propriam indignitatem, ut non conuertat oculos ad diuinam benignitatem. Abyſſus enim abyſſum inuocat: abyſſus luminoſa, abyſſum tenebroſam, abyſſum miſericordiæ, abyſſum miſeriæ. Profundum nanque eſt cor hominis, & imperſcrutabile. Sed ſi magna eſt iniquitas mea, multò maior eſt domine pietas tua. Ideoque cum ad meipſum turbata fuerit anima mea, memor ſum muleitudinis miſericordiæ tuæ, & reſpiro in ea: & cum introiero in potentias meas, nolo memorari iuſtitiæ tuæ ſolius. Veruntamen ſicut periculum eſt ſi fuerit oratio nimis nimida, ſic in contraria parte non minus imo & maius periculum eſt, ſi fortè fuerit temeraria. De his qui ſic orant audi quid loquatur ad Prophetam dominus: Clama, inquit, ne ceſſes, quaſi tuba exalta uocem tuam, &c. Quaſi tuba, inquit, quia in ſpiritu uehementi increpãdi ſunt temerarij. Me etenim quęrunt, qui ſeipſos nondum inuenerunt. Nec hoc dico, ut peccatoribus auferam oràdi fiduciam, ſed nolo eos orare tanquam gentes quæ peccatum fecerit non iuſtitiam. Orent pro indulgentia peccatorum ſuorum in animo contrito & ſpiritu humilitatis, quemadmodum publicanus ille: Deus, inquit, propitius eſto mihi peccatori. Temeritatem enim

enim dico, quando is in cuius conſciẽtia peccatum adhuc, aut vitium aliquod regnat, ambulat in magnis & mirabilibus ſuper ſe: minus ſolicitus pro periculo animæ ſuæ. Tertium periculum eſt, ſi ſit oratio tepida, & nõ ex viua affectione procedens. Timida quidẽ oratio cœlum non penetrat, quia reſtringit animum timor immoderatus, vt oratio non dicã non aſcendere, ſed nec procedere queat. Tepida verò in aſcenſu langueſcit, & deficit, eo quod non habeat vigorem. Nam temeraria aſcendit, ſed reſilit, reſiſtitur enim ei, nec tantum non obtinet gratiam, ſed & meretur offenſam. Quæ vero fidelis & humilis, & feruens oratio fuerit, cœlum ſine dubio penetrabit: vnde certum eſt quod vacua redire non poterit.

Item de triplici modo orationis. Sermo V. Vnde ſupra.

B QVHaritas qua pro vobis ſolicitus ſum fratres mei, cogit vt loquar vobis, & vrgẽte ea multò ſæpius loquerer, niſi tam multis occupationibus impediret. Nec mirum ſi ſolicitus ſum pro vobis, cum inueniam in meipſo materiam multam, & occaſionem ſolicitudinis. Quotiens enim propriam miſeriam, & multimoda pericula cogito, haud dubium quin ad meipſum conturbetur anima mea. Nec minor mihi ſolicitudo eſt pro ſingulis quibuſcunque veſtrum, ſi tamen diligo vos tanquam meipſum. Nouit ipſe qui ſcrutatur corda, quotiens in corde meo propriæ ſolicitudini præponderat ſolicitudo veſtra. Nec mirum ſi multa mihi ſolicitudo eſt, & timor magnus conturbat me ſuper omnibus vobis, *Periculum.* quos video in tanta miſeria, & in tantis conflictuos eſſe periculis. Ipſi enim (vt manifeſtum eſt) geſtamus laqueum noſtrũ, vbique proprium circunferimus inimicum, carnem hanc loquor de peccato natam, in peccato nutritam, corruptam nimis ipſa origine, ſed multò amplius prauæ conſuetudine vitiatã. Hinc eſt quod tam acriter caro aduerſus ſpiritum concupiſcit, quod aſsiduè murmurat, & impatiens eſt diſciplinæ, quòd illicita ſuggerit, quòd nec rationi obtemperat, nec inhibetur vllo timore. Huic accedit, hanc adiuuat, hac vtitur ad impugnandos nos callidiſſimus ſerpens, cui nullum aliud deſiderium eſt, nullum ſtudium, nullum negotium niſi effundere ſanguinem animatum. Hic eſt qui iugiter machinatur malum, qui deſideria carnis inſtigat, qui concupiſcentiæ ignem naturalem quodammodo venenatis ſuggeſtionibus ſufflat, illicitos motus inflammat, peccati occaſiones parat: & mille nocendi artibus corda hominum tentare non ceſſat. Hic eſt qui manus noſtras proprio cingulo alligat, & (vt dicitur) baculo noſtro nos cædit, vt caro quæ data eſt in adiutorium, in ruinam nobis, & in laqueum fiat. Sed quid *Remedium.* prodeſt indicaſſe pericula ſi nulla cõſolatio, nulla adhibeantur remedia? Grande quidẽ periculum eſt, & grauis lucta aduerſus domeſticum hoſtem, maximè cum nos aduenæ ſimus, & ille ciuis, ille ſuam inhabitet regionẽ, nos exules ſimus, & peregrini. Magnum quoque diſcrimen aduerſus diabolicæ fraudis aſtutias, tam crebros, imo continuos habere conflictus quem nec videre quidem poſſumus, & quem nimis aſtutum fecerit tam natura ſubtilis, quàm longa exercitatio malitiæ eius. Veruntamen in nobis eſt ſi vinci nolumus, & nemo noſtrum in hoc certamine deijcitur inuitus. Sub te eſt ô homo appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Poteſt inimicus excitare tentationis motum, ſed in *Gen.4.* te eſt ſi volueris dare ſeu negare conſenſum. In tua facultate eſt ſi volueris inimicum tuũ facere ſeruum tuum, vt omnia tibi cooperentur in bonum. Ecce enim inflammat inimicus deſiderium cibi vanitatis, aut impatiẽtiæ cogitationes ingerit, aut excitat libidinis motum: tu ſolummodo ne conſenſeris, & quotiens reſtiteris totiens coronaberis. Veruntamen negare non poſſumus fratres: moleſta ſunt hæc, & periculoſa, ſed & in ipſo certamine ſi viriliter reſiſtimus, quædam pia tranquillitas de conſcientia bona naſcitur. Credo etiam ſi cogitationes iſtas quàm cito in nobis aduertimus non patimur remorari, ſed in ſpiritu vehementi animus aduerſus illas excitatur: quoniam inimicus confuſus abſcedet à nobis, non tam libenter ilico reuertetur. Sed qui ſumus nos, aut quæ ſortitudo noſtra, vt tam multis tentationibus reſiſtere valeamus? Hoc erat certè quod quærebat Deus, hoc erat ad quod nos perducere ſatagebat: vt videntes defectum noſtrum, & quod non eſt nobis auxilium aliud, ad eius miſericordiam tota humilitate curramus.
Propterea rogo vos fratres, vt ſemper ad ma *Orationis refugium.* num habeatis tutiſſimum orationis refugiũ, de qua etiam memini me paulò antè in fine ſermonis eſſe locutum. Veruntamen quotiens

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiens de oratione loquor, verba quædam humanę cogitationis audite mihi uideor in corde uestro, quæ & ab alijs frequenter audiui, & nõ nunquam expertus sum in corde meo. Quid enim est quod licet nunquam ab oratione cessemus, vix vnquam experiri videatur aliquis nostrũ, quis sit orationis suæ fructus? Sicut ad orationem accedimus sic redire videmur, nemo nobis respondet verbum, nemo quicquã donat, sed laborasse uidemur incassum. Sed quid in Euangelio dicit dominus? Nolite, ait, iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate. Quod est autem iustum iudicium, nisi iudicium fidei? quoniam iustus ex fide uiuit. Ergo iudicium fidei sequere, & non experimentum tuum: quoniam fides quidem uera, sed experimentum fallax. Quæ est ergo ueritas fidei, nisi quod promittit ipse filius Dei? Quicquid orantes petitis credite, quia accipietis, & fiet uobis. Nemo uestrum fratres paruipendat orationem suam. Dico enim uobis, quia ipse ad quem oramus non paruipendit eam. Priusquam egressa sit ab ore nostro, ipse scribi iubet eam in libro suo. Et unum indubitanter è duobus sperare possumus: quoniam aut dabit quod petimus, aut quod nobis nouerit esse utilius. Nos enim quid oremus sicut oportet, nescimus: sed miseretur ille super ignorantiam nostram, & orationem benigne suscipiens, quod nobis aut omnino non est utile, aut non tam cito dari necesse est, minime tribuit: oratio tamen infructuosa, non erit. Ita sane si fecerimus quod monemur in psalmo, id est, si delectemur in domino. Ait enim sanctus Dauid. Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Sed quid ô Propheta quod tam absolute mones delectari in domino, ac si ad manum nobis sit huiusmodi delectatio? Delectationem cibi, somni, & quietis, & cæterorum quæ in terra sunt nouimus: Deus autem quam delectationem habet, ut in eo delectemur? Fratres mei, seculares hoc dicere possunt, uos non potestis. Quis enim uestrum est, qui non sæpe expertus sit conscientiæ bonæ delectationem, qui non gustauerit saporem castitatis, humilitatis, charitatis? Non est hæc delectatio potus neque cibi, aut similis cuiuslibet rei, delectatio tamen est, & maior omnibus illis: diuina enim est, & non carnalis delectatio, & cum in his delectamur, plane delectamur in domino. Sed caulantur multi fortasse quod affectum hunc delectabilem & dulciorem super mel & fauum rarius experiantur: nimirum quia tentationibus interim exercentur, multoque uirilius agunt, si uirtutes ipsas nõ pro delectatione quam experiantur, sed pro uirtutibus ipsis, & pro solo beneplacito Dei tota intentione, & si non tota affectione sectantur. Nec dubium quin optime compleat qui huiusmodi est Propheræ admonitioni, qua dicit. Delectare in domino, quoniam non de affectu loquitur, sed de exercitio. Affectus enim ille beatitudinis est, exercitium uerò uirtutis. Delectare, inquit, in domino, ad hoc tende, ad hoc conare, ut in domino delecteris, & dabit tibi petitiones cordis tui. Sed considera quod petitiones cordis dixerit, quas approbat iudicium rationis. Nec habes unde causeris, sed unde magis tanto affectu in gratiarum actione uerseris: quandoquidem tanta super te cura est Deo tuo, ut quotiens ignorans quæris quod tibi inutile est, non te audiat super hoc, sed mutet illud utiliori dono. Sic & pater carnalis paruulo quęrenti panem, libenter porrigit: quærenti cultellum quem non necessarium putat non consentit, sed magis panem ei quem dederat frangit, uel per aliquem ministrorum frãgi præcipit, ut nihil ille habeat periculi, nihil laboris. Porrò petitiones cordis in tribus credo constare: nec uideo quid præter illa electus quisque sibi debeat postulare. Duo quidem huius temporis sunt, id est, bona corporis & animæ: tertium uerò, beatitudo æternæ uitæ. Nec mireris quod bona corporis à Deo dixerim esse quærenda, quoniam eius sunt corporalia omnia, sicut & spiritualia omnia bona. Ab eo ergo petendum & sperandum nobis est, unde potissimus in eius seruitio sustentari. Verumtamen pro necessitatibus animæ orandum nobis est & frequentius, & seruentius, id est, pro obtinenda gratia Dei, animæque uirtutibus. Sic & pro uita æterna tota pietate, & toto nobis orandum est desiderio, ubi nimirum corporis, & animæ plena, & perfecta sit beatitudo. In his ergo tribus ut cordis petitiones sint, tria nobis sunt obseruanda. Nam & in prima quidem superfluitas, & in secunda impuritas, & elatio interdum surrepere solet in tertia. Nonnunquam enim temporalia quæri solent ad uoluptatem, uirtutes ad ostentationem. Sed & uitam æternam fortasis aliqui nonin humilitate quærunt, sed tanquam in fiducia suorum meritorum. Nec hoc dico qui à accepta gratia fiduciã donet orandi, sed nõ oportet vt in ea constituat quisquam fiduciam impetrandi, hoc solum conferunt hæc præmissa dona, vt ab ea misericordia quę tribuit hæc, sperentur etiam ampliora. Sit ergo oratio quæ pro temporalibus est circa solas necessitates restricta: sit oratio quæ pro uirtutibus est animæ etiam ab omni impuritate libera, & circa solum beneplacitum Dei intenta: sit ea quæ sit pro æterna uita in omni humilitate, præsumens de sola (ut dignum est) miseratione diuina.

In quadragesima, de oratione dominica.
Sermo VI. Vnde supra.

Mat. 6. Fiat uoluntas tua sicut in cęlo & in terra. Voluntas domini fratres quæ prius angelos creauit faciens eosdem, postmodum in eis facta beauit. Sicut enim verbum quod erat in principio, carnem suscipiens, dicitur (& vere dicitur) factum caro, sic uoluntas illa æterna in angelo facta est, cum angelicam omnino in se absorbuit uoluntatem. quidni dicatur facta in angelo cum angelica facta est? Hæc n. summa illius fœlicitatis est, hic uoluptatis cęlestis torrens, quod diuina uolũtas ipsa facta est etiam angelorum, ut quemadmodum placet Deo vniuersitas administrationis huius, sic & ipsi in cunctis gaudeãt in omnibus delectentur. Hoc igitur oramus ut hæc uoluntas sicut in cœlestibus facta est creaturis, fiat etiam in terrenis: ut sicut angelus sic & homo adhærens Deo unus cum eo spiritus sit. Sed heu me, quot obstacula separant, quot prohibent impedimenta? Obiicit sese malitia mediã, obijcit infirmitas, obijcit concupiscentia & ignorantia nostra. Inest enim nobis quasi a natura, magis autem ab exterminio naturæ affectio quædam pessima & libido nocendi, ut inextinguibilis inuenitur in miseris animabus nostris malitiæ delenã: Plane chaos magnum inter nos & illam firmatum est in hac parte: cum semper eum delectet præstare beneficia, & ingratis nobis econtra suggerat affectio crudelissima & inuisis uelle nocere. Hinc omnis radix amaritudinis germinat, hinc inuidiæ, hinc detractiones, hinc dissensiones pullulant, hinc fluescunt inimicitiæ. At hæc quidem germina nequitiæ precidi semper necesse est ialsæ iustitiæ, qua uidelicet extorquemus a nobis, ne

cui faciamus quod nolumus nobis fieri, sed quæ uolumus ut faciant nobis homines & nos eis eadem faciamus. Eradicari tamen aut extirpari a cordibus nostris omnino non poterit malitia, donec in mundo fuerimus, qui totus positus est in maligno. Conteritur quidem serpentis caput, sed experiri est frequenter calcaneo insidiantem. Secundo loco ipsa quoque corruptibilis huius infirmitate corporis præpedimur, ne uoluntas nostra diuinæ ualeat cohærere. Nobis quidem quod molestum sentimus non potest non displicere: & frequenter in his uoluntas nostra a diuina dissidet uoluntate, cui ne penitus aduersetur fortitudo est nobis necessaria, quæ secunda species est uirtutis. Nec sola impedit afflictio corporis, impedit & concupiscentia, qua multiplicibus & inexplebilibus distrahimur desideriis. Quãdo autem poterit anfractuosa & angulis plena uoluntas ei vniri, quæ rectissima est, & omnimodis indistorta? Hei mihi domine deus, quia undique mihi bella undique tela uolant, unique pericula, undique impedimẽta. Quocũq. me uertã nulla usquã securitas est, & quæ mulcet & quæ molestãt timeo & efuries & refectio, & somnus & uigiliæ, & labor & requies militant contra me. Diuitias & paupertates ne dederis mihi, orat sapiens: nimirũ quia ũtrobique laqueus, utrobique periculũ. Quod si reprimit temperantia concupiscentiam (hoc quippe unicum in huiusmodi remedium est) erit quidem unio iam nonnulla, sed plena non erit. Hinc & Apostolus de se fatetur. Ego ipse, ait, mente consentio legi Dei, carne autem legi peccati, quæ est in membris meis. Ex parte ergo cohæret, & ex parte dissidet, donec ueniat quod perfectum est, & quod ex parte est euacuetur. Quarta est ignorantia, quam & ipsam nobis plurimum obesse non ignoratis. Quo enim pacto uoluntatem Dei prętiam sequar ubi ignoro eam? Cognosco autem tantum ex parte, & necdum sicut cognitus sum. Propterea inquirenda sunt nobis cum omni desiderio incrementa prudentiæ: ut magis ac magis notam faciat nobis Deus uoluntatem suam, ut sciamus quid acceptum sit ei omni tempore. Sic uirtutum consummatio, iustitiæ, fortitudinis, temperantiæ, & prudentiæ vnionem illam tam fœlicem quam desiderabilem consummabit, ut sit nobis cum Deo una uoluntas, & quæcunque ei placent, placeant simul & nobis, atque hoc nobis

erit

Universidad de Deusto
Biblioteca

I. erit(vt de angelis supradictum est) omnino perfecta iucunditas. Oramus autem vt adueniat regnum domini, quo videlicet nobis plena sit de regni potestate securitas. Quod autem petimus vt sanctificetur nomen eius, omnino iam supra nos in eius notitiam pergere concupiscimus. Vbi nimirum nobis in nobis, & fœlix securitas & secura fœlicitas fuerit in eum qui super nos est, tota iam spiritus vehementia rapiemur. Sanctificetur nomen tuum. Nomen eius gloria eius. Et illa quando non sancta? Fieri tamen dicitur sancta gloria eius, cum in sanctitate glorificatur a nobis, sicut & voluntatem eius, quę æterna est, in nobis (vt nostra fiat) fieri postulamus. Hoc ergo primum fieri petimus quod maximum est, vt nobis gloriæ illius innotescat sanctitas illibata. Exinde quod ad nos spectat optamus & regni potestatem propter securitatem, & voluntatis eius in nobis perfectionem propter iucunditatem. Sed quia necdū illa perfectione gaudentes, non sine magno labore diuinæ possumus obtemperare voluntati, opus est cibo ne deficiamus, opus est inquam pane quotidiano. Sæpius quoque oberrantes ab ea, & delinquentes, hoc est derelinquentes eam, necessario pro indulgentia supplicamus dicentes. Dimitte nobis debita nostra, &c. At ne fortè in eadem recidamus post acceptam veniam peccatorum, orandus a nobis idem ipse est, ne nos inducat in tentationem: sed magis educat nos, & liberet
M a malo.

Item in quadragesimæ, de peregrino, de mortuo & crucifixo. Sermo VII.

1.Pet.2. OBsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis. Fœlices qui se præsenti seculo nequam aduenas & peregrinos exhibent, immaculatos se custodientes ab eo. Neque enim habemus
Heb.13. hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Abstineamus ergo a carnalibus desideriis, quæ militant aduersus animam tanquam aduenę & peregrini. Peregrinus siquidem via regia incedit, non declinat ad dexteram neque ad sinistram. Si fortè iurgantes viderit, non attendit. Si nubentes aut choros ducentes, aut aliud quodlibet facientes: nihilominus transit, quia peregrinus est, & nō pertinet ad eum de talibus. Ad patriam spirat, ad patriam tendit, vestitum & victum habens non vult aliis onerari. Beatus plane qui
B suum sic agnoscit, sic deplorat incolatum, cicens domino. Quoniā aduena ego sum apud
te, & peregrinus sicut omnes patres mei. Magnum hoc quidem, sed fortè gradus aliquis altior est. Nam peregrinus & si non admittur ciuibus, aliquando tamen delectatur videre quę fiunt, aut audire ab aliis, aut ipse narrare quæ viderit: & his & huiusmodi, & si penitus non retinetur, detinetur tamen & retardatur, dum minus memor patriæ, minoris accelerat desiderio. Nam & tanto tempore
A potest in his delectari, vt iam non solum remoretur, & minus cito veniat, sed & remanens ex toto nec tarde quidem perueniat.
C Quis igitur est magis alienus ab actibus seculi quàm peregrinus? Profecto quibus dicit
Phil.3. apostolus. Mortui.n. estis, & vita uestra abscōdita est cū Christo in Deo. Peregrinus nimirū pōt facile occasione viatici plus quā oportet & detineri quærendo, & prægrauari portando. Mortuus, si desit etiam ipsa sepultura non sentit. Sic uituperantes ut laudantes, sic adulantes audit ut detrahentes, imo vero nec audit quia mortuus est. Omnino felix mors quæ sic immaculatum seruat, imo pœnatus alienum facit ab hoc seculo. Sed necesse est
Ga vt qui non uiuit in se, viuat Christus in illo. Hoc est enim quod ait Apostolus. Viuo autē iam non ego, uiuit vero in me Christus. Ac si diceret: Ad alia quidem omnia mortuus sum non sentio, non attendo, non curo: si qua vero sunt Christi, hæc viuum inueniūt & paratum. Nam si nō aliud possum, saltem sentio: placet quod ad eius honorem fieri uideo, displicent quæ aliter fiunt. Magnus omnino gradus est iste. At fortasse poterit aliquid adhuc superius inueniri. In quo ergo
Ephe.2. quęremus? In quo putas nisi in eo de quo nunc loquebamur, qui raptus est usque ad tertium cœlum? Quis enim prohibet tertiū cœlum dicere, si quem gradum supra istos poteris inuenire? Audi igitur ipsum de hac tanta altitudine non in se gloriantem, sed dicentem. Mihi absit gloriari nisi in cruce domini
Gal.6. nostri Iesu Christi: per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Non solum, inquit, mortuus mūdo, sed & crucifixus: quod est ignominiosum genus mortis. Ego illi, pariter & ipse mihi. Omnia quæ mūdus amat, crux mihi sunt: delectatio carnis, honores, diuitiæ, uanæ hominum laudes. Quæ uero mundus reputat crucem, illis affixum sum, illis adhęreo, illa toto amplector affectu. An non maior iste est secundo, & primo gradu? Peregrinus si prudens est & non oblitus
B uiscitur suæ peregrinationis (licet cum labore) transit, & non magnopere seculatibus implicatur. Mortuus æque blanda huius seculi sicut aspera spernit. Qui uero raptus est usque ad tertium cœlum, crux illi est omne cui mundus inhæret, & his adhæret quę mundo crux esse videtur. Quanuis in his uerbis apostoli illud quoq; non incongruè posset intelligi, crucifixum ei mundum reputatione, ipsum verò mundo crucifixum compassione. Crucifixum enim
C mūdum videbat obligationibus vitiorum, & ipse crucifigebatur ei per compassionis affectū. Pensemus singuli in quo gradu quisque
Phę.3. sit positus, & studeamus proficere de die in diem, quoniam de uirtute in uirtutem uidebitur Deus Deorū in Sion. Maximè uerò hoc sancto tempore in omni obsecro puritate conuersari studeamus, ubi & certus & breuis dierum numerus positus est, ne deficeret humana
C na fragilitas. Nam si dicitur nobis in omni tempore soliciti estote omnino ad custodiēdam puritatem uestræ conuersationis, quis non desperet? Nunc autem monemur breui dierum numero, omnes aliorum temporum negligentias emendare, ut uel sic gustemus dulcedinem perfectę puritatis, & omni deinceps tempore in conuersatione nostra sanctæ huius quadragesimæ uestigia clara resplendeant. Conemur ergo fratres sanctum hoc tempus tota deuotione suscipere, & nūc magis arma spiritualia reparare. Nunc enim generali quodam totus orbis exercitu, contra diabolum saluator cōgreditur, beati qui sub tali duce strenuè militarint. Toto siquidem anno domestica regis familia militat, & assidua est in bellorum procinctu: semel autē & certo tempore uniuersum imperium gene
Ephe.2. tali congregatur exercitu. Fœlices uos qui domestici meruistis esse, quibus dicit Apostolus. Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum & domestici Dei. Quid igitur facturi sunt qui toto anno pugnam susceperunt, quando & ipsi rudes & uacantes prius spiritualia arma arripiunt? Vtique solito amplius solitę opus est
insistere pugnæ, ut magnā quædam uictoria regi nostro ad gloriam, nobis proueniat ad salutem.

De santo Benedicto abbate. Sermo.

COnuenientibus vobis in unum ad audiendum verbum salutis, magnus mihi timor fratres mei ne quis fortè minus dignè illud recipiat, & non sicut recipiendum est uerbū Dei. Scio enim terram quæ sæpius superue- D
nientem in se recipit imbrem, si fructum nō fecerit, reprobam fore & proximam maledicto. Et ego utique si possem benedictiones illi dare mallem, & non maledictiones. Imò verò ipsam benedictionem cœlestis patris uestri non meam (quam tamen ipso qui dem dignante accipiris per os meum) opto vobis benedictionem manere semper, nec in maledictionem posse mutari. Celebramus hodie magistri nostri glorioſi Benedicti natalem, pro eo vobis, & de eo solennis ex more sermo debetur. Cuius dulcissimum nomen, cum omni uobis iucunditate amplectendum est, & honorandum, quoniā ipse dux vester, ipse magister, & legifer vester est. Delector quidē & ego in ipsius memoria, licet non meo sine rubore beati huius patris nomen audeam memorari. Est enim mihi de ipsius imitatione vobiscum seculi abrenunciatio, & monasticæ professio disciplinæ, sed singulariter sine uobis cum eo participo nomen abbatis. Abbas fuit, & ego. O abbas. & abbas. Nomen vnum, sed in altero sola magni nominis vmbra. Ministerium vnum, sed heu me, quàm dissimiles mi nistri, quantum ministratio ipsa dissimilis. Væ mihi si tam longe à te fuero ò beate Benedicte in futuro quàm à tuæ uestigijs sanctitatis longè esse reperior in præsenti. Sed non mihi hæc apud uos perorare necesse est. Scio quod scientibus me loquor, tantum peto vt pudorem hunc, & hunc timorem meū fraterna compassione leuetis. Quoniam ta- E
men omnino dispensatio mihi credita est, etsi non habeo apud me quod uobis apponam, quæram à beato Benedicto tres panes quibus vos pascam. Reficiat vos sanctitas eius, iustitia eius, pietas eius. Recolite dilectissimi, quod non omnes qui in processio ne Domini fuerunt, sua illi prostrauerint ve stimenta. In illa, inquam, processione quam annuente Domino in proximo iumus celebraturi, quando venienti Domino ad passionem, & sedenti super asellum populi occurrerunt, non omnes vestimenta sua prosternebant in via, sed cędebant aliqui ra-
G mos

Universidad de Deusto
Biblioteca

mos de arboribus. Non erat hoc magnum: quod gratis acceperant, gratis dabãt. Veruntamẽ ne ipsi quidem penitus otiosi fuerunt, sed nec à processione legũtur excluſi. Fratres mei, pium Christi iumentũ, qui cũ Prophe-
Psa. 72. ta dicere potestis: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. vos quibus insidet Christus: quoniam anima iusti sedes
1. Co. 1. est sapientiæ: & Apostolus prædicat Christũ Dei virtutẽ, & Dei sapientiam. Si non habeo uestes quas pedibus vestris prosternam, tentabo uel ramos cædere de arboribus, ut tantæ processioni, uel parum aliquid non desit ministerii mei. Arbor fuit beatus Benedictus grandis, atque fructifera, tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarũ.
Psa. 1. Vbi sunt decursus aquarum? Profectò in vallibus, quia inter medium montiũ pertran
F sibunt aquæ. Quis.n. non videat etiam torrentes, montium ardua declinare, & mediam
Iaco. 4. ad humilitatem semper diuertere uallis? Sic profectò fic Deus superbis resistit, humilibus dat gratiam. Securus hic fige pedẽ, quicũque es iumentum Christi: super hunc ramum innitere, semitam vallis incede. Nimirum in mente sibi sedem cõstituit serpens antiquus, mordẽs vngulas equi, vt cadat ascensor eius retro: propterea vallẽ magis elige ad ambulandũ, uallem elige ad plantandũ. Neque.n. uel in serendis arboribus montana solemus eligere, quòd frequẽter arida sunt, & petrosa. In vallibus pinguedo est, ibi proficiunt plantæ, ibi plena spica, ibi centesimus oritur
Psa. 64. fructus, iuxta illud. Et valles abundabunt frumento. Audis quia ubique vallis laudatur, ubique humilitas prædicatur. Ibi plantate, ubi decursus aquarum: quia ibi copia gratiæ spiritualis, & aquæ quę super cœlos sunt laudant nomen Domini: id est, cœlestes benedictiones faciunt, vt laudetur. Stemus in hac, charissimi, & plantati stemus, ut non aresca-
mus, non moueamur quocunque flatu, sicut scriptum est: Si spiritus habentis potestatem super te irruerit, locum tuũ ne deseras. Nulla.n. tentatio uobis prævalebit, si non in magnis & mirabilibus super nos ambuletis: sed permaneatis radicibus firmis, in humilitate radicati, atque fundati. Sic fuit plantatus seecus decursus aquarum, sanctus iste confessor Domini: quoniam fructum suum dedit in tempore suo. Sunt enim qui fructum non faciunt: sunt qui faciunt, sed non suum: sunt
G qui faciunt suum, sed non in tempore suo. Sunt, inquam, arbores infructuosæ, ut quercus & ulmus, & sylvestres aliæ arbores: sed huiusmodi nemo plantat in horto suo, quia non faciunt fructum: & si quem faciunt, nõ humano esui aptus est, sed porcino. Tales sunt filij huius seculi, agentes in comessationibus & ebrietatibus, in crapula & uoracitate, in cubilibus & impudicitijs. Hæc namque porcorum cibus sunt, quos Iudæus uerus prohibetur comedere: quia Christianus his non debet adhærere. Sicut enim caro porcina cum comeditur, nostræ adhæret carni, ut tam sit una caro: sic transgressor præcepti Dominici spurcos sibi sociat spiritus, & adhærendo eis, unus cum eis efficitur dæmon. Nam & ideirco in sacrificijs prohibetur animal illud offerri, quòd spurcos spiritus immundosque deligeret, qui relicta omni mundicia, solis sibi spurcicijs complacent, uitiorum & criminum semper cœno delectatur inuolui. Vnde & in Euangelio, legio illa maledicta, dum ejiceretur ab homine, tam quam simile sibi animal porcos postulat, nec negantur. His fructum serunt arbores infructuosæ, ad quarum radices securis posita iã videtur. Arbores autem quæ fructum faciũt sed non suum, hypocritæ sunt, cum Simone Cirenæo crucem portantes non suam: qui religiosa intentione carentes & angariantur & quæ non amant, amore gloriæ, quam diligerant, facere compelluntur. Nam in eo, quod dicitur. In tempore suo, arguuntur qui dam ante tempus fructificare volentes. Notandum ne enim & arboribus nostris citius, quàm oporteat pullulantibus, timemus omnibus floribus intempestiuis? Sic sunt aliqui quorum fructus, quia nimis properè, minus prospere oriuntur. Hi sunt qui in initio conuersionis suæ alijs fructificare continuo velle præsumunt, contraque legis decreta arare in primogenito bouis, & ouis primogenita tondere festinantes. Vultis nosse, quam solicitus id vitauerit sanctus iste magister noster? Ecce hunc ramum vobis appono: quoniam tribus annis soli Deo notus, hominibus manssit incognitus. Fructum quidem multum tulit, ipsi cernitis, sed in tẽpore suo. Neque enim credebat tempus esse fructificandi, quando tanta carnis tentatione grauatus est, vt pene cederet, penè discederet. Ego enim nec istum quidem ramum præteribo, quoniam etsi hirsutus quodammodo spinarum aculeis quibus seipsum Domini Benedictus iniecit, tamen vtilis est omnino: vtilis iumento Domini propter foueas tentationum,

num, ne in eas incidat consentiendo, sed magis resistat & uiriliter agat sustineatque dominum ne desperet. Hic ergo fige pedem Christi iumentum, & discę quantumcunque acerba tentatio sæuiat, nõ cedere nec
Psa. 30. credere propterea derelictum te esse à Domino, sed memineris scriptum esse. Inuoca me
I in die tribulationis, eruam te & honorificabis me. Ergo ut dicere cœperam non credebat Benedictus tunc esse fructificandi tempus, quando ad huc tantis tentationibus vrgebatur. Sed uenit tempus, & in tempore suo fructum dedit. De fructu eius sunt illa tria quæ superius tetigi: sanctitas eius, iustitia eius, pietas eius. Sanctitatem miracula probãt, doctrina pietatem, vita iustitiam. Vides ò iumentum Christi ramos solijs virentes, floribus, onustos fructu? Super istos innitere, vt gressus rectos facias pedibus tuis. Sed quomodo tibi appono eius miracula? Nunquid vt miracula facere uelis? Nequaquam, sed ut miraculis eius innitaris: videlicet vt confidas & gaudeas quòd sub tali positus es pastore: quòd tantum meruisti habere patronum. Omnino enim valde potens est in cœlis, qui tam magnus & potens existit in terris secundum magnitudinem gratiæ, magnitudine gloriæ exaltatus. Nam & iuxta radicum quantitatem rami prodire nosciuntur: & quot radicibus arbor innititur, tot ramis, sicut aiunt, decoratur. Sic ergo licet non habeamus nostra, consolatio magna nobis esse debent patroni nostri miracula. Doctrina verò instruit nos, & dirigit gressus nostros in uiam pacis. Porrò uitæ iustitia omnino roborat & animat nos: ut tanto magis accendamur ad agenda quæ docuit, quanto certi sumus eum non alia docuisse quam fecerit. Sermo quidem viuus & efficax exemplum operis est: plurimum faciens suadibile quod dicitur, dum monstrat factibile quod suadetur. In hunc ergo mo
K dum & sanctitas confortat, pietas informat, iustitia confirmat. Quantæ enim pietatis fuit quod non solum præsentibus profuit, sed & pro futuris solicitus fuit? Non solum his qui tũc erant fructũ tulit hæc arbor, sed utique hodie fructus eius & crescit & manet. Dilectus planè Deo & hominibus: cuius nõ sola præsentia in benedictione fuit, sicut sunt multi dilecti Deo soli, quia soli Deo iã cogniti: sed & memoria eius etiã nunc in benedictione est. Nã & usque hodie in triplicẽ amoris Dominici confessionem triplici hoc fructu pascit Domini gregem. Pascit vita, pascit doctrina, pascit intercessione. Per quem incessanter adiuti, fructificate & uos charissimi: quoniam in hoc positi estis, vt eatis & fructum afferatis. Vnde eatis? Vtique à vobisipsis sicut scriptum est. A voluptatibus tuis auertere. Nam & de Domino legimus. Quia
Mat. 13. exiit seminare semen suum. Ecce & hic habemus semen suum sicut & prius fructum suũ. Imitemur & hunc fratres, quoniam ad hoc venit vt formam nobis traderet, & viam demonstraret. Fortasis & ipse Dominus arbor est, & debemus ab eo quoque ramos accipere, quos nostris pedimus apponamus: imò non fortasse, sed magis verè arbor est ipse & planta cœlestis, sed in terris plantata, sicut scriptum est. Veritas de terra orta est, &
Psa. 84. iustitia de cœlo prospexit. Ab eo igitur hunc ramum vobis appono, ut sicut seipsum exinaniuit hoc ipsum sentiatis in vobis: nisi quòd non tam ego appono quam Apo-
Phil. 2. stolus, apud quem legistis. Hoc sentite in
L uobis quod & in Christo Iesu: qui quum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens: in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Et vos fratres charissimi eximanite vos, humiliate vos, seminate vos, perdite vos. Seminate corpus animale, & resurget corpus spirituale. Perdite animas vestras, & in uitam æternam seruabitis eas. Vultis nosse quomodo id fecerit Apostolus
2. Cor. 5. ipse qui docuit? Siue, inquit, mente excedimus Deo: siue sobrij sumus vobis. Quid ergo tibi? Ego inquit, factus sum tanquam vas perditum. Bene seipsum perdit, qui nihil vnquam pro se facit: sed omnis eius intentio & omne desiderium tendit ad Dei placitum, & utilitatem fratrum suorum. In-
Gala. 6. Esa 32. fœlix enim qui seminat in carne, quia de car-
Psa. 118. ne metet corruptionem. Alibi verò scriptũ est. Beati qui seminant super omnes aquas. Sed quomodo super omnes aquas? Fortè & super aquas de quibus legitur. Et aquæ, quæ super cœlos sunt laudent nomẽ Domini: quæ sunt virtutes angelicæ, & cœlestes populi. Ita planè quoniã spectaculum facti sumus & angelis, & hominibus. Seminemus igitur homi nibus exemplum bonũ per aperta opera, semi nemus angelis gaudiũ magnum per occulta susspiria, & cætera huiusmodi quæ solis eis sunt nota. Gaudium.n. est angelis Dei super
2. Cor. 8. vno peccatore pœnitentiam agente. Hinc di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

M cebat Apostolus. Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Coram Deo dixit: coram eis, qui vultui Dei assistunt. Ipsis enim maximè placet, quũ vos vident occultè orantes, aut ruminantes psalmum aliquem, aut tale aliquid facientes. Sic seminate & uos, sic fructificate charissimi. Seminate & vos, quia tam multi ante uos seminauerunt, fructificate quia vobis seminauerunt. O genus Adam, quàm multi seminauerunt in te, & quàm preciosum semen: quàm malè peribis & quàm merito, si pericrit in te tantum semen, simul & seminantiũ labor. Cui perditioni traderis ab agricola, si in te perierint hæc vniuersa? Seminauit in terra nostra tota trinitas, seminauerunt angeli pariter & Apostoli, seminauerunt martyres, & confessores, & virgines. Seminauit & filius: ipse enim est qui exiit seminare semẽ suum. Pater enim non exijt, sed filius à patre processit & venit in mundum: vt qui prius erat cogitatio pacis in corde patris, fieret & ipse pax nostra in vtero matris. Seminauit & spiritus sanctus, quia & ipse venit, & apparuerunt discipulis dispartitæ linguæ tanquam ignis. Ita tota trinitas seminauit: pater scilicet panem de cœlo, filius veritatem, spiritus sanctus charitatem. Angeli quoque seminauerunt, quando cadentibus alijs ipsi steterunt. Dixit enim Lucifer ille, (sed non iam lucifer, sed tenebrifer & vesperus.) Sedebo in monte testamenti, similis ero altissimo. O impudens, ò impudens. Milia milium ministrant ei, & deciescentena milia assistunt, & tu sedebis? Cherubim, ait propheta, stabant, & non sedebant. Quid laborasti, ut iam sedeas? Omnes administratorij sunt spiritus missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiũt salutis, & tu sedebis? Quid seminasti, vt iam metas? Non est tuum, non est tuum hoc, sed quibus paratum est à patre. Quid eis inuides? Profectò ipsi sedebunt, ipsi inquam vermiculi terræ iudicantes sedebunt, & tu non modo, non stabis, sed iudicã. dus astabis. Nescitis, ait Apostolus, quia & angelos iudicabimus? Ipsi utique ibant, & flebant mittentes semina sua, uenientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Duo manipuli, sunt quos queris, honoris scilicet, & quietis. Sessionem affectas, & altitudinem, sed non sic, non sicnõ colliges, quia non seminasti. Qui seminauerunt laborem, & utilitatem, metent honorem pariter & quietem. Pro confusione enim sua duplici, & labore, in terra sua duplicia possidebunt. Vnde & dicebat quidam: Vide humilitatem meam, & laborem meum. Hodie audistis in Euangelio promittentem Dominum, & dicentem discipulis: Sedebitis super sedes iudicãtes duodecim tribus Israel. Ecce quies sessionis, & honor iudicij. Nam & ipse Dominus ad hæc noluit peruenire, nisi per humilitatem & laborem. Vnde & morte turpissima condemnatus est, interrogatus tormentis, & opprobrijs saturatus: utique vt inimicus induatur confusione ipse pariter & omnes qui imitantur eum, & prætergrediuntur viam. Ipse est, ò inique, ipse est qui sessurus est in sede maiestatis suæ similis altissimo, & coaltissimus ei. Hoc utique cogitauerunt angeli sancti, qui cadente maligno, apostasiæ illius non consenserunt: nobis relinquentes exemplum, vt quemadmodum ipsi elegerunt ministrare, sic & nos faciamus. Nam etiam qui laborem fugiunt, honorem captant, illum se nouerint imitari qui sessionem altitudinemque quæsiuit: & si non satis terret eos illius culpa, terreat, vel vindicta. Omnia enim in contrarium deuenerunt, vt formatus sit ad illudendum ei, & ignis æternus præparatus est illi. Ad hæc vitanda, prudentiam nobis seminarunt sancti angeli, qui prius eam (alijs cadentibus) tenuerunt. Sed & Apostoli hanc ipsam seminauerunt nobis, quando recedentibus his qui sapientiam huius mundi sequebantur (quæ stultitia est apud Deum) & prudentiam carnis, quę mortem operatur, & inimica est Deo: ipsi Domino adhæserunt. Scandalizati enim illi audientes de sacramẽto carnis, & sanguinis vltra non ibant cum eo: discipuli verò interrogati an & ipsi vellent abire, responderunt. Ad quem ibimus? Verba vitæ ęternæ habes. Necesse habemus fratres hanc prudentiam imitari: quia multi adhuc ambulant cum Iesu, donec veniatur ad edendum eius carnem, & bibendum sanguinem illius', ad communicandum, scilicet passionibus eius. hoc enim & uerbum illud, & ipsum sacramentum significat: extunc autem scãdalizantur, & abeunt retrò dicentes: quia durus est hic sermo. Nos cum Apostolis prudentes simus & dicamus. Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Non discedimus à te, uiuificabis nos. Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo, quod procedit de ore Dei. Non solus mundus habet delectationem, sed multò maior

maior est in uerbis tuis. Vnde & Propheta ait: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Ad quem igitur ieramus? verba vitæ ęternæ habes Domine: & ea quę sunt super omnia, quæ mundus habere potest. Non solum ipsa vita, sed & promissio vitæ ęternæ, & expectatio iustorum lætitia est, & tanta lætitia, vt omne quod cõcupiscitur ei nõ valeat cõparari. Hanc igitur prudẽtiam nobis apostoli sancti seminauerũt. Martyres verò manifestum est fortitudinem seminasse. Portò verò cõfessores seminauerunt insitam, quã in omni vita sua sequuti sunt. Hoc enim interest inter martyres & cõfessores, quod inter Petrum simul omnia relinquẽtem, & Abraham substantiam mundi in bonos vsus expendentem. Sic enim illi consumati in breui expleuerunt tempora multa: illi verò longa & multimoda traxere martyria. Virgines sanctæ planum est, quia temperantiam seminauerunt, quæ sic libidinem calcauerunt.

D

In annunciatione beatæ Mariæ, de uerbis Psalmi, Vt inhabitet gloria in terra nostra. Sermo I.

VT inhabitet gloria in terra nostra, misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Gloria nostra hæc est (ait Apostolus) testimonium conscientiæ nostræ. Non quidem tale testimonium, quale ille superbus pharisęus habebat seducta & seductrice cogitatione, testimonium perhibens de seipso, & testimoniũ eius verum nõ erat, sed cum spiritus ipse testimoniũ perhibet spiritui nostro. Porrò hoc testimoniũ in tribus consistere credo. Necesse est enim primo omnium credere, q̃ remissionem peccatorum habere non possis, nisi per indulgentiam Dei: deinde quòd nihil prorsus habere queas operis boni, nisi & hoc dederit ipse: postremo quòd æternam vitam nullis potes operibus promereri, nisi gratis detur & illa. Quis enim potest facere mundũ de immundo conceptum semine, nisi qui solus est mundus? Vtique quod factum est, non potest non fieri: ipso tamen nõ imputante erit quasi non fuerit. Quod Propheta quoque considerans, ait: Beatus vir cui non imputabit Dominus peccatum. De operibus verò bonis certum omnino est, quòd nemo hæc habeat à seipso. Nam si stare non potuit humana natura adhuc integra, quantò minus poterit per seipsam resurgere iam corrupta? Certum est ad suam originem uniuersa quãtum in eis est tendere, & in eam semper esse partem procliuiora. Sic & nos qui de nihilo creati sumus, constat quia si nobisipsis relinquimur, in peccatum semper (quod nihil est) declinamus. Iam verò de æterna uita scimus, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, nec si unus omnes sustineat. Neque enim talia sunt hominum merita, vt propterea vita æterna debeatur ex iure, aut Deus iniuriam aliquã facere, nisi eam donaret. Nam ut taceam, quòd merita omnia dona Dei sunt, & ita homo magis propter ipsa Deo debitor est quã Deus homini: quid sunt merita omnia ad tantam gloriam? denique quis melior est propheta, cui Dominus ipse tam insigne testimonium perhibet, dicens. Virum inueni, secundum cor meum? Veruntamen & ipse necesse habuit dicere Deo. Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine. Nemo itaque se seducat: quia si bene cogitare uoluerit, inueniet procul dubio, quòd nec cum decem milibus possit occurrere ei, qui cum uiginti milibus venit ad se. Verum hæc quæ nunc diximus non omnino sufficiunt, sed magis initium quoddam, & uelut fundamentum fidei sunt habenda. Ideoque si credis peccata tua non posse deleri nisi ab eo cui soli peccasti, & in quem peccatum non cadit, bene facis: sed adde adhuc, vt & hoc credas, quia per ipsum tibi peccata donantur. Hoc est testimonium quod perhibet in corde nostro spiritus sanctus, dicens. Dimissa sunt tibi peccata tua. Sic enim arbitratur Apostolus, gratis iustificari hominem per fidem. Ita de meritis quoque si credis non posse haberi nisi per ipsum, non sufficit donec tibi perhibeat testimoniũ spiritus ueritatis, quia habes ea per illum. Sic & de uita æterna habeas necesse est testimonium spiritus: quòd ad eam diuino sis munere peruenturus. Ipse enim peccata condonat: ipse donat merita, & præmia nihilominus ipse redonat. Portò testimonia ista credibilia facta sunt nimis. Nam de remissione quidem peccatorum validissimum teneo argumentum, dominicam passionem. Vox siquidem sanguinis eius inualuit multo plus quàm vox sanguinis Abel, clamans in cordibus electorum, remissionem omnium peccatorum. Traditus est enim propter peccata nostra: nec dubium quin potentior & efficacior

Universidad de Deusto
Biblioteca

cacior sit mors illius in bonum, quàm peccata nostra in malum. De bonis autem operibus argumentum nihilo minus efficax mihi est resurrectio eius, quia resurrexit propter iustificationem nostram. Porrò de spe præmiorum testimonium eius est ascensio, quia ascendit propter glorificationem nostram. Hæc tria in psalmis habes, dicente prophera. Beatus vir cui non *imputabit Dominus peccatum. Et alibi. *Psal.31.*
Beatus uir cuius est auxilium abs te. Item *Psal.83.*
alibi: Beatus quem elegisti, & assumpsisti, *Psal.64.*
habitabit in atrijs tuis. Hæc est gloria uera, gloria inhabitans: quia ab eo est qui per fidem habitat in cordibus nostris. Filij
G uerò Adam gloriam, quæ ab inuicem est quærentes, gloriam quæ à solo Deo est non uolebant, sed sic gloriam extrinsecus fluentem sectantes habebant, gloriam non in semetipsis, sed magis in alijs. Vis nosse unde sit homini inhabitans gloria? Dico breuiter quoniam ad mystica festinat intentio. Nam & ea sola proposueram in uerbis illis propheticis diligentius uestigare, sed reflexit ad moralia occurrens prima fronte apostolicus sermo de interna gloria, & testimonio conscientiæ. Sic ergo inhabitat hæc gloria etiam hic in terra nostra, si misericordia, & ueritas obuiauerint sibi, & sese iustitia & pax osculentur. Præuenierit siquidem misericordiæ, ut ueritas nostræ conuersionis occurrat necesse est, ac de cætero sanctimoniam sectemur & pacem, sine qua nemo uidebit Deum.; Vbi enim compungitur quis, iam tunc eum misericordia præuenit, sed nequaquam ingredietur donec ei ueritas confessionis occurrat. Peccaui Domino, ait ipse Dauid ad Nathan prophetam, cum de adulterio & homicidio argueretur: Et transtulit Dominus peccatum à te, ait propheta. Nimirum misericordia, & ueritas obuiauerunt sibi. Et hoc quidem, ut declines à malo. Iam uerò ut facias bonum, in tympano & choro tibi psallendum est, ut ipsa mortificatio carnis tuæ, & pœnitentiæ fructus, ac iustitiæ opera, in unitate & concordia fiant: quoniam unitas spiritus, uinculum est perfectio-
H nis. Neque ad dexteram, neque ad sinistram declinaueris. Sunt enim quorum dextera est dextera iniquitatis. Pharisæus ille cuius supra meminimus, non erat sicut cæteri hominum, sed ipse sibi (ut diximus) testimonium perhibuit, sed non uerum. Sanè quisquis ille est in quo misericordia, & ueritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt, secure glorietur, sed in eo qui sibi testimonium perhibet in spiritu utique ueritatis. Vt inhabitet gloria in terra nostra, misericordia & ueritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Si gloria patris filius sapiens, cum sit sapientia ipsa, sapientior nemo: liquet profecto gloriam patris, Christum Dei uirtutem, & Dei sapientiam esse. Quia ergo multifariè multisque modis de eo prædictum fuerat in prophetis, quod in terris uidendus esset, & inter homines conuersaturus, quonam modo id factum sit, & impletis, quæ de eo per os omnium prophetarum dicta fuerant, habitauerit gloria in terra nostra, Psalmista in- *Psal.*
dicat in his uerbis, ac si manifeste dicat. Vt uerbum caro fieret & habitaret in nobis, misericordia & ueritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Magnum sacramentum fratres diligentius perscrutandum, nisi & intellectus mysterio, & ipsi quoque intellectui uerba deessent. Dico tamen utcunque modicum id quod sentio, si fortè
I vel occasionem dedisse uidear sapienti. Videre mihi uideor dilectissimi quatuor uirtutibus his amictum primum hominem ab ipso suæ creationis exordio, & (ut propheta meminit) uestimẽto salutis indutũ. Est.n. in his quæ uor illa salutis integritas, nec sine his omnibus potest constare salus: præsertim cũ nec possint esse uirtutes si abinuicem separentur. Acceperat ergo homo misericordiã custodem scilicet, atque pedissequam, ut ipsa præueniret, ipsa & sequeretur eum, ipsaque protegeret & conseruaret ubique. Vides qualem nutritiũ contulit paruulo suo Deus, qualem dedit pedissequam homini recens orto. Sed erat illi necessarius etiam eruditor tanquam ingenuæ & rationabili creaturę, ut non sicut iumentum aliquod custodiretur, sed tanquam paruulus educaretur. Cur sanè magisterio nemo poterat aptior inueniri, quàm ueritas ipsa, quæ eum in aguitionem summæ perduceret aliquando ueritatis. Interim uerò ne sapiens inueniretur ut malum faceret, esset́que peccatum ei tanquam scienti bonum & minimè facienti, iustitiam quoque qua regeretur accepit. Adhuc autem & pacem qua foueretur, & delectaretur addidit manus benignissima creatoris. Pacem utique duplicem, vt nec intus pugnæ, nec foris tumores, id est, nec caro concupisceret aduersus

aduersus spiritum: nec esset ei creatura ulla formidini. Nam & bestiis omnibus libere imposuit nomina, & serpens ipse, qui uolentia non præsumpsit, fraude magis eum aggressus est. Quid hunc deerat, quem misericordia custodiebat, docebat ueritas, regebat iustitia, pax fouebat? Sed heu homo iste ad
Luc.10. multam perniciem, & insipientiam sibi, descendit de Hierusalem in Hierico. Siquidem
K incidit in latrones, à quibus & ante omnia legitur despoliatus. An non despoliatus, qui Domino ueniente nudum se esse conqueritur? Nec uero poterat reuestiri, uel ablata sibi recipere uestimenta, nisi Christus amitteret sua. Sicut enim uiuificari in anima nisi interueniente corporali morte Christi non potuit, ita nec reuestiri sine eius despoliatione. Et unde si non propter has quatuor partes uestimenti, quod amiserat primus, & uerus homo in totidem quoque diuisa sunt secundi, & noui hominis uestimenta. An forte quæris & tunicam inconsutilem, quæ non diuiditur, sed sorte prouenit? Ego diuinam arbitror esse imaginem, quæ nimirum nõ afluta, sed insita, atque ipsi impressa naturæ, diuidi scindique nõ potest: Ad imaginẽ nempe & similitudinẽ Dei factus est homo, in imagine arbitrij libertatẽ, uirtutes habens in similitudine. Et similitudo quidem perijt, ueruntamen in imagine pertransit homo. Imago siquidem in gehenna ipsa uri poterit non exuri, ardere sed non deleri. Hæc ergo non sciuditur, sed sorte pro uenit. Et quocunque peruenerit anima, simul & ipsa erit. Nam similitudo non fit, sed aut manet in bono, aut si peccauerit anima, mutatur miserabiliter, iumentis insipientibus similata. Sed quia spoliatum uirtutibus quatuor hominem diximus, quonam modo singulis sit spoliatus, cõgruum est, ut dicamus.
L Perdidit homo iustitiam, cum Eua serpentis. Adam mulieris uoci obediuit potius, quam diuinæ. Erat tamen residuum aliquid, quod apprehendere possent, idque Dominus suo illo scrutinio innuebat, sed abiecerunt etiam illud, conuersi in uerba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccare, secunda per pœnitentiam damnare peccatum. Perdibit & misericordiam cum sic exarsit Eua in concupiscentia sua, ut nec sibi, nec uiro, nec filijs parceret naturis, simul omnes terribili maledicto, & necessitati mortis addicens. Adam quoque indignationi diuinæ mulierem pro qua peccauerat obiecit: quasi post tergum eius uolens declinare sagittam. Vidit enim mulier lignum quod esset pulchrũ uisu, & ad uescendum suaue, & à serpente audierat tanquam Deos se futuros. Funiculus triplex difficile rumpitur, curiositatis, uoluptatis, & uanitatis. Hæc sola mundus habet, concupiscentiam carnis concupiscentiam oculorum, & superbiam uitæ. His abstracta & illecta misericordiam omnem crudelis mater abiecit. Sic & Adam qui mulieri male misertus est, ut cum ea peccaret, bene noluit misereri ut pœnam sustineret pro ea. Priuata est etiam mulier ueritate, primo quidem malè detorquens quod audierat morte morieris, & dicens, ne forte moriamur: demum serpenti credens, penitus abneganti & dicenti nequaquam moriemini. Priuatus est & Adam ueritate, ubi eam confiteri erubuit, folia, hoc est excusationum operimenta prætendens. Siquidem ipsa dicit: Qui *Luc.9.*
erubuerit me coram hominibus, erubescam M
& ego eum coram patre meo. Pacem quoque pronus amiserunt, quia nõ est pax impijs dicit Dominus. Nõnne enim contrariam legem inuenerant in membris suis, quos de nouo pudere cœperat nuditatis? Timui *Gen.3.*
ego, inquit, eò quod nudus essem. Non sic miser non sic paulo antè timebas, non quærebas folia, licet corpore nudus sicut & modo. Ex hoc sanè (vt prophetæ ipsius parabolam prosequamur, qui sibi obuiasse eas, & reconciliatas in osculo memorauit) grauis quædam inter virtutes videtur orta contentio. Siquidem ueritas & iustitia miserum affligebant, pax & misericordia zeli huius expertes iudicabant magis esse parcendum. Sunt etenim collactaneæ hę duę sibi, quemadmodum & priores. Vnde & factum est ut perseuerantibus illis in ulnone & præuaricatorem hinc inde cędentibus, & presentes molestias futuri cumulantibus comminatione supplicij, illæ secederent in cor patris redeuntes ad dominum qui illas dedit. Solus siquidem ipse cogitabat cogitationes pacis cum afflictionis plena omnia uiderentur. Siquidem non cessabat pax, non ei misericordia dabat silentium, sed pio quodam susurro paterna pulsantes uiscera loquebantur. Nunquid in æternum proiicet Deus, aut non apponet vt conplacitior sit adhuc? Nunquid obliuiscetur misereri Deus, aut continebit in ira sua misericor-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dias suas? Et quanuis diu multumque uisus
sit dissimulare pater miserationum, ut inte-
rim satisfaceret zelo iustitię & ueritatis: nō ta
men infructuosa fuit supplicantiū importu-
nitas, sed exaudita est in tempore opportu-
A no. Fortè enim interpellantibus tale dicatur
dedisse responsum. Vsquequo preces uestrę?
Debitor sum & sororibus uestris, quas accin-
ctas uidetis ad faciendam iudictam in natio
nibus, iustitię & ueritati. Vocentur & ueniāt,
Exa. 33. & super hoc uerbo pariter conferamus. Festi
nant ergo legati cœlestes, & ut uiderunt mise
riam hominum & crudelem plagam, ut pro-
pheta loquitur, angeli pacis amarè flebant.
Qui enim fidelius quærerent, aut rogarent
quæ ad pacem sunt, quàm angeli pacis? Sanè
ex deliberatione cōmuni ascendit ueritas ad
constitutam diem, sed ascendit usque ad nu
bes: necdū planè lucida, sed sub obscura & ob
nubilata adhuc zelo indignationis. Factum-
Psa. 35. que est ut legimus in propheta: Domine in
cœlo misericordia tua, & ueritas tua usque
ad nubes. Medius autem pater luminum resi
debat, & utraque pro parte sua utilius quod
habebat loquebat. Quis putas illi colloquio
meruit interesse, & indicabit nobis? Quis
audiuit & enarrabit? Forte inenarrabilia
sunt & non licet homini loqui. Summa ta-
men controuersiæ totius hæc fuisse uidetur.
Eget miseratione creatura rationalis ait mi-
sericordia, quoniā misera facta est, & misera-
bilis ualde. Venit tempus miserendi eius,
quia iam præteriit tempus. Econtra ueritas.
Oportet, inquit, impleri sermonem quem
locutus es domine. Totus moriatur Adam
necesse est cum omnibus qui in eo erant, qua
die uetitum pomum in præuaricatione gu-
B stauit. Vt quid ergo ait misericordia, ut
quid me genuisti pater citius perituram?
Scit enim ueritas ipsa, quoniam misericordia
tua periit, & nulla est, si non aliquando mise
reatis. Similiter autem econtrario & illa lo-
quebatur. Quis enim nesciat, quod si præ-
dictam sibi præuaricator sententiam mortis
euasserit, periit, nec permanebit iam in æter-
num ueritas tua domine? Ecce uerò unus de
Cherubim, id est, magni consilij angelus ad
regem Salomonem suggerit esse mittendas.
Ioan. 5. Quoniam filio, inquit, datum est omne iu-
dicium. Et in eius ergo conspectu misericor-
dia, & ueritas obuiauerunt sibi, eadem quæ
supra meminimus uerba querimoniæ repe-
tentes. Fateor, ait ueritas, zelum bonum
misericordia habet sed utinam secundum
scientiam. Nunc autem quid præuaricatori
potius quàm sorori iudicat esse parcendum?
At tu, inquit misericordia, neutri parcis,
sed tanta indignatione sæuis in præuaricato
rem, vt inuoluas pariter & sororem. Quid
mali meruī? si quid habes aduersum me di-
cito mihi. Sinautem, quid me persequeris?
Grandis controuersia fratres, & intricata ni
mium disceptatio. Quis non illic diceret,
bonum nobis erat si natus non fuisset homo
iste? Sic erat dilectissimi omnino, sic erat,
non uidebatur quomodo simul possent er-
ga hominem misericordia & ueritas con-
seruari. Cumque adiceret ueritas in ipsum
quoque iudicem partis suæ iniuriam retor-
queri, dicens cauendum omnino ne fieret ir-
ritum uerbum patris, ne sermo uiuus & effi-
C cax qualibet occasione euacuaretur, parcite
quæso ait pax, parcite uerbis huiusmodi: non
nos talis altercatio decet, uirtutum est in ho
nesta contentio. Porrò iudex inclinans se, di-
gito scribebat in terra. Erant autem uerba
scripturæ, quæ pax ipsa legit in auribus om-
nium. Ea siquidem propius assidebat. Hæc
dicit, perij si Adam non moriatur: & hæc
dicit, perij nisi misericordiam consequatur.
Fiat mors bona, & habet utraque quod pe-
tit. Obstupuere omnes in uerbo sapientiæ
& forma compositionis pariter atque iudi-
cij. Siquidem manifestum fuit nullam eius
querimoniæ occasionem relinqui: siquidem
fieri posset quod utraque petebat, ut & mi-
reretur, & misericordiā consequeretur. Sed
id quomodo fiet? inquiunt. Mors crudelissi
ma, & amarissima est mors terribilis, & ipso
horrenda auditu. Bona fieri quanam ratio-
ne poterit? At ille. Mors, inquit, peccato-
rum pessima, sed preciosa fieri potest mors
sanctorum. An non preciosa erit, si fuerit
ianua uitæ, porta gloriæ? Preciosa, inquiunt,
Sed quomodo fiet istud? Fieri, ait, potest: si
ex charitate moriatur quis, utique qui nihil
debeat morti. Neque enim detinere poterit
mors innoxium, sed forabitur (ut scriptum
est) maxilla Leuiathan, & destruetur pa-
ries medius, soluetur que chaos magnum,
quod inter mortem uitamque firmatum est.
Nimirum charitas fortis ut mors, imò & for
tior morte si fortis illius intrauerit atrium,
allegabit eum, & diripiet utique uasa eius,
sed & ipso transitu suo ponet profundum
maris uiam, ut transeant liberati. Bonus ui-
sus est sermo, utpote fidelis, & omni acce-
ptione dignus. Sed ubi poterit ille inno-
cens

cens inueniri, qui mori velit non ex debito,
sed ex voluntate, non ex malo merito, sed ex
beneplacito suo? Circuit ueritas orbem ter-
ræ, & nemo mundus à sorde: nec infans cu-
ius est vnius diei vita super terram. Sed &
misericordia cœlum omne perlustrat, & in
angelis quoque ne dixerim prauitatem, mi-
norem tamen inuenit charitatem. Nimirum
hæc victoria alij debebatur, quo maiorem
charitatem nemo haberet, vt animam suam
poneret quis pro seruis inutilibus, & indi-
gnis. Nam etsi ipse iam nō dicit nos seruos,
hoc ipsum immēsæ dilectionis est, & eximię
dignationis. Nos autem etsi omnia, quę præ
cepta sunt nobis faceremus, quid aliud dice-
re deberemus, nisi qđ serui inutiles sumus?
Sed quis eum super hoc conuenire pręsume
ret? Redeunt ad constitutam diem veritas, &
misericordia, anxiæ plurimum non inuento
quod desiderabant. Tunc vero seorsum pax
Ioan. 11 consolans eas, vos, inquit, nescitis quicquam
Psa. 52. nec cogitatis. Non est qui faciat bonū hoc,
Gen. 6. non est vsque ad vnum. Qui consilium de-
dit, ferat auxilium. Intellexit rex quid loque-
retur, & ait: Pœnitet me fecisse hominem.
Pœna, inquit, me tenet, mihi incumbit susti-
nere pœnam, pœnitentiam agere pro homi-
ne quem creaui. Tūc ergo dixit, ecce venio.
Zach 9. Non enim potest hic calix transire, nisi bi-
bam illum. Et accersito Gabriele, Vade, in-
E quit, dic filiæ Sion, ecce rex tuus venit. Festi-
nauit ille & ait: Adorna thalamum tuum
Sion, & suscipe regem. Porrò misericordia
Psa. 88. & veritas prœuenerunt, si-
cut scriptum est. Misericordia, & veritas præ
cedent faciem tuam. Iustitia thronum præpa
rat, secundum illud, Iustitia, & iudicium præ
paratio sedis tuæ. Pax cum rege venit, ut pro
pheta fidelis inueniretur qui dixerat. Pax e-
Luc. 2. rit in terra nostra cū venerit. Inde est quod
nato domino, angelorū chorus canebat. Pax
in terra hominibus bonæ voluntatis. Sed &
tunc iustitia, & pax osculatæ sunt, quæ non
modicé videbantur hactenus dissidere. Prior
enim si qua erat ex lege iustitia non osculū,
sed aculeum magis habebat vrgens timore,
quàm prouocans dilectione. Sed nec habuit
illa reconciliationem, sicut habet nunc quæ
ex fide nascitur esse iustitia. Alioquin quid
erat quod nec Abraham, nec Moyses, nec cæ
teri iusti temporis illius, in obitu suo pacem
illam beatitudinis æternæ apprehendere, aut
regnum pacis poterant introire, nisi quod
minime adhuc iustitia, & pax sese suerant
osculatę? Ex hoc sanè dilectissimi feruentio-
re nobis zelo sectanda iustitia est. Siquidem
iustitia, & pax osculatæ sunt, & indissolubi-
le amicitiarum inierę fœdus: vt quicunque
testimoniū iustitię secum tulerit, hilari ul-
tu iam amplexibus lætis accipiatur à pace, in
idipsum dormiens, & requiescens.

F *Item de septiformi spiritu in Christo, in annun-
ciatione dominica. Sermo* II.

CONSIDERARE est fratres
in solennitate hodierna domi-
nicæ annunciationis, velut amœ
nissimam quandam planiciem,
simplicem nostræ reparationis historiam.
Iniungitur noua legatio angelo Gabrieli, &
nouam virgo professa virtutem, nouæ saluta
tionis honoratur obsequio. Antiqua excludi
tur maledictio mulierum, nōuam noua ma-
ter accipit benedictionem. Impletur per gra-
tiam, quæ concupiscentiam nescit, ut spiritu
superueniente altissimi pariat filium, quæ vi
rum dedignatur admittere. Intrat ad nos ea
dem porta salutis antidotum, qua venenum
serpentis ingrediens, vniuersitatem generis
humani occuparat. Innumeros huiusmodi
flores ex his facile est legere pratis, sed intue-
or mediam metuendæ profunditatis abys-
sum. Abyssus planè imperscrutabilis, incarna
tionis dominicæ sacramentum, abyssus im-
penetrabilis, verbum caro factum est, & ha
bitauit in nobis. Quis enim inuestiget, quis
attingat, quis apprehendat? Puteus altus
est & in quo hauriam non est mihi. Verun-
tamen solet interdum superposita puteis hu-
mectare linteamina vapor exhalans. Propte-
rea sanè licet irrumpere uerear propriæ con
scius infirmitatis, frequenter tamen velut su-
per os huius putei expādo ad te domine ma-
nus meas, pro eo quod anima mea sicut ter-
ra sine aqua tibi. Et nunc siquidem quod (a
G scendente de deorsum nebula) tenuis ebibe-
rit cogitatio, uobis fratres modicum illud si-
ne inuidia communicare curabo, uelut ex-
presso linteamine, uel exigua refundens cœ-
lestis stillicidia roris. Quæro igitur qua ra-
tione filius magis incarnatus sit quam pater
aut spiritus sanctus, cum totius trinitatis nō
modo æqualis sit gloria, sed una eademque
substantia. Sed quis cognouit sensum do-
mini, aut quis consiliarius eius fuit? Al-
tissimum est mysterium, nec nos oportet te
mere super huiusmodi præcipitare senten-
tiam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiam. Videtur tamen nec patris nec spiritus incarnationem in pluralitate filiorum effugisse confusionem, dum alius Dei, alius filius hominis diceretur. Videtur & illud maxime congruum, vt is specialiter filius fieret qui filius erat: ne quid esset ambiguitatis in nomine. Denique ipsa est virginis nostræ gloria singularis & excellens prærogatiua Mariæ, quòd filium vnum eundemque cum Deo patre meruit habere communem, quam sanè periisse constat si non filius incarnaretur. Sed nec nobis alia dari posset occasio similis sperandæ salutis & hæreditatis factus quidem primogenitus in multis fratribus, qui unigenitus erat asciscet eos sine dubio in hæreditatem, quos uocauit in adoptionem. Si enim fratres, & coheredes. Hic ergo Christus Iesus mediator fidelis, sicut in persona vna Dei hominisque substantiam copulauit ineffabili sacramento, sic & in ipsa reconciliatione consilio vsus altissimo, mediam non deseruit æquitatem, utrisque tribuens quod oportebat, honorem Deo, homini miserationem. Hæc enim optima inter offensum Dominum & reum seruum forma compositionis, ut nec honorandi Domini zelo seruus opprimatur austeriori sententia: nec rursum dum huic immoderatus condescenditur, ille debito fraudetur honore. Audi igitur & diligenter obserua angelicam in huius mediatoris ortu
Luc. 2. distributionem. Gloria, inquiunt, in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Huius denique gratia obseruationis fideli reconciliatori Christo nec timoris spiritus defuit, quo patri semper reuerentiam exhiberet, semper ei deferret, semper gloriam eius quæreret: nec spiritus pietatis, quo misericorditer compateretur hominibus. Vnde & necessarium habuit spiritum quoque scientiæ per quem timoris pariter & pietatis distributio fieret inconfusa. Et nota quod in primo illo parentum nostrorum peccato tres quidem auctores extiterunt, sed manifestè defuerunt tria tribus. Dico enim Euam, diabolum & Adam.
1. Tim. 2. Non habuit Eua scientiam, quæ, ut ait Apostolus, seducta est in præuaricationem. Verum hæc quidem serpenti non defuit, qui callidior describitur cæteris animantibus sed pietatem malignus non habuit, qui ab initio factus est homicida. Adam verò pius fortè videtur mulierem non contristando, sed timorem Domini dereliquit, uoci illius magis obediens quàm diuinæ. Vtinam magis timor Domini præualuisset in eo, sicut de Christo signanter legitur. *Esa.* Quia repleuit eum non pietatis spiritus, sed timoris. In omnibus enim & per omnia pietati proximorum timor Domini præsidendus est, & solus ipse est qui totum sibi hominem debeat vendicare. In his igitur tribus, timore, pietate, & scientia, mediator noster reconciliauit homines Deo. Nam in consilio & fortitudine de manu aduersarij liberauit. Consilio siquidem pristino iure priuauit hostem, data potestate vt manus inicere innocenti. Fortitudine præualuit: ne uiolenter posset retineri redemptor, dum victor ab inferis redijt, & uita omnium cum eo surrexit. Exinde cibat nos pane uitæ & intellectus, & potat aqua sapientiæ salutaris. Est enim intellectus, rerum spiritualium & inuisibilium verus animæ pauis, confirmans cor nostrum, & ad omne opus bonum roborans in omni exercitatione spirituali. Carnalis autem homo qui non percipit ea quę sunt spiritus Dei, *Psal.* sed stultitia ei videntur, gemat & lugeat, dicens. Aruit cor meum, quia obliti sum comedere panem meum. Ecce enim mera & perfecta veritas est non prodesse homini si uniuersum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum faciat. Sed quando id capere possit auarus? Sene causa laborat quisquis ei id persuadere conatur. Vt quid hoc? Nempe quia stultum illi uidetur. Quid verius quàm iugum Christi esse suaue? Appone homini seculari, & vide si non magis lapidem quàm panem reputabit & certe huiusmodi intelligentia veritatis internæ vinit anima, & hic est spiritualis cibus. Non enim in solopane viuit homo, sed *Deut.* in omni verbo quod procedit de ore Dei. Verumtamen donec sapit tibi ueritas non sine difficultate ad interiora traiicitur. Vbi verò cęperis in ea oblectari, iam non cibus, sed potus est, & sine difficultate intrat in animam, quo videlicet spiritualis cibus intelligētiæ potu sapientiæ digeratur, ne ipsius interioris hominis artubus, id est affectibus siccitate laborantibus, oneri magis sit quā utilitati. Ex omnibus ergo quæ saluandis populis fuerant necessaria nihil penitus defuit saluatori. Ipse est *Mat. 1.* enim de quo præcinit Esaias: Egredietur virga de radice Iesse, et flos de radice eius ascendet, & requiescet super eū spiritus Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus cōsilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eū spiritus timoris domini. Illud sanè diligenter attēde, quod florē hunc de radice nō de uirga dixerit ascensurū. Quia etenim si noua Christi caro in virgine creata esset ex nihilo, quod æstimauerunt nonnulli, nō de radice flos, sed fortè de virga dici poterat ascēdisse. Nunc autem quia prodijt ex radice, sine dubio ab origine communem probatur habuisse materiam. Nam quod super eum spiritus requieuit, nihil in eo contradictionis fuisse declarat. In nobis enim quia non omnino superior est spiritus non requiescit, carne nimirum aduersus spiritum & spiritu aduersus carnem concupiscente: à quo conflictu nos liberet in quo nihil simile fuit nouus homo, & verus homo, qui veram carnis *I.* nostræ suscepit originem, sed fermentum vetus concupiscentiæ non suscepit.

In annunciatione dominica, præsertim cum tertio sabbato quadragesimæ occurrit, de adultera, Susanna, & beata Maria.

Sermo III.

QVam diues es in misericordia, quàm magnificus in iustitia, in gratia quàm munificus domine Deus noster. Non est qui similis sit tibi, munerator copiosissime, remunerator æquissime, piissime liberator. Gratis respicis humiles, iuste iudicas innocentes, misericorditer saluas etiam peccatores. Hæc sunt dilectissimi, quæ nobis in mensa diuinis huius patrisfamilias sanctarum testimonijs scripturarum, hodie quidem si diligenter aduertimus solito copiosius apponuntur. Ni mirum hanc nobis copiam præstant, quæ pariter conuenerunt, sacrum videlicet tempus quadragesimæ, & sacratissima dies annunciationis dominicæ. Hodie enim in auribus nostris deprehensam in adulterio mulierem indulgentia redemptoris absoluit, hodie in- *M* noxium Susannę sanguinem liberauit, hodie quoque beatam virginem singulari munere gratuitæ benedictionis impleuit. Magnum communium, vbi pariter nobis misericordia iustitia, & gratia apponuntur. Nunquid non misericordia esca hominum, salutaris omnino & efficax ad medelam? Nunquid non etiam iustitia panis cordis? Et quidem opti me confirmans illud, vtpote cibus solidus ad nutrimentum. Denique beati qui esuriunt illum quoniam ipsi saturabuntur. Nunquid non cibus animæ gratia Dei sui? Dulcissimus sanè, & omnem habens in se suauitatem, & delectamentum saporis. Imò verò hæc sibi omnia pariter vendicans non modo delectat sed & reficit & medetur. Accedamus ad mensam hanc fratres mei, & ex singulis dapibus, vel modicum aliquid degustemus. In lege Moyses mandauit huiusmodi lapidari, aiunt de peccatrice peccatores, de adultera pharisęi, sed ad duritiā lapidei cordis uestri ille locutus est. Iesus aūt inclinauit se. Domine inclina cœlos tuos & descēde, In- *Psal. 143.* clinans se & ad misericordiam flexus (neque enim Iudaici cordis erat) digito scribebat, non iam in lapide, sed in terra. Neque hoc tantum semel, sed hic quoque duplex scriptura, sicut apud Moysen tabulæ duæ. Et forte veritatem & gratiam scribens & iterum scribens terræ impressisse videtur, secundum quod Ioannes Apostolus ait. Lex per Moy *Ioan. 1.* sen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Considera denique an videri possit de tabula veritatis legisse: vnde refellerer pharisæos. Qui sine peccato est ve- *A* strum, primus in eam lapidem mittat. Ver- *Textus.* bum quidem abbreuiatum, sed viuum & efficax, & ancipiti gladio penetrabilius. Quàm grauiter enim ad verbum hoc saxea corda transfossa, quàm vehementer hoc uno lapillo contritæ sint lapideæ frontes, rubor ipse confusionis & clandestinus probauit abscessus. Meruit quidem adultera lapidari: sed is punire gestiat, qui dignus non est etiam ipse puniri. Is præsumat a peccatrice exigere ultionem, qui eandem excipere non meretur. Alioquin ipse uicinior, a se incipiat: in se prius sententiam ferat, exerceatque uindictam. Hæc ueritas. Cæterum adhuc minus est. Etsi accusatores refellit hæc ueritas, sed ream necdum absoluit, scribat iterum, scribat gratiam, legat & audiamus. Nemo te condemnauit mulier? Nemo do- *Textus.* mine. Nec ego te condemnabo: uade & amplius noli peccare. O uox misericordiæ, *Psal. 142.* ò auditus lætitiæ salutaris. Auditam fac mihi manè misericordiam tuam: quia in te speraui domine. Sola nimirum spes apud te miserationis obtinet locum, nec oleum misericordiæ, nisi in uasę fiduciæ ponis. Sed est infidelis fiducia, solius utique maledictionis capax, cum uidelicet in spe peccamus. Quanquam nec fiducia illa dicenda sit, sed insensibilitas quædam & dissimulatio perniciosa. Quæ enim fiducia ei, qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

periculum non attendit? Aut quod ibi timoris remedium, ubi nec timor lentitur, nec materia ipsa timoris? Fiducia solatium est, nec eget ille solatio qui lætatur cum male fecerit, & in pessimis rebus magis exultat. Ro-
B gemus itaque fratres responderi nobis quantas habeamus iniquitates & peccata, scelera nostra & delicta nobis desideremus ostendi. Scrutemur vias nostras & studia nostra: perculaque vniuersa vigili intentione pēsemus. Dicat quisque in pauore suo, vadam ad portas inferi: vt iam non nisi in sola Dei misericordia respiremus. Hęc vera hominis fiducia à se deficientis, & innitentis domino suo. Hæc inquam vera fiducia cui misericordia non denegatur, Prophera attestante, quoniā beneplacitum est domino super timētes eū, & in eis qui sperant super misericordia eius. Nec parua itaque suppetit nobis, in nobis quidem timoris, in ipso autem causa fiduciæ. Quanis & minus est, copiosæ misericordiæ: præstabilis super malitia, multus ad ignoscendum. Credamus tanē vel inimicis, qui in eo nihil aliud vnde occasionem struendæ ca lumniæ caperent, inuenerunt. Compatietur (aiunt) peccatrici, nec sibi oblatam vllatenus occidi patietur. Tenebitur itaque manifestus aduersarius legis, cum absoluerit lege damnatam. In vestrum ô pharisæi caput tota vestræ malignitatis adinuentio retorquetur. Diffiditis causæ, qui iudicium subterfugitis. Nam illa quidem sine iniuria legis absoluitur, quæ sine accusatore re'inquitur. Sed consideremus fratres, quonā hinc abeant pharisæi. Videtisne duos senes (nam à senioribus exire cœperunt) quomodo in pomerio Ioachim absconduntur? Susannam quærunt vxorem eius: sequamur eos: nam
C iniqua cogitatione pleni sunt contra eam. Consentire nobis aiunt senes, aiunt pharisæi, aiunt lupi, qui ab alterius pauloante, licet errantis oviculæ fuerāt deuoratione frustrati. Consentire nobis, & commiscere nobiscum. Inueterati dierum malorum, modo accusabatis adulterium, modo adulterium suadetis? Sed hæc est tota iustitia vestra, & quæ palam arguitis eadem agitis in occulto. Hinc fuit quòd exiſtis vnus post vnum, cum ille omnium conscius occultorum, vestras tam valide percussisset conscientias dicens: Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem
Mat. 5. mittat. Merito proinde ad discipulos veritas ait. Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam scribarum & pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Alioquin dicemus, aiunt, contra te testimonium. Semen Chanaan & non Iuda: nec hoc quidē Moyses in lege mandauit. An qui decreuit adulteram lapidare, mandauit accusare pudicam? An qui iusit adulteram lapidibus opprimi, etiam iusit contra insontem testimonia ferri? Imò verò sicut adulteram, sic etiam falsum testem non impunitum esse præcepit. Sed qui gloriamini in lege, per legis preuaricationem Deum inhonoratis. Ingemuit Susanna, & ait: Angustiæ mihi sunt vndique. Vndique enim mors. Hinc quidem corporea, inde spiritualis. Si hoc, inquit, egero, mors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus uestras. Vestras o pharisæi manus, nec adultera effugit, nec pudica: vestras accusationes, nec sanctus, nec peccator euasit. Dissimulatis peccata vestra, vbi inuenitis aliena. Alioquin si quis fortè suum nō habet, vestrū ei impingitis crimen. Quid ni Susanna facit inter mortē & mortem, animæ scilicet & corporis vndique angustiata? Melius est mihi, inquit, absque opere incidere in manus hominum, quàm derelinquere legem Dei mei. Nimirum sciebat ista quàm horrendum sit incidere in manus Dei viuentis. Nam homines cū occiderint corpus, animæ non habent vltra quid faciant: ille autem timendus est qui potestatem habet & corpus & animam mittere in gehennam. Quid familia Ioachim tardat? Irruat per posticum, nam in pomerio clamor auditur. Clamor vt luporum grauium, & balantis oviculæ inter eos. Sed non patitur ab eis innoxiam deuorari qui ab ipsis eorum faucibus tam diligenter eripuit, etiam eripi non merentem. Merito proinde cum duceretur ad mortem, erat cor eius fiduciā habens in domino, quę vsque adeo timuisset vt timorem omnem postposuisset humanum, & ipsius legem & simul vitæ præposuisset & famæ. Non enim dictus fuerat sermo huiuscemodi aliquando de Susanna. Sed & parentes eius iusti erant, & vir eius honoratior omnium Iudæorum. Meritò igitur à iusto iudice iustam de iniustis obtinuit vltionem: quę tam vehementer iustitiam esuriuit, vt propter eam contemneret mortem corporis, opprobrium generis, luctum inconsolabilem amicorum. Et nos fratres si à Christo audiuimus, nec ego te cōdemnabo: si peccare iam nolumus contra ipsum: si in Christo uolumus pie uiuere, necesse est sustineamus persequutionem, ne malū pro

pro malo, aut maledictum pro maledicto reddamus. Alioquin, qui patientiam non seruauerit perdet iustitiam, hoc est vitam perdet, hoc est perdet animam suam. Mihi vindictam & ego retribuam, dicit dominus. Ita prorsus est. Ipse retribuet, sed si ei vindictā serues, si non tollas ab eo iudicium, si non reddas retribuentibus tibi mala. Faciet iudicium, sed iniuriam patienti: in æquitate iudicabit, sed pro mansuetis terræ. Iam vobis (ni fallor) molestum est quòd delitiæ tardant. Non miremini, delitię sunt. Non onerabunt quamlibet satiatos, nec à ructantibus quidem poterunt fastidiri. Missus est Gabriel Angelus à Deo, in ciuitatem Galilææ cui nomen Nazareth. Miraris quòd Nazareth parua ciuitas, & tanti regis nūcio illustretur & tanto? sed magnus latet in hac parua ciuitate thesaurus, latet inquam, sed homines latet, non Deum. An non thesaurus de Maria? vbicunque illa est, & cor eius. Oculi eius super eam, vbique respicit humilitatem ancillæ suæ. Nouit cœlum vnigenitus Dei patris? Si nouit cœlum, nouit & Nazareth. Quidni sciat patriam suam? quidni nouerit hæreditatem suam? Cœlum ex patre, Nazareth ex matre vendicat sibi, sicut ipse se & filium Dauid, & dominum esse testatur. Cœlum cœli domino, terram autem dedit filijs hominum. Cedat ergo ei vtrunque necesse est in possessionem, qui nō modo dominus, sed & filius hominis est. Audi etiam quomodo terram sibi tanquam filius hominis vendicat, sed & communicat tanquam sponsus. Flores, inquit, apparuerunt in terra nostra. Neque hinc discrepat quòd Nazareth interpretatur flos. Amat florigeram patriam flos de radice Ieſſe, & liberter inter lilia pascitur flos campi, & liliū conuallium. Commendat enim flores pulchritudo. Suaueolentia, & spes fructus, gratia triplex. Teque florem reputat Deus. Et bene ei complacet in te, si tibi nec honestæ conuersationis decor, nec bonæ opinionis fragrantia, nec intentio desit futuræ retributionis. Fructus enim spiritus est vita æterna. Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud dominum. Quantam gratiam? Gratiam plenam, gratiam singularem. Singularem, an generalem? Vtranque fine dubio, quia plenam, & eo singularem quia generalem: ipsa enim generalem singulariter accepisti. Eo inquam singularem quo generalem: nam sola præ omnibus gratiam inueni

Ps. 113. F

Cor. 2.

Textus.

F

G

sti. Singularem quòd sola hanc inueneris plenitudinem. Generalem quòd de ipsa plenitudine accipiant vniuersi. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Singulariter quidem fructus ventris tui est, sed ad omnium quidem mentes te mediante peruenit. Sic nimirum, sic olim roto tus in vellere, totus in area, sed in nulla parte areę totus sicut in vellere fuit. In te sola rex ille diues, & præditus exinanitus, excelsus, humiliatus, immensus, abbreuiatus, & ab Angelis minoratus est: verus denique Deus, & Dei filius incarnatus. Sed quo fructu? Nempe vt omnes eius paupertate locupletemur, eius humilitate subleuemur, eius minoratione magnificemur, eius incarnatione adhærētes Deo incipiamus vnus esse spiritus cū eo. Sed quid dicimus fratres? Cuinam potissimum vasi gratia infundetur? Si (vt supra meminimus) capax quidem est misericordiæ fiducia, patientia verò iustitiæ, quale iam poterimus idoneum gratiæ receptaculum exhibere? Balsamum est purissimum, & solidissimum vas requirit. Et quid tam purum, quidve tā solidum, quàm humilitas cordis? Merito proinde humilibus dat gratiam: merito respexit Deus humilitatem ancillæ suæ. Quonam merito quæris? Eo vtique, quo animum humilem, meritum non occuparet humanum, quo minus libere influeret diuinæ gratiæ plenitudo. Sed ad hanc nobis humilitatem quibusdam erit gradibus ascendēdum. Primo enim cor hominis quē adhuc peccare delectat, nec miseram consuetudinē proposito meliore mutauit, ne sit gratiæ capax, proprijs vitijs præpeditur. Secundo quoque vbi corrigere mores, & priores nequitias de cætero non iterare proponit, ipsa tamen peccata præterita, licet iam amputata quodammodo videantur: dum in eo manent, gratiam non admittunt. Manent autē donec confessione lauentur, donec succedentibus dignis fructibus pœnitentiæ de medio fiant. Sed væ tibi si fortè vitijs, & peccatis perniciosior successerit ingratitudo. Quid enim tam euidenter gratiæ aduersatur? Tepescimus processu temporis à feruore cōuersationis nostrę, paulatim refrigescit charitas, abundat iniquitas, vt consummemur carne qui spiritu cœperamus. Inde enim est vt minus ea sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis, indeuoti pariter & ingrati. Timorem domini relinquimus, religiosam omittimus solitudinem: verbosi, curiosi, faceti, etiam detra-

ctores,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctores & murmuratores, vacantes nugis, fugitantes labores disciplinæ quoties sine nota id licet: quasi verò confestim sit etiam sine noxa. Quid ergo tantis repulsam obstaculis gratiam nobis deesse miramur? Iam verò si quis iuxta Apostolum vt verbũ Christi, verbum gratiæ in eo habitet gratus est, si quis deuotus, si quis solicitus, si quis spiritu feruens, caueat sibi ne suis fidat meritis, ne suis operibus innitatur: alioquin nec huiusce modi quidem animum intrat gratia. Nimirum plenus est, nec in eo iam inuenit gratia locum tibi. Consideretis pharisæum illum orantem. Non erat raptor, non iniustus, non adulter. An sine fructibus pœnitentiæ erat? Ieiunabat bis in sabbato, decimas dabat omnium quæ possidebat. Sed ingratum forsitan suspicamini. Audite quid dicat. Deus gratias ago tibi. Sed non erat vacuus, non erat exinanitus, non erat humilis, sed elatus. Non enim quid sibi deesset scire studuit, sed exaggerauit meritum suum, nec erat solida plenitudo, sed tumor. Vacuus proinde redijt: quia plenitudinem simulauit. Nam publicanus ille qui exinanire seipsum, qui vacuum vas exhibere curauit, gratiam retulit ampliorem. Nos ergo fratres si gratiam cupimus inuenire: sic de cætero abstineamus a vitijs, vt de præteritis quoque peccatis digne pœniteamus. Nihilominus quoque soliciti simus, & deuotos nos Deo, & verè humiles exhibere: huiusmodi nempe animas gratanter respicit pio illo respectu, de quo sapiens ait. Quoniam gratia & misericordia Dei est in sanctos eius, & respectus in electos illius. Et fortè propterea quater reuocat animam quã respicit, dicens. Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, vt intueamur te: quo videlicet nec in peccandi consuetudine, nec in conscientia peccatorum: sed nec in tepore & torpore ingratitudinis, aut in elationis cæcitate persistat. A quo nos quadriper tito periculo reuocare & eripere dignetur, qui factus est nobis a Deo sapientia, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio Iesus Christus dominus noster, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per infinita secula seculorum. Amen.

Luc. 18.

Sap. 4.

Can. 6.

Dominica in ramis palmarum, de tribus ordinibus obsequentium Christo. Sermo primus.

NOn sine causa spiritum sponsi pariter & Dei sui habens ecclesia processionem hodie noua quadam & mira coniunctione addidit passioni. Nam processio plausum habet, passio planctum. Quoniam ergo sapientibus & insipientibus debitores sumus: videamus quid verisque conferat hæc coniunctio. Et prius quidem quid secularibus indicet: quoniam non prius quod spirituale, sed quod animale. Videat secularis anima, videat & intelligat: quoniam extrema gaudij luctus occupat. Propter hoc enim qui cætera quæque cœpit facere & docere, non solum uerbis prædicans, sed exemplis: quod ante prædixerat per Prophetam. Quoniam omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni: etiam apparens in carne manifestè studuit probare in seipso. Vnde & processionis gloria voluit sublimari: qui paulo post sibi nouerat imminere diem ignominiosissimæ passionis. Quis ergo sperare iã debeat in incerto gloriæ tẽporalis, cũ videat in ipso quoque qui peccatũ non fecit creatore tẽporum & conditore vniuersitatis post exaltationem tantam, tantam nihilominus humiliationem sequi? In eadem.n. ciuitate, a plebe eadem & eodẽ tempore nunc quidem processionis gloria & diumis est laudibus honoratus: postmodum verò interrogatus cõtumelijs, & tormẽto, & cũ sceleratis deputatus. Hic est transitorię finis lætitiæ: hic fructus gloriæ temporalis. Propterea prudenter orat Propheta vt cõtet dño gloria eius, & non compungantur: processionẽ habeat, quã passio non sequatur. Vobis aũt charissimi tanquam spiritualibus spiritualia comparantes, in processione quidem cœlestis patriæ repræsentamus gloriam, in passione monstramus viam. Nã si in processione quidem venit tibi in mẽtem futura illa lætitia, & exultatio multa nimis, qũ recipiemur in nubibus obuiam Christo in aëra: si tota concupiscentia videre desideras diem illam, quando suscipietur in cœlesti Hierusalem Christus dominus, caput cum omnibus membris portans triumphũ victoriæ applaudentibus iam nõ popularibus turmis, sed virtutibus angelicis clamantibus undique populis utriusque testamenti. Benedictus qui venit in nomine domini: si quã cõsideratis in

processione quo properandum sit discite in passione qua sit eundum. Hæc est enim via vitæ tribulatio præsens, uia gloriæ, uia ciuitatis habitaculi, uia regni secundum quòd Luc. 23. clamat latro de cruce: Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Euntem in regnum vidit, quo cum peruenisset sui memorem esse rogauit. Peruenit ergo & ipse. Sed si vis nosse, quàm compendiosa uia, eadem die meruit eum domino esse in paradiso. Tolerabilem proinde reddit passionis laborem gloria processionis: quoniam amanti nihil difficile est. Ne mireris, quòd præsenti processione cœlestem dixerim repræsentari, quando unus, & idem in utraque suscipitur, etsi longè aliter & ab his. In hac enim processione irrationabili iumẽto Christus insidet: in illa verò iumẽtum futurum est, sed rationale, quoniam homines, & iumenta saluos facies domine. Cui simile est illud. Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecũ. Et uide si non de processione loquitur cum sequitur. Tenuisti manum dexteram meam, & in uoluntate tua deduxisti me: & cum gloria suscepisti me. Ibi certè ne ipse quidem pulsus deerit: quoniam etsi murmuret hæreticus paruulos non sinens venire, paruulorum baptismo detrahens, qui paruulus natus est, & primam paruulorum elegit aciem (innocentes loquor) hodie quoque paruulos à gratis non excludit: quia nec pietati incongruũ, nec maiestati eius difficile est, ut suppleat munus gratiæ, quod minus in eis habet natura possibile. Ibi non ramos arborum, non vilia vestimenta popularis turma prosternet: sed demittent pennas suas animalia sancta: deponent coronas suas ante thronum agni viginti quatuor seniores, & uirtutes omnes angelicæ quicquid habent gloriæ, uel decoris torũ ei ascribent: totũ ei attribuent. Iam verò quoniam de iumento, & uestibus, & de ramis arborum mentio facta est: considerare diligenter tius libet triplex obsequuium, quod in processione hac exhiberi video saluatori. Primũ quidem à iumento cui insidet. Secundum ab eis qui sua illi uestimenta sternunt. Tertium vero ab his qui de arboribus ramos cædere perhibentur. Nõne tamen omnes reliqui ex eo, quod abundat sibi mittunt, & quasi sine grauamine obsequuntur domino: solum uesequio? Silendum mihi est, ut eleuationem ro iumentum semetipsum exponit eius obcaueatis, an magis loquar, ut habeatis consolationem? Iumentum cui insidet Christus,

Ps. 72.

Dt.

A

1. Co. 6.

B

nonne vos estis, iuxta præceptum Apostoli glorificantes, & portantes Deum in corporibus vestris? Expendunt enim seculares homines in obsequium domini, non quidem corpora, sed quæ adiacent, & necessaria sunt corporibus, cum de terrena substantia eleemosynas largiuntur. Prelati quoque ramos cædunt de arboribus, verbi causa, cum de fide, & obedictia Abrahę, de castitate Ioseph, de mansuetudine Moysi, cæterorumque sanctorum virtutibus euangelizant. Verumtamen & illi de promptuarijs plenis largiuntur: & hi, quæ acceperunt gratis, gratis nihilominus dare iubentur. Omnes tamen si fideliter suo quisque intentus fuerit ministerio in processione saluatoris sunt, & cum eo ingrediuntur in sanctam ciuitatem: quoniã tres prçuidit propheta saluandos: Noe cædentem ramos in arcæ fabricam: Danielem in vili edulio, & labore abstinentiæ factum tanquam iumentum saluatoremque portantem: tertium quoque Iob bene dispensantem substantiam huius mundi, & de uelleribus ouium suarum pauperum latera calefacientem. Cui tamen in processione illa Iesus propinquior, cui de tribus ordinibus salus vicinior, facile credo potestis aduertere.

In ramis palmarum, de passione, & processione, & quatuor ordinibus processionis. Sermo II.

NEcessa est, ut loquamur hodie breuius propter angustiam temporis. Multa quidem nobis ministrat processio quam celebraturi sumus: sed eadem impedit ne dicere plura possimus. Celebraturi sumus hodie processionem, & paulopost audituri passionẽ. Quid sibi uult mirabilis ista coniunctio, aut quid cogitauerunt patres nostri passionem addentes processioni? Nam processio quidem meritò repræsentatur hodie, q̃ facta est hodie. Passio verò cur addita est, quã sexta feria cõstat esse sequutã? Opportune vtique processioni passio coniuncta est, ut discamus in nulla lætitia huius seculi habere fiduciam: sciẽtes quoniam extrema gaudij luctus occupat. Propterea non simus stulti, ut occidat nos ꝓsperitas nostra, sed in die bonorũ non immemores simus malorũ: & eõuerso. Istis.n. mixtũ est præsens seculũ: nõ secularibus tm̃, sed ẽt spiritualibus uiris. Nã secularibus uiris aliq̃, quæ placent, quandoque

quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ displicent videmus accidere: & ipsis nihilominus spiritualibus, non semper tristia, non semper læta succedunt, sed vespere & mane dies vnus. Et illud. Visitas eum diluculo, & subito probas illum. Verum hoc interim dum præsens seculum manet, vel manat magis & fluit. Cæterum post hoc seculum duo futura sunt secula valde diuisa & diuersa: ita vt in altero, non nisi fletus & stridor dentium, in altero sola gratiarum actio & vox laudis. Absterget enim Deus omnẽ lachrymã ab oculis sanctorum: & mors iam non erit amplius, neque luctus, neque clamor: sed nec vllus dolor: quoniam priora transierunt. Interim sicut amatores mundi multa patiuntur aduersa: sic nec ipsis seruis Dei omnia in hoc mundo optata succedunt. In die ergo malorum memores sunt bonorum, ne pusillanimes fiant & impatientes, sicut is de quo legimus in psalmo. Confitebitur tibi cum benefeceris ei. In die quoque bonorum non immemores sunt malorum: ne extollantur & dicant in abundantia sua, non mouebimur in æternum. Sicut.n. secularium rerum prosperitas occidit stultũ secularem, sic potest & abundantia spiritualis prosperitatis occidere indoctum spiritualem, atque ideo non spiritualem. Spiritualis quippe diiudicat omnia. Vnde autẽ euenit quod stultum occidit prosperitas, & nõ sapientem, alibi habemus. Cor sapientis vbi tristitia, & cor stultorum vbi lætitia. Merito proinde ait. Bonum est magis ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij. Licet enim multos frangat aduersitas, tamen multo plures extollit prosperitas: sicut scriptum est. Cadent à latere tuo mille, siuistro scilicet per quod signatur aduersitas: & decem milia, id est multo plures à dextris tuis: in quibus prosperitas designatur. Denique quia vtrobique periculum est: orat sapiens, & dicit. Diuitias & paupertates ne dederis mihi: ne fortè aut diuitiæ extollerent in superbiam: aut paupertas dejiceret in impatiẽtiam. Vnde & dominus sicut in passione patiẽtiam, ita in processione humilitatem exhibere curauit. in illa enim tanquam ouis ad occisionem ductus est, & quasi agnus coram tondente obmutuit, & non aperuit os suum. Qui cum pereuteretur, non comminabatur: sed magis orabat dicens. Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. In processione autem quid? Parabant sese populi: ut exirent obuiam ei, nec eum latebat qui nouerat

Iob 6.

Ps. 48.

Eccl. 7. Vbi sup.

Ps. 60.

Prouer. 30.

Luc. 24.

quid esset in homine. Propter quod & ipse paratus est nõ in curribus & in equis, nec in frenis argenteis, aut sellis auro tectis: sed humilis asselli tergo sedens suppositis Apostolorum vestibus quas ego de preciosioribus regionis fuisse non credo. Sed quid fuit quòd processionem habere voluit, qui mox futurã nouerat passionem? Forte, vt amarior esset passio, quam processio præcessisset. Ab eodem enim populo, in eodem loco & ipso nẽpore paucissimis diebus interpositis primo cum tanto triumpho susceptus, postea crucifixus est. O quàm dissimile est, tolle tolle crucifige eum: & benedictus qui venit in nomine domini, osanna in excelsis. Quàm dissimile rex Israel: & non habemus regem nisi Cæsarem. Quàm dissimiles rami virentes & crux, flores & spinæ. Cui prius sternebantur vestimenta aliena, ecce suis exuitur, & sors mittitur super ea. Væ tibi amaritudo peccatorum nostrorum, propter quæ soluenda tanta amaritudo necessaria est. Iam vero ad processionem accedens tanquam quatuor ordines in ea mihi videor intueri: & fortasis in hac nostra processione hodie omnes poterunt inueniri. Præibant enim aliqui & viam parabant: Ipsi sunt qui viam parant domino ad corda vestra, qui vos regunt & dirigunt gressus vestros in viam pacis. Alij sequebantur, & hi sunt qui propriæ inscientiæ conscij deuote sequuntur, & adhærent semper vestigijs præcedentium. Erant quoque discipuli tanquam domestici lateri eius adhærentes. Ipsi sunt qui optimam partem elegerunt, qui in clausiro soli Deo viuunt, semper Deo adhærentes, & eius placitum considerãtes. Ipsum quoque iumentum, cui insidebat non defuit, quod designat duros corde, & animos quodammodo bestiales. Verum nõ sine animalium ibi huiusmodi copiosior multitudo, nec oportuit. Tales enim magis oderi sunt quàm honori, nec propter eos processio valde glorioſior est. Huiusmodi nanque cũ tare non norunt, sed male sonoros dant rugitus. Ipsi sunt qui virga semper & calcaribus egent. Attamen nec ipsos relinquit dominus, dum disciplinam ferre voluerint. His enim dicitur: Seruite domino in timore, & apprehendite disciplinam nequando irascatur dominus, & pereatis de via iusta. Postquam enim iumentum hoc disciplinam ferre noluerit: quid restat nisi vt abijciat eum dominus cum indignatione quadam, & protinus exeat à via, currens ad spinas & tribulos,

los, à quibus suffocatur verbum Dei, qui sunt diuitiæ huius mundi & voluptates earum? Sed si qui tales sunt hic quibus grauis sit ordo & omnia onerosa, quos pungi frequenter oporteat & urgeri: obsecramus eos vt studeant de iumentis si fortè queãt in homines commutari, & computari inter eos, ut aut de præcedentibus, aut de adhærentibus & collateralibus, aut de sequẽtibus sint.

F Quod si non faciunt, obsecro, ut uel in eo quod sunt permaneant, & patiẽter interim ferant quæ salubria sunt, etsi minus suauia, donec cõplaceat domine respicere humilitatem eorum, & in melius aliquid eos promouere. Vultis autem ut aliquatenus consolemur iumentum nostrum? Scimus equidẽ quia cantare non nouit. Neque enim de eis est qui dicere possit. Cantabiles mihi erant iustificationes tuę, in loco peregrinationis meę. Attamen unũ est, quod nemini cæterorum tã prope est dominus. Nam nec ipsi qui hinc inde adhærent, tam prope eum habent ut iumentum cui insidet. Et audi hoc ipsum à propheta. Prope est dominus his qui tribulato sunt corde. Nã & mater quẽ ęgrotantem nouit filium magis fouet, & sæpius amplectitur eum. Nemo igitur indignetur: nemo contemnat dum uoluerit esse Christi iumentum. Etenim qui scandalizauerit vnum de pusillis istis, illum grauiter offendit, qui eos tãquam mater gremio suæ fouet misericordiæ, donec roborentur. Vnde & mortum infirmitates patientissimè ferẽdas beatus Benedictus admonuit. Quatuor ergo sunt genera in processione domini. Boni prudẽtes, & boni simplices, hi sunt qui præeunt, & qui sequuntur. Bonos autem addidi, quia prudentes non boni inueniunt mala, & simplices nõ boni stulti sunt. In processione autem domini, nec iniquus locum habet, nec stultus. Porrò qui adhærent ei contemplatiui sunt. Qui portant eũ & onerantur eo: ipsi sunt duri corde, & parum deuoti. Sed ecce omnes sunt in processione domini: & nemo ex ipsis faciem eius uidet. Nam qui præcedunt occupati sunt in paranda uia, soliciti circa peccata, & tentationes aliorum. Qui sequuntur ipsi omnino faciem eius videre non possunt, sed sicut Moysi dictum est posteriora eius vident. Iumentum cui insidet nunquam ad videndum leuat oculos: sed pronũ est semper in terram. Qui uerò adhærent ipsi aliquando

Ps. 18.

Ps. 33.

Hier. 4.

G

videre possunt, sed raptim & non continuè nec plenè: dum adhuc sunt in uia. Attamen quãtum ad alios, ipsi magis facie ad faciem eum uident: iuxta quod uere de Moyse scriptum est, quia cęteris quidẽ prophetis per uisiones, & somnia: Moysi uerò facie ad faciem loquebatur. Quantum ad plenã sanè uisionem, nec ipse Moyses dum uiueret in hoc mundo impetrare potuit faciei ipsius uisionem: quia sicut ipse ait, Non uidebit me hom..o, & uiuet. Non uidebor, inquit, in hac uita: non uidebit quis faciem meam in hac uia, & in processione ista. Ipse itaque magna pietate sua donet nobis! sic in eius processione perseuerare dum uiuimus, ut in magna illa processione, qua cum suis omnibus à patre suscipiendus est, & traditurus regnum Deo & patri, sanctam ciuitatem ingredi mereamur, cũ eo qui uiuit, & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Ex 19.

De quinque diebus processionis, refectionis, passionis, requietionis, resurrectionis. H
Sermo III. Vnde supra.

CVM vniuersa fecerit Deus in numero, pondere, & mensura: specialius tamen ea tẽpora quibus in terris uisus est, & cũ hominibus conuersatus est: quæcunque in eis operatus, locutus, aut passus est, ita disposuit, ut ne minimum quidem momentum, ne unum iota à sacramento uacauerit, aut prẽterierit sine mysterio. Euidentius tamen quatuor proximos dies, & ipsum quem hodie colimus illustrauit: diem processionis, diem refectionis, passionis, requietionis, & resurrectionis suæ. Notabiles admodum dies, & inter cæteros insignes magis. Prima siquidem die gloriam suscipere dignatus est humanam: & cum ingenti quodam tripudio, & exultatione uniuersæ terræ Hierosolymam non proprijs (ut hactenus consueuerat) pedibus, sed iumento uectus intrare. Et hæc quidem præparatio ad passionem fuit, excitata hinc maximè inuidia sacerdotum. Sanè uenturas aliquando turbas, ut raperẽt, & eum regem facerent, fugiens legitur declinasse. Nunc vero etiam nõ quæsitus affuit, ut tanquam rex Israel susciperetur, & prędicaretur ab eis: quinetiam in hæc ipsa præconia eorum (quod dubium nõ est) animos excitauit. Sic nimirum & de passione aduertere est. Exiit quandoque, & abscondit se ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

eis, scilicet Iudæis. Nec volebat iam ambulare palam in Iudæa: quia querebant eum interficere. Sciens autem quòd uenerit hora eius tanquam potestatē habens, spontaneus
I ipse se obtulit passioni. Decebat nempe pontificē nostrum tentari per omnia pro similitudine absque peccato, ut tanquā verus homo & prospera hominum, & aduersa opportune vitaret, opportune susciperet, & vtrarúque rerū in se ipso nobis salutare præberet exemplum. Vt enim temperantiæ est præconia populi & seculi eius prospera declinare: sic interdū iustitiæ est, certa quidē dispēsatione admittere ea. Persecutio quoque & temporalis omnis aduersitas pro loco & tempore prudenter aliquando fugienda erit: cum autē necesse fuerit, viriliter toleranda. Et in his quidem duobus (prosperitatē & aduersitatē loquor) humana omnis vita uersatur. Nihilominus autem in illis quatuor notissimis utique speciebus virtus uniuersa consistit. Ita ergo omnem virtutē implere decuit eum in quo plenius habitabat omnis plenitudo virtutis, ut notum fieret omnibus, quia is sciret maxime abundare, sciret & penuriā pati. Non enim Dei sapientia de his erat, quos occidere prosperitas sua non Dei uirtus de his quos perdere posset auersio. Vtrunque. n. scriptum est, q̄ prosperitas non tamen omniū, sed stultorū occidat illos: auersio utique non quorumlibet, sed paruulorum perdat illos. Quàm modeste tamē hanc ipsam videtur gloriā suscepisse ad triumphalē occursum in asino ve-
Mat. 21. niens non in curribus aut in equis? Et dicebat: Si quis vobis aliquid dixerit: dicite, quia
K Dominus his opus habet. Opus magnum, opus salutis. Nēpe homines & iumenta saluos facere venerat: multiplicans misericordiam suā Deus. Initia nostræ conuersionis fouet ista dignatio, vt primū ex ancilla filiū generemus. Solutus est ad mandatum Domini qui antea tenebatur, aut non ualens, aut non uolens benefacere, aut utroque fortius vinculo alligatus, nec volēs scilicet nec valens. Non nouit interim purius in domino gratulari: persuasum tenet placere ei quod agit, & consolatur in eo quod sibi cū quodammodo se facere reputet debitorē: sæpius memorās, quia Dominus his opus habet. Nam processu tēporis in eo magis afficietur vt suo solicitetur debito, & timeat ne forte tantis beneficijs inueniatur ingratus: dicens, quia seruus inutilis sum & bonorū meorum non eges. At hæc quidē verax affectio & fidelis: hic filius liberę, cū quo ancillæ filius hæres esse nō possit. Ita ergo in hac processione. Cæterū ante passionē affectuo sius paterfamiliās refectionē suis curauit domesticis exhibere: & in hoc quoque apparuit benignitas & humanitas saluatoris. Cū enim dilexisset suos in finem dilexit eos, & dicebat: Desiderio desideraui hoc pascha Lc
manducare vobiscum antequā patiar. Oportebat enim. Expetierat eos satanas ut cribraret sicut triticum: opus erat præuenire refectionem. Denique qui refecti paulominus defecerunt, quid ieiuni fecissent? Hinc fuit quòd non modo corpora, sed etiam corda refecit, & ea quā maximē. Neque enim cor Lporalis passio, sed tentatio spiritualis instabat, quod singulariter ille futurus esset donec trāsiret. Ea nimirū hostia sicut sola prodesse potuit, sic sola sufficit: nec Christū decuit simul & Petrū, aut Iacobū, vel Ioannē pro salute hominū pati. Crucifixi tamē fuere cū eo alij duo, sed duo nequā: de quibus nulla prorsus suspicio posset haberi: tanquā ex eis minus efficax sacrificium supplereretur. Quibus ergo panibus in cœna refecit Apostolos? Vt ego arbitror quinque. Meus, Jo
inquit, cibus est, vt faciam voluntatem patris mei. Cibus vtique, sed cibus cordis. Quid enim æquè confirmat & cor roborat humanum? quid ita in omni necessitate confortat & sustentat, vt diuinæ uoluntatis executio, uelut in quendam animæ uentrem conscientiam scilicet eius ingesta? Sic & sermonem diuinæ exhortationis, & promissionum eius consolationē, & orantiū lachrymas, panes cordis esse solus ille ignorat, cuius iam aurit cor pro eo quòd suum ipsius panē comedere sit oblitus. Super omnia autem caro Domini uerē est cibus, & cibus uitæ, panis de cœlo uiuus. Nullū ex his in hac tā solēni cœna Domini defuisse reperies, si diligēter aduertas. Recūbētibus adhuc discipulis surgit à cœna, præcingitur linteo, quā ponit in peluim, discipulorū pedes abluit & extergit. Nō est uolūtas carnis & sanguinis hęc, sed uolūtas patris & sanctificatio nostra. Denique si nō lauero te (ait Dominus ad Petrū obnixius repugnantē) nō habebis partē mecū. Scimus autē quis dixit, Eū qui uenit ad me nō ejcia foras, quia descendi de cœlo, nō vt faciā uoluntatē meā, sed Jo uoluntatē eius qui misit me. Opportune autem & utique more suo, post exemplum operis, exhortationem sermonis adiunxit. Inter loquendum quoque (nam copiosissimus extitit sermo) multis eos promissionibus proper instantem maximē passionem refouere & refocillare curauit: de resurrectione sua, de aduentu paracleti: de eorum cōfirmatione, & aliquando assumptione ad seipsum. Nec multo post uentū est ad orationē, & vsque tertio factus in agonia orabat. Vbi quidē nō solis oculis, sed quasi mēbris omnibus fluisse videtur: vt totum corpus eius, quod est ecclesia totius lachrymis corporis purgaretur. Nā de sacramēto quidē corporis, & sanguinis sui nemo qui nescit hanc quoque tantam & tam singularē alimoniā ea primū die exhibitam: ea die cōmendatā & mandatā deinceps frequentari. Ex hoc iam dies sequitur passionis. In qua nimirū sicut totū hominem saluum fecit, sic de toto se fecit hostiam salutarē: corpus exponens tantis supplicijs & iniurijs: animum vero geminæ cuiusdā humanissimæ compassionis affectui: hinc quidem super mœrore inconsolabili sanctarū fœminarum, inde super desperatione & dispersione discipulorum. In his quatuor crux dominica fuit: & hæc omnia propter nos passus est, qui tāta charitate compassus est nobis. Veruntamen quæ de ipso erant finem habuere, sicut
A ipse lamentantibus mulieribus ait. Finem vtique celerrimum & celeberrimum primo quidem requiē: deinde resurrectionē. Nos quoque si festinamus in illam ingredi requiem per multas tribulationes nobis (si me minerimus) transeundum est. Et prius quidem donec sumus in tribulatione, magnū nobis videtur aspirare ad requiem: tanquā nihil simus amplius desideraturi. Verū non erit nobis requies (ne in requie quidē ipsa) à desiderio gloriæ, à desiderio resurrectionis. A modo (inquit) iam, dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. A labore ergo requiescunt qui in Domino moriuntur, sed non requiescunt interim à clamore. Denique sub throno Dei clamant animæ occisorum: quia etsi nihil habeant, quod molestet, nondum tamen totum habent, quod delectet, donec requiem resurrectio, nec sabbatum pascha sequatur.

Feria quarta hebdomadæ pœnosæ, de passione Domini. Sermo.

VIgilate animo fratres: ne infructuosè vos huius tēporis sacramenta pertranseant. Copiosa est benedictio: date receptacula munda, deuotas animas, sensus uigiles, affectus sobrios, puras cōscientias exhibete tātis charismatibus gratiarū. Nimirū admonet uos solicitudinis huius non modo specialis ipsa cōuersatio quā professi estis: sed & generalis ecclesię obseruatio, cuius filij estis. Vni
B uersi siquidem Christiani sacra hac septima na, aut præ solito, aut præter solitum pietatem colunt, modestiam exhibent, humilitatē sectantur, induunt grauitatē, ut Christo patienti quodammodo cōpati uideantur. Quis. n. tam irreligiosus qui non cōpungatur? quis tam insolens ut non humilietur? quis tam iracundus, vt nō indulgeat? quis tā deliciosus vt non abstineat? quis tā flagitiosus, vt nō contineat? quis tam malicios us, ut nō pœniteat his diebus? Merito quidē. Nēpe adest passio Domini vsque hodie terram mouens, petras scindens, aperiens monumēta, prope est etiam resurrectio eius: in qua solennitatem celebratis altissimo Domino: utinam usque in altissima, quæ fecit magnalia alacritate, & auiditate spiritus subeuntes. Nihil in mundo poterat melius fieri, quàm quod factū est à Domino his diebus. Nihil mundo poterat melius uel utilius cōmendari, quàm ut ritu perpetuo celebret, & singulis annis memoriale eius in desiderio animæ, & memoriam abundātiæ suauitatis suæ eructet. Vtrunque autē propter nos, q̄ in utroque nobis salutis fructus in utroque uita spiritus nostri. Mirabilis passio tua Domine Iesu, quæ passiones omniū nostrū propulsauit: propiciata est omnibus iniquitatibus nostris, & nulli unquā pesti nostræ inuenitur inefficax. Quid. n. tā ad mortem, quod non tua morte saluetur? In hac gitur passione fratres tria specialiter cōuenit intueri: opus, modū, causam. Nā C in opere quidem patientia, in modo humilitas, in causa charitas commendatur. Patientia autem singularis, quòd uidelicet cū supra dorsum eius fabricarent peccatores, cum sic extenderetur in ligno, ut dinumerarentur omnia ossa eius: cum fortissimum illud prpugnaculum, quod custodit Israēl, undique fęderarētur, cū foderētur manus & pe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

des sicut agnus ad occisionem ductus sit, & tanquàm ouis coram tondente, non aperuit os suum non aduersus patrem murmurans à quo missus fuerat, non aduersus humanũ genus pro quo quæ non rapuit exoluebat: non denique vel contra populum ipsum peculiarem sibi, à quo pro tantis beneficijs tanta mala recipiebat. Plectuntur aliqui pro peccatis suis & humiliter sustinent: hoc ipsum tamen eis ad patientiam reputatur. Flagellantur alij non tam purgandi quàm probandi coronandique, & maior in eis patientia comprobatur & commendatur. Quomodo non maxima censeatur in Christo, qui in funiculo hæreditatis suæ ab his quibus specialiter aduenerat saluator, crudelissima morte mulctabatur sicut fur, nullum omnino peccatum, nec actu proprio, nec contractu, sed nec in quo crescere posset habens? Nimirum in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis, non vmbraticè, sed corporaliter: in quo Deus est mundum reconcilians sibi non figuratiue, sed substantialiter: qui denique plenus est gratię & ueritatis, nõ cooperatiue, sed personaliter. Vt faciat opus suum *Esa. 18.* alienum est opus eius ab eo (Esaias loquitur) quia & opus suum fuit quod dedit ei D pater ut faceret: & alienũ ab eo vt talis talia sustineret. Ita ergo habes in opere patientiã. Nam modum ipsum (si diligenter attendas) non modo mitem, sed & humilem corde cognosces. Nempe in humilitate iudiciũ eius sublatum est cum nec ad tãtas blasphemias, nec ad falsissima quæ sibi obijciebantur crimina responderet. Vidimus, inquit, eum & non erat ei aspectus, non speciosum forma præ filijs hominum, sed opprobrium hominum & tanquam leprosum: nouissimum virorum plane virum dolorum à Deo percussum & humiliatum: ita vt nulla esset ei species neque decor. O nouissimum & altissimum ò humilem & sublimem, ò approbriũ hominũ & gloriã angelorũ. Nemo illo sublimior, nemo humilior denique. Sputis illitus est, opprobrijs saturatus est morte turpissima condẽnatus est, cum sceleratis deputatus est. Nihilne merebitur vel ista humilitas, quæ hunc habet modum: imò quæ tam est vltra modum? Sicut est patientia singularis sic & humilitas admirabilis, vtraque sine exẽplo. Vtranque tamen magnifice causa ipsa commendat, nimirum charitas est. Propter nimiam quidem charitatem suam, qua dilexit nos Deus, ut seruum redimeret, nec pater filio, nec sibi filius ipse pepercit. Vere nimiũ, quia & mensuram excedit, modum superat, *Iude.* planè supereminens vniuersis. Maiorem, inquit, charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Tu maiorem habuisti domine ponens eam etiã *6.* pro inimicis. Cum enim adhuc inimici essemus, per mortem tuam, & tibi reconciliati sumus & patri. Quænam alia videbitur esse uel fuisse, uel fore huic similis charitatis? Vix pro iusto quis moritur: tu pro impijs passus es: moriens propter delicta nostra, qui venisti iustificare gratis peccatores, seruos facere fratres, captiuos cohæredes, exules reges. Nec sanè aliud aliquid patientiam hanc & humilitatem æque illustrat, quàm quòd tradidit in mortem animam suam, & peccata multorum tulit: etiam pro transgressoribus rogans ut nõ perirent. Fidelis sermo & omni acceptione dignus. Quia enim voluit, oblatus est. Non modo uoluit, & oblatus est, sed quia voluit. Solus nimirum potestatem habuit ponendi animam suam: nemo eam abstulit ab eo vltro. Cum acepisset acetum dixit: Consummatum est. *Iude.* Nihil restat adimplendum: iã non est quod expectem. Et inclinato capite (factus obediẽs vsque ad mortem) tradidit spiritum. Quis tam facile quando vult dormit? Magna quidem infirmitas mori, sed planè sic mori virtus immensa. Nempe quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Potest humana vesania sibipsi in mortem sceleratas inicere manus, sed non hoc est ponere animã suã vrgere eã magis & violenter abrumpere quã ad nutum ponere est. Tibi impie Iuda misera planè facultas fuit non ponendi animam, sed pendendi: nec tradente te, sed trahente laqueo nequissimus ille spiritus tuus exiuit, *Iob. 14.* non emissus à te, sed amissus. Solus in mortem tradidit animam suam, qui solus uitæ propria regressus ad uitam. Solus potestatem habuit ponendi, qui solus facultatẽ eãdẽ habuit liberã resumendi, imperium habens vitæ & mortis: Digna ergo charitas tã ineffabilis, humilitas tam admirabilis, patientia tam insuperabilis. Digna planè tam sancta, tam immaculata hostia, tã acceptabilis, dignus est agnus qui occisus est accipere fortitudinem, facere ad quod venit, tollere peccata mundi. Ego autẽ dico peccatum triplex quod inualuit super terram. Putatis quod dicere velim concupiscentiam carnis, & cõcupiscentiã oculorum, & superbiã vitæ? Funi culus

culus triplex est qui difficile rumpitur: propterea multi trahunt, imò trahuntur hoc funiculo vanitatis, sed prior ille ternarius nõ immeritò præualet in electis. Quomodo enim nõ illius patientiæ recordatio omnem arceat voluptatem? quomodo non illius humilitatis consideratio superbiam vitæ prorsus exundat nam charitas illa planè digna cuius meditatio sic mentem occupet si totam sibi vendicet animam, ut omnino vicium curiositatis exufflet. Fortis igitur contra hæc passio saluatoris: sed aliud ego triplex æquè peccatum quemadmodum virtus crucis expugnat dicere cogitaui, & id fortè vilius audiatur. Primum quidem originale, secundum personale dixerim, tertium singulare. Et originale quidem maximum illud delictum vocatur, quod à primo Adam *G* contrahimus in quo peccauimus omnes, pro quo morimur vniuersi. Maximum planè quod sic totum non modò genus humanum: sed & quælibet ipsius generis occupat, ut nõ sit qui euadat, non sit usque ad unum. A primo homine usque ad nouissimum protenditur, & in singulis quoque à planta pedis usque ad verticem diffunditur hoc venenũ. Sed & aliter nihilominus in uniuersam dilatatur ætatem, ab ea scilicet die qua sua quemque concipit, vsque ad eã qua cõmunis eũ recipit mater. Alioquin unde graue iugum super omnes et totos filios Adam, iddiũ à die exitus de uentre matris eorũ, vsq; in diem sepulturę in matrẽ omniũ? In sordibus generamur, in tenebris confouemur, in doloribus parturimur. Ante exitũ miseras oneramus matres: in exitu more vipereo laceramus: mirũ ꝙ nõ ipsi pariter laceramur. Primã vocẽ plorationis edimus, merito quidẽ vtpote vallẽ plorationis ingressi, *5* ut nobis illud sanctũ Iob ex omni parte possit aptari. Homo natus de muliere, breui uitæ tẽpore, repletur multis miseriis. Quam uerũ uerbum hoc sit, nõ nos uerba docuere, sed uerbera. Homo (inquit) natus de muliere, nihil abiectius. Et ne fortè ex ipsa sibi uoluntate corporeorum sensuum, quã de sensibilibus hauriat blandiatur: in ipso statim introitu de exitu quoque terribiliter admonetur cũ dicitur, breui uiuens tempore. At ne spaciolũ illud quod inter ingressum & egressum relinquitur, sibi liberũ putet, repletur, ait, multas miserijs. Multis & multiplicibus (inquã) miserijs corporis, miserijs cordis, miserijs cũ dormit, miserijs dum uigilat, miserijs quaquauersum se uertat. Nimirum ipse H quoque natus ex uirgine imò factus ex muliere (sed benedicta in mulieribus) qui loquitur ad matrem. Mulier ecce filius tuus: *Ioan. 19.* etiam breui viuens tempore super terram: & nihilominus multis est repletus miserijs, in illa breuitate appetitus insidijs, interrogatus contumelijs, pulsatus iniurijs, uexatus supplicijs, conuitijs lacessitus. Túne hanc sufficere dubites obedientiam quæ reatum omnem primæ prævaricationis absoluat? imò uerò non sicut delictum, ita & donum. Nam peccatum ex uno in condemnationẽ: gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Et graue quidem omnino delictum illud originale, quod non solum personam infecit, sed & naturam. Personale tamen cuique grauius est, cum iam laxatis habenis exhibemus undique membra nostra arma iniquitatis peccato: non modo iam alieno, sed proprio crimine compediti. Singulare verò est grauissimum quod commissum est in Dominum maiestatis, cum uiri impij virum iustum iniuste occiderunt: & sacrilegas manus in ipsum Dei filium iniecerunt crudelissimi homicidæ: imò (si fas est dicere) etiam deicidæ. Quid duo præcedentia ad tertium? Ad hoc expalluit & expauit tota machina mundialis, & penè in antiquum chaos sunt omnia reuoluta. Ponamus aliquem de regni principibus terram regiam populasse in uastitate hostili: ponamus aliũ qui cum esset de conuiuio & consilio regis unicum eius filium proditorijs manibus sustocasset. Nunquid non primus respectu I secundi innocens uidebitur & immunis? Sic est omne peccatum quantum ad hoc peccatum: & tamẽ hoc peccatum in se pertulit, qui seipsum fecit peccatũ, vt de peccato dãnaret peccatũ. Per hoc enim omne peccatũ tam originale, quàm personale deletũ est, & ipsum quoque singulare eliminatum est per seipsum. Argumentũ mihi est à maximo, ꝙ duo minora sunt exposita. Et ecce argumentum. Peccatum multorũ tulit, & pro transgressoribus rogauit ut non perirent. Pater ignosce illis, quia nesciũt quid faciũt. Volat irreuocabile verbũ tuũ domine, nec reuertetur ad te vacuũ: sed faciet ad quod misisti. Vide nunc opera Domini quæ posuit prodigia super terrã. Flagellis cęsus est, spinis coronatus, clauis cõfossus, affixus patibulo, opprobrijs saturatus: omniũ tñ dolorũ immemor: ignosce, ait, illis. Hinc multę miseriæ *Luc. 23.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

corporis, hinc multæ misericordiæ cordis, hinc dolores, hinc miserationes, hinc oleum exultationis, hinc sanguinis guttæ decurrentis in terram. Misericordiæ Domini multæ, sed & miseriæ Domini multæ. Vincéntne miserię misericordias, an misericordiæ miserias superabũt? Vincãt misericordiæ tuæ antiquæ domine, vincat sapientia malitiã. Magna.n. illorũ iniquitas, sed nunquid nõ maior pietas tua domine? Multum per omnẽ modũ. Nunquid redditur pro bono malũ, ait, quia foderunt foueã animæ meæ? Planè foderunt in patiẽtiæ foueã: occasiones indignationis plurimas & permaximas ministrantes. Sed quid horum fouea ad abyssum mansuetudinis tuæ? Retribuentes mala pro bonis foueam foderunt, sed charitas non irritatur, non præcipitatur, nunquam excidit, non in foueam ruit, & pro retributis malis cumulat bona. Absit vt mulcæ morituræ exterminent suauitatem vnguenti, quod de tuo corpore fluit: quia apud sinum tuum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Mulcę morituræ miserię sunt, mulcæ morituræ blasphemiæ sunt, mulcæ morituræ insultationes sunt, quas tibi reddit generatio praua & exasperans. Tu autem quid? In ipsa eleuatione manuum tuarum cum iam sacrificium matutinum in holocaustum vespertinum transiret: in ipsa inquam virtute incensi, quod cœlos ascendebat, terram operiebat, inferos respergebat, exaudiẽdus pro reuerentia tua clamas: Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciũt. O quàm multus es ad ignoscendum, ò quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine. O quàm longè cogitationes tuæ à cogitationibus nostris: ò quàm firmata est etiam super impios misericordia tua. Mira res. Ille clamat ignosce, Iudei crucifige. Molliti sũt sermone eius super oleum, & isti sunt iacula. O charitas patiens, sed & compatiens. Charitas patiens est, sufficit. Charitas benigna est, cumulus est. Nolt uinci à malo, charitas abundans, sed vince in bono malum, superabundãs, est. Non enim sola patientia, sed benignitas Dei ad pœnitentiam Iudæos adduxit, quia benigna charitas: etiã quos tolerat amat, & amat tam ardenter. Patiens charitas dissimulat, expectat, sustinet delinquentẽ: sed benigne trahit, adducit, conuerti facit ab errore viæ suę, denique cooperit multitudinem peccatorũ. O Iudæi lapides estis, sed lapidẽ percutitis molliorẽ: de quo resonat tinnitus

Hier. 18. K

pietatis & ebullit oleum charitatis. Quomodo potabis domine desiderantes te torrente voluptatis tuæ, qui sic perfundis crucifigentes te oleo misericordiæ tuæ? Patet igitur quia hæc passio potentissima est ad exhaurienda omnium genera peccatorum. Sed quis scit si data est mihi? Mihi data est, quia alteri dari non potuit. Nunquid angelo? Sed ille non eguit. Nunquid diabolo? Sed ille non resurgit. Denique non in similitudinem angelorum (absit autem ut in similitudinem dęmonum) sed in similitudinem hominum factus & habitu inuentus vt homo exinaniuit semetipsum, formam serui accipiẽs. Filius erat, & factus est etiã seruus. Non solũ formam serui accepit vt subesset, sed etiam mali serui vt vapularet, & serui peccati vt pœnam solueret cũ culpam non haberet. In similitudinem (inquit) hominum non hominis: quia primus homo nec in carne peccati, nec in similitudine carnis peccati creatus est. Christus enim in uniuersali hominum miseria pressius & profundius se immersit, ne subtilis ille diaboli oculus magnum hoc pietatis deprehenderet sacramentum. Ideo habitu & omni habitu inuentus est ut homo, nec in eo quãtum ad naturæ debitum signum aliquod singularitatis apparuit. Quia ita enim inuentus est ideo crucifixus. Paucis autem reuelauit seipsum vt essent qui crederent: reliquis autem absconditus est. Quia si cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Ad hoc etiam illi singulari peccato ignorantiã copulauit, vt sub aliqua iustitiæ vmbra ignorãtibus posset ignosci. Duo autem nobis in hæreditatẽ reliquerat ille vetustus Adam, qui fugit à facie Dei laborẽ uidelicet & dolorẽ: laborem in actione, dolorem in passione. Non hoc ipse audierat in paradiso, quẽ acceperat vt operaretur & custodiret illũ. Operaretur delectabiliter, custodiret fideliteret sibi et posteris suis. Christus Dominus laborẽ & dolorẽ cõsideranit, vt traderet eos in manus suas: imò se magis in manus eorũ fixus in limo profundi, & intrauerũt aquæ istæ vsq; ad animã eius. Vide (ad patrẽ inquit) humilitatẽ meã & laborẽ meũ: quia pauper ego sum, & in laboribus à iuuẽtute mea. Laborauit sustinẽs, manus eius in laboribus seruierũt. De dolore unde quid dixerit. O uos omnes qui transitis per uiã, attẽdite et uidete si est dolor sicut dolor meus. Vere languores nostros ipse tulit, & infirmitates nostras ipse portauit, uir dolorum pauper & dolens, tentatus per omnia absque peccato. Et in uita passiuam habuit actionem, & in morte passionem actiuam sustinuit, dum salutem operaretur in medio terrę. Proinde memor ero quãdiu fuero laborum illorum quos pertulit in prędicando, fatigationem in discurrendo, tentationum in ieiunando, vigiliarum in orando, lachrymarum in compatiendo. Recordabor etiam dolorum eius, conuiciorum, sputorum, colaphorum, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similium, quæ per eum & super eum abundãtius transierunt. Facit ergo mihi fortitudo, facit similitudo: sed si accesserit etiam imitatio, vt sequar vestigia eius. Alioquin etiã exquireretur à me sanguis iustus qui effusus est super terram, nec immunis ero ab illo tã singulari scelere Iudæorum: quòd videlicet tantæ charitati ingratus fuerim: quòd spiritui gratiæ contumeliam fecerim, quòd sanguinem testamẽti pollutum duxerim, quòd conculcauerim filium Dei. Sunt plerique qui laborem & dolorem patiuntur, sed necessitas in causa est nõ uolũtas, & hi nõ sunt conformes imaginis filij Dei. Sunt qui ex uoluntate sustineant, sed non est ei sors, neque pars in sermone isto. Vigilat tota nocte luxuriosus, non solum patienter, sed & libẽter, ut suam expleat uoluptatem: vigilat raptor uestitus ferro, vt diripiat prædam: vigilat fur, vt domum perfodiat alienam. Sed hi omnes & horum similes longè sunt à labore & dolore quem considerat Dominus. Homines autem bonæ uoluntatis, qui christiana voluntate diuitias paupertate cõmutauerunt, vel etiam non habitas, tanquam habitas contemptserunt, relinquentes omnia propter ipsum, sicut & ipse reliquit omnia propter ipsos, sequuntur cum quocunque ierit. Huiusmodi autem imitatio ualidissimum argumentum mihi est, quod passio saluatoris & similitudo humanitatis in meã transeunt utilitatem. Hic enim sapor, hic fructus est & laboris & doloris. Vide ergo quàm magnificauerit facere tecum illa maiestas. De omnibus quæ in cœlo & sub cœlo sunt, dixit & facta sunt. Et quid facilius dicto? Sed nunquid solo verbo factum est, cũ te quem fecerat refecit? Triginta & tribus annis super terram uisus, & cum hominibus conuersatus: etiam habuit in factis calumniatores, in dictis insultatores, non habẽs vbi caput suum reclinaret. Quare hoc? Quia verbum à sua subtilitate descenderat & grossius acceperat indumentum. Nam caro factum fuerat, & ideo grossiori & morosiori opere vtebatur. Sicut autem cogitatio vestit sibi vocem corpoream absque sui diminutione, vel ante vocem, vel post vocem: sic filius Dei assumpsit carnem non cõmixtionem passus, neque diminutionem, nec ante carnem, nec post carnem. Apud patrem inuisibilis, sed hic manus nostræ tractauerũt de verbo vitæ, & quod erat ab initio, vidimus oculis nostris. Hoc autem uerbum, quia carnem purissimam & animam sanctissimam vnierat sibi, libere moderabatur actiones corporis sui, tum quia sapientia, & iustitia erat: tum quia nullam habebat prorsus legem in membris suis repugnãtem legi mentis suæ. Meum verbum, nec sapientia, nec iustitia est, sed tamen utriusque capax, & possunt ei hæc abesse, & adesse: abesse autem facilius. Familiare enim magis iam nobis est carnis nostræ seruire vitijs, quàm actiones, & passiones eius ordinare: pro eo quòd omnis ætas ab adolescentia prona est in malum, inter flagella quoque, & gladios, etiam sub discrimine mortis ad suas ambiens voluptates. Fœlix cuius cogitatio, hoc est verbum nostrũ, omnes actiones suas ad iustitiam dirigit, ut & intentio sana sit, & operatio recta. Fœlix qui passiones corporis sui pròpter iustitiam ordinat, vt quicquid patitur, propter Dei filium patiatur: quatenus & à corde tollatur murmuratio, & in ore versetur gratiarum actio & uox laudis. Qui sic extulit sesiste tollit grabatum suum, & uadit in domum suam. Grabatum nostrũ corpus est, in quo prius languidi iacebamus, seruientes desiderijs & concupiscentijs nostris. Nunc portamus illud cum spiritui obedire cogimus, & mortuum nostrum portamus: quia corpus mortuum est propter peccatum. Ambulamus tamẽ nõ currimus: quia corpus, quod corrũpitur aggrauat animã, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Ambulamus etiã in domũ nostrã. In quam domũ? In matrẽ omniũ, quia sepulchra eorum domus illorũ in æternum. Vel potius in domum nostram, quã habemus ex Deo non manu factam æternã in cœlis. Qui sub hoc onere ambulamus posito eo, quid putatis quo curremus? Quomodo uolabimus? Planè super pennas uentorum. Amplexatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus es nos Dominus Iesus per laborem, & dolorem nostrum. Amplectamur eum nos quoque uicarijs quibusdam amplexibus propter iustitiam, & iustitiam suam, actiones ad iustitiã dirigendo, passiones propter iustitiam sustinẽdo. Dicamus quoque cum sponsa. Tenui eum, nec dimittam. Dicamus etiam cum patriarcha, non dimittam te nisi benedixeris mihi. *Gen. 32.* Quid enim iam supercst nisi benedictio? Quid post amplexum, nisi osculum restat? Si sic adhærerem Deo: quomodo nõ iã clamare liberet. Oscu *Can. 1.* letur me osculo oris sui? Ciba nos interim Domine lachrymarum pane, & potũ da nobis in lachrymis in mẽsura: donec perducas nos ad mensuram bonã & confertã & coagitatam, quã dabis in sinus nostros, qui es in sinu patris super omnia benedictus Deus in secula. Amen.

In cœna Domini, de baptismo, & de sacramento altaris, et ablutione pedum. Sermo.

HI sunt dies quos obseruare debemus: dies pleni pietate & gratia, quibus etiam sceleratorum hominum mentes ad pœnitentiam prouocantur. Tanta siquidem est uis sacramentorum eorum, quæ diebus istis recolũtur, vt possint ipsa quoque lapidea scindere corda, & pectus omne licet ferreum emollire sufficiãt. Denique videbimus usque hodie ad passionem Christi non modo cœlestia compati, sed terram moueri, & petras scindi, & in confessione peccatorum aperiri E monumenta. At verò quoniam sic est in spiritualibus cibis, sicut & in corporalibus, ut in quibusdam statim præsto sit sapor, in alii quibus oporteat laborare: quæ manifesta sunt, nostro non indigent ministerio: quæ uero clausa sunt diligentem uolunt habere consideratorem. Neque enim tradit mater paruulo nucem integeam, sed frangit eam & nucleum porrigit. Sic & ego uobis fratres charissimi si possem sacramenta, quæ clausa sunt aperire debueram: sed quia minus possum, rogemus vt uobis pariter, & mihi mater sapientia frangat nuces istas, nuces inquã quas protulit sacerdotalis virga virtutis, quam emisit Dominus ex Sion. Multa quidem sunt sacramẽta, & scrutandis omnibus hora non sufficit. Fortassis etiam aliqui uestrum imbecilles sunt ad tanta simul capienda. De tribus itaque sacramentis, quæ satis congrua sunt huic tempori dicendum erit, quod Dominus ipse donauerit. Sacramentum dicitur sacrum signum, siue sacrum secretum. Multa siquidem sunt propter se tãtum: alia verò propter alia designanda, & ipsa dicuntur signa & sunt. Vt enim de usualibus sumamus exemplum: datur annulus absolute propter annulum, & nulla est significatio: datur ad inuestiẽdum de hæreditate aliqua, & signum est: ita ut iã dicere possit qui accipit. Annulus nõ valet quicquam, sed hæreditas est quam quærebam. In hunc itaque modũ appropinquans F passioni Dominus de gratia sua inuestire curauit suos, vt inuisibilis gratia signo aliquo visibili præstaretur. Ad hæc instituta sunt omnia sacramenta, ad hæc eucharistiæ participatio, ad hæc pedum ablutio, ad hæc denique ipse baptismus initium sacramentorum omnium: in quo complãtamur similitudini mortis eius, unde & trina mersio, tri dui quod nunc celebrandum est formã gerit. Sicut enim in exterioribus diuersa sunt signa, & ut cœpto immoremur exemplo, uariæ sunt inuestituræ secũdum ea, de quibus inuestimur: verbi gratia, inuestitur canonicus per librum, abbas per baculũ, episcopus per baculũ & annulum simul: sicut inquam in huiusmodi rebus est, sic & diuisiones gratiarũ diuersis sunt traditæ sacramentis. Quæ est gratia unde per baptismum inuestimur? Vtique purgatio delictorum. Quis enim potest facere mundum de immundo conceptũ semine, nisi qui solus est mundus, & in quem peccatum non cadit Deus? Huius quidem gratiæ sacramentũ prius erat circumcisio, ut originalis rubiginẽ culpæ, quæ manauerat à parentibus primis, cultellus eraderet: sed ueniente Domino qui agnus est, totus suauis & mitis, cuius iugum suaue est & onus leue, optime satis mutatum est, vt inueterata rubiginẽ cũ vnctione sancti spiritus aqua diueret, & acerbitas illa cessaret. Sed forte quærat aliquis & dicat. Si deletũ est in baptismo quod cõtraximus à parentibus: cur adhuc manet cupiditatis fomes, & uelut incentiuum quoddam peccati? Neque enim dubium quin à primis parentibus in nos traducta sit lex ista peccati. Omnes siquidem in peccatrice uoluptate generamur: propterea licet inuiti, illicitos quosdam motus concupiscentiarum, & tãquam bestiales sentimus. Dixi uobis sepius, nec mente

mente excidere debet: quoniam in casu primi hominis cecidimus omnes. Cecidimus autem super aceruum lapidum, & in luto: vnde non solum inquinati, sed etiam vulnerati, & grauiter quassati sumus. Lauari quidem citò possumus: ad sanandum verò opus est curatione multa. Lauamur igitur in baptismo, quia deletur chirographũ damnationis nostræ: & gratia hæc nobis confertur, ne iam nobis concupiscentia noceat, si tamen a consensu abstineamus, atque ita tanquam sanies inueterati ulceris remouetur, dum tollitur damnatio & responsum mortis, quod prius inde manabat. Sed quis poterit tam efferos motus frangere? quis pruritum ulceris huius ferre queat? Confidite quia & in hoc gratia subuenit, & vt securi sitis, sacramenti dominici corporis & sanguinis pretiosi inuestituram habetis. Duo enim illud sacramentum operatur in nobis: vt videlicet & sensum minuat in minimis, & in grauioribus peccatis tollat omnino consensum. Si quis vestrum non tam sæpe modo, non tam acerbos sentit iracundiæ motus, inuidiæ, luxuriæ, aut cæterorum huiusmodi: gratias aeat corpori & sanguini domini, quoniam virtus sacramenti operatur in eo, & gaudeat quòd pessimum ulcus accedat ad sanitatem. Sed tamen quid agimus, quòd hoc in corpore peccati, & in hoc tempore malo non possumus esse sine peccato? Nunquid desperamus? Absit. Si dixerimus (ait beatus *1. Ioan. 1.* Ioannes) quia peccatũ non habemus, nosip sos seducimus, & veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis Deus est qui remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate. Nam vt de remissione quotidianorum minime dubitemus, habemus eius sacramentum, pedum ablutionem. Quæris forte vnde sciam quòd sacramentum sit huius remissionis: maxime cũ ipse dominus promiserit Petro *Ioan. 13.* dicens. Quod ego facio tu nescis modo: scies autem postea: nihil autem de sacramẽto locutus est: sed tantum exemplum, inquit, dedi vobis, vt & vos ita faciatis. Verum multa habebat illis dicere, sed tunc portare non poterant. Ideoque nec ex toto vos luit eos anxios, & suspectos relinquere, nec dicere quod tunc non caperent. Vis autem nosse quia pro sacramento illud est, non pro solo exemplo factum? Illud attende quod Petro dictum est. Si non lauero te, non habebis partem mecum. Aliquid igitur latet quod necessarium est ad salutem, quando sine eo, nec ipse Petrus partem haberet in regno Christi, & Dei. Vide enim si non expauerit Petrus ad tantæ comminationis terrificum verbum, si non agnouerit salutare esse mysterium cum respondit, Do *ibidem.* mine non tantum pedes meos, sed & manus & caput. Et vnde scimus, quia ad diluenda peccata quæ non sunt ad mortem: & a quibus plenè cauere nõ possumus ante mortem ablutio ista pertineat? Ex eo planè, q̃ offerenti manus & caput pariter ad abluendum responsum est. Qui lotus est non indiget, nisi vt pedrs lauet. Lotus est qui gra I uia peccata non habet, cuius caput, id est, intentio, & manus, id est, operatio & conuersatio munda est: sed pedes qui sunt animæ affectiones, dum in hoc puluere gradimur ex toto mundi esse non possunt quin aliquando vanitati, aliquando voluptati aut curiositati plus quàm oportet cedat animus vel ad huram. In multis enim offendimus *Iaco. 3.* omnes. Veruntamen, nemo contemnat aut paruipendat. Impossibile est enim cum eis saluari, impossibile est ea dilui, nisi p Christum Iesum & a Christo. Nemo inquam perniciosa securitate dormitet, declinans in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, quoniam (vt audiuit Petrus ab ipso) nisi lauerit ea Christus, non habebimus partem cum eo. Nec ideo tamen pro eis necesse est nimis esse solicitos: ignoscet facile, imo & libenter, si tantummodo nos agnoscamus. In huiusmodi nanque quasi ineuitabilibus & negligentia culpabilis est, & timor immoderatus. Hinc est quod in oratione quam ipse constituit quotidie pro peccatis illis voluit nos orare. Sicut enim de concupiscentia diximus, quòd licet damnationem abstulerit, quia iuxta Apostolũ, Nulla dãnatio est his, qui sunt in Christo *Rom. 8.* Iesu: tamen ad humiliandos nos ipsam adhuc patitur viuere in nobis, & grauiter affligere nos, vt sentiamus quid nobis gratia præstet, & semper ad illius auxiliũ recurramus: sic & de minoribus istis peccatis pia dispensatione nobiscum agitur: vt non penitus aufferantur, sed in illis nos erudiat Deus, vt cũ minima cauere nõ possumus, certi simus q̃ non nostris viribus maiora superemus: sem K perque timorati, & omnino soliciti simus qũo eius gratiam nũ amittamus, quã nobis tam multipliciter necessariã esse sentimus.

In

Universidad de Deusto
Biblioteca

In die sancto Paschæ, de septem signaculis, quæ soluit agnus. Sermo I.

Apoc. 5. VIcit leo de tribu Iuda. Vicit plane malicia sapiẽtia attingẽs a fine usque ad finẽ fortiter, & suauiter uniuersa disponẽs: sed & me fortiter, suauiter mihi. Vicit Iudæorum blasphemias in patibulo, fortem armatũ alligauit in atrio, & de ipso mortis imperio triumphauit. Vbi enim sunt opprobria tua Iudæe? ubi sunt fabulæ uasa captiuitatis? vbi est mors victoria tua? Confusus est calumniator, raptor spoliatus est. Nouum genus potentiæ, hactenus victoriosa mors obstupescit. Quid tu Iudæe? quid pridie ante crucem agitabas caput sacrilegum? quid sacrum hominis Christi caput exagitabas opMat. 27. probrijs? Christus, inquit, rex Israel descendat de cruce. O venenata lingua uerbum
Io. 11. maliciæ, sermo nequam. Non est hoc Caipha, quod paulo antè dicebas: Expedit, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. At illud quia mendaciũ non erat, non loquebaris de proprio: non à temetipso dicebas, Si rex Israel est, descendat de cruce. Hoc plane tuum est: magis autem eius qui mendax est ab initio. Quid enim consequentiæ videtur habere vt descendat, si rex Israel est, & non magis ascendat? Sic non meminisli semper antique, quàm confusus abscesseris olim, cum dicere præsumpsisses, Mitte te deorsum: &, Hæc omnia tiL Mat. 4. bi dabo, si procidens adoraueris me. Sic tibi Iudæe, excidit quod audisti quia Dominus regnauit a ligno, vt regem abneges, quia manet in ligno. Sed forsitan nec audisti: quia non Iudæis, sed nationibus, hęc annunciatio debebatur. Dicite, inquit, in nationPs. 95. nibus, quia Dominus regnauit a ligno. Merito proinde titulum regni præses gentilis inscripsit ligno, nec potuit Iudæus vt voluit corrumpere tituli inscriptionem: nedum impedire Dominicam passionem & nostrã redemptionẽ. Descendat (inquiunt) si rex Israel est. Imo vero quia rex Israel est, titulum regni non deserat: virgam imperij non deponat, cuius nimirum imperium super humerum eius, sicut præcinit Esaias.
Esa. 9. Io. 19. Noli (inquiunt Iudæi ad Pilatum) noli scribere rex Iudæorum: sed quia ipse dixit, Rex sum Iudæorum. Et Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Si Pilatus quod scripsit scripsit, Christus non perficiet quod incœpit? Ipse enim incœpit, & saluabit nos. Sed dicunt: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Imo vero si descenderit, neminem saluum faciet. Cum enim saluus esse non possit, nisi qui perseuerauerit vsque in finem, quantominus poterit esse Saluator? Alios ergo saluos fecit: nam saluatione, cum sit salus ipse nõ indiget. Operatur salutem nostram, nec caudam deesse patitur sacrificio vespertino hostiæ salutari. Nouit inique, quid cogites. Non tibi dabit occasionem surripiendæ no bis perseuerantiæ, quæ sola coronatur. Non M faciet obmutescere prædicatorum linguas consolantium pusillanimes, & dicentium singulis: Tu locum tuum ne deseras: quod sine dubio sequeretur, si respõdere possent, quia Christus suum deseruit. Proni enim sunt sensus hominis & cogitationes in malũ. Sine causa (maligne) parasti sagittas tuas in pharetra, & discipulorum suspiria cumulas opprobriis Iudeorum. Illi quippe desperant, illi improperant: sed Christo neutra tela nocebunt. Aliud tempus elegit confortandis discipulis, & aliud aduersarijs confutandis. Interim patientiam magis exhibet humilitatem commendat, obedientiam implet, perficit charitatem. His nanque virtutum gemmis quattuor cornua crucis ornantur. Et est supereminentior charitas, a dextris obedientia, patiẽtia a sinistris: radix virtutũ humilitas in profundo. His ditauit trophæũ crucis cõsũmatio Dñicę passionis, cũ ad Iudæorũ blasphemias humilis, ad vulnera patiẽs: intus linguis, clauis exterius pũgeretur. Nã & charitas in eo perfecta est, q̃ pro amicis animã posuit, & obedientia consũmata, cũ inclinato capite tradidit spiritũ, factus obediẽs usque ad mortẽ. His spoliare dotibus, hac priuare gloria Christi satagebant ecclesiã, qui dicebãt: Si rex Israel est, descẽdat de cruce. Nimirũ, vt nõ sit iã obediẽtiæ forma, nõ incẽtiuũ amoris, nõ patientiæ vel humilitatis exẽplũ, sed deleri habeãt ex A Euangelio verba illa suauissima & dulciora super mel & fauũ: Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet, quã vt animã suã ponat quis pro amicis suis, Et ad patrẽ: Opus consummaui quod dedisti mihi ut faciã. Irẽ-que ad discipulos: Discite a me quia mitis sum, & humilis corde. Et ego si exaltatus fuero a terra, omnia trahã ad meipsum. Hoc est, n. quod dolet uenenati serpentis astutia, exaltatum in deserto serpentẽ æneũ, cuius intuitu sanẽtur vulnera quę inflixit. Alioquin quo nam alio

Mat. 27. alio infligante misisse credimus uxorẽ Pi latialio ad ipsum dicẽrem: Nihil tibi & iusto illi: multa enim passa sum hodie per visum propter eum? Timebat ergo iam tunc, sed nunc maximè, virtute crucis eneruari se sentiens inimicus. Sera ducitur pœnitentia, & quos instigauit ad crucifigendũ, instigat ad suspendũ, vt de cruce desc̃dat. Denique si
Mat. 5 c. rex Israel est, inquiunt, desc̃dat de cruce, & credimus ei. Hæc planè serpẽtis astutia, hæc adinuentio nequitiæ spiritualis. Audierat impius saluatoris vocẽ dicentis: Non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel: & nouerat quantum pro salute illius populi zelum gerere videretur: propterea malitiose nimis linguas erudiẽs blasphemorum suggerebat vt dicerent: desc̃dat, & credimus: quasi iã nihil posset obstare quin descenderet, qui eorum credulitatem tantopere desideraret. Sed quid machinatur: aut cui parat insidias verspellis? Nempe ei, in
B quo nihil proficiet inimicus, & filius iniqui tatis non apponet nocere ei. Non mouetur vana pollicitatione, qui nouit omnium eorda: sicut nec exprobratione blasphema mitissimus omnium mouebatur. Eò quippe tendebat malitiola suasio, non vt ipsi credeDeut. 32. rent, sed nostra quoque siqua erat fides in eum, omnimodis deperiret. Legentes enim Dei perfecta sunt opera, quando fateremur Deum, qui salutis opus reliquisset imperfe-
Ioh. 3. b. ctum? Sed audiamus quid ad hæc Christus respondeat per prophetam: Quæris signa Iudeæ? Expecta me in die resurrectionis meæ. Si vis credere, maiora iam tibi opera demonstraui. Multiplicaui signa: sanitates perfeci heri & pridie, hodie magis habeo consummari. An non maius erat quod vidisti è corporibus obsessis spiritus exire malignos, & de grabatis suis exilire paraliticos? quàm è manibus meis, vel pedibus clauos resilire quos infixisti? Sed patiendi tempus est, non faciendi, & passionis horam sicut præuenire frustra conatus es, sic nec poteris impedire. Sed si adhuc generatio prava & adultera signum quærit, non ei dabitur nisi signum Ionæ prophetæ. Non signum descensionis, sed resurrectionis. Quòd si Iudæus non quærit, amplectatur & gaudeat Christianus. Vicit enim leo de tribu Iuda.
Mare. 16. c. Suscitatus est paterna voce leonis catulus: clauso prodijt tumulo, qui de patibulo non descendit. An vero id maius sit, inimici nostri sint iudices, qui tam curiosè munierant monumentum: signantes lapides cum custodibus. Hunc enim lapidem magnum valde, de quo mulieres illæ deuotæ inuicem quærebãt, facta iã resurrectione dominica, reuoluit angelus, & resedit (sicut scriptũ est) super eũ. Constat proinde clauso exisse C tumulo redituũ corpus, quod clauso virginis vtero natũ processit in vitã, & ad discipulos clausis introiuit ianuis in cõclaui. Sed est locus vnde clausis noluit procedere ianuis, carcer vtique gehẽnalis. Cõfregit siquidem ferreos vectes, repagula vniuersa contriuit, vt libere suos educeret, quos redemerat de manu inimici: & plenis egrederentur portis agmina sanctorũ dealbatorũ, qui lauerunt stolas suas, & candidas eas fecerũt in sanguine agni. Cãdidas prorsus in sanguine agni: q̃a exiuit cũ eo, & in eo etiã aqua dealbans: & testimoniũ perhibet ipse, q̃ vidit. Aut certe cãdidas in sanguine agni nouelli: sanguine lacteo cãdido & rubicũdo: sicut habes in Can. 5. c. cãtico Canticorũ: dilectus meus (ait sponsa) candidus & rubicundus electus ex milibus. Inde est, quòd in stola candida & fulgureo vultu, testis quoq; resurrectionis apparuit. Iam si cõfutãdis Iudæorũ calũnijs sufficere videtur hoc ipsum, q̃ clauso egressus est monumẽto, cui insultãtes dicebãt: Si rex Israel est, desc̃dat de cruce: (curiosius nanque monumentum claudere & signare studuerant, quàm infigere clauos) si igiẽ vicit leo de tribu Iuda, in hoc ipso processu, & maius demõstrauit opus quàm peterẽt: ipsum iam resurrectionis miraculũ, cui poterit cõparari?

Legimus nonnullorũ præcessisse resurrectiones, aut magis certe suscitationes, sed istius præambulas, quibus & duplici priuilegio noscitur præminere. Nam cæteri quidẽ D resurrexerãt mortui iterũ morituri, christus resurgẽs ex mortuis iã nõ moritur: mors illi vltrã non dominabitur. Illi mortui denuo Rom. 6. b. opus hũt iterũ resuscitari: Christus q̃ mortuus est peccato, mortuus est semel: q̃ autẽ viuit, uiuit Deo: uiuit in eternitate. Meritò proinde resurgentiũ primitiæ Christus: qui ita resurrexit ut cadere nõ adijciat, qui solus attigit immortalitatem. Est & aliud, in quo resurrectionis huius innotescat gloria singularis. Quis.n.in oĩbus cæteris suscitauit aliquando semetipsum? Ineffabile istud est, ut à morte se excitet ipse, qui dormit: singulare est: nõ est qui faciat, nõ ẽ usque ad uũ. He- 4. R. 4. f. liæus propheta mortuũ suscitauit, sed alterum, nõ seipsum. Ecce.n. quot annis iacet in mo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

in monumento, quòd a se non potest, sperans ab alio suscitari: ab eo vtique qui triũphauit mortis imperium in seipso. Inde est quòd cæteros quidem dicimus, suscitatos, Christum resurrexisse, qui solus virtute propria victor prodijt de sepulchro. Siquidem & in hoc vicit leo de tribu Iuda. Quantum poterit, imò quid non posse videbitur viuent, & dicens patri. Resurrexi, & adhuc sum tecum: qui tam potens extitit deputatus cum mortuis, sed inter mortuos liber? Nec vero resurrectionem distulit vltra tertium diem: vt Propheta fidelis inueniatur, *Oseæ 6.a* qui dixit. Viuificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos. Decet nimirum vt quemadmodum caput præcesserit, sequantur E membra. In patibulo sexta feria redemit hominem, ipsa die qua fecerat hominem in initio: sequenti die sabbatizauit in monumento, cõsummato opere quod susceperat. Tertia vero, quæ prima dierum est, primitiæ dormientium apparuit mortis victor nouus homo. Ita & nos quicunque sequimur caput nostrum: tota die hac qua plasmati & redempti sumus, non cessemus agere pœnitentiam, non cessemus tollere crucẽ nostram, perseuerantes in ea sicut ipse perseuerauit, donec dicat spiritus vt requiescamus a laboribus nostris. Neminem audiamus fratres: non carnem & sanguinem, nõ spiritum quemlibet, descensum a cruce suadentem. Persistamus in cruce, moriamur in cruce: deponamur aliorum manibus, nõ nostra ieuitate. Caput nostrum deposuere viri iusti: nos ergo dignatione sua Angeli sancti deponant: vt consummata viriliter die crucis, secunda, quæ post mortem est, quiescamus suauiter, dormiamus fœliciter in sepulchris: expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei: qui resuscitabit corpora nostra tertia demum die, configurata corpori claritatis suæ. Fœtent quatriduani, sicut de Lazaro scribitur. Iam fœ *Ioan.11.a* tet domine: quatriduanus est enim. Adinuentio filiorum Adam, quartam formauit diem, quam a domino non accepit. Propterea corrupti sunt, & abominabiles facti sunt tanquam iumenta quæ in stercore suo putruerunt. Diuinæ siquidem ordinationis est triduum quod prædiximus: in labore, in requie, in resurrectione. Non placent hæc filijs hominum, sed suam volunt præfer F re diem: differentes pœnitentiam, vt indulgeant voluptati. Non est hæc dies quam fecit dominus: quatriduani facti sunt, & iam fœtent. Non nouit hanc quod de Maria natum est sanctum: tertia resurrexit die, ne videret corruptionem. Vicit itaque leo de tribu Iuda. Occisus est agnus, sed leo vicit. *Apoc.* Leo rugiet: quis non pauebit? Leo, inquã, fortissimus bestiarum, qui ad nullius pauebit occursum, scilicet leo de tribu Iuda. Pa- *Ioan.* ueant qui abnegauerunt, qui dixerunt. Nõ habemus regem nisi Cæsarem. Paueant qui *Mat.* dixerunt. Nolumus hunc regnare super nos. Redit siquidem accepto regno, & nos illos male perdet. Vultis nosse quia redit accepto regno? Data est mihi, inquit, omnis potestas in cœlo & in terra. Sed & pater in *Psal.* psalmo. Postula a me, ait, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuã terminos terræ. Reges eos in virga ferrea: & tanquam vas figuli confringes eos. Fortis siquidem leo est, non erudelis: gratus tamen indignatio eius: & intolerabilis ira columbæ. Sed pro suis leo rugiet, nõ in suos. Paueant alieni: tribus Iuda magis exultet. Gaudeant qui induti sunt cõfessione, quorum omnia ossa dicunt. Domine quis simi lis tibi? Leo de tribu Iuda, radix Dauid. Dicitur enim Dauid visu desiderabilis, vel manu fortis: & idem ait. Ante te omne *Psal.* desiderium meum, & fortitudinem meam ad te custodiam. Radix, inquit, Dauid. Nõ Dauid radix eius, sed ipse radix Dauid: quia portat & non portatur. Merito Dauid sanctè filium tuum vocas dominum tuum: quia non tu radicem portas, sed radix te. Radix fortitudinis tuę & desiderij: radix G desiderabilis, radix fortis. Vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid: aperire librum, & *Apoc.* soluere septem signacula eius. Apocalypsis verba sunt hæc. Discant qui non legerũt: recolant qui nouerunt. Vidi, inquit Ioannes, in dextera sedẽtis super thronum librũ signatum sigillis septem, & non erat qui aperiret, vel aperire. Ego, ait, flebam multum, quod nemo aperire librum dignus inueniretur. Et vnus de senioribus dixit mihi, Ne fleueris. Ecce vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid. Et vidi, & ecce in medio throni agnum stantem tanquam occisum. Et venientes accepit librum de dextera sedentis in throno, & aperuit librum, factaque est lætitia magna, & gratiarum actio. Leonem Ioannes audierat, & agnum vidit. Agnus occisus est: agnus accepit librum: agnus aperuit, & apparuit leo. Denique dignus est (aiunt

saiunt seniores) agnus qui occisus est, accipere fortitudinem. Non mansuetudinem amittere, sed accipere fortitudinem: & vt agnus maneat, & leo sit. Plus dico: vt mihi videtur, idem etiam liber est, qui non *Mat.1.* poterat aperiri. Quis enim dignus inueniret *Mar.1.a* aperire hunc librum? Indignum se profite- *Luc.3.* tur & ipse Baptista Ioannes, quo inter na- *Ioan.1.* tos mulierum maior nemo surrexit. Non sum, inquit, dignus soluere corrigiam calceamenti eius. Venerat enim ad nos calceata maiestas, diuinitas i carnata: uenerat Dei sapientia, sed in libro clauso utique & signato. Quod ligabat corrigia calceamenti, hoc claudebant signacula libri. Sed quid dicimus super his septem? An forte triplex animæ uirtus, ratio, memoria, & uoluntas, & quadrifaria corporis compositio: ex elementis uidelicet quatuor, in his septem est intelligenda, ut nihil de ueritate humanitatis de fuisse nouerimus saluatori? An magis humanitas eius ipse est liber, & quærenda sunt signacula septem? Septem enim quædam arbitror inueniri quibus maximè celabatur in carne præsentia maiestatis, ut non posset aperiri liber, & sapientia, quæ latebat agnosci. Sunt autem quæ occurrunt interim, matris desponsatio, qua partus uirginis, & conceptionis puritas uelabatur: ita ut hominis fabri filius, fabricator hominis putaretur. Infirmitas etiam corporis, qua nimirũ plorans, uagiens, lactens, & dormiens, & cæteris subiacens necessitatibus carnis, latebat inter hæc uirtus diuinitatis. Sic & circuncisionis signum suscipiens, peccati remedium, ægritudinis medicinam, qui morbum omnem tollere uenerat & peccatum, & item in Aegyptum fugiens a facie Herodis reguli: nec Dei filius agnosci poterat, nec rex cœli. Quid trina illa tentatio inimici: in deserto, *Mat.4.a* in pinnaculo, supra montem? Si filius Dei, inquit, es: dic ut lapides isti panes fiant. Et item: Mitte te deorsum. Neutrum Christus fecit: ut signaretur liber: ut falleretur altutus. Denique eousque seductus est ut haberet iam pro constanti hominẽ esse purum, & in tantam uesaniam superbia cæca proruperat, ut nõ diceret ultra, si filius Dei es, sed, hæc omnia tibi dabo si procidẽs adoraueris me. Sextum est signaculum crucis, ubi pependit inter latrones, & cum iniquis deputatus est Dominus maiestatis. Clausit & sepultura librum hunc, nec ullum signaculum omnino sic obstruxit, sic occultauit magnum pietatis sacramentum. Sepulto nimirum Domino sola restare desperatio uidebatur: adeo ut discipuli dicerent: Quia *Luc. 24.c* nos sperabamus. Quis non illo fleret in tẽpore clausum arctius librum, & nõ esse qui aperiret? Sed ne fleueris ultra Ioannes sancte: etiãtu noli flere Maria. Procul sit luctus: tristitiæ nebula disipetur. Lætamini in Do *Esa. 32.a* mino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde. Dignus est agnus, qui occisus est, leo qui resurrexit. Postremo liber ipse dignus est aperire seipsum. Resurgens nimirũ à mortuis, resurgens autem uirtute propria, & post tres dies sicut prædixerat, testimonium perhibentibus inimicis, & resurgens in tãta maiestate & gloria: indicat manifeste quæcunque prædiximus signacula, uel experimenta uoluntaria non necessaria, nec cõditionis fuisse, sed dignationis. Quid tu nuper Iudææ signabas lapidem monumẽti? Quia seductor ille dixerat adhuc uiuens: Post tres dies resurgam. Vere seductor, sed pius, non malitiosus. Denique seduxisti me *Hie.20.b* Domine, & seductus sum (ait Propheta uester in persona uestra) fortior me fuisti, & inualuisti. Seduxit uos ò Iudei in passione: nam in resurrectione inualuit, & prævaluit uincens leo de tribu Iuda. Etenim si cogno- *1.Co.2.b* uissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. Quid ergo facturus es? Et prædixit, & iam reuixit: Diligenter explora signa- *Luc.11.d* culum sepulturæ: apertum est enim. Datur *Mat.12.d* tibi signũ Ionæ prophetæ: quia & hoc prædixit ipse. Egreditur Ionas de uentre ceti, Christus de corde terræ tertia die procedit. Nisi q̃ manifestè plus quàm Ionas hic: qui semetipsum uiriliter, & ab ipso utero mortis eduxit. Propterea uiri Niniuitæ consurgent contra uos in iudicio: propterea ipsi iudices uestri erunt: quia prophetæ obtemperauerunt, uos nec Domino prophetarum. Vbi est quod dicebatis. Descendat de cruce, & credimus ei? Crucis signaculum dirumpe *Mat.27.e* re uoluistis, promittentes ad fidem uos introituros. Ecce apertum non diruptum est, introite. Alioquin si non creditis resurgẽti, utique nec credidissetis descendenti. Sic uos scandalizabat crux Christi. Verbum.n. cru- *1.Co.1.d* cis Iudæis quidẽ scãdalũ est: ait Apostolus. Excitet uos saltem nouitas resurrectionis. Inuenimus nos in cruce gloriã. Nobis qui saluamur Dei uirtus est: & omnium (ut ostẽdimus) plenitudo uirtutum. Sit uobis pars, uel in resurrectione. Sed forte & illa, imò multò

Universidad de Deusto
Biblioteca

multo magis illa vos scandalizat, & odor vi
ta nobis in vitam, vobis est odor mortis in
mortem. Quid ergo insistimus? Non sustinet audire symphoniam & chorum senior fratrer, occisum nobis saginatum vitulum indignatur. Foris stat, omnino non acquiescit intrare. Ingrediamur nos fratres, & epulemur in azymis synceritatis & veritatis: etenim Pascha nostrum immolatus est
L Christus. Amplectamur cõmendatas nobis in cruce virtutes: humilitatem, patientiam, obedientiam & charitatem. In hac quoque tam præcipua solennitate quid cõmendetur nobis, sedula cogitatione pensemus. Nempe resurrectio, transitus & transmigratio. Christus enim fratres non recidit hodie, sed resurrexit: non redijt, sed transijt: transmigrauit, non remeauit. Denique & ipsum quod celebramus Pascha, transitus, nõ reditus interpretatur: & Galilæa, vbi videndus nobis promittitur qui resurrexit, non remeationẽ sonat, sed transmigrationem. Credo iam ali quorũ ingenia præuolant: & quorsum hæc velint tendere, suspicantur. Dicimus tamen breuiter: præsertim ne deuotionẽ vestram in tanta solennitate, sermonis videatur prolixitas onerare. Si post consummationẽ crucis in nostram hanc mortalitatẽ, & vitæ præsentis ærumnas Christus dominus reuixisset: ego eum fratres non transisse dicerem, sed redijsse: nõ transmigrasse in sublimius aliquid, sed ad statum remeasse priorem. Nunc autem, quia transijt in nouitatem vitæ, nos quoque inuitat ad transitum, vocat in Galilæam. Propterea siquidem q̃ mortuus est peccato, mortuus est semel, quia q̃ iam viuit, viuit non carni, sed Deo. Quid nos dicimus, qui sacram domini resurrectionem Paschæ priuamus nomine, vt sit nobis in reditum magis quàm in transitum? Luximus his diebus, compunctioni & orationi, grauitati & abstinentiæ dediti: cæterorũ
M negligentias temporum sacro hoc quadragenario redimere & diluere cupiẽtes. Communicauimus passionibus Christi: complantati ei denuo sumus per baptismũ quendam lachrymarum, pœnitentiq̃, confessionis. Si ergo mortui sumus peccato, quomodo viuemus adhuc in illo? Si negligentias plãximus, quid causæ est vt recidamus nunc in cæsdẽ? Inueniemur nunc iterum curiosi vt ante, verbosi vt ante, pigri & negligentes vt ante: vani, suspicios, detractores, iracundi, cæterisque implicati vitijs quæ tã anxie deplorauimus his diebus? Laui pedes meos quomodo iterum inquinabo eos? Exui me tunicam meam: quomodo induam eam? Non est transmigratio hæc fratres: non sic videbitur Christus, non hoc iter quo ostendat nobis Deus salutare suum. Denique qui retro respicit, indignus est regno Dei. Sic amatores seculi, inimici crucis Christi, cuius in vanum accepto nomine dicũtur Christiani: toto hoc tempore quadragesimali ad instantes inhiant dies resurrectionis, heu vt liberius indulgeant voluptati. Obnubilat fratres solẽnitatis lætitiam materia tristior: sed ipsius plangimus solennitatis iniuriam, quam dissimulare non possumus, nec in ipsa, imò minus in ipsa. Proh dolor, peccandi tempus, terminus recidendi, facta est resurrectio saluatoris. Ex hoc nempe comessationes & ebrietates redeunt, cubilia & impudicitiæ repetuntur: & laxantur concupiscentijs frena: quasi ad hoc surrexerit Christus, & non magis propter iustificationem nostram. Sic honoratis miseri Christum, quem susceptistis? Venturo parastis hospitium, confitentes peccata cum gemitu: castigantes corpora, eleemosynas impendentes: & ecce susceptum proditis inimicis, imò exire compellitis, priores nequitias admittendo. Neque enim cohabitatio esse potest luci ad tenebras, Christi cum superbia, cum auaritia, cum ambitione, cum fraterno odio, cum luxuria, cum fornicatione. Quid enim minus præsenti debetur, quàm venturo? Quid minus reuerentiæ resurrectionis tempus exigit quàm passionis? Sed vos (vt manifestum est) neutram honoratis. Nam si compateremini, & conregnaretis: si commoreremini, & conresurgeretis. Nunc autẽ ex sola consuetudine temporis & simulatione quadam humiliatio illa processit, quam non sequitur exultatio spiritualis. Propter hoc (vt ait apostolus) multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Propter hoc crebra in diuersis regionibus hominũ mortalitas specialiter his diebus. Quid enim? Deprehẽsi estis inter angustias præuaricatores, non qui præuaricati estis, sed qui perstitistis in peccato addentes præuaricationẽ: aut penitus impœnitentes, aut tepidè pœnitentes, nec pericula fugientes, vel post miserã experientiũ incentiua peccati. Irretiuit uos inimicus perplexis (vt ait scriptura) neruis tenebrosorum. Si hac conscientia Christi sacramenta refugitis: nihil uobis commune cum Christo

Christo, non habetis vitam in vobis. Ipsum audite dicentem: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Si indignue suscipitis, iudicium vobis manducatis, sanctum domini non diiudicantes. Redite ergo præuaricatores ad cor, & in toto corde quærite dominum, & odite malum: penitẽtes non verbo tantum & lingua, sed spiritu & veritate. Quia vero non satis cecidisse piget hominem (vt videtur) qui adhuc manere disponit in lubrico: aut errasse, qui ducẽ non quærit: sit vere compunctionis iudiciũ opportunitatis fuga: subtractio occasionis. Alioquin timẽdum valde ne dies ista (siquidem & ipsa posita est in ruinam & resurrectionem multorum in Israel) reprobet vos vel tanquam manifeste alienos a Christo, Christo non communicantes, vel tanquam socios Iudæ, in quem intrauit satanas post buccellam. Sed quid ad nos fratres de his qui foris sunt iudicare, nisi quod in eodem nos fuisse laqueo plangimus, ab eodem eruti gratulamur, sola misericordia operante, in quo miserabiliter eos detineri fraterna charitate dolemus? Vtinam autem vel nos iam sanctificati, & penitus alieni ab hac misera & sacrilega consuetudine inueniamur, nec quicquam in nobis pereat aut minuatur de exercitio spirituali sacræ resurrectionis aduentu, sed transire magis, & excrescere studeamus. Quicunque enim post lamentationes pœnitentiæ non ad carnales redit consolationes, sed in fiduciam diuinæ miserationis excedit, ingreditur nouam quandam deuotionem, & gaudium in spiritu sancto: nec tam compungitur præteritorum recordatione peccatorum, quam delectatur memoria, & inflammatur æternorum desiderio præmiorum: is plane est qui cum Christo resurgit, qui Pascha celebrat, qui festinat in Galilæam. Vos ergo charissimi si cõsurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram: vt quemadmodum Christus resurrexit a mortuis per gloriam patris, ita & vos in nouitate vitæ ambuletis: ut a seculari lætitia, & cõsolatione mundi per compunctionem, & tristitiam quæ secundum Deum est, ad deuotionem sanctam, & spiritualem uos transire gaudeatis exultationem: ipso præstante qui transiuit ex hoc mundo ad patrem, & nos quoque trahere post se, & in Galilæã vocare dignatur, ut semetipsum nobis ostẽdat, q̃ est sup oia Deus benedictus in sæcu. Am.

In tempore resurrectionis, ad Abbates, de lectione Euangelica, Maria Magdalenæ, & Maria Iacobi, & Salome, &c.

Sermo Secundo.

Ephe. 3.

ACcepimus ab Apostolo habitare Christum per fidem in cordibus nostris. Vnde uidetur nõ incõgrue intelligi posse tandiu Christum in nobis uiuere, quandiu viuit fides. At postquam fides nostra mortua est, quodammodo Christus mortuus est nobis
Ioan. 10. f Porro fidei uitam, opera attestantur, sicut scriptum est. Opera quę dedit mihi pater, ipsa testimonium perhibent de me. Nec discrepare uidetur ab hac sententia, qui fidẽ sine operibus mortuam asserit in semetipsa
D Sicut enim corporis huius uitam ex motu
Iac. 2. d suo dignoscimus, ita & fidei unam ex operibus bonis. Itaque uita quidem corporis est anima per quam mouetur & sentit, uita uero fidei charitas est: quia per illam operatur: sicut in apostolo legis. Fides quæ per dilectionẽ operatur. Vnde & refrigescẽte cha-
Gala 5. a ritate fides moritur, sicut corpus anima recedente. Tu ergo si uideris hominem in bonis operibus strenuum, & feruore conuersationis hilarem: viuere in eo fidem nõ dubites, in dubitata tenens uitæ illius argumenta. Sed sunt nõnulli qui cũ spiritu cœperint, heu, carne postea consummantur. Scimus autẽ quia iã nõ permaneat in eis spiritus uitæ
q̃ scriptũ est: Nõ permanebit spiritus meus
Gene. 6. a in homine in æternũ, q̃ caro est. Quòd si non pmaneat spiritus, haud dubiũ quin excidat charitas, quæ nimirũ diffusa est in cordibus nostris p spiritũ sanctũ q̃ datus est nobis. Porro fidei vitã (ut iã diximus) in chari-
Rom. 5. a tate constituit, q̃ fidẽ per dilectionẽ perhibuit operari. Hinc ergo colligitur, recedẽte spiritu fidem mori: q̃n spiritus est qui uiuificat. Denique si sapere sedm carnẽ mors est, nõ dubiũ quin illi quos uiuere lætabamur, quãdiu facta carnis spiritu mortificabant, secundũ carnẽ uiuentes plangendi sint tãquã mortui. Vnde & in eodẽ Apostolo legis: Si,
Rom. 8. a inquit, secundũ carnẽ uixeritis, moriemini, E si aũt spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis. Væ tibi q̃cunque es canis reuersus ad uomitũ, & sus lota in uolutabro luti. Non eos tm̃ loquor qui corpore, sed etiã eos qui corde redeunt in Aegyptum, seculi huius oblectamenta

Universidad de Deusto
Biblioteca

oblectamenta sectantes, ac proinde fidei vitam quæ est charitas non habentes. Si quis enim diligit mundum, non est charitas patris in eo. Quis magis mortuus eo qui souet ignem in sinu, peccatum in conscientia, nec sentit, nec expauescit, nec excutit? Ecce igitur Christus in sepulchro, fides mortua est in animo. Quid faciemus ei? Quid fecerunt sanctæ mulieres, quæ solæ ex omnibus suis ampliori tenebantur affectu? Emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Nunquid vt suscitarent? Et nos scimus fratres, quia suscitare nostrum non est, sed vngere nobis incumbit. Cur hoc? Nempe ne fœteat qui huiusmodi est, ne sit cæteris odor mortis, ne pereffluat, & penitus dissoluatur. Emant proinde aromata sua tres mulieres, mens, lingua, manus. De his enim vt arbitror, Petrus mandatum accepit ter-
Ioan.21.d tio pascere gregem domini. Pasce, inquit, mente, pasce ore, pasce opere. Pasce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione. Quærat igitur mens aromata sua, ante omnia compassionis affectum, dehinc rectitudinis zelum: & inter hæc discretionis spiritum non omittat. Quotiens peccantē videris fratrem, continuo procedere debet
Gala.6.b compassionis affectus, tanquam cognatus & humanitati, quippe quem cōcipis ex teipso. Vos (inquit Apostulus) qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, cōsiderans teipsum, ne & tu tenteris. Et cum exiret dominus baiulans sibi crucem, & plāgereut super cum nondum quidem omnes tribus terræ, sed mulieres paucæ, conuersus
Luc.23.d ad eas. Filiæ, inquit, Hierusalem, nolite flere super me: sed super vosipsas flete, & super filios vestros. Ordinem diligenter attēde. Super vos, inquit, primo: deinde super filios vestros. Tenetipsum attende vt alij noueris compati, vt arguas in spiritu lenitatis. Teipsum considera, ne & tu tenteris. Sed quia exemplum efficacius persuadet, & altius imprimit animo, mitto vos ad sanctum illum senem: qui cum audisset peccasse vnū ex fratribus, amarissime flebat, inquiens. Ille hodie, & ego cras. Qui sic flebat super se, putas quia non compassus sit fratri? Hic itaque compassionis affectus multis siquidē prodest, quia animus liberalis contristare quem pro se viderit anxium, erubescit. Sed quid agimus quòd nonnulli dura ceruice & attrita sunt fronte, vt quo magis eis compatimur, tanto magis nostra & compassione & patientia abutuntur? Nonne sicut compatiebamur fratri, ita ipsi iustitiæ compatiendum est, quā videmus tam impudenter abiici, tam imprudenter prouocari? Scio quia si qua in nobis est charitas, contemptū hūc Dei ferre æquanimiter non possumus. Hic est zelus iustitię quo aduersus delinquentes accendimur, tanquam pietate ducti erga eā quam contemni videmus iustitiam Dei. Veruntamen oportet vt priora sibi vendicet compassionis affectus. Alioquin in spi
1.Cor.13. ritu vehementi conterimus naues Tharsis, conterimus quassatum calamum: extinguimus linum fumigans. Sed cum vterque aderit videlicet & compassionis affectus, & zelus iustitiæ, necesse est vt adsit spiritus discretionis, ne fortè cum oporteat hunc exhiberi ille procedat, & indiscretio ipsa consumat uniuersa. Habeat itaque mens nostra tertium spiritū discretionis, vt miscens apte temporibus tempora, opportune æmulari & nihilominus ignoscere sciat. Samaritanus fit, custodiens & obseruans quando oleum misericordiæ, quando vinum feruoris exhibeat. Et ne fortè meum putetis inuentum, Prophetam audite in psalmo hæc eadem & eodem ordine postulantem. Bonitatem, inquit, & disciplinam & sciētiam doce me. Sed unde hæc nobis? Neque enim talia profert uirtutum germina terra cordis nostri, sed magis spinas & tribulos germinat nobis. Emere ergo oportet. A quo autem emenda sunt? Ab eo utique qui ait. Veni-
Isa. 55. te emite absque argento & absque ulla commutatione uinum & lac. Non ignoratis quid lactis dulcedo, quid vim desiguet austeritas? Quid est autem emere sine argento & sine commutatione? Non talis est emptio apud amatores huius sæculi, sed apud auctorem sæculi alia esse non potest. Propheta enim dixit domino. Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges. Quam igitur commutationem ei dabis homo pro gratia sua qui nullius eget, & cuius sunt uniuersa? Gratia gratis datur, etiam ipsa cum emitur gratis emitur: quia quod datur pro ea, nobis melius retinetur. Tria ergo aromata mentis nummo propriæ voluntatis emenda sunt, quam quidem dimittentes nihil amittimus, etiam & lucramur plurimum commutantes illam in melius, ut cōmunis fiat quæ propria fuit. Porro communis voluntas charitas est. Eminus ergo absque commutatione recipientes quod nō habuimus, & quod habuimus melius retinentes. Quando uerò compatietur fratri qui in propria uoluntate nescit cōpati nisi sibi? aut quando amans seipsum diliget in iustitiam, & odio habebit iniquitatem? Simulare quidem potest ante oculos hominum etiam & semetipsum seducere ut cum priua to amore vel odio ducitur, compassionis affectum aut zelum putet esse iustitiæ. Verum facile est nosse quàm sint aliena à propria uoluntate, quę propria sunt charitatis, cui illa recta fronte contrariam se cōstituit.
1.Cor.13. Nam charitas benigna est, charitas super iniquitate nō gaudet. Iam de spiritu discretionis scimus, quia nihil sic illum extinguit quomodo uolūtas propria subuertens corda hominum & rationis oculos claudens. Emenda proinde sunt tria mentis aromata affectus compassionis, rectitudinis zelus, & spiritus discretionis, nummo (vt dictum est) propriæ uoluntatis. Linguæ quoque aroma ta tria nihilominus sunt, modestia in increpando, copia in exhortādo, efficacia in persuadendo. Vis habere hęc aromata? Eme il
Psal. la à Domino Deo tuo. Eme, inquā, sicut & priora sine commutatione: ut aliquid recipias, perdas nihil. Eme à Domino moderatam correptionem, quia omnino magnum
Iacob. 3. quoddā bonum & datū optimūest, & quod habeant pauci, linguam. n. (vt ait beatus Iacobus) nemo domare potest. Videas multos (lyncea licet intētione & benigno accedant animo) leuiter dicere quod grauiter audiatur. Volat irrenocabile uerbū: & quod sana re debuerat (quia mordacius fortè uidetur) exasperat & exulcerat magis, quando negligentiæ additur impudentia, etiā & impatiētia cumulatur, ut qui fordidus erat fordescat adhuc, declinās in uerba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, ac more Phrenetici non solū repellens, sed & morde re tentans medici manū. Multis quoque nō suppetit verborū copia, sed præ sermonis inopia linguam suā palato adhęrescere sentiunt, quod & ipsum interdū solet audiētibus obesse non parū. Alijs verò ad manum est abundātia multa sermonis, sed quę dicūt minus sapiunt, minus acceptantur, & quia gratiā nō habent, minus efficacia sunt quæ loquuntur. Vides quā necesse sit emere ab eo à quo omne bonū est, à quo omnis sciētia, modestiā in increpando, copiā in exhortando, efficatiā in persuadendo. Promde eme istā nummo confessionis, ut prius peccata tua confitearis, quā ad expurganda accedas aliena. Magnum prorsus & mirabile sacramentum animæ suscitatio. Vide ne ad illud immundus accedas. Quod si fortè nō potes innocens, imo quia non potes, laua inter innocentes manus tuas antequam circundes monumentū Domini, omnia siquidem in cōfessione lauantur. Et hæc ablutio K
in quandam innocentiā tibi deputabitur, vt inter innocentes assistas. Ad altaris officium nemo accedit in ueste communi, sed quisquis accessurus est, albis induitur. Et tu ergo cum ad Domini monumentum propera s, lauare, dealbare, induere uestimentis
Psal. 103. gloriæ, vt dicatur tibi. Confessionem & decorē induisti. Quia ubi confessio, ibi in conspectu Domini pulchritudo est. Hæc pro eo dicta sunt vt aromata linguæ moderata increpatio, copiosa exhortatio, efficax persuasio nummo confessionis emantur. Veruntamen legimus & quotidianis etiam experimentis didicimus, cuius vita despicitur, restat ut prædicatio contemnatur. Paret ergo & manus aromata sua ne subsannet nos sapiens tanquam pigrum illum, cui labor sit manum ad os porrigere, ne possit dicere is quem arguit. Tu qui alium doces, teipsum non doces. alligas enim onera grauia & importabilia, & imponis ea in humeros homi
num, digito tuo nolens ea mouere. Dico uo Nota. bis, sermo quidem viuus & efficax exemplū est operis, facile persuadens quod intendimus, dum factibile probet esse quod suademus. Pro huiusmodi habeat necesse est etiā manus aromata sua continentiam in carne, misericordiā in fratre, patientiā in pietate. Vnde Apostolus ait. Sobrie & iuste & pie
Ad Tit.2. uiuamus. Hęc. n. ria sunt conuersationi no strę maxime necessaria quoniam primū de bemus nobis, secundū proximo, tertiū Deo. Nā qui fornicatur, in corpus suū peccat ma L
gno illud priuans honore, & pauendo adijciens, pudendoque dedecori, tollens membrū Christi & faciens membrū meretricis. Ego autē non ab ea tantū quę tam abominabilis est, sed ab omni uoluptate carnis continendū dico. Ante omnia igitur perfectā hanc continentiā quære, quam debes tibipsi. Nemo. n. tibi propinquior est. Dehinc adde misericordiam quam debes proximo, quia cum eo saluandus es. Deinde patientiā quam debes Deo, quia ab eo saluandus es. Omnes enim qui pie uolunt uiue-
2.Tim.3. re in Christo persequutionem patientur.
Act.14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et per multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ cœlorũ. Vide ergo ne p impatiẽtiã pereas, sed vniuersa pro eo sustine, qui prior pro te mafora sustinuit, & apud quem infructuosa patientia non erit, sicut Psal. 9. ait propheta: Patientia pauperum non peribit in finẽ. Porrò hæc manus aromata nummo subiectionis emuntur. Hæc est enim quæ dirigit gressus nostros, & sanctę conuersationis gratiam promeretur. Nam si contraria lex inuicta est in membris nostris per inobedientiam, quis nesciat per obedientiã continentiam dari? Ipsa quoque est quæ misericordiam ordinare nouit, ipsa quæ patiẽtiam & docet & donat. Cum his igitur aromatibus accede ad eum in quo fides mortua est. Verum si consideremus quàm magnum sit ad nos suscitare eum qui huiusmodi est, quàm difficile sit uel accedere ad cor eius quod lapidea quædã obstinatio, & impudentia clausit, puto quòd dicere habeamus & nos. Quis reuoluet lapidem ab ostio M monumenti? Attamen dum sic trepidi veremur accedere cunctantes ad tam grande miraculum, fit nonnunquam vt solita pietate, præparationem cordis nostri audiat auris diuinæ, & ad uocem virtutis eius resurgat qui erat mortuus. Et ecce angelus Domini, hilaritas quędã in vultu illius tanquã in ostio monumenti nobis apparet, & fulgor quidã index resurrectionis, vt aperte uideatur facies eius immutata, accessum præbens nobis ad cor suũ, imò & aduocans, ipsumque obstinationis suæ reuoluens lapidẽ & sedens super cũcta vt suscitata fide ipsa etiã linteamina quibus obuoluta fuerat ipse demonstret. Dumque omnia quæ in corde suo prius agitabantur aperit, & confitetur quomodo seipsum sepelierat intus, ipsam tepiditatem, & negligentiam suam prodens. Matt. 28. Venite, inquit, & videte locum ubi positus erat Dominus.

In tempore resurrectionis, de mersione Naaman septies in Iordane, & de mutatione septemplicis lepræ, & de septem apparitionibus Domini resurgentis, quibus septem dona spiritus sancti designantur.

Sermo III.

Sicut in corporum medicina prius purgationes adhibentur deinde refectiones, ut scilicet prius exinaniatur corpus ab humoribus noxijs, dehinc cibis sanioribus foueatur, sic medicus animarum Dominus Christus, cuius tota dispensatio quam exhibuit in carne medicina salutis est, ante passionem suam septem dedit purgationes, post resurrectionem suam totidem cibos salubres pariter & suaues. Helisæus noster Naamã leprosum septies in Iordane mergi præcepit, qui interpretatur descensus. In descensu Domini nostri Iesu Christi, id est in humilitate conuersationis eius quam exhibuit ante passionem, mundamur & purgamur. In resurrectione vero, & uita quam ostendit quadraginta diebus recipimur, & delectabilibus pascimur alimentis. Septempliciter enim occupauit nos lepra superbiæ, in proprietate possessionum, in gloria vestium, in uoluptate coporum, in ore quoque dupliciter similiter & in corde. Prima est lepra domus, qua diuites esse volumus in hoc sæculo, sed ab ista mundamur si immergimur in Iordane, id est in Christi descensu. Inuenimus enim quoniam ille cùm esset diues, propter nos pauper factus est. Descendit ab innarrabilibus cœli diuitijs, & venit in mundum nec istas qualescunque diuitias habere uoluit, sed in tanta paupertate venit ut natus continuò poneretur in præsepio, quia ei non erat locus in diuersorio. Denique quis nesciat quoniam filius hominis non habebat vbi caput suum reclinaret? Qui bene mergitur hic, quando quaret diuitias huius mundi? Et uere magna abusio, & magna nimis, ut diues esse ociatis & Dominus Sabaoth voluit pauper fieri. Porrò in lepra vestis omnem sæculi huius pomposam intellige vanitatem. Nam ab illa nihilominus in Iordanis mersione mundaberis, ubi inuenies Christum Domini vilibus pannis inuolutum factum opprobrium hominum, & abiectionem plebis. A lepra quoque corporis mundamur in ipso Iordane, si bene cogitantes dominicam passionem erubescimus sequi corporis voluptatem. Atm ore (ut diximus) duplex est lepra. Cum enim aduersi quicquam contigerit murmuramus, & impatientiæ verbum tanquam lepræ lanies effuit. sed ab hac mundamur si illum attendimus qui tanquam ouis ad occisionẽ ductus est, & non aperuit os suum. Qui cũ malediceretur nõ remaledicebat, cũ pateretur non comminabatur. In prosperis quoque contra eum qui dixit. Non qui seipsum commendat ille probatus est, commendamus nosmetipsos, non in multa patientia, sed in arrogantia, & inquinat nos altera lepra, verbum iactantiæ. Vt ergo mundemur ab illa mergamur in Iordane, & imitemur eum qui non quærebat gloriam suam. Vnde & dæmonia, quæ clamabant, quia ipsa esset Dei filius, præcipiebat obmutescere, & illuminatos cæcos dicere prohibebat. In corde duplex est lepra, propria uoluntas, & proprium consilium. Lepra vtraque nimis pestifera, eoque perniciosior, quo magis interior. Voluntatem dico propriam, quæ non est communis cum Deo & hominibus, sed nostra tantum, quando, quod uolumus non ad honorem Dei, non ad utilitatem fratrum, sed propter nosmetipsos facimus non intendentes placere Deo & proC desse fratribus, sed satisfacere proprijs motibus animorum. Huic contraria est recta fronte charitas, quę Deus est. Hęc enim aduersus Deum inimicitias exercens est, & gueram crudelissimam. Quid enim odit aut punit Deus prȩter propriam voluntatẽ? Cesset voluntas propria & infernus nõ erit. In quẽ enim ignis ille desæuiet, nisi in propriam voluntatem? Etiam nunc cum frigus aut famem, aut aliquid tale patimur, quid ęditur nisi propria voluntas? Quod si uoluntarie sustinemus, ipsa iam voluntas communis est, sed infirmitas quædam & velut pruritus uoluntatis adhuc de proptio est, & in illo omnes pœnas sustinemus donec penitus consumatur. Nam uoluntas illa proprie dicitur cui assentimus, & cui se liberum inclinat arbitrium. Hæc autem detinent, non uoluntas, sed corruptio voluntatis est. Porrò uoluntas propria quo furore Dominus maiestatis impugnet, audiant, & timeant serui propriæ uoluntatis. Primo namque seipsam subtrahit, & subducit eius dominatui, cui tanquam auctori seruire iure debuerat, dum efficitur sua. Sed nunquid contenta erit hac iniuria? Addit adhuc, & quod in se est omnia quoque, quæ Dei sunt tollit, & diripit. Quem enim modum sibi ponit humana cupiditas? Nõ dicam, similiter mundum lucrari conaretur uniuersum, si non deesset possibilitas, si supeteret uoluntati facultas? Dico fiduciali- *Nota.* ter, nemini, qui sit in propria voluntate, posset uniuersus mundus sufficere. Sed utinam uel rebus istis esset contenta, ne in ipsum (horribile dictu) desæuisset auctorem. Nunc autem & ipsum (quantum in ipsa D est) Deum perimit uoluntas propria. Omnino enim uellet Deum peccata sua, aut uindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantum in ipsa est, uult eum, aut impotentem, aut iniustum esse, aut insipientem. Crudelis planè & omnino execranda malicia, quæ Dei potentiam, iustitiam, sapientiam perire desiderat. Hæc est crudelis bestia, fera pessima, rapacissima lupa, & leæna sæuissima. Hæc est immundissima lepra animi propter quam in Iordane mergi oporteat, & imitari eum qui non uenit facere uoluntatem suam. Vnde & in passione, non mea inquit uoluntas, sed tua fiat. Lepra uerò proprij consilij eò perniciosior est quò magis occulta, & quantò plus abundat, tantò sibi quisque sanior esse uidetur. Hæc illorum est qui zelum Dei habent, sed non secundum scientiam, sequentes errorem suum, & obstinati in eo, ita vt nullis uelint consilijs acquiescere. Hi sunt unitatis diuisores, inimici pacis, charitatis expertes, uanitate tumentes, placentes sibi, & magni in oculis suis, ignorantes Dei iustitiam, & suam uolentes constituere. Et quæ maior superbia, quàm ut unus homo toti congregationi iudicium suum præferat, tanquam ipse solus habeat spiritum Dei? idololatriæ scelus est non acquiescere, & quasi peccatum ariolandi repugnare. Eant nunc qui se faciunt religiosiores aliis, qui non sunt sicut cæteri hominum, ecce arioli, & idololatræ facti sunt: si tamen uel ei, qui dixit hoc plus, quàm sibi iudicant esse credendum. Neque huic dissonat veritatis sermo, quem dixit. Si ec- E clesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus. Matt. 18. Sed ubi poterit hæc lepra mundari nisi in Iordane? Ibi mergere, quicunque huiusmodi es, & attende, quid fecerit magni consilij angelus, quomodo consilium suum postposuerit consilio, vel magis uoluntati mulieris vnius (beatam uirginem loquor,) & fabri pauperis, ipse est Ioseph. Inuentus enim in medio doctorum audiens eos, & interrogans

Universidad de Deusto
Biblioteca

rogans quodammodo increpatus a matre
Luc. 2. est. Fili quid fecisti nobis sic? At ille. Quid erat, inquit, q̃ me quærebatis? Nesciebatis quia in his, quę patris, mei sunt, oportet me esse? At illi non intellexerunt verbum. Et quid fecit verbum? Nõ capiebatur in se descẽdit, ita, vt esset etiam sub ditus illis. Quis iam non erubescat obstinatus esse in consilijs suo, quando suũ sapientia ipsa deseruit? Sic mutauit consilium suũ, vt quod iã tunc ceperat, extũc usque ad tricesimũ ætatis suæ annũ prorsus dimiserit. nihil. n. ab hoc duodecimo anno de eius doctrina, vel operibus inuenies vsque ad annos triginta. Sed fortè quærendũ ab ipso est quomodo voluntatẽ suã, consiliúmve reliquerit. O Domine voluntas de qua dixisti, vt non fieret, si bona non erat, quomodo tua erat? Si bona erat quare derelicta est? sic & consilium si nõ bonum, quomodo tuum? si bonum quomodo
F relinquendum? Et bona erant, & eius erãt, neque minus tamen relinquenda ob hoc vt delicet, vt fierent meliora. Neque. n. oportebat propria præiudicare communibus. Erat ergo voluntas Christi, & bona erat qua di-
Mar. 14. cebat. Si fieri potest, transeat à me calix ille, sed ea de qua dicebat, fiat volũtas tua, melior erat: quia cõmunis nõ solũ patris, sed & Christi ipsius (oblatus est enim, quia ipse voluit) & nostra: Nisi. n. granum frumenti cadens in terram mortuum esset, ipsum solũ maneret, mortuũ verò multum fructum attulit. Atque hæc volũtas patris erat, ut unde licet haberet quos adoptaret in filios, Christi erat, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Nostra erat, quia pro nobis faciebat, vt redimeretur. De consilio idem dicimus. Christi. n. erat, & bonum erat consiliũ illud quod ait, quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse. Sed quia illi nõ intellexerunt mutauit illud consiliũ, vt nos mundaret ab ea lepra, quæ proprij consilij est. Exemplum. n. dedit nobis, vt & nos ita faciamus. Nam ab initio nouerat quid esset facturus, sed voluit formam nobis huius humilitatis exhibere, & ad lauandam pestimã hanc lepram diuinum in seipso parare Iordanem. Audiant igitur vtrique pariter, qui propriæ voluntatis, & qui proprij consilij lepra sordent, audiant quid spiritus dicat ecclesijs breui vno versiculo lepram utran-
Iaco. 3. que condemnans. Sapientia, ait, quæ desursum est, primum quidem pudica est contra proprię voluntatis impuritatem, deinde pacifica contra consilij proprij obstinatam rebellionem. Dum ab his septẽ purgatus fuerit æger, tanquam post septem cellas quærat septem fercula, quæ sunt septem spiritus sancti dona. Porrò sicut in vita Domini ante Gpassionem septẽ purgationes inuenimus, sic & in apparitionibus septẽ, quæ post resurrectionem factæ leguntur, septẽ illa dona spiritus sancti possumus inuenire. In prima spiritũ timoris accipe, quando mulieribus sanctis venientibus descendit angelus de cœlo & terræmotus factus est, ita vt ipsas timore perterritas oportuerit ab angelo consolari. In spiritu pietatis apparuit Simoni, quia magna & omnino & uere Domino Iesu digna pietatis dignatio, q̃ ei quasi singulariter & ante cæteros dignatus est apparere, quẽ præ cæteris de negatione eius rea conscientia confundebat, vt vbi abundauit delictũ, superabundaret & gratia. In spiritu scie- Rom.
tiæ duobus pergentibus in Emaus scripturas exposuit, incipiẽs à Moyse & prophetis. In spiritu fortitudinis ianuis clausis intrauit ostendens manus & latus, sicut solent in signũ virtutis clypeorum foramina demonstrari. In spiritu cõsilij frustra in piscatione laborantes, mittere in dexteram rete consiluit. In spiritu intellectus aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas. In spiritu timoris die quadragesimo apparuit eis, qũ ascendentibus illis eleuatus est, & uiderunt filiũ hominis ascendentem vbi erat prius. Vsque ad illam enim diem quasi per stultitiã prædicationis saluos faciebat credentes, postquã verò coram eis ascendit ad patrem, iam cœpit sapientia declarari.

In tempore resurrectionis: quomodo quibusdam nondum natus est Christus, quibusdam nondum passus, quibusdam nondum resurrexit, quibusdam nondum ascendit in cœlum, quibusdam nondum missit spiritum sanctum. Sermo IIII.

OMnia quæ de Saluatore legimus medicamina sunt animarũ nostrarum. Videamus ergo ne quando fortè dicatur de nobis. Curauimus Babylonem, & non est sanata. Cogitet unusquisque, quantum operentur in eo tam salutaria medicamenta. Sunt enim quibus nondum natus est Christus, sunt quibus nondum est passus, sunt quibus non resurrexit, usque adhuc.

Phil. 2. adhuc. Alijs quoque nondum ascendit, alijs nondum misit spiritum sanctum. Quomodo enim operatur eius humilitas, qui cum in forma Dei esset, 'non rapinam arbitratus est esse se ęqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens: quomodo inquam Dei humilitas in superbo homine operatur? Quæ illius humilitatis vestigia in his qui adhuc toto desiderio terrenis dis-
Esa. 9. uitijs & honoribus inhiant? An non modo exilaratur conscientia vestra fratres mei, q̃ dicere potestis: Paruulus natus est nobis? Sunt quibus nondum est passus Christus, qui labores fugiunt & mortem metuunt usque adhuc, quasi verò ille & labores sustinendo, & mortem moriendo non uicerit. Sunt quibus nondum surrexit, qui in laborum anxietate & afflictione penitentię mortę afficiuntur tota die, nondum spirituali
I consolatione recepta. Sed nisi breuiati fuissent dies illi, quis posset sustinere? Alijs surrexit Christus, sed nondum ascendit, imò cum eis adhuc pia dulcedine cõmoratur in terris, his scilicet qui in deuotione sunt tota die, fleunt in orationibus, suspirant in meditationibus suis, & omnia festiua & iucunda sunt eis, & per omnes dies illos cõtinuũ Alleluia cantatur. Sed oportet lac eis subtrahi, vt discãt vesci solido cibo, & expedit eis ut Christus uadat, & hæc tẽporalis deuotio subtrahatur. Sed quãdo hoc capere poterũt? Desertos sese à domino, priuatos gratia cõqueruntur. Sed expectent paululũ, sedeant in ciuitate, donec induãtur solidiori quadã virtute ex alto & matora percipiant charismata spiritu sancti, sicut Apostoli promoti sunt in gradũ altiorem & supereminentio-
re viam charitatis ingressi, non iam soliciti quomodo flerent paululũ, sed quomodo magnam quadam victoria de communi aduersario triumpharent, & conculcarent Sathanam sub pedibus suis.

In octauas Paschæ de tribus testimonijs in cœlo & in terra. Sermo I.

1. Ioan. 5. OMne quod natum est ex Deo vincit mundum. Postquam vnigenitus Dei non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo hominis quoque dignatus est fieri filius, & habitu inuentus ut homo, non immerito iam de cœlesti generatione exigui-
tas humana præsumit. Neque enim indignum est Deo, eorum fieri patrem, quorum se Christus fecerit fratrem. hinc est quòd beatus Ioannes, qui sæpius nobis ac studiosius hanc commendat adoptionem filiorum Dei, in ipso quoque euangelij sui principio, Quotquot, inquit, receperunt K
Ioan. 1. eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Huic ergo uerbo simile est quod audiuimus hodie de eius epistola recitari. Omne, inquit, quod natum est ex Deo, vincit mun-
1. Ioan. 5. dum. Quotquot enim sunt Christi, cum Christo eos mundus odit, sed eum Christo superatur pariter & ab ipsis. Nolite, ait, mirari si odit uos mundus, scitote quia priorem me uobis odio habuit. Et item. Consi-
Ioan. 15. dite, inquit, quia ego uici mundum. Sic ni-
Ioan. 16. mirum manifesta sit sermonis illius veritas
Rom. 8. quem ait apostolus. Quos præscivit, inquit (haud dubium quin Deus pater) & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui. Vide cõformationem. Post ipsum adoptantur, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus: post ipsum odit mũdus eos, post ipsum & ab eis uincitur mũdus. Bene ergo quod natũ est ex Deo uincit mũdũ, vt sit testimonium cœlestis generationis victoria tentationis, & sicut is qui filius est per naturam mundum cum suo principe triumphauit: sic & nos victores inueniamur quotquot sumus filij adoptionis. Victores sanè, sed in ipso qui cõformat nos, in quo & possumus omnia, quia hęc est victoria quę uincit mũdum, fides nostra. Fide siquidem in Dei filios adoptamur, fidem in nobis mundus in maligno positus odit atque persequitur, fide quoque & uincitur, sicut scriptum est. Sancti per fidem vicerunt regna. Quidni at Heb. 11.
tribuatur fidei uictoria cuius est etiam vi- Abdiæ 1.
ta? Iustus, inquit, ex fide viuit. Quotiens ergo tentationi resistis, quotiens vincis malignum, noli proprijs tribuere viribus, noli in te, sed magis in Domino gloriari. Quando enim fortis ille armatus tuæ cederet infirmitati? Audi denique quid dominici constituti pastor ouilis admoneat. Aduersa- 1. Pe. 5.
rius, inquit, vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Vides quemadmodum sibi ueritatis testimonia concinant? Paulus fide regna vicisse sanctos, Petrus principi mundi resistẽdum in fide, Ioannes quoque Heb. 11;
Hæc est, inquit, victoria quæ uincit mundũ 1. Pe. 5.
fides nostra. Sequitur. Quis est qui uincit 1. Ioan. 5.
mundum, nisi qui credit quoniam Iesus est Textus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

filius Dei? Certum id quidem fratres, omnem qui non credit in filium Dei, ex hoc ipso iam non modo victum esse, sed etiam iudicatum. Sine fide enim impossibile est placere Deo. Veruntamen potest fortè mouere te tam multos uidemus credentes Iesum filium Dei esse, adhuc tamen mundi nihilominus cupiditatibus irretitos. Quid ergo? uit. Quis est qui uincit mundum, nisi qui credit quia Iesus est filius Dei, cum & ipse iam mundus id credat? An non ipsi quoque dæmones & credunt & cõtremiscunt? Sed dico. Putásne filium Dei reputat Iesum quisquis ille est homo, qui ipsius nec terretur cõminationibus, nec attrahitur promissionibus, nec præceptis obtemperat, nec cõsilijs acquiescit? Nonne is etiam si fateatur
Iacob. 2. se nosse Deum, factis tamen negat? Porrò
M fides sine operibus mortua est in semetipsa. Nec sanè mirum videri potest si nequaquã vincit, quæ nec uiuit quidem. Quæris quẽnam sit uiuida & victoriosa fides? Illa sine dubio, per quam Christus habitat in cordibus nostris. Christus.n. & uirtus est & uita
Colo. 3. nostra. Cum Christus apparuerit vita uestra (ait Apostolus) tunc & uos apparebitis cum ipso in gloria. Vnde gloria nisi de victoria? Aut quare cum ipso apparebimus, nisi quia in ipso & uincimus? Denique si his tantum data est potestas filios Dei fieri, qui suscipiunt Christum, de his quoque so-
1. Ioan. 5. lis intelligendum est quod dicitur. Omnis qui natus est ex Deo, vincit mundum. Inde est quòd hic quoque cum dixisset, quis est qui uincit mundũ nisi qui credit quia Iesus est filius Dei? vt planius faceret eam commẽdari fidem, per quam (vt dictũ est) Chri-
Vbi sup. stus in cordibus nostris habitat, addidit cõtinuo de ipsius aduentu dicens: Hic est qui venit per aquã & sanguinẽ Iesus Christus. Adhuc autem supereminẽtiorem viam ostẽdens, & spiritus est inquit qui testificatur, quoniam Iesus est filius Dei. Sanè quòd interponit (signanter repetens) non in aqua solum, sed in aqua & sanguine, ad Moysi
Exod. 2. differentiam arbitror accipiendum. Moyses quidem in aqua uenit, à qua & nomen accepit vt Moyses vocaretur. Recolant quibus nota est historia veteris testamenti, quẽadmodũ in Aegypto dum paruuli omnes Israelitici germinis necarentur, expositum in aquis Moysen tulerit filia Pharaonis. Et vide si non manifestè Christi, & in hoc ipso videtur præcessisse figura simili nempe cũ Pharaone etiã Herodes suspicione laborãs A ad eadẽ conuersus est crudelitatis argumenta, sed eodem modo est & ipse delusus. Vtrobique pro unius suspecta persona trucidatur numerositas puerorum, utrobique qui quærebatur, euadit. Et quomodo Moysen filia Pharaonis, ita Christum quoq; Aegyptus (quæ non immeritò Pharaonis intelligitur filia) susceperit conseruandum. Manifestè tamen plusquam Moyses hic, utpote qui uenerit non in aqua tantum, sed in aqua & sanguine. Aquæ enim multæ, populi multi. Venit ergo in aqua tantum, qui congregauit quidem populum, sed populum non redemit. Nam & ipsa quoque de seruitute Aegyptia liberatio, non Moysi, sed agni sanguine facta est, liberando nos præfigurans à uana nostra conuersatione huius seculi sanguine agni immaculati Christi Iesu. Hic est uerus legifer noster, apud quem copiosa est redemptio: mortuus est enim non tantũ pro gente, sed ut filios Dei qui dispersi erãt congregaret in vnum. Memento sanè hunc esse Ioãnem, qui uidit, & testimonium perhibuit, & scimus quia uerum est testimonium eius exisse de latere Domini dormientis in cruce sanguinem simul & aquã: quo uidelicet dormienti nouo Adæ noua de latere suo proferretur pariter & redimeretur ecclesia. Sic ego hodie quoque ad nos per aquã & sanguinẽ venit, ut sit aqua & sanguis testimoniũ aduentus eius fideique victricis. Nõ solũ autẽ, sed testimoniũ est maius his quod perhibet spiritus ueritatis. Horũ trium B testimonium verum certumque est, & felix anima quæ meretur illud accipere. Tres enim sunt qui testimonium dant in terrã, spiritus, aqua, & sanguis. In aqua quidem baptismũ intellige, in sanguine martyrũ, in spiritu charitatẽ. Spiritus.n. est qui vivificat, & fidei vita dilectio. Denique si quaeris quid spiritui, & charitati respõdeat Paulus. Quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per spiritũ sanctũ, qui datus est nobis. Necessario quoque spiritus additur aquæ & sanguini, cui eodẽ Apostolo teste sine charitate quicquid habeas nihil prodest. Ià uerò quia baptismũ aqua, martyriũ diximus sanguine designari: memento & unicum & quotidianum esse baptismum, similiter & martyrium. Est enim & martyrium sine, & quædã effusio sanguinis in quotidiana corporis afflictione. Est et baptismus alquis in compunctione cordis, & lachrymarum assiduitate. Sic quippe infirmis, & pusillis corde necesse est, ut quem semel pro Christo ponere non sufficiunt, saltem minori quodam, sed diuturniori martyrio sanguinem fundant. Sic & baptismi sacrãmentum quoniam iterari non licet, his qui sæpius in multis offendunt, frequenti oportet
Psa. 6. ablutione suppleri. Vnde & propheta: Lauabo, inquit, per singulas noctes lectum meũ lachrymis meis stratum meum rigabo. Vis ergo nosse quis est qui vincit mundũ? Quæ in eo vincenda sunt, diligentius in-
1. Ioan. 2. tuere. Siquidem, & hoc ipsum beatus iste C Ioannes indicat dicens: Charissimi nolite diligere mundum, neque ea quæ in mũdo sunt. Omne enim quod in mundo est, cõcupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorũ, & ambitio sæculi. Hæ sunt tres turmæ
Gene. 32. quas fecerũt Chaldæi, sed memini quoque sanctum Iacob fecisse tres turmas, cũ timeret à facie Esau rediens de Mesopotamia. Et vobis ergo aduersus triplex genus tentationis triplici opus est munimento, vt carnis quidẽ concupiscentia ipsius mortificatione vincatur quam (si meministis) in sanguinis testimonio diximus intelligendã? oculorum verò concupiscentiam superet studiũ compunctionis, & assiduitas lachrymarum. Porrò ambitionis uanitatem uirtus charitatis excludat, quæ sola castificat animum, sola purgat intentionem. Certum quippe trium phati mundi testimonium est, si corpus castiges, & subijcias seruituti, ne permitiosa libertate seruiat voluptati, si fletui præbeas oculos magis quàm petulentiæ, vel curiositati, si denique spirituali dilectione flagrãs nulli animum dederis vanitati. Meritò sanè vnus est qui in terra parirer, & in cœlo testimonium perhibet spiritus, quia sibi corporis afflictio cessabit, siue lachrymarum fons exiccabitur, sed charitas nunquam excidit. Prælibatio quædam est in præsenti, consummatio, & plenitudo in futuro manet. Veruntamen licet maneat post aquam, & sanguinem spiritus (aqua quippe & sanguis regnum Dei non possidebunt) interim tamen, aut uix, aut nullo modo inuenire est spiritum sine illis, quoniam hi tres, inquit, unum sunt: vt quolibet ex his tribus defi-
D ciente, adesse cætera non præsumas. Simul uerò iuncta testimonia ista credibilia facta sunt nimis, nec poterit cui in terris suppetunt hęc carere testimonio vel in cœlis. Confitetur Dei filium corã hominibus non

verbo neque lingua, sed opere & ueritate, & filius quoque confitebitur eum corã angelis Dei. An verò ei deesse poterit in testimonio pater, cui filiũ videat attestantẽ? Sine dubio confitebitur & ipse quod viderit in abscondito. Sed neque spiritus quidem à patre filioque dissentiet, quippe qui patris filijque sit spiritus. Denique quonammodo careat testimonio eius in cœlo, qui habere illud meruit & in terra? Tres ergo sunt qui testimonium dant in cœlo, pater, & filius, & spiritus sanctus. Et ne quam forte dissonantiam suspiceris, hi tres unum sunt. Magnum profecto habituri sunt testimonium quos in cœlo pater susceperit tanquam filios & hæredes, filius asciuerit tanquam fratres & cohæredes, spiritus sanctus adhærẽtes Deo vnum spiritum faciat esse cum eo. Est enim spiritus ipse indissolubile vinculum trinitatis, per quem sicut pater, & filius unum sunt, sic & nos unum sumus in ipsis, eo miserante, qui pro discipulis hoc ipsum orare dignatus est Iesu Christo Domino nostro.

De ijsdem testimonijs. Sermo II. Vnde supra.

EX epistola beati Ioannis hodie E nobis est lectio recitata, in qua discimus testimonium dari triplex in cœlo, triplex in terra. Et quidem pro meo sapere illud stabiliratis, hoc reparationis est signum: illud angelos, illud homines: illud beato à miseris, istud iustos discernit ab impijs. angelis siquidem qui in prima illa præuaricatione superbiente Lucifero in ueritate fleterunt, merito testimonium perhibet visio trinitatis, hominibus quos diuina miseratio saluat spiritus aqua, & sanguis. Quidni per hibeat testimonium pater à quibus honoratus est, ut pater? Tibi verò maligne sic loquitur. Si ergo pater, vbi est honor meus? Careas omni- Mala. 1.
no necesse est testimonio patris, cuius tibi gloriam vsurpare conaris, non honorare cũ cupiens, sed æquare. Sebebo inquit, in mon- Esaiæ 14.
te testamenti, & similis ero altissimo. Itáne modo creatus, patri spirituum consedebis? Et certè necdum tibi dixit: Sede à dextris meis. Si nescis ò impudens, vnigenitus ille Ps. 109.
est, cui æterna generatione patris æqualitas collata est, & confessus. Tu rapinam cogitans esse æqualis Deo, filio gloriam in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uides, gloriam quasi vnigeniti à patre, ut ne ab ipso quidem testimonium mercaris hæ-
bere. An verò poterit detestato à patre & fi-
lio utriusque spiritus attestari? Abomina-
tur superbum profecto & inquietum, qui
super quietum & humilem requiescit, ama
F tor pacis, & vnitatis consecrator, aduer-
sum te pro pace & unitate zelatur. Quid
mirum fratres si timemus ne sortè pusillam
hanc vineam domini depasci singularis fe-
rus incipiat? Quantos enim cœlestis vineę
palmites prima illa singularitas cōculcauit?
Sed fortè superbiam quidem in eo facile
ad uertistis, non autem singularitatem. Di-
co ergo. Vbi stabat vniuersitas angelorum,
nunquid caruit singularitatis uitio, qui se
dere uelle præsumpsit? An forte quæritis
unde mihi nota sit hæc statio angelorum?
Duos teneo idoneos testes, quorum uter-
que quod uidit hoc testatur. Vidi Do-
minum sedentem (ait Esaias) Seraphim au
Esa. 6. tem stabant. Et Daniel, Milia, inquit,
Daniel. 7. milium ministrabant ei, & decies centena
Heb. 1. milia assistebant ei. An & tertium desidera-
tis, ut in ore trium testium stet omne uer-
bū? Apostolum profero qui usque ad ter-
tium raptus est cœlum, & rediens loquebā-
tur. Nonne omnes administratorij sunt spi
ritus? Siccine ubi stant omnes, uniuersi mi-
nistrāt, tu pacis intimice sedebis? Plane cōtri-
stas spiritum, qui habitare facit unius moris
in domo. Offendis charitatem, quia scindis
unitatem, rumpis uinculum pacis. Merito
proinde angelorum, qui suum nec ordinē,
nec domicilium reliquere, charitati, unita-
ti, & paci spiritus attestatur, à quo sanè tua,
& inuidia, & singularitas & inquietudo re-
probatur. Et hæc quidem de eo testimonio,
qđ datur in cœlis. Est & aliud qđ datur in
terra, ad discernendos utique, qui in ea sunt
exules ab indigenis, hoc est cœli ciues à ci-
uibus Babylonis. Quando enim sine testi-
monio electos suos deserat Deus? Aut certè
quænam eis esse poterat cōsolatio inter spē
G & metum solicitudine anxia fluctuantibus,
si nullum omnino electionis suę habere te-
stimonium mererentur? Nouit Dominus
qui sunt eius, & solus ipse scit quos elege-
rit à principio. Quis uerò scit hominū, si est
dignus amore uel odio? Quod si ut certum
est, certitudo nobis omnino negatur, nun-
quid non tanto delectabiliora erunt, si qua
forte electionis huius signa possimus inue-
nire? Quam enim requiem habere potest
spiritus noster dum prædestinationis suæ
nullum adhuc testimonium tenet? Fidelis
proinde sermo & omni acceptione dignus,
quo salutis testimonia commendātur. Hoc
sanè uerbo & electis cōsolatio ministratur,
subtrahitur reprobis excusatio. Cognitis si-
quidem signis uitæ, quisquis hæc negligit,
manifestè conuincitur in uano accipere ani
mam suam, & pro nihilo habere terram de-
siderabilem cōprobatur. Tres sunt, inquit,
qui testimoniū dant in terra, spiritus, aqua,
& sanguis. Scitis fratres: quia in primo ho-
mine peccauimus omnes, in ipso etiam cen
dimus uniuersi. Cecidimus sanè in carce-
rem, luto pariter & lapidibus plenum. Ex-
inde iacebamus captiui, inquinati, conquas-
sati, donec uenit desideratus gentibus, qui
nos redimeret, ablueret, adiuuaret. Hic est
enim qui sanguinem proprium dedit in re-
demptionem, aquam simul produxit de la
tere suo in ablutionem, emisit deinde de
excelso spiritum suum qui adiuuaret infir-
mitatem nostram. Vis ergo nosse an hæc H
aliquid operentur in te, ne forte reus fu san
guinis Domini quem euacuas quantum in
te est, sed & aqua ipsa, quæ debuerat mun-
dare in sordibus permanenti iudicium dam
nationis accumulet, spiritus quoque cui re
sistis non liberet maledictum a labijs tuis?
Cauendum enim ne sint tibi hæc instructio
sa, quæ necessario essent pariter & damno-
sa. Quis est autem qui testimonium habet
effusi non sine causa sanguinis Christi, nisi
qui continet à peccatis? Seruus enim pec
cati est qui peccatum facit, ut si deinceps
continere potuerit, & iugum abijcere mi-
serę seruitutis, certissimum sit testimoniū
redemptionis, quam operatur sine dubio
sanguis Christi. Verum non sufficit pec-
catori continentia, si non etiā adsit pœni-
tentia. Habet ergo, & ab aqua testimo-
nium, qui laborat in gemitu suo lauare
per singulas noctes lectum suum. Sicut e-
nim sanguis ille redemit, ut non regnet pec
catum in nostro mortali corpore, sic aqua
illa abluit ab his peccatis, quæ commisi-
mus ante. Sed quid erit, quòd longo ca
tenarum usu, & carceris habitatione crui-
deli, confracti sumus, atque collisi defeci-
mus in uia uitæ? Inuocemus spiritum uiui-
ficatorem & adiutorem, confidentes, quia
dabit pater, qui est in cęlis spiritum bonum
petentibus se. Sanè nouum superueniſſe spi
ritum certissime cōuersatio noua testatur.
Iam

Iam ut breuiter repetā, a sanguine & aqua
I & spiritu habere est testimonium, si conti-
nes a peccatis, si dignos agis pœnitentiæ fru
ctus, si facis opera uitæ.

In rogationibus, De tribus panibus.

Luc. 11. QVIS uestrū habebit amicū, &c.
Quid est, quòd amicum vnum
perhibet aduenisse, nec tamen
contentus est quærere panem
vnum? Putásne tam voracem æstimabat
amicum, vt non posset vni sufficere panis
vnus? Nam vni quidem tres apponere pa
nes inconsequens omnino videtur. Puta er-
go cum uxore & mancipio hominem adue-
nisse, ut suum cuique panem apponere uelit
amicus. Ego quidem amicum uenientē ad
me, non alium intelligo, quàm meipsum.
Nemo quippe charior mihi, nemo germa-
nior est. Ad me ergo de uia uenit amicus,
Esaiæ. 45. cum transitoria deferens ad cor redeo, sicut
scriptum est. Redite præuaricatores ad cor.
Deinde tūc uerè sibi quisque amicus est, cū
de uia redit, quoniā qui diligit iniquitatem
odit animā suam. A die itaque conuersio-
nis meę, de uia ad me uenit amicus. Venit
de regione longinqua, ubi pascere porcos &
ipsorum siliquas insatiabiliter esurire sole-
bat. Venit fame laborans, confectus inedia,
attenuatus ieiunio. Venit necesse habēs in-
uenire amicū, sed heu me, pauperem elegit
hospitem, & uacuum ingreditur habitacu-
lum. Quid faciam huic amico misero & mi
serabili? Omnino enim nō habeo quod po
nam ante illum. Fateor amicus est, sed ego
mendicus. Quid uenisti ad me amice in ne-
cessitate tanta? Non sum mendicus, & non
K est in domo mea panis. Festiña, inquit, di-
Matt. 7. scurre, suscita amicū tuum illum magnum,
quo maiorem dilectionem nemo habet, sed
neque substantiam ampliorem: Quære, pe-
te, pulsa, quia omnis, qui quærit inuenit, &
qui petit accipit, & pulsanti aperietur.
Clama & dic, amice commoda mihi tres
panes. Qui sunt isti panes fratres? Vtinam
mereamur accipere eos. Forte enim & ip-
sos nemo scit, nisi qui accipit. Credo ta-
men petendos nobis esse tres panes, Veritā-
tis, Charitatis, Fortitudinis. His tribus
egere me fateor, uenienti ad me amico de
uia, uenienti autem (ut dixi) cum uxore
& mancipio. Deficit quippe ratio mea (ip-
se est enim uir) præ ignorantia ueritatis,
languet & uoluntas præ inedia affectionis,
infirmatur caro præ inopia fortitudinis.
Nam & ratio minus intelligit quæ agenda
sunt, & uoluntas minus diligit intellecta,
& ad hęc etiam corpus, quod corrumpitur
aggrauat animam, ut non quæcunque uo-
lumus, illa faciamus. Aruit cor meum
etiam & corpus meum, quia oblitus sum co
medere panem meum. Neque enim pate-
rer hunc defectum, si iugiter exercitata esset
ratio in inquisitione ueritatis, uoluntas in
desiderio charitatis, caro in operatione uir
tutis. Commoda ergo mihi amice tres pa-
nes, ut intelligam, ut diligam, ut faciam uo
luntatem tuam. Sic enim uiuitur, & in ta- *Psal. 29.*
libus uita spiritus mei, dicente scriptura.
Quoniam uita in uoluntate eius.

In ascensione Domini, De Euangelica lectione. Sermo I. L

RECVMBENTIBVS unde- *Matt. 16.*
cim discipulis: apparuit illis Ie-
sus. Apparuit uerè benignitas
& humanitas saluatoris. Mul-
tam enim fiduciam præstat, quòd libentius
adsit orationi incumbentibus, quando nec
recumbentibus quidem dedignatur adesse.
Apparuit inquam benignitas eius, qui co-
gnouit figmentum nostrum, nec dedigna-
tur necessitates nostras, sed miseratur, si
tamen curam carnis non in desiderio faci-
mus, sed in necessitate: Quod conside-
rans idem Apostolus. Siue manducamus, *1. Co. 10.*
inquit, siue aliquid aliud facimus, omnia
in gloriam Domini faciamus. Potest ta-
men, quod recumbentibus apparuit ad id
quoque referri, quod alibi calumniantibus
ludæis aduersus discipulos non ieiunantes:
Non possunt, inquit, filij sponsi lugere
quandiu cum eis est sponsus. Sequitur. Et
exprobrauit incredulitatem illorum & du- *Matt. 9.*
ritiam cordis, quia his, qui uiderant eum *Textus.*
resurrexisse non crediderant. Audis Chri
stum discipulos increpantem: imo quod *Christus*
durius sonat etiam exprobrantem, ne quan *increpat*
documque, sed ea hora, qua eis corporalem *apostolos.*
presentiam subtracturus, uideri poterat ma
gis ab increpatione parcere debuisse. Noli
ergo indignari de cætero si te quoque ali-
quando Christi uicarius increpauerit. Id
enim exhibet quod ascensurus ab eis in cœ-
lum, suis Christus legitur exhibuisse disci-
pulis: Sed quid est fratres quod dicit, his
qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui viderant eum resurrexisse non credide-
M rant? Aut qui fuere, quorum beati oculi
gloriosum resurrectionis dominicæ meruerunt videre miraculum? Neque enim resurgentem illum quisquã legitur aut creditur vidisse mortalium. Restat ergo de angelis accipiendum, quibus vtique resurrectionis testimonium perhibentibus Apostolorum pusillanimitas hæsitauit. Iam verò vt faciat
Psal. 118. quod scriptum est. Bonitatem & disciplinam & scientiam doce me, visitationis gratiam, exprobrationis censuram, prædicationis quoque doctrina sequatur, & dicat.
Mar. 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Sed quid ad hæc dicemus fratres? Magna nimis videtur seculatibus hominibus in hoc verbo data fiducia, vereorque ne dare eam incipiant in occasionem carnis, blandientes sibi plus quàm oporteat sine operibus de baptismo & credulitate. Veruntamen consideremus quod sequitur. Signa
Vbi sup. autem eos qui crediderunt hæc sequentur. Nec minor fortasse videbitur ipsis quoque religiosis ex hoc verbo prouenire desperatio, quam ex verbo priore vanæ spei data secularibus occasio videretur. Quis enim ea quæ in præsenti loco scripta sunt signa, videtur habere credulitatis sine qua nemo poterit saluari, quoniam qui non crediderit condemnabitur. Et sine fide impossibile
Heb. 11. est placere Deo. Quis inquam dæmonia eijcit, linguis nouis loquitur, serpentes tollit? Quid ergo? Si nemo hęc habet aut perpauci nostris videntur habere temporibus, aut nemo saluabitur, aut hi soli qui his muneribus gloriantur, quæ non tam merita sunt quàm indicia meritorum, adeo vt mul-
A ti dicentes. Nónne in nomine tuo dæmo-
Mat. 7. nia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? audire habeant in iudicio, nescio vos, discedite a me operarij iniquitatis.
Rom. 2. Vbi est quod ait Apostolus cum de iusto iudice loqueretur, qui reddet unicuique iuxta opera sua: si (quod absit) quærenda sunt in iudicio signa potius, quàm merita? Sunt tamen & ipsa merita signa quędam certiora utique & salubriora. Nec difficile arbitror nosse quemadmodum intelligi signa possint præsentia, ut sint indubitata signa credulitatis, ac per hoc & saluti.
In cõuersione ejusdem dæmonia. Primum enim opus fidei per dilectionem operantis cordis compunctio est, in qua sine dubio ejiciuntur dæmonia, cum eradicantur è corde peccata. Exinde qui in Christum credunt linguis loquuntur nouis, cum iam recedunt uetera de ore eorum, nec de cætero uetusta protoparentum lingua loquuntur declinantium in uerba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Vbi uerò compunctione cordis & oris confessione priora sunt defleta peccata ne recidiuum patiantur, & iam sint posteriora peiora prioribus, serpentes tollant necesse est, id est, ut uenenatas suggestiones extinguant. Quid tamen agendum, si qua fortè radix pullulat, quæ tam uelociter nequeat extirpari, sed stimulat animum concupiscentia carnis? Profectò si mortiferum quid biberint, non eos nocebit: quoniam iuxta saluatoris exemplum, cum gusta uerint nolent bibere, id est, cum senserint nolent consentire. Sic enim non eos nocebit, quia nulla dominatio est his qui sunt in Christo Iesu concupiscentię sensus absque
B consensu. Quid tamen? Molesta certe & periculosa, & sic corruptę & infirmæ affectionis luctas: sed qui crediderint, super ægros manus imponent & bene habebunt, id est, ægras affectiones bonis operibus operient, & hoc remedio curabuntur.

Item in die ascensionis, quomodo ascendit super omnes cœlos, ut adimpleret omnia. Sermo II.

SOlennitas ista fratres charissimi gloriosa est, &, ut ita dicam, gaudiosa, in qua & singularis Christo gloria, & nobis spiritalis lætitia exhibetur. Consummatio enim & adimpletio est reliquarum solemnitatum & fœlix clausula totius itinerarij filij Dei. Qui enim descendit, ipse est & qui ascendit hodierna die super omnes cœlos, vt adimpleret omnia. Iam enim cum se Dominum uniuersorum, quæ sunt in terra & in mari, & in inferno probasset, non restabat, nisi ut aeris: & cœlorum se esse Dominum argumentis similibus, uel certè potioribus approbaret. Terra enim cognouit Dominum, quia ad uocem uirtutis eius cum clamasset magna uoce, Lazare ueni foras, mortuum reddidit. Cognouit mare, quia solidũ se præbuit sub pedibus eius, ita ut apostoli eum putarent phantasma esse. Cognouit infernus cuius ipse portas æreas & uectes ferreos confregit, ubi & ligauit illum insanabilem & homicidam qui uocatur diabolus & Satanas. Profectò qui mortuos suscitauit se
C prosos

prosos mundauit, cæcos illuminauit, claudos firmauit, & omnes exsufflauit infirmitates, Dominus omnium fuit, & eadem manu qua fecerat, quæ defecerant recipiebat. Sic & qui in ore piscis cum ipso pisce fateretur inueniri prædixit, patet proculdubio, quia maris & omnium, quæ in mari mouentur Dominus fuit. Qui uerò traduxit aëreas potestates & affixit eas cruci suæ, claret quia super infernales officinas potestatem accepit. Hic est enim qui pertransijt benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo, qui stetit in loco campestri, ut doceret turbas, ante præsidem ut alapas sustineret, toto tempore quo in terris uisus est, & cum hominibus conuersatus in laboribus multis, stans & operans salutem in medio terræ. Ad claudendam igitur tunicam tuam inconsutilem
Ioan. 19. dominæ Iesu, ad perficiendam fidei nostræ integritatem, restat vt videntibus discipulis per medium aëris sicut aëris dominus ascẽdas super omnes cœlos. Extunc probabitur quia dominus vniuersorum tu es, quia omnia in omnibus adimpleuit, & iam tibi profecto debebitur ut in nomine tuo omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur quia tu es in gloria & in dextera patris.
Colo. 3. In hac dextera sunt delectationes usque in finem, & ideò monet Apostolus ut quæ sursum sunt, ubi Christus est in dextera Dei sedens: quia illic profecto thesaurus noster est Iesus Christus, in quo
D sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ abscõditi, in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Qui tamẽ puta tis fratres, quantus dolor & timor irruperit apostolica pectora, cum eum uiderunt à se tolli & attolli in aera, non scalis adiutũ nõ subleuatum funibus, etsi angelico comitatũ obsequio, non tamẽ fultum auxilio, sed gradientem in multitudine fortitudinis suæ?
Isaæ. 3. Impletum est quod eis dixerat. Quo ego uado, uos non potestis uenire. Quocunque enim terrarum iisset eum indiuisibiliter sequerentur, mare (sicut Petrus fecit aliquando) cum eo etiam submergendi intrarent,
Sapien. 9. sed hæc sequi non poterant: quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Dolor ergo nimius erat, quia uidebant illum (propter quem omnia reliquerant) à suis sensibus, & aspectibus tolli, ut non possent ablato à se sponso, filij sponsi non lugere: timor, quia orphani relinquebantur in medio Iudæorum nondũ confirmati uirtute ex alto. Benedicens ergo eis ferebatur in cœlum, fortè concussis illius singularis misericordiæ uisceribus cũ miseros suos & pauperem suam scholam relinqueret, nisi quòd ueniebat parare eis locum, & quia expediebat ut præsentiam eis subtraheret corporalem. Quàm fœlix, quàm digna ista processio ad quam ne ipsi quidem adhuc Apostoli digni fuerunt admitti, cum & animarum sanctarum, & cœlestium virtutum triumphali pompa deductus ad patrem, sedet à dextris Dei. Nunc E
verè adimpleuit omnia, quia natus est inter homines, cum hominibus conuersatus est, ab hominibus & pro hominibus passus & mortuus est, resurrexit, ascendit, sedet ad dexteram Dei. Agnosco tunicam desuper contextam per totũ, quam superna illa mansio claudit, ubi adimpletus est, & adimpleuit omnia Dominus Iesus Christus. Verũtamen quid mihi & tolẽhitatibus istis? Quis me consolabitur domine Iesu, quia te non uidi in cruce suspensum, plagis liuidũ, pallidum morte, quia nõ sum crucifixo compassus, obsecutus mortuo, ut saltem lachrymis meis loca illa uulnerũ delinirẽ? Quomodo me dereliquisti insalutatũ, cũ formosus in stola tua rex gloriæ in alta cœlorũ te recepisti? Prorsus renuisset cõsolari anima mea, ni si me angeli in uoce exultationis præuenissent, qui dixerunt. Viri Galilæi quid statis
Actu. 1. aspiciẽtes in cœlũ? Hic Iesus qui assumptus est à uobis in cœlũ, sic ueniet quemadmodũ uidistis eũ euntẽ in cœlum, sic inquiunt veniet. Ergóne veniet quærere nos in illa tam singulari quàm uniuersali processione, cũ precedentibus omnibus angelis & subsequẽtibus hominibus uniuersis descendet iudicare uiuos & mortuos? Proculdubio veniet, sed quomodo ascendit, non quomodo ante descendit. Humilis.n. prius uenit animas saluare, sublimis autẽ ueniet cadauer istud resuscitare, & configurare corpori claritatis suæ, ut infirmiori huic uasculo abũdãtiorẽ impendere videatur honorem. Tunc enim videbitur cũ potestate magna & maiestate, qui prius in infirmitate carnis latuerat. Intuebor & ego eum, sed non modo: videbo eum, sed non propeita vt hæc secunda glo F
rificatio priori glorificationi propter excellentem gloriam manifeste præluceat. Manipulus primitiarum nostrarum Christus oblatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

latus est, ad dexteram patris assumptus, & assistit nunc vultui Dei pro nobis. Sedet autem ad dexteram habens in dextera misericordiam, in sinistra iudicium, & misericordiam multam nimis: & iudicium multum nimis: in dextera aquam, in sinistra ignem immobiliter tenens. Et quidem corroborauit misericordiam suam super timentes se secundum altitudinem cœli a terra, vt maiores cumulos miserationum domini sentiant quàm sit spatij inter cœlum & terram: propositum namque Dei super illos manet immobile, & misericordia domini ab æterno & vsque in æternum super timentes eum.

Ab æterno per prædestinationem, in æternum per glorificationem. Similiter & in reprobis terribilis est super filios hominum, & vtrinque stat fixa sententia æternitatis, & in his qui salui fiunt, & in his qui pereunt. Quis scit si omnium vestrum quos hic video nomina scripta sunt in cœlis, & in libro prædestinationis annotata? Vocationis enim & iustificationis vestræ aliqua signa mihi videor intueri in conuersatione huius tantæ humilitatis. Quanto putas gaudio replerentur omnia ossa mea. si id scire contingeret? Sed nescit homo utrum sit dignus amore an odio. Propterea dilectissimi perseuera te in disciplina quam suscepistis, vt per humilitatem ad sublimitatem ascendatis, quia

G hæc est via, & non alia præter ipsam. Qui aliter vadit cadit potius, quam ascendit, quia sola est humilitas quæ exaltat, sola quæ ducit ad vitam. Christus enim cum per naturam diuinitatis non haberet quo cresceret vel ascenderet. quia vltra Deum, nihil est, per descensum quomodo cresceret inuenit, venies incarnari, pati, mori, ne moreremur in æternum: propter quod Deus exaltauit illum, quia resurrexit, ascendit, sedet ad dexte-

Mat. 26. rã Dei. Vade & tu fac similiter. Neque enim ascendere potes nisi descẽderis, quia ut æterna lege fixum est. Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. O puerilitas, o abusio filiorũ Adã, qa cũ ascendere difficillimũ, sit descẽdere aũt facillimũ, ipsi & leuiter ascẽdũt & difficilius descẽdũt, parati ad honores & celsitudines graduũ ecclesiasticorũ, ipsis etiam angelicis humeris formidandos. Ad sequendum autem te domine Iesu uix inueniuntur qui uel trahi patiantur, qui uelint duci per uiam mandatorum tuorum. Alij enim trahuntur, qui

Can. 1. Vbi sup. possunt dicere, Trahe me post te, alij ducuntur. qui dicunt. Introduxit me rex in cellaria sua. Alij rapiuntur sicut Apostolus raptus est ad tertium cœlum. Et primi quidem fœlices, qui in patientia sua possident animas suas. secundi fœliciores, quia ex voluntate sua contentur ei. tertij fœlicissimi qui in profundissima Dei misericordia, qua si quodammodo sepulta iam arbitrij sui potestate in diuitias gloriæ, in spiritu ardoris rapiuntur, nescientes siue in corpore, siue extra corpus, hoc solũ scientes quòd rapti sunt. H Beatus qui ubique te ducem habet domine Iesu, non illum refugam spiritum, qui flatim ascendere voluit & tota diuinitatis dextera percussus est. Nos autem populus tuus & oues pascuæ tuæ sequamur te, per te ad *Ioan.* te. Quia tu es uia, ueritas, & uita, uia in exẽplo, ueritas in promisso, uita in præmio. Verba enim æternæ uitæ habes, & nos cognoscimus, & credimus, quia tu es Christus filius Dei uiui, qui es super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

De *intellectu & affectu. Sermo tertius, unde supra, & legitur in octauis.*

HOdie cœlorum dominus, cœlorum alta cœlesti potentia penetrauit, & infirma carnis tegmẽ nubila quædam exutiens, induit stolam gloriæ. Eleuatus est Sol in ortu suo, incaluit & inualuit. Dilatauit & multiplicauit radios super terram, nec est qui se abscõdat a calore eius. Rediit ad regionem sapientiæ, sapientia Dei, ubi omnes bonum & intelligunt, & requirunt, intellectu perspicacissimi, affectu paratissimi, ad audiendam *Sap.* vocem sermonum eius. Nos autem in regione ista sumus ubi plurimum est malitię, ipsi

Thre. 4. pient e parum, quia corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Per sensum hic ego arbitror intellectum designari, qui tunc uere deprimitur, cum multa cogitat, cum non colligit se circa illam unã & unicam meditationem quæ concipitur de ciuitate illa cuius participatio eius in ipsum. Huiusmodi intellectum oportet deprimi & distrahi per multa, multis & multiplicibus modis. Animam uero hic ultimo dici affectiones, quæ corrupto corpore diuersis passionibus afficiuntur, quæ mitigari nunquam possunt ne dicam sanari, donec uoluntas unum quærat, & tendat ad unum.

Duo

Duo ergo sunt, quæ in nobis purgãda sunt, intellectus, & affectus. Intellectus ut nouerit, affectus ut uelit. Fœlices & uere fœlices illi duo uiri Helias, & Enoch, quibus omnes materiæ, & occasiones ablatæ sunt, quę eorum intellectum impediant uel affectum, quia soli Deo uiuentes, nec nouerunt nisi *Sap. 4.* Deum, nec cupiunt nisi Deum. Denique & de Enoch legitur, quia raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Intellectus noster turbatus erat, ne dicam cæcatus, affectus inquinatus erat, & multum inquinatus: sed Christus intellectum illuminat, spiritus sanctus affectum purgat. Venit enim filius Dei, & tot & tanta mirabilia in mundo operatus est, ut non immerito intellectum nostrum ab omnibus mundanis rebus euocauerit, ut semper cogitemus, & nunquam cogitare sufficiamus, quia mirabilia fecit. Verè latissimos nobis ad spaciandum intelligentiæ cãpos dereliquit, & torrens cogitationũ istarum profundissimus est, qui iuxta prophe-

Ezec. 47. tam non possit transuadari. Quis enim sufficiat cogitare qualiter rerum dominus præ

K ueuerit nos, uenerit ad nos, subuenerit nobis, & singularis illa maiestas uoluerit mori ut uiueremus, seruire ut regnaremus, exulare ut repatriaremus, & usque ad seruilissima opera inclinari, ut constitueret nos super omnia opera sua? Talem se obtulit apostolis apostolorum dominus, ut iam non inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspicerent, sed ipse facie ad faciem videretur, qui omnia fecit. Et quia discipuli carnales erant, & Deus spiritus est, nec bene conuenit spiritui, & carni, umbra corporis sui temperauit se eis, ut obiectu viuificę carnis viderent verbum in carne, solem in nube, lumen in testa, cereum in laterna. Spiritus enim oris nostri Christus dominus, cui diximus. In vmbra tua uiuimus inter gentes. In umbra (inquit) tua inter gentes, non inter angelos, ubi purissimum lumen purissimis oculis intuebimur. Vnde & uirtus altissimi obumbrauit uirgini, ne nimio splendore præstricta, diuinitatis fulgur etiam singularis aquila tolerare non posset. Ad hoc autem carnem eius proposuit, ut omnem cogitatum eorum ab humanis rebus ad carnem suam (qua & mirabilia diceret) adunaret, & sic de carne transferret ad spiritum, quia spiritus est Deus: & eos qui adorant eum in spiritu & veritate oportet adorare. Non tibi videtur eis intellectum illuminasse, cum aperuit illis sensum, et intelligerent scripturas, ostendens, quia hæc oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloriã suam. Sed illi sanctissimæ carni eius assuefacti, uerbum de discessu eius audire non poterant, ut eos relinqueret, pro quo omnia reliquissent. Quare hoc? Quia intellectus illuminatus erat, sed nondum purgatus affectus. Vnde & benignus magister blande eos ac dulciter consolabatur dicens: Expedit uo- *Ioan. 16.* bis, ut ego vadam. Si enim non abiero, paracletus non veniet ad uos. Sed quia hęc locutus sum uobis, tristitia impleuit cor uestrũ. Quid est quod Christo commorante in terris spiritus sanctus ad eos venire nõ potuit? An carnis illius cõsortiũ abhorrebat, q̃ de ipso & per ipsum in virgine & de uirgine matre concepta erat, & nata? Absit. Sed ut ostẽderet nobis per quã ambularemus uiã, formam apponeret cui imprimeremur. Et ille quidem illis plorantibus eleuatus in cœlũ, spiritum sanctum misit, qui affectum eorũ, id est, uoluntatem mundauit, imo potius alterauit, ut iam magis dominum uelint ascẽdisse, quàm prius detinuisse uoluerant. Impletum est, quod eis prædixerat, uos autem contristabimini, sed tristitia vestra conuertetur in gaudium. Sic ergo eorum intelligentia per Christum illuminata est, & uolũtas emundata per spiritum: ut sicut bonum nouerint, sic & velint, quod solum perfecta religio uel religiosa perfectio est. Recordor nunc Helisæi sancti, cui cum Helias dixisset vt in discessu, uel ascensu suo postularet qd' vellet, respondit. Oro ut fiat spiritus tuus duplex in me. At ille. Rem difficilem po- *4 Reg. 2.* stulasti. Attamen si uideris quando tollar à M te, erit quod petisti. Nónne tibi videtur Helias ascendentis domini signare personã: Helisæus uerò chorum apostolicum in ascẽsione Christi anxie suspirãtem? Sicut enim Helisæus ab Helia nullo pacto auelli poterat, sic nec apostoli à Christi præsentia poterant separari. Vix enim tandem eis persuasit, quia sine fide impossibile esset placere Deo. Quis est ergo spiritus iste duplex qui quæritur, nisi illuminatio intellectus, & affectus purgatio? Res difficilis, quia rarus in terris est qui illum habere mereatur. At tamen, inquit, si uideris quando tollar a te, erit quod petisti. Nihil est quod propter hoc habeant perdere uel debeãt alumni tui

domi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

domine Iesu, quia uidentibus illis es eleuatus in cœlum, & desiderantibus oculis te sequuti sunt gradientem in multitudine fortitudinis tuæ. Vel certè spiritum duplicem dicere possumus illud quod saluator ad discipulos ait. Qui credit in me, opera quæ ego facio & ipse faciet, & maiora horum faciet. Nonne maiora Christo per Christum tamen fecit Petrus, de quo legitur quia in plateis ponebantur infirmi in lectulis, vt veniente Petro saltem vmbra illius obumbraret quenquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis? Nusquam enim dominus vmbra sua inuenitur infirmitates sanasse. Non dubito ego intellectum omnium vestrum (qui hic estis) illuminatum esse, sed non affectum æquè esse purgatum, manifestis approbabo obiecturis. Omnes quod bonum est nostis, & viam per quam incedere, & quomodo in ea incedere debeatis, sed voluntas non vna est. Quidam enim ad omnia viæ & vitæ huius exercitia non solum ambulant sed & currunt, imo potius volãt. vt eis & vigilię breues, & cibi dulces, & pãni suaues, labores non solum tolerabiles, sed & appetibiles videantur. Alij autem non sic, sed corde arido & affectione recalcitrante vix trahuntur ad hæc, vix gehennali timore compelluntur. Quosdam nec compellimus quidem, quibus frons mulieris meretricis facta est, & nolunt erubescere. Sunt iterũ multi inter nos, qui de vno pane comedunt nobiscum, dormiunt nobiscum, cantat nobiscum, laborant, miseri & miserabiles, vtpote socij tribulationis, sed consolationis nõ ita. Numquid abbreuiata est manus domini, vt omnibus donare non possit, qui aperit manum suam, & implet omne animal benedictione? Quid ergo in causa est? Illud omnino, quia non vident Christum cum tollitur ab eis, id est, nõ cogitant quomodo eos orphanos reliquerit, & peregrini & aduenæ sint super terram, & tandiu seculenti corporis horrido carcere teneantur, & non sint cũ Christo. Huiusmodi autem si diu ita permanserint sub onere, aut opprimuntur & succumbunt, aut quodammodo in inferno sunt, vt nunquam ad plenum respirent in luce miserationum domini, nec in libertatẽ spiritus, quæ sola facit iugum suaue & onus leue. Inde autem tam perniciosa tepiditas emanat, quia affectus, id est, voluntas eorũ nondum purgata est, nec bonum sic volunt sicut nouerunt, a propria cõcupiscentia abstracti grauiter & illecti. Amant enim in carne sua terrenas consolatiunculas, siue in verbo, siue in signo, siue in facto, siue in aliquo alio: & si hæc interrumpunt aliquando, non tamen penitus rumpunt. Inde est, & raro affectiones suas dirigunt in Deum, & eorum compunctio non est continua sed horaria est. Impleri autem visitationibus subiacet, & quanto magis illis euacuabitur, tanto amplius illis implebitur: si multum, multum, si parum, parum. Vel certè si magis probas, nunquam istæ illis misceri poterunt in æternum, quia vbi vasa vacua non inuenit, oleum stare necesse est: nec mittunt vinum nouum nisi in vtres nouos vt ambo conseruentur. Neque enim spiritus & caro, ignis & tepiditas in vno domicilio commorantur, præsertim cum tepiditas ipsi domino soleat vomitum prouocare. Si enim apostoli adhuc carni dominicæ inhærentes quæ sola sancta (quia sancti sanctorum) erat, spiritu sancto repleri nequiuerunt donec tolleretur ab eis: tu carni tuę (quæ sordidissima est, & diuersarum spurcitiarum phantasiis repleta) astrictus & conglutinatus, illum meracissimum spiritum te posse putas suscipere, nisi carneis istis consolationibus funditus renunciare tentaueris? Renouera cum inceperis, tristitia implebit cor tuum: sed si perseueraris, tristitia conuertetur in gaudium. Tunc enim purgabitur affectus & voluntas renouabitur, vel potius noua creabitur: vt omnia quæ primo difficilia imo impossibilia videbantur, cum multa percurrantur dulcedine & auiditate. Emitte, inquit, spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terrę. Sicut per faciem exterior homo cognoscitur, sic per voluntatem demonstratur interior. Emisso ergo spiritu creatur & renouatur facies terræ, id est, terrena voluntas fit cœlestis, parata ad nutum citius obedire. Beati qui tales sunt: quia non solum malum non sentiunt, sed in mira quadam cordis dilatione commorantur. De illis enim quos supra cõmemorauimus, terribiliter ait Deus. Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt, id est, carnales, & quicquid in eis spiritus fuerat, in carnem euanuit. Quia igitur charissimi hodierna dies est, in qua sponsus aufertur a nobis, & nõ sine tumultu aliquo animorum nostrorum: ad hoc tamen vt maneat nobis spiritũ veritatis, ploremus & oremus vt dignos nos inueniat uel potius efficiat, & repleat domum istam ubi sumus sedentes, quatenus nõ uexatio sed unctio eius doceat nos de omnibus: sicque & intellectu clarificato & affectu purificato, ueniat ad nos, & apud nos faciat mansionem. Et sicut serpens Moysi deuorauit omnes serpentes magorum, sic ille cum uenerit, absorbebit omnes carnales affectiones & delectationes nostras & consolationes, ita ut de labore requiem, de tribulatione lætitiam, de cõtumelia gloriam habeamus, sicut illi quos repleuerat, ibant gaudentes a conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Spiritus enim Iesu, spiritus bonus, spiritus sanctus, spiritus rectus, spiritus dulcis, spiritus principalis, quicquid in hoc sæculo nequam uidetur difficile & angustum, leue facit & latum: opprobrium gaudium iudicat, despectionem exultationẽ esse persuadet. Scrutemur ergo iuxta Propheta uias nostras, & studia nostra, leueus corda nostra cum manibus, ut in solennitate sancti spiritus gaudeamus, & abundãtius gaudeamus, qui nos inducat in omnẽ, sicut promisit Dei filius, ueritatem.

In die ascensionis, de duobus non bonis montibus, & de septem ascensionibus Christi. Sermo quartus.

SI natiuitatis & resurrectionis dominicæ digna deuotione solennia celebramus, hodiernum quoque ascensionis diem non minus deuotè conuenit celebrari. In nullo siquidem a festiuitatibus illis ista degenerat, sed finis earum & adimpletio est. Merito quidem solẽnitatis & lętitiæ dies agitur, quando sol ille supercœlestis, sol iustitiæ nostris se presentauit obtutibus, nube carnis & mortalitatis sacco, fulgorem suum, & lucem temperans inaccessibilem. Magna quoque lætitia & exultatio multa nimis, quando confesso sacco, lætitia circundatus est, fasque de medio sacci ipsius non quidem substantia, sed uetustate, sed corruptione, sed miseria, sed ulitate, nostræ dedicauit primordia resurrectionis. Veruntamen quid mihi & solennitatibus istis, si conuersatio mea usque adhuc detinetur in terris? Quis uero uel desiderare præsumeret ascensum cœli, nisi quia is qui descenderat prior ascendit? Dico ergo uobis, non multo mitius tolerabilior uideretur exilij huius habitatio quam gehenna, nisi dominus Sabaoth reliquisset nobis semen fiduciæ, & expectationis, quando eleuatus est in nubibus, & spem fecit credentibus. Denique nisi ego abiero, inquit, paracletus non ueniet ad uos. Quis paracletus? Vtique per quem diffunditur charitas, & iam spes non confundit. Ille paracletus per quem in cœlis fit conuersatio nostra uirtus ex alto, per quam sursum sint corda uestra. Vado, inquit, parare uobis locum: & si abiero, iterum ueniam & assumam uos ad meipsum. Vbi enim fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ. Videsne quemadmodum cæterarum solennitatum ea, quam hodie celebramus, & consummationem habeat, & fructum declaret, & augeat gratiam? Sicut enim cætera omnia eius qui nobis natus est, & nobis datus, ita ipsa quoque ipsius ascensio propter nos facta est, & facit pro nobis. In nostra siquidem uita, multa (quantum in nobis est) uidemur agere casu, multa necessitate, sed Christus Dei uirtus & Dei sapientia neutri potuit subiacere. Quæ enim Dei uirtutem necessitas cogeret, aut quid ageret Dei sapientia casu? Omnia proinde quæcunque loquutus est, quæcunque operatus est, quæcunque passus est ne dubites fuisse uoluntaria, plena sacramentorum, plena salutis. Hæc scientes si quid aliquando eorum quæ de Christo sunt in nostram scientiam uenire contingat, non sic audiendum est tanquam si inuentitium quidpiam proferamus, sed tanquam id quod etiam priusquam causa scíretur, constaret nequaquam sine causa fuisse. Sicut enim qui scribit certis rationibus collocat uniuersa, ita quæ a Deo sunt, ordinata sunt, maximeque ea quæ præsens in carne est operata maiestas. Sed uæ angustiæ cognitioni, uæ paupertati scientiæ nostræ, qui tantum ex parte cognoscimus, & parte modica. Vix scintillulę quędam nobis elucent de tanta luminis copia, de lucerna posita super candelabrum. Sanè quantominus singuli capimus, tanto fidelius cæteris communicanda sunt quę singulis reuelantur. Et ego fratres quæ mihi ad uestram ædificationem de ascensione imò de ascensionibus suis donare ipse dignatur, nec uolo nec debeo subtrahere uobis, præsertim q hæc sit spiritualium prærogatiua donorum, ut communicata nõ minuantur. Aliquibus fortasis hæc nota sunt, quibus similiter reuelata sunt, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed propter eos qui forte non aduerterunt sublimioribus intenti, aut alijs occupati, seu etiam propter eos qui minus capacis intelligentiæ sunt, mihi incumbit loqui, quæ sentio. Ephe. 4. Christus qui descendit ipse est, & qui ascendit Apostoli verba sunt hæc. Ego autē credo eum in hoc ipso, quòd descenderit ascendisse. Sic enim oportebat Christū ascēdere, vt nos ascendere doceremur. Cupidi quidem sumus ascensionis: exaltationem cō cupiscimus omnes. Nobiles enim creaturæ sumus, & magni cuiusdam animi, ideoque altitudinem naturali appetimus desiderio. Sed væ nobis, si voluerimus eum sequi qui Esa. 14. ait: Sedebo in mōte testamenti, in lateribus aquilonis. Heu miser in lateribus aquilonis. Frigidus est mons ille, nō te sequimur. Potestatis habes concupiscentiam, altitudi-
G nem præsumis potentiæ. Quanti tamen vsque hodie fœda sequuntur infelicia aque vestigia, imò verò quàm pauci euadunt quibus nō dominandi libido dominetur? Hinc est q̄ benefici vocantur qui potestatem habent, hinc q̄ laudatur peccator in desiderijs animæ suę. Potentibus siquidem omnes adulantur, inuident omnes. Quem sequimini miseri homines, quem sequimini? An nō videtis Sathanam tanquam fulgur de cœlo cadentem? Nonne iste est mons in quem ascendit angelus, & diabolus factus est? Vel illud aduertite, quòd post casum suum inuidia cruciante male solicitus de supplantādo homine, illius tamen montis ascensum nullatenus ausus est suadere ei, in quo nimirū pro inani ascensu tam immane præcipitium cognosceretur expertus. Sed non defuit versuto hosti quid ageret. Similem ei montem
Gen. 3. alterum demonstrauit. Eritis, inquiens, sicut dij, scientes bonum & malum. Pernicio sa etiam hęc ascensio, imò magis descensio est de Hierusalem in Hiericho. Pessimus mons inflans scientia, in quem tamē vsque hodie videas tanta concupiscentia plurimos repere filiorum Adam, ac si non nouerint quantum pater eorum in illius montis ascē su descenderit, imò quàm grauiter ceciderit quantum tota deiecta sit & conquassata posteritas. Nondum sanata sunt vulnera, quæ tibi in ascensu montis illius inflicta sunt, licet adhuc in patre lateres, & nunc iterum in propia persona conaris ascendere vt sit error nouissimus peior priore? Quænam miseris tam dira libido? Filij hominum vsque quo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? An ignoratis, quo H niam infirma mundi elegit Deus vt confun- 1. Co. 1.
dat fortia: & stultos mūdi elegit Deus, ut cō
fundat sapiētes? Nō nos Dei comminatio terror reuocat perditurī sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobaturi? non patris exemplum, non denique sensus ipse noster, & durę experiētia necessitatis, cui sumus addicti per insipientem scientiæ appetitum? Ecce vobis fratres mōtem demonstrauimus alium, non in quem ascendatis, sed quem fugiatis. Ipse est in quē ascendebat, qui voluit esse sicut Deus scientes bonum & malum, ipse quem usque hodie filij eius accumulant & eleuāt, nihil inuenientes tam vile vnde non velint nomen eleuare scientiæ. Videas alium literarum, alium mundialis curę, istum placitationum diuiciscentium Deo, illum seruilis cuiusliber arte tam vehementer affectare scientiam, vt laborem non reputet, tantummodo vt possit aliquibus doctior reputari. Sic ædificant Babel, sic putant ad Dei se peruenturos similitudinem: sic concupiscunt, quod nō expedit, quod expedit omittentes. Quid vo-
K bis & montibus istis in quorum ascensu tanta difficultas est, & tam grande periculum? aut cur eum deseritis montem cuius & facilis est ascensus & pertutilis? Potestatis ambitio angelum fœlicitate priuauit angelica. scientię appetitus hominem immortalitatem gloria spoliauit. Conetur quis ascendere in montem potestatis, quantos putas contradictores habebit, quantos inueniet repulsores, obstacula quanta, quàm difficilem uiā? Quid si tandem eum adipisci contigerit, quod optabat? Potentes ait scriptura, potenter tormenta patientur, ut præsentes licitudines, & anxietates quas potestas ipsa parit omittam. Cupidus alter est insatiabilis scientiæ, quantum laborabit, quantum axiabitur spiritus eius? Et tamen audiet, nec si te ruperis apprehendes. In amaritudine morabitur oculus eius, quoties videre contigerit cui se posteriorem iudicet aut potet ab alijs reputari. Quid cum intumuerit multū? Perdam, inquit Dominus, sapientia sapiētū, & prudētia prudētium reprobabo. Ne multis immorer, vidistis (vt arbitror) quam fugiēdus nobis sit mons vterque, si fi præcipitium angeli, si casum hominis expauescimus. Montes Gelboe, nec ros nec pluuia veniant super uos. Quid tamen agemus? Ascendere sic non expedit, & descendi

dendi tenemur concupiscentia. Quis docebit nos ascensum salubrem? Quis nisi de quo legimus. Quoniam qui descendit ipse Ephe. 4. est & qui ascendit? Ab ipso demonstranda nobis erat ascēsionis via, ne ductoris imò seductoris iniqui aut vestigiū aut consilium sequeremur. Quia ergo non erat quo ascenderet descendit altissimus, & suo nobis descensu suauem ac salubrem dedicauit ascensum. Descendit de monte potentiæ carnis infirmitate circundatus: descendit de monte scientiæ: quoniam placuit Deo per stultitiā prædicationis saluos facere credentes. Quid enim tenello corpore & infantilibus membris uidetur infirmius? Quid indoctius apparet paruulo, qui sola matris ubera nouerit? Quis impotētior eo cuius omnia membra clauis affixa, cuius omnia dinumerantur ossa? Quis insipientior eo qui tradebat in mortem animam suam, & quæ non rapuit tunc exoluebat? Vides quàm multū descenderit, quantum à potentia sua, quantū à sapientia sua exinanierit semetipsum. Sed non potuit altius montem bonitatis ascendere, nec suam commendare expressius charitatem. Nec mirū si descendendo Christus ascendit, quando priorū uterque cecidit ascendendo. Et mihi quidē uidetur montis Psal. 24. huius ascensorē quærere qui dicebat. Quis Esaiæ 2. ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Forte etiā Esaias ascensionis desiderio cadentes intuens homines ad hunc reuocabat monte exclamans. Venite ascendamus in mōtem Domini. An non manifeste eos de priorum montium ascensione redarguens montis huius prædicat ubertatem: qui ait, ut quid suspicamini Psal. 66. montes coagulatos? Mons coagulatus Psal. 67. mons pinguis. Hic est igitur mons do- Con. 2. mus Domini præparatus in uertice montium, super quos salientem sponsum inspexerat quę dicebat. Ecce uenit is saliens in montibus. Docebat enim ignarum uitæ trahebat paruulum, infantulū deducebat. Ideoque uelut quibusdam passibus ibat, ut de uirtute in uirtutē uideretur Deus Psa. 16. deorum in Sion. Iustitia enim eius sicut mōtes Dei. Sed iam (si placet) saltus etiam ipsos
L intueamur quibus exultauit ut gigas ad currendam uiam, & cuius egressio à summo cœli per gradus quosdam usque ad summū eius occurrit. Primum ergo constitue montem illum in quem ascendit cum Petro & Mat. 17. Iacobo & Ioanne: ubi & transfiguratus est ante eos. Refulsit facies eius ut sol, & uestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Resurrectionis gloria ista est, quam in mōte spei contemplamur. Vt quid enim ascendit ut transfiguraretur, nisi ut doceret nos cogitatione ascendere ad futuram illam gloriam quæ reuelabitur in nobis? Fœlix cuius meditatio in conspectu Domini est semper, qui in corde suo delectationes dexteræ Domini usque in finē sedula cogitatione reuoluit. Quid enim graue illi poterit uideri qui semper mente tractat, quòd non sint condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam? Quid concupiscere poterit in seculo nequam cuius oculus semper uidet bona Domini in terra uiuentium semper uidet æterna præmia? Tibi dixit cor Psa. 26. meū (propheta loquitur Domino) tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea: faciem tuam Domine requiram. Quis mihi tribuat ut omnes surgentes stetis in excelso & uideatis exultationem quæ uentura est uobis à Domino? Non sit molestum uobis obsecro quòd in monte hoc aliquando diutius immoremur. Poterimus. n. cæteros festinantius pertransire. Veruntamē in isto Mat. 17.
quē non detineat sententia illa sancti Petri M
quam in eo protulit & de eo. Domine (inquiens) bonum est nos hic esse? Quid est bonum est, imò quid aliud uidetur bonum quam in bonis animam demorari, quādoquidem adhuc corpus non potest? Puto q̄ eius qui ingrediebatur in locum tabernaculi admirabilis usque ad domum Dei, in uoce exultationis & confessionis sonus epulantis fuerit, bonū est nos hic esse. Quis enim ex uobis secum cogitans futuram illam uitam, sed lætitiam, sed iucunditatem, sed beatitudinem, sed gloriam filiorū Dei quis inquam talia tranquilla secum conscientia uoluens non continuo de plenitudine intimæ suauitatis eructat, domine bonum est nos hic esse? Nō sanē in hac ærum nosa peregrinatione ubi corpore detinetur sed in suaui ac salubri illa cogitatione in qua corde uersatur. Quis mihi dabit pen- Psal. 54.
nas sicut columbæ, & uolabo, & requiescā?
Vos autem filij hominum, filij hominis qui descēdit de Hierusalem in Hierico, filij hominum usquequo graui corde? Ascēdite ad cor altū, & exaltabitur Deus. Hic est enim mons in quo transfiguratur Christus. Ascē dite, & scietis quoniam Dominus sanctum suū mirificauit. Obsecro uos fratres mei, nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

grauẽtur corda vestra in curis secularibus: nam de crapula, & ebrietate (gratias Deo) nõ magnopere necesse habeo vos admonere. Exonerate obsecro corda uestra graui mole terrenarum cogitationum, vt sciatis mirificatum à Domino sanctum suum Leuate corda uestra cum manibus quibusdam cogitationum, ut transfiguratum Dominũ videatis. Formate in cordibus uestris non
A modo patriarcharũ & prophetarum tabernacula, sed omnes domus illius cęlestis multiplices mansiones secundum eum qui circuibat immolans in tabernaculo Domini
Psal.83. hostiã uociferationis cantans, & psalmum illum dicens Domino. Quam dilecta tabernacula tua domine virtutũ, cõcupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Circuite & uos charissimi cũ pietatis & deuotionis hostia, visitantes animo sedes supernas & multas quę in domo patris sunt mansiones humiliter prosternentes corda uestra ante thronum Dei & agni, cum reuerentia supplicantes singulis ordinibus angelorum, patriarcharum numerum, cuneos prophetarum, & senatum apostolicum salutantes, coronas martyrum suspicientes purpureis rutilantes floribus, redolentes liliis, choros uirginum admirantes, atque ad mellisfluũ nouũ cantici sonum quantum prævalet infirmitas cordis erigentes auditũ. Hæc recorda
Psal.41. tus sum (propheta loquitur Domino) & effudi in me animã meam. Quæ? Quoniã transibo in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domũ Dei. Et item: Memor fui (inquit) Dei & delectatus sum. Quem viderũt
Psal.76. Apostoli vidit & iste, nec dissimili, ut arbitror, visione: nisi quòd spirituale totum habuit huius visio, corporeum nihil. Omnino
Esa.53. non uidit eum sicut is qui dicebat. Vidimus eum, & non erat illi species neque decor. Transfiguratum proculdubio uidit & speciosum forma præ filijs hominum, qui delectatum se perhibet sicut & Apostoli, bonũ
Mat. 17. B est (inquiunt domino) nos hic esse. Et vt nihil desit propositæ similitudini, illi quidem proni cecidisse leguntur, hic vero suũ fatetur spiritũ defecisse. Quam magna multitudo dulcedinis tuę domine, quã abscondisti timentibus te. Ascendentes igitur in hunc montem & reuelata facie gloriam Domini speculantes haud dubium quin clamare habeatis & uos, trahe nos post te. Quid enim prodest scire quo sit eundum, si quidem qua debeas ire non noueris? Alterum proinde montẽ ascendas necesse est, in quo prędicantem audias, & scalam erigentem octo distinctam scalaribus cuius summitas cœlos tangit. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorũ est regnum cœlorum. Iam si primum ascenderis montem iugi meditatione supernæ gloriæ, istum nihilominus montem ascendere non grauaberis, ut in lege eius meditaris die ac nocte: sicut idem propheta non solum meditabatur in præmijs, sed & in mandatis Domini quæ dilexit. Sic enim audies & tu, & quo eam scitis propter ascensionem primam, & uiam scitis propter secundam. Propterea in corde tuo pone uiam veritatis inquirere, ne fortè sis de eorum numero qui viã ciuitatis habitaculi nõ inuenerunt. Magis autem solicitus esto ascendere non modo cogitatione cœlestis gloriæ, sed & conuersatione quæ cœlestem gloriam mereatur. Tertiũ nihilominus montẽ lego, in quem ascendit solus orare. Vides ergo quã bene sponsa in canticis, ecce, inquit, venit
C iste saliens in montibus. In primo transfiguratus est, ut scires quo tenderes: in secundo verba vitæ loquutus est, ut scires qua peruenires: orauit in tertio, vt eundi & perueniendi bonã obtinere studeas uoluntatẽ. Scienti enim bonũ & non facienti peccatũ est illi. Propterea sciens quoniã in oratione datur bona voluntas, cũ uideris quæ agenda suat vt conualescas ad agẽda quæ uideris, ascende tu ad orationem, ora instanter, ora perseueranter, sicut ille pernoctabat in oratione & dabit pater bonus spiritum bonum petẽti se. Et vide quàm vtiliter orationis tempore etiam corporalis loci secretum quęrimus quando hoc ille non solum docuit verbo, Intra, inquiens, in cubiculum tuum & clauso ostio ora patrem tuum: sed commendauit exemplo, nec domesticorum quenquam admittens: sed solus ascendens ad orationem. Putas poterimus aliquid amplius de eius ascensionibus inuenire? Poterimus vtique. Volo enim vt nec iumenti ipsius sis immemor super quod legitur ascendisse. Volo vt nec ipsam crucis ascensionem omittas. Nam & in illa exaltari oportebat filium hominis. Et ego, inquit, si exaltatus fuero à terra, omnia trahã ad meipsum. Itaque cum iã & cognitio suppetit & velle adiacet, quid agis quod perficere bonũ non inuenis? sed asinini quidã & bestiales motus legem contrariã habẽt & captiuare te uolũt. Quid inquã

quã facies super concupiscentijs irrationabilibus, quæ sunt in membris tuis? Vrget te
D eriã cũ ieiunare cõsentis gulę illecebra: cũ uigilare proponis, somnolentia premit. Quid faciemus huic asino? Asininum.n. istud est cõmune eũ asinis: quia homo cõparatus est
Psal. 48. iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Ascende Domine super asinũ istũ, conculca hos bestiales motus, quia domari debent ne dominari prævaleant. Nisi.n. calcati fuerint cõculcabũt nos nisi premantur, opprimunt nos. Propterea sequere anima mea & in hac ascensione Christũ Dũm, vt sub te sit appetitus tuus, & tu dominetis illius. Nã vt in cœlũ ascendas prius necesse est leuare te super te, calcãdo carnalia desideria, quæ in te militãt aduersum te. Sequere etiã ascendentẽ crucẽ exaltatũ à terra: vt nõ solũ super te, sed & super omnẽ quoque mundũ mentis fastigio colloceris, vniuersa, quæ in terris sunt deorsum aspiciens, & despiciens
Esa. 33. sicut scriptum est. Cernent terram de longe Nulla te mundi oblectamẽta inclinent, nullæ aduersitates deijciant. Absit tibi gloriari nisi in cruce Domini tui Iesu Christi, per quem tibi mũdus crucifixus est: vt quæ mũdus appetit crucem reputes, & tu crucifixus mundo, illis quæ mundus crucem reputat, toto inhæreas amore. Iam uerò quid ex hoc restat, nisi ut ad illum ascẽdas qui est supra
Psal. 73. omnia Deus benedictus in sęcula? Dissolui iam & esse cum Christo multo magis optimum. Beatus uir cuius est auxiliũ abs te, ait propheta ad Dominum, ascensiones in cor
E de suo disposuit, ibit de uirtute in uirtutem usque ad uidendum Deum Deorũ in Sion.
Ephe. 4. Hæc est ultima ascensio in qua implentur
Esaiæ. 54. omnia, sicut ait Apostolus. Christus, qui descendit, ipse est & qui ascendit: ut adimpleret omnia. Sed de illa ascensione quid dicam? Quo ascendemus? ut vbi Christus est & nos simus. Quid ibi erit? Oculus Deus non vidit absque te, quæ præparasti diligentibus te. Desideremus hanc fratres mei, suspiremus ad eã iugiter, & eo magis affectus vigeat quo deficit intellectus.

1. Cor. 2.

De magnanimitate, longanimitate, & vnanimitate. Sermo V.

Actu. 1.



Triplicem nobis in ecclesia primitiua uirtutem sanctus Lucas breui sermone commẽdat, ubi post Dominicam ascensionem vnanimiter eos in oratione perseuerasse describit, expectantes cœlestem consolationẽ cuius acceperant repromissionem. Laudabili siquidem magnanimitate pusillus grex pastoris solatio destitutus, minime tamen dubitans quoniam illi cura esset de eis, sed paternam pro eis gereret solicitudinem, deuotis pulsabat supplicationibus cœlum, certus quòd penetraret illud iustorum orationes, nec pauperum preces spernerentur à Domino, aut sine copiosa benedictione redirent. Sed nec sine longanimitate persistebant in Abac. 2.
deficientes, iuxta illud propheticum. Si moram fecerit expecta eum, quia veniens veniet & non tardabit. Porrò vnanimitas qui F
dem legitur euidenter expressa, quòd hæc sola diuini spiritus charismata mereatur. Neque enim é Deus dissensionis sed pacis, neque habitare facit nisi vnius moris in domo: Iure igitur præparationem cordis eorũ audiuit auris diuina, nec ab expectatione sua confudit eos, qui & magnanimes & lõganimes & vnanimes essent. Certissima nanque hæc testimonia sunt fidei, spei, charitatis. Et quidem euidenter spes longanimitatem, vnanimitem charitas operatur, Nunquid fides quoque magnanimum facit? Et sola, Quicquid.n. sine fide præsumitur, non est vlla animi solida magnitudo, sed uentosa quædã inflatio & tumor inanis. Vis audire magnanimem virũ? Oia, inquit, possum Phili. 4.
in eo qui me confortat. Imitemur triplicẽ hanc præparationem fratres, si desideramus superefluentem mensuram spiritus obtinere. Omnibus enim præter Christum ad mẽsurã datur spiritus, sed mensuræ cumulus superesluentis videtur quodammodo excessisse mensuram. Euidens fuit magnanimitas in conuersione nostra, sit etiam in consummatione longanimitas, sit unanimitas in conuersatione. Huiusmodi siquidem animabus cœlestis illa Hierusalem desiderat instaurari, quibus nec fidei magnitudo desit in suscipiendo onere Christi, nec longitudo spei in persistendo, nec charitatis iunctura, quod est vinculum perfectionis.

Item in ascensione Domini, de intellectu & affectu. Sermo VI.



Odie sedenti in throno antiquo dierum, cõsessurus pariter oblatus est filius hominis, & erit deinceps nõ modo germen G

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domini in magnificentia & gloria, sed & fructus terræ sublimis. Fœlix vnio, & ample ẽtendum ineffabilibus gaudijs sacramentũ. Idem enim & germẽ Domini, & fructus terræ: idem & ipse Dei filius, & fructus uentris Mariæ est. Idem filius Dauid, & Dominus, de quo hodie gaudium eius impletum est, unde olim præcinens aiebat: Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis. Quomodo enim non Dominus germen Domini? Idem tamen & filius eius, vtpote fructus terrę sublimis, fructus virgæ, quæ de radice Iesse processit. Hodie igitur suum hunc, & hominis filium apud semetipsum pater clarificat claritate, quam habuit priusquã mũdus fieret apud ipsum. Hodie veritatem, quæ de terra orta est, cœlum sibi redditam gloriatur. Hodie sponsus ausertur à filijs, & lugendum eis est, sicut ipse prædixit. Non enim poterant filij sponsi lugere donec spõsus cum eis erat: sed uenit dies, vt auferatur ab eis, vt de cætero lugeant & ieiunent. Vbi illud iam Petre, quod dixeras: Domine bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula? Ecce enim ingressus est amplius & perfectius tabernaculuto, non manufactũ, id est non huius creationis. Quomodo ergo iam bonum est nos hic esse? Imò vero molestum est, graue est, periculosum est. Nimirum vbi malitię plurimum, sapiẽtię modicum, si tamẽ vel modicum inuenitur, ubi viscosa omnia, omnia lubrica, operta tenebris, obsessa laqueis peccatorum: ubi pericli tantur animæ: vbi spiritus affliguntur sub sole, vbi tantum vanitas & afflictio spiritus est. Leuemus igitur fratres mei, leuemus in cœlum corda cum manibus: & ascendentem Dominum sequi velut quibusdam passibus deuotionis & fidei contendamus. Erit. n. cũ fine mora, sine difficultate obuiã illi in nubibus rapiemur: & id poterunt corpora spiritualia, quod merito interim nequeunt spiritus animales. Nunc enim quantis conatibus corda leuare necesse est: quę quidem (ut miserabiliter satis in libro propriæ experiẽtiæ legimus) & corruptio corporis aggrauat & terrena inhabitatio deprimit? At fortè tradendum est quid sit leuare cor: aut quẽadmodum illud oporteat eleuari, sed tradendum sanè ab Apostolo, quàm à nobis. Si consurrexistis, inquit, cum Christo, quæ sursum sunt quærite vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Ac si manifestius dicat. Si consurrexistis, & coascendite: si cõuiuitis, & conregnate. Sequamur fratres sequamur agonũ quocunque ierit, sequamur patientem, sequamur & resurgentem, sequamur multo libentius ascendentem. Crucifigatur uetus homo noster simul cum illo: ut destruatur corpus peccati: ut ultra nõ seruiamus peccato, mortificatis nimirũ membris nostris, quæ sunt super terram. Sed & quomodo ipse resurrexit à mortuis per gloriam patris: ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. In hoc enim mortuus est & resurrexit, vt peccatis mortui, iustitię viuamus. Cæterum quoniam vitæ nouitas locũ exigit tutiorem, & resurrectionis dignitas altiorem expetit gradum, sequamur etiam ascendentem, quærere videlicet, & sapere, quæ sursum sunt vbi ille est, non quæ super terram. Quęris quis ille sit locus? Apostolum audi. Quæ sursum est, inquit, Hierusalem libera est, quæ est mater nostra. Vis scire quænam ibi sint? Visio pacis est. Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion: qui posuit fines tuos pacem. O pax quæ exuperas omnem sensum: ò pax etiam super pacem: ò mensura super mensuram, conferta & coagitata & supereffluens. Compatere igitur Christo anima Christiana: cõresurge, coascende: quod est, declina a malo, & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam. Sic nimirum Paulus in actibus Apostolorum de continentia, & iustitia & spe vitæ æternæ memoratur docuisse discipulos. Sic veritas ipsa monet in Euangelio præcingere lumbos, lucernas accendere, & deinceps hominibus expectantibus Dominum suum similes inueniri. Cęterum gemina quædam (si bene aduertistis) ascensio nobis ab Apostolo commendatur, in eo quòd & quærere, & sapere monuit non infima, sed superna. Quam fortasse distinctionẽ ne ipse quoque propheta præterijsse omnino uidebitur dicens: Inquire pacem, & persequere eam: ut hoc sit pacem sequendam quærere, persequi inquisitam, quod est sapienda quærere, quæsita sapere, quę sursum sunt non quæ super terram. Nimirum donec diuisa sunt corda nostra, & multos interim sinus inueniuntur habere: nec sibi omnibus cohærere uidentur, uel particulatim ea, & membratim quodammodo leuare necesse est, ut in superna illa Hierusalem colligantur: cuius participio eius in idipsum, ubi non tantum singuli, sed & omnes pariter incipiant habitare in vnum non modo sciscet nõ diuisi in semetipsis, sed nec inter seipsos. Ecce enim vt tanquam principalia cordis ipsius membra distinguam: est intellectus in nobis, est & affectus: & hi quoque sapius sibi inuicẽ aduersantes: vt alter summa petere, alter appetere infima videatur. Quantus vero is dolor, quàm grauis animæ cruciatus, dum sic distrahitur, sic dilaceratur, sic abrumpitur à seipsa, vel ex ea saltem quam omnibus experiri in promptu est, corporis scissione conijciat: si quis in suo spiritu animaduertere pernicioſa & periculosa insensibilitate non neglexerit. Distrahuntur hominũ crura, & longioris obiectę lucis remouentur ab inuicẽ pedes. & dũ adhuc curis integra manet, quis tamen ille est cruciatus? Sic sic affligi plangimus miseros, qui corporaliter inter nos cõuersantes, illuminati forte similiter, sed dissimiliter, inueniuntur affecti. Intelligũt pariter bona quæ faciant, sed nõ pariter diligunt intellecta. Nam de ignorantia fratres, quanã excusatio nobis, quibus nunquã doctrina cœlestis, nunquã diuina lectio, nunquã spiritualis eruditio deest? Quæcunque vera sunt, quæcunque pudica, quęcunque iusta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famę: si qua virtus, siqua laus disciplinæ, hęc discitis & accipitis, hæc auditis pariter, & uidetis, in exemplis videlicet & uerbis eorũ qui inter uos sunt perfecti, quorũ & hortatio, & cõuersatio plenius erudit vniuersos. Vtinam autẽ hęc vt intellectum admonẽt, mouerent & affectum, ne sit iuxta amarissima contradictio, & diuisio molestissima dum hinc quidem sursum trahimur, sed retrahimur inde deorsum. Nimirũ aduertere potes in omnibus fere religiosis congregationibus, viros repletos consolatione, superabundantes gaudio, iucundos semper & hilares, feruentes spiritu, die ac nocte meditantes in lege Dei crebo suspicientes in cœlũ: & puras manus in oratione leuantes, solici tos obseruatores conscientiæ, & deuotos se cratores bonorũ operũ, quibus amabilis disciplina, dulce ieiuniũ, uigiliæ breues labor manuũ delectabilis, & omnia denique cõuersationis huius austeritas refrigerium videatur. Contra sane inuenire est homines pusillanimes & remissos, deficiẽtes sub one re, urga & calcaribus indigentes, quorũ remissa lætitia, pusillanimis tristitia est, quorum breuis & rara cõpunctio, animalis cogitatio, tepida conuersatio quorũ obedientia sine deuotione, sermo sine circunspectione, oratio sine cordis intentione, lectio sine ædificatione, quos denique (vt videmus) uix gehẽnæ metus inhibet, vix pudor cohibet, vix frenat ratio, vix disciplina coercet. Nõ tibi horum vita inferno penitus appropin quare vr, dum intellectu affectui, & affectu intellectui repugnante, necesse habent mirtere manũ ad opera fortũ, qui cibo fortiũ minime sustentantur, soci plane tribulationis, sed non consolationis? Exurgamus obsecro quicunque eiusmodi sumus, resarciamus animas spiritum recolligamus, objicientes pernicioſam tepiditatem, etsi non quia periculoſa est, & Deo solet (vt interdum miserabiliter plangimus) etiam uomitum pronocare: certe quia molestissima, plena miseriæ & doloris, & inferno plane proxima vmbra mortis iure cẽsetur. Si quęrimus quę sursum sunt, ẽt sapere & prælibare interim studeamus. Forte enim poterit intellectui & affectui non inconuenienter aptari, quòd & quærere quæ sursum sunt & sapere admonemur: vt in principalibus (quẽadmodum supra dictum est) membris suis corda nostra manibus quibusdam pij conatus & exercitij spiritualis leuare studeamus ad Deum. Omnes (ni fallor) quæ sursum sunt quęrimus intellectu fidei, & iudicio rationis, sed non æque forsitan sapimus omnes quę sursum sunt tanquã inescati his q̃ sunt super terrã, violẽto quodã præiudicio affectionis. Vnde. n. ea quã pauloante oſten dimus animorũ diuerſitas, tãta disparilitas studiorũ, cõuersationũ tãta dissimilitudo? Vnde spiritualis gratię inopia tãta quibusdã cùm alijs copia tãta exuberet? Profectò nec auarus nec inops est gratiæ distributor, sed vbi uacua vasa desunt, stare oleũ necesse est. Vndique se ingerit amor mundi: cũ consolationibus imo desolationibus suis obseruat aditus: per senestras irruit, mentẽ occupat, sed non eius qui dixit: Renuit cõsolari anima mea: memor fui Dei, & delectatus sum. Præoccupatũ nempe secularibus desiderijs animũ, delectatio sancta declinat: nec misceri poterũt vera uanis, æterna caducis, spiritualia corporalibus, summa imis: vt pariter sapias quæ sursum sunt, & quæ super terrã. Felices nimirũ viri illi per quos dominica ascensio legitur præsignata, Enoch raptus, trãslatus Helias. Felices plane qui soli iam Deo uiuunt, soli uacant intelligendo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

diligendo, fruendo. Neque. n. corpora, quæ corrumpuntur, illas aggrauant animas: aut terrena inhabitatio sensus eorum tanquam multa cogitãtes deprimit, qui cũ Deo ambulasse noscuntur. Factum est impedimentũ omne de medio: occasio uniuersa sublata: materies nulla relicta est, q̃ eorũ affectũ aggrauet, uel deprimat intellectũ. Nã & priorem ob hoc raptũ scriptura cõmemorat, ne forte uincat malitia sapientiã, & intellectus eius, vel anima ultra decipi valeat, aut mutari.

Sap. 4. Nobis aũt unde in his tenebris veritas, unde charitas in hoc sæculo nequã, in hoc mũdo qui totus positus est in maligno? Putas erit qui intellectũ illuminet, qui inflãmet affectum? Erit utique si cõuertamur ad Christum, vt uelamẽ de cordibus auferatur. Hic

Esa. 9. a est. n. de quo scriptũ est, Habitantibus in regione umbræ mortis: lux orta est eis. Siquidẽ priores ignorãtiæ tẽpora despiciens Deus an-

Actu. 17. nunciauit hominibus, vt oẽs ubique agerẽt pœnitentiã, secundũ quod Paulus Athenien-sibus tradit. Memento etenim Dei verbũ & sapiẽtiam incarnatã: cuius utique opus erat toto illo tẽpore quo videri in terris, & inter homines conuersari dignata est ineffabilis illa virtus, illa gloria, illa maiestas, illumine oculos cordis, etiam suadere fidem hominibus prædicatione pariter, & ostensione signorũ. Denique spiritus domini, ait, super

Esaiæ. 61. Ioan. 12. f me: ad euangelizandum pauperibus misit me. Et apostolis loquebatur: Adhuc modicum lumen in vobis est, ambulate dum lucem habetis, ut non tenebræ vos cõprehendant. Nec modo ante passionem, sed & post resurrectionem in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis, & loquẽs de

Actu. 1. d regno Dei: quando & sensum eis ut scripturas intelligerent legitur aperuisse, intellectũ potius informabat, quam purgabat affectũ. Quando. n. ad spiritualia afflci possent animales? Imò verò ne ipsam quidẽ meram lucem poterant aliquatenus sustinere, sed exhiberi illis oportuit uerbũ in carne, solẽ in nube, lumen in testa, mel in cera, cereum in laterna. Spiritus ante faciẽ illorũ Christus dominus, sed nõ utique sine umbra in qua

C viuerẽt interim inter gẽtes. Vnde & virgini legitur obũbrasse, ne vehemẽtiori reuerberata splendore, ad candidissimã illam lucem purissimumq́ue fulgorem diuinitatis, etiam illius aquilæ posset acies hebetari. Minime tamen vel nubes ipsa leuis esse potuit ocio sa, sed ea quoque vsus est in salutẽ, & discipulorũ animos qui nec ad fidei intellectũ sine aliqua mutatione affectus poterit promoueri, nec assurgere adhuc ad spiritualia prævalebant, in suæ carnis prouocauit affectum, vt amore quodã humano operãti materia, mira loquenti homini adhærerent, amore utique carnali adhuc, sed tam valido, ut cæteris omnibus prævaleret. Nimirum hic erat ille Moysi serpens, qui serpentes magorũ Aegypti oẽs pariter deuorauit. Deinque ecce nos, inquiunt, reliquimus omnia, & secuti sumus te. Beati siquidem oculi qui videbant dominum maiestatis in carne præsentem, auctorem uniuersitatis inter homines conuersantẽ, uirtutibus coruscãtem, infirmos curantem, mare calcãtẽ, mortuos suscitantem, dæmonijs imperantem, & potestatem similem hominibus conferentẽ: mitẽ & humilẽ corde, benignum, affabilẽ, misericordiæ uisceribus affluentẽ, agnum Dei peccatũ non habẽtem, & omnium peccata portantem. Beatæ aures quæ uerba uitæ ab ipsius incarnati uerbi ore percipere merebantur, quibus enarrabat unigenitus qui est in sinu patris, & nota faciebat quæcunque audisset à patre, ut fluenta doctrinæ cœlestis ab ipsius ueritatis purissimo fonte hauriẽtes, uniuersis postmodum gentibus propinanda imò eructanda potarent. Quid mirum D fratres si implebat trilitia cor eorum, cum ab eis sese pronunciaret iturum, & adderet: Quò ego uado, uos non potestis uenire modò? Quidni concuterentur uiscera, turbaret affectus, hæsitaret animus, hæreret uultus, pauoret auditus, nec omnino æquanimiter discessionis eius sermo posset admitti, ut relinqueret eos pro quo oia reliquissent? Ut iterum non ut maneret in carne, sed ut transferretur ad spiritum, totus ab eo in illã carnem discipulorũ fuerat collectus affectus, ut dicere esset aliquando: Et si cognouimus E Christum secundum carnem, sed nunc iam non nouimus. Vnde & benignissimus ille magister blandis eos refouens consolationibus, ait: Rogabo patrem meum, & alium paracletum dabit uobis, spiritum ueritatis qui uobiscum maneat in ęternum. Et item: Ego ueritatem dico uobis, expedit uobis ut ego uadam. Nisi enim abiero, paracletus non ueniet ad uos. Grãde mysteriũ fratres mei. quid enim sibi uult, Nisi ego abiero, paracletus non ueniet? Itane inuida paracleto presentia Christi, aut contuberium Dominicæ carnis Spiritus sanctus horre-

bat, quæ (sicut angelo prænunciante cognouimus) ne concipi quidem nisi eo superueniente potuerit? Quid est ergo. Nisi ego abiero, paracletus non ueniet? Nisi carnis præsentia uestris subtrahatur aspectibus, spiritualis gratiæ plenitudinem occupata mẽs non admittit, non recipit animus, nõ capit affectus. Quid uobis uidetur fratres? Si hæc ita sunt, imò quia ita sunt, audeat quis de cętero phantasticis quibusdam illecebris dedi

E tus, fictãs lenocinia carnis suę, carnis utiq; peccatricis, genitæ in peccatis, assuetæ peccatis, in qua denique bonũ non est, illũ pariter expectare paracletum? Audiat inquã qui huic sterquilinio semper inhæret, qui carnẽ fouet, in carne seminat, carnem sapit: illam nihilominus consolationem, supernæ uisitationis, torrentem uoluptatis illum, illã speciosum gratiã spiritus uehemẽtis, quam (ut ueritas ipsa testatur) ne cum ipsa quidem uerbi carne percipere ullatenus Apostoli potuerunt? Errat omnino si quis cœlestem illã dulcedinem huic cineri, diuinum illud balsamũ huic uenęno, charismata illa spiritus misceri posse huiusmodi illecebris arbitratur. Falleris Thoma sancte, falleris, si uidere Dominum speras ab Apostolorum collegio separatus. Non amat ueritas angulos, nõ ei diuersoria placent. In medio stat, id est discipliua communi, communi uita, cõmunibus studijs delectatur. Vsque quo miser diuerticula captas, & consolatione propriæ uolũtatis tanto labore quæritas, tanto rubore mendicas? Et quid facio? inquis. Eijce ancillam & filium eius: non. n. hęres erit filius ancillæ cum filio liberę. Nulla (ut dictũ est) conuentio ueritati & uanitati, luci & tenebris, spiritui & carni, igni & tepiditati. Sed dum ille moratur, inquies, sine aliqua

Abacuc 2. Actu. 1. consolatione esse non possum. Imò uerò si mora fecerit, expecta eum: quia ueniens ueniet, & non tardabit. Apostoli decẽ dies in hac expectatione sederũt, perseuerãtes unanimiter in oratione cum mulieribus & Maria matre Iesu. Et tu igitur orare disce, disce quærere, petere, pulsare, donec inuenias, do nec accipias, donec aperiatur tibi. Nouit Dominus figmentũ tuum, fidelis est, nõ te patietur tentari, suprà id quã possis. Confido in ipso, quod si fideliter expectaueris, nec die decimũ expectabit. Præueniet certè in benedictionibus dulcedinis desolatã animã & orantẽ, ut feliciter & non ad insipientiã ubi cõsolari renuens, in ipsius memoria delecteris inebriatus ab ubertate domus, & uoluptatis eius torrente potatus. Sic nimirũ *4. Re. 2. b* & Helisæus quondam orasse legitur, cum dulcissimum illud solatium Heliæ præsentium sibi plangeret subtrahendam. Sed considera diligentius quid orauerit, quidue responsum sit postulanti. Oro, inquit, Domine, vt fiat spiritus tuus duplex in me. Nimirum duplicari ei spiritum oportebat, ut magistri abeuntis absentiam gratia duplicata suppleret. Vnde & Helias ad eũ: Si videris, inquit, quando tollar à te, fiet quod petisti. Duplicauit enim spiritum visio abeuntis, cum euidenter raptus in cœlum, uniuersa pariter eius desideria secum tulit: ut incipe ret ipse quoque iã sapere, quæ sursum sunt, non quæ super terram. Duplicauit spiritum visio abeuntis: ut intellectui spirituali spiritualis iungeretur affectus, cum ipsa vtique cui potissimum inhærebat, carne raptus in cœlum: quod euidentius in Apostolis inuenitur impletum. Vbi enim uidentibus illis suus ille Iesus tam manifeste eleuatus est & ferebatur in cœlum, vt nemo corũ opus G haberet interrogare, quo uadis, ipsa iam (ut ita dixerim) oculata fide edocti sunt supplices in cœlũ leuare oculos, puras tendere manus, promissa sibi dona charismatũ postulãtes, donec fieret repentè de cœlo sonus aduenientis spiritus uehementis, aduentis utique ignis quẽ Dominus Iesus mittebat in terram, volens vehementer accendi. Cõflat siquidem eos & prius spiritum accepisse, cum uidelicet insufflauit eis, & dixit, Ac- *Ioan. 20.* cipite Spiritum sanctum: sed spiritum planè fidei & intelligentiæ, non feruoris, quo magis illuminaretur ratio, quam inflammaretur affectio, dum duplicati utique spiritus opus fuit. Quos enim uerbum patris disciplinam & scientiam ante docuerat, & intellectu adimpleuerat corda eorum, aduenies utique postmodum ignis diuinus, & inueniens iam receptacula munda infudit uberius dona charismatum, & in spiritualem omnino mutauit amorem, ut accensa in eis charitas fortis ut mors, iam non modò fores, sed ne ipsa quidem ora propter metum Iudæorũ claudere dignaretur. Cui nos gratia pro nostræ exiguitatis modulo præparantes, exinanire per omnia nosmetipsos, & à delectationibus miseris, & caducis consolationibus euacuare studeamus dilectissimi corda nostra, maximæq́ue instante nunc die festo, & feruẽtius & fiduciatius

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnanimiter perſeueremus in oratione, vt
ſua nos viſitatione, ſua conſolatione & con
firmatione dignetur ſpiritus ille benignus,
ſpiritus dulcis, ſpiritus fortis, infirma robo
rans, aſpera planans, corda purificans: qui
cum patre & filio idipſum, ſed non is ipſe
eſt: vt tres vnum, & vnum tres eſſe veriſi
H mè prorſus, & fideliſsimè catholica eccle-
ſia fateatur a patre adoptata, à filio deſpon-
ſata, à ſpiritu ſancto confirmata, quibus vt
vna ſubſtantia, ſic eadem nihilominus glo
ria in ſæcula ſæculorum. Amen.

In feſto Pentecoſtes. Sermo I.

CElebramus dilectiſſimi hodie ſpiritus ſancti ſolennitatem, to
ta cum iucũditate celebrandũ, dignam omni deuotione. Dul-
ciſſimum enim quiddã in Deo ſpiritus ſan-
ctus eſt, benignitas Dei, & idem ipſe Deus.
Proinde ſi celebramus ſanctorum ſolẽnia,
quanto magis eius à quo habuerunt, ut ſan-
cti eſſent quotquot fuere ſancti? Si venera-
mur ſanctificatos, quanto magis ipſum ſan-
ctificatorem conuenit honorari? Hodie
itaque feſtinitas eſt ſpiritus ſancti, qua uiſi-
biliter apparuit inuiſibilis, ſicut & filius cũ
ſit nihilominus inuiſibilis in ſeipſo, digna-
tus eſt exhibere ſe in carne uiſibilem. Ho-
die ſpiritus ſanctus reuelat nobis aliquid de
ſeipſo, ſicut ante de patre, & filio aliquid no
ueramus. Nam perfecta trinitatis cognitio,
vita æterna eſt. Nunc autem ex parte co-
gnoſcimus, reliqua credimus, quę minime
Pſal.95. *Rom.1.* ſufficimus comprehendere. Et de patre qui
dem noui creationem, clamantibus creatu-
ris: Ipſe fecit nos, & non ipſi nos. Inuiſibi-
lia enim Dei à creatura mundi, per ea, quæ
facta ſunt, intellecta conſpiciuntur. At vero
æternitatem, & immutabilitatem ipſius cõ-
prehendere, multum eſt à me: lucem habi-
tat inacceſsibilem. De filio autem magnum
aliquid nouꝰ (eius gratia) ſcilicet incarnatio-
I nem. Nam generationem eius quis enarra-
bit? Quis comprehendat ęqualem genitum
genitori? Iam & de ſpiritu ſancto ſi nõ pro-
ceſsionem, qua ex patre filioque procedit,
(illa enim mirabilis facta eſt ſcientia ex me,
conſortata eſt, & non potero ad eam, noui
tamẽ aliquid, videlicet inſpirationem. Duo
enim ſunt, vnde procedat, & quo. Proceſsio
à patre & filio, poſuit tenebras latibulũ ſuũ,
ſed proceſsio ad homines, hodie cœpit in-
notеſcere, & eſt iam fidelibus manifeſta. Et
prius equidem (quoniam ſic oportebat) ſi-
gnis viſibilibus inuiſibilis ſpiritus ſuum de-
clarabat aduentum: nunc eius ſigna quo
ſpiritualiora ſunt, eo magis congrua, eo ma
gis videntur ſpiritu ſancto digna. Venit tãe
ſuper diſcipulos in linguis igneis, ut verba
ignea loquerentur, & legem igneam linguæ
igneæ prædicarent. Nemo conqueratur, q
minime nobis illa manifeſtatio ſpiritus fiat.
Vnicuique enim datur manifeſtatio ſpiri- 1. Co
tus ad vtilitatẽ. Denique ſi dicere opus eſt,
nobis illa manifeſtatio potius, quam apoſto
lis facta eſt. Ad quid enim illis neceſſariæ
linguæ gentium, niſi ad conuerſionem gen-
tium? Fuit in eis alia quædam manifeſta-
tio magis ad eos pertinens, & hæc vſque ho
die fit in nobis. Manifeſtum enim fuit indu
tos eſſe uirtute ex alto, qui de tanta puſilla-
nimitate ſpiritus ad tantam deuenere con-
ſtantiam. Non eſt iam fugere, non eſt ab-
ſcondi propter metum Iudæorum, con-
ſtantius modo prædicant quàm delitеſce-
rent ante timidius. Denique mutationem
illam dexteræ excelſi, manifeſte declarat
principis apoſtolorum prius quidem inter
ancillæ verba formido, poſtmodum inter
principũ verbera fortitudo. Ibant (ait ſcri-
ptura) gaudentes à conſpectu concilij, quo-
niam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu cõ
tumeliam pati, quem ſane prius cum duce-
retur ad concilium, ſolum reliquerant fu-
gientes. Quis dubitet aduenиſſe ſpiritum
vehementem, qui mentes eorum inuiſibili
illuſtraret potentia? In hunc modum etiam
modo, quę ſpiritus operatur in nobis, teſti-
moniũ perhibent in nobis de eo. Quia igi-
tur mandatũ accepimus ut declinãtes à ma-
lo faciamus quod bonum eſt, uide quemad-
modũ ſpiritus in utroque adiuuat infirmi
tatem noſtram. Nam diuiſiones gratiarum
ſunt, idẽ aũt ſpiritus. Propterea ad declinan
dũ à malo tria operatur in nobis, cõpũctio-
nẽ, ſupplicationẽ, remiſsionẽ. Initium enim
reuertendi ad Deũ, pœnitentia eſt, quã ſine
dubio ſpiritus operatur, nõ noſter, ſed Dei.
idque & certa ratio docet, & confirmat au-
ctoritas. Quis enim cum ad ignem uenerit
algens, & fuerit calefactus, dubitabit eũ ab
igne veniſſe calorem, quem habere non po-
terat ſine illo? Sic ergo qui prius in iniquita
te erat frigidus, ſi poſtmodum feruore quo-
dam pœnitentiæ accendatur, alium ſibi ſpi
ritum, qui ſuum arguit & diſſudicat, non

dubitet aduenиſſe. Habes hoc & in Euan-
gelio, vbi cum loqueretur de ſpiritu quem
Ioan.16. accepturi erant credẽtes in eum: Ille, inquit,
arguet mundum de peccato. Sed quid pro-
deſt pœniteꝛe de culpa, & non ſupplicare
pro uenia? Neceſſe eſt vt etiam hoc ſpiritus
operetur, dulcedine quadam ſpei replens
animum, per quam fiducialiter poſtules ni-
I hil hæſitans. Viſne oſtendam tibi etiam hoc
opus eſſe ſpiritus ſancti? Vtique dum abeſt
ille, tale aliquid in tuo ſpiritu nõ inuenies.
Denique ipſe eſt in quo clamamus, abba pa
ter. Ipſe qui poſtulat pro ſanctis, gemitibus
inenarrabilibus. Et hęc quidẽ in corde no-
ſtro. Quid autẽ in corde patris? Sicut in no
bis interpellat pro nobis, ita & in patre deli
cta donat cũ ipſo patre. Aduocatus noſter
ad patrẽ in cordibus noſtris, Dominus no-
ſter in corde patris. Itaque quod poſtula-
mus: idẽ ipſe donat, qui donat, ut poſtule-
mur: & ſicut nos erigit pia quadam fidu-
cia, ita Deum inclinat ad nos magis pia
miſericordia ſua. Itaque ut omnino ſcias
quia remiſsionem peccatorum ſpiritus ſan
ctus operatur, audi quod aliquando audie-
Ioan.20.f runt Apoſtoli: Accipite ſpiritũ ſanctũ: quo-
rum remiſeritis peccata, remittuntur eis. Et
de malo quidẽ declinando ſic. Porrò ad fa
ciendũ bonũ, quid in nobis ſpiritus bonus
operatur? Profecto monet, & mouet, & do
cet. Monet memoriã, rationẽ docet, mouet
uoluntatem. In his.n. tribus tota conſiſtit
anima. Memoriæ ſuggerit bona in cogita-
tionibus ſanctis, atque ita ignauiam noſtrã
corporemque repellit. Propterea quotiens
huiuſmodi ſuggeſtionẽ boni ſenſeris in cor
de tuo, da honorem Deo, & age reuerentiũ
ſpiritui ſancto, cuius vox ſonat in auribus
Ioan.14.f tuis: Ipſe nanque eſt qui loquitur iuſtitiam.
Et in euangelio habes, quia ille ſuggeret uo
bis omnia quæcunque dixero uobis. Et ad-
M uerte quid præmiſerit. Ille docebit uos om-
nia. Dixeram.n. quia docet rationẽ. Multi
ſiquidẽ monentur ut bene faciant, ſed mini
me ſciunt quid agẽdum ſit, niſi adſit denuo
gratia ſpiritus ſancti: & quam inſpirat cogi
tationem, doceat in opus proferre, ne uacua
in nobis ſit gratia Dei. Sed quid? Scienti
bonum & non facienti, peccatũ eſt illi gra
tia. Propterea non ſolum moneri & doceri,
uerumetiam mouꝛi, & aſſici ad bonum ne
ceſſe eſt ab eo vtique ſpiritu qui adiuuat in
firmitatem noſtram, & per quem in cordi-
bus noſtris diffunditur charitas, quę eſt bo
na voluntas. Itaque cum ſic aduenиens ſpi-
ritus totam poſſederit animam, ſuggerẽdo,
inſtruendo, afficiendo, loquens ſemper in
cogitationibus noſtris, ut audiamus, & nos
quid loquatur in nobis Dominus Deus, ra
tionem illuminans, voluntatem inflãmans,
nõ tibi uidetur, quia totam domũ impleue
rint diſpertitæ linguæ tanquam ignis? Nã
in his tribus ſuperius dictum eſt animã con
ſiſtere totã. Sin autẽ diſpertitæ linguæ pro-
pter multiplices cogitationes, ſed earũ mul
tiplicitas, & uno lumine ueritatis, & uno
charitatis feruore, ſit tanquam ignis. Aut
certè domus impletio fini potius reſeruetur
quando menſuram bonam, & confertam,
& coagitatam ſuperefluentẽ dabunt in ſi-
nus noſtros. Sed quando hæc erunt? Pro-
fecto cum completi fuerint dies Pentecoſ-
tes. Felices uos qui iam intraſtis quin-
quageſimam requiei & iubileum annum.
Fratres noſtros loquor, quibus iam dixit
ſpiritus, ut requieſcant à laboribus ſuis.
Etenim hoc quoque inter eius opera repe
rimus. Duo nanque tempora celebramus A
fratres, quadrageſimæ vnum, alterum quin
quageſimæ, illud ante paſſionem, illud poſt
reſurrectionem: illud in compunctione
cordis, & lamentis pœnitentiæ, iſtud in
deuotione ſpiritus, & alleluia ſolenni. Prius
quidem tempus ipſa eſt uita præſens: po-
ſterius verò quietem ſanctorum ſignificat,
quæ eſt poſt mortem. Cum autem ve-
nerit illius quinquageſimæ finis, in iudi-
cio, ſcilicet & reſurrectione, completis
diebus Pentecoſtes, aderit plenitudo ſpi-
ritus, & totam replebit domum. Plena
ſiquidem erit omnis terra maieſtate eius,
quando non ſolum anima, ſed & ipſum
corpus ſpirituale reſurget, ſi tamen iuxta
Apoſtoli monitum, dum adhuc eſt animale
fuerit ſeminatum.

Eadem die Pentecoſtes.
Sermo II.

IOdie dilectiſſimi cœli diſtil-
lauerunt à facie Dei Sinai à fa-
cie Dei Iſrael, & pluuia uolun
taria ſegregata eſt hæreditati
Chriſti. Spiritus enim ſanctus procedens
à patre, largiori munere ſuæ maieſtatis
in Apoſtolos ſuperuenit, & tribuit eis cha
riſmatum dona. Poſt magnificentiam e-
nim reſurgentis, poſt gloriam aſcendentis,

poſt

Universidad de Deusto
Biblioteca

post residentis sublimitatem, non restabat nisi ut expectatio iustorum lætitia aduenire, & cœli muneribus cœlestes homines implerentur. Vide autem si non & sententiarum pondere, & verborum ordine hæc omnia Esaias longe ante prædixit. Erit (inquit) in die illa germen Domini in magnificentia & gloria, & fructus terræ sublimis, & exultatio his qui saluati fuerint de Israël. Germen Domini Iesus Christus solus de mundissimo conceptus semine: quia etsi in similitudine carnis peccati, non tamen in carne peccati. Etsi filius carnis Adæ, non tamen filius prævaricationis Adæ, quia nō fuit natura filius iræ, sicut reliqui omnes qui in iniquitatibus sunt concepti. Istud ergo germen quod de uirga Iesse virore virgineo pullulauit, in magnificentia fuit cum resurrexisset à mortuis, quia tunc domine Deus meus magnificatus es vehementer, confessionem & decorem induens, amictus lumine sicut vestimento. Quanta autem ascendentis gloria, cum medius angelorum, & animarum sanctarum ad patrem deduceris, & triumphatrice palma cœlis inuectus, susceptum hominem in ipsa diuinitatis claritate? Quis cogitet (nedū loquatur) quàm sit fructus terræ sublimis in consessu ad dexteram patris, quod vtique cœlestium oculos reuerberat naturarum, quod angelicus intuitus contremit, non attingit? Veniat ergo exultatio domine Iesu his qui saluati sunt de Israël, Apostolis tuis quos elegisti ante mundi constitutionem. Veniat spiritus tuus bonus qui sordes abluat, & infundat virtutes, in spiritu iudicij, & spiritu ardoris Dei. Eia igitur fratres, cogitemus super nos & in nos opera trinitatis ab initio mundi vsque ad finem, & uideamus quàm solicita fuerit illa maiestas, cui administratio pariter & gubernatio seculorū incūbit, ne nos perderet in æternum. Et potenter quidem omnia fecerat, & sapienter omnia gubernabat, & utrarúque rerum tam potentiæ quàm sapientiæ signa manifestissima tenebantur in creatione, & conseruatione machinæ mundialis. Et bonitas quidē in Deo erat, & bonitas multa nimis, sed latebat in corde patris, cumulāda quan doque super genus filiorū Adam tēmpore opportuno. Dicebat tamen Dominus: Ego cogito cogitationes pacis, vt mitteret nobis illū qui est pax nostra, qui fecit vtraq; vnū: ut iā daret pacē super pacem, pacem his qui longe, & pacē his qui prope. Verbū igitur Dei in sublimi cōstituti, ut ad nos descenderet, propria benignitas inuitauit, misericordia traxit, veritas qua se promiserat veniarum cōpulit, puritas vteri virginalis sanctum uirginis suscepit integritate, potētia eduxit, obedientia in omnibus deduxit, patientia armauit, charitas verbis & miraculis manifestauit. Prorsus amplissima mihi nūc materia & malorū meorū suppetit, & bonorum Domini mei, vt cū cogitauerim vias meas, conuertā pedes meos in testimonia tua. Illa enim bona ineffabilia sunt, quia (ut breui verbo cuncta concludam) nihil melius inuenire potuit vnde nos redimeret sapientia Dei, in omni sapientia sua. Sed & mala circundederant nos quorum non erat numerus: quia peccaui (iustus loquitur) super numerū arenæ maris. Et propter nomen tuum domine propitiaberis peccato meo, multum est enim. Missus est coluber tortuosus à diabolo, vt venenum per aures mulieris in ipsius mentem transfunderet, & sic refunderet in totius posteritatis originem. Missus est interim Gabriel angelus à Deo vt verbum patris per aurem virginis in ventrem, & mentem ipsius eructaret, vt eadem viam intraret & antidotum, qua uenenum intrauerat. Vere vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à patre: quia totū paternum est, quod de corde patris Christus attulit nobis, vt nihil in filio Dei nisi dulce nisi paternū humani generis trepidatio suspiceretur. A planta pedis vsque ad uerticem nō erat in nobis sanitas: erraueramus ab utero: in vtero damnati antequā nati, quia de peccato & in peccato cōcepti. Christus ergo ibi primū medicinam apposuit, ubi primus vulneri patebat locus: & substantialiter vtero uirginis illapsus, de spiritu sancto conceptus est: vt conceptionem nostrā mūdaret, quam spiritus malus si non fecerat, tamen infecerat: ut non esset etiam in utero vita ipsius otiosa, dum nouem mensibus purgat vulnus antiquum, scrutans (vt dicitur) usque ad imū putredinem virulentā, vt sanitas sempiterna succederet. Et tunc iā operabatur salutē nostrā in medio terræ, in utero videlicet virginis Mariæ, qui mirabili proprietate terræ mediū appellatur. Ad illā enim sicut ad mediū, sicut ad arcā Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negociū seculorū respiciūt, & qui in cœlo habitant, & qui in inferno, & qui nos præcesserunt, & nos, qui sumus,

Esa. 4. a
B
Hier. 29. c
C

E sumus, & qui sequentur, & nati natorum, & qui nascentur ab illis. Illi qui sunt in cœlo, vt refarciantur: & qui in inferno, vt eripiantur: qui præcesserunt, vt Prophetæ fideles inueniantur: qui sequuntur, vt glorificentur. Eo beatam te dicunt omnes generationes genitrix Dei, domina mundi, regina cœli. Omnes, inquam, generationes. Sunt.n. generationes cœli & terræ. Pater spirituum (ait Apostolus) ex quo omnis paternitas in Ephe. 3. c cœlo, & in terra nominatur. Ex hoc ergo beatam te dicent omnes generationes, quæ omnibus generationibus vitam & gloriam genuisti. In te enim angeli lętitiam, iusti gratiam, peccatores veniam inuenerunt in æternum. Merito in te respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te & per te & de te benigna manus omnipotentis quicquid creauerat recreauit. Placeb.tue tibi domine Iesu, vt dones mihi vitam tuam sicut dedisti conceptionem? quia non solum conceptio mea immunda, sed mors peruersa, vita peri- culosa, & post mortem restat mors grauior, mors secunda. Non solum, ait, conceptionē meam, sed & vitam meam, & hoc per singu- F les ætatum gradus infantiæ, pueritiæ, adolescentiæ, iuuentutis tibi donabo: adiiciens mortem, resurrectionem, ascensionem, & missionem spiritus sancti. Hoc autem ideo vt conceptio mea emundet tuam: vita mea instruat tuam: mors mea destruat tuam: resurrectio mea præcedat tuā: ascensio mea præparet tuam: porro spiritus adiuuet infirmitatem tuam. Sic enim plane videbis & viam per quam ambules, & cautelā qua ambules, & ad quam ambules mansionem. In vita mea cognosces vitam tuam, vt sicut ego paupertatis & obedientię, humilitatis & patientiæ, charitatis & misericordiæ indeclinabiles semitas tenui: sic & tu eisdem vestigijs incedas, non declinans ad dexteram neque ad sinistram. In morte autem mea dabo tibi iustitiam meam, dirumpens iugum captiuitatis tuę, expugnans hostes qui sunt in via vel iuxta uiam, ut non apponant amplius nocere tibi. His autem completis reuertar in domum meam unde exiui, & ouibus illis quæ in montibus remanserant, & quas propter te reliqueram, ut non te ducerem, sed reportarem, reddam faciem meam. Et ne de absentia mea uel murmures uel cōtristeris, mittam tibi spiritum paracletum, qui tibi donet pignus salutis, robur uitæ, scientię in meū. Pignus salutis, ut ipse spiritus reddat testimonium spiritui tuo, q̄ filius Dei sis: qui certissima signa prædestinationis tuæ cordi tuo imprimat & ostendat: qui donet lætitiam in corde tuo, & de rore cœli si non continue, tamen sæpissime mentem tuam impinguet: robur uitæ, ut quod per naturā tibi est impossibile, per gratiam eius non solum possibile, sed & facile fiat: ita ut in laboribus, in uigilijs, in fame & siti, & in omnibus obseruantijs (quæ nisi farinula ista dulcorentur, prorsus mors in olla appareat) delectabiliter incedas sicut in omnibus diuitijs. Scientiæ lumen, ut cum omnia beneficeris, te seruum inutilem putes: & quicquid boni in te inueneris, illi tribuas a quo omne bonum est, sine quo non parum aliquid, sed nihil omnino potes incipere, ne perlicere di G cam. Sic ergo spiritus iste in tribus istis te docebit omnia, sed omnia quæ ad tuā pertinēt salutē, quia in ipsis est plena & absoluta per Oseæ 10. c fectio. Hoc est quod per Prophetā idem spiritus dicit. Seminate uobis ad iustitiam, ubi pignus salutis ostenditur: metite spem uitæ, ubi uitale robur accipitur: illuminate uobis lumen scientiæ, quod uerbis propriis subinfertur. Vnde & spiritus ille super Apostolos in igne apparuit, propter lumē pariter & ardorem. Quos.n. repleuerit, & spiritu feruere & in ueritate cognoscere facit, quia sola misericordia est quæ eos & præuenit & perducit. Multū sibi de hac misericordia undique contraxerat puer dōi, cū diceret. Misericor- Psal. 58. b dia eius præueniet me. Et misericordia tua Psal. 25. a ante oculos meos est, et misericordia tua sub Psal. 22. b sequetur me omnibus diebus uitæ meæ, & Psa. 102. a q̄ me coronat in misericordia & miserationibus, & Deus meus misericordia mea. Quàm dulciter dñe Iesu cū hominibus conuersatus es, q̄ abūdāter multa & magna bona hominibus largitus es, q̄ fortiter tam indigna quā aspera pro hominibus passus es, ita ut liceat fugere mel de petra, oleumque de saxo durissimo. Duro ad uerba, duriore ad uerbera, durissimo ad crucis horrēda: quia in omnibus his sicut agnus coram tondēte se obmutuit, & non aperuit os suum. Vides igitur q̄ Psal 29. d uerū dixerit ille qui dixit, dominus solicitus H est mei. Pater ut seruū redimat, filio non parcit, filius seipsum libentissime tradit, spiritum sanctum vterque mittit, & ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. O duri & indurati & obdurati filij Adam, quos non emollit tanta benignitas, tāta flamma, tam ingens ardor amoris,

tam

Universidad de Deusto
Biblioteca

tam vehemens amator, qui pro vilibus sarcinulis tam pretiosas merces expendit. Non enim corruptibilibus auro vel argento redemit nos, sed precioso sanguine suo quem effudit abunde: quia largiter vndę sanguinis de corpore Iesu per quinque partes emanauerunt. Quid vltra debuit facere & non fecit? Illuminauit cæcos, reduxit erroneos, reconciliauit reos, iustificauit impios, triginta & tribus annis super terram visus cũ hominibus conuersatus, pro hominibus mortuus, qui de Cherubim & Seraphim & omnibus angelicis virtutibus dixit & facta sunt, cui subest cum voluerit omnia posse. Quid ergo a te quærit qui tanta solicitudine te quæsiuit, nisi te solicitum ambulare cũ Deo tuo? Hanc solicitudinem non facit nisi spiritus sanctus qui scrutatur profunda pectorum nostrorum, discretor cogitationũ & intentionum cordis, qui nec minimam paleam intra cordis quod possidet habitaculum patitur residere, sed statim igne subtilissimæ circunspectionis exurit spiritus dulcis & suauis qui nostram voluntatem flectat, imò erigat & dirigat magis ad suam, vt eam & veraciter intelligere, & feruenter diligere, & efficaciter implere possimus.

Nota.

I *Item in eadem solennitate.* Sermo III.

QVam libenter vobis communicem si quid mihi superna dignatione sensero inspiratum, nouit spiritus ipse, cuius hodie solennitatem, & solennitatem præcipuam celebramus, vtinam deuotione præcipua. Ipse est enim dilectissimus, qui vos sedere facit non solum in ciuitate, sed & in domo vna, ut sedeat super sedentes, ut requiescat super humiles & trementes ad sermones suos. Ipse est qui uirgini obumbrauit, Apostolos roborauit, ut & uirgineo corpori temperaret deitatis accessum, & Apostolos induceret uirtute ex alto, feruentissima scilicet charitate. Hanc nimirum Apostolicus ille chorus loricam sese induit sicut gigas ad faciendam uindictam in nationibus, increpationes in populis: ad alligandos reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Quia enim in domum fortis, ligare eũ & uasa eius diripere nitebantur † opus erat fortitudine ampliori. Alioquin quam multum erat ad ipsos ut de morte triũpharent, & ne ipse quidem porte inferi præualerent aduersus eos, si nõ uigeret in eis quæ in eis vinceret dilectio fortis vt mors, dura sicut infernus æmulatio? Hunc sibi zelum imbiberant cum vino ebrij putarentur. Et verè ebrij vino, sed non eo quo ab incredulis ebrij credebantur. Plane inquam ebrij, sed vino nouo quod veteres quidem vtres nec mererentur accipere, nec continere valerent. Hoc enim vinum vera illa uitis fudit de excelso, vinum lætificãs cor, nõ statũ mẽtis euertens, uinũ germinãs uirgines, nõ apostatare faciens etiã sapiẽtes. Nouũ uinũ sed habitantibus super terram. Nam in cæli quidem olim copiosissime redundabat non in utribus nec in testis uasis, sed in cella vinaria, in spiritalibus apothecis. Fluebat per uicos & plateas omnes illius ciuitatis uinum in quo lætitia cordis, non carnis luxuria est, nam terrigenæ & filij hominum uinum ciusmodi non habebant. Sic igitur cęlum quidẽ uino proprio fruebatur quod terra interim nesciebat, sed ne ipsa quidem terra penitus inops carne Christi gloriabatur, cuius præsentiã nihilominus cœlum sitiebat. Quidni fidelissimum fieret grauissimumque commercium inter cœlum & terram, inter angelos & Apostolos, ut exhiberetur illis caro Christi, istis uinum cœli, esletque in terra spiritus, caro in cœlis, ac deinceps omnia omnibus cõmunia in æternum? Nisi, inquit, ego abiero, paracletus non ueniet ad uos. Hoc est dicere. Si non deseruitis quod amatis, nõ habebitis quod desideratis. Expedit ergo vobis, vt ego vadã uos quoque de terra ad cœlum, de carne ad spiritum translaturus: filius enim spiritus, pater spiritus, spiritus sanctus, spiritus est. Denique spiritus ante faciẽ nostram Christus Dominus, sed & pater quia spiritus est, tales quærit adoratores, qui adorent eum in spiritu & ueritate. Spiritus tamen sanctus quasi specialiter spiritus dicitur, quod ab vtroque procedat firmissimum, & indissolubile vinculum trinitatis, tanquam proprię sanctus, q̃ sit donum patris & filij. omnem sanctificans creaturam: quamuis pater quoque & spiritus & sanctus, itemque & filius, & spiritus & sanctus sit. Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia ait Apostolus. Tria in magno huius mundi opere cogitare debemus uidelicet quid sit, quomodo sit, ad quid sit constitutus. Et in esse quidem rerum inæstimabilis potentia commendatur quòd tam multa, tam magna, tam multipliciter tam magnificè sunt creata. Sanè in modo ipso sapientia singularis elucet: q̃ hęc quidem sursum, hæc verò deorsum, hęc in medio ordinatissimè sint locata. Si verò ad quid factus sit mediteris, occurrit tam vtilis benignitas, tam benigna vtilitas, quæ etiã ingratissimos quosque multitudine & magnitudine beneficiorum possit obruere. Potentissime siquidem ex nihilo omnia, sapientissime pulchra, benignissime vtilia sunt creata. Veruntamen & fuisse nouimus ab initio & adhuc multos esse videmus in filijs hominum, qui in bonis inferioribus sensibus mundi huius, tota sensualitate depressi, totos se dederunt his quæ facta sunt, quomodo vel ad quid facta sint negligentes. Quid istos, nisi carnales dicamus? Paucissimos esse iam arbitror, legimus tamẽ nõnullos quandoque fuisse, quibus summum studium fuit atque vnica solicitudo modũ & ordinem inuestigare factorum, adeò vt plerique non modo vtilitatem rerum perquirere dissimulauerint, sed & ipsas magnanimiter spreuerint, cibo paruissimo vilissimoque contenti. Ipsi quidem sese philosophos vocant, sed a nobis curiosi & vani rectius appellantur. Vtrisque igitur successerunt viri prudentiores vtrisque, qui nimirũ & quæ facta sunt & quomodo facta sunt transilientes, intenderunt aciem mentis, vt ad quid facta sunt viderent. Nec latuit eos, quoniam omnia propter semetipsum fecit Deus, omnia propter suos. Aliter tamen propter se, aliter propter suos: in eo quippe quod dicitur omnia propter se, præueniens commendatur origo: in eo autem quod dicitur omnia propter suos, magis exprimitur fructus sequens. Omnia fecit propter semetipsum, gratuita videlicet bonitate: omnia propter electos suos, pro eorum scilicet vtilitatẽ, vt illa quidem efficiens causa sit, hæc finis. Hi sunt spirituales viri sic utentes hoc mundo tanquam non vtentes, sed in simplicitate cordis sui quærentes Deum, ne illud quidẽ magnopere vestigantes quonam modo mundialis hæc machina volueretur, primi voluptate, secundi vanitate, tertij veritate implerẽt. Gaudeo vos esse de hac schola, de schola videlicet spiritus, vbi bonitatem & disciplinam, & scientiam discatis, & dicatis cum sancto. Super omnes docentes me intellexi. Quare? inquam? Nunquid quia purpura & byssо me indui, & q̃a lautioribus epulis abundaui? Nunquid quia Platonis argutias, Aristotelis versutias intellexi: aut ut intelligerẽ laboraui? Absit inquã, sed quia testimonia tua exquisiui. Fœlix qui in hoc sancti spiritus thalamo cõmoratur, ut possit intelligere triplicem illum spiritum: de quo idem ipse puer domini super seniores intelligens clamabat, & decantabat. Ne proiicias me a facie tua, & spiritũ sanctum tuum ne auferas a me. Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis, Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali cõfirma me. Spiritum sanctum ipsum intelligе proprio nomine designatum. Rogat ergo ne proijciatur a facie eius tanquam aliquid immundum: quia spiritus iste odit sordes, nec habitare poterit in corpore subdito peccatis. Cui enim proprium est peccata repellere: ipsi & proprium est peccata odisse, nec in vno domicilio pariter morabuntur tanta munditia, & immunditia tanta. Recepto ergo sancto spiritu per sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum: audet quis ante faciem eius apparere tanquã lotus & mundus: utpote qui contineat se ab omni malo, & qui actiones & si non cogitationes frenauerit. Sed quia peruersæ & immundę cogitationes separant a Deo: orandum est, vt cor mundum creetur in nobis: quod vtique fiet si spiritus rectus fuerit in nostris visceribus innouatus. Spiritum rectum (quod ait) filio potest non inconuenienter aptari, qui nos veterem hominem exuens nouum induit, qui nos renouauit in spiritu mentis nostræ tãquam in visceribus nostris, vt cogitemus quæ recta sunt, vt ambulemus in nouitate spiritus, & non in literæ vetustate. Formam enim rectitudinis de cœlis attulit, reliquit in terris: immiscens sanè & mittens dulcedinem rectitudinis in omnibus operibus suis, sicut de eo idem ipse prædixerat. Dulcis & rectus dominus, propter hoc legem dabit delinquentibus in uia. Castigato ergo corpore per sanctitudinem operum: mundato corde uel potius innouato per rectitudinem cogitationum redditur lætitia salutaris, ut iam in lumine uultus Dei ambules, & in nomine eius exultes tota die. Quid igitur restat, nisi ut spiritu principali confirmeris? Patrem intelligе spiritum principalem: non quòd maior, sed quòd solus a nullo: cum ab eo sit filius: spiritus sanctus ab utroque. In quo autem confirmatio hæc, nisi in charitate? Aut

quod

Pſ. 149. b

† *Aliàs, mittebantur.*

Iacob.

Pſal. 50.

Sapien. 1.

Pſal. 24.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rom. 8. quod donum aliud tam dignũ patre? quod munus aliud tam paternum? Quis nos (ait Apostolus) separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculũ, an persecutio, an gladius? Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque cætera alia quæ Apostolos tam multipliciter quàm audacter enumerat, poterũt nos separare à charitate dei, quæ est in Christo Iesu. Nunquid non hoc confirmationẽ ab omni huius sententiæ parte demonstrat? Scis vas tuum possidere in sanctificatione & honore, & non in passione desiderij? spiritum sanctum accepisti tibi. Vis ut quæcunque tibi vis ab omnibus fieri, tu quoque facias illis, & quod tibi fieri non vis, alij ne feceris? spiritum rectum ad opus proximi suscepisti. Hæc est enim rectitudo quam lex vtraque cõmendat, & quæ naturæ indita est, & quæ C tradita per scripturã. Iam si in vtroque bono & in his quę ad vtrunque pertinent firmiter perseueras: principalem spiritum (quẽ solũ deus approbat) recepisti. Alioquin quæ modo sunt, modo non sunt, is qui verè est, non acceptat, nec in caducis istis sibi potest æternitas complacere. Itaque si desideras vt in te deus eligat partem sibi: esto solicitus sicut tibi spiritum sanctum, sicut proximo spiritum rectum: sic ei quoque tanquam vero principi, & patri spirituum spiritum principalem exhibere. Vere multiplex spiritus, qui tam multipliciter filius hominum inspiratur, vt non sit qui se abscondat à calore eius. Siquidem conceditur eis ad vsum, ad miraculum, ad salutem, ad auxilium, ad solacium, ad seruorem. Ad vsum quidem vitæ, bonis & malis, dignis pariter & indignis communia bona abundantissimè tribuens: ita vt videatur hic discretionis limitem non tenere. Ingratus, qui in his quoque beneficium spiritus non agnoscit. Ad miraculum, in signis & prodigijs, in varijs virtutibus quas per quorumlibet manus operetur: ipse est antiqua miracula suscitans, vt ex præsentibus fidem astruat præteritorum. Sed quia nõnullis hanc quoque gratiam siue propria vtilitate largitur: tertia infunditur ad salutem: cum in toto corde nostro reuertimur ad dominum deum nostrum. Porrò ad auxilium datur, cum in omni colluctatione adiuuat infirmitatem nostram. Nam cum D testimonium perhibet spiritui nostro quòd filij dei sumus, ea inspiratio est ad consolationem. Datur etiam ad seruorem, cum in cordibus perfectorum vehementius spiritus ualidum ignem charitatis accendit, vt non solum in spe filiorum dei, sed etiam in tribulationibus glorientur contumeliam gloriam reputantes, opprobrium gaudium, despectionem exaltationem. Omnibus nobis (ni fallor) datus est spiritus ad salutem, ad seruorem non ita. Pauci enim sunt qui hoc spiritu repleantur: pauci qui studeant æmulari. Contenti sumus angustiis nostris, nec respirare in libertatem illam, non saltem ad eam spirare conamur. Oremus fratres ut cõpleantur in nobis dies pentecostes, dies remissionis, dies exultationis, dies uerissimi iubilæi: & inueniat nos semper spiritus sanctus omnes, propter præsentiam corporalem pariter propter cordium unitatem, in eodẽ loco per promissam stabilitatem, ad laudem & gloriam sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

In nativitate sancti Ioannis Baptistæ, de lucerna ardente & lucente. Sermo.

SIT procul ab his conuentibus fratres increpatio illa propheæ Iudaica reprobantis conuenticula, & dicentis: Iniqui sunt cœtus uestri. Hi nimirũm cœtus non iniqui, sed planè sancti, sed religiosi, sed pleni gratia, digni benedictione. Conuenitis siquidem ad audiendum deum: cõuenitis ad laudandum, ad orandum, ad adorandum. Sacer est conuentus uterque, placens deo, angelis familiaris. State ergo in reuerentia fratres, state in solicitudine & deuotione mentis: maximeque in loco orationis, & in hac schola Christi, & auditorio spirituali. Nolite considerare dilectissimi, quæ uidentur & temporalia sunt, sed magis quæ non uidentur æterna. Secundum fidem non secundum speciem iudicate. Terribiliter siquidem metuendus est locus uterque, nec maior adesse creDdendus est numerus hominum quàm angelorum. Patet utrobique sine dubio porta cœli, scala illa erecta est, ascendunt & descendunt angeli super filium hominis. Gigas nanque est ille filius hominis: cœlum ei sedes est, terra scabellum pedum eius, sit elevata est magnificentia eius super cœlos: manet tamen nobiscum usque ad seculi consummationem. Ascendunt & descendunt itaque ad deum angeli sancti: quia caput & corpus vnus est Christus. Nec tamen ubi caput, sed ubicunque fuerit corpus, ibi congregabuntur & aquilæ, licet non possit capur a corpore separari. Denique & ipse ait: Vbi duo uel tres cõgregati fuerint in nomine meo, in medio eorũ sum. Sed fortè quis dicat: Vbi est modo Christus? Ostende nobis Christum, & sufficit nobis. Quid curiosos circumducitis oculos? Num ad uidendum, & non magis ad audiendum conuenistis? Dominus Deus aperuit mihi aurem, ait propheta. Aurem meam aperuit, ut audiam quid loquatur, non oculum (ut uideam uultum eius) illuminauit. Aut certè suam mihi aperuit aurem, non faciem reuelauit. Post parietem stat, audit, & auditur: sed necdum F apparet. Audit orantes, erudit audiẽtes. An experimentũ eius quæritis, qui in me loquitur Christus? Ego, inquit, qui loquor iustitiam. Quidni loquatur ore, quòd ipse plasmauit? Quidni suo utatur ut libet artifex instrumento? Non tantum aures eorũ, sed & labia mea aperi Domine: ego enim labia mea non prohibebo domine, tu scisti. Bene enim omnia facis, & surdos facis audire, & mutos loqui. Audite ergo fratres quid de Ioanne loquatur, cuius solennis hodie nativitas celebratur. Ipse, inquit, erat lucerna G ardens & lucens. Magnũ testimonium fratres mei. Magnus enim est cui perhibetur, sed maior est ipse qui perhibet. Ille (inquit) erat lucerna ardens & lucens. Est enim tantum lucere vanum, tantum ardere parum, ardere & lucere perfectum. Audi quid dicat scriptura. Sapiens permanet, ut sol stultus autem, ut Luna mutatur. Quia enim splendet Luna sine seruore, modo plena, modo exigua, modo nulla videtur. Mutatum siquidem lumen nunquam in eodem permanet statu, sed crescit, deficit, extenuatur, adnihilatur, & penitus non comparet. Sic sic qui conscientias suas in alienis labiis posuerunt, modo magni, modo parui sunt, modo nulli, secundum quòd adulantium linguis, vel uituperare placuerit, uel laudare. At uerò solis splendor igneus est, & cum feruet acrius, etiam oculis lucidior exhibetur. Sic sapientis ardor interque, curat semper ardere magis, ut pater suus, qui uidet in abscondito reddat ei. Væ nobis fratres si luxerimus tantum. Nam lucemus quidem & magnificamur ab hominibus, sed mihi pro minimo est, ut ab humano iudicer die. Qui enim iudicat me, G Dominus est, qui seruorem ab omnibus exigit: splendorem verò non ita. Ignem (inquit) ueni mittere in terram, & quid uolo nisi, ut accendatur? Hoc nempe commune mandatum: hoc est quod exigitur ab uniuersis, nec ulla si deesse contigerit admittitur excusatio. Cæterum singulariter Apostolis & apostolicis uiris dicitur: luceat lux uestra coram hominibus: nimirum tanquam accensis: & uehementer accensis, & quibus non timeatur à flatu quolibet, aut impulsione uentorum. Dictum est & Ioanni, sed illi in aure audiunt: Ioannes in spiritu tanquam angelus eruditur. Nimirum tanto propinquior Deo, quanto nox uerbo uicina: cui nulla uoce alia media, quod foris sonet oporteat intimari. Neque enim Ioannem prædicatio, sed inspiratio docuit, quem repleuit spiritus in utero matris suæ. Vere ardens & uehementer accensus, quem sic præoccupauit flamma cœlestis, ut iam Christi sentiret aduentum, qui necdum sentire poterat, uel seipsum. Nimirum nouus ille ignis qui recens illapsus è cœlo per os Gabrielis in aurem intrauerat uirginis, & per matris aurem introiuit ad paruulum: ut ab ea hora uas electionis suæ spiritus sanctus impleret, & lucernam Christo Domino pararet. Fuit ergo iam tunc ardens lucerna, sed interim adhuc sub modio donec super candelabrum poneretur, & luceret omnibus qui erant in domo Domini. Illo enim in tempore solum adhuc potuit illuminare modium suum: soli interim lucere matri magnum ei pietatis sacramentum reuelans ipso motu nouæ exultationis. Vnde mihi hoc (inquit) ut H ueniat mater Domini mei ad me? Quis enim tibi indicauit matrẽ Domini mulier sancta? Vnde me nosti? Vt facta est (inquit) uox salutationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in utero meo. Illuminauit ergo iam tunc modium suum sub quo latebat: sed quem non latebat ardens lucerna sub modio, totum paulopost mundum nouis illustratura fulgoribus. Illa erat (inquit) lucerna ardens & lucens. Non ait luceus & ardens: quia Ioannis ex seruore splendor, non seruor prodijt ex splendore. Sunt enim qui non eo lucent, quia seruent sed magis seruent ut luceant. At illi planè non seruent charitatis spiritu, sed studio uanitatis. Vultis nosse quemadmodũ arsit

Ioan-

Luc. 12.
Mat. 5.
Luc. 1.
Vbi sup.
Ioan. 5.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioannes & luxit? Ego utrunque in eo tripli
ceni posse arbitror inueniri, & ardorem scilicet & splendorem. Ardens enim erat in
seipso uehementi austeritate conuersationis: erga Christum intimo quodam & pleno seruore deuotionis: erga peccantes proximos constantia liberæ increpationis. Luxit nihilominus (ut paucis dixerim) exemplo, digito, uerbo: & seipsum ostendens ad imitationem, & luminare maius quod latebat ad peccatorum remissionem, & ipsas
Psal.17. quoque tenebras nostras illuminans, sicut scriptum est. Quoniam tu illuminas lucernam meam, domine Deus meus illumina tenebras meas: utique ad correptionem.
1 Considera igitur hominem angelico promissum oraculo, conceptum miraculo, sanctificatum in utero, & nouum in nouo homine pœnitentiæ mirare seruorem. Victum
1. Tim.6. & uestitum (ait Apostolus) habentes his contenti simus. Apostolica perfectio ista est, sed Ioannes etiam hæc contempsit. Denique audi dominum in Euangelio. Venit
Matt. 11. (inquit) Ioannes non manducans, nec bibens, planè nec uestiens. Sicut enim nõ est locusta cibus, nisi aliquorum fortè irrationabilium animalium, sic nec pilus cameli hominum est indumentum. Quid tu pilos tuos camele deposuisti? Vtinam gibbum magis deposuisses. Quid uos irrationabiles feræ & reptilia deserti, cibos exquiritis delicatos? Ioannes sanctus homo missus a Deo, imo Angelus Dei, sicut ait pater. Ecce mitto
Luc.7. Angelum meum ante te. Hic ergo Ioãnes quo nullus maior in natis mulierum innocentissimum illud corpus sic castigat, sic extenuat, sic affligit: uos indui festinatis byso & purpura, & splendide epulari? Heu hic est præsentis totus honor Dei, hæc Baptistæ reuerentia tota: hæc natiuitatis eius prophetata quondam lætitia est. Cuius, n. memoriam agitis, õ nimis delicati cultores, cuius celebratis natalem? Nónne illius qui in eremo fuit hirsutus uestę, confectus inedia? Quid existis in desertum uidere filij Babylonis? arundinem uento agitatam? Quid igitur? Hominem mollibus uestitũ? Nutritum mollibus? In his nempe tota uersatur hæc uestra celebritas: in popularis fauoris aura sectanda, in gloria uestium, & uoluptate ciborum. Sed quid hæc ad Ioan
K nem? Neque enim Ioannes fecit sic, aut talibus unquam potuit delectari. Multi (inLuc. 1. quit Angelus) in natiuitate eius gaudebũt.

Verum id quidem multi in natiuitate eius gaudent: & paganis ipsis (ut audiuimus) læta est & solennis. Illi celebrant quod ignorant, sed non ita debuerant christiani. Nunc uerò & ipsi in hac beati Ioannis Baptistæ natiuitate gaudent: sed utinam de natiuitate, non de uanitate. Quid est enim nisi uanitas uanitatum quicquid sub sole est, aut quid amplius habet homo de uniuerso labore suo quo laborat? Fratres, sub sole est quicquid oculis cernitur, quicquid huic coporeæ luci subiacere uidetur. Quid uerò illud nisi uapor ad modicum parens? Quid illud nisi fœnum & flos fœni? Omnis caro fœnum (ait dominus) & omnis gloria eius quasi flos fœni. Fœnum aruit & flos decidit: uerbum autem domini manet in æternum. In hoc uerbo laboremus fratres, in quo & uiuere & gaudere possimus in æternum. Operemur non cibum qui perit, sed qui permanet in uitam æternam. Quis ille? Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit de ore Dei. Seminemus in hoc uerbo charissimi, seminemus in spiritu: quoniam qui in carne seminant, solam habent metere corruptionem. Gaudeamus intus & non sub sole, sed iuxta Apostolum tanquam tristes propter humilitatem & grauitatem: semper autem gaudentes propter internam consolationem. Gaudeamus dilectissimi in natali beati Ioannis, & gaudeamus de ipsa natiuitate. Copiosa quidem nobis in eius recordatione causa: multiplex est materia gaudiorum. Ille erat lucerna ardens & lucens: & Iudæi uoluerunt exultare in luce eius: ipse uerò potius gaudebat in seruore deuotionis, gaudebat ad uocem sponsi tanquam amicus sponsi. Nobis in utroque gaudendum est, in altero quidem ei, nobis in altero congaudendum. Ardebat enim sibi, nobis autem lucebat. Gaudeamus in seruore eius ad imitationem, gaudeamus in lumine, non tamen ibi manentes, sed ut in lumine eius uideamus lumen. Lumen utique uerũ quod non est ipse, sed cui testimonium perhibet ipse. Venit Ioannes (ait dominus) nec manducans nec bibens. Incentiuum seruoris id mihi est, & materia humilitatis. Quos enim in nobis est fratres, qui Ioannis pœnitentiam intuens luam non dico magnificare, sed alicuius saltem momenti reputare præsumat? Quis audeat murmurare in laboribus suis, & dicere, satis est quod patiór, nedum

ædum nimis? Quæ enim homicidia, quæ sacrilegia aut flagitia sic puniebat Ioannes in seipso? Accendamur ad pœnitentiã fratres, interrogemus cõscientias nostras, & animemur ad illtionem exigendam de nobis, ut horrendum possimus euadere iudicium Dei uiuentis. Quicquid verò minus est seruoris humilitas suppleat puræ cõfessionis. Fidelis est Deus si confiteamur iniquitates nostras, si miserias nostras exponamus, si nõ excusemus infirmitates nostras, dimittet nobis peccata nostra. Ex hoc sanè & erga proximorum delicta seruorem intuere Ioãnis.
M Hic nempe dignus est & rationi consentaneus ordo, ut incipiendum tibi memineris à te ipso. Ab occultis (inquit) meis munda
Psal.18. me: & ab alienis parce seruo tuo. Genimina
Luc.3. uiperarum (ait Ioannes) quis ostendit uobis fugere à uentura ira? De quanto mentis
Vbi sup. seruore procedere putas scintillas istas, imo carbones desolatorios? Sic neque pharisæis parcens, Nolite, inquit, dicere quia patrẽ habemus Abraham: potens est enim Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Sed minus hoc uideatur, si uel ipsum ueretur potentis uultum, & non tota libertate spiritus arguit peccantem regem crudelẽ atque superbum: sacra quadam uehementia ad hoc ipsum prodiens de deserto, si uel blanditijs eius uel ipso mortis terrore mouetur. Metuebat, inquit, Herodes Ioannem, & audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat. At ille nihil ob hoc parcens: non licet, ait, tibi habere eam. Ligatus quoque & in carcerem trusus, nihilominus stetit in ueritate, & occubuit pro ueritate fœliciter. Ferueat etiam in nobis zelus iste charissimi. Ferueat amor iustitiæ, odium iniquitatis. Nemo (fratres) uitia palpet: peccata dissimulet nemo. Nemo dicat, nunquid custos fratris mei sum ego? Nemo quod in se est æquanimiter ferat, cum uiderit ordinem deperire, minui disciplinam: Est enim consentire silere cũ arguere possis: & scimus quia similit pœna facientes maneat & consentiẽtes. Iã uerò super humili & omnino feruentissima deuotione Ioannis erga Dominum
A quid loquamur? Inde. n. exultauit in utero: inde expauit Iordane baptizaturus eũ inde non modo Christũ qui putatur, sed uel ipsam corrigiã calciamẽti eius soluere dignũ se esse negabat: inde gaudebat amicus sponsi ad uocem sponsi: inde gratiam se accepisse pro gratia fatebatur: illum autem non ad mensuram habere spiritum, sed plenitudinem de qua omnes acciperent clamitabat.
Nónne Deo subiecta eris anima mea? Alioqui nõ ero lucerna ardẽs: nisi toto corde, to
Psal.61. tã mente, & ex omnibus uiribus meis diligam Dominum Deum meum. Sola enim est charitas quę accendit ad salutem: sola quam infundit & inflammat spiritus, quem extinguere prohibemur. Habes quemadmodum Ioannes arserit, & in hoc ipso quẽadmodum luxerit, indicatum est si aduertisti. Neque enim ardorem eius nosse poteras nisi luxisset. Lux it ergo ut supra memini exẽplo, digito, uerbo, opere seipsum Christum indice nosmetipsos nobis sermone declarans. Tu puer propheta altissimi voca-
Luc.1. beris (ait pater) præibis enim ante faciem Domini parare uias eius. ad dandam scientiam salutis plebi eius. Ad dandam, inquit, non salutem (neque enim ille lux,) sed scientiam salutis, ut testimonium perhiberet de lumine. Scientiam, inquit, salutis, in remissionem peccatorum. Num salutis scientiam sapiens paruipendere potest? Ponamus tamen necdũ uenisse Ioannem, necdũ significasse de Christo. Vbi salutem quæremus? Peccaui peccatum grande quod sanguine
B uitulorum uel hircorum deleri non potest: quia non holocaustis delectatur altissimus. Memoria mea infecta est fece huius amurcæ, non est nouacula quæ membranã hanc radere possit: quia tota totam imbibit fecẽ. Si peccati mei oblitus fuero, stultus sum & ingratus. Si in memoria mea permanet, arguet me in æternũ. Quid igitur faciã? Ibo ad Ioannẽ, & audiã uocẽ lætitiæ, misericordiæ uocem, sermonẽ gratiæ, verbum remis-
Ioan.1. sionis & pacis. Ecce, inquit, agnus Dei! ecce
Ioan. 3. qui tollit peccata mundi. Et alibi. Qui habet sponsam, inquit, sponsus est. Ostendit igitur quia uenit Deus, quia sponsus, quia agnus. Quia Deus, certum est q̃ peccata remittere possit, sed utrũ uelit adhuc in quæstione est. Vult, ꝓfectò, quia spõsus est, quia amabilis est. Et Ioãnes amicus spõsi est, quia sponsus nisi amicos habere non nouit. Et licet uelit gloriosam spõsam nõ habentẽ maculã, aut rugã, aut aliquid eiusmodi non tamẽ quærit talẽ. Vbi enim illã inueniret? Sed
Hier. 3. talẽ potius ipse facit: talẽ sibi exhibet ipse. Audi denique quid dicat per prophetã. Vulgò dicitur. Nunquid mulier, si dormierit cum altero uiro, reuertetur ad uirũ suũ prior em? Tu autem fornicata es cum amoribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

multis: reuertere tamen ad me, & ego suscipiam te. Ecce quòd possit, ecce quòd uelit. Sed tu fortasis timeas eam, quam facere venit delictorum purgationem, ne vltione & scisione ossa & medullas ossiũ collidat, ne dolorem inferat morte grauiorem. Audi, agnus est, in mansuetudine venit cum lana & lacte, solo verbo iustificans impium. Quid enim (iuxta comicum) facilius dictu? Mat. 8. Tantum, inquit, dic uerbo, & sanabitur puer meus. Vt quid ergo deinceps hæsitemus fratres, & non omni fiducia ad thronũ gloriæ ascendamus? Agamus Ioãni gratias, & eo mediante transeamus ad Christum, quia ut ait ipse illum oportet crescere, me autem minui. Quomodo minui? Splendore utique non feruore. Retraxit radios, recollegit se, ne fieret sicut is qui totum profert spiritum suum. Illum, inquit, oportet crescere, qui exhauriri non potest: de cuius plenitudine omnes accipiant: me autem minui, cui datus est spiritus ad mensuram, & danda magis opera vt ardere semper valeã quàm lucere. Præcessi solem tãquam sydus matutinum, abscondi necesse est orto iam sole. Non est mihi nisi modicum olei quo ungar, uolo illud in uase tutius quàm in lampade possidere.

In vigilia Petri & Pauli Apostolorum. Sermo.

IN sanctorum vigilijs necesse est uigilare hominem spirituale, qui solennitates eorum celebrare desiderat in spiritu & ueritate. Aliæ. n. carnaliũ, aliæ spiritualiũ vigiliæ. Illi & nitidiores cultus, & epulas præparant lautiores, & fortasis in ipsis vigilijs operantur opera tenebrarũ, lætantur cũ malefecerint, & exultãt in rebus pessimis. Vos nõ ita didicistis Christũ, qui Christũ secuti estis, qui omnia reliquistis, qui vigilanti oculo vigiliarum nomen debetis attẽdere. Ad hoc enim uigiliæ proponuntur, vt euigilemus si in aliquo peccato vel negligentia dormitamus, & præoccupemus faciem sanctorum in confessione. Non sic filij huius seculi non sic, qui potẽtes sunt ad bibendũ uinum, & uiri fortes ad miscendam ebrietatem, qui obdormierunt in flagitijs, & & facinoribus suis. Illud vos non lateat, quia qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt, & qui dormiunt, nocte dormiunt, & frustra lonat eis nomen vigiliarum sanctarum, cum ipsi magis dormire studeant quàm uigilare. Vos non estis filij noctis, neque tenebrarum, sed lucis & Dei, vt non vos præoccupent natalitij sanctorum dies & inueniant imparatos. Tria sunt igitur, quæ in festiuitatibus sanctorum vigilanter considerare debemus, auxilium sancti, exemplum eius, confusionem nostram. Auxilium eius, quia qui potens in terra, potentior est in cœlis ante faciem Domini Dei sui. Si enim dum hic uiueret misertus est peccatoribus, & orauit pro eis: nunc tanto amplius quanto verius agnoscit miserias nostras, orat pro nobis patrem: quia beata illa patria charitatem eius non immutauit sed augmentauit. Neque enim quia impassibilis omnino, ideo & incompassibilis factus est: sed nunc potius induit sibi viscera misericordiæ, cum ante fonteni misericordiæ exstit. Est & alia causa quæ magis vrget sanctos, ut solliciti sint de nobis quia iuxta vocem Apostoli Deus prouidet I. pro nobis ne sine nobis consummentur, sicut ait sanctus Dauid: Me expectant iusti donec retribuas mihi. Debemus etiam attendere exemplum eius quia quandiu in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est, non declinauit ad dexteram, neque ad sinistram: sed uiam regiam tenuit donec veniret ad illum qui dicit: Ego sum via ueritas & uita. Intuemini humilitatem operum eius, auctoritatem verborum eius, & tunc uidebitis quomodo tam uerbo quàm exemplo luxerit inter homines: qualia nobis uestigia dereliquerit vt ambulemus per ea, & non erremus in eis. Verè iuxta prophetam, Semita iusti recta est, rectus callis iusti ad ambulandum. Sed & diligentiori intuitu confusionem nostram inspiciamus: quia homo ille similis nobis fuit passibilis, ex eodem luto formatus ex quo & nos. Quid ergo est quod non solum difficile, sed impossibile credimus vt faciamus opera quæ fecit, ut sequamur uestigia eius? Confundamur fratres, & contremiscamus ad uocem istam, si forte hæc confusio adducat nobis gloriam, si forte generet gratiam nobis timor iste. Homines illi fuerunt qui præcesserunt nos, qui tam mirabiliter processerunt per uias utræ, ut uix eos homines fuisse credamus. Sic ergo in sanctorum festiuitatibus, & gaudere, & confundi debemus: gaudere, quia

quis patronos præmisimus: confundi, quia eos imitari non possumus. Ita semper gaudium nostrum in hac valle lachrymarum, lachrymarum pane condiri debet, vt semper non solum extrema, sed & prima gaudii luctus occupet: quia & si magna est gaudiorum materia, sed maxima Psal. 76. est dolorum. Memor fui Dei, clamat iustus, & delectatus sum: sed & statim subiungit. Defecit spiritus meus, turbatus sum, & non sum loquutus. Quod si hæc in vigilijs uniuscuiusque sancti cogitare debemus, quid faciemus in solennitate sanctorum, & summorum Apostolorum, Petrum & Paulum loquor? Sufficeret vnius festiuitas ad infundendam exultationem vniuersæ terræ, sed amborum iuncta est ad cumulum gaudiorum, vt quomodo in uita sua dilexerunt se, ita & in morte non sint separati. Quid illis potentius dum fuerunt in terris? quorum alteri traduntur claues regni cœlorum, alteri magisterium gentium: alter Ananiam & Sapphiram occidit in uerbis oris sui, alter donat quicquid donat in persona Christi, & cum infirmatur tunc fortior est & potens. Quã potentiores sunt in cœlis, qui tam potentes fuerunt in terris? Et qui nobis reliquerunt maiora exempla, quàm illi qui in fame & sitis, in frigore & nuditate, & in omnibus illis, quæ Paulus enumerat, iugiter sunt afflicti, & demũ fœlici martyrio regna cœlestia cõsecuti sunt? Vere nobis rubor confusionis sunt, quos nix audemus respicere, ne dicam imitari. Oremus ergo eos, ut ipsi propicium nobis reddant amicum suum iudicem nostrum, qui est Deus benedictus in secula. Amen.

G

In die festo eorundem. Sermo I.

GLoriosa nobis solennitas illuxit, quam præclari martyres martyrum duces, Apostolorũ principes morte clarissima consecrauerunt. Illi sunt Petrus & Paulus duo magna luminaria, quos Deus in corpore ecclesiæ suæ constituit quasi geminum lumen oculorum. Hi mihi traditi sunt in magistros & in mediatores: quibus secure me cõmittere possim: quia & notas mihi fecerunt vias vitæ, & mediantibus illis ad illum mediatorem ascendere potero, qui uenit pacificare per sanguinem suum, & quæ in cœlis, & quæ in terris sunt. Ille enim in vtraque natura purissimus est, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Quomodo ad illum accedere audebo, qui sum supramodum peccãs peccator, qui peccaui supra numerum arenæ maris, cum ille purior, ego impurior esse non possim? Verendum ne incidam in manus Dei uiuentis, si illi appropinquare, vel inhærere præsumpsero, quem à me tanta differentia diuidit, quantum distat inter bonum & malum. Propterea dedit mihi Deus homines istos, qui & homines essent, & peccatores, & maximi peccatores, qui in seipsis, & de seipsis discerent, quam late alijs misereri deberent. Magnorum. n. criminum rei magnis criminibus facile donabunt ueniam, & in qua mensura mensum est eis remetientur nobis. Peccauit peccatum grande Petrus H Apostolus, & fortasis quo grandius nullũ est, & tam velocissime, quàm facillimè vẽniam consecutus est, & sic vt nihil de singularitate sui primatus amitteret. Sed & Paulus qui in ipsa viscera nascentis ecclesiæ, tã singulariter, quàm incomparabiliter grassãtus est, per ipsius filij Dei vocem ad fidem adducitur, & pro tantis malis, tantis bonis repletus est, vt vas electionis fieret ad portãdum nomen eius coram gẽtibus & regibus, & filijs Israël. Vas dignum & cœlestibus ferculis repletum: de quo & sanus escam, & infirmus accipiat medicinam. Tales decebat humano generi pastores & doctores constitui, qui & dulces essent & potentes, & nihilominus sapientes. Dulces, ut me blãde & misericorditer susciperent. Potentes, vt fortiter protegerent. Sapientes, ut ad uiã & per uiam ducerent, quæ ducit ad ciuitatem. Quid Petro dulcius, qui tam dulciter ad se omnes conuocat peccatores, sicut & actus apostolici, & epistolarum eius series attestatur? Quid illo potentius cui & terra obediuit, cũ mortuos reddidit, & mare sub pedibus eius se calcabile præbuit, qui Simonem magum spiritu oris sui in aere attigit, qui claues regni cœlorum tam singulariter accepit, vt præcedat sententia Petri sententiam cœli? Denique quodcunque ligaueris (inquit) super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Quid autem illo sapientius, cui nũ caro & sanguis reuelauit? Libentissime Paulum sequor, qui prœnimia dulcedine luget eos, qui peccauerunt & nõ I Mat. 6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

egerunt pœnitentiam: qui fortior est omni principatu & potestate, sapientiam & medullam sacrorum sensuum, non à primo vel secundo, sed à tertio cœlo largiter asportauit. Hi sunt magistri nostri, qui à magistro omnium vias vitæ plenius didicerunt, & docent nos vsque in hodiernum diem. Quid ergo docuerunt, vel docent nos Apostoli sancti? Non piscatoriam artem, non scenofactoriam, vel quicquid huiusmodi est: non Platonem legere, non Aristotelis versutias inuersare, non semper discere, & nunquam ad veritatis scientiam peruenire. Docuerunt me viuere. Putas parua res est scire viuere? Magnum aliquid imo maximum est. Non viuit qui superbia inflatur, qui luxuria sordidatur, qui cæteris inficitur pestibus: quoniam non est hoc viuere, sed vitam cõfundere, & appropinquare usque ad portas mortis. Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere, & sic perseuerare vsque ad mortem. Dicitur vulgo, quia qui bene se pascit, bene viuit: sed mentita est iniquitas sibi: quia non bene viuit, nisi qui bonum facit. Arbitror autem, quòd tu qui in congregatione es, bene uiuis, si viuis ordinabiliter, sociabiliter, & humiliter. Ordinabiliter tibi, sociabiliter proximo, humiliter Deo. Ordinabiliter, ut in omni conuersatione tua solicitus sis obseruare vias tuas, & in conspectu Domini, & in cõspectu proximi: cauens & tibi à peccato, & illi à scandalo. Sociabiliter, vt studeas amari & amare, K blandum te & affabilem exhibere: supportare non solum patienter, sed & libenter infirmitates fratrum tuorum, tam morũ, quã corporum. Humiliter, vt cum hæc omnia feceris, spiritum uanitatis studeas exufflare, qui ex huiusmodi nasci solet, & quantumcunque illum senseris, negare omnino consensum. Sic & in patiendo malum, quoniã triplex est, triplicem prouidentiam adhibere te oportet. Est.n. quod à te pateris, quod à proximo, quod à Deo. Primum est, austeritas pœnitentiæ: secundum, vexatio alienæ malitiæ: tertium flagellum correctionis diuinæ. In eo quod à te pateris, debes voluntarie sacrificare. quod a proximo, patienter ferre, quod a Deo, sine murmure, & cũ gratiarum actione sustinere. Non sic multi filiorum Adam, qui errauerunt in solitudine in inaquoso. Errauerunt planè & errant a via veritatis, qui in solitudinem superbiæ recedentes, socialem vitam habere non

voluntquorũ singularitas associari non potest. Sed & in inaquoso: quia nullo imbre lachrymarum compuncti in terra sterili, & arenti perpetua siccitate morantur. Propterea uiam ciuitatis habitaculi nõ inuenerunt: quia inueterati in terra aliena commanerunt: quia inueterati in terra aliena commorati sunt cum mortuis, deputati cũ his qui in inferno sunt. Nõ erat ita solitarius ille de quo sanctus Hieremias ait: Bonum est viro cũ portauerit iugũ ab adolescẽtia sua. Sedebit solitarius & tacebit, quia leuauit se super se. Illi errauerũt, sed iste sedebit semper. Illi.n. errant cordeiste autẽ non sedet, sed sedebit solitarius, cũ habuerit honorem singularitatis, illius videlicet iudiciariæ potestatis insigne, quod sancti in terra possidebunt, cũ lętitia sempiterna erit eis. Quare? Quia leuauit se super se, id est, cũ adolesceret, & ætatis lubricæ sentiret ardores, sene induit, relinquens, quod erat assumẽs quod nõ erat. Leuauit, inquit, se super se: quia nõ respicit ad se: sed ad illũ qui est super se. Sedebit.n. & tacebit, etiã modò a strepitu diabolicarũ suggestionũ, a strepitu carnalium desideriorũ, a strepitu mundi. Fœlix anima, quæ linguas istas non exaudit: audiat licet: illa multum fœlicior (si tamẽ aliqua est) quam Apostolus loquitur inter perfectos, abscondita in mysterio: quã nemo principum seculi huius cognouit. Sic me Apostoli & uiuere & cõscendere docuerunt. Gratias tibi Domine Iesu, qui abscondisti hæc a sapientibus & prudẽtibus, & reuelasti ea paruulis illis qui te secuti sunt, & reliquerunt omnia propter nomen tuum.

In eadem solennitate. Sermo II.

SAncti isti quorum solennis hodie passio celebratur, multum nobis de se loquendi cautum, multam quoque materiã præbuere. Verũ ego vnum timeo, ne totiens audita uerba salutis vilescere nobis incipiant tanquã verba. Vilis siquidẽ & volatilis res est verbum hominis, nullius molis, nullius ponderis, nullius pretii, nullius soliditatis. Aere uerberat, vnde & verbũ dicitur, & sicut folium, quod vento sapitur, effluit, & non est qui consideret. Nemo vestrũ fratres sic accipiat: imò nemo sic despiciat verbum Dei. Dico.n. vobis: bonũ illi fuisset, si non audisset homo ille. Fructus uitæ sunt uerba Dei, non

non folia: & si folia, sed aurea sunt. Proinde non paruipendantur, non pertranseant, nõ præteruolẽt. Ipsa quoque colligite fragmenta ne pereant. Terra enim quæ sæpius superuenientem susceperit imbrem, & non ferens fructum, terra reproba est, proxima maledicto. Sic & ea quæ in euangelio sterilis ficulnea legitur, si postea quàm foderit circa eam vineæ cultor, atque miserit stercora, nihilominus sterilis inuenta fuerit: nónne tam securis ad radicem illius arboris est ponenda? Et ego dico vobis, si minus boni Luc 13. in secularibus inuenerit maiorem in eis Dominus habiturus est patientiam, quàm in nobis, quibus cœlestium consolationũ pluuiam voluntariam segregauit: quibus non sarculus disciplinæ, non paupertatis & vilitatis stercora defuerunt. An non stercora sunt abominationes Aegyptiorũ, quas immolamus Deo nostro? Stercora planè valia ad aspectum, sed ad fructum vtilia. Non refugiat hanc fœditatem, qui fœcunditatem desiderat. Siquidem ex deformi stercorum aceruo, qui portatur in agrum, formosus surget aceruus manipulorum, qui reportabitur ex argo. Propterea non uilescat vobis utilitas preciosa: sed preciosius cunctis thesauris Aegypti Christi improperium æstimate. Veruntamen terrenum habentibus sterquilinium ipsa quoque cœlestis nõ deest pluuia: quæ est orationum deuotio, iucunda ruminatio psalmodiæ, dulcis meditatio, consolatio scripturarum. Denique & hæc ipsa pluuia est, quam accipitis per os meũ, si quando de flumine, cuius impetus lętificat Dei ciuitatẽ, & torrente voluptatis illius aliqua super vos, dum de eis loquimur, stillicidia stillare contigerit. Sed necesse habeo interdũ circunfodere, quandoquidem posuerunt me custodem, & cultorem in vineis. Heu qui meã non colui, nec custodiui. Necesse habeo tamen, dum hũc occupo locum & circunfodere nonnunquã, & apponere stercora. Molestum id quidẽ, sed disciplinam nocituram quàm sarculũ, ignem quàm simulare nõ audeo: sciens multò amplius sefimum. Itaque & arguere, & increpare interdum necesse est: nec ignoro simũ esse verbũ increpatorium, verbũ improperij, & quod si non excuset necessitas ipsum quoque minus deceat proferrẽ. Sed qd agimus q̃ hoc fœno & si aliquos impinguari, sed alios planè & lapidari, & indurari uidemus? Hinc Zach. 12. nãque ceptũ est. De stercore boũ lapidabitur piger. An non impinguatur, qui increpatus benignè accipit, mansuetè respondet, libenter emendare conatur? Hæc planè salubris & fœcunda impinguatio est, vt corripiat me iustus in misericordia & increpet: oleum: autem peccatoris non impinguet caput meũ. Ex ea siquidem pinguedine quã B generat oleum peccatoris, abundantius pullulant spinæ & tribuli, & omnis radix amaritudinis germinat copiosius. Itaque qui iustorum increpationem misericordiam nominat: satis indicat quemadmodũ suscipienda, sit, quàm benigno animo, quàm deuota mente: quantaque ei gratia sit habenda. Sic enim accipientibus nobis erit impinguatio salubris, non fertilis vitiorum quemadmodum oleũ peccatoris: sed fructus illius quẽ secundum Apostolũ habemus in sanctificationem. Quid autem faciamus tibi ô piger, Roma. 6. qui ad hanc misericordiam irritaris magis & exasperaris? Nónne bonũ fimum sparsi Psa. 10. in agro tuo? Vnde ergo lapides habet? Sed tu inimice homo: quoniam qui diligit iniquitatem, odit animã suam: itaque inquam inimice homo hoc fecisti: qui desidiam tuã nõ excutere, sed excusare pergens fimum tibi peruertis in lapides, et vnde impinguari debueras, lapidaris. Hæc idcirco dicta sunt fratres, vt noueritis quàm benignè audiendũ sit, quàm deuote suscipiendum, quàm solicitè conseruandũ quicquid ad animarũ salutem pertinet, & non sicut uerbum hominũ, sed sicut (quod verè est) uerbum Dei, siue illud consolatorium, siue commonitorium, siue etiam increpatorium audiatur. Excessi fateor, ipsius propemodum festiuitatis oblitus, sed (ut arbitror) non ad insipientiam uobis, si firmiter inhæserint animo quæ audistis. Et nunc iam de solennitate ipsa uel breuiter aliquid loqui tentemus. Apostolorum C Christi festus agitur dies, quibus sanè pluri mum à nobis honorẽ deberi scio. Sed utrũ possit aliquis exhiberi hæsito satis. Nimis e- Psa. 138. nim honorati sunt amici tui Deus: nimis confortatus est principatus eorum. Quid enim? Si in terra adhuc positi omnia poterant: non quidem in se, sed in Christo: quid non poterunt hodie uiuentes in æterna fœlicitate cum ipso? Mortales adhuc & morituri imperium uitę & mortis uidebantur habere: solo nimirum uerbo mortificantes, uiuos, & mortuos suscitantes: quantò magis nunc cum honorati sunt nimis: nimis cõfortatus est principatus eorũ? Sed quid

Universidad de Deusto
Biblioteca

est fratres? Cū apostolorum beata hodie memoria celebretur: nunquid natiuitatis seu conuersionis eorum, aut certè vitæ, vel miraculorum solennis agitur commemoratio? Non est fratres natiuitatis humanæ solennitas, sicut paulo ante beati Ioannis diem natalitium celebrastis. Ille enim nascens honoratur, quia nascitur sanctificatus. Denique in Ioanne solo celebrior est passione natiuitas: quia & si passus pro Christo est, cum pro iustitia & ueritate occubuit: euidentius tamen natus pro eo est, ni mirum homo missus à Deo qui in hoc natus est, & ad hoc uenit in mundū, vt perhiberet testimonium veritati. Sed neque conuersionem apostolorum, aut eorum miracula hodie recensemus: sicut cæteris diebus alijs, alterius quidem conuersio, alterius de carcere liberatio facta per angelū festiuis ecclesiæ gaudijs ad memoriā reuocatur. Mortem specialius veneratur: quia nihil inter
D homines humano iudicio plus horretur. Considerate fratres ecclesiæ sanctæ iudiciū, secundū fidem, non secundum faciem iudicantis. Mortem siquidem apostolorū in eorum recolit solennitate præcipua. Hodie nanque Petrus crucifixus est, hodie decollatus est Paulus. Hęc hodiernæ causa festiuitatis: hæc præsentium materia gaudiorum. Ille igitur festum agens diem & lętum, siue dubio spiritum sponsi habet ecclesia, spiritū
Psal. 115. Domini: in cuius conspectu (sicut habes in psalmo) preciosa est mors sanctorū. Quantos enim dum paterentur Apostoli credimus affuisse, qui nequaquam preciosis mortibus illorum inuiderent? Visi sunt enim oculis insipientium mori, & æstimata est
Psa. 138. afflictio exitus eorum. Et sic quidē visi sunt oculis insipientium. Mihi (ait propheta) nimis honorati sunt amici tui Deus: nimis cōfortatus est principatus eorum. Fratres amici Dei mori uidentur oculis insipientium, sed in oculis sapientium iudicantur potius obdormire. Denique & Lazarus dormiebat, quia amicus erat: & cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini. Studeamus fratres viuere vita iustorum, sed morte eorum mori multò magis desideremus. Sapientia enim iustorum nouissima præfert: ibi nos iudicās, ubi nos inuenerit. Omnino necesse est vitæ præsentis finem futuræ cohærere principio, nec ibi tolerabilis dissimilitudo est. Sicut enim si quis duo sibi (ut ita dixerim) cimctoria cōsuere, aut colligare voluerit minus de reliquis partibus cetera, ipsa quę sibi copulanda sunt capit: ut formiter parat, ne dissideant à sei, fissura de co uobis quantumlibet exticrit conuersatio spiritualis, si carnalis fuerit consummatio nostra, uitæ illi spirituali penitus non cohęret, nec caro & sanguis regnū Dei possidere. Fili (ait Sapiēs) memorare nouissima tua, & non peccabis. Nimirū quod hæc maximè recordatio facias timoratum: timor expellat peccatum, negligentia non admittat. Hinc & Moyses de quibusdam. Vtinam (ait) saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent. In quibus utique verbis tria nobis video commēdari, sapientiā, intelligentiam, prouidentiam. Arbitror iamnē tribus eas assignari posse temporibus, ut æternitati quędam imago reformari videatur in nobis, præsentia moderātibus per sapientiam, præterita per intelligentiam, iudicantibus, nouissima prouidentibus ad cautelam. Hæc nempe spiritualis est exercitij summa: hæc forma studij spiritualis, vt sapiēter disponamus presentia nostra, recogitemus in amaritudine animæ nostræ præterita, futura quoque sollicitè pandeamus. Sobrie & iustè, & pie uiuamus in hoc seculo (ait Apostolus) ut uidelicet in præsentis loci brietas obseruetur, vt iusta satisfactione præterita quę nobis sine fructu salutis præteriere tempora redimantur, ut pietatis ope nem imminentibus de futuro periculis opponamus. Sola est enim quæ ad omnia valet pietas, cultus scilicet Dei humilis & deuotus, nec aliter nobis est prouidere nouissima, nisi vt uniuersa quæ nobis imminere
F videntur pericula, sedula nobiscum cogitatione uersantes, discamus de nostra omnino industria, magis autem de nostris distidere meritis, & soli diuinę nos protectioni committere pio quodam mentis affectu piæ intentionis in ipsum, cuius datum optimum, & donum perfectum est, consummatio salutis, & mors præciosa. Habens in euangelio tria hæc ipso tibi sermone Dominꝰ commēdata. Beati, inquit, pauperes, beati mites, beati qui lugent. Beati qui futura sapiunt, præ desiderio cœlestium interno quodam sapore mētis præsentia respuētes. Beati qui nouissima prouident, in māsuetudine suis pientes insitū verbū quod corū saluare animas potest, & pietate cordis ad futurā tēdēs hæreditatē. Beati qui priſtinū intelligentes errorē, crebris lauāt lachrymis lectū iuxta

Vides quid oprat uir sanctus, quid obtinere cupit eis pro quibus orat. Vtinam, inquit, saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent. ac si manifestius dicat: Vtinam esset in eis spiritus sapientiæ & intelligentię atque consilij. Vtinā hæc in nobis inueniantur fratres, vt luauiter omnia nostra per sapientiā disponamus, vt intellectu præterita peccata dānemus, ut prouideamus futura cō silio. Vtinā sapiamus ad præsentis uitæ moderationē: vtinā intelligamus ad præteritæ correptionē: vtinā deuota in Deū fide prouideamus, vt fœlicē habeamus (ipso miserāte) consummationem. Hic.n. est funiculus triplex, quo trahimur ad saluté, ordinata conuersatio, rectum iudicium, fides deuota.

G

Item in solennitate eorundem, de lectione libri Sapientiæ Hi sunt uiri misericordiæ. Sermo III.

Eccl. 44.

MEritò fratres Apostolis sanctis attribuit mater Ecclesia, q̄ in sapientię libris legitur. Hi sunt uiri misericordiæ, quorū iustitiæ obliuionē nō acceperunt, cū semine eorū permanent bona. Sunt.n. hi planè uiri misericordiæ, siue quia misericordiā consequuti, siue quia misericordia pleni, seu quia misericorditer à Deo nobis donati sunt. Et uide quā misericordiā cōsequuti sunt. Paulū
1. Tim. 1. interroga de seipso, vel magis sponte confitentē audi: Qui fui blasphemus, & persequutor & iniquus, sed misericordiā consequutus sum. Quis.n. nō audiuit quanta mala fecerit sanctis in Hierusalē? Nec solū in Hierusalē, sed & per totā Iudææ insaniæ ferebatur habenis, vt Christi mębra laniaret in terris. Denique hac furia vectus ibat, sed præuērus à gratia est. Ibat spirans minarū, & cædis in discipulos Domini, & discipulus Domini factus est: cui ostēderetur, quāta eū oporteret pro nomine ipsius pati. Ibat dirū toto corpore virus exhalans, & subitò in electionis vas mutatus est, ut iam cor illius eructaret verbū bonū, verbū pium, & diceret: Domine quid me uis facere? Hęc utique
Actu. 9. hæc mutatio dexteræ excelsi. Meritò proin-
1. Tim. 1. de loquebatur: Fidelis sermo & omni accepti one dignus: quoniā Dominus Iesus uenit peccatores saluos facere: quorū primus ego sum. Hoc ergo apud beatū Paulū fiducię & consolationis accipite fratres, ut ad Dominum iam conuersos, non nimis cruciet præteritorum conscientia delictorum: sed rātum humiliet vos sicut & ipsum. Ego *1. Co. 15.* sum, inquit, minimus Apostolorum, qui nō sum dignus vocari Apostolus: quia persequutus sum Ecclesiam Dei. Ita & nos humiliemur sub potenti manu Dei, & fiduciam habeamus, quia & nos misericordiam consequuti sumus, abluti sumus, sanctificati sumus. Et hoc quidem omnibus nobis: quoniam omnes peccauimus, & egemus hac gloria Dei. Verum apud beatum Petrum aliud habeo, quod apponā, eo charius quo rarius: & quo singularius, eo sublimius. Nam peccauit Paulus, sed ignorās fecit in incredulitate sua. Petrus cum cecidit, apertos habebat oculos. Porrò vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Eorum siquidem qui peccant antequam Deum nouerint, an tequam miserationes eius experti sint, antequam portauerint iugum suaue, & onus leue: priusquam deuotionis gratiam, & consolationes acceperint Spiritus sancti: eorum inquam copiosa redemptio est, & tales omnes nos fuimus. At eorum qui post conuersionem suam peccatis & uitijs implicantur ingrati acceptæ gratiæ: & post missam manum ad aratrum retro respiciunt tepidi, & carnales facti, aut post agnitam uiam ueritatis retro eunt apostatę manifesti: eorum utique perpaucos inuenias, qui post hæc redeant in gradum priſtinum: sed magis in I sordibus positi, sordescant adhuc. Super quos Propheta deplorat: Quomodo obscuratum est aurum, inquit, muratus est color optimus, & qui nutriebantur in croceis: amplexati sunt stercora? Nec tamen si *Thren. 4.* quis huiusmodi est, desperamus de eo, tantum vt resurgere velit citò. Quantò enim diutius permanebit, tantò euadet difficilius. Beatus verò qui tenebit, & allidet paruulos Babylonis ad petram. Etenim si creuerint, vix poterunt superari. Filioli hęc dico, vt non peccetis: sed & si quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem, qui potest, quod nos minimè possumus: tanquam qui cecidit non adijciat in malum, vt profundius cadat, sed magis vt resurgat, confidens, quòd nec ei negabitur uenia, si tamen ex corde confiteatur peccata sua. Si enim is de quo loquimur Petrus post tam grauem lapsum, ad tantam rediit meminentiam sanctitatis: quis de cætero desperet, si tantum egredi uoluerit à peccatis? Attende quod scriptū est: Egressus foras fle-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uit amarè. In egressu confessionè oris, in amaro fletu compunctionè cordis intellige. Et attende quòd tunc primum recordatus est uerbi, quod dixerat Iesus: tunc primum cordi fuit verbum quo prædicta fuerat eius infirmitas: cum euanuit præsumpta temeritas. Væ tibi qui post lapsum sortiorem te nobis exhibes. Vt quid tã rigidus es in tuã ipsius pernicië? Inclinare potius, vt melius erigaris, & ne prohibeas frangi, quod distortum est, vt possit melius solidari. Quid indignaris increpanti gallo? tibi potius indignare. Pluuiam voluntariam (ait Psalmista) segregabis Deus hæreditati tuæ, & infirmata est. Bona infirmitas, quæ segregatur hæreditati, quæ medicum non repellit. Induratos enim tanquam vas figuli in uirga ferrea conteret, & hæreditas infirmata est ait, tu verò perfecisti eam. Audistis certè, quàm misericordiam consequuti sint Apostoli nostri: vt iã nemo ex vobis super peccatis præteritis vltra quam necesse sit confundatur, in cubili conscientiæ suæ cõpunctus. Quid enim? Fortè peccastis in seculo. Nunquid amplius Paulo? Quod si & ipsa in religione, nunquid plus Petrò? Attamen, illi in toto corde pœnitentiam agentes, non modo salutem, sed & sanctitatem consequuti sunt: etiam & salutis ministerium & magisterii adepti sunt sanctitatis. Et tu ergo fac similiter, quoniam propter te scriptura loquitur: viros illos esse misericordiæ: utique propter multam misericordiam, quam consequi meruerunt. Potes tamen in hoc uerbo etiam illud non inconuenienter accipere, uiros misericordiæ fuisse Apostolos, id est plenos misericordia, seu uiros misericordiæ datos ecclesiæ uniuersæ. Scimus enim quod uiri isti, nec sibi uixere, nec sibi mortui sunt: sed ei qui pro ipsis mortuus est: magis autè nobis omnibus propter illũ. Quantum, n. proderit nobis eorum iustitia, quando ipsa quoque, sicut ostensum est, tantum profuere peccata? Pro nobis facit eorum uita, eorum doctrina, etiam & mors ipsa. Etenim in cõuersatione continentiam in prædicatione sapientiam, in passione sua patientiam nobis beati Apostoli cõtulerũt. Quartum usque hodie conferre non cessant misericordia pleni, quod est sanctarum fructus orationum. Quanuis & in ipsa eorum uita adhuc inuenias, quod adnumeres, fiduciam scilicet, quam nobis miraculorum exhibitione præbuerunt. Et quis enumeret quam multa nobis per eos beneficia prouenerunt? Bene ergo de eis scriptura loquitur: quoniã hi sunt uiri misericordiæ. Et addidit. Quorum iustitiæ obliuionem non accepit. Vis ut nec tua accipiat obliuionem? A triplici caue periculo, & florebit in æternum ante Dominum. Legis enim, quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo. Legis, si auerterit se iustus à iustitia sua, & cætera. Omnium iustitiarum eius non recordabor. Legis quibusdam dicendum in iudicio, non nouit uos: illis sine dubio qui receperunt mercedem suam. Ergo omnis iustitia tepida, omnis transitoria, omnis uêdita erit in obliuionem coram Deo. Sed non ita Apostolorum iustitiæ, quod ex eo satis apparet, quod sequitur. Cum semine eorum permanẽt bona. Manẽt enim usque hodie in nobis Apostolorum uestigia, & eorum religio, quia ex Deo est, non potest dissolui. Vestes Israëlitici populi quadraginta annis in deserto perseuerauerunt integræ multo magis Apostolorum vestes super iumentum saluatoris impositæ. Cũ semine (inquit) eorum. Quod est semen, quia sequutus adiungit, Hæreditas sanctæ nepotes eorum? Idem profecto & semen sunt, & nepotes. Meministis credo (scientibus enim legem loquor) meministis inquam legalis mandati, ut suscitet frater superstes semen fratri defuncto sine semine. Quis sine semine? Singulariter, ait, ego sum donec transeam. Ideoque resurgens: Vade (inquit) dic fratribus meis. Ac si dicat. fratres sunt, faciant quod fratres. Ergo per Euangeliũ ipsi nos genuerunt: nõ tamen sibi, sed Christo, quia per Euangelium Christi. Hinc est quod molestè tulit Paulus quosdã eorum dici à quibus geniti fuerant per Euangeliũ: indignãs aduersus eos qui dicebant: Ego sum Pauli, ego sum Cephæ, ego Apollo: Christi magis omnes & fieri uolens & dici. Itaque semen Apostolorum sumus per prædicationẽ, sed per adoptionem & hæreditatem semẽ Christi, & Apostolorum nepotes.

Pſal. 97.

Vbi ſup.

Eccl. 46.

De Dauid & Golia, & quinque lapidibus. Sermo.

AVdiuimus ex libro Regum Goliam uirum procerę staturæ, præsumentem super multa fortitudine, & magnitudine corporis sui: uociferantem aduersus phalanges Israël, & prouocantem eas ad singulare certamen. Audiuimus etiam à Deo suscitatum spiritum pueri iuuenis, ut indigne ferret uirum spurũ & incircũcisum castris Israel, & Dei summi exprobrantẽ agminibus. Spectauimus procedẽtẽ adolescẽtulũ in funda, & lapide aduersus monstruosæ magnitudinis hominem, loricatum & clypeo protectũ ac galea, cæterisque terribilem militaribus armis: si qua in nobis erant uiscera pietatis non potuimus nõ timere sic ineunti consilium, non congaudere uincenti. Laudauimus magnanimitatem paruuli, quòd comederet animam eius zelus domus Dei, & opprobria exprobrantium ei à se non duceret aliena, sed tanquam ad propriam moueretur iniuriam, & doleret super contritione Ioseph. Mirati sumus tantam in adolescente fiduciam, fiduciam quanta nõ inueniretur in uniuerso Israël. Collatam denique cœlitus uictoriam, & diuina manifestè patratam uirtute, tam lætì suscepimus, quã solliciti certamen expectauimus, armati fide paruuli, & gloriantis propria in uirtute gigantis. Iam si spiritalem secundum Apostoli testimonium legem esse non ignoramus & scriptam esse propter nos, non solum exteriorìs superficiei oblectandos aspectu, sed interiorum quoque sensuum gustu tanquã medulla tritici satiandos: considerandum nobis est quisnam uideatur iste Golias, qui populo Dei iam repromissionis terram ingresso, iamque multis ex hostibus triumphanti, solus exprobare præsumit, elatus & inflatus spiritu carnis suæ. Credo enim non incongrue in superbo homine superbiæ uitium designari. Ipsum nãque est peccatum maximum, quod Dei populo magis insultat, & insurgit specialiter aduersus eos qui cætera iam uideantur uicisse peccata. Hinc est quod prouocat ad singulare certamen tanquam cæteris iam subactis. Nam & Philistæi illo in tempore timebant omnino aduersus Israël inire conflictum, nisi quod de Golia enormis magnitudinis uiro eorum fiducia tota pendebat. Vnde enim eiusmodi animã superbia tentet quam sibi subiugauit inuidia, seu tepidas ea, quæ solet Dei uomitum prouocare, aut pigritia quæ facit ut bonũ stercoribus lapidetur? Vnde inquã ei superbia, unde extollentia oculorũ cui adeo cætera uitia dominantur, ut diiudicari se ab uniuersis tanquam male sibi conscius arbitretur? Quis denique nisi manu forus, qui cætera iam sibi potenti uirtute uitia subiugauit, aduersus nequissimum superbiæ uitiũ dimicaturus accedat? Procedat, inquit Dauid manu fortis, quoniam non est uincere tantum hostem nisi in manu forti. Armetur ipse contra Goliam, qui & ursum uicerit & leonem. Videat sanè vtrum Saulis ei arma possint prodesse, utrum seculari sapiẽtia & philosophicis traditionibus seu etiam diuinarũ superficie scripturarum, quam nimirum occidentem literam uocat Apostolus: uideat inquam utrum his armis debellare superbiam, utrum hac uia humilitatem apprehendere possit: ut onerari sese magis quàm roborari sentiens huiusmodi arma atque impedimenta proijciat, iactans omnì nõ cogitatum suum in Domino, & de propria penitus desperans industria, sola fide armatus non reputet Goliæ proceritatem: ne fortè magnitudinis eius mole prematur, sed potius psallat spiritu, psallat & mẽte: Dominus, inquiens, defensor uitæ meę, &c. Nã & Petrus dum nec uentorum violentiam, nec maris profundum, corporisque pondus cõsideraret in uerbo Domini iactans semet ipsum, nec perire potuit nec timere. At ubi uidit uentum ualidum uenientem, timuit: ipsoque timore protinus mergi cœpit. Simile aliquid etiã nunc athletæ nostro rex Saul suadere tentat: Non potes (inquiens) resistere Philistæo isti, nec pugnare aduersus eum, quoniam puer es, hic autem uir bellator ab adolescentia sua. Veruntamen nõ acquieuit ille tale aliquid meditari, sed præsumens de uirtute eius, cuius auxilio priora certamina iam uicisset, accedit intrepidus. Colligit igitur (abiectis armis Saulis) quinque lapides de torrente, quos nimirum (cũ leuia quæque tolleret) leuigare torrens potuit, sed non etiam tollere secum. Torrens quippe quem pertranseat anima nostra seculum præsens est, scriptura teste: Quoniam generatio aduenit & generatio præterit, tanquam tumens unda undam impellens. Quia ergo omnis caro fœnum & omnis gloria eius tanquam flos agri, huiusmodi leuia facile secum trahit torrens inundans: uerbum autem Domini nullis fluctibus cedens, manet in æternum. Arbitror proinde non incongrue quinque lapidibus istis, quinquepertitum uerbum intelligi, comminationis, promissionis, dilectionis, imitationis, & orationis. Horum quippe uerborum latet patens copia in diuina-

2. Cor 3.

Thren. 3. Mat. 14.

2. Re. 17.

Eccle. 1. Eſa. 40.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diuinarum reperitur serie scripturarum. Et
1. Cor. 7. forte ipsa sunt quinque uerba quorum me-
minit Paulus, malens quinque verba loqui
in sensu, quàm decem milia in lingua. Præ-
terit enim figura huius mũdi, & iuxta aliud
1. Ioan. 2. testimonium. Et mundus transit & concu-
piscentia eius. Hęc autem uerba transeun-
te mundo non modo manent, verumetiam
leuigantur magis, dum pertranseũtibus plu-
ribus multiplex est scientia. Iam verò colle
ctos iflos lapides contrà superbiæ spiritum
dimicaturus Dauid in vase memoriæ suæ
reponat, considerans quanta nobis commi
netur Deus, quanta promittat, quantam
nobis exhibeat charitatem, & quàm multa
nobis sanctitatis exempla proponat: quem-
admodum denique orationum nobis vbi-
que commendet instantiam. Hos inquam
lapides secum tollat, quisquis superbiæ uitiũ
debellare festinat, vt quoties venenatum au
det erigere caput quibuslibet ex his lapidi-
bus manu cogitationis ei occurrat, percussus
in fronte Golias deijciatur opertus confu-
sione. In quo sanè conflictu funda quoque
necessaria est longanimitatis formã habens,
quam huic maxime certamini nulla ratione
deesse necesse est. Quoties ergo vanitatis
cogitatio mentem pulsat, si intimo cordis
affectu diuinas expauescere cœperis com-
minationes, si u promissiones eius desidera-
re, non sustinet Golias utriuslibet lapidis ia
ctum, sed reprimitur ilico tumor omnis.
Quod si venerit in mentem dilectio illa tã
ineffabilis, quam tibi Deus maiestatis exhi-
buit, an non ilico inardescens ad charitatem
F prorsus abominari incipis & abijcere vani-
tatem? Sic & exempla sanctorum si diligen
ti tibi consideratione proponas, erit sine du
bio ad reprimendam elationẽ cogitatio ista
perutilis. Iam verò si forte insurgente subi
to elatione nihil ex his quæ diximus appre-
hendere quiuerit manus tua, toto feruore
ad eam conuertere quę sola restat orationẽ,
& continuo quem eleuatum videras & exal
tatum sicut cedros Libani subuersus impius
iam non erit. Sed quæras fortasse quemad
modum suo ipsius gladio Goliæ posis ab-
scindere caput, id enim tanto tibi iucũdius,
quanto molestius hosti. Dico breuiter,
quoniam expertis loquor, & qui facile ca
piant & aduertant sine mora, quod in se-
metipsis crebro sentiunt actitari. Quoties
te prouocante uanitate ad recordationem
comminationis diuinæ seu promissionis,
aut cæterorum quę supra diximus confundi
cœperis & erubescere, deuictus est quidem
Golias, sed forsitan adhuc unus. Accede
itaque propius ne forte resurgat, & stans si-
per eum mucrone proprio caput eius absci
de, de ea ipsa quæ te appetit vanitate peri-
mens uanitatem. Elata siquidem cogitatio
ne pulsatus, si ex ea ipsa materiam & occasio
nem sumas humilitatis, quo nimirum hu-
milius deinceps & abiectius tanquam de su-
perbo homine sentias de teipso: Goliam
vtique Goliæ gladio peremisti.

De euangelica lectione, vbi sustinens dominum I septem panibus turba reficitur. Sermo primus.

Miseror super turbam, quia iam
triduo sustinent me, nec habẽt
quod manducent. Euangelium Matt.
fratres ob hoc scriptum est ut
legatur: nec ob aliud legitur quam ut ratio-
nabilem consolationem vel desolationem
exinde capiamus. Est enim secularibus con-
solatio uana, de terrenarum affluentia rerũ,
vana nihilominus de earum penuria desola-
tio. At Euangelium speculum veritatis ne-
mini blanditur, nullum seducit, talem in eo
se quisque reperiet qualis fuerit, vt nec ibi
timore trepidet vbi non est timor: nec lęte-
tur cum male fecerit. Sed quid dicit scrip-
tura? Si quis auditor est uerbi & non fa- Iac. 1
ctor, huic comparatur uiro consideranti vul-
tum nativitatis suę in speculo. Considera-
uit enim se & abijt & statim oblitus est qua
lis fuerit. Nos autem fratres non sic oblec-
ro non sic, sed consideremus nosmetipsos
in ea quam audiuimus sacri Euangelij lec-
tione, vt proficiamus ex ea, & corrigamus
secundum eam si qua in nobis deprehendi-
mus corrigenda. Propter hoc enim optat Psal. 118
Propheta dirigi uias suas, ad custodiendas
iustificationes domini. Tunc (inquiens) Psal. 118
nõ confundar, cum perspexero in omnibus
mandatis tuis. Et ego quidem non confun
dor, sed glorior pro vobis fratres mei, quę-
niam saluatorem in deserto sequuti, exilia
ad eum extra castra: sed vereor ne quis forte
te in triduana expectatione pusillanimis G
iueniatur, & in Aegyptum seculi huius
nequam uel corde, uel etiam & corpore re-
uertatur. Merito proinde clamat diuina Psal. 26
scriptura & dicit. Expecta dominum, uiri-
liter age, & confortetur cor tuum, & sustine
domi-

dominum. Sed quandiu necesse est sustinere? Prorsus donec misereatur tui. Quæ-
ris quando? Miserebor, inquit, super tur
bam, quia iam triduo sustinent me. Viam
enim trium dierum eas necesse est in deser-
to, si gratum Deo tuo offerre volueris sa-
crificium, & triduo sustineas saluatorem,
si miraculi panibus desideras satiari. Pri-
ma est dies timoris, dies inquam declarans
& illuminans tenebras tuas, interiores scili
cet, & horrendum gehennæ supplicium de-
monstrans: in quo sunt tenebræ exteriores,
huiusce modi siquidem cogitatio sicut ipsi
nostis, nostræ solet exercere primordia con-
uersionis. Secunda est pietatis dies, qua re-
spiramus in luce miserationum Dei. Ter-
tia dies est rationis, in qua ueritas innote-
scit, vt tanquam ex debito quodam naturæ
sine aliqua contradictione, creatori subiec-
ta sit creatura, seruus seruiat redemptori.
Ex hinc iubemur iam discumbere ut chari-
tas ordinetur in nobis, ex hinc aperit domi-
nus manum suam, & implet omne animal
benedictione. Verum quoniam Apostolis
dicitur, tacite homines discumbere, quo-
rum nos (licet ad confusionem nostram)
habetis uicarios qualescunque, discumbere
H vos admonemus fratres charissimi, ut rese-
cti pane benedictionis subsistere positis in
uia: ne forte misera necessitate compulsi
descendatis & uos in Aegyptum, & inci-
piant uobis illudere qui necdum uobiscum
in deserto sequuti sunt saluatorem. Miseri
tanè & ipsi qui non exiere cum exeuntibus,
sed plane miserabiliores omnibus hominī-
bus, qui profecti quidem cum alijs, sed non
cum alijs sunt refecti.

Porro si qui fuere qui discumbentibus
alijs post dumeta seu diuersoria quæuis ab
sconditi latuere, homines eiusmodi ieiunos
vacuosque remansisse quis nescit? Sic &
eos nihilominus qui leuitate & curiositate
ducti, circunquaque vagantes minime re-
sederunt, aut qui resederunt quidem, sed
non in ordine nec in numero cæterorum.
Hortamur proinde charitatem uestram, &
pastorali solicitudine admonemus ne quis
ex uobis inueniatur angulos amare, sectari
latebras, quærere diuerticula: quoniam qui
male agit odit lucem, & non uenit ad lucem
vt non arguantur opera eius. Sed nec inue
niantur in nobis, qui circunferuntur omni
uento doctrinæ, instabiles & inquieti, nihil
in se soliditatis, nihil grauitatis habentes,
tanquam pulus quem proiecit uentus à fa-
cie terræ. Nam de his quid dicam quorum
manus contra omnes, & manus omnium
contra ipsos? Hi sunt qui separant semet- 1. Cor. 12.
ipsos, animales, spiritum non habentes:
quoniam nemo in spiritu Dei loquens dicit
anathema Iesu. Nequissima planè & perni I
ciosissima pestis: quoniam uniuersos unius,
obstinatio turbat, & fit omnibus discordiæ
fomes, materia scandalorum. Denique pro- Psal. 76.
pheram audi, qui de uinea domini loquens.
Singularis, inquit, ferus depastus est eam.
Pro huiusmodi rogo & obsecro uos fratres
mei fugite simulationem omnem & angu-
los propriæ uoluntatis, fugite inquietudinẽ
& spiritum leuitatis, fugite obstinationem,
& nequissimum uitium singularitatis, nisi
forte (quod absit) fraudare uultis animas
vestras panis edulio benedicti. Iam uero ne
longius protraham uos, septem panes qui-
bus reficiamini illi sunt. Primus panis ue- Luc. 4.
rum Dei in quo uita hominis est, sicut &
ipse testatur. Secundus panis obedientia est, Ioan. 4.
quoniam meus cibus est, inquit, ut faciam
uoluntatem eius qui misit me. Tertius pa-
nis meditatio sancta, de qua scriptum est.
Cogitatio sancta conseruabit te. Et quę alio Ioan. 6.
in loco nominari uidetur panis uitæ & in-
tellectus. Quartus panis orantium lachry-
mæ. Quintus uerò pœnitentiæ labor est.
Nec mireris q laborem aut lachrymas pa-
nem dixerim, nisi forte excidit tibi quod in
propheta legisti. Cibabis nos pane lachry- Psal. 79.
marum. & item in alio psalmo. Labores, in- Psal. 127.
quit, manuum tuarum quia manducabis,
beatus es & bene tibi erit. Sextus panis est in
cunda unanimitas socialis, panis inquam ex
diuersis granis confectus, fermẽtatus utique
sapientia Dei. Porrò septimus panis est Eu- Ioan. 6.
charistia, quoniam panis, inquit, quem ego
do, caro mea est pro mundi uita.

De septem misericordijs. Sermo secundus. K Vnde supra.

Misericordias domini in æternũ Psal. 88.
cantabo. Vt quid. n. mihi insi-
piens nescio quæ cogitatio de
pœnitẽtię huius onere murmu
rat, ut aggrauet illud super ceruicem meam?
Aliud onus sentio, suauius quidem, sed uti-
que multo maius. Sic. n. onerat me misera-
tionibus suis Deus, sic cõcludit, sic obruit be
neficijs suis, ut onus aliud sentire nõ possim.

Quid. n.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quid enim retribuã Domino pro omnibus pro retribuit mihi? Tanta tribuit & tãta retribuit, & tu mihi de alio onere loqueris? Deficit spiritus meus, prorsus deficit in tanta beneficiorum consideratione. Et licet dignas non sufficiam gratias agere, sed ingratitudinẽ prorsus odit anima mea. Peremptoria siquidem res est ingratitudo, hostis gratiæ, inimica salutis. Dico ego vobis, quoniã pro meo sapere nihil ita displicet Deo præsertim in filijs gratiæ, in hominibus conuersionis, quemadmodum ingratitudo. Vias enim obstruit gratiæ, & vbi fuerit illa, iã gratia accessum non inuenit, locum non habet. Hinc mihi fratres tristitia magna, & dolor continuus est cordi meo, quod nonnullos tam pronos ad leuitatẽ, ad risum, & ad scurrilia verba tam faciles video: vt pertimescã valde ne fortè plusquã expediat diuinæ misericordiæ sint immemores, & ingrati tam
L. multis beneficijs suis, aliquando deserantur à gratia quam non vt gratiam venerantur. Nam de eo quid dicam, qui in murmure & impatientia obstinato perdurat animo, aut quem pœnitet adhęsisse Deo, & contra morem & contra rationem bonum factum pœnitentia comitatur, qui sine dubio miserationibus Dei, non modo nõ habet gratiam sed contumeliã reddit? Omnino enim quãtum in se est, parum honorat eum à quo vocatus est, quisquis ei seruit in tristitia & rancore, si tamen seruire ei quis potest in ea tristitia quæ secundum carnem est & mortem operatur. Putas ergo quia maior illi detur gratia, & non magis etiam quod videtur habere auferatur ab eo? Nónne enim iure peditum reputatur, quod ingrato donatũ est? Aut dedisse non pœnitet, quod perisse vide
Nota. tur? Oportet proinde gratum esse hominẽ & deuotum, qui percepta gratiæ munera, non modo manere sibi desideret sed & multiplicari. Nemo sanè est qui non facile si quærit inueniat, vnde plurimum sit obnoxius Deo, quoniam non est qui se abscondat à calore eius. Sed nos maxime, quos segregauit sibi, & assumpsit ad seruiendũ sibi
Roma. 8. soli, si iuxta apostolum: Non accepimus spiritum huius mũdi, sed spiritum qui ex Deo est. vt sciamus quæ à Deo donata sunt nobis: omnino plurima inuenietemus, vnde continuas ei gratias agere debeamus. Quis enim in nobis est qui non confiteri possit, quoniam misericordia tua magna est super me? Itaque de tanta multitudine miseratio num Domini, vobis breuiter aliquas propo M
nere velim, vt qui sapiens est, occasione accepta sapientior fiat. Septem ergo in me video misericordias Domini, quas & vos ipsi credo facile inuenietis in vobis. Prima est quod à multis peccatis adhuc in seculo positum custodiuit, prima inquam non inter omnes quas mihi impendit, sed prima inter has septem. Quis enim non videat quod ficut in multis cecidi, sic & in alia poterã ecci disse peccata, nisi omnipotentis pietas conseruasset? Fateor & fatebor, nisi quia Dominus adiuuit me, paulominus cecidissem in omne peccatum anima mea. Et hæc quanta dignatio pietatis, quod ingratum & parum pendentem hic gratia conseruabat, quod in multis contrarium & contemnentem, nihilominus ab aliis benignissime protegebat? At secunda miseratio tua super me Domine, quonã poterit explicari sermone, quàm benigna, quàm liberalis, quamq; gratuita fuerit. Ego peccabã & tu dissimulabas. Non continebam à sceleribus, & tu à verberibus abstinebas. Prolongabam ego multo tempore iniquitatem meam, & tu Domine pietatem tuam. Sed quid prodesset expectatio, ni si sequeretur pœnitudo? Cumulus esset dãnationis, dicente Domino: Hæc fecisti & tacui. Tertia proinde miseratio fuit, quod visitauit cor meum & immutauit, vt amara fierent quæ male dulcia prius erant: qui lætabar cum malefacerem & exultabam in re- Pſal.
bus pessimis, inciperem demum recogitare ei annos meos in amaritudine animæ meæ. Et nunc Domine commouisti terram cordis mei & conturbasti eam, sana cõtritionem A
eius, quia commota est. Multi enim pœnitentia ducti sunt sed infructuosa, quoniam pœnitẽtia eorũ reprobata est, sicut & prior culpa. Itaque & hæc miseratio quarta fuit, quòd pœnitentẽ misericorditer susceperis, vt in eorum numero inuenirer, de quibus Pſal.
psalmista: Beati, inquit, quorũ remissæ sunt iniquitates. Sequitur misericordia quinta, per quam mihi continendi deinceps & emẽdatius viuendi præstitisti virtutem, ne reciduum paterer, & esset nouissimus error peior priore. Omnino enim manifeste tuæ est (Domine Deus) & non humanæ virtutis, susceptum semel peccati iugum à ceruicibus excutere, quoniam omnis qui facit peccatũ seruus est peccati: nec est liberari nisi in manu forti. Iam verò postquã in his quinque miserationibus à malo liberaueris, vt fiat quod

scriptum est: Declina à malo & fac bonum, in duabus alijs bona largiris. Hæ duæ sunt, gratia promerendi, quia videlicet munus bonæ conuersationis indulges: & spes obtinendi, qua donas homini indigno, & peccatori de tua toties experta bonitate vsque ad cœlestia sperãda præsumere.

De fragmentis septem misericordiarum. Sermo III. vnde supra.

Citis quid fecerim septem uobis hodie misericordias proponendo? Septem vtique panes distribui. Nam si factę sunt
B mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, quantomagis diuinę miserationes? Multo enim dulcius istæ sapiunt, reficiunt multo melius, ampliusque confirmant cor hominis. Verum multa nobis, ni fallor, ex his panibus hodie cecidere fragmenta. Nam, & ego ipse sentiebam inter frangendum multas é manibus cuadere micas, atque inter dictos properantis elabi. Vtrum ipsi collegeritis aliqua, uos uideritis. Ego, si nondum fallidits, nostra, quæ mihi collegeram sine inuidia communicabo, ne fortè incurram ma
ledictionem abscondentis frumenta in popul is. Primus itaque panis, si bene memini, conseruatio gratiæ fuit, qua me licet indignum, à multis peccatis adhuc in seculo positum custodiuit. Huius ergo tria teneo Pſal.
fragmenta, habentia prorsus magnum delectamentum saporis & alimoniam uitæ. Tribus siquidem modis à peccato me memini conseruatum, occasionis subtractione, resistendi data uirtute, affectionis sanitate. Multa enim in peccata facile cecidissem, si data esset occasio, sed Dei miseratione non me talis opportunitas apprehendit. In multa quoque paulominus cecidissem grauiter impulsus molentia tentationis, sed uirtutem dedit Dominus rex uirtutum, ut sub me esset appetitus meus, & ei quam sentiebam concupiscentiæ minimè consentirem. Sed & à quibusdam tam longè me fecit miseratio tua Domine, ut penitus abominarer ea, & ne ulla quidem eorum me tentatio molestaret. Secundus quoque panis fuit expe-
C ctatio, qua tardabat ultionem, indulgentiã cogitabat. Et huius ergo panis tria fragmenta accipite, cogitantes longanimitatem quã exhibuit, electionem prædestinationis suę, quam impleri uoluit, & charitatem animã qua nos dilexit. Propter hoc enim expectãs expectauit me Dominus, & non intendit mihi, sed oculos suos auertit à peccatis meis quasi nolens aduertere quantum delinquerem. Propter hoc inquam dissimulabat, ut commendaret patientiam suam, ut impleret electionem suam, ut confirmaret charitatem suam. De tertio quoque pane eius, scilicet misericordiæ, qua conuertit nos ad pœnitentiam, tria non tam fragmenta quàm frusta uobis appono. Tunc enim, ut bene memini, concussit cor meum, excitans illud ut aduerteret suorum uulnera peccatorum, & vulnerum sentiret dolorem. Etiam, & terruit deducens ad portas inferi, & præparata iniquis supplicia monstrans. Et ut nihil iam noxiæ remaneret delectationis, meliorem mihi consolationem inspirãs spem indulgentiæ dedit. In his tribus ego conuersus sum, credo quòd & vosipsi. Iam verò quarti panis, ipsa est indulgentia, obsecro uos diligenter colligite fragmẽta ne pereãt. Sunt enim salubria ualde, & dulciora super mel & fauum. Sic enim ex toto indulsit, & tam liberaliter omnem donauit iuiuriam, ut iam non damnet ulciscendo: nec consundat improperando: nec minus diligat imputando. Sunt enim aliqui sic donantes iniuriam, ut non ulciscantur, sæpius tamen improperent. Sunt & alij qui fileant licet, manet tamen alta mente reposta, & rancorem tenent in animo, quarum utique neutra pleD
na indulgentia est. Longè ab his omnibus benignissima est diuinitatis natura, liberaliter agit, ignoscit plenarie, ita ut propter fiduciam peccatorum, sed pœnitentium, ubi abundauit delictum, soleat & gratia superabundare. Testis est Paulus gẽtium doctor, qui plus omnibus eum diuina gratia laborauit. Testis est Matthæus de Teloneo electus in Apostolum, cui etiam noui Testamenti primum scriptorem esse donatum est. Testis & Petrus, cui post trinam negationem, totius ecclesiæ pastoralis cura commissa est. Testis denique etiam famosissima illa peccatrix, cui in ipso conuersionis initio tanta multitudo dilectionis cõcessa est, tanta postmodum indulta gratia familiaritatis. Quis accusauit Mariam, & pro se eam oportuit respondere? Si Pharisæus murmurat, si Martha conqueritur, si scandalizantur apostoli, Maria tacet: Christus excusat, etiam & laudat tacentem. Denique illud quantę prærogatiuæ, quantę excellentiæ sint, quòd re-

fur-

Universidad de Deusto
Biblioteca

surgentem à mortuis prima uidere, tangere prima meruit? Sed iam trãseamus ad alia. Bonum est quidem nos hic esse, ubi datur fiducia peccatoribus, sed oportet etiam cætera non tacere. Itaque & in continentia ipsa, quæ est panis quintus, tria nihilominus inuenio unde merito clamare possim: Quia fecit mihi magna qui potens est. Fortè paruum aliquid reputatis continentiam uestram, sed ego non ita. Scio enim quos habeat oppugnatores, & quantæ illam necesse sit esse uirtutis, ut possit resistere talibus. Luc.1.

E primus siquidem continentiæ nostræ hostis, caro est aduersus spiritum concupiscẽs. Quàm domesticus hostis, quàm pernicioſa lucta, quàm intestinum bellum? Hostẽ hũc crudelissimum nec fugere possumus, o anima mea, nec fugare, circumferre illum necesse est, quoniam alligatus est nobis: nam quod periculosius est, & miserabilius, hostẽ nostrum ipsi cogimur sustentare, perimere eum non licet. Vide ergo, quàm solicite te custodire necesse sit ab ea, quæ dormit in sinu tuo. Veruntamen non est hic solus aduersarius mihi, alium adhuc habeo qui circuncinxit, & obsedit me undique: & si ignoratis, hostis ille est præsens seculum nequã. Conclusit inimicus uias meas, & per quinque portas, quinque uidelicet corporis sensus iaculis suis uulnerat me, & mors intrat per fenestras meas. Sufficere nimis poterant isti duo. Sed, heu me, ecce uideo uentum ualidum uenientem ab aquilone, à quo pandi tur omne malum. Et nunc quid superest aliud? Domine salua nos: perimus. Ecce.n. malleus uniuersæ terræ. Ecce serpens callidior cunctis animantibus. Ecce inimicus ille quem nec uidere possum, quantominus cauere? Neque.n. est colluctatio seruare volẽtibus cõtinentiã, cõtinentiã autẽ dico non a sola luxuria, sed à cæteris quoque, sicut necesse est, vitijs, & peccatis: non aduersus carnem, & sanguinem tantum, sed aduersus principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contrà spiritua F lia nequitiæ in cœlestibus. Et quis est qui iacula eorum ignea possit extinguere? Parauerunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde. Sed & narrauerunt ut absconderent laqueos, & dixerunt. Quis uidebit eos? Nunc quidem aperte, & violenter, nunc occulte, & fraudulenter, semper autem malitioſe, & crudeliter impugnant, & persequuntur nos. Et ad hæc toleranda ne dicam superanda, quis idoneus? Credo iam uobis aliquatenus innotescit continentiæ difficultas, ut iuxta apostolũ sciatis, quæ à Deo donata sunt uobis. Omnino enim in domino facimus hanc uirtutem, & ipse ad nihilum deducit tribulantes nos. Ipse est qui non modo carnem nostram cum concupiscentijs suis, sed & præsens seculum ne quam cum curiositatibus suis, & uanitatibus, etiam & ipsum cum tentationibus suis conterit satanam sub pedibus nostris. Nunquid non merito dixeram inueniendum in continentia, unde clamarem, quia fecit mihi magna qui potens est? Iam verò lecti panis fragmenta accipite. Est autem panis ille gratia promerendi bona, scilicet æternæ uitæ, quam gratiam in tribus maxime constare arbitror, in odio præteritorum malorũ, & contemptu præsentium bonorum, & desiderio futurorum. septimus quoque panis est spes obtinendi, cuius nihilominus teneo fragmenta tria, & eorum sapor dulcis admodum gutturi meo. Tria ioquam sunt quæ sic roborant, & confirmant cor meum, ut nulla me penuria meritorum, nulla consideratio propriæ uilitatis, nulla æstimatio cœlestis beatitudinis, ab altitudine spei dei cere possit in ea firmiter radicatum. Deside G ratis ea, an referuanda sunt propter eũ qui dixit: Mel inuenisti? comede quod sufficiat tibi. Sic completur hodie quod de scipsa sapientia prophetauit: & nũc idipsum uideo, quoniam qui edunt me, adhuc esurient. Proinde non uos protraham ultrà, sed nec uestram fraudabo esuriem, quoniam quidẽ sic paratos video, ac si necdum sumpserit is quicquam. Tria considero in quibus tota spes mea consistit, charitatem adoptionis, ueritatem promissionis, potestatem redditionis. Murmuret iam quantum uoluerit insipiens cogitatio mea dicens: Quis enim es tu, aut quanta est illa gloria, quibusve meritis hanc obtinere speras? Et ego fiducialiter respondebo. Scio cui credidi, & certus sum, quia in charitate nimia adoptauit me, quia uerax in promissione, quia potẽs in exhibitione, licet enim ei facere quod uoluerit. Hic est funiculus triplex qui difficile rumpitur, quem nobis à patria nostra in hunc carcerem usque demissum firmiter obsecro teneamus: ut ipse nos subleuet, ipse nos trahat, & pertrahat usque ad conspectum gloriæ magni Dei, qui est benedictus in secula. Amen.

In

In natali sancti Victoris confessoris, sepulti in monasterio Arremarensi Trecensis diœcesis qui obijt quarto Kalendas Martij.

Sermo primus.

H Victoris uita & gloria specialis, non tam ad gloriam quàm ad uirtutem prouocat omnes qui recto sunt corde. Non rectè plane sed peruersi est animi ante quærere gloriam quàm exercere virtutem, & uelle Psal.126. coronari qui legitime non certauerit. Vanũ est uobis, inquit, ante lucem surgere. Ita est. Frustrà ad celsitudinem nititur gloriæ, qui prius non claruit uirtute. Frustrà fatuæ uirgines sponso obuiam surgunt, quarum lampades extinguuntur: & ideo fatuæ quia uacuis gloriantur lampadibus, uirtutis oleum Psal.38. non habentes. Absit mihi gloriari nisi in gloria illorũ, quibus propheta congratulans ait. Domine in lumine uultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur. Et infert. Quoniam gloria virtutis eorum tu es. Pulchre non eorum, sed uirtutis eorum gloria commendatur. Quæ enim sine uirtute est gloria, profectò indebita uenit, præpropere affectatur, periculosè captatur. Virtus gradus ad gloriã: uirtus, mater gloriæ est. Falax gloria & uana est pulchritudo quam illa non parturiuit. Sola est cui gloria iure debetur, & secure impenditur. Sancto Victori nec uirtus, nec gloria deest: sed quemadmodum ambæ res, & quo ordine in homine processerunt, id operæpretium intueri. Pugnauit fortiter, uiriliter superauit, & sic demuni gloria & honore coronatur. Quomodo nempe inglorius remansisset bellator fortitis, humilis Victor? quanquam nec in die uirtutis suæ sine gloria fuit signis, & prodigijs admirandus. Habemus dilectissimi in uita Victoris, & quod digne miremur & qđ salubriter imitemur. Miror uina dedisse in eterno, non uitem sed fontem. Miror & stupeo infantem adhuc in utero pauori fuisse patendis dæmonio, quippe ab ipsis præconijs, & iam tunc ex nomine designatum. Nec uacuum nomen ubi hostium fuga & extorta confessio uictoriam concesit infanti. Quis item non miretur furem à dæmone mox ne deprehensum, & rursum à dæmone mox hostinem liberatum? Quis non etiã omni admiratione stupendũ ducat, carne circũdatum hominem, cœlis patentibus, carnis oculos superno infigere lumini, & uidere uisiones Dei, angelico insuper mulceri cãtico, doceri oraculo? Hæc atq; similia in sancto homine ueneramur, non æmulamur. Merito quidem qñ & sine salutis periculo possunt nõ fieri, & sine salutis periculo nequeunt usurpari. Tutius sanè æmulanda solidiora q̃ sublimiora, & q̃ magis uirtutem redoleant, gloriã minus. Studeamus proinde moribus conformari, cui in mirabilibus similari, & si uolumus, non ualemus. Æmulemur in uiro sobrium uictũ, deuotũ affectum, æmulemur mansuetudinẽ spiritus, castimoniã corporis, oris custodiam, animi puritatẽ, ponere frenum iræ & modum linguæ, dormire parcius, orare frequentius, commonere nosmetipsos psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, diebus iungere noctes, & diuinis laudibus occupare. Æmulemur charismata meliora. Discamus ab ipso qđ mitis & humilis corde fuit. Æmulemur inquã qđ extitit liberalis in pauperes, iucundus ad hospites, K patiens ad peccantes, benignus ad oẽs. Hoc .n. melius. In his forma est cui imprimamur, in miraculis gloria à qua reprimamur. Illa lætificẽt, ista ædificent: moueãt illa, ista promoueãt. Epulemur dilectissimi ad mensam diuitis uocati mensam abundantẽ panibus, delitijs cumulatã. An non dies q exẽplis nos reficit, protegit meritis, lætificat tignis? Dies planè, in cuius hodie cõuiuio solenni angeli & homines pariter congregantur. Hi ut reficiantur, illi ut delitientur. Isti ut proficiãt, illi ut gaudeãt. Cuius uita repleta bonis, quid nisi mensa referta cibis? Nec tũ omnibus oĩa apponuntur, sed ut tollat quisque quod sibi expedire & cõuenire uidebit. Et ego quidẽ consilio salubriori diligenter considero q̃ mihi apponuntur. Cautum est mihi eligere mea, & aliena non tangere. Nõ extendam manũ ad gloriã miraculorum nec si attentauero quod desuper nõ accepi, perdã merito & quod uideor accepisse. Nõ leuo cũ illo oculos ad rimanda secreta cœlestia, ne oppressus à gloria confusus resiliã, sero confugiens ad consiliũ sapientis, qui ait. Altiora te ne quæfieris, & fortiora te ne scru Eccl.3. tatus fueris. Infertur mensis uinum nouum aquarũ rubentiũ: non tango, qa non mihi appositũ scio, q̃ similiter elementa mutare, naturas innouare non ualeo. Cerno item in L mensa Victoris angelos illum audisse cantes. Nunqvid uidebo & ego mihi super nos exhiberi cantores: aut certe citharœdos illos

de

Universidad de Deusto
Biblioteca

de Apocalypsi coram me citharizare in citharis suis? Imperat ille dæmonibus adhuc in corpore uiuens, uinctum in corpore soluit corpore iam solutus. Cibi sunt sed non mei, equidem iucundi & sapidi: sed non tãgit illos anima mea, quoniam non est inopi mihi unde sufficiam talia redhibere. At si diligenter considero, ecce præ oculis in mẽsa sancti, censura iudicij, disciplinæ vigor, sanctitatis speculum, uitę forma, uirtutis insigne. Hæc a me & absque præsumptione sumuntur, & salubriter insumuntur: & si dissimulo, districte reposcuntur. Audi adhuc quænam mihi iure appositа putem. Si panem doloris, & uinum compunctionis de diuitis mẽsa obtuleris, tollo securus qui sum
Psal. 41. pauper & inops. Erunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, & poculum meum cum fletu miscebo. Pars mea hæc qui dolenda commisi. Nec me tamen pigebit vt æstimo cibi huius, quoniam qui apposuit scientiam addidit & dolorem. Sed & si temperantiæ, si iustitiæ, si prudentiæ uel fortitudinis exempla appareant, ea incunctanter sumo, sciens quia talia oportet me præparare. Hæc mihi apponi, hæc a me repetitum iri non dubito. Nunquid signa & prodigia exigenda a nobis sunt, ut ea diuiti vicissim præparemus? Fratres vasa sunt in honorem illi qui nos inuitauit, non cibi pauperum. Tu ergo qui inuitatus es, diligenter considera quid tibi ille, quid sibimet ap-
M posuerit: non enim quicquid in mensa apponitur, tibi apponitur. Quid si in poculo aureo fuerit propinatum? Non poculum tibi sed potus apponitur. Sume potum & pone durum. Ergo exempla bonorum operum & rectitudinem morum paterfamilias communicat ita domesticis, vt prærogatiuã sibi retineat in miraculis. In his tamen atque illis, ille glorificandus est, cuius munus sancte uiuere, cuius uirtus signa facere est, qui in trinitate perfecta viuit & regnat deus in secula seculorum. Amen.

De eodem. Sermo secundus.

GAudete in domino dilectissimi, qui inter continua suæ pietatis beneficia indulsit hominẽ mundo, cuius multi saluarentur exẽplo. Iterum dico gaudete, quod factus de medio appropriauit Deo, ut multo plures eius intercessione saluentur. Habet ex hominibus cui hominum peccata donet misericors & miserator dominus. Habet tẽpus & locum intercedẽdi plus & misericors auocatus. Equidem locum quietum & tempus feriatum. In terris visus est, ut esset exemplo: in cœlum leuatus est, ut sit patrocinio. Hic informat ad vitam, illic inuitat ad gloriam. Factus est mediator ad regnũ, qui fuit incitator ad opus. Bonus mediator, qui sibi iam postulans nihil, totum in nos transferre desiderat, & supplicantis affectum, & supplicationis fructum. Quid inquærat sibi qui nullius eget? Dominus conseruat eum & uiuificat eum, & beatum facit eũ in gloria, nihil illi deerit in loco pascuæ collocato. Hæc dies gloriosæ migrationis eius, dies lætitiæ cordis eius, exultemus & lętemur in ea. Introuit in potentias domini, gaudeamus quia nunc potentior est ad saluandum. Hodie Victor posito corpore quo solo præpediri ab introitu gloriæ uidebatur, tanto alacrior quanto expeditior penetrauit in sancta, similis factus in gloria sanctorum. Hodie de nouissimo & humili loco quem sibi ex consilio saluatoris elegerat, ipso summo patrefamilias euocante verus amicus ascendit superius, & est illi gloria coram simul discumbentibus. Hodie despecto mundo & mundi principe triumphato, supra mundũ verè uictor ascendit, accipiens de manu domini coronam victoriæ. Ascendit autem cum immensa suppellectili meritorum, clarus triumphis, miraculis gloriosus. Pausat miles emeritus, & post labores sudore; que sacræ peractæ militiæ locatur fœliciter, coronatur sublimiter. Anima eius in bonis demorabitur. Quæris vbi? Cum Abraham Isaac & Iacob in regno exlorum. Ita cum talibus & tali in loco sibi sedet. Sedet excelsa & fulgida, sedet lætabunda & laudans. Sedet delicata & ornata monilibus suis, stipata malis, fulcita floribus. Sedet inquam sibi uacua curis, deliciis affluens, abundans ocij & quietis ad uacandum sapientiæ. Quæ sedit & fleuit super flumina Babylonis, sedet modo ad fontem uitæ, & conuersatio illi secus torrentem voluptatis, cuius impetus lętificat ciuitatem Dei. Inuenit sibi fontem hortorum, puteum aquarum uiuentium, & cum Samaritana potatur aqua sapientiæ salutaris, vt non sitiat in æternum. Datur illi de fructu arborum suarum, & laudant eam in portis opera eius, & gloriatur testimonio conscientiæ. Conscientiæ

scientiæ dico suæ non alterius. Sedet media angelorum, digna planè eorum consortio, quorũ desiderio flagrat, puritate miter, castimonia decoratur. Sedet inter Apostolos vir apostolicæ gratiæ: nec est quod se abscidat a cuneo prophetarũ, qui quẽ illi præfixerũ, glorificauit & portauit in corpore suo. Neque seputat victoriosis martyrum choris Victor noster arcendum, qui duro & diuturno martyrio viuentem sui corporis hostiam immolauit. Sedet veteranus miles debita iam suauitate & securitate quietus. Securus quidem sibi, sed nostri solicitus. Non enim cum putredine carnis simul ieiuit uisceribus pietatis: nec sibi sic induit stolã gloriæ, ut nostræ pariter miseriæ suæque ipsius misericordiæ obliuionem induerex. Non est terra obliuionis quam anima Victoris inhabitat, nõ terra laboris ut occupetur in ea, non denique terra sed cœlum est. Nunquid cœlestis habitatio animas quas admittit indurat, aut memoria privat, aut spoliat pietate? Fratres latitudo cœli dilatat corda, non arctat, exhilarat mentes, non alienat, affectiones non contrahit, sed C extendit: In lumine Dei serenatur memoria, non obscuratur. In lumine Dei discitur quod nescitur, non quod scitur dediscitur. Superni spiritus illi qui ab initio cœlos inhabitant, nunquid quia incolunt cœlos, despiciunt terras, & non magis eas visitant & frequentant? Nunquid quod semper videt, Hebr. 1. faciem patris, ministerium euacuat pietatis? Omnes nihilominus administratorij spiritus sunt, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis. Quid errabus, & qui ex nobis sunt nesciunt nos nec norunt iam compati in quibus passi sunt & ipsi? Qui dolores nesciunt, sentiunt tamen nostros: & qui venerunt de magna tribulatione non recognoscunt iam in quo Psal. 141. fuerunt? Scio qui dixit. Me expectant iusti donec retribuas mihi. Iustus est Victor Canon 49. etiam expectans nostram proculdubio retributionem. Non est ille pincerna Pharaonis, qui inuentam gratiam retinuit sibi, proplicitæ sui pariter & captiui minime recordatus. Minister Christi est, Christum sequitur. Non est ille oblatus suæ promissionis, nec socio passionis regni consortium denegauit. Non est discipulus contra magistrum, nõ potest victor quicquã facere nisi quod uiderit magistrũ facientẽ. Opera quæ ille fecit, & iste fecit similiter. Iam cœlos ingressus quos & antè apertos beatis oculis suspiciebat, verè nunc reuelata facie speculatur gloriam Dei, absorptus quidem, sed nõ oblitus clamorem pauperum. Beata visio qua in eadem imaginem transformatur de claritate in claritatem, tanquã a spiritu domini. Paruulus ad pugnã, magnus ad victoriã D matris uiscera necdum exiens & iam ejiciẽs dæmonis, cum incremento virtutum ac meritorum Victor uiuens inter peccatores translatus est. O uirum præcipuæ sanctitatis, qui antè sanctus quam natus, antèque re quam nomine Victor. Adhuc utero clausus iam de hoste triumphauit. Ouenerandam etiam ipsis angelis sanctitatem, quã pari studio etsi disparibus voluntate, & mali sugitant & frequentant boni. Nec facile dixerim quid uirum iuuet aut sanctiorem horum fauor, aut pauor illorum. Corpore denique terras, mente cœlos inhabitans: aliquando familiarius aliquid nunciantes, aliquando ineffabili, cantus suauitate plausibi les supernorum voces spirituum audiebat. Verè anima tua Victor, una ex gemmis, quę tibi in cruce apparuerunt. Vere infixa cruci, cum diuinæ inserta gloriæ, eandem sibi claritatis imaginem induit quam inuenit. Vincenti expandit gremium suum, qui pugnanti dederat spiritum suum. O victrix anima quæ sicut passer transuolans, mũdi laqueos euasisti: respice ad incautas animas intricatas illis, periclitãtes in illis, ut tuo patrocinio eruamur. O miles emerite qui christianę militiæ duris laboribus angelicæ fœlicitatis requiem commutasti: respice ad imbelles & imbecilles cõmilitones tuos, qui inter hostiles gladios & spiritales nequitias tuis laudibus occupamur. O uictor incite, qui & de terra & de cœlo gloriosissime triumphasti, illius gloriam nobiliter superbus despicies: & huius regna pie violentus diripiens respice de cœlo ad uinctos terræ, ut hæc sit tuorum consummatio triumphorum, si & nobis demum uicisse te sentiamus. Nam si ex te nomẽ tibi, perfecta ueritas nominis ex nostra liberatione concipietur: & certè deesb interpretationi quandiu nos qui tui sumus minimè liberamur. Quàm pium quàm dulce quàm suaue ô uictor in hoc loco affectionis & in hoc corpore mortis te sapere, te colere, te peccati. Nomen tuum & memoriale tuum tanus distillans in labijs captiuorum, mei & lac sub lingua eorum, qui tui memo-

M ria

Universidad de Deusto
Biblioteca

ria delectátur. Eia ergo sortis athleta, dulcis patrone, aduocate fidelis: exurge in adiutoriũ nobis, ut & nos de nostra ereptione gaudeamus, & tu de plena victoria glorieris. Omnipotens pater, peccauimus tibi facti filij alient, sed appropiauimus in Victore, qui dum vicit cupiditatem suam, vincat & iram tuam nos quoque in gratiam potenter resti tuat. O victor Iesu te in nostro Victore laudamus, quia te in illo uicisse cognoscimus. Da ei piissime Iesu sic de sua in te victoria gloriari, ut non subeat obliuio nostri. Filij Dei immitte ei nostri semper in conspectu tuo memoré esse, nostram in tuo tremendo iudicio suscipere & agere causam, qui cum patre & spiritu sancto viuis & regnas Deus per omnia seculorum. Amen.

In festo beatæ Mariæ Magdalenæ. Sermo.

FOdie misericordia & veritas obuiauerunt sibi, & multitudo miserationum Domini in peccatricem fœminam resusa est. Illius enim virginis, peccatricis & mestruatæ manibus attrectatur, Deumque atque Dei filiũ mulier infrunita contingit. Tãgit pedes mundi, atque mũdantis, immũda, & vestigijs creatoris mulier criminola procũbit: Transit in affectum cordis præuaricatrix, & redit ad cor: & magnitudinem scelerũ, lachrymarũ multitudo condemnat. Dissimulat pietas tangentis officium, & obsequiorum mistãtiam remuneratorius ille maiestatis oculus fœlici de dignatione non inspicit. Osculatur Maria pedes Christi frequentibus osculis, & oculis inundantibus uestigia redemptoris infundit, tergit crinibus, odoriferis illinit & irrorat vnguẽtis. Videt & inuidet singularitatis amator, & vtrunque redarguit Phariſęi iactantia, illum ignorãtiæ, præsumptionis istã. Sed deliberãs prouidentia suspendit iudicium dũ affectat obsequium, & inuectiuam retinet præparatam, donec Mariæ sacrificiũ in holocaustũ pertranseat. Gaudent angeli super peccatrice pœnitentiam agente, & odoris fragrantia cœlestis ille conuentus aspergitur, saluantemque saluandam tota misericordiæ dulcedo perstringit. Vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia, & numerositatem criminum præponderans pietas interclusit. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ domine in peccatricis confessione, quã iusta reprehensio in Phariſæi superbia & abusione? Enumeratur obsequentis obsequium, & per obliquũ tangitur indignantis iniquitas, tota literali cohærentia Simonis inuidiam impugnante. Et quia ubi spiritus Domini, ibi libertas dimittuntur illi peccata multa quæ multum diligit immittuntur illi, qui multum negligit. Non erat satiatus ab uberibus sponsæ, nec induerat compassionis affectum, legem relegens quæ misericordiam nescit, nouit iustitiam. Lex dura duris & lapideis promulgata, parata percutere, nesciens misereri. Lex excludens pœnitentiæ locum, veniam negans, emendationis ignara. Lex vinum durum & acidum de botris amaris simis eliquatum, conseratum feritati, deriuatum Israëli, saluatori propinatum. Vinum de quo dentes inebrientium obstupescunt: non de geminorum uitis illius quod saluator bibit nouum in regno patris sui. Vere meliora sunt ubera sponsæ vino isto. Quænam, ais sunt ista? Procedat in medium Paulus Apostolus, & ubera felici lacte manantia mihi assignet. Gaudere, inquit, cum gaudẽtibus, flere cum flentibus. O quàm breui sermociniculo totius religionis deprauit integne, quam eleganti clausula proposuit pietatem, æquitatem statuit, submouit inuidiam? His uberibus mater ecclesia lactat proficientes, nutrit perfectos. Gaudere, inquit, cũ gaudentibus. Facessat hinc seculariꝰ plausus & insania, & lætitia mundialis abscedat, quia nõ est gaudere impijs, dicit Dominus. Numquid illorum os gaudio repleri æstimas, qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis? Sed nec illi qui laudibus adulatorijs rapiuntur, diuinæ iubilationis agonem lætitiam. Numquid qui vestiuntur purpura & byſſo, & epulantur quotidie splendide, gaudium & lætitiam obtinebunt? Absit vt in terra suauiter viuentium gaudiorum inueniatur materia, cum tantis alternationibus tota mundi facies immutetur, ut eleuans allidatur, & respiret allisus. Sed est gaudium continua sibi iucunditate firmissimum, quod perfectus animus de secura sibi conscientia pollicetur. Mens. n. ab huius mundi aspergine pure presiẽque deterſa, & in diuinæ contemplationis acumen totum desiderij sui figens affectum, gaudens gaudet in Domino, & exultat anima sua in Deo salutari suo. Talis anima minas aspernatur, nescit timorem, spem falsam eludit, & omnium

Psal. 118. omnium scandalorum imm̃unis, in pace in idipsum dormiẽs requiescit. Pax multa diligentibus legem tuam (aut iustus) & nõ est illis scandalum: Nouerat. n. quia lictores non persequuntur martyres, sed coronant. Cũ huiusmodi gaudentibus gaudet Apostolus & vt abundantius gaudeant, tota securitate promittit. Hoc gaudium certum & plenum est, tanto quocertius, idẽ, quãto uicinius circa identitatem imprimitur. Hæc est mamilla congratulationis, de qua lac exhortationis effunditur, quo nutriuntur perfecti, vt cum auulsi fuerint a lacte isto, epulentur ab introitu gloriæ Dei. Secunda est flere cum flentibus. Numquid Apostolus præcipit flere rerum amissionem, intermissionem voluptatum, filiorum mortes, morborum instantiam, grauitatem inopiæ, potentiam fortiorum? Absit. Plorandi enim sunt qui taliter plorant. Religiosa enim tristicia, aut alienum luget peccatum, aut proprium. Beati quorum luctus in hac intentione versatur, quia consolatoriam possunt in hac expecta re dulcedinem. O quàm leni & dulcissimo spiritu imbutus est spiritus illius, qui nouit in spiritu lenitatis peccantem instruere, suspendere vindictam, & affectuosis visceribus inuiscerare sibi peccatorem donec vitæ reddatur. De hac compassionis mamilla lac cõsolationis effunditur, & hoc lacte pascit Apostolus illos, qui solido cibo vesci nõ possunt. Amator innocentiæ, pacis amicus, patientiæ cibus, patientibus compatiens, & cõgaudens gaudentibus, perfectionis metam cursu consummato contingit. Hæc sunt ubera lacteis irrorata liquoribus, meliora vino, lacte dulciora, misericordiam sonantia, remissionis pietatem. Fragrantia, inquit, vnguentis optimis. Digna prorsus ybera, de quibus eliquatur vnguentorum infinitas, odorata distillatione, ciuitatem Dei niuentis circunquaque respergens. Hęc sunt vnguenta, quæ regina Saba attulit in Hierusalem: de quibus dicit Scriptura. Non sunt allata ultra aromata tam multa, quàm ea quę dedit regina Saba Salomoni. Quam excellenter apposuit optima spiritus ille subtilis, qui totam sibi sibri huius rapit positionem? Est enim vnguentum bonum, quod Maria pedibus Saluatoris infudit, est & melius, quod eadem (si tamen eadem) super caput recumbentis effudit: est & optimum, quod & ipsa præparauit toti corpori Christi. Primum vnguentum contritionis est, de recordatione peccatorum, de spiritu contrito, & contribulato descendens. Hoc infunduntur pedes illius qui ambulat super pennas ventorum: hic adorat Maria in loco vbi steterunt pedes eius. Steterunt, inquam, quia validissima amoris manu pedem vtrunque retinuit, donec vtrunque perungeret, & audiret criminum remissionem, & dimissionem in pace. Remittuntur, inquit, tibi peccata, & vade in pace. Magnam prorsus misericordiam magna misericordia diluit & absterget, & hoc quidem festinanter, quia sine ullo interuallo conjunguntur & lachrymę peccatricis, & misericordia saluatoris. Remittuntur peccata, & in pace dimittitur: vt & de præterito sit solicita, & secura de futuro. Pedes isti sunt misericordia & iudicium: quorum alterum sine altero osculari, vel temeraria securitas est, vel desperatio fugienda. Quis enim Dei misericordiam indefinenter attendens, non statim tepidioris vitæ quietem exoptet? Cum enim recogitat vniuersitatis Dominum formam serui pro seruis suscipere, triginta & tribus annis operari salutem nostram in medio terræ huius, capi, ligari, lanceari, crucifigi, & hoc totum pati pro filijs hominum: statim deceptoria spe sibi blanditur & alludit, gaudet obseruari in misericordia & miserationibus, iudicium nescit, ignorat iustitiam, & punienda æstimat non puniri. Fallitur qui sic osculatur misericordiæ pedem, ut pedem in iudicij non attendat, qui totum de misericordiæ pede præsumit, hoc solum ad salutem sufficere credens, quod credit. Rursus cum abducit os, & iudicij pedem crebrioribus osculis intertangit, subeuntur carnis animæque substantia, & vtriusque hominis status vehementior aura percellit. Horrendũ enim est incidere in manus Dei viuentis, offendere creatorem, nescire Dominum, recalcitrare dominantis imperio, qui habet potestatem corpus & animam ponere in gehennam. Terribilis certè (sicut ait Apostolus) quædam expectatio iudicij, quando ignis in conspectu eius exardescet, & virtutes cœlorum mouebuntur, & vacillantibus conscientijs latitudinem mundi validissimus ignis aduret. Nihil prorsus terribilius, quam videre latronis officinam plenam sanguine, cumulatam opprobrijs, tormentis undantem. Quis hæc diutius cogitans non statim contremiscat, & in desperationis rotetur abyssum? Non est igitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

huic pedi morosius incumbendum, ne pietatis intuitum ferocia iudicantes excludat. Vtrunque igitur imitare pedem animę pœnitentis affectus, & nunc misericordiæ amplectens, nunc iudicium deosculans contribulati spiritus offerat holocaustum. Vide Mariam iudicij pedem fortiter attendentem dum nobilis & lasciua mulier conuiuantium facie non attendit, sed extenso corpore pronoluitur pedibus maiestatis, doloris plena, timoris impatiens, compūctionis
M aculo vulnerata. Sed & misericordiæ pedē labijs impressioribus osculatur, in cuius spe firmiter inhæret uestigijs redēptoris, donec audiat, Remittuntur tibi peccata tua. Sanè preciosum vnguentum, quo non solū terrena domus, sed etiam cœlestis aspergitur. Vilissimæ autem sunt species de quibus conficitur, & magna earum copia intra nostros hortulos poterit inueniri. Peccata igitur nostra plantata in conscientijs nostris, quorū numerositas præ multitudine numerari nō potest, species eius sunt. Ipsa igitur in mortariolo pœnitentiæ, macerationis pistillo cōtusa, & respersa discretionis oleo, doloris igne suppositō, & in aheno disciplinæ cocta vnguentum exhibent preciosum & acceptū pedibus Saluatoris. Compendiose autem illud confecimus, sapienti rerum occasionē penitus relinquentes. Et licet materia videatur indigaforanterim tamen bonum est vnguentum illud, quod domum replet, penetrat cœlos, angelos lætificat, & beatæ ciuita
Psal. 50.d ti lætitiam refundit & gaudium. Hoc est sacrificium iustitię: quia sacrificium Deo spiritus contribulatus. Secundum vnguentum est deuotionis de recordatione beneficiorū Dei. Prorsus dignissima huius unguenti compositio! & in illius comparatione prioris est conspersio vilipendenda. Eius enim species de cœlesti paradiso allatæ sunt, & in terra filiorum hominum nequeunt inueniri. Virtutes enim diuinitus collatæ, & in mortariolo pectoris pistillo diligentissime meditationis contritæ, & exultationis oleo superfusæ, suffuso igne iustitiæ in humilitatis aheno decoctę, faciunt vnguētum
A & odore & virtute mirabile: quod solum super caput Domini recumbentis possit effundi, & exhiberi reuerentię maiestatis. Sed & hoc recolligimus breuiter: illis qui multa de paucis excipere cognouerunt, uerborum multitudinem referantes. Notanda tamen vtriusque differentia, & secundi subli-

mitas attendenda, quoniam illud est sacrificium deo spiritus contribulatus & illud sacrificium laudis, quod honorificet Deum. Pedes igitur vnguimus saluatoris, cum de peccatis compungimur: vngimus caput, cū de collatis virtutibus, virtutum largitori gratias cumulamus. Interstitij tamen morositas inter pedes esse debet & caput: quia profecto difficillimus, & præimprouisus saltus est a vestigijs ad verticem Domini transuolare. Neque enim eadem, quę vnxit pedes, vnxit & caput: cum illa mercede nihil horum fecisse legatur, secundum illud: Verte impios, & non erunt. Vnxit ergo Maria sanctum Domini verticem, profecto iam electa, tam familiaris effecta, longeque a peccatricis illius obuoluta vestigijs, quam infœlix ille septenarius confundebat. Porrò si duo prætermissa vnguenta tantæ dignitatis sunt, vt alterum pedibus, alterum complacerat capiti dominantis: illud tertium, quod optimum est & superexcellens, vbinam inuenire poterimus? Sed absit vt ipsa veritatis a veritate dissentiat, & tale aliquid habere se iactitet, quod habere non possit. Est ergo tertium vnguentum pietatis: quod est super omnia aromata mortis omnibus, & periculis salutare, quodque nulli vnquam pesti inuenitur ineffica
B ce. De ipso namque sic legitur. Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome, emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Videsne in prima fronte capitalis propositum, quod non vna vel duæ, sed tres vix sufficiunt ad emendum tantæ compositionis vnguentum? Intelligis quia non pedes, aut caput, sed totum crucifixi corpus sibi vendicat ista confectio? Confectio sine dubio preciosa, quæ toti sufficiat corpori creatoris. Et attende, quia vnguentum pedibus infusum, adeo dignantissima fenitate suscepit, vt Pharisæum murmuratorem parabolica prolixitate conuinceret, & retorto sugillaret exemplo. Sed & de resso super caput eius vnguento discipulos indignanter coarguit, bonum mulieris opus esse protestans: & cumidam eorum animositatem verbis compescuit moderatis. Hoc verò tam lugubre, tamque mirificum, in mortuo suo corpore noluit expendi, quod viuo vtique reseruabat. Duo enim corpora habet Christus, vnum quod suscepit ex virgine, alterum ecclesiæ, quod charius habet benignitas redimentis. Denique illud

illud pro isto morti exposuit & tormentis, ed dictus cruci, iunctus sceleratis, morte turpissima condemnatur. Poterimúsne tam salubrem conficere confectionem? Vniuersæ miseri miseriæ, tam animarum quàm corporum, oculo pietatis inspectæ, species eius sunt. Ille igitur in mortariolo largitatis,
C dulcedinis pistillo constractæ, & delimitæ charitatis oleo, succenso compassionis igne, & in aheno perseuerantiæ dispumatæ, vnguentum faciunt ipsis etiam angelis admirandum. Sunt viri dimitiarum in domo Domini virtutum, inuestigemus an apud eos huiusmodi habeatur vnguenta. Primus occurrit mihi Paulus: sicut vbique so-
Ga.11.g lertotus præsenti delibutus vnguēto. Quis infirmatur, inquit, & ego non infirmor? Fœlix anima facta sibi tanquam uas perditum ut omnium miserias in sua continentia colligaret, totum se toti corpori Christi donauerat, omnibus omnia factus, ut omnes lucrifaceret. Sed & ille simplex & rectus & timens Deum, uide quomodo non homi-
Iob.29.c nem, imò uerò hominem, & quod uerius est super hominem ambulabat. Oculus, inquit, fui cæco, & pes claudo, pater eram pauperum, &c. Qui sic eum hoc unguento
1.Re.15. perunxerat, ut de misericordiæ thalamo largius irroratus exiret. Samuelem recolo, qui non semel, sed omnibus diebus vitæ suæ lugebat super Saul, cum sciret illum longius ab oculis diuinitatis elongatum. Non cessabat tamen compassio quæ condolentis animum irrepserat, fundens lachrymas etsi nō
2.Re.13. profuturas, puras tamen. Dauid parricidam filium continua deploratione plorabat, ploratus in eo non carnis necessitudinē, sed fidei destructionem. Cerne quomodo
Gene.45. Ioseph totus hoc melle illitus erat. Veniunt fratres non iam ante fratrem, sed ante Do-
D minum assistentes, conscij proditionis, huicidij rei fratricidij successores. Videt eos Ioseph, & omniū iniuriarū immemor, dulcissimis fletibus inundatur, & pietatis adeps qui intus lactat, foras per oculos emanat. Fugit odium, nescit iram, tempus iracundiæ non reseruat: reddens bonum pro
Rom.12.c malo, pro crudelitate dulcedinem. Pœnitus huius rore persusum, vt totus ex eo superfundatur & profluat. Peccat Israël, & Moyses peccantem reconciliare nititur creatori, sed dissimulat. Dominus exaudire roganteni. Promittit plurima Moysi creator omnium: & feriendi licentiā quærit à Moyse, qui Moysen fecit. Dimitte me, inquit, ut irascatur furor meus cōtra eos, & faciam te in gentem magnam. Respondit Moyses. Si dimittis, dimitte. A lioquin dele me de libro quem scripsisti. Obstupescenda profecto dulcedo. Et principatum respuit gentis alienæ, & de libro uiuentium deleri desiderat, nisi peccantibus dimittatur offensa. Hæc sunt vnguenta propitiationis & misericordiæ, quę à sponte vberibus eliquantur infirmitates omnes fugancia, profligantia passiones. Fœlix Maria unxit pedes Iesu: fœlicior eadem unxit caput auctoris: fœlicissima quæ rorem unguentarium toti corpori Christi pręparauit. Considera quàm uehementissimo dilectionis affectu beata hęc mulier diligebat Christum regem. Do- Ioan.20.d
mine, inquit, si sustulisti eum, dicito mihi: & ego eum tollam. Quem eum Maria? Cū de nullo fecerit mentionem, ad quem relationē facias? Putásne q̄ in omnibus cordi-
E bus uersetur ita memoria dilecti tui, sicut & in cōsistorio cordis tui? Et ego inquit, eū tollā. Mira res. Hominem perfectæ ætatis: uirū cuius corpori vix cētū libræ sufficiūt unguētorum: tenerrima mulier portabis & tolles? Ardens & affecta locutio, quæ de puritatis amore refusa, promittit quod implere non potest. Nihil enim amanti difficile esse videtur. Quis desperare debeat, tanta peccatrice non solum veniam, sed & gloriā consequente? Ipsa hodie intercedat pro peccatis nostris, & placatū nobis reddat iudicē nostrū amicum suū, qui est super omnia benedictus Deus in secula, Amen.

In assumptione beatæ Mariæ Sermo I.

VIrgo hodie gloriosa cœlos ascendens supernorum gaudia ciuiū copiosis sine dubio cumulauit augmentis. Hæc est enim cuius salutationis uox & ipsos exultare facit in gaudio, quos materna adhuc viscera claudunt. Quòd si paruuli necdum nati anima liquefacta est vt Maria locuta est: quid putamus quænam illa fuerit cœlestium exultatio, cum & uocem audire, & uidere faciem, & beata eius frui præsentia meruerunt? Nobis uerò charissimi, quæ in eius assumptione solennitatis occasio, quæ causa lætitiæ, quæ materia gaudiorum? Marię præsentia totus illustratur orbis, adeo ut & ipsa iam

Universidad de Deusto
Biblioteca

cœlestis patria clarius rutilet uirgineæ lam
padis irradiata fulgore, Merito proinde re-
sonat in excelsis gratiarum actio & uox lau
F dis, sed plangendum nobis, quàm plau-
dendum magis esse uidetur. Quantum
enim de eius præsentia cœlum exultat,
nunquid non consequens est, ut tantum
lugeat hic noster inferior mundus eius
absentiam? Cessetamen querela nostra
quia nec nobis hic est manens ciuitas: sed
eam inquirimus ad quam hodie Maria be-
nedicta peruenit. In quam si conscripti ci-
ues sumus dignum profecto est etiam in exi
lio, etiam super flumina Babylonis eius nos
recordari, eius communicare gaudijs, eius
participare lætitiam, maximeque eam quæ
tam copioso impetu lætificat hodie ciuitatê
Dei: vt sentiamus & ipsi stillicidia stillan-
tia super terrã. Præcesserit nos regina nostra,
præceslit & tam gloriosè suscepta est, ut fi-
duciali ter sequantur dominã seruuli clamã-
tes, Trahe nos post te in odore unguento-
rum tuorum curremus. Aduocatam præmi
sit peregrinatio nostra: quæ tanquam iudi-
cis mater, & mater misericordiæ suppliciter
& efficaciter salutis nostræ negocia pertra-
ctabit. Preciosum hodie munus terra nostra
direxit in cœlum, ut dando & accipiendo
fœlici amicitiarum fœdere copulentur hu-
mana diuinis, terrena cœlestibus, ima sum-
mis: Illo enim ascendit fructus terræ sublı-
mis, unde data optima & dona perfecta de-
scendunt. Ascendens ergo in altũ virgo bea
ta dabit ipsa quoque dona hominibus.
Quidni daret? Siquidem nec facultas ei de-
esse poterit nec uoluntas. Regina cœlorum
G nitifilij Dei. Nihil enim sic potest potestã-
tis eius seu pietatis magnitudinem cõmen-
dare, nisi forte aut non creditur Dei filius
honorare matrem: aut dubitare quis potest
omnino in affectum charitatis transisse Ma
riæ uiscera, in quibus ipsa quæ ex Deo est
charitas nouem mensibus corporaliter re-
quieuit. Et hæc quidẽ propter nos dixerim
fratres, scio difficile esse ut in tanta inopia
charitas illa perfecta non quæras, quæ sua
sunt, valeat inueniri. Vt tamen interim si-
leam beneficia quę pro illius glorificatione
consequimur: si eam diligimus, gaudebi-
mus utique, quia uadit ad filium. Plane, in-
quam, congratulabimur ei, nisi forte (quod
absit) inuentri i gratiæ omnimodis inuenia
mur ingrati. Quem enim in castellum mun-
di huius intrantem prius ipsa susceperat tab
eo suscipitur hodie sanctam ingrediens ci-
uitatem. Sed cum quanto putas honore, cũ
quanta putas exultatione, cum quanta glo-
ria? Nec in terris locus dignor uteri virgina
lis templo in quo filiũ Dei Maria susceperit,
nec in cœlis regali solio in quo Mariam ho
die Mariæ filius sublimauit. Fœlix nimirũ
utraque susceptio: ineffabilis utraque, quia
utraque inexcogitabilis est. Vt quid enim
ea hodie in ecclesijs Christi euangelica le-
ctio recitatur, in qua mulier benedicta in
mulieribus excepisse intelligitur saluatorẽ?
Credo vt hæc quam celebramus, ex illa su-
sceptione aliquatenus æstimetur, imò ut iux
ta illius inæstimabilem gloriam inæstimabi
lis cognoscatur & ista. Quis enim etiam si H
linguis hominũ angelorumque loquatur,
explicare queat quemadmodum superue-
niente spiritu, obumbrante virtute altissi-
mi caro factum sit uerbum Dei per quod fa
cta sunt omnia, & Dominus maiestatis quẽ
non capit uniuersitas creaturæ, intra virgi-
nea sese clauserit uiscera factus homo? Sed
& illud quis cogitare sufficiat, quàm glorio
sa hodie mundi regina processerit, & quanto
deuotionis affectu totain eius occursum cæ
lestium legionum prodierit multitudo, qui-
bus ad thronum glorię canticis sit deducta,
quam placido uultu, quàm serena facie, quã
diuinis amplexibus susceptа à filio, & super
omnem exaltata creaturam, cum eo hono-
re quo tanta mater digna fuit, cum ea glo-
ria quæ tantum decuit filium? Fœlicia
prorsus oscula labijs impressa lactentis, cui
uirgineo mater applaudebat in gremio. Ve
rum nunquid non fœliciora censebimus
quæ ab hore sedentis in dextera patris ho-
die in beata salutatione susceperit, cum ascen-
deret ad thronum gloriæ, epithalamium ca
nens & dicens: Osculetur me osculo oris
sui? Christi generationem, & Mariæ assum
ptionem quis enarrabit? Quantum e-
nim gratiæ in terris adepta est præceteris,
tantum & in cœlis obtinet gloriæ singula-
ris. Quòd si oculus non vidit, nec auris
audiuit nec in cor hominis ascendit quæ
præparauit Deus diligentibus se: quod præ-
parauit gigenti se, & (quod omnibus est
certum) diligenti præ omibus, quis loqua
tur? Fœlix planè Maria, & multipliciter I
fœlix, siue cum excipit saluatorem, siue cum
a saluatore suscipitur: vtrobique mira di-
gnitas virginis matris: vtrobique amplectẽ-

Lectio. g da dignatio maiestatis. Intrauit, inquit, Ie-
sus in quoddam castellum, & mulier quædã
excepit illum in domum suam. Sed laudi-
bus magis uacandum est, quòd festiuis præ-
conijs hæc dies debeatur. Quia verò copio-
sam nobis materiã lectionis huius verba mi
nistrant: eras quoque cõuenientibus nobis
in vnum communicãdum erit sine inuidia,
quod fuerit desuper datum, vt in memoria
tantæ virginis non modo affectus deuotio-
nis excitetur, sed & mores ædificentur ad
profectum conuersationis, in laudem & glo
riam filij eius Domini nostri, qui est super
omnia Deus benedictus in secula.

Item in eadem solennitate, de euangelica lectione. Sermo II.

Videam. INtrauit Iesus in quoddam ca-
stellum. Opportunè satis hoc
mihi in loco prophetica exclа-
matio assumẽda videtur. O Is-
rael quam magna est domus Domini, & in-
gens locus possessionis eius? An non ingẽs,
cuius comparatione castellum dicitur terræ
Baruc 3.c huius spatiosissima latitudo? An non ingẽs
patria & regio inæstimabilis, quando ab ea
terræ, introiret castellum? Nisi forte castel-
lum quis aliud intelligendum putet, quàm
K cuius vasa diripere fortior superuenit. Fe-
stinemus in illam ingredi beatitudinis am-
plitudinem fratres, vbi nemo alium coangu
stiatvbi positmus cum omnibus sanctis cõ-
prehendere quænam sit longitudo & latitu
do, sublimitas & profundum. Neque id
desperemus, quandoquidem ipse cœlestis
habitator patriæ etiam & creator, nostri hu
ius castelluli angustias non refugit. Sed quid
introisse eum dicimus in castellum? Etiam
in angustissimum virginalis uteri diuerso-
rium introiuit. Denique & mulier quędam
excepit illum in domũ suam. Fœlix mulier
quæ iam non exploratores Hierico, sed po-
tius fortissimum illum expoliatorem stulti
illius, qui verè, vt luna mutatur non legatos
Iesu filij Naue, sed ipsum magis suscipere
meruit verum Iesum filium Dei. Fœlix in-
quam, mulier, cuius domus saluatore susce-
pto inuenta est munda quidem. sed planè
non uacua. Quis enim uacuam dixerit, quã
salutat angelus gratia plenam? Neque hoc
solum: sed adhuc quoque in eum super-
uenturum asserit spiritum sanctũ. Ad quid
putas, nisi vt etiam superimpleat eam? Ad
quid nisi vt adueniente iam spiritu plena, —
sibi eodem superueniente, nobis quoque su
perplena & superefluens fiat? Vtinã fluant
in nos aromata illa, charismata scilicet gra-
tiarum: vt de plenitudine tanta omnes ac-
cipiamus. Ipsa nempe mediatrix nostra, ipsa
est per quam suscepimus misericordiam tuã
Deus, ipsa per quam & nos Dominum Ie-
sum in domos nostras excipimus. Et nobis
enim singulis castra sunt singula, & singu-
læ domus, & sapientia pulsat ad ostia singu
lorum. Si quis ei aperuerit, introibit, cœna- L
bitèque cum eo. Est vulgare prouerbium,
quod multorum in ore, magis autem in cor
de versatur: Bonum, inquiunt, seruat castel-
lum, qui custodierit corpus suum. Sapiens
tamen non sic, sed magis, inquit, Omni cu-
stodia serua cor tuum, quia ex ipso vita pro
cedit. Esto tamen, cedendum sit multitudi-
ni: bonum castrum custodiet, qui custodie
rit corpus suum. Illud sanè quærendum,
quænam huic sit adhibẽda custodia castro.
Rectène custodisse tibi, videtur anima illa
corporis sui castrum, cuius membra velut
coniuratione facta inimico eius Dominiũ
tradidere? Sunt enim qui cum morte fœdus
inierunt, pactum pepigerunt cum inferno.
Incrassatus est, inquit, dilectus, & recalcitra *Deu. 32.*
uit, incrassatus, impinguatus, dilatatus. Hęc
planè custodia, quæ laudatur à peccatori-
bus in desiderijs carnis suæ. Quid vobis vi
detur fratres? Num & in hac parte ceden-
dum est multitudini? Absit. Paulum ma-
gis interrogemus, vtpote ducem strenuum
militiæ spiritualis. Dic nobis Apostole, quæ
sit tui custodia castri? Ego, ait, sic curro nõ *1.Co.9.d*
quasi in incertum, sic pugno non quasi aẽ-
rem verberans. Castigo corpus meum, & in
seruitutem redigo, ne forte cum alijs præ-
dicauero, ipse reprobus efficiar. Et alio in *Rom.6.b*
loco: Nõ regnet, inquit, peccatum in vestro
mortali corpore ad obediendum concupi-
scentijs eius. Vtilis profecto custodia, &
fœlix anima, quæ sic custodierit corpus
suum, vt nunquam sibi vendicet illud in- M
micus. Fuit enim aliquãdo cum hoc meum
castrum tyrannidi suæ impius ille subie-
cerat, sibi potestatiue membris imperans
uniuersis. Quantum eo nocuerit tem-
pore, præsens adhuc indicat desolatio, &
egestas. Heu nec continentiæ murum
in eo, nec patientiæ antemurale reliquit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exterminauit vineas, messuit segetes, arbores extirpauit: quippe etiã oculus iste meus deprædabatur animam meam. Denique nisi quia Dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea. Dico autem infernum inferiorem, vbi nulla confessio, unde nemini datur exire. Cæterum etiam tunc nec carcer illi deerat nec infernus. Ab ipso nempe coniurationis & perditionis pessimæ deprehensa principio, non alibi, quam in domo propria carcerali est mancipata custodiæ, nec aliis quàm suæ illius familiæ data tortoribus. Erat enim illi conscientia carcer, erant tortores ratio, & memoria: atque hi quidem crudeles, austeri & immisericordes: sed longè minus rugientibus illis præparatus ad escam, quibus erat iamiamque tradenda. Sed benedictus Deus qui non dedit me in captionem dentibus eorum. Benedictus, inquam, Dominus qui visitauit & fecit redemptionem. Cum enim inferiori eam carceri tradere malignus, & tortoribus accelleraret, sed & castrum ipsum ignibus cremare perpetuis, vt digna periurijs fieret retributio membris fortior superuenit. Intrauit in castellum Iesus: qui fortem alligans, eius vasa diripuit: vt quæ prius erãt
A in contumeliam, faceret in honorem. Contriuit portas æreas, & confregit ferreos vectes vinctũ de domo carceris & umbra mortis educens. Porrò egressus eius in confessione. Ipsa est enim scopa qua mundatus carcer & ornatus, deinceps regularium institutionum iuncis quibusdam pulchrè virentibus de carcere redit in domum. Habet ergo mulier iam domum suam, habet vbi suscipiat eum cui super tantis beneficijs exstat obnoxia. Alioquin uæ ei si eum excipere renuit, si non detinet, si non cogit manere secum, quoniã aduesperascit. Redienti enim qui prius electus est, mundatam quidem & ornatam domum inuenit, sed uacantem. Relinquitur si quidem mulieri domus sua deserta, quam Saluatoris hospitio dignam exhibere neglexit. Quomodo inquis? Poterit ne domus mundata confessione priorum delictorum, & obseruatione regularium institutionum ornata, indigna adhuc iudicari habitaculo gratiæ, Saluatoris ingressu? Poterit sine dubio, si superficie tenus emunda ta, & innouata (vt dictum est) stratа virentibus interius plena sit luto. Quis enim susceptiendum Dominum arbitretur in dealbatis mortuorum sepulchris, quæ videntur à foris speciosa, intrinsecus autem spurcitia, & sanies uniuersa repleuit? Esto siquidem, vt aliquando tanquam ipsa superficie delectatus incipiat primum apponere pedem ci, qui huiusmodi est, primam aliquam visitationis suæ gratiam indulgendo: nunquid non resiliet illico cum indignatione? Nunquid non effugiet clamitans: Infixus sum in limo profundi, & non
Psal. est substantia? Virtutis enim species, & non veritas, quasi qualitas est non substantia. Neque verò ingressum eius exteriore potest conuersationis tenuis superficies sustinere: quoniam omnia penetrat, & in intimis cordibus eius habitatio est. Quòd si nequaquam spiritus disciplinæ subditum manifestè peccatis corpus inhabitat, fictum vtique non modo declinat, sed & effugit, atque elongatur ab eo. An uerò aliud est, quàm fictio execranda, si peccata superficietenus radas, non intrinsecus eradices? Certus esto quoniam pullulabit uberius: & emundatam, sed uacantem domum cum nequioribus septem qui electus fuerat hostis malignus intrabit. Reuersus enim ad Nota
uomitum canis, odibilis erit multo plus quam antè: & fiet filius gehennæ multipliciter, qui post indulgentiam delictorum in easdem denuo sordes inciderit, vt sus lota in volutabro luti. Vis videre mundatam, ornatam, & uacantem domum? Hominem intuere cui confessus est, & deserta manifesta peccata præcedentia ad iudicium, & nunc solas mouet manus ad opera mandatorum, corde penitus arido, ductus consuetudine quadam planè quasi virtute Ephraim docta diligere tritiram. Exteriorum, quæ ad modicum valent, ne vnum iota præterit, sed camelum glutit dum culicem liquat. In corde enim seruus est propriæ
C voluntatis, cultor auaritiæ, gloriæ cupidus, ambitionis amator, aut hæc omnia, aut singula quæque intus vitia fouens & mentitur iniquitas sibi: sed Deus nõ irridetur. Videat enim interdum sic palliatum hominem, vt seducat etiam semetipsum, penitus non attendens vermem qui interiora depascitur. Manet enim superficies, & salua sibi omnia arbitratur. Comederunt (ait propheta) alieni robur eius & ignorauit. Dicit quia dives sum, & nullius egeo: cum sit pauper & miser & miserabilis. Nam & frequenta occasione ebullire saniem, quæ latebatin vicere, & exclam non extirpatam arborem

arborem in siluam pullulare uideas densiorem. Quod periculum si uolumus declinare, securim ponamus necesse est ad radices arborum, non ad ramos. Non sola inuecatur in nobis exercitatio corporalis ad modicum valens: sed inueniatur utilis ad omnia pietas, & exercitium spirituale. Mulier, inquit, Martha nomine excepit illum in domum suam, & huic erat soror nomine Maria. Sorores sunt, & debent esse contubernales. Occupatur hæc circa frequens ministerium, illa dominicis est intenta sermonibus. Ad Martham spectat ornatus, sed impletio ad Mariam. Vacat enim domino, vt non sit domus vacans. Sed mundationem cui possimus attribuere? Erit enim, si & hoc inuenerimus, domus in qua saluator suscipitur, & munda & ornata, & non uacans. Domus eam Lazaro, si & uobis ita uidetur. Ex ei siquidem fraternitatis iure cum sororibus est domus ista communis. Dico autẽ
D Lazarum quem quatriduanum iamiamque fœtentem à mortuis excitat uox uirtutis: ut uideatur satis congruè formam gerere pœnitentis. Intret ergo domum saluator, & frequenter uisitet: & eam quam pœnitens Lazarus mundat, ornat Martha, & Maria replet interne dedita contemplationi. Sed forte curiosus quisquam requirat cur in præsenti euangelica lectione nulla prorsus Lazari mentio fiat. Arbitror sanè ne id quidẽ a propositæ similitudine disidere. Virgina lem etenim domum intelligi uolẽs spiritus filiut non incongruè pœnitentiam, quæ malum utique comitatur. Absit.n.ut proprij quicquam inquinamenti domus hæc aliqũ habuisse dicatur, ut in ea proinde scopa Lazari quæreretur. Quòd si originalem à parentibus maculam traxit, sed minus à Hieremia sanctificatam in utero, aut non magis a Ioanne spiritu sancto repletã credere probabet pietas Christiana. Hæc.n. testis laudibus nascens honoratur. Postremo cum omnimodo constet ab originali contagio sola gratia mundatam esse Mariam: quippe eã & nunc in baptismate sola hanc maculã lauet gratia, & sola ei raserit olim petra circumcisionis: ut omnino pium est credere, proprium Maria delictum non habuit, nihilominus ab innocentissimo corde etiam pœnitentia longe fuit. Sit ergo Lazarus apud eos quorũ necesse est ab superibus mortuis conscientias emundari: secedat inter sepulcrales dormientes in sepulcris, ut in uulnerators dormientes in sepulcris, ut in thalamo uirginali inueniantur Martha & Maria tantum. Ipsa est enim quæ Elizabeth grauidæ & grandæuæ quasi menstibus E
tribus humili deseruiuit officio, ipsa uerba omnia quæ de filio dicebantur, conferebat conferens in corde suo. Neminem ergo moueat quòd suscipiens mulier dominum, non Maria, sed Martha uocatur: quando in hac una & summa Maria, & Marthę negocium, & Mariæ non ociosum ocium inuenitur. Omnis quidem gloria filiæ regis abintus, nihilominus tamen in fimbrijs aureis circumamicta est uarietate. Non est de numero fatuarum uirginum prudens uirgo. Lampadem habet, sed in uase oleum portat. An forte excidit uobis Euangelica illa parabola, quæ fatuas uirgines prohibitas narrat ab introitu nuptiarum? Erat equidem domus earum munda, uirgines enim erant. Erat ornata, quia simul omnes, id est, fatuæ cum prudentibus lampades ornauerunt: sed erat vacans, quia in uasis suis oleum non accepe runt. Hinc est q̃ nec ab eis suscipi in domos sias, nec admittere eas dignatur sponsus cœlestis ad nuptias. Non sic mulier illa fortis, quæ serpentis caput contriuit. Habes enim post multa in laudibus eius, quia non extinguetur in nocte lucerna ipsius. In suggillationem hoc dicitur fatuarum, quæ veniente media nocte sponso, conqueruntur sero & dicunt. Quia lampades nostræ extinguun- Mat. 25. a
tur. Processit igitur gloriosa uirgo, cuius lampas ardentissima ipsis quoque Angelis lucis miraculo fuit, vt dicerent. Quæ est ista quæ prõgreditur sicut aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol? Clarius enim Can. 6. c
cæteris rutilabat, quam repleuit oleo gratiæ F
præ participibus suis Christus Iesus filius eius dominus noster.

Item unde supra. Sermo III.

ENtrauit Iesus in quoddam ca- Luc. 10. g
stellum, & mulier quædã Martha nomine excepit illum in domum suam. Quid est fratres, quòd è duabus sororibus altera tantum dominum legitur excepisse, & ea ipsa quæ uidetur inferior? Optimam enim partem elegit Maria, teste ipso quem Martha suscepit: sed prior natu Martha uidetur, & salutis iti tium sibi magis actio, quam contemplatio nosci tur uendicare. Laudat Christus Ma-H
riam, sed à Martha suscipitur. Anim Rache- Gen. 29.
lem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iem Iacob, sed Lia supponitur ignoranti. Si de fraude queritur, audiat non esse consuetudinis, ut iuniores prius tradantur ad nuptias. Quod si luteam hanc cogites domú, facile erit nosse quemadmodum in ea dominum Martha magis excipiat quàm Maria. Quod enim ait apostolus: Glorificate, & portate Deum in corpore uestro: Marthæ dicitur non Mariæ. Hæc nimirum corporis vtitur instrumento, cum illi potius sit impedimento. Denique corpus, inquit, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Nunquid & operantem? Martha igitur in domum suam excepit saluatorem in terris, Maria potius cogitat quê admodum suscipiatur ab eo in domo non manu facta æterna in cœlis. Fortè tamen & ipsa dominum suscepisse videtur, sed in spiritu. Dominus enim spiritus est. Huic, inquit, (haud dubium quin Marthæ) soror erat nomine Maria: quæ etiam sedens secus pedes Iesu, audiebat verbum illius. Vides, quòd utraque suscepit verbum, hæc in carne, illa in voce. Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Quæ stetit, & ait: Domine, non est tibi curæ, quòd soror mea reliquit me solam ministrare? putas in domo in qua Christus suscipitur, uox murmurationis audietur? Fœlix domus, & beata semper cõgregatio est, vbi de Maria Martha conqueritur. Nam Mariæ Martham æmulari prorsus indignum, prorsus illicitum est. Alioquin vbi legitur Mariam causantem, quia soror mea reliquit me solam vacare? Absit absit, ut qui Deo uacat, ad tumultuosam aspiret fratrum officialium uitam. Martha semper insufficiens sibi, & minus idonea uidetur, alijsque magis id operis, quod administrat optet imponi. Respondit autem ei Iesus: Martha Martha solicita es, & turbaris erga plurima. Vide prærogatiuam Mariæ, quem in omni causa habeat aduocatum. Indignatur siquidem pharisæus, conqueritur soror, etiam discipuli murmurant: vbique Maria tacet, & pro ea loquitur Christus. Optimam, inquit, partem elegit sibi Maria, quæ non auferetur ab ea in æternum. Hoc unum illud necessarium est, hęc una quam propheta, tam sedule requirebat: Vnam, inquit, petij à domino, hanc requiram. Quid tamen sibi uult fratres, quòd optimã partem Maria dicitur elegisse? Vbi iam erit quod aduersus eam proferre solemus, si quando forte administrantis Marthæ turbationem, inæqualitatem diiudicare uoluerit: Melior est iniquitas uiri, quam benefaciens mulier? Vbi erit & illud: Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus? & illud: Qui maior est uestrum, erit minister uester? Postremo quæ consolatio est laborãti, quasi in eius suggillationem, partem sororis auferre? Vnum ergo arbitror è duobus, ut aut de electione Maria laudetur, quòd pars ipsa, quantum in nobis est, sit omnibus eligenda: aut certe ut neutrum dicatur desiderasse, nec in partem quamlibet præcipitasse sententiã, sed ad obedientiã præceptoris in utrũlibet sit parata. Quis enim sicut Dauid fidelis ingrediens egrediens, & pergens ad imperium regis? Denique paratũ, inquit, cor meum, paratum cor meum, non semel tñ, sed & secundo, & uacare tibi, & proximis ministrare. Hæc planè pars optima, q̃ non auferetur. hæc mẽs optima, q̃ non mutabitur quocunque uocaueris eã. Bonum, inquit, acquirit gradum, qui bene ministrauerit Deo, forte meliorẽ, qui bene uacauerit: optimũ autẽ, qui perfectus est in utroque. Vnum adhuc dico, si tũ id de Martha licet suspicari. Nonne. n. quasi ociosam reputasse uidetur, quam sibi dari petijt adiutricẽ? Sed carnalis est, & omnino non percipit, q̃ sunt spiritus Dei, si quis forte uacantem animam suã ne uacatione redarguit. Audiat igitur optimam esse hanc partem, quæ maneat in æternum. Nunquid non rudis quodammodo uidetur anima, quæ diuinæ contemplationis penitus expers, illam intrauit regionem, ubi hoc unum omnium opus, unum studium, eadem uita? Sed consideremus fratres quemadmodum in hac domo nostra tria hæc distribuerit ordinatio charitatis, Marthæ administrationem, Mariæ contemplationem, Lazaro poenitentiam. Habet hæc simul quæcunque perfecta est anima, magis tamen uidentur ad singulos singula pertinere, ut alij uacent sanctæ cõtemplationi, alij dediti sint fraternæ administrationi, alij in amaritudine animæ suę recogitẽt annos suos tanquam uulnerati dormientes, in sepulchris. Sic planè sic opus est, ut Maria pie & sublimiter sentiat de deo suo, Martha benigne & misericorditer de proximo, Lazarus misere & humiliter de seipso. Gradũ suum quisq; cõsideret. Si inuẽti fuerint fraternitate hac Noe, Daniel, Iob, ipsũ iustitia sua liberabuntur, ait dominus, sed filium aut filiã non liberabunt. Nemini nos blandimur, utinam nec uestrum quispiam se seducat. Quibus .n. nulla credita est dispensatio, administratio nulla commissa: his omnino sedendum erit aut secus pedes Iesu cum Maria, aut certe cũ Lazaro intrà septa sepulchri. Quidni erga multa turbetur Martha, quę solicita est pro multis? Tibi ergo, cui necessitas hæc non incumbit, è duobus unum est necessarium, aut non turbari penitus, sed delectari magis in domino: aut si id necdum potes, turbari non erga plurima, sed (ut de se propheta loquitur) ad teipsum. Iterum dico, ne quis de ignorantia habeat excusationem. Oportet te frater ad quem de fabricanda, seu regenda inter undas diluuij arca nihil spectat, aut utrum esse desideriorũ, ut Daniel erat, aut cum beato Iob virum dolorũ, & scientem infirmitatem. Alioquin vereor ne tepidum te & nauseam prouocãtem euomat ex ore suo qui te inuenire cupit, aut sui consideratione calidum, charitatis igne flagrãtem, aut tuaipsius cognitione frigidum, & aqua compunctionis ignita diaboli iacula restinguẽtem. Sed & ipsam quoque Martha admonitam esse necesse est id maxime quæri inter dispensatores, ut fidelis quis inuenia tur. Erit autẽ fidelis, si neque quæ sua sunt quærat, sed quæ Iesu Christi, ut sit intentio pura: nec suam faciat, sed domini voluntatem, ut sit actio ordinata. Sunt. n. quorum non simplex est oculus, & recipiunt mercedem suam. Sunt qui feruntur proprijs motibus animorum, & contaminata sunt uniuersa quæ offerunt, quippe cum uoluntates eorum inuenmantur in eis. Veni nunc mecũ ad nuptiale carmen, & cõsideremus quemadmodum sponsus sibi sponsam uocat, nec ullum omiserit ex his tribus, nec addiderit ultra. Surge, inquit, propera amica mea, formosa mea, columba mea, & ueni. An non amica est, quæ dominicis lucris intenta, fide Quotiens. n. pro uno ex minimis eius spirituale studium interponit, totiens pro eo spiritualiter ponit animam suam. An non formosa, quæ reuelata facie gloriã domini speculando, in eandem imaginem transformatur de claritate in claritatem tanquam à domini spiritu? An non columba, quæ plãgit & gemit in foraminibus petræ, in cauernis maceriæ, tanquam sepulta sub lapide? Mulier, ait, Martha nomine excepit eum in domum suam. Certum est huius tenere locum fratres officiales, quos fraternæ charitatis intuitus uarijs administrationibus deputauit. Vtinam aũt & ego ipse inter dispensatores fidelis merear inueniri. Quibus. n. conueniẽtius uidetur aptãdum quod dñs ait, Martha Martha solicita es, q̃ prælatis, si tũ digne in solicitudine præsunt? Aut quis turbatur erga plurima, nisi cui & Mariæ uacantis & Lazari pœnitentis, sed & ipsorum quibus onera sua partitur, uniuersa incũbit solicitudo? Vide Martham solicitam, uide Martham erga plurima turbatam, Apostolum loquor, qui prælatos solicitudinis admonens gerit ipse solicitudinem omnium ecclesiarũ. Quis infirmatur, inquit, & ego nõ infirmor? Quis scandalizatur, & ego nõ uror? Suscipiat igitur Martha dñm in domum suam, cui nimirum credita est dispensatio domus. Mediatrix est, ut sibi pariter & subiectis salutẽ obtineat, suscipiat gratiam: sicut scriptum est. Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam. Suscipiãt & cæteri coadiutores eius singuli pro qualitate ministerij sui, excipiant Christum, seruiant Christo, ministrent ei in membris suis: ille in infirmis fratribus, ille in pauperibus, ille in hospitibus & peregrinis. Quibus ita solicitis circa frequens ministerium, uideat Maria quemadmodum uacet & uideat qm̃ suauis est dominus. Videat, inquam, quàm deuota mente, quàm tranquillo sedeat animo secus pedes Iesu, prouidens eũ semper in conspectu suo, & uerba ex ore eius excipiens, cuius & aspectus delectabilis, & eloquium dulce. Diffusa est .n. gratia in labijs eius, & est speciosus forma præ filijs hominum, immo etiam super omnem gloriam Angelorum. Gaude & gratias age Maria quæ partem optimam elegisti. Beati enim oculi qui uident quæ tu uides, & aures quæ merentur audire quod audis. Beatã plane quæ venas susurri diuini percipis in silentio, in quo utique bonũ est homini dominum expectare. Simplex esto, non tantum sine dolo & simulatione, sed & absque multiplicitate occupationum, ut tecũ sit sermocinatio eius, cuius & uox dulcis, & facies decora. Vnum caue, ne abũdare incipias in sensu tuo, & uelis plus sapere q̃ oportet sapere; ne forte dum lucem sectaris, impingas in tenebras, illudente tibi dæmonio meridiano: de quo non est huius tẽporis disputare. Nã Lazarus quo deuenit? Vbi posuistis eum? Sorores alloquor, quæ assepe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sepelierunt fratrem prædicatione, & ministerio, exemplo, & oratione. Vbi ergo posuistis eum? Absconditus est fossa humo, sub lapide iacet, non facile inuenitur. Propterea non erit incongruum quatriduano quartum reseruare sermonem, ut iuxta saluatoris exemplum audientes: Ecce quem amas infirmatur, & nos maneamus hic die isto.

Item in eadem solemnitate. Sermo IIII.

TEmpus loquendi est omni carni cum assumitur incarnati uerbi mater in cœlum, nec cessare debet à laudibus humana mortalitas: cum hominis sola natura supra immortales spiritus exaltatur in uirgine. Sed de eius gloria nec silere deuotio patitur, nec dignum aliquid sterilis concipere cogitatio, aut inerudita potest locutio parturire. Hinc est, quòd & ipsi cœlestis curiæ principes in consideratione tantæ nouitatis clamant nõ sine admiratione: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto delicijs affluens? Ac si manifestius dicant: Quanta est hæc, & vnde ei ascendenti utique de deserto affluentia tanta deliciarum? Nec enim pares inueniuntur delitæ, uel in nobis quos in ciuitate domini lætificat fluminis impetus, qui à uultu gloriæ uoluptatis gloria potamur. Quæ est ista, quæ de sub sole, ubi nihil est nisi labor & dolor, & afflictio spiritus, ascendit delicijs spiritualibus affluens? Quidni delicias dixerim virginitatis decus, cum munere fœcunditatis, humilitatis insigne, distillantem charitatis fauum, misericordiæ uiscera, plenitudinem gratiæ, prærogatiuam gloriæ singularis? Ascendens igitur de deserto regina mundi, etiam angelis sanctis, ut canit ecclesia, speciosa facta est, & suauis in delicijs suis. Desinant tamen deserti huius mirari delicias, quia dominus dedit benignitatem, & terra nostra dedit fructum suum. Quid mirantur de terra deserta Mariam ascendere delicijs affluentem? Miretur potius pauperem Christum de cœlestis regni plenitudine descendentem. Longe enim ampliori miraculo dignum videtur Dei filium paulominus ab angelis minorari, quã Dei matrem super angelos exaltari. Illius siquidem exinanitio, facta est repletio nostra: illius mi-
seriæ, mundi deliciæ sunt. Denique cum dives esset, propter nos pauper factus est, ut nos eius inopia ditaremur. Sed & crucis ignominia, credentium facta est gloria. Adhuc autem, & ad monumentum properat vita nostra, ut quatriduanum reducat à monumento: & eum, de quo vobis hodie, si, meminit charitas vestra, sermo debetur, Lazarum quærit, ut quæratur & inueniatur à Lazaro. In hoc enim est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quia ipse prior dilexit nos. Age igitur domine, quære quẽ amas, vt & amantem facias, & quærentem. Quære vbi posuerint eũ. iacet enim claustus, ligatus, oneratus. Iacet in ergastulo conscientiæ, tenetur vinculis disciplinæ, & tanquam lapide superposito premitur, & opprimitur onere pœnitentiæ, maximè quod desit interim fortis, vt mors dilectio, & charitas omnia sustinens. Et in his omnibus iam fœtet domine: quatriduanus est enim. Credo iam multorum ingenia præuolant, ut intelligant quem velim dicere Lazarum. Eum sine dubio qui nuper peccato mortuus fodit sibi parietem, vt videat abominationes multas, & malas praui, & inscrutabilis cordis sui, & iuxta prophetam alium ingressus est in petram, absconditus fossa humo à facie furoris domini. Sed quid est, Domine iã fœtet, quatriduanus est enim? Forte enim fœtorem istum & quatuor dies istos non cõtinuo quiuis intelligat. Ego primam arbitror timoris diem, qua nimirum irradiante cordibus nostris peccato morimur irradiante cordibus nostris peccato morimur, & quodammodo sepelimur in conscientijs nostris. Secunda, ni fallor, agitur in labore certaminis. Solet nempe inter primordia conuersionis acrius insurgere tentatio prauæ consuetudinis, & vix extingui possunt iacula ignita diaboli. Tertia nihilominus doloris etiam videtur dum recogitat quis animos suos in amaritudine animæ suæ, nec ti laborat declinando futura, quàm præterita plangendo deplorat. Miraris quòd hos dies rim dies? Sed sepulturæ debentur dies nebulæ, & caliginis, dies luctus, & amaritudinis. Sequitur dies pudoris non dissimilis tribus, quando iam horribili confusione operitur anima miseranda, dum nimis conf fiderat, quæ & quanta deliquerit, & in oculis cordis tetras versat imagines peccatorii. Animus huiuscemodi nihil dissimulat, sed diiudicat, sed aggrauat, sed exaggerat vniuersa: non sibi parcit durus iudex in semetipsum. Vtilis quidem exacerbatio, & digna

digna miseratione crudelitas, facile sibi diuinam concitans gratiam, dum pro eo meos æmulatur etiam contra seipsam. Veruntamen Lazare ueni foras: ne in tanto fœtore diutius immoreris. Caro putrida putredini proxima est: & qui contunditur uehemẽtius & tabescit, prope est ut desperet. Propterea Lazare ueni foras. Abyssus abyssum inuocat: abyssus luminis & misericordiæ, abyssum miseriæ & tenebrarum. Maior illius bonitas quam iniquitas tua: & ubi peccatum abundat, superabundare gratiam sacit. Lazare, inquit, ueni foras. Ac si manifestius diceat, quousque conscientiæ tuæ ea ligo te detinet? quandiu in cubiculo tuo graui corde compungeris? Veni foras, procede, respira in lucem miserationum mearũ. Hoc enim est quod in propheta legisti. Infrenabo os tuum laude mea, ne pereas. Euidentius quoque propheta alius de seipso. Ad meipsum, inquit, anima mea turbata est, propterea ero memor tui. Iam nero quid sibi uult quod ait: Tollite lapidem, & poli pauca: soluite eum? Nunquid post visitationem gratiæ consolantis cessabit age re pœnitentiam, quoniam appropinquauit regnum cœlorum: aut abijciet disciplinã: ne forte trascatur dominus, & pereat de uia iusta? Absit hoc. Tollatur lapis, sed pœnitentia maneat, non iam premens & onerãs, sed uiuidam & robustam mentem roborãs atque confirmans: nimirum cuius cibus sit (quem antea nesciebat) domini facere uoluntatem. Sic & disciplina non iam constringit liberum, secundum illud. Iustis nõ E est lex posita: sed voluntarium regit & diri git in uiam pacis. Super hac Lazari suscita tione manifestius psallit propheta. Non derelinques animam meam in inferno, quia, vt dixisse memini secundo huius festiuitatis die, infernus quidam, & carcer animæ, rea conscientia est. Nec dabis sanctum tuum (non suum ipsius, sed tuum utique, quem ipse sanctificas) uidere corruptionem. Corruptioni siquidem proximus erat quatridua nus qui cœperat iam fœtere. Prope erat ut penitus dissolueretur, & veniens in profundum malorum cotemneret impius, sed prẽ uentus uoce uirtutis, & ab ea uiuificatus gratias agit dicens. Notas mihi fecisti vias uitæ, adimplebis me lætitia cum uultu tuo. Ad ipsius siquidem contemplationem euocasti & eduxisti ab inferno animam meam: dum anxiaretur super me spiritus meus: intuens conscientiæ propriæ facié nimis abominandam. Clamauit, inquit, uoce magna, Lazare ueni foras. Magna utique uoce, non tam sono clamosa, quàm pietate & uirtute magnifica. Sed quo deuenimus? Nunquid non supra cœlos uirginem prosequebamur eunte? Et ecce cum Lazaro descendimus in abyssum. A splendore uirtutis, ad fœtorem quatriduani prochuis decurrit oratio. Cur hoc nisi quia pondere propriæ ferebamur: & trahebat nos materia, tanto uberior utique, quanto familiarior a Fateor imperitiam meam: pusillanimitatẽ propriam non abscondo. Non est equidem quod me magis delectet, sed nec est quod F terreat magis quam de gloria virginis Mariæ habere sermonem.

Vt enim fileam interim ineffabile priuilegium meritorum, & prærogatiuã penitus singularem, tanto eam deuotionis affectu amplectuntur, honorant, suscipiunt (ut dignum est) uniuersi, vt licet de ea loqm gestiant omnes, tamen quicquid dicitur de indicibili, eo ipso quod dici potuerit, minus gratum sit, minus placeat, minus acceptetur. Quidni minus sapiat quicquid de incomprehensibili gloria comprehendere potuerit mens humana? Ecce enim si in ea laudauero uirginitatem, mihi multæ uirgines post eam videntur offerri. Si humilitatem prædicauero, inueniẽtur forte uel pauci qui (docente filio eius) mites facti sunt, & humiles corde. Si magnificare uoluero misericordiæ eius multitudinem, sunt aliqui misericordiæ uiri, etiam & mulieres. Vnum est in quo nec primam similem uisa est nec habere sequentem, gaudia matris habens cũ uirginitatis honore. Optimam partem elegit sibi Maria, optimam planè: quia bona fœcunditas coniugalis, melior autem castitas uirginalis: prorsus autem optima est fœcunditas uirginea, seu fœcunda uirginitas. Mariæ priuilegium non est, non dabitur alteri, quia non auferetur ab ea. Singulare est: sed cõtinuo etiam indicibile inuenitur, vt nemo assequi possit, sic nec eloqui quidem. Quid si & illud adijciar, cuius mater? Quæ iam poterit lingua, etiam si angelica sit, digna extollere laudibus uirginẽ matrem, matrem autem non cuiuscunque, sed Dei? Duplex nouitas, duplex prærogatiua: duplex miraculum, sed digne prorsus amplissimeque conueniens. Neque enim filius alius uirginem: nec Deum decuit partus

Can. 8. b

B

Psal. 84.

2. Cor. 8.

Esa. 42.

Psal. 41. b

C

D

1. Tim. 1. b

Psal. 15. c

ibidem.

ibidem.

G

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus alter. Veruntamen non hoc tantum, si diligenter attendas, sed cæteras quoque virtutes singulares prorsus inuenies in Maria, quæ videbantur esse communes. Quæ.n. vel angelica puritas virginitati illi audeat comparari, quæ digna fuit spiritus sancti sacrarium fieri, & habitaculum filij Dei? Si rerum precia de raritate pensamus, quæ prima in terris angelicam proposuit ducere vitam, super omnes est. Quomodo, inquit, fiet istud? *Luc. 1 c* Immobile propositum virginitatis, quod nec angelo filium promittente aliquatenus titubauit. Quomodo, inquit, fiet istud? Neque enim eo modo quò fieri solet in cæteris. Virum penitus non cognosco nec filij desiderio, nec spe prolis. Quanta verò, & quàm preciosa humilitatis virtus cum tanta puritate, cum innocentia tanta, cum conscientia prorsus absque delicto, immo cum tantæ gratiæ plenitudine? Vnde tibi humilitas, & tanta humilitas o beata? Digna plane quam respiceret Dominus, cuius decore concupisceret rex, cuius odore suauissimo ab æterno illo paterni sinus attraheretur accubitu. Vide enim quàm manifestè sibi concinant virginis nostræ canticum, & nuptiale carmen: mirum cuius vterus, sponsi thalamus fuit. Audi Mariam in euangelio. Re- *Ibidem. e* Respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ. Audi eandem in epithalamio: Cum esset rex, *Cant. 1. d* inquit, in accubitu suo: nardus mea dedit odorem suum. Nardus quippe herba humilis est, & pectus purgat: vt manifestum sit humilitatem nardi nomine designari, cuius odor, & decor inuenerit gratiã apud Deũ. Sileat misericordiam tuã virgo beata si quis est, qui inuocatam te in necessitatibus suis sibi meminerit defuisse. Nos quidẽ seruuli tui cæteris in virtutibus congaudemus tibi, sed in hac potius nobis ipsis. Laudamus virginitatem: humilitatem miramur, sed misericordia miseris sapit dulcius, misericordiã amplectimur charius, recordamur sæpius, crebrius inuocamus. Hæc est enim, quæ totius mundi reparationem obtinuit, salutem omnium impetrauit. Constat enim pro vniuerso genere humano fuisse solicitam cui dictum est: Ne timeas Maria: inuenisti gra- *Luc. 1. a* tiam, vtique quam quærebas. Quis ergo misericordiæ tuæ o benedicta, longitudinẽ, & latitudinem, sublimitatem, & profundũ queat inuestigare? Nam longitudo eius vsque in diem nouissimum inuocantibus eam subuenit vniuersis. Latitudo eius replet orbem terrarum: ut tua quoque misericordia plena sit omnis terra. Sic & sublimitas eius ciuitatis supernæ inuenit restaurationem, & profundum eius sedentibus in tenebris, & in vmbra mortis obtinuit redemptionem. Per te enim cœlum repletur, infernus euacuatus est: instauratæ ruinæ ceIestis Hierusalem: expectantibus miseris vita perdita data. Si potentissima, & pijssima charitas & affectu compatiendi, & subueniendi abundat effectu, æque locuples in vtroque. Ad hunc igitur fontem fœcundæ properet anima nostra. Ad hunc misericordiæ cumulum tota solicitudine misera nostra recurrat. Ecce iam quibus potuimus votis ascendentem te ad filium deduximus, & prosecuti fumus saltem à longe, virgo benedicta. Sit pietatis tuæ ipsam qui apud Deũ gratiam inuenisti, notam facere mũdo: reis veniam, medelam ægris, pusillis cordibus fortitudinem, periclitantibus adiutorium, & liberationem sanctis tuis precibus obtinendo. In hac quoque die solennitatis, & lætitiæ dulcissimum Mariæ nomen cum laude inuocantibus seruis, per te regina clemens, gratiæ suæ munera largiatur Iesus Christus filius tuus dominus noster: qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

In eadem solennitate. Sermo V.

NTrauit Iesus in quoddam castellum. Quod Dominus ac saluator noster semel, & in vno loco visibiliter tunc temporis dignatus est operari: hoc etiam nunc ubique terrarum in cordibus electorum operatur quotidie inuisibiliter. Ecce enim euangelio loquente audiuimus, quòd in quoddam castellum intrauit Iesus, & mulier quædam Martha nomine excepit illũ, & reliqua. Quod est autem hoc castellum, nisi cor humanum, quod priusquam Dominus ad illud veniat, cupiditatis fossa vallatur, muroque obstinationis clauditur, atque in interiori latitudine sua Babylonica turre erigitur? Tria certe in omni oppido sunt maxime necessaria: victualia quibus sustententur, munimina quæ protegantur, arma quibus hostibus resistant. Sic ergo, & huius castelli incolæ uictum habent voluptatem corporis, & seculi vanitatem, quibus pascuntur. Habẽt & qua teguntur proprij cordis duritiam: ut uerbi Dei iaculis potentibus uix aut nunquam penetrari ualeant. Accincti sunt armis, carnalis. s. sapientiæ argumentis, quibus *Luc. 16. b* contra hostes repugnant. Vnde scriptũ est. Filij huius seculi prudentiores, filijs lucis in generatione sua sunt. At uerò Christo ingrediente & intrante castellum hoc euertitur, & *1. Cor. 3. d* pro eo nouum aliud pulchrum ac spirituale construitur, impleturque quod dicitur. Si qua in Christo noua creatura, vetera trãsierunt, & ecce facta sunt omnia noua. Sublata quippe cupiditate expanditur ingens finis desiderij: ut ad eius aduentum multo magis anhelet mẽs ad cœlestia, quàm prius terrenis incubuerat. Iam ponitur murus continentiæ, antemurale patientiæ. Surgit autem hoc opus à fundamento fidei, & crescit per dilectionem proximi usque ad charitatem Dei, quæ est in superiori tabulatu, & in propugnaculis eiusdem muri: quia nisi murum tunc perfecta est uirtus continẽtiæ, quando in unitate fidei cum proximis communiter uiuentes, non supplicij metu, uel humanæ laudis appetitu, sed solo diuini amoris obtentu à peccatis nos continemus. Vel certè ideo charitas Dei (qua scilicet nos diligit) super murum esse uidetur, ut pro continenti suo pugnare significetur, & quia continentia crebris ualidisque tentatoris ictibus resistere non posset nisi eius gratia protegatur. Idcirco. n. antemurale patiẽtiæ ponitur, ne ad impugnandam cõtinentiam facilis diabolo pateat accessus. Qui ergo *Deut. 1. g* protegente patientia continenter uiuunt: ipsi bene cum Apostolo protestantur & dicunt. Quis nos separabit a charitate Christi? Tribulatio, an angustia: an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Vides quàm solidus sit continentium murus, quos neque mors, neque uita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque uirtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura aliqua potest separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu. Sed iam pulsemus ad eius portas, portas scilicet iustitiæ, ut aperiantur nobis, ingressique per eas uideamus intus magna operа domini exquisita in omnes uoluntates eius. Ibi enim operante ipso construitur tanquam in monte Sion Euangelica illa

turris, per quam humiliato corde ascendunt in cœlum sancti de conualle plorationis. Ascendunt, inquam, non uirtute sua, sed auxilio & gratia Dei: sicut ait spiritus sanctus per Prophetam Dauid. Beatus uir cui- M
us est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit. Quæris ubi? In conualle plorationis, hoc est in humilitate uitæ præsentis. Et eandem ipsam gratiam replicat dicens. Etenim benedictionem dabit legis- *Psal. 83. b*
lator. Quo autem pertingat ascensus, uel ad quem fructum perducat ascendentes ipsa gratia, protinus subiungit. Ibunt, inquit, *ibidem.* de uirtute in uirtutẽ: uidebitur Deus Deorum in Sion. Hæc est merces, & hic est finis, & fructus nostri laboris, uisio scilicet Dei. Quis non hunc tantum fructum rebus omnibus uisibilibus, & inuisibilibus incomparabiliter præferat? Quis est, cuius vel gelidum pectus hoc desiderium non accendat? Hæc est. n. illa gratia quam nobis commendat beatus Ioannes Euangelista dicens. Et *Ioan. 1. b* de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Ex quibus scilicet uerbis innuitur quòd triplicem gratiam diuinitus accepimus: vnam qua conuertimur: aliam qua in tentationibus adiuuamur: tertiam qua probati remuneramur. Prima nos initiat, per quam uocamur: secunda proficit, qua iustificamur: tertia cõsummat, qua glorificamur. Et prima quidem beneplacitum est, secunda meritum, tertia præmium. De prima dictum est, & de plenitudine eius omnes accepimus: de duabus reliquis dictum est, & gratiam pro gratia, id est, munera gloriæ æternæ pro merito temporalis militiæ. Sic ergo prima gratia in muro continentiæ ad quam uocamur, sit secunda in ascensu turris quam ascendimus, sit tertia in eius culmine quo peruenimus. Hic itaque, id est, in hoc culmine, cum ad illud perueniunt qui bene proficiunt, sunt A
iam locus & sedes domino, de qualibus scriptum est. Illuc enim ascenderunt tribus, *Psal. 121. a*
tribus domini testimonium Israel ad confitendum nomini domini: quia illic sederunt sedes in iudicio. Et quidem dum adhuc erant in muro continentiæ, & in acie stabant, impugnari poterant, & primo tanquam adiutor notus erat in Iudæa Deus: cum uero iam in ista statione consistunt, ubi dominum speculantur, in Israel magnum nomen eius, & factus est in pace locus eius, & habitatio eius in Sion.

Ibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ibi confregit potentias, arcum, scutum, & gladium, & bellum: quia ibi nullus motus carnis resistit, sed omnimodis subiecta est spiritui. Hunc locum ardenter desiderabat propheta cum diceret. Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem tẽporibus meis donec inueniam locum domino. Hoc etiam uolare cupiens, quis, inquit, dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Iam vero si quæratur de castelli huius habitatoribus, quis cibus ad sustentãdum, quod munimen ad protegendum, quæve arma suppetant ad repugnandum, possumus satis rationabiliter respondere, quòd quemadmodũ carnalibus carnis opera fuerunt uictus: ita his multo melior cibus sit fructus spiritus. Cibus etiam eorum est, vt faciant uoluntatem patris omnipotentis. Cibus eorum est verbum Dei, quo pascuntur omnes sancti, tam homines, quàm Angeli. Vtide scriptũ est. Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit de ore Dei. Munimentum eorum est (sicut dictum est) murus continentiæ, & antemurale patientiæ. Habent contra hostes arma quæ describit Apostolus, loricam iustitiæ, scutum fidei, galeam salutis, & gladiũ spiritus, quod est uerbum Dei. Nec quenquam moueat, quod idem verbum dixerim esse & cibum, & gladium, quasi impossibile vel absurdum sit. In rebus quidem materialibus aliud hoc, aliud est illud, & alibi quæritur hoc, alibi illud. In rebus uero spiritualibus non aliud hoc est, quàm illud: nec alibi quæritur hoc, alibi illud, sed omnia sunt nobis in Deo, & est Deus omnia in nobis. Eccem. in natura rerum quid tam diuersum quàm panis & lapis? & tamen si ad intellectum mysticum referas: utrunque idem significat. Nam idem Christus est dictus & panis & lapis: panis scilicet unus: & lapis quẽ reprobauerunt ędificantes. Vtrunque quidem est per significationem, licet neutrum sit per proprietatem. Sed iam reuertamur ad propositum. Intrante Iesu in hoc castellum, duę sorores Martha & Maria, id est, operatio & intellectus, excipiunt illum. Excipiunt dixerim: an excipiuntur? Sed siue hoc, siue illud dicatur, utrunque prodest illis, non Iesu. Et Iesus quidem cum ad illas uenit, duo confert eis congruentia singulis: uirtutem & sapientiam. Virtutem operationi: sapientiam intellectui. Vnde etiam ab Apostolo prędicatur Dei uirtus, & Dei sapientia. Sed quid est, quod intrantem eum Martha excipit, discurrit, ministrat: Maria uerò secus pedes sedens ingressi, in eius uerbum cor suspendit: nisi quod prima est actio, postea uerò contemplatio? Quis enim ad intelligentiam peruenire desiderat, profecto necesse est, ut prius per omnia bona sese diligenter exerceat, sicut scriptum est. Fili concupiscens sapientiã, conserua iustitiam: & Deus præbebit illam tibi. Et alibi. A mandatis tuis intellexi. Et alibi. Fide purgans corda eorum. Qua fide? Fide per dilectionem operante. Habet Martha (dum agit) formam bene operantis, Maria uerò speciem exprimit contemplationis, dum sedet, dum tacet, dum interpellata nõ respondet: sed tantum in Dei uerbum toto mentis studio intendit, ac solam quam diligit gratiam diuinæ cognitionis cætera repleuerat medullitus hauriti forisque velut insensibilis redditur, dum intus ad contẽplanda domini sui gaudia fœlicissime rapitur. Sine dubio talis est illa quæ in canticis loquitur. Ego dormio, & cor meum uigilat. Duobus autem modis Martha excipit dominum, & duplex ei conuiuium parat, quia duobus modis excluserat eum. Duo quippe sunt in operatione, quæ nobis Deum auferunt, flagitia scilicet & facinora. Flagitia dicimus scilicet quæ in nobis, facinora quæ in proximos peccando committimus. Item sunt duo quæ Deum reddunt, continentia & benevolentia: ut scilicet ex contrariis contraria curentur. Hinc enim scriptũ est. Sicut exhibuistis membra uestra seruire immunditiæ iniquitati ad iniquitatem, ita & nunc exhibere ea seruire iustitiæ in sanctificationem. Dum ergo parandis talibus epulis occupatur Martha multum satageus pro parte sua, uult etiam Mariam, id est, intellectum & omnia interiora sua actioni inservire, operique suo perficiendo operam dare. Itaque conqueritur de sorore quod ab ea non adiuuetur, non tamen ad ipsam, sed potius ad dominum querelam dirigens, Domine non est tibi curę, quòd soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi ut me adiuuet. Vbi sanè aduertenda est dilectio quędam, & honoris obsequium erga dominum: quòd scilicet ipso præsente non sic ausa Martha euocare Mariam, quinimmo & apud ipsum querelã deposuerit, ipsumque dominũ uocauit, in cuius potestate sit imperare

perare sorori quicquid necesse fuerit. Non ergo miremur si quempiam laborantem & bene operantem aduersum fratrem vacantẽ murmurare videamus, quia hoc in euangelio legimus Martham fecisse aduersus Mariam. Quòd autem Maria quãdoque murmurauerit aduersus Martham, eo quod eius actionibus implicari vellet, nusquam omnino reperitur. Neque enim vtrunque simul agere competenter sufficeret, & curis scilicet exterioribus deseruire, & internis sapientiæ desiderijs vacare. De ipsa quippe sapientia scriptum est: Et qui minoratur actu, percipiet illam. Propterea Maria sedet, immotaque manet, nec vult interrumpere silentij quietem, ne iucundam amittat contemplationis dulcedinem: præsertim cũ intus ipsum audiat Dominum dicentem: Vacate & videte quoniam ego sum Deus. Hinc sanè considerandum est tria esse, quæ impediunt contemplationem. Equidem animæ nostrę oculus, intelligentia. Siquidem enim oculo corporis lux corporea, & cætera, quæque corporalia videntur: ita Deus qui est lumen incircunscriptum, & eius inuisibilia, vtcunque intellectu percipiuntur. Differunt autem in hoc exterior & interior oculus, quòd exteriori quidem corporea lux extrinsecus ut uideat admouetur, interiori uero creatoris lumen intrinsecus, ut discernat infunditur. Vtrunque uero oculum tria sunt, quæ ad uidendum impediunt. Primum ergo de exteriori, atque uisibili differat ratio nostra, ut de rebus uisibilibus (ordine disputandi) facilius adsurgat ad intelligibilia. Potest sanè fieri, ut ille sanus sit, & pateat: sed quoniam lux exterior ei desit, nil videat. Econtrario fit aliquando, ut præsens quidem ei lux sit: sed forte sanguine, seu quolibet humore concreto turbatus, cernere minime possit. Iterum solet plerumque contingere, ut neutrum desit ei nec lux nec salus, sed tamen aliqua pulueris iniectione lędatur, quo fit, vt eius acies retundatur. Sunt ergo tria quæ hunc oculum impediunt, tenebræ, humor concretus, puluis iniectus. Hæc ipsa sunt etiam quibus interior oculus impeditur, sed alia nomina fortiuntur. Nam quod hic tenebræ, ibi peccata dicuntur. Ipsa uero peccata confluunt in memoriam quasi in quandam sentinam: & hic est ille humor concretus: Quod autem hic puluis dicitur, hoc ibi cura terrenorũ actuum nuncupatur. Hæc igitur tria sunt, quæ oculum intelligentiæ confundunt, atque à contemplatione ueri luminis excludunt: tenebræ scilicet peccatorum: recordatio eorundem peccatorum: cura terrenorum actuum. Primo illo morbo turbatum se plangebat propheta cum diceret: Dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum & ipsum nõ est mecum. Cum enim luce iustitiæ destituimur, nil aliud quàm peccatorum nostrorum tenebras inuenimus. Item secundo se grauari sentiebat cum dicebat: Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina: peccatorum scilicet recordatio. Tertio occupari se conqueritur cum dicit: Quia cinerem tanquam panem manducabã. Cinerem scilicet actionis pro pane contemplationis. Quicunque ergo mentis oculum diuinæ contemplationi vult intendere, profecto necesse est, ut eum prius ab hoc triplici impedimento studeat purgare. Quod si quis facere contendat, nouerit contra tripli cem morbum triplex quoque fore remedium. Nam primus quidem per confessionem, secundus per orationem, tertius curatur per quietem. Hoc tertio, id est cura actionis poterat ab intentione sua prępediri Maria. Ideoque ministrante Martha sedet ipsa, manetque quieta: Illa igitur conquerente, & ista tacente, audiamus quid dominus pro Maria responderit. Martha, Martha, inquit, solicita es, & turbaris erga pluri ma. Erga plurima quidem turbaris, dum & tibi continentiam, & proximis paras necessitatis impensam. Nam ut continentiã habeas, solicita es uigilare, ieiunare, corpus tuũ castigare. Vt cæteris præstes, instas operi, ut habeas unde tribuas necessitatem patienti. Porro erga hæc plurima turbaris, sed unum est necessarium. Nisi enim opus tuũ in unitate feceris Deo qui unus est, acceptũ (teste ipso) profecto non erit. Scriptum quippe est. Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Hinc est, quòd in illa piscina mouebat aqua, & sanabatur unus. Hinc est quòd decem leprosis mundatis, unus regressus est cũ magna uoce magnificãs Deũ. Cur etiam Dominus cæteris reprobatis, testimonium laudis ascribit dicens: Nonne decem mundati sunt, & nouem ubi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Paulus quoque ait: Omnes quidem currunt, sed unus accipit brauium. His itaque, & alijs quam-

Universidad de Deusto
Biblioteca

plurimis scripturarũ eloquijs pspicue docemur quã vnitas ,pbabilis sit, maximè aũt ex ũtr loco ubi Dominus ait. Porro unũ est necessariũ. Sed sciendum quòd alia est unitas sanctorum,quam ex scripturis iam commendauimus. Alia est facinorosorum , quæ nihilominus ex eisdem scripturis ostenditur
Psal. 2. a & improbatur. De hac enim scriptum est: Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in unum aduersus Dominum & aduersus Christũ eius. De hac iterum euãgelista .
Mat.22.b Abeuntes Pharisæi consilium inierunt ut
Ioan.11.f caperent Iesum in sermone. Et iterũ.Collegerunt põtifices & Pharisæi concilium.Vt quid hoc? Sicut Ioannes testatur,ut interfi
H cerent Iesum . Quàm uero pertinax sit ista reproborũ vnitas, docet ipse Dominus qui de corpore diaboli ad beatum Iob loquitur
Iob.41.a dicens: Corpus illius quasi scuta fusilia & compactum squamis se prementibus. Vna uni coniungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas. Vna alteri adhærebit, & tenentes se nequaquam separabuntur. Talis vnitas immo vero peruersitas solet esse aliorum fratrum tepide ac remisse conuersantiũ quibus si quid honestatis,aut insigne cuiusquam bonæ consuetudinis persuadere velis promptiores sunt maiori dispendio ac difficultate grauiori resistere , quàm facili compendito assequi uellẽ,quod rectum esse constiterit. Peruersa & execranda talis vnitas. Hac ergo à cordibus & sermonibus nostris exclusa , illam quę bona est & tantum bonorum est , prosequamur . Et ipsa quidem gemina est . Alia est enim quæ iustificat, alia quæ glorificat. Illa meritum , ista præmium est. Denique de illa scriptum est:
Act.4.f Multitudinis credentium erat cor vnum, &
anima vna. De hac autem: Qui adhæret
1.Cor.6.d Domino, vnus spiritus est. Et quoniam in futuro magis speranda est (res est enim futuri temporis magis quam præsentis) eam interim omittamus.& à Deo speremus potius quam tractemus. Illam vero quæ iustificat, quæ etiam nunc potissimum necessaria est, in usum nostri operis assumamus . Ipsa est enim decus suauitatis,quam dulcedine sacra
Ps.132.a insonat psalmista: Ecce quàm bonum & quàm iucundum,habitare fratres in vnum.
I Cuius unitatis cum describisset sermo propheticus pulcritudinem , eius etiam non tacuit utilitatẽ: quoniam illic, inquiens mandauit dominus benedictionem & uitam.hic scilicet benedictionem,& in futuro seculo vitam æternam . Ipsa est, inquam, vnitas quam summa diligentia obseruandi tradidit Apostolus, dicens: Soliciti seruare unitatem spiritus in uinculo pacis.Seruatur autem hoc vnitatis bonum duobus modis ab his qui curam gerunt seruandi . Debet quisque perfectus vnitatem habere ad seipsum : debet & ad proximum . Ad seipsum per integritatem,ad proximum per consummitatem.Omnis quippe creatura , & maximè rationalis debet suum principium imitari . Si ergo Deus noster vnus est , dicente Moyse : Audi Israël, Dominus Deus tuus Deu
vnus est : sed & ille cum sit unus, & idem, atque in seipso perfectus,nec ullo indigens, inest ei tamen benignitas erga nos, & amor ex beneuolentia in nos ueniens: debemus & nos quisque sibi vnus esse per integritatem virtutis, & unum cum proximis per vinculum dilectionis . Hanc imitationem loquens de charitate commendat nobis Apostolus Ioannes dicens. Qua sicut ille 1. Io
est, & nos sumus in hoc mundo . Sed hanc vnitatem , quam quenque sibijpsi diximus habere debere, tria sunt quæ solent impedire: nimietas,pusillanimitas , leuitas. Et nimij quidem sunt qui putãt se posse,quod non possunt: & quod non acceperunt,præsumunt. Quorum speciem tenebat Petrus Luc.
in passione Domini, cum diceret: Domine, tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire. Pusillanimes contrarij sunt ut
mijs . Et horum quoque tenuit imaginem Iude
Petrus,cum diceret : Exi à me , quia homo peccator sum Domine . Leues sunt & inconstantes, qui circunferuntur omni uento doctrinæ. quibus quod paulo antè placuit, nunc displicet : & quod nunc eligunt, paululum reprobant: Sed quid prodest hæc uitia enumerasse,nisi etiam doceamus quibus remedijs ea possit quisque in semetipso curare ? Persequantur unitatis inimicos, nec cõuertamur donec deficiant. Igitur contra nimietatem opponenda est consideratio propriæ fragilitatis. Ipsa enim est quæ odiosam præsumptionem potissimum dejcat. Contra pusillanimitatem habenda est diuinæ fiducia potest as , ut quod tuis uiribus non posse putas , ex illius adiutorio possis, Philip
& cum Apostolo dicas : Omnia possum in eo qui me confortat Domino Iesu Christo. Contra leuitatem adhibenda est cõsultatio senioris , scilicet ne doctrinis uarijs & peregrinis abducaris : sed facias , quod lex diuina

diuina præcipit: Interroga patrem tuum,& annunciabit tibi:maiores tuos,& dicent tibi. Diximus de illa vnitate,quã habet quisque ad seipsum, dicamus & de illa quam habet ad proximum . Sed illa duobus modis habetur,dum & nos per dilectionem tendimus in alterum:& alterius quoque vicissim in nobis recipimus affectum. Et hæc etiam duobus modis impeditur , obstinatione & suspicione.Obstinatio non permittit nos ad alterius cor ingredi,nec suspicio patitur credere nos ab alijs amari. Ita fit,vt,dum nec nos alium obstinatu diligimus,nec nos ab alijs diligi suspicioſi putamus:unitas quæ eũ proximis habenda est impediatur . Verum huic duplici morbo duplex charitas medetur, illa scilicet,quæ non sua quærit , & iterum illa, quę omnia credit. Habeat obstinatus charitatem non quærentem , quæ sua sunt,& alios diligat.Habeat suspicioſus charitatem omnia credentem,& ab alijs se diligi sine dubio credat.

De beata virgine Maria. Sermo.

Luc.1.c

AVe gratia plena. Non in sola virginitate constare poterat gratiæ plenitudo:neque enim omnibus est de ea accipere. Fœlices quæ non inquinauerunt uestimenta sua , & cũ regina nostra virginitatis priuilegio gloriantur.Sed num vnam tantum benedictionem habes,o domina ? Et mihi obsecro, vt benedicas. Perijt virtus illa à me,non est iã vel aspirare ad illam. Computrui in stercore meo,vt iumentum factus sum. Sed nunquid non erit mihi etiam aliquid apud te? Non erit ubi possim esse tecum:quia iam se qui non valeo quocunque ieris? Quærit angelus puellam,quam præparauit Dominus filio Domini mei . Bibit ipse de hydria tua, cognata sibi virtute delectatus. Sed nunquid non etiam iumentis potum tribues? Bibit angelus , quòd virum non cognoscis: M. bibant iumenta , quòd de humilitate singuIbidem. lariter gloriaris . Respexit , inquit , Dominus humilitatem ancillæ suæ . Nam virginitas sine humilitate fortasse habet gloriam, sed non apud Deum.Humilia semper excel sus respicit , qui alta à longe cognoscit : & humilibus dat gratiam , qui superbis resistit . Sed forte ne quidem his duabus metretis plena est hydria tua , capax est ipsa quoque tertiæ metretæ , vt iam non solum homines & iumenta,sed ipse quoque ex ea bibat Architriclinus. Hoc enim vinum bonum, quod seruauimus vsque adhuc. Hauriat minister angelus, vt ferat architriclino: patrem dico , qui trinitatis principium , architriclinus merito nominatur . Ait siquidem angelus fœcunditatem eius commendans,quæ tertia est metreta:Quod ex te nascetur sanctum,vocabitur filius Dei . Ac si dicat. Cum eo solo tibi est generatio ista communis .

Item de eadem virgine Maria,de verbis Apocalypsis beati Ioannis. Sermo.

SIgnum magnum apparuit in cœ Apo.12.a
lo, mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius , & in capite eius corona stellarum duodecim. Vehementer quidem nobis dilectissimi, vir vnus & mulier vna nocuere,se ! gratias Deo: per unum nihilominus virum , & mulierem vnam omnia restaurantur, nec sine magno seruore gestiarũ. Neque enim sicut delictum,ita & donum,sed excedit d ni æstimationẽ beneficij magnitudo. Sic ni- A
mirũ prudentissimus & clementissimus artifex,quod quassatum fuerat,nõ confregit, sed utilius omnino refecit , vt uidelicet nobis nouum formaret Adam ex ueteri,Euam transfunderet in Mariam.Et quidem sufficere poterat Christus: siquidem & nunc omnis sufficientia nostra ex eo est, sed nobis bonum non erat esse hominem solum : Congruum magis ut adesset nostræ reparationi sexus uterque, quorum corruptioni neuter defuisset. Fidelis planè & potens mediator Dei & hominum homo Christus Iesus , sed diuinam in eo reuerentur homines maiestatem . Absorpta uidetur in deitatem humanitas , non quòd mutata sit substantia , sed affectio deificata.Non sola illi cantatur misericordia,cãtatur pariter & iudicium : quia etsi didicit ex his, quę passus est compassionem, ut misericors fieret , habent tamen & iudiciariam potestatem. Denique Deus no- Deu. 4. d
ster ignis consumens est. Quidni uereatur Heb.12.g
peccator accedere , ne quemadmodum fluit cera à facie ignis,sic pereat ipse à facie Dei? Iam itaque ne ipsa mulier benedicta in mulieribus uidebitur ociosa : inuenietur equidem locus eius in hac reconciliatione . Opus est enim mediatore ad mediatorem istum , nec alter nobis utilior , quam Ma-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ria. Crudelis nimirum Eua, per quam serpens antiquus pestiferum etiam ipsi viro virus insudit: sed fidelis Maria, quæ salutis antidotum & viris & mulieribus propinauit. Illa enim ministra seductionis, hæc propiciationis: illa suggesſit præuaricationē, hæc
B iniecit redemptionem. Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas? Nihil autem in ea, nihil terribile, tota suauis est, omnibus offerens lac & lanam. Reuolue diligentius euangelicæ historiæ seriem vniuersam, & si quid forte increpatorium, si quid dutū, si quod denique signum uel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de cætero suspectā habeas, & accedere verearis. Quod si (vt verè sunt) plena magis omnia pietatis & gratiæ, plena mansuetudinis & misericordiæ, quæ ad eam pertinent inueneris, age gratias ei qui talē tibi mediatricē benignissima miseratione prouidit, in qua nihil possit esse suspectū. Denique omnibus omnia facta est sapientibus, & insipientibus copiosissima charitate debitricem se fecit, omnibus misericordiæ sinum aperit, vt de pleni tudine eius accipiant vniuersi: captiuus redēptionem, æger curationem: tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, angelus lætitiam, denique tota trinitas gloriā, filij persona carnis humanæ substantiam, vt non sit qui se abscondat à calore eius. Putasne ipsa est sole amicta mulier? Esto siquidem, vt de præsenti ecclesia intelligendum propheticæ visionis series ipsa demonstret, sed id plane non inconuenienter Mariæ videtur attribuendum. Nimirum ea est, quę velut alterum Solem induit sibi. Quema-
modum enim ille super bonos & malos indifferenter oritur, sic ipsa quoque præterita non discutit merita: sed omnibus sese exorabilem, omnibus clemētissimam præbet, omniū denique necessitates amplissimo quodā
C miseratur affectu. Nam & defectus omnis sub ea, & quicquid fragilitatis seu corruptionis est, excellentissima quadam sublimitate præ cæteris omnibus excedit & supergreditur creaturis, vt merito sub pedibus eius luna esse dicatur. Alioquin nihil magnum dixisse videbitur, vt sit luna ista sub pedibus eius, quam super omnes angelorum choros, super Cherubim quoque & Seraphim exaltatam nefas est dubitare. Solet autem luna non modo defectum corruptionis, sed & stultitiam mentis, nonnunquam vero ecclesiam huius temporis designare. Illam quidem propter mutabilitatem, hanc sanē propter susceptum aliunde splendorem. Vtraque vero (vt ita dixerim) luna sub Mariæ pedibus congruē satis ponitur, alio tamen, atque alio modo. Siquidē stultus, vt luna mutatur: sapiens autem permanet vt sol. In sole nimirum & feruor & splendor stabilis, in luna solus splendor, atque is omnino mutabilis & incertus, qui nunquam in eodem statu permaneat. Iure ergo Maria sole perhibetur amicta, quæ profundissimam diuinæ sapientiæ vltra quam credi valeat, penetrauit abyssum: vt quātum fine personali vnione creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur immersa. Illo nimirum ignæ prophetæ labia purgantur, illo igne Seraphim accenduntur. Longē vero aliter Maria meruit non velut summatim tangi, sed operiri magis vndique & circunfundi, & tāquam ipso igne concludi. Candidissimus is nē, sed & calidissimus huius mulieris amic-
D tus: cuius omnia tam excellenter irradiata noscuntur, vt nihil in ea non dico tenebrosum, sed obscurum saltem, vel minus lucidū sed ne tepidum quidem aliquid, aut non feruentissimū, liceat suspicari. Insipientia verò omnis lōge sub pedibus eius est, vt penitus absit hæc ab insipientium mulierum numero, & collegio. virginum fatuarum. Immo verò & vnicus ille stultus, & totius stultitiæ princeps, qui vere mutatus, vt luna sapientiam perdidit in decore suo, sub Mariæ pedibus conculcatus, & contritus miserandā patitur seruitutem. Nimirum ipsa est quondam à Deo promissa mulier serpentis antiqui caput uirtutis pede contritura: cuius plantē calcaneo in multis versutijs insidiatus est, sed fine causa: sola enim contriuit vniuersam hæreticam prauitatem. Alius non de substantia carnis suæ Christum edidisse dogmatizabat, alius paruulum nō peperisse, sed reperisse fibilabat, alius (vel post partū) viro cognita blasphemabat, alius Dei matrem audire non sustinens, magnum illud nomen theotocos, impijssime suggillabat: sed contriti sunt insidiatores, conculcati supplantatores, confutati derogatores, & beatam eam dicunt omnes generationes. Denique & continuo per Herodem draco insidiatus est parienti, vt nascentem exciperet filium deuorarer, quòd inimicitiæ essent inter semen mulieris & draconis. Iam si ecclesia lunæ magis intelligenda uidetur uocabulo, quòd uidelicet non ex se splendeat,

Iuan.15. dicat, sed ab eo qui dixit: Sine me nihil
E potestis facere: habes mediatricem quam ti
Apoc.12.a bi paulo ante commendauimus, euidenter
expressam, Mulier, inquit, amicta sole, & luna sub pedibus eius. Amplectamur Marię vestigia fratres mei, & deuotissima supplicatione beatis illius pedibus prouoluamur. Teneamus eam, nec dimittamus donec benedixeris nobis. Potens est enim. Nempe uestis est medium inter rorem & aream, mulier inter solem & lunam, Maria inter Christum & ecclesiam constituta. Sed forte miraris non tam vestis operrum rore, quàm amictam sole mulierem. Magna siquidem familiaritas, sed mirè omnino vicinitas solis & mulieris. Quomodo enim in tam vehementi feruore tam fragilis natura subsistit? Merito quidem admiraris Moyses sancte, & curiosius desideras intueri. Ve-
Exod.3.a rumtamen solue calceamenta de pedibus tuis, & inuoluera pone carnalium cogitatio-
num, si accedere concupiscis. Vado, inquit, & videbo visionem hanc magnam. Magna planè visio rubus ardens sine combustione, magnum signum mulier illæsa manens amicta sole. Non est rubi natura, opertum vndique flammis, manere nihilominus incombustum: non mulieris potentia vt sustineat solis amictum. Non est uirtutis humanæ,
Luc.1.d sed nec angelicæ quidem, sublimior quædā necessaria est. Spiritus sanctus, inquit, superueniet in te. Et tāquam respondeat illa quomodam spiritus est Deus, & Deus noster ignis consumens est. Virtus, ait, non mea, nō tua, sed altissimi obumbrauit tibi. Nihil itaque mirum, si sub tali obumbraculo talis etiam
F à mulicre sustineatur amictus. Mulier, inquit, amicta sole: planè amicta lumine tanto, nimirū spirituale est, stultitia illi uidef.
Rom.13.d quam vestimento. Non percipit forte carnalis, nimirū spirituale est, stultitia illi uidef. Non sic videbatur Apostolo qui dicebat: Induimini Dominū Iesum Christū. Quam familiaris ei facta es domina, quam proxima, imò quā intima fieri meruisti, quantam inuenisti gratiam apud Deum? In te manet, & tu in eo: & vestis eum & vestiris ab eo. Vestis enim substantia carnis, & vestit ilHier. 31. le te gloria suæ maiestatis. Vestis solem nubes, & sole ipsa uestiris. Nouum enim fecit Dominus super terram, vt mulier circunda ret virum nec alium, quā Christū, de quo
Zach.6. dicitur: Ecce uir, Oriens nomen eius. Nouū quoque fecit in cœlo ut mulier sole appareret amicta. Denique, & coronauit eū, & vicissim ab eo meruit coronari. Egredimini si C.an.3. liæ Sion, & uidete regē Salomonē in diademate quo coronauit eū mater sua. Verū hoc alias. Interim sanè ingredimini magis, & uidete reginā in diademate quo coronauit eā filius suus. In capite, inquit, eius corona stel- Textus.
larū duodecim. Dignum planè stellis coronari caput, quod, & ipsis longe clarius micans, ornet eas potius quàm ornetur ab eis. Quidni coronēt sidera quā sol vestit? Sicut dies verni circundabant eā flores rosarum, & lilia conuallium. Nimirū lęua sponsi sub capite eius, & ū dextera illius amplexatur eā. Quis illas æstimet gemmas? Quis stellas nominer quibus Mariæ regiū diadema compactū est? Supra hominē est coronæ huius rationē exponere indicare cōpositionem. Nos G
tamen pro modulo nostræ exiguitatis abstinentes à periculoso scrutineo secretorū, nō incongrue forsitan duodecim stellas istas, duodecim prærogatiuas gratiarum intelligere videamur; quibus Maria singulariter adornatur. Siquidē inuenire est in Maria prærogatiuas cœli, prærogatiuas carnis, prærogatiuas cordis, etli fuerit ternarius iste per quaternariū multiplicatus: habemus forte stellas duodecim, quibus reginæ nostræ diadema perfulgeat vniuersis. Mihi sane singularis rutilat [illegible] primo quidē in Mariæ generatione, secūdo in angelica visitatione: tertio in spiritus superuentione: quarto in filij Dei ineffabili conceptione. Sic & in his quoque fidei rum planè irradiat deus, q̄ virginitatis primiceria, q̄ sine corruptione fœcūda, q̄ sine grauamine grauida, quòd sine dolore puerpera. Nihilominus etiam speciali quodam splendore in Maria coruscant mansuetudo pudoris, deuotio humilitatis, magnanimitas credulitatis, martyrium cordis. Vestræ quidem sedulitatis erit singula quæque diligentius intueri. Nos interim satisfeciſſe videbimus, si breuiter ea potuerimus demonstrare. Quid ergo fideręū micat in generatione Marię? Planè q̄ ex regibus orta, q̄ ex semine Abrahæ, quòd generosa ex stirpe Dauid. Si id parū videtur, addē q̄ generationi illi ob singulare priuilegiū sanctitatis diuinitus noscitur esse concessa, quòd longe antè eisdem patribus cœlitus repromissa, quòd mystęris præfigurata miraculis, quòd oraculis prænunciata propheticis, Hanę. n. sacerdotalis virga dū sine H
radice floruit, hanę Gedeonis vellus dum in medio siccæ aręæ maduit, hanc in Eze-

Universidad de Deusto
Biblioteca

chielis visione Orientalis, porta quæ nulli vnquam patuit præsignabat. Hanc denique præ cæteris Esaias nunc virgam de radice Iesse orituram promittebat, nunc euidentius uirginem pariturum. Merito signũ hoc magnum in cœlo apparuisse scribitur, quod tanto ante de cœlo nosci tur fuisse promissum, Dominus ait: Ipse dabit vobis signum. Ecce virgo concipiet. Magnum profecto signum dedit: quia & magnus ipse qui dedit. Huius ergo prærogatiuæ fulgor, quorum non uehementer reuerberat aciem oculorũ? Iam in eo quod tam reuerenter atque officiosissimè ab archangelo salutata est, ut iam in regali solio supra omnes cœlestium ordines regionum exaltatam cernere uideretur, & paulo minus adoraturus fœminam, qui solebat ab hominibus hactenus æquanimiter adorari, excellentissimum nobis uirginis nostræ meritum, & singularis gratia cõmendatur. Nihilominus fulget etiam nouus ille conceptionis modus, ut non in iniquitate, quemadmodum cæteræ omnes, sed superueniente spiritu sancto sola, & de sola sanctificatione Maria conciperet. Nam quòd verum Deum, & Dei filiũ genuit, vt idem ipse Dei atque hominis filius unus omnino Deus & homo prodiret ex Maria, abyssus est luminis, nec facile dixerim, q̃ vel angelicus oculus ad huius fulgoris vehementiam non caliget. De cætero sane & uirginitatem carnis, & propositũ, virginitatis, & ipsius quoque propositi nouitas euidenter illustrat: quòd uidelicet in libertate spiritus legis Mosaicæ decreta transcendens, illibatã Deo corporis simul & spiritus sanctimoniã uouit. Probat enim propositi inuiolabile fundamentum, q̃ tam constanter promittenti filium angelo respondit: Quomodo fiet istud quoniã virũ non cognosco? Forte enim propterea primo turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio, q̃ benedicta sese audisset in mulieribus, quæ nimirũ benedici in uirginibus semper optabat. Et ex tunc quidẽ cogitaba qualis esset ista benedictio, q̃ tam uideretur esse suspecta. Vbi uero in promissione filij manifestum virginitatis periculum videbatur non potuit ultra dissimulare quin diceret: Quomodo fiet istud, quoniã, uirum non cognosco? Merito proinde & illam meruit benedictionem, & hanc non amisit: ut longe gloriosior fiat, vt uirginitas ex fœcunditate, & ex uirginitate fœcunditas, ac mutuis sese radijs illustrare hæc duo sidera videantur. Magnum enim virginem esse, sed uirginẽ matrem esse, longe amplius per omnem modum. Iure etiã illud molestissimum tædium quo reliquæ omnes grauidæ mulieres laborare nosc untur, sola non sensit, quę sola sue libidinosa voluptate cõcepit. Vnde & in ipso suę conceptionis initio, quando potissimum cęteræ mulieres miserabilius atfligun tur, Maria tota alacritate montana conscendit, vt Elizabeth ministraret. Sed & aſſecondit Bethleem imminente iam partu, portãs preciosissimum illud depositum, portans onus leue, portans à quo portabatur. Sic & in partu quàm lucidum est quòd nouæ exultatione nouam edidit prolem, sola uter mulieris à communi maledicto & dolore parturientium aliena si rerum precia de raritate pensamus, nihil his potest rarius inueniri. Siquidem omnibus istis nec primam similem usa est, nec habere sequentem. Ex quibus nos si ea fideliter intuemur, sine dubio admirationem concipimus, sed uenerationem, sed deuotionem, sed consolationem. Cæterũ quæ restant adhuc, & imitationem requirunt. Non est nobis ante oculum tã multifariè multisque modis promissi diuinitus, cœlitus prænunciari: sed nec ab archangelo Gabriele tã nouę salutationis obsequijs honorari. Minus autẽ cętera communicat nobis, planè secretũ suum sibi. Sola enim est de qua dicitur: Quod in ea natũ est, de spiritu sancto est. Sola eni dicitur: Quod ex te nascetur sanctũ, uocabitur filius Dei. Offerantur regi uirgines, sed post eã: nã primatũ sola vendicat sibi. Multo magis autẽ sola sine corruptione concepit, sine grauamine tulit, sine dolore filium parturiuit. Itaque nihil horũ à nobis exigitur, sed exigitur plane non nihil. Nunquid enim si defuerit nobis etiam mansuetudo pudoris, si humilitas cordis, si magnanimitas fidei, si compassio mentis: negligentiam nostram munerũ singularitas excusabit? Gratissima sane gemma in diademate, micans in capite stella, rubor in facie hominis uerecundi. Ad uerò quis putat quòd hac caruerit gratia, quæ gratia plena fuit? Pudibunda fuit Maria: ex euangelio id probamus. Vbi enim aliquando loquax, ubi præsumptiosa fuisse uidetur? Foris stabat quærens loquis filio, nec materna auctoritate, aut seruorem interrupit, aut inhabitationem iesum in qua filius loquebat. Inomni denique te-

xtu quatuor euangeliorum (si bene meminimus) non nisi quater Maria loquens auditur. Primo quidem ad angelum, sed cũ eam semel, atque iterum allocutus eam fuisset. Secundo ad Elizabeth, quando vox salutationis eius Ioannem exultare fecit in utero, & ea magnificante Mariam, ipsa magis Dominũ magnificare curauit. Tertio ad filiũ, cum iam esset annorũ duodecim, q̃ ipsa & pater eius dolentes quęsissent eum. Quarto in nuptijs ad filium & ministros. Et is quidem sermo certissimus index ingenitæ mansuetudinis, & virginalis verecũdiæ fuit. Aliorum quippe verecundiam suã reputãs, sustinere non potuit, non potuit vini dissimulare defectum. Vbi sanè increpata est à filio (tanquam mitis & humilis corde) nec illi respondit, nec tamen desperauit, minimè ab omnium Mariam inuenisse leguntur? Inuenerunt, ait Euangelista, Mariã & Ioseph, & infantem positum in præsepio. Sic & magi quoque, si recolis, nõ sine Maria matre eius puerũ inuenerunt, & inducens in templum Domini, templi Dominum, multa quidem a Simeone audiuit tam de Deo, quã de seipsa, ad loquendum tarda, velox ad audiendum. Et quidem Maria conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo, sed in his omnibus, neque de ipso incarnationis do-minicæ sacramento quodcunque uerbum fecisse reperies. Væ nobis qui spiritum habemus in naribus, vę qui totum proferimus spiritum, qui iuxta illud comici, pleni rima ram effluimus undique. Totiens denique Maria filium audiuit, non modo turbis loquentem in parabolis: sed & discipulis seorsum regni Dei mysteria reuelantẽ, vidit miracula facientem: vidit deinde in cruce pẽdentẽ, vidit expirantẽ, vidit resurgentẽ, vidit & ascendentem, sed in his omnibus quotiẽs verecundissimę virginis, quotiens pudicissimæ turturis vox memoratur audita? Denique legis in actibus Apostolorum, q̃ recedentes à monte Oliueti vnanimiter perseuerabant in oratione: Qui? Si forte Maria affuit, nominetur prima, quæ super omnes est, tam filij prærogatiua, quã suæ priuilegio sanctitatis. Petrus, & Andreas, ait, Iacobus, & Ioannes, & cæteri qui sequuntur: hi omnes perseuerabant vnanimiter cũ mulieribus & Maria matre Iesu. Itáne & mulierũ sese vltimã exhibebat, vt nouissima omnium poneretur? Vere carnales adhuc discipuli, quibus necdũ spiritus erat datus, quia Iesus necdum fuerat glorificatus, quando facta est inter illos contentio de primatu? cũ Maria quanto maior erat, humiliaret se non modo de omnibus, sed & præ omnibus. Merito facta est nouissima prima, quæ cum prima esset omnium, sese nouissimã faciebat. Meritò facta est omnium domina, quæ se omnium exhibebat ancillam. Merito denique super angelos exaltata est, quæ & infra viduas & pœnitentes, infra eam de qua eiecta fuerant septem dęmonia, ineffabili sese mansuetudine inclinabat. Obsecro uos filioli, æmulamini hanc uirtutem: si Mariam diligitis, si contenditis ei placere, æmulamini modestiam eius: nihil enim tam idoneũ homini, nihil tam congruum christiano, maximèque monachum nihil adeo decet. Et quidem manifesta satis in virgine ex hac ipsa mansuetudine virtus humilitatis elucet. Nimirum collactaneæ sunt humilitas, & mansuetudo, in eo confœderatæ germanius qui dicebat. Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Sicut enim mater præsumptionis elatio, sic mansuetudo vera non nisi ex vera humilitate procedit. Nec in sola tantum Marię taciturnitate commendatur humilitas, sed euidentius resonat in sermone. Audierat. Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei. Et nihil aliud, quam ancillam eius se esse respondit. Inde uentum est ad Elizabeth, & comtinuo virginis gloria singularis eidem per spiritum reuelatur. Denique & mirabatur personam venientis, dicens: Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me? Commẽdabat & vocem salutantis adijciens: Vt facta est vox salutationis tuæ in auribus meis exultauit in gaudio infans in vtero meo, & beatificat fidem credentis: Beata (inquiens) quæ credidisti, quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi à Domino. Magna quidem præconia, sed & deuota humilitas nihil sibi passa retinere, in eum magis uniuersa refudit, cuius in se beneficia laudabantur. Tu (inquit) magnificas matrem Domini, sed magnificat anima mea Dominum. In voce mea filium perhibes exultasse in gaudio, sed exultauit spiritus meus in Deo salutari meo: & ipse quoque tanquam amicus sponsi gaudet ad uocem sponsi. Beatam esse dicis, quæ credidisti: sed credulitatis, & beatitudinis causa respectus est

Universidad de Deusto
Biblioteca

supernæ pietatis, vt ex hoc magis beatam me dicant omnes generationes, quia ancillam humilem & exiguam respexit Deus. Verumtamen nunquid putamus fratres, Elizabeth sanctam in eo quod per spiritum vtique loquebatur, erraſſe? Absit. Beata plane quam respexit Deus, & beata quæ credidit. Hic enim magnus diuinæ respectionis extitit fructus: Ineffabili siquidem artificio spiritus superueniens tantæ humilitati magnanimitas tanta in secretario virginei cordis accessit, vt (quemadmodum de integritate & fœcunditate prediximus, hæ quoque nihilominus sunt stellæ ex respectu tuo clariores) quòd videlicet nec humilitas tanta minuit magnanimitatem, nec magnanimitas tanta humilitatem, sed cum in sua æstimatione tã humilis esset, nihilominus & in promissionis credulitate magnanimis, vt quæ nihil aliud quàm exiguam sese reputabat ancillam, ad incomprehensibile hoc mysterium, & admirabile commercium, ad inscrutabile sacramentum nullatenus se dubitaret electam, & veram Dei & hominis genitricem crederet mox futuram. Agit hoc nimirum in cordibus electorum gratiæ prærogatiua diuinæ, vt eos nec humilitas pusillanimes faciat, nec magnanimitas arrogantes, magis autem cooperentur sibi, vt non solum nulla ex magnanimitate subintret elatio, sed hinc maxime prouehatur humilitas, vt inueniantur eo amplius timorati, & largitori munerũ nõ ingrati, ac vicissim ex occasione humilitatis nulla surrepat, sed quo minus de sua quisque vel in minimis præsumere cõsueuit, eo amplius etiam in magnis quibusque de diuina virtute confidat. Martyrium sane virginis (quam nimirum inter stellas diadematis eius, si meminisſtis, duodecimam nominauimus) tam in Simeonis prophetia, quàm in ipsa dominicæ passionis historia commendatur. Positus est hic (ait sanctus senex de paruulo Iesu) in signũ cui contradicetur: & tuam ipsius animam (ad Mariam autem dicebat) pertransibit gladius. Vere tuam, ò beata mater, animam gladius pertransiuit. Alioquin non nisi eam pertransiens, carnem filij tui penetraret. Et quidem posteà, quàm emisit spiritum tuus ille Iesus (omnium quidem, sed specialiter tuus) ipsius planè non attigit animam crudelis lancea, quæ ipsius (nec mortuo parcẽs, cui nocere non posset) aperuit latus, sed tuã vtique animam pertransiuit. Ipsius nimirum anima iam ibi non erat, sed eius planè inde nequibat auelli. Tuam ergo pertransiuit animã vis doloris, vt plus quàm martyrem non immerito prædicemus, in qua tam mirum corporeæ sensum passionis excesserit compassionis affectus. An non ibi plus quàm gladius fuit sermo illefreuera pertransiens animam, & pertingens vsque ad diuisionem animæ, & spiritus:) Mulier, ecce filius tuus? O commutationem. Ioannes tibi pro Iesu traditur, seruus pro Domino, discipulus pro magistro, filius Zebedæi pro filio Dei, homo purus pro Deo vero. Quomodo non tuam affectuosissimam animam pertransiret hęc auditio, quando & nostra licet saxea, licet ferrea pectora sola recordatio scindit? Non miremini fratres, quòd Maria martyr in anima fuisse dicatur. Miretur qui non meminerit se audisse Paulum inter maxima gentium crimina memorantem, quòd sine affectione fuissent. Longè id fuit à Mariæ visceribus longè sit à seruulis eius. Sed fortè quis dicat. Nunquid nõ eã præsciebat moriturũ? Et indubitanter. Nunquid non sperabat cõtinuò resurrecturũ? Et fidenter. Super hæc doluit crucifixũ? Et vehementer. Alioquin quisnam tu frater, aut unde tibi hæc sapientia, vt mireris plus Mariam compatientem, quàm Mariæ filium patientem? Ille etiam mori corpore potuit, ista commori corde non potuit? Fecit illud charitas, qua maiorem nemo habuit: fecit & hoc charitas, cui post illam similis altera non fuit. Iam te mater misericordiæ per ipsum sinceriſsimæ tuæ mentis affectum, tuis tacens prouolura pedibus luna, tutũ deuotis supplicationibus interpellat, vt in lumine tuo videat lumen, solis gratiam tuo mereatur obtentu, quam vere amauit præ omnibus, & ornauit stola gloriæ induens, & coronam pulchritudinis ponens in capite tuo. Plena es gratiarum, plena rore cœlesti, innixa super dilectum, deliciis affluens. Ciba hodie pauperes tuos dominæ: ipsi quoque catelli de micis edant: nec puero Abrahę tantum, sed & camelis potum tribuas de supereffluenti hydria tua, quia tu verè puella es prælecta & preparata altissimi filio tuo, qui est super omnia benedictus in secula. Amen.

In natiuitate Mariæ, de aquæ ductu. Sermo.

Secundæ uirginis amplectitur cœlum præsentiam, terra memoriam veneratur. Sic nimirum totius boni illius exhibitio, hic tenuis quędam libatio primitiarũ: ibi res, & hic nomen. Domine, inquit, nomen tuum in æternum, & memoriale tuum in generatione & generationem. Generatio & generatio, non angelorum profecto, sed hominum est.

Vis scire quia nomen & memoriale eius in nobis est, præsentia in excelso? Sic orabimus, inquit. Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Fidelis oratio, cuius ipsa primordia & diuinæ adoptionis, & terrenæ peregrinationis admoneant, ut hoc sciences & quandiu non sumus in cœlo, peregrinamur à domino, gemamus intra nosmetipsos adoptionem filiorum expectantes præsentiam utique patris. Signanter proinde & de Christo Propheta loquitur dicens. Spiritus ante faciem nostram Christus dominus, in umbra eius uiuemus inter gentes. Nam inter cœlestes quidem beatitudines non in umbra uiuitur, sed potius in splendore. In splendoribus sanctorum, inquit, ex vtero ante luciferum genui te. Verum id quidem patet. Ac mater sane eundem ipsum in splendore non genuit, sed in umbra, non nisi ea tamen qua obumbrauit altissimus. Merito proinde canit ecclesia, non illa quidem ecclesia sanctorum, quæ in excelsis & in splendore est: sed quæ interim peregrinatur in terris. Sub umbra eius, ait, quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Lucem quippe meridianam ubi pascit sponsus, sibi petierat indicari, sed repressa est, & pro plenitudine luminis umbram, pro satietate interim gustũ recepit. Denique non ait, sub vmbra eius quam desideraueram: sed, sub umbra eius quem desideraueram sedi. Neque enim ipsius experierat umbram, sed ipsum profecto meridiem, lumen plenum de lumine pleno. Et fructus, ait, dulcis gutturi meo: ac si dicat, gustui meo. Vsquequo non parcis mihi, nec dimittis me, ut glutiam saluuam meã? Quousque inanet illa sententia. Gustate, & videte quoniam suauis est dominus? Et quidem suauis gustui, & dulcis gutturi, ut merito etiam super hoc sponsa proruperit in uocem gratiarum actionis & laudis. Sed quando dicetur. Comedite amici & bibite, & inebriamini charissimi? Iussi epulentur (ait Propheta) sed in conspectu Dei, vtique non in umbra. Et de seipso. Satiabor, ait, cum apparuerit gloria tua. Sed & dominus ad Apostolos ait. Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis, & ego dispono uobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam. Sed ubi? In regno meo, inquit. Beatus plane qui manducabit panẽ in regno Dei. Sanctificetur itaque nomen tuum: per quod uteunque interim in nobis es domine per fidem in cordibus habitans, quoniam nomen tuum iam inuocatum est super nos. Adueniat regnum tuum. Veniat vtique quod perfectũ est, & euacuetur quod est ex parte. Habetis (ait Apostolus) fructum uestrum in sanctificationem, finem uero uitam æternam. Vita æterna fons indeficiens, qui uniuersam irrigat superficiem paradisi. Nec modo irrigat, sed inebriat, fons ortorum, puteus aquarum uiuentium, quæ fluunt impetu de Libano: & fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Quis uero fons vitæ, nisi Christus dominus? Cum Christus (inquit) apparuerit uita uestra: tunc & uos apparebitis cum ipso in gloria. Sane ipsa sese plenitudo exinaniuit, vt fieret nobis iustitia & sanctificatio & remissio, necdum apparens vita, aut gloria, aut beatitudo. Deriuatus est fons vsque ad nos, in plateis deriuatæ sunt aquę, licet non bibat alienus ex eis. Descendit per aquæductum uena illa cœlestis, non tamen fontis exhibẽs copiam, sed stillicidia gratię arentibus cordibus nostris infundens alijs quidem plus, alijs quidem minus. Plenus equidem aquæductus, ut accipiant cæteri de plenitudine, sed non plenitudinem ipsam. Aduertistis iam, ni fallor, quem velim dicere aquæductum qui plenitudinem fontis ipsius de corde patris excipiens, nobis edidit illũ, sed si non prout est, prout capere poteramus. Nostis enim cui dictum sit. Aue gratia plena. An vero inueniri potuisse miramur unde talis ac tantus fieret aquæductus, cuius nimirum summitas instar profecto scalæ illius quã uidit Patriarcha Iacob, cœlos tangere, imò & transcendere cœlos, ut uiuidissimũ illum aquarum quæ super cœlos sunt, posset attingere fontem? Mirabatur & Salomon, & uelut desperanti similis aiebat, Mulierem fortẽ quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

quis inueniet? Nimirum propterea tanto tempore humano generi fluenta gratiæ defuerũt, q̃ necdum intercederet is de quo loquimur tam desiderabilis aquæductus. Nec mirabere diutius expectatum, si recordaris quot annis Noë vir iustus in arcæ fabrica laborarit, in qua paucæ.i. octo animæ saluæ fierẽt, ideque satis ad modicum tempus. Sed quomodo noster hic aquæductus fontem illum attigit tam sublimem? Quo putas nisi vehementia desiderij, nisi feruore deuotionis, nisi puritate orationis? Sicut scriptũ est.

Eccl. 35 d Oratio iusti penetrat cœlos. Et quis iustus, si non Maria iusta, de qua sol iustitiæ ortus est nobis? Quomodo ergo illa inaccessam

I attigit maiestatem, nisi pulsando, petendo, quærendo? Denique & quod quærebat, inuenit: cui dictum est. Inuenisti gratiã apud Deum. Quid? Plena est gratia, & gratiam adhuc inuenit? Digna prorsus inuenire qđ quærit, cui propria non sufficit plenitudo, nec suo potest esse cõtenta bono: sed quem-

Eccl. 24. c admodum scriptũ est. Qui bibit me, adhuc sitiet: petit superefluentiam, ad salutẽ universitatis. Spiritus sanctus ait, superueniet in te, & preciosum illud balsamum tanta tibi copia, tanta-que plenitudine influet, ut copiosissime effluat circunquaque. Ita est, iam sentimus, iam exhilarantur facies nostræ in

Cant. 1. a oleo, iam clamamus, Oleum effusum nomẽ tuum, memoriale tuũ in generatione & generationem. Verum id quidem non in uanum, & si oleum effunditur, sed non perit. Propterea si quidem & adolescẽtulæ paruulæ. i. animæ, sponsum diligunt, idque nõ parum: & vnguentum descendens de capite, non modo barba, sed & ipsa uestimenti ora suscepit. Intuere ò homo consilium Dei, agnosce consilium sapientiæ, consilium pietatis. Cœlesti rore aream rigaturus, totum vellus prius infudit. Redempturus humanum genus, precium uniuersum contulit in Mariam. Vt quid hoc? Forte ut excusaretur Eua per filiam, & querela uiri aduersus fœminam deinceps sopiretur. Ne dixeris ultra (ò Adam) mulier quam dedisti mihi dedit mihi de ligno uetito: die potius. Mulier quam dedisti mihi, me cibauit fructu benedicto. Pijssimum sane consilium, sed

{ latet forsitan aliud, nec totum hoc est. Verum id quidem, sed parum est (ni fallor) desiderijs vestris. Dulcedo lactis est, elicietur forte si fortius premimus, & pinguedo butyri. Altius ergo intueamini quanto deuotionis affectu à nobis eam uoluerit honorari, qui totius boni plenitudinem posuit in Maria: ut proinde si quid spei in nobis est, si quid gratiæ, si quid salutis, ab ea noueritimus redundare, quæ ascendit delicijs affluens, Ortus plane deliciarum, quem nõ modo afflauerit ueniens, sed & perflauerit superueniens auster ille diuinus, ut undique fluant, & effluant aromata eius, charismata. i. gratiarum. Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum, ubi dies? Tolle Mariam hanc maris stellam, maris utique magni & spatiosi: quid nisi caligo inuoluens, & umbra mortis, ac densissimæ tenebræ relinquũtur? Totis ergo medullis cordiũ, totis præcordiorum affectibus, & uotis omnibus Mariam hanc ueneremur, quia sic est uoluntas eius qui totũ nos habere uoluit per Mariã. Hæc inquam uoluntas eius est, sed pro nobis. In omnibus siquidẽ & per omnia prouidens miseris, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam abigit, erigit pusillanimitatem. Ad patrem uerebatis accedere: solo auditu territus ad sola fugiebas. Iesum tibi dedit mediatorem. Quid non apud talem patrem filius talis obtineat? Exaudietur utique pro reuerentia sua: pater enim diligit filium. An uero trepidas & ad ipsum? Frater tuus est & caro tua, tentatus per omnia absque peccato, ut misericors fieret. Hunc tibi fratrem Maria dedit. Sed forsitan & in ipso maiestatem uereare diuinam, quòd licet factus sit homo, manserit tamen Deus.

Aduocatum habere uis & ad ipsum? ad Mariam recurre. Puta siquidẽ humanitas in Maria, non modo puta ab oi contaminatione, sed & puta singularitate naturę. Nec dubius dixerim, exaudietur & ipsa p̃ reuerẽtia sua. Exaudiet utiq; matrẽ filius, & exaudiet filiũ pater. Filioli, hæc peccatorũ scala, hæc mea maxima fiducia est, hæc tota ratio spei meę. Quid enim? Potéstne filius aut repellere, aut sustinere repulsam? non audiet, aut non audiri filius potest? Neutrũ plane. Inuenisti (ait Angelus) gratiã apud Deũ. Foelicissimi equidem ualde, sed nihilominus integerrimus manet. Ortus conclusus, fons signatus, templum domini, sacrarium spiritus sancti. Nec enim est fatua uirgo, cui non modo oleum est, sed olei plenitudo in uase recondita. Ascensiones in corde suo dispo

A nit, conuersatione pariter (sicuti iam dixi-mus) & oratione ascendens. Denique abijt in montana cum festinatione, & salutauit Elizabeth, & in ministerio eius erat quasi mensibus tribus, ut iam tunc posset dicere matri mater, quod tanto post filio dixit filius: sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiam. Plane montana conscendens, cuius iustitia sicut montes Dei. Tertius enim hic ascensus uirginis fuit, ut funiculus triplex difficilè rumperetur. Ferebat siquidem in quærenda gratia charitas, splendebat in carne uirginitas, humilitas in obsequio eminebat. Etenim si omnis qui se humiliat exaltabitur: quid hac humilitate sublimius? Venisse eam mirabatur Elizabeth, & dicebat: Vnde hoc mihi ut ueniat mater domini mei ad me? Sed iam magis miretur quòd instar utique filij, & ipsa non ministrari venerit, sed ministrare. Merito proinde cantor ille diuinus in ipsius admiratione præcinens, aiebat: Quæ Cant. 6. d est ista, quæ ascẽdit sicut aurora consurgẽs, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis, ut castrorum acies ordinata? Ascendit plane supra omne humanum genus, ascendit vsque ad angelos, sed & ipsos quoque transcendit, & cœlestem omnem supergreditur creaturam. Nimirum supra angelos hauriat necesse est, quam refundat hominibus aquam uitam. Quomodo, iuquit, fiet Textus. istud, quoniam uirum non cognosco? Vere sancta corpore, & spiritu, & integritatem carnis habens, & propositum integritatis. Textus. Respondens autem angelus, dixit: Spiritus sanctus superueniet in te, & uirtus altissimi obumbrabit tibi. Ne me interrogaueris, inquit, supra me est, & non potero ad illud. spiritus sanctus, non angelus, superueniet B in te, & uirtus altissimi obumbrabit tibi, non ego. Ne steteris, uel inter angelos uirgo sancta, sublimius aliquid tuo sibi ministerio propinandum terra sitiens præstolatur. Paululum cum pertransieris eos, inuenies quem diligit anima tua. Paululum inquam, non quia non incomparabiliter supereminet, sed quòd inter eum, & ipsos medium nihil inuenias. Transi ergo uirtutes, & dominationes, Cherubim quoque & Seraphim, ut ad eum peruenias de quo uociferantur adinuicem, Sanctus, sanctus, Isa. 6. sanctus dominus Deus Sabaoth. Quod enim ex te nascetur sanctum, uocabitur filius Dei. Fons sapientiæ uerbum patris in excelsis: hoc uerbum mediante te caro fiet: ut dicit, Ego in patre, & pater in me: dicat Ioã. 14. b nihilominus, quia ego a Deo processi & ueni. In principio, inquit, erat uerbum. Iã sca Ioan. 1. a tet fons: sed interim tantum in semetipso. Denique, & verbum erat apud Deũ: lucem profecto habitans inaccessibilem, & dicebat dominus ab initio: Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Sed penes te est co Hie. 29. a gitatio tua, & quid cogites, nos nescimus. Quis. n. cognouit sensum dñi, aut qs cõsiliarius eius erat? Descendit itaque cogitatio

pacis

Universidad de Deusto
Biblioteca

pacis in opus pacis. Verbum caro factum
est, & habitat iam in nobis. Habitat plane
per fidē in cordibus nostris, habitat in me-
moria nostra, habitat in cogitatione: quia
usque ad ipsam descendit imaginationem.
C Quid enim prius cogitaret homo de Deo,
nisi forsitan idolum corde fabricaretur?
Incomprehensibilis erat & inaccessibilis, in-
visibilis & inexcogitabilis omnino. Nunc
vero comprehendi voluit, videri voluit, co
gitari voluit. Quonam modo inquis? Ni-
mirum iacens in præsepio, in virginali gre-
mio cubans, in monte prædicans, in oratio-
ne pernoctans, & in cruce pendens, in mor-
te pallens, liber inter mortuos, & in inferno
imperans: seu etiam tertia die resurgens, &
Apostolis loca clauorum victoriæ signa de-
monstrans, nouissime coram eis cœli secre-
ta conscendens. Quid horum non uerè,
non piè, non sanctè cogitatur? Quicquid
horum cogito, Deum cogito, & per omnia
est Deus meus. Hæc ego meditari dixi sa-
pientiam, & prudentiam iudicaui eructare
memoriam suauitatis: quoniam in huiusce
modi nucleis uirga sacerdotalis copiosè pro
duxit, quam in supernis hauriens, uberius
nobis Maria refundit. In supernis plane,
& ultra Angelos. quæ verbum ex ipso pa-
tris corde suscepit, vt scriptum est. Dies diei
Psal. 18.a eructat uerbum. Vtique dies pater: siquidem dies ex die salutare Dei. An non etiam
virgo dies? Et præclara. Rutilans plane
dies, quæ procedit sicut aurora consurgens;
pulchra ut luna, electa ut sol. Intuere igi-
tur quemadmodum vsque ad Angelos ple-
nitudine gratiæ, supra Angelos superuenien
te spiritu sancto peruenit. Est in Angelis
claritas, est puritas, est humilitas. Quid
horum non cuitinit in Maria? Sed ostēn-
sum est superius, ut quidem à nobis offendi
potuit: supereminentiam prosequamur.
Cui enim Angelorum aliquando dictū est:
D Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus
altissimi obumbrabit tibi: ideoque & quod
nascetur ex te sanctū, vocabitur filius Dei?
Denique ueritas de terra orta est, non de
angelica creatura: nec Angelos, sed semen
Abrahæ apprehendit. Magnum est Ange-
lo, ut minister sit domini, sed Maria sub-
limius quiddam meruit, vt sit mater. Fœ-
cunditas itaque virginis supereminens glo-
ria est, tantoque excellentior Angelis facta
munere singulari, quanto differentius præ
ministris nomen matris accepit: hanc inue-
nit gratiam plena iam gratia, vt charitate
feruida, uirginitate integra, humilitate de-
uota: fieret nihilominus sine uiri cognitio-
ne grauida, sine mulichri dolore puerpera.
Parum est quod ex ea natum est, sanctum
vocatur, & est filius Dei. De reliquo fra-
tres curandum nobis summopere est, ne uer
bum quod de ore patris ad nos egressum est
virgine mediante, uacuum reuertatur: sed
per eandem nihilominus uirginem gratiam
pro gratia referamus. Eructemus memo-
riam, donec præsentiam suspiramus, & flu
reddantur origini fluenta gratiæ, ut uberius
fluant. Alioquin nisi ad fontem redeant,
exsiccantur, & infideles in modico, quod
maximum est accipere non meremur. Mo-
dicum plane memoria ad præsentiam, mo-
dicum ad id quod cupimus, magnum ad id
quod meremur: longe infra desiderium,
sed nihilominus supra meritum. Sapienter
proinde sponsa, & pro hoc modico non mo
dice gratulatur. Cum enim dixisset. Indi Cā
ea mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie: I
recipiens exigua pro imminentia, & pro pasta
meridiano libans sacrificium vespertinum,
minime tamen vt solet fieri murmurat aut
tristatur, sed gratias agit, & in omnibus se
se exhibet deuotiorem. Nouit enim quod
si fidelis fuerit in umbra memoriæ, lucem
præsentiæ sine dubio obtinebit. Itaque
qui reminiscimini domini, ne taceatis, &
ne detis silentium ei. Nimirum qui præ-
sentem habent dominum, exhortatione nō
indigent: & quod ait Prophetа alius. Lau-
da Hierusalem dominum, lauda Deum tuū
Sion: congratulationis est potius quàm cō
monitionis. Qui in fide ambulant, egent
abominatione ne taceant, & ne dederint si-
lentium ei. Loquitur enim & loquitur pa
cem in plebem suam, & super sanctos suos,
& in eos qui conuertuntur ad cor. Cæterū
cum sancto sanctus eris, & cum uiro inno-
cente innocens eris: & audientem se au-
diet, & loquenti sibi loquetur. Alioquin
silentium ei dedisti si taceas. Sed unde si
taceas? A laude? Ne taceatis, inquit, &
ne detis silentium ei, donec stabiliat, & do-
nec ponat Hierusalem laudem in terra.
Laus Hierusalem iucunda, & decora lauda-
tio. Nisi forte Angelos ciues Hierusalem
mutuis opinamur laudibus delectari, & de-
cipere de uanitate in idipsum. Fiat volun-
tas tua pater, sicut in cœlo & in terra, ut
laus Hierusalēm stabiliatur in terra. Quid
enim

enim modo est? Non quærit angelus ab an
gelo gloriam in Hierusalem, & homo ab
P homine laudari cupit in terra? Execranda
pernetitas, sed eorum sit qui ignorantiam
Dei habent, qui obliti sunt Domini Dei sui.
Vos qui reminiscimini Domini, ne taceatis
à laude eius, donec stabiliatur & perficiatur
in terra. Est enim silentium irreprehensi-
Ecc. 3. c bile, imò & laudabile magis. Est & sermo
non bonus. Alioquin non diceret prophe-
ta bonum esse homini præstolari cum silen
tio salutare Dei. Bonum silentiū à iactātia,
bonum à blasphemia, bonum à murmure
& detractione. Alius enim ob laboris ma-
gnitudinem, & pondus diei exasperatus, ani
mo murmurat, diudicat eos qui pro anima
sua peruigilant, tanquam reddituri vtique
rationem. Clamor est, sed supra omne silen
tium clamor ille animi obdurati silere facit
(quam audiri non patitur) vocem verbi.
Alius pusillanimitate spiritus in expectatio
ne deficit, pessimumque hoc Verbum bla-
sphemiæ est, quod nec in hoc seculo remit-
tetur, nec in futuro. Tertius in magnis am-
bulat, & in mirabilibus super se, dicens: Ma
nus nostra excelsa, putans se aliquid esse,
cum nihil sit. Quid loqueretur huic qui
loquitur pacem? Dicit enim quia di-
uet. 6. d uers sum, & nullius egeo. Porro veri-
Luc. 6. a tatis sententia est. Væ uobis diuitibus,
quia habetis hic consolationem vestrā. Con
tra vero: Beati, inquit, qui lugent, quoniā
ipsi consolabūtur. Sileat ergo in nobis lin-
gua maledica, lingua blasphema, lingua ma
ligniloqua: quoniam bonum est in hoc tri-
plici silentio salutare Domini præstolari,
Ecc. 3. b vt dicas: Loquere, domine, quia audit ser-
mus tuus. Eiusmodi quippe uoces non ad
G cum sunt, sed à duersus eum, sicut legislator
Exo. 16. b murmurantibus ait: Non enim contra nos
est murmur vestrum, sed contra Dominū.
Ita tamen ab his taceas ne omnino taceas,
ne dederis silentium ei. Loquere illi contra
tactantiam in confessione, vt obtineas ve-
niam de præterito. Loquere in gratiarum
actione contra murmurationem, vt amplio
rē inuenias gratiam in præsenti. Loquere
in oratione contra diffidentiam, ut conse-
quaris & gloriā in futuro. Confitere inquā
præterita, & pro præsentibus gratias age, ac
deincepsora studiosius p futuris, ut ne ipse
quidē fileat à remissione, ab immissione, a
promissione. Ne taceas inquā, ne dederis si-
lentiū ei, loquere ut & ipse loquaī, & dicere
posīs: Dilectus meus mihi, & ego illi. Iu-
cunda vox, & eloquium dulce. Nimirū nō
vox murmuris hæc, sed uox turturis est. Et
ne dixeris: Quomodo cantabimus cāticum Ps. 136. a
Domini in terra aliena? non iam aliena re- Cant. 2. c
putabitur, de qua sponsus ait: Vox turturis Ibid. d
audita est in terra nostra. Audierat enim di-
centem: Capite nobis vulpes paruulas: &
forte ex eo in uocem exultationis erupit ut
diceret: Dilectus meus mihi, & ego illi. Pla-
ne uox turturis, quæ tam uiuenti quā mor-
tuo singulari vtique castimonia suo com-
pari perseuerat, ut eam neque mors neque
vita à Christi separet charitate. Intuere et-
enim verunnam aliquid hunē dilectū auer-
tere potuerit à dilecta quo minus ei & pec-
canti & auersæ perseueraret. Glomeratæ nu
bes radios solis ossendere contendebant, vt
iniquitates nostræ separarent inter nos, &
Deum, sed incaluit sol, & uniuersa dissoluit H
Alioquin quando redisses ad eum, nisi ille Cant. 6. d
tibi perseueraset, nisi clamasset: Reuertere,
reuertere Sunamitis, reuertere, reuertere, ut
intueamur te? Esto ergo illi, & tu nihilomi
nus perseuerans, ut nullis ab eo flagellis, aut
laboribus auertaris.

Luctare cum angelo ne succumbas: quia Mat. 20. d
regnum cœlorum vim patitur, & violenti
rapiunt illud. An non lucta, Dilectus meus
mihi, & ego illi? Notam fecit dilectionem
suā, experiatur & tuam. In multis. n. tentat
te Dominus Deus tuus. Declinat sæpius,
auertit faciē, sed nō in ira. Probationis istud
est, non reprobationis. Sustinuit te dilectus,
sustine tu dilectū, sustine, viriliter age. Non
illū vicere peccata tua, te quoque ipsius fla-
gella non superent, & obtinebis benedictio
nem. Sed quando? Cum aurora fuerit, cum
aspirauerit iam dies, cum stabilierit Hieru- Gene. 32. f
salem laudem in terra. Ecce, inquit, vir lucta
batur cum Iacob usque mane. Auditam fac
mihi mane misericordiam tuam, quia spera
ui in te Domine. Non tacebo, nec dabo tibi
silentium vsque mane, vtinam nec ieiunio.
Nimirum dignaris & pasci, sed inter lilia.
Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur
inter lilia. Nimirum & supra, si meministi,
in eodem cantico euidenter expressum est,
quòd florum apparitio turturis comitetur
auditum. Sed attende, q locum non cibum
indicare videtur, nec quibus pascitur exprī-
mit, sed inter quæ. Fortè enim non cibo,
sed consortio pascitur liliorum: nec lilijs ve
scitur, sed versatur. Nimirum odore po- I
tius

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiut quàm sapore lilia placẽt, & uisui magis sunt apta, quàm esui. Ita ergo pascitur inter lilia donec aspiret dies, & uenustati florum fructuum succedat ubertas. Interim quippe florum non fructuum tempus est, dum in spe magis, quàm in re sumus: & per fidem non per speciem ambulantes, expectatione magis, quàm experientia gratulamur. Considera denique floris tenecitudinem, &
2.Co.4.b memento verbi, quod ait Apostolus. Quia habemus thesaurũ istum in uasis fictilibus: Quanta enim uidentur imminere pericula floribus? quàm facile spinarum aculei liliũ perforatur? Merito proinde canit dilectus. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. An non erat inter spinas, qui dice
Psa.119.b bat. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus? Cæterum & si iustus germinat sicut lilium, sed non ad lilium sponsus pascitur, nec in singularitate complacet sibi. Audi denique inter lilia commorantem. Vbi, in-
Mat.18.c quit, duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Amat semper media Iesus, diuerticula semper & reclinatoria reprobat filius hominis, Dei & hominum mediator. Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia. Curemus habere lilia fratres, extirpare spinas & tribulos, & inserere lilia festinemus: si quando forte & ad nos pascendos dignetur dilectus descendere. Apud Mariam utique pascebatur, idque coptosius pro multitudine liliorum. An non lilia uirginitatis decus, humilitatis insigne, supereminentia charitatis?
K Erunt tamen & nobis lilia, quamuis inferiora valde, sed ne inter hæc quidem dedignabitur pasci sponsus: siquidem eas quas prædiximus actiones gratiarum deuotionis hilaritas illustrauerit, orationem intentionis puritas candidauerit, confessionem indulgen-
Esa.1.c tia dealbauerit, sicut scriptum est. Si fuerint peccata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi uermiculus, uelut lana alba erunt. Cæterum quicquid illud est quod offerre paras, Mariæ cõmendare memento, ut eodem alueo ad largitorem gratię, gratia redeat quo influxit. Neque enim impotens erat Deus, & sine hoc aquæductu infundere gratiã prout uellet, sed tibi uehiculum voluit prouidere. Forte enim manus tuæ, aut sanguine plenæ, aut infectæ muneribus, ꝙ non eas ab omni munere excussisti. Ideoque modicum illud quod offerre desideras, gratissimis illis & omni acceptione dignissimis Mariæ manibus offerendum tradere cura, si non uis sustinere repulsam. Nimirum candidissima quędam lilia sunt, nec causabitur ille lilior amatór inter lilia non inuentum, quisquis illud sit quod inter Mariæ manus inuenerit.

In festiuitate sancti Michaelis. Sermo I.

ANgelorum hodie memoria celebratur, & exigitis debitum pro tanta solennitate sermonem. Sed quid de angelicis spiritibus uiles loquantur uermiculi? Credimus tamen & indubitata fide tenemus diuina eos presentia, & uisione beatos sine fine lętari in bonis domini, quæ oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Quid ergo de his homo loquatur hominibus, quæ nec ipse quidem cogitare, nec ullis saltem audire sufficiant? Profecto si ex abundãtia cordis os loquitur, sileat nihilominus lingua necesse est ex inopia cogitationis. Attamen si multum est ad nos loqui de ea claritate & gloria qua in semetipsis, imò apud Deo suo Angeli sancti nostris omnino superemineant cordibus: de ea loquamur quæ nobis exhibent gratia & charitate. In superis enim spiritibus non solum admirabilis dignitas, sed dignatio amabilis inuenitur. Dignum est proinde fratres ut gloriam nostri capientes, tanto magis amplectamur misericordiam, quanto nimirum constat nihilominus abundare domesticos Dei, cœli ciues, principes paradisi. Testatur denique Apostolus qui se qui raptus usque ad tertiũ cœlũ beatę uitę curiæ meruit interesse, atque eius nosse secreta: qm̃ omnes administratorij sunt spiritus, missi in ministerium ꝓpter eos qui hereditatem capiunt salutis. Neque id cuiquam incredibile uideatur, quòdoquidẽ ipse quique creator & rex Angelorum uenit nõ ministrari, sed ministrare, & animam suam dare pro multis. Vt quid ergo ministerijs illorum Angelorum quispiam dedignetur, de quo præcedit eos cui in excelsis tota cum auctoritate & fœlicitate ministrant? Si & hinc dubitas, utique qui uidit, testimonium perhibuit. Milia, inquiens, milium ministrabant ei, & decies centena milia assistebant ei. Allius quoque Propheta ad patrem de filio loquens, ait. Minuisti eum paulominus ab Angelis. Sic plane, sic decet ut uincat & humilitate qui sublimitate uincebat, sitque tam

to minor Angelis, quanto inferiori sese ministerio mancipauit: qui tanto excellentior est, quanto differentius præ eis nomen hæreditauit. Sed quæras fortasse in quo minoratus uideatur ab Angelis cum ministrare uenit, quandoquidẽ (ut supra meminimus) in ministerium mittuntur & illi? In eo utique ꝙ non modo ministrauit, sed ministratus est, eratque unus & idẽ qui ministrabat, & qui ministrabatur. Merito proinde spon-
Can.2.c sa in Canticis canticorum. Ecce (inquit) uenit iste saliens in montibus, transiliens colles. Ministrans. n. salijt inter Angelos, sed & ipsos transilijt ministratus. Ministrant. n. Angeli, sed de alieno, offerentes Deo bona opera non sua, sed nostra, ac nobis eius gratiam
Apo.8.a referentes. Vnde & scriptura dicens. Qui ascendit fumus aromatum in conspectu domini de manu Angeli, solicitè præmisit datæi fuisse incensa multa. Nostros. n. sudores non suos, nostras non suas lachrymas offerunt Deo, nobis quoque eius munera referuans, & non sua. Non sic minister ille sublimior cunctis, sed humilior uniuersis, qui semetipsum obtulit sacrificium laudis, qui pa-
A tri offerens animam suam, nobis ministrat usque hodie carnem suam. Huius utique tanti ministri gratia nihil mirum si dignanter nobis imò & libenter Angeli sancti ministrent. Ipsi. n. amant nos, quia nos Christus amauit. Dicitur certe vulgari quodam ꝓuerbio. Qui me amat, amat & canem meum. Nos vero ò beati Angeli, catelli summus domini illius quem tanto affectu diligitis, catelli inquam cupientes saturari de micis, quæ cadunt de mẽsa dominorum nostrorũ, qui estis uos. Et hæc dixerim fratres, vt amplioré de cętero erga beatos Angelos fiduciam habeatis, ac proinde familiarius in omni necessitate uestra eorum inuocetis auxilia: sed & dignius in eorum præsentia cõuersari, & magis ac magis eorum uobis conciliare gratiam, captare benuolentiam, exòrare clementiam studeatis. Cuius rei gratia necessarium duco alias quoque charitati uestræ exponere causas, quæ ipsos beatos Angelos pro nostra infirmitate reddant solicitos: absque sua sane anxietate, sed non absque utilitate nostra, nec ad detrimentũ fœlicitatis suę, sed ad nostræ salutis augmẽtũ.
Constat sine dubio rationis participes, & capaces beatitudinis humanas animas angelicæ (si dicere id audeamus) cognatas esse naturę: nec decet uos, ò beati spiritus contra legis præceptum dedignari quam uisitare deberis speciem uestram, licet in multam (ut ipsi cernitis) deiecta sit ulitatem. Sed neque arbitramur uos superni ciues, ciuitatis uestræ excidio delectari, & ruina uirorum quos semirutos ipsi uidetis. Cuius B instaurationem si desideratis (ut dignũ est) frequenter quæso ante thronum gloriæ uerbum precis iterate dicentes. Benigne fac do- Psal.50.d mine in bona uoluntate tua Sion, ut ædificẽtur muri Hierusalem. Si diligitis decorem domus Dei (imò quia diligitis) experiantur zelum uestrum uiui & rationales lapides, qui soli in instaurationem eius uobis possunt coædificari.

Hic est dilectissimi funiculus triplex, quo de excelso cœlorum habitaculo ad consolandos, ad uisitandos, ad adiuuandos nos attrahitur supereminens charitas Angelorũ propter Deum, propter nos, propter seipsos. Propter Deum utique, cuius tanta erga nos misericordię uiscera ipsi quoque (vt dignũ est) imitantur. Propter nos, in quibus nimirum propriam similitudinem miserantur. Propter seipsos, quorum ordines instauran dos ex nobis toto desiderio præstolantur. In ore enim paruulorum qui lacte modo vescuntur, & nondum solido cibo perficienda est laus illa maiestatis diuinæ, cuius habentes primitias angelici spiritus, beata nimirum delectatione fruuntur: sed tanto aui dius nos expectant, quanto consummationis eius expectatione & expetitione solicitantur. Quæ cum tamen ita sint, pensate quanta etiam nobis solicitudine opus est dilectissimi, vt dignos nos exhibeamus eorum frequentia, & eo modo conuersemur in conspectu Angelorum, ne forte sanctos offendamus obtutus. Væ enim nobis, si quando prouocari peccatis, & negligentijs nostris indignos nos iudicauerint præsentia & uisitatione sua, ut iam necesse habeamus & nos plangere, & dicere cum Prophe- C Psal.37.b ta. Amici mei, & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam. Elongatis nimirum eis quorum præsentia protegere nos, & propulsare poterat inimicum. Quod si tam necessariam habemus familiaritatem dignationis angelicæ, cauenda nobis eorum offensa, & in his maxime exercendum, quibus eos nouimus oblectari. Sunt enim plurima quæ eis placent,

& quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quę in nobis inuenire delectat: vt est sobrietas, castitas, paupertas uoluntaria, crebri in cœlum gemitus, & orationes cum lachrymis, & cordis intentione. Attamen super omnia hæc vnitatem & pacem à nobis exigunt Angeli pacis. Quidni maxime delectentur in his quæ formam quandam ciuitatis suæ repræsentant in nobis, vt mirentur Hierusalem nouam in terra? Dico autem ut quomodo ciuitatis illius participatio est in idipsum: sic & nos idipsum sentiamus, idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata: sed magis omnes simul vnum corpus simus in Christo, singuli autem alter alterius membra. Econtra uero nihil æquè offendit, & ad indignationem prouocat eos, quomodo dissensiones & scãdala si forte inueniantur in nobis. Audiamus siquidẽ quid loquatur ad Corinthios
2.Cor.3.a Paulus. Cum enim sit inter uos zelus & contentio, nónne carnales estis, & secũdum hominem ambulatis? In epistola quoque
Iudæ 1.f Iudæ Apostoli legimus sic. Hi sunt qui segregant semetipsos, animales spiritum non habentes. Videre est animam hominis,
D quemadmodum uniuersa corporis membra uiuificet cohærentia sibi. Separa ergo quod uis à iunctura cæterorum, & uide an de cætero illud uiuificet. Sic est omnis qui dicit, anathema Iesu: quod nemo dicit loquens in spiritu Dei: quia anathema separatio est. Sic & inquam, omnis qui ab unitate diuiditur, ne dubites quin ab eo recesserit spiritus vitæ. Digne igitur contentiosos, & qui separant semetipsos, Apostoli carnales uocãt & animales, spiritum non habentes. Dicunt ergo sancti illi, & beati spiritus, ubi scã dala inuenerint & dissensiones. Quid nobis & generationi huic spiritum non habenti? Nam si adesset spiritus, per eum utique charitas diffunderetur, & unitas non scinderetur. Et dicunt. Non permaneamus cum hominibus istis in æternum: quia caro sunt. Quæ enim conuentio luci ad tenebras? Nos de regno unitatis & pacis sumus, & homines istos in eandem unitatem & pacem sperabamus esse uenturos. Nunc autem qua ratione nobis cohæreant qui dissident à seipsis? Videtis quàm congruat huic solennitati Euangelica lectio, quæ sic deterret nos à scandalo paruulorum, quandoquidem tam uehementer Angelis displi-
Mat.18.a cent scandala? Qui scandalizauerit unum de pusillis istis, durum est quod sequitur. Sed iam præterit hora, ad missas nobis emendum est. Peto ne sit uobis molesta dilatio, quę poterit non inutilis fore, si capitulum præsens sermone altero diligentius prosequamur.

In eadem solennitate. Sermo II.

AVdistis fratres Euangelicam lectionem aduersus eos, qui pusillos scandalizant, satis terribiliter intonantem. Nemini blanditur veritas, neminem palpat, nullum fedicit, aperte denuncians, quoniam Væ homini illi per quem scandalum uenit. Bonum erat ei si natus non fuisset homo ille. Natus lane denuo, natus ad uitam, natus de spiritu, & nimirum carne postmodum consummatur. Expedit ei (si quis est) qui scandala suscitat in hac domo, in hac sancta dei placita, & Angelis eius admodum grata ac familiari congregatione, ut suspendatur in collo eius mola asinaria, & pro suaui iugo, & leui onere saluatoris, graui mole terrenæ cupiditatis humeris eius imposita demergatur in profundum maris huius, magni & spacioſi manibus, quod est sine dubio seculum nequam. Minus enim damnabile esset ei in seculo magis perire, quàm in monasterio. Perire siquidem necesse est hominem qui charitatem non habet, etiam si tradiderit corpus suum ita ut ardeat. Et hoc dixerim fratres, non quasi minus bene de uobis sentiam, aut regnare uideatur in uobis nequissimum istud uitium: sed ut in ea charitate, & unanimitate, & pace in qua statis in domino, soliciti sitis perseuerare, & abundare magis. Quæ est enim spes nostra, & gaudium nostrũ, & corona gloriæ? Nonne unitas & unanimitas uestra, in qua gaudet quid de eo nobis agendum sit scandalo deo uos inueniri fraternitatis amatores, & quod interius patimur contrariam inuenie ante omnia mutuam in uobismetipsis charitatem habentes, quod est uinculum perfectionis? Propter quod obsecro uos, sic state in domino charissimi. In hoc enim cognoscunt omnes etiam Angeli sancti, quod Christi estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Denique si tenetis memoria quam uobis præcedenti sermone tradidimus triplicem angelicæ erga nos charitatis, & solicitudinis causam, poteſt hinc quoque fraternę dilectionis utilitas magnifice commendari. Facile siquidem conuincere est homini, qui non diligit proximum, quem
Mat.18.b

nullam ex his quas tunc diximus, suppetere causam. Nunquid enim Christi gratia diligemur ab angelis, si de mutuæ dilectionis inopia cognouerint nequaquam eius nos esse discipulos? Nunquid diligemur ab eis propter nosipsos, id est, spiritualis naturæ similitudine, si inuenimur non diligere humanæ naturæ nostræ consortes: imo vero si ex eis, quæ inter nos sunt conuentionibus, carnales nos magis, quàm spirituales esse constituerit? Denique nunquid diligent nos propter seipsos, & futuram de nobis ciuitatis suæ restaurationem, si (quod absit) unum, quo solo uniri, & cœdificari eis possumus, defuerit glutinũ
G charitatis? Quomodo sperabunt reædificandos de nobis perpetuos ciuitatis illius muros, si cognouerint, si viderint nos nõ lapides esse uiuos qui possint inuicem cohærere: sed magis puluerem quem proiciat ventus à facie terræ, quem vnius verbi flatus in turbinem excitet, & suscipionis
Mat.8.a cuiuslibet leuissima aura dispergat? Et hęc quidem dixisse sufficiat pro eo, quod ait dominus: Si quis scandalizauerit vnum de pusillis istis. Credo enim quòd maiori solicitudine deinceps ab hac tam nequissima pestę cauebitis.

Iam uero quem non moueat, quod sequitur in euangelio? Si oculus tuus scandalizauerit te, erue eum, & cætera. Nunquid enim corporalem hunc oculum monemur eruere, aut unam ex manibus istis, similiter & unum abscindere pedem? Absit
Mat.5.b à nobis huiusmodi carnalis omnino, & nimis ridiculosa cogitatio. Sed postquam ab interioribus scandalis deterruit nos sermo quinimo asperè satis, sicut audistis, consilũ dat quid de eo nobis agendum sit scandalo quod interius patimur contrariam inueniẽ tes legem in membris nostris. Ipse enim nouit figmentum nostrum, quòd eiusmodi scandalum non tam facile à nobis ualeat euitari. Porro tripliciter fieri scandalum illud, quotidiano nobis nosse licet experimento. Interdum enim est in nobis spiritualis intentionis oculus simplex, & qui gratiæ magis, quam noster dicendus sit: sed scandalizat nos oculus noster, & qui uere à nobis est, dum voluntas nostra aliã cuius castam importune ingerit intentionem. Sed habemus iam super hoc salubre
Iac.4.b consilium saluatoris. Erue eum, inquit, & proijce abs te. Hoc autem fiet, si non consentias, si abijcias, si resistas. Simili modo H de manu ac pede est intelligẽdum. Cum. n. bonis operibus intentos, ad alia opera trahere uoluntas propria conatur, manus nostra est quæ scandalizat nos: sed abscindi debet, & proijci à nobis, ut non ei consentiamus. Sic etiam proficere in sancta conuersatione, & ascendere per gradus scalæ, quæ Iacob ap
paruit, ac iuxta quod ait Psalmista: De virtu Psal.83.b te in virtutem ire desiderantes, sæpius scandalum patimur à pede quodã pusillanimitatis, & negligentiæ nostræ, qui nimirũ descendere magis ac remissius ire conatur: sed abscindi eum necesse est, ut pes gratiæ, qui stat in directo, currere possit sine offensione, sine scandalo, sine impedimento. Quod autem dicit, bonum nobis esse ad vitã intrare cũ oculo, aut manu, aut pede, quã duos habentes ire in gehennam ignis: eos notat qui voluntatẽ suã, siue bona, siue mala sit, æquè sequũtur, & ingrediũtur duabus vijs, nunc bona, nunc mala sectantes, secundum quod variantur desideria sua. Quibus meri to utilius fuerat gratiæ in omnibus inhærere, & ubi obuiat ꝓpria volũtas, abscindere, & à seipsis abijcere eã. Est aũt cũ multo tempore in abscisione propriæ uoluntatis nostræ exercitati aliquatenus eã domamus, ut discat iã nõ superbire, sed magis sine omni scandalo, vel contradictione Deo subiecta sit anima nostra, nec iam abijcere necesse sit oculũ nostrũ, nempe qui simplici adhærens oculo factus est & ipse simplex, aut certe iã I
nõ alter est oculus, sed unus cũ eo, Apostolo teste: Qũi qui adhæret domino, unus spiri- 1.Cor.6.d
tus est cũ eo. Quod aũt de oculo dictũ est, de manu quoque, & pede eodẽ modo est intelligendũ. Cuius. n. voluntas ex affectione, & cum desiderio gratiæ cohæret, ut nec concupiscat mala agere, nec bona minora, nec minus bene, quam gratia suggerit: hic plane perfectus est uir. Sed pax ista potius est fœlicitatis: abscissio uero scandalorum, & tentationum uictoria, fortitudinis: illa, inquã, gloriæ, hæc virtutis.

In festiuitate omnium sanctorum, de lectione euangelica. Sermo I.

FEstiuitatem hodiernam sanctorum omnium cum omni deuotione dignũ est celebrari. Nimirum si magna uidetur, & est, beati Petri solennitas, seu beati Stephani,

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut cuiuslibet cæterorum, quanta ista est, quæ non vnius tantum est, sed uniuersorũ? Verum non ignoratis fratres secularibus id moris esse, ut diebus festis festiua sibi conuiuia parent: & quanto fuerit solennitas clarior, tanto splendidius epulentur. Quid ergo? Nonne & his qui conuertuntur ad cor, cordis delitiæ sunt quærendę, & spiritualibus spiritualia comparãda? Propterea iam paratum est conuiuium nostrum fratres, iam cocta sunt omnia, & epulandi tempus aduenit. Dignum est enim ut prius anima satietur, quòd hæc portio sine dubitatione, & sine comparatione sit potior, præsertim cum sanctorum solennitates manifestũ
K sit ad animas magis, quàm ad corpora pertinere: & quæ animarum sunt, animæ plus acceptent, quippe naturali quadam eis cognatione cõiunctæ. Quibus propterea quoque sancti isti compatiuntur amplius, propterea magis desiderant animarum bona, & plus earum refectionibus delectantur, quoniam & ipsi similes nobis fuere passibiles: & ipsi peregrinationis huius & exilij miserabilis deplorauere molestias: & ipsi graue huius corporis onus, & tumultus seculi, & tentationes experti sunt inimici. Nihil itaque dubium quin grauior eis sit, & multo acceptabilior illa festiuitas qua intenditur epulis animarum, quàm sit ea, quæ celebratur a secularibus curam carnis perficientibus in desiderijs voluptatum. Veruntamen vnde nobis animarum panis in terra deserta, in loco horroris, & uastæ solitudinis? Vnde nobis sub sole spiritualis cibus, ubi nihil est nisi labor & dolor, & afflictio spiritus? Sed
Matt. 7. a scio quis dixerit: Pete, & accipietis. Et illud: Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris, quanto magis pater vester cœlestis è cœlo dabit spiritum bonum petẽtibus se? Nec ignoro, quàm obuixe tota hac nocte, & die petieritis mendicantes dari vobis panem de cœlo uiuum: non eũ qui corpus corroborat, sed qui confirmat cor hominis. Nam conuiuas quidem non ausim dicere, sed mendici sumus præbenda Dei vi
L uentes. Mendici, inquam, iacentes ante ianuam regis prędiuitis, ulceribus pleni, & cupientes saturari, imò & sustentari de micis, quæ cadunt de mensa dominorum nostrorum, quorum celebramus hodie solennitatem. Nempe delitijs affluunt, & mensuram accipiunt bonam, & confertam, & superefluentem. Confidimus autem quoniã erit qui det nobis: chaos enim magnum & distantia est multa nimis inter liberalitatẽ & benignitatem Dei, & auari diuitis crudelitatem. Propterea dedit hodie pater noster panem. Patrem enim misericordiarũ patrem esse necesse est etiam miserorum. Dedit, inquam, nobis panem de cœlo, & cibaria in abundantia: quorum vtinam ego fidelis coquus, utinam anima mea coquina utilis videatur.

Siquidem ad præparanda fercula nostra, tota hac nocte conealuit cor meã intra me, & in meditatione mea exarsit ignis: ille siue dubio quem dominus Iesus misit in terrã, & voluit vehementer accendi. Nã spiritualem cibum, & coquinam, & ignem habere necesse est spirituales. Super est iam vt distribuam quæ parauit: vos autem considerate potius dantem dominum quàm ministrum distribuentem. Ego enim, quantum in me est, nihil aliud sum quàm conserua uester, qui vobiscum pariter & mihi & vobis (sicut ipse dominus nouit (mendicis tamen de cœlo, & alimoniam vitę. Propterea non ego vobis, sed pater vester ipse est qui dat uobis panem de cœlo uiuum: ipse vos pascit, & operibus & sermonibus, etiam & carne filij sui, qui est uere cibus. Nam
M & de operibus lego: Meus cibus est vt faciam voluntatem patris mei: & de verbis. Quoniam non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Ergo nunc quidem cibari habemus sacris eius & uerbis, post hæc etiam illibatum domnici corporis sacramentum in altaris mẽsa sacrosancta (ipso propitio) percepturi. Legimus in euangelio hodie, quoniam videns turbas Iesus, ascendit in montem. Prędicantem enim dominum, de ciuitatibus & castellis populi sequebantur: quorum salutabat animas, sanabat corpora: & adhærebant ei, affatu pariter & aspectu illius delectati: cuius nimirum uox suauis, & facies decora, sicut scriptum est: Speciosus forma præ filijs hominum, diffusa est gratia in labijs tuis. Talis est quem nos sequimur, cui adhæremus, totus desiderabilis, in quem nõ solum populi, sed & ipsi quoque angeli sancti desiderant prospicere. Quid uobis faciũ apponemus? Nimirum hæ sunt delitiæ angelorum. Gustate proinde, & uidete quoniam suauis est dominus. Et huic suauitati, huic sapori, huic sapientię quæ trahitur de occultis, omne quod desideratur, nõ valet

valet comparari. Quid enim? Miraris in sole splendorem, in flore pulchritudinem, in pane saporem, in terra fœcunditatem? Sed à Deo hæc uniuersa donata sunt nec dubium quin multo amplius reseruauerit sibi, quã dederit creaturis. Iam ne hoc quidem ociosum puremus, quòd ascendit in montem, nisi mirum quod tanto antè prædictum est, tanquam à longè clamante Propheta: Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Sion, exalta in fortitudine uocem tuã qui euangelizas Hierusalem. In qua ascẽsione si nos melius non habetis, ego illud intelligendum puto quod in initio Actuum Apostolorum beatus Lucas meminit, dicens: Primum quidem sermonem feci de omnibus ô Theophile, quę cœpit Iesus facere & docere. Vtique non iuxta Pharisæorum mortem, qui alligabant onera grauia & importabilia, & imponebant ea in humeros hominum, digito autem suo nolebant ea mouere. An non bonus animæ panis est ille, & plurimum confirmans cor hominis? Fiducialiter sequor te domine quocunque ieris, & secure incedo uiam mandatorum tuorum, sciens quòd per eam præcesseris ipse. Secure, inquam, viam mandatorum uorum curro, quandoquidem nouit, quòd a summo cœlo egressio tua ad currendam hanc uiam: & occursus tuus vsque ad summum eius fuerit per hanc uiam. Non possum modo fratres in hunc modum singula masticare; uos estote animalia munda & ruminantia, ut fiat sicut scriptum est.
Prou. 23. c Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis. Cogit enim succingere, forsitan & præscindere uerbum, tam breuitas horæ, quam materiæ magnitudo. Videns turbas Iesus ascendit in montem. Videns miserationis meritu, quoniam erant sicut oues errãtes non habentes pastorem.
Textus. Quid est quod priusquam docere incepret, ascendit in montem, nisi quod in hoc ipso docuit necesse habere prædicatores uerbi Dei desiderijs animi, & conuersione sancta ad sublimia tendere, & virtutum conscendere montem? Et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius cum sedisset, ingantem posset accedere. Benignissimè prorsus inclinauit se, & exinaniuit usque
Psal. 32. a ad sessionem, ut dicat patri: Tu cognouisti sessionẽ meam, & resurrectionẽ meam. Sedet enim, vt ad eum quẽ ne ipsi quidem angeli stantem attingere poterant, etiam publicani & peccatores accedant: accedat Maria Magdalene, accedat & latro de cruce. Et cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius. Accesserunt non tam incessu pedum quam affectu cordis, & imitatione virtutum.

Bene autem non turbæ, non quilibet de populo, sed discipuli accessisse dicũtur: quatenus sicut: testamẽtũ vetus datũ legitur in monte Syna, solo Moyse ascendente, & populo expectante deorsum: sic & modo susciperent montes pacem populo, & colles iustitiam: & uelut in tenebris, quibusdam, & in occulto diceretur Apostolis, quod postea dicerent in lumine: & audirent in aure quod prædicarent postmodum super tecta. Vnde & sequitur: Et aperiens os suum Textus. docebat eos. Aperuit nunc os suum, qui prophetarum prius aperuerat ora. Hinc est quod legitur in Psalmo, propheta dicente: Domine, labia mea aperies, & os meum Psa. 50. d annunciabit laudem tuam. Nunc autẽ qui Heb. 1. a multifarie multisque modis olim locutus fuerat in prophetis, demum suo ipsius ore
C locutus est, tanquam si diceret: Et qui loquebar, ecce adsum. Beati qui audierunt loquentem in carne sapientiam: beati qui uerbi Dei uerba quæ ab ipsis ore processerunt, audierunt. Veruntamẽ quod audierunt illi, adhuc reseruatur nobis: quia & nos audire possumus, quamuis nõ ab ipso. Aperiens os suum docebat eos, dicens: Beati pauperes spiritu. Vere apertum est os eius, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ sunt reconditi. Et uere eius hæc doctrina, qui in Apocalypsi loquitur: Ecce noua facio omnia, qui per prophetã ante prædixerat: Aperiam os meũ, eructabo abscondita a constitutione mundi. Quid autem absconditum, Apo. 21. b quam paupertatẽ esse beatam? Attamen ve- Psa. 77. a ritas loquitur, quæ nec falli nec fallere potest: & ipsa est quæ dicit quoniam beati pauperes spiritu. Sic uos insensati filij Adam diuitias quæritis, diuitias desideratis usque adhuc: cum iam beatitudo pauperum diuinitus cõmendata, predicata mundo, credita sit ab hominibus? Quærat eas paganus, qui sine Deo viuit. Querat Iudęus, qui terrenas promissiones accepit. Sed qua fronte magis, aut qua mente Christianus diuitias quæret, postquã Christus beatos esse pauperes prædicauit? Quousque filij alieni, quousque uanitatem loquetur os vestrum, ut beatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicatis populum cui hæc sunt, hæc visibilia, hæc præsentia: cum filius Dei os suum aperiens locutus sit veritatem, beatos esse pauperes, & væ diuitibus? Sed diligenter attende, quòd non simpliciter pauperes nominat, propter plebeios pauperes necessitate miserabili, non laudabili uoluntate. Spero equidem profutura eis apud diuinitatis misericordiam hanc ipsam afflictionis suæ miseriam: scio tamen Dominum hoc in loco non de huiusmodi fuisse locutum, sed de his qui possunt dicere cum propheta. Volu- *Psal.53.b*
ntarie sacrificabo tibi. Attamen nec voluntaria quidem paupertas omnis laudem habet apud Deum. nam & philosophi omnia sua reliquisse leguntur, vt expediti mũdialibus curis, studio vanitatis possent vacare liberius: & nolebant censu abundare terreno, vt abundarent magis in sensu suo. Hos discernit, quod dictum est spiritu, id est spirituali voluntate. Beati vero pauperes spiritu, spirituali scilicet intentione, desiderio spirituali, propter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem: quoniã ipsorum est regnum cœlorum. Sed quis est qui sic loquitur, qui sic beatificat pauperes, & sic dicat? Putas poterit verum esse? Erit sine dubio: siquidem verax & potens est qui promittit. Si murmurat inimicus, respondebitur ei. An non licet mihi facere quod volo? Nonne oculus tuus nequam est, quia ego bonus? Si tu iure humiliatus es pro eo, quod aduersum me exaltare te uoluisti, nonne qui se humiliant propter me, merito sunt exaltandi? Et uerè fratres, si miserrimus ille è cœlo deiectus est quoniam affectauit celsitudinem, altitudinem concupiuit, sublimitatem præsumpsit, nonne consequens est beatos esse, qui sponte in paupertatis humilitatem sese deponunt, & iuxta Domini promissionem ipsorum est regnum cœlorum, quod perdidit iste? Et attende, quàm sapienter ordinauerit sapientia, contra peccatum primũ remedium primum opponens. Ac si apertius dicat: Vis obtinere cœlum, quod perdidit superbiens angelus, qui confusus est in virtute sua, & in multitudine diuiciarum suarum? Paupertatis vilitatem amplecte- *Textus.*
re, & tuum erit. Sequitur. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Bene optime. Sic enim oportebat (commendata paupertate) etiam mansuetudinem prædicari: quoniam relinquentibus omnia, prima solet esse tentatio de molestijs corporis, & afflictione carnis insolitæ. Quid uero pauper, si (quod absit) pauper in murmurationem deueniat, factus exasperans, & impatiens disciplinæ? Optime quoque post regni promissionem minus aliud regnum velut in arram datur, vt secundum scripturam promissionẽ habeamus vitæ eius, quæ nunc est pariter & futuræ, & de exhibitione præsentium firma sit expectatio futurorum. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt *I. Tim.*
terram. Hanc ergo terram corpus nostrum intelligo. Quod si possiderevult anima, si reguare desiderat super membra sua, necesse est vt sit ipsa mitis, & superiori suo subiecta, quoniam tale inuenient inferius suum, qualem se exhibuerit superiori. Armatur enim creatura ad vlciscendum sui iniuriam creatoris. Et ideo nouerit anima quæ rebellem sibi inuenit carnem suam, se quoque minus, quàm oporteat, superioribus potestatibus esse subiectam. Mansuescat ipsa, & p humilietur sub potenti manu Dei altissimi, subiecta sit Deo, & his pariter quibus vice eius habet obedire prælatis: & cõmuno corpus suum inueniet obediens, & subiectum. Veritas enim est, quæ loquitur: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Et vide si nõ aduersus secundi peccati uulnus, secunda processerit medicina. Prima siquidem post angelicæ pręuaricationis ruinam Euæ peccauit, inquietudine spiritus agitata, & interdicti dominici iugum suaue, & leue onus abijciens: quoniam expectare noluit, vt de manu Domini unde tam cæteram acceperat, perfectionem quoque beatitudinis mereretur, sed præripere illam serpentis consilio attentauit. Propter hoc paradisum perdidit, terram delitiarum: propter hoc in ipso corpore contrariam legem inuenit. Sed iam fortassis ad hanc Domini vocem desiderio mansuetudinis æstuas, & conquereris super asperitate cordis tui, & bellunis quibusdam motibus, atque indomitã feritate. Attende ergo, quod sequitur. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Equum indomitum *Textus.*
flagella domant, animam immitem contritio spiritus, & assiduitas lachrymarum. Ergo in omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, mortis horrorem, iudicij tremendum discrimen, ardentis gehennæ metum ab oculis cordis tui elongari nullatenus patiaris. Cogita peregri-

nationis tuæ miseriam, recogita annos tuos in amaritudine animæ tuæ: cogita vitæ humanę pericula, cogita fragilitatem propriã: & in huiusmodi cogitatione si perseueraueG rue dico tibi, parum senties quicquid foris videtur esse molestum, dum toto corde circa interiorem molestiam occuparis. Sed nec patietur Dominus sine consolatione te esse, quoniam pater misericordiarũ est, & Deus totius consolationis, & complebitur omnino quod veritas pollicetur: Beati qui lugẽt, quoniam ipsi consolabuntur. Concordat autem huic sententiæ, etiam illud quod in Sa- *Eccl.7.a*
lomone legisti: Melius est ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij. Propterea beata esses Eua, si post culpam consolationem quæreres lachrymarũ, & conuersa ad pœnitentiam veniam citius obtineres. Nũc autem miserrimam quæsisti consolationem de simili casu viri tui, & veneno pessimo, requisisti videlicet vitio totam infecisti posteritatem tuam: ut usque hodie perditionem alterius, alter suam reputet consolationem. Misera prorsus Euæ consolatio, & eorum qui miseriam hanc imitantur: sed beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Verum quid aliud est hęc consolatio, quàm procedens de spe veniæ gratia deuotionis, & suauissima delectatio boni, & gustus sapientiæ licet exiguus, quibus interim benignus Dominus afflictam refrigerat animã? *Eccl.24.c*
Sed gustus ille nihil aliud est quàm irrita- *Textus.*
mentum desiderij, & incentiuum amoris: sicut scriptum est: Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient. Proterea illico subinfertur. Beati qui esuriũt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuH nt. Qui esurit, esuriat amplius, & qui desiderat, abundantius adhuc desideret: quoniã quantumcunque desiderare potuerit, tantum est accepturus. Imò uerò non secundum imperfectionem modumve desiderij, quoniam qui donec perfectè habeat, perfectè desiderare non potest: sed nec & perfectè habere, donec perfectè desideret: sed mẽsuram accepturus est bonam, & confertam, & coagitatam, & superefluentem. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Infirmiori palato corpida res videtur esse iustitia: sed qui gustauerunt, ecce ipsi sciunt, quam beati sunt qui esuriunt illam, quoniam ipsi saturabuntur. O vere fœlix & glorioſa satietas, ò sanctum conuiuium, ò desiderabiles epulæ, vbi nimirum anxietas nulla, nullum poterit esse fastidium, quoniam satietas summa, & summum inerit desiderium. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Iam uero hoc verbum aduersus Adam procedere credo, qui portionẽ quidem aliquam videtur tenuisse iustitiæ, in eo quòd mulieri quidem compassus est: sed si esuriſſet iustitiam, curasset sine dubio reddere, quod debebat, non modo vxori, sed multo magis creatori. Debebat enim vxori compassionem vtique, & disciplinam tanquam inferiori. Caput enim mulieris uir, *Ephe. 5.*
Debebat autem Deo obedientiam, atque subiectionem. Sed quid putamus fratres, quàm plurimi, vsque hodie factum illud grauiter diiudicant, & tamen insipiẽter imitantur? Indignantur aduersus Adam quòd I
obedierit voci vxoris suæ plusquam Dei, & ipsi quotidie Euam suam, carnem videlicet audiunt plusquam Deum. Fratres si modo præsentem videremus Adam in eo articulo positum, ascendentibus cogitationibus in cor eius, coarctari inter precem vxoris, & præceptum creatoris, nonne clamaremus aduersus illum dicẽtes: Caue tibi miser, uide ne fẽceris, seducta est mulier, non acquiescas ei? Vt quid ergo quoties apprehendit nos tentatio similis, non persuademus similiter nobis ipsis? Beati enim qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Sed quid potest esse omnis iustitia nostra coram Deo? Nonne iu- *Esaiæ.64.*
xta prophetam velut pannus menstruatæ reputabitur: & si districtè iudicetur, iniusta inuenietur omnis iustitia nostra, & minus habens? Quid ergo de peccatis erit, quãdo ne ipsa quidem pro se poterit respondere iustitia? Propterea obnixe cum prophe- *Psal. 142.a*
ta clamantes. Non intres in iudicium cum seruo tuo Domine: tota humilitate ad misericordiam recurramus, quæ sola potest saluare animas nostras, & solicite pensemus, quod sequitur. Beati misericordes, *Textus.*
quoniam ipsi misericordiam cõsequentur. *Luc. 19.b*
Et attende. Quemadmodum Zacheus breuiter uno uerbo utrunque complectitur dicens. Dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si quempiam defraudaui, reddo quadruplum. Vides quantum esuriuit iste iustitiam, cui non suffecit æqua mensura reddere, nisi reddat quadruplum. Misericordia quoque magna est, quod di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

midium bonorum suorum dat pauperibus.
K Verumtamen non silebo ego quod sentio. Laudem Domini loquetur os meum: Domini plane, non uestram. Neque enim uobis, sed nomini eius do gloriam. Zachæus certe cuius laus est in euangelio, dimidium bonorum suorum dedit pauperibus: sed ego multos Zachæos hic video, qui nihil sibi ex omnibus reliquere. Quis mihi tribuet hoc euangelium de Zachæis istis, imo de Petris istis? quis fiducialiter loquatur Domino: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te? Sed scriptū est iam in euangelio æterno, in libro vitæ scriptum est & signatum. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam cōsequentur. Iam vero fratres Adæ crudelitatem hæc sententia tangit, qui videbatur uxoris amore peccasse. Ecce enim scimus ò Adam quia os de ossibus tuis, & caro de carne tua est, & eius amore peccasti. Videamus nunc quātum diligas eam. Venit Dominus igneum tenens gladium in ultionem prævaricationis, oppone te discrimini propter illam, & dic. Domine, mulier infirmior est, mulier seducta est: misera est iniquitas, meum peccatum, in me solum vindicta procedat. Sed non loquitur sic. Mulier, inquit, quam dedisti mihi dedit mihi de ligno, & cætera. O peruersitas, pœnam pro ea suscipere refugis, & culpam admittere non recusasti? Quo modo proh dolor, omnia confudisti, perniciose misericors, vbi seuerus esse debueras: & perniciosius crudelis, vbi misericordiam impendere oportebat? Nam delinquere propter illam nullo modo, satisfacere uero pro ea libenti animo debuisti. Sic enim oportet fieri fratres, ut nunquam propter alium homo peccet, quod est iustitiæ: & libenter aliena peccata portet, quod est misericordię. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Sequitur: Beati mundo corde quoniam ipsi Deum: uidebunt. Beati plane & omnino beati qui videbunt in quem desiderant angeli prospicere, quem videre vita æterna est. Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea: faciem tuam domine requiram. Quid enim est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Quando adimplebis me letitia cum vultu tuo? Væ mihi ab immunditia cordis mei, qua impediente necdum mereor ad beatam illam visionem admitti. Quanta sollicitudine fratres, quanto studio danda est opera vt mundari possit oculus quo videndus est Deus? Et ego quidem triplici sorde inquinari me sentio, cōcupiscentia carnis, & concupiscentia gloriæ temporalis, & præteritorum conscientia delictorum. Sunt enim in anima motus quidam vtrorumque desideriorum, quos nec ratione nec viribus extinguere possum quandiu sum in hoc seculo nequam, & in corpore mortis teneor alligatus. Attamen contra sordes illas orationis oppono remedium, & propterea sicut oculi seruorum in manibus Dominorum suorum, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum donec misereatur nostri: qui solus mundus est, & potest facere mundum de immundo conceptum semine. Sic & contra peccati conscientiam remedium confessionis est institutum, & omnia in confessione lauantur. Ecce hæ sunt quæ mundant oculum cordis, oratio & confessio. Porro, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Videbunt quidem in fine facie ad faciem: videbunt etiam nunc, sed per speculum in ænigmate: & nūc cognoscent ex parte, perfectē postea cognoscturi. Omnis enim in cuius conscientia clausum adhuc peccatum viuit, aut peccat in spe, & ita sentit de Deo tanquam si minus ei peccata displiceant: aut peccat in desperatione, immisericordem sentiens Deū. Quorum vtrique merito dicitur: exilimasti inique quòd ero tui similis quoniam neuter Deum uidet, sed mentitur iniquitas sibi, formans sibi idolū pro eo quod nō est ipse. Beati uero mundo corde, quoniam ipsi soli Deum vident, soli de eo sentiunt in bonitate: sicut uere bonus est, ita ut nemo bonus sit nisi ipse. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Miseri profecto Adam & Eua, qui conuersi in uerba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis, dum confessionis mundationem fugiunt, immundo remanent corde, & à facie Domini eijciuntur. Sequitur. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Merito filij nomine nocabuntur, qui filij opus impleuerint. Ipse enim est per quem reconciliati pacem habemus ad Deum, ipse qui pacificauit in sanguine suo quę in cœlis sunt & quę super terram, mediator Dei & hominū homo Christus Iesus. Et attende quemadmodum

Mat. 19. c

Gen. 3. b

L

Textus.

dum in tribus quidem prioribus sibiipsi reconciliatur anima, in duobus quæ sequuntur proximo, in sexto Deo. In septimo etiam alios reconciliat, tanquam receptus in gratiam Domini, & fœlici familiaritate donatus. Nam paupertate, & mansuedine, fletu, renouatur in anima similitudo quædam & imago æternitatis: omnia tempora complectentis, dū paupertate futura meremur, mansuetudine tibi præsentia vendicat, luctu pœnitentiæ præterita quoque recuperat, sicut scriptum est. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Porro, iustitia, & misericordia perfecte proximo cōferemur, dum quicquid nolumus nobis fieri, alijs non faciamus per iustitiam, & quæcunque volumus vt faciant nobis homines, & nos faciamus illis per misericordiā. Iam reconciliati nobis, reconciliati etiam proximo, fiducialiter per munditiā cordis reconciliamur Deo. Beati vero qui de sua recōciliatione nō ingrati, & pro fratribus suis pie solicti, eos quoque quantum prævalent, & sibi, & Deo reconciliare laborarit. Quibus enim laudibus dignum, quanto amplecteudum putas affectu fratrem illū qui sine querela conuersans inter fratres, tota solicitudine cauet, ne quid in eo sit quod ab alijs portari oporteat: et quicquid in alijs est onerosum, patientissime portat, singulorum scandala sua reputat: qui & cum Apostolo loquitur: Quis scandalizatur, & ego non vror? quis infirmatur, & ego non infirmor? Beati pacifici, quoniā filij Dei vocabūtur. Non est enim Deus dissensionis, sed pacis: ideoque filios pacis Dei quoque filios dignum est appellari. Iam quæ sequitur octaua beatitudo, martyrum est prærogatiua: cui nos tolerantiæ nec tempus uiderur esse nec uirtus. Honoratur nunc iustitia magis quantum ad fidei est: aut nulli, aut pauci profiqui finem perseuerationem. Felices tamen eo sublimem, quoniam ipsorum est regnum cœlorum, vt eos nemo persequatur. Quòd si multiplex fuerit tribulatio, tunc quoque multiplicius exultandum, non intuentibus quæ videntur incommoda, sed præmia quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna Beati, inquit, eritis cum vos oderint homines, & cum separauerint vos, & eiecerint, & dixerint omne malū aduersum vos mentientes propter me. Gaudete in illa die, & exultate: ecce enim merces vestra copiosa est in

Ps. 38. c

M

Textus.

cœlis copiosior longe quàm sit labor in terris. Veruntamen quid sibi vult quòd eadem promissio facta est pauperibus & martyribus, nisi quia uere martyrij genus paupertas voluntaria est? Beatus vir, ait propheta, qui post aurum non abijt, nec speranit in thesauris pecuniæ. Quis est hic, laudabimus eum? Fecit enim mirabilia in uita sua. Quid mirabilius aut quod martyrium grauius est, quam inter epulas esurire, inter vestes multas & preciosas algere, paupertate premi inter diuitias quas offert mundus, quas ostentat malignus, quas desiderat noster ille appetitus? An non merito coronabitur qui sic certauerit, mundum abijciens promittentem, irridens inimicum tentantem, & (quod gloriosius est) de semetipso triumphans, & crucifigens concupiscentiam prurientem? Denique propterea pauperibus pariter, & martyribus regnum cœlorum promittitur, quia paupertate quidem emitur: in passione pro Christo absque omni dilatione percipitur.

Ecclesi. 34. a

C

D

In eadem solemnitate. Sermo. II.

QVia sanctorum omnium festiuā hodie dilectissimi omniq̃ dignissimam deuotione memoriam celebramus, operæpreciū puto de communi eorum fœlicitate in qua beata iam requie perfruuntur, & futura quā præstolantur consumatione, adiuuante spiritu sancto sermonem facere charitati vestræ, ita sane ut non opinionis propriæ cōiecturas, sed diuinorum librorum sequar auctoritatem, ne prophetare videar de corde meo, sed imitar quòad potero testimonijs scripturarum. Erit enim præstante Domino triplex sermonis vtilitas, quatenus aghita (vel ex parte aliqua) fœlici retributione sanctorum, abundantiori deinceps sollicitudine ipsorum inhærere vestigijs, ac feruentiori desiderio ad eorum suspirare consortia, propensiori quoque deuotione eorundē nos commendare patrocinijs illi deumus. Fidelis quippe sermo, & omni acceptione dignus, ut quos solenni veneratione prosequimur, etiam simili conuersatione sequamur: quos beatissimos prædicamus, ad eorum beatitudinem tota auditate curramus, quorum delectamur præconijs, subleuemur eorum patrocinijs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nec sane parum fructuosa inuenitur memoria festiua sanctorum, languorem, teporem, errorem q; depellens, cum eorum intercessione iuuetur infirmitas nostra, consideratione beatitudinis excitetur negligentia nostra, ignorantia quoque nostra ipsorum eruditur exemplis. Propterea cum perfecte eruditos uos ad imitanda sanctorum uestigia, hodierna sancti Euangelij lectione, & ipsius domini sermone non dubitem, erecta nimirum ante oculos uestros scala per quã uniuersus (quem hodie ueneramur) sanctorum chorus ascendit, nec ignorẽ in implorãdis eorum suffragijs totum paulominus noctis, & diei huius religiosa deuotione tempus expensum iam de eorum fœlicitate loqui, uel exiguum aliquid attentabo, quod donauerit ipse qui eos & magnificat iam & glorificat, quos uocauit prius atque iustificauit. Legimus in Propheta. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. Et in alio psalmo. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo uenantium. Multa quoque similia in diuinarum reperisse mihi uideor serie scripturarũ uerba hominum qui liberatos se esse non sine multa admiratione lætãtur, uerba perfectæ securitatis, & felicitatis immensæ, uocem gratiarum actionis & lætitiæ, quam pro meo sapere his q̃ luteas adhuc domos inhabitant, & in sudore uultus sui comedunt panem suum, omnino non arbitror cõuenire. Quis enim eorum gloriabitur castum se habere cor? Quis audeat gloriari contritum esse laqueum, liberatos pedes à lapsu, reclamante nimirum Apostolo, & dicente. Qui stat, uideat ne cadat? Vnde & de semetipso. Infœlix, inquit, egò homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et alio in loco. Fratres, inquit, ego me nõ arbitror comprehendisse. Vnum autem, quæ retro sunt oblitus, & in ea quæ ante me sunt extentus, secundum ad palmam, &c. Itemque. Ego, ait, sic curro non quasi in incertum, sic pugno non quasi aerem uerberans, sed castigo corpus meum, & seruituti subijcio: ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Hæc tamen plane tuba militiæ est, hæc uerba ducis strenui fortiter dimicantis. Nam superiora quidem potius triumphantis, aut certe necdum quidem triumphantis, sed cũ victoria iam redeuntis de prælio & futuram magni triumphi dum læta ac festiua cõsentia præstolantis. Quid enim loquitur reuersus de prælio fortis miles, seruus fidelis? Conuertere iam, inquit, anima mea in requiem tuam. Dum enim in corpore mortis domino militares, nulla requies erat, tum pro labore certaminis, tum pro periculo status adhuc incerti. Hinc excitabat tumultus tentationum, inde succumbendi metus grauius solicitabat. Habebat tamen fratres & tunc gloriam miles Christi, licet & requiem non haberet. Ait siquidem strenuus ille & fortis miles, cuius & paulo ante fecimus mentionem. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Quod conscientiæ testimonium non sic intelligendum puto tanquam ipsa sibi conscientia attestetur. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Est ergo testimonium conscientiæ in quo gloriatur Apostolus, non quod perhibeat conscientia, sed quod loquitur spiritus ueritatis in ipsa, testimonium perhibens spiritui nostro ipsi, filij Dei sumus. Est enim testimonium cõscientiæ non perhibentis, sed percipientis. Cum enim ueritas applaudit, cum iustitia attestatur, Dei sine dubio commendatitia uox est, & spiritus sancti testimonium perhibentis, ac si decertãti uiriliter militi rex suus, pro cuius amore & honore decertat, propè assistens lętus applaudat, lauder fortia facta, proximam clamitet esse uictoriam, parata iam præmia, & coronam polliceatur æternam. In quo testimonio gloriatur siquidẽ probatus & strenuus miles, minime tamen quiescit, sed tanto acrius uiriliusque decertat. Itaque dum adhuc militant, gaudeus utique electi Dei, sed tantum de primitijs spiritus, qui & infirmitatem eorum adiuuat uirtute sua, & pusillanimitatem sua consolatur attestatione. Vnde & is (de quo loquebamur) Apostolus. Non est, inquit, regnũ Dei esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in spiritu sancto. Iam uerò consummato militiæ tempore, gaudium habent sancti etiam in spiritu suo, donec aduenias dies illa qua introire mereantur in gaudium domini sui, gaudium habituri, & in ipso corpore suo. Sic habemus in psalmo: signatum est super nos lumen uultus tui domine, dedisti lætitiam in corde meo. Vnde? Plane ex his quę sequuntur. A fructu frumenti, uini, & olei sui. Audiuit enim eiusmodi anima uocem dicentis. Date ei de fructu manuum suarum, & laudent eam in portis opera eius. Vnde & Ioanni scribere iubetur in Apocalypsi, quoniam beati mortui qui in domino moriuntur. Quare beati? Amodo enim iam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus suis. Vnde & in ipso de quo paulo ante loquebamur psalmo, eis quæ supra posuimus uerbis adiunctum est: In pace in idipsum, dormiam & requiescã. Et de operibus habemus in Apocalypsi: Opera enim illorum sequuntur illos. Ad quid uero sequuntur, nisi ut laudent eos in portis? Ad quid sequuntur nisi ut multiplicentur à fructu eorum, & accipientes de fructu manuum suarum, sagi nẽtur uituli quos ex prophetico testimonio cum reædificabuntur muri Hierusalem, super altare domini ponimus imponendos? Interim quippe sub altari eos esse, & non supra, ipse nos doceat, cuius testimonium credibile factum est nimis, qui (vt scribit in Apocalypsi) sub altari ipso eorum etiam uoces audiuit. Adhuc ergo signatum est super eos lumen uultus dominici, & licet non plenam, habent tamen lętitiam multam in corde suo, donec ueniat dies illa qua implebit eos lætitia cum uultu suo. Interim inquam conuertantur animæ illę in requiem suam, donec ueniat dies qua introire mereantur in requiem domini. Adhuc laudant eas in portis opera sua, donec ueniat cum erit unicuique laus à Deo. Videtis fratres quãta est unitas scripturarũ, q̃ uno sensu & eisdem pene uerbis de beatitudine loquantur animarum? Iam uero nemo ex uobis paruam aliquam requiem, aut lætitiam suspicetur eorum, qui ab omni penitus molestia liberi recogitãt annos suos in dulcedine animæ suæ, lætatur pro diebus quibus humiliati sunt, annis quibus uiderũt mala, cum iucunda admiratione & mira iuuenitate considerant pericula, quæ euasere nunc, labores quos pertulerunt, certamina quæ uicerunt, & pro his omnibus certa & indubitata fide expectant beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei & saluatoris sui, qui resuscitabit corpora eorum configurata proprij corporis claritati. Quanta est fœlicitas eorum, quàm immensa lætitia, qui nimirum triplici gaudio de recordatione transactæ uirtutis, de exhibitione præsentis quietis, de certa expectatione futuræ cõsummationis exultant? Nam de futura illa cõsummatione habemus uocem eorum in fine psalmi, de quo superius loquebamur. Dicunt enim singulæ animæ quibus iam datum est ad hanc requiem peruenire. In pace in idipsum, dormiam & requiescam, q̃m tu domine singulariter in spe cõstituisti me. Singulariter inquam in spe, non iam inter spem & metum, ubi prius non sine solicitudine & anxietate plurima fluctuabam. Sic & de præsenti sanctorum requie habemus in alio psalmo scriptũ. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi. Bene inquam fecit, quamuis necdum optime. Denique audi quàm bene. Quia eripuit animam meã de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. i. a peccato omni, & à peccati pœna, à timore quoque & à periculo recidẽdi penitus liberauit. Hoc est suauissimum animę stratum, quod nullis iam lauet, aut rigẽt lachrymis, q̃n absterget Deus omnem lachrymam ob oculis eius. Hoc cubile in quo iam non compungitur, nec conuertitur in ærumna sua dum cõfigitur spina. Exijt. n. de terra illa quæ spinas ei & tribulos germinabat. Hoc plane stratum animæ, quod minime iam uersatur in infirmitate eius, q̃n uniuersa quæ infirmitatis erant, pariter transierunt. Hæc est, inquam, animæ suauissima & saluberrima requies conscientia munda, quieta, secura. Sit ergo beatæ animæ culcitra conscientiæ suæ puritas, sit capitale tranquillitas, sit opertorium eius securitas: vt in hoc interim strato dormiat delectabiliter, fœliciter requiescat. Iã uero de recordatione transactæ uirtutis habes in psalmo 123. manifeste uerba eorum quæ superius quoque commemorauí. Cõsiderant. n. & multa cum admiratione recogitant à quibus laqueis quantisve periculis diuino meruerint auxilio liberari, exultantes in Domino dicunt: Nisi quia Dominus erat in nobis, dicat nunc Israel, nisi quia Dominus erat in nobis: cum exurgerent homines in nos, forte uiuos deglutissent nos. Torrentẽ pertransiuit anima nostra, forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem. Et addunt: Benedictus dominus qui non dedit nos, in captionem dentibus eorũ. Sed & uerba quæ iam tẽpore suæ resolutionis instante loquebatur Apostolus, de eo in quo nunc fœliciter requiescit statu præsumpta, uidentur & nunc ei multo melius conuenire: nũc enim iam secure loquitur: Bonũ certamẽ certaui, cursum consummaui, fidẽ seruaui: de reliquo reposita est mihi corona iustitię, quam reddet mihi Dominus in illũ

idem

Universidad de Deusto
Biblioteca

diem iustus iudex. Hæc sunt dico vobis fratres, hæc modo sunt vniuersa sanctorum negocia, hic cibus, hic somnus eorum; & propterea voluit spiritus sanctus scribi verba ea quæ protulimus cæteraque similia, vt ex his aliquatenus innotesceret nobis status eorum. Longe aliter tamen afficiuntur in huiusmodi meditationibus, & multo amplius delectantur quàm nostra aut cogitatio capere, aut explicare queat oratio. Audi enim quomodo laborat propheta inculcans, & multiplicans verba, nec tamen sic digne magnificare valens quod intendit. Quam magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abscondisti timentibus te. Esa. 30. c Quid tamen addidit? Perfecisti, inquit, eis qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum. Est ergo multitudo dulcedinis quæ abscondita est, magna quidem & magna valde, necdum tamen perfecta: quoniam in manifesto perficietur, non in abscondito, L quando non sub altari requiescent sancti, sed super thronos tanquam iudices residebunt. Ad requiem enim exutæ à corporibus animæ sanctę, protinus admittuntur, ad plenam Psa. 131. b autem gloriam regni, non ita. Me expectant iusti (ait propheta, cum adhuc detineretur in custodia corporis huius) donec retribuas mihi. Et vox diuina ad animas sanctas corporum suorum resurrectionem flagi- Apo. 6. c tantes: Sustinete modicum tempus, donec impleatur numerus fratrum vestrorum. Sed iam sermo claudendus est: vocant enim nos missarum adhuc celebranda solennia. Quod ergo restat adhuc de eadem materia, sermoni alteri reseruemus.

In eadem celebritate. Sermo III.

ADuertistis nisi fallor ex his quæ præcedente sermone sunt dicta, tres esse sanctarum status animarum. Primum uidelicet in corpore corruptibili, secundum sine corpore, tertium in beatitudine consummati. Primum denique in tabernaculis, secundum in Psal. 83. a atrijs, tertium in domo Dei. Quàm dilecta tabernacula tua Domine uirtutum: multo magis tamen atria concupiscibilia, secundum quod addit. Concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Sed quoniam in ipsis quoque atriis nonnullus (ut audis) defectus est, beati omnino qui habitant in domo tua Domine. Lætatus sum plane in his quę dicta sunt mihi fratres, quoniam in domum domini ibimus. Quod si M queritis vnde id tam fiducialiter præsumam, inde sine dubio quòd iam multi ex nobis in atriis stent expectates donec recipiant corpora sua, donec impleatur numerus fratrum. In illa enim beatissimam domum nec sine nobis intrabunt, nec sine corporibus suis: id est nec sancti sine plebe, nec spiritus sine carne. Neque enim præstari decet integram beatitudinem, donec sit homo integer cui detur, nec perfectione donari ecclesiam imperfectam. Propterea cum resurrectionem expectarent corporum, sicut priore sermone iam diximus, acceperunt diuinum responsum dicens: Sustinete modicum tempus donec compleatur numerus fratrum vestrorum. Acceperunt iam singulas stolas, sed non vestientur duplicibus donec vestimur & nos: quomodo de patriarchis & de Fol. 31 prophetis ait apostolus. Deo melius aliquid prouidente pronobis, vt non sine nobis consummarentur. Stola enim prima ipsa est quâ diximus fœlicitas & requies animarũ, secunda vero immortalitas & gloriam corporum. Vnde & dicunt: Vindica domine sanguinem sanctorum tuorum qui effusus est: non tanquã vindictæ cupidi, nec de propriæ vltionis zelo: sed ex desiderio resurrectionis, & glorificationis corporum suorum quam nimirum vsque in diem iudicij differendam esse non dubitant. Sed vnde hoc tibi ô misera caro, ô fœda, ô sordida, vnde tibi hoc? Animæ sanctæ quas propriæ Deus insignium imagine, te desiderant? quas redemit proprio sanguine, te expectãt & ipsarum sine te compleri lætitia, perfici gloria, consumari beatitudo non potest. A Adeo siquidem viget in eis desiderium hoc naturale, vt necdum tota eorum affectio liberè pergat in Deum, sed contrahatur quodammodo, & rugam faciat dum inclinantur desiderio tui. Vnde & beatus Ioannes qui multa nobis de eo statu in quo fœliciter beate animæ requiescunt, per spiritũ referauit. Apo. 14. Sine macula inquit, sunt ante thronũ dei. Sine macula, inquã, sed necdũ sine ruga: donec veniat dies, cum sibi gloriosam Christus exhibebit ecclesiam tũ habentẽ maculã neque rugã. In his namque qui adhuc militant, nec sine macula quidẽ ecclesia est: quoniã nemo mũdus à sordc, nec infans cuius est vnius diei vita super terrã quã vtique vtã beatus Iob militiã esse testat. In his uero Iob 14. qui

qui sub altari Domini requiescunt, iã quidẽ Psal. 14. a sine macula est ecclesia, sicut habes in psalmo: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in mõte sancto tuo? Qui ingreditur, inquit, sine macula. Hic ergo requiescet in monte Domini qui ingreditur sine macula, qui vero fuerit sine ruga, exaltabitur supra montem. Sed si vis scire quãdo erunt sine ruga animæ sanctæ, quando extendentur cœli sicut pellis, quæ dilatatur penitus, ut nec minima quidem ruga inueniatur in eatenus sine dubio quando iam sequẽtur agnum quocunque ierit. Vere enim extendi, & dilatari necesse est animas quibus vbique sequendus est agnus. Quo enim vadit? Attingit profecto à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.

B Vis adhuc nosse quo eat agnus, & quo necesse habeant beatæ animæ sequi eum? In omnibus requiem quæsiui. Hæc est planè requies Domini non intercisa, non circa aliquid certum restricta quoniam in omnibus gaudet, in omnibus delectatur, in omnibus requiem quærit & inuenit. Nã & bona ei placent in seipsis, & delectatur nihilominus bona ordinatione malorum. Diligit misericordiam & iudicium: nec modo in bonorũ gloria sibi complacet, sed in ipsis quoque vtpote iustis supplicijs impiorum. Quid ergo? Putasne potent humana anima in hoc gaudium Domini sui, & in hanc eius requiem intrare, ut & ipsa quoque in omnibus delectetur: nec aliqua iam priuata affectione cõtrahatur in rugam, sed transeat in affectum quendam generalem atque diuinum? Poterit sine dubio si fidelis inueniatur super pauca, quę accepit militiæ suę tẽpore id est super actus, super sensus, super appetitus suos quos suscepit regendos, ut in his probetur quam fidelis sit Domino suo. Sciat igitur seruus Christi vas suũ possidere in sanctificatione, glorificet & portet Deum in corpore suo: nec dubium quin fidelem in modicis liberalis & dives. Supra multa planè, quãdo constituet eum Dominũ domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. Neque id uobis incredibile videatur fratres tanquam à meipso id loquar, quoniam ueritas ipsa manifestè id pollicetur, cuius de promissione Mat. 24. a C nus illic quem cum uenerit Dominus eius, inuenerit sic facientem. Amen dico uobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum. Tunc enim fidelis seruus constituitur super omnia bona Domini sui, cum in gaudium eius meruerit intrare, cum eo denceps lætari in vniuersis, in cunctis gaudere, in omnibus delectari. Etenim qui adhæret Deo (Apostolo teste) unus cum eo spiritus efficitur, & uoluntas eius omnino diuinæ adhęrens uoluntati fit una cum ea, ut nihil iam quod contra eam sit, inueniatur in omnibus creaturis, sed uniuersa fiant, uel magis maneant pro eius arbitrio. Hæc est ergo beata spes quam expectant animæ sanctæ: & licet in gratiarum actione uersentur pro ea fœlicitate in qua requiescunt, adhuc tamen orant & clamant ad Deum pro ea consummatione quam præstolantur. Vnde quemadmodum sine macula quidem uersantur, sed non sine ruga contractionis eas diximus esse: sic ad gratiarum actionem iam peruenisse uidentur, sed necdum ad uocem laudis, quoniam perfectum perfectos laudare decet, ut laudetur cum hæreditate sua: quando iam & ipsi laudabunt eum, & erit unicuique laus a Deo. Vnde & pro- Psa. 83. a phete signanter futuri temporis uerbo usus uidetur. Beati, inquiens, qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Nam & beatus Ioannes in Apocalypsi nõ uocẽ laudis, sed potius uocẽ precis audiuit. Sic.n. habes. Sub altari Dei audiui uoces occisorum. Quas uoces? Vindica domine Apo. 6. a sanguinẽ sanctorum tuorum qui effusus est. Vox precis, non laudis est ista. Sed quousque a longe circundamus altare istud, & D ueremur accedere? Desiderat, nisi fallor, charitas uestra audire sacramentum altaris huius, & sacrum secretumque nosse mysterium. Sed quis ego sum qui sanctorum cubiculum facile audeam temerarius perscrutator irrumpere? Quasi uerò non legerim scrutatorem maiestatis opprimendum à gloria. Veruntamen pausemus hic si placet hodie, si forte pulsantibus nobis aperire dignentur mysterium altaris illius inhabitatrices animæ sanctę, non nostro merito sanę, sed propter eum qui dilexit nos, & lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo: agnoscentes, & nos inter ciues, & domesticos Dei, nec tanquam hospites, & aduenas a secreta illa habitatione censeant propulsandos.

In

Universidad de Deusto
Biblioteca

In eodem festo. Sermo IIII.

Apo. 6. VM de altari illo cœlesti sub quo beatus Ioannes sanctorũ voces audiuit, sermo incidisset, distulimus (sicut meminisse arbitror charitatem uestrã) ut oratione præmissa securior nobis ad tam sacrũ secretumque cubiculum pateret accessus. Tempus est, ut iã dicamus, quod de eo nobis sentire datum est, sine præiudicio sanè si cui forte aliter fuerit reuelatum. Illud ergo primum moue re potest, quid sibi velit quòd beatus Ioannes sub altari Dei audisse se perhibet sanctarum uoces animarum, cum saluator in Euangelio de Lazari anima loquens non sub altari Dei, sed in sinum Abrahæ dicat
Luc. 16. c eam ab angelis deportatam. Nã & sanctus
Iob 14. c Iob, vt apparet, nequaquam ad altare Dei E ausus est aspirare, cum diceret: Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno protegas me, & abscondas me donec pertranseat furor tuus & constituas mihi tempus in quo recorderis mei? Sed iam venerat tempus fratres, illud quod beatus Iob postulabat, iam recordandi tempus, iam uenerat tempus miserandi, quãdo sanctorũ uoces sub altari Dei beatus Ioannes audiuit. Donec enim ueniret desideratus ille qui sanguine suo deleret chirographum damnationis nostræ, & flammeum attingens gladium aperiret credentibus regna cœlorum, nullus omnino cuiquam sanctorum ad ea patebat accessus, sed prouiderat eis Dominus in inferno ipso locum quietis, & refrigerii, chaos magnum firmans inter sanctas illas animas, & animas impiorum. Quamuis enim vtræque in tenebris essent, non utræque erant in pœnis, sed cruciabantur impij, iusti uero consolabantur. Quod autem in tenebris essent, beati Iob testimonio didicimus: qui se quoque
Iob. 10. in locum tenebrosum & opertum mortis caligine perhibeat iturum. Hunc ergo locum obscurum quidem, sed quietum, sinũ Abrahæ Dominus vocat: pro eo, ut arbitror, q̃ in fide & expectatione quiesceret saluatoris. Abrahæ. n. fides tam manifeste probata est, & approbata, vt primus ipse futuræ incarnationis Christi meruisset accipere promissionem. In hunc ergo locum saluator descendens contriuit portas æreas, & vectes ferreos confregit, ductosq̃ uinctos de do-
F mo carceris sedentes quidem, hoc est quiescentes, sed in tenebris & umbra mortis: iam tunc quidem sub altari Dei collocatos, abscõdens eos in tabernaculo suo in die malorũ, & protegens eos in absecõdito tabernaculi sui, donec veniat tempus in quo proceedant completo iam numero fratrũ, & perficiant regnũ quod eis paratum est ab origine mundi. Iã uerò sicubi forte præsens quoque sanctorũ requies Abrahæ sinus vocat, certũ est de Euangelio hanc inolesse consuetudinẽ: licet neminem oporteat dubitare lõge aliũ hunc sinum esse, quã illud, quippe cum ille in tenebris, hic in luce multa, in inferno ille fuerit, iste in cœlo. Non incõgrue tamen etiam nunc dictum videtur patriarcharum filios paternum in sinum recipi, cũ ad eorum consortium ab hoc seculo trãsire meruerint. Porrò altare ipsum de quo nobis habendus est sermo, ego pro meo sapere nihil aliud arbitror esse, quã corpus ipsum Domini saluatoris. Credo autẽ q̃ & ego super hoc sensum eius habeã, præsertim cum Luc. 16
audiã eum in Euangelio promittentẽ. Vbicunque fuerit corpus, illuc congregabũtur & aquilæ. Interim ergo sub Christi humanitate fœliciter sancti quiescũt, in quã nimirũ desiderant etiã angeli ipsi prospicere, do
nec ueniat tẽpus quando iã non sub altari collocẽtur, sed exaltentur super altare. Sed qui dixi? Núquid humanitatis Christi gloriam, non dicam hominum, sed vel angelorum assequi poterit quis, nedum superare? Quoniam igitur modo super altare dixerim exaltandos eos qui nũc sub altari quiescũt? Visione vtique & contemplatione, nõ prælatione. Ostendet. n. nobis filius (ut pollicitus est) semetipsum, nõ in forma serui, sed in forma Dei. Ostendet etiam nobis patrem & Spiritum sanctum, sine qua nimirum visione nihil sufficeret nobis: quoniam hæc est uita ẽterna, vt cognoscamus patrẽ uerũ Deũ, & quem misit Iesum Christũ, & in ea (quod nõ est dubium) etiam spiritum vtriusque. Transiens quippe ministrabit nobis nouas utique & usque ad tẽpus illud nobis penitus inexpertas delicias manifestæ suæ cõtẽplationis. Vnde & beatus Ioãnes in epistola sua: Nunc, inquit, filij Dei sumus, sed nondũ apparuit quid erimus. Et addit. Scimus autem quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quia uidebimus eũ sicuti est. Audi denique sponsam in Cantico canticorum fiducialiter loquentem, & spe quidem iam super altare locatã: Læua eius (haud dubium quin sponsi) sub capite meo, & dexte-

ra illius amplexabitur me. Transcendit. n. beata anima Christi incarnationem & humanitatem, quę nimirum æqua eius iure non caret: ut diuinitatem eius, & maiestatem eius, quam non incongrue dexteram nominat sublimius contẽpletur. Tripliciter. n. fratres, in æterna illa, & perfecta beatitudine fruentur Deo, uidẽtes eũ in omnibus creaturis, habẽtes eũ in nobis ipsis, & quod his omnibus ineffabiliter iucundius sit atque beatius, ipsam quoque cognoscẽtes in semetipsa trinitatem, & gloriã illam sine ullo ænigmate mundo cordis oculo contemplantes.
H In hoc enim erit vita æterna, & perfecta, vt cognoscamus patrem, & filium cum sancto spiritu, & videamus Deum sicuti est: id est non modo sicut inest nobis videlicet aut cæteris creaturis, sed sicut est in semetipso. Vnde duo illa, uelut circuniacentia esse videntur quæ prædiximus, & quasi cortex tritici. Hæc uerò cognitio summa beatitudinis, tritici medulla, adeps frumenti quo nimirum ciuitas sancta Hierusalem satiatur. Verum
1. Co. 2. c quam magna est beatitudo illa tam abscondita ab oculis nostris? Nec. n. oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quanta claritas, quãta suauitas, quanta iucunditas maneat nos in illa cognitione. Pax Dei est illa, quæ exuperat omnẽ intellectũ, quanto magis omnem sermonem nostrum? Quod ergo nulli datum est experiri, nullus
Luc. 6 f conetur effari. Mensuram, ait Dominus, plenam & confertam, & coagitatam, & superefluentem, dabunt in sinus uestros. Plenam vniuersitate creaturarũ, confertam in interiore homine nostro, coagitatã in exteriore, & superefluentẽ in Deo ipso. Ibi cumulus fœlicitatis, ibi supereminens gloria, ibi supereffluens beatitudo. Ná quomodo videbitur sit in creaturis, quomodo in nobis habẽdus, possumus vel ex parte cõijcere, ex ipsis nimirum quas accepimus iam primitijs spiritus. Cognitio autem illa omnino adhuc nobis incognita est, mirabilis facta est, confortata est, ut non possimus ad eã. At uerò quemadmodum in creaturis videndus sit, possumus aliquatenus intelligere, ni
1 mirum cum & modo videatur in ipsis: unRom. 1. de & philosophi (Apostolo teste) per ea quæ facta sunt Dei inuisibilia conspexere. Verũ quãtuncunque proficiat quis intelligẽdo cõspicere, quã potentissime, quã prudẽtissime, quã benignissime maiestas æterna omnia se habeat, cuncta regat, nũc creet omnia, nũc regat, ordinet vniuersa: prorsus modicum ab eo quod est comprehendit. Veniet autem quando iam (vt in præcedenti sermone diximus) sequemur agnum quocunque ierit: & in omnibus consequemur creaturis, ut in omnibus gaudeamus, quod est gaudium Domini Dei nostri. Gaudeamus sane in omnibus, sed non aliunde quam de ipso: sicut, & ipse non alijs fruitur, sed semetipso. Iam vero quemadmodum in nobis habendus sit, & hoc vel ex parte possimus cogitare. Constat enim animarum triplicem esse naturam: unde, & sapientes mundi huius animam humanam, rationalem, irascibilem, concupiscibilem esse tradiderunt. Quam utique triplicem vim animæ ipsa quoque natura & quotidiana experimenta nos docent. Porro quemadmodum circa rationale nostrum, & scientia, & ignorantia constat tanquam habitus, & priuatio: sic & circa concupiscibile desiderium & contemptus, & circa id quod dicitur irascibile, & lætitia pariter, & ira uersatur. Implebit ergo Deus rationale nostrum luce sapientiæ: ita ut penitus nobis nihil desit in ulla sapientia. Implebit concupiscibile nostrum fonte iustitiæ, vt omnino desideremus eam, & ea penitus repleamur: sicut scriptum est: Beati qui esu- Mat. 5. a
riunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi satu- K
rabuntur. Nulla enim alia res implere potest desiderium animæ, nulla alia præter iustitiam beatificare animam potest. Cum ergo repleuerit Deus concupiscibile nostrum iustitia, quicquid respuere debet anima respuet, quicquid debet concupiscere concupiscet: & ex omnibus id magis appetet, quod magis fuerit appetendum. Merito denique concupiscibili nostro iustitiam attribuimus ex quo nimirum, aut iusti, aut iniusti reputamur. Iam verò quod dicitur in nobis irascibile, cum repleuerit illud Deus, perfecta erit in nobis tranquillitas, & in summam iucunditatem, atque lætitiam replebitur pace diuina. Et uide si non etiam in his tribus perfecta quantum sanè ad animam spectat beatitudo consistat: quando scientia iam non inflat propter iustitiam, iam non contristat propter lætitiam, vt cesset prouerbium illud. Qui apponit scientiam, ap- Eccl. 1.
ponit & dolorem: quoniam iustitia, nec indiscreta erit propter scientiam, nec onerosa propter lętitiam: quando lætitia, nec inepta erit propter scientiam, nec impu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

In eodem festo. Sermo V.

ra propter iustitiam. Sed in his omnibus nihil adhuc exterior homo noster accepit.

Psal.71.d Ipsi ergo, vt inhabitet gloria etiam in terra nostra, & iuxta alium prophetam repleatur maiestate Domini omnis terra, quatuor sunt quærenda, quem nimirum constat ex elementis quatuor esse compactum. Nec mireris quòd plurimus indignere videtur qui miserior est, cum & in psalmo legeris dicente propheta. Sitiuit in te anima mea, quàm

Ibid.62.a multipliciter tibi caro mea? Habeat ergo terra nostra immortalitatem, ne iam timeat denuo se in puluerem redigendam. Resurgens enim corpus nostrum iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Sed quid proderit si forte contingat in æternum viuere in miserijs & ærumnis passibilitatis huius, qua nimirũ incessanter corruptibile hoc corpus affligitur: & si non semel, utique semper moritur? Habeat certe etiam aliquando omnimodam impassibilitatem: ab humoribus enim inordinatis causas aiunt procedere passionum. Sed iam desiderat corpus nostrum etiam leuitatem, secundum eã nimirum quam habet ex aëre portionem. Tanta itaque futura credenda est corporum leuitas & agilitas beatorum, vt possint, si velint, absque omni mora seu difficultate ipsam quoque cogitationum nostrarum sequi ad omnia velocitatem. Quid vltra deest, ad perfectam corporis beatitudinem? Sola utique pulchritudo. Hanc perfectissimam habituri, nõ immerito possumus attribuere ei parti quam habemus ab igne.

Philip.3.e Saluatorem enim expectamus (ut ait Apostolus) qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, exhibens quod pollicitus est, quoniam fulgebunt iusti sicut Sol in regno patris eorum. Sic ergo replebit animas nostras Deus, cũ perfecta in eis scientia fuerit, perfecta iustitia, perfecta lætitia. Sic replebitur maiestate omnis terra, cum fuerit corpus incorruptibile, impassibile, agile, configuratũ denique

M corpori claritatis suæ. Et uide ne forte isti sint septem panes quibus quatuor hominũ milia saluator legitur satiasse, è quibus eisdem numeri sportas plenas Apostoli reseruandas sustulerunt. Nunc enim reficimur panibus istis, cum iucunda meditatione beatam spem ruminamus, donec veniat cum iam non de ipe, sed de re ipsa & exhibitione gaudentes, quasi plenas sportas recipere propanibus singulis mereamur.

ESTiua nobis est dies hæc, & inter præcipuas solennitates, hodierna solennitas numeratur. Quid ergo dicimus, cuius Apostoli, cuius martyris, cuius sancti? Nõ unius alicuius singulariter, sed pariter vniuersorum. Omnes siquidem nouimus festiuitatẽ omniũ sanctorum dici, & esse quam hodie celebramus. Omnium inquam, siue cœlestium siue terrestrium. Sunt enim sancti de cœlo, & sunt sancti de terra: itemque eorũ qui de terra sunt, quidam adhuc in terra, aliqui iam in cœlo. Celebratur ergo festiuitas omnium horum communiter, sed forsitan non uniformiter. Neque hoc mirum, cum non sit ne ipsa quidem sanctitas omniũ vniformis, sed inter sanctos & sanctos distet, idque non parum. Nec modo dico quia alius alio sanctior (hæc enim quantitatis potius quam qualitatis distantia est) sed q̃ non mõ magis & minus, uerũetiã alter, atque aliter sanctos dici & uere dici inuenimus. Et forte inter angelos atque homines assignari possit ista diuersitas sanctitatis pariter, & celebritatis. Neque enim tanquam triumphantes honorari posse uidentur, qui nũquam pugnasse noscuntur. Aliter tamen honorandi sunt nimis etiam ipsi tanquam amici tui Deus, cuius nimirum uoluntati semper adhæserunt, tanta utique felicitate, quanta facilitate. Nisi forte in eo pugnasse creduntur, quod peccantibus alijs uiriliter perstiterunt, non abeuntes in concilio impiorum, sed singuli quique dicentes: Mihi autem adhærere Deo bonum est. Celebrada ergo in eis gratia præueniens in benedictione dulcedinis, honorandã benignitas Dei non ad pœnitẽtiã adducẽs, sed abducẽs ab omnibus quibus pœnitentia debereturẽripiẽs a tẽtatione, sed à tẽtatione cõseruãs. Aliud sanè in his sanctitatis genus, & proprio modo uidebitur honorandum, qui uenerunt ex magna tribulatione, & dealbauerunt stolas suas in sanguine agni qui post multos agones iam nunc triumphant in cœlis coronati, quoniam legitime certauerant. Est ne adhuc sanctorum tertium genus? Est, sed occultũ. Sunt enim sancti qui adhuc militant, adhuc pugnant, currunt, necdũ comprehenderunt: Temerarie forsitan huiusmodi videar dicere sanctos, sed tamẽ nouo uso ex his non ueritum dicere Deo: Custodi animã

Rom.3.e animam meam, quoniam sanctus sum. Sic & apostolus diuinorum conscius secretorum, euidentius ait. Scimus quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Hæc nimirum diuersitas appellationis in nomine sanctitatis, ut alij quidem iam secundum consummationem sancti vocentur, alij iuxta solam adhuc præ destinationem. Latet ergo huiusmodi sanctitas penes Deum, clausa est, & clause quo

Eccl.9. dammodo celebratur. Siquidem nescit homo vtrum amore an odio dignus sit, sed in futurum omnia reseruantur incerta. Sit ergo istorum celebritas sanctorum in corde Dei: quoniam nouit Dominus qui sunt eius, & ipse scit quos elegerit à principio. Sit etiam apud administratorios illos spiritus, qui mittuntur in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis. Nos in uita sua laudare hominem prohibemur. Quomodo namque secura laudatio, vbi nec ipsa vita secura? Non coronabitur nisi qui legitime certauerit (sit tuba illa cœlestis) & legem certaminis ab ore

2.Tim.2.a ipsius legislatoris auscultet. Qui perseue-
Matt.10. rauerit vsque in finẽ, hic saluus erit. Nescis
& 24. quis sit perseueraturus, nescis quis sit legitime certaturus, nescis qs coronã sit acceptũrus. Illorum lauda uirtutem, quorum iam certa victoria est: illos deuotus extolle præconijs, quorum secure potes adgaudere co-

Psa.33. ronis. Cantauimus sanctis hac nocte, dicentes. Timete Dominum omnes sancti eius: sed non istis. Non, inquam, eos qui perseuerauerunt vsque in finem, timere hortabamur, quia scriptum est. Iam non erit timor in finibus nostris. Illis potius dicebamus sanctis, quibus custodia multiplex necessaria est pro multitudine periculorum.

C Psal.6. Siquidem non est eis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem tantum, sed aduersus principatus quoque & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitię in cœlestibus. Egent plane custodia, qui tam multiplici-

Psa.33.b ter non modo cominus, sed eminus appe-
Prou.28.c tuntur, & vbi tot pugnæ foris, non debent
Psa.127. in nis deesse timores: vt merito his dicatur: Timete Dominum omnes sancti eius. Tota interim beatitudo nostra est timere Deũ dicente scriptura. Beatus homo qui est semper est pauidus. Et item psalmista ait. Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant in viis eius. Cæterum longe aliter beati in quibus perfecta charitas foras misit timorem, nec iam timẽt ambulantes in uijs eius, sed laudant potius habitãtes in domo, sicut idem ait: Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabũt

Psal. 83. te. Nostra ergo fœlicitas, nostra interim festiuitas in timore Dei: nam illorum magis in exultatione & laude versatur. Inde est, quòd secure laudantur homines qui nõ sua iam viuunt vita, sed Dei: nam hominum vtique vita tentatio est. Est autem gemina quędam securitas laudis huius, nisi quòd forte uidebitur, si diligenter attendimus, intra alteram, altera comprehendi. Siquidem non est, quod laudare uereamur verisime certissimeque laudabiles: non est quod glorificare cunctemur sic absorptos in gloria, ut nostra omnino nequeant laudatione moueri. Non enim est quo uanitas intret, vbi veritas iam totum occupauit, Sed quænam, inquies, gloria sanctis? Ne-

D que enim singuli sese glorificant, quia scriptum est: Non te laudet os tuum. Non vicissim alter alterum laudat, quia in laudem conditoris intenti, & extenti, in quo nimirum rata eis reposita est beatitudo, mutuis nunquam uacare laudibus possunt, dicente propheta, sicut supra quoque meminimus. Beati qui habitant in domo tua Do-

Psa. 83.a mine, in secula seculorum laudabunt te. Veruntamen non acquiesco expertus gloriæ credere sanctos, maxime propter illud quod

1.Co.4.d Apostolus ait: Quod in præsenti est momẽtaneum, & leue tribulationis nostræ, supra modũ in sublimitatem æternã gloriæ pondus operabitur in nobis. Et propheta: Visita

Psa.105.a nos in salutari tuo ad uidendum in bonitate electorum tuorum: ad lætandum in lætitia gentis tuæ, ut lauderis cũ hæreditate tua. Nõ ait, ut lauderis ab hæreditate tua, sed, cũ hæreditate tua, ut cõis intelligatur futura laudatio. Quòd si ipsa laudat hæreditas Dominũ, hęreditatẽ quis laudet, ab Apostolo

1.Cor.4.a audiamus: Tũc, inquit, unicuique laus erit. A quo? A Deo. Magnus laudator, & uehementer ambienda laudatio. Fœlix commutatio laudis, ubi & laudare beatum est, &

Psal.105. laudari. Ad quid ergo sanctis laus nostra, ad quid glorificatio nostra, ad quid noſtra hæc ipsa solennitas? Quo eis terrenos honores, quos iuxta ueracem filij promissionem honorificat pater cœlestis? Quo eis præconia nostra? Pleni sunt. Prorsus ita est

Universidad de Deusto
Biblioteca

E est dilectissimi, bonorum nostrorum sancti non egent, nec quicquam eis nostra deuotione præstatur. Plane quòd eorum memoriam ueneramur, nostra interest, non ipsorum. Vultis scire quantum interest nostra? Ego in me (fateor) ex hac recordatione sentio desiderium uehemẽs inflammari, & desiderium triplex. Vulgo dicitur. Quod non videt oculus, cor non dolet. Oculus meus, memoria mea. & cogitare de sanctis, quodammodo eos uidere est. Sic nempe portio nostra in terra uiuentium, nec modica sane portio, si tamẽ ut decet memoriam affectio comitetur: sic inquam conuersatio nostra in cœlis est. Veruntamen non sic nostra, sicut illorum. Ipsorum enim substantia ibi est, nostra autem desideria: ipsi per præsentiam, nos per memoriam ibi sumus. Quando & nos addemur ad patres nostros? quando essentialiter præsentabimur eis? Hoc.n. primum desiderium, quod in nobis sanctorum memoria, uel excitat, uel incitat magis, ut eorũ tam optabili societate fruamur, & mereamur conciues & contubernales esse spirituum beatorum, misceri cœtui patriarcharum, cuneis prophetarum, senatui apostolorum, martyrum exercitibus numerosis, confessorum collegijs, uirginum choris: in omnium denique colligi & collætari communione sanctorum. Singulorum quippe recordationes quasi scintillæ singulę, imò quasi ardentissimæ faces deuotos accendunt animos, ut eorum & conspectum siuant, & complexum, adeo ut plerunque etiam inter eos esse se reputent: modo ad omnes simul, modo ad hos uel ad illos tota auiditate, & F vehemẽtia corda uibrantes. Ahòquin quid illud negligentiæ, quid pigritiæ, imò quid uecordiæ est, ut non crebris suspirijs & feruentissima affectione abrumpere hinc, & in illa tam felicia agmina iaculari animos studeamus? Væ nobis à duritijs cordis nostri,
Rom.1.d væ à peccato gentium, quas Apostolus memorat sine affectione fuisse. Præstolatur nos ecclesia illa primitiuorum, & negligimus: desiderant nos sancti, & parui pendimus: expectant nos iusti, & dissimulamus. Excitemur aliquando fratres, resurgamus cum Christo, quæramus quæ sursum sunt, quæ sursum sunt sapiamus. Desideremus desiderantes nos, properemus ad præstolantes nos, expectãtes nos uotis præoccupemus animorum. Ecce enim nihil in hac nostra communione securitatis, nihil perfectionis, nihil quietis: & tamen hic quoque quàm bonum & quàm iucundum, habitare fratres in unum. Quicquid enim siue interius, siue exterius molestum occurrit, ipso quoque tam germanorum consortio fratrum cum quibus est nobis cor unum & anima una in Deum tolerabilius inuenitur. Quàm dulcior erit, quàm delectabilior, quàm beatior unio, ubi nulla suspicio esse poterit, nulla dissensionis occasio, ubi omnes perfecta charitas indissolubili fœdere colligabit: ut sicut pater & filius unum sunt, sic & nos unum simus in ipsis? Non tantummodo societas, sed etiam fœlicitas nobis est optanda sanctorum: ut quorum desideramus præsentiam, gloriam quoque feruentissimis studijs ambiamus. Neque enim pernicioſa hæc ambitio, aut illius affectatio gloriæ ni latenus periculosa est. Nam quod dicimus, Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam, huius temporis uox est, quando & ipsi Angeli clamant. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. Noli me tangere, ait, nondum enim ascendi ad patrem meum. Verbum gloriæ est. Nempe filius sapiens gloria patris. Noli ergo, aie gloria, noli me tangere. Noli interim quærere gloriam, fuge potius, & utde omnino ne me cerigeris donec perueniamus ad patrem, ubi sit gloriatio omnis tam secura. Ibi ibi in domino laudabitur anima mea, audiant mansueti, & lætentur. Nunquid non uidetur audisse dicentem. Noli me tangere, nondum ascendi ad patrem meum, quæ in cantico clamat. Fuge dilecte mi fuge? Hoc est enim quod supra meminimus. Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Vnde & in hymno hodie nos canimus. Des pacem famulis, nos quoque gloriã per cuncta tibi sęcula: iuxta angelicam. Scilicet distributionem. Quia enim tentatio est uita hominis super terram, merito in terra hominibus gloria, sed pax est quærenda: pax cum Deo, pax cum proximo, pax cum ipso. O custos hominum, quare me posuisti contrarium tibi, & factus sum mihimetipsi grauis? Vicina nimirum lucta & intestina seditio, bellum non ciuile, sed domesticum, spiritus aduersus carnem, & caro aduersus spiritum concupiscens. Vnde bona nisi quia posuisti me contrarium tibi? Tu enim uera libertas, tu uita, tu gloria, tu sufficientia, tu beatitudo: ego pauper & miser & miserabilis, confusus & humiliatus usquequaque, mortuus propter peccatũ, ueruntamen sub peccato. Denique tu perfecta & sancta uoluptas, & requies spirituũ beatorum posuisti me ab initio cõtra Eden (uoluptatem sonat) in labore utique & ærumna. Attamen dicis. Conuertimini ad me in toto corde uestro. Liquet quia sumus auersi, quos ut reuertamur hortaris. Liquet quia contrarij, quos reuocas ut conuertamur. Sed quomodo? In ieiunio, inquit, & fletu & planctu. Mira res. Itane in ieiunio tu uersaris, & fletu degis, & in planctu habitas? Procul à te omnia ista: procul ipse ab his uehementer. Nimirum regnum istum in Hierusalem, quam satias adipe frumenti: nec ibi luctus & clamor, sed uec ullus dolor: magis autem gratiarum actio, & uox laudis. Iusti, inquit, epulentur in conspectu Dei, & delectentur in lætitia & exultatione. Quomodo ergo in ieiunio & fletu & planctu conuertemur ad ipsum? An uero iustus eum in lætitia & exultatione: qui uerò nondum iustus est, non nisi in ieiunio & fletu & planctu reperiet? Ita plane, sed iustus qui iam conspectum meruerit, non qui adhuc uiuat ex fide. Nimirum quod ait dominus. Cum ipso sum in tribulatione, ad eum pertinet, qui per fidem ambulat: non autem qui ad taciem iam peruenit. Equidem utrisque est caput unũ, sed non uno modo membris omnibus exhibetur. Quibusdam enim ostenditur caput hirsutum spinis, inclinatum in cruce, ut humilientur pariter, pariter & compũgantur. Quibusdam glorioſum apparet, ut ab ipso glorificentur, ut in ipso glorientur facta ei similia, quem uident sicuti est. Hoc ergo secundum desiderium, quod ex sanctorum commemoratione flagrat in nobis, ut sicut illis sic nobis etiam Christus appareat uita nostra, & nos quoque cum ipso appareamus in gloria. Interim nempe non sicut est, sed sicut pro nobis factum est caput nostrũ nobis repræsentatur, non coronatum gloria, sed peccatorum nostrorum circundatum spinis, & uidere regem Salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. O regem, matrem sane se exhibens, sed nouercam, regem nostrum corona spinea coronauit. Pudeat sectari gloriam membra, quibus caput tam inglorium exhibetur, non habens

speciem aut decorem, uel aliquid eiusmodi. Nimirum Salomon est, quod interpretatũ est pacificus, sane quod in præsenti est, non utique beatificus, aut glorificus: ut in omnibus angelicum illud elogium commendatur, quo terris pacem, cœlis gloriam tradiderunt. Pudeat sub spinato capite membrum fieri delicatum, & omnis ei interim purpura non tam honoris sit, quàm irrisionis. Videre est tamen hodie multis in locis non sine multa ambitione, & comessatione præsentem diem honorari. Honorări, an dehonestări dicam? Ipsi uiderint qui hæc agunt. Ipsorum est enim huiusmodi celebritas, non sanctorum: quod sibi libet faciunt, non quod sanctis. Erit cum uenerit Christus, nec mors eius ultra annunciabitur, ut sciamus quoniam ipsi quoque mortui sumus, & cum eo abscondita est uita nostra, apparebit caput glorioſum, & cum eo membra glorificata fulgebunt: cum uidelicet reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum gloriæ capitis, quod est ipse. Hanc ergo gloriam tota & tuta ambitione concupiscamus, ne forte audiamus & nos: quia gloriam quæ abinuicem est quæritis, & gloriam quæ à solo Deo est non uultis. Sane ut eam nobis sperare liceat, & ad tantam beatitudinem aspirare, summopere nobis desideranda sunt suffragia quoque sanctorum: ut quod possibilitas nostra non obtinet, eorum nobis intercessione donetur. Miseremini mei miseremini mei, saltẽ Iob 19.
vos amici mei. Nostis ipsi periculum nostrum, nostis figmentum nostrũ, nostis ignorantiam nostram, & dolos aduersariorum: nostis eorum impetus, & nostram fragilitatem. Vobis enim loquor qui in eadem tentatione fuistis, qui eosdẽ superastis conflictus, eosdem laqueos euasistis, qui didicistis ex his quæ passi estis, compassionem. Confido equidem & de Angelis, q̃ nec ipsi suam uisitare speciem dedignentur, maxime quia scriptum est. Visitabis speciem tuam, Iob 5.d
& non peccabis. Cæterum &si de cis mihi arbitror præsumendum ob spiritualis substantię, & rationalis formæ similitudinem, ampliori tamen fiducia ad eos mihi reor utẽdum, quos habere me nouerim, & in ipsa humilitate consortes, ut oporteat eos familiarius, & specialius misereri ossi de ossibus L
suis, & carni de carne sua. Denique transeuntes ex hoc mundo ad patrem, sancta nobis pignora reliquerunt. Apud nos siqui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem corpora eorum in pace sepulta sunt, quorum nomina uiuent in seculum, id est, quorum nunquam gloria sepelitur. Absit absit à vobis animæ sanctæ Aegyptia illa
Gen.40.c crudelitas pincernæ Pharaonis, qui in gradum pristinum restitutus, statim oblitus est Ioseph sancti, qui in carcere tenebatur. Nõ enim erant unius capitis membra, nec aliqua pars fideli, cum infidele, aut vlla societas Israelitę ad Aegyptium, non plus quàm luci ad tenebras. Interpretatur enim Aegyptus tenebræ, Israel vero videns Deum: atque ideo vbicunque Israel erat, lux erat. Non sic noster Iesus crucifixi secum latronis potuit obliuisci: factum est vtique, quod promissum est: ipsa die qua compassus est, & conregnauit. Nos quoque si non sumus ipsius capitis membra cuius & sancti, unde
1.Co.12.d eis tam solemnibus hodie uotis & tanto gratulamur affectu? Cæterum qui dixit: Si gloriatur vnum membrum, congaudent omnia membra: hoc quoque nihilominus ait, quòd si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Hęc igitur nostra & eorum cohærentia est, ut nos congratulemur eis, ipsi compatiantur nobis: nos deuota meditatione regnemus in eis: ipsi in nobis, & pro nobis militent pia interuẽtione. Nec est quòd de eorum pia erga nos sollicitudine dubitemus, quandoquidem non consummandi sine nobis, sicut supra memi nimus, expectant nos usque adhuc retribuM tur nobis, ut uidelicet in nouissimo die magno festiuitatis omnia simul in virum perfectum cum suo tũ excelso capite membra concurrant, & laudetur cum hæreditate sua Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus, & laudabilis, & gloriosus in secula. Amen.

In transitu sancti Malachiæ Episcopi. Sermo unicus.

DE cœlo uobis hodie dilectissimi, copiosa quædam est benedictio destinata, & fideliter eã non distribui, uobis quidem dũ nolum esset: mihi uero periculosum, cui nimirum hæc dispensatio uidetur esse commissa. Timeo itaque damnum uestrum, timeo damnationem meam, ũ forte dicatur: Paruuli petierunt panem, & non fuit qui
Thren.4.a porrigeret illis. Scio enim quam necessaria uobis sit ẽ cœlo ueniens consolatio, quos constat illecebris carnalibus & oblectamẽtis secularibus uiriliter abrenunciasse. Nemo sane beneficij esse cœlestis, & supernodubitet consilio diuinitũ, ut episcopus Malachias hodie inter nos obdormiret, & desideratam inter nos haberet sepulturam. Cum enim nec folium quidem arboris sine diuino nutu cadat in terram, quis tam hebes, ut non euidenter in huius beati uiri aduentu & transitu magnum prorsus consilium supernæ pietatis aduertat? A finibus A terrę, terram hic positurus aduenit, alia quidem occasione festinans, quamuis ob speciale erga nos charitatem id plurimum desiderasse noscatur. Multa quidem in itinere ipso impedimenta sustinuit, nec transire permissus est, donec appropinquaret tempus consummationis eius, & terminus qui non poterat præteriri. Quem quidem multis ad nos peruenientem laboribus, tam quam angelum Dei pro reuerentia sanctitatis suæ suscepimus, sed & nos ipse pro sua mansuetudine & humilitate altius radicata, longe supra, quam mereremur deuotę suscipiebat affectu. Paucos deinde apud nos dies fecit in incolumitate sua dũ socios præ stolaretur, qui dispersi in Anglia fuerant, cum regis illius uana suspicio Dei hominem impediret. Iamque omnibus ad eum collectis, ad Romanam pro qua uenerat euriam parabat iter: cum subito infirmitate præuentus sensit protinus ad cœleste magis sese palatium euocari, ideo melius aliquid prouidente pro nobis, ne à nobis egrediens alibi consummaretur. Nullum quidem in eo non dico mortis, sed uel grauis ægritudinis signum medicis apparebat, ille tamẽ exhilaratus spiritu aiebat omnimodis oportere, ut hoc anno Malachias ab hac uita egrederetur. Laboratum est econtra, & deuotis precibus apud Deum, & quibuscunque potuimus modis, sed illius prævaluere merita, ut desiderium cordis eius tribueretur ei, & non fraudaretur uoluntate laborum suorum. Sic enim pro uotis omnia ei cocurrere, ut hunc maxime locum diuina sibi inspirante clementia elegisset, & hunc quoque ex longo optaret sepulturæ habere diem, quo fidelium omnium generalis memoria celebratur. Sed & illud nostra hęc gaudia merito cumulauit, quod fratrum nostrorum ossibus de priore cœmeterio huc asportandis, & recondendis, eadẽ nobis dies auctore Deo fuisset electa.

Quæ nimirum deportantibus nobis, & exmore psallentibus idem vir sanctus plurimum sese illo cantu delectari dicebat, & nõ multo post ipse quoque secutus est somno suauissimo & fœlicissimo soporatus. Agimus itaque gratias Deo super omnibus dispositionibus suis, quòd indignos nos beatæ mortis eius honorare præsentia, quòd pauperes suos pretiosissimo corporis eius locupletare thesauro, quod infirmos nos tanta ecclesiæ suæ voluit fulcire columna. Alterum siquidem è duobus signum illud quod nobis in bonum factum est persuadet, quòd aut placitus Deo sit locus, aut sibi placitum facere uelit ad quem tantæ sanctitatis virum à finibus terrę moriturum sepeliendumque perduxit. Cæterum populo illi affectuosius condolere, & eius quæ tam miserabili ecclesiæ dirum hoc uulnus non pepercit inferre, credulitatem mortis uehementius abhorrere, beatis huius patris charitas ipsa compellit. Dira profecto, & inexhorabilis mors, quę tanta hominum multitudinem vnius percussione mulctauit: cæca & improuida, quæ
C Malachię ligauit linguã, impediuit gressus, dissoluit manus, oculos clausit. Illos iuquam, deuotos oculos qui pijssimis fletibus diuinam peccatoribus reconciliare gratiam consueuere. Illas mundissimas manus quæ laboriosis, & humilibus operibus exerceri semper amauerant, quæ dominici corporis hostiam salutarem pro peccatoribus totiens offerebant, & sine ira, & disceptatione in oratione leuabantur in cœlum, quæ infirmis mulea beneficia præstitisse, & signis varijs effulsisse noscuntur. Illos quoque speciosos gressus euangelizantis pacem, euangelizantis bona, illos pedes qui toties fatigati sunt studio pietatis, vestigia illa digna quę semper deuotis osculis premerentur. sanctæ denique labia illa sacerdotis quæ cutiam meditabatur: & linguam eius quæ iudicium loquens, imo & misericordiam, tantis mederi solebat uulneribus animarum. Nec mirum fratres, iniquam esse, quam generauit iniquitas: inconsideratam, quam nosscitur seductis perperisse.

Nihil inquam mirum si ferit sine discretione, quæ venit ex præuaricatione, si sit crudelis & fatua, quæ ex antiqui serpentis fallacia, & mulieris insipientia prodijt. Quid tamen causamur quòd Malachiam aula sit attentare, fidele equidem membrum Christi, quando & ipsum Malachię pariter, & omnium electorum caput furibunda peruasit? Peruasit vtique immunem sed, non immunis euasit. Impegit in uitam mors, & inclusit intra se uitam morte, & absorpta est mors à uita Hamum sibi deuorans inde teneri cœpit, vnde
D visa est tenuisse. at forsasse quis dicat: Quomodo mors à capite superata uidetur, quæ tanta adhuc libertate fœuit in membra? Si mors mortua, quomodo Malachiam occidit? Si uicta, quomodo adhuc prævalet vniuersis: & non est homo qui viuat, & non uidebit mortem? Victa plane mors opus diaboli, & peccati pœna, victum peccatum causa mortis, victus & malignus ipse, & peccati author, & mortis. Nec modo victa sunt hæc, sed & iudicata iam & damnata. Diffinita quidem, sed nondum promulgata sententia est. Denique iam diabolo ignis paratus, etsi nondum ille præcipitatus in ignem, modico adhuc tempore finitur malignari. Tanquam malleus cęlestis opificis factus est malleus vniuersæ terræ. Terit electos ad eorũ vtilitatẽ, reprobos conterit in eorum dãnationem. Qualis ergo paterfamilias, tales & domestici eius, peccatũ scilicet & mors. Nã & peccatum licet simul cum Christo crucifixum non dubitetur affixum, adhuc tamen interim non regnare quidem, sed habitare etiam in ipso dum viueret Apostolo permitRom. 7 d tebatur. Mentior si non ipse ait: Iam non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum. Sic & mors ipsa minime quidem adhuc abesse cogitur, sed cogitur non obesse. Erit autem cum dicetur: Vbi est mors victoria tua? Et ipsa siquidẽ inimica nouissima destruetur. Nunc uero moderante eo qui imperium habet uitæ & mortis, & mare ipsum certis litorum coercet metis, mors ipsa dilectis Domini somnus refrigerij
E est, propheta attestante qui ait: Cum dederit dilectis suis somnum, ecce hæPsal.85.d reditas Domini. Pessima quidem mors peccatorum, quorum, & natiuitas mala, & uita peior: sed preciosa est mor sanctorum. Preciosa plane tanquam finis laborum, tanquam victoriæ consumatio, tanquam vitæ ianua, & perfectæ securitatis ingressus. Congratulemur itaque fratres congratulemur, ut dignum est patri nostro: quia & pium est defunctum plangere Malachiam, & pium magis Malachiæ congaudere viuenti. Nunquid non uiuit? Et beate. Nimirum

Universidad de Deusto
Biblioteca

visus est oculis insipientium mori, ille autē est in pace. Denique iam conciuis sanctorū, & domesticus Dei psallit pariter, & gratias
Psal. 65. c agit dicēs: Transiuimus per ignem, & aquā, & eduxisti nos in refrigerium. Transiuit plane uiriliter, & fœliciter pertransiuit. Verus Hebreus Pasca celebrauit in spiritu, & no-
Luc. 22. b bis transiens loquebatur: Desiderio desideraui hoc Pascha manducare apud uos. Transiuit per ignem, & aquam, quem non tristia frangere, nec detinere mollia potuerunt. Est enim deorsum nos locus quem sibi totum vendicat ignis, adeo vt ne minimam quidem aquæ guttam de Lazari digito mi-
Luc. 16. f ser ille diues ibi habere potuerit. Est, & sursum ciuitas Dei quam lætificat fluminis impetus, voluptatis torrens, calix inebrians quā præclarus. In hoc sane medio boni, & mali scientia, continetur, & uoluptatis & tribula-
F tionis hic capere est experimentum. Infœlix Eua in has uicissitudines nos induxit. Hic plane dies & nox: nam in inferno tantū nox, & in cœlo tantum dies. Beata proinde anima quæ utrunque pertransit, nec uoluptati in hęrens, nec deficiens in tribulatione. Breuiter vobis unum aliquid ex multis huius uiti magnificis actibus arbitror referendum, in quo strenue satis & ignem, & aquam nosscitur pertransisse. Magni illius Patricij Hyberniensium Apostoli sedem metropolitanā tyrannica sibi progenies successionis ordine creans archiepiscopos vendicabat, hæreditate possidēs sanctuariū Dei. Rogatus itaque à fidelibus Malachias noster, ut tantis sese malis opponerer, animam suam in manibus suis ponens accessit intrepidus, suscepit archiepiscopatum, tradens sese discrimini manifesto, ut tanto crimini finem daret. Inter pericula rexit ecclesiam: post pericula sibi continuo successorem alterum canonice ordinauit. Ea siquidem conditione susceperat, vt postquam cessante persecutionis rabie alter secure posset institui, ad sedem propriam remeare permitteretur. Vbi sine ecclesiasticis secularibusve reditibus io congregationibus religiosis quas ipse extruxerat, degens inter eos tanquam vnus eorum, usque ad hoc tempus uixit absque vlla proprietate. Sic Dei hominem examinauit non exinaniuit tribulationis incendium (siquidem aurum erat) sic nec illecebra tenuit aut resoluit: nec curiosus spectator in uia substitit propriæ peregrinationis oblitus. Quis vestrum fratres non uehementer eius imitari cupiat sanctitatem, si id audeat vel sperare? Credo igitur libentius audituros, si dicere forte poterimus quid sanctorum fecerit Malachias. Sed G ne nostrum forsitan minus accetabile testimonium videatur, scripturam audite dicentem: In fide, & lenitate ipsius sanctum fecit illum. Fide calcabat mundum, Ioanne te-
I. Ioan. 5. a stante qui ait: Hæc est victoria quæ uincit mundum, fides nostra. Nam in spiritu lenitatis dura quælibet & aduersa æquo animo tolerabat. Hinc quidem post Christum fide calcabat Maria, ne caperetur illecebris: inde in patientia sua possidebat animam suam, ne molestijs frangeretur. De hi-
Psal. 90. f .n. duobus habes in psalmo casuros a latere tuo mille, & decē milia à dextris tuis, q̄ multo plures prosperitatis fallaciæ quā aduersitatis flagella deijciāt. Nemo itaque nostrū charissimi, plana mollioris viæ superficie delectatus, iter illud marinum sibi commodius arbitretur. Magnos hic campus montes habet. Inuisibiles quidem, sed eo ipso perculosiores. Laboriosior sorte una uidet inter ardua collium, & aspera rupium, sed expertis longe securior, & desiderabilior intuentur. Vtrobique tamen laborem, utrobique periculum esse nouerat qui dicebat: Per
2. Cor. 6. arma iustitiæ à dextris & à sinistris: ut merito congratulemur eis qui transierunt per ignem & aquam, & in refrigerium sunt educti. Refrigerium vultis audire? Vtinam id vobis alius loqueretur. Nam ego quod non gustaui, eructare non possum. Videor tamen mihi hodie super hoc refrigerio, Malachiam audire dicentem: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus H
Psal. 114. a benefecit tibi: quia eripuit animam meam de morte, &c. In quibus verbis quid intelligam, paucis audite. Siquidem inclinata est iam dies, & longius quam sperauerat sermo processit, quōd inuitus euellar à paterni dulcedine nominis, & Malachiam silere lingua formidans facere vereatur. Mors animæ fratres mei peccatum est, nisi forte excidit vobis quod in propheta legistis: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Triplex proinde congratulatio est hominis ab omni peccato & labore, & periculo liberati. Ex hoc siquidē nec peccatū in eo habitare dicit: nec pœnitentiæ luctus indicit, nec ab ullo deinceps lapsu ei prædicit esse cauēdū. Posuit Helias pallio, nō est quod timeat, nō est, quod tāgi nedum

teneri ab adultera uereatur. Currū conscendit non est iam trepidare ne cadat: suauiter scandit, non laborans volatu proprio, sed celer in uehiculo sedens. Ad hoc nos refrigerium dilectissimi, tota animi auiditate curramus in odore unguentorum huius beati patris nostri, qui nostrum hodie torporem in feruentissimum desiderium usus est excitasse. Curramus inquam, post eum crebrius illi clamantes: Trahe nos post te, & affectu cordis, & profectu cōuersationis deuotas omnipotenti misericordiæ gratias referentes, quod indignis seruulis, quibus propria desunt merita, aliena saltem uoluit suffragia non deesse.

Epistola de eodem, ad fratres de Hybernia.

I

RElligiosis fratribus qui in Hybernia sunt, & his maxime congregationibus quas beatæ memoriæ Malachias episcopus fundauit, frater Bernardus Clarevallis uocatus abbas, Paracleti consolationem. Si haberemus hic ciuitatem manentem, copiosissimis iure lachrymis plangeremus talem nos amisisse conciuem. Cæterum si futuram magis inquirimus, ut oportet: est quidem non modica doloris occasio tam necessario duce destitui: debet tamen zelum temperare scientiæ, & dolorem spei fiducia delinire. Nec murari quempiam decet si gemitum extorquet affectus, si desolatio lachrymas exprimit: modum tamen adhibere necesse est, imò non modice etiam consolari intuentes non quæ uidentur sed quæ non uidentur. Quæ enim uidentur, temporalia sunt: quæ autem non uidentur, æterna. Primum quidem congratulandum est animæ sanctæ,
Ioan. 14. a ne nos arguat de inopia charitatis, dicens, & ipse quod Dominus ad Apostolos ait: Si diligeretis me, gauderetis vtique quia uado ad patrem. Prævenit nos ad patrem spiritum spiritus patris nostri. Nec modo charitatis inopes, sed ingratitudinis etiam rei esse conuincimur super omnibus quæ per eum nobis beneficia prouenere, si non congratulamur ei qui de labore ad requiem, de periculo ad securitatem, de mundo transijt ad patrem. Itaque & pium est Malachiam flere defunctum, & pium magis Malachiæ congaudere uiuenti. Nunquid non uiuit? Vtique, & beate. Visus est oculis insipientium mori ille autem est in pace. Dehinc etiam vtilitatis propriæ con- K
sideratio exultandum nobis suggerit, & lætandum, quòd tam potens suos patronus ad cœlestem curiam, tam fidelis præcesserit aduocatus: cuius & feruentissima charitas obliuisci nequeat filiorum, & probata sanctitas obtineat gratiam apud Deum. Quis enim nunc Malachiam sanctum aut minus posse prodesse, aut minus suos diligere audeat suspicari? Profecto cum diligeretur prius certiora nunc sua delectionis a Deo capit experimenta, & cum dilexisset suos, in finem dilexit eos. Absit autem, vt tua nunc ò anima sancta, minus efficax æstimetur oratio, quando præsenti uiuidius supplicare est maiestati, nec iam in fide ambulas, sed in specie regnas. Absit ut imminuta necdum exinanita tua illa tam operosa charitas reputetur, cum ad fontem ipsum charitatis æternæ procumbis pleno hauriens ore, cuius, & ipsa prius fluitidia sitiebas. Non potuit morti cedere charitas fortis, vt mors, imò & morte fortior ipsa. Nam, & decedens non erat immemor vestri, affectuosius vos commendans Deo, & nostram quoque exiguitatem solita illa sua mansuetudine, & humilitate exorans, vt vestri non obliuisceremur in finem. Vnde, & dignum duximus scribere vobis, vt sciatis nos, & in spiritualibus, si quid nostra in his exiguitas per beati huius patris nostri merita unquam potuerit, & in corporalibus, si quando forte opportunitas præberetur, omnem uobis consolationem impendere tota deuotione paratos. Et nunc quoque dilectissimi. Hyberniensis ec- L
clesiæ grauem hanc destitutionem toto miseramur affectu, & eo amplius vobis compatimur, quo nos amplius ex hoc nouimus debitores. Magnificauit enim Dominus facere nobiscum, cum locum nostrum dignatus est beatæ mortis eius honorare præsentia, & præciosissimo corporis eius locupletare thesauro. Nec molestum sit vobis, q̄ apud nos habeat sepulturam: quando sic ordinauit Deus secundum multitudinem misericordiæ suæ, ut uos cum unum haberetis nobis habere liceat vel defunctum. Et nobis siquidē communis uobiscum pater ille erat & est. nam in morte ipsius hoc nobis confirmatum est testamentum. Quamobrem sicut nos huius tanti patris gratia uniuersos uos tanquam germanos fratres totis amplectimur uisceribus charitatis, sic & de uobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

idem sentire spiritualis ipsa cognatio persuadet. Hortamur autem uos fratres, ut beati huius patris nostri semper curetis sectari uestigia, eo studiosius, quo uobis certius sancta eius conuersatio diuturnis experimentis innotuit. In hoc enim veros uos eius filios esse probabitis, si paterna viriliter instituta seruetis: & ut in eo uidistis, & audistis ab eo, quêadmodú vos oporteat ambulare, sic ambuletis, & abûdetis magis. Siquidem gloria patris sapientiâ filiorũ. Nam & Prou.10.a
nostram non mediocriter excutere desidiam, & reuerentiam in cutere cœpit præsens nobis tantæ perfectionis exemplar. Atque utinam sic nos post se trahat vt pertrahat in tam recenti virtutũ eius odore, aui M
dius alacriusque currêtes. Orãte pro nobis vniuersitatem vestram Christus custodiat.

In calendis Nouembris, de verbis Esaiæ: Vidi Dominum sedentem super solium excelsum. Sermo I.

Esa. 6.a VIdi Dominum sedentem super solium excelsum, & eleuatum, & plena erat omnis terra maiestate eius: Sublimis quædam uisio prophetico nobis sermone describitur. Vidi, inquit, Dominum sedentem. Magnum spectaculũ fratres, & beati oculi qui viderunt. Quis non toto desiderio concupiscat tantæ maiestatis gloriam contemplari? Hoc quippe sanctorum omnium vnicum semper desiderium fuit. Ipse est enim in quem desiderant angeli prospicere, quê videre est vita æterna. Sed aliam fratres, audio prophetæ eiusdem, & eiusdem Domini longe dissimilem visionem. Siquidem Esa.53.a
Esaias iste est qui in alio loco sic loquitur: Vidimus eum, & non erat ei species neque decor, & æstimauimus eum tanquam leprosum, &c. Vbi illud primum considerandũ est, quòd communis illa, hæc propheticæ prærogatiuæ propria videatur. Non sine causa sane ibi vidimus, scriptum est: & hic, vidi: nisi, vt illam quidem intelligas esse communem, hanc uero excellentiæ singularis. Siquidem absque specie, & decore vidit eum, & spreuit Herodes: viderunt quoque ipsi Iudæi qui, & dinumerauerunt omnia ossa eius. Iam uero super hac uisione beata manifeste propheta denuncians ait. Tollatur impius ne videat gloriam Dei. A

Multipharię ergo multisque modis non solum locutus in prophetis, sed & uisus est à prophetis. Agnouit eum Dauid minoratum ab angelis, Hieremias etiam uidit eum cum hominibus conuersantem, Esaias modo super solium excelsum, modo non solum infra angelos, aut inter homines, sed tanquam leprosum se uidisse testatur, ideò, non in carne tantum, sed in similitudine carnis peccati. Tu quoque si desideras videre sublimem, humilem prius Iesum videre curato. Intuere prius exaltatum in deserto serpentem, si videre desideras regem in solio residentem. Ista te humiliet visio, vt illa exaltet humiliatum. Reprimat, & sanet ista tumorem tuum, vt illa repleat, & satiet desiderium tuum. Eximantur vides? non sit ociosa visio, quia exaltatum ociose uidere non poteris. Similis eris illi cum uideris eum sicuti est, esto & nunc similis ei videns eum sicut propter te factus est. Si enim ne in humilitate quidem simulitudinem eius abnuis, certa tibi sublimitatis quoque similitudo debetur. Nunquam ille socium tribulationis à communione gloriæ patietur arceri. Denique usque adeo non dedignatur passionis suæ consortem, & in regnum mittere secum, vt in cruce confitens latro eadem die cum eo fuerit in paradiso. Hinc est, quod ait etiam ad Apostolos: Vos estis qui permansistis mecum in Luc.22
tribulationibus meis, & ego dispono uobis regnum. Quia ergo si compatimur, & conregnabimus, sit interim meditatio nostra fratres Christus, & hic crucifixus. Ipsum portemus signaculum super cor, signaculum super brachium nostrum. Ipsum amplectamur brachijs quibusdam vicariæ dilectionis, ipsum sequamur studio piæ conuersationis. Hoc enim iter quo ostendatur, & nobis ipse, qui est salutare Dei: sane non iam sine specie, & decore, sed in claritate tanta, vt maiestas eius repleat orbẽ terrarũ. Opportune siquidẽ uisione prima tanquã hyemali ad hucc tẽpore non super solium, sed inferiori atque humiliori habitatione videtur. Duplicem quippe solet habere magna domus quælibet mansionẽ, æstiuam superius, inferius hyemalem. Igitur dum ipse etiã discipulorũ corda brumali adhuc glacie stringerẽtur, & Petrus quoque non minus gelido corde quã corpore calesceret ad prunas, tempus omnino non erat habitãdi in solio, uel potius apparẽdi. At ubi cãtabit cãticũ nouũ: Hyems abijt, ec recessit flores

Cant.2.c flores apparuerunt in terra nostra: opportunè iam tunc ascendetur in solium: & habitabit Dominus in excelso. Puta ergo Esaiam cum hæc loqueretur, illius gloriam temEsa.6.a poris oculo præuidisse prophetico. Vidi, inquit, Dominum sedentem super soliũ excelsum, &c. Sed quid putamus quale est solium illud fratres? Neque enim altissimus in manufactis, & manufactis inhabitat. Nulla omnino materia corporalis apta tanto sacello, tanto habitatori uidetur. Viuis est construenda lapidibus fabrica spiritualis, quam C uera, & æterna uita sua inhabitare dignetur. Quòd si minus tanto ædificio sufficit angelica creatura, præuaricatorum utique maiorata præcipitio, suscitet certe de terra inopem, & de puluere erigat pauperem, ut Psa.112.a collocet eum cum principibus, & soliũ gloriæ compleat. Et fortassis propterea ipse qui valuit, non modo excelsum solium, sed & eleuatum quoque describit, ut proinde, & angelorum stabilis celsitudo, & hominum misericors eleuatio designetur. Quæ sequuntur, diligentiorem & ipsa considerationem desiderare uidentur: sufficiat hodie, uel cœpisse.

Item de eodem. Sermo II.

Psa.6.a PLena erat (ait contemplator noster de eo quem super solium uiderat) maiestate eius, omnis terra. Adueniat regnum tuũ, ut maiestate tua sicut cœlum repletur, repleatur & terra. Vt quid enim princeps huius mundi tanto ubique furore debacchatur, nisi quia terra data est in manus impij? Sed & hæc est hora eius, & potestas tenebrarum. Erit certè quando qui in cœlo locum non habuerit, & ab ipsa quoque terræ superficie exturbabitur, miser cauernis utique subterraneis recludendus. Hinc quoque Psal.1.b
Prophæta Dauid sanctorum prosperitate præmissa de maligno & angelis seu membris eius adiecit & ait. Non sic impij non sic, sed tanquam puluis quem proijcit uentus à facie terræ. Nulla iam tunc tentandi facultas erit, inquietandi nulla libertas, possibilitas nulla nocendi. Replebitur maiestate eius omnis terra, quando iam uoluntaD tis eius transgressio nulla erit. Magis autem quando creatura ipsa liberabitur à seruitute corruptionis huius, propter quam ingemiscit, & parturit usque adhuc. Erit enim cœlum nouum, & terra noua, ut quæcunque verteris oculos, in ipsa tibi rerum facie diuina uidcatur quodammodo resplendere maiestas. Sed & est tibi altera quædam terra ppinquior, & super hac amplior iustiorque solicitudo. Nemo quippe carnem suã Ephe.5.f
odio habuit. Consolare ergo eam, ut & ipsa requiescat in spe: audiens nimirum, quia replebitur maiestate Domini omnis terra. Quomodo.n. nunc carnem nostram dilectissimi, maiestatis diuinæ repleat, cum & magnus ille Paulus primitias tantum spiritus habens ingemiscat miserabiliter satis & dicat, Scio quia non est in me, hoc est in car Rom.7.d
ne mea bonum? Et certè iam non dominabatur peccatũ in eius mortali corpore. Nota tamen adhuc & corpus mortale perhibeIbidem.b.
ri, & peccati quoque solum dominium negari. Erat enim etiam tunc lex peccati in Rom.7.b
membris eius, quàm quidem maiestatis plenitudo cum uenerit prorsus excludet. Non solum autem, sed & nouissima inimica destruetur mors. Replebitur ergo maiestate Domini terra nostra, quãdo prorsus de medio fiet, & peccati omnis sensus, & debitum mortis. Replebitur inquam omnis terra nostra Domini maiestate, quando resurrectionis gloria uestietur, induet immortalitatis stolam, configurabitur denique claritati corpus Christi. Saluatorem siquidem Phili.3.d
expectamus, qui reformabit corpus humiE litatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Quid adhuc murmuras caro misera, quid adhuc recalcitras, & aduersus spiritum concupiscis? Si te humiliat, si castigat, si redigit in seruitutem, id profectò in tuo genere nõ minus tua interest, quàm ipsius. Quid eis inuides, qui de operibus uermium, & murium pellibus in gloriam mendicare non erubescunt, cultu indigno uiris, interdicto & mulieribus, semetipsos dehonestantes potius, quàm ornantes? Reformentipsi, aut magis certè deformentcorpora sua, te, si fueris corporis humilitatis, reformabit idem artifex qui formauit. Illam, si non desipis, præstolabere manum, ut quod fecit, ipsa reficiat. Iam uero quid in ipsa prophetica uisione sequatur attende. Et ea, inquit, quæ sub Esa.6.a
ipso erant, replebant templum. Propterea sanè dixi, humiliare sub potenti manu Dei, ut exaltet te in tempore uisitationis. Vide, ut sub ipso inueniaris, alioquin non esse poteris cum ipso. Quid

Universidad de Deusto Biblioteca

enim putas, indifferenter admittet homines in illud tantæ beatitudinis templum, qui ne ipsos quidem angelos indifferenter reliquit in eo? Aut non discernet inter glebas, qui discreuit inter stellas? Examinabit certe argentum, qui ipsum quoque aurum probauit & reprobauit. Qualem ergo putas necesse est hominem inueniri, qui re
F pudiati locum angeli fortiatur? Plane immunem ab omni iniquitate, sed ab ea maxi mè quæ in ipso quoque angelo. non ad leuem offensam, non ad momentaneam iram inuenta est, sed ad odium sempiternum. Semel turbauit superbia regnum illud, concussit muros, etiam prostrauit ex parte, & parte non modica. Quid ergo? Facilène deinceps admittenda videtur? Nunquid non odit ciuitas illa & vehementer huiusmodi pestem abominatur? Certi estote fratres, eum qui superbis non pepercit angelis, nec hominibus parciturum. Non est contrarius sibiipsi, non est personarum acceptor, similia sunt iudicia eius. Sola ei placet humilitas, siue in angelo, siue in homine: & qui sedet in throno, solos eligit subditos è quibus repleat tẽplũ. Scriptum quippe est:
Psa.112.a Quæ sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra? Vide aũt ne forte Michaelis verbũ sit, superbo illi dicentis: Similis ero altissimo: in faciem resistentis. Michael quippe interpretatũ dicitur, quis vt Deus? Bene ergo propheta cũ dixisset vidisse se dominũ super solium excelsum & eleuatum, ne forte aut excelsum intellegeres de eo dictum qui ait: Ascendam super altitudinem nubium: aut eleuatum referres ad eos homines qui in superbiam eriguntur: addit: Et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum: vt manifeste intelligas non eam altitudinem cõmendari, quæ extollitur aduersus eum, sed eos in templo siue in solio fore, qui sub eo sunt, alios quidem excelsos stabilitate solida, alios ex imo leuatos miseratio-
G ne diuina. Ac ne fortè obijcias ditioni eius uniuersa subesse, nec quicquam determinationis habere quod ait, Quæ sub ipso erãt, ut solam quæ uoluntaria est, & ex feruore charitatis procedit, approbaret & commendaret Dei subiectionem, addidit & de Seraphim, de quibus & nos loco suo dicemus, quòd ab eo fuerit datum. Et ea, inquit, quę sub ipso erant, replebant templum. Ab initio siquidem creauerat angelos Deus in quibus beati illius templi plenitudo cõstaret, sed nõ in omnibus beneplacitum est ei, quia & in ipsis (ut scriptum est) angelis suis reperit prauitatem. Fuit quippe in eis qui diceret. Ponam sedem meam ad a- Esa.14
quilonem: & populum qui sibi crederet habuit. Miser ipse, qui sine Deo esse maluit, quàm sub Deo, miseri illi qui uidentes ruinam cucurrerunt cum eo. Exierunt infoelices, & uacuus relictus est locus, quem accipiet alter. Nonne Deo subiecta eris anima mea? Alioquin nec tibi locus erit in templo, quia quæ sub ipso erant, replebant templum. Frustra pultabunt fatuę uirgines, in uanum clamabunt ubi Impletę fuerint nuptiæ discumbentium, & ianua clausa erit. Infœlix anima, cui à nuptijs illis contigerit excludi. Infœlix de quo clamabitur: Tollatur impius ne uideat gloriam Dei. Vt quid enim lucem hanc temporalem miser ille uidet, qui gloriam illam non mereb
bitur intueri? Vtinam nihil unquam uidisset oculus meus, si illa (quod auertat Deus) frustrandus est uisione. Eant superbi, insolescãt magis, extollantur, instentur, appetant semper in cumulo apparere: ut cum uenerit æquitatis linea, à plenitudine eijciantur. Tu uero non sic, sed Deo subiecta esto anima mea, subiecta sanè ex animo, subiecta cum feruore deuotionis, quia Seraphim stabant super illud. Cum quibus stemus, & nos hodie fratres, nec dimoueamur à templo isto, in quo omnes dicunt gloriam, quia gloria contemplantur Domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Item de eodem, Sermo III.

NOn uobis arbitror excidisse de duobus Seraphim hodie uobis habẽdum esse sermonem propter illud Esaiæ: qui postquam Esa.6.a
Dominum sese uidisse testatus est super solium residentẽ, addit Seraphim stare super illud. Seraphim quidem dilectissimi sicut frequenter audistis, nomen est superiorum spirituũ, ordinis unius de nouẽ summi, atque supremi. Verum hoc loco, ut arbitror, non in ea ponitur significatione, præsertim cum innumera illa sint agmina, hic duo tãtũ Seraphim describũtur. Et ego quidẽ tres, si licet in hac parte unicuique abũdare

in suo sensu, in duobus Seraphim duplicem arbitror intelligi creaturam rationabilem, angelicam scilicet & humanam. Nec mireris hominem Seraphim factum, memento quia creator & dominus Seraphim factus I est homo. Ad contumeliam tuam ò superbe, qui creatus inter Angelos, inter Angelos stare non meruisti, ecce rex noster nouos in terra Angelos fabricaturus aduenit. Atque vt tabescas amplius, & liuore proprio torquearis: non qualescunque nec inferiores Luc.12.f aliculus ordinis Angelos, sed Seraphim. Audi enim quid ipse loquatur. Ignem, inquit, ueni mittere in terram, & quid uolo nisi ut accendatur? Vult ergo Seraphim fabricari, ut ibi stent unde tu corruisti. Seraphim, inquit, stabant super illud. Vt quid ergo tu qui mane oriebaris Lucifer, in ueritate non steteris, nisi quia Seraphim nõ fuisti? Seraphim quippe ardens vel incendens interpretatur. Tu uero habuisti miser lucem, sed ardorem non habuisti. Bonum erat tibi si ignifer magis esses quam lucifer, nec in moderato appetitu lucendi, ut eras
Isa.14.d frigidus ipse, frigidam quoque eligeres regionem. Dixisti enim. Ascendam super altitudinem nubiũ, sedebo in lateribus aquilonis. Quid festinas mane oriri Lucifer? quid gloriaris super sidera, quibus aliquando clarius rutilare uideris? Breuis omnino erit gloriatio tua. Sequitur sol iustitiæ qué te esse uana simulatione iactabas, cuius seruore pariter & splendore in nihilum redactus omnino dispareas. Frustra quoque paratus ueniturum in fine seculorum dominum quem assumpturus es homine præuenire, & extolli super omne quod dicitur, aut colitur Deus: quia & tunc aduentus eius illu
K stranone penitus destrueris.

Quàm melius, & certe non ad insipientiam sibi Ioannes Baptista, siquidem & ipse Luc.7.d luciter fuit, non sua præsumptione, ne & ipse fur esset & latro, sed Dei patris auctoritate præmissus est ante dominum. Ecce, in-
Psa.131.c quit, mitto Angelum meum ante faciem tuam, &c. Habes & in psalmo de eodem. Parauí lucernam Christo meo. Ille enim erat lucerna ardens & lucens, & uolucrunt Iudæi ad horam exultare in lumine eius, sed non ipse. Vnde ergo? Ipsum interroga, Luc.7.a ipse de se loquatur. Amicus, inquit, sponsi stat, & gaudio gaudet propter uocem sponsi. Stat ergo Ioannes: neque enim arundo est uento agitata. Stat quia amicus, stat quia ardens est, & Seraphim stare describuntur. Vere amicus sponsi, qui procedentis de thalamo suo non æmulatur gloriam, sed parat uiam, sed prædicat gratiam: ut & ipse de plenitudine eius accipere mereatur: Lucet ergo Ioannes, tanto utique clarius, quanto amplius feruet, tanto uerius, quanto minus appetit lucere. Fidelis lucifer, qui solis iustitiæ non usurpare uenit, sed prænunciare splendorem. Non sum ego (inquit) Chri- Ioan.3.c
stus, uenit fortior me post me, cuius nõ sum dignus soluere corrigiam calceamenti eius. Et illud. Ego baptizo uos aqua, ille baptizabit uos spiritu sancto & igne. Ac si manifeste lucifer dicere uideatur: Quid admiramini intuentes splendorem meum? Non sum ego sol, longe alium uidebitis eum: in cuius comparatione tenebrę sum, & non lux. Ego tanquam sidus antelucanum matutino vos rore perfundo, ille emittet in feruore radios suos, soluet glacies, paludes siccabit, L
algentes calefacies, pauperibus erit pro uestimento. Nec sane dissonat à uerbo iudicis vox præcursoris, sed manifeste ignem à Ioanne promissum Christus exhibuit dicens. Ignem ueni mittere in terram. Dicas fortasis in igne ut seruorem, sic & splendorem Luc. 12.
esse. Non contendo, licet seruor ei quodammodo substantialior uideatur: ipsum potius audiamus quid magis in igne commendet. Ignem (ait) ueni mittere in terram, quid uolo nisi ut ardeat? Cognouisti certe quid uelit. Sed ne illud quidem ignoras, quòd uita in uoluntate eius, & seruus sciens, nec faciens domini uoluntatem, plagis plurimis habeat uapulare. Quid lucere festinas? Nondum illud aduenit tempus in quo fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. Interim pernicioſus est iste appetitus lucendi: seruere enim multo melius. Denique si tam uehemẽter splendorem desideras, quod uideri uis esse curato, & primum quære seruorem, nec dubium quin & splendor adijciatur tibi. Alioquin incassum laboras: quia uanus splendor, absque seruore. Mutuata aut magis certe simulata lux est quæ non ab igne procedit. Quod autem alienum est, ad modicum poteris usurpare. Erit maior confusio, quod non erat tuum, uoluisse uideri. Luna (ut aiunt) habet absque feruore splendorem, sed & ipsum mutuatur ã sole, ideoque tam frequenter imò & semper mutatur, nec unquam in

eodem

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eccl.27.b eodem ſtatu permanet. Sic profectò ſtul-
M tus vt luna mutatur, ſapiens permanet ut
ſol. Ille, inquam, ſtultus qui in decore
ſuo perdidit ſapientiam, id eſt, qui refri-
guit in ſplendore. Cecidit ergo Lucifer ut fulgur de cœlo, Seraphim uero
Co.13.d ſtabant ſuper illud. Stant plane Seraphim: quia charitas nunquam excidit.
Stant attoniti, & ſuſpenſi in contemplatione ſedentis in throno, ſtant in æterna
incommutabilitate, & æternitate incommutabili. Tu ſedere tentaſti ò impie,
propterea tui moti ſunt pedes, & effuſi
ſunt greſſus tui. Filius eſt qui ſedet in
throno, dominus ſabaoth, cum tranquillitate iudicans omnia. Sola ſedet
trinitas, quæ ſola habet immutabilitatem,
ſola eſt apud quam non eſt tranſmutatio, nec uicisſitudinis obumbratio. Seraphim uero ſtant immutabiles quidem,
ſed ſuo modo, non in eius comparatione. Stant extendentes ſe & intendentes
in eum in quem proſpicere concupiſcunt.
Qui ſedere præſumpſit, ſeipſo uoluit eſſe contentus, vnde ſolam hodie quoque
malitiam eſurit: quia ſolam habet hanc
à ſemetipſo. Cum loquitur mendacium,
de proprio loquitur: quia mendax eſt,
& pater eius. Quod audis de uerbo
mendacij, intellige & de opere malitię.
Et licet male ſibi in malo complaceat,
ſufficere tamen ſibi nunquam
poterit, nec in ipſo. Sola
proinde ſedet trinitas ſumma, quę
ſola in ſe
eſt,
& ideo ſola uere eſt: ſola ſe fruitur, ſola nullius eget,
ſola ſufficit
ſibiipſi.

Item de eodem. Sermo quartus. A

CVM dixiſſet Propheta. Et Eſa.6.a
Seraphim ſtabant: adiunxit deinde & ait. Sex alæ
vni, & ſex alæ alteri.
Quid ſibi uolunt alæ iſtæ
fratres? Ergóne etiam
cum hyems tranſierit, & ſedebit rex ſuper ſolium, volandum adhuc erit & ipſis
Seraphim, vt poſſint diuerſis occurrere
neceſſitatibus diuerſorum, ab imminentibus liberare periculis, opem ferre laborantibus, in tribulatione poſitos conſolari? Abſit ut in illo æternæ beatitudinis regno neceſſitas, aut periculum, aut
labor, aut tribulatio ſit, cui oporteat
ſubueniri. Ad quid ergo tunc alæ?
Placet mihi ſtatio illa, omnino ſic volo manere, nec aliquid prorſus admitto
quo mihi ſtabilitas illa depereat. Veruntamen ſcio beatæ Eſaiæ, quòd Propheta es tu, & ſpiritum eius habens,
qui abundantia pietatis excedit hominum non modo merita, ſed & uota.
Salua mihi ſit illa tam amata ſtabilitas:
iam ſi quid alæ iſtæ ad beatitudinem addiderint, non recuſo. Credo autem ſicut in ſtatione immutabilitatem, ſic &
in uolatu alacritatem promitti, ne uidelicet inſenſibilis quædam & quaſi lapidea ſtabilitas æſtimetur. Sed dicas. Et
ſi alas habere neceſſe eſt, quare tam multas? Quid ſibi vult multiplicitas iſta pennarum? Audi quod ſequitur. Duabus
alis uelabant caput, duabus pedes, duabus uelabant. In quibus uerbis uidere
mihi uideor quod de ſtatione dictum eſt, B
uolatu manifeſtius explicari. Quo enim
Seraphim uolant, niſi in eum cuius ardent amore? Vide flammam quaſi uolantem & ſtantem ſimul, nec aliter habens
iam Seraphim ſtantes uolare, ſtare uolantes. Sed quia diximus quo uolant,
ipſas quoque quibus uolant alas exigere
religioſa curioſitas veſtra videtur. Certius poſſet & credibilius teſtimonium perhibere cui datum eſt & uidere. Ego tamen
opinor non incongrue pennas iſtas aquationem & deuotionem intelligi poſſe,
quibus in eum qui ſupra ipſos eſt, Seraphim rapiuntur, Leuat quippe cognitio-

nis ala, ſed ſola non ſufficit. Ruit citius
qui unas tantum ala uolare cõtendit: & quo
magis attollitur, peius colliditur. Ex-
pertus ſunt hoc philoſophi gentium: qui
cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum
glorificauerunt, ſed euanuerunt in cogi-
tationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſi-
piens cor eorum. Denique traditi in re-
Rom.1.d probum ſenſum, vſque in ipſas etiam
paſſiones ignominiæ corruerunt. Adeo
vera probatur illa ſententia. Scienti bo-
num, & non facienti, peccatum eſt illi.
Sic & zelus, abſque ſcientia, quo vehementius irruit, eo grauius corruit, impingens nimirum atque reſiliens. Vbi
vero intelligentiam charitas, agnitionem
deuotio comitatur, volet ſecure quiſquis
eiuſmodi eſt, volet ſine fine, quia uolat in æternitatem. Iam ſuper ea quæ
præmittitur capitis, & pedum velatione
extat à patribus probata ſententia, Dei
caput pedesque velari, eo quòd lateat
quid ante mundum fuerit, quidve fu-
turum poſt conſummationem. Et hoc
quidem pro eo quòd diſtincte in Latinis
codicibus ſcriptum eſt, caput eius, &
pedes eius. Teſtatur autem interpres
noſter in Hebræo verbum eſſe commune
quod interpretari poſſit eius & ſuam,
vt Seraphim iuxta Hebræi ſermonis ambiguitatem, vel faciem pedesque Dei,
vel ſuam faciem ac pedes operire dicantur. Vnde & mirum videri poteſt cur
è duobus eum magis in interpretatione
elegerit ſenſum, quem viſionis ipſius
conſequentia minus videtur admittere,
vt videlicet & uelarent pariter caput pedesque ſedentis, niſi quòd Origenis expoſitionem ſecutus eſt in hac parte.
Quod ſi de ipſis quoque Seraphim licet
accipere, ſic pinge ea vt operto capite &
pedibus, ſolum appareat corpus medium,
ſed & ipſum quoque non penitus, propter eas nimirum alas quibus uolare perhibentur. Conſidero ſiquidem quaſi quod-
Rom.8.f dam caput corpus & pedes meos in uerbis Apoſtoli, quibus ait. Quos enim
præſciuit, & prædeſtinauit conformes ficri imaginis filij ſui: & quos prædeſtinauit, hos & vocauit. Quos autem
vocauit, hos & iuſtificauit. Et quos iuſtificauit, hos & magnificauit. Ita inium meum ſolius gratiæ eſt, & non

habeo quid mihi in prædeſtinatione attribuam ſiue vocatione. Non ſic ſane
ab opere iuſtificationis alienus ſum, operatur & illud gratia, ſed plane mecum.
Videſne quemadmodum Seraphim in medio appareat aliquatenus? Porrò conſummatio quidem & ipſa ſolius gratiæ
eſt: nec eſt mihi in hac parte, uel cum
ea, ſiue in ea gloriari, quaſi coadiutor
videar, aut cooperator. Velat itaque D
Seraphim caput ſuum duabus pennis, ſi
& ueraciter cognouerit, & humiliter fateatur quia miſericordia eum ſola præuenerit. Velat & pedes alis æquè duabus,
ſi miſericordiæ quoque quæ ſubſecutura
eſt, nec ignarus extiterit, nec ingratus.
Quam ſane capitis & pedum velationem,
& nunc quoque negligere non oportet,
licet tunc maxime perficienda ſit, quando iudex ſedebit ſuper ſolium, & aſtantes ſibi Seraphim & agnitione ueritatis
ſubtilius illuſtrabit, & inflammabit vehementius charitatis ardore. In quorum numero indignos nos ſeruos nominis ſui, ipſa de qua locuti ſumus conſtituere dignetur miſericordia, quæ ab
æterno eſt, & uſque in æternum ſuper
electos, in medio quidem aliquatenus
oſtendens liberum arbitrium, meritu
gratia principium & finem omnino ſoli uendicans ſibi:
ut ſit nobis alpha & o
dominus Deus
noſter,
& pro vtroque iure clamemus.
Non nobis domine non Pſ.113.i
nobis, ſed nomini
tuo da gloriam.
Amen.

Vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde supra. Sermo V.

COmmendant nobis sacræ literæ Christum dominum, & ex patre, & in patre, & cum patre, & à patre, & pro patre, & cuĩ sub patre. Quòd dicitur ex patre, ineffabilis est nativitas: quòd in patre, consubstantialis unitas: quòd cum patre, æqualitas majestatis. Sane enim tria hæc ab æterno. Cæterum si ex patre nascens, quid in patre, aut
E cum patre? Non incongrue forsitan in patre cubans, cum patre sedens dicatur. Et audite confessus huius, & huius accubitus rationem. Sicut enim sessio maiestatem, sic confessio æqualitatem exprimit maiestatis, præsertim cum sit ei sedes à dextris patris, non sane sub pedibus, uel quasi a tergo. Et sedere quidem iam quiescere est, sed iacere magis. Quid autem delectabilius, & quodammodo dulcius esse uidebitur filio, quòd in patre est, an quòd cum patre omnibus præsit? In quo putas horum summa illa pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, & singularis requies domini competentius assignetur? Etsi digne ore id exprimi nequeat, corde tamen forsitan pie concipitur: ut salua quidẽ in omnibus illius indumsibili simplicitate essentiæ, inter gloriæ æqualitatem, & substantiæ unitatem, velut similis quædã ei, quæ inter consessum & accubitum est cogitari posse distinctio uideatur. Denique parum uidetur sponsæ uidere sedentem, cu
Cant. 1. b bantem sibi flagitat indicari. Indica mihi, ait, quem diligit anima mea, ubi cubes in meridie. Sed & animæ omni quæ sanum sapit, dulcius sapit per omnem modũ quod
1. Co. 6. d Apostolus ait. Qui adhæret Deo, unus spi-
Mat. 19. d ritus est: quàm quod Apostolis dicitur. Cũ sederit rex in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos iudicantes: haud minus utique iucundior sessione cubatio. Ego in patre, ait filius, & pater in me est. Non potuit expressius substantiæ unitas commendari. Vbi. n. verterque in altero, nihil quasi exterius licet nihil interius cogitari, simplicissimam magis credi necesse est in ambobus substantiæ
F vnitatem. Veruntamen aliquatenus huic
1. Ioã. 4. c simile est quod dicitur. Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo: nisi q hic quidem spiritualis quædam unio, secundum quòd supra memorauimus. Qui adhæret Deo, non quidem unum, id est, non una substantia, sed unus spiritus est: illic uero naturalis potius, & substantialis unitas designatur. Vnde & habes in Euangelio. *Ego Ioan.*
& pater unum sumus. Illud proinde iuxta præfatam similitudinem tanquam cubiculum unigeniti, & quasi summa quædam dominat requies est. Nos quoque per hanc uoluntatum unionem, & adhæsionem spiritus, quam nimirum charitas facit, pro nostro quidem modulo, in hoc suum cubiculum, & in suam requiem factus etiam primogenitus introducit. Iam uero quod dicitur à patre, ambulantem significat, & ad eum quem proximo ipso præstante celebraturi sumus spectat incarnationis eius aduentum. Hunc *Ioan. 14.*
nimirum & ipse ait. Ego enim à Deo processi, & ueni. In terris denique uisus, & cũ *Iudic. 6.*
hominibus conuersatus medius nostrum, quem nesciebamus stetit, uerus quidẽ Emmanuel, nobiscum Deus, nobiscum stans, sed pro patre. Quòd enim nobiscum stetit, adiutorium: quod pro patre stetit, zelum designat. Paternam nanque quærebat in omnibus gloriam, cuius & uenerat facere voluntatem. Cæterum si pendentem consideres, si Christum & hunc crucifixum attẽdas, ibi maxime euidentissimeque eum sub patre reperies: hoc enim proprie ac specialiter
G ad humanę pertinuit naturæ humilitatem: *Ioan. 14.*
secundum quam ipse ait. Pater maior me est. Dicerẽne audebimus, quòd aliquando *Mat. 27.*
fuerit etiam sine patre? Nemo id præsumeret, si non prior ipse dixisset. Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Quasi quædam enim ibi derelictio fuit, ubi nulla fuit in tanta necessitate uirtutis exhibitio, nulla ostensio maiestatis. Habemus itaque Christum ex patre nascentem, in patre cubantem, cum patre sedentem, à patre ambulantem, pro patre stantem, sub patre pendẽtem, sine patre quodammodo morientem. Quonam igitur modo ex his uidisse eũ credemus Esaiam, cum diceret. Vidi dominum *Iesaiæ 6.*
sedentem super solium excelsum & eleuatum? Longe enim per omnem modum dissimilis ea uisio fuit, de qua alibi idem propheta. Vidimus eum, inquit, & non erat *Ibid. 53.*
ei species nẽque decor: & æstimauimus eũ tanquam leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Item utrobique uidit eundẽ, sed non vidit eodem modo, ac perhibe quodammodo non eundem. Ibi enim vidit eũ liuidum plagis, saturatum opprobrijs, afflictum supplicijs, lacessitum iniurijs. Vidit denique contemptibilem, uidit pendentem,

Ibidem. b tem, uidit propter nos morientẽ: & ait: Attritus est propter scelera nostra, cuius liuore sanati sumus. Ibi inquam nouissimus virorum apparuit, & despectus: hic autẽ erat plena omnis terra maiestate ipsius. Ibi vir
H nus sedẽs. Et illa quidem communis visio verbo pluralis numeri designatur, hæc autẽ tam singularis est, quam sublimis. Ibi ergo tanquã unus de multitudine, uidimus ait: hic uero tanquam solus & solitarius leuans se supra se, uidi, inquit, Dominum sedentem, &c. Sanè competẽter Dominus dicitur, qui sedere conspicitur. Sedere enim præsidentis est, sedere dominantis est & regnantis. Maximè vero sedere super solium, dominationem notatinam sedere simpliciter, aliquando & humiliationem. Cæterum vt prædiximus, qui in patre cubat delicians, cum patre imperans sedet, ibi sponsus amabilis, ibi Dominus admirabilis. Denique gloriosus Deus in sanctis suis, mirabilis in maiestate sua. Vidi, inquit, Dominum sedentem super solium excelsum & eleuatum, & plena erat omnis terra maiestate eius: & ea quæ sub ipso erãt replebant templum. Quæ enim sub ipso erant? Nunquid ipsum, quod dixerat solium quamlibet excelsum & eleuatũ, sub ipso tamen nihilominus erat? Si enim ipse super solium sedens, solium plane sub ipso. Et quomodo illud replebat templum? Deinde quando & ipsa iam terra omnis plena est maiestate eius, quomodo templum adhuc, vel unde repletur? Enimuero discere ex his quæ audis, solium non machinã imaginari corpoream, sed angelicam intelligentiã creaturam. Si enim sedes est sapientię animã iusti, quàm dignior sedes angeli sanctiHoc plane solium gloriæ eius excelsum per naturam, sed multo magis per gratiam eleuatum. Excelsos enim fecit eos natura condi
I tionis, eleuatos gratia confirmationis, de
Psal. 32. b qua dicitur. Verbo Domini cœli firmati sunt. Ea igitur agmina angelorum in quibus sedet Deus, & quæ sub ipso sunt, templum replent, licet iam terra omnis ipsius plena sit maiestate. Vbique enim regnat, vbique imperat, vbique maiestas eius, sed gratia forte non ita. Non inquam ubique
Mat. 6. b beneplacens & perfecta. Alioquin quid est quod dicimus. Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra? Fit enim uoluntas eius de omnibus, sit per omnes, nõ in omnibus tamen. In electis spiritibus fit uolũtas Dei qñ eis efficitur cũ ipso una uoluntas. Hæc sanè adhæsio spiritualis unum spiritum faciens, sicut multitudinis quoque credentium cor unum & anima una legitur extitisse. Et ea *Act. 4. f*
quæ sub ipso erant, replebant templum. Replebant omni benedictione spirituali, replebant consolatione diuina, replebant diuisionibus gratiarum. Replebant denique fructu sanctificationis: siquidem domum tuã Domine decet sanctitudo. Replebant diuersis charismatum donis, spiritu sapientiæ & intellectus, consilij & fortitudinis, scientiæ & pietatis, & replebant illud spiritu timoris Domini. Seraphim stabant super illud. Nomen est ordinis angelorum summi, atque supremi: ut merito stare super cæteros describantur, & ipsi tamen quamlibet cæteris præstent, astant nihilominus Domino præsidenti, deuotum utique ministerium, & plenum reuerentiæ obsequium exhibentes. Aliter enim Domini, aliter angeli, aliter hoK minis intelligi conuenit stationem. Stat Christus pro patre zelans, patri gloriam quærens, & tãquam fidelis unigenitus, imò & primogenitus patris, zelo patriæ adiuuans adoptiuos. Sic illum Stephanus stantem vi- *Act. 7. g*
dit, quem habuit adiutorem: sic propheta *Psa. 43. d*
in adiutoriũ eum surgere precabatur: Exurge, inquiens, Domine, adiuua nos. Sanè angelica statio ministratio est, dicente prophetaMilia milium ministrabant ei, & decies *Daniel 7.*
centena milia assistebant ei. Nam hominis *c*
quidem stare, persistere est in uigore animi, & obseruatione propositi. Sic Moyses stetit in confractione & in conspectu Domini, ut auerteret iram eius: sic stetit Phinees, & placauit. Seraphim stabant super illud.

Quid sibi uult quòd non unum, nõ plurimos stantes uidisse se perhibet propheta, sed duos? Duos siquidem ei apparuisse constat ex eo quod secutus adiunxit. Sex alæ uni, & sex alæ alteri. Et bene duo stabant. Væ enim soli: quia si ceciderit, non habet *Eccl. 4.*
subleuantem. Væ tibi superbe spiritus, solitudinis & solitariæ præsumptionis amator. Non stetisti in ueritate, expulsus est pes superbiæ, stare non potuit. Solus sedere uolẽs, tanquam fulgur cecidisti de cœlo, non habiturus aliquando subleuantem. Sex alæ uni, & sex alæ alteri. Ad quid multiplicitas ista pennarum? Duabus, inquit, uelabant caput eius, & duabus pedes, & duabus uolabant. Grande mysterium, & profundũ

utique

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtique sacramentum. Attentas in vobis hæc verba desiderant aures, sed multo magis disertam in nobis linguam exigunt, maximeque animum spiritualem. Dico vobis
L tamen vtcunque quod sentio, nec sanè affirmans dico, sed coniectans quodammodo & opinãs. Quid enim æstimare vetat, deiecto Lucifero ad peruigiles excubias Seraphim constitutos, sicut iecto homine, teste scriptura: Cherubim ad custodiã posuit Deus? Nec incongrue forsitan Cherubim flammeus traditur gladius, vt a ligno vitæ incisio pariter & incensio, quibus nihil carni terribilius, manum prohibeãt corporalem. Porro Seraphim tantum alas accipiũt, quantum velamine arceant oculum spiritualem. Deniq; duabus, inquit, velabant caput eius & duabus pedes, vt nec alta Dei, nec profunda eius iniquus ille valeat cõtemplari. Erit cum reuelabitur gloria domini, sed non erit hoc nisi factum fuerit ante, quod scriptum est: Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Interim sanè velatur caput, velantur pedes, vt medium quidem aliquid eidé impio videndum, sed ad inuidendum vtique relinquatur. Et velantur alis, quæ nimirum sic illum arceant, ut istos sustineant & sustollãt. Quærendum tamen prius quibus alis volare dicantur, quia duabus, inquit, volabant.
Gen.3.d Nec incongrue forsitan duas istas naturæ & gratiæ dicimus: præsertim cũ prius quoque in hisipsis etiam solii celsitudo & eleuatio a nobis fuerit assignata. Viuaci siquidẽ per naturam intellectu, & feruẽti nihilominus affectu per gratiam in eum, qui supra ipsos est extenti iugiter & intenti, stare quidem vt diximus per ministerium, sed & uo
M lare per studium perhibentur. Licet enim velent caput domini, velent etiam pedes, sed sibi ista non velant, magis autem sedule volant & volitant inter ista: & alta potẽtiæ eius, & profunda sapientię uestigantes. Nec sanè scrutatores sunt maiestatis, vt proinde opprimantur a gloria, quòd non minus diligant, quàm intelligãt, vtpote quos ille regit & agit spiritus, qui scrutatur etiã alta Dei. Superbus ille Lucifer lucem præferens non ignem habens alteri tantum innixus alæ, casum facere potuit, non volatum. Exultauit enim lucidus esse, non feruidus, non incensus, quod Seraphim sonat. Non ergo steterit, quia cõtempsit, sed nec volare potuit, quod præsumpsit. Sustulit eum naturæ viuacitas, sed in suam planè perniciem, quippe quem defectus gratiæ mox deiecit. Nec dissimilis sanè illorum casus, qui cum cognouissent Deum, non glorificauerunt aut gratias egerunt, quo tandem merito traditi sunt in reprobum sensum, & obscuratum est insipiẽs cor eorum. Denique & ipsi eorum principi interpositum est uelamen, quod nulla iam naturæ uiuacitate pertranseat, ut ipsius qui super solium sedet, caput aut pedes ualeat intueri. Siquidem Seraphim stantes & astantes duabus alis caput uelant, duabus pedes. Non est corporalis diuina substantia, nec in formam hominum membris distincta corporeis. Spiritus est Deus: & quæ de eo dicuntur, spiritualiter uestiganda. Alioquin quis nobis reuelabit hoc caput, & pedes istos quos geminis alis seraphim uelant, nisi spiritus ipse qui nouit omnia, quæ in
A eo sunt, & scrutatur etiam alta Dei? Ego enim opinor ipsa esse, quæ in hoc loco capitis nomine designantur. Itaque secundum hũc sensum caput eius, maiestas eius, potestas eius, sempiterna uirtus atque diuinitas. Caput eius, iuxta illud propheticum. Iustitia tua sicut montes Dei. Nempe Psal.35 quod sequitur. Iudicia tua abyssus multa, non incongrue forte uidebitur pedum posse appellatione signari. Sunt enim uelut quidam pedes eius, inuestigabiles uiæ eius, inscrutabilia iudicia eius, profundũ sapientiæ, & irreprehensibilis quædã, sed incomprehensibilis dispositio eius. Ad hoc pedes ipsum quoque dominicę incarnationis mysterium specialiter cognoscitur pertinere, & omnis pariter operatio nostræ salutis. Cernere est, quã sit iustitia illa sublimis, quã scient montes Dei propheta esse miratur. Nostra.n. (si qua est) humilis iustitia, recta forsitan, sed non pura. Nisi forte meliores nos esse credimus, quã patres nostros, qui non minus ueraciter quã humiliter aiebãt: Omnes iustitiæ nostræ tanquam pannus menstruatæ mulieris. Quomodo enim pura iustitia, ubi adhuc non potest culpa deesse? Recta proinde interim uideri potest iustitia hominum, si tamen peccato non consentiant, ut non regnet in eorum mortali corpore. Nam primi hominis in initio quidem non modo recta, sed & pura fuit, quandiu ei datũ est nec sentire peccatum. Cæterum & hæc ipsa quoniam firma non fuit & puritatẽ facile perdidit, & ne ipsam quoq; retinuit rectitudinẽ suam. Sanè apud angelos iustitia recta, pura, & firma est, sublimis quidem:

quidem: sed adhuc longe inferior quàm diuina. Non enim innata est eis, sed à Deo collata: ut natura ipsa, quod ex se est, non modo iustitiæ, sed etiam iniustitiæ capax inueniatur. Nunquid non ista est prauitas
Ps.142.b quędam quam in Angelis suis vera illa iustitia legitur inuenisse? Non enim iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens, ait, is qui Dei iustitiam minime ignorabat. Nec ait, omnis homo: sed omnis viuens, forte vt nec ipsos angelicos eum noueris spiritus excepisse. Viuunt enim & ipsi tanto veriùs, quanto propius astant ei apud quẽ est fons vitę. Nihilominus etiam iusti sunt, sed ex eo, non coram eo: munere eius, non in eius comparatione. Ipsa enim sibi iustitia est, ei
A ius voluntas nõ tam æqua quàm ipsa æquitas. Et utraque non aliud quàm ipsa substãtia est. Illa ergo iustitia verissime sicut mons est, quæ recta est, quæ pura est, quæ firma est, & ut ita dixerim, etiam substantia est. Quanta enim in hoc capite latet altitudo? Quanta gloria est, quantaque sublimitas in hoc umbroso & condenso monte reposita? Quibus tamen putamus alis hoc caput Seraphim velant, vt nulla suæ subtilitate naturæ, nulla rationis perspicacitate nequã oculus in illius queat irrumpere veri luminis claritatem? Duabus, ni fallor, alis: suę uidelicet ipsorum gloriæ, & fœlicitatis. Ineffa
B biliter siquidem delectantur in admiratione contemplationis illius, nec minus gloriantur in ipsius veneratione. Iniquus ille admirationem quidem, sed non venerationẽ habens, quia subdi noluit per venerationẽ, figi non valuit per admirationem. Denique admirationem ipsam in æmulationem conuertit, nec venerari dignatus, sed conatus est imitari. Quàm melius Seraphim sua ipsa admiratione fœlices, veneratione etiam uenerabiles fiunt, ueram in ipso habentes gloriam cui seruire regnare est, & apud quem omnis, qui se humiliat exaltatur? Et nunc audi quemadmodum his duabus alis ipsum quod diximus caput domini, ne iniquus ille inspiciat, velare Seraphim videãtur. Quotiens enim furium dirigit aciem, in angelicam statim fœlicitatẽ & gloriam malignus offendit, & offundit oculum pessimus humor liuor proprius, vt penetrare vltra non possit. Sic nimirum quasi gemino quodam velamine ne sublimiora prospiciat inuidus præpeditur, ad illorum quos superiores habere dolet, modo quidem fœlicitatem, modo gloriam, modo vtranque simul, reuerberata acie contabescens. Quis enim tam grauis pruritus oculi, quàm inuidia est? Nec vero alijs liuor nuidus, quàm aliena gloria & fœlicitate torquetur. Miseria enim (ut aiunt) inuidia caret. Sed & pedes domini, quibus nimirum impenetrabilem iudiciorum eius abyssum, & dispositionis eius diximus uias inuestigabiles designari, duabus æquè alis velant Seraphim, Ego autem dico, prudentia & fidelitate, Cum enim & fideles pariter ministri sint & prudentes, sic diuina negocia gerunt, & saluti prouident electorum, ut malignus ille deprehendere
D omnino non possit. Ex hoc pedum velamento factum reor ut nesciens dominum glorię fecerit crucifigi: ex hoc quotidiè fieri vt salutis nostræ negocijs ignorans seruiat & inuitus, sero postmodum plangens quòd dum obesse uoluit, inuentus est profuisse. Sic nimirum per administratorios spiritus illuditur eius astutia, quòd & fideles sint qui detegere nolint, & prudentes qui norint tegere diuina erga nos prouidentiæ & dispositionis arcana. Cæterum sicut è supremis duabus alis nequissimus ille admirationem habuit, sed venerationem (ut diximus) sic è medijs quoque spiritualem ei intellectum natura, sed non etiam gratia affectum dedit: sed nihilominus ex infimis istis facile satis animaduertere est quàm inuentus sit fidelitatis expers, non autem similiter caruisse prudentia. Nisi forte alium aliquem putas esse qui dictus est callidior cunctis animantibus serpens. Forte etiam non incongrue dicimus quoniam eo ipso tam irreuocabilis casus eius, irreparabilisque collisio fuerit, quòd ex his quas diximus alis, sicut in parte dextera nulla astiterit, sic in læua nulla defuerit. Non ita sane duo illi quos Prophetica nobis visio commendauit stantes, & adstantes domino maiestatis. Cuius etiam duabus (ut dictum est) vt alis caput velant, ipsa equidem sua admiratione in qua delectãtur fœliciter, ac ueneratione in qua sublimiter gloriantur, Duabus etiam pedes, fidelitate uidelicet atque prudentia. Porrò duabus uolant, naturæ ut diximus perspicacia, & efficacia gratiæ. Sane me-
E diam quasi quandam longitudinem nudam visibilemque relinquunt, longanimitatem dico, & benignitatem Dei ad pœnitentiam homines inuitantis. Omnibus enim cernere est quemadmodum solem suũ super bonos

Universidad de Deusto
Biblioteca

nos & malos oriri faciat, & pluat super iustos & iniustos. Hac nimirum charitate verus ille Salomon quasi quædam media sua constrauit propter filias Hierusalem: vt quibus altiora se quærere, & profunda uestigare non licet, in his saltem medijs valeãt exerceri, & ad sublimium subtiliumque exinde rerum contemplationẽ promoueri aliquando mereantur. Cæterum nequissimus ille ex hac uisione & in præsenti torquetur acrius, & grauius cruciabitur in futuro. Primum quidem q̃ ipsam nobis longanimitatem benigniratis inuideat, deinde q̃ nequaquam sibiipsi hac saltẽ occasione prouideat, vt ad pœnitentiam adducatur.

In festo sancti Martini, de exemplis obedientiæ. Sermo.

PVto, sermonem à nobis expetit tam uester iste conuẽtus, quàm aduẽtus harum honorabilium personarum, quas de lõginquo gratulamur adesse. Sane audirem eos ipse libentius: sed quoniam eligunt, imò & exigunt magis ut loquar, mihi si non licet audire eos, eis necesse est obaudire. Et quidem viuus est nobis sermo tam multa mansuetudo eorum, qua uidelicet meritis sanctiores, dignitate superiores, sapiẽtia locupletiores, non modo ad uisitandos, sed etiam ad audiendos nos dignati sunt declinare. Efficax eruditio, & omni digna acceptione doctrina. Siquidem non uerbo & lingua, sed opere & veritate nos admonẽt imitatores suos esse, sicut ipsi sunt Christi, & discere quod ab ipso utique didicerunt, mites esse, & humiles corde. Sic Maria Elizabeth petiit, cõiugatam uirgo, ancillam domina, præcursoris matrẽ iudicis mater, Dei genitrix seruuli genitricem. Sic postmodum Iesus etiam ipse Ioannem adiit, & adiit baptizandus, vtpote quem decebat implere omnem iustitiam. Vos quoque reuerendi patres deteriorẽ nobis non facitis partem uestram. Ad audiendũm quippe quàm ad loquendum uelociores, etiam inter ipsos qui uestro magis egerunt documento. Nam nos quidem quia omnem nõ possumus implere iustitiam, uel nonnullam uobis exhibere curamus, iustum esse non ignorãtes inferiorem superioribus obedire. Sed unde loquemur? Qui de terra est, de terra loquitur: aut uox illa clamatis. De terra ergo loquamur, quia de terra subsistimus, & in terra. Audite quique terrigenæ & filij hominum, vobis dicimus, & de vobis. In terra orimur, in terra morimur, reuertentes in eam unde sumus assumpti. Hic nobis angustus introitus, mora breuis, sola mors certa. Cogitat totus Adam iudicium portare quod meruit. Dilatatus est uehementer, multiplicatus est, & repleuit terram. Attamen uelit nolit, quantumcum Gque recalcitret, uniuersus adhuc fert sententiam quam excepit. Terra, inquit, es, & in terram ibis. Grauis equidem sententia, sed non sine grandis misericordiæ temperamento. Dura admodum, sed si merita pensis, indulgentiæ plena. Siquidem non miaus iusset peccanti diceretur terra es, sed ex hoc sub terram ibis. Iustus foret etiam tunc iustus dominus, & laudabilis nimis. Dignus plane qui laudaretur, sed non ego idoneus qui laudarem. Alioquin tunc quoque utbilominus uere dicerem, si tamẽ dicere possem: Iustus es domine, & rectum iudicium tuum. At non infernus confitebitur tibi, neque mors laudabit te: sed nos qui uiuimus, benedicimus domino. Pepercisti ergo creaturæ tuę, pepercisti glorię nominis tui, vt descendentem de Hierusalem, minime tamiuiuus adhuc relictus in uia semilaudare possim: ubi totus uixero, ibi totus eram pam in laudem, & dicent omnia ossa mea, Domine, quis similis tibi? Propter hoc nempe cum iratus fuisses, misericordiæ memnisti, non damnans hominem in loco perditionis: sed in loco afflictionis humilians. Quid causaris homo, quid sententiam quereris duriorem? Terræ addictus es, sachus è terra, ut ipsa tibi sit patria quæ materia fuit. Sed audire, inquies, uelim: quia spiritus es, & ad spiritum ibis. Siquidem etiã spiritus sum, quod ad animam pertinet, nec portionem hanc mei dubit auerim posteriorẽ. Audiui sanè ab Apostolo, quia dominus spiritus est, & ab ipso domino, quia spiritus est Deus. Nec modo spiritus, sed spirituum pater. Vt quid ergo tenet me mater carnis, quia caro ex parte: spirituum pater non recipit, cum ex parte sim spiritus? Scio scio, agit hoc non tam substantia ipsa quam culpa. Sicut.n. peccatores spiritus inter cœlum & terram uentosum hoc medium tenent, unde & potestates huius aëris nominantur: sic peccata nostra inter nos & Deum separant, inter creatorem patremque spiritum, tuum, & spiritualem utique creaturam. Traxit animam corpus in regionem suam, & ecce prædalens opprimit peregrinam. Factum est nempe talentum plumbi, non alunde tamen nisi, quia seder iniquitas super illud. Corpus enim aggrauat animam, sed utique quod corrumpitur: corrumpitur autem, imò etiam apostolo teste mortuum est propter peccatum. Itaque licet quodammodo cœlum sit homo, cœlestibus sine dubio spiritibus similis, substãtia simul & forma, substantia quidẽ qm̃ spũalis, forma uero, quia rõnalis, est: minime tũ leuare eũ duo illa sufficiũt, vt mereatur audire, quia cœlũ es, & in cœlum ibis. Frustra glorietur de libertate arbitrij, quæ in mente est: captiuus ducitur in legem peccati, quæ in carne est. Nam & si forsitan videretur duplex funiculus posse alteri æquè duplici prævalere, vt videlicet quem sibi terra gemino quodam iure, tanquam patria pariter & materia vendicat, ob geminam utilolominus, quę prædicta est, substantiæ talicet, & formæ similitudinem, cœlum quoquæ recipiat vt cœlestem: sed iam triplicatus inferior ille & deorsum trahens peccato equidem accedente funiculus, nisi illine quoque occurrerit gratia, non rumpetur. Sane vbi illa affuerit, haud dubium quin soluatur facile grauis iste quo trahimur, imò quę trahimus funiculus iniquitatis. Hæc.n. inter nos & Deum non separás interuenit, sed reparans, & comungens. Itaque ibo mihi ad montem gratiæ, & colles misericordiarum, quarum thesauros omnes repositos audio penes Christum. Ibo ad eum qui est plenus gratiæ, & veritatis, si forte accipiam aliquid de plenitudine illa, imò si forte accipiar in plenitudine illa: vt cum cæteris aliquando membris occurram in mensuratum ætatis plenitudinis Christi. Nemo quippe ascendit in cœlum: nisi qui descendit de cœlo. Fidelissimus plane, & benignissimus mediator, qui quidem non discreuit, sed fecit vtraque unum, meditum parietem macerię soluens, donans nobis omnia delicta, delens quod aduersum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: expolians principatus, & potestates, traduxit confidenter palã triũphans illos; pacificánsque per sanguinem suum quæ sunt in cœlo, & quæ super terrã. Propter hanc nempe salutem quam in me-

dio terrę erat operaturus, nõ confestim sub terra posuit hominem, sicut peccando meruerat, sed in terra. Siquidem respirandum est nobis, & nulla tenus desperãdum donec in terra adhuc interim cõstituti, & suspicere cœlum possumus, & suscipere data optima & dona perfecta desursum à patre luminũ, à patre spirituum, à patre misericordiarum. Nam & propterea rectum fecit hominem, etiã corpore ipso, & os homini sublime dedit, cum prona utique spectent animantia cætera terram: ut attollens ad sidera vultus illico suspiret, ubi tã beatã, & perennem conspicit mansionem. Nónne enim pie, & fideliter intuentibus nobis uehementissimũ quoddam incentiuum amoris, & prouocatio flagrantissimi desiderij est uisio ipsa tã lucidissimæ regionis? Non sunt stellæ cœli similes glebis terræ. Inter splendorem Solis, & caliginẽ soli huius, non parua distãtia est. Forte tamen hic quoque nõnulla, sed in suo genere pulchra uidentur: & hæc ipsa undique mixta non pulchris, ut aurum in luto, gemma in sterquilinio, lilium inter spinas. Tota pulchra es patria mea, & macula non est in te: tota pulchra es, absque eo quod intrinsecus latet. Quid illud? Nempe illi beati angelici spiritus, & animæ sanctorũ, quæ iam ingredi meruerũt in locum tarbernaculi admirabilis usque ad domum Dei. Sicut enim sunt corpora terrestria, sic sunt & corpora cœlestia, sed longe vero alia cœlestiũ gloria, quàm terrestrium: sic sunt cœlestes spiritus & terrestres, nec minor sane distantia inter eos. Angeli, Archangeli, Virtutes, Principatus, Potestates, Dominationes, Throni, Cherubim, & Seraphim. Bene nomina noui. Forte hoc totum est. Quid enim amplius capiam terrigena de cœlestibus carnalis homo de spiritualibus, & diuinis? Verumtamen etsi ignoro quid lateat in his tantis appellationibus, illud equidem certissime noui, quòd magnum, & mirabile aliquid sub hac tanta uerborũ maiestate clausum sit, & signatum. Non sine causa cœlũ hoc dicitur: plane eximiũ nescio quid celatur in eo. Celatur, inquam, sed tamen non negatur fidei usquequaque. Videre enim nobis datur in terra ipsam exteriorem cœli pulchritudinem non adire: internam quoque gloriam secretorum eius etsi non comprehendere, conceditur uel audire. Videmus patriam, sed à longe salutamus: odoramus illas delicias, non

Universidad de Deusto
Biblioteca

gustamus. Enimuero non sine causa unigenitus qui est in sinu patris, ipse nobis in regione hac vmbræ mortis, quam inhabitamus, cœlestium gloriam spirituum sanè per fidem enarrat, corporum vero per speciem manifestat. Audi, inquit, filia, & vide. Et factum est. Quorsum ista? Inclina, ait, aurem Psa.44.c tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Vult nos ponere contumaciam, discere obedientiam, apprehendere disciplinam. Vult nos etiam obliuisci posteriora, despicere inferiora, terrenos mores, & vitia genuina deserere, cœlestia sapere, superna quærere, anteriorib⁹ inhiare. Vult & illum tantum decorem domus suæ ingenuam concupiscere creaturam: quo scilicet in eandem imaginem transformetur Dei claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu, ac proinde concupiscat etiam M rex decorem illius, vtique spiritualem. Sed in quo visus ille inquies, vel auditus inclinare me aurem, & obaudire monet? nam quòd desiderium pariat, manifestum est. Sanè ergo considera uniuersam hanc cœlestium gloriam corporum incessanter legibus obtemperare diuinis, nec unquam sibi positas in tam continuis motibus metas excedere temporum, aut locorum terminos transgredi constitutos. Sed & ipsos spiritus tam sublimes audi omnes administratorios esse, & in ministerium mitti dignantissimum, vt ne indignum dicam, minime tamen puto reperies in scripturis aliquando quenquam illorum, vel contradixisset mittenti, vel erga ipsos tam inferiores, se propter quos in ministerium mittebantur, saltem tenuiter fuisse commotum. Exempla sunt obedientiæ, si diligenter attendas, eo sanè acceptabiliora, quo in materia digniori. Sed noui quid ad ista submurmurat seu sus hominis, & cogitatio prona semper ad malum. Quid tu mihi, inquit, elementorū proponis obedientiam supernorum? Quasi vero, aut sensus vllus in eis, aut ulla vigeat deliberatio rationis, & non potius agi ipsa, quàm agere videantur. Quid vero, vel ipsorum angelorum obedientiam sic commẽdas? Sentiunt quidem angeli, sed delectabiha sola, obedientes equidem creatori, sed tã fœlici, quam facili uoluntate. Quidni obediant? Semper enim vident faciem patris, quem videre, perfecta beatitudo, æterna gloria, summa uoluptas est. Produc nobis Dominè patriarchas, & prophetas, uiros obedientes præceptis tuis, obedientes ex uoluntate, obedientes contra propriam voluA tatem. Factum est. Exhibetur nobis (vt cætera breuitatis causa prætream) exhibetur inquam nobis Abraham ad præceptū Domini exiens de terra sua, ejiciens ancillam, & filium eius, etiam charissimum filium Isaac immolare paratus. Quid hic humana astutia poterit cauillari? Forte respondeat quoniam multipariè multisque modis apparens eis Deus, susciepiebatur hospitio, participabat conuiuio, animabat alloquio, instruebat consilio, donabat filiis, illustrabat victorijs, diuitijs cumulabat. Quid dices, cum uenerit Christus factus obediens patri, usque ad mortem, mortem autẽ crucis? Multum, inquit, per omnem modum. Quãdo enim vnigenitũ Dei patris, Dei virtutẽ, & Dei sapientiã Christũ, quando præsumerem æmulari? Oblatus est, quia ipse voluit, quando & quantum voluit passus est, vtpote verus quidem homo, sed uerus nihilominus Deus. Imò uero ne ipsam apostolicam obedientiã asseras uelim: quos nimirum iuxta propheticam promissionem oculis suis uidisse constat præceptorem suũ, & auribus suis uocem audisse monentis. Vnde & unus eorum expressius scribens ait: Quod audiuimus, quod uidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ palpauerunt de uerbo uitæ. Quidni relinquerẽt omnia, quidni ad omnia sequerentur tantæ præsentiam maiestatis? Quid ego non facerem si mihi eadem copia præstaretur? Sed non fecit taliter omni nationi, non præcunti, utique non sequenti. Siquidẽ, ut multi reges & optauerunt uidere & non uiderunt, sic nihilominus uenerunt iam dies, quando desideremus uidere diem unum filij hominis, nec tamen mereamur. Opportune ergo iã Martinus ad medium ueniat, ut de medio fiat occasio peccatorum. Hodie enim ille per omnia similis nobis plane, & sensibilis, & passibilis, sed & longe post illa patriarchaliũ, & propheticarum tempora uisionũ, & homo purus, nihil de natura diuinitatis habens: credens autem in eũ quẽ nõ uidit, pleBnus fructu obedientiæ, & uirtutum locupples, solum deseruit, polum subijt, terræ cõmendans, quod habebat è terra, spiritum dirigens ad patrem spirituum, cui fideliter in adoptionis spiritu deseruiuit. Non fuit cœleste corpus, sed nec spiritus quidẽ cœlestis, rationale animal, etiam & mortale, terrige-

na, filius hominis. In terra natus est, in terra educatus, in terra exercitatus, & probatus, in terra etiam consumatus. Nec uero patriarcha erat, aut unus ex prophetis. De quibus sane in euangelio veritas ait: quia lex, & Mat.11.b prophetæ vsque ad Ioannem. Multo magis non erat ipse Christus, sed erat tamen Christus in ipso, haud aliter vtique quam per fidem. Enimuero iuxta hunc modum etiam modo prope est verbum in corde tuo, & in ore tuo, tantũ si recto quæsieris corde. Nempe Apostolo interpretante verbum fidei Rom.13.b istud est, de quo Moyses ait. Vnde, & alibi idẽ Apostolus, Iesus Christus, inquit, heri, C & hodie, & in æternum. Hesternum quidẽ ab initio seculi usque ad ascensionem dominicam, hodiernum vero diem exinde vsque ad seculi consummationem, porro æternum intellige post communem omnium resurrectionem. Nulli horum deest Christus, nulli deest Iesus, nulli deest vnctio, nulli salus. Patriarchis, & prophetis in uisione exhibitus est, Apostolis in humanitate, Martino in fide, angelis iam in specie. Quam sane speciem & electis omnibus ostensurum sese promiserat, non quidem hodie, sed in æternum. Denique iam transierat heri, iam illud nostrum illuxerat hodiernum, cũ Apo- 1.Cor.1.d stoli loquerentur: Et si cognouimus Christum secundum carnem, sed iam nunc non nouimus. Videtur tam etiam in hoc mane de carnibus agni nonnihil esse seruatum: sed quod reliquum est, utique iam datur agni: quod uidelicet usque hodie eadem ea 2.Cor.5.b nobis, sed spiritualiter vtique non carnaliter exhibeatur. Neque enim est quòd cauemur nostro huic negatam tempori siue eam quæ ad patres veteris testamenti facta est apparitionem, siue eam, quæ Apostolis exhibita est præsentiam carnis eius. Siquidem fideliter considerantibus neutram deesse liquebit. Adest.n. nobis etiam nunc carnis ipsius uera substantia, haud dubium sanec quin in sacramento. Adsunt reuelationes, sed in spiritu, & uirtute: ut temporigratiæ, quod nũc est, nihil in ulla gratia deesse probetur. Denique nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se, nobis tamẽ reuelauit per spiritu suum. Nec mireris qp carnales eis manifestationes exhibuit: qui carnalẽ eius præstolabantur aduentum. Nobis enim tanto efficacior gratia, & D reuelatio dignor necessaria est, quãto nimirum excellentiora constat esse quæ expectamus. Itaque (vt supra diximus) Martinus iste Christus non fuit, sed tamen Christum habuit: non quomodo angeli in præsentia maiestatis, non quomodo Apostoli in uisione humanitatis, non quomodo olim locutus est in uisione sanctis suis, sed quomodo eum etiam nunc habet ecclesia in fide, & sacramentis. Non erat ille lux, sed lucerna plane ardens, & lucens, de Ioanne dictum est. Sed si illum protulero, puto dicetis: Maximus hominum est, plusquam propheta est, etiam angelus est Dei patris, sicut ipse testatur: Ecce mitto angelũ meum, &c. Et Marti- Luc.7.d nus lucerna erat ardens, & lucens: eũ saltẽ nõ pigeat imitari. Sed imitari in eo, quod est imitabile, non autẽ quod mirabile exhibetur. Ad mensam diuitis sedes hodie, diligenter considera, quæ tibi apponuntur. Discerne inter cibos, & vasa ciborum. Illos enim iuberis tollere, sed non illa. Dives est iste Martinus, dives in meritis, dives in miraculis, dives in uirtutibus, dives in signis. Diligenter ergo considera, quæ apponuntur tibi, quænam videlicet ad admirationẽ, quæ vero ad imitationem. Aut certe qui sequitur in scriptura, illa, quoniam talia oportet te præparare: diligenter considera quid apponitur, & in quo Suscitauit Martinus tres mortuos, quot nimirũ saluatore legerat suscitasse. Redidit visum cæcis, surdis auditũ, mutis loquelam, claudis gressum, aridis sospitatem. Euasit diuina virtute pericula, pro E prij corporis obice flammas repulit, immanẽ sacrilegæ machinæ molem columna parili è cœlo descendente prostrauit, leprosum mundauit oculo, curauit oleo paralyticam, dæmones vicit, angelos vidit, futura præuidit. Verũ hæc quidẽ cæteraque eiusmodi altissima quæ fecit magnalia, quidni mirifica quædã vasa dixerim diuitis huius, auro grauia, gemmis micantia, pariterque materia, & opere preciosa? Noli in his saporem quærere, sed mirare splendorem. Luceat in huiusmodi lucerna nostra, ut in lumine eius videamus lumen, quod quidem purum prout in se est, necdũ præuales intueri. Non enim est iste lux, sed ut testimonium perhibeat de lumine: & appareat ubi interim gloriosus Deus in sancto suo, dum non potes ad gloriã eius sicut est in seipso. Cæterum ne putaueris ornatas quidẽ Martini lampades, sed vacuas inueniri: non est fatua virgo, habet invasa oleũ, habet vnũ in phialis: habet in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tra paropsides istas ciborum copiam, delicias utique spiritales: ut non modo uideant & mirentur, sed edant pauperes, & saturentur, atque in illis quidem Dominum laudent: porro in his uiuãt corda eorum. Alioquin quomodo mortui laudabũt te Domine? Vt ergo sit iucunda decoraque laudatio in admiratione, ẽt viuant ex imitatione, & ut auidius sumant delicias, ipsas quoque diuitias curiosius contemplentur. Sic nimirũ inter splendorem, & feruorem lucernæ huius vicarijs quibusdam affectibus discurrendũ, ut nobis alter ex altero cõmendetur, & ex mutua collatione uterque complacitior fiat. Siquidẽ humilis fuit, & spiritu pauper iste Martinus, sicut euidentissime probat effectus ipse diuinæ gratiæ, quam profecto tã multam nisi multum humilis non dedisset. Vt tamen pauca virtutum eius indicia promam, pauperem illum spiritu beatus nouit Hilarius, cum imponere ei diaconatus officium tentans, nec præualens, q̃ indignum sese vociferaretur: exorcistam eum esse præcepit, in quo quidem locus iniuriæ uideretur, sciens nimirum, q̃ humiliorem ordinationem minime repudiaret. Pauper fuit, veste sordidus, crine incultus, facie despicabilis: quæ quidem licet in electione eius à quibusdã maleuolis obiecta fuissent, & in ipso tamen episcopatu sicut scriptum est penitus non mutauit. Denique, quia vere pauper fuit spiritu Martinus, pauper, & modicus meruit nominari. Audi vero mansuetudinẽ eius, suo illo Sulpitio sic scribente. Tantam aduersus omnes iniurias patientiam attulerat, ut cum esset summus sacerdos, impune etiam ab infimis clericis læderetur, nec propter id eos, aut loco vnquam amouerit, aut à sua quantum in ipso fuit charitate repulerit, quod quidem in Brixio manifeste probatum, omnes vos arbitror meminisse. Eum nempe ex omnibus sibi successorem elegit, & de tãta post futura aduersitate præmonuit: postremo in fide, & lenitate ipsius sanctũ fecit illum, ad cuius os aures suæ fuerant cum responderet homini, qui de eo sciscitabatur: Si illum delyrum quæris, prospice eminus. Ecce cælum solito sicut amens respicit. Crebro siquidem homo Dei, vtpote terram despiciens, cælum suspiciebat. Nempe sciebat ad hoc sese, ut supra memnimus, rectam in corpore accepisse staturam, sciebat illic esse thesaurum suũ, sciebat illic sedere in patris dextera Christum suũ, sciebat nunquam sese donec illuc perueniret, quod desiderabat assecuturum. Vnde & hoc ipsum, q̃ delyrus uocabat in terra, mento non attendit, cuius nimirum cõuersatio esset in cœlis, cuius oculi in capite suo. Sane illuc etiam lachrymæ eius à maxilla alcẽdere consueuerant, quibus sic abũdabas, ut soleret pro illorũ quoque qui obtrectatores sui uidebantur flere peccatis. Sane quantũ iustitiam esurierit, tum in cæteris eius actibus, tũ specialiter in idololatriæ persecutione probatum est, in templorum destructione, in statuarũ deiectione, in successione locorum. Vbi se quoque aliquando non est veritus dare discrimini, ut occasio tanti criminis de medio tolleretur. Num misericordem cum in paupere se expertum saluator ipse apud angelos gloriabatur, datã sibi medetatem uestis ostentans. Vtinam nobis etiam miseris apud summum iudicem, in cuius admirabile tabernaculum introitus, misericordiam illam exhibere digneĩ, qua & illos olim morti destinatos, & tormentis uarijs deputatos eripuit, pro quibus ante terreni iudicis ianuam nocte media scribẽ iacuisse. Quomodo enim non audiret cũ nunc, qui tunc quoque fecit audire? Porrò munditiam cordis eius illud, uel maxime indicat, quòd non est confusus inimico loquens in porta. Nihil in me funeste reperies, Abrahæ me sinus recipit. Nam in opere pacificorum feliciter plane consummauit labores suos, licet dierum suorum finẽ non ignoraret, clericos tamen adijt diffidentes inter quos reformata pace, in pace ipse quiuit. Cæterum persecutiones quas sustinuit propter iustitiam, longũ est numerare quomodo apud Iulianum Augustum in ciuitate Vuangionum intrepidus, imo & illato terrore constantior, custodiæ mancipatus est, vt inermis postero die Barbaris opponeretur: quomodo circa alpes sub securi, quam in verticem eius latro vibrabat, securissimus fuit: quomodo illum Mediolani Auxentius Arrianus grauiter infectatus, multisque appetitum iniurijs tandem de ciuitate exturbauit: quomodo & alibi prius aduersus sacerdotum perfidias acerrimè pugnans, supplicijs fuit affectus, publice virgis cæsus, inde quoque exire compulsus est, quomodo item in cuiusdam fani euersione cum gentilis eum stricto gladio peteret, nudam ceruicem præbuit percussuro, donec ille extollens ad ictum dexteram, cecidit

cidit resupinus: quo alter cum cultro ferire voluit, sed ferrũ de manibus eius elapsum, repente disparuit. Pro quibus oĩbus dubiũ nõ est multipliciter coronari eum, qui quidem etsi nõ semel effectu consummatæ passionis, sed totiens, martyr fuit affectu deuotissimæ voluntatis. Comedite iam amici, & bibite, & inebriemini charissimi. Sic. n. vivitur, & in talibus vita spiritus vestri. Nisi forte beatos prædicat sermo diuinus, qui mortuos suscitant, cæcos illuminant, morbidos sanant, leprosos mũdant, paralyticos curant, dæmonibus imperant, futura prænunciant, miraculis coruscant: & non magis pauperes spiritu, mites, esurientes, & sitientes iustitiam, misericordes, pacificos, persecutionem propter iustitiam sustinentes. Ignoscite mihi fratres, exemplum obedientiæ paulominus præteriui, quod quidem vel solum iuxta præpositum ordinem in Martino quoque nobis conuenit exhibere. Sane morã faciamus, sed vt arbitror bonum est nos hic esse: tardius enim hodie venimus ad Martinum. Domine, inquit, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem: fiat voluntas tua. O uere sanctissimam animam, o inestimabilem charitatem, o obedientiam singularem. Bonum certamen certasti, cursum consummasti, fidem seruasti, de reliquo superest tibi corona iustitiæ quam reddet tibi Dominus hodie iustus iudex: & adhuc dicis, non recuso laborem, fiat uolũtas tua. Obtulisti plane Isaac unicum illum quem diligis, quod in te est iugulasti. immolasti singulare gaudium tuũ pia deuotione, paratus redire iterum in periculà, innouare certamina, denuo subire laborem, sustinere tribulationem, prolongare tentationẽ, deinde differri adhuc ab illa tanta fœlicitate, & diu desiderata societate spirituum beatorum, atque in huius mortalitatis ærumnas ab ipso introitu gloriæ reuocari: postremo (quod maximum est) a Christo tuo peregrinari diutius, si modo ipse uoluisset. Nec sane dubium quin ampliorem gratiam mereatur qui paratum se exhibet etiam ante mandatum, quàm qui obedire tardigit post mandatum. Magna quidem obedientia uestra angeli sancti, sed quod dicere audeam pace uestra, nescio an inueniatur in uobis quisquam paratus in tale aliquando ministerium mitti, in quo necesse habeat nõ uidere faciem patris. Magnum est Petre quòd dominum secuturus omnia reliquisti, sed audiui te in monte dicentẽ ubi transfiguratus est corã uobis: Domine bonũ est nos hic eẽ, faciamus hic tria tabernacula. Non est hoc, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborẽ. Paratũ cor tuũ Martine, paratũ cor tuum, siue manere in corpore, siue dissolui, & esse cum Christo. Et magna quidẽ in horrẽda morte securitas, magna in uisione Christi desideranda, & tã feruenter ac singulariter desideranda perfectio reperitur: sed id quidẽ longe amplius per omnẽ modũ, quòd qui mori non metuis, imò qui tanto desiderio præsentiã Domini concupiscis, uiuere quoque non renuis, & expectatione molestissima fatigari: in quo. n. alio non obedire potuerat, qui in hoc tanto articulo, tam deuote clamabat, fiat uoluntas tua? Hæc ergo pars nostra sit fratres in conuiuio hodierno, hanc nobis obedientiam in mensa pauperis, imò iam diuitis huius appositam diligenter consideremus, scientes q̃n ipsa est, quæ a nobis exigitur, ipsa quam oportet nos præparare, ut singuli quiq; dicamus: quia paratus sum & non sum turbatus, ut custodiam mandata tua. Nec modo semel, aut in parte, sed paratum cor meum Deus, paratum cor meũ, paratum ad utrumque, & in nullo tuã præscribens dispositionem. Forte hoc cupio, & specialiter, & uehementer, sed ne quidem illud recuso: sicut fuerit uoluntas in cœlo, sic fiat. Desidero requiem, sed non recuso laborem, fiat uoluntas tua.

Mat. 17. a

Psa. 118. b L.

De sancto Clemente papa, et mãsyra de eribus aquis. Sermo.

PReciosa in conspectu Domini mors sanctorũ eius. Audiat peccator, & irascatur, dentibus suis fremat, & tabescat. Deprehensus est in astucia sua, cecidit in foueam quam fecit, in laqueum incidit quem tentẽdit. Inuidia siquidem diaboli mors intrauit in orbem terrarum, sed ecce preciosa facta est mors sanctorum. Audi igitur hostis uitæ, mortis auctor attende. Quid ualet iam fraus tua, uersutia tua quid nocet? Imo uerò ut plus doleas, etiam omnia cooperãtur inbonum his qui secundum propositum uocati sunt sancti. Neque enim alter quã ipsa (quæ tui est operis) de te hodie beatus martyr cuius solennia celebramus, morte corporis triumphauit: fecit siquidem de

Ps. 115. c

Rom. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de necessitate virtutem, pœnam peccati in meritum gloriæ cõmutauit: fidelem se probauit in modico, vt dignus inueniret supra multa constitui. Modicum nanque erat, & omnino modicũ quicquid prius acceperat anima illa beata, quantum ad eam gloriam
M quam præsenti promeruit passione. Omnis enim delectatio huius mundi, vniuersa eius gloria, quicquid denique in eo cõcupiscitur, prorsus modicum est, in illius fœlicitatis, in illius gloriæ, in illius beatitudinis cõparatione nisi tamẽ vel modicum dici debet, & non potius nihilum, vapor ad modicũ parẽs. Acceperat beatus Clemens nobile genus, amplas possessiones, hæreditatem multã, scientiam quoque quamplurimã, ita, vt optimus quidem illius temporis philosophus haberetur. Acceperat hæc vniuersa à Domino: Dei enim dona sunt etiam hæc. Fidelem ergo se probauit ei qui dederat, cum pro eius amore vniuersa contempsit, omnia detrimentũ faciens, & arbitratus, vt stercora, vt lucrifa-
Ioh. 2.b ceret Christum. Sed forte murmurat etiam nunc inimicus, pellẽ, inquiens, pro pelle, & omnia, quæ habet homo dabit pro anima sua. Quid ergo? Putas, q̃ in ipsa corporis sui vita quam accepit à Domino, infidelis inueniatur, ut uel ipsam præferat illi? Ecce habes potestatem, irrue in eũ per satellites tuos, vt coarctetur e duobus, aut a Domino necesse habens, aut a corpore separari. Varia, & immania exquire genera tormentorum, sed noueris te martyri nostro fabricare coronas. Sicut enim ipsa vitę huius ornamenta, & adiumenta contempsit, sic contemnit, & ipsam, corpus omne tibi exponit in mortẽ, & in facie maledicit tibi, atque idola tua sacro ore blasphemat. Dominum Deũ suum etiam inter tormenta tua libere prędicat, in igne cõfitetur. Coronabitur ergo quia legitimẽ certauit, quia fideliter uicit, quia nec blãdimentis uitæ huius, nec mortis horrore à charitate Christi potuit separari. Dic quæso nobis anima sancta quæ sic corpus tuũ supplicijs
Ephe. 5. exponebas, obsecro diligebas illud, an non? Vtique diligebam, inquit, nemo enim vnquam odio habuit carnẽ suam. Diligebam ergo eã, sed parum diligebam tanquã ancillam, & multo magis diligebã Dominũ Deũ. Vtique probatio esset dilectionis, operis exhibitio: libenter ipsam quoque pro eius gloria mortẽ corporis amplectebar. Quid nos ad hęc dicimus fratres? Congratulamur martyri, sed iam gloria eius non sine nostra confusione est. Ecce enim beatus Clemens homo erat similis nobis passibilis, eadem circundatus infirmitate, & carni suæ eodem vinculo naturalis affectionis inhærens. Si ergo ille sic glorificauit Christum in corpore suo, & calicem salutaris accepit: quid nos retribuimus Domino pro omnibus, quæ retribuit nobis? Eadem certe insignuit imagine, eodem sanguine nos redemit, & vocauit in eandem hæreditatem incorruptibilẽ, & incontaminatam, æternam, conseruatam in cœlis. Vt quid ergo non possumus, & nos cum beato Clemente Christi bibere calicẽ? Sed forte respondent aliqui, possemus si opportunitas non deesset, sed persecutionis tempus cessauit. At ego fateor, non satis credidisse ita dicentibus. Quid enim? Quotidie ceditis punctioni acus vnus, & mucro ni uos arbitramini posse resistere? In minimis probate conflictibus quam viriliter in maiori certamine stare possitis. Ecce enim B uobis non dicitur: Sacrificate idolis, & uiuite: aut si hoc non vultis, oportet vos diuersis supplicijs interire. Nouit Dominus figmentum nostrum, nec dat nobis tam forte certamen. Beato Clementi certamen forte dedit, vt vinceret, & disceret quoniam omnium potentior est sapientia. Vestrum autem certamen quale est fratres mei? Quotidie vobis suggeritur in cordibus vestris, frange ordinem tuum, murmura, detrahe, age remissius, infirmitatem simula, respondeci qui forte durius locutus est, vt satisfacias desiderio tuo: nec dicitur cuiquam, nisi hæc feceris, morieris: sed ut multum, cum difficultate, & labore resistes animo tuo. Et quis sustineret tanta? Hæc enim meus audire hæc respondere consueuimus exhortantibus nos, aut foris homini, aut intus spiritui sancto. Si ergo in huiusmodi certamine periclitamur, si vix resistimus, si interdum etiam succumbimus, quid in illo tam graui certamine faceremus? Si imbecillibus cedit infirmitas nostra, quomodo ad tela resisteret? Videtis quomodo ad nihilum redacti sumus, & sicut solent mulieres, aut paruuli, pugnantes laudamus actus, pugnare ipsi non possumus. Quid tales agimus? Omnes certe ad nuptias agimen vocati sumus, & in conspectu eius vacuos apparere non licet. Diligenter ergo consideremus, quæ apponuntur nobis, quoniã talia oportet nos præparare. Consideranit beatus Clemens vinum sibi appositũ esse à Dominõ, & ipse quoque quoniã diues fuit ad nuptias illas, uinum nihilominus proprij sanguinis effusione portauit. Sed nos pauperes sumus, & vinum Domine non habemus. Asille, implete, inquit, hydrias aqua. Ergõne & ipsa suscipietur aqua si attulerimus eã? Vtique suscipietur. Nam & ipsam cũ uino nobis appositam inuenier, qui secũdum monita sapientis diligenter considerauit, quæ sibi apponuntur, ab eo nimirũ, qui uenit non in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Testimonium.n. perhibuit, qui uidit quòd aperto latere Domini dormientis in cruce exierit sanguis & aqua. Et nos ergo fratres, ut uel fideles nos probemus Deo nostro, si martyrium sanguinis non habemus (martyrium enim testimonium est) quæramus, vel testimoniũ aquæ, & ne ipsum quidem despiciet Deus. Tres sunt enim qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Beati quibus trinum suppetit testimoniũ, quoniã funiculus triplex difficile rũpitur. Nos si sanguinis testimoniũ nõ habemus, habeamus spiritum, & aquã: quoniam sine spiritu, nec sanguis, nec aqua sufficit, imo vero si spiritus ipse sine aqua, aut sanguine inuenitur, sufficit testimonium eius: quoniam spiritus veritatis est, nec sanguis, nec aqua quicquam proderunt à seipsis, sed spiritus est, qui testificatur in illis. Sanè tamen, aut vix, aut nunquam sine aqua, aut sanguine spiritum arbitror inuenirl. Propterea charissimi quęramus, vel aquam, qui sanguinem non habemus. Et quoniam hydriarum supra fecimus mentionem, quæramus mensuras binas, uel ternas quas hydriæ D capiebant. Nam & Christus triplicẽ nobis apponit aquam, & perfectus omnis, qui fuerit in nobis sicut ipse, qui videlicet tres mensuras habere potuerit. Propter hoc.n. sub distinctione dicit, binas uel ternas, ut duas ad minus constet necessarias esse, tertiam non ab omnibus exigendam. Accipe igitur triplicem aquam, quam tibi saluator apponit. Plorat super Lazarum, & super ciuitatem Hierusalem, & hæc est aqua prima. Suadauit imminente iam passionis hora, & hæc est aqua secunda, non ab oculis tantũ, sed à toto corpore manans. Hæc autem rubea est, sanguineique coloris, sicut scriptum
Luc. 22. c est. Et factus est sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram. Iam verò tertia est aqua, quam & prædiximus de latere eius una cum sanguine emanasse. Et tu ergo primam quidẽ habes si rigas lachrymis tuis cõscientiæ tuæ stratum, & dolore compunctionis præteritorũ diluis maculas peccatorum. Secundã aquã habes, si in sudore vultus tui vesceris pane tuo, & labore pœnitentiæ corpus tuũ castigas, ac restringis concupiscentiæ flammã. Est autẽ sanguinei coloris siue propter laborem, seu etiã propter ipsum quẽ extinguit concupiscentiæ ignem. Jam uero si proficere potes vsque ad deuotionis gratiam, potaberis aqua sapientiæ salutaris, & spiritus Christi, qui super mel dulcis est, fiet in te fons aquæ salientis in uitam æternam. Et memento hanc esse aquã, quæ procedit de latere dormientis, & sine omni molestia fluit. Oportet.n. iam mortuũ E esse mundo, qui in hac voluerit gratia delectari. Ergo vt breuiter repetã, prima quidem à præteritis delictis abluit conscientiã: secunda, vt futura cupiditas extinguit concupiscentiam, tertia si ad eam peruenire mereris, potat animam sitientem.

In vigilia sancti Andreæ Apostoli. Sermo.

SAnctorum festa præcipua patrũ sanxit auctoritas votiuis præuenienda ieiunijs. Vtiliter plane, & non ad insipientiam nobis, si affuerit qui aduertat. Multa siquidẽ quotidie peccata cõtrahimus, & in multis offendimus omnes: nec tutum omnino est celebrandas suscipere festiuitates sacras, maximęque eas, quæ maximę sunt, nisi prius abstinentiæ purificatione præmissa, quo & digniores, & capaciores inueniamur spiritualium gaudiorum. Sic enim iustus in principio sermonis accusator est sui, nec nisi à propria reprehensione laudes incipit alienas. Quod si etiam iustus trepidat solicitus prevenire eum, qui ipsas quoque paratus est iustitias iudicare: quid agimus nos, quorum interim iudicata non fuerint, & tecta peccata? Timendum valde est ne forte manifesta inueniantur præcedenna ad iudicium. Si nec iustus sine modestia, & verecundia quadam ad sanctorum præsumit accedere laudes: quanto magis peccator in cuius ore non est laus speciosa, timeat semper necesse est vocem illam. Quare tu enarras F iustitias meas? siue illam: Amice, quomodo Psa. 49. c huc intrasti non habens vestem nuptialem? Mat. 22. b Beati proinde qui stolã suam, dico autem

Universidad de Deusto
Biblioteca

gloriam conſcientiæ ſuæ, ſoliciti ſunt omni tempore conſeruare immaculatam, ſemper ſplendidam exhibere. Sed quia pauci ſunt, qui ſic omni cuſtodia ſeruent cor ſuũ, pauciores aũt (ſi tamẽ uel pauciores) qui in omni ſanctimonia conſeruent illud, neceſſe eſt frequenti abſtinentia maculas diluere ſubintrantes, præcipue cũ præcipua quælibet ſolennitas aduenerit celebranda. Non modo tũ præparatio eſt ad proximam celebritatẽ obſeruatio præmiſſu ieiunij, eſt & admonitio quædam eruditiuóque non parua. Diſcimus ex hoc ipſo quænam vera ſit uia feſtiuitatis æternæ. Quid eſt.n. quòd ieiunijs ſolennia præuenimus, niſi q̃ per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei? Indignus quippe ſolenni lætitia eſt, qui ſtatutam uigilię abſtinentiam non obſeruat. Plane, inquam, ſi renuis affligere animam tuam in uigilia, indignus iure cenſeris requie, & exultatione feſtiua. Eſt autem vniuerſum præſentis pœnitẽtiæ tempus, vigilia quædam ſolennitatis, magni & æterni ſabbati, quod præſtolamur. Nec canſaberis uigiliam longiorem, ſi æternitatem feſtiuitatis attendas. Licet.n. habere præparationẽ ſoleant ſolennia diurna diurnam: illa cum æterna ſit, non exigit tamen æternam. Sed quo nos rapit iucundior illius memoria fœlicitatis? Hoc enim nomine, & ſæpius, & forte dignius nominatur illa feſtiuitas. Re-
G deundum nobis eſt ad id quod prę manibus eſt. Hodierni itaque ieiunii, & eius quã præſtolamur ſolennitatis, & lætitiæ cauſa eſt beata paſſio Andreæ apoſtoli. Dignum eſt, n. ut ſi cum eo pendere non poſſumus, cum eo, uel ieiunemus. Nam & ipſum, cum biduo pẽderet in cruce, ẽt ieiunaſſe quis dubitet? Inueniamur ergo uel in exiguo communicantes paſſioni eius, & ſi non ſimul affixi patibulo, ſimul affligẽti ieiunio: ut miſerante Deo etiam coronæ participes ſimus, & in præſenti quoque ſpiritualiũ ſocii gaudiorum. Quomodo enim non exultemus in memoria triumphi eius quẽ in ipſa ſui præſentia ſupplicii, tam uehementer nouimus exultaſſe? An non erit læta feſtiuitas, ubi & crux ipſa plena eſt gaudio? Siquidem & feſtiuum ſolemus nominare quod lætum eſt, & crux à cruciatu vnique dicitur, aut certe cruciatus à cruce. Quanta proinde exultatione vniuerſę terræ celebrandum tantæ nouitatis miraculum, tam magnificum opus diuinæ uirtutis? Andreas homo erat ſimilis nobis paſſibilis, & tam uehementi ardore ſpiritus crucem ſitiebat, tam inaudito a ſeculis gaudio tripudiabat cum paratum ſibi eminus patibulum conſpexiſſet. O crux, inquit, diu deſiderata, & iam concupiſcenti animo prępparata, ſecurus, & gaudens uenio ad te, ita ut & tu exultans ſuſcipias me. Videtis, quia non ſe capit præ magnitudine gaudii? Ita, inquit, ut & tu exultans. Ergone tanta eſt exultatio ut exultet, & ipſa crux, nec læti quicquam habeat, ſed totũ lætitiæ ſit? Aut quis dicat minus, contra conſue- H tudinem, ſupra rationem, ultra naturã, crucifixum exultare, quàm crucem? Illi ſenſum lætitiæ natura negauit, huic ſi quid præualet, gaudium omne exterminat, ingeritque dolorem. Amator, ait, tuus ſemper fui, & deſideraui amplecti te. Fratres, ignis uibrãs eſt, non lingua loquens: & ſi lingua, certe ignea eſt. Carbones ſunt ignis illius quẽ de excelſo Chriſtus miſerat in oſſibus meis. Atque utinam deſolatorii nobis ſint, conſumentes, & exurentes quicquid in nobis eſt carnalis affectionis. Quales enim ſcimus ę ſunt iſtæ, aut a quanto interiori incendio micant? Plane beate Andrea, granum ſinapis eſt fides tua, quæ tam inſperatum vbi teri cœpit, cœpit ex ſe proferre feruorẽ. Quid ſi paulo amplius tereretur? Quis feruorem illum animus, quis verba illa ſuſtinere poſſet auditus? Dum enim minus minaretur Egeas, adhuc granum ſinapis deſpicabile uidebatur. Integrum erat, neſciebamus quid intus lateret. Dominus, inquit, me miſit ad iſtam prouinciam, in qua non paruum ei populum acquiſiui. Accedat comminatio nis piſtillum, longe iam acrius ſapiet, conſtantiuſque loquetur. Terrendum cum putat Egeas crucis ſupplicium minitans, ſed non eſt ita. Accenditur magis in uerbo hoc, & libere clamat: Ego ſi patibulum crucis ex paueſcerem, crucis gloriam non prædicarem. At vbi paratum ſibi lignum intuetus eſt, ex hoc iam plane totus igneſcens applaudebat, & blandiebatur illi amatæ ſuę, oſcu- I cioſiſſimè ſalutabat, deuotiſſime ſuſcipiebat, magnifice attollebat eã, & in ipſius prędconio gloriabatur, clamans magis affectione, quam voce: Salue crux preciosa, quæ decorem, & pulchritudinem de membris dominicis accepiſti: Salue crux, quæ in corpore Chriſti dedicata es, & ex membris eius, tã quam margaritis ornata. Merito proinde crucis amatorẽ veneranda quicũq; ſunt ſeruos crucis, ſed ab his ampliorem iure deuotionem exigit qui ſpecialibus propoſuerunt tollere crucem ſuam. Vobis hoc, & de uobis dico fratres mei, qui non ſurda aure au-
Luc. 14. f diſtis illam euangelicam tubam: Qui non baiulat crucẽ ſuam, & ſequitur me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Parati eſtote, totã animi diligentiam huic adhibete ſolennitati, & corde magno celebrate eam: quia magnus omnino conſolationis pariter, & exhorationis theſaurus uobis repoſitus eſt in ea, ſi fuerit qui fodiat, & ſcrutetur.

In die Sancti Andreæ, de Mundis piſcibus, Sermo I.

CElebrãtes hodie glo rioſum beati Andreæ triumphum, in uerbis gratiæ quę procedebant de ore eius, exultauimus, & delectati ſumus. Neque enim locus poterat eſſe triſtitiæ, ubi tam uehementer lætabatur, & ipſe. Nemo ex nobis compaſſus eſt ſic patienti: nemo auſus eſt plangere exultantẽ. Alioquin, & nobis ipſe non incongruè dice
Luc. 23. d re poterat, quod Saluator crucẽ baiulans ſequentibus ſe, & lugentibus, ait: Filiæ Hierusalem nolite flere ſuper me, ſed ſuper uos
K ipſas flete. Denique cũ duceret ipſe beatus Andreas ad crucem: populus qui ſanctũ, & iuſtum dolebat iniuſtè damnari, prohibere uoluit ne puniretur: ſed magis ipſe inſtantiſſima prece prohibuit eos, ne non coronaretur, imò ne nõ pateretur. Deſiderabat ſiquidem diſſolui, & cum Chriſto eſſe, ſed in cruce quã ſemper amauerat. Deſiderabat regnum intrare, ſed per patibulũ. Quid enim dicit illi amatæ ſuæ? Per te, inquit, me recipiat, qui per te me redemit. Ergo ſi diligimus eum, congaudemus ei, nõ ſolũ, quia coronatus, ſed & quia crucifixus: quia deſiderium animæ eius tribuit ei Dominus, & poſuit in capite eius coronã de lapide precioſo. Veruntamen dum congratulamur ei, q̃ diu deſideratæ crucis frui mercatur amplexu, mirum ualde eſt ſi nõ ipſum eius miramur gaudium cui congratulamur. Dum enim noctis huius uigilias celebrantes, in verbis tantæ exultationis cantando delecta remur, putas non fuit in nobis qui ſecũ cogitaret, & diceret? Quid ſibi uult hoc, aut unde tam noua lætitia? Certè, & crux preciosa eſt, & crux amari poteſt, & crux habet exultationem? Ita eſt, fratres mei. Si fuerit qui colligat, ſemper lignum crucis uitam germinat, fructificat iucunditatẽ, oleum lætitiæ ſtillat, balſamũ ſudat ſpiritualiũ charismatum. Non eſt ſylueſtris arbor, lignum uitę eſt apprehendentibus eam. Arbor fructifera, arbor ſalutifera eſt: alioquin quomodo Dominicã occuparet terram? Illam dico preciosiſſimam glebam, cui clauorum eſt infixa radicibus. Si non eſſet hæc precio- L
ſior cunctis, fructuoſior uniuerſis, nunquã illo plantaretur in horto, nec illam permitteretur uineam occupare. Deinde quid mirũ ſi cruci ſuauitatẽ dedit, qui dedit & igni? Aut quomodo crux iudicatur inſipida, ubi dulce ſapit, & flamma? Quid enim ſapiebat Laurentio ignis, cum irrideret carnifices iudicẽ ſubſannaret? Quid nos ad iſta dicemus fratres, quòd non ſapit etiam nobis, quæ pro Chriſto eſt tribulatio, nec guſtamus, & nos manna abſconditũ? Sic enim uictus eſſet omnino diabolus, nec haberet penitus, quod afferret. Sufficeret nobis hoc unum aduerſus duplicẽ maliciam inimici. Habet q̃ppe nequiſiſſimus ille laqueos, habet, & iacula: utpote callidiſſimus uenator hominum, ſolum ſitiens ſanguinem animarũ. Alios telis apperit malicioſę cuiuſlibet ſuggeſtionis, & in eis uulnerat multos, quorum tenuis eſt patientia. Alios uoluptatibus irretire laborat, & in his includit multitudinẽ copioſam eorũ, q̃ in terra repunt, aut uolitant iuxta eum. Sit ergo gaudiũ in tribulatione, & iam nõ habet malignus unde illiciat, non habet unde deijciat: liberati ſumus à laqueo uenantium, pariter, & à uerbo aſpero. Nihil enim proficiet inimicus in eo quem crux Chriſti delectat, ſi carnalem ſuggeſſerit delectationem: & filius iniquitatis non apponet nocere ei, ſi ad exaſperandum animum eius quãlibet immittere tentauerit amaritudinem. Non curat delicias qui ieiunio paſcitur, multo minus murmurare pro eo poteſt, in quo etiam delectatur. Plane altiſſimum poſuit refugium ſuũ: ubi M
nec muſcipula inimici timenda ſit, nec ſagitta, imò uerò mundus piſcis eſt, ſquamas pariter, & pennulas habens. Porrò ſicut fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum, ſic fruſtra iacitur telum in ſquamas loricarum. Huiuſmodi ſiquidem piſces mundos eſſe legalis ſanctio iudicat, qui & pennis leuantur, & proteguntur ſquamis: ſiue illi in mari ſint, ſiue in flumine, ſiue in ſtagno. Habet etiam mare hoc magnum, & ſpatio-

ſum

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum pisces mundos, & dominica dignos mẽsa: quia ex his qui in secuſi latitudine habitu actuque uersantur, reliquit sibi multa milia quos Apostolica sagena trahit, ut cũ educta fuerit, segregentur à malis. Vbi sane sedebit, & hic noster piscator hominum, qui totam nunc post se Achaiam trahit. Habet & flumen pisces mundos, quicunque inter dispensatores fideles inueniuntur. Fluuius quippe est, prædicatorum ordo, non in eodem permanens loco, sed extendẽs se & currens, vt diuersas irriget terras. Sunt & in stagno mundi pisces, qui in claustro Deo seruiunt in spiritu & uirtute. Meritò siquidem stagnis monasteria comparantur, ubi quodammodo incarcerati pisces euagandi non habeãt libertatem, quo videlicet parati sint semper ad epulas spirituales, dicentes singuli intra se. Quando veniet qui nos deferat? Cunctis diebus quibus nunc milito, expecto donec veniat immutatio mea. Porro vt de lege supra meminimus, siue in mari, siue in flumine, siue in stagno, illi mũdi sunt pisces,
A qui squamas & pennulas habent. Sunt autem squamæ multæ, sed una ex eis quodammodo lorica contexitur: quia vna est patientiæ virtus, licet singulis tribulationibus exhibere singulas uideamur. Iam uero sicut squamas ad patientiam, sic pennulas quoque ad hilaritatem arbitror non incongrue posse referri. Hilaritas quippe leuat & subleuat, vt saltus quosdam in altum dare uideatur quisquis exhilaratur. Sane vt duas habeamus pennulas, duplex nobis hilaritas quærenda est. Et forte propterea docet Apostolus (ille enim uere pennas habebat, quibus & in tertium usque cœlum raptus est, & uolauit etiam in Paradisum) non solum gloriari in spe, sed etiam gloriari in tribulationibus. Prorsus sublime volat quisquis ille est quem non modo futurorum expectatio bonorum, sed præsentium quoque malorũ exhibitio ipsa delectat ita vt in eo etiam glorietur. Talem inuenimus hunc beatum Apostolum, talem miramur, talem merito prædicamus.

Vnde & triplicem hic licet considerare gradum, incipientium, perficientium, perfectorum. Initium sapientiæ timor domini: medium, spes, charitas, plenitudo. Denique
Eccl.1.b Apostolum audi, quia plenitudo legis est
Rom.13.e charitas. Qui initiatur à timore, crucem Christi sustinet patienter: qui proficit in spe, portat libenter: qui vero consummatur in charitate, amplectitur iam ardenter. Solus etenim ille est qui dicere possit, quia amator tuus semper fui, & desideraui amplecti te. Longe est uox illa ab eo qui sustinet
B quidem, sed optaret omnino si posset non uenisse in hanc horam. Denique (si non videor temerarius) longe est ab ea voce. Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste. Quid enim? Certe super asellum ascenderat, vt ne hic quidem hostibus relinqueretur. Agnosco plane in duce belli pusillanimorum trepidationem, agnosco ægroti uocem in medico, agnosco infirmantem gallinam cum pullis, considero charitatem, stupeo miserationem, expauesco dignationem. Misericors dominus, non beati Andreæ robustum sibi suscepti affectum: quia non est sanis opus medicus, sed male habentibus. Si quem forte dignatio scandalizat, plane meretur audire. Nonne oculus tuus nequa est, quia ego bonus? Huic.n.odor uitæ in mortem est. Quid magnum fuerat domine Iesu si accedente hora propter quam ueneras, intrepidus stares, tanquam qui potestatem habebas ponendi animam tuam, & potestatem habebas iterum sumendi eam? An non longe gloriosius fuit, quandoquidem totum propter nos agebatur, ut nõ modo passio corporis, sed etiam cordis affectio pro nobis fieret: & quos viuificabat mors tua, tua nihilominus & trepidatio robustos, & mœstitia lætos, & tædium alacres, & turbatio quietos faceret, & desolatio consolatos? Lego quidẽ in Lazari resurrectione quia infremuit spiritu, & turbauit seipsum. Sed esto interim quia se ipse turbauit non conditionis necessitate, sed suæ beneplacito voluntatis. Nunc
C autem aliquid iam amplius audio. Vsque adeo siquidem præualuit ea quæ fortis est vt mors dilectio, vt Christum Angelus Dei confortauerit. Quis, quem? Euangelistam audi. Apparuit (inquit) Angelus confortans eum. Quem eum? Plane eum cui nasciturо clausus patuit virginis uterus, cuius nutu in uinum aqua mutata est, cuius tactu lepra fugata, sub cuius plantis solidum mare stetit, ad cuius vocem mortui surrexerunt. Denique eum qui portat omnia uerbo uirtutis suę, per quem facta sunt omnia, per quem uniuersa subsistunt, etiam & Angelus ipse. Et quid dicam? quem eum? Minus enim morarer si non penitus esset indicibilis. Confortans eum. Quem eum? Cuius ne ipse quidem confortator suus capere potest

erat maiestatem. Rogo te Angele quem consolaris? An ignorabas quis esset ad quẽ consolandum ueniebas? Certe consolator est, certe paracletus est. Alioquin non diceret alium paracletum à patre mittendũ Apostolis, si non esset & ipse paracletus. Denique agnosco & in hoc ipso paracletum maximum, agnosco paracletum benignissimũ, qui prope sit his qui tribulato sunt corde. Non despero iam domine etiam si molesta mihi uideatur tribulatio quam patior, etiã si pusillanimis sum, etiam si desidero ut transferatur calix à me. Non despero inquam, dummodo audiam ipse. Verũtamen non fiant ego uolo, sed sicut tu. Didici etiã ex hoc ipso non ad carnalem siue caducam recurrere consolationem, sed ad angelicam,
D ne, dummodo non murmurem: id enim penitus separaret à te, si non citius resipisceret: non renuo etiam si opus habeo consolari. Quid enim? Agnosco vocem meam in saluatore: & de salute desperem? Plane in patientia mea possidebo animam meam.

Veruntamen proficere volo si possum, nec statim adepta salute esse cõtentus. Qui timet Deum (aut Sapiens) faciet bona: sed parum est. Scriptum est enim. Declina à malo & fac bonum: inquire pacem, & persequere eam. Noli esse salute cõtentus, quære pacem, ne tibi sit in periculo etiam salus ipsa. Audi ergo Angelum nato eo qui factus est pax nostra, exultantem atque canentem. Pax in terra hominibus bonæ voluntatis. Quæ autem bona, nisi ordinata voluntas? Quænam est illa? inquis. Profecto quę rationi consentanea est, dicenti: quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Hoc si iam sentire cœpisti, haud dubium quin libenter feras crucem domini, & dicas: Paratus sum, & non sum turbatus vt custodiam mandata tua. Attamen si uis perfectus esse, unum adhuc tibi est necessarium. Quid illud? inquis. Profecto gaudium in spiritu sancto. Siquidem & is qui timore coercetur & patiens est, & qui ratione spei ducitur, & benevolus est: nisi etiã fuerit feruens spiritu, facile labi potest. Porro quæ per spiritum diffunditur charitas, & patiens & benigna est, & quod est amplius, nunquam excidit. In primo denique mandato quod parentibus nostris datum est, si diligenter consideres, & Eua patiens, & Adã beneuolus fuisse uidetur. Quia tamen uterque cecidit, liquet quòd stabili non erat ille uel illa gradu. Vidit mulier lignum (ait scriptura) quòd esset pulchrum uisu, & ad
Gen.3.b uescendum suaue. Non tibi uidetur uix continere manum? Sic & ubi à serpente interrogata est, uide si non manifeste sonant uerbæ eius molestum ei fuisse mandatum. Ex omni (inquit) ligno paradisi comedimus, de ligno autem scientię boni & mali dixit nobis, ne comedamus. Non dicit, sic est uoluntas creatoris: quare sic, ipse nouit: nobis sufficit obedire, quia uita nostra in uoluntate eius. Itaque facile seducta est mulier & promissioni credere, & acquiescere persuasioni. Vir autem non seductus est, sed subuersus mulieris amore. Optaret.n. semper seruare mandatum quod sibi utile nouerat, si non mulier ei aliud suaderet. Nec aliquam in seruando mandato uisus est pati difficultatem, sed quæ bona uoluntas erat, non habuit fortitudinem, quia non habuit feruorem. Fortis quippe est ut mors, Cant.8.
non patientia aut spes, sed dilectio. Non timor aut ratio, sed spiritus fortitudinis est. Dicit patientia, sic oportet fieri: quia timore urgetur. Dicit uoluntas bona, sic expedit, & sic agendum est: quia spei attrahitur ratione. Charitas uero quę inflammatur à spiritu, neque sic oportet dicit, neque sic expedit: sed sic uolo (inquit) sic cupio, sic desidero uehementer. Videtis quanta sublimitas, uidetis quanta securitas, quantaque suauitas charitatis? Fœlix anima quæ ad hunc charitatis peruenerit statum. Nec sane de-
F sperandum nobis, quandoquidem eius qui ad hunc peruenit gradum, ob hoc maxime memoria celebratur: ut ipsius & inuocemus auxilium, & prouocemur exemplo. Plus dico, & ex nobis nonnullos uidere mihi uideor in hoc gradu. Si dicis beatum Andreã Apostolum esse, nec posse te, qui pusillus es, eius sequi uestigia: pudeat uel eos qui recũ sunt non imitari. Nemo repente fit summus: ascendendo nõ uolando apprænditur summitas scalæ. Ascendamus igitur uelut duobus quibusdam pedibus, meditatione & oratione. Meditatio siquidem docet quid desit, oratio ne desit obtinet. Illa uiam ostendit, ista deducit. Meditatione denique agnoscimus imminentia nobis pericula, oratione euadimus, præstante domino nostro Iesu Christo.

Vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

BEati Andreæ Apostoli solẽnitas hodie celebratur: quam si pia solicitudine perscrutemur, multa inueniemus in ea, quæ ædificent animas nostras. In ipso siquidem conuersionis suę initio, magnum nobis perfectę obedientiæ præstat exemplum. Quod quidem christianis omnibus necessarium: nobis tamen est charius amplectẽdum, qui nimirũ specialiter ex ipsa professione nostra tenemur obedientiæ debitores. Sapiens nũmularius est, imò ipsa sapientia, cui necesse
G habemus reddere hunc obediẽtiæ nummũ: nec suscipiet eum nisi & integer inueniatur, & sine aliqua falsitate. Nam si discutimus, si diiudicamus, & in hoc quidem præcepto obedimus, sed non in illo fractus est nummus: nun suscipiet eum Christus, à quo nimirum tenemur nummi integri debitores. Omnes.n. obedientiam simpliciter & sine vlla exceptione promisimus. Quòd si quis obediat quidem, sed simulatorie & ad oculum, murmuret autem in abscondito, falsus est nummus eius: plumbum habet non argentum, & iniquitas sedet super talentum plumbi. Dolose agit, sed in conspectu Dei, qm̃ Deus non irridetur. Vis audire perfectę obedientiæ formam? Vidit dominus (ait
Matt.5.a Euangelista) Petrum & Andream mittentes rete in mare, & ait illis. Venite post me, faciam uos fieri piscatores hominum. Faciã (inquit) de piscatoribus piscatores: imò prædicatores. At illi continuo nihil diiudicantes, aut hæsitantes, non solicitu unde vi uerent, non considerantes quonammodo rudes homines, & sine literis prædicatores fieri possent: nihil denique interrogantes, sine omni mora relictis retibus, & nauisecuti sunt eum. Agnoscite fratres, quoniã propter uos scripta sunt hæc, propser uos singulis annis in ecclesia recitantur: vt discentes veræ obedientiæ formam, castigetis corda vestra in obedientia charitatis. Hęc nimi-
1.Co.9.b rum est, quæ sola commendat obedientiæ nummum, hoc illius argentum est probatũ
1.Co.13.a atque purgatum. Sola est charitas, quæ obe
H dientiam gratam facit & acceptabilem Deo. Hilarem quippe datorem diligit Deus. Et item. Si tradidero (inquit) corpus meũ ita vt ardeam, charitatem autem non habeam: nihil mihi prodest. Vultus ut de ipsa quoque beati huius Apostoli passione quam nimirum hodie celebramus, loquamur aliquid ad laudem Christi, & ædificationem vestram? Audistis certe cum peruenisset beatus Andreas ad locum ubi crux parata erat, quomodo confortatus sit in domino, & per spiritum, quem una cum cęteris Apostolis in igneis linguis acceperat, uerba uere ignea loqueretur. Videns ergo paratam eminus crucem, nequaquam (ut exigere videtur mortalis infirmitas) facies eius expalluit, nequaquam sanguis eius gelatus est, non stetere comæ, aut uox faucibus hæsit: non contremuit corpus, nec mens turbata est, non recessit, ut assolet, intellectus. Ex abundantia cordis os locutum est, & charitas quæ feruebat in corde, quasi scintillas quasdam ardentissimas emittebat in uoce. Quid enim beatus Andreas cum sibi paratam (vt dixi) crucem eminus cerneret, loquebatur? O crux, inquit, diu desiderata, & iam concupiscenti animo præparata: securus & gaudens uenio ad te, ita ut & tu exultans suscipias me discipulum eius qui pependit in te, quia amator tuus semper fui, & desideraui amplecti te. Obsecro fratres, homo est qui loquitur hæc, an non est homo, sed Angelus, aut noua aliqua creatura? Homo plane similis nobis passibilis. Nam I passibilem cum passio ipsa testatur, qua propinquante tam lętabundus exultat. Vnde ergo in homine noua hęc exultatio, & lętitia hactenus inaudita? Vnde & in tanta fragilitate tanta constantia? Vnde in homine tam spiritualis mens, tam feruens charitas, animus tam robustus? Absit ut à seipso tantum habeat, sed ut à patre luminum, à quo omne datum optimum & omne donum perfectum est, descendens à patre luminum, ab eo utique qui facit mirabilia magna solus.

Plane spiritus erat dilectissimi, qui adiuuabat infirmitatem eius, per quem diffundebatur in corde ipsius fortis charitas vt mors, imò & fortior morte. Cuius ò si & nos participes inueniamur. Ecce enim molestus est nobis pœnitentiæ labor, corporis afflictio grauis, abstinentia onerosa: in vigilijs dormitat anima nostra: præ tædio, non ob aliud sane quàm propter mopiam spiritus. Ipse enim si adesset, adiuuaret sine dubio infirmitatem nostram: & sicut beatus Andreæ crucem & mortem ipsam, sic nobis quoque laborem & pœnitentiam nostram faceret non solum non molestam, sed etiam desiderabilem atque omnino delectabilem esse. Spiritus enim meus (ait dominus) *super*

super mel dulcis, ita, vt ne ipsa quidem dulcedini eius prælucere queat amarissima licet mortis amaritudo. Quid non temperabit illa dulcedo, quæ mortem quoque facit esse dulcissimam? Quæ resistere possit asperitas vnctioni illi, quæ mortem quoque
Ps.118.a facit suauissimam? Cum dederit (ait) dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini. Quam molestiam non expellit gaudium illud, quod mortem quoque ipsam facit esse
K lætissimam? Quęramus hunc spiritum fratres, tota solicitudine operam demus, ut mereamur habere hunc spiritum, imò, vt quem iam habemus, abundantius habeamus. Quicunque enim spiritum Christi non habet, hic non est eius. Nos autem nõ accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis. Testimonium præsentiæ eius præbent opera ipsa salutis, & vitæ, quæ nullatenus agere possemus, nisi spiritus qui uiuificat, spiritus saluatoris adesset. Quæramus igitur, vt dona sua multiplicet
Eccl.24.c Deus in nobis, & spiritum suũ augeat, qui iam primitias dedit. Nullum enim omnino præsentiæ eius certius testimonium est quàm desiderium gratiæ amplioris, quoniã ipse dicit: Qui edunt me, adhuc esurient: & qui bibunt me, adhuc sitient. Sed fortassẽ multorũ nobis conscientiæ iã respondent. Desideramus quidem hunc spiritum qui sic adiuuet infirmitatem nostrã, sed inuenire non possumus. Et ego dico, propterea non inuenitis, quia non quæritis: propterea nõ accipitis, quia non petitis. Petitis, & non accipitis, eo q̃ negligenter petatis. Nihil enim aliud expectat, nihil aliud quęrit Deus, nisi ut sedule, & cum desiderio requiratur. Denique quando negabit patientibus, qui
Mat.7.b etiam non petentes pro uocat, & hortatur, vt petant? Si vos, inquit, cum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris, quanto magis pater uester cœlestis de cœlo dabit spiritũ bonũ petẽtib. se? Petite ergo charissimi, petite sine intermissione, petite sine hæsitatione: in oibus operibus uestris dulcissimi semper huius ac suauissimi spiritus pśentiã, & auxilium inuocate. Et nos enim fratres eum beato Andrea necesse habemus tollere crucem nostram, imò cũ eo quem, & ipse secutus est Domino saluatore. Inde enim sic lætabatur, inde sic exultabat, quòd non solum pro eo, sed etiam cum eo mori videretur, & conplantari similitudini mortis eius, vt compatiens etiã cõregnaret. Cũ quo vt simul crucifigamur, & nos attentius auribus cordis audiamus uocem dicentis: Qui
Luc. 9.c vult uenire post me, abneget semetipsum, & tollat crucẽ suã, & sequatur me. Ac si dicat, Qui me desiderat, se despiciat qui vult facere voluntatẽ meã, discat frangere suam. Sed continuo bella insurgunt, armãtur protinus aduersum nos inimici. Et nos armemur contra, imitemur arma regis nostri, ut tollamus, & nos crucem nostram, in qua de inimicis omnibus triumphemus. Audi enim quid Psalmista promiserit, imò spiritus sanctus per os eius. Scuto, inquit, circundabit te veritas eius, haud dubium quin altissimi. De eo siquidẽ loquebatur, sicut mani-
Psal.90.a feste indicant ipsius psalmi præcedentia uerba. Ad quid fratres scuto circundamur, nisi quia nos undique bella circundant? Denique quid causę sit, ut te scuto circũdet, attẽde. Scuto, inquit, circũdabit te veritas eius. Ad quid enim? Nõ timebis, inqt, à timore nocturno. A sagitta uolante in die, à negocio perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano. Vidésne quàm ne- M
cesse sit, vt scuto circundet te ueritas, quem sic hostium tela circundant? Ab inferiore enim parte timor nocturnus insurgit, à sinistris sagitta volat in die, à dextris perambulat negocium tenebrosum: & vt nihil sit vacuum, à superiori parte dæmonium meridianum insurgit. Nos autem miseri & miserabiles uicinis tot serpentibus, & igneis telis undique volantibus, insurgentibus inimicis, nihilominus pernicioſa securitate, & negligentia dormitamus, torpemus otio: vanitatibus, & scurrilitatibus indulgemus, tã pigri ad spũalia exercitia, ac si iã pax sit, & securitas, & nõ sit militia vita hominis super terrã. Hoc est (dico vobis charissimi) quod me uehementius terret, quod omnino timoris acerbissimi gladio transuerberat animam meam: quòd inter tanta pericula minus timorati, minus exercitati, minus quã necesse sit soliciti videamur. Siquidẽ unũ è duobus hæc ipsa negligentia nostra probat, aut omnino traditos nos hostibus, & nescire: aut si inter hæc conseruamur, ei qui tuetur nos, ingratos nimirum inuenti. Quorum vtrũque quid periculi habeat, satis manifestum est. Propterea obsecro uos dilectissimi, ipsa nos exciter hostiũ malitia peruigil, & insłãtia eorũ maligna, qua tam sedulo, tam soliciti sunt in nostrã perditionem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem, nos quoque solicitos faciat & circũspectos, ut in timore & tremore nostram ipsorum salutem operemur. Ecce.n.in cruce salus nostra tantũ, ut ei uiriliter inhæreamus.

1.Cor.1 b Verbum crucis (ait Apostolus) pereuntibus quidem stultitia, his autem qui salui fiunt.i. nobis, virtus Dei est. Ipsa est scutum quo

A circundamur, ut eius quatuor cornua quadripharia hostium tela repellant. Sic ergo inferius cornu contra timorem nocturnum .i.aduersus pusillanimitatem quæ de carnis afflictione procedit, vt id quod sub nobis est corpus castigare uiriliter studeamus, ac subijcere seruituti. Si quis vero nobis in faciem maledicit, si quis aperte mala suadere conatur, in die volat sagitta, & à sinistri est, sinistro nihilominus cornu crucis excipienda. Quod si adulatur, si quasi consulentis animo uenenum propinat fraternæ detractionis, & odium seminare conatur, si denique iniquum aliquid tanquam iustum persuadere tentat, à dextris est mihi iste: sed Iudas est, osculo me prodit, & dextro cornu crucis negotium perambulans in tenebris necesse est propulsari. Sed ecce dæmonium meridianum, superbiæ scilicet spiritus, qui nimirum in splendore maiori virtutum acrius insurgere solet. Hæc autẽ quàm pernicioſa sit, sæpius vobis intimare curamus. Initium quippe omnis peccati & causa totius perditionis superbia est. Propterea quisquis es, qui salutem tuã operari studes, aduersus hanc, super caput tuum cornu crucis habere memento, vt non eleueris in superbiam, non exaltetur cor tuum, non ambules in magnis neque in mirabilibus supra te: sed tela ea quæ de sublimi ueniunt, superemineſ capiti tuo cornu crucis excipiat. Sane hoc solum est cui salutis pariter & regni titulus inscribitur: quia solus qui se humiliat, saluari & exaltari meretur. Iam ut

Luc. 14. B breuiter repetam, quatuor hæc cornua sunt, continentia, patientia, prudentia, & humilitas. Fælix anima quæ in hac cruce gloriatur & triumphat, tantum ut perseueret in ea, & nullis valeat tentationibus deijci.

Oret igitur quisquis in hac cruce est, oret cum beato Andrea dominum & magistrum suum ne patiatur eũ de cruce deponi. Quid enim malignus ille non audeat, quid non præsumat impius attentare? Quod Egeæ manibus de discipulo, hoc Iudæorũ linguis facere cogitauerat & de magistro. In utroque tamen sera pœnitentia ductus, victus & confusus abscesit. Vtinam abeat similiter & à nobis, eo uincente qui & in se & in discipulo triumphauit. Faciat ipse ut mereamur & nos in hac nostra qualicunque cruce pœnitentiæ, quam pro ipsius nomine tulimus, fœliciter consummari, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

In obitu deuoti Humberti monachi. Sermo.

HVmbertus famulus domini mortuus est, deuotus famulus, seruus fidelis. Ipsi vidistis quomodo nocte præterita inter manus nostras expirauit tanquam vnus ex vermiculis terræ. Per hoc triduum fatigauit eum mors, & demolita est intra fauces suas, vt satiaretur sanguine quem sitiuit. Ecce fecit quod potuit, occidit carnem, & ecce recondita est in corde terræ. Separauit à nobis dulcem amicum, prudentem consiliarium, auxiliarium fortem. Nec mihi, nec vobis pepercit insatiabilis homicida, mihi C minus. Siccine separas amara mors? O bestia crudelis, ò amaritudo amarissima, ò fœtor & horror filiorum Adam. Quid fecisti? Occidisti, possedisti. Sed quid? Carnem vtique solam. Animæ.n.habes quid facias. Volat ad creatorem suum: quem tam ardenter concupierat, tam fortiter secuta fuerat omnibus diebus uitæ suæ. Sed & ipsum corpus quod uideris habere, auferetur à te: cũ tu nouissima inimica destrueris, & abolueris in uictoria. Reddes utique, reddes aliquando corpus istud, quod ad signum adue tus tui tantus hesterna die sputis & excretionibus, ac multiplici sordium squalore repleueras, lætabunda & laudans, quia hæc tuis laqueis irretijsses. Veniet vngentus patris cũ potestate magna & maiestate Humbertum quærere, & illud idem cadauer solum corpus configurare corpori claritatis suæ. Tu autem quid? Profecto (quod in Hieremia scriptum est) in nouissimo dierum stulta remanebis: & Humberto in æternum uiuente, tu in perpetuum morieris. Euomuit Prophetam marina bestia quã deglutierat: & tu Humbertum reddes, quem uideris tuo vastissimo uentre concludisse. De cætero tres, factitium nobis sermonem in omni forma sanctitatis ille Dei seruus exhibuit, quẽ & longum fecit & magnum. Longum, quantum ad longinquitatem viæ: magnũ, quantum

quantum ad uitæ sublimitatem. Non oportet me amplius aperire os meum, si bene retinuistis sermonem eius, si vestris illum cor-

D dibus impressistis. Quinquaginta annos, & eo amplius uixit in seruitio illius, cui seruire regnare est: quia à pueribus annis lo catus est in sanctuario Dei. Nobiscum triginta annis ab ipso pene principio monasterij huius conuersatus est, non solum sine querela, sed & cum gratia: cuius ex hoc memoria in benedictione erit nobis & generationi, quæ uentura est. Sicut aduena & peregrinus pertransiit viam & uitam istam, quantum minus potuit de mundi rebus accipiens, utpote sciens quia non erat de hoc mundo. Non habebat hic manentem ciuitatem, sicut nec patres sui: sed in anteriora extentus sequebatur ad palmam supernæ uocationis. Nihil habet mundus quod iure clamet in eo, uel de eo: quia nec mundus ei placuit, nec ipse mundo. Quantum parcius potuit de substantia eius accepit, & minus accepisset, si non obedientia coegisset. Victum & vestitum habens, his contentus fuit, non ad superfluitatem, sed ad necessitatem: nisi quod ipsam quoque necessitatem, superfluitatem esse sæpius causabatur. Ante hos paucos dies, si bene memini, dum colloquerer mur adinuicem, dicebat se monasterij huius præbendarium esse, & nullius tanquam utilitatis hominem pasci in domo Dei. Erat enim uere mitis, & humilis corde: & cum ceteris floreret uirtutibus, gratiam tamen

E mansuetudinis specialiter obtinebat. Ideo se amabilem & affabilem omnibus exhibebat, sicut erat amabilis valde. Veruntamen in his omnibus, quàm circunciſum fuerit os eius & lingua, omnes uos plenissime cognouistis, qui tamdiu vidistis eius conuersationem, & sermonem eius audistis. Quis unquam ex ore eius sonum detractionis, uerbũ scurilitatis, sermonem gloriæ, inuidiæ uocẽ audiuit? Quis eum, vel alios iudicantem, vel iudicanti consentientem aliquando deprehendit? Quis cum loquentem inania audire potuit? imò quis non ab eo timuit, si talia forte loqueretur, audiri? Nimirum solicite custodiebat vias suas, vt non delinqueret in lingua sua, sciens quia qui in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Longe à te Humberte. Væ illud Euangelicum. Luc. 3. a Luc. 6. Væ vobis qui ridetis nunc, quia flebitis. Nunquid aliquis vestrum eum ridentem & inter multos ridentes inuenit? Serenabat quidem vultum suum assidentium gratia, ne fieret onerosus, sed risum integrum si bene recolitis non admisit. Porro quanti feruoris in opere Dei diebus & noctibus fuerit, non solum vidistis, sed etiam admirati estis vsque ad diem mortis suæ. Cum enim serè iam ad decrepitam peruenisset ætatem, præter incommoda senectutis, etiam tot & tantis infirmitatibus, quas multi vestrum non ignorant, lassatus atque quassatus: erat tamen, vt dicitur, animus victor annorum, & cedere nesciens infirmitati. Denique in frigoribus & caloribus per montes & valles ascendens & descendens, iuuenum laborem prosequebatur, ita vt admirationi esset omnibus & stupori. Si cum F quandoque propter multitudinem negocio rum consilij gratia retinuissem, tristis perseuerabat & nubilus donec vestro consortio redderetur. Rarissime vnquam solennibus vigilijs quas non raro anticipabat, rarissime ceteris horis psallentium in choro inuentus est defuisse: nec nisi ea necessitate vt ex instanti responsum mortis habens infirmitas sequeretur. Porro in refectorio vix communibus vtens cibis siquid forte aliud apponeretur, aut non accipiebat, aut tam moleste accipiebat, vt super hoc uniuersitatem nostram sæpius molestaret. Decreuerat aquam bibere semper, si non totis viribus restitissem. Vinum si quandoque bibere cogeretur: erat vinum colore potius quàm sapore, adeo illud aquis nimijs obrucbat. Vix unquam obedientia compellente infirmitorium introiuit: vix cum intrasset teneri potuit. Fateor minus obediens in hac parte, quòd auctoritatis suæ mole me premeret. Laudo eum, in hoc non laudo: quia sicut uos scitis, non parum in huiusmodi perstitit obstinatus. Credo quia si quid triste sensit, propter hoc sensit, quòd minus nobis consensit de necessitate corporis sui. Sed qualis erat in consilijs? Purus utique & discretus, quod ego tanto melius noui, quanto sæpius tetigi pectus eius. Non solus autem noui hoc, nouit & vniuersitas vestra. Quis denique multitudine vel magnitudine tentationum percussus, non audiuit ab ore eius, & radicem tentationis, & curationis remedium? Ita.n. percurrebat omnes angulos conscientiæ infirmantis, vt credere posset qui cõfitebatur, G eum vidisse omnia, omnibus interfuisse. Quantę autẽ charitatis erat? Sic se induerat

viscera

Universidad de Deusto
Biblioteca

viscera pietatis, vt omnes excusaret, pro omnibus intercederet, nescientibus illis pro quibus loquebatur: non personarum acceptor, sed necessitatum. Erat ergo humilis corde, dulcis sermone, strenuus opere, feruens charitate, in commisso fidelis, in consilio circumspectus & prudens. Compositus erat super omnes homines quos uiderim in diebus istis, vnus & idem perseuerans omni tempore & omni hora. Plane in semitis domini Iesu posuit uestigia, nec retraxit pedem donec cursum itineris consummaret. Ille fuit pauper, pauper etiam iste fuit. Vixit ille in laboribus, & hic in laboribus multis. Crucifixus est ille, & iste multis & magnis crucibus affixus, stigmata Iesu tulit in corpore suo, adimplens ea quę deerãt passionum Christi etiam in carne sua. Resurrexit ille, iste resurget. Ille ascendit in cœlum, & iste creditur ascensurus. Ascensurus plane cum rex gloriæ propter nos descendet, sicut prius ascenderat, ut notam faciat potẽtiam suam: cum non minoris excellentiæ sit descendere
Actu. 1. a per aëra, quàm per aërem ascendisse. Sic enim olim Angeli prædixerunt: quia hic Iesus qui assumptus est à uobis in cœlum, sic
Eccl. 11. d veniet quemadmodum uidistis eum eũntem in cœlum. Nec laudaueris hominem in uita sua, dicit scriptura, pro eo quòd non est secura laudatio nisi post mortem. Hoc & ego in eo studiosè seruaui, qui dum viueret, in huiusmodi non aperui os meum: ne forte pollemus, vel ego adulationis notam, uel ille culpam incurrere uanitatis. Ex hoc sane neutrum iam timetur: nec ego eum uideo, & ille forsitan me non audit. Sed & si audiat, non mouetur hominum uerbis, fortius inhærens atque felicius uerbo Dei. Nihil proficiet inimicus in eo, & uanitatis suggestor non apponet nocere ei. Ecce iam coram te est pater dulcissime, fons ille puritatis, quem tanto ardore animi sitiebas: ecce immersus es in illum diuinæ pietatis abyssum, cuius memoriam abundantiæ suauitatis tam deuote eructare solebas. Quis enim tam deuotus prædicator pietatis diuinæ, quis humanæ puritatis commendator tam studiosus, quis utriusque rei tam affectuosus amator erat? aut cui aliquãdo quinque verba locutus est, in quibus non uera puritas resonaret, in quibus non sancta Dei pietas audiretur? Non ergo super te doleo, cui desiderium animæ tuæ tribuit Deus, mihi potius ademptum doleo si dele consilio, auxilium grande, uirum unanimem, hominẽ secundum cor meum. In me hæc omnia mala ceciderunt, In me transierunt iræ tuæ domine Iesu, & terrores tui conturbauerunt me. Elongasti à me amicum & proximum, & notos meos à miseria extrahens, me in miseriis reliquisti. Abstulisti mihi germanos carne, germanos spiritu, & in tuis negocijs, & in secularibus secundum te sapientes. Sustulisti hinc alios atque alios, qui onus meum portabant, onus grande quod mihi imposuisti. Vnus mihi propè solus Humbertus superĕrat è tantis necessarijs meis, eo suauior amicus, quo antiquior: & hunc tu tulisti, quoniam tuus erat. Ego solus ad uerbera relinquor, ego morior in singulis, & omnes fluctus tuos induxisti super me. Vnam quem flagellas, occidas semel, & nõ minum hominem tot & tantis mortibus seruos. Veruntamen non contradico sermonibus sancti: sed qui cœpit, ipse me cõsoletur, & hæc mihi consolatio sit, vt affligens dolore, non parcat. Ego in flagella paratus sum, si forte pius pater in benchcia flagella commutet. Vnde & uerba non murmure plena sunt, sed dolore. Non ploro Humbertum (neque enim ille plorandus est, qui uocatus est ad mensam diuitis,) sed super me & super uos ploro, super domum istam, super uniuersos fratres nostros, qui omnes ab eius ore consilium expectabant. Sic & saluator crucem suam tanquam latro suum laqueũ portans, cum mulieres quæ eum à Galilæa secutæ fuerant, super se lamentantes respiceret, conuersas ad eas dixit. Filiæ Hierusalem nolite flere super me, sed super uosipsas ile
Luc. 23. te, & super filios uestros. Etenim ea quæ de me sunt, finem habent. Quæ uidetis mihi prępărari, temporalia sunt: quę non uidetis, æterna. Si temporalia sunt, transitoria sunt: si transitoria sunt, & mortalia sunt & transeundi, uel moriendi argumentũ hoc solum est, quia uideri possunt. Temporalia fuerunt quę in Humberti morte contemsimus, sed iam obtinet gaudium & lætitiam in perpetuas æternitates. Non est ergo lamentandus nobis, cui nec luctus, nec dolor est. K
Sed nec pro nobis quibus ille sublatus est murmurandum est, magis gratias agamus, quòd tamdiu concessus est nobis. Siquidẽ (ut ego arbitror) decennium iam decurrit, quòd non uixit, nisi nobis & pro nobis atque hic timor meus est, ne ideo translatus sit, quia non eramus iam digni consortio illius.

illius. Quis scit tamẽ si idcirco sublatus fuerit, vt nos suis intercessionibus protegat apud patrem? Vtinam ita sit. Si enim tantæ charitatis erat dum esset nobiscum, vt omnia, quæ ad corporeã necessitatem spectant libentius mihi quam sibi cederet: quanto magis nunc cum illi summæ charitati (quæ Deus est) inhæret, maiorẽ habet in me gratiam, & charitatem? Sed forsitan nunc deme & de conuersatione mea plenius nouit veritatem, nec comparitur, vt solebat, sed vt vere or indignatur. Quod si etiam propter peccata nostra abstulit eum Deus: vtinam idem ipse obtineat vt nobis hoc ipsum misericorditer relaxetur, ne pœnam super pœnam sustineamus. De reliquo fratres, dico vobis, si sequeremini uestigia eius, non tam facile in uanis cõgitationibus, & otiosis sermonibus, in iocis, & scurrilitatibus labereminini, quia in his multũ perditis, & de vita vestra, & de tempore vestro. Volat irreuocabile tempus, & dum creditis vos cauere pœnam illam minimam, insuratis ampliorem. Illud enim scitote, quia post hanc vitam in purgabilibus locis cẽtupliciter, quæ fuerint hic
L negłecta, redduntur vsque ad nouissimum quadrantem. Scio ego quia durum est hominis dissoluto apprehendere disciplinam, verbosо silentium pati, vagari solito stabilem permanere: sed durius, & multo durius erit futuras illas molestias tolerare. Et hoc mo iste qui hic sepultus est, multa in principio (sicut ipse cognouit) super huiusmodi tentamenta sustinuit, sed cum multo luctamine pugnauit, & vicit. Et sicut tunc ei durum erat pugnam in tentationibus sustinere, sic ei modo durius esset ad illas ineptias reuolare, qui bona consuetudo peruenerat in naturam. Exercete vos in doctrina ista & attendite formam illam quam uidistis in eo, & audistis: vt ad eum perueniatis, ad quem ipse peruenit, qui est benedictus in
secula. Amen.

In dedicatione ecclesiæ. Sermo I.



Estiuitas hodierna fratres, tanto nobis debet esse deuotior, quanto familiarior est: Nam cæteras quidẽ sanctorũ solẽnitates cum ecclesiis aliis habemus cõmunes: hæc verò sic nobis est propria, vt necesse sit, vel à nobis eam, vel à nemine celebrari. Nostra est, quia de ecclesia nostra: magis autem nostra, quia de nobisipsis: Miramini forsitan, & erubescitis celebrari festa de uobis, sed nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus. Quid enim
Ps. 31. c lapides isti potuerunt sanctitatis habere, ut M eorum solennia celebremus? Habent utique sanctitatem, sed propter corpora uestra. An nerò corpora uestra sancta esse quis dubitet, quæ templum sancti spiritus sunt, ut sciat unusquisque possidere uas suum in sanctificatione? Itaque sanctæ sunt animę propter inhabitantem spiritum Dei in uobis. Sancta sunt corpra propter animas, sancta est etiam propter corpora domus. Adhuc certe corruptibili tenebatur in carne, & in corpore peccati, in quo, & graue adulterij crimẽ admisit illius anima qui dicebat: Custodi animam meam, quoniam
Ps. 85. a sanctus sum. Mirabilis plane deus in sanctis suis, non modo in cœlestibus, sed etiã in terrenis. Vtrobique sanctos habet & in utrisque mirabilis est, illos quidem beatificans, istos sanctificans. An experimentum quæritis eius de qua loquimur sanctitatis, & sanctorũ uobis istorũ miracula desideratis ostendi? Multi certe ex uobis à peccatis & uitiis in quibus computruerunt tanquã iumenta in stercore suo exiere uiriliter: & quotidie impugnantibus eis potenter resistunt, iuxta apostolũ qui de sanctis loquẽs utique: Conualuerunt, inquit, de infirmi
Heb. 11. tate, fortes facti sunt in bello. Quid mirabilius, quando is qui prius uix per biduũ poterat à luxuria, crapula, & comessationibus, & ebrietatibus, à cubilibus, & impudicitiis, cæterisque similibus, & dissimilibus uitiis continere nunc ab eis continet multis annis, tota utique uita sua? Quod maius miraculum, quando tot iuuenes, tot adolescentes, tot nobiles: uniuersi denique quos A hic uideo, uelut in carcere aperto tenẽtur sine uinculis, solo Dei timore cõclusi, quòd in tanta perseuerant afflictione penitentiæ ultra uirtutem humanam, supra naturam, contra consuetudinem? Ipsi credo uidetis quanta iam possemus inuenire miracula, si perscrutari sigillatim liceret singulorum exitum de Aegypto, & deserti uiam, id est abrenunciationem seculi, introitum monasterio conuersationem. Quid uero sunt hæc, nisi manifesta inhabitantis in uobis spiritus sancti argumenta? Nam habitare in corpore animã probant uitales motus corporis, habitare in anima spiritum probat

Universidad de Deusto
Biblioteca

vita spiritualis. Illud ex visu, & auditu dignoscitur: illud ex charitate, & humilitate cæteris quæ virtutibus. Vestra est igit fratres charissimi, vestra est hodierna festiuitas.
Psal.9.g Vos dedicati estis Domino, vos elegit, & assumpsit in proprio. Tibi (inquit propheta) derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor. Quàm bene commutastis dilectissimi, quicquid habere potuistis in seculo, quando nunc relinquendo ea, proprij este meruistis auctoris seculi, & eum habere propriam possessionem, qui sine dubio portio
Ps. 143.c & hæreditas est suorum. Neque enim, sicut dixerunt filij iniquitatis, beatus populus cui hæc sunt, temporalia scilicet quæ præmi ferat, promptuaria eructantia ex hoc in illud, oues fœtosæ, & similia: non inquam beatus populus cui hęc sunt, sed beatus po-
B pulus cuius Dominus Deus eius. Videte ergo si non dignum sit, vt festum agamus die quo nos assumpsit in proprios, & inuestiuit se per ministeriales, & vicarios suos:
Zach.2.b vt fiat sicut iam olim promiserat: Ego, inquiens, in medio eorum ero eorum Deus: nos autē populus eius, & oues pascuæ eius. Quādo enim domus illa per manus pontifi cum dedicata est Domino, propter nos sine dubio factum est: non solum qui presentes sumus, sed, & quicunque vsque in finem seculi Domino sunt in hoc loco militaturi: In nobis proinde spiritualiter impleri necesse est, quæ in parietibus visibiliter præcesserunt. Et si vultis scire, hæc vtique sunt: aspersio, inscriptio, inunctio, illuminatio, benedictio. Hæc vtique in hac visibili domo fecere pontifices, hæc & Christus assistent pontifex futurorum bonorum inuisibiliter quotidie operatur in nobis. Primo siquidem aspergit nos hyssopo, vt mundemur, lauemur, dealbemur, dicaturque de
Cant. 8.b nobis: Quę est ista, quæ ascendit dealbata? Lauat inquam nos in confessione, lauat nos lachrimarum imbre, lauat sudore pœnitentiæ: magis autem lauat nos aqua illa preciosa quæ de fonte pietatis, id est ab eius latere emanauit: Aspergit nos hyssopo, quæ humilis herba est, & pectoris purgatiua: aqua sapientiæ salutari, quæ est timor Domini, initium sapientiæ, & fons vitæ: eiuam condimentum salis adnoiscem, ne sit insipidus timor sine spe, sine deuotione. Non solum autem, sed inscribit digito dei in quo eiiciebat demonia, haud dubium quin in spiritu sancto. Inscribit inquam legem suā non iam in lapide, sed in tabulis cordis carnalibus, propheticam implens promissionem qua se pollicitus est ablaturum cor lapideum, & carneū cor esse daturum id est non durum, non obstinatum, non ludaicum: sed pium, sed mansuetum, sed tractabile, sed deuotum. Beatus quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Beati inquam qui docti, & memores sunt mandatorum eius, sed ad faciendum ea. Alioquin scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi: & seruus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Vnde necesse est vt vnctio spiritualis gratiæ adiuuet infirmitatem nostram, obseruantiarum, & multimodæ pœnitentiæ cruces, deuotionis suæ gratia luuēs: quia nec sine cruce sequi Christū, & sine vnctione crucis asperitatem ferre quis posset? Hinc est quòd multi abominantur, & fugiunt penitentiam, crucem quidem videntes, sed non etiam vnctionem. Vos qui experti estis, ecce scitis quia uere crux nos a inuncta est, & per gratia spiritus adiuuantis suauis, & delectabilis est pœnitentia nostra, & vt ita dicam, amaritudo nostra dulcissima. At postquam vnctio gratiæ huius præcesserit, iam lucernam Christus non ponit sub modio, sed super candelabrum: quia tempus est ut lucea lux nostra coram hominibus, & videant opera nostra bona, & glorificēt patrem nostrū qui in cœlis est. Iam verò benedictionem quidem expectemus in fine, quando aperiet manum suam, & impiebit omne animal benedictione. Nam in quatuor præmissis merita cōstant, in benedictione autē præmia. In benedictione tota complebitur gratia sanctificationis, quando iam intrabimus non manu factam aternam in cœlis. Ipsa est quæ construitur uenam ex lapidibus, angelis scilicet, & hominibus. Simul enim ędificatio, & dedicatio ipsa complebitur. Disiuncta nimirum ligna, & lapides, domum non faciunt, nec in eis habitare quis potest: sola uero coniunctio domum facit. Sic cœlestium spirituum perfecta unitas, sine ulla sibi diuisione connexa integram, & congruam de reddidit habitationem, quam ineffabiliter beatificat in habitans gloria maiestatis. Quis enim sic sciret uniuersa regū cōsilia aut quis eorum omnia dicta uel facta sic nosset, non modo palatij ligna, & lapides, si non deesset intelligentiæ sensus? Itaque cœlestis illius curię lapides vrui ac rationabiles diuinis interfunt consilijs, & trinitatis mysteria norunt, audiuntque verba ineffabilia, quæ nō licet homini loqui. Beati qui habitant in domo tua Domine in secula seculorum laudabunt te. Quanto enim plus uident, plus intelligunt, plus agnoscunt: tāto plus diligūt, tanto magis laudant, tanto amplius admirātur. Verū quia cohærere quidē sibi domum illam, & perfectè connexam esse iam diximus, superest ut iunctura, & connexionē ipsam aliquatenus exprimamus. Legimus in Isaia. Glutino bonum est. Duplici sibi igitur cohærent lapides illi glutino: cognitionis plenæ, & perfectæ dilectionis. Tanto siquidem maiori ad se inuicem dilectione conflantur, quanto ipsi charitati, quæ Deus est uiciniores assistunt: sed nec vlla separare eos abinuicem suspicio potest, ubi nihil omnino, quòd in altero sit, alterum latere patitur penetrās omnia radius ueritatis. Quoniam enim qui adhæret Deo, vnus spiritus est cum eo: nihil dubium est quin perfectè adhærentes ei beati spiritus cum eo pariter & in eo penetrent uniuersa. Ad hanc domum si peruenire desideras, sic conspicisce & dedicat anima tua in atria Domini, sicut propheta clamat. Vnam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus uitę meæ. Ipsum nisi Salomonis imitare prophetam, qui sicut iurauit Domino, uotum uouit Deo Iacob, si introiero in tabernaculum domus meæ: & cætera. Sed hinc alio sermone nobis tractandum erit, quod Dominus ipse donauerit.

Item in eadem solennitate. **Sermo II.**

Olim rex gloriosus, & propheta Domini Dauid sanctus religiosa quadam cœpit cogitatione moueri, indignum iudicans, quòd nullam adhuc Dominus sabaoth domum haberet in terris: ipse uerò domum inhabitaret regiæ dignitatis. Hoc ipsum fratres, nos quoque decet cogitare, fideliter, & utiliter effectui mancipare. Nam quod licet Deo placuerit cogitatio illa prophetæ, opus tamen reseruatum est Salomoni: alia ratio est, forte prolixiore indigens dispuratione. Iam uero, ô anima tu quidem sublimis in domo habitas, quæ à Deo tibi fabricata est. corpus hoc dico: quod sic compegit, quod sic aptauit, quod sic ornauit, & ordinauit, ut glorioſe in eo, & delectabiliter habitares. Sed & ipsi corpori domum fecit excelsam aptissimam, & decoram, dico autem sensibilem hunc, & inhabitabilē mundum. Nonne ergo indignum reputas, ut tibi fecerit domum, tu uero ei templum ędificare dissimules? Adhuc domum quidem habes, sed certa esto, quoniam in breui casura est domus tua: & tu nisi prius prouideris aliam, eris pluuiæ uento, & frigori exponenda. Heu a facie frigoris eius, quis sustinebit? Fœlix proinde, & multum fe- Ps. 147.
lix anima, quæ dicere potest: Scimus quo- 2.Cor.5.
niam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluator, quod ędificationem habemus ex Deo, domum non manu factam, æternam in cœlis. Propterea iam ne dede- Psa.131.a
ris, ô anima somnum oculis tuis, & palpebris tuis dormitationem, donec inuenias locum Domino, tabernaculum Deo Iacob. Sed quid putamus fratres? Vbi inuenitur huius ędificij locus, aut quis poterit esse architectus? Nam uisibile istud templum utique propter nos factum est ad nostram habitationem. Neque enim altissimus in manu factis habitat. Quod ergo ędificabimus templum ei, qui dicit & uere dicit: Cœlum & terram ego impleo? Tribulatet ualde, & anxiaretur super me spiritus meus, ni- Hie.23.d
si & audio eum de quodam dicentem. Quia G
ego & pater ad eum ueniemus, & mansionē Ioan.14.c
apud eum faciemus. Ita iam scio vbi præparanda sit domus ei, quoniam non capit eū nisi imago sua. Anima capax illius est, quæ nimirum ad eius imaginem est creata. Propter quod iam festina, adorna thalamum tuum Sion: quoniam complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur. Exulta satis filia Sion; habitabit in te Deus tuus. Dic cū Maria tua. Ecce ancilla Domini: fiat mi- Luc. 1. d
hi secundum uerbum tuum. Dic iuxta beatę Elizabeth uerbum: Et unde hoc mihi, ut ueniat mater Domini mei ad me? Quanta enim Dei benignitas, quanta dignatio, quanta dignitas, quanta gloria animarum, ęp Dominus uniuersorum, & qui nullam habet indigentiam, templum sibi fieri iubet in illis? Itaque fratres toto cum desiderio, & digna gratiarum actione studeamus ei tē plū ędificare in nobis: primo quidē solliciti ut in singulis deinde, ut in omnibus simul inhabiter: quia nec singulos dedignatur nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mat.12.b vniuersos. Primo igitur loco studeat vnusquisque ne diffideat ipse à semetipso, quoniam omne regnũ in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domum cadet: nec intrabit Christus, vbi fuerint parietes declinati, & macerię depulsæ. Nonne enim corporis sui domum integram anima vult habere, & exire illam necesse est, si fuerint à se inuicem membra disperſa? Videat ergo, & ipsa si desiderat habitare Christum per fidem in corde suo, id est in seipsa: solicite ca-
H uere ne à se inuicem membra eius diffideãt id est ratio, voluntas, atque memoria. Sit ergo sine errore ratio, vt bene congruat volũtati. Talem enim voluntas amat. Sit & volũtas sine iniquitate, quoniam ratio talem approbat. Alioqui si sese iudicat anima propter voluntatis prauitatem in eo, quod per rationem probat, bellum intestinum est, & discordia periculosa: quoniam voluntatem huiusmodi ratio semper suggillat, sed accu-
Mat. 5. a sat, sed diiudicat, sed condemnat. Propter quod ait Dominus in Euangelio: Esto consentiens aduersario tuo dum es in via cum illo, ne forte aduersarius tradat te iudici, & iudex tradat te tortoribus, & cętera. Sit etiã memoria sine sorde, vt nullum in ea peccatum maneat, quod non pura confessione, & dignis fructibus pœnitentiæ deleatur. Alioquin conscientiam in qua peccatum latet, & voluntas odit, & ratio execratur. Bonũ proinde parat habitaculum Deo, cuius nec ratio decepta, nec volũtas peruersa, nec memoria fuerit inquinata. Iam verò sic se habentibus singulis, etiam omnes nos connecti, & conglutinari necesse est, mutua vtique charitate, quæ est vinculum perfectionis. Nam cognitio quidem perfecta in hac vita haberi non potest, forsitan nec oportet. In cœlesti quidem domo cognitio dilectionis est nutrimentum, hic vero esse poterat detrimentum. Quis enim gloriabitur castũ se habere cor? Propterea facile erat, & confundi cognitum, & cognoscentem offendi. Ibi iucunda erit cognitio, vbi macula
I iam non erit. Illa ergo domus connexa firmius est tanquam in æternum mansura, hęc tanquam tabernaculum bellatorum minus sibi perfectæ coheret. Illa nimirum domus lætitiæ, ista militiæ est. Illa domus laudis, ista orationis. Hæc inquam est vrbs fortitudinis nostræ, illa est ciuitas requiei nostræ. Proinde si victoriosi fuerimus hic, illic erimus gloriosi: habentes loco galeæ diadema, sceptrum, & palmam pro gladio, pro scuto chlamydem deauratam, pro thorace stolam iucunditatis. Interim sane premi magis, quàm perimi videtur vulnus, & sustinere pondus clypei & loricę, quàm maligni iaculis igneis vulnerari. A quibus nos superna sua protectione custodiat, qui est benedictus in secula. Amen.

Item in eadem celebritate.
Sermo III.

DOmus hæc fratres, æterni regis est oppidum, sed obsessum ab inimicis. Quotquot igitur in ipsius arma iurati sumus, & eius militiæ dedimus nomina, triplici nobis opus esse nouerimus apparatu ad custodiã castri huius munitione videlicet, & armis, & alimentis. Quæ est ergo munitio? Verba fortitudinis nostræ Sion (ait propheta) saluator ponetur in ea murus, & antemurale. Murus continentia, antemurale patientia est. Bonus continentiæ murus, qui sic vndique circundat, & circumcingit, vt nec per oculorum fenestras, nec per cæteros sensus detur ingressus morti. Bonum antemurale patientię, quod primos hostium fusti & uet impetus, vt inter plurima tẽtamenta illecebrosa, & perseueremus iugiter inconcussi. Vnicum quippe remedium est dum continentia quatitur, & quodammodo nutat, obijcere patientiam, & quantumcunque ferueat sensus peccati, negare omnimodo consensum. In patientia vestra, inquit, possidebitis animas uestras. Ponitur ergo in ciuitate saluator ipse murus, & antemurale, factus nobis à Deo patre iustitia, & propheta patientia, sicut idem ait: Quoniam tu es Ps. patientia mea Domine. Murus inquam ponitur in cõuersatione, antemurale in passione, ab omnibus carnis, & seculi prætentus illecebris abstinens, & aduersa sustinens fortiter vniuersa. Oportet autem, & arma parare, sed arma spiritualia potentia Deo, non modo ad resistendum, sed ad impugnandum quoque, & expugnandum utiliter inimicum. Induite vos armaturam Dei, ait Apostolus, & cætera. Quid enim putamus fratres? Grauis equidem nobis est inimici tentatio, sed longe grauior illi oratio nostra. Lædit nos iniquitas eius, atque uersutia, sed multo amplius nostra eum simplicitas, & misericordia torquet.

Humilitatem nostram non sustinet, vritur charitate nostra, mansuetudine, & obedientia cruciatur. Iã verò nec fame quidẽ urgeri possumus, vt hostibus castrum tradere compellamur: quoniam gratias ago Deo, Amos 8.d non uenit super nos terribilis illa commi-
L ratio prophetæ, imò Domini per prophe- Mat. 4.d tam, famis uidelicet, & sitis, non panis, & Deu. 8. & aquæ, sed audiendi verbum Dei. Sic e- c
nim habemus: Non in solo pane viuit homo, sed in omni uerbo, quod procedit de ore Dei. Itaque non nobis alimenta desunt qui, & sermones frequenter, & frequentius sacras lectiones audimus: & interdum quoque spiritualis deuotionis gustamus delicias, tanquam si catuli edant de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum, cœlestes illos conuiuas dico, qui replentur ab vbertate domus Dei. Habemus etiam panem lacrymarum, qui licet minus suauis, Lam. 4.c optime tamen confirmat cor hominis. Habemus, & obedientiæ panem, de quo loquitur ad discipulos Dominus: Meus (inquiens) cibus est, vt faciam voluntatem patris mei. Habemus super omnia de cœlo panem viuum, corpus Domini saluatoris, in cuius vtique fortitudine cibi, omnis aduersæ partis deijcitur fortitudo. Sic ergo munita est castri dominici fortitudo, vt nihil iam timere oporteat, si tamen fidelicet nec proditores, nec pauidi, nec desides inuenamur. Nam proditores quidem fiunt quicunque in hoc Domini castrum inimicos eius introducere moliuntur, quales sunt utique detractores Deo odibiles, qui discordias seminant, nutriunt scandala inter fratres. Sicut enim in pace factus est locus Domini, sic in discordia locum diabolo fieri manifestum est. Non miremini fratres, si durius loquar uideor: quia ueritas Ps. nemimem palpat. Omnino proditorem sese nouerit si quis forte (quod absit) nitia quę libet in hanc domum conatur inducere, & templum Dei speluncam facere dæmoniorum. Gratias Deo, non multos hic inuenimus huiusce modi. Sed tamen deprehendomus interdum forte nonnullos qui colloquantur hostibus, et paciscantur fœdus cum morte, hoc est moliantur (quod in eis est) imminuere ordinis disciplinam, intepescere feruorem, turbare pacem lædere charitatem. Verum nos quidem caueamus ab eis quantum possumus: sicut scriptũ est de quibusdam, Iesus autem non credebat se eis. Di- Ioan.12.d co autem vobis, quia licet portentur modo, sed portabunt cito graue iudicium, nisi se citius emendauerint, sicut graue damnum moliuntur inferre. Quid enim frater? Vanitati aut tepiditati seu cuilibet alteri vitio fidem seruas operibus, & Deo per tonsuram mentiris? Optimum certe castrum tulisti Christo, si inimicis eius tradideris Claram vallem. Optimos inde singulis annis, & preciosos in oculis suis reditus accipit: & prædam multam quam hostibus eripuit, in hunc munitionis suæ locum solet inducere, & habet fiduciam multam in fortitudine eius. Ecce enim quos redemit de manu inimici, & de regionibus congregauit eos, à solis ortu, & occasu, ab aquilone, & mari. Quibus ergo proditorem castri huius postquam deprehensus, & comprehensus fuerit (neque enim latere aut fugere potest) quibus inquam putas exponendum esse supplicijs? Non utique communi cæterorum morte damnabitur, exquisitis illum necesse A est interire tormentis. Sed non modo plus immoror circa ista, crẽdo melius deinceps ab hac tam execrabili proditione cauebimus, studentes de cætero maiori solicitudine non attrahere, sed repellere vitia, quęcunque de illa sint, seu carnalia, seu etiam secularia, ne proditorum uotam, vel pœnam incurrere mereamur. Secundo loco etiam illud cauendum, ne quis forte pusillanimitate dejectus, fugiat a munitione, ibi trepidans timore ubi non est timor, vbi verò summum periculum, insana temeritate securus. Hostilibus enim manibus hostilibus gladijs se exponit, quicunque est ille qui fugit, ac si ignoret quoniam hostes illi omnino carent misericordia, crudeles quidem in alienos, sed multo crudeliores in suos, quippe crudelissimi in seipsos. Iam verò tertium quoque periculum breuiter dicam, quia hora preterijt, dum vestræ, ut diguum est, salutis plurimum cupidus, diuersis morum infirmitatibus remedia diuersa conquiro. Quid prodest si nec prodere castrum nec relinquere velis, sed segnis, & desidiosus in eo permaneas? Toto proinde animo tota virtute dilectissimi commissum nobis castrum Domini, & regis nostri manu tenere laboremus, soliciti contra omnes inimici versutias, & aduersus omnia eius machinamenta parati, sicut scriptũ est: Resistite diabolo, & fugiet a uobis. At quoniã sci- Iaco. 4.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psa. 126. a mus à quo dictum sit: Nisi Dominus custo
dierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit
eam: humilemur sub potenti manu altissi-
B mi, nos & domum istam tota deuotione e-
ius misericordiæ committentes, vt ipse nos
custodiat ab omnibus insidijs inimicorum
omnium, ad laudem, & gloriã nominis sui,
quod est benedictum in secula. Amen.

Vnde supra, de triplici mansione
Sermo. IIII.

VOtiuis laudibus celebramus
hanc diem, & festiuis eam gau-
dijs honoramus. Quòd si nec
religiosis competit, nec sapien-
tes decet ignorare quid venerentur, aut cele
brare, quod nesciant, quærendum nobis est
in cuius id agitur, uel in quorum commemo
ratione sanctorum. Nec uero id mihi ex me
arbitror præsumendum: prior loquatur al-
ter cuius testimonium maius sit, & credibi-
lius videatur. Miramini forte cur ista pre-
loquimur, cum vestris sese obtutibus ec-
clesia præsens manifestius ingerat cuius an-
niuersaria dedicatio celebratur. Quis e-
nim parietes eius sancto dicere vereatur,
quos manus sacratæ pontificum tantis san-
ctificauere mysterijs? Extunc quoque, &
deinceps sanctarum inibi lectionum resulta
re frequentia, sanctorum orationum deuo-
ta murmurare susurria, sanctarum reliqua-
rum honorari beata præsentia, sanctorum
spirituum indefessa nosci tur custodia vigila
re. Dicas forsitan, cætera quidem euiden-
tia sunt, sed quis angelicas sese vidisse excu-
bias gloriatur? Et si tu forte non vides, est
C tamen qui uidet, ipse qui mittit. Quis il-
Esa. 62. a le? Nimirum qui loquitur per prophetam.
Super muros tuos Hierusalem constitui cu-
stodes. Est quidem sursum Hierusalem,
quæ est libera mater nostra, sed minime cre
diderim super muro eius constitutos esse
custodes, in cuius laudibus Propheta de-
Psa. 147. a cantat: Qui posuit fines tuos pacem. Tu
uerò si id parum iudicas, perge audire, quod
Apoc. 21. g sequitur in testimonio præcedẽti. Tota
die, inquit, & tota nocte in perpetuum
non tacebunt. Siquidem aduertere est, uel
ex hoc, non hanc esse Hierusalem de qua le
gisti: Portæ eius non claudentur per diem:
nox enim non erit in ea. Illa ergo Hieru-
salem nec uicissitudines patitur, nec custodi-
bus eget, nostris potius custodes necesse
est, & diebus, & noctibus deputari. Super
muros tuos Hierusalem constitui custodes.
Benignus es domine, nec nostrorum hac fra
gili protectione murorum potes esse contẽ
tus, sed ipsis hominum prælatis hominibus
augelicam quoque custodiam superponis,
vt muros defensent, & eo qui murorum an
bitu continentur. Ita pater quoniam sic est
placitum ante te, sic necessarium nobis. In-
sufficiens enim est ministratio nostra, nisi,
& nobiscum, & pro nobis administratorios
spiritus in ministerium mittas, vt hæredita-
tem capiamus salutis. Quid enim si non
uidemus obsequium, cum experiamur auxi-
lium? Quid si non meremur aspectum,
cum sentiamus effectum? Discimus certè,
vel ex hoc ipso inuisibilia visibilibus præfe-
renda, Quæ enim uidentur, temporalia
sunt: quæ autem non videntur, æterna.
Denique in inuisibilibus vitibilium causa
consistit, ut secundum Apostolum: Inui-
sibilia Dei per ea, quæ facta sunt, a creatura
uisibili intellecta conspiciantur. Sic nimi-
rum Iudæos olim de inuisibili peccatorum
indulgentia sanctum Dei blasphemantes, fa
nitatis corporeæ signo visibili confutauit.
Vt sciatis quia filius hominis potestatem ha-
bet in terra dimittendi peccata, tunc ait pa-
ralitico: Tolle grabatum tuum, & vade in
domum tuam. Sic, & pharisæum illum mur-
murantem aduersus medicum qui saluteꝫ
operabatur, & succensentem languidæ, quæ
saluabatur, manifestis retuicit indicijs, obse-
quia mulieris enumerans. Errabat fique-
dem qui tanquam adhuc peccatricem hor-
rebat, quæ diuinis inhærens vestigijs, rega-
bat fletibus, tergebat crinibus, osculo pre-
bat, vngebat vnguento. Quis enim crimina
iam deleta recenseat, quis tangenti succen-
seat, quis eam peccatricem censeat, quæ dum
commissa deplorat, odit iniquitatem: dum
osculatur pedes Domini, diligit iustitiam:
& rursum dum tergit crinibus, exhibet hu-
militatem: dum ungit vnguento, manifesta-
dinem præfert? Nunquid possibile est re-
gnare peccatum in animo contrito, & spiri-
tu ingemiscenti, aut non multa charitas ope
rit multitudinem peccatorum? Dimissa sunt
ei peccata multa: quoniam dilexit multum.
Merito proinde iam non peccatrix mulier
tuam pharisæe sententiam, sed sancta, & di-
scipula Christi vocabitur, à quo etiam dilꝰ
cit in tã breui esse mitis, & humilis corde.
Nimirũ hoc est, quod in propheta legisti, &

sed forsitan neglexisti: Vere impios, & non
erunt. Sic charissimi, sic & antiquus ille ac-
cusator fratrum, si in quibus, & vos erube-
scentis præterita peccata vestra uobis impro-
peret. Apostolum audite magnifice conso-
lantem vos, & dicentem. Hæc quidem, fui
6. tis, sed abluti estis, sed sanctificati estis. & il-
lud. Habetis nũc quidem fructum vestrum
in sanctificationem, finem verò vitam æter-
nam. Et manifestius imprimens: Templum
Dei, sit, sanctum est, quod estis vos. Nimi-
rum ipse est cuius reuerentiæ primam in hu
ius sermonis principio reseruauimus vocẽ,
dum quæreremus sanctos, quorum sancti-
moniæ congratulamur deuotione solenni.
Licet enim parietes hos, & dici sanctos, &
esse faciat consecratio episcoporum, frequen
tatio scripturarum, instantia orationum, reli
quiæ sanctorum, visitatio angelorum: mi-
nime tamen eorum sanctitas propter se cre-
denda est honorari, quos nec propter se cer
tum est sanctificari. Quinimmo sancta est
propter corpora domus, corpora propter a-
nimas, animæ propter spiritum inhabitan-
tem. Neque hinc dubitet quis, cum inui-
sibilis eius gratię visibile nobis signum fiat
in bonum. Dico autem in eo, quod & ipsi
iussit illius euangelici paralytici surgitis,
quòd corporeum hoc grabatum in quo iace
batis languidi, tam facile tollitis quòd de-
Psa. 121. a nique ambulatis in domum vestram. Illam
sane domum de qua lætamini dicentes cum
Psa. 83. a propheta: In domum Domini lętantes ibi-
mus. O admirabilis domus, & dilectis ta-
bernaculi, & attijs concupiscibilibus præ
ferenda. Quàm dilecta tabernacula tua
domine virtutum: concupiscit, & deficit
Idem. anima mea in atria Domini. Verum mul-
to magis beati qui habitant in domo tua do
mine, in secula seculorum laudabunt te. Si-
quidem gloriosa dicta sunt de te, domus
Dei. In tabernaculis enim gemitus est pœ-
nitentiæ, in atrijs gustus lætitiæ, in te latie-
tas gloriæ. Hæc quidem est infima domus
orationis, media expectationis, tu gratiarum
actionis, & laudis. Fœlix proinde qui hic
declinauerit a malo, quod est culpa, & fece-
rit bonum: vt illic a malo, quod est pœna
liberetur, & in te recipiat bonum. Hic nimi
rum primitiæ spiritus, illic diuitiæ, in te ple
nitudo: ubi bona illa mensura conferta, &
coagitata, & superefluens detur in sinus ve
stros. Hic denique fiunt sancti, illic securi, in
te beati. Hæ siquidem primitiæ spiritus, quæ
militantibus interim prærogantur: sanctis-
tas in conuersatione, pietas in intentione,
virtus in colluctatione. In sanctitate cõuer-
sationis pœnitentiæ fructus intellige, & cor
poralia quæque diuinorum exercitia man-
datorum. At quoniam hæc, nisi simplex fue
rit oculus, simplicia esse non possunt, neces-
sario pietas intentionis, & puritas cordis
exigitur, ne vel honoris ambitus, vel lau-
dis surrepat appetitus: sed solus ille deside-
retur qui solus desiderium replet, & ad pro-
prij fontis originem omnis, quam accepi-
mus gratia reuertatur. Memento tamen
solam ex omnibus perseueran tiam coronari, nec eam facile posse inter tot discrimina
uendicari, nisi multiplicem obtineas in tam G
multiplici colluctatione virtutem. Hæc in
tabernaculis. Porro in atrijs, quæ post mo-
lestos conflictus amœna iucunditate foucu-
dos excipiunt exeuntes, iam diuitiæ spiritus
erogantur: requies a laboribus, securitas a
solicitudinibus, pax ab hostibus. Ipse e-
nim amodo iam dicit spiritus, vt requie-
scant a laboribus suis, qui tanto feruore o-
cium hactenus interdicere, labores indice-
re consueuit. Ipse seorsum à curis vacet, &
ab omni solicitudine sequestrabit, qui mo-
do consilia ponit in anima sua, & solicitam
facit erga multa turbari. Ipse iam parta ui
ctoria in pace in idipsum suauiter dormire
præstabit, qui dum adhuc leo rugiens fre-
mit, & ad vigilias excitat, & accingit ad pu
gnam. Verum in his, ut supra tegimus, li-
beratio magis à malo quàm boni muneratio est: nisi quod dura nos nostrę necessitatis experientia cogit, absentiam mali, boni cumulos æstimare: quemadmodum con-
scientia grauiorum immunitatem criminũ,
plenitudinem reputat sanctitatis. Hinc ad-
uertere est, quàm longe agimus à summo
bono, qui carere culpa tutiùam, carere mi-
seria beatitudinem iudicamus. Absit autem
vt talẽ quis putet vbertatẽ domus filius, &
torrentẽ voluptatis, & si qua sunt alia, quæ
nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in
cor hominis ascẽdit, quæ pparauit Deus di-
ligẽtibus se. Nec ergo audire uelis ò homo,
ꝙ auris hominis nõ audiuit, nec ab homine
quæras, ꝙ humanus nec oculus uidet, nec
animus capit. Nec tamen hinc penitus tacea H
mus: nostrã hanc patriã à longe salutantes,
triplicẽ quandã adorare uidemur, potentiæ
scilicet, & magnificẽtię, & gloriæ repromis-
sionem. Siquidem homo erat, & filius capti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal.70.c uitatis huius, qui dicebat: Introibo in potentias Domini, Cæterum nos scire possumus, quid sit infirmitate carere, tanquam infirmitate circundati. Quid verò sit virtute indui, & potentiam introire, nec modo potentiam, sed & multam potentiam forte, & omRom. 8.f nipotentiâ interim scire nõ possumus. Clamat etiam testis fidelis, quia quos iustificauit, illos & magnificauit. At magnificentiâ eam præsertim, quam procedere deceat à magnitudine cuius, nec finis, nec numerus est, vtinam nostrę interim exiguitati, liceat expectare: nam æstimare non licet. Iam verò, ne ipsius quidem veteri necesse est, aut habere suspectam gloriæ promissionem: fœliciter tunc, & fiducialiter hauries gloriam, à cuius interim appetitu tantis comminationibus deterreris. Erit enim tunc vnicuique laus à Deo, secura certe, & sempiterna, finis pariter & discriminis expers, & vtPs. 146.a ptum est. Iucunda decoraque laudatio. Ea ergo fratres, viriliter interim in tabernaculis militemus, vt suauiter deinde in atrijs requiescamus: vt nouissimè in domo sublimiter gloriemur, cum momentaneum hoc, & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublime æternum pondus gloriæ operabitur in nobis, cum in Domino laudabimur tota die, in veritate, vtique non in vanitate.

Item in dedicatione Ecclesiæ, de geminâ considerationesui. Sermo V.

ETiam hodie fratres solennitatẽ agimus, & preclaram? Atque id quidem facile dixerim: sed si pergitis quærere cuius sancti, illud forte tam non ita. Quoties enim Apostoli seu martyris, vel confessoris alicuius memoria celebratur, haud difficile est dicere cuius: vtputa sancti Petri, & Stephani gloriosi, aut scilicet patris nostri Benedicti, uel alicuius cæterorum magnorum principum magnæ curię cœli. Nunc verò nullius eorum solennitas agitur, agitur tamẽ nonnulla solennitas. Nec modo nonnulla, sed non parua. Et si iam vultis audire, festiuitas est domus Domini, templi Dei, ciuitatis regis æterni, sponsæ Christi. Nemo sanè ambigit sanctam esse sponsam sancti sanctorum, & omni celebritatis honore dignissimam. An uero domum Dei sanctam esIbid.92.d & 64.a se quis dubitet, de qua legitur. Domum tuam decet sanctitudo? Sic & sanctum est templum eius, mirabile in æquitate: sed & ciuitatem sanctam Ioannes se uidisse testatur. Vidi, inquit, sanctam ciuitatem Hierusalem nouam descendentem de cœlo, a Deo paratam, tanquam sponsam ornatam viro suo. In quibus sanè uerbis aperire iam cœpi, quod adhuc (fateor) dissimulare uolebam. Dico autem, quòd eadem sponsa, quæ ciuitas est, sed & templum quoque & domus nihilominus sit. Neque id mirum, præsertim cum similiter unus sit, qui se ei sponsum diguatur, & regem, & Deum & patremfamilias exhibere. Needum tamen uobis arbitror satisfactum, donec euidentius, quæ domus huius patrisfamilias, quod hoc templum Dei, quæ ciuitas regis istius, quænam denique huius glorioſi sponsa dici, & esse meruerit, audiatis. At ego super hoc quidem non parum uereor loqui, quid sentiam, ne quem uestrũ (quod absit) aut minus fideliter, aut minus humiliter audire contingat: ne quis forsitan ab hoc auditorio, aut clarus præ magnitudine gloriæ, aut incredulus eccat præ pusillanimitate spiritus sui. Opto enim semper vos, & fideles, & humiles inueniri, quod utrunque summopere sit necessarium ad salutem. Solis nanque humilibus ipse dat gratiam, cui etiam sine fide placere impossibile est. Opto igitur, & omnibus modis cupio, ut & paruulos, & magnos immo (ut plus miremini) nihil aliud, quàm grande aliquid ei uos exhibere cureris. Neque enim sine magno animo bona illa tam magna capere, aut uim facere poteritis regno cœlorum, non plus, quàm idem cœlorum regnum intrare: nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli. Non sum homo profundi sensus, non possum uobis, quod non gustauerim eructare. Dicam tamen, quid interdum in me sentiam actitari, ut si quis forte sibi utile iudicauerit, imitetur. Quia enim olim persuasum est mihi, ut miserear animæ meæ placiturus exinde Deo meo, frequenter de ea recogito: utinam autem magis semper liceret. Erat quando id actitari minime libebat, nec pe, quod minus (si tamen minus, & non magis minime) diligerem eam. Quomodo enim amat, quis cuius mortem amat? Quod si, ut uerum est, & indubitabile mors animæ iniquitas est, absolutam proinde licet esse sententiam, qꝰ iniquitatem qui dili-

ligit, odit animam suam. Oderam ergo eã, & odissem adhuc, nisi hoc mihi quodcunque amoris eius initium, is qui prior eam dilexerat, contulisset. Ipsius proinde beneficio nonnunquam de ea cogitans, videor mihi in ea (fateor) relut duo quædam contraria inuenire. Si ipsam prout in se est, & ex se iuxta rei veritatem intueor, nihil de ea verius sentire possum, quàm ad nihilum esse redactam. Quid modo necesse est singulas eius miserias numerare, quàm sit onerata peccatis, obfusa tenebris, irretita illecebris, puriens concupiscentijs, obnoxia passionibus, impleta illusionibus, prona semper ad malum, in vitium omne procliuis, postremo totius confusionis & ignominiæ impleta? Nimirum si ipse quoque iustitiæ nostræ omnes ad lumen veritatis inspectæ, velut pannus menstruatæ inueniuntur, iniustæ detinceps quales reputabuntur? Si lumen, quod in nobis est tenebræ sunt, ipse tenebræ quantæ erunt? Facile est cuique nostrum si sua melius uniuersa, & sine dissimulatione uestiget, & iudicet sine acceptione personæ, attestari per omnia apostolicæ veritati, & libere proclamare: Qui se putat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Quid est homo, quia magnificas eum (ait fidelis, & deuota confessio) aut apponis erga eum cor tuum? Quid? Sine dubio vanitati similis factus est homo, ad nihilum redactus est homo, nihil est homo. Quomodo tamen penitus nihil est, quem magnificat Deus? Quomodo nihil, erga quem appositum est cor diuinum? Respiremus fratres, & si nihil sumus in cordibus nostris, forte in corde Dei potest aliud latere de nobis. O pater misericordiarum, ò pater miserorum, quid apponis erga eos cor tuum? Scio scio: vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Quomodo ergo nihil sumus, si thesaurus tuus sumus? Omnes gentes quasi non sunt, sic sunt ante te, & tanquam nihilum, & inane reputabuntur. Siquidem ante te, sed non sic intra te. Sic in iudicio veritatis tuæ, sed non sic in affectu pietatis tuæ. Nimirum vocas ea, quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. Et non sunt ergo, quia quæ non sunt uocas: & sunt, quia vocas. Licet. n. non sint quantum ad se, apud te tamen sunt, utique iuxta Apostolum non ex operibus iustitiæ, sed ex vocante. Sic nimirum sic consolaris in tua pietate, quem in veritate tua humiliasti: vt magnifice dilatetur in tuis, qui merito angustiatur in uisceribus suis. Siquidem vniuersæ viæ tuę misericordia, & veritas, requirentibus testamentum tuum, & testimonia tua. Testamentum utique pietatis & testimonia veritatis. Lege homo in corde tuo, lege intra teipsum de teipso testimonia veritatis, etiam hac communi luce iudicabis te indignum. Lege in corde Dei testamẽtum, quod firmatum est in sanguine mediatoris, & inuenies, quàm longe aliud speposſidere, quàm re tenere videris. Quid est, inquit, homo, quia magnificas eum? Magnus vtique: sed in illo: siquidem magnificatus est ab illo. Aut quomodo non magnus apud illum, cui tam magna cura est de eo? Ipsi. n. cura est de nobis, ait Apostolus Petrus. Et propheta: Ego autẽ mendicus sum, & pauper, Dominus solicitus est mei. Planè artificiosa connexio vtriusque consideratio nis, qua uelut vno momento descendens pariter, & ascendens, & se pauperem, & mendicum, & Deum pro se solicitum vidit. Angelicum est istud ascendere, & descendere simul. Videbitis, ait, angelos ascẽdentes, & descendentes super filium hominis. Neque enim talis aliqua uicissitudo in eorum ascensionibus, & descensionibus est, simul & mittuntur in ministerium propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, & assistunt vultui maiestatis: Deo misericorditer prouidente, vt & nobis sit consolatio, & eis tribulatio nulla. Alioquin quando æquanimiter paterentur ab illo vultu gloriæ in quem semper prospicere desiderant, propter nos, vel ad modicum separari? Denique ipsam audi in Euangelio veritatem. Angeli eorum, ait (haud dubium quin paruulorum) in cœlis semper uident faciem patris: sic uidelicet paruulorum custodię deputati, ut non priuati ullo modo beatitudine sua. Hinc est, quod Ioannes sanctus ciuitatem Hierusalem descendentem uidit, stantem non potuit intueri. Et aduerte, quòd descendentem dixerit, non cadentem. Cecidit enim quondam non minima pars ciuitatis illius, sed ea quidem minime sancta, quippe cui grauissimus casus fuit, quod totius inimica facta est sanctitatis. Verum hanc quidem ruinam, & terribilem casum Ioannes uidere non potuit, quia necdum erat: sed uidit uerbum, quod in principio erat, uidit principium, quod Apostolis loquebatur: Videbam satanam, tanquam fulgur cadentem de cœlo. Itaque pars illa, quæ cecidit, Deo reparanda

Psal.24.b
A
Iob 7.d
1.Pe 5.a
Psal.39.d
Ioan.1.g
Mat.18.b
Apo. 21.a
B
Luc. 10.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

paranda est, cum implebit ruinas, & reædificabit muros Hierusalem, non tamē ex his qui ceciderunt. Hæc autem, quę descendēs apparuit, iā parata erat, sicut secutus adiunxit, à Deo paratam. Siquidem quod descendunt non cadunt angeli sancti, diuina pręparatio facit: à quo nimirum hæc ipsa eis, & uoluntas præparata est, & facultas.

Hebr.1.d Vnde non solum administratorios, sed & missos in ministerium, quoque Apostolus testatur. Quidni mittat angelos, pro quibus, & ipse a patre uoluit mitti? Quidni pro eis inclinet cœlos, pro quibus ipse quoque cœlorum rex inclinauit se, ita, vt digito in terram scriberet. Domine inclina cœlos tuos? Parum est. Et descende. Quid ultra? Vt quibus condescendit, faciat etiam conscendere sibi. Ceterum, ut iam dixi, angelicus ascensus, & descensus caret vicissitudine, nos autem modo hac, modo illac versari necesse est: quòd nec supra diutius stare liceat, nec expediat

C infra longius demorari. Ascendunt, ait, usque ad cœlos, & descendunt usque ad abyssos, anima eorum in malis tabescebat. Vt quid hoc? Propterea sanè anima eorum in malis interim plus tabesceret, quàm delectetur in bonis, quòd hæc in te, illa uero

Mat.19.d tantum in ipse uideantur haberi. Quis poterit saluus esse? dicunt discipuli saluatoris. Et ille: Apud homines hoc impossibile est, sed non apud Deum. Hæc tota fiducia nostra, hæc unica consolatio nostra, hæc tota

Rom.11.d ratio spei nostrę. Sed de possibilitate iam certi, de uoluntate quid agimus? Quis scit si est dignus amore an odio? Quis nouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Hic iam planè fidem nobis subuenire necesse est, hic oportet succurrere ueritatem: ut quod de nobis latet in corde patris, nobis per ipsius spiritum reueletur, & spiritus eius testificans persuadeat spiritui nostro, quod filij Dei sumus. Persuadeat autem uocando, & iustificando gratis per fidem, in quibus nimirum uelut medius quidam transitus est ab æterna prædestinatione ad futuram magnificationem. Propterea sanè geminam illam considerationē, alteram quidem iudicij, & ueritatis, alterā uero non incongruè uocari credimus fidei, & pietatis. Nec mirabere in humanis qualitatibus tam dissimilia reperiri, si solerter aduertas quanta, & in ipsa eius substantia conuenisse uidetur diuersitas naturarum.

Quid enim spiritu uitæ sublimius? Quid uerò humilius limmo terræ? Quam profecto tam discohærentium in homine cohærentiam rerum, ipsos quoque sapientes seculi huius arbitror non latuisse cum hominem diffinirent, animal rationale mortale. D Mirabilis siquidem copula rationis, & mortis, mira societas discretionis, & corruptionis. Sic nimirum sic in moribus, sic in affectibus, sic in studijs hominum non minor, forte, & amplior cōtrarietas inuenitur: ut si totam prauitatem seorsum intuearis, ac rursum quicquid boni uideturinesse, confitéres sigillatim, plenum censeas esse miraculo, quòd tam aduersa conuenerit. Inde homo nunc quidem Bariona nunc uero satana meretur audire. Nolite mirari hoc. Recolite ex euangelio cui dictum sit (& utrunque in ueritate: nam utrunque ab ipsa ueritate dictum) prius quidem beatus es Simon Bariona: nec multo post, uade retro satana. Vnus ergo utrunque, etsi non utrunque ex uno. Illud enim ex patre, illud ex homine, ipse tamē utrūque erat. Vnde Bariona? Quia nō caro nec sanguis, sed pater ei, quod loquutus est reuelauit? Vnde satanas? Quia sapuit quæ erāt hominū nō quæ Dei. Iā si utraque consideratione diligenter inspexerimus nos quid sumus, imo in una, quā nihil in altera, quam magnificari, quippe pro quibus etiam sollicitudinem gerat tanta mateſtas, & cor suum apposuerit erga nos: puto temperata uideturgloriatio nostra, sed forsitan magis aucta, est solidata tamen, ut non in nobis, sed in Domino gloriemur, quibus nimirum in hoc solo respirare est, ut dicamus: Si decreuerit saluare nos, continuo liberabimur. Ex hoc iam in illa superiori specula, uel paululum immorantes, quæramus domum Dei, quæramus templum, quæramus ciuitatem, quæramus, & sponsam. Neque enim oblitus sum, sed cum metu, & reuerentia dico, nos sumus. Nos inquam sumus, sed in corde Dei. Nos sumus, sed ipsius dignatione, non dignitate nostra. Non usurpet quod Dei est, ut non apponat homo magnificare seipsum, altoquin quod illius erat faciens Deus, exaltantem se humiliabit. Quod etsi nos pueriles animositate gratis saluari uolumus, merito non saluamur. Excludit miseriæ dissimulatio miserationem, nec dignatio locum habet ubi fuerit præsumptio dignitatis: pronocat uerò compassionem humilis confessio passionis.

Sanè

Sanè hæc sola facit, ut nos ipse tanquam diues paterfamilias alat in fame, & sub eo patribus abundantes inueniamur proinde do-
Mat.21.b mus eius, cui nunquam deest alimonia ut-
Luc.15.b que. Et memento quòd domum suam domum orationis esse diffinit: quia & hoc prophetico satis uidetur testimonio conuenire: qui ab ipso nos in orationibus utique
Psal.79.d cibandos pane lachrymarum, & in lachry-
Psal.92.d mis potum asserit accepturos. Cæterum iuxta eundem Prophetam, sicut supra quoque meminimus, domum istam decet sanctitudo, ut uidelicet pœnitentiæ lachrymas puritas continentiæ comitetur, & quæ iam domus est, fiat subinde etiam templum Dei. Sancti estote, inquit, quia sanctus sum do-
1.Pe.1.d minus Deus uester. Et Apostolus. Nescitis quia corpora uestra templum sunt spiritus sancti, & spiritus sanctus habitet in uobis? Si quis templum Dei uiolauerit, disperdet eum Deus. Nunquid tamen uel
Heb.12.d ipsa iam sanctimonia sufficit? Pax quoque necessaria est, Apostolo teste, qui ait. Pacem sectamini cum omnibus, & sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum. Hæc est quæ facit vnius moris habitare fratres in vnum, nouam vtique regi nostro uero pacifico ędificans ciuitatem, quæ & ipsa Hierusalem nominetur, quod est visio pacis. Vbi enim sine fœdere pacis, sine observantia legis, sine disciplina & regimine acephala multitudo congregata fuerit, non populus, sed turba vocatur: non est ciuitas, sed confusio Babylonem exhibet, de Hierusalem habet nihil. Sed quemadmodum fieri posse uidebitur, ut rex tantus in sponsum transeat, ciuitas promoueatur in sponsam? Sola hoc potest, quæ nihil non potest, charitas fortis vt mors. Quomodo non facile istam leuet, quæ illum iam inclinauit? Verum hinc tibi nullatenus consuleuda prior illa quam diximus consideratio tui, hic quàm potissimum fidei magnanimitas exercetur. Denique & ipse ait. Desponsaui te mihi in fide, desponsaui te in iudicio & iustitia: eius, non tuam intelligę (desponsaui te in misericordia & miserationibus. Si non fecit ille quod sponsus, si non tanquam sponsus amauit, si non zelatus est tanquam sponsus, noli acquiescere sponsam te arbitrari. Itaque fratres mei, si per abundantem refectionem magni patrisfamilias domus esse probamur, si templum Dei per sanctificationem, si ciuitas summi regis per socialis vitæ communionem, si sponsa immortalis sponsi per dilectionem puto iam non esse quod dicere verear nostram esse solennitatem, Nec miremini quę in terris agitur hæc celebritas, si quidem agitur & in cœlis. Nempe si (ut ueritas ait, & non potest non esse verum) super uno peccatore pœnitentiam agente gaudium est in cœlis etiam Angelis Dei, non est dubium multiplex esse super tam multorum pœnitentia peccatorum. Adhuc amplius vultis audire? Etiam gaudium domini, fortitudo nostra. Collætemur ergo Angelis Dei, congaudeamus Deo, & in gratiarum actione præsens solennitas agatur, quia quanto nobis domestica, tanto amplius debet esse deuota.

Sermo VI. *Vnde supra.*

DOmestica nobis celebritas dedicatio domus nostræ, magis autem domestica nostra ipsorum dedicatio. Nostra siquidem illa asperſio, nostra illa benedictio, nostra cōsecratio fuit: quę per manus sanctorum celebrata Pontificum, etiam hodie anniuersario reditu votiuis laudibus ad memoriam renocatur. Nunquid de lapidibus cura est Deo? Non parietes dicunt, sed homines. Ipsi enim cura est de nobis. Vnus homo erat Iacob, & dormiens vidit descendentes Angelos & ascendentes. Parum est hoc, etiam dominum Angelorum adesse testatus est dicens. Vere dominus est in loco isto, *Gen.28.d* & ego nesciebam. Miratur enim gratiam, & dignationis magnitudinem expauescit. Quàm terribilior est iste locus, quàm euidentius certiusque dominus est in loco isto vbi nimirum non modo duo aut tres, sed tam multi in ipsius congregati nomine perseuerant. Nemo iam nesciat, nemo vestrum ignoret. Siquidem non accepimus spiritum mundi huius, sed spiritum qui ex Deo est: ut sciamus quæ à Deo data sunt nobis. Terribilis planè locus, & dignus omni reuerentia, quem fideles uiri inhabitant, quem Angeli sancti frequentant, quem sua quoque præsentia dominus ipse dignatur. Quomodo enim tantus Patriarcha nescire potuerat quod non esset locus vbi non esset Deus? Sed forte aliud esse miratus est, vbi ait. Vere dominus est in loco isto. Ibi vere est, & uere dominus est,

ubi

Universidad de Deusto
Biblioteca

vbi in eius nomine Angeli simul & homines congregantur. Licet.n.in omni loco sit qui nullo clauditur loco, signanter tamen dicimus. Pater noster qui es in cœlis: q aliter illic & proprio quodam modo præsentem se exhibeat, non quidem ipse diuersus, sed diuersa distinguens. Est ergo in omni loco omnia uniuersaliter continens, omniaque disponens, sed longe tamen aliter atque aliter. Apud homines malos est præsens atque dissimulans, apud electos hominis operans & seruans, apud superos pascés & cubans, apud inferos arguens & damnis. Facit solem suum oriri etiam super malos,
I sed vbi malorum interim dissimulatio est, quodammodo ueritas non est. Itaque si dicere licet, apud impios est in dissimulatione, apud iustos in ueritate, apud Angelos in fœlicitate, apud inferos in feritate sua. Durum uobis sonat quòd feritate dixi? ego uerò & iram uereor & furorem. Domine ne in furore tuo arguas me, &c. Vere, inquit, dominus est in loco isto. Vbi enim pluit super iustos & iniustos, pater est, pater misericordiarum, expectans homines ad pœnitentiam.
Heb.10.f Vbi damnat obstinatos, iudex est, & horrendum incidere in manus Dei uiuentis. Vbi cubat, sponsus est: & beata anima quam introduxerit in cubiculum suum. Cæterum in loco isto uere dominus est, si tamen seruiamus ei in spiritu & ueritate. Non enim uere dominus erat apud eos quibus dice-
Luc. 6.g bat. Quid uocatis me domine domine, & non facitis quæ dico? Testantur sacræ literæ in Paradiso olim positum primũ Adam vt operaretur, & custodiret illum. Sic secundus Adam in ecclesia sanctorum, in congregatione suorum, in orto deliciarum (si quidem deliciæ suæ esse cum filijs hominum) ita inquam, & ipse dominus est in loco isto
Ps.126.a ut operetur atque custodiat. Alioquin sicut nisi quia dominus ædificauerit domum, in uanum laborauerunt qui ædificant eam: sic nihilominus nisi ipse custodierit ciuitatem, frustra uigilat qui custodit eam. Porro Angelos ascendentes & descendentes esse in loco isto, Patriarchalis ipsa uisio manifestat. Ascendentes ut uideant faciem patris, descendentes ut prouideant nobis. Quid
K ergo nos, quomodo hic esse debemus, in quanta reuerẽtia stare in loco isto, ubi Deus est operans, & seruans ascendentes & descendentes? Nimirum pœnitentes & expectantes esse nos conuenit. Hoc est enim obliui-

sci quæ retro sunt, ignorare, reprobare, recogitare annos illos in amaritudine animæ nostræ, hc deinceps cogitatione simul & auditate extendere nos in anteriora. Ad hoc uenimus, in hoc positi sumus. Hæc sunt quæ exigantur à nobis, præteritorum pœnitudo peccatorum, & futurorum expectatio præmiorum.

Præfatio in explanationem psalmi. Qui habitat.

COnsidero labores uestros fratres, non sine magno miserationis affectu. Quæro consolationem quam exhibere possim, & corporalis occurrit: sed ea nõ prodest quæquam, magis & obesse plurimum potest. Si quidem modica sementis detractio, non modicum messis est detrimẽtum, & si pœnitentia uestra minuatur miseratione credulis, paulatim gemmis corona uestra priuatur. *4.Reg.*
Quid tamen agimus? Vbi Prophetæ fiunnla? Siquidem mors in olla est, & mortificamini tota die in ieiunijs multis, in laboribus frequenter, in uigilijs supra modum, præter ea quæ intrinsecus sunt, cõtritio cordium, & multitudo tentationum. Mortificamini, sed propter eũ qui mortuus est pro
L uobis. Quod si abundat tribulatio uestra pro eo, abundabit consolatio uestra per eũ, ut in eo delectetur anima, quæ in his renuit consolari. Apud ipsum nanque ipsa quoque tribulatio magna quædam consolatio poterit inueniri? Nonne enim certum est supra uires humanas, ultra naturam, contra consuetudinem esse quæ sustinetis? Aliud igitur portat ista, ille sine dubio qui (secundum Apostolum) portat omnia uerbo uir- *Hebr.1*
tutis suæ. Nonne ex hoc iam suo ipsius gladio inimicus pẽrimitur, & magnitudo tribulationis de qua tentare solebat, ipsa magis tentationes exuperat tanquam certissimum diuinæ præsentiæ argumentum? Quid ergo timendum nobis, si adest qui portat omnia? *Psalm.*
Dominus protector uitæ meæ, à quo trepidabo? Nam & si ambulauero in medio *Psalm.*
umbrę mortis, non timebo malũ, quoniam tu mecum es. Quid est, quod totam mole̅m terræ sustinet? Et uniuersus orbis cui inniti tur? Nam si est aliquid quod sustineat cætera, ipsum à quo sustinetur? Non inuenitur nisi uirtutis uerbum omnia portans. Verbo enim domini cœli firmati sunt, *Psalm.*
& spiritu

& spiritu oris eius omnis virtus eorum.

Propterea ut sit nobis in verbo domini consolatio, maximè his diebus quibus (sicut omnino dignum est) aliquatenus maior est labor vester, non erit inutile tractare uobiscum aliquid de scripturis sanctis, quod etiã aliqui uestrum rogauerunt. Vnde nobis eligendus est psalmus ipse de quo tentationis occasionem inimicus assumpsit, ut inde confringantur arma maligni, unde sibi usurpa-
M re præsumpsit. Propterea nolo uos ignorare fratres, quoniam manifestè imitatores sunt inimici, quicunque de scripturis sanctis aliquid non sanctè usurpant, & detinent veritatem Dei in mendacio, sicut solent quandoque nonnulli. Cauete hoc dilectissimi: quia prorsus diabolicum est, & de parte eius esse probant qui id faciunt in suam ipsorum perniciem, salutaria scripta peruertere molientes. Sed non modo plus immoror, sufficit credo breuiter tetigisse. Iam de ipso quem elegimus psalmo aliqua præstante domino differere & explanare tentemus.

IN EXPLICATIONE primi versus Psalmi Qui habitat.

SERMO PRIMVS.

Psal.90. QVi habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Quis sit diuini inhabitator adiutorij, per non inhabitantes scr. Tria siquidem eorum reperies genera. Vnum non sperantium, aliud desperãtium, tertium frustra sperantium. Neque enim inhabitat in adiutorio Dei, qui non posuit Deum adiutorem suum, sed confidit in uirtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum. Surdus namque ad Prophetæ uocem
Psal.55.a dicentis. Quærite dominum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est, & sollicitus temporalia quærens, æmulatur in malignantibus, pacem peccatorum uidens, & elongatur ab admtorio altissimi, quod sibi ad hæc necessarium esse non reputat. Sed quid nobis de his quæ foris sunt iudicare? Timeo fratres, ne forte etiã sit in nobis qui non habitet in adiutorio altissimi, sed confidat in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum. Forte enim seruotem habet aliquis, potens in uigilijs, in ieiunijs, in labore, & cæteris huiusmodi, aut etiam multorũ (ut sibi uidetur) diuitias meritorum longo tempore acquisiuit, & in his confidens remissior est in timore Dei, facile iam ad ocio sitates, & curiositates pernicioſa quadam securitate declinat, murmurat, detrahit, diiudicatque. Qui profecto si habitaret in adiutorio Dei, attenderet utique sibi, & timeret offendere quem sibi cognosceret adhuc tam necessarium esse. Tanto siquidem amplius timere Deum, & magis solicitus esse debuerat, quanto maiora eius munera iam percepit. Neque.n.quæ habemus ab eo, seruare aut tenere possumus sine eo. Nunc verò (quod non sine dolore loquimur, aut uidemus) sunt aliqui, qui in conuersionis initio satis timorati & soliciti sunt, donec initium aliquod conuersionis acceperint, & cũ multo magis desiderare debuerant, iuxta illud. Qui edunt me, adhuc esurient: incipiunt sic *Eccl.24.c*
agere ac si dicant. Vt quid ei seruiamus ultra, quãdo iam habemus quod daturus est? O si scires quàm parum est quod habes, & B
hoc ipsum quàm cito perdes si non seruauerit ille qui dedit. Hæc enim duo sunt quæ valde solicitos & subiectos Deo nos reddere possunt: vt non simus de his, qui propterea non habitant in adiutorio altissimi, quia non reputant illud sibi necessariũ esse, & hi sunt qui non sperant in domino.

Sunt autem & alij qui & desperant, hi scilicet qui considerantes imbecillitatẽ propriam, deficiunt & obruuntur à pusillanimitate spiritus, habitantes in carne sua, & circa infirmitatem propriam semper intenti, vt omnia quæ patiuntur, cursim enumerare parati sint. Vbi enim intenderis ingemum, valet. In adiutorio autem Dei non habitant, neque nouerunt illud, quod nec assurgere valeant vt aliqũ cogitent illud.

Sunt autem alij qui sperant quidem in domino, sed frustra: quia sic de misericordia eius sibiipsis blandiuntur, vt à peccatis suis nõ emendentur: vana est omnino spes ista, & hæc cõfundit, eo quòd charitas desit. Contra hos Propheta. Maledictus, inquit, *Ps. 146.b*
qui peccat in spe. Et alius. Beneplacitum est domino super timẽtes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius. Dicturus qui sperant, signanter præmisit, super timẽ-

tes

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes eum. Frustra siquidem sperat qui contemptu suo gratiam à se repellit, & spem suã prorsus euacuat. Nullus ergo horum trium habitat in adiutorio altissimi. Primus.n. habitat in meritis suis, secundus in pœnis, tertius in vitijs. Immunda habitatio tertij, anxia secundi, stulta & periculosa primi. Quid enim stultius quam habitare in domo vix adhuc inchoata? Consummasse te putas? At cum consummauerit homo, tunc incipit. Denique ruinosa est omnino hæc habitatio, & quæ sustentari magis opus habeat & fulciri quam inhabitari.

C Nónne vita præsens fragilis est & incerta? Simile esse necesse est quicquid fundatur in ipsa. Quis enim super fragile fundamentum, stabile credat ædificium? Periculosa habitatio eorum qui in meritis suis sperant, periculosa, quæ ruinosa. Eorum verò qui considerationè propriæ infirmitatis desperatione dejiciuntur, habitatio est anxia, & eos in tormentis diximus habitare. Quãdiu enim & pœnas sustinent in quibus nocte & die conteruntur, & eis quoque quas nondum sentiunt amplius cruciantur, vt non sufficiat diei malitia sua, sed opprimuntur his quoque quæ forsasse nunquam experientur: quæ tormenta, quis infernus intolerabilior potest excogitari, præsertim quia & tanto labore premuntur, & cœlestis panis non sustentantur edulio? Hi sunt qui in adiutorio altissimi non habitant: quia desperant. Priores autem idcirco non quærunt: quia nequaquam sibi illud necessarium sentiunt. Extremi verò propterea longe sunt: quia eo modo quærunt auxilium Dei quo obtinere non possunt. Soli enim in adiutorio altissimi habitant, qui id solum obtinere desiderant, id solum amittere trepidant: sedula circa illud & solicita cogitatione versantes, quę est vtique pietas, cultus Dei. Beatus plane qui sic habitat in adiutorio altissimi: quia in protectione Dei D cœli commorabitur. Quid et nocere poterit eorum quæ sub cœlo sunt, quem Deus cœli protegere & conseruare voluerit? Porrò sub cœlo sunt quæcũque nocere possunt, sub cœlo sunt aereę potestates, sub cœlo prę sens seculum nequam, & caro aduersus spiritum concupiscens. Optimè igitur dictũ est, In protectione Dei cœli commorabitur: ut nihil eorum quæ sub cœlo sunt timere possit quisquis protectionem eius habere meruerit: siue ità dictum sit ut ad uersum sequentem oratio dependeat. Qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur: dicet Domino, Susceptor meus es tu: & sit quod dicitur, In protectione Dei cœli commorabitur, expositio præcedentis partis. Qui habitat in adiutorio altissimi: aut magis addere uideatur, vt non solum adiutorium ad operandum bonum, sed protectionem quoque ad liberandum à malo doceat esse quærendam. At verò diligenter attende, quod in protectione dicit: non in præsentia. Angelus in præsentia eius exultat, ego utinam possim in eius protectione morari. Ille beatus in præsentia, ego utinam in protectione sim securus. Dei enim, inquit. Licet enim ubique esse non dubitetur, sic tamen in cœlo est, vt ad eius comparationem nec esse uideatur in terris. Propter quod & orantes dicimus. Pater noster qui es in cœlis. Sicut enim anima cum in toto quoque sit corpore, excellentius tamen & singularius est in capite, in quo sunt octo sensus, (nam in cæteris omnibus membris vix vnum exercet solum, scilicet tactũ, vnde quantum ad eum modum quo in capite est, cætera membra uidetur quodammodo non tam inhabitare quam regere) ita, si præsentiam illius cogitemus qua beati Angeli perfruuntur, videri possimus vix aliquem Dei protectionẽ & nomen habere. Fœlix tũ anima quæ vel hãc protectionem meretur. Dicet.n. domino, Susceptor meus es tu. Verum id quidem sermoni alteri reseruemus.

Adhuc de primo uersu. Sermo secundus. Vnde supra.

QVi habitat in adiutorio altissimi; ait propheta, dicet domino susceptor meus es tu, & refugium meum, Deus meus, sperabo in eum. Dicet in grauarum actione. Confitemini domino misericordiæ eius, super duplici adiutorio eius. Omnis enim qui adhuc in adiutorio habitat, non in regno, & sicuti noster opus habet fugere, & interdum celeriter fugere inquam dum in hoc corpore sumus a facie tẽtationis persequẽtis oportet. Quod si minus celeriter fugimus, aliquãdo fit vt solet impellimur & cuertimur, sed dominus suscipit nos. Ipse itaque refugium est, ne ueniente cum stercoribus boum pigrorum lapidatore cur impigri fugiamus & euadere possimus fœdam nimis lapidationem. Ipse quoque susceptor est, vt etiam cũ ceciderimus non collidamur, quoniam suppo-
net manum suam. Cum ergo tentationis impetum sentimus in cogitatione, statim fugiamus ad ipsum, & humiliter postulemus auxilium. Quod si forte præoccupauerit nos (vt aliquando) cum tardius quam oportuerat eius contiguimus, solicti simus vt suscipiat nos manus Domini. Homines enim aliquando cadere necesse est dum in hoc seculo detinentur: sed alij colliduntur, alij non, quia Deus suppouit manum suam. Sed quomodo eos discernere poterimus, vt fegre gemus iuxta Domini exemplũ
Psa. 24.b agnos ab hœdis, iustos ab iniustis? Nam & iustus septies in die cadit. Verum hoc interest inter eorum casus, quòd iustus suscipitur à Domino, idcoque resurgit fortior. Iniustus autem cum ceciderit, non adiiciet vltra, vt resurgat, immo verò, aut in pudorem noxium, aut in impudentiam cadit. Aut.n. excusat, quã fecit, & hic est pudor addens peccatũ: aut fit ei frons meretricis, & ũ nec Deũ timet, nec hominẽ reueretur, sed prædicat peccatum suum sicut Sodoma. Iu-
Rom. 1. stus verò super manũ Domini cadit, & miro quodam modo etiam ipsum ei peccatum in iustitiam cooperatur: Scimus enim quoniã diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Nónne cooperatur nobis ille casus in bonum, vnde, & humiliores efficiamur, & cautiores? Nónne Dominus cadẽtem illum suscipit, qui ab humilitate susci-
Psa. 117.b pitur? Impulsus euersus sum, vt caderem (ait propheta) sed nihil profecit qui impu-
Thren. 3. tat me, quoniam Dominus suscepit me. Sic ergo dicet fidelis anima Domino, Susceptor meus es tu: possunt omnia dicere, creator meus es tu: possunt, & animalia dicere, pastor meus es tu. Possunt omnes homines dicere, redemptor meus es tu. At verò suscep-
tor meus es tu, is tantum dicere potest qui habitat in adiutorio altissimi. Vnde, & addidit. Et Deus meus. Cur nõ Deus noster? Quia in creatione, in redẽptione, cæterisque communibus beneficijs est Deus omnium: sed in tentationibus suis tanquã proprium eum habent singuli electorum. Sic enim paratus est suscipere cadentem, & eripere fugientem, vt uideri possit relictis omnibus alijs ei soli operam dare: propterea ea expedit omni animæ Deum semper attendere tanquam proprium non modo adiutorem, sed etiam inspectorem. Quomodo enim

negligens poterit fieri, qui intuentẽ se Deũ nunquã desinit intueri? Aut quomodo non quasi propriũ illum habere videtur, qui sic eũ super se uidet intentũ, vt omnia interiora eius, & exteriora omni hora considerare non cesset: omnesque non solũ actus, sed etiam ipsos subtilissimos animæ motus perscrutetur atque diudicet? Hic igitur nõ immerito dicere potest, Deus meus sperabo in eũ. Sit attende, qm nõ dixerit, spernus, aut spero: sed, sperabo. Hoc, inquit, est uotũ meũ, hoc propositũ meũ, hęc intentio cordis mei. Reposita est hęc spes mea in sinu meo, & in hac perseuerabo. Sperabo in eũ. Nec desperabo, nec frustra sperabo, quia maledictus H qui peccat in spe: & nihilominus qui peccat in desperatione, sed nec esse uolo de his qui nõ sperant in Domino. Sperabo, inquit, in eũ. Sed iã dic nobis quo fructu, qua mercede, quo lucro? Quoniam ipse liberabit me de laqueo venantiũ, & à uerbo aspero. Sanè *Textus.* laqueum hunc, & hoc verbũ, in diem alterum, & sermonẽ si placet alterũ differamus.

De tertio uersu. Sermo tertius, Vnde supra.

DEus meus sperabo in eum: quoniã ipse liberauit me de laqueo venãtiũ, & a uerbo aspero. Ego vtiq; fratres, in hoc verbo magna mei ipsius pietate cõpungor, & valde misereor animæ meæ. Ipse liberauit me de laqueo venãtiũ. Ergóne bestię sumus nos? Bestiæ prorsus. Homo cũ in honore esset, non intellexit, cõparatus est iumentis insipientibus. Bestiæ profecto sunt homines, oues er- *Psa. 48.c*
rantes non habentes pastorem. Quid superbis ô homo? quid te sciolum iactas? Vide quia bestia factus es, cui uenãdæ laquei prępparantur. Sed qui sunt venatores isti? Venatores vtique pessimi, & nequissimi, callidissimi, & crudelissimi. Venatores qui cornu non sonant, vt non audiantur, sed sagittant in occultis immaculatum. Ipsi rectores sunt tenebrarum harum, astutissimi versutia, & malitia diabolicæ fraudis, ita, vt sicut est an- I
te uenatorem bestia, sic ad eorum comparationem sit quilibet astutissimus hominum, præter eos duntaxat qui cum Apostolo non ignorant cogitationes eorum, quibus in Dei sapientia datum est fraudes deprehendere malignorum. Obsecro uos nouellæ plantationes Dei, uos qui nondum

Universidad de Deusto
Biblioteca

nondum exercitatos habetis sensus ad discre
tionem boni & mali, nolite sequi cordis ue-
stri iudicium, nolite abundare in sensu ue-
stro: ne uos tanquam rudes adhuc versutus
ille venator decipiat. Nam siluestribus illis
& omnino bestialibus bestijs (seculares ho-
mines loquor) apertos satis expandit la-
queos, utpote quos facile capiendos esse nō
dubitat. Vobis autem qui tanquam pru-
dentiores cerui serpentes necatis, & desi-
deratis ad fontem uiuum, subtiliores occultat
laqueos, & callidiora fraudis suę argumenta
conquirit. Vnde obsecro vos humiliamini
sub potenti manu Dei pastoris vestri, & ac-
quiescite eorum consilijs qui melius norūt
venatoris illius versutias, edocti diuturno lō
gi temporis exercitio, & crebris experimen-
tis, tam in se quàm in multis. Sed ecce quia
iam uenatores & bestias nouimus, quisnam
sit laqueus iste, quærendum est. Nolo ego
adinuenire ex me, nec dubium aliquod tra-
dere uobis. Ostendat nobis Apostolus la-
queum illum, ipse enim venatorum illorū
non ignorat cogitationes. Dic nobis in-
quam beate Paule, quis sit laqueus iste dia-
boli, à quo se liberatam fidelis anima con-
1.Ti.6.b gratulatur? Qui volunt, inquit, diuites fie-
ri in hoc seculo, incidunt in tentationes, &
in laqueum diaboli. Ergóne laqueus diabo
K li diuitiæ sunt huius seculi? Heu quàm pau
cos inuenimus, qui ab hoc laqueo liberati
exultent, quàm multos qui dolent quòd pa-
rum sibi uidentur irretiti, & adhuc quantū
possunt ipsi se inuoluere, & intricare labo-
rant. Vos qui reliquistis omnia, & secuti
estis non habentem ubi caput suum reclina-
ret filium hominis, exultate & dicite. Quo-
niam ipse liberauit me de laqueo uenantiū.
Confitemini illi toto corde, tota anima, to-
ta virtute, & ex ipsis medullis cordis gratias
ei agite, dicentes. Quoniam ipse liberauit
me de laqueo venantium. Et ut noueritis
quàm magnum sit beneficium hoc, & sciatis
quæ à Deo donata sunt uobis, audite quod
sequitur. Et à uerbo aspero. O homo, vel
magis bestia: laqueum non timebas? Time
vel malleum. A verbo, inquit, aspero.
Quod est hoc uerbum, nisi illud insatiabilis
gehennæ, Asser, asser, percute, dilacera, cito
interfice, velociter spolia detrahe? Quid est
verbum asperum, nisi, Tollatur impius ne
videat gloriam Dei? Quomodo exultant
venatores capta bestia, & clamant tolle tol-
le, infige uerubus, infer prunis, & male bol-
lientibus impone lebetibus? Verbum aspe
rum fuit quod protulit domus exasperans
populus Iudæorum. Tolle tolle: crucifige
eum. Quam horribile uerbum, quam aspe
rum, quam crudele? Vere dentes eorum ar-
ma & sagittæ, & lingua eorum gladius acu-
tus. Hoc uerbum asperum tu sustinuisti
domine. Cur, nisi ut nos liberares à verbo
aspero? Sit iam pietatis tuæ, ut non sustine
neamus nos, quod tu dignatus es sustinere
pro nobis. Respondent homines seculares
cum eis suademus agere pœnitentiam, & di-
cunt. Durus est hic sermo. Nempe hoc est
quod in Euangelio legimus. Loquebatur Iesus
de pœnitentia ipsa dominus, sed in figura,
tanquam his quibus non erat datum nosse
mysterium regni Dei. Cum audirent cla-
centem. Nisi manducaueritis carnem filij
hominis, & biberitis eius sanguinem, dixe-
runt. Durus est hic sermo, & abierunt re-
trorsum. Quid autem est manducare eius
carnem, & bibere sanguinem, nisi commu-
nicare passionibus eius, & eam conuersatio-
nem imitari quam gessit in carne? Vnde &
hoc designat illibatum illud altaris sacramē
tum ubi dominicum corpus accipimus: ut
sicut uidetur illa panis forma in nos intrare,
sic nouerimus per eam quā in terris habuit
conuersationem ipsum intrare in nos, ad
habitandum per fidem in cordibus nostris.
Cum enim iustitia ingreditur, ille ingredi-
tur qui factus est nobis à Deo patre iustitia.
Sed & qui manet in charitate, in Deo ma-
net, & Deus in eo. Sed tamen adhuc multi 1.Io.4.a
nobis dicunt. Durus est hic sermo. Ergóne
durum est momentaneum hoc & leue tribu
lationis, quod supra modum in sublimitate
æternum pondus gloriæ operatur in nobis?
Durum est breuissimo & leuissimo labore
cruciatus illos, & tormenta redimere, quæ
nullus terminus finiat, nullus animus iusti-
ciat cogitare? Durum uobis uidetur cum
dicitur. Agite pœnitentiam? Errans, sed
auditurі estis aliquando uerbum asperum, 3d
sermonem durum, auditionem malam. Ite
maledicti in ignem æternum. Ita dico u-
bis hoc timete, hoc durum reputate, & inue-
nietis, quia iugum domini suaue est, & onus
eius leue. Si in ipso iugum illud credere
necdum potestis, uel hoc nō ignoratis quo-
niam huius comparatione suauissimū est.
Vos autem fratres mei, uos pennati, ante
quorum oculos frustra iacitur rete, uos qui
diuitias huius seculi penitus reliquistis, quid
timeatis à uerbo aspero, quoniam iam libe-
rati estis à laqueo? Fœlix tu Idithum, pro
quo psalmi quidam inscripti sunt, qui tran-
sitis laqueum, vt omnino lōge fieres à ver-
Idithum. bo aspero. Quibus enim dicetur: Ite male-
dicti in ignem æternum: Esuriui enim, &
non dedistis mihi manducare: quibus in-
quam dicetur, nisi his qui substantiam hu-
ius mundi habuere? Nunquid non valde
exhilararentur ad verbum hoc corda vestra,
& spiritualis iucunditate replentur? Nun-
quid non pretiosiorem ducitis paupertatem
vestram thesauris seculi? Siquidem ipsa est,
quæ liberat vos à verbo aspero. Quomodo
nunque à nobis exigat Deus, quod pro ip-
sius amore relictum est? Et tamen etiam
hoc facitis, & de labore manuum vestra-
rum Christus alitur, & vestitur, ut nihil de-
sit. Agite ergo gratias, exultate, & dicite:
Quoniam ipse liberauit me de laqueo ue-
nantium, & à uerbo aspero. Exultate in-
quam, sed adhuc interim cum tremore. Læ
tos vos esse volo, sed nondum securos. Gau
A dentes in spiritu sancto, sed tamen pauentes
adhuc, & cauentes à recidiuo. Quid enim
nobis ultra pauendum est? Vnum utique,
sed quæ grauissimum, peccatum Iudæ pecca-
tum apostasiæ. Bene enim factum est, vt
pennas acciperetis sicut columbę, & uolare-
tis ad requiescendum. Nam in terra non
erat requies, sed labor & dolor, & afflictio
spiritus. Quid ergo timendum est sic uolāti,
nisi ne forte cadauer uel simile aliquid in
terra uideat cuius desiderio tractus uideatur
à uenatoribus illis pessimis, & præparatis
laqueis capiatur, & fiat nouissima hominis
illius peiora prioribus? Hoc inquam omni-
no timendum est, ne quis aut corde solo,
aut etiam corpore ad uomitum reuertatur.
Legimus enim de filijs Israel quia corde re-
uersi sunt in Aegyptum. Nam corpore reuerti
clausum post eorū talos rubrū mare prohi-
bebat. Hoc est quod uehementer singulis
quibusque timendum est, nequando forte
latenus Deum offendant, ut manifeste abij
ciantur, & euomantur ab eo: aut si pudor
neget apostasiam corporis, repor ipse pau-
latim ingerat apostasiam cordis: ut uidelicet
in habitu religionis cor seculare gerant, & 3.Co.9.d
quicquid secularis cōsolationis inuenire po
terint, amplectantur. Neque.n. sumus nos
Apostolo sanctiores, qui tamen uerebatur
ne forte cum alijs prædicasset, ipse reprobus
efficeretur. Sed ad tandiu timendum est, do-

nec laqueus cōtritus sit, donec corpus istud
anima deposuerit. Nam & ipsum corpus la Thre. 3 f
queus quidam est, unde, & oculus legitur
animam deprædari. Minime ergo decet es- B
se securum hominem, qui secum portat la-
queum suum: imo vero bonū est magis ha-
bitare in auditorio altissimi, vt per eum
possit laqueus euitari.

De quarto versu. Sermo quartus, unde supra.

SCapulis suis obumbrabit. Con Textus.
fitenti humiliter, & deuote gra
tias referenti, nō immerito am-
pliora beneficia promittuntur.
Nam qui fidelis inuenitur in modico, iure
constituetur super multa: sicut econtrario
accipiendis indignus est, qui fuerit de acce-
ptis ingratus: Itaque deuotæ illi gratiarum
actioni respondet spiritus, non id solum, in-
quiens, faciet, sed &: scapulis suis obumbra-
bit tibi. Credo in his scapulis geminā Dei
promissionem intelligendam, uitæ scilicet
eius, quæ nūc est, pariter & futuræ. Si enim
solum promitteret regnū, & in itinere de-
esset uiaticum, omnino conquererentur ho
mines & responderent: Magnum quidem
est quod promittitur, sed perueniendi illue
nulla facultas datur. Propterea, qui post Mat. 19.d
hoc seculum uitam promisit æternam, ipse
dandum etiam in hoc seculo centuplā pro-
uidentissima pietate promisit. Quid iam ex
cusationis habes o homo? Profectò obstru
ctum est os loquentium iniqua. Quid plus
afferet ad tentandum, nisi quia longa futu-
ra est uia tua? Etsi grandis tibi restat uia, cur
hoc timeas, cui sortis cibus datur, ne defice
re possis in uia? Helię utique cibus allatus 3.Re.19.b
est ab angelo, quo nullus in humana consue C
tudine uilior inuenitur, scilicet panis, & a-
qua: tanta tamen fortitudo collata est, vt
quadraginta diebus ambulans non fatigare
tur nec esuriret. Vis tibi hunc cibum ab an
gelis ministrari? Mirum ualde, si non uis.
Quòd si cibum hunc desideras, & angelica
ministeria non superba, sed humili magis
ambitione requiris, audi quomodo scriptū
sit de domino, quia tentāte diabolo, & sua
dente ut de lapidibus faceret panem, respon
dit: Non in solo pane uiuit homo, sed Deu. 8.a
in omni uerbo, quod procedit de ore Dei. Mat. 4.a
Deinde tentationibus superatis, & tentato-
re fugato, accesserunt angeli, & ministrabāt

Universidad de Deusto
Biblioteca

ei. Et tu ergo si uis habere ministerium angelorum, fuge consolationes sęculi, & tentationibus resiste diaboli. Renuat consolari anima tua in alijs, si uis in Dei memoria delectari. Cum esuris, currere suadet ad panem. At tu potius audi dicentem, Non in solo pane viuit homo. Cur enim tanta varietate distraheris, ut modo cibum modo potum, modo vestem, aut lectum, nisi pro sola corporis necessaria sustentatione requiras, qui in uno, id est, in uerbo Dei potes hæc omnia inuenire? Manna enim est, omnem saporem habens, & odoris delectationem: & requies est uera & syncera, suauis, & salubris, iucunda, & sancta. Hæc promissio est uitæ præsentis. Nam promissionem futuræ quis explicet? Si expectatio iustorum lætitia, & tanta lætitia, vt omne, quod desideratur in seculo, non valeat ei comparari: ipsum quod expectatur quid erit? Oculus non uidit Deus absque te, quę D præparasti diligentibus te. Sub his itaque scapulis quatuor nobis beneficia conferuntur. Sub his enim abscondimur, sub his in occursu accipitrum, & miluorum protegimur, quæ sunt aëreæ potestates: sub his umbraculum salubre refrigerat nos, & repellit nimirum solis feruorem, sub his quoque alimur, & souemur. Ait enim Propheta in alio Psalmo: Quoniã abscõdit me in tabernaculo suo in die malorũ. id est, dũ adhuc dies mali sunt, & in terra aliena sumus, quæ data est in manus impij, in qua nõ est regnũ pacis, nec Deus pacis regnat in ea. Nam si regnat, quid est, quod orantes dicimus: Adueniat regnũ tuũ? Nec esse igitur est obscõdere interim si quid habemus boni, quoniam thesaurum regni cœlorum qui inuenit homo abscondit. Propter quod etiam corporaliter in claustris, & in syluis abscondimur. Et si scire vultis quantum in hac abscõsione lucramur, credo nullum hic esse qui, si quartam partem eorum, quæ facit, in sæculo actitaret, nõ adoraretur, vt sanctus, reputaretur, vt angelus: nunc autem quotidie tanquam negligens arguitur, & increpatur. Parúmne hoc lucrum ducitis, quòd non reputamini sancti antequam sitis? An non timetis ne forte hic vili mercede hac recepta, in futuro mercedem non habeatis? Necessaria est ergo hęc abscõsio non solum ante oculos aliorum, sed etiam multo magis ante teipsum. Hoc enim habet dominica illa sententia: Cum feceritis omnia quæ præcipiuntur uobis, dicite, Serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecimus, væ enim nobis si non fecissemus. Et hæc est utique magna uirtus, & summa securitas, quando, & pie uiuis: & tamen plus attendis, quę desunt tibi, quàm quæ obtinuisse videris, oblitus, quæ retro sunt, & extendens te in anteriora. Hæc igitur est abscõsio, quam sub scapulis Domini præstari dixeramus: qualis forsitan abscõsio fuit, vel obumbratio quæ Mariæ facta est a spiritu sancto, ad cælandum videlicet tam intricabile comprehensibile sacramentum. De protectione quoque idem ait propheta ille: Obumbrasti super caput meum in die belli. Sicut enim videns uenientem accipitrem mater expandit alas suas, vt pulli subeant, & habeant tutum refugium: sic nobis parata, & quodammodo dilatato sinu extensa est summa illa, & ineffabilis pietas Domini nostri. Vnde, & supra dixit: Quoniam refugium meum es tu. Iam verò sub ipsis quoque scapulis, & umbraculum salubre, & protectionem habemus. Sicut enim ille corporeus sol licet bonus sit, & ualde necessarius, tamen & feruor eius si temperatus non fuerit, infirmo capiti, & splendore infirmis oculis nocet, nec est solis culpa, sed infirmitatis: sic etiam sol iustitiæ est. Vnde & dicitur: Noli nimium iustus esse. Non quod iustitia bona non sit, sed quia dum adhuc infirmi sumus, oportet ipsa bona gratia temperari, ne forte elationis, aut iactantię uitium incurramus. Quid est, quòd inceſſanter orantes, & supplicantes non possumus ad eam quam desideramus, gratiæ abundantiam peruenire? Putamus quia auarus, aut inops factus est Deus, impotens, aut inexorabilis? Absit hoc, procul abſit: sed ipse cognouit figmentum nostrum, & scapulis suis obumbrat nobis: Non tamen a petitione propterea cessa adhũ est, quia etsi non dat ad satietatem, dat tamen ad sollicitationem: etsi cauet nobis a feruore nimio tamen fouet nos tãquam mater calore suo. Hoc est enim quartum, quod diximus sub scapulis eius nobis præstari, ut tanquam pulli in calore materni corporis foueamur, ne forsitis vagantes moriamur, refrigescente inimirum charitate: quæ non diffunditur in nobis nisi per spiritũ qui datur nobis. Sub his igitur pennis eius securus sperabis, vt vi delicet de exhilaratione præsentium munerum firma sit expectatio futurorum. De

Mat. 4. a

Esa. 84. a

Psal. 16. b

Mat. 9. b

Luc. 17. c

De prima parte quinti uersus, Sermo V. Vnde supra.

Mat. 24. d

CVto circũdabit te veritas eius. Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. Et quis hoc dixerit, scitis: & tempus scitis. Domini enim est verbum illud instante iã passione sua. Et attendite quoniam ipse qui dem erat passurus, & non discipuli: nec tamen pro se dicebat orandum, sed pro illis.

Luc. 22. d Vnde ad Petrum: Ecce satanas expetiuit uos ut cribraret sicut triticũ: ego autem rogaui pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquã do conuersus confirma fratres tuos. Si tantũ illos oportebat timere in passione Domini quantum nobis timẽdum est fratres, in passione nostra? Vigilate proinde & orate, ut non intretis in tentationem: quoniam undique circundati estis tentationibus. Vnde & legitis, quia tentatio est uita hominis super terram. Itaque si tot tentationibus plena est uita nostra, ut non immerito tota ipsa tentatio dicta sit appellari: perugili circũspectione opus est, & oratione ne inducamur in eam, unde est, & illud in oratione Dominica: Et ne nos inducas in tentationẽ.

Mat. 6. b Quia ergo undique sic circundatus es tentationibus scuto, circundabit te ueritas eius: ut quemadmodum, undique bella, ita undique sint & præsidia. In quo omnino illud manifestum est, spirituale scutum esse oportere, quod circundare potest. Veritas autem circundat, quia uerax qui promittit, & sic

1 Cor. 10. c exhibet, ut promittit. Fidelis Deus, ait Apostolus, qui non patietur uos tentari, supra id quod potestis. Non incongrue sanctis scuto cõparatur gratia diuinæ protectionis, quod in superiori parte amplum, & latum est, vt caput humerosque custodiat: in inferiori vero strictius, ut minus oneret, magis, & graciliores sunt tibiæ, nec tam facilè uulnerentur, sed nec adeo periculosum sit illis in partibus uulnerari. Sic omnino sic militibus suis Christus ad inferiora tuenda, id est, carnem, magnam (vt ita dixerim) strictitatem, atque penuriam rerum temporalũ donat: nec uult eos illarũ multitudine præ

1 Tim. 6. b gravari, sed vt victum, & vestitum habẽtes, quemadmodum ait Apostolus, his contenti simus, in superioribus vero ampliorem latitudinem, & abundãtiam gratię spiritualis. Sic enim habes: Primum quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & omnia adijcientur uobis. De uictu vtique dixit, & uestitu. Vnde dixerat solicitos esse non debere. Nam & hæc ipsa pater noster cœlestis benignissima pietate ministrat, ob duplicem, scilicet causam: ne vel omnino crederemus insensum si ista negaret, & sic desperaremus: vel illorum nimia solicitudo, spiritualis exercitii fieret detrimentum. Sine his enim, neque uiuere, neque Deo seruire est. Cæterum quanto strictius, tanto melius. Itaque scuto circundabit te ueritas eius, non timebis à timore nocturno, a sagitta uolante in die, a negocio perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano. Hæ sunt quatuor tentationes quibus, undique circundati necesse habemus circundari etiam scuto Domini, ut sit nobis à dextris, & à sinistris, ante & retro. Hoc enim præmonitos vos esse uolo, neminem super terram absque tentatione uicturum, vt cui forte tollitur aliqua, alteram securus expectet: aut forte non securus, sed pauidus magis, & sic petat ab ea liberari, ut nunquam sibi in corpore mortis huius libertatem perfectam, seu requiem audeat polliceri. Qua in re consideranda est nobis, tam benigna erga nos diuinæ pietatis dispensatio, vt quibusdam nos tentationibus patiatur diutius occupari, ne forte periculosiores occurrant: ab aliquibus vero citius liberet, vt possimus in alijs, quas nobis utiliores fore præuidet exercere. Verum considerandum nobis est (sed non modo) quæ sint istæ quatuor quas hic ponit. Credo enim, quod in hoc ordine, quo hic numerantur, contra eos, qui conuertuntur insurgunt, & uelut principes sunt omnium tentationum.

Mat. 6. d

Textus.

De secunda parte quinti versus, & de sexto uersu. Sermo sextus, vnde supra.

SOlet in diuinis scripturis aduersitas designari per noctem, & scimus, quia aduersus eos, qui conuertuntur, primum esse certamen de molestijs corporis consueuit. Caro.n. hactenus indomita, castigari, & in seruitutem redigi nequaquã æquanimiter patitur, sed adhuc memor recẽs perditæ libertatis acrius cõcupiscit aduersus spiritum, maximæque in his pœnis, in quibus esse uos

Universidad de Deusto
Biblioteca

quotidie morientes: immo verò morte affecti tota die, quæ, & supra vires sunt, & vltra naturam, & contra cosuetudinem vestram. Quid igitur mirum? Turbant ista maximè eos qui necdum cõsueuerunt, necdum satis in promptu habent recurrere ad orationes, resurgere ad meditationes sanctas, vt sic releuetur diei pondus, & æstus. Necessarium plane nobis inter ipsa nostræ conuersionis initia scutum Domini, vt nõ timeamus à timore nocturno. Bene autem dicitur non timendum à timore nocturno, & non dicitur à nocte, quia non ipsa afflictio tentatio est, sed magis timor ipsius. Nam, & omnes laboramus, cum tamen non omnes inde tentemur: & qui tentantur, multomagis timore futuræ pœnæ, quã præsentis dolore læduntur. Quia ergo timor ipse tentatio est, congrue dictum est ei qui circundatur scuto Domini, quòd à tentatione hac non timebit. Forte impugnabitur, forte tentabitur, forte timebit noctem, sed non ei timor iste nocebit. Magis autem si non fuerit dominatus, tunc immaculatus erit, & emundabitur, sicut scriptum est, quia territi purgabuntur. Caminus est timor iste, sed vt examinet, non exurat, veritas facit. Nocturnus plane, & tenebrosus timor, sed facile hunc radius veritatis exuperat. Ingerit enim oculis cordis nunc quidẽ peccata, quæ fecimus: ut quemadmodum de se propheta ait, etiam nos in flagella parati simus, annunciantes iniquitatem nostram, & cogitantes pro peccato nostro. Nũc vero æterna supplicia, quæ meruimus ut in eorum cõparatione quæ euadimus, uniuersa quæ patimur, delicias reputemus. Nunc quoque cœlestia præmia ad quæ tendimus, crebro uidelicet memorantes, quonã non sunt condignæ passiones huius tẽporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Nunc etiã ea quæ pro nobis pertulit Christus, ut crebro considerantes quãta sustinuit illa maiestas pro inutilibus seruis, erubescamus nõ sustinere uel parua pro nobis. Sed forsasse prævaluit ueritas, præsertim tam multiplex, & usquequaque circundans non repellere modo, sed etiam expellere penitus hunc timorem. Nox præcessit: ut filius lucis, & dici honeste ambulans, time sagittã. Leuiter uolat, leuiter penetrat: sed dico tibi nõ leue iaffligit uulnus, cito interficit. Nimirũ sagitta hęc uana gloria est, nõ é unde hęc ipugnet pusillanimes, & remissos. Qui seruentiores esse videntur, ipsi paueant, ipsi sibi caueant in hac parte: nihilominus adhuc soliciti non deserere sortum inexpugnabile veritatis. Quid enim aliud tam contrarium vanitati? Nec sane huic opponenda sagittæ secreta illa, & quadammodo intima ueritatis exigimus: sentent ipsam nouerit anima, de se teneat veritatem. Difficile prorsus (ni fallor) homo uerbis laudantium, hominem in uita sua abduci poterit altum sapere, si se intus ad lucem ueritatis solicita consideratione discutiat. Nonne enim si propriam cogitat conditionem, dicturus est sibi, Quid superbis terra, & cinis? Nonne si propriam cõsideret corruptionem, fateatur necesse est quoniã non est in eo bonum? Sed, & si forte aliquid habere uidetur, non inueniet puto quod respondeat apostolo dicenti: Quid habes quod non accepisti? Et alibi: Qui 1.Co.4 stat, uideat ne cadat. Postremo si fidelitet 1.Co.10 computet, facile illi erit aduertere, quòd nec cum decem milibus possit occurrere ei, qui cum uiginti milibus uenit ad se, & omnes iustitias suas tanquam pannum mẽstruatæ reputari. Eadem quoque ueritas, & eis nihilominus opponenda est tentationibus quæ sequuntur. Neque.n. uel sic desistit hostis antiquus, sed ad collidiora forte conuertitur argumenta. Firmam probauit uitique latere turrim, non est quod uel à finistris pusillanimitate timoris, uel à dextris eam humanis concutere laudibus, in utraque iam molitione frustratus attentet. Sed si uiribus, inquit, deiicere nequeo: forte decipere possum alicuius ingenio proditoris. Quis putas erit hic proditor? Plane cupiditas, radix iniquitatis, ambitio subtile malum, secretum uirus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, liuoris parens, uitiorum origo, criminum fomes, uirtutum ærugo, tinea sanctitatis, exacerbatrix cordium, ex remedijs morbos creans, generans ex medicina languorem. Cõspice unã gloriã, ait, qm̃ uana est: forte solidius aliquid affectaret, forte honores, forte diuitias. Quãtos hoc negotiũ perambulans in tenebris trudi fecit in tenebras exteriores, uelle spolians nuptiali, & uirtutum exercitia fructus pietatis euacuans? Quantos ergo pestis hæc nequiter supplantatos turpiter quoque deiecit, ut cęteri quique quos latuit oculus effossor, subitam expauescerent ad ruinã? Quid uero hũc fouet uerme aliud quàm mentis alienatio, & obliuio veritatis? Aut quid nisi veritas hunc prodẽdum uestigat proditorem, & negocium arguit te Mat.16.d nebrarum? Nimirum hæc est, quæ dicit. Luc.6.a Quid prodest homini si vniuersum mundũ lucretur, se autem perdat, & detrimentum sui faciat? Et item: Potentes, ait potenter tormenta patientur. Hæc est, quæ sedula suggestione reducit in mentem, quàm sit in ambitu friuola consolatio, graue iudiciũ, usus breuis, finis ignotus. Hucusque tentationes Domini: quartam inimicus non præsumit afferre. Illa enim de ignorantia est, nec dubitat sapientissimũ, qui sic moderabatur responsiones suas, vt in nullo vnquam posset deprehendere, quod quærebat. Prima siquidem tentatione esurienti suadebat de lapidibus panem facere: sed ille, nec posse, nec non posse respondens, cibum alium prætendit, dicens. Non in solo pane viuit homo, &c. Mat.4.a Secunda vero tentatione præcipitium suadebat, promittens, quia non læderetur si filius Dei esset, & sic videns omnis ciuitas laudaret eum, & magnificaret, & nec esse se, nec non esse respondit. Tertia de ambitione fuit, quando omnia regna mundi promisit, si cadens adoraret eum. Videsne, quòd ambitionis via, adoratio diaboli est, qua videlicet ad honores, & gloriam mundi peruenirendum suis alle adoratoribus pollicetur? Quarta ut dixi tentatione apud eum abstinuit, cuius nimirum tantam esset expertus prudentiam ex responsis. Quid autem aduersus alios faciat quos videt omnimodo diligere iustitiam, & odisse iniquitatem? Quid nisi, ut iniquitatem pallíet uirtutis imagine? Quos enim perfectos boni nouerit amatores, malum eis sub specie boni nõ mediocris, sed perfecti, persuadere conatur ut cito consentiat, qui magnopere diligit bonum, & facilè qui currit incurrat. Hoc est igitur dæmonium non modo diurnum, sed meridianum. An non hoc timuit Mat.4.c Luc.2.c rexpauit? An non hoc insinuabat Apostolus cum diceret. Non enim ignoramus cogitationes eius? Ipse enim angelus satanæ trãsfigurat se in angelum lucis. An non deniq; hoc ipsum metuebant discipuli, quando uidentes Dominum super mare ambulantem clamabant putantes phantasma esse? Et vide, quam bene cõgruit, quòd quarta uigilia nocte fuisse dicitur, quando contra tentationem quartam uigilasse discipuli

perhibentur. Nec uerò in re manifestissima nostro arbitror opus esse eloquio, quòd uidelicet sola sit ueritas, quæ palliatam detegit falsitatem. Quatuor has tentationes etiam in generali statu ecclesiæ haud difficilè diligens considerator inueniet. Nonne enim timor nocturnus exercebat nouellam adhuc ecclesiæ plantationem, quando omnis, qui occiderat seruos Dei, arbitrabatur se obsequium præstare Deo? Demum persecutione cessante, & die reddita turbauit eam grauius, & afflixit sagitta uolans, quando exierunt aliqui de ecclesia inflati spiritu carnis sue, inanis & uolatilis gloriæ cupidi, & uolentes sibi facere nomen linguas suas magnificando, diuersa & peruersa dogmata fabricauerunt. At nunc quidem pax à paganis, pax ab hęreticis: sed non est pax à falsis filijs. Multiplicasti gentem Domine Iesu, sed non magnificasti lętitiam: quoniam multi sunt uocati, pauci verò electi. Omnes Christiani, & omnes ferè, quæ sua sunt quæ runt, non quæ Iesu Christi. Ipsa quoque C ecclesiasticæ dignitatis officia in turpẽ quæstum, & tenebrarum negocium transiere: nec in his salus animarum, sed luxus quæritur diuitiarum. Propter hoc tondentur, propter hoc frequentant ecclesias, missas celebrant, psalmos decantant. Pro episcopatibus, & archidiaconatibus, abbatijs, aliisque dignitatibus impudenter hodie decertatur, ut ecclesiarum reditus in superfluitatis, & uanitatis vsus dissipentur. Superest, ut reueletur homo peccati, filius perditionis, dæmonium non modo diurnum, sed & meridianum: quod non solum transfiguratur in angelum lucis, sed extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Nimirum insidiatur crudelius caleaneo matris ecclesiæ, à qua dolet caput suum esse contritum. Hic planè grauissimus erit incursus, sed ab hoc quoque ecclesiam electorum ueritas liberabit, propter eos breuians dies, & dæmonium meridianum destruens illustratione aduentus sui. Et hæc quidẽ dicta sunt de tentationibus istisnã & in sermone quodam super Cantica canticorum memini me super his tractasse similiter, cum meridiani Ser. 30. huius dæmonii mentio incidisset, ex occasione, scilicet meridiani accubitus sponsi, quem sibi sponsa petierat indicari.

Universidad de Deusto
Biblioteca

D *De septimo uersu, Sermo septimus. Vnde supra.*

IN spe uiuimus fratres, nec deficimus in tribulatione præsenti & in expectatione simus indefectibiliũ gaudiorũ. Neque.n.vana nobis hęc expectatio, aut dubia spes videtur, innixa nimirum æternæ promissionibus veritatis. Deinde etiam ex perceptione præsentium munerum firma est expectatio futurorũ, & præsentis gratiæ virtus nimis credibiliter attestatur fœlicitatem promissæ gloriæ sine dubio secuturã. Nempe Dominus virtutũ ipse est rex gloriæ, & in hymno quoque, eundẽ votis cantamus patrẽ perennis gloriæ, patrem potentis gratiæ: cui & in Psalmo canimus, quia misericordiã, & veritatem dilexit Deus gratiã, & gloriam dabit
Psal.83.c Dominus. Viriliter ergo sustineat in hoc seculo pietas colluctationẽ, & persecutionẽ, quamlibet æquanimiter patiatur. Quidni toleret omnia, quæ ad omnia valet, promissionẽ habens eius uitæ, quæ nunc est, & futurę? Repugnet fortiter impugnanti, quia & repugnanti propugnator aderit indefessus, & triumphanti non deerit largissimus
Textus. remunerator. Scuto, inquit, circũdabit te ueritas eius. Necessaria plane insuperabilis protectio ueritatis, nõ modo interim in carne degenti, sed postmodũ exeunti, & nunc quidẽ ob periculosos, cõflictus, tunc uero ob monstruosos occursus spirituũ malignorũ.
E Nempe & sanctissimã illam gloriosi Martini animam uoluit pars inimica nocere, & cruenta bestia scieus, q; modicũ iam tẽpus, haberet, tota profectò insania malitiæ infatigabilis, nõ est uerita propè astitere ei quoque in quo nihil habebat. Immo uerò ad ipsum etiam regẽ gloriæ accedere impudentissima temeritas illa præsumpsit, sicut ipse
Ioan.14.d testatur. Venit.n. princeps mundi huius, & in me nõ inuenit quicquã. Fœlix anima, quę sic interim tentationũ iacula scuto ueritatis repulerit, ut nil prorsum venenatũ in se coalescere passa, omnino nõ confundatur cum loquetur inimicis suis in porta. Nihil in me funeste reperies. Fœlix quẽ sic circũdat clypeus ueritatis, ut introitũ quoque, & exitũ eius custodiat: exitũ utique ab hac uita, & introitum in futuram, quo uidelicet nec moliatur à tergo, nec à facie mali quippiam inimicus attentet. Siquidem omnino opus erit illic custode, opus erit duce fideli, opus erit consolatore magno propter horribiles illas uisiones: non minus, quam hic adiutore, & propugnatore contra inuisibiles tentatores. Glorificate, itaque dilectissimi, & portate interim Christum in corpore uestro, onus delectabile, suaue pondus, sarcinam salutarem, etiamsi premere aliquãdo fortè uidetur, etiamsi interdum latera tundit, & flagellat recalcitrantem, etiamsi quando in camo, & freno maxillas constringit, & coercet omnino fœliciter. Esto ut iumentum. Homo, inquit, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.
Psal.48.c Quid enim tantopere, uel plangit propheta, uel arguit in homine similitudinem iumentorum, præsertim qui alio quodam loco de se loqui, & dicere Deo non sine quo-
Psal.72.d dam congratulatione uidetur: Vt iumentum factus sum apud te, & ego semper tecũ? Puto, immo non puto, sed scio similitudinẽ aliquam iumentorum hominis commendaritsed plane non eam, quæ in non intelligẽdo, & insipientiæ, sed patientiæ imitatione consistat. Neque enim succensentis similiter, sed ne plangẽtis quidem uideretur uox si dixisset. Homo cum sub onere Dei esset, non recalcitrauit, ut iumentum factus est apud eum. Quis enim non illi iumento plurimum inuideret, cuius in humili tergo ad commendationem ineffabilis suæ mansuetudinis dignatus est federe Saluator: si eum illius tam preciosi oneris gestatione intelligentiam quoque tam singularis habuisset honoris? Vt iumentum igitur esto, minimè tamen iumentum: patienter quidem sustineas onus, sed honorẽ intelligens sapienter, & delectabiliter cogitans tam ipsius oneris qualitatem, quàm propriam utilitatem. Magnus ille Ignatius, discipuli quem diligebat Iesus auditor, martyr noster, cuius preciosis reliquiis nostra dicata est paupertas. Mariam in pluribus quas ad eam scripsit Epistolis, Christiferam consalutat. Egregius plane titulus dignitatis, & commendatio honoris immensi. Nempe cui seruire, regnare: gestare hunc, non onerari est, sed ornari. Cæterum unde ei de quo nunc loquebamur. Saluatoris asello uerendum ullatenus uidebatur, ne sub illa tali sarcina deficere posset in uia? G An uero timendus ei, aut luporum incursus, aut raptorum occursus, uel præcipitium seu periculum, aliquod sub tanto præsule metuendum? Fœlix qui sic tulerit Christum, ut à sancto sanctorum in sanctam ciuitate mereatur induci. Non est omnino, quod timeat ne, uel in uia aliquod offendiculũ, uel repulsam in ianua patiatur. Illi nempe iumento uiam parabant fideles populi, huic angeli sancti quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in
Textus. omnibus uijs tuis, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Sed non sunt hæc præoccupanda modo series magis ipsa scripturæ
Textus. expositionis ordine sequenda est. Cadent à latere, inquit, tuo mille, & decem milia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Hic enim uersus hodie nobis tractandus est, non ignoratis. In præcedenti sanè capitulo, quod nouissime tractabatur, dictum est, si recolitis, quemadmodum à quatuor quibusdam maximis equidem grauissimisque tentationibus huius uitæ protectio liberet ueritatis: uidelicet à timore nocturno, à sagitta uolante in die, à negocio perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano. Quod igitur sequitur cadent à latere tuo mille, &c. futuræ magis uitæ arbitror assignandum. Vnde, & in principio sermonis huius meminisse adhuc, ni fallor, sententiæ apostoliæ, qua uidelicet ualere ad omnia pietatem, uitæ quoque eius,
H quæ nunc est, & futuræ promissionem habere commendat. Audite ergo, & audite
1.Ti.4.c in lætitia cordis uestri, quod ad futuræ uitæ promissionem, uestramque expectationem pertinere uidetur. Vbi est thesaurus uester, sit & cor uestrum. Et quidem illudque audilis præsentia, non sum immemor, sed studiosus decet futura audire. Nam, & pseudoprophetam (Balaam dico) recolite qui historias nostis, & ipse, inquam, iniquus iustorum mortem optabat, & nouissima sua horum similia fieri precabatur. Tantus est pietatis fructus tanta iustitiæ merces, ut ne ab ipsis quidem non desiderari queat impijs, & iniustis. Minus tamen obiectat canticum. Sion salices Babylonis. Suspendenda proinde organa apud eos, lamentandum magis super fluuina Babylonis, si forte persuaderi eis possit, ut plangant. Hic planè cantandum est, ubi non deerunt qui tota alacritate spiritus saltent ad
Psa.148 uocem psalterij, ad canticum Sion: & vehementia quadam sacri desiderij ad eam gestiant præuolare, dicentes: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & uolabo & requiescam? Quid enim aliud exultare, quàm ex ipso saltare est? Minus sapit ijs qui medio adhuc periclitantur in mari, iactantur undis, aguntur fluctibus, quamlibet fauorabile sit, quod de remoti, & propriam desperati tranquilitate seu amenitate litoris nunciatur. Sed nec ad eiusmodi pertinet animam, quod hodie nobis proposituin est neque enim talis quæpiam adhuc meretur audire: Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Memento cui hæc promissio facta sit. Nempe ei qui habitat in I
adiutorio altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Audiat igitur is qui salutis portui cogitatione iam, & auiditate appropinquat, qui prę iactata uelut quadam anchora spei suæ, terræ illi desiderabili inconuulsibiliter inhæsisse uidetur cunctis diebus quibus nunc militat expectans donec ueniat immutatio sua. Certissima sanè, & præcipua propinquatio portus huius, hæc ipsa conuersatio eius in qua positi estis, exitus præparatio est, uocationis uidelicet, & iustificationis diuinæ. In his nempe duobus fidelis quædam constituta est connexio uelut cuiusdam æternitatis ad æterni tatem, idest magnificationis ad prædestinationem: quarum equidem sicut prædestinatio nullo est præcisa principio, sic & magnificatio nihilominus nullo unquam fine claudenda. Ne uero eam quã diximus quasi geminæ huius æternitatis mediam connexionẽ esse putes nostrę adinuentionis, Apostolum audi, si non eandem tibi manifestius ipse commendat: Quos enim præscuit, & *Rom. 8.*
prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, quomodo putas, aut quo ordine magnificabit? Siquidem quæ a Deo sunt, ordinata sunt. Nũ a prædestinatione ad magnificationẽ saltu quodã peruenies repẽtino? Prouide tibi medium pontem, aut magis ingredere iam paratum. Quos prædestinauit, inquit, hos, & uocauit: quos autem uocauit, hos & iustificauit. Et quos iustificauit, hos & magnificauit. Hæc uia equidem bona uidetur nonnullis hominibus, sed & bona est, nihil super eius fine timendum. Non tibi K
sunt uiæ huius suspecta nouissima, perge securus, tanto tutius, quanto certius ea iam propinquare uidentur: nempe tenes media, quomodo non nouissima propinquarent? Agite, inquit, pœnitentiam, appro *Mat. 3.a*
pinquabit enim regnum cœlorum. Sed regnum, inquies, cœlorũ uim patitur, & uiolenti

Universidad de Deusto
Biblioteca

lenti diripiunt illud. Nullus mihi ad hoc nisi per medios hostium cuneos patet accessus, in itinere medio sunt gigantes, in aëre volitant, obsident transitum, obseruant transeuntes. Attamen fiducialiter age, ne timeas. Magni sunt, multi sunt: sed cadent a latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Cadent undique, nunquam tibi deinceps in perpetuum nocituri: parum est, non appropinquaturi. Equidem uidebit peccator, & irascetur, sed à latere veniet: quod videlicet præueniat te misericordia Dei tui, eadem quoque nihilominus etiam misericordia subsequatur, & introitum videlicet tuum (vt quidem supra meminimus) & exitum tuum custodiens. Alioquin quid in illo tam terribili spiritualium nequitiarum occursu humani possent consistere sensus, quòd non intolerabili concuterentur horrore? Quid putatis fratres, si uel vni alicui è tam multis principibus tenebrarum in medium vestri irruere, & in tota scritate sua ac tenebrosi enormitate corporis apparere liceret: quis illũ posset, uel corporis sensus sustinere, vel cordis? Denique ante hos paucos dies (ipsi scitis) vnum quendam ex vobis, & prius dormientem, & postea excitatum tam grauiter phantasia nocturna perturbare permissa est, vt vix illa die rationis compos, vix potuerit esse securus. Etiam omnes vos pariter expauistis, cum territus ille terribilem nimis exclamasset in uocem. Erubescendum sanè, quòd usqueadeo fides in vobis, vel dormientibus visa fuerit obdormisse, sed ad nostram sine dubio factum est admonitionem, vt tota solicitudine meminerimus aduersum quos nobis sit colluctatio, ne quando scilicet, aut ignari hostilis inuidiæ, aut protectioni diuinæ inueniamur ingrati. Ex vehementissimo siquidem proprij cruciatu liuoris in tantum prorupit malitia inueterata furorem, his præsertim diebus sanctis acrius sese indicãs. vestra deuotione torqueri. Eodem sanè tabescentis insaniæ zelo, sed licentia ampliori exeuntibus sanctis adest, non nisi à latere tamen: neque enim, vel occurrere iam à facie quasi vt uim faciat, vel à tergo repere tanquam, vt decipiat permitteretur. Sed nec iuxta iter quidem scandalum de cætero ponet tibi: ad te enim non appropinquabit, nõ modo nõ attinget, vt feriat, sed nec accedet, ut terreat. Puto enim ad uerebaris ne te forsitan grauis ad illas tam monstruosas effigies, & larualium tanta multitudinem faciẽ horror inuaderet, sed egregius tibi paracletus, & efficacissimus aderit consolator, ipse inimirum de quo legisti. Coram illo procidẽt Aethiopes, & inimici eius terram lingent. Planè ad nihilum deducetur in conspectu eius malignus: sic timentes se glorificabit. Præsente te domine Iesu quantumlibet impetuant hostes: immo non irruant, sed ruant, confluant undique, sed ut fluant, & pereant a conspectu Dominj, quemadmodum fluit cera a facie ignis. Quid enim metuam dæmones, quid tremendes paueam, quid uereor cadentes? Etsi ambulauero in medio umbræ mortis, non timebo mala, dummodo tu mecum sis domine Deus meus. Siquidem protinus aspirabit dies, & inclinabuntur umbræ, cadent hinc inde principes tenebrarum. Quos enim nunc quoque, dum interest maligna eorum occultasque suggestiones per fidem adhuc non per speciem ambulamus, fides tamen victoriosa triumphat: quomodo non facilius ipsa iam tunc propalatæ cognitio ueritatis euidens cum suis illis tenebrosis ferrugineisque imaginibus exufflabit? Nec causeris forte de numero, uel ipsam saltem multitudinem uerearis. Memento sanè, quod ad unum saluatoris imperium ab obsesso iam, & diu possesso uenius hominis corpore dæmonum legio tota discesserit, & ne ipsos quidem ausa est nisi ab eo fussa contingere porcos: quanto magis ipso duce quotquot fuerint undique cadent cum ingenti admiratione, & confusione, dicentes: Quæ est ista, quæ ascendit sicut aurora cõsurgens, pulchra, ut luna, electa vt sol, terribilis, vt castrorum acies ordinata? Intrepidus itaque, & omnino impauidus, magis autem gratulabundus, & lauans oculis tuis considerabis: nec sanè iam, vel impugnationem sustinebis, uel furorem pauebis, sed magis retributionẽ peccatorũ videbis. Et quidẽ uidẽtur sufficere posse hodie, quæ dicta sunt, sed adhuc sanè aliquos uestrũ nonnulla arbitror expectatione suspẽdi. Mouet. n. studiosiores quosque (tui fauoris) quid nã sibi velit, q̃ a dextris quidẽ decem milia, à sinistris uero mille perhibet esse cadentes. Nam latus sane, quòd simpliciter dicitur, non nisi sinistrum hoc loco licere accipi puto, præsertim, quòd dextrum quidem incontinenti proprio designetur ex nomine. Et quidem non sine certi rationis mysterij à sinistris multos, sed multo plures à dexteris casuros esse prædixisse videatur. Nisi forte quis tam hebes fuerit & insulsus, vt in eo quod dicitur mille & decem milia, certam exprimi putet numeri taxationem, & non magis superabundantem comparationem. Nos enim sic non diuinas scripturas accipimus, sed neque ecclesia Dei. Cadent ergo à sinistris quidem mille, à dextris autem decem milia: quòd uidelicet abundãtiori malignitate & velut copiosiore manu dextris insistere partibus, dextrum latus appetere consueuisse nt. Quod quidem, si magnum illud ecclesiæ corpus consideranti libet, facile satis aduertimus longe acrius impugnari spirituales uiros ipsius ecclesiæ quàm carnales: quæ nimirum duo eius latera, dextrum sinistrumque puto non inconuenienter accipimus. Agit hoc sanè superba semper inuidiosa malitia, perfectiores quosque uehementius pulsans, iuxta illud. Esca electorum eius. Et iterum. Absorbebit fluuiũ, & non mirabitur, & habet fiduciam quod influat Iordanis in os eius. Agit, inquam, & si non sine certa diuini dispensatione consilij: qui quidem nec imperfectiores supra id quod ferre possunt tentari permittit, facitque cum tentatione prouentum, & perfectioribus non modo gloriosiores, sed numerosiores parat ex hoste triumphos. Tota ergo pariter electorum ecclesia coronabitur: quod ex utraque parte sui legitime certauerit, utroque nimirum cornu tam potenter interim uentilans inimicos, ut paulopost manifestius cadere videantur à latere eius mille, & decem milia à dextris eius. Sic nimirum olim iam quidem Dauid perfectione uirtute probata, necdum verò propalata in Israel reprobatione Saulis, canebant in choro dicentes. Percussit Saul mille, & David decem milia. Sin autem ad singulos magis placet hoc referri, non vobis deest ne in hac quidẽ parte spiritualis intelligẽtiæ via, dummodo propriam super hoc experiẽtiam consulatis. Longe siquidem ampliori solicitudine, & calliditate multiplici pars aduersa uulnerare in nobis dexterã satagit, quàm sinistram, nec tam corporis profecto quàm cordis laborat auferre substantiam. Vtranque nimirum prosperitatem humano generi inuidere noscuntur, utraque eos fœlicitate priuare contendunt, & cœlesti uidelicet & terrena, sed longe amplius rore cœli, quàm pinguedine terræ. An verò incongrue hæc dixerimus duo latera, quibus nimirum duplicem hominis substantiam constat inuiti, C vos iudicate. Nam quòd spiritualia quidem bona attribuimus dexteræ, sinistræ verò carnalia, minimè prorsus uereor arguendum: præsertim à uobis, quibus semper studij est nec dexteram aliquando sinistram, nec sinistram dexteram reputare. Nec verò aliter vera quidem sapientia probat, quàm ut in sinistra diuitiæ & gloria, in dextera autẽ sit longiturnitas vitæ: nam & hoc sanè nullatenus expedit ignorare, quænam uobis uehementius instet peruicax hostium multitudo: illic nempe studiosius repugnandũ vbi grauior urget necessitas, vbi totum belli imminet pondus, & vbi colluctationis ratio vniuersa consistit: unde uobis paratur tota aut uictis ignominiosa captiuitas, aut uincẽtibus gloria triumphalis. Denique propter hoc, non quidem ad insipientiã vobis, tundendum libere aduersario videmini latus exposuisse sinistrum, ut dexterum proinde tota solicitudine conseruetis. Hæc nimirũ commendata à Christo, & Christianis omnibus imitanda serpentis prudentia est, vt caput solum toto (si necesse fuerit) exposito corpore tueatur. Hæc vera philosophia, hoc consilium sapientis, ut omni custodia seruetur cor, quia ex ipso vita procedit. Hæc denique gratia, & misericordia Dei in seruos eius, & respectus in electos illius: ut in eorum interim sinistram quidem velut dissimulans, dexteræ semper studiosus protector assistat. Hinc est quod de seipso Propheta testatur. Prouidebam dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne commouear. Nunquid & illius D manum dexterã, & solam eam putas dexteram tenuisse, cuius totam in facultatem pariter, & in carnem sicere passus est, quicquid libere usum est inimico? Veruntamen anima mea, inquit, eius serua. Vtinam mihi semper à dextris sis Iesu bone, utinam semper teneas manum dexteram meam. Scio enim, & certus sum quoniam nulla nocebit aduersitas si nulla dominetur iniquitas. Tondeatur interim & tundatur sinistrum latus, pulsetur iniurijs, uellicetur opprobrijs: libens illud expono dum à te custodiar, dummodo sis ipse protectio mea super manum dexterã meam. Forte enim mille qui à sinistro casuri sunt, homines magis intelligendi sunt quàm dæmones. Hi nimirum nobis non nisi ob tẽporalia quælibet aduersantur & trãsitoria bona, quæ quidem aut nos habere inui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

inuidiosa malignitate suspirent, aut cupiditate iniusta sese potius doleant non habere. Forte.n.mundi huius conantur auferre substantiam, forte fauorem hominum, forte ipsam corporum uitam. Vsque huc sequire humana persecutio potest, animæ verò nō habent quid faciant. Nam dæmones quidem superna nobis, & æterna potius inuidere noscuntur, non tamen vt sibi cedat quod irreparabiliter amiserunt: sed ne illuc pauper de puluere suscitatus accedat, vnde ipsi in gloria conditi irreparabiliter ceciderunt. Indignatur & liuore tabescit obstinata malignitas humanam fragilitatē obtinere, quod retinere ipsa non meruit. Sed &si quando
E forte cuius temporalia damna, aut inferre conantur, aut gratulantur inferri: hæc corū tota molitio est, vt iactura exterior vel eidē ipsi vel alteri occasio sit interna: sicut ē regione homines quoties ea suadere nobis, aut quolibet modo efficere curant vnde dextera nostra lædatur, non hoc quidem principaliter agere, sed temporale aliquod cuius prouenturum, vel sibi scilicet, vel nobis, vel alteri forte cupiam, aut detrimentum, aut emolumentum exinde seu captare seu propulsare uelle uidentur. Nisi forte eatenus quis in dæmonem transierit ex homine, vt optare ullo modo possit quemlibet sibi inimicissimum hominem æterna damnatione mulctari. Quid nos miseri dormitamus à spirituali studio quos tam multipliciter insectatur nequitia spiritualis? Et pudor est dicere, & silere prohibet vis doloris. Quantos enim inuenire est fratres, ex his quoque qui in religionis habitu & proposito degūt perfectionis, quos terribilis illa Prophetæ sentē
Ps. 136.b tia compræhendisse uidetur. Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea. Nempe sinistri custodiæ lateris tota solicitudine incubantes callent admodum, sed sapientia huius sæculi, cui abrenunciasse debuerant: ea quoque nihilominus quam
Gala.1.a reuelat caro & sanguis: quibus iuxta Apostolum noluisse acquiescere uidebantur.

Denique videas eos tam auide lucra captare præsentia, tam secularitèr transitorijs utilitatibus adgaudere, ad terrenarum damna vel minima facultatum tam pusillanimiter turbari, tam carnaliter super his decertare, disturrere tam impudenter, tam irreligiose
F secularibus sese implicare negocijs, ac si hoc esset tota eorum portio, hæc vniuersa substantia. Attentius sane agricola pauperem excellit fundum, sed cui forte nulla amplior preciosiórve sit possessio. Buccellam panis in sinu suo mendicus abscondit: quod in saccellis suis solum hoc metalli genus æruginet. Tu quid ita extremę huic paupertati, & quidem proprij male prodigus laboris, incumbis? Est & alia tibi possessio &si forte remota. Erras. Nil tam prope nos q̄ quod intra nos est. At forte non quidem longius positam, sed inutilem esse causaris, vt hic tibi quærendam magis sufficientiam putes. Falleris, ibi magis inuenies, immo non inuenies nisi ibi. An verò ęstimas quod vel operam tuam non exigat, vel minus respondeat operanti? Aut certe in tuto credis esse locatam, nec vlla deinceps solicitudine custodire egere? Quodlibet horum sapias, scito q̄ desipias uehementer. Ibi n.quam maximeq; seminauerit homo, hæc & metet. Sed & qui parce seminat, parce & metet: qui verò in benedictionibus seminauerit, de benedictionibus & metet, vt faciat vnum tricesimum, vnum sexagesimum, vnum centesimū. Habes autem thesaurum istum in uasis fictilibus, si tamen adhuc habes. Puto.n.tam antisisti, puto iam sublatus est, puto iam consederunt alieni robur tuum, & ignoraſti, nec potes thesauro tuo cor apponere: quippe qui thesaurum ipsum nō habeas. Alioquin quæso te, si tam solicitus es, si nec minima spernis, si tam prudenter seruas paleas tuas, etiam horreum tuum seruare memento & custodire. Immo verò non exponas thesaurum tuum, qui sic incubas sterquilinio tuo. Forte.n.illud tibi inuident mille, sed istum obsident decem milia, nec minus saepe abundantes astutia, & crudelitate quam numero. Cadent, inquit, à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis: uerte illuc oculos inuidi: forte enim iam irruperunt aditus, forte iam libere diripiunt omnia, forte iam spolia ipsis distribuunt. Quid sinistro lateri tam male studiosus obseruator inhæres, nisi quod non in latere iam tibi esse, sed in facie sinistra uidentur, quòd hæc prouideras in conspectu tuo semper: & qui tangit hoc, non latus tetigisse putetur, sed pupillam oculi tui? Cæterum iam nunc tibi prouide quis quis es dextri negligens, sinistri lateris custor, ne cum hœdis locum accipias in sinistra quam elegisti. Asperum uerbum est fratres, non immerito expauistis. At cauere non minus necesse est, quàm pauere. Et quidem dominus meus Iesus post cætera inuisibilia quę ergà me beneficia pietatis, etiam dextrū sibi propter me passus est latus fodi: quod videlicet non nisi de dextera mihi propinare vellet, non nisi in dextera luctum parare refugij. Vtinam ego talis merear esse columba, quæ in foramine petræ habitet, & in foramine lateris dextri. Considera tamen hoc vulnus cum penitus non sensisse. Neque enim illud excipere voluit, nisi iam soporatus in morte: ut moneret te quandiu viuis, in huius semper lateris
H uigilare custodia, sed & mortuam censeri eā animam oportere, quæ quidem pernicioſa insensibilitate dissimulet in dextera sibi vulnus infligi. Meritò quidem in sinistro latere positum esse dicitur cor hominis, q̄ affectio eius prona sit semper & procliuis in terram. Nec sanè ignorabat hoc qui miserabiPs.118.d liter ingemiscens: Adhæsit, inquit, pauimento anima mea, viuifica me secundum verbum tuum. Sed ne is quidem in hoc ponderet nos conditionis humanæ, & grauedine cordis uolebat remanere, qui sic admonens loquebatur: Leuemus corda nostra cum manibus ad Deum. Planè id suadebat, ut a sinistro latere erigerentur ad dextrum. Secularis milicia fratres, in sinistro tantum latere clypeum portat: non immemur, si inter eos nolumus deputari, quos huic seculo
1.Tim.6.a militare cōstat, nō Christo. Nemo, inquit, militans Deo, implicat se negocijs secularibus: hoc est scutum applicat nō tam dextræ quàm sinistrę. Attamen fratres, utrunque nobis latus tegendum est, si meminisſis. Scuto, inquit, circundabit te ueritas eius. Et
1.Cor.6.b Apollolus ipſe: Per arma, inquit, iusticiæ à dextris, & à sinistris. Ceterùm ipſam audi
Rom.12.d iusticiam. Fortè enim non eadem utrique
Ephes.4.f lateri forma præscribitur. Nempe hinc
Luce.4.b quidem mandatur: Non uosmetipsos defen
1.Pet.5.d dentes charissimi, sed date locum irę. Inde uerò præcipitur: Nolite locum dare diabolo. Et item. Resistite diabolo, & fugiet à nobis. Audi adhuc quomodo tegas latus utrunque, Prouidentes bona, ait idem Apostolus, non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Hæc est enim uoluntas Dei: ut benefacientes, non modo tabescere malignorum dæmonum inuidiā, uerumetiā obmutescere faciatis imprudentium hominū ignorantiam. Nunquid tamen in æternum erit nobis hæc protectio necessaria? Aut certe ab utroque latere hosti le agmen instabit? Erit quando non modo

nō instabunt, sed nec stabunt quidem. Cadent à latere tuo mille, & decē milia à dextris tuis. Siquidē nec humana malicia iam tunc habebit quid faciat, nec dæmonum milia plus uerebimur, quàm totidem uermium agmina uel muscarum. Haud aliter denique intuebimur eos quàm filij Israel transmisso iam mari rubro, undique sui Aegyptios mortuos, sed, & totas curruum ire in profundū cernebant, ut & nos scilicet (longè tamen securius, & delectabilius) cantemus Domino quod glorioſe honorificatus sit, equum pariter, & ascensorem eius deijciens in abyssum.

De octauo uersu, Sermo octauus. *Vnde supra.*

BReuius quidem uobis aliquādo dilectissimi, loqueremur, si crebrius id liceret: quod & uos cre
dimus nōnunquam aduertere potuisse. Cæterū quoties ipsa diei præoccupante malicia, pluribus fortè diebus molestissimū sustinuimus à uestra exhortatione, & consolatione silentiū, neminem uestrum reor oportere mirari si tempus ipsum redimere cupiētibus nobis, sermo rarior interdū protractior uideatur. Hoc sanè nobis actum sit breui proœmio, ut hesterni pariter K
hodierniq; sermonis, illius quidē prolixitas, huius uerò breuitas excusata, apud uos habeatur. Vereor siquidē minus gratā fore nonnullis, uel fuisse illā, vel istā fore, aut magis utrāque, quā alterā. Scuto, inquit, circun Textus.
dabit te ueritas eius: non timebis à timore nocturno à sagitta uolāte in die, a negocio perambulante in tenebris, ab incursu, & dæmonio meridiano. Cadent à latere tuo mille, & decē milia a dextris tuis, ad te autē nō appropinquauit. Diximus hinc præcedētibus sermonibus, q̄ dignata est ueritas ipsa largiri, quemadmodū scilicet fidelē animā interim quidē a tentationibus, postmodum uero a difficultatibus tueatur. Quæ tamen Psal.17.d
utraque breuius quidē in alio psalmo idem iste propheta commendans: In te, inquit, eripiar a tentatione, & in Deo meo trāsgrediar murū: quod ipso nimirum duce, nec hic gradiens offendiculum, nec egrediens hinc obstaculum pateretur. In altero ergo crebra ereptio, in altero plena iam, & secura liberatio designatur. Nam in hoc sanè tertio, quod adiungit. Veruntamen oculis tuis

Universidad de Deusto
Biblioteca

considerabis, etiam fœlicitatis non modicæ promissionem arbitror contineri. Cadent, inquit, à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis, ad te autem non appropinquabit. Veruntamen oculis tuis considerabis. Ita oro domine, ita fiat. Cadant illi, & non cadam ego: paueant illi, & nō paueam ego; confundantur illi, & non confundar ego.

L Euidentius siquidem paucis hoc loco uerbis, & animæ mihi immortalitas commendatur, & ipsius quoque fides astruitur corporeę resurrectionis. Nempe ruentibus illis futurus sum ipse qui uideam, & ne illi quoque quibus eorum nouissimam intueär retributionem oculi defuturi. Neque enim simpliciter oculis, sed oculis (ait) tuis considerabis: istis utique qui nunc languent præ inopia, & deficiunt dum speras in Deum tuum. Et uere fratres, deficiunt oculi dum Rom.8.c speramus. Quod enim uidet quis, quid sperat? Spes, inquit, quæ uidetur, non est spes. Ipsis ergo iam tunc cōsiderabis oculis, quos modo quidem nec leuare audes ad cœlum, ipsis planè qui totiens interim fluunt lachrymis ac crebris compunctionibus atterūtur. Nec enim nouos tibi instaurandos putes, sed tuos utique restaurandos. Quid tamen de oculo dixerim, & si minutissima, eminentissima tamen excellentissimaque humani corporis portione? Reposita est in sinu nostro beata spes, ex promissione utique ueritatis, nec capillum quidem de capite periturum. Forte tamen idcirco signanter uisio promittitur oculorum, quòd hoc quidem summum interim animæ desiderium uidea Psa.26.d tur, ut uideat bona. Credo, inquit, uidere bona domini in terra uiuentium. Supremas nimirum corporis sui fenestras supernæ aperiri desiderat veritati, per speciē ambulare gestiens, quàm per fidem. Sanè fides ex auditu, non ex visu. Denique substantia est sperandarum rerum, argumentum non apparentium. Et in fide ergo sicut & in spe M deficit oculus, auris proficit sola. Dominus Esa.50.b Deus aperuit mihi aurem, aut Propheta, sed quandoque etiam oculum reuelabit. Erit quando iam non dicetur. Audi filia & uide, & inclina aurem tuam: sed lena potius Esa.6.4.b oculos tuos, & contemplare. Quid? Planè & 2. Cor. iucunditatem & exultationem, quam thesau 2.b rizat super te Deus tuus. Quid? planè non ex modo quæ interim quidem & si non uidere adhuc & audire, tamen & credere potes: uerum etiam quod sicut non uidit oculus, sic nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quod præparauit Deus diligentibus se. Nimirum tanta capiet oculus resurrectionis, quanta nec auditus, nec animus ipse nunc capiat. Ob hanc denique tam uehementem animæ concupiscentiam uidendi, scilicet quod audit & credit, alium quoque euidentissimum futuræ præconem resurrectionis ipsorum propriam mentionem fecisse arbitror oculorum. Rursum, ait, circumdabor pelle mea, & in carne mea uidebo Deum saluatorē meum: quem uisurus sum ego ipse & non alius, & oculi mei conspecturi sunt. Et adiecit. Reposita est hæc spes mea in sinu meo, Forte tamen considerandum attentius quòd ait, oculi mei, sicut & in psalmo, oculis tuis cōsiderabis. Nunquid enim mei esse oculi nunc uidentur? Planè non mei. Nonnunquam sanè visi sunt illi esse mei, quòd ipsi quoque ad eam peruenire noscantur quam male seruaturus acceperat paternæ substantiæ portionem. Nempe velociter profligata est, uniuersam citius dissipaui. Occupauit membra omnia lex peccati, libere intrabat mors per fenestras meas, cuius nimirum factus eram seruus etiā ego A ipse. Miser equidem seruus, non sanè homini seruiens, sed immundo pecori & opprobrio famulabar, sed planè seruili. Nisi forte mercedem quis dari putet, cui etiā cibus negatur, cibus quoque ipsa esurie pretiosior. Cupienti siquidem porcorum siliquas nemo dabat, ut porcis uiuerem, nec comedere porcis. Deinde nunquid meus tunc oculus erat, quando deprędabatur animam meam? Qua quidem necessitate demum coactus sum beneficium refignare in manu dominatoris, vt quod omnino nō poterat, ipse sibi illud ab hostili tyrannide uendicaret. Considerate attentius dilectissimi, & animaduertite in qua nam potestate constetitis Pharaonis intolerabile iugum: ut iam membra uestra non sint arma iniquitatis peccato, nec regnet ultra in mortalibus corporibus uestris. Non est hoc operis uestri fratres, dextera domini fecit uirtutem, solus hoc potest ille qui nihil omnino nō potest. Ne dixeritis, manus nostra excelsa, sed tam salubriter quam ueraciter confitemini, quia dominus fecit hæc omnia. Denique nemo sibi dubitet omnimodis esse cauendum, ne forte donec adhuc dies mali sunt, & nulla usquam securitas hominū, hanc suam posse-

sionem de manu tam pij, tamque prouidi uocarit, in periculosam; pernicioſamque interim libertatem recipere uelle præsumat. Quod enim æmulatur pater, pro te æmulatur: nec inuidentiæ, sed prouidētię est quod tibi totam iubet manere substantiam ne pereat tibi. Denique ubi ad magnam illam sanctamque ciuitatem perueneris, cuius fines posuit pacem, ubi nullus iam hostium timetur incursus, non modo reddet te tibi, sed dabit insuper & seipsum. Interim sanè à uoluntatibus tuis auertere, & Deo dicata membra nulla tibi temeritate usurpes, sciēs quòd pietati sanctificata, non absque graui sacrilegio in usus uanitatis, curiositatis, vo- 1.Cor.6.a luptatis, aut eiusmodi secularis operis assumantur. Nescitis (ait Apostolus) quod corpora uestra templum sunt spiritus sancti quem habetis à Deo, & non estis uestri? Et item: Corpus, inquit, nun fornicationi. Sed cui? Nunquid tibi? Planè sit tibi liberum, sed si etipere illud, aut ereptum saltem deinceps à fornicationis impetu uendicare proprijs uiribus potes. Quod si forte non potes, immo quia uere non potes, sit corpus non fornicationi, sed domino: seruiatque interim sanctificationi, ne corruptioni deRom.6.c mino peius seruire contingat. Humanum dico (ait Apostolus) propter infirmitatem carnis uestræ. Sicut exhibuistis membra uestra seruire iniquitati ad iniquitatē, ita nūc exhibete membra uestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Verum id quidem propter infirmitatem, ut ipse quoque præmisit. Cæterum vbi resurrexit in virtute quod in infirmitate fuerat seminatū, nulla iam erit necessitas seruiendi. Vbi & securitas libera fuerit, & secura libertas, quidni multo magis reddat eum sibi? Quidni potius libertate donet fidelem seruum magnus ille paterfamilias, quandoquidem & super omnia C bona sua constituet eum? Iam tunc ergo oculis tuis considerabis, si tamen eos fideliter agnoueris interim esse eius, non tuos. Nam & prēter eam quam diximus uoti vtique tam necessarij rationem, quo nimirum membra ipsa quæ tibi à peccati tyrannide uendicare omnino nō posses, proprijs abrenuncians uoluntatibus, diuino cultui mancipalli: nunquid uel modo tua esse uidentur in quibus adhuc cōtraria lex & si non regnat, habitat tamen in quibus pœna peccati secundus equidem hostis tuus, non modo manet, sed & præualet, & libere dominatur? Túne tuum dixeris corpus quod mortuum est propter peccatum, aut animæ esse quod animam aggrauare non cessat? Planè si quis suum illud dicere cupit, non aliud conuenienter dixisse uidebitur, q̄ onus suum, quàm carcerem suum. Alioquin quonam modo tuos dixeris oculos, quos sanè (uis, non uis) totiens somnus occupat, fumus turbat, exiguus puluis sauciat, noxius humor obnubilat, dolor acerbus excruciat, vel ipsa demum nouissima mors excæcat? At tunc planè tui erunt, quando omnia ista non erunt, vt vere iam tuis oculis considerare sit, quibus nimirum pro libitu deinceps utaris ad omnia tam libere quam secure. Neque.n. auertendi de cætero erunt oculi ne uideant vanitatem, q̄ purissimam uideant ueritatem: multo minus intrabit per fenestras mors, quòd ipsa quoque inimica nouissima destruatur. An verò timet eos è tanta plenitudine luminis, vbi singuli iusti tanquam singuli soles fulgeant, aliquando caligaturos fore? Timendum id planè, si non ipsos quoque oculos sicut cætera humani corporis membra resurrectio glorificaret. Et retributionē pec D catorum uidebis. Hoc planè eis graue tormentum, & magnus quidam malorū cumulus erit. Forte.n. quodcunque solatium uideretur, eorū quos tam malitioſe impugnauerint, in tormentis suis, vel conscientiā fatere, uel ipsos saltem declinare posse conspectus. Veruntamen & si illis ex hac nostra consideratione immensum quoddam miseriæ pōdus accedat, nobis quę necessitas erit, quæ utilitas, quæ uoluptas? Quid.n. modo tam irreligiosum, imò quid tam inhumanū & execrabile videretur, quàm cruore quantumlibet inimicorum, quātumlibet iniquorum pascere uelle oculos, & oblectare aspectus supplicijs miserorum. Attamen sicut videbit peccator & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet (prius.n. benedicti uocabuntur in regnum, quàm maledicti in camino deijciantur ignis æterni, quo uidelicet acrius doleant uidentes quid amiserint) sic iusti quoque uidebunt & lætabuntur considerantes quid euaserint. In illa ergo tanta separatione quemadmodum hœdis agnorū diuisio grauissimi luctus occasio fiet, sic electis è regione consideratio reproborum, immensa quædam materia gratiarum actionis & laudis. Vnde.n. iusti tā magnifice gratias agerent, nisi cū illa inexcogitabilt fœlicitate qua perfruuntur, ipsam quoque retributionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem cernerent iniustorũ, à quibus equidem sola misericordia redemptoris segregatos sese esse fidelissimè & deuotissimè recordantur? Vnde verò impij tanto animi furore tabescerent, nisi in regnum summæ beatitudinis coram sese uidissent alios iutroduci, & tunc demum in illos sese fœtores, in illos horrores, in illos æterni incendij cruciatus, in illas denique immortalis mortis miserias gemerent esse damnatos? Ibi.n.inquit, erit Mat.13.f fletus, & stridor dentium. Fletus quidem ob ignem qui non extinguitur. Stridor uerò ob vermem qui non moritur. Planè fletus ex dolore, stridor dentium ex furore. Fletum nempe tormentorum immanitas, stridorem dentium vehementis ipsa tabescentis inuidiæ, & obstinata malignitas extorquebit. Ita ergo retributionem peccatorum uidebis, ne videlicet ignarus tanti periculi, ingratus aliquando liberatori posse fieri uideatis. Non solum autem, sed & securitas perfecta iustorum, erit visa retributio peccatorum: quo videlicet nec humanam aliquando, nec diabolicam ultra uereri malitiam possint, qui nimirum cadentibus à latere suo mille, & C decem milibus à dextris suis, non modo eos cadere uiderint, sed & cadere in gehennam. Putas.n.timere adhuc non poterant, & calli diorem cunctis animantibus serpentem habere suspectum, præsertim seductæ quondã in Paradiso non immemores muleris: nisi cum toto iam corpore suo ultricibus traditũ flammis, & inter se & eum magnum planè iam chaos firmatum esse conspicerent? Terrium quoque hoc nihilominus peccatorum tibi consideratio ipsa præstabit, ut ex compa F ratione deformitatis eorum eminentius gloriosiusque resplendeas. Sic nimirum sibi inuicem collata contraria, suę quidem vtrũque uidetur suscepisse augmentum aliqnod qualitatis: ut album nigro si conferat, & hoc cãdidius, & illud terrius apparebit. Sed audi certius super hoc testimonium prophe Psal. 57.b ticum sermonem. Lætabitur, ait, iustus cum viderit uindictam. Vt quid ita? Manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Planè nõ inquinabit in sanguine, sed lauabit: vt unde ille cruentus magis, inde ille nitidior uideatur: vnde ille plus sorbet, inde iste pulchrius eluceſcat. Nullam forte ex his tribus causis humanus refugere, vel modo inueniatur affectus: sed non propter aliquid horum sapientia in eorum ridebit interim, quod tamen sine ulla dubitatione factura est. Nempe ipsa prædicit quæ mentiri omnino nõ potest. Quia uocaui, & renuistis: extendi manum meam, & nõ fuit qui aspiceret. Et post pauca. Ego quoque in interitu uestro ridebo, & subsannabo eum uobis quod timebatis aduenerit, cum irrucrit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit. Quid ergo in insipientium interitu sapientiæ credimus placiturum, nisi iustissimam suam dispositionem, & irreprehensibilẽ ordinem rerum? Sanè quod sapientiæ tunc placebit, sapientibus quoque placeat necesse est vniuersis. Non igitur tibi durum uideatur fore quod dicitur. Oculis tuis considerabis: quando & ridebis in eorum interitu: non quòd velut quadam immanitate crudelitatis in ipsa tibi ultione complaceat, sed quia modus ipse pulcherrimus diuinæ ordinationis ultra quam credi possit, iustitiæ zelatorẽ & amatorem æquitatis oblectet. Vbi omnia omnia constituta, & suum cuique reddi se locum, immo in suum quemque cessisse, plenius & perfectius illustrante ueritate cognoscet: quomodo non omnia considerare, & in omnibus omnium moderatorem ad gnificare libebit? Pulchrè omnino Petrus Apostolus filium perditionis in locum suũ abijsse testatus est, quòd in aëre crepuerit medius aeriarum collega potestatum: vipote quem ueri Dei, & ueri pariter hominis, qui de cœlo venisset operaturus salutem in medio terræ: huius inquam prodiscorem, nec cœlum reciperet, nec terra sustineret. Itaque oculis tuis cõsiderabis, & retributionem peccatorum videbis. Primo quidem ob tuam euasionem, secundo ob omnimodam securitatem, tertio quoque ob compassionem, quarto ob ipsius iustitiæ perfectam æmulationem. Erit.n.iam tunc non misericordiæ, sed iudicij tempus: nec ulla omnino credenda est erga impios futura illic misera tio, vbi nec vlla speranda est correctio. Procul erit humanæ infirmitatis ista mollities, qua tamen interim pro tẽpore charitas extenditur ad salutem, amplissimo quodã uidelicet expansæ sagenæ sinu & bonos & malos colligens pisces. i. affectus iucũdos pariter & molestos. Verum hoc quidem in mari. Nam in littore solos eliget bonos, sic uidelicet gaudens cũ gaudentibus, vt ex hoc iam cũ flentibus flere non possit. Alioquin quomodo in nobis iudicabitur hic mundus, nisi harum H teneræ affectionis obliti, introducticque sine-

Psa.90.c dixit. Introibo in potẽtias domini, domine memorabor iustitiæ tuę solius? Nec modo quidem considerare permittimur personam pauperis, aut misereri eius in iudicio: sed eum molestia licet, coërcẽdus eiusmodi pietatis affectus, & æquitatis est dictanda sentẽtia. Quanto magis vbi nulla animi colluctatio, vbi nulla poterit subintrare molestia, Psa.140.b oportet impleri quod dictum est. Absorpti sunt iuncti petræ iudices eorum? Absorpti planè in affectum iustitiæ, & petræ soliditatem cui iuncti sunt imitãtes. Iuncti, inquit, petræ, quam profecto solam ut sequerentur, cætera omnia reliquerunt. Nempe hoc est Mat.19.d quod interroganti Petro quidnam acceptu ri essent, petra ipsa respondit. Cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & uos super sedes duodecim iudicantes Esa.3.c duodecim tribus Israel. Hæc quoque Prophęta ait. Dominus ad iudicium ueniet cũ senioribus populi sui. Tu ne putes flexibile 1.Co.6.a quippiam inueniẽdum in iudicibus iunctis petræ. Qui adhæret Deo, Apostolus ait, vnus Psa.72.d spiritus est. iqui & petræ iungitur, lapis vnus. Ad quod sanè Prophęta non immerito sú- Psa.140.b spirans, Mihi, inquit, adhærere Deo bonum est. Ita ergo absorpti sunt iuncti petræ iudices eorum. O familiaritatis gratiam, ò honoria culmen, ò fiduciæ priuilegium, ò prærogatiuam securitatis perfectæ.

Quid enim tam pauendum, quid tã plenum anxietatis, & uehementissimæ solicitudinis excogitari potest, quàm iudicandum astare illi tam terrifico tribunali, & incertã adhuc expectare sub tam districto iudice sententiam? Horrendum est (ait Apostolus) Hebr.10.f incidere in manus Dei uiuentis. Iudicemur interim fratres, & terribilem illam expectationem præsenti studeamus declinare iudi- 2.Tit.5.d cio. Non iudicabit Deus bis in idipsum. Sanè ut quorundam peccata, sic & quorundam studia bona manifesta sunt præcedẽtia ad iudicium: ut illi quidem non expectãtes sententiam, proprio statim pondere criminum in tartara dejciantur: isti verò è regione paratas sibi sedes tota libertate spiritus sine vlla cunctatione conscendant. Fœlix paupertas voluntaria omnia relinquentiũ, & sequentium te domine Iesu. Fœlix planè quæ tam securos, immo tam gloriosos faciat in illo singulari fragore elementorum, & in illo tremendo examine meritorum, in illo tanto discrimine iudiciorum. Iam uerò audiamus quid ad tantas promissiones deuota & fidelis anima respondeat, ne forte aut diffidere, aut secus quàm oporteat fidere uidea tur. Quoniam tu es, inquit, domine spes Textus. mea. Quid tam sobrię, quid tam pie poterat dici? Sed nec aliud huic verbo videtur posse cõuenientius responderi, quàm quod sequitur. Altissimum posuisti refugium tuũ. Cæterũ ignoscite nobis fratres, hodie quoque promissæ etiã terminos breuitatis paulominus excessisse uidemur.

De nono uersu. Sermo IX. K
Vnde supra.

ITiam fratres hodie aliquid audiamus de promissione patris, de expectatione filiorum, de fine huius nostræ peregrinationis, de mercede laboris, de fructu captiuitatis. Et quidem dura omnino captiuitas non modo illa communis quam ex ipsa iam cõditione generis toleramus humani, sed hæc quoque qua volũtates mortificare proprias, etiam perdere proprias in hoc mundo animas festinãtes, in hos tam rigidæ compedes disciplinæ, in hunc tam grauis pœnitentiæ carcerem dedimus nosmetipsos. Miseranda seruitus planè, sed si coacta, sed si non spontanea videretur. Nunc uerò cum uoluntariè sacrificetis Deo, nec ingeratur ulla, nisi per ipsam uoluntatem violentia voluntati, profecto aliquid in causa est. Illud puto aliquid, quo maius aliquid esse nõ potest. An verò plangendum uidetur quãlibet magnũ quãlibet laboriosum, quod propter eũ fiat? Et si magnitudo ipsa laboris interdum forte extorqueat compassionem, sed multo magis causæ consideratio exigit cõgratulationem. Quid q; bona omnia non modo propter eũ consilat fieri, sed per eum? Deus enim est, Phili.2.b qui operatur in uobis, & velle & perficere pro bona uoluntate. Ipse ergo auctor, ipse remunerator operis, ipse remuneratio tota: vt summum illud bonum, cuius nimirum tam perfecta est simplicitas in seipso, duplex quodammodo uideatur in nobis causa bonorum, effectiua scilicet, & finalis. Bene ergo dilectissimi q; in his omnibus tam multis laboribus uestris non modo subsistitis, sed etiam superatis, propter eum qui dilexit vos. An verò non per eum? Et manifestè. Sicut enim abundant pro Christo tribulationes nostra (ait Apostolus) ita abundant etiam consolationes nostræ per ipsum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2. Co.1. a Vsitatus sermo, communis sermo propter Deum, sed planè vbi non uacuè dicitur profundissimus sermo. Crebrò sonat in ore hominum, etiam à quorum corde longe esse probatur. Omnes sibi propter Deum præstari postulant, propter Deum flagitant sibi subueniri. Facile quoque ipsa petuntur propter Deum, quæ tamen non sunt, secundũ Deum: & id sibi fieri quis obsecrat propter Deum, quod non desiderat propter Deum, magis autem fortè contra Deum. Cæterum viuus planè, & efficax sermo, ubi non perfunctoriè, non usurpatoriè, non uelut quodam vsu loquendi, vel arte persuadendi: sed ex pinguedine, ut dignum est, deuotionis, & pura animi intentione procedit. Nempe & mundus transit, & concupiscentia eius: nec satis vtiliter posita, aut stabilita firmiter, uel cadente eo, quæ pro eo facta sunt, ui debuntur. Vbi enim causa ipsa deficiet, quo modo non omnia quoque, quæ ei videban-
Esa. 40. b tur innixa, pariter euacuabuntur? Propterea denique, & qui in carne seminant, de carne habent metere corruptionem: quod vtdelicet omnis caro fœnum, & gloria eius
M tanquam flos fœni: & vbi fœnum aruerit,
Mat. 24. e florem quoque nihilominus cadere sit necesse. Solus qui est causa, indeficiens est nec flos fœni, sed verbum Domini manet in æternum. Denique cœlum, inquit, & terra transibunt, verba autem mea nõ transibũt. Prudenter itaque dilectissimi, & vtiliter elegistus propter verba labiorum eius custodire vias duras. illic seminantes, vbi ne mini-
2. Co. 9. b ma quidem portio vestri seminis valeat deperire. Sanè: Qui parce seminat, non quidẽ non metet, sed parcè metet. Nẽpe, qui metit, mercedem accipit: & scimus quis promisit, ne eum quidem, qui pro nomine suo calicem aquæ frigidæ dederit sitienti, merce-
Mat. 10. d de propria carituros. Nunquid tamen in
Mar. 4 c qua mensura mensus fuerit, sibi quoque remetietur aut in retributione æquabitur ei, qui non aquam porrigens, sed sanguinẽ fundens, propinatum sibi biberit calicem Saluatoris? Non est hic calix aquæ frigidæ, sed calix inebrians, quàm præclarus, calix uini
Iob 14. a meri, & quidem plenus mixto. Solus enim merum habuit vinum Dominus meus Iesus, qui solus perfectè mundus, & semper etiam potest facere mundum de immundo conceptum semine. Solus plane merum habuit vinum, qui nimirum, & secundum diuinitatem sapientia est, vbique attingens propter munditiam suam, & nihil inquinatum cadit in eum: & secundum humanitatem peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: solus non debito conditionis gustauit mortem, sed suæ beneplacito uoluntatis, sane non ob propriam vtilitatem, A bonorum enim nostrorum nõ eget: sed nec tanquam retribuens nobis gratiam progratia, qui non aliter pro amicis mortuus est, nisi pro acquirendis, uidelicet, vt amicos faceret ex inimicis. Cum enim adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per sanguinem filii sui. Aut potius pro iam amicis, & si nondum quidem amantibus, sed tamẽ tam amatis. In hoc est enim gratia, nõ quasi nos dilexerimus Deum, sed prior ipse di- 2. Co
lexit nos. Vis nosse, quàm longe prior? Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi (ait Apostolus) qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo Iesu, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem. Et post pauca: Gratificauit, inquit, nos in dilecto filio suo. Quomodo ergo non dilecti iam tunc in illo, quando electi in illo? Quomodo non et gratificati in quo gratificati sumus? Sic ergo Christus, secũdum tempus, quidem pro impiis mortuus est: secundum prædestinationem autem pro fratribus, & amicis. In his ergo omnibus merum est vinum ipsius & quidem, & solius, vti ne quispiam cæterorũ præsumere audeat non esse, quod sibi propheticum illud aptetur: Vinum tuum mi- Esa. 1.
xtum est aqua. Primum, q̃ nemo interim mundus à sorde, nemo gloriari possit omnino se castum habere cor. Deinde, quòd mortis debitum persoluant quandoque necesse est. Tertio, quòd potentes pro Christo animas hoc sibi compendio vitam mercantur æternam: sed & uæ eis, si ipsius erubescerent testimonium. Quarto, quòd præroga- 1
tiuæ sibi, & gratis exhibitæ tãtæ dilectionis imparem nimis exiguamque rependant. Attamen ne hoc mixtum, qui sine mixtura est dedignatur, adeo, vt fiducialiter Apostolus dicat implere se, quæ desunt passionũ Chri- Col. 1
sti in corpore suo. Sit ergo licet electis particeps omnibus vnus, idemque denarius vitæ reddendus æternæ, & in ipsa tamen sicut stella à stella differt in claritate, & alia claritas solis, alia claritas lunæ, alia stellarum: sic erit & resurrectio mortuorum, & quamuis domus vna, diuersæ tamen in ea sunt mansiones: ut uidelicet quantum quidem ad æternitatem

ternitatem, & sufficientiam: & qui parum, non minoretur: & qui multum, non abundet: quantum verò ad eminentiam, & discretionem meritorum unusquisque accipiat secũdum suum laborem, ne quid ominno pereat quod in Christo sit seminatũ. Hæc autem dicta sunt fratres, vt illius tam spiritualiter responsi, quod hodie nobis conferendum est, gratia comendetur.

Quoniam tu es Domine spes mea. Quicquid igitur agendum sit, quicquid declinandum, quicquid tolerandum, quicquid optãdum, tu es domine spes mea. Hæc vna mihi omnium promissionum causa, hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum, sustinere se iactet põdus diei, & æstus, iuuare bis in sabbato dicat, postremo non esse sicut cæteros hominum glorietur: mihi autem adhærere deo bonum est, ponere in Dño Deo spem meam. Sperent in alijs alij, forte hic in scientia literarum, hic in astutia sæculi, ille in nobilitate, ille in dignitate, ille in alta qualibet vanitate confidat: propter te omnia detrimenta feci, & vt stercora arbitror, quoniã tu es Domine spes mea. Speret qui vult in incerto diuitiarum: ego verò ne ipsa quidem nisi abs te victui necessaria speabieci omnia. Quærite primum regnum Mat. 6. d Dei, & iustitiam eius, & omnia adijcientur vobis. Nempe tibi derelictus est pauper, or Esa. 9. d phano eu eris adiutor. Si mihi præmia proponantur, per te obtinenda sperabo: Si insurgant aduersum me prælia, si sæuiat mundus, si fremat malignus, si ipsa caro aduersum spiritum concupiscat: in te ego sperabo. Fratres, hoc sapere, ex fide viuere est, nec aliter ex sententia dicere potest: Qm̃ tu es domine spes mea, nisi cui intus sit persuasum à Psa. 54. d spiritu, ut (quemadmodum monet prophe- 1. Pe. 5. e ta) iactet cogitatum suum in domino, sciens se enutriendus sit ab eo: iuxta illud quoque Petri apostoli: Omnem solicitudinẽ vestrã proiicientes in eum: ipsi enim cura est de vobis. Vt quid enim si hæc sapimus, ut quid cũ amur abijcere omnino spes miseras, vanas, inutiles, seductorias: & huic vni tam solidas, tam perfectę, tam beatę spei, tota deuotione animi, toto feruore spiritus inhærere? Si quid illi impossibile, si quid uel difficile est, quære aliud in quo speres. Sed verbo omnia potest. Quid facilius dictu? Attamen huiusmodi dictum intelligas volo. Si decreuerit saluare nos, continuo liberabimur: si uiuificare placuerit, uita in voluntate eius est. Si præmia æterna largiri, licet ei quod uult facere. An uerò de facilitate iam D
non dubitas, sed ipsa tibi est suspecta uoluntas? Plane & uoluntatis testimonia credibilia facta sunt nimis. Maiorem hac dilectio- Ioan. 15. b
nem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Denique quando in se sperãti desit illa maiestas, quæ tam studiosè monet in se sperari? Planè non de- Psal. 36. g
relinquit sperantes in se. Adiuuabit eos, ait, & eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos. Quare? Quibus meritis? Audi quod sequitur: Quia speranerunt in eo. Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis. Nimirum hęc est iustitia, sed quæ est fide est, non ex lege. De quacunque tribulatione, inquit, clamauerint ad me, exaudiã eos. Ecce numera tribulationes, secundum multitudinem earum consolationes eius lætificabunt animam tuam: dummodo ad alium non conuertaris, dummodo clames ad eũ, dummodo speres in eum: nec humile aliquid uel terrenũ, sed altissimum pones refugium tuum. Quis speranit in eo, & confusus est? Facilius est cœlum & terram transire, quàm uerbum eius euacuari. Altissimũ, Textus:
inquit, posuisti refugium tuum. Non accedet illuc tentator, non calumniator ascendet, non pessimus ille fratrum accusator attinget. Nempe ei dicitur hoc (recolite psalmi primordia) ei dicitur, qui in protectione altissimi commoratur, illuc refugiens a pusillanimitate spiritus, & tempestate. Quæ quidem duplex est necessitas fugiẽdi, quòd uidelicet, & foris pugnæ, & intus timores. Minus enim fugere oporteret, si vel inte- E
rior magnanimitas exteriores tumultus viriliter sustineret, uel exteriori, tranquilitate pusillanimitas propria foueretur. Altissimum, ait, posuisti refugium tuum. Sæpe illuc fugiamus fratres, munitus est locus, nullus ibi timetur hostis. Vtinam magis semper ibi manere liceret. Sed non est hoc temporis huius. Quod modo refugium est, quandoque habitaculum erit, & habitaculum sempiternum. Interim sanè etsi persistere non conceditur, frequenter tamen est recurrendum. Nempe ad omnem tribulationem, ad omnem denique cuiuscunque modi necessitatẽ, aperta est nobis urbs cõfugij. Sinus matris expansus est. Parata sunt fora mina petræ. Patent uiscera misericordiæ dei nostri. Hoc refugiũ qui declinat, nihil mirũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

si effugere non meretur. Iam quidē fratres quæ dicta sunt, ad expositionem uersus huius uidentur posse sufficere, si dixisset propheta: Quoniam in te speraui: sicut in aliis Psalmis quibusdam inuenitur. Cæterum, quod dicit: Tu es Domine spes mea, fortè amplius aliquid sonat, & sublimius, ℘ uidelicet non modo in eo speret, sed eum. Conuenientius siquidem spes nostra dicitur, ℘ speramus, quàm in quo speramus. Sunt autem fortè nonnulli qui à Domino obtinere temporalia, seu spiritualia, quælibet concupiscunt: sed perfecta charitas solum sitit, quod summum est, tota desiderij uehementia clamans: quid enim mihi est in cœlo, & a te, quid uolui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Pulchre nobis, utrunque paucis verbis hodie Hieremiæ prophetæ lectio cōmendauit. Bonus es Domine sperantibus in te, animę quærenti te. Vbi sanè, & ipsam numeri discretionem prudenter aduerte, ℘ sperantes quidem in eo pluraliter dixerit, ℘ hoc uideatur cōmune multorū: quærentem uero eum singulariter, quòd singularis sit puritatis, singularis gratiæ, singularis perfectionis, nō modo nil sperare nisi ab eo, sed nil quærere nisi eum. Quod si bonus illis, quanto magis illi? Merito proinde quærenti illū animæ respondetur. Altissimum posuisti refugium tuum. Neque enim sic Deum sitiens anima, aut cū Petro ei in terreno monte facere tabernaculum, aut cum Maria deinceps eum tangere uult in terra, sed planè clamat: Fuge dilecte mi, assimilare capreæ, hinnuloque ceruorū super montes Bethel. Audiuit enim dicentē: Si diligeretis me, gauderetis utique: quia uado ad patrem, quia pater maior me est. Audiuit dicentem: Noli me tangere: nondum enim ascendi ad patrem. Et cœlestis iam non ignara consilii clamat cum apostolo. Et si cognouimus Christum, secundum carnem, sed nunc iam non nouimus. Super montes, inquit, Bethel, super omnem uidelicet potestatem, & principatum, super angelos, & archangelos, Cherubim quoque, & Seraphim. Neque enim alii sunt montes domus Dei, quod sonat Bethel, planè in dextera patris, ubi iam non sit pater maior eo, in dextera altissimi coaltissimum apprehendere concupiscens. Hæc enim est uita æterna fratres, ut patrem cognoscamus uerum Deum, sed & quem misit Iesum Christum uerum nihilominus & unum cum eo Deum super omnia benedictum in secula. Amen.

Psa. 72.d
Thre. 3.c
Mat. 17.a
Ioan. 20.d
Cant. 8.d
Ioan. 14.d
Ioan. 20.d
2. Co. 5.d

De decimo uersu, Sermo X. unde supra.

NEc nostra est, nec noua uobis, sed nota omnino sententia, in principiis quibusque partibus nostræ fidei, quid non sit, quàm quid sit, & sciri posse facilius & periculosius ignorari. Idē sane, & spei non inconuenienter tribui posse uidetur. Longe.n. facilius mens humana tantorum experta malorum, quibus sit caritura, quā quibus perfruitura, cōprehendit. Nempe germana fidei spei que cognatio est: ut quod illa futurū credit, hæc sibi incipiat sperare futurum. Merito proinde apostolus fidē sperandarū rerū substantiā esse diffinit, ℘ videlicet, & nō credita nemo sperare, non plus quā supra inane pingere possit. Dicit ergo fides: Parata sunt mihi gna, & inexcogitabilia bona à Deo fidelibus suis. Dicit spes: Mihi illa seruantur. Nā tertia quidem charitas: Curro, mihi ait, ad illa. Cæterum, ut iam memini, difficile omnino, aut etiam impossibile est illorū quantitatem inuestigare bonorum: nisi cui forte (iuxta illud apostoli, quæ oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se) reuelauit ipse per spiritum suum. Sane quantumlibet perfectus in carne adhuc mortali degens: nisi enim esset hic quædam, ut ita dixerim, imperfecta perfectio, non diceret apostolus: Quotquot perfecti sumus, idipsum sentiamus: idipsum profecto, quod præmisi, perferat: Non quasi iam acceperim, aut iā perfectus sim: etiam Paulus ipse necesse est fateatur, quia nunc cognosco ex parte. Et iterum: Videmus nunc per speculum, & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Quod ergo homini interim nosci tur capabilius, sane copia, & prouida inculcatione amplius commendatur. Proprium enim est afflictorum molesthis exims, summam reputent felicitatem: & carere miseria, summam beatitudinem arbitrentur. Vnde propheta in psalmo. Conuertere, inquit, anima mea in requiem tuam, quia dominus benefecit tibi: nec ulla tamē collatæ munera felicitatis enumerat, sed adiungit: Quia eripuit animā meā de morte, oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu. In quibus sane uerbis paulatim tangit quantam sibi requiem, quantaque Domini beneficia iudicet a tribulationibus, & periculis liberari. Cui profecto sententiæ illud quoque, quod de psalmo nonagesimo hodie nobis tractandum est, similē inuenitur. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Est autem uersus ipsius, quantum nos capimus, facilis intelligentiæ, ad quam forte ex nobis iam aliqui præuolarint. Neque.n. tam rudes estis, aut spiritualis studij tam expertes, ut non facillimè inter uos, & tabernacula uestra, & rursum inter id quod malum, & flagellum dicitur discernatis. Nam, & Apostolum sanè audistis dicentem: eum iam bonum certamen certasset, uelocem fore depositionem tabernaculi sui. Sed quid ego Apostoli uerba memoro? Quasi uerò ignorare possit miles tabernaculum suum, aut docendus sit exemplo alieno. Videmus sanè nonnullos tabernacula sua in turpissimæ cupiditatis domicilia commutasse: nec militare in his, sed miseram gerere seruitutem. Immo uerò (quod omnino ridiculum est) sic errant aliqui, & in tantam obliuionem, & spiritualem phrenesim deuenerunt, ut nihil sese aliud putare quàm suum hoc exterius tabernaculum uideantur. Quid enim aliud quàm non modo Dei, sed & sui ignorantiā habent, qui tanquam mortui à corde, omnem in humum operam circa carnem, sic intendentes tabernaculo suo, ac si nunquam putent esse casurum? Veruntamen cadat ne cesse est, atque id quidem in breui. An non sepsos nescire uidentur, qui sic dediti sunt carni, & sanguini, ac si omnino nihil aliud quam carnem solum se esse reputent, sic in hanc accipientes animas suas, tāquam prorsus ignorent animas se habere? Si separaue ris preciosum à uili (ait Dominus) tanquā os meum eris: hoc est, si solerter discreueris inter exteriorem interioremque substantiā, ut non plus tabernaculo tuo timeas a flagello, quàm ubi ipsi a malo. Hoc enim malum est, unde dicitur: Declina a malo, & fac bonum animam priuat, quod separat inter te, & Deum: ut eo regnante, tanquam corpus sine anima, sic sit anima sine Deo, planè mortua in semetipsa, instar unius eorum quos tantus memorabat. Nec sanè dixerim, ut uel ipsam tanquam tibi datam in adiutorium, & ad æternæ beatitudinis consortium præparatam. Cæterum sic amet anima carnem, ut non ipsa in carnem transisse putetur, dicaturque ei a Domino: Non permanebit spiritus meus in homine, qui caro est. Diligat anima carnem suam, sed multo magis suam ipsius animam seruet. Amet Adam Euam suam, sed non sic amet, ut uoci eius plus obediat quam diuinæ. Denique ne ipsi quidem expedit sic amari, ut uidelicet cui interim cauco a flagello paternæ correptionis, thesaurizes iram æternæ damnationis. Genimina uiperarum (ait Ioannes) quis demonstrauit uos fugere a uentura ira? Facite dignos fructus pœnitentiæ. Ac si euidentius loqueretur: Apprehendite disciplinam, ne quando iratscatur Dominus: sustinete uirgam corripientem, ne sentiatis malleum conterentem. Quomodo dicunt nobis carnales homines: Crudelis est, uita uestra, non parcitis carni uestræ? Esto, non parcimus semini. In quo ei magis parcere poteramus? An non melius est illi renouari, & multiplicari in agro, quam in horreo putrefieri? Heu computruerunt iumenta in stercore suo. Sic uos parcitis carni uestræ? Simus nos crudeles interim non parcendo, at uos plane parcendo crudeliores. Siquidem etiam nunc caro nostra requieuit in spe, uideritis uosipsi quid ignominiæ interim uestra sustineat, quid miserię eam maneat in futurum. Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Hic duplex est stola, & gemina quędam immortalitas commendatur. Vnde enim nisi ex separatione animæ, & corporis mors procedit? Inde est, quòd mortuum corpus exanime nominatur, Vnde autem separatio hæc, nisi ex flagellis præsentibus, ex qualibet doloris uehementia, ex ipsius corporis corruptione, ex pœna peccati? Merito timet proinde, & odit flagellum caro nostra: quo nimirum ab ipsius animæ tam delectabili honorabiliq; consortio amarum nimis diuortium patiatur. Cæterū interim quidē donec renouet, uelit uolit, sustineat illud necesse est. Expedit autē sic tolerare ut prorsus euadas, & flagellū deinceps nō appropinquet tabernaculo tuo. Si uerò (ut supra meminimus, & incessanter cōuenit meminisse) uera animę uita Deus est: & inter hęc quoq; separat malū, sed malū animæ, quod non est aliud quā peccatū. Eia fratres nugari libeat, otiositatibus indulgere delectet. Nimirū gemino hoc serpēte uicino, qui duplicē nobis au-

Gen. 6. a
Mat. 3. b
Ioel. 1. d
Textus. L.
Phil. 1. d
Psal. 36. e
Psal. 34. a

Tit. 4. b
1. Co. 2. a
Hebr. 11. a
1. Co. 13. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferant uitã, alter corporis, alter cordis: quidni securè dormiamus, nisi q̃ negligentia in grauiori periculo, nõ tũ securitatis est, quã desperationis iudicium? Et quidem oprãdũ nobis ab vtroque liberari: sed cauendũ sanè interim peccatum, quã peccati pœna, & eo studiosius à malo, quã a flagello declinãdum, quo perniciosius, & omnino infœlicius sit à Deo animam, quàm à corpore separari. Sanè vbi prorsus de medio factum fuerit omne pèccatum, causa quidem omnino sublata, nec ipse quoque deinceps manebit effectus, ut quomodo accedere iã ad te malum omnino non poterit: sic nec flagellum quidem valeat 'appropinquare tabernaculo tuo, q̃ videlicet, tam longè sit ab exteriori homine, quælibet pœna, quã longe fuerit culpa ab interiori. Neque enim dicit, Non erit in te malum, aut flagellum in tabernaculo tuo: sed non accedet, nõ appropinquabit. Siquidem est considerare homines in quibus peccatum non modo habitat, sed & regnat: nec iam proximũ magis, aut magis intimum posse esse uidetur, nisi fortè cum sic dominabitur eis, ut nullo modo deinceps ualeat non dominari. Est autem, & alios inuenire, in quibus quidem adhuc manet peccatum, sed iam non dominatur, aut prævalet in eis, euulsum quodãmodo, necdum tamen expulsum: deiectũ, sed nõ prorsus eiectum. Constat sanè ab initio nõ fuisse sic, sed in parentibus primis ante primã illam mandati prævaricationem, nõ modo nõ regnasse peccatum, sed nec fuisse quidẽ. Attamen quodammodo iam tunc prope illis fuisse uidetur, quod tã facilè persuasum est, quod tam festinanter intrauit. Quid vero aliud admonebat, quã & ipsam quoque peccati pœnam, etsi nèdum inesse corporibus, iam tamen uelut pro foribus esse, qui
Gen. 2. c dixit. In quacunque die comederitis de ligno scientiæ boni, & mali, morte moriemini? Fœlix proinde expectatio, & beata spes nostra, quorum tam longe gloriosior futura est resurrectio, quàm fuerit prima cõditio, ut nec culpa omnino, nec pœna, nec malum, scilicet, nec flagellũ, aut regnet, aut
A habitet, aut regnare, aut habitare iam possit aliquando in animabus, seu in corporibus nostris. Non accedet (inquit) ad te malũ, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Nempe nil tam remotum, quàm quod abesse ultra non potest. Sed quid agimus fratres? Vereor deprehendi. Nempe horam hanc magnus ille, & communis abbas noster, & uester nõ vacationi sermonum, sed operi manuũ noscitur assignasse. Puto tamẽ ignoscet facile, præsertim non immemor religiosæ frandis illius qua Romanus olim tribus annis ei in specu posito pie ministrauit. Pie siquidem (ut legimus) patris sui oculis furabatur horas, & quem sibi surripere ad manducandum poterat, certis diebus Benedicto panem ferebat. Et ego quidem nõ dubito fratres, pluribus qui inter uos sunt, abundantiorem spiritualium delitiarũ suppetere copiam: sed quod uobis communico, non furripio mihi. Quinimo, & securius, & suauius quicquid illud sit, quod Dominus donat, sumo vobiscum: nec enim alimonia hæc distribuendo minuitur, sed potius augetur ministrando. Veruntamen, quòd aliquando uobis loquimur præter consuetudinem ordinis nostri, non nostra id agimus præsumptione, sed de uoluntate venerabilis fratrum, & coabbatum nostrorum, qui id nobis etiã iniungunt, quod tamen sibi quidem passim nolunt omnino licere. Nempe aliam mihi rationem, & singularem necessitatem esse nouerunt. Neque enim modo loquerer vobis, si possem laborare vobiscum. Illud forte uobis efficacius uerbum & foret, sed & conscientiæ meæ magis acceptum. Cæterum quando id mihi peccatis meis exigentibus, & onerosi huius (ut ipsi scitis) tam multiplici infirmitate corporis, & ipsa quoque temporis necessitate negatur: vtinam dicens, & non faciens in regno Dei, vel minimus merear inueniri. Amen.

De XI. versu, Sermo XI. Vnde supra.

Trans.
SCriptum est, & veraciter scriptũ est, quia misericordiæ Domini, q̃ consumpti non sumus, quod non tradidit nos in manus inimicorum nostrorum. Vigilat super nos indefessus, & peruigil ille singularis clementiæ oculus, non dormit, neque dormitat, qui custodit Israel. Id quidem necesse. Non enim dormit, neque dormitat, qui impugnat Israel. Et sicut ipse solicitus est nostri, & ipsi cura est de nobis: sic ille solicitus est ut nos macret, & perdat, & una ei cura, ne forte qui auersus est reuertatur. Nos autem, aut non attendimus, aut minus attendimus

dimus reuerentiam præsidentis, protegentis custodiam beneficia largientis, ingrati gratiæ, imò tam multiplicibus gratijs quibus præuenit nos, & subuenit nobis. Et nunc quidem per scipsum implet splendoribus animas nostras, nunc per angelos visitat, nunc per homines instruit, nunc etiam
Rom. 15. a consolatur, & erudit per scripturas. Quæcunque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt: ut per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus. Bene ad doctrinam, ut per patien-
Rom. 5. a tiam speremus. Siquidem (vt alibi dictum est) doctrina viri per patientiam noscitur, sed & patientia probationem operatur, probatio uero spem. Quid nos soli nobis non adsumus, quid soli negligimus nosipsos? An ideo dissimulandum nobis, quia vndique subuenitur nobis? Imò uero propterea studiosius vigilandum. Neque enim tam magna pro nobis in cœlo patter, & in terra solicitudo gereretur, si non magna nobis incumbere necessitas uideretur: non tam multiplex nobis custodia, nisi ob multiplices insidias poneretur. Fœlices proinde fratres nostri qui iam liberati sunt de laqueo venantium, qui de taberna-culis nutantium ad atria quiescentium transierunt malorum timore sublato, in spe singulariter constituti. Vni illorum imò uerius fratri dicitur: Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Sane considera non ad hominem qui secundum carnem uiuit, sed ad eum qui in carne degens secundum spiritum ambulat, hanc fieri promissionem. Siquidem non est distinguere inter illum, & tabernaculum illius. Confusa in eo sunt omnia tanquam in filio Babylonis. Denique huiusmodi homo etiam caro est, nec in eo spiritus manet. Vbi autem non fuerit spiritus bonus, quando deerit malum? Vbi malum, flagellum quoque appropinquet, necesse est. Semper enim malum pœna comitatur. Non accedet ad te, malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Magna promissio, sed unde id sperare licet? Quomodo a malum, & flagellum euadam, quomodo effugiam, quomodo elongabo, vt non appropinquent mihi? Quo merito, qua sapientia, qua uirtute? Trans. quoniam angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. In quibus omnibus uijs? Quibus declinas a malo, quibus fugis à ventura ira. Multæ sunt uiæ, & genera multarum viarum: magnum profecto periculum viatori. Quàm facile in multarum occursu errabit in uia sua, qui uiarum discretione carnerit. Nam neque angelis mãdatum, vt in omnibus vijs custodiant nos, sed in omnibus uiis nostris. Sunt autem a quibus, & in quibus oporteat custodiri. Scrutemur proinde vias nostras fratres, etiam vias dæmonum: vias quoque beatorum spiritum, & uias Domini inuestigemus. Et quidem supra me est, quod incipio, sed adiuuabitis orationibus vestris, vt aperiat mihi thesaurum intelligentiæ suæ, & voluntaria oris mei beneplacita faciat tibi Deus. Viæ igitur filiorum Adam in necessitate, & cupiditate versantur. Ab utraque siquidem ducimur, & ab vtraque trahimur: nisi, q̃ uidemur magis vrgeri necessitate, trahi cupiditate. Et necessitas quidem specialiter corpori tribuenda uidetur. Nec simplex illa est, sed anfractus habens plurimos, plurimaque dispendiarum compendia paucã admodum, si qua tamen. Quis hominum nesciat, q̃ necessitas hominum reuera quam multiplex sit? Quis sufficiat quàm sit multiplex explicare? Ipsa nos erudit experientia E
ipsa uexatio dat intellectum. In his quisque docetur quàm necesse habeat clamare ad dominum, nõ de necessitate, sed de necessitatibus meis erue me. Nec modo ab hac via necessitatis, sed ab ea quoque, quæ cupiditatis est optabit educi, quisquis non surda aure monita sapientis exceperit. Quid enim ille
Eccl. 18. d ait? A uoluntatibus tuis auertere. Et item: Post concupiscentias tuas non eas. Siquidem è duobus malis longe melius est in necessitate gradi, quàm in cupiditate. Multiplex illa, sed illa amplius per omnem modum, imò vltra omnem modum multiplicior inuenitur. Res cordis est ilta cupiditas, propterea tanto maior, quanto anima plus est quam corpus. Denique hæ sunt uiæ, quæ uidentur hominibus bonæ, sed finem non habent nisi cum demergunt in profundum inferni. Si inueniti uias hominũ illud quoque considera ne forte de his dictum sit
Psal. 13. b Contritio, & infœlicitas in uijs eorum: ut sit contritio in necessitate, infœlicitas in cupiditate. Quomodo in cupiditate infœlicitas? id est non fœlicitas, ut putatur. Quid enim, si cui forte uidetur in terrenarũ affluentia rerum fœlicitas arridere cupita? Eo ipso infœlicior est, quo uehementius ipsam pro

Universidad de Deusto
Biblioteca

fœlicitate amplectitur infœlicitatẽ, aut magis immergitur ei, & absorbetur ab ea. Væ filijs hominũ ab hac fœlicitate falsa, atque fallaci. Væ qui dicit, quia diues sum, & nullius egeo: cum sit pauper, & nudus, & miser & miserabilis. Et necessitas quidem ex imbr
F mitate carnis, cupiditas ex cordis inedia, & oblimione procedit. Idcirco alienum mendi cat anima, quòd oblita sit comedere panem suum, propterea terrenis inhiat, quod mini mè cœlestia meditetur. Videamus, & dæmo num vias: Videamus, & caueamus, videamus, & fugiamus eas. Siquidẽ viæ illorum præsumptio, & obstinatio. Scire vultis vnde id sciam? Considerate eorum principẽ, qualis ille est, tales, & domestici eius. Considerate viarum ipsius principia, si non manifeste in immanissimam statim præsumptionẽ profilierit dicens: Sedebo in monte testamẽ
Esa. 14. ti in lateribus Aquilonis, similis ero altissimo. Quàm temeraria, quamque horrenda præsumptio. Nunquid non illic ceciderunt omnes, qui operantur iniquitatem, expulsi sunt, nec potuerunt stare? Propter præsumptionem stare non potuerunt: propter obsti nationem qui cecidit, non adiciet, vt resurgat. Ex hac nanque spiritus vadens, ex illa non rediens est. Et mira quidem præsumptio dæmonum, sed non minus mira obstinatio est, quòd superbia eorum semper ascẽdit, propterea non est illis cõmutatio. Quia enim conuerti noluerunt à uia præsumptio nis, inciderunt in uiam obstinationis. Quã peruersa, & euersa sunt corde filij hominũ quicunque sectantur vestigia dæmonũ, ingrediuntur dæmonum vias? Hæc enim tota aduersum nos spiritualium colluctatio ne quitiarum est, ut nos seducant, vt nos inducant in vias suas, vt deducant in eis, perducant ad destinatum finem, qui paratus est
G eis. Fuge homo præsumptionem, ne gaudeat de te inimicus tuus. Nempe in his maxime vitijs gaudet, in seipso expertus, quã difficile possis ab hac tanta voragine respirare. Nolo autem ignorare vos fratres, quonam modo descendatur, imo cadatur in illas. Primus enim, vt interim occurrit, gradus descensionis huius, dissimulatio est propriæ infirmitatis, iniquitatis, inutilitatis: dum sibi parcens, sibi blandiẽs, sibi persuadens homo aliquid se esse, cum nihil sit, iam ipse se seducit. Secundus gradus, ignorantia sui. Vbi enim in primo gradu mutilia sibi consuerit perizomata so-

liorum, quid superest, nisi vt vulnera recta non uideat, præsertim cum ad hoc solum texerit, ne videret? Ex hoc tandem fit, vt etiam alio reuelante, vulnera non esse contendat conuersus in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Atque is quidem tertius gradus est admodum vicinus, imo contiguus præsumptioni. Quid enim mali iam actitare vereatur, qui præsumit, & defensare? Cæterum difficile hic hærebit in tenebris, & lubrico, præsertim cum non desit etiam angelus Domini malus persequens, & impellens. Itaque quartus gradus, vel quartum potius præcipitium contemptus est, vt quemadmodum scriptum
Prou. 18. ra dicit. Impius cum venerit in profundum malorum contemnat. Ex hoc & deinceps magis, ac magis super eum vrget puteus os suum, dum videlicet eiusmodi animam cõtemptus tradit impœnitentiæ, impœnitentia obstinatione firmatur. Hoc est iam peccatum, quod neque in hoc seculo, neque in futuro remittitur: quia cor durum, & indu-H ratum, nec timet Deum, nec hominem reueretur. Qui sic in omnibus uijs suis adhæret diabolo, manifeste factus est unus spiritus cum eo. Et uiæ quidem hominum quas superius demonstrauimus, ipsæ sunt de quibus dicitur. Tentatio vos non apprehendat nisi humana, & quia humanum est peccare. Porro vias diabolicas à natura hominis alienas esse quis nesciat, nisi quòd in nonnullis ipsa sibi consuetudo indurite naturam uideatur? Cæterum etsi quorundam hominum sit, non humanum tamẽ, sed diabolicum est in malo perseuerare. Quæ uero sunt sanctorum angelorum uiæ? Profecto illæ quas unigenitus enarrauit, dicens: Videbitis angelos ascendentes, & descendentes super filium hominis. Ascensio igitur, & descensio viæ illorum. Ascensio propter se: descensio, vel potius condescensio propter nos. Sic beati illi spiritus ascendunt per contemplationem Dei, descendũt per compassionem tui, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. Ascendunt ad vultum eius, descendunt ad nutum eius: quoniã angelis suis mandauit de te. Nec tamen, vel descendendo visione glorię fraudãtur: quia semper vident faciem patris. Puto & uias Domini vultus audire. Multum præsumere uideor, si me illas promisero ostensurum. Legitur autem de ipso. Quoniam docebit nos vias suas. Cui enim alteri crederetur?

Docuit

Docuit itaque vias suas cum aperuit labia prophetæ, ut diceret. Vniuersæ viæ Domini
I misericordia, & ueritas. Ita ad singulos, ita ad omnes communiter venit, in misericordia scilicet, & ueritate. Vbi enim multa iam fuerit de miseratione præsumptio, sed oblitio ueritatis, non continuo ibi Deus. Sed neque ubi terror multus ex recordatione ueritatis, nulla autẽ de memoria misericordiæ consolatio. Nam neque ueritatẽ tenet, qui misericordiam (ubi uerè est) non agnoscit, nec uera esse sine ueritate misericordia potest. Itaque ubi misericordia, & ueritas obuiauerunt sibi, sese etiam iustitia, & pax osculantur, nec is abesse potest, cuius in pace factus est locus. Quanta audiuimus & cognouimus (siquidẽ patres nostri annũciauerunt nobis) super hac culpa tam fœlici miseri-
cordiæ, & ueritatis. Misericordia tua, & ue-
Psal. 37.c rias tua susceperũt me, ait prophera. Et alio
Psal. 55.a loco: Misericordia tua, inquit, ante oculos
Psal. 88.b meos est, & complacui in ueritate tua. Sed & Dominus ipse de eo. Veritas mea, & misericordia mea cum ipso. Sed considera etiã manifestos aduentus Domini, quemadmodum scilicet in eo quidem, qui iam præsumptus est misericordem teneas saluatorem. Porro in eo qui in fine promissus est, uerace sustineas retributorem. Nam & hinc forte uidebitur dictum: quia misericordiam & ueritatem diligit Deus, gratiam & gloriam dabit Dominus, quamuis & in priore quoque aduentu recordatus sit misericordiæ suæ, & ueritatis suę domui Israel, & in posteriori, licet iudicaturus sit orbem terræ in æquitate, & populos in ueritate sua, non tamen futurum iudicium fiet sine misericordia, nisi forte ei qui non fecerit misericordiam. Hæc sunt etenim æternitatis itine-
Abac.3.b ra, de quibus apud propherã sic habes. Incuruati sunt colles mũdi ab itineribus æternitatis eius. Ad manũ est unde id facillime probare possim. Siquidẽ misericordia Domini ab æterno, & usque in æternũ. Et ueritas Domini manet in æternũ. Ab his itineribus incuruati sunt colles mũdi, superbi dę monęs, principes mundi huius tenebrarum harũ: qui tam ueritatis, & misericordiæ neIoan.8.f scierunt, neque meminerunt semitarũ eius. Quid illi & ueritati, qui mẽdax est, & pater eius? Denique habes manifeste de eo scriptũ quoniam in ueritate non stetit. Quã uero longe fuerit à misericordia, etiã inflicta nobis ab illo miseria nostra testatur, quando

ille unquam misericors fuit, qui homicida ab initio erat? Postremò qui sibi nequã, cui bonus? Quàm nequissimus ille sibi, qui nũquam super proprium iniquitati dolet, nunquam super propria damnatione compungitur? Nimirum falsa præsumptio à via veritatis extrusit, crudelis obstinatio viam misericordiæ intercluſit. Inde enim nec in se vnquam assequi, nec à Domino misericordiam consequi potest. In hunc ergo modum tumidi illi colles incuruati sunt ab itineribus æternitatis, dũ à uijs Domini (quæ quidem recte sunt) per anfractus suos, & distorta non tam itinera quàm præcipitia corruerunt. Quàm vero prudentius, atque vtilius alij quidem colles ab his itineribus incuruati, & humiliati sunt ad salutem.
Non enim incuruati ab his tanquam ab eo I.
rum rectitudine dissidentes, sed quod ipsa eos incuruauerunt itinera æternitatis. An non incuruatos iam cernere est colles mundi, dum sublimes quippe ac potentes deuota subiectione inclinantur ad Dominum, & eius vestigia adorant? Nunquid non incuruantur, cũ ab ipsa sua pernicioſa celsitudine vanitatis, & crudelitatis, ad hu miles semitas conuertuntur misericordiæ & veritatis? Ad istas nimirum domini vias non modo bonorum spirituum, sed etiam electorum viæ hominum diriguntur. Et primus quidẽ gradus misero homini emergenti de profundo vitiorum, illa est misericordia qua miseretur filio matris suæ, miseretur animæ suę proinde placens Deo. Imitatur enim qui huiusmodi est, magnũ illud diuinæ miserationis opus: compunctus cum eo qui prior pro eo punctus est, moriens, & ipse quodammodo pro salute sua, nec parcens sibiipsi. Hæc miseratio prima excipit redeuntem ad cor, & hæc intra ipsa viscerum actitatur arcana. Super. est vt via regia progrediatur, & procedat vsque ad veritatem: & quod sæpissime cõmendamus vobis, cordis contritionẽ oris confessio comitetur. Corde enim creditur Rom.10.c
ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salu Matt.18.a
tem. Conuersus ad cor paruulus fiat in oculis suis necesse est, sicut veritas ait: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruulus iste, non intrabitis in regnum cœlorum. Non ergo velit dissimulare, quod non valet nescire, quàm ad nihilum redactus sit. Non confundatur in lucem pro- M
dere veritatis, q nõ sine miserationis affe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cú viderit in occulto. Sic ingreditur homo misericordiæ uias, & ueritatis, uias utique Domini, uias vitæ: & fructus uiarum, salus
Heb.1.d est viatoris. Vias quoque angelorũ ad easdẽ
Mat.29.d nihilominus tendere manifestum est. Cum enim ascendunt ad contemplationem, inquirunt veritatem, de qua & desiderando satiantur, & satiando desiderant. Cum uero descendunt, faciunt nobiscum misericordiã, vt custodiant nos in omnibus vijs nostris. Administratorij enim spiritus sunt missi in ministerium propter nos. Planè ministri nostri, non Domini nostri. Et in hoc unigeniti formam imitantur, qui non venit ministrari, sed ministrare: qui stetit inter discipulos tanquam qui ministrat. Fructus angelicarum viarum, quod ad ipsos spectat, sua ipsorũ beatitudo, & obedientia charitatis: quod autẽ ad nos pertinet, inde quidẽ obtentus diuinæ gratiæ, hinc uero custodiæ uitæ nostræ. Siquidẽ angelis suis mãdauit de te, ut custodiant te in omnibus indigentijs tuis, in omnibus desiderijs tuis. Alioquin facilè est tibi incurrere vias mortis, ut videlicet, aut de necessitate in obstinationem, aut in præsumptionẽ de cupiditate prorumpas: quæ quidem iam non hominum, sed dæmonium viæ sunt. In quo enim, tam facilè inueniri solent homines obstinati, quàm in eo, quod aut ad necessitatẽ pertinere simulant, aut arbitrantur? Quicquid moneas (ait ille) ego quod possum possum, & non ultra possum. Tu si hic sis, aliter sentias. Vnde uero in præsumptionem, nisi ex quodã impetu uehementioris desiderij profilimus?

A Interim ergo mandauit angelis suis Deus, non quidem, ut amoueant te à uijs tuis: sed ut in eis ipsis te custodiant, & quasi per uias suas, uias tuas dirigant in uias ipsius. Quonam modo? inquis. Nempe, ut quod angelus ex sola charitate purius agit, tu propria saltem necessitate compulsus, & admonitus descendas, & condescendas exhibere proximo misericordiam, & rursum cum eodem angelo leuans desidera tua, tota animi cupiditate ascendere studeas ad summã, & perpetuam veritatem: Hinc enim monemur leuare corda nostra cum manibus, hinc audimus quotidie sursum corda. Hinc quoque
Psa. 4 a negligentes arguimur, & dicitur nobis. Filij hominũ, usquequo graui corde? ut quid diligitis uanitatem, & quæritis mendaciũ? Exoneratũ.n.cor & leue, leuatur magis, ut quærat, & diligat ueritatem. Nec miteris, quòd in uias Domini secum nos admittere, imo, & immittere non dedigneretur, qui custodire dignantur in nostris. Quam fœlicius tamen in eis ipsi ambulant, quamque securius. Cæterum, & ipsi quoque longè inferius ab eo, qui ueritas ipsa, & ipsa misericordia est, in misericordia, & ueritate uersantur. Quam uero congrue suis quæque gradibus, sibique competentibus disposuit Deus. Summam rerum tenet ipse, qui summus est, ipse supra quem nihil est, ultra quem nihil. Porrò angelos sanctos non in summo quidem posuit, sed in tutos quippe ei, qui in summo stat uicinius adhærentes, ac proinde confirmatos uirtute ex B alto. Nam homines, quidem nec in summo, nec in tuto sunt, sed in cauto. Denique, & in solido sunt id est, in terra, habentes locũ imum, sed non infimum: unde & possibile, & necesse sit, ut sibi caueant. Dæmones autem in pendulo huius aeris uagi nẽ ultrosique uagantur. Indigni siquidem cœlos contingere, ad terram tamen descendere dedignantur. Et hodie quidem ista sufficiant, atque utinam eiusdem ipsius munere sufficientes ei gratias referre ualeamus, ex quo & sufficientia nostra est. Non enim sufficientes sumus, uel cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, nisi ipse dederit nobis, qui dat omnibus affluenter, & est super omnia benedictus in secula seculorum. Amen.

De XI. *uersu*, Sermo XII.
Vnde supra.

SI memineritis, hesterno sermone uias dæmonum præsumptionẽ diximus, & obstinationem, nec tacuimus quare id diceremus. Possumus tamen, si necessarium iudicatis, uias eorum uia adhuc alia inuestiga re. Nam & si omnimodis eas occultare laborent, multipliciter eos prodit Spiritus sanctus, multipliciter in Scripturis sanctis declarat semitas iniquorum. Legimus siquidem de eis omnibus, quoniam in circuitu impij ambulant. Legimus de eorum principe, quoniam circuit quærens quem deuoret. Quod & ipse fateri cogitur in præsentia maiestatis, vt inter filios Dei astans, & unde ueniat requisitus: Circuiui, ait, terram, & perambului eam. Dicamus, itaque uias eius circuitionem, & circunuentionem. Ista

Ista enim ad nos, illa utitur in scipso. Semper alle extollitur, sed deijcitur semper: superbia eius ascendit semper, humiliatur. Nunquid non circuitus ille? Qui enim in circuitu ambulat, proficiscitur quidem, sed proficit nihil. Væ homini, qui sequitur lumen circuitum, qui nunquam a propria voluntate recedit: si conaris auellere, paululum sequi videbitur, sed in dolo. Circuitus est, aliunde reditum parat, non ab ea penitus abducetur. Satagit vndique, vndique fugitat, hæret tamen semper propriæ voluntati. Veruntamen si mala est circuitio propria, longe equidem peior circumuentio aliena. Ea siquidem vel maxime diabolum facit. Sed quomodo fratres, ut miserum hominem circumueniat, superbissimus ille descendit? Vide circuitum impij, etiam in hoc ipso. Oculi eius omne sublime vident: attamen ima quoque ipsa curiose uestigat, sed ut magis ascendat, vt vehementius intumescat, & dum conculcauerit humilem, sibi videatur ipse sublimior, sicut scriptum
Psal.35. est: Dum superbit impius, incenditur pauper. Quàm peruerse ascendentes, & descendentes angelos bonos, angelus malus æmulatur? Ascendit studio vanitatis, descendit liuore malignitatis. Cuius mendax ascensio, eius crudelis descensio est: expers ille (ut heri diximus) misericordiæ, & veritatis. Cæterum si descendunt maligni, ut circumueniant, gratias ei cuius mandato descendunt, & benigni angeli, ut subueniant nobis, ut custodiant nos
D in omnibus vijs nostris. Neque hoc solum, sed in manibus, inquit, portabunt te, ne unquam offendas ad lapidem pedem tuum. Quanta nobis fratres, in humanis scripturæ verbis, & eruditio, & admonitio, & consolatio exhibetur? Quis in omnibus Psalmis tam magnificè pusillanimes consolatur, negligentes admonet, erudit ignorantes? Vnde id quoque fidelibus suis prouidentia voluit diuina præstare, ut in ore ipsorum versiculi Psalmi huius hoc maxime quadragesimale tempore uersaren
Psal.33. tur. Nec aliunde, quam ex ipsius usurpatione diaboli sumpta uidetur occasio, ut in hoc quoque nequissimus ille seruus filijs seruiat, vel inuitus. Quid enim tam molestum ei, quid nobis esse potest tam iucundum, quàm ut etiam malum eius nobis cooperetur in bonum? Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis. Confiteantur Domino misericordiæ Ps.106.a
eius, & mirabilia eius filijs hominum. Confiteantur, & dicant inter gentes: quoniam magnificauit Dominus facere cum eis. Domine quid est homo, quia innotuisti ei, aut quid apponis erga eum cor tuum? Apponis cor erga eum, geris pro eo solicitudinẽ, curam illius habes. Denique ei mittis unigenitum tuum, immittis spiritum tuum, promittis etiam vultum tuum. Et ne quid in cœlestibus uacet ab opera solicitudinis nostræ, beatos illos spiritus propter nos mittis in ministerium, custodiæ nostræ deputas, nostros iubes fieri pædagogos. Parum E est enim quod facis angelos tuos spiritus, facis & angelos paruulorum. Denique angeli eorum semper vident faciem patris. Illos utique tam fœlices, & tuos ad nos, & Mat.18.b nostros ad te angelos facis. Angelis suis mandauit de te. Mira dignatio, & uerè magna dilectio charitatis. Quis enim, quibus, de quo, quid mandauit? Studiosè consideremus fratres, diligenter commendemus memoriæ hoc tam grande mandatum. Quis enim mandauit, cuius sunt angeli, cuius mandatis obtemperant, cuius obediunt uoluntati? Nempe angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uijs tuis: nec cunctantur quin etiam in manibus tollant te. Summa, ergo maiestas mandauit angelis, & angelis suis mandauit. Illis utique sublimibus, tam beatis, tam proximis sibi cohærentibus, tam familiariter adhærentibus, & uerè domesticis Dei: Mandauit de te. Tu quis es? Domine, quid est homo quòd memor es eius, aut filius hominis quoniam reputas eum? quasi verò non sit homo putredo, & filius hominis uermis. Sed quid putas mandauit de te? Nunquid scripsit contra te amaritudines? Nunquid ut contra folium quod uento rapitur, ostendant potentiam suam, & stipulam siccam persequantur? Nunquid ut tollant impiũ ne uideat gloriam Dei? Mandandum istud est, non mandatum. Non recedas ab adiutorio altissimi, in protectione Dei cœli commorare, ne de te illud quandoque mandetur. Quem enim protexerit Deus cœli, nõ de eo illud mandabitur, sed pro eo. Et quod interim non mandatur, pro eo differtur, ut sint omnia propter electos. Denique parau F
tibus ire seruis, & continuo superseminata Mat.13.d
colligere zizania cupientibus, prouidus paterfamilias: finite, inquit, vsq; ad messem, ne fortè

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne forte eradicetis simul,& triticum. Quomodo igitur tandiu conseruabitur interea? Hoc plane, hoc opus præsens, hoc mandatum tẽporis huius. Itaque angelis suis mandauit de te, ut custodiam te. O triticum inter zizania,ò granum inter palear, ò lilium inter spinas, Gratias ei fratres, gratias ei, & pro nobis pariter, & pro uobis. Preciosum depositum nobis commiserat, fructum crucis suæ, precium sanguinis sui. Non est contentus custodia hac tam parum tuta,tam parum utili, tam fragili, tam insufficienti. Super muros tuos Hierusalem constituit eu stodes. Nempe etiam ipsi qui uidentur muri, aut in muro ipso columnæ, his custodibus egent, & maxime. Angelis suis mandauit de te,vt custodiant te in omnibus uiis tuis. Quantam tibi debet hoc uerbum inferre reuerentiam,afferre deuotionem, conferre fiduciam. Reuerentiam pro presentia, deuotionem pro beneuolentia, fiduciam pro custodia.Caute ambula,vt uidelicet cui adsunt angeli (sicut ei mandatum est) in omnibus vijs tuis.In quouis diuersorio, in quouis angulo, angelo tuo reuerentiam habe.Tu ne audeas illo præsente,quod uidente me non auderes.An præsentẽ esse dubitas quem non vides? Quid si audires, quid si tangeres,quid si olfaceres? Vide quia non solo visu rerum præsentia: comprobetur.

G Non omnia visui subiacent, nec corporalia quidẽ: quanto magis spiritualia procul sunt ab omni sensu corporeo,& spiritualiter potius uestigãda? Si fidem consulas, ea tibi angelicam probat præsentiam non deesse.

Hebr.11.a Nec dixisse piget, quoniam fides probat: quam nimirum Apostolus argumentum nõ apparentium esse diffinit. Adsunt igitur,& adsunt tibi, non modum tecum, sed etiam pro te. Adsunt,ut protegant,adsunt, ut prosint. Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Siquidem soli ei

Iac.1.c honor,& gloria. Quare ei soli? quia ipse mãdauit,& omne datum optimum non nisi ab illo est.Veruntamen etsi ille mandauit,ipsis quoque qui,et ei ex tanta charitate obediũt, & nobis subueniunt in tanta necessitate, ingratos esse non licet.Simus ergo deuoti, simus grati tantis custodibus, redamemus eos honoremus eos,quantum possumus, quantum debemus. Totus tamen ei reddatur, & amor et honor noster, a quo tã ipsis quã nobis est totum unde honorare possumus, uel amare, unde amari honorarive mere-

mur.Neque enim Apostolus ubi ait: Soli *1. Tim.*
Deo honor,& gloria: prophetico credendus *Ps. 96.*
est obuiare sermoni, qui sibi etiam amicos
Dei nimis honorificatos esse testatur. Puto
autem simili esse illud uerbum Apostoli, ei
quod item ait:Nemini quicquam debeatis *Rom.13.*
nisi, ut inuicem diligatis. Siquidem nõ hoc
uoluit, ut alia quælibet debita negarentur,
præsertim cum idem ipse dicat: Cui honorem, honorem: & cætera in hunc modum. *Idem*
Vt ergo plenius intelligas quid in utroque H
senserit, quidve monuerit: uide quemadmodum inter radios solis minora quælibet luminaria non uidentur. Nunquid amota modo sidera arbitramur, nunquid extincta? Minime quidem,sed amplsori claritate quodammodo tecta, interim apparere non posse. Sic ergo dilectio illa quæuis debita superans, quasi sola regnare debet in nobis: ut quicquid debetur cæteris: sibi uendicet, & ex dilectione omnia faciamus.Sic diuinus prævalere debet honor, & quodammodo præiudicare uniuersis,ut solus ipse non modo præ omnibus, sed in omnibus honoretur. Idipsum sane putes dictum etiam de amore.Quid enim extra ipsum reliquit cæteris, qui totum cor, totam animam, totam uirtutem domino Deo suo in dilectione donauit? In ipso itaque fratres, affectuose dilegamus angelos eius,tanquã futuros aliquando cohæredes nostros,interim uero actores, & tutores à patre positos, & præpositos nobis.Nunc enim filij Dei sumus, etsi nõdum appareat quid erimus, eo q̃ adhuc parvuli sub tutoribus,& actoribus simus, tanquam nihil interim differentes à seruis. Cæterum etsi tam paruuli sumus, & tam magna nobis, nec modo tam magna,sed & tam periculosa uia restat, quid tamen sub tantis custodibus timeamus? Nec superari nec seduci, minus autẽ seducere possunt qui custodiũt nos in omnibus uijs nostris.Fideles sunt prudẽtes sunt,potentes sunt, quid trepidamus? Tantum sequamur eos,adhæreamus eis, & in protectione Dei cœli cõmoremur. Vide I
an.quam necessaria sit ista protectio, ista custodia in uijs tuis.In manibus (inquit) portabunt te,ne unquã offendas ad lapidem pedem tuum.Parum tibi videtur, quòd non sit lapis offensionis in uia? Cõsidera quæ sequuntur:Super aspidẽ, & basiliscũ ambulabis,& conculcabis leonẽ,& draconẽ.Quam necessarius pedagogus imò etiã baiulus,præsertim paruulo inter hæc gradienti? In manibus (inquit) portabunt te. In tuis quidẽ vijs custodient te, & deducent paruulũ quã possit paruulus ambulare. Caterum non tentabuntur tentari supra quàm sustinere possumus, sed in manus tollent, vt pertranseas offendiculum. Quàm facile transit qui illis portatur manibus,quàm suauiter (iuxta vulgare prouerbium) natat,cuius alter sustinet mentum. Quotiens ergo grauissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio uehemens imminere,inuoca custodem tuum, doctorẽ tuum, adiutorem tuum, in opportunitatibus, in tribulatione. Inclama cum, & dic. Domine, salua nos, perimus. Non dormit neque dormitat: &si ad tempus quandoque dissimulet, ne forte periculosius ab illius te manibus ipse præcipites,si te eis ignoraueris sustentatum. Spirituales enim sunt manus ille,& auxilia utique spiritualia,quæ singulis electorum pro cuiusque discriminis modo & obiectæ difficultatis tanquam lapideæ molis quantitate, ab his qui sibi deputati sunt Angelis spiritualiter,& multipliciter exhibentur. Dico ego tamen aliqua ex his
K quæ communia magis arbitror, & paucis qui inter uos sunt inexperta. Turbatur alicommodo, seu tribulatione aliqua seculari, seu accedia spiritus, & quadam animi defectione languescens. Iam tentari incidit supra quàm ualeat sustinere, iam impinget,& offendet in lapidem,si non fuerit qui subueniat. Quis vero est lapis ille? Ego illum *Ps.d.e*
intelligo tapidem offensionis,& petram scãdali, in quam si offenderit quis,collidetur: super quem vero ecciderit, conteret eum. Lapidem utique angularem, electum, pretium,qui est dominus Christus. In hunc lapidem offendere,est murmurare aduersus eum, scandalizari à pusillanimitate spiritus & tempellate. Itaque opus il i est angelica ode, angelica consolatione, angelicis manibus,qui tam defecit, iam propemodum offendit in lapidem. Et uere offendit in lapidem qui murmurat & blasphemat, seipsum colliden,non eum in quem furibundus impingit. Arbitror sane uelut duabus quibusdam manibus eiusmodi homines interdum ab Angelis supportari,ut quodammodo nõ sentientes transeant quod tantopere formidabant, nec parum mirentur postmodum tam super posteriori facilitate, quam super difficultate priori.

Vultis scire quas intelligam duas manus?

Duplicem utique demonstrationem, dum videlicet hinc quidem tribulationis breuitas,inde æternitas retributionis ostenditur: aut magis pingitur, vel imprimitur cordi, vt initio affecta sentiat, quoniam momentaneum hoc & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate eternam pondus gloriæ operatur in nobis. Quis vero illas L
tam bonas per bonos non credat fieri, cum certum sit, qgòd ecntrario male utique fiant immissiones per angelos malos? Habetote familiares angelos fratres mei, frequentate eos sedula cogitatione & deuota oratione, qui semper uobis adsunt ad custodiam & consolationem.

De XII. uersu. Sermo XIII.
Vide supra.

POssumus hunc uersum qui in manibus est, videlicet,In manibus portabunt te,& cætera: nõ modo de præsenti consolatione dictum accipere, sed etiam de futura. Nempe custodiunt nos in vijs nostris angeli sancti, sed uia finita (quod est utique uita finita) in manibus tollunt. Nec enim desunt nobis testes fideles. Proxime lectum est vobis de beatissimo patre nostro uere per omnia Benedicto, quòd dum intentam oculorum aciem in splendore coruscæ lucis haberet uideretur, vidit Germani animam Capuani episcopi in sphæra ignea ab angelis in cœlum deferri. Sed quid huiusmodi testimonia requirimus? Ipsa in Euangelio ue- *Luc.16.f*
ritas de mendico & ulceroso ait, quoniam portatus est ab angelis in sinum Abrahæ. Neque enim in illa ti noua nobis tamque incognita regione ambulare ipsi possemus, præsertim cum tantus sit lapis in uia. Quis lapis? Qui in lapidibus olim consueuerat adorari, qui lapides obtulit domino dicens. Dic ut lapides isti panes fiant. Porro pes *Matt.4.a*
tuus,affectio tua: pes animæ, quam in ma- M
nibus angeli portant, ne offendant ad lapidem pedem tuum. Quomodo enim non uehementissime turbaretur anima, si sola hinc egrederetur, si illas sine consolatione ingrederetur vias, si inter illos lapides suis pedibus graderetur? Etenim uero manifestius audi, quàm necesse habeas portari in manibus alienis, nec alijs quàm angelicis tamen. Super aspidem & basili- *Textus.*
scum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

draconem. Quid inter hæc faceret pes humanus? Quid humanæ affectionis inter tã terribilia monstra constaret? Nempe nequitiæ spirituales sunt, & quidem non incõ gruis appellationibus designatæ. Siquidem & de his dictum, quod nequaquam vobis excidisse reor: Cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextris tuis. Quis uero scire potest, an diuisæ sint inter eos operationes malitiæ, ministeria iniquitatis: vt ex diuersis officijs, quin potius maleficijs, uocabula quoque diuersa sortiti nominentur? Alius siquidem aspis, alius vero basiliscus, alius autem leo, & alius quidem draco, q̃ uidelicet suo quidem inuisibili modo varie quoque noceant, quasi alius morsu, alius quoque ui su, alius autem rugitu uel ictu, alius quidem
Mat.17.e flatu? Legi etiam de quodam genere dæmoniorum, quod non eijciatur nisi in orationibus & ieiunijs. Nihil poterat namque verbum Apostolicæ increpationis ad illud. Quomodo non illud aspis erat, illa utique de psalmo aspis surda, & obturans aures ne
Psal.57.a A vocem audiat incantantis? Vis non terreri à tam terrifico monstro, vis securus post mortem ambulare super aspidem istam? Caue ne interim post eam ambules, caue ne imiteris, & non erit quod paueas in futuro. Enim vero vitium est cui reor eiusmodi spiritum dominari: & si vultis scire, ipsa est circuitio, à qua vobis hesterno sermone monuimus esse cauendum. Ipsa obstinatio est, aduersus quam pridie loquebamur. Nec, piget quotiens datur occasio, ab hac tam graui peste præmunire uos, ut eam omnimodis fugiatis: quòd hæc quidem sit summa quædam religionis subuersio, & uere iuxta
Deut.33.c testimonium legislatoris venenum aspidum insanabile. Dicitur aspis hinc alteram autem quam prestius potest terræ infigere: inde uero alteram caudæ immissione nihilominus obturare, ne audiat. Quid ad hæc incantantis uox, quid sermo faciet prædicantis? Orabo pro eo, humiliabo in ieiunio animam meam, baptizabor pro mortuo uberrimo quodam profluuio lachrymarum apud quem uiderim nihil humanæ incantationis quamlibet sapientiam, nihil quantũcunque admonitionis industriam prœualere. Nouerit tamen uir pertinax non cœlo sese, sed solo infigere caput, quòd sapientia quę desursum est, non modo pudica, sed & pacifica sit: hæc autem magis, ut ita dicam, aspidica nisi terrena esse non potest. Sed nec adeo obsurdesceret, nisi cauda quoque obturaret auditum. Quæ est hæc cauda? Finis intentionis humanæ. Hęc surditas desperata, dum hinc quidem uelut terræ infixus, proprię quisque inhęret uoluntati tanquam de uelut reflectens caudam, finem aliquem meditatur, & insigit animo quod desiderat adipisci. Nolite obsecro fratres, nolite obturare aures, nolite aliquãdo obdurare corda uestra. Inde enim tam mordax & amara uestra. Inde enim tam mordax & amarus sermo inuenitur in ore hominis obstinati, q̃ nulla ad eum penetrare queat benenati, q̃ nulla ad eum penetrare queat benenolentia monitoris. Inde aspidi uirus in lin guæ aculeo perseuerat, q̃ aduersus linguam incantatoris tanto se studio obturarit. At basiliscus, vt aiunt, uenenum in oculo gerit, pessimum animal, & præ omnibus execrabile. Nosse cupis oculum venenatum, oculum nequam, oculum fascinantem? Inuidum cogitato. Quid vero inuidere, nisi malum videre est? Si non esset ille basiliscus, nunquam per eius inuidiam mors intrasset in orbem terrarum. Væ homini misero, quòd inuidum non præuidit. Superemus & uiuimus hoc dum adhuc uiuimus, si post mortem uolumus ministrum tantę nequitiæ non timere. Nemo alterius bonum inuido aspiciat oculo. Nempe hoc ipsum iam quod in se est, tabe sua illud inficere, & quodammodo interficere est. Qui hominem odit, homicidam illum veritas ipsa testatur. Quid & ille qui bonum odit in homine, nunquid non homicida poterit appellari? Adhuc uenit homo, & ille iã reus est mortis eius. Adhuc ardet ignis quem dominus Iesus misit in terram, & inuidus tanquam qui spiritũ exanxerit, iã damnatur. Væ uobis à draconę. Immanis est bestia, flatu igneo quicquid attigerit, necat: non modo bestias terrę, sed & uolucres cœli. Haud alium ego draconẽ hunc q̃ spiritum iracundiæ reor. Quantos ęstuantis ut uidebatur uitæ, flatu huius draconis miserè satis adustos, turpiter in huius ingemimus cecidisse? Quàm melius sibimet irasci potuerant ne peccarent? Nimirũ altectio naturalis ira hominũ est, sed abutentibus bono naturæ grauis perditio est, & miranda pernicies. Occupemus illã fratres, in quibus expedit, ne forte ad inutilia illicitaq; prorumpat. Sic nimirũ solet amorem amor expungere, solet timor timore depelli. Nolite timere eos q̃ corpus occidunt, aiit dñs, animę aũt nõ habent quid faciant. Et cõsequẽter, ostendam autem, ait, uobis quem timeatis.

Timete autem eum qui potestatem habet corpus & animam mittere in gehennã. Ita dico uobis, hunc timete. Ac si manifestius dicat. Hunc timete, ne illos timeatis. Replebit vos spiritus timoris domini, & timor alterius locum non habebit in uobis. Et ego uobis dico. Non autem ego, sed ueritas: non ego, sed dominus. Nolite irasci eis qui transitoria vobis auferunt, qui conuitia inferunt, qui ingerunt forte supplicia, & post hoc faciunt nihil. Ostendam autem vobis cui debeatis irasci. Irascimini ei quæ sola uobis nocere potest, sola facere, vt omnia illa non prosint. Vultis scire quænam illa sit? Iniquitas propria. Ita dico vobis, huic irascimini. Nulla enim nocebit aduersitas, si nulla dominetur iniquitas. Qui perfectè
Psal.35.d huic irascitur, cæteris non mouetur, magis & amplectitur ea. Ego (inquit) in flagella
D paratus sum. Sit damnum, sit conuitium, sit læsio corporalis, paratus sum, & non sum turbatus: quoniam dolor meus in conspectu meo semper. Quidni exteriora omnia
Psal.6.c parui pẽdam in huius æstimatione doloris?
Psal.39.b Filius (inquit) ueteri mei persequitur me, & conuitiantis seruulo indignabor? Cor meum dereliquit me, dereliquit me uirtus mea, & lumen oculorum meorum: & damna temporalia plangam, aut incommoda corporalia reputabo? Hinc nimirum non modo manſuetudo oritur cui draconis flatus non nocent, sed etiam magnanimitas, quam rugitus leonis non terreat. Aduersarius vester tanquam leo rugiens, ait Petrus. Gratias
1.Pet.5.c magno illi leoni de tribu Iuda: rugire iste potest, terrere non potest. Rugiat quantum vult, tantum non fugiat ouis Christi. Quanta minatur, quanta exaggerat, quanta intentat? Non simus bestiæ, vt nos prosternat uacuus ille rugitus. Sic enim perhibent qui talia curiosius vestigauerunt, ad rugitũ leonis nullam bestiam stare posse, ne eam quidem quæ aduersus ictum eius tota animositate repugnat: & plerunque superat seruientem, quæ non sustinet rugientem. Vere bestia, uere rationis expers, qui tam pusillanimis est vt solo timore cedat, qui sola futuri
Eccl.12.b exaggeratione laboris victus, ante conflictũ non telo, sed tuba prosternitur. Nondum
Luc.5.b resistitis vsque ad sanguinem, ait strenuus ille dux qui leonis huius nouerat uanum esse rugitum. Et alius quidam: Resistite (inquit) diabolo, & fugiet à vobis.

De XII. uersu & XIII. Sermo XIIII. E
Vnde supra.

AGamus fratres gratias factori nostro, benefactori nostro, redemptori nostro, remuneratori nostro, aut potius spei nostræ. Ipse enim retributor, ipse retributio nostra, nec aliud iam quàm ipsum expectamus ab ipso. Primũ quod nobis prestitit, nobisipsi sumus. Siquidem ipse fecit nos, & non ipsi nos. Parúmne tibi uidetur istud, quia te fecit? Cogita qualem te fecit. Nempe etiam secundum corpus egregiam creaturam, sed secundum animam magis, vtpote imagine creatoris insignem, rationis participem, capacem beatitudinis sempiternæ. Porro secundum ambo simul præ cæteris creaturis maxime admirandam, cohærentem sibi incomprehensibili artificio, inuestigabili sapientia conditoris. Itaque tam magnum hoc donum, quàm magna res homo. Sed quàm gratuitum putas? Planum est, quia nihil ante promerunt, qui penitus nihil fuit. An postea sperabatur gratiam retributurus auctori? Dixi domino, Deus meus es tu, *Psal.15.a* quoniam bonorum meorum non eges. Nõ igitur necessariam retributurus gratiam ei, qui sic per omnia sibi sufficit, sed deuotas relaturus gratias ei qui sic meruit, sperabatur. Quidni gratias agat? Si quis oculorũ lumen, si quis vsum aurium, si quis narium, si quis manuum, si quis pedem tibi præpeditum aliquo modo reparasse uideretur, si
F quis sopitam quauis occasione excitasse in te rationem: quis non alius tibi uehementissime succenseret, si quando forte beneficij huius immemorem, aut benefactori deprehendisset ingratum? Enim vero dominus Deus tuus, ipse etiam tibi instrumenta largitus, ex nihilo fecit hæc omnia. Nec modo fecit, sed & compegit etiam & formauit, ac suo quoque illustrauit officio. Quomodo non is omni iure sibi gratias exigit ampliores? Nam ne hoc quidem (licet maximo) contentus munere, qui dedit ut esses, qui ante nõ fueras, adiecit etiam unde subsisteres, qui iam eras. Nec minus liberaliter hoc, quàm illud mirabiliter est operatus. Faciamus (inquit) hominem ad imaginem *Gen.1.c* & similitudinem nostram. Quid uerò postea? Et præsit piscibus maris, & bestijs terræ, &c. Nam & cœlestia sese elementa in vsus creasse tuos, ante docuerat. Nempe

Universidad de Deusto
Biblioteca

facta memorantur vt essent in signa & tempora & dies & annos. Cui putas? Nulli vtique nisi tibi. Cæteræ siquidem omnes creaturæ aut in nullo egent his omnibus, aut non intelligunt ea. Quàm copiosus in secundo hoc beneficio, quàm liberalissimus fuit. Quanta igitur largitus est ad sustentationem, quanta ad eruditionem, quanta ad consolationem, quanta ex hoc iam ad correptionem, quanta etiam ad delectationem. Verum hæc duo gratis, & dupliciter gratis
Psal.32.b fecit. Quid dico dupliciter gratis? Siue merito tuo, sine labore suo. Nempe dixit, & facta sunt. Au idcirco minus deuotus, minus obnoxius, minus gratus es, quòd hæc
G quidem sicut pro nihilo, ita de nihilo fecit? Peruersi cordis est occasiones ingratitudinis vestigare. Nemo id facit nisi, qui etiam gratis esset ingratus. Puto enim neutrum tibi propterea minus vtile, quàm quod præstanti minime difficile fuit. Alioquin si forte quod ei laboriosum, tibi magis commodum ducis, ex teipso tibi iudicium hoc: nec te ahibi illud putem quàm apud te didicisse. Sic præstares libentius ipse fratri tuo absque incommodo tuo. Verum & si gratis præstare uelles, nolles tamen vt hanc tibi ille præstenderet ingratitudinis causam. Cæterum ex hoc iam tertium opus tuæ redemptionis attende. Non est velamen excusationis, laboratum prorsus in ea. Gratis hoc quoque præstitum est, sed gratis quod ad te pertinet. Nam quod ad illum, plane non gratis. Saluus factus es pro nihilo, non de nihilo tamen. Quid ad hæc dormitat affectio? Imo vero mortua est illa, non dormit quæ huic beneficio non respondet, quę se totam non effundit in gratiarum actionem, & você laudis. Nam & cætera duo euidentissime tertium hoc commendant, ut in eis quoque vera fuisse dilectio cõprobetur: non propterea de facilt præstãs quod nollet aliter, sed quod non aliter oporteret. Itaque fecit te Deus tuus, fecit tã multa propter te, facit propter te & semetipsum. Verbum caro factum est,
Ioan. 1. b & habitauit in nobis. Quid adhuc restat? Factus est ipse tecum caro vna, te quoque secum faciet spiritum vnum. Non recedant hæc quatuor à corde tuo, non ab ore, non à
H memoria, non ab affectione. Hæc cogita semper, in his ugiter delectare. His uelut quibusdam stimulis vrgẽs solicita animam tuam, his facibus eam inflãmare curato ad redamãdum eum qui tam multipliciter suũ tibi erga te commendat amorem. Memento sane quod idem ait. Si diligitis me, mandata mea seruate. Serua igitur mandata creatoris tui, seruа mandata benefactoris tui, redemptoris tui, remuneratoris cui. Sed si hęc quatuor, quot sunt mandata? Omnes nouimus decem esse. Itaque per quaternarium huic decalogum legis multiplicatis, verum habes quadragesimam, tenes quadragesimã spiritualem. Tantum sta in timore, & prepara animam tuam ad tentationem. Caue serpentis astutiam, obserua insidias antiquas Nempe quadruplici tentamento quadruplicem impedire conatur actionem quam exigeris gratiarum. Tentatus est in his omnibus Christus, vt veraciter ab Apostolo scriberetur. Tentatus per omnia pro similitudine absque peccato. Erit forte qui miretur & dicat quartam sese domini tentationem non legisse. Verum ve ego arbitror, non hoc diceret si legisse se meminisset, quòd tentatio est vita hominis super terram. Hoc enim qui meminit, non ea tantum tribici tentatione tentatum fuisse dominum arbitratur, quæ facta est in ieiunio deserti, in pinnaculo templi, in uertice montis. Sane rum illa quæ extunc & deinceps usque ad mortem crucis ei non defuit, & ipsi occultior, vehementior tamen fuit. Nec hoc quoque à proposita similitudine videtur abhorrere. Nam & tria illa beneficia quæ iam tractare, euidentissima & in lucem posita esse perspicuntur. Sane quod ad spem uitæ æternæ pertinet, nondum exhibitum, necdum propalatum est nobis. Nihil proinde mirum si minus aperta tentatio, ubi etiam causa tentationis occulta. Cæterum & diuturnior & ualidior ipsa est, quòd aduersus spem nostram quicquid habet maligntatis exerat inimicus. Itaque primo quidem ut auctori naturæ ingratos faciat, ampliorem ingerens pro natura solicitudinem, quemadmodum etiam ipsi Christo esurienti ausus est dicere. Dic ut lapides isti panes fiant. Quasi ve ro figmentum nostrum ignoret ipse qui finxit, aut non curet homines, qui cœli volucres pascit. Quàm uero ingratus est ex propter hominem, vniuersum hunc condidit mundum, quisquis vt substantiam eius quam concupiscit obtineat, prouidens non ueretur adorare malignum.

Hęc omnia (inquit) tibi dabo si procidens adoraueris me. Túne illa fecisti mi-

ser? Quomodo dabis quæ ille creauit? aut quomodo abs te speranda, quomodo tua adoratione petenda, quæ ab illo condita in illius posita sunt ditione? Iam in hoc quòd ait. Mitte te deorsum, caue tibi quicunque es qui templi pinnaculum conscendisti. Caue tibi speculator domus domini. Caue tibi, qui in ecclesia Christi locum cerneris tenere sublimem. Quàm ingratus enim, imò quàm iniuriosus es illi magno sacramento
K pietatis, si in illo quæstum æstimes pietatẽ. Quàm infidelis ei qui ministerium hoc sanguine proprio consecrauit, si eo quæras gloriam tuam quæ nihil est, quæras quæ tua sunt, non quæ Iesu Christi? Quàm indignè respondes eius dignationi, qui in dispensatione humilitatis suæ sublimem esse te fecit, cœlestia tibi sacramenta commisit, cœlestem forte & ampliorem quàm ipsis spiritibus cœlestibus tradidit potestatem. Si deorsum ipse te mittas, sapies nõ quæ sursum sunt, sed quæ super terram. Sed & omnis qui de uirtutum eminẽtia, ad inanis gloriæ sese demittit, & deijcit appetitum, haud dubeum quin domino virtutum, qui tanta inter nos tolerauit, vt nobis formam huius imprimeret sanctitatis, pro gratia contumeliam reddat. Consideremus diligentius fratres, ne forte prima illa tentatio quæ corporalis necessitatis occasione animum turbat, aspidi debeat comparari. Hoc enim animal quodammodo violentum morsu nocet, obturat aurem ne audiat uocem incantantis. Quid vero agere nititur in hac parte tentatorem cordis obstruat & obturet? Sed non profecit inimicus in eo, non illius præclusit auditum, qui ait. Non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo quod procedit de ore Dei. Nam in eo quòd ait: hæc omnia tibi dabo si procidens adoraueris me: in ma
L lum infidiantis suadibilem sibilum animad uertite draconis. Fertur illum in arena latitantem, etiam aues volantes flatu attrahere venenato. Quàm venenatus hic flatus fuit, hæc omnia tibi dabo si procidens adoraueris me. Verum non erat ista quæliber auis, nihil potuit draconis flatum ad illam. De basilisco quid dicimus? Monstruosus cæteris solo visu hominem inficere & interficere perhibetur. Ni fallor, uana M.c.6. a gloria est. Videte ne (inquit) iustitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. Ac si dicat. Cauete oculos basilisci. Sed cui nocere dicitur basiliscus? Ei qui non uiderit basiliscum. Alioquin si prior eum uideas, iam non tibi nocet (ut aiunt) magis moritur ipse. Ita est fratres. Non uidentes necat inanis gloria, cæcos & negligentes, qui se ei ostentant, qui se exponunt: & non potius ipsi inspiciunt, non attendunt, non discutiunt illam, non uident denique quàm sit friuola, quàm sit caduca, quàm vana, quàm inutilis. Si quis eum intueatur hoc modo, moritur basiliscus, nec iam occidit eum gloria, sed occiditur magis, & occidit ei quodammodo uersa in puluerem, imò redacta in nihilum. Puto autem non est quærere quid ad inanem gloriam ea tentatio una sit pertinere vbi dictũ est. Si filius Dei es, mitte te deorsum. Vt ibid.4.a
quid enim hoc nisi ut uideretur, ut laudaretur à basiliseo? Et uide quomodo seipsum occultauerit basiliscus, quasi ut non
posset ante uideri. Scriptum est (inquit) Psal.90.c
quoniam Angelis suis mandauit de te, & in manibus tollent te. Quid scriptum est malignę, quid scriptum est? Angelis suis mandauit de te. Quid mandauit? Animaduertite & uidete quoniam subtricuit malignus & fraudulentus, quod malignitatis suæ commenta dissolueret. Quid enim man M
dauit? Nempe quod in psalmo sequitur. Vt custodiant te in omnibus uijs tuis. Nun quid in præcipitijs? Qualis uia hæc de pinnaculo templi mittere se deorsum? Non est via hæc, sed ruina: & si uia, tua est, non illius. Fruſtra in tentationem capitis iniorsisti, quod scriptum est ad corporis consolationem. Huic enim necesse est custodiri, cui timendum ne offendat ad lapidem pedem suum. Non est quòd custodiatur, cui non est quod timeatur. Quid uero taces & illud quod sequitur. Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem? Te enim hæc parabola tangit. Monstruosa malignitas, monstruosis appellationibus conculcanda signatur. Nec modo ab ipso capite, sed etiam à corpore vniuerso. Siquidem aduersus dominum post ternam confusionem hanc non iam serpentina callidiate, sed crudelitate usus est leonina, usque ad contumelias, ad flagella, ad alapas, ad mortem, & mortem crucis. Sed manifeste etiam leonem te conculcauit leo de tribu Iuda. Sic & aduersum nos fratres, ut in cæteris omnibus viderit se fruſtrarum, toto iam furore persecutionem

Universidad de Deusto
Biblioteca

secutionem suscitat qualis non fuerit ab initio: vt vehementia tribulationis regnum cœleste sperantibus intercludat.

Fœlix anima, quæ & ipsum leonem potenti virtute conculcans, violenter illud rapere prævalebat. Ex hoc itaque dilectissimi, taquam super aspidem, & basiliscum cautius, & solicitius ambulemus. Caueamus omnem radicem amaritudinis, vt nemo nostrũ
A mordax inueniatur, nemo audax, vel ardens nemo inexorabilis, aut rebellis. Nec uero deorsum mittamus nos, sed trãscẽdamus, & transeamus letalẽ glorię temporalis obtutũ,
Prou. 1. a vt qũo scriptũ est: Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum, Conculcemus quoque leonem pariter, & draconem, vt nequeillius rugitus terreat, nec istius flatus inficiat. Videntur hæc quatuor monstra affectionibus æquè quatuor singulasingulis incubare. Cui ergo potissimum draco insidiatur? Aestimo quia cupiditati, q̃ hanc nouerit esse radicem malorum omnium, & quæ maxime cor subMat. 4. b uertat. Inde enim etiã quasi consulens dixit, hæc omnia tibi dabo. Nam de leone quidẽ manifestum est, q̃ nisi ad ianuã timoris terrificos non dat rugitus. Porro tristitiæ fores aspis obseruat, quòd eas maxime moribus suis peruias arbitretur. Vnde, & ad Christũ Dominum donec iam esurientem cerneret, non accessit. Econtra sane caueat necesse est lætitia basiliscum, q̃ eo potissimum aditu venenatos ingerere soleat radios oculorum nec vana gloria nisi ob lætitiæ noceat vanitatem. Illud quoque considera an forte virtutes quatuor, quatuor his tentationibus opponere valeamus. Leo rugiet, quis non timebit? Si quis ille fuerit, fortis erit. Sed frustra to leone draco obsconditur in arena, vt virulentis flatibus attrahat animiam, insufflãs ei quodam modo concupiscentiam terreno
B rum. Quis putas illius præteruitabit insidias? Nemo utique nisi prudens. At forte dum ad ista descendere caues, vrget quis molestia: & ecce protinus aspis adest. Nam opportunum tẽpus sibi inuenisse videtur. Quis non exasperabitur ab aspide ista? Nempe vir temperans, & modestus, qui sciat abundare, & penuriam pati. Puto ex hac occasione fascinarete volet male blandiens oculus nequam. Quis auertet faciem suam? Profecto iustus, qui nõ modo nõ ipse sibi accipere gloriam, quæ Dei est, sed ne ab alio quidem recipere velit oblatam: si tamẽ ille sit iustus qui iuste, quod iustum est exequatur, qui iustitiam suam non faciat coram hominibus, qui denique etsi iustus fuerit, caput non leuet. Hæc enim uirtus specialiter in humilitate consistit: Hęc intentionẽ purgat, hęc quemeritum omne eo veracius, & efficacius obtinet, quo minus arrogat sibi.

De XIIII. versu, Sermo XV. Vnde supra.

VEnite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis: & ergo reficiam vos: dicit Dominus. Tollite iugum meũ super vos, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Laborantes ad refectionem inuitat, ad requiem prouocat oneratos. Non tamen inter onus subtrahit, aut laborem, magis autem onere alio, alio labore commutat: sed onere leui, suaui iugo, in quibus requies ac refectio, etsi minus apparet, tamen inuenitur. Graue onus iniquitas sedens super te. C lentum plumbi. Sub hac gemebat sarcina qui dicebat: Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meũ: & sicut onus graue grauatæ sunt super me. Quod ego onus Christi, q̃ onus leue? Vt quidẽ ego sentio onus, beneficiorũ, dulce onus, sed ei qui sentit, ei qui experitur. Alioquin si nõ inueniat, si nõ adueritas, graue omnino, & periculosum. Oneriferum animal homo tempore suæ mortalitatis. Si adhuc portat peccata sua, onus est graue, si iam forte exoneratus est à peccatis, minus quidem graue: sed si tamen sapiat, non minus grande onus inueniet hanc ipsam quam diximus exonerationem. Onerat nos cum exonerat Deus, onerati: Quid cum exonerat peccato. Vox onerati: Quæ retribuam Domino pro omnibus, quæ tribuit mihi? Vox onerati: Exi à me, quia homo peccator sum Domine. Vox onerati: Semper enim quasi tumentes super me fluctus, timui Deum. Semper, inquis, timuisti? cut ante, sic post acceptam indulgentiã peccatorum. Beatus homo qui ita semper est pauidus, nec minori angitur solicitudine, ne forte obruatur beneficijs, quam peccatis. Ad hoc siquidem diuina nobis tam sedula erga nos, & tam profusa beneficentia commendatur, vt solicitemur ad gratiam, inuitemur ad dilectionem. Angelis suis mandauit de te, vt custodiam te in omnibus uijs tuis. Quid ultrapotuit tibi facere, & non fecit? Nam quod

quid cogites angenua creatura. Habes gratiam angelis Domini, sed ad ipsum ambis Dominum angelorum. Oras, & optas, vt nuncijs non contentus, ipse quoque qui loquebatur, astet: nec te quasi per medium, sed sui oris osculo osculetur. Audisti super aspidem, & basiliscum leonem pariter, & draconem tibi ambulandũ fore, nec super draconem ipso uictoriam Michaelis, & angelorum eius ignoras. Verumtamen non Michaelem, sed Dominũ clamante desideria tua. Libera me, & pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Hoc nempe noti est modo alijs, sed ipsis quoque altioribus alitibus captare refugium, vt ex sententia prosequenti quoniã tu es Domine spes mea, meritò respondeatur, altissimum posuisti refugium tuum. Non enim dedignatur esse spes miserorũ miserator, & misericors Dominus nõ seipsum liberatorem simul, & protectorem in se sperantibus exhibere reculat. Quoniam in me sperauit (inquit) liberabo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. Nempe, nisi Dominus custodiat ciuitatem, frustra uigilat qui custodit eã, siue ille homo siue etiam angelus esset. Mõtes in circuitu Hierusalem, sed parum hoc, imo nihil hoc foret, si non etiam Dominus in circuitu esset populi sui. Meritq; proinde in Cantico sponsa describitur inuentis licet vigilibus, imò ab eis magis inuẽta: nec enim eos ipsa quærebat) nõ subdititiũe, nec cõtenta fuisse vigilibus, sed pertõtata breuiter de dilecto, ad ipsum ocyus peruolasse. Erat enim eorum nõ in vigilibus, sed in Domine fiducia. Et aliter forte suadentibus aie-
E animæ nr̃æ, q̃ transmigra in montem sicut passer? Minus vigilanter id obseruarant Corinthi, cum offensis quasi vigilibus secederent apud eos, & minime pertransirent. Ego quidem Cephæ, ego autẽ Pauli, aiunt. Ego uero Apollo. Sed quid fecerunt vigiles sobrij, vigiles circunspecti? Non enim potuerant sibi subscipere sponsam, qui bene eam æmulabantur, qui æmulabantur Dei æmulatione, qui desponderant vni viro virginẽ castam exhibere Christo. Percusserunt me fallor, vrgebant, vt pertransiret, proinde & vulnerauerunt me, ait. Vt quid ita? Ni
F inuentura dilectum. Denique etiam tulerunt pallium meum (inquit) haud dubium quin, ut curreret expedita. Animaduertere est, quam ualide percutiat, quibus sagittis Apostolus uulneret eos qui diuertisse apud uigiles uidebantur. Nunquid Paulus pro uobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Et item: Cum enim dicit quis. Ego sum Pauli: alius autem ego sum Apollo: nonne homines estis? Quid ergo est Apollo, quid uero Paulus? Ministri eius cui credidistis. Quoniam in me sperauit, liberabo eum. Non in uigilibus, non in homine, nõ in angelo, sed in me (inquit) sperauit, nihil boni nisi ex me, ut per ipsos expectans. Omne enim datum optimum, & omne donum perfectũ desursum est, descendens à patre luminum. Ex me uigiliæ hominum utiles, circa opera utique manifesta, eis nimirum custodes homines deputaui. Ex me exercitiæ angelorum obseruantiũ, secretiores motus spiritualiter solicitantium, propulsantium suggestores iniquos. Cęterum intima sane custodia secretissimæ intentionis, non modo ex me, uerumetiam per me fiat necesse est, quod illo quidem humanus nequeat, sed ne angelicus quoque oculus penetrare. Apnoscamus triplicem hanc custodiam fratres, & exhibeamus nos eis quales cuique conuenit exhiberi. Prouideamus bona coram hominibus, coram angelis, coram Deo. Contendamus placere omnibus per omnia, sed maxime ei qui maximus est super omnia. In conspectu angelorum psallamus ei, ut in eis impleatur, quod scriptum est: Qui timent te, uidebunt me, & lætabuntur, quia in uerbo tuo superesperaui. Obediamus præpositis nostris, qui peruigilant tanquam reddituri rationem pro animabus nostris, ut non cum tristitia hoc faciant. Et quidem gratias Deo ex cuius solo munere uenit, non est quod multum uos moneam, non est quòd multum uobis timeam in hac parte. Quod enim est gaudium meum, & gloria mea, nisi prompta obeditio, & irreprehensibilis conuersatio uestra? Quid si certo cognoscerem ne angelos quidem amplius aliquid in uobis cognoscere, quod dedecet, apud neminem uestrum ex anathemate Hierico quippiam occultari, non murmurare aliquem, nõ detrahere in occulto, non simulatorie agere, uel remisse, non ignominiosa uoluere animo cogitationes, quibus solet (heu) interdũ ipsa quoque pars corporis perturbari? Magnum hoc mihi gaudij incrementum, sed nondum utique plenitudo. Non. n. tam magni sumus, ut possit nobis adeo esse pro mi-
G

Universidad de Deusto
Biblioteca

nimo, ab homine iudicari non posse, minus autem nihil conscios esse nobis. Cæterum si occultissimum iudicem timent etiam magni, quantum nos ad illius examinis memoriam conuenit trepidare? O si mihi contingeret certum esse nil esse in omnibus nobis illum offendens oculum qui solus perfecte nouit quid sit in homine, videns in eo, & quod in se ille non videt. Hoc vel maxime iudicium vestigemus fratres, & eo amplius frequentemus in timore, & tremore ipsius considerationem, quo minus comprehendere possimus inuestigabilem abyssum iudiciorum Dei, & irrefragabilem dispositionem. Cum hoc timore spes habet meritum, cum hoc metu fructuose speratur. Est autem is ipse timor firmissima quædã, & efficax materia spei, si quis prudenter aduertat. Siquidem maximum, quoddam Dei donum timor ille, & ex perceptione præsentium firmaest expectatio futurorum. Postremo beneplacitum est Domino super timentes eũ, & vtique vita in voluntate eius, & in beneplacito eius salus æterna. Quoniam in me sperauit, liberabo eum. Dulcissima liberalitas, in se sperantibus non deesse. Hoc enim totum hominis meritum, si totũ spẽ suam ponat in eo, qui totum hominem saluum facit. In te sperauerunt patres nostri, sperauerunt, & liberasti eos, ad te clamauerunt, & salui facti sunt: in te sperauerunt, & non sunt confusi. Quis enim sperauit in eo, & confusus est? Sperate in eo omnis congregatio populi. Quemcunque enim locum calcauerit pes vester, vester erit. Pes vester vtique spes vestra est: & quantumcunque illa processerit obtinebit, si tamen in Deum tota agatur, vt firma sit, & non cituber. Quid timeat aspidem, aut basiliscum? quid leonis rugitus, aut draconis sibilus expauescat? Quoniam in me sperauit, liberabo eum. Porro liberatum quidem ne iterum egeat liberari, protegam eum, & conseruabo, si tamen cognouerit nomen meum, ne sibi tribuat, quòd liberatus est, sed nomini meo deferat gloriam. Protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. In præsentia enim vultus glorificatio, in notitia nominis protectio exhibetur. Spes in nomine, res in facie est. Quod enim videt quis, quid sperat? Fides vtique ex auditu, & ea quidem, iuxta eundem Apostolum, est rerum substantia sperandarum. Protegam eũ quoniã cognouit nomen meum. Non nouit nomen eius qui illud assumit in vanum, qui dicit & Domine Domine, & non facit, quæ dicit ipse. Non nouit nomen eius, qui eum nec honorat, vt patrem, nec ut Dominum timet. Nõ nouit nomen eius, qui ad vanitates, & insanias falsas conuertitur. Beatus vir cuius est spes nomen domini spes eius, & non respexit in vanitates, & insanias falsas. Hoc nomen cognouerat, qui dicebat: Non cum est aliud nomen datum hominibus in quo oporteat saluos fieri. Nos quoque si nouimus nomẽ sanctum, quod inuocatum est super nos, sanctificandum vtique nobis, vt semper sanctificetur in nobis: atque ita orandum nobis doctrinam, vtique saluatoris. Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. Denique audi, quid sequatur in psalmo. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum. Hic fructus notitiæ hominis, clamor orationis, porro fructus clamoris exaudition salutaris. Quomodo enim, aut non inuocans exaudiri poterat, aut nomen Domini nesciens inuocare? Gratias ei qui manifestauit hominibus nomen patris, fructum salutis in eius inuocatione cõstituens, sicut scriptum est: Quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit.

Pſa.145.b

Pſal.21.a

Rom.8.c
Heb.11.a

De XV. verſu. Sermo XVII. Vide ſupra.

CLamauit ad me, & exaudiã eum. Hoc plane est testamentum pactis, hoc pietatis fœdus, hoc pactum misericordiæ, & miserationis. Speraui in me, liberabo eum. Notumen meum cognouit, protegam eum: inuocauit me, & ego exaudiam eum. Nisi enim hæc aut similia diceret, quis non diffideret? Quis gloriabitur castũ se habere cor? Nunc autem apud te propitiatio est, & propter hanc legem tuam sustinui te Domine. Dubcis lex, quæ meritum exauditionis in clamore cõstituit postulationis. Clamauit (inquit) ad me, & exaudiam eum. Meritò non exauditur qui clamare dissimulat, aut omnino non postulans, aut tepide postulans, & remisse. Siquidem in Dei auribus desiderium uehemens clamor magnus: e regione autem remissa intentio nox submissa. Quando illa penetrabit nubes? quando audietur in cœlis? Nempe vt clamandum sibi nouerit homo, inter primordia suæ orationis ipsum, quẽ oraturus est patrem in cœlis esse? prius

Iſa.14.d

Iſa.14.d

Pſa.114.d

Hier.17.b

admonetur, q̃ videlicet impetu quodã spiritus, illo sibi iaculantium esse memineritorationẽ. Spiritus est Deus, & in spiritu clamet necesse est quisquis clamorem suum ad eum desiderat peruenire. Sicut.n. non faciem hominis respicit, tanquam homo, sed magis intuetur cor: sic ad cordis potius vocem, quam corporis aures eius: cui meritò dicitur: Deus cordis mei. Hinc est, quòd Moyses foris tacens intus auditur, dicente Domino. Quid clamas ad me? Clamauit ad me, & exaudiam eum. Non immerito. Clamoremi magnũ sanè magnitudo necessitatis extorsit. Quid enim clamaret petiturus consolationem, liberationẽ, glorificationem? Alioquin quo modo super his exauditur, si pro aliis clamat? Exaudiam eũ air. In quo exaudies Domine, uel in quibus? Cũ ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum. Ad magnum illud triduum, quod proxime sumus celebraturi, hunc mihi ternarium arbitror referendum. Suscepit quidem & ipse propter nos tribulationẽ, & dolorem inuenit, quando proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contẽpta. Veruntamen, quæ de ipso erant, sicut ante mortem prædixerat, finem habuerunt: & sicut in morte dixit, consummata sunt: & extunc sabbati requiem. Nec dilata est gloria resurrectionis die tertia, summo diluculo solis fructus pariter tribulationis, & veritas ereptionis, in manifestatione glorificationis apparuit. Nihilominus quoque, & in nobis simile quoddam triduum posse videlicet assignari. Cũ ipso sum (ait) in tribulatione. Quando hoc nisi in die tribulationis nostræ, in die crucis nostræ, dum impreſſurã habebimus? & quod Apostolus eius: Omnes qui pie volunt viuere in Christo, persecutionem patiuntur? Nam liberatio plena, atque perfecta ante diem sepulturæ esse non poterit, quòd maneat iugum graue super filios Adam a die exitus de uentre matris eorum, usque in diem sepulturæ in matrem omnium. In hac ergo die eripiam eũ (inquit) quando nihil iam vltra, quod uel corpori, vel animę faciat, mundus habebit. Sane glorificatio diem ultimũ manet, diem resurrectionis, quando surget in gloria, quod in ignominia interim seminatur. Vnde scimus, q̃ nobiscũ sit in tribulatione? Ex eo utique, q̃ in ipsa tribulatione nos sumus. Quis.n. sustineret, quis subsisteret, quis persisteret sine eo? Omne gaudium existimemus, cum in tribulationes varias incidimus fratres mei, non modò, quia per multas tribulationes, oportet nos intrare in regnum Dei: sed quoniam iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde. Si ambulauero in medio vmbræ mortis, ait quidam, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Ita ergo nobiscum est omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Quando autem nos erimus cum ipso? Nimirum quando rapiemur obuiã Christo in aera, & sic semper cum Domino erimus. Quando apparebimus cum ipso in gloria? Nempe cum Christus apparuerit vita nostra. Interim sanè absondatur necesse est, vt præcedat tribulatio ereptionem, ereptio glorificationẽ. Vox liberati. Conuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi: quia eripuit animã meam de morte, oculos meos a lachrymis, pedes meos a lapsu. Eripiam eum, & glorificabo eum. Felix qui re interim consolatorem, & aduocatorem habet, aduitor in opportunitatibus, in tribulatione. At quàm felicior quẽ iam eripuisti, & exemisti tantis malis, quàm felicior qui iam exẽptus de laqueo venãtis, qui iã raptus est, ne malicia mutet intellectũ illius, aut ne fictio decipiat animã eius. Longe tamen præ his omnibus felicissimus ille erit, quem assumpseris ad teipsum, quem repleueris in bonis domus tuæ, & claritate tuæ cõformaueris cum. Et nunc filioli clamemus in cœlum, & miserebitur nostri Deus noster. Clamemus in cœlum: quia sub cœlo omnia labor & dolor, vanitas & afflictio spiritus. Denique prauum est cor hominis, & imperscrutabile, pronũ sensus eius in malum. Nõ est in me bonũ, hoc est, in carne mea. Lex peccati in ea habitat, aduersus spiritum concupiscit. Postremò, & cor meum dereliquit me, & corpus mortuũ est propter peccatum. Sufficit autem diei quoque malitia sua: & est mundus ipse positus in maligno. Quàm nequã in omnibus seculũ præsens, quã nequiter aduersus animã secularia desideria militare nostruntur. Sunt & principes mundi huius tenebrarum harum, spiritualia nequitiæ, aerea potestates, & inter eas callidior cunctis animantibus serpens. Hæc ergo sub sole omnia. Hæc omnia sub cœlo. Ad quod horum confugium facis? In quo horũ oĩm speras solatij aliquid, aliquid au-

Universidad de Deusto
Biblioteca

xilij inuenire? Si quæras intra te, aruit cor tuum, & obliuioni datum te reperis, tanquã
Psal. 30.d mortuum a corde. Si infra te, corpus quod
Sap. 9.d corrumpitur, aggrauat animam. Si circa te, etiam terrena habitatio deprimit sensum multa cogitantem. Quære ergo supra te, sed cautus esto uentosa agmina transilire.
Luc. 2.c Quia enim omne datum optimum, & omne donum perfectum nonnisi desursum esse nouerunt, medium iter latrunculi obsedere. Transi ergo transi perniciles illas nequitias, quæ tam indefesse custodiunt, & obseruant ne quis in illam possit euadere ciuitatem. Si te percusserint, si uulnerauerint, di
Gen. 39.c Mar. 14. mitte eis pallium, quod in Aegypto olim Ioseph adulterę dereliquit: dimitte sindonẽ, ut cum euangelico illo iuuene profugias nu
Iob 1.b dus ab eis. Nunquid non solum pallium eius, & sindonem dederat Deus in manus impij, in cuius facultatem, & carnem dans potestatem, veruntamen animam, ait, illius serua? Ita ergo sursum cor, sursum clamor, sursum desideria, sursum conuersatio, sursum intentio, & omnis expectatio tua desursum sit. Clama in cœlum, ut exaudiaris, &
B qui in cœlis est pater mittat tibi auxilium de sancto, & de Sion tueatur te. Mittat interim auxilium de tribulatione, eripiat à tribulatione, glorificet in resurrectione. Magna sint hæc, sed tu magne domine promisisti. Ex tua promissione speramus, inde audemus dicere: Si corde clamemus pio, certe debes ex promisso. Amen.

De ultimo versu, Sermo XVII.
Vnde supra.

BEne nobiscum agitur fratres, satis competit huic tempori versus psalmi. Celebraturis proxime dominicam resurrectionem, tam nunc cuique nostrum sua promittitur, ut festiuus in capite suo factum recolant membra, quod in ipsis præstolantur aliquando faciendum. Congruus finis psalmi, vbi psallentis finis promittitur tam beatus. Iucunde completur, dum in eo sponde-
Textus. tur repletio tam iucunda. Longitudine, inquit dierum replebo eum, & ostendã illi salutare meum. Sepius vos admoneo fratres, quòd iuxta Pauli sententiam promissionem habeat pietas vitæ eius, quæ nunc est pari-
1. Ti. 4.a ter, & futuræ. Vnde, & idem ait: Habetis
Rom. 6.c nunc quidem fructum vestrum in sanctificationem, finem uero uitam æternam. Ipsa est, quæ hoc loco promittitur plenitudo, ipsa longitudo dierum. Quid enim tam longum, quàm, quod æternum est? Quid tam longum, quam, quod nullo fine præcluditur? Bonus finis uita æterna, bonus finis qui finem non habet. Et sane cuius finis bonus est, ipsum quoque bonũ est. Amplectamur itaque sanctificationẽ, qũ bona est, qũ finis eius uita sine fine. Sanctimoniam sectemur, & pacem, sine qua nemo uidebit Deũ, longitudine, inquit, dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. Dextræ Dei est ista promissio, munus est dextręq; quam sibi olim sanctus porrigi optabat. Oportet, inquit, manuum tuarum porriges dextram: delectationes in dextera hac usque in finem. Hanc nimirũ, & ille sibi porrigi optauit, & obtinuit dexterã, de quo psalmista ait: Vitã petiit a te, & tribuisti ei longitudinẽ dierũ in seculũ & in seculũ seculi. Manifestius denique sapiẽs dixit: In sinistra illius diuitiæ, & gloria, in dextera eius longitudo uitæ. Quis est homo qui uult uitam, diligit dies videre bonos? Hæc enim uita qua uiuimus, magis mors est: nec simpliciter uita, sed vita mortalis. Moritur homo dicimus, quando morti certissimè appropinquat. Quid vero agimus ex quo primum incipimus viuere, nisi morti appropinquare, & incipere mori? Sed, & dies qualescunque uitę huius pauci, & mali sunt, ficut sanctus patriarcha testatur. Ibi vere viuitur, vbi vita uida vita est, & vitalis. Ibi dies boni, vbi interminabilis longitudo dierum. Gratias ei qui tam non modo fortiter, sed & suauiter disponit vniuersa. Eorum nempe paucitas dierum finietur breui, quorum sufficit cuique malitia sua. Vbi aũt dierum bonitas æternitas quoque non deerit. Longitudine dierũ replebo eũ. Quod prius dixerat, glorificabo eum, euidentius hoc uersiculo declarauit. Cui tamen non sufficeret ab eo glorificari, cuius perfecta sunt opera? Non enim tanta immensitas nisi in immensum quempiam glorificare potest. Necesse est magna sit glorificatio a magnifica gloria, quæ descendit. Voce delapsa à magnifica gloria, ait Petrus. Bene magnifica gloria glorificant tam magnificæ, in longitudine, in multitudine, in plenitudine claritatis. Fallax gloria, & vana est claritas, dies hominũ breuis. Sapiens eiusmodi nõ optabit, magis loquetur ex corde ei qui intuetur cor. Et diem

diem hominis non desiderauit: tu scis. Ego tamen plus aliquid quàm nõ desiderat desidero, ut ne recipiam quidem. Scio enim cui-
Iam. 5.g us uox sit: Ego charitatem ab homine non accipio. Quàm uerò miseri, qui gloriã, quæ abinuicem est quærimus, & nolumus eam, quæ à solo est Deo. Sola siquidem eam quã
Esa. 40.b solam negligimus, longitudinem habet sola repletionem. Breues dies hominis, & dies eius tanquam flos agri sic efflorebit. Exsiccatum est, inquit, fœnum, & cecidit flos: verbum autem Domini in æternum manet. Ve eis nimirum dies qui non nouit occasum, æterna ueritas, vera æternitas, ac proinde vera æternaque satietas. Alioquin quomodo gloria illa replebit, quæ fallax, & uana est? Denique, & inanis dicitur, vt noueris te ex ea magis exinaniri posse, non posse repleri. Bonum ergo interim magis abiectio quàm elatio est, bonum magis necessitas quàm uoluptas: quod cum utraque res citius transeat, altera pœnam habeat altera sit paritura coronam. Vtilis tribulatio, quę probationem operatur, ducit ad gloriam. Cum ipso sum, inquit, in tribulatione, eripiam
E eum, & glorificabo eum. Agamus gratias patri misericordiarum qui nobiscum est in tribulatione, & in omni tribulatione nostra consolatur. Res enim, ut dixi, necessaria tribulatio, quæ in gloriam uertitur, tristitia, quæ mutatur in gaudium. Gaudium sane longum, quod nemo tollit a nobis, gaudium multiplex, gaudium plenum. Res necessaria est illa necessitas, quæ coronam parit. Non contemnamus fratres: semen modicum est: magnus exinde fructus exurgit. Forte insipidum, forte acerbum est, sorte granum sinapis. Non consideremus,
1.Cor.4.d quæ uidentur, sed quæ non uidentur in eo. Quæ enim uidentur, temporalia sunt: quę autem non uidentur, æterna. Prælibemus primitias gloriæ, gloriemur in spe glorię magni Dei. Non solum autem, sed vt dicam expressius, gloriemur in tribulatione. In ea siquidem spes gloriæ est. Vide si non
Rom. 5.a hoc ipsum docere uoluit Apostolus cum subiunxit: Quoniam tribulatio patientiam operatur, &c. Manifeste aduertere est in his uerbis cum præmisisset Apostolus gloriari in spe: non aliud aliquid sed amplius eum addidisse dicendo. Non solum autem, sed & gloriari in tribulationibus. Non enim altera gloriatio commendatur, sed aditur vbi spes gloriæ, vbi ipsa spei gloriatio requiratur. Siquidem in tribulatione spes glorię, imò & ipsa in tribulatione gloria cõtinetur: sicut spes fructus in semine, sic & ipse fructus in semine est. In hunc modum etiam modo regnum Dei intra nos est thesaurus ingens in fictili vase, in agro uili. Est, F
inquam, sed absconditus est, fœlix qui ibi inuenerit illud. Quid ille? Nempe qui messem magis cogitauerit quàm sementem. Oculus fidei inuenit hunc thesaurum, non secundum faciem iudicans, sed uidens, quæ non apparent, sed intuens, quæ non uidentur. Quàm ueraciter hunc thesaurum inuenerat, quem uolebat inueniri, & ab alijs, qui dicebat: Momentaneum hoc, & leue tri- 2. Co 4.d
bulationis nostrę, supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Non dixit remunerabitur, sed æternum pondus gloriæ operatur in nobis. Latet gloria fratres mei, abscondita nobis est in tribulatione, in momentaneo hoc latet æternitas, in hoc leui pondus sublime, & supra modum. Interim ergo festinemus nobis emere agrum istum, emere thesaurum istum, qui absconditus est in agro. Omne gaudium existimemus cum in varias incide-
rimus tribulationes. Dicamus ex animo di- Eccl. 7.a
camus ex sententia. Bonum magis ire ad domum luctus, quàm ad domum conuiuij. Cum ipso sum in tribulatione, ait Deus. & ego aliud interim requirã, quàm tribulationem? Mihi adhærere Deo bonum est. Non Psal. 72.d
solum autem, sed & ponere in Domino spem meam: quia eripiam eum, inquit, & glorificabo eum. Cum ipso sum in tribula- Pro 8.d
tione. Deliciæ, inquit, meę esse cum filijs ho- Luc. 1.c
minum. Emmanuel nobiscum Deus. Aue gratia plena, ait angelus ad Mariam: Dominus tecum. In plenitudine gratiæ nobiscum est, in plenitudinem gloriæ erimus nos cum eo. Descendit, vt prope sit his qui tribulato sunt corde, ut nobiscum sit in tribulatione nostra. Erit autem quando rapiemur in nu- G
bibus obuiam Christo in aera, & sic semper cum Domino erimus, si tamen curemus interim eum habere nobiscum, vt sit comes viæ, qui patrię redditor est futurus: imò qui tunc patria modo sit via. Bonum mihi domine tribulari dum modo ipse sis mecum, quàm regnare sine te, epulari sine te, sine te gloriari. Bonum in tribulatione magis amplecti te, in camino habere te mecum, quam esse sine te, uel in cœlo. Quid enim mihi in Psa. 72.a
est in cœlo, & a te, quid uolui super terram?

Universidad de Deusto Biblioteca

Aurum probat fornax, & viros iustos tentatio tribulationis. Ibi ibi cũ eis es Domine, ibi in tuo nomine cõgregatis medius astas, sicut olim cum tribus pueris es dignatus e-
Dan. 3. g tiam ethnico apparere, vt diceret, quia species quarti, similis filio Dei. Quid trepidamus, quid cunctamur, quid refugimus hunc caminum? Sæuit ignis, sed Dominus nobiscum est in tribulatione. Si Deus nobiscum, quis contra nos? Nihilominus quoque si ille eripit, quis est qui rapiat de manu eius? Quis est qui de manu eius possit eruere? Postremo si ille glorificat, quisnam alius inglorium faciet? Si ille glorificat, quis humiliabit? Audi denique quanam gloria ip-
Textus. se glorificet. Longitudine, inquit, dierum replebo eum. Et primo quidem in eo, quòd dierum nomen pluraliter posuit, non vicissitudinem aliquam, sed multitudinem uoluit commendare. Alioquin si uicissitudinem suspicatis, melior est dies vna in atrijs
Psa. 83. c Domini super milia. Legimus sanctos atque
H perfectos uiros etiam ab his diebus nostris plenos, migrasse dieruminec sanè aliud quã uirtutum plenos, plenos intelligimus gratiarum. Nimirum in hanc plenitudinem velut de die in diem, de claritate in claritatem, nõ quidem à suo, sed a Domini spiritu transformantur. Si ergo dies gratia dicitur, si (ut supra meminimus) etiam dies hominis claritas, quæ ab homine est, & male nitens gloria, quam abinuicem quærimus: quomodo non magis verus dies, & plenus meridies ueræ gloriæ plenitudo? Quòd si dies plurimos diuisione dicimus gratiarum, quomodo non in multiplici gloria dierum intelligitur multitudo? Postremo euidentius audi sine ulla vicissitudine dies multos. Erit lux
Esa. 30. f iunç sicut lux solis (ait propheta) & lux solis septempliciter sicut lux septem dierum. Illis (ni fallor) cunctis diebus vitæ suæ psalmos suos cantare in domo Domini rex fidelis optabat. Erit enim deuotos esse Deo ad singula tantæ, & tã multiplicis gloriæ munera, & in omnibus sempergratias agere, quasi cunctis diebus psalmos dicere nomini eius. Longitudine dierũ replebo eum. At sic manifestius dicat: Scio quid desideret, scio quid sitiat, quid sapiat ei. Non ei aurum, vel argentum sapit, non voluptas, non curiositas, non dignitas aliqua secularis. Omnia detrimentum facit, omnia aspernatur, & arbitratur vt stercora. Exinaniuit penitus se metipsum, nec se ex his patitur occupari quibus nouit se non posse repleri. Nõ ignorat ad cuius imaginem conditus sit, cuius magnitudinis capax sit: nec sustinet de modico crescere, vt de maximo minuatur. Itaque longitudine dierum replebo eum, quoniam nisi lux vera reficere, nisi æterna implere nõ potest. Siquidẽ nec longiturnitas illa terminũ, nec claritas illa occasum, nec sattetas illa fastidiũ habet. Erit enim securitas de æternitate, gloriatio de ueritate, exultatio de sanctitate. Et ostendã illi salutare meum. Nimirũ extunc videre merebitur, quod optauit, tũ sibi rex gloriç glorioſam exhibebit ecclesiã, non habentem maculam ob splendorẽ diei, sed neque rugam ob omnimodam plenitudinem sui. Alioquin ad illius fulgorem luminis sicut non impurus, sic nec turbatus quidem in aliquo animus, vel inquietus assurgit. Inde est, quòd nunc quoque (vt supra memini) sanctimoniam simul, & pacẽ sectari præcipimur, q̃ sine his nemo videat Deum. Cum ergo repleuerit in bonis desiderium tuum, vt non aliud sit, quod requiras, serenato penitus ex ipsa plenitudine animo, uidere iam poteris serenitatem illam, id Iam plenitudinem maiestatis, similis Deo factus, q̃ videas eũ sicuti est: aut forte tã plenus omni gloria in semetipso, etiã fons salutationẽ quã operatus est Deus, & plenã maiestate eius omnẽ terrã undique circũspicite delicioſissimus delicioſissimi seculi habitator: ad hoc quoque referri posse uidebitur, q̃ adiecit. Et ostendam illi salutare meũ. Alioquin accipiamus si magis placet etiam hoc modo, ut ipsos quos promiserat dies, in hac ostensione salutaris exponat. Longitudine, inquit, dierum replebo eum. Et tanquam quæreres vnde erit dies in ciuitate de qua legimus, quia non lucebit ibi sol per diem, nox enim non erit in ea: ostendam illi, ait, salutare meum: ut quemadmodam, & in illa scriptura dicitur: Lucerna eius sit agnus. Ostendam illi salutare meum. Non iam in fine erudiam, non iam exercebo in spe, sed specie ad implebo. Ostendam illi salutare meum, ostendam illi Iesum meũ, ut in æternum iam videat in quem credidit, quem dilexit, quem semper optauit. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuũ da nobis. Ostẽde nobis salutare tuũ, & sufficit nobis. Qui.n. videt illũ, videt, & tenet. Ego quia ipse in te, & tu in ipso. Hæc est aũt vita æterna, ut cognoscamus te uerum Deum, & quẽ misisti Iesum Christum. Itaque sic dimittes seruum tuum Domine, secundũ verbum tuum in pace, cum viderint oculi mei salutare tuum, Iesum tuum, Dominũ meũ, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

I

Sequuntur Sermones eiusdem de diuersis.

De nimia quadam fallacia præsentis vitæ. Sermo.

Iob 7. a VEra omnino sententia fratres, quoniam tentatio est uita hominis super terram. Siquidem fallax est, nec simpliciter fallere consuescit. Vt enim multipliciter illudat hominibus, mutat faciem, mutat uocem, modo ait, modo negat, nec erubescit: de ipsa quãtitate sua diuersis diuersa loquitur, imo
I. & eidem diuerso tempore cõtraria quoque suggerit, & aduersa. Modo enim se breuem esse causatur, modo simulat longiorem. Cũ peccare delectat adhuc, gemit altius pro breuitate sua. Nec breuitas falsa, sed gemitus fallax, quod id memoret cum mœrore, vnum est ei si sic agere perseuerat, ut flagitijs eius quibus voluntas modum non ponit, uel necessitas finem ponat. Expedit ei qui semper anima moritur, ut corpore citius moriatur, magis autem ei bonum erat si natus non fuisset homo ille. Et ipsa denique uita memoria breuioris remediũ magis, quã
Eccl. 7. d ancentium debuerat esse peccati, sicut scriptum est. Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Quod si usque adeo regnat in te peccatum, imo usque adeo delectat te seruire peccato, ut doleas tibi modicũ tempus esse quo seruias ei, sed eousque latã diligis viam, vt omnimodis optes si posses eam etiam facere longam: uelis nolis, non longe est finis eius, sed tu fateor longe es à regno Dei, & firmissimum pepigisse videris cum morte fœdus, pactum cum inferno.
Psa. 106. a Errauerunt (ait propheta) in solitudine in inaquoso, uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Solitudo hęc superborum est, quia solos sese reputant, solos appetunt reputari. Litteratus est, odit socium. Astutus in negocijs secularibus, neminem uellet similem inuenire. Pecuniosus est, si diteAgg. scire uiderit alterum, cruciatur. Fortis est, aut formosus, da ei parem, & contabescit. Solitarius est, sed erroneus. Errat in soli-

dine sua: non enim solus habitare poterit super terram. Nec mirum, quod solitudini huic, inaquosum additurivt dicatur, in solitudine in inaquoso. Sicut enim in solitudinibus aquæ deesse solent, & loca deserta sterilia quoque, & arida esse consueuerunt; sic superbiam impœnitentia comitatur. Elatum enim cor, durum & expers est pietatis, ignarum compunctionis, siecum ab omni rore gratiæ spiritualis, quia superbis Deus, resistit, humilibus uero dat gratiam. Qui Iaco. 4. b
emittis fontes in conuallibus, inter medium Ps. 103. b
montium (ait propheta) pertransibũt aquæ. Hinc est quòd de seipso miserabiliter conquerens ait. Anima mea sicut terra sine
aqua tibi. Siquidem aquę inopia non mo- Ps. 142. b
do aridum, sed & sordidum facit dum non est quo laueris: & humanum cor lachrymas nesciens, non modo durum, sed & impurũ esse necesse est. Lauabo, ait, per singulas noctes lectum meum, ut conscientiæ maculas
diluam. Lachrymis meis stratum meum Psa. 6. b
rigabo, ne in me quoque fiat, quod scriptũ est, de semine, quod cecidit supra petram, & natum aruit, quia non habebat humorem. Errauerunt in solitudine in inaquoso, viam Mat. 13. a
ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Errauerunt plane in inuio, & non in uia. Neque enim uia est lata uia. Rectitudo quippe ad uiam, latitudo ad planitiem magis, quam ad uiam pertinet. Solitudo inuia lata est una, & ubi nulla est uia, totum est uia. Sic est uita exposita uitiis, latissimos habẽs
hinc inde terminos, quia nullos terminos A
habens. Nec uita sane dicenda est, qua nimirum soli uiuitur morti, Apostolo teRom. 8. e
ste qui ait. Quia si secundum carnem uixeritis, moriemini. Sic nec circuitus uia, & tamen impiorum est uia, sicut scriptum est: In circuitu impij ambulant. Ipsa est Psa. 11. b
spaciosa uia, cuius latitudinis spacium nullis clauditur metis, ubi nec lex est, nec prę-
uaricatio. Huiusmodi ergo filius diffidentię qui totos sese corporeis uoluptatibus, & propris uoluntatibus tradiderunt, sìduciaIiter fallax uita breuem sese esse fatetur, ut carnaliter doleant, quòd instar principis sui modicum tempus se habere cognoscant, atque eo uehementius ad omne flagitium inardescant, sicut quidam dicere reteruntur. Non nos prætereat flos temporis, coronemus nos rosis, antequam marcescant. Nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra, nullus sit expers

Universidad de Deusto
Biblioteca

luxurię nostræ, vbique relinquamus signa lætitiæ, quoniã hæc est pars, & hæc est sors
Sap. 2.b nostra. Et manifestiur. Manducemus, & bibamus, cras.n.moriemur. Verum id quidé respondebit eis cras iustitia sua: nec manentem hic ciuitatem habent, vel ipsi qui viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Sed q̃ eo magis peccare festinãt, prorsus insaniũt. Sane eisdé ipsis si quando forte imminentis sibi mortis cœperint horrere memoriam, & terribilem expectationem iudicij contremiscere, continuo vitæ huius fallacia longã se esse mentitur, vt quam pauloante breuẽ esse doleant peccato vitam, nunc eandem
B repentè mueniant, vsque adeo prolongatã, vt secure se posse putent non modicã adhuc partem cõsumere in peccatis, quod reliqua longa sit, & sufficiat ad agendam pœnitentiam pro peccatis. Cæterum sicut prioribus nisi respuerint, timor quẽ timent eueniet, imo grauius, quàm quòd uerentur accidet eis, vt nõ modo flagitiorũ tempus velociter transeat, sed & succedat tempus, aut magis æternitas suppliciorũ: ita & his cũ dixerint pax & securitas, repentinus superueniet interitus, vt nõ possit nec dimidiare dies quibus sese somniant adhuc esse victuros, non illam, quam sibi pollicẽtur dimidiationem
Isa.22.d explere dierum. Vobis fratres, nec iam à tristitia verę breuitatis, nec à fallaci consolatione simulatæ lõgitudinis timeo, quod certissime iam cœperitis ire in ciuitatem habitationis, nec ambuletis in inuio, sed in via. Vereor autem ne vobis quoque, sed aliter vita ipsa simulatione longitudinis illudere velit, non consolationem hinc afferens, sed magis inferens desolationem. Vereor, inquã ne longiorem sibi vitam superesse quis reputans, & grandem sibi restare autumãs viã obruatur à pusillanimitate spiritus, & labores tantos, & tam diuturnos sustinere posse desperet: quasi vero non secundum multitudinem dolorum suorum in corde suo consolationes diuinæ lætificent animas electorum. Et nunc quidem secundum multitudinem dolorum, dum adhuc quasi ad mensuram dantur. Cæterum post hæc, delectiones non iam cõsolationes in dextera eius, usque
C in finem, Concupiscamus illam dexterã fratres, quæ totos amplexabitur nos, suspiremus ad delectationes illas: ut sicut breue est omnino tẽpus, etiam pauci videantur nobis
Rom. 8.d dies præ amoris magnitudine. Non sunt cõ dignæ passiones huius temporis ad futurã gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Iucunda promissio, & votis omnibus amplectenda. Non enim astabimus quasi inanes, & vacui spectatores, nec gloria quasi extrinsecus reuelabitur nobis, sed in nobis. Videbimus.n. Deum facie ad faciem, sed non extra nos, quia in nobis erit, vtique omnia in omnibus. Nimirum plena erit gloria illa etiam omnis terra, quanto magis anima ipsa repleIpsa fe.
bitur? Replebimur, inquit, in bonis domus tuę. Et quid dico, q̃ non aderit nobis gloria sed inerit? Nunc quoque in nobis est, sed tunc reuelabitur. Nunc enim filij Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Fratres mei, si non accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, scimus, quæ à Deo donata sunt nobis. Ego.n. dico quoniam omnia. Et si mihi non credi-Rom.8.
tis, apostolo credite: Qui proprio, ait, filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: quomodo non omnia etiam cum illo nobis donauit? Hæc nempe potestas filiorum Dei, quam dedit his qui receperunt eũ. Hęc gloria cuiusque fidelis, gloria quasi adoptati à patre, per eum unique cuius gloriam uidimus, gloriam quasi vnigeniti a patre. Audi denique potestatem: Omnia, inMatth.
quit, possibilia sunt credẽti. Sed adhuc multa, inquies, grauiter inquietat, multa eundem aduersantur. Et miror quomodo omD
nia data memores, quibus fere nulla famulantur ad votum. Seruire nobis videntur aliqua, sed cum labore nostro, nec nisi cum seruierimus eis. Iumenta ipsa nisi fuerint a nobis nutrita, nisi domita, nisi fuerint pabulo sustentata, nõ adiuuant. Terra ipsa, quæ debuerat nobis esse germanior, non sine sudore vultus nostri patrẽ nobis ministrat, imo & cum coluerimus eam, spinas & tribulos germinat nobis. Et cætera omnia deinde si diligenter cõsideremus, seruitium a nobis magis exigunt, quã exhibent nobis: vt ea interim sileã, quæ sunt parata nocere, vt est ignis ad exurendũ: aqua ad submergẽdum feræ ad lacerandũ. Et hæc quidem ita se habent, sed tamen nõ mentitur apostolus etiam alio loco manifestius asseuerans siue se quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonũ, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Veruntamen sollerter attende, q̃ non ad libitũ famulari, sed cooperari dicit ad bonum. Neque.n. ad uoluntatẽ seruiunt, sed ad utilitatẽ: non ad uoluptatem, sed ad salutem, non ad uotum, sed ad commodum nostrum. Vsquequeadeo siquidem in hunc modum omnia nobis cooperãtur in bonum, vt inter hæc omnia etiam ea quæ nihil sunt numerentur, molestia, morbus, & ipsa mors etiam, & peccatũ, quæ quidem constat naturas nõ esse, sed naturæ corruptiones. An uerò ei peccata ipsa non cooperantur in bonũ, qui ex eis humilior, seruentior, solicitior, timoratior, & cautior inE uenitur? Hę sunt ergo primitiæ spiritus, hæ primitiæ regni, hæc gloriæ prælibatio, hoc potestatis initium, & arra quædã paternæ hę reditatis. Cæterum cũ venerit, quod perfectũ est, euacuabitur, quod ex parte est, ut adulorum deinceps omnia disponantur, q̃ indissolubili uinculo copulata sibi vtile, & iucundum separari ultra non possint. Hoc nẽ
2.Co.4.d pe erit illud æternũ gloriæ pondus de quo identidem ait Apostolus. Momentaneum, inquit, hoc & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ
Nota. pondus operatur in nobis. Perge ergo murmurare, & dicere: Longum est, graue est, nõ possum tam immania, & tam diuturna portare. Apostolus momẽtaneum, & leue perhibet esse, quod tolerat, & certe necdum a Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepisti, necdum nocte ac die in profundo maris fuisti, necdum plus omnibus laborasti, postremo necdum, usque ad sanguinem usque restitisti. Vide ergo, quàm non sunt conditiones ad gloriam passiones. Quod tribulatio nis est, momentaneum est & leue: quod gloriæ, æternum est, & pondus etiam supra modum in sublimitate. Quid in incertum tibi dies, & annos numerat? Transit hora, trãsit & pœna: nec accedunt sibi, sed potius, & succedunt. Non sic gloria, non sic remuneratio non sic merces ipsa laboris: nescit vicissitu-
Psa.39.a dinem, nescit finem, manet tota simul, & manet in æternum. Cum dederit (inquit) dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini. Sufficit enim nunc cuique diei malitia
2.Ti.4.b sua, nec laborem suum poterit reseruare sequenti, sed omnium merces laborũ in vna illa die redderetur, cui altera nõ succedit. Re-
Psal.83.c posita est mihi corona iustitiæ (ait Apostolus) quã reddet mihi non in illis, sed in illũ diem iustus iudex. Melior est.n. dies vna in atr. iis illis super milia. Guttatim pœna bibitur, liquando sumitur, per minutias transit: nam in remuneratione torrens est uoluptatis, & fluminis impetus, torrens inundans lætitiæ, flumen gloriæ, & flumen pacis. Flumen plane est, sed quod affluat, non quod fluat, vel effluat. Flumen vocatur, non quod transeat, vel pertranseat, sed quòd abundet. Aeternum, inquit, gloriæ pondus. Nõ.n. nobis gloriosa vestis, non gloriosa domus: sed ipsa gloria promittitur. Si quid vero illorũ, aut similium aliquando dicitur, figura est. Nã in ueritate iustorũ expectatio, non aliquod lætum, sed ipsa lætitia est. Gaudent in cibis, gaudent in pompis, gaudẽt in diuitijs, gaudẽt & in vitijs nomines: sed luctus extrema occupat eiusmodi gaudiorũ, quòd gaudium in materia conuertibili mutari necesse sit remutata. Accenditur cereus: non purũ lumen est, sed lucerna, siquidem ignis ipse propria fomenta consumit, nec nisi ipsa consumptione fouetur. Porro deficiente materia etiam ipse deficiet, & vbi illam uideris prorsus exustam, hunc quoque nihilominus extinctum esse reperies. Sicut ergo flammæ illius nouissima fumus occupat, & caligo, sic lætitia lætæ rei in tristitiam cõmutatur. Nobis autem non fauum mellis, sed purissimum, & liquidissimũ mel reposuit Deus, G
ipsam plane lætitiam, uitam gloriam, pacem, uoluptatem, amœnitatem, fœlicitatem, iucunditatem, & exultationem thesaurizauit nobis Dominus Deus noster: & hæc omnia unum, ut sit participatio Hierusalem in idipsum. Et hoc unum, & idipsum non nisi ipse, sicut supra meminimus, dicente Apostolo, quoniam erit Deus omnia in
omnibus. Hæc merces nostra, hæc corona 1.Co.1.d
nostra, hoc brauium nostrum, ad quod uti- Colo.3.b
nam sic curramus, ut comprehendamus.
Fratres, nunquam prudens agricola seminãdi opportunitatem reputat lõgiorem, quòd futuræ messis desiderat ubertatem. Vestri autem dies non minus, utique quàm capilli omnes numerati sunt: & sicut pilus de corpore, sic & momentum de tempore non peribit. Habentes ergo talem promissionem charissimi, non deficiamus, aut fatigemur aliquando, nec graue causemur onus Christi, quod teste ipso leue est, uel iugum, quod reuera suaue est: sed ad omne, quod uidemur portare pondus Dei, æternum gloriæ pondus cogitemus. Ad quam nos sua miseratione perducat uirtutũ Dominus, & rex gloriæ, cui interim deuota humilitate clamamus: Non nobis Domine non nobis, sed Psa.113.
nomini tuo da gloriam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De obedientia, patientia, & sapientia. Sermo.

OBsecro vos fratres, per communem salutem, studiosè suscipite datam vobis oportunitatem operandæ salutis. Obsecro per
Ps. 136.a misericordiã pro qua, tam miserabiles vos facere studuistis, facite ad quod uenistis, ad quod ascendistis de fluminibus Babylonis. Super flumina Babylonis (ait propheta) illic sedimus & flevimus, dum recordaremur tui Sion. Nulla nobis hic nutriendorum liberorum cura, nulla solicitudo quomodò placeatis vxoribus: non de nundinis, non de negocijs secularibus, non de ipso victu & vestitu necesse est cogitare. Procul à vobis magna quidem ex parte diei malitia, & solicitudo vitæ. Sic abscondit vos Deus in abscondito tabernaculi sui. Vacate itaque dilectissimi, & videte quoniam ipse est Deus.
Psal. 9.b Verum vt hoc quandoque possitis, curandum est vobis prius, vt videatis quid estis vos, & iuxta eiusdem prophetæ vocem, sciãt gentes quoniam homines sunt. Huic duplici consideratioñi tota hæc vestra vocatio tribuatur, sicut sanctus orabat: Deus nouerim me, nouerim te. Quomodo enim natus sibi videtur homo, si labores fugitans, & dolores? Aut quomodo scit se esse hominem, qui ad id paratus non est ad quod na-
Iob. 5.b tus? Homo, inquit, natus ad laborem. Nam ad laborem natum se dubitet, qui nõ natus est in dolore. Sed dolorem parturientis, clamor: laborem, prolis fletus indicat &
Psal. 9.d vagitus. Quoniam tu laborem & dolorem consideras, ait propheta. Labor in actionibus: dolor in passionibus est. Proinde qui se nouerat hominẽ, ad vtrumque paratus sup-
Psal. 56.a plici confessione dicebat: Paratum cor meũ
Psa. 118.b Deus paratum cor meũ. Et geminam hanc præparationem euidentius exprimens, de
Psal. 37.d actione quidem: Paratus sum, ait, & nõ sum turbatus, vt custodiam mãdata tua. De passione verò: Ego, inquit, in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Nemo sanè in hac misera uita geminã hanc vexationem se euadere gloriet ur. Nemo quippe ex omnibus filiis Adæ sine labore hic viuit, nemo sine dolore. Est qui declinat aliquos, sed incidit proculdubio in gra-
Psa. 72.a uiores. In labore, inquit, hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Non tamen continuo sine labore sunt, aut minime flagellantur. Denique propterea, inquit, tenuit eos superbia. Grauis Iudic. 6.c equidem labor. Operti sunt iniquitate, & impietate sua, grauibus planè flagellis. Siquidem non est gaudere impijs, dicit Dominus. Quòd enim nec laboris anxietatem, nec flagelli sentiunt læsionem, ipsa iam insensibilitas vehementiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, sed numquid minus anxie dives intus in ipsa sua cogitatione laborat? Aperit iste os suum in oscitatione, aperit ille in eructatione, & interdum ille grauius fastidio, quàm iste inedia cruciatur. Postremò velint nolint, non modò homines, sed etiam dæmones, & fatuiunt, & patiuntur quod prouidentia summa disposuit. Cæterum nec leprosa obedientia, nec canina patientia commendatur. Iustè est quòd non simpliciter petimus, ut fiat voluntas Domini, quam in omnibus, & per omnia fieri certissimè constat (voluntati enim eius quis resistit?) sed ut fiat sicut in cœlo, & in terra. Quam nimirum adiectionem duabus quoque præcedentibus petitionibus nihilominus reor aptandam, ut patrem nostrum qui in cœlis est exaremus, & quatenus, & nomen eius sanctificetur, & regnum eius adueniat, & uoluntas fiat. Hæc omnia sicut in cœlo, sic & in terra: alioquin ubi non sanctificatur nomen eius? Vbi iam Fabri. 2.a regnum eius non uenit, quando in nomine Iesu omne genu flectitur, cœlestium, terrestrium, & infernorum? Scio te quis es sanctus Dei, ait etiam ipse malignus. At longè aliter, & dissimili prorsus affectione non è istud sanctificatur in cœlis, ubi tam inenarrabili iucunditate clamatur, Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth. Sic & regnat non in terra solum, uerumetiam in gehenna, imperium habens uitæ, & mortis. Sed omnino dissimiliter regnat in his, qui inuiti seruiunt, & qui uoluntarie simulantur. Bonus cibus obedientia, de qua nimirum, & ipse Dominus ait. Meus cibus Iohã. 4.d est, ut faciam uoluntatem patri mei. Et Psa. 127.a propheta: Labores (ait) manuum tuarum, quia mãducabis, beatus es, & bene tibi erit. Bonus cibus patientia pauperum, quę non peribit in finem, panis lachrymarum, panis doloris. Veruntamen vtrique necessariũ est condimentum, sine quo uterque insipidus non modo non reficiat, sed gustatus affe-rat mortem. Durissimus equidẽ cibus uterque fratres, & nisi aliquod tertium sapo-

rabile apponatur, vtique mors in olla. Quid
Exod. 15.d verò tam saporabile quàm sapientia? Nempe lignum uitæ est, quod & ipsas aquas Ma-
4. Reg. 4.g rath per Moysen dulcorauit. Farinula est,
Leuit. 6.c quæ pulmentum propheratum per Heliseũ
I. laporauit. Ignis est, qui semper ardere præ-
Mat. 5.d cipitur in altari. Oleum est, ob cuius inopiam
Luc. 3.d virginibus fatuis ostium clauditur nu-
Mat. 9.d ptiarum. Sal est, quod nulli sacrificio deesse
Mar. 14.g iubetur. Inde est quòd insulsos homines dicimus, quos intelligi volumus minime sapientes. Et dominus sal in nobis habere
Colos. 4.b præcipit. Apostolus quoque omnem nostrum sermonem sale monet esse conditum. Puto tamen hanc ipsam quam obedientiæ & patientiæ tertiam addi volumus, sapientiam nihilominus triplicem inueniri, vt nostrum hoc condimentum uelut tribus quibusdam herbis conficiatur. Opus est vt iustitia sit in intentione, hilaritas in operatione, humilitas in reputatione. Insipida namque Deo & insulsa quodãmodo nostra obedientia seu etiam patientia est, nisi omnium quæ uel agimus uel patimur, ipse sit causa: quia & quicquid facimus, iubemur facere in gloriam Dei: & non si quid patimur, sed si quid propter iustitiam patimur, beati. Oportet autem pusillanimitatem quoque & trifitiam in omnibus quæ agenda sunt
2. Cor. 9.b vel toleranda, caueri: quia hilarem datorẽ diligit Deus. Denique hilaritas ipsa & deuota uoluntas ad eam, quam supra diximus, præparationem specialiter noscitur pertinere. Porro elationem super omnia fugere necesse est? Quisquis enim altum sapit, & opus eius & patientia nanum sapit: nec gustor ullus sapor, aut magis contrarius est veritati. Vidésne quàm sit utile homini scire se hominem, vt proinde sit paratus ad mandatorum obedientiam, & tolerantiam flagellorum, ac deinceps studeat, vt qui nec laborem interim potest effugere nec dolorem, sic saltem laboret & doleat, ut hæc sibi
Iudi. 4.b in cibos transeant salutares? Siquidem melior est obedientia, quàm uictimę, & melior est patiens viro forti. Inobedientia est cauma mortis, omnes experimur, omnes moriмur propter eam. Impatientia, ànimæ peremptio est, dicente domino. In patientia uestra possidebitis animas uestras. Nihilominus autem sapientia quoque quam diximus necessaria est ad salutem. Siquidem non solum propter inobedientiam quibus obedientia defuit, aut propter impatientiam qui patientia caruerunt: sed & qui non habuerũt sapientiam, propter suam insipientiam perierunt. Et hæc quidem ut sciant homines quoniam homines sunt, actionibus iam & passionibus deputati. Erat quando in actione & meditatione positus erat homo, sine passione habens actionem, habens etiam sine labore meditationem. Dico autẽ quando positus est in paradiso, vt operaretur & custodiret. Verum hinc quoque si non caderet, erat aliquando promouendus ut sola iam frueretur contemplatione: sicut & ex hoc inferiori gradu quem modo tenet, nisi resurgere satagat, in infimum est quãdoque casurus: videlicet ut in sola iam passione versetur, quòd nec opus nec ratio, sed tantum passio apud inferos sit. Fœlix quidem cuius animam corpus non aggrauabat, quia nec corrumpebatur. Sed longe fœlicior si ad hoc peruenisset, ut minoratus actu, plenius perfectiusque perciperet sapientiam, gratis diligens corpus, tanquam in nullo indigens corpore. Esset enim hic pulcherri- A
mus ordo, & erit adhuc quando erit. Neque enim aliquatenus desperandum, ut uidelicet sicut anima Deo, sic animę caro dicere uideretur. Quoniam bonorum meo- Psa. 15.a
rum non eges, adimplebis me lætitia (ait) cum uultu tuo. Inde plenitudo, inde satietas, cum apparuerit gloria tua. Nam quod de corporum reformatione, & conformatione claritati corporis eius expectamus, ex abundanti quodammodo & mensurę superefluentia erit: vt fœliciter quidem in ipsius glorificatione, sed non principaliter gaudeamus. Vxor, inquit, tua sicut uitis abun- Psa. 127.a
dans, in lateribus domus tuæ. Honorabitur caro, sed iuxta mensuram: non in medio domus habitans, sed seorsum: nec in facie nobis, sed in latere constituta. Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ. Nimirum opera etiam ipsa non Ibidem.
deerunt, sed quę nunc fiunt, non quæ fient tunc: sicut scriptum est. Opera enim illorum sequuntur illos. Verum & si gratulemur & agamus gratias Deo super his quæ Apo. 14.c
ipsius adiutorio gessimus, non primum tamen eis locum dabimus, sed in circuitu locabuntur.

Nunc uerò in regione corporum habitantes, corporibus sumus obnoxij, & ex quo dissipauerunt legem domini parẽtes nostri, non modo faciendi tempus est, sed etiam patiendi, & omnium nostrum amplius labor

& do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& dolor. Durus equidem cibus est, hordeaceus panis, sed offento rege, pullus palatio miles quamlibet delicatus, ad unum fortè quem solū habet seruulum diuertere opus habebit: ibi fouere latebras, & insolita capere prandia: apud eū regales delicias pultibus rusticanis, ac nobiles stratus sterquilinio mutare seruuli, iuxta illud Propheticæ lamentationis. Qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora. Ibique hoc maximè propheta deplorat, oblitas propriæ cōditionis ingenuas creaturas tantam dissimulare miseriam: nec modo nō reputare quod toleranti, sed tanquam bona magna complecti quæ paulo minus extrema sunt mala.

Thren.4.a

Ibidem. Propterea siquidem & de seipso ait. Ego vir videns paupertatem meam in uirga indignationis eius. Gemamus nos sub hoc onere fratres, & præsentes deploremus ærumnas: frequenter quisque nostrum in uocē

Roma.7.d pīæ querimoniæ erumpat, & clamet. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Studeamus etiam furari aliquando nosmetipsos, & à pessimis occupationibus illis surripere uel ad horam: iaculari animos, imbrare corda in id quod suum est, & quod quanto naturalius, tāto suauius

Psal.45.b est. Hoc enim est quod dicitur. Vacate & videte quoniam ego sum Deus. Neque.n. est oculorum uisio illa, sed cordium, cum

Matt.5.b dominus dicat. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Proprium hoc cordis bonum: nec seruili ad hoc indiget instrumento: proprius enim animæ cibus

Psa.101.a est, de quo propheta. Aruit, inquit, cor meū, quia oblitus sum comedere panem meum. Sanè quod dicimus, dictu facilius nihil est, in comparatione dictorum operum: q̄ longè sit uolubilior lingua quàm dextera: & leuius hęc ad uerbum, quàm ad actū illa mo-

C ucatur. Alioquin & dictu & actu cogitatus facilior est, q̄ in eo quidem suo ipsius ore loquatur anima, suis videat oculis, suis manibus operetur. Quamuis & hic interdum laborare eam necesse est etiam in gemitu suo, & intra proprium quoque cubile cōpungi. Siquidē usque adeo uita nostra inferno appropinquauit, qui solius utique passionis est locus, ut & actionē passio, imò & ipsam quoque cogitationem actio & passio pariter occuparint. Nónne enim nobis quodāmodo passiuę sunt actiones, & in cogitationibus etiam dolor & labor? Heu uitula Ephraim, docta diligere trituram, assueta iugo, ignara quietis. Quando ueniam & apparebo ante faciem Dei? Quando cessabunt hæc omnia, & iam non erit amplius neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor, neque labor ullus? Quando inebriabit animam ubertas domus Dei, & torrens ille indeficiens uoluptatis diuinę? Quando tota sibi eam serenissimi contemplatio luminis uendicabit? Filioli, concupiscamus in atria domini, crebro suspiremus illuc. Patria nostra ipsa est, odoremus saltem & à longè salutemus eam. Amen.

De cantico Ezechiæ regis. Sermo.

VIri sanguinem & dolosi non dimidiabunt dies suos, persecutes in sua uetustate usque ad mortem, & hoc quia non timēt dominum. Verum qui timore Dei initiatur ad sapientiā, ei continuò dimidiat dies suos, exclamans præ timore. Vadam ad portas inferi. Cuius utique inferi metu cum coeperit quiescere à malis, incipit de bonis quæ-

D rere consolationē, quia necesse est in alterutro consolari. Est autem bona consolatio de spe salutis æternæ, in quam sublatis peccatis, quæ separabant inter ipsum & Deum, per Dei gratiam reuuiscit & hilarescit. In quo cum cœperit proficere, hoc est pē uitiae in Christo, necesse est (esse scripturā) persecutionem patiatur: ut recens gaudiū uertatur in mœrorem, & dulcedo boni uix sumis (vt ita dicam) labijs attacta, in amaritudinem commutetur, ita ut libeat dicere. Versa est cithara mea in luctum, & cētatio mea in plorationem. Plorat ergo amarius amissam dulcedinem, quàm prius fleuerat ademptam peccatorum amaritudinem, & hoc tamdiu facit, donec Deo miserante consolatio redit. Qua denuò redeunte, cognoscit eam quam pallus est tentationem probationem fuisse, non desolationem: porro probationē fuisse ad eruditionem, non ad destructionē, sicut scriptum est. Visitas eum diluculo, & subitò probas illum. Vnde & cognito iuo de tentatione protectu, non tantum non refugit: sed etiam tentari appetit. Proba me, inquiens, & tenta me. Crebris itaque huiusmodi vicissitudinibus inter gratię visitationem, & tentationis probationem, in scala uirtutum proficiens faciente utique uisitatione ne deficiat, tentatione ne superbiat: & tali tandem exercitio mundato oculo interioris, statim adest lex, cui fideliter inhærenti gaudet, sed corpore pressus non præualet, ad seipsum nolens dolensque resilit. Gaudato timeo aliquatenus quàm dulcis est dominus, etius etiam cum ad sua redierit, intolia palato saporē retinet, quo fit ut iam ipsius, non ipsius quæcunque bona desideret. Et hęc est charitas nō quærens quæ sua sunt: hæc facit filium non quærentem sua, sed patrem diligentem. Timor quippe facit seruum in sua commoda declinantem, spes mercenarium sua lucra sectantem. Per hos proculdubio gradus Ezechias transijt, & uitauit transituris. Ego dixi in dimidio dierum meorum, vadam ad portas inferi. Ac si diceret. Cum depositā imagine terrestris hominis, imaginē cœlestis vellem portare, cœpi à timore, vt præscriptum est. Concipiens exclamaui, uadam ad portas inferi. Quo tamen timore nequaquam desperans, quęsiui residuum annorum meorū, uiam mihi uiuere inciperem, qui cōtra me

Isa.38.a

Psal.77.c

Eccl.1.c

2.Tim.2

Psal.38.a

Ibidem

Psal.6.a

Psal.77.c

*Eccl.1.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

notus: cui è regione displicet tam ingratus iustus, quàm peccator securus. Aut certe sicut pullus hirundinis hac illacque discurrens, Marthæ me officijs mancipabo, hilarem datorem me exhibens omni necessitatem patienti, & meditabor, ut columba: gemendo vtique, quod obstat dum, quod restat intueor. Hoc autem faciam mane, & vespere, hoc est prius, & posterius, iuxta quod in typum vtriusque vitę dictum est à Laban. Non est consuetudinis, ut minores ante tradamus ad nuptias, quanquam indifferenter de altera ad alteram transeatur. Quod significare Iob puto, vbi ait: Si dormiero, dico, quando surgam? & rursum expectabo vesperam. Quiescens quippe in vespera contemplationis, mane deliberabat quo surgeret ad actionem: rursumque negotijs fatigatus, expectabat vesperam, libenter repetens ocia contemplationis. Potest, & per garrulam auiculam, cantus simul psallentium in ecclesia, & per gementem columbam, priuata orationum suspiria designari. Sed medium sententiam magis videtur sequens versiculus: Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelso. Siue enim dicatur, attenuati, hoc est subtiles facti, pro assiduitate suspiciendi in excelso, videlicet sublimia atque excelsa contemplandi, siue intelligatur, attenuati, id est reuerberati, & a suo quodammodo acumine imminuti, iuxta illud: Defecerunt oculi mei in eloquium tuum. Et rursum: Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Siue ergo illo, siue hoc modo accipiatur, non aliud quàm contemplatio designatur. Cæterum posterior expositio sequentibus magis conuenire videtur. Ait enim: Domine ium pattor. Quasi dicat: Domine non sponte, sed inuitus retrahor, & arceor à tui contemplatione: quia corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terreno inhabitatio sensum multa cogitantem. Respondeo ergo tu ò conditor pro me, qui nosti naturæ conditionem. Aut si peccata mea hoc faciunt, nec est culpa naturæ, sed meæ pessimę consuetudinis, etiam sic nihilominus respondeo pro me affligens peccata cruci, & sanguine tuo delens, ut non sit, quod me impedeat contemplantem. Nam quid dicam, aut quid respondebit mihi cum ipse fecerit? Ad quem me videlicet alium vertam, aut quis alius respondebit pro me, cum ipse nō alius

Gen. 29. c

Textus.

Psa. 118. b

I

Sapi. 9. d

II

hanc mihi difficultatem imò impossibilitatem imposuerit, dando super me illam sententiam. In sudore vultus tui comedes panem tuum? Quod si non fecerit, legitur: Cum fecerim: arguit se, quòd quasi culpam in auctorem retorserit, cum de natura causatus est, totum sibi imputat, & fuit peccatis dicens, quid dicam, aut quid respondebit mihi, cum ipse fecerim? hoc est, id quod patior, peccando meruerim. Quamobrem vnum est, quod facere possum. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Nempe non sum dignus, vt valeam te recogitare cum dulcedine, faciam, quod possum, cogitabo meipsum in amaritudine animæ meæ. Lucem habitas inaccessibilem, & nec quo dui infirmam mentis aciem radio tui fulgoris infigere, & ob hoc confusus tredeo ad confusas, & familiares mihi tenebras vitę meæ priſtinæ: non quidem in eas iterum tacendo cum mortifera delectatione, sed puniendo eas, & recogitando in amaritudine animæ meę. Oportebat quidem si fieri posset reuiuere me (ut ita loquar) denuo, quod male dixi: sed quia hoc non possum, saltem recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, etiam recogitando, quod recuperando amittere possum. Recogitabo autem tibi quæ illa in peccatis, ut in quo ego me condemnem, ea iustificeris, & vincas misericordia cum de me iudicabis. Iam quidem, & ante cogitaueram ea, sed quia non satis puncta, sunt quę me adhuc impedire possunt, rursum recogitanda in amaritudine animæ meæ, quousque, ita penitus extirpata sint, vt iam impedire non possint. Nec infructuosum (vt arbitror) erit hoc fieri dium. Nempe si sic viuitur, imò quia sic viuitur, non quidem carne, sed spiritu, & in talibus vita spiritus mei: hoc est tam in me consideratione quam in tui contemplatione, magis ac magis corripies me, & auxilio cabis me. Siquidem corripior, cum me cogitando compungor: reuiuisco, cum te sublenatus vteumque intueor. Itaque offendiculum do me mihi corripies, offendendo te viuificabis. Porro viuifices necesse est: quia ecce in pace amaritudo mea amarissima. Amaram passus sum amaritudinē pro peccatis in principio conuersionis, unde exclamauit ad portas inferi: amatiorē pro peccatis husin profectu cōuersationis, quādo dixisti: Non videbo Dominū Deū in terra viuentium. Sed

Sed ecce iam peccatis pœnitentia punitis, & spiritis terroribus, quę impugnare solebant, in hac tamen pace amarissimam sustineo amaritudinem pro defectu cōtemplationis. Verum qui & mihi peccata miserando dimisisti, & tentationes iuuando superasti, etiam nunc o domine reddes mihi lętitiam salutaris tui. Hoc quippe est quod ait. Tu autem eripuisti animam meam vt non periret: in conflictu videlicet uitiorum siue in impetu tentationum: proiecisti post tergum tuū omnia peccata mea, secūdum multitudinem miserationum tuarum. Nec immerito. Nequę enim infernus cōfitebitur tibi, quo utique ego penè descenderam cum irruentibus polluerer tentationibus: quippe quia nisi Deus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea. Sed neque mors laudabit te, qua nimirum aliquando detinebar, dum adhuc iacerem mortuus in peccatis: nec expectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam: qui scilicet post gustata in dulcedinem contemplationis in lacum desperationis descendunt. Mors siquidem est iacenti in peccatis ante conuersionem: infernus succumbenti tentationibus post acceptam remissionem: lacus verò desperanti post experiam contemplationem. Nam quanto quis ad altiora profecerit, tanto grauius si corruerit collidetur, quando ruit. Non itaque superuiuens confitebitur tibi, hoc est, qui iam quidem sunt conuersi, sed tentationibus superantur. Neque mors laudabit te. Hi utique qui necdum conuersi sunt aut confessi, lętantur potius cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis. A mortuo quippe quasi qui non sit perit cōfessio. Nec expectabunt qui descendunt in lacum, veritatem tuam: quos de fastigio diuinæ contemplationis in lacum propriæ diffidentię forte deuolui contigerit. Quod proculdubio fit cum nimia quis tristitia post accepiam tantam lætitiam absorbetur. At verò viuens ipse confitebitur tibi. Est qui uiuens carne, mortuus est spiritu, & est qui mortuus carne, nihilominus mortuus est spiritu: sed horum neuter laudabit te, aut confitebitur tibi. Cæterum viuens, viuens ipse confitebitur tibi. Qui videlicet non tam carne, sed & spiritu uiuit, ipse confitebitur tibi, sicut & ego hodie hac me duplici uita tuo munere uiuere confido. Sequitur. Pater filijs notam faciet veritatem tuam. Non reuelatur seruo veritas, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Sed nec mercenarius rapitur ad contemplādam veritatem, qui propriam quęrit utilitatem. Filio autem pater notam faciet veritatem suam, quem audit dicentem. Veruntamen non quod ego uolo, sed quod tu pater. Reuelatur itaque seruo Dei potestas, mercenario fœlicitas, filio veritas: non quod in Deo ista discreta sint, cui idem posse quod fœlicem & veracem esse: sed quòd à creatura creator pro diuersis eiusdem creaturæ affectibus, diuersis sentiatur respectibus. Cum sancto enim sanctus, & cum peruerso erit peruersus. Audi denique vocem filij. Domine saluum me fac. Quare? forte ne ardeat in inferno, forte ne fraudetur præmio? Non, inquit, sed psalmos nostros cantabimus cunctis diebus uitæ nostrę in domo domini. Non, inquit, quæro salutem, ut pœnas uitem, aut in cœlo regnem: sed ut te in æternum cum illis laudem, de quibus scriptum est. Beati qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Seruus dicit. Vadam ad portas inferi. Mercenarius. Non videbo dominum Deum in terra uiuentiū. Filius: Psalmos nostros cantabimus cunctis diebus uitæ nostræ in domo domini. Cui simile est illud. Aperite mihi portas iustitiæ: ingressus in eas confitebor domino. Et qui timet ire ad portas inferi, & qui Deum cupit uidere propter quietem sui, vterque profectò quærit quæ sua sunt. Porro qui psalmos cantare desiderat in domo domini, non sua uel pericula fugit, uel lucra appetit, sed illum proculdubio diligit quem laudare gestit cunctis diebus vitæ suæ. Laudatur non immerito in æternū, qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Mat. 26. d

Psal. 17. d

Psal. 83. d

Psa. 117. c

De triplici cohærentia vinculorum, clauorum, & glutinorum. Sermo.

NOn hic stamus tota die ocioſi. Scimus.n. & quid quærimus, & quis est qui nos conduxit. Deū quærimus, Deum expectamus. Non est parua res, nec parui animi, cum illa quæ singulari pietatis nomine gloriatur, sæpius sese quæratur esse frustratā, dicēs. Quę siui illum, & non inueni. Est.n. sicut amabilis, ita etiam admirabilis: quia cū non quæritur inuenitur, & non inuenitur cū quęritur. Si nati essemus ex quo factus est homo

Cant. 5. b

super

Universidad de Deusto
Biblioteca

super terram, & vsque ad centum milia annorum uita nostra extenderetur, non esset tamen cõdigna quæsitio huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.

Esa.55.d Ecce nunc tempus quærendi, ecce nunc dies inueniendi præ manibus sunt? Quærite, inquit, dominum dum inueniri potest: inuocate eum dum prope est. Erit tempus quãdo nõ erit locus, cum ille fons miserationis interminabili siccabitur siccitate. Quæretis me, inquit, & non inuenietis. Bonus es domine animæ quærenti te. Si quærenti, quanto magis inuenienti? Si tam dulcis est memoria, qualis erit præsentia? Si mel & lac dulce est sub lingua, quid erit supra linguam? Hinc probate uos fratres, si in uia estis, si non exorbitatis. Lætetur, inquit, cor quærentium dominum. Si gaudetis ad labores, si inoffenso, si indefesso pede curritis uiam mandatorũ Dei: si quotidie utriusque hominis statua recentior est ad proficiẽdum & perficiendum quam ad incipiendũ, profecto quæritis faciem eius semper. Quo ergo abijt dilectus ex dilecto? & quæremus eum. Vbi est? Quid dixi miser? Sed ubi non est? Altior est cœlo, inferno profundior, latior terra, mari diffusior. Nusquam est, & vbique est, quia nec abest vlli, nec ullo capitur loco. Ipse hic est, sed ego hic nõ sum. Quàm uerisimilius uideretur ut tu hic non esses, & ego hic essem domine. Sed ego nec hic nec alibi sum, quia ad nihilum redactus sum, & nescium. Vere ad nihilum,

Psal.72.b id est ad peccatum, & nescium: quia non fui ibi cum primus parens meus deuorauit me morsu amarissimo. Hinc est quòd corde confractus & corpore, diffluo in uoluptates, in amaritudines, habens innatam culpam, pœnam cognatam, totus fluidus & eneruis.

Ioan.7. Ille autem qui idem ipse est, qui dicit. Ego sum qui sum, ueraciter est, cui est esse quod est. Qua ergo participatio, quæ conuentio illius qui non est, ad illum qui est? Quomodo possunt iam diuersa coniungi? Mihi (ait sanctus) adhærere Deo bonum est: immediate ei coniungi non possumus, sed per medium aliquod potest fieri fortasse ista coniunctio. Et ne diutius uos protraham, tria sunt uincula quibus ei astringimur: & sic tria, ut sola cum solis istis uel istorum similibus omne quod ligatur ligetur. Et primum accipite funes. Secundum clauos igneos uel ferreos. Tertium gluten. Primum astringit fortiter & dure: secundum fortius & durius: tertium suauiter & feruenter. Fune quodammodo alligatus est redemptor, si quis forte dum uehementiori tentatione turbatur, proponit sibi honestatis inuitum, memoriã promissionis, & hoc interim se fune retinet, ne propositum penitus abrumpatur. Durum profecto uinculum & molestũ, sed & periculosum nimis, & quod diu tenere non possit. Siquidem putrescit funes, & pudoris uinculũ aut obliuiscimur, aut abrumpimus cito. Est autem qui clauis configitur domino maiestatis, quem timor Dei ligat, qui non expauescit ad uultus hominum, sed ad memoriam gehennalis tormentorum. Et hic quidem peccare nõ metuit, sed ardere. Durius tamen & fortius primo imprimitur, quia cum ille uacillet in proposito, iste propositum non amittit. Tertius uero gluten ei conglutinatur, id est charitate, qui tam suauiter quàm secure ligatus adhærens Deo, unus spiritus est cum eo. Iste est qui quæcunque undecunque, siue quæ ei fiunt, ad sinum commodum reuocat & retorquet. Beatus huiusmodi homo, & abundanti spiritus iustitiæ, manens state, qui suauis & unctus portat omnes, & neminem onerat ipse: qui terribilius & horribilius ipsa gehenna iudicat in re leuissima uultum omnipotentis scienter offendere. Hic est fratrum amator & populi Israel. Hic est qui multum orat pro populo, & pro ciuitate sancta Hierusalem. Glutinum bonum est, ait Esaias. Bonum est reuera & iucundum, quia alia duo (ne mala dixerim) ista paratione illius grauia & importabilia sunt. Sed ille misericors oculus, qui nouit figmentum nostrum, neminem saluandorum diffitit in primo, sed prouehit ad secundum: & nec ibi deserens, de secundo perducit ad tertium. Primo siquidem quia pudet delictis re, æstuantes vix sustinemus ad horam: secundo iam timentes & sperãtes proficimus; tertio perficimur amantes. Sic igitur ordine exclusis, in solius amoris reclinatorio collocatur. Ita & Christus prius quidem flagellatur, secundo crucifigitur, tertio glutinosis aromatum unctione linitur: non quod haberet corpus illud huiusmodi aromatum beneficia, quod dissolui omnino non poterat, aut videre corruptionẽ: sed qui propter nos Iudæorum sputa sustinuit, propter nos quoque fidelium non est dedignatus unguenta. Et attende quòd nix suauiter spatio in funibus, & clauis moratus cum unctione victor, qui uicturus perenniter resurrexit. Sic & dilectos in duobus prædictis nõ diutius patitur immorari, sed ungit eos unctione misericordiæ suæ, ve crucifixi mũdo, & mundus illis, iam resurgant in nouitate spiritus, & dicant. Quis nos separabit à charitate Dei? Hoc glutine agglutinauit nos filii illi diuinus intuitus à constitutione mũdi, ut essemus sancti, & immaculati in conspectu eius in charitate. Scimus enim quia quis natus est ex Deo, non peccat, quia generatio cœlestis seruat eum. Generatio cœlestis est æterna prædestinatio, qua Deus præuidit nos conformes fieri imaginis filii sui. In his nullus peccat, id est in peccato perseueranter quia nouit Dominus qui sunt eius, & propositum Dei manet immobile. Etsi horrendorum criminum nota Dauid inuitur, etsi Maria Magdalenæ septem dæmoniis cumulatur, etsi princeps apostolorũ in profundum negationis submergitur: nõ est tamẽ qui de manu Dei possit eruere. Quos enim prædestinauit, hos & uocauit, & quos uocauit, hos & iustificauit. Nonne huic adhærere Deo bonũ est? Quærite fratres, quærite Dominum, & confirmamini, quærite faciem eius semper. Quærite Dominum, & uiuet anima uestra. Et anima mea, inquit, illi uiuet, quæ mundo mortua est. Quę enim mundo viuit, non illi viuit. Sic ergo quærentes eum, ut & semper quæramus, & cũ quæsierit quęrere nos, dicatur de nobis. Hæc est generatio quærentium Deum, quærentium faciem Dei Iacob. Sicque aperiantur portæ eternales, & introeat rex gloriæ, & nos cum illo, qui est Deus benedictus in secula. Amen.

De verbis Abacuch prophetæ. Super custodiam meam stabo: quòd aliter reprobis, aliter electis sapiat uerbum D.i. Sermo.

Ioan.6. Egimus in euangelio, quòd prædicante Domino, & sub mysterio edendi corporis sui discipulos ad communicãdum passionibus suis admonente, dixerint quidam. Durus est hic sermo, & ex hoc iam non fuerint cum eo. Interrogati uerò discipuli an & ipsi vellent abire. Domine, inquiunt, ad quem ibimus? Verba uitę æternæ habes. Ita dico uobis fratres, usque hodie quibusdam manifestum est quoniam verba, quæ loquitur Iesus, spiritus & uita sunt, & propterea sequuntur illum: aliis dura videntur & miseram alibi quærunt consolationem. Sapientia siquidem in plateis clamat, in lata uidelicet, & spaciosa via, quæ ducit ad mortem, ut reuocet ambulantes per eã. Denique quadraginta annis, inquit, proximus fui generationi huic, & dixi, semper hi errãt corde. Habes & in alio psalmo: Semel locutus est Deus. Semel utique, quia semper: una enim, & non interpolata, sed continua, & perpetua locutio est. Reuocat autem peccatores ad cor, de cordis errore redarguit, pro eo quòd ibi habitet ipse, ibique loquatur faciens nimirum, quod docuit per prophetam dicentem Loquimini ad cor Hierusalem. Nam Babylon quoniam terra est, nec potest sustinere uniuersos sermones eius elongatur a corde, & in carne magis ambulat, tanquam mortua à corde, imo tanquam columba seducta non habens cor. Vult enim lætari cum malefecerit, & exultare in rebus pessimis, audiensque uocem Domini huiusmodi gaudia nullatenus approbantem, sed detestantem, sed arguentẽ, sed condemnantem, fugit & abscõdit se in similitudine præuaricatoris Adę. Sed heu me quàm uile operimẽtum quæris misera anima, quam inutile quæris experimentum. Folia.n. sunt, quæ intexis, folia, inquã, quæ nil tibi caloris præbeãt, nil habeant soliditatis. Orto denique sole arescent, & ventus vrens disperget illa, tu uero nuda, & misera remanebis. Tunc ergo nihil opertum, quod non reueletur, quoniam ueniet Dominus qui, & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. Non erit iam quo lateas misera. Fruſtra dices montibus, cadite super nos, & collibus, operite nos, quoniam nudam, & apertam oportebit te stare ante tribunal Christi, ut audias uocem iudicij, quæ uocem consilij contempsisti. Ecce.n. quid loquitur Deus. Agite, inquit, pœnitentiam, & dissimulant multi, & continent aures suas, & dicunt. dũrus est hic sermo. Non sic impii non sic dissimulare poteritis cum sonabit asperum illud uerbum, & auditio mala. Ite maledicti in ignem æternum. Videtis fratres, quam salubriter admoneat nos propheta, ve si vocẽ eius audierimus hodie, non obduremus corda nostra. Eadẽ enim pene uerba & in euangelio legitis, & in propheta. Ait.n. Dominus

Psa.94.a

Psa.61.c

Esa.40.a

Matt 4.a

Mat. 25. d

Ioan.10.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal.93.b in euangelio: Oues meæ vocem meam audiunt. Et sanctus Dauid in psalmo: Populus, inquit, eius (haud dubium quin domini) & oues pascuæ eius: hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra. Vtilius nanque, & multo salubrius est hodie audire eum consulentem, consolantem, admonentem, docentem, & ut multum arguentem, increpantem, corripientem: quàm in die illa tam amara, tam lugubri, tam tenebrosa audire illum iudicantem, indignantem, ulciscentem, sæuientem, condemnantem. Bonum, inquam, mihi vt humilier, ut corripiat me iustus in misericordia & increpet me, quàm ut oleum peccatoris impinguet caput meum, ne forte terra inueniar, quam percutiat uirga oris sui, quando vasa figuli virga ferrea conterentur. Bonum mihi propter uerba labiorum eius cum propheta custodire uias duras, quam pariter cum impio interfici spiritu labiorum eius.

Psal.140. b

Psa. 16. b

I Nunc autem si quid amaritudinis sentio in uoce eius, non sine dulcedine est: quoniam cum iratus fuerit, misericordiæ recordabitur: imò uerò, & ipsa indignatio non aliunde quàm de misericordia est. Quos enim amat, arguit, & castigat, & flagellat omnem filium quem recipit: visitans in uirga iniquitates eius, & in verberibus peccata ipsius, misericordiam autem suam non dispergit ab eo. Propterea qui prudentes sunt, nõ operiunt uulnera sua sed detegunt: & confitentur Domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius: & sic vinum reprehensionis infundit, ut non desit oleum consolationis. Propterea, inquam, sapiens apprehendit disciplinam nequando irascatur Dominus, & iam secundum multitudinem iræ suæ non quærat, sed recedat zelus eius ab ipso. Inde est enim, quòd sapientis cor ubi tristitia, cor uerò stultorum vbi lætitia: sed tristitia illius conuertetur in gaudium, & extrema gaudij illorum luctus occupabit. Audi denique Abacuch prophetam quomodo dominicam non dissimulet increpationem, sed sedula ac solicita circa eam cogitatione versetur. Ait enim: Super custodiam meam stabo, & figam gradum in munitionem: vt uideam quid dicat mihi, & quid respondeam ad arguentem me. Et nos ergo fratres obsecro super custodiam nostram stemus, quoniam tempus militiæ est. Nec in sterquilinio huius miseri corporis, sed in corde vbi Christus habitat.

Ecclc.7. d

Abac.2. a

in iudicio, & consilio rationis sit conuersatio nostratita sane, ut non in ipsa habeamus fiduciam, nec fragili innitamur custodiæ, sed figamus gradum in munitionem firmissimæ petræ Christo totis uiribus innitentes, K sicut scriptum est: Qui statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Sic ergo cõstituti, & stabiliti iam contemsemur, ut videamus qui dicat nobis, & quid respõdeamus ad arguentem nos. Primus enim contemplationis gradus iste est dilectissimi, vt incessanter consideremus quid uelit Dominus, quid placeat ei, quid acceptum sit coram ipso. Et quoniam in multis offendimus omnes, & fortitudo nostra in illius reuerentia est, & confitebimur illi, Et ego dixi, nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelsi. Et sic ad ipsum conuertemur, & sanabor, saluum me fac, & saluus ero. Et illud: Domine miserere mei, sana animam meam quia peccaui tibi. Postquam enim in huiusmodi cogitationibus mundatus est oculus cordis, iam nõ in spiritu nostro cum amaritudine, sed in diuino magis spiritu cõsideramus, quæ sit uoluntas Dei in nobis, sed quæ sit in seipsa. Vita enim in uoluntate eius, ut hoc nobis in omnibus vtilius atque omnino commodius esse non dubitemus, quod eius congruit uoluntati. Et propterea quam solicite conseruare uolumus uitã animæ nostræ, tam solliciti simus quoad possumus ab ea non deuiare. Deinde cum iam in spirituali exercitio aliquatenus profecerimus ducem sequentes spiritum qui scrutatur etiam alta Dei, cogitemus quam suauis sit Dominus, quam bonus in semetipso, & L rantes cum propheta: vt uideamus uoluntatem Domini, & uisitemus iam non cor nostrum, sed templum eius, & cum eodem propheta nihilominus dicentes: Ad uniplum anima mea conturbata est, propterea memor ero tui. In his enim duobus tota spiritualis conuersationis summa versatur, vt in nostra consideratione turbemur, & contristemur ad salutem, in diuina respiremus: vt de gaudio spiritus sancti habeamus consolationem, & hinc timorem, & humilitatem, inde uero spem concipiamus, & charitatem.

Psalm.9 3.b

De

De cute, carne, & ossibus animæ. Sermo.

DEatus Dauid in psalmo 33. de iustis loquitur dicens. Multæ tribulationes iustorũ, sed de omnibus his liberabit eos Dominus. Custodit Dominus omnia ossa eorum vnum ex his non conteretur. Quod nemo dictum esse de corporeis ossibus arbitretur, præsertim cum tot beatorum martyrũ ossa confracta sint manibus hominum impiorũ & contrita dentibus bestiarum. Sed miranda prorsus, & miseranda humanarum condition animarum, quæ licet tam multa foris ingẽii viuacitate percipiant, nulla tamen perspicacitate semetipsas sicut sunt nosse, aut cohibere sufficiant, sed egeant omnino figuris, & ænigmatibus quibusdam corporearum similitudinum, vt ex visibilibus, & exterioribus possint, vel aliquatenus inuisibilia, atque interna conijcere. Ponamus, atque velut quandam animæ cutem cogitationem, carnẽ affectionem, vt consequẽter os eius intentionẽ possimus accipere. Sic.n. erit in ossis integritate animæ uita, in carnis incorruptione sanitas, in cutis specie pulchritudo. Quæ sunt ergo tribulationes iustorum, nisi q̃ interdum decoloratur cutis, vẽ videlicet inutilis cogitatio in corde uersatur, nonnunquam uero etiam caro vulneratur, quando scilicet ad hoc usque cogitatio perniciosa procedit, vt delectatione corrumpatur affectio. Nam ossa quidem iustorum omnino integra, atque illæsa custodiuntur à Domino, ut nunquam frangatur propositũ cordis eorũ, nunquam salubris intentio conteratur: ut uidelicet concupiscẽtiæ titillanti etiam detur assensus. Sicut.n. peccati cogitatio decolorat, affectio vulnerat, sic cõsensus omnino animam necat. Cauendamus ergo dilectissimi cogitationes inutiles, vt animarum nostrarũ facies decora permaneat: ut obliti, quæ retro sunt, id est, populum nostrum, & domũ patris nostri, concupiscat rex speciem nostram. Exeamus de terra nostra, ut non comprehendat nos cogitatio spectans ad uoluptatem carnis. Exeamus & de cognatione nostra, id est a cogitationibus curiositatis, quæ nimirũ cũ ingenuata est uoluptati. Exeamus etiã de domo patris nostri, ut fugiamus cogitationes superbiæ & uanitatis. Eramus nos aliquando sicut & cæteri filij iræ, eramus & nos ex patre diabolo, qui nimirum rex est super omnes filios superbiæ, & in montibus elationis sedem sibi, atque habitaculum infœlicissimum præparauit. Quòd si fortè aliquando talis aliqua cogitatio mentem subierit, tota solicitudine laboremus citius abluere, & eradere sordem, qua nos maculari conspicimus, clamantes cum propheta ac dicentes: Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor. Iam uero si quando fortè per incuriam, & negligentiam nostram transierit cogitatio inutilis etiam in affectum cordis, scientes quoniam non macula est iam, sed plaga: tota festinatione ad auxilium spiritus, qui adiuuat infirmitatem nostram, recurramus, clamantes illud de Psalmo, & dicentes: Domine miserere mei, sana animam meam: quia peccaui tibi. Humanæ.n. sunt tentationes istæ, nec ex toto caueri possunt, quãdiu in hoc corpore mortis peregrinamur à Domino. Nemo tamen paruipendat, aut dissimulet ista, quoniam etsi nõ mortifera sunt, certè periculosa. Intẽtionẽ uero & propositũ mentis ea solicitudine custodiamus fratres, qua uitam animarũ nostrarum uolumus custodire, quoniam illud omnino est peccatum ad mortem, cum ex consensu, & deliberatione delinquimus proprio iudicio condemnati. Nec ideo sane id dixerim, ut desperet, si quis fortè dilecti huius sibi conscius est, sed ut expauescat præcipitium, & qui cecidit, adiiciat citius, ut resurgat. Nouerit.n. excidisse se a iustitia, quicunque eiusmodi est. Cuius os confractum est, & cõminutum, nouerit præcisum se a corpore Christi: de quo nimirũ legitur. Os n on comminuetis ex eo. Vnde & in passione sua licet plagis uirgarũ in liuorem decolorata sit cutis, ut liuore eius nos sanaremur, licet clauis uulnerata sit caro, & lancea latus eius apertũ, ut sanguine eius redimeremur: os tamen non est comminutũ ex eo. Propterea, & sanctus Dauid. Non est, inquit, occultatum os meũ a te, quod fecisti in occulto. Et in alio Psalmo: Ossa, inquit, mea ut eremium aruerunt. Quod tũc fit, cum omnẽ delectationẽ boni prorsus amisisse uidetur anima, solamque sibi aridæ intentionis fortitudinem reseruasse. Et uide ne fortè tale aliquid etiam beatus Iob pateretur, cum diceret. Pelli meę consumptis carnibus adhęsit os meũ, ut uidelicet corrupta affectione vix solã sibi intentionem spiritualis cogitatio uendicaret.

Psal.50.a

Psal.40.a

Exo. 12. g

B

Psl. 138.e

Psl. 101.a

Iob.19. e

Universidad de Deusto
Biblioteca

De uerbis Apostoli Qui gloriatur, in Domino glorietur, de triplici gloria. Sermo.

1. Cor. 1. d

QVi gloriatur, in Domino glorietur. Nouerat Apostolus gloriã propriam esse creatoris, nõ creaturę, secundum illud: Gloriam meam alteri non dabo: & gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ uolũtatis. Item, Nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Sed considerauit rationalem creaturam adeo affectare gloriam, vt aut vix, aut nunquam ab hoc compesci desiderio possit, quippe, quæ ad imaginem facta est creatoris. Propterea secundum datam sibi à Deo sapientiam, saluberrimum adinuenit consiliũ, dicens: Quan-
C doquidem persuaderi nobis non potest non gloriari: saltem qui gloriatur in Domino
1. Cor. 3. d glorietur. Et considera quantum superexcedit Pauli philosophia, philosophiam sapientium mundi huius, quæ nimirum stultitia est apud Deum. Cum enim nonnullos uiderent philosophi alienis delectari laudibus, & gloriam abinuicem quærere: quæ inter eos fuere præcipui, prudenter aduerterũt vanam esse huiusce modi gloriam, & penitus contemnendam. Sed considerantes deinde ac studiosius inquirentes quænam appetenda esset gloria sapienti, hic iam plane euanuerunt in cogitationibus suis propriã cuique sufficere gloriam arbitrantes: quasi uero anima, quæ a semetipsa esse non potest, a se possit esse beata. Sicut ergo cupidi laudis alienæ tota solicitudine operam dabant ea operari, quæ mirarentur homines, & laudarent: sic isti sola ea iudicabant sectanda esse, quę interior arbiter animus approbaret. Et hæc quidem summa philosophia sapientium huius mundi est, ipsa quoque minus habens, licet propinquior ueritati. Vnde, & utranque gloriam sublimi ueritatis contemplatione transcendẽs Apostolus: Qui gloriatur, inquit, non in altero, non in se, sed in Domino glorietur. Et eam, quæ ueritati videbatur esse uicinior, maiori proinde redarguens solicitudine, &
2. Cor. 10. d condemnans certo iudicio veritatis: Non enim, inquit, qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Vt quid enim aut de alterius hominis, aut de meo ipsius iudicio solicitus sum,
D cuius nec vituperio reprobus nec laude probatus inueniar? Fratres, si me ante vestrum oporteret tribunal astare, merito super ve stris laudibus gloriarer. Quòd si uel meo ipsius essem iudicandus examine, iure meo ipsius testimonio contentus, propriis laudibus delectarer: nunc autem cum nec uestro, nec meo, sed dei sim iudicio præsentandus: quantæ insipientiæ, imò, & insaniæ est, aut in uestro me, aut in meo ipsius testimonio gloriari: ipsi certim cũ ipse sit cuius oculis omnia nuda sunt, et aperta, & cui nequaquã opus sit, ut quis ei testimonium perhibeat de homine? Merito proinde apostolus ipse uanę, & fallacis glorię reprobator. Mihi, inquit, pro minimo est ut a uobis iudicer, aut ab humano die: sed neque me ipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed nõ in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est. In quibus uerbis illud quoque diligenter considerandũ est, quòd alienum quidem iudicium pro minimo habens, suum quoque nequaquam sequeretur quanuis non illud adeo pro minimo iudicaret habendum. Nemo enim scit hominum quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis qui in ipso est, ut comparatione interioris testimonij, exterius omnino pro nihilo sit habendum. Quid enim mihi cum eorum laudibus quibus ignotus sum? Quòd si uel ipse qui in homine est spiritus, omnia quę hominis sunt nosse posset, profecto sufficeret testimonium eius. Nunc autem prauũ est cor hominis, & imperscrutabile etiam sibiipsi, adeo ut præsentia quoque magna ex parte ignoret, futura uero sua omnino nosse non possit: quia aliquatenus nouit & præsentia, si non reprehendat nos conscientia nostra, non quidem gloriam, sed fiduciam habemus ad eũ, sicut beatus Ioannes ait. Cum autem ueritatis ipsius quę nihil latet, sententiam de nobis tenere meruerimus, in ea plane securius poterimus gloriari. Interim uero nostre ante tempus iudicare (ait apostolus) donec ueniat Dominus, qui, & illuminabit abscondita tenebrarum. Illa enim perfecta omnino erit, & secura gloriatio, cum erit unicuique laus à deo. Nunc quoque licet non plenarie, licet non sine timore, & solicitudine multa, aliquatenus tamen in Domino gloriamur, testimonium perhibente spiritu sancto spiritui nostro, quòd filii dei sumus. Hinc enim uere possumus gloriari quòd tantum hbemus patrẽ, quòd maiestatis manifestare, & agnitam condonare di-
G gnetur, quatenus in humilitate, & solicitudine, & gratiarum actione firmiter radi-

Iob. 7. d phicæ: Domine, inquit, quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eũ cor tuum? Itaque qui gloriatur, iam non in meritis suis glorietur. Quid enim habet, quod non acceperit? Si autem accepit, quid gloriatur quasi non acceperit? In eo ergo a quo accepit glorietur, non quasi ipse magnus sit, sed quia magnificet eum Deus: hoc est, ut in illis, quæ acceperit non quasi ea nõ acceperit, sed quasi qui ea acceperit glorietur. Neque enim ait Apostolus, si autem accepisti, quid gloriaris, sed, quid gloriaris, inquit, quasi non acceperis? vt nõ prohibeat, sed doceat gloriari. Sed quid sibi uult, quod ait, non. n. qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quẽ Deus cõmendat? Quis est enim quem in hoc seculo commẽdat Deus? Quomodo commendabit veritas eũ qui adhuc reprehensibilis inuenitur? Denique ego, inquit, quos amo, arguo, & castigo. Hęc cine commendatio est tota? Prorsus, quantum mihi videtur, ipsa est. Quæ est enim melior, & efficacior commendatio, quàm diuinæ erga nos testatio charitatis? Testimonii uero amoris eius nullũ credibilius, nullum certius in hac uita, quam quod desiderat propheta, ubi ait: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me. Hæc nanque increpatio qua iugiter nobis suggerit in occulto spiritus veritatis quid desit nobis: superbiam, negligentiam, ingratitudinẽque repellit. Quo triplici vitio omne paulominus religiosorum hominum genus periclitatur, pro eo, quòd minus attenta cordis aure percipiant, quid intus loquatur is qui neminẽ palpat spiritus veritatis. Quod nonnullis exinde prouenit (nisi fallor) quòd propriæ gloriæ cupidi, nulla ratione quiescere possunt, cũ in seipsis penitus nihil inueniunt unde possint aliquatenus gloriari. Perfecta autẽ, & secura gloriatio est cum veremur omnia opera nostra, sicut testatur beatus Iob de seipso, & cum Esaia propheta omnes iustitias nostras, nõ aliud quã pannũ mẽstruatæ reputandas esse cognoscimus. Nihilominus tamen confidimus etiam, & gloriamur in Domino, cuius misericordia tanta est super nos, vt a grauioribus quidem, & quæ ad mortem peccata sunt custodias nos, & tam benigne ipsa imperfectionis nostræ delicta, & conuersationis impuritatem nogratiarum actione firmiter radicati, iam non in nobis, sed in Domino gloriemur.

Iob. 7. d

Luc. 15. c

Esa. 64. b

De diuersis affectionibus animæ, & diuersis nominibus secundum eas, Sermo.

QVod diuersis nominibus Deum nunc quidem patrem, nunc magistrum uocemus, aut Dominum, non illius simplicissimæ, & omnino inuariabilis naturæ diuersitas ulla in causa est: sed affectionum nostrarum multiplex variatio secundum diuersos profectus animæ, vel defectus. Videntur enim quædam animæ sub patrefamilias agere, quędam sub Domino quędam sub magistro, quædã quoque sub patre, & nonnullæ cum sponso, vt cum proficientibus proficere, cum immutatis mutari uideatur, & ipse, qui iuxta prophetam mutat quidẽ creaturas, & mutabuntur, licet idem ipse sit, & anni eius non deficiant. Denique quid Psa. 101. d in alio psalmo idem propheta ad ipsum loquatur attende: Cum sancto, inquit sanctus Psa. 17. d eris, & cum uiro innocente innocens eris, & cum electo electus eris: atque, ut magis miremur, & cum peruerso peruerteris. Et quemadmodum sic mutetur, imò sic mutet immutabilis ipse secutus adiungit: Quoniam tu populum humilem saluum facies, & oculos superborum humiliabis. At ue- H ro quoniam non prius, quod spirituale, sed prius quod animale, deinde quod spirituale: uidentur mihi quatuor interdum conuersionem nostram præcedere, status vnus sub nobis ipsis, tres sub principe mundi huius. Est enim anima sub seipsa, cum propriam sequitur voluntatem, libertate perniciosa gaudens. Hic est filius ille prodigus qui portionem paternę substantię, quæ se contingebat accepit: ingenium scilicet, memoriam, vires corporis, cęteraque similia bona naturę: quibus non ad diuinam, sed ad suam vtetur uoluntatem, essetque tanquam sine Deo in hoc seculo. Est autem interim homo sub se, cum propriæ satis faciẽs uoluntati, necdum tamẽ possidetur a uitijs, & peccatis: quoniam qui facit peccatum, iam nõ suipsius seruus est, sed peccati. Iam tunc ergo proficiscitur in regionem longinquam, qui prius quidem separatus erat, sed necdum elongatus a patre. Accepta siquidem portione substantiæ factus est sui iuris, & quãuis recesit ab auctore proximus ta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

men fuit quandiu ab opere nõ recessit. Hoc autem tandiu fit dum licita quidem, sed nõ expedientia pro sua sequitur voluntate. At postquam recesserit, & à seipso, declinans, scilicet in peccatum, tunc iam in longinquã vere proficiscitur regionem, quoniam ab eo qui summe, & singulariter est, nihil longius eo, quod nullo modo est: nihilque remotum magis ab eo, a quo, & per quem, & in quo sunt omnia, quam peccatum, quod
I nihil est inter omnia. Porro iustum diuinæ vltionis iudicium est, ut fugitiuum patris filium alter sibi vsurpet in seruum. Vnde & profectus in regionem longinquam vni ciuium legitur adhæsisse, quam ego non aliũ, quam vnum ex malignis spiritibus intelligẽ dum puto, qui pro eo, q̃ obstinatione irreparabili peccant, & transierunt in affectum malitiæ, & nequitiæ, iam non sunt hospites & aduenæ, sed quasi ciues, & inhabitatores peccati. Quid est autem, q̃ cui dicitur adhæsisse pauper adolescens, & peregrinus, nisi q̃ factus est subditus illi? Denique quemadmodum adhæsit, sequentia manifestant.
Ibidem. Sic enim habes: Adhęsit vni ciuium regionis illius: & misit eum in villam suam pascere porcos. Et nota, quòd famis necessitate ei
Gen. 42. a ui maligno dicitur adhæsisse, sicut Israel tẽpore famis descendisse legitur in Aegyptũ. Periculosa plane, & pernicios a esuries, quæ liberos addicat miserę seruituti, subiiciat operibus luti & lateris, porcis associet, imo & seruos faciat esse porcorum. Vnde autem egestas tanta ei, qui diues aduenerat, collectis nimirum omnibus, quæ de paterna sub stantia, in suam acceperat portionem? Ex eo sine dubio, quod præmissum est dissipasse bona sua viuendo luxuriosę cum meretricibus: propterea, inquit, cœpit egere. Porro meretrices istas concupiscentias carnis intelige, cum quibus luxuriosę uiuendo dissipat bona naturæ, dum eis abutitur ad uoluptaEccl. 1. f tem. Hinc, vt iam diximus, egestas succedit perniciosa (teste scriptura) quod non satietur oculus visu, nec auris impleatur auditu. Mittitur ergo pascere porcos, corporeos scilicet sensus, qui uolutabro luti, & spurcitiis
K oblectantur. Et vide ne forte hi sint porci, quos eiecti ab homine maligni spiritus intrant. Eiectum enim a rationali nostro, id est, mente, peccatum sensibus corporis hæ*Rom. 7. d* ret, Apostolo teste, quòd mente consentiat legi Dei, carne vero legi peccati, quæ est in membris nostris. Vnde & in alio loco. Scio, inquit, quod non est in me bonum, hoc est *Ibidem* in carne mea. Quid tamen agendum est cũ sic eiecti ab homine porcos inhabitant spiritus, nisi quęrenda remedia lachrymarum, & currendum ad aquas, quarum abundantia malã uiuida radix peccati suffocetur in eis? Quanuis hæc omninoda peccati extinctio, sini potius reseruata videtur. Hæc ex cursu quodam sunt dicta, ut proinde manifestius assignarem quonammodo eũ, quẽ sub semetipso reperit, sibi malignus subiiciat, tanquam fortis armatus intrãs, & possidens atrium in quo pauper, & debilis inuentus est habitator. Veruntamen tripliciter mihi videntur homines esse sub principe tenebrarum. Primum quidem, nec volentes, nec nolentes, quod cõuenit his qui necdum habent voluntatis vsum: sunt tamen vasa iræ propter originale peccatum, donec alligato forti vasa eius diripiat fortior, per sacramentũ aduenięs, uerus utique Moyses, qui in aqua uenit, nec in aqua solũ, sed in aqua, & sanguine. Secũdo modo volentes, cũ iã voluntarie peccãt. Tertio quoque modo nolentes, cũ iam resipiscere vellent, nisi q̃ peccati consuetudine miserabiliter obligan*Rom. 7. b* iusto Dei iudicio, qui in sordibus sunt sordescunt adhuc. In quo tertio statu laborasse videtur prodigus ille filius, & uere prodigus nimis, qui non modo dissiparat sua, sed & semetipsum subiecerat miserę seruituti, infœlix venundatus sub peccato, cum ad se *Luc. 15. a* reuersus ait: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo? Si quis expertus est in semetipso, facile credo in his verbis animum miserabilem recognoscet. Quis enim peccati consuetudine obligatus non se sæpissime reputaret si datum ei esset esse, tanquam vnum ex his quos in seculo tepidos uidet viuentes sine crimine, minime tamen quærentes, quæ sursum sunt, sed quæ super terram? Quanti, inquit, mercenarii in domo patris mei abundant panibus, id est, consolantur in innocentia sua, & fruuntur propriæ conscientiæ bono: ego autem hic fame pereo, id est, insatiabilibus cruciorpeccatorum desiderijs, & affectibus vitiorum? Potest tamen intelligi, quòd *Amos 8.* non fame panis, nec sitı aquæ, sed fame, & siti diuini uerbi, quam & Iudææ prophetа minatur, sese perhibeat laborare. Et hæc dixerim non quòd ita sit, sed quòd ita sentiat miser humiliatus sub peccato. Neque enim

enim gloriantur conscientiæ testimonio, quorum secularis & mercenaria intẽtio est, sed peccator compunctus reputat sanctissimum quacunque ex causa alterum uideat innocentem. Fac me, inquit, sicut vnum ex mercenarijs tuis. Ecce hic iam primus est status quo sub Deo cœperunt esse homines,
M qui tanquam mercenarii sub patrefamilias uiuunt. Hi sunt quos in seculo videmus, aut nullo, aut exiguo desiderio ęternorum velut sub mercede seruire Deo, & ab eo terrena petere, quæ desiderant. Iam uero secundo statu incipit esse sub Domino, qui tanquam seruus carcerem timet, & metuit ne subigatur pœnis. In quo sane statu conuer*Rom. 6. b* sio est, extunque à seculo, & introitus uitæ: *Ioan. 4.* unde & legis. Principium sapientię timor Domini. Et aliut quidam propheta. A timore, inquit, tuo concepimus, & parturiuimus spiritum salutis. Hunc gradui tertius admodum proximus, & quasi permixtus est, eorũ scilicet qui paruuli adhuc in Christo lac cõcupiscunt tanquam sub magistro, & pædagogo viuentes. Id nanque cõuenit maximè nouitijs, qui nimirum si forte in consolationibus meditationis tanctæ, lachrymarum, psalmodiæ, & cæterorum huiusmodi cœpe*Psal. 33. c* runt delectari, quasi pueriliter timent ne magistrum offendant, ne vapulent, defraudentur munusculis quibus solet eos cruditor ille benignissimus allicere. Hi sunt qui prouident Dominum in conspectu suo semper, & commouentur si vel ad horam abesse cõ tigerit: nec iam seruiliter timent supplicia, sed tanquam paruuli metuunt plagas uirgarum, apprehendentes disciplinam magistri, nequando irascatur, & pereant de via iusta: ne deuotionis gratia subtrahatur, & molesta eis omnia fiant, laborent tædio quodam, & quasi vapulent intus in anima: in amaritudine scilicet cogitationum. Hęc enim uerbera quibus castigat suos paruulos Deus, quę melius experimẽto dignoscimus, *Psal. 33. c* quàm sermone. Vnde, & ipse Dominus loquitur per Prophetam: Si derelinquerint filij eius legem meam, &c. uisitabo in uirga iniquitates eorum, & in uerberibus peccata eorum. In his itaque primordijs, & quasi infantili ætate sic uicissim sibi succedũt timor Domini, & disciplina magistri, ut nunc in *Luc. 1. b* illo, nũc in statu illo sese inueniat quisquis solicitus fuerit diligenter hoc obseruare. Indefit, quòd nouellæ adhuc ecclesię loquens simul utriusque hominis meminit, dicens: vocatis me magister, & Domine, & bene dicitis: sum etenim. Agnoscant hic locum suum nouicij nostri, vt solliciti sint de cætero sedulò magis circa ista versari: ante omnia siquidem timor eis necessarius est, quo nimirum peccata possint præterita delere, cauere futura. Timor enim Domini (vt ait *Eccl. 1. e* scriptura) expellit peccatum, siue quod iam admissum est, siue quod tentat intrare. Expellit sane illud quidem pœnitendo, hoc resistendo. Sed quoniam arcta, & ardua est via quæ ducit ad vitã: tanquã paruulis in Christo pædagogus vobis, ò filij, ac nutricius necessarius est, qui doceat, deducat, foueat vos, & tanquam alludat paruulis, ac blanditiis quibusdã cõsoletur ne pereat ætas infirma. Propterea nõ ego, sed magis ecclesiæ princeps, pastor vos admonet: Quasi modo *1. Pet. 2. a* geniti infantes rationabiles sine dolo lac cõcupiscite, ita sane vt in eo nequaquam permaneatis, sed in eo crescatis in salutẽ. Quod *Esa. 66. d* alia quædã scriptura manifestius exprimẽs loquitur sic: Gaudete gaudio omnes qui lugebatis super eã. Haud dubium quin Hieru B salem, de ea siquidẽ loquebatur) vrpotemini, ait, à lacte, & sarteminı ab vberibus cõsolationis eius, & cum auulsi fueritis à lacte, epulemini ab introitu gloriæ eius. Ipse est .n. status filij iam robustæ ætatis, qui iam patre viuit, nec lacte iam potatur, sed vescitur solido cibo, oblitus sane quę retro sunt, in quibus seruilis oculus in amaritudine morabatur: sed ne ipsa quidem præsentia considerans, nec paruas paruulorum consolationes captans, magis extendens se in anteriora, ad palmam supernæ vocationis, & introitum futurę beatitudinis, expectans beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei. Euacuauit enim, quę erãt paruuli, nec circa eiusmodi suaues quidem, sed non perennes consolationes hactenus occupatur. Sed quia iam profecit in uirum perfectum, in his, quæ patris sunt oportet eum esse, suspirare ad hæreditatem, sedulaque circa eam meditatione versari. Nunquid enim mercenarium eum quis æstimet, qui paternæ inhiat hæreditati, eamque toto affectu expetit, et expectat, qua nimirum filij mercedẽ esse, nõ mercenarij propheta testatur? Cũ dederit, inquit, dilectis suis somnum, *Psa. 126. a* ecce hæreditas Domini filij merces fructus ventris. Inuenitur tamen alter gradus sublimior, & affectus dignior illo, cum penitus castificato corde nihil aliud desiderat ani-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ens, nihil aliud à Deo quærit, quàm ipsum Deum. Crebro siquidem didicit experimẽto quoniam bonus Dominus sperantibus
C in se, animæ quærenti ipsum, ita vt iam ex affectu cordis atque sententia clamet illud de psalmo: Quid enim mihi est in cœlo, *Psal.72.d*
& à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea deus in æternum. Neque enim suum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quicquam tanquam priuato suiipsius amore desiderat animã quę eiusmodi est: sed tota pergit in Deum, vnicuique ei ac perfectum desiderium est vt introducat eam rex in cubiculum suum, vt ipsi adhæreat, ipso fruatur. Vnde, & iugiter reuelata facie quoad potest cœlestis sponsi gloriam speculando, in eandem imaginem transformatur de claritate in claritatẽ, tan- *Can.4.d*
quam à Domini spiritu. Ex hoc plane audire meretur: Tota pulchra es amica mea: Audet, & ipsa loqui: Dilectus meus mihi, & ego illi. Atque in huiusmodi fœlicissima, & iucundissima cõfabulatione delectatur glorioſa cum sponso.

Psa. 84 b *De uerbis psalmi: audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Sermo.*

Rom.1.c INuisibilia Dei (apostolo teste) à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Et est velut cõmunis quidã liber, & catena alligatus (ut aſſolet) sensibilis mundus iste, vt in eo sapientiam Dei legat quicunque voluerit. Erit tamen cũ cœlum plicabitur sicut liber, in quo vtique deinceps legere habeat necesse, quoniam erũt *Isam.6.c*
omnes docibiles Dei: & quemadmodũ creaD tura cœli, sic & creatura mundi iam nõ per speculum, & in ænigmate, sed facie ad faciẽ Deum videbit, & sapientiam eius ad liquidum contemplabitur in seipsa. Interim vero opus habet humana anima velut quodã vehiculo creaturæ, vt ad cognitionem creatoris assurgat, cum cõtra longe beatus perfectiusque angelica natura in creatore notitiam habeat creaturæ, ad quam nimirum excellentiam licet ad modicum rapta fuisse videtur anima illa, quæ collectum sub uno solis radio mundum vniuersum conspexit: de quo miraculo beatus papa Gregorius in libro dialogorum scribens: Videnti, inquit, creatorem, angusta est omnis creatura. Felices proinde qui satiantur ex adipe frumenti, nec opus habent fugere mel de petra, oleumque de saxo durissimo, qui uidelicet inuisibilia Dei, non in inuisibilibus simando perquirunt, sed in ipsis ad liquidum intellecta conspiciunt. Verum, ut iam diximus, angelicæ fœlicitatis illud est, non fragilitatis humanę. Quæramus igitur per ea saltem, quæ facta sunt, intellectum inuisibilium Dei: quæ si in cæteris creaturis intellecta conspicit anima, necesse est, ut longe amplius conspiciat, & intelligat multo subtilius in ea creatura, quæ facta est ad imaginẽ creatoris, hoc est in seipsa. Nullus Deo uicinior gradus inter omnes, quę sub sole habitant creaturas, quàm anima humana: ut merito propheta dicat ad ipsum: Beatus *Psal.83.a*
uir cuius est auxilium abs te, ascensiones in *Ibidem.*
corde suo disposuit. Et post pauca. Ibunt, E inquit, de uirtute in uirtutẽ, uidebitur Deus Deorum in Sion. Propterea incessanter hortamur uos fratres, ut ambuletis uias cordis, & sit anima uestra in niambus uestris semper, ut audiatis quid loquaã in uobis Deus, quoniam loquetur pacem. Quibus loquetur pacem? Vtique in plebem suam, & in sanctos suos. Quæ est plebs, aut qui sunt sancti? Ipsi nimirum qui conuertuntur ad cor. Vnde & sequitur. Et in eos qui conuertuntur ad cor. Nos tamen in his uertuntur bis tria solemus intelligere hominum genera, quibus solis Deus loquitur pacem, hoc est, *Ioan.11.c*
& propheta alius tres tantum præuidit saluandos, Noe, Danielem, & Iob, contrario quidem ordine, sed eosdem ordines exprimens, cõtinentium scilicet, prælatorumque, & coniugatorum, si tamen continentes à carnalibus illecebris ad ea, quæ cordis sunt, id est, ad spiritualia desideria conuertantur. Vnde & Daniel uir desideriorum ab angelo nominatur. Et prælati prorum ab angelo nominatur. Et prælati prorum desse magis studeant, quàm præesse, quoniam ipsos maxime decet sanctitudo, unde & in psalmo sancti specialiter appellantur. Et coniugati mandata non transgrediantur, ut merito plebs Domini, & oues pascuæ eius debeant nominari. Imo uero, & in nobisipsis (quoniam inde est nobis amplior solicitudo) tres istos ordines assignare solemus, plebem quidem intelligentes officiales fratres, qui exterioribus, & quasi popularibus negocijs occupantur. At uero qui conuertuntur ad cor, ipsi sunt clamo qui conuertuntur ad cor, ipsi sunt clamstrales, quos nulla impedit occupatio, sed libere

F libere uacant, vt videant quoniam suauis est dominus. Super utrunque parietem Deus loquitur pacem, quoniam idem est ad quod tendunt: licet non eadem via. Est psalterium iucundum cum cithara, nec minus iucundus est sonus citharæ quàm psalterij, licet hæc ab inferioribus reddat sonum, illud à superioribus. Veruntamen optimam partem elegit Maria, licet non minoris fortasse meriti sit apud Deum humilis conuersatio Marthæ, sed de electione Maria laudatur, quoniam illa quidem omnino) quod ad nos spectat) eligenda: hęc vero si iniungatur, patienter est toleranda. Iam quod interponitur, super sanctos suos: ad prælatos pertinet, quibus nimirum utraque uita necessaria est. Et ipsorum est utrisque prouidere, & copulare sibi parietes è diuerso uenientes: quoniam angularis lapidis (qui est Christus Iesus) vicarij constituti sunt. Nec dubium quin longe periculosior cæteris eorum sit administratio. Tamen si bene administrauerint, gradum bonum sibi acquirent, & maiorem abundantiam, & superefluentem mensuram accipient pacis, ut de eis merito dicatur. Quoniam super sanctos pacem loquitur Deus. An uero dubitet *Esa.60.c*
quis quos dixerit sanctos? Audiat Esaiam. Vos, inquit, sancti domini uocabimini ministri Dei nostri. Proposueram exemplum aliquod dare quemadmodum ex sua ipsius consideratione ad spiritualem intelligẽtiam assurgere humanus debeat animus, sed necesse est in diem alterum & sermonem alterum differre.

G *De uita, & quinque sensibus animæ. Sermo.*

MAgna est dico uobis charissimi, & nimirum inexcusabilis negligentia nostra, qui cogitationibus ociosis uacantes tempus amittimus, quibus nimirum nec penetrandæ nubes, nec maria transfretanda ut salubres inuentamus cogitationes: sed propè est (vt *Deu.30.c*
ait Moyses) uerbum in ore nostro & in cor- *Rom.10.b*
de nostro: & infinitas in nobismetipsis utilium cogitationum occasiones & seminaria possumus inuenire. Denique si tam inerudita & negligens fuerit anima, ut nec interiora sua sufficiat perscrutari, attẽdat ea quę foris agit palàm & manifestè, & in ipsis quę si diligenter quæsierit, inuenitet sapientiam. Ecce enim scriptum est. Da occasionem sapienti, & sapientior erit. Considera *Prou.9.b*
ò anima quid impendas corpori tuo, & inuenies sine dubio, quòd uitam ei sensumque ministras: & uitam quidem in toto corpore inuenies uniformem. Verbi gratia. Neque enim aliter uiuit oculus, quàm articulus. Sensum vero non ita. Quære ergo vt tibi quoque anima tua (quæ est sine dubio Deus tuus) similia largiatur. Neque enim viuere dicenda est anima quæ ueritatis non habet cognitionem, sed adhuc mortua est in semetipsa, quemadmodum & ea sine sensu, quæ necdum habet dilectionem. Est ergo animæ uita ueritas, sensus charitas. Nec mireris quòd interdum animæ impiorum notitiam habent ueritatis, quæ tamen experH tes sunt charitatis, quando & in corporibus nonnullis uitam reperis sine sensu, ut sunt arbores cæteraque similia. Animata quidem, sed animatione: non anima, quemadmodum & animæ iniquorum ueritatis habent notitiam naturali ratione, quæ tamen interdum adiuuatur à gratia, cum nullatenus sane animetur ab ea. In his autem quibus & cognitionem ueritatis, & dilectionẽ anima spiritualis infundit, non exteriori quolibet modo, sed tanquam anima ipsorũ cui adhærentes vnus spiritus fiũt cum ea, in his, inquam, induisa est cognitio ueritatis, secũdum quod dictum est de uita corporis. Eadem enim cognitione & minima, & maxima comprehendis. Porro dilectione quidem si diligenter aduertas, uariam, & fortasis secundum quinque sensus corporis quinquepertitam poteris inuenire. Est enim amor pius quo parentes diligimus. Est amor iucundus quo socios diligimus. Est & erga omnes homines amor iustus, erga inimicos amor uiolentus, erga Deum sanctus siue deuotus. In his omnibus si diligenter attendis, proprium erga singulos, & omnino diuersum ab alijs modum inuenies. Denique si considerare curiosius delectat, non immerito fortasse uidebitur primus, id est, parentum amor tactui conuenire, cp hic sensus sola proxima & corpori iũcta percipiat, quemadmodum amor ille nullis exhibetur nisi proximis carnis nostræ. Sed nec illud quidem discrepat à ratione similitudinis, quòd hic solus è sensibus per corpus diffunditur uniuersum, quoniam & amor ille naturalis est omni carni, adeo ut ipsa animalia bruta & diligunt fœtus suos, & diligantur ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

I ab eis. Amor quoque socialis uidere licet quàm proprie dicatur gustui conuenire, ob maiorem profecto dulcedinem, & quoniam hic sensus solus est, quo magis eget humana vita. Nec uideo qua ratione uiuere dicendus est saltem hac communi vita, qui non eos diligit inter quos uiuit. Amor autem generalis, quo uidelicet omnes homines diliguntur, odoratus habet similitudinem, in eo vtique quòd hic sensus iam remotiora percipiat, & quòd non ex toto carnalis delectationis expers, eo tamen tenuiorem eam habeat quo diffusiorem. Auditus autè multo magis remotiora capit, nec inter homines ab amante quisque remotior est quàm non amans. Denique cum in cæteris sensibus nonnulla carnis ipsius oblectatio sit, & magis ad carnem pertinere uideantur, auditus pene totus exit à carne, & ei dilectioni non immerito conuenire uidetur, cuius tota causa obedientia est: quam pertinere ad auditum satis euidens est, cum cæterarum unde diximus dilectionum nonnulla à carne sumatur occasio. Porro usus quidem in eo sibi uendicat amaris diuini similitudinẽ, quòd cæteris omnibus excellentior & singularis cuiusdam naturæ, perspicacior quoque cæteris inuenitur, & discernit multo remotiora. Denique odoratus quidem & auditus videntur unique remota sentire, sed ad se magis quem sentiant aërem creduntur attrahere. Visus autem non ita, sed magis ipse exire uidetur, & ad remota procedere. Sic & in dilectionibus est. Quodammodo.n. attrahimus proximos quos tanquam nosK sos diligimus. Attrahimus & inimicos, quos ad hoc diligimus vt sint & ipsi sicut nos, id est, ut sint amici. Deum uero si, ut dignum est, tota uirtute, tota anima, toto corde diligimus, ipsi magis in eũ pergimus, & tota festinatione in eum qui inestabiliter super nos, properamus. Iam uero & id manifestum est, quoniam in corporis sensibus uisus, quidem cæteris omnibus, auditus reliquis tribus dignior, odoratusque & gustum & tactum &si non utilitate, dignitate tamen superare uidetur, & gustus tactui superexcellere: quod manifestat etiam dispositio ipsa membrorum. Oculis siquidem in summitate locatis, aures inferiores esse quis nescia t? Sic & auribus nares, & fauces naribus, ipsis quoque faucibus manus pariter & reliquas corporis partes ad quas pertinet tactus, subesse manifestum est. Secundum ergo hunc modum & in sensibus animæ considerare licet alterum altero digniorem: quod quia facile iam potestis aduertere, brevitatis causa prætereo. Illud quoque uestræ nihilominus diligentiæ considerandum relinquo, quòd quemadmodum artus corporis cadere necesse est quàm cito defecerit eos anima uegetare, sic & eas quas diximus affectiones, quæ sunt uelut quædam animæ membra, sine anima ipsius animæ (quæ Deus est) cadere omnino necesse est, quatenus uidelicet aut ex toto non diligatur quod diligendum est, aut non diligatur ad quod debet, aut quomodo debet. Sunt.n. L qui parentes carnaliter tantum diligunt, & ipsi quoque confitentur domino cum benefecerit eis. Sed huiusmodi dilectio aut omnino uocanda dilectio non est, aut caduca est, aut decidens in terrena.

De duplici baptismo, & de relinquenda propria voluntate. Sermo.

SCitis fratres (firmissime enim tenetis catholicam veritatem) quòd in baptismate abrenunciantes diabolo pater cœlestis adoptet, & in regnum filij claritatis suæ de potestate transferat tenebrarum. Nimirum ipsa est stola prima quã uere cito proferre ministros paternus iubet affectus, non oris petitionem, non desiderium cordis expectans, sed & ipsum intellectum præueniens in benedictionibus dulcedinis. Quot- Gal. 3. d quot enim baptizati sumus in Christo Iesu, Christum induimus. De quo & alius clamat testis & ipse fidelis, quia quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Rom. 8. f Dei fieri. Nec vero inanis est aut infirma potestas, quia nimirum certi sumus continuo & nos quoniam neque mors, neque uita, neque uirtutes, neque angeli, neque altitudo, neque profundum poterit nos separare à charitate Dei, quę est in Christo Iesu. Sed attende quanta enumerauit Apostolus (eius enim uerba sunt) minime tamen adjiciens, nec nosipsi. Nimirum hæc est libertas qua Christus nos liberauit, ut nulla penitus creatura auellere nos, aut uim facere possit. Soli id deserere possumus propria uoluntate abstracti, & illecti à propria concupiscentia. Præter hanc enim nihil est quod M timeamus. Denique donec uolũtatis usum, & facultatẽ deliberandi renatus quisque recipiat,

cipiat, à charitate Dei separari omnino non potest. Securus interim degit sub protectione & aduocatione Domini Dei sui, non est, quod vereatur ex omnibus. At ubi sanè discretionis annos ingrediẽs redditur sibi, cæterorũ vtique uiolẽtiã nec tũc quidẽ formidare necesse est, sed ab ea, quæ dormit in filiu caueat, propria scilicet uolũtate. Erit forte peccatũ in foribus, sed appetitus eius sub eo est, tantum ipse aperire renuat, consentire recuset. Denique primos parentes non ursus, aut leo, sed potius serpens, callidior vtique, non fortior cæteris animantibus supplantauit. Nec mulierem vir, sed mulier virum. Serpens ò Eua decepit te, decepit profecto, non impulit, aut coegit. Mulier tibi o Adam de ligno dedit, sed offerendo vtique, non uiolentiam inferendo. Neque enim potestate illius, sed tua factum est voluntate, vt eius voci plus obedieris quàm diuinæ. Cæterum si ille sibi non præcauit ignarus nos saltem nobis tot exemplis præmoniti caueamus. Imò uero quoniam pe rielitati sumus, & nos miserabiliter in hac parte, de cætero iam remedium aliquod tãtis prouidere malis solicite studeamus. Quã do enim fortis ille armatus, quem fortior superueniens alligauit atrium illud olim suũ valuit uiolentia aliqua obtinere? Sed uacuum sibique insipienter expositum domici A lium reperit, & cum alijs septem nequioribus, non fortioribus ingrediens, non irruens, libere habitauit. Quis uero illum admisit, nisi propria uoluntas? Ipsa est, quæ in potestatem tenebrarum denuo redijt, quę nos iterum subdidit mortis imperio. Veni Domine Iesu etiam nunc. Iesu bone eiice iterum fortiter, quem nos insipienter admisimus. Tunc enim uere liberi erimus etiam nunc, si nos liberaueris. Irritum fecimus fœdus primum, tibi peccauimus Domine, satanæ, & operibus eius obligantes denuo nosmetipsos, iugo iniquitatis colla ultranea submittentes, & subijcientes nos miseriæ seruituti. Itaque fratres nici rebaptizari nos conuenit, secundum fœdus iure necesse est, opus est professione secunda nec iam sufficit abrenũciare diabolo, & operibus eius, mundo pariter abrenuncian dum est, & propriæ uoluntati. Ille enim seduxit, ille tradidit nos. In priori nimirum baptismate, quando nihil nobis adhuc uoluntas nostra nocuerat, satis fuerat abrenunciare diabolo, cuius profecto inuidia peccatum pariter, & mors per unum ingrediens, in omnes homines pertransiuit. Cæterum postquam mundi fallentis illecebras, & infidelitatem propriæ voluntatis manifeste sumus experti, decætero iam in secundo (ut ita dixerim) conuersionis nostræ baptismate merito prorsus, & non ad insipientiam nobis, non restartire tantummodo fœdus primum, sed etiam roborare soliciti, ipsis quoque affectibus pariter abrenunciamus. Studeamus proinde dilectissimi, immaculatos nos ab hoc seculo custodire, scientes quoniam religio munda, & immaculata coram Deo hæc est. Caueamus autem a propria uoluntate tan- B quam a uipera pessima, & nequissima, & quæ sola deinceps damnare possit animas nostras.

De primordijs, mediis, & nouissimis nostris, Sermo.

ILli memorare nouissima tua, & Eccl. 7. d in æternum non peccabis. Recole primordia, attende media memorare nouissima tua. Hæc pudorem adducunt ista dolorem ingerunt illa metum incutiunt. Cogita unde ueneris, & erubesce: ubi sis, & ingemisce: quo uadas, & contremisce. Vide ne adijcias adhuc ignorare, ne forte super te ueniat terribilis illa comminatio qua sponsus intonat dicens: Si Cant. 1. d ignoras te ò pulchra inter mulieres, egre- Psa. 44. c dere, & abi post greges sodalium tuorum. Primo siquidem cum in honore esses ò homo non intellexisti, unde comparatus es iumentis insipientibus, & similis factus es illis. Iam si nec vexatio intellectum dederit auditui, etiam post greges abibis, illis nihil mali sentientibus, malis expositus vniuersis. Agnosce ergo primordia tua. & erubesce cõparatum te esse iumentis: memorare nouissima tua, & time ne abeas etiam post iumenta. Erubesce inquam, quòd pro consortio angelorum, consortium sortitus es pecorum, non modo in necessitatibus corporis, sed etiam in affectibus cordis. Cum iumentis partiris cibum terræ, quia panem angelicum, panem fastidisti cœlestem. Non C solum autem, sed etiam, quod peius est, in recto corpore curua est anima, & in corpore manet humanę animæ similitudo, in anima uero bestiali similitudine mutata est similitudo Dei. An non confunde-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris sursum caput habere, qui sursum cor nõ habes? corpore rectus stare, qui corde repis in terra? An non repere est in terra carnem sapere, carnalia desiderare, carnalia quærere? Veruntamen quia ad imaginem & similitudinem Dei creatus es, si perdidisti similitudinem similis factus rumentis, sed in imagine pertransisti. Ergo si in sublimi positus non intellexisti quoniam limus esses, noli infixus in limo profundi ignorare quia imago Dei es, & erubesce quòd peregrinam ei superduxeris similitudinem. Memor nobilitatis tuæ, pudeat te tantæ deiectionis. Ne ignores pulchritudinem tuam, ut de fœdita te amplius confundaris. Hæc est iuxta Salomonem confusio adducens gloriam, quando à tanta gloria cecidisse confunderis. Eras enim aliquãdo gloria & honore coronatus, constitutus super opera manuum domini, incola paradisi, angelorum ciuis, & domesticus domini Sabaoth. Hinc deiecisti teipsum in has interiores tenebras, vnde ad exteriores quoque & palpabiles tenebras eijciẽdus eris aliquando, si non caues. Ab ista inquã gloria filiorum Dei deposuisti temetipsum, à fœlici illa & dulcissima patria, ab orto uoluptatis exulem te fecisti. Ecce unde ueni-
sti: vis nosse quo deueni-
sti? In locum utique afflictionis. Siquidem uita tua inferno
D appropinquauit. Quid enim hic nisi labor & dolor, & afflictio spiritus? Sed nunc ita contigit tibi, ac si puer in carcere natus sit, & in carcere sit nutritus, & quia nunquam viderit lucem, miretur super tristitia & anxietate matris suæ. Illa enim scit vnde doleat, & quia nouit bona, grauiora sunt ei mala, & recordatione pacis amaritudo eius amarissima est. Tibi magna bona uidentur minora mala, & præ matoribus compedibus quibus assuetus es, minores annulos requiẽ putas. Comedere appetis, quia fames te cruciat. Vtrunque labor est, sed quia fames grauior magis, comedere nescis esse laborem. Denique postquam fames depulsa fuerit, ui de si nõ grauius ducis comedere, quàm esurire. Sic se habent uniuersa sub sole, ut nihil sit in eis uere iucundum, sed ab uno semper transire uelit homo ad aliud, solaque ui cisitudine releuetur utcunque, ac si prosiliat ab aqua in ignẽ, & inde rursus in aquã resiliat, vtpote qui neutrum ferre possit. Omnis siquidem laboris remediũ, alterius laboris initium est. Nemo in hoc seculo nequam quod vult habere potest, quando-
quidem nec iustus iustitia satiatur, nec voluptuosus uoluptate, nec curiositate curiosus, nec ambitiosus inani gloria. Ecce unde doleas si nondum insensibilis factus es. Ecce vnde doleas, qp in exilio positus es, in deserto moraris, & in tenebris ambulas & in lubrico, & in sudore vultus tui vesceris pane tuo. An non in amaritudine moratur oculus tuus, quotiens ista considerat & deplorat pariter cum propheta. Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est? Habes iam primordia, habes etiam media: sed nouissima quæ sunt? Nam de eis dicitur, qp eorũ memor non peccabis. Ipsa sunt mors, iudicium, gehenna. Quid horribilius morte? quid iudicio terribilius? Nam gehenna nihil potest intolerabilius cogitari. Quid metuet si quis ad ista non trepidat, non expauescit, non timore concutitur? O homo li pudorem perdideras ad nobilem creaturã pertinentem, si dolorem nõ sentiebas afflictionis, quod est etiam carnalium: uel timorem
non omittas, quoniam ille est etiam tumentorum. Oneramus asinum & fatigamus in laboribus plurimis, & nõ curat, quia asinus est. At si in ignem impellere, si in foueam præcipitare uelis, cauet quãtum potest, quia vitam diligit, & mortem timet. An non ibi ergo iustum videtur, ut qui modo iumenti insensibilior fuerit, post iumenta ipsa compellatur abire, & in tormentis positus locum teneat posteriorem? Time ergo ô homo, quòd in morte separandus es à bonis omnibus huius corporis, & tam dulce carnis & animæ uinculum amarissimo secandum diuortio erit. Time quòd in terribili iudicio ei præsentandus es, in cuius manus horrendum est incidere: & eo examinante quem nihil latet, si quidem inuenta fuerit in te iniquitas, alienandus ab uniuersitate quietis & gloriæ, & segregandus à numero beatorum. Time quòd in gehenna cruciatibus æternis & immensis exponendus es, in sorte diaboli & angelorum eius, in igne æterno, qui præparatus est eis. Hic ergo timor initium sapientiæ dicitur, non pudor, non dolor: quia aruter eorum sic initiat ad sapientiam, neuter tantam habet efficaciam. Vnde est quod non dicitur memorare primordia, aut media, sed nouissima, & nõ peccabis. Validior enim est & vehementior spiritus timoris ad resistendum peccato, quàm pudor & dolor: quia pudor de inuitudine, & dolor de qualicunque huius mundi

mundi consolatione capit solatium, timor vero non inuenit unde consoletur. Nam in morte non magnum, nõ paruum aliquid de bonis huius mundi tecum delaturus es, in iudicio nec fallere nec resistere possibile erit: in gehenna penitus nulla consolatio, sed perpetuum væ, vlulatus, & fletus, & stridor dentium.

De triplici misericordia, & quatuor miserationibus. Sermo.

Psal. 50.a

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Sicut sunt peccata minima, sunt mediocria, sunt & magna: sic est misericordia parua, mediocris, & magna. Magnus ergo peccator magna misericordia opus habet: ut ubi abundauit delictum, superabundet & gratia. Paruam misericordiã disco expectationem qua non statim punit peccantem, sed expectat ad pœnitentiam. Paruam autem non in se, sed ad comparationem aliarum. Alioquin magna plane, magna omnino misericordia, expectatio dominis est. Nam peccantem angelum omnino non expectauit, sed præcipitauit: hominem quoque peccantem non distulit, sed
G protinus expulit de paradiso. Nunc iam expectat, dissimulat, sustinet decem annis, vigenti, vsque ad senectutem, & senium. Et si consideremus quanta & quàm plurima peccata quotidie fiunt, nónne leuia reputamus illa quæ tam continuo damnationis excepere sententiam? Nihil proinde mirum si ipsius quoque prophetæ pene moti sunt pedes, pene gressus effusi, quoniam zelabat super iniquos pacem peccatorum uidens: si peccatores ipsi dicunt, quomodo scit Deus, & si est scientia in excelso? Sed hæc est gratia crucis Christi, & uirtus. Viuo ego dicit dominus, nolo mortẽ peccatoris, sed vt magis conuertatur & uiuat. Quantum vero mihi videtur, vox Christi resurgẽtis est ista. Ac si dicat, uelit nolit Iudæus, uiuo ego. Nolo mortẽ peccatoris qui mori uolui pro peccatoribus. Volo ut fructuosa sit mors mea, & copiosa per eam redemptio. Hic ergo misericordiam domini qua tardat ferire, paratus ignoscere: paruam non quidem in seipsa, sed aliarum comparatione nominauit, quia hæc si quidem sola fuerit, nullatenus sufficit ad salutem, imò uero iudicium damnationis accumulat, vt dicatur: hæc fecisti, & tacui. Apostolum proinde audiamus more suo terribiliter intonantem. An diuitias bonitatis eius, inquit, (haud dubium quin Dei) & longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam patientia Dei ad pœnitẽtiam te adducit? Tu autem secundum duritiam tuam & cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die iræ. Thesaurizas, inquit, tibi thesauros iræ pro prærogatis thesauris misericordiæ quos contemnis, & euacuas in te misericordiam Dei. Sed secundum quid? H Secundum duritiam tuam, ait, & cor impœnitens. Quis autem scindet duritiam istam, nisi qui passione sua petras scidit? Quis dabit cor pœnitens, nisi à quo est omne datũ optimum? Hæc est secunda misericordia omnino maior priore, quę facit ne prima sit infructuosa, & conuertatur in damnationem mortis, dando scilicet pœnitentiam, sine qua expectatio non modo non prodest, sed obest plurimum. Et hæc quidem in leuibus peccatis potest sufficere, quoniam in his à quibus abstinere non possumus dum gestamus corpus peccati, ad salutem sufficere potest pœnitentia quotidiana. At in grauioribus quidem, & quę peccata ad mortẽ sunt, opus est nõ modo pœnitentia, verum etiam continentia. Difficilis prorsus res, & soli diuinæ uirtuti possibilis, susceptum semel peccati iugum à ceruicibus excutere: quoniam qui facit peccatum, seruus est peccati, nec est iam liberati nisi in manu forti. Hęc est magna misericordia magnis necessaria peccatoribus, de qua dicitur. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum, &c. De quatuor filiabus magnæ misericordię dictum est, quæ sunt immissio amaritudinis, subtractio opportunitatis, uirtus resistendi, & sanitas affectionis. Quandoque enim ei qui peccato quouis obligatus tenetur, pie immittit dominus amaritudines quasdam, quæ mẽtem occupant hominis, & expellũt pernicioſam delectationem peccati. Quandoque subtrahit opportunitatem, nec tentari patitur infirmitatem. Quandoque uirtutem donat resistendi quod maius est, ut scilicet tentationem sentiens uiriliter agat, & non consentiat. Quandoque affectionem sanat, quod perfectissimum est, & in quo prorsus tentatio tollitur: ut non solum non consentiatur ei, sed nec sentiatur quidem.

Rom. 2.a

Psal. 50.a

I

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

De septem donis spiritus sancti contra septem vitia. Sermo.

SApientia uincit malitiam, dum satanam conterit Dei uirtus, & Dei sapientia Christus. Attingit ergo à fine vsque ad finem fortiter, in cœlo quidem deijciendo superbum, in mundo superãdo malignum, in inferno spoliando auarum. Et disponit omnia suauiter, in cœlo stantes angelos confirmando, in mundo mundatos redimẽdo, in inferno captiuos liberando. Aut si melius placet, accipiamus hoc modo. Ordinata præcedit acie aduersus septem peccati gradus spiritus septiformis. Et primus contra negligentiam timor exurgit, nimirũ ipse est quo concutitur anima, discutitur conscientia, excutitur sopor læthalis, incutitur solicitudo. Denique qui timet Deũ, nihil negligit, sed vereatur omnia opera sua. Cæterum ut grauior sit cõflictus, squama squamæ iungitur, & comitantia sunt in humano corde negligentia sui, & curiositas exterorum. Triplex enim (vt ait sapiens) incommodum eijcit de domo inhabitantem: fumus, stillicidiũ, mala uxor. Quando vero hæc deerunt negligenti? Propria quidem qui negligit, fumum non abigit, uxorem non corrigit, tectum non reficit. Fumant peccata nullo misericordiæ studio, nullis lachrymarum vndis extincta, & fumus ille teterrimus & intolerabilis. Malignatur uoluntas ipso neglectu quotidie deterior semetipsa. Stillat superni iudicis indignatio ex defectu utique charitatis, quæ sola operit multitudinẽ peccatorum. Egrediatur vtique foras necesse est, & curiosius exteriora consideret qui sic interna despicit, præterita non respicit, præsentia non inspicit, futura non prospicit. Eum deonter proinde curiositati pietas aduersatur, & quem illa à corde euocat, ista reuocat. Nimirum pietas illa est cultus Dei, & in corde colitur, qui in corde cognoscitur habitare. Parit autem curiositas experientiam mali, vt facile qui per multa uagatur offendat, facile cadat in laqueum, facile inueniat quod perniciose delectet. Contingit sane aduersus hanc scientiæ spiritus, docens eligere bonum, reprobare malum: docens quid pernicioſum ſit, quidve expediat experiri. Veruntamen in multis iam in concupiscentiam experientia tranſire videtur. Habes ergo hos gradus in Dina filia Iacob, quã nimirum ad uidẽdum alienigenas mulieres egressam, Emor filius Sichem rapuisse, coeuntem sibi, ac deinde tristem blãditijs delenisse legitur, ita ut illius animæ anima eius adhæsit. Dico autem in concupiscentiam, & ut propheta meminit, in affectum cordis transisse hominem qui legem spreuit, honestatẽ abiecit, valescit pudori: timorem autem domini penitus transilijt, sibique uchitur appetitu, sequitur cõcupiscentiam solam, sola trahitur uoluptate, & est apud eum pro ratione uoluntas. Contra hanc igitur concupiscentiam mali dimicat fortitudo neque enim ulla iam nisi in manu forti liberatio est. Indicat sibi homo ieiunia, corpus castiget & subijciat seruituti, ne forte iam de ea dicere colubri egrediatur regulus, de concupiscentia consuetudo. Quemadmodum enim misera nimium & miserabilis humana fragilitas sine pruritu concupiscentiæ, aut impetu desiderij sola consuetudine ipsa ad illicita trahatur, vtinã omnibus liceat ignorare. Nimirum peccatum faciens, seruus est peccati, seruus plane diaboli, ad prauа quæque prout ducitur sequens, à quo nimirum captiuus tenetur ad ipsius uoluntatem. Est autem consuetudo hæc gratis quædam & pernicioſa catena, ſoluenda utique facilius quàm rumpenda: vt hic maxime uulgare illud prouerbium videatur usurpari, indurari malum uiolentia potiorem: vt quemadmodum vis vi repellitur, & feruore spiritus feruor extinguatur desideriorum, ut maligni artem arte deludas, & consuetudini consuetudo opponas. Alioquin si forte uiolentiã quæras & castigationem corporis speres cõsequi dum prævalere, timẽdum omnino est ne sit perniciosus labor, & prius ipsa substãtia deficiat q̃ inolita concupiscentia, præsertim q̃ aliquatenus quædam natura sit ipsa cõsuetudo. Necessarium itaque est consiliũ uel ab ipso magni consilij angelo ministratum, uel ab homine aliquo spirituali qui cogitationes satanæ spiritualiaq̃ue remedia nõ ignoret. Subtrahenda nobis occasio est & opportunitas fugienda peccati. Legimus fratres, in eremo formicationis spiritu quempiam impugnatum, laudabili prorsus industria à patre cuiusdam secreto, ius sit ut eundem lacessiret iniurijs, & prior ipse quasi acceptaab eo iniuria quereretur. Anxiabatur ille, & cõfusus vehementer, sic in breui oblitus est pristinæ tentationis, vt quærenti de ea non sine admiratione plurima

p'urima responderet. Papæ, uiuere non licet: & fornicari libet? Sed forte nedum ne mine cui victoria reposita est, quẽ triumphus manet, cui corona debetur, & cõtemptus ex consuetudine prodit, ut tanto liberius, quãto desperatius peccans, totas iam concupiscẽtie laxet habenas, toto impetu feratur in præceps, sicut scriptum est. Peccator cum uenerit in profundum malorũ contemnit. Hunc ergo contemptum necesse est vt spiritus intellectus impugner, illuminãs tenebras cordis, & lucem diuinæ misericordiæ, & copiosæ miserationis infundens. Intelligentia nempe diuinis & altissimis rebus attribuenda est, quas quidem ratio humana nullatenus, difficile autem uel fides ipsa cõprehendere possit, vt est illud. Vbi abundauit delictum, superabundauit & gratia. Iam si contemptus perfecerit, accedere necesse est & malitiam, ut quam potest consolationẽ desperatus miser admittat, & cui non est pars in bonis, lætetur uel in malis, lætetur cũ male fecerit, & exultet in rebus pessimis. Ex his ergo solum hoc remedium est, ut ipsa aduersus malitiam sapientia congrediatur, propriaque dextera prælietur, quæ succumbere omnino non nouit. Quando.n. liberetur qui in habitationem descendit, nisi præueniatur in benedictionibus supernæ dulcedinis, vt clauum clauo expellat, & pestiferã dulcedinem uitiorum iucunditas spiritualis vnctionis excludat? Attingit ergo à fine vsque ad finem fortiter sapientia uictrix eradicando singula vitia, singulasque inserendo uirtutes. Excutitur siquidem negligentia, ut timoris spiritus repleat mentem, abijcitur curiositas ut succedat pietas, experientia mali fugatur, apponiturque scientia. Sic & concupiscentiæ prævalet fortitudo, & consilium consuetudine amputat, & intellectus uigens contemptum amouet, & disparente omnino malitia, sapientia regnat. Qua quidem triũphante, de cætero miseram illam animam quam pernicioſe negligentia soporauerat, peius excitauerat curiositas, attraxerat experientia, tenuerat concupiscentia, ligauerat consuetudo, contemptus in carcerem truserat, malitia tugulauerat: timor fuscitat, pietas blande demulcet, scientia quid actum sit indicans, dolorem apponit, quod suum est, fortitudo erigit, consilium soluit, intellectus educit de carcere, sapientia mensam ponit, refocillat esurientem, & salutaribus reparat alimentis.

De eo quod scriptum est. Beatus homo qui inuenit sapientiam, & qui affluit prudentia. Sermo.

QVid in hoc mundo agimus fratres, aut quid facimus de hoc mundo? Si saluari cõtendimus à præsenti seculo nequam, quid ad hoc mundo decernimus? Si exire uolumus, quid compedes nostros nobiscum trahere laboramus? Ponamus aureos esse, sed multo melius est sine his liberari, quàm eorum occasione teneri. Non æstimemus precium, sed impedimentum consideremus, ne præter ipsam quæ dura satis reputanda est conditionis necessitatem, etiam cupiditatis visco inhærere hic incipiamus, & inanis solicitudinis nexibus irretiri. Quid enim in compedibus faciat quis, percũctari forte minus congruum iudicetur, q̃ uidelicet ad patiendum magis, quàm ad aliquid faciẽdum soleant homines compediri: & actionis impedimenta compedes sunt, adminicula passionis. Agendũ tamen nobis aliquid in hoc muundo, agenda utique pœnitentia, sed ad passionem hæc potius, quàm ad actionẽ uidebitur pertinere. Nihilominus tamen agẽdum hic nobis aliquid: non quidem de hoc mundo, sed in hoc mundo. Cum.n. legatur Adam in loco uoluptatis ab initio positus vt operaretur, quis sanum sapiens, filios eius in loco afflictionis ad seriandum positos arbitretur? Operemur ergo, sed cibũ qui non perit: operemur opus salutis nostrę. Operemur in vinea domini: ut denarium diurnũ accipere mereamur. Operemur in sapientia quæ dicit. Qui operantur in me, non peccabunt. Ager.n. est mundus: ait ueritas. Fodiamus, in eo thesaurus absconditus latet, et fodiamus eum. Ipsa est.n. sapientia quæ trahitur de occultis. Omnes eam quærimus: omnes cõcupiscimus eam. Sed frustra quærit qui in lectulo suo quærit: neque.n. in terra suauiter uiuentium inuenitur. Lectulus est, & ibi gigantem quæris? Tuus est, & ibi speras inuenire eum qui diuersoria semper ignorat? Si quæritis, inquit, quærite: conuertimini & uenite. Quæris unde? A lectulo tuo. Quæris unde conuertaris? A voluntatibus, inquit, tuis auertere. Etsi in voluntatibus meis nõ inuenio: ubi, inquis, inuenio sapientiam? Vehementer enim eam cõsiderat anima mea: nec inuenisse sufficiet si contigerit inuenire: nisi mensuram bonam

Prou. 3. b
Prou. 18. c
Rom. 5. d
Ioan. 8. c
Gen. 34. a
Eccl. 24. e
Mat. 13. f
Esa. 21. c
Ibid. 18. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

nam,& cõfertam,& coagitatam,& superefluentem ponã in sinum meum. Merito qui dẽm. Beatus.n.homo qui inuenit sapientiã:
Deu. 30.c & qui affluit prudentia. Quære ergo dum
& Roma. inueniri potest: dum prope est, inuoca illã.
10. b Vis audire, quam prope sit? Prope est uerbum in corde tuo,& in ore tuo,tantũ illud recto si quæsieris corde. Erige cor,surge de lectulo tuo,ut non frustra audias admonentem sursum habere cor. Sic enim inuenies corde sapientiam: ore afflues prudentia,sed affluere non effluere,uel euomere cura. Ni mirũ mel inuenisti si inuenisti sapientiam tantum ne multũ comedas: ne satiatus euo
Eccl. 24.c mas illud. Sic comede,ut semper esurias. Nã ipsa dicit: Qui me edunt,adhuc esuriẽt. Noli multum reputare,quod habes noli satiari ne euomas: & hoc ipsum quod uideris habere, auferatur a te: quippe qui ante tẽpus quærere desistit. Neque enim dum potest inueniri,dum prope est,ab inquisitione,vel
D inuocatione cessandũ est. Aliter quoque si-
Pro. 25.d cut qui mel comedit multum (ut ait idem Salomon) non est ei bonum: ita qui scrutator est maiestatis,opprimetur à gloria. Quid tu Pilate seorsum interrogas Dominũ, ut tibi susurret in aure quid sit ueritas? Multũ est ad te: non dabitur sanctũ canis, nec margarita porco. Quære potius fidei in gustũ: satietatẽ intelligẽtiæ interim ne requiras. Merito fratres,reuerberata acie protinus resiliuit: & respõsum nõ sustinẽs, egressus est ad Iudæos, qui ambulare cœperat in magnis, & mirabilibus super se,quid esset veritas percontatus. Quocirca quæramus sapientiam in corde: & sapientiã, quę est ex fide quem-
Ro. 12. a admodum Apostolus ait. Non plus sapere, quam oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem. Sobria siquidem sapientia est in pœnitudine peccatorum præteritorum: in contemptu præsentium commodorum: in desiderio futurorum præmiorum. Inuenisti plane sapientiã, si prioris uitæ peccata detelles: si huius seculi desiderabilia paruipendas: si æternam beatitudinem toto desiderio concupiscas. Inuenisti sapientiam, si tibi eorum singula sapiunt prout sunt, ut hęc quidem amara,& omnino fugienda,illa quoque ueIut caduca,& transitoria contenenda,illa uero,ut perfecta bona totis apprenda desiderijs, intimo quodam animi sapore diiudices, & discernas. atque hæc quidem sobria, est sapientia,& uomitum nescit,ubi & timoris frigus ex recordatione peccatorũ,& charitatis feruor ex appetitu diuinarũ promissionum,tepiditatem amouet earũ, quæ nũc sunt pessimarum occupationum: ut nec euomas sapientientiam, nec euomaris ab ea. Si. Deus cut enim beatus homo qui inuenit sapientiam: sic etiam beatus uir uel beatior etiam qui morabitur in sapientia: forte enim hoc ad affluentiam spectat. Sane in his tribus ore affluit sapientia, uel prudentia, si sit in ore confessio propriæ iniquitatis: si gratiarum actio,& uox laudis, si etiam sermo ædificationis. Nimirum creditur ad iustitiam: ore Ro. x autem confessio sit ad salutẽ: atque in principio quidem sermonis iustus accusator est Pro. 18
sui. Nam in medio magnificare Dominum: in tertio quoq; si eatenus affluit sapientia) ædificare proximum debet, An uero, & in opere affluendum est sapientiæ? Est maxime. Quæramus ergo,& in opere triplicẽ affluentiam: nam,& olim est a sapiente quodam,q̃ sapientia tripliciter describeretur. Itaque si uos melius non habetis: puto ego, quod ad opus pertinet,copiose satis affluere sapientia quicunque inter uos continenter,patienter,& obedienter conuersatur,tantum uidelis obedientia propriam mortificet uoluntatem, humilis continentia carnalem,pariter,& secularem amputet uoluptatem, hilaris patientia utranque simul, & corporalem scilicet,& mundialem utcunque sustineat aduersitatem.

De *triplici genere bonorum, & uigilantia super cogitationibus, Sermo.*

ET propensius studium, & cura ꝑ uigilantior nostris esset cogitationibus adhibẽda fratres mei, nostris inquam quibus tam fœctarum meditationum assidue materia ministratur: nocte enim & die nobis prophetice,& euangelicæ, sed & apostolicæ uoces canuntur,& leguntur, quæ & pœnam minantur in ferni, & gloriam regni pollicentur. Vnde ergo nobis tam uanæ,tam noxiæ, tam obscœnæ cogitationes, quæ nunc immunditia,& elenatione, nunc superbia,& ambitione ceteriscq; passionibus extorquẽt nos,ut uix aliquando in serenitatem sanctarum cogitationum respicemus? Væ nobis a torpore,& tepore cordis nostri,qui pertimus nos his uanitatibus occupari, & nos magis ex instanti transilimus in bona Domini,siue in naturalia,siue in spiritualia,seu etiam in æterna. Et quidem naturalia bona magna,spiritualia maiora,sed maxima sunt æterna. In primis reparamur, in secundis excitamur,extendimur,& beatificamur in tertio: Si non potes oculum meditationis in illam sublimitatem æternalium bonorũ infigere, quia stãria sunt,& omnem sensum superantia in bonis gratiæ,quæ sunt in exercitio uirtutum, uilum reflecte, ut uideas, quam puræ conscientiæ,quàm liberæ frontis sit uersari, & conuersari in castitate, & charitate,in patientia,& humilitate cæterisque uirtutibus,quæ amabilem Deo, placabilem, & imitabilem hominibus reddunt. Quòd si & hęc nimis sublimia sunt, & trãsgredientia infirmitatem tuam, demitte oculos tuos in bona naturæ, quæ tibi tam familiaria esse debent, quantum tu familiaris es tibi. Nec sic dicimus bona naturæ quasi gratiæ non sint, sed ideo quòd ipsi naturæ quodammodo ingenita, & complantata fuerunt antequam fieret peccatum illud, quod non solum personam infecit, sed etiam naturam. Extunc non ita nobis ad manum prouenisse monstratur propter uulnus inflictũ, cum tamẽ nos illa in nobis, & circa nos esse tã rationibus,quàm affectionibus plerũque
1 Cor. 12. sentiamus. Et quia nos ex anima, & corpore cõsistimus,iuxta uocem apostoli: ab animali parte, id est, à bonis corporis incipiamus, ut non sit prius quod spirituale est, sed quod animale. Sunt autem omnia bona corporis,& quæ ei solummodo debeamus, sanitas. Nihil autem ei ultra dandũ est,uel quęrendum,sed hoc termino ligandum, & frenandum est, cum fructus eius nullus sit, & mors sit finis illius. Sed hic fouea est,q̃ nolo ti, & tam subtili maligntate prosequitur, ut uix eam quis uel possit cauere uel nouerit. Quòd si uoluptati seruitur, non sanitati, hoc iam de natura non est, sed sub natura, quę morti manus dat, cum magistram cõtti tant uoluptatem. Inde etiam est, q̃ multi ad tam bestiales, & rebelles impetus descenderunt, uel (ut dicam uerius) ecciderunt, ut uoluptatem præferant sanitati, & illis ipsis sæpissime uolutentur, quæ sciunt difficiles, & acutissimas subsequi passiones. Sicut autem corporis natura est sanitas, ita cordis natura est puritas: quia turbato oculo non undebitur Deus: & cor humanum ad hoc factum est, ut suum uideat creatorem. Si uero sanitati corporis solicita est prouidenda custodia, puritati cordis tanto solicitior est impendenda, quanto pars ista dignior illa esse conuincitur. Hic tamen simpliciter accipimus puritatem, ut uidelicet omnia quæ agimus, pure, & humiliter confiteamur Domino in oratione, homini in confessione, & dicamus: Dixi, confitebor aduersum me in- Psa. 31. b
iustitiam meam Domino,& tu remisisti impietatem peccati mei. Et quia sociale animal sumus,ex his quæ in nobis sunt,ad ea, quæ circa nos sunt, transeamus: ut si fieri potest quod ex nobis est pacem habeamus cũ omnibus hominibus. Hæc enim est lex naturalis societatis, ut omnia quæcunque nobis fieri nolumus, alijs non faciamus: & quæ nobis fieri uolumus, aliis impendere studeamus. Sicut ergo debemus sanitatem corpori, puritatem cordi: sic & fratri pacem: Iam hinc transeundum est ad sanctorũ animas, quæ de huius mortalitatis carcere ad cœlorum gaudia uolauerunt. His profecto debemus imitationem: quia similes fuere nobis passibiles, & notas nobis fecerunt uias uitæ, quas tam infatigabiliter, quàm interminabiliter tenuerunt. Sed, & illis qui non in tanta sanctitate seu peracta pœnitentia exierunt, cõpassionẽ debemus, & orationẽ propter similis naturæ consortium, ut pius pater auferas sœoriam eorum, & in beneficia flagella commutet, & sic tandem reconsignet ad beatæ gaudia ciuitatis. Si enim tauri cum taurum mortuum inuenerint, plorant, mugiunt, & quasi quibusdam debitis humanitatis obsequijs fraterna funera prosequuntur: quid debet homo homini, I
quem, & ratio docet, & trahit affectio? Sicut ergo sanctis animabus imitationem, sic minus sanctis compassionem debemus: illinc exemplum, hinc gemitum haurientes. A sanctis uero angelis auxilium quærendũ est,& occultis suspirijs,& frequentia lachrymarum ut illi supereminenti maiestati preces nostras offerant, referant gratiam, quia administratorij spiritus sunt, missi propter nos, ut hæreditatem capiamus salutis. Ab Hebr. 1.d
illo autem rerum omnium Domino pietas quærenda est, ut ille cuius natura bonitas, cui proprium est miereri semper,& parcere, non respiciat multitudinem iniquitatũ nostrarum, sed secundum multitudinẽ miserationum suarum misereatur nostri. Ipsi enim nos,& amorem debemus,& subiectionem cum omni reuerentia, & humilitate. Amorem, quia fecit nos,& benefecit nobis:

Universidad de Deusto
Biblioteca

subiectionem, quia super nos est, & hoc præcipit nobis, terribilis in consiliis super filios hominum. Ita ergo, & sanitatem corpori, puritatem cordi, pacem fratri, imitationem sanctis, compassionem mortuis debemus: auxilium ab angelo, pietatem à deo postulemus. Ex arca naturalium bonorum habere debemus, & quærere, vt sciamus quia cum hæc, quæ omnia mandata sunt, & data naturæ fecerimus, serui inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Aut vix enim aut nunquam inuenitur aliquod præceptum dominibus, quod transeat terminos possibilitatemque naturæ. In his autē bonis, sicut prędiximus, reparamur, & quasi quodammodo restituimur in antiquum, dum ad ingenitatem naturæ suauitatem reuertimur, dum etiam nobis, & his qui circa nos sunt, & eis qui supra nos sunt, debitum rerum ordinem exhibemus. Et hęc quidem pro bonis naturalibus. Spiritualia autem bona in quibus exercemur vt ad eterna tendamus, ipsa eadem sunt: sed alia, quia alio intuitu considerata, cum plurimus tamen aliis quæ lōgum est enumerare. Illa enim iuxta naturam, hæc supra naturā esse noscuntur: Nam & spirituali exercitio non sanitatem debemus corpori, sed seruitutem, sed afflictionē, sed laborem, iuxta vocem illius spiritualis & summe spiritualis hominis qui dicebat: Castigo corpus meū, & in seruitutē redigo. Nec illam tantū cordi puritatem debemus, vt pure, & humiliter cōfiteamur peccata nostra, sed ut in intentione, & opera hanc circūspectionē exhibeamus vt & vita nostra sit fructuosa, & fama gloriosa, non quæ fructificet sibi, sed deo: non quæ glorificet se, sed patrem suū qui in cœlis est. Pacem quoque non solū fratribus exhibendam dicimus in via ista, sed cum his qui oderunt pacem, esse pacificum, portate omnes, & à nemine velle portari. Confitemur etiam non modo compassionem mortuis & orationem, sed in spe etiam congratulationem adhibendam: quia, & si contristandum est, quòd in locis purgatoriis patiuntur, multo amplius collætandū, quod prope est, vt abstergat Deus omnem lachrymā ab oculis eorū, & iā nō sit neq; luctus, neq; clamor, sed necvllus dolor, quæ prima abierūt.

1.Cor.9.d

L Sanctis vero animabus nō iam imitationem nec à sanctis angelis tantummodo quærere debemus auxilium, sed ardenter desiderare conspectum eorum, & esse cum illis, & videre quę sint illæ colūnę cœli quæ sustinent orbem terrarū, in quibus rutilat, & reluces tantum, & tam excellens diuinitatis insigne. In Domino autē non solū pietas quærenda est, sed, & in eum tota affectio dirigenda, vt diligamus nos propter ipsum, & suspicamus quæ sit illa maiestas quę cuncta faciat, cuncta contineat, & in quam desiderant rationabiles creaturæ prospicere. Hæ sunt semitæ spiritualis exercitii, in quibus religiosa mens & dilatatur, & delectatur, eorum quæ sunt retro oblita, & ad anteriora, id est, æterna bona se extendens, sequitur ad palmam supernæ vocationis. Nunquid non supra naturam beatus iste Andreas apostolus, cuius solennitas prę manibus est, transilierat, qui dicebat. O bona crux diu desiderata, & iam concupiscenti, animo præparata, securus & gaudens venio ad te? Alterati hominis est ista vox, & qui de bonis naturæ ad gratiæ bona surrexerat: vt non solum gloriaretur in spe, sed, & in tribulationibus, & gauderet à conspectu concilii, quòd digous esset pro nomine Iesu contumeliam pati. Non modo enim patienter, sed, & libenter, verum, & ardenter ad tormenta sicut ad ornamenta, ad pœnas sicut ad delicias properabat. Porro quidem æterna bona illa bo na sunt quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit, & quæ nunquam exiit ab illa patria, quæ nescit nisi gaudium, & iubilationem. Ibi nihil deest, ecce abundantia qua impleatur humana cupiditas. Quæ est ista copia ubi nihil quod nolis sit, totum sic quod velis? Fiat pax (ait propheta ad Hierusalem) in uirtute tua, & abūdātia in turribus tuis. In illis inquam turribus quæ iuxta prophetam alium gemmis ædificabuntur, ubi adipe frumenti, non cortice sacramenti satiabit nos Deus. Quòd si nihil deerit nobis, aliquid autem uos latuerit, nunquid erit gloria consumata? Ideo nihil latebit nos, & ecce sapientia qua curiositas hominis satietur. O sapientia qua tunc omnia quę in cœlo, & quæ in terra sunt, perfectissime cognoscemus in ipso fonte sapientiæ rerum omnium cognitionem bibentes. Non me tuam suspiciones, nō timebo consilia, quia ciuitas illa (iuxta Ioannem) purissimo uitro similis erit, ut sicut per uitrū lucidissime cernimus, sic aliorū conscientias clarissime uidemus: Quid si, & nihil defuerint, & nihil latuerit, maneat autem timor, & anxietas amittendi? Ideo nihil terret, & ecce potētia qua

Ps.147.

qua humana infirmitas roboretur. Qui potuit, inquit, fines tuos pacem, & confortauit seras portarum tuarum, ita ut nullus inimicus intret, nullus exire possit amicus. Vbi ergo summa abundantia, summa sapientia, summa potentia est, puto & nihil desit plenitudini beatitudinis, quantum spectat ad summam fœlicitatis humanæ. Hæc sunt bona naturæ, gratiæ, gloriæ, bona humanitatis, bona uirtutis, bona æternitatis. Hæc eo gutemus, hęc ruminemus fratres, & iuxta

A præceptum legis reuocemus ruminationē, quia sic uiuitur, & in talibus uita spiritus nostri. Sic enim cogitatio sancta seruabit nos,

Ps.118.d ut decamus cū sancto: Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper, Domine adiutor meus, & redemptor meus.

De *triplici custodia: manus linguæ, & cordis.* Sermo.

OMnes nobis causamur deesse gratiam, sed iustius forsitan ipsa sibi quæritur gratia deesse nōnullos. Nempe res cordis est gratia dominus ista quam quærimus, & hoc mu nere ipse se fraudat qui internum ei diasmulat receptaculum exhibere. Cæterum vnde illi cura cordis, cui ne ipsa quidē adhuc oris circunspectio, seu manus custodia subest? Non sibi deesse miretur consummationem, qui nec initium apprehendit, sed ne ut quoque, qui initium tam tenere videtur, si ad medium nō peruenit. Magnum est homini sęculari mūdas habere manus, monacho nō est magnum, sed plane magnum ei malum esse probatur, ne ipsarum quidē contagia declinare. Imo vero, & in ipsis quoque manibus longe amplior munditia, & iustitiæ abundātior à nobis exigitur, quā

I.Ca.7.b ab illis. Nimirum illis dicitur: Fugite fornicationem, & qui furabatur, iam non furetur: cæteraque similia: quæ qui fecerint: regnum non cōsequentur. Nunquid, & nobis ab huiusmodi contagis operum, & tam graui mentium contaminatio timendum est? Sed quo nitidiores manus, eo grauius quoque minor in eis neuus offendat, & sicut preciosam vestem exigua quæque macula turpius decolorat. Nobis ad immunditiam minima quęlibet inobedientia sufficit, nec iam neuus est, sed grauis macula, si in actionibus nostris vel minorum, refidet negligentia mandatorum. Hæc igitur operum diligentia seruandorū, initia nostræ conuersationis exercet: dum adhuc quidem modicum, sed tamen iam lūmen in nobis est, nisi forte magnum se putant habere lūmen quibus veritas ait: Cū Lu.17.c fecēritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite quia serui inutiles sumus, quæ debuimus facere fecimus. Sed hoc, inquies, propter humilitatem monuit esse dicendum. Plane propter humilitatem: sed nunquid contra ueritatem? Cæterum si circa factorum quoque custodiam inuenimur adhuc negligentiores: nemo sapiens eum liquare culicem moneat, qui utinam non glutiat, uel camelum. At si iam manus mundatæ fuerint (nec sic quidem continuo ad cor transitu) labijs sane mundandis secundum studiū, & media solicitudo debetur. Quod si dixeris, rarus est, qui sermones suos in iudicio disponere videatur: uel ex hoc dices quam sit rara perfectio, cum nec perfectum inueniri omnibus esse commune. Quis sane numeret quantas modicum linguæ membrum contrahat sordes: quam multiplex in labijs incircuncisis immunditia coaguletur, quam sit grauis pernicies oris incircunspecti? Est enim lingua dissoluta in sermonibus ociosis, est lingua impudica, est & magniloqui: quarum prima lasciuiæ sequens arrogantiæ famulatur. Est etiā lingua dolosa, & item lingua maledica, quarū altera in falsiloquam, & adulatoriam subdiuiditur: altera uerò nunc in facie cōmelias irrogat, nunc detrahit in occulto. Quod si de omni, uel ocioso uerbo quodcūque locuti fuerint homines, Deo sunt reddituri rationē in die iudicij: quāto districtus de uerbo mendaci, mordaci, & iniurioso, de elato, uel lasciuo, de adulatorio, aut detractori iudicabūtur? quā uera sentēcia fratres, Pro.10.e in multiloquio nō effugiēdū peccatū. Vt.n. prēterea cętera, si propterea est ociosum uerbum, quod nullam rationabilem causam habeat, quam rationem de eo redere poterimus, quod est prāter rationem? Nemo nostrum fratres, parui æstimet tempus quod in uerbis cōsumitur ociosis. Siquidē tēpus acceptabile est, & dies salutis. Volat uerbum irreuocabile, uolat tempus irremerabile, nec aduertit insipiens quid amittat. Libet, confamulari, aiunt, donec hora prætereat. O donec prætereat hora, ò donec pertranseat tempus. Donec hora prætereat, quam tibi ad agendam pœnitentiam, ad obtinendam ueniam, ad acquiren-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam gratiam, ad gloriam promerenda, miseratio conditoris indulget. Donec transeat tempus quo diuinam tibi repropiciare debueras pietatem, properare ad angelicam sotietatem, suspirare ad amissam hæreditatem, aspitare ad promissam fœlicitatem, excitare remissam voluntatem flere commissam iniquitatem. Sic nimirum sic agricolæ cum diu desiderata affuerit opportunitas seminandi, sic uinitores cum expectatum tempus putationis aduenerit inuenisse occupationes, & quasi irreprehensibiliter sine opere diem transegisse lætantur? Sic instantibus nundinis institores nectere moras, occasiones quærere solent, ne quem forte sibi ex eis quæstum prouenire contingat? Sic denique pauperes mendicantes cum multis clamoribus euocatus tandem affuerit eleemosynarum distributor, diuerticula captant, & concurrentibus socijs uacuos ambiunt occupare recessus, & souere latebras in angulis platearum? Vtinam tamen, uel solum tempus uitæ amitteretur in uerbis, sed multi in his & uitâ amittere comprobantur: nec modo ipsi amittere, sed adimere quoque, & hoc fratribus suis. An non amittunt vitam detractores Deo odibiles, odibiles vitæ? Fugit uita quos odit: & quos vita fugit, mori necesse est. An non, & ipse moritur, qui venenũ bibit, q̃ ei malesuada detractoris lingua propiciat? Siquidem furtim ei dilectionis vita subtrahitur: & dum nescit, paulatim in eo fraterna charitas refrigescit. Auditurus est forsitan ipse quoque cui detrahitur: vndique enim verba volant, & multorum prius ora sermo pertransiens, difficile fieri potest quin singulorum creuerit linguis, & quasi iam prouectus referatur ad eum ad cuius spectat offensam. Itaque scandalizabitur audiens, & tabescet, eoque facilius extinguetur in eo charitas, quo amplius ante viuere videbatur. Si inimicus, Psal. 54.b ait, meus maledixisset mihi, sustinuissem vtique: & quidem cauet sibi prudens auditor, cauet, & ipse si non desipit, qui sibi nouerit esse detractum ille ne ueneno inficiatur iste ne scandalo perturbetur. Sed quod in se est tamen lingua maledica, & illius percutiens conscientiam, & istius uulnerans charitatem, secum pariter vtrumque peremit. Nunquid non vipera est lingua ista? Ferocissima plane, nimirum, quæ tam læthaliter tres inficiat flatu vno. Nunquid non lacea est illa lingua? Profecto, & acutissima, quę tres penetrat ictu uno. Lingua, inquit, Ibid. corum gladius acutus. Gladius equidem anceps, imò triceps est lingua detractoris. Nec uerò eiusmodi linguam ipso etiam mucrone quo dominicum latus confossum est crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec iam examine fodit, sed fauit exanime fodiendo. Ipsis quoque nocentior est spinis quas illi tam sublimi capiti furor militaris imposuit, seu etiam clauis ferreis quos sanctissimis manibus illis, & pedibus consummatio Iudaicæ iniquitatis infixit. Nisi enim huius, quod nunc pungitur, & transfoditur corporis sui uitam illius mortæ corporis prætulisset, nunquam illud pro isto mortis iniuriæ, crucis ignominiæ traderet. Et dicimus: Leuis res sermo, reputat. Sed non semper est ventus vrens. Surge (inquit) aquilo, veni auster, perfla ortum meum, & fluant aromata illius. Est quoque magna nihilominus sermonis vtilitas, & frequenter in lingua fructus preciosissimus reperitur. Nempe iusti vita ex fide est, & fide ex auditu, auditus per verbum dei. Quomodo enim viuet quis nisi crediderit? Quomodo credet nisi audierit? Quomodo audiet nisi annuncietur ei? Sane propterea maiorem et diligentiam, & diligentiorem custodiam conuenit exhiberi, quòd sit iuxta scripturam mors, & vita in manibus linguæ. Alioquin si sola inesset vita, nec circumcisio quidem ei, sed sola mors, etiã abscisio deberetur. Nunc verò ponenda nobis ori nostro custodia, & ostium circũstantiæ labijs, vt nec vitalem ædificationẽ clausura damnet æterna, nec læthalis perhibitum est commitamus. Hortatur nos ad Psal.36.e dicit: Declina à malo, & fac bonum. Vigilemus liberum fortiatur egressum. Vigilemus itaque super opera nostra fratres, ne vel omittamus quod præceptum, vel quod prohibertitam hanc custodiam profecta, cum mus nihilominus super verba nostra, ne in ea vel offendere deũ, vel proximum nocere contingat. Fœlix siquidem quẽ in omni confabulatione duplex timor ille solicitat, duorum consideratio stimulat auditorum: primum quidem diuinæ maiestatis, in cuius manus incidere prorsus horrendum: debinc fraternæ infirmitatis, cui nihilominus persacile est offendiculum dare. Puto tamen ne eum quidem qui in verbo cauet offensionem, perfectum adhuc dici oportere, nisi forsitan comparatione prioris qui

Luc.1.a sione præteriens, cogitabat qualis esset ista salutatio. Tu quoque qui crebris experimẽtis saltem solerter aduertisti quantum noG ceat verba, non desipies si solicitus fueris, quandoquidẽ interesse necesse est collocutioni non modo ori circunspectionem, sed & arui nihilominus adhibere cautelam. Non miremini quòd huic gradui proficientium diutius immoremur, plures siquidẽ inter vos proficientes esse credimus, quàm perfectos. Forte tamen nimij videamur in flagellatione verborum. Sed memento- Cant.4.d te quoniam lingua est, quæ contra vitia linguæ loquitur, vt in eo vel maxime habeat excusata, quòd nec sibi parcat, & aduersus propria quoque suiipsius pericula muniat audientes. Ventus est sermo, sed quit) aquilo, veni auster, perfla ortum meum, & fluant aromata illius. Est quoque magna nihilominus sermonis vtilitas, & frequenter in lingua fructus preciosissimus reperitur. Nempe iusti vita ex fide est, & fide ex auditu, auditus per verbum dei. Quomodo enim viuet quis nisi crediderit? Quomodo credet nisi audierit? Quomodo audiet nisi annuncietur ei? Sane propterea maiorem et diligentiam, & diligentiorem custodiam conuenit exhiberi, quòd sit iuxta scripturam mors, & vita in manibus linguæ. Alioquin si sola inesset vita, nec circumcisio quidem ei, sed sola mors, etiã abscisio deberetur. Nunc verò ponenda nobis ori nostro custodia, & ostium circũstantiæ labijs, vt nec vitalem ædificationẽ clausura damnet æterna, nec læthalis perhibitum est commitamus. Hortatur nos ad bipertitam hanc custodiam profecta, cum dicit: Declina à malo, & fac bonum. Vigilemus nihilominus super verba nostra, ne in ea vel offendere deũ, vel proximum nocere contingat. Fœlix siquidem quẽ in omni confabulatione duplex timor ille solicitat, duorum consideratio stimulat auditorum: primum quidem diuinæ maiestatis, in cuius manus incidere prorsus horrendum: debinc fraternæ infirmitatis, cui nihilominus persacile est offendiculum dare. Puto tamen ne eum quidem qui in verbo cauet offensionem, perfectum adhuc dici oportere, nisi forsitan comparatione prioris qui

tantum super opera vigilabat. Nam, & veritas in euangelio de vigilantibus seruis & aduentum Domini præstolãtibus loquẽs Si (inquit) in tertia vigilia venerit, & ita in- Luc.12.e uenerit: beati sunt serui illi. Quod nequaquam de prima, sed nec de secunda dictũ Prou. 4.d quidem reperies. Est autem vigilia hæc super cor, cui sane omnem iam custodiam exhibere sapiens monet nimirum quia ex ipso uita procedit. Ego tamen etiam hanc constare arbitror specialiter in duobus: vt videlicet super affectionum pariter, & cogitationum suarum greges mens solicita vigilanter intendat. Et bene huic datur omnis custodia à quo cęteras quoque duas procedere constant: nisi forte (quod absit) simulationis gerantur studio: & pietatis habeant speciem, non virtutem. Sicut enim I fontis vena scaturiens nisi foßas ante repleuerit adiecentes, nec refluere, nec sedare, nec in altum sese tollere prævalebit, quòd videlicet aliàs occupetur: sic humanus animus, donec eas quas prædiximus manus & linguæ custodias solerter impleat, nec ad perfectã hanc suiipsius poterit reflecti curã nec iucunda deuotionis tranquillitate frui, nec in sublimem diuinæ contemplationis proficere gradum. Eia fratres, si superne uisitationis gratiam quærimus, sic quęramus: si spirituales cõsolationes desideramus percipere, sic petamus: si cælum nobis aperiri cupimus, sic pulsemus. Hoc denique triplici modo vigilemus, si ad nuptias uolumus intrare cum nostro sponso Iesu Christo Domino, qui est benedictus in secula. Amen.

De verbis apostoli: Non est regnum dei esca & potus. Sermo I.

Ro. 14.c NOn est regnum dei esca, & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in spiritu sancto. Quid prætergredimur viam, qui ad gaudium properamus? Est quidem gaudium de regno Dei, sed non præmium est. Est gaudium de regno Dei, sed non gaudium carnale, non gaudium seculare, non gaudium cuius extrema luctus occupat, sed in quod magis tristitia vertitur: non denique gaudium eorum qui lætantur cum malefecerint, & exultatio quæ in rebus pessimis est, sed gaudium in spiritu sancto. K Vnde autem hoc gaudium interim, nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

de iustitia, & pace procedit? Ipsa ergo procedant tanquam cellulæ mellis, vt facile adhuc labilem liquorem suauitatis solidior posit materia continere. Erit quando iam ipso simplici melle fruemur, & gaudium nostrum plenum, & purum erit, ut non modo in spiritu, sed de ipso quoque spiritu gaudeamus. Erit quando omnimodis erit gaudium spirituale, ut nullis iam corporeis occasionibus excitetur, non operibus misericordiæ, non lacrymis pœnitentiæ, non exercitatione iustitiæ, non probatione patientiæ, sed ipsa magis præsentia spiritus in quẽ desiderant etiam angeli prospicere. Interim sane uelut salis loco sapientia mihi cætera condit, tanquam non sit, & ipsa cibus. Interim prius quam comedam, suspiro, & nec tunc quidem permittor, vt glutiam saliuam meam. Est enim sapiens, cui quæque res sapiunt prout sunt. Cui verò ipsa iam in se prout est sapientia sapit, is non modo sapiens, sed etiam beatus est. Nempe hoc est uidere Deum sicuti est, atque hic quidem fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei. Hic torrens voluptatis, hæc denique vbertas inebrians est. Nunc uerò Domine vinum non habent: deficit enim in his interim nuptijs vinum, uinum vtique carnalis illecebræ, & concupiscentię secularis. Fel
Deu.32.e draconum, inquit, vinum eorum, & venenum aspidum insanabile. Semper nobis hoc vinum deficiat fratres mei, quia non est hoc uinum bonum. Bonum vinum non ex uinea impuritatis, sed ex hydria purificationis hauritur. Bonum uinum non ex
I. Iean. 2. b uua Gomorræ conficitur, sed ex aqua Iudææ. Seruasti, inquit, bonum uinum vsque adhuc. Nam optimum quidem uinũ seruat etiam adhuc, quod videlicet non ex aqua conficiendum, sed exprimendum magis ex botro illo magno terrę promissionis, qui interim in vecte portatur, dum secundum carnem nouimus Christum, & hunc crucifixum. Nunquid non illi uinum defecerat, qui dicebat: Renuit consolari anima mea?
Psal. 76. a Sed, & uinum aqua factum gustasse visus est, cum subiunxit: Memor fui Dei, & delectatus sum. Quid enim faciet in præsentia, qui in sola memoria delectatur? Sic & Apostoli plane uinum aqua factum gustauerant, quando ibant gaudentes a conspectu consilij: quoniam digni habiti sunt, pro nomine Iesu contumeliam pati. Quomodo non vinum ex aqua gaudium de contumelia? Nimirum implebatur iam promissio veritatis, quę ad eos facta erat hoc modo: Tristitia uestra conuertetur in gaudium: hoc est, aqua uestra vertet in uinũ. Miraris, quòd in uinum aqua mutatur? etiam transit in panem, nisi forte oblitus es comedere panem tuum, eum de quo legisti: Cibabis nos pane lachrimarum, & potum dabis nobis in lacrimis in mensura. Denique audi mensurã. Erũt, ait, lapideæ hydriæ sex positę, secũdum purificationem Iudæorum. Si uerus Iudæus es, non carne, sed spiritu: sex annis seruies, in septimo liber egredieris, in sex hydrijs purificaberis, sex diebus operaberis, in sex tribulationibus liberaberis, in septima non tanget te malum. Non solumautem liberaberis in eis, sed & uinum bibes ex eis, vbi cœperis (iuxta Apostolum gloriari non solum in spe, sed etiam in tribulationibus. Hoc enim est duplex interim gaudium, quod habes in spiritu sancto, de memoria futurorum bonorum, & malorum præsentium tolerantia: Nil quippe in his carnale sapit, nil seculare, nil uanum, sed spiritus veritatis, & cœlestis sapientia est, cuius in utraque suauitas prælibatur. Gaudete in Dño semper ait apostolus iterũ dico gaudete. Et duplicis huius gaudij materiam secutus adiunxit: Modestia uestra nota sit omnibus hominibus, Dominus prope est. Quid modestia, nisi mansuetudo, & patientia est? Gaudeamus ergo de his, quæ expectamus, quoniam Dominus prope est. Iectarum gaudeamus de his, quæ sustinemus, vt modestia nostra omnibus nota sit. Nimirum tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit. Sane, ut idoneus fiat animus geminæ huic spirituali lætitiæ capessendæ: duo eque ad iustitiam exercendam, duo nihilominus ad conseruandam pacem necesse est præmittantur, quę quidem vtraque copiosius nobis scriptura sacra commendat. Si quidem iustitiæ exercitatio in his duobus mandatis tota pendere videtur, ut quod sibi quis fieri non vult, alij non faciat, sicut ad gentes missa epistola continet Apostolorum, & quemadmodum ad eosdem Apostolus dicit. Quæcunque uolumus, ut nobis faciant homines, & nos faciamus illis. Cæterum quoniam in multis offendimus omnes, impossile est in hoc loco, & tempore scandalorum (neque enim ad huc uenerunt angeli, qui de regno Dei tollant omnia scandala, sed nec sumus in illa beata ciuitate cuius fines pacem posuit Deus) propterea impossibile hic, & modo pacem inter nos conseruari, nisi & is qui in aliquo forte offendit proximum, animosam elationẽ, & qui offensus est, nihilominus caueat inexorabilẽ obstinationem.

Studeamus itaque fratres mei & humiles ad satisfaciendũ his qui aliquid habent aduersum nos, & ad remittendũ his, qui offenderũt nos, faciles inueniri: quia nõ solũ mutuæ inter nos pacis conseruatio constat in his duobus, sed ne ipsa quoque diuina sine his propiciatio poterit obtineri, quod nec munus ab eo recipiat, qui nõ prius ierit, vt fratri reconcilietur, & dimissum etiã ab eo delictũ strictius exigat qui conseruo suo debitũ non remittit. Iam si manent in nobis iustitia pax, & gaudium in spiritu sancto, tria hęc non quasi securi simus pro eo, quod regnum Dei intra nos est, sed eo magis in timore, & tremore nostram ipsorum salutem operemur, scientes nimirum, quòd hunc tãtum thesaurum, adhuc in uasis fictilibus habeamus.

Item de eisdem verbis apostoli: Non est regnum Dei esca, & potus.

Sermo II.

SOlet Apostolus Paulus in uerbis esse breuis, in sententiis copiosus. Non ignorauit hoc ille tam eloquentiæ, quã sapiẽtiæ doctibus approbatus, qui singula Pauli uerba tonitrua iudicabat. Tam signãter. n. uniuersa depromit, & sic intonat spiritu & uirtute, vt in serie ordinem, in sensu plenitudinem, in utroque connexionẽ mirabiliter ex tendat. Nõ est (inquit) regnum Dei esca, & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in spiritu sancto. Quid ad hæc dicitis uos gulosi, & luxuriosi, quorũ Deus uenter est, quorũ omnis vsus, aut in ventre, aut sub uẽtre est, qui (vt ait Iacobus Apostolus) in luxurijs enutristis corda, & corpora uestra? Audite, audite, quia esca uentri, & uẽter escis, Deus autem hunc, & has destruet. Væ vobis qui dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris: qui comeditis vitulum de armento, & bibitis vinum defecatum, & primis vngimini vnguentis. Filij hominum vsquequo graui corde, quia corpore pingui vt quid diligitis vanitatem, & ueritatẽ negligitis? Pinguedo carnis, delitiæ corporis, saturitas uentris, aut ante mortem uos deserẽt, aut vos in morte illas relinquetis. Quoniam (inquit sanctus) cum interierit, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria eius. Sicut oues in inferno positi sunt: mors depascet eos: Quam bene sicut oues? quia detracto uellere mundialium diuitiarũ, dure presseque detosi, sempiternis nudi deputabuntur incendiis. Mors depascet eos: quia C semper morientur ad uitam, & semper uiuent ad mortem. Ergo hic caro vermibus, illic anima ignibus deputatur: donec rursus infœlici collegio, colligati, tormentis pœnalibus socientur, qui socij fuerunt in vitijs. O delicate qui delitijs, & diuitiis circunfusus, atque confusus, confusionem expectas, & mortem: non est regnum Dei esca, & potus, non purpura, & byssus, quia dues ille utroque circunfluus, in puncto ad infernа descendit. Quid ergo? Sed iustitia, & pax Luc. 16. d & gaudium in spiritu sancto. Attendis, & intendis, quia gaudium in fine est? Sic fatui filij Adam, & præcipiti saltu iustitiam transilientes, & pacem, rem finalem in principium conuertere, & peruertere uultis? Nemo. n. est qui gaudere non velit. Non stabit, & non erit illud, quia sicut non est pax impiis, sic nec gaudere impiis, dicit Dominus. Non sic impii non sic. Prius est iu- Esa. 48. d stitiam facere, inquirere pacem, & persequi eam, & sic demum apprehendere gaudium: imo a gaudio comprehendi. Sic angelicus ille conuentus prius iustitiam fecit, cum fletit in veritate, & ueritatis deseruit desertorem. Post hæc illa pace firmati sunt, quæ exuperat omnem sensum, quia cum diuersis honoris primatibus ambiantur, nullus qui murmuret, qui inuideat nullus. Lauda tu Hierusalem Dominũ, lauda Deũ Ps. 147. a tuum Sion, quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te, qui posuit fines tuos panem. Lauda, & laudes replica, quia munitissimis uectibus, & D inconuulsibilibus seris clausæ sunt portæ tuæ, nullus inimicus intrat, nullus exit amicus, benedicti filij tui in te, omni benedictione spirituali in cœlestibus cũ Christo. Iam non est timor in finibus tuis, quia posuit fines tuos pacem: nullæ tibi tentationes nulla sese cogitationum turma confundit, quia versipellis ille, & tortor longe est a muris tuis, & a filiis tuis. Et illo qui idẽ est, omnia in idẽtitate cõsolidat, atq; cõiungit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cuius participatio, inquit, in idipsum. Hoc iam tertio hauriunt aquas in gaudio de fontibus Saluatoris, & nudis (vt ita dicam) oculis diuinitatis intuentur essentiam, nulla corporeorum phantasmatum imaginatione deceptí. Ecce gaudium in fine, sed sine fine. Miseri nos qui ab illa fœlici regione repulsi in hanc descendimus: imo cecidimus uanitatem. Filij Sion (ait propheta) inclyti & amicti auro primo, quomodo reputati sunt in uasa testea? Filij Sion illius uidelicet speculatiuæ ciuitatis, quam ædificauit Dominus, ut uideatur in gloria sua: filij supernæ Hierusalem, quæ libera est mater nostra: inclyti per dignitatem conditionis, amicti auro primo, per diuinitatis imaginem. Quomodo ergo ex his nos quidem reputati sumus in uasa testea, in hæc lutea, & fragilia corpora degenerauimus? Exhibent enim angeli fratres charissimi, iustitiam Deo, pacem inter se, gaudium sibi. Sic & tu homo noli prius rapere, quod tuum est, & iustitiam, quam Deo, & pacem quam proximo debes, contemnere. Iustitia uirtus est qua redditur
E unicuique, quod suum est. Tu non solum
Psa.35.d iustitiam, sed multas, & multiplices iustitias debes creatori. Iustus enim Dominus, & iustitias dilexit. Iustitia tua sicut montes Dei. Bene sicut montes, quia plures cumulos miserationum suarum ingessit tibi. Et prius quidem te cum cæteris, & inter cætera creauit, non sine magna prærogatiua dignitatis. Dixit enim de omnibus, & facta sunt. Post hæc uehementissimo tui amori inflammata maiestas illa redemit te. Nunquid uerbi facilitate? Non. Sed triginta annis operatus est salutem tuam in medio terræ, affixus cruci, addictus morti, ludibriis deputatus. Deus tuus factus est frater tuus, nõ angelorum frater, quia nusquam angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit. Commune quidem habes, quòd factus es: quòd frater es, speciale. Adiecit adhuc erga nos specialius quoddam, quod de lata nos, & spaciosa uia, quæ ducit ad mortem, digito suo traxit, & posuit in consilio iustorum, & congregatione. Quid ultra debuit facere, & non fecit? Cuius uel saxeum pectus tanta, & talia à tanto, & tali collata beneficiorum multitudo non emolliat? Quicquid igitur es, quicquid potes, debes creanti, redimenti, uocanti: sed cum iustitiam feceris, fac & pacem, Quamdiu enim sumus in hoc uase testeo, & fragilitate complexionis humanæ, non possumus inueniri sãdalorum prorsus immunes. Si igitur recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduersum te, sis humilis ad ueniam petendam: si tu habes aduersus illum, sis facilis ad dandam, & omnia membra erunt in
F pace. Sic enim ad duo ista charitatem, & humilitatem paratissimi, nõ poterimus dis-
Matth. sensionẽ sentire. Discite (inquit) a me, quia mitis sum, & humilis corde: mitis, quod pertinet ad charitatem, quia charitas patiens est, benigna est: humilis, quod ad ipsam uerbi spectat proprietatem. Sic procedentibus erit gaudium in Spiritu sancto. Loquar quod expertus nouit, inexpertus ignorat: animalis enim homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Nunquid non plerunque orantibus nobis omnia uiscerum succurrium tur occulta ad memoriã gaudij illius, quod est in Hierusalem, quæ sursum est, quæ est mater nostra, & lachrymarum unda uultus meditantium superfundit? O si duraret. Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuioni detur dextera mea: adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui, si non proposuero Hierusalem, in principio lætitiæ meæ. Vere in principio lætitiæ, quia finis illic repositus est. Quando consendens sacrum meum Domine Iesu, & circundabis me lætícia, ut cantet tibi gloria mea, & non compungar? Principium gaudij illius quod hic quandoque sentimus, stilla est, gutta est, de flumine illo est descendens, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei. Quandoque ueniet tempus, ut perennibus gaudiis nos in ipso diuinitatis fonte profundius immergamur, ubi unda undam sine intercapedine & interpolatione continuet. Quando ueniam, & apparebo ante faciẽ Dei? Quando transibo in locum tabernaculi admirabilis & usque ad domum Dei? Quando sicut auditum, sic uidebimus in ciuitate Domini uirtutum. Ea igitur fratres, huic fœlici ternario fideliter insistamus, & semper simus memores uerbi illius:

Amice ad quid uenisti?
Quia non ad hoc uenimus, ut simulatoria
specie regem interficiamus, sed
ei seruiamus qui est benedictus in secula.

De

De uerbis Domini: Omnis qui se exaltat, humiliabitur. Sermo.

Luc. 18.c

OMnis qui se exaltat, humiliabit: & qui se humiliat, exaltabitur. Si consideramus diligenter fratres, gradus hominum quatuor inuenientes: dico autem summam fœlicitatem in cœlo ad quam suspiramus, mediam infœlicitatem in paradiso unde cecidimus, itemque mediam infœlicitatem in hoc mundo, in qua gemimus, & in inferno extremã infœlicitatem quam merito formidamus. Breuius tamen dicere possum, uitam, & umbram uitæ: umbram mortis, & mortem. Itaque nec in summo nec in imo positi timemus descendere, ascendere cupimus, eo magis anxij, quo uidemur uiciniores infimis quam supremis: & ecce dicitur nobis: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. Quid nam sibi uult, cancellata hæc connexio exaltationis, & humiliationis? Itáne parum est Domine, quòd in ueritate tua humiliasti nos, quia adhuc exigis, vt apponat homo
H humiliare seipsum? Et quidem restat adhuc quo possimus humiliari, sed qui illo cecidit, nam non adijcet, vt resurgat: qui humi liatus fuerit usque illuc, frustra speret exaltationem, siquidem humiliasti nos in loco afflictionis, & operuit nos umbra mortis. Vsqueadeo uita nostra inferno appropinquauit, quo nos humiliabimus ultra? Quæ utilitas in sanguine nostro, si descenderimus in corruptionẽ? Sane nihil aliud infra nos est quàm irreparabilis illa corruptio, post umbrã mortis nõ restat nisi mors, post locũ afflictionis solus supersit locus mortis. Qui se, inquit, humiliat, exaltabitur. Si dixisset, qui humiliatus fuerit exaltabitur, exultassem vtique, tanquam certissime humiliatur, & uehementer. Nunc uero cum dicat, qui se humiliat exaltabitur, angustiæ mihi sunt undique, nec ignoro quid eligam, sed quid agam. Exaltari cupio, quia summopere id necessarium. Siquidem neque hic manentem habeo ciuitatem, nec bonum esset hic manere, etiam si liceret. Porro inferius adhuc ire perire est. Iam enim loco cum teneo inferiorem, & qui solum habeat intra se infimum, hoc est infernum: si me illuc humiliauero, non est spes exaltationis: si me non humiliauero, identidem desperatio est exaltationis: quia qui se humili aue-

I
Ibidem.

rit exaltabitur, & is tantum. Si hoc egero, mors mihi est: si autem non egero, & ab exaltatione repulsus, nec sic effugiam manus mortis. Sed si hoc difficile patet, saltem, quod præmissum est consideremus.

Omnis qui se exaltat, ait, humiliabitur. Quem enim veritas humiliat, ipse quomodo se exaltat? Neque hic dicimus quo, sed quomodo: quia non locus uidetur deesse, sed virtus. Non inquam, deest homini quo exaltare se possit, sed deest omnino qui possit. Est quidam uoluntas multa, sed nulla facultas. Nempe velint nolint homines, communis totius Adæ, totius humani generis vox est: In veritate tua humiliasti me. Quisquis autem in ueritate humiliatur, ve Psl.118.K raciter humiliatur, nec nisi fallaciter exaltatur. Quid est autem falso exaltari, nisi uere non exaltari? Gratias, ei, quia non dixit, omnis qui se exaltauerit, exaltabitur. Quomodo.n. conaremur in uanum exaltari, si id arbitraremur, quando ne ipsa quidẽ nunc desperatio proficiendi, appetitum cohibet exaltandi? Et forte hoc est, quod ait. Qui se exaltat, humiliabitur: nec pertinet ad affectum qui nullus est, sed affectum qui stultus est.

Quantos enim videmus humiliatos, sed non humiles, percussos, sed non dolentes: curatos quidem a Domino, sed ne ipsa curatio ratione sanatos. Hi sunt qui sub sentibus esse delicias conputant, dissimulantes peccata, quæ actitant, lubricum in quo titubant, tenebras quibus caligant, laqueos inter quos ambulant, locũ afflictionis quem inhabitãt, corpus mortis, quod gestant, iugum graue, quod tolerant, grauiorem cõscientiam quã occulant, grauissimam sententiam quam expectant. Talis ille erat, cui Ioannes in Apo Apoc.3.d calypsi scribere iubebatur: Dicis quia diues sum, & nullius egeo, & nescis quia tu es pauper, & miser, & miserabilis, & cæcus, & nudus. Nec mirum si sit uana, & mendax K exaltatio filiorum hominum: siquidem uani sunt, & mendaces. Humiliat eos ueritas, exaltat vanitas. Et dilexerunt magis tenebras quam lucem, amplectentes exaltantem se uanitatem, & querentes mendacium. Porro contra ueritatem, quæ se humiliat uotis, & studiis quibus possunt dissimulationibus & conatibus friuolis recalcitrantes. Fecimusne aliquid? Puto quia inuenimus etiã quomodo humiliat homo seipsum. Dico autem, vt adhæreat humiliante se veritati,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tati, nec dissimulet, sed cooperetur ei deuoto pietatis affectu. Proinde caueo deinceps quàm solicite potero duritiam cordis, sentiam, & plangam dolorem meum, ne si forte insensibile fuerit, sit etiam insanabile vulnus meum. Ero uir uidens paupertatem meam in virga indignationis eius, ne veniat anima mea in consortio eorum de
Hier. 5. a quibus veritas ait. Percussi eos, & non do-
Hier. 51. a luerunt. Et item. Curauimus Babylonem, & non est sanata. Grauis curatio humiliatio hæc, sed grauior morbus superbia est, quæ utinam sic curetur, ut sanetur hac cura. Consentiam itaque aduersario meo, acquiescam iudici meo, cedam denique urgenti aculeo, ne bis pungat. Tale enim reor esse quod dominus ait. Omnis qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Ac si dicat. Quisquis contra stimulum recalcitrat, duplo pungetur: parcetur autem ei, qui senserit & dederit locum iræ.

1. *De verbis libri sapientiæ. Iustum deduxit dominus per uias rectas, &c. Sermo.*

Sap. 10. a IVstũ deduxit dominus per uias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum: honestauit illum in laboribus, & compleuit labores illius. Est iustus, qui in principio sermonis accusator est sui, & est iustus, qui ex fide uiuit, & est iustus qui absque terrore est. Et primus quidem bonus, qui accedit ad uiam: secundus melior, quia currit per uiam: tertius optimus, quia iam appropinquat ad finem uiæ. Hic tamen accipiamus primum quem velocius inuenimus. Hunc deduxit dominus, & non alius, quia ipsius est de via iniquitatis ad viam veritatis reducere, & deducere per eam. Per uias (inquit) rectas. Viæ domini viæ rectæ, uiæ pulchræ, viæ plenæ, viæ planæ. Rectæ sine errore, quia ducunt ad vitam. Pulchræ sine sorde, quia docent munditiam. Plenę multitudine, quia totus iam mundus est intra Christi sagenam. Planæ sine difficultate, quia donant suauitatem. Iugum enim eius suaue est, & onus eius leue. Et ostendit illi regnũ Dei. Regnum Dei conceditur, promittitur, ostenditur, percipitur. Conceditur in prædestinatione, promittitur in uocatione, ostenditur in iustificatione, in glorificatione percipitur. Vnde est illud. Venite benedicti Matth. 25
patris mei percipite regnum Dei. Sic enim M
ait Apostolus. Quos prædestinauit, hos & Rom. 8
uocauit: & quos uocauit, illos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos & magnificauit. In prædestinatione est gratia, in uocatione potentia, in iustificatione lætitia, in magnificatione est gloria. Et dedit illi scientiam sanctorum. Scientia sanctorum est hic temporaliter cruciari & delectari in æternũ. Et in contrarium scientia malorum relabitur. Alia est scientia mundi quæ docet uanitatem, & alia scientia carnis quæ docet uoluptatem. Illa tanquam pater, ista tanquam mater nobis est. Sicut enim mater filio suo semper optat quietem, & omnem prorsus laborem claudit à filio suo: sic caro incrassata, impinguata, dilatata recalcitrat, nec minimis saltem digitis patitur se contingi. Et sicut pater vult filium suum huc illucque discurrere, ut addiscat vnde aliquando magnificetur: sic & mundus vult hominem multis laboribus intricari, ut habeat unde superbiat, unde infletur & despiat de vanitate in idipsum. Sanguisugæ duæ sunt filiæ, id est propriæ uoluntatis, quæ quasi radix est, duæ filiæ sunt, vanitas & voluptas, clamantes: affer, affer. Hæ nunquam satiantur, nunquam dicunt: sufficit. Si quis has plene in se contriuerit, non immerito sibi illam vocem poterit coaptare. Quoniam (inquit) pater meus & mater mea dereliquerunt me, dominus autem assumpsit me. Honestauit illum in laboribus. Nonne nos & in ipsis laboribus nostris honestamur, cum omnia quæ facimus, ad vnitatis uinculum adunamus, ut non in nobis sit pondus & pondus, mensura & mensura, quia utrunque abominabile est ante Deum? Nonne & hæc uitias, hæc deformitas, hæc semicincta honorantur & adorantur à principibus terræ? Væ nobis, si exultauerimus nisi in Christo & pro Christo: væ nobis, si uendibilem obtulerimus paupertatem. Et compleuit labores illius, vel illic in perseuerantia, ut usque in finem iustitiam non relinquat: vel illic in gloria, vt gaudeat in æternum. Fœlix utraque completio, tum & hic moritur iustus plenus dierum, & illic oritur in plenitudine dierum, vtrobique plenus, & hic gratia, & illic gloria, quia gratiam & gloriã dabit dominus.

De

De quadruplici debito. Sermo.

IN uia estis fratres, quæ ducit ad vitam, in via recta & impolluta quæ ducit ad ciuitatem sanctam Hierusalem, illam quæ libera est, quæ sursum est, quæ est mater nostra. Arduus quidem ascensus eius, vtpote per ipsam montis summitatem incisus: sed via compendiosior laboris magnitudinem vel temperat, vel excludit. Vos autem tam fœlici facilitate, quàm facili fœlicitate uiam illam non solum itis, sed curritis: quia exonerati estis & accincti, nihil ponderis super dorsa portantes. Non sic aliqui non sic, qui quadrigas & quadrigalia onera pertrahentes montis circuitum ambire decernunt, & plerunque per deuexa montis præcipitantur, ut vix finem inueniant viæ suę. Fœlices igitur uos, qui uos & uestra sine omni excessu reliquistis, per ipsum montis uerticem iter facitis ei qui ascendit super occasum, dominus nomen illi. Illi verò qui quamuis Aegyptũ fugerint, tamen ad quæque Aegyptia tenerrime resuspirant, uiam ciuitatis habitaculi non inuenerunt: sed voluntatum suarum grauissimis sarcinis prægrauari, uel sub onere, uel cum onere cadunt, ut uix ad cursum perueniant destinatum. Quid enim est (gratias illi cuius gratia hoc totum factum est) quòd uita uestra vitam apostolicam repræsentet? Illi reliquerunt omnia, & in schola saluatoris sub eius præsentia congregati hauserunt aquas in gaudio de fonte saluatoris, ipsum uitæ fontem in ipso fonte bibentes. Beati oculi qui viderunt. Nunquid non & vos non in præsentia, sed in absentia ipsius, non ad uerba oris eius, sed ad vocem nunciorum eius, similc aliquid fecistis? Defendite uobis hanc prærogatiuam, quòd illi ad visum & ad verbum, vos ad auditum & nuncium credidistis. Sic state in domino charissimi, ut quemadmodum illi in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus, & iciunijs, & vigilijs, & cæteris obseruantijs iustitiæ, viam regiam tenuerunt: sic & uos & si non eorum meritis, tamen exercitijs aliquatenus conæquati dicatis domino Deo uestro, cum veneritis ante thronum gloriæ ipsius. Lętati sumus pro diebus quibus nos humiliastis, annis quibus vidimus mala. In uerita-
Psal. 89. d
te dico vobis, quia in veritate estis in uia recta, in uia sancta quæ perducat ad sanctum sanctorum. Mentior (quod ad consolationem vestram dico) si non ex manibus huius peccatoris, monachorum nouitiorum & conuersorum animę ad cœlestia gaudia uolauerunt, tam liberæ quàm libertate de carcere nostræ mortalitatis. Si quæritis unde id sciam, scitote quia certissima mihi signa inde facta sunt & ostensa. Non est igitur quod vobis vel pro vobis timeam à uiribus satanę & ministrorum eius, cum nouerim illius fortitudinem per redemptoris vulnera traductam & deductam ad nihilum. In spiritu enim fortitudinis fortem fortior ille contriuit, portas æreas, & vectes ferreos confringens. A uersutijs & astutijs illius formido mihi est ꝓ uobis, in quibus partim subtilitate naturæ, partim experientia temporum sub tot annorum milibus eruditus, fragilitatem humanæ naturæ quaquauersum se verterit non ignorat. Sic ille insatiabilis homicida primis parentibus nostris non ursos, non leones, non fortia terræ animalia delegauit: sed tortuosum & callidum serpentem, qui per sinuosa uolumina nunc caput cauda, nunc caudam capite tegere consueuit. Denique & serpens non fortior erat, sed callidior cunctis animantibus terræ: ait scriptura. Vnde & ab interrogatione incepit, mentem mulieris explorans, sciens ingenio non uiribus laborandum. Gen. 3. a
Cur præcepit vobis dominus Deus (inquiens) ne comederetis de ligno scientiæ boni & mali? Quæ respondit. Ne forte moriamur. Quod Deus pro certo posuerat dicens. Quacunque die comederitis, morte moriemini: ista sub dubio supponit, ne forte (inquiens) si comederimus moriamur. Et audi ingenium malitiamque serpentis. Nequaquam (inquit) moriemini. Deus affirmat, mulier dubitat, satan negat. Sic & ego timeo ne sicut serpens Euam deduxit astutia sua, sic & sensus uestri corrumpãtur à castitate quæ est in Christo Iesu. Putasne aliquis in uobis est qui dicat in cogitationibus suis, cur præcepit vobis Deus ut istam regulam teneretis? Secundum enim impetum spirituum vestrorum huic tepido remissiorem, illi feruenti vitam arctiorem proponit, hoc solum expetens & expectans, ut quoquo modo tollat eum à concilio iustorum & congregatione. Profecto spiritus ille qui tibi hoc suggerit, spiritus mendax est, spiritus potestatem habens, qui tibi inuidet locum tuum.
Ibidem.

Vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eccl. 10. Vnde & sapiens huius rei non ignarus. Si spiritus potestatem habentis super te ascenderit, ait: locum tuum ne dimiseris. Absit enim ut spiritus ueritatis qui te huc adduxit, te reducere velit: quia non est in ore eius, est, & non, sed est in illo, est: sicut irrefragabilis auctoritas testatur. Nemo (ait
1.Co.12.a Apostolus) loquens in spiritu Dei, dicit anathema Iesu. Iesus, saluator siue salus: anathema, separatio interpretatur. Qui uerò tibi separationem à salute submurmurat: nec Dei spiritus est, nec à Deo: quia spiritus sanctus non dispergere, sed colligere uenit: qui semper reuocat dispersos Israel in terrâ suam. Quid? Vitam fortiorem aliquis
E quærat? Dico uobis quia ista fortissima est, & quę ex omni parte, si dissimulare nolueris, primæ illi scholæ saluatoris pro sua possibilitate respondeat. An audes ad mollioré vel cogitando descendere? O si cognouisses & tu quàm multa & quàm multis debeas: uideres quàm nihil sit quod facis, ęt nec inter minima numerandum ad comparationem debitorum tuorum. Vis scire quæ & quibus debeas? Primo Christo Iesu debes omnem uitam tuam, quia ipse uitam suam posuit pro uita tua: & cruciatus amaros sustinuit, ne tu perpetuos sustineres.
Quid tibi dirum uel durum esse poterit, cũ recordatus fueris quia ille in forma Dei, in die æternitatis suæ, in splendoribus sanctorum ante luciferum genitus, splendor & figura substantię Dei: venit ad carcerem tuũ, ad limum tuum, infixus (ut dicitur) usque ad cubitos in limo profundi? Quid non suaue tibi: cum tibi collegeris omnes amaritudines domini tui, & rememoraberis primum quidem illarum infantilium necessitatum: deinde laborum quos pertulit in prædicando: fatigationem in discurrendo: tentationum in ieiunando: vigiliarum in orando: lachrymarum in compatiendo: insidiarum in colloquendo: postremo periculorũ in falsis fratribus, conuitiorum, sputorum, colaphorum, flagellorum, irrisionum, subsannationum, exprobrationum, clauorum, horumque similium: quæ in salutem nostri
F generis triginta & tribus annis operatus & passus est in medio terræ? O quam indebita miseratio: quam gratuita & sic probata dilectio: quàm inopinata dignatio: quam stupenda dulcedo: quàm inuicta mansuetudo: regem gloriæ pro despicatissimo uermiculo, imò uermiculo crucifigi? Quis audiuit unquam tale, aut quis vidit huic simile? Vix enim pro iusto quis moritur: ipse pro iniustis & inimicis mortuus est, eligens exulare à cœlis, ut nos reportaret ad cœlos: amicus dulcis, consiliarius prudens, auditor fortis. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Nónne si conserentur in me omnes uitæ filiorum Adam, & omnes dies sæculi, & labores omnium hominum qui fuerunt, qui sunt, & qui erunt, nihil esset ad comparationem corporis illius quod spectabile & stupédum est uirtutibus etiam supernis in cõceptu de spiritu sancto, in ortu de uirgine, in uitæ innocentia, in doctrinę affluentia, in coruscationibus miraculorum, in reuelationibus sacramentorum? Vides igitur quia sicut exaltãtur cœli à terra, sic exaltata est uita illa à uita nostra: quæ tamen posita est pro uita nostra. Sicut nihil ad aliquid nullam habet comparationẽ, ita & uita nostra nullam habet ad uitam illius proportionem, cum illa dignior, ista minus esse non possit. Nec me putes rem exaggerare sermonibus: quia hic deficit omnis lingua, nec sufficit oculus, uel ad intuendum tantæ dignationis arcànum. Cum ergo ei donauero quicquid sum, quicquid possum: nónne illud sic est sicut Helia ad solem, gutta ad fluuium, lapis ad montem, 6
granum ad aceruum? Non habeo nisi minuta duo, imò minutissima corpus & animam, uel potius unum minutum, uoluntatẽ meam: & non dabo illam ad uoluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficijs prœuenit, qui toto se totum me comparauit? Alioquin si illam retinuero, qua fronte, quibus oculis, qua mente, qua conscientia uado ad uiscera misericordię Dei nostri, & audeo perfodere illud fortissimum propugnaculum quod custodit Israel, & illius lanuginis non guttas, sed undas à quinque partibus corporis in meum precium detorquere? O generatio peruersa, & infideles filij quid facietis in die calamitatis de longe uenientis? ad cuius fugietis auxilium? Sed nunquid huic soli debitor sum, cui uix parum aliquid retribuere possum? Exigunt à me præterita peccata mea futuram uitam meam, ut faciam fructus dignos pœnitẽtiæ, & recogitem omnes annos meos in amaritudine animæ meę. Et ad hæc quis idoneus? Peccaui super numerum arenæ maris: & multiplicata sunt peccata mea, & non sum dignus uidere altitudinem cœli præ multitudine

Psal.39.c iniquitatis meæ: quoniam irritauiram tuam, & malum coram te feci. Circumdederunt me mala quorum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem. Quod ergo sene numero est, quomodo numerabo? Quomodo satisfaciam cum cogar reddere debitum usque ad nouissimum quadrantem? Sed & delicta quis intelligit? Ait illa cœlestis fistula Ambrosius. Facilius inuenies eos qui innocentiam seruauerunt, quàm qui congruam egerunt pœnitentiam. Sed & quantumlibet pœniteat, quantumlibet se afflictet & maceret, propter nomen tuum,
Psal.24.c non propter meum meritum propiciaberis peccato meo domine (ait iustus) multum est enim. Cum ergo quicquid uiuis, quicquid sapis, quicquid habes, quicquid potes, huic uni rei dedicaueris, nunquid aliquid est, vel inter aliqua computandum? Paulo ante uitam tuam pro uita sua Christo reddideras: & nunc iterum eam totam præcedentium exigit recordatio peccatorum. Nunquid (vt uulgo dicitur) de vna filia duos generos statuisti facere? Quid si tertiam tibi debitorem ostendam, qui non minus acriter quàm veraciter vendicat eam sibi? Puto quòd & tu possidere desideras ci-
Psal.8.a uitatem de qua dicitur. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Gloriam illam quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, regnum omnium seculorum, uiuere in æternum, in perpetuas hæreditates. Credo quòd velis esse æqualis angelis Dei in cœlo, esse etiam hæres Dei, cohæres Christi, & in plateis supernæ Sion melos angelicum auscultare, & videre quicquid illud sit, cum Christus tradiderit regnum Deo patri, & erit Deus omnia in omnibus, postremo esse similis Deo, & uidere eum sicuti est. Nec dubito quin & concupiscas suspicere, & umbras declinantes, & diem aspirantem, cum illuxerit illa solemnis dies, & nubila rerum excusserit: quando iam non inclinabitur dies, sed erit I æterna meridies, quando erit plenitudo seruoris & lucis, solis statio, tenebrarum exterminatio, deficcatio paludum, fœtorum depulsio. Nónne ad hoc emendum, totum te, & quæcunque, & vndecunque contrahere poteris, dare oportebit? Et cum uniuersa compleueris, non tamen putes esse condignas passiones huius temporis, uel corporis ad futuram gloriam quę reuelabitur in nobis. An sic impudens es vel imprudens, vt minutum tuum quod sibi tam Christi uita, quàm peccati pœnitentia certatim rapiunt, etiam ad hoc conquirendum, uel audeas numerare? Quid dices si & quartum debitorem in medium adduxero, qui sibi etiam iure primatus sui superiores tres cedere velit? Ecce in manus est qui fecit cœlum & terram, & creator tuus est, tu creatura: tu seruus, ille dominus: ille figulus, tu figmentum. Totum ergo quod est, illi debes, à quo totum habes, illi præcipue domino qui & te fecit, & benefecit tibi, qui tibi ministrat siderum cursus, aëris temperiem, fœcunditatem terrę, fructuum ubertatem. Huic reuera totis medullis, totis uiribus seruiendum: ne forte indignationis oculo te respiciat, & despiciat, & conterat in æternum & in seculum seculi. Non arbitror autem quòd te tanta raptet insania, vt & hic minutum tuum nominare nedum numerare præsumas. Expone ergo mihi cui horum quatuor proponas reddere quod debes: cum unusquisque tam internus quàm æternus exactor sit: ut te possit singulariter suffocare. Eia domine umpatior: responde pro me. In manus tuas commendo minutum meum: tu persolue omnibus, tu ab omnibus libera, quia tu es K
Deus, & non homo: & quod hominibus impossibile est, possibile est tibi. Quod habui, & feci. Domine habe me excusatum: quia imperfectum meum uiderunt oculi tui. Quis ergo amplius gruniet dicens. Nimium laboramus, nimium ieiunamus, nimium uigilamus: cum nec molestimę imò nec minimæ parti debitorum suorum valeat respondere? Hæc est fortasse fratres illa uera uestra quadragesima, non exterior, sed interior, quæ non corticem sacramenti, sed adipem frumenti contineat. Si enim vnicuique istorum quatuor & pro se & per se omnem decalogi perfectionem debetis: profecto decem quater ducta quadragesimam uestram faciunt: quam custodire uos oporteat omnibus diebus vitæ uestræ. Et ipse qui vos congregauit in loco isto, uitam uestram conseruet in opere sancto: ut cum ipse apparuerit uita uestra, & vos apparentis cum ipso in gloria.

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

De septem spiritibus, Sermo.

MAgister gentium Paulus ex occasione ipsius spiritualis naturæ qua uiuimus, ad spirituale conuersationem excitans discipulos ait: Si spiritu uiuimus, spiritu, & ambulemus. Ac si dicat: Si carō non prodest quicquam, sed spiritus est, qui uiuificat ipsam separare oportet preciosum a uili, & diguiorem præponere partem: vt secundum spiritum ambulemus, non secundum carnem. Ad spiritum enim debet fieri conuersio carnis, ut seruiat ipsa, & non seruiatur ei, vt dicat spiritus seruo suo, veni, & ueniat: fac hoc, & faciat illud. Sic enim erit vxor nostra sicut vitis abundans, & saluabitur per generationem filiorum, qui sunt opera bona, si fuerit ipsa quidem in lateribus domus nostræ, id est in abscondito, & humili loco: anima verò resideat in medio tanquā domina tanquam paterfamilias, tanquam iudex: ut fiat, quod scriptum est: Anima mea in manibus meis semper. Maledictius enim spiritus ille qui partem suam deteriorem facit. Maledictus homo qui pascit sterilem, & uduę non benefacit. Denique, ut testatur idem Apostolus: Si secundum carnem uixerimus, moriemur quoniam, qui in carne ambulant, Deo placere non possunt: & qui seminant in carne, de carne metent corruptionem. Si autem spiritu facta carnis mortificauerimus, uiuemus: quoniam qui spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt, & qui seminant in spiritu, de spiritu metent vitam æternam. Prudenter proinde fratres, & non ad insipientiam nobis spiritualem elegimus vitam, castigare scilicet corpus, & seruituti subijcere, & Deum qui spiritus est adorare in spiritu, & ueritate. Sed quia spirituum diuersa sunt genera, necessaria est nobis eorum discretio, præsertim cum ab Apostolo didicerimus nō omni spiritui esse credēdum. Videri enim potest minus eruditis, & qui parum exercitatos habent sensus omnem cogitationem nō alterius quàm ipsius humani spiritus esse sermonē: quod non ita esse, & certa fidei ueritas probat, & diuinarum testimonia scripturarū. Audiā (inquit propheta) non quid ego loquar, sed quid loquatur in me Dominus Deus. Et alius propheta: Angelus, inquit, qui loquebatur in me, &c. Et in psalmo didicimus heri immissiones etiā per angelos malos. Vnde, & timet Apostolus, ne sicut serpens decepit Euam astutia sua: sic, & discipulorum quibus loquitur corda decipiantur, ad eo utique cuius ipse Paulus astutias non ignorat. Vnde, & dicit: Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Esse tamen spiritum carnis non bonum, manifeste id ē Apostolus indicat, ubi inflatos spiritu carnis suæ quosdam esse testatur. Esse etiam spiritum huius mūdi declarat ubi gloriaturin Domino, pro se pariter, & pro discipulis suis, nō quòd eū acceperint: sed spiritum qui a Deo est, ut sciamus, inquit, quæ a Deo donata sunt nobis. Sunt ergo hi duo satellites malignitatis illius principis tenebrarum: vt dominetur spiritus nequitiæ spiritui carnis, & spiritus huius mundi. Quisquis ergo ex his tribus spiritibus spiritui nostro loquatur: ne credamus ei, quoniam sanguine fluunt, non quidem corporum, sed quod grauius est animarum. Sed quoniam spiritualis omnium natura est, a sermonibus eorum cognoscemus eos: & quis spiritus sit qui loquatur, ipsa suggestio declarabit. Semper enim spiritus carnis mollia, spiritus mundi vana, spiritus malitiæ semper amara loquitur. Quoniam ergo importunæ (ut assolet) carnalis cogitatio mentem pulsat: uerbi gratia, cum de potu, de cibo, de somno, cæterisque similibus ad carnis curam pertinentibus cogitantes, humano quodam inardescimus desiderio: certum sit nobis spiritum carnis esse qui loquitur: & tanquam aduersarium repellamus eum, dicentes: Vade retro Satana, quoniam non sapis ea qua Dei sunt: sed magis sapientia tua inimica est Deo. Cum autem non de illecebris carnis, sed de ambitione seculi, de iactantia, & arrogantia, cæterisque similibus cogitatio uana versatur in cordibus nostris, spiritus mundi est, qui loquitur, longe perniciosior hostis, & maiori solicitudine repellendus. Interdum verò satellitibus illis terga uertentibus preceps ipse habens iram magnam tanquam leo rugiens insurgit aduersus nos, cum videlicet non ad voluptatē carnis, aut lucri i uanitatem, sed ad iram, ad impatientiam, ad inuidiam, ad amaritudinem animi prouocamur: importune in gerendo si quid minus amicabiliter munusve dilecte factum uidetur, aut dictum si qua denique, aut in seguo, aut in opere quolibet data uide indignationis occasio, materia suspitionis. Huic ergo cogitationi non aliter quàm ipsi diabolo resistendum est: nec aliter ab ea quàm ab ipsa perditione cauendum. Scriptum est enim: In patientia uestra possidebitis animas uestras. Fit tamen aliquando vt spiritus noster a quolibet horum trium crebro supe ratus, & seruus addictus illi in suam ipsius perniciem (heu) vices illius agat, vt iam sine omni alterius spiritus suggestione ipsa ex anima, aut uoluptuosas, aut uanas, aut amaras pariat cogitationes, Iam uerò non facile arbitror posse discerni, quando noster ipse loquitur spiritus, quandóve loquentem alterum audiat quemlibet è tribus illis. Sed quid refert quicunque loquatur, dum vnū & idem sit quod loquuntur? Quid refert loquentis nosse personam, dum constat pernitiosum esse quod loquitur? Si inimicus est, resiste uiriliter inimico: si tuus ipse spiritus est, argue eum, & miserabiliter plange, quòd in tantam miseriam, & tam miserabilem deuenerit seruitutem.

Quotiens verò super castigando corpore, humiliando corde, seruanda vnitate, & charitate fratribus exhibenda, seu cæteris virtutibus acquirendis, conseruandis, amplificandis, salubrit cogitatio in mente uersatur, diuinus sine dubio spiritus est qui loquitor, aut per se ipsum sane, aut per angelū suum. Ex quemadmodū de humano aut maligno spiritu dictum, sic & de angelico & de diuino. Nec facile est quis loquatur discernere, nec ignorare periculosum: præsertim cum certum sit angelum bonum nūquam loqui ex semetipso, sed Deum esse qui loquitur in ipso. Studiosius igitur deinceps consideremus quoniam modo malignorum illorum spirituum suggestiones audire, imò quanta indignatione abijcere debeamus, auertentes aures nostras ne audiamus sanguinem, & sapientiam quam reuelat caro & sanguis: parulos quoque Babylonis, cogitatus scilicet mundanos ab ipso initio tenentes, & allidentes ad petram: ipsum etiam malignum cum tentationibus suis à conspectu cordis nostri abijcientes, & deducentes ad nihilū. Eas uerò cogitationes quæ iustitiæ & ueritatis nos admonent, tota deuotione suscipiendes diuinæ dignationi gratiam habeamus: nec aliquādo tantę benignitati inueniamur ingrati, scientes quoniam ipse est qui loquitur iustitiam: ipse enim cuius sermo veritas est. Quantæ enim temeritatis, imò

quantæ insaniæ est, si forte dum alloquitur nos dominus maiestatis, nos insensati auertamus aurem, & ad nescio quas ineptias cōuertamur? Quanta est hæc iniuria, & quàm grauiter uindicanda, cum uilissimus uermis clamātem ad se audire dedignatur creatorem vniuersitatis? Quanta uerò & quàm ineffabilis diuinæ dignatio bonitatis, quæ quotidie conspicit nos infœlices auertentes aures, obdurantes corda, & nihilominus clamat ad nos, & iugiter clamitat in plateis? Vere in plateis, quia in latitudine charitatis. Ecce enim bonorum nicorum nō eges domine: & tamen dicis. Conuertimini filij hominum. Et iterum clamitas. Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, vt intueamur te. Propterea obsecro vos dilectissimi, qui reminiscimini domini, ne taceatis, & ne detis silentium ei: audientes iugiter quid loquatur in vobis dominus Deus, quoniam loquitur pacem. Fœlix & beata anima quæ venas susurrij diuini percipit in silentio, frequenter iterans illud Samuelis. Loquere domine, quia audit seruus tuus. Hic ergo hodiernus sermo finem accipiat, vt etiam tacentibus nobis Deum intus audiamus loquentem & suadentem de regno suo, tanto utilius, quanto subtilius per internam inspirationem. Si qua tamen adhuc de audiēda hac domini uoce ipse sug gesserit, alio sermone tractabimus, ne præsertim in tam utili ac spirituali merita mentes uestras longitudine sermonis oneremus.

De multiplici utilitate verbi Dei. Sermo.

TEnetus credo quemadmodū hesterno sermone de ea, quę nobis admodum necessaria est, discretione spirituū admonuerimus solicitudinē vestra, vt cōtra venenatos serpentis antiqui sibilos, cōtra mortiferos syrenę cātus, aures cordis iugiter obturare studeatis, vt nec spiritū carnis loquentē mollia, nec spiritū mundi vana suggerentē, nec spiritum nequitiæ audiatis immittentem amaritudines, & scandala seminantem. Sed huius spiritus astutias nosse necesse est, huius cogitationes nō expedit ignorare. Interdum.n. transfigurat se malignus ille & nequā spiritus in angelū lucis, vt virtutis simulatione plus noceat. Sed & tunc quoque si diligenter aduertimus nonnunquā nisi amaritudinis, & discordiæ seminaria spargit.

Suadet

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Suadet enim nonnullis singularia ieiunia quædam, vnde cæteri scandalizentur: non quia ieiuniũ diligat, sed quia scandalo delectetur. Multa quoque in hunc modum solet afferre, quæ tamen à diuina sapientia facile discernantur, si apostolicam illam beati Iacobi diffinitionem præ oculis habeamus,
Iacob. 3. d qui diuinam describens sapientiam ait: Sapientia, quæ à Deo est, primum quidem pudica est, deinde pacifica. Omnem ergo cogitationem in qua hæc duo non concurrunt, à Dei sapientia alienam esse non dubitet. Eam ergo, quæ pudica uidetur, nec ad vitia trahit aperte, sed virtutis prætendit imaginem, tunc demum à Deo noueris esse, si pacifica sit, si prælati tui, atque spiritualium fratrum approbatur iudicio, quoniam non faciet Dominus Deus uerbum, quod nõ reuelauerit seruis suis. Quanta vero deuotione, quanta humilitate, quanta solicitudine cogitatio salubris non aliter, quàm diuinæ dignationis sermo suscipi debeat, & hesterno sermone partim iam diximus, & hodierno nihilominus aliquanto latius persuade-
Luc. 11. d re conabimur. Beati enim qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Vultis nosse quàm beati? Primum quidem sonans in auribus animæ vox diuina conturbat, terret, diiudicatque: sed continuo si bene aduerteris, viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat. Denique & cibus noster est, & gladius, & medicina, & confirmatio, & requies resurrectio quoque & cõsummatio nostra.

F Nec mireris, quòd uerbum Dei tam nunc inueniatur omnia in omnibus esse, quantũ spectat ad iustificationem, siquidem & futurum est omnia in omnibus ad glorificationem. Audiat & illud peccator, & conturbabitur uenter eius: a uoce illa carnalis anima
Hebr. 4. contremiscet. Omnia nanque cordis secreta rimatur, atque diiudicat sermo uiuus, & efficax, cordium atque cogitationum perscrutator. Vnde & licet mortuus in peccato, si audieris vocem filii Dei, viues. Sermo enim quem loquitur, spiritus, & uita est. Si cor tuum induratum est, memento scripturæ di
Ps. 147. c centis: Emittet uerbum suum, & liquefaciet
Cant. 5. c ea. Et item. Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Si tepidus es, & euomi iam formidas, non discedas ab eloquio Domini, & inflammabit te, quia eloquiũ eius ignitum ualde. Quod si tenebras ignorantiæ plangis, diligenter audi quid loquatur in te Dominus Deus, & erit lucerna pedibus tuis verbum Domini, & lumen semitis tuis. At fortasis tanto amplius doles, quanto clarius peccata etiam minima illuminatus agnoscis: sed sanctificabit te pater
Ioan. 15. in veritate, quæ est vtique sermo eius, ut inter Apostolos audire merearis: Iam uos mundi estis propter sermonem quem locutus sum uobis. Iam vero cum laueris manus tuas: ecce parauit in conspectu tuo mensam, vt non solo de pane uiuas, sed ex omni verbo, quod procedit de ore Dei, & in fortitudine cibi illius curras uiam mandatorum eius. Vbi si consistunt aduersum te castra, & prælium tentationis insurgit, arripe gladium spiritus, quod est uerbum Dei, & in eo facile triumphabis. Quòd si forte (ut est certaminis consuetudo) contigerit aliquan
Ps. 23. b 24. c do uulnerari, mittet uerbum suum, & sanabit te, & eripiet te de interitionibus tuis: ut in te quoque impleatur, quod ait Centurio, cuius fides tam magnifice commẽdatur: Mat. 8
Domine (inquit) dic tantum uerbo, & sanabitur puer meus. Sed etsi titubas adhuc, cõ
Ps. 17. fitere, & clama: Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei: & in uerbis suis confirmabit te: ut experimento discas, quoniam uerbo Domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis uirtus eorũ. In his atque huiusmodi perseuera, in talibus iugiter exercere, donec iam dicat spiritus tuus, ut requiescas à laboribus tuis. In hoc uerbo quiescens dulciter ac suauiter saporaberis donec ueniet hora, cum omnes qui in monumentis sunt audient uocem eius, & procedent. Sed quò? Alij quidem in suscitium, alij uero in uitam æternam. Et quis scit si est dignus amore, vel odio? Tunc noximae memor esto uerbi tui seruo tuo Domine, in quo mihi spem dedisti, ut ab auditione mala non timeam, sed beata magis audite benedicti patris mei, &c. Quicunque Mat. 10
enim confitebitur me coram hominibus, con
fitebor ego & ipse, hunc & ego confitebor in conspectu patris mei, & angelorum sanctorum, quod nobis cõferre dignetur ipse, qui constitutus est iudex uiuorum, & mortuorum. Amen.

De

H *De quatuor modis orandi, de obsecratione, oratione, postulatione, & gratiarum actione. Sermo.*

1. Tim. 2. e Vatuor mihi videntur orandi modos exprimere apostoli verba dicẽtis: Volo primum fieri obsecrationes: deinde orationes, postulationes, gratiarum actiones. Sũt enim quos adhuc peccati conscientia terret, & cruciat, nondum accepta resistendi uirtute, tunc scilicet cum primum ipsos in peccatorum cœno iacentes spiritus veritatis irradiat, & excitans erubescere facit, & timere Deum dum uident immanitatem criminum, meritorum exiguitatem, & uelut arctẽ
Ps. 23. b 24. c tem coram se gehennã expaueſcentes, quoniam in seipsis bonũ nil inueniunt, aliunde apprehendunt unde tegantur. Sciunt enim quod non sit tutum in conspectu Domini Dei sui uacuos apparere contra legis præceptum, & multo minus id præsumere plenis misericordiæ manibus audent. Quia ergo timent, & merito timent per seipsos accedere, ideunt quasi per alios supplicare. Tale est illud orationis genus quo solemus uti dicentes: Sancte Petre, ora pro nobis, & similia. Maxime uero illud obsecratio est manifesta: Per passionem tuam, libera nos Domine, & cætera in hunc modum. Tale enim uidetur, ac si latro deprehensus, & iam vicinus supplicio, quando penitus desperat, nec inuenit in se unde ueniam deprecetur, extendens brachia dicat: quia sic passus est Christus: ut eorum a quibus tenetur, animos moueat ad pietatem. Credo ego de tali- Mat. 11. b
bus dici posse, quia regnum cœlorum uim Ioan. 18. b c
patitur, & violenti rapiunt illud. Vim faciebat regno cœlorum publicanus ille, qui dũ Luc. 9. c
non auderet oculos ad cœlos leuare, ipsum cœlum ad se potuit inclinare. Simile alicui mulier illa egisse videtur, quæ profluuium sanguinis habens, dum timeret ad Christum accedere, fecit ab eo uirtutem exire. Fuerit enim tetigit fimbriam, & curata est ab infirmitate, unde & indignantis quo dam modo uerbum uidetur, quod de ea dominus ait: Quis me tetigit? Et addidit: Sensi à me exire uirtutem. Non credo, quod sit inter nos quispiam, sed fortè nonnulli in sæculari habitu, uel conuersatione potuerunt aliquando experiri, quid loquor, ut inuiti fluxum sanguinis paterentur, eius inquam sanguinis qui regnum Dei non possidebit. Etenim qui facit peccatum, seruus est pecca- Ioan. 8. b
tionis: nec sua se poterit continere uirtute, etiã cum uolet. Huic ergo minime expedit per seipsum ad Christum accedere, sed tangere, si quam inuenerit eius fimbriam, hoc est eũ considerare hominem, quem humiliorem viderit, & extremum in ecclesia, quæ est uestis Christi: eum inquã qui elegit abiectus esse in domo Dei, oportet considerare, quoniam is uere est fimbria posita in hora uestimenti, ad quam utique spiritualis unguenti descendens a capite copia tota decurrit. Hunc si beneficijs aliquibus seu prece humili, aut confessione pura tetigerit, ut affectũ eius erga se moueat ad compatiendum sibi, habeat fidem, & sine dubitatione sanabitur. Illud tamen nouerit fimbria, non a se, sed a Christo exisse uirtutem, qui & tangi se protestatur in fimbria. Expressi nunc uobis quã K
tum potui quale sit, & cui animæ necessarium genus obsecrationis. At uero iam contemnendi virtute accepta seculus accedit, qui sibi conscius fuerit pro delictis præteritis, ueniam quæreus, & oratione utens, quæ nostri oris est ratio, quando iam ore suo loquitur cum Deo suo. Hinc illud est, q̃ Maria Magdalene, quanquam non minus humilis hæmorrhoissa illa: non sic tamen ueretur accedere, sed rigat lachrymis pedes, capillis tergit, ungit unguento, osculatur ore deuoto? Vnde satis liquet, quòd omnino iam proposuerat in corde suo à peccato deinceps abstinere: & quasi profluuium stabat. Quod si iam cõsecutus es, & tu, primum est vt ipsi Domino in oratione loquens, recogites annos tuos in amaritudine animæ tuæ. Dehinc postquam in lamentis pœnitentiæ aliquandiu perseuerãs, hilaritatẽ quedã, & fiducia conceperis indulgentiæ, accede iam ad postulationes: vt secure tanquam receptus in gratiã Domini, tibi, & consertis tuis audeas petere quod oportet. Aut fortasis requiras, vnde aut quomodo nosse poteris, vtrũ hanc consecutus sis indulgentiam. Sic utrimrum conseruandæ humilitatis gratia, diuina solet pietas ordinare: vt quanto quis plus proficit, eo minus se reputet profeciſſe. Nam, & vsque ad supremum exercitii spiritualis gradum, si quis eousque peruenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquitur, vt sibi primum videatur adeptus. Attamen scio, quòd hodie lectum sit euangelio, dixerat Iesus paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua: & reputatum

Z est

Universidad de Deusto
Biblioteca

est ei ad blasphemiam. At ille, cui nimirum cogitatio hominis confitetur: Quid (inquit) cogitatis mala in cordibus vestris? Blasphemare me blasphematis, & quasi ad excusandum vim visibilis curationis, virtutem mihi inuisibilem vsurpare. Sed ego vos potius blasphemos esse conuinco, signo probans visibili inuisibilem potestatem. Vt sciatis (inquit) quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectũ tuum, & ambula. Et tu ergo si iam surgis desiderio supernorum, grabatum tollis, corpus scilicet à terrenis eleuans voluptatibus, vt iá non feratur anima concupiscentiis eius: sed magis ipsa, vt dignum est, regat illud, & ferat quod non uult, si dẽmũ ambulas, quæ retro sunt obliuiscẽs, & ad ea quæ ante sunt te extendens desiderio, & proposito proficiendi, curatum te esse non dubites. Neque enim surgere poteras si non aliquatenus onus esset alleuiatũ, & nec grabatum tollere nisi exoneratus magis, quia nec ambulare in feruore conuersationis, cum peccatorum graui mole possibile est. Propter quod fiducialiter iam postulare potest, qui eiusmodi est, tantum caueat ne forte, aut postulet non postulanda, aut minus postulet, quæ à Deo sunt postulanda: aut ea tepide quęrat quæ toto affectu, & omni tempore sunt quærenda. Petitis, & non accipitis (ait Iacobus) eo quòd male petaris, utpote in concupiscentiis uestris. Sic agit omnis qui terrena quęrit ultra necessitatem, qui mundialem gloriam sectatur aut uoluptatem.

Iacob. 4.a M

Tale est etiam quod solent sæculares homines mortem inimicorum in orationibus postulare, cæteraque similia quæ non oportet. At uerò temporalia si defuerint, petenda quidem sunt quantum necessitas humana requirit: sed iuxta beati Gregorij sententiam non sunt hæc nimirum requirenda. In quo genere etiam illa spiritualia sunt, sine quibus nihilominus salus constare potest, vt sermo scientiæ, gratia curationum, omniaque de quibus certum non habemus quid expediat nobis: utpote si te fatiget tentatio, supplicandum quidem pro ea, ut auferatur à te, sed non nimis obnixè, quoniam in talibus meminisse semper oportet apostolicæ

Rom.8.a

illius sententiæ: Nos enim quid oremus sicut oportet nescimus: & Deo magis committere, quàm temere aliquid apud nos definire. Hæc autem sunt toto affectu, & omni tempore postulãda: hæc sunt pro quibus incessanter, & quam obnixè poterimus, ad Deum clament desideria tua, ut habeas gratiam eius bonam, & placere possis in oculis pietatis ipsius, & in eo uiuas, & moriaris in ipso, ut gloriam eius uidere, & ipso frui in perpetuum merearis. De his enim dictum est: Sine intermissione orate. Vnde, Luc.18.a & Propheta: Exquisiuit, inquit, te facies Psal.26.a mea, faciem tuam Domine requiram. Et alibi, Vnam petij a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus uitæ meæ. Porrò ad quartum genus orationis, quod est gratiarum actio, perpaucos attingere credo, & quo rarius, eo præciosius est. Multam enim prorsus gratiam inueniet apud Deum, quem iuxta promissionem suam exaudit antequam inuocetur: & testimonium redet spiritui eius spiritus, quem habet ex Deo, quoniam exauditum est desiderium eius, ita, ut certus iam non orare, sed gratias agere possit. Sic enim habes in Lazari resu citatione, ubi Dominus, licet prius nihil orasset: Pater, inquit, gratias ago tibi, quia audisti me. Prima igitur id est, obsecratio uerecundo fiat affectu. Secunda, quam propriè diximus orationẽ affectu puro: ut uidelicet non dissimulemus peccata non nos palpemus: scientes, quòd sic quisque inuenit gratiam apud Deum, si inuentus fuerit durus iudex in semetipsum. Tertia, id est, postulatio amplum quæret affectum, & fiducię latitudinem sicut scriptũ est: Postulet autem in fide nihil hæsitans. Credo enim propterea dictum: Quemcunque locum calcauerit pes uester, uester erit, quòd tantum impetrabimus, quantum porrexerimus pedem fidei. Quarta, quę est gratiarum actio, ipsa debet esse deuotione plenissima, & delicijs affluens iam uerò de reuerentia orationis, in eo quod lectum est in capitulo ipsius regulæ, uos modò solicitauit auctoritas, ex cuius occasione aliqua de oratione dicenda putaui. Illud tamen breuiter dico, nonnullos (ut arbitror) experiri interdum in oratione ariditatem, & hebetudinem quandam mentis, ut solis orantes labijs non satis attendant, neque quid dicant, neque cui loquantur, pro eo, quòd uelit ex consuetudine quadam cum minus digna reuerentia, & solicitudine accesserint. Quid enim aliud cogitare debet frater intrans ad orationem, quam propheticum illud: Introgrediar in locum tabernaculi admirabilis

Luc.11.a

Psal.4.a

usque ad domum Dei? Omnino siquidẽ oportet nos orationis tempore curiam intrare cœlestem, illam utique curiam in qua rex regum stellato sedet solio, circundante innumerabili, & ineffabili beatorum spirituũ exercitu. Vnde & ipse qui uiderat, quia multitudinem numerum non inuenit. Milia, ait, milium ministrabant ei, & decies centena milia assistebant ei. Quanta ergo cum reuerentia, quanto timore, quanta illuc humilitate accedere debet a palude sua procedens, & repens ranuncula vilis? Quam tremebundus, quam supplex, quam denique humilis, & solicitus, & toto intentus animo maiestati gloriæ, in præsentia angelorum, in concilio iustorum, & congregatione assistere poterit miser homuncio? In cunctis igitur actionibus nostris multa opus est animi uigilantia, sed præcipue in oratione. Et enim sicut in regula nostra legimus, licet hora omni, & omni loco oculi Domini super nos speculentur, maxime tamen in oratione. Licet enim semper uidemur, sed nũc etiam præsentamus, & ostendimus nos quasi facie ad faciem cum Deo loquentes. Porro quamuis ubique sit Deus, in cœlo tamen orandus est, ibique orationis tempore cogitandum est mens nostra non oratorii tecto, non aeris spatio, non ipsa retardetur nubiũ densitate, iuxta eam formam, quæ nobis a Christo tradita est, ubi ait. Sic orabitis: Pater noster qui es in cœlis. Cœlum enim quia dam prærogatiua etiam sedes siue thronus Dei uocatur: quia ad eam comparationem qua Deum in cœlis angeli sancti, & electorum animæ uident, nos miseri, & peregrini super terram uix solum nomen habere uidemur. Sic igitur oret qui orat, tanquam assumptus, & præsentatus ei qui sedet super excelsum thronum in angelis, qui minime eciderunt, & eleuatũ in hominibus quos suscitauit de puluere inopes, & erexit, de sterore pauperes: sic, inquam, semetipsum consideret, & sic attendat, tanquam præsentatum Domino maiestatis, ut dicat cum Abraham: Loquar ad dominum meum, cum sim puluis, & cinis. Et quia tuo præcepto commonitus, tua institutione formatus, id præsumo Domine fons pietatis.

Dan.7.c

Matt.6.b

Luc.18.a

Quomodo uoluntas nostra diuinæ uoluntati tripliciter subyci debeat, Sermo.

Vdistis nunc ex regula nostra fratres de humilitate sententiam, cui ego, quotiens legitur, totò animo intentos uos esse uolo. Insipiens est enim, & insanus quicunque in aliis uitæ meritis, quicunque in alia regione seu sapientia, nisi in sola humilitate confidit. Apud Dominum fratres, ius habere non possumus, quoniam in multis offendimus omnes, sed nec fallere eum, ipse enim nouit abscondita cordis, quanto magis opera manifesta? vtique nec resistere uiribus, quoniam omnipotens est. Quid ergo restat nisi ad humilitatis remedia tota mente confugere, & quicquid in alijs minus habemus, de ea supplere? Sed, ò mira uanitas, ò mira fatuitas cordis nostri, cuius elationem perfectè reprimere, cuius ceruicosos motus omnino domare, humilitatis materia tanta non sufficit, quin superbiat adhuc terra & cinis.

Forte, uelle

gione.

Porro totius humilitatis summa in eo uidetur consistere, si uoluntas nostræ diuinæ (ut dignum est) subiecta sit uoluntati, sicut ait propheta. Nonne Deo subiecta erit anima mea. Scio quidem creaturam omnem uelit nolit subiectã esse creatori. Sed a creatura rationali uoluntaria subiectio quæritur, ut uoluntariè sacrificet Domino, & confitea tur nomini eius: non quia terribile, & sanctum, non quia omnipotens, sed quia bonum est. At uero subiectionem istam tripli cem esse necesse est, ut quod certũ est Deũ nelle, id nos uelimus omnino: & quod certũ est eum nolle, similiter execremur, & nos. Quod autẽ incertũ est utrũ velit, aut nolit, neque uelimus ex toto, neque penitus non uelimus. Hic certe fratres, in hoc medio totũ periculum est religiosorum, dum insœliciter blandimur nobis, & palpantes seducimus nosmetipsos. Huic accedit, ut dissimulemus Domini quærere voluntatem, dum, nostram facere, & aliquam de ignorãtia habere uolumus excusationẽ. Quis enim est ille tam infœlix monachus, qui id nolle audeat, quod certus est Deum uelle: aut quòd certus est eum nolle, id uelle præsumat? Sed in medio periculũ est his qui iá egressi de seculo, in loco cõuersionis habitat tanquá in paradiso uoluptatis: sicut in medio paradisi

Psal.61.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

lignum trãsgressionis positum erat, in quo præuaricati sunt parentes primi, lignum scientię boni, & mali, non tantum boni, uel mali solius, sed boni, & mali. Propterea rogo uos fratres, diligenter attendite quia nihil mihi occurrit, quod vtilius possitis audire: Vbi certa est Dei uoluntas, omnino nostra sequatur, in his videlicet de quibus certum aliquid in scripturis inuenimus, aut ipse spiritus manifeste clamat in cordibus nostris, quid sentiendum sit, vt est charitas, humilitas, castitas, obedientia: hæc approbemus indubitanter, & apperamus, quæ placere Deo scimus indubitanter. Sed & ea omnimodis odisse debemus, de quibus certum est, quod oderit ea Deus: ut est apostasia, fornicatio, iniquitas, impatientia. In his uero rebus de quibus nihil certi possimus inuenire, nihil certum uoluntas nostra definiat, pendeat inter utrunque, aut saltem neutri parti nimis inhæreat, cogitans semper ne forte altera pars Deo magis placeat, & parati simus uoluntatem eius sequi in quacunque partem eam cognouerimus inclinari. Nemo super his, quę certa sunt hæsiter, nemo dubia, pro certis admittat, nemo sibi in dubijs iudicium vendicet, præcipitétve sen- *Psa.118.x*
tentia, & experiemur, quod scriptũ est: Pax F
multa diligentibus legem tuam Domine, & non est illis scandalum. Vnde enim sunt scandala, unde turbatio, nisi quòd propriam sequimur voluntatem, & temere, quod uolumus in corde nostro definientes, si quo modo id prohiberi contingat, aut impediri: continuo eriam in impatientiam, in murmurationem, in scandalum proni sumus, non attendentes quoniam omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum uocati sunt sancti, & qui nobis casus videtur, sermo quidem Dei est, suam nobis indicans voluntatem? At quicunque nihil certum, de huiusmodi in corde posuerit: in quamcunque partem postea conuertatur, scandalizari non poterit. Aut si quis facere cogitat unde mandatum certum non habet, si uoluntatem suam suspensam tenuerit donec prælatum interroget, & ab eo quærat Domini uoluntatem, cui uice ipsius obedit, non turbabitur quicquid ei præcipiatur quoniam pax multa diligentibus legem tuã Domine, & non est illis scandalum. Porro quod dixi voluntatem suspensam teneat, aut voluntatem suam diuinæ subijciat voluntati, non de cõcupiscentijs desideriorum, non de affectionibus dico. Illud enim impossibile est, dum adhuc in hoc peccati corpore, in hoc corpore mortis anima detinetur. Quid enim esset aliud quam uita æterna, tota affectione diuinam in omnibus sequi uoluntatem? Sed consensum nostrum necesse est diuinæ subijcere uoluntati, si pacẽ æternam, & pacem desideramus habere præsentem, sicut scriptum est: Pacem meam do uo- *Ioan.14.d*
bis, pacem relinquo uobis. Domine (ait & propheta) in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt, tota die. Alius. n. ambulat in lumine vultus sui, soli citus facere suã uolũtatẽ, & beneplacitũ cordi suis cõsiderans. Alius ambulat in lumine vultus humani, in eo semper intentus quid hominibus placeat, quid mundus iudicet: de quo die propheta Diem hominis non concupiui, Domine tu scis. Contritio, & infelicitas in uijs eorum, & uiam pacis non cognouerunt, non est timor Dei ante oculos eorum. Nam qui timor Dei semper habet præ oculis, uiæ eius uiæ pulchræ, & omnes semite eius pacifice. Venite ad me, inquit, omnes, quis laboratis, & onerati estis, & ego reficiam uos: quos uestræ seu alienæ voluntatis dura premit seruitus: & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meũ suaue est, & onus meum leue. Quanto. n. benignior, & dulcior est diuina clementia quo libet homine, tanto suauis esse manifestum est iugum eius cæteris omnibus. Propterea homines sibi ipsis, aut alijs hominibus placere studentes confusi sunt, sed qui in lumine vultus tui ambulant Domine id solum cogitantes quomodo tuam faciant uoluntatem, & toto corde contendentes placere tibi: nunc quidem in nomine tuo exultabũt, & non erit illis scandalum. Demum in iustitia tua exultabunt, quando exuentes infirmitates suas, & intrãtes potẽtias Domini memorabũtur iustitię tuæ solius, ut eã tunc teneãt sine labore quã modo sequi laborãt. H

Contræ pessimum vitium ingratitudinis, Sermo.

MAgna est super nos dilectissimi magna ualda misericordia Dei nostri, quos tã ineffabili spiritus sui virtute, tã inestimabili dono gratiæ suæ eripuit a uana nostra conuersatione huius seculi, in quo eramus aliquando tanquam sine Deo, aut certe (quod execrabilius est) etiam contra Deum, non ignorantiam habentes, sed contemptum: cuius uitæ, aut potius mortis (anima enim, quæ peccauerat, ipsa moriebatur) utinam frequenter in oculis cordis nostri tetra uersetur imago, quanta uidelicet cæcitas, quanta peruersitas illa fuerit, ut sedula meditatione pensantes miseriæ pondus: etsi non tam perfectè sicut est aliquatenus tamen æstimare possimus liberatricis misericordię quantitatem. Iam uerò si quis ex uobis diligenter considerare, non negligat, non modo vnde erutus, sed ubi sit constitutus, non solum quid euaserit, sed & quid acceperit: non tantum unde reuocatus sit, sed etiam quo uocatus, inueniet sine dubio cumulum huius misericordiæ omnino mensuræ prioris excedere quantitatem. Neque enim fecit taliter omni nationi, vt non solum iudicia, sed & consilia sua manifestaret eis sed omnino magnificauit facere nobiscum, non solum in seruos assumens, sed eli- I
gens in amicos. Neque enim nos eligimus eum, sed ipse eligit nos, & posuit nos, ut eamus, et fructum afferamus: fructum inquam non solum non peremptorium, quod ad iudicium pertinens notum sit etiam seruis, sed nec periturum quidem, quod de consilio est, & reuelatur amicis. In hoc siquidem positi sumus, ut non peccato seruiamus. Ipse enim est peremptorius labor: nec seculo quoque, quem ad modum hi quos videmus subditos curis terrenis, etsi non culpis: corporalibus officijs, etsi non flagitijs implicatos, & in ea, quæ præterit huius mundi figura, pro sua suorumque præsenti sustentatione laborantes, quorum utique labor etsi non ad damnationem, minimè tamen perti net ad salutem, ita, ut etsi conseruauerint fundamentum, detrimentum tamen patian tur, pereuntibus, quæ superædificauerant, ipsi uerò salui sint, sic tamen quasi per ignem. Nobis autem quid dicitur? Quod consilium datur amicis? Operamini non cibum qui perit, sed quid permanet in uitam æternam. Nec cessamus ab operando hoc cibo etiam cum terrenis forte occupamur operibus, aut obedientia dictante, aut fraternæ charitatis intuitu, quoniam dissimilis nobis intentio est ab his quorum laborem peritu rum esse prædiximus. Dissimili proinde radice inhærens labor similis non similiter habet perire, quoniam radicatus est in ea, quæ nunquam perit æternitate. Denique si forte non quidem illicita, nec tamen expedientia sectantes prioris forsitan fornicatione relicta fletissemus in coniugij castitate, non capientes, quod de cœlibi vita datum nouimus esse cõsilium, sed a rapinis, & fraudibus abstinentes, licite proprijs rebus vteremur, necdum tamen ad perfectionem euangelicam attingentes: sicut scriptum est: Si uis esse perfectus, vade, & uende omnia, *Mat. 19.c*
quæ habes, & ueni sequere me, &c. Hoc ipsum quantæ pietatis esset, si a tantis criminibus in quibus multi ex uobis inuoluti solum in se responsum hortis, & iudicium certæ damnationis haberent datum esset, uel in in seriori aliquo respirare gradu? Prodi- *Luc.15.d*
gus certè filius ad filiorum numerum aspirare timebat, beatum se reputans si forte, uel in mercenariorum numero recipi mereretur: minime tamen sufficere potuit paternæ pietati, nisi tam copiosam ei misericordiam exhiberet, cui posset, & ipse qui nunquam a patre discesserat senior filius inuidere. Sic, & nos dilectissimi, abundanter effusa super nos misericordia Dei nostri, de filijs iræ, & dissidentiæ non solum ad electorum recepit numerum, sed uocauit ad collegium perfectorum. Nam, & si forte aliquorum negligentia ad perfectionem non afflurgit, nisi uiderint, quid excusationis possint affere, quoniam apostolicam omnes nos uitam professi sumus, apostolicæ professioni nomina dedimus vniuersi. Quod sanè non de ea gloria sanctitatis dixerim, quam non sibi tantum, sed uniuerso orbi suscipere meruerunt, sicut scriptum est: Suscipiant mon- *Psa.71.a*
tes pacem populo, & colles iustitiam: sed de eorum potius professione quapro omnibus Petrus loquitur dicens: Ecce nos reliqui- *Mat.19.a*
mus omnia, & secuti sumus te. Sed iam omnino monet fratres mei, quid sibi uelit, L
quod minus erga nos liberalis nunc diuina clementia videatur, ut quibus tanta contulit non rogantibus, non desiderantibus immo, & fortasse recusantibus: nunc orantibus, obsecrantibus, postulantibus sępissimè, immo continue, uideatur multa minora negare. Quid enim putamus charissimi? Abbreuiata est manus Domini, an forte thesauri gratiæ defecerunt? Quid inquam putamus, vtrum uoluntas mutata sit, an immutata facultas? Neutrum sanè de eo æstimare licet, neutrum fas est credere de omni potenti, & immutabili maiestate. Quid sibi uult ergo, quod incessanter orantes,

Universidad de Deusto
Biblioteca

obsecrantes, postulantes, nō exaudit quibus tantam, & tam gratuitam misericordiam 2.Co.12.b
prærogauit? Nam si respondeat quis, quod Apostolo Paulo responsum est, sufficere nobis gratiam Dei planè omnino fallitur, cum pro ea, quàm maximè uniuersæ oratio nes, obsecrationes, & postulationes nostrę fiant, ne ambulemus in magnis, aut in mira bilibus super nos, orantes nobis dari humilitatem quanta decet non dico sanctos, sed monachos peccatores: obsecrantes patientiam nobis tribui quanta nō dico in martyribus inuenta est, sed professioni nostræ ne cessaria est: postulantes charitatem quantā non dico angelis, sed patribus qui fuere homines similes nobis passibiles, etiam, & pec catores, diuino munere collatam agnouimus ex testimonio scripturarum. Væ gene rationi huic miseræ ab imperfectione sua, cui sufficere uidetur insufficientia immo ino
M pia tanta. Quis enim ad perfectionem illam quam scripturæ tradunt, uel aspirare ui detur? Non sine causa sanè cum sint nobis eadem cum patribus conuersionis initia, di spar valde conuersationis profectus inuenitur, adeo, ut cum eos profeciſſe de die in diē & cursum consummasse legamus, apud nos magnus æstimaretur si quis, uel ipsa conuer sionis suę primordia conseruaret, ut nō mi nus humilis, aut timoratus, non minus soli citus, & circunspectus, non minus feruens spiritu, non minus patiens ac mansuetus in medio quam in initio videretur. Quantos enim uidemus quasi oblitos sui, & peccato rum suorum, Dei quoque, & beneficiorum eius immemores, sic non redimere, sed amit tere tempus, ut de moribus, & affectioni bus suis uix ultima apud ipsos mentio fiat? Quid istos aliud agere dixerim, qui scurrili tates, detractiones, iactantiæ, & impatientię uerba non reputant, facile contristant proximos, immo spiritum Dei qui in eis est, pu sillorum scandala paruipendunt, ad increpationem aliorum, aut negligentia quadam dormitare videntur, aut iracundiæ facibus inflammātur, & cum his quasi gens, quæ fecerit iustitiam, accedunt libere ad ecclesiam psallunt cum alijs, sed non spiritu neque mente, orationis tempore nescio quas inep tias meditantur, & ne ipso quidem tremendo angelis participare verentur domi nici corporis sacramento: quid, inquam, istos aliud agere dixerim quam securos iam de gratia Domini sua fiducialiter de ea quā longo tempore promeruerint familiaritate præsumere? Hoc nempe est, quod vulgari prouerbio dicitur: Familiaris Dominus fatuum nutrit seruum. Sed ubi est dilectissimi, quod toties canitis: Quoniam Psal.38.b
aduena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei? Heu heu, non inue nitur qui redeat, & agat gratias Deo, nisi hic alienigena. Nonne decem mundati Luc.17.c
sunt, & nouem ubi sunt? Meminisse credo uerba saluatoris hæc esse, nouem illorum ingratitudinem arguentis. Bene siquidem orasse, obsecrasse, postulasse leguntur, qui leuauerunt vocem dicentes: Iesu fili Da uid, miserere nobis. Sed desuit eis quar ta quam adiecit Apostolus gratiarum actio quando nec redierunt nec egerunt gratias Deo.

Multos quoque videmus usque hodie satis importunè petentes, quod sibi deesse cognouerint: sed paucos admodum noui mus, qui dignas super acceptis beneficijs gratias agere videantur. Nec reprehensibi le, quod instanter petimus, sed plane petitio ni negat effectum, quòd inuenimur ingrati. Et forte hoc etiam clementia esse uidetur, ingratis negare, quod postulant, ne con tingat nobis, ut tanto grauius de ingratitu dine iudicemur quanto magis accumulatis go misericordiæ res est in hac parte subtra here misericordiam, quemadmodum ire, & indignationis misericordiam exhibere, eam sanè de qua per prophetam ipse pater Psal.76.b
misericordiarum loquitur dicens: Miseretur impio, & non discet facere iustitiam. Quam multos enim videmus & plangimus fratres, qui dummodo maneat habitus, & tonsura, salua sibi omnia arbitrantur? non considerantes miseri, quemadmodum in gratitudinis uermis interiora corrodens, ob hoc tantum corticem quem uident transire dissimulet, ne forte recogitent, & erube scant, ipsaque uerecundia emendentur. Qui sic interdum in nonnullis consumpta esse interiora uniuersa præsumit, ut non vereca tur ad ea quoque, quæ foris apparent, uene natum ducere caput: nisi forte quos uide mus manifeste apostatare à Deo, repente fieri pessimos arbitramur: & non magis pau latim defecisse, cum comederint alieni robur eorum, & nescierunt. Videsergo non omnibus prodesse, quòd à lepra ie cularis conuersationis, cuius peccata manifesta sunt, emundantur: sed nonnulli
Luc.17.d
is perius in occulto ingratitudinis vlcus ori ri, quod tanto periculosius sit, quanto inte nius. Et bene Saluator hinc in Euangelio no uem illos vbi sunt quærit, quoniam longe est à peccatoribus salus. Sic enim & primū hominem post peccatum vbi sit interrogat, & in iudicio nescire se professebitur operarios iniquitatis, cum legamus in psalmo.
Psal.1.b
Quoniā nouit Dominus viam iustorum, & iter impiorū peribit. Nec sine causa in nouenario inuenti sunt, qui non redeunt ad Saluatorem, in quo nimirum numero quaternatio quinarius iungitur, & est non bona mixtio corporeæ sensualitatis, & euangelicæ traditionis. Quod tunc fieri solet, cum sic volumus quatuor euangeliis obedire, ut quinque corporis sensus pariter oblectare uelimus. Fœlix autem Samaritanus ille, qui cognouit se nihil habere, quod non accepisset, idcirco seruauit depositum, & cum gra
C rarū actione ad Dūm est reuersus. Fœlix qui ad singula dona gratiæ redit ad eum in quo est plenitudo omniū gratiarum, cui dū nos pro acceptis nō ingratos exhibemus, lo cū in nobis facimus gratię, ut maiora adhuc accipere mereamur. Omnino enim sola nos a profectu cōuersationis impedit ingratitudo nostra, dum quodammodo amissum reputans dator, quod ingratus accepit, cauet sibi de cętero tāto plura amitteret, quāto plura conferret ingrato. Fœlix proinde, qui se alienigenam reputans, etiam pro quibuslibet minimis beneficijs non minimas refert grates, gratuitum esse non dubitans, neque dissimulans, quòd alieno impēditur, & ignoto. Nos autem miseri, & miserabiles cum in initio, adhuc alienos nos æstimamus, timorati satis, satis deuoti, & humiles inuenimur, tam facile postmodum obliuiscimur, quam gratuitum sit quicquid accepimus, & præsumentes non bene quasi de familiaritate Dei, nequaquam aduerti mur, quod mereamur audire, quoniam inimici Domini domestici eius. Tanto enim facilius nunc offendimus eum, quanto ea grauius, quæ à nobis committuntur iudicanda nouerimus esse: cum in psalmo
Psal.54.b
legamus, quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Obsecro itaque fratres mei, humiliemur magis, ac magis sub potenti manu Dei, & ab hoc tā
D maximo, tam nequissimo uitio ingratitudinis longe fieri studeamus: ut tota deuotione in gratiarum actione uersantes, concilemus nobis grātiam Dei nostri, quæ sola potest saluare animas nostras. Nec uerbo tantum, vel lingua, sed opere, & ueritate exhibeamus nos gratos ei, qui gratiarum actionem magis, quam dictionem a nobis exigit dator gratiarum Dominus Deus noster, qui est benedictus in secula. Amen.

De eo quod legitur in Iob, in sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. Sermo. Iob 5.c

DIgnum valde est, & omnino exigit ratio æquitatis, ut quibus a constitutione mundi regnum paratum, ipsi etiam sese regno parare non negligant, ne parato regno inueniantur forsitan qui regnaturi fuerāt imparati. Sic enim legimus de cœna quadam, dicente Domino. Quoniam quidem cœna Mat.22.a
parata est, sed qui uocati erunt non fuerunt digni. Quærimus ergo quemadmodum regno parato parari debeant reges futuri. Etsi piè quærimus, cum propheta, utique dicere non audemus. Domine quis habitabit in Psa.14.a
tabernaculo tuo, aut quis requiescet in mōte sancto tuo? Qui ingreditur, inquit, sine macula. Sed hæc, inquies, præparatio soli Christo conuenire uidetur. Nemo e- Iob.15.b
nim cæterorum omnium mundus a sorde, nec infans cuius est uita unius diei super terram. Itaque solus intrabit, qui solus agnus E
est sine macula, solus argui non potuit de peccato, quod non ab eo factum est, nec in eo inuentum. Solus plane summus pontifex meus, nec in patre, nec in matre contaminatus est, ut lex dicit: patrem quippe sed Deum: matrem quoque, sed uirginem habens: unde & solus ingreditur sancta sanctorum, & nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo filius hominis, qui est in cœlo. Quid ergo nos? Itáne continuo desperabimus? Immo uero sperabimus, & hinc maxime. Licet enim solus, sed profecto totus intrabit, & os non comminuetur ex eo. Non sine membris caput inuenitur in regno, si tamen membra fuerint conformia sibi, & cohærentia capiti suo. Conformia sane moribus, cohærentia fide. Habet enim conformationem quantum potest, habet, & cohærentiam ipsa etiam minor ætas, dum, & similitudinis mortis eius mersione illa triplici com-

Universidad de Deusto
Biblioteca

plantatur, & fidem in inuoluero quodam recipit, quod necdum capax sit euolutæ. Benignus est nimirum spiritus sapientiæ, & quem traducta culpa ligauerat, indulta iustitia soluit. Sed non ita deinceps liberabit
Hebr.10.c maledictum à labiis suis. Voluntarie enim peccanti post agnitam gratiam non relinquitur hostia pro peccato. Sed neque sic liberabit à suis quomodo ab alienis labiis maledictum. Maledictio fratres, grauis est macula, & scimus quoniã non quod intrat in os
Mat.15.b coinquinat hominẽ, sed quod de ore egreditur. Inde ergo macula, inde maledictio
F à labiis suis, sed nõ semper à propriis. Neq; n. de corpore, vel corde proprio originalis in paruulum culpa procedit, cui non modo consensus, sed ne vllus quidem interim potest sensus esse peccati. Quomodo tamen maledictum à labiis suis non liberat spiritus, aut voluntarie peccantibus non relinquitur hostia, nisi quia non illi denuo crucifigitur Christus, nec complantatur iterum similitudini mortis eius per baptismum? Propria iam eo lachrymarum vnda exigitur, propriam baiulare crucem, propria mortificare membra, & propriam immolare hostiam necesse est. Sine causa aliter diceret, credo propriis labiis expietur oportet propriorum maledictio labiorum: per multas enim tribulationes in regnũ Dei intrare necesse est, & nemo nisi per tribulationes ingreditur, aut proprias, aut alienas.
Act.14.d Sola nimirum secundi Adæ tribulatio purgat, quos contaminauit offensio sola prioris, non quòd propria cuiquam sufficere possit satisfactio. Quid enim est vniuersa pœnitentia nostra, nisi quòd si non compatimur, omnino nõ possumus conregnare? Quod enim in nobis minus est, ipse supplet: modicum tamen illud quodcunque nostrum est, non patitur reseruari. Quòd si fidei cohærentia sine morum conformitate nequaquam saluat adultos, longe minus saluere poterunt opera sine fide. Facilius enim membrum inhærens capiti si deforme est reformatur, quàm diuulsum quã libet simile copuletur. Et ipsum tamen quod deforme est, aut conforme fieri imagini fi-
G lii sui, & capitis sui, aut certè tandem auelli ab eo, necesse est anathema esse à Christo, ne in illa plenitudine corporis eius inueniatur quippiam indecorum. Vbi ergo macula propria, propria quoque purgatio iure requiritur: & si contaminatio multiplex opus est etiã tribulatione multiplici. Vnde enim tribulatio nisi dum resistitur contaminatio ni, concupiscentiæ repugnatur? Quid uerò in homine purum ab hac macula, immune ab hoc contagio poterit inueniri? Ab intus manat, de corde exit pestiferum uirus ac deinceps corpus occupat uniuersum, mentem defideriis afficit, membra illecebris inficit. Inde pruritus aurium, oculorum petulantia inde olfaciendi uoluptas, inde in faucib. tam inordinata delectatio, inde in uniuerso corpore molliciei sensus, & libido pernicioſa tangẽdi, inde intus in anima ebrietas illa de fideriorũ, & fornax quędã ambitionis, auaritiæ, inuidiæ cõtumaciæ, nequitiæ, & omnia denique uitiorũ affectibus uehementer accensa. Quot enim corpus illecebras, quot obtectamenta mundus habere uidetur, tot patitur tribulationes, tot sustinet tentationes uir iustus. Et quemadmodum ambulans quis in carne, sensuum uoluptate delectatur, & delicias computat esse sub sentibus: sic, & omnis, qui in spiritu seminaret desiderat, spinas, & tribulos, quos propria terra ex maledicto utique germinat, potius eradicare quam propagare contendit, quippe, qui conuertitur in ærumna sua, quotiens conI gitur spina. Huic ergo tam multiphariæ pesti, per singula quæque resistere, quam multiplex tribulatio? A planta pedis usque ad uerticem non est sanitas in me, totum infecit concupiscentia, lex peccati in membris omnibus inuenitur, undique per senestras mors intrare contendit, & intus fomes totius nequitiæ periculosius sæuit, crudelius malignatur. Minime tamen in hac tam multiplici lucta deficiendum, aut desperatione cedendum est. Licet enim abundent tribulationes, pro Christo, sed abundant, & consolationes per ipsum. Denique audi consolationem. Peccatum in foribus est nisi ipse aperias, non intrabit. Apperitus in corde prurit, sed sub te est: nisi sponte cesseris, nil nocebit. Audi consolationem. Consensum cohibe ne prȩualeant Gen.4.d
hæc, & immaculatus eris, vt sine macula ingrediaris, & ipse ad habitandum in tabernaculo, & requiescẽdũ in monte sancto Domini dei tui. Si tui non fuerint dominati, tunc immaculatus eris, & emundaberis à delicto maximo. Maximum plane delictum, quod interiorem, & exteriorẽ hominem occupat vniuersum. Audi adhuc consolationem. In sex, inquit, tribulationibus

Iob.5.c nibus liberaberis, & in septima non tanget te malum. Si puer Hæbræus ex, sex annis seruiens liber egredieris in septimo. Sex tibi tribulationes sunt contra desideria cordis, & quinque pertitam sensualitatis corporeæ uoluntatem: sed in his sex liberaberis à septima, non quidem ne ueniat, sed ne lædat, ne I nocear, ne tangat te malum. Veniet quidem mors ipsa. n. est septima tribulatio: sed somnus erit dilectis Domini, & ecce hæreditas eius. Erit ianua uitę, erit initium refrigerii, erit sancti illius montis scala, & ingressus in locum tabernaculi admirabilis, quod fixit Deus, & non homo. In septima, itaque non tanget te malum. Malum utique triplex, quod eos manet in septima, qui in sex tribulationibus dissimulant perfectè interim liberari, nec in sex hydrijs purificantur ad liquidum, ut exhibeantur in nuptiis spõsi nõ habentes maculam, neque rugam. Monet enim eos horror in exitu, dolor in transitu, pudor in conspectu gloriæ magni Dei. Vnde nobis ista dissimulatio est fratres mei? Vnde hæc tam pernicioſa tepiditas? Vnde hæc securitas maledicta? Quid seducimus miseri nosmetipsos? Forsitan iam diuites sumus, forsitan iam regnamus. Nonne ostium domus nostræ horribiles spiritus illi obsident? Nonne exitum nostrum laruales illæ facies præstolantur? Quis illæ pauor erit ò anima mea, cum dimissis omnibus quorum tibi est tam iucunda præsentia, tã gratus aspectus, cohabitatio ipsa, tam familiaris sola ingredies incognitã penitus regionẽ occurrentia tibi cateruatim ruere tetertima, illa monstra uidebis? Quis tibi in die tantæ necessitatis occurret? Quis tuebitur a rugientibus præparatis ad escam? quis cõ solabitur? quis deducet? Filioli mei, memeremur hæc nouissima nostra, ne peccemus. Nam & per ignem nobis transeundum est, & uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit. Ibi enim aurum noK strum uertetur in scoriam, ibi reuelabitur uniuersa impuritas, ibi veritas ipsa accepto tempore, quod nobis interim datum contemnibus, iustitias iudicabit. Quid uero illic omnes iustitiæ nostræ, nisi pannus menstruatæ reputabuntur? Quicquid nunc parupendendo transimus, palpando tegimus, dissimulando negligimus, quanto illic cruciatur uindex flamma consumet? Vtiquas, & oculis meis fontem lachrymarum? forte enim non reperiret ignis exurẽs, quod interim fluens lachryma diluisset. Iam uero post ignem illum putas reliquum aliquid inuenietur in nobis? Aut eantum erit, ut audeamus illud vultui maiestatis offerre: aut eius sic astare conspectui? Quis ille pudor erit, quę confusio, post tanta beneficia tã tepidos, tam imperfectos, tam vacuos apparere ante faciem Dei nostri? Fugiebat Adã vt absconderetur ab eo, post vnius vtique pomi vetiti gustum, quid nos post tanta flagitia post tanta facinora præsumemus? Quãdo ab hac confusione purgabitur oculus cordis, cui núc operam dare negligimus, ut irreuerberata acie ueri illius solis radios valeat intueri? Sicut fluit cera à facie ignis, sic peribunt peccatores a facie Dei. Ingrediatur vtique putredo in ossibus meis, & subter me scateat, vt requiescam in die tribulationis huius septimæ, & in ea non tangat me malum. Malum hoc triplex, horroris Psal.67.a
doloris, & pudoris. Fœlix siquidem anima, quæ fiducialiter inimicis suis loquetur in porta. Quid hic astas cruenta bestia? Nihil L
in me funeste reperies. Fœlicior cuius opus non arserit, quem superædificasse aurum, argentum, lapides pretiosos, examen illud inueniet. Fœlicissimus qui sine vlla nube confusionis reuelata penitus facie gloriam Domini speculando, in eandem imaginẽ transformabitur, & similis erit illi, uidens eum si cuti est, utique super omnia Deus benedictus, & laudabilis, & gloriosus in secula seculorum. Amen.

De *diligendo* Deo. *Sermo*.

NOlite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Omnia enim quæ in mundo sunt, cõcupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & ambitio spiritus, quæ non sunt ex patre. Quid ergo? Sunt aliqua ex patre, quibus nobis ista recompensentur. Sunt utique omnino dulciora his, & amabiliora, sed hæc non creduntur seruis, multo minus inimicis. Quisquis vero amicus uoluerit esse huius mundi, inimicus Dei cõsti tuetur. Amicis creditur consiliũ, quibus dicitur. Quia omnia quæcunque audiui a patre meo, nota fecivobis. Exponit beatus Gre Ioan.15.b
gorius, quia amor ipse, notitia est. Est ergo triplex amor, qui tria illa excludat, quæ non sunt ex patre. Et propterea credo ter interrogatur

Universidad de Deusto Biblioteca

Ioan. 21.c togatur Petrus, Amas me, amas me, amas
Deut. 6.a me? Sed, & forte hæc sunt de quibus in lege
præcipitur. Diliges Dominum Deum tuum
ex toto corde tuo, & ex tota anima tua,
& ex tota virtute tua, id est, diliges dulci-
ter, siue affectuose, diliges prudenter, dili-
M ges fortiter. Siquidem amor cordis simile
quiddam habet carnalis amoris: nam affe-
ctiones propriè cordis esse dicuntur. Anima
verò aliquanto iam superius sonat, vnde &
merito dicitur sedes sapientiæ, vt merito
videatur illi attribuendum prudenter dili-
gere Deum. Sane ad affectuosum illum quē
dicimus cordis amorem plurimum valet in-
carnationis Christi cogitatio, sed, & totius
dispensationis quam gessit in carne, & ma-
xime passionis. Videns enim Deus homi-
nes omnino carnales effectos, tantam ei dul
cedinem exhibuit in carne, ut durissimi cor
dis sit quisquis eum toto affectu nō diligat.
Volēs siquidem nobilē creaturā hominem
recuperare, ait, inquit, inuitum coēgero, asi-
num habeo, non hominem, quoniam qui-
dem non libens veniet nec spontaneus, vt
Psal. 52.b posśit dicere. Voluntariè sacrificabo tibi.
Nunquid asinis dabo regnū meum? Nun-
quid de bobus cura est Deo? Vt ergo ha-
beam voluntariū, terrebo eum, si forte con-
uertatur & viuat. Et comminatus est acer-
biora, quæ excogitari possunt, tenebras ęter-
nas, vermes immortales, ignem inextingui-
bilem. Cum autē nec sic homo reuocaretur,
ait: Non solum timidius, sed etiam cupidus
est: promittam ei quod potissimum desi-
derabile videatur. Desiderant homines aurū
& argentum, & similia, & super hæc omnia
vitam desiderant. Manifestū est hoc, & val-
de manifestum. Si, inquit, tantopere desi-
derant miserā hanc laboriosam vitam, & mo-
mentaneam, quantum diligent vitam quie-
A tam, æternam, beatam? Promisit itaque vi-
tam æternam, promisit quod nec oculus vi-
dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis
ascendit. Videns autē quod nihil proficeret.
Vnum, inquit, restat adhuc. Inest homini
non solum timor & cupiditas, sed & amor,
nec quicquam in eo vehementius ad trahen
dū. Venit igitur in carne, & tam amabilem
se exhibuit, ut illam nobis impenderet cha-
ritatem, qua maiorem nemo habet, ut ani-
mam suam daret pro nobis. Quisquis sanè
nec ob hoc quidē conuerti noluerit, nonne
merito audiet: Quid debui facere tibi, &
non feci? Et uerè in nullo sic commendat
Deus charitatem suam, quomodo in my-
sterio incarnationis eius, & passionis: in
nullo sic reuelatur eius pietas, in nullo sic
apparet benignitas, quomodo in humanita-
te, Apostolo teste, qui ait: Apparuit beni-
gnitas & humanitas saluatoris nostri Dei.
Nam potentia quidem occultata est, quo-
niam in infirmitate uenit. Vnde Abacuch:
Abscondita est, inquit, fortitudo eius, haud
dubium quin in cruce, cuius cornua in ma-
nibus eius. Sapientia quoque abscondita
est, & incarnata. Placuit enim ei per stulti-
tiam uerbi, saluos facere credentes. Nonne
quodammodo stultum se fecerat, qui traidi-
dit in mortem animam suam, & tulit pec-
cata multorū, & quæ non rapuit, tunc exol-
uebat? Nonne ebrius erat vino charitatis,
& immemor sui, contra Petri consilium di-
centis: Propitius esto tibi? Itaque absconditā
est fortitudo, maximeque uelata & in-
carnata sapientia, sed benignitas non potuit
amplius declarari, nec abundātius experimē
dē ad affectuosum cordis amorem diximus
pertinere. Nam uidere est homines sic affe
ctos erga huiusmodi, ut ux sine lachrymis
audiunt, uel recordentur. Hic ergo amor
contra concupiscentiam carnis est. Quid
enim dulce sit ei in carne, cui tanta dulce-
do est in Christi passione? Verum hæc dul-
cedo falli potest si desit prudentia, & iam
difficile caueri poterit in melle uenenum.
Necesse est igitur adesse prudentiam, qua
diligenter interiora mysteria inuestigare
possimus, ut parati simus omni poscenti red
dere rationem. Hic amor prudens excludit
curiositatem. Siquidem animus his inten-
tus, temporalium non poterit esse curiosus,
dicens cum propheta: Quomodo dilexi le-
gem tuam Dominem, tota die meditatio
mea est. Tertium est, ut fortiter quisque
diligat, quatenus sicut falli non potest, ita
nec cogi possit, paratus omnia pati propter
iustitiam. Quis autem nesciat eum, qui rex
cœli sit, terrena regna & honores non ambi
re, sed magis abijcere? Porro beati, qui per-
secutionem patiuntur propter iustitiam,
quoniam ipsorum est regnum cœlorum.
Itaque de his tribus nunc Petrus interroga-
tur, quia prius inuentus fuerat minus ha-
bens. Audiens enim primo de passione
Domini, ferre non potuit, tanquam dul-
citer diligens, sed absit, inquit, a te, utpote
insipienter amans. Vnde & audire meruit.

Vade

Mat. 16.d Vade retro Satana, quoniam non sapis ea
C quæ Dei sunt. Simile aliquid in Apostolis
Luc. 24.d erat, quibus dicebatur. Si diligeretis me,
gauderetis utique quia uado ad patrem: im-
mo uerò quia diligunt, dolent. Et diligunt
& non diligunt: diligunt dulciter, sed non
sapienter. Nocte verò ipsa qua tradendus
erat dominus, & dulciter & prudenter dili-
Luc. 22.d gebat Petrus, cum diceret. Tecum paratus
sum & tu carcerē & in mortem ire: sed non
diligebat fortiter: quoniam qui cecidit, sta-
bili non erat ille gradu. Nondum uenerat
Actor. 5.e virtus ex alto, qua accepta non negauit, sed
libera voce usus. Vos, inquit, iudicate utrū
Deo magis obedire oporteat an hominibus.
Ioan. 21.c An non congrue de dilectione requiritur,
qui pascendo præponitur gregi? Ille.n. prę-
esse debet alijs qui uino charitatis inebria-
tus æstuat immemor sui: ut nō quærat quæ
sua sunt, sed magis quæ Iesu Christi. Et no-
ta quia requisitus Petrus an diligat plus his,
tantum respondit se diligere, non audens af-
firmare quod prius se dixisse temere confun
Mat. 14.b debatur, & fortasse propterea contristatus
est. Dixerat enim prius. Etsi omnes scanda-
lizati fuerint in te, sed non ego.

De ligno, fœno, & stipula. Sermo.

NVsquam est securitas fratres, ne-
que in cœlo, neque in paradi-
so, multo minus in mundo. In
cœlo enim cecidit Angelus sub
præsentia diuinitatis. Adam in paradiso de
loco voluptatis. Iudas in mundo de schola
D saluatoris. Hæc idcirco dixerim, ne quis sibi
de loco isto blādiatur, quia dicitur locus iste
sanctus est: quia non locus homines, sed ho
mines locum sanctificant. Sunt.n. etiam in-
ter nos tria genera hominum, ipsaque satis
incongrua & ordini & homini qui hanc viā
ingressus est. Sunt.n. qui bene inceperunt,
sed statim defecerunt. Et sunt qui nunquā
inceperunt, sed in sua mollitie permāserunt
& permanent. Et sunt qui rapiantur spiritu
leuitatis, tardi ad audiendum, ueloces ad lo-
quendum, paratissimi cursim enumerare
quod faciunt, si quid faciunt tamen. Nun-
quid uel illos repellet Deus? Non, si in fun
damento permanserint, sed salui erunt, sic
tamen quasi per ignem. Per quem ignem?
1 Cor. 3.e Dicit Apostolus. Fundamentum aliud ne-
mo potest ponere præter id quod positum
est, quod est Christus Iesus. Si quis ædifi-
cauerit super fundamentum hoc lignum, fœ
num, stipulam: detrimentum patietur.
Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per
ignem. Fundamentum Christus est, lignum
fragile est, fœnum molle, stipula leuis. Li-
gnum sunt qui fortiter incœperunt, sed fra-
cti non renodantur. Fœnum sunt, qui fu-
gienda mollitie tepefacti, nec summitate
digiti (vt dicitur) labores arduos attingere
volunt. Stipula sunt, qui leuitatis moribus
exufflati, nunquam in eodem statu perma-
nent. Et timendum quidem est de istis, sed
non desperandum: quia si in fundamento
Christum habuerint, hoc est in hac uia ui-
tam finierint, salui erunt, sic tamen quasi
per ignem. Ignis tria habet, fumum, lu- E
cem, ardorem. Fumus excitat lachrymas,
lux uicina illuminat, ardor adurit. Ita &
qui eiusmodi est, fumum hoc est amaritudi-
nem in mente habere debet, quia tepidus
est, quia remissus est, quia leuis, quia ordi-
nem quantum in se est subruit & perturbat.
Sed & lucem in ore, vt qualis est in mente,
talem se in confessione & dicat & plangat,
vt & linguam acuat conscientia, & conscien
tiam arguat lingua. Necesse est quoque vt
ardorem sentiat in corpore, id est, pœniten-
tiæ tribulationem, & si non multumodam,
aliquam tamen. Putas quia sic compun-
ctos corde, ore confessos, corpore fatigatos
abijciet, qui omnes homines uult saluos fie-
ri, & neminem vult perire? Sunt & alij qui
ædificant super fundamentum hoc, aurum,
argentum, & lapides pretiosos, qui ue-
hementer incipiunt, uehementius proficiunt,
vehementissimè perficiunt, non attendentes
quid caro possit, sed quid spiritus velit.

De triplici genere cogitationum nostrarum. Sermo.

ADmonet nos beatus Benedictus Prol. 4.d
(fratres) solicitos esse circa cogi
tationes nostras, sapiētis utique
consilium sequens, qui omni cu
stodia cor custodire suadet, quoniam ex ip-
so vita procedit. Tria igitur occurrunt ge-
nera cogitationum, à quibus multa solicitu-
dine cauere necesse sit eos qui conuertūtur
ad cor, & dignum Deo in semetipsis tem- F
plum exhibere festinant. Sunt enim nonnul
læ interdum cogitationes penitus ociosæ,
& ad rem non pertinentes: quas tam faci-
le abijcere quàm recipere facile possit ani-

ma,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ma, dummodo sit secum habitans in corde suo, & adsistens dominatori vniuersæ terræ. Sunt & aliæ cogitationes violentæ magis & fortius adhærentes, quæ uidelicet ad necessitates naturæ pertinẽt, & quasi ex eodem assumptæ limo de quo & nos facti sumus, si paululum insederint, auelli nequeunt sine læsione & difficultate. Sæpe enim sic afficit nos cogitatio carnalis de cibo, de potu sine uestimento, ut uix eradicari queat de cordibus nostris: quod non aliunde est, nisi quòd & ipsa limosa & viscosa quodammodo, limosam nihilominus & glutinosam inuenerit terram. Non sine causa enim dictum est, hominem plasmatum non de terra qualibet, sed de limo. Vide enim quàm limosum sit corpus, quod ipsi quoque spiritui tã fortiter & penè indissolubiliter inhæret, vt vix cum multa afflictione possit aliquando separari. Quid ergo agendum cũ limosa illa cogitatio mentem subierit? Plane exclamandum nobis est cum sancto Ia- Gen.49.a
cob atque dicendum. Ruben primogenitus meus non crescas: ascendisti enim cubile patris tui. Rubea enim & carnalis atque sanguinea huiusmodi concupiscentia est: quæ tunc cubile nostrum ascendit, cum non solũ memoriam tangit cogitatione, sed & ipsum voluntatis stratum ingreditur & polluit prava delectatione. Bene autem primogenitus G
noster dicitur appetitus ille carnalis, qui ab ipso nimirum initio vitæ nostræ, in nobis pullulat, cum cætera uitia processu temporis ex malitia mundi huius uarijsque occasionibus contrahantur. Oportet ergo reprimere, quem extinguere non possumus appetitum: vt quam cito cubile nostrum ingreditur, crescere cum nullatenus patiamur, sed sub nobis sit, quemadmodum dicit scriptu- Gene.4.a
ra. Subter te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Iam verò tertium cogitationum genus immundum nimis ac fœtidum est, quod nec admittere quidem ulla ratione debemus, sed longe præsentire fœtorem, tota uirtute repellere, toto animo propulsare, & conuersi statim ad gemitus, lachrymis atque lusprijs inuocantes spiritum, qui adiuuet infirmitatem nostram. Sic nimirum confusus abscedens non tam facile deinceps simile aliquid uiriliter resistentibus nobis malignus hostis offerre uel asserre præsumet. Dico autem cogitationes illas immundas penitus ac fœtidas, quæ ad luxuriam, ad inuidiam & uanam gloriam pertinent, cæteraque uitia detestanda. Oportet enim si mundas conseruare uolumus animas nostras, adhuc longe agentibus cogitationibus huiusce modi multa cũ indignatione occurrere, & exufflare à nobis, ut nullus eis detur accessus. Et primum quidem genus cogitationum ociosarum, scilicet ad rem non pertinẽtium, lutum est, sed lutum simplex, id est, non inhærens nec fœtens, nisi forte diutius immoretur in nobis, & per incuriam ac negligentiam nostram in alterum genus cogitationum uertatur: quod quotidie experimur. Dum enim ociosa tanquam minima spernimus, ad turpia atque inhonesta delabimur. Secundum verò cogitationum genus non lutum simplex, sed ut iam diximus, uiscosum ac limosum est. Nam tertium quidem sic cauendum est non tanquam lutum aut limus, sed tanquam immundissimum ac fœtidissimum cœnum. H

De triplici iudicio, proprio, humano, & diuino. Sermo.

SIc nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. Minister Christi sic debet conuersari, ut ex moribus exterioris hominis qui videtur, existimetur cõpositio interioris animi qui non uidetur, ne uel ab alio uel à seipso possit iudicari, sed dicat cum eodem Apostolo. Mihi pro minimo est ut à uobis iudicer, aut ab humano die: sed neque me ipsum iudico: qui autem iudicat me, dominus est. In quibus verbis notanda sunt tria iudicia, humanum, suum cuiusque proprium, & diuinum. Et humanum quidem potest iudicare de rebus exterioribus, quę sensibus corporis percipiuntur: de interioribus uero non potest. Hinc enim scriptum est. Quis enim scit hominum quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui est in eo? Quapropter de his quæ sunt in homine, potest iudicare spiritus hominis qui in ipso est: longe verò præstantius de his ipsis iudicat Deus, cuius necdum fatetur Apostolus euasisse iudicia, qui tamen iam humanum transcendisset & proprium. Porro humanum contemnebat qui dicebat. Mihi autem pro minimo est vt à uobis iudicer, aut ab humano die. Sed neque proprium timebat, qui dicebat. Sed neque meipsum iudico, nihil enim mihi cõscius sum. Solum ergo restabat diuinum: de quo ait. Qui autem iudicat me, dominus est. Debet tamen quisque quantum potest se irreprehensibilem exhibere, primum quidem coram Deo, sed deinde etiam corã Rom.12.d
hominibus. Hoc nempe est quod alibi locutus Apostolus, dicens. Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Tribus siquidem modis prouidemus bona coram hominibus, id est habitu, actione, sermone. Habitu, ne sit notabilis: actione, ne sit reprehensibilis: sermone, ne sit contemptibilis. Tribus etiam coram Deo, cogitatione, affectione, & intentione. Nam & cogitatio debet esse sancta. Vnde scriptum est. Cogitatio sancta seruabit te, & affectio pura, & intentio recta. Sunt autem tria ista, id est, cogitatio, affectio, intentio, in anima. Sed in ea quoque proprijs singula locis distincta videmur. Nam cogitatio in memoria est, affectio in voluntate, intentio in ratione consistit. Acque ut eorum vsum ac differẽtiam clarius videamus, formamus nobis exemplum de rebus externis. In corporibus si quilibet deformis color cutem tãtum inficiat, corpus quidem turpius redditur, sed nil ei de sua sanitate ex hoc adimitur. Si ergo carni putredo aliqua vel liuidus tumor insederit, iam non solum decus corporis, sed salus quoque perturbatur. Quod si languor fortitan inualescens, cum ipsa carne ossa quoque medullitus occuparit, tunc demum de vita non immerito potest desperari. Eodem modo in anima si peccatum suggeritur memoriæ per cogitationem, nullum tamen præbuerit aut voluntas affectum, aut deliberatio ipsa consensum: fateor quidem deformitas est, nec audiæ interim anima illa meretur. Tota pulchra es amica mea: & si nævus est, sed non mortbus. Quòd si voluntas quoque præoccupata sensu delectationis afficitur, resistit tamen adhuc deliberatio rationis, infirmatur quidem, sed necdum moritur anima, clamet tamen necesse est. Sana me domine, & sanabor. Tunc verò mori dicitur, quando & ipsa ratio ad peccatum per intentionem curuatur: tunc enim consentit. Et de tali dicitur. Anima quę peccauerit, ipsa morietur. Hunc triplicem gradum deplorauit Dauid ex persona Adam, dicens domino expellenti de Paradiso in latam huius seculi euagationem. Confirmasti super me manum tuam. Et quoniam carnalia desideria sunt pœna peccati: non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ. Iam uerò nec robur est rationis. Non est pax ossibus meis à facie Psal.76.a
peccatorum meorum. Qui rursus eosdem gradus ex persona iusti decantat dicens. Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum. Delectatus enim per uoluntatẽ, exercitatus per rationem. Ne ergo à memoria repellat Deum irruens turba plurimarũ cogitationum, quæ solent effluere tanquam vilis plebs in atrium, ponatur ad eius portã ianitor, cuius nomen est recordatio proprię professionis: vt cum turpibus sese cogitationibus senserit animus prægrauari, increpet se & dicat sibi. Tũne hæc debes cogitare, qui sacerdos es, qui clericus es, qui monachus es? Cultor iustitiæ debet in se quicquam iniquum admittere? Decet seruum Christi, amatorem Dei tale aliquid ad modicum meditari? Hæc dicendo, excludet fluxum illicitæ cogitationis per recordationem propriæ professionis. Similiter ad portam voluntatis in qua solent manere carnalia desideria, tanquam in domo domestica familia, statuatur ostiarius qui uocatur recordatio cœlestis patriæ. Hic enim potest prauum desiderium quasi cuneus cuneum expellere: & ipsum qui ait. Ecce sto ad ostium & pulso: sine cunctatione recipere. Iam uerò ad thalamum rationis talis & tã ferox adhibendus est custos qui neminẽ parcat, sed quicunque hostis siue clam siue palam ingredi præsumpserit, procul eũ arceat, & hic sit recordatio gehennæ. In cæteris siquidem, id est, memoria & voluntate, non ita est intolerabile si uel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, uel uoluntas impuram affectionem. Hoc verò grauissimum & omnino damnosum, si unquam ratio perdiderit rectitudinem intentionis. L M Apoc.3.d

De uerbis psalmi nicesimitertij. Quis ascendet. Sermo.

QVis ascendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Verbum exhortationis est fratres mei: ut quandoquidem omnes ascendere nitimur, omnes tendimus in sublime, sursum aspiramus omnes, omnes conamur in altum: illuc studeamus ascendere, vbi bonum sit nos esse, ubi securum sit nos esse, vnde cadere non oporteat, ubi stare possimus. Nec modo ut desi- Psal.23.a

derium

Universidad de Deusto
Biblioteca

derium prouocet, ascensorem montis huius Propheta requirit: verumetiam vt ascẽdere cupientem, modum doceat ascendendi. Fœ
Psa.83. b lix qui huius montis ascensiones in corde suo disposuit, concupiscens & deficiens in atria domini. Siquidem mons ille mons vber, bonorum omniũ cumulus, mons vo-
Ibidem. luptatis æternæ, domus Dei est. Et qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabũt te. Audi testem fidelem quia
Baruc.3.c mons est domus ista. O Israel quàm magna domus domini, & ingens locus possessionis eius, magnus & non habens consummationem, excelsus & immensus. Imò uerò nõ solum mons est, sed & mons mõtium, & multæ in eo mansiones, multi montes. Denique etiam fundamenta eius in mõtibus sanctis.
Psa.86. a Et ne hoc quidem sanctus tacuit Esaias,
Esa.2. a Erit, inquit, mons domus domini præparatus in uertice montium, & eleuabitur super
A colles. Quidni montiũ mons, fundatus exultatione vniuersæ terræ: vbi tam multiplex omnium delectabilium copia, vbi copiarũ omnium plenitudo? Erit enim mons pacis, mons gaudij, mons uitæ, mons gloriæ. Et hi omnes montes vnus mons cõsummatæ fœlicitatis. An non mons pacis, pax super pacem, pax quæ exuperat omnem sensum? Planè mons magnus pax in corde, pax in carne, pax ab iniquis hominibus, pax cum omnibus proximis, pax ab ipsis dæmonibus,
Ioan.16.e pax cum Deo, & pacis non erit finis. Erit gaudium, sed quale dominus ait, gaudium plenum, securum gaudium, quod nemo tollet à nobis, sed & uitam habituri sumus, & abundantius habituri, q̃ nõ possit ineffabile
Ioan.10.b esse tanti pastoris aduentus, qui ad hoc ipsum venit ad oues (sicut ipse testatur) vt vitam habeant, & abundantius habeant.
Nunquid nõ etiam mons tibi uidetur æternum gloriæ pondus supra modum in sublimitate? Porro ex his omnibus, & si qua possunt similiter desiderabilia cogitari, una est
Luc.6. f beatitudinis mensura bona, conferta, coagitata, superefluens, ac si plurimos montes, alium quidem aureum, alium argenteum, alium ex hyacinthis & smaragdis atque omnium gemmarum gloria, alium quoque ex vermiculo purpura & byssо cæternisque eiusmodi opibus pariter coacernans in unũ redigas montem. Omnia enim nobis multiplica reddentur. Et qui aurum & argentum, lapides pretiosos superædificauerit fundamento, ædificium humile in immensos montes excreuisse mirabitur, & ex modico semine magnor metet non tam manipulos, quàm aceruos manipulorum. Quis ergo ascendet in montem domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens, manibus, & mundo corde. Beatus ille, si quis tamen ille est. Sed quis gloriabitur innocentes manus aut castum se habere cor? Nemo mun-
Iob.9.d dus à sorde, nec infans cuius est vnius diei
Psal.50.d vita super terram. Vnus tamen est inter noxios innocens, mundus inter impuros, inter mortuos liber: vnus est, & non assumetur alius absque eo. Ipse est de quo
Ioan.3 legisti. Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo. Erat enim innocens manibus, qui peccatum non fecit, sed multa bona operatus Iudæis libere aiebat. Quis ex vobis arguet me de peccato? An verò mundissimũ
Rom.3.d cor fuisse quis dubitat vnitum personaliter sapientiæ, in quam nihil inquinatum incurrit, attingit autem vbique propter suam mirabilitatem? Sed non in uano accepit animam suam, qui solus potestatem habuit ponendi animam suam, & iterum resumendi. Non
Ioan.10 in vano accepit nascens, non in uano posuit moriens, non in uano recepit resurgens. At quomodo nõ in dolo iurauit proximo suo, quomodo nõ in uano accepit animam suã, quomodo non in uano omnia illa perfecit, si hic solus accipiat benedictionem? Itaque
Luc.24 oportebat Christum pati, resurgere, & sic introire in gloriam suam? Sua erat. Quæ uitalitas in sanguine eius, dum omnes deiecit C
dimus in corruptionem? Quæ ueritas in promissione si (ut supra meminimus) nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit? Esto, hic accipiat benedictionem, misericordiam quare? At non solus hic accipiet, aut certe magis non soli sibi accipiet, si
Psal.c aduertas. Perge enim per sacra uerba prophetica, & uide quonam modo (velut occasione) multitudinem subinducit. Loquebatur de vno & dicebat, hic accipiet. Sed continuo hunc transfudit in hanc generationem, & ait. Hæc est generatio quærentium eum, in uno non personæ singularitatem intelligas, sed spiritus vnitatem. Nimirum hic sponsus & hæc sponsa est, & scimus quis desponsauerit. Iam non sunt duo, sed vna caro. Ita ergo hic ascendet, hic accipiet benedictionem, sed ascendent etiam cum eo uel magis in eo qui ab eo accipient benedictionem. Audi hoc à Propheta. Etenim be-

nedictionem dabit legislator, ibunt de uirtu-
Psal.83.g te in uirtutem. Atque hoc est propter quod oportebat Christũ pati, & resurgere à mortuis, ut prædicetur in nomine eius pœniten-
Luc.24.c tia & remissio peccatorum, & pœnitentia ad innocentiam, remissio ad munditiam deputetur. Beatus enim, non in quo non inue-
Iob.9.d nerit, sed cui non imputabit dominus pecca-
Psal.31.d tum. Inueni, ait, hominem secundum cor meum. Nunquid ut gloriari possit castum se habere cor? Non: quia stellæ non sunt mundæ in conspectu eius, sed cor contritum & humiliatum Deus non despiciet. Cor contritum proximum cordi mundo, & hoc
Psal.50.d est esse iuxta cor Dei. Siquidem prope est
Psal.33.d his qui tribulato sunt corde. Samaritanus ille, proximus ei qui incidit in latrones. Non
Psal.14.d iurabit in dolo huic proximo suo, sed faciet quod promisit. Amen dico vobis, sedebitis & nos iudicantes. Simus ergo & nos dilectissimi pro nostro quidẽ modulo & manum innocentiæ, & cordis munditiæ secta
Ephe.4. d tores. Ante omnia quidem soliciti, & si penitus cauere pro humana fragilitate nõ præ
Dan. 2. g ualemus, quantum tamen declinare à malo possumus non modo actionis, sed & cogitationis. De cętero quoque ne in uano accepimus animas nostras rationales, exerceamus nos in operibus bonis, & consilio rationis utamur. Quomodo enim non frustra humanam accipit homo animam, qui tanquam unum ex irrationabilibus animantibus incubans corporeis voluptatibus solũ
Mat.12. c sequitur cartis appetitum? Addit quoque propheta. Nec iurauit in dolo proximo suo. Sicut enim munditiam intra nos, erga proximum innocentiam conuenit obseruari: sic & in nobis, & erga proximum exercenda uirtutis opera, opera pietatis. Non
Luc.11. b ergo simus nobis inutiles, ne in uano recepimus animas nostras: non simus inutiles
Luc.1. c proximo nostro, ne in uano ei iurasse probemur. Nouit figmentum nostrum spiritus qui loquebatur per prophetam, nec de
Ibidem. utilitate proximi simpliciter uoluit commonere. De iuramento nos conuenit, ut agnoscamus debitum, vt promissam fidem irritam facere vereamur. Omnes enim proximis iurati sumus cum quibus in ecclesię ve-
Luc.1. c nimus vnitatem. Et hæc professio fidei Christianæ, ut qui uiuit, iam non sibi uiuat, sed ei qui pro omnibus mortuus est.
Nec nobi dicat quis. Ei uiuam, sed tibi non: quandoquidem ille non solum pro omnibus vixit, sed & pro omnibus mortuus est. Quomodo enim ei uiuit qui negligit sic ab eo dilectos? Quomodo ei uiuit qui legem eius non implet, qui mandatum eius non seruat? Quæris legem, quæris mandatum? Hoc est, inquit, mandatum meum,
Ioan.13. d vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Et Apo
Gala.6. a stolus. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Noli ergo putare gratuitum bonum quod exhibes proximo, ut liceat etiam dissimulare si uelis. Debitor es, sacramenti cautione, & propria professione teneris. Hic ergo accipiet benedictionem à domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Hic, quia vnus accipit brauium. Sed ne unum hominem putes,
1.Cor.9. d hæc est generatio quærentium dominum. Hic accipiet benedictionem: quia caput & corpus vnus est Christus. Sed hæc est generatio: quia in mensura ætatis plenitudinis Christi omnes pariter occurremus. Et forte idem ipse dominus mons domini est, de quo dicitur. Quis ascendet in montem do
mini, aut quis stabit in loco sancto eius? Nimirum ipse est abscissus sine manibus lapis qui in montem creuit immensum: ipse qui exaltatus à terra omnia trahit ad se: mons coagulatus, mons pinguis. Vt quid vos Iudæi, vt quid suspicamini montes
Ioan.12. c coagulatos, montem in quo beneplacitum est Deo habitare in eo? In Beelze-F
Mat.12. c bub, inquiunt, principe dæmoniorum eiicit dæmonia. Execranda suspicio, & blasphemia reprehensibilis. Princeps est Chri
Luc.11. b stus, & magnus princeps, cuius ne ipsi quidem dæmones possunt effugere principatum. At illorum regnum in seipsis diuisum desolabitur. Huius regnum integrum atque perfectum, & regni eius non
Ibidem. erit finis. Distat ergo inter principem & principes, nec ulla comparatio inter mon-
Luc.1. c tem coagulatum & pinguem, & montes tantum coagulatos. Vetter iste Beelzebub mons coagulatus, sed non pinguis, magis autem sterilitate perpetua maledictus. Mons, quia elatus est: coagulatus, quia squama squamæ coniungitur, & coagulatum est
Psal.118.i sicut lac cor eorum. Christus dominus mons est, mons coagulatus, & mons pinguis. Mons est sublimitate, coagulatus multorum congerie, pinguis charitate. Et nunc vide quomodo trahit ad se omnia, quomodo ei omnia uniantur unitate substantiali, personali, spirituali, sacramentali.

Habet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Habet in se patrem cum quo est una substãtia, habet assumptum hominem cũ quo est vna persona, habet adhærẽtem sibi fidelem animam cum qua est spiritus vnus, habet sponsam ecclesiam vnam omnium electorum, cum qua est caro una. Et forte carnalis hæc unio dicenda fuisse videbitur, sed sacramentalem dicere malui, dignius hoc vocabulum arbitratus, præsertim occasionem dãte Apostolo, vbi ait. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in ecclesia. Pinguissimus plane & uberrimus G mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: siquidem propterea vnxit eũ oleo lætitiæ præ participibus suis. Mons cœlestium aromatum, mons charismatum spiritualium, non ad mensuram accipiens spiritum, sed omnimodam obtinens plenitudinem gratiarum. Magnus mons, in quo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi sunt, in quo tota humanitatis ueritas, tota diuinitatis inhabitat plenitudo: excelsus & immensus: in quo omnia instaurantur quæ in cœlis & quæ super terrã, ut sit Deus omnia in omnibus. Veniæ, ascendamus in hunc montem fratres, & si via nobis uidetur ardua, exoneremus nos: si arcta, etiã exinanire nos non parcamus: si longa, tanto magis festinemus: si laboriosa, clamemus et. Trahe nos post te, in odore vnguentorum tuorum curremus. Fœlix qui sic cucurrerit vt compræhendat, immo vt ipse compræhẽdatur, & in illam amplitudinem montis & plenitudinem corporis Christi mereatur admitti. Fœlix qui in illum beatificum montem tam desideranter & perseueranter ascenderit, vt in loco sancto locum accipiẽs stationis, Deo patri in sancto eius appareat, simul & uideat uirtutem eius & gloriam. Haud aliam sanè quàm eundem ipsum mõtem montium, montem coagulatum & pinguem, Iesum Christum dominum nostrũ. In quo nimirum per prædestinationem ab æterno apparuit ei qui dilexit nos & gratificauit in dilecto filio suo, in quo elegit nos H ante mundi constitutionem. Sed iã tunc cognoscemus sicut & cogniti sumus, cum plenius & perfectius exaltatus altissimus & vberrimus ille mons omnia trahet ad se, qui est super omnia benedictus in secula.

Amen.

Ephes.5.
Ephe.5.g
Psal.67.d
Psal.44.b
Colo.2.a
Cant.1.a
1.Cor.9.d
Psal.62.a
Ephes.1.a
2.Cor.13.e

De verbis Origenis. Sermo.

NOcere possunt, vt vereor, forte nonnullis uerba quæ heri lecta sunt uobis, ex homilia scilicet Origenis super illud legis, vbi Aaron & filij eius primum ibi- dem prohibentur cum accessuri sunt ad altare: si recipiant ea simpliciter sicut soanare videntur. Saluator meus, inquit, luget eius nunc peccata mea, & tandiu est in merore quandiu nos persistimus in errore. Plurima quoque alia in hunc modum abundantius forsitan quàm circunspectius dicta, nec tam sobriè quàm discrete. Quidnam sibi vult insolitus iste grunitus, aut quis interuos nescio quid submurmurat? Scio quidem doctos in lege diuina huiusmodi uerba ridere, sed nihilominus & minus sapientibus me confiteor debitorem. Nec modo de intellectu Origenis quæstio est, putarem forsitan hyperbolicè loqui: ipse uideat, nihil interest nostra. Quamuis ne hoc quidem silendum arbitror quòd eundem illum contra fidem nonnulla scripsisse, lectorum patrũ tradat authoritas, atque ideo non sine circunspectione monet esse legendum. Verùm nos in præsenti non quid ille senserit quærimus, sed id agere cupimus vt vos omnes quod ad sanam doctrinã pertinet sentientes, nihil moueamini uerbis istis. Absit enim vt in cœlo creditur locus esse tristitiæ, sicut nec culpæ. Nemo ibi dolere, nemo lugere potest, sicut nec in terra quidem pœna vlla fuisset, nisi præcessisset. In cœlo vtique sola iustitia, sola nihilominus lætitia est: in ecclesia, solum peccatum, & pœna peccati: porrò in medio utraque inuenitur, atque adeo nec tra consummata. In multis offendimus omnes, quoniã quia in multis offendimus omnes, quoniã enim nullus in cœlo passionis locus esse poterat uel doloris, propterea sanè uaticinatus Dei patris passione sua hominẽ redemptorus, sicut carnem in qua pateretur (qui pati non poterat in diuinitate) susceperit, sic eius in terris usus est, & cum hominibus conuersatus est, vt humiliaret etiam semetipsum usque loco afflictionis. Hic ergo turbare se, tristare quoque dignatus est & tædere, tentatus per omnia pro similitudine absque peccato. In terra inquam vere lachrymatus est, vere contristatus, vere passus, uere mortuus, vere sepultus: sed vbi surrexit, uetera transierunt. Noli vltra dilectum tuum in tuo quærere lectulo: surrexit, non est hic. Vox sponsæ est. In lectulo meo quæsiui, quem dilexit anima mea: quæsiui, & non inueni. Maria fuit quæ Dominũ quæsiuit in lectulo, quæsiuit in tumulo, nec inuenit. Magis autem inuenerunt eam vigiles, & dixerunt. Quid quæris viuentem cum mortuis? Fuit quidem cum mortuis, sed iam non est: fuit inter mortuos, sed & tunc liber fuit. Siquidem ipse se turbauit, ipse animam suam posuit, quia oblatus est: & omnis ei infirmitas de voluntate fuit, non de necessitate. Vnde & quod infirmum erat Dei, fortius erat hominibus: ip esset tunc quoque etiam inter paruulos magnus, inter infirmos validus, inter mortuos liber. Videtur quidem & in nostris aliquando tribulationibus esse nonnulla libertas, cum videlicet pro peccatis proximorum libera & liberali charitate laborem pœnitentiæ sustinemus, lugentes pro eis, ieiunantes pro eis, vapulantes pro eis, & quæ non rapuimus exoluentes. Vnde & Paulus: Cum liber essem, inquit, ex omnibus, omnium me seruum feci. Cæterum nihil hoc ad libertatem illius, qui nihil pro- prij delicti habuit, qui nihil morti debuit, nihil meruit tribulationis. Nam & nobis quidem etiam voluntarias illas tribulationes essi proximus exigere forsitan ex iure nõ potest, exigit tamen Deus. Etsi proximo forte, videtur quis reddere plusquam debeat, Deo tamen nemo unquam totum reddit quod debeat. Mihi autem, inquit Apostolo, pro minimo est, ut à uobis iudicer, aut ab humano die; sed neque meipsum iudico. Nota sanè, quod alibi ait: Si nosmetipsos iudicaremus, non utique iudicaremur. Et item: Spiritualis homo omnia diiudicat. Non enim iudicare hic posuit, sed diiudicare: quod utique discernere & probare est: sicut item ait. Beatus qui se non iudicat in eo, quod probat. Itaque pro minimo illi erat, ut ab eis iudicaretur, quibus nihil sese debiti officij subtraxisse sciebat, nihil peccasse in aliquẽ, sed magis omnibus præstitisse, adeo ut fecura ingenue loqueretur: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Nam & Iudæis factus est, ut Iudæos lucrifaceret: & his qui sine lege erant, tanquam sine lege: postremò omnibus omnia factus est, ut omnes saluos faceret. Meritò proinde pro minimo illi erat, ut ab eis iudicaretur, quibus

usqueadeo sese sine offensione præbuerat: inter quos sic honorificauerat ministerium suum. Sed neque ipse se diiudicabat in eo, quod probabat, perfectè etiam sibi quod debebat impendens, corpori castigationem, animæ miserationem, atque omnem cultodię solicitudinem cordi suo, ut nec in se quoque peccati conscius haberetur. Sed non in hoc, inquit, iustificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est. Illius enim prorsus nequeo declinare iudicium: & si iustus fuero, non leuabo caput, quoniam omnes iustitiæ meæ tanquam pannus menstruatæ coram illo. Non est qui in conspectu eius iustificetur, non est usque ad unum. Cæterorum siquidem nemo est, quem non oporteat dicere Deo. Tibi peccaui, sed magnus qui in ueritate potest dicere, tibi soli. Solus ille etiam inter mortuos penitus liber fuit, qui peccatum non fecit, cuius iustitia sicut montes Dei. Cæterum iam nec inter mortuos est, sed assumptus ab eis, muratus corpore, muratus corde, ingressus in potentias Domini, & omni infirmitate priuatus, exutus nimirum sordidas illas uestes, quibus sanè apud Zachariam prophetam primo uestitus apparuit, & indutus splendidis, sicut loquitur in Psalmo: Cõcidisti saccũ meum, & circundedisti me lætitia. Quia enim ueram humanæ carnis & animæ substantiam suscepit, ueram utriusque naturam: nec corporis illi defuerunt, nec animæ passiones, sed ex hoc iam glorificatus est in utroque. Puto autem quod utriusque glorificationẽ breui uno uersiculo propheta comprehendit dicens: Dominus regnauit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem. Decorem sanè in corpore claritatis, fortitudinem uerò in perturbabili statu mentis. Denique tristis est, inquit, anima mea, sed usque ad mortem. Vnde & inclinans caput dixit: Consummatum est: ne quid deinceps infirmitatis in eo liceat suspicari. Sed ait iste: Si Apostolus ipsius luget quosdam qui ante peccauerunt, nec pœnitentiã egerunt in his quæ gesserunt, quid dicam de ipso, qui filius dicitur charitatis? Et deinde: Cum ergo quæ nostra sunt quæsierit, nunq iam nos non quærit, nec quæ nostra sunt cogitat, nec de erroribus nostris mœret, nec perditiones nostras deflet, & contritiones qui fleuit super Hierusalem? Item: Nunc, inquit, quia misericors, & miserator est Dominus, maiori affectu quàm Apostolus

Cant.3.a
Mat.28.a
1.Cor.4.
Esa.64.b
Ps.142.a
Psal.5.a
Zach.3.a
Psal.29.c
Psal.92.a
Mat.26.d
Ioan.19.f
2.Co.12.
Psal.85.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

suus flet cum flentibus,& luget eos qui antè peccauerunt. Nec enim putādum est, quòd Paulus lugeat pro peccatoribus, & fleat: Dominus autē meus abstineat à fletu. Hæc quidem sic accipere, quidni adhuc dilectum in lectulo quærere dicam? Nescit mortuus extra tumulum, nescit infirmus extra lectum, nescit paruulus extra lectulum quærere quem diligit anima sua. Verum ille (vt suprà meminimus) non minus corde, quàm corpore glorificatus (immò tanto amplius, quanto amplior anima, & gloriæ capacior est, quàm caro) sicut non potest negligere suos, sic nec lugere pro eis. Sed quando humana fragilitas eiusmodi capere possit affectum, qui sine miseria misereatur, & sic diligat eum, qui dolet, aut qui periclitatur, vt tamen ipse omnino nec doleat, nec turbetur? Veruntamen etsi id longe supra nostram experientiam est, Deo tamen nihil impossibile est. Potest igitur non modo sibi, sed, & suis omnibus, quos infirmitate carnis exutos, virtute induit, & in potentias introduxit, eam conferre dilectionem, quæ gaudeat cum gaudentibus, nō autē fleat cum flētibus, & sic eos quos amat, efficacissimè & affectuosissimè vniat, ut ipsa tamen imperturbabilis perseueret. Nec dubium sanè quin longe præstantior sit ea dilectio, quemadmodū medicina (si quæ tamē eiusmodi est) preciosior vtique iudicatur, quæ sic curat vulnera vt inter curandū nec virtus eius in aliquo, nec substantia minuatur: quàm ea quę sic curat, vt curando de-
Rom. 6. b ficiat aut corrumpatur. Licet ergo fleuerit
B Dominus super Hierusalē, ex hoc iam omnino non flebit: sicut mortuus est, sed resurgens ex mortuis iam non moritur: sicut fuit in lectulo, sed exurgens iam in lectulo non inuenitur. Habet tamen etiam nunc ineffabiliter ampliorem affectum, & efficatiorem, quàm habeant qui lugent pro delinquentibus, aut pro fratribus ponunt animas: quamuis ipse quidem consummato nimirum opere suo, neutrum deinceps sit fa-
Mat 13. f cturus. Nostræ infirmitatis iltud est, quorum adhuc in mari sagena trahitur, & ex omni genere piscium congregat, nihilominō discernens. Ille enim, nec modo ille, sed & Apostoli, & cæteri qui cum eo sunt sancti, ad littus, vtique peruenerunt, nec mixtos pisces in vasis posuere, sed electos, & bonos tantum: nam malos vtique foras miserunt. Quantos ego interim cogor trahere malos pisces, quantos anxios & molestos intra sagenam meam congregui, quando vobis adhæsit anima mea. Congratulor proficientibus: iucunda affectio bonus est piscis. Condoleo deficientibus, fleo cum flentibus, angor pro periclitantibus, infirmor cum infirmantibus, vror cum scandalizatis. Grauia sunt hæc, & acerba, utique mali pisces. Malos autem dixerim propter culpam, sed propter pœnam. Faciat Deus ne à multitudine malorū piscium obruamur pusillanimitate spiritus, & tempestate, donec perueniamus ad optati littoris stationem, ubi malos leparemus & secludamus a bonis, ut uidelicet de cætero, nec luctus, nec clamor, sed nec ullus dolor, aut etiam timor sit in finibus nostris, sed gratiarum actio, & uox exultationis. C

Parabola, quæ beato Bernardo ascribitur de filio regis.

REx diues & prepotens Deus omnipotens filium sibi fecit hominem, quē creauerat, cui sicut puero delicato pædagogos dedit legem, prophetas, cæterosque tanquam res & auctores usque ad prefinitum tempus eius consummationis. Instruxit eum, & munuit, Dominum eum paradisi constituens, omnesque thesauros gloriæ suę ei ostendēs & repromittens si se non desereret. Et ne quid decsset bonis eius, etiam liberum arbitrium ei indulsit, ut bonum eius esset voluntarium, non coactum. Accepta licentia boni & mali, cœpit eum tædere bonorum suorum, à concupiscentia sciendi bonum & malum. Egressus igitur de paradiso bonę conscientiæ, noua quærens quæ nesciebat, qui nulla adhuc, nisi bona nouerat, paternis legibus & pædagogis relictis manducauit de ligno scientiæ boni & mali contra uetitum patris: & abscondens se miser & fugiēs à facie Domini, cœpit uagari puer insipiens per montes altitudinis, per ualles curiositatis, per campos licentiæ, per nemora luxuriæ, per paludes uoluptatum carnalium, per fluctus curarum secularium. Vidēs antiquus prædo lasciuum puerum sine custode, sine rectore, procul à domo patris uagantem, accessit, & pomula illa inobedientię manu malæ persuasionis ei porrigens: postquam consensum ab eo elicuit, aggressus est miserum, & in terram, id est in terrenum cum desideria præcipitans, pedesque, id est mentis affectiones, ne resurgat, fortissimis ei secularis concupiscentiæ uinculis alligauit, manusque operationis, & oculos mētis suę sibi fecit eum in natium malæ securitatis, & flante uehementer uento adulationis, transuexit eum in longinquam regionem dissimilitudinis. Veniens ille in regionem non suam uenalis factus est omnibus, qui præstergrediuntur uiam. Discit porcos pascere, siliquas porcorum manducare: dedicit omnia, quæ didicerat, & discit, quæ nescibat, seruilia scilicet opera. Vinctusque in desperationis carcere, ubi in circuitu impij ambulant, in mola illa impiæ circuitionis cogitur molere emolumento malæ conscientiæ. Proh dolor. Et ubi nunc est pater ille potentissimus, & dulcissimus atque liberalissimus? Nunquid potest obliuisci filium uteri sui? Absit, absit. Non obliuiscitur, sed miseretur, dolet, & conqueritur de absentia, & perditione filij sui. Mandat amicis, fidelibus seruis, omnesque suscitat ad requirendum eum. Vnus seruorum timor, ad imperium Domini filij fugitiui uestigia prosequens, in profundo carceris inuenit filium regis, carnalibus peccatorum sordibus obsitum, tinculis, & catenis malę consuetudinis ligatū, miserū, & amentem, in miserijs secum, & ridentem. Quē uerbis, & uerberibus surgens, ut exiret, & rediret tanta miserum confusione deiecit, ut sicut morti iam uicino eius saceret, & adhæreret in terra uenter eius. Egressus euestigio alius, cui nomen spes & coacta in unum consolationis uestę, oculos eius detergens, & faciem: Heu, inquit, quanti mercenarij in domo patris tui abundant panibus, tu autem hic fame peris? Surge obsecro, & uade ad patrem tuum, & dic ei: Pater fac me sicut unum ex mercenarijs tuis. Tunc ille tandem uix ad se modicum reuertitur: Tūne es, inquit, spes? & quomodo spei introitus potuit patere in tantum, & tam horribile profundū desperationis meę? Ego ego, inquit, sum spes a patre tibi transmissa, te adiutura, te non desertura, donec te introducam in domum patris tui, & in cubi cutum genitricis tuæ. Et ò, inquit ille, dulce leuamen laborum, dulcis consolatio miserum, ò una, & non infima de tribus cubiculi

regis assistricibus, uides carceris mei profundum immane, uides uincula, quæ tamen ad ingressum tuum iam maxima ex parte diruta sunt, & dissoluta, uides conceptiuorum meorum immanem multitudinem, fortitudinem, uelocitatem, astuciam: & quis tibi locus hic? At spes, ne timeas, inquit, qui nos adiuuat, misericors est: qui pro nobis pugnat, omnipotens est: pluresque sunt nobiscum quam cum illis. Super hæc omnia adduxi tibi a patre missum equum desiderij, cui cum insederis, me duce ab his omnibus securus proficiscēris. Dixit, & mollibus stramentis piæ deuotionis submissis, & bonorum exemplorum calcaribus additis, equo desiderij imposuit filium regis, sed frenum defuit, tanta erat festinatio fugiendi. F Illico equus currit infrenis, trahit spes ante, timor autem retro uerberibus vrget, & minis. Tunc uidentes hoc turbati sunt principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor obtiguerūt omnes inhabitatores Chanaan. Irruat super eos formido, & pauor in magnitudine brachij tui, fiant immobiles quasi lapis donec pertranseat filius tuus Domine, filius tuus ille, quem possedisti. Sed cum sic feruntur præcipites, effugiunt quidē, sed non sine periculo: quia sine modo, sine consilio. Propter quod a patre transmissa accurrit prudētia, una de summis principibus palatij, in comitatu amicam habens temperantiā, & tenens currentes. Parcius, inquit, obsecro parcius, dicit.n. Salomō: Qui festinus est, pedibus offendit. Si sic curritis, of- *Pro. 19. d*
fenditis, si offenditis, caditis, si caditis, filiū regis, quem suscepistis liberandum, inimicis redditis. Nam si ceciderit, illico manus eorum erit super eum. Hæc dicens, frenum discretionis imposuit feruido illi equo desiderij, eiusque habenas temperantiæ regendas commisit. Cumque timor retro de uicinia, & uirtute inimicorum, & tarditate fugæ causaretur. Vade, inquit, prudentia, retro satana, scandalum es nobis. Fortitudo & laus nostra Dominus, & factus est nobis in salutem. Et ecce fortitudo miles Domini egregius, accurrens per campum fiduciæ, extracto gladio lætitiæ. Nolite, inquit, turbari, plures nobiscum sunt, quam cum illis. Tunc prudentia curiæ cœlestis affluēta con- G
filijs, cauete, inquit, obsecro, quia hæreditas illa ad quam in initio festinatur (sicut dicit Salomon) in fine benedictione carebit. Proficiscimini igitur, non tam festinanter,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pro.20 c quam prudenter. Inimici enim non sunt in itinere, sed iuxta iter scandalum solent ponere in biuijs, & triuijs, & uiarum anfractibus. Præcedam itaque: uos autem tenete uiam iustitiæ: & uelociter introducemus uos in castra sapientiæ, quæ iam non procul sunt a nobis. Sapientia enim est
Eccl. 1. d de qua dicitur: Concupiscens sapientiam, disce iustitiam. Sic itaque dum uiam carpunt, urget timor, spes trahit, munit fortitudo, temperantia moderatur, prouidet, & instruit prudentia, ducit, & perducit iustitia, appropinquat filius regis castris sapientiæ. Quæ nouo hospitis auditu aduentu præoccupat eum qui cõcupiscit, occurrit, & ostendit se in uijs hilariter. Fossa uero profundæ humilitatis castra cingebat: super quam fortissimus, & pulcherrimus murus obedientiæ ædificatus cœlos penetrabat, quem bonorum exemplorum historiæ undique depictæ mirabiliter decorabant. Aedificatus autem erat cum propugnaculis, mille clypei ex eo dependebant, omnis armatura fortium. Porta professionis omnibus patens: ianitor in limine dignos inducens, & indignos abijciens. Præco super portam clamans: Si quis diligit sapientiam, ad me declinet, & eam inueniet: & eam dum inue
H nerit, beatus est, si tenuerit eam. Huc filius regis, occurentis sibi sapientiæ ducatu introductus, immò ulnis deportatus, familiæ regiæ valatus obsequijs ad mediæ ciuitatis arcem perducitur, ubi ipsa ædificauit sibi domum scidit columnas septem subdidit sibi gentes, superborum, & sublimium colla propria uirtute calcauit. Ibi collocatur in lecto sapientiæ, quem ambiunt sexaginta fortissimi ex fortibus Israel, uniuscuiusque ensis super fœmur suum. Adest Dauid in tympano, & choro, in cordis, & organo: cæteriquæ cœlestis curiæ paranymphi gaudentes, & exultantes magis super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonagintanouem iustis qui non indigent pœnitentia. Et ecce ueniens ab Aquilone uentus turbinis, & ignis inuoluens totã concussit dumum sapientiæ, castra turbauit. Egressus est enim Pharao cum curribus, & equitibus, persequens fugientem Israel. Cogitauerunt etiam unanimiter simul aduersus eum, testamentum disposuerunt tabernacula Idumęorũ, & Hismaelitę, Moab & Agareni, Iebal, & Amõ, & Amalech, alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur ille magnus exterminator diabolus venit cum illis. Quid multa? Obsessa est ciuitas, iam surgunt tentationum machinę, urget undique inimicus ille, in insidijs decoco, in aperto leo, cogit socios, ignes injicit, perfodit muros, bella suscitat, insidias submittit, totius urbis minitans excidium. Intus uerò timor, & angustiæ, & a uehementi, & improuiso hostium impetu omnes turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius, & ombris sapientiã eorum deuorata est, & clamauerunt ad Dominum cum tribularentur. Currit ad arcem sapientiæ: mala nunciantur: consilium quæritur. Reuersa enim ad se prudentia consulit sapientiam quid facto opus sit. Illa accelerandum testatur, & regis summi quærendum consilium. Et quis, inquit, ibit nobis? At sapientia, oratio inquit. Et ne moram faciat in eundo, ascendat super equum fidei. Quæsita diu uenta adest: ascendit super equũ fidei, proficiscitur per uiam cœli, nec cessat donec intret portas Domini in confessione, atria eius in hymnis. Et sicut familiare mancipiũ cum fiducia accedens ad thronum gloriæ exponit necessitatis suæ negocium. Audito rex filij periculo, conuersus ad cõsortem regni sui charitatem: O, inquit, quem mittam, & quis ibit nobis? At illa, ecce ego, inquit, mitte me. Tunc rex, Prævalens, inquit, prævalebis, & liberabis eum: egredere, & fac ita. Illico egressam a facie Domini reginam cœli charitatem tota comitatur militia cœlestis: ueniẽsque, & descendens in castra, a uirtute, & lætitia præsentiæ suæ illico omnia exhilarauit, commota composuit, turbata pacauit. Reddita est miseris lux, timidis fiducia. Redit coram spes, quę pœne amissa gerat, fortitudo, quę pœne corruerat. Resumit constantiam tota sapientiæ militia. At inimici ciuitatem obsidentes, quęnam est, inquiunt, exultatio in castris? Non fuit tanta exultatio heri, et nudiustertius. Vę nobis, uenit Deus in castra: væ nobis. Fugiamus Israelem: Deus enim pugnat pro eis. Sic fugientibus inimicis, gratiæ Dei impetus lætificat ciuitatem Dei, sanctificauit tabernacula sua altissimus. Deus in medio eius nõ & cõmouebitur, adiuuabit eã Deus mane diluculo. Conturbatæ sunt gentes, & inclinata sunt regna: dedit uocẽ suam, mota est terra. Dominus uirtutũ nobiscum susceptor noster Deus Iacob. Suscipiens ergo puerum Dei

Dei, puerum suum regina charitas euexit ad cœlum, patriq; Deo repræsentauit. Cui pater placidus ac serenus occurrens, cito, inquit, proferte stolam primam, & indicite illum, & date annulum in manu eius, & calceamenta in pedibus eius. Et producite uitulum saginatum, & occidite illum. Epulari enim, & gaudere oportet, quia iste filius meus mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Nota hic quatuor in patris nostri liberatione. Primo pœnitentiam, sed fatuam. Secundo fugam, sed temerariam, & irrationabilem. Tertio pugnam, sed trepidam, & meticulosam. Quærito victoriam validam, & sapientem. Quæ omnia in vnoquolibet fugiente de seculo inuenies. Primo enim est egens, & insipiens: pulbra præceps, & temerarius in prosperis: deinde trepidus, & pusillanimis in aduersis: postremo prouidus, & eruditus, & perfectus in regno charitatis.

De tribus ordinibus Ecclesiæ ad patres in capitulo factis, Sermo.

Psal.10c I Hoc mare magnum & spatiosum, in quo utique certum est nihil aliud quàm præsens seculum amarum fluctuans designans, uarijs hominum generibus suo cuique modo peruium est, vt transeant liberati. Tres enim sunt Noe, Daniel, & Iob, quorum primus naui, secundus ponte, tertius uado transit. Porrò tres homines, tres ordines Ecclesiæ signant. Noe quidem arcam fecit ne periret diluuio, ubi protinus rectorum ecclesiæ formam agnosco. Daniel uir desideriorum abstinentiæ, & castimoniæ dedicatus, ipse est soli Deo uacans pœnitentium, & continentium ordo. Iob quoque substantiam huius mundi bene dispensans in coniugio, fidelem designat populum terrena licite possidentem. De primo igitur, & secundo nobis habendus est sermo: quo nisi assunt uenerabiles fratres, & coabbates nostri de numero prælatorum, assunt & monachi de pœnitentium ordine: a quo tamen nec nos abbates alienos reputare debemus, nisi forte (quod absit) officij nosti gratia nostrę fuerimus professionis immemores. Tertium igitur coniugatorum uidelicet ordinem magis succinctè transcurro, tanquam minus ad nos pertinentem. Ipse est, qui maxime mare magnum uado pertransit, laboriosum prorsus, & periculosum etiam & longum habens iter: quippe qui nulla uię compendia captet. Nam quòd periculosum sit iter, in eo patet quod tam multos in eo perire dolemus, tam paucos uidemus sicut ne cesse est pertransire. Valde enim difficile est, præsertim diebus istis quibus malitia nimis inualuit, inter undas huius mundi uoraginẽ uitiorum, & criminalũ peccatũ foueas declinare. At contimentiũ quidẽ ordo, & pon M
te pertransit, quod iter breuius, & facilius, & securius esse nemo est qui nesciat. Sed omitto laudes, pericula magis ostendo: hoc .n. multomelius atque utilius est. Recta quidem semita vestra charissimi, & securior cõiugatorum via, non tamen omnino secura. Timendum enim periculũ triplex, id est ne forte, aut æquare se alteri, aut respicere retro aut certe in medio ponte stare, aut residere quis uelit. Neque .n. ullum ex his tribus pontis patitur angustia, & arcta via, quæ ducit ad uitam. Contra ergo primum periculum Psal.35.d
oremus singuli cum propheta: Ne ueniat pes superbiæ: quoniam ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem. Nam de eo qui mittens manum suam ad aratrum, postea retro conuertitur, certum est quoniam labitur stratim, & pelagus operit caput eius. Sed & qui stare uoluerit, non quidem relinquens ordinem, sed proficere in eo dissimulans, cadat necesse est ab his qui sequuntur impulsus, & euersus. Arcta enim est uia, & impedimento est proficere, & proficisci volẽtibus. Hinc est, quod iugiter arguunt, & reprehendunt, quòd ferre nequeunt tepiditatis eius segnitiem, quod uelut quibusdam stimulis vrgẽt, & impingunt manibus: ut unum necesse sit è duobus, aut proficere scilicet, aut prorsus deficere: Minime igitur oportet sistere gressum: retrospicere quoque, aut æquare nos alijs, multo expedit minus: sed tota humi- A
litate currendum nobis properandum, nequando forte is qui egressus est, ut gigas ad currendam viam, longe a nobis fiat. quem si bene sapimus prouidentes in conspectu nostro semper, & in eius odore tracti facilius citiusque curremus. Nec uero angusta nimis inuenietur pontis semita currere in ea volentibus: tribus enim compactus est lignis: ut qui perfectè eis inniti uoluerint, nõ labatur in itinere pes eorum. Hæc autem sunt pœna corporis, paupertas substantiæ mundialis, & humilitas obedientię. Nam & per multas tribulationes oportet nos

Universidad de Deusto
Biblioteca

Act.14.d intrare in regnum cœlorum: & qui uolunt
1.Ti.6.b diuites fieri, incidunt in tentationem, & laqueum diaboli: & quem a Deo suo exturbauit inobedientia, sine dubio per obedientiã recto tramite ad eum redit. Hæc itaque sibi inuicem compacta esse necesse est. Nam nec pœna corporis inter diuitias stabilis, nec obedientia sine pœna facile potest esse discreta, & paupertas in uoluptate, & uoluntate propria nullius potest esse momenti, & obedientia in diuitijs, & uoluptate nec stabilis nec gloriosa. At uerò his ritè compositis uide si non tria maris huius pericula euasisti, concupiscentiam carnis, concupiscentiã oculorum, & superbiam vitæ. Rite inquam compositis, ut in pœna quidem nodum impatientiæ, in paupertate vero cupiditatis scrupulum, in obedientia næuum caueas propriæ voluntatis. Nam, & qui murmurauerunt a serpentibus perierunt: & qui uolunt diuites fieri (non ait qui sunt, sed qui uolunt fieri) incidunt in laqueum diaboli.

B Sed & illud quid refert si forte (quod absit) non quidem diuitias, sed ea ipsa, quæ paupertatis sunt, toto affectu desideres, aut etiã ardentius quam diuitias cupiant homines seculares? Quid distat quęcunque subsitantia desideretur, dum æqualiter sit corruptus affectus, nisi quòd tolerabilius illud uideri potest, quæ pluris esse uidentur, plurimum desiderare? Porro quisquis, uel aperte, uel occulte satagit, ut quod habet in uoluntate, hoc ei spiritualis pater inũgat, ipse se seducit si forte sibi quasi de obedientia blandiatur. Neque enim in ea re ipse prælato, sed
M.r.4. magis ei prælatus obedit. Veruntamen quia iuxta sententiam saluatoris, in qua mensura mensi fuerimus, remetietur nobis: bonum est homini hoc ad cumulum dare, ut de eorum sit numero quibus mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & supereffluẽtem dabunt in sinus suos. Sufficit enim ad salutem, corporis molestias patienter ferre: sed cumulus est etiam libenter in feruore spiritus eas amplecti. Sufficere potest superflua non requirere, sed nec propter ipla si forte desint necessaria murmurare: sed cumulus est etiam exultare, & libenter quærere quomodo alius magis habeat necessaria, & ipse penuriam patiatur. Sufficit quoque ad salutem, si nec impatientia nec simulatione ad id quod desideras inuitum velis prælati animum inclinare: sed cumulus est etiã fugere ea quibus uoluntatem propriam seneris oblectari, quantum sanè bona cũ conscientia potes. Porro prælati quidem ipsi C sunt qui descendunt mare in nauibus faciẽtes operationem in aquis multis. Neque enim certa pontis aliqua seu vadi semita coarctantur: ut libere possint vsquequaque discurrere, & occurrere singulis, ut oportet, ac dirigere pontis semitam seu vadi ordinare gradientes pericula inuestigare ac declinare, excitare tepidos, pusillanimes sustentare. Denique ascendunt vsque ad cœlos, & descendunt vsque ad inferos, nunc quidem spiritualia tractantes atque sublimia nunc infernalia, & horribilia facta diiudicantes. Sed quæ poterit nauis inueniri quæ tam immanes sustineat fluctus, & in tanto secura possit esse discrimine? Vtique fortis, ut mors dilectio, durat sicut infernus æmulatio: quia iuxta, quod alibi habes, Aquæ multæ non *Cant.8.a* poterunt extinguere charitatem. Necessaria est, & omnino necessaria nauis illa prælatis, tribus compacta lateribus, quæ est utique forma nauium: ut sit nimirum iuxta *1.Ti.1.d* Pauli doctrinam, charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Puritatẽ quidẽ cordis in eo prælatus habeat, ut prædesse desideret, non præesse: ut. s. proprijs cõmodũ, vel honorẽ seculi, seu aliud quidpiã suum in prælatione non quærat, præter solum beneplacitum Dei, & animarum salutem. Sed cum intentione pura, irreprehensibilis quoque necessaria est conuersatio, ut forma factus gregis incipiat facere, & docere: secundum magistri nostri regulam, quæcunque docuerit discipulis esse contraria, hæc in suis actibus indicet non agenda, ne forte submurmurare possit frater quem arguit, & dicere: Medice cura te ipsum. Talis D enim occasio plurima damnatio prælati, plu- *Luc.6.a* rima subditorũ perditio est. Non quòd ego bene id caueam, ideirco sic loquorised & mihi, & omnibus pariter ueritas clamat, quoniã oportet irreprehensibilem esse eum qui præest, ita, vt secura conscientia cũ Domino respondeat exprobrantibus sibi verbũ: Quis *1. Ti. 5.* ex uobis arguet me de peccato? Non q̃ si- *Ioan. 8.* ne peccato penitus esse possit in hac misera vita, sed ep ea, quæ arguit in discipulis, oportet summopere vitare magistrum. Ob hoc qualis est in conuersatione, talis sit necesse est etiam in occulta cogitatione: ne uidelicet foris humilis, intus elatus sit, in corde suo præsumens de sapientia seu uirtute, aut sanctitate sua: quæ est sine dubius fides

ficta, quãdo nõ sicut ostendit humilitas cõuersationis, in sola Dei pietate confidit. Et uide quã proprie his tribus, cordis scilicet puritati, conscientiæ bonæ, & fidei non fictæ, conuenire videantur alia quoque ipsius apostoli verba dicentis: Mihi autẽ pro *1.Co.4.c* minimo est, vt à nobis iudicer, aut ab humano die, &c. Nõ me iudico, inquit, quia nihil mihi conscius sum, quod meũ aliquid quærã, sed quæ Iesu Christi. Sed & pro minimo mihi est, vt a vobis iudicer, propter conscientiam bonã, & irreprehensibilem conuersationem. Qui autem iudicat me, inquit, Dominus est: vt in eo solo spem suã positã esse doceret, humiliatus sub potenti manu Dei. Sed & illud tu iudica vtrum possit his conuenienter aptari trina Petri interrogatio, vt E hoc sit dicere. Amas me, amas me, amas me? Habes charitatem de corde puro, & cõscientia bona, & fide nõ ficta? Merito siquidem interrogatur an charitatem habeat piscator hominum constituendus.

Exhortatorij ad fratres de altitudine, & bassitudine cordis. Sermo I.

DE eo quod nuperrime dictum est sursum alios, alios deorsum aspicere, habeo adhuc aliquid, quod vestræ non fileam charitati. Nam earum quidem cogitationũ quas expressimus tunc, si bene meministis, licet perfectior altera, utraque tamen vtilis est. Sunt autem qui alio modo, aut sursum cor habeant, sicut fecit Deus hominem rectum, & secure respõdeant ad exhortantis vocem & alii qui similes brutis animalibus inclinati deorsum, derisui sese faciant esse immundis spiritibus, qui profectò clamitant illudẽ tes: Incurua re, vt transeamus. Scitis enim quod in congregatione plurimorum impossibile est vnius omnes fortitudinis esse seu corporum, seu morum: nam utramque infirmitatem patienter ferre regulæ nostræ monet auctoritas, & utrique aliquatenus condescendere iubet charitas. Videt hoc alter quispiam, & fortasis incipit inuidere cui condolere debuerat. Hinc accidit, vt sæpe beatificet eum in corde suo, ea de re vnde miserum se ille reputat molestè fe- F rens necessitatem suam. Omnino igitur incuruatum se esse, & basso corde carnem sapere probat, apud quem ne ipsa quidem miseria caret inuidia. Sed eis quas certa charitatis considerarione alienæ necessitati dispensationes prælatus impendit, talibus apponit cor suum, similia quærens: murmurat aduersus eum qui denegat irrationabiliter postulanti. Hinc suspiciones, detractiones, & scandala suscitantur. Non idcirco id loquor charissimi, quasi magnopere vobis habeam conqueri super hac re, sed prænonere uos, & præmunire necessarium duxi propter multos qui inter vos sunt teneri, & delicati: quibus, aut ætas, aut infirmitas rigorem communis regulę exigit aliquatenus temperari. Gratias ei de cuius munere venit, quia multos hic video quorum mens intenta Deo tam longe facta est ab illo infimo cogitatu, vt iuxta se positos debiliores prorsus ignorent, se minus omnibus facere conquerantur. Nimirum quia superiores semper attendunt, cum Apostolo obliti, quæ retro sunt, & extenti in anteriora. Quantum putas illos ego admiror, quantum uneneror in corde meo, quantum amplector charitatis affectu, qui velut nescientes eos quos secum quotidie uident, vnum forte, aut duos, seu etiam plures quos in maiore feruore spiritus viderint, sibi ex omnibus eligunt, & cum ipsi forte meliores sint, semper tamen illorum sibi præponunt, & proponunt in Domino sancta studia, & exercitia corporalia seu etiam spiritualia. Mẽini me altera quoque iam vice dixisse, sed iterum repetere non grauabor, quam sublimi aliquando meditationi G monachus† quidam laicus toto intendit spatio vigiliarum. Etenim summo mane apprehẽsum me in adiutorium trahit, & prostratus pedibus. Væ mihi, inquit, quia monachum in uigilijs vnum cõsideraui in quo triginta virtutes numeraui, quarum ne vnã quidem in me inuenio. Et fortasse nullam ille tantam habebat, quanta hæc ipsa erat religiosæ æmulationis humilitas. Hic itaque fructus sit nostri huius sermonis, vt aliorum altiora semper attendat, quia in eo plenitudo constat humilitatis. Nam si forte in re aliqua maior tibi fratre aliquo gratia collata videtur, sed in multis (si bonus æmulator fueris) iudicare te poteris inferiorem. Quid enim si forte laborare, aut ieiunare plus illo potes, & ille te patientia superat, præcedit humilitate, supereminet charitate? Quid enim tota die super id quod videris habere, insipienti cogi-

† *Alias frater qui dã laicus.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatione uersaris? Esto magis solicitus, ut scias quid desit tibi. Hoc enim melius. Vtinã fratres nos sic essemus cupidi gratiæ spiritualis, quemadmodum seculares homines pecuniæ temporalis. Debuimus certe, & multum debuimus uincere in bono malum & tanto amplius desiderare, quanto precio sius est, quod desideramus, sed utinam, vel æquales esse posstimus. Magna enim confusio, magna ualde, quòd ardentius illi pernicioſa desiderant, quam nos vtilia: citius illi ad mortem properant, quam nos ad uitam. Quanto enim desiderio pecuniæ crucietur
H auarus, quanto gloriæ appetitu ambitiosus exæstuet, quam uiolenter denique sua trahat quemque voluptas, quis explicet? Videas certe eos, quicquid adepti sunt paruipendere, non attendere, quanto labore, & desiderio ea vix tandem consequi potuerẽ, quoniam vilescunt eis omnia præ desiderio minoris forte rei, quam alteri cœperint inuidere.

Et tu ergo non magnopere cogites, quæ tibi videris habere, nisi forte interdum, vt gratias agere possis, & te noueris debitorem ei qui dedit, seu gratia consolationis, cum id necesse fuerit, ne qualibet ex causa tristior fiat. De cætero ea semper magis attende, quæ alius habet, tu non habes, quòd hæc cogitatio in humilitate te custodiat, & a desensu tepiditatis elonget, magis autem, & accendat desiderio proficiendi. Vide autem quantum è regione malum cogitatio illa parturiat, qua sedule versas in animo, quod tibi habere uideris, & alterum quempiam æstimas non habere. Hinc enim elcuaris in superbiam, dum te præponis alteri. Hinc proficere negligis, dum te magnum quempiam arbitraris. Hinc demum incipis, & deficere, dum tibi alterius comparatione etiam nimis egisse uideris, sicque in tepiditatem incidis, & incipis remissius agere. Scimus autem, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, & quia

Luc. 4. b maledictus, qui opus Dei negli-
Hie. 48. d genter fecerit. Beati vero
qui esuriunt, & sitiũt
iustitiam: quia
si spiritu
facta carnis mortificauerimus, uiuemus: si uero secundum
I carnem uixerimus,
moriemur.

Vnde supra, Sermo secundus.

HAec est generatio quærentium Dominum, quærentium faciẽ Dei Iacob. E diuersis, & diuersa quærentibus hominum turbis animo fatigatus, quam desiderantur ad hunc cuneũ hodie spiritum resocillaturus accessi. Gratias Deo, non sum fraudatus a desiderio meo, non frustratus a spe mea. Cõcupiui uidere, uidi, & liquefacta est anima mea. Repletus sum consolatione, superabundo gaudio, omnia interiora mea nomini Domini benedicunt, omnia ossa mea dicũt, Domine quis similis tibi? Nempe prospiciens eminus cum accederem, fateor, uidere mihi corporaliter uisus sum quos in spiritu quondam propheta præuidit, & continuo subiit animum, quod ore ille deprompserat, ut cum eo psalleremus dicens. Hæc est generatio quærẽtium Dominum: Multę sunt generationes hominum, & (ni fallor) tertia ista generatio, quæ nunc viget, & apparet in uobis. Prima siquidem generatio, nec quærens adhuc Dominum, nec quæsita fuit a Domino, cum in obliuione mentis, & rea tũ iniquitatis unumquemque genuit mater sua. Secunda proinde statim (sicut necesse erat) ex aqua, & spiritu remedium nobis dedit, & fuit illa generatio non hibuit festinatum, & fuit illa generatio non dum quidem generatio quærentium, sed tamen iam quęsitorum, quod nec scientes adhuc quærere Dominum, nec ualentes ipse quæsierit. Quæsiuit igitur nos, & acquisiuit in generatione secunda, vt essemus in populus acquisitionis. Sed adhuc forte senior frater murmurat, & inuidia contabescit, dicitur ei. Quoniam epulari, & gaudere oportebat, quia hic frater tuus perierat, & inuentus est. Cæterum ad hoc statim quæsiuit nos Dominus, ut quæreretur tempore opportuno, cum iam posset quæri, posset, & inueniri. Væ nobis quoniam tam diu dissimulauimus, & negleximus, quærere vitam, quærere eum, qui solus bonus est quærentibus se, animæ sperantí in se. Væ tibi generatio praua, & exasperans, mala, & adultera generatio, mendacium usque hodie quærentans, & diligens uanitatem, nec seruans fidem cui desponsata fuerat ueritati. Nunquid non opus habet eiusmodi generatio nasci denuo, iterum generari? Et maxime. Nempe genimina uiperarũ facti, tanto magis, nunc necesse habent in uentrem

uentrem matris gratiæ iterato introire, & nasci, quanto facta noscuntur posteriora eorum deteriora prioribus. Gratias ipsi gratię, & si dici potest, plusquam gratuitæ miserationi, quę beneficijs obruit non modo immeritos, sed nimirum male meritos, & ingratos. Gratias ei qui regenerauit vos etiam hac uice in spem uitæ, ut adoptionem filiorum reciperetis. Voluntariè enim nunc proprię genuit uos, verbo utique veritatis, Nã quòd prius uos genuit sacramento equidem pietatis, etsi uoluntarium generanti genitori tamen uoluntarium esse non potuit, in quibus adhuc nullus uoluntatis vsus, nullũ rationis exercitium fuit, ac proinde nulla generationis ipsius agnitio, nulla tanti notitia genitoris. Nunc demum uoluntaria
Ps. 53. b generatio uoluntarium exhibet sacrificium, iuxta illud: Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est. Hæc est generatio quærentium Dominum. Quærentium, an habentium dicam? Habentium vtique, & quærentium. Alioquin non possent quærere non habentes. Sed quid habentes, aut quid quærentes? vel potius quomodo requirentes? Verbo geniti, uerbum habent. Nunquid non
Ioan. 1. a uerbum Dominus? Ioannem audi. Et
Ps. 23. b Deus erat uerbum. Quid ergo iam amplius quærit generatio quærentium Dominum? Consideremus quid sequatur in psalmo. Hæc est generatio quærentium Dominum, quærentium faciem Dei Iacob. Eundem proinde habent pariter, & requirunt, quia unus idemque, & uerbum patris, & splendor paternæ gloriæ est. Et is quidem non quæsitus habere forsitan potest, non habitus autem quæri omnino non potest. Denique
Ecclus. 24. c ipsa est, quæ de se loquitur sapientia. Qui edit me, adhuc esuriet. Potens ipse est præstare etiam se non quærenti, qui (ut supra ostendimus) de cumulo gratiæ, & benedictionis dulcedinis quęrit, & præuenit adhuc
Ioan. 6. c quærere non ualentes. Nemo autem ante idoneus quærere quam habere, quia nemo, inquit, uenit ad me, oiſi pater meus traxerit eum. Adest ergo, qui trahit, & quodammodo, necdum adest, qui non alio trahit quam ad seipsum. Nunquam enim nec usquam sine filio pater adest per fidem, ut ad speciem trahat. Quomodo ergo nunc non exultet spiritus meus, quomodo non sine modo iucundetur in generatione ista quærentium Dominum? Nempe testimonium credibile nimis gustatæ sapientiæ, est esuries ipsa tam vehemens. Certissima mihi probatio, & indubitabile argumentum quia habetis quem sic quæritis: & in uobis habitat, qui tam ualide trahit uos ad seipsum. Non enim humanę possibilitatis est cursus iste, eius dextera facit uirtutem, cui semper necesse est, ut clametis: Trahe nos post te, in odo
Cant. 1. a re vnguentorum tuorum curremus. Non inquam ab homine forma ista conuersationis, nec aliud experimentum quærimus eius qui in uobis habitat christus, quam quòd ita quæritis Christum. Videtis enim fratres qualem spiritum accepistis: spiritũ qui ex Deo est, ut sciatis, quæ a Deo donata sunt uobis. Audiuimus apostolicum, audiuimus & propheticum, etiam, & euangelicum gradum, quibus nihil a nobis arbitror posse sublimius affectari. Sanè è singulis mihi uideor in vobis aliquid, & magnum aliquid inuenire. Quis enim cœlibem vitam, vitam cœlestem, & angelicam dicere vereatur? Aut, quòd in resurrectione futuri sunt omnes electi, quomodo non iam nunc estis sicut angeli Dei in cœlo, a nuptijs penitus abstinentes? Amplectimini fratres, preciosissimam margaritam, amplectimini sanctimoniam vitæ, quæ uos efficit sanctorum similes, & domesticos Dei dicente scriptura: Incorruptio facit proximum esse Deo. Ita A
ergo non vestro quidem merito, sed gratia *Sap. 6. a* Dei estis quod estis: quod ad castitatem, & sanctimoniam spectat, angeli quidem terreni, aut potius cœli ciues: sed interim in terra peregrini. Quandiu enim sumus in hoc corpore, peregrinamur a Domino. De prophetia quid diximus? Lex & prophetæ usque ad Ioannem: ueritas ait. Veruntamen non erat ille aduersarius, sed discipulus *Luc. 16. c* utique veritatis, qui dicebat etiam post Ioã-
nem. Ex parte enim cognoscimus, & ex *1. Co. 13. c* parte prophetamus. Cessauit ergo prophetia, quia iam cognoscimus: necdum tamen tota cessauit, quia adhuc ex parte. Cum *Ibidem* uenerit, inquit, quod perfectum, euacuabitur, quod ex parte est. Siquidem ante Ioannem qui fuerunt prophetæ vtrunque aduentum Domini prophetabant, & quasi neutra adhuc pars salutis in notitia, sed utraque profetia erat magnum sanè prophetandi genus cui uos deditos esse conspicio, magnum prophetiæ studium cui uos uideo mancipatos, quod illud? Nempe iuxta Apostolum *2. Co. 4. d* non considerate, quæ uidentur, sed quæ nõ uidentur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

videntur, sine dubio prophetare est. Ambulare in spiritu, ex fide uiuere, quæ sursum sunt quærere, non quæ super terram: obliuisci quę retro sunt, & extendi in anteriora, ex magna parte prophetare est. Alioquin quonam modo nisi per spiritum prophetiæ conuersatio nostra in cœlis est? Sic nimirũ
B prophetæ olim quasi non inter homines erant sui tẽporis, sed uirtute & impetu quodam spiritus dies illos transilientes exultabant ut uiderent diem domini, & uidebant, & lætabantur in ea. Sed & professionem
Mat.19.d apostolicam audiamus. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Si gloriari licet, habemus gloriam: sed si sapimus, habere curabimus apud Deum. Hæc enim uera est gloriatio, vt qui gloriatur, in domino glorietur. Nam neque manus nostra excelsa, sed dominus fecit hæc omnia. Fecit nobis magna qui potens est, ut merito magnificet anima nostra dominum. Ipsius.n.magno munere factum est, ut magnum illud propositum unde magni gloriabantur Apostoli, magnifice sequeremur. Forte etiam si in hoc quoque gloriari uoluero, non ero insipiens. Veritatem.n.dicam, esse hic aliquos qui plusquam nauem & retia reliquere.

Quid verò illud quod ipsi quidem Apostoli reliquerant omnia, sed vt præsentem in carne dominum sequerentur? Non est nostrum dicere, securius ipsum dominũ audia-
Ioan.20.g mus. Quia uidisti me, inquit, Thoma credidisti: beati qui non viderunt, & crediderũt. Forte etiam prophetandi genus excellentius esse videbitur, non intendens quibuscũque temporalibus rebus & transituris aliquãdo: sed spiritualibus & æternis, nihilominus in uase fictili: thesaurus castitatis illustrior, in carne fragili ex aliqua parte probabilior virtus. Vbi ergo angelica in hoc corpore conuersatio, in corde prophetica expectatio, in
C vtroque apostolica perfectio inuenitur: quantus iste cumulus gratiarum? Quid retribuitis domino pro omnibus quæ retri-
Luc.10.c buit vobis? Sublimis gradus, sed eo amplius periculosa ruina. Nunquid non tres cœli sunt quos ascendimus? Itaque qui stat, videat ne cadat. Videbam, inquit, satanam tanquam fulgur de cœlo cadentem. Ex alto corruit, confractus & comminutus est, desperata est plaga eius. Factus est spiritus eius uadens, & non rediens. Nunquid & vos vultis abire? Satanas ruit, nunquid & ruitis vos secum? Quàm salubrius vobis stare in vijs domini, stare in gratia in qua statis. Non.n.beatus uir qui non abijt in via peccatorum, beatus magis cuius est uoluntas in lege domini. Ibunt.n.huiusmodi de virtute in uirtutem, ad videndum Deum Deorum in Sion, ad uidendum in bonitate electorum tuorum, vt lauderis cum hæreditate tua. Ipsi nempe hæreditas, ipsi sunt Dij & filij excelsi omnes. Itaque fratres mei, quãdoquidem verisimè certissimeque hæc est generatio quærentium dominum, quærentium faciem Dei Iacob: quid vobis dixerim aliud quàm quod idem prophetæ ait, Lætetur cor quærentium dominum: quærite dominum & confirmamini: quærite faciem eius semper? Et quod alius quidam dicit. Si quæritis, quærite. Quid est, si quæritis, quærite? In simplicitate cordis quęrite illum. Non aliud tanquam illum, non aliud præter illum, non aliud post illum. In simplicitate cordis quærite illum. Simplex natura, simplicitatem cordis exigurit. Denique & cum simplicibus sermocinatio eius. Vir duplex animo, inconstans est in omnibus vijs suis. Non potest quem quæritis inueniri ab his qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Arctenitas est: quo nisi perseueranter quæritur, minimè inuenitur. Væ etiam peccatori terram ingredienti duabus vijs. Nemo enim duobus dominis seruire potest. Ne hanc Luc.18.b quidem duplicitatem amat integritas illa, perfectio illa, illa plenitudo. Indignum.n. est ei, vt inueniendam se præbeat, nisi perfecto eam quæsieris corde. Cæterum si odibilis est canis reuersus ad suum vomitum, & sus luta in volutabro luti, sed & ipsum quoque quem inuenerit tepidũ, ex ore suo euomere incipit Deus: simulator & producor vbi parebunt? Si maledictus qui facit opus Dei nẽgligenter: qui fraudulenter fecerit, quid meretur? Fugiamus hanc duplicitatem charissimi, & à fermento Pharisæorum omnimodis caueamus. Veritas est Deus, & tales quęsitores requirit, qui quærunt eum in spiritu & veritate. Si nolumus frustra quærere dominum, quæramus ueraciter, quæramus frequenter, quæramus perseueranter: ut nec pro illo quęramus aliud, nec cum illo aliud, sed nec ab illo ad aliud conuertamur. Facilius est .n.cœlum & terram transire, quàm vt sic quærens non inueniat, sic petens non accipiat, sic pulsanti non aperiatur.

Quo-

I Quomodo malum duplex cooperetur in bonum. Sermo tertius, unde supra.

Vaniam quidem videmur & sumus: sed si spiritum qui ex Deo est accipiamus, vt sciamus quæ
Ioan.3.b à Deo donata sunt nobis: magna ab eo gloria, magna nobis est collata potestas. Quotquot, inquit, receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. An nõ
Ioan.1.c potestas filiorum Dei est ista, quando etiam nobis seruiunt uniuersa? Sciebat.n. Apostolus ipse quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. Sed forte dicat aliquis vestrum, quid hoc ad me? & in pusillanimitate cordis sui talia meditetur. Glorientur certe de potestate filiorum Dei, in quibus filialis erga eum seruet amor, viget affectus: ut præsumant omnia sibi cooperari in bonum, qui Deum diligunt in veritate. Ego verò mendicus sum & pauper, carens affectu filiali, expers dignæ deuotionis. Sed attende quod sequitur. Nullum.n. desperationi locũ reliquit in scriptura sua, qui alio loco sic loquitur. Vt per patientiã & consolationem scripturarum spem habeamus. Affectus.n.ille quem quæris, pax est, non patientia: in patria est, non in via: nec eos qui eiusmodi sunt, à scriptura opus est consolari. Ergo per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus, etiã si nondum possumus apprehendere pacem. Propterea cum dixisset diligentibus Deum omnia cooperari in bonũ, solerter addidit, his qui secundum propositum vocati sunt
F sancti. In quo verbo non te terreat sanctitatis nomen, quando non secundum meritum, sed secundum propositum, non secundum affectionem, sed secundum intentionẽ
Phil.3.c sanctos vocat, iuxta illud prophetæ. Custodi animam meam, quoniam sanctus sum. Illam.n.quam putas sanctitatẽ ne ipse quidẽ Paulus corruptibili adhuc grauatus corpore arbitrabatur se comprehendisse. Vnum autem, inquit, quæ retro sunt oblitus, & in ea quæ ante me sunt extendens, sequor ad palmam supernæ vocationis. Vides quia licet nondum apprehendisset brauium, habebat tamen propositum sanctitatis. Et tu ergo si proposueris in corde tuo declinare à malo, & facere quod bonũ est, tenere quod accepisti, & proficere semper in melius, sed & si quid aliquando minus recte egeris (vt est humana fragilitas) non in eo persistere, sed pœnitere & corrigere quantum præuales: eris sine dubio sanctus & tu, sed cui interim clamare necesse sit. Custodi animam meam, quoniam sanctus sum. Vis ergo nosse quemadmodum huiusmodi sanctis omnia cooperantur in bonum? Non modo curro per singula, quia in longum protrahi sermonem hora non patitur. Eundum nobis est, iam.n.campanam audiuimus, iam uespertinę tempus orationis aduenit. Audite ergo verbum abbreuiatum quemadmodum nobis vniuersa seruiant, omnia cooperentur in bonum, Inimici nostri sint iudices. Etenim si quidem illi pro nobis, quis contra nos? Si pro nobis faciunt hostes nostri, quomodo non omnia simul cum illis? Porro duo nobis (vt manifestum est) adG uersantur hostium genera, malum videlicet duplex, quod facimus & quod patimur. Hæc autem, vt apertius dixerim, sunt culpa & pœna. Itaque cum sit nobis vtraque contraria, erit si voluerimus vtraque pro nobis, vt hæc quidem ab illa liberet, & item aduersus illam iuuet illa, nec parum. Ecce enim compungimur in cordibus nostris, & in cubili conscientię super delictis præteritis, sed delinit conscientiam, & corrodentium peccatorum dentes conterens reducit ad spem veniæ pœnitentia ista & voluntaria pœna quam patimur: non solum autem præterita, sed & futura repellit. Nam & tentantia propulsat vitia, & nonnulla sic perimit, vt rarò aut nunquam erigere caput audeant uenenatum. Sic pœna facit pro nobis aduersus culpam, ut uel omnino non sit, uel sit minor. Culpa verò nihilominus agit, ut aut non sit, aut minor sit pœna. Non quidem vt omnino non sit, siue à quantitate sua minoretur, quod nullatenus expediret: sed vt non sit pœna, aut minor sit pœna, videlicet ut aut non sit, aut minus sit onerosa. Quisquis enim perfectè senserit onus peccati, & animæ læsionem exteriorem, utique aut parum sentiet, aut ex toto non sentiet corporis pœnam, nec reputabit laborem quo peccata nouerit deleri præterita, futura cauerí. Sic enim sanctus Dauid 2.Reg. 16.b
conuiciantis serui non reputauit iniurias, memor filij persequeris.

Vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

H *Vnde supra de duabus mensis. Sermo quartus.*

LAbor iste fratres, exilij & paupertatis nostræ nos admonet, profectò & iniquitatis. Vt quid enim morte afficimur tota die, in ieiunijs multis, in vigilijs abundantius, in laboribus & ærumnis? Nunquid ad hæc creati sumus? Absit, nam licet homo natus sit ad laborem, sed minimè ad laborem creatus est: natiuitas est in culpa, ideo & in pœna. Omnes enim oportet nos gemere cum
Psal.50.a propheta. In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Aliena ab utrisque prima creatio, quia sicut nec culpam, ita nec pœnam Deus fecit. Quod de ea quæ maior est omnium, morte videlicet aperte scriptura testatur. Inuidia diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Et in alio loco. Deus mortem non fecit. Itaque sicut laborantibus manibus nec oculus propterea clauditur, nec auris abstinet ab auditu, sic imò & multò melius laborante corpore, mens quoque ipsa suo intenta sit operi vt non vacet. Causam laboris cogitet in labore, ut ipsa ei pœna quam patitur, culpam pro qua patitur, reprælentet. Et dum videt uulnerum ligaturam, ipsa sub pannis vulnera meditetur. Huiusmodi siquidem cogitatione humiliamur sub potenti manu Dei, & dulci quadam pietate mens plena, miserabilem se exhibet in oculis eius. Hinc
Eccl.30.d quippe scriptura nos admonet. Miserere, inquiens, animæ tuæ placens Deo. Nec dubium quin ea quæ Deo placet misericordia fac-
I le possit eius misericordiam obtinere. Et ne dixerimus, vnde miserendum sit animabus nostris? Nisi enim insipienter disfimulauerimus, multa in eius miseratione digna poteruut inueniri. Vnum tamen dico, ut occasionem vobis dedisse videar, & cætera quoque similiter aduertatis. Nonne velut inter duas mensas positi epulantes hinc inde spectamur ictuni? Sic sumus omnino, sic sumus. Vnde ergo sic positis risus, vnde iocus, vnde leuitas, vnde superbia, vnde extollentia oculorum? An forte non agnoscimus mensas, non consideramus epulas, delicias non uidemus? Hinc mihi sunt quos video delicioſe viuentes in omnibus bonis sensibilis huius mundi: inde contemplor alios quibus disposuit Christus regnum, ut edant & bibant super mẽsam eius in regno patris sui. Vtrobique uideo similes mei homines, fratres meos, & heu me ad neutram licet extendere manum. Ab vtraque mensa prohibeor, ab hac quidem professionis, ab illa corporis vinculo, ut nec ad inferiorẽ audeam, nec ad superiorẽ accedere possim. Quid inter hæc restat nisi comedere panem doloris, ut sint mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, si quis forte cœlestium conuarum misericordia motus, in os latrantis sub mensa catelli, vel exigua aliqua delicia-
Psal.101 rum illarum fragmenta dimittat? Nam iuferior quidem consideratio qua nobis ipse compatimur eorum respectu quos nouimus delicioſè uiuentes in hoc seculo, infirmæ adhuc animæ est, nec omnino talis mihi placet affectio in anima spirituali. Longius enim positus est à iudicio veritatis, qui beatificat quos uelut miserrimos lugere debuerat, qui peccant & non agunt pœnitentiam: & se miserum reputat non sanè consensu iudicij, sed affectionis sensu, quòd non sit sicut illi, qui id magis optare debuerant, vt omnes essent sicut ipse. Hoc tamen solum tali in cogitatione laudabile est, si miseriam ipsam quam reputat, pro amore siue timore Dei patiẽter ferre deliberat, & cum pietate quadam dicit Deo. Propter uerba labiorum
Psal.16.b tuorum ego custodiui uias duas. Et hæc quidem cogitatio inchoantium est, tãquam lac paruulorum. At uerò cum iam prolicere cœperit anima, & affectione sequi iudicii rationis, omnia proculdubio detrimentum faciet, & quasi stercora arbitratus fugiet cum propheta super eos qui amplexati sunt stercora. Ipse uerò sancta quadam humiliaque superbia hæc vniuersa despiciet, & magna in altitudine animi collocatus non beatum dicet populum cui hæc sunt, sed miserum planè, beatum uero cuius dominus Deus eius. Verum dum hic ita sui comparatione miseretur illis, inueniet utique quorum comparatione, sui quoque misereatur, si suspexerit ad cœlestes diuitias, & delectationes in dextera domini vsque in finem.
Rom.8.c Vnde fit ut qui prius de inferiori irriguo lacrymas fundens plangebat dicens,

quoniam propter te mortificamur tota die: iam de superiori abundantiores emittat fletus dicens.
Psal.118 Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est.

Prologus

PROLOGVS BEATI BERNARDI IN SERMONEM SEQVENTEM.

L *Hugoni militi Christi, & magistro militiæ Christi.*

BERNARDVS Clareuallis solo nomine Abbas, bonum certamen certare. Semel & secundo & tertio (ni fallor) petisti à me Hugo charissime, ut tibi tuisque commilitonibus scriberem exhortationis sermonem: & aduersus hostilem tyrannidem quia lanceam non liceret, stilum uibrarem, asserens uos non parum fore adiutorij, si quos armis non possum, literis animarem. Distuli sanè aliquandiu, non quòd contemnenda videretur petitio, sed ne leuis præcepsque culparetur assensio, si quod melius melior implere sufficeret, præsumerem imperitus, & res admodum necessaria per me minus forte commoda redderetur. Verum uidens me longa satis huiusce modi expectatione frustratum, ne iam magis nolle quàm non posse uideret, tandem ego quidem quod potui feci, lector iudicet an satisfeci. Quanquam &si cui forte aut minimè placeat, aut non sufficiat, non tamen interest mea, qui tuæ pro meo sapere non defui voluntati.

INCIPIT SERMO EXHORTATORIVS B. BERNARDI ABBATIS CLAREVALLENSIS, AD MILITES TEMPLI.

CAPITVLVM PRIMVM.

M NOVVM militiæ genus ortum nuper auditur in terris, & in illa regione quam olim in carne præsens uisitauit oriens ex alto: ut unde tunc in fortitudine manus suæ tenebrarum principes exturbauit, inde & modo ipsorum satellites filios diffidentiæ in manu fortium suorum dissipatos exterminet, faciens etiam nunc redemptionem plebis suæ, & rursum erigens cornu salutis nobis in domo Dauid pueri sui. Nouum inquam militiæ genus, & seculis inexpertum, qua gemino pariter conflictu infati gabiliter decertatur, tum aduersus carnem & sanguinem, tum contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Et quidem vbi solis uiribus corporis corporeo fortiter hosti resistitur, id quidem ego tam non iudico mirum, quàm nec ratum existimo. Sed & quando animi uirtute vitijs siue dæmonijs bellum indicitur, ne hoc quidem mirabile, &si laudabile dixerim, cum plenus monachis cernatur mundus. Cæterum cum vterque homo suo quisque gladio potenter accingitur, suo cingulo nobiliter insignitur, quis hoc non æstimet omni admiratione dignissimum, quod adeo liquet esse insolitum? Impauidus profectò miles, & omni ex parte securus, qui vt corpus ferro, sic animum fidei lorica induitur. Vtrisque nimirum munitus armis, nec dæmonem timet, nec hominem. Nec uerò mortem formidat, qui mori desiderat. Quid enim vel viuens vel moriens metuat, cui viuere Christus est, & A
mori lucrum? Stat quidem fideuter libenterque pro Christo, sed magis cupit dissolui, & esse cum Christo: hoc enim melius. Securi igitur procedite milites, & intrepido animo inimicos crucis Christi propellite, certi quia neque mors, neque uita poterit vos separare à charitate Dei quę est in Christo Iesu: illud sanè vobiscum in omni periculo replicantes. Siue uiuimus, siue mori- *Rom.8.b*
mur, domini sumus. Quàm glorioſi reuertuntur victores de prælio, quàm beati moriuntur martyres in prælio. Gaude fortis athleta si uiuis & uincis in domino, sed magis exulta & gloriare si moreris & iungeris domino. Vita quidem fructuoſa, & victoria

Universidad de Deusto
Biblioteca

ria gloriosa: sed vtrique mors sacta iure præponitur. Nam & si beati qui in domino moriuntur, num multò magis qui pro domino moriuntur?

Et quidem siue in lecto siue in bello quis moritur, preciosa erit sine dubio in conspectu domini mors sanctorum eius. Cæterum in bello tanto profectò preciosior, quãto & gloriosior. O uita secura, vbi pura conscié tia. O inquam uita secura, ubi absque formidine mors expectatur, immo & exoptatur cum dulcedine, & excipitur cum deuotione. O vere sancta & tuta militia, atque à duplici illo periculo prorsus libera, quo id hominum genus solet frequenter periclitari, vbi duntaxat Christus non est causa militandi. Quotiens nanque congrederis tu
B qui militiam militas secularem, timendum omnino ne aut occidas hostem quidem in corpore, te uerò in anima: aut fortè tu occidaris ab illo & in corpore pariter & in anima. Ex cordis nempe affectu non belli euentu pensatur uel periculum vel victoria Christiani. Si bona fuerit causa pugnantis, pugnæ exitus malus esse non poterit: sicut nec bonus iudicabitur finis, vbi causa non bona & intentio non recta præcesserit. Si in voluntate alterum occidendi te potius occidi contigerit, moreris homicida. Quòd si præuales, & uoluntate superandi uel uindicandi forte occidis hominem, viuis homicida. Non autem expedit siue mortuo siue viuo, siue victori siue victo esse homicidam. Infœlix victoria, qua superans hominem, succumbis vitio. Et ira tibi aut superbia dominante, frustra gloriaris de homine superato. Est tamen qui nec vlciscendi zelo, nec vincendi typo, sed tantum euadendi remedio interficit hominem: sed ne hanc quidem bonam dixerim victoriam: cum de duobus malis in corpore quàm in anima mori leuius sit. Non autem quia corpus occiditur, etiam anima moritur: sed anima quæ peccauerit, ipsa moritur,

De militia seculari. Capitulum secundum.

QVis igitur finis fructúsve secularis huius non dico militiæ, sed malitiæ, si & occisor læthaliter peccat, & occisus æternaliter
1.Co.9.b perit? Inmuero ut uerbis utar Apostoli.
C Et qui arat, in spe debet arare: & qui triturat, in spe fructus percipiendi. Quis ergo ò milites hic tam stupendus error, quis error hic tam non ferendus, tantis sumptibus ac laboribus militare, stipendijs uerò nullis nisi aut mortis aut criminis? Operitis equos fericis, & pendulos nescio quos pannis culos loricis superinduitis: depingitis hastas, clypeos & sellas: frena & calcaria auro & argento gemmisque circumornatis, & cũ tanta pompa pudendo furore & impudenti stupore ad mortem properatis. Militaria sunt hæc insignia, an muliebria potius ornamenta? Nunquid fortè hostilis mucro reuerebitur aurum, gemmis parcet, serica penetrare non poterit? Denique quod ipsi sæpius certiusque experimini, tria arbitror esse necessaria prælianti, ut scilicet strenuus industriusque miles & circunspectus sit ad se seruandum, & expeditus ad discurrendũ, & promptus ad feriendum. Vos per contrarium in oculorum grauamen fœmineo ritu comam nutritis, longis ac profusis crinibus, ac camisijs propria uobis uestigia obuoluitis, delicatas ac teneras manus amplis & circunfluentibus manicis sepelitis, Super hęc omnia est, quod armati conscientiã magis terret, causa illa nimirum satis leuis ac friuola, qua uidelicet talis præsumitur & ti
D periculosa militia. Non sane inter nos aliud bella mouet, litesque suscitat, nisi irrationabilis iracundiæ motus, aut inanis gloriæ appetitus, aut terrenæ qualiscunque possessionis cupiditas: talibus certe ex causis neque occidere, neque occumbere tutum est.

De noua militia. Capitulum tertium.

AT uero Christi milites securi præliantur prælia domini sui, nequaquam metuentes, aut de hostium cæde peccatum, aut de sua nece periculum: quandoquidem mors pro Christo uel ferenda uel interenda & nihil habeat criminis, & plurimũ gloriæ meæ creatur. Hinc quippe Christo, inde Christus acquiritur: qui nimirũ & libenter accipit hostis mortem pro ultione, & libentius præbet seipsum militi pro cõsolatione. Miles itaque Christi securus interimit, interit securior. Sibi præstat cũ interit, Christo cũ interimit. Non enim sine causa gladium portat. Dei etenim minister est ad uindictam malefactorum, laudem uerò bonorum. Sanè cum occidit malefactorem: non homicida, sed (ut ita dixerim) malicida, & planè Christi uindex in his qui male agunt, & defensor Christianorum reputatur. Cum autem occiditur ipse, non periisse, sed peruenisse cognoscitur. Mors ergo, quã irrogat, Christi est lucrum, quam excipit, suum. In morte pagani christianus gloriatur, quia Christus glorificatur. In morte Christiani regis libe
Psal.93.b ralitas aperitur, cum miles remunerandus educitur. Porro super illo lætabitur iustus cũ uiderit vindictã, de isto dicet homo. Si utique est fructus iusto: utique est Deus iudicans eos in terra. Non.n. vel pagani negã dicent, si quo modo aliter possent a nimia infestinatione seu oppressiõe fideliũ cohibe
E ri. Nunc autẽ melius est, vt occidantur, quã certe relinquatur uirga peccatorum super
Luc.3.c sortem iustorum: ne forte extẽdant iusti ad iniquitatem manus suas. Quid enim? Si percutere in gladio omnino fas non est christiano, cur ergo præco saluatoris contentos forte suis stipendijs militibus indixit, & nõ potius omnem militiam interdixit? Si autem (quod uerum est) omnibus fas est ad hoc ipsum duntaxat diuinitus ordinatis, nec aliud sane quicquã melius profesis, quibus quæso ponius quam quorũ manibus, & uiribus uros fortitudinis nostræ Sion pro nostro omnium munimine retinetur, ut depulsis diunæ transgressoribus legis, securа ingredia tur gens iusta custodiens ueritatem? Secure proinde diuspentur gentes, quæ bella uolũt & abscindantur qui uos conturbant, & diperdantur de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem, qui repositas in Hierosolymis Christiani populi mæstimabiles di uitias tollere gestiunt, sancta polluere, & hę reditatę possidere sanctuarium Dei. Exerat gladium, uterque fidelium in ceruices inimicorum, ad destruendam omnem altitudi
Mat.23.d nem exellentem se aduersus scientiã Dei, quæ est Christianorum fides, nequando dicant gentes, ubi est Deus eorum? Quibus
Mat.12.b expulsis reuertetur ipse in hæreditatem domanique suam, de qua iratus in Euangelio: Ecce, inquit, relinquetur uobis domus uesta deserta, & per prophetam ita conqueritur. Reliqui domum meam, dimisi hæreditatem meam, implebisque illud propheticũ.
Redemit Dominus populum suũ, & liberauit eum: & uenient, & exultabunt in monte
Psa.52.a Sion, & gaudebunt de bonis Domini. Læta re Hierusalem, & cognosce iam tempus uisationis tuę. Gaudete & laudate simul deserta Hierusalem, quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Hierusalẽ, parauit Dominus brachium suum sanctum in oculis omnium gẽtium. Virgo Israel corrueras, & non erat qui subleuaret te. Surge iam, excutere de puluere uirgo captiua filia Sion. Surge inquam, & sta in excelso, & uide iucunditatem, quæ uenit tibi a Deo tuo. Non uocaberis ultra derelicta, & terra tua non uocabitur amplius desolata, quia cõplacuit Domino in te, & terra tua hæreditabitur. Leua in circuitu oculos tuos, & uide omnes isti congregati sunt, uenerunt tibi. Hoc tibi auxilium missum de sancto. Omnino per istos tibi iamiamque illa persolui
Esa. 60. a tur antiqua promissio. Ponã te in superbiã seculorum, gaudium in generatione, & generationem, & suges lac gentium, & mamilla regum lactaberis. Et item: Sicut mater consolatur filios suos, ita & ego consolabor uos & in Hierusalem consolabimini. Vidẽsne, quam crebra veterũ attestatione noua approbatur militia, & quòd sicut audiuimus, sic uidimus in ciuitate Domini uirtutum? Dummodo sanè spiritualibus non præiudicet sensibus literalis interpretatio, quo minus scilicet speremus in ęternum, quicquid huic tempori significando ex prophetarum uocibus usurpamus, ne per id quod cernitur, euanescat, quod creditur, & spei copias
G imminuat penuria rei, præsentiumque atte
ftatio sit euacuatio futurorũ. Alioquin ter renæ ciuitatis temporalis gloria nõ destruit cœlestia bona, sed astruit: si tamen ista mini me dubitamus illius renere figuram, quæ in cœlis est mater nostra.

De conuersatione militum templi. Capitulum quartum.

SEd iam ad imitationem seu ad confusionem nostrorũ militũ nõ plane Deo, sed diabolo militãtiũ, dicamus breuiter Christi equitum mores, & uitã, qualiter in bello domiue conuersentur, quo palam fiat quantum ab inuicẽ differant Dei seculique militia. Primo quidem utrolibet disciplina non deest, obedientia nequaquam contemnitur quia teste scriptura, & filius indisciplinatus
Eccl.22.a peribit, & peccatum est ariolandi repugna-
1.Re.15.a re, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere. Itur & reditur ad nutũ eius qui præest: induitur, quod ille donauerit: nec aliunde uestimentum seu alimentũ præsumitur.

Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et in victu, & vestitu cauetur omne superfluum, soli necessitati consulitur. Viuitur plane in communi iucunda, & sobria cõuersatione, absque vxoribus, & absque liberis. Et ne quid desit ex euangelica perfectione, absque omni proprio habitant vnius moris in domo vna, soliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Dicas vniuersæ multitudinis esse cor vnum, & animam vnam, ita quisque non omnino propriam sequi voluntatem, sed magis obsequi satagit imperanti. Nullo tempore, aut ociosi sedent, aut curiosi vagantur, sed semper dum procedũt (quod quidem raro contingit) ne gratis comedant panem, armorum seu vestimentorum vel scissa resarciunt, vel vetusta reficiũt vel inordinata componunt, & quæque postremo facienda magistri voluntas, & communis indicit necessitas. Persona inter eos minimè accipitur, defertur meliori, non nobiliori. Honore se inuicem præueniunt, alterutrum onera portant, vt sic adimpleant legem Christi. Verbum insolens, opus inutile, risus immoderatus, murmur, vel tenue siue susurrium, nequaquam ibi deprehenditur inemendatum. Scacos & aleas detestantur, abhorrent venationem, nec ludicra illa auium rapina (ut aflolet) delectantur. Mimos & magos, & fabulatores, scurrilesque cantilenas, aut ludorum spectacula, tanquã vanitates, & insanias falsas respuunt & abominantur. Capillos tondent, scientes iuxta Apostolum ignominiam esse viro si comã nutrierit. Nunquam compti, raro loti, magis autem neglecto crine hispidi, puluere fœdi, lorica chaumate fusci. Porrò imminente bello, intus fide foris ferro non auro se muniunt, quatenus armati, & non ornati, hostibus metũ incutiant, nõ prouocent auaritiã. Equos habere cupiũt fortes, & veloces, non tamen coloratos, aut phaleratos: pugnam quippe non pompam, victoriam, sed non gloriã cogitantes & studentes magis esse formidini quam admirationi. Deinde non turbulenti, aut impetuosi, & quasi ex leuitate præcipites, sed consulte, atque cum omni cautela, & prouidentia seipsos ordinantes, & disponentes in aciem: iuxta quod de patribus scriptum est. Veri profecto Israelitæ procedunt ad bella pacifici. At vero vbi ventum fuerit, ad certamen, tum demum prilhina lenitate postposita, tanquam
Psl. 138. d si dicerent. Nonne qui oderunt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabescebã? irruunt in aduersarios, hostes velut ouerte putant, nequaquam etsi paucissimi, vel sæuam barbariem, vel numerosam multitudinem formidantes. Nouerunt siquidem non de suis præsumere viribus, sed de virtute domini sabaoth sperare victoriam: cui nimirũ facile esse confidunt iuxta sententiam Mathathiæ concludi multos in manus paucorũ, & non esse differentiam in conspectu Dei cœli liberare in multis, & in paucis, quia nõ in multitudine exercitus est victoria belli, sed de cœlo fortitudo est. Quod frequentissime experti sunt, ita vt plerumque, quasi persecutus sit vnus mille, & duo fugarint decem milia. Ita denique miro quodam ac singulari modo cernuntur, & agnis mitiores, & leonibus ferociores, ut pene dubitem quid potius cẽseam appellandos, monachos videlicet an milites, nisi quod utrunque forsan congruentius nominarim, quibus neutrum deesse cognoscitur, nec monachi mansuetudo, nec militis fortitudo. De qua re quid dicendum nisi, quod a Domino factũ est istud, & est mirabile in oculis nostris? Tales sibi elegit Deus, & collegit à finibus terræ ministros ex fortissimis Israel, qui ueri lectulum Salomonis sacrum, scilicet sepulchrum vigilanter fideliterque custodiant, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi.

De templo, *Capitulum quintum.*

ESt uero templum Hierosolymis in quo pariter habitãt, antiquo & famosissimo illi Salomonis impar quidem structura, sed non interius gloria. Siquidem vniuersa illius magnificentia in corruptibilibus auro, & argento, in quadratura lapidum, & uarietate lignorum continebatur, huius autem omnis decor, & gratię venustatis, ornatus, pia est habitantium religiositas, & ordinatissima conuersatio. Illud varijs extitit spectandum coloribus, hoc diuersis virtutibus, & sanctis actibus venerandum. Domum quippe Dei *Psal.* decet sanctitudo: qui non tam politis moribus, quam ornatis moribus delectatur & puras magis diligit mentes, quã superea que facies templi, sed armis, non gemmis: & pro antiquis coronis aureis, circumpendentibus clypeis paries operitur: pro candelabris, thuribulis, atque vrceolis, domus vndique frenis, sellis, ac lanceis communitur. Plane his omnibus liquido demonstrantibus eodem pro domo Dei feruere milites zelo, quo ipse quondam militum dux vehementissimo inflammatus armata illa sanctorum effudit æs, & cathedras vendentium columbas euertit, indignissimum iudicans orationis domum huiuscemodi sordibus infestari. Tali proinde sui regis exemplo deuotus exercitus multo sane indignius longeque intolerabilibus arbitrans sancta pollui ab infidelibus quam a mercatoribus infestari, in domo sancta cum equis, & armis commoratur, tam ab ipsa, quam a cæteris sacris omni infidelitatis spurca, & tyrannica rabie propulsata, ipsa nocte die noctuque tam honestis, quam vilibus officijs occupantur. Honorant certatim Dei templum sedulis, & sinceris obsequijs, iugi in eo deuotione immolantes non quidem veterum ritu pecudum carnes, sed vere hostias pacificas, fraternam dilectionem, deuotam subiectionem, voluntariam paupertatem. Hæc Hierosolymis agitantur, & orbis excitatur. Audiunt insulæ, & attendunt populi de longe, & exultant ab Oriente in Occidentem tanquam torrens mundani gloriæ gentium, & tanquam fluminis impetus lætificans ciuitatem Dei. Quodque cernitur iucundius, & agitur commodius, paucos admodum in tanta multitudine hominum illo confluere videas, nisi utique sceleratos, & impios, raptores, & sacrilegos, homicidas, periuros, adulteros: de quorũ profecto profectione sicut duplex quoddam constat prouenire bonum, ita duplicatur, & gaudium, quandoquidem tam suos de suo discessu lætificãt, quam illos de aduentu quibus subuenire festinant. Prosunt quippe vtrobique non solum vtique istos tuendo, sed iam etiã illos non opprimendo. Itaque lætatur Aegyptus in profectione eorum, cum tamẽ de protectione eorũ nihilominus lætetur mõs Sion, & exultent filiæ Iudæ. Illa quidem se de manu eorum, illa magis in manu eorum liberari se merito gloriatur. Illa libenter amittit crudelissimos sui tuitores, illa cum gaudio suscipit sui fidelissimos defensores, & vnde ista dulcissime consolatur, inde illa æque saluberrime desolatur. Sic Christus sic nouit vlcisci in hostes suos, vt non solũ de ipsis, sed per ipsos quoque frequenter soleat tanto gloriosius, quanto, & potentius triumphare. Iucunde sane, & commode, vt quos diu pertulit oppugnatores, magis iam propugnatores habere incipiat: faciatque de hoste militem, qui de Saulo quondam persecutore fecit Paulum prædicatorẽ. Quam- *Luc. 15. b*
obrem non miror si etiam superna illa curia iuxta testimonium saluatoris exultat magis super uno peccatore pœnitentiam agente, quam super plurimis iustis, qui non indigent pœnitentia, dum peccatoris, & maligni tantis proculdubio profit conuersio, quantis, & prior nocuerat conuersatio. Saluc igitur ciuitas sancta, quam ipse sanctificauit sibi tabernaculum suum altissimus, quo tanta in te, & per te generatio saluaretur. Salue ciuitas regis magni, ex qua noua & iucunda mundo miracula nullis temporibus defuere ab initio. Salue domina gentium, princeps pronuntiarum, patriarcharum possessio, prophetarum mater, & apostolorum, & initiatrix fidei, gloria populi Christiani, quam Deus semper a principio passus est oppugnari: vt uiris fortibus sicut virtutis, ita fores occasio, & salutis. Salue terra promissionis, quę olim fluens lac, & mel tuis duntaxat habitatoribus, nunc uniuerso orbi remedia salutis, uitæ porrigis alimenta. Terra inquam bona, & opima, quæ in fœcundissimo illo sinu tuo ex arca paterni cordis cœleste granum suscipiens, tantas ex superno semine martyrum segetes protulisti, & nihilominus ex omni reliquo fideli genere fructum fertilis gleba tricesimum, & sexagesimum, & centesimum super omnem terram multipliciter procreaiti. Vnde & de magna multitudine dulcedinis tuæ iucundissime satiati, & opulentissime saginati, memoriam abundantiæ suauitatis tuæ ubique eructant qui te uiderũt, & usque ad extremum terræ magnificentiã gloriæ tuæ loquuntur eis, qui te non uiderunt, & enarrant mirabilia, quę in te fiunt. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei. Sed iam ex his quibus affluis deliciis nos quoque pauca proferamus in medium, ad laudem, & gloriam nominis tui.

Universidad de Deusto Biblioteca

De Bethleem, *Capitulum* VI.

HAbes ante omnia in refectione animarum sanctarum Bethleem domum panis, in qua primũ is qui de cælo descenderat, pariente virgine panis viuus apparuit. Monstratur piis ibidem iumentis præsepiũ, & in præsepio fœnum de prato virginali, quo vel sic cognoscat bos possessorem suũ & asinus præsepe Domini sui. Omnis quippe caro fœnum, & omnis gloria eius vt flos fœni.

Esa. 40. d

Porrò suum homo quia in quo factus est honorem non intelligendo, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis: verbum panis angelorum factum est pabulum iumentorum, vt habeat carnis fœnum quod ruminet, qui verbi pane vesci penitus dissuerit, quousque per hominem Deum priori redditus dignitati, & ex pecore rursus conuersus in hominem, cũ Paulo dicere possit: Et si cognouimus Christum secundum carnem, sed nunc iam non nouimus. Quod sanè non arbitror quempiam dicere posse veraciter, nisi qui prius cum Petro ex ore veritatis illud item audieri. Verba quæ ego locutus sum vobis spiritus & vita sunt, caro autem non prodest quicquã. Alioquin qui in verbis Christi vitam inuenit, carnem iam non requirit, & est de numero beatorum qui non viderunt, & crediderunt. Nec enim opus est vel lactis poculum nisi vtique paruulo, vel fœni pabulum iumento. Qui autem non offendit in verbo, ille perfectus est vir, solido planè vesci cibo idoneus: & licet in sudore vultus sui, panem verbi comedit absque offensione. Sed, & securus ac sine scandalo loquitur dei sapientiam duntaxat inter perfectos spiritualibus spiritualia comparans cum tamẽ infantibus siue pecoribus cautus sit procaptu quidem eorum proponere tantũmodo Iesum Christum, & hunc crucifixum. Vnus tamen idemque cibus ex cœlestibus pascuis suauiter quidem, & ruminatur a pecore, & manducatur ab homine, & uiro uires, & paruulo tribuit nutrimentum.

1. Co. 5. d

Ioan. 6. g

B

C

De Nazareth, *Capitulum* VII.

GErmitur & Nazareth, quæ interpretatur flos, in qua is qui natus in Bethleem erat tanquã fructus in flore coalescens auctus est Deus infans: vt floris odor fructũ saporem præcederet, ac de naribus prophetarum, faucibus se Apostolorum liquor sanctus infunderet, Iudæisque tenui odore cõtentis, gustu solido reficeret christianos. Seserat tamen hunc florem Nathanael, quod super omnia aromata suaue redoleret. Vade & aiebat: A Nazaret potest aliquid bonũ esse? sed nequaquam sola contentus fragrantia, respondentem sibi. Veni, & vide, Philippum secutus est. Imo uero miræ illius suauitatis admodum resperſione delectus, hausturque boni odoris factus saporis auidior, odore ipso duce, ad fructum usque sine mora peruenire curauit, cupiens prius experiri, quod tenuiter præsenserat, præsensque degustare, quod odorauerat absens. Videamus & de olfactu Isaac, ne forte aliquid, quod pertineat ad hæc ipsa, quæ in manibus sunt, protenderit. Loquitur de illo scriptura sic. Statimque ut sensit vestimentorum eius fragrantiam (haud dubium quin Iacob) Ecce, inquit, odor filij mei sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Vestimenti fragrantiam sensit, sed vestiti præsentiam non agnouit: soloque ve stis tanquam floris odore forinsecus delectatus, quasi fructus interioris dulcedinem ob gustauit, dum & electi filij simul, & sacramenti fraudatus cognitione remansit. Quo spectat hoc? Vestimentum profectò spiritus, litera est, & caro verbi. Sed ne nũc quidem Iudæus in carne verbum, in homine sic deitatem, nec sub tegmine literæ sensum præuider spiritualem: forsque palpans hoc di pellem, quæ similitudinem maioris, hoc est primi, & antiqui peccatoris expresserat, ad nudam non peruenit veritatem. Non sanè in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati, qui peccatum non faceret, sed tollere veniebat apparuit, ea scilicet de causa, quam ipse non tacuit, ut qui non vident videant, & qui vident cæci fiant. Hac ergo similitudine deceptus Propheta, cæcus homo die quem nescit, benedicit, dum quem lectitat in libris, ignorat, & in miraculis, & quæ propriis attrectat manibus, ligando, flagellando, colaphizando, minimè tamen, vel resurgendo intelligit. Si enim cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Percurramus succincto sermone, & cætera loca sancta, & si non omnia, saltem aliqua: quoniam, quæ admirari per singula non sufficimus, liber, vel insignora, & ipsa breuiter recordari.

Gen. 27. d

Ps. 118. g

Iudic. 6. d

Iob. 40. d

Ioan. 9. d

De monte Oliueti, & valle Iosaphat, *Capitulum* VIII.

AScenditur in montem Oliueti, descenditurq; uallem Iosaphat: vt sic diuitias diuinæ misericordiæ cogites, quatenus horrorẽ iudicij nequaquam dissimules. quia etsi in multa miserationibus suis multus est, ad agnoscendum, iudicia tamen eius nihilominus abyssus multa, quibus agnoscitur valde omnino terribilis super filios hominum. Dauid denique, qui montẽ Oliueti demon strat, dicens. Homines, & iumenta saluabis Domine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus? etiam iudicij valem in eodem psalmo commemorat dicẽs: Non veniat mihi, inquiens, pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me. Cuius, & præcipitium se omnino perhorrescere fatetur cum in alio psalmo ita loquitur ortãs: Confige timore tuo cãrnes meas a iudicijs enim tuis timui. Superbus in hanc uallem corruit, & conquassatur, humilis descendit, & minimè periclitatur. Superbus excusat peccatum suum, humilis accusat, sciens quia Deus non bis iudicat in idipsum, & quod si nosmet ipsos iudicauerimus, non vtique iudicabimur. Porrò superbus non attendens quam horrendum sit incidere in manus Dei viuentis, facile prorumpit in uerba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Magna reuera malitia, tui te non misereri, & solum post peccatum remedium confessionis a te ipso repellere, ignemque in sinu tuo inuoluere potius quam excutere, nec præbere aurem consilio Sapientis qui ait: Miserere animæ tuæ placens Deo. Proinde qui sibi nequam, cui bonus? Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eijcietur foras, hoc est de corde tuo si te tamen humiliando ipse diiudicas. Erit iudicium cœli quando ipsum vocabitur cœlum desursum, & terra discernere populum suum, in quo sanè timendum ne proijciaris cum ipso, & angelis eius, si tamen inuentus fueris iniudicatus. Alioquin spiritualis homo qui omnia diiudicat, ipse a nemine iudicabitur. Propter hoc ergo iudicium incipit a domo Dei, vt suos quos nouit iudex cum venerit inueniat iudicatos: & iam nil de eis habeat iudicare, quando videlicet iudicandi sunt hi, qui in labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.

1. Co. 2. d

E

F

G

De Iordane, *Capitulum* IX.

QVam læto sinu Iordanis suscipit christianos qui se Christi gloriatur consecratum baptismate, Mentitus plane est Syrus ille leprosus, qui nescio quas Damasci aquas aquis prætulit Israelis, cum Iordanis nostri deuotus Deo famulatus totiens probatus extiterit, siue quando Heliæ, siue quando Helisæo, siue etiam (vt antiquius aliquid recolam) quando Iosue, & omni populo simul (impetum mirabiliter inhibens) sic cum in se transitum præbuit. Denique quid in fluminibus isto eminentius, quod ipsa trinitas sibi quadam euidenti præsentia dedicauit? Pater auditus, visus spiritus sanctus, filius est, & baptizatus. Merito proinde ipsam eius virtutem quam Naaman ille consulente propheta sensit in corpore, iubente Christo uniuersus quoque fidelis populus in anima experitur.

De loco Caluariæ. *Capitulum* X.

EXitur etiã, uel iam in Caluariæ locum, vbi verus Helisæus ab insensatis pueris irrisus, risum suis insinuauit eternũ, quibus ait: Ecce ego, & pueri mei quos mihi dedit Deus. Boni pueri, quos per contrarium illorum malignantium ad laudem excitat psalmista dicens: Laudate pueri dominum laudate nomen domini. Quatenus in ore sanctorum infantium, & lactentium perficeretur laus, quę ex ore defecerat inuidorum, eorum utique de quibus queritur ita: Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Ascendit itaque crucem caluus noster, mundo pro mundo expositus: & reuelata facie ac discooperta fronte purgationem peccatorum faciens, probrosæ, & auste ræ mortis tam non erubuit ignominiam,

4. Re. 2. d

Esa. 8. d

Ps. 112. a

Esa. 1. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam nec pœnam exhorruit, ut nos opprobrio sempiterno eriperet, restitueret gloriæ. Nec mirum. Quid enim erubesceret qui ita lauit nos a peccatis, non quidem, ut aqua diluens, & retinens sordes, sed veluti solis radius deficcans, & retinens puritatem? Est quippe Dei sapientia ubique attingens propter munditiam suam.

H

De sepulchro. Capitulum XI.

INter sancta ac desiderabilia loca sepulchrum tenet quodammodo principatū, & deuotionis plus nescio quid sentitur vbi mortuus requieuit, quam ubi uiuens cōuersatus est. Atque amplius mouet ad pietatem mortis, quàm vitæ recordatio, puto q illa austerior, hæc dulcior videatur: magisque infirmitati blandiatur humanæ, quies dormitionis, quàm labor conuersationis: mortis securitas, quàm vitæ rectitudo. Vita Christi, viuendi mihi regula extitit: mors a morte redemptio. Illa vitam instruxit, mortem ista destruxit. Vita quidem laboriosa, sed mors preciosa: utraque uerò admodum necessaria. Quid enim Christi prodesse poterat, siue mors nequiter viuenti, siue damnabiliter morienti? Nunquid denique, aut mors Christi etiū nunc male vsque ad mortem viuentes à morte æterna liberat, aut mortuos ante Christum sanctos patres uitæ
Psa. 86.g sanctitas liberauit? sicut scriptum est: Quis est homo qui viuet, & non videbit mortē, eruet animam suam de manu inferi? Nunc ergo, quia vtrunque nobis pariter necessarium erat, & pie viuere, & secure mori: & viuendo uiuere docuit, & mortem moriendo securam reddidit: quoniam quidem resurrecturus occubuit, & spem fecit morien-
I tibus resurgendi. Sed addidit, & tertium beneficium, cum etiam peccata donauit, sine quo vtique cætera non ualebant. Quid enim (quantum quidem ad ueram summāque beatitudinem spectat) quantalibet uitæ rectitudo, seu longitudo prodesse poterat illi qui vel solo originali peccato teneretur astrictus? Peccatum quippe præcessit, ut sequeretur mors: quod sane si cauisset homo, mortem non gustasset in æternum. Peccando itaque vitam amisit, & mortē inuenit, quoniam quidem & Deus ita prædixerat, & iustum profecto erat, ut si peccaret homo, moreretur. Quid namque iustius poterat quàm recipere talionem? Vita siquidem Deus animæ est, ipsa corporis. Peccando voluntariè volens perdidit viuere, nolens perdat, & viuificare. Sponte repulit vitam cum viuere noluit, non valeat eam dare cui, uel quatenus voluerit. Noluit anima regi a Deo, non queat regere corpus. Si non pateret superiori, inferiori cur imperet? Inueniat conditor suam sibi rebellem creaturam, inueniat anima suam sibi rebelem pedissequā. Transgressor inuentus est homo diuinæ legis, inueniat ipse aliam legem in membris suis repugnantem legi mentis suæ, & captiuantem se in legem peccati. Porro peccatum (vt scriptum est) separat inter nos, & Rom. 6
Deum, separet proinde etiam mors inter Isa. 59.a
corpus nostrum, & nos. Non potuit diuidi a Deo anima nisi peccando, nec corpus ab ipsa nisi moriendo. Quid itaque austerius pertulit in ultione, id solum passa a subdito, quod præsumpserat in auctorem? Nihil profecto congruentius quā ut mors operata sit mortem, spiritualis corporalem, culpabilis pœnalem, uoluntaria necessariam. Cum & ergo hac gemina morte secundum utramque naturam homo damnatus fuisset, altera quidem spirituali, & uoluntaria, altera corporali, & necessaria: utrique Deus homo una sua corporali ac uoluntaria benigne, & potenter occurrit, illaque una sua nostram utramque damnauit. Merito quidem. Nam ex duabus mortibus nostris, cum altera nobis in culpæ meritum, altera in pœnæ debitum reputaretur, suscipiens pœnam, & nesciens culpam, dum sponte, & tantum in corpore moritur, & uitam nobis, & iustitiā promeretur. Alioquin si corporaliter non pateretur, debitum non soluisset: si non uoluntarie moreretur, meritum mors illa non habuisset. Nuncautem si (ut dictum est) mortis meritum est peccatum, & peccati debitū mors, Christo remittente peccatum, & morriente pro peccatoribus, profecto iam nullum est meritum, & solutum est debitum. Cæterum unde scimus, quòd Christus possit peccata dimittere? Hinc proculdubio, quia Deus est, & quicquid uult potest: Vnde autē, & quod Deus sit? Miracula probāt. Facit quippe opera, quę nemo alius facerē possit, vt taceam oracula Prophetarum, nec nō & paternę uocis testimonium elapsę celitus ad ipsum a magnifica gloria. Quod si Deus pro nobis, quis contra nos? Deus qui iustificat, quis est qui condēnet? Si ipse eli, & non

alius cui quotidie confitemur dicentes, Tibi soli peccaui: quis melius, imò quis alius remittere potest quod in eum peccatum est?
L Aut quomodo ipse non potest, qui omnia potest? Denique ego quod in me delinquitur valeo si volo donare & Deus non queat in se commissa remittere? Si ergo peccata remittere, & possit omnipotens, & solus possit, cui soli peccatur: beatus profecto cui non imputabit ipse peccatum. Itaque cognoscimus quod peccata Christus diuinitatis sue potentia valuit relaxare. Porro iam de voluntate quis dubitet? Qui enim nouam, & induit carnem, & subiit mortem: putas suam nobis negabit iustitiam? Voluntarie incarnatus, voluntarie passus, voluntarie crucifixus, solam à nobis retinebit iustitiam? Quod ergo ex deitate constat illum potuisse, ex humanitate innotuit, & voluisse. Sed vnde rursum confidimus, quod mortem abstulit? Hinc planè, quòd eam ipse qui non meruit pertulit. Qua enim ratione iterum exigeretur à nobis, quod pro nobis ille iam soluit? Qui peccati meritum tulit, suam nobis donando iustitiam: ipse mortis debitum soluit, & reddidit vitam. Sic namque mortua morte reuertitur vita, quemadmodum ablato peccato redit iustitia. Porrò mors in Christi morte fugatur, & Christi nobis iustitia imputatur. Verum quomodo mori potuit qui Deus erat? Quo itam simitum & homo erat. Sed quo pacto mors hominis illius pro altero valuit? Quia & iustus erat. Profecto namque cum homo esset, potuit mori: cum iustus, non de bite gratis. Non quidem peccator mortis
M e, cum quisque moriatur pro se. Qui autē iustitiæ soluere debitum pro altero peccatomori pro se non habet, nunquid pro alio frustra debet? Quanto sane indignius moritur qui mortem non meruerit, tanto is iustius p quo moritur, viuit. Sed quæ, inquis, iustitia est, ut innoces moriatur pro impio? Nō est iustitia, sed misericordia. Si iustitia est, iam nō gratis, sed ex debito moreretur. Si ex debito ipse quidem moreretur: sed is pro quo moreretur, non viueret. At verò si iustitia non est, non tamen contra iustitiam est. Alioquin & iustus, & misericors simul esse non posset. Sed etsi iustus nō misisse p cto etiam vnus pro pluribus? Etenim satis peccatore satisfacere valeat, quo tamen paesse videretur ad iustitiā, si vnus vni moriēs vitā restituat. Hinc iā respōdeat apostolus:

Sicut. n. inquit, per vnius delictū in omnes homines in condemnationem, sic & per vnius iustitiam in omnes homines in iustificationem uitæ. Sicut. n, per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per unius hominis obedientiā iusti cōstituuntur multi. Sed forte vnus pluribus iustitiam quidem restituere potuit, ut tam non potuit? per unum, ait, hominem mors, & per vnum hominem vita. Sicut. n. in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes uiuificabuntur. Quid enim? Vnus peccauit, & omnes tenentur rei: & vnius innocentia soli reputabitur uni? Vnius peccatum omnibus operatum est mortē, & unius iustitia uni uitam restituet? Itane Dei iustitia magis ad condemnandum, quàm ad restaurandum valuit? Aut plus potuit Adam in malo, quàm Christus in bono? Adæ peccatum imputabitur mihi, & Christi iustitia non pertinebit ad me? Illius me inobedientia perdidit, & huius obedientia non prodesse mihi? Sed Adæ, inquis, delictum meritò omnes contrahimus, in quo quippe omnes peccauimus: quoniam cum peccauit, in ipso eramus, & ex eius carne per carnis concupiscentiam geniti sumus. Atqui ex Deo multò germanius secūdum spiritum nascimur, A
quàm secundum carnem ex Adam: secundū quem etiam spiritum longè antè fuimus in Christo, quàm secūdum carnem in Adam, si tamen & nos inter illos numerari confidimus, de quibus Apostolus. Qui elegit nos, Ephe. 1.a
inquit, in ipso (haud dubium quin pater in filio) ante mundi constitutionem. Quod au Ioan. 1.b
tem etiam ex Deo nati sunt, testatur Euangelista Ioannes, ubi ait: qui non ex sanguinibus, neque ex uoluntate carnis, neque ex voluntate uiri, sed ex Deo nati sunt. Item ip
se in epistola: Omnis qui natus est ex Deo, 1. Ioa. 3.g
non peccat: quia generatio cœlestis conseruat eum. At carnis traducem, ais, carnalis testatur concupiscentia: & peccatum quod in carne sentimus, manifestè probat, quòd secundum carnem de carne peccatoris descendimus. Sed enim nihilominus spiritualis illa generatio non quidem in carne sentitur, sed in corde, ab his duntaxat qui cum Paulo dicere possunt: Nos autem sensum Chri 1. Cor. 2. d
sti habemus: in quo & eatenus profeciſſe se Rom. 8. e
sentiunt, ut & ipsi cum omni fiducia dicā: 2. Cor. 2. c
Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus filij Dei. Et illud: Nos autem non spiritum huius mundi ac-

Universidad de Deusto Biblioteca

cepimus, sed spiritum, qui ex Deo est: vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis. Per spiritum ergo qui ex Deo est charitas diffusa est in cordibus nostris: sicut & per carnem, quæ est ex Adam, manat concupiscentia nostris insita membris. Et quomodo ista, quæ, à progenitore corporum descendit, nunquam in hac vita mortali à carne recedit: sic ille procedens ex patre spirituum, ab intentione filiorum duntaxat perfectorum nunquam excidit. Si ergo in Deo nati, & in Christo electi sumus, quænam iustitia est, vt plus noceat humana atque terrena, quàm valeat diuina cœlestisque generatio: Dei electionem vincat carnalis successio, & æterno eius proposito carnis præscribat temporaliter traducta concupiscentia? Quinimo si per vnum hominem mors, cur non multo magis per vnum, & illum hominem vita? Et si in Adam omnes morimur, cur non longe potentius in Christo viuificabimur? Denique non sicut delictum, ita, & donum. Nam iudicium ex vno in condemnationē, gratia autem ex multis delictis in iustificationem. Christus igitur, & peccata dimittere potuit, cum Deus sit: & mori, cum sit homo: & mortis moriendo soluere debitum, quia iustus: & omnibus vnus ad iustitiam vitamque sufficere: quandoquidem, & peccatum, & mors ex vno in omnes processerit. Sed hoc quoque necessarie omnino prouisum est, quòd dilata morte homo inter homines dignatus est aliquandiu conuersari, quatenus crebris, & veris locutionibus ad inuisibilia excitaret, miris operibus astrueret fidem, rectis moribus instrueret. Itaque in oculis hominum Deus homo sobrie, & pie conuersatus, vera locutus, mira operatus, indigna passus, in quo iam defuit nobis ad salutem? Accedat & gratia remissionis peccatorum, hoc est vt gratis peccata dimittat: & opus profecto nostræ salutis consummatum est. Non autem metuendum, quòd donandis peccatis aut potestas Deo, aut voluntas passo, & tāta passo pro peccatoribus desit, si tamen soliciti inueniamur digne, vt oportet, & imitari exempla, & venerari miracula, doctrinę quoque nō existamus increduli, & passionibus non ingrati. Itaque totum nobis de Christo valuit, totum salutiferum, totumque necessarium fuit, nec minus profuit infirmitas quàm maiestas: quia etsi ex deitatis potētia peccati iugum iubendo submouit, ex carnis tamē infirmitate mortis iura morsēdo concussit. Vnde pulchrè ait Apostolus: quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Sed, & illa eius stultitia per quam ei placuit saluum facere mundum, vt mundi confunderet sapientiam, confunderet sapientes: quòd videlicet cum in forma Dei esset, Deo æqualis, semetipsum exinaniuit formam serui accipiens: quod diues cum esset, propter nos egenus factus est, de magno paruus, de celso humilis, infirmus de potēte: quòd esurijt, quòd sitiit, quod fatigatus est in itinere, & cætera quæ passus est voluntate non necessitate: hæc ergo ipsius quædam stultitia nōne fuit via prudentiæ, iustitiæ forma, sanctitatis exemplum? Ob hoc item Apostolus: Quod stultum est, inquit, Dei, sapientius est hominibus. Mors ergo à morte, uita ab errore, à peccato gratia liberauit. Et quidem mors per iustitiā suā peregit uictoriam quia iustus exoluendo quæ non rapuit, iure omnino quod amiserat accepit. Vita uerò q̄ ad se pertinuit, per sapientiam adimpleuit: quę nobis uitæ, & disciplinæ documentum ad speculum extitit. Porro gratia ex illa (ut dictum est) potestate peccata dimisit, quę omnia quæ cunque uoluit fecit. Mors itaque Christi, mors est meæ mortis: quia ille mortuus est ut ego uiuerē, quo pacto enim iam non uiuat, pro quo moritur uita? Aut quis iam in uia morum, seu rerum notitia errare timebit duce sapientia? Aut unde iam reus tenebitur, quem absoluit iustitia? Vitam quidem se ipse perhibet in Euāgelio: Ego sum, inquiens, uita. Porrò duo sequentia testatur Apostolus dicens: Qui factus est nobis iustitia, & sapientia à Deo patre. Si ergo lex spiritus uitæ in Christo Iesu liberauit nos à lege peccati & mortis: cur quid adhuc morimur, & nō statim immortalitate uestimur? Sanè ut Dei ueritas impleatur. Quia enim misericordiam, & ueritatē diligit Deus, necesse est mori quidē hominem, quippe quod prædixerat Deus: sed à morte tamen resurgere, ne obliuiscatur misereri Deus. Ita ergo mors, etsi nō perpetuò dominatur, manet tamē propter ueritatem Dei, uel ad tempus in nobis: quemadmodū peccatū etsi iam nō regnat in nostro mortali corpore, nō tamē deest penitus nobis. Proinde Paulus ex parte quidem liberatum se a lege peccati, & mortis gloriatur, sed rursum se utraque nihilominus lege aliqua gra-

uari ex parte cōqueritur: siue cum aduersus peccatū miserabiliter clamat: Inuenio aliā legem in mēbris meis, & cætera. Siue cum ingemiscit grauatus (haud dubium quin lege mortis) redemptionem expectans corporis sui. Siue itaque hæc, siue alia quæcunque in hunc modum (prout in talibus in suo quisque abundat sensu) ex occasione sepulchri christianis sensibus suggerantur, puto, quòd non mediocris dulcedo deuotionis infundatur cominus intuenti, nec parum proficitur cernendo etiam corporalibus oculis, corporalem locum dominicę quietis. Etsi quippe iam vacuum sacris membris, plenū tamen nostris, & iucundis admodum sacramentis. Nostris inquam, nostris, si tamen tam ardenter amplectimur, quam indubitāter tenemus, quod Apostolus ait: Consepulti enim sumus per baptismum in mortem, vt quomodo surrexit Christus a mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Quam dulce est peregrinis post multam longi itineris fatigationem, post plurima terræ marisque pericula, ibi tandem quiescere, ubi & agnoscitur suum dominum quieuisse. Puto tam præ gaudio non sentiunt, uiæ laborem, nec gratiam reputant expensarum: sed tanquam laboris præmium cursusve brauium assecuti, iuxta scripturæ sententiam, gaudent uehementer cum inuenerint sepulchrum. Nec casu, vel subito, aut veluti lubrica popularis fauoris opinione id tam celebre sepulchrum nactum esse putetur, cum hoc ipsum tantis retro tēporibus Esaias tam aperte prædixit: Et erit, inquit, in die illa radix Iesse qui stat in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, & erit sepulchrum eius gloriosum. Reuera ergo impletum certamus, quod legimus prophetarum, nouum quidem intuenti, sed legenti antiquis: vt sic adsit de nouitate iucunditas, ut de uetustate non desit auctoritas. Et de sepulchro ista sufficiant.

De Bethphage. Capitulum XII.

Quid de Bethphage dicam uiculo sacerdotum, quam pene præterieram, ubi & confessionis sacramentū, & sacerdotalis ministerij mysteriū continetur? Bethphage quippe domus buccæ interpretatur. Scriptū est autē, Prope est uerbum in ore tuo, & in corde tuo. Non in altero tantum, sed simul in utroque verbum habere memineris. Et quidem verbum in corde peccatoris operatur salutiferā contritionē: verbum uerò in ore noxiam tollit confusionem, ne impediat ne cessariam confessionem. Ait enim scriptura: Est pudor adducens peccatum, & est pudor adducēs gloriam. Bonus pudor est quo peccasse, aut certe peccare confundēris: & omnis licet humanus arbiter forte absit, diuinum tanquam humanū tanto verecundius reuereris aspectum, quanto, & verius Deum quam hominem cogitas puriorem. Tantoque eum grauius offendi a peccante, quanto constat longius ab illo esse omne peccatum. Huiusce modi proculdubio pudor fugat opprobriū, parat gloriā, dū aut peccatū omnino nō admittit, aut certe admissum, & pœnitēdo punit, & confitendo expellit, si tamen gloria etiam nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ. Quod si quispiā confiteri confunditur, id quoque unde compungitur talis pudor peccatū adducit, & gloriam de conscientia perdit quando malum quod ex profundo cordis compunctio conatur expellere, pudor ineptus obstruso labiorum ostio non permittit exire, cum eum exemplo Dauid dicere potius oportere. Et labia mea non prohibebo, Domine tu scisti. Qui & seipsum redarguens, puto super hominum stulto, & irrationabili pudore: Quoniam tacui, inquit, inueterauerūt ossa mea. Vnde, & optat ostium poni circumstantiæ labijs suis, ut oris tantum, & aperire confessioni, & defensioni claudere norit. Denique & apertè hoc ipsum orans petit a domino sciens quia confessio, & magnificentia opus eius. Et q̄ videlicet nostram malitiam, & q̄ æque diuinæ bonitatis, & virtutis magnificentiam minime tacemus, magnum quidē geminæ confessionis bonum, sed Dei est donum. Ait itaque: Non declines cor meum in uerba malitię ad excusandas excusationes in peccatis. Quamobrem ministros uerbi sacerdotes caute necesse est ad utrunque uigilare solicitos, quo videlicet delinquentiū cordibus tanto moderamine uerbū timoris, & cōtritionis infligant, quatenus eos nequaquā a uerbo confessionis exterreant, sic corda aperiant vt ora non obstruant, sed nec absoluant etiā compunctū nisi viderint & cōfessum, quādoquidē corde creditur ad

Deut. 23. Rom. 10. b

Eccl. 4. c

G

Rom. 14

D

1. Cor. 15

I

Psal. 39. b

Psal. 31. b

Psal. 140. a

Psal. 140. a

H

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rom.10.c iustitiam, ore autem confessio fit ad salu-
Eccl.17.c tem. Alioquin a mortuo (tanquam, qui non est) perit confessio. Quisquis igitur verbum in ore habet, & in corde non habet aut dolosus est, aut vanus. Quisquis vero in corde, & non in ore, aut superbus est, aut timidus.

De Bethania. Capitulum XIII.

SAne non omninò (si multum festinem) debeo trãsire silenter domum obedientiæ, Bethaniã videlicet, castellum Mariæ, & Marthæ, in quo Lazarus est resuscitatus, vbi nimirum, & utriusque vitæ figura, & Dei erga peccatores mira clementia, necnon & virtus obedientiæ vna cum fructibus pœnitentiæ commendatur. Hoc ergo in loco breuiter intimatum sufficiat, q̃ quidem nec studium bonæ actionis, nec otium sanctæ contemplationis, nec lachryma pœnitentis extra Bethaniam accepta esse poterunt illi, qui tantam habuit obedientiam, vt uitam, quam ipsam perdere maluerit, factus obediens patri, usque ad mortem. Hæ sunt illæ I
Esa.51.a profectò diuitiæ, quas sermo propheticus ex verbo Domini pollicetur: Cõsolabitur, inquiens, dominus Sion, & cõsolabitur omnes ruinas eius, & ponet desertum eius quasi delicias, & solitudinem eius quasi hortũ Domini, gaudium & lętitia venietur, in ea gratiarum actio, & vox laudis. Hę igitur oris decimæ, hic thesaurus cœlestis, hæc fidelium hæreditas populorum, vestræ sunt charissimi credita fidei, vestræ prudentię, & fortitudini commendata. Tunc autem cœleste depositum secure, & fideliter custodire sufficitis, si nequaquam de ipsa vestra prudentia, vel fortitudine, sed de Dei tantum adiutorio vbique præsumitis, scientes quia nõ in fortitudine sua roborabitur uir, & ideo dicentes cum propheta. Dominus firmamentũ meũ, & refugiũ meum, & liberator meus. Et illud. Fortitudinem meam ad te custodiã, quia Deus susceptor meus, Deus meus, misericordia eius præueniet
Psal.17.a me. Et item. Non nobis Domine non
Psal.58.b nobis, sed nomini tuo da gloriam: ut in om-
Ps.113.b nibus sit ipse benedictus, qui docet ma-
Psal.43. nus vestras ad prælium, & digitos vestros ad bellum.

Incipiunt capitula sermonis sequentis, de conuersione ad clericos.

1 Quod nemo conuerti ad Dominum, nisi Dei voluntate præuentus, & eius voce interius clamante possit.
2 Quod ipsa vox Domini omnibus sese offerat, & animam sibiipsi nolentem K
præsentet.
3 Quod per hanc animæ ratio quasi in libro omnia propria deprehendere, reprehendere, diudicare, & discernere ualeat.
4 Quod qui diligit iniquitatem, non solũ animam, sed etiam carnem suam odire probetur.
5 De pœna post mortem, tam animę, quã carnis, & pœnitentia infructuosa.
6 In præsenti vermis conscientię sentiendus ac suffocandus, non immortalitatem fouendus, & nutriendus.
7 Quod facile quibusdã videtur, ut uoci diuinę obtemperet voluntas humana.
8 Qualiter uoluntas hominis per gulam, curiositatem, ac superbiã, & per omnes sensus carnis renitatur uoci diuinæ.
9 Vt ratio animæ iam tandẽ vexata, præsumptæ facilitatis arguatur, & difficultate confundatur.
10 Respiratio consolationis quando huiusmodi pauperibus spiritu beatitudinem audit promitti regni cœlestis.
11 Quod hoc regnũ sperare non possit in cuius adhuc carne peccatum regnat, & ideo attendendum, quod sequitur: Beati mites.
12 Appetitus gulæ, & libidinis actus, & exitus quis habeatur: curiositas, uanitas, & amor diuitiarum, quę sinè habeant, L
13 De indigna seruitute uitiorum, & incertitudine mortis.
14 De infidelitate diuitiarum cõgregatarũ.
15 Quod temporalia opera quasi ieiunia sunt mercedis æternæ.
16 Quod impossibile peccatum latere.
17 Quid sentiendum de his qui impiè agunt, si & illi pereunt, qui bona bene non fecerunt.
18 Quod spiritui timore Dei correpto, & ad bonum parato resistat caro.
19 Contra hanc luctam lugendum, post luctam cõsolandũ, quia beati qui luget.
20 Post luctum & consolationem ad cœlestia contemplanda accedendum est.
21 In

21 In hac contemplatione quiescendum, gustuq̃ eius delectandum, & erudiendum est.
22 Quòd gustu contemplationis refectus, habet intelligere diuina: quia beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam.
23 Quòd peccata nostra punita, & remissa, nec iterata nil obesse possunt, sed cooperantur potius in bonum.
24 De misericordia, quę penitenti promittitur, ac miseranti. Beati, inquit, misericordes.
25 Quòd, ut Deus uideatur, cor mundandum est: quia beati mundo corde, &c.
26 De pacato pacante, & pacifico.
M 27 Increpatio ad ambitiosos, qui nõ prius ipsi mundato corde se Deum alijs pacificare præsumunt.
28 Admiratio, quòd quidam supremum pacificorum gradum sibi vsurpant, qui nullum inferiorum nec primum quidem attigerunt.
29 Exprobatio, quòd incontinentes sacros ordines impudenter temerare non uerentur.
30 Exhortatio ad pœnitentiam, & ut prius humilia sapiant, ut postmodum digne alta conscendant.
31 De persecutione sustinenda secundum ultimam beatitudinem, Beati qui persecutionem patiuntur: Beati eritis, cũ uos oderint, &c.

Quòd nemo conuerti ad Dominum, nisi Dei uoluntate præuentus, & eius uoce interius clamante possit.
Cap. I.

AD audiendum, ut credimus uerbum Dei conuenistis: neque enim cauta nobis alia uestrę huius tam auidę concursionis occurrit. Approbamus utique desiderium hoc, & laudabili studio congaudemus.
Luc.12.d Beati enim, qui audiunt uerbum Dei, sed si
Ps.105.d custodiunt illud. Beati enim qui memores
Iacob.1.c sunt mandatorum eius, sed ut faciant ea. Nimirum uerba uitæ æternæ habet, & uenit hora (utinam & nunc sit) quando audient uocem eius: & qui audierint, uiuent. Si quidem uita in uoluntate eius. Et si uultis scire uoluntas eius, conuersio nostra. Denique ipsum audite. Nunquid uoluntatis meæ est mors impij, ait Dominus, & non magis, ut conuertatur, & uiuat? Ex quibus uerbis euidenter agnoscimus, quoniam uera nobis uita non nisi in conuersione est, nec aliter ad eam patet ingressus, dicente Domino: Nisi conuersi fueritis, & efficiMat.18.a mini sicut paruuli, non intrabitis in regnũ cœlorum. Merito sane paruuli soli intrant, nam puer paruulus minat eos: qui in hoc ipsum natus, & datus est nobis. Quæro igitur uocem quam audiant mortui, & cum audierint uiuant, fortè enim, & mortuis Euangelizare necesse est. Et occurrit interim uerbum breue, sed plenum, quod os Domini locutum est, ut Propheta testatur: Dixisti, ait Hie.3.d (loquens sine dubio ad Dominum Deum suum) conuertimini filij hominum. Nec immeritò sanè a filijs quidem hominum uidetur exigenda conuersio peccatoribus utique necessaria. Nam supernis spiritibus ea magis, quæ rectos decet in dicta laudatio est, eodem Propheta psallente. Lauda Deum tuum Sion. cæterum quod ait. Dixisti: meo quidem iudicio non negligenter Ps.147.a prætereundum est, nec simpliciter audiendum. Quis enim humanis comparare audeat dictis, q̃ dixisse dicitur Deus? Viuus profectò est sermo Dei, & efficax, & uox eius Heb.4.c in magnificentia, & uirtute. Denique ipse dixit, & facta sunt. Dixit: Fiat lux, & facta est lux. Dixit cõuertimini filij hominum, & cõuersi sunt. Ita plane conuersio animarum opus diuinæ uocis est, non humanæ. Simon Ioannis pilcator hominũ in hoc ipsum uocatus, & constitutus a Domino, incassum ta B
men, & ipse laborans tota nocte nil capiet, donec in verbo domini recte iactãs cõcludere posset multitudinẽ copiosam. Vtinã iacte mus, & nos hodie in hoc uerbo rete verbi, & experiamur, q̃ scriptũ est: Ecce dabit uoci suę uocẽ virtutis. Si mendaciũ loquimur, id plane de proprio est. Sed & tunc forsitan Psal.67.g nostra iudicabitur uox esse non Domini, si quæramus, quæ nostra sunt, non quæ Iesu Christi. Cęterũ etsi loquimur iustitiã Dei, & gloriã Dei quærimus, effectũ tamẽ ab eo solo sperare ab eo postulare necesse est: ut uoci suæ uocẽ uirtutis accõmodet, ad hanc ergo interiorẽ uocẽ aures cordis erigi admonemus, vt loquentem Deum intus audire, quam foris hominem studeatis. Illa enim uox magnificentiæ, & uirtutis, deserta concutiens, deserta discutiens, torporem excutiens animarum.

Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod ipsa vox Domini omnibus se offerat, & animam sibiipsi nolentem præsentet. Capitulum II.

NEc sane laborandum est, vt ad vocis huius peruenia̅tur auditum labor est potius aures obturare, ne audias. Nimirū uox ipsa se offert, ipsa se ingerit: nec pulsare inte
Psa.94.b tim cessat ad ostia singulorum. Denique quadraginta annis, inquit, proximus fui generationi illi, & dixi, semper hi errant corde. Adhuc nobis proximus est, adhuc loquitur, & non est forte qui audiat. Adhuc dicit, hi errant corde, adhuc sapientia clamitat in plateis. Redite præuaricatores ad cor. Hoc nempe initium loquendi domino: & hoc uerbum ad omnes, qui cōuertuntur ad cor, præcessisse uidetur, & non modo reuocans eos, sed reducens, & statuens contra faciem suam. Est enim non tantum uox uirtutis, sed & radius lucis annuncians pariter hominibus peccata eorum, & illuminans abscondita tenebrarum. Nec uero ulla internæ huius vocis hac lucis differentia est, cum unus idemque sit Dei filius, & uerbū patris, & splēdor glorię, sed animæ quoque substantia in suo quidem genere etiam ipsa spiritualis, & simplex, sine vlla distinctione sensuum sic tota, si tamen tota dicenda est, ut & uidens pariter, & audiens uideatur. Quid enim illo agitur siue radio, siue uerbo, nisi ut nouerit semetipsam? Aperitur siquidem conscientiæ liber, reuoluitur miserа uitæ series, tristis quædam historia replicatur, illuminatur ratio, & euoluta memoria uelut quibusdam eius oculis exhibetur. Vtraque uero nō tam ipsius est animæ, quā anima ipsa, ut eadem sit & inspiciens, & inspecta: contra suam statuta faciem, & a uiolentis quibusdam apparitoribus immissarū vtique cogitationum coacta proprio interim iudicanda assistere tribunali. Quis sane iudicium hoc sine tribulatione sustineat? Ad meipsum anima
Ps.141.a mea turbata est (ait propheta domini) & tu contra faciem tuam, sine arguitione, sine turbatione, sed confusione, statui non posse mi-
D seris?

Quod per uocem Dei animæ ratio, quasi in libro omnia mala propria deprehendere, reprehendere, diiudicare, discernere ualeat. Cap. III.

NEc a me speres audire, quid in memoria tua ratio deprehendat, quid diiudicet, quid decernat. Applica intus auditum, deflecte oculos cordis, & proprio discES ex-
perimento quid agatur. Nemo enim scit 1.Co.2.
quæ sunt in homine nisi spiritus hominis qui in ipso est. Si superbia, si inuidia, si auaritia, si ambitio, aut similis aliqua pestis abscondita est, vix effugere poterit hoc examen. Si fornicatio, si rapina, si crudelitas, si fraus vlla, aut quælibet culpa admissa est, internum hunc iudicē non latebit reus ipse nec inficiabitur coram eo. Transit.n. celociter totus ille pruritus delectationis iniquæ, & uoluptatis illecebra tota breui fabrita est, sed amara, quædam impressit signa memoriæ, sed uestigia fœda reliquit. In illud siquidem repositorum uelut in seatinā aliquam tota decurrit abominatio, immunditia tota defluxit. Volumen grande cui uniuersa inscripta sunt filio, utique ueritas: amarum iam uenter tolerat, etsi fauces mesera breui transiti dulcedine quadam fefellerunt. Ventrem meum doleo miser, uentrem meum doleo. Quidni doleam uentrem memoriæ, ubi tanta cōgesta est putredo? Quis nostrum fratres, exte-
riorem hanc uellē qua tegitur, si repēte obscœnis undique spuis illitam, & fœdissimis quibusque sordibus inquinatā cōsideret, nō uehementer exhorreat, nō uelociter exuat, non indignanter abiciat? Itaque qui nō uestem, sed semetipsum intus sub uestis talem reperit, eo amplius doleat, & animo conster netur oportet, quo propius tolerat, quod exhorret. Neque.n. ut tunicā abiicit lucē, sic abiicere contaminata anima poteris, & respuere sam. Denique quis in nobis tantæ patiētiæ est, & uirtutis, ut si forte (quemadmodū de Maria sorore Moysi legitur) carnem suā su-
Nu.12.a
bitanea quadā lepra male candentem uiderit, æquo animo stare possit & gratias agere creatori? Quid uero est caro ista, nisi corruptibilis quædam tunica qua uestimur? Aut quid lepra hęc corporea electis omnibus æstimanda, nisi paternæ uirgæ correptionis & purgatio cordis? Ibi tribulatio uehemēs, & iustissima causa doloris est, cum exitatus a somno

a somno miserę uoluptatis, interiorem cœperit quis deprehendere lepram, quam sibiipse multo studio, & labore quæsiuit. Licet nemo oderit carnē suam, sed multo minus odisse poterit anima semetipsam.

Quod diligens iniquitatem, odit animam & carnem suam. Capitulum IIII.

Ps.10.b
F AT forte aliquem moueat illud de psalmo: Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. Ego autem dico, odit, & carnem. An non odit, cui gehennæ cumulos mercatur in dies, & cui secundum duritiam suam, & cor impœnitens thesaurizat irā in die iræ? Cæterum hoc odium tam carnis, quam animæ, non in affectu, sed in effectu potius inuenitur. Sic nimirum odit, & phreneticus carnē suam cum sibiipsi manus inferre laborat, rationis deliberatione sopita.

An uero grauior vlla phrenesis iudicetur quam impœnitentia cordis, & peccandi ob stinata voluntas? Siquidē manus nepharias iniicit sibiipsi, nec carnem, sed mentem lacerat, & corrodit. Si uidisti hominem scalpere manus, & usque ad sanguinem confricare, euidentem habes in eo similitudinē animæ peccantis expressam. Cedit siquidem voluptas illa dolori, & succedit pruritui cruciatus. Neque id ignorabat, sed dissimulabat ille dū scalperet. Sic laceramus proprijs manibus animas infœlices, nisi q̄ tanto grauius quanto excellentior est spiritualis creatura, & cui difficilius medeatur. Neque id quidem inimicitiarum studio gerimus, sed stupore quodam insensibilitatis internæ. Efflatus siquidem animus damna interiora non sentit: quia nec intus est, sed in ventre forsitan, aut, sub uentre. Denique, & animus
Matt.6.c quorundam in patinis, quorundam in locu lis inuenitur. Vbi est thesaurus tuus, inquit, ibi est cor tuum. Quid uero mirum si propriam minime sentiat anima læsionē, quæ suiipsius oblita, & penitus absens sibi, G in longinquam profecta est regionem? Erit autem cum in semetipsam reuersa cognoscet quam crudeliter miserę venationis obtentu euisceravit semetipsam. Neque enim id sentire poterat dum vilem muscarum prædam desiderio captans insatiabili, aranearum instar ex uisceribus proprijs intexere retia videretur.

De pœna tam animæ quam carnis, & pœnitentia infructuosa post mortem. Cap. V.

ERit autē hic reditus sine dubio uel post mortem, cum uniuersa quibus ad uagandum foras, & inutiliter sese occupandum in eam, quæ præterit huius mundi figurā egredi consueuerat, ostia corporis clausa erunt, ut necessario maneat in seipsa, cui nullus iā pateat exitus à seipsa. Verum is quidem perniciosissimus erit reditus, & miseria sempiterna, quando iam pœnitentia haberi poterit, agi non poterit. Vbi enim deerit corpus actus non erit. Sane ubi nulla fuerit actio, nec satisfactio quidem? ulla poterit inueniri. Quocirca pœnitentiam quidem habere, dolere est: nam pœnitentiam agere, remedium doloris est. Neque enim carenti manibus erit vltra leuare cor in cœlum cum manibus: sed quisquis ante obitum carnis non redierit ad ipsum, in seipso maneat necesse est in æternum. Sed in quali seipso? Qualem sese fecerit in hac uita, qualem inuenerit exiens ab hac uita: nisi quòd fortasse erit nonnunquam deterior. nam melior, qui malus est nunquam erit. Habet.n.hoc H ipsum, quòd nunc ponit, quandoque recipere corpus, non tamen ad pœnitentiam, sed ad pœnam. Vbi nimirum peccati ipsius, & carnis quodammodo similis uidebitur esse conditio, ut quemadmodum culpa semper puniri poterit, nec unquam poterit expiari: sic nec in corpore aliquando tormenta finiri, nec corpus ipsum exinaniri ualeat in tormentis. Merito quidem ultio sempiterna desæuiet, q̄ nunquam possit culpa deleri, & nec substantia carnis deficiet, ne simul cogatur etiam afflictio carnis terminari. Hæc fratres mei, qui pauet, cauet: nam qui negligit, incidit.

Quod vermis conscientiæ in præsenti sentiri ac suffocari debet, non immortalitatem foueri ac nutriri. Cap. VI.

VT ergo redeamus ad uocem vnde processimus: expedit nobis profectō redire ad cor, dum illic iter quo ostendat nobis salutare suum, qui tanto studio pietatis illuc reuocat præuaricatores. Nec sentiri interim pigeat

Universidad de Deusto
Biblioteca

pigeat morsus vermis interni, aut periculosa quædam animi amaritudo, & perniciosa mollities persuadere queat vt præsentem velimus dissimulare molestiam. Optimum est tunc sentiri vermem, cum possit etiam suffocari. Itaque mordeat nunc vt moriatur, & paulatim desinat mordere mordẽdo. Rodat interim putredinem, ut rodendo cõsumat, & ipse quoque pariter consumatur, I ne foueri incipiat in immortalitatem. Ver-
Esa. 66. g mis, inquit, eorum nõ morietur, & ignis eorum non extinguetur. A facie illorum mor suum quis sustinebit? Multiplex.n. nunc consolatio arguentis conscientiæ releuat cruciatum. Benignus est Deus qui non patitur nos tentari ultra quàm possumus, nec vermem hunc supra modum patitur malignari. Maximeque inter initia conuersionis oleo misericordiæ linit ulcera: ut nec morbi quantitas, nec difficultas curationis ultra q̃ expedit innotescat: magis autem arridere videtur facilitas quædam, quæ postmodum euanescit, quando iam exercitatos habenti sensus certamen forte datur vt uincat, & discat quoniam omnium potentior est sapientia. Interim sanè audiens quis vocem domini, Redite præuaricatores ad cor, & tantis in interiore cubiculo obscœnitatibus deprehensis, singula quaque rimari satagit, & quoniam hæc influxerint aditu curiosus uestigator explorat, nec difficile pater foramen imò & foramina contuenti. Sed nec parum illi ex hac consideratione doloris accedit, cũ per fenestras proprias mors illa deprehenditur introijsse. Multa siquidem admisisse videtur petulantia oculorum, multa pruritus aurium, multa quoque olfaciendi, gustãdi, tangendique uoluptas. Nam spiritualia quidem vitia (quorum supra meminimus) difficile adhuc prout sunt, carnalis examinat. Vnde fit ut quæ sunt grauiora, aut minus, aut minime sentiat, nec tam superbiæ, aut inuidiæ, quàm flagitiosorum, aut facinorosorum recordatione actuum mordeatur.

K *Quod quibusdam facile videtur voluntatem humanæ obtemperare voci diuinæ.*
Capitulum VII.

ET ecce iterum vox de nubibus dicens. Peccasti, quiesce. Et quod dicitur, tale est. Iam sentina redundans, domum omnem intolerabili fœtore contaminat, & vanum tibi est dum adhuc sordes influunt, exhaurire: dum peccare non desiteris, parare. Quis.n. eorum ieiunia probet, qui ad lites & contentiones ieiunant, & percutiunt pugno impie, sed uoluntates & voluptates propriæ mueniuntur in eis? Non ta-
Esa. 58.a le est ieiunium quod elegi, dicit dominus.

Claude fenestras morti, obsera aditus, foramina obstrue diligenter, & sic demum nõ subeuntibus nouis, sordes poteris expurgare vetustas. Aestimat homo facile quod iubetur implendum, tanquam ignarus exercitij spiritualis. Quis enim prohibeat, inquit, quo minus imperem membris meis? Indicit igitur gulæ ieiunia, crapulam interdicit, obturari præcipit aures ne audiant sanguinem, auertit oculos ne videant vanitatem, manus non ad auaritiam, sed ad eleemosynam magis extendit: quibus forte & laborem impone velit, prohibens latrocinia, sicut scriptũ
Ephes. 4.c est. Qui furabatur iam non furetur: magis autem laboret manibus suis quod bonũ est, ut habeat unde tribuat necessitatem patienti. Cæterum dum suas quibusque membris in hunc modum leges promulgat, & decreta proponit, interrumpunt subito uocem iubentis, & vno impetu clamant. Vade hæc noua religio? Facere iubes ut libet. Sed inuenietur qui nouis decretis obuiet, L qui nouis legibus contradicat. Quis.n. ille est? inquit, Et illa. Nimirum ipsa quæ paralytica iacet in domo, & male torqueatur. Ipsa est.n. in cuius nos pridem deputasti obsequium (si non ignoras) ad obediendum utique concupiscentijs eius. Expalluit miser ad hanc uocem, & confusus obmutuit. Anxiabatur.n. in eo spiritus eius. At membra quidem ad suam illam infœlicissimam dominam incunctanter accedunt, vt aduersus dominum crudeliter interpellent, & imperia duriora causentur. Plangit gula parsimoniæ sibi modum adhibitum, prohibitã crapulæ voluptatem. Oculus quæritur interdictas lachrymas, petulantiam interdictam. Quibus hæc & similia prosequentibus exacerbata & uehementer exacerbata voluntas. Somniúmne est, inquit, an fabula quod audiui? Tum vero opportunum suæ temporis nacta quæ timoniæ lingua. Omnino, ait, sic est vt audistis. Nam & ego à fabulis & mendacijs iussa sum reticere, & nihil deinceps nisi serium, imò & penitus necessarium loqui.

Qualiter

Qualiter voluntas hominis per gulam, curiositatem, ac superbiam, & per omnes sensus carnis reniti-tur voci diuinæ.
Capitulum VIII.

EXilit igitur vetula furens, & totius oblita languoris, procedit horrentibus comis, veste lacerata, pectore nudo, scalpens ulcera, frendens dentibus & arescens, atque ipsam inficiens aera flatibus virulentis. Quidnã cũ fundatur, si quid adhuc supereſt rationis, ad talem miseræ voluntatis occursum & incursum? Hæc, inquit, est tota tui coniugij fides, sic compateris male patienti? Vsqueadeo super dolorem vulnerum meorum addere pepercisti? Subtrahendum fortem ex immoderata dote aliquid videbatur, sed quid relinquitur hoc sublato? Solũ hunc languenti miserè præstitisti, & omnia eius obsequia quemadmodum sint distributa aliquando, cognouisti. Nunc autem si tibi forsitan morbi huius pestimi quo laboro, triplex malignitas excidisse potuit, sed non mihi. Siquidem voluptuosa sum, curiosa sum, ambitiosa sum, & ab hoc triplici vicere non est in me sanitas à planta pedis vsque ad verticem. Itaque fauces, & quæ obscœna sunt corporis, asignata sunt voluptati, quandoquidem velut de nouo necesse est singula recenseri. Nam curiositati pes vagus & indisciplinatus oculus famulãtur. At vanitati quidem aures & lingua seruiũt, dum per illam impinguat caput meum oleũ peccatoris, per hãc ipla suppleo quod in laudibus meis alij minus fecisse videntur. Valde enim delector & recipere ab alijs, & cum opportune possum etiam tradere alijs laudes meas, & meo & alieno ore semper cupiens prædicari. Cui potissimum morbo tuum quoque ingenium plurima solet adhibere fomenta. Porro manus ipsas quibus A est vndique motus, non vni specialiter alicui operi deputamus, sed modò uanitati, modò curiositati, modò voluptati sedulum satis exhibent famulatum. Quibus ita dispositis, non mihi hæc omnia vel in vno satisfacere aliquando potuerunt, quòd non satietur oculus visu, nec auris impleatur auditu, atque utinam inter spectandum totum aliquando corpus fieret oculus, aut inter prandendum in fauces membra omnia verterentur. Tũ ne igitur mihi id modicum consolationis quod utcunque mendico, tentas surripere? Dixit, & cum indignatione & furore recedens. Teneo, inquit, longumque tenebo.

Vt ratio animæ iam tandem vexata præsumptæ facilitatis arguatur, & difficultate confundatur.
Capitulum IX.

IAm uero rationi ipsa uexatio dat intellectum, iam innotescit aliquatenus huius negocij difficultas, iam præsumpta facilitas euanescit. Videt.n. memoriam plenã spurcitiarum, videt abundantius alias atque alias influere sordes, uidet ipsas fenestras morti patulas claudi omnino non posse: & quòd adhuc præsidens voluntas languida dominetur, ex cuius ulceribus sanies uniuersa profluxit. Videt denique anima sese contaminatam, nec per alium, sed per propriũ corpus, nec aliunde quàm à seipsa. Est autem quoddam animæ, sicut memoria quæ B inficitur, sic uoluntas ipsa quæ inficit. Denique tota ipsa nihil est aliud quàm ratio, memoria, & uoluntas. Nunc autem & ratio minus habens, cæca quodammodo quòd hactenus ista non viderit, infirma omnino q̃re agnita quidem prævaluit temperare, & memoria fœdissima pariter & fœtidissima, & voluntas languida & horrendis ulceribus undique scaturiens inuenitur. At ne quid ex omnibus quæ sunt hominis relinquatur, ipsum etiam corpus rebelle est, & singula membra, fenestræ singulæ quibus mors intrat ad animam, & incessanter exuberat ipsa confusio.

Respiratio consolationis pauperibus spiritu. Capitulum X.

AVdiat ergo anima quæcunque eiusmodi est uocem diuinam, & audiat cum stupore & admiratione dicentem. Beati pau-
Matt. 5.a peres spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Quis spiritu pauperior eo qui in toto spiritu suo non inuenit requiem, nõ inuenit vbi caput reclinet? Hoc quoque consilium pietatis, vt qui sibi displicet, placeat Deo: & qui propriam domum odit, domum vtique plenam spurcitiæ & infœlicitatis, inuitetur ad domum gloriæ, domum

non

Universidad de Deusto
Biblioteca

non manu factam æternam in cœlis. Nec mirum si ad huius dignationis magnitudinem expauescit, si difficile credit huic auditui, si vehementi stupore admiratur, & ait: Ergo ne beatum hominē miseria facit? Cæterum quisquis eiusmodi es, non diffidas, nō miseria, sed misericordia facit beatum: sed huius propria sedes miseria est, vt humiliatio in humilitatem transeat, ne-
Psal. 67. b cessitas in uirtutem. Pluuiam voluntariam (inquit) segregabis Deus hereditati tuæ, & infirmata est, tu vero perfecisti eam. Vtilis prorsus infirmitas, quæ medici manum requirit: & salubriter à se deficit, quam perficit Deus.

Quod regnum sperare non possit, in cuius adhuc carne peccatum regnat.
Capitulum. XI.

SEd quia non est uia ad regnum Dei sine primitijs regni, nec sperare potest cœleste regnum, cui nec super propria membra adhuc regnare donatur, sequitur vox dicens: Beati mites, quoniam ipsi hereditabunt terram. Ac si euidentius dicat: Miti
Matt. 5. a ga efferos uoluntatis motus, & crudelem bestiam mansuefacere cura. Ingatus est, solucre studeas: quod rumpere omnino non possis. Eua tua uita est. Vim facere, aut eatenus offendere nullo modo præualebis. Nec mora, respirans homo inter hęc verba, atque id quoque facilius reputans, licet uerecundus accedit, & delinire satagit uiperam inflammatam. Arguit vitæ carnalis illecebras, & consolationes secularis nugacitatis accusat tanquam exiguas & indignas, sed & breuissimas quoque & pernicio
D sissimas omnibus amatoribus suis.

Appetitus gulæ & libidinis, & cæterarum uanitatum, quem finem habeant.
Capitulum. XII.

SVper hoc, ait, nequam & inutili seruo tuo & ipsa fatere. Nec enim inficiari potes, ne in modico quidem tibi vniuersas eius obtequia latisfacere aliquando potuisse. Vo luptas gutturis quæ tanti hodie æstimatur, pix duorum obtinet latitudinem digitorū & eius tam modicæ parus tam exigua delectatio quanta operatur solicitudine, quantam deinde molestiam parit? Hinc monstruosius dilatantur renes & humeri, hinc tumentes uteri non tam impinguantur quā imprægnantur aruina: & dum carnis cruda ossa non sustinēt, etiam morbi varij generātur. Sic libidinis illecebrosa vorago, quā tis laboribus & dispendijs, interdum & fa mæ vel honoris, aut etiam vitę ipsius pericu lo comparatur, ut ad modicum flagrans sulphureus vapor furentes stimulis agat, & apum par uolantium ubi malè grata uella fuderit nimis tenaci feriat ictu corda mor su, cuius appetitus anxietatis & uecordiæ actus abominationis & ignominiæ, exitus pœnitudinis & verecūdię plenus esse dignoscitur. Cæterū spectacula uana rogo quid corpori præstant, quid uę animæ conferre uidentur? At certe nihil in homine cui curiositas profit inuenies. Friuola prorsus & inanis ac nugatoria consolatio, & nescio quid illē durius imprecer, quā ut semper habeat quod requirat, qui iucundæ quietis pacem fugitans, curiosa in quietudine delectatur. Liquet sanè vel ex hoc ipso nihil his omnibus delectationis ineſſe, quorum solus transitus iuuat. Cæterum tantæ uanitatum quanā nihil sit, vel ex ipso nomine manifestius indicatur. Vanus utique labor, qui studio uanitatis assumitur. Odora do xa, ait Sapiens, in milibus mortalium nihil aliud quàm aurum inflatio uana. Et tamē quantam puras infœlicitatem hæc ipsa non tam fœlix uanitas quàm uana fœlicitas parit? Hinc nanque cæcitas cordis, sicut scriptum est: Popule meus, qui te beatificant, in errorem te inducunt. Hinc cerui cosus furor animositatis, hinc suspicionis labor anxius, hinc liuoris crudele tormentum, & cremantis inuidiæ miserior, quàm miserabilior cruciatus, hinc diuitiarum amor instabilis longè amplius desiderio torquet aut mam, qua refrigeret usu suo: vtpote quarum acquisitio quidem laboris, possessio ve ro timoris, amissio plena doloris inuenitur. Postremò ubi multæ opes, multi eas quos comedunt eas: & vsus quidem diuitiarum apud alios, diuitibus solum nomen edit & solicitudo. Et in his omnibus pro exiguis, aut magis ne exiguis quidem, sed nullis eam parumpendere gloriā, quam nec oculus uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se: non tam insipientiæ, quā infidelitatis esse videtur. De

De seruitute uitiorum ex incertitudine mortis. Cap. XIII.

HEc immeritò sanè mundus hic positus in maligno, uana promissione deludit animas propriæ conditionis & nobilitatis obliuiscentes, in quas non pudeat porcis in ministerio subingari, in desiderio sociari, nec sic tamē insatiabiliter edulio fatiari. Vnde enim hæc tanta pusillanimitas & abiectio tam misera bilis, ut egregia creatura capax æternę beatitudinis & gloriæ magni Dei, utpote cuius sit inspiratione condita, similitudine insignita cruore redempta, fide dotata, spiritu adoptata, miseriam non erubescat sub puteadine hac corporeorum sensuum gere re seruitutem? Merito planè ne eos quidē apprehendere potest, quę talē deserens spē suam, tales sequitur amatores. Meritò siliquas edurijæ & non accepit, qui porcos pascere maluit, quàm paternis epulis satiari. Insanus siquidē labor pascere sterilem quæ non parit, & viduæ benefacere nolle: æquæ non parit, & uiduæ benefacere nolle: omittere curam cordis, & curam carnis agere in desiderio: impinguare & fouere cadauer putridum, quod paulo post uermium esca futurum nullatenus dubitatur. Nā ser uire mammonæ, & auariciam colere (quòd est seruitus idolorum) aut uanitatem sectari, prorsus degeneris animæ indicium esse quis nesciat?

De infidelitate diuitiarum congregatarum.
Capitulum XIIII.

ESto tamen magna sint & honesta quæ mundus interim amatoribus suis erogare videtur, sed infida esse quis nesciat? Certa nimirum eorum breuitas, & ipsius quoque breuitatis finit incertus: sæpe uiuentem deserunt: nam morientem nec raro sequuntur. Quid verò in rebus humanis certius morte, quid hora mortis incertius inuenitur? Non miseratur inopiam, non diuitias reuereatur, non generi cuiuslibet, non moribus, non ipsi denique parcit ætati, nisi quòd senibus quidem in insidijs est. Infœlix proinde qui in huius vitæ tenebris & lubrico fidens periculum insumit operā, nec aduertit quoniam vapor est ad modicum parens, & vanitas vanitatum. Obtinuisti tandem ambitiosè quam ex longo concupieras dignitatē? serua quòd habes. Implesti pecuniosę loculos tuos? solicitus esto ne perdas. Vberes fructus attulit ager tuus? dirue horrea tua vt maiora ædifices, muta quadrata rotundis: dic animæ tuæ, habes multa bona reposita in annos plurimos. Erit enim qui dicat: Stulte, hac nocte animam tuam repetent à Luc. 12. c
te: quæ autem parasti cuius erunt?

Quòd temporalia opera quasi semina sunt mercedis æternæ. Cap. XV. H

ATque vtinam tantum congregata perirent, & non deterius ipse quoque periret congregator eorum. Esset vtique tolerabilius perituro, quàm peremptorio insudare labori. Nunc vero stipendia peccati mors: & qui in carne seminat, de carne metet corruptionem. Nec enim opera nostra transeunt vt videntur, sed temporalia quæque velut æternitatis semina iaciuntur. Stupebit insipiens cum ex hoc modico semine copiosam viderit exurgere messem, seu bonam, seu malam, pro diuersa qualitate sementis. Hoc qui cogitat, nullum omnino paruum reputat esse peccatum, quòd futuram messem potius ęstimet, quàm sementem. Seminant ergo dum nesciunt, & seminant dum occultant homines iniquitatis mysteria, dum vanitatis consilia celant, dū perambulāt in tenebris negocia tenebrarū.

Quod impossibile sit peccantem latere.
Capitulum. XVI.

PArietes, inquit, sunt vndique, quis me videt? Esto, nemo te videat, non tamen, nullus. Videt te angelus malus, videt te angelus bonus, videt & bonis & malis maior angelis deus, videt accusator, videt testium multitudo, videt & ipse iudex cuius te oportet assistere tribunali, sub cuius sane oculis velle delinquere tam insanum, quā horrēdum incidere in manus dei viuentis. Noli esse securus, latent insidiæ quas latere non possis. Latent, inquam, insidiæ, I quas vt deprehendere ipse nō potes, sic nō potes ipse non deprehendi. Audit planè qui plantauit aurem, & qui finxit oculum, ipse considerat. Non illius solis arcet radios

Universidad de Deusto
Biblioteca

maceria lapidum, quos ipse creauit, non uel ipse corporis huius paries veritatis excludit aspectum. Nuda sunt eius oculis omnia, penetrabilior est ancipiti gladio. Ipsas quoque non modo cernit, sed & discernit cogitationum vias, & medullas affectionum. Denique si non totam humani cordis abyssum, & quicquid in ipso latet inspiceret præ ipso, non ille iam nil sibi conscius iudicantis sese domini sententiam tantopere formi-
1. Co. 4. a daret. Mihi (inquit) pro minimo est ut à vobis iudicer, aut ab humano die, sed neque meipsum iudico: nihil n. mihi cõscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Qui autẽ iudicat me, dominus est. Si tu obiectu parietis, aut cuiuslibet simulationis prætentu, humana frustrari posse iudicia gloriaris, certus esto non illum vera crimina præterire qui de falsis etiam accusare criminibus consueuit. Si tantopere eius qui nihilominus forte tuam vereatur, proximi conscientiam reformidas, multo minus eos contemnas quibus odiosa magis iniquitas, & longe amplius execrabilis corruptio est. Si denique Deũ nõ times, & solos hominẽ reuereris aspectus, memor esto hominẽ Christũ homi-
nũ facta ignorare non posse: vt quod corã me attentare minime prorsus auderes, multo minus audeas coram ipso: quodq́ue non dico non liceret, sed nec liberet quidẽ præ-
K sumere videnti conseruo, inspiciente domino uel cogitare penitus exhorrescas. Alioquin si carnis oculum magis quàm gladiũ qui carnes habet deuorare formidas: & is quoque timor quem times, eueniet tibi, & accidet quod uereris. Nihil opertum quod non reueletur, uel occultum quod non sciatur. Arguentur à luce in lucem prolata opera tenebrarum: nec modo obiecenitatum abominanda secreta, sed inique commercia vendentium sacramenta, & fraudulenta suspiria adinuenientium dolos, & iudicia subuertentium, qui nouit omnia, nota faciet vniuersis: cum cœperit scrutator ille cordis & renum scrutari Hierusalem in lucernis.

Quid sentiendum sit de his qui impiè agunt. Capitulum XVII.

QVid ergo ibi facturi sunt, imò potius quid passuri qui crimina commiserunt, vbi audituri sunt. Ite in ignem æternum, qui pietatis opera non fecerunt? Quando vero admittetur ad nuptias, qui nec lumbos præcinxit ut abstineret à malo, nec lucernã tenuit vt faceret bonum: quando nec virginitatis integritas, nec lampadum claritas solius olei poterit excusare defectum? Aut quis illos manere credendus est cruciatus, qui in hac vita non solum mala, sed forte pessima perpetrant, si sic sunt cruciãdi qui hæc bona receperunt, vt in medio flammæ æstuantibus linguis, ne minimæ quidẽ stillæ obtinere refrigerium queant? Caueamus ergo mala opera, nec ineludentis fiduciæ fiducia, libere intra ecclesiam delinquamus: hoc scientes quia non omnes qui sagena trahit, piscatorum vasa recipient, sed erit cum ad littus venerint, eligent bonos in vasa, malos autem foras mittent. Neque hoc contenti lumborum cingulo, accendamus etiam lucernas nostras, & instanter operemur bonum: cogitantes q̃ omnis arbor nõ modo quæ malum fecerit fructum, sed etiã quæ bonum non fecerit, excidetur, & in ignem mittetur, illum utique ignem æternũ qui paratus est diabolo & Angelis eius. Caterum sic declinemus à malo, vt faciamus bonum: inquiramus pacem, non gloriam prosequamur. Illa enim Dei est, & eam alteri non dabit. Gloriam, inquit, meam alteri non dabo. Et dicebat homo secundum cor Dei. Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Recordemur etiam scripturæ dicentis. Si recte offeras & non recte diuidas, peccasti. Recta est ista tres, illa nostra diuisio, nemo detractet. Alioquin si cui forsitan minus placet, sciat non nostram esse, sed Angelorum. Priores enim Angeli ecinerunt. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Seruemus ergo in vasis oleum, ne foris te (quod absit) clausas iam nuptiarum amnuas frustra pulsantes, verbum audiamus amarum, & deintus nobis sponsus respondeat. Nescio uos. Adhuc tamen mora posita est non modo secus iniquitatem, sterilitatem, uanitatem, sed & secus introitum ipsius etiam uoluptatis. Quocirca opus est fortitudine aduersus tentamenta peccati, ut rugienti leoni resistamus fortes in fide, & ignita ipsius iacula hoc ipso clypeo uiraliter repellamus. Opus est iustitia, ut operemur bonum. Opus est prudentia, ne cum fatuis virginibus reprobemur. Opus denique temperantia, ne uoluptatibus indulgentes, audiamus

diamus aliquando, quod miser ille epulorum pariter, & uestium splendore finitus, dum misericordiam precaretur audi-
Luc. 16. f uit. Memento fili, quòd recipisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu uero cruciaris. Plane terribilis Deus in consiliis super filios hominum, sed si terribilis est, etiã misera-
Rom. 8. a tiones inuenitur, dum futuri formam iudicii non occultat. Anima enim quæ peccauerit, ipsa morietur, & palmes qui fructum non fecerit, excidetur. Virgo cui defuerit oleum, a nuptiis excludetur, & qui bona receperit in hac vita, cruciabitur in futura. Quod si forte contingat in uno quolibet similiter hæc quatuor inueniri, ea plane extrema desperatio est.

Quod spiritui ad bonum parato resistit caro. Capitulum XVIII.

HAec igitur, & his similia intus suggerit ratio voluntati, eo copiosius quo perfectius illustratione spiritus edocetur. Fœ-
Ix lane cuius voluntas sic cesserit, & acquieuerit consilio rationis, ut a timore con-
A sipiens, promissionibus deinceps cœlestibus foueatur, & parturiat spiritum salutis. At forte inuenietur rebellis, & obstinata voluntas, & nec impatiens solum, sed & monitis peior, & minis durior, & adhibitis acerbior blandimentis. Inuenietur forsitan, quæ nihil mota suggestionibus rationis, imo, & graui furore commota respondeat dicens. Quousque uos patior? præ-
dicatio uestra in me non capit. Scio quòd alluti estis, sed astutia uestra in me locum non habet. Forte & aduocans membra sin-
gula, solito amplius solutis iubet obedire cõ-
cupiscentijs, nequitijs deseruire. Hinc ni-
mirum est illud, quod quotidianis di-
scimus experimentis eos, qui cõ-
uerti deliberant, tentari a-
crius a concupiscen-
tia carnis, & vr-
geri gra-
uius
in operibus luti, & lateris, qui
Aegyptum egredi, & Pha-
raonis imperium ef-
fugere mo-
liuntur.

Quòd lugendum sit, & post luctum consolandum. Cap. XIX.

VInam autem, qui eiusmodi est, declinet impietatem, & terribile illud profundum caueat, de quo scriptum est. Impius *Prou. 18.*
cum uenerit in profundum malorum, contemnit. Fortissima siquidem potione curatur: & perichitabitur facile, nisi multa solicitudine studeat medici obtemperare consilijs, obseruare præcepta. Vehemens est tentatio, & proxima desperationi, nisi totum colligat, & ad miserandum animæ suæ B
quam adeo miseram, & miserabilem, uidet, conuertat affectum, & audiat uocem dicentem. Beati qui lugent, quoniam ipsi *Mat. 5. a*
consolabuntur. Lugeat abundanter: quia lugendi tempus aduenit, & ad sorbendas iuges lachrymas ista sufficiunt. Lugeat, sed non sine pietatis affectu, & obtentu consolationis. Consideret nullam sibi inueniri requiem in seipso, sed omnia plena miseriæ, & desolationis. Consideret non esse bonum in carne sua, sed in seculo nequam nihil nisi uanitatem, & afflictionem spiritus contineri. Consideret, inquam, nec intus, nec subtus, nec circa se sibi occurrere consolationem: ut vel tandem aliquando discat quærendam sursum, & desursum esse sperandam. Lugeat ineerim plangens dolorem suum, exitus aquarum deducat oculus eius, & palpebra non quiescat. Nimirum purgatur lachrymis oculus ante caligans, & acuitur usus, ut intendere possit in serenissimi luminis claritatem.

Quod post consolationem ad cœlestia contemplanda accedendum est. Cap. XX.

EX hoc sane suspiciat per foramẽ, prospiciat per cancellos, prædulcem radium prosequatur obtutu, & magorum sedulus imitator, lumen lumine quærat. Inueniet enim locum tabernaculi admirabilis, ubi panem angelo-
rum manducet homo, inueniet paradisum C
uoluptatis plantatum a domino inueniet hortum floridum, & amœnissimum, inueniet refrigerij sedem, & dicet: O si audiat uocem meam misera illa uoluntas, ut ingredi-
ens uideat bona, & uisitet locum istum: hic nimirũ inueniet requiem amplioré, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

me quoque eo minus inquietabit, quo mi-
Mat. 11.a nus inquietabitur ipsa. Neque enim mentitur qui dixit: Tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiē animabus vestris. In huius fide promissionis exacerbata blandius alloquatur, & simulata quadam hilaritate, & spiritu mansuetudinis eam conueniens dicat: Cesset penitus indignatio tua: non ego sum qui te offendere possim: tuum est corpus, tuus & ego ipse: non est quod timeas, non est quod verearis. Nec mirum si forte amarius adhuc reddiderit illa responsum, ut dicat, quia multæ cogitationes ad insaniam nos adduxerunt: sustineat interim æquanimiter ac dissimulet omnino, quod agitur, donec inter loquendum inducens alia pro aliis, opportune aliquando inferat dicens: Inueni hodie ortum pulcherrimū. & amœnissimum locum: bonum esset illic nos esse: nam & tibi nocet in hoc lecto ægritudinis, in hoc doloris strato versari, in hoc cubili tuo graui corde compungi. Aderit dominus quærenti se, animæ speranti in se, aderit votis supplicibus, & verbis eius efficaciam ministrabit. Excitabitur desiderium voluntatis, ut non modo videre locū, sed & introire paulatim, & mansionem inibi facere concupiscat.

D

Quòd in hac contemplatione requiescendum sit. Capitulum XXI.

NEc verò locum reputes corporalem paradisum hunc voluptatis internæ. Non pedibus in hunc ortum, sed affectibus introitur. Nec terrenarum ibi commendatur arborum copia, sed virtutum utique spiritualium iucunda decoraque plantatio. Ortus conclusus, ubi fons signatus in quatuor capita deriuatur, & ex vna sapientiæ vena virtus quadripertita procedit. Splendidissima quoque imbi lilia vernant: & cū flores apparent, etiam vox turturis auditur. Illic nardus sponsę fragrantissimum præflat odorē, & cætera quoque aromata fluūt, Austro spirante, Aquilone fugato. Ibi media est arbor vitæ, malus illa de cantico cunctis precioſior lignis siluarum, cuius & umbra spōsam refrigerat, & fructus dulcis gutturi eius. Ibi continentiæ nitor, & syncerę veritatis intuitus oculos cordis irradiat: auditui quoque dat gaudium & lætitiam dulcissima vox consolatoris interni. Ibi quibusdam spei naribus influit iucundissimus odor agri pleni cui dominus benedixit. Ibi auidissime prælibantur incomparabiles delicię charitatis, & succisis spinis ac uepribus quibus antea pungebatur, unctione misericordiæ perfusus animus in conscientia bona fœliciter requieſcit. Quæ quidem non inter vitæ æternæ prędia, sed inter temporalis militiæ stipendia deputanturnec ad futuram pertinent, sed ad eam magis, quæ nunc est ecclesiæ promissionem: hoc enim centuplum est quod in hoc seculo seculi cōtemptoribus exhibetur. Nec tibi illud nostro sperueris eloquio commendandum, solus spiritus est qui reuelat, sine causa paginam consulis, experientia magis requiret. Sapientia est cuius precium nescit homo, de occultis trahitur, nec in terra suauiter viuentium inuenitur ista suauitas. Nimirum suauitas Domini est: nisi gustaueris, non ut debis. Gustare, inquit, & videte quoniam suauis est Dominus. Manna absconditum est, nomen nouum est, quod nemo scit nisi qui accipit. Non illud eruditio, sed vnctio docet: nec scientia, sed conscientia comprehendit. Sanctum est, margaritæ sunt, nec sciet ipse quod prohibet, qui cœpit facere, & docere. Neque enim canes, aut porcos iam reputat, quos prioribus abrenunciantes sacinoribus atque flagitijs etiam consolatur per apostolum, dicens: Hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis: tantum caueat ne reuertatur canis ad vomitum, nec sus lota ad volutabrum luti.

Quòd gustu contemplationis refectus habeas intelligere diuina. Cap. XXII.

IN huius ergo ostio paradisi diuini susurri vox auditur, & sacratissimum secretissimumque consilium quod absconditum est a sapientibus, & prudentibus, paruulis reuelatur. Cuius sanè vocis auditum non sola iam ratio capit, sed gratanter eum communicat & voluntati: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Altissimum plane consilium, & inæstimabile sacramentum. Fidelis sermo & omni acceptione dignus, qui de cœlo nobis ad regalibus sedibus uenit. Facta est valida fames in terra, & omnes iam non egere cœpimus, sed ad extremam iam venimus egestatem. Denique, & comparati sumus iumentis insipientibus, & similes facti sumus illis: etiam porcorum siliquas inflatibiliter esurimus. Qui pecuniam diligit, non satiatur: qui luxuriam diligit, non satiatur: qui gloriam quærit non satiatur. Denique, qui mundum amat, nunquam satiatur. Noūit ego homines satiatos hoc mundo, & ad eius omnem memoriam nauseantes. Noui satiatos pecunia, & satiatos honoribus, satiatos voluptatibus, & curiositatibus huius mundi, nec mediocriter, sed usque ad fastidium satiatos. Et facile est cuique nostrum hanc satietatem per Dei gratiam obtinere: neque enim parit hanc copia, sed contemptus. Sic latui filij Adam porcorum vorando siliquas, non esurientes animas, sed esuriem ipsam pascitis animarum. Sola nimirum hoc edulo inedia uestra nutritur, sola fames altiur cibo innaturali. Et dico plenius exempli gratia, vnum sumens è multis quæ humana vanitas concupiscit. Nō prius lætabuntur corda hominum auro, quam auro corpora satientur. Nec indignetur auarus, & de ambitiosis & luxuriosis, etiam & de fastinorosis eadem sententia est. Siquis mihi forte non credit, experientiæ credat, vel propriæ, vel multorum. Quis in vobis est fratres, qui satiari cupiat, & desiderium suum opter impleri? Incipiat esurire iustitiam, & non poterit non satiari. Panes illos desideret qui in domo patris abundant, & inueniet sese continuo siliquas fastidire porcorum. Gustum iustitiæ, vel exiguum studeat experiri, vt eo ipso desideret amplius, & amplius mereatur, sicut scriptum est: Qui edit me, adhuc esuriet: qui bibit me, adhuc sitiet. Hoc enim cognatum magis spiritui, & naturalius desiderium uehementius occupat eor humanum, cæteraque viriliter desideria pellit. Sic nimirum fortem armatum fortior superat, sic clauus clauo solet extundi. Beati ergo, qui esuriunt, & sitiunt iustitiā, quoniā ipsi saturabuntur. Nondum quidē ipsa qua non satiabitur homo, & viuet, sed cæteris vniuersis, quæ prius insatiabiliter fuerunt concupita: ut ex hoc sibi uoluntas ad seruiendum prioribus concupiscentijs corpus uendicare desistens, rationi prorsus exponat magis autem urgeat ipsa seruire iustitiæ in sanctificationem: non minore zelo, quam prius exhibuisset seruire iniquitati ad iniquitatem.

Quòd peccata punita nec iterata nil possint obesse Cap. XXIII.

CAeterum iam, & uoluntate mutata, & in seruitutē redacto corpore uelut siccato iam aliquatenus fonte, & oppilato foramine tertium adhuc idque grauissimū restat, de purganda scilicet memoria, exhauriēda sententia. Quomodo enim a memoria, mea excidet uita mea? Membrana nilis, & tenuis H
atramentum forte prorsus ebibit, qua deinceps arte delebitur? Non enim superficie tenus tinxit, sed prorsus totam intinxit. Frustra conarer eradere, ante scinditur charta, quā characteres miseri deleantur. Ipsam. n. forte memoriam delere posset obliuio, ut ui delicet mente captus eorum non meminerim, quæ commisi. Cæterum, ut memoria integra maneat, & ipsius maculæ deleantur, quæ nouacula posset efficere? Solus itaque sermo uiuus, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti: Dimittuntur tibi peccata tua. Murmuret Phariſæus, & dicat: Quis Mar. 2.a
potest dimittere peccata nisi solus Deus? Mihi enim qui id loquitur Deus est, & nō ęstimabitur alius ab illo qui admuenit omnem viam disciplinæ, & dedit illam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo: post hæc in terris Baruc.3.d
visus est, & cum hominibus cōuersatus est. Huius indulgētia delet peccatū, nō quidē, ut a memoria excidat, sed quod prius inesse pariter, & inficere consueuisset, sic de cætero insit memoriæ, ut eā nullatenus decoloret. Multorum enim nunc peccatorum, quæ uel a nobis, uel ab alijs commissa nouimus, recordamur: sed propria quidē inquinant, aliena non nocent. Vt quid hoc, nisi quòd in his erubescimus singulariter, hæc nobis singulariter imputanda ueremur? Tolle damnationem, tolle timorem, tolle confusionem quæ quidem omnia plane plena remissio tollit, & non modo non oberunt, sed etiam cooperabuntur in bonum ut deuotas ei refe I
ramus gratias qui remisit.

De misericordia, quæ promittitur miseranti. Capitulum XXIIII.

IAm verò supplicanti pro ea, congrue respondetur: Beati misericordes, qm̄ misericordiam cōsequētur. Miserere ergo animę tuæ, qui Deū tibi vis misereri. Laua per Mat. 5.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

singulas noctes lectum tuum lachrymis tuis stratum tuum rigare memento. Si compateris tibipsi, si laboras in gemitu pœnitentiæ, (primus hic gradus misericordiæ est) misericordiam vtique consequeris. Quòd si forte magnus, & multus peccator es, ac magnam quæris misericordiam, ac multitudinem miserationum, tu quoque misericordiam tuam magnificare, & multiplicare labora, reconciliatus esto tibipsi: nam, & tibi grauis factus eras, quòd positus esses contra tius Deo. Et hac sane in domo propria re formata pace eandem necesse est prius erga proximos dilatari, vt nouissime osculetur te, & ipse osculo oris sui, & quemadmodum
Rom.5.a scriptum est: Reconciliatus, pacem habeas ad Deum. Dimitte his, qui in te peccauerunt, & dimittetur tibi, quod ipse peccasti, dum secura conscientia oraueris patrem, &
Matt.6.b dixeris: Dimitte nobis debita nostra, sicut, & nos dimittimus debitoribus nostris. Si forte quempiam defraudaueris, redde, uel simplum, quod superest da pauperibus, & misericordiam præstans misericordiam con
Esa.1.c sequeris. Si fuerint peccata tua sicut coccinum, quasi nix dealbabuntur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba
K erunt. Vt non confundaris super cunctis ad inuentionibus tuis quibus præuaricatus es, in quibus nunc erubescis, fac eleemosynam, si non potes de terrena substantia, de voluntate bona: & omnia munda erunt: non modo illuminata ratio, & correcta voluntas, sed ipsa quoque memoria munda erit: vt ex hoc iam voceris ad dominum, & audias uocem dicentis. Beati mundo corde.

Quod vt Deus videatur, cor mundandum est. Capitulum XXV.

Matt.5.a BEati mundo corde, quoniam ipsi Deũ uidebunt. Magna promissio fratres mei, & totis desiderijs affectãda. Hæc.n. uisio, confirmatio est sicut Ioãnes Apostolus ait: Nũc
1.Ioa.3.a filij Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cũ apparuerit, similes ei erimus: quia uidebimus eum sicuti est.
Ioan.17.a Hæc uisio uita æterna est, sicut ipsa in euangelio ueritas ait: Hæc est uita æterna ut cognoscant te solum uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Odibilis macula, quæ beatam nobis adimit uisionem, & execrabilis negligentia qua dissimulamus interim illius oculi mundationem. Vt.n. corporeus nobis usus, aut humore interiori, aut exterioris iniectione puluueris impeditur: sic & intuitus spiritualis interdum quidẽ propriæ carnis illecebra, interdum curiositate seculari, & ambitione turbatur. Quod quidem non minus nos experientia propria, quam diuina pagina docet: ubi legitur scriptum: Corpus quod corrumpitur, aggra- *Sap.9*
uat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multam cogitantem. In utroque tamen solum quod hebetat, & cõfundit obtutum, peccatum est: nec aliud inter oculum & lucem, inter Deum, & hominem separare videtur. Quandiu enim in hoc corpore sumus, peregrinamur a domino: non utique corporis est culpa, huius scilicet, quod gerimus corpus mortis: magis autem, quòd corpus peccati sit caro, in qua bonum non est, sed potius lex peccati. Interdum tamen cor poreus oculus non adhuc festuca manente, ligare uidetur, quod quidem, & ipsam in interiori oculo, qui in spiritu ambulat, spinis protraxisse. Vtinam adhuc (ut ipsius uerbis utar) sustineatis modicum quid insipientiæ meæ. Aemulor enim uos Dei æmulatione.

Increpatio ad ambitiosos, qui non mundato corde Deum aliis pacificare præsumunt. Cap. XXVII.

FIlioli mei, quis demonstrabit vobis fugere a ventura ira? Nemo enim magis iram meretur, quã amicum simulans inimicus. Iudã osculo tradis filium hominis, homo vna minis, qui simul mecum dulces capiebas ci- *Luc.22.c*
bos, qui in paropside manum pariter intinxisti? Non est tibi pars in oratione qua orat ad patrem, & dicit: Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. Væ uobis qui clauem tollitis non scientiæ solum, sed auctoritatis: nec ipsi introitis, multipliciter impeditis quos introducere debuistis. Tollitis enim & non accipitis claues. De quibus dominus queritur per prophetam: Ipsi regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & ego non cognoui eos. Vnde tantus prælationis ardor, unde ambitionis impudentia tanta, unde audacia aliquis ueltrum terreni cuiuslibet re-

Primus quidem paruulus est, & facile scandalizatur: nec facile qui huiusmodi est, in hoc seculo nequam, & pleno scandalis poterit obtinere salutem. Secundus (vt scriptum est) in patientia sua possidet animam suam. Nam tertius quidem non modo suam possidet, sed & multorum animas lucrifacit. Primus quantũ in ipso est pacem habet. Secundus pacem tenet. Tertius pacem facit. Sapiens proinde beatificatur nomine filij, quia opus filij impleuerit, vt post suam non ingratus reconciliationem, etiam alios reconciliet patri suo. Siquidem qui bene ministrauerit, bonum gradum sibi acquirit, nec in domo patris gradus melior credendus est esse quam filij. Si enim filij, & hæredes: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi, & minister suus. Fatigauimus vos prolixitate sermonis, & detinuimus vltra quam oporteret. Ex hoc iam finem loquacitati nostræ, quem non imperat verecundia vitetur imperare, vel hora. Mementote tamen Apostoli, quem aliquando verbum prædicationis vsque in mediam noctem lo- *Luc.14.a*

Matt.5.c

Ioan.21.c

Petre, inquit, amas me? Domine, tu scis quia amo te. Pasce oues meas. Quando enim sic amatas oues committeret non amanti? Nimirũ hoc quæritur inter dispẽsatores, vt fidelis quis inueniatur. Væ ministris infidelibus, qui necdũ reconciliati recõciliationis alienæ negocia quasi homines, qui iustitiam fecerint apprehendunt. Væ filijs iræ, qui se ministros gratiæ profitentur. Væ filijs iræ, qui pacificorum sibi vsurpare gradus, & nomina non verentur. Væ filijs iræ, qui fideles sese mediatores pacis, vt peccata populi comedant, mentiuntur. Væ qui ambulantes in carne Deo placere non possunt, & placere uelle præsumunt.

Quòd quidam pacificorum gradus sibi vsurpent. Cap. XXVIII.

NOn miramur fratres quicunque præsentem statum ecclesiæ miseramur, non miramur de radice colubri regulum orientem. Non miramur si uindemiat vineam domini, qui institutam a domino prætergreditur viam. Impudenter enim pacifici gradum, & filij Dei uices occupat homo, qui nec primã quidem adhuc vocem domini ad cor reuocantis audiuit: aut siquando forsitan cœperit audire, resiliens fugit ad folia, vt absconderetur in eis. Propterea necdum peccare quieuit, sed longam adhuc trahit re- C
stem: necdum factus est uir videns pauperstatem suam, sed dicit quia diues sum, & nullius egeo, cum sit pauper, & nudus, & miser & miserabilis. Nihil illi de spiritu mansuetudinis, quo præoccupatos in delicto possit instruere, considerans seipsum ne, & ipse tentetur. Compunctionis lachrymas nesciens lætatur magis cum malefecerit, & in rebus

Universidad de Deusto
Biblioteca

pessimis exultat. Nimirũ unus eorũ est, q-
Luc. 6.d bus dñs ait. Væ vobis qui ridetis nunc, qm flebitis. Pecuniã non iustitiã concupiscunt oculi eius, & omne sublime uidet: miserabiliter esurit dignitates, gloriam sitit humanam procul ab eo misericordiæ viscera, sæuire potius, & tyrannum exhibere lætatur, quæstum æstimat pietatem. Quid de munditia cordis loquar? Vtinam non illud obliuioni dedisset tanquam mortuus a corde, vtinam non esset columba seducta non habens cor, vtinam esset, quod uel deforis est mundum, nec ea, quæ corporalis
Esa. 52. c est maculata tunica inueniretur, ut obediret, uel in hac parte dicenti: Mundamini, qui fertis vasa domini.

Exprobratio. quòd incontinentes sacros ordines non uerentur
Cap. XXIX.

NOn accusamus vniuersitatẽ, sed nec uniuersitatẽ possumus excusare. Reliquit sibi dominus multa milia. Alioquin nisi eorum nos excusaret iustitia, & illud nobis semen sanctum dominus Sabaoth reliquisset, olim iam sicut Sodoma subuersi essemus, &
D sicut Gomorra similiter periissemus. Dilatata siquidem uidetur ecclesia, ipse etiam cleri sacratissimus ordo fratrum numerus super numerum multiplicatus est. Verum etsi multiplicasti gentem Domine, non magnifi casti lætitiam, dum nihil minus apparet decessisse meriti, quam numeri acessisse. Curritur passim ad sacros ordines, & reuerenda ipsis quoque spiritibus angelicis ministeria homines apprehendunt sine reuerentia, sine considetatione. Neque enim signum regni occupare cœlestis, aut illius timent imperij gestare coronam, in quibus auaritia regnat, ambitio imperat, dominatur superbia, sed & iniquitas, & luxuria etiam principatur: in quibus, & pessima forte appareat intra parietes abominatio, si (iuxta Ezechielis prophetiam) parietem fodiamus, ut in domo Dei uideamus horrendum. Siquidem post fornicationes, post adulteria, post incestus, nec ipsæ quidem apud aliquos ignominiæ passiones, & turpitudinis opera desunt: vtinam non fierent, quæ usqueadeo non conueniunt, ut nec Apostolum hęc scribere, nec nos dicere oporteret, vt nec dicentibus crederetur, quòd humanum aliquando occupauerit animum tam abominanda cupido. Nunquid non olim ciuitates illę spurcitiæ huius matres diuino prædamnatę iudicio, & incendio sunt deletæ? Nunquid non Gen. 19
gehennalis flamma moram non sustinens, execrabilem illam præuenit tollere nationem, quòd ipsius specialiter essent peccata manifesta præcedentia ad iudicium? Nunquid non & ipsam vtpote conscíam tantæ confusionis tellurem absumpsit ignis, sulphur, & spiritus procellarum? Nunquid non in lacum horribilem solum omne redactum est? Amputata sunt hydræ capita quinque, sed heu innumera surrexerunt. Quis reædificauit vrbes flagitij, quis turpitudinis mœnia dilatauit, quis extendit propagines virulentas? Væ uæ, inimicus hominum sulphuri illius incendij reliquias infœlices circunquaque dispersit, execrabili illo cinere ecclesiæ corpus asperlit, & ipsorum quoque ministrorum eius nonnullos sanie fœtidissima spurcissimaque respersit. Heu genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, quis ingens sancta, populus acquisitionis, quis intus illa primordia tam diuina, & spiritualibus affluentem charismatibus Christiana religionis ortum, credere posset posse talia in te aliquando reperiri? Ingrediatur cum hac macula tabernaculum Dei vuentis, inhabitant cum macula, templum sanctum domini polluentes, iudicium multiplex accepturi, quod & tam grauissimas conscientias gerunt, & nihilominus sese ingerunt in sanctuarium Dei. Tales enim non modo non placant Deum, sed magis irritant, dum uidentur in cordibus suis dicere: Non requiret. Irritant plane, & infensum reddunt sibi: uereor ne in his quibus eum repropiciare debuerant. Vtinam magis turrim inchoaturi, sedentes computarẽt ne forte sumptus non habeant ad perficiendum. Vtinam qui continere nõ ualent, perfectionem temerarie profiteri, aut cœlibatui dare nomina verentur. Sumptuosis quidem turris est, & uerbum grande, quod non omnes capere possunt. Esset autem sine dubio melius nubere quam uri, & saluari in humili gradu fidelis populi, quam in clerisublimitate, & deterius uiuere, & districtius iudicari. Multi enim, non quidẽ omnes, sed tamen multi, certum est, nec latere queunt præ multitudine, nec præ impudentia quærunt: multi utique libertatem in qua nocati sunt, in occasionẽ carnis dediśe uidentur, abstinentes remedio nuptiali, & in omne deinceps flagitium effluentes.

Exhortatio ad pœnitentiam, vt prius humiliati post exaltentur.
Capitulum. XXX.

PArcite obsecro fratres, parcite animabus vestris, parcite sanguini qui pro vobis effusus est. Horrendũ cauete periculum, egem, qui paratus est declinate. Inueniatur tandem non irrisoria perfectionis professio, exhibeatur etiam filius in specie pietatis, non sit inanis cœlibis vitæ forma, & uacua veritatis. Quidni periclicetur castitas in deliciis, humilitas in diuitiis, pietas in negotijs, veritas in multiloquio, charitas in hoc seculo nequam? Fugite de medio Babylonis, fugite, & saluate animas vestras. Conuolate ad urbes refugij, ubi positus, & de præteritis agere pœnitentiam, & in præsenti obtinere gratiam, & futuram gloriam fiducialiter præstolari. Non vos retardet conscientia peccatorum, quia vbi illa superG abundauerunt, superabundare gratia conueniet, non pœnitentiæ austeritas ipsa deterreat. Neque enim condignæ sunt passiones huius temporis ad præteritam culpam, quę remittitur, non ad præsentem cõsolationis gratiam, quæ immittitur, non ad futuram gloriam, quæ promittitur nobis. Denique nulla est tanta aniaritudo, quam non prophetica farina dulcoret, quam non sapidam reddat sapientia lignum uitæ. Si verbis nõ creditis, operibus credite, exemplis acquiescite plurimorum. Currunt vndique peccatores ad pœnitentiam, & natura pariter & consuetudine delicati, exteriorẽ omnino asperitatẽ nõ reputant, vt exasperatę cõsciẽtiæ leniantur. Nihil credẽtibus impossibile, nil amantibus difficile, nil asperũ mitibus, nil humilibus arduum reperitur, quibus & gratia fert auxiliũ, & obediendi deuotio leuit imperium. Quandiu ambulatis in magnis, & mirabilibus super uos? Magnum prorsus, & mirabile est ministrum esse Christi, & mysteriorum Dei esse dispensatorem. Longe super uos est ordo pacificorum, nisi forte omissis gradibus præ ostensis saltare magis, quam ascendere libet. Vtinam tamen quisquis sic intrat, si fieri possit, tã fideliter ministraret, quam fiducialiter se ingessit. At difficile fortassis, & impossibile est, vt ex amara radice ambitionis suauis fructus prodeat charitatis. Dico ego, Luc. 14.d
si vultis audire, imo nõ ego, sed Dominus. Cum uocatus fueris ad nuptias, recumbe in nouissimo loco: quia omnis qui se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. H

De persecutione sustinenda secundum vltimam beatitudinem.
Cap. XXXI.

BEati, inquit, pacifici, quoniam Matt. 5.a
filii Dei vocabuntur. Considera diligẽter non pacidicos, sed pacificos commendari. Sunt enim qui dicunt, & non faciunt. Sane quẽadmodum non auditores legis iusti sunt, sed factores, sic nõ annunciatores pacis sunt beati, sed actores. Vtinam tamen nostri quicunque vidẽtur hodie pharisæi (forte enim aliqui sunt) etsi non facerent, saltem dicerent, quod oportet. Vtinam qui sine sumptu Euangelium ponere nolunt, ponerent, vel pro sumptu, vtinam vel Euangelizarent, ut manducarent. Mercenarius, inquit, Ioan. 10.a
videt lupum uenientem, & fugit. Vtinam hodie quicunque pastores non sunt, mercenarios gregi uellent se exhibere, non lupos, vtinam ipsi non læderent, vtinam non fugerent nemine persequente, vtinam non exponerent gregem, donec lupus ueniens uideretur. Nimirum sustinendi fuerant, si inuenirentur, præsertim tempore pacis, recipientes mercedem suam, & pro mercede sua saltem in custodia gregis laborantes, dũmodo non ipsi turbarent gregem, & gratis auerterent a pascuis iustitię, & ueritatis. Nã persecutio quidem indubitanter mercenarius a pastoribus segregat, & discernit. Quã I
do enim transitoria damna non timeat, qui temporalia lucra sectatur? Quando terrenam sustineat persecutionem propter iustitiam, qui terrenam mercedem plusquam iustitiam quærit? Beati, inquit, qui perse- Matt. 5.a
cutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Pastorum hæc beatitudo, non mercenariorum, multo minus latronum est, vel luporum. Vsqueadeo siquidem persecutionem nõ sustinent propter iustitiam, vt persecutionem malint, quam iustitiã sustinere. Nẽpe contraria est operibus eorũ, grauis est etiam eis ad audiendum. Cæterũ propter auaritiam,

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter ambitionem paratos eos videas vniuersa pericula subire, suscitare scandala, sustinere odia, dissimulare opprobria, negligere maledicta: vt non minus pernicio sa sit animositas talium, quàm pusillanimitas mercenarium. Veris ergo pastoribus dicit pastor eorum, pastor bonus qui pro ouibus suis animã suam ponere non pepercit:

Ibidem. Beati eritis cum vos oderint homines, & cum separauerint vos, & ejecerint, nomen vestrum tanquam malum propter filiũ hominis. Gaudete in illa die, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. Siquidem non est, quod fures timeant, qui sibi in cœlo thesaurizant. Non est quod cau sentur de multiplici tribulatione, vbi multiplicationem mercedis attendunt. Quinuno gaudeant magis, vt dignum est, quod non tam persecutio, quam remuneratio augeatur, & exultent eo abundantius, quo plura sustinent propter Christum, ut eos proinde copiosior merces maneat apud ipsum.

K Quid timidi estis modicæ fidei? Fidelis extat sententia irrefragabili veritate subnixa, quia nulla nocebit aduersitas, si nulla dominetur iniquitas. Sed parum est nocere, etiã proderit, & copiosius proderit, dummodo sit iustitia in intentione, Christus in causa, apud quem patientia pauperum nõ peribit in finem. Ipsi gloria, & nunc, & semper & in secula seculorum. Amen.

Explicium sermones beati Bernardi de tempore, & sanctis, & de diuersis vtilibus materijs.

INCIPIVNT BEATI BERNARDI parui sermones.

SERMO PRIMVS.

BEata illa, & sempiterna trinitas, pater & filius, & Spiritus sanctus, unus deus scilicet, summa potentia, summa sapientia, summa benignitas creauit quandã trinitatem ad imaginem, & similitudinem suam, animam videlicet rationalem, quę in eo præfert vestigium, quoddam illius summe trinitatis, quod ex memoria, ratione, & voluntate consistit. Creauit autem eam L hoc modo, ut manens in illo, participatione eius esset beata: auersa ab illo quocunque se conferret, remaneret misera. Sed hæc trinitas creata elegit potius per motum propriæ uoluntatis cadere, quam ex gratia conditoris per arbitrium stare. Cecidit ergo per suggestionem, delectationem, consensum, ab illa summa, & pulchra trinitate, scilicet potentia, sapientia, puritate, in quandam contrariam, & fœdam trinitatem, scilicet infirmitatem, cæcitatem, immunditiã. Memoria enim facta est impotens, & infirma, ratio imprudens, & tenebrosa, uoluntas impura. Porro memoria, quæ simplicis diuinitatis potentiam stans cogitabat, ab illa cadens, & uelut super saxa corruens, in tres partes confracta dissiliit, scilicet in cogitationes affectuosas, onerosas, ociosas. Affectuosas voco illas, in quibus ipsa afficitur, ut in curis rerum necessariarum, edendi, bibendi, cæterorumque similium. Onerosas, in exterioribus administrationibus, & occupationibus duris. Ociosas, quibus, nec afficitur, nec oneratur, & tamen ab æternorum contemplatione per illa distenditur, ut si cogitet uerbi gratia, equum currentem, aut auẽ uolantẽ. Rationis quoque triplex casus est. Siquidem eius erat discernere inter bonum, & malum, uerum & falsum, commodum, & incommodum. In quibus discernendis tanta modo caligine cæcatur, ut sæpe in contrarium ducat iudicium, recipiens malum pro bono, falsum pro uero, noxium pro commodo, & M econuerso. Nunquam uero in his fallereturr, si nunquam lumine à quo creata est priuaretur. Sed quia, & ipsa inde cecidit, proculdubio nihil aliud, quam tenebras suæ cæcitatis inuenit. Vnde factum est, ut, & instrumentum perderet, scilicet illud triuium sapientię, ethicam, logicam, physicam, quas nos possumus alis uocare nominibus, moralem, inspectiuam, & naturalem scientiam. Siquidem per ethicam eligitur bonum, & reprobatur malum; per logicam cognoscitur uerum, & falsum: per physicam commodum, & incommodum, id est, quid in usum assumendum sit, quid nespuendum. Sequitur uoluntas, cuius natura similiter tripertita est. Quæ enim summæ benignitati, & puritati inhærere, & eam solam diligere debuit: per propriam iniquitatẽ a superuis in hæc infima lapsa, per concupiscentiam

cupiscentiam carnis, & concupiscentiã oculorum, & ambitionẽ seculi terrena dilexit. Quid hoc infœlicius casu potest æstimari, vbi pereunte memoria, ratione, voluntate tota animæ substantia perimitur? Verumtamen hunc tam grauem, tam tenebrosum, tam sordidum lapsum nostræ naturæ reparauit illa beata trinitas, memor misericordię suę, immemor culpæ nostrę. Venit ergo a patre missus Dei filius, & dedit fidem: post filium missus spiritus sanctus, & dedit charitatem. Per hæc duo, id est fidem, & charitatem, facta est spes redeundi ad patrẽ. Et hæc est trinitas, scilicet fides, spes, charitas, per quam velut per tridentem reduxit de limo profundi ad amissam beatitudinẽ A illa incommutabilis, & beata trinitas mutabilem, lapsam, & miseram trinitatem. Et fides quidem illuminauit rationem, spes erexit memoriam, charitas verò purgauit uoluntatem. Cum ergo uenit, ut dictum est, Dei filius, factus est homo, qui erat Deus: tanquam medicus bonus dedit præcepta, quibus obseruatis reformaretur salus amissa. Vt verò præceptis faceret fidem, exhibuit signa. Vt eorundem præceptorum per fidem fieret utilitatem, promisit beatitudinem. Est igitur fides alia præceptorum, alia signorum, alia promissorum: id est qua credimus in Deum, qua credimus Deum, quæ credimus Deo. Per fidem præceptorum credimus in Deum. Credere autem in Deum, est in eum sperare, & eum diligere. Per fidem signorum credimus Deum, qui talia potest, & omnia potest. Per fidem promissorum credimus Deo, qui quicquid promittit, veraciter complet. Similiter quoque spes triplex est, & procedit de prædicta triplici fide. Nam de fide præceptorum oritur spes veniæ: de fide signorum, spes gratiæ: de fide promissorum, spes gloriæ. Charitas itidem ternario numero colligitur, de corde puro, & de conscientia bona, & fide non ficta. Puritatem debemus proximo, conscientiam nobis, fidem Deo. Puritas autem est, ut quicquid agitur, aut ad utilitatem proximi, aut ad honorem fiat Dei. Maxime autem exhibenda est proximo, quia Deo manifesti sumus. Proximo autem non possumus, nisi B in quantum illi cor nostrum aperimus. Conscientiam bonam faciũt in nobis duo, pœnitentia, & continentia, quando scilicet per pœnitentiam peccata commissa puniuntur, & per continentiam deinceps punienda non committimus: & hanc debemus nobis. Post hæc superest fides non ficta: quæ Deo vigilanter exhibenda est, vt nec propter proximum cui nos impendimus, offendamus Deum: nec propter conscientiam, quam per pœnitentiam, & continentiam in humilitate custodire volumus, minus exequamur mandatorum Dei obedientiam, & hæc est fides non ficta. Non ficta autem ponitur ad differentiam mortuę fidei, & fictę. Mortua fides est, quæ sine operibus est. Fides ficta, quæ ad tempus credit, & in tempore tentationis recedit. Vnde etiam ficta, id est fragilis dicitur. Hæc omnia breuius possumus colligere, ut facilius commendentur memoriæ. Dicamus ergo. Est trinitas creatrix, pater & filius & spiritus sanctus, ex qua cecidit creata trinitas, memoria, ratio, & voluntas. Et est trinitas per quam cecidit, uidelicet per suggestionem, delectationem, cõsensum. Et est trinitas in quam cecidit, uidelicet impotentia, cæcitas, immũditia. Rursus trinitas, quæ cecidit, id est memoria, ratio, voluntas. Singulæ cuiusque tripertitus excidit casus. Memoria cecidit in tres species cogitationum: affectuosas, onerosas, ociosas. Ratio in triplicem ignorantiã: boni & mali, ueri & falsi, commodi, & incommodi. Voluntas in concupiscentiam carnis, con- C cupiscentiam oculorum, ambitionem seculi. Est trinitas per quam resurgit fides, spes, charitas. Quæ trimembres habent sub diuisiones. Est enim fides præceptorum, signorum, promissorum: est & spes veniæ, gratiæ, gloriæ: & est charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta.

Sermo secundus.

AVe Maria gratia plena. Non in sola virginitate constare poterat gratiæ plenitudo: neque enim omnibus est de ea accipere. Fœlices qui non inquinauerunt vestimẽta sua, & cum regina nostra uirginitatis priuilegio gloriantur. Sed num vnam tantum benedictionem habes, o domina? Et mihi *Gen. 27.d* obsecro vt benedicas. Perit virtus illa à me, non est iam vel aspirare ad illam. Computrui in stercore meo, ut iumentum factus sum. Nunquid non erit mihi etiam aliquid apud te, non erit ubi possim esse tecũ, quia iam sequi non valeo quocunque ieris? Quærit angelus puellam quam præparauit

Quærit

Universidad de Deusto
Biblioteca

dominus filio domini sui. Bibit ipse de hydria tua, cognata sibi uirtute delectatus, sed nunquid non & iumentis potum tribues?
Gen.24.e Bibit angelus quòd virum non cognoscis, bibent iumenta quòd de humilitate singulariter gloriaris. Respexit (inquit) dominus
Luc.1.e humilitatem ancillæ suæ. Nam virginitas sine humilitate habet fortasse gloriam, sed non apud deum. Humilia semper excelsus respicit, & alta à longe cognoscit. Humi-
Ps.137.a libus dat gratiam, superbis resistit. Sed forte ne in his quidem duabus metretis plena
Iacob 4.b D est hydria tua: capax est etiam tertiæ, ut nõ modò angelus & iumenta, sed ipse iam bibat architriclinus. Hoc enim uinum bonũ,
Ioan. 2.b quod seruauimus usque adhuc. Minister angelus haurit, sed ut ferat architriclino. Patrem loquor, qui principium trinitatis
Luc. 1.a architriclinus iure uocatur. Ait sanc angelus, fœcunditatem Mariæ cõmendans, quę tertia est metreta: Quod ex te nascetur sanctum, uocabitur filius Dei. Ac si dicat: Cũ eo solo tibi est generatio illa cõmunis.

Sermo tertius.

AVe Maria gratia plena. Bene plena: quia Deo & angelis & homini bus grata. Hominibus per fœcunditatem, angelis per uirginitatem, Deo perhumilitatem. In hoc tertiò à Domino se respectam testatur, qui
Ps.137.a humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Sicut enim oculi satanę omne sublime vident, ita oculi Domini omnem humi-
Cant.6.d lem intuentur. Vnde ait in Cantico Canticorum: Reuertere reuertere Sunamitis, reuertere reuertere, ut intueamur te. Quater dicit reuertere, propter quadruplicem superbiam, per quam auersa à Domino non uidebatur. Est enim superbia cordis, superbia oris, superbia operis, superbia habitus. Superbia cordis est, quãdo homo in oculis suis magnus est. Contra quã Sapiens orat dicens. Extollentiam oculorũ
Eccl.22.a meorum ne dederis mihi. Et alibi: Væ qui
Isa.5.e sapientes estis in oculis uestris. Superbia oris uel linguæ, quæ & iactantia dicitur, est quando homo non solum magna de se sentit, sed etiam loquitur. Vnde psalmista:
Psal.11.a Disperdat Dominus uniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. Superbia operis est, quando homo exteriori quadam superbia, ut magnus appareat agit. De qua idem psalmista ait: Non habitabit in me- Ps.100.d
dio domus meæ, qui facit superbiam. Superbia habitus est, quando homo ut gloriosus uideatur, preciosis se ornat uestib. Vnde Paulus: Non in uestе preciosa. Et Do- 1 Tim.2.d
minus: Qui mollibus uestiuntur, in do- Matth.11.d
mibus regum sunt, ubi superbia abundat.
Sunt autẽ quinque, quę ad remedium tam mortiferę pestis à Domino rationali animę sunt posita: locus, corpus, tentatio diaboli, prædicatio Christi, & eius conuersatio. Locus, quia exilium: corpus, quia onerosum, tentatio, quia inquietat: Christi prædicatio, quia ædificat: & eius conuersatio, quia informat. His quasi quinque sensibus Deus humilitatem operatur in anima. Sicut enim anima uita est corporis, ita Deus uita est animæ: & sicut corpus mortuũ est quod per quinque sensus ab anima non uegetatur, ita anima mortua est quæ per hæc a Domino non humiliatur.

Sermo quartus.

INtrauit Iesus in quoddam castellum, & mulier quædã Martha nomine excepit illum in domũ suã. Castellũ ubi Luc.10.f
Christus intrauit, uoluntaria est pau- F
pertas, quæ habitatores suos à gemina impugnatione qua huius mundi amatores expugnantur, reddit securos, scilicet propria inuidia & aliena. Paupertas enim dum patitur misera, aliena caret inuidia: & quia est uoluntaria, nemini quicquam inuidet. Duæ istæ sorores. duas uitas amatorũ paupertatis significant. Quidam cum Martha soliciti Domino Iesu duo pulmentaria præparant, scilicet correctionem operis cũ fletu lamento contritionis, & opus pietatis cum Gal.6.d
condimento deuotionis. Hi verò qui cum Maria soli Deo uacant, considerantes quid sit Deus in mũdo, quid in hominibus, quid in reprobis: contemplantur quia Deus est mundi rector & gubernator, hominũ liberator & adiutor, angelorum sapor & decor, in seipso principium & finis, reproborum terror & horror. In creaturis mirabilis, in hominibus amabilis, in angelis desiderabilis, in seipso incomprehensibilis, in reprobis intolerabilis. Dies

Sermo quintus.

Ps.18.a DIes diei eructat uerbũ. Dies diei, angelus uirgini. Dies angelus propter beatitudinem, uirgo dies propter integritatis uirtutẽ. Et nox nocti indicat scientiam. Serpens nox propter maliciam: mulier nox propter ignorãtiam. Dies diei eructat verbum. Deitas uirginitati de utero paternæ maiestatis, in utero maternæ integritatis. Aliter dies diei eructat uerbum, Deus pater animæ rationali
G per fidem illuminatæ. Et nox nocti indicat scientiam, creatura rationalis animæ ratio
Rom.1.c nali nondum per fidem illuminatæ. Vnde Apostolus: Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur à creatura mundi. Vnde nos dicimus, verbum indicatum, verbum inspiratum, uerbum eructatum. Primum fecit cognitionem, secundum conuersionem, tertium uiuificationẽ. Primum obfuit, secundum nõ profuit, tertium uiuificauit. Primum obfuit, quia cũ cognouissent Deum, non sicut Deũ glorificauerunt, aut gratias egerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Secundum nõ profuit: quia non data est lex quæ posset uiuificare. Tertium uiuificauit: quia per crucẽ redemit. Primum totum deforis, secundũ foris & intus, tertium totum intus. Et nota, quia quod eructatur, de plenitudine eructantis cum quodam ipsius substantię sapore profertur, & iccirco sapientia incarnata dicitur habens in se omnẽ plenitudinẽ.
Os.9.a In miraculis cognitionem, in doctrina cõuersionem, in passione uiuificationem. Vnde ait Propheta. Venite & reuertamur ad Dominũ: quia ipse cæpit, & sanabit nos: percutiet & curabit nos. Viuificabit nos post duos dies, scilicet cognitionis & conuersionis: in die tertia suscitabit nos, uoce uerbi incarnati per primam suam resurrectionem: & uiuemus in conspectu eius uiuificati per passionem, serenius illuminati per miraculorum cognitionem: sequemurque ut cognosca
H mus Dominũ instrucẽti per doctrinæ conuersionem.

Sermo sextus.

EGredimini filiæ Sion, & videte regẽ Salomonem. Non dicit Ecclesiastes aut Ididan. Nam & his nominibus Cant.3.d
appellatus est rex ille: & significat Iesum Christum nostrum uerum Salomonẽ, qui est Salomon, ideſt, pacificus in exilio: Ecclesiastes, ideſt concionator in iudicio: Idida, id est dilectus Domini in regno. Vbique rex. In exilio rector morum, in iudicio discretor meritorum, in regno distributor præmiorum. In exilio mansuetus, in iudicio iustus, in regno gloriosus. In exilio amabilis, in iudicio terribilis, in regno admirabilis. In diademate quo coronauit eũ mater sua. Est autẽ hęc corona misericordiæ, & in hac mirabilis. Coronauit eum & noverca sua corona miseriæ, & in hac cõtemptibilis. Synagogã loquor, quæ se ei non matrem exhibuit, sed nouercam. Coronabit eum familia sua corona iustitiæ, & in hac terribilis. Coronat eum pater suus corona gloriæ, & in hac desiderabilis. Videant ergo eũ peccatores in corona miserię, id est spinea, & cõpungantur. Videant eũ filiæ Sion animæ affectuosę in corona misericordiæ, & imitentur. Videbunt eum impij in corona iustitiæ, & peribunt. Videbunt eum sancti in corona gloriæ, & perpetualiter gaudebunt. Egredimini filię Siõ, animę delicatæ de sensu carnis ad intellectũ mentis, de seruitute carnalis concupiscẽtiæ ad libertatem spiritualis intelligentiæ, & videte regem Salomonem in diademate quo I
coronauit eum mater sua. Coronãtur quidem & alij imitatores ipsius, sed hoc ex industria adiuti per gratiam. Solus iste à matre coronatus est, quia solus cum ordinatis affectionibus tanquã sponsus ẽ thalamo procedit ex utero matris. Sunt autem affectiones istæ quatuor notissimæ, amor & lætitia, timor & tristitia. Absque his non subsistit humana anima, sed quibusdam sunt in coronam, quibusdam in confusionem. Purgatæ enim & ordinatæ, gloriosam in virtutum corona reddunt animam. Inordinatæ per confusionem dejectam & ignominiosam. Purgantur autem sic. Si amantur quę amãda sunt, si magis amantur quæ magis amãda sunt: si non amantur quæ amanda non sunt, amor purgatus erit. Sic & de cæteris. Ordinantur autem sic: Initio timor, deinde lætitia, post tristi-

tia,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tia, in consummatione amor. Compositio quarum talis est. De timore & lætitia nascitur prudentia, & est timor causa prudentiæ, lætitia fructus. De lætitia & tristitia nascitur temperantia, cuius est tristitia causa, lætitia fructus. De tristitia & amore nascitur fortitudo, & est tristitia causa fortitudinis, amor fructus. Clauditur circulus coronæ. De amore & timore nascitur iustitia, & est timor causa iustitiæ, amor fructus.

Considera ergo quomodo istæ affectiones ordinatæ virtutes sunt, inordinatę perturbationes. Si timorem sequatur tristitia, desperationem generat, si amorem lætitia, dissolutionem. Sequatur ergo timorem lætitia, quia timor futura cauet, lætitia de
K præsenti gaudet, prudentis cautelæ finem lætitia possidet. Probet ergo lætitia timorẽ. Probatus timor nihil aliud quam prudẽtia est. Comitetur lætitiam tristitia, quia moderate lęta amplectitur, qui tristia reminiscitur. Temperet ergo lætitiam tristitia. Temperata lætitia nihil aliud quàm temperantia est. Iungatur amor tristitiæ, quia fortiter sustinet tristia, qui per amorem quæ sunt amãda desiderat. Cõfortet ergo amor tristitiam. Confortata verò tristitia nihil aliud quàm fortitudo est. Iungatur amor timori, quia ordinate amandis inhæret, qui timenda non negligit. Ordinet ergo amor timorẽ: ordinatus timor nihil aliud quàm iustitia est. Duæ affectiones lętitia & tristitia non se extendunt ad alia: in nobis enim lætamur & in nobis tristamur. Amor & timor ad alia se extendunt. Timor enim affectio est naturalis quæ nos coniungit superiori per inferiorem partem, & habet se ad solum deum. Amor affectio est quę nos coniungit superiori, & inferiori, & æquali, & habet se ad deum & proximum. In his autem duobus perfecta consistit iustitia, vt timeamus deum propter potẽtiam, amemus propter bonitatem, & proximum propter naturę societatem.

Sermo septimus.

QVid est quod dicimus beatam Mariam purificari? Quid verò quod ipsum Iesum dicimus circuncidi? Enim verò tam non indiguit illa purificatione, quàm nec ille circ-
L cuncisione. Nobis ergo & hic circuncidi-

qui videtur apud se sapiens esse. Nulla talis sapientia, siue carnis, siue mundi ædificet, immo destruit quamcunque domũ inhabitat. Est ergo alia sapientia quæ desursum est: primum quidem pudica, deinde pacifica. Hic est Christus dei virtus, & dei
1.Cor.1.d sapientia, de quo apostolus: Qui factus est, inquit, nobis sapientia à deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Hæc itaque sapientia quæ dei erat, & deus erat, de sinu patris ad nos veniens, ędificauit sibi domũ, ipsam scilicet matrem suam virginem Mariam: in qua septẽ columnas excidit. Quid est in ea septem columnas excidere, nisi ipsum dignum sibi habitaculum fide & operibus præparare? Nimirum ternarius numerus ad fidem propter sanctam trinitatem, A quaternarius pertinet ad mores propter quatuor principales virtutes. Quòd autem in beata Maria sancta trinitas fuerit (fuerit duco per præsentiam maiestatis) vbi solus filius erat per susceptionem humanitatis, tela. 1 flatur nuncius cœlestis, qui ei arcana mysLuc.1.e teria reserans, ait: Aue gratia plena, dominus tecũ. Et post pauca: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ecce habes dominũ, habes virtutem altissimi, habes spiritum sanctum, habes patrem & filium & spiritum sanctũ. Neque enim potest esse, aut pater sine filio, aut filius sine patre, aut sine vtroque procedens ab vtroque spiritus sanctus, ipso fi-
Ioan.14.b lio dicente: Ego in patre, & pater in me est. Et iterum: Pater autem in me manens, ipse facit opera. Manifestum est fuisse in corde virginis fidem sanctæ trinitatis. Vtrum autem & quatuor principales virtutes tanquã quatuor columnas possederit, inquisitione digniam uidetur. Primum ergo videamus an fortitudinem habuerit. Quę nimirum virtus quomodo illi abesse potuit, quæ abiectas secularibus pompis, spretisque voluptatibus carnis soli deo in virginitate uiuere proposuit? Nisi fallor, hæc virgo est
Prou.31.d quæ apud Salomonem legitur: Mulierem fortem quis inueniet? Procul & de vltimis finibus precium eius. Quæ adeo fortis fuit, vt illius serpentis caput contereret, cui à do
Gen.3.e mino dictum est: Inimicitias ponã inter te & mulierem, & inter semen tuum & semen
B illius, ipsa conteret caput tuum. Porro qp temperans, prudens & iusta fuerit, ex angeli collocutione, & sua ipsius responsione luce clarius comprobamus. Salutata quippe tam uenerabiliter ab angelo: Aue gratia plena, dominus tecum: non se extulit quasi quæ ex singulari gratiæ priuilegio benedicere retur, sed siluit: & qualis esset insolita hæc salutatio, secum cogitauit. Qua in re quid nisi temperans fuit? At verò cum de cœlestibus mysteriis ab eodẽ angelo doceretur, diligenter quæsiuit quomodo conciperet ac pareret, quæ uirum vtique non cognosceret: & in hoc sine dubio prudens extitit: Iustitię autem prefert insigne vbi se ancillam domini confitetur. Nam quòd iustorũ sit confessio, testatur qui ait: Veruntamen Ps. 139.e iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum vultu tuo. Et alibi iustis dicitur: Et dicetis in confessione, opera domini uniuersa bona valde.

Fuit igitur beata virgo Maria fortis in proposito, temperans in silentio, prudens in interrogatione, iusta in confessione. His itaque quatuor morum columnis, & tribus fidei prædictis extruxit in ea sibi domum sapientia cœlestis, quæ adeo mentẽ eius repleuit, vt de plenitudine mentis fœcundaretur & caro, ac uirgo singulari gratia eandem ipsam sapientiam carne tectã pareret, quam prius mente pura conceperat. Nos quoque si eiusdem sapientię fieri domus uolumus, necesse est ut eisdem septem columnis extruamur, id est ut fide & moribus ei præparemur. Et in moribus quidam solam C puto sufficere iustitiam, cæteris tamen uirtutibus circumsultam. Itaque ne errore sal latur ignorantiæ, sit ei præuia prudentia. Sint hincinde temperãtia atque fortitudo, ne forte labatur, vel in dexteram, uel in sinistram partem declinando.

Sermo decimus.

ET uocabitur nomen eius admirabi- Ps.9.b
lis, consiliarius, deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Admirabilis est in natiuitate, consiliarius in prædicatione, deus in operatione, fortis in passione, pater futuri seculi in resurrectione, princeps pacis in perpetua beatitudine. Hæc etiam nomina possunt ei cõgrue assignari in opere nostræ salutis. Nã primo dicitur admirabilis in cõuersione nostræ uoluntatis, quæ mutatio est solius dexteræ excelsi. Postmodum dicitur consiliarius in reuelatione suæ voluntatis, quando reuelat quid sequendum sit iam conuersis. Act.9.b

Vude

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde Paulus conuersus dicebat: Domine quid me vis facere? Conuersi autem necesse est compũgantur pro præteritis delictis, in quorum remissione dicitur deus, cuius tantum est, peccata remittere. Hinc est q̃ saluatore nostro in terra remittẽte peccata, Iudæi dicunt eum blasphemare, quasi qui
1. Tim. 3. a assumeret sibi quod erat solius dei. Quarto dicitur fortis. Iuxta sententiam enim apostoli necesse est, ut omnes qui pie volunt viuere in Christo Iesu, persecutionem patiantur. Sed quis sustineret, nisi ille iuuaret?

D Vnde Dauid: Nisi quia Dominus adiuuit
Psl. 93. c me, paulominus habitasset in inferno anima mea. Cũ ergo nos in tribulatione protegit, cũ ipsas aerias potestates arcet à nobis ac repellit, quid aliud in hoc opere dici potest nisi fortis? Vnde dictum est: Dominus
Psa. 23 b fortis & potens, Dominus potens in prælio. Et quoniam ipsa conuersio, & vita nostra in Christo agenda est non intuitu temporalium rerum, sed spe futurorum bonorum: ideo quinto loco ponitur, pater futuri seculi. Pater scilicet in regeneratione
1. Cor. 11. g corporum nostrorum. Quia verò omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabitur: ut discernat immutationẽ iustorũ ab iniquorum resurrectione, ponitur sexto loco princeps pacis. Qua obtenta, tota perfectio impletur, nec iam ultra aliud quicquã appetendum relinquitur. Ipsa est enim in cuius exultatione concinit Psalmista, dicẽs:
Ps. 147. a Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deũ tuum Sion: quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te, qui posuit fines tuos pacem. Horum sex nominum consequentiam & uirtute breuiter atque eleganter comprehendit uno nomine
Matt. 1. d angelus loquens ad Ioseph: Et uocabis (inquit) nomen eius Iesum. Cuius uidelicet
Ibidem. nominis exponens rationem: Ipse enim, ait, saluum faciet populum suum à peccatis eorum.

E *Sermo undecimus.*

Helius Dei apparuit, ut nos adiuuaret & erudiret: quod potest, quia est virtus patris & sapientia. Virtus adiuuat, sapientia erudit & informat. Infirmitati auxilio est necessarium. Cæcitas eruditione indiget & doctrina. Erudiuit sanè faciens abnegare impietatem & secularia desideria, vt sobriè, & iustè & piè viuamus. Impietas erat Arrij incredulitas, quia Deum nec credebamus, nec colebamus. Deum enim sicut pium est colere, sic impium est abnegare. Secularia desideria sunt cõcupiscentia carnis, cõcupiscentia oculorũ, superbia vitæ: quæ trahit & inclinant ad amorem seculi. iſtis abnegatis uiuit homo sobriè, refrenans cõcupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorũ, superbiam uitæ. Postquam verò incipit esse sobrius, contra duplicem ebrietatem duplicem ponit sobrietatẽ. Ebrietas exterior uoluptatum effusio, interior curiositatum occupatio. E contra sobrietas exterior uoluptatum refrenatio, interior curiositatũ exclusio. Ita viuit homo sobrie quantum ad seipsum, iustè quantum ad proximum, cui exhibet quod iustum est. Iustitia est in duobus: in innocentia, & in beneficentia. Innocentia iusticiam inchoat, beneficentia cõsummat. Piè quantũ ad Deum. Pietas est in duobus: vt de nobis non præsumamus, sed in Deo perfecte confidamus: vt per eum omnia mundi impedimenta uincamus. In Deo non est diffidendum, sed secure & tiducialiter est agendum. ipse tanquam pius & laudabilis medicus prius bibit potionem quam parabat suis, id est passionẽ & mortem sustinuit, & sic sanitatem immortalitatis accepit, & impassibilitatis, docens suos ut confidenter biberent potionem quæ generat sanitatem & vitam: & qui posũ pationem vitæ æternæ viuit, spem dat nobis vt idem speremus ab eo securi.

Sermo duodecimus.

Rant ibi positæ lapideæ sex hydriæ secundum purificationem Iudæorũ. intelligamus has sex hydrias positas, esse sex observantias legis Dei propositas, in quibus tãquam iudæi purificari debeant. Sunt autẽ illæ, silentium, psalmodia, vigiliæ, ieiunium, opus manuum, carnis munditia. In hydria silẽtij purificamur à peccatis, quæ uerbositate contrahimus. Cuius vitij sunt octo species. Est enim uerbum stultum, uanum, mendax, ociosum, dolosum, maledicum, impudicum, excusatorium. Quæ nimirum pessis de loquacitate nascitur, & per silentij censuram, aut euertitur funditus, aut certè ne multũ noceat, reprimitur. in psalmodia fit duplex confessio, ubi & peccator de culpis compungitur, & Deo laudes super iudicia iustitiæ suæ dicuntur. In hac ergo hydria Iudæus quisque, qui scilicet recte confitetur, purificatur ab immundo spiritu blasphemiæ, cui ante conuersionẽ subiacebat. Dum.n. seipsum laudaret, ac Deum
Ps. 18. f aquæ uita Domini? An non insipiens ille
Ps. 52. a blasphemus qui dicit in corde suo, non est Deus? Iam uero conuersus, & confessus, cãticisque diuinis instructus, correcta uita corrigit & uerba, seque ipsum accusans, mala sibi, q̃putat: Deum autem laudans, bonum quod in se uidet, non sibi, sed illi applicat: & hoc totũ agitur in psalmodia. Per psalmodiam accipe quicquid Deo agitur cum mentis melodia, siue sint psalmi, siue hymni, siue etiam quæcunque cantica. Tertiam hydriam posui superius uigilias: has semper debet comitari orationem instantia. Vnde
Matt. 26. d & dominus in Euangelio legitur in oratione pernoctasse, & discipulos suos exhortans
Luc. 22. e utrumque simul coniunxit, dicens: Vigilate & orate, ut nõ intretis in tentationẽ. Tales vigiliæ abluunt nos a sordibus, quas contraximus per somnolentiam resoluti, dum obliuione quadam a via salutis intepuimus ac torpuimus. Quarta hydria est ieiunium, de quo quis dubitet an & ipsum purificet? Vera est illa sententia. Contrarijs curantur contraria. Si ergo per gulã peccauimus, & ingluuiem, quid restat nisi, ut per abstinentiã reparemur? Nec solũ huius uitij fit per
Matt. 9. e ieiunium purificatio, insuper, & uirtus ad expellendos dæmones cõparatur, dicẽte domino. Hoc genus in nullo potest exire, nisi in oratione, & ieiunio. Sequitur quinta hydria, quæ dicitur opus manuum. In quo si
1. Thes. 4. a quæratur an sit aliqua purificatio, facile potest inueniri per multa. Nam ut plurima præteream, hoc solum quanti sit præconij, quantæ gratiæ, quis digne æstimet suo se quemque labore transigere, ac nullius alicuius quid desiderare? Ac ne me quisquam putet hæc magis declamatorie, quã ex ueritate pro
1. Thes. 4. a ferre, audiat ipsum doctorẽ nostrũ in fide, & ueritate apostolũ Paulum scribentem ad Thessalonicenses, hæc ipsa docentẽ, & precipientẽ. Rogamus uos, inquit, fratres, ut abũdetis magis, & operã detis, ut quieti sitis, & ut uestri negociũ agatis, & operemini manibus uestris sicut præcepimus uobis, & ut honestè ambuletis ad eos qui foris sunt, &

nullius aliquid desideretis. Audiat eũdẽ ip-
2. Thes. 3. b sum facientem, quę docebat. Ipsi.n. scitis, inquit, quemadmodum oporteat vos imitari nos, quoniam non inquieti fuimus inter uos, neque panem gratis mãducauimus ab aliquo, sed in labore, & fatigatione, nocte, & die operantes, ne quem vestrum grauare mus. Itẽ audiat docentem, quæ faciebat. Cũ essemus apud vos, hæc denunciabamus uobis, quoniam si quis non vult operari, nec manducet. Vides, quam solicite obseruandũ præcepit doctor gẽtium opus manuũ? Cur hoc tantopere curauit, nisi quia sicut bonus, & diligens pastor hoc omnium saluti plurimum expedire prouidit? Restat ultima carnis munditia. In hac fit purificatio ab illa quinquepertita corporis illecebra, usus auditus, gustus, odoratus, tactus. Et cætera quidem prędicta, id est silentium, psalmodia, uigilia, ieiunium, opus manuum exerceri sine ista possunt: sed si lumbi præcincti I
non sint, id est si desit carnis munditia, lucernę ardentes quid proderunt? Hinc ergo colligendum est, q̃ sit necessaria huius hydriæ purificatio, quæ sola omnibus supradictis æquipollentem obtinet uim salutis. Et notandum quod in his omnibus obseruantijs quatuor primas debemus nobis, quintã proximo, sextam Deo. Nam silentium, psalmodiam, uigilias, ieiunium debet quisque exercere propter seipsum, hoc est propter suam disciplinam, opus manuum propter proximum, ne quem grauet, sed magis habeat unde tribuat necessitatem patiẽti, carnis munditiam propter Deum, ut illi placeat, & eius uoluntatem faciat. Vnde scriptũ
1. Thes. 4. a est. Hæc est enim uoluntas Dei sanctificatio uestra, ut abstineatis uos a fornicatione, vt sciat unusquisque vestrum suum uas possidere in sanctificatione, & honore. Quòd autem illæ hydriæ lapideæ dicuntur significat, quòd sine aliqua difficultate obseruari non possunt, & quòd dura, & aspera est uia, quæ ducit ad uitam. Vel certe lapideæ dicuntur propter fortitudinem, ne faciles frangantur, aut dissoluantur, & effundatur liquor gratiæ, qui in eis continetur, q̃ utique cito contingere posset, si uel fictiles essent, uel ligneę, seu cuiuslibet alterius fragilis materię. Vel etiam lapideo, id est Christianæ, a lapide Christo, ut scilicet in fide Christi fiant.

Sermo

K

Sermo XIII.

Ioann.2.a

CApientes singulę metretas binas uel ternas. Hic primùm sciendum est, quòd huiusmodi hydriæ aliquando sunt uacuæ, aliquando sunt plenæ. Plenę autem aliquando ueneno, aliquando aqua, interdum etiam uino. Vacuæ quippe, & inanes sunt, cum pro inani gloria, uel aliquo temporali emolumento fiunt. Plenæ ueneno sunt, si cum murmure, & animi rancore gerantur. Aqua plenæ dicuntur, cum ex timore Dei obseruantur. Siquidem per aquam timor intelligitur. Vnde, & apud Salomonem legitur: Timor Domini, fons uitę. Vino autem plenæ sunt, cum timor uertitur in amorem, cum charitas excludit timorem, eũ ea quæ prius obseruabantur timore pœnæ, iam exercentur dilectatione, & amore iusticiæ. Vt uacuæ uel ueneno infectæ sint nõ uult Dominus: ut impleantur aqua, iubet Dominus: ut autem aqua in uinum uertatur, hoc facit Dominus. Sed quibus implere hydrias aqua imperat Dominus? Ministris utique, quos, & constituit super familiam suam, ut dent illis in tempore tritici mensuram: quibus tamen Maria primum suggessit dicens: Quodcunque, dixerit uobis, facite. Quo exemplo innuitur, quòd officium prędicationis non debent usurpare sibi, nisi quos Maria, id est mater gratia prius instruxerit. Alioquin dicetur eis: Regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & ego ignoraui. Implent ergo ministri hydrias aqua, ſpdicant mira de dulcedine regni, intẽtãt horrẽda de terrore supplicij: fit summus auditoribus de utroq. timor, ut uel illo fraudentur, uel isto plectantur, & ita capiunt hydriæ metretas binas. Quid est autem uel ternas? Addatur illis duobus tertius timor, & capiunt hydriæ metretas ternas. Et illi quidem duo prędicti timores de futuro, sunt ualde utiles. Sed est alius timor de prętenti multo probabilior, quo timet homo, & semper est pauidus ne interna gratia deseratur. Quisquis igitur hoc timore repletus fuerit, profectò binis metretas ternas addidit. Notandum autem quòd cum hydriæ plenæ factæ sunt usque ad summum, tunc aqua uersa est in uinum bonum: quia nimirum ordo rationis est, ut si timor est initium charitatis, perfectum sequatur etiam plenitudo dilectionis. Vnde etiã architriclinus dicit ad sponsum: Omnis homo primùm uinum bonum ponit: & cum inebriati fuerint, tunc id quod deterius est. Tu autem seruasti uinum bonum usque, adhuc? Consuetudinis est secularium hominum, ut cum aliquem honorẽ adipisci desiderant, cæteros sibi prius per amorem acquirant: cum uerò adepti fuerint, elati potestate eos ipsos per timore sibi postmodum subijciunt, quibus prius priuati non terrorẽ, sed amorẽ exhibuerãt. Isti ponunt primum bonum uinum, id est amorem: & cum inebriati fuerint tunc id quòd deterius est, id est timorem. Econtrario facit sponsus noster. Semper enim seruat ad ultimum bonum uinum: quod uerò in eius comparatione deterius est, antè proponat dicens: Filt accedens ad seruiturem Dei, sta in timore. Si ex timore te feceris ipsius seruũ, faciet te ex charitate amicum suum. Et sic aqua timoris commutabitur in uinum dilectionis. Ad hoc enim purificatis in illis sex hydrijs aquis timoris, ad hoc in timore accedis ad ipsum tãquam seruus ad dominũ, ut de seruo proueharis in filium.

Oſee 8.a

L

Ioann.2.a

M Eccl.4.

Sermo XIIII.

Ecce uicit leo de tribu Iuda: radix Dauid aperire librum, & soluere septem signacula eius. Septem signacula sunt, temporalis natiuitas, legalis circumcisio, matris purgatio, fuga in Aegyptum, carnis necessitudo baptismus, passio. Hęc siquidem sunt uerę quædam humanitatis insignia, quibus se teneri ac ligari uoluit incarnata Dei sapientia. Ipsa quippe est secunda in trinitate persona, & licet eandem incarnationem simul fecerint pater & filius, & Spiritus sanctus, non tamen pater, aut Spiritus sanctus est incarnatus, sed solus filius. Implenit quidem, & pater, & Spiritus sanctus carnem filij, à quo neuter eorum poterat separari: sed impleuit maiestate, non susceptione. Ideoque filius ostendit in carne potẽtiam patris per opera, exhibuit bonitatem Spiritus sancti remittendo peccata, & quod ipse erat, id est sapientia, occultauit per illa prędicta signacula. Facta est igitur res mira, & obstupenda. Infirmata est uirtus summa, & ut ita dicam (si dici liceat, quod tamen reuerenter dico) quasi infatuata est sapientia. Nec ero besco dicere, quod non erubuit doctor gentium docere. Sic nempe credidit, sic docuit, sic scriptum

Apoc.5.

scriptum reliquit. Nos, inquit, prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis autem uocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei uirtutem, & Dei sapientiam: quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: & quod infirmum est Dei fortius est hominibus. Veruntamen hæc uirtus abscondenda erat, & in humilitate perficienda: ut omnium implerentur oracula prophetarum. Passus est ergo in cruce impassibilis Deus: & in carne nostra mortali mortuus ac sepultus immortalis Dei filius. Sed eece tertia die resurrexit a mortuis: & qui agnus extiterat in passione, leo factus est in resurrectione. Surrexit, & uicit leo de tribu Iuda: quia mortẽ quam ex infirmitate nostra pertulit, ex uirtute sua resurgendo calcauit. Resurgens, n. a mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Resurgendo autem, & in cœlum ascendendo, ianuam aperuit, quia nimirum ex auctoritate sacræ scripturæ, ꝙ Deus esset, innotuit. Vnde scriptũ est: Exaltare super cœlos Deus, & super omnem terram gloria tua. Septem quoque eiusdem libri signacula soluit, quando eloquia sacra fidelium mentibus reserauit: & quicquid de mysteriis suis lex, & prophetæ sub allegoriis prædixerant, de his scilicet, quæ per hominem temporaliter gesit, de se prædicta, & in se ac per se completa, luce clarius indicauit.

Gen.6.g

Psa.107.a

B

Sermo decimusquintus.

Vid est, quòd post mortem eius tres illæ sanctæ mulieres emerunt aromata, ut in monumento positum ungerent eũ? Quid in tua actione nobis reliquerunt imitandũ? Res enim gesta (ut ait beatus Gregorius) aliquid in sancta ecclesia signat gerendum. Et nos ergo si Christum mortuum, id est, fidem Christi mortuam in corde cuiuspiam fratris senserimus, dauda nobis opera est, ut ad ungendum corpus mortuum emptis aromatibus accedamus. Significant autem tres illę mulieres tres in nobis efficientias, quæ sibi congrua comparant aromata. Quę sunt illæ? Mens, manus, lingua. Omnis enim qui emit, dat & accipit aliquid: & quod dat perdit, vt possideat quod accipit. Dat igitur mens nummum propriæ uoluntatis, & comparat affectum compassioniszelum iustitię, discretionem consilij. Dat manus obedientiam, & emit in tribulatione patientiam, in opere perseuerantiam, in carne continentiam. Dat lingua nummum confessionis, & accepit modum in correctione: copiam in exhortatione, efficaciam in persuasione. Talibus unguentis compositis, dum ad monumentum simul uenerint colloquuntur inuicem, & dicũt: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumentis? Lapis iste est, uel nimia tristitia, uel pigritia, uel duritia, quæ dum cordis aditum obstruit, frustra ad ungendum mortuum mens, uel manus, uel lingua eum quibuslibet aromatibus uenit. Sed quoniam scriptum est: Prœparationem cordis eius audiuit auris tua: uident lapidem reuolutum, introeunt in monumentũ: & quem ungere uolebant mortuum, audiũt suscitatum. Quis hoc indicat? Quis hoc prędicat? Angelus utique testis resurrectionis. uidetur scilicet huius in quo Christus resurrexit, uultus lætior, aspectus uenustior, sermo purior, incessus modestior, & ad omne opus bonum spiritus promptior. Quæ omnia quid sunt aliud quam quidam internæ resurrectionis hilaris nuncius? Cætera quoque, quæ in Christi resurrectione gesta, uel dicta sunt, utpote de inuento sudario, ac de ipso domino in Galilæa uidendo, & alijs quæ euangelica continet historia, possiunt nimirum iuxta cœptam tropologiam interpretari: ut quod historice præcesit in capite consequenter etiam credatur fieri moraliter in eius corpore.

Ibidem.

C

Psa.9.g

Sermo decimussextus.

TRes sunt, qui testimonium dant in cœlo, pater & filius, & spiritus sanctus. Tres in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Similiter in inferno, ut in Esaia legimus: Vermis eorũ nõ morietur, & ignis eorũ nõ extinguetur. Duo mala sunt vermis, & ignis: altero rodi tur conscientia, altero concremantur corpora. Tertium additur desperatio, quæ in eo utique intelligitur, quod dicitur non morietur, & non extinguetur. His qui in cœlo sunt, datur testimoniũ beatitudinis: his qui in terra, iustificationis: his qui in inferno sunt, damnationis. Primum testimonium est gloriæ, secundum gratiæ, tertium iræ.

1.Ioa.5.b

Esa.66.g

A

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sermo XVII.

D

Luc. 11. a

VEniens ad nos de uia noster amicus, id est, quilibet conuersus proximus: tribus panibus reficiendus est. Primus panis est continentia, qua restringitur corpus ne deinceps per mortiferas uoluptates defluat. Secundus est humilitas, qua instruitur anima, ne de ipsa sua continentia superbiat. Tertius est feruor charitatis, quo accenditur spiritus, ut utrunque, id est, corpus, & animam in castitate, & humilitate perseuerantes custodiat. His tribus, uirtutibus, id est, castitatis, humilitatis, charitatis, tanquam tribus panibus reficitur homo Dei, & robo ratur, ut secundum Apostolum in die aduentus domini sit integer spiritus, anima, & corpus. Spiritum autem uoco gratiam, quæ (iuxta Apostolum eandem) adiuuat infirmitatem nostram ne deficiamus, donec suo tempore metamus bonum, quod seminamus. Vocatur primus panis carnalis, uel corporalis, secundus rationalis, tertius spiritualis. Hi panes quotiens desunt, a Deo requiendi sunt. Merito autem tres, quærúntur, quia tres reficiédi ueniunt: anima quasi uir, caro quasi coniunx, spiritus uelut utriusque uernaculus. Et notandum, quòd non ait, Da: sed, Commoda mihi tres panes, quasi redditurus: quia sacerdos peccatori conuertenti debet quidem gratiam diuinitus impetrare, fructum uero eiusdem gratiæ non sibi debet, sed Deo referre.

Sermo XVIII.

E

Ioan. 3. b

NEmo ascendit in cœlum nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. Dominus, & Saluator noster Iesus Christus uolens nos docere quomodo in cœlum ascenderemus, ipse fecit, quod docuit, ascendit in cœlum. Et quoniam ascendere non poterat, nisi prius descenderet: descendere autem eum, uel ascendere non patiebatur diuinitatis suæ simplicitas: quippe quæ nec minui potest nec augeri, aut aliquo modo uariari: assumpsit in unitatem suæ personæ naturam nostrã, id est humanã in qua descenderet, & ascéderet uiaque nobis, qua, & nos ascende remus, ostenderet. Quod totum indicant sancti Euangelii uerba proposita. In eo enim quod dictum est: Nemo ascendit in cœlum nisi qui descendit, assumptio humanæ naturæ exprimitur: in eo autem, quod infertur, Qui est in cœlo diuinitatis suæ incommutabilitas ostenditur. In quibus uerbis illud etiam innuitur, quòd ipse sit uia per quam ascendamus, ipse patria ubi maneamus: uia scilicet transeuntibus, patria peruenientibus. Manens itaque, quod erat in natura sua, descendit, & ascendit propter nos in nostra: attingens nimirum a fine usque ad finem fortiter, & disponens omnia suauiter. Descendit siquidem quo inferius non decidit, ascendit quo celsius non potuit. Ipsumque descensum egit fortiter, quia uirtus erat: ascensum disposuit suauiter, quia sapientia erat. Descendit autem dictum est, non decidit: quia qui cadit, sine gradu ruit: qui autem descendit, gradatim pedem ponit. Sunt F ergo gradus in descendendo, sunt in ascendendo. In descendendo primus quidem gradus est a summo cœlo usque ad carnem, secundus usque ad crucem, tertius usque ad mortem. Ecce quousque descendit. Numquid amplius potuit? Poterat iam certe rex noster dicere, & quasi quodam opera effectu clamare: Quid ultra debui facere, & non feci? Maiorem hanc dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Vidimus descensum, uideamus, & ascensum. Sed & ille quoque triplex est, & eius primus gradus gloria resurrectionis, secundus potestas iudicij, tertius cũcessus ad dexteram patris. Et de mortẽ quidem meruit resurrectionem, de cruce iudicij potestatem: ut quoniam in illa iniste iudicatus est, de illa iustam obtineret iudicis censuram, ipso post resurrectionem dicente: Data est mihi omnis potestas in cœlo, & in terra. Ipsam uero sortis formam, id est, carnem in qua pallus, & mortuus est, resuscitatam euexit super omnes cœlos, & super omnes angelorum choros, usque ad dexteram patris. Quid hac dispositione suauius, ubi mors absorbetur in victoria, ubi ignominia crucis uertitur in gloriam? ut de illa dicant sancti: Absit mihi gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi: ubi, & ipsa carnis humilitas ex hoc mundo trãsit ad patrem. Hac ascensione nihil sublimius, hoc honore nihil gloriosius ci potest, aut cogitari. Sic per incarnationis suæ mysteriũ descendit, & ascẽdit dominus, relinquens

G relinquens nobis exemplum vt sequamur vestigia eius. Sumamus, & nos de mysterio eius moribus nostris exemplum. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare. Descendamus per uiam humilitatis, ponatúrque nobis primus eius gradus, id est primus profectus, nolle dominari, secũdùs velle subiici, tertius in ipsa subiectione quaslibet contumelias, & iniurias illatas æquanimiter pati. Primo gradu carnit in cœlo Lucifer ille, qui Psal. 14. d dixit in corde suo: In cœlum ascendam, supra astra Dei exaltabo solium meũ: sedebo in monte testamẽti, in lateribus Aquilonis: ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Hæc dicens irreparabiliter cecidit de cœlo: & hoc ideo forte, quia omnino intolerabilis superbia est velle dominari. Secundo gradu caruerunt primi homines in paradiso, qui licet sua maluerint uoluntate abuti, quam creatori subiici: non tamen præsumpserunt cæteris suæ sortis dominari. Ideoque culpa eorum, & pœna longe exstitit dissimilis superbiæ, atque ruinæ diabolicæ: unde & diuina clementia quandoque meruerunt reparari. Tertium gradum non habent qui ad tempus credunt, sed in tempore tentationis recedũt. Hæc dicimus vt scamus à quorum imitatione declinare debeamus. Nam, & diabolus, & homo uterque ascendere præposterè voluit: hic ad scientiam, ille ad potentiam, ambo ad superbiam. Non sic ascendere uelimus, quin B potius audiamus propheram quærentẽ quo modo ascendendum sit. Psal. 23. a Quis, inquit, ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo. Vbi notandum, quod triplicem gradũ ascendendi constituit. Primus gradus est innocentia operis: secundus, munditia cordis: tertius fructus ædificationis. Quos gradus nostro modo inuenimus in superioribus gradibus descensionis. Ibi quippe fuerat tertius gradus, tolerantia iniuriarum. Ipsa est enim quæ probat huius ascensionis primũ gradum, id est, innocentiam operis. Ibi secundus fuerat patiẽtia subiectionis: & ipsam operatur munditia cordis, quæ est secundus ascensionis gradus. Ad hoc enim doctores Iohan. 15. a prælatos habemus, vt cor mundemus, dicẽte Dominos: Iam vos mũdi estis propter sermonem quẽ locutus sum vobis. Ibi etiã primus gradus fuerat cõtemptus dominationis: hic tertius est fructus ædificationis. Quisquis autem dominari non appetit, is profectò fructuose præest cæteris instituendis.

Sermo decimusnonus.

QVis ascendet in mõtem domini? Psal. 23. a Ascendit quidem semel Christus corporaliter super altitudinem cœlorum, sed, & nunc ascẽdit quotidie spiritualiter in cordibus electorum. Si ergo volumus, & nos cum eo ascendere, ascendendum nobis est in montes virtutum de vallibus vitiorum. Est autem ge- I mina species ipsorum uitiorum. Alia enim sunt quæ nocent nobis, alia quæ proximis. Illa flagitia, ista vocantur facinora: & hæc omnia dicuntur vallis lachrymarum, quia omni fletus fluuio plangenda est vita peccatorum. De valle flagitiorum ascenditur ad montem castitatis triplici continentia, membrorum, sensum, cogitationum. In prima continentia cohibetur actus, in secunda uitatur aspectus, in tertia resecatur affectus. Item de valle facinorum ascenditur in montem innocentiæ. Hic erigitur scala: Quo tibi non vis fieri, alij ne facias: & ponitur in catriplex gradus timoris, vel eius scilicet qui patitur ne reddat talionem, vel superioris potestatis ne inferat vltionem, vel interni iudicis qui reddit vnicuique secundum opera sua. Cum autem ad hunc montẽ ascenderint, iam iusti sunt, & ex fide viuunt, sed necesse est eos secundum apostolum persecutionem pati. Itaque confugiendum est de monte innocentiæ ad montẽ patientiæ: & hic quoque erigitur scala triplicẽ gradus. Primus est domini passio, secundus martyrum fortitudo, tertius præmij magnitudo. Possunt sane gradus isti dici gradus pudoris, sicut in innocentia fuerunt gradus timoris. Et nota, q̃ mons iste patientiæ secundũ hos gradus est arduus, spinosus, aridus. Arduus propter difficultatem imitandi passionem domini: spinosus propter aculeos tentationum, quæ multiplices sunt, damna scilicet rerum, contumeliæ uerborum, cruciatus corporum, in quibus sancti martyres examinantur: aridus propter retributionem præmiorum, quę nõ in hoc seculo speratur, sed in futuro. Post hunc montem restat ei alius mons ascendendus, mons scilicet montium: ad quem cũ peruenerit, iã in eo Deus K

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psa. 75.a requieſcit. Vnde ſcriptum eſt. Factus eſt in pace locus eius. Sed & in hoc mõte pacis eri gitur ſcala charitatis, vnde Dominus dicit.
Matt. 7.b Quæcunque uultis, ut faciant vo bis homi-
Tob. 4. nes, & uos facite illis. Volumus ſiquidem retribui nobis, volumus ignoſci, uolumus gratis dari.

Sermo vigeſimus.

DE ſpiritu ſancto teſtatur Scriptu ra, quia procedit, ſpirat, inhabi tat, replet, glorificat. Procedere dicitur duobus modis: unde, & quo. Vnde? a patre, & filio. Quo? Ad creatu ram. Procedendo prædeſtinat: ſpirando uo cat, quos prædeſtinauit: inhabitando iuſtifi cat, quos uocauit: replendo accumulat meri tis, quos iuſtificauit: glorificando ditat præ mijs, quos accumulauit meritis.

Sermo vigeſimusprimus.

Ioan. 16.b SPiritus ſanctus arguit mundum de peccato, quod diſſimulat: de iuſtitia, quã non ordinat, dum ſibi, nõ Deo eam dat: de iudi cio, quod uſurpat, dum tam de ſe, quam de aliis temere iudicat.

Sermo vigeſimuſecundus.

QVi mihi miniſtrat, me ſequatur. Quidam ſunt qui non ſequun tur Chriſtum, ſed fugiunt. Alij non ſequuntur, ſed præeunt. Nonnulli ſequuntur, ſed non aſſequuntur.
L Alij uero ſequuntur, & conſequuntur. Non ſequuntur, ſed fugiunt, qui necdum pecca re deſiſtunt, de quibus ſcriptum eſt. Omnis
Ioann. 3. c qui male agit, odit lucem. Et propheta. Ecce
Pſa. 72.d iſti qui elongant ſe a te, peribunt. Non ſe quuntur, ſed præeunt, qui magiſtrorũ ſentẽ tijs ſuas præferunt. Quorũ imaginem tene bat Petrus, cum pro ſalute noſtra volentem
Mat. 16.c pati dominũ increparet, dicẽs. Abſit a te do mine, non erit tibi hoc. Sequuntur, ſed non aſſequuntur, qui ſeguiter ac remiſſe agunt, vel uſque ad finem non perſeuerantes de medio itiuere repertuntur. Talibus dicit
Heb. 12.c Apoſtolus. Remiſſas manus, & diſſoluta genua erigite, & greſſus rectos facite pedi bus ueſtris, vt non claudicans, quis erret, magis autem ſanetur. Sequuntur, & conſe quuntur, qui uiam humilitatis eius deuo-

to mentis affectu perſeueranter imitantur. Huiuſmodi uere ſequuntur Dominum. Qui mihi miniſtrat, me ſequatur: ideſt, me Ioan.12.c imitetur. Quo fructu? Vt ubi ſum ego, Ibidem inquit, ibi ſit & miniſter meus. Fructus ita- que huius imitationis, manſio eſt æternæ beatitudinis.

Sermo XXIII.

QVi uult uenire poſt me, per me, ad Luc. 9 me. Poſt me, quia ueritas ſum, per me, quia uia ſum: ad me, quia vita lum. Qui uult uenire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Tria propoſuit Chri- M ſtus, Dei uirtus, & Dei ſapientia, angelis ma gni conſilii, animę rationali ad imaginem trinitas factę, ſcilicet ſeruitutem, inlitatem, aſperitatem. In abnegatione ſui ſeruitus, in toleratione crucis vilitas, in imitatione Chri ſti deſignatur aſperitas, ut quæ per inobe dientiam de ſtatu trinæ fœlicitatis ceciderat humiliata afflictione trinæ miſeriæ per obe dientiam reſurgat. Ceciderat enim a ſeipſa, a ſocietate angelorum, a uiſione Dei: id eſt, a libertate, a dignitate, a beatitudine. Au diat ergo conſilium, ut abnegando ſemetip ſam, id eſt propriam voluntatem, ſui liber tatem recuperet: tollendo crucem ſuam, id eſt, carnem ſuam cum uitijs, & concupiſcen tijs crucifigendo, per continentiæ bonum recuperet ſocietatem angelorum: ſequendo Chriſtũ, ideſt, eius paſſionem imitando, re cuperet claritatis eius uiſionem: quia ſi com patimur ei, & conregnabimus.

Sermo vigeſimuſquartus.

PRecioſam in conſpectu Domi- Ipſius ni mortem ſanctorum eius. Ha cit aliquando uita, aliquando cauſa, aliquando uita ſimul cũ cauſa. In confeſſoribus, qui in Domino moriuntur, facit precioſam uitam. In martyribus, qui pro Domino moriuntur, fa cit eam precioſam, aliquando ſola cauſa, aliquando cauſa pariter, & uita. Et illa quidem mors precioſa eſt, quam commendat uita: precioſior uero, quam facit cauſa, precioſiſſima uero, quam præuenit uita ſimul cum cauſa.

Serm.

Sermo XXV.

Ibidem. RECioſa in conſpectu Domini, mors ſanctorũ eius. Tria ſunt quæ ſanctum faciunt hominem iuſtus ſobrius, actus iuſtus, ſenſus pius. Victus ſobrius erit, ſi continenter, ſi ſocialiter, ſi obedienter: ſi ideſt, caſtè, cha ritatiuè, humiliter uixerimus. Per continen tiam enim caſtitas, per ſocialitatem chari tas, per obedientiam humilitas acquiritur. Et hęc eſt uirtus, quę animam perfectè Deo ſubditam, ſub umbra alarũ ipſius facit ſecu re inire. Actus iuſtus erit ſi fuerit rectus, diſcretus, fructuoſus. Rectus per bonam intentionem, diſcretus per menſuram poſ ſibilitatis, fructuoſus per utilitatem proxi morum. Senſus pius erit, ſi fides noſtra Deum ſentit ſumme potentem, ſumme ſa pientem, ſumme bonum: ut per eius poten tiam, noſtram credamus adiuuari infirmita tem: per eius ſapientiam, noſtram credamus corrigi ignorantiam: per eius bonitatem, no ſtram credamus dilui iniquitatem. Tria ſunt, quæ mortem ſanctorum faciunt precio ſam, quies a labore, gaudium de nouitate, ſecuritas de æternitate.

Sermo XXVI.

Mat. 13.f TRiplicem nobis commendat gra dum parabola triplex lectionis unius. Ager eſt corpus. Huic dum adhuc dominantur paſſio nes deſideriorum, iacet incultus, & obno xius maledicto. Spinas, & tribulos germi nat, quid intus lateat ignoratur. Quis enim B eo tempore idoneum reputet ferre dignos pœnitentiæ fructus? Quid tam inſipien ter exponis anima corpus tuum? Neſcis, quid abſconditum ſit in eo. Quid miſi re gnum cœlorum? Inuenire eſt in eo ſalutis opera, quibus regnum cęlorum poteris adi piſci. Eme ergo agrum, & a concupiſcen tijs tuis tibi uendica corpus tuum, dato ni mirum precio fomentis, & occaſionibus ip ſarum concupiſcentiarum. Vbi uero theſau rum efloderis, eſto iam negociator, & pre cioſas margaritas quære. Si præcioſiſsimam unam inueneris, etiam tũc uende quicquid habes, & eme eam. Quæ eſt tamen una tam precioſa? Neque enim mirum, ſi pro the ſauro uendidit quæcunque habebat: id eſt, pro diuitijs ſalutis, & peccata, & peccati fo- menta deſeruit. Hæc quippe ſola prius ha bebat. Nunc autem ubi theſaurum hunc re perit, quomodo quærit bonas margaritas, & pro una omnia uendidit? Ego unam hanc nihil aliud, quam unitatẽ arbitror eſſe. Quę rit autẽ bonas margaritas, qui in opere ſalu tis ſuę non eſt cõtentus inferioribus bonis, ſed ſumma, quęque, & excellentiora perqui rit. Nihil ergo precioſius inueniens unita te, non parcat omnibus cæteris propter eã: ieiunijs, uigilijs, orationibus audacter præſe rat unitatem. Volo autem, ut in ea quoque ſic maneat, non quaſi unus ex omnibus, ſed quaſi cum omnibus unus. Latum expandat ſinum, ex omni genere affectionem claudat intra uiſcera ſua, omnibus omnia fiat, & cõ gaudere paratus, & compati: gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Erit enim cum ad littus ueniens, malos piſces a ſagena C charitas excludet, quicquid moleſtum eſt, ſo ras mirtetur.

Sermo XXVII.

EOdem ordine quo præceſſit cul pa, ſubſecuta eſt etiã culpæ me dicina. Primum peccatum eſt factum in cœlo per ſuperbiam prævaricatoris angeli, qui dixit in corde ſuo: In cœlum conſcendam, ſuper aſtra Dei Eſa. 14. d exaltabo ſolium meum: ſedebo in monte te ſtamenti, in lateribus Aquilonis: aſcendam ſuper altitudinem nubium. ero ſimilis altiſ ſimo. In ſeipſo tumuit, & de ſorte beatorũ ſpirituum electus cœlorum regnum amiſit. Contra hoc peccatum dictum eſt: Beati pau Matt. 5.a peres ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum. Secundum peccatum commiſſum eſt, per inobedientiam mulieris in paradiſo. Ex hoc peccato facta eſt caro rebellis ſpiri tui, ut quoniam ſpiritus eius non fuit ſubie ctus creatori, nec caro ſit ſubiecta ſpiritui. Contra hoc eſt dictum: Beati mites, quo- Ibidem. niam ipſi poſſidebunt terram. Horum duo rum peccatorum comprehendit dominus medicinam dicens: Diſcite a me, quia mi- Matt. 11.d tis ſum, & humilis corde. Tertium peccatũ fuit, quod ipſa mulier uirum quoque ſecum traxit in culpam. Debuit quidem illa pec catum ſuum deflere, nec addere peccatum peccato: ſed in hoc ſe putauit habere conſo lationem, ſi uirum faceret peccati ſui partici pem. Quodammodo. n. naturale eſt unun quemque uelle ſiue in uitijs, ſiue in uirtuti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus associare sibi consortem. Contra hoc
Matt.5.a peccatum est istud remedium: Beati, qui lu
1.Tim.2. gent, quoniam ipsi consolabuntur. Quartū
a peccatum commisit Adam, qui consensit.
Adam enim (sicut ait Apostolus) non est
seductus, mulier autem seducta in præuari-
catione fuit. Illa per ignorantiam, iste pec-
cauit per infirmitatem. Peccauit autem ni-
mis diligendo vxorem, non quia eius volun
tatem fecit, sed quia eam uoluntati prætulit
Gene.3.c diuine. Vnde, & a domino ei dictum est. Pro
eo, q; obedisti uoci uxoris tuę plus quā meę,
maledicta terra in opere tuo. Iustū quippe
erat, vt illius magis uoluntatē faceret cui plus
debebat. Quis vero ambigat plus eū debere
conditori quam vxori? Siquidē uxori erat
astrictus tātū per amorē Deo autē per timo
rē, simul, & amorē. Plus ergo debuerūt uale
re duouincula ad tenēdū eū erga Dei præce
ptum, quam unum tantū erga coniugis affe
ctum. Contra hoc quartū peccatum, adhi-
Mat.5.a bitum est remediū: Beati qui esuriunt, & si-
tiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.
Habuit quidem Adam iustitiā, a iusto Deo
creatus iustus: sed quia non eam ex libero ar
bitrio direxit, facile ab ea per idem liberum
Psal.44.b arbitrium defluxit. Quo contra dicitur per
psalmistam de Christo: Dilexisti iustitiā, & o
disti iniquitatem. Quintum æquè peccatū
commisit, qui propriam culpam retorsit in
Gene.3.b uxorem, cum ait: Mulier quam dedisti mihi
sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Pri
mo quidem crudelis in se, qui peccatū suū
excusauit: secundo in uxorem quam accusa-
uit. Et utique satis sumpta est digna de pec-
cato uindicta, quando eam accusauit, cuius
E amore peccauit. Cōtra hoc peccatū dictum
Matt.5.a est: Beati misericordes, quoniam ipsi misera
cordiā consequentur. Sextum peccatum fecit
Eua, quæ cum increparetur a domino cur
hoc fecisset, respondit ei: Serpēs decepit me,
Gene.3.b & comedi. Sic declinauit, & ipsa in uerba
Ps.140.a malitiæ ad excusandas excusationes in pec-
catis, refundens culpā in serpentē, quasi im-
munis a crimine, cum nil obfuisset sugge-
stio serpentis, si illa negasset assensum pro-
priæ uoluntatis, & forte præcesserit in ea ali-
quis motus superbiæ, vnde seduci meruit a
Matt.5.c serpente. Contra quod dictū est: Beati mun
do corde, quoniā ipsi Deum videbūt. Septi-
mum peccatum factū est extra paradisum,
Gene.4.b quando Cain consurrexit aduersus Abel fra
trem suum, & interfecit eū. Ex eo iam tem-
pore inueteratū est, vt mali insurgāt in bo-
nos, & opprimant eos. Huius peccati reme-
dium est illud: Beati pacifici, quoniam filij Mat.5.c
Dei uocabuntur. Quod si ab infestatione
cessare noluerint iniqui, patienter tolerent
eos iusti, audientes consolationem, quę se-
quitur, & dicit: Beati qui persecutionem pa Ibidem.
tiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorū
est regnum cœlorum. Ecce quam necessa-
rius fuit aduentus Christi, qui carnem su-
biiceret spiritui, hominem pacificaret sibi
dum reconciliaret homini.

Sermo vigesimusoctauus.

Lex per Moysen data est, gratia, Ioan.1.b
& ueritas per Iesum Christum F
facta est. Duplex in lege vetere Matth.5.a
præceptorum genus inuenio. Rom.13.a
Sunt enim moralia quædam, ut est: Nō con Exo.20.d
cupisces, nō adulterabis, honora patrē tuū,
& his similia. Sunt etiam figuratiua, & um-
bratilia quædam, vt est taurorum immola-
tio, & sanguis hircorum. Veruntamen car-
nalis ille populus, nec illa implere poterat,
nec in his obtinere salutem. Vnde, & salua- Mat.7.a
tor in euangelio, legis præcepta improperat
Pharisęis, quòd propter traditiones suas ir-
rita facerent Dei mandata, ipsa sine dubio
in quibus esset ædificatio morum. Nā de ce
teris ipse loquitur per prophetam Dei es
præcepta non bona: ipsa plane in quibus es-
set umbra futurorum. Quæ enim conse-
quentia rationis, ut homine peccante antes
mulctaretur, & diceret cum propheta: Quæ Exo.20.d
non rapui, tunc exoluebam? Merito sane Psa.68.a
non bona præcepta populus nō bonus acce- Psa.81.d
pit, dicente propheta: Cum sancto sanctus
eris, & cum peruerso peruerteris. Nouerat
enim Iudæorum corda carnalia, unde, & car
nalia eis tradidit sacramenta, quæ non pos-
sent iuxta conscientiam perfectum facere
seruientem in iustitijs carnis. Venit proin-
de plenus gratia, & veritate Christus domi
nus noster, ut ex hoc iam moralia quidem
impleantur per gratiam: quæ uero umbra-
tilia, & mystica fuerant, reuelata veritate de-
inceps non ad literam obseruentur, sed se-
cundum spiritum spiritualiter intelligātur.
Propterea iam non aries, vel taurus homine
peccante mactatur, sed uiua corporis hostia
rationale, & acceptabile sacrificium in scien-
tijs, & laboribus veniam meretur pariter,
& gratiam.

Sermo

G *Sermo vigesimusnonus.*

Matt.24.a Ic nos existimet homo, vt minis-
tros Christi, & dispensatores
mysteriorum Dei. Minister
Christi sic debet conuersari, ut
ex moribus exterioris hominis qui uidetur
existimetur cōpositio interioris animi, qui
non videtur, ne uel ab alio, vel a seipso pos-
sit iudicari, sed dicat cum eodem apostolo.
Ibidem. Mihi pro minimo est, vt a vobis iudicer,
aut ab humano die, sed neque meipsum iu-
dico. Qui autem iudicat me dominus est.
In quibus verbis notanda sunt tria iudicia.
Humanum, suum cuiusque proprium, diui-
num. Et humanum quidem potest iudicare
de rebus exterioribus, quæ sensibus corpo-
ris percipiuntur: de interioribus vero non
1.Cor.2.c potest. Hinc enim scriptum est. Quis enim
scit hominum, quæ sunt hominis, nisi spiri
tus hominis, qui in eo est? Quapropter de
his, quæ sunt in homine, potest iudicare spi
ritus hominis, qui in ipso est. Longe vero
præstantius de his ipsis iudicat Deus, cuius
necdum se fatetur apostolus euasisse iudi-
cium, qui tamen iam & humanum tran-
scendisset, & proprium. Porro humanum
1.Cor.4.a contemnebat, qui dicebat. Mihi autem pro
minimo est, ut a vobis iudicer, aut ab huma
Ibidem. no die. Sed neque proprium timebat, qui
dicebat. Sed neque meipsum iudico. Nihil
enim mihi conscius sum. Solum ergo resta-
Ibidem. bat diuinum, de quo ait. Qui autem iudi-
cat me, dominus est. Debet tamen quisque
quantum potest irreprehensibilem se exhi-
bere primum quidem coram Deo, sed de-
1.Cor.8.d inde coram hominibus. Hoc nempe est,
quod alibi loquitur idem apostolus dicens.
Prouidentes bona non tantum corā Deo,
sed coram hominibus. Et notandum, quod
tribus modis prouidentur bona coram ho
minibus, id est, habitu, actione, sermone.
Habitu, ne sit notabilis: actione ne sit re-
prehensibilis: sermone, ne sit contemptibi-
lis. Tribus etiam modis coram Deo, cogi-
tatione, affectione, intentione. Nam & co-
gitatio debet esse sancta, vnde scriptum est.
Cogitatio sancta seruabit te, & affectio pu-
ra, & intentio recta. Sunt autem tria ista, id
est cogitatio, affectio, intentio, in anima: sed
in ea quoque propriis singula locis distin-
cta uidentur. Nam cogitatio in memoria,
affectio in uoluntate, intentio in ratione cō
stitit. Atque ut corū usum ac differētiā cla-
rius videamus, sumamus nobis exemplum
de rebus exterioribus. In corporibus si qui-
libet deformis color cutem tantum inficiat,
corpus quidem turpius redditur, sed nil ei
de sanitate sua ex hoc adimitur. Si ergo car-
ni putredo aliqua, vel liuidus tumor insede
rit, iam non solum decor corporis, sed salus
quoque turbatur. Quod si languor forsitan
inualescens, cum ipsa carne ossa quoque me
dullitus occuparit, tunc demum de vita nō
immerito poterit desperari. Eodem modo
in anima si peccatum suggeritur memoriæ
per cogitationem, nullum tamen præbuerit
aut voluntas affectum, aut deliberatio ipsa
consensum fateor quidem, deformitas est, Cant.4.b
nec audire interim anima illa meretur. To- I
ta pulchra es amica mea. Cęterum, & si
næuus est, sed non morbus. Quod si volun
tas, quoque ipsa, iam sensu delectationis affi
citur, resistit tamen adhuc deliberatio ratio
nis, infirmatur quidem, sed necdum mori-
tur anima: clamet tamē necesse est. Sana me Hie.17.b
domine, & sanabor. Tunc enim mori dici-
tur, quando & ipsa ratio ad peccatū per in-
tentionem euruatur. Hoc nempe est pecca- Eze.18.a
tum, de quo dicitur. Anima quæ peccauerit
ipsa morietur. Hunc triplicem gradum de-
plorat Dauid ex persona peccatoris, dicens
domino. Expellendo de paradiso, in latam
huius seculi euagationem. Confirmasti su-
per me manum tuam. Et quoniam carnalia Psa.37.a
desideria sunt peccati pœna. Non est sani- Ibidem.
tas in carne mea, a facie iræ tuæ. Iam uero
vbi robur deest rationis, non est pax ossibus
meis, a facie peccatorum meorum. Qui rur
sum eosdem gradus ex persona iusti decan-
tat dicens. Memor fui Dei, & delectatus
sum, & exercitatus sum. Delectatus enim di Psal.76.a
cit per uoluntatem, exercitatus per rationē.
Ne ergo a memoria expellat Deum irruēs
turba plurimarum cogitationum, quæ so-
lent effluere tanquam vilis plebs in atrium:
ponatur ad eius portam ianitor cuius nomē
est recordatio proprię professionis, vt cum
turpibus sese cogitationibus senserit ani-
mus prægrauari, increpet se, & dicat sibi.
Tūne hæc debes cogitare qui sacerdos es,
qui clericus es, qui monachus es? Cultor
iustitiæ debet in se huiusmodi, quicquam
admittere? decet seruum Christi, amā-
torem Dei, tale aliquid, vel ad modicum
meditari? Hæc dicendo excludes flu-
xum illicitę cogitationis per recordationem K
propriæ professionis. Similiter ad por-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tam voluntatis in qua solent manere carnalia desideria tanquam in domo domestica familia, statuatur ostiarius qui vocatur recordatio cœlestis patriæ. Hic enim potest prauum desiderium quasi cuneus cuneum expellere, & ipsum, qui ait. Ecce sto ad ostium, & pulso: sine cunctatione recipere. Iam vero ad thalamum rationis talis, & tã ferox adhibendus est custos qui nemini pareat, sed quicunque hostis siue clam siue palam ingredi præsumpserit, procul eum arceat: & hic sit recordatio gehennæ. In cæteris siquidem, id est, memoria, & voluntate non ita est intolerabile, si vel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, vel voluntas impuram affectionem. Hoc vero grauissimum est, & omnino damnosum, si vnquam ratio perdiderit intentionis rectitudinem.

Sermo tricesimus.

1.Cor.5.f Sicut portauimus imaginem terreni hominis, portemus, & imaginem cœlestis. Duo homines sunt, vetus, & nouus. Adam vetus, Christus nouus. Ille terrenus, iste cœlestis: illius imago vetustas, istius imago nouitas. Est autem triplex vetustas, & contrario, triplex nouitas. Est enim vetustas in corde, in ore, in corpore: in quibus tribus modis peccauimus, cogitatione, locutione, & opere. In corde sunt desideria carnalia, I. & secularia, id est, amor carnis, & amor seculi. Similiter in ore est gemina vetustas, arrogãtia & derogatio. Item gemina in corpore, flagitia, & facinora. Hæc omnia sunt imago veteris hominis, & hęc omnia renouãda sunt in nobis. Si non esset vetustas in Eph.4.f corde, non diceret apostolus: Renouamini spiritu mentis vestræ, & induite nouum hominem qui secundum deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Item si non esset vetustas in ore, non diceret scriptura: Recedant uetera de ore vestro. Et apostolus 1.Re. 2.a dicit. Omnis sermo malus non procedat de Ephes.4.g ore vestro, sed qui bonus est, ad ædificationem fidei, vt det gratiam audiẽtibus. Sed & de vetustate corporis mẽtionem facit, cum Rom.6.d dicit. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immũditiæ, & iniquitati ad iniquitatem. De cuius renouatione etiam subiungit: Ita nũc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationẽ. Renouet ergo cor nostrũ à carnalibus, & secularibus desideriis: vt exclusis illis, introducatur amor Dei, & amor patriæ cœlestis. Recedãt ab ore nostro arrogantia, & derogatio, & succedant pro his vera peccatorum nostrorum cõfessio, & bona de proximis æstimatio. Pro flagitiis, & facinoribus, quæ uetustas est corporis, assumatur continentia, & innocẽtia, ut scilicet contrariis uitiorum contraria uitia depellãtur. Hanc supradictam renouationẽ facit Chri- Ps.44.c stus habitans in nobis per fidẽ, sicut ipse ait: Cant.5.b Ecce noua facio omnia. Vnde & ad sponsam M loquitur in Canticis: Pone me ut signaculũ super cor tuũ, ut signaculum super brachiũ tuum. Habitans igitur in corde est sapiẽtia, habitans in ore ueritas, habitans in corpore iustitia.

Sermo tricesimus primus. 1.Co.4.b

Pectaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominibus. Ita plane, & malis & bonis pariter. Illos enim solicitat inuidiæ passio, istos compassio misericordiæ, ut in nos incessanter intendant: illi quidem defectum nostrum, isti profectum deliderantes. Nimirum in probatione sumus, inter paradisum & infernum interim medij, uelut inter claustrum, & seculum constituti. Diligenter cõsideratur utrinque quid agimus, utrique dicitur, o si ad nos transeat: intentione quidem dissimili, sed non dispari forsitan uoluntate. Quod si ita omnium oculis in nostri quo abierunt, aut quare soli ipsi recesserunt à nobis? A dextris siquidem, & a sinistris tanto studio circunspecti, soli dissimulamus inspicere uitam nostram: soli nosmetipsos negligimus intueri, nec uetentes deceptorios, nec administratorios saltem Ps.144.a spiritus reuerentes. Me expectant iusti, do- Ps.118.m nec retribuas mihi. Et item: Me expectauerunt peccatores, ut perderent me. Hinc mihi gehenna, inde corona paratur, & inter hanc atque illam medium nugari libet, o- Ps.36.a fcitare delectat? Vsqueadeo nec tralior desiderio, nec periculo terreor, nec cupidus plasne nec pauidus, in quibus magis fuerat necessarium: perniciosissime insensibilis ad Gen.47.c vtrumque. Exurgamus aliquando fratres, 6.43.a nec in uano accipiamus animas nostras, pro Exo.1.c quibus alij tanto zelo, uel in bonum uigilant, uel in malum. Non est res parua, quam sic insectãtur hostes, ciues sic pstolantur.

Sermo

Sermo XXXII.

Vsque hodie in ciuibus Babylonis aquarum effusio, id est confusio cogitationum, terram sanctuat circa carnẽ cogitatio vniuersa, nul- Gen.1.a lum ex ea sperare est fructum salutis. Diuidantur ergo, aquæ ab aquis, quatenus anima quoque (vt dignum est) partem sibi vendicet solicitudinis, & meditationis. Sane inferiores certis limitibus coerceantur, certis contineantur alueis, necessitatis terminos Ps.14.b non excedant, proinde superiores copiosius dilatentur. Ex hoc sane dat Dominus benedictionem, & terra nostra dabit fructum suum.

Sermo XXXIII.

Vm in populo Dei carnales alij sint, & alij spirituales, nec illi tamen ęternorum, nec isti carẽt omnimodo temporalium desiderio. In eo sane distant, q̃ plus alia appetunt alij, & secundum ea, quæ præferũt, aut spirituales, aut carnales iudicantur. Hinc est quod in benedictionibus Iacob, & Esau, & Gen.27.d rore cœli, & terræ pinguedo nominatur, sed non eodem ordine in vtroque. Det tibi E Deus de rore cœli, & de pinguedine terræ abundantiam, ait Isaac ad Iacob. Ad Esau vero. In pinguedine terræ, inquit, & in rore cœli desuper, erit benedictio tua. Quid autẽ singula præferant, a studiis eorum, & solicitudinibus innotescat.

Sermo XXXIIII.

Ntegra, & perfecta moralitas in duobus præcipue consistit, in euitandis uitiis, & appetendis uirtutibus, quoniã nõ sufficit a malo abstinere, si non & bonum faciamus. Ps.36.a Inde Psalmista: Declina à malo, & fac bonum. Fugiamus ergo vitia, amplectamur virtutes. Historias igitur summatim delibã tes, moralitatis fructus decerpamus. Fames coegit Israel intrare in Aegyptum: statim reperit ibi nouum dominum, & de libero seruus efficitur. Ex illius regionis inhabitatione redigitur sub potestate Pharaonis: qui masculos præcepit interfici, fœminas reseruari. Israel operibus luti, & lateris duriter affligitur. Pharao paleas ministrat laborantibus. Fames coegit. Non fames panis, neque sitis aquæ, sed audiendi verbum Dei, compellit multos intrare Aegyptum: hoc verbum Dei est lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc Ioan.1.a mundum. Vnde psalmista: Præceptum do- Ps.18.b mini lucidum, illuminans oculos. Qui hãc lucem sequitur, non ambulat in tenebris, sed habet lumen uitæ. De luce præceptorũ transitur ad lumen præmiorum. Qui huius diuini uerbi patitur egestatem, cogitur intrare Aegyptum, id est, tenebras. Inuolutur. n. tenebris ignorantię, & subiacet dominio Pharaonis, id est, diaboli, qui princeps est Aegypti, hoc est tenebrarum, iuxta illud Ephes.6.b apostoli. Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinẽ, sed aduersus principes, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarũ harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Sub iugo Pharaonis fiũt lutea opera, id est, dissoluta, & sordida. Ab ipso dantur paleæ, id est, leues cogitationes. Palearũ est leuiter accendi, & in momento consumi. Sic & malæ cogitationes a diabolo immissæ cito in mentibus nostris accenduntur, carnis mollitie consentiente. Sed si viriliter studeamus resistere, Deo iuuante protinus extinguuntur. Paleis accensis coquebatur lutum, & solidabatur in lateres: & prauæ cogitationes, quę sunt lutum, paleis delectationis accenduntur. Quæ cum transeunt in actum, tunc decoquuntur cum uero ducuntur in consuetudinem, tũc solidantur.

Sermo. XXXV.

Beatus uir qui non abijt in cõsilio impiorum. Pij sunt qui in Deum credunt, & ipsum colũt. Est enim pietas cultus Dei. Hic autem cultus in tribus consistit, fide, spe, & charitate, quę sunt inuisibilia. His tribus carent impij, qui Deum non colunt, & quorũ consilium est uisibilia inuisibilibus, terrena cœlestibus præponere. Horum caput, & princeps est diabolus, qui primus a pietate recessit, & impius factus etiã homines in paradiso positos, ab eadem pietate fraude sua deiecit, uolens eos habere socios sui erroris, & participes iniquitatis. Ille enim Euam se- D duxit, & illa uirum sibi subdidit. Similiter adhuc dæmon suggerit carni, caro spiritui, & sit

Universidad de Deusto
Biblioteca

& fit impiorum consilium. Dicunt enim sibi inuicem. Omnium nostrum sic vnum marsupium. Ponunt ergo in memoria quasi in marsupio quisque obolum suum: dæmon scilicet suggestionem, caro delectationem, spiritus consensum. Inde tanquam de symbolo comparant sibi victum competentem. Caro quidem combustionem, ignem scilicet qui nō extinguitur, spiritus mala cōscientiam, id est, vermen qui non moritur. Dęmon aūt emit vtriusque sanguinem. Ad hoc consiliū impiorū itur quatuor modis. Quidā.n.trahūtur inuiti, alij attrahūtur illecti, alij seducūtur ignari, alij sequūtur spōtanei. Istis necessaria sunt quatuor virtutes, p'quas armati resistāt ne in cōsilio eant. Inuitis necessaria est fortitudo qua resistāt vsque ad mortem minis, cruciatibus, & damnis. Illi qui attrahuntur illecti, indigent temperantia quæ reprimit illicita desideria, nec cedit promissionibus, nec emollitur blanditiis. Illis qui seducūtur ignari, est opus prudentia quæ ab vtilibus inutilia discernit, & docet quid tenendum, quidve reiiciendum sit. Iustitia indigent illi qui sequuntur spontanei. Iustitia est rectitudo voluntatis, quæ nec amat peccare, nec peccato consentire.

Iustitia, & fortitudo sedem habent voluntatem: quia voluntas iusta debet esse, & fortis. Est autem iustitia ordinata hoc modo, scilicet mala respuens, bonis meliora præponens. Hanc non uidetur habuisse Adam,
E qui malo consentiens, quod utile erat deseruit. Prudentia, & temperantia sedem habēt in ratione, quia ratio prudens debet esse, & temperata. Est quippe prudentia, ratio docta, scilicet à gratia uitare contagia iniustitiæ propter iustitiam. Vitat quidem non solum iniustitiam apertam, sed etiam illa quæ sunt aliquo modo contra iustitiam, attendens non quod licet, sed magis quod expedit: uitans diuitias, & quædam alia, non quia illicita, sed quia iustitiæ solent esse impedimenta. Sed propter quosdam qui ex hypocrisi hoc faciunt, additur, propter iustitiam. Iustitia est perfectio animæ rationalis. Alię uirtutes sunt ad eius acquisitionē uel conseruationem, fortitudo, temperantia, prudentia, quę iustitiā conseruant ne amittatur aut minuatur. Postquā uero perfecta est iustitia, & transit in affectum cordis inde est
C quod illa tria quia fortis est prudēs, tēperata. Qui non abiit. Abire pertinet ad illos qui sunt in cōstantes, & leuiter possunt impelli. Quod quidam uolentes euitare, fiunt euidē ter obstinati nullius consilio acquiescentes, propositum suum immobiliter tenentes: & ideo adiunctum est, & non flexit, scilicet ut nec leuis sit nec obstinatus. Via peccatorum est mundus, vel propria uoluntas, quæ est superbia, ex qua omnia mala: sicut ex communi sunt bona. Et in cathedra pestilentiæ, non sedit. Sedet, qui docet exemplo suo faciens peccare alios. Cathedra est hæc, & quatuor pedibus subsistit. Primus pes est malitiæ, secundus contemptus Dei, tertius in reuerentia, quartus astutia. Malitia est amare malū, & saporē mali habere: & malū, qa malū est diligere, sicut facit diabolus, & nonnulli inquī. Sed quia sit aliqñ ut tales timeāt deum non timore bono, sed ne incurrant, uel damnum rerum, uel corporis cruciatum: ut amplius fiant mali, contemnunt, & ipsum Deū & fit secundus pes contemptus Dei. Item pōsset fieri ut malum amarent, Deum contemnerent, sed inhiberet eos pudor hominum cum quibus habitant: ideo ad augmentum mali sequitur tertius pes irreuerentia, ut nec deum timeant, nec homines reuerēā tur. Ad consummationem uero malitiæ adest quartus pes astutia, ut sciāt uti tribus prędictis, miscentes oleo uenenum, & mellī acetum. Eminens pars cathedrę cui sedens inhæret, est potentia. Si enim potens est qui prædicta habet, tunc plurimum nocet, uel si potentem sibi allicere potest, quem consilio suo seducat, & ad malum impellat. Deinde apponitur puluinar, ut suauiter sedat. Puluinar sit de leuibus pennis auium, significans uanam gloriam, & fauorem popularem, quibus homines delectati extolluntur. Scabellum pedibus supponitur ne terram tangant. Tales enim nonnulli terrenas actiones non faciunt, sed spirituales simulant, ut magis decipiant. Horum doctrina est quasi pestilentia, multa loca occupans, & uallans. Sed in lege Domini uoluntas eius. Superiori uersu dictum est quid sit respuendum: in hoc aūt dicit quid sit appetendum. In illo dictum est tanquam declina à malo: in hoc autem, & fac bonum
G quod utique est ambulare in lege. Sed qm hæc uia agitur non gressu corporis, sed affectu mentis: ideo dictum est: In lege domini uoluntas eius. Velle enim (teste beato Gregorio) mente ire est. Per hanc uiam incedunt, & quasi quendam currum ducunt tria genera hominū, seruus mercenarius,

tius, filius. Trahunt autem eundem currū iumenta, quorum nomina sunt, commina tio & promissio. Super comminationē ser uus sedet, super promissionē mercenarius. Horum uterque trahit currum, alter timore, alter cupiditate, & uterque proprijs stimulis impellitur. Solus filius qui nec timore quatitur, nec illicitur cupiditate, sed spiritu dilectionis agitur, sine labore aut læsione uehitur in curru. Quicunque enim spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei. Habet etiam currus ille quatuor rotas, illas scilicet quatuor animi affectiones notissimas, amorem & lætitiam, timorem & tristiciā. Amant enim reprobi temporalia, & lætantur cum malefecerint: sed hunc amorem & hanc læticiā sequitur timor & tristicia sempiterna. Electi verò quibus dicitur: Mundus gaudebit, uos autem contristabimini, sed tristicia uestra uertetur in gaudium: ponunt primas rotas timorem & tristiciā, posteriores amorem & læticiam. Ipsis etenim commutatur timor in charitatem, tristicia in læticiam sempiternam. Notandum autem, quòd hæc uia legis Domini consummatur sex diebus. Et prima quidem dicta est gemitus cordis, secunda confessio oris, tertia largitio propriæ possessionis, quarta labor corporis, quinta abnegatio propriæ uoluntatis, sexta contemptus mortis. In se
H prima fit quies ab omnibus prædictis, speransq octauam resurrectionis. Et in lege eius meditabitur die ac nocte. In quocunque statu sit homo positus, nunquam receden dum est illi à lege Domini, sed semper in die bonorum non immemor sit malorum, & in die malorum memor sit semper bonorum. Potest etiam per diem & noctem contemplatiua & actiua vita intelligi, quæ amb hæ continentur in lege Domini.

Sermo trigesimussextus.

Dixit insipiens in corde suo, non est Deus. Deus licet unus sit & unum sit, tamen non sui varietate, sed animi nostri mutatione gustantibus nobis diuersos videtur habere sapores. Sapit enim timenti iusticiā & potentiam, sapit amanti bonitatē & misericordiā. Vnde & alibi ait idem iste Propheta: Semel locutus est Deus, duo hæc audiui: quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia. Idem quippe est audire hoc quod gustare, quia utrumque sit una & simplicissima mente. Itaque semel locutus est Deus: quia unum genuit uerbum. Cęterū nos per unum uerbum duo hæc audimus siue sapimus, quia potestas Dei est, & tibi domine misericordia. At is quidē penitus insipiens est, cui nec timorem Deus sapit nec amorem. Discat quantum uult, ego sapientem non dixerim, dum nec timebit nec diliget Deū. Quomodo.n.dixerimus in sapiē *Eccl.1. &*
tia consummatū, quem video nec initiatū? *Prou.1.b*
Nā initiū sapientiæ timor Domini: cōsummatio amor, media sibi vendicat spes. Cui ergo nec iusticiam sapit Deus per timorem, nec misericordiam per amorem, is planè dicit in corde suo, Non est Deus. Deū enim non putat, quem nec iustū nec piū reputat.

Sermo trigesimusseptimus.

Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis, nō est qui faciat bonum, non est usque ad vnum. Habet anima corruptionem suam, habet & corpus suū. Corruptio animæ tripartita est, quadripertita est corporis. Corpus siquidem cōstat ex quatuor elementis. Anima uerò in triplici ui subsistit. Est enim rationalis, concupiscibilis, irascibilis. Rationalem, cuius sanitas est cognitio veritatis, corrumpit superbia. Corrupta autē fallitur duobus modis: in cognitiōe sui, & cognitione Dei. Cōcupiscētiā corrūpit uanā gloria, irā inuidia. Corruptio corporis dicitur abominatio, & fit quatuor modis, secundū quatuor elemēta ex quibus cōstat. Quatuor.n.sunt, quæ corpus corrūpūt, curiositas, loquacitas, crudelitas, uoluptas. Sunt autē quatuor partes corporis, in quibus singulis maximē uigēt singula elementa. Nā in oculis est ignis: in lingua quæ uocem formāt, aer, in manibus quarū proprie tactus est, terra: in mēbris genitalibus, aquas. Has quatuor partes corrūpit illa quadripertita pestis. Oculos scilicet curiositas, linguā loquacitas, manus crude K
delitas, genitalia uoluptas. Sic fiūt homines corrupti, & abominabiles, corrupti in anima abominabiles in corpore: corrupti corā Deo, abominabiles corā hominibus. Non est qui faciat bonū, non est usque ad unum. Quatuor genera sunt hominū, quorum omnium nullum est, quod faciat bonum nisi unum. Quidam enim sunt, qui Deum nec

intel-

Universidad de Deusto
Biblioteca

intelligunt nec requirũt: & hi mortui sunt. Alij intelligunt quidem, sed non requirũt, & hi impij sunt. Alij requirunt, non autẽ intelligunt: & hi fatui sunt. Alij uero & intelligunt, & requirunt: & hi sancti sunt. De quibus solis dici potest, quia ipsi sunt qui faciunt bonum.

Sermo tricesimusoctauus.

Psa. 15. a MVltiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelauerunt. Quid dissimulant homines in vita sua agere pœnitentiam, & extrema de confessione præsumunt? Quomodo sub vnius horæ articulo reuocari posse æstimant omnia animæ membra, cuius concupiscentiæ & desideria per totum mundum sparsa sunt, & vbique terrarũ velut Ibidem. quodam visco tenentur? Non dico, ait dominus, quin & talium saluem aliquos, potens sum enim in momento omnia reuocare: sed non congregab› conuenticula eorũ de sanguinibus: ideſt, qui in sanguine perseuerant, donec multiplicatis infirmitatibus deserantur à peccatis antequam deserãt ea, non magna talium conuenticula cõgregabo. Si bene memini, in toto canone scripturarum unum latronem inuenies sic saluatum. Noli ergo huic tam periculosæ exL Ioan. 3. b pectationi credere tẽmetipsum. Et quidem spiritus nõ modo vbi vult, sed quãdo vult, spirat, nec ei difficile est de subito perfectã dare contritionem cordis, quam uix multo tempore alij consequuntur: sed vnde scis q tunc tibi ita subuenire velit, quem tu intesap. 1. b rim sic repellis? Benignus quidem est spiritus sapientiæ, sed non liberabit maledictũ à labijs suis. Audi quis ille sit: Maledictus qui peccat in spe.

Sermo tricesimusnonus.

Psa. 20. a PRæuenisti eũ in benedictionibus dulcedinis. Triplex nobis necessaria est benedictio, prꝛueniens, adiuuans, & cõsummans. Prima misericordię, secunda gratiæ, tertia gloriæ. Præuenit misericordia cõuersionem, adiuuat gratia conuersationem, perficit gloria, cõsummationem. Nisi trinam hanc benedictionem dederit deus, nõ potest dare terra nostra fructũ salutis. Neque enim aut inchoare bonum donec à misericordia præueniamur, aut agere bonum donec adiuuemur à gratia, aut consummari in bonis possumus donec gloria repleamur. Verum in his tribus non immerito dulcius sapit ea quæ non modo immeritos, sed & male meritos prꝛuenit: ut dum adhuc filij sumus iræ, & operamur opera mortis, ipse cogitet super nos cogitationes pacis, & ne petentibus quidẽ, imo & impetentibus: nõ inuocantibus, sed prouocantibus: non interpellantibus, sed M etiam repellentibus, spiritum bonum, spiritum vitæ, adoptionis spiritum largitur. Quid illi animæ dulce sapiat, cui misericordia tanta non sapit? Merito proinde benedictio dulcedinis nominatur ea quę præuenit, quia quæ adiuuat fortitudinis, quæ cõsummat plenitudinis est.

Sermo quadragesimus.

PSa. 17. 3 POpulus quem non cognoui, seruiuit mihi. Non esset magnæ admirationis, si populus à deo cognitus seruiret illi. Cum uero incognitus illi seruiat, & in auditu auris obediat, magnę laudi adscribendum est. Ex hoc genere cognitorum, & nõ cognitorũ, & cognoscentium, & non cognoscentium sunt quatuor differentiæ. Quidam enim sunt qui à deo cognoscuntur & deum cognoscũt, alij non cognoscuntur nec cognoscunt, alij cognoscuntur quidem sed ipsi non cognoscũt, alij non cognoscuntur & tamen cognoscũt. Cognoscere dei, est fœlicem facere: cognoscere hominis est gratias agere. Qui ergo cognoscuntur à deo, & deum cognoscunt, sancti angeli sunt, qui ab eo fœlices facti, eius laudibus semper vacant, & obsequiis deseruiunt. qui nec cognoscuntur nec cognoscũt, pauperes sunt necessarij, quos nec rerũ temporalium copia ditat, nec beatitudo cat seruitus diuina. Qui autem cognoscuntur sed non cognoscunt, diuites sunt huius seculi, qui acceptis quidem opibus adiuuãt, sed carnalibus desiderijs huius seculi pressi, nunquam ad cœlestia cor suspendunt. Qui A uero non cognoscuntur & cognoscunt, pauperes sunt voluntarij quos nec tribulatio, nec angustia, nec alia quæcunque pericula possunt separare à charitate dei. Et hi nimirum multis modis probantur aduersis, durisque fatigantur tribulationibus, sicut legitur optum est: Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis. Ex Ecclꝛ 6

Psal. 9. a quorum item persona loquitur Psalmus: Deus deus meus respice in me, quare me dereliquisti? Nunquid non incogniti videntur qui orant vt respiciantur? Verum tamen licet derelicti videantur, ipsi tamen deum cognoscunt: & ex persona cognoscẽtium statim in eodem psalmo subinfertur: Deus deus clamabo per diem, & non exaudies: & nocte, & non ad insipientiam mihi. De his ergo uox diuina dicit: Populus quem non cognoui, seruiuit mihi. Ac si aperte diceret angelis suis: Quid si uos mihi seruitis quos fœlices facio, quandoquidem illi mihi seruiunt quos in sua paupertate derelinquo? Et quid si uos mihi obeditis qui faciem meam videtis, cum & illi obediũt qui me tantum audiunt, & non vident? Vident quippe angeli, audiunt homines. Audiuit scilicet & obediunt, vt quandoque similes angelis facti, mereantur ipsi quoque videre. Itaque auditus est meritum videndi, visio præmium audiendi.
Psal. 44. c Et prius est audire, videre posterius, sicut scriptum est: Audi filia, & vide. Quisquis ergo in futuro deum videre desiderat, profecto necesse est vt in præsenti prius deum audiat, & in auditu auris obediat.

B

Sermo quadragesimusprimus.

Psal. 33. d MOrs peccatorum pessima. Mala in amissione mundi, quia non possunt sine dolore separari ab eo quem diligunt. Peior in dissolutione carnis, à qua euellũtur eorum animæ à spiritibus malignis. Pessima in tormentis inferni, quando corpus & anima perpetuis simul addicuntur ignibus. Econtrario bonorum mors optima, quoniam quidem sit ibi quies à labore, sit iucunditas de nouitate, sit securitas de æternitate.

Sermo quadragesimussecundus.

Deut. 7. c TRia sunt, tabernacula, atria, domus. In tabernaculis sunt omnes iusti in carne uiuentes & laborantes, quia tabernacula laborantium sunt & militantium. Tabernaculum vero habet tectum, sed fundamento caret, & portabile est: quia iusti in præsentibus non sunt fundati, sed inquirunt ciuitatem desursum fundamenta habentem. Fides etiam eorum quæ est fundamentum, non est in terrenis, sed in domino. Tectum habent, id est, munimentum gratiæ & protectionem. Atria sunt domui vicina, amplitudinẽ habentia. In illis sunt animæ sanctæ corporibus exutæ quæ in latitudine sunt, depositæ carnis angustia. Atria habent fundamentũ sed non tectum, quia animæ quæ in amore dei sunt non ruunt, vnde stantes erant Psl. 121. c pedes nostri, sed non habent tectũ, adhuc C expectantes augmentum, quod non erit nisi in resurrectione corporum suorum. Post ipsam sane resurrectionẽ cum angelis erunt in domo, quæ habet fundamentum & tectum. Fundamentum est stabilitas æternæ beatitudinis, tectum consummatio & perfectio ipsius.

Sermo quadragesimustertius.

PAratum cor meum deus, paratũ cor Psl. 56. a meum. Via regia fratres, nec ad dexteram declinat, nec ad sinistrã. Porro inuenire est hominem semel quidem paratum, non quidem secundo. Si di- Gen. 21. b xerit ei deus, Eiice ancillam & filium eius, Gen. 22. b dico autem opera carnis: non cunctatur. Si dixerit, Immola mihi filiuum tuũ quem diligis Isaac: hoc plane iam patienter audire non potest, vt fraternæ vtilitatis aut vnitatis gratia, spiritualis sustinere videatur studii detrimenta. Quidni abiiciat facile seruus Christi quicquid ad corporeã pertinet voluptatem? At vero spirituali iucunditate æquanimiter fraudari quando aut obedientia cogit, aut fraternæ charitatis ratio postulat, hoc plane magnum & deo gratum offerre est holocaustum. Memento tamen nõ Isaac in hoc sacrificio, sed arietem contumacię iugulari.

Sermo quadragesimusquartus.

ECce quam bonum & quam iucundũ Psl. 132. a habitare fratres in vnum. Est vnitas naturalis, vnitas carnalis, vnitas virtualis, vnitas moralis, vnitas spiritualis, vnitas socialis, vnitas personalis, vnitas principalis. Vnitas naturalis est inter corpus & animam. Vnitas carnalis in- D ter virum & mulierem, de qua dictum est: Gen. 2. d Erunt duo in carne vna. Vnitas virtualis est quæ hominem sibiipsi coniungit, ut nõ per diuersa effluat, sed cum propheta, vnã petat

Universidad de Deusto Biblioteca

Psal.26.b petat à domino. Vnitas moralis est quæ nos coniungit proximo. Vnde Psalmista: Qui habitare facit vnius moris in domo.
Psa. 67. a Vnitas spiritualis est quæ nos cõiungit deo.
1.Cor.6.a Vnde apostolus: Qui adhæret deo, vnus spiritus est: Vnitas socialis inter angelos, quibus omnimodis idem velle est, idé nolle. Vnitas personalis in Christo. Vnitas principalis, quæ & substantialis est in trinitate. Eccę quam bonum & quàm iucundum. Sunt quædam bona & iucunda, sunt quædam nec bona nec iucunda. Sunt quædam bona & non iucunda, sunt quædam iucunda & non bona. De bonis & non iucũdis peruenitur ad bona & iucunda. De iucundis & non bonis peruenitur ad non bona & non iucunda. Bona & non iucunda sunt continentia, patientia, disciplina. Iucunda & non bona, uoluptas, curiositas, & vanitas. Nec bona nec iucunda, inuidia, tristitia, acedia. Bona & iucunda, honestas, charitas, & puritas. Ad hoc bonum & iucundum obtinendum, necessaria est vnitas virtualis, & vnitas moralis. Primam disturbant pusillanimitas & leuitas. Pusillanimitas facit propositum relinquere, leuitas mutare. Alteram ostinatio, suspicio, & simulatio disturbant. Obstinatio non recipit proximũ, suspicio non credit proximo, simulatio non se iungit proximo. Spes æternorum expellit pusillanimitatem, humilis
E obedientia leuitatem. Obstinatio humilitate, suspicio & simulatio charitate pellũtur.

Sermo quadragesimusquintus.

Eccl. 15.c NOn est speciosa laus in ore peccatoris. Etiã quæ est in ore peccatoris pœnitentis, non videtur speciosa: quia adhuc de peccati recordatione & memoria confusionem patitur, & frequenter inde compungitur. Sed tamen in eo est vtilis & fructuola confessio, etsi nõ speciosa decoraque laudatio. Postquàm vero de beneficijs dei proficiẽs adhæret diuinæ laudi & in ea assidue delectatur & proficit, ita ut nihil aliud placeat ei: tũc in ore eius est speciosa laus dei, ad similitudinẽ agricolæ, qui dum stercorat agrũ suum, totus in lũto est & stercoribus, non est pulcher labor eius, etsi sit fructuosus: sed quando colligit manipulos segetis, tunc labor est speciosus & dulcis.

Sermo quadragesimusexтus.

Prou.4.d Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Duobus autem modis vita à corde procedit. Aut quia corde creditur ad iustitiam, & iustus ex fide viuit, & fide mundatur cor & mundo corde deus videtur, ideſt, agnoscitur, & hæc est vita æterna, in cognoscant te vnũ deum, & quẽ misisti Iesum Christum, aut quia Christus vita nostra, qui nunc per fidem habitat in cordibus nostris, erit cũ apparebit, & nos cum ipso apparebimus in gloria: & qui nũc latet in corde, tunc quasi de corde ad corpus procedet, quãdo reformabit corpus humilitatis nostræ configuratũ corpori claritatis suæ. Vnde & alius apostolus ait: Nunc filij dei sumus, & nondũ apparuit quid erimus. Sed considerandum est quomodo dicat: Omni custodia serua cor tuum. Solemus dicere homines huius seculi, bonum cultorem custodit qui corpus suũ custodit. Nos autem non sic, sed sterquilinium vile custodit qui custodit corpus suum: apostolo teste. Quoniam qui seminat in carne, de carne metet corruptionem. Qui uero, inquit, in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Ac si dicat colendum, custodiendum magis animę castrum, quoniam ęterna ex ipso vita procedit. Sed castrum illud in terra inimicorum, situm vndique impugnatur: & idcirco omni custodia, id est, ex omni parte vigilanti solicitudine est munendum, inferius, superius, ante & retro, à dextris & a sinistris. Inferius impugnat concupiscentia carnis quæ militat aduersus animã, quia caro concupiscit aduersus spiritum. Superius imminet iudicium dei. Horrendum est enim incidere in manus dei uiuentis. Solici te satis hac parte cor suum custodierat, qui dicebat: semper enim quasi tumẽtes super me fluctus timui deum. Retro mortifera delectatio est, quę oritur ex recordatione præteritorum peccatorum. Ante instantia tentationum. A sinistris vero arrogantium fratrum, & murmurantium inquietudo. A dextris obedientium fratrum deuotio. Possunt enim hi quoque (nisi caueatur) duobus nocere modis, aut bonis eorum actibus inuidendo, aut singularem gratiam æmulãdo. Vigilet ergo aduersus carnem rigor disciplinæ: contra iudicium dei, iudicij præscriptiæ cõfessionis: & hoc sit duplex, manifestum

Prou.4.d Rom.10.a Mat.14.a Psal.118.d F Psal.5.d 1.Ioa.3.d Gal.6.b Hebr.1 Iob 31.a Psal.140.b

stum de manifestis, occultum de occultis. Vnde ait apostolus: Si nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Contra delectationem, quæ procedit de recordatione præteritorum peccatorum, frequentia confessionis. Contra instantiam tentationis instantia supplicis orationis. Contra fratrum inquietudinem, patientia & cõpassio. Aduersus obedientium fratrum seruorem, congratulatio, & discretio. Congratulatio enim expellit inuidiam, discretio nimiam æmulationem.

Sermo XLVII.

MEl inuenisti? noli multum comedere, ne forte satiatus euomas illud. Potest non incongrue hoc loco mellis nomine, fauor humanæ laudis intelligi. Meritoque non ab omni, sed immoderato mellis huius edulio prohibemur. Est enim cum utiliter humanas laudes recipimus, fraternæ duntaxat intuitu charitatis, & ad salutem eorum qui nobis propterea facilius acquiescunt. Hæc ergo parcitate seruata, mellis huius moderata comestio non nocebit. Si quid uero amplius est, a malo est, & in pernicię conuertitur. Inuicto enim melle immoderatius vescitur, quisquis apponens omnino cor suũ fauore humanę laudis inflatur, increscunt, impinguatur, a quo se propheta sanctus custodiri deprecatur a Domino, non quidem mellis, sed olei satis vicina appellatione ipsum, quem prædiximus, fauorem exprimens, ubi ait. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Vis nosse quando euomat immoderatus epulator mellis edulium, quod usque ad satietatem sumens modum parcitatis excesit? Tunc sine dubio laudes quibus satiabitur, nõ aliũ fructum quærens, sed fauore ipso contentus humano: tunc inquam multa cum animi quietate euomit, quod cum perniciosa delectatione comedit, cũ alium quemlibet laudari audiens inuidia contabescit. Mens enim dedita uanitati, & arrogantia tumens, laudem alterius suam reputat uituperationem.

Sermo XLVIII.

DVo loca sunt animæ rationalis, inferior quem regit, & superior in quo requiescit. Inferior quę regit, corpus superior in quo quiescit Deus. De utroque potest recte intelligi, quod scriptum est. Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne dimiseris: uel inferiorem, scilicet regendo, vel superiorem quiescendo. Sed hoc quod prius dixi, conuenit rudibus adhuc, & imperfectis, quibus loquitur apostolus. Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad I iniquitatem, ita nunc exhibete membra uestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Habet quippe anima tria facere in corpore, viuificare, sensificare, regere. Sed siue auferatur vita, siue sensus perturbetur, de neutro condemnatur. Sin vero tentatori uicta succubuit, hoc illi ad peccatum reputatur. Dicitur ei ergo ne ascendente super eam spiritu, locum suum deserat, hoc est ne ingruente tentatione membra sua arma iniquitatis peccato exhibeat. Notandum autem, quod dicitur. Si ascenderit super te spiritus potestatem habẽtis. Nihil quippe aduersus nos malignus spiritus potest nisi missus, aut permissus. Vnde cum eius sit uoluntas semper mala: nunquam potestas est nisi iusta. Nam uoluntas quidem mala ex seipso sibi inest, potestatem vero non aliunde quam a Deo habet. Quam tamen potestatem semper moderatur dominus, ne scilicet ex nequitia voluntatis plus puniat, quam eorum exigũt merita qui puniuntur. Et hæc de inferiori loco dicta sunt. Cæterum de superiori hoc intelligitur, ne quietem mentis, quã in Deo habet, tentante diabolo deserat, sed undecũque ille tentauerit, ipsa in Deo fixa constanter in tranquillitate permaneat. Hæc posterior sententia conuenit perfectis, qui cum Helia dicere possunt: Viuit Dominus Deus 4.Reg.3.
Israel, in cuius conspectu sto. Et illud de b
Ioanne Apostolo, quia sicut ille est, & nos 1.Ioa.4.d
sumus in hoc mundo. Hæc inquam sententia conuenit perfectis, qui iam in sua conuersatione, quodammodo imitantur statum æternitatis.

Sermo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sermo quadragesimusnonus.

Eccl.11. b Siue ad Austrum siue ad Aquilonem arbor ceciderit, ibi erit. Austri calor & leuitas in sacra scriptura bonam solet habere significationē. Ab Aquilone vero panditur omne malum. Porro homines sicut arbores vidit aliquis. Exciditur autem arbor in morte, & quocunque ceciderit, ibi erit: quia ibi te iudicabit deus, vbi inuenerit. Ibi inquam erit immutabiliter & irretracta biliter. Videat quo casura sit antequam cadat, quia postquàm ceciderit, non adiiciet vt resurgat, sed nec vt se vertat. Quo uero casura sit arbor, si scire volueris, ramos eius
Psal.. 40 & Hie. 8 attende. Vnde maior est copia ramorum & ponderosior, inde casuram ne dubites, si tamen fuerit tunc excisa. Rami nostri, desideria nostra sunt: quibus ad Austrum extendimur, si spiritualia fuerint: si carnalia, ad Aquilonem. Quæ verò præponderent, medium corpus indicat. Ea nanque præpōderant, quæ secum traxerint corpus. Sic enim est corpus nostrum inter spiritum cui seruire debet, & carnalia desideria quæ militāt aduersus animam, siue potestates tenebrarum, ac si vacca sit inter raptorem & rusticum constituta. Quicquid ille minetur, quicquid intendant, si vaccam nō duxerit, rusticus vicit. Sic quantuncunque sæuiat malignus, quantuncunque praua desideria
Rom. 6 crucient: si vas suum sibi vendicat anima, vicisse credenda est, ut quemadmodum ait apostolus: Non regnet peccatum in nostro
L mortali corpore: sed sicut exhibuimus mēbra nostra seruire iniquitati ad iniquitatē, sic exhibeamus seruire iustitiæ in sanctificationem.

Sermo quinquagesimus.

Oues sunt qui in opere dei strenue exercentur: qui se minant in lacrymis, sed in gaudio merent. Isti sane quæcūque sunt mundi huius arbitrantur vt stercora. Piger verò cuius sabbata videntes hostes derident, dehonestatur ab hostibus in ocio suo, sicut boues strenui in laboribus suis honestantur à deo. Quem enim maligni spiritus pigrum vident ad spiritualia exercitia, in cogitationibus eius ingerunt importune turrena, velut de stercoribus boum massas coagulantes, & pigrum sicut dignus est, lapidantes.

Sermo quinquagesimusprimus.

Omnia fecisti in pondere & mē- Sap. 11
sura, & numero. Ad differentiam ipsius diuinæ essentiæ dictū est. Creaturæ enim in pondere & mensura & numero factæ sunt, solus creator his omnibus caret. Pondus in dignitate rei consideratur. In pondere igitur facta est, quæ rei sui generis est comparanda, aut secundum maius, aut secundum minus, aut secundum æquale. Pondus habet quæ quanti valet æstimari potest. Mensura vero, in loco & tempore consideratur. Quod si locū solum accipimus corporalem, incorporeorum mensura in tempore erit, & nō in loco. Neque enim anima in loco potest esse corporeo, nec corpus, de quo magis videtur, locus animæ est. Quomodo enim corpore clauditur, quæ sic vegetat exteriora sicut interiora, sic est in superficie cutis, sicut in visceribus intimis? Sed ex affectione carnali & consuetudine corporum sic cernit anima, vt seipsam nesciat nisi corporea cogitare. Vbi est enim thesaurus eius, ibi Mat. 6
est & cor. Hoc sapit quod diligit. Affectionibus siquidem obligata & illita terrenis, suam ipsius faciem considerare non potest. Infixa est in limo profundi, & seipsam non videt, sed putat formam suam esse luteam illam quam portat imaginem. Sed omnino aliter est: & aliter cōsideratur mensura animæ secundum locum. Locus siquidem vnicuique rei, finis est suæ substantiæ. Substantia vero animæ in ratione, in memoria, in cōsilio, in iudicio, cæterisque similibus est: quæ omnia suo quoque fine clauduntur. In mensura est ergo factus omnis spiritus præter diuinum, quia & ratio eius, & memoria, & cætera omnia suam habent mensurā. In numero facta sunt omnia, vel secundum partium compositionem, vt sunt corpora: vel secundum varietatē & mutabilitatem, vt sunt etiam incorporea. Solus deus est, in quem nec pōdus, nec mensura cadit omnino, nec numerus. Vnus deus est: nō habet sui generis cui valeat comparari. Vnus est & solus ipse penitus inæstimabilis, æternus quoque & immensus, indiuisus & omnino inuariabilis.

Sermo

Sermo LII.

Cant. 1. c Osculetur me osculo oris sui. Tria sunt oscula: primum, pedum: secundum manuum: tertium, oris. Cum primo conuertimur, pedes Domini osculamur. Duo autem sunt pedes Domini, misericordia, & veritas. Hunc utrunque pedem Deus conuertentium cordibus imprimit, & utrunque pedem peccator quisque, si uerè conuertitur, amplectitur. Si enim solam misericordiam sine ueritate reciperet, per præsumptionem caderet. Rursus si ueritatem sine misericordia reciperet, nihilominus per desperationem periret. Sed ut fiat saluus, ad utrunque pedem humiliter prouoluitur, ut per ueritatem peccata damnet, & per misericordiam ueniam speret: & hoc primum osculum. Secundum osculum fit, cum primum ad bona opera consurgimus. Tunc manus domini osculamur, cum ei nostra bona opera offerimus, uel cum ab eo uirtutum dona recipimus. At uero tertium osculum tunc fit, cum iam consumpto luctu pœnitentiæ, iam acceptis uirtutum donis mens cœlestis desiderio inspirata ad secreta interioris cubiculi gaudia impatiens amoris intro ducti desiderat: cum dulcibus suspiriis uocem animi interrumpentibus pio cordis Cant. 2. c affectu decantat: Vultum tuum Domine requiram. Ecce ita ex uehementi desiderio sit ei præsens sponsus: quem sic amat, quem sic affectat, cui sic suspirat. Primum itaque osculum fit in remissione peccatorum, & dicitur propiciatorium. Secundum fit in donis uirtutum, & uocatur muneratorium. Tertium fit in contemplatione cœlestium, & uocatur contemplatorium. Scien dum est autem, esse duo genera contemplationis. Quidam enim sunt qui ascendunt, & cadunt: alij uero qui rapiuntur, & descendunt. Ascendunt sicut illi de quibus scriptum est: Cum cognouissent Deum, Rom. 1. c non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt. Gratias non egerunt: quia uiribus suis & ingenio tribuerūt, quod Deus reuelauit illis. Ideo sequitur casus eorum: & Ibidem. euanuerunt in cogitationibus suis. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Electi uero rapiuntur, sicut Paulus, & sui similes. Sed & descendunt, ut ea, quæ per excessum mentis uiderint, loquantur paruulis: eo sane modo quo capiantur ab ipsis. Rapitur Paulus, cum dicit: Sine 2. Cor. 5. c mente excedimus Deo. Descendit cum di- Ibidem. cit: Siue sobrij sumus uobis. Hoc posteriori genere contemplationis rapi desiderat anima perfectain castissimos amplexus spōsi sui dicens: Osculetur me osculo oris sui. Cant. 1. a Ac si diceret: Ego non uiribus meis, non industria, non meritis ad contemplanda gaudia domini mei assurgere ualeo: sed ipse osculetur me osculo oris sui, id est eius gratia fiat: non per doctrinam, non per naturam, sed per gratiam suam osculetur me osculo oris sui. Miro autem modo gratiam operantis, & opus, & modum operis eleganter expressit. Cum enim dicit. Osculetur: operantis gratia monstratur. Cum C autem supponit, osculo: ipsum opus, id est contemplatio designatur. Cum uerò adiungit, oris sui, modum operis, scilicet quo fiat contemplatio, euidenter expressit. Per os quippe uerbum intelligitur. Fit autem contemplatio ex condescensione uerbi Dei ad humanam naturam: per gratiam, & exaltationem humanæ naturæ ad ipsum uerbū per diuinum amorem. Nec absurdum cuiquam uideri debet, si in contemplatione uerbi Dei hæc ita distinguamus: cum eiusdem quoque uerbi Dei incarnationem eodem ordine factam Euangelium testetur. Ibi etenim gratia præmittitur, cum ab angelo uirgo salutatur. Aue, inquit, gratia plena. Ecce cuius sit, & quanta sit ipsa gratia, subiungit dicens: Dominus tecum. Opus Luc. 1. c etiam eiusdem gratiæ subinfertur, cum dicitur: Benedictus fructus uentris tui. Fructus namque uentris tui, incarnatio est uerbi. Modus uero tanti operis edocetur, ubi dicitur: Spiritus sanctus superueniet in te, & uirtus Altissimi obumbrauit tibi. In quibus operibus uerbi, siue his, quæ de Euangelio protulimus, siue his quæ de Canticis canticorum exposuimus, manifestè constat, & istam scilicet incarnationem ex sola uberrima gratia esse factam: nec illam, id est contemplationem quandoque humana uoluntate, sed diuino tantum munere prouenire posse. Et notandum, quòd hæc ipsa contemplatio tribus modis pro diuerso statu temporum distinguitur. Et primo quidem uocatur cibus, secundo potus, tertio ebrietas. Vnde, & in consequentibus electi quoque uoce sponsi inuitantur dicentis: D Comedite amici, & bibite, & inebriamini Can. 5. a charissimi. Prius comedunt, dum in carne

Ee adhuc

Universidad de Deusto
Biblioteca

adhuc corruptibili degunt. Postmodum vero corpore exuti, & in cœlum translati iam bibere dicuntur eadem, quæ prius comedebant: quia iam per speciem contemplantur sine labore, quæ prius per fidem crediderant, dum in corpore positi peregrinarentur à domino, & in sudore vultus sui uescerentur pane suo: sicut, & nos facilius sitimus ea, quę bibimus, quam illa, quę manducamus quia in illis nonnullus labor, in his leuis est transitus. In hoc ergo statu positi sancti bibere quidem possunt, sed inebriari non possunt: quoniam a perfectissima contemplatione diuinitatis quodammodo retardantur, dum adhuc resurrectionem sui corporis in fine seculi præstolantur. Qua facta ita corpus menti, & Deo mens inhærebit, ut iam deinceps nihil sit quo ab interna ebrietate contemplationis reuocari possit. Prima itaque inuitatione quia comedunt uocantur amici, id est chari: in secũda, quia bibunt, chariores: in tertia quia inebriantur, charissimi. Quia meliora sunt ubera tua uino. Duo sunt ubera sponsæ, unum congratulationis, alterum compassionis. Vnde Apostolus his duobus paruulos fouens, Gaudere, ait cum gaudentibus: flere cum flentibus. Vinum accipitur desiderium seculare, de quo scriptum est: Fel draconum uinum eorum, & venenum aspidum insanabile. Fragantia unguentis optimis, innuit, q̃ aliqua sunt vnguenta bona, aliqua meliora, quibus omnibus superferantur hęc optima. Dicamus ergo tria genera esse unguentorũ.

E Primum fit de recordatione peccatorum, cũ pro ipsis compungimur, & veniã petimus, & hoc vnguentum bonum est, quia cor cõtritum, & humiliatum Deus non spernit. Effunditur autẽ ad pedes domini, ibique remunerationẽ accipit, scilicet remissionẽ peccatorum, cum dominus dicit: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Secundum vnguentum fit de recordatione beneficiorum Dei. Et hoc rectè ad caput effunditur: quia virtutes non nisi ad Deum, a quo sunt referuntur. Hoc autẽ vnguentum iam charius est, quia de hoc scriptum est. Vt quid perditio ista vnguẽti facta est? poterat enim venundari plusquam trecentis denarijs, & dari pauperibus. Sed hanc perditionem approbat dominus cum dicit: Sinite eam. Quid illi molesti estis? Pauperes enim semper habetis vobiscum, me autẽ non semper habebitis. Non solũ approbat, sed etiã remunerat, cũ dicit: Amen dico vobis, ubicunque prędicatum fuerit hoc Euangelium, in toto mundo dicetur, & quòd hæc fecit in memoriam eius. Tertium ergo vnguentum componitur de præciosis aromatibus, sicut quibusdam sanctis mulieribus scriptum est, quòd emerunt aromata, vt uenientes vngerunt Iesum. Sed huius tertij vnguenti non fit aliqua effusio, vel perditio, quia nolunt dominus illud super corpus suum effundi, sed seruari uitio corpori suo, id est, ecclesiæ sanctæ, cui nimirum mulieres, quæ cum vnguentis uenerant, mittuntur resurrectionem Euangelizare. Primum itaque vnguentum vocatur vnguentum compunctionis, & absumitur igne contritionis. Secundum deuotionis, & absumitur igne charitatis. Tertium vocatur vnguentum pietatis, quod non absumitur, sed integrum conseruatur.

Cant. 1. a
Rom. 12. c
Deu. 32. c
Psa. 50. d
Luc. 7. g
Mat. 26. a
Ibi dem.

Sermo LIII.

SIcut de Christo duo sunt, unum nobis ineognitum, scilicet generatio diuina, de qua scriptum est: Generationem eius quis enarrabit? alterum cognitum, vt generatio, vel opera humana, ita etiam de Spiritu sancto aliud eius nostris est mentibus occultum, scilicet quomodo procedat a patre, & filio: aliud uero ipso docente manifestum, videlicet quibus modis operetur gratiam suam in nobis. Duplex quippe est operatio Sancti spiritus. Operatur enim in nobis aliud propter nos, aliud propter proximos. propter nos, id est, propter vtilitatem nostram, operatur in nobis primo compunctionem, consumendo peccata. Secundò deuotionem, vngendo, & sanando vulnera. Tertio creando intellectum tanquam panẽ cõfirmat nos, & roborat. Quarto hæc ipsa multiplicius augendo, & amorem infundendo, quasi vino inebriat. Cætera charismata, id est, sapientia, consilia, & huiusmodi, dantur nobis ad vtilitatem aliorum. Vnde Apostolus cum destributione donorũ loqueretur, non ait simpliciter: alij datur sapiẽtia, alij scientia: sed addit dicens, Sermo scientiæ, sermo sapientiæ: vt ostenderet, q̃ huiusmodi dona propter alios dantur, scilicet, ut alij ędificẽtur. In quibus opportet cauendũ est duplex periculum, ne uel illa, quæ dantur propter nos, diuidamus proximis: vel illa quæ propter proximos, reseruemus nobis. Si.n. quæ pro vtilitate aliorum accepimus, retinemus tantũ nobis, charitatem non habemus, & dicitur nobis. Sapientia abscondita, & thesaurus inuisus, quæ utilitas in utrisque? Rursus si de donis Dei velimus innotescere hominibus, non Deo in occultis cordis placere, humilitatem perdimus, & merito illa voce increpamur. Quid habes, quod nõ accepisti? & Sic utroque modo perficitamur, hinc humilitatẽ, illinc amicitiã do charitatem. Et quis sine humilitate, & charitate, potest saluus fieri? Rectus et profectus nostri ordo est, ut illis donis, scilicet compunctione, & cæteris studeamus impleri primum, deinde si per gratiam spiritus sancti cætera supereruerint, id est sapientia, & scientia, curemus illa proximis impartiri. Ita sane obtinebimus illud spiritus sancti donum, quod vocatur discretio spirituum, si ea, quæ nobis tantum congruunt, nobis reseruamus, & ea, quæ ad aliorum vtilitatem conferuntur, nobis largiamur, & proximis.

Ibidem.
1. Cor. 12.

Sermo quinquagesimusquartus.

OScꝛuletur me oscꝛulo oris sui. Os patris intelligitur filius. Nemo autem nouit filium nisi pater, & nemo nouit patrem nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. At verò quicunque sit ista reuelatio, siue patris siue filij, non fit nisi per spiritum sanctum. Hinc est quod cum Petrus dixisset dominus: Tu es Christus filius Dei viui: ille respondit: Beatus es Simon Bariona, quod intergerpetauit filius columbæ: quia caro, & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cœlis. Et apostolus cum præmisisset quod oculus non uidit, & auris non audiuit, & cætera. Statim subiunxit, nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum. Videtur ergo sponsa gratiam habere spiritus sancti, per quam cognoscat filium æqualem patri. Nec dicitur, osculetur me ore suo, quod solius filij est dicere, non cuiusquã creaturę: quippe, quæ nullo modo potest esse æqualis patri) sed osculo oris sui. Porro osculum commune est osculantis, & osculati. Si igitur se inuicem osculantur pater, & filius, quid est eorum osculum, nisi spiritus sanctus? Hoc itaque flagrat sponsa osculari, osculetur me, inquiens, osculo oris sui. Hoc osculum testatur etiam Paulus eam accepisse, cum dicit. Quoniam estis filij, misit Deus spiritum filij sui in corda nostra, clamantem, abba pater. Hoc osculum pollicebatur, & ipse saluator, cum ad instantiam orationis exhortaretur discipulos. Si uos, inquit, cum sitis mali, nostris bona data dare filijs vestris, quanto magis pater vester, qui in cœlis est dabit bona, id est, spiritum bonum petentibus se? Ex huius osculi impressione suscipit anima rationalis ab ipso sponso suo uerbo Dei cognitionem, & amorem veritatis, quæ duo quasi labia imprimit ei ipsa Dei virtus, & Dei sapientia. Siquidem sapientia cognitionem, uirtus confert amorem. Habet & ipsa anima similiter duo labia quibus osculatur sponsum suum, id est rationem, & uoluntatem. Rationis est percipere sapientiam, voluntatis uirtutem. Si sola ratio percipiat sapientiæ cognitionem, & voluntas non habet uirtutis amorem, non est plenum osculum. Aut si sola voluntas obtineat amorem, & ratio minime percipiat cognitionem, nihilominus est semiplenum. Tunc uero plenum, & perfectum est, quando & sapientia illustrat rationem, & virtus afficit uoluntatem.

Gal. 4. b
Mat. 7. b
1. Cor. 2. a

Cant. 1. a
Matth. 11.

OScꝛuletur me oscꝛulo oris sui. Tria sunt oscꝛula, reconciliatorium, muneratorium, contemplatorium. primum ad pedes: secundum, ad manum: tertium, ad os sumitur. In primo accipitur remissio peccatorum: in secũdo, munus uirtutum, in tertio, cognitio secretorum. Vel ita, osculum doctrinæ, naturæ, gratiæ.

Cant. 1. a

Sermo quinquagesimusquintus.

DVo sunt ubera sponsæ, congratulatio, & compassio Geminæ lactis species: exhortatio, & consolatio. Tria unguenta, compunctio, deuotio, pietas. Compunctio de recordatione peccatorum, deuotio de recordatione beneficiorum, pietas ex consideratione miserorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

K

Sermo quinquagesimussexтus.

Duo sunt pedes Dei: misericordia, & iudicium. His circuit, & perambulant iugiter spirituales mentes exultans vt gigas ad currendam viam: si tamen tales sunt de quibus merito dicat: Habitabo in illis, & deambulabo in eis. Hos ergo pedes primo vngit anima peccatrix illo primo vnguento quod dicitur cõpunctionis. Denique Maria quæ peccatrix erat vnxit pedes Iesu. Nec mediocre sane vnguentum hoc videatur, de quo scriptum est: Et domus impleta est ex odore vnguenti. Nec mirum, cum etiam in cœlestibus sentiatur huiusmodi vnguẽti fragrantia, veritate attestante quæ ait: Gaudium est angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Verum quantumlibet vnguentum hoc pretiosum videatur, tamen comparatum alteri quod appellatur deuotionis, & conficitur ex memoria beneficiorum diuinorum, quo, & vngitur caput Domini, vile, & nullius precij intelligitur. Denique de illo dicitur: Cor contritum, & humiliatum Deus non despicies. De isto verò: Sacrificium laudis honorificauit me. Caput ex eo vngis, cum de suis donis Deo gratias agis, Siquidem caput Christi, Deus. Deitas ergo in Christo tangitur, quotiens ad laudẽ ipsius eius beneficia memoramus, sicut nõ tam deitas quàm humanitas necesse est ut cogitetur, cum non eius dona, sed

L

nostra peccata recordamus. Nam in carnis assumptiõe duos illos pedes ad hoc accepisse cognoscitur, id est misericordiam, & iudiciũ, vt peccator qui ad caput, id est ad deitatem accessum non habebat, ad pedes, id est ad humanitatẽ accederet. Nisi enim pes ille quem diximus misericordiam, ad hominem assumptũ pertineret, Paulus de illo nõ diceret: Tẽtatũ aũt per omnia pro similitudine absque peccato, vt misericors fieret. Et nisi iudicium æquè ad hominem pertineret, ipse homo Deus de seipso non dixisset: Et potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Itaque ad hos pedes viri doloris, & scientis infirmitatem, peccator accedere non dubitans, fiducialiter loquitur. Nunc autem cum fiducia accedimus ad thronum gratiæ. Non.n. habemus pontificem qui non sciat compati infirmitatibus nostris. Peccatrix, ergo ad pedes, iusta ad vngendum caput accedit. Tanto autem vnguentum capitis illo alio quod pedibus apponitur pretiosius est ad mandum, quanto species quibus cõficitur, illis constat esse pretiosiores. Has quippe facile, & absque labore in nostra regione reperimus. Peccatores siquidem omnes sumus. Porro illas difficile ac de longinquo valde, vtpote de paradiso Dei asportatas suscipimus. Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descendens à patre luminum. Quid denique huiusce modi vnguento excellentius, de cuius effusione etiam Apostoli murmurasse dicuntur dicentes: Vt quid perditio hæc? potuit enim venundari, & dari pauperibus. Sed, & nũc quoque cum forte videtur quispiam vacare Deo, tantæque deuotionis, & gratiæ, ut merito credatur ungere caput Christi, persistens iugiter in sanctæ quietis, & gratiarum actione, & diuinæ delectatione deuotionis, non desunt qui hoc perditionem dicant, & iusto ut sibi uidetur murmure conqueruntur, quod is qui pluribus prodesse poterat, quiescat sibi, non quòd sanctitati inuideant, sed quòd prouideant charitati. Cæterum ipsa charitas Deus huiusmodi animæ plerunque parcit, quã indet spiritualibus studijs delectari, maximeque si talem eam nouerit, quæ adhuc pusillanimitate, & imbecillitate, ut melior sit, & necdum in virum perfectum profecerit: quod utique melius ipse discernit, qui intuetur cor, quàm homines, qui in facie tantum vident, & secundum faciem iudicant, cum uidelicet minimè attendunt non esse eiusmodi facilitatis deuotè quiescere, & fructuosè occupari: humiliter subesse, & utiliter præesse, regi sine querela, & regere sine culpa: obedire sponte, & imperare discretè, bonum denique esse inter bonos, & bonum inter malos: immo etiam esse pacatum inter filios pacis, & his, qui oderunt pacem, exhiberi pacificum. Scient, ergo Iesus qui sint quiue non sint idonei implicari curis pro tali delicata anima, quam pro sui adhuc teneritudine tractandis negocijs minus sufficere sentit, aduersus aliud sentientes, & ob hoc eius quietem tam quam infructuosam bono quidem zelo, sed non secundum scientiam insimulantes, ipso respondet affectu: Quid molesti estis huic mulieri? Nam etsi (quod fatendum

A fatendum est) melius est ad quod illam trahere tentatis, bonum tamen opus est, quod operata est in me. Sinite eam interim operari, bonum quod potest. Noui enim ego, quòd adhuc mulier sit. Cum autem mutatione dexteræ excelsi de muliere factus fuerit uir (quod, & me quando tamen erit late re non poterit, quia me prouocante promouebitur, me quoque seruante tenebitur) tunc melior erit iniquitas uiri quã nũc beneficiis mulier. Vnde, & illud melius spero. Nec reputo perditionẽ vnguenti huius effusionem, in quo, & mulieris deuotio designatur, & mea præfiguratur sepultura. Hue accedit, quòd tam late suam fragrantiam circumquaque diffundit, quare ubicunque prædicatum fuerit hoc euangelium, dici etiam habeat, quod & hæc fecit in eius commemorationem.

Sermo quinquagesimusseptimus.

IAm ad tertium unguentum accedamus. Sane in duorum præmissorum alterutra collatione, priore sequens absque omni ambiguitate cognoscitur esse melius longeque excellentius. Illud autem mirum videtur, si tertium aliquod inueniri queat, quod ambobus iure debeat anteponi, iuxta quod optimum unguentum sponsa sua rediuiua vbera glorietur. Alioquin optima non sunt si non uincunt, & meliora, sicut & melliora ueraciter non dicuntur nisi, quæ superant bona. Porro tante excellentiæ unguentum illud secundum, quo caput ungitur, inuentum est, ut uix quælibet ei diuinitus non dico præferri, sed nec saltem conferri posse uideantur. Ego tamen non crediderim sponsam esse mentitam, quippe, quæ habeat sponsum ipsam ueritatem, cui fallere non uult, ita nec falli potest. Alioquin frustra desiderat, & suspirat veritatis amplexibus iungi, mentiens veritati. Quæ enim mendacio societas cum ueritate? Quam potius veritas perdit omnes, qui loquuntur mendacium. Fortasis in euangelio si quærimus, inuenimus præcessisse, lene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, ut uenientes vngerent Iesum. Videne in prima fronte propositi capituli quanti æstimandum sit etiam hoc materiale unguentum, cuius aromatibus comparandis non una, vel duę sufficere potuerũt? Vna primum, una, & secundum atrulit vnguentum. Ad hoc autem comparandum, & præparandum tres pariter conuenerunt, vt simul uidelicet emerent, quod per se singulæ non poterant, & sic uenientes ungerent Iesum. Non solum pedes, aut solum caput, sed ut uenientes, inquit, ungerent Iesum, id est totum corpus. Sed attende, quòd tam pretiosi huius vnguenti Christus pati noluerit perditionem fieri, & ideo non inuento corpore reportarunt illud, & iussæ sunt exhibere uiuo, quod præparauerant mortuo. Quod & fecerunt, cum protinus nunciato gaudio resurrectionis, discipulorum (qui proculdubio membra Christi, & membra uiua erant) tristia corda delinire curarunt. Quæ utique membra nisi C plus illo crucifixo corpore Christus diligeret, pro his illud crucifigendum non tradidisset. Liquet itaque, quòd duo illa tanto hoc ultimum præcellit vnguenta, quanto Christus hoc suum corpus, id est ecclesiam cui exhibetur, illo quod ex eo ungi voluit, quod & propter huius redemptionem tradi uoluit, constat esse amabilius.

Sermo quinquagesimusoctauus.

REuertere reuertere Sunamitis, *Cant.6.d*
reuertere reuertere, ut intueamur te. Reuertere primo ab inepta lætitia, reuertere secundo ab inutili tristitia, reuertere tertio ab inani gloria, quarto reuertere à latenti superbia. Inanis gloria est, quæ ab ore hominum venit extrinsecus. Superbia latens oritur intrinsecus. Cum hæc omnia vitia reliquerit animus, intuebitur eam sponsus eius. Ob hoc autem debet ab alijs abstinere. ut digna fiat eius complexibus. Vnde, & ad eam dicitur, Reuertere reuertere, ut intueamur te.

Sermo quinquagesimunonus.

EMissiones tuæ paradisus. Vox *Cant.4.d*
illius cœlestis Hierusalem, congaudentis huic, quę peregrinatur in terris. Sunt autem tres emissiones. Prima coniugatorum pœnitentium in mundo. Secunda conuersorum continentium in claustro. Tertia

Universidad de Deusto
Biblioteca

prælatorum prædicantium, & orãtium pro Dei populo. De prima emisione, id est, pœnitentia dicunt angeli, quibus gaudium
D est super vno peccatore pœnitentiam agen
Luc.15. b te: Quæ est ista, quę ascendit per desertum
Cant.3 b sicut aurora consurgens? Ascendere autem
6.d.8.b dicitur hęc anima pœnitens per desertum, terram, scilicet inuiam, & inaquosam, peccatorum suorum recordando. Ascendit sicut uirgula, eadem peccata humiliter confitendo. Quæ confessio recte fieri sicut uirgula fumi dicitur, quia per plures peccatorum species, tanquam fumus de thuribulo per plura foramina deriuatur. Et notandum, quod cum fumus nunquam habeat splendorem, nonnunquam tamen habere possit odorem. Quod hic fumus confessionis odorem quendam pietatis habeat, in-
Ibidem. nuitur ex his, quæ subiunguntur. Ex aromatibus myrrhæ, & turis, & uniuersi pulueris pigmentarii. Confessionem debet semper comitari myrrha, & thus, id est mortificatio carnis, & oratio cordis. Alterum enim sine altero, aut parum, aut nihil prodest. Nam si quis carnem mortificet, & orare dis-
Psal.49. c simulet, superbus est, & dicitur ei. Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinẽ hircorum potabo? Item si oraueris, & carnem suam mortificare neglexerit, audiet.
Luc.6.g Quid uocatis me Domine Domine, & non
Pro.28. b facitis, quæ dico? Et illud. Qui auertit aurẽ suam, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Vtrunque ergo alteri suffragatur,
Cant.3. c dum constat, quod alterũ sine altero reprobatur. Sequitur. Et uniuersi pulueris pigmẽtarij. Post recordationem, & confessionem peccatorum, post mortificationem, & orationem, exhibendus est fructus eleemosynarũ.
E Quæ bene puluis dicuntur, quia de terrena substantia fiunt. Pigmentarius uero, quia suauissimum odorem remittunt. Hinc est,
Act.10. a q̃ Cornelio bene agẽti dictum est. Orationes tuæ, & eleemosynæ tuæ ascẽderunt. Vel uniuersi pulueris pigmentarij, ideo dicitur:

quia non solum magna, sed etiam minima, quæque peccata cõterẽda sunt per confessionem, & diluenda per compunctionem. Hæc de prima emissione dicta sufficiant.

Sermo. LX.

SEcunda est uita continentium in claustro, uel eremo. In hac emissione nulla sit deserti mentio, aut fumi seu pœnitentiæ, sed lucis, splendoris, atque uirtutis. Denique in huius laude angelica uoce cantatur. Cant.6
Quæ est ista, quę ascendit sicut aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata? In quibus uerbis triplex virtus eius ostenditur, humilitas, castitas, charitas. Aurora quippe sine noctis, & initium lucis. Nox autem uitium peccatoris, lux significat vitam iusti. Aurora ergo, quæ fugat tenebras, lucem ministrat, merito humilitatem designat, quia sicut illa diem, & noctem, ita illa diuidit iustum, & peccatorem. Nam hinc, id est, ab humilitate iustus quisque incipit, & deinde proficit. Vnde etiam ipsa aurora consurgens dicitur, ut uidelicet virtutum structura surgens ab humilitate, tanquam proprio fundamento erigatur. Igitur ad ostendendam eius humilitatem dictum est. Sicut aurora consurgens, Illud uero, quod sequitur, pulchra ut luna, castitatem demonstrat. Porro luna dicitur splendorem suum non a se habere, sed a sole trahere, quantoque magis solis conspectui cernenda opponitur tanto maiore sui parte ab eiusdem solis lumine illustratur. Similiter congregatio seu quæque fidelis anima, si ueri solis obtutibus offeratur intuenda, sine dubio ex utilibus illius admittit protinus in se decus quod dam pulchritudinis, & uenustatem castitatis. Vnde fit, ut ex eius lumine crescens, & proficiens etiam ad perfectionem proueh̃atur, ut recte dicatur de illa, quod sequitur. Electa ut sol. Quare ut sol? An ideo quia refulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorũ? Sed ibi unde sicut sol fulgebunt, nisi de splendore uestis nuptialis? Ipsa est enim qua utique in terris positi uestiendi erant illi quibus dictum est. Vos autem sedete in ciuitate donec induamini uirtute ex alto. Hac uirtute charitatis, quam uestis illa nuptialis significat, quisquis indutus fuerit, eamque in se recte ordinauerit, erit proculdubio terribilis hostibus suis, ut castrorum acies ordinata. Nam de exteris quidem uirtutibus quantascunque sine charitate habuerit, non curant dæmones. Cum uero charitatem, & ipsam ordinatam in acie uidefuis,

rint, illico præcipites aguntur in fugam. Potest in eo quod dicitur, Electa ut sol, perseuerantia intelligi, quæ tantum electorum est: in eo autem quod sequitur, Terribilis ut castrorum acies ordinata, discretio mater uirtutum, per quam terrentur, & fugantur dæmones, acquiruntur, & conseruantur uirtutes. Possunt, & alia multa in hac secunda emissione congruè, & intelligi, & dici. sed hæc pauca de multis dixisse sufficiat. Tertia emissio conuenit sanctis prędicatoribus, de quorum uita, & doctrina etiam uox illa sub admiratione profertur: Quæ est ista quæ ascendit de deserto delicijs affluens, innixa super dilectum suum? In prima emissione dictum fuerat. Quæ est ista quę ascendit per desertum, in hac autem quæ ascendit de deserto quia nimirum ibi penitentes compungunt sp̃ntæ, per quas incedunt: hic uerò Doctores quicquid de seculo subripere potuerunt, sublimi mente calcauerunt. Ideò dictũ est de deserto delicijs affluẽs. Sed quę-
rendum est, quæ sint illæ deliciæ, quibus affluere dicuntur, & quis ille dilectus, aut cur super eum inniti dicãtur. Neque enim parũ æstimandæ sunt, quæ à supernis ciuibus deliciæ nominantur. Siquidem huiusce modi deliciæ mentis sunt non uentris, animi non corporis, spiritus non carnis, rationis non sensualitatis, interioris non exterioris hominis. Quas ut breuiter aliquo modo de scribam, ipsæ sunt: abundans infusio gratiæ spiritualis. Beata illa anima cui talis gratia infunditur, quę in benedictionibus supernę dulcedinis præuenitur, ut templum Dei, & oraculum Spiritus sancti efficiatur. Tali quippe animæ deesse non possunt diuitiæ sa-
lutis, sapientia, & scientia, & eiusdem salutis optimus thesaurus timor Domini. Quibus delicijs cum abundauerit, & repleta fuerit, exultet iam in ecclesijs Dominum, & in cathedra seniorum laudet eum. Quod in aure audiuit, in cubiculis prædicet iam super tecta, & sic affluet delicijs. Affluere. q. dictum est uerbo doctrinæ insistere, exemplo uitæ lucere, opus spirituale instanter exercere. Sed necesse est ut in his omnibus non suam, sed auctoris sui quærant gloriã,
Cant.2. d ipse est enim dilectus eius, de quo scriptum
Luc.9.e est: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Et de quo pater: Hic est filius meus dilectus: ipsum audite. Super quem inniti ẽdum est, ut uidelicet illius gratiæ auxilio ascribatur opus eius à quo omnia, per quem omnia, & ad quem omnia referuntur. Cur autem super eũ inniti debeat, ipse dilectus qui docet hominem scientiam, plenius nos docebat. Ait ille discipulis suis, quos huiusmodi delicijs
Ioa. 15. a implebat: Ego sum uitis, uos palmites. Sicut palmes non potest facere fructum, nisi manserit in uite, sic, & uos nisi in me manseritis. Et iterum: Sine me, inquit, nihil potestis facere. Ac si aperte diceret: Si delicijs uultis affluere, innitimini super me. Sed iam uidea mus quomodo illi affluant, & innitantur. Veniat in medium unus pro omnibus ille prædicator egregius. Eia beatissime Paule affluẽ delicijs tuis. Certè cum Euangelium ac Hierusalem per circuitum ad Illyricũ prædicasses, cum sine sumptu ipsum Euangeliũ posuisses, eum cœlestes thesauros fideique sacramentum Græcis ac Barbaris, sapiẽ- I
tibus, & insipientibus ut prudens ac fidelis dispensator erogasses: cum mortificationẽ Iesu in tuo mortali corpore circumtulisses, & inter multas admirandas uirtutes tuas quas tu potuisti facere, nos uix possumus enarrare, etiam illud cum omni auctoritate, sine omni arrogantia, cum esses Apostolorum tuo iudicio minimus, tamen ausus es
dicere: Gratia Dei in me uacua non fuit, 1.Co.15.b sed abundantius omnibus illis laboraui. Magnæ, & ut ita dicam, delicioſæ deliciæ. Sed ne illas amittas, innitere super dilectum tuum. Non autem ego, inquit, sed gratia dei mecum. Rursum affluẽ: quoniam, ut uerum Ibidem. fatear, delectant ualdè tales deliciæ. Omnia possum, ait. Iterum innitere. In eo, inquit, qui me cõfortat. Item dicit Apostolus: Qui Philip4. e
gloriatur, in Domino glorietur: hoc est, qui 2.Co.10. c
delicijs affluit, super dilectum suum innitatur. Hæc de tribus emissionibus in significatione trium generum hominum, quos in hac uita continet sancta ecclesia, quos etiam apud Ezechielem designant Noe, Daniel, & Iob, adiuuante Domino diximus: quamuis in singulis quibusque perfectis possint non inconuenienter assignari. Et in his quoque prima emissio est pœnitentia, secunda iustitia, tertia doctrina. Primo enim pœnitendo conuertuntur, secundo bene uiuendo iustitiam exercent, tertiò si bene profecerint, ipsam iustitiam quam uita tenent, uerbo docent. Sed quoniam uirtutibus insidiantur uitia, & ita iuxta sunt posita, ut qui ab illis deuiauerit, illorũ laqueos incurrat oportet, ut sit pœnitentia sine pudore, ne erubescat confiteri commissa peccata,

Universidad de Deusto
Biblioteca

caueat iustitia simulationem, eliminet præ-
K latio elationem. Vbi enim magnitudo, gratiarum est, ibi etiam magnitudo discriminis est.

Sermo. LXI.

Canti. 5. a VEni in hortum meũ soror mea sponsa. Alibi dicitur. Introduxit me rex in cellarium suũ.
Canti. 1. a
Canti. 3. a Alibi dicitur, in cubiculum suum. Hæc triplex introductio sit animæ rationali à sponso suo, uerbo scilicet Dei, secundum triplicem sensum scripturarum. historicum, moralem, mysticum. In horto est hystoricus, in cellario moralis, in cubiculo mysticus. In horto, id est, in historia continetur triplex trinitatis operatio: creatio cœli, & terræ, renouatio cœli, & terræ, confirmatio cœli, & terræ. Pater creauit, filius reconciliauit, Spiritus sanctus confirmauit. Et aliud tempus est creationis, aliud confirmationis, aliud reconciliationis: sicut, & in horto aliud est tempus plantationis, aliud fructus colligendi, aliud vescendi. Creatio, & reconciliatio sunt præsentis, confirmatio futuri seculi. In principio temporis creauit pater, in plenitudine temporis reconciliauit filius, post omne presens tempus confirmabit Spiritus san-
Ioan. 5. c ctus. De patre dixit filius. Pater meus,
Ibidem. vsque modo operatur. Et de se subiunxit. Et ego operor. Similiter & Spiritus sanctus in consummatione seculi vere poterit dicere. Pater & filius, usque modo operantur, & ex hoc iam operor ego: cum scilicet iam fecerit corpora nostra spiritua-
L lia, corpusque adhæserit spiritui, & spiritus Deo, hoc ipsum corpus eodem Spiritu sancto sic confirmante, ut iam deinceps absque ullo temporis interuenientis momento fiat, quod scriptum est. Qui adhæret Deo, unus spiritus est.
2. Cor. 6. e De creatione instituit nos uetus testamentum, & promittit reconciliationem. Reconciliationem exhibet nouum testamentum, & spondet confirmationem.

Sermo. LXII.

SEcunda introductio est in cellarium. Hoc cellarium continet moralem scientiam, & habet tres distinctas mansiones. Primo dicitur aromatica. Secunda fructuaria. Tertia cella vinaria. In prima sunt qui bene se habent cum prælatis, in secunda, qui cum æqualibus, in tertia, qui cum subditis. Est ergo prima cella disciplinæ, secunda naturæ, tertia gratiæ. Qui enim perfectæ conuersationis nititur cumulum attingere sit, primum discipulus, & ingreditur cellam disciplinæ, in qua mores eius a magistro uarijs virtutibus velut a pigmentarijs aromata diuersis speciebus componũtur. Vnde & ista cella dicitur aromatica, quia tales quique dum vltro amplectuntur disciplinæ laborem, optimum alijs exemplo suo effundunt imitationis odorem. Inde consequenter ingrediuntur in secundam cellam naturæ: quoniam illi quidem exteris condiscipulis concordare facile possunt, qui sub magistro propriam uoluntatẽ fran- M gere didicerunt. Et hæc cella vbi cum exteris communiter uiuitur, congrue cella naturæ dicitur: quia omnes homines æquales quidem natura genuit, sed alios, alijs meritorum causa, vel præposuit, vel supposuit. Dicitur etiam fructuaria, quia magnæ vtilitatis est, si quisque gratiam, quam accepit, in alterutrum administrat. Vnde scriptum *Prou. 27. d* est. Frater fratrem adiuuans, exaltabitur si-
Psal. 132. d cut ciuitas munita. Et item dicit propheta. Ecce quam bonum, & quam iucundũ habitare fratres in vnum. At uero cum cõsummati plene fuerint in hac secunda cella naturæ, tunc tandem ingredi possunt tertiam, quę est gratiæ, ut etiam cęteris instituendis præsint, qui cum cæteris iuste, & sine querela uixerint. Et hæc quoque cella dicitur vinaria, ut scilicet ferueant charitate, qui cæteris præsunt in regimine. Dicitur etiam cella gratiæ, quod nomen, scilicet alijs quoque duabus possit esse commune. Nam & disciplina, & socialis vita donum gratiæ est, ista tamen sibi illud uendicat specialiter, quoniam quidem multum facile est subijci, vel sociari, rarum vero, & difficile ad alio-rum regimen utiliter quemuis posse transferri. His tribus cellis continentur, & formãtur omnium hominum mores. Omnes enim homines uel sunt prælati, uel æquales, uel

uel subditi. Quemadmodum autem eligũtur de ortis quæque potiora, & in cellariis reponuntur, ubi etiam distincta habent loca in quibus seruentur: ita de historia sumitur, & quasi reconditur in cellario moralis sensus, vnde omnis humana vita in-
A struatur. Legunt etenim ibi prælati quales se exhibere subditis debeant, eum eis di-
Matth. 4. d citur: Non dominantes in clero, sed formati gregis. Et illud: Non quia dominamur fidei uestræ, sed adiutores sumus gau-
2. Cor. 1. b dij vestri. Et dominus in euangelio: Bonus pastor animã suam dat pro ouibus suis. Inueniunt etiam in eadem scriptura æqua-
1. Cor. 6. a les, qualiter se habere debeant inuicẽ, cum
Rom. 12. c legunt: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Et illud: Homore inuicẽ prævenientes: & multa in hũc modum. Habent ibi & subditi quod eorũ mores cõponat: quomodo scilicet subdi eos
Hebr. 13. c maioribus oporteat, quibus dicitur: Obedite præpositis uestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem reddituri pro animabus vestris.

Sermo sexagesimus tertius.

Canti. 4. a DEntes tui sicut grex tonsarum quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est in eis. Spiritus sanctus de cuius secretiori fonte canticorũ flumen emanat, in his (vt sentio) dentibus mysteria nobis non parua cõmendat. Non sunt hi dẽtes de quibus dicitur: Deus cõte-
Psal. 57. a ret dentes eorũ in ore ipsorũ, uel de quibus
Psal. 34. a ad virũ sanctũ uox diuina proclamat: Per gyrũ dentiũ eius formido. Dentes isti lacte candidiores. Quippe sponsę sunt, cuius speciẽ cõcupuit altissimus. quæ nõ habet macu-
B lam neque rugã. Cum. n. tota candida sit, candidior probatur in dentibus. Noua tamen & inaudita comparatione in illius laudes perorat dicens: Dẽtes tui sicut grex tonsarum. Quid in hac rogo similitudine dignum est, ut eam de cœlestibus arcanis descendisse credamus? Magnũ prorsus & magno animo magnifice sciendum. spiritus. n. est qui loquitur, qui cũ loquitur, nec vnũ potest iota vacuum præterire. Aliquid pro facto est in his dentibus inuolutum, quod euolutum sacratioris intelligẽtiæ præsignet arcanum. Dentes enim candidi sunt & fortes: carnem non habent: carent corio: nihil intra se pati possunt: non est dolor sicut dolor eorum: clausi sunt labijs ne videantur: indecens est cum videntur, nisi ridendo: toti corpori masticant cibum: nullum inde saporem habent, non facile consumũtur: per ordinẽ positi sunt: superiores alijs, & alij inferiores, & cum inferiores moueantur, superiores nunquam. Huiusmodi dẽtes ego arbitror homines monasticæ professionis, qui viam compendiosiorem & securiorem vitam eligentes, de toto ecclesiæ corpore quod candidum est, candidiores esse videntur. Quid enim illis candidius qui totius immunditias spurcitiæ euitantes, cogitationum sicut actionũ peccata deplorãt? Quid fortius illis quibus tribulatio pro solatio, contumelia pro gloria, inopia pro abundantia ducitur? Illi carnem non habent, quia in carne carnem obliti audiunt *Rom. 8. b* ab apostolo: Vos autem in carne non estis, C sed in spiritu. Corio carent: quia nitorem & diffensionem mundanarum solicitudinum non habentes, in pace in idipsum dormiunt & requiescunt. Nihil morari intra se patiuntur, quia nec modicũ quidem offendiculum tolerabile reputant aut intra se, aut in conscientijs singulorum. Hinc est illa vestra opportuna importunitas, qua tam sæpe fatigatis nos vt multoties etiam cum necesse non sit, multum in his dici expendatis. Non est dolor sicut dolor eorũ: quia nihil tam horrendum & horribile est sicut murmur & dissensio in congregatione. Clausi sunt labijs ne videantur, sic & nos materialibus vallis circuncingimur, ne secularium oculis & accessui pateamus. Indecens est si appareant, nisi interdum forte ad risum: quia nihil turpius quàm monachus per urbes & castella discurrens, nisi cũ illa cogit quæ operit multitudinem peccatorum. Charitas enim risus est, quia hilaris est. Læta quidem, non tamen dissoluta. Toti corpori masticant cibum dentes, quia ipsi pro toto ecclesiæ corpore videlicet tam viuis quàm mortuis orare sunt constituti. Nullum inde saporem habere debent, nullam sibi gloriam assignare: sed dicere cum propheta: Non nobis domine non nobis, *Psal. 113. d* sed nomini tuo da gloriam. Non facile consumuntur: quia quanto annosiores, tanto feruentiores: & eo rapidius currunt, quo vicinius appropinquant ad palmam. Per ordinem positi sunt. Vbi enim aliquid ordinatum est si hic non est, vbi cibus & potus, uigilare & dormire, laborare & quiescere,

Universidad de Deusto
Biblioteca

scere, ambulare, & sedere, & cætera omnia, in numero, & mensura, & pondere constituuntur? Superiores, & inferiores sunt, quia inter nos prælati, & subditi sunt, & sic superiores inferioribus iunguntur, vt inferiores à superioribus non discordent. Cum autem inferiores moueantur, superiores nunquam moueri debent: quia, & si subditi quandoque turbentur prælatorum est in mente composita perdurare. Sicut grex tonsarum, inquit. Quam bene monachi tonsis ouibus comparantur: quia reuera tõsi sunt, quibus, nec corda, nec corpora, nec aliquid mundanum in proprietate relictum est. Quæ ascenderunt de lauacro. Lauacrum baptismus est de quo ascendit qui ad celsitudinẽ vitę perfectionis intendit. Descẽdit autem, qui se uitæ mancipat inhonestæ. Omnes gemellis fœtibus: quia & verbo pariunt, & exemplo. Et sterilis non est in eis, quia nullus est infœcundus.

D

Sermo sexagesimusquartus.

3.Re.19. a

TImuit Helias Hiezabel, & surgens abiit quocũque tulit eum uoluntas, uenitque in Bersabee Iuda, & dimisit ibi puerum suum, & perrexit in desertum. Cumque uenisset subter umbram iuniperi, & sederet proiecit se, & dormiuit. Et angelus domini tetigit eum, & dixit illi: Surge, & comede. Et respexit: & ecce ad caput suum subcinericius panis, & uas aquæ. Comedit ergo, & bibit, & ambulabit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Oreb. Per Heliam quippe qui interpretatur dominus, vel dominus fortis, intelligitur quilibet iustus, qui persecutionem patitur propter iustitiã.

E

Vnde illud: Beati qui persecutionem pa-
Mat. 5. tiuntur propter iustitiam. Qui metuens Hiezabel, id est malitiam seculi, uel tyrannidem diaboli, surgit de tentatione peccaminum, & abit quocunque eum tulerit voluntas a domino sibi collata. Venitque in Bersabee Iuda, in sanctam ecclesiam: quæ dicitur Bersabee, id est puteus septimus, propter abundantem septiformis spiritus gratiã, quę inibi fidelibus diuiditur: uel puteus satietatis, propter mysteriorum Dei profunditatem, & sanctarum scripturarum refectionẽ. De hac profunditate habemus in Psalmo: Tenebrosa aqua in nubibus aeris. Et rursus: Iudicia tua abyssus multa. Ad eiusdem Psal. 17. consyderationem Apostolus expauescens, & Psal. 39. pauescendo deficiens, clamare compellitur: Rom. 11. O altitudo diuitiarum sapientiæ, & scientię Dei, &c. De hac satietate legis in Psalmo: Psal. 118. Super aquã refectionis educauit me. Et iterũ: Psal. 93. Inebriabũtur ab ubertate domus tuæ. Hę iusmodi ebrietas nõ inducit fastidiũ, sed indeficiẽtę quibusdã desiderijs prouocat appetitũ. In hoc sacre lectionis pelago agnus ambulat, & elephas natat. In catholicæ doctrinæ mẽta iuxta modulũ intelligẽtiæ sufficientes singulis epulæ apponũtur. Hæc est paradisus deliciarũ, hic est ortus omniũ pomorũ. Veniens itaque in Bersabee in sanctã ecclesiam, vt dictum est, currit ad confessionem, quæ per Iudam notatur: & diuinitatibi puerum suum, id est puerilem sensum, uel pristinorum actuum debilitatem: & pergit in desertum, id est, in istius mundi contemptum. Quo post quam uenit, sedet, id est, a Psal. 54. seculari tumultu quieuit, cantans cum propheta: Hęc requies mea in seculum seculi. proiicit se, id est, vilem se reputat suis abrenuncians desiderijs iuxta illud euangelicũ: Luc. 9. c Qui vult venire ad me abneget semetipsum. Et iterũ: Psal. 41. Sum. Obdormiuit in umbra iuniperi, quia in atrijs domus Dei secundum senium corporis uacat omnino ab omnibus prauitatibus, dicens cum psalmista: In pace in idipsum, dormiam, & requiescam. Tunc angelica uisio tangit eum, excitans ad bonum operandum, & ad altiora consurgendum. Respicit ad caput suum, id est, ad Christum, qui caput est ecclesiæ. Et ecce subcinericius panis, id est, passus diuini dogmatis, fortiusque quidem rudis, sed medullitus ineffabiliter confortatiuus, & dulcis. Et vas aquę, hoc est fons lachrymarum cum cordis compunctione. Comedit, & bibit, id est, adimplet, quæ audit: & pergit in fortitudine ad montem Dei, ad celsitudinem videlicet beatitudinis.

Sermo LXV.

4.Reg.4 a

ERat fames in terra, & filij prophetarum habitabant coram Helisæo, quibus fecit apponi pulmentum. Cumque gustassent de coctione, exclamauerunt: Mors in olla, uir Dei. Et non potuerunt comedere. At ille: Afferte, inquit, farinam. Et comisit in ollam, & ait: Infunde turbæ. Et comedit: & non fuit quicquam amplius amaritudinis in olla. Fames in terra, penuria G uerbi Dei in mente humana: filij Prophetarum, filij prædicatorum. Propheta interpretatur uidens. Et sancti prædicatores nõ alio re Prophetæ appellantur, qui & arcana mysteriorum Dei contemplantur: & prout uident mores hominum, adhibent modos curationum. Helisæus salus Domini interpretatur, quo nomine quiuis prælatus & doctor ecclesię decenter censetur: cuius salubri persuasione Domini salus populis annunciatur, & annunciando impertitur. Hic talis ex debito sui officij apponit subiectis ollam grandem, herbas agrestes continentem, ideſt admonitionẽ de grauibus disferentem, acerbitate refertũ sed tamen igne sancti Spiritus succensam. Subditi ergo pertimorosi in olla: & non possunt gustare. Sapiens igitur dispensator non affert, imò assentiri iubet farinam, quoniam non præbet, sed hortatur habere charitatem, cuius condimento redduntur dulcia, quæ prius uidebantur amara. Potest namque prædicator monita salutis auribus circunstantium insonare, sed nemo nisi solus Deus ualet saporẽ charitatis palato cordis infundere. Vnde Gregorius: Nisi sit intus spiritus qui docet, doctoris lingua exterius in uacuũ laborat. Alius est sapor cœli, alius est sapor terre. Haudquaquam nobis placere potest sapor cœli, dum saporẽ quærimus coci noſtri. In deserto dantur coturnices & mãna, Exod. 16. c id est in loco disciplinæ maiora & minora Num. 11. mandata. Cum uidissent filij Itrael manna, dixerunt ad inuicem, Manhu? quid H est hoc? Ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis quem dedit Dominus uobis ad uescendũ. Huius tacti mysterium in Euangelio Ioannis cõuenienter Ioan. 6. f aperitur, ubi Dominus ait: Amẽ amen dico uobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. Multi ergo ex discipulis audientes dixerunt: Durus est hic sermo, quis potest eum audire? Ex hoc multi abierunt retrò. Ad hunc itaque modum cum aliqui simplices ad conuersionem ueniunt, seueri tamen regulæ expauescunt, si fiat eis sermo de mundi contemptu, de uirtutũ utiorũque conflictu: si anxietas uigilandi, assidui tatis orandi, parsimonia ieiunãdi ab ipsis requiritur, dicunt cõquerendo inter se. Quid est hoc? Quis tot & tanta implere sufficiat?

Nesciũt enim quanta sit uirtus assumptionis. Sed pastor eis consolatorie habet respondere, & de afferenda eos solicitare farina.

Sermo sexagesimussextus.

HAurietis aquas in gaudio, de *Esa. 12. b*
fontibus Saluatoris. Pro paradiso quem perdidimus, restitutus est nobis Christus saluator. Sicut ergo de uno fonte paradisi deriuãtur quatuor flumina ad irrigãdum paradisum, ita de pectoris eius arcano procedunt quatuor fontes, ex quibus hauriuntur quatuor aquarum genera, unde tota per uniuersum mundum rigatur ecclesia. Sunt autem quatuor fontes, ueritas, sapientia, uirtus & charitas. Ex his ergo fontibus hauriũtur aquę, ex singulis scilicet singulæ. Nam de fonte ueritatis sumuntur aquæ iudiciorũ: de fonte sapientiæ, aquæ consiliorũ, de fonte uirtutis, aquę præsidiorũ: de fonte charitatis, I aquę desideriorum, In aquis iudiciorũ cognoscimus quid liceat, uel quid nõ liceat. In aquis consiliorum discernimus quid expediat, uel quid non expediat. Sed quia electis uiris recte per hæc gradientibus nõ desunt tentationes (tentantur autem de duobus, aut terroribus ut concutiantur, aut blandimentis ut seducantur) idcirco armandi sunt contra terrores præsidijs diuinæ uirtutis, contra blandimenta desiderijs supernæ charitatis. Desiderijs enim meliorũ superantur (ut ait quidã sanctus) desideria deteriorum. Vel sic possumus procedere. Quid prodest nosse quid liceat & expediat (quod utique docent iudicia atque cõsilia) si posse perfici minimè cõtingat? Ideo post aquas iudiciorum & consiliorum, quærendæ sunt aquæ præsidiorũ. Rursum & posse quid ualeat, si horum omnium non sit finis charitas? Recte itaque post iudicia, post cõsilia, post præsidia, hauriũtur de fonte charitatis desideria, ut uidelicet quicquid sapimus aut loquimur, quicquid operamur aut patimur, æternæ uitæ finis concludat. Sed ut hęc quædicta sunt de fontibus, & aquis clarius eluceant, scripturarum testimonijs reor esse comprobanda, aurique similitudines quas protulimus uermiculandas argento. Ac primũ q̃ dictũ est quatuor illos fontes de pectore Iesu manare, nullum arbitror

Universidad de Deusto
Biblioteca

tror ambigere. Quomodo autem ex eisdem fontibus hauriantur prędictę aquæ, id elaborandum est, Veniat ergo Dauid & dicat quod ex fonte ueritatis procedant iudicia. Hoc cerne uidetur sensisse cum diceret:

K

Psa. 16. a De uultu tuo iudicium meum prodeat. Neque enim uir sanctus iudicium suum diceret, quod de uultu dei, id est de ueritate non prodiret. Nouerat enim electos dei ueritatis iudicijs tanquam uirga ferrea regi, & quia sub eorum regimine se esse sentiebat, exultans psallebat: iudicia dei uera iustificata in semetipsa: desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multum, & dulciora super mel & fauum. A quibus ne forte per incuriã deuient, audiant uocem patris per eundem prophetam comminantis. Si in iu-

Psa. 18. c

Psal. 88. a dicijs, inquit, meis non ambulauerint, & mandata mea non custodierint uisitabo in uirga iniquitates eorum, & in uerberibus peccata eorum. Hæc mysteria diuini iudicij referabat cœlestis regni clauicularius cum diceret: Tempus est ut incipiat iudicium de domo dei. si autem primum à no-

1. Pet. 4. d bis, quis finis eorum qui non crediderunt dei euangelio? Et hoc de electis dictum est. Cæterum est aliud de reprobis iudicium, quod nihilominus ab ipsa ueritate proce-

Rom. 2. a dit. Vnde & per Paulum dicitur: scimus enim quoniam iudicium est secundum ueritatem in eos qui talia agunt. Et utrumque quidem iudicium complectitur ipsa ueritas, dicens: in iudicium ego ueni in hũc

Ioan. 9. g mundum, ut qui non uident uideant, & qui uident cæci fiant. Vtrunque autem di-

Mat. 25. d scernit cum item dicit: Et ibunt hi in supplicium ęternum, iusti autem in uitã æternam. si uidimus quomodo de fonte ueritatis hauriuntur iudicia: uideamus quomodo de fonte sapientię propinentur consilia.

L

2. Pet. 3. d Quis dubitet apostolum Paulũ esse sapientem, cum & Petrus eius coapostolus sapientiam ei datam esse astruat, & eiusdem apostoli tota uerborum series nil aliud quam sapientiã redoleat? proferat igitur consilia, & ipsa per nos doceat quid peregrinãtibus & ad cœlestem patriam festinãtibus expediat.

1. Cor. 7. c De uirginibus, inquit, præceptum domini non habeo, consilium autem do, tanquã misericordiam consecutus à domino ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse, hoc est in uirginitate manere. si de uirginibus præceptum haberet, nil aliud quàm quod præciperetur haberet, nil aliud quàm quod præciperetur habere, uel non nubere, quid compendiosius didici potuit quàm bonum est hominem sic esse, præsertim cum & necessitatis instantia frequenter obrepere soleat, & cito meritum figura prætereat? Item cum de vidua loqueretur: Beatior, inquit, erit si sic (id est innupta) permanserit secundum consilium meum. Ac ne de proprio corde, & nõ potius de fonte sapientiæ uideretur hoc ipsum consilium deprompsisse, subiecit dicens: Puto quòd & ego spiritum dei habeam. Sed cur ego paucis immoror exemplis, cum in eius uerbis omnis sexus, omnis ętas, omnis conditio consilium inueniat si diligẽter quærat salutis? Quod si quis curiosius uelit perspicere utrum uerum sit quod dictum est de sapientia consilia manare, legat libros qui inscribuntur Sapientiæ, ubi totus ordinis contextus consilia parare videtur. Si uerò consultius & utilius studet uitam inde eligere, audiat ipsam salubriter monentem sapientiam. Si uis, inquit, ad uitam uenire, serua mandata. Quæris cuius? Dei, inquit, time, & mandata eius obserua. Audiat eam ipsam materno affectu inclamantem: Da mihi cor tuum. O quantum uellem & ego cor meum in eius uerbum suspendere, de cuius ore mirifico tam dulcia uitę consilia audio personare. Vtinam autem & linguæ meæ calamũ in eius fonte posset intingere, quo idoneus essem ea quoque quæ restant de duobus fontibus, id est uirtutis & charitatis, utiliter exarare. Et quoniam quatuor isti fontes ita sibi inuicem saporem transfundunt, ut qui de uno biberit, quadam ineffabili dilectionis dulcedine inuitetur ad alium: libet iam de sapientia ad uirtutem transire, & qualiter illinc hauriatur aquæ præsidiorum, quantum ab ipsa uitæ te aduuor ostendere. Sicut autem superius dixi gemina esse ueritatis iudicia, quæ scilicet determinant quid liceat, uel quid nõ liceat: itidem sapientiæ duo, hoc est quid expediat, uel quid non expediat: ita & hic agnoscamus de fonte uirtutis hauriẽdas duplices præsidiorum aquas, quæ uel abluant electos à culpis, uel refrigerent in tormentis. De utrisque sumamus exemplum. Refert Lucas euangelista, quòd quædam mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, erogata in medicos tota substantia cũ minime curari potuisset, accesserit retro & tetigerit fimbriam uestimenti domini, & confestim steterit fluxus sanguinis: Iesum uero dixisse. Quis me tetigit? Cumque discipuli responderent, turbæ te comprimunt & affligunt, & dicis, quis me tetigit? Rursum repetisse, tetigit me aliquis: nam & ego noui uirtutem de me exisse. Ecce quas aquas præsidij hauserit mulier de fonte uirtutis, quibus abluta est à profluuio sanguinis, quę nulla medicorũ arte poterat sanari. Quod si quis obiiciat prolatum testimoniũ nihil ad rem præsentis operis pertinere, eo q̃ illa mulier nequaquam abluta esse uideatur à culpis, sed tantum ab ægritudine carnis, nouerit mortis esse diuinæ uirtutis prius cor di mederi quam corpori. Vnde & alibi cum quidam ei paralyticus offerretur curandus, tanquam bonus & pius medicus uolens saluare prius quod erat potius, id est mentem quam carnem: ait idem paralytico: Confide fili, remittũtur tibi peccata tua. Itaque sanata cõscientia, consequenter sanatur cor poris, cum dicitur: Surge, tolle lectum tuũ, & uade in domum tuam. Sic ergo & huius mulieris prius abluit intus per donum fidei, sicut scriptum est: Fide mundans cor da illorum, per quam meruit exterius impetrare salutem corporis. Hoc enim innuit ipse dominus, cum dicit: Filia, fides tua te saluam fecit, uade in pace. Quod autem de hoc ipso fonte uirtutis hauriãtur aquæ præ fidij in tormentis, ostẽdunt & illi tres pueri in fornacis incendio æstuãtis positi, quibus ipsa flamma refriguit, & præcipuè inclytus ille martyr Vincentius, qui cum grauiter torqueretur, non solum toleraſſe, sed etiam torrorem suum cõstanter prouocasse fertur his uerbis: Insurge (inquit) & toto malignitatis spiritu debacchare, uidebis me dei uirtute plus posse dum torqueor, quam positus ipse qui torques. Possent plura de hoc fonte uirtutis copiosius dici, sed eũ succinctè prætereo: quia de fonte uirtutis bibere potius quã scribere desidero. Ad hunc fontem inuitamur redemptoris nostri uoce dicentis: Si quis sitit, ueniat & bibat, & de uentre eius fluent aquæ uiuæ. Et sequutus euangelista exposuit ad quem fontem nos inuitaret dicens: Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Quę, nisi spiritum charitatis, quę mũdus non potest accipere, sed soli accipiunt qui uiuere credunt in eum? Ex hoc ergo fonte

hauriamus nobis aquas desideriorũ, ipsasque partiamur in geminos riuulos, ut sicut eiusdẽ charitatis duo sunt præcepta, ita sint & desideria gemina, quibus impleantur ipsa præcepta. Aliud est enim desideriũ quo deus propter seipsum, aliud quo proximus diligitur in deo, uel propter deum. In illo nullus modus, sed ex toto corde, tota anima, tota uirtute diligitur deus: in hoc autem præscribitur quidam modus, cum dicitur: Diliges proximum tuũ sicut teipsum. *Mat. 22. d* Illo flagrabat propheta, cum diceret: Sicut *Psal. 41. a* ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita de- *Psal. 83. a* siderat anima mea ad te deus. Et itẽ: Concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Hoc exhibebat apostolus Romanis, qui *Rom. 1. a* bus scribebat: Desidero enim uidere uos, ut aliquid gratiæ spiritualis impertiar uobis. Et dominus in euangelio discipulis suis: Desiderio desideraui hoc pascha manducare uobiscum antequam patiar. Et notan- *Luc. 22. b* dum quod ad illud excitatur mens humana specialiter tribus affectionibus ac prouehitur, unde & deum diligere toto corde, tota anima, tota uirtute iubetur. Prima quidem dulcis, secunda prudens, tertia fortis est. Primã habuit Petrus, cum domino mori dissuaderet: Ex corde enim dulciter dili- *Marc. 8. d* gebat, cuius passionem expauescebat. Sed *Ibidem.* cum audiret: Vade retro satana, non sapis quæ dei sunt, sed quæ hominis: his uerbis eruditus & intelligens quid boni haberet mors Christi, cœpit tota anima prudenter diligere quem prius tantũ diligebat dulciter toto corde, necdum uero diligebat tota uirtute. quod si faceret, nec propter mortis discrimen eum negaret. At uero post resurrectionem & ascensionem dato desuper spiritu, tunc demũ tota uirtute dilexit, pro quo etiam horrendum crucis supplicium postmodum subire non expauit. Erga charitatem quoque proximi exercemur tripliciter, uel ut ædificetur ipsa charitas ubi non est, uel certe ne pereat uel minuatur ubi est. Quisquis autẽ hanc puro affectu erga proximũ operatur, illam proculdubio quæ deus est, ulterius promeretur.

De donis spiritus sancti, Sermo continens septem capitula. Capitulum primum.

PRima gratia est timor domini. Qui hanc habet gratiam, omnẽ odit iniquitatẽ, iuxta illud psalmistæ: Iniquitatẽ *Psa. 118. a* odio

Universidad de Deusto
Biblioteca

odio habui, & abominatus sum. Et alio loco: Omnem iniquitatis odio habui. Scriptum nāque est. Timor Domini odit malum. Et item: Time Deū, & recede à malo. Et de Iob dicitur: Vir timens Deū, & recedens à malo. Sine hac gratia prima gratiarū, quæ totius religionis exordiū est, nullum bonū pullulare uel manare potest. Sicut enim securitas uel desidia causa est, & mater omnium delictorū, sic timor Domini radix est & custos omniū bonorū. Vnde scriptū est: Si non in timore Domini tenueris te inflāter, cito subuertetur domus tua. Omne nāque uirtutum ædificiū illicò uergit in præcipitium, si huius gratiæ amiserit præsidium. Vnde Salomon ait: In timore Domini esto quotidie, quia habebis spem in nouissimo, & præstolatio tua non auferetur. Hinc & Apostolus: Cū metu & trēmore uestram salutem operamini. Et quid plura? Connexa sunt timor & religio, nec manere potest alterum absque altero. Vnde cornelius uir religiosus ac timēs deum, & Simeon iustus & timoratus. Vnde Salomon: Deum, inquit, time, & mādata eius obserua. Hunc uero sic habere debemus, quomodo asserit se habuisse Iob beatissimus. Semper quasi tumentes super se fluctus deum timuit. Per hunc timorē dei uniuersa deserimus, mundo abrenunciamus, nosque ipsos, sicut dominus ait, abnegamus nobis. Si quis uult post me uenire, abneget semetipsū. Iste ergo diuinus timor qui eum quem perfectè imbuit, paupertati subiicit, & a malo diuidit, ita est primus in ordine gratiarum, sicut paupertas in serie beatitudinum. De qua dominus in cæterarum fundamento uirtutū eam ponens, ait: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

D Pro. 3. a
Iob 1. a
Eccl. 27. a
Pro. 23. b
Philip. 2. b
Act. 10. c
Luc. 2. d
Eccl. 12. d
Iob. 31. c
Luc. 9. c
E Matt. 5. a

Capitulum secundum.

SECVNDVM Charisimæ est spiritus pietatis, illi secundæ quæ in euangelio ponitur beatitudini: simile, de qua dominus sic ait. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. De talibus dominus in Esaiā ait: Spiritus domini super me, ad annunciandum mansuetis misit me. Moyses quoque mitissimus erat super omnes homines qui morabātur in terra. De talibus Iob dicit: Dominus ponit humiles in sublime: & mœrentes erigit sospitate. Vnde illud de domino dicitur: Humiles spiritu saluabit. Ecōtra de superbis dicitur: Dominus superbis resistit. Ante ruinam exaltatur cor. Superbia de supernis ad ima præcipitat, humilitas de imis ad superna eleuat. Angelus enim in cœlo superbiens ad tartara corruit, homo in terra se humilians ad cœlos ascendit. Tāto uero quisque debet esse humilior, quanto est sublimior. Vnde scriptum est: Quāto magnus es humilia te in omnibus, & coram deo inuenies gratiam. Hinc ipse dominus ad discipulos ait: Qui uoluerit inter uos primus esse, erit uester seruus. Item cum feceritis omnia quæ præcepta sunt uobis, dicite: Serui inutiles sumus. Item ipse dicit: Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Sine hac humilitatis uirtute, reliquæ uirtutes nequeunt prodesse. Vnde beatus Gregorius ait: Qui uirtutes sine humilitate congregat, est quasi qui in uentum puluerem portat. Sicut enim pulueris uenti uasi di flatu dispergitur, sic omne bonū sine humilitate inanis uento gloriæ rapitur. Multo etiam melius est peccatorem esse humilem, quam iustum arrogantem. Quod a domino euidenter ostenditur, ubi publicanus & pharisæus in exemplum adducuntur, sicut quidam sapiens ait. Melior est in malis factis humilis confessio, quam in bonis factis superba gloriatio.

Mat. 5. a
Esa. 61. a
Num. 12. a
Iob 5. b
Pro. 29. b
Luc. 14. b
Mat. 20. b
Luc. 17. d
Mat. 11. d
Luc. 18. d

Capitulum tertium.

TERTIVM donū est spiritus scientiæ, de quo Salomon ait: Qui addit scientiam, addit & dolorem. Vera nanque scientia elicite nos mortales & caducos & fragiles esse, & in hoc exilio, & in hoc exsilio, in hac peregrinatione, in hac ualle lachrymarum dolendum & lugendum esse. Vnde dicitur in tertia beatitudine, huic tertio dono congruenti: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabūtur.

Eccl. 1. d
Mat. 5. a
Luc. 6. d
Prouerb. 14. b

Item Væ uobis qui nunc ridetis, quia plorabitis. Hinc Salomon ait: Risus dolori miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.

Capitulum

Capitulum quartum.

QVarta gratia est spiritus fortitudinis, quartæ in euangelio beatitudini similis, de qua dicitur: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Qui enim iustitiam esurit & sitit, contra quælibet aduersa fortis insuperabilis & imperterritus exsilit. Vnde Salomon ait: Iustus ut leo confidat, & absque terrore erit. Item: Non contristabitur iustus quicquid ei acciderit. Hoc spiritu erant præditi omnes de quibus loquitur Apostolus: Sancti ludibria & uerbera experti, insuper & uincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tērati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Circuierūt in mutatis, in pellibus caprinis, egētes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus. In solitudinibus errantes, in mōtibus & in speluncis & in cauernis terræ. Hæc & apostolus ipse, qui ait: Quis nos separabit à charitate Christi: Tribulatio, & cætera. Ille spiritus omnem alienam malignam sustinet, & aduersus hostiles insidias munit & munit. Vnde sponsus in spōsæ præconio ait: Pulchra es amica mea, suauis & decora sicut Hierusalem, terribilis ut Castrorum acies ordinata.

Mat. 5. a
Psal. 33. b
Esa. 11. b
Psal. 91. a
1. Pet. 5. d
Cant. 6. d

Capitulum quintum.

QVintum donum est consilij spiritus, qui aliis facit compati & misereri, illi competens de qua dicitur quintæ beatitudini: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Hinc & Salomon ait: Qui pronus est ad misericordiam, benedicetur. Hanc principaliter triplariam exercemus, uel quando sex eius quæ in euangelio leguntur opera implemus, uel quando delinquentes corrigere, & ad bonum reducere studemus, uel quando iniurias nobis illatas facile indulgemus. Iste secundus defectus modus, siue consilij spiritus, Deum decet semetipsum eximanire, formam serui accipere, scilicet ut sic posset ouem errantem corrigere, & ad proprium ouile reducere. Vnde apostolus ait: Semetipsum dedit pro peccatis nostris, ut nos eriperet de præsenti seculo nequam. Huic consulendi modo sic oportet insistere, ut iniungitur ab Apostolo monente: insta opportune importunè. Est & alius consulendi modus, scilicet discretionis uirtus, qua ueras à palliatis atque simulatis uirtutibus discernimus, qua etiam ipsum satanam hypocrisis auctorem dignoscimus. Ipse enim satanas (ut ait apostolus) trāsfigurat se in angelum lucis: & iuxta beati Cypriani dictū, ministros iniustitiæ subornat, noctē assentes pro die, interitum pro salute. Ista quidem cæterarū uirtutum magistra ac domina, omnes alias proinde temperat, ac supernē gubernat, & ne ultra uel citra euagentur licenter, imperialiter ac discretè cōseruat. Vnde Boethius: Virtutes medium tenent. Si uel ultra uel infra quam oportuerit fiat, a uirtute dissideitur.

2. Co. 11. c

Capitulum sextum.

SEXTA gratia est spiritus intelligentiæ, illi sextæ beatitudini congruus: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Nisi enim mentis intuitus diligenter purificatus fuerit, mystica ac diuina liquidē intelligere nequit. Nam scriptum est: Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se a cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Vnde Salomon: Abominatio Domini, cogitationes malæ. Peruersę cogitationes separant a Deo. Qui ergo uult sincerum ac lucidum intellectum habere, prauarum cogitationum phantasias ac nebulas studeat effugare, & omni diligentia & cautela cor seruare. Vnde Salomon: Omni custodia serua cor tuum, quoniam ex ipso uita procedit.

Matt. 5. a
Sapie. 1. b
I
Pro. 15. c
Pro. 4. d

Capitulum septimum.

SEPTIMŪ donum est spiritus sapientiæ, quidā interius sapor, ac suauissimus gustus. Vnde Psalmista: Gustate & uidete, quoniam suauis est Dominus. Et item: Vacate & uidete. Et iterum: Accedite ad eum, & illuminamini. Hoc diuinæ sapientiæ interno gustu superna prę hbamus, uidelicet contēplantes quā amœnum sit angelicis cœtibus interesse, ubi nil poterit quod displiceat esse, nil quod placeat abesse. Ista septima gratia illi ueræ beatitudini congruit, de qua ait Dominus: Beati pacifici, quoniam filij Dei uocabuntur. Qui enim mentem pacificam & seręnam

Psal. 33. b
Psa. 45. b
Psal. 33. a
Mat. 5. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

serenam habent, de supernis dulcius sapiunt
Pro. 19.b & subtilius uident. Nam quisquis patien-
Isa. 118.x tior, eo probatur esse sapientior. Vnde Salo-
mon. Doctrina viri, per patientiam dignoscitur. De talibus alibi dicitur. Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Hæ septem gratiæ, sunt septem mulieres virum vnum apprehendentes, septé spiritus super florem requiescentes, septem in candelabro lucernæ fulgentes, septem
K in lapide oculi, septem spiritus ante thronum Dei.

Finiunt beati Bernardi parui sermones cum adiecto sermone de donis spiritus sancti.

SEQVITVR EIVSDEM LIBER CONTINENS diuersas morales ac vtiles sententię.

Psal. 65.

FAcTVS est in pace locus eius. Est pax ficta, ut in Iuda, est inordinata, ut in Adam, & Eua. Harum neutra est locus Dei. Sola pax Christiana, quã dominus reliquit, & dat discipulis suis, ipsa est in qua Dominus requiescit. Hæc offertur per sanctos prædicatores uniuerso generi humano sed eam quidem repellunt, aliqui recipiunt. Nos vero excutientes puluerem pedũ nostrorum super odientes pacem, ad dilectorẽ eiusdem pacis nos conferamus. Eorum alij dicuntur recipientes pacem, alij retinentes pacem, alij facientes. Possunt & alijs nominibus uocari, scilicet pacati, patientes, pacifici. Et hæc nomina sortiuntur secundum di-
Matt.5.a uersos status pacis in quibus proficiunt. Nã
Luc. 21.d pacati per hanc pacem possident terrã cor
L poris sui, quia mites sunt. Patientes possident animam suam, quibus dicitur: In patientia vestra possidebitis animas uestras. Pacifici possident non solum suam, sed etiã aliorum in quibus faciunt pacem. Vnde merito filij Dei uocantur. Pacati ergo dicũtur, qui pacem recipiunt, de quibus scriptũ est:
Mat.10.b Si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illũ pax uestra. Sed quia pusilli sunt, scandalis exagitati cito pacem, quam receperãt perdunt. Patientes autem sunt, qui receptam re tinent, nec quauis iniuria exasperati eam amittunt. Istis tanquam robustioribus præcipitur. Pacem diligite, & sanctimoniam si-
Hebr.12 ne qua nemo videt Deum. Pacifici uero qui non solum in se, & in alijs eam faciunt, sed etiam volentes auferre diligunt, sicut scriptum est. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: ecce isti sunt in quibus requiescit & mansionẽ Deus facit. Ecce isti sunt, quos sicut filios Deus diligit, & de quibus tanquã uiuis lapidibus templum sibi sapientia construit. De quo ædificio, ne vllo impulsu posſint labefactari, ipso Deo inhabitante pariter, & operante, ad similitudinem lapidis quadrantur quatuor modis, superius, inferius, a dextris, & a sinistris. Superius, cũ diuinę voluntati suam humiliter, & prudenter subijciunt. Inferius, cum carnem subiectam temperanter regunt. A dextris, iuste bonos amplectendo. A sinistris, malos fortiter tolerando.

ANte omnia sine murmuratione sint fratres. Forte aliqui leue peccatum astimant murmurare, sed non hic qui ante omnia monet esse cauendum. Puto autẽ ne illum quidẽ leue reputasse, qui murmurantibus aiebat: Non contra nos est murmur uestrum, sed contra Dominum. Nos enim quid sumus? Sed ne illum quoque qui dixit: Non murmuraueritis, sicut quidã murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore. Illo nimirum exterminatore, qui posſitus est in hoc ipsum, vt a terminis beatæ illius ciuitatis arceat murmurantes, & longe faciat a finibus eius, cui dicitur: Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuũ Sion, qui posuit fines tuos pacem. Nihil enim cõmune habent murmur, & pax gratiarum actio, & detractio zelus aniaritudinis, & vox laudis. Itaque in ore trium, & talium teſtium stet hoc verbum, vt pestem istam murmuris tionis summopere nobis nouerimus esse cauendum.

TRes sunt quibus reconciliari debemus hominibus, angelis, Deo. Hominibus per aperta opera, angelis per occulta figna, Deo per puritatem cordis. Nam de operibus, quæ coram hominibus facienda sunt, scriptum est. Luceat lux uestra coram Mat.5.a hominibus, vt videant uestra opera bona, & glorificent patrem uestrum, qui in cœlis est. De angelis dicit Dauid. In conspectu an Psal.137.a gelorum psallam tibi. Occulta autem signa sunt gemitus, suspiria, usus cilicij, & cætera

pœnitentiæ insignia, quæ angelis placent.
Luc.15.b Vnde est illud: Gaudium est angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente. Vt autem Deo reconciliemur, nec operibus,
Mat.6.c nec signis, sed puritate, & simplicitate cor-
Mat.5.c dis indigemus. Scriptum est enim: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Et illud: Si oculus tuus fuerit simplex, & cætera.

A QVatuor sunt genera hominum regnũ cœlorum possidentium. Alij violenter rapiunt, alii mercantur, alii furã rapiunt, alij ad illud compelluntur. Rapiunt qui dereliquerunt omnia, & sequũtur Christum: de quibus dicitur: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum, est regnum cœlorũ.
Mat.5.a Sunt alij inferioris gradus, à quibus metuntur carnalia, dum eis spiritualia seminãtur,
Luc.16.b & his loquitur in Euãgelio dominus: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant uos in æterna tabernacula. Tales dicuntur mercatores, quia dant in præsenti pauperibus tẽporalia, quæ possident, vt in futuro recipiant ab eis æternã, quæ non nisi per eos habere merentur. Necesse est enim omnes qui in futuro iudicio examinandi sunt, vel esse iudicis, amicos, vel apud iudicem intercessores habere
Esth.10.d amicos. Habẽt ergo primum beatitudinis locum, qui intercedunt, habent hi pro quibus intercedunt secundum. Sunt alij qui non
Luc.7.f nulla bona occulte faciunt pro quibus meretur regnum cœlorum: sed tamen furari illud dicuntur, quia laudem humanam uitantes, solo diuino testimonio contẽti sunt. Horum figuram tenuit mulier illa in Euangelio, quæ fluxum sanguinis patiens, cogitauit intra se dicens: Si tetigero fimbriam uestimenti eius salua ero. Quo dicto, accessit occulte, & tetigit, & salua facta est. Alii sunt qui compelluntur: uerbi gratia, vt pauperes necessarij, quos scilicet hic ignis pauper-
Luc.14.c tatis Deo dispensante purgat, ne in futuro ignis iudicij puniat. De quibus scriptum est: Compelle intrare, ut impleatur domus mea. Compelluntur multi uarijs necessitatibus, & oppressionibus afflictis, qui mira Dei providentia dum temporalem pœnam si nõ libenter, tamen patienter sustinent, uitam consequuntur æternam.

QVantum distat inter pastorem, & gregem, tantum debet distare inter episcopum, & plebẽ. Stat ille sublimis & rectus, curuat ille caput solo depressus,

Vnde poeta: Pronaque cum spectent animalia cætera terram, Os homini sublime dedit. Ille regit, iste regitur: ille pascit, iste pascitur: vt ex ipsa forma, & habitu uterque discernatur. Habet ille in manu uirgam qua ferit, vel potius ducat, & reducat ouem. Quid est autẽ habere in manu uirgam, nisi in opere disciplinam, ut subiectos suos exemplo magis instruat quam uerbo? Erubescunt enim superbi esse discipuli, si eos inhumilitate præcesserint magistri. Vnde, & de domino scriptum est: Quæ cepit Iesus facere, & docere.
Act.1.a Habet etiã baculum, quo feriat lupum. Virga quidẽ baculo lupum. Hoc est, mites, & obedientes debet lenius corripere, duros uero corde, & improbos acrius arguere: cumque necesse fuerit, etiam anathematis sententia ferire. Tenet carnem in fune, zelum scilicet in discretione, ne sit de illis de quibus scriptum est: Habent zelum (alias æmulationem) Dei, sed non secundum scientiam. Ha-
Rom.10.a bet etiam pastor bonus panem in pera, hoc est uerbum Dei in memoria.

C

DVo sunt amores carnalis, & spiritualis: ex quibus colliguntur quatuor modi diligendi, scilicet diligere carnem carnaliter, spiritum carnaliter: carnem spiritualiter, spiritum spiritualiter. In his fit quidam profectus, & ascensus ab inferioribus ad superiora. Nam ut homines qui tantum nouerant diligere carnem carnaliter, ad hoc proficerent, ut Deum quoque diligerent spiritualiter, Deus caro factus est, & loquendo, & conuersando cum hominibus, primum ab eis carnaliter dilectus est. Cum autem pro amicis suis animam ponere uellet: iam spiritum diligebãt, sed adhuc carnaliter. Vn-
Mat.16.c de, & Petrus loquenti de passione sua respondit: Absit a te Domine, non erit tibi hoc. Sed cum per eandem passionem fieri mysterium redemptionis agnoscerent, in ipsa passione iam carnem spiritualiter diligebant. Resurgente autem eo, & ascendente, spiritum spiritualiter amant, lætique decantant: Etsi cognouimus secundum carnẽ
2.Cor.5.d Christum, sed nunc iam non nouimus. Nos quoque carnẽ nostram carnaliter diligimus: cum eius desideria diligimus, & perficimus. Spiritum carnaliter, quando cum flendo, suspirando, gemendo in oratione conterimus. Carnem spiritualiter, cum eam spiritui subiectam in bonis spiritualiter exercentes, cum discretione seruamus. Spiritum spiritualiter, cum etiam ipsa spiritualia studia

Universidad de Deusto
Biblioteca

nostra fraternæ utilitati ex charitate postponimus.

D Est ad Deum quidam redeundi modus primi hominis casui oppositus. Adam quippe in paradiso positus primo perdidit circunspectionem Dei. Testatur enim beatus Augustinus, quod nequaquam tentator hominem de paradiso eiecisset, nisi aliqua elatio in animam hominis præcessisset, cum uerissime scriptum sit: Ante ruinam
Prou.16.c exaltatur cor. Secundum perdidit iustitiam, quando uxoris uoci plus quam diuinæ obediuit. Iustitia enim est virtus, quæ suum vique reddit. Tertio amisit iudicium, cui post peccatum correctus, oblique per mulierem retorsit propriam culpam in auctorem, di-
Gen.4.b cens. Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Eisdem ergo uirtutum gradibus redeundum est homini in exilio posito, quibus primus expelli meruit de paradiso. Primum itaque faciendum est iudicium, deinde exercenda iustitia, tandem circunspectio adhibenda. Et iudicium quidem nobis, ut nosipsos iudicemus, & accusemus: iustitiam proximo, circunspectio-
Mich.6.b nem debemus Deo. Hanc redeundi uiam ostendit nobis Micheas propheta dicēs: Indicabo tibi ò homo quid sit bonum, & quid Deus requirat a te: utique facere iudicium, & diligere misericordiam, & ambulare solicitè cum Deo tuo. Hanc salutis uiam testatur Apostolus Christum docuisse, di-
ad Tit.2.a cens: Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos, vt abnegantes impietatem, & secularia desideria, sobrie, & iustè, & piè uiuamus in hoc
E seculo, &c. Sobriè scilicet quantum ad nos, iustè ad proximū, pie ad Deum. Qui etiam manifestius intulit circunspectionem Dei,
Ibidem. dicens. Expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Et in multis alijs Scripturæ sacrę locis si hic ordo uiæ, & institutio uitæ quæratur, potest inueniri, ut illud:
Eccl.14.d Beatus uir qui in sapientia morabitur, & qui in iustitia meditabitur, & in sensu cogitabit circunspectionem Dei. Moratur, siquidem in sapientia, & sapiens est, qui semetipsum hic diiudicat, ut æternum Dei
1.Co.11.g iudicium euadat. Si enim (ait Apostolus) nosmetipsos diiudicaremus, non utique iudicaremur. Sapiens est non secundum sapientiam huius seculi, sed secundum illam, quæ trahitur de occultis, per quam vtique miro Dei opere agitur, ut electi quique tunsionibus, & pressuris hic attriti, in ædificio ueri Salomonis sine sonitu mallei postmodum collocentur.

QVatuor gradibus distinguitur omnium electorum profectus. Primo enim fit quisque amicus suæ animæ, secundo fit amicus iustitiæ, tertio sapientiq; quartò fit sapiens. In primo profectu vitat omnia, quæ animam possunt offendere, & diligit ea, quę eam possunt mulcere. Horret ergo infernum, & cœlum concupiscit: ita potest implere illud diuinum præceptum, quod in prima conuersione sua accepit. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Nam dum secundum carne ambulat, nullo modo potest. Cum autem spiritu Dei agitur, facile potest. Quid enim habeat emolumenti homo, si proximus eius ardeat inferno? aut quid perdiderit, si secum fuerit in paradiso? Neque enim talis est illa paradisi haereditas, vt possideatium numero minuatur. Diligit ergo proximum, quem non vult malum pati, sicut nec seipsum, & quem sicut seipsum vult possidere cœlum. Hoc autem suo, id est, hominis spiritu, quando posset, ut scilicet expauesceret gehennam, ac cœlestia desideraret? Sed potest hoc illius spiritu cui dictum est: Si ascendero in cœlum, tu illic es, &c. Spiritus quippe sapientiae ubique praesens, nouit quid in cœlo, & quid agatur in inferno. Cumque mētem humanam repleuerit, & de pœnis inferni incutit timorem, & cœlestium amorem infundit: sicque facit hominem amare seipsum, & dicit ei: Miserere animae tuæ, placens Deo. Primum igitur est diligere se, deinde proximum. Non enim dictum est, Diliges te sicut proximū, sed diliges proximū sicut te. Hoc modo fit amator animæ suæ per spiritū sanctū quem ex fide accepit. Accepto autem hoc dono, non debet eo solo contentus esse, sed ad maiora prouehi, & in melius proficere. Viuit autem iam per spiritum. Sed si per spiritum uiuimus (ait Apostolus) spiritu, & ambulemus. Et alibi dicit: Nos uerò omnes reuelata facie gloriam Dei speculantes, in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem, tanquam a Domini spiritu. Hoc ipsum, & Psalmista de sanctis uideatur sensisse: Benedictionem, inquit, dabit legislator, ibunt de uirtute in

virtutem, videbitur Deus deorum in Sion. Ambulet, & iste quem in manibus habemus erat, & proficiat donec ad quartum gradum perueniat. Ibi sine dubio fatus sapiens, videbit Deum Deorum in Sion. Porro eo ipso quod dixi, qui bene diligit animam suam, debet etiam diligere iustitiam. Alioquin si diligit iniquitatem, odit plane non diligit animam suam. Diligendo autem iustitiam transit ad secundum gradum, & audit illud
Lege.1.a sapientię præceptum: Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Quam si perfecte dilexerit, debet pro ea ferre patienter omnem pœnā & quācunque illatā cōtumeliā. Duo quippe præstabit ei iustitia, vnum vt faciat quod debet, alterum vt patiatur, quod debet, scilicet vt si bonum non fecerit quod debuit, malum quod meruit patiatur. Sic minimo modo ne delerendo quidem iustitiam ab ipsa delerimus, dum per ipsam quilibet
Ioa.12.c prauaricationis reatus punitur. Neque.n. est qui se abscondat à calore eius. Hanc autem pœnam non solum vir iustus non horret, verumetiam libenter excipit, dum per eam præteritæ uitæ peccata purgari fideliter credit. Hinc enim scriptum est. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Oppositum igitur variis voluptatibus quibus corruit, contraria medicamenta per quæ resurgat. Verbi gratia: cecidit per inobedientiam, per obedientiæ laborem redit ad vitam: lubricus extitit ac dissolutus, per continentiæ studium rigoremque disciplinæ. reparatur. Patitur ab ipsis elementis mundi
Ibi ad voluptatem. Quibus cruciatibus cum deus tanquam aurū in fornace probatus fuerit, quantum scilicet dignum iudicabitis, qui in pane lachrimarum nos cibat, & potum dat nobis in lachrimis in mensura, in-
Ps.79.c cipit iam consolari, & audit illam Esaiæ uocem dicentis: Consolamini populi meus: dicit Deus uester. Loquimini ad cor Hieru salem, & aduocate eam, quoniam completa est malicia eius, id est, afflictio: dimissa est iniquitas illius. Suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis. Postquā uero consolationem receperit, solicitus est & quærit quomodo placeat ei cui se probauit. Facit quicquid boni facit, ut soli placeat suo conditori. Transit ad tertium gradum sui profectus, ut sit scilicet amicus sapientiæ, quæ materno affectu loquitur sibi cum dicit: Prębe fili cor tuum mihi. Cum ergo ad hūc gradum peruenerit, nihil aliud Prou.15.c ei restat nisi ut ad quartum ascendat, ubi dicitur esse sapiens. Hoc autem fit, quando iam operatur non ut ipse Deo placeat, quod utique in tertio gradu fecerat: sed quia placet ei Deus, uel quia placeat Deo quod operatur: Quisquis talis est, potest cum tota fiducia ac securitate cōscientię illud sapiētis canticum decantare. In omnibus requiem quęsiui, &c. Hic enim requiescit in omnibus, cum per omnia ei placeat Deus, qui Eccl.24.c non Dei uoluntatem ad suam curuare, sed suam didicit ad Dei uoluntatē erigere. Morabitur in hereditate Dñi, sicut ei eiusdem Dñi uoce promittitur, cum dicitur: Terram I in qua dormis tibi dabo, hoc est quietem Gene.8.c istam ad quam peruenisti labore tuo, & munere meo, stabilem tibi faciam atque perpetuam. Quod autem subiungit, & semini tuo, sic possumus intelligere, vt non solum spiritui detur trāquillitas ista, & hic, & in futuro, sed etiam semini tuo, id est, operibus tuis dabitur corporis tu glorificatio.

TRia sunt loca, cœlum, terra, infernus: & habent singula habitatores suos: cœlum solos bonos, terra mixtas, infernus solos malos.

QVatuor sunt quæ impediunt confessionem, pudor, timor, spes, desperatio. Quosdam enim impedit pudor, qui scilicet pro sola confusione dicere erubescunt peccata quæ commiserunt. De quo per Salomonem dicitur: Est confusio Eccle.4.c adducens peccatum. Quo contra de his qui confitentur, iterum dicitur: Est cōfusio Ps.103.c adducens gloriam. Quos etiam commendat propheta dicens: Confessionem, & decorem induisti. Et alibi: Confessio, & magnificentia opus eius. Alios impedit timor. Timent enim si confiteantur, ne grauis eis pœnitentia iniungatur: & hos Iob.6.c arguit Iob dicens: Qui timet pruinam, irruet super eum nix. Sunt autem nonnulli qui in hoc mundo adhuc aliquid concupiscunt, nec putant se adepturos quod desiderant, si hominibus quales sint, innotescant. Horum confessionem impedit spes, id est, cupiditas potiendi desiderij: talibus comminatur dominus in euangelio. Væ præK gnantibus, & nutrientibus in illis die-
Mat.24.b bus. Sunt item alij qui nil horum verentur, sed solum hoc timent, quia post peccatorū confessionem ab ipsius abstinere mini-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mè possent. Et his obest desperatio. Quibus
Pro. 18. a nõ incongruè illud põt aptari. Peccator cum venerit in profundum malorum, cõtemnit. Fit verò nonnunquam vt hęc omnia simul
Ioũ. 11. b confessionem impediant. Sed qui quatuor
Eccl. 17. f his malis premitur, rectè iam in monumento iacet, & velut ille euangelicus quatridua nus fœtet. Scriptum est enim: A mortuo velut qui non sit, perit confessio. Quod si is
Ioan. 11. f mortuus est qui non confitetur, vtique reui uiscet qui confitebitur. Veniat ergo Iesus, & dicat: Veni foras. Et ad vocem eius illico fusc itabitur mortuus. Excipiat hic noster mortuus exhortationem, & non differat confessionem. Dicatur ergo illi quę pudor afficit: Cur te pudet peccatum tuum dicere, quem non puduit facere? Aut cur erubescis Deo confiteri, cuius oculis non potes abscondi? quòd si fortè pudor est tibi vni homini, & peccatori peccatum tuum exponere, quid facturus es in die iudicij, vbi omnibus exposita tua conscientia patebit? Hæc itaque tria proponenda sunt contra pudorem, scilicet consideratio rationis, reuerentia intuentis dei, comparatio maioris confusionis. Similiter contra timorem opponenda sunt tria, Considerandũ enim est quàm sit longa pœna inferni, quàm grauis, quam infructuosa. Econtrario verò præsentis temporis pœnitentia breuis est, & leuis, & fructuosa. Contra spem quoque itidem tria opponuntur, bona scilicet futuri seculi, presentis vitæ bonis maiora, certiora, durabiliora: ad quorũ comparationẽ quicquid in hoc mundo desiderari potest, modicum est & incertum: & ut ita dicam, momentaneum. Ita contra desperationem vincendi peccatum, tria sunt remedia. Primũ est vigor ipse propositi boni quem assumit ex confessione. Secundum est gratia Dei, quam meretur ex humilitate. Tertium est auxilium, quod ex eius habet cui confitetur compassione.

DVo sunt in quibus cõsistit nostra salus, iustificatio, & glorificatio. Altera initium, altera perfectio est. In illa labor, in hac autem fructus laboris est. Et nũc quidem iustificatio fit per fidem, nam glorificatio erit per speciem. Quanta autem sit in futura uita glorificatio sanctorũ, humanus
Esa. 64. a interim non potest attingere intellectus. De illa enim scriptum est, quòd oculus non vidit, nec auris audiuit, & cetera. Hæc ergo interim omissa, quoniam vitas nostras excedũt, de iustificatione, quæ nunc agitur aliquid ad ędificationem fratrum nostrorũ, quod necessariũ visum est, loquamur. Ipsa est. n. uia per quã fit trãsitus ad glorificationẽ, dicẽte apostolo: Quos prędestinauit, hos Rom. 8.
& vocauit: & quos vocauit, hos & iustificauit. Quos aũt iustificauit, hos & magnificauit. Neque. n. poterit obtineri magnificatio, nisi iustificatio præcesserit: cum ista meritum, illa præmium sit. Hoc in euangelio M
docuit dominus, qui cum discipulis euange- Mat. 6.
lizaret regnum Dei, primum eis proposuit iustitiam, dicens: Nam nisi abundauerit iustitia vestra plus quàm scribarum, & pharisæorum: non intrabitis in regnum cœlorũ. Notandum autem quod sicut in illo beatitudinis regno præsentem se electis suis exhibebit Dominus ad glorificationem, ita etiã se eisdem ipsius exhibet in via peregrinatione ad iustificationem, vt à quo scilicet glorificandi sunt per speciem, ab ipso prius iustificentur per fidem. Et quidem tria sunt à quibus abstinere debent quicunque iustificari desiderant. Primo utique ab operibus prauis, secundo a carnalibus desideriis, tertio à curis seculi. Item tria sunt quibus debent insistere, quæ etiam continet sermo domini in monte, eleemosina, ieiunium, oratio. Sic enim adimpletur iustificatio, dum ab interdictis vitiis abstinent, & bona, quæ præcepta sunt fideliter exercent. Opponantur ergo prauis operibus opera misericordiæ, contra carnalia desideria adhibeantur ieiunia, & pro curis seculi succedat amor dei, & frequentia orationis.

PAstorum est uigilare super gregem propter tria necessaria, videlicet ad disciplinam, ad custodiam, ad preces. Ad disciplinã propter morum correctionem, ne grex commissus propria molestia deficiat. Ad custodiam propter diabolicam suggestionem, ne hostili seducatur caliditate. Ad preces propter tentationum instantiam, ne vincatur a pusillanimitate. In disciplina rigor iustitiæ, in custodia spiritus consilij, in prece affectus compassionis.

DVas ad intelligendum se condidit uniuersitatis auctor creaturas, hominem & angelum. Hominem iustificant fides, & memoria, angelum beatificant intellectus, & præsentia. Et quia homines quandoque perducendi sunt ad æqualitatem angelorum, necesse est, ut interim iustificentur per

Rom. 6. per fidem, & proficiant ad intellectũ. Scriptum est enim: Nisi credideritis, nõ intelligetis. Itaque fides via est ad intelligendum: nam mũdatur cor fide, ut intellectus videat deum. Similiter & memoria dei, via est ad præsentiam dei. Qui enim hic habet mandatorũ eius vt ea faciat memoriã, mereM
bitur quãdoque ut eius quoque uideat præ- Mat. 5.
sentiam. Habeant igitur intellectum & præsentiã angeli dei in cœlo, habeamus & nos eius fidem & memoriam in mundo.

TRes sunt status animæ. In corpore, posito corpore, recepto corpore. Primus datus est ei ad agendam pœnitentiam, reliqua duo ad habendam requiẽ vel pœnam, scilicet prout gesit in corpore, siue bonum, siue malum. Ad agendã vero pœnitentiã tria sunt necessaria, tempus, cor
Luc. 6. a pus, & locus. Quod tẽpus sit necessariũ, dicit apostolus: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Similiter & de
Ioan. 5. b corpore idem scribit: Omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, ut referat
C quisque propria corporis prout gesit. Sed
Iudic. 1. c & de hoc loco loquitur scriptura dicens: Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne deseras. Porro tempus in tria diuiditur, in præteritũ, in præsens, in futurum. Horum nullum perdit quisquis rectè pœnitentiam agit. Nã præteritum quidem quod perdiderat restaurat, dum in amaritudine animæ suæ omnes annos suos recogitat. præsens autẽ tenet iam
Ephe. 5. d per exercitium operis. Futurum verò per constantiam boni propositi. De præterito loquitur apostolus, cum dicit: Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Ad
Gal. 6. e præsentis vero operationem hortatur nos cũ dicit: Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Futuri nos admonet dominus,
Mat. 10. e cum ait: Qui perseuerauerit usque in finẽ, saluus erit. Corpus quoque necessariũ est ad agendam pœnitentiã. In corpore quippe possumus mala pati, & bona operari. Pati scilicet pro commissis delictis, operari pro adipiscendis æternis præmiis. Qui ergo corpore caret, dignos pœnitentiæ fructus facere quomodo valet? Et notandum quod pœnitentia quæ per corpus geritur, breuis est & leuis. Breuis, quia corporis morte terminatur. Leuis, quia per societatem corporis fertur facilius. Grauis siquidem esset, si eam solus animus portaret. Cum verò & ipsi corpori eius patitur pondus, quanto magis inde corpus oneratur? tanto amplius animus exoneratur. Locus etiam uidetur necessarius esse & vtilis, ecclesia scilicet vitæ præsentis, in qua quisquis dum in corpore viuit, pœnitentiam recte agere negligit, nullum in futuro salutis remedium obtinere poterit.

TRiplici morbo laborat genus humanum. Principio, medio, & fine, id-est, natiuitate, vita, & morte. Natiuitas immunda, vita peruersa, mors periculosa. Venit Christus, & contra triplicem hunc morbum attulit triplex remediũ. Natus est enim, uixit, mortuus est: atque eius natiuitas purgauit nostrã, mors illius destruxit nostrum, & vita eius instruxit nostram.

SIcut æger ad medicum, sic esse debet peccator ad creatorem suum. Qui ergo peccator est, debet orare deũ, sicut æger medicum. Duobus autem modis impeditur oratio peccatoris, vel nulla uel nimia luce. Nulla luce illustratur, qui peccata sua nec uidet nec confitetur. Econtrario nimia luce obruitur qui ea tanta videt ut de indulgentia desperet. Horum neuter orat. Quid ergo? Temperanda est lux, ut peccata sua videat peccator & confiteatur, ac pro ipsis oret ut remittantur. Primo ergo eius oratio debet fieri verecũdo affectu, hoc autem fit cum necdum peccator audet per seipsum accedere ad deum, sed quærit aliquem sanctum uirum, aliquem sanctum pauperem spiritu, qui sit in ora vestimenti domini tanquam fimbria, per quẽ habeat accessum. Huius orationis tenuit typum illa euangelica mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, cupiensque sanari accessit, & intra se cogitauit dicens: Si tetigero fimbriã Luc. 8. f
uestimenti eius, salua ero. Secunda oratio fit puro affectu: & hoc fit, quando scilicet peccator iam per seipsũ accedit, & ore proprio confitetur. Talis orationis reliquit nobis exẽplum illa peccatrix, quæ lachrymis rigauit pedes Domini, & capillis capitis sui
Luc. 7. g tersit, de qua dictum est à Domino: Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Tertia oratio effunditur amplo affectu: & hoc fit, quando is qui pro se orauerat, orat iam pro alijs. Sic orauerunt Apostoli pro muliere Chananæa pro filia
Mat. 15. e sua rogante. Dimitte, inquiunt, illam, quia clamat post nos. Quarta oratio emit-

Universidad de Deusto
Biblioteca

titur deuoto affectu, quæ decordis puritate sine vlla hæsitatione cum gratiarum actione depromitur. Talem orationem fecit ipse dominus quando quatriduanum de monumento Lazarum resuscitauit, & ait: Pater gratias ago tibi, quia audisti me. Tales orationes docuit nos apostolus facere frequentes, dicens: Sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Has quæ dictæ sunt quatuor orationum species, idest, uerecundam, puram, amplam, deuotã, nuncupat apostolus aliis nominibus, & ad eas nos hortatur dicens: Obsecro primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, grariarum actiones. Nam obsecrationes uerecundo, orationes puro, postulationes amplo, gratiarum actiones fiunt affectu deuoto.

Ioan.16.c
1.Th.5.d
1.Tim.2.a

DIximus de generibus affectionũ & orationũ, dicamus etiam qua puritate sit orandum. Et quidem tria uidẽtur mihi hic esse necessaria, quibus orationis intentio firmiter est astringenda. Considerare nanque debet is qui orat, & quid petit, & ipsum quem petit, & seipsum qui petit. In eo autem quod petit, duo debet attendere, ut secundum deum sit quod postulat, & ut hoc ipsum in summo affectus desiderio habeat. Verbi gratia. Si mortem inimici, si lęsionem seu deiectionẽ proximi orando petierit, non est secundum deũ talis oratio, cum ipse præcipiat & dicat: Diligite inimicos uestros: benefacite his qui oderũt uos: & orate pro persequentibus & calumniantibus uos. Si uero peccatorum remissionem, si spiritus sancti gratiam, si uirtutem atque sapientiam, si fidem, ueritatem, iustitiam, humilitatem, patientiam, mansuetudinẽ, & cætera spiritualia charismata quæsierit, & ea cogitando uehementer affecta uerit, hæc secundum deũ est oratio, & hæc verè meretur audiri. De huiusmodi enim orationibus loquitur per Esaiam deus: Antequam clament ego exaudiam, adhuc illis loquentibus ego audiam. Suot & alia quæ cũ desunt, a deo dantur, & possunt esse uel non esse secundum deum, quantum dunta xat interest finis ad quam referuntur, ut est corporis sanitas, pecunia, cæterarũque rerum affluentia: quæ etsi a deo sint, non tamen sunt magnipendenda, nec ex desiderio posfidenda. Similiter & in ipso quẽ petit, debet duo considerare, bonitatem, & maiestatem. Bonitatẽ qua gratis uelit, & maiestatem qua planè possit dare quicquid petitur. Sed & in seipso qui petit debet mihi Dominus duo attendere, id est, ut pro suis meritis nihil accepturum putet, sed de deo misericordia tantum quicquid rogauerit, impetraturũ speret. Tunc ergo dicitur cor purum, quando tria hęc quæ dicta sunt, & eo modo quo dicta sunt, cogitat. Et quis quis hac puritate & intentione cordis orauerit, exaudiri se sciat, quia sicut testatur Petrus apostolus: Non est personarum acceptor deus, sed in omni gẽnere qui timet deum & operator iustitiã, acceptus est illi.

Luc 6.d
Esa.65.d
1.Pet.1.d

Mors animæ obliuio, de qua morte scitatur hoc modo. Per memoriam sentit, per obedientiam audit, per intelligentiam videt, per circunspectionem olfacit, & gustat per dilectionem.

QVatuor sunt genera uoluntatis humanæ. Sicca in reprobis & terrenis, quorum corda nullo rore gratię perfunduntur. Recta in inchoantibus, qui uitæ pristinæ tortitudinem relinquentes, ad boni operis rectitudinem mutatione voluntatis assurgunt. Deuota in proficientibus, qui usu orationis assiduæ in amorem bene agendi cœlitus eriguntur. Beata in cõsummatis, qui pene nihil aliud nisi deum cogitantes, in ipso totius desiderii sui finem reponunt. Inter siccam & rectam voluntatẽ chaos quoddam firmatum est, ut qui uoluerit transire non possit, peruersa scilicet intentio. Inter rectam & deuotam, inolita consuetudo. Inter deuotam & beatam, corporalis affectio. Quæ tria quasi quidam lapides dum in uia nostri operis se opponũt, ne de uirtute in uirtutem ascendamus, impediuut.

RAtionalis creatura ad hoc se debet diligere, ut beata sit: & Deum, per quẽ solum beatificari possit, cuius insecutor & æmulus ad hoc elaborat, ut eam in utraque sui qualitate corrumpat. Corporeã igitur qualitatem appetitu gulæ, & fluxu luxurię deprauat penitus & corrumpit, tumentumque carnis his duobus aculeis agitatum in præcipitia mortis impellit. Inuisibilem ergo humanæ substantiæ portionem spiritus libus aggreditur armis, eamque gemina pestę inficiens, tumore superbiæ, & auariciæ labe commaculat: sicque totam massam sermenti huius colluuione corrumpens, hominis præripit beatitudinem, quam amisit.

QVatuor sunt quorum in hac uita obsequijs deseruimus, caro, mundus, diabolus, Deus. Carni militamus gulæ illecebris seruiẽdo, luxuriæ stimulis obsequẽdo. Mundo militamus auariciæ æstibus anhelando, honoris altitudinem affectando. Diabolo militamus bonorũ profectibus inuidendo, & contra Deum superbiæ spiritu intumescendo. Deo militamus pietatis operibus humiliter insistendo, potestates aerias uirtute spiritus oppugnando. Habent & singuli principes illi donatiua sua propria. H Cæco suis tyronibus elargitur momẽtaneã uoluptatem: mundus transitoriam sublimitatem: diabolus perpetuam captiuitatem: Deus interminabilem fœlicitatem. Hæc sola præponderat.

EVangelica sanctione præceptum est, ut in uia mortalitatis huius terrenis affectibus inhærentem neminẽ salutemus. Quos autem ab hac uita suspensos uideri mus, illis fecuræ salutationis gaudium ostendamus. Vnde & in Euangelio tria salutatio nis genera inuenimus. Virgo siquidem Maria salutauit Elizabeth, angelus verõ Maria, Dominus autem Iesus discipulos salutauit post resurrectionem. Cum ergo uidemus eos qui in sterilitate uitę huius senuerant, montana confessionis ascendendo, seorem pœnitentiæ quasi filium quendam concipere: illis uicem salutationis, illis in verbo Domini remissionis & gratiæ & uitę largitatem debemus offerre. Quos verõ in sanctitate & castimonia Domino seruire conspicimus, imitando ad meliora, benedictionem & gratiæ fœcunditatem eis necessario promittamus. Quos sane in cõclausi remotioris uitæ positos, ad imitationis Apostolicæ fastigium tendere uidebimus: illis quietis & pacis geminam solidita tem, cuius etiam in suo corpore quædam præludia sentiunt, uiuæ uocis ministerio spondeamus.

Luc.1.g
Ibidem.
Luc.2.g

IDominum Iesum Christum subire crucis & mortis ignominiam, tria quædam præcipua coactione uoluntaria compulerunt. Filialis & pura obedientiæ, qua prioris inobedientiæ periculum solueretur. Compassibilis & communis miseriæ, quę illius iustitiam in flexibilem, virgam ferream ad misericordiã hortabatur. Erat miseria illa & ponderosa & grauis, quæ ceruices hominum communis peccati & mortis conditione premebat. Publica & generalis, quæ iustos & iniustos simili damnationis sentẽtia pariter obligat. Continua & perennis, quę nisi per Christum redemptionis gratia fieret, irremediabilis captiuitatis nexu omne genus Adam damnationis uoragine absorbebat. porro tertium quod spontaneæ cogit in mortem, celeberrima & solennis victoria, cuius successu, ineuitabilis diaboli & mortis potentia in monumento gloriose & efficaciter erat imminuenda.

TRibus modis exaltat dominus caput nostrum: mentem scilicet a terrenis affectibus suspendendo, ut spe cœlestium transitoria contemnamus: diuinam scientiam conferendo, ut eorum quæ temporaliter non videntur, scientiam teneamus: ad amorem cœlestium subleuando, vt in carne positi, ipsam quoque carnem diuinæ dilectionis altitudine transcendamus.

Homines habent triformem statum viuendi. Non delinquere, quod agit vtique timor seruilis. Nolle delinquere, quod exhibet filialis. Non posse delinquere, K quod sola confert beatitudo perennis.

Quatuor esse dicuntur quæ nostræ gratiam deuotionis ad augent. Memoria peccatorum, quæ hominem reddit humilem apud se. Recordatio pœnarum, quæ illum solicitat ad bene agendum. Confiratio peregrinationis, quæ illum hortatur visibilia debere contemni. Desiderium vitæ perennis, quę hominem incitans ad perfectum, cogit eum a terrenis affectibus uoluntatis mutatione suspendi.

NOstræ inscientiæ tarditatem erudit dominus tribus modis. Indulti beneficij largitate, quæ nostræ duritiam mentis emollit & excitat ad amorem. Frequenti uerbum seueritate, quę præstans intellectum audiui, incutit nobis timorem. Contemptus publica utilitate, quo impleus sacrae nostras ignominia parit nobis uerecundiam & ruborem.

Motus & titillatio carnis nostræ, tribus ex causis contingit. Ex præcedenti cogitatione, cum formas & imagines illicitas intus trahentes, in earum retractatione turpiter commouemur. Ex uentris plenitudine: quia cum uenter ciborum cumulositate

Universidad de Deusto
Biblioteca

distenditur, caro lasciuiens ad motum luxu riæ concitatur. Ex maligni spiritus impugna tione, quia quo iustos superare se minime posse considerat, eo per carnis titillationem grauius eos impugnat.

L AVctoritate scripturarũ male cogitare, & male dicere, & male facere prohibemur, quia in male cogitare vel immunditia est, cũ res sordidę, & impuræ memoria reuoluũtur: vel superbia, cũ animus quasi superior super proximos suos erigitur, & inflatur: vel auaritia, cum diabolo instigante contra præceptum dei res proximi cõcupiscitur. Necesse est enim malæ cogitationi horum trium aliquid semper inesse. In male dicere vero sermo est vel superuacuus ratione, & vtilitate carens: vel detractorius, fraterna bona inuida corrosione, & odij instinctu diminuens: vel adulatorius, caput alicuius falsa olei delinitione demulcens. In male facere quoque opus est vel simulatorium, cũ aliud intendimus quàm opere demonstramus: vel impium, cum proximos nostros lædimus: vel impudicum, cum nos aliquo modo sordidamus.

DE conualle plorationis ascensuri semper ad altiora tendere & anhelare debemus. Est enim quasi quoddam desertum vita ista mortalis, de qua dicitur: Terra deserta inuia, & inaquosa. Sed triformis est species desertorum. Est quippe desertum momentanea scilicet vanitas, quã despicere vitę moderatione debemus. De
Cant. 3. c & 8. d quo deserto ascendere nos oportet, sicut dicitur: Quæ est ista quæ ascendit de deserto delicijs affluens, innixa super dilectũ suum? Delicijs affluimus, cum virtutibus abundamus. Super dilectum innitimur, cum Deo
M ascribimus quicquid boni operamur. Est aliud desertum, Christianæ simplicitatis humilitas: vocata desertum, quia fere nullus est imitator. Christi qui studeat istud bonũ
Ibidem. operari. Per hoc desertum necesse est ascẽdamus. Vnde dicitur: Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus? Sicut virgula fumi ex aromatibus ascendimus, cum virtutum studio, & disciplina exercitati proximos nostros ad bene agendi similitudinem incitamus. Est aliud quoque desertum, innocentiæ purioris simplicitas vel integritas. Ad hoc debemus ascendere, quia ad veram munditiam, vt simus sancti corpore, & spiritu, debemus anhelare. Ascendamus ergo de deserto momentaneæ vanitatis per desertum humillimæ simplicitatis ad desertum integerrimę puritatis.

DOminus noster habet propriè sagittas, quibus hostes suos vulnerat, & in brachio virtutis expugnat. Sunt autẽ tres sagittæ, quibus hostes lauciantur. Stimulus amissæ pecuniæ, quia valde conteritur, qui instrumenta uiuendi, & satellites uoluptatum diuitias amisisse reminiscitur. Sequitur pestis corporalis molestiæ, quæ ut eius uias ex omni parte sepiat, eum quem ad peccatum festinare considerat, etiã corporis contritione flagellat. Sequitur malleus infernalis memoriæ, quia cum se homo undique circunseptum pondere pœnarum corporalium pensat, etiam ad illam quæ ne caret angustiam oculus porrigens, horri
A bilem gehennæ fornacem timida secum cõsideratione tractat.

SVnt & aliæ tres sagittæ, quibus Dñs etiam eos lauciat quos ad degustandam dulcedinem suæ dilectionis inuitat. Quarum prima est timor castus: qui ideo sic uocatur, quia, & timeri dominum à seruo iubet, & seruum ab illicitis continere respectu Domini admonitione continua suadet. Sequitur amor deuotus: qui dum mentem occupauerit, totã igne suauissimæ dilectionis accendit. Sequitur desiderij uirtus, quæ dum latitudinem conscientiæ aluti aura lenis afflauerit, ea quæ retro sunt mens oblita, ad solam faciem conditoris anhelans, quia sui uoti finem minime consequitur, contabescit.

Oblatio nostræ laudis quam Deo immolamus, triformis esse debet. Affectuosa, ut mens concordet uoci. Fructuosa, ut ædificationibus proximi. Gratiosa, ut placeat conditori qui gratis dedit.

Decretis, & adhortationibus sanctorum patrum bene cogitare, & bene dicere, & bene facere iugiter admonemur: quia in bene cogitare cogitatio est uel honesta nihil impuritatis contrahens, uel humilis nihil superbum sapiens, uel pia nihil crudele moliens. In bene dicere uero sermo est, uel auditori commodum afferens, uel humilis nihil inanis eloquentiæ lepore turgescens, uel uerisimilis nihil fuco simulationis obtectum in sua pretextione prætendens. In bene facere quoque factum, uel purum, B quod munditiam exhibet, uel pium, quod misericor-

misericordiã redolet, vel pudicũ quod oculus intuentium non offendat, aut violet.

VSitatum est satis, & tritum, seculũ istud merito cæcitatis, & ignorantiæ suæ, Aegypti vocabulo nuncupari. Quod nimirum quotiens mutatione voluntatis egredimur, tria nobis occurrunt. Stimulus cupiditatum, qui veluti mare rubrum sensum rationis nostræ tumidis, & procellosis undis cogitationum inuoluit: & nisi virga discreti iudicij aquæ superiores ab inferioribus secernantur, subruit funditus, & demergit. Sequitur cumulus tentationum quasi alter Iordanis aluei sui metas excedens, & terram corporis nostri solito pleniùs occupans, nisi arca testamenti id est, sententia veritatis intercedens impetus illius refrænes, & ipsum penitus arefaciat, & exsiccet. Sequitur aculeus molestiarum, qui cum angruerit quasi iterum Iordanis Heliæo occurrentes, sumendum Heliæ pallium, & medijs fluctibus opponendum: ut quicquid nos temporaliter cruciat respectu Dominicæ passionis sapore mutato, noua nobis suauitate dulcescat.

VIæ, quæ ducunt ad mortem ratione tri fariã diuiduntur. Alia ærumnosa, alia laboriosa, alia delicios a. Aerumnosa est in pauperibus, qui in paupertate sua regio spiritu, & diuite animo tumescentes, ab
C inopia temporali ad æternam miseriã transferuntur. Laboriosa est in auris, & cupidis, qui dum diuersarum anxietate curarum miserabiliter distenduntur, obliuiscuntur ea, quæ rere, quæ Dei sunt, & auaritiæ ęstibus anhelantes, usque ad vitæ terminum ab inquietudine temporali ad æterni laboris angustias transferuntur. Deliciosa in diuitibus delicatis, qui in delicijs, & voluptatibus enutrientes corpora, & corda sua, post dulcedines momentaneas, & horarias suauitates, ad sempiternas amaritudines deferuntur.

VIa quoque, quæ ducit ad vitam, simili ratione distinguitur. Est enim alia sanguinea, alia purpurea, alia lactea. Sanguinea in martyribus, qui in sanguine agni suorum corporum indumenta lauerunt, & per iter martyrij triumphalis altitudinis solium attigerunt. Purpurea est in confessoribus, qui in sua carne uestigia Dominicæ passionis per abstinentiam expresserunt, & in suis corporibus vulnerum Christi stigmata portauerunt. Lactea in virginibus, quę in seipsis puritatis angelicæ candidatum, & virtutes sanctimoniæ consecrauerunt, & per viam munditiæ ad amplexus, & thalamos veri sponsi virtutum pennis fœliciter euolarunt.

LIgna sunt omnes iusti, qui plantati in medio ecclesiæ temporalis facere debẽt fructus vitæ qui maneant. Videat autem quisque, vt eligat sibi locum irriguum, in quo fructificans proferat in tempore suo vitæ fructum. Sunt autem tres decursus aquarum. Incitamenta scripturarum: quæ per minas, & promissa honestam in homi- D ne suscitant voluntatem. Charismata gratiarum: quæ hominem spiritualem ex animali efficiunt, ad sui prouisionem, & curam informando, & docendo omnem veritatem, ministrant operum fœcunditatem. Stillicidia lachrymarum: quæ dum uenas intentionis atque propositi suo rore irrigant, & infundunt ne lignum moriatur, perseuerantiam largiuntur. Qui iuxta hæc fluenta radicatus fuerit, per menses singulos faciet fructum, & folia ligni illius ad suauitatem gentium.

NOn uno eodemque modo omnes qui ebrij fuerint, debriantur. Aliud est uinum malitiæ, quod effluit de vua fellis & a diabolo initium habuit: qui amaritudinem peccati, & mortis humano generi propinauit: quo debriantur iniqui conformes facti ei. Aliud est vinum molestiæ, quod emanat de labrusca conditionis humanæ, quæ domino suo acetum iniquitatis apposuit. Hoc uino quisquis inebriatus, non iniuste, sed merito peccati sui a Deo hoc perpeti comprobatur. Aliud est uinum gratiæ, quod ex botro Cypri, id est, condito ris largitate discurrit, & hoc est mustum quo sponsi filij debriantur: quod mittitur etiam & in utres nouos.

REges sunt, & sacerdotes omnes electi, & eos oportet oleo vnctionis inungi. Est autem oleum triforme. Aliquid siquidem est oleum effusionis: videlicet verbum Dei quo imbuantur veterem hominem E exeuntes: vt quasi adolescentulę in amorem sponsi surgant. Aliud est oleum puritatis: quo lagenæ operum nostrorum impleri debent: quod in lampade diuini seruoris ignem debet incessanter nutrire. Aliud uero oleum exultationis: charitas uidelicet principalis: quæ mentem quam repleuerit dilatat, ut gustans quam suauis est domi-

nus

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus, in vertice iustitiæ sedens in solo Deo glorietur, & gaudeat.

CHristiam à Christo nomen acceperũt: & operæpreciũ est, vt sicut sunt hæredes nominis, ita sint imitatores sanctitatis. Tria ergo sunt quæ in Christo nobis expressa, plenis uiribus exercere debemus: videlicet improbare viuaciter seculi uanitatem: quia, & Iesus ne rex constitueretur à turbis, ausugit. Exercere viriliter pœnitentiam: quia, & Iesus sicut agnus occisus est. Et habere veraciter geminam charitatem: quia Iesus pro inimicis orauit.

SEptem gradus descensionis habet humilitas. Abdicationem rerum: exemplo apostolorum. Abdicationem vestium: sicut Helias, & Ioannes. Corporis exercitium: vt Paulus. Directionem in prosperis: instar Dauid pauperis, & regis. Patientiam in aduersis: sicut Iob, & Thobias. Proprium adhorrere consilium, & propriæ uoluntatis affectum.

ARma virtutis quibus arma nequitiæ expugnantur, sunt hæc. Plena peccati cognitio, quę expellit tenebras voluptaris. Pœnitentialis afflictio contra dulcedinem carnalitatis. Humilis, & vera confessio contra venenum iniquitatis. Sufficiẽs, & digna correctio in mutatione pristinæ uoluntatis. Perseuerantię plena successio, ut perfecta subrogetur custodia sanitatis.

Necessaria sunt pœnitentiæ tria hęc. Abstinentia, per quam carnis superbia edomatur. Lectio, cuius fructu reformandus in uigorem animus saginatur. Oratio cuius munimine, & tutela uirtutum examina protegũtur.

Humilitatis uirtus habet hęc tria. Superiori subdi, ut ad eius æqualitatem nulla ambitione, uel inuidia rapiatur. Aequali non præferri, ne illicito appetitu superior velle fieri videatur. Minori subdi potius, quam præponi, ut ex hoc humilitatis ueritas comprobetur.

Non omnes uniformiter gradiuntur ad Deum. Quidam passu, sicut illi, qui terrenorum curis impliciti, uix aliquando respirant, ut domini recordentur. Quidam modesto incessu qui domini seruitio mancipati, & Deo quidem seruiunt, & tamen erga seipsos indulgentiores existunt. Alij ueloci, id est, rapido cursu: sicut hi qui super carne sua se mittentes, & se, & transitoria contemnentes, celeriter proficiunt ad Deum, hoc solummodo cupientes, in pace quiescere in idipsum.

Electos tria in futuro manent. Interna satietas, æterna iucunditas, iucunda uoluptas. De his dicitur: Exultent iusti, &c.

Triforme est desiderium electorum. Vna nimiter habitare in domo. Vnde est: Vnam petij à domino. Victoriam obtinere de mundo. Vnde est: Quis me liberabit de corpore mortis huius? Præsentialiter frui Deo. Vnde est, & illud: Cupio dissolui, & esse cum Christo.

Trifarius est prælatorum timor. Ne audientium animos exquisitior apparatus, commoueat, ne interni iudicis oculos immoderatior usus offendat, ne iustitiæ retributio in præsenti eis fiat.

Triformis est sanctorum dolor: quia ceciderunt de paradiso, quia tenentur in exilio: quia differuntur à regno.

In mõte montiũ Christo, fuerũt hęc duo, coagulum passionis, & pinguedo sanctitatis.

Vituli quos domino immolare debemus tres sunt. Nouæ conuersionis effectus: quasi vitulus nouellus cornua producens, & vngulas. Sacræ religionis profectus, qui est vitulus tenerrimus de armento. Consummatę virtutis affectus, qui est uitulus saginatus.

Quadriformis est pressura nostra. Corruptibilis carnis angustię: quæ sunt dolores mortis. Temporalium præsturarum molestiæ: quæ sunt torrentes iniquitatis. Occulti hostis latentes insidiæ, quæ sunt dolores inferni. Deceptoriæ facies mundanæ gloriç, quę sunt laquei mortis.

Fumus est abira: Dei quia in cõsideratione iræ Dei electi compunguntur. Ignis à facie eius: quia per cognitionem, & præsentiã eius ad amorem accẽduntur. Caligo sub pedibus eius, quia per districtũ illius examẽ reprobus desperationis nebulis obscuratur.

Ambulat dominus superpennas uentorũ cũ electi eius dulcedinem, uel tenuiter attinguntur. Volat, cum de incircunscripta eius substantia nihil percipiũt. Vnde est: Fuge dilecte mi. Ponit dominus tenebras profunditatis, & altitudinis latibiculum diuinitatis suæ in sole manifestationis, & laboris tabernaculum carnis suæ, in luce puritatis, & sanctimoniæ habitaculum mansionis suæ.

Portas suas mundus habet quibus ingredimur ad eum, quæ sunt, corrupta sensualitas, & incesta cupiditas. Vnde est: Appropinquauerunt usque ad portas mortis. Portæ inferi, cæca desperatio, & dura obstinatio. Vnde est: Portæ inferi non prævalebunt. Portæ cœli, humilis patientia, quæ est porta terrea ducens ad ciuitatem: & amoris concordia, quæ est porta orientalis.

Genera retributionis sunt quatuor, duo in hoc seculo, & duo in futuro. Retributio prosperitatis, & abundantiæ impiorum. Vnde est: Receperunt mercedem suam. Damnationis, & ignominiæ eorũ, familiaritatis & gratię iustorum, dulcedinis amoris, & gloriæ. Duo autem sunt, quæ remunerantur, iustitia operis, & puritas cordis.

Tres sunt lucernæ. Regula disciplinæ Christus, quæ accenditur, ut drachma perdita inueniatur. Forma veritatis in Euangelio, quæ ponitur super cãdelabrũ. Sciẽtiæ puritas in corde bono, quæ illuminatur a dño.

Pedes nostri esse debent sicut ceruorum, & sicut vituli.

Alij sunt filij alieni, qui mentiuntur: alij filij Belial, qui non cognoscunt Deũ, alij filij Israel, qui cognoscunt.

Triforme est semen. Veritatis, & iustitiæ, quod in terra iactum facit fructum centuplum. iniquitatis, & malitiæ, quod est gemmẽ viperarum: erroris, & malitiæ, quod est Chanaan, & non Iuda.

Sapientia Dei quasi perdix fouet filios, quos non peperit, quasi gallina congregat pullos suos alas, quasi aliqua prouocat ad volandum.

Trifaria est uestis nostra. Pœnitentialis anxietas, quę est vestis uiduitatis: religiosa maturitas, quæ est uestis iucunditatis: sincera integritas, quæ est uestis uirginum.

VEstes Esau, honestas vitæ, & maturitas disciplinæ, pelliculæ hœdorũ, abiectio noxiæ uetustatis, & mortificatio propriæ voluntatis. Cibi, hilaris obedientia, & humilis abstinẽtia. Pater tangi filiũ apposita probationis manu. Osculatur secretę inspirationis instinctu. Benedicit religionis, profectu.

Tria sunt necessaria puritati. Integritas actionis, simplicitas intentionis, tranquillitas deuotionis.

Puritas tria confert. Spiritum libertatis, gaudium securitatis, firmitudinẽ charitatis.

Reprobi aliquãdo sunt sicut fumus, quia in sua altitudine euanescũt. Aliquãdo sicut pulus, quia nullum charitatis humorẽ proferunt. Aliquãdo sicut certa, quia ad calorẽ, id est, impulsum tẽtationis facilè liquefiunt.

Portæ Sion, Ecclesiæ sunt sacramẽta, siue quibus Ecclesiã nõ intramus. Portæ iustitiæ sunt virtutes mediæ, quas temporaliter exercemus. Portæ æternales sunt præcipuę uirtutes, quas etiã in futuro habituri sumus.

Tria sunt quibus obnoxii sumus Deo. Sigmaculum naturæ, quod ad similitudinem Dei facti sumus. Talentum fidei, quod per bonum opus Deo integrũ resignare debemus. Titulus professionis, quo ad seruiẽdũ Deo sponsionis vinculis alligamur.

Tribus modis nos interrogat Deus. Promulgatione præcepti, ut nostra nobis obedientia nota fiat. Inuectione flagelli, vt patientia nostra proximis innotescat. Reuelatione secreti, ut se nobis uirtus humilitatis aperiat.

Tribulatio tria confert. Exercitiũ, ne uirtus amoris ocii tepore frigescat. Probationẽ ut nostræ constantiæ fortitudo ad exemplũ hominibus innotescat. Præmium, ut iuxta tribulationis modum immensum gloriæ põdus accipiat.

Aduersitati tria sunt opponenda. Electorũ agones, & angustię, quas patiũtur qui piè uiuũt. Redẽptoris afflictiones, & modestię, quas ei sęuissimi principes intulerũt. Dispositio moderatricis iustitiæ, cuius altitudinẽ quasi uirgę Ioseph summitatẽ nõ discutere, sed adorare debemus. Hæc sunt tria illa ostia uectes, & termini, quibus dominus circundat mare seculi.

Triforme est exercitium electorum. Austeritas ieiuniorũ qua excolitur terra carnis vt fructum ferat. Assiduitas lectionum, qua reficitur animus, ut homo interior pinguescat. Instantia orationum, qua mens ad cœlestium appetitum assurgat.

Auctor mirabiliũ Deus, tria quædã mirabilia operatus est in Maria. Integritatẽ munditię mirabiliter suscitauit, vt arca testamẽti auro purissimo tegeretur. Puritatem uirgineam potenti aliter fœcundauit, ut rubus ardens non combureretur. Ima supernis ineffabiliter copulauit, ut scala Iacob mediante terrena cœlestibus unirentur.

Tria nobis cõtulit Mariæ fęcunditas. Auertit iugũ captiuitatis antiquæ, remisit irã indignationis diuinę, deleuit notam iniquitatis humanæ.

Electi tria præstolantur in futuro. Quod in eis mortale est à uita penitus absorberi: perennis gloriæ compensatione ditari: Deũ sicuti est, insatiabiliter contemplari.

Reprobi

Universidad de Deusto
Biblioteca

M Reprobi tria sperare dicuntur. Voluptatem corpoream sibi ad sufficientiam cumulari, momentaneam gloriam ad beatitudinem suffragari, mores suos & opera nullo posse iudicio reprobari.

Imitator Christi tria debet agere. Simplicis innocentię sensum tenere, ut cũ Christo puer efficiatur. Abiectum & humilem habitum amare, ut infantiæ Christi pannis uilib. inuoluatur. In disciplina simpliciter ambulare, ut cum Christo in præsepio positus inueniatur.

Spiritus sunt administratorij, qui curam habent salutis nostræ: sunt operatorij, qui auctores existunt sospitatis humanæ: sunt contemplatorij, qui assistunt vultui maiestatis diuinę.

Beati spiritus uisione satiantur, dulcedine debriantur, charitate sociantur.

Homines Deum expectantes debent esse suspensi quando ueniat, dubij quid eis deferat, hilares & deuoti, diligentius adornati: tria sperantes in eo, nuptialem præsentiam, familiarem gratiam, liberalem munificentiam.

Tres sunt species nuptiarum. prima reconciliationis per fidẽ, in qua sunt tria fercula. Peccatorum ablutio, gratiæ consecutio, naturæ reformatio. Secunda adoptionis per spem, in qua etiam sunt, eloquij diuini consolatio, alimonię cœlestis communio, dulcedinis internę prælibatio. Tertia est glorificationis perfectæ per charitatem. Cuius fercula sunt, æterna incorruptio, uera glorificatio, perennis Dei uisio.

A Tres sunt equorum species. Mundialis superbia, cuius ascensor cadit retrò. Spiritualis scientia, cuius collo circundatur hinnitus. Integralis mundicia, quam omnis cœlorum exercitus sequitur in uestimentis albis.

Verba consolationis Dei sunt, ablutio culpæ, restitutio gratię, exuuio exilij, consecutio regni, consortium diuinitatis, adeptio æternitatis.

Arma fidelium tria sunt. Sapientiæ plenitudo, quæ est funda. Dauid, de qua sententiarum lapides emittũtur. Patientiæ firmitudo, quę est baculus, quo luporum rabies propulsatur. Charitatis amplitudo, quæ est pera Dauid, de qua orationes proferuntur.

Tria prelatis necessaria sunt. Viua fidei & doctrinæ sinceritas, ut inhabitent in eadem regione. Studiosa bene operandi sedulitas, ut vigilias cum pastoribus celebrent. De salute subditorem diligens curiositas, ut costodiant gregem suum.

Bubulcus habere debet duo. Votis suauitatem, quæ laborem mulceat operantis. Aculei punctionem, quæ torporem excutiat pigritantium.

Tres sunt species pœnitentiæ. Simulatoria & infructuosa, cuius exemplum est in Esau & in Saul. Crudelis & desperata, sicut in Cain & Iuda. Vtilis & consummata, sicut in Maria & Zachæo: cuius partes sunt g quinque. Contritio in corde, confessio in ore, macceratio in carne, correctio in opere, perseuerantia in uirtute.

Tria inueniuntur in petro: fides uiua, pœnitentiæ ueritas, amoris soliditas.

Tria sunt genera mutationum. Sublimitas in humilitatem: quando verbum carnem assumpsit. Contemptibilitas in maiestatem: quando se homo Deus corã discipulis transformauit. Mutabilitas in æternitatem. quando resurgens cœlum regnaturus ascendit.

Ea quæ agimus, vel in lumine vultus hominum facimus, ut hominibus placeamus: vel in lumine vultus nostri, vt benefacere, quod malum est nos credamus: vel in lumine vultus Dei, ut ipsi soli quicquid boni in nobis est, humiliter asscribamus.

Tria sunt, quæ patientiam subruunt: Anxietas nimia doloris, causa iusta innocentis, indignitas inferentis.

Qui a societate, recedit, amittit conuentorum solatia, prosequendo socios subit fastidia: aberrans facile sequitur deuia: incurrit sæpius vitæ naufragia.

Magistri operum Pharaonis tres sunt. Fœtidus ardor æstuantis luxuriæ: anxius furor sæuientis auaritię: noxius appetitus inanis gloriæ.

Tres sunt in nobis principes, quos necesse est mori, ut Christus uiuat. Prudentia secularium, quæ est Ioseph. Eloquentia spiritualium, quæ est Moyses. Copia temporalium, quæ est Iosue.

Triforme est impiorum refugium. De C ceptricis documentum fallaciæ: quæ est Phiton. Secularis munimentum potentiæ: quæ est Ramesse. Simulatricis figura iustitiæ: quæ est ciuitas solis. Has iubet Pharao ædificari.

Tres sunt calices quos Dominus nobis propinat. pœnitentiæ & doloris, qui est plenus mixto. Patientiæ & laboris: quem bibit Iesus. Beneuolentiæ & amoris: qui est inebrians & præclarus.

Quinque sunt torrentes. Crudelitatis & malitiæ, qui est Cyson: apud quem Iabin occiditur Philosophialis eloquẽtiæ: hic est Cedron, ultra quem Iesus egreditur. Passionis & angustiæ: hic est in uia, de quo Ie sus dicitur bibisse. Cœlestis sapiẽtiæ, apud quem Helias pascitur. Iucunditatis & lætitiæ, quo potantur electi.

Tribus modis renouamur. Carne per baptismi mysterium ab originali peccato: opere per pœnitentiæ remedium ab actuali delicto: carne & spiritu per resurrectionis donum.

Species terræ quadriformis est. Flos & uiriditas temporalium bonorum, quæ irrigatur sicut paradisus. Vtilis uita & conuersatio electorũ, de qua oritur panis. Amœnitas cœlestium mansionum: quæ fluit lacte & melle. Situs gehennalium locorum: quæ est terra miseriæ & tenebrarum.

Quadrifarium est genus deserti. Inuia mundani exilii solitudo, de quo Dauid: In terra deserta inuia & inaquosa, &c. Discipli D næ Christianæ difficilis altitudo: in qua peregrinantur filij Israel. Cœlestis Hierusalem delectabilis amplitudo: in qua relinquetur oues nonagintanouem. Gehenna lis miserię terribilis habitudo, quæ est desertum solitudinis.

Quatuor sunt species curruum. Elationis & dominij, in quo mergitur Pharao. Humilitatis & studij, in quo sedet Eunuchus. Deuotionis & obsequij, in quo sedens Ioseph occurrit patri. Amoris & desiderij, in quo rapitur Helias.

Triformis est ascẽsus Domini. Victorio sus, quo ascendit super occasum. Speciosus, quo ascendit super cœlos cœlorũ. Glorioſus, quo ascendit super pennas ventorũ.

Regnum cœlorum alij violẽter rapiunt, ut pauperes spiritu: alij mercantur, ut illi qui faciunt amicos de mammona iniquitatis: alij furantur, ut mulier quæ tangit fimbriam: alij compelluntur intrare, ut pauperes seculi.

Quatuor sunt quæ veram conferunt humilitatem. Vilitas operis, assiduitas subiectionis, comparatio melioris, iudicium conditoris.

Tria sunt iudicia: alienum, proprium, diuinum.

Precioſam mortem aliquando facit uita, ut in confessoribus: aliquando causa, ut in martyribus, aliquando uita & causa, ut in plerisque.

Tria sunt præputia quæ pręciduntur. Carnis præputium in Iudæo, cordis præputium in Christiano, linguę præputium in perfecto.

Quatuor sunt tempora, præfigurationis, E prænunciationis, uisitationis, redẽptionis.

Modis quatuor uisitat nos Deus: Exhibitione prȩcepti. præceptũ enim aliud carnale, aliud spirituale. Asperitate flagelli, cuiusmodi sunt quinque causę. Vt ab iniquitate corrigat, ne quis de collata uirtute superbiat, ut uirtus hominibus innotescat, ut alios eius exemplo compescat, ut corona cumuletur & crescat. Nouitate miraculi: quod uisibile est & inuisibile. Inspiratione subtili.

Quater luctatus est Iacob. In utero cum Esau, in adolescentia cum eodem, in Mesopotamia cum Laban, in Bethel cũ angelo.

Iesus dicitur ter fleuisse. In ipso ortu, genus humanum: processu temporis, Lazarum: ad ultimũ in Hierusalẽ futurũ casum.

In fronte aliquando lepram, aliquando Thau, aliquando laminã aureã gerimus.

Dominus sedet aliquando in valle Iosaphat, aliquando in monte, aliquando in solio excelso.

Tonitruum aliud igneũ, aliud pluuiale.

Duo sunt calcaria, quibus urget prophẽta asinã suam. Pudor, ne temporaliter polluatur: timor, ne æternaliter puniatur.

Tria sunt quæ nos restringũt & cohibẽt, & quasi cinctoria dici possunt. Corporeæ mortis memoria, quæ est zona pellicea qua cingebatur Helias & Ioannes. probabilitas & decor pudicitiæ, qua cingitur Aaron accedens ad Deum. Amor religionis & iusti F ciæ, quæ est zona aurea, & ea præcingitur Iesus ad mammillas.

Quatuor uirgines sunt, quas in conubium sociare debemus. Eloquentia philosophialis, quæ est Zelpha ancilla Iacob. Sententia iurisdicialis, quę per Baalã designatur. Innocentia actualis, quæ Lia potest dici. Contemplatio spiritualis, quę Rachel intelligitur.

Duo sunt oculi sponsę. Rerum habentiũ consideratio, quæ est uelut flamma ignis: & cœlestis patrię digna æstimatio, in qua uulneratur cor sponsi.

Vestimenta

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vestimẽta communia ministris Dei tria sunt. Cœlestis sapientia, quę est Ephod, & caput operit: perseuerans iustitia, quę poderis est, & totum corpus induit: carnalis continentia, quæ lumbos cingit.

Candelabra in scripturis reperiũtur tria. Legalis obscuritas, quæ sphęrulas habẽt, & lilia: prophetalis subtilitas, quæ habẽt duas oliuas in cacumine suo, & Euangelica ueritas, quæ habet in medio sui similem filio hominis.

Munitiones quibus anima vallatur, tres sunt. Sedula circunspectio, quæ est sepes, sanctorũ intercessio, quæ est vallũ firmissimũ, diuina protectio, quæ est murus protegens ab incursu hostium.

Spem nostrã triplex ratio discutit, & roborat. Humilitas collatę sapientiæ, quod est ouum in aqua coquere, firmitas constantis
G patientię, quod est ouum igni aslare, veritas inspirationis occultæ, quod est ouum in sagimine frigere.

Tria sunt quibus Deus vindictã exercet in hostes. Luacri salutaris remediũ, quod velut mare rubum occidit Aegyptios. Pœnitentię condigne exercitium, quod uelut sulphur peccatores interimit. Districtionis extremæ iudicium, quod velut ignis ad uocẽ Heliæ inuoluit.

Lectus animæ, in quo paulat, tripertitus est. Grauitas debilitatis corporeæ, quã sibi languidus sanatus substernit. Tranquillitas quietæ conscientiæ, in qua fugiente Dauid statua ponitur. Hæc est cui duæ culcitræ supponuntur. De præterito securitatis, & fiduciæ amplitudo, de futuro remunerationis, & premii certitudo. Ceruical quod supponitur capiti, diuinæ familiaritatis, & gratiæ largitudo. Lectus tertius humilitas superioris gloriæ, quæ est lectus floridus, quẽ sexaginta fortes ambiunt.

Vitreæ per quas solis radius infunditur, tres sunt: charitatis integritas, per quam peccati remissio se infundit: humilitatis puritas per quam Mariæ gratia cœlestis illapsa est: intellectus subtilitas, per quam radius sapiẽtiæ cor illustrat.

Septem lampades thronum electæ mẽtis illuminant, charismata, scilicet spiritus, quæ plenius propheta prosequitur. Quæ dum oleũ glorię iuncumque timoris, & infirmitatis cœlesti igne consumunt, lumen veritatis
H inceſſabiliter administrant.

Quod nobis apponitur ad edendum, tri-

sarium est carnis edulium: hœdus de capris in fructu pœnitentiæ, quem Iacob obtulit Isaac, ut benediceretur, vitulus de armẽto in actu iustitiæ, quem Abraham expẽdit in cibos angelorum: vitulus saginatus in cumulo gloriæ, quem pater recepto filio legitur uictimasse.

Triplex est hortus in quo electæ animæ spaciantur. Molestia corruptibilis uitæ, quæ est hortus nucum, in quo Susanna lauatur. Amœnitas iucunditatis supernæ, quæ est hortus deliciarũ in quo ponitur Adam, vt operetur, & custodiat. Dulcedo, & suauitas visio iis diuinae, quae est hortus cõclusus, in quo Ioseph statuit sibi monumentũ in petra excisum. Munda quoque cõscientia, prosui diuersitate hos in se suscipit hortos.

Esurtei nostrae mensae tres apponũtur: legis & Euangelij sacramentũ, in quo sumũtur sapientiae dapes, catholicæ institutionis mysterium, ubi accipitur caro piscis assi, & fauus mellis: aeternæ satietatis arcanũ, quod intra velum est, & panes continet propositionis, & uitae.

Thesauri quos thesaurizare debemus, tres sunt. Desideriũ pietatis in corde, qui abscõditur in agro, vt ematur. Doctrina ueritatis in ore, quae est thesaurus niuis, & grãdinis. Assiduitas perseuerãs in homine, quæ habet frumentũ, & hordeũ, & oleũ & mel. Hi sunt thesauri Magorũ, qui aurũ, thus, & myrrham nato Domino obtulerunt.

Quatuor differentiæ panũ in scripturis reperiuntur, quibus diuersæ generis humani deplorantur miseriæ; panis coctus in iter core humano, bouino, cinere, & cibano, quibus diuersi affectus mentis humanæ exprimuntur.

Altaria, quibus vota superponere debemus, tria sunt: diuinarũ sanctionũ expletio, quod fit de lignis sethim in deserto: beatorũ multiplex aduocatio, quod fit de lapidibus, quos ferrum non tetigit redemptoris humanis incarnatio, quod fit de terra.

Puellae quae euertunt sensum nostrum, tres sunt. Teneritudo carnis nostrae, quę est Dalida, quæ Sampsoni eruit oculos. Amœnitas mundialis gloriæ, quæ est Hiezabel, & Naboth occidit. Diffidentia futurae vitæ, quæ est filia Herodiadis, & aufert caput prophetæ.

Duæ sunt tribus Leui, & Iudæ, ex quibus sacerdotes sumuntur, Aaron, & Christus, & eorum successio. Quod qualiter conue-

nire, ex nominum interpretatione poterit euidenter.

Aquilae dominico corpori assidentes tres sunt. Magnitudo potentiæ laicalis grandis, & magnarum alarum. Abusio propositi clericalis, quæ ponit in cœlo nidum suum: Humilium subtilitas spiritualis, quæ prouocat ad volandum pullos suos.

Quadripertitum est officium sacerdotale vitam carnis hostiam immolare, quod Leuiticum est: uirtutum charismata Deo offerre, quod est incendere aromata, & filiorum Aaron est, cum feruore martyrij cœlum intrare, quod est introire cum sanguine sancta sanctorum: gratiæ, & precum uota cœlo transfundere, quod est panem, & uinum Deo offerre.

Fontes quibus animæ lauantur, tres sunt. Anxietas contritionis, quæ irrigat superficiem terræ humilitas confessionis, quæ posita est extra vrbem: deuotio compunctionis, super quam Iesus moratur, & sedet.

Panes quibus alimur in hac uita tres sunt. Purgatorius cum amaritudine, quem mundicet Sarreptana ministrat in fame: consolatorius cum dulcedine, quem angelus apposuit quiescentis in umbra: solidus cum fortitudine, qui perducit ad montẽ Dei Oreb. Hi in tribus portionibus corporis Dominici continentur.

Lucernæ, quæ noctem uitę huius illuminant, tres sunt. Intelligentiæ uigor in animo, quę accenditur, ut drachma reperiatur. Sapientiæ splendor in verbo, qui in alto ponitur, ut lumen eius videatur. Iustitiæ fortis in proximo, quæ venienti ad nuptias anteferatur, vt candelabris portari possit.

Tres riui salutis fluxerunt a corpore Iesu. Verbum doloris in quo confessio, sanguis aspersionis in quo afflictio, aqua emundationis in qua compunctio.

Pileinæ tres in Scriptura reperiuntur. Vestitus erroris, quæ est post duos muros. Sensualitas carnis in qua decumbebat languidi. perfectionis rationis, quæ est in uia agni sullonis. In his adaquantur oues, & holocausta lauantur.

Fomenta ignis tria in nobis. Stipula cogitationis immundæ. Fœnum locutionis prauæ. Lignum operationis illicitæ. Hæc ad ignem nos nutriunt, nisi superioribus fontibus extinguantur.

Contemplatiuorum feneſtræ tres sunt. Originaria, quę est uersus Orientẽ. Gubernatricia, quæ uergit ad austrum. Cõsummatiua, quæ respicit ad Occidentem.

QVatuor fontes irrigant hortum Dei: reatus proprij deploratio, quę circuit terram Aethiopiæ: excessionis fraternę cõpassio, quæ vadit contra Assyrios: indultæ gratię consideratio, quæ medium intersecat Babylonis: desideriosa charitatis affectio, quę circuit omnem terram Euilath. Hi fontes habent irriguum superius, & irriguum inferius, habentes aquas maris, fluminis, fontis, & niuis.

In scutella Dei tria fercula continentur: clarius perspicuitatis, quæ fulgebit, ut sol: integritas, quæ erit, ut angeli: firmitas æternitatis, quæ erit, ut Deus.

Ostia per quæ transitur ad uitam, tria sunt: fidei ueritas, retro quam Sarra ridet: spei firmitas, quę est in latere arcæ: charitatis soliditas, quam obseruant Cherubim cũ flammeo gladio.

Triforme uinum est in scypho Dei, rubicundum in longanimitate sanctorum, quod letificat Isaac in ægritudine: album in remu M neratione iustorum, quo debriatur Noe: nigrum, & acidum in damnatione prauorum, quod Iesus gustat, sed non uult bibere.

Vestis qua sacerdos uti debet, triplex est, exterioris operis grasitudo, quo induitur Aaron coram populo, spiritualis sanctimoniæ habitudo, quã apud se Rebecca abscondit, & ea utitur Aaron in tabernaculo: contemplatiue dulcedinis pulchritudo, quæ inconsutilis est, & ea utitur Iesus.

Tunicæ quibus uestimur, tres sunt: castigatiua corporis edomatio, quæ pellicea est, & induit Adam: constantis perseuerantiæ longitudo, qua dilectus amicitur Iosephi: & muneratricis gratiæ largitudo, qua uestitur Iesus.

Seraphim sexalæ sunt. Duę pedales, pudor de pręteritis, & metus de futuris. Laterales quibus uelatur, timor deprimens, & spes sustollens. Capitaneæ, humilitas prouehens, & charitas perficiens.

Solia duo Deus habet: angelicam substantiam, quæ est excelsum solium, & humanam naturam, quæ est solium eleuatum.

Quatuor animalibus quatuor pennæ sunt: timor, & pœnitentia, quæ corpus uelant: amor, & spes, quæ sibi iunguntur, & uolant.

Animalibus nouæ legis sex alę insunt, naturalis suggestio, legalis institutio prophe-

talis

Universidad de Deusto
Biblioteca

talis assertio, Euangelica sanctio, Apostolica iussio, Ecclesiastica consuetudo.

A Cubile Iesu triplex est: unitas testamentorum, quæ est quasi uterus uirginalis: Ecclesia electorum, quæ est quasi præsepium: conscientia purgatorum, quæ est quasi sepulchrum in petra.

Tria sunt quę nobis in sanctis apponuntur ad edendum: exterior corporis habitudo, quam tria fata constituunt: in uultu grauitas, in habitu uilitas, in incessu maturitas. Hic est panis quo quinque millia saciãtur, & est hordeaceus. Sequitur interior spiritus aptitudo, quam tria quoque fata constituunt, in prosperis humilitas, in aduersis soliditas, in cunctis mediocritas. Hic est panis siligineus, quo quatuor milia saturantur. Sequitur superior, & Deo similis pulchritudo. Huius fata cõstituit in Deo & homine charitatis triformitas, quæ amicum & inimicum complectitur, & diligit propter Deum. Hic est panis frumentitius, qui spiritusanctꝰ uapore decoquitur, & panis angelorum uocatur.

Duæ sunt domus Dei. Exterior rerũ ministra curiositas, quę tabernaculum est super quod apparet gloria Domini, & recedit Deo uacans, & seruiens deuota simplicitas, quæ templum est, & de loco nõ mouetur.

Duę sunt arcæ in ueteri lege. Textus historiæ literalis, quæ habet in se homines & iumenta. & sensus continentiæ spiritualis, quæ habet manna & uirgam Aaron.

In scriptura inueniuntur tres currus: Elatio potentiæ temporalis, cuius auriga est tumor prę sumptionis & audaciæ, habens equum robur propriæ confidentiæ. Rotæ eius præceps mobilitas uanitatis, & fœlix successio prosperitatis. Hic est currus Pharaonis, in quo moritur Rechab. Sequitur altitudo conuersationis & uitę. Auriga eius sermo commotionis diuinæ, habens equũ, uotum perseuerantiæ. Rotæ eius horrenda terribilitas tormentorum, & mira delectabilitas præmiorũ. Hic est currus in quo legit cum Philippo Eunuchus. Sequitur celsitudo contemplationis & gratiæ. Auriga eius amor cœlestis patriæ, habens equum desiderium beatitudinis & uitæ. Rotæ, improbatio gloriæ mundialis, & diuinæ reuerentia Maiestatis. Hic est currus igneus, in quo Helias rapitur in cœlum.

Tria sunt operimenta altaris. De peccatis pœnitentialis afflictio, quæ est cilicium: de uenia laudis & lætitiæ magnitudo, quæ est uelut æs sonans: de gratia præcordialis iubilatio, quæ rutilat uelut aurum.

Claues quæ nobis occulta reserant, tres sunt. Anxij temporis austeritas, quæ aperit puteum abyssi: præsumptiue spei subitus puteum abyssi: præsumptiue spei subitæ litas, quæ refert regnũ cœlorũ: uere dilectionis conspicuitas, quæ est clauis Dauid.

Fluuij quibus peccatores se lauant, duo sunt. Fluxus corruptionis & lasciuiæ, pestis adulationis & fallaciæ, qui sunt Abana & Pharphar fluuij Damasci. C

Quibus iusti se balneant, duo sunt. Inuectio corruptionis & contumeliæ, suauitas consolationis & gratiæ, qui sunt Ior & Dan fluuii Iudæ.

Cantica fidelium quatuor sunt. Victoriæ, quod submerso canitur Pharaone. Ad gaudium hortationis, quod terram promissionis cõtinuunt intraturi. Lætitiæ, quod de susceptione filij cãtat Anna. Fortitudinis, quod Dauid cantat de manu Saulis ereptus.

Quatuor species herbarum sunt in horto Dei. puritas corporalis mundiciæ, quæ est quasi lilium: gratia spiritualis innocentiæ quæ est quasi hyssopus: ueritas liberalis eloquẽtiæ, quæ est quasi uiola: iustitia operationis continuę, quæ est quasi rota.

Martyrium siue sanguine triplex est, pacitas in ubertate, quam habuit Dauid & Iob: largitas in paupertate, quam exercuit Tobias & uidua: castitas in iuuentute, quæ usus est Ioseph in Aegypto.

Duo sunt pedes, quibus uti debemus, natura & consuetudo.

Equi quibus ad cœlum euehimur, tres sunt: Dolor ex pœnitudine, cuius singulas coluber mordet. Huius sella est de uenæ perceptione præsumptio, frenũ & camus idolatria scripturarum, & exemplaria ueterũ. Calcaria quibus urgetur, de reatus enormitate confusio, de pœnæ cõsideratione formido. Fouea, desperatio. Sequitur seruor ex religione, cui supersedet Mardocheus in uelte regia. Huius sella temperans discretionis grauitas, frenum & camus suspecta conditio carnis suę, & utilis emersio peruerantiæ. Calcaria exercendæ honestatis D cupiditas, & fraternæ commoditatis auiditas. Fouea intemperantia. Sequitur desiderium ex amore, cui datur fortitudo, & circundatur hinnitus. Calcaria, fluxa labilitas præsentium, stabilis æternitas futurorum. Ductor, affectuositas uidendi Deum.

Deum, Fouea indiscretio.

Spelunce in libris sacris inueniũtur tres. Peruersa impietas uoluntatis, quæ est latrocinium, in qua Saul purgat ventrem. Solida firmitas æquanimitatis: quæ fit in altari, & est unius cubiti. Exercitium geminæ pietatis. Hæc est spelunca duplex, in qua patriarchę sepeliuntur.

Quatuor sunt arma quibus principaliter communimur. Prudens, & humilis intelligẽtia, quę est quasi galea, & caput operitur me discretu, & parca tẽperantia, quæ est lorica, & pectus tegit: perseuerans, & patiens constantiæ, quæ est quasi scutum, & dexteram munit: retributrix æquitatis iustitia, quæ est gladius utrobique incidens ad diuisionem animæ, & spiritus.

Tria sunt sacrificia. Pia contritio habens butyrũ humilitatis, & absinthium indignationis: digna operatio habens oleum discretionis, & acetum confusionis: gratiarũ actio habens ballamum deuotionis, & uenenum ingratitudinis.

Quatuor sunt in quibus anima captiuatur. Mundialis nequitia, inutilis tristitia, inanis gloria, latens superba.

E Coeli ad quos rapimur, tres sunt. Dignitas ecclesiasticæ puritatis, ad quam rapitur Helias in corpore, ueritas angelicę subtilitatis ad quã rapitur Ezechiel in spiritu, summæ incircunscriptio deitatis, ad quã rapiuntur animæ electorum.

Sex sunt refugij ciuitates. Interdictæ prędicationis cautio, sequendæ præceptionis obeditio, propitiandæ diuinitatis ambitio. Hæ sunt in terra Chanaan. Mundanæ fabricæ cõsideratio, urbis tyrannicæ fugis inspectio, & supereminens uerbi Dei cognitio. Hæ sunt trans Iordanem, & sunt de sorte Leuitica.

Paradisorum tria genera sunt. Voluptuosa delicedo uisibilium, quę irrigatur sicut ortus deliciarum: sincera puritas spiritualium, quæ in se conseruat hominem: delicioſa uetustas supercœlestium, ubi Paulus audit arcana uerba.

Montium genera quatuor sunt. Montes Gelboe, ubi abiicitur clypeus Saul. Montes Samariæ, qui nimis eriguntur. Montes Arbaoth, super quos arca requieuit. Montes Ebenezer, qui expandunt ramos suos.

Quæ nos reuocant a proposito nostro, duo sunt. Rubor incepti operis, & desperatio exequẽdæ uirtutis. Hi Rechab & Banaa, qui occidunt Hisboseth in stratu suo.

Pallia quibus nostra nuditas operitur, quatuor sunt. Vetustas erroris, & neqitiæ, quæ est quasi perizoma ueterdorũ. Nouitas cõuersationis, & uitæ, qua Rebecca descendẽs de camelo operuit uultũ suũ. Integritas cœlestis sanctimoniæ, quam Helias reliquit Heliſæo, & diuidit Iordanẽ. Claritas immortalitatis æternę, quod est palliũ sapphirinũ, quo in die festo utitur Mardochæus. *Gene. 3. b* *Gen. 38. g* F *3. Reg. 2. c*

Bonus est Deus tẽporale beneficiũ largiter impẽdendo. Patiens est vltionẽ peccatorũ misericorditer differendo. Lõganimis est eos ad pœnitentiam inuitando.

Hostes quibus tradimur, tres sunt. Immũdorũ desideriorum impuritas, quę sunt quasi mures rodentes posteriora. Corporalium passionum obscœnitas, quæ sunt quasi locustę more scorpij percutientes. Rationis, & sensus obstinata peruersitas, quę sunt serpẽtes iguiti.

Latrones qui nobis optima quæque furãtur, quatuor sunt. Hebetati intellectus secordia tollens nobis scientiã ueritatis. Hic latro apud Psalmistã dicitur negotiũ in tenebris. Iudomitæ carnis lasciuia rapiens meritũ integritatis, & dæmoniũ dicitur meridianũ. Fauorabilis auræ iactantia tollens plenitudinem sanctitatis, & dicitur sagitta volãs in die. Vitæ huius amor, & appetentia, rapiens præmiũ æternitatis, & dicitur timor nocturnus. Hi sunt latrones Syriæ. *Psal. 90. b* *Ibidem.* *Ibidem.*

Oscula tria sunt. Reconciliatorium, quo duo pedes domini misericordia, & iustitia cõiunguntur. Remuneratoriũ, quo duæ manus opus creatricis iustitiæ, & modus gubernationis cõtinuæ cõplectuntur. Cõtemplatorium, quod sumitur ad os, & uerbũ Dei, atque hominẽ in unitate miranda cõnectat. G Possunt quoque dici Naturale, quando spontanea uoluntate ducimur ad bonũ. Doctrinale, quando admonitione alterius inuitamur ad Deum. Gratiosum, quando iucunda inspiratione trahimur ad bene agendum.

Vocationes tres sunt. Diuina, sicut in Paulo. Humana in quinque milibus conuersis ad uocem apostolorum. Necessaria in primo eremita Paulo.

Cõtẽplatio dicitur cibus in hac uita, ubi in sudore uescimur pane nostro. Potus in futura, ubi libere, & sine dolore sumitur. Ebrietas in ultimo, cum anima recepto corpore congaudebit: unde dicitur. Comedite

Universidad de Deusto
Biblioteca

dite amici,&c.

Cant.5. *Exo.10.* *Act.10.b* *Exo.14.d* Contemplatiui alij ascendunt,& corruũt sicut bestia,quæ tangit montem,alii rapiuntur,& descẽdunt, sicut Petrus post excessum descendit de cœnaculo.

Duo sunt vbera. Compassio de qua fluit lac consolationis, quo nutriuntur infirmi: congratulatio,unde fluit lac adhortationis, vnde sustentantur validi.

Vngueta tria sunt. Cõpunctio de memoria peccatorũ,quę infundit pedes Iesu. Deuotio ex recordatione beneficiorũ,qua perungitur caput Iesu.Pietas ex consideratione miserorũ, quæ ad vngendum corpus Iesu à mulieribus præparatur.

Nu.17.d *H* *1.Re.17.* *e* Virgæ tres sunt. Virga Moysi,quæ diuidit mare rubrũ.Virga Aaron, quæ confert sacerdotium. Virga Dauid pastoralis propulsans aduersarium.

Triplex fuit forma Iesu. Communis,& despecta:sole clarior, & tota splendida:spiritualis, & diuina, sed humanis visibus temperata.

Cibi *Israel* tres sunt. Azyma sciẽtiæ secularis in exitu de Aegypto. Manna intelligentiæ in deserto. Palma victoriæ triumphalis in promissionis regno.

Diuinorũ conscij secretorũ tres sunt. Agnitæ fidei firmissimus executor:ingruentiũ vitiorũ strenuus supplantator:perceptæ gratiæ humilis confessor: hi sunt Petrus, Iacobus,& Ioannes.

Tres ex omni populo liberantur. Noe, Daniel,& Iob.

Tres in sacerdotium assumuntur. Moyses, Aaron,& Samuel.

Latrones innocentiæ vestẽ diripiunt,tentationum sagittis confodiunt,cœlesti cõsolatione destituunt.

A domina nostra rei habent ueniã, iustã gratiam,angeli lætitiam.

Bona prouidere coram hominibus debemus.Habitu,ne sit notabilis:actione,ne sit reprehensibilis:sermone, ne sit cõtemptibilis.Coram Deo cogitatione sancta,affectione pura,intentione recta.

Duo sunt in Christo. Generatio diuina, *I* & generatio humana: & in spiritu sancto processio,& gratia.Operatur aliud in nobis propter nos,vt cõpunctionẽ dimittẽdo peccata,deuotionẽ sanando opera, amorẽ renouando cœlestia. Propter proximos aliud,vt doctrinam sermonum, gratiam curationum,&c.

Duplex est periculũ, ne vel ea quæ propter nos,diuidamus proximis: vel ea, quæ propter proximos,reseruemus nobis. Hæc est discretio spirituum.

Ianitor memoriæ, recordatio professionis:uoluntatis ianitor, memoria patriæ cœlestis:portitor intentionis, consideratio gehennalis.

Modi diligendi sunt quatuor.Carnẽ amare carnaliter,spiritũ carnaliter,carnem spiritualiter,spiritum spiritualiter.

Tres sunt panes quos de via veniẽs quę- *Luc.11.d* rit amicus:continentia,humilitas, charitas.

Pax triformis.Ficta,vt in Iuda. Inordinata,ut in Adam, & in Eua. Vera,qui Christus reliquit discipulis suis.

Sequentiũ pacẽ tria sunt genera. Pacati, qui in pace possident terrã suã: patiẽtes,qui in patientia sua possident animas suas,pacifici,qui pacem faciunt inter discordes.

Contemplatores alij ascendunt,& cadũt ut illi qui euanuerũt in cogitationibus suis: alij rapiuntur,& descendunt, vbi sine mente excedimus Deo.

Quadrus lapis est superius amando cœlestia,inferius contemnendo terrena,a dextris vilipendendo prospera,a sinistris æquanimiter sustinendo contraria.

Minuendi sanguinis duplex est causa.Interdũ qualitas,interdũ quantitas obest.Nec minus pernicios immoderata abundantia, quã corruptio.Sanguis animæ meę,voluptas mea. Naturæ siquidẽ cognatus præ cæteris humoribus sanguis dr,& animæ uita in voluptate est. Minuatur ergo praua voluptas, quæ morbi causa est spiritualis. Minuatur inquã dũ penitus exhauriri exsiccarique nõ põt.Scindatur,& aperiatur vena ferro compunctionis,ut peccati, etsi nõ omnis sentiat, certe cõsensus effluat,& abiiciatur.An dubitas inueniri, & in anima sanguinis nõ inutilis inutilẽ abundãtiã? Audi sapientẽ medicũ qui & ipsum docet iustitię sanguinẽ minuẽdũ. Noli,inquit, nimiũ esse iustus. Simile *Eccl.7.a* est & illud apostoli. Nõ plus sapere,quam *Ro.12.b* oportet,sed sapere ad sobrietatẽ. Cui putas venæ parcendũ est,si & iustitia, & sapientia egent minutione? Quis.n.sanguis utilior? Illud tamẽ memento,nec nimis iustũ, iustũ, nec ebriã(vt ita loquar) sapientiã oportet ia pientiã nominari.Sic nimirũ,& in sanguine corporis inuenire est vbi exercuerit nimis, nõ iam nutrimentum, afferre corpori, sed detrimentum. Quamobrem si peccare dele-

ctat adhuc, sanguis uitiosus est, & minuere festinato. Si vis agere pœnitentiam,castigare, ut oportet membra, corpus affligere, iudicare temetipsum,ut nõ in incidas in manus Dei viuentis: iustũ id quidem, sed ne quid nimis. Alioquin reprimẽdus feruor moderatus ne noceat vnitati, feruiat indiscretioni.

Ps.44.d *Ps.44.e* Pars tua sumus domine, quam tulisti de manu Amorrei in gladio,& arcu tuo. Gladius tuus sermo viuus, & efficax. Arcus tuus incarnatio tua. Ibi.n.velut curuato sapientię ligno,& pio quodã modo flexa diuinitate, neruus carnis vehementer extẽsus, & humanitas ineffabiliter aucta cognoscitur. *Ps.84.b* Pars ergo tua sumus,& populus acquisitionis tuæ, quẽ acquisiuisti verbo prædicationis,& mysterio incarnationis.

In circuncisione domini,nec neruus rumpitur,nec os cõmuuitur,ut robustiora quęque,& firmiora seruẽtur illæsa. Aperiẽ autẽ ortis,imputatur caro,sanguis effunditur,vt illecebrosa mollities castigetur.In carne qui dẽ peccatũ quod in ea manet intellige,porro in cute operimentum eius, in sanguine vero incentiuum. Hæc igitur vera circumcisio spiritu non litera, si velamen excusationis,& dissimulationis per cõpunctionẽ cordis,& confessionẽ oris amoueas:si peccati consuetudinẽ correctioni cõuersionis assimilas: si denique, vt necessarium est,occasiones quoque peccati, & comitem fugias contupiscentiam.

Mat.2.b Obtulerunt Magi domino aurũ, thus,& mirrham. Hæc fortasis pro loco,& tẽpore necessaria videbantur. Audi precũ ob paupertatẽ myrrhæ vnguẽtũ ob infantilis(vt aiunt) corporis teneritudine, thuris odoramẽti ob sordidã stabuli mansionem. Nos vero quoniam illa iã omnia transierũt, ossa ramus ei acceptabiliora munera,myrrhę vnctionem in communionẽ socialis uitæ,thuris speciẽ in suaueolentiã bonæ famæ, auri splendorem in conscientiæ puritatem, quo uidelicet, nec de officiosa conuersatione familiarem gratiam,nec de laudabili opinione inanem gloriam,sed honorem Dei,& fratrum vtilitatem quęrere studeamus.

Caueamus fratres, ne vasorum interim vacuo splendore decepti, sero conqueri habeamus quod lampades nostræ extinguuntur. Ego enim reor minimẽ fuisse accensas, quę tunc uidentur extingui. Sic nẽpe habes: simile est regnũ cœlorum decẽ virginibus, quæ accipientes lampades suas. Accipientes dixit,non accendentes. Quomodo.n.accenderunt, quæ non sumpserunt oleũ secum? Aut vbi ignis materia defuit, quomodo ignis fuit? At lucet castitas etiam ex seipsa. Sed quanto lucidior lampas ardens, quam sine igne,tanto pulchrior casta generatio cũ charitate. Sic & a cæteris voluptatibus temperantia,& patiẽtia in aduersitatibus, honestas in conuersatione,& circunspectio in sermone,eleemosyna quoque,& eiusmodi opera pietatis naturali quadã placere gratia,& velut ingenito decore etiã apud fatuas uirgines remitere uidẽtur. At qm̃ vitreæ magis, quam ignea claritate fulgebant, eo ipso lampades suas arbitrabantur extingui, quo nimirum inanem hunc splendorem ab ęterna conspexerint luce reprobari.

Quãta est miseria nostra, & indigẽtia nostra quã multiplex. Etiam verbis opus habemus.Et cũ vtrunque sit miserũ non iam miriũ quod inter nos:mirũ magis,quod etiã ad nosipsos. Nemo scit,quæ sunt in homine, *1.Co.2.c* nisi spiritus hominis qui est in ipso. Chaos *Luc.16.f* magnum inter nos firmatũ est, nisi interueniente quasi instrumento uerborũ fiat adinuicẽ transitus quidã cordiũ in cõmunicationẽ cogitationũ. Hæc necessitate inuẽta sunt uerba. Quis nesciat? Verũtamẽ, & nosipsos *Psa.61.a* uerbis iam alloqui necesse est. Nõne Deo subiecta eris anima mea propheta ait.Ab ipso.n.salutare meũ.Et cui non frequenter necesse est animã reuocare suã,aduocare rationem suam,suos conuocare affectus? Cui nõ opus est crebro seipsum conuenire verbis, increpare minis,solicitare monitis,urgere accusationibus? Quinetiã ratiocinijs suadere expedit:quale est ab ipso.n.salutare meũ,& consolari aliquando iuxta illud: Quare tri- *Psal.42.b* stis es anima mea,& quare cõturbas me? Et interdũ uelut excitare,& dicere: Lauda ani- *Ps.145.a* ma mea dominũ,& nonnunquã diligentius *Ps.102.a* cõmonere de quibus oportet,vt est: Benedic anima mea domino,& noli obliuisci omnes retributiones eius. Nẽpe cor meũ dereliquit me,& necesse habeo ad meipsum,immo ad me alterũ loqui. Atque id interim tãto amplius quãto minus sum adhuc reuersus ad cor, reuertus in me, unitus deniq. mihiipsi. Nã ne inuicẽ quidẽ erit iã uerbis uti,ubi in unũ utiq. uirũ perfectũ occuremus omnes. Opportune igitur lingue cessabunt,nec me *B* dius requiret interpres,ubi usqueadeo medium omne charitate cõstrauerit ille vnicus

Universidad de Deusto
Biblioteca

mediator, ut & nos in vnum facti simus in ipsis qui vere sempiterneque vnum sunt, Deo patre, & ipso domino Iesu Christo.

Com. 4. e *Eccl. 12.* *Psa 54. e* *Ps. 140. a* MEl, & lac sub lingua eius. Id quidē necesse: Nā quod in lingua est, durū sonat. Verba sapientis quasi stimuli, & sicut claui in altum defixi. Alius est cuius molliti sunt sermones super oleum, sed oleum peccatoris non impinguet caput meū. Corripiat me magis iustus, & increpet, nam hoc in misericordia est, quam illud impinguet oleum caput meum, in quo est dolus. Pulchrè enim nō molles, sed molliti dicūtur sermones, vel suasoris adulatoris, vel suasoris iniqui, quòd sit in eis non tam vera, & solida, quam superducta, & simulata suauitas. Siquidem ipsi sunt iacula. Denique sub lingua eius quid? Audi prophetam: Labor, & dolor. Porrò sub lingua eius mel, & lac, qui iuxta eundem prophetam laborē fingit in præcepto. Miraris fingere veritatem, nam mirari licet, dubitare non licet.

Psa. 9. e *Psa. 39. d* *Luc. 24. d* Si & alterū testem quæris, lege in euangelio quia finxit se longius ire. Quidni figmentum figmento exhibeat? Siquidem ipse nouit figmentum nostrum, vtique laboris impatiens, dilationem non sustinens, fragile ad vtrunque. Piè ergo prouidit, vt haberet pietas promissionem uitæ eius, quæ nūc est, & futurę, nec laborem verum imponeret, sed magis fingeret in præcepto. Audi quomodo laborem fingere ipse se prodat:

C Tollite iugum meum super vos, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Quomodo non fictus labor, vbi non labor, sed requies inuenitur? Ita ergo labor in lingua, mel, sub lingua. Quid supra linguam?

Mat. 11. d *Ibidem.* *2. Co. 12. a* Ineffabilia, quæ non licet homini loqui. Miseri qui solum, quod in lingua sonuit attendentes, nec quod sub lingua reconditum, nec quod supra repositum fuit, capere potuerunt. Durus est hic sermo, inquiunt.

Ioann. 6. f *Mat. 10. d* Durus equidem, sed tamen idem est verbum vitæ. Qui non baiulat crucem suam,

Luc. 14. f & sequitur me, non est me dignus. Si quis venit ad me, & non odit patrem, & matrem adhuc autem, & animam suam, non est me dignus. Quid durius poterat dici? Noli errare. Lapis videtur, panis est. Durus in cortice, sed suauissimus in medulla. Tentat te domus Deus tuus. Fidei exercitatio, & probatio dilectionis est fictio ista laboris. Esto tamen, lapis sit. Num tu credis quod & dæmones credunt? Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Omnes nouimus quis hoc dixit. Non dubitat ille posse facere panem quem filium Dei esse credit. Fas est, & ab hoste doceri. Dicamus, & nos filio Dei, die vt lapides isti panes fiāt. Nam, & ille qui hominum vtique non demonum uenerat in salutem, sic confutauit aduersarios, ut paruulos erudiret. Nō enim dicens quod ille voluit, sed quod oportuit nos audire, vt videlicet noster hic lapis panis fieret, non illius. Non, inquit, in solo pane viuit homo, sed in omni uerbo, quod Mat. 4 procedit de ore Dei. Quid tu ad hęc uerbi ipse fateris, & negare omnino non potes, potens est filius Dei dicere, ut lapides panes fiant. Vbi ergo ille de uerbis Dei ait, & generaliter, ait quia sic uiuitur, & in talibus vita spiritus mei, quid tu mihi subsibilas ad quos duis eorū, dicens: Durus est hic sermo? Quæ Dei filius dixit, & facta sunt alimenta vitæ: tūne saxa dixeris, qui filius Dei non es? Non sum ego qui te arbiter (quod temeraria prorsus rapina arbitratus es ipse) esse te æqualem Deo, ut dicente te panis in lapidem reuertatur. Qui filius Dei non es, fine causa dicas, ut lapides isti panes fiant. Nec minus frustra tuum nobis apponas pro pane lapidem, scorpionem pro ouo, pro pisce serpentem. Væ enim his qui panem lapidem, lapidem panem dicunt, ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem: iugum Christi asperum, & esse sub sentibus delicias reputantes. Has delicias ego nolim. Opto magis gustare quàm videre quoniam suauis est dominus. Hoc enim non frustra is ipse qui monet, studuerat experiri. Denique ait: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Et rursum: Quam magna, inquit, multitudo dulcedinis tuæ domine, quam abscondisti timentibus te. Vbi putas absconditur? Nempe sub lingua sit, sub capite eius, quæ dicit: Leua eius sub capite meo: & dextera illius amplexabitur me. Licet enim in promissione uitæ eius, quę nunc est, dulcedo, & multitudo dulcedinis, & magna quoque, & quam magna sit multitudo, perfectio tamē non nisi in promissione futuræ. Perfecisti, inquit, his qui sperant in te, in conspectu filiorū hominum. Quid perfecit? Non est hic sermo in lingua, sed in pra linguā. Ideo. n. auris nō audit, quia nec lingua, protulit, q̄ præparauit Deus his qui diligunt eum. Nec sanè in abscondito consummatio illa, sed in conspectu filiorum hominum erit. Congrue uero non adhuc perfectum, sed iam perfecisse cum sperantibus

Luc. 2. e ait. Spe enim salui facti sumus.

INter Babylonem, & Hierusalē nulla pax est, sed guerra cōtinua. Habet vnaquęque ciuitas regē suum. Rex Hierusalem Christus dominus est, rex Babylonis diabolus. Et cum alterum in iustitia alterum in malitia regnare delectet, rex Babylonis quos potest de ciuitatibus Hierusalem per ministros suos scilicet spiritus immundos seducere, ut seruire eos faciat iniquitati ad iniquitatem, in Babylonem trahit. Vnde dum unum de ciuibus suis constitutus speculator super muros Hierusalem trahi cerneret, nunciauit re

Ier. 6. d gi captam prædam in Babylonem duci, Rex vero Hierusalem aduocans spiritum timoris, militem in talibus strenuum: Vade, inquit, & rapere prædam nostram. Ille, vt semper ad omnia imperata paratus cum velocitate hostes persequitur, & in auribus factus eorum est repente sonus tanquam aduc-

Sapien. 17. a entis spiritus vehementis. Timor enim *Ibid.* super eos intonuit, & ad uocem virtutis eius hostium robur omne contremuit: quos in fugam conuersos timor non lōgius prosecutus est, sed ereptum conciuem reducebat ad propria. Verum vnus ex aduersariis tristitiæ spiritus non erat cum eis quando timor aduenit. Hic cum cerneret socios subito fugientes, ab insidiis in quibus latebat, ocyus aduolauit. A timore, inquiunt, solo factum est istud, & est opprobrium omnibus nobis. At ille ne timeas a timore isto. Scio enim quid facto opus sit. Ibo, & ero spiritus mendax in angulis semitarum, & amicum me simulabo timoris. Nouit enim hominem, nec est agendum cum eo vi, sed fraude. Vos autem spectate finem. Dixit, vt dixerat, & viarum compendia capiens præcessit timorem. Referensque iter per uiam qua gradiebatur timor, obuius ei factus est, amica, sed iniqua cum eo colloquia commiscens, ita, vt seducere eum cœperit, & timor nescius bono animo sequebatur. Prope iam erat, vt eos in fouteam desperationis impelleret. Sed spectator regi indicat quid agatur. Rex autem unum de militibus suis, spem scilicet, præcepit accersiri, quem cum equo desiderij, & ense lætitię in auxilium iubet accelerare timoris. Fit celsis miles ad ipperium egrediens, cum

peruenisset ad locum, vibrans ensem lætitiæ, tristitiam effugauit. Sicque liberatum conciuem, & impositum equo desiderij præcedens trahebat funiculo promissionum, & timor sequens vrgebat facto flagello de funiculis peccatorum. Ibat igitur voluntarius equus, hic attractus, inde compulsus sed in tam rapido cursu timendum ei fuerat ab incursu. Vnde, & collegerunt milites G Babylonici consilium dicentes: Quid facimus quia sic euadit, quem iam quasi cum securitate possidebamus? Quomodo plausus inferni uersus est in planctum, & per solos duos milites gaudium est in cœlis super sui liberatione conciuis? Quomodo periit versutia diabolicæ fraudis? Vnus autem ex eis cæteris nequior, cum feeleris huius opifex esset prophanum protulit consilium, dicens: Vos nescitis quicquam, nec cogitatis quia modo ad capiendum facilior sit, etsi captus difficilius eripi possit. Vos igitur a longe prosequimini, ego me in angelum lucis transfiguro, vt ignaros vitę tanquam aduenas, & peregrinos docendi simulatione decipiam. Hunc igitur in modum fraude depositā, regi nostro speculator annunciat, venire quidem hominem equo impositum desiderij, sed plus quam oporteat properare eo, quòd frenum, & sella deesset. Hostes, inquit, a longe prosequuntur, alij tanquam inuerati malorum viarum compendia captant. Sed & nunc vnum uideo in quo armorum nostrorum reluceat effigies, a nobis tamen ille exiuit. Necesse est eat qui interrogare nouerit eum, noster es, an aduersariorum? Porro rex, cuius animū cura semper solicitat animarū, duos cōsiliarios suos emittit, prudentiam, & temperantiam. Quartū temperantia quidem equo frenum discretionis imposuit, & spem moderatius incedere persuasit. Prudentia vero timore increpans, & argues improbitatis, de futuro cōmonuit H & equo sellā circūspectionis apposuit, ut nō caderet alcenor eius retro, sed retro prætériti confessione peccati, antè meditationi iudicij, a sinistris patientiæ inniteretur a dextris humilitati. Porrò spes, & timor dedere calcaria, spes in dextro pede expectationem præmij, timor in sinistro supplicij metū. Et *Luc. 14. c* facta mora cū aduesperascereet, & inclinata esset iā dies, turfus cōgregati sunt hostes in multitudine, vt dimicent contra eos. Pauet timor, spes accelerat: sed vix tandē ad consiliū eos prudentia tēperantiaque reuocauit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rom.13.d Ioan.12.f 3.Reg.19.b

sic illa: Videtis, inquit, quia dies præcessit, & nox appropinquauit: & qui ambulat in tenebris, nescit quo vadat? Porro vobis grandis restat via, nec parua est hostium multitudo: Est autem miles quidam regi nostro fidelissimus quem ego noui, castrum habens prope nos positum, & firmissimum est habitaculum: quia in petra posuit nidum suum.

Iob.39.d Diuertamus ad illum si placet, quia bonum est illic esse. Quod cum placuisset omnibus, & ducem itineris quæsissent, ait prudentia: Armiger meus ratio præcedet nos: est enim gnauus viarum, & notus iustitiæ, vtpote consanguineus eius. Præcedentiæ itaque ratione, cæteris subsequentibus antecessit ratio: & salutata iustitia, nunciauit hospites aduentare. Quærit, illa qui sint unde, ad quid veniant, scilicitatur. Et cum rem cognouisset, hilari vultu surgens fugientibus occurrit cum pauibus, & obuiauit illis quasi mater honorificata, susceptamque animam ab equo deposuit, & in penetralibus domus

I animam collocauit. Insequitur hostilis exercitus, & castrum obsidens vndique inquirit si quis forte pateret ingressus, ac tanquam leo circuit quærens quem deuoret.

1.Pe.5.b Sed cum undique illud munitum inueniût, tentoria figunt, & excubias ordinant: ne quis ingredi, aut egredi valeat, ut manifacto instructis machinis diruant, & irruant super eos. Interim pauor pauiditate, & solicitudine non piger, nec vnquam securus commilitones excitat, iustitiam conuenit, de munitione loci, de præparationes armorum quærit, adiciens, & illud ne forte sustentationi deficiant alimenta. Ad hæc iustitia respondit: Situs loci, vt animaduertere potestis, saxosus, & inaccessibilis est, nec in armis nec in machinis inimicorum timet insultum. Sed quia aridus est, paucos habet indigenas quos arido hordeacei panis cibo vtcunque sustentat. Et nunc supersunt nobis quique hordeacei, & duo pisces. Et ti-

Ioan.6.a Luc.11.d mor, Quid hæc, inquit, sunt inter tantos? Cœpit igitur magis pauere, & tedere, & arguens animam quod ab equo desiderij descendisset, illud sæpius memorabat, esse nouissima hominis illius peiora prioribus. Equus enim ille perpeti cursu festinus aduo

K labat ad urbem nunc solius rationis comitatus ductatui. Ipse, inquit, videris, nec melius erat tibi tunc magis quam nunc. Propeiam erat, ut aduersus spem contraria sentientem timor insurgeret, sed temperantia prudentiam aduocauit. Accersitur prudentia improbitatem timoris obiurgans. In aduersarios, inquit, tuus, o timor mutero defensa. Necis quia rex noster, rex virtutum est, dñs fortis, & potens dñs potés in prælio. Erat igitur nuncius qui suorum necessitate exponat, adiutorium flagitet, auxiliatorem adducat, Et quis tre potest? ait timor. Tenebræ operiunt terram, & nubes obsidet hostium perui gil multitudo, & nos ignari utie tiquâ in regione longinqua. Aduocauerit igitur hospitē suū iustitiā. Si quid, inquiunt, poterit aduina nos. Quibus illa: Bono animo estote. Est enim mihi nūcius fidelissimus regi hospitē notus, & curiæ, oratio scilicet, quæ lassis creto noctis silentio per ignotas semitas arcana cœli penetrare, & cubiculum regis adire, & opportuna importunitate pium regis animum flectere non indoctus, supplicatione miserabili laborantibus auxilium solitum impetrare. Eat ille si placet; ecce enim præsto est. Cumque respondissent omnes, placet: prudentia quid regi iubeat dictante, iustitia, ut fideliter agat, & nequaquam retardetur præcipiente cæteris, & maxime uxore, ut iter accelerarer deprecantibus, per occultos quosdam muri exitus dimissus est. At ille hostium cuneos penetrans securus, omni aue uelocior, in momento, in ictu oculi usque ad portas nouæ Hierusalem pertransiit. Quas cum clausas reperisset, & pulsasset, ianitoribus ægrè ferentibus quod intempestiæ noctis silentio ciuitatem impleret clamoribus, & regi ipsi importunus esse nō uereretur, ille perseuerabat pulsans, & amplius loquebatur. Aperite mihi, inquit, portas iustitiæ, & ingressus in eas confitebor domino regi nostro in ore meo secundum multitudinem dolorum meorum qui sunt in corde meo. Hæc, inquit, porta domini mei: iustitia me misit ad uos, ut intro ducat ad regem, quia ad ipsum habeo secreta, quæ perferam. Vox turbinis audita est in terra nostra. Et cum cognouisset nuncium esse iustitiæ, introduci eum præcepit. Ingressa oratio ad regem adorauit, & ait: Rex in æternum uiue. Et ille: Recténe sunt omnia circa dominum tuum, & quæ illius sunt? Et oratio: Rectè domine vestri gratia. Porrò unum est necessarium. Seruus ille uester a cornibus unicornium, ad imperiū regis erepeus diuertit ad militem uestrum dominum meum, & domine mi terra illa australis, & arcus est, & cibum

cibum non habet. Det dominus benedictionem, & terra nostra det fructum suum, & congregati hostes in multitudine, ut dimicent contra nos. Da nobis domine auxilium de tribulatione: quia non est alius qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster. Porro rex noster, cuius natura bonitas, motus his lachrimis, ait: Quem mittemus? Ad quem charitas? Ecce ego domine, mitte me. Rex autem quærebat de socijs, sed charitas domestica sibi familiā respondit sufficere. Exit ergo una cum nobili illo comitatu suo, gaudio, pace, patientia, longanimitate, benignitate, bonitate, mansuetudine. His stipatus ducis insignis progreditur, certusque de victoria erectio signo triumphali primā pertransiit inimicorū secundamque custodiam. Cumque uenisset ad portā, ultro aperta est M. Ad cuius ingressum facta est lætitia magna in oppido. Cumque suadente gaudio ociosiarentur omnes, & acclamarent, exortus clamor exercitū castra perterruit. Et illi: Quæ est ista, inquiunt, uox exultationis in tentoribus nostris de castris Israel? Nō ita erat heri, & nudiustertius. Forte uenit eis auxilij, & impetū faciēt in nos. Fugiamus ergo Israel: dominus enim pugnat pro eis contra nos. Interim charitas mora impatiens ordinari exercitum, aperiri portas, & persequi præcepit inimicos, aperte denuncians.

Vadam ad portas inferi. Sicque vno impetu universus charitatis exercitus procedit, quos Babylonii non ferentes fugiunt, sed non effugiunt. Cadunt a latere timoris mille, & a dextris charitatis decem milia.

INCIPIT EXPOSITIO VENERABILIS BERNARDI, ABBATIS CLAREVALLIS, in Cantica canticorum.

SERMO PRIMVS.

VOBIS fratres alia, quam aliis de seculo, aut certe aliter dicenda sunt. Illis siquidem lac potum dat, & non escam, qui Apostoli formam tenet in docendo. 1.Co.3.a Nam spiritualibus solidiora apponenda esse, itidem ipse suo docet exemplo. Loquimur, inquiens, non in doctis humanæ sapientiæ uerbis, sed in doctrina spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. item: Sapientiam loquimur inter perfectos, quales vos nimirum esse confido, nisi frustra forte iam ex longo studijs cœlestibus occupati, exercitati sensibus, & in lege Dei meditantes die ac nocte. Itaque parate fauces non lacti, sed pani. Est panis apud Salomonem, isque admodum splendidus sapidusque, librum dico, qui Cantica Canticorum inscribitur. Proferatur si placet, & frangatur. Nam de verbis Ecclesiastes satis (nisi fallor) per Dei gratiam instructi estis mundi huius cognoscere, & contemnere uanitatem. Quid & parabolas? An non uita & mores uestri iuxta eam, quæ in ipsis inuenitur doctrinam sufficienter emendati sunt & informati? Proinde illis ambobus prælibatis quos nihilominus de amicis arca præstitos accepistis, accedite, & ad tertium hunc panem, ut probetis fortitan patriora. Cum enim duo sint mala, quæ uel sola, uel maxime militant aduersus animā, unus scilicet amor mundi, & superfluus sui, pestis utrique duo illi libri obuiare noscuntur, alter sæculo disciplinę prauæ, quæque in moribus, & carnis superflua resecans, alter luce rationis in omni gloria mundi fucum uanitatis sagaciter deprehendens, veraciterque distinguens a solido ueritatis. Denique uniuersis humanis studiis ac mundanis desideriis prætulit Deum timere, eiusque obseruare man-

Ibidem.

Psal. 1.a & 118.n

B

Universidad de Deusto
Biblioteca

data. Merito quidem. Verę etenim sapietiæ primum illud initium, secundum consummatio est: si tamen constat vobis non aliud veram, & consummatam esse sapientiam, quàm declinare à malo, & facere bonum. itemque recedere a malo neminẽ posse perfectè absque timore Dei, nec bonum opus omnino esse præter obseruantiam mandatorum. Depulsis ergo duobus malis duorũ lectionę librorum, cõpetenter iam acceditur ad hunc sacrum theoricumque sermonem, qui cum sit amborum fructus, non nisi sobriis mentibus, & auribus omnino credendus est. C Alioquin ante carnem disciplinæ studijs edomitam, & mancipatam spiritui, ante spretam, & abiectam seculi pompam, & sarcinam, indigne ab impuris lectio sancta præsumitur. Quomodo nempe lux incassum circunfudit oculos cæcos vel clausos, ita animalis homo non percipit ea, quæ 1. Cor. 2. d sunt spiritus Dei. Quippe spiritussanctus Sap. 1. b disciplinæ effugiet fictum, quod est uita incontinens. Sed nec erit ei vnquã pars cum mundi vanitate, cum veritatis sit spiritus. Ioa. 14. b Quæ enim societas ei, quæ desursum est sapientiæ, & sapientiæ mũdi, quæ stultitia est apud Deum, aut sapientiæ carnis, quæ & ipsa inimica est Deo? puto autem, quod iam non habebit, vnde aduersum nos murmuret is qui nobis de via uenit amicus, cũ & 1. Co. 3. b tertium istũ insumpserit panẽ. Sed quis fran Rom. 8. a get? Adest paterfamilias, cognoscite dñm in Luc. 11. a fractione panis. Quis. n. alter idoneus? Nõ Luc. 24. c equidem ego mihi istud temere arrogauerim. Sic spectetis ad me, vt ex me non expectetis. Nã & ego vnus sum de expectãtibus, mendicans, & ipse vobiscum cibum animæ Apo. 3 b meæ, alimoniã spiritus. Reuerã pauper, & Isa. 144. d inops pulso ad eũ qui aperit, & nemo clau- Thre. 4. dit, super sermonis huius profundissimo sacramento. Oculi omniũ in te sperant domine. Paruuli petierunt panẽ, non est qui frangat eis. Speratur id a benignitate tua: O piissime frange esurientibus panem tuum, meis quidem (si digneris) manibus, sed tuis viribus. Dic quęso nobis à quo, de quo, ad quẽ Can. 1. a ve dicitur. Osculetur me osculo oris sui? Aut quale est istud ita subitaneũ, & factum D repente de medio sermonis exordium? Sic quippe in verba prorumpit quasi quempiã loquentem præmiserit, cui consequenter respõdentẽ, & hũc introducat personã, quæcũque est ipsa, quæ osculum flagitat. Deinde si se osculari a nescio quo vel petit, vel præcipit, cur signanter, & nominatim ore, & ore suo, quasi aliud, quàm os, aut alienum, & non potius suum exhibere sibi soleant osculantes? Quanquam ne hoc quidem dicit. Osculetur me ore suo sed aliud profecto inusitatius. Osculo, inquit, oris sui. Et quidem iucundum eloquium, quod ab osculo principium sumit, & blanda ipsa quædam scripturæ facies facilẽ afficit, & allicit ad legendum, ita ut quod in ea latet, delectet etiã cum labore inuestigare: nec fatiget inquirẽdi fortè difficultas, vbi eloquii suauitas mulcet. Verum quem non ualde attentum faciat istiusmodi principium sine principio, & nouitas locutionis in ueteri libro? Vnde constat hoc opus non humano ingenio, sed spiritus arte ita compositum, ut quamuis sit difficile intellectu, sit tamen inquisitu delectabile. Sed quid? Titulum præterimus? Nõ Mat. 5. b oportet ne unum quidem iota: quando, & Luc. 16. b minutias iubemur colligere fragmentorũ, ne pereant. Titulus talis est. Incipiunt Cantica canticorum Salomonis. Obserua in primis pacifici nomen quod est Salomon, conuenire principio libri, qui incipit a signo pacis, id est, ab osculo, simulque aduerte huiusce modi principijs solẽ ad hanc intelligendam scripturam mentes imitari pacificas, quæ sese iam a uitiorum uendicare perturbationibus, & curarum tumultibus præualent. Dehinc ne hoc quoque ociosum pu- E tes, quod nou simpliciter Cantica, sed Cantica canticorum habet inscriptio. Multa quippe legi cantica in scripturis, & nullum illorum memini taliter appellari. Cecinit Israel carmẽ Domino, & gladium pariter & iugum euaserit Pharaonis; gemino maris mirabiliter liberatus, simul, & uindicatus obsequio. Non tamen quod cecinit dictum Exo. 15. d est Canticũ cãticorũ, sed si bene recolo, Ce- Iudic. 5. a cinit (ait Scriptura) Israel carmen hoc domi- 1. Reg. 2. no. Cecinit etiam Debora, cecinit, & Iudith, cecinit & mater Samuelis. Prophetæ quoque aliqui cecinerunt, & nemo eorum legitur appellasse canticũ suũ Cantica cantiorũ. Sanè omnes (ni fallor) cecinisse reperies pro quocũque suo suorumve percepto cõmodo. Verbi gratia pro obtẽtu victoriæ, pro euasione periculi, aut pro capite rei qua liscũque adepto beneficio. Ita ergo plerique cecinerunt singuli pro singulis causis, ne ingrati diuinis beneficiis inuenirẽtur: iuxta illud. Cõfitebitur tibi cũ benefeceris ei. At ve Psa. 48. b ro rex iste Salomõ sapientia singularis, sublimis,

limis gloria, rebus affluens, pace securus, nullius talium eguisse cognoscitur pro quo accepto, ista decantare libuerit. Sed nec scripturæ ipsa sui uspiam tale aliquid significare videtur. Itaque diumitus inspiratus, Christi & ecclesiæ laudes, & sacri amoris gratiam, & æterni connubii cecinit sacramenta, simulque expressit sanctę desideriũ animæ, & epitalamij carmen exultans in spiritu, iucundo composuit eulogio, figurato tamen. Nimirũ uelabar & ipse instar Moy Exod. 34. a si faciem suam, non minus forsitan in hac parte fulgentem, eo quod illo adhuc in tempore nemo aut rarus erat qui reuelata facie gloriam istam speculari sufficeret.

Igitur pro sui excellentia reor nuptiale hoc carmen huiusmodi titulo præsignitum, vt merito Cantica canticorum singulariter appelletur, sicut is quoque cui canitur, singulariter est dictus rex regum, & dominus dominantium. Cæterum uos si uestrã experientiam aduertatis, nõne in victoria qua Psa. 46. c vicit mundum fides uestra, & in exitu ue- Psa. 39. c stro de lacu miseriæ & de luto fecis cãtastis Psa. 97. c & ipsi domino canticum nouum quia mira Psa. 19. c lilia fecit? Rursus cum adiecit primum super petram statuere pedes uestros, & dirige re gressus uestros, puto quòd & tunc nihilominus pro indulta nouitate vitæ immissum sit in os uestrum canticum nouum, carmen deo nostro. Quid cum pœnitentibus uobis non solum peccata dimisit, sed insuper promisit & præmia, num multò magis ipse gaudentes futurorum bonorum, cantatis in vijs domini, quoniam magna est glo- Psa. 137. b ria domini? At si cui fortè uestrum clausum uel obscurum aliquid de scripturis interdũ eluxerit, tunc prorsus necesse est pro percepta cœlestis panis alimonia diuinas mul- Psa. 41. a cent aures in uoce exultationis & confessio nis sonus epulantis. Sed & in quotidianis exercitijs & bellis quæ nulla hora pie in Christo inuentibus desunt à carne, à mundo, à diabolo, sicut militiam esse uitã hominis super terram incessanter experimini in uobismetipsis, quotidiana necesse est can dere pro affectatis uictoriis innouari.

G Quotiens tentatio superatur, aut uitium subiugatur, aut imminens periculum declinatur, aut laqueus insidiantis deprehendi- tur, aut annosa & inueterata quæcunque animæ palsio semel perfecteque sanatur, aut multum diuque cupita & sæpius petita virtus tandem aliquando dei munere obtinetur, quid nisi totiens (iuxta prophetam) personã gratiarum actio & uox laudis, & ad singula quęque beneficia benedicitur deus in donis suis? Alioquin ingratus reputabitur cum discussio uenerit, qui non poterit dicere deo: Cantabiles mihi erant iustificationes tuę in loco peregrinationis meæ. Ar- Psa. 118. g bitror vos in uobisipsis illa iam recognoscere quæ in psalterio nõ Cantica canticorum, sed Cantica graduum appellantur, eo quòd ad singulos profectus uestros iuxta ascensiones quas quisque in corde suo disposuit, singula sint cantica depromẽda ad laudem & gloriam promouentis. quonam modo impleatur aliter ille versiculus non uideo: Vox Psa. 117. b exultationis & salutis in tabernaculis iusto- Colo. 3. c rum: aut certe apostoli illa pulcherrima sa- Eph. 5. d luberrimaque exhortatio: In psalmis, hymnis & canticis spiritualibus cantãtes & psallentes in cordibus uestris domino.

Sed est canticum quod ex sui singulari dignitate & suauitate cunctis merito quæ memorauimus, & siqua sunt alia antecellit, & iure hoc appellauerim Canticum canticorum, quia cęterorum omniũ ipsum est fructus. istiusmodi canticum sola unctio do- H ceat, sola addiscit experientia. Experti recognoscant, inexperti inardescant. desiderio non tam cognoscendi, quam experiendi. Nõ est enim strepitus oris, sed iubilus cordis: non sonus labiorum, sed motus gaudiorum: uoluntatum, non uocum consonantia. Non auditur foris, nec enim in publico personat: sola quæ cantat audit, & cui cãtatur, idest sponsus & spõsa. Est quippe nuptiale carmen exprimens castos iucundosque complexus animorum, morum concordiam, affectuumque consentaneam ad alterutrum charitatem.

Cæterum non est illud cantare seu audire animæ puerilis & neophytæ adhuc & recenter cõuersæ de seculo, sed prouectæ iam & eruditæ mentis, quæ suis nimirum profectibus deo promouente intantum iam creuerit, quatenus ad perfectam ætatem, & ad nubiles quodammodo peruenerit annos, annos dico meritorum non temporũ, facta nuptijs cœlestis sponsi idonea, qualis denique suo loco plenius describetur. Sed prę- terit hora quæ nos exire urget ad opera manuum & paupertas, & institutio regularis. Cras in nomine domini quod cœperamus prosequemur de osculo, quia de titulo hodiernus sermo nos expediuit.

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

De incarnatione Christi per patriarchas & Prophetas prænunciata, & ardentissime ab eis expectata.

Sermo secundus.

ARdorem desiderii Patrum suspirantium Christi in carne præsentiam frequẽtissime cogitis, compungor & cõfundor in me metipso, & nunc uix contineo lacrymas, ita pudet teporis torporisque miserabilium temporum horum. Cui nanque nostrũ tantum ingerat gaudium gratiæ huius exhibitio, quantũ ueteribus sanctis accenderat desiderium promissio. Ecce enim quã multi in hac eius quæ proxime celebrãda est natiuitate gaudebunt, sed utinam de natiuitate, non de uanitate. Illorum ergo desiderium flagrans, & piæ expectationis affectum spirat mihi uox illa: Osculetur me osculo oris sui. Senserat nimirum in spiritu quisquis tũc spiritualis esse poterat, quãta foret gratia diffusa in labijs illis: propterea loquens in desiderio animæ, aiebat: Osculetur me osculo oris sui: nimirũ omnimodis cupiens tantæ suauitatis participio non fraudari. Dicebat enim persectus quisque: Quo mihi ore hęc seminuerbia Prophetarum? Ipse potius speciosus forma præ filijs hominũ, ipse me osculetur osculo oris sui. Non audio iam Moysen, impeditioris quia puer est; & prophetæ omnes elingues sunt. Ipse ipse quẽ loquuntur, ipse loquatur, ipse me osculetur osculo oris sui. Non in eis iam aut per eos loquatur mihi, quoniam tenebrosa aqua in nubibus aeris: sed ipse me osculetur osculo oris sui, cuius gratiosa præsentia, & admirandæ fluenta doctrinæ bant in me fons aquæ salientis in uitam æternam. Quem unxit pater oleo lætitiæ præ consortibus suis, nunquid non ex ipso mihi uberior infunditur gratia, si tamen dignetur me osculari osculo oris sui? Cuius utique sermõ uiuus & efficax osculum mihi est, non quidem coniunctio labiorum quæ interdum pacem mentitur animarum, sed plane infusio gaudiorum, reuelatio secretorum, mira quædam & quodammodo indiscreta commixtio superni luminis & illuminatæ mẽtis. Adhærens quippe Deo, unus spiritus est. Merito proinde uisiones & somnia non recipio, figuras & enigmata nolo: ipsas quoque angelicas fastidio species. Quippe & ipsos longe superat Iesus meus specie sua & pulchritudine sua. Non ergo alium siue angelum siue hominem, sed ipsum peto osculari me osculo oris sui. Nec sane præsumo me osculari ab ore ipsius: (est enim hoc assumpti hominis unicæ fœlicitatis & prærogatiuæ singularis) sed humilius, ab osculo oris sui peto me osculari: quod commune utique est multorum qui dicere possunt: Et nos omnes de plenitudine eius accepimus. Intendite. Sit os osculans uerbũ assumens, osculatum caro quæ assumitur, osculum uero quod pariter ab osculante & osculato constitutur, persona ipsa ex utroque cõpacta mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. Hac ergo ratione sanctorum nemo decere præsumebat: Osculetur me ore suo: sed tantum, osculo oris sui: ipsi sanè seruantes prærogatiuam istam, cui singulari ter semelque cos uerbi impressum tunc est, cum ei se corporaliter plenitudo omnis diuinitatis indulsit. Fœlix osculum, ac stupenda dignatione mirabile: in quo non os ori imprimitur, sed Deus homini unitur. Et ibi quidem cõtactus labiorum, completum significat animorum, hic autem consideratio naturarum diuinis humana componitque in terra sunt & quæ in cœlis pacificas. Ipse est enim pax nostra, qui fecit utraque unum. Ad hoc igitur osculũ sanctus quisque antiqui temporis suspirabat, eo quod iucunditatem & exultationem thesaurizari super eum, & thesauros omnes sapientiæ & scientiæ in ipso absconditos præsentiret, & cupere entique & ipsi de plenitudine eius accipere. Sentio, placet uobis quod dicitur. Sed accipite & alium sensum. Non latuit sanctos & ante aduentum saluatoris Deum super mortalium genus cogitare cogitationes pacis. Nec enim faceret uerbum super terram, quod nõ reuelaret seruis suis Prophetis. Erat tamen uerbum hoc absconditum à multis. Fuit nanque in tempore illo rara fides in terris: & tenuis admodũ spes in pluribus quoque illorũ qui expectabant redemptionem Israel. Qui uero præscierbant, ipsi & prædicebant Christum in carne uenturum, & cum ipso pacem. Vide ne uenturum, & cum ipso pacem. Vide quidam eorum: Et pax erit, inquit, in terra nostra, cum uenerit. Immo per ipsum Dei gratiam homines recuperaturos eam omni fiducia, sicut diuinitus acceperant, prædicabant: Quod; & præcursor Dominum suo tempore impletum agnouit, & perhibuit, Gratia (inquiens) & ueritas per Iesum Christum facta est: & ita uerum esse omnis nunc Christianus populus experitur. Cæterum illis prænunciantibus pacẽ, moram autem patiente auctore pacis, nutabat populi fides, dum non erat qui redimeret, dicique qui aliud faceret. Itaque causa dubitandi hominibus mora, quod ille totiens promissus necdum ueniret princeps pacis, sicut locutus fuerat per os sanctorum qui à seculo sunt prophetarum eius: & suspectas habentes promissiones, signum promissę reconciliationis (quod est osculum) flagitabant: ac si nuncius patris unus quilibet responderet de populo: Quousque tollitis animas nostras? Iam olim prædicitis pacem, & non uenit: promittitis bona, & adhuc turbatio, Ecce iuxta ipsum multipharie multisque modis, & angeli patribus, & patres nostris annunciauerunt nobis, dicentes, pax pax, & non est pax. Si mihi uult esse persualum Deus quod de suæ beneplacito uoluntatis tã crebra tam legatione spõdet nec exhibet, osculetur me osculo oris sui, sicque signo pacis faciat de pace securum. Nam uerbis iam quomodo credam? Opus magis est ostendere uerba firmari. Probet ueridicos nuncios suos Deus, si tamen nuncij eius sunt: & sequatur eos ipse, ut sæpius promiserunt, quia sine ipso possunt facere nihil. Misit pueros, tulit baculum, & necdum est uox neque uita. Non surgo, non suscitor, non excutior de puluere, non respiro in spem, si non propheta ipse descendat, & osculetur me osculo oris sui. Huc accedit quod is qui nostrum professurus se mediatorem ad deum Dei filius est, & Deus est. Et quid est homo ut innotescat ei, aut filius hominis ut reputet eum? Quę mihi fiducia ut tantę non audeam credere maiestati? Vide inquã terra & cinis præsumo Deum curam habere mei? Ad hæc diligit patrem suum, me uerò opus non habet; bonorum meorum non eget. Vnde ergo constabit mihi quod mediator meus in patre nequaquam sit? Tamẽ si uerè (ut dicitis) decreuit misereri Deus, cogitatque ut complacitũr sit adhuc, statuat testamentum pacis, & fœdus perpetuum feriat mihi in osculo oris sui. Vt quę procedunt de labijs suis, nõ faciat irrita: exinaniat se, humiliet se, inclinet se, & osculetur me osculo oris sui. Vt ex æquo paribus congruens mediator neutri suspectus sit, Deus filius Dei fiat homo, fiat filius hominis, & certum me reddat in hoc osculo oris sui. Securus suscipio mediatorem Dei filium, quem agnosco, & meum. Minime planè iam mihi suspectus erit. Frater enim, & caro mea est. Puto enim, sperniere me iam non poterit os de ossibus meis, & caro de carne mea. Ita ergo uetus quærerem sacrosanctum osculum, id est incarnandi uerbi mysterium exigebat dum longa & molesta expectatione fatigata fides deficeret, & infidelis populus aduersum promissa Dei uictus tædio murmuraret. Adinuentio mea est si non hoc idem & uos recognoscitis de scripturis. Inde profectò erant querulæ illæ, & plenæ murmure uoces: Manda, remanda. Expecta, reexpecta, Modicum ibi: modicũ ibi. Inde anxiæ illæ, & plenæ metate preces: Da mercedem Domine sustinentibus te, ut prophetæ tui fideles inueniantur. Item: Suscita domine precationes quas locuti sunt in nomine tuo prophetę priores. Inde blandę illæ, & plenę cõsolatione promissiones: Ecce apparebit Dñs, & non mentietur: si morã fecerit, expecta eum, quia ueniens ueniet, & non tardabit. Item: Prope est ut ueniat tẽpus eius, & dies erut non elongabuntur. Et ex persona promissi: Ecce ego, inquit, declino in uos ut flumen pacis, & ut torrens inundãs gloriæ gentium. In quibus uerbis satis apparet, & prædicatorum instantia, & dissidentia populorum. Sic itaque, & plebs murmurabat, & fides nutabat (iuxta Esaiæ uaticinium) angeli pacis amarè flebant. Ne ergo uniuersum genus humanum moram faciente Christo desperatione periret, dum se contemni suspiceretur infirma mortalitas suæ quæ reconciliationis cum Deo de gratia totiens reprom issa diffideret: sancti qui de spiritu certi erant, certitudinem de carnis præsentia exoptabant, ac signum reformandæ pacis propter pusillanimes, & incredulos omni instantia requirebant. O radix Iesse qui stat in signum populorum, quàm multi reges, & prophetæ uoluerunt te uidere, & non uiderunt? Fœlix tamen ex omnibus Simeon, cuius senectus in misericordia uberi. Is nempe exultauit ut uideret desiderij signum, & uidit, & gauisus est: acceptòque osculo pacis, in pace dimittitur, ante tamen apertè pronuncians Iesum esse natum in signum cui contradicendum erat.

Omnium

Universidad de Deusto
Biblioteca

Omnino ita fuit. Contradictum est exorto signo pacis, sed ab his qui oderunt pacem. Nam pax hominibus bonæ voluntatis maleuolis autem petra scandali, & lapis offensionis. Herodes denique turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Siquidem in propria venit, & sui eum non receperũt. Fœlices illi sua pernoctatione pastores, qui signi huius visione digni habiti sunt. Iam tunc se abscõdebat a sapientibus, & prudentibus, & reuelabat paruulis. Et Herodes uidere voluit: sed quia non bona voluntate, non meruit. Pacis siquidem signũ erat, datum tantum hominibus bonæ voluntatis. Herodi verò, & similibus eius non dabitur nisi signum Ionæ prophetæ. Porro ad pastores, Et hoc(ait angelus) uobis signũ. vobis humilibus. vobis obedientibus: vobis non alta sapientibus: vobis vigilantibus, & in lege Dei meditantibus die ac nocte. Hoc, inquit, uobis signũ. Quod? Quod angeli promittebat, quod populi requirebat, quod prophetæ prædixerant, hoc fecit Dominus nunc & ostendit vobis in quo recipiant increduli fidem, pusillanimes spem, perfecti securitatem. Hoc ergo vobis signum. Cuius rei signum? Indulgentiæ, gratiæ, pacis, & pacis cuius non erit finis. Hoc est ergo signum: Inuenietis infantem pannis quidem inuolutum, & positum in præsepio: Deus est tamen in ipso mundum reconcilians sibi: Morietur propter peccata vestra, & resurget propter iustificationem vestram, vt iustificati per fidem, pacem habeatis ad Deum. Hoc signum pacis propheta quondã regi Achaz proponabat petendum à Domino Deo suo siue in excelso supra, siue in inferno deorsũ. Sed impius rex recusauit non credens miser quod in signo hoc iam sumis in pace sociandas essent: quatenus, & inferi Domino descẽdente salutati osculo sancto signum pacis, & ipsi recipiant, & superni spiritus idipsum nihilominus cũ ad cœlos redierit, æterna suauitate participent. Sermo finiendus est, sed vt quod in eo disputandum est, breui recolligam summã; patet hoc sanctum osculum: duabus ex causis necessarie indultum mũdo vt & infirmus faceret fidẽ: & desiderio satisfaceret perfectorũ. Porro ipsum osculũ esse non aliud quam mediatorẽ dei, & hominũ, hominem Iesum Christũ. Qui cũ patre, & spiritu sancto viuit, & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Luc. 2. d
Mat. 2. a
Ioan. 1. b
Luc. 10. d
Luc. 2. b
2. Cor. 5. d
Rom. 5. a
Isa. 7. b

De osculo pedis, manus, & oris domini, &c. Sermo tertius

QOdie legimus in libro experientiæ. Conuertimini ad vosipsos, & attendat vnusquisque cõscientiam suam super his quæ dicenda sunt. Explorare velim si cui unquam verum ex sententia dicere datum sit: Osculetur me osculo oris sui. non est enim cuiusuis hominum ex affectu hoc dicere: sed si quis ex ore Christi spirituale osculũ vel semel accepit, hunc proprium experimentum profecto solicitat & repetit libens. Ego arbitror nemiem vel scire posse quid sit, nisi qui accipit. Est quippe manna absconditum: & solus qui edit, adhuc esuriet. Est fons signatus, cui non communicat alienus: sed solus qui bibit, adhuc sitiet. Audi expertũ quomodo requirit: Redde mihi, inquit, læticiam salutaris tui. Minime ergo id sibi arroget mei similis anima onerata peccatis, suæque adhuc carnis obnoxia passionibus, quæ suauitatem spiritus necdum senserit, internorum ignara atque inexperta penitus gaudiorũ. Ostendo tamen ei quæ huiusmodi est, locum in salutari sibi congruentem. Non temere assurgat ad os serenissimi sponsi, sed ad pedes seuerissimi domini mecum pauida iaceat, & cũ publicano terram tremens non cœlũ aspiciat: ne confusa in luminaribus cœli facies alsue ta tenebris opprimatur à gloria: atque insolitis reuerberata splendoribus maiestatis, densioris rursum cęcitate caliginis obuoluatur. Non tibi ò quæcunque es, talis anima, non tibi ille locus uilis aut despicabilis videatur, vbi sancta peccatrix peccata deposuit, induit sanctitatẽ. Ibi Aethiopissa mutauit pellem, & in nouum restituta candorem, iam tunc fiduciãliter veraciterque respondebat exprobrantibus sibi uerbum: Nigra sum, sed formosa, filiæ Hierusalẽ. Migra sum quanã id arte potuerit, uel quibus obraris quanã id arte potuerit, uel quibus obnuerit meritis? Paucis accipe. Fleuit amare, & de intimis uisceribus lõga suspiria trahẽs, salutaribus intra se succussa singultibus, seleos humores euomuit. Cœlestis medicus celerrimè subuenit: quia uelociter currit sermo eius. Nunquid nõ potio est sermo dei? Est vtique fortis, & vehemẽs & scrutans cor & renes. Denique sermo dei viuus & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens

Cant. 1. b
Psal. 50. a
Psal. 118. a
Heb. 4. a

pertingẽs usque ad diuisionẽ animæ ac spiritus, compagum quoque & medullarum, & discretor cogitationum. Huius ergo beatæ pœnitentis exemplo prosternere & tu ò anima ut desinas esse misera, prosternere & tu in terram, amplectere pedes, placa osculis, riga lachrymis, quibus tamen non illorum lauas, sed te, & fias vna de grege tonsarum quæ ascendunt de lauacro: ita sanè ne suffusum pudore ac mœrore vultum nõ ante sustollere audeas: quã audias & ipsa, Dimittuntur tibi peccata tua: quam audias, Consurge consurge captiua filia Sion, cõsurge, excutere de puluere. Sumpto itaque ad pedes primo osculo, nec sic quidem præsumes statim ad osculũ oris assurgere: sed erit tibi gradus ad ipsum mediũ quoddã aliud osculum quod secundo loco ad manum accipies. De quo & talem accipe rationem. Si dixerit mihi Iesus, Dimittuntur tibi peccata tua: nisi ego peccare desiero, quid proderit? Exui tunicam meam, si reinduero eam, quãtũ profeci? Si rursus pedes meos quos lueram inquinauero, nũquid aliquid lauisse valebit? Sordens omni genere vitiorum iacui diu in luto fecis: sed erit fine duro recidenti, quam iacenti deterius. Deinde qui me sanum fecit, ipsum mihi dixisse recordor. Ecce, sanus factus es, vade, iam amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Qui autem dedit voluntatem pœnitendi, opus est ut addat & continendi uirtutem: ne iterem pœnitenda, faciamque nouissima mea peiora prioribus. Væ enim mihi etiam pœnitenti, si ista sum subtraxerit manũ, sine quo nihil possum facere. Nihil inquã, quia nec pœnitere nec cõtinere. Audio proinde quod consulit sapiens. Verbum (inquit) in oratione ne iteres. Paueo & quod iudex intentat arboribus non facienti fructum bonum. Fateor, pro huiusmodi nõ sum omnino contentus fructus, nisi & secundam accepero: ut videlicet dignos faciam pœnitentiæ fructus: & deinceps non reuertar ad vomitum.

Hoc ergo restat mihi prius petendum & accipiendum quam præsumam altiora & saltatiora contingere. Nolo repẽte fieri sum mus: paulatim proficere volo. Quantum displiceat deo impudẽtia peccatoris, tantum pœnitentis uerecundia placet. Citius placas eum si mensuram tui seruaueris, & altiora te non quæsieris. Longus saltus & arduus est de pede ad os, sed nec accessus cõueniens. Quid enim? Recenti adhuc respersus puluere, ora sacra continges? Heri de luto tractus, hodie vultui gloriæ præsentaris? Per manum tibi transitus sit. Illa prius te rergat: illa te erigat. Quomodo erigat? Dãdo vnde præsumas. Quid istud? Decor continentiæ, & digni pœnitentiæ fructus, quæ sunt opera pietatis. Hæc te de sterco- H re erigent in spem audiendi potiora. Sanè Psl. 112. a accipiendo donum, osculare manum, hoc est, non tibi, sed nomini eius da gloriam. Da semel & da iterum, tum pro donatis ei minibus, tum pro collatis uirtutibus. Aut certe uideto unde mumias frontem contra ictus istos. Qui habes quod non accepisti? 1. Cor. 4. b Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?

Iam tandem in osculis duobus geminũ habens diuinæ dignationis experimentum, forsan non confunderis præsumere sanctiora. Quantum quippe crescis in gratia, tantum & in fiducia dilataris. Inde fit vt & amor ardentius, & pulsus fidentius pro eo quod tibi deesse sentis. Porro pulsanti aperietur. Iam summum illud quodcũque est summæ dignationis & mirę suauitatis osculum credo non negabitur sic affecto. Hæc via: hic ordo. primo ad pedes procidimus, & ploramus coram domino qui fecit nos, ea quę fecimus nos. Secundo manũ quę- Psal. 94. b rimus subleuantis & roborãtis genua dissoluta. Postremo cum ista multis precibus & lachrymis obtinemus, tum demũ audemus forsitan ad ipsum os gloriæ caput attollere (pauens & tremens dico) non solum speculandum, sed etiam osculandum, quia spiritus ante faciem nostra Christus dominus: cui adhærentes in osculo sancto, vnus spiritus ipsius dignatione efficimur. Tibi domi Psa. 26. c ne Iesu tibi merito dixit cor meum, exqui I siuit te facies mea, faciem tuã domine requiram. Nempe auditam fecisti mihi mane misericordiã tuã, cum iacenti primũ in puluere, tuaque deosculanti reuerenda vestigia, quod male uixeram remisisti. Porro in progressu diei lætificasti animã serui tui, cum deinde in osculo manus etiam bene uiuendi gratiam indulsisti. Et nunc quid restat, ò bone domine, nisi ut iam in plenitudine lucis, in feruore spiritus, ad oris quoque osculum dignãter admittens adimpleas me lætitia cum vultu tuo? Indica mihi ò suaPsa. 15. c uissime ò serenissime, indica mihi vbi pa- Cant. 1. b

scis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

scis, vbi cubas in meridie. Fratres, bonum est nos hic esse, sed ecce auocat nos diei malitia. Hi siquidem qui modo superuenisse nunciantur, gratum cogunt rumpere magis quam finire sermonem. Ego exibo ad hospites, ne quid desit officiis eius de qua loquimur charitatis: ne forte, de nobis audire contingat: Dicunt enim, & non faciunt. *Mat. 23 a.* Vos orate interim vt volùtaria oris mei beneplacita faciat Deus ad vestram ipsorũ ędificationem, & laudem, & gloriã nominis sui.

De triplici profectu animæ, qui fit per osculum pedis, manus, & oris domini. Sermo. IIII.

TRiplicem quendam animæ profectum, sub nomine trium osculorum sermo hesternus complexus est. Nũquid excidit vobis? Is mihi hodierna disputatione prosequendus erit, prout parare dignabitur in dulcedine sua pauperi Deus. Diximus, si recolitis, illa oscula sunt ad pedes, ad manum, ad os, singula singulis referentes. In primo sanè primordia dedicantur nostræ conuersionis. Secundum autem proficientibus indulgętur. Porrò tertium sola experitur, & rara perfectio. At hoc solo quod vltimum positum est, sumpsit exordium scriptura ista quam tractare suscepimus, & ipsius causa reliqua duo à nobis adiuncta sunt. An uerò necessariè, vos iudicabitis. Puto enim facies ipsa eloquij facile admonet, & ista requirere. Mirum verò si non, & vos aduertitis oportere reuera esse aliud siue alia oscula à quibus illud oris distinguere voluit *Cant. 1. a* qui dixit: Osculetur me osculo oris sui. Cur enim cùm sufficere poterat dixisse simpliciter, osculetur me: prętet morem tamen usumque loquendi distinctè, & signanter adiecit, osculo oris sui, nisi ut ostenderet ipsum quod petebat osculũ summum esse, non solum? Nonne denique ita inuicem loquimur, osculare me uel da mihi osculum, & nemo sequitur ut dicat ore tuo, siue osculo oris tui? Quid alterutrum osculari parantes, num uersus inuicem ora tendimus, quę tamen abinuicem non requirimus nominatim? Denique qui narrat (uerbi gratia) ì domino suceptũ in osculo proditorẽ. Et osculatus est (ait) eum: nec addidit *Mar. 14. c* ore suo, uel osculo oris sui: Sic nimirũ omnis, & qui scribit, & qui loquitur cõsuescit.

Sunt ergo hi tres animarum affectus siue profectus expertis duntaxat satis noti, & manifesti, cùm aut de actis malis indulgentiam, aut de bonis agendis gratiam, aut ipsius etiam indultoris, & benefactoris sui præsentiam, eo quidem modo quo in corpore fragili possibile est, obtinet intueri. Cerebrum primum, & secundum qua ratione osculum nominauerim, manifestius accipite. Osculum pacis indicium esse omnes nouimus. Porrò autem si (ut scriptura loquitur) *Sap. 14* peccata nostra separant inter nos, & Deum tollatur de medio quod interest, & pax est. Cùm ergo satisfacimus ut ablato quod separat peccato reconciliemur, indulgentiam quam recipimus quid nisi quoddam osculũ dixerim pacis? Idque interim non alibi, quà ad pedes sumendum. Humilis quippe, & uerecunda debet esse satisfactio quæ emẽdatur superba transgressio. At cum etiam ad uiuendum emendatius, deoque dignius conuersandum, placita quadam amplioris gratiæ familiaritate donamur, cum ampliori fiducia caput tã leuamus de puluere, largitoris (ut assolet) manum osculaturi, si tamen de accepto munere non nostram, sed auctoris gloriam quærimus, eique sua dona & non nobis asscribimus. Ahoquin si in te & non magis in Domino gloriaris, proptrà profectò, & non Domini manũ osculari cõ- *Iob 5. f* uinceris, quod (iuxta beati Iob sententiam) est iniquitas maxima, & negatio in Deum. Si ergo ad scripturæ testimonium propriam gloriam quærere propriam est osculari manum: profectò qui dat gloriam Deo, Dei di- *M* citur non incongruè manum osculari. Etsi hominibus quidem ita esse uidemus, seruos uidelicet ostensorum dominorum osculari solere pedes cùm ab ipsis ueniam petunt, & pauperes diuitum manus cùm ab eis munus accipiunt. Verùm quia spiritus est Deus, & nullis simplex illa substantia membris distincta corporeis: erit forsan qui nullatenus de illo recipiat tale aliquid, sed à me ibi dei manus & pedes flagitet demonstrari, sicque probari quod de osculo pedum manusue dixinio. Sed quid sic & ego vicissim ab ipso meo scilicitatore de ore quoque Dei requisiero quatinus ęp de oris osculo scriptura loquitur, ad Deum pertinere demonstret? Nempe aut cum isto simul & illa habet, aut cũ illis pariter & isto caret. Sed habet Deus quo docet hominẽ scientiam, & manũ habet, qua dat electis omnium, &

pedes habet, quorum terra scabellũ est, ad quos nimirum peccatores terræ cõuersi atque humiliati satisfaciunt. Hæc inquam, habet Deus omnia per effectum, nõ per naturam. Iouenit profectò apud Deũ & uerecunda confessio quo se humiliando delitiat, & prompta deuotio ubi se innouando reficiat, & iucunda cõtemplatio ubi exedendo quiescat. Omnia omnibus est qui omnia administrat, nec quicquã est omniũ *Sap. 7. c* proprię. Nam quod in se est, lucẽ habitat inaccessibilem, & pax eius exuperat omnẽ sensum, & sapientiæ eius non est numerus, & magnitudinis eius non est finis, nec potest eum uidere homo ut uiuat. Non quòd longe ab unoquoque sit, qui esse omnium est, sine quo omnia nihil: sed ut tu plus minus, & nil eo præsentius, & nil incomprehensibilius. Quid nempe cuique rei *A* præsentius, quam esse suum? Quid cuique *Act. 17. d* tamen incomprehensibilius, quam esse omnium? Sane esse omnium dixerim Deum, non quia illa sunt quod est ille, sed quia ex ipso & per ipsum, & in ipso sunt omnia. *Rom. 11. d* Esse est ergo omnium quæ facta sunt, ipse factor eorum, sed causale, non materiale. Tale proinde modo dignatur illa maiestas suos esse creaturis, omnibus quidem ęp sunt, animantibus autem quod & uiuunt, porrò rationem utentibus lux, rectè uero utentibus uirtus, uincentibus gloria. Et in his omnibus creandis, gubernandis, administrandis, mouendis, promouendis, innouãdis, firmandis, nullis corporeis indiget instrumentis, qui omnia solo uerbo & corpora creauit & spiritus. Animæ corporibus & corporeis egent sensibus, per quæ sibi inuicem innotescant & ualeant. At non ita omnipotens Deus, cui de sola uoluntate celeris suppetit sufficientia tam creandis rebus, quam ordinãdis prout uoluerit. Valet cui uult, quantum vult, & absque corporaliũ officio obsequiove membrorum? Quid? Ad intuenda quæ condidit ipse, putas sibi requirat corporei sensus adiutorium? Nihil omnium omnino latet aut effugit lucẽ ubique præsentem, nec tamen ut agnoscat aliquid, necessariũ habet renunciantis sensus ministerium. Nec solum uniuersa nouit sine corpore, sed & innotescit mundis *B* corde sine corpore. Dico autem idem latius ut planius fiat. Sed forte quia finiendi iam sermonis angustia non admittit, cõsilii magis est ut in crastinum differamus.

De quatuor generibus spirituum, uidelicet dei, angeli, hominis, & pecoris Sermo. V.

QVatuor spirituum genera nota sunt uobis, pecoris, noster, angelicus, & qui custodit illos. Non est ex omnibus cui siue propter se, siue propter aliũ, siue propter utrunque necessariũ corpus non sit, corporisue similitudo, excepto duntaxat illo cui omnis tam corporalis, quã spiritualis creatura meritò confitetur & dicit: Deus meus *Psal. 15. a* es tu: quoniũ bonorum meorũ non eges. Et primum quidem ita corpore egere constat, ut nec subsistere absque illo utcunque possit. Simul quippe & uiuificare desinit & uiuere ille spiritus, quando moritur pecus. Verum nos uiuimus quidem post corpus: sed ad ea quibus beate uiuitur, nullus nobis accessus patet nisi per corpus. Senserat hoc qui dicebat: inuisibilia Dei per ea *Rom. 1. c* quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Ipsa siquidẽ quæ facta sunt, id est corporalia & uisibilia ista, non nisi per corporis instrumentum sensa in nostram noticiam ueniunt. Habet ergo necessarium corpus spiritualis creatura que nos sumus, sine quo nimirum nequaquã illam scientiã assequitur, quam solam accipit gradum ad ea de quorum sit cognitione beata. Hic si mihi obi- *C* citur de paruulis regeneratis, quod absque scientia rerũ corporalium exeuntes de corpore, ad beatam uitam nihilominus transire credantur, breuiter respondeo, hoc illis conferre gratiam, non naturã. Et quid ad me de miraculo Dei, qui de naturalibus differo? Iam ęp & supercœlestes spiritus opus corporibus habeãt illa maxime certos nos faciat uera & uere diuina sententia. Nonne omnes, ait, administratorii spiri- *Heb. 1. d* tus sunt, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Quonam ergo modo implent ministeriũ suũ absque corpore, præsertim apud viuentes in corpore? Denique non est discurere, nec de loco ad locum transire nisi corporum, quod frequenter angelos facere tam indubitata quam nota probat auctoritas. Hinc est ęp & uisi sunt patribus, & ad eos intrauerũt, & manducauerunt, & pedes lauerũt. Ita interior superiorque spiritus propriis corporibus egẽt, sed tamẽ quibus iuuent, nõ etiam iuuentur. At pecus quidem ex debito seruitutis

Universidad de Deusto
Biblioteca

uirtutis & ad usus tãtum temporalium corporaliumque necessitatum iuuando seruit: Iuan. 8. d ideòque ille spiritus & cum tempore transit, & cum corpore deficit. Seruus quippe non manet in domo in æternum: licet qui bene eo vtuntur, omnem usum huius temporalis seruitutis ad questum referant æternorum. Angelus uerò curat satagitque in libertate spiritus administrare officium pietatis, futurorum bonorum promptum mortalibus alacrẽque ministrum sese exhibens, utpote suis in æternũ futuris ciuibus & co- D hæredibus supernæ iucunditatis. Ille ergo vt iure seruiat, ille ut pie subueniat, ambo proculdubio suis corporibus egẽt ut iuuẽt. Nam in quo ipsi eis iuuentur, non video: ad profectum duntaxat æternitatis. Irrationalis nempe spiritus etsi corporalia per corpus & ipse hauriat, nunquid tamen eousque iuuatur corpore suo, vt per corporalia & sensibilia quæ per illud sentit, etiam ad spiritualia, & intelligibila proficiẽdo pertingat? Ad quæ tamen capessenda pro suo corporali temporalique obsequio nouitur iuuare illos, qui omnem vsum rerum temporalium ad fructũ transferunt æternarum, vtentes hoc mundo tanquam non vtentes. Porrò autem super cœlestis spiritus absque adituori corporis, & absque intuitu horũ quæ per corpus sentiũtur, sola proiecto sue vicinitate ac vivacitate naturæ sufficit apprehẽdere summa, & intima penetrare. An nõ hoc apostolus intellexit, qui cũ diceret: Rom. 1. c Inuisibila Dei per ea quæ facta sunt intellecta cõspiciũtur: adiecit protinus, à creatura mundi? Nimirum quoniam à creatura cœli, non ita. Quo enim is inuolutus carne, & terræ incola spiritus ex consideratione sensibilium proficiens, gradatim quodammodo paulatimque nititur peruenire: eo ille cœlestium habitator ingenita subtilitate ac subtilitate sua in omni velocitate facilitateque pertingit, nullo utique sensus corporei adminiculo fultus, nullo corporei mẽbri adiutus officio, nullo corporeæ cuiuscunque rei E informatus intuitu. Cur enim inter corporalia spiritualia scrutetur sensus, quos in libro vitæ, & absque contradictione legit, & absque difficultate intelligit? Cur in sudore uultus sui laboret exercere gratia de palcis, de uuis uina, & de amurca oleũ, qui ex omnifatis abundeque ad manum habet? Quis mendicet victum suum per domos alienas, in sua abũdans panibus? Quis puteum fode re curet, & in terra uisceribus venas aquarũ cum labore rimari, cui vltro affatim aquæ lympidas fons viuus emanat? Nec brutus ergo nec angelicus spiritus ad ea capessenda quæ beatam spiritualem faciunt creaturam, suis vllo modo corporibus adiuuantur, ille quidem pro innata sibi soliditate non capiens, ille verò pro excellentioris gloriæ prærogatiua non indigens. Porrò hominis spiritũ qua medium quendã inter supremũ, & infimam tenet locum, vsqueadeo ad vtrumque necessarium habere corpus manifestum est, vt absque eo nec ipse proficere, nec alteri prodesse possit. Nam ut taceam membra externa corporis, officiaue membrorum, quorum modo quæso aut sine lingua instruis auditum, aut sine auribus percipis instruentem? Itaque cũ absque corporis adminiculo nec bestialis spiritus seruilis conditionis soluere debitũ, nec spiritualis cœlestisque creatura implere ministerium pietatis nec rationalis anima tam proximo, quam etiam sibi sollicitat consulere ad salutem, liquet omnẽ creatum spiritum siue vt iuuet, siue ut iuuetur simul, & iuuet, corporeo prorsus indigere subsidio. Quid enim si qua animantia quæ ferocitatio. Quid enim si qua animantia quæ? F tum ad vsum sui reperiantur incommoda, nullisque apta vsibus humanarum necessitatum? Prosunt profecto usu, & si non vtiliora cordibus intuentium, quàm vtentiũ corporibus esse possent. Etsi noxia, etiam pernicioſa temporali hominum commodo, non tamen deest eorum conflictus esse saluti, non tamen deest eorum conflictus esse saluti, non tamen deest eorum conporibus vnde cooperentur in bonũ his quæ secundum propositum vocati sunt sanctis, & si non cedendo in cibum, aut exhibendo ministerium, certe ingenium exercendo, ut exta eum qui vtique omni vtenti ratione prosto est cõmunis disciplinæ profectum, quo inuisibilia Dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. Nam & diabolus eiusque satellites, cùm sit semper eorũ maligna intentio, nocere quidem semper cupiunt: sed bonis æmulatoribus quibus dicitur. Quis volos nocere poterit, si boni æmulatores fuerint? absit vt possint: magis autem prosunt, & proficientes, cooperanturque in bonum bonis. Cæterum angelica corpora vtrumnam ipsis spiritibus naturalia sint sicut hominib. sunt, & sint animalia sicut homines, immortalia tamen, quod nondum sunt homines; porrò ipsa corpora mutent, & versent in formam & speciem qua volũt quando apparere uolũt, densantes & solidantes ea quantum uolũt, cùm

omni tamen in sui veritate præ subtilitate natura, atque substantiæ suæ impalpabilia sint & nostris omnino inattingibilia usibus: an vero simplici spirituali substantia subsistentes, corpora cũ opus est sumant, rursumque G expleto opere ponant in eandẽ de qua sumpta sunt materiam dissoluenda: nolo, ut a me requiratis. Videntur patres de huiusmodi diuersa sensisse, nec mihi perspicuum est vnde alterutrum doceam, & nescire me fateor. Sed & uestris profectibus non multũ conferre arbitror harum rerum notitiam. Illud autem scitote, nullum creatorum spirituum per se nostris mentibus applicari, ut uidelicet nullo mediante nostri suive corporis instrumento, ita nobis immisceatur, & infundatur, quo eius participatione docti si ue doctiores, uel boni siue meliores efficiamur. Nullius angelorũ, nulla animarũ hoc modo mihi capabilis est, nullius ego capax. Nec ipsi angeli ita se alterutrum capiunt. Sed quæ tur, proinde prærogatiua hæc summo ac incircunscripto spiritui, qui solus cũ docet angelum, siue hominem scientiam instrumentum non quærit nostræ corporeæ auris sicut, nec sibi oris. Per se infunditur, per se innotescit, purus capitur a puris. Solus nullius indiget, solus, & sibi, & omnibus de sola omnipotenti uoluntate sufficiens. Operatur tamẽ immensa, & innumera per fabricã creaturã corporalem siue spiritualem, sed quasi imperans, non quasi mendicans. Ens (uerbi gratia) quòd linguam meam corporalem assumpsi nunc in opus suum, docere uidelicet uos, cum per se absque duobus facilius suauiusque id posset, profecto indulgentia est, non indigentia. In profectu siquidem uestro meritum quærit mihi, non sibi solatium. Idipsum sapere opus est omni homini operanti bonum, ne forte in se de bonis Domini, & non in Domino glorietur.

H Est tamen qui bonumoperatur non uolens, siue homo malus, siue angelus malus, & constat non fieri propter eum, quod fit per eum, cum prodesse nullum bonum possit inuito. Igitur ei quidem dispensatio tãtum credita est, sed nescio quomodo, gratius iucundiusque sentimus bonum, quod per malum dispensatorem ministratur. Ipsa est ergo causa cur, & per malos Deus faciat bona bonis, non autem, quòd opera eorum indigeat in benefaciendo. Porrò his, quæ ratione, uel sensu carentia sunt, multo minus Deum egere quis dubitet? Sed quando in opus bonum, & ipsa concurrunt, apparet quoniam omnia seruiunt ei cui merito est dicere. Meus est orbis terræ. Aut certe, Psa. 49. b quia nouit, quæ per quæ conuenientius fiat de seruitute corporeæ creaturæ non efficaciam quærit, sed congruentiam. Esto deinde, quod corporum ministeria opportune plerunque diuinis operibus applicentur, ut uerbi gratia, pluuiæ uiuificandis seminibus & multiplicandis segetibus, & fructibus maturandis: quid proprio, quæso de corpore facere habet, cui ad nutum indifferenter uniuersa corpora cœlestia, atque terrestria obsequi cõstat? Plane superfluo haberet suum qui nullum sibi reperit alienũ. Verũ si cuncta, quæ hoc loco dicẽda occurrunt, præsenti uelimus sermone concludere, sermo modum excedet, & uires forsitan aliquorum. Propterea quæ restant, sub alio seruemus absoluenda principio.

De summo, & incircumscripto spiritu qui est I *Deus, & quomodo misericordia, & iudicium dicantur pedes Domini.* Sermo VI.

VT præcedenti sequens sermo cohæreat, tenetisne datum superius solum summum, & incircunscriptum spiritum ad omne, quod facere, uel fieri uult, corporis instrumento siue obsequio non egere? Demus ergo securi ueram soli Deo sicut immortalitatem, ita & incorporeitatem, quòd solus spirituum unusquisque corpoream naturam eo, usque transcendat, ut quocunque corpore in quocunque opere non indigeat, solo spirituali nutu cum uult ad quęcunque uult agenda contentus. Sola igitur est, quæ nec propter se, nec propter alium solatio corporei instrumenti opus habet illa maiestas, cuius omnipotenti arbitrio incunctanter præsto est omne opus, omne altum inclinat, omne aduersum cedit, omne creatum fauet, etiam nullo interueniente, uel subueniente solatio corporali, siue spirituali. Docet uel monet sine lingua, præbet uel tenet sine manibus, sine pedibus currit, & succurrit pereuntibus. Actitabat ista, & cum patribus prioribus seculis, experiebantur homines se dula beneficia, sed latebat eos beneficus. Ille quidem attingebat a fine, usque ad finem Sap. 8. a fortiter, sed disponens omnia suauiter non

Universidad de Deusto
Biblioteca

sentiebatur ab hominibus. Et gaudebant de bonis domini, & dominum sabaoth (eo, q̃ cum tranquillitate iudicaret omnia) omnino nesciebant. Ab ipso erant, sed non cum
K ipso. Per ipsum viuebant, sed non ipsi. Et ipso sapiebant, sed non ipsum, alienati, ingrati, insensati. Hinc demum factum est, ut quod erant, quod viuebant, quod sapiebant non auctori tribuerent, sed naturæ ascriberent, aut certe (quod insipientius erat) fortunæ. Propriè quoque industriæ atque virtuti multi multa arrogabant. Quanta sibi usurparunt seductorij spiritus? quanta soli, & lunæ data sunt quanta terris, & aquis attributa? quanta etiam manufactis fabrilibusque mortalium deputata operibus? Herbis, arbustis, minutissimis uilissimisque se-
Psal.105.c minibus pro numinibus deferebatur. Heu sic homines perdiderunt, & commutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum. Quorum Deus miseratus errores, de monte umbroso, & condenso dignanter egrediens, in sole posuit taber-
Ibid. 18.a naculum suum. Obtulit carnem sapientibus: carnem, per quam discerent sapere, & spiritum. Nam dum in carne, & per carnem facit opera non carnis, sed Dei, naturæ utique imperans, superansque fortunam, stultam faciens sapientiam hominum, demonumque debellans tyrannidem, manifeste ipsum se indicat esse per quem eadem, & ante fiebant, quando fiebant. In carne inquam, & per carnem potenter ac patenter operatus mira, locutus salubria, passus indigna, euidenter ostendit quia ipse sit, qui potenter, sed inuisibiliter secula condidisset, sapienter regeret, benigne protegeret. Deni-
L que dum euangelizat ingratis, signa præbet infidelibus, pro suis crucifixoribus orat: nónne liquido ipsum se esse declarat, qui cum patre suo quotidie oriri facit solem suú super bonos, & malos, & pluit super iustos & iniustos? Hoc enim est, quod ipse ai-
Matt.5.g bat: Si non facio opera patris mei, nolite
Ioan.10.g credere. En aperit os carnis suæ docens in monte discipulos, qui in silentio angelos in cœlestibus docet. En ad tactum corporeæ manus curatur lepra, fugatur cæcitas, auditus reparatur, lingua muta resoluitur, discipulus propè mersus erigitur, & is indubitanter agnoscitur cui dixerat longe ante Dauid:
Aperis tu manum tuam, & imples omne ani-
Psa.144.d mal benedictione. Et item: Aperiente te
Ps.103.d manum tuam, omnia replebuntur bonitate.

En secus corporales pedes iacens ac pœnitens audit peccatrix: Remittuntur tibi peccata tua, & recognoscit eum de quo ex multis retro temporibus scriptum legerat: Egre-
Matt.12.d ditur diabolus ante pedes eius, Vbi nempe
Luc.11.d peccatum remittitur, ibi procul dubio diabolus de corde peccatoris expellitur. Hinc uniuersaliter de cunctis pœnitentibus dicitur.
Ioan.12.d Nunc iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi eiicietur foras, quòd scilicet humiliter confitenti remittat Deus peccatum, & diabolus cum quem in hominis cor de-
Ioan.8.d inuaserat, amittat principatum. Denique ambulat super undas carnalibus pedibus, cui necdum carne vestito tam Psalmista
Psa.76.d præcinerat: In mari via tua, & semitæ tuæ in aquis multis. Quod est: Conculcas corda tumentia superborum, & fluxa desideria carnalium comprimis, inflammans impios, & superbos humilians. Quod tamen M
Ioan.3.d quia inuisibiliter fit, carnalis non sentit a quo fit. Vnde, & subdit, Et vestigia tua non cognoscentur. Hinc rursus pater ad filium,
Psa.109.d Sede, inquit, a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum: hoc est, donec omnes, qui te contemnunt, tuæ uoluntati subiiciam, siue inuitos, & miseros, siue uoluntarios, & beatos. Ita-
1.Cor.15.d que hoc opus spiritus quia caro non percipiebat, animalis quippe homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei: opus fuit, vt corporalibus pedibus corporaliter incubans, & corporalibus labijs pedes eosdem deosculans, veniã peccatorum peccatrix perciperet: sieque illa mutatio dexteræ excelsi, qua miraPsal.76.d biliter, sed inuisibiliter iustificat impium, etiã carnalibus innotesceret. Verũ illos spirituales pedes dei, quos primo loco spiritualiter osculari pœnitentem oportet, præterire non oportet. Noui ego curiositatem vestram, quæ nil sua uoluntate inferutatum
Psal.91.a omnino prętereat. Nec uero ducendum
Psal.118.a contemptui, nosse quibus scriptura pedibus tam frequenter Deum commemorat, nunc quidem stare, vt ibi: Adorabimus in loco
Psal.98.d vbi steterunt pedes eius: nunc verò ambulare, ut ibi: Et habitabo in illis, & deambulabo in eis: nunc etiã currere, iuxta illud: Exul
Psa.18.d tauit, vt gigas ad currẽdam viã. Si recte apostolo uisum est caput Christi referre ad deitatem, puto, & nobis non incongrue videtur pedes ad hominem pertinere: quorum alterum misericordiam, alterum iudicium nominemus. Nota sunt uobis duo ista uocabu-

A lacte de plerisque scripturæ locis ambo pariter si cogitatis occurrunt. Quia vero misericordiæ pedem Deus in carne cui se vniuit assumpserit, docet epistola ad Hebræos, tentatum perhibens per omnia Christum pro
Matt.4.d similitudine absque peccato, vt misericors fieret. Quid illum alterum qui iudiciũ sumpatus est, nõne ad hominem æque assumptum, & ipsum pertinere ipse Deus homo
Ioan.5.d aperte significat, vbi datã sibi perhibet a patre potestatem iudicium facere, quia filius hominis est? His duobus ergo pedibus apte sub vno diuinitatis capite cõcurrentibus natus ex muliere, factus sub lege, inuisibilis
Luc.3.d Emmanuel in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. His certe pertransit, & nunc benefaciendo, & sanando omnes oppressos a diabolo, sed spiritualiter, sed inuisibiliter. His inquam pedibus deuotas perambulat mentes, incessanter lustrans scrutansque corda, & renes fidelium. Vide autẽ ne forte hęc illa sint sponsi cura, quæ sponsa tam magnificè commendat in consequentibus, comparans ea (ni fallor) columnis marmoreis fundatis super bases aureas. Pulchre
Cant.5.a omnino, quoniam quidem incarnata Dei
Psal.44.d sapientia (quæ auro designatur) misericordiæ, & veritas obuiauerũt sibi: denique vniuersæ uiæ Domini misericordia, & veritas.
Psal.24.a Fœlix meus cui semel dominus Iesus vtrũque infixerit pedẽ. A duobus signis cognoscite eam, quæ huiusmodi est, quæ secum ne
B cessit referat diuinis impressa uestigijs. Ipsa sunt timor, & spes: ille iudicij, ista misericordiæ repræsentans imaginem. Merito beneplacitum est Deo super timentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius: cũ sapientiæ timor initiũ sit, spes profectus. Nam consummationem sibi charitas vendicat. Quæ cum ita sint, non paruus fructus est in primo hoc osculo, quod ad pedes accipitur, tantum curato, vt neutro frauderis illorum. Porro enim si iam dolore peccati, & iudicij timore compungeris, veritatis iudiciique vestigio labia impressisti. Quod si timorem doloremque diuinæ intuitu bonitatis, & spe consequendæ indulgentiæ temperas, etiam misericordiæ pedem amplecti
te noueris. Alioquin alterum sine altero osculari non expedit; quia & recordatio sola iudicij in barathrum desperationis præcipitat, & misericordiæ fallax assentatio pessimam generat securitatem. Datũ est & miseri nonnunquam sedere secus pedes Domini Iesu, & modo hunc, modo illum tota deuotione amplecti, inquantum me sua benignitas dignabatur admittere. At si quãdo miserationis oblitus stimulante conscientia, iudicio paulo diutius inhærerem: mox metu incredibili, ac miserabili confusione dejectus, & tenebroso circunfusus horrore, hoc solum palpitans de profundis clamabã. Quis nouit potestatẽ iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare? Quod si eo relicto pedem misericordiæ plus tenere contingeret, tanta econtrario incuria, & negligentia dissoluebar, vt confestim, & oratio tepidior: & actio pigrior, & risus promptior, & sermo incautior, & omnis denique vtriusque hominis status inconstantior ap-
C pareret. Proinde magistra instructus experientia, non iudicium iam solum, aut solam misericordiam, sed misericordiam pariter,
Ps. 100.a & iudicium cantabo tibi Domine. In æternum non obliuiscar iustificationes istas. Cãtabiles mihi erunt ambę pariter in loco peregrinationis meæ: quousque misericordia superexaltata iudicio, miseria conticescat, ac
Psal.70.a sola cantet tibi de cętero gloria mea, & non compungar.

De amore ardenti quo anima diligit Deum, & de attentione habenda quando homo orat, uel psallit coram Deo, & angelis eius. Sermo VII.

IPse mihi laborem fusci to, qui vos sponte prouoco ad quærendum. Quia enim ego primi osculi occasione spirituales Dei pedes proprijs diffinitionibus, ac nominibus equidem ex abundanti demonstrare curaui, vos pergitis inquirere, & de manu, quę secundo loco osculãda proponitur. Annuo, gero vobis morem, insuper nõ manum, sed manus ostendo, propriisque distinguo vocabulis. Latitudo vna, altera fortitudo dicatur: quod, & tribuat affluenter, & defendat potenter, quod dederit. Vtranque profecto osculabitur, qui ingratus non fuerit: Deum utique bonorum omnium sicut largitorẽ, ita & conseruatorem recognoscens, & confitens. Satis de duobus osculis dictum esse reor, videamus, & de tertio. Osculetur, inquit, me osculo oris sui. Qui dicit? Sponsa. Quænam ipsa? Anima sitiens Deum. Sed pono diuersas affectiones: ut ea quæ propriè sponsæ congruit, distinctius
Cant.1.a D

Universidad de Deusto
Biblioteca

eluceſcat: Si ſeruus eſt, timet a facie domini. Si mercenarius, ſperat de manu domini. Si diſcipulus, autem parat magiſtro. Si filius, honorat patrem. Quę uerò oſculum poſtulat, amat. Excellit in naturæ donis affectio hæc amoris: præſertim cum ad ſuum recurrit principium, quod eſt Deus. Nec ſunt inuenta æquè dulcia nomina quibus verbi animæque dulcis adinuicem exprimerentur affectus, quemadmodum ſponſus, & ſponſa: quippe quibus omnia communia ſunt, nil proprium, nil a ſe diuiſum habentibus. Vna utriuſque hæreditas, una domus, una men-
Gen. 2. d ſa, vnus thorus, una etiam caro. Denique
Epheſ. 5. g propter hanc relinquet ille patrem, & ma-
Pſal. 44. c trem, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Hæc quoque iubetur nihilominus obliuiſci populum ſuum, & domum patris ſui, vt concupiſcat ille decorem eius. Si ergo amare ſpecialiter ſponſis principaliterque conuenit, non immerito ſponſæ nomine cenſetur anima, quę amat. Amat autem, quæ oſculum petit. Non petit libertatem, non mercedem, non hæreditatem, non denique, vel doctrinam, ſed oſculum. More plane caſtiſſimæ ſponſæ ac ſacrum ſpirantis amorem, nec omnino volentis flammam diſſimulare quam patitur. Vide enim quale præripiat ſermonis exordium. Magnũ quid a magno petitura, nullo tamen, vt aſſolet, uti
E tur blanditiarum fuco: nullis circunuolutionibus ad id quod deſiderat ambit. Non facit proœmium, non captat beneuolentiam: ſed ex abundantia cordis repente prorumpens, nudè frontoſcque ſatis, oſculetur me, ait, oſculo oris ſui. An non tibi quaſi dicere manifeſtè videtur: Quid mihi eſt in cœlo, & a te quid volui ſuper terram? Amat profecto caſte, quę ipſum quem amat, quæret, non aliud quicquam ipſius. Amat ſanctè, quia non in concupiſcentia carnis, ſed in puritate ſpiritus. Amat ardenter, quæ ita proprio debriatur amore, ut maieſtatem nõ cogitet. Quid enim? Reſpicit terram, & facit eam tremere: & iſta ſe ab eo poſtulat
Can. 1. & 2. oſculari? Ebriáne eſt? Ebria prorſus. Et forte tunc cum ad iſta prorupit, exierat de cella vinaria, quo ſe nimirum introductam poſtmodum gloriatur. Nam, & Dauid
Pſal. 35. b de quibuſdam dicebat Deo: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. O quanta amoris vis, quanta in ſpiritu libertatis fiducia.
1. Ioan. 4. c Quid manifeſtius, quam quod perfecta charitas foras mittit timorem? Verecundè timen non ad ipſum ſponſum ſermonem dirigit: ſed ad alios tanquã de abſente, oſculetur me, inquiens, oſculo oris ſui. Grandis quippe res petitur, & opus eſt verecundia comitari precem, commendare petentem. Itaque per domeſticos, & intimos acceſſus ad intima quæritur, ambitur ad deſideratum. Quinam illi? Credimus angelos ſanctos aſtare orantibus, offerre Deo preces, & uota hominum, ubi tamen fine ira, & diſceptatione leuari puras manus perſpexerint. Probat hoc angelus ita loquens
Tob. 12. F ad Tobiam: Quando orabas cum lachrymis, & ſepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium, & mortuos abſcondebas per diem in domo tua, & nocte ſepeliebas: ego obtuli orationem tuam domino. puro id vobis ſatis, & alijs ſcripturæ teſtimonijs perſuaſum. Nam quod pſalentibus quoque dignanter admiſceri ſancti angeli ſoleant, quid eo manifeſtius quod pſalmiſta ait: Præuenerunt principes coniuncti
Pſal. 67. d pſallentibus in medio iuuenculatum tympaniſtriarum? Vnde, & dicebat: In conſpectu angelorum pſallam tibi. Doleo proinde aliquos veſtrum gratu in ſacris ingilijs deprimi ſomno, nec cœli ciues reuereri, ſed in præſentia principum tanquam mortuos apparere, cum veſtra ipſi alacritate permoti, veſtris intereſſe ſolennijs delectetur. Vereor ne veſtram deſidiam quandoque abominantes, cum indignatione recedant, & incipiat unuſquiſque veſtrum ſero cum gemitu dicere Deo: Longe feciſti notos meos a me: poſuerunt me abominationem ſibi. Et illud: Elongaſti a
Pſal. 87. me amicum, & proximum, & notos meos à miſeria. Item: Qui iuxta me erant, de longe ſteterunt, & vim faciebant qui quærebant animam meam. Pro certo enim ſi ſe a nobis boni ſpiritus elongauerint, impetus malignorum quis ſuſtinebit? Dico ergo his qui eiuſmodi ſunt: Maledictus
Gen. 9. qui opus Dei facit negligenter. Dicit quoque non ego, ſed dominus: Vtinam te calidum, aut frigidum inuenirem: ſed quia te tepidum inueni, incipiam te euomere ex ore meo. Eapropter attendite principes veſtros cum ſtatis ad orandum, vel pſallendum, & ſtate cum reuerentia, & diſciplina, & gloriamini, quia angeli ueſtri quotidie vident faciem patris. Nimirum in miniſterium propter nos: qui hereditatem capiemus
Mat. 18. ſalutis:

ſalutis: deuotionem noſtram in ſuperna ferunt, referunt gratiam. Vſurpemus officium
Pſal. 8. e quorum ſortimur conſortium, ut in ore infantium, & lactentium perficiatur laus. Dica
Pſal. 46. b mus eis: Pſallite Deo noſtro pſallite. Atque audiamus eos uicisſim reſpondentes: Pſallite regi noſtro pſallite. Laudẽ ergo cum cœli cantoribus in commune ducentes, vtpote ciues ſanctorum, & domeſtici Dei, pſallite ſapienter. Cibus in ore, pſalmus in corde ſapit. Tantum illum terere non negligat fidelis, & prudens anima quibuſdam dentibus intelligentiæ ſuæ, ne ſi forte integrum glutiat, & non manſum, fruſtretur palatum ſapore deſiderabili, & dultiori ſuper mel, & fauum. Offeramus cum Apoſtolis in cœleſti conuiuio, & in dominica menſa fauum mel
1. Cor. 5. b lia. Mel in cera, deuotio in litera eſt. Alio-
Luc. 4. c quin litera occidit, ſi abſque ſpiritus condi-
Iun. 8. c mento glutieris. Si autem cum Apoſtolo
Pſal. 50. c pſallas ſpiritu, pſallas & mente, cognoſces, &
Pſal. 35. c tu de illius veritate ſermonis quem dixit le-
Pſal. 18. a ſus: Verba, quæ locutus ſum vobis, ſpiritus & vita ſunt. Et item quem legimus dicente ſapientia: Spiritus meus ſuper mel dulcis. & delectabitur inerasſitudine anima tua, & holocauſtum tuum pingue fiet. Sic placabis regem: ſic placebis principibus: ſic deniique totam tibi curiam beneuolam reddes, & odorati odorem ſuauitatis in cœleſti-
Pſal. 44. bus, de te quoque dicent: Quæ eſt iſta, quæ aſcendit per deſertum ſicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij? Principes, inquit, Iuda duces eorum, principes Zabulon, & principes Neptalim, hoc eſt, confitentium, continentium, contemplantium. Norunt ſiquidem principes noſtri regi ſuo acceptam eſſe pſallentium confeſſionem, continentium fortitudinem, contemplantium puritatem, & ſoliciti ſunt exigere a nobis iſtiuſmodi primitias ſpiritus, quæ profecto non aliud ſunt quam primi, & puriſſimi fructus ſapientiæ. Quod enim non ignoratis, Iudas laudans, vel confitens, & Zabulon habetaculum certitudinis, Neptalim ceruus emiſſus interpretatur: quia nimirum agilitatis ſuæ ſaltibus exprimitur ſpeculantis exceſſus, ſed & opaca penetrare nemorum (vt ille ſenſuum) conſueuit. Scimus au-
Pſal. 49. d tem qui dixerit: Sacrificium laudis honori-
Pſal. 49. b ficabit me. Verum ſi non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris, nónne perneceſſariam habetis continentiæ uirtutem per quam fiat, vt non regnet peccatum in veſtro mortali corpore? Porrò continentia non habet meritũ apud Deum, quæ gloriam requirit humanã. Ideoque maximè opus eſt ẽt puritate intentionis, qua ſoli mens veſtra Deo, & placere appetat, & valeat inhærere. Neque Pſal. 62. c enim aliud eſt inhærere Deo, quam videre Pſal. 72. d Deum: quod ſolis mundi cordibus ſingulari fœlicitate donatur. Cor mundum habebat Dauid qui dicebat Deo: Adhæſit anima mea poſt te. Item: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Videndo adhærebat, & adhærendo videbat. Animæ ergo in his exercitatæ cœleſtes ſeſe nuncij familiares exhibent & frequentes, præſertim ſi frequenter orantem perſenſerint. Quis dabit mihi per vos, ò benigni principes, petitiones meas innoteſcere apud Deum? Non enim Deo, cui etiam cogitatio hominis confitetur, ſed apud Deum, hoc eſt ipſis qui cum Deo ſunt tam beatis virtutibus, quàm carne ſolutis ſpiritibus. Quis ſuſcitabit me de terra inopem, Pſ. 112. a & de ſtercore eriget pauperem, vt ſedeam cum principibus, & ſolium glorię teneam? Non ambigo quin gratanter in palatio collignant quem dignanter in ſterquilinio viſitant. Denique lætati ſunt de conuerſione, & in aſſumptione non agnoſcent? Hos itaque puto inter orandum alloqui ſponſam, & ipſis tanquam ſponſi domeſticis ac ſodalibus deſiderium cordis ſui aperire, cum ait: Oſculetur me oſculo oris ſui. Et vide familiare amicumque colloquium animæ in carne ſuſpirantis cum cœleſtibus poteſtatibus. Geſtit in oſcula: petit, quod cupit, non tamen nominat quem amat: quia illos noſſe non dubitat, utpote de quo ſibi frequens cum illis ſoleat eſſe confabulatio. Propterea non dicit. Oſculetur me ille, vel ille, ſed oſculetur me tantum: ſicut, & Maria Magdalena non exprimebat ex nomine quem quęreret: ſed tantum aiebat ei quem putabat ortulanum: Domine ſi tu ſuſtuliſti eum. Quem Ioan. 20. d eum? Non aperit: quia palam omnibus eſſe credit quod a ſuo corde, nec ad momentum recedere poteſt. Ita ergo, & iſta loquens ſo- K dalibus ſponſi ſui tanquam conſcijs, & quibus ſe nouerat manifeſtã: tacito nomine repente in hæc de dilecto verba prorumpit: Oſculetur me oſculooris ſui. De quo iã oſculo nolo vos diutius protrahere, ſed ſermone craſtino audietis quicquid orantibus vobis ſuggerere mihi inde dignabitur docens de omnibus vnctio. Neque enim hoc ſecretum

Universidad de Deusto
Biblioteca

reuellat caro,& sanguis: sed is qui scrutatur profunda Dei spiritussanctus, qui a patre filioque procedens,cum ipsis pariter viuit, & regnat in secula seculorum, Amen.

Quomodo per osculum oris Dei significatur spiritus sanctus, quem ecclesia sibi petit dari ad notitiam sanctæ trinitatis.

Sermo VIII.

HOdie uobis sicut hesterna promissione tenetis,de summo, id est de oris osculo disputare propositum est. Audite attentius, quod sapit suauius, & gustatur rarius,& intelligitur difficilius. Mihi uidetur (ut paulò altius inchoem) ineffabile quoddã atque inexpertum omni creaturæ osculum desi-
Ioan.10.c gnasse,qui ait: Nemo nouit filium nisi pater,& nemo nouit patrem nisi filius, aut cui uoluerit filius reuelare.Pater enim diligit filium, & singulari dilectione amplectitur: summus æqualem,æternus coæternum:unus
Mat. 26. c unicum. Sed enim non minori ipse a filio affectione astringitur:quippe pro cuius amo
L re, & moritur, ipso attestante cum ait: Vt sciant omnes quia diligo patrem,surgite eamus. Haud dubium quin ad passionem. Illa itaque mutua gignentis genitique cognitio pariter,& dilectio, quid nisi osculum est suauissimum, sed secretissimum? Ego oro certo ad tantum, & tam sanctũ diuini amoris arcanum ne ipsam quidem angelicam admitti arbitror creaturam. Etenim Paulo hoc ipsum sapiente, pax illa exuperat omnẽ etiam angelicum sensum. Vnde nec ista
Thili.4.b (quanquam multum præsumens) audet tamen dicere osculetur me ore suo: soli illud scilicet reseruans patri:sed aliquid minus postulans,osculetur me,inquit,osculo oris sui. Videte nouam sponsam nouum osculum accipientem, non tamen ab ore,sed ab osculo oris. Insufflauit, inquit, eis, haud dubium quin Iesus Apostolis,id est,primitiuæ ecclesiæ, & dixit: Accipite spiritum san-
Ioan.20.c ctum. Osculum profecto fuit. Quid? Corporeus ille flatus? Non: sed inuisibilis spiritus qui propterea in illo dominico flatu datus est,ut per hoc intelligeretur, & ab ipso pariter tanquam à patre procedere,tãquã vere osculum, quod osculanti osculatoque commune est. Itaque sufficit sponsæ si osculetur ab osculo sponsi, etiam si nõ osculetur ab ore. Nec enim exiguum quid aut vile putat osculari ab osculo, quod nõ est aliud nisi infundi spiritu sancto.

Nempe si rectè pater osculans, filius osculatus accipitur: non erit ab re osculum spiritum sanctum intelligi, utpote qui patris filiique perturbabilis pax sit: gluten firmum, indiuiduus amor, indiuisibilis vnitas. De ipso igitur audet sponsa, ipsumque infundi fibi fidenter sub osculi nomine petit. Tenet quippe aliquid vnde non desit occasio prosumendi. Dicens enim filius: Nemo nouit filium nisi pater, & nemo nouit patrem nisi filius: adiecit, aut cui voluerit filius reuelare. Non autem diffidit sponsa quin sibi velit,si cui voluerit. Petit ergo audenter da ri sibi osculum, hoc est spiritum illum in quo sibi,& filius reueletur,& pater. Alter enim sine altero nequaquam innotescit.Vade est illud: Qui videt me,videt & patrem meum. Et illud Ioannis: Omnis qui negat filium, nec patrem habet. Qui autem confitetur filium,& patrem habet. Ex quibus liquido cõstat quia nec pater sine filio, nec filius sine patre agnoscitur. Merito proinde non in alterius tantum, sed in vtriusque cognitione constituit summam beatitudinem qui dicit: Hæc est vita æterna, vt cognoscant te uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Denique, & qui sequuntur agnum, referuntur habere nomen eius, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis, quod est de vtriusque notitia gloriari.

Sed dicit aliquis: Ergo, & spiritussancti agnitio nõ est necessaria,ut cum dixerit esse vitã æternam nosse,& patrem, & filium, de spiritu sancto tacuerit. Est vtique:sed ubi, & pater,& filius perfectè agnoscitur, vtriusque bonitas, quæ spiritussanctus est, quomodo ignoratur? Neque enim integrè homo hominem innotescit, quandiu latet utrumnam bonę an malæ sit voluntatis: quanquam, & cum dictum est, hęc est vita æterna, vt cognoscant te uerum Deum, & quem misisti Iesum Christum, profecto si missio illa habet placitum tam patris benignè mittentis, quam filij voluntariè obedientis demonstrat, non omnino tacitum est de spiritu sancto, ubi tantæ vtriusque gratiæ mentio facta est. vtriusque siquidem amor,& benignitas spiritus sanctus est.

Trinæ ergo huius agnitionis infundi sibi gratiam,quantũ quidẽ capi in carne mortali potest, sponsa petit,cum osculum petit. Petit autem a filio: quia filij est cui uoluerit reuelare. Reuelat ergo filius seipsum cui vult,reuelat & patrem. Reuelat autem sine dubio per osculum,hoc est per Spiritũ sanctum, Apostolo teste,qui ait: Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum. At uero dando spiritum per quem reuelat,etiam ipsum reuelat. Dando reuelat, & reuelando dat. Porro reuelatio, quæ per Spiritũ sanctum fit,non solum illustrat ad agnitionem sed etiam accendit ad amorem dicente Paulo: Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum,qui datus est nobis. Et ideo forsan de his qui cognoscentes Deum non tanquam Deum glorificauerũt non legitur,quòd spiritu sancto, reuelante cognoscerent:quia cum cognoscerent, non amauerunt. Sic quippe habes. Deus enim illis reuelauit. Nec enim adiunctum per spiritum suum, ne sibi sponsæ osculum mẽtes impiæ usurparent,quę contentæ ea quæ inflat,eam quæ ædificat nescierunt. Denique ipse Apostolus dicat, per quid cognouerunt,Per ea,inquit,quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Vnde & constat quia nec perfectè cognouerunt,quem minimè dilexerunt.Si enim integrè cognouissent, bonitatem qua pro eorum redemptione in carne nasci, & mori uoluit,non ignorassent. Audi denique quid eis de Deo reuelatum fuerit.Sempiterna(ait)uirtus eius,& diuinitas.Videt quia quod sublimitatis,quod magnificentiæ est, in præsumptione spiritus non Deo, sed sui rimati sint,quòd autẽ mitis sit, & humilis corde,non intellexerint. Nec mirum,quia & caput eorum Behemoth nihil nisi humile,sed(sicut de eo legitur) omne sublime videt. Quo contra Dauid non ambulabat in magnis, neque in mirabilibus supere, ne scrutator maiestatis opprimeretur a gloria.Vos quoque,ut caute in arcanis sensibus pedẽ figatis, mementote semper,quod Sapiens admonet. Altiora(inquit)te ne quæ fieris,& fortiora te ne scrutatus fueris. In spiritu ambulate in illis,& nõ in sensu proprio. Doctrina spiritus non curiositatem acuit,sed charitatem accendit. Merito proinde sponsa, quem diligit anima sua inquirens,non se suę carnis sensibus credit, non curiositatis humanę inanibus ratiocinijs acquiescit: sed petit osculum, id est spiritum sanctum inuocat, per quem accipiat simul & scientiæ guttum, & gratię condimentũ. Et bene scientia, quæ in osculo datur, cum amore recipitur, quia amoris indicium osculum est. Scientia ergo, quæ inflat, cum sine charitate sit,non procedit ex osculo. Sed nec qui zelum Dei habent, & non secundum scientiam, sibi ullatenus arrogent illud. Vtrunque enim munus simul fert osculi gratia, & agnitionis lucem,& deuotionis pinguedinem. Est quippe spiritus sapientiæ, & intellectus,qui instar apis ceram portantis,& mel,habet omnino, & unde accendat lumen scientiæ, & unde infundat saporem gratię. Neuter ergo se osculum percepisse putet, siue qui ueritatem intelligit, nec diligit: siue qui diligit, nec intelligit. Sane in osculo illo,nec error locum habet, nec tepor. Quamobrem geminę gratiæ sacrosancti osculi suscipiendæ paret eregione duo labia sua, quæ sponsa est, intelligentiæ rationem, sapientiæ uoluntatem: ut de pleno osculo glorians mereatur audire. Diffusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. Itaque pater filium osculans, plenissime illi arcana suæ diuinitatis eructat, & spirat suauitatem amoris. Scriptura hoc significante,cum ait: Dies diei eructat verbum. Cui sanè sempiterno singulariterque beato complexui, nulli omnino (vt iam dictum est) creaturæ interesse donatur, solo vtriusque spiritu teste ac conscio, mutuæ agnitionis, & dilectionis. Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Sed dicat mihi fortasse aliquis. Tibi ergo unde innoruit, quod nulli fateris creditum creaturæ? Profecto unigenitus qui est in sinu patris, ipse enarrauit. Enarrauit, dixerim, non mihi misero,& indigno, sed plane Ioanni amico sponsi, cuius hæc uerba sunt, non solum autem, sed & Ioanni Euangelistæ, utique discipulo quem diligebat Iesus. Placita enim fuit Deo,& anima illius, digna prorsus nomine, & dote sponsæ, digna sponsi amplexibus, digna denique, quæ recumberet super pectus Domini. Hausit Ioannes de sinu unigeniti,quod de paterno hauserat ille. Nec solus ipse tamen, sed & omnes quibus, idem aiebat magni consilij angelus. Vos dixi amicos, quia omnia quæcunque audiui a patre meo, nota feci uobis. Hausit & paulus cuius Euangelium non est ab homine, neque ab homine illud accepit,sed per reuelationem Iesu Christi. Profecto hi omnes tam fœliciter,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam veraciter dicere possunt. Vnigenitus, qui erat in sinu patris, ipse enarrauit nobis. Et illa enarratio quid eis nisi osculum fuit? Sed osculum de osculo, & non de ore.

Ioan.10.f Audi siquidem osculum de ore. Ego, & pater vnum sumus. Item. Ego in patre, & pater in me est. Osculum est ore ad os sumptum, sed nemo appropiat. Osculum plane dilectionis, & pacis, sed dilectio illa supereminet omni scientiæ, & pax illa omnem sensum exuperat. Veruntamen, quod oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Paulo reuelauit Deus per spiritum suum, hoc est per osculū oris sui. Igitur filium in patre, & patrem esse in filio osculum de ore est. Quod autem legitur.

1.Cor.2.c Non enim accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis: osculum sane de osculo est. Et vt apertius alterutrum distinguamus, qui plenitudinem capit, osculū de ore sumit: qui uero de plenitudine, osculum de osculo recipit. Magnus quidem Paulus, sed quantumlibet sursum porrigat

E os, etiam si se usque ad tertium cœlum extendat, circa os altissimi tamen necesse est, ut remaneat, & modo suo contentus in se subsistat, & cum pertingere ad uultum gloriæ non valebit, condescendi sibi, & ex alto transmitti osculum humiliter petat. Qui uero non rapinam arbitratur esse se æqualem Deo, ita ut audeat dicere. Ego & pa-

Philip.1.a Ioan.10.f ter unum sumus: quia ex æquo coniungitur, ex æquo complectitur: non osculum de loco inferiori mendicat, sed pari celsitudine os ori coniungit, & singulari prærogatiua osculum de ore sumit. Christo igitur osculum est plenitudo. Paulo participatio, ut cum ille de ore, iste tantum de osculo osculatum se glorietur. Fœlix tamen osculum per quod non solum agnoscitur Deus, sed & diligitur pater: qui nequaquam plene cognoscitur, nisi cum perfectè diligitur. Quæ in uobis anima sensit aliquando in secreto conscientiæ suæ spiritum filij clamantem, abba pater? Ipsa ipsa paterno se diligi præsumat affectu, quæ eodem se spiritu quo, & filius, affectam sentit. Confide quæcunque es illa, confide nihil hęsitans. In spiritu filij, filiam cognosce te patris, sponsam filij, & sororem. Vtroque uocabulo eam, quæ huiusmodi est inuenies appellari. Ad manum est unde id probem, non multum laborabo. Vox sponsi est ad ipsam. Veni in

Cantic.4 hortum meum soror mea sponsa. Soror sis quidem est, quia ex uno patre: sponsa, quia in uno spiritu. Nam si carnale matrimonium constituit duos in carne una, cur non magis spiritualis copula duos coniungat in uno spiritu? Denique qui adhęret Deo, unus spiritus est. Sed audi etiam de patre, P quam amanter, quamque dignanter, & filiam eam nominat, & nihilominus, tanquā nurum propriam ad filij blandos inuitet Psal.44 amplexus. Audi (inquit) filia, & uide, & inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuū & domum patris tui, & concupiscet rex decorem tuum. Ecce a quo ista flagitat osculum. O lancta anima reuerentiam habe, quoniam ipse est Dominus Deus tuus: & fortasse non osculandus, sed adorandus cū patre, & Spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

De vberibus sponsi, id est, Christi, quorum vnum dicitur expectatio eius erga peccatorum, & alterum dicitur benigna susceptio eius, quando peccator conuertitur ad pœnitentiam. Sermo IX.

ACcedamus iam ad librum, uerbisque sponsæ rationem demus, & consequentiam. Pendent enim, & prærupta nutant absque principio. Ideoque præmittendum cui competenter cohæreāt. Ponamus proinde istos quos sponsi sodales diximus, visitandi salutandique gratia, sicut heri, & nudiustertius, accessisse nunc quoque ad sponsam, ipsamque submurmurantem, & tædentem reperisse, mirari causam, & quasi alloqui in hunc modum. Qui noui accidit? Quid te cernimus solito tristiorem? Quæ inopinati murmuris causa? Certè ci auersa, & alienata ires post amatores tuos, cum quibus male erat tibi, compulsa tandem reuerti ad virum tuum priorem, nonne ut saltem mercereris tangere pedes, multis precibus, & flectibus institisti? Recolo, inquit. Quid? Obtento eo, simulque accepta in osculo pedum indulgentia de offensis, nunquid non rursus facta impatiens, & tanta nequaquam dignatione contenta, sed maioris familiaritatis cupida, secundam quoque gratiam eadem qua prius instantia postulasti, & impetrasti, ita ut in ossculo manus adepta sis virtutes nō paucas & nō paruas? Nō diffiteor, ait. Et illi enimuero

nim tu es quæ iurare, & obtestari solebas si unquam ad osculum manus per uenire daretur, sufficere iam tibi, nil te de cętero petituram? Ego. Quid igitur? Forte horum quę acceperat quippiā ablatum causaberis? Nihil. An verò times repetitū iri q̄ tibi de mala tua pristina conuersatione indultum præsumpseras? Non. Age tamen unde queamus satisfacere tibi. Nō quie sco (ait) nisi osculetur me osculo oris sui. Gratias de osculo pedum, gratias & de manus: sed si cura est illi vlla de me, osculetur me osculo oris sui. Non sum ingrata, sed amo. Accepi, fateor, meritis potiora, sed prorsus inferiora votis. Desiderio feror, non ratione. Ne quæso causemini præsumptionem vbi affectio vrget.

Ps.30.g Pudor sane reclamat: sed superat amor. Nec ignoro, quod honor regis iudicium diligit, sed præceps amor, nec iudicium præstolatur, nec consilio temperatur, nec pudore frenatur, nec rationi subiicitur. Rogo, supplico, flagito, osculetur me osculo oris sui. En gratia ipsius multis iam annis castè sobriēque viuere curo, lactioni insisto, resisto vitiis, orationi incumbo frequenter. Vigilo contra tentationes, recogito annos meos in amaritudine animæ meæ. Sine quę rela me arbitror quantum in me est coeruari inter fratres. Superioribus potestatibus subdita sum, egrediens, & regrediens ad imperium senioris. Aliena non cupio: mea potius & me pariter dedi. In sudore vultus mei comedo panem meum. Cæterum quod Ose.10.a in his omnibus est, totū cōstat de cōsuetudine, de dulcedine nihil. Quid, nisi (iuxta pro-

Luc.17.c phetam) vitula Effraim sum, docta diligere triturare? Denique in euangelio qui hoc solum quod facere debet, facit, seruus inutilis reputatur. Mandata forsan vtcunque adimpleo sed anima mea sicut terra sine aqua in illis. Vt igitur holocaustū meū pingue fiat, osculetur me, quęso, osculo oris sui.

Plerique vestrum mihi quoque (vt meminī) in priuatis confessionibus suis conqueri solent super huiuscemodi arentis animi languore, atque heberudine stolidæ mētis, quod Dei scilicet alta atque subtilia penetrare nequeant, quod de suauitate spiritus aut nil aut parum sentiant. Quid isti, nisi ad osculum suspirant? Suspirant plane, & inhiant spiritui sapientiæ, & intellectus, intellectus vtique quo pertingant, sapientiæ qua gustent quod intellectu apprehenderint. Ego in hoc ipso affectu sanctum puto orasse propheram cum diceret: Sicut adipe, & pinguedine repleatur anima mea, & labiis exultationis laudabit os meum. Psa.62.b

Osculum omnino petebat, & illud osculum I in cuius tactu perfusis labiis pinguedine gratiæ specialis sequeretur, quod alibi idē ipse precatur? Repleatur os meū laude, vt Psa.70.b cantem gloriam tuam, tota Die magnitudinem tuam. Denique, & ructauit vbi gustauit: quàm magna multitudo dulcedinis Psa.30.c tuæ Domine quam absondisti timentibus te. Satis hoc osculum detinuit nos, & necdum me illud (vt verum fatear) digne satis expressisse confido. Sed transeamus ad reliqua: quia id melius impressum quàm expressum innotescit. Cantic.1.a

Sequitur. Quia meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis. Et hæc verba cuius sint, auctor non loquitur, relinquens nobis libere commentari cui potissimum personæ conueniant. Mihi verò non deest vnde illa cōgruenter assignē siue sponsæ, siue sponso, siue etiā sponsi sodalibus. Et primū sponsæ qualiter cōgruant, indicabo. Interim confabulantibus illa pariter atque illis, accessit ipse de quo sermo erat. Vtique libens appropriat de se loquentibus. Sic solet. Sic euntibus in Emaus, & conferentibus inter se, iucundum se facundūque exhibuit comitem. Nempe hoc est quod in euange- Mat.18.c lio pollicetur: Vbi duo vel tres congregati Esa.65.d fuerint in nomine meo, ego sum in medio eorū. Et per prophetā: Antequā, ait, clamēt ego exaudiā, adhuc loquētibus illis dicā: ecce adsum. Ita ergo nūc nō vocatus affuit, delectatus verbis præuenit preces. Arbitror q̄ interdūnec verba expectat, sed solis cogitationibus aduocetur. Denique ait homo qui Psa.9.g K inuentus est secundū cor dei: Desiderium pauperum exaudiuit Dūs, præparationē cordis eorum audiuit auris tua. Attendite, & vos vobis in omni loco, scientes quoniam omnia vestra norit, scrutans corda, & renes Deus, qui finxit figillatim corda vestra & intelligit omnia opera vestra. Sponsa ergo sponsum adesse persentiens subsistit. pudet enim præsumptionis in qua se deprehēsam intelligit. Nam verecundius id moliri per internuncios existimarat, moxque conuersa ad ipsum, temeritatem prout valet excusare conatur: quia meliora sunt, inquiens vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis. Ac si dicat: Si altum sapere

uideor,

Universidad de Deusto
Biblioteca

uideor, tu fecisti o spōse, qui in dulcedine uberum tuorum tanta me dignatione lacta sti, quatenus omni metu tui charitate, non mea temeritate de pulso audeam plus forte quàm expediat. Audeo sanè pietatis memor, immemor maiestatis. Hęc pro verborum consequentia dicta sint. Nunc qua lis sit ista vberum sponsi commendatio, videamus. Duo sponsi vbera, duo in ipso sunt ingenitæ mansuetudinis argumenta, quod patienter expectat delinquentem, & clemēter recipit pœnitentē. Gemina, inquā dulcedo suauitatis exuberat in pectore dñi Iesu, longanimitas videlicet in expectādo, & in dōnādo facilitas. Et audi quia non sit hoc inuentum meum. Legis profectò de longanimitate: An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Idem An ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Adhoc siquidem diu suspendit sententiam vltionis à cōtemnēte, vt quandoque exhibeat gratā remissionis in pœnitente. Non enim vult mortem peccatoris, sed ut conuertatur, & viuat. Ponamus exempla, & de altero vbere, quod dictum est remittendi facilitas. Legis, & de ipsa Quacunque hora ingemuerit peccator peccatum suum remittetur ei. Legis: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad dominū & miserebitur eius: & ad Deum nostrum: quoniam multus est ad ignoscendum. Pulchrè Dauid paucis comprehendit vtrūque dicens: Longanimis, & multum misericors. Huius ergo geminę bonitatis experimento in eam se fiduciam extremisse fatetur sponsa, vt auderet petere osculum: quid mirū (dicens) si sic præsumo de te o sponse, quę de tuis vberibus tantam sum experta abundantiam suauitatis? Ergo ad audendum me prouocat dulcedo vberum tuorum, nō meorum confidentia meritorum. Quod autem dicit, Meliora sunt vbera tua vino, hoc est: Eloquedo gratiæ quæ de tuis uberibus fluit, efficatior mihi est ad spiritualem profectum, quam mordax increpatio prælatorum. Nec solum meliora uino, sed & fragrantia unguentis optimis: quia non modo internæ dulcedinis lacte præsentes alis, sed bonæ quoque opinionis grato odore respergis absentes, bonum habēs testimonium & ab his qui intus, & ab his qui foris sunt. M Habes, inquam lac intus, & foris unguēta quoniam quidem non essent quos lacte reficere, si nō prius odore attraheres. Sanè de his unguentis si quid dignum considerationē contineant, uidebitur posthæc, cum eorum uentum fuerit ubi dicit in consequentibus In odore unguentorum tuorum curremus. Nunc iuxta promissum nostrum hæc ipsa uerba quæ sponsæ data sunt, an, & sponso congruant uideamus. Sponsa loquente de sponso, repente (ut dixeram) adest ille, annuit uoto, dat osculum, impletque in ex ser monem qui scriptus est: Desiderium cordis eius tribuisti ei, & uoluntate labiorum eius non fraudasti eum. Quod, & probat ex eius uberum repletione. Tantæ nempe efficatiæ osculum sanctum est, ut ex ipso mox cum acceperit illud sponsa cōcipiat, tumescē tibus nimirum uberibus, & lacte quasi pinguescentibus in testimoniū. Quibus studiū est orare frequēter, experti sunt, q̄ dico. Sæpe corde tepido, & ardo accedimus ad alare, orationi incūbimus: perstitentibus autē repētę infunditur gratia, pinguescit pectus, replet uiscera inundatio pietatis, & si fit qua premat, lac conceptæ dulcedinis uberrim fundere non tardabunt. Dicat ergo: Habes sponsa quod petisti, & hoc tibi signū, quia meliora facta sunt ubera tua uino. Hunc te scilicet noueris osculum accepisse, quod ex concepisse sentis. Vnde, & ubera tibi intumuerūt, facta in ubertate lactis meliora uino. Nō scīētię secularis, quæ quidē inebriat, sed curiositate, non charitate impleus: non nutriens: inflans, non ædificans: ingurgitans, non confortans. Sed demus, & lodali bus ista depromere: Iniuste, inquiunt, mur muras aduersus sponsum: quia id plus ualeat quod ille iam dedit, quam quod tu petis. Quod enim postulas, te quidem delectat: sed ubera quibus paruulos alis, quos & paris, meliora: hoc est necessariora sunt uino contemplationis. Aliud siquidem est quod uultus lætificat cor hominis, & aliud quod lęticat multos. Nam etsi Rachel formosior, sed Lya fœcundior est. Noli ergo nimis insistere osculis contemplationis, quia melio ra sunt ubera prędicationis. Occurrit & alius sensus, quem quidem non proposuera, sed minime præteribo. Vt quid enim uerba hæc non magis conuenire eiispis dicamus, quibus præest in solicitudine tamquā paruulis mater aut nutrix? Nec n. equa nimiter ferunt iuuēculę & teneręadhuc animæ, illā uacare quieti, cuius plenius eruditi doctrina, & exēplis informari desiderāt. An non denique talium in subsequenti competenter inquietudo, vbi sub graui cōtestatione prohibentur suscitare dilectā quousque ipse velit? Hæ itaque sentientes osculis inhiare sponsam, secretum quærere sibi, fugitare publicum, declinare turbas, & curæ iplarum propriam præferre quietem noli (inquiunt) noli: quia maior in vberibus quā in amplexibus fructus existit. Per ea siquidem nos vendicas à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam, eripis mūdo, & acquiris deo. Hoc ergo est q̄ aiunt, quia meliora sunt ubera tua uino.

B Carnis, inquiunt, uoluptatem qua paulo ante tanquā vino ębriæ tenebamur, uincunt hæ quas tua nobis ubera stillant delicię spirituales. Et pulchre uino comparant carnalem affectum. Vt enim vua semel expulla non habet iam quod denuo fundat, sed perpetua ariditate damnatur, sic caro in pressura mortis ab omni prorsus sua delectatione siccatur, nec ultra reuiriscit ad libidines. Vnde propheta: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquā flos fœni. Exiccatum est fœnum, & cecidit flos. Et apostolus: Qui seminat in carne, de carne & metet corruptionem. Et rursum: Esca uentri, & uenter escis, deus autem & hunc & has destruet. Vide autem ne non carni tantum, sed & mundo fortè competat ista proportio. Siquidem & ipse transit & concupiscentia eius. Et cum omnia quæ in mūdo sunt finem habeant, finis eorum nō erit finis. Verum vbera non sic. Hæc enim cū exhausta fuerint, rursum de fonte materni pectoris sumunt quod propinent sugentibus. Meritò proinde meliora carnis seculive amore alleruntur ubera sponsæ, quæ nulla unquam lactentium numero arefiunt, sed semper abundant de uisceribus charitatis ut iterum fluant. Flumina siquidē fluūt de uentre eius, sitque in ea fons aquæ salientis in uitam æternam. Cumulatur deinde laus uberum fragrantia unguentorū, quòd non solum uerborū sapore pascant, sed & factorum opinione redoleant. Iam quæ sint ubera, quæ tumida lacte, qualibus delibuta unguentis, sub alio sermonis principio Christo adiuuante mōstrabimus, Qui cū patre & spiritu sancto uivit & regnat deus per omnia secula seculorum. Amen.

De tribus unguentis spiritualibus, scilicet deuotionis contritionis, & pietatis.

Sermo X.

NOn sum ego profundi sensus, neque adeo perspicacis ingenii ut noui quippiam ex me adinuenire possim: sed est fons magnus & indeficiens os Pauli, q̄ patet ad nos. De ipso haurio mihi etiā nunc in ostēsione uberum sponsę, sicut & frequēter soleo. Gaudere, inquit, cum gaudentibus, Rom.12.c flere cum flentibus. Materni breuiter exprimuntur affectus: quia nec dolere parum li, nec ualere queūt absque illa quæ genuit. Vtrobique necesse est suis eam cōformari uiscęribus. Igitur iuxta pauli sententiā, duas illas affectiones duobus spōsæ uberibus assignabo, compassionem uni, & congratulationem alteri. Alioquin paruula est, & nōdum nubilis, si nondum ubera mihi, si seuidelicet neque ad congaudendum sentiat promptam, neque pronam ad condolendū. Talis si forte ad regimen animarū, seu ad officium prædicationis assumitur, alijs quidem non prodest, sibi uerò obest plurimū. Porro sese ingerere, quantæ impudentiæ est? Sed redeamus ad ubera sponsæ, ac prodiuersitate uberum diuersas & lactis species proponamus. Nam congratulatio quidem exhortationis, compassio uerò consolationis lac fundit. Porrò utramque speciē uber tim cœlitus irrorari pio pectori suo spiritualis mater totiens sentit, quotiens osculū sumit. Videas eam mox plenis uberibus par- D uulis incubare lactandis, & ex uno quidem cōsolatoria, ex altero uero exhortatoria uberius ministrare, prout singulis cōuenire uidebit. Verbi causa: Si quē forte ex his quos genuit in Euangelio, deprehēderit forti aliqua tentatione concussum, & inde turbatū ac tristem pusillanimemque factum nō posse iam ferre uim tentationis, quomodo cō dolet, quomodo mulcet, quomodo plangit, quomodo consolatur, quot argumenta pietatis mox repetit, quibus erigat desolatum? Econtra si promptum, si alacrem, si bene proficiētem cognouerit: exultat, aggreditur salutaribus monitis, accendit amplius, instruit de quibus potest ut perseueret, utque in melius semper proficiat exhortatur. Omnibus se conformat, omnium in se

Universidad de Deusto
Biblioteca

se transfert affectus, matrē se denique probat non minus deficientium quā proficientium. Quanti hodie secus affectos se ostendunt, de his dico qui animas regere iusceperunt. Quod enim sine miserabili gemitu dicendum non est: Christi opprobria, sputa, flagella, clauos, lanceam, crucē, & mortem, hæc omnia in fornace auariciæ conflant, & profligant in acquisitionem turpis quæstus, & precium vniuersitatis suis marsupiis includere festināt: hoc solo sane à Iuda Scariothis differentes, quod ille horum omne emolumentum denariorum numero compensauit: isti voraciori ingluuie lucrorum infinitas exigunt pecunias. His insatia
E bili desiderio inhiant, pro his ne amittant, timent: & cum amittunt dolent, harum in amore quiescunt quantum duntaxat liberū eis est a seruandi vel augmentandi cura. Animarum nec reputatur casus, nec salus. Non sunt profectò matres, qui cum sint de crucifixi patrimonio nimium incrassati, impinguati, dilatati, non cōpatiuntur super contritione Ioseph. Quæ mater est, nō dissimulat: habet vbera, & non uacua. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus nouit, nec cessat exprimere de vbere quidē congratulationis lac exhortationis, de vbere verò compassionis lac consolationis. Et de sponsæ vberibus & vberum lacte ista sufficiant.

Iam qualibus etiam vnguentis eadē vbera redoleant, indicabo, si tamē vestris orationibus iuuer, ut quod inde mihi sentire datum est, detur & eloqui digne ad audientium vtilitatem. Alia sponsi, atque alia sponsę vnguenta sunt, quemadmodū & sua cuique vbera. Sed de sponsi quo in loco tractandum sit, superius prefixum est. Nunc sponsæ vnguentis intendamus, idque attentius, tanquam his quæ scriptura nō mediocriter commendauit, ita vt ea pronunciauerit nō simpliciter bona, sed optima. Et pono diuersas species vnguentorum, quo ex pluribus ea quę potissimum sponsæ vberibus congruant, eligamus. Est vnguentum contritionis, & est unguentum deuotionis, est & pietatis. Primum pungitiuum dolorem faciens. Secundum temperatiuum, dolorem leniens. Tertium sanatiuum, etiam
F morbum expellens. Nunc de singulis latius differamus. Est ergo vnguentum quod sibi conficit anima multis irretita criminibus, si cum incipit cogitare vias suas, colligat, cōgerat, conteratque in mortariolo conscientiæ multas ac varias species peccatorū suorum, & intra æstuātis pectoris ollam simul omnia coquat igne quodam pœnitentiæ & doloris, ut possit dicere cū propheta: Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Ecce hoc est unum vnguentum quo anima peccatrix suæ cōtritionis primordia condire debet, plagisque suis recentibus adhibere. Primum namque sacrificiū deo spiritus contribulatus. Quā diu ergo nō habet tanquā pauper & inops vnde sibi melius ac preciosius componat vnguentū, non negligat parare interim istud, licet de uilibus speciebus, quia cor contritum & humiliatum deus nō despiciet. Tanto autem minus vile diuinis apparebit contactibus, quanto plus sibi illa viluerit in recordatione peccatorum suorū: Tamen si illi visibili quo visibiliter vncti à peccatrice corporei pedes dei reseruntur in euangelio, inuisibile hoc & spirituale fuisse dicimus figuratum: non omnino vile reputare poterimus. Quid enim de illo legitur? Et domus, inquit, impleta est ex odore vnguenti. Peccatricis manibus distillabatur, & extremis membris corporis, id est pedibus fundebatur: & tamen non vsque adeo contemptibile aut vile fuit, quin totam domū vis aromatū & suauitas repleret odoris. Quod si attendamus quanta in vnius peccatoris conuersione fragrantia respergatur ecclesiæ, & quantis fiat odor vitæ ad vitā quibus per
G nitens si publice perfectéque pœniteat, profecto & de hoc æque indubitanter pronunciabimus, quia domus impleta est ex odore vnguenti. Denique & supernas beatorū mansiones attingit pœnitentiæ odor (ita vt teste ipsa veritate) magnū gaudium sit in conspectu angelos dei super uno peccatore pœnitentiam agente. Gaudete pœnitentes, pusillammes confortamini, vobis dico quos nullis recedentes excipit mox amaritudo & cōfusio animi pœnitentis, ac velut retentium adhuc vulnerum dolor nimius excruciat & perturbat. Securæ manus vestræ distillent myrrhæ amarituduem in salubrem hāc vnctionem: quia cor contritum & humiliatū deus non despiciet. Non est omnino spernenda nec vilis æstimanda huiuscemodi vnctio, cuius odor non solum homines prouocat ad correctionem, sed & angelos ad exultationem inuitat. Sed est vnguentum tanto

tanto isto profecto preciosius, quāto de meliribus compositum speciebus. Huius si quidem species ne longe quærantur, penes nos & absque difficultate reperimus, ac de nostris horreis taliū perfacile copiam tolli mus quotiencuncque necessitas poscit. Quis enim non satis de proprio cum vult ad manum habet iniquitates & peccata, si nō dissimulat? Hæ autem sunt (sicut recognosci tis) species vnguēti primi quod iam descripsimus. At verò secundi huius aromata, terra nostra nequaquam profert, sed procul & de ultimis finibus ea nobis conquirimus.
H Nempe omne datum optimū, & omne donum perfectum desursum est descendens à patre luminum. Fit enim vnguentum istud de diuinis collatis humano generi beneficijs. Foelix qui ipsa sibi studiose colligere, & ante mentis suæ oculos digna cū gratiarum actione reducere curat. Profecto cum fuerint in vasculo pectoris pistillo crebræ meditationis contusa atque contrita, deinde igne sancti desiderij simul decocta omnia, & demum impinguata oleo lætitiæ, fit vnctio longe preciosior, excellentiorque priore. Sufficit ad probandum eius testimonium, qui ait: Sacrificium laudis honorificabit me. Nec dubium quin excitet ad laudandum beneficiorum recordatio. Porrò cum scriptura hoc solum testetur de illo alio quia nequaquā despicitur, li quet amplius esse cōmendatum quod & honorificat. Denique illud pedibus apponitur, hoc capiti. Si enim in Christo caput ad diuinitatem referēdum est, dicente Paulo, caput Christi Deus: proculdubio caput vngit qui gratias agit, quoniam Deum tangit, non hominem. Non quia non sit homo qui deus est, siquidē deus & homo vnus est Christus: sed quia omne bonum à deo, non ab homine est, etiam ipsum quod per hominem ministratur. Profecto enim spiritus est qui uiuificat, caro nō prodest quicquam. Propterea & maledictus qui spem suā ponit in homine: quoniam etsi spes nostra tota merito pendet ex homine deo, nō tamē quia homo, sed quia deus est. Itaque illud pedibus, hoc capiti exhibetur: quoniam & humiliatio contriti cordis humilitati congruit carnis, & maiestatem decet glorificatio. En quale vnguentum proposui vobis, quo se nimirum tangi caput illud tremendum principatibus non ducit indignū, imò & honoris insigne iudicat, dicens: Sacrificium laudis honorificabit me. Quam obrem non est pauperis & inopis seu pusilli cordis animæ conficere illiusmodi vnctionem, nēpe cuius aromata & species sola confitentia possidet, quę tamē de libertate spiritus & cordis puritate descendit. Quæ uero pusillanimis est & modicę fidei mens, rei suæ familiaris tenuitate constringitur, nec valet præ inopia ociari ad vacandum diuinis laudibus seu his quæ laudes pariunt intuendis beneficijs. Et si quando certe conatur assurgere, confestim domesticarum necessitatū curis vrgentibus reuocatur ad sua, & in spe cōprimi, propria egestate compelli tur. Quod si huius miserię quæritur à me causa, dicā quod ipsi in uobis (nisi fallor) aut esse aut fuisse recognoscetis. Duabus de causis videtur mihi huiuscemodi animi ægritudo & diffidentia solere contingere, aut de nouitate videlicet conuersionis, aut certe de conuersationis tepore, etiam si in conuersione longum tempus habuerit. Vtrunque profecto humiliat & deijcit conscientiam, & inquietam facit, dum siue pro tēpore siue pro tepore antiquas animi passiones necdum in se emortuas sentit, & necesse pro inde habens resecandis intēdere de cordis ortulo spinis iniquitatū, & vtricis cupiditatum, longius à semetipsa euagari nō sinitur. Quid enim? Qui laborat in gemitu suo, poterit ne simul & in Dei laudibus
K exultare? Quo nam modo in ore gemētis & plangētis sonabit pariter illud Esaiæ, gratiarum scilicet actio, & uox laudis? Nam sicut à sapiēte accepimus, musica in luctu, importuna narracio est. Denique gratiarū actio beneficium sequitur, non præcedit. Quæ autem adhuc in tristicia est anima, beneficio non gaudet, sed indiget. Habet ergo unde preces offerat, nō autem unde referat grates. Quomodo enim recolet beneficium quod non accepit? Meritò proinde dixi non esse animæ pauperis conficere hoc vnguētum, quod de recolendis diuinis beneficijs componi debet: quoniam non potest uidere lucem, donec tenebras intuetur. Nempe in amaritudine est, occupatque me moriam tristis recordatio peccatorum, nec libet lætum quippiam simul admittere. Idcirco talibus denunciat spiritus Propheti eus dicens: Vanum est uobis ante lucē surgere. Quod est: Frustra surgitis ad intuenda beneficia quæ delectant, nisi prius rece. Ps. 126.
pto lumine consolationis de reatibus qui

Esa. 51. d

Eccl. 22. a

contur-

Universidad de Deusto
Biblioteca

conturbant. Non est ergo pauperum hoc vnguentum. Sed videte quinam de eius
Act. 5.d copia non immerito glorientur. Ibant gaudentes apostoli à conspectu concilij, quoniã digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Multum sibi profecto instillauerant de pinguedine spiritus, quorum lætitia non dico verbis, sed nec verberibus
L cessit. Erant enim diuites in charitate, quæ nullis exhauritur expensis, & de ipsa facile holocausta medullata offerre sufficiebant. Fundebant passim sudantia pectora liquorem sanctũ quo imbuta plenius erant quan
Act. 2. b do loquebãtur varijs linguis magnalia Dei, prout spiritus sanctus dabat eloqui illis.
Nec dubium quin & illi abundarent iisdẽ vnguentis, quibus apostolus testimonium perhibebat dicẽs: Gratias ago deo meo sem
1.Cor.1.a per pro uobis in gratia dei quæ data est vobis in Christo Iesu: quia in omnibus diuites facti estis in illo, in omni verbo & in omni scientia, sicut testimonium Christi confirmatum est in uobis, ita vt nihil vobis desit in vlla gratia. Vtinam & pro uobis ego has ipsas gratias referre possim, ut uideam uos diuites in uirtutibus, alacres in laudibus dei, spirituali hac pinguedine abundantius redũdantes in Christo Iesu dño nostro.

De duobus hoc est fructu & modo pertinẽtibus ad opus humanæ redẽptionis. Ser. XI.

DIxi in fine sermonis, nec me iterare piget, quod cupiã vos omnes fieri sacræ vnctionis participes, illius videlicet in qua dei beneficia cum lætitia & gratiarum actione recolit sancta deuotio. Hoc enim bonum est, tum propter releuandos vitæ præsentis labores, qui utique tolerabiliores nobis fiũt exultantibus in laude Dei: tum quia nihil ita proprie quendam terris repræsentat cœlestis habitationis statũ, sicut alacritas laudantium Deum: scriptura dicente: Beati
M Ps. 83.a qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. De hoc præcipue vnguento puto dixisse prophetam: Ecce
Ps.132.a quam bonum & quam iucundum habitare fratres in unum, sicut vnguentum in capite, Neque enim priori videtur congruere posse. Illud enim etsi bonũ sit, non est tamen iucundũ: quia recordatio peccatorum amaritudinem facit, non iucunditatẽ. Sed nec qui illud faciunt, in vnum habitant, cũ quisque peccata propria lugeat atque deplo
ret. Qui uero in gratiarum actione uersantur, deum solum intuentur & cogitant, ac per hoc ipsi vere habitant in vnum. Bonũ est autem quod faciunt, quia seruant ei iustissime gloriã cuius est: & nihilominus iucundum, quia delectat. Quamobrem suadeo vobis amicis meis reflectere interdum pedem à molesta & anxia recordatione viarum vestrarum, & euadere in itinera planiora serenioris memoriæ beneficiorũ dei: vt qui in uobis confundimini, ipsius intuitu respiretis. Volo vos experiri illud quod
Ps.36.a sanctus prophera consulit dicens: Delectare in domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Et quidem necessarius dolor pro peccatis, sed si non sit continuus. Sane interpoletur lætiori recordatione diuinæ benignitatis, ne forte præ tristitia induretur cor, & desperatione plus pereat. Misceamus absinthio mel, ut salubris amaritudo salutẽ dare tunc possit, cum immixto temperata dulcedine bibi poterit. Audi denique deum quomodo ipse contriti cordis temperat amaritudinẽ, quomodo pusillanimẽ à desperationis barathro reuocat, quomodo blandæ & fidelis promissionis melle mœrentẽ consolatur, erigit diffidentem. Ait per Prophetã:
A Esa.48.b Ego infrenabo os tuum laude mea ne intereas. hoc est: Ne interitu facinorum tuorũ nimiam incurras tristitiam, atque inflar equi frenis equi desperatus in præceps ruas & pereas. Freno te (inquit) inhibebo indulgentiæ meæ, & meis laudibus erigam, respirabisque in bonis meis, qui de tuis confunderis malis, dum me sane benigniorẽ quã te culpabiliorẽ inuenies. Hoc freno si infrenatus fuisset Cain, nequaquã desperãdo dixisset: Maior est iniquitas mea, quã ut ueniam
Gen. 4.d mœrear. Absit, absit. Maior.n.est eius pietas, quã quæuis iniquitas. Ideò iustus nõ cõtinuẽ, sed tãtũ in principio sermonis accusator est sui. Porro autẽ in Dei laudes extrema
Ps. 118. sermonis claudere cõueuit. Videte denique iustũ hoc ordine procedẽtẽ. Cogitauí, ait, uias meas, & cõuerti pedes meos in testimonia tua, ut uidelicet qui cõtritionẽ & inæqui citatẽ in uijs propris ppessus fuerat, in uia testimoniorũ Dei delectaretur, sicut in omnibus diuitijs. Et uos igitur exẽplo iusti si de uobis in humilitate sẽsistis, sentite & de dño in bonitate. Sic.n.legitis apud sapiẽtẽ: Senti
Sap.1.d te de Dño in bonitate, & in simplicitate cordis querite illũ. Hoc autẽ facile mẽti persuadet diuinæ munificẽtiæ frequẽs, imõ cõmuna recordatio. Alioquin quomodo implebitur apostolicũ illud: in omnibus gratias agẽtes,

in ea pro quibus gratiæ debẽtur, à corde re-
B cedunt? Nolo uos Iudaico notari opprobrio, de quibus scriptura testatur q̃ nõ fuerint memores beneficiorum eius, & mirabi
Ps.77.a lia eius quæ ostẽdit eis. Verũ q̃m bona quę largitur mortalibus nõ cessat misericors, misericator dñs recolere, & recolligere omnia, omnium hominus impossibile est (quis enim loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius?) id saltem quod præcipuum est, & maximum, opus videlicet nostrę redẽptionis à memoria redemptorum aliquatenus non recedat. In quo opere duo potissimum quæ nunc occurrunt, vestris studii intimare curabo. Et hoc quàm paucis ad compendiũ potero memor illius sententiæ
Prou.9.b Da occasionem sapienti, & sapientior erit. Duo ergo illa sunt, modus, & fructus: Et modus quidẽ Dei exinanitio est, fructus uero nostri de illo repletio. Hoc meditari, sanctæ spei seminarium est, illud summi amoris incentiuum. Vtrunque profectibus nostris necessarium, ne aut spes mercenaria sit, si amore non comitetur: aut amor tepescat, si
Luc. 6. f infructuosus putetur. Porro fructum talem expectamus nostri amoris, qualem ipse quẽ amamus promisit, mensura, (inquiens) plenam, & cosertam, & coagitatam, & superefluentem dabunt in sinum vestrum. Mensura ista (ut audio) erit sine mensura. Sed velim scire cuius rei futura sit illa mensura, vel potius ille immensitas quę repromittitur. Oculus non vidit Deus absque te,
C Isa.64.a quæ præparasti diligentibus te. Dic nobis tu qui præparas, quid præparas? Credimus cõfidimus, reuera sic promittis, replebimur in bonis domus tuæ. Sed quibus, quęso, bonis vel qualibus? Forte frumento, vino, oleo, auro, atque argento, lapidibusve pretiosis? Sed hęc nouimus, & vidimus, & vidimus, & palpauimus, & fastidimus. Id quærimus quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in
Isa.64.a cor hominis ascendit. Hoc placet, hoc sapit, hoc delectat inquirere, quodcunque est illud. Erunt, inquit, omnes docibiles Dei, & ipse erit omnia in omnibus. Vt audio plenitudo quam expectamus à Deo, non erit nisi de Deo. Quis verò comprehendat quã magna multitudo dulcedinis in breui isto sermo comprehensa sit: Erit Deus omnia in omnibus? Vt de corpore taceam, in anima tria intueor: rationem, voluntatem, memoriam: & hæc tria ipsam animam esse, Quãtum cuique horum in præsenti seculo defuerit de integritate sua, & perfectione, sentit omnis qui ambulat in spiritu. Quare hoc, nisi quia Deus nõdũ est omnia in omnibus. Hinc est quòd, & ratio læpissime in iudiciis fallitur, & voluntas quadruplici perturbatione iactatur, & memoria multiplici oblitione confunditur. Triplici huic uanitati nobilis creatura subiecta est non volens, in spe tamẽ. Nã qui replet in bonis desiderijs animæ, ipse ratiõi futurus est plenitudo lucis, ipse voluntati multitudo pacis, ipse memoriæ cõtinuatio ęternitatis. O veritas, charitas, æternitas. O beata, & beatificãs trinitas, ad te mea misera trinitas miserabiliter suspirat, quoniã à te infœliciter exulat. Discedẽs ad te quantis se intricauit erroribus, doloribus, timoribus. Heu me qualẽ pro te cõmutauimus trinitatẽ? Cor meũ conturbaũ est,
D Ps.37. b & inde dolor: dereliquit me uirtus mea, & inde pauor: & lumẽ oculorum meorũ non est mecũ, & inde error. En quã dissimilem trinitatẽ o animæ meæ trinitas exulãs offendisti. Verũtamẽ quare tristis es anima mea,
Ps. 41. b & quare cõturbas me? Spera in deo, q̃m adhuc cõfitebor illi: cũ error uidelicet à ratione, à uoluntate dolor, atque a memoria timor ois recesserit, & succesterit illa quã spe ramus mira serenitas, plena suauitas, æterna securitas. Primũ illud faciet ueritas deus, secũdũ charitas deus, tertiũ summa potestas deus, ut sit deus oia in omnibus, ratiõe recipiẽte lucẽ inextinguibilẽ, uolũtate pacẽ imperturbabilẽ cõsequẽte, memoria fonti indeficiẽti æternaliter inhærẽte. Videritis vos recte ne primum illud filio, spiritui sancto sequẽs, patri ultimũ assignetis, sic tamẽ ut nihil horũ uel patri uel filio, uel spiritui sãcto subtrahatis, ne cui sorte personarũ aut pleni tudinẽ minuat distinctio, aut proprietatem tollat perfectio. Simul & hoc aduertite, q̃d simile filij huius seculi experiãtur de carnis illecebris, de mũdi spectaculis, & de põpis sathanæ cũ tamẽ hoc totũ sit unde vita prẽsens eludit miseros amatores suos, dicẽte Ioãne:
Quicquid in mũdo est, cõcupiscẽtia carnis 2.Ioã. 2.c est, & cõcupiscẽtia oculorũ, & ambitio seculi. Hęc de redẽptionis fructu. In modo quo E que quẽ (si recolitis) Dei esse exinanitionem diffinimus, tria item præcipue uobis intuenda commẽdo. Non enim simplex aut modica illa exinanitio fuit, sed semetipsum Philip.2.a exinaniuit usque ad carnem, ad mortem, ad crucem. Quis digne pensẽt quantæ fuerit humilitatis, mansuetudinis, dignationis, dominum

Universidad de Deusto
Biblioteca

dominum maiestatis carne indui, mulctari morte turpare cruce? Sed dicit aliquis: Nõ valuit opus suum reparare creator absque ista difficultate? Valuit, sed maluit cum iniuria sui, no pessimum atque odiosissimum vitium ingratitudinis occasionem vltra reperiret in homine. Sane multum fatigationis assumpsit, quo multæ dilectionis homi nem debitorẽ teneret, commonerètque gratiarum actionis difficultas redemptionis, quem minus esse deuotum fecerat conditio nis facilitas. Quid enim dicebat homo creatus, & ingratus? Gratis quidem conditus sum, sed nullo auctoris grauamine vel labo re. Siquidem dixit, & factus sum, quemadmodum, & uniuersa. Quid magnũ est quãlibet magna in uerbi facilitate donaueris? Sic beneficium creationis attenuans humana impietas, ingratitudinis materiam
Ps. 140. e inde sumebat unde amoris causam habere
Psal. 62. c debuerat, idque ad excusandas excusationes in peccatis. Sed obstructum est os loquentium iniqua. Luce clarius patet quantum modo dispendium fecit: de domino seruus, de diuite pauper, caro de verbo, & de Dei filio, hominis filius fieri non despexit. Memento iam te etsi de nihilo factum, non tamen de nihilo redemptum. Sex die-
F bus condidit omnia, & re inter omnia. At vero per totos triginta annos operatus est salutem tuam in medio terræ. O quantum laborauit sustinens. Carnis necessitates, hostis tentationes, nonne tibi crucis aggrauauit ignominia, mortis cumulauit horro-
P Psal. 35. b re? Necessarie quidem. Sic sic homines, & Ibidem. iumenta saluasti Domine, quemadmodũ multiplicasti misericordiam tuam Deus? Hæc meditamini, in his versamini. Talibus odoramẽtis refouere viscera vestra, quę diu torsit odor molestior peccatorum, vt abundetis, & his vnguentis nõ minus suauibus quam salutaribus. Nec tamen adhuc vos putetis habere illa optima quæ in spõse vberibus commendantur. De quibus incipere, modo finiendi iam sermonis angustia prohibet. Quæ dicta sunt de aliis, tenete memoria, probate vita, & de his iuuate me precibus vestris vt digne loqui possim quod, & dignum sit tantis sponsæ deliciis, & vestras animas ad amorem ficet sponsi Iesu Christi dominivestri, Amen.

De precioso vnguento pietatis & de veneratione habẽda a subditis erga prælatos suos. Sermo duodecimus.

DVo me vnguenta vobis tradidisse recordor. Vnum contritionis, delicta multa complectens. Alterum deuotionis, multa cõtinentes beneficia. Ambo salubria, sed nõ ambo suauia. Primum siquidem pungitiuũ sentitur, quia mouet ad compunctionem amara recordatio peccatorum, & dolorem facit: cum sequens mitigatorium sit, diuinæ bonitatis intuitu consolationem dans, & se dante dolorem. Sed est vnguentum quod G ambobus longe antecellit, & hoc appellauerim pietatis, eo quòd fiat de necessitatibus pauperum, de anxietatibus oppressorum, de perturbationibus: tristium, de culpis delinquentiũ, & postremo de omnibus, quorumlibet miserorum ærumnis, etiam si inimici. Despicabiles videntur species istæ, sed est super omnia aromata vnguenti quod ex eis conficitur. Sanatiuum est: Beati enim misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Igitur multæ miserię collectæ, atque oculo pietatis inspectæ, ipsæ sunt species ex quibus vnguenta componuntur, sponsę digna vberibus, sponsi sensibus grata. Fœlix mens quæ talium collectione aromatũ sese ditare & imbuere curauit, infundens ea oleo misericordiæ, & ardore decoquens charitatis. Quis putas est iucundus homo qui misereri, & commodat, pronus compati, subuenire promptus, dare quàm accipere beatus iudicans: ignoscere facilis, iracti difficilis, ulcisci penitus non acquiescens, & per omnia proximorum æque ut proprias respiciẽs necessitates? O quæcunque es anima sic affecta, sic imbuta rore misericordię, sic affluens pietatis uisceribus, sic te omnibus omnia faciens, sic facta ipsa tibi tanquam uas perditum, ut cæteris presto ubique sem per succurras atque succuras, sic denique mortua tibi, ut uiuas omnibus: tua plane tertium optimumque unguentum fœlix possides, & manus tuæ distillauerunt totius fidei suauitatis liquorem. Non exiccabitur in tempore malo, nec seruor prælectionis ebibet illum: sed semper Deus memor erit omnis sacrificij tui, & holocaustum tuum pingue fiet. Sunt uiri diuitiarum in ciuitate Domini uirtutum, quæro an apud aliquos hæc vnguenta inueniantur. Et primus occurrit (sicut vbique solet) mihi Paulus vas electionis, reuera vas aromaticum, vas odoriferum, & refertum omni puluere pigmentario. Christi enim erat bonus odor Deo
Cant. 4. d in omni loco. Multæ profecto suauitatis fragrantiam longe lateque spargebat pectus illud, quod sic affecerat solicitudo omnium ecclesiarum. Vide enim quales species, & qualia aromata coaceruauerat sibi. Quo-
2. Cor. 11. d tidie, inquit, morior propter vestram glo-
2. Cor. 7. d riam. Et rursum: Quis infirmatur, & ego
2. Cor. 11. g non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Et multis talibus (quæ vobis bene nota sunt) abundabat diues iste in compescendis unguentis optimis. Decebat nan-
Cant. 4. c que primis, & purissimis aromatibus redolere ubera, quæ Christi membra lactarent, quorum Paulus mater erat, pro certo partu rienis semel, & iterum donec Christus formaretur in eis, ac membra capiti suo reformarentur. Audi, & de alio diuite quomodo ad manum habebat electas species de qui-
Matth. 13. d bus optima unguenta conficeret. Foris, in-
Cant. 5. c quit, pannis manifit peregrinus. Ostium meum
Cant. 5. a virginei pannis. Item: Oculus sui ceco, & pes claudo. Pater eram pauperum, conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. Si negabam quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expectare feci. Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea. Si despexi prætereuntem eo, quòd non haberet indumentum, & absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius, & de velleribus ouium mearum calefactus est. Quantotus putamus vir iste odore terram respersepsa. 45. e rat in his operibus? Singula opera singu-
lis erant aromata. His propriam repleuerat
efficientiam, vt fœtorem putridæ carnis interdum suauitatis exhalatione sibi temperaret. Ioseph postquam uniuersam Aegyptum
Gen. 41. d posse fecit currere in odore unguentorum suorum, etiam suis venditoribus eandẽ deferentiam fragrantiam propinauit. Equidem increpatoria verba vultu proferebat irato, sed
Gen. 45. d erumpebant lachrymæ de pinguedine cordis, non iræ indices, sed gratiæ prodirrices.
2. Reg. 1. g Samuel lugebat Saul qui se quærebat occidere, & ad ignem charitatis incalescente pectore liquefactus intus pietatis adeps foras emanabat per oculos. Ob bonum denique quem circunquaque diffuderat suæ opinionis odorem, refert de eo scriptura quia

cognouerunt omnes a Dan vsque Bersabee, 1. Reg. 3. d quòd fidelis Samuel propheta esset domini. Quid de Moyse dicam, quanto adipe, & pinguedine, & ipse repleuerat viscera sua? Nec domus illa exasperans in qua pro tempore versabatur, potuit unquam in omni murmure, & furore suo unctionem spiritus qua semel imbutus fuerat exterminare, quo minus inter assiduas lites, & quotidiana iurgia K ipse in sua mansuetudine perduraret. Meri- Num. 12. a to testatus est spiritus sanctus de eo, quòd es- Ps. 119. b set mitissimus omnium hominum qui morabantur super terram. Siquidem cum his qui oderant pacem, erat pacificus, in tantum ut populo ingrato, & rebelli non modo non iraisceretur, sed & iraiscentem Deum suo interuentu leniret, sicut scriptum est: Dixit ut psal. 15. d disperderet eos, si non Moyses electus eius stetisset in confractione in conspectu eius, ut auerteret iram eius ne disperderet eos. Denique si dimittis (ait) dimitte: sinautem Exod. 32. c dele me de libro tuo quem scripsisti. O uere hominem vnctum vnctione misericordiæ. Loquitur plane parentis affectu, quam nulla possit delectare fœlicitas, exortibus quos parturiuit. Verbi gratia, si diues quispiam mulieri pauperculæ dicat: Ingredere cu ad prandium meum, sed quem gestas infantulum relinque foris, quoniam plorat, & molestus est nobis: nunquid faciet? Nónne magis eliget ieiunare, quam exposito pigno re charo sola prandere cum diuite? Ita nec Moysi sedet solum se introduci in gaudium domini sui, foris scilicet remanente populo, cui licet inquieto, & ingrato, uice pariter, & affectione matris inhæret. Dolet viscera, sed tolerabiliorẽ sibi iudicat tortionem, quã euulsionem. Quid Dauid mansuetius, qui illius mortem lugebat, qui suam semper sitierat? Quid benignius, quam ut eius 2. Reg. 1. molestę ferret decessum, cui succedebat in re 2. Re. 19. a gnum? Sed & de morte parricidæ filij, quam difficile consolationem admisit? Ma L gnam profecto optimæ vnctionis copiam psa. 131. a præferebat talis affectio: ideo & securus orabat, dicens: Memento domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. Ergo hi omnes habuerunt vnguenta optima, quibus hodieque per uniuersas ecclesias suauissime redolent. Nec solum ipsi, sed & quicunque se in hac vita ita benevolos, & beneficos præbuerunt, ita inter homines humane viuere studuerunt, quatenus omnem quam uisi sunt habuisse gratiam non sibi tenerent,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed in commune deducerent, æstimantes se amicis pariter, & inimicis, sapiẽtibus, & insipientibus debitores: cumque sustinent vtiles omnibus, humiles in omnibus, & præ omnibus extiterunt dilecti Deo & hominibus quorum fragrãtia in benedictione est: quotquot inquam tales præcesserunt, fragrarunt suis temporibus, fragrant & hodie vnguentis optimis. Tu quoque si donum quod de super accepisti, nobis contubernalibus tuis libenter impertiaris, si te exhibeas vbique inter nos officiosum, si affectuosum, si gratum, si tractabilem, si humilem: testimoniũ habebis ab omnibus, quòd fragres, & ipse vnguentis optimis: Omnis in uobis, qui fraternas infirmitates tam corporum, quam animorum non solum patienter supportat, sed insuper si licet, & si valet iuuat obsequiis, confortat alloquiis, cõsilijs informat: hoc non potest propter disciplinam, solicitis saltem orationibus solatiari non cessat infirmo: omnis inquam qui talia operatur in uobis, bonum omnino spargit odorem inter fratres, & odorem de unguentis optimis. Balsamum in ore, huiusce modi frater

M in congregatione, monstratur digito, & dicunt de eo omnes: Hic est fratrum amator, & populi Israel, hic est qui multum orat pro populo, & uniuersa sancta ciuitate. Sed recurramus ad euangelium, atque aliud quod forte spectet, & ad hęc unguenta, requiramus. Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt uenientes vngerent Iesum. Quænam ista unguenta tam preciosa, ut Christi corpori parentur, & comparentur, tam copiosa, ut toti sufficiãt? Neutrũ quippe duorum præcedentiũ, aut emptũ aut factũ specialiter ad opus dñi, aut toto in corpore legitur fuisse diffusum, sed de subito introducitur mulier uno quidem in loco osculans pedes, & unguento vngens: in altero uero, vel ipsa uel altera habens alabastrum unguenti, & illud mittens in caput. Cæterum nunc emerunt aromata, vt venientes ungerent Iesum. Emunt non unguenta, sed aromata: & unctio in obsequiũ domini non facta assumitur, sed noua conficitur: nec ad vngendam tantum aliquam corporis partem, verbi gratia pedes, aut caput, sed sicut scriptum est, ut uenientes vngerent Iesum, quod est totius complexio, non partis distinctio.

2. Macha. 15.c
Mar. 16.a
Mat. 26.a
Mar. 14.a

Tu quoque si te induas viscera misericordiæ, liberalem benignumque exhibeas non tantum parentibus siue cognatis tuis, aut quos tibi vel benefactores tenes, uel benefacturos speras, nã & Ethnici hoc faciũt, sed (iuxta Pauli cõsiliũ) studeas operari bonũ ad omnes, ità ut propter Deũ nec animal eo officiũ humanitatis corporale seu spirituale negandũ subtrahendũque existimes: constat te quoque abundare vnguentis optimis nec caput aut pedes dãi tantũ, sed palsim quantum in te est vngere suscepisse totum corpus, quod est ecclesia. Et forte proinde ob hoc Dominus Iesus paratam sibi confectionem expendi noluit in suo corpore mortuo, vt seruaret viuo. Viuit enim ecclesia, quæ manducat panem uiuum qui de cœlo descendit. Ipsa est charius corpus Christi, quod ne mortem gustaret, morti illud alterum traditum fuisse nullus christianus ignorat. Ipsam ungi, ipsam foueri desiderat, ipsius infirma membra cupit fomentis accuratioribus reuelari. Ipsi ergo preciosa unguenta retinuit, cum anticipans horam, & accelerans gloriam, mulierum deuotionem non elusit, sed instruxit. Remisit ungi, sed parcens, non spernens. Non recusans obsequium, sed reseruãs proficuum. Proficuum dico non huius materialis atque corporalis unguenti, sed plane spiritualis, q̃ in isto designatum est. In isto ergo percepit magister pietatis, unguentis optimis potius, quę membris suis indigẽtibus tam esset poraliter quam spiritualiter omnino expuret exhiberi. Denique pauloante cum in caput eius, aut etiam in pedes funderetur unguentum, ipsumque satis preciosum, quid prohibuit? Imò, & obstitit prohibentibus. Nam, & Simoni indignanti, quod se tangi a peccatrice permitteret, longam te xuit reprehensionis parábolam, & alijs perditionis unguentum causantibus respondit dicens: Quid molesti estis huic mulieri? Nonnunquam ego (ut modicum faciam excessum) cum sederem mihi ad pedes Iesu mœrens, & offerẽs sacrificium spiritus contribulati in recordatione peccatorum meorum, aut certe ad caput siquando, uel raro starem, & exultarem in recordatione beneficiorũ eius, audiui dicentes: Vt quid perditio hæc? Causantes uidelicet, q̃ soli utiq̃ mihi, qui (ut putabant) multis prodesse possem. Et dicebant: Potuit enim uenundari multo, & dari pauperibus. Sed non bonum mercatũ mihi est etiã si uniuersum mundũ lucrer, meipsum perdere, & detrimentum mei

Iudæa mei facere. Vnde intelligens verba hæc inter illas esse, quas scriptura loquitur muscas
Ps. 36 morturas, quæ perdunt suauitatem unguẽ
Pop. 6 tis, recordatus sum diuinæ illius sententię.
Populo meus, qui te beatificant, in errorem inducunt. Vérum audiant excusantem Dominum, & respondentem pro me, qui me
Mat. 9.a quasi de ocio incusant. Quid, inquit, molestis estis huic mulieri? quod est. Vos uidetis in facie, & ideo secundum faciem iudicatis. Nõ est vir (vt putatis) qui possit mittere manum ad fortia, sed mulier. Qui tentatis ei imponere iugum ad quod ego eum minus sufficientem intueor? Bonum opus operatur in me. Stet in bono quandiu non contaescit ad melius. Siquando de muliere in uirum, & uirum perfectum profecerit, potest, & in opus perfectionis assumi. Fratres, reuereamur episcopos, sed uereamur labores eorum. Si labores pensamus, non affecta eum honores. Agnoscamus impares uires nostras, nec delectet molles, & fœmineos humeros uirorum supponere sarcinis: nec obseruemus eos, sed honoremus. Inhumane nempe eorum redarguis opera, quorũ onera refugis. Temerarie obiurgat uirum de prælio reuertentem mulier nens in domo. Dico enim. Si is qui de claustro est, eũ qui uersatur in populo, interdum minus districte minúsve circunspecte sese agere deprehẽderit (verbi gratia in uerbo, in cibo, in somno, in risu, in ira, in iudicio) non ad iudican
Gal. 4.c dum confestim prosiliat, sed meminerit scriptum. Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui custodia uigilans benefacis, sed qui iuuat multos, & melius facit, & uirilius. Quod si implere non sufficit absque aliqua iniquitate, id est, absque quadam inæqualitate uitæ, & conuersationis suæ, memento, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Hæc dicta sint contra geminam tentationem, quæ sepæ uiri religiosi episcoporum, vel amare gloriam, vel excessus temere iudicare diabolicis instigationibus incitantur. Sed redeamus ad unguenta sponsæ. Videsne, quam sit præferendum cæteris istud pietatis unguentum, de quo solo permissum non
Matth. 12.d est perditionem fieri? In tantum perditio de ipso non fit, ut nec aquæ frigidæ munus irremuneratum sinatur. Bonum tamen contritionis unguentum, quod de recordatione peccatorum conficitur, mittitúrque in
Ps. 50.d pedes Domini: quia cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet. Cæterum longe melius esse arbitror id quod dicitur deuotionis, factum de recordatione beneficiorũ Dei, quippe quod, & capiti idoneum reputatur, ita ut perhibeat de ipso Deus. Sacrificium laudis honorificabit me. Porro utrũque vincit unctio pietatis, quæ de respectu miserorũ fit, & per uniuersum Christi corpus diffunditur. Corpus dico non illud crucifixum, sed quod illius acquisitum est passione. Optimum reuera unguentum, in cuius comparatione cætera, nec respicere se ostendit qui ait: Misericordiam uolo, & nõ sacrificium. Hanc ergo potissimum inter cæteras uirtutes redolere puto ubera sponsæ, quę sponsi per omnia gestit congruere uoluntati. An non odore misericordię Thabita etiam in morte fragrabat? Et ideo cito de morte conualuit: quia prævaluit odor uitæ. Sed audite uerbum abbreuiatum super præsenti capitulo. Quisquis, & inebriat uerbis, & fragat beneficijs, sibi dictum putet, quia meliora sunt ubera tua uino, fragrantia unguentis optimis. Et ad hæc quis idoneus? Quis nostrum unum saltem horum integre perfecteque possideat, ut non uidelicet interdum, & in dicendo sterilior, & in operando tepidior sit? Sed est quæ merito, & non dubie hoc præconio glorietur, ecclesia utique, cui nunquam de uniuersitate sua deest, & unde inebriet, & unde fragret. Quod enim sibi deest in uno, habet in altero, secundum mensuram dona tionis Christi, ac moderationem spiritus diuidentis singulis prout uult. Fragrat ecclesia in his qui sibi faciunt amicos de mammona iniquitatis, inebriat in ministris uerbi, qui uino lætitiæ spiritualis infundunt terram, & inebriant eam, & fructum referunt in patientia. Ipsa audacter secureque sese nominat sponsam, tanquam quæ uere habet ubera meliora uino, & fragrantia unguẽtis optimis. Quod etsi nemo nostrum sibi arrogare præsumat, ut animam suam quis audeat sponsam domini appellare: quoniam tamen de ecclesia sumus, quæ merito hoc nomine, & re nominis gloriatur, non immerito gloriæ huius participium usurpamus. Quod enim simul omnes plene integreque possidemus, hoc singuli sine contradictione participamus. Gratias tibi domine Iesu, qui nos charissimę ecclesię tuę aggregare dignatus es, non solum, vt fideles essemus, sed ut ẽt tibi uice spõsæ, in amplexus iucũdos, ca-

Ps. 44.a
Cant. 1.c
Act. 9.g
1. Co. 12.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

stos, ęternosque copularemur, reuelata, & ipsi facie speculantes gloriam tuam, quæ tibi communis pariter est cũ patre, & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

De gloria, & laude Deo semper attribuenda pro omnibus bonis eius nobis impensis. Sermo XIII.

ORigo fontium, & fluminũ omnium mare est: virtutũ, & scientiarũ dominus Iesus Christus. Quis enim dominus virtutum
1. Re. 2. a nisi ipse est rex gloriæ? Sed & iuxta Annæ canticum, idem ipse Deus scientiarum Dominus est. Continentia carnis, cordis industria, voluntatis rectitudo, ex illo fonte manant. Non solum autem, sed & siquis callet ingenio, si quis nitet eloquio, si quis moribus placet, inde est. Inde scientiæ, inde sa-
Colo. 2. b pientiæ sermo. Thesauri siquidem sapientiæ, & scientiæ ibi omnes absconditi sunt. Quid? Casta consilia, iusta iudicia, sancta desiderja, nonne riuuli fontis illius sunt? Quòd si copię aquarũ secretis subterraneisque recursibus inceslanter æquora repetũt, vt inde rursus ad visus vsusque nostros iugi, & insatigabili erumpant obsequio, cur non etiam spirituales riui, vt arua mentiũ rigare non desinant, proprio fonti sine fraude, & sine intermissione reddantur? Ad locũ vnde exeunt reuertantur flumina gratiarum, vt iterum fluant. Remittatur ad suum principium cœleste profluuiũ, quo vberius terræ refundatur. Qualiter inquis? Qualiter dicit apostolus. In omnibus gratias agen-
1. Thes. 5. d tes. Quicquid sapientię, quicquid te virtutis habere confidis, Dei virtuti, & Dei sapiętiæ deputa Christo. Et quis tam insanus (ais) ut
Luc. 18. b aliunde præsumat? Nemo plane, adeo, vt & pharisæus gratias agat, cuius tamen iustitiæ non est laus à Deo. Nec enim illa gratiarũ actio (si bene recolis euangelium) gratiorẽ eum facit. Quare? Quia quicquid in ore deuotum sonuerit, cordis non sufficit excusare tumorem apud eum qui alta a longe cognoscit.

psa. 137. b Deus, o Pharisæe, non irridetur. Putas
1. Co. 4. b tu habes aliquid, quod non accepisti? Nihil, inquit, & ideo gratias refero largitori. Si omnino nihil, ergo nec meritum precessit in te vllum, vt illa de quibus gloriaris ac
G ciperes. Quod si & fatearis, primo quidem frustra inflaris aduersus publicanũ, qui ideo non habet, quod tu, quia non accepit, vt tu. Deinde vide etiam ne nõ integre sua dona resignes Deo, & tibi inflectens aliquid de gloria, & honore ipsius, fraudis merito arguaris, & fraudis in Deum. Si enim de his, quæ iactas, ex te tibi quippiam forte arrogares, falli te magis, quam velle fraudare crederem, & errorem corrigerem. Nunc vero quia gratias agendo, probas te tibi nihil tribuere, sed Dei esse dona, tua merita prudenter agnoscere: certe cæteros aspernendo prodis te, quòd in corde, & corde locutus sis, altero commodans linguam mendacium, altera veritatis vsurpans gloriam. Non enim iudicares publicanum contemnendum præte, si non præillo te honorandum cẽseres. Sed quid respondens apostolo præscribenti & dicenti. Soli Deo honor & gloria? Quid 1. Ti. 1. b angelo distinguenti, & docenti, quid sibi retinere placeat Deo, & quid parturi dignetur hominibus? Non gloria, inquit, in excelsis Luc. 2. b Deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. Cernitisne pharisæum agentẽ gratias, labiis quidem honorare Deum, cordis autem sententia se? Sic usu quodam magis, qua sensu vel affectu personare in ore multorum gratiarum actionem aduertere est, in tantum, vt homines quoque sceleratissimi ad quæque flagitia, & facinora sua soleant gratias Deo agere, quòd bene prospereque (vt quidem ipsi sapiunt) cesserit sibi in adimplenione peruersarum voluntatũ suarum. Audias (uerbi gratia) furem cum impię H machinationis male cupitum manipulum reportarit, exultantem clam, & dicentem. Deo gratias, non inanes uigilias feci, nocturnum laborem meum non perdidi. Similiter qui hominem interfecit, nonne gloriatur, & refert gratias, quòd præualuit aduersus æmulum, aut de hoste se uindicauit? Et nihilominus adulter tripudians gestit in Dei laudes, quòd diu optato concubitu tandem potitus sit. Non ergo omnis gratiarum actio accepta est Deo, nisi quæ de cordis pudica, & mera simplicitate procedit. Pudica sane dixerim propter eos qui, & de malis actibus suis gloriantes, Deo gratias agere solent, quasi Deus more ipsorum lætetur cum male fecerint, & exultet in rebus pessimis. Audiet qui huiusmodi est. Exe- gene. 31. estimasti inique, quòd ero tui similis? arguã te, & statuam contra faciem tuam. Mera uero adiunxi propter hypocritas, qui Deum quidẽ de bonis suis, sed verbotenus glo-

rificantes, corde retinent quod ore præmerito, & oblatum. Pacem volo, pacem desidero, & nihil amplius. Cui non sufficit
Ephe. 2. c pax, non sufficis tu. Tu es enim pax nostra, qui fecisti vtraque vnum. Hoc mihi necessarium, hoc satis est, reconciliari tibi, reconciliari mihi. Nam ex quo posuisti me con-
Iob 7. d trarium tibi, factus sum etiam mihimetipsi grauis. Cautus sum, nec ingratus fore beneficio daræ pacis, nec sacrilegus inuasor gloriæ tuæ. Tibi domine, tibi gloria tua maneat illibata, mecum bene agitur si pacem habuero. Golia prostrato, lætatus est populus pace recepta, sed Dauid singulariter extitit gloriosus. Iosue, Iepthe. Gedeon, Sanson, Iudith quoque, quanquam fœmina, gloriose in diebus suis triumpharunt de hostibus, sed pace cum gaudio fruentibus cæteris
1. Mac. 4. nemo eis cõmunicauit in gloria. Iudas Machabæus multis, & ipse inclytus victorijs, cũ g frequenter exultanti populo pacem fortiter pugnãdo tribuisset, nunquid gloriam quandoque est partitus alicui? Denique, & facta est, inquit, non gloria, sed lætitia magna in populo. Quid minus ab his omnibus condi tor omnium fecit quominus, & ipse debeat gloriari singulariter? Solus cuncta creauit, solus de hoste triumphauit, solus captiuos liberauit, & socium habebit in gloria? Et brachium, inquit, meum auxi- L
Esa. 63. b liatum est mihi. Item: Torcular calcaui solus, & de gentibus non est uir mecum. Quid
Ibidem. mihi ergo cum victoria si nec in prælio fui? Impudentissime mihi arrogo, vel gloriam absque uictoria, vel victoriam sine pugna.
Psal. 71. a Sed suscipite montes populo, pacem suscipi te nobis non gloriam, ipsi soli eam seruantes qui solus, & pugnauit, & vicit. Ita quæso
Luc. 2. b ita fit, gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis. At uerò non bonæ sed plane iniquæ uoluntatis est, qui nequaquam pace contentus, superbo oculo, & insatiabili corde inquietus anhelat, & ad gloriam Dei, nec pacem proinde retinens, nec gloriam apprehendens. Quis credat parieti, si se dicat parturire radium quem suscipit per feneſtram? Aut si glorientur nubes quòd imbres genuerint, quis non irrideat? Mihi liquido cõstat nec de carnalibus oriri riuos aquarum, nec de labijs, vel dentibus verba prudentiæ, etsi sensus ultra corporeus non attingat. Si qua sane in sanctis digna laude uel admiratione intueor clara luce veritatis discutiens, profecto reperio laudabilem siue mirabilem alium apparere, atque

Universidad de Deusto
Biblioteca

alium esse,& laudo Deum in sanctis eius: siue sit Helisæus, siue ille magnus Helias, mortuorum vtique suscitatores, ipsi quidē suo non imperio, sed ministerio foris exhibent nobis noua, & insueta: Deus uero in ipsis manens ipse facit opera: inuisibilis, & inaccessibilis in se, in suis spectabilis atque
M mirabilis est,& solus mirabilis,qui facit mi-
Psa. 71. d rabilia solus. Nec laus calami, laudabilis est pictura siue scriptura, nec gloria linguæ, aut labiorum sermo bonis. Tempus est,
Esa. 10. d vt & propheta loquatur. Nunquid gloriabitur, inquit, securis contra eum qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum a
2. Co. 12. c quo trahitur? Quomodo si eleuetur virga contra eleuantem se,& exaltetur baculus qui utique lignum est,sic contra dominum omnis qui gloriatur, si non in domino glorietur. Si gloriandum est,Paulus me docuit unde,& in quo.Gloria, inquit, nostra hæc est,testimonium conscientiæ nostræ. Securus glorior, si teste conscientia de gloria cōditoris nihil mihi vsurpo. Securus plane: quia iam non contra dominum, sed in do-
Ioan. 5. g mino. Hæc nobis gloriatio non solum non prohibetur, sed & suadetur, cum dicitur: Gloriam abinuicem quæritis, & gloriam, quæ a solo Deo est non vultis? Reuera gloriari in solo Deo, non nisi a solo Deo est. Nec mediocris ista gloria, quippe tam uera quam de ueritate, & in ueritatem tam rara, ut uix vel paucis perfectorum persecte
Psal. 61. e glorietur in ea. Eant ergo vani filij hominum, mendaces filij hominum, eant & decipiant ipsi de uanitate in idipsum. Nū sapiens gloriator probabit opus suum, atque ad lumen ueritatis diligenter examinabit, & sic habebit in semetipso gloriam, & non in ore alterius. Stultus sum si Ctstellæ labiorum tuorum gloriam meam credidero, & cœpero mendicare eam abs te cum habere voluero. Nónne nempe in tuo arbitrio est probare me, vel improbare,
A prout volueris? Sed si retineo penes me, ip-
2. Ti. 1. c se fidelius seruo mihi: Imo nec mihi eam credo, ipsi potius repono seruandam, qui potens est depositum meum seruare in illum diem, cautus in custodiendo, fidelis in restituendo. Secura tunc erit unicuique laus a Deo, his duntaxat qui humanas laudes contempserit. Nam gloria in confusione eorū, qui terrena sapiunt, dicente etiam Dauid:
Psal. 52. b Qui hominibus placent, confusi sunt, quoniam Deus sprenit eos. Fratres, si hæc scitis, nemo vestrū velit laudari in uita ista: quia quicquid hic fauoris captas quod ad Deum non retuleris, ipsi furaris. Tibi enim vnde gloria putide puluis, tibi unde? De uitæ sanctitate? Sed spiritus est qui sanctificat, spiritus dico, non tuus, sed Dei. Et si prodigium aut signis effulgeas, in manu tua fiunt, sed uirtute Dei. An blanditur popularis fauor, quòd verbum bonum, & bene forte deprompseris? Sed Christus donauit os, & sapientiam. Nam lingua tua, quid nisi calamus scribę? Et hoc ipsum mutuo accepisti. Talentum creditum est, repetendum cum vsura. Si inuentus fueris ad opus impiger, ad fructum referendum fidelis, pro labore tuo mercedem accipies. Si quo minus, tolletur a te talentum, & nihilominus exigetur lucrum, & uocaberis seruus nequam, & piger. Omnis igitur de bonis multiformis gratiæ apparentis in vobis referatur ad ipsum laus laudabilium siquidem uniuersorum auctorem, & largiorem. Idque non
B ficte, quemadmodum ab hypocritis, nec so-
la consuētudine, sicut a secularibus: sed nec quadam necessitate, vt iumēta ferendis oneribus applicantur: sed sicut decet sanctos, sinceritate fidei, deuotione solicita, hilaritate grata, sed non dissoluta. Immolantes itaque hostiam laudis, & reddentes vota nostra de die in diem, curemus omni vigilantia iungere sensum vsui, affectum sensui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati, quo interdum liberis pugnatæ monitis pasibus procedamus, & excedamus per inusitatas quasdā affectiones spirituales lætitias in iubileis amœnitatibus, in lumine Dei, in suauitate, in spiritu sancto, probantes nos comprehensos in his quos propheta intuebatur cum diceret: Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur. At fortasse aliquis mihi dicat: Bene admones, sed si ea diceres, quæ tuo proposito conuenirent. Expectate paulisper. Non sum immemor. In manibus est id tractare quod dicitur: Oleum effusum nomen tuum? Hoc opus, hic labor est. Et quę præmissimus, an fuerint necessaria, uos uideritis. Nunc quod ad me attinet, quia hinc aliena non sint, paucis aduertite. Nō recordamini in sponsę uberibus extremā commendatam esse suauiolentiam unguentorū? Quid ergo consequentius quā

vt eandem fragrantia sponsa, ne sibi arroga re putetur, de sponsi beneficio recognoscat? Cui plane sensui illa omnia, quæ prætaxaui
C mus, subseruire cognoscitis. Quod ubera, inquit, mea sic redolent, & sic placent, nec fluidas, nec meritis ascribo meis: sed tuę, ò sponsæ tribuo largitati, de oleo utique effuso nomine tuo. Hoc pro literæ consequentia. Cæterum explanatio ipsius capituli, cuius occasione super nequissimo vitio ingratitudinis præsentem sermonem tam in longum protraximus, tempus aliud, & aliud exordium sermonis desiderat. Nunc hoc solum admonitos vos esse sufficiat: si sponsa utique de omni uirtute sua, vel gratia minime audet sibi quippiam arrogare, quanto minus adolescentulæ forte, quæ nos sumus?
Psal. 69. b Dicamus proinde, & nos sponsæ vestigia in
D sectantes, dicamus. Non nobis domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Dicamus non uerbo, & lingua tantum, sed ope re, & ueritate, ne forte (quod nimis uereor)
Psal. 77. d dicatur, & de nobis. Qm̄ dilexerant eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei: cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius. Dicamus ergo dicamus, clamantes plus meduliis cordis, quam labijs oris. Saluos fac nos Domine Deus noster, & congrega nos de nationibus, ut confiteamur nomini sancto tuo, non nostro, & gloriemur in laude non nostra, sed tua, in secula seculorum. Amen.

D *De ecclesia fidelium Christianorum: & de synagoga Iudæorum perfidorum.* Sermo XIIII.

Psal. 75. c
Psal. 96. a
Psal. 93. a

NOtus in Iudæa Deus, in Israel magnum nomen eius. Populus gentium qui ambulabat in tenebris, uidit lucem magnam, quæ erat in Iudæa, & in Israel, uoluitque ac cedere, & illuminari, ut qui aliquando non populus, nunc populus esset, lapisque unus angulari ambos in se parietes uenientes è diuerso reciperet, & esset de cætero in pace
Cant. 2. a locus eius. Porro fiduciam dabat inuitantis
Cant. 4. a sponsi, quæ iam sonuerat. Lætamini gentes
Psal. 66. a cum plebe eius. Ergo accedere uoluit, sed
Psal. 113. a uenit synagoga, immundam asserens ecclesiam de gentibus, & indignam, idololatriæ sordem, & ignorantię cęcitatem improperās, & dicebat. Tu enim quo merito? Noli me tangere. Cur? inquit. An Iudæorum tantum Deus? Nonne, & gentium? Etsi
Rom. 3. d mihi certe meritum deest, sed non illi misericordia. Nunquid solummodo iustus est? Est misericors. Domine ueniat mihi mi-
Psa. 118. c serationes tuæ, & uiuam. Et rursum. Mi-
Ibidem. sericordiæ tuæ multæ Domine, secundum iudicium tuum uiuifica me: quod nimirum temperatum, misericordia est. Quid faciet iustus, & misericors Dominus, altera gloriante in lege, & applaudente iustitiam sibi, nec indigente misericordia, sed despicięte ipsam, quæ indiget, altera e regione propria cognoscente delicta, confitente indignitatem, renuente iudicium, flagitante misericordiam: quid inquam faciet iudex, & ille E
iudex cui, & iudicare, & misereri sic utrunque familiare est, ut neutrum altero familiarius? Quid sane possit conuenientius, quam ut pro suo, quæque accipiat uoto, iudicium illa, ista misericordiam? Iudæus iudicium quærit, & habeat: gentes autem super misericordia honorant Deum. Est & iudicium, ut qui cōtemnunt Dei misericordem iustitiam, & suam uolunt constituere (quæ profecto nō iustificat, sed accusat) eidē suę iustitię relinquantur, opprimēdi magis quam iustificandi.

Est quippe ex lege (quę neminem unquā duxit ad perfectum) est iugum, quod neque ipsi, neque patres eorum unquam portare potuerunt. Sed synagoga fortis est, non curat onus leue, nec iugum suaue. Sana est, non est ei opus medicus, nec unctio spiritus. Confidit in lege, liberet eam si potest. Non autem data est lex, quæ possit uiuificare, insuper & occidit. Litera enim occidit.
2. Cor. 3. b Propterea, inquit, dico uobis moriemini in peccatis uestris. Hoc ergo iudicium, ò synagoga, quod flagitas. Errori tuo cæca, & contentiosa delereris, donec plenitudo gentium (quas superba spernis, & inuida repellis) introeat, & agnoscat etiam ipsa ipsum, qui notus in Iudæa Deus, quodque est in Israel magnum nomen eius. Hoc quippe
Ioan. 9. g in iudicium uenit Iesus in hunc mundum, ut qui non uident uideant, & qui uident ceci fiant. Ex parte tamen: quia non repellet
Psa. 93. c et 94. a dominus plebem suam: ex toto, seruans sibi
F semen apostolos, & multitudinem credē tium quorum erat cor unum, & anima una.
Luc. 1. c Sed nec repellet in finem, reliquias saluaturus. Iterum enim suscipiet Israel puerū suū, & recordabitur misericordię suæ, ut ne ibi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luc.2.c quidem iudicium deserat comes misericordia, vbi nullũ ipsa reperit locum. Alioquin si pro meritis recepisset, iudicium profecto, sine misericordia ei qui non facit misericordiam. Habet quippe Iudæa oleum multum diuinæ notitiæ, idque in se tanquam in vase clausum auara retinet. Peto, & non misereatur, nec commodat. Sola Dei cultum sola notitiam, sola vult possidere magnum nomen eius. Nec zelat sibi, sed inuidet mihi. Ergo tu domine iudica iudicium meum, & nomen tuum magnũ magnificetur adhuc, & oleum, quod multũ est, multiplicetur magis. Crescat, ebulliat, effundatur, deriuetur, & in gentes, & sentiat omnis caro salutare Dei. Quo pacto (vt vult Iudæus ingratus) tota in barba Aaron remaneat unctio salutaris? Non barbæ, sed capitis est. Caput autẽ nõ barbæ solius, sed & totius est corporis. Capiat sane prima, nõ sola. Refundat, & inferioribus membris, quod accepit ipsa desuper. Descendat descendat, & in ubera ecclesiæ supernus liquor. Auida quippe nimis hunc sibi exprimere de barba non despicit. Perfusaque rore gratiæ, ut se non ingratam probet, dicat: Oleũ effusum nomen tuum.

Cant.1.a Sed exuberet quæso adhuc, & perueniat, usque in oram vestimenti, in me vtique omniũ nouissimo, atque indignissimo, de vestimento tamẽ. Nã & ego illud mihi de maternis uberibus tanquã paruulus in Christo iure profecto pietatis efflagito. Quod si murmuret homo cui de bonitate oculus nequam est, domine responde pro me. De vultu tuo iudicium meum prodeat, & non de supercilio Israel. Imo responde pro te, & dic calumniatori, tibi quippe calũniatur, quòd

Mat.20.b tribuas gratis. Dic proinde illi: Volo, & huic nouissimo dare similiter. Displicet Pharisæo. Quid mussitas? Ius meum, uoluntas est iudicis. Quid iustius ad meritum, quid ad præmium ditius? An non licet ei, quod vult facere? Mihi quidem misericordia, sed tibi minime iniuria fit. Tolle quod tuum est, & uade. Si decreuerit saluare & me, quid tu perdis? Exaggera quantum vis merita, & extolle sudores, melior est misericordia Do-

Psa. 62.a mini super vitas. Fateor, non sustinui pondus diei, & æstus, sed iugum suaue, & onus leue pro beneplacito patrisfamilias porto. Opus meum vix unius est horæ: & si plus, præ amore non sentio. Iudæus proprias exercitet uires, mihi probare libet, quæ sit voluntas Domini bona, & beneplacens, & perfecta. Ex ea sane operis ac temporis damna mihi resarcio. Ille pacto conuentionis, ego placito uoluntatis inito credo, & nõ ad inspientiam mihi. Nam uita in uoluntate eius. Illa mihi reconciliat patrem, illa hæreditatem restituit, etiam cumulatiori gratia symphonię, & cantus, & epularum ac totius exultantis familiæ celeberrima gaudia suscitat mihi. Si indignatur frater meus senior Luc.15.d ille, qui hœdum comedere mauult cũ amicis suis foris, quã mecum in paterna domo uituluro saginatum, respondebitur illi: Epu lari, & gaudere oportet, quia hic filius meus Ibidem. mortuus fuerat, & reuixit, perierat, & inuentus est. Adhuc synagoga foris epulatur cum amicis suis dæmonibus, quibus satis placet, quòd hœdũ peccati insipiens deuorat transglutiens, & reponens, atque quodammodo occultans sibi illud in uentre socordiæ, & insipientiæ suæ, dum contemnens Dei iustitiam, & suam uolens constituere, dicit se nõ habere peccatum, nec morte egere uituli fraginati, mundam siquidem iustamque ex legis operibus se reputans. At uero ecclesia scisso uelo occidentis literæ in morte verbi crucifixi, audacter ad eius penetralia pręeuntę spiritu libertatis irrumpit, agnoscatur, placet, sortitur æmulę locum, sit sponsa, fruitur præreptis amplexibus, & in calore spiritus Christo domini cui confricatur inhęrens, stillante ac fundente undique sui oleũ exultationis, hoc illa præ participibus suis exclamat, ait. Oleum effusum nomen tuum. Quid mirum si ungitur, quæ unctum amplectitur? Ecclesia ergo recumbit intus, sed ecclesia interim perfectorum. Spes tamen est, & nobis. Excubemus pro foribus, qui minus perfecti sumus, spe gaudentes. Sponsa, & sponsa soli interim intus fiat, mutuis secretisque fruantur amplexibus, nullo corpitu carnalium desideriorum, nullo corpореorum phantasmatum perturbante tumultu. Turba uero adolescentularum, quæ absque huiusmodi inquietudinibus nondũ esse possunt, foris expectet. Expectentque I

Psal.44.d secure scientes ad se illud spectare, quod sequnt. Adducentur regi uirgines post eam, proximæ eius afferentur tibi. Et ut quæque sciat cuius spiritus sit, uirgines dico illas, quæ ante Christo fœderate, quam fœlatæ mundi complexibus, ipsi firmiter perieuerant, cui se tanto fœlicius quanto maturius deuouerunt: proximas uero, quæ priſtinam suã deformitatẽ in qua mundo huic quandoque

doque conformes, mundi principibus, idest spiritibus spurcis in omni carnali cõcupiscentia sese turpiter prostituerant, tandẽ aliquando erubescentes & exeuntes in noui hominis formam, quanto serius, tanto efficacius reformare festinant. Et hæ & illæ tamẽ proficiant, non deficiant neque fatigentur, etsi necdum plene in se sentiunt vnde dicant & ipsæ: Oleum effusum nomen tuum. Nec enim audent adolescentulæ per se fiere verba sponso. Tamen si magistrę vestigijs pressius inhærere student, effusi olei saltem odore delectabuntur, & incitabuntur etiam de odoris perceptione cupere & quærere potiora. Frequenter ego ipse (quod fateri non verecundor) maximeque in initio conuersionis meæ, corde durus & frigidus, & quærens quẽ uellet diligere anima mea, nec adhuc enim diligere poterat quem nondum inuenerat, aut certe minus quam vellet diligebat, & ob hoc quærebat vt magis diligeret, quem nequaquam quæreret, nisi iam aliquatenus dilexisset. Cum ergo eum quærerem in quo recalescceret atque requiesceret spiritus meus, utique torpens & languens, nec ulla de parte occurrens qui succurreret, per quẽ uidelicet pruK rigęs rigęs quæ sensus stringebat internos dissolueretur, & uernalis illa suauitas ac spiritualis amœnitas reuerteretur, tunc magis ac magis languebat & tædebat & dormitabat anima mea præ tædio tristis pene & despe-Cant. rans, & musitans secum illud: A facie frigoris eius quis sustinebit? cum subito forte ad affatum vel etiam aspectum cuiuspiã spiritualis perfectique viri, interdum & ad so-Hom. lum defuncti seu absentis memoriam flabat spiritus & fluebant aquæ: & erant mihi lachrymæ illæ panes die ac nocte. Quidnam aliud nisi odor exhalãtis unctionis qua erat ille perfusus? Non enim unctio, quæ ad me nimirum nisi homine mediante nõ pertingebat. Ea propter etsi gaudebam de munere, confundebar tamen & humiliabar q̃ sola ad me tenuis exhalatio, & non pinguis superfio peruenisset. Odoratu quippe delectatus noui tactu, indigoum me proinde coprofectũ cui per se ipsum dulcescceret Deus. Et nunc idipsum si accidat, auidus quidem suscipio munus indultum, gratumque habeo: sed dolens doleo per me ipsum nõ meruisse, atque (vt dicitur) de manu in manum minime accepisse, cum obnixe id petierim. Pudet nimirum magis ad hominis

quam ad Dei moueri memoriam. Et nunc Psal. 41.c cum gemitu clamo: Quando ueniã & apparebo ante faciem Dei? Existimo & aliquos vestrum idem esse expertos, & experiri interdum adhuc. Qua in re quid sentiendum nisi quòd nostra aut superbia cõtunditur, aut humilitas custoditur, aut fraterna L charitas nutritur, aut desiderium excitatur? Vnus idẽque cibus & ægrotis est medicina, & ęgrotatiuis dieta. Porro & debiles confortat, & delectat valentes. Vnus idemque cibus & languorem sanat, & seruat sanitatem: & corpus nutrit, & palato sapit. Sed redeamus ad verba sponsæ, & sic curemus audire quæ ait, vt studeamus sapere & quod sapit. Sponsa, ut dixi, ecclesia est. Ipsa est cui plus dimissum est, & quę plus diligit. Quod æmula improperat ei ad conuicium, hoc sibi ipsa inflectit ad cõmodum. Inde mansuetior ad correptionẽ, inde patientior ad laborem, inde ardentior ad amorem, inde sagacior ad cautelam, inde humilior pro cõscientia, inde acceptior pro uerecundia, inde ad obediendum paratior, inde ad gratiarum actionem deuotior ac solicitior. Denique illa (ut dictum est) murmurante & memorante merita sua, & laCanti.1.a bores, & pondus diei, & æstus, ecclesia beneficium recolit dicens: Oleum effusum nomen tuum. Hoc plane testimonium Israel Ps. 121.a ad confitendum nomini domini. Non tamen Israel secundum carnem, sed eius qui secundum spiritum est. Nam hoc ille quo pacto dicat? Non quòd non habet oleum, sed non habet effusum. Habet, sed reconditum, habet in codicibus, sed non in cordibus. Foris hęret in litera: contrectat manibus vas plenum, sed & clausum, nec aperit vt vngatur. Intus intus est vnctio spiritus, aperi & vngere, & iam nõ eris domus exasperans. Quid facit oleum in vasis, si M non sentias & in mẽbris? Quid tibi prodest pium saluatoris nomẽ lectitare in libris, nec habere pietatem in moribus? Oleũ est. Effunde, & senties virtutem eius, quæ triplex est. Sed Iudæus ista fastidit, uos audite. Volo dicere cur nomen sponsi oleo cõparetur, quod nondum dixeram. Et tres huius rei occurrunt causæ. A: quoniam pluribus uocabulis appellatur (eo quòd) nullum quo proprie dicatur inuenitur, ineffabilis quippe est) prius nobis inuocãdus est c spiritus sanctus, ut de multis vnum quod vult hoc loco intelligi (quoniam scripto

designare

Universidad de Deusto
Biblioteca

desiderare non placuit) per se nobis aperire dignetur. Sed hoc quoque alias. Nam etsi in promptu nunc essent omnia, & neque vos onerati, nec ego fatigatus essem, hora tamen finem indicit. Tenete in quo attentos uos reddidit, ut non sit eras necesse repetere. Hoc incumbit, hoc in manibus est, docere scilicet cur nomen sponsi oleo comparetur: & quod de nominibus. Et quoniam nō possum ego à me dicere quicquā, indicta oratio est, ut nobis sponsus ipse re uelet per spiritum suum Iesus Christus dominus noster: cui est honor & gloria in seculā seculorum. Amen.

A *Qualiter hoc nomen Iesus est medicina salubris fidelibus Christianis in omnibus aduersis. Sermo. XV.*

BEnignus est spiritus sapientiæ, & non cōsueuit esse difficilis se inuocantibus, qui sæpe & antequam inuocetur, dicit: Ecce adsum. Audite iam quod orantibus uobis per me indicare dignatur de eo, quod heri ad hoc ipsum distulimus, & orationum uestrarum fructum tempestiuum percipite. En ostendo nomen quod oleo merito comparatur, & quo merito, dicā. Multa quidem sponsi uocabula sparsa per omnem diuinam paginam legitis, sed in duo ea vobis uniuersa complector. Nullum ut arbitror reperietis, quod non aut pietatis gratiam, aut potentiam maiestatis sonet. Spiritus ita dicit etiam per sibi familiarius organum. Duo hæc audiui: quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia. Ergo secundum maiestatem sanctū & terribile nomen eius. Secundum pietatem non est nomen aliud sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Sed exemplis magis perspicuum fiet. Hoc est, inquit, nomen quod uocabunt eum, Dominus iustus noster. Nomen patientiæ est. Item: Et uocabitur nomen eius Emmanuel. Pietatem insinuat item ipse de se: Vos uocatis me, ait, magister & Domine. Primū gratiæ est, secundū maiestatis. Non.n.minus pium est docere animū scientiā, quā præbere escam corpori. Rursum propheta: Vocabitur, inquit, nomen eius admirabilis, consiliarius, Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Primū, tertium, quartū, maiestatem sonant, reliqua pietatem. Quod horum ergo eligendum? Profecto maiesta-

Sap.1.b
Esa. 58.c
Psal. 61.c
Ps. 110.b
Act.4.c
Hier. 23.b
Esa. 7.c
Exod.3.b
B
Esa.9.b

tis ac patientiæ nomen, in id quod est pietatis gratiæ, quodāmodo transfunditur, ipsumque effunditur abunde per Iesum Christum Saluatorem nostrum. Nomen (uerbi causa) quod Deus est, nonne in id quod est nobiscū Deus, hoc est in Emmanuel liquescit & deficit? Sic admirabilis in id quod est consiliarius, sic Deus & fortis in ea quæ sunt pater futuri seculi, & princeps pacis. Et Dominus iustus noster, misericors & miserator Dūs. Non dico nouū quid quondā quoque nihilominus Abrā in Abrahā, & Sarrai in Sarram effusa sunt, & iam tunc lustiferæ effusionis celebratū prefiguratumque mysterium recordamur. Vbi iam illud quod apud antiquos tam terribiliter quam frequēter intonare solebat, Ego Dominus, ego Dominus? Mihi dictatur oratio, cuius principiū nomine dulci paterno sequentiū obtinendarum petitionū præbet fiduciam. Serui nominantur amici, & resurrectio nō tantum discipulis, sed fratribus nunciatur. Nec mirum si cum uenit plenitudo temporis, facta est effusio nominis, Deo quippe per Iohelem promiserat adimplēte, & effundente de spiritu suo super omnē carnem, cū rale aliquid & apud Hebræos olim cōtigisse legam. Credo uos prævolare & scire iam quid dicere uelim. Quale erat, inquam, & C scisciranti Moysi primo respondit: Ego sum qui sum, & qui est, misit me ad uos? Nescio an uel ipse Moyses caperet sic, si nō uidelicet effunderetur. Sed fusum est, & captum est. Nec modo fusum, sed & effusum. Nam infusum iam erat. Iam cœli habebant illud: iam angelis innotuerat. Est autē foris missum: & q̄ angelis ita erat infusum, ut esset & priuatū, effusum & in homines est, ita ut iam tūc merito clamaretur de terra: Oleū effusum nomē tuū, si nō ingrate plebis exosa peruicacia obstitisset. Attente plebis exosa peruicacia obstitisset. Attente Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Currite gentes, ad manū est salus, effusum est nomen quod quicunque inuocauerit, saluus erit. Angelorum Deus etiā hominum Deum se nominat. Oleum misit in Iacob, & cecidit in Israel. Dicite fratribus uestris: Date nobis de oleo uestro. Si nolunt, rogate Dūm olei ut mittat & uobis. Dicite: Auser opprobrium nostrū. Ne quæso insultet maleuolus dilectæ tuæ, quā à finibus terræ euocare placuit tibi tanto utique dignātius, quāto minus dignam. Decenter obsecro ut benigni patrisfamilias

inuitatos seruus nequā excludat? Ego sum (ait) Deus Abrahā, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Et nō amplius? Effunde, effunde, aperi manū tuā adhuc, & impleo omne animal benedictione. Veniant ab oriente, & occidēte, & recumbant cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno cœlorū. Veniāt ueniāt tribus tribus domini: testimoniū Israël ad cōfitēdū nomini dūi. Veniant, & recūbant, epulētur, & delectētur in lętitia, & vnus vbique resonet in voce exultationis & confessionis sonus epulantis, oleū effusum nomē tuū. Vnū scio, si Philipum, & Andream habuerimus olliarios, repulsam omnino non patimur quicunque oleū petimus, quicunque voluimus Iesum videre. Incunctanter Philippus dicet Andreæ: Andreas autem, & Philippus dicent Iesu Iesus autem quid? profecto quod Iesus. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solū manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Moriatur igitur granum, & surgat gentium seges. Oportet pati Christum, & resurgere à mortuis, & prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionē peccatorum non solum in Iudæam, sed etiam in omnes gentes, quatinus ab uno nomine quod est Christus, milia milium credentium Christiani dicantur, & dicant: Oleū effusum nomen tuum. Agnosco enim nomen quod in Esaia legi. Seruos suos, inquit vocabit nomine alio, in quo qui benedictus est super terrā benedicetur in domino. Amen. O nomen benedictum. O oleum vsquequaque effusum. Quousque, de cœlo in Iudæam, & inde in omnem terram excurrit, & de toto orbe clamat ecclesia: Oleū effusum nomen tuum. Effusum plane, quod non solū cœlos terrasque perfudit, sed aspersis, & inferos, adeo vt in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, & dicat: Oleum effusum nomen tuum. Ecce Christus, ecce Iesus. utrunque infusum angelis, vtrunque effusum in homines, & illos homines qui computruerant tanquam iumenta in stercore suo, homines, & iumenta saluans, quemadmodum multiplicauit misericordiam suam Deus. Quām carum, quā vile. Vile, sed salubre. Si vile non esset, nō mihi effunderetur. Si salubre non esset, non me lucraretur. Particeps nominis sum, sum & hęreditatis. Christianus sum: frater Christi sum. Si sum quod dico, hæres sum Dei, cohæres autem Christi. Et quid mirum si sponsi effusum est nomen, cum ipse quoque effusus sit? Nā semetipsum exinaniuit formā serui accipiens. Denique ait: Sicut aqua effusus sum. Effusa est plenitudo diuinitatis habitans super terrā corporaliter, ut de illa plenitudine omnes, qui corpus mortis gestamus caperemus, ac vitali odore repleti dicere remus: Oleū effusum nomē tuum. En quod nomen effusum, & qualiter, & quatenus. Cur vero eolū? Nam hoc nondū dixi. In sermone superiore dicere cœperā, sed interuenit subito aliud quod prædicendū videbatur: quanquā intermiserim ultra quàm credidi. Quod non aliud esse reor nisi quòd fortis mulier sapientia misit manum ad colum, & digiti eius apprehenderunt fusum. Nouit enim modicā, lanam vel linum in lōgum producere filiū, atque in telæ extēdere latitudinem, & sic omnes domesticos suos uestire duplicibus: Est proculdubio inter oleum & nomen sponsi similitudo, nec ocio se spiritus sanctus alterutrū cōparauit. Ego autem dico in triplici quadā qualitate olei, quod lucet, pascit, & ungit si uos melius nō habetis. Fouet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem lux, cibus, medicina. Vide idē nunc F & de sponsi nomine. Lucet prędicatum: pascit recogitatum, inuocatum lenit, & ungit. Et percurramus singula. Vnde putas in toto orbe tanta, & tam subita fidei lux nisi de prædicato Iesu? Non ne in huius nominis luce Deus nos uocauit in admirabile lumē suum, quibus illuminatis, & in lumine isto videntibus lumen, dicat merito Paulus: Fui aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Hoc denique nomen coram regibus, & gentibus, & filiis Israel portare iussus est idē apostolus, & portabat nomē tāquā lumē, & illuminabat patriam, & clamabat ubique: Nox præcessit, dies autē appropinquauit: abiiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, sic ut in die honeste ambulemus. Et monstrabat omnibus lucernā super candelabrū: annuntiās in omni loco Iesum, & hūc crucifixū. Quomodo lux ista insplēduit ac prestrinxit cunctorū intuētiū oculos, quādo de ore Petri tāquā fulgur egrediēs, claudi vnius corporales plantas solidauit, & bases multosque spiritualiter cœcos illuminauit? Nūquid nō ignē sparsit cū ait: In nomine Iesu Christi Nazareni surge & ambula? Nec tm̄ lux é nomē Iesu, sed est & cibus. An nō totiēs cōfortaris quotiēs recordaris

Rom. 8.c
Phili. 2.a
psal. 21. c
Pro. 31.c
Rom. 13.d
Act. 3 c

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordaris? Quid æque mentem cogitantis impinguat? Quid ita exercitatos reparat sensus: virtutes roborat, vegetat mores bonos atque honestos: castas fouet affectiones? Aridus est omnis animæ cibus si non oleo isto infunditur. Insipidus est si non hoc sale conditur. Si scribas, non sapit mihi nisi legero ibi Iesum. Si disputes aut conferas, nõ sapit mihi nisi lonuerit ibi Iesus. Iesus mel in ore, aure melos, in corde iubilus. Sed est, & medicina. Tristatur aliquis nostrum? veniat in cor Iesus, & inde saliat in os, & ecce ad exortum nominis lumẽ, nubilũ omne diffugit, redit serenum. Labitur quis incrimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando? nonne si inuocet nomen vitæ confestim respirabit ad vitam? Cui aliquando stetit ante faciem salutaris, nominis duritia (vt assolet) cordis, ignauiæ torpor, rancor animi, languor acedię? Cui fons forte siccatus lacrhymarum, inuocato Iesu non continuo erupit vberior, fluxit suauior? Cui in periculis palpitanti, & trepidanti, inuocatũ virtutis nomen non statim fiduciam prestitit, depulit metum? Cui quæso, in dubiis æstuanti, & fluctuanti, non subito ad inuocationem clari nominis emicuit certitudo? Cui in aduersis diffidenti, iamiamque deficienti, si nomen adiutorij sonuit, defuit fortitudo? Nimirũ morbi, & languores animæ isti sunt, illud medicina. Denique, & probare licet. Inuoca me, inquit, in die tribulationis eruam te, & honorificabis me. Nihil ita iræ impetum cohibet, superbiæ tumorem sedat, sanat liuoris vulnus, restringit luxuriæ fluxum, extinguit libidinis flammam, sitim temperat auaritię, ac totius indecoris fugat pruriginem. Siquidem cum nomino Iesum hominem mihi propono mitem, & humilẽ corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni denique honestate ac sanctitate conspicuum, cũdemque ipsum Deũ omnipotentem, qui suo me, & exemplo sanet, & roboret adiutorio. Hæc omnia simul mihi sonant cum insonuerit Iesus. Sumo itaque mihi exempla de homine & auxilium a potente, illa tanquam pigmentarias species, hoc tanquam vnde acuam eas, & facto confectionem, cui similem medicorum nemo facere possit. Hoc tibi electuarium habes o anima mea, reconditum in vasculo vocabuli huius, quod est Iesus, salutiferum certe, quodque nulli vnquam pesti tuæ inueniatur inefficax. Semper vbi in sinu sit, semper in manu, quo tui omnes in Iesum & sensus dirigantur, & actus. Denique, & in uitatis: pone me, inquit, signaculum in corde tuo: signaculum in brachio tuo. Sed hoc alias. Nunc verò habes vnde, & brachio me dearis, & cordi. Habes inquam in nomine Iesu vnde actus tuos vel prauos corrigas, vel minus perfectos adimpleas: itemque vita de tuos sensus aut serues ne corrumpantur, aut si corrumpantur, sanes. Habuit & Iudea quosdam Iesus quorum vacuis gloriatur vocabulis. Illa .n. nec lucent, nec pascunt, nec medentur. Idcirco synagoga intenebris est vsque adhuc, fame & infirmitate laborãs. Et non sanabitur nec satiabitur quousque sciat meum Iesum dominari Iacob, & finiũ terræ, & conuertatur ad vesperam, & fa mem patiatur vt canes, & circumeat ciuitatem. Et illi quidem præmisi sunt tanquam baculus ad mortuum, prophetã pręuenientes, & sua interpretari nomina nequiuerũt. Vacua quippe erant. Superpositus mortuo baculus est: & non erat vox neque sensus: quoniam baculus erat. Descendit qui baculũ misit, & mox saluum fecit populum suũ a peccatis eorum, probãs se esse quod dicebatur. Quis est hic qui etiam peccata dimittit? Nimirum qui dicit: Salus populi ego sum. Iam vox, iam sensus est, & patet cum nõ tenet portare nomen instar priorum. Sentitur infusa salus, & beneficium non tacetur. Intus sensus, foris vox. Compũgor, & cõfiteor & confessio vitam indicat. A mortuo enim tanquam qui non est perit confessio. Ecce vita, ecce sensus. Suscitatus. perfecte surrexit tegra est resurrectio. An aliud mors corporis est, nisi cũ sensu priuatur, & vita? Peccatum quod mos animæ est, nec compunctionis mihi sensum, nec cõfessionis reliquerat vocem, & erã mortuus. Venitis qui peccata dimittit, & utrunque restituit: & dicit animæ meæ? Salus tua ego sum. Quid mirum si cedit mors vbi vita descendit? Iam corde creditur ad iustitiã, & ore confessio fit ad salutẽ. Iã osculat puer, & osculat septies: & dicit: Septies in die laudẽ dixi tibi dñe. Videtur hunc septenarium. Sacer numerus est, nõ uacat. Sed melius hoc alij seruamus sermoni: quo famelici, & non fastidiosi ad tam bonas epulas accedamus, imitante nos ipõ so Ecclesiæ Domino nostro Iesu Christo, qui est super omnia Deus benedictus in secula amen.

De

De cordis contritione, & de tribus specie bus mentæ confessionis. Sermo XVI.

QVid sibi ergo vult septenarius iste? Nescio enim an ita simplex quispiam in nobis sit qui ociosas esse has vices, & numerum hunc putet fortuitum. Ego nec illud vacare reor quòd propheta incumbens supra per mortuum, ad mensuram puerilis corporis sese contraxit, os suum ori illius conunxit, oculisque oculos, & manibus manus. Spiritus sanctus sic omnia fieri, & sic scribi fecit, ad eruditionem proculdubio illorum spirituum quos corrupti circumuenit insula societas, ac stulta mundi sapientia delipere docuit. Corpus quippe quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Propterea nemo miretur ac molestę ac cipiat si in his scrutandis tanquam quibusdam spiritus sãcti apothecis curiosus existo, cuę sciam quia sic viuitur, & in talibus vita spiritus mei. Dico tamen his qui prævolantes ingenio, in omni sermone ante pedes flagitant finẽ quàm principium teneant: debitorem me etiam tardioribus esse, & maxime. Sed nec studium tam esse mihi vt exponam verba, quàm ut imbuam corda. Et haurire, & propinare me oportet, quod non fit celeriter percurrendo: sed tractando diligenter, & exhortando frequenter. Quãquã & præter spem quoque meã diu nos discussio detinuit sacramentorum. Putaui fateor unum ad hoc sermonem sufficere: syluamque istam umbrosam latebrosamque allego rarum pertransire nos citò: & ad planiciem mentalium sensum itinere diei quasi unius peruenire: sed secus contigit. Biduũ quippe iam in eo expendimus: & adhuc restat uia. Iesus oculi eminus summitates ramorum, & montium cacumina peruolabat: sed vallium subteriacens uastitas, & densitas dumetorum frustrabatur obturus. Nunquid (uerbo gratia) Helisęi miraculũ præuidere valebam, quia nobis indelicet de gentium uocatione, & repulsione Iudæorum differentibus, ita de subito in medium profiliret? Et animę quandoquidẽ incidimus, non pigeat nos paululum immorari, consequenter ad id quod intermittimus, postea reuersuros. Siquidem animarum cibus nihilominus est iste. Canibus quoque aç uenatoribus plerũque contingit à bestia, quam aggressi erant desistere, & sequi aliam quæ inopinantibus fortè occurrerit. Non paruũ fiducię robur pręstat mihi, quòd magnus ille uir Propheta potens in opere, & sermone, de excelso monte cœlorum descendens uisitare dignatus est me, cũ sim cinis, & puluis: misereri mortuo: inclinare se iacẽti: contrahi & coæquari paruo, cæco parturi lumen oculorum suorũ: & os mutũ oris proprij osculo soluere: debilesque manus suatũ roborare contactu. Suauiter rumino ista, & replentur uiscera mea: & interiora mea saginantur: & omnia ossa mea germinant laudem. Hoc semel cõtulit uniuersitati, hoc quotidie singulis innobis actitari sentimus, & cordi scilicet tribui intelligentiæ lumẽ, & oris ædificationis uerbũ, & manibus opus iusticiæ. Dat sentire fideliter, dat proferre uiriliter, dat efficaciter adimplere. Et est funiculus triplex, qui diffícile rũpitur ad extrahẽdas animas de carcere diaboli, & trahendas potẽ se ad regna cœlestia: si rectè sentias, si dignè proloquaris, si uiuendo confirmes. Oculis suis tetigit meos, interioris hominis frontem claris luminaribus ornans, fide & intellectu. Ori meo iunxit suum, & mortuo signũ pacis impressit: quoniam cum adhuc peccatores essemus, reconciliauit nos Deo, iusticię mortuos. Os ori applicuit, iterato inspirãs in faciem meã spiraculum uitæ: sed sanctioris quã primo. Nam primò quidem in animam uiuentem creauit me: secundo in spiritum uiuificantẽ reformauit me. Manus suas meis superposuit, exemplum præbens bonorum operum formam obedientiæ: aut certè manus suas misit ad fortia: ut doceret manus meas ad prelium, & digitos meos ad bellum. Et oscitauit, inquit, puer septies. Sufficiebat ad gloriam manifestandi miraculi oscitasse semel: sed multiplicitas, & insignis numerus mysterij admonent. Si illud ignẽ uniuersi humani generis primũ quidẽ exanime corpus attendas: uides ubique Ecclesiã (ex quo uitam Propheta incumbente recepit) quasi septies oscitare: quia septies in die laudem dicere consueuit. Si teipsum aduertas in hoc tenouerit uita uiuere spirituali, ac mysticum hunc implere numerum, si sensualitatis tuæ quinarium, charitatis binario subijcis, exhibesque (iuxta Apostolum) membra tua seruire iusticiæ in sanctificationem, quæ prius exhibuisti seruire iniquitati ad iniquitatem: aut certe si eundem quinarium proximorum

Psal. 49. c

Cant. 1. b

Psal. 49. d

Isa. 58. e

Mat. 2. a

Luc. 7. a

Rom. 10. b

Psal. 34. a

Rom. 10. b

Psal. 118. b

Gen. 2. b

4. Reg. 4. f

Eccle. 4. c

4. Reg. 4

psal. 118. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

A morum salutí impertiens, ad perficiendum septenarium duo hæc adiicias, misericordiam scilicet, & iudicium cantare Deo. Habeo, & alia septem oscitationes: septē videlicet experimenta sine quibus vera, & certa salus redituí spiritus minime constat, quatuor ad sensum compunctionis, tria ad confessionis solum pertinentia. Si ui uis, si vox, si sensus est, tu quoque eadem in te recognoscis. Porro sensum ex integro recuperasse te sciat, si tuam conscientiam quadruplici sentis compunctione morderi: pudore gemino, & gemino metu: nam vitam ad perficiendum septenarium triplex confessionis species attestatur, de quibus postea videbitur. Nonne, & sanctus Hieremias in suo planctu obseruat hunc numerum? Et tu igitur in tua pro te lamentatione formam habens propheticam, Deum cogita factorem tuum, cogita, & benefactorem, cogita patrem, cogita Dominum. Ad omnia reus es, plange per singula. Ad primum, & vltimum repondeat timor tuus: ad duo media pudor. Pater sane non metuitur, cum pater sit. patris enim est misereri semper, & parcere. Et si percutit, uirga non baculo percuit, & cum percusserit sanat. Paterna uox est: percutiam, & ego
Deu.32.f sanabo. Non est proinde, quod à patre formides, qui etsi quandoque feriat ut emendet, nunquam tamen vt uindicet. At uero cogitantem, quod patrem offenderim,
B est certe quod pudeat: etsi nō quod terreat. Voluntarie genuit me verbo veritatis, non stimulo carnalis cupiditatis excusit, quēad modum genitor carnis meæ. Deinde etiam non perpecit vnigenito pro sic genito: Ita ipse quidem patrem se exhibuit mihi, sed non ego me illi vicissim filium. Quanam fronte attollo iam oculos ad vultum patris tam boni tam malus filius? Pudet indigna gessisse genere meo, pudet tanto patri vixisse degenerem. Exitus aquarum deducite
Psa 68. b oculi mei. operiat confusio faciem meam, vultum meum pudor suffundat, occupent-
Psal.30. c que caligo. Deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Proh pudor, quem fructum habui in quibus nunc erubesco? Si in carne seminaui, de carne non metam nisi corruptionem. Si in mundo, &
Gala.6.b ipse transit, & concupiscentia eius. Quid?
1.ioan.2.c Caduca, vana, & prope nulla, & quorum finis mors est, infœlix, & insanus præferre non erubui æterni patris amori, & honori. Confundor confundor audire: Si ego pa-
Mala.1.b ter: vbi est honor meus? Sed, & si pater non esset: obrueret me beneficiis, *instaurat* aduersum me testes (ut alia innumera taceam) huius corporis victum, & vestē poris huius, & super omnia sanguinem delecti filij clamantem de terra. Pudet ingratitudinis, quanquam ad confusionis cumulū arguar etiam reddidisse mala pro bonis, & odium pro dilectione. Minime quidem mihi à benefactore, sicut nec à patre tenendum. Verus quippe beneficus est, dans affluenter, & non improperans. Non improperat dona, qui dona sunt: & beneficia sua mihi dedit, non vendidit. Denique tine pœnitentia sunt dona eius. At quanto de illo benignius: tanto de me indignius tentire cogor. Erubesce, & dole nihilominus anima mea, qm etsi illum nō repetere & nō improperare decet: nos tamen omnino dedecet ingratos immemoresque existere. Heu, quid vel nunc tandē retribuā domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Quòd si segnior forte suas partes minus exequitur pudor: timor sanē excitetur in adiutorū. Excitetur, ut excitet. Sepone parum pia vocabula benefactoris, & patris, atque ad austeriora conuertere. Nempe qui legitur pater misericordiarum, & Deus totius consolationis: legitur nihilominus Deus ultionum Dominus. Legitur Deus iudex iustus & fortis. Legitur terribilis in consilijs super filios hominum. Legitur Deus zelans. Quòd pater est, quod beneficus est, nisi est propter semetipsum fecit omnia, scriptura teste. Qui ergo quod tuum est tibi defendit ac seruat, putas, & pro se aliquando non zelabit: putas sui non requiret principatus bonorem? Propter hoc irritauit impius Deum, quia dixit corde suo, non requiret. Et quid est in corde suo dicere, non requiret, nisi non metuere quod requiratur? Sed requiret usque ad nouissimum quadrantem: requiret, & retribuet abundanter facientibus superbiam. Requiret à redempto seruitium: honorem, & gloriam ab eo quem plasmauit. Esto quod dissimuler pater: ignoscat beneficus: sed non dominus, & creator. Et qui parcit filio, non parcet figmento, non parcet seruo nequam. Pensa cuius sit formidinis & horroris, tuum atque omnium contempsisse factorē, offendisse dominum maiestatis. Maiestatis est

est timeri, domini est timeri, & maxime huius maiestatis, huiusque domini. Nam si reum regiæ maiestatis quamuis humanę, humanis legibus plecti capite sancitum sit, quis finis contemnentium diuinū omnipotentiam erit? Tangit montes, & fumigāt: & tam tremendam maiestatem audet irrita re vilis puluiculus, vno leui flatu mox dispergendus, & minime recolligendus? Ille ille timendus est, qui postquam occiderit corpus, potestatem habet mittere & in gehennam. Pauco gehennam, pauco iudicis vultum, ipsis quoque tremendum angelicis potestatibus. Contremisco ab ira potentis, a facie furoris eius, à fragore ruentis mundi, a conflagratione elementorum, a tempestate ualido, a uoce archangeli, & a verbo aspero. Contremisco a dentibus bestiæ infernalis, a uentre inferi, a rugientis præparatis ad escam: horreo vermem rodentem, & ignem torrentem, fumum & vaporem & sulphur, & spiritum procellarum. Horreo tenebras exteriores. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, vt prœueniam fletibus fremitum & stridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula & pondus catenarum prementium, stringentium, vrentiū, nec consumentium? Heu me mater mea, vt quid me genuisti filium doloris, filium amariendinis, indignationis & plorationis æternæ? Cur exceptus genibus, cur lactatus uberibus, natus in combustionem, & cibus ignis? Qui sic afficitur, sensum pro culdubio recuperauit, & in duplici metu illo, teneque pudore illo æque duplici habet oscitationes quattuor. Tres quæ resistant ex uoce confessionis adiiciet, & nequaquam dicetur iam de eo, quod non sit uox neque sensus, si tamen de corde humili, simplici, fideliq; processerit illa confessio. Omne ergo quod remordet conscientiam, confitere humiliter, pure, fideliter, & has nices implesti. Sunt qui gloriantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis: quos notans propheta, peccata sua, inquit, prædicauerunt sicut Sodoma. Verum hos ab hac disputatione tanquā seculares amoueo. Nam quid ad nos de his qui fortis sunt? Quanquam & de his qui religiose vestiti & religione professi sunt, nonnunquā audimus aliquos reminisci & iactitare impudentissime mala sua præterita, quæ (verbi gratia) aliquando uel fortiter gladiatorio, uel argute literatorio gessere conflictu, seu aliud quid secundum mundi quidem vanitatem fauorabile, secundum animæ uero salutem nociuum, pernicioſum, damnosum. Secularis adhuc animi indicium est hoc: & humilis habitus qui gestatur a talibus, non sanctę nouitatis est meritū, sed priscæ uetustatis operculum. Nōnulli talia quasi dolendo & pœnitendo rememorant, sed gloriam intentione captantes, cōmissa sua non diluunt, sed seipsos illudunt. Nam Deus non irridetur. Veterem hominem nō exuerunt, sed nouo palliant. Non prodi- F
tur aut proiicitur vetus fermentum illa con- *psal.31. b*
fessione: sed statuitur, secundum illud: Inueterauerunt ossa mea dum clamarem tota die. Pudet reminisci quorūdam tantam proteruiam, ut non pudeat eos cum exultatione iugenda iactitare, quòd & post susceptum sanctum habitum callide quempiā supplātauerint, & circūuenerint in negocio fratrem, aut quod talionem pro conuicio vel maledictio, idest malum pro malo, aut maledictum pro maledicto audacter reddiderint. Sed est confessio eo periculosius noxia, quo subtilius vana, cum ipsa etiam inhonesta & turpia de nobis detegere non uereamur, non quia humiles sumus, sed ut esse putemur. Appetere autē de humilitate laudem humilitatis est non uirtus, sed subuersio. Verus humilis vilis vult reputari, nō humilis prædicari. Gaudet contemptu sui, hoc solo sane superbus quòd laudes cōtemnit. Quid peruersius, quidue indignius quam ut humilitatis custos confessio superbiæ militet, & inde velis uideri melior unde videris deterior? Mirabile iactantiæ genus, ut non possis putari sanctus, si nō appareas sceleratus. At talis confessio speciem habens humilitatis non uirtutem, non solum ueniam non meretur, sed & prouocat iram. Nunquid profuit Saul quòd se ad increpationē Samuelis peccasse cōfessus est? Culpabilis proculdubio fuit illa confessio, quæ culpam non diluit. Quomodo enim humilem contemneret confessionem humilitatis magister, & cui humilibus dare gratiam certe ingenitum est? Omnino non poterat non placari, si quæ in ore sonuit, in corde radiasset humilitas. Ecce cur humilem esse debere cōfessionē dixi. Oportet autem & esse simplicem. Non intentionē (forte quia latet homines) excusare delectet si sit rea, nec leuigare culpam quæ gra- G
uis

Universidad de Deusto
Biblioteca

uis est, nec alieno adumbrare suasu cũ iniuitum nemo coegerit. Primum illud non cõfessio est sed defensio, nec placat sed prouocat. Sequens monstrat ingratitudinem, ex quo minor reputatur culpa, eo minuitur & gloria indultoris. Sed enim minus libenter beneficium datur, quod minus grate minusve necessarie prouenire sentitur. Veniã proinde sibi adiudicat qui munus largitoris attenuat: quod quidem omnis qui reatum suum verbis alleniare conatur, facit. Iam à postremo primi hominis dehortetur exẽplum, nec culpam siquidem diffitentis, nec tamen consequentis veniam, non dubium quin ob reatus mulieris admixtionem. Genus excusationis est, cum argueris tu, alium incusare. Porro excusare te uelle quãdo coriperis, quã sit non modo minime fructuosum sed & perniciosum, sanctum Dauid interroga. Verba nempe malitiæ excusationes in peccatis appellat, ne in ea declinet cor suum rogans & supplicans. Merito quidẽ. In anima etenim suã peccat qui se excusat, repellens proinde à se indulgentiæ medicinam, & sic vitam sibi proprio ore intercludens. Et quænam maior malitia, quã propriam armari in salutem, & linguæ tuæ temetipsum mucrone cõfodere? Denique qui
Eccl.14.c H sibi nequam, cui est bonus? Sit autem & fidelis confessio, vt confitearis in spe, de indulgentia pœnitus non diffidens, ne tuo te ore non tam iustifices quàm cõdemnes. Iudas certe proditor domini, & Cain fratricida confessi sunt, & diffisi sunt. Alter. Peccaui, inquit, tradens sanguinem iustum.
Mat.27.a Alter. Maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear: & verax licet, nil eis profuit infidelis confessio. Hæ itaque tres confessionis obseruantiæ, iunctæ quatuor superioribus compunctionis, septenarium implent. Iam vero sic compunctus, & sic confessus, ac propria proinde certus de vita, certus quoque nihilominus ex (ut arbitror) vacuo nequaquam nomine appellari Iesum, eum qui in te talia valuit & voluit operari,
Gene.4.b nec vacue subsecutum fuisse baculum quem præmiserat. Non venit vacue, quia non venit vacuus. Nam quo modo vacuus, in quo habitauit plenitudo? Neque enim est datus est ad mensuram spiritus. Denique & venit in plenitudine temporis, plenũ proinde venire se indicans. Bene plenum, quẽ vnxit
Ps.144.b pater oleo lætitiæ præ consortibus suis. Vnxit & misit plenũ gratiæ & veritatis. Vnxit vt vngeret. Omnes ab eo vncti sunt, qui de plenitudine eius meruerunt accipere. Ideo sit: Spiritus domini super me, eo q̃ vnxerit me, ad annunciandũ mansuetis misit me: vt mederer contritis corde, vt prædicarem captiuis indulgentiã, & clausis apertionem, vt prædicarem annum placibilem domino. Veniebat (vt audis) vngere contritiones nostras, ac lenire dolores. Ideoque venit vnctus, venit mansuetus & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus se. Sciebat se ad infirmos descendere, exhibuitque qualem oportuit. Et quoniam multę erant infirmitates, multa quoque prouidus medicus medicamina curauit afferre. Attulit spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilii & fortitudinis, spiritum scientiæ & pietatis, & spiritũ timoris domini. Vides quot phialas plenas odoramentis cœlestis medicus præparauit ad fouenda vulnera illius miseri qui incidit in latrones? Septem sunt numero, septem fortasse præfatis osciationibus excitandis accõmodatę. Spiritus enim vitæ erat in phialis. Ex his profecto infudit oleum meis vulneribus. Infudit & vinum, sed minus quam olei. Sic nempe congruebat infirmitatibus meis, vt misericordiam superexaltaret iudicio, quemadmodum vino oleum superfertur infusum. Attulit proinde quinque cados olei, vini non nisi duos. Vinum siquidem timor tantum & fortitudo fuere, reliqua quinque oleum propria suauitate designant. In spiritu denique fortitudinis tangnant. In spiritu denique fortitudinis tangnant. In spiritu denique fortitudinis tangn

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne ipsum nobis falso præire putantes, nostrum pro ipso male securi sequamur errorem. Et si suspenderit ambiguo, non relinquat mendacio. Est qui dubie profert mendacium, nec mentitur, & est qui ueritatem quam nescit affirmat, & mentitur. Nam & ille non quidem quod non est esse, sed se quod credit credere dicit, & verum dicit, etiam si hoc uerum non sit, quod credit: & iste cum se certum unde non est certus dicit, verum non dicit, etiam si uerum sit de quo asserit. His præmissis ad cautelam talia inexpertorum, sequar iam spiritū sicut confido præeuntem, eadem tamen cautela si potero quam præmisi, & tentabo facere ipse, quod doceo, ne dicatur, & mihi: Tu qui
Rom.2.c alios doces, teipsum non doces. Distinguēdum sane inter manifesta, & dubia, nec illa scilicet ad lucis in dubium, nec ista temere affirmari. Quod quidem ipsum de magisterio sperandum est spiritus. Nec enim nostra ad illud omnino industria sufficit. Quis nouit hominum an id quod in
B ter homines iudicatum a Deo sermo superior (à quo uidelicet, si bene memini, quartus est iste) patefecit, in supernis quoque iudicium iam factum præcesserit? Quod dico, tale est. Putasne, Lucifer ille qui mane oriebatur, sed præpropere eleuabatur, antequam asteretur in tenebras, generi nostro inuiderit, & ipse olei effusionem, ut per seipsum iam tunc indignabundus musitaret dicens intra se quodammodo: Vt quid perditio hæc? Hoc ego non allero dicere spiritum, sed nec contradicere dico. Nescio enim. Potuit autem contingere (si tamen incredibile non putetur) plenum sapientia, & perfectum decore, homines præscire potuisse futuros, etiam & profecturos in patrem gloriam. Sed si præsciuit, in Dei uerbo absque dubio uidit, & in liuore suo inuidit, & moltus est habere subiectos, socios dedignatus. Infirmiores sunt, inquit, inferioresque natura non decet esse conciues, nec æquales in gloria. An forte prodit impiam hanc eius machinationem illa præsumpta ascensio sessioque significans magiste-
Isa.14.d rium? Ascendam, inquit, super montem excelsum, & sedebo in lateribus Aquilonis: quo altissimi quandam proinde similitudinem obtineret, si quemadmodum ille super Cherubim sedens gubernat omnem angelicam creaturam, ita & ipse altus sederet, regeretque genus humanum. Absit. Iniquitate meditatus est in cubili suo, mentiatur iniC quitas sibi. Nos alium non cognoscimus iudicem quam auctorem. Non diabolus, sed dominus iudicabit orbem terræ: ipse Deus noster in seculum, & in seculum seculi: ipse reget nos in secula. Ergo in cœlo Sapi.10.a
concepit dolorem, & in paradiso peperit im Hier.4.a
quitatem prolem malitię, matrem mortis, & ærumnarum omniumque prima parens superbia. Nam etsi inuidia diaboli mors introiit in orbem terrarum, initium tamen omnis peccati superbia. Verum quid illi profuit? Nihilominus tu in nobis es Domine, & nomē tuum inuocatum est super nos. Et dicit populus acquisitionis, dicit ecclesia Cantica
redemptorum: Oleum effusum nomen tuum. Cum eiicior ego, tu illud effundis post me, & in me: quoniam cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis. Accepit ergo
men satan regnum super omnes filios superbiæ, factus princeps tenebrarum harum, vt regno humilitatis etiam superbia militet, dum in uno suo principatu temporali, & tali multos humiles excelsos æternosque reges constituit. Iucundum iudicium, vt superbus ille humilium malleator, eisdē ipsis nesciens fabricet coronas perpetuas, impugnādo omnes, & omnibus succumbendo. Siquidem ubique, & semper iudicabit dominus populos, & saluos faciet filios pauperum, & humiliabit calumniatorem. Vbique, & semper defensabit suos, propulsabit nocentes, & tollet uirgam peccatorum desuper sortem iustorum, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas. Eritque tandem cum ex toto ar Psal.96
cum cōteret, & confringet arma, & scuta cōburet igni. Tu tibi miser sedē collocas in Aquilone, plaga nebulosa, & frigida, & ecce suscitantur de puluere inopes, & de stercore D
pauperes, vt sedeant cum principibus, & solium gloriæ teneant, doleasque impleri illud: Pauper, & inops laudabunt nomen tuum. Gratias tibi pater orphanorū, & iudex pupillorū, incaluit super nos mons coagulatus, mons pinguis, cœli distillauerūt a facie Dei Sinai, effusum est oleum, dilatatū est nomē quod nobis, & cui nos inuidebat iniquus. Dilatatum inquam usque ad corda, & ora parvulorū, & in ore infantium, & lactantū perficitur laus. Porro peccator videbit, & ira scetur, & erit sicut ira implacabilis sic flāma inextinguibilis, quę iā parata est ei, & angelis eius. Zelus dñi exercituū faciet hoc. Quo modo me amas deus meus, amor meus quomodo

modo me amas, ubique recordans mei, ubique zelans salutem egeni, & pauperis, non solū aduersum homines superbos, sed etiam aduersus sublimes angelos? In cœlo & in terra iudicas domine nocentes me, expugnas impugnantes me. Vbique subuenis, vbique auxiliis, vbique à dextris es mihi domine ne commouear. Hæc cantabo domino in uita mea, psallā Deo meo quandiu sum. Hæ uirtutes eius, hæc mirabilia eius, quę fecit. Hoc primum & maximum iudicium, quod mihi illa conscia secretorum aperuit virgo Ma-
Luc.1.a ria. Deposuit, inquiens, potentes de sede, & exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Secundum auditū simile est huic, quod iam audistis, ut qui nō uidēt uideant, & qui uident cæci fiant.
Ioan.9.g In his duobus iudicijs cōsoletur se pauper, & dicat. Memor fui iudiciorum tuorū a seculo domine, & cōsolatus sum. Sed reuertamur ad nosipsos, scrutemurque uias nostras & ut in ueritate id possimus, inuocemus spiritū ueritatis, & reuocemus ab alto quo nos eduxerat, quatenus antecedat nos etiam ad nos, quoniā sine ipso possumus nihil. Nec verendum, quòd dedignetur cōdescendere nobis qui potius si uel exiguū quid absque ipso conamur, indignatur. Nō est. n. illa uanitas de claritate in claritatē, tanquam domini spiritus, quandoque rapiens ad se in lumine suo, quandoque cōtemperans, & illuminans tenebras nostras: vt siue supra nos, siue apud nos, semper in luce, semper ut filij lucis ambulemus. Transiuimus allegoriarū umbras: uentū est ad indaganda moralia.
Aedificata est fides, instruatur uita: exercita
Psal.85.b tus est intellectus, dictetur actus. Siquidem intellectus bonus omnibus facientibus eum si tamen, & actus, & intelligentia dirigātur in laudem, & gloriam domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De duabus operationibus spiritus sancti, quarum una uocatur effusio, & alia, infusio, Sermo XVIII.

OLeum effusum nomen tuum. Quid certū demōstrat spiritus sanctus nobis in nobis occasione huius capituli? Profecto (quod interim occurrit) geminæ cuiusdam sinę operationis experimentum. Vnius quidem qua nos primo intus virtutibus solidat ad salutem, alterius uero qua foris quoque muneribus ornat ad lucrum. Illas nobis, F
hæc nostris accipimus: uerbi gratia, fides, spes, charitas, nobis propter nos dantur. Absque his quippe salui esse nō possumus. Porro scientię seu sapientiæ sermo, gratia curationis prophetia, similiaque, quibus carere cū integritate etiā salutis propriæ possumus, proximorum proculdubio in salutem expendenda donantur. Et has spiritus sancti operationes quas uel in nobis uel in alijs experimur, ut ex re nomina accipiant, infusionem si placet, atque effusionem nominemus. Cuinā ergo harū conuenit oleum effusum nomen tuū? Nonne effusioni? Nam de infusione, infusum potius, quā effusum diceret. Denique de uberum foris spirante fragrantia, & nō de internis sponsæ uirtutibus prolatū est, oleū effusum nomen tuū. Denique ob bonū odorē uberū extrinsecus perfusorum, ait sponsa. Oleum effusum nomen tuum: asseribens ipsum odorem nomini spōsi, tanquā oleo effuso super ubera. Et quicunque munere gratiæ exterioris perfusum se sentit, quo & ipse alijs refundere possit, etiā huic dicere est, oleū effusum nomen tuum. Sed sane cauēdum in his, aut dare, quod nobis accepimus: aut quod erogandum accepimus, retinere. Rem profecto proximi retines tibi, si (uerbi causa) plenus uirtutibus cū sis, foris que nihilominus donis scientiæ, & eloquētiæ adornatus, metu forte, aut segnitiæ, aut minus discreta humilitate uerbum bonum, quod posset prodesse multis, inutili, immo & damnabili ligas silentio, certe G
maledictus, quòd frumenta abscondis in populis. Rursum quod tuum est spargis, & perdis, si priusquā infundaris tu, totus semiplenus festines effundere, contra legem arās Deu.15.b
in primogenito bouis, & ouis primogenitū tondens. Nimirum uita, atque salute, quam alteri das, te fraudas, dum sana uacuus intētione, glorię inanis uento inflaris, aut terrenę cupiditatis ueneno inficeris, & læthali apostemate turgens interis. Quamobrem si sapis, concham te exhibebis, & non canalem. Hic siquidem pene simul, & recipit, & refundit. Illa uero donec impleatur expectat, & sic quod superabundat sine suo damno communicat, sciens maledictum, qui partem suam facit deteriorem. Et ne meum consilium contemptibile ducas, audi sapientiorem me. Stultus (ait Salomon) Prou.29.b
profert totum spiritum suum simul, sapiens

Universidad de Deusto
Biblioteca

relerunt in posterum. Verum carnales multos hodie habemus in ecclesia, conchas vero perpaucas. Tantæ charitatis sunt per quos nobis fluenta cœlestia emanãt, vt ante effundere quam infundi velint, loqui quam audire parationes, & prompti docere quod nõ didicerunt, & alijs præesse gestientes, qui seipsos regere nesciunt. Ego nullum ad salutem pietatis gradum illi gradui anteponendum existimo, quem sapiens posuit dicens:
Eccl. 30.d Miserere animæ tuæ placens Deo. Quòd si non habeo nisi parumper olei quo ungar, putas tibi debeo dare, & remanere inanis? Seruo illud mihi, & omnino nisi ad prophe-
H tæ iussionem non profero. Si institerint rogitantes aliqui ex his qui forte existimant de me supra id quod vident in me, aut au-
Mat. 25.a diunt aliquid ex me, respondebitur eis: Ne forte non sufficiat nobis, & vobis ite potius ad vendentes, & emite vobis. Sed charitas,
1.Co. 13.b inquis, non quærit, quæ sua sunt. Et tu scis quamobrem? Non quærit, quæ sua sunt, profecto quia non desunt. Quisnam quærat quod habet? Charitas, quæ sua sunt, id est propriæ saluti necessaria nunquam non habet. Nec modo habet, sed etiam abundat. Vult abundare sibi, vt possit, & omnibus. Seruat sibi quantum sufficiat, vt nulli deficiat. Alioquin si plena non est, perfecta non est. Cæterum tu frater cui firma satis propria salus nõdum est, cui charitas adhuc aut nulla est, aut adeo tenera atque arundinea, quatenus omni flatui cedat, omni credat spiritui, omni circunferatur vento doctrinæ, imò cui charitas tanta est, vt ultra mandatum quidem diligas proximum tuũ plus, quam teipsum, & rursum tantilla, vt contra mandatum fauore liquescat, pauore deficiat, perturbetur tristitia, auaritia cõtrahatur, protrahatur ambitione, suspicionibus inquietetur, conuicijs exagitetur, citris cuiscretur, honoribus tumeat, liuore tabescat, tu inquam ita in proprijs teipsum sentiens, quanam dementia, quæso, aliena curare, aut ambis, aut acquiescis? Sed enim audi quid
2.Co. 8.c consulat cauta vigilque charitas. Non quòd
Eccl. 7.c alijs, inquit, sit remissio, vobis autem tribu-
I latio, sed ex æqualitate. Noli nimirum esse
psa. 161.a iustus. Sufficit, vt diligas proximum tuum tanquam teipsum, hoc quippe est exæqualitate. Dicit enim Dauid: Sicut adipe, & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exultationis laudabit os meum infundi nimirum prius volens, & sic effundere. Nec solum infundi prius, sed & impleri, quatenus de plenitudine eructaret, non ofcitaret de inanitate. Caute quidem: ne quod alijs remissio, sibi esset tribulatio. Et nihilominus caste imitans illum de cuius plenitudine omnes accepimus. Disce, & tu non nisi de pleno effundere, nec Deo largior esse uelis. Concha imitetur fontem. Non manat ille in riuum, nec in lacum extenditur donec suis satietur aquis. Non pudeat concham non esse suo fonte profuliorem. Denique ipse fons vitæ plenus in seipso, & plenus seipso, nónne primum quidem ebulliens, & saliens in proxima secreta cœlorum, omnia impleuit bonitate, & tunc demum impletus secretioribus superioribusque partibus cupit ad terras, ac de superfluo hominẽs, & iumenta saluauit, quemadmodum multiplicauit misericordiam suam Deus? Prius interna repleuit, & sic exundans in multis miserationibus suis uisitauit terram, & inebriauit eam, multiplicauit locupletare eam. Ergo & tu sic similiter. Implere prius, & sic cum rato effundere. Benigna prudensque charitas affluere consueuit, non effluere. Fili
Hebr. 2 mi, ne pereffluas, ait Salomon. Et Apostolus: Propterea, inquit, debemus intendere his, quæ dicuntur, ne forte pereffluamus. Quid enim? Tunc Paulo sanctior, sapientior Salomone? Alioquin, nec mihi sedet ditari ex te exinanito. Si enim tu ti-
K bi nequam, cui bonus eris? De cumulo fivales adiuua me. Sinautem, parcito tibi. Sed iã audite, quæ & quanta saluti propriæ necessaria sint, quæ & quanta infundi oporteat prius quam effundere præsumamus, quæ tamen impræsentiarum breuiter colligere potero. Hora siquidem iam multum ascendit, & sermonis vrget ad finem. Accedit medicus ad vulneratum, spiritus ad animam. Quam enim non reperiat gladio diaboli vulneratam etiam post sanatum vulnus antiqui delicti medicamento baptismatis? Ergo ad illam animam, quæ dicit: putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ: cum accedie spiritus, quid primo opus est? Vt tumor, uel vlcus quod forte supercreuit in uulnere, & potest impedire sanitatem, ante omnia amputetur. Abscindatur itaque ferro acutæ compunctionis vlcus inueteratæ consuetudinis. Sed est acerbus dolor, leniatur proinde vnguẽto deuotionis, quod nõ est aliud nisi concepta de spe indulgentiæ exultatio.

Hanc continendi parit facultas, & victoria de peccato. Iam gratias agit, & dicit, Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Deinde apponitur medicamentum pœnitentiæ, malagma ieiuniorum, vigiliarum, orationum, & siqua sunt alia pœnitentium exercitia. In labore cibandus est cibo boni operis, ne deficiat. Quod opus sit cibus, in-
L doceris. Meus cibus est, inquit, vt faciam uoluntatem patris mei. Itaque comitentur pœnitentiæ labores pietatis opera, quæ confortent. Magnam, ait suduciam præstat apud altissimum eleemosyna. Cibus sitim excitat, potandus est. Accedat cibo boni operis
M orationis potus componens in stomacho cõscientiæ, quod bene gestum est, & commendans Deo. Orando bibitur uinum lætificans cor hominis, vinum spiritus, quod inebriat, & carnalium uoluptatum infundit obliuionem. Humectat interiora arentis conscientiæ fecas bonorum actuum digerit, & deducit per quædam animæ membra, fidem roborans, spem confortans, uegetans ordinémque charitatem, & impinguans mores. Sumpto cibo potuque quid iam restat nisi, vt pauset ægrotus, & quietu cõtemplationis post sudores actionis incumbat? Dormiens in contemplatione Deum somniat, per speculum quidem in ænigmate, non autem facie ad faciem interim intuetur. Tamen sic non tam spectati quam coniectati, idque ra-
N tim, & quasi sub quodã corusc amine scintillulæ transeũtis, tenuiter uix attacti inardet amore, & ait. Anima mea desiderauit te in nocte, sed & spiritus meus in præcordijs meis. Talis amor zelat: hic decet amicam sponsi: hoc necesse est ardeat fidelis seruus, & prudens, quem constituit dominus super familiam suam. Hic replet: hic feruet: hic ebullit: hic iam securus effundit, exundans, & erumpens, ac dicens. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Prædicet, fructificet, O mouere signa, immutet mirabilia, non est quo se immiscear uanitas, ubi totum occupat charitas. Siquidem plenitudo legis, & cordis est charitas, si tamen plena. Deus denique charitas est, & nihil est in rebus, quod possit replere creaturam factã ad imaginem Dei, nisi charitas Deus, qui solus ma-
P ior est illa. Eam nondum adeptus periculosissime promouetur, quantislibet alijs uidea tur pollere uirtutibus. Si habuerit omnem scientiam, si dederit omnem substantiam suam pauperibus, si tradiderit corpus suum ita, vt ardeat, absque charitate uacuus est.

En quanta prius infundenda sunt: ut effundere audeamus de plenitudine non de penuria largientes. Primo quidem compunctio, deinde deuotio, tertio pœnitentiæ labor, quarto pietatis opus, quinto orationis studium, sexto cõtemplationis ocium, septimo plenitudo dilectionis. Hæc omnia operatur unus, atque idem spiritus, secundũ operationem, quæ infusio apellatur: quatenus illa, quę effusio dicta est, pure, & ob hoc tute iam administretur ad laudẽ, & gloriam domini nostri Iesu Christi. Qui cum patre, & spiritu sancto uiuit, & regnat Deus in secula seculorum. Amen.

De nouem ordinibus angelorum.
Sermo XIX.

ADhuc sponsa amatoria loquitur adhuc pergit amplius prolequi laudes sponsi. Et gratiam prouocat dum monstrat eam, quã iam acceperat, in se uacuam non fuisse. Audi etenim quid secuta adiungit. Propterea, Can. 1. a inquit, adolescentulę dilexerunt te nimis. Quasi dicat. Nõ frustra, nec inaniter nomẽ A tuum exinanitum est, o sponsæ, atque effusum in ubera mea: propterea. n. adolescentulæ dilexerunt te nimis. Propter quid? Propter nomen effusum, & propter ubera ex eo perfusa. Inde quippe excitatæ sunt in amorẽ sponsi, inde sumpserunt, ut diligant. Sponsa infusum munus excipiente, illæ mox sensere fragrantiam, quæ longè a matre minime esse poterant: atque illa suauitate repletæ dicunt: Charitas Dei diffusa est in cordibus Rom. 5. a nostris per spiritum sanctũ qui datus est nobis. Ergo iplarũ deuotionẽ sponsa cõmẽdãs. Hic, inquit, fructus, o sponsæ effusi nomini tui, q; propterea adolescẽtulæ dilexerunt te. Effusum siquidem sentiunt, quod integrum capere non ualebant: propterea dilexerunt te. Effusio quippe, nomen facit capabile, captus amabile, sed adolescentulis duntaxat. Qui capaciores sunt, integro gaudent, effuso non indigent. Angelica creatura irrepercussa mentis acie intuetur diuinorum iudiciorum abyssum multam, quorum summæ æquitatis ineffabili delectatione beata gloriatur insuper affectui ea mancipari per sui ministerium, ac palam fieri, & propterea diligit merito Dominum Christum. Nonne Heb. 1.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnes, ait, administratori spiritus sunt, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Porro archangelos (vt eis aliquid differentius ab his qui simpliciter angeli sunt tribuamus) mirabiliter credo delectat, qp ipsis quoque æternæ sapientię consiliis familiarius admittuntur, eadêque per ipsos locis, quæque suis, atque temporibus summo moderamine dispensantur. Et hęc causa, qp diligunt Dominum Christũ & ipsi. Illæ quoque beatitudines, quæ uirtutes ex eo forsitan appellatæ sunt, quòd uirtutum ac prodigiorum occultas perpetuasque causas fœlici curiositate rimari ac mirari diuinitus ordinatæ, signa quæ, & quando uolunt ex omnibus elementis terris potenter exhibeant, & ipsæ ergo exinde non immerito inardescunt diligere dominum virtutum, & Dei uirtutem Christum. Plenum quippe est suauitatis, & gratię, incerta & occulta sapientiæ in ipsa sapientia intueri: plenum nihilominus honoris, & gloriæ, causarum in Dei verbo absconditarum mundo spectandas mirandasque in manu ipsorum dirigi efficientias. Sed & illi spiritus qui potestates nominantur, dum crucifixi nostri diuinam omnipotẽtiam ubique fortiter attingentem intueri ac magnificare delectantur, exturbare, & debellare dæmonum hominumque cõtrarias potestates pro his qui hæreditatem capiunt salutis, accipiunt potestatem. Et hi nonne iustissimam habent causam, vt diligant Dominum Iesum? Sunt & super istos principatus qui ipsum altius speculantes, & liquido peruidentes vniuersitatis esse principium, & primogenitum omnis creaturæ: tanta proinde principatus dignitate donantur, ut ubique terrarum habeant potestatem quasi de summo quodam rerũ cardine regna, & principatus, & quaslibet pro arbitrio mutare, & ordinare dignitates, pro quorumque meritis facere primos nouissimos, & nouissimos primos: deponere potentes de sede, & exaltare humiles. Et hęc istis quoque ratio diligendi. Sed diligunt, & dominationes. Cur? Nescio quid subtilius sublimiusque indagare de Christi interminabili, atque irrefragabili dominatu, laudabili quadam præsumptione feruntur, quòd scilicet vbique uniuersitatis non solum potens, sed & præsens, supra infraque obsequi rectissimę uoluntati suæ cursus temporum, motus corporum, nutus mentium, ordine utique pulcherrimo cogat, idque cura tam uigili, ut ne cuncto quidem, aut iota vni, vt dicitur, horum omnium debitum suberabere famulatum ullatenus liceat: opera tamen tam facili, vt turbationem seu anxietatem ullam omnino gubernator non sentiat. Intuentes ergo Dominum Sabaoth tanta cum tranquillitate omnia iudicantem, intentissimæ suauissimæque contemplationis stupore nimio, sed sensato rapti in illud diuinæ claritatis, tam ingens pelagus recipiunt sese in secretiori quodam mirę trãquillitatis recessu, vbi tanta pace, ac securitate fruuntur, vt quiescentibus ipsis pro reuerentia præro gatiuæ tanquam vere dominationibus ministrare, & militare uideatur cætera multitudo. In chronis sedet Deus. Et puto quod his spiritibus, supra omnes qui memorati sunt, & iustior causa, & copiosior sit materia diligendi. Etenim si intres hominis regis cuiuscunque palatium, nonne cum plenum sit sellis, scamnis, cathedrisque regia sedes in eminenti posita cernitur? Et non est necesse quęrere ubi rex sedere solitus sit: nimirum mox occurrit manifesta sedes eius, ceteris altior ornatiorque sedilibus. Sic quoque omni decoris ornatu cunctis alijs præeminere spiritibus istos intellige, in quibus speciali quodã stupendæ dignationis munere diuina elegit residere maiestas. Quod sessio significat magisterium: puto illũ qui vnus est nobis magister in cœlo, & in terra Dei sapientiam Christum, cum alias quidẽ ubique attingat propter munditiam istam, specialius tamen istos atque principalius, tãquã propriã sedem sua illustrare præsentia, & inde tanquã de solemni auditorio docere angelũ, docere hominẽ scientiã. Inde angelis diuinorum notitia iudiciorũ, inde consilij archangelis: ibi uirtutes audiunt quando, & ubi, & qualia proferant signa. Ibi denique vniuersi, siue sint potestates, siue principatus, siue dominationes, discũt profectus, quid ex officio debeant, quid pro dignitate præsumant, & (quod præcipue cautũ est omnibus) accepta potestate ad propriã uoluntatẽ seu gloriã non abuti. Illa tamen cœli agmina, quæ Cherubim nuncupãtur (si eis suum vocabuli seruetur interpretatio) arbitror nil habere, quod ab ipsis, aut per ipsos accipiãt, cum de ipso fonte ad plenum haurire liceat, ipso ea per se domino Iesu dignanter introducente in omnem plenitudinẽ veritatis, & thesauros sapiẽtiæ sciẽtiæque (qui in eo omnes absconditi sunt) largissime reuelãte. Sed

nec ea, quę appellata sunt Seraphim, quippe quæ ipsa charitas Deus in se adeo traxit, & absorbuit, atque in eundem rapuit sanctæ affectionis ardorem, ut unus cum Deo esse spiritus uideantur: instar profecto ignis, qui aurum quem inflammat dum suum ei totũ calorem imprimit, induitque colorem, non ignitum, sed ignem fecisse cernitur. Amant itaque præcipue cõtemplari in Deo illi quidam spiritus scientiam cuius non est numerus: bi uero charitatem, quæ nunquam excidit. Vnde, & nomina ista sortiti sunt ex eo quippe in quo præeminere videntur. Nã Cherubim quidem plenitudo scientiæ. Seraphim uero incendentia, uel incensa dicuntur. Diligitur ergo ab angelis Deus ob iudiciorum suorum summam æquitatem. Ab archangelis ob consiliorum summam moderationem. Porro a uirtutibus ob benignissimã exhibitionem miraculorum, per quæ increfibilibus uero ob illã iustissimę potẽtię vim qua solet a pijs malignantibus propulsare, & arcere crudelitatem. Verum a principatibus ob æternã, & originalem illam uirtutẽ qua dare esse, & essendi principium omni creaturæ superiori, & inferiori, spirituali, & corporali, attingens a fine usque ad finem fortiter. A dominationibus quoque ob placidissimã voluntatem, qua licet vbique dominetur in fortitudine brachij sui, uirtute tamen potentiori pro sua ingenita lenitate, & imperturbabili tranquillitate disponit omnia suauiter. Dil gitur, & a Tronis ob beneuolentiam magnitę sapientiæ sine inuidia sese communicantis, & unctionem, quæ gratis docet de omnibus. Cæterum a Cherubim propterea diligitur, quia Deus sciẽtiarũ dominus est, & sciens quid cuique opus sit ad salutem, discrete prouideque dona sua digne poscentibus prout non expedire distribuit. A Seraphim quoque quia charitas est, & nihil odit eorum, quę fecit, & uult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Hi ergo omnes prout capiunt diligunt. Sed enim adolescentulę quoniam minus sapiũt, minus & capiunt, nec omnino sufficiunt ad tanta sublimia. Paruulæ quippe in Christo sponsæ opus sumere habent vnde diligant. Habet oleũ effusum sponsa, ad cuius illę exhalationis odorẽ gustare, & sentire quam suauis est dominus. Cumque amore flagrantes persenserit, cõuertens se ad sponsum, Oleũ ait effusum nomen tuũ, propterea adolescentulæ dilexerunt te nimis. Quid est nimis? Valde, uehementer, ardenter. Vel certe magis ex obliquo vos qui nuper venistis tangit spiritualis sermo, vestrã illam (quã, & nos frequenter reprimere conati sumus) minus discretam uehementiam, imò intemperantiam prorsus nimiũ obstinatam redarguẽs. Non uultis esse communi contenti vita. Non sufficit vobis regulare ieiunium, non solennes vigilię, non imposita disciplina, nõ mensura quam uobis partimur in vestimentis, & alimentis: priuata præsertim communibus. Qui uestri curam semel nobis credidistis, quid rursum de uobis vos intromittitis? Nam illam qua totiens Deum conscientijs vestris testibus ostendistis, propriam scilicet voluntatem uestram, ecce nunc iterum magistram, habetis, non me. Illa vos naturæ docet uno parcere, rationi non acquiescere, non obtemperare seniorum consilio, vel exemplo, non obedire nobis. An ignoratis quia melior est obedientia quam victimæ? Nõ legistis in regula uestra, quod quicquid sine uoluntate, vel consensu patris spiritualis sit, vanæ glorię deputabitur, non mercedi? Non legistis in euangelio quam formam obediendi puer Iesus pueris sanctis tradiderit? Nam cum remansisset in Hierusalem, & dixisset in his, quæ patris sui erant oportere se esse: non acquiescentibus parentibus eius, sequi illos in Nazareth nõ despexit, magister discipulos, Deus homines, verbum, & sapientia fabrum, & fœminam. Quid? etiam addit sacra historia. Et erat, inquit, subditus illis. Quousque vos sapientes estis in oculis vestris? Deus se mortalibus credit, & subdit, & uos in uijs uestris adhuc ambulatis? Bonum receperatis spiritum: sed non bene vtimini eo. Vereor ne alium pro isto recipiatis, qui sub specie boni supplantet uos, & qui spiritu cœpistis, carne consummemini. An nescitis quia angelus sathanæ multotiens transfigurat se in angelum lucis? Sapientia est Deus, & uult se amari non solum dulciter, sed & sapienter. Vnde Apostolus: Rationabile, inquit, obsequium uestrum. Alioquin facillime zelo tuo spiritus illudet erroris, si scientiam negligas. Nec habet callidus hostis machinamentum efficacius ad tollendam de corde dilectionem, quam si efficere possit, ut in ea incaute, & non cum ratione ambuletur. Quamobrem ego cogito modos

Universidad de Deusto
Biblioteca

H quosdam tradere uobis, quos operęprecium est Deum diligentibus obseruare. Sed quia hic sermo finem desiderat, cras eos, si Deus uitam mihi, & ocium quod nunc habemus ad differendum seruauerit explicare conabor. Tunc enim recreatis nocturna quiete sensibus, & (quod est pręcipuum) oratione præmissa alacriores, ut iustum est, ad sermonē de dilectione conueniemus, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui honor, & gloria in secula seculorum, Amen.

De triplici modo dilectionis qua Deum diligimus. Sermo XX.

1. Co. 16. VT à magistri verbis sermo exordium sumat: Qui non amat dominum Iesum, anathema sit. Valde omnino mihi amandus est, per quam sum, uiuo, & sapio. Si ingratus sum, & indignus. Dignus plane est morte, qui tibi Domine Iesu recusat viuere, & mortuus est: & qui tibi non sapit, desipit, & qui curat esse nisi propter te, pro nihilo est, & nihil est. Denique quid est homo nisi quia tu innotuisti ei? Propter temetipsum Deus fecisti omnia: & qui esse vult sibi & non tibi, nihil esse incipit inter omnia. Eccl. 12. Deum time, & mandata eius obserua: hoc est, inquit, omnis homo. Ergo si hoc est omnis homo, absque hoc nihil omnis homo. Inclina tibi Deus modicum id quod me dignatus es esse, atque de mea misera uita suscipe obsecro residuum annorum meorum: pro his uero quos uiuendo perdidi Psal. 50. b quia perdite vixi, cor contritum, & humilia I tum Deus non despicias. Dies mei sicut vmbra declinauerunt, & præterierunt sine fructu, impossibile est, ut reuocē placeat, ut recogitem tibi eos in amaritudine animæ meæ. Iam de sapientia, ante te est omne desiderium meum, & propositum cordis mei. Si qua esset in me, seruarem ad te. Sed Deus tu scis insipientiam meam: nisi, quòd hoc ipsum fortasse sapere est, quòd & ego agnosco eam, & quidem ex munere tuo. Auge illud mihi minime quidem ingrato pro munusculo, sed solicito pro eo, quod deest. Pro his ergo ita sum amans te quàtum possum. Sed est quod me plus mouet, plus vrget, plus accendit. Super omnia inquam reddit amabilem te mihi Iesu bone calix quem bibisti, opus nostrę redēptionis. Hoc omnino amorem nostrū facile vendicat totum sibi. Hoc inquam est quod nostrā deuotionē, & blandius allicit, & iustius exigit, & arctius stringit, & afficit vehementius. Multū quippe laborauit in eo saluator, nec in omni mundi fabrica tantū fatigationis auctor assumpsit. Illa denique dixit, & facta sunt, mandauit, & creata sunt. At uero hoc, & in dictis suis instituit contradictores, & in factis obseruato res, & in tormentis illusores, & in morte exprobatores. Ecce quomodo dilexit. Adde, q̄p hanc ipsam dilectionē non reddidit, sed addidit. Nā quis prior dedit, & retribuetur ei? Nō ita. Sed vt sanctus Ioannes euangelista ait? Nō quia nos dilexerimus Deum, sed quia ipse prior dilexit nos. Denique dilexit cū adhuc inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortē filij eius. Alioquin si nō dilexisset inimicos, nondū possedisset amicos, cut necdum quos sic diligeret essent, si nō dilexisset qui nondū essent. Dilexit aūt dulciter, sapienter, fortiter. Dulce nēpe dixerim quod carnē induit, cautū, q̄ culpam cauit, forte quod mortem sustinuit. Nā quos sane amauit, sed in prudentia spiritus. Spiritus quippe ante faciem nostrā Christus dūs, æmulans nos Dei æmulatione, nō hominis, & certe saniori qua primus Adā Euam fili. Itaque quos in carne quæsiuit, dilexit in spiritu, redemit in uirtute. Plenū prorsus omni suauitatis dulcedine, videre hominem hominis conditorem. At dū naturam prudenter selegit a culpa, etiā potenter mortem protulit a natura. In carnis assumptione cōsuluit sibi, in dit mihi, in culpæ uitatione cōsuluit sibi, in mortis susceptione satisfecit patri, amicus dulcis, consiliarius prudens, adiutor fortis. Huic securus me credo, qui saluare me uelit, nouerit, possit. Quē quæsiuit, hunc, & vocauit per gratiā suam: nūquid venientē eiicit foras? Sed nec uim nec fraudem metuo profecto vllā, q̄p me videlicet de manu eius possit eruere, qui & uincentē omnia vicit mortē, & seductorē uniuersitatis serpentem arte utique sanctiore delusit, isto prudentior, illa potētior. Carnis quidē assumit veritatē, sed peccati similitudinem, dulcē prorsus in illa exhibens consolationem infirmo, & in hac prudenter abscondens laqueū deceptionis diabolo. Porro, ut patri nos reconciliet, mor Ia tē fortiter subit, & subigit, fundens precium nostræ redemptionis sanguinem suū. Ergo

nisi amasset dulciter, non me in carcere requisisset illa maiestas. Sed iunxit affectioni sapientiam, qua tyrannum deciperet: iunxit & patientiā, qua placaret offensum Deū patrem. Hi sunt modi quos uobis promisi ram, sed præmisi eos in Christo, ut cōmendabiliores haberetis. Disce ō Christiane à Christo quemadmodum diligas Christū. Disce amare dulciter, amare prudēter, amare fortiter. Dulciter, ne illecti: Prudēter, ne decepti: Fortiter, ne oppressi ab amore domini auertamur. Ne mundi gloria seu carnis voluptatibus abducaris, dulcescat tibi præ his sapientia Christus. Ne seducaris spiritu mendacij & erroris, lucescat tibi veritas Christus. Ne aduersitatibus fatigeris, confortet te virtus dei Christus. Zelum tuum inflammet charitas, informet scientia, firmet constantia. Sit feruidus, sit circunspectus, sit inuictus. Nec teporem habeat, nec careat discretione, nec timidus sit. Et vide ne forte tria ista tibi & in lege tradita fuerint, dicente deo. Diliges dominum Deum tuū ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota uirtute tua. Mihi uiderur (si alius competentior sensus in hac trina distinctione non occurrit) amor quidem cordis ad zelum quendā pertinere affectionis, animæ uero amor ad industriā seu iudicium rationis, uirtutis autē dilectio ad animi posse referri constantiam uel uigorē: Diligę ergo dūm Deum tuū toto & pleno cordis affectu: dilige tota rationis vigilantia & circunspectione, dilige & tota uirtute, ut nec mori pro eius amore pertimescas, sicut scriptum est in consequentibus: quoniam fortis est ut mors dilectio, dura sicut æmulatio. Sit suauis & dulcis affectui tuo dominus Iesus, contra male vtique dulces uitæ carnalis illecebras, & uincat dulcedo dulcedinem, quemadmodum clauum clauus expellit. Sed sit nihilominus intellectui præuia lux, & dux rationi, nō solum ob cauendas hæreticę fraudis decipulas, & fidei puritatē ab eorum uersutiis custodiendam, uerum ut cautus quoque sis nimiam & indiscretam uehementiam in tua conuersatione uitare. Sit etiam fortis & constans amor tuus, nec cedens terroribus, nec succumbens laboribus. Ergo amemus affectuose, circunspecte, & valide, scientes amorē cordis, quem affectuosum dicimus, absque eo qui dicitur animę, dulcem quidem, sed seductibilē; istum uero, absque illo qui uir tutis est, rationabilem esse, sed fragilem. Et uide in manifestis exemplis hoc ita esse utidicimus. Cū ægre ferrent discipuli quod de ascensuri magistri discessu ab eodem ipso audierant, audierunt: Si diligeretis me, gauderetis utique, quia uado ad patrem. Ioan. 14. b
Quid ergo? Non diligebant de cuius discessione dolebant? Sed diligebant quodammodo & non diligebant. Diligebant dulciter, sed minus prudenter. Diligebant carnaliter, sed non rationabiliter. Denique diligebant toto corde, non autem tota anima. Dilectio eorum contra salutem eorum. Vnde & aiebat: Expedit uobis ut ego uadam, culpans consilium, non affectū. Loquenti item de morte sua futura, obuiare sibi conantem Petrum, qui eum tenere diligebat, cum ita ut meministi increpādo repressit, quid in eo aliud, quam imprudentiam reprehendit? Postremo quid est, Non sapis quæ Dei sunt: nisi, non sapienter diligis, humanum sequens affectum, contra diuinum consilium? Et uocauit satanam, eo q̄p saluti etsi nescientes aduersaretur, qui Saluatorem mori prohiberet. Vnde & correctus, repetentem postmodum triste uerbum minime iam mori uetuit: sed se commoriturū esse promisit. Non autem impleuit, quia necdum ad tertium peruenerat gradum, in quo uirtute tota diligitur. Erat tota anima doctus diligere: sed adhuc infirmus: bene instructus, sed parum adiutus: nō ignarus mysterij, sed martyrii pauidus. Non plane illa sortis, ut mors dilectio tūc fuit quę morti succubuit. Fuit autem postea, cum ex promissione Iesu Christi indutus uirtute ex alto, tanta tandem cœpit uirtute diligere, ut in cōcilio prohibitus prædicare nomen sanctum, cōstanter prohibentibus respōnderet: Obedire oportet magis Deo, quam hominibus, Tunc demum tota uirtute dilexit, cum nec uitæ suæ pepercit pro dilectione. Maiorem siquidem charitatem nemo habet, quàm si animam suam ponat quis pro amicis suis. Quam etsi minime tunc posuit, iam tamen exposuit. Ergo nō abduci blanditijs, nec seduci fallacijs, nec iniurijs frangit toto corde, tota anima, tota uirtute diligere est. Et nota amorem cor dis quodammodo esse carnalem, quod magis erga carnē Christi, & quę in carne Christus gessit uel iussit, cor humanū afficiat. Hoc repletus amore, facile ad omnē de huiusmodi sermonem compungitur. Nihil audit

Act. 5. c

Ioā. 15.

Universidad de Deusto
Biblioteca

audit libentius, nihil legit studiosius, nihil frequentius recolit, nil suauius meditatur. Inde holochausta orationum tanquã ex adipe vituli saginati impinguat. Astat orãti hominis Dei sacra imago, aut nascentis, aut lactẽtis, aut docẽtis, aut moriẽtis, aut resurgẽtis aut ascendẽtis & quicquid tale occurrerit, vel stringat necesse est animũ in amorẽ virtutũ, vel carnis exturbet vitia fuget illecebras, desideria sedẽt. Ego hanc arbitror præcipuã inuisibili Deo fuisse causam, quod voluit in carne videri, & cum hominibus homo conuersari, vt carnalium videlicet qui nisi carnaliter amare non poterant, cunctas primo ad suę carnis salutarẽ amorẽ affectiones retraheret, atque ita gradatim ad amorẽ perducere spiritualem. Nonne denique in
Luc. 18.c hoc gradi adhuc stabãt qui aiebãt: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te? Solo profecto corporalis præsentię amore reliquerãt omnia, adeo vt salutaris futuræ passionis, & mortis ne audire quidem verbum æquanimiter sustinerent, sed nec gloriam ascendentis postmodum nisi cũ graui mœrore suspicere. Hoc enim est quod eis dice-
Ioã. 16. b bat: Quia hæc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor vestrum. Itaque in sola interim gratia præsentis suæ carnis eos ab amore omnis carnis suspenderat. Monstrabat
C toan. 6.g autem postea eis altiorem amoris gradum
2.Cor. 5.d cum diceret: Spiritus est qui viuificat, caro non prodest quicquam. Puto hũc ascẽderat iam qui dicebat: Etsi cognouimus Christũ secundum carnem, sed nunc iam non nouimus. Fortassis, & nihilominus propheta in hoc ipso stabat cum diceret: Spiritus ante fa
Thre 4. d ciem nostram Christus Dominus. Nũ quod
Ibidem. subiũgit, sub vmbra eius viuemus inter gentes: mihi videtur ex persona incipientium addidisse, ut quiescant saltem in vmbra qui solis ferre ardorem minus validos se sentiũt & carnis dulcedine nutriantur, dũ necdum valent ea percipere quæ sunt spiritus Dei.
Vmbram siquidem Christi, carnem reor es-
Luc. 1. d se ipsius, de qua obumbratum est, & Mariæ, vt eius obiectu feruor splẽdorque spiritus illi temperaretur. In carnis ergo deuotione interim cõsoletur, qui viuificantem spiritũ necdum habet, eo dũtaxat modo quo habẽt illi qui aiunt: Spiritus ante faciẽ nostram
2. Co. 5. d Christus Dominus. Et itẽ: Etsi cognouimus Christũ secundũ carnẽ, sed nunc iam nõ nouimus. Nam alias quidẽ nequaquã sine spiritu sãcto vel in carne diligitur Christus, etsi non in illa plenitudine. Cuius tamẽ mẽsura deuotionis hæc est, vt totum cor illa suauitas occupet, totum sibi ab amore uniuersis carnis ac carnalis illecebræ uendicet. Hoc quippe totõ corde diligere est. Alioquin si carnis meæ quamlibet consanguinitatẽ vel voluptatẽ forte præfero carni Domini mei: per quod me videlicet minus ea implere cõtingat, quæ in carne manens verbo, & exemplo me docuit: nunne liquido constat, q̃ tanto nequaquã diligo corde, cum id diuisum D
Luc. 8.c habens partem impendere uidear carni eius partem intorquere ad propriam? Denique ait: Qui amat patrẽ aut matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam plus quam me, nõ est me dignus. Ergo ut breuiter dicã, toto corde diligere, est omne q̃ blãditur de carne propria vel aliena, sacrosanctæ carnis eius amori postponere. In quo, & mũdi æque gloriã cõpre
Gen. 1. a hendo, quia gloria mũdi gloria est carnis: & qui in ea delectantur, carnales esse non dubium est. Licet uerò donum, & magnum do
F num spiritus sit illiusmodi erga carnẽ Chri
Rom. 5. c sti deuotio, carnalem tamen dixerim fouere morẽ illius utique amoris respectu, quo nõ tam uerbum caro iam sapit, quam uerbũ sapientia, uerbũ iustitia, uerbũ ueritas, verbũ sanctitas, pietas, uirtus: & siquid aliud q̃ sit huiusmodi dici potest. Et hæc nẽpe omnia Christus, qui factus est nobis sapiẽtia à Deo & iusticia, & sanctificatio, & redẽptio. An tibi æque, & uno modo affecti uidẽtur, is qui dẽ qui Christo passo piè cõpatitur, cõpungitur & mouetur facilè ad memoriã horũ quę pertulit, atque istius deuotionis suauitate pascitur, & cõfortatur ad quæque salubria, honesta, pia: itemque ille qui iustitiæ zelo semper est accensus, qui ueritatem ubique zelat, qui sapientiæ feruet studijs, cui amica sanctitas uitæ, & morũ disciplina, cuius mẽ tractionem: inuidiam nesciunt, superbiam detestantur, omnẽ humanã gloriã non solũ E fugiunt, sed & fastidiunt & contẽnũt omnẽ in se carnis, & cordis impuritatem uehemẽtissime abominantur & persequuntur, omne denique tanquam naturaliter & malum respuunt, & quod bonum est amplectuntur? Nonne si compares utriusque affectiones, constat quodammodo illum superiorẽ respectu quidem huius amare quasi carnali ter? Bonus tamen amor iste carnalis, per quem uita carnalis excluditur, contemnitur & uin-

& uincitur mundus. Proficitur autẽ in eo cũ sit & rationalis, perficitur cũ efficitur etiã spiritualis. Porro rationalis tunc est cum in omnibus quæ oportet de Christo sentiri, fidei ratio ita firma tenetur, vt ab ecclesiastici sensus puritate nulla verisimilitudine, nulla hæretica seu diabolica circunuentione alienetur. Itẽque cum in propria conuersatione illa cautela seruatur, ut discretionis meta nulla superstitione uel leuitate, vel spiritus quasi seruentioris uehemẽtia excedatur. Et hoc esse tota anima Deum diligere, iam supra diximus. Quòd si etiã adiuuantis spiritus vigor tantus accedat, vt nulla vi laborum vel tormentorum, sed nec mortis metu iustitia vnquam deseratur, in hoc etiam tota virtute diligitur, & est amor spiritualis. Quod nimirum nomẽ huic speciali amori congruere puto: ob præroga
Cant. 1. a tiuam vtique plenitudinis spiritus qua præ cellit. Et hæc sufficiant pro eo quod sponsa dicit: Propterea adolescentulæ dilexerũt te nimis. In his quę sequuntur, dignetur
Rom. 5. c F nobis aperire thesauros misericordiæ suæ ip se custos eorum Iesus Christus dñs noster. Qui uiuit & regnat cũ patre in vnitate spiritus sancti deus per oĩa secula seculorũ. Amẽ.

Qualiter sponsa, ideſt, eccleſia trahi ſe optat poſt ſponſum, ideſt, Chriſtum.
Sermo. XXI.

Cant. 1. a TRahe me post te: in odore vnguentorum tuorum curremus. Quid? sponsane ergo necesse habet trahi, & hoc post sponsum? Quasi vero inuita eum & non libens sequatur. Sed non omnis qui trahitur, inuitus trahitur. Nec enim infirmũ aut debilem, cum uidelicet qui se ire non valet, trahi ad balneum seu ad prandium piget, etsi eum pigeat trahi ad iudicium uel ad pœnã. Denique trahi vult quæ & hoc rogat. Non autem rogaret, si sequi per seipsam dilectũ prout vellet, valeret. Vt quid vero non valet? An infirmam fateamur & sponsam? Si vna quæuis ex adolescentulis infirmã se diceret, & peteret trahi, nequaquam miraremur. At vero de sponsa quæ trahere & alios vtpote fortis & perfecta posse sustinere videbatur, cui nõ durum sonet, quòd & ipsa trahi tanquã infirma vel debilis necesse habeat? De quanam anima iam consi dimus, quòd valida sit & sana, si illam infirmam dici consenserimus quæpro sui sin gulari perfectione & excellentiori virtute sponsa domini nominatur? An ecclesia forte id dixerit cum intueretur dilectum ascendentem, gestiens cum sequi, atque assumi cum ipso in gloria? Quanquam & quan- G
tæuis perfectionis anima, quandiu quidem gemit sub corpore mortis huius, & huius seculi nequam retinetur inclusa carcere, vincta necessitatibus, torta sceleribus, lentius segniusque assurgat necesse est ad contemplanda sublimia, nec omnino liberum habet sequi sponsum quocunque ierit. Hinc
Rom. 7. d lachrymosa vox illa gementis: Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Hinc supplex illa precatio: Educ de carcere animam meam. Dicat proinde, dicat cum gemitu etiam sponsa: Trahe me
Cant. 1. a post te: quia corpus quod corrumpitur, ag-
Sapiẽ. 9. d grauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. An hoc dicat cupiens dissolui & esse cũ Christo, præ-
Phili. 1. c sertim dum uideat eas propter quas manere ipsam in carne necessarium videbatur, bene proficientes amare iam sponsum, & stare in tuto charitatis? Siquidem hoc præmiserat, Propterea, inquiens, adolescentulę dilexerunt te. Nunc ergo quasi dicat, ecce adolescentulæ amant te, & amando firmiter inhærent tibi, meque minime iam opus habent, nulla mihi causa in hac uita ulterius commorandi. Idcirco ait: Trahe me post te. Hoc sentirem, si dixisset, trahe me ad te. Nunc vero quia dicit post te, magis illud mihi postulare videtur, ut conuersationis eius valeat uestigia sequi, ut possit æmulari uirtutem, & normam tenere uitæ, & morum quæat apprehendere disciplinã. In his quippe maxime opus est adiutorio, quo valeat abnegare semetipsum, & tollere crucem suam, & sic sequi Christũ. H
Hic prorsus trahi necesse habet sponsa, nec sane trahi ab alio quam ab eo ipso qui ait: Sine me nihil potestis facere. Scio, inquit, me nequaquã posse peruenire ad te nisi gradiendo post te, sed neque hoc quidem nisi adiutam abs te: ideoque precor ut trahas
Psa. 83. b me post te. Beatus siquidem cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarũ, peruenturus quandoque ad te in montibus gaudiorum. Quã pauci post te ò domine Iesu ire uolunt, cum tamen ad te peruenire nemo sit qui nolit, hoc scientibus cunctis quia delectationes in dextera tua usque in finem. Et propterea

Universidad de Deusto
Biblioteca

pterea uolunt omnes te frui, at non ita, & imitari: conregnare cupiunt, sed non compati. Ex his erat ille qui dicebat. Moriatur
Nu. 23.d anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia. Optabat sibi extrema iustorum, sed non ita, & principia.

Mortem spiritualium optant sibi etiam carnales, quorum tamen vitam abhorrent, scientes preciosam mortem esse sanctorum: quoniam cum dederit dilectis suis somnũ, ecce hereditas domini: & quia beati mor-
Psa. 33. d tui qui in Domino moriuntur, cum econtrario iuxta prophetæ sententiam, mors peccatorũ pessima sit. Nõ curant quærere quem tamẽ desiderant inuenire, cupientes consequi, sed non, & sequi. Non sic illi quibus
Luc. 22. c aiebat. Vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis. Beati qui digni habiti sunt testimonio tuo benigne Iesu. Ipsi
Ps. 15. c reuera ibant post te, & pedibus, & affectibus. Notas eis fecisti uias vitæ, uocans eos
Matt. 4. c post te, qui uia, & uita es, & dicens: Ve-
Joan. 12. d nite post me, faciam vos fieri piscatores ho-
Mat. 19. minum. Item: Qui mihi ministrat, me sequatur: & vbi sum ego, illic, & minister meus erit. Dicebant ergo gloriantes: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Sic itaque, & dilecta tua relictis omnibus propter te, concupiscit semper ire post te, semper tuis inhærere vestigiis, ac sequi te quocunque ieris, sciens, quoniam viæ tuę viæ pulchræ, & omnes semitæ tuæ pacificę & quia qui sequitur te, non ambulat in tenebris. Precatur autem se trahi, quoniam iustitia tua sicut montes Dei, nec sufficit ad illam suis viribus. Precatur se trahi (ut as-
Joan. 6. e solet) quia nemo venit ad te, nisi pater tuus traxerit eum. Porro quos pater trahit, trahis & tu. Opera quippe quæ pater facit, hæc, & filius similiter facit. Sed familiarius a filio postulat trahi tanquam à sponso proprio quem pater misit obuiam ei ducem ac præceptorem, qui sibi preiret in via morum, & præpararet iter uirtutum, & erudiret eam sicut semetipsum, & viam prudentię doceret, & traderet ei legem uitæ, & disciplinæ, & sic merito ipse cõcupisceret decorẽ eius. Trahe me post te, in odore unguẽtorũ tuorũ curremus. Propterea opus habeo trahi, qm refrigunt paulisper in nobis ignis amoris tui, nec ualemus à facie frigoris huius currere modo sicut heri, & nudiustertius. Curremus autẽ postea, cum reddideris lętitiam salutaris tui, cum redierit melior temperies gratiæ, cum sol iustitiæ iterum incaluerit, & pertransierit tẽtationis nubes, quæ hunc operire ad horam cernitur, atque ad lenem flatum auræ brandioris solito cœperint vnguenta liquescere, & aromata fluere, & dare odorem suum. Tunc curremus, in odore illo curremus. Spirantibus inquã unguẽtis curremus, qm abscedet torpor qui nunc est, & reuertetur deuotio, & iã nõ erit opus nobis ut trahamur: quippe odore excitatie, vt sponte curramus. Nunc vero interim trahe me post te. Videsne illum qui in spiritu ambulat, nequaquam permanere in vno statu, nec eadem semper facilitate proficere, & quod non sit in homine uia eius, sed quemadmodum ei spiritus moderator prout vult dispensat, nunc segnius nunc alacrius quæ retro sunt obliuisci, & ad interiora sese extendere? Puto quod hoc ipsum si attenditis, vestra vobis experientia intus respondet, quod ego foris loquor. Ergo cum te torpore, acedia vel tædio aliquo sentis, noli propterea diffidere aut desistere à studio spirituali, sed iuuantis require manum, trahi te obsecrans sponsæ exemplo donec denuo suscitante gratia factus prõptior alacriorque, curas, & dicas: Viam mandato-
Ps. 118. d rum tuorũ cucurri, cum dilatasti cor meum. Sic autem quandiu adest gratia, delectare in ea, ut non te existimes donum Dei iure hæreditario possidere, ita videlicet securus de eo, quasi nunquam perdere possis, ne subito cum forte retraxerit manũ, & subtraxerit donũ, tu animo concidas, & tristior qui
Ps. 29. d oportet fias. Denique ne dixeris in abundantia tua, non mouebor in æternum: ne
Ibidem. etiam illud quod sequitur, dicere cũ gemitu
Eccl. 5. a quidem cogaris: Auertisti faciem tuã à me & factus sum conturbatus. Curabis potius (si sapis) pro consilio sapientis in die malorum non immemor esse bonorum, atque in die bonorum non immemor esse malorum. Ergo in die uirtutis tuæ noli esse securus, sed clama ad Deum cum propheta, & dic: Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas
Ps. 70. d me. Porrò in tempore tentationis consolare & dic cum sponsa: Trahe me post te, tu odore unguentorum tuorum curremus. Sic te non deseret spes in tempore malo, nec in bono prouidentia deerit, erisque inter aduersa, & prospera mutabilium temporum tenens quãdam ęternitatis imaginem, utique hanc inuiolabilem, & incõcussam constitia animi æqualitatem, benedicens Dominum in

in omni tempore, proindeque uẽdicas tibi etiam in huius mutabundi seculi dubijs euẽtibus certisque defectibus perennis quodãmodo incommutabilitatis statum, dum te experiris renouare, & reformare in insigne illud antiquũ similitudinis æterni Dei, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obrumbratio. Quippe sicut ipse est, ita, & tu eris in hoc mũdo, nec in aduersis timidus, nec in prosperis dissolutus. In hoc, inquam nobilis creatura facta ad imaginẽ, & similitudinẽ eius qui se fecit antiqui honoris dignitatẽ receptare iam iamque, & recuperare se indicat, cũ sibi indignũ ducit huic labenti seculo conformari, reformari magis
Rom. 12. c laudabiliter (iuxta Pauli doctrinam) in nouitate sui sensus in eam similitudinem in qua se conditam nouit, ac per hoc etiam cogens sese dignum esse seculum istud quod propter se factum fuit, uersa uice mirum in modum conformari sibi, dum omnia ei cooperari in bonum incipiunt, tanquam in propria, & naturali forma, abiecta de generi specie re-
Rom. 8. c cognoscentia Dominum suum, cui ad seruiendum creata fuere. Vnde arbitror illum sermonem quem dixit de se unigenitus, uidelicet si exaltaretur à terra, omnia traheret ad se ipsum: cunctis quoque eius fratribus posse esse commune, his utique quos pater
Rom. 8. c præscivit, & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratrib. Et ego igitur si exaltatus fuero terra (audacter dico) omnia traham ad meipsum. Nec enim temerarie usurpo mihi fratres mei uocem, cuius me induo similitudinem. Quod si ita est, nõ putent diuites huius seculi fratres Christi sola possidere cœlestia, quæ audiunt dicentem: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Non eos, inquam æstiment sola cœlestia possidere, quia ea sola audiũt in promissione possidenti, & terrena, & quidem tanquam nihil habentes, sed omnia possidẽtes: non mendicantes ut miseri sed ut Domini possidentes, eo pro certo magis Domini, quo minus cupidi. Denique fideli homini totus mundus diuitiarum est. Totus plane: quia tam aduersa, quàm prospera ipsius ex-
Rom. 8. c quę omnia seruiunt ei, & cooperantur in bonum. Ergo auarus terrena esurit ut mendicus, fidelis contemnit ut Dominus. Illic mendicat, iste contemnendo seruit. Quære à quouis eorum, qui insatiabili corde lucris temporalibus inhiant quidnam de his sentiat qui sua uendentes, & dantes pauperibus, regna cœlorũ pro terrena mercantur substantia, sapienter agant, necne? proculdubio respondebit, sapienter. Quære item cur quod approbat, ipse non facit? Nõ possum, inquiet. Quare? profectò quia domina auaritia non permittit: quia liber non est: quia non sunt sua quę possidere uidetur: sed nec ipse sui iuris: Si uerè tua sunt, expende ad lucra, & pro terrenis cœlestia cõmutato. Si non uales, fatere te pecuniæ tuę non Dominum esse, sed seruum: custodem, non possessorem. Denique, & conformaris crumenæ tuæ, tanquam seruus dominæ suę dum quomodo ille illi necessario, & congaudenti, & dolenti condolet: tu quoque cum crescente tuo marsupio crescis pariter animo, & cum decrescente decrescis. Nam, & contraheris tristitia, cum illud eximinitur: & lætitia solueris, aut certè instaris superbia cum impleatur. Hoc ille. Nos uero sponsæ curemus æmulari libertatem atque cõstantiam, quæ sicut bene instructa in omnibus, & erudita corde in sapientia, scit abũdare, scit, & penuriam pati. Cum se rogat trahi, ostendit quid desit sibi, non pecuniæ, sed uirtutis. Rursum cũ se nihilominus despe redituręgratiæ consolatur: etsi deficere, non tamen diffidere se probat. Dicit ergo: Trahe me post te, in odore unguentorũ tuorum curremus. Et quid mirum si indiget trahi, quæ post gigantem currit, quæ cõprehendere nititur eum, qui salit in monti-
B bus, transilit colles? Velociter, ait currit ser
Psa. 147. a mo eius. Non valet ex æquo currere, non
Psal. 18. b potest pari cum illo celeritate contendere: qui exultat ut gigas ad curendam uiam, non potest suis uiribus, & propterea rogat se trahi. Fessa sunt, inquit deficio, noli me desere: sed trahe me post te ne incipiã uagari post amatores alios, nec curram quasi in incertũ. Trahe me post te: quia satius mihi est ut me trahas, ut scilicet ium qualemcunque mihi aut terrendo minis, aut exercendo flagellis inferas, quàm parcens in meo me torpore male securam derelinquas. Trahe quodam modo muitam, ut facias uoluntariam. Trahe torpentem, ut reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore: quoniam uoluntarie, & cum omni alacritate curremus. Non curram ego sola, etsi solam me trahi pertierim: current & adolescẽtulæ mecum. Curremus pariter, curremus simul: ego odore vnguentorum tuorum, illæ meo

excitatæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

excitatæ exemplo atque hortatu. ac per hoc oẽs in odore vnguentorũ tuorũ curremus. Habet spõsa imitatores sui sicut, & ipsa est Christi. Et ideo nõ ait singulariter currã, sed curremus. Sed oritur quæstio, cur simul inter cũ se petiit trahi etiã adolescentulas nõ adiũxit ut non trahe me, sed trahe nos diceret. Quid.n. fortẽne spõsa indiget trahi, & adolescẽtulæ nõ indigent? O pulchra, o felix, o beata, edissere nobis huius distinctiõis rationẽ. Trahe me, ais. Quare me, & nõ nos An hoc bonum inuides nobis? Absit. Ne-

C que enim protinus dixisse adolescentulas te cum esse curturas, si sola post sponsum ire uoluisses. Cur ergo pluraliter mox subiun ctura curremus, trahi te singulariter postulasti? Charitas, inquit, ita postulabat. Di sce per hoc verbum à me in spirituali exerci tio duplex auxilium desuper sperare, corre ptionem, & consolationem. Altera foris exer cet, altera visitat intus. Illa reprimit insolẽtiam, ista infiduciam erigit. Illa operatur humilitatẽ, ista pusillanimitatem cõsolatur. Illa cautos, ista deuotos facit. Timorem Dñi docet illa, ista ipsum timorem infuso temperat gudio salutari, sicut scriptum est: Lætetur cor meum vt timeat nomen tuum. Psal.15.b Item: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Trahimur cum tenta Psal.2.c tionibus, & tribulationibus exercemur. Currimus, cum internis cõsolationibus, & inspirationibus visitati, tãquam in suauco lentibus vnguentis respiramus. Ergo quod austerum, & durum videtur: retineo mihi tanquam forti, tanquam sanæ, tanquam perfectæ, & dico singulariter, trahe me. Quod suaue & dulce, tibi tanquam infirmo communico, & dico, curremus. Noui ego adolescentulas delicatas, & teneras esse, & minus idoneas sufferre tentationes, & propterea mecum volo vt curram, sed non ut mecum trahantur. Volo habere socias consolationes, non autem, & laboris, Quare? Qoniam infirmæ sunt, & vereor ne deficiant, ne succumbant. Me, inquit, o spõ se corripe, me exerce, me tenta, me trahe post te: quoniam ego in flagella parata sum, & potens ad sustinendum. Certatim simul D curremus, id est sola trahar sed simul curremus. Curremus curremus, sed in odore unguentorum tuorum, non in nostrorum fiducia meritorum. Nec in magnitudine virium nostrarum currere nos confidimus sed in multitudine miserationum tuarum. Nã, & si qã cucurrimus, ac uoluntariẽ fuimus, nõ fuit uolẽtis neque currẽtis, sed miserẽtis Dei. Rom.9.a Certatur miseratio, & curremus. Tu quidẽ in uirtute tua tanquã gigas, & potẽs curris: nos nisi vnguẽta tua spirauerint, nõ curremus. Tu quẽ pater unxit oleo lætitiæ præ cõsortibus tuis, curris in ipsa unctione, nos in illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos inodore. Tẽpus esset ut per uerẽ ꝙ de unguẽtis spõsi lõge supra præmisi me memini, si nõ huius sermonis longitudo uetaret. Differo ergo. Nã & materiæ diuersitas arctari molesta brevitate nõ patitur. Rogate dũm vnctioniz, ut uoluntaria oris mei beneplacita facere dignetur, ad insinuã dũ uestris desiderijs memoriã abũdítiæ suæ uitatis suæ, quæ est in sponso Ecclesiæ Iesu Christo Domino nostro, & cætera.

De quatuor unguẽtis sponsi, atque de quatuor virtutibus cardinalibus. Sermo. XXII.

SI ita speciosa, ita magnifica sponsæ unguenta inuẽta sunt, quẽadmodũ cũ tractarẽtur audistis: spõsi qualia sunt? Etsi E digne ea nos prout sunt nõ sufficimus explicare: haud dubiũ tamẽ quin excellẽtior horũ uirtus, & gratia efficacior sit, quorũ solus non solũ adolescentulas, sed ipsam quoque spõsam odor excitat ad currendũ. Si.n. adpolliceri. Et quidẽ illa optima esse gloriatur, sed nõ dicit tamẽ quia in eis cucurrisset aut curreret, ꝙ in istorũ solo odore promittit. quid si ipsã vnctionẽ in se effusam sentiret, cuius ita tenui exhilarata fragrãtia permouetur ut currat? Mirũ si non & exhilaret. Sed dicit aliquis: Desine iã cõmendare, satis cũ ea cœperis assignare, apparebit quid sint. Nõ. Minime ego istud polliceor. Sane an mihi, adhuc nescire me fateor. Existimo.n. spõsum narias aromatũ atque unguentorũ habere species, & nõ pauceas, & alias quidem esse in quibus singulariter oblectatur sponsa, tanquã propinquior ac familiarior, alias uero quę usque ad adolescẽtulas peruenisse, alias quæ pertingũt etiã ad longe positos & extrancos, ut nõ sit qui se ablcõdat à calore eius. Sed licet suauis dñs uniuersis, maxime tũ domesticis. Et quãto quis ei familiarius pro uitæ meritis ac meritis puritate appropiat, tãto eũ arbitror recentiorum aromatũ & unctionis suauioris sentire fragrantiam. F

Porro in huiusmodi non capit intelligentia nisi quantum experientia attingit. Ego uerò haud temere mihi arrogari spõse præ-

rogatiuã. Nouit sponsus quibus deliciis spiritus foueat dulectam, quibus singulariter reficiliet sensus eius inspiratiõibus, & multiplicat odoramentis. Sit sibi fons proprius, in quo ei non communicet alienus, nec indignus bibat ex eo. Est quippe ortus conclusus, fons signatus. Cæterum deriuantur aquæ inde in plateas. Eas me habere ad manum fateor, dum tamen nemo mihi molestus sit aut ingratus si de publico haurio & propino. Nam vt paulisper ministerium meum in hac parte commendem, non nullius profecto fatigationis est atque laboris, quotidie scilicet exire & haurire etiã de mediis riuulis scripturarum, & ex eis singulis necessitatibus inseruire, ut absque suo labore quisque uestrũ præsto habeat aquas spirituales ad omne opus, verbi gratia ad potandum, ad potandum, ad cibos coquendos. Et nimirum aqua sapientiæ salutaris sermo diuinus, non modo potens, sed & lauans, dicẽte domino: Et uos mundi estis propter sermonẽ quẽ locutus sum uobis. Sed & crudos carnis cogitatus igne spiritus sancti accedente coquit diuinum eloquiũ, ac uertit in sensus spirituales & cibos mentis, ita ut dicas: Concaluit cor meum intra me, & in meditatiõe mea exardescet ignis. Quo mente sane puriori per seipsos appredendere sublimiora sufficiunt quã per nos præstrantur, nõ solum non prohibeo, sed & gratulor, dum & ipsi nos patian tur simpliciora simplicioribus ministrare. Quis dubit mihi vt omnes propheten? Vtinam mihi necesse non esset in his occupari. Vtinam aut alteri cura incũberet ista, ante certe (ꝙ mallẽ) nemo in vobis esset qui ea indigeret, essentque omnes docibiles dei, & ego possem uacare & videre qm sponsus est Deus. Nunc vero quẽ minime interim non dico intueri, sed ne inquirere quidem licet (quod sine lachrymis non loquor) regnãtem in decore suo sedentem super Cherubim, super solium excelsum & eleuatum, in ea forma qua æqualis patri in splendoribus sanctorum ante luciferũ genitus est, in qua & semper desiderant angeli eũ prospicere, Deũ apud Deũ, ipsũ saltẽ hominẽ homini loquor secũdũ eã formã in qua ut se manifestum nimia sua dignatione & dilectione præberet, minoratus ab angelis, in sole posuit tabernaculum suum, tanquam sponsus procedens de thalamo suo. Suauem magis quam sublimen, & vnctum

nõ altũ loquor, qualẽ denique spiritus dũi vnxit, & misit euãgelizare pauperibus, mederi cõtritis corde, prædicare captiuis indulgentiã, & clausis apertionẽ, prędicare annũ placabilẽ dño. Siluo igitur cuique ꝙ forte sublimius subtiliusque de sponsi vnguentis speciali munere sentire sibi & experiri donatũ est, ego ꝙ de cõmuni accepi, prosero in cõmune. Ipsi siquidẽ fons vitæ, ipse fons signatus, de intra ortũ cõclusum erũpens, per os Pauli fistulã suã, tanquã vere illa sapiẽtia quæ iuxta beati Iob sententiarum trahitur H de occultis in quatuor sese riuos diffudit, & deriuauit in plateas, vbi uidelicet & assignat nobis eum factum à Deo sapientiã, & iustitiã, & sanctificationem, & redemptionem. Ex his utique quatuor riuis tanquam pretiosissimis vnguentis, (nil enim obstat utrunque intelligi, & aquam & vnctionem: aquã quia mũdant, vnctionẽ quia fragrãt) ex his inquã quatuor præmissis tanquã vnguentis pretiosissimis super montes aromatum de cœlestibus speciebus confectis, tanta ecclesiæ nares odoris suauitas repleuit, vt mox à quatuor mundi partibus excitata illa dulcedine, supernũ properaret ad sponsum, tanquam vere illa regina Austri festinans, à finibus terræ audire sapientiam Salomonis, opinionis siquidem odore prouocata. Sane & ecclesia non ante currere valuit in odore sui Salomonis, quousque is qui ab æterno ex patre sapiẽtia erat, factus est ei in tẽpore à patre sapientia, quo ipsius odorem percipere posset. Sic iustitia, sic sanctificatio, sic & redemptio nihilominus ei factus est, ut horum quoque in odore currere posset, cum hæc æque omnia in se ante omnia esset. Nam & in principio quidem erat uerbum, sed tunc demum ad uidendũ ipsum pallores uenerunt festinantes, cum nunciatum est factũ. Denique & loquũtur adinuicẽ: Transeamus usque Bethleem, & videamus hoc uerbum quod factum est, ꝙ fecit dominus, & ostendit nobis. Et sequitur quia venerunt festinantes. Prius non se mouebant, dum verbum erat tantũ apud deum. At ubi uerbum quod erat, factum est, ubi hoc dominus fecit & ostendit, tunc uenerũt festinãtes: tunc cucurrerunt. Quo modo ergo in principio erat uerbũ, sed uerbũ erat apud Deũ, factũ est autẽ quatenus esse inciperet & apud homines: sic nihilonus in principio sapiẽtia erat, erat iustitia, erat sãctificatio & redẽptio, sed angelis, ut

Iob 28.c

3Reg.10.a

Ioan. 1.a

Luc.2.b

Ioan.1.a

esset

Universidad de Deusto
Biblioteca

esset & hominibus: fecit eũ hæc omnia pater, & fecit quod pater. Denique qui factus est, inquit, nobis sapientia à deo, & non ait simpliciter, qui factus est sapientia, sed qui factus est nobis sapientia: qm̃ quod erat angelis, factus est & nobis.

At angelis, inquis, quomodo redemptio fuerit, nõ video. Nec enim auctoritas scripturarum vspiam assentire videtur eos aliquando aut peccato extitisse captiuos, aut morti obnoxios vt necessariam haberent redemptionem, exceptis duntaxat illis qui superbiæ lapsu irremediabili corruentes redimi deinceps non merentur. Si itaque angeli nunquam redempti sunt, alij vtique non egentes: alij non promerentes, illi quidem quia nec lapsi sunt: hi autem quia irrevocabiles sunt, quo pacto tu dicis dominum Iesum Christum eis fuisse redemptionem?

Audi breuiter. Qui erexit hominẽ lapsum, dedit stanti angelo ne laberetur, sic illum de captiuitate eruens, sicut hunc à captiuitate defendens. Et hac ratione fuit æque vtrique redemptio, soluens illum, & seruãs istum. Liquet ergo sanctis angelis dominũ Christum fuisse redemptionem, sicut iustificationem, sicut sapientiam, sicut sanctificationem: & nihilominus tamẽ hæc ipsa quatuor esse factum, propter homines, qui inuisibilia Dei non nisi per ea quæ facta sunt intellecta conspicere possunt. Sic ergo omne quod erat angelis factus est nobis. Quid? Sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio. Sapientia in prædicatione, iustitia in absolutione peccatorum, sanctificatio in conuersatione quã habuit cum peccatoribus, redemptio in passione quam sustinuit pro peccatoribus. Vbi ergo hæc à Deo factus est, tunc ecclesia odorem sensit, tunc cucurrit. Videtam quadrifariam vnctionem, vide effluentissimam atque inæstimabilem suauitatem eius, quem vnxit pater oleo lætitiæ præ cõsortibus suis. Sedebas o homo in tenebrosis & vmbra mortis per ignorantiam veritatis, sedebas vinctus catenis delictorum. Descendit ad te in carcerem non vt torqueret, sed vt erueret de potestate tenebrarum. Et primo quidem veritatis doctor depulit umbrã ignorantiæ tuæ, luce sapientiæ suæ. Per iustitiam deinde quæ ex fide est, soluit funes peccatorum, gratis iustificans peccatorem. Quo gemino beneficio impleuit sermonem illum sancti Dauid: Dominus soluit cõpeditos, dominus illuminat cæcos. Addidit quoque sancte inter peccatores viuere, & sic tradere formam vitæ tanquã viæ qua redires ad patriam. Ad cumulum postremo pietatis tradidit in mortem animam suam, & de proprio latere protulit precium satisfactionis quo placaret patrẽ: per quod illum plane ad se uerticulum traxit: Apud dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio. Prorsus copiosa, quia non gutta, sed unda sanguinis largiter per quinque partes corporis emanauit. Quid tibi debuit facere, & non fecit? Illuminauit cæcum, soluit vinctum, reduxit erroneum, reconciliauit reum. Quis non post illum libenter atque alacriter currat, qui & ab errore liberat, & errata dissimulat, qui deinde meritata viuendo tradit, præmia moriendo conquirit? Quam excusationem habet qui non odore horum vnguentorum non currit, nisi ad quem forte odor minime peruenit? Sed enim in omnem terram exiuit odor vitæ: quoniam misericordia domini plena est terra, & miserationes eius super omnia opera eius. Ergo qui uitæ leui hanc spartam vbique fragrantiam non sentit, & ob hoc non currit: aut mortuus est, aut putidus. Fragrantia fama est, præuenit opinionis odor, excitat ad currendum, perducit ad vnctionis experimentum, ad brauium visionis. Vox una lætãtium, omnium peruenientiã: Sicut audiuimus, sic vidimus in ciuitate dei nostri. Omnino propter manifestationem uirtutum. Omnino propter manifestudinẽ quæ in te prædicatur, currimus post te domine Iesu, audientes quod non horreas nas pauperem, peccatorem non horreas. Non horruisti confitentem latronem, non lachrymantem peccatrice, nõ Chananæam supplicantem, non deprehensum in adulterio, non sedentem in telonio, non supplicantem publicanum, non negantem discipulum, non persecutorem discipulorum, non ipsos crucifixores tuos. In odore horũ currimus. Porro sapientiæ tuæ odorem ex eo percipimus quod audimus, quia si quis indiget sapientia, postulet eam à te, & dabis ei. Aiunt siquidem quod des omnibus affluenter, & non improperes. At uero ita vt non solum iustus, sed etiam ipse dicaris iustitia, & iustitia iustificeris. Tam validus denique es ad iustificandum, quã multus ad ignoscẽdum. Quamobrem quisquis pro peccatis compunctus eluris & tuor iustitiam, credat in te qui iustificas impium, & solam iustificatus per fidẽ, pacẽ habebit ad Deum. Sanctitatem quoque suauissime, & copiosissime tua redolet, non solum conuersio, sed & conceptio. Peccatum siquidem non comisisti, nec contraxisti. Qui ergo iustificari a peccatis sectari desiderant deliberanque sanctimoniam, sine qua nemo videbit Deum, audiant te clamantem. Sancti fiant quoniã ego sanctus sum. Considerent uias tuas, & discant a te quia iustus sis in omnibus vijs tuis, & sanctus in omnibus operibus tuis. Iam redemptionis odor quanto currere facit? Cũ exaltaris a terra, tunc protinus omnia trahis ad teipsum. Passio tua vltimum refugium, singulare remedium. Deficiente sapientia, iustitia non sufficiente sanctitatis succumbentibus meritis, illa succurrit. Quis enim de sua, vel sapientia, uel iustitia, vel sanctitate præsumat sufficientiã ad salutem? Non quod sufficientes, inquit, simus cogitare aliquid a nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Itaque eam defecerit virtus mea, non conturbor, non diffido, scio quid facia m. Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Illumina oculos meos Domine, vt sciam quid acceptum sit coram te omni tẽpore, & sapiens sum. Delicta iuuẽtutis meę, & ignorantias meas ne memineris, & iustus eris super me. Deduc me Domine in uia tua, & sanctus tuus pro me, saluus non sum. Pro his omnibus currimus post te, dimitte nos, quia clamamus post te. Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium vnguentorum, sed uideas alios uehemẽtius studiis flagrare sapientiæ, alios magis ad pœnitentiã, alios indulgentiæ animari, alios amplius ad virtutum exercitium vitæ, & conuersationis eius prouocari exemplo, alios ad pietatẽ passionis memoria plus accendi. Putamus non de singulis posse reperire exempla? Currebant in odore sapientiæ qui missi fuerant a Pharisæis, cum reuersi dicerent. Nunquã homo sic locutus est. Vtique admirantes doctrinam, & confitentes sapientiam. Currebat in hoc ipso odore sanctus Nicodemus, qui uenit ad Iesum nocte, in splendore multo sapientiæ: de multis quippe instructus edoctusque recessit. Verum in odore iustitiæ cucurrit Maria Magdalena, cui dimissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum. Iusta profecto, & sancta, & non iam peccatrix quemadmodũ pharisęus exprobrabat, nesciens iustitiam seu sanctitatẽ Dei esse munus, non opus hominis, & quia non modo iustus, sed & beatus cui non imputabit Dominus peccatum. An oblitus erat, quomodo vel suam ipsius, vel alterius corporalem tangendo lepram fugarat, non contraxerat? Sic tactus a peccatrice iustus iustitiam impertit, non perdit, nec sorde peccati, qua illam mundat, se inquinat. Cucurrit & publicanus, qui cum propiationem peccatis suis humiliter implorauit, descendit iustificatus, teste ipsa iustitia. Cucurrit Petrus, qui lapsus fleuit amare, quateuus culpam dilueret, recuperaret iustitiam. Cucurrit Dauid, qui reatum agnoscẽs & confitens, audire meruit. Et dominus trãstulit a te peccatum tuum. Porro in sanctificationis odore Paulus currere sese testatur cum Christi se imitatorem esse gloriatur dicens ad discipulos. Estote imitatores mei, sicut & ego Christi. Cucurrerunt, & omnes qui aiebant. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Desiderio quippe sequendi Christum reliquerant omnia. Hortatur generaliter uniuersos ad eundem odorem ista sententia. Qui se dicit in Christo manere, debet sicuti ille ambulauit, & ipse ambulare. Iam qui in odore cucurrerint passionis, si audire uis, uniuersos martyres accipe. En quatuor unguenta assignata habetis, primum sapientię, secundum iustitiæ, tertium sanctificationis, quartum redẽptionis. Tenere nomina, percipite fructum: & compositionis modum, vel numerum specierum quibus confecta sunt, nolite requirere. Non enim facile in sponsi unguentis hęc præsto esse possunt nobis, quemadmodũ in superioribus illis sponsæ fuerunt. In Christo nempe rerum plenitudo est sine numero, & sine modo. Nam & sapientiæ eius nõ est numerus, & iustitia ipsius sicut montes Dei, sicut montes æterni, & sanctitas singularis, & redemptio inexplicabilis. Dicendũ & hoc: quia frustra huius seculi sapientes de quatuor uirtutibus tam multa disputauerunt, quas tamen apprehendere omnino nequiuerunt, cum illum nescierint qui factus est nobis a Deo sapientia docens prudẽtiam, & iustitia delicta donans, & sanctificatio in exemplum temperantię continenter vjuens, & redemptio in exemplum patientiæ fortiter moriens. Forsitan dicit aliquis. Cætera bene cõueniunt, sed sanctificatio ad tẽperantiã minus proprie referri uidetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ad quod respondetur primum id esse continentiam, quod temperantiam. Deinde, usitatum in scripturis sanctificationem pro continentia seu munditia poni. Denique quid ille apud Moysen tam crebræ sanctificationes aliud erant, quam quædam purificationes hominum temperantium se a cibo, a potu, a concubitu, hisque similibus. Sed audi ipsum præcipue Apostolum, quam familiare habeat, vel uti, vel usurpare sancti
vi Hie. 4. a ficationem in hoc sensu. Hæc est, inquit, uo
Ibidem. luntas Dei, sanctificatio vestra, ut sciat unusquisque uestrum suum vas possidere in sanctificatione, & non in passione desiderij. Item. Non. n. uocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem. Liquet, q sanctificationem pro temperantia ponit. Educto itaque in lucem, quod sub obscurum videbatur, redeo ad id vnde digressus eram.
D Quid vobis cum uirtutibus qui Dei uirtutē Christum ignoratis? Vbinam quæso uera prudentia, nisi in Christi doctrina? Vnde uera iustitia, nisi de Christi misericordia? Vbi uera temperantia, nisi in Christi uita? Vbi uera fortitudo, nisi in Christi passione? Soli ergo qui eius doctrina imbuti sunt, prudentes dicendi sunt: soli iusti, qui de eius misericordia ueniā peccatorū consecuti sunt, soli tēperantes, qui eius uitā imitari studēt: soli fortes, qui eius patientiæ documēta fortiter in aduersis tenent. Incassum proinde quis laborat in acquisitione uirtutū, si aliūde eas sperandas putat, quā a domino uirtutum, cuius doctrina, seminarum prudētiæ: cuius misericordia opus iustitiæ: cuius uita, speculum temperantiæ: cuius mors, insigne est fortitudinis. ipsi honor & gloria in secula seculorum. Amen.

De tribus modis contemplationis circa Deum sub figura trium cellarum.

Sermo XXIIII.

Cant. 1. a INtroduxit me rex in cellaria sua. Ecce unde odor, ecce quo curritur. Dixerat quia currendum, & in quo currendum: sed quo currendum esset, non dixerat. Ergo ad cellaria curritur, & curritur in odore, qui ex ipsis procedit, sponsa illum solita sua sagacitate præsentiente, & cupiente in ipsius plenitudinem introduci. Verum de cellarijs his quid sentiendum putemus? Cogitemus ea interim loca quædam redolentia penes sponsum, plena odoramentis, referta deliciis. In illiusmodi nempe officina potiora quæque ex horto siue ex agro seruida reponuntur, illuc ergo pariter currunt. Qui Spiritu feruentes animæ. Currit sponsa, currunt adolescentulæ: sed quæ amat ardētius, currit velocius, & citius peruenit. peruenire non dico repulsionem, sed nec cunctationē patitur. Sine mora aperitur ei, tanquam domestice, tanquam charissimæ, tanquam specialiter dilectæ, & singulariter gratæ. Adolescentulæ autem quid? Sequuntur a longe. Neque enim cum adhuc infirmę sint, pari possunt deuotione cum sponsa currere nec ipsius omnino imitari desiderium, & feruorem: ideoque tardius peruenientes, foris remanent. At charitas sponsæ non quiescit, neque insolescit (vt assolet) successibus suis, vt eas obliuiscatur, consolans magis, & hortans ad patientiam, quatenus æquanimiter, & sui ferant repulsam, & illius absentiā. Denique, & nūciat eis gaudium, quod percepit, non ob aliud sane nisi, vt sibi congaudent, dum sibi confidant minime alienum fore a se quicquid gratiæ matri accesserit. Nam nec illa ita proficere curat, quo ipsarū negligat curam, nec iunandos suos profectus putat illarū damno. Quocunque proinde de meritorum prærogatiua tollatur ab illis, charitate absque dubio, & pia solicitudine necesse est eam semper esse cum illis. Operatet denique eam sponsum suum imitari, & petentem nimirum cœlos, & nihilominus in terris cum suis se fore usque ad consummationem seculi pollicentem. Sic & illa quō proficiat, quantumlibet promouetur: cura, prouidentia, atque affectu ab his quas in Euangelio genuit, nunquam amittetur, nunquam sua uiscera obliuiscitur. Introduxit itaque eis. Gaudete, confidite. Introduxit me rex in cellaria sua: putate & uos paritter introductas. Sola introducta uideor, sed soli non proderit. Vestrum omnium est meum omnis profectus: uobis proficio, uobiscum partibor quicquid plus forte uobis meruero. Vis indubitanter scire, quia in hoc sensu & affectu locuta sit? Audi quid illæ respondeant. Exultabimus, & lætabimur in te, inquiunt, exultabimus & lætabimur. nam in nobis necdum meremur. Et addunt. Memores uberum tuorum: hoc est, æquanimiter sustinemus dum uenias, scientes te plenis ad nos reuersuram uberibus. Tunc nos confidimus exultare, & lętari, memores

uberum tuorum? Quod adiungūt, super uinum, significant se adhuc quidem non sui imperfectione carnaliū desideriorū (quæ uino designantur) recordatione pulsari, unde tamen eisdem desideria memoria abundantiæ suauitatis, quam iam ex uberibus ipsius sponsæ experta sunt. Dicerem de ubere uino, si non me satis dixisse superius memi nissem. Nunc uero vides quomodo de matre præsumunt, quomodo eius lucra, & gaudia sua reputant, propriæ repulsæ iniuriam illius introductione consolantes. Minime ita considerent, nisi matrem agnoscerent. Audeant hoc prælati qui sibi commissis semper volunt esse formidini, utilitati raro. Erudiuntur qui iudicatis terrā. Discite subdi foris matres vos esse debere, non dominos. Sciatis magis amari quam metui. Et si interdum seruitute opus est, paterna sit non tyrannica. Matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Mansuescite, ponite uerbera. Suspendite verbera, prodeant vbera: pectora lacte pingueicant, non sypho turgeant. Quid iugum vestrum super eos aggrauatis, quorum potius onera portare debetis? Cur morsus a serente paruulus, fugit conscientiam sacer dotis, ad quem cum magis oportuerat tanquam ad sinum recurrere matris? Si spiritales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans vnusquisque seipsum, ne & ipse tentetur. Alioquin ille in peccato suo morietur, sanguinem autem eius, ait, de manu tua requiram. Sed hæc alias. Nunc quoniam lucræ consequētia ex his quæ præmisimus manifesta est, uideamus iam de cellarijs quid spiritualiter sentire debeamus. In consequentibus mentio fit etiam de horto, & de cubiculo, quæ ambo nunc adiungam cellarijs, & in præsentem disputatio nem assumo. Nam simul tractata, melius ex ipsius cellarij

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō modo grata suauitate odoris, sed ui quoque medendi utilia sunt. Merito se introdu-
tam illuc exultat sponsa, ubi tanta redundat vbertas gratiæ. Sed habeo, & alia nomi-
na, puto & euidentiorem sui gerentia ratio-
nem. Et ut suo ordine nominentur, primam
nuncupauerim disciplinæ, secundam natu-
ræ, postremam gratiæ. In priori discis iuxta
ethicæ partis rationem inferior esse, in se-
quenti par, in posteriore superior: hoc est
sub alio, cum alio, super alium. Vel sic: Sub-
K esse, coesse, præsse. Primò ergo discis esse di-
scipulus, secundo socius, tertio, & magister.
Equidem omnes homines natura æquales
genuit. At quoniam bono naturæ in mori-
bus superbia depranato, facti sunt, sunt ho-
mines æqualitatis impatientes, contendentes inuicem superiores constitui, atque alte-
rutrum supergredi cupientes, & inanis glo-
riæ cupidi, inuicem inuidentes, inuicē pro-
uocantes: primo omnium in cella priori iu-
go disciplinæ insolentia morum domanda
est, quousque duris ac diutinis seniorum at-
trita legibus humilietur, & sanetur ceruico-
sa uoluntas, bonumque in se naturæ, quod
superbiendo amiserat, obediēdo recipiat, dū
solo iam naturali affectu non metu discipli-
næ, cum uniuersis naturæ suæ socijs, id est
cum omnibus hominibus socialiter quan-
tum in se est, quieteque esse habere didice-
rit, in cellam tandem naturæ transiens, erpe
Ps. 132. a riensque quod scriptum est: Ecce quam bo
num, & quam iucundum habitare fratres in
unum, sicut unguentum in capite. Accedit
nimirum disciplinatis moribus tanquam
tritis speciebus oleum lætitiæ bonū naturæ,
& sit unguentum bonum atque iucundum.
Quo quasi unctus redditur homo suauis, &
mitis, homo sine querela, neminē circumue
niens, neminem concutiens, neminem læ-
dens, nemini se superextollēs, aut præferens,
insuper, & libenter communicans in ratio-
ne dati, & accepti. Puto, si bene intellexisti,
utriusque cellæ proprietates, non incongruè
me hanc unguentariam illā aromaticam ap
L pellasse testaberis. In illa deniq; sicut pigmē-
torum uires atque fragrantia pistilli extor-
quet, & exigit uiolenta contusio, sic rectorū
morū elicit quodammodo, & exprimit natu
ralē uim uis magisterij, & districtio discipli
næ. In hac autē uoluntariæ, & tanquam in-
natæ affectionis grata manſuetudo sponte
officiosa currit, instar planè unguenti quod
est in capite, ad leuē caloris tactū delcēden-
tis ac diffluentis per totū. Itaque in cella di-
sciplinæ tanquam ficeæ ac simplices aroma-
tum species continentur, & inde aromati-
cam eam denominandam putaui. In ea ue-
ro, quæ naturæ dicta est, quoniam iā quasi
confecta reponuntur, & seruantur unguen-
ta, nihilominus ex re nomen, & ipsa accepit
ut unguētaria nuncupetur. Nam uinariam
quoque cellam non aliam sanè sui nominis
arbitror ferre rationem, nisi quod in ea ui-
num zeli in charitate seruentis reconditur.
Nec debet omnino prēsse alijs, qui in eam
necdum meruit introduci. Oportet prorsus
hoc uino æstuet, qui alijs prælidet, quemad-
modum doctor gentium æstuabat, quando
dicebat: Quis infirmatur, & ego non infir- 2. Cor. 11. g
mor? Quis scandalizatur, & ego non uror?
Alioquin improbè satis præsse affectas, qui
bus prodesse non curas, & quorum non ze-
las salutem, subiectionem nimis ambitiole
uendicas tibi. Hanc ego cellam quoque gra
tiæ nominaui, non qp absque gratia, uel reli-
quas duas obtinere omnino quis possit: sed
ob plenitudinē, quę singulariter in illa perci
tur. Denique plenitudo legis, est charitas, & M Rom. 13.
qui diligit fratrem, legem impleuit. Vidisti
rationem uocabulorum, unde & differentia
cellarum. Nec enim paris facilitatis seu fa-
cultatis eiusdem est, petulātes uagesque seu-
sus atque intemperantem carnis appetitum
magistri comprimere metu, ac rigida disci-
plinæ cohibere censura, & spōtaneo affectu
bene cum socijs conuenire: castigatis sub se
rula uiuere moribus, & sola magistra uolun
tate gratum paribus gerere morem. Nam
neque unius rursum quis dicat esse meriti
uniusue uirtutis, solicialiter uiuere, & utili-
ter præesse. Quā multi denique sub præce-
prore quieti uiuunt quos si iugo absoluas,
uideas non posse quiescere, nec se ullo mo-
do æqualibus seruare innoxios. Itēque inu-
meros cernes simpliciter ac sine querela in-
ter fratres cōuersari, super fratres nō solum
inutiliter, sed & insipiēter, & nequiter. Qua
dā siquidē bona mediocritate contēti sunt,
qui huiusmodi sunt, sicut eis mensurā gra-
tiæ partitus est Deus: minimē quidē epēres
magistro, nec tamen idonei magisterio. Ipso
ribus ergo sequentes quidē in moribus ante
cellunt, sed utrisque superiores existunt, qui
superiores esse sciunt. Denique, & accipiūt
in promissione qui bene præsunt, constitu-
ti super omnia bona domini sui. At pauca
profectō qui utiliter, pauciores qui, & hu-
militer

militer præsint. Facile tamen vtrunque ad-
mplet qui matrem virtutum discretionem
perfectē adeptus, uino nihilominus charita-
tis usque ad contemptum propriæ gloriæ,
usque ad sumptus oblionē, & nō ad quæ-
rendā, quæ sua sunt debriatur, quod toto ac
nostro spiritus sancti magisterio intra cellam
A vinariam obtinetur. Virtus siquidem discre
tionis absque charitatis feruore iacet, & fer-
uor vehemens absque discretionis tempera
mento præcipitat. Ideoque laudabilis cui
utrumque deest, quatenus, & feruor discretio
nem erigat, & discretio feruorem regat. Er-
go taliter oportet esse moratum eum qui
præest. Optimum autem in moribus dixe-
rim, & summam disciplinæ huius perfectē
apprehendisse, cui totas has cellas absque of-
fendiculo percurrere, & circuire donatum
est, qui in nullo prorsus, aut resistat priori-
bus, aut inuideat paribus, aut subiectis, vel
desit in cura, vel in superbia præsit, prælatis
obedient, socijs congruens, subditis vtiliter
condescendens. Quod quidem perfectio-
nis insigne haud dubius sponsæ annuerim.
Cant. 2. a Iuuat hoc etiam sermo quem dixit: Quia
introduxit me rex incellaria sua: dum non
in unam aliquam cellam, sed in cellaria plu-
raliter se introductam ostendit. Iam ad cu
biculum veniamus. Quid & istud? Et id
me præsumo scire quid sit? Minime mihi
tantæ rei arrogo experientiam, nec glorior
in prærogatiua, quæ soli seruatur beatę spon
sę, cantus iuxta illud Græcorum, scire meip-
sum, vt sciam etiam cum propheta, quid
desit mihi. Tamen si nihil omnino scirem,
Ps. 93. & qui docet hominem scientiam. Dixi, & me-
minissem, in theoricæ contemplationis arca-
no regis esse quærendum cubiculum. Sed
quomodo de unguentis dixisse me scio, mul
B ti videlicet, & diuersa penes sponsum ea es-
se, nec omnia præsto omnibus, sed sua qui-
busque pro diuersitate indulta meritorum:
sic quoque non unum puto cubiculum regi
esse, sed plura. Nam nec vna est regina pro-
fecto, sed plures, & concubinæ multæ sunt,
& adolescentularum non est numerus. Et
Ca. 6. a unaquæque inuenit secretum sibi cum spon
so, & dicit: Secretum meum mihi, secretum
meum mihi. Non omnibus vno in loco frui
datur gratia, & secreta sponsi præsentia, sed
ut cuique paratum est a patre ipsius. Non
enim nos cum eligimus, sed ipse elegit nos,
& posuit nos, & vbi ab eo quisque positus
est, ibi est. Denique mulier vna compun-
cta secus pedes domini Iesu sortita est locū,
cum altera suæ deuotionis fructum ad caput
inuenerit, si tamen altera. Porro Thomas
in latere, Ioannes in pectore, Petrus in sinu
patris, Paulus in tertio cœlo, secreti huius
gratiam sunt assecuti. Quis nostrum digne
distinguere sufficiat has ueritates merito rū,
uel potius præmiorum? Ne omnino ta-
men præterisse, quod ipsi nouimus uideā-
mur, prior mulier strauit sibi in tuto humi-
litatis, posterior in solio spei. Thomas in
solido fidei, Ioannes in lato charitatis, Pau-
lus in intimo sapientiæ, Petrus in luce ueri-
tatis. Sic ergo apud sponsum mansiones
multę sunt, & siue regina, siue concubina,
siue etiam de numero sit adolescentularum,
congruum quæque pro meritis accipit ibi
locum, terminumque quousque liceat sibi
contemplādo procedere, & introire in gau-
dium domini sui, & rimari dulcia secreta
sponsi. Quod suo loco distinctius quan- C
tum dignabitur ipse suggerere, demonsta-
re conabor.

Nunc uerò id nosse sufficiat, nulli adole
scentularum, nulli concubinarum, nulli, uel
reginarum patere omnino accessum ad secre
tum illud cubiculi quod suæ illi columbæ
formosæ, perfecti vni vnicum sponsus ser
uat. Vnde, nec ego sane indignor si non ad
illud admittor, præsertim cum constet mihi
ne ipsam quidem sponsam interim adhuc
ad omne, quod vult peruenire secretum. De Cant. 1. d
nique, & flagitat indicari sibi vbi pascat, ubi
cubet in meridie. Sed audite quousque
peruenerim, aut me peruenisse putauerim.
Nec enim iactantiæ deputandum erit, quod
in uestros pando profectus. Est locus apud
sponsum de quo sua iura decernit, & dispo-
nit consilia ipse uniuersitatis gubernator le-
ges constituens omni creaturæ, pondus, &
mensuram, & numerum. Et locus ille al-
tus, & secretus, sed minime quietus. Nam
etsi ipse quantum in se est disponit omnia
suauiter, disponit tamen, & contemplantem
qui forte eo loci peruenerit, quiescere non
permittit: sed mirabiliter quanuis delecta-
biliter rimantem, & admirantem fatigat,
redditque inquietum.

Pulchre utrūque in cōsequētibus sponsa
exprimit, & delectationē uidelicet illiusmo-
di cōtemplationis, & inquietudinem, ubi,
& se dormire, & cor suum uigilare fatetur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nam in somno quidem suauissimi stuporis placidæque admirationis sentire quietem, in vigilijs vero inquietę nihilominus curiositatis ac laboriosæ exercitationis pati se fatigationem significat. Hinc beatus Iob. Si
Iob 7. a dormiero, ait, dico, quando consurgam? & rursus expectabo vesperam. Sentisne in his verbis sanctam animam velle interdum molestam quodámodo declinare suauitatem, eandemque rursum suauem molestiam affectare? Non n. dixisses quando consurgam, si ex toto ei quies illa suæ contẽplationis placuisset: sed etsi ex toto displicuisset non denuo expectasset horam quietis, id est vesperam. Non igitur locus est iste cubiculi, vbi nequaquam per omnem modum quiescitur. Est item locus, de quo super rationalem reprobam quidem creaturam immobilis vigilat secretissima, & seuerissima animaduersio iusti iudicis Dei, terribilis in consilijs super filios hominum. Cernitur inquã a timorato contemplatore hoc loco Deus in illo, sed occulto iudicio suo reproborũ, nec diluens mala, nec acceptans bona, insuper, & corda indurans, ne forte doleant, & resipiscant, & conuertantur, & sanet eos. Et hoc non absque certa, & æterna ratione quòd tã to formidolosius constat esse, quanto immobilius fixum exrat in æternitate. Pauendum valde, quod in propheta de huiusmodi legimus, vbi loquens ad angelos suos Deus sic
Esa. 26. b ait: Misereamur impio. Quibus pauentibus
Ibidem. atque quærentibus. Non ergo discet facere iustitiam? Non, inquit, subdensque causam. In terra, ait, sanctorum iniqua gessit, & nõ uidebit gloriam Domini. Timeant clerici, timeant ministri ecclesiæ, qui in terris sanctorum quas possident, tam iniqua gerunt,
E vt stipendijs, quæ sufficere debeant minimè contenti, superflua quibus egeni sustentandi forent, impie sacrilegeque sibi retineant: & in vsus suę superbiæ, atque luxuriæ victũ pauperum consumere non vereantur: dupli ei profecto iniquitate peccantes, quòd, & aliena diripiunt, & sacris in suis uanitatibus & turpitudinibus abutuntur. Talibus ergo cum in præsentiarum parcere, ac misereri, ne in æternum parcat, cuius iudicia abyssus multa aduertitur: quis hoc loco requiem, quærat? Habet hęc visio tremorem iudicij, non securitatem cubiculi. Terribilis est locus iste, & totius expers quietis. Totus inhorrui siquando in eum raptus sum, illam apud me replicans cum tremore sententiam. Quis scit si est dignus amorem Eccl. 9. a an odio? Nec mirum si tutubo ego ibiciolob 13. d lium vtique, quod a uento rapitur, & stipula sicca) ubi, & maximus ille contemplator suos, quoque fatetur pene motos fuisse pedes, pene effusos gressus. Et dicebat. psa. 72. a Zelaui super iniquos, pacem peccatorum Ibidem. videns. Quare? In labore, inquit, hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, ideoque tenuit eos superbia, ne humilientur ad pœnitentiam, sed damnentur propter superbiam cum superbo diabolo, & angelis eius. Nam qui in labore hominum non sunt, in labore dæmonum profecto erunt, dicente iudice. Ite ma- Mat. 25. d ledicti in ignem æternum, qui paratus est Gen. 28. d diabolo, & angelis eius. Est tamen Dei lo- psa. 110. b cus, & iste, plane non aliud, quã domus Dei Ibidem. & porta cœli. Hic nempe timori dicitur Ibidem. Deus. Hic sanctum & terribile nomẽ eius, Eccle. 1. a & tanquam angressus gloriæ. Initium plane sapientiæ timor Domini. Nec te moueat, quòd initium sapientiæ huic demum loco dederim, & non priori. Ibi quippe in quodã quasi adiutorio suo docentem de omnibus magistram audimus sapientiam, hic & suscipimus. Ibi instruimur quidem, sed hic afficimur. Instructio doctos reddit, affectio sapientes. Sól non omnes quibus lucet, etiam calefacit: sic sapientia multos quos docet, quid sit faciendum, non continuo etiam accendit ad faciendum. Aliud est multa discire, aliud & possidere: nec notitia diuitias scire, aliud & possidere: nec notitia dimitem facit, sed possessio. Sic prorsus, sic aliud est nosse Deũ, & aliud timere: nec cognitio sapientem, sed timor facit, qui & afficit. Tu ne sapientẽ dixeris, quem sua scientia inflat? Quis illos sapientes nisi insipientissimus dicat, qui cũ cognouissent Deum, non tanquã Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt? Rom. 1. c Ego magis cum apostolo sentio, qui insipiẽs cor eorum pronunciat. Et bene initium sapientiæ timor Domini: quia tunc primum Deus animæ sapit, cum eam afficit ad timẽdum, non cum instruit ad sciendum. Times Dei iustitiam, times potentiam, & sapit tibi iustus, & potens Deus: quia timor sapor est. Porro sapor sapientem facit, sicut scientia scientem, sicut diuitiæ diuitem. Quid ergo prior locus? Tantum præparat ad sapientiam. Illic præpararis, ut hic initieris. Præparatio, rerum cognitio est. Verum hanc facillime sequitur elationis tumor, si non reprimat timor, ut merito dicatur. Initium sapientiæ

sapientiæ timor domini, qui se pesti insipientię primus opponit. Ibi itaque quidã accessus est ad sapientiam, hic & ingressus. Porro nec hic nec ibi speculanti perfecta est quies: quia illic Deus apparet tanquam solicitus, hic tanquam turbatus. Non ergo cubiculum quæsieris in his locis, quorum alter auditorium quasi docentis, alter prætorium iudicis magis apparet.

Sed est locus vbi vere quiescens, & quietus cernitur Deus, locus omnino non iudicis, non magistri, sed sponsi, & qui mihi qui dem (nam de alijs nescio) plane cubiculum fit, siquando in illum contigerit introduci. Sed hęc tam hora, & parua mora. Clare ibi agnoscitur misericordia domini ab æterno, & usque in æternũ super timentes eũ. Et sæ
Psa. 118. b pe qui dicere potest Particeps ego sum omnium timentiũ te, & custodientium mandata tua. Stat propositum Dei, stat sententia pacis super timentes eũ, ipsorum & dissimulans mala, & remunerans bona, ut miro modo eis non modo bona, sed & mala coopereantur in bonum. O solus vere beatus cui
Psa. 31. a non imputauit dominus peccatũ. Nam qui
Rom. 5. f non habuerit peccatũ, nemo. Omnes enim peccauerũt, et omnes egent gloria Dei. Quis accusabit tamen aduersus electos Dei? Sufficit mihi ad omnem iustitiam solum habere propitium cui soli peccaui. Omne quod mi
Psal. 3. d hi ipse non imputare decreuerit, sic est quasi non fuerit. Non peccare, Dei iustitia est: homini iustitia, indulgentia Dei. Vidi hæc, & Hinc intellexi illius sententię veritate: Omnis qui natus est ex Deo non peccat: quia generatio cœlestis seruat eum. Generatio cœlestis æterna prædestinatio est, qua electos suos Deus
Psal. 6. a dilexit, & gratificauit in dilecto filio suo ante mundi constitutionem sic in sancto apparentes sibi, ut uiderent virtutem suam, & gloriam suam, quo eius forent consortes hæreditatis, cuius & apparerẽt conformes imagi
Psa. 37. c nis. Hos ergo aduerti quasi nunquam peccasse, quoniam & si qua deliquisse videntur in tempore, non apparent in æternitate: quia charitas patris ipsorum coopérit multitudinem peccatorum, & dixi beatus quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata: cum subito tãta mihi quoque de me suborta fiducia, & infusa lætitia est, quantus certe in loco horroris, id est in loco secundæ visionis non præcesserat timor, ita vt mihi visus sim tanquam vnus ex illis beatis esse. O si durasset. Iterum ite-

rumque visita me domine in salutari tuo, psa. 105.
ad uidendum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lætitia gentis tuæ. O ueræ quietis locus, & quem non immerito cubiculi appellatione censuerim, in quo Deus non quasi turbatus ira, nec velut distentus cura prospicitur, sed probatur uoluntas eius in eo bona, & beneplacens, & perfecta. Visio ista non terret, sed mulcet, inquietam curiositatem non excitat, sed sedat, nec fatigat sensus, sed tranquillat. Hic uere quiescitur. Tranquillus Deus tranquillat omnia, & quietum aspicere quiescere est. Cernere est regem post diurnas forensium quasi lites causarum, dimissis a se turbis, cu I rarum molestias declinantem, petentem de nocte diuersorium, cubiculum introeuntem cum paucis, quos hoc secreto, & hac familiaritate dignatur, eo certe securius, quo secretius quiescentem, eo serenius se habentem, quo placidius solos intuentem quos diligit. In hoc arcanum, & in hoc sanctuarium Dei si quem forte vestrum aliqua hora sic capi, & sic ablcondi contigerit, vt minime auocet, aut perturbet, vel sensus egens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea certe, quæ difficilius amouentur irruentia imaginum corporearum phantasmata: poterit quidem hic cum ad nos redierit, gloriari, & dicere. Introduxit me rex in cubicu- Cant. 1. c
lum suum. Quod tamen an ipsum sit de quo exultat sponsa non temere affirmauerim. Est tamen cubiculum, & cubiculum regis: quia nimirum de tribus quos triplici assignauimus visioni, solus factus est in pace locus iste. Vt enim aperte monstratum est, & in priori exigua, & in secundo nulla percipitur quies, cum & illic apparens admirabilis, ad indagandi studium exerceat curiositatem, & hic innotescens terribilis, infirmitatem concutiat. At uerò tertio isto in loco non plane terribilis, nec tam admirabilis quam amabilis apparere dignatur, serenus & placidus, suauis, & mitis, & multæ misericordiæ omnibus intuentibus se. Iam vt horum, quæ de cellario, orto, cubiculo, longiori sunt disputata sermone, memoria vestra compendium teneat: mementota trium temporum, trium meritorum, trium quasi præmiorum. In orto aduerte tempora, merita in cellario, præmia in triplici illa contemplatione cubi K
culum inquirentis. Et de cellario quidem ista sufficiant. Porro de orto, uel cubiculo

Universidad de Deusto
Biblioteca

si qua addenda, aut alia forte, quam dicta sint, modo aduertenda occurrerint, loco suo non prætereamus. Sinautem, sufficiant, quæ dicta sunt, & minime iterentur, ne vnquam in fastidium (quod absit) veniant ea, quæ proferuntur ad laudem, & gloriam sponsi ecclesiæ domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Hic ostenditur qualiter beatus Bernardus diu distulerit prosequi præsens opus, propter schisma quod in ecclesia suscitauerat Petrus Leonis contra verum papam Innocentium secundum: tandem diuina clementia suffragante, beatus Bernardus ipsum schisma sedauit & omnes ecclesiæ aduersarios, mortuo Petro Leone, cum papa Innocentio pacificauit: & postmodum ad opus hoc, quod intermiserat, repedauit. Sermo XXIIII.

HOc demum tertio fratres reditū ab vrbe nostrum clemētior oculus è cœlo respexit, & vultus tādem serenior desuper arrisit nobis, quieuit Leonina rabies, finem accepit malitia, ecclesia pacem recepit. Ad nihilum deductus est in cōspectu eius maligous, qui eam per hoc ferme octennium diro schisma te conturbarat. Num vero ego gratis de tan
L tis periculis ero redditus vobis? Vestris desiderijs donatus sum, vestris me profectibus paro: quorum viuo meritis, volo viuere studiis, & saluti. Quodque dudum cœpta in Canticis me exequi vultis, libenter quidem accipio, & dignum arbitror interruptū potius refarcire sermonem, quam noui ordiri quippiam. Vereor autem ne dissuetum per id temporis animum, & distentum diu habitum, non solum ad tam diuersa, sed etiam ad tam indigna, dignitas materiæ prout oportet non admittat. Sed si quod habeo, hocvobis do: poterit, & fideli obsequio meo Deus, etiam quod non habeo dare vt dem. Si non, culpetur sane ingenium, non voluntas. Locus autem vnde incipere debemus
Cant.1.a (ni fallor) iste est. Recti diligunt te. Quod antequam explanare incipiamus quid sit, videamus cuius sit, quisnam hoc videlicet dicat. A nobis nanque exigitur, quod auctor non loquitur. Et fortasse melius adolescentulis id damus, vt suis verbis, & hoc addant, Recti diligunt te. Et cui hoc potissimum personæ congruere iudicamus? Si adolescentulis, matri sine dubio id loquuntur. Siquidem cum dixissent ei. Exultabimus, & læ- *Ibidem.*
tabimur in te, memores vberum tuorum super vinum: nec dubium quin matri loquerentur: continuato sermone hoc quoque intulerunt. Recti diligunt te, puto propter aliquas de numero ipsarum, quæ non idem saperent, licet pariter currere viderētur, quæ sua sunt quærentes, & non ambulantes simpliciter, neque sincere, sed speciali gloriæ ma M
tris inuidentes, & captantes occasionē murmurādi aduersus eam, ex eo nimirum, quòd sola in cellaria introijsset. Quod non est *2.Co.11.f*
aliud nisi, quod Apostolus ait: periculum in falsis fratribus. Ipsæ sunt denique quibus exprobrantibus subinde pro se satisfacere cogitur, vbi eis ita respondet. Nigra sum, *Can.1.b*
sed formosa, filiæ Hierusalem. Itaque propter murmurantes, & blasphemantes dicitur, quemadmodum vos quoque potestis aduertere. Omnis qui detrahit, primum quidem seipsum prodit vacuum charitate: deinde quid aliud detrahendo intendit, nisi ut is cui detrahit, veniat in odium vel contemptum ipsis apud quos detrahit? Ferit er go charitatem in omnibus qui se audiunt, lingua maledica: & quantum in se est, ne
B cat funditus, & extinguit: non solum autē, sed & in absentibus vniuersis ad quos volās verbū forte per eos qui præsentes sunt peruenire contigerit. Vides quàm facile, & in breui ingentem multitudinem animarū velociter currēs sermo tabe malitiæ huius infecere posit? Propterea dicit de talibus pro- *Iacob.3.g*
phetice spiritus: Quorum os maledictione *Rom.*
& amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Velique tam veloces, quàm velociter currit sermo. Vnus est qui loquitur, & vnum tantum verbum profert, & tamen illud vnum verbum vno in momento multitudinis audientium dum aures inficit, animas interfi
cit. Cor siquidem felle liuoris amarum per linguæ instrumentum spargere, nisi amara non potest, dicente Domino. Ex abundātia *Luc.6.g*
cordis os loquitur. Et sunt species pestis istas, dum alij quidem nudè atque irreuerenter vti in buccam venerit, virus euomant detractionis. Alij autem quodam simulatę
verecundiæ fuco conceptam malitiam quā reprimere non possunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta suspiria, sicque quādam cum grauitate, & tarditate, vultu moesto, demissis supercilijs, & voce plangēti egredi maledictionem, & quidem tanto per

Gene.4.b in vnum, non est dominicam cœnam mandicare, sed magis propinare, & bibere calicem dæmoniorum, dum importantibus linguis aliorum perditionis virus, aliorum aures intrantem mortem libenter excipiūt.
Psal.9.f Sic quippe iuxta prophetam, intrat mors per senestras nostras, cum prurientes auribus, & oribus, læthale poculum detractionis inuicem nobis ministrare contendimus. Non veniat anima mea in concilio detrahentium: quoniam Deus odit eos, dicente
Rom.1.d apostolo: Detractores Deo odibiles. Quam sententiam Deus ipse loquens in psalmo, au
Psal.100.a di quomodo affirmat: Detrahentem, inquit secreto proximo suo, hunc persequebar. Nec mirum, cum id præcipue vitium charitatem quæ Deus est, & quidem cæteris actibus, impugnare, & persequi cognoscatur, quemadmodum vos quoque potestis aduertere. Omnis qui detrahit, primum quidem seipsum prodit vacuum charitate: deinde quid aliud detrahendo intendit, nisi ut is cui detrahit, veniat in odium vel contemptum ipsis apud quos detrahit? Ferit ergo charitatem in omnibus qui se audiunt, lingua maledica: & quantum in se est, ne
B cat funditus, & extinguit: non solum autē, sed & in absentibus vniuersis ad quos volās verbū forte per eos qui præsentes sunt peruenire contigerit. Vides quàm facile, & in breui ingentem multitudinem animarū velociter currēs sermo tabe malitiæ huius infecere posit? Propterea dicit de talibus pro- *Iacob.3.g*
phetice spiritus: Quorum os maledictione *Rom.*
& amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Velique tam veloces, quàm velociter currit sermo. Vnus est qui loquitur, & vnum tantum verbum profert, & tamen illud vnum verbum vno in momento multitudinis audientium dum aures inficit, animas interfi
cit. Cor siquidem felle liuoris amarum per linguæ instrumentum spargere, nisi amara non potest, dicente Domino. Ex abundātia *Luc.6.g*
cordis os loquitur. Et sunt species pestis istas, dum alij quidem nudè atque irreuerenter vti in buccam venerit, virus euomant detractionis. Alij autem quodam simulatę
verecundiæ fuco conceptam malitiam quā reprimere non possunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta suspiria, sicque quādam cum grauitate, & tarditate, vultu moesto, demissis supercilijs, & voce plangēti egredi maledictionem, & quidem tanto per suasibiliorem, quanto creditur ab his qui audiunt, corde inuito, & magis condolentis affectu, quàm malitiosè proferri. Doleo inquit, uehementer, pro eo quòd diligo eum satis, & nunquam potui de hac re corrigere eum. Et alius: Mihi quidem, ait, bene cōpertum fuerat de illo istud, sed per C
me nunquam innotuisset. At quoniam per alterum patefacta est res, veritatem negare non possum: dolens dico, reuera ita est. Et addit: Grande damnum. Nam alias quidem in pluribus valet, cæterum in hac parte (vt verum fateamur) excusari minime potest. His paucis aduersus malignissimū vitium commemoratis, reuertamur ad explanandi ordinem. & demoustremus qui sint hoc loco intelligendi recti. Non enim arbitror sentire quēpiam rectę intellgētię, secundum corpus rectos dici eos qui sponsam diligunt. Propterea demonstranda à nobis est spiritualis, id est, animi cordisue rectitudo. Spiritus est qui loquitur, spiritualibus spiritualia comparans. Ergo secundum animum non secūdum terrenam, & seculentam materiā Deus hominē rectum fecit. Ad imaginem quippe, & similitudinem suam creauit illum. Ipse verò quemad *Psal.91.c*
modum psallis, rectus dominus deus noster, & nō est iniquitas in eo. Rectus itaque deus rectum fecit hominem similem sibi, id est sine iniquitate, sicut non est iniquitas in eo. Porro iniquitas cordis est, non carnis vitium, vt per hoc noueris in spirituali portione tui, & non in crassa luteaque substantia Dei similitudinem conseruandam fore siue reparandam. Spiritus enim est Deus, & eos qui uolunt similes ei uel perseuerare, uel fieri, oportet intrare ad cor, atque in spiritu id negocij actitare: ubi reuelata facie speculantes gloriam Dei, in eandem imaginem trās formentur, de claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu. Quanquam, & cor D
poris staturam dedit homini Deus rectā, sortitan ut ista corporea exterioris uiriorisque rectitudo figmenti hominem interiorem illum qui ad imaginē Dei factus est spiritualis suæ seruandæ rectitudinis admoneret, & decor limi deformitatem argueret animi. Quid enim indecentius quàm curuū recto corpore gerere animum? Peruersa res est & fœda, luteum vas quod est corpus de terra, oculos habere sursum, cœlos libere suspicere, cœlorúque luminaribus oblectare aspectus: spirituale uerò cœlestemque creaturā

suos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

suos ecotrario oculos, id est internos sensus atque affectus, trahere in terram deorsum, & quæ debuit nutriri in croceis, hærere luto tanquam vnam de suibus, amplexa rique stercora. Erubescе anima mea diuinã in pecorinam commutasse similitudinem. Erubesce volutari in cœno, quæ de cœlo es. Erubesce anima (ait corpus) in mei consideratione. Creata similis creanti recta, me quoque accepisti adiutoriũ simile tibi, utique secundum lineamenta corporeæ rectitudinis. Quocunque te vertas, siue ad deũ sursum, siue ad me deorsum (nemo siquidem carnem suam vnquã odio habuit) ubique occurrit tibi species decoris tui, ubique pro statu tuæ dignitatis habes de magisterio sapientiæ familiarem admonitionem. Me ergo meam (quam tui gratia accepi) retinẽ te, & seruante prærogatiuam, tu quomodo non confunderis amisisse tuam? Cur suam in te corditor intuetur abolita similitudinem, cum tuam in me tibi conseruet, assi E dueque repræsentet? Iam omne adiutoriũ quod tibi ex me debebatur, vertisti tibi in cõfusionem: abuteris obsequio meo, indigne humanum corpus inhabitas, brutus, & bestialis spiritus. Istiusmodi ergo curuæ animæ non possunt diligere sponsam, quoniã non sunt amicæ sponsi, cum sint mũdi. Qui vult, inquit, amicus esse huius mundi, inimicus Dei constituitur. Ergo quærere, & sapere quæ sunt super terram, curuitas animæ est: & e regione meditari ac desiderare quæ sursum sunt, rectitudo. Et hanc rectitudinem, vt sit perfecta in omnibus, inueniri necesse est sensu atque consensu. Illum vero rectum corde dixerim, qui, & recte in omnibus sentiat & à recto quod sentit, in nullo dissentiat. Ecce de quibus dicitur ad sponsam: Recti diligunt te. Qui videlicet in omnibus, recte, & recto acquiescunt. Rectum rectè te dixerim, si recte in omnibus sentias, & factis non dissentias. Inuisibilis animi statum nunciet fides, & actio. Rectum iudica, si fide catholicum, & iustum opere probaueris. Si quò minus, curuum censere non dubites. Sic nempe habes Si recte offers, & recte non diuidis, peccasti. Recte quidem quodcunque horum offers, recte autem ab alterutro ea non diuidis. Noli esse rectus oblator, & prauus diuisor. Quid diuidis actum à fide? Inique diuidis fidem perimens tuam. Nam fides sine operibus mortua est. Munus mortuum offers deo

Eph. 5. f

Iac. 4. b

Si enim quædam anima fidei ipsa deuotio est, quid fides quæ non operatur ex dilectione, nisi cadauer exanime? Bene honorat deũ F munere fœtido? bene placas tua fidei interfector? Quomodo hostia pacifica, vbi tam sæua discordia est? Non mirum si Cain insurrexit in fratrem, qui tuam prius occiderat fidem. Quid miraris, o Cain, si ad tua non respicit munera qui te despicit? Nec hoc mirum si non respicit ad te, quia ita diuisus es in te. Si manum deuotionis quid animum das liuori? Non conciliat Deum tibi, discors tecum. Non placas, sed peccas etsi nondum quidem impie feriendo, sed tamen diuidendo non recte. Etsi necdum tricida, iam tamen fideicida teneris. Nunquid redus vel quãdo manum porrigis deo, cuius cor in terram tralsit liuor, & fraternũ odium? Quomodo rectus, cuius fides mortua, cuius opus mors, cuius nulla deuotio, amaritudo multa? Erat quidem in offerente fides, sed non in fide dilectio. Recta oblatio, sed crudelis diuisio. Mors fidei est separatio charitatis. Credis in Christum? fac Christi opera, vt viuat fides tua. Fidem tuã dilectio animet, probet actio. Non incuruet terrenum opus, quem fides cœlestiũ erigit. Qui te dicis in Christo manere, debes sicut ipse ambulauit, & tu ambulare. Quod si propriam gloriam queris, florenti inuides, absenti detrahis, reponis lædenti: hoc Christi non fecit. Confiteris te nosse Deum, factis autem negas? Non recte plane, sed impie linguam Christo, animam dedisti diabolo. Audi ergo quid dicat Homo iste labiis me honorat, cor autẽ eius longe est à me. Non es profecto rectus, qui tam non recte diuidis. Non potes attollere caput pressum diabolo iugo. Non te surrige re præuales, cui dominatur iniquitas. Iniquitates tuę supergressę sunt caput tuum, & sicut onus graue grauatæ sunt super te. Iniquitas denique te det super talentum plũbi. Vides quod non faciat hominem rectum fides etiam recta, quæ non operatur ex dilectione? At qui sine dilectione est, non habet unde diligat sponsam. Sed nec opera quanuis recta rectum cor efficere sufficiunt sine fide. Quis enim rectũ dicat hominem non placentem Deo sine fide autem impossibile est placere Deo. Qui nõ placet Deo, non potest illi placere deus. Nam cui placet Deus, Deo displicere nõ potest. Porro cui nõ placet Deus, nec sponsa eius. Quomodo ergo

Gen. 4. d

Ad Tit. 1. a

Matt. 15. b

Esa. 58. a

Hab. 1. a

ergo rectus qui nec Deum diligit, nec Ecclesiam Dei cui dicitur: Recti diligunt te? Itaque nec fides sine operibus, nec opera sine fide sufficiunt ad animi rectitudinẽ: nos ipsi in Christũ credimus fratres, rectas studeamus facere vias nostras & studia nostra. Leuemus corda nostra cũ manibus ad Deũ, vt tui recti inueniamur, fidei nostræ rectitudinem rectis actibus comprobantes, dilectores sponsæ, dilecti à sponso Iesu Christo Domino nostro, qui est deus benedictus in secula. Amen.

De nigredine & formositate sponsæ, id est Ecclesiæ, quid sint. Sermo. XXV.

Ecce quod dixeram in sermone, quia æmulis lacessentibus sponsa respondere cogatur, quæ cor pore quidem de numero adolescentularum esse uidentur, animo autẽ iuuenculæ sunt. Ait nempe: Nigra sum sed formosa, filiæ Hierusalem. Patet quòd detrahentes ei, nigredinem improperantes. Sed aduertite sponsæ patientiam ac benignitatem. Non modo enim non reddidit maledictũ pro maledicto, sed insuper benedixit, filias Hierusalem uocans, quæ magis pro sua nequitia filiæ Babylonis, uel filiæ Baal, aut si quod aliud nomen improperij occurrisset, appellari meruerant. Sanè didicerat à Propheta, imò ab ipsa unctione quæ docet suauitatem, calamum quassatum non cõteren dum, & linum fumigans non extinguendum, propterea non putauit amplius irritandas satis commotas per se, nec quicquam addendum stimulis inuidiæ qua torquebãtur. Magis autem cum his, qui oderunt pacem studuit esse pacifica, sciens se etiam insipientibus debitricem. Maluit ergo ipsas lamentabili demulcere nocabulo, quia curę fuit ei infirmarum potius operam dare saluti, quàm propriæ ultioni. Omnibus quidem optanda est ista perfectio, propriè autẽ optimorum forma est prælatorum. Sciunt quippe boni fidelesque præpositi languentium sibi creditam animarum curam, non pompam. Cumque internum murmur cuspiam illarum querulæ uocis indicio deprehendunt, etsi in ipsos usque ad conuicia & contumelias prorumpentis, medicos se, & non dominos agnoscentes, parant consilium ad uersus phrenesim animæ non uindictam, sed medicinam. Hæc igitur ratio cur sponsa filias Hierusalem dicat eas ipsas quas maleuolas sustinet atque maledicas, vi delicet ut in blando sermone deliniat murmurantes, commotionem sedet, sanet liuorem. Scriptum est enim. Lingua pacifica compescit lites. Alias uero filiæ reuera Hierusalem quodammodo sunt quæ huiusmodi sunt, nec falso ita eas nominat sponsa. Siue enim propter sacramenta Ecclesiæ, quę indifferenter quidem cum bonis suscipiunt, siue propter fidei æque communem confessionem, siue ob fidelium corporalem saltem societatem, seu etiam propter spem futuræ salutis, à qua omnino nõ sunt quãdiu hic uiuunt, uel tales desperandę, quantumlibet uiuant desperatæ: non incongrue filiæ Hierusalẽ nominantur. Videamus iam quid illud fuerit dicere: Nigra sum, sed formosa. Nullane in his uerbis repugnantia est? Absit. Propter simplices dico, qui inter colorem & formam discernere nõ nouerunt, cum forma ad compositionem pertineat: nigredo color sit. Nõ omne denique quod nigrum est, continuo deforme est. Nigredo (uerbi causa) in pupilla non dedecet. Et ingredi quidam lapilli in ornamentis placent. Et nigri capilli candidis vultibus etiam decorem augent & gratiam. Sic tibi quoque facile aduertere est in rebus innumeris. Quanquam sine numero sunt, quæ in superficie quidem reperies decoloria: in compositione uero decora. Tali K fortassis modo potest sponsa cum pulchritudine utique compositionis, næuo non carere nigredinis, sed sane in loco peregrinationis suæ. Alioquin erit cum eam sibi in patria exhibebit spõsus glorię gloriosam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi. At uero nunc si diceret, quià nigredinem non haberet, seipsam seduceret, & veritas in ea non esset. Quam obrem ne mireris quia dixit: Nigra sum: & rursum nihilominus, quia formosa sit, gloriatur. Quomodo enim non formosa, cui dicitur. Veni formosa mea? Cui autem dicitur, Veni, nondum peruenerat: ne forte quis putet hoc dictũ nõ quidẽ huic nigræ, quæ adhuc laborat uenièdo in via: sed beatæ illi quæ iã prorsus absque nigredine regnat in patria. Sed audiamus unde nigram, & unde formosam se dixerit. An nigram quidem ob terrã conuersationẽ quã prius habuit sub principe huius mũdi,

Prou. 15. d

imaginem

Universidad de Deusto
Biblioteca

imaginem terrestris hominis adhuc portãs: formosam uerò de cœlestis similitudine quã postea commutauit, ambulans iam in nouitate vitæ? Sed si hoc est: cur non magis de præteritò, Nigra sui, & non nigra sum, dicit? Si cui tamen placet hic sensus: id quod
Cant. 1. b sequitur, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis: sic oporteret intelligi, vt de veteri quidem conuersatione Cedar, de noua uero Salomonis se dixerit tabernaculum. Hoc enim esse pelles quod tabernaculum, propheta ostendit dicens: Repente vastata sunt tabernacula mea: subitò pelles meę.
Prius igitur nigra sicut vilissima tabernacu
L la Cedar: postea formosa sicut pelles glorio
Hie. 4 si regis. Sed uideamus quomodo ad statum potius vitæ potioris utrunque respiciat.
Si cõsideremus habitum exteriorem sanctorum, eum qui in facie est, quàm sit humilis utique & abiectus, & quodam neglectus incuria: cum tamen identidem intus reuelata facie gloriam Dei speculantes, in eandem imaginem transformentur de claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu: nonne unaquælibet talis anima meritò nobis uidebitur posse respondere exprobrantibus sibi nigredinem: Nigra sum, sed formosa? Vis tibi denique demonstrem animã, & nigram pariter & formosam? Epistolæ, inquiunt, graues sunt: sed præsentia corpo
2. Co. 10. c ris infirma, & sermo contemptibilis. Paulus hic erat. Itane Paulum o filiæ Hierusalem, de præsentia corporis æstimatis, & tãquam decolorem deformemque contemnitis, quia cernitis homũculum afflictari in fame & siti, in frigore & nuditate, in laboribus plurimis, in plagis supra modum, in mortibus frequenter? Hæc sunt quæ denigrant Paulum. Pro huiusmodi doctor gentium reputatur inglorius, ignobilis, niger, obscurus: tanquam denique peripsema huius mundi. Enimuero nõne ipse est qui rapitur in paradisum, qui unum alterumque perambulans, usque ad tertium sui puritate penetrat cœlum? O uere pulcherrima anima, quam etsi infirmum inhabitantẽ corpusculum, pulchritudo cœlestis admittere
M non despexit: angelica sublimitas non reie cit, charitas diuina non repulit: hanc vos dicitis nigram? Nigra est, sed formosa, filiæ Hierusalem. Nigra uestro, formosa diuino angelicoque iudicio. Et si nigra est, forinsecus est. Sibi autem pro minimo est, ut a uobis iudicetur, aut ab his qui secũdum faciem iudicant. Homo siquidem videt in facie, Deus autem intuetur cor. Proptera etsi nigra sum, sed intus formosa, ut ei placeat cui se probauit. Non enim nobis, quibus si adhuc placeret, Christi seruus nõ esset. Fœlix nigredo quæ mentis candorem parit, lumen scientiæ, conscientiæ puritatem. Audi denique quid per prophetam Deus promittat istiusmodi nigris, quos aut humilitas pœnitentiæ, aut charitatis zelus, tanquã solis æstus decoloralle uidetur. Si fuerint, ait, peccata uestra ut coccinũ, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi uermiculus, uelut lana alba erunt. Nõ plane contemnenda in sanctis ista nigredo externa, quæ candorem operatur internum, & sedem proinde præparat sapientiæ. Candor est enim vitæ æternę sapientia, ut sapiẽs dicit: & candidam oportet esse animam, in qua ipsa sedem elegerit. Quod si anima iusti sedes est sapientiæ, haud dubie dicerim animam iusti esse candidam: & sortasse iu-
2. Ti. 4. b sticia ipsa candor est. Iustus autẽ erat Paulus, cui reposita fuerat corona iusticię. Candida proinde Pauli anima erat, & sapiẽtia se debat in ea, ita ut sapientiam loqueretur inter perfectos, sapientiam in mysterio abscõ
A ditam, quam nemo principum mundi huius agnouit. porrò hunc in eo sapientiæ iusticiæque candorem nigredo illa exterior de præsentia corporis infirma, de laboribus plurimis, de ieiuniis ac uigiliis multis, aue operabatur, aut promerebatur. Ideoque & pro nigrum est Pauli, speciosius est omni ornatu extrinseco, omni etiam regio cultu. Nõ cõparabitur ei quantalibet pulchritudo carnis, non cutis utique nitida, & arsura non facies colorata vicina putredini, non uestis preciosa obnoxia uetustati, nõ auri species, splendorue gemmarum, seu quæque talia, quæ omnia sunt ad corruptionem. Meritò proinde omnis cura sanctorum, spreto ornatu cultuque superfluo exterioris sui hominis, qui certe corrumpitur, omni se diligentia præbet, & occupat excolendo ac decorando interiori illi, qui ad imaginẽ Dei est, & renouatur de die in diem. Certi sunt enim, Deo non posse esse quicquã acceptius imagine sua, si proprio fuerit restituta decori. Propterea & omnis gloria eorum intus, non foris est: hoc est, non in fore ni, aut in ore uulgi, sed in Domino. Vnde & dicunt: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientię nostrę: quod cõscientiæ
2. Co. 1. a solus

solus sit arbiter Deus: cui soli placere desiderant: & cui placere, sola vera, & summa gloria est. Nõ mediocris planè gloria illa quæ intus est, in qua gloriari dignatur, & domi
Ps. 44. a nus gloriæ, dicente Dauid: Omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Et tutior sua cuique gloria, dum habet eam in semetipso, & non in altero. At non in solo fortasis cãdore interno, sed in exteriori quoque nigredine gloriãdum, nequid omnino sanctis depereat, sed omnia cooperentur in bonum.
Ibid. c Non solum igitur in spe, sed, & gloriari in tribulationibus. Libenter, ait, gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me uirtus Christi. Optanda infirmitas quę Christi virtute compensatur. Quis dabit mihi non solum infirmari, sed, & destitui ac desiSap. 7. d ere penitus à memetipso, vt Domini virtutem, tum virtute stabiliar? Nam uirtus in infirmitate perficitur.
Denique ait: quando infirmor, tunc fortis sum, & potens. Quod cum ita sit, pulchre sponsa conuertit sibi ad gloriam quod ei pro opprobrio ab æmulis intorquetur, non modo formosam, sed, & nigram esse se glorians. Non enim erubescit nigredinem, quam nouit præcessisse, & in sponso: cui similari quantę etiam glorię est? Nil sibi gloriosius proinde putat quã Christi portare opprobrium. Vnde vox illa prorsus exulta
Ps. 6. 2 tionis, & salutis: Absit mihi gloriari, nisi in cruce Domini mei Iesu Christi: Grata ignominia crucis ei qui crucifixo ingratus non est. Nigredo est, sed forma & similitudo domini. Vade ad sanctum Esaiam, & describet tibi qualem in spiritu illum vide
Is. 53. 4 rit. Quem namque alium dicit virum dolorum, & scientem infirmitatem, & quia nõ erat ei species neque decor? Et addidit:
Ibidem. Non putauimus eum tanquam leprosum, & percussum à Deo, & humiliatũ. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, & liuore eius sanati sumus. Ecce vnde ni-
Ps. 44. a ger. Iunge, & illud sancti Dauid. Speciosus forma præ filiis hominum, & habes totum in sponso quod sponsa de se hoc in loco testata est. Num ubi recte, & ipse videtur secundum ea quæ dicta sunt æmulis posse respondere Iudæis: Nigor sum sed formosus, filii Hierusalem? Niger planè cui
Is. 53. b non erat species neque decor. Niger: quia vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Denique seipsum fecit peccatum, & nigrum dicere verear? Intuere sanè pannis sordidum, plagis liuidum, illitum sputis, pallidum morte, & nigrum vel tunc profectò fatebere. Pere ũctare etiam apostolos eundem ipsum qualẽ in monte perspexerint, aut certe angelos in qualem prospicere concupiscant, & nihilominus formosum mirabere. Ergo formosus in se, niger propter te. Quam formosum, & in mea forma te agnosco Domine Iesu, non ob diuina tantum quibus effulges miracula, sed, & propter veritatem, & mansuetudinẽ, & iustitiam. Beatus qui te in his hominem inter homines conuersantem diligenter obseruans seipsum præbet pro viribus imitatorem tui. Hoc iam beatitudinis munus formosa tua primitias suæ dotis accepit, nec quod formosum est tui imitari pigra, nec quod nigrum sustinere concusa. Vnde, & dicebat: Nigra sum, sed formosa filiæ Hierusalem. Et addidit similitudinem sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis. At illud obscurum est, nec attingendum omnino fatigatis. Habetis tempus ad pulsandum. Si non dissimulatis, aderit qui reuelat mysteria: nec cũctabitur ape D
Apo. 3. b rire, qui, & ad pulsandum inuitat. Ipse est enim qui aperit, & nemo claudit: sponsus ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Sermo vigesimussextus, in quo beatus Bernardus interserit plãctum, & mœrorẽ suum pro morte venerabilis Gerardi monachi fratris sui.

Sicut tabernacula Cedar, sicut Cant. 1. b
pelles Salomonis. Hinc incipiẽdum, quia hic desiit sermo superior. Hoc expectatis audire quid sit, & qualiter ei quod proximo tractatum est capitulo coaptetur: quia similitudo est. Potest enim hoc ita subiunctum fuisse ut utraque pars similitudinis ad id solũ respondeat quod ibi præcesserat. nigra sum. Potest, & ita ut duobus illis duo ista, id est singulis referantur. Ille sensus simplicior, iste obscurior est. Sed tentemus vtrumque: & prius quidem hunc qui difficilior apparet. Non autem in duobus primis, sed in duobus duntaxat extremis difficultas est. Nam Cedar quidem (quod interpretatur tenebræ) aperte satis cum nigredine conuenire

Universidad de Deusto
Biblioteca

nire uidetur : sed pelles Salomonis cum formositate non ita. Porrò tabernacula in eandem nihilominus concurrere conuenientiã quis non uideat ? Quid enim tabernacula, nisi nostra sunt corpora, in quibus peregrinamur ? Nec enim habemus hic manentem
E ciuitatem, sed futuram inquirimus. Sed & militamus in eis tãquã in tabernaculis: prorsus uiolenti ad regnum. Denique militia
Iob.7.a est uita hominis super terram. Et quandiu militamus in hoc corpore, peregrinamur à Domino, ideſt à luce. Nam dominus lux est : & inquantum quisque cum eo non est, in tantum in tenebris est, hoc est in Cedar. Flebilem proinde uocem illam agnoscat suam : Heu mihi quia incolatus meus
Psa.119.a prolongatus est, habitaui cũ habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea. Est ergo hoc habitaculum nostri corporis non ciuis mansio, aut domus indigenæ : sed aut tabernaculum militantis, aut stabulum uiatoris. Est inquã hoc corpus tabernaculum, & tabernaculum Cedar, quod nimirũ animam quasi obiectu sui, incircunscripti luminis interim nunc fraudat aspectu : nec sinit omnino uidere illud, nisi per speculum quidem & in ænigmate, non autem facie
2.Co.13.d ad faciem. Videsne unde Ecclesiæ nigredo, unde pulcherrimis quoque animabus nonnulla rubigo inhæserit ? De tabernaculo profectò Cedar : de exercitio laboriosæ miliciæ : de diuturnitate miseri incolatus : de
I anguſtijs ærumnosi exilii : de corpore denique fragili & graui, quia corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit
Sapiẽ.9.d terrena inhabitano sensum multa cogitantem. Propterea & cupiunt dissolui : ut cor pore leuatæ, Christi aquolent in amplexus. Vnde & gemens una de miseris aiebat :
Rom. 7.d Infœlix ego homo, quis me liberabit de cor
F pore mortis huius ? Scit nimirum quæ huiusmodi est, quod non possit in tabernaculo Cedar carere ad purum macula aut ruga, non quantulacunque nigredine : & cupit exire, ut se possit exuere. Et hæc ratio cur sponsa nigram se dixerit sicut tabernacula Cedar.

Sed enim quomodo formosa sicut pelles Salomonis ? At nescio quid sublime ac sacrarum sentio in his pellibus inuolutum, quod minime ausim omnino contingere, nisi ad nutum sane ipsius, qui reposuit & si-
Prou.25.d gnauit. Legi nimirum : Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Super-

sedeo igitur & differo. Vobis interim curæ erit solito impetrare fauorem uestris precibus : ut eo alacriores quo fidentiores recedeamus ad id, quod attentioribus eget animis. Et fortassis inueniet pius pulsator, quod temerarius scrutator non possit, quiquam & mœror finem imponat, & calamitas quam patior. Quousquæ enim dissimulo, & signis quem intra meipsum abscondo, triste pectus adurit, interiora depasta tur ? Clausus latius serpit, sæuit acrius. quid mihi & cantico huic qui in amaritudine sum ? Vis doloris abduxit intentionem, & indignatio Domini ebibit spiritum meum. Subtracto siquidem illo per quem mea in Domino studia utcunque ibebera esse solebant, simul & cor meum dereliquit me. Sed secum anima, ac dissimulaui usque huc, ne affectus fidem uincere uideretur. Denique plorantibus aliis ego (ut aduertere potuistis) siccis oculis fecutus sum inuisum funus, siccis oculis ferti ad tumulum quousque cuncta peracta sunt exequiarum solennia. Indutus sacerdotalibus, solitas in eum orationes præpropere compleui, terram meis manibus ex more ieci super dilecti corpus terram meis mox lacturum. Qui me intuebantur, flebant & mirabantur quod non flerem ipse : cum nõ illum quidẽ, sed me potius qui illum amisi sem, omnes miserarentur. Cæus enim uel terreum pectus super me ibi non moueretur, quem uideret Gerardo superstitem ? Commune damnum, sed præ meo non reputabatur infortunio. At ego quibus potui imperare tristiciæ, qui potui lachrymę : sed ut scriptum est, Turbatus sum, & Psal.76.d non sum locutus. At suppressus dolor altius introrsum radicauit, eo (ut sentio) acerbior factus, quod non est exire permissus. Fateor, uictus sum. Exeat necesse est foras quod intus patior. Exeat sane ad oculos fiorũ, qui scientes incommodum planctum humanius æstiment, dulcius consolentur. Scitis, o filij, quam iustus sit dolor meus, quam dolenda plaga mea. Cernitis utpe

quam sidus comes deseruit me in uia hac qua ambulabam, quam uigil ad curam, quã non segnis ad opus, quam suauis ad mores. Quis sta mihi pernecessarius ? cui æque dilectus ego ? Frater erat genere, sed religione germanior : Dolete quæso, vicem meã uos, quibus hæc nota sunt. Infirmus corpore eram, & ille portabat me. Pusillus cor de eram, & confortabat me. Piger, & negligens, & excitabat me. Improuidus & obliuiosus, & commonebat me. Quo mihi auul sus es ? quo mihi raptus è manibus homo unanimis, homo secundum cor meum ?

Amaremus nos in uita : quomodo in morte simus separati ? Amarissima separatio, & quam non posset omnino afficere nisi mors Quando.n. me uiuus uiuũ desereres ? Omne opus mortis, horrendum diuortium. Quin.n.tã suauis uinculo mutui nostri non perstrictet amoris, nisi totius suauitatis inimica mors ? Bene mors, quæ unum rapiẽdo, duos furiosa peremit. An nõ mors etiã mihi ? Immo plus mihi, cui utique omni morte infœlicior uita seruata est. Viuo ut uiuens moriam, & hoc dixerim uitam ? Quam mitius me priuares, o austera mors, uiuentũ quam fructu. Nam uita sine fructu grauior mors. Denique duplex malum liquo paratur infructuoso, securis & ignis. Ergo meis laboribus inuidens, elongasti à me amicum, & proximum : per cuius maximum studium erant (si quando erant) fructuosi. Satius proinde mihi fuisset pericitari uita quam tua Gerardi præsentia, qui meo rum in domino studiorum eras solicitus inuator, fidelis adiutor, cautus examinator. Cur quæso aut amauimus, aut amisimus non ? Dura conditio, sed mea miseranda fortuna, non, & illius. Nam tu chare frater si caros amisisti, chariores utique recepisti. Me uero quænam iam miserum consolatio manet post te unicum solatium meum ? Placita fuit pariter utrique societas corporum pro morum concordia : sed solũ me dispitio uulnerauit. Commune quod libuit : quod triste, & lugubre, meum : in me transierunt iræ, in me confirmatus furor est. Erat ambobus alterutrum grata præsentia, dulce consortium, suaue colloquium : sed tãtas utriusque delicias ego per duã, tu mutasti. Et quidem immutatis illis terrenis multa. Quanto fœnore gaudium, ac benedictionum cumulo careo hodie nobis frater charissime : tanto habes certe pro me tantillo repositam tibi Christi præsentiam. Nec dispendium sentis absentiæ à nobis tuæ angelorũ admixtus choris. Non est igitur quod causeris tu de nostra quasi subtracta tibi præsentia, cui astatim sui suorũque copiã Dominus maiestatis indulsit. At ego pro te quid ? quam uellem scire quid nam santias nunc de me illo unico tuo, mediis nutante curis, & pœnis, destituto te baculo imbecillitatis meæ : si tamen licet adhuc cogitare de miseris ingresso abyssum luminis, atque illo pelago æternæ fœlicitatis absorpto : fortè enim etsi nostri nos secundum carnem, sed nunc iam non nosti : & quoniam introisti in potentias Do Psa.70.e mini, memoraris iustitiæ eius solius, immemor nostri. Cæterũ qui adhæret Deo, unus 1.Co.6.d spiritus est, & in diuinum quẽdam totus immutatur affectum : nec potest iam sentire aut sapere nisi Deum, & quod sentit aut sapit Ioan. 4.c Deus, plenus Deo. Deus autem charitas est K & quanto quis coniunctior Deo, tanto plenior charitate. Porrò impassibilis est Deus sed non incompassibilis, cui proprium est misereri semper & parcere. Ergo & te necesse est misericordem esse, qui inhæres misericordi quamuis iam minime miser sis : & qui non pateris, compateris tamen : affectus proinde tuus non est imminutus sed 1.Per.4.a immutatus, nec quoniam deum induisti, 2.Co.13.d nostri cura te exuisti : & ipsi enim cura est psa.73.d de nobis. Quod infirmum est abiecisti, Esa.49.d sed non quod pium. Charitas denique nunquam excidit : Non obliuiscetis me in finem. Videor mihi quasi audire fratrem meum dicentem : Nunquid mater obliuisci poterit filii uteri sui ? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Non expedit prorsus. Scis ubi uerser, ubi iaceam, ubi relinqueris mẽ. Non est qui porrigat manum. Ad omne quod emerserit, respicio ad Gerardum ut consueuerã, & non est. Heu tunc ingemisco miser, sicut homo sine adiutorio. Quem consulam in ambiguis, cui in aduersis fidã, quis portabit onera, quis pericula propulsabit ? Nonne ubique gressus meos Gerardi oculi anteibant ? Nonne tuum Gerarde pectus curæ meæ notius quã meũ ipsius habebant, familiarius incursabãt, acrius urgebãt ? Nõne in lingua tua illa placabili & potenti meã à sermonibus seculi frequẽtissime uẽdicabas,

& amico

Universidad de Deusto
Biblioteca

Esa. 50 b & amico reddebas silentio? Dominus dede
L rat illi linguam eruditam, ut sciret quando
deberet proferre sermonem. Ita denique
in prudentia responsorum suorum, & in
gratia data sibi desuper, & domesticis sa-
tisfaciebat & exteris, ut pene me nemo re-
quireret cui prior forte Gerardus occurris-
set. Occurrebat autem aduentantibus, op
ponens se, ne subito meum otium incursa-
ret. Si quibus sane per se satisfacere nō qui-
bat, hos perducebat ad me, cæteros emit-
tebat. O uirum industrium, ò amicum fi-
delem: & amico gerebat morem, & officijs
charitatis non deerat. Quis uacua ab eo re-
cessit manu? Si diues, consilium: si pauper,
subsidium reportabat. Nec quærebat quæ
sua sunt, qui se medijs ingerebat curis ut
ego uacarem. Sperabat enim (sicut erat hu
millimus) maiorem de nostra quiete fruc-
tum, quam si uacaret ipse. Interdum ta-
men postulabat absolui, & alteri cedere,
quasi qui melius prouideret. Sed ubi ille
inueniretur? Nec petulanti aliquo (ut asso
let) in eo officij detinebatur affectu, sed so
lo intuitu charitatis. Siquidem plus omni-
bus laborabat, & minus omnibus accipie-
bat, ita ut sæpe cum alijs necessaria mini-
straret, egeret ipse in pluribus, uerbi caus-
sa cibo aut uestę. Denique cum se sentiret
decessui propinquare: Deus, inquit, tu
scis quod quantum in me fuit semper optau
qui quietem mihi intendere, tibi uacare.
Sed implicitum tenuit timor tuus, uolun-
tas fratrum, & studium obediendi, super
omnia abbatis pariter & fratris germana di
lectio. Ita est. Gratias tibi frater, de omni
M fructu meorum, si quis est in Domino,
studiorum. Tibi debeo si profeci, si profui.
Tu intricabaris & ego tuo beneficio feria-
tus sedebā mihi, aut certe diuinis obsequijs
sanctius occupabar, aut doctrinæ filiorum
vtilius intendebam. Cur enim securus in-
tus non essem, cum te scirem agentem foris
manum dexteram meam, lumen oculorum
meorum, pectus meum, & linguam meā?
Et quidem indefessa manus, oculus simplex,
psal. 36. f pectus consilii, lingua loquens iudicium, si
cut scriptū est: Os iusti meditabitur sapien
tiam, & lingua eius loquetur iudicium.
Sed quid dixi foris agentē illum, quasi in-
terna Gerardus nesciret, ac spiritualiū ex-
pers esset donorum? Norunt qui illum no
runt spirituales, quam uerba eius spiritum
redolerent. Norunt contubernales, quam
mores eius & studia non carnem saperent,
seruarent spiritu. Quis illo rigidior in cu-
stodia disciplinę, quis in castigando corpus
suum districtior, suspensi vel sublimior in
contemplando, subtilior in differendo?
Quotiens cum eo disserēs ea didici quæ ne-
sciebam, & qui docturus aduenerā, doctus
magis abscessit? Nec mirū de me, cū magni
ac sapiētes viri idipsum nihilominus ex illo psal. 70 c
sibi accidisse testentur. Nō cognouit litera-
turā, sed habuit literarū inuentorē sensum,
abuit & illuminātē spiritū. Nec in maximis
tantum, sed & in minimis maximus erat.
Quid (uerbi causa) in ædificiis, in agris, oc-
tis, aquis, cunctis denique artibus seu ope
ribus rusticorum, quid inquam uel in hoc
rerum genere Gerardi subterfugit peritā?
Cæmentarijs, fabris, agricolis, ortolanis,
sutoribus atque textoribus facile magister
erat. Cumque omniū iudicio omnibus ef-
set sapientior, solis in suis oculis non erat sa
piens. Vtinam multos etiā minus sapientes, Esa. 5 a
non plus tangeret illa maledictio. Væ qui
sapientes estis in oculis uestris. Scientibus
ista loquor, & adhuc plura his de illo, & A
maiora compertis. Parco tamen, quia ca-
ro mea & frater est, hoc tamen securus ad-
do, mihi utilis in omnibus & præ omnibus
fuit. Vtilis in paruis & magnis, in priua-
tis & publicis, foris & intus. Merito ex eo
pendebam totus, qui mihi totum erat. So-
lum pene reliquerat mihi prouisoris hono-
rem & nomen. Nam opus ipse faciebat.
Ego uocitabar abbas, sed ille præerat in so-
licitudine. Merito requieuit in illo spiri-
tus meus, per quem licebat delectari domi-
no in omnibus, prædicare liberius, ora-
re securius. Per te inquam mihi frater mi
meus sobria, & grata quies, sermo efficatior
pinguior oratio, frequentior lectio, & feruē
tior affectus. Heu sublatus es, & hæc om-
nia simul. Tecum omnes pariter abiere de-
hiciæ, & lætitiæ meæ. Iam curæ irruunt, iam
molestiæ hinc inde pulsant, & angustiæ va-
dique solum me repererunt, solæ mihi te-
a beunte remanserunt, solo sub farcina ge-
mo. Aut ponere aut opprimi necesse est,
quia tu tuos humeros subduxisti. Quis mi-
hi tribuat cito mori post te? Nam pro te no
lim nec te tua fraudare gloria. Porro super
uiuere tibi, labor, & dolor. Viuam quoad
viuam in amaritudine, viuam in mœrore:
& hæc sit mihi consolatio, ut mœrendo af-
fligar. Non parcā, & iuuabo manū domina-
trici. Etenim

Etenim manus Domini tetigit me, Me in-
quam tetigit, & percussit, non illum, quem
uocasti ad requiem. Me occidit, cum succi-
dit illum. Nunquid enim occisum quis di-
xerit quem plantauit in uita? At quod illi
uitæ tanua fuit, mihi planè est mors: meque
illa morte mortuum dixerim, non hunc qui
obdormiuit in Domino. Exite exite lachry-
miæ iampridem cupientes: exite, quia is qui
cobis meatum obstruxerat, commeauit.
Aperiātur cataractæ miseri capitis, & erum-
pant fontes aquarū, si forte sufficiāt sordes
diluere culparum quibus iram merui. Cum
consolatus fuerit super me Dominus, tunc
fortasis, & ego merear consolari, si tamen
non pepercero à mœrore. Nam qui lugent, Luc. 6 a
ipsi consolabuntur. Propterea condescendat
mihi omnis sanctus, & in spiritu lenitatis,
qui spiritualis est, sustineat lamentantem.
Luctus meus humano quæso pensetur affe
ctui, non usu. Videmus nempe mortuos
quotidie plangere mortuos suos, fletū mul-
tum, & fructum nullum. Non culpamus
affectum, nisi cum excedit modum, sed cau-
sam. Ille nimirum naturæ est, & eius tur-
bationi pœna peccati, hæc vanitas, & pecca-
tum. Etenim ibi sola (nisi fallor) plorant
damna glorię carnis, vitæ præsentis in-
commoda. Et plorandi qui ita plorant.
Nunquid ego sic? Similis mihi affectus, sed
altera causa, dissimilisque intentio. Nul-
la mihi sanè querela de omnibus, quæ sunt
C amicis. In his profecto, quæ sunt Dei adem
ptum dolco fidele auxilium, salutare consi-
lium. Gerardum lugeo, Gerardus est in
causa, frater carne, proximus spiritu, socius
proposito.

Adhæsit anima mea animæ illius: & vnā
secat de duabus nō consanguinitas, sed vna-
nimitas. Carnis quidem necessitudo non
defuit: sed plus iunxit societas spiritus, con-
sensus animorum, morum conformitas. Cū
ergo efficimus cor vnum & anima una, hanc
mecum pariter, atque ipsius animam pertran
sibit gladius, & scindens mediam partem lo
cauit in cœlo, partem in cœno deseruit.
Ego ego illa portio misera in luto iacens,
truncata parte sui, & parte potiori, & dici-
tur mihi, ne fleueris? Auulsa sunt uiscera
mea à me, & dicitur mihi, ne senseris? Sen-
tio, sentio, vel inuitus, quia nec fortitudo la
pidum fortitudo mea, nec caro mea ænea
est: sentio prorsus, & doleo, & dolor meus
in conspectu meo semper. Nam sane nos
poterit duritiæ, & insensibilitatis arguere
ille qui verberat, quomodo illos de quibus
ait. Percussi eos, & non doluerunt. Affectū
meum confessus sum, & non negaui. Car-
nalem quis dixerit, ego humanum non ne-
go, sicut nec me hominem. Si nec hoc suf-
ficit, nec carnalem negauerim. Nam & ego
carnalis sum, venundatus sub peccato, addi
ctus morti, pœnis & erumnis obnoxius.
Nō sum (fateor) insensibilis ad pœnas mor-
tem horreo meam, & meorum. Meus Gē-
rardus erat, meus plane. An non meus qui
frater sanguine fuit, professione filius, solici
tudine pater, consors spiritu, intimus affe-
ctu? Is recessit a me, sentio, læsus sum, & gra
uiter. Ignoscite filij: immo si filij, vicem do- D
lete paternam. Miseremini mei, miseremini Iob 19. c
mei, saltem vos amici mei, qui certe confide
ratis, quā grauia pro peccatis recepi de ma-
nu Domini. In uirga indignationis suæ
percussit me, digne pro meritis, dure pro vi
ribus. An leue qs dixerit, uiuere me absque
Gerardo, nisi qui ignorat quid mihi cū Ge-
rardo? Nec tamen contradico sermonibus
sanctī. Nec reprehendo iudicium quo rece-
pit quisque quo dignus est, ille coronā quā
meruit, ego quam debui pœnam. Nun-
quid quia sentio pœnam, reprehendo sentē
tiam? Humanum est illud, hoc impium. Hu
manum inquam, & necesse affici erga cha-
ros, siue delectabiliter cum præsto sunt, si-
ue cum absunt, molestē. Non erit otiosa so-
cialis couuersatio, præsertim inter amicos:
& quid effecerit mutuus amor in sibi præ-
sentibus, horror indicat separationis, & do-
lor de inuicem in separatis. Doleo super te
Gerarde charissime, non quia dolendus, sed
quia ablatus. Et ideo fortasis dolendum
mihi potius super me, qui bibo calicē amā-
ritudinis. Et solus dolendus, quia solus bi-
bo. Non enim & tu. Solus ego patior, quod
solent pariter pati qui se diligunt cum se a-
mittunt. Vtinam non te amiserim, sed præ-
miserim, vtinam vel tarde aliquādo sequar
te quocunque ieris. Non enim dubiū quin
ad illos ieris quos circa mediū extremæ no-
ctis tuæ inuitabas ad laudem, cum in vultu
& voce exultationis subito erupisti in illud
Dauidicum, stupentibus qui assistebant.
Laudate Dominum de cœlis, laudate eum E
in excelsis. Iam tibi frater mi nocte adhuc psa. 148. a
media diescebat, nox sicut dies illuminaba- psa. 138. b
tur. Prorsus illa nox illuminatio tua in deli
ciis tuis. Accitus sum ego ad id miraculi, vi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dere exultantem in morte hominem, & insultantem morti. Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Iam non stimulus, sed iubilus. Iam cantando moritur homo, & moriendo cantat. Vsurparis ad lætitiam mater mœroris, vsurparis ad gloriam gloriæ inimica, vsurparis ad introitum regni porta inferi, & fouea perditionis ad inuentionem salutis, idque ab homine peccatore. Iuste nimirum, quia tu inique in hominem innocentem, & iustum potestatem temeraria vsurpasti. Mortua es, ò mors, & perforata hamo quem incauta glutisti, cui-
Osee.13.d us illa uox est in propheta: O mors ero mors tua, morsus tuus ero inferne. Illo uidelicet hamo perforata, transeuntibus per medium tui fidelibus, latum lætumque exitum pandis ad uitam. Gerardus te non formidat larualis effigies. Gerardus per medias fauces tuas transit ad patriam, non modo securus, sed & lætabundus, & laudans. Cum ergo superuenissem, & extrema iam psalmi me audire clara uoce compellet, su-
Psal.30.b spiciens in cœlum ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et repetens eundem sermonem, ac frequenter ingeminans, Pater, pater, conuersus ad me, exhilarata quidem facie, Quanta, inquit diguatio
F Dei patrem hominum esse? quanta hominum gloria, Dei filios esse, & hæredes? Nam si filij, & hæredes. Sic cantabat quem nos lugemus, in quo & meum (fateor) luctum pene in cantum conuertit, dum intentus gloriæ eius, propriæ fere miseriæ obliuiscor. Sed reuocat me ad me pungens dolor, faciléque a sereno illo intuitu tanquam a leui exurat somno perstringens anxietas. Plangam igitur, sed super me, quia super illum
Luc.27.d iam vetat ratio. Puto enim si opportunitas daretur, modo diceret nobis: Nolite flere super me, sed super uosipsos flete. Planxit merito Dauid super parricida filio, cui perpetuo sciret obstructum exitum de uen-
2.Reg.1. tre mortis mole criminis. Merito super Saul, & super Ionatham: quibus æque absorptis semel, emersio iam non sperabatur. Et quidem resurgent, sed non ad uitam. Immo ad vitam, vt uiui in morte insœlicius moriantur. Quanquam de Ionatha possit non immerito hærere sententia. At mihi etsi non ista supperit plangendi ratio, non tamen nulla. Plango primum super mea ipsius plaga, atque huius iactura domus. Plango deinde super pauperum necessitatibus, quorum Gerardus pater erat. Plango certe, & super vniuerso statu nostri ordinis, nostræ professionis, qui de tuo Gerarde zelo consilio, & exemplo robur non mediocre capiebat. Plango postreme, etsi non super te, propter te tamen. Hinc prorsus, hic afficior grauiter, quia uehementer amo. Et nemo mihi molestus sit, dicens non debere sic affici: cum benignus Samuel super reprobo rege, & pius Dauid super parricida filio satisfecerint affectioni, & non ad iniuriam fidei, non in superni suggillationem iudicij. Absalon, fili mi (ait sanctus Dauid) fili mi Absalon: & ecce plus quam Absalon hic. Saluator quoque videns ciuitatem Hierusalem, & præmidens ruituræ, fleuit super eam. Et ego propriam, & quæ in præsenti est desolationem non sentiam? plagam meam recentem, & grauem non doleam? Ille fleuit compatiendo, & ego patiendo non audeam? Et certe ad tumulum Lazari, nec flentes arguit, nec a fletu prohibuit, insuper, & fleuit cum fientibus. Et lachrymatus est, inquit, Iesus. Fuerunt lachrymæ illæ testes profecto naturæ, non indices diffidentiæ. Denique, & prodiit mox ad uocem eius qui erat mortuus, ne continuo pactes fidei præiudicium dolentis affectum. Sic nec fletus vtique noster infidelitatis est lignum, sed conditionis indicium. Nec quia percussus ploro, arguo ferientem, sed promptus ploro, arguo ferientem, flectere fatigo. eo pietatem, seueritatem flectere fatigo. Vade, & uerba mea dolore sunt plena, non tamen, & murmure. Nunquid non plenum iustitiæ protuli, quod uoluntati sententiæ complemento, & punitus est qui debuit, & coronatus qui meruit? Et adhuc dico. Benè uttunque fecit dulcis, & rectus dominus. Misericordiam, & iudicium cantabo tibi domine. Cantet tibi misericordia quam fecisti cum seruo tuo Gerardo, cantet, & iudicium quod nos portamus. In altero bonus, in altero iustus laudaberis. An solius laus bonitatis? Est, & iustitiæ: Iustus es domine, & rectum iudicium tuum? Gerardum tu dedisti, Gerardum tu abstulisti: & si dolemus ablatum, nō tamen obliuiscimur quod datus fuit, & gratias agimus quod habere licuit, quo carere intantum nō uolumus meruimus, inquantum non expedit. Recordor Domine pacti mei, & miserationis tuæ, ut magis iustificeris in sermonibus tuis, & uincas cū iudicaris. Cū pro causa ecclesiæ anno præterito Viterbij essemus, ægrotauit ille, & inualescente languore cum iam proxima videretur vocatio, ego ægerrime ferens cunctem peregrinationis, & illum comitem in terra relinquere aliena, nec resignare his qui mihi cum commiserant, quoniam amabilis valde, conuersus ad orationem cum fletu, & gemitu. Expecta, inquam, Domine usque ad reditum. Restitutum amicis tollis eam cum si uis, & non causabor. Exaudisti me Deus: conualuit, opus perfecimus, quod iniunxeras, rediimus cum exultatione reportantes manipulos paris. Porro ego oblitus pene sum meæ conuentionis, sed non tu. Puder singultuum horum, qui frenaticationis me arguunt. Quid plura? Repetisti commendatum, recepisti tuum. Finem uerborum indicunt lachrymæ, tu illis Domine finem modumque indicasti.

De ornatu sponsæ, & qualiter quælibet anima sancta cœlum dicatur. Sermo XXVII.

1 QVia debitis humanitatis officijs amicum reuertentem in patriā prosecuti sumus, redeo fratres ad propositum ædificādi, quod interrumperam. Incongruum namque est fratrem lætantem, & sedenti ad epulas, lachrymas importunas ingerere, importunum. Sed dum uestras dellicamus grumnas, ne id quidem oportet nimis, ne non tam amasse illum, quam nostra quæsisse de illo commoda uideamur. Temperet sane dilecti gaudium moestitiam desolatorum, & tolerabilius fiat nobis, quod nobiscum non est, quia cum Deo est. Fretus ergo orationibus uestris uolo in lucem, si possum, prodere quicquid illud est, quod opertum illis pellibus sentio, quæ in exemplum decoris sponsæ productæ sunt: hoc (si recolitis) tactū fuit, sed indiscussum remansit: porro discussum, & declaratum quomodo nigra sit sicut tabernacula Cedar. Quomodo ergo sicut pelles Salomonis formosa, quasi Salomon in omni gloria sua quicquam habuerit consimile decore sponsæ, & gloria ornatus eius? Et quidem si non ad decorem sponsæ, sed ad ingredinem potius nescio quas pellis astas, sicut & tabernacula Cedar respicere diceremus: fortassis competeret, nec deesset, unde id congruere monstraremus, sicut & monstrabimus. At uero si sponsæ claritati quarumcunque decorem pellium comparandum putamus, hic prorsus opus nobis est eius ad quē pulsatis auxilio, quatenus mysterium hoc digne aperire possimus. Quid namque eorum, quæ in faciem lucent, si internæ cuispiam sanctæ animæ pulchritudini comparetur, non uile ac foe- K
dum recto appareat æstimatori? Quid inquam tale in se ostendit ea, quæ præterit figura huius mundi, quod æquare speciē animę possit illius, quæ extra terreni hominis uetustatem, eius qui de coelo est, decorem induit, ornata optimis moribus pro monilibus, ipso purior sicut & excelsior æthere, sole splendidior? Noli ergo respicere ad istum Salomonem, cum indagare cupis cuiusmodi te pellibus similem in decore sponsa glorietur. Quid est ergo quod dicit. Formo- *Cant.1.b*
sa sum sicut pelles Salomonis? Magnum & mirabile quiddam, ut ego æstimo, si tamen nō hunc, sed illū hic attēdimus, de quo dicitur. Ecce plus quā Salomō hic. Nam usque adeo is meus Salomon Salomon est, ut non modo pacificus (quod quidē Salomō interpretatur) sed & pax ipsa uocetur. Paulo *Ephe.2.a*
perhibente, quia ipse est pax nostra. Apud istum Salomonem non dubito posse inueniri, quod decori sponsę omnino comparare non dubitem: & præsertim de pellibus eius aduerte in psalmo. Extendens, ait, coe- *Psa.103.c*
lum sicut pellem. Non ille profecto Salomon (etsi multum sapiens, multumque potens) extendit coelum sicut pellem, sed is potius qui non tam sapiens, quam ipsa sapientia est, ipse prorsus extendit, & condidit. Istius siquidem, & non illius illa uox est. Quando prēparabat coelos (haud dubium *Prou.8.c*
quin Deus pater) ego aderam. Aderat sine dubio præparanti coelos sua virtus suaque sapientia. Nec putes astitisse ociosam, & L
quasi ad spectandum solummodo: quia dixit, Aderam, non etiam prēparabam. Respice paulisper inferius, & inuenies aperte subiungentem. Quia erat cum eo componens omnia. Denique ait. Quęcunque. n. pater fa- *Prou.8.c*
cit, hæc & filius similiter facit. Et ipse ita- *Ioan.5.c*
que extendit coelum sicut pellem. Pulcher- *psa.103.c*
rima pellis, quæ in modum magni cuiusdā tentorij uniuersam operiens faciem terræ, solis, lunæ, atque stellarum varietate tā spectabili humanos oblectat aspectus. Quid hac pelle formosius? Quid ornatius coelo? Minime tamen, uel ipsum ullatenus con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferendum gloriæ; & decori sponsæ, eo ipso succumbens, quod præterit, & hæc figura ipsius, ut pote corporeæ, & corporeis subiacens sensibus. Quæ enim uidentur, temporalia sunt, quæ autem non uidentur, æterna. Sed est rõnalis qdã sponsæ species, spiritualisque effigies, ipsaque æterna, quia imago æternitatis. De cor eius (uerbi gratia) charitas est: & charitas, sicut legitis, nunquã excidit. Est certè, & iustitia, & iustitia eius, inquit, manet in seculum seculi. Est etiam patientia, & legitis nihilominus: quia patientia pauperum non peribit in finem. Quid uoluntaria paupertas, quid humilitas? Nónne altera regnum æternum, altera æquè exaltationem prometeretur æternam? Eo quoque spectat, & timor domini sanctus permanens in seculum seculi. Sic prudentia, sic temperantia, sic fortitudo, & si quæ sunt uirtutes aliæ, quid nisi margaritę sunt quædam in sponsę ornatu, splendore perpetuo coruscantes? Perpetuo inquam, quia sedes, & fundamentum perpetuitatis. Nec enim perpetuæ beatæque uitę omnino locus in anima est, nisi mediis quidem interiectisque uirtutibus. Vnde Propheta Deo (qui utique uita beata est) Iustitia, inquit, & iudicium prępparatio sedis tuæ. Et Apostolus dicit Christum habitare non omnimodo quidem, sed signanter per fidem in cordibus nostris. Domino quoque tesseluro super asellum uestes suas discipuli subtrauerunt: significantes, Saluatorẽ, seu salutem nequaquã insidere nudæ animæ, quam nõ uidelicet uestitam inuenerit doctrina, & moribus Apostolorũ. Et ideo Ecclesia promissionẽ habens futuræ fœlicitatis, curat interim prę parare, & præornare se in uestitu deaurato, circundata uarietate gratiarum atque uirtutum (qualẽ quidem ex parte descripsimus) quo digna, & capax plenitudinis gratiæ inueniatur. Cæterum spirituali huic tam pulchræ uarietati quam de prima interim stola in quadam uestę suæ sanctificationis accepit, nullo pacto ego comparauerim in decore cœlum hoc uisibile atque corporeum: quamuis in suo genere quidem sidera uarietate pulcherimum. Sed est cœlum cœli, de quo Propheta: Psallite, inquit, Domino, qui ascendit super cœlum cœli ad Orientem. Et hoc cœlum intellectuale ac spirituale, & qui fecit cœlos in intellectu, creauit illud & statuit in sempiternum, ipsumque inhabitat. Ne uero putes sponsæ deuotionem citra illud remanere cœlum, in quo scit habitare dilectum. Vbi enim thesaurus eius, ibi & cor eius. Aemulatur sanè assistentes vultui, ad quem A suspirat, & quibus se interim non valet uiuendo associare, studet conformare viuendo, moribus magis, quàm uocibus clamans: Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Prorsus de hoc cœlo minime sibi indignumducit ducere similitudinem. Hoc extentum sicut pellis, non spacijs tamen locorum, sed affectibus animorum. Hoc miris uariisque artificis distinctum operibus. Diuisiones autem sunt non cœlorum, sed beatitudinum. Nam alios quidem posuit angelos, alios autem Archangelos: alios uerò Virtutes, alios Dominationes, alios principatus, alios Potestates, alios Thronos, alios Cherubim, atque alios Seraphim. Sic stellatum cœlum hoc. Sic depicta hæc pellis. Hæc una de pellibus mei Salomonis, & hæc pręcipua in omni ornatu multiformis gloriæ eius. Habet autem grandis ista pellis, quam niam unusquisque beatus, & sanctus qui ibi est, pellis est utique Salomonis. Benigni siquidem sunt atque extendi in charitate, pertingentes usque ad nos, quibus gloriam quã habent, nõ inuident, sed oprãt, ita ut ex ipsis huius rei gratia demorari, apud nos nõ grauẽtur, seduli circa nos, & curam gerentes nostri, omnes administratorij spiritus, missi in ministerium propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis. Quamobrem sicut cœ lũ cœli singulariter dicitur vniuersa illa multitudo collecta beatorũ: sic & cœli cęlorum propter singulos, qui vtique cœli sunt, no minantur: & ad singulos spectat, quod dicitur, Extendens cœlum sicut pellem. Videtis B credo, quænam illæ pelles, & cuius sint Salomonis, de quarum spõsa similitudine gloriatur. Nunc iam intueamini eius gloriam, quę & cœlo se comparat: & illi cœlo, quod tanto est gloriosius, quanto diuinius. Nec immeritò usurpat inde similitudinem, unde originẽ ducit. Nã si propter corpus quod de terra habet, tabernaculi Cedar se asserit latẽre non & propter animã, quæ de cœlo est, æquè similẽ se esse glorietur, præsertim cũ vita testetur originẽ, testetur naturæ dignitatem, & patriæ? Vnum Deum adorat, & colit quomodo angeli, Christũ super omnia amat quomõ angeli, casta est quomodo angeli idq́ue in carne peccati, & fragili corpore, quod non angeli, quærit postremo, & sapit, quæ apud illos sunt, non quæ super terram. Quod euidentius cœlestis insigne originis, quàm ingenitam, & in regione dissimilitudmis retinere similitudinem, gloriam uitæ cœlibis in terra, & ab exule usurpari, in corpore deniqne pene bestiali uiuere angelũ? Cœlestis sunt ista potentiæ, non terrenæ, & quòd uerè de cœlo sit anima quæ hæc potest, aperte indicantia. Audi tamen apertius. Vidi, inquit, ciuitatem sanctam Hierusalem nouam, descedentem de cœlo, ã Deo paratam tanquam sponsam ornatam uiro suo: & addidit. Et audiui uocẽ magnam de throno dicentem: Ecce taberna culum Dei cum hominibus, & habitauit cũ eis. Ad quid? Credo ut sibi acquirat sponsã de hominibus. Mirares. Ad sponsam ueniebat, & absque sponsa non ueniebat. Quærebat sponsam, & sponsa cũ ipso erat. An duæ erant? Absit. Vna est enim, ait colũba mea. Sed sicut de diuersis ouium gregibus unum facere voluit, ut sit unum ouile, & unus pastor: ita cum haberet sponsam inhærentem sibi a principio multitudinem angelorum, placuit ei, & de hominibus conuocare ecclesiam, atque unire illi, quæ de cœlo est, ut sic una sponsa, & sponsus unus. Ergo ex adiecta ista, perfecta est illa, non duplicata, & agnoscit de se dictum: Vna est perfecta mea. Porro unam conformitas facit, nunc quidem in simili deuotione, postea verò, & in pari gloria. Habes itaque utrunque de cœlo, & sponsum scilicet Iesum, & sponsam Hierusalem. Et ille quidem ut uideretur, semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus, ut homo. At illam in quam putamus forma seu specie, aut in quo habitu uidelicet descendentem uidit ille qui uidit? An forte in frequentiam angelorum, quos vidit descendentes, & ascendentes super filium hominis? Sed melius dicimus quod sponsam tunc uiderit, cum uerbum in carne vidit, agnoscens duos in carne una. Dum enim sanctus ille Emmanuel terris intulit magisterium disciplinæ cœlestis dum supernæ illius Hierusalem, quæ est mater nostra, uisibilis quædã imago, & species decoris eius per ipsum nobis, & in ipso expressa innotuit: quid nisi in sponso sponsam perspexit, unũ eundemque dominũ gloriæ admirantes, & sponsum decoratũ corona, & sponsam ornatam monilibus suis? Ipse igitur, qui descendit, ipse est, & qui ascendit: ut nemo ascendat in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, unus idemque dominus, & sponsus in capite, & sponsa in corpore. Nec frustra in terris uisus est homo cœlestis, cum de terrenis cœlestes quam plurimos fecerit sibi similes, ut sic quod legitur: Qualis cœlestis, tales, & cœlestes. Extunc igitur in terra uiuitur more cœlestium, dum instar supernæ illius beatæque creaturæ, hæc quoque, quæ à finibus terræ uenit audire sapientiam Salomonis, cœlesti uiro nihilominus casto inhæret amore: etsi necdum quomodo illa iuncta per speciem, tamen sponsata per fidem, iuxta promissum Dei dicentis per prophetam: Sponsabo te mihi in misericordia, & misérationibus, & sponsabo te mihi in fide. Vnde magis magisque conformari satagit formæ, quæ de cœlo venit, discens ab ea uerecunda esse, & sobria, discens pudica, & sancta, discens patiẽs atque compatiens, postremo discens mitis, & humilis corde. Et ideo mortis huiusce modi contendit, & absceus placere ei in quem angeli prospicere concupiscunt, vt dum desiderio seruet angelico, probet se proinde ciuem sanctorũ, & domesticam Dei, probet dilectã, probet sponsam. Ego puto omnem animam talem nõ modo cœlestem esse propter originem, sed, & cœlum ipsum posse nõ immerito appellari propter imitationem. Et tunc liquido ostendit, quia uerę origo ipsius de cœlis est, cum conuersatio eius in cœlis est. Est ergo cœlum sancta aliqua anima, habens solem intellectum lunam, finem, astra uirtutes. Vel certe sol iustitię zelus aut seruens charitas, & luna continentia. Quomodo enim claritas, ut aiunt, lunæ non nisi a sole est: sic absque charitate seu iustitia cõtinentiæ meritum nullum est. Hinc denique sapiens: O quàm pulchra est, inquit, casta generatio cum charitate. Porro stellas dixisse virtutes non me pœnitet, considerantem congruentiam similitudinis. Quomodo nempe stellæ in nocte lucent, in die latent: sic vera virtus, quæ sæpe in prosperis non apparet, eminet in aduersis. Illud sane cautelæ est, hoc necessitatis. Ergo uirtus est fidus, & homo virtutum, cœlum. Nisi quis forte cum Deum per prophetam dixisse legit, Cœlum mihi sedes est: cœlũ hoc volubile visibileque intelligendum exi-

Sap. 7.d

Æstimet, & non potius illud de quo alibi apertius scriptura cõmemorat: Anima inquiens, iusti sedes est sapientiæ. Qui autem ex doctrina sapit saluatoris spiritum esse Deum, atque in spiritu adorandum: etiam sedem ei non ambigit assignare spiritualem. Ego vero fidenter id fecerim, non minus in hominis iusti quam in angelico spiritu. Confirmat me in hoc sensu maxime illa fidelis

Iam. 14.e promissio: Ego (ait filius) & pater ad eum (id est ad sanctum hominem) veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Prophetam quoque non de alio dixisse cœlo arbi-

Psal. 21.a tror: Tu autem in sancto habitas laus Israel.

F Manifeste autem Apostolus dicit, habitare

Ephe. 3.d Christum per fidẽ in cordibus nostris. Nec mirum si libenter inhabitat cœlum hoc dominus Iesus, quod utique non quomodo cæteros dixit tantum, ut fieret, sed pugnauit, ut acquireret, occubuit ut redimeret. Ideo, &

Psa. 131.c post laborem voto potitus ait: Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo quoniã elegi eam. Et beata cui dicitur: Veni electa

Psal. 42.b mea, & ponam in te thronum meum. Quid tu tristis es nunc ò anima mea, & quare conturbas me? Putásne, & tu penes te inueniat locum domino? Et quis nobis locus in nobis huic idoneus gloriæ, sufficiens maiestati? Vtinam, vel mereamur adorare in loco ubi steterunt pedes eius. Quis dabit mihi saltem vestigijs adhærere sanctæ cuiuspiam animæ, quam elegit in habitationem sibi? Tamen, & si dignetur infundere, & meam animam unctione misericordiæ suæ, atque ita extendere sicut pellem, quæ utique cum ungitur, dilatatur, quatenus & ego dicere valeam:

Psa. 118.d Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum: potero etiam ipse fortassis ostendere in meipso, etsi nõ cœnaculum grande stratum vbi possit recumbere cum discipulis suis, attamen vbi saltem reclinet caput. A longe suspicio illos certe beatos

2. Cor. 6.d de quibus dicitur: Et inhabitabo in eis, & deambulabo in illis. O quanta illi animæ latitudo, quanta, & meritorum prærogatiua, quæ diuinam in se præsentiam, & digna inuenitur suscipere, & sufficiens capere? Quid

G illa cui, & spatia suppetunt, & deambulatoria ad opus quidem maiestatis? Non est profecto intricata forensibus causis curísve secularibus, nec certe ventri, & luxuriæ dedita, sed nec curiosa spectandi, seu cupida omnino dominandi, vel etiam tumida domina tu. Oportet namque primo quidem hir omnibus vacuam esse animam, vt cœlum fiat, atque habitatio Dei. Alioquin quomodo poterit vacare, & uidere quoniam ipse est Deus? Sed & odio siue inuidiæ, aut rancori minime prorsus indulgendum, quoniã in maleuolam animam nõ introibit sapientia. Deinde necesse est eam crescere ac dilatari, vt sit capax Dei. Porro latitudo eius, dilectio eius: sicut dicit Apostolus: Dilatamini in charitate. Nam etsi anima minimè, etiam sit spiritus, quantitatem corpoream recipit, tamen confert illi gratia quod negatum est a natura. Crescit quidem, & extenditur, sed spiritualiter. Crescit non in substantia, sed in uirtute. Crescit, & in gloria. Crescit etiam in templum sanctum in domino. Crescit denique, & proficit in uirum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Ergo quantitas cuiusque animæ æstimetur de mensura charitatis quam habet, ut verbi gratia, quæ multum habet charitatis magna sit, quæ parum parua: quæ uerò nihil, nihil dicente Paulo: Si charitatem non habuero, nihil sum. Quòd si quantulamcunque a ro, nihil sum. Quòd si quantulamcunque habere cœperit, ut saltem diligentes se diligere curet, ac salutare, vel fratres suos, & eos qui se salutant: iam non nihil quidem illam animam dixerim, quę in ratione dati, & accepti socialem saltem retinet charitatem. Veruntamen iuxta sermonem dominum quid amplius facit? Nec amplam proinde nec magnam, sed planè angustam modicamque censuerim animam quam adeo modicæ charitatis esse cognouerim. At si gran desecat, & proficiat, ita ut transiens limitem angusti obnoxijque amoris huius, latos finones bonitatis gratuitæ tota libertate spiritus apprehendat, quatenus largo quodam gremio bonæ uoluntatis ad omnem seipsam cumret extendere proximum, diligendo vnumquemque tanquam seipsam: nunquid iam illi rectè dicetur: Quid amplius facis? quippe, quæ seipsam tam amplam facit? Amplum inquam gerit charitatis sinum, quæ complectitur vniuersos etam quibus nulla le nouit carnis necessitudine iunctam, nulla spe percipiendi commodi cuiusquam illectam, nulla percepti redhibitione obnoxiã, nullo denique omnino astrictam debito, nisi illo sane de quo dicitur: Nemini quicquam debeatis, nisi ut inuicem diligatis. Verum si adijcias etiam usquequaque vim tribus virtutibus, quorum etiã in hac nocte sua sapientia, atque virtutibus tanqua cœlũ suis sideribus adornatur. Vnde propheta. Qui

præualeat, dum ne inimicis quidẽ claudẽda uiscera pietatis existimes, benefacias his quoque qui te oderunt, ores, & pro persequentibus ac calumniantibus te, necnon & cum his qui oderunt pacẽ esse pacificus studeas: tunc prorsus latitudo cœli, latitudo tuæ animæ, & altitudo non dispar, sed nec dissimilis pulchritudo: impleturque tũc de-

Psal. 44.c I psum in ea, quod dicitur. Extendens cœlum sicut pellem. In quo iam mirę latitudinis, altitudinis, ac pulchritudinis cœlo summus, & immensus, atque gloriosus non modo dignanter habitat, sed & spaciole deambulat. Vidésne quales in se habeat ecclesia cœlos, cum sit nihilominus ipsa in sua quidem vniuersitate ingens quoddã cœlum extentum a mari vsque ad mare, & a flumine vsque ad terminos orbis terrarum? Vide etiam consequenter cui, & in hoc ipso assimiles eam, si tamen non tibi excidit illud, quod paulo ante memoratum est huius rei exemplar, de cœlo videlicet cœli, & de cœlis cœlorũ. Ergo exemplo illius, quæ sursum est mater nostra, hæc quoque, quę adhuc peregrinatur, habet cœlos suos, homines spirituales vita, & opinione conspicuos, fide puros, spe firmos, latos charitate, contemplatione suspensos. Et hi pluentes pluuiam verbi salutarem, tonant increpationibus, coruscãt miraculis: hi enarrant gloriam Dei, hi extenti, sicut pelles super omnem terram, legem vitæ, & disciplinæ digito quidem Dei scientiam in semetipsis ostendunt, ad dandam scientiam salutis plebi eius: ostendunt, & euangelium pacis, quoniam Salomonis sunt pelles.

Agnosce iam in his pellibus supernarum

Psal. 44.a illarum imaginem, quæ in sponsi ornatu non longe superius describebantur. Agnosce similiter, & reginam astantem a dextris eius, circũamictam similibus ornamentis, non tamen paribus. Nam etsi huic etiam in loco peregrinationis suæ, & in die uirtutis suæ, in splendoribus sanctorum, non minima claritatis, atque decoris est portio: differenter tamen illũ coronat integritas, & cõsummatio gloriæ beatorum. Quanquam & sponsam dixerim perfectam, atque beatam, sed ex parte. Nam ex parte tabernaculũ Cedar, formosa tamen, siue in illa portione sui quæ iam beata regnat, siue etiam in illustribus virtutibus, quorum etiã in hac nocte sua sapientia, atque virtutibus tanqua cœlũ suis sideribus adornatur. Vnde propheta. Qui docti, inquit, fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam eruditũ multos, quasi stellę in perpetuas ęternitates. O humilitas, o sublimitas. Et tabernaculum Cedar, & sanctuarium Dei, & terrenum habitaculum, & coelestę palatium: & domus lutea, & aula regia: & corpus mortis, & templum lucis: & despectio denique superbis, & sponsa Christi. Nigra est, sed formosa, filiæ, Hierusalem, quam etsi labor, & dolor lõgi exilij decolorat, species tamen coelestis exornat, exornant pelles Salomonis. Si horretis nigram, miremini, & formosam. Si despicitis humilem, sublimem suscipite. Hoc ipsum quam cautum, quam plenum consilij, plenum discretionis, & congruentiæ est, quòd in sponsa deiectio ista, & ista celsitudo secundum tempus quidem eo moderamine sibi pariter contemperantur, ut inter mũdi huius varietates, & sublimitas erigat humilem, ne deficiat in aduersis: & sublimem humilitas reprimat, ne euanescat in prosperis? Pulchræ omnino ambæ res cum adinuicem contrariæ sint, sponsę tamen pariter cooperantur in bonum, subseruiunt in salutem. Et hæc pro eo, quod sponsa videtur L de pellibus Salomonis inducere similitudinem. Restat tamen aperiendus ille super eodem capitulo sensus, quem in principio commemoraui, & promisi, qualiter videlicet tota ad solam nigredinem similitudo referatur: qua quidem non estis promissione fraudandi. Cęterum id differendum in aliud sermonis principium: tum quia hoc iam huius flagitat longitudo, tum etiam, vt præueniat ex more oratio ea quæ in laudem, & gloriam sunt referenda sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri: qui est Deus benedictus in secula seculorum. Amen.

Cant. 1.d

De nigredine, & formositate sponsi, & quomodo non per uisum, sed potius per auditum corporis peruenitur ad notitiam ueritatis.

Sermo XXVIII.

TEnetis credo cuius, & quibus Salomonis pellibus decorem sponsæ sentiam comparatum, si tamen ad ostensionem commẽdationemque referatur decoris data ex his similitudo. At si ad nigredinem magis referenda putetur, sicut & illa de tabernaculis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cedar: non equidem aliunde occurrit mihi quicquam de pellibus huiusmodi Salomonis, nisi quas forte rex in usum tabernaculi soleret assumere, si quando in tentorijs habitare liberet, quas utique (si quæ tamen fuerunt) obscuras sine dubio, & terras esse necesse fuit, tanquam, quæ quotidiano forent
M expositæ soli, & frequentium iniurijs pluuiarum. Neque id frustra, sed vt is qui intus repositus erat ornatus, nitidior seruaretur. Hoc exemplo sponsa non negat nigredinem, sed excusat: nec probro ducit
2.Co.11.g qualemcunque habitum quem charitas sormet, iudicium veritatis non improbet. Denique quis infirmatur, cum quo non infirmetur? Quis scandalizatur, & non uritur? Induit se compassionis nequum, vt morbum in altero passionis leuet, uel sanet. Nigrescit candoris zelo, lucro pulchritudinis. Multos candidos facit vnius denigratio, nō cum tingitur culpa, sed cum afficitur cura:
Ioan.11.f Expedit, inquit, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Expedit, ut vnus pro omnibus denigretur similitudine carnis peccati, & non tota gens nigredine condemnetur peccati. Splendor & figura substantiæ Dei obnubiletur in forma serui pro uita serui. Candor vitę æternę nigrescat in carne purganda. Speciosus forma præ filijs hominum, pro filijs hominum illuminandis obscuretur in passione, turpetur in cruce, palleat in morte, ex
Psa.44.a toto non sit ei species, neque decor, vt sibi speciosam, atque decoram acquirat sponsam Ecclesiam sine macula, & sine ruga. Agnosco pellem Salomonis, imo ipsum in in pelle foris nigra Salomonem amplector. Habet & Salomon nigredinem, sed in pelle. Foris niger, in cute niger, non intus. Alioquin omnis gloria eius filiæ regis ab intus. Intus diuinitatis candor, decor uirtutum, splendor gloriæ, innocentiæ puritas
A Sed tegit hæc despicabilior infirmitatis color, & quasi absconditus uultus eius, & despectus, dum tentatur per omnia pro similitudine absque peccato. Agnosco denigratę formam naturæ. Agnosco tunicas illas pelliceas protoplastorum peccātium habitum.
Phili.2.a Denique semetipsum denigrauit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo. Agnosco sub pelle hœdi (qui peccatum significat) & manum, quæ peccatum non fecit, & collū per quod mali cogitatio non trāsiuit. Ideo quę non est inuentus dolus in ore eius.
Esa.53.c Noui quod sis lenis natura, mitis, & humilis corde blandus aspectu, suauis spiritu. Et
Psal.44.b quidem unctus oleo lętitiæ præ consortibus tuis. Vnde ergo nunc instar Esau pilosus & hispidus? Cuius nam rugosa & terra ima
go hęc, & unde hi pili? Mei sunt, nam pilosæ manus similitudinem proximi exprimunt peccatoris .. Meos agnosco hos pilos,
& in pelle mea uidebo Deum Saluatorem meum. Non tamen Rebecca sic illum indu
Gen.27.d it: sed Maria, tanto digniorem qui benedictionem acciperet, quanto sanctior quæ peperit. Et bene in meo habitu: quia mihi benedictio uendicatur, mihi postulatur hæreditas. Siquidem audierat: Postula à me,
Psal.2.b & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Tuam inquit, hæreditatem, tuamque possessionē dabo tibi. Quomodo dabis ei, si sua est? Et quomodo suam mones ut postulet? Aut quomodo sua, si necesse habet ut postulet? Mihi promde postulat, qui meam ad hoc induit formam ut susciperat causam. Quip B pe disciplina pacis nostrę super eum dicēte Isa.53.b Propheta. Et Dominus in eo posuit iniqui Heb.2.d tatem omnium nostrum: unde debuit fratribus per omnia similari, sicut ait Apostolus, ut misericors fieret. Propterea uox quidē Gen.27.d uox Iacob: manus autem, manus sunt Esau. Suum est, quod auditur ex eo: quod in eo uidetur, nostrum. Quod loquitur, spiritus, & uita est: quod apparet, mortale & mors. Aliud cernitur, & aliud creditur. Nigrum sensus renunciat, fides candidū & formosum probat. Niger est, sed oculis insipientium, nam fidelium mentibus formosissimus, non intelligemus. Ergo auditus ad meritum, visus ad præmium. Vnde pro-
Ps.44.a phęta: Auditui meo, inquit, dabis gaudium & lætitiam: quod fidelis retributio audi
Mat.5.c tionis, beata visio sit, & beatæ meritum visionis fidelis auditio. Beati, ait mūdo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Porro
Act.15.c fide oportet mūdari oculum qui videat deū. quēadmodū habes: Fide mundans corda eorū. Interim ergo dū nec dum paratus est
Psa.17.g uisus auditus excitetur, auditus exercitetur, auditus excipiat veritatē. Fœlix, cui veritas astestatur dicens: In auditu auris obediuit mihi. Dignus qui videam, si priusquā videam, obedisse inueniar. Securus videbo,
Psal.53.d ad quem me obedientię munus præcesserit.
Psa.90.b Quam beatus qui ait: Dominus Deus aperuit mihi aurem, & ego non contradico, re-

Nec enim euangelistæ hoc diligentia prętexuit. Sic enim habes: Videns autem Centurio qui ex aduerso stabat, quia sic clamans expirasset, ait: Verè hic homo filius Dei erat
C Ergo ad vocem credidit, ex voce agnouit filium Dei, & non ex facie. Erat enim fortasse ex ouibus eius, de quibus ait: Oues
Ioan.10.a meæ uocem meā audiunt, & cognosco meas
Ioan.14.a & cognoscunt me meæ. Auditus inuenit quod non uisus. Oculum species fefellit, auri veritas se infudit. Oculus pronunciabat infirmum, oculus fœdum, oculus miserū, oculus morte turpissima cōdemnatum. Au
ri Dei filius, auri formosus innotuit: sed nō Iudæorū quia erant incircūcisi auribus. Me
rito Petrus abscidit auriculam serui: ut uiā faceret veritati, & ueritas liberaret eum
ni esset liberum faceret. Erat ille Centurio in circumcisus, sed non aure, qui ad unam ex
pirantis uocem sub tot infirmitatis indiciis Dominum maiestatis agnouit. Ideoque nō
despexit quod vidit, quia credidit quod nō
uidit: Non autem credidit ex eo quod vidit sed ex eo proculdubio quod audiuit, quia
fides ex auditu. Dignum quippe fuerat per superiores oculorum senestras veritatem in
trare ad animam: sed hoc nobis o anima, seruatur in posterum, cum videbimus facię.
Nunc autem vnde irrepsit morbus, inde remedium intret, & per eadem sequatur vestigia vita mortem, tenebras lux, venenum
serpentis, antidotum veritatis: & sanit oculum qui turbatus est, ut serenus videat quę
turbatus non potest: Auris prima mortis ianua, prima aperiatur, & vitæ. Auditus
qui tulit, reparet visum, quoniam nisi credidissemus, non intelligemus. Ergo auditus
ad meritum, visus ad præmium. Vnde pro-
phęta: Auditui meo, inquit, dabis gaudium & lætitiam: quod fidelis retributio audi
tionis, beata visio sit, & beatæ meritum visionis fidelis auditio. Beati, ait mūdo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Porro
fide oportet mūdari oculum qui videat deū. quēadmodū habes: Fide mundans corda eorū. Interim ergo dū nec dum paratus est
uisus auditus excitetur, auditus exercitetur, auditus excipiat veritatē. Fœlix, cui veritas astestatur dicens: In auditu auris obediuit mihi. Dignus qui videam, si priusquā videam, obedisse inueniar. Securus videbo,
ad quem me obedientię munus præcesserit.
Quam beatus qui ait: Dominus Deus aperuit mihi aurem, & ego non contradico, retrorsum non abij. Vbi & voluntarie habes obedientię formam, & longanimitatis exēplum. Qui enim non contradicit, spontaneus est: & qui retro nō abiit, perseuerat. Vtrumque necessarium, quoniam hilarem datorem diligit Deus. Et qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. Vtinam & mihi aperiat aurem Dominus, intret ad cor meum sermo veritatis, mundet oculum & lætæ præparet visioni, ut dicam Deo etiā ipse: Prēparationem cordis mei audiuit auris tua. Vt audiam à Deo, etiam ipse cum cæteris obedientibus: Et vos mundi estis propter sermonē quem locutus sum vobis.
Nec omnes mundantur qui audiūt, sed qui
E obediunt. Beati qui audiunt, & custodiūt illud. Talem requirit auditum qui mandat dicens: Audi Israel. Talem offert qui ait: Loquere Domine, quia audit seruus tuus. Talem spondet qui dicit: Audiam quid loquātur in me Dominus Deus. Et ut scias etiam spirtum sanctum hunc in animæ spirituali profectu ordinem obseruare, ut videlicet prius formet auditum, quā lætificet visum: Audi, inquit, filia, & vide. Quid in-
Psal.44.e tendis oculum? Aurem para. Videre desideras Christum? oportet te prius audire eum, audire de eo, ut dicas cum videris:
Psal.47.b Sicut audiuimus, sic vidimus. Immensa claritas, uisus angustus, & non potes ad eā. Potes auditu, sed non aspectu. Clamante denique Deum, Adam ubi es non videbā iam peccator, audiebam tamem. Sed auditus aspectū restituet, si pius, si vigil, si fi-
Gen.3.b delis præcesserit. Fides purgabit, quem turbauit impietas. Et quem inobedientia clausit, aperiet obedientia. Denique à manda
Ps.118.n tis tuis intellexi, inquit, quòd intellectum reddat obseruatio mandatorum, quem tulit trāgressio. Aduerte adhuc in sancto Isaac quomodo præ cæteris sensibus auditus in iam sene viguerit. Caligant oculi patriarchæ, palatum seducitur, fallitur manus, nō
Rom.10.c fallitur auris. Quid mirum si auris percipit veritatem, cum fides ex auditu auditus
Gene.27.c per verbum Dei, verbum Dei veritas sit? Vox, inquit, vox Iacob est: nihil verius. Manus autem, manus sunt Esau: nihil falsius. Falleris, manus similitudo decepit te. Nec in gustu veritas etsi suauitas est. Nam quomodo habet veritatem, qui se putat edere venationem, cum domesticis vescatur hœdorum carnibus? multo minus oculus qui nihil videt. Non est ueritas

in

Universidad de Deusto
Biblioteca

F in oculo, non sapientia. Væ qui sapientes
Isa. 5. c estis, ait, in oculis vestris. Num bona sapientia, cui maledicitur? Mũdi est, ac per hoc stultitia apud Deum. Bona, & vera sapientia trahitur de occultis, vt sapit beatus Iob.
Iob. 28. c Quid foris eam quæris in corporis sensu? Sapor in palato, in corde sapientia est. Ne quæras sapientiam in oculis carnis, quia caro, & sanguis non reuelat eam, sed spiritus. Nõ in gusto oritur nec enim inuenitur in terra suauiter viuentium. Non in tactu manus
Iob. 31. c cum sanctus dicat: Si osculatus sum manũ meam ore meo, quod est iniquitas maxima & negatio in Deum. Quod tunc heri arbitror, cum donum Dei quod est sapientia, non Deo, sed meritis asscribitur actionum. Sapiens fuit Isaac, sed tamen errauit in sensibus. Solus habet auditus uerũ, qui percipit verbum. Merito carnem rediuiuã verbi tangere prohibetur mulier carnaliter sapiens, plus quippe tribuens oculo quam oraculo, id est carnis sensui, quam verbo Dei. Quem enim mortuum vidit, resurrecturum non credidit, cum tamen hoc promiserit ipse. Denique non quieuit oculus vsque dum satiatus est visu, quoniam non erat consolatio fidei, nec Dei rata promissio. Nonne cœlum, & terra, & quicquid omnino carnis oculus attingere potest, ante habent transire, & perire, quam iota unum aut unus apex ex omnibus quæ locutus est Deus? Et tamen cessauit à fletu in visu oculi, quæ noluit consolari in verbo Domini, pluris habens experimentum quam fidem. At experimentum fallax. Mittitur ergo ad certiorem fidei cognitionem: quæ utique ap
G Ioan. 20. d prehendit quod sensus nescit, experimẽtum non inuenit. Noli me tangere (inquit) hoc est, diffluesce huic seducibili sensui, innitere verbo, fidei affluesce: fides nescia falli, fides inuisibilia comprehendes, sensus penuriã non sentit. Denique transgreditur fides etiã rationis humanæ, naturæ vsum, experientiæ terminos. Quid interrogas oculũ ad quẽ nõ sufficit? Et manus quid explorare conatur quod supra ipsam est? Minus est quicquid ille vel illa renunciet. Sane fides pronunciet de me, quæ maiestati nihil minuat. Disce id habere certius, id tutius sequi, quẽ illa suaserit: noli me tangere, nondum enim
Ibidem. ascendi ad patrem meum. Quasi uero iam ascenderit, tunc tangi ab ea velit aut possit. Et vtique poterit, sed affectu non manu, voto non oculo, fide non sensibus. Quid tu me (ait) modo tangere quæris, quæ sensu corporis gloriam æstimas resurrectionis? Non recordaris quomodo tempore adhuc meæ mortalitatis transfigurati ad horã mo-
rituri corporis gloriam oculi discipulorum sustinere nequiuerunt? Adhuc quidem tuis sensibus gero morem formam ingerendo seruilem, quam de consuetudinem reco-
gnoscas. Cæterum mirabilis facta est gloria Isa. 53. a mea ex te, confortata est, & non poteris ad eam. Differ ergo iudicium, suspende sententiam, & tantæ rei diffinitionem ne cre-
das sensui, fidei reseruato. Illa dignius, il- 2. Cor. 2. la diffiniet certius, quæ plenius comprehen- H det. Denique comprehendit illo suo mystico ac profundo sinu quę sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, illa in se quasi quodam inuolucro clausum portat, seruatque signatum. Illa igitur digna me tanget, quæ patri consedentem suscipiet non tam in humili habitu, sed in cœlesti carne ipsa, sed altera specie. Quid deformem vis tangere? Expecta ut formosum tangas. Nam qui deformis modo tunc formosus. Deformis tactui, deformis aspectui. Deformis denique deformi tibi, quæ sensibus plus inhaares, fidei minus. Esto formosa, & tange me. Esto fidelis, & formosa es. Formosa formosum, & dignus tanges, & fœlicius. Tanges nsanu fidei, desiderij digito, deuotionis amplexu. Tanges oculos mentis. At nunquid Cant. 5. d adhuc nigrum? Absit. Dilectus tuus candidus, & rubicundus. Formosus plane, quem circundãt flores rosarum, & lilia conuallium, hoc est martyrum virginumque chori. Et qui medius resideo vtrique non
Ibidem. discideo choro, virgo, & martyr.

Quomodo denique candidis non cõgruo virginum choris, virgo, virginis filius, aut ginis sponsus? quomodo non roseis martyrum, causa, uirtus, fructus, & forma martyrii? Talem talis taliterque tange, & dic: Dilectus meus candidus, & rubicundus, Ibidem. electus ex milibus. Milia milium cum dilecto, & decies centena milia circa dilectũ & nemo ad dilectum. Num tibi verendum erit ne forte in quempiam de multitudine errore incidas quærendo quem diligis? Non prorsus ambiges quem nam eligas? facilè occurret electus è milibus, cum Isa. 63. a ctis insignior, & dices: Iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ. Non ergo in pelle nigra, quæ hactenus sane ingerenda fuit oculis perse-
quentium, ut contemnerent occidendum: aut etiam amicorum, ut recognoscerent re-
surrecturi corporis gloriam oculi discipulorum sustinere nequiuerunt? Adhuc quidem tuis sensibus gero morem formam ingerendo seruilem, quam de consuetudinem reco-
gnoscas. Cæterum mirabilis facta est gloria Isa. 53. a mea ex te, confortata est, & non poteris ad eam. Differ ergo iudicium, suspende sententiam, & tantæ rei diffinitionem ne cre-
das sensui, fidei reseruato. Illa dignius, il- 2. Cor. 2. la diffiniet certius, quæ plenius comprehen- H det. Denique comprehendit illo suo mystico ac profundo sinu quę sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, illa in se quasi quodam inuolucro clausum portat, seruatque signatum. Illa igitur digna me tanget, quæ patri consedentem suscipiet non tam in humili habitu, sed in cœlesti carne ipsa, sed altera specie. Quid deformem vis tangere? Expecta ut formosum tangas. Nam qui deformis modo tunc formosus. Deformis tactui, deformis aspectui. Deformis denique deformi tibi, quæ sensibus plus inhaares, fidei minus. Esto formosa, & tange me. Esto fidelis, & formosa es. Formosa formosum, & dignus tanges, & fœlicius. Tanges nsanu fidei, desiderij digito, deuotionis amplexu. Tanges oculos mentis. At nunquid Cant. 5. d adhuc nigrum? Absit. Dilectus tuus candidus, & rubicundus. Formosus plane, quem circundãt flores rosarum, & lilia conuallium, hoc est martyrum virginumque chori. Et qui medius resideo vtrique non
Ibidem. discideo choro, virgo, & martyr.

Quomodo denique candidis non cõgruo virginum choris, virgo, virginis filius, aut ginis sponsus? quomodo non roseis martyrum, causa, uirtus, fructus, & forma martyrii? Talem talis taliterque tange, & dic: Dilectus meus candidus, & rubicundus, Ibidem. electus ex milibus. Milia milium cum dilecto, & decies centena milia circa dilectũ & nemo ad dilectum. Num tibi verendum erit ne forte in quempiam de multitudine errore incidas quærendo quem diligis? Non prorsus ambiges quem nam eligas? facilè occurret electus è milibus, cum Isa. 63. a ctis insignior, & dices: Iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ.

Non ergo in pelle nigra, quæ hactenus sane ingerenda fuit oculis perse-
quentium, ut contemnerent occidendum: aut etiam amicorum, ut recognoscerent re-
surrecturi corporis gloriam oculi discipulorum sustinere nequiuerunt? Adhuc quidem tuis sensibus gero morem formam ingerendo seruilem, quam de consuetudinem reco-
gnoscas. Cæterum mirabilis facta est gloria Isa. 53. a mea ex te, confortata est, & non poteris ad eam. Differ ergo iudicium, suspende sententiam, & tantæ rei diffinitionem ne cre-
das sensui, fidei reseruato. Illa dignius, il- 2. Cor. 2. la diffiniet certius, quæ plenius comprehen- H det. Denique comprehendit illo suo mystico ac profundo sinu quę sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, illa in se quasi quodam inuolucro clausum portat, seruatque signatum. Illa igitur digna me tanget, quæ patri consedentem suscipiet non tam in humili habitu, sed in cœlesti carne ipsa, sed altera specie. Quid deformem vis tangere? Expecta ut formosum tangas. Nam qui deformis modo tunc formosus. Deformis tactui, deformis aspectui. Deformis denique deformi tibi, quæ sensibus plus inhaares, fidei minus. Esto formosa, & tange me. Esto fidelis, & formosa es. Formosa formosum, & dignus tanges, & fœlicius. Tanges nsanu fidei, desiderij digito, deuotionis amplexu. Tanges oculos mentis. At nunquid Cant. 5. d adhuc nigrum? Absit. Dilectus tuus candidus, & rubicundus. Formosus plane, quem circundãt flores rosarum, & lilia conuallium, hoc est martyrum virginumque chori. Et qui medius resideo vtrique non
Ibidem. discideo choro, virgo, & martyr.

Quomodo denique candidis non cõgruo virginum choris, virgo, virginis filius, aut ginis sponsus? quomodo non roseis martyrum, causa, uirtus, fructus, & forma martyrii? Talem talis taliterque tange, & dic: Dilectus meus candidus, & rubicundus, Ibidem. electus ex milibus. Milia milium cum dilecto, & decies centena milia circa dilectũ & nemo ad dilectum. Num tibi verendum erit ne forte in quempiam de multitudine errore incidas quærendo quem diligis? Non prorsus ambiges quem nam eligas? facilè occurret electus è milibus, cum Isa. 63. a ctis insignior, & dices: Iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine fortitudinis suæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

iusticiæ decolorauit me Christus, cuius amore langueo. Languor ille coloris quædam exterminatio est, & defectus in desiderio animæ. Vnde & dicit: Memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Ergo instar urentis solis desiderij ardor peregrinantem in corpore decolorat, dum vultui gloriæ inhiantē, impatientē facit repulsa, & excruciat amantem dilatio. Quis nostrum ita sancto amore ardeat, ut desiderio uidendi Christum omnem colorem præsentis gloriæ lætitiæque fastidiat & deponat, illa ei prophetica uoce contestans: Et diem hominis non desideraui: tu scis? Item cum sancto Dauid: Renuit consolari anima mea: ideſt, præsentium bonorum inani lætitia despicit colorari. Vel certe, Decolorauit me sol, sui nimirum comparatione splendoris, dum appropians illi, ex eo me obscuram deprehendo, nigram inuenio, fœdam despicio. Cæterum alias quidem formosa sum, quid fuscam dicitis solius solis pulchritudini succūbentem? At sensui priori uidentur magis assentire ea quæ sequuntur. Adiciens siquidem: Filii matris meę pugnauerunt contra me: perfectionem passam se esse aperte significat. Sed hinc aliud sermonis principium ordiemur, quoniā sufficere hac uice possunt, quæ accepimus de gloria sponsi Ecclesiæ Domini nostri Iesu Christi dono ipsius, qui est Deus benedictus in secula, Amen.

Psal. 76.a

Hier. 17.c
Psal. 75.a

A

De quærimonia Ecclesiæ contra suos impugnatores, uel contra illos qui impugnant unitatem fraternam. Sermo. XXIX.

Filij matris meæ pugnauerūt cōtra me. Annas & Caiphas & Iudas Ischariotb filii synagogæ fuerunt, & hi contra Ecclesiam æque synagogæ filiam in ipso exortu ipsius acerbissime pugnauerunt, suspendentes in ligno collectorē ipsius sesum. Iam tunc siquidem Deus impleuit per eos quod olim præsignauerat per Prophetam, dicens: Percutiam pastorem, & dispergentur oues. Et fortassis illius uox illa est in cātico Ezechię: Præcisa est uelut à texente uita mea, dum adhuc ordirer, succidit me. De his ergo atque alijs, qui de illa gente Christiano nomini contra dixisse Iesaias, puta dictum à spōsa: Filii matris meæ pugnauerunt contra me. Et pulchre filios matris suæ, non patris sui illos uocat, qui non habebant patrem Deū, sed ex patre diabolo erāt: homicidæ utique, sicut & ille homicida erat ab initio. Propterea nō dicit. Fratres mei, aut filii patris mei: sed filii, inquit, matris meæ pugnauerunt contra me. Alioquin si non ita distingueret, uideretur etiam apostolus Paulus comprehēsus in his de quibus conqueritur, quod & ipse aliquando persecutus sit Ecclesiam Dei. Sed misericordiam consecutus est: quia ignorans hoc fecit manens in incredulitate, & approbauit Deum se habere patrem, fratrem Ecclesię tam ex patre quàm ex matre esse. Sed attende quo modo nominatim filios matris suæ, & solos incusat, quasi soli in culpa sint. Quanta & ab exteris passa est, iuxta illud apud Prophetam: Sæpe expugnauerunt me à iuuentute mea, & supra dorsum meum fabricauerūt peccatores. Quid ergo singulariter filios matris tuæ causaris, quæ te minimè impugnatam? Ad mensam diuitis uenisti, diligenter, inquit, considera quæ ti bi apponuntur. Fratres, ad mensam Salomonis sedemus. Quis ditior Salomone? Non de terrenis dico diuitiis, quanquā & ipsis Salomon abundaret. Sed intuemini præsentem mensam, quomodo supernis est referta deliciis. Spiritualia sunt & diuina, quę nobis in ea apponūtur. Diligēter ergo, inquit, cōsidera, quæ tibi apponūtur, sciens quia talia te oportet prępparare. Ego utiq; in me est diligenter attendo id mihi apponi in his uerbis spōsę, & ad meam prorsus domum. Væ autem homini illi per quem uinculum iucundum turbatur. Iudicium profectō portabit quicunque est ille. Ante mihi contingat mori, quam audire in uobis quempiam iusse clamitantem: Filii matris meæ pugnauerunt contra me. Non ne præsentis cōgregationis tanquam unus matris filij omnes uos estis, singuli alterutrum fratres? Quid ergo foris uos conturbare aut contristare possit, si intus bene estis, & fraterna pace gaudetis? Denique quis uobis nocere poterit (inquit) si boni æmulatores fueritis? Quamobrem æmulamini charismata meliora, ut boni uos probatio æmulatores. Carisma perceptimum, charitas est. Plane incomparabile quod nouæ sponsæ cœlestis sponsæ uolens inculcare curabat, nunc quidem discens. In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Nunc uero: Mandatum nouum do uobis, ut diligatis inuicem: & Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem: ītē quę ceāns unum eos fore sicut ipse, & pater unum sunt. Et uide si non ipse Paulus qui te ad charismata meliora inuitat, inter cætera charitatem in sūmo ponit, siue cum fide, & ipe dicit eam esse maiorem, & supereminentem scientiæ: siue cum innumera uirtutis pluribus aut mirabilibus supernæ gratiæ donis, tandem ad superexcellentiorem uiā

Mat. 26.c
Zach. 13.c
Esa. 38.c

B

Psal. 12.a

C

me supplantationem: Item: Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique. Et si is qui odorat me, super me magna locutus fuisset, absconditissem me forsitā ab eo. Tu vero homo vnanimis dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebat cibos, hoc est, quod à te patior omnino, & contubernali meo, id molestius sentio, fero egrius. Scitis hæc querimonia cuius, & de quo sit.

Agnoscite ergo, & sponsam eodem de filios matris suæ conquerentem affectu, quoniam in eodem spiritu, cùm ait. Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Vnde & alibi loquitur: Amici mei, & proximi mei aduersum me appropinquauerunt, & stetērunt. Longe quęso ā uobis facite semper hoc tam abominabile & detestabile malum, vos qui experti estis, & quotidie experimini quā bonum sit, & quam iucundum habitare fratres in unum, si tamen in unum, & non in scandalum. Alioquin nec iucundum plane nec bonum, sed pessimum ac molestissimum. Væ autem homini illi per quem uinculum iucundum turbatur. Iudicium profectō portabit quicunque est ille. Ante mihi contingat mori, quam audire in uobis quempiam iusse clamitantem: Filii matris meæ pugnauerunt contra me. Non ne præsentis cōgregationis tanquam unus matris filij omnes uos estis, singuli alterutrum fratres? Quid ergo foris uos conturbare aut contristare possit, si intus bene estis, & fraterna pace gaudetis? Denique quis uobis nocere poterit (inquit) si boni æmulatores fueritis? Quamobrem æmulamini charismata meliora, ut boni uos probatio æmulatores. Carisma perceptimum, charitas est. Plane incomparabile quod nouæ sponsæ cœlestis sponsæ uolens inculcare curabat, nunc quidem discens. In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Nunc uero: Mandatum nouum do uobis, ut diligatis inuicem: & Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem: ītē quę ceāns unum eos fore sicut ipse, & pater unum sunt. Et uide si non ipse Paulus qui te ad charismata meliora inuitat, inter cætera charitatem in sūmo ponit, siue cum fide, & ipe dicit eam esse maiorem, & supereminentem scientiæ: siue cum innumera uirtutis pluribus aut mirabilibus supernæ gratiæ donis, tandem ad superexcellentiorem uiā nos nittit: haud aliam profecto illam quam charitatem diffiniens, Denique quid nam huic comparandum putemus, quę ipsi prę fertur martyrio ac fidei trāsferenti mōtes? Hoc igitur est quod dico: pax uobis à uo- bis sit, & omne quod extrinsecus minari uidetur, non terret, quia non nocet. Nam econtrario quicquid foris blanditi apparet, nulla est profectò consolatio, si intus (q̄ absit) seminarium discordæ germinauerit. Proinde dilectissimi, pacem habet e ad uos & nolite lædere inuicem, non facto, non uerbo, non signo qualicunque: & ne quis forte exacerbatus, & præoccupatus à pusillanimitate spiritus, & tempestate Deum interpellare cogatur aduersus eos, qui se leserint aut cōtristauerint, & prorumpere in uerbum graue contingat, Filij matris meæ pugnauerunt contra me. Sic enim peccātes in fratrem, in Christum peccatis, qui ait: quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Nec cauendum à grauioribus tantum offensis; uerbi gratia ab aperto conuicio seu maledicto: sed à clādestino quoque & uenenato susurio. Non inqua, sufficit os custodire ab his, & his similibus, cauenda sunt, & leuia si tamen leue debeat dici, quodcūque in fratrem præsumpseris uolūtate lædēdi cum hoc solo si irascaris illi, diuini reus iudicij tenearis. merito quidem. Nam q̄ tu leue putas, & ob hoc leuitus præcipitas, plerunque alius aliter accipit, tanquam homo uidens in facie, & secundum faciem iudicans, para tus festucam trabem suspicare & scintillam putare fornacem. Non.n. est omniū charitas illa quæ omnia credit. Proni sunt autē sensus hominis, & cogitationes ad malū potius suspicandū, quā ad bonū credendū: præsertim ubi disciplina silētij, nec te, qui in causa es excusase permittit: nec illum uultus suspicionis aperire, q̄ patitur, ut curetur. Ira vritur ille, & moritur clauso & læthali vulnere intra semetipsū gemens, dū totus in ira & disceptatione positus, nil aliudfideas versare in mēte possit, nisi iniuriā quā accepit. Nō potest orare, nō potest legere, non sanctum aut spirituale aliquid meditari. Et ita intercepto uitali spiritu, dum suis destituta alimētis vadit ad mortē anima pro qua Christus mortuus est, quid tu interim quęso animi habes? Quid oratio tua aut opus quodcunque interim feceris sapit tibi, contra quem nimirū Christus anxie clamat de pectore fratris tui quem cōtristasti,

Mat. 10.d
Mich. 7.d
Psal. 37.b

D

E

Mat. 25.d

1. Co. 13.b
Gen. 8.d

F

Universidad de Deusto
Biblioteca

stasti, Filius (inquiens) matris meæ pugnat contra me: & qui simul mecũ dulces capiebat cibos, repleuit me amaritudine?

Quod si dixeris illũ non tam grauiter protam leui causa debuisse turbari: Respondeo. Quanto leuior est, tanto à te leuius potuit nõ committi: quanquam nescio quomodo leue dicas (ut iam dixi) quicquid amplius est quã irasci, cum vel hoc ipsum obnoxium esse iudicio ex ore ipsius acceperis
Heb.10.c iudicis. quid enim? Tunc leue dixeris, in quo offenditur Christus, unde ad Dei iudicium pertrahi habes, cum horrendum sit incidere in manus Dei uiuentis? Tu ergo accepta sorte iniuria (quod quidem interdum non accidere in his conuentibus
G difficile est) non continuo, more secularis, oblique referire fratrem responsione festines, sed neque sub specie quasi corripiẽdum verbo acuto, & uenti transfigere audeas vllatenus animam, pro qua Christus affigi cruci dignatus est, non grunnire quasi increpando, non labiis musitare quasi murmurando, non narem contrahere, aut cachinnare quasi subsannando, non frontem rugare quasi inuehendo aut comminando.
Sane commotio tua ibi moriatur vbi oritur nec permittatur exire quæ mortem portat, ne perimat, vt dicere possis, & tu cum pro-
psal. 76.a phera: Turbatus sum, & non sum locutus. Quosdam altius intellexi sentire istud quasi de diabolo, & angelis eius dictum, qui cũ fuerint, & ipsi filij Hierusalem illius quæ sursum est mater nostra: ex quo lapsi sunt, non cessant sororem suam ecclesiam impugnare. Sed neque contendo si quis usurpet hoc etiam in bonam significationem, secũ-
Ephes.6.d dum quod spirituale qui sunt in ecclesia, aduersus carnales fratres suos dimicant in gladio spiritus, q̃ est verbũ Dei, uulnerates eos ad salutẽ, atque ad spiritualia istiusmodi impugnationibus prouehentes. Vtinam cor
psa.140.b ripiat me iustus in misericordia & increpet
Deu. 32.f me, percutiens, & sanans, occidens & vi-
Gala.2.d uificans, quo audeã, & ego dicere: Viuo
Mat.5.d autem iam non ego, uiuit uero in me Christus. Esto (inquit) consentiens aduersario tuo dum es cum eo in uia, ne tradat te iudici, & iudex tortori: Bonus aduersarius, cui si consenticus ero, non erit undè aut iudex me calumnietur, aut tortor. Ego profecto si quos vestrum aliquando pro huiusH modi contristaui, non me pœniteat. Contristau enim sunt ad salutem. Et quidem nescio me id feciſſe vnquam absq; mea quæque magna tristitia, secundum illud: Mulier cùm parit, tristitiam habet. Sed ablit Ioan.16.d
ut iam meminerim pressuræ, tenens fructũ vt doloris mei, dum perinde uideam Christũ formatum in sobole: Nescio autem quomodo etiam teneriùs mihi astricti sunt qui post increpatoria, & per increpatoria tandem conualuerunt de infirmitate quam qui fortes ab initio permanserunt, non indigẽtes istiusmodi medicamento.

Ergo in hunc sensum poterit ecclesia seu anima diligens Deũ dicere quod decoloratuit eam sol, mittendo scilicet, & armando de filiis matris eius qui eam salubriter expugnarent, & captiuam ducerent ad fidem amoremque ipsius, multis vtique confixã
psa.119.d sagittis illis de quibus scriptum est: Sagittæ
psal.37.d potentis acutæ. Et item: Sagittę tuę infixę sunt mihi. Ideoque sequitur, & ait, Quoniam non est sanitas in carne mea: vt fecidum animam fanior prorsus fortiorque factus dicat: Spiritus quidem promptus est,
Mat.26.d caro autem infirma. Et cum apostolo. Quã
2.Cor.12 do enim infirmor, tunc potens sum, & hoc ipsum noueris carnis fortitudinem debilitatem spiritus operari. Et quid mirum si hostem
Galat.5 debilitato, tu fortior efficeris. Nisi forte iã tibi insanissime ducas amicam, quæ nõ cessat concupiscere aduersus spiritum. Video ergo si non prudenter fagittas, & impugnari salubriter postulat sanctus cum dicit in oratione: Confige timore tuo carnes.
Psa.118.b Optima timor iste sagitta, qui configit, & interficit carnis desideria, ut spiritus saluus fit. Sed, & qui castigat corpus suum, & in seruitutẽ redigit, nonne is tibi videtur etiã manum contra se pugnãtis ipse iuuare? Est
Hebr.4.c & sagitta sermo Dei viuus, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. De quo
Mat.10.d saluator: Non veni (inquit) pacem mittere, sed gladium. Est etiam sagitta electa amor Christi, quæ Mariæ animam non modo cõfixit, sed etiã pertransiuit ut nullam in pectore uirginali particulã uacuã amore relinqueret: se toto corde, tota anima tota uirtute diligere, & esset gratia plena. Aut certe pertransiuit eã, ut ueniret usque ad nos, & de plenitudine illa omnes accoperemus, & fieret mater charitatis, cuius pater est charitas Deus, parturiens & in solo ponẽs tabernaculũ eius, ut scriptura impleretur

mur quæ dicit: Dedi te in lucẽ gẽtium, ut sis salus mea usque ad extremũ terræ, Hoc enim impleturn est per Mariã, quæ in carne ui
Isaiæ.49 sibilem edidit, quem inuisibilem nec de carne nec cum carne suscepit. Et illa quidem in tota se grande & suaue amoris uulnus accepit: ego uerò me fœlicem putauerim, si summa saltẽ quasi cuspide huius gladii punga interdum me sensero, vt uel modico accepto amoris uulnere, dicat etiã anima mea: Vulnerata charitate ego sum. Quis mihi tribuet in hunc modum non modo uulneCant. rari, sed & expugnari omnino usque ad exterminationem coloris & caloris illius, qui militat aduersus animã? Si exprobrauerint
X filiæ huius seculi illi animæ, quæ huiusmodi eis dicentes pallidam & sine colore esse, nonne tibi congrue posse respondere uidetur: Nolite me considerare quòd fusca sim, quia decoloranit me sol? Et si se ad hoc mouerit peruenisse adhortationibus seu increpationibus aliquorum seruorum Dei æmulantium eam Dei æmulatione, nonne consequenter ueraciterque inferre poterit: Quia filij matris meę pugnauerunt contra me? Erit ergo sensus (iuxta quod dictum est) vt Ecclesia seu studiosa quæuis anima id loquatur, non quasi gemens aut conquerens: sed quasi gaudens & gratias agens, in super & glorians quod pro nomine & amore Christi digna sit fusca, seu decolor esse dici: atque hoc ipsum asscribat non suæ industriæ: sed gratiæ & misericordiæ præuenientis se, & mittentis ad se. Nam quomodo Rom.10.d audirent sine prædicante? Quomodo autem prædicarent nisi mitterẽtur? Filios matris suæ contra se pugnasse memorat nõ vt iniuriã, sed ut non ingrata. Vnde & sequitur. Posuerunt me custodem in uineis. Quod uerbũ utique si spiritualiter examinetur, puto nil in se querimoniæ aut rancoris habere uidebitur, sed magis fauorabile aliquid redolere. Verum ad id contingendum prius sane quam manum apponere audeamus (locus enim sanctus est) conciliandus est nobis solitis precibus, & sic consulendus ille spiritus qui scrutatur alta Dei,
1. aut certe vnigenitus, qui est in sinu patris sponsus Ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula seculorum. Amen.

Qualiter populi fidelium seu animæ electorum per uineas significantur, quarum Ecclesia custos dicitur, & de prudentia carnis, quæ est mors.

Sermo. XXX.

RObuerunt me custodem in uineis. Qui? Tui ne illi oppugnatores, quos proxime memorasti? Audite & intelligite si non se ab illis ipsis fatetur ista promotam, à quibus & passam. Nec mirũ tamen, siquidem fuerit causa pugnandi intentio corrigendi. Nam quis nesciat multos amicabiliter utiliterque multotiens oppugnatos? Quam multos quotidie experimur pijs impugnationibus prælatorũ ad meliora profi cere, prouehi ad altiora? Ergo illud potius demonstremus si possumus, quemadmodũ aduersus Ecclesiam pugnatum sit a filiis matris suæ & hostili animo, & damno utili. Id enim iucundius, cum qui nocere intendunt, prosunt & nolentes. Vtrumque uero sensum tenet superior interpretatio, quoniam quidem non defuerunt, & qui bene, & qui male æmularẽtur eam diuersa intentione pugnantes, sed utrique profuerunt. Intantum denique se profeciſſe ex iis quæ ab æmulis passa est gloriatur, ut pro una uinea quam sibi abstulisse uisi sunt, super multas se gaudeat cõstitutã. Hoc mihi (inquit) M
præstitere pugnãdo cõtra me & cõtra uineã meam, qui dicunt: Exinanite exinanite usque ad fundamentum in ea, uti unã plu-
psa.136.b ribus commutarim. Hoc quippe est quod infert, uineam meam non custodiui: tanquam causam subiungens unde hoc illi contigerit, ut non in una iam, sed in pluribus custos posita sit. Et litera quidem sic est. Sed si eam simpliciter sequimur contenti eo solo quod sonare in superficie illa uidetur, putabimus nos legere in scriptura sancta de his uineis corporeis & terrenis, quas quoti die cernimus de rore cœli, & de pinguedine terræ accipere unde fundunt uinum in quo est luxuria: & sic nihil nõ dico Dũi sponsæ dignum: sed nec cuiuis cęterarum congruũ quid de tam sancta & diuina scriptura attuliſſe uidebimur. Quæ enim conuenientia sponsis & custodiæ uinearũ? Sed etsi conuenire putetur, unde docebimus fuisse aliquando Ecclesiam istiusmodi deputatam officio? Nunquid de uineis cura est

Deo?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deo? Si autem spirituali sensu uineas eccle
sius, idest, fideles interpretamur populos,
iuxta prophetæ sensum dicentis: Vinea do
mini saboth domus Israel est: incipiet for- *Esa.5.b*
tassis elucere nobis quomodo sponsę mini-
me indignum sit fieri custodem in uineis,
puto quidem q̃ & non parua insuper, & in
hoc ipso apparebit prærogatiua, si quis di
ligentius curet aduertere quantum ubique
per orbem in huiusmodi uineas dilatauerit
terminos suos à die illa, qua Hierosolymis
A à filiis matris suæ expugnata est, & exturba
ta, una cum prima illa sua nouella planta-
tione, multitudinem dico credentiũ quo-
rum legitur fuisse cor unum, & anima una. *Act.4.f*
Et ipsa est quã modo fatetur se minime cu-
stodisse: sed non ad insipientiã sibi. Nec.n.
ita inde exulta in persecutione fuit, ut non
alibi plãtaretur, atque aliis locaretur agrico
lis, qui reddãt fructus eius temporibus suis.
Nõ prorsus nõ periit, sed migrauit, etiã cre-
uit & dilatata est, tanquã cui benedixit Do
psal. 79.b minus. Denique leua oculos tuos, & uide
si non operuit montes umbra eius, & ar-
busta eius cedros Dei: si non extendit pal-
mites suos usque ad mare, & usque ad flu-
men propagines eius. Nec mirum: Dei
2.Co.3.b enim ædificatio est, Dei agricultura est.
Ipse fœcundat, ipse propagat, ipse putat &
purgat eam ut fructum plus afferat. Quan
do nempe sua destitueret cura uel opera,
quam plantauit dextera eius? Non plane
habenda neglectui, in qua Apostoli palmi
tes, Dominus uitis, & pater eius agricola
est. In fide plantata, in charitate mittit ra-
dices, defossa sarculo disciplinę, stercorata
pœnitentium lachrymis, rigata prædican-
tium uerbis, & sic sane exuberans uino in
quo est Lætitia, sed nõ luxuria, uino totius
suauitatis, nullius libidinis. Hoc certe ui-
num lætificat cor hominis, hoc cõstat & an
gelos bibere cum lætitia. Denique gaudẽt
in conuersione & pœnitentia peccatorum,
salutem hominum sitientes. Lachrymæ pœ
nitentium uinum eorũ, quod in illis vitæ
B odor, sapor gratiæ sit, indulgentiæ gustus,
reconciliationis iucunditas, sanitas redeun
tis innocentiæ, serenatæ suauitas conscien-
tiæ. Ergo ex illa una uinea quã sæuæ perse
cutionis uisa est deleuisse tempestas, quãtæ
in uniuersa terra propagatæ resloruerit? Et
in his omnibus custos posita sponsa est, ut
nõ contristetur, quod primã uineã non cu
stodiuit. Consolare filia Sion: si cæcitas
ex parte contigit in Israel, quid tu perdis?
Mirare mysterium, & noli plangere detri-
mentum. Dilata sinum, & collige plenitu- *Act.4.f*
dinem gentium. Dic ciuitatibus Iudæ:
Vobis oportebat primum loqui uerbũ Dei
sed quoniã repulistis illud, & indignos vos
iudicastis æternæ uitę, ecce cõuertimur ad
gentes. Moysi sane oblatũ est à deo, si præ *Exo.32.d*
uaricatorum populum vellet dimittere, &
diuinæ exponere vltioni, ipsum quidem fe
ri posse in gentem magnam: sed ille renuit.
Quare? Ob nimiam profecto dilectionem
qua illi fortiter deuinctus populo tenebã-
tur, & quoniã nõ requirebat quæ sua sunt,
sed Dei honorem, & non quod sibi utile fo-
ret, sed quod multis. Et ille quidem fic.
Ego autem consilio secretiori puto hoc mu
nus diuinitus pro sui magnitudine seruatũ
sponsæ, ut ipsa potius & non Moyses mit-
teretur in gentẽ magnam. Non enim opor *Mat.16.d*
tebat amicum sponsi præripere sponsæ be-
nedictionem, & propterea non quidẽ Moy
ses, sed noua sponsa cui dicitur: ite in mũ
dum uniuersum, prædicate euangeliũ om-
ni creaturę: ipsa, inquam, prorsus missa
est in gentem magnam. Num in maiorem C
potuit quàm in vniuersitatem? Et facile
vniuersitas cessit portanti pacem, gratiam
offerenti. Sed non sicut gratia, ita & lex:
quàm dissimili vultu ad omnem conscien-
tiam se offerunt suauitas huius, & illius au
steritas. Quis sane ex æquo respiciat cu-
demnantem & consolantem, repoſcentẽ &
ignoscentem, plectentẽ & amplectentem?
Non pari profecto acceptabitur voto vm-
bra & lux, ira & pax, iudicium & misericor-
dia, figura & veritas, uirga & hæreditas,
frenum & osculum. Graues denique Moy *Exo.17.c*
si manus testibus Aaron & Hur. Graue le-
gis iugum testibus ipsis apostolis, qui hoc
& sibi & patribus importabile clamitant: *Act.15.c*
Graue iugum, & vile præmium: nam ter-
ra est in promissione. Pro huiusmodi non
est Moyses missus in gentem magnam. Ve
rum tu mater ecclesia promissione habens
vitæ quæ nunc est, & futuræ, facile in dupli
ci gratia obtines ab vniuersis te recipi, &
propter iugum suaue, & propter regnũ sub-
lime. Pulla de ciuitate, ab vniuersitate ex-
ciperis, dum sic prouocat quod promittis,
vt quod imponis non terreat. Quid adhuc
vnius vineæ plangis damnum, quod tanto
tibi fœnore compẽsatum est? Pro eo quod
fuisti derelicta, & odio habita, & non fuit

qui per eam transiret. Ponam te (inquit) in
superbiam seculorum, gaudium in genera-
tione, & generationem: & suges lac gentium
& mamilla regum lactabetis, & scies quia
ego Dominus saluans te, & redemptor tuus
fortis Iacob. Tali itaque modo dicit spon-
sa posita custodem in vineis, & quia ui-
neã suam non custodiuit. Ego loci huius oc-
casione meipsum reprehendere soleo, quod
animarum susceperim curam, qui meã non
sufficerẽ custodire, vineas animas interpre-
tans. Quod si probas, & tu hanc nostram
interpretationem, vide etiam consequenter
an recte quoque dicamus fidem, vitem: uir-
tutes, palmites: botrum, opus deuotionem,
uinum? Siquidẽ nec palmes absque vitæ,
nec virtus sine fide aliquid est. Sine fide.n.
impossibile est placere Deo, fortasse & di-
lucere necesse erit. Denique omne, quod *Rom.14.d*
non est ex fide, peccatum est. Hoc ergo con
fiderare oportuit illos, qui me posuerunt cu
stodem in uineis, si videlicet propriam cu-
stodirem. At quanto tempore inculta ia-
cuit, & deserta, redacta in solitudinẽ? Pror-
sus defecerat vinum ex ea, arefactis præ ste
ritate fidei, uirtutum palmitibus. Erat fi-
des, sed mortua. Quomodo enim non mor
tua sine operibus? Et id quidem in seculari
vita. Cæterum conuersus ad dominum, me
liuscule cæpi, fateor, custodire, non tamen
prout oportuit. Et quis nempe ad hoc ido- *Luc.14.d*
neus? Nec sanctus propheta, qui ait. Nisi
dominus custodierit ciuitatem, frustra uigi-
lat qui custodit eam. Quantus etiam tunc
memini me patere insidijs illius qui sagittat
in occultis immaculatum? Quantum nobis,
uinea mea furtiuis subreptum est machi-
namentis eo ipso tempore quo uigilantius
intendere cœpimus curæ, & custodiæ no-
stri? Quot & quales piorum botros operũ
aut præfocauit ira, aut tulit iactantia, aut
fœdauit inanis gloria? Quanta ab illecebra
D gulæ, quanta ab acediæ spiritu, quanta a pu
sillanimitate spiritus, & tempestate sustinui
mus? Sic eram, & nihilominus tamen posue
runt me custodem in uineis, non conside-
rantes, quid de mea ego facerem, vel feci-
sem, nec audientes arguentem magistrum
ac dicem. Si quis domui suæ præesse ne-
scit, quomodo ecclesię Dei diligentiam ha-
bebit?

Miror audaciam plurimorũ, quos uide-
mus de suis uineis non colligere nisi spinas,
& tribulos, uineis tamen dominicis etiam se
ingerere non uereri. Fures sunt, & latrones
non custodes, neque cultores. Hoc illis. Væ
autem mihi etiam nunc a periculo uineæ
meæ, imo magis nunc quando pluribus in-
tentus, minus circa unam diligens, minusq̃
solicitus fieri cogor. Nec sepem circun-
dare, nec torcular fodere in ea licet. Heu
destructa est maceria eius, & uindemiant *psal.79.b*
eam omnes qui prætergrediuntur uiam. Pa
tet exposita tristitiæ, iracundiæ, atque impa
tientię peruia. Demoliuntur eam sedulæ
quędam vulpeculę instantium necessitatũ.
Irrumpunt undique anxietates, suspitiones,
solicitudines. Turbæ discordantium, causa-
rum molestiæ, rara hora desunt. Non est
prohibendi facultas, non copia declinandi,
sed nec orandi spacium. Quo imbre lacry-
marum perfundere sufficiam sterilitatem
animæ meæ? Vineæ meæ, uolui dicere, sed
de psalmo sic incidit propter usum, & sen-
sus idem est. Nec piget erroris, qui admo-
net similitudinis, quia non de vinea sermo
est, sed de anima. Ergo anima cogitetur, cũ F
uinea legitur. Siquidem sub huius specie,
& nomine illius sterilitas deploratur. Qui-
bus ergo lachrymis rigabo sterilitatẽ uineæ
meæ? Omnes palmites eius aruerunt præ
inopia. Iacent sine fructu, eo q̃ non habeãt
humorem. Iesu bone, quos fasciculos sarmẽ
torum ex eis in tuo quotidie sacrificio ustio
contriti cordis mei te teste ablumit? Sit ob- *psal.50.d*
secro sacrificium tibi spiritus contribulatus
cor contritum, & humiliatum Deus ne de-
spicias. Et ego quidem sic pro imperfecto
meo traho ad me capitulum præsens. Perfe
ctus autem omnis erit, qui alias dicere pote
rit. Vineã meã non custodiui: illo uidelicet
sensu quo saluator loquitur in Euangelio.
Qui perdiderit animam suam propter me, *Mat.10.d*
inueniet eam. Idoneus plane, & dignus qui
ponatur custos in uineis, quem propriæ cu
ra uineæ a commissarum diligentia, & soli-
citudine non impedit, aut retardat. Dum
non quærit, quę sua sunt, neque quod sibi
utile est, sed quod multis. Propterea sane Pe *Luc.22.d*
tro cura usta credita est tin tam multis uineis
quæ erant de circuncisione, quia homo pa-
ratus erat, & in carcerem, & in mortẽ ire,
usque adeo suæ uineę, id est, suæ animæ nõ
detinebatur amore quo minus curæ inten-
deret creditarum. Merito & Paulo inter gẽ
tes tam ingens sylua credita est uinearum,
quod & ipse in suæ custodia uineæ minime
curiosus inuentus sit, ita ut non solum alli-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gari, sed & mori in Hierusalem paratus fue-
Act. 21. c rit propter nomen domini Iesu Christi. De-
nique nihil horum uereor, inquit, nec facio
G animam meam preciosiorem quã me. Optimus æstimator rerum, qui nil suorum sibi
præferendum existimet. Quam multu saluti
proprię modicam vilissimamque pecuniam
prætulerunt? Paulus nec animam. Non in-
quit, facio eam preciosiorem quam me. Er-
go differentiam facis inter te, & animam
tuam. Prudenter quidem tu tibi pluris es
quam quiduis tuum. Sed quomodo non tua
Rom. 7. c anima tua? Arbitror quod quia Paulus iam
tunc in spiritu ambularet, & mente consentiret legi Dei, quoniã bona est, idcirco hanc
ipsam mentem suam tanquam principale ac
supremum quiddã sui, dignum duxerit suimet potius quam suę cuiuspiam rei nomine designare: reliquum verò quod constat
naturæ esse inferioris, & inferiori proinde
uilioriq; essentiæ (quod est corpus) inhærere non modo officio unificãdi ac sensificandi, sed & fouendi nutriendiq; desiderio:
hoc, inquam, sensuale atque carnale appellatione sui homo spiritualis indignum iudicans, inter sua magis censuit deputandum,
quam se personaliter exprimendum per illud. Cum me dico, inquit, excellentius,
quod in me est, in quo & sto per gratiã Dei,
id est, mentem rationemq; intellige. Cum
loquor animam meam, hoc inferius accipe,
quod carni animandę videx accommodatũ,
etiam, & iunctum in concupiscentia. Id me
fuisse quidẽ, sed iam non esse agnosco, quia
non secundum carnem adhuc ambulo, sed
secundum spiritum. Viuo ego iam non ego,
uiuit uero in me Christus. Secundum men
H tem ego, secundum carnem non ego. Quid
Rom. 8. a enim si carnaliter etiam nunc anima concu-
Gala. 2. d piscit? Iam non ego operor illud, sed quod
Rom. 7. c habitat in me peccatum. Et ideo non me
quidem, sed tamen meum dixerim quod in
me carnaliter sapit, idq; non aliud quam
ipsam animam. Reuera enim animæ portio est carnalis affectio eius, & uita quã administrat corpori. Hanc ergo animam suã
Paulus spernebat præ se, paratus pro domino non solum alligari, sed mori in Hierusalem, & sic perdere animam suam iuxta consilium domini. Tu quoque si propriam deseras uoluntatem, si corporis uoluptatibus
perfecte renuncies, si carnem tuã crucifiga,
cum vitijs, & concupiscentijs, sed & mortifices membra tua, quæ sunt super terrã: pro-
babix te Pauli imitatorẽ, qui non facies aniMat. 16. b
mam tuam preciosiorem teipso: probabis,
& Christi discipulum etiam illam perdẽdo
salubriter. Et quidem prudentius eam per-
dis, ut custodias, quam custodis, ut perdas.
Nam qui uoluerit animam suam saluam fa-
cere, perdet eam. Quid hic vos dicitis ob-
Hippocrates, & sequaces eius docent ani-
mas saluas facere in hoc mundo: Christus,
& eius discipuli perdere. Quemnam vos e
duobus sequi magistrum eligitis? At ma-
nifestum se facit qui sic disputat, Hoc ocu-
lis, hoc capiti, & illud pectori, uel stomacho
nocet. Profecto unusquisque quod a suo
magistro didicit, hoc in medium profert.
Num in euangelio legisti has differentias,
aut in prophetis, aut in literis apostolorum?
Caro, & sanguis pro certo reuelauit tibi hãc I
sapientiam, non spiritus patris. Est enim
carnis hæc sapientia. Sed audi quid de ipsa nostri medici sentiant. Sapientia (inquiunt) carnis mors est. Item: Sapientia Rom. 8. a
carnis inimica est Deo. Num Hippocratis Lucian.
seu Galeni sententiam, aut certe de schola
Epicuri debui proponere uobis? Christi
sum discipulus: Christi discipulis loquor.
Ego si peregrinum dogmata induxero, ipse
peccaui. Epicurus atque Hippocrates, cor-
poris alter uoluptatem, alter bonam habitudinem præfert, meus magister vtriusque rei
contemptum prædicat. Animæ in corpore uitam, quam summo studio iste unde fu-
stentet, ille unde, & delectet inquiris, atque
inquirere docet, saluator monet, & perdere.
Quid enim tibi aliud de Christi adiutorio
sonuit cum paulò ante clamatum est: Qui
amat animam suam, perdet eam? Perdet
eam, dixit siue ponendo, ut martyr, siue addendo, ut pœnitentes. Quanquam genus
martyrij est, spiritu facta carnis mortificare,
illo nimirum quo membra cæduntur ferro,
horrore quidẽ mitius, sed diuturnitate mo-
lestius. Videsne hac sententia magistri mei
carnis sapientiam condemnari, per quam
utiq;, aut in luxum voluptatis diffluitur, Iudas 8. c
aut ipsa quoque bona ualetudo corporis vi-
tra quam oporteat appetitur? Denique, q
vera sapientia in uoluptates non effluat, ap-
disti profecto a sapiente ne inuenire quidem
hanc in terra suauiter viuentium. Qui au-
tem inuenit, dicit: Super salutem, & omẽ Sapie. 7. a
pulchritudinem dilexi sapientiam. Si super
salutem, & pulchritudinem, quanto magis super

super voluptatem, & turpitudinem? Quid
uero prodest temperare a voluptatibus, &
inuestigandis diuersitatibus complexionũ,
ciborumq; uarietatibus exquirendis, quotidianam expendere curam? Legumina (inquiũt) ventosa sunt, caseus stomachũ grauat,
lac capiti nocet, potum aquæ nõ sustinet pe-
ctus, caules nutriunt melancholiam, chole-
ram porri accendunt, pisces de stagno, aut
de lutosa aqua meæ penitus cõplexioni non
congruunt. Quale est hoc, vt in totis fluuijs
agris, ortis, cellarijsve reperire uix possit,
quod comedas? Puta te, quæso, monachum
esse, non medicum, nec de complexione iu-
dicandum, sed de professione. Parce obse-
ro primum quidem quieti tuę, parce dein-
de labori ministrantium, parce grauamini
domus, parce conscientię. Conscientiæ dico
nõ tuæ, sed alterius, illius uidelicet qui pro-
pe sedens, & edens, quod sibi apponitur, de
tuo singulari iciunio murmurat. Scandalo
quippe est ei aut tua odiosa superstitio, aut
diuitia quam forte putat illius qui tibi ha-
bes prouidere. Scandalizatur, inquã, in tua
singularitate frater iudicans te superfluc-
sum, tanquam superflua quæritatem: aut
certe ine durum causans, qui non perqui-
rem victui tuo necessaria. Frustra sibi qui- 1. d
dam blandiuntur de exemplo Pauli hortan
tis discipulum non bibere aquam, sed modi
cum uini propter stomachum, & frequen
tes suas infirmitate. Qui attendere debent
primum quidem Apostolum minimè sibi-
ipsi rem illiusmodi suadere, sed nec discipu-
lum æquè exposcere sibi. Deinde non mo-
nachio hoc intimari, sed episcopo, cuius ui-
ta teneræ adhuc, & nascenti ecclesiæ per-
necessaria esset. Timotheus hic erat. Da
mihi alterum Timotheum, & ego cibo eũ
si vis etiam auro, & potobalsamo. Ceterũ
tu tibimetipsi dispensas, misertus tui. Su-
specta est mihi (fateor) tua ipsius in te di-
spensatio, & vereor tibi illudi sub tegmine,
& nomine dilectionis a carnis prudentia.
Id te saltem volo admonitum esse, ut si tibi
ita autoritas Apostoli placet de bibendo ui-
no, modico, quod ille adiunxit, non præ-
termittas. Et de hoc satis. Sed reuertamur
ad ipsam, & discamus ab ea timeas pro-
pterea utiliter non custodire, præsertim nos
qui tudemur deputati custodes in uineis
ipsius ecclesię Iesu Christi domini nostri,
qui est super omnia Deus benedictus in se-
cula, Amen.

De excellentia diuinæ uisionis, & qualiter in præsenti sanctis uiris gustus diuinæ præsentiæ uariatur pro uarijs animæ desideriis. Sermo XXXI.

INdica mihi quẽ diligit anima
mea, ubi pascas, ubi cubes in
meridie. Studiosis mẽtibus ver-
bum sponsus frequenter appa-
ret, & non sub una specie. Quid ita? Profecto quoniã nondũ uidetur sicuti est. Nempe illa uisio stat, quia forma stat, quæ tunc
videtur. Est enim, nec vllam capit ex eo, q M
est, fuit, uel erit mutationem. Tolle nempe
fuit, & erit, unde iam transmutatio, aut uicissitudinis obumbratio? At quicquid ueniens ex eo, quod fuit non cessat tendere in
id quod erit, transitum sane habet per est,
sed omnino non est. Nam quomodo est,
quod nunquam in eodem statu permanet?
Solũ proinde uere est, quod nec affuit præciditur, nec aberit expungitur: sed solum
atque inexpugnabile remanet ei est, & manet, quod est. Nec fuit sane tollit illi esse ab
æterno, nec erit esse in æternũ: ac per hoc sibi uẽdicat verũ esse, id est in creabile, interminabile, inuariabile. Cũ igitur ipse qui sic
est, immo qui nõ sic, aut sic est, uidetur sicuti est, stat vt dixi illa uisio, quia nulla eã interpolat vicissitudo. Et tunc ille de euangelio unus omnibus qui sic uidens denarius
redditur in una specie, quæ offertur. Nã & Mat. 20. a
quod apparet, ut inuariabile in se est, ita inuariabiliter intuẽtibus præsto est: & quibus
apparet, nil uidere desiderabilius uolũt, nil
possunt delectabilius. Quando ergo illa, uel
fastidiet auditas, vel se subtrahet suauitas,
uel fraudabit ueritas, uel deficiet æternitas?
Quod si in æternũ extenditur uidẽdi copia
pariter, & uoluntas quomodo nõ plena fœlicitas? nil quippe, aut deest iã semper uidentibus, aut supereſt semper uolentibus. At talis uisio nõ est uitæ præsentis, sed in nouissimis reseruatur, his duntaxat qui dicere possunt: Scimus quia cũ apparuerit, similes ei 1. Ioan. 3. c
erimus, quia videbimus eũ sicuti est. Et nũc
quidẽ apparet quibus uult, sed sicuti uult,
nõ sicuti est. Nõ sapiens, nõ sanctus, nõ propheta videre illũ sicuti est potest, aut potuit
in corpore hoc mortali, poterit aũt in immortali, qui dignus habebitur. Itaque uidetur, & luc, sed secut uſ ipſi, & non sicuti est.
Nã neq. hoc luminare magnũ (solẽ loquor,
istũ quẽ quotidie vides) vidistī tamen ali-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quando sicuti est, sed tãtum sicut illuminat, verbi causa aerem, montem, parietẽ. Quod nec ipsum quidem aliquatenus posses, si nõ aliqua ex parte ipsum lumen corporis tui pro sui ingenita serenitate, & perspicuitate cœlesti lumini simile esset. Non denique alterum membrum corporis capax est luminis, ob multam vtique dissimilitudinem. Sed nec ipse oculus cum turbatus fuerit, lumini propinquabit, nimirum ob amissam similitudinem. Qui ergo turbatus, nullatenus serenum solem uidet propter dissimilitudinem, serenus aliquatenus videt propter nonnullam similitudinem. Profecto si pari prorsus puritate uigeret, uideret omnino ino ffensa facie eum sicuti est, propter omnimodam similitudinem. Ita, & solem iustitiæ illum qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, uidere in hoc mundo sicut illuminat illuminatus potest, tanquam iam in aliquo similis: sicuti est, omnino non potest, tanquam nondum perpsal.33.a fectè similis. Propterea dicit: Accedite ad eum, & illuminamini: & facies vestræ non confundentur. Ita sane, sed si quantum satis
B est illuminamur, ut reuelata facie speculan-
2.Cor.3.d tes gloriam Dei, in eandem imaginem transformemur de claritate in claritatem tanquam a domini spiritu. Ergo accedendum
Pro.25.d ad eum, non irruendum, ne irreuerens scrutator maiestatis opprimatur a gloria. Nec locis sane accedendum, sed claritatibus, ipsisque non corporeis, sed spiritualibus tanquã a domini spiritu. A domini plane, & non a nostro, quamuis in nostro. Qui itaque clarior, ille propinquior: esse autem clarissimum, peruenisse est. Porrò iam præsentibus non aliud est uidere sicuti est, quam esse sicuti est, & aliqua dissimilitudine non confundi. Sed id tunc, ut dixi. Interim uerò tanta hæc formarum varietas, atque numerositas specierum in rebus conditis, quid nisi quidam sunt radij deitatis monstrantes quidem quia uerè sit a quo sunt, non tamen quid sit prorsus diffinientes? Itaque de ipso uides, sed non ipsum. Cum autem de eo quem non uides, cætera vides, scis indubitanter existere quem oportet inquirere, ut inquirentem non fraudet gratia, negligentem ignorantia non excuset. Verum hoc genus uidendi commune. In promptu e-
Rom. 1.c nim est (iuxta Apostolum) omni vtenti ratione, inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt intellecta conspicere.

Alius proculdubio ille modus quo quondam patribus crebra illa atque ambitiosa diuinæ presentiæ familiaritas dignanter indulta est, quanquam nec ipsius sicuti est, sed sicut dignata est. Nec uno omnibus modo, sed ut ait Apostolus, multifariẽ multisque modis: cum ipse in se sit vnus, dicente ipso Heb.1.a
C ad Israel: Dominus Deus tuus Deus unus Deut.6.a
est. Et hæc demonstratio non quidem communis, sed tamẽ foris facta est, nimirum exhibita per imagines extrinsecus apparentes seu uoces sonantes. Sed est diuina inspectio eo differentior ab his quo interior, cum per seipsum dignatur inuisere Deus animam quærentem se, quę tamen ad quærendum toto se desiderio, & amore deuouit. Et hoc psal.9.a
signum illiusmodi aduentus eius sicut ab eo qui expertus est edocemur: ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimico eius. Oportet nanque, vt sancti desiderij ardor præueniat faciem eius ad omnem animam ad quam est ipse venturus qui omnem cõsumat rubiginem vitiorum, & sic præparet locum domino. Et tunc scit anima quoniam iuxta est dominus, cum se senserit illo igne succensam, & dixerit cum propheta: De excelso misit ignẽ in ossibus Thren.1.d
meis, & eruduit me. Et illud: Concaluit cor psal.38.a
meum intra me, & in meditatione mea exardesceat ignis.

Tali animæ suspiranti frequenter immo sine intermissione oranti, & afflictanti se præ desiderio, cum interdum desideratus ille qui ita quæritur, miseratus occurrit, puto illi de propria experientia conuenire, ut dicae cum sancto Hieremia: Bonus es Domi- Thren.3.c
ne sperantibus in te, animæ quærenti te. Sed & angelus eius qui unus est de sodalibus sponsi, in hoc ipsum deputatus, minister pro fecto, & arbiter secretæ mutuæque salutationis, is inquã, angelus quomodo tripudiat, quomodo collætatur, & condelectatur, & D
conuersus ad dominum dicit: Gratias ago psal.118.a
tibi Domine maiestatis, quia desiderijs cordis eius tribuisti ei, & voluntate labiorum eius non fraudasti eam. Ipse est qui in omni loco sedulus quidam pedisequus animæ non cessat solicitare eam, & assiduis suggestionibus monere dicens: Delectare in do psal.36.a
mino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Et rursum: Expecta dominum, & custodi viam eius. Item Si morã fecerit, expecta eũ, quia psal.26.a
ueniens veniet, & non tardabit. Ad dominum autem: Sicut ceruus, inquit, desiderat
ad

ad fontes aquarum, ita desiderat anima ista ad te Deus. Desiderauit te in nocte, sed & spiritus tuus in præcordijs eius de mane uigilauit ad te. Et iterum: Tota die expandit ad te manus suas, dimitte illam quia clamat post te, Conuertere aliquantulum, & deprecabilis esto super eam. Respice de cœlo, & vide & uisita desolatam. Fidelis paranymphus, qui mutui amoris conscius, sed non inuidus, non suam quærit, sed domini gratiam: discurrit medius inter dilectum, & dilectam, uota offerens, referens dona. Excitat illam, placat illum. Interdum quoque (licet raro) repræsentat eos pariter sibi, siue hic rapiens, siue illum adducens. Siquidem domesticus est, & notus in palatio, nec uereretur repulsam, & quotidie videt faciem patris.

Vide autem tu ne quid nos in hac uerbi animæque cõmixtione corporeum seu imaginatorium sentire existimes. Id loquimur
Cant.6.c
E quod Apostolus dicit, Quoniam qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Excessum purę mentis in Deum, siue Dei pium descensum in animam, nostris quibus possumus exprimimus verbis spiritualibus spiritualia comparantes. Itaque in spiritu fit ista coniunctio, quia spiritus est Deus, & cõcupiscit decorem animæ illius quam forte aduerterit in spiritu ambulantem, & curam cutis non perficientem in desiderio, præsertim si sui
Cant.5.c amore flagrantem conspexerit. Non ergo sic affecta, & sic dilecta, contenta erit omnino, uel illa, quę multis per ea, quę facta sũt, vel illa, quæ paucis per visa, & somnia facta est manifestatio sponsi, nisi & speciali præro gatiua intimis illum affectibus atque ipsis medullis cordis cœlitus illapsum suscipiat habeatque præsto quem desiderat non figuratum, sed infusum: non apparentem, sed afficientem: nec dubium quin eo iucundio rem, quo intus, non foris. Verbum nempe est non sonans, sed penetrans: non loquax, sed efficax: non obstrepens auribus, sed affectibus blandiens. Facies est non formata, sed formans: non perstringens oculos corporis, sed faciẽ cordis lætificans gratia quippe amoris munere, non colore. Non tamen adhuc illũ dixerim apparere sicuti est, quandiu non omnino aliud hoc modo exhibeat quã quod est. Neque.n. vel sic cõtinuè præsto erit quamuis deuotissimis mentibus, sed nec uniformiter omnibus. Oportet nanque pro uarijs animæ desiderijs diuinæ gustum
F præsentię variari, & infusum saporẽ supernę dulcedinis diuersa appetentis animi aliter atque aliter oblectare palatũ. Denique aduertisti in hoc amatorio cãmine quotiens mutauerit vultum, & in quanta multitudine dulcedinis suæ coram dilecta dignatus sit transformari, & quomodo nunc quidẽ instar verecundi sponsi sanctæ animæ secretos petat amplexus, & osculis delectetur, nũc uero in oleo, & unguentis medicum exhibere appareat, nimirum propter teneras, & infirmas animas illiusmodi adhuc indigentes fomentis, & medicamentis, vnde & delicato adolescentularum nomine designantur. si musitet quis, audiet quia non est opus sa Matt.9.b
nis medicus, sed male habentibus. Nũc rursum quasi uiator quispiã itinerantibus sponsæ simul atque adolescentulis sese associans, iucundissimis confabulationibus suis a labore uiæ omnem releuat comitatum, ita ut eo discendente loquantur: Nónne cor nos- Luc.24.c
strum ardens erat in nobis de Iesu, dum loqueretur nobis in uia?

Facundus comes, qui in sermonũ, & morum suauitate suorũ tanquam in quadam suaueolentia spirantium unguentorum post se currere faciat uniuersos. Vnde, & dicũt: In
Cant.1.a odore unguentorum tuorũ curremus. Item aliquando occurens quasi prædines aliquis paterfamilias qui in domo sua abundet panibus, immo tanquam rex magnificus, & potens, qui sponsę pauperis uideatur pusillanimitatem erigere, prouocare cupiditatem, demonstrans illi omnia desiderabilia gloriæ suæ, diuitias torcularium ac promptuariorum, ortorum, & agrorum copias denique etiam introducens eam in ipsa secreta cubiculi. Nimirum confidit in ea cor uiri sui, &
G non est ex omnibus quod ab illa existimet Prou.vl.b
abscondendum, quam redemit inopem, probauit fidelem, amplexatur amabilem. Atque ita non cessat siue hoc siue illo modo interno iugiter apparere conspectui quærentium se, ut sermo impleatur quem dixit: Ecce ego Mat.vl.d
uobiscum sum usque ad consummationem seculi. Et in his omnibus suauis, & mitis, & multæ misericordiæ. Nam in osculis quidẽ affectuosum, & blandum, in oleo autem, & in pigmentis atque vnguentis clementem, & affluentem visceribus pietatis, & compassionis. Porro in uia hilarem, affabilem, plenum gratię, & solatij: in ostensione uerò diuitiarum ac possessionum munificum se ac largum pro regia liberalitate remunera-

torem demonstrat. Ita per omnem huius carminis textum reperies verbum istiusmodi similitudinibus adumbrari. Vnde ego puto id significatum apud prophetam, vbi ait:
Thre. 4.d Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus, in vmbra eius viuemus inter gẽtes: quod scilicet videamus nunc per speculum, & in ænigmate, & necdum facie ad faciem. At istud sane donec viuimus inter gentes. Nam inter angelos aliter: quando iam indifferenti omnino fœlicitate cum ipsis videbimus eum & nos sicuti est, hoc est, in forma Dei, & non in umbra. Quomodo nanque apud veteres quidem umbrã figurãque dicimus extitisse, nobis autem per gratiam Christi in carne præsentis ipsam per se illucescere veritatem: ita nos quoque respectu
H futuri seculi in quadã interim ueritatis umbra viuere non negabimus nisi qui non acquiescit apostolo dicenti. Ex parte cognoscimus
1.Co.13.d & ex parte prophetamus. Et illud. Non arPhili. 3.d bitror me comprehẽdisse. Quomodo n. nõ est distinctio eius qui per fidẽ ambulat, & illius qui per speciẽ? Ergo iustus ex fide viuit,
Abac.2.a beatus exultat in specie. Et ideo sanctus homo viuit interim in umbra Christi, sanctus angelus in splendore vultus glorię gloriatur. Et bona fidei umbra, quæ lucem temperat oculo caliganti, & oculum præparat luAct. 15.c ci. Scriptum est enim. Fide mundans corda eorum. Fides itaque lucem non extinguit, sed custodit. Quicquid sane est illud quod uidet angelus, hoc mihi umbra fidei seruat, fideli sinu repositum, in tempore reuelandum. An non expedit tenere, uel inuolutũ,
Luc.1.e quod nudum non capis? Denique & mater domini viuebat in umbra fidei, cui dictum
Ibidem. est. Et beata, quæ credidisti. Habuit, & de Christi corpore umbram, quæ audiuit. Et uirtus altissimi obumbrabit tibi. Nec enim uilis umbra, quæ de uirtute altissimi formatur. Et uere uirtus in carne Christi, quę uirgini obumbrauit, ut quod impossibile erat mortali fœminæ, obiectu tamen inuoluceri uiuifici corporis ferret præsentiam maiestatis, & lucem sustineret inaccessibilem. Virtus plane in qua omnis contraria fortitudo debellata est. Et uirtus, & umbra fugans dæmonem, tutans homines. Aut certe uir-
I tus uegetans, umbra refrigerans. Viuimus
Ioan.6.f proinde in umbra Christi qui per fidẽ ambulamus, & carne ipsius pascimur, ut viuamus. Caro enim Christi vere est cibus. Et uide ne propterea etiam nunc describatur hoc loco apparens, tamquam in schemate pastorali, ubi illum sponsa quasi unũ quempiam de pastoribus videtur alloqui dicens: Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie. Bonus pastor qui animã suam dat pro
Ioan.10.d ouibus suis. Animam pro illis, carnem illis. Illam in precium, istam in cibum. Res mira: ipse pastor, ipse pascua est, ipse redẽptio. Verum sermo in longum pergit, quoniam locus amplus est, & grandia continens, & non explicabitur paucis, atque hac necessita te videtur mihi tam rumpendus potius quã finiendus. Oportet autem, ut quoniam materia pendet, memoria vigilet, quatenus ubi pausatum erit, inde mox resumatur, & pertractetur prout Dominus dabit Iesus Christus sponsus ecclesiæ, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

Qualiter Christus suscipitur ab anima sancta tanquam sponsus, & ab anima infirma tanquam medicus: & de differẽtijs cogitationum, unde oriantur.

Sermo. XXXII.

INdica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie. Hic sumus, hinc progredimur. Sed antequam tractari incipiat uisio ista, & allocutio, recapitulandum breuiter arbitror de aliijs uisionibus, quę præcesserunt, quomodo nobis aptari spiritualiter possint pro
K uotis, & meritis singulorum, ut apprehensis illis (si tamẽ hoc datum fuerit) facilior, & in huius discussione eluceat intellectus. Verum id difficillimum. Nam etsi illa uerba quibus ipsæ uisiones seu similitudines describuntur, sonare corpora atque corporea uideantur, spiritualia tamen sunt, quæ nobis ministrantur in his, ac per hoc in spiritu quoque cautas, & rationes earum oportet inquiri. Et quis idoneus inuestigare, & comprehendere tam multos animæ affectus profectusque, quibus hæc de præsentia sponsi tam multiformis gratia dispensatur? Tamen si intremus ad nos, & spiritus sanctus
1.Co.2.c in lumine suo dignetur ostendere nobis, quod opere suo non dedignatur assidue actitare in nobis, puto non omnino nos in his sine intellectu remansuros. Confido enim non accepisse nos spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est, ut sciamus, quæ a Deo donata sunt nobis.

Ergo

Ergo si cui nostrum cum sancto propheta
Psal.d adhærere Deo bonum est, & (ut loquar manifestius) si quis in nobis est ita desiderij vir, ut cupiat dissolui, & cum Christo esse: cupiat autem uehementer, ardenter sitiat, assidue meditetur: is profecto non secus quam in forma sponsi suscipiet verbum in tempore uisitationis, hora uidelicet qua se astringi intus quibusdam brachiis sapienL tiæ, atque inde sibi infundi senserit sancti
Cant.c suauitatem amoris. Siquidem desiderium cordis eius tribuetur ei, etsi adhuc peregrinanti in corpore. Ex parte tamen, idque ad
L tempus, & tempus modicum. Nam cum uigiliis, & obsecrationibus, & multo labore, & imbre lachrymarum quæsitus affuerit, subito dum teneri putatur, elabitur, & rursum lachrymanti, & insectanti occurrens cõprehendi patitur, sed minime retineri dum subito iterum quasi è manibus euolat. Et si
Ibidem. institerit precibus, & fletibus deuota anima, denuo reuertetur, & uoluntate labiorũ eius non fraudabit eam: sed rursum mox dispare bit, & non uidebitur, nisi iterum toto desiderio requiratur. Ita ergo, & in hoc corpore
Ibidem. potest esse de præsentia sponsi frequens lætitia, sed nõ copia: quia etsi visitatio lætificat, sed molestat vicissitudo. Et hoc tandiu necesse est pati dilectũ, donec semel posita corporeæ sarcina molis, auolet, & ipsa leuata pennis desideriorum suorum liberè iter carpens per campos contemplationis, & mente sequens expedita dilectum quocunque ierit. Nec tamen, vel in transitu præsto erit
Sic omni animæ, nisi illi duntaxat quam ingens deuotio, & desiderium vehemens, & prædulcis affectus sponsam probat, & dignã ad quam gratia visitandi accessurum verbũ decorem induat, formam sponsi accipiens.
Qui enim nondum inuenitur ita affectus,
Iob.10.a sed compunctus magis actuum recordatione suorum, loquens in amaritudine animæ suæ, dicat Deo: Noli me cõdemnare, aut forte etiã adhuc periculose tentatur a propria concupiscentia abstractus, & illectus: hic tales non sponsum requirit, sed medicum: ac per hoc non oscula quidem, uel amplexus, M sed tãtum remedia vulneribus accipiet suis, in oleo vtique, & unguentis. An non sæpenumero sic sentimus, & sic experimur orantes, nos qui nostris quotidie adhuc excessibus tentamur præsentibus, mordemur præteritis? A quanta me amaritudine frequenter liberasti aduenies Iesu bone? Quotiens post anxios fletus, post inenarrabiles gemitus, & singultus, lauciam conscientiam meam uxilli vnctione misericordię tuę, & oleo lætitiæ perfudisti? Quotiens me oratio quem pene desperantem suscepit, reddidit exultantem, & præsumentem de uenia? Qui similiter afficiuntur, ecce hi sciunt quod uere medicus sit dominus Iesus, qui sanat contritos Psl.146.a corde, & alligat cõtritiones eorum. Qui experti non sunt, credant inde eidẽ ipse dicenti: Spiritus domini unxit me, ad euãgelizan Luce.4.d dum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde. Si adhuc dubitant, accedant certe, & probẽr, & sic in semetipsis discat quid sit, misericordiam volo, & non sacrificium. Matt 9.b Sed uideamus, & reliqua. Sunt qui in studijs spiritualibus fatigati, & uersi in teporem, atque in defectu quodam spiritus positi ambulant tristes vias domini, corde arente, & tædente accedunt ad quæque iniuncta, frequenter murmurant, longos dies, longas conqueruntur, & noctes, loquentes cum sancto Iob: Si dormiero dicam, quando con- Iob.7.a surgam? & rursum expectabo vesperam. Ergo vbi contingit tale aliquid pati, si misertus dominus appropiet nobis in uia qua ambulamus, & incipiat loqui de cœlo qui de
A cœlo est, nec non fauorabile quippiam eantare nobis de canticis Sion, narrare etiam de ciuitate Dei, de pace ciuitatis, de æternitate pacis, de statu ęternitatis, dico uobis erit pro vehiculo animæ dormitanti, & pigritanti læta narratio, ita ut pellat omne fastidiũ ab animo audientis, & a corpore fatigationem. An tibi aliud, uel pati uel patere ille Psl.118.d uidetur, qui ait: Dormitauit anima mea præ tædio, confirma me in uerbis tuis? Et nõne cum obtinuerit, clamabit: Quomo- Ibidem, a do dilexi legem tuam Domine tota die meditatio mea est? Sunt enim quædam verba verbi sponsi ad nos, nostræ meditationes de ipso, & eius gloria, elegantia, potentia, maiestate. Non solum autem, sed & cum auida mente versamus testimonia eius, & iudicia oris eius, & in lege eius meditamur die ac nocte: sciamus pro certo adesse sponsum, atque alloqui nos, ut non fatigemur laboribus, sermonibus delectati. Tu ergo cum tibi aliqua talia uolui animo sentis, non tuam putes cogitationem, sed illum agnosce loquentem, qui apud prophetam dicit: Ego qui loquor iustitiam. Simillima enim Esa.63.a sunt nostræ cogitata mentis sermonibus veritatis in nobis loquentis: nec facilè quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

discernit quid intus pariat cor suum quidve audiat, nisi qui prudenter aduertit Dominum in Euangelio loquentem. Quia de corde exeunt cogitationes malę. Et illud. Quid cogitatis mala in cordibus uestris? Et qui loquuntur mendacium, de suo loquuntur. Apostolus autem. Non quòd sufficientes (inquit) simus cogitare aliquid a nobis, tanquam ex nobis, subaudis bonum: sed sufficientia nostra ex Deo est. Cum ergo mala in corde uersamus, nostra cogitatio est: si bona, Dei sermo est. Illa cor nostrum dicit, hæc audit. Audiam (ait) quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem suam. Itaque pacem, pietatem, iustitiam, Deus in nobis loquitur: nec talia nos cogitamus ex nobis, sed in nobis audimus. Cæterum homicidia, adulteria, furta, blasphemię, & his similia de corde exeunt, nec audimus ea, sed dicimus. Denique dixit insipiens in corde suo. Non est Deus. Et propter hoc irritauit impius Deum, quia dixit in corde suo. Non requiret. Sed est præterea, quod corde quidem sentitur, non tamen cordis est uerbum: nec enim de corde exit, sicut nostra cogitatio, sed neque illud est, quod ad cor fieri diximus, verbum videlicet verbi, cum sit malum: immittitur autem a contrarijs potestatibus, sicut fiunt immissiones per angelos malos, quale (verbi gratia) fuit, quod legitur mississe in cor diabolus, vt traderet Dominum Iudas Simonis Iscariotis. Verum quis ita vigiler diligens obseruator motionum internarum suarum, siue in se, siue & ex se factarum, vt liquido ad quæque illicita sensu cordis sui discernat inter morbum mentis, & morsum serpentis? Ego nulli hoc mortalium possibile puto, nisi qui illuminatus a Spiritu sancto speciale accepit donum, quod Apostolus inter cætera charismata, quæ enumerat nominat discretionem spirituum. Quantumlibet enim quis (secundum Salomonem) omni custodia seruet cor suum, & omnia, quę intra se mouentur, vigilantissima intentione obseruet, etiamsi diuturnum fortè in his habuerit exercitium, & frequens experimentum: non poterit tamen ad purum in se dignoscere discerneréve ab inuicem malum innatum, & malum seminatum. Nam delicta quis intelligit? Nec multum refert nostra scire, vnde inest nobis malum, dummodo inesse sciamus: vigilandum potius, & orandum undecunque sit, ne consentiamus. Denique orat propheta contra utrunque malum, dicens. Ab occultis meis munda me Domine, & ab alienis parce seruo tuo. Et ego non possum tradere uobis, quod non accepi. Non autem accepi (fateor) unde assiguem certam notionem inter partum cordis, & seminarium hostis. Quippe vtrumque malum, vtrunque a malo, vtrunque in corde, sed non vtrunque de corde. Hoc totum certum mihi in me, etsi incertū, quid cordi, quid hosti tribuam? Et id quidem (ut dixi) absque periculo. Sed sane est ubi periculose, immo damnabiliter erratur, atque ibi merito nobis certa prefigitur regula, ne quod Dei est in nobis, demus nobis, putantes verbi visitationem nostram esse cogitationem. Ergo quantum distat bonum a malo, tantum ista duo a se: quoniam nec de uerbo, nec de corde exiet bonum, nisi prius forte de uerbo conceperit: quia non potest bona arbor malos fructus facere: nec arbor mala, fructus bonos. At satis dictum esse credo quid Dei, quid nostrum in nostro sit corde: nec superfluè (ut arbitror) sed ut sciant inimici gratiæ absque gratia, nec ad cogitandum bonum sufficere cor humanum, sed sufficientiam ipsius ex Deo esse: Dei uocem bonum, quod cogitatur, nō cordis prolem existere. Tu ergo si uocem eius audis, non iam nescias, unde uenias, aut quo uadat: sciens quia à Deo exit, & ad cor uadit. Vide autem quomodo uerbum, quod egreditur de ore Dei, non reuertatur ad eum uacuum, sed prosperetur, & faciat omnia ad quæ misit illud, ut dicere possis & tu, quia gratia Dei in me uacua non fuit. Fœlix mens cui uerbum indiuiduus comes, ubique se affabilem præbet, cuius indefinēter oblectata suauitate facūdiæ, a carnis molestijs, & uitijs sese uendicet, omni hora redimendo tempus a diebus malis. Non lasabitur, non molestabitur, quoniam sicut dicit Scriptura. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. Iam uero magni patrisfamilias seu regiæ maiestatis schema apparere existimo his qui accedentes ad cor altum de maiori spiritus libertate, & puritate conscientiæ magnanimiores facti cōsueuerunt, audere matora, inquieti prorsus, & curiosi secretiora penetrare, & apprehendere sublimiora, & tētare perfectiora nō modo sensuū (sed & uirtutū. Hi. n. pro fidei magnitudine digni inueniuntur qui inducātur in omnē plenitudinem: nec est omnino in omnibus apothecis sapientiæ à quo Deus scientiarū Dominus arcendos censeat cupidos veritatis, vanitatis non conscios. Talis erat Moyses qui audebat dicere Deo: Si inueni gratiā in oculis tuis, ostende mihi teipsum. Talis Philippus, qui sibi, & suis condiscipulis patrem flagitabat ostendi. Talis, & Thomas qui nisi sua manu tāgeret vulnus & fossum latus, credere recusabat. Pusilla fides, sed de magnitudine animi miro modo descendent. Talis quoque Dauid, qui, & ipse dicebat Deo: Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Tales itaque magna audēt, quoniam magni sunt: & quæ audent obtinent, iuxta verbum promissionis ad ipsos, q̄ est istius modi. Quemcunque locum calcauerit pes uester, uester erit. Magna siquidem fides magna meretur: & quatenus in bonis Dominī fiduciæ pedem porrexeris, eatenus posuidebis.

Denique Moysi ore ad os loquitur Deus & palam non per ænigmata, & figuras Dominum videre meretur, cum prophetis aliis tantum in visione apparere se dicat, & per somnium loqui. Philippo quoque secundum petitionem cordis sui ostensus est pater in filio, in eo proculdubio quod inconsistenti audiuit: Philippe qui videt me, videt, & patrem: & quia ego in patre, & pater in me est. Sed, & Thomæ iuxta desiderium cordis eius palpandum se prebuit, & voluntate labiorum eius nū fraudauit eū. Quid Dauid? Nonne, & ipse voto se non minimo fraudari significat, vbi ait non daturum se somnum oculis suis, nec palpebris suis dormitationē, donec inueniret locum domino? Igitur istiusmodi magnis spiritibus magnus ocurit sponsus, & magnificabit facere cum eis, emittens lucem suam, & veritatem suam, eosque deducens, & adducens in montem sanctum suum, & in tabernacula sua, ita vt dicat qui eiusmodi est quia fecit mihi magna qui potens est. Rediem in decore suo videbunt oculi eius præeuntē se ad speciosa deferri, ad flores rosarii, & lilia conuallium, ad amœna ortorū, & irrigua fontium, ad delicias cellariorum, & odoramenta aromatum, postremo ad ipsa secreta cubiculi.

Isti sunt thesauri sapientiæ, & scientiæ penes sponsum ab seconditi, hæc vitæ pascua quæ parata in refectionē animarū sanctarū.

Beatus vir qui impleuit desiderium suum ex ipsis. Hoc solum admonitus sit, ne solus habere velit quæ possunt sufficere pluribus. Propterea .n. fortassis post ista omnia sponsus tanquam pastor apparere describitur, ut proinde admoneatur assecutor tantorum munerum pascendi gregis simpliciorū, qui scilicet tam non valent per semetipsos apprehendere ista, quam non audent sine pastore oues exire in pascua. denique hoc ipsum spōsa prudenter aduertens postulat sibi indicari vbi ipse pascat, & cubet sub meridiano fervore, parata (ut quidem ex hoc intelligi datur) pasci, & pascere cum illo, & sub illo. Nec enim tutum arbitratur longe agere gregem a summo pastore, nimirum ob occurrentes luporum, eorum maxime qui ueniunt ad nos in vestimentis ouium: & propterea satagit in eisdem cū ipso pariter pascere pascuis, & cubare vmbris. Et causam ponit: Ne incipiam (inquiens) vagari post greges sodalium tuorum: ipsi sunt qui se uolunt videre amicos sponsi, & non sunt: & cum suos non illius greges pascere cura sit eis, hincinde tamen insidiantes dicunt: Ecce hic est Christus, ecce illic est: videlicet ut multos seducant, & abducant à Christi gregibus, & tocient suis. Hoc pro literæ textu. Iam uero spiritualem sensum qui in ea latet, sub alio sermonis principio expectate, quicquid illud erit quod mihi inde uobis orantibus sua misericordia partiri dignabitur sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

Cant. 1. b

De his quæ semper sectanda sunt à mente deuota, & quid sit meridies, & de quatuor generibus tentationum semper euitandis. Sermo XXXIII.

INdica mihi quē diligit anima mea, vbi pascas, ubi cubes in meridie. Et alius quidam: Indica (inquit) mihi curme ita iudices. Vbi non sane sententiam causatur, sed scrutatur causam, erudiri flagellis petens, non crui. Item alius precatur, dicens: Vias tuas domine demōstra mihi, & semitas tuas edoce me. Quas dixerit uias uel semitas, manifestat alibi: Deduxi me (inquit) super semitas iustitiæ. Ergo tria ista anima curiosa Dei non cessat inquirere, iustitiam, & iudicium, & locum abitationis gloriæ sponsi,

Iob. 10. d
Psal. 24. b
Psal. 22. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

H sponsi, tanquam uiam in qua ambulet, cau
Psal.:6.b telam qua ambulet, & ad quam ambulet
mansionem. De qua mansione sic habes
in propheta. Vnam petii (inquit) a domi
no, hanc requiram, vt inhabitem in domo
domini omnibus diebus uitæ meę. Et iterũ.
psal.25.b Domine dilexi decorem domus tuæ, & locũ
Isal.88.c habitationis glorię tuæ. Porro de reliquis
duobus, iustitia, & iudicium (ait) præparatio sedis tuę. Merito tria ista mens deuota
requirit, utpote sedem Dei, & sedis præparationem. Et pulchrè in sponsæ præro
gatiuam concurrunt pariter omnia ad consummationem virtutum, vt de forma iustitiæ sit formosa, de iudiciorum notitia cauta
de desiderio præsentiæ seu gloriæ sponsi casta. Talem prorsus decet esse sponsam domini pulchram, eruditam, & castam. Ergo petitio quam vltimam posui, istius est
loci. Petit siquidem ab eo quem diligit anima sua, indicari sibi vbi pascat, & vbi cubet
in meridie. Et primo aduerte quàm eleganter amorem spiritus à carnis discernat
affectu, dum dilectum exprimere magis ipsa affectione quam nomine uolens, non simpliciter quem diligo, sed o (inquit) quem
diligit anima mea, spiritualem designans dilectionem. Deinde quidnam eam in loco
pascuæ adeo delectet, diligenter attende.
Sed nec illud prætereat te de hora meridiana & quod is potissimum exploratur locus,
in quo qui pascit cubat simul: quod est magne securitatis indicium. Arbitror enim ob
hoc additum, cubat, quod eo loci minime
I necesse sit stare, & vigilare super custodiam
gregis, quando grex etiam cubante pastore
& pausante sub umbris libere nihilominus
discurrat in pascuis.

Fœlix regio in qua pro libitu oues ingre
diuntur, & egrediuntur, & non est qui ex
terreat. Quis mihi tribuat videre vos, mè
Mat.18.b qne pariter in montibus pasci una cum illis
nonagintanouem quę illic relictæ leguntur,
cum pastor earum diguamter ad vnam descendi t quæ errauerat? Secure proculdubio
cubat prope, qui & longe recedere minime dubitauit, sciens quia in tuto eas reliquerat. Merito sponsa illò suspirat, merito inhiat loco pascuæ simul & pacis, sed quietis,
sed securitatis, sed exultationis, sed admirationis, sed stuporis. Nam, & me miserum
heu longe agentem, & de longe salutantem.
En ipsa eius recordatio ad lachrymas prouocat, plane iuxta affectionem, & uocem
dicentium: Super flumina Babylonis illic psa.136.a
sedimus, & fleuimus, dum recordaremur
tui Sion. Libet exclamare, & me cum spon- Ps.147.a
sa pariter, & cum prophera: Lauda deum
tuum Sion, quoniam confortauit seras portarum tuarum, benedixit filiis tuis in te.
Qui posuit fines tuos pacẽ & adipe frumẽti
satiat te. quis nõ illic uehemẽter cupiat pa
sci, & propter pacem, & propter adipem
& propter saturatem? Nihil ibi formidatur,
nihil fastiditur, nihil deficit. Tuta habitatio
paradisus dulce pabulũ uerbũ, opulẽtia mul
ta nimis, æternitas. Habeo, & ego verbũ,
sed in carne, & mihi apponitur veritas, sed
in sacramento. Angelus ex adipe frumenti saginatur, & nudo saturatur grano, me
oportet interim quodam sacramenti cortice
esse contentum, carnis furfure, literæ palea
velamine fidei Et hęc talia sunt quę gustata
afferunt mortem, si non de primitiis spiritus quantulumcunque accipiant condimentum. Prorsus mors mihi in olla, nisi ex- 4.Reg.4.
prophetæ farinula dulcoretur. Denique
absque spiritu, & sacramentum ad iudiciũ
sumitur, & caro non prodest quicquam, &
litera occidit, & fides mortua est. Sed spiritus est qui uiuificat, ut uiuam in eis. At
quantalibet sane abundantia spiritus pinguescant ista, non pari omnino iucunditate
lumitur cortex sacramenti, & adeps frumenti, fides, & spes, memoria, & præsentia,
æternitas, & tempus, vultus, & speculum,
imago Dei, & forma serui. Nempe in omnibus his fides locuplex mihi, intellectus
pauper. Nunquid uerò par sapor intellectui fideique, cum sit in meritum ista, ille
in præmium? Vides ergo distare inter pabula quantum, & inter loca, & sicut exaltantur cœli à terra, ita habitantes in eis botnis potioribus abundare? Festinemus pro
inde filij, festinemus ad locum tutiorem,
ad pastum suauiorem, ad uberiorem, &
fertiliorem agrum. Festinemus vt habite
mus sine metu abundemus sine defectu,
epulemur sine fastidio. Tu enim do-
mine sabaoth, qui cum tranquillitate iudicas omnia, etiam cum securitate æque omnia ibi pascis. Idem ipse, & dominus exer
cituum, & pastor ouium. Ergo, & pascas
& cubas pariter, sed non hic. Denique Act.7.b
stabas cum è cœlo prospiceres unam ex- L
tuis ouiculis (Stephanum loquor) a lupis
circundari super terram. Et propterea
quæso indica mihi ubi pascas, ubi cu-
bes

bes in meridie, hoc est totadie. Etenim
illa meridies tota est dies, & ipsa nesciens
Psal.9.a vesperam. Et ideo melior dies illa in
atriis tuis super millia, quia nescit occa-
sum. At matutinum forsitan habuit, cum
primum videlicet dies sanctificatus illuxit
nobis per uiscera vtique misericordiæ Dei
nostri, in quibus visitauit nos oriens ex al-
Luc.1.b to. Verè tunc suscepimus Deus misericor-
Psal.47.a diam tuam in medio templi tui, cum in me
dio umbrę mortis exortus matutini lux or-
ta est nobis, & mane vidimus gloriam do-
mini, quanti reges & prophetæ voluerunt
videre, & non viderunt? Quare, nisi quia
nox erat, & necdum venerat illud expecta-
Luc.1.b tum mane cui fuerat repromissa misericor-
dia? Vnde & orabat quis dicens: Auditam
fac mihi mane misericordiam tuã, quia in
te speraui. Fuit nanque quædam huius au-
rora diei, ex quo sol iustitiæ per archange
lum Gabrielem nunciatus est terris, & uir-
go Deum in vtero de spiritu sancto concepit, & peperit uirgo, ac deinceps quoad in
Luc.2.b terris vixit est, & cum hominibus conuer-
satus est. Nam vsque adeo per totũ id tem
poris lux pusilla & tanquã lux reuera auro
ra apparuit, ut diem esse interim apud ho-
mines pene vniuersitas ignoraret. Denique
si cognouissent, numquam dominum glo-
Luc.2.c riæ crucifixissent. Et vtique ipsis paucis di-
scipulis dicebatur: Adhuc modicum lumen
Ioh.12.b in uobis est, eo quod aurora esset & initiũ
vel potius indicium diei, dum sol adhuc
abscõderet radios suos, & minime eos spar
Mat.13.d geret super terram. Paulus quoque dice-
bat. Quoniam nox præcessit, dies autem
appropinquauit: significãs esse tunc adhuc
adeo modicũ lumen, ut propinquasse quã-
uemisse diem dicere maluerit. Quando au-
tem hoc dicebat? profecto quando sol reuer
sus ab inferis, iam se ad alta cœli sustulerat.
Quanto magis eũ adhuc similitudo carnis
peccati instar densæ nubis operiret aurorã,
nuxta omnes nimirum nostri corporis pas-
siones, ita ut neque amara mors, nec crux
probrosa defuerit: quanto magis, inquam,
tunc exigua tenuisque admodum lux fuit, &
quæ de auroræ magis quam de solis prodi-
re præsentia videretur? Erat ergo aurora,
& ipsa subobscura satis tota illa Christi con-
uersatio super terram, usque dum occum-
beret, & rursum exoriens, solaris suæ præ-
Mat.6.a sentiæ lumine clariori fugauit auroram, &
mane facto absorpta est nox in victoria. De-
nique habes: Et ualde mane una sabatorũ
ueniunt ad monumenta orto iam sole. An
non mane fuit quando ortus est sol. Attulit autem nouum de resurrectione decorem, & seremiorem solito lucem: quoniam 1.Cor.5.
etsi nouerameus eum secundum carnem, sed psal.9.a
nunc iam nõ nouimus. Est scriptum in Propheta: Decorem induit, induit fortitudinem, & præcinxit se: quod carnis infirma
tanquam nubila quædam excuserit, stolam
glorię induens. Sane extũc eleuatus est sol,
& sensim demũ diffundens suos radios super terram, cœpit paulatim ubique clarior
apparere, feruidiorque sentiri. Verum quã A
tumlibet mcalescat, & inualescat, multipli
cet, & dilatet radios suos super omne huius
nostræ mortalitatis curriculum (erit enim
nobiscum vsque ad consummationẽ seculi)
non tamen ad meridianum perueniet lumẽ
nec in illa sui plenitudine videbitur modo,
in qua uidendus est post ea, ab his duntaxat
quos hac visione ipse dignabitur. O uere
meridies, plenitudo feruoris, & lucis, solis statio, umbrarum exterminatio, deficcatio paludum, fœtorum depulsio. O perenne solstitium, quando iam non inclinabitur dies, o lumen meridianũ, o vernalis temperies, o æstiua venustas, o autumnalis uber
tas, & (ne quid uidear prætermisse) o quies, &
feriatio hyemalis. Aut certe si hoc magis probas, sola tũc hyems abiit, & recessit. Hũc locum (inquit) tãtæ claritatis, & pacis, & plenitudinis indica mihi, vt quemadmodum Ia-
cob adhuc in corpore manens uidit dominum facie ad faciẽ, & salua facta est anima
eius: vel certe sicut Moyses uidit eũ non per Nu.12.b
figuras, & ænigmata seu per somnia, vti
prophetæ alij, sed modo planè præcellenti
atque inexperto cęteris, sibi noto, & Deo:
vel sicut Esaias reuelatis oculis cordis uidit Esa.6.a
eum super soliũ excelsum & eleuatũ: vel etiã
quomodo Paulus raptus in paradisum audi 1.Co.12.a
uit verba ineffabilia, & dominũ suũ Iesum
Christum uidit oculis suis: ita ego quoque
te in lumine tuo, & in decore tuo per men
tis excessum merear contemplari pascentem vberius, quiescentem securius. Nam
& hic pascit, sed non in saturitate. Nec B
cubare licet sed stare, & vigilare oportet
propter timores nocturnos.

Heu nec clara lux, nec plena refectio, nec
manto tuta: & ideo indica mihi ubi pascas,
vbi cubes in meridie. Beatã me dicis cũ esu- Mat.5.a
rio, & sitio iustitiã. Quid hoc ad illorũ fœli- psal.64.a

citatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

psal. 67.a citatē qui repleti sunt in bonis domus tuæ,
Mat. 5.a qui epulantur & exultant in cōspectu Dei,
& delectantur in lætitia? Sed & si quid pa-
tior propter iustitiam, nihilominus beatā
pronuncias. Et certe pasci vbi timeas pati,
iucunditatem habet, sed non securitatem.
Porro autem pasci & pati simul, nonne mo
lesta iucunditas est? Omnia mihi hic cedūt
citra perfectum, plura præter uotū, & tu-
psal. 15.c tum nihil. Quando adimplebis me lætitia
Psal.26.c cum vultu tuo? Vultum tuum domine re-
quiram. Vultus tuus meridies est. Indica
mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie. Scio
satis ubi paseas nō cubans, indica mihi vbi
pascas & cubes. Non ignoro vbi alijs tem-
poribus pascere soleas, sed scire velim ubi
in meridie pascas. Nam in tempore quidē
mortalitatis meæ, & in loco peregrinationis
meæ consueui sane sub tua custodia pasci &
pascere in lege & prophetis & psalmis de
te, necdum in euangelicis pascuis, & apud
apostolos similiter requieui, frequenter etiā
de gestis sanctorum & verbis & scriptis eo-
rum victum mihi atque attinentibus mihi
mendicaui vt potui: frequentius autem
C (quoniam is magis ad manum fuit) mandu
psal. 41.b caui panem doloris, uinum compunctio
psal. 22.b nis bibi, & factæ sunt mihi lachrymæ meę
panes die ac nocte, dum dicitur mihi quo-
tidie, ubi est deus tuus? Nisi quod de men
sa tua, siquidem parasti in conspectu meo
mensam aduersus eos qui tribulant me. De
ipsa, inquam, tuæ quidem beneficio mise-
rationis accipio, in quo utcunque respiro
quotiens tristis est anima mea, & quotiens
conturbat me. Hæc pascua noui & frequen
taui te secuta pastorem, sed indica quæso
etiam quæ non noui. Sunt quidem & alij
pastores qui dicunt se esse sodales tuos, &
non sunt, habētes greges suos, & fines suos
pabulo mortis refertos, in quibus pascunt
nec tecum, nec per te, quorum utique ter-
Mar.13.c minos non intraui, nec appropiaui eis. Ipsi
sunt qui dicunt: Ecce hic est Christus, ec-
ce illic est: promittentes sapientiæ & scien-
tię pascua vberiora, & creditur eis, & con
fluunt ad eos multi, & faciunt eos filios ge-
hennæ duplo quam se. Cur hoc, nisi quia
non est ibi meridies, & perspicua lux vt li-
quido veritas cognoscatur, facileque pro-ea
recipitur falsitas propter verisimilitudinem,
quæ nō facile in obscuro à vero discernitur,
præsertim quia aquæ furtiuæ dulciores sūt,
Prou. 9.d & panis absconditus suauior? Et propterea
quæso ut indices mihi ubi pascas, ubi cubes Can.1.b
in meridie, id est, in manifesto, ne seducta
incipiam vagari post greges sodalium tuo-
rum, quemadmodum & ipsi vagi sunt, nul-
la stabiles certitudine veritatis, semper di-
scentes, & nunquam ad scientiam veritatis
peruenientes. Hæc sponsa propter philoso
phorum & hæreticorum varia & vna dog-
mata. Mihi uero uidetur non solū propter-
ea, sed & propter dolos inuisibilium potesta
tum, sicut sunt seductorij spiritus sedentes D
in insidiis, & parantes sagittas suas in pha- Psal.10.a
retra, ut sagittent in obscuro rectos corde:
propter hos, inquam, & maxime uidetur
mihi illa meridies optanda etiam nobis, vt
clara luce deprehendamus astutias diaboli,
atque angelum satanæ illum, qui se transfi-
gurat in angelum lucis, ab angelo nostro sa 2.Co.11.a
cillime discernamus. Non enim aliter nos Psal.90.b
custodire sufficimus ab incursu & dæmonio
meridiano, nisi in meridiano æque lumi-
ne. Quod quidem dæmonium idcirco me
ridianum dictum existimo, quia sunt aliqui
de numero malignorum, qui cū merito te-
nebrosæ obstinateque uolūtatis sine nox &
nox perpetua sint, diem tamen se ad fallen
dum simulare nouerunt, nec modo diem,
sed & meridiem: sicut eorum princeps non
contentus esse æqualis Deo, etiam aduersa
tur, & extollitur supra id quod dicitur, aut
quod colitur Deus. Itaque nisi cordi illius
quem forte aliquod istiusmodi dæmonium
meridianum tentandum acceperit, oriens
ex alto illuxerit verus meridies, qui falsum
conuincat & prodat, non poterit omnino
caueri, sed tentabit & supplantabit sine du
bio sub specie boni, pro bono scilicet malū
incauto & improuido persuadens. Et tunc
meridies, idest, maior claritas appareat ten
tans, cum quasi boni maioris imaginē præ-
fert. Quotiens (verbi causa) suggesserit an- E
tecipare vigilias, quod solemnia fratrum il-
luderet dormitanti? Quotiens produci icu
nia, ut diuinis obsequiis eo inutilem redde
ret, quo imbecillem? Quotiens bene pro-
ficientibus in cœnobiis inuidens, obtentu
quasi maioris puritatis eremum petere per- Eccl.4.a
suasit, & cognouerunt miseri tandem quam
verus sit sermo quem frustra legerant: Væ
soli, quoniam si ceciderit, non habet suble
uantem? Quotiens ad opus manuum plus
quam opus fuerat incitauit, & fractum ui-
ribus cęteris regularibus exercitijs inualī-
dum reddidit? quam multis exercitationē
corporis

corporis (quæ, iuxta Apostolum, ad modi-
cum valet) non modicam persuasit, & pie
tate fraudauit? Denique ipsi experti estis
quomodo quidam (ad verecundiam illorū
dico) qui ante inhiberi non poterant, (ita
in spiritu vehementi ad omnia ferebantur)
Mat.24 post ad tantam ignauiā deuenerunt, ut (secū
dum illud apostoli) cum spiritu cœperint,
nunc carne consummentur, quā turpe inie-
re fœdus cum suis corporibus, quibus cru-
dele ante indixerant bellum. Videas proh
pudor, importune superflua quæritate, qui
prius necessaria obstinatissime recusabant.
Quanquam si qui in sua forte inuicti obsti-
natione perdurat indiscretius abstinentes,
& singularitate notabili conturbantes eos
ei quibus habitare debēt vnius moris in do
mo, haud scio sane an se existiment pietatē
retinere, cū huiusmodi mihi videantur, &
longius abiecisse. Nam qui sapientes in
oculis suis decreuerunt apud se nec consilio
acquiescere nec præcepto, uideant quid re-
1.Reg.15.c spondeāt, non mihi, sed dicenti, quoniam
quasi peccatum hariolandi est, repugnare:
& quasi scelus idololatrię, nolle acquiescere.
Permiserat autem quia melior est obedien-
tia quam victima, & auscultare magis quam
offerre adipem arietum, id est abstinentiā
contumacium. Vnde Dominus per pro-
Esa.58.c phetam: Nunquid manducabo (ait) car
nes taurorum, aut sanguinem hircorum po
tabo? significans minime sibi accepta fore
iciunia superborum vel immundorum.
Sed sane vereor ne damnantes superstitio
sos uideamur frena laxare gulosis: & audiāt
illi ad periculum sui quod ad remedium his
dicitur. Quamobrē audite utraque pars,
quatuor esse tentationum genera, & ipsa no
bis ita profetico sermone describi. Scuto
Psal.90.a (inquit) circundabit te veritas eius: non ti
mebis à timore nocturno, a sagitta volante
in die, à negocio per ambulante in tenebris
ab incursu, & dæmonio meridiano. Attē-
dite nihilominus, & vos alij quod omnibus
spero profuturum. Illud omnes in nobis
sentimus, & sensimus qui conuersi sumus
ad Dominum, quod sancta scriptura dicit:
Eccl.2.a Fili accedens ad seruitutem Dei, sta in ti-
more, & præpara animam tuam ad tentatio
nem. Itaque primordia nostræ conuersio-
nis (iuxta communis quidem experientiæ ra
tionem) primus exagitat timor, quem in-
trantibus statim horror uitæ ingerit arctio-
ria, & insuecta asperitas disciplinæ. At is
timor nocturnus dicitur, vel quia nox in
scripturis designare solet aduersa, vel quo-
niam propter quod aduersa pati aggredi-
mur, id nondum reuelatum est. Si enim
dies ille luceret, in cuius lumine pariter, & G
labores, & præmia videremus, timor om-
nino quorumuis laborum nullus esset præ
desiderio præmiorum, dum clara luce appa-
reret quoniam non sunt condignę passio- Rom. 8.d
nes huius temporis ad fortunam gloriā quæ
reuelabitur in nobis. Nunc vero quoniam
abscondita sunt ab oculis nostris, & nox est
interim in hac parte, tentamur nimirum à
timore nocturno, & pro bonis quæ non vi-
demus, formidamus quæ in præsentiarum
sunt aduersa tolerare. Vigilandum proin-
de, & oraudum primo intrantibus contra
hanc primam tentationem, ne subito præoc
cupati à pusillanimitate spiritus, & tepell-
te, à bono cœpto (quod absit) reliliant.
Superata autem hac tentationem, armemus
nos nihilominus & aduersus hominum lau
des, quæ de laudabili potissimū uita sumūt
materiam. Alioquin patebimus vulneri
sagitta volante in die, quæ est inanis gloria.
Fama siquidem uolat: & ideo in die, quia
ex operibus lucis. Si hæc exsufflatur tanquā
inanis aura, restat ut solidius aliquid affera
tur de diuiciis, & honoribus seculi, si forte
qui non curat laudes, appetat dignitates.
Et vide si non hic ordo tētandi seruatus est
in Domino nostro, cui post suggestum ad so
lam uanitatem præcipitum, oblēsa sunt om Matt.4.b
nia regna mundi atque oblata. Tu ergo exē
plo domini, & ista renue: Aliter necesse est
circunueniri te à negocio perambulante in Psal.90.a
tenebris, quod est hypocrisis. Etenim ista
de ambitione descendit, & in tenebris hā
bitatio eius, quippe absconditquod est: &
quod non est, mentitur. Negociatur au- H
tem omni tempore, formam retinens pie-
tatis ad sese occultandum, uirtutem autem
eius uendicans, & emens honores. Postre
ma tentatio est dæmonium meridianum: q
soleat maxime insidiari perfectis, qui uideli
cet tanquam uiri uirtutum omnia superā-
uerint, uolūtates, fauores, honores. Quid
enim iam supereset ei qui tentat, in quo pos-
sit pugnare palam aduersus huiusmodi? Ve
rū proinde occultus, qui manifestus non
audet: & quem satis expertus est apertum o-
mne horrere malum, falso bono supplanta-
re molitur. Qui autem dicere possunt cū
apostolo: Non.n. ignoramus astutias eius: 1.Cor.2.

quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

quo plus proficiunt, eo magis soliciti sunt cauere à laqueo isto. Hinc est quod Maria angelica salutatione turbatur, dolum (nisi fallor) suspicans. Et Iolue non prius amicum angelum suspicit, quam esse amicum nouerit. Denique scisciteatur, suusne sit, an aduersariorum, tanquam qui expertus sit dæmonij meridiani versutias. Apostoli quoque aliquando cum laborarent in remigando vento aduersante, & iactante nauiculam Marc.6.c videntes dominũ ambulantem supra mare, & putantes esse phantasma, ita ut clamarẽt præ timore, nonne apertam meridiani suspicionem dæmonij prætenderunt? Et recordamini scripturæ dicentis, quia quarta vigilia noctis uenit ad eos ambulãs supra mare. Quarto igitur, id est supremo demum loco hæc tentatio formidetur, & quo se in summo stare quis viderit, eo sibi vigilantius ab incursu, & dæmonio meridiano cauendum intelligat. Porro discipulis verus se manifestauit meridies in eo quod audierunt: Mat.28.d Ego sum: Nolite timere: & falsi suspicio abeis depulsa est. Vtinam, & nobis quotiens pallíata falsitas molitur irrepere, emittat lucem suam, & veritatem suam ad prodendã illam oriens ex alto verus meridies, & diuidat lucem à tenebris, ut nõ notemur à propheta tanquam ponentes lucem tenebras, & tenebras lucem. Adhuc nisi tædio fuerit longitudo sermonis, has quatuor tẽrationes tẽtabo suo ordine assignare ipsi corpori Esa.5.e Christi, quod est ecclesia. Et ecce quam breuius pollum percurro. Videte primitiuam ecclesiam, si non primo peruala est acriter nimis a timore nocturno. Erat enim nox quando omnis qui interficeret sanctos, arbitrabatur obsequium se præstare Deo. Hac autem tentatione deuicta, & sedata tempestate, inclyta facta est, & iuxta promissionem ad se factã in breui posita in superbiã seculorum. Et dolens inimicus quod frustratus esset, a timore nocturno conuertit se callide ad sagittam volantem in die, & vulnerauit in ea quosdam de ecclesia. Et surrexerũt homines vani, cupidi gloriæ, & voluerunt sibi facere nomen, & exeuntes de ecclesia diu eandem matrem suam afflixerunt in diuersis, & peruersis dogmatibus. Sed hæc quoque pestis depulsa est in sapientia sanctorum, sicut, & prima in patiẽtia martyrum. In tempora ista libera quidem Deo miserante ab vtraque illa malitia, sed plane fœda a negotio perambulãte in tenebris. Væ generationi huic a fermento phariseorũ quod est hypocrisis, si tamen hypocrisis dici debet, quæ iam latere præ abundantia non valet, & præ impudentia non quærit. Serpit hodie putida tabes per omne corpus ecclesiæ, & quo latius, eo desperatius, eoque periculosius, quo interius. Nõ si insurgere apertus inimicus hæreticus, mitteretur foras, & aresceret si violentus inimicus, obscenderet se forsitan ab eo. Nunc uero quem eiciet, aut a quo abscõdet se? Oẽs amici, & omnes inimici: omnes necessarij, & omnes aduersarij: omnes domestici, & nulli pacificiores proximi, & omnes quę sua sunt quærũt. Ministri Christi sunt & seruiunt antichristo. Honorati incedunt de bonis domini, qui domino honorem non deserunt. Inde is, quem quotidie vides, meretricius nitor, histrionicus habitus, regius apparatus: inde aurum in frenis, sellis, & calcaribus, & plus eal caria quam altaria fulgent. Inde splendidæ mensæ, & cibis, & scyphis, inde comessationes, & ebrietates, inde cithara, & lyra, & tibia, inde redũdãtia torcularia, & prõptuaria plena eructãtia ex hoc in illud. Inde dolia pl. Psl.143.c gmẽtaria, inde referta marsupia. Pro huiusmodi volũt esse, & sunt ecclesiarũ præpositi, decani, archidiaconi, episcopi, archiepiscopi. Nec.n. hæc merito cedũt sed negotio illi g perãbulat in tenebris. Olim prædictũ est, & nũc tẽpus impletionis aduenit: Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Amara prius Esa.38.a in nece martyrũ, amarior post in cõfictu hereticorũ, amarissima nũc in moribus domesticorũ. Nõ fugure, non fugere eos potest, ita Psl.54.b inualuerũt, & multiplicati sunt super numerum. Intestina, & insanabilis est plaga ecclesiæ, & ideo in pace amaritudo eius amaristima. Sed in qua pace? Et pax est, & nõ est pax. Esa.5.a Pax a paganis, & pax ab hæreticis, sed non profecto a filiis. Vox plangentis in tempore isto. Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem, spreuerunt me. Spreuerunt, & macula uerunt me à turpi vita, à turpi quæstu, à turpi commercio, a negotio denique peraran Esa.30.a bulante in tenebris. Superest vt iam de me dio fiat dæmonium meridianum ad seducendos si qui in Christo residui sunt adhuc permanentes in simplicitate sua. Siqui dem absorbuit fluuios sapientium, & torrentes potentium, & habet fiduciam, ut Iob.40.a Iordanis influat in os eius, id est simplices, & humiles qui sunt in ecclesia. Ipse enim est Antichristus, qui se non solum diem, sed & meridiem mentietur, & extollitur supra id quod dicitur aut ꝙ confitetur Deus: quẽ dominus Iesus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione adventus sui, vtpote verus & æternus meritor, sponsus & aduocatus ecclesiæ, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amẽ.

In quo tractatur de humilitate, & patientia. Sermo. XXXIIII.

Si ignoras te, ò pulchra inter mulieres, egredere, & abi post greges sodalium tuorum, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula pastorum. Olim sanctus Moyses quoniam nimium præsumebat de gratia & familiaritate quam inuenerat apud Deũ, aspirabat ad quandam visionem magnam, ita vt diceret Deo: Si inueni gratiam in oculis tuis, ostende mihi teipsum. Accepit autem pro ea visionem longe inferiorem, ex qua tamẽ ad ipsam quam volebat, posset aliquando peruenire. Filii quoque Zebedæi in simplicitate cordis sui ambulantes, magnũ aliquid & ipsi ausi sunt, sed ad gradum nihilominus sunt reducti per quem fuerat ascendendum. Ita & modo sponsa quoniam rem grãdem pollulare videtur, reprimitur sane audiens, responsione, sed plane vili & fideli. Oportet namque humiliter sentire de se intentem ad altiora, ne dum supra se attollitur, cadat a se, nisi in se firmiter per veram humilitatem fuerit solidatus. Et quia nisi humilitatis merito maxima minime obtinẽtur, propterea qui prouehendus est, corripitur humiliatur, humilitate meretur.

Tu ergo cum te humiliari videris, habeto id signum in bonum, omnino argumentum gratiæ propinquantis. Nam sicut ante ruinam exaltatur cor, ita ante exaltationẽ humiliatur. Sane vtrunque legis, Deũ scire & superbis resistere, & humilibus dare gratiam. Nonne denique seruum suum Iob, cum post insignem triumphum, tantam & tam probatam ipsius patientiam largæ remunerandam benedictione censeret, ipsius in multis & districtis percunctationibus humiliare curauit, & sic parare viam benedictioni? At parum est cum per scipsum humiliat nos Deus si tunc libenter acci pimus, nisi quando & per alium hoc facit, Apostolus similiter. Quamobrẽ accipite hu ius rei mirabile documentum de sancto Da uid. Aliquando maledictũ est illi & à ser-

uo. At ille nec cumulatam iniuriam sensit, 2.Re.16.b quia præsensit gratiam. Quid mihi, ait, & uobis filii Saruiæ? O vere hominem secundum cor Dei, qui se ulciscenti potius quam exprobranti succensendum putauit. Vnde & secura cõscientia loquebatur? Si reddidi Psal.7.a retribuentibus mihi mala, decidam merito ab inimicis meis inanis. Vetuit ergo prohiberi maledicum conuitiantẽ, quẽ tum æstimans male dicta. Et addit: Dominus misit illum ad maledicendum Dauid. Prorsus secundum cor Dei, qui de corde Dei ferebat sententiam. Sæuiebat lingua maledica, & ille intẽdebat quid in occulto ageret Deus. Vox maledicentis in furibus, & animus inchoabat ie ad benedictionem. Nunquid in ore blasphemi Deus? Absit. Sed eo usus est ad humiliandũ Dauid. Nec latuit prophetã, quippe cui incerta & occulta sapientiæ suæ manifestauerat Deus: & ideo dicit: Psa.118.i Bonum mihi quòd humiliasti me, ut discã iustificationes tuas. Vides quia humiditas iustificat nos? Humilitas dixi, & non humiliatio. Quanti humiliantur, & humiles non sunt? Alij cum rancore humiliantur, alii patiẽter, & alii libenter. Primi rei sunt, sequentes innoxii, ultimi iusti. Quanquã & innocentia portio iustitiæ est, sed cõsummatio eius apud humilẽ. Qui autem dicere potest, Bonum mihi quia humiliasti me: is vere humilis est. Non potest hoc dicere qui inuitus tolerat, minus qui murmurat. Ne B utri horum promittimus gratiam, quod humiliatur, etsi sane longe hi duo a se differãt: & alter quidem in patiẽtia sua possideat animam suam, alter in suo murmure pereat. Sed enim etsi unus trã, neuter tamen gratiã promeretur, quoniam non humilitatis sed humilibus deus dat gratiam. Est autem hu Iacob.4.b milis qui humiliationem conuertit in humilitatem, & ipse est qui dicit Deo: Bonum mihi quod humiliasti me. Nemini prorsus Psa.118.i quod patienter fert bonũ est, sed plane mo- 2.Co.9.b lestum. Scimus autem, quod hilarem datorem diligit Deus. Vnde, & cũ ieiunamus iubemur caput nostrũ ungere oleo, & faciem lauare, vt nostrum scilicet opus bonum spirituali quodam gaudio condiatur, & holocaustum nostrum pingue fiat. Etenim sola gratiam quam præfert meretur læta, & absoluta humilitas. Quę enim coacta fuerit vel extorta, qualis utique est in uiro patiẽte illo qui possidet animã suã: hæc inquã humilitas etsi vitã obtinet propter patientiam Iacob.1.a

propter

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter tristitiam tamen gratiã nõ habebit: Non enim congruit ei qui eiusmodi est, illud scripturæ: Glorietur humilis in exaltatione sua: quoniam nõ sponte humiliatur, neque libenter. Vis autem videre humilem recte gloriantem, & vere dignum gloria? 2. Cor. 12. c Libenter, inquit, gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me uirtus Christi. Non dicit patienter se ferre infirmitates suas, sed & gloriari, & libenter gloriari in illis, probans etiam sibi bonum esse, quod humiliatur: nec sufficere omnino vt possideat animam suam tanquam patienter humiliatus, nisi & gratiam accipiat tanquã sponte humiliatus. Generalẽ verò hinc audi regulam. Omnis qui se humiliat, ait, Luc. 14. c exaltabitur. Significat profecto non omnẽ exaltandam esse humilitatem, sed eam tantum quæ de voluntate venit, non ex tristitia, nec ex necessitate. Nec enim per contrarium, omnis qui exaltatur, humiliandus erit: sed tantum qui se exaltat, humiliabitur, nimirum ob voluntariam vanitatẽ. Ita ergo non qui humiliabitur, sed qui spõte se humiliat, exaltabitur: utique ob meritum uoluntatis. Esto enim quod humilitatis materia per alium ministratur, verbi gratia, probra, damna, supplicia: non tamẽ idcirco recte ab alio quam à semetipso humiliatus ille dicetur, qui illa omnia tacita & læta conscientia, causa Dei subeunda decreuerit. Sed quo progrédimur? Patienter (vt sentio) sustinetis excessum in verbo de humilitate & patientia, sed reuertamur ad locum de quo digressi sumus. Id nãque incidit nobis ex occasione responsi, quo grandia præsumentem sponsam reprimendam censuit sponsus, & non ad insipientiam illi, sed vt sane ex eo probabilioris & maioris humilitatis daretur occasio, per quã dignior potiorum atque eorum ipsorum quę petebat, capacior efficeretur. Veruntamen quia adhuc in ianuis sumus præsentis capituli, discussionis eius initium principio si placet sermonis alterius ordiamur, præsertim ne verba sponsi uel re censeantur cum tædio, uel audiantur. Quod ipse auertat a seruis suis Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De increpatione dura, quam facit sponsus ad sponsam, & de duplici ignorantia nimium pauenda & fugienda.

Sermo XXXV.

SIte, inquit, ignoras, egredere. Dura, & aspera increpatio. Cant. 1. Quòd dicit egredere. Hoc quippe verbum serui audire solẽt a dominis irascentibus & indignantibus domi: vel ancillæ à dominibus suis cum grauiter illas offenderint: Exi hinc, exi à me, egredere a conspectu meo, & a domo illa. Hoc ergo verbo aspero & amaro satis nimiumque increpatorio utitur modo sponsus contra dilectam, sub conditione tamẽ, si seipsam ignorauerit. Nil quippe validius ad terrendum potuit in eam inefficaciusue ad terrendum potuit in eam intendere, quam ut egredi minaretur. Quod & tu aduertere potes, si bene attendas vnde quo egredi iubeatur. Vnde enim quo putas, nisi de spiritu ad carnẽ, de bonis animæ ad seculária desideria, de interna requie mentis ad mundi strepitum, & inquietudinem exterarum exteriorum? In quibus omnibus nõ est nisi labor & dolor, atque afflictio spiritus. Quæ enim anima semel a domino ditus, & accepit intrare ad seipsam, & in intimis suis Dei præsentiam suspirare, & quærere faciem eius semper (spiritus est enim Deus, & qui quærunt eum, oportet eos in spiritu ambulare, & non in carne ut secundum carnem viuant) talis inquã anima nescio an uel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliusve ducat, quam post spiritualis studii huius gustatam semel suauitatem exire denuo ad illecebras uel potius ad molestias carnis, sensuumque inexplebilem repetere curiositatem, dicente Ecclesiaste: Oculus non impletur uisu, nec auris auditu. Audi enim hominem experimentis quæ loquimur. Bonus es, inquit, domine sperantibus in te, animæ quærenti te. Ab hoc bono si quis auertere sanctã illam animam conaretur, puto haud secus accepisset, quam si se de paradiso, & ab ipso introitu gloriæ conspiceret deturbari. Audi adhuc, & alium similem huic: Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam requiram. Vnde & dicebat: Mihi autem adhærere Deo bonum est. Et item loquens ad animam suam, dicit: Conuertere anima mea in requiem tuam, quia dominus

minus benefecit tibi.

Dico ergo uobis, nihil est quod intãtum formidet quisquis hoc beneficium semel accepit, quam ne gratia derelictus necesse habeat denuo egredi ad carnis consolationes, immo desolationes, rursumque carnalium sensuum sustinere tumultus. Terribilis proinde, & nimis formidolosa comminatio: Egredere, & pasce hœdos tuos. Quod est, indignam te noueris illa tua familiari, & suaui rerum contemplatione cœlestium, intelligibilium, diuinarum. Quamobrem egredere de sanctuario méo corde tuo, ubi secretos sacrosque ueritatis ac sapientiæ sensus dulciter haurire solebas, & magis tanquam una de secularibus, pascendis, & oblectandis tuę carnis sensibus intricare. Hœdos quippe (qui peccatum significant, & in iudicio collocandi sunt a sinistris) dicit uagos, & petulantes corporis sensus, per quos peccatum tanquam mors per senestras intrauit ad animam. Cui & bene congruit quod sequitur in scriptura, iuxta tabernacula pastorũ. Nõn enim supra sicut agni, sed iuxta tabernacula pastorum hœdi pascuntur. Pastores siquidem qui ueri pastores sunt, licet tabernacula habeant de terra, & in terra, corpora uidelicet sua his diebus quibus nunc militant, non tamen de terra, sed de cœlestibus pascuis greges dominicos pascere consueuerunt: neque enim suam eis, sed domini prędicant uoluntatem. At hœdi (qui sunt cor poris sensus) cœlestia non requirunt, sed iuxta tabernacula pastorum omnibus videntur bonis sensibilibus huius mũdi (quæ est ergo corporum) sumunt vnde sua desideria non tam satient quam irritent. Turpis mutatio studiorum, ut cui ante studij fuerat peregrinantem, & exulem animam suam sacris meditationibus tanquam cœlestibus pascere bonis, Dei beneplacitũ, & mysteria uoluntatis eius inquirere, penetrare deuotione oculos, & mente supernas circuire mansiones, salutare patres atque Apostolos, & choros prophetarum, martyrumque admirari triumphos, ac stupere pulcherrimos ordines angelorũ: nũc omnibus his omissis, turpi se mancipet corporis seruituti ad obediendum carni, ad satisfaciendum ventri, & gulæ, ad mendicandum in vniuersa terra, unde ex eo, quæ præterit mundi huius figura, suã semper famelicam curiositatem aliquatenus consoletur. Exitus aquarum deducãt oculi mei super huiusmodi animam, quæ cum nutriretur in eroceis, demum amplexatur stercora. Pascit enim, iuxta beati uiri sententiam, sterilem, quæ non habebat filios, & uiduæ non benefacit. Et uide quia non simpliciter egredere: sed, Egredere, inquit, & abi Cant. 1. a post greges sodalium tuorum, & pasce hœdos tuos. In quo (ut mihi uidetur) magnę cuiusdam rei nos admonet. Quid istud? Heu quod egregia creatura iam olim facta de grege, & nũc in peius miserabiliter prorues, non saltem inter greges remanere permittitur: sed post abire iubetur. Quomodo, inquis? Quomodo legis. Homo cum Psal. 48. d in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Ecce quomodo de grege facta est egregia creatura. Puto dicerent iumenta, si loqui fas esset: Ecce Adam factus est quasi unus ex nobis. Cum in honore esset, inquit. In quo honore quæris? Habitabat in paradiso, & in loco uoluptatis conuersatio eius. Nihil molestiæ, nihil indigentiæ sentiebat, & odoriferis stipatus mulis, fulcitus floribus gloria, & honore coronatus, & constitutus super opera manuum plasmatoris. Magis autem ob insigne diuinæ similitudinis præcellebat, & erat illi sors, & societas cum plebe angelorum, & cum omni militia cœlestis exercitus. Sed mutauit istam gloriam Dei in similitudinem uituli comedentis fœnum. Inde est, quòd panis angelorum factus est fœnum positum in præsepio, appositum nobis tanquam iumentis. Verbum quippe caro factum est, & iuxta pro- H phetam, Omnis caro fœnum. At fœnum Esa. 40. b istud minime deficcatum est, nec ex eo cecidit flos: quia requieuit super ipsum spiritus domini. Propter hoc nanque aliquãdo finis uenit uniuersæ carnis, quia spiritus recesserat uitæ. Denique ait: Non permanebit Gen. 6. a spiritus meus in homine in æternũ, quia caro est. Carnis nomine hoc loco uitium designari intellige, non naturam. Nec enim spiritũ natura expungit, sed uitiũ. Propter uitium Esa. 40. b ergo omnis caro fœnum, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exiccatũ est, inquit, fœnum, & cecidit flos: sed non ille flos, qui de uirga, & radice Iesse ascendit, eo quòd requieuit super eum spiritus Domini. Nec illud fœnum quod uerbum factum est, propter eo quod sequitur in propheta: Verbũ autẽ domini manet in ęternum. Si enim fœnum uerbũ, & uerbũ in æternum manet, fœnũ quoque necesse est maneat in æternũ. Alioquin Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quomodo uitam præbet æternam, si ipsum
Iohan.6.c minimè manet in æternum? Ait enim: Si
Ibidem. quis mãducauerit ex hoc pane, uiuet in æternum. Et quem panem dicat, aperit cum subiungit: Et panis quẽ ego dabo, caro mea est pro mundi uita. Quomodo ergo æternum non est, quo æternaliter uiuitur? Sed recole nunc mecum uocem filij ad patrem loquentis in psalmo: Non dabis, inquit,
Psal.15.c sanctum tuum uidere corruptionem. Haud dubium quin de corpore dicat, quod in sepulchro iacebat exanime. Hoc enim sanctum, & angelus qui nunciauit uirgini locu
I tus est, dicens: Et quod nascetur ex te sanctum, uocabitur filius Dei. Quo ergo pacto sanctum sœnum poterat uidere corruptionem, quod de incorrupti uteri perpetuo uirore uernantibus pascuis ortum, etiam auidos angelorum in se figere possit obtutus, insatiabiliter oblectandos? Perdat sanè sœnum uiriditatem, si Maria uirginitatem amiserit. Ergo cibus hominis mutauit se in pabulum pecoris, homine mutato in pecus.
Heu tristis, & lachrymosa mutatio, ut homo paradisi accola, terræ dominus, cœli ciuis, domesticus domini sabaoth, frater beatorũ spiritum, & cœlestium cohæres uirtutum, repentina se conuersione inuenerit, & propter infirmitatẽ iacentem in stabulo, & propter pecorinam similitudinem indigentem sœno, & propter indomitam feritatem alligatum præsepio, sicut scriptum est: In chamo, & freno maxillas eorum constringe, qui
psal.31.b non approximant ad te. Agnosce tamen ò
Isa.1.a bos possessorem tuum, & ò tu asine præsepe domini tui: ut prophetæ Dei fideles inueniãtur, qui ista sunt Dei mirabilia prælocuti. Cognosce pecus, quem non cognouisti homo. Adora in stabulo, quem fugiebas in paradiso. Honora præsepium cuius contempsisti imperium. Comede sœnum quẽ panem, & panem angelicum fastidisti. Sed quæ nam causa (inquis) tantæ delectionis? Profecto, quòd homo cum in honore esset, non intellexit. Quid non intellexit? Non dicit: Non dicamus. Positus in honore non intellexit, quòd limus esset, honoris fa
K stigio delectatus: & continuo in se expertus est, quòd tanto post tempore homo de filijs captiuitatis, & prudenter aduertit, & uera ci
Gal.4.b.a ter protulit dicens: Qui se putat aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Vę misero quod non fuit qui iam tunc diceret ei: Quid superbis terra, & cinis? Hinc egregia creatura gregi admixta est, hinc bestiali similitudine Dei similitudo putata est, hinc societas cum iumentis pro consortio angelorum inita est. Vides quam sit fugienda nobis hæc ignorantia, de qua tot milia malorum uniuerso nostro generi prouenerunt? Aite-
Psal.48. nim, propterea hominem iumentis insipientibus comparatum, quia non intellexit. Catenda proinde omnimodi ignorantia: ne forte si adhuc sine intellectu, & post uexatio nem inuenti fuerimus, multo plura, & grauiora prioribus mala inueniant nos, dicturque de nobis: Curauimus Babylonem, & non est sanata. Meritò quidem, quod nec uexatio dederit intellectum auditui. Et uide ne forte etiam hic sponsus cum dilectam ab ignorantia tanto increpationis tonitruo deterreret: propterea minime dixerit, Egredere cum gregibus, aut egredere ad greges: sed Egredere (ait) post greges sodalium tuorum. Vt quid hoc? Sane ut secundam proinde ignorantiam priore magis pauendam pudendamque ostenderet, quòd illa hominem bestijs parem fecisset, ista, & posteriorem. Nam homines quidem merito ignorari, id est reprobari, & ad tergendum illud iudicium flare, & igni perpetuo tradi habet, nõ autẽ & pecudes. Nec iniquum fore deterius his qui sic erant, quã his quæ omnino non erunt. Melius ei fuerat, L
Matth.26 inquit, si natus non fuisset homo ille. Non utique si natus nõ fuisset omnino, sed si natus nõ fuisset homo, sed uerbi gratia aut pecus, aut alia quæpiam creatura: quæ quoniã iudicium non haberet, ad iudicium non ueniret, ac per hoc nec ad supplicium. Sciat ergo anima rationalis, quæ se ob priorẽ ignorantiam erubescit pecudes habere sodales in perfruendis utique bonis terræ, non etiam similiter socias habituram in perferendis tormentis gehennæ, & tum demum etiã abigendis gregibus suorum sodalium iumentorum cum dedecore exturbandam, nec iam uel cũ ipsis ituram: sed plane post, quando illis nihil mali sentientibus, ipsa malis omnibus exponetur. A quibus non liberabitur in æternum, si quidem secundo ignorare adiecerit. Egreditur itaque homo, & solitarius abit post greges sodalium suorum, cum so-
Luc.15 lus in inferno inferiori retruditur. An non tibi posteriorem uidetur tenere locum, qui ligatis manibus, & pedibus proijcitur in tenebras exteriores? Et erunt profectò postrema hominis illius peiora prioribus, quando

quando qui prius bestijs æquabatur, nũc & postponitur. Puto ep & in præsenti uita, si bene aduertas, posteriorẽ ire pecoribus hominem iudicabis. An non siquidem tibi uidetur ipsis bestijs quodammodo bestialior esse homo ratione uigens, & ratione non uti? Nam pecus quidem si se ratione non regat, excusationẽ habet a natura, a qua hoc penitus munus negatum est: non habet
M locum, cui ab ipsa speciali prærogatiua donatum est. Merito proinde eo ipso censetur homo egredi, & post ire gregalibus animantibus, ep solum hoc animal conuersatione degeneri iura naturę transgrediens, rationis compos, rationis expertia moribus, & affectibus imitatur. Committur ergo ire post greges homo, & nunc quidem deprauationem naturæ, postmodum autem, & extremita
te pœnæ. Ecce sic maledicetur homo, qui ignorantiam Dei habere inuentus fuerit. Dei dicam, an sui? Vtrunque sine dubio, utraque ignorantia damnabilis est, utraliber sufficit ad perditionẽ. Vis scire quia ita
dico? Sed de Dei minime dubitas, si tamen cõstat ubi non aliam uitam esse æternã, quam ut patrem cognoscas Deum uerum, & quẽ misit Iesum Christum. Audi ergo sponsum loquendo, & aperte in anima etiam animæ ignorantiam condemnantem. Quid enim dicit? Non utique si Deum, sed si ignoras te, inquit, &c.
Pater ergo quia ignorans ignorabitur, si-
ue se, siue Deum ignorare contingat. De qua utraque ignorantia erit nobis (si tamen Deus manum apponat) utilis admodum disputatio. Non modo tamen, ne fatigati, & non præmissa ex more oratione, aut ego minus diligenter rem necessariam prosequar, aut uos minus attente, quæ non nisi magno sollicitanda sunt desiderio, audiaris. Etenim si corporis cibus, cum absque appetitu & sapore illum sumis, non modo, non prodest, sed & nocet plurimum: multo magis panis animę cum fastidio sumptus, non scientiæ
A nutrimentum, sed magis tormentum conscientiæ importabit. Quod a nobis auertat sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Quod scientia literarum sit bona ad instruendum, sed scientia propriæ infirmitatis sit utilior ad salutem.

Sermo XXXVI.

IN ego meę promissioni, en ego desiderijs uestris, en ego etiam Deo pro debito famulare tripli ci, ut uidetis, ratione urgeor ad loquendum, pacti ueritate, charitate fraterna, timore domini. Si tacuero, os meum con
demnabit me. Quid si loquar? Profecto ue- Rom.15.f reor idem iudicium, ne loquẽtem uidelicet, & non facientem identidem os meum condemnet me. Tuuate me orationibus uestris, ut semper possim, & loqui, quæ oportet, & opere implere, quæ loquor. Non ignoratis hodiernum nobis propositum esse sermonẽ de ignorantia, uel potius de ignorãtijs, quoniam duæ, si meministis, propositæ sunt, nostri una, & altera Dei. Quas & monuimus ambas esse cauendas, quòd ambæ damnabiles sint. Superest ut clarius hoc ipsum faciã, edisseram plenius. Sed prius quærendum existimo, sit ne ignorantia omnis damnabilis. Et mihi quidem uidetur non esse, (neque enim omnis ignorantia damnat) sed multa, & innumera esse, quæ nescire liceat absque diminutione salutis: uerbi gratia, si B
ignoras fabrilem artem, seu carpentariam, aut cæmentariã, & quæcunque istiusmodi sunt artes, quæ ad usus uitæ huius præsentis ab hominibus exercẽtur, nunquid impedit ad salutem? Etiam absque omnibus illis artibus, quæ liberales dicuntur, quanuis honestioribus utilioribusque studijs, & discantur, & exerceantur, & quam plurimi hominum salui facti sunt placentes moribus, atque operibus: quantos enumerat Apostolus in epistola ad Hebræos factos dilectos Heb.11.
non in scientia literarum, sed in conscientia pura, & fide non ficta? Omnes placuerunt Deo in uita sua, uitæ meritis, non scientiæ. Petrus & Andreas, & filij Zebedęi, cæterique condiscipuli omnes non de schola rhetorum, aut philosophorũ assumpti sunt, & nihilominus tamen saluator per ipsos operatus est salutem in medio terrę. Non in sapientia, quæ in ipsis esset plus quam in cunctis uiuentibus, quemadmodum sanctus aliquis de semetipso confessus est, sed in fide, & lenitate ipsorum saluos fecit illos, etiam & sanctos, etiam & magistros. Denique notas mundo fecerunt uias uitæ, & nõ

Universidad de Deusto
Biblioteca

in sublimitate sermonis, aut in doctis humanę sapiętiæ uerbis, sed sicut placuit Deo per stultitiam prędicationis eorũ saluos facere credentes, quia mundus eum in sua sapientia nõ cognouit. Videar forsan nimius in suggillatione scientiæ, & quasi reprehendere doctos, ac prohibere studia literarum.

C Absit. Non ignoro quantum ecclesiæ pro-
Osee 4. b fuerint, & prosint literati sui, siue ad resellen-
Dan. 12. b dos eos, qui ex aduerso sunt, siue ad simplices instruendos: Denique legi. Quia tu repulisti scientiã, repellam, & ego te, ut non fungaris mihi sacerdotio. Legi. Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi
1. Cor. 8. a stellæ in perpetuas æternitates. Sed & scio
Eccl. 1. d vbi legerim. Scientia inflat, & rursum. Qui apponit scientiam, apponit & dolorem. Vides quia differentia est scientiarum, quando alia inflans, alia contristans est? Tibi uero uelim scire quęnam harum videatur vtilior seu magis necessaria ad salutem, illãne quæ tumet, an quæ dolet? Sed non dubito quin dolentẽ tumenti præferas: quia sanitatẽ, quã tumor simulat, dolor postulat. Qui autẽ postulat, propinquat saluti: quoniam qui pe-
Luc. 11. b tit, accipit. Denique qui sanat contritos cor
ps. 146. a de, execratur inflatos, dicente sapientia, quia
Iaco. 4. b Deus superbis resistit, humilibus autem dat
Ro. 12. b gratiã. Et apostolus aiebat. Dico autẽ per gratiã, quę data est mihi, omnibus q̃ sunt inter vos, nõ plus sapere, q̃ oportet sapere, sed sapere ad sobrietatẽ. Non prohibet sapere, sed plus sapere, quã oportet. Quid est autẽ sapere ad sobrietatẽ? Vigilantissime obseruare, quid scire magis prius ve oporteat. Tempus enim breue est. Est autẽ quod in se est omnis scientia bona, quæ tamen ueritate subnixa sit: sed tu qui cũ timore, & tremore tuam ipsius operari salutem pro temporis breuitate festinas, ea scire prius ampliusque curato, quæ senseris viciniora salut. Nonne medici corporum medicinę portionem diffiniunt eligere in sumendis cibis, quid prius, quid posterius, & quemadmodum quidque sumi
D oporteat? Nam etsi bonos constat esse cibos quos Deus creauit, tu tamen ipsos tibi, si in sumendo modum, & ordinem nõ obserues, reddis plane non bonos. Ergo quod dico de cibis, hoc sentite, & de scientijs. Sed melius mitto uos ad magistrum. Non est enim nostra ista sentẽtia, sed illius imo, & nostra,
1. Co. 8. a quoniam ueritatis. Qui se, inquit, putat aliquid scire, nondum scit, quomodo oportet eum scire. Vides quoniam non probat multa scientem, si sciendi modum nescierit? Vides, inquam, quomodo fructum, & vtilitatem scientiæ in modo sciendi constituit? Quid ergo dicit modum sciendi? Quid, nisi vt scias quo ordine, quo studio, quo fine, quæque nosse oporteat? Quo ordine? ut id prius, quod maturius ad salutem. Quo studio? ut id ardentius, quod uehementius ad amorem. Quo fine? ut non ad inanem gloriam, aut curiositatem, aut aliquid similẽ, sed tantum ad ædificationem tuam, uel proximi. Sunt nanque qui scire uolunt eo sine tantũ, ut sciant, & turpis curiositas est. Et sunt qui scire uolunt, ut sciantur ipsi, & turpis uanitas est. Qui profecto non euadet *Persius sat. 1.* subsannantem satyricum, & ei qui eiusmo- *Horat. 1.* di est decantantem. Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt item qui scire uolunt, ut scientiam suã uendant, uerbi causa, pro pecunia, pro honoribus: & turpis quæstus est. Sed sunt quoque qui scire uolunt, ut ædificent, & charitas est. Et item qui scire uolunt, ut ædificentur, & prudẽtia est. E Horum omnium soli ultimi duo non inueniuntur in abusione scientiæ, quippe qui ad hoc uolunt intelligere, vt benefaciant. Denique intellectus bonus omnibus facientibus eum. *Psal. 110. Iacob. 4.*

Reliqui omnes audiant. Scienti bonum, & non facienti, peccatum est ei. Ac si per similitudinem dicat. Sumenti cibum, & non digerenti, perniciosum est ei. Cibus siquidẽ indigestus, & qui bonam non habet decoctionem, malos generat humores, & corrũpit corpus, & non nutrit. Ita & multa scientia ingesta stomacho animæ, quæ est memoria, si decocta igne charitatis non fuerit, & sic per quosdam artus animæ, mores scilicet atque actus transfusa atque digesta, quatenus ipsa de bonis, quæ nouerit uita attestante, & moribus bona efficiatur: nonne illa scientia reputabitur in peccatum, tanquam cibus cõuersus in prauos noxiosque humores? An nõ malus humor peccatũ? an nõ mali humores prauí mores? An nõ inflationes, & tortiones in conscięntia sustinebit qui huiusmodi, est sciẽs uidelicet bonũ, & non faciẽs? An nõ respõsum mortis, & damnationis totiẽs in semetipso habebit, quotiẽs mentem uenerit sermo quẽ dixit Deus: quia seruus sciẽs uoluntatẽ domini sui, & nõ faciẽs digna, plagis uapulabit multis? Et uide ne fortẽ in persona talis animæ Propheta plangere

Ioel. 2. c plangere dicens: Ventrem meum doleo, uentrem meum doleo. Nisi, quòd ipsa ingeminato geminum videtur inuere sensum, ut præter hunc quem diximus, etiam alium requiramus. Puto enim, quòd in sua persona potuit hoc dixisse propheta, quod uidelicet scientia plenus, & æstuans charitate, & omnino effundere cupiens nõ inueniret qui curaret audire, & sic quasi oneri sua sibi scientia erat, quam communicare non poterat. Plangit itaque pius ecclesiæ doctor tam illos qui scire contemnunt quomodo sit uiuendum, quam illos qui scientes male nihilominus uiuunt. Et hoc pro eo, quòd eundem sermonem propheta repetit. Aduertisne iam quam uerum sensit Apostolus, quia scientia inflat? Volo proinde animam primo omnium scire scipsam, quod id postulet ratio, & utilitatis, & ordinis. Et ordinis quidem? quoniam quod nos sumus, primũ est nobis: vtilitatis uerò, quia talis scientia non inflat, sed humiliat, & est, quædam præparatio ad ædificandum. Nisi enim super humilitatis stabile fundamentum, spirituale ædificium stare minimè non potest. Porrò ad se humiliandum nihil anima inuenire ut uacius seu accomodatius potest, quam si se in ueritate inuenerit, tantum nõ dissimulet non sic in spiritu eius dolus, statuat se ante faciem suam, nec se a se auertere abducatur. Nõnne se ita intuens clara luce ueritatis inueniet se in regione dissimilitudinis, & suspirans misera quam iam latere non potest, quòd uere misera sit, nónne cum propheta clamabit ad dominum: In ueritate tua humiliasti me? Nam quomodo non uere humiliabitur in hac uera cognitione sui, cum se perceperit oneratam peccatis, morbo huius mortalis corporis aggrauatam, terrenis intricatam curis, carnalium desiderio
G rum fece infectam, cæcam, curuam, infirmam, implicitam multis erroribus, expositam mille periculis, mille timoribus trepidam, mille difficultatibus anxiam, mille suspicionibus obnoxiam, mille necessitatibus æruminosam, procliuem ad uitia, inualidam ad uirtutes? Vnde huic iam extollentia oculorum, unde leuare caput: Nõnne magis
Psal. 31. a conuerteretur in ęrumna sua, dum configitur spina? Conuerteretur inquam ad lachrymas, cõuertetur ad planctus, & gemitus, cõuertetur ad dominum, & in humilitate clamabit. Sana animam meam quia peccaui tibi. Porrò conuersa ad dominũ recipiet consolationem, quia pater est misericordiarum, & Deus totius consolationis. Ego quandiu in me respicio, in amaritudine moratur oculus meus. Si autem suspexero, & leuauero oculos ad diuinę miserationis auxilium: temperabit mox amarã uisionem mei, uisio lęta Dei, cui, & dico: Ad me ipsum anima mea *psal. 41. b* cõturbata est, propterea memor ero tui. Nec mediocris Dei visio, pium, & deprecabilem experiri, sicut reuera benignus, & misericors est, & prestabilis super malitia, quippe cuius natura bonitas, & cui proprium est misereri semper, & parcere. Tali itaque experimento, & tali ordine salubriter innotescit Deus cum prius se homo nouerit in necessitate positum, & clamabit ad dominum, & exaudiet eum, & dicet. Eruam te, & honorifica- *psal. 49. c* bis me. Atque hoc modo erit gradus ad notitiam Dei, cognitio tui, & ex imagine sua, quæ in te renouatur, ipse uidebitur, dum tu H quidem reuelata facie gloriam domini cum fiducia speculando, in eandẽ imaginẽ transformaris de claritate in claritatem tanquam a domini spiritu. Sed iam demum aduerte quomodo vtraque cognitio sit tibi necessaria ad salutem, ita ut neutra carere valeas cũ salute. Nam si ignoras te non habebis timorem Dei in te, non humilitatem. An uero sine timore Dei, & sine humilitate de salute præsumas, tu videris. Bene feciſtis grunien do significare, quòd minime ita sapiatis, imò q̃ non ita desipiatis, ne in eo, quod plan num est immoremur. Sed attendite cætera. An potius pausandum est nobis propter somnolentos? Putabam me uno sermone implere quod promisi de duplici ignorãtia: & feeissem, nisi fastidiosis longior videretur. Quosdam siquidem oscitantes, quosdam, & dormitantes intueor. Nec mirum. Præcedentis noctis vigiliæ (longissimæ quippe fuerũt) excusant eos. Verum illis quid dicam qui, & tunc dormierunt, & modo nihilominus dormiunt? Sed non pergo nunc vlterius exagitare uerecundiam eorum, sufficit tetigisse. Puto, quòd melius deinceps uigilabunt, nostræ obseruationis cauterium erituri. In hac spe gerimus eis hac uice morem, & quod continuandũ ratio exigebat, eorũ charitate (pẽdente licet disputatione) partimur, facientes finem vbi non erat finis. Ipsi verò super sibi facta indulgentia nobiscum glorificent sponsum ecclesiæ Iesum Christum dominum nostrũ, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen. I

Universidad de Deusto
Biblioteca

De duabus notitijs, & de duabus ignorantijs: & de his quæ ex se parturiunt.

Sermo XXXVII.

PVto nō habemus nunc opus hortari ad uigilandū, eū absque dubio sermo ille suggilatorius vigilet, vtpote adhuc recens, qui heri a nobis charitatiue prolatus, bene aliquos expergefecit. Ergo tenetis memoria, quod teneam assensum vestrum, neminem absque sui cognitione saluari: de qua nimirū mater salutis humilitas oritur, & timor Domini, qui & ipse sicut initium sapiētiæ, ita est, & salutis. Nemo dico absque illa cognitione saluatur, qui tamen ætatem habeat ac facultates cognoscēdi. quod propter paruulos loquor, & propter fatuos, quorum alia ratio est. Quid si ignoras Deum? Poteritne spes esse salutis cum Dei ignorantia? Ne hoc quidem. Nec enim potes, aut amare quem nescias, aut habere quē non amaueris. Noueris proinde te, vt Deum timeas: noueris ipsum, ut æque ipsum diligas. in altero initiaris ad sapientiam, in altero, & consummaris: quia initium sapientiæ timor domini est, & plenitudo legis est charitatis.

Tam ergo vtraque ignorantia cauenda est tibi, quam sine timore, & amore Dei salus esse non potest. Cætera indifferentia sunt, nec salutem si sciantur, nec damnationem si nesciantur habentia. Non tamen dico cōtemnendam, aut negligendam scientiam literarum, quæ ornat animam, & erudit eā, K & facit vt possit etiam alios erudire. Sed duo illa oportet, & expedit ut præcedant, in quibus summam salutis constitui superior ratio declarauit. Et vide si non intuebatur, *Esa. 37. c* *Ose. 10. d* & si non docebat hanc ordinem qui dicebat. Seminate vobis ad iustitiam, metite spē vitæ, & tunc demum illuminate uobis (ait) lumen scientiæ. Vltimam posuit scientiam, tanquam picturam, quæ statum habere nequeat superinane, & inde illa duo præmisit, & subiecit illi, tanquam si solidū aliquid picturæ substerneret. Securus iam intēdam scientiæ, si vitæ prius per beneficium spei securitatem accepero. Tu ergo seminasti tibi ad iustitiam, si ex vera notitia tui euigilasti timere Deum, temetipsum humiliasti, sudisti lachrymas, eleemosynas profudisti, cæterisque te pietatis actionibus mancipasti, ieiunijs, & uigilijs afflixisti corpus, si pectus tunsionibus, cœlos clamoribus fatigasti. Hoc siquidem seminare est ad iustitiā. Semina sunt bona opera, bona studia, semina lachrymæ sunt. Ibant (inquit) & flebant mit *Psa. 125. d* tentes semina sua. Sed quid? Semper flebit? Absit. Sed venient cum exultatione portantes manipulos suos. Merito cum exultatione *Ibidem.* cum reportant manipulos gloriæ. At istud (inquis) in resurrectione in nouissimo die, & est nimis longa expectatio. Noli animo frangi, noli deficere a pusillanimitate spiritus: habes interim de primitijs spiritus, & ad præsens in exultatione metas. Seminate (ait) uobis iustitiam, metite spem uitæ. Nō L te modo mittit ad diem nouissimum quando res iam erit in re, & non in spe: sed de præsenti loquitur. Prorsus magna lętitia, & exultatio multa nimis cū vita veneris. Sed ninquid tantæ lætitię spes erit sine lętitia? Spe gaudentes ait Apostolus. Et Dauid nō *Rom. 12. a* lætaturum, sed lætatum se dixit, quòd in do *Psa. 118. a* mum domini se speraret iturum. Nondum uitam tenebat, sed spem profecto uitæ meliorem habebat. Nec ipsa tamen scripturæ perhibentis, quia non mo- *Psa. 118. d* do remuneratio, sed ipsa quoque expectatio iustorum lætitia. Hanc parit in animo illius, qui sibi ad iustitiam seminauit præsumpta indulgentia delictorum, si tamē ipsam indulgentiam efficacia attestatur accessus gratiæ ad viuendum sanctius deinceps. Omnis in vobis qui hæc sentit intra se acti tari, scit quid loquitur spiritus, cuius uox, atque operatio minime inter se unquam dissentiunt. Propterea ergo intelligit, quæ dicuntur, quoniam, quæ foris audit, intus *1. Cor. 12. b* sentit. Nam qui in nobis loquitur, operatur in vobis, vnus, atque idem spiritus diuidens singulis prout uult: alijs quidem loqui, alijs autem operari, quod bonum est. Quisquis itaque uestrum post illa amara, & lachrymosa cōuersationis suę primordia respirasse in spem, atque in quoddam serenum supernæ consolationis pennis gratiæ subleuatum se euolasse lætatur, is profecto iam metit suarum recipiens fructum temporaneum lachrymarum, & ipse uidit Deū, *Psa. 33. b* & audiuit uocem dicentis. Date ei de fructibus manuum suarū. Nam quomodo nō M uidit Deum qui gustauit, & uidit quoniā suauis est dominus? Quam dulcē, & suauē te sensit domine Iesu, cui a te nō modo peccata donata sunt, sed, & munus sanctitatis indultum est: neque id solum, sed addita insuper ad cumulum bonorū uitæ æternæ pro-

promissio? Fœlix qui tantum iam messuit, habens interim quidem fructum suum in sanctificationem: finem uero uitam æternam. Merito qui se inuento fleuit, gaudet uiso domino, ad cuius utique miserationis intuitum tantos iam leuauit manipulos, remissionem, sanctificationem, spem uitæ. O quam uerus est sermo qui in Propheta legitur: Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Vbi breuiter comprehensa utraque cognitio est, & nostri qui *Psa. 125. a* dem, in lachrymis serens: quę autem Dei, metens in gaudio. Hac ergo in nobis gemina præcunte notitia, iam ea quæ forte superueneris scientia minime inflat, utpote, quæ nihil afferre ualeat terreni commodi, uel honoris, quod non sit sane inferius spe concepta, lætitiaque spei iam altius radicata in animo. Spes autem non confundit, quia *Rom. 5. c* charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis. Ideo illa non confundit, quia ista infundit erga nos dilectionem. Per hanc enim ipse Spiritus testimonium perhibet spiritui nostro, quòd Dei filii sumus. Quid nam igitur nobis de nostra, quantacunque scientia prouenire possit, quod non sit minus hac gloria, qua inter Dei filios numeramur? Parum dixi, nec respici in eius comparatione potest orbis ipse, & plenitudo eius, etiāsi totus cedat unicuiuis nostrum in possessionem. Cæterum si nos ignorātia Dei tenet, quomodo speramus in eum quem ignoramus? si nostri, quomodo humiles erimus, putantes nos aliquid esse, cum nihil simus? Scimus autem, nec superbas, nec desperatis partem esse, uel societatē in sorte sanctorum. Intuere ergo nunc mecum quanta cura, & solicitudine ambas istas repellere a uobis ignorantias debeamus, quarum omnis peccati altera initium parit, altera consummationem: sicut duarum e regione noticiarum initium sapientiæ vna, perfectionem altera gignit: illa timorem domini, ista charitatem. At istud de *Supra 36. b* notitijs supra ostensum est. Nunc de ignorantijs uide. Etenim sicut initium sapientiæ timor domini sic initium omnis peccati superbia, & quomodo perfectionem sibi sapientiæ uendicat amor Dei ita despe- *1. Ioan. 4. b* ratio sibi omnem malitiæ consummationē. Et quemadmodum ex notitia tui uenit in te timor Dei, atque ex Dei notitia Dei itidem amor: sic e contrario de ignorantia tui superbia, ac de Dei ignorantia uenit desperatio. Sic autem superbiam parit tibi ignorantia tui, cum meliorem quam sis, decepta, & deceptrix tua cogitatio te esse mentitur. Hoc quippe est superbia, hoc initium omnis peccati, cum maior es in tuis oculis quā apud Deum, quam in ueritate. Et ideo qui *Ioan. 8. f* primus peccauit hoc grande peccatum (diabolum loquor) de ipso dictum est, quia in ueritate non stetit, sed mendax est ab initio: quoniam quod in sua fuit cogitatione, non fuit in ueritate. Quid si in eo discordaret B a ueritate, ut minorem se inferioremque putaret quam ueritas haberet? Excusaret cum sua proculdubio ignorantia, & minime reputaretur superbus, nec tam inueniretur iniquitas eius ad odium, quam humilitas fortassis ad gratiam. Si enim in quonam statu unumquemque nostrum habeat Deus, liquido cognoscerемus: nec supra sane, nec infra secedere deberemus, ueritati in omnibus acquiescentes. Nunc autem quia con- *1. Reg. 22. b* silium hoc posuit tenebras latibulum suum, *Eccl 9. a* & sermo absconditus est a nobis: ita ut ne- *Luc. 14. b* mo sciat si dignus sit amore, uel odio, iustius tutiusque profecto iuxta ipsius ueritatis consilium nouissimum nobis locum eligimus, de quo postmodum cum honore superius æducamur, quam præsumimus altiorem, unde cedere mox oporteat cum rubore.

Non est ergo periculum quantumcunque te humiles quantumcunque reputes minorem, quam sis: hoc est, quam te ueritas habeat. Est autem grande malum, horrendumque periculum, si uel modice plus uero te extollas, si uel uni uidelicet in tua cogitatione te præferas, quem forte parem tibi ueritas iudicat, aut etiam superiorem. Quemadmodum enim si per ostium transeas cuius superliminare (ut ad intelligentiam loquar) nimirum bassum sit, non nocet quantumcunque te inclinaueris, nocet autem si uel transuersi: digiti spacio plus quam ostij patitur mensura erexeris, ita ut impingas, & capite quassato collidaris: sic in anima non est plane timenda quantalibet C humiliatio, horrenda autem nimirumque pauenda, uel minima temere præsumpta erectio. Quamobrem noli te homo comparare maioribus, noli minoribus, noli aliquibus, noli uni. Quid scis enim o homo, si unus ille quem forte omnium uilissimum atque miserrimum reputas, cuius uitam sceleratissimam ac singulariter fœdissimam horres, & propterea illum putas sperendum

Universidad de Deusto
Biblioteca

nendum nō modo præ te, qui forte iam sobrie, & iuste, & pie viuere te cōfidis, sed etiā
Psal. 76.c præ cæteris omnibus sceleratis, tanquā omnium sceleratissimum: quid scis, inquā, si melior & te, & illis mutatione dexteræ excelsi in se quidem futurus sit, in Deo uero iā sit? Et propterea non mediocrem, non vel penultimum, non ipsum saltem inter nouissi-
Luc. 14. b mos eligere locum nos uoluit: sed recumbe, inquit, in nouissimo loco, vt solus uidelicet omnium nouissimus sedeas, teque nemini non dico præponas, sed nec comparare præ sumas. En quantum malum venit de ignoEccl. 10.a rantia nostri. Vtique peccatum diaboli, & initium omnis peccati superbia. Quid etiā Dei parturiat ignorantia, alias uidebimus: Nam nunc horæ breuitas non permittit, quoniam hodie tarde conuenimus. Itaque sufficiat vnumquenque modo ne seipsum ignoret admonitum esse nō solum sermone nostro, sed ipsius quoque dignatione sponsi ecclesię Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

D *Qualiter ex ignorantia Dei nascitur desperatio, & qualiter sponsa dicatur pulchra inter mulieres. Sermo* XXXVIII.

QVid igitur Dei ignorantia parturit? Nam hinc incipiendū est, sicut recordamini hic heri fuisse terminatum. Quid itaque parturit? Diximus desperationem: sed quonam modo, dicamus. Forte aliquis reuersus in se, & displicēs sibi in omnibus malis, quę fecit, cogitāsque resipiscere, & redire ab omni via mala, & carnali conuersatione sua, si
Sapiē 12.a ignorat, quam sit bonus Deus, quā suauis & mitis, quā multus ad ignoscendum: nonne
Esa. 55.c sua carnalis cogitatio arguet eum, & dicet. Quid facis? Et vitam istam uis perdere, & futuram? Peccata tua maxima sunt: & nimium multa. Nequaquam pro tot & tātis, nec si te excories, sufficies satisfacere. Cōplexio tenera est, vita extitit delicata, consuetudinem difficile uinces. Pro his & similibus desperatus resilit miser, ignorans, quā facile omnipotens qui neminem vult perire, cuncta ista dissolueret: sequiturque impœnitentia, quæ est delictum maximum, & blasphemia irremissibilis: ipse vero, aut conturbatus nimia tristitia absorbetur, & fertur in profundum, minime iam, vt consolationem recipiat emersurus sicut scriptum est. Im- Pro. 18.d
pius cum uenerit in profundum malorum, contemnit. Aut certe dissimulans, & sibi qualicunque ueri simili blandiēs ratione reuocat se irreuocabiliter in seculum ad perfruendum, & deliciandum in omnibus bonis eius quo ad licuerit. Cum autem dixerit 1.Thes.5.a
pax & securitas, tunc repentinus ei superueniet interitus, sicut dolor in utero habentis, & non effugiet. Ita ergo & de ignorantia Dei, vniuersæ malitiæ consummatio uenit, quæ est desperatio. Apostolus dicit, q̄ ignorantiam Dei quidam habent. Ego autē dico 1.Co.15.d
omnes ignorare Deum, qui nolunt conuerti ad Deum. Neque enim ob aliud proculdubio renuunt, nisi quia grauem, & seuerū imaginantur, qui pius est: durum & implacabilem, qui misericors est: ferum & terribilem, qui amabilis est: & mentitur iniquitas sibi, formans sibi idolum pro eo, quod non est ipse. Quid timetis modicæ fidei, vt peccata nolit remittere? Sed affixit ea cruci cum suis manibus. Quòd teneri & delicati estis? Sed ipse nouit figmentum nostrū. Quod male assueti, & ligati peccandi consuetudine? Sed Dominus soluit compeditos. Forte psa.145.b
torij? Sed vbi abundauit delictum, superabundare, & gratia consueuit. An de uestri- Rom.5.d
minum cunctetur porrigere manum adiutorem solicitus estis, vel cibo, cæterisque corpori uestro necessarijs, & propterea cunctamini relinquere uestra? Sed scit quia his omnibus indigetis. Quid uultis amplius? Quid iā impedit a salute? Sed hoc est, quod dico, Deū ignoratis, sed nec creditis auditui nostro: uellem uos, uel expertis credere: quia nisi credideritis, non intelligetis. Sed non Esa.7.b
est omniū fides. Absit autem, vt de tali, hoc est, de Dei ignorantia sponsam commonitā sentiamus, quæ tanta sponsi pariter, & Dei sui non dico agnitione, sed amicitia, & familiaritate donata est, vt eius crebra colloquia & oscula mereretur, & nunc familiari ausu loquitur. Iudica mihi ubi pascas, ubi cubes Can.1.d
in meridie.

Vbi sane nō ipsum, sed locū habitationis gloriæ eius sibi indicari requirit: quanquā nō aliud ipse, & aliud locus eius, uel gloria. Sed reprimēda cēsetur propter præsumptionē, & de sua ipsius cōmonenda cognitione, in qua nimirū usta est aliquatenus caligare, quę tātæ se ęstimarit idoneā uisioni, siue minus attendēs præ excessu suo, quod esset in corpore:

corpore: siue frustra sperans etiam manentem in corpore ad illam se posse in accessibilem accedere claritatem. Ergo ad se ipsam protinus reuocatur, & ignorantia conuincitur, & insolentia castigatur. Si ignoras te (inquit) egredere. Terribiliter sponsus intonat in dilectam, non tanquam sponsus, Can.1.e
sed tanquam magister: & non quasi iratus, sed ut tersa purgaretur, purgata idonea redderetur huic ipsi cui inhiat uisioni. Mundi cordibus nempe illa uisio sequestratur.

Pulchre autem pulchram, non omnimodè quidem, sed pulchram inter mulieres eam dicit, uidelicet cum distinctione: quatenus & ex hoc amplius reprimatur, & sciat quid desit sibi. Ego enim puto mulierum nomine hoc loco appellatas animas carnales ac seculares, uihil in se uirile habentes, nihil fortē aut constans in suis actibus demostrantes sed totum remissum, totum fœmineum, & G molle quod uiuunt, & quod agunt. Spiritualis autem anima et si inde iam pulchra q̄ non secundum carnem ambulat, sed secundum spiritum: ex eo tamen quod adhuc in corpore uiuit, citra perfectū adhuc pulchritudinis proficit, ac proinde non pulchra omnimodo, sed pulchra inter mulieres, id est, inter animas terrenas, & quæ non sunt sicut ipsa spirituales: non autem inter angelicas beatitudines, non inter uirtutes, potestates dominationes. Sicut patrum aliquis olim Gen.4.b
& laudatur, & dictus est iustus in generatione sua, id est, præ omnibus sui temporis, suæ- Gen.6.a
que generationis: & Thamar iustificata per Gen.38.b
libetur ex Iuda, hoc est præ Iuda: & in Euāgelio publicanus descendisse refertur de tēplo iustificatus, sed iustificatus à Pharisęo: Luc.18.b
& quomodo magnus ille Ioannes magnifice quondam commendatus est, quod uidelicet superiorem non haberet, sed hoc inter natos mulierum, non autem inter choros beatorum cœlestiumque spirituum: ita, & sponsa modò dicitur pulchra, sed interim adhuc inter mulieres, & non inter cælestes beatitudines. Desinat proinde quandiu interris est quæ in cœlis sunt curiosius inuestigare, ne fortè, scrutatris maiestatis opprimatur à gloria. Desinat, inquam, donec inter mulieres uersatur, inquirere, quæ apud sublimes illas sunt potestates, solis ipsis perspicua, solis licita tanquam cœlestibus cœlestia ad uidendum. Mirabilis facta est, inquit, uisio ista ex te & sponsa, quam tibi postulas demonstrari: nec modo præuales intueri meridianum, & miram quam inha- H
bito claritatem. Dixisti enim: Indica mihi Can.1.b
ubi pascas, ubi cubes in meridie: Sed enim induci in nubes, penetrare in plenitudinem luminis, irrumpere claritatis abyssos, & lucem habitare inaccessibilem, nec temporis est huius nec corporis. Id tibi in nouissimis reseruatur, cum te mihi exhibuero gloriosam, non habentem maculam aut rugam, aut aliud huiusmodi. An nescis quia quandiu uiuis in hoc corpore, peregrinaris à lumine? quomodo quæ nec dum tota pulchra es idoneam te existimas uniuersitatem pulchritudinis intueri? Quomodo denique quæris me in mea claritate uidere, quæ adhuc ignoras te? Nam si te plenius nosses, scires utique corpore quod corrumpitur aggrauatam nullatenus posse attollere oculos, & figere in illum fulgorem in quem prospicere angeli concupiscunt. Erit cùm apparuero quod tota pulchra eris, sicut ego pulcher sum totus: & similima mihi, uidēbis me si cuti sum. Tunc audies: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Nunc uerò etsi ex parte iam similis, ex parte tamen dissimilis, contenta esto ex parte cognoscere. Te ipsam atende, & altiora te ne quæsieCan.4.b
ris, & fortiora te ne scrutata fueris. Alioquin si ignoras te o pulchra inter mulieres: nam, & ego te dico pulchram, sed inter mulieres, hoc est, ex parte. Cùm autem uenerit Eccl.13.e
quod perfectum est, tunc euacuabitur q̄ ex 2.Cor.13.c
parte est. Si ergo ignoras te, sed quæ sequuntur dicta sunt, & non oportet iterum dici. Promiseram me de duplici ignorantia utiliter disputaturum. Si quo minus implesse uideor, date ueniam uolenti. Nam uelle adiacet mihi, perficere autem non inuenio, nisi quantum sua benignitate ad uestrā ædificationem largiri dignabitur sponsus Ecclesię Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De curribus pharaonis. id est diaboli & de principibus exercitus, qui sunt malicia, luxuria, & auaritia. Sermo XXXIX

IVcundum meum in curribus pharaonis assimilaui te amica mea. Ante omnia in his uerbis libēter accipimus Ecclesiæ typum in patribus præcessisse, & nostræ sacramēta salutis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Isa 113. a salutis præostensa esse: In exitu Israël de Aegypto, geminoque illo admirabili maris obsequio, & transitum scilicet populo dantis & vltionem de hostibus, baptismi gratia euidenter exprimitur, saluātis hominēs, & crimina submergentis. Omnes, inquit, sub nube fuerunt, & omnes in Moyse baptizati
1. Co. 10. a sunt in nube, & in mari. Sed oportet consequentiam sicut solemus signare verborum, & sequentia prioribus copulare, & ita demū elicere suauę quippiam si possimus q̄ prosit moribus instruendis. Vbi itaque sponsę præsumptio dura, & austera increpatione repressa est: ne tristior remaneret, bona illi aliqua quæ iam acceperat, ad memoriam reducuntur, & aliqua quæ nondum acceperat promittūtur: sed, & pulchra denuo perhi
K beret, & appelatur amica. Quod tibi, inquit, durè locutus sum amica mea, nulla in me tibi suspicio sit odij vel rancoris: nam signa amoris mei in te euidētia sunt ipsa mea munera quibus te honorauit, & ornauit. Nec mihi animi est illa retrahere sed magis addere ampliora. Vel sic. Non ægrè feras amica mea minime te accipere modo q̄ postulas, quę tūta à me iā accepisti, & maiora horū accipies si in præceptis meis ambulaueris, & in amore meo perseueraueris. Hæc pro literæ cōsequētia. Nūc iam videamus qualia sint quæ se donasse commemorat. Et primum quidem est quod eam assimilauit equitatui suo in curribus Pharaonis, liberando utique à iugo peccati, mortificatu eius in eis operibus carnis, quemadmodum ille populus liberatus est à seruitute Aegypti, subuersis, & submersis cunctis curribus Pharao
Exo. 14. c nis. Id quidem miseratio maxima in qua ego quoque si gloriari voluero, non ero insipiens: veritatem enim dicam. Fateor,
psal. 93. c & fatebor, Nisi quia dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea. Non sum ingratus, non sum oblitus. Misericordias domini in æternum cantabo.
psa. 88. a Verum hactenus mihi cum sponsa. De reliquo, illa singulari dignatione postquam liberata est, asciscitur in amicam, decorem induitur tanquam Domini sponsa, interim tamen in genis duntaxat, & in collo. Ad hæc illi promittūtur murenulæ pro ornatu, ipsæque aureæ pro precio, & distinctæ argento pro decore. Cui non admodum placeat ordo ipse donationum. Primum misericorditer liberatur, secundo dignanter adamatur, tertio benignè abluitur, & purgatur, postremo optimi ornamenti accipit promissionem. Non ambigo quosdam iam vestrum in semetipsis recognoscere quæ dicuntur, proprioque experimento commonitos ad intelligentiam prævolare. Sed sane memor versiculi illius: Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectū dat paruulis: pro huiusmodi dignum duco eadem modicè latius explananda. Benignus est enim spiritus sapientiæ, & placet ille doctor benignus, & diligēs, qui ita capiat satisfacere studiosis, ut morem gerere tardioribus non recuset. Denique qui elucidant me Eccl. 24. vitam æternam habebunt: ait ipsa sapientia. Quo quidā præmio ego fraudari noluerim. Quanquam in his etiam quæ plana videntur, quandoque talia latent, quæ ipsis quoque capatiores videntur, & prævolantes ingenio, nō erit inutile si diligentius declarentur. Sed vide iam similitudinem de Pharaone, & exercitu eius, & domini equitatu. Non inter ipsos exercitus similitudo dicta est, sed de ipsis. Quę enim societas lucis ad tenebras, aut quæ pars fideli cum infideli? Sed inter sanctam spiritualemque animam, & equitatum domini planè comparatio est, & inter Pharaonem, & diabolum, amborūque exercitus. Nec miraberis unam animā equitatus multitudini similatam, si aduertas quantæ in ipsa vnaque tam sancta anima sit virtutum acies habeatur, quanta in affectionibus ordinatio, quanta in moribus disciplina, quanta in orationibus arM matura, quātū in actionibus robur, quātus in zelo terror, quata deniq; pti cū hoste cō flictuum assiduitas, numerositas triumphorum. Denique in consequentibus legitur: Terribilis vt castrorum acies ordinata. Et item: Quid videbis (inquit) in Sunamite, nisi choros castrorum? Aut si id tibi non placet, noueris huiusmodi animam numquam esse sine angelorum custodia, qui eam æmulantur Dei æmulatione, soliciti suo viro seruare, & virginem castam exhibere Christo. Et ne dixeris in corde tuo: Vbi sunt? Quis eos vidit? Vidit eos propheta Helisęus: insuper & fecit orando vt videret etiam Giezi. Tu non vides, quia non es propheta, nec puer propheræ. Vidit patriarcha Iacob, & ait: Castra Dei sunt hæc. Vidit & doctor gentium, qui dicebat: Nonne omnes administratorij spiritus sunt missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Ergo

go angelicis fulta ministerijs, & superno stipata agmine sponsa incedens similis est equitatui domini, illi vtique qui quondam in curribus Pharaonis tam stupendo diuini adiutorij miraculo triumphauit. Si enim diligenter aduertas cuncta quę ibi miraris magnifice perpetrata, inuenies hic nihilominus admiranda. Nisi quòd in eo nunc magnificentius triumphatur, quod quæ illic corporaliter præcesserunt, hic spiritualiter adimplentur. An nō tibi nempe multo sortius longeque gloriosius esse uidetur diabolum prosternere, quam Pharaonem, atque aeriat debellare potestates, quā currus Pharaonis subuertere? Ibi denique pugnatū est aduersus carnē & sanguinem, hic aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiæ in cœlestibus. Et pro equare modo mecum singula proportionis mēbra. Ibi populus eductus de Aegypto, hic homo de seculo, Ibi prosternitur Pharao, hic diabolus. Ibi subuertuntur currus Pharaonis, hic carnalia & secularia desideria quæ militant aduersus animam, subruuntur. Illi in fluctibus, illi in fletibus. Marini illi, amari illi. Puto & nunc clamitare dæmonia, si forte contingat incidere in talem animam: Fugiamus Israelem, quia dominus pugnat pro eo. Visne etiam aliquos de principibus Pharaonis propriis tibi designem nominibus, & de curribus describam, instar quorū tu quoque alios si qui sunt per teipsum valeas inuenire? Magnus quidem princeps spiritualis atque inuisibilis regis Aegypti profecto malitia est, magnus luxuria, magnus auaritia. Et hi quidem possident terminos suos sub rege suo, sicut sui cuique assignati sunt. Nam malitia in omni regione maleficiorum atque facinorum dominatur. Luxuria omni immunditiæ & turpitudini carnis præest. Auaritia in partes rapinæ & fraudis sortita est principatum. Accipe nunc quoque quales his suis principibus Pharao præparauerit currus ad persequendum populum Dei. Habet nanque malitia currum suum rotis quatuor consistentem: feuitia, impatientia, audacia, impudentia. Valde etenim velox est currus ille ad effundendum sanguinē, qui nec innocentia sistitur, nec patientia retardatur, nec timore frenatur, nec inhibetur pudore. Trahitur autem duobus admodum pernicibus equis, & ad omnē pernicié paratissimis, terrena potentia, & seculari pompa. Tunc nanque quadriga ista malitię currit valde velociter, cum hinc quidem potentiæ effectus subest eius adimplendis malitiosis conatibus, inde plausus pompę arridet perpetratis sceleribus, ut sermo impleatur qui scriptus est, quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suę, & iniquus benedicitur. Et iterum alia scriptura: Hæc est, inquit, psal. 9. d
hora uestra & potestas tenebrarum. Porro Luc. 22. f
præsident duobus hic equis aurigę duo, tumor & liuor: & tumor quidem pompam, liuor verò potentiam agit. Is enim rapido fertur diabolicarum amore pomparum, cuius apud se cor prius intumuit. Nam quod in se firmiter stat timore cōpressum, grauitate modestum, humilitate solidum, puritate sanum: aura huius vanitatis nequaquā leuiter rapietur. Item terrenæ iumentū potentiæ nonne inuidia agitur, & quasi quibusdam liuoris vrgetur hincinde calcaribus, suspicione vtique decedendi, & metu succūbendi? Aliud est enim q̄ suspectus est successor, & aliud q̄ timetur inuasor. His itaque stimulis terrena potentia continuę agitatur. Et currus quidem malitiæ sic se habet. Luxuriæ verò currus quadriga nihilo minus voluitur vitiorum, ingluuie videlicet ventris, libidine coitus, mollitie vestiū, ocij soporisque resolutione. Trahitur equis æque duobus, prosperitate vitæ, & rerum abundantia: & qui his præsident duo, ignauiæ torpor, & infidā securitas: quia & copia in ignauiam soluit: & secundum scripturam, prosperitas stultorum perdet illos: non sane ob aliud, nisi quoniam male securos reddat. Cum autem dixerim pax & se- prou. 1. d
curitas, tunc subitaneus superueniet eis interitus. Hi calcaria minime habent, neque 1. The. 5. a
flagella vel aliquid huiusmodi, sed pro his vtuntur paruulo papilione conopeo ad faciendam umbram, & flabello ad citandum ventū. Porro conopeum dissimulatio est, vmbrā faciens, & protegens ab æstu curarū. Propriū nāque est mollis & delicatæ animę etiā necessarias dissimulare curas, & ne æstuentes solicitudines sentiat, sub latibulo dissimulationis abscōdi. Flabellū verò effusio est ventum adulationis apportans. Largi sunt enim luxuriosi ementes auro ventū de ore adulatorū. Et de hoc satis. Iam uero auaritia rotis & ipsa uehitur quatuor vitiorum, quæ sunt pusillanimitas, inhumanitas, contēptus Dei, mortis oblitio. Porro

iumenta

Universidad de Deusto
Biblioteca

iumenta trahentia, tenacitas, & rapacitas: & his vnus auriga ambobus præsidet, habendi ardor. Sola siquidem auaritia quoniam conducere plures non patitur, vno cõtenta est seruitore. Ipse verò iniuncti operis promptus admodum atque infatigabilis executor, vrgendis sane iumentis trahentibus, flagris vtitur acerrimis, libidine acquirendi, & metu amittendi.

D Sunt & alij principes regis Aegypti, habentes & ipsi currus suos in expeditione domini sui, sicut superbia quæ vnus est de maioribus principibus, sicut inimica fidei impietas, magnum & ipsa teneus locũ in domo & regno Pharaonis: & multi adhuc sũt alij inferioris ordinis satrapę & equites quorum non est numerus in Pharaonis exercitu, quorum & nomina & officia necnõ & arma & apparatus eorum uestris studiis (ut in his exerceamini) inquirenda relinquo. In istorum itaque principũ fortitudine, curruumque suorũ inuisibilis Pharao vbique discurreus, in omnem familiã domini quibus potest viribus more tyrãico debacchatur, in his etiam his diebus exeuntem Israel de Aegypto insequitur. At ille nec subuectus curribus, nec protectus armis, nihil ominus tamen sola domini manu çonfortatus secure decantat: Cantemus domino, gloriose enim honorificatus est, equum & ascensorem proiecit in mare. Item: Hi in curribus, & in equis, nos autem in nomine domini nostri inuocabimus. Et hæc dicta sint pro adducta similitudine de equitatu domini, & curribus Pharaonis. Post hæc amica appellatur. Nam ipse quidem: & ante liberationem amicus erat, alioquin non liberasset quam non amasset, sed illa beneficio liberationis adducta est vt esset amica.

Exo. 15.d

Psal.19.b

1.Ioã.4.b Audi denique confidentem: Non quia dilexerimus eum nos, inquit, sed ipse prior dilexit nos. Recordare nunc mihi & Moysi & Aethiopissæ, & agnosce iam tunc prę-

E figuratum coniugium verbi & animę peccatricis, & discerne si potes quid tibi dulcius sapiat in consideratione suauissimi sacramenti, verbine nimium benigna dignatio, an animæ inæstimabilis gloria, an inopinata fiducia peccatoris. Sed non potuit

Nu. 12.a Moyses Aethiopissæ mutare pellem, potuit Christus. Sequitur enim: Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis. Sed hoc sermoni alteri reseruetur: vt semper quæ in mensa spõsi nobis apponuntur cum auiditate sumentes, eructemus in ipsius laudem & gloriam Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Quod intentio sit facies animæ, cuius quæ sit pulchritudo aut deformitas declaratur & quæ eiusdem sit solitudo & pudicitia. Sermo XL.

PVlchræ sunt genæ tuæ sicut turturis. Tenera est sponsæ verecundia, & ad increpationem sponsi puto facies eius rubore suffusa est, pulchriorque ex eo apparens illico audit: Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis. Vide autem ne carnaliter cogites colorata carnis putredinem, & purulentam flaui sanguineiue humoris vitreæ cutis superficiem summatim atque æqualiter suffundentem, è quibus sibi inuicem moderate permixtis ad venustandam genarũ effigiem rubor sub pallidus in efficientiam corporeæ pulchritudinis temperatur. Alioquin incorporea illa animæ inuisibilisque substantia nec corporeis distincta mẽbris, nec uisibilibus extat fucata coloribus. Tu verò spiritualem essentiam spirituali si potes attinge intuitu, & ad coaptandum propositæ similitudinis schema cogita animæ faciem mentis intentionem: ex qua nimirum rectitudo operis, sicut ex facie pulchritudo corporis æstimatur. Porro uerecundiam intellige tanquam colorem in facie, quod hæc potissimũ virtutis & uenustatem ingerat, & augeat grãtius. Pulchræ ergo sunt genæ tuæ sicut turturis, poterat vitiatus faciem ponere & describere pulchram, sicut solet cuius pulchritudo laudatur, pulchra facie seu decora facie dici, sed nescio quid sibi voluerit vt magis genas pluraliter dicendũ putauerit, nisi quod minime id crediderim ociosum. Spiritus nanque sapientiæ loquitur, cui non est fas uel modicum quid omnino asscribere ocio sum, aut secus dictum quàm oportuerit. Est itaque sine dubio causa, quæcunque illa sit, cur pluraliter genas maluerit quam singulariter faciem dicere. Et si tu melius non habes, ego quod mihi videtur aperio. Duo quędã in intentione, quam faciem animæ esse diximus, necessaria requiruntur, res & causa, id est quid intẽdas, & propter quid. Et ex his sane duobus animæ vel decor vel deformitas iudicatur, vt (verbi causa) anima quæ ambo ista recta atque pudica habuerit, illi merito veraciterque dicatur: Pulchræ sunt genæ tuę sicut turturis. Quę vero altero horum caruerit, nõ poterit dici de ea q̃ pulchræ sint genę eius sicut turturis propter eam quæ adhuc ex parte erit deformitatem. Multo autem minus illi hoc potest conuenire, quæ neutrum horum habere laudabile inuenitur. At id totum fiet planius in exemplis.

Cant.i.

G Sit (verbi causa) intendat quis animũ inquirendæ veritati, atque id solo veritatis amore, nõne is tibi videtur, & rem, & causam habere honestam, meritoque sibi vendicare quod dicitur. Pulchræ sunt genę tuę sicut turturis quippe cui in neutra genarũ uenus reprehensionis appareat? Quòd si minime quidem veritatis desiderio, sed aut inanis gloriæ, aut alterius qualiscunque cõmodi temporalis obtentu in veritatem intẽderit, iam ersi vnam genarum videatur habere formosam, non tamen vt arbitror dubitabis iudicare vel ex parte deformem cuius alterã faciem causę turpitudo fœdauerit. Si autem videris hominem nullis honestis studiis intendentem, sed carnis illecebris irretitum, ventri, & luxuriæ deditum, quales sunt illi quorum Deus venter est, & gloria in confusione eorum qui terrena sapiunt: quid istum nonne ex vtraque parte fœdissimum iudicabis, in cuius utique intentione, & res & causa reproba inuenitur? Ergo intẽdere non in Deum, sed in seculum, seculares animæ est, nec ullam prorsus genarum speciosam habentis.

H

Intendere autem quasi in Deum, sed non propter Deum: hypocritæ plane aoriquæ est: cuius etsi vna facies decora uidetur quod ad deum qualicunque intentione respiciat: ipsa tamen simulatio omne decorũ in ea exterminat: & magis per totum ingerit fœditatem. Si autem vel solum vel maxime ob vitæ præsentis necessaria ad Deũ conuerterit intentionem non quidem fece hypocrisis putidam, pusillanimitatis tamẽ uitio dicimus sub obscuram, & minus acceptam. Porro econtrario intendere in aliud quam in Deum, tamen propter Deum, non ocium Mariæ, sed Marthæ negocium est. Absit autẽ vt quæ huiusmodi est, quicquam illam dixerim habere deforme, nec tamen ad perfectũ affirmauerim peruenisse decoris, quippe quæ adhuc solicita est & turbatur erga plurima, & non potest terrenorũ actuum uel tenui puluere non respergit.

Quem tamen cito facileque deterget vel inhora sanctæ dormitionis casta intentio, & bonæ cõscientiæ interrogatio in Deum, Ergo solum inquirere Deum propter ipsum solum, hoc plane est vtranque bipertitæ intentionis faciem habere pulcherrimam, atque id proprium ac speciale sponsæ, cui merito singularis prerogatiua audire cõueniat: Pulchrę sunt genæ tuæ sicut turturis. Cur vero sicut turturis? Pudica auicula est, & conuersatio eius non cum multis, sed solo degere fertur contenta compare: ita ut si illum amiserit, alterum non requirat, sed sola deinceps conuersetur. Tu ergo qui hæc audis: ut sane nõ ociosè audias ea quæ scripta sunt propter te, & nunc propter te versantur, & disputantur: tu inquã, si ad istiusmodi spiritus sancti incitamenta moueris, & inardescis operam quomodo animam tuam facias sponsam Dei, stude ambas speciosas habere has genas tuæ intentionis, ut imitator cassis- I simę uolueris, sedeas secundum prophetam Thre.3.d solitarius, qm̃ leuasti te supra te. Omnino supra te est angelorũ Dño despõsari. An nõ supra te adhęrere Deò, atque unum spiritũ esse cum eo? Sede itaque solitarius sicut tur tur, nihil tibi & turbis, nihil cũ multitudine cæterorum, etiamque ipsum obliuiscere populum tuum, & domum patris tui & concu- Psal.44.c piscet rex decorem tuum. O sancta anima sola esto, ut soli omniũ serues teipsam, quẽ ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicũ, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis, & intimis, etiam, & ab illo qui tibi ministrat. An nescis te uerecundum habere sponsum, & qui nequaquam suam uelit tibi indulgere præsentiam præsentibus cæteris? Secede ergo, sed mente non corpore, sed intentione, sed deuotione, sed spiritu. Spiritus enim ante faciem tuã Christus dñs, spiritusque requirit, non corporis solitudinem: quãquã, & corpore interdũ non ociose te separas, cũ opportune potes, præsertim in tempore orationis. Tenes etiam in hoc & mandatum sponsi & formam. Tu, inquit, cum oraue Matt.6.a ris, intra in cubiculum tuũ, & clauso ostio Luc.6.d ora. Et quod dixit, fecit. Solus in oratione pernoctabat, non modo se abscondens à turbis, sed nec ullum quidem discipulorum, nec ullum domesticorum admittens. Denique tres secum intimos sibi adduxerat, cum ultro properaret ad mortẽ, aulsus est & ab ipsis orare uoleus. Ergo, & tu sic similiter, quando orare uolueris. De cętero

sola

Universidad de Deusto
Biblioteca

sola indicitur tibi mētis, & spiritus solitudo.
K Solus es si non communia cogites, si nō affectes præsentia, si despicias quod multi suspiciunt, si fastidias quod omnes desiderāt, si iurgia deuites, si damna non sentias, si non recorderis iniuriarum. Alioquin nec si solus corpore es, solus es. Videsne posse esse te, & solum cum inter multos, & inter multos cum solus es? Solus es in quantacūque hominum versēris frequentia: tantùm caue alienæ conuersationis esse, aut curiosus explorator, aut temerarius iudex. Etiam si perperam actum quid deprehendas, nec sic iudices proximum, magis autem excusa. Excusa intentionem si opus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionē, puta casum. Quod si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi, & dicito apud temetipsum: Vehemens fuit nimis tentatio. Quid de me illa fecisset, si accepisset in me similiter potestatem? Et memento me modo alloqui sponsam, & non amicum sponsi instruere, cui alia ratio est diligentius obstruendi ne quis peccet, & exprobrandi an peccet, & emendandi si peccatum fuerit. A qua sane necessitate sponsa libera est, soli viuens sibi, & ipsi quem diligit sponso pariter & domino suo, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter sponsa recipit interim magnam consolationem de contemplatione diuinæ claritatis, antequam perueniat ad eius speciem futuram.

Sermo XLI.

Cans. 1. c L QOllum tuum sicut monilia. Solet ornari collum monilibus, non ipsis comparari. Sed hoc illæ faciāt, quibus quia de proprio non inest decor, a liunde necesse est vt mendicent, vnde se speciosas mentiantur. Nam sponsæ collū ita in seipso formosum, & tam decenter quasi natura formatum est, vt extrinsecus non requirat ornatum. quid enim opus est peregrinorum fucos adhibere colorum, cui propria & tanquā innata sufficit pulchritudo, in tantū vt ipsorū quoque quæ ad ornandū quęruntur monilium possit adæquare nitorem? Hoc nempe intelligi voluit, qui minime quidem à collo (vt assolet) pēdere monilia, sed ipsum potius esse sicut monilia dixit. Nunc iam intuendum est nobis spiritus sanctus, vt sicut spirituales sponsæ genas sua dignatione tribuit snuenire, ita etiam ipsius spirituale collum demonstrare dignetur. Et meo quidē intellectu (quia mihi incumbit loqui quæ sentio) nihil interim verisimilius probabiliusve elucet, quàm ipsum animæ intellectum colli nomine designari. Tu quoque idem (vt arbitror) approbabis, si aduertas similitudinis rationem. An nō siquidē tibi videtur colli quodammodo vicē sungi intellectus, per quē tua anima tanciē in se spiritus vitalia alimēta, atque in quædā trāsfundit viscera morū affectuūque suorum? Hoc ergo spōsæ collū, idest purus & simplex intellectus, cū nuda & aperta veritate latis per seipsum retineat, nō indiget ornamēto, sed ipsum magis tanquā pretiosum monile animam decēter exornat, ac proinde simile monilibus ipsis describitur. Bonum monile veritas, bonū puritas siue simplicitas, bonum plane monile sapere ad sobrietatem. Philosophorum vel hæreticorū intellectus non habet hunc in se puritatis veritatisque nitorem: & ideo multā curā gerunt ipsum colorare & fucare phaleris verborū, & versutiis syllogismorū, ne si nudus appareat, falsi etiam appareat turpitudo. Sequitur. Mure *Cant. 1. a* nulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. Si, faciā singulariter, & nō plura liter, faciemus, dixisset: absolute & indubitanter etiā hoc loqui spōsum pronūciassem. Nunc autem vide ne forte magis sodalibus eius cōgruentius assignemus, spōsam quasi consolantibus tali promissione q̄ donec perueniat ad uisionem cuius sic flagrat desiderio, facturi sint illi murenulas pulchras & pretiosas, quæ sunt auriū ornamēta. Atque hoc propterea (vt opinor) quia fides ex auditu, & quandiu per fidem ambulatur & non per speciem, danda opera potius instruendo auditui, quam visui exercendo. Frustra nāque intenditur oculus, qui nō fit fide mundatus: cum solus qui mundi corde sunt, uidendi copia promittatur. Scriptum *Act. 15. d* verò est: Fide mundans corda eorū. Quia ergo fides ex auditu, & ex illa visus purgatio est, merito illi ornandis auribus intendebāt, dum auditus sicut ratio docuit, visus sit præparatio. Tu, inquiūt, ō sponsa intuenda dilecti inhias claritati, sed hoc alteri-

us tēporis est. Damus autē in præsentiarū ornamenta auribus tuis, q̄ erit tibi interim consolatio, erit & præparatio ad hoc ipsum q̄ postulas. Ac si illud prophetæ ei dicant. Audi filia, & vide. Videre desideras, sed audi prius. Gradus est auditus ad uisum. Proinde audi, & inclina aurem tuam ornamentis quæ tibi facimus, ut per auditus obedientiā ad gloriam peruenias uisionis. Nos auditui tuo damus gaudium, & lætitiam, nam visui non est nostrum dare (in quo gaudij plenitudo, & tui desiderij adimpletio est) sed ille quem diligit anima tua. Ipse vt gaudiū tuum plenum sit, ostendet seipsum tibi.

Psal. 44. c Ipse ad implebit te lætitia cū vultu suo. Tu interim accipe ad consolationem murenulas has de manu nostra, cæterum delectatio erit in dextera eius vsque ad finem. Aduertendum cuiusmodi ei murenulas obtulerunt. Aureas, inquid, & vermiculatas argento. Aurum diuinitatis est fulgor, aurum sapientiæ quæ desursum est. Hoc auro fulgentia quædam quasi veritatis signacula spōdet se figuraturos hi, quibus id ministerii est, superaurifices, atque internis animæ auribus inferturos. Quod ego non puto esse aliud, quàm texere spirituales quasdam similitudines, & in ipsis purissima diuinæ sapientiæ fecūdā animæ contemplantis cōspectibus importare, ut videat saltem per speculum, & *1. Cor. 13.* in ænigmate quod nondum facie ad faciem valet vllatenus intueri. Diuina sunt, & nisi expertis prorsus incognita quæ affamur, quomodo videlicet in hoc mortali corpore, fide adhuc habente statum, & necdum propalata perspicui subſtantia luminis, iam tamen interim puræ interdum contemplationis veritatis partes suas agere intra nos vel ex parte præsumit, ita ut liceat usurpare etiā *1. Cor. 13.* alicui nostrum, cui hoc datum desurper fuerit, illud Apostoli: Nunc cognosco ex parte. Item: Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem diuinus aliquid radium, & ueluti in uelocitate coruscī luminis interluxerit menti spiritu excedenti, siue ad temperamentum nimij splendoris, siue ad doctrinę usum: continuo (nescio unde) adsunt imaginatorię quædam rerum inferiorum similitudines infusis diuinitus sensibus conuenientes accommodatæ, quibus quodammodo adumbratus purissimus ille ac spiritalissimus ueritatis radius, & ipsi animę tolerabilior fiat, & quibus communicare illam uoluerit capabilior. Existimo tamē ipsos formari in nobis sanctorum suggestionibus angelorum, sicut econtrario contrarias, & malas ingeri immissiones per angelos malos non dubiū est. Et fortassis hinc illud est speculum atque ænigma (ut dixit) *1. Cor. 13.* per quod videbat apostolus ex istiusmodi puris pulchrisque imaginationibus angelorum quasi manibus fabricatum: quatenus & Dei esse quod purum, & absque omni phantasia corporearum imaginum cernitur sentiamus: & elegantem quamlibet similitudinem, qua id digne uestitum apparuerit, ministerio deputemus angelico. Quod signasse expressiua videtur alia interpretatio dicens. Similitudines aurifabri faciemus tibi, cum distinctionibus argenti. Vnū *Cant. 1. d* est cum distinctionibus argēti, & vermiculatas argento. In quo mihi significare uidetur non modo similitudines intus per angelos suggeri, sed nitorem quoque eloquij per ipsos extrinsecus ministrari, quo congrue atque decenter ornatæ, & ab auditoribus facilius capiantur, & delectabilius. Quod si dixeris, quid eloquio, & argento dicit tibi propheta: Eloquia Dñi, eloquia *psal. 11. a* casta, argentū igne examinatum. Ita ergo illi cœlestes administratorij spiritus peregrinanti in terris sponsæ faciunt murenulas aureas vermiculatas argento. Vide autem quomodo illa aliud cupit, & aliud accipit, & nitenti ad contemplationis quietem labor prædicationis imponitur: & fitienti sponsi præsentiam, filiorum sponsi parieudorum alendorumque solicitudo iniungitur. Neque non tantum accidit illi hoc, sed & alia vice (vt memini) cum sponsi amplexus & oscula suspiraret, respōsum est ei: Quia meliora sunt vbera tua *Cant. 1. a* vino: vt ex hoc se intelligeret matrem, atque ad dandum lac paruulis, nutriendumque filios reuocari. Fortassis & in aliis cantici huius locis hoc ipsum tu quoque (nisi piger sis ad inquirendum) per teipsum aduertere poteris. An non res ista quondam in sancto patriarcha Iacob præfigurabatur, cum frustratus optatis diuque expectatis. Rachelis amplexibus, pro sterili & decora, fœcundam & lippam inuitus atque ignarus accepit? Ita ergo nunc spōsa scire cupiēs & *Gene. 29. c* inquirens vbi in meridianis horis dilectus pascat & cubet, murenulas pro eo reportat D aureas, vermiculatas argēto, id est sapientiā cū eloquētia, haud dubiū quin ad prædicationis opus. Docemur ex hoc sane intermittenda

Universidad de Deusto
Biblioteca

mittenda plerunque dulcia oscula propter lactentia vbera, nec quenquam sibi, sed omnes illi qui mortuus est pro omnibus, esse viuendũ. Væ qui bene de Deo & sentire & eloqui acceperunt: si quæstum æstiment pietatem, si conuertant ad inanem gloriam quod ad lucra Dei acceperant erogandum: si alta sapientes, humilibus non consentiãt. paueant quod in propheta legitur dicente domino: Dedi eis aurum meum & argentum meum, ipsi autem de argento & auro meo operati sunt Baal. Tu ergo audi quid sponsa accepta hinc quidem increpatione, inde verò promissione, respondeat. Neque enim vel de promissis extollitur, vel pro repulsa irascitur, sed sicut scriptũ est:
Prou. 9. b Corripe sapientem, & amabit te. Et item
Eccl. 3. c quod ad donationes & promissiões spectat: Quanto maior es, humilia te in omnibus. quod ex eius responsione melius utrunque parebit. Sed ipsa si placet discussio in aliud sermonis principium differatur. Et de iis quæ dicta sunt, glorihcemus sponsum Ecclesiæ dominũ nostrum Iesum Christum, qui est super omnia benedictus Deus in secula. Amen.

De duplici humilitate, una uidelicet, quam parit ueritas: & altera, quam in flammat charitas.

Sermo XLII.

Cant. 1. e E Vm esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suũ. Hæc sunt verba sponsæ quæ in hodiernum diem distulimus, hoc reipõsum quod dedit vbi increpata est à sponso, non tamen sponso, sed eius sodalibus. Quod facile est aduertere ex verbis ipsis. Cum enim non dicit quasi ad secundã personam, cum esses rex in accubitu tuo: sed, cum esset in accubitu suo: patet quòd non ad ipsum loquitur, sed de ipso. Puta proinde spõsum, vbi eam (quatenus visum fuit) aut corripuit, aut repressit, compertа ex suffusione genarum verecundia, cessisse loco, ut illa se absente loqueretur liberius quę sentiret: sed & si pauidior (vt assolet) quàm oportuerit, & directior animo facta esset, sodalium eam consolationes erigerẽt. Quod tamen & per seipsum facere non neglexit, quantũ iudicauit pro tempore oportere. Nam vt clarum relinqueret quantum sibi in illa correptione complacuit, quippe quã sensit digne, & prout oportuit acceptã, non sane ante se absentauit, quã ex abũdantia (quod non est dubium) cordis prorumperet in laudes eius, & genarũ collique ipsius pulcritudinem commendarent: propterea & qui cum ipsa remanent, blande lo quuntur illi, & munera offerũt scientes domini voluntatem. Ad ipsos ergo responsio eius. Et litteralis quidem contextio schematis ita se habet. Sed priusquam ex hac resta nucleum spiritus elicere inchoemus, dicõ vnum breuiter: Fœlix cui sua obiurgatio sic respondet quemadmodum habemus forsitan præsentis loci. Vtinam magis nemimam præsentis loci. Vtinam magis nemi- nẽ obiurgare necesse sit: hoc enim melius. Sed quoniam in multis offendimus omnes, mihi tacere non licet, cui ex officio incumbit peccantes arguere magis autẽ vrget charitas. Quod si arguero & fecero quod meli est, illa autẽ increpatio procedens minime q suum est faciat, neque id ad quod missa illa, sed reuertatur ad me vacua tanquam iaculum ferìens & resiliens, quid me animi tũc habere putatis fratres? Nonne angor, nõne torqueor? Et ut mihi usurpem aliquid ex verbis magistri (quia de sapientia nõ pol- sum) prorsus coarctor è duobus, & quid eligam nescio, placerene mihi in eo quod locutus sum, quoniam quod debui feci: an pœnitentiam agere super verbo meo, quia quod volui, non recepi. Volui nimirũ perimere hostem, & eripere fratrem: & non feci sic, magis autem contrarium accidit. Nam læsi animam, & culpam auxi. Siquidem accesit & contemptus. Nolunt audire te, inquit, quia nolunt audire me. Vides quę maiestas contemnitur? Non te pudet quæ maiestas contemnitur? Non te pudet quæ maiestas contemnitur? Non te pudet quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

in oculis aliorum. Eris igitur humilis, sed de opere interim veritatis, & minime adhuc de amoris infusione. Nã si ueritatis ipsius, quæ te tibi ueraciter atque salubriter demonstrauit, sicut splendore illuminatus, ita affectus amore fuisses: uoluisses proculdubio, quod in te est, eandem de te omnes tenere sententiam, quam ipsam apud te ueritatem habere cognoscis. Sane quod in te est dixerim, quoniam plerunque non expedit innotescere omnibus omnia, quæ nos scimus de nobis, atque ipsa ueritatis charitate, & charitatis ueritate uetamur palam fieri velle, quod noceat agnoscenti. Alioquin si priuato amore tui tentus detines pariter intra te iudicium ueritatis inclusum; cui dubium est minus te ueritatem diligere, cui proprium præfers, uel commodum, uel honorem? Vides igitur non esse idipsum, hominem de seipso non altum iam sapere, veritatis lumine redargutum, & humilibus sponte consentire, munere charitatis adiutum. Illud enim necessitatis est, hoc uoluntatis. Semetipsum exinaniuit, inquit, formam serui accipiens, & formam humilitatis tradens. Ipse se exinaniuit, ipse se humiliauit, non necessitate iudicij, sed nostri charitate. Poterat nimirum uilem se, & contemptibilem demonstrare, sed plane non reputare, quoniam sciebat seipsum. Voluntate proinde humilis fuit, & non iudicio, qui talem se obtulit qualem esse nesciuit: magis autem placuit minimum reputari, qui se summum non ignorabat. Denique ait: Discite a me quia mitis sum, & humilis corde. Corde dixit, cordis affectu, id est, uoluntate. Itaque necessitate excluſit, qui uoluntatem confessus est. Nõ enim quomodo ego, uel tu inuenimus nos in ueritate dignos dedecore, & contemptu, dignos omni extremitate, & inferioritate, dignos etiam supplicijs, dignos plagis: nõ inquam ita, & ille: quæ tamen omnia expertus est, quia uoluit tanquam humilis corde. Humilis uidelicet illa humilitate quam cordis suasit affectio, non quam extorsit discussio veritatis. Propterea dixi hanc uoluntariæ humilitatis speciem, non redargutione ueritatis, sed charitatis intra nos infusione creari: quia cordis est, quia affectionis, quia uoluntatis: an uerò recte tu iudices. Itemque etiam hoc tu æque examinetur iudicio, dignéne eandem domino assignarim, quem charitate constat exinanitum, charitate minoratum ab angelis, charitate parentibus subditum, charitate Baptistæ manibus locupletatum, charitate carnis infirmæ passum, charitate postremo morti obnoxium, crucis ignominia, gloriosum exitisse. Sed & hoc unum adhuc tui sit considerare arbitrij, recténe etiã hanc ipsam humilitatem ita charitate calentem, herba humili, & calida, id est nardo putauerim designatam. Et si ita cuncta probaueris, (probabis enim rationi manifestissimæ acquiescens, tunc si iam apud teipsum humiliatus es necessaria illa humilitate quã scrutans corda, & renes ueritas sentibus ingerit animę uigilantis) adhibe uoluntatem, & fac de necessitate uirtutem, quoniam nulla est uirtus sine consentientia uoluntatis. Sic autem fiet istud, si nolis alter apparere foris, quam, te inuentis intus. Alioquin time ne de te ipso legas: Quoniam doloſe egit in conspectu eius, ut inueniatur iniquitas eius ad odium. Pondus, inquit, & pondus abominatio est apud Deum. Quid enim? Tu te depreciaris in secreto apud te ipsum ueritatis trutina ponderatus, & foris alterius precij mentiens maiori te pondere vendis nobis quam ab ipsa accepisti? Time Deum, & noli hanc rem pessimam facere: ut quem humiliat veritas, extollat uoluntas: hoc enim est resistere ueritati, hoc pugnare contra Deum. Magis autem acquiescere Deo, & sit voluntas subdita veritati, nec tantum subdita, sed & deuota. Nonne Deo, inquit, subiecta erit anima mea? Et parum est esse subiectum Deo, nisi sis, & omni humanæ creaturæ propter Deum: siue Abbatibus quam præcellenti, siue Prioribus tanquam ab eo constitutis. Ego plus dico subdere, paribus, subdere, & minoribus. Sic enim decet nos, inquit, omnem implere iustitiam. Vade, & tu ad minorem si tuus in iniquitatis esse persectus, defer inferiori, iunior te inclinato. Hoc enim faciens trahes, & ipse ad te sponsæ sermonem quem dixit: Quia nardus mea dedit odorem suum. Odor A deuotio est, odor bona opinio, quę ad eum net peruenit, vt Christi sis bonus odor in omni loco, spectabilis omnibus, amabilis omnibus. Non potest hoc ille humilis quę ueritas ad humilitatem cogit, quoniam sibi habet illam, & exire non patitur, ut sparsa foris redoleat. Magis autem non habet odorem, quia non habet deuotionem, utpote qui non sponte neque libenter se humiliat: sponsę uero humilitas tanquam nardus spargit odorem suum, amore calens, deuotione

deuotione uigens, opinione redolens. Spontanea humilitas voluntaria est, perpetua est, fruitiua est. Odor eius, nec reprehensione exterminatur, nec laude. Audierat. Pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis, & collum tuũ sicut monilia. Acceperat, & repromissionẽ eternam autem, & nihilominus tamen cũ hac mitate respondet: & quanto maiorem se audit, tanto humiliat se in omnibus. Non gloriatur in meritis, nec inter laudes suas humilitatis obliuiscitur, quam & humiliter confitetur sub nardi nomine. Ac si uocẽ te virginis Mariæ dicat. Nullius mihi meriti conscia sum ad tantam dignationem nisi, quod respexit Deus humilitatem ancillæ suæ.

Nam quid est aliud, nardus mea dedit odorem suum, quã placuit mea humilitas? Noti mea, inquit, sapientia, non mea nobilitas, non mea pulchritudo, quæ nulla erant mihi, sed quæ sola inerat humilitas dedit odorem suum, ideſt solitum. Solito placet Deo humilitas. Solito plane, atque ex cõsuetudine excelsus Dominus humilia respicit, & ideo cum esset rex in accubitu, ideſt in excelso habitaculo suo, illuc quoque humilitatis odor ascendit. In alto habitat, inquit, & humilia respicit in cœlo, & in terra. Ergo cum esset rex in accubitu suo, nardus sponsæ dedit odorem suum. Accubitus regis, sinus est patris: quia semper in patre filius. Nec dubites regem hunc esse clementem, cui pectoris accubitus est paternæ benignitatis deuersorium. Merito clamor humilium ascendit ad eum, cui fons pietatis est mansio sui familiaris suauitas, cui substantialis, vel potius consubstantialis bonitas est: cui ideo notum, quod est, de patre est, vt nil prorsus in regia maiestate nisi paternum, humilitas trepidanto suspicetur. Denique propter miseriam inopum, & gemitum pauperũ nunc exurgam dicit Dominus. Horum igitur conscia sponsa, utpote domestica, atque charissima, non se putat arcendam sponsi gratia penuria meritorum, sola de humilitate præsumens. Regem denique nominat, nam sponsum interim territa increpatione non audet, & in alto habitare fatetur, nec sic tamen diffidit humilitas. Primitiuæ ecclesiæ potes hunc congruentissime aptare sermonem, si recordaris dies illos quibus assumpto Domino vbi erat prius, & sedente in dextera patris illo suo antiquo nobili, atque glorioso accubitu, discipuli erant congregati in loco vno, perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu, & fratribus eius. Nonne tibi videtur reuera, tunc temporis nardum paruulæ, & trepidantis sponsę dare odorẽ suum? Denique cum factus est repente de cœlo sonus, tanquãm aduenientis spiritus uehementis, & repleuit totam domum, ubi erant sedentes: an non merito paupercula, tunc dicere potuit. Cum esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorem suum? Patuit pro certo omnibus in loco manentibus, quam gratus humilitatis, & quam beneplacitus odor ascenderat, cui mox tam copiosa, & gloriosa remuneratione respondum est. Cæterum illa non ingrata beneficij fuit. Audi enim quomodo mox repleta deuotione parat se ad omnia mala perferenda pro nomine eius. Nam sequitur. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Infirmitas mea (quam nostis) non finit ulterius progredi. Hoc solum dico: quia tribulationum amaritudines sub myrrhæ nomine dicit se subire paratam amore dilecti. Reliquum capituli, alias prosequemur, si tamen exoratus a nobis spiritus sanctus affuerit, qui nos intelligere faciat uerba sponsæ, quæ ipse inspirando formauit, sicut nouit illius cuius ipse spiritus est, laudibus conuenire, sponsi ecclesię Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter consideratio passionis, & laborum Christi facit sponsam, id est animam pergere illæsam inter prospera, & aduersa huius mundi.

Sermo XLIII.

FAsciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur. Ante rex, modo dilectus. Ante in accubitu regio modo inter sponsę ubera. Magna humilitatis uirtus, cui etiam deitatis maiestas, tam facile se inclinat. Cito reuerentiæ nomen in vocabulum amicitię mutatum est: & qui lõge erat in breui factus est prope. Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Myrrha amara res, & dura, & aspera tribulationum significat. Ea sibi dilecti causa imminere prospicies, gratulabunda id loquitur, cõfides se

Universidad de Deusto
Biblioteca

Act. 5. g omnin uiriliter subituram. Ibant, inquit, gaudentes discipuli a cõspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu cõtumeliam pati. Propterea denique non fascem, sed fasciculum dilectum dicit, quòd leue præ amore ipsius ducat quicquid laboris immineat, & doloris. Bene fasciculus, quia paruulus natus est nobis. Bene fasciculus, quia non sunt condignæ passiones huius tẽporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur

Rom. 8. d in nobis. Id enim, inquit, quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum

E pondus gloriæ operatur in nobis. Erit ergo quandoque nobis ingens cumulus gloriæ, qui modo est fasciculus myrrhæ. An non fasciculus cuius iugum suaue est, & onus leue? Non quia leue in se (nec enim leuis passionis asperitas mortis amaritudo,) sed le-

Cant. 1. d uis tamen amanti. Et ideo non ait tantum fasciculus myrrhæ dilectus meus, sed mihi,

Cant. 8. b inquit, quæ diligo, fasciculus est. Vnde & dilectum nominat, monstrans dilectionis uim omnium amaritudinum superare molestiam, & quia fortis est, vt mors dilectio. Et ut scias non in se illam, sed in domino gloriari, neque de propria virtute, sed de domini adiutorio præsumere fortitudinem, dicit illum inter ubera sua commoraturum, cui

psal. 22. a secura decantet. Etiam si ambulauero in medio umbræ mortis, non timebo mala quoniam tu mecum es. Memini me in uno superiorum sermonum duo sponsæ ubera cõgratulationem distinuisse, atque compassionem,

Rom. 12. e juxta pauli doctrinam, dicentis. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Quia vero inter aduersa, & prospera uersans, nouit vtrobique pericula non deesse, mediũ huiuscemodi vberum suorum vult habere dilectum, cuius aduersus vtraque continua protectione munitam, nec læta extollãt, nec tristia deijciant. Tu quoque si sapis, imitabere sponsæ prudentiam, atque hunc myrrhæ tam charum fasciculum de principali tui pectoris, nec ad horam patieris auelli amara, illa omnia, quæ pro te pertulit, semper in memoria retinẽs, & assidua meditatione re-

Cantt. 1. a uoluens: quo possis dicere & tu. Fasciculus

F myrrhę dilectus meus mihi inter ubera mea commorabitur. Et ego fratres ab ineunte mea conuersione pro acerno meritorum, quæ mihi deesse sciebam, hunc mihi fasciculum colligare, & inter ubera mea collocare curaui, collectũ ex omnibus anxietatibus, & amaritudinibus domini mei. Primum videlicet infantiam illarum necessitatum. Deinde laborũ quos pertulit in prædicando, sitiendo, tentationũ in ieiunando, lachrymarum in cõpatiendo, insidiarũ in colloquendo, postremo periculorũ in falsis fratribus, conuitiorũ, sputorũ, colaphorũ, subsannationum, exprobrationũ, clauorũ, horũque similium quæ in salutẽ nostri generis sylua euangelica copiosissime nosscitur protulisse.

Vbi sane inter tot odoriferæ myrrhę huius ramusculos minime prætermittendũ putaui etiam illam myrrham, qua in cruce potatus est, sed neque illam qua unctus est in sepultura. Quarum in prima applicuit sibi meorum amaritudinem peccatorum. In secunda futuram incorruptionem mei corporis dedicauit. Memoriam abundantiæ suæ uitatis horum eructabo quoad uixero. In æternum non obliuiscar miserationes illas: quia in ipsis uiuificatus sum. Has olim sanctus Dauid cum lachrymis requirebat. Vectus Dauid cum lachrymis requirebat. Veniant mihi, inquiẽs, miserationes tuæ, & uiuam. Has & alius quidam sanctorum cum gemitu memorabat dicens. Misericordię domini multæ, quã multi reges, & prophetæ uoluerunt uidere, & nõ uiderunt, & audire, & non audierunt. Ipsi laborauerunt, & ego in labores eorum introiui. Ego messui myrrham, quam illi plantauerũt. Mihi hic salutaris fasciculus seruatus est. Nemo tollet eum a me, inter ubera mea commorabitur. Hæc meditari dixi sapientiam, in his iustitiæ mihi perfectionem cõstituis, in his plenitudinem scientię, in his diuitias salutis, in his copias meritorum. Ex his mihi interdũ potus salutaris amaritudinis, ex his rursum suauis unctio consolationis. Hæc me ergãr in aduersis, in prosperis reprimunt, & inter lęta tristiaque vitæ præsentis via regia incedenti tutum præbent vtrobique ducatum, hinc inde mala imminentia propulsando. Hæc mihi conciliant mundi iudicem, dum tremendum potestatibus mitem humiliẽque figurant, dum non solum placabilem, sed & imitabilem repræsentant eum, qui inaccessibilis est principatibus, terribilis apud reges terrę. Propterea hęc mihi in ore frequenter, sicut uos scitis: hæc in corde semper, sicut Deus scit: hæc stylo meo admodum familiaria, sicut apparet: hæc mea sublimior interim philosophia, scire Iesum, & hunc crucifixum. Nõ requiro, si-

cut sponsa ubi cubet in meridie, quem læ-

Cantic. a tos amplector, mea inter vbera commoran-

Cant. 1. a tem. Non requiro vbi pascat in meridie, quem intueor saluatorem in cruce. Illud sublimius, illud suauius, vel paratius. Panis illud, hoc lac. Hoc uiscera reficit paruulorũ hoc replet ubera matrũ, & ideo inter ubera mea commorabitur. Hunc & uos dilectissimi, tam dilectum fasciculum colligite uobis hunc medullis inserite cordis, hoc munite

H adimum pectoris, ut & uobis inter ubera cõmoretur. Habete illum semper non retro in humeris, sed ante præ oculis, deportantes & non odorantes, & onus premat, & odor nõ

Luc. 2. d erigat. Mementote, quia accepit cũ Simeon in ulnis suis. Maria gestauit in utero, fouit in gremio, sponsa sibi inter vbera collocauit. Et ne quid prætermittam, factum est verbum in manu Zacharię prophetæ, necnon & quorundam aliorum. Arbitror & Ioseph

Luc. 2. d virum Mariæ super genua frequenter illi

Matth. 2. d astitisse. Hi omnes ante se eum habuerunt, & nullus retro. Exemplo ergo sint uobis, ut & uos similiter faciatis. Si enim ante oculos habueritis, quem portatis, pro certo uidentes augustia Dominț, leuius uestras portabitis, ipso auxiliante ecclesiæ sponso, qui est super omnia Deus benedictus in sęcula. Amen.

Quòd vir ecclesiasticus debet esse pius in corrigendo mansuetos, & econtrario durus, & austerus cõtra asperos et obstinatos, quando ipsi delinquunt.

Sermo XLIIII.

Cantic. 1. d BOtrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Si dilectus in myrrha, multo magis in botri suauitate. Ergo Dominus

Cantic. 1. d meus, scilicet myrrha mihi in morte, botrus in resurrectione, seipsum mihi saluberrimũ

Rom. 4. d temperauit in potum, in lachrymis in mensura. Mortuus est propter peccata nostra,

1. Cor. 15. d & resurrexit propter iustificationem nostrã, vt peccatis mortui iustitiæ uiuamus. Itaque tu si peccata luxisti, bibisti amaritudinem. Si autem iam respirasti in spem uitæ uita sanctiori mutata est tibi myrrhæ amaritudo in uinum, quod lætificat cor hominis. Et fortasis hoc illud significauerit, quod saluatori oblatum est in cruce uinum myrrhatum, & ideo noluit bibere, quoniam illud sitiebat. Tu ergo post myrrhæ (ut dixi) amaritudines, uinum iucunditatis experiens, haud temere, & ipse dicere poteris.

Cant. 1. a Botrus Cypri dilectus meus mihi in vineis Engaddi. Engaddi duplicem habet interpretationem, & uni ambæ intellectui seruiunt. Dicitur nanque fons hœdi, & baptisma gentium, lachrymasque peccantium aperte designat. Dicitur & oculus tentationis qui & lachrymas æque fundat, & tentationes, quæ minime unquam desunt uitę hominis super terrã, prospiciat. Sed & populus

Esa. 9. a gentium, qui ambulabat in tenebris, nunquam per se laqueos tentationũ agnoscere, ac per hoc, nec euadere potuit, donec per gratiam illius qui illuminat cæcos, recepit oculos fidei, donec uenit ad ecclesiam, quæ habet oculum tentationis, donec se tradidit uiris spiritualibus instruendum, qui illuminati spiritu sapientiæ, suo & experimẽto docti, possunt ueraciter dicere, quia non ignoramus astutias diaboli, & cogitationes eius. Ferunt in Engaddi arbusculas balsami crescere, quę in modum uinearum ab indigenis excoluntur, & inde forsitan uineas appellauit. Alioquin quid faceret botrus Cypri in uineis Engaddi? Quis unquam botros de uineis in uineas transportauit? Solet siquidem uinum ubi deest aliunde euehi, non ubi adest. Ergo uineas Engaddi dicit plebes ecclesiæ, quæ habet balsami liquorẽ spiritum mansuetudinis, in quo paruulorũ adhuc in Christo teneritudinem blande fouet, & dolores pœnitentium consolatur. Sed & siquis frater in aliquo delicto præoccupatus fuerit, uir ecclesiasticus qui hunc spiritũ iam accepit, curabit huiusmodi mox instruere in eodem spiritu lenitatis, cõsiderans seipsum, ne & ipse tentetur. In hoc typo quotquot baptizandi sunt, etiam corporaliter ecclesia oleo materiali ungere cõsueuit. Quia

Luc. 10. a uero uulnera illius, qui incidit in latrones, & iumẽto corporis pij Samaritani ecclesiæ est deportatus in stabulum, nõ in solo oleo, sed in uino simul, & oleo sanitatem recipiunt, necessariũ habet spiritualis medicus etiam unum seruidi zeli cum oleo mansuetudinis, cui sane conuenit non modo consolari pusillanimes, sed & corripere inquietos. Si enim uiderit illum qui uulneratus est, idest, qui peccauit, blandis, aut lenibus hortamentis, quæ in eum prærogata sunt, minime emendatum, magis autem forte etiam abutentem sua mansuetudine, & patientia negligentiorem fieri, & in peccato

Universidad de Deusto
Biblioteca

suo etiam securius obdormire: frustrato eam suauium oleo monitorum, oportebit sane mordacioribus vti medicamentis, & uinum compunctionis infundere, duris uidelicet cũ eo increpationibus atque inuectionibus agere, & si causa requirit, & duritia tanta est, etiam censuræ ecclesiasticę baculo percellere
L contemptorem. Sed unde illi hoc vinum? Nec enim in uineis Engaddi vinum inuenitur, sed oleum. Quærat ergo in Cypro nam illa insula ferax est vini, & uim optimi tollensque inde sibi ingentem botrum, quẽ olim exploratores de Israel in uecte ferebãt, chorum propheticum præcedentem, & subsequentem apostolicum, medium autem Iesum pulchro schemate figurantes. Hunc ergo botrum accipiens sibi dicat: Botrus
Cant. 1.a Cypri dilectus meus mihi. Vidimus botrum, uideamus qualiter zeli uinum exprimatur ex eo. Etenim si peccanti homini homo peccator minime indignatur, sed magis quasi quendam ei suauissimi balsami rorem fudans pium exhibet compassionis affectum: hoc scimus unde uenit, & iam audistis, sed non aduertistis forsitan. Dictum nanque est, quòd ex consideratione sui ipsius cuique ueniat mansuetum esse ad om-
Gala. 6.a nes, dum homo consilio sapientissimi Pauli, ut pie condescendere sciat præoccupatis in peccato, considerat seipsum, ne & ipse tentetur. An non hinc deniqne amor proximi radicem trahit, de quo in lege mãdatur:
Luc. 10.d Diliges proximum tuum sicut teipsum? Ex intimis sane humanis affectibus primordia ducit sui ortus fraterna dilectio, & de insita homini ad seipsum naturali quadam dulcedine tanquã de humore terreno sumit proculdubio vegetationem, & uim per quam spirante quidem gratia desuper fructus parturit pietatis: ut quod sibi anima naturali-
M ter appetit, naturæ consorti, id est alteri homini iure quodam humanitatis ubi poterit, & oportuerit nõ existimet denegãdum, sed sponte ac libẽs impartiatur. Inest ergo naturæ si peccato nõ obsolescat, istiusmodi gratæ & egregiæ quasi suauitatis liquor, ut mollio rem magis ad compatiendum peccantibus, quam ad indignandum asperiorem sese sen
Eccles 10. tiat, & exhibeat. Verum quia iuxta sapientis sententiam, muscæ morituræ exterminãt hoc suauitatis unguentũ, & minime habet in se natura unde id reparet sibi semel amissum, sentit se dolendã mutatione corruere
Gene. 8. d in illud quod veraciter ait scriptura: Proni sunt sensus hominis, & cogitationes in malum ab adolescentia. Non bona adolescentia, in qua filius iunior portionem sibi paternæ substantiæ postulat sequestrari, & bonum incipit uelle diuidere quod in commune dulcius possidetur, & habere solus quod participatione nõ minuitur, partitione amittitur. Denique omnia, inquit, bona sua dissi- Luc. 15.a
pauit, uiuendo luxuriose cum meretricibus. Quænam hæ meretrices? Vide ne ipsæ exterminant suauitatis unguentum carnales videlicet concupiscentiæ, de quibus saluber Eccl. 10.d
rime scriptura te admonens, Post concupiscentias, inquit, tuas non eas. Et merito moriturus discribit sapiens: quoniã, & mundus transit, & concupiscentia eius. His ergo nos socialis atque communis singulari suauitate priuamus. Hæ prorsus muscæ sor- 1. Ioan. 2.a
didę, & pungentes, quæ in nobis decorem naturæ fœdant, mentem curis, & solicitudinibus lacerant, socialis gratiæ suauitatem exterminant. Hinc homo iunior filius ap- A
pellatur, quòd natura quodam insensatæ lubrico adolescentiæ depranata omnem uiri- Psal. 77.g
lis maturitatis ac sapientię succum amittit, at uersus in asperum arente animo præter se uniuersos despiciat, factus sine affectione. Iob. 18.f
Igitur ab ineunte adolescentia illa pessima atque miserrima poni sunt sensus hominis, & cogitationes in malum, & natura ad indignandum, quam ad compatiendum paratior. Inde homo tanquam omnino exutus hominem, in quo uult sibi cum opus habet ab hominibus subueniri, non uult ipse hominibus opus habentibus subuenire. Magis autem iudicat, spernit, irridet homo homines delinquentes peccator, non considerans seipsum ne, & ipse tentetur. A quo malo minime per se (ut dixi) natura resurget, neque recuperabit oleum ingentiæ mansuetudinis, quod semel est exterminatum in ea. Veruntamen quod non potest natura, potest gratia. Quem ergo hominium unctio spiritus miserata, perfundere denuo sua benignitate dignabitur: is continuo reuertetur in hominem, super & alitinuo quid melius a gratia, quam a natura recipiet. In fide, & lenitate sanctum faciet illum, & dabit illi non oleum, sed balsamum in uineis Engaddi. Nec enim dubium ex fonte hœdi profluere charismata meliora, cuius utique unctio hœdos uerit in agnos, & de sinistra trãsfert in dexterã peccatores,

tores abundãtius quidem ante perfusos unctione misericordiæ, vt vbi abundauerunt
Rom. 5.d delicta, superabundet, & gratia. Ati nõ uere B
videtur ubi redisse quodammodo is homo in hominẽ, qui animi secularis feritate deposita, & recuperata etiã cum fœnore gratiæ humanæ unctione mansuetudinis, quã in ipso musicæ carnalũ cupiditatũ penitus exterminarant, de sub quem gestat homine timo qui ipse est) & materiam sumit, & formam miserandi hominibus alijs, ita vt tanquã teralẽ quendã rictũ exhorrear, non solũ cuiquam facere hominum, quod parti ipse nolit, sed etiam non facere omnia omnibus quæcunque sibi fieri velit? Ba vnde oleum. Vinum vnde? Profecto ex botro cypri. Etenim si amas dominum Iesum toto corde, tota anima, tota uirtute tua, nunquid si uideris eius iniurias, cõtemptumque, ferre villenus æquo animo poteris? Minime, sed mox arreptus spiritu iudicij, & spiritu ardoris, & tanquã potens crapulatus a uino, repletus zelo Phinees, dices cum Dauid. Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei. Et cum domino. Zelus domus tuæ comedit me. Vinum est ergo feruidissimus zelus iste, expressum de botro cypri, & calix inebrians Christi amor. Deus noster ignis consumens est, & propheta ignem dicebat de excelso missum in ossibus suis, eo q; diuino amore flagraret. Habens itaque ex fraterno oleũ mãsuetudinis, & ex diuino amore uinum æmulationis, securus accede ad sananda uulnera illius qui incidit in latrones, pijssimi Samaritanus optimus imitator: secure quoque dicito, & tu cũ sponsa. Botrus cypri dilectus meus
Cant. 1.d mihi in uineis Engaddi: hoc est, zelus iustitiæ amor dilecti mei mihi in affectibus pietatis. Et de hoc satis. Nũ & infirmitas mea pausandum iudicis, sicut & sæpe facit, ita ut plerunque cogar imperfectas (ut ipsi scitis) relinquere disputationes, residuaque capitula Psal. 37.d
lorũ in diẽ alterũ reseruare. Sed quid? Ego in flagella paratus sum, sciens me adhuc longe recipere imparia meritis. Vapulẽ sane ualde, ut male operans, si forte uerbera in meritã reputentur, forsitan misererebitur flagellato, qui bonũ in me non inuenit? quod remuneret sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De duplici pulchritudine animæ, & qualiter anima loquitur ad Dei uerbum, & uerbum ad animam, & quæ sint eorum linguæ. Sermo XLV.

ECce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra: oculi tui columbarũ. Pulchræ optime ex amore sponsæ præsumptio, ex amore indignatio sponsi. Hoc rei exitus probat. Etenim præsumptionem correptio, correptionem emendatio, emendationem remuneratio secuta est. Adest dilectus, amouetur magister, rex disparet, dignitas exuitur, reuerentia ponitur. Cedit quippe fastus vbi inualescit affectus. Et sicut quondam quasi amicus ad amicum Moyses loquebatur, & dominus respondebat: ita & nunc inter uerbum, & animam, ac si inter duos uicinos familiaris admodum celebratur cõfabulatio. D
Nec mirum. Ex uno amoris fonte utique influit diligere inuicem, confoueri pariter. Ergo dulciora melle uolant hinc inde uerba, mutui in se totius suauitatis feruntur aspectu sancti indices amoris. Denique is illam amicam nuncupat, pulchram pronunciat, pulchram iterat, eadem ab illa vicissim recipiens. Nec ociosa iterato, quæ amoris confirmatio est, & forsasis aliquid innuit requirendum. Quæramus geminã animæ pulchritudinẽ. hoc enim mihi uidetur innuere. Decor animæ humilitatis est. Nõ a meipso hoc dico, cum propheta prior dixerit: Asperges me hyssopo, & mundabor: humili herba, & pectoris purgatiua, humilitatem significans. Hac ie post grauem lapsum rex, & propheta lauari confidit, & sic niueum quendam innocentiæ recuperare candorem. Verum in eo qui graiter peccauit, etsi amanda, non tamen admiranda humilitas. At si quis innocentiam retinet, & nihilominus humilitatem iungit: nonne is tibi uidetur geminum animę possidere decorem? Sancta Maria sanctimoniam non amisit, & humilitate nõ caruit. Et ideo cõcupiuit rex decorã eius, quia Psal. 44.c
humilitatem innocentiæ sociauit. Denique Luc. 1.c
respexit, inquit humilitatem in ancillã suæ. Ergo beati qui custodiunt uestimenta sua munda, uidelicet simplicitatis, & innocentię, si tñ & decorẽ induere humilitatis adijciãt. profecto audiet, quę huiusmodi inueniEtur: Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Vtinã, uel semel dicas animę meæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Domine Iesu: Ecce tu pulchra es. Vtinam mihi humilitatem custodiat. Nam primam
psa.118.q vellem ego male seruaui. Seruus tuus sum ego. Nec enim audio profiteri amicum, qui testimonium decoris mei cum repetitione non audio. Sufficit mihi si semel audiam. Sed quid si & hoc in quæstione sit? Scio quid faciam, venerabor amicam seruus, cumulatum in ea decorem deformis homunculus admirabor, gaudebo ad uocem sponsi tantã nihilominus pulchritudinem admirantis. Quis scit si saltem ex hoc inuenturus sim gratiam in oculis amicæ, ut gratia ipsius, & ipse inueniar inter amicos? Denique amicus sponsi stat, & gaudio gaudet propter uocem sponsi. En uox eius in auribus dilectæ audiamus, & gaudeamus. Assunt sibi, loquũtur pariter, stemus simul, nulla nos huic subducat colloquio seculi cura, nulla allecebra corporis. Ecce, inquit, tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Ecce admirantis
Cant.1.d vox est, reliquum laudis. Merito admiranda, cui sanctitas amissa humilitatem non attulit, sed seruata admisit. Merito pulchra repetitur cui neutra defuit pulchritudo. Ra-
Iuue.7.sa zyra. ra auis in terris, aut sanctitatem non perdere, aut humilitatem sanctimonia non excludi, & ideo beata, quę utranque retinuit. Denique probatum est, nihil sibi conscia est, & correptionem non abnuit. Nos & cum magna delinquimus, uix ferimus reprehendi: hæc autem æquo animo audit contra se amaritudines, nihil peccans. Nam si desiderat videre claritatem sponsi, quid mali est? magis, & laudis est, & tamen increpata pœ-
Cant.1.d nitentiam agit, & dicit: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi; inter ubera mea commorabitur. Hoc est: Sufficit mihi, nolo iam scire nisi Iesum, & hunc crucifixum. Magna humilitas. Actu innocens suscipit pœnitentis affectum. & quæ non habet unde pœniteat, habet tamen, ut pœniteat. Cur ergo, inquis, increpata est, si nihil mali fecit. Sed n. audi nunc dispensationẽ, & pru-
Gen.22. a dentiam sponsi. Sicut Abrahæ olim obedientia sane tentata est, ita & nunc humilitas sponsæ. Et quomodo ille impleta obedientia tunc audiuit: Nunc cognoui, quòd timeas Deũ: sic & huic modo quasi sub alijs uerbis dicitur: Nunc cognoui, quòd humilis sis. Hoc n. est quod ait. Ecce tu pulchra es. Et ideo præconiũ iterat, ut gloriæ sanctitatis additum signet humilitatis decorem.
Cant.1.d Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Nunc cognoui, quòd pulchra sis, non solum ex meo amore, sed etiam ex tua humilitate. Non dico nunc pulchram inter mulieres, nec pulchram in genis, nec in collo, si cut ante dicebam: sed pulchram simpliciter fateor: non utrique pulchram ex comparatione, non cum distinctione, non ex parte. Et addit: Oculi tui, columbarum. Aperte adhuc commendatur humilitas. Ad hoc siquidem respicit, quòd illa reprehensa de alta inquisitione sua, continuo non cunctata est ad simpliciora descendere, ita ut diceret: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Mul-
Cant.1.d tum profecto distat inter uultum gloriæ, & fasciculum myrrhæ: & ideo magnum humi-
Hebdom. litatis insigne, inde huc acquiescere reuocari. Ergo oculi tui columbarum. Iam, inquit,
Psal.39 non ambulas in mortis, neque in mirabilibus super te, sed insiar simplicissimæ uolucris contenta es simplicioribus, nidificans in foraminibus petræ, meis uulneribus immorans, & libenter ea, quæ sunt de me dumtaxat incarnato, & passo, oculo intuens columbino. Aut certe quia in specie auis huius spiritus sanctus apparuit, spiritualis magis, quam simplex in ea intuitus columbæ nomine commendatur. Et si hoc placeat, oportet referas capitulum præsens ad id quod paulo ante sodales murenulas ei facere promiserunt non intendẽtes (ut rũe dico cui) ornare aures corporis, sed informare auditum cordis. Potuit itaque fieri, ut fides, quæ est ex auditu, corde amplius mũdato ad uidendum quod ante non poterat, instruere redderetur.

Et quoniam de acceptis murenulis in usu acutiori ad intelligentiam spiritualẽ uisi est profecisse: placuit sponso, cui semper (quod in se est) placet magis uideri in spiritu: & annumerans id quoque eius laudibus, ait: Oculi tui columbarum. Iam mi-
Cant.1.a hi, inquit, intuere in spiritu, quia spiritus ante facie tuã Christus dominus. Et habes unde id possis, quia oculi tui columbarum. Ante non habebas, & ideo reprimenda fuisti: sed nunc copiam habeto uiuendi, quia oculi tui columbarum, id est, spirituales. Non sane copiam quã petebas: nec enim, uel modo adhuc ad illam potes, sed quæ tamen interim sufficere possit. Sane ducenda es de claritate in claritatem: & propterea uide, ut potes modo, & cum plus poteris, plus uidebis. Non puto fratres, non puto mediocrem hanc, neque communem esse omnibus uisionem, etsi

etsi sit inferior illa qua videndus est in futuro. Denique ex his quæ sequuntur aduer-
Cant.1.d te. Sequitur enim: Ecce tu pulcher es dilecte mi, ecce tu pulcher. Vides quã in excelso stat, & in sublime mentis uerticẽ exsultit, quæ vniuersitatis dominum quadam sibi proprietate vendicet in dilectum. Attende enim quomodo non simpliciter dilecte sed dilecte mi inquit, ut proprium designet. Magna visio prorsus, de qua ista in id audaciæ & auctoritatis excreuit, ut omnium domino, dominum nesciat, sed dilectum. Extremo enim nequaquam hac vice eius sensibus importatas imagines carnis, aut crucis, aut alias quascunque corporearum similitudines infirmitatũ. In his nanque iuxta propheta non erat species neque decor. Hæc autem cum intuita nunc pulchrum decorũque pronunciat, in visione meliori illum sibi apparuisse significans. Ore enim ad os (sicut quondam cum sancto Moyse) loquitur cum sponsa, & palam nõ per ænigmata, & figuras Deum videt. Talem denique ore
Num.12.a pronunciat, qualem & mente conspicatur,
Psal.33.a visione plane sublimi & suaui. Regẽ in decore suo viderunt oculi eius, non tamen vt regem, sed vt dilectum. Viderit cum sane quis super solium excelsum & eleuatũ, & alius facie quoque ad faciem sibi apparuisse testatus sit: mihi tamen videtur eminentia in hac parte esse apud sponsam q̃ ibi visus
I Reg. legitur dominus, hic dilectus. Sic enim habet: Vidi dominum sedentem super solium
Esa.6.a excelsum & eleuatum. Et item: Vidi dominum facie ad faciem, & salua facta est ani-
Gen.32.a ma mea. Sed si ego dominus, inquit, vbi est timor meus? Quòd si illis facta est reuelatio cum timore: quia vbi dominus, ibi timor: ego profecto si optio daretur, tanto libentius tãtoque charius sponsæ amplecterer visionem, quanto in meliori affectione, quæ est amor, factam aduerto. Nã timor
Psal.6.a pœnam habet, perfecta autem charitas foras mittit timorem. Multum sane interest apparere terribilem in consiliis super filios hominũ, & apparere speciosum forma præ filijs hominum. Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus. Verba ista plane amoré respirant, non timorem. Sed forte ascendunt cogitationes in corde tuo, & quæris dubius apud te dicens: Qua ratione verba verbi sancta ad animam referuntur: & rursum animæ ad verbum, vt illa audierit vocem loquentis sibi, & perhibentis quòd pulchra sit, vicissimque idem præconium suo modo reddiderit laudatori? Quomodo possunt hæc fieri? Nam verbo loquimur, non uerbum loquitur. Itemque anima non habet vnde loquatur, nisi os corporis sibi verba formauerit ad loquendũ. Bene quæris, sed attende spiritum loqui, & spiritualiter oportere intelligi quæ dicuntur. Quotiens proinde audis, vel legis verbum atque animã pariter colloqui, & se inuicem intueri, noli tibi imaginari quasi corporeas intercurrere voces, sicut nec corporeas colloquentium apparere imagines. Audi potius quid tibi K
sit in huiusmodi cogitandum. Spiritus est verbum, spirituque anima & habent linguas suas quibus se alterutrum alloquãtur, præsentesque indicent. Et verbi quidẽ lingua fauor dignationis eius, animæ verò de notionis feruor. Eliminis est anima atque infans quæ hanc non habet, & non potest ipsi vllatenus sermocinatio esse cum verbo. Ergo huiusmodi linguam suam cum verbum mouet uolens ad animam loqui, non potest anima non sentire. Viuus est enim sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus. Et rursum cũ suam animam mouet, verbum latere multo minus poterit, non solũ quia vbique est præsens, sed propter hoc magis q̃ nisi ipso stimulante, deuotionis lingua minime ad loquẽdum mouetur. Verbo igitur dicere animæ, pulchra es, & appellare amicam, infundere est unde & amet, & se præsumat amari. Ipsi verò verbum vicissim nominare dilectum, & fateri pulchrum, q̃ amat & quod amatur, sine fictione & fraude asscribere illi, & mirari dignationem, & stupere ad gratiam. Siquidem pulchritudo illius, dilectio eius, & ideo maior, quia præuentens. Medullis proinde cordis & intimarum vocibus affectionũ tãto amplius atque ardentius clamitat sibi diligendum, quanto id prius sensit diligens quam dilectum. Itaque locutio verbi infutio doni, responsio animæ cum gratiarum actione admiratio. Et idcirco plus diligit, quòd se sentit in diligẽdo victã: & ideo plus miratur, q̃ præuentam agnoscit. Vnde non cõtenta est semel L
dicere pulchrum, nisi repetat & decorum, eminentiã decoris illa repetitione designãs. Aut certe in utraque Christi substantia dignum expressit omni admiratione decorẽ, in altera naturæ, in altera gratiæ. Quam

pulcher

Universidad de Deusto
Biblioteca

pulcher es angelis tuis domine Iesu in forma Dei, in die æternitatis tuæ, in splendoribus sanctorum ante Luciferum genitus, splendor, & figura substantiæ patris, & qui dem perpetuus minimeque fucatus candor uitæ æternæ. Quam mihi decorus es Domine mi in ipsa tui huius positione decoris. Etenim ubi te exinaniuisti, vbi naturalibus radijs lumen indeficiens exuisti: ibi pietas magis emicuit ibi charitas plus effulsit, ibi
Num. 24. c amplius gratia radiauit. Quam clara mihi
Esa. 11. a oris stella ex Iacob, quâ lucidus flos de Iesse egrederis, quam iucundum lumen in tenebris uisitasti me oriens ex alto. Quam spectabilis, & stupendus etiam uirtutibus super nis in conceptu de spiritu, in ortu de uirgine, in uitæ innocentia, in doctrinæ fluentis in coruscationibus miraculorum, in reuelationibus sacramentorum. quam denique rutilans post occasum sol iustitiæ de corde terræ resurgis, quam formosus in stola tua demum rex gloriæ in alta cœlorum te recipis. Quomodo non pro his omnibus omnia ossa mea dicent: Domine quis similis tui? Hæc ergo similiaque puta in dilecto intuentem sponsam aduertisse cum diceret: Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus.

M Neque hæc sola, sed insuper aliquid procul dubio de naturę decore superioris, quod nostrum omnino prætergolat intuitum, & effugit experimentū. Ergo iteratio utriusque decorē subiūxit designauit. Audi deū de quomodo tripudiat ad aspectū assumque dilecti, & coram ipso nuptiali carmine
Cant. 1. d quę amoris sunt granulabunda decātat. Sequē enim. Lectulus noster floridus, tigna domorum nostrarū cedrina, laquearia nostra cypressina. Sed seruemus recētiori principio sponsæ cantilenam, ut, & nos de quiete tacti alacriores, liberius exultemus, & lætemur in ea ad laudem & gloriam sponsi ipsius Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amē.

De statu et compositione totius ecclesiæ, & quo modo per actiua uitā, quæ sub obedientia agitur, peruenitur ad contemplatiuam. Sermo XLVI.

Cant. 1. d LEctulus noster floridus, tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina. Epithalamium canit, cubile, & thalamos pulchro sermone describens. Spōsum inuitat ad requiem. Hoc enim melius, quiescere, & cum Christo esse. Necessarium autem exire ad lucra propter saluandos. Verum nunc opportunitate (ut putat) inuenta, ornatum nunciat thalamum, lectulumque uelut digito monstrans, dilectū (ut dixi) inuitat ad requiem, & cum eum in Emaus cordis ardorem non sustinens, ad mentis pertrahit hospitium, secū dū pernoctare cōpellit, & cum Petro loquitur: Domine bonum est nos hic esse. Iam quid spiritualiter ista contineant, requiramus. Et in ecclesia quidem lectum in quo quiescitur, claustra existimo esse & monasteria in quibus quiete à curis uiuitur seculi, & solicitudinibus uitæ. Atque in lectus floridus demonstratur, cum exemplis, & in stitutis patrum tanquam quibusdam bene olentibus respersis floribus fractum consolatio, & vita resulget. Porro domos populates conuentus intellige Christianorum, quod hi qui in sublimitate posita sunt, Christiani utique utriusque ordinis principes, quasi tigna parietes iustis impositis legibus fortiter stringunt, ne sua quisque lege relicta uoluntate uiuentes, tanquam parietes inclinati, & macerię depulsę dissideant à semetipsis, & sic omnis structura ædificij corruat dislipetur: Laquearia uero quæ à cognis fideliter pendent, & domos inbuitur ornatis puto bene instituu clerū iniuctos, & deficiplinatos mōtes, necque administrata officia designare. Quomodo namque stabit ordines clericorum, & administrationes eorū si non principum tanquam tignorum bene ficio & munificentia sustententur, & protegantur potentiæ. Quod autem tigna cedrina, & cypressina laquearia describuntur, natura absque dubio habent in his speciebus lignorum quod congruat præfatis ordinibus. Et cedrus quidem quoniam imputribile est necnō, & odoriferum atque proceritatis lignū, satis indicat quales oporteat animi uiros inuices tignorum. Ergo ualidos, & cōstantes nēcesse est esse eos qui super alios ordinātur, necnō, & longanimes in ipe, atq; ad superna mētis vertice attollēes, qui cor bonū fidei suæ, & cōuersationis ubique odore spargentes, dicere cum apostolo possint: 2. Cor. 2
Christi enim bonus odor sumus Deo in omni loco. Cypressus item bonā æque odoris, & imputribile similiter lignum incorrupte uitę & fidei eiuam quēuis de clero debere esse demonstrat ut merito decori domus ac laquearium ornatui deputetur.

Scriptum

Scriptum est enim: Domum tuā decet sanctitudo domine in longitudinem dierum. Vbi sane & sanctimonię decus & indeficiens gratiæ expressa perseuerantia est. Oportet ergo virum qui ad ornamentum & decorem assumitur domus, bonis ornatum moribus esse, & quamuis semper ipse sit intus, bonū tamē testimoniū habere & ab hisqui foris sunt. Sunt & alia in natura lignorū horum competentia his quæ spiritualiter differuntur, sed breuitatis causa prætereo.

Notandum verò pulchre omnē ecclesiæ statum breui vno versiculo comprehensum, auctoritatem scilicet prælatorū, cleri decus, populi disciplinam, monachorum quietem. In horum prorsus, cum recte sunt omnia, sancta mater ecclesia cōsideratione lætatur, & nunc ea quoque offert intuenda dilecto, C cum ad eius tanquā omniū auctoris refert omnia bonitatem, nihil sibi ex omnibus tribuens. Nā quòd ait noster & nostrarū, nō usurpationis est signum, sed dilectionis, q̄ nimię videlicet fiducia charitatis, nihil eius quem valde diligit, à se æstimet alienū. Nec enim se sponsi cōtubernio, aut quietis eius putat arcendam consortio, quæ semper nō quæ sua, sed quæ illius sunt quærere cōsuevit. & hæc causa cur sibi & sponso simul, sine lectulum, sive domos ausa sit pronuncare cōmunes. Dixit enim, lectulus noster, & tigna domorum nostrarum, & laquearia nostra: audacter se in possessionē associans cui iunctam non dubitat in amore. Nō ita illa quæ propriæ voluntati nōdum abrenuntiauit, sed per se iacet, per se habitat: magis autem non per se, sed cum meretricibus curiosè viuendo conuersatur, concupiscentias loquor carnis, cum quibus dissipat bona sua, & portionem substantiæ quam sibi diuidi postulauit.

Cæterum tu qui has spiritus sancti uoces audis vel legis, putasne aliqua horum quæ dicuntur, valeas applicare tibi, ac de fœlici tate sponsæ quę hoc amoris carmine ab ipso spiritu canitur, aliquid recognoscere in temetipso, ne dicatur & tibi quia uocē eius audis, & non scis vnde veniat, aut quo vadat? En forte appetis & ipse cōtemplationis quietem, & bene facis, tantum ne obliuiscaris flores quibus lectulum spōsæ legis aspersum. Ergo cura & tu tuum similiter circundare bonorum floribus operum, virtutum exercitio tanquam flore fructum sanctum ocium præuenire. Alioquin delicato satis ocio dormitare volēs, si nō exercitatus quiescere appetas, & Liæ fœcunditate neglecta, D solis cupias Rachelis amplexibus oblectari. Sed & præposterus ordo est ante meritum exigere præmium, & ante laborem sumere cibum, cum dicat apostolus: Qui non labo 2. The. 3. a
rat non manducet. A mandatis tuis intelle psal. 118 x
xi, inquit, vt scias nisi obedientiæ mandatorum cōtemplationis gustū penitus nō deberi. Nō igitur putes de proprię amore quietis, sanctæ obedientiæ actibus, seniorumue traditionibus præiudicium vllatenus faciendum. Alioquin non dormiet tecū spō sus in lecto uno, illo præsertim quē tibi pro obedientiæ floribus, cicutis atque vrticis inobedientiæ aspersisti. Propter quod non exaudiet orationes tuas, vocatusque nō veniet. Nec enim dabit inobedienti copiam sui tantus obedientiæ amator, vt mori quā non obedire maluerit. Sed neque approbat tiæ contemplationis inane ocium qui dicit per prophetā: Laborauī sustinens: significans tempus quo exul cœlo, & patria summæ quietis, operatus est salutem in medio terræ. Magis autē vereor, ne re quoque inuoluat formidolosa illa sententia ita intonans in perfidiam Iudæorum: Neomenias Esa. 1. d
vestras & sabbatū, & festiuitates alias nō feram. Item: Kalendas uestras & sollemnitates vestras odit anima mea, facta sunt mihi molesta. Et lugebit super te propheta, & dicet: Viderūt eā hōstes, & deriserunt sab- Thre. 1. c
bata eius. Cur enim q̄ dilectas repudiat, non irrideat inimicus? Miror valde impudentiam aliquorum qui inter nos sua singu E
laritate turbauerint, sunt impatientia irrita uerint, sua contumacia & rebellione contēpserint, sua inobedientia conquinauerint, audent nihilominus ad tam fœdum concupiscentiæ suæ lectulum omni orationū instantia totius puritatis dominum imitare. At cū extēderitis, ait, manus uestras, auertā oculos meos: & cum multiplicaueris orationem, non exaudiam. Quid enim? Lectulus non est floridus, magis autem & putidus est, & tu illuc regem gloriæ trahis? Ad Matt. 8. b
pausandū hoc facis, an ad causandū? Centurio vetat illum intrare sub tectū suū propter suam indignitatem, cuius tamen fides in vniuerso redolet Israele: & tu ad tē cōpellis intrare tantorum sordens spurcitia vitiorum? Clamat apostolorum princeps, Exi à me domine, quia homo peccator sum; & tu dicis: Intra ad me domine, Luc. 5.

quoniam

Universidad de Deusto
Biblioteca

1. pet. 2. e quoniam sanctus sum? Omnes, inquit vna
1. Tim. 2. b nimes in oratione estote, fraternitatem dili
gite. Et uas electionis, Leuantes puras ma
nus, ait, sine ira, & disceptatione. Videsne
quomodo concordet sibi, & eodem spiritu
de pace, & tranquillitate animi (quam habe
re debet ille qui orat) loquantur princeps
apostolorum, & doctor gentium? Perge ergo tu tota die expandere ad Deum manus
tuas qui fratres tota die molestas, vnanimi-
Apoc. 9. a tatem impugnas, ab unitate te separas: Et
quid me uis facere, inquis? Profecto ut pri
mo quidē emūdes cōscientiā ab omni inqui
namēto ire, & discrepationis, & murmuris,
& liuoris, & quicquid omnino aduersari co
F gnoscitur, aut paci fratrū, aut obedientiæ se
niorū, de cordis habitaculo eliminare festi
nes. Deinde etiā circūdare tibi flores bono
rum quorumcūque actuū, & laudabiliū stu
diorū atque odoramēta uirtutū, id est, quę
cunque sunt vera, quæcunque pudica, quæ
cunque iusta, quæcūque sancta, quæcunque
amabilia, quæcunque bonæ famę, si qua
virtus, si qua laus disciplinæ. Hæc cogitare,
in his exerceri curato. Ad istiusmodi secure
uocabis sponsum, qñ nō introduxeris eū,
ueraciter dicere poteris & tu, quia lectulus
noster floridus, redolente nimirū conscien
tia pietatem, sed pacē, sed mansuetudinem,
sed iustitiam, sed obedientiam, sed hilarita-
tem, sed humilitatē. Et de lectulo quidem
sic. Domum uero Dei spiritualem seipsum
quisque agnoscat, qui tamen iam non in car
1. Co. 3. d ne ambulet, sed in spiritu. Templum enim
Dei, ait, sanctum est, quod estis uos. Curate
ergo fratres, spirituali huic ædificio (q̄p uos
estis) ne forte cum in superiora proficere cœ
perit, vacillet, & corruat si lignis fortibus
non fuerit subnixum, & colligatum: curate
inquam illi tigna dare imputribilia, & im-
mobilia, timorem videlicet Domini illum
castum qui permanet in seculum seculi: pa-
tientiam, de qu ascriptum est, quia patien-
tia pauperum non peribit in finem: longa-
nimitatem quoque quæ sub quouis structu
ræ pondere inflexibilis perseuerans in infi-
nita secula uitæ beatæ protenditur, saluato-
Mat. 20. c re loquente in euangelio: Qui perseuerauerit usque in finem, saluus erit. Magis autem
G super omnia charitatem quæ nunquam ex-
cipit, quia fortis est, inquit, ut mors dile-
ctio, dura sicut infernus æmulatio. Studete
deinde his tignis substernere, & alligare li-
gna alia æquè preciosa. & pulchra, cui tamē
illa ad manum fuerint in opus laquearium
ad decorem domus, sermonem scilicet sapiē
tię, siue scientiæ prophetiam, gratiam curā
tionum, interpretationem sermonum, & ce
tera talia quæ magis noscūtur sane apta or
natui, quā necessaria fore saluti. De his præ
ceptum non habeo, consilium autem do.
Quoniam quidem istiusmodi ligna constat
& laboriosē quęri & difficilē inuenīri & pe
riculosē elaborari (nā, & rara ea præsertim
his temporibus terra nostra producere repe
ritur) consulo sane, & moneo non multope-
re ista requiri. Magis autē ex lignis alijs la
quearia prępārari quæ etsi minus apparēt
splendida, non minus tamē valida esse pro
bantur, insuper, & facilius possideantur, & tu
tius. Vtinam, & mihi illorum supperat co
pia lignorū, quibus ortus sponsi ecclesia co
piosē dēsatur pax, bonitas, benignitas, gau
diū in spiritu sancto, misereri in hilaritate,
tribuere in simplicitate, gaudere cū gaudē
tibus, flere cū flentibus. An non tu illam do Ro. 12. a
mum (quod ad laquearia spectat, tbūdēque
ornatam censeas, quam talibus lignis insipe
xeris sufficienter compositeque tabulatam? Psa. 25. b
Domine dilexi decorē domus tuæ semper
da mihi ligna hęc quæso quibus tibi semper
ornatum exhibeam thalamum conscientiæ,
conscientię dico, & meę, & alterius. Hic cō H
tentus ero, erunt, & qui meo in hac re con
filio acquiescere volēt, quia & te puto fore
cōtentū: cætera sanctis apost. & uiris apostо
licis derelinquo. Sed, & vox dilectissimi, si
metsi illa ligna nō habeatis, nihilominus ta
men sihæc habetis cōsidite, nihilominus cū
omni fiducia accedite ad lapidem summū,
angularem, electū, preciosum, nihilominus
super fundamētum apostolorum, & prophe
tarum, & ipsi tanquam lapides viui super-
ædificamini domos spirituales, sacerdotiū
sanctum, offerte spirituales hostias accepta-
biles Deo per Iesum Christum sponsum ec-
clesiæ Dominum nostrum, qui est super om-
nia Deus benedictus in secula. Amen.

De triplici flore, scilicet virginitatis, martyrij et bonæ operationis: et de deuotione habenda circa diuinum officium. Ser. XLVII.

Ego flos campi, & lilium con Cant. 2. a
ualium. Ad hoc respicere puto
quòd sponsa de respersis lectu
lum floribus commēdarat. Ne
enim sibi flores ascriberet illos quibus lec-
tulus

tulus decoratus, & venustatus thalamus vi
debatur, infert sponsus se esse florem cam-
pi, nec de thalamo sane prodire flores, sed
de campo, & suo munere & sui participatio
ne fieri quod renitet, & quod redolet. Ne
quis ergo exprobrare illi posset & dicere:
Quid habes quod non accepisti? Si autem
1 accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? ipse dilectæ suæ sicut ambitiosus amator, ita informator benignus, pie illi dignā
tergiuę demonstrat cui nitorem de quo glo-
riabatur, ac suaueolentiam lectuli debeat
deputare. Ego flos campi, inquit, de me est
quod gloriaris. Saluberrime admonemur
& ex hoc loco quia nequaquā gloriari opor
tet: & si quis gloriatur, in domino glorie-
tur. Et secundum literam istud.

Nunc iam scrutemur, ipso de quo loqui
mur adiuuante, spiritualem qui in ea tegi-
tur intellectum. Et primo aduerte nunc mi
hi trisatium quendam floris statum, in cam
po, in orto, in thalamo, vt post hoc etiam
aliud facilius compertum fiat, cur se potiss
imum campi florem elegerit appellare. Et
in campo quidem & in orto oritur flos, in
thalamo autem minime: redolet & lucet in
eo, non tamē erectus & stans vt in orto vel
campo, sed plane iacens tanquā qui illatus
sit, non innatus. Propterea & necesse est sa
nē reparare frequenter & semper recentio-
res apponere flores, quod diu odorem suum
minime retineant nec decorē. Quod si (vt
in also sermone prætatus sum) lectulus re-
spersus floribus conscientia est bonis referta
Cap. 4. b operibus, videt certe vt similitudo seruetur,
nequaquam sufficere semel vel secundo ope
rari quod bonum est, nisi incessanter addas
noua prioribus, quatenus seminans in be-
nedictionibus, de benedictionibus & me-
tas. Alioquin iacet & marcet flos boni ope
ris, atque in breui omnis ex eo & nitor ex-
terminatur & vigor, si non alijs atque alijs
superiectis pietatis actibus continue repare
K tur. Hoc in thalamo. In orto autem non
ita, sed neque in campo similiter. Ex se.n.
semel productis floribus assidue subminis-
trant vnde diu in ipsis decus ingenitū per-
seueret. Differunt tamen & ipsi inter se, q̄p
ortus quidem vt floreat hominum manu &
arte excolitur, campus vero ex semetipso na
turaliter producit flores, & absque omni
humanæ diligētiæ adiutorio. Putasne iam
tibi videris aduertere quisnam ille sit cam-
pus, nec sulcatus vomere, nec defossus sarcu-
lo, nec fimo impinguatus, nec manu homi
nis seminatus: venustatus tamen nihilomi-
nus nobili illo flore, super quem cōstat re- Gen. 27. d
quieuisse spiritum domini? Ecce, inquit,
odor filii mei sicut odor agri pleni cui bene
dixit dominus. Necdum speciem suam ille
flos agri induerat, & iam dabat odorē suū,
quādo eum vt hoc præ gaudio exclamaret
præsensit spiritu, corpore marcens sanctus
& senex patriarcha, caligans visu, sed odo-
ratu sagax. Non se proinde debuit florem
thalami protestari, qui flos est perpetuo vi
gens: sed neque ité orti, ne humano videre-
tur opere generatus. Pulchre autē & conue
nientissime, Flos campi sum, ait, qui &
absque humana industria produit, & semel
prodeunti nulla est deinceps dominata cor
ruptio, vt sermo impleatur quem dixit:
Non dabis sanctum tuum videre corruptio pſal. 15. c
nem. Sed si placet accipe & aliam huius rei
rationem (vt arbitror) non spernendam.
Non enim sine causa iane multiplex spiri-
tus à sapiēte describitur, nisi quòd sub vno
literæ cortice diuersos plerumque sapientiæ
intellectus tegere consueuit. Itaque iuxta L
præfatam de floris statu partitionem, flos
est virginitas, flos martyrium, flos actio bo
na. In orto virginitas, in campo martyriū,
bonum opus in thalamo. Et bene in orto
virginitas, cui familiaris verecundia est fu-
gitans publici, latibulis gaudens, patiens
disciplinæ. Denique in orto flos clauditur,
qui in cāpo exponitur, spargiturque in tha
lamo. Et habes: Ortus conclusus, fons si- Cant. 4. d
gnatus. Quod vtique claustrum pudoris
signat in virgine, & inuiolatæ custodiā san
ctitatis: si tamen talis fuerit quæ sit sancta
corpore & spiritu. Bene item in campo mar
tyrium, dum martyres ludibrio omniū ex-
ponantur, spectaculū facti & angelis & ho-
minibus. Nonne illorum miseranda nox
est in psalmo: Facti sumus opprobrium vi- Pſal. 78. a
cinis nostris, subsannatio & illusio his qui
in circuitu nostro sunt? Bene quoque in
thalamo actio bona, quæ conscientiam &
quietam facit & tutam. Post bonum denī-
que opus securius in contemplatione dor-
mitur, & tanto quis fiducialibus sublimia
intueri & inuestigare aggreditur, quanto si
bi conscius est minime se propriæ amore
quietis charitatis operibus defuisse. Et hæc
omnia secundum aliquid dominus Iesus.

Ipse flos orti, virgo virgo virgine genera
tus. Idem flos campi, martyr, martyrum

corona

Universidad de Deusto
Biblioteca

corona, martyrii forma. Denique foras ei uitatem eductus est, extra castra passus est, in ligno eleuatus est, spectãdus hominibus, subłannandus ab omnibus. Ipse item thalami flos, speculũ, & exemplum totius benecentiæ, quẽadmodum ipse Iudæis protestatus est dicens: Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo. Et itẽ scriptura de eo: Qui pertransiit, ait, benefaciendo & sanando omnes. Si igitur hæc tria dominus, quæ fuit causa, vt e tribus se campi florem maluerit appellare? Profecto vt eam ad tolerantiam animaret, cui nouerat imminere (siquidem vellet pie viuere in Christo) persecutionem pati. Id se ergo libentius profitetur ad quod potissimum vult habere sequacem: atque hoc est quod alias dixi, quoniam semper & illa appetit quietem, & ille incitat ad laborem, denuncians ei q̃ per multas tribulationes oportet intrare in regnum cœlorum. Vnde cum noua in terris ecclesia nouiter desponsata sibi redire ad patrem disponeret, dicebat ei: Venit hora vt omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Item: Si me, ait, persecuti sunt, & vos persequentur. Potes & tu in euangelio multa colligere huic denunciationi malorum perferendorum similia. Ego flos campi, & lilium conuallium. Illa ergo monstrante lectulum, ille vocat ad campum, ad exercitium prouocat. Nec putat quicquã persuasibilius fore illi ad ineundum certamen, quam si seipsum certantis aut exemplum proponat, aut præmium. Ego flos campi. Sane vtrumuis in hoc sermone intelligi datur, vel quòd sit videlicet pugnantis forma, vel quod gloria triumphantis. Vtrunque es mihi domine Iesu, & speculum patiendi, & præmium patientis. Vtrunque fortiter prouocat, ac vehementer accendit. Tu doces manus meas ad prælium exemplo virtutis tuæ, tu caput meum post victoriam tuæ coronas præsentia maiestatis, siue quia pugnantem te specto, siue quia te expecto non solum coronantem, sed & coronam: in vtroque mirabiliter tibi me allicis: vterque finis violentissimus ad trahendum. Trahe me post te, libenter te sequor, libentius fruor. Si sic bonus es domine sequentibus te, qualis futurus es consequentibus? Ego flos campi: Qui diligit me, veniat in campũ, non refugiat mecũ, & pro me inire certamẽ, vt possit dicere: Bonum certamen certaui. Et quoniã nõ superbi vel arrogãtes. sed humiles potius qui de se præsumere nesciũ, martyrio idonei sunt, addit se etiam lilium esse conuallium, videlicet humilium coronam, specialem gloriã futuræ exaltationis ipsorum huius emmẽtia floris designans. Erit nanque cum omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur, & tunc candor ille vitæ æternæ lilium plane non collium sed cõuallium apparebit. Iustus germinabit sicut lilium, inquit. Quis iustus nisi humilis? Denique cum se manibus Baptistæ serui dominus inclinaret, & ille expauesceret maiestatem: Sine, inquit, sic enim decet nos implere omnem iustitiã: consummationẽ profecto iustitiæ in humilitatis perfectione cõsistentem. Iustus ergo humilis, iustus conuallis est. Et si humiles inuẽti fuerimus, germinabimus & nos sicut lilium, & florebimus in aternum ante dominum. An non vere vel tũ maxime se lilium conuallium cõprobabit, cum reformabit corpus humilitatis nostræ configuratũ corpori claritatis suæ? Nõ ait B corpus nostrum, sed corpus humilitatis nostræ: vt huius lilij nitro & sempiterno candore solos significet humiles illustrandos. Et hæc dicta sint pro eo q̃ sponsus se florem campi, & liliũ esse conuallũ protestatus est. Iam etiam quid de sua consequenter charissima protestetur, bonũ esset audire, sed hora nõ patitur. Ex regula nanque nostra nihil operi Dei præponere licet. Quo quidẽ nomine laudum sollemnia quæ Deo in oratorio quotidie persoluuntur, pater ideo Benedictus voluit appellari, vt ex hoc clarius aperiret quã nos operi illi vellet esse intentos. Vnde vos moneo dilectissimi, pure ac strenue diuinis interesse laudibus, Strenue quidem, vt sicut reuerenter, ita & alacriter dño assistatis, non pigri, non somnolenti, non oscitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra transilientes, non fractis & remissis vocibus mulicbre quiddã balba de nare fauentes, sed virili (vt dignum est) & sonitu & affectu voces sancti spiritus deprimentes. Pure vero vt nil aliud dum psallitis quam q̃ psallitis cogitetis. Nec solas dico uitãdas cogitationes vanas, & ociosas: vitãdæ sunt & illę illa dũtaxat hora & illo loco, quas officiales fratres pro cõmuni necessitate quasi nec e flario frequẽter admitter cõpelluntur. Sed ne illa quidẽ profecto recipere tũc cõsuluerim, quæ forte paulo ante in claustro

claustro sedentes in codicibus legeratis, quia hic, & nunc me viua uoce differente ex hoc auditorio spiritus sancti recentia reportatis, salubra sunt, sed minime illa salubriter interpsallendum reuoluitis. Spiritus enim sanctus illa hora gratum non recipit quicquid aliud quàm debes, neglecto eo quod debes, obtuleris. Cuius semper facere volũtatem ad eius volumtatem ipso inspirante possimus, gratia, & misericordia sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est sũper omnia Deus benedictus in secula. Amẽ.

De laude reciproca quæ sit inter sponsum, & sponsam, & qualiter per vmbrã Christi intelligatur corpus, & fides eius.

Sermo XLVIII.

Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Non bonę filię quę punguut. Attende pessimum germen eius, cui maledictum est terræ nostræ. Cum, inquit, coluerit eam, spinas, & tribulos germinabit tibi. Donec ergo in carne est anima, inter spinas profecto versatur, & necesse est ut patiatur inquietudines tentationum, tribulationumque aculeos. Quod si lilium est ipsa sponsi verbum, uideat quam vigilem solicitãmque esse oporteat super custodia sui, septa vndique spinis hinc inde aculeos intendentibus. Nec enim vel leuissimam spinæ sustinet vllatenus punctionem floris teneritudo, sed mox ut modice premitur, perfor atur. Sentis quàm merito necessarie dixerit nos propheta seruire domino in timore, & item apostolus cũ timore nihilominus, & tremore nostram ipsorũ operam salutem? Tenebant nimirum proprio experimento huius sententiæ veritatem, ut pote amici sponsi, qui minime prorsus ambigerent, & ad suas animas pertinere quod dicitur: Sicut lilium inter spinas sic amica mea inter filias. Denique unus eorũ, Conuersus sum, ait in ærumna mea dum configitur spina. Bene confixus, qui conuersus exinde est. Bene pungeris si compungeris (cultis cum sentiunt pœnam corrigunt culpam) & talis dicere potest, Conuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina. Spina culpa est, spina pœna est, spina falsus frater, spina vicinus est malus. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inte filias. O cãdens lilium, o tener, & delicate flos, incredula, & subuersores sunt tecum, vide quomodo caute ambules inter spinas. Plenus est mundus spinis. In terra sunt, in aere sunt, in carne tua sunt. Versari in his, & minime lædi, diuinæ potentiæ est, non uirtutis tuæ. Sed confidite, inquit, quia ego vici mundũ. Et si igitur vndique tibi intendi prospiciat tribulationum tanquam tribulorum aculeos, non turbetur cor tuum neque formidet sciens quia tribulatio operatur patientiam patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit. Considera lilij agri quomodo inter spinas vigent, & nitent. Si fœnum quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic custodit, quanto magis amicam, & sponsam suam charissimam? Denique custodit dominus omnes diligentes se. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Non mediocris titulus profecto virtutis inter prauos viuere bonum, & inter malignantes innocentiæ retinere candorem, & morum lenitatem: magis autem si his qui oderũt pacẽ, & pacificum, & amicum ipsis te exhibeas inimicis. Id plane tibi similitudinẽ datam de lilio iure quodã proprietatis specialiter uendicabit, quod ipsas utique pungẽtes se spinas candore proprio illustrare, & uenustare non cessat. An non proinde lilium tibi uidetur, implere quodã modo euangelij perfectionem, qua oramus bemur pro calũniantibus, & persequẽtibus nos, benefacere his qui oderũt nos? Ergo & tu fac similiter, & erit anima tua amica dñi, & laudabit te de te dicens: Quia sicut liliũ inter spinas, sic amica mea inter filias.

Sequitur: Sicut malus inter ligna syluarũ, sic dilectus meus inter filios. Reddit ipsa præconij uicẽ cõmendanti se sponsũ: a quo laudari est laudabilem fieri, & quẽ laudare intelligere, & admirari laudabilẽ. Et sicut ex eminẽti flore figurata à spõso laus eius est: ita è regione & ex excellenti ligno, ipsa illius singularẽ gloriã eminentiãque demonstrat. Mouet tamen me de ligno hoc, q̃ nõ tantę esse excellentiæ uideatur, quantæ aliqua cæterorũ, & ideo minus digne assumi in opus similitudinis, utpote q̃ non sufficiat laudis uicẽ implere. Sicut malus inter ligna syluarũ sic dilectus meus inter filios. Denique nec sponsa magni æstimasse videtur, quæ hoc in lignis syluarum tantum afferre curauit nimirum sterilibus, nec fructus humano victui aptos ferentibus. Cur ergo omissis melioribus, & nobilioribus lignis huius mediocritas arboris adducta in medium

est

Cant. 1.a
Ioan. 10.f
Mat. 10.f
Mat. 14.d
Ioan. 16.a
Cant. 1.a
psal. 17.c
Cant. 1.a
1. Ti. 6.c
Esa. 40.a
Mat. 3.d
Cant. 2.a
Cant. 2.b
Cant. 2.c
Cant. 2.d
Cant. 2.e
Cant. 2.a
Ioan. 16.c
Rom. 5.a
psa. 145.d
Luc. 6.d
Cant. 2.a
Idem.
F

Universidad de Deusto
Biblioteca

est ad formandum sponsi præconium? Ita ne ad mensuram laudem recipere, debuit, qui ad mensuram spiritum non accepit? Hæc nempe data de illa arbore similitudo facit vt videatur habere superiorem, qui parem non habet. Quid dicemus ad hęc? Fateor parua laus, quoniam parui laus. Non enim hoc loco prædicatur magnus Dominus & laudabilis nimis sed paruus dominus & amabilis nimis, paruulus vtique qui natus est nobis. Ergo non maiestas attollitur hic, sed commendatur humilitas, digneque ac rationabiliter quod infirmum, & stultũ est Dei, hominum fortitudini, & sapientiæ antefertur. Ipsi sunt nanque ligna siluestria & infructuosa, quoniam secundum prophetam omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Sicut malus inter ligna siluarum, sic dilectus meus inter filios. Vna inter ligna siluarum Dominus Iesus arbor faciens fructum, secundum hominem sane & si prælatus hominibus, sed ab angelis minoratus. Miro etenim modo, & angelis sese factus caro subiecit, & angelos sibi manens Deus subiectos retinuit: Denique videbitis (inquit) angelos ascendentes & descendẽtes super filium hominis, q̃ in vno codẽque homine Christo Iesu, & infirmitatem foueant, & stupeant maiestatem. Quia ergo sponsæ id dulcius quod se imminuit, sapit: libentius attollit gratiã, præfert misericordiam, G stupet dignationem. Libuit proinde hominem inter homines admirari, non inter angelos Deum, tanquam malus inter ligna excellit syluarum, & non plane inter ortorum plantaria. Nec putat minui laudes, vbi de consideratione infirmitatis pietatis bonitas exaltatur. Quo enim iuxta aliquid à laudibus temperat, eo item iuxta aliquid magis laudat: minus prosequens gloriam dignitatis, ut gratia dignationis emineat. Sicut ergo apostolus quod stultum, & infirmum est Dei, sapientius fortiusque dicit esse hominibus, sed non angelis, & sicut propheta speciosum prædicat forma præ filiis hominum, & non præ angelis: sic ista certe in eodem spiritu loquens sub typo fructiferæ arboris syluestriumque lignorum hoc loco efferre voluit hominem Deum super omnem gratiam hominum, non autem super excellentiã angelorum. Sicut malus inter ligna syluarũ sic dilectus meus inter filios. Et bene inter filios, quia cum esset vnicus patris sui, multos illi, & absque inuidia filios acquirere studuit, quos non confunditur vocare fratres, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Iure autem p̃ aponitur vniuersis adoptatis per gratiam is qui per naturam filius est. Sicut malus inter ligna syluarum, sic dilectus meus inter filios. Merito sicut malus quæ instar fructiferę arboris, & vmbram refrigerij habet, fert fructum optimum. An non vere fructiferum lignũ cuius flores fructus honoris, & honestatis? Denique lignum vitæ est apprehendentibus eum. Non comparabuntur huic omnia ligna syluarum: quia etsi sint arbores pulchræ, & magnæ quę opẽ ferre videantur orando, ministrando, docendo, exemplis iuuando: solus tamen Dei sapientia Christus lignum est vitæ, solus panis viuus qui de cœlo descendit, & dat vitã mundo. Ideo ait: Sub vmbra eius quẽ desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo, Merito eius desiderauerat vmbram de quo, & refrigerium esset, & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem syluarum ligna etsi vmbram solatij habent sed non vitæ refectionẽ, non fructus perpetuæ salutis. Vnus est enim vitę auctor, unus mediator Dei, & hominũ homo Christus Iesus, qui dicit spõsæ suæ: *Salus tua ego sum.*

Non Moyses (inquit) dedit uobis panẽ de cælo, sed pater meus dat uobis panem de cælo uerum. Propterea ergo Christum Christus dominus: non contentus ut potissimum desiderauerat umbra, quod solus sit qui nõ solum ab æstu refrigerat uitiorum, sed & replet delectatione uirtutũ. Sub umbra eius quem desideraueram sedi. Vmbra eius, caro eius: umbra eius, fides. Mariæ obumbrauit proprij filij caro mihi Domini fides: quanquã & mihi quoque quomodo non obũbrabat caro, qui in mysterio manduco eam? Et sancta nihilominus uirgo fidei & ipsa experta est umbras, cui dictum est: Et beata quæ crẽdidisti. Sub umbra eius quem desideraueram sedi. Et propheta: Spiritus (inquit) ante faciẽ nostram Christus dominus, in umbra eius uiuimus inter gentes. In umbra igitur fidei intellectum, intellectui reuelandum lumen inter, & luminis uitam. Prius est uenire ad umbram, & ita ad id cuius umbra est pertransire, quoniã nisi credideritis (ait) non intelligetis. Vides fidem, & uitam esse, & uitæ umbram? Nam e regione uita in delicijs agens quoniam non est ex fide, & mors est, & umbra mortis. Quæ enim, inquit, uidua in delicijs est, uiuens mortua est. Denique sapientia carnis mors est. Sed & mortis est umbra, illius scilicet, quæ cruciat in æternum. Sedimus, & nos aliquando in tenebrosis, & umbra mortis, carnaliter conuersantes, & non ex fide uiuentes, nouerui iam quidem iustitiæ, a morte vero secunda pauluminus ablorbendi. Quantũ etenim vmbra prope est corpori cuius est umbra, tantum pro certo uita illa nostra infirmũ appropinquauit. Denique nisi quia dominus adiuuit me, inquit paulominus habitaret in inferno anima mea. Nunc autem de umbra mortis, & uitæ transiuimus umbram, magis autem translati sumus de morte in uitam in Christi umbra uiuentes, si tamen uiuentes, & non mortui. Nec enim error continuo, ut quis in umbra eius suetis, quòd uiuat in ea, quia non plane omnis qui fidem habet, ex fide uiuit. Nam fides sine operibus mortua est, nec potest dare ui tam quam minime ipsa habuerit. Ideo propheta cum dixisset: Spiritus ante faciem nostram Christus dominus: non contentus fuit sequi, & dicere, in umbra eius sumus, sed in umbra, inquit, eius viuimus inter gentes. Et tu ergo uide, ut uiuas exemplo prophetæ in umbra eius, ut quandoque, & regnes in lumine eius. Nec enim tantum umbram habet, habet, & lucem. Ipse per carnem umbra est fidei, ipse intelligentię lumen per spiritum. Et caro est enim, & spiritus. Caro in carne manentibus, spiritus ante faciem nostram, id est, in futuro, si tamen, quæ retro sunt obliuiscentes, ad ea, quę ante sunt nosmetipsos extendimus, quo peruenientes experiamur de uerbo quod dixit: Caro non prodest quicquam spiritus est qui uiuificat. Nec ignoro, quòd in carne adhuc manens quis dixerit: Etsi cognouimus Christum secundum carnem, sed nũc iam non nouimus. At hoc ille. Nos uero qui nondum in paradisum, nondum ad tertium cœlum rapi meruimus, Christi interim carne pascamur, mysteria ueneremur, exempla sectemur, fidem seruemus, & uiui-

mus profecto in umbra.

In umbra eius quem desideraueram sedi. Fortassis fœlicius aliquid ista expertam se gloriatur in ea, quòd se in umbra dicit non ut propheta uiuere, sed sedisse. Sedere enim quiescere est. Plus est autem quiescere in umbra, quã uiuere: sicut viuere plus est, quam tantummodo esse in ea. Igitur quod est commune multorum, propheta assumens sibi, In umbra eius uiuimus, inquit, sponsa uero habens prærogatiuam, etiam q̃ sub ea singulariter sederit, gloriatur. Non enim ut ille pluraliter viuimus dixit, ita, & hic sedimus, sed singulariter, sedi: ut agnoscas prærogatiuam. Vbi itaque nos cum labore uiuimus qui conscij peccatorum sub timore seruimus, ibi hæc deuota, & amans suauiter requieuit. Denique timor pœnam habet, amor suauitatem. Vnde ait, & fructus eius dulcis gutturi meo, gustum contemplationis significans, quem obtinuerat per amorem suauiter subleuata. At istud in umbra, quia per speculum, & in ænigmate. Erit cum declinauerint umbræ crescente lumine, imò penitus disparuerint, & subintrabit sicut perspicua ita, & perpetua visio: eritque non modo suauitas gutturi, sed & satietas uentri, sine fastidio tamen. Sub vmbra eius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Nos quoque ubi sponsa paulat, pausemus pariter, desumpto gustu paterfamilias glorificantes, qui nos ad tales epulas inuitauit, sponsum ecclesiæ Iesum Christum dominum nostrum, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Canti.2.a

Thre.4.d L

Canti.2.a

Ibidem.

Qualiter per discretionem ordinatur charitas omnia membra ecclesiæ, id est electi inuicem colligentur.

Sermo XLIX.

Canti.2.a

INtroduxit me rex in cellam uinariam, ordinauit in me charitatem. Vt quidem propositi capituli videtur sonare litera, habito pro uotis dulci admodum familiariquè colloquio cum dilecto, illo abeunte sponsa regredit ad adolescẽtulas, aspectu ita ipsius affatuque refecta atque accensa quatenus ebriæ similis appareret. Et quasi illis stupentibus nouitatem, & quærentibus causam respondit mirũ minime esse, si uino æstuaret, quę in cellã uinariã introisset. Et secundũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

literã ira. Secundum spiritũ quoque non negat ebriam, sed amore, non vino, nisi quod amor vinũ est. Introduxit me rex in cellam vinariã. Quando prẽsens est sponsus, & spũsa ad ipsum sermonem dirigit: tunc sponsus dicitur aut dilectus, aut quem diligit anima mea, inquit: loquens vero de ipso adolescentulis, regẽ nominat. Vt quid hoc? Propterea credo, quia & sponsę amanti, atque dilectę conueniat vti familiarius (quod a se est) amoris nominibus, & adolescentulis tanquam disciplina indigentibus opus sit reuerendo premi uocabulo maiestatis. Introduxit me rex in cellam uinariam. Quænam ista sit cella uinaria, prætereo dicere, quia dixisse me recolo. Tamen si ad ecclesiam reseratur sermo, cum repleti spiritu sancto discipuli musto ebrij a populo putarentur: tunc tanquam amicus sponsi, pro spõsa stans. Petrus in medio eorum. Non (inquit) sicut vos æstimatis, hi ebrij sunt. Attende interim, q̃ nõ omnino ebrios, sed ebrios sicut aballis æstimati sunt denegauit. Erant n. ebrii, sed spiritusancto, nõ musto. Et quasi testificãtur ad plebẽ reuera in cellam se fuisse uinariam introductus, rursum Petrus pro omnibus. Sed hoc est (ait) quod dictum est per prophetam Ioel. Et erit in nouissimis diebus, dicit dominus, effundã de spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filij uestri, & filiæ. Iuuenes uestri uisiones uidebunt, & senes uestri somnia somniabunt.

Act. 2. a An non tibi cella uidetur fuisse uinaria illa domus, in qua erant discipuli pariter cõgregati, cum factus est repente de cœlo sonus, tanquã aduenientis spiritus uehementis, & repleuit totã domum ubi erant sedentes, adimpleuitq̃ prophetiam Ioelis? Et nonne unusquisque illorum exieus inebriatus ab vbertate domus illius, & torrente uoluptatis tantæ potatus, dicere merito quibat, quoniam introduxit me rex in cellam uinariã? Sed & tu quoque si collecto tuo spiritu mẽte sobria, & uacua curis, orationis domum solus introeas, & stans coram Deo ad unũ aliquod de altaribus cœli ianuã tangas sancti desiderij manu, & prẽsentatus choris sanctorum, tua penetrante deuotione (si quidẽ oratio iusti penetrat cœlos) in ipsorum præsentia miserandus deplores miserias, & calamitates quas pateris, crebris suspirijs, & gemitibus inenarrabilibus prodas necessitatẽ, flagites pietatem. Si inquam hoc egeris, confido in eo, qui dixit. petite, & accipietis: quia si perseueraueris pulsans, nõ exibis uacuus. Verum cum te nobis reddideris plenũ gratia, & charitate, nec poteris spiritu feruens dissimulare munus acceptum, quod sine inuidia cõmunicabis, erisq̃ omnibus in gratia, quæ data est tibi, non modo gratus, sed fortassis etiam admirandus: poteris, & ipse ueraciter protestari, quia introduxit me rex in cellam uinariam: tantum cautus esto nõ in te, sed in domino gloriari. Nec omne donum quanuis spirituale prodire dixerim de cella uinaria, cum sint & aliæ penetrãs spõsum cellæ vel apothecæ, diuersa in se recondita habentes dona, atque charismata, secũdum diuitias gloriæ eius: de quibus cellis memini me alibi latius disputasse. Nonne hæc cõ dicta sunt (inquit) apud me, & signata in thesauris meis? Ergo pro diuersitate cellarum diuisiones gratiarum sunt, & unicuique manifestatur spiritus ad utilitatem. Et quanquã alij quidem detur sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ, alij uero prophetia, alij gratia curationum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum, aliaque aliis huiusmodi dicere poterit, quod introductus fuerit in cellam uinariam. Ex alijs quippe cellis siue thesauris ista sumuntur. Sed si quis orando obtineat mente excedere in id diuini arcani unde mox redeat diuino amore uehementissime flagrans, & æstuans iustitiæ zelo, necnon & in cunctis spiritualibus studijs, atque officijs permirum feruens, ita ut postea dicere. Concaluit cor meum intra me, & in meditationibus mei exardescit ignis: is plane cum ex charitatis abundãtia beatam, & salutarem uim lætitiæ rectare crapulam cœperit, in cellã non immerito perhibebitur uinariam introisse. Cum enim duo sint beatæ contemplationis excessus, in intellectu unus, & alter in affectu: unus in lumine, alter in feruore: unus in agnitione, alter in deuotione: pius sane affectus, & pectus amore calens, & sanctæ deuotionis infusio, etiam & uehementis spiritus repletus zelo, non plane aliunde, quam è cella uinaria reportantur: & cuicunque cum horum copia surgere ab oratione, donatur, potest in ueritate loqui, quia introduxit me rex in cellam uinariam. Sequitur. Ordinauit in me charitatem. Omnino necessarie. Importabilis siquidem absque scientia est zelus. Vbi ergo uehemẽs æmulatio, ibi maximę discretio est necessaria, quæ est ordinatio charitatis. Semper quidem zelus absque scientia minus efficax nimisque utilis inuenitur, plerumque autem, & pernicio sus ualde sentitur. Quo igitur zelus seruidior, ac uehementior spiritus profusiorque charitas: eo vigilantiori opus scientia est, quæ zelum supprimat, spiritũ temperet ac diriget charitatem. Proinde sane ne tanquã nimia, & importabilis pro impetu spiritus quem è cella uidetur uinaria repertasse, præsertim ab adolescentulis sponsa timeatur, iungit quod discretionis est etiam se parere accepisse, id est ordinem charitatis. Discretio quippe omni virtuti ordinem ponit, ordo modum tribuit, & decorem, etiã ne tua perseuerat dies: diem uirtutem appellans. Est ergo discretio non tam virtus quam quædam moderatrix, & auriga uirtutum, ordinatrixque affectum, & morum dox. Tolle hanc, & uirtus vitium erit, ipsaque affectio naturalis in perturbationem magis conuerteretur, exterminiumque naturæ. Ordinauit in me charitatem. Factum est autem hoc cum in ecclesia quosdam qui dem dedit Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios pastores, & doctores ad consummationem sanctorum. Oportet autem, ut hos una omnes charitas liget, & contemperet in unitatem corporis Christi: quod minime omnino facere poterit, si ipsa non fuerit ordinata. Nam si suo quisque feratur impetu secundum spiritum quem accepit, & ad quæque uolet indifferenter prout afficitur, & non rationis iudicio conuolarit, dum sibi assignato officio nemo contentus erit, sed omnes omnia indiscreta administratione patiter attentabunt, non plane unitas erit, sed magis confusio. Ordinauit in me charitatem. Vtinam, & in me dominus Iesus tantillum ordinet charitatis quod dedit, ut sic mihi curæ sint vniuersa, quæ sunt ipsius, ut tamen quod mei potissimum propositi seu officij esse constiterit, ante omnia curẽ, sed sane ita id prius, ut tamẽ ad multa, quæ mihi specialiter non attinent, afficiat amplius. Non enim semper quod prius curandum, id etiam diligendum amplius erit: cũ sæpe quod prius est ad solicitudinem, minus sit ad utilitatem, ac per hoc minus esse oporteat, & in affectu. Frequenter proinde quod pro iuncto præponitur, de iudicio posth habetur: & quod veritas iudicat præponendum, id charius amplectẽdum ordo postulat charitatis. Nonne (uerbi gratia) ex iniuncto incumbit mihi cura omnium uestrum? Iam quicquid huic forte prætulero operi, quòd minus ipsi innigilẽ digne, & utiliter pro uiribus exequendo: etsi ex charitate fortassis id facere videar, ordinis tamẽ ratio non consentit. Quòd si ante omnia quidem (vt debeo) huic intendo curæ, non autẽ magis ad maiora gaudeo Dei iuera, quę per alterũ fieri forte cõperero: patet me ordinẽ charitatis ex parte tenere, ex parte nequaquã. Si uero me, & ad id amplius, q̃ specialius incumbit solicitũ, & nihilominus ad illud, quod maius est magis affectũ exhibeã, utrobique profecto inuenior charitatis ordinem affectus, & non est cur dicere non possim etiam ipse, quia ordinauit in me charitatem. Si autem dicas difficile quenquam plus alieno gaudere magno bono, quã proprio paruo: aduertes certe, uel ex hoc excellentiam gratiæ apud sponsam, & quoniam non cuilibet animæ dicere sit, quia ordinauit in me charitatem. Quare facies decideruntquorundam vestrum modo admunc sermonem? Nam alta suspiria testantur tristitiam animorum, conscientiarumque deiectionem. Nimirum metientes nosmetipsos nobis, sentimus aliqui nostrũ pro nostræ imperfectionis experientia, quam rara uirtus sit alienæ non inuidere uirtuti, nedũ gaudere ad illam, nedum etiam tanto plus quam ad propriã quemque gratulari, quanto se perpenderit in uirtute superatum. Adhuc modicum lumen in nobis est fratres, quotquot de nobis ita sentimus. Ambulemus dum lucem habemus, ne tenebræ nos comprehendant. Ambulare, proficere est. Ambulabat Apostolus, qui dicebat: Non arbitror me comprehendisse. Et addit: Vnum autem, quæ retro sunt, obliuiscẽs, ad ea, quæ ante sunt, me extendo. Quid est, vnũ autẽ? Vnum autem, inquit, quasi remansit mihi ad remedium, ad spem, ad consolationem. Quid illud? Quę retro sunt uidelicet obliuiscens, ad ea, quæ ante sunt me extẽdo. Magna fiducia, quòd magnum electionis uas perfectũ abnuens, profectum fatetur. Ergo non ambulantẽ, sed sedentem a mortis tenebris comprehendi periculũ est. Et quis sedens, nisi qui non curat proficere? Id caueto: & si morte præoccupatus fueris, in restigerio eris. Dices Deo: Imperfectum meum uiderunt oculi tui, & in libro tuo nihilomi-

nus(inquit)omnes scribentur. Qui omnes? Profecto qui in desiderio proficiendi inueniuntur. Sequitur enim. Dies formabuntur, *Ibidem.* & nemo in eis subaudis, peribit. Dies proficientes intelige, qui si morte præoccupati fuerint, in eo, quod eis deest perficiendi sunt; Formabuntur, & nemo in eis informis relinquetur. Et quomodo (ais) ego proficere possum, qui fratri proficienti inuideo? Si dolesquòd inuides, sentis, sed non consentis. Passio est quandoque sananda, non actio condemnanda. Tantum non illic resideas iniquitatem meditans in cubili tuo, qualiter videlicet foueas morbum, sanis facias pestì, persequaris insontem, bene ab illo gesta calumnijando, deprimendo, peruertendo, G atque impediendo gerenda. Alioquin non *Rom. 6. b* nocet ambulanti, & extendenti se ad meliora quod iam non ipse operatur, sed quod habitat in eo peccatum. Non est ergo damnatio illi qui non dat membra sua arma iniquitati, non linguã ad detrahendum, non quicquam reliqui corporis ad lædendum 2 nocendumve aliquo modo, magis autem confunditur sic se esse male affectum, & inuitum ex longo uitium, confitendo, flendo, orando conatur expellere, & cum non præualet, mitior inde ad omnes, atque apud se *Mat. 11. d* humilior inuenitur. Quis sane sapiens hominem damnet qui a duo didicit mitis esse, & humilis corde? Absit, ut inueniatur expers salutis imitator saluatoris sponsi ecclesiæ domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula, Amen.

De duplici charitate, scilicet actuali, & affectuali, & eius ordinatione. Sermo L.

VOs forsitan expectatis tractari sequentia, explicitum putantes uersiculum, qui nouissime tractabatur. Verum ego aliud molior. Habeo enim quod adhuc uobis apponam de fragmentis hesterni conuiuij, quæ mihi collegeram ne perirent. Peribunt autem si nulli apposuero. Nam si uoluero ea habere solus, ipse peribo. Nolo proinde vestram illis quam bene noui fraudare ingluuiem, præsertim cum sint de ferculo cha H ritatis eo dulcia quo subtilia, eo sapida quo *Cant. 2. a* minuta. Alioquin contra charitatem est ualde nimis de ipsa charitate fraudare. Itaque hic sum: Ordinauit in me charitatem. Est charitas in actu, est & in affectu: Et de illa quidem, quæ operis est, puto datam esse legem hominibus, mandatumque formatum. Nam in affectu quis ita habeat ut mandatur? Ergo illa mandatur ad meritum, illa in premium datur. Cuius initium quidem profectumque uitam quoque præsentem experiri diuina posse gratia non negamus: sed plane consummationem desiderare affectionem. Sed est affectio quam caro gignit, & est quam ratio regit, & est quam cõ- *Rom. 8. d* dat sapientia. Prima est quã Apostolus legi Dei dicit nõ esse subiectã, nec esse posse. Secunda quã perhibet è regione consentientẽ K legi Dei, quoniam bona est. Nec dubium diiudicare inter se contentiosam, & consentaneã. Longe uero tertia ab utraque distat, quæ & gustat, & sapit quoniam suauis est dominus *Ps. 33. e* primam eliminans secundam remunerans. Nam prima quidem dulcis, sed turpis: secunda sicca, sed fortis: ultima pinguis, & suauis est. Igitur per secundam opera fiunt, & in ipsa charitas sedet non illa affectualis, quæ sale sapientiæ condita pinguescens magnam *Rom. 5* mentis importat multitudinem dulcedinis *Ibidem.* Domini, sed quædam potius actualis: quæ esi nondum dulci illo amore suauiter refi- *Cant. 5. b* cit, amore tamen amoris ipsius uehementer accendit. Non diligamus (ait) uerbo neque lingua, sed opere, & ueritate. Vides quomodo caute medius incedit inter uitiosum af- *2. Tim.* quæ affectuosum amorem, ab utroque pariter hanc distinguens actualem, & salutiferã charitatem? Nec linguæ mentientis in hac *Ibidem.* dilectione recipit fictũ, nec rursum afficientis exigit sapientiæ gustum. Opere, inquit, *Luc. 6. d* diligamus, & ueritate; quòd uidelicet moueamur ad bene operandum magis quodã *Ibidem.* uiuidæ veritatis impulsu, quam sapidæ illius charitatis affectu. Ordinauit in me *Cant. 2. c* charitatem. Quam putas harum? Ytramque, sed ordine oppositio. Nam actualis inferiora præfert, affectualis superiora. Etenim in bene affecta mente nõ dubiũ (uerbi causa) quin dilectioni hominis Dei dilectio præponatur, & in hominibus ipsis perfectiores infirmioribus, cœlum terræ, æternitas temporis, anima carni. Attamen in bene ordinata actione sæpe, aut etiam semper ordo *Matth.* L oppositus inuenitur. Nam, & circa proximi curam, & plus urgemur, & pluries occupamur, & infirmioribus fratribus diligentiori sedulitate assistimus, & pacci terræ magis, quam cœli gloriæ iure humanitatis, & ipsa

Rom. 7. b ueritas in quo omni homini recte de lege naturæ præscribitur: Quod tibi non uis fieri, alij ne feceris? Et item illud: Quæcunque uultis, ut faciant vobis homines, & uos facite illis. Neque hoc dico, ut sine affectione simus, & corde arido solas moueamus manus ad opera. Legi inter alia, quæ scribit Apostolus magna, & grauia hominum ma- *Rom. 1. d* la, hoc quoque adnumeratum scilicet, sine affectione. Sed est affectio quam caro gignit, & est quam ratio regit, & est quam cõdat sapientia. Prima est quã Apostolus legi Dei dicit nõ esse subiectã, nec esse posse. Secunda quã perhibet è regione consentientẽ K legi Dei, quoniam bona est. Nec dubium diiudicare inter se contentiosam, & consentaneã. Longe uero tertia ab utraque distat, quæ & gustat, & sapit quoniam suauis est dominus *Ps. 33. e* primam eliminans secundam remunerans. Nam prima quidem dulcis, sed turpis: secunda sicca, sed fortis: ultima pinguis, & suauis est. Igitur per secundam opera fiunt, & in ipsa charitas sedet non illa affectualis, quæ sale sapientiæ condita pinguescens magnam *Rom. 5* mentis importat multitudinem dulcedinis *Ibidem.* Domini, sed quædam potius actualis: quæ esi nondum dulci illo amore suauiter refi- *Cant. 5. b* cit, amore tamen amoris ipsius uehementer accendit. Non diligamus (ait) uerbo neque lingua, sed opere, & ueritate. Vides quomodo caute medius incedit inter uitiosum af- *2. Tim.* quæ affectuosum amorem, ab utroque pariter hanc distinguens actualem, & salutiferã charitatem? Nec linguæ mentientis in hac *Ibidem.* dilectione recipit fictũ, nec rursum afficientis exigit sapientiæ gustum. Opere, inquit, *Luc. 6. d* diligamus, & ueritate; quòd uidelicet moueamur ad bene operandum magis quodã *Ibidem.* uiuidæ veritatis impulsu, quam sapidæ illius charitatis affectu. Ordinauit in me *Cant. 2. c* charitatem. Quam putas harum? Ytramque, sed ordine oppositio. Nam actualis inferiora præfert, affectualis superiora. Etenim in bene affecta mente nõ dubiũ (uerbi causa) quin dilectioni hominis Dei dilectio præponatur, & in hominibus ipsis perfectiores infirmioribus, cœlum terræ, æternitas temporis, anima carni. Attamen in bene ordinata actione sæpe, aut etiam semper ordo *Matth.* L oppositus inuenitur. Nam, & circa proximi curam, & plus urgemur, & pluries occupamur, & infirmioribus fratribus diligentiori sedulitate assistimus, & pacci terræ magis, quam cœli gloriæ iure humanitatis, & ipsa necessitate intendimus, & temporalium inquietudine curarum uix aliquid sentire de æternis permittitur, a languoribus nostri corporis postposita animæ cura pœnæ continuę inseruimus, & ipsis denique infirmioribus membris nostris abundantiorem honorem iuxta sententiam Apostoli circunda- *1. Co. 12. c* mus: per hoc quodammodo facientes verbũ *Mat. 20. b* domini de quo habes: Erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Orantem denique hominum cum Deo loqui quis dubitet? Quotiens tamen inde charitate iubente abducimur, & auellimur propter eos qui nostra indigent opera, uel loquela? Quotiens pie cedit negotiorũ tumultibus pia quies? Quotiens bona conscientia ponitur codex, ut operi manuũ insudetur? Quotiens pro administrandis terrenis, iustissime ipsis supersedemus celebrandis missarum solẽnijs? Ordo præposterus, sed necessitas nõ habet legem. Agit ergo suum actualis charitas ordinẽ iuxta patrisfamiliæ iussionem incipiẽs *Ibidem.* a nouissimis. Dia certe, & iusta, quæ non sit acceptrix personarum, nec precia consideret rerum, sed hominum necessitates. At nõ ita in affectuali; ã a primis ipsa ducit ordinẽ.

Est enim sapiẽtia per quã vtique quæque res sapiunt prout sunt: ut (uerbi gratia) quæ pluris natura habet, pluris quoque ipsa affectio sentiat, minora minus, minima minime. Et illum quidem ordinem charitatis ve M ritas facit, hũc autem veritatis ordinem charitas uendicat sibi. Nam & uera in hoc est charitas, ut qui indigent amplius, accipiant primus: & rursus in eo chara appareat veritas, si ordinem tenemus affectu, qui ẽ illa ratione. Tu ergo si diligas dominum Deum tuũ *Matt 22.* toto corde, tota anima, tota uirtute tua, & amorem amoris illũ quo contenta est charitas actualis, affectu feruentiori transiliens, ipso comminus diuino amore (ad quem is est gradus) accepto in plenitudine, spiritu totus igniscas, sapit tibi profecto Deus, & si non digne omnino prout est (quod utique impossibile est omni creaturæ) certe prout tuum sapere est. Deinde sapies etiam ipse tu tibi (prout es; cũ te senseris nil habere prorsus unde te ames nisi inquantũ Dei est quippe qui totum vnde amas, in illum effuderis. Sapies inquam tibi prout es, cum ipso experimento amoris tui, & affectionis quam ad teipsum habebis, nihil dignum te esse inuenies quod uel a teipso ametur nisi propter ipsum, sine quo ipse es nihil. Sã uero proxi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mos, quem vere te oportet diligere, tanquã teipſum, vt tibi, & ipſe ſapiat prout eſt: *Ibidem.* haud aliud profecto ſapiet tibi, quam tu tibi, qui hoc eſt quod tu. Eſt.n.homo. Qui itaque te non diligis, niſi quia diligis Deum conſequenter omnes qui ſimiliter diligunt eum, diligis tanquam teipſum. Porro inimicum hominem, quoniam nihili eſt, pro eo, q̃ non diligit Deum, non potes quidem dilige re tanquam teipſum, qui Deũ diligis: dili A ges tamen, ut diligat. Nõ eſt autem idipſum diligere, vt diligat, & diligere, quia diligit. Proinde vt tibi, & ipſe ſapiat prout eſt ſapiet, tibi non quidem, quod eſt, qui vtique nihili eſt, ſed quod futurus forſitã eſt, quod eſt prope nihili, quippe, quod adhuc pẽdet ſub dubio. Etenim de quo conſtat, quod ad amorem Dei non ſit deinceps rediturus, ſapiat tibi neceſſe eſt non prope iam nihil, ſed nihil ex toto, vtpote, quod in æternum nihili eſt. Illo igitur excepto qui non modo iam non diligendus, inſuper & odio habendus *pſa.138.d* eſt, ſecundum illud. Nonne qui oderunt te Domine oderam, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? De cætero nulli, vel inimicisſimo homini negari quantuluucunque affectum charitas ſane in hac parte ambitioſa permittit. Quis ſapiens, & intelliget hæc? Dia mihi hominem, qui ante omnia quidem ex toto ſe diligat Deum: ſe uero & proximum inquantum diligunt ipſum, inimicum autem tanquam aliquando forſitan dilecturũ: porro parentes carnis ſuæ germanius, propter naturam, ſpirituales uero eruditores ſuos profuſius propter gratiam: atque in hũc modum ad cætera, quæque Dei ordinato intendat amore, deſpiciens terram ſuſcipiens cœlum, vtens hoc mundo, tanquam non utẽs, & inter vtenda, & fruenda intimo quodam mentis ſapore diſcernens, vt tranſitoria trãſitorie, & ad id duntaxat, quod opus & prout opus eſt curet, æterna deſiderio amplecta tur æterno, talem, inquam, da mihi homi- B nem, & ego audacter illum ſapientem pronuncio, cui nimirum, quæque res reuera ſapiunt, prout ſunt, & cui in ueritate, atque ſe *Cant. 2.a* curitate competit gloriari, & dicere. Quia ordinauit in me charitatem. Sed ubi ille, aut quando iſta? Quod flens dico, quouſque odoramus, & non guſtamus, proſpicientes patriam, & non apprehendentes, ſuſpirantes, & de longe ſalutantes? O ueritas exulum patria, exilij finis, uideo te, ſed intrare, nõ ſinor carne retentus, ſed uce dignus admitti, peccatis ſordens. O ſapientia, quæ attingis a fine uſque ad finem fortiter in inſtituendis, & continendis rebus, & diſponis omnia ſuauiter in beandis, & ordinandis affectibus, dirige actus noſtros, prout noſtra temporalis neceſſitas poſcit, & diſpone affectus noſtros, prout tua ueritas æterna requirit, ut poſſit unuſquiſque noſtrum ſecure in te gloriari, & dicere. Quia ordinauit in me charitatem. Tu es enim Dei uirtus & Dei ſapientia Chriſtus ſponſus eccleſiæ Dominus noſter ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

Qualiter ſponſa petit ſibi accumulari fructus bonorum operum cum floribus, & odoramentis fidei, & de ſpe timoris. Sermo LI.

Cant.2 FVlcite me floribus, ſtipate me malis: quia amore langueo. Creuit amor: quia incentiua amoris plura ſolito proceſſerunt. Vides ſiquidem quanta hac vice non uidendi tantum, ſed & colloquendi copia fuit. Ipſa quoque viſio apparet vultu indulgentiori, & ſermo iucundior, & ſermocinatio longior, atque prorractior. Nec ſolum oblectata colloquio, ſed & gloriata præconio eſt. Ad hæc, eius quem deſideraue- *Eccl.34* rat refrigerata eſt umbra, cibata fructu, potata calice. Nec enim ſitibunda putanda eſt exiſſe de cella uinaria, inquam ſe introductam modo nouiſſime gloriatur. Imo uero ſitibunda, quoniam qui bibit me, inquit, adhuc ſitiet. Poſt iſta omnia ſponſo more ſuo ſecedente, illa languere amore ſe perhibet, ideſt præ amore. Quo enim gratiorem fuerat experta præſentiam, eo poſtmodum abſentiam moleſtiorem ſenſit. Subtractio nempe rei, quam amas, augmentatio deſiderij eſt: & quod ardentius deſideras, cares ægrius. Rogat proinde iſta interim odoramentis florum, ac fructum conſoueri, quouſque denuo reuertatur, quem moleſtiſſime ſuſtinet demorantem. Atque is ordo ſermonum. Nunc iam ſpirituales fructum, qui in ipſis eſt ſpiritu ducente ueritatis tentemus eruere. Et ſi communis eccleſia ſanctorum hic recipitur loquẽs, nos in floribus fructibuſque deſignati ſimus, ſed & quique conuerſi de ſeculo in to-

to ſeculo. In floribus quidem nouella, & tenera adhuc incipientium conuerſatio demonſtratur, in fructibus uero proficientium *Gal.4.a* fortitudo, & maturitas perfectorum. His ſtipata mater peregrinans, & fructificans, cui uiuere Chriſtus eſt, & mori lucrum: profecto æquanimius ſere moleſtiam ſuæ dilatio- *Pro.31.b* nis, quoniam (iuxta ſcripturam) datur ei de fructu manuũ ſuarum tanquam ex primitijs ſpiritus, & laudant eam in portis opera D eius. Si autem ſecundum moralem ſenſum in una anima vis tibi utraque hæc aſſignari, & flores uidelicet, & fructus fidem floẽ fructum actum intellige. Nec incongrue (ut opinor) id tibi uidebitur, ſi aduertas quomodo inſtar floris neceſſario præceden- *Matt.3.b* tis fructum, bonum quoque opus fide oportet præuenri. Alioquin ſine fide impoſ- *Hebr.11.d* ſibile eſt placere Deo, Paulo atteſtante: magis autem æquẽ ipſo docente: Omne quod non eſt ex fide, etiam peccatum eſt. Itaque nec ſine flore fructus, nec ſine fide opus bo- *Iacob.2.d* num. Sed & fides ſine operibus mortua eſt, ſicut inutiliter quoque flos apparet vbi *Cant.2.d* non ſequitur fructus. Fulcite me floribus, ſtipate me malis: quia amore langueo. Ergo ex bonis operibus in fide non ficta radicatis recipit conſolationẽ mens aſſueta quie- C ti, quoties ſibi (ut aſſolet) lux contemplationis ſubtrahitur. Quis enim non dico cõtinue, ſed uel aliquandiu dum in hoc corpore manet, lumine contemplationis fruatur? At quotiens (ut dixi) corruit a contemplatiua, totiens in actiuam ſe recipit, inde nimirum tanquam e uicino familiarius reditura in idipſum, quoniam ſunt inuicem contubernales hæ duæ, & cohabitant pariter. Eſt quippe ſoror Mariæ Martha. Neque enim etſi a contemplationis lumine cadit, patitur tamẽ ullatenus ſe incidere tenebras *Matt.5.b* peccati ſeu ignauiam otij, ſane in luce bonæ operationis ſe retineus. Et ut ſcias etiam *Matt.5.d* opera lucem eſſe, Luceat lux veſtra, inquit, coram hominibus: quod non eſt dubiũ de operibus fuiſſe dictum, quę homines poterant intueri, Fulcite me floribus, ſtipate me malis: quia amore langueo. Cũ præſto eſt, quod amatur, uiget amor, languet cũ abeſt. Quod nõ eſt aliud quam tædiũ quoddam impatientis deſiderij, quo neceſſe eſt affici mentẽ uehementer amantis abſente quem amat, dũ totus in expectatione, quantamlibet feſtinationem reputat tarditatẽ. Et ideo iſta poſtulat ſibi accumulari bonorũ operũ fructus cũ fidei odoramentis, in quibus moram faciente ſponſo interim requieſcat. Loquor uobis experimentum meum, quod expertus ſum. Siquando ſane competi profeciſſe aliquos ueſtrum ex meis monitis, tunc non me piguit, fateor, curam prætuliſſe ſermonis proprio ocio, & quieti. Cum enim (verbi gratia) poſt ſermonem iracundus quiſpiam reperitur mutatus in mitẽ ſuperbus in humilẽ, puſillanimis in fortem: porro mitis, humilis, fortis, in ſua quiſque gratia excreuiſſe, & ſeipſo melior factus eſſe agnoſcitur, ſed & qui forte tepuerant, & languebant circa ſpirituale ſtudium torpentes, & dormitantes, ad ignitum eloquiũ domini *pſa. 118 g* referbuiſſe, & euigilaſſe videntur, & qui deſerto fonte ſapientiæ foderant ſibi propriæ uoluntatis ciſternas non ualẽtes aquas continere, propterea q̃ ad omne iniunctum grauati corde arido murmurabant, nullũ in ſe habentes deuotionis humorem: hi inquã, cum de rore verbi, & pluuia volũtaria quã ſegregauit Deus hæreditati ſuę reſloruiſſe probantur in opera obedientiæ, facti in om nibus voluntarij, & deuoti, non eſt (dico uo F bis) unde ſubeat mentem quaſi pro intermiſſo ſtudio iucundæ contemplationis triſtitia, cum talibus ſuero circũdatus floribus atque fructibus pietatis. Patienter auellor ab infœcundæ Rachelis amplexibus, vt de Lya mihi exuberent fructus profectuum ueſtrorum. Minime prorſus pigebit me intermiſſæ quietis pro cura ſermonis, cum uidero in uobis germinare ſemen meum, atque ex eo augeri incrementa frugum iuſtitiæ ueſtræ. Charitas enim, quæ non quærit, quæ *1.Co.13.b* ſua ſunt, id mihi iamdudum facile perſuaſit, nil ſcilicet deſiderabilium meorum veſtris præferre utilitatibus. Orare, legere, ſcribere, meditari, & ſi qua ſunt alia ſpiritualis ſtudij lucra, hæc arbitratus ſum propter uos detrimenta. Fulcite me floribus, ſtipate *Cant.2.d* me malis: quia amore langueo. Hoc itaque locuta eſt ſponſa adoleſcentulis in ſpõſi abſentia, monens eas in fide proficere, & operibus bonis, donec ueniat, ſentiens in eo ſore, & beneplacitum ſponſi, & filiarum ſalutem, & ſuam ipſius conſolationem: Scio me hunc locum in libro de dilectione Dei plenius explicuiſſe, & ſub alio intellectu, potiorine an deteriori, lector iudicet, ſi cui utrumq̃ uidere placuerit. Non ſane a prudẽte de diuerſitate ſenſuũ iudicabor, dũmodo veritas vtrobique nobis patrocine-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur, & charitas cui scripturas seruire oportet, eo ædificet plures, quo plures ex eis in opus suũ veros erudierit intellectus. Cur. n. hoc displiceat in sensibus scripturarũ, quod in vsibus rerum assidue experimur? In quã
G t»(verbi causa) sola aqua nostrorum assumi tur corporum vsus? Ita unus quilibet diuinus sermo non erit ab re si diuersos pariat
Cant. 2. a intellectus, diuersis animarũ necessitatibus & usibus accommodandos. Sequitur. Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Et super hoc quoque in præfato opusculo memini uberius disputatum: sed signemus sermonis ordinem. Liquet denuo adesse sponsum, credo ut sua præsentia languentem erigat. Quomodo enim nõ in præsentia eius cõualesceret, quam absentia consternarat? Ergo non sustinet dilectę molestiam, adest, neque enim moram facere potest tantis desiderijs euocatus. Et quia illam compererat donec absens fuit fidelẽ ad opera, & solicitam ad luera, in eo nimi-
Ioan. 6. b rum, quòd flores sibi, & fructus præceperat adunari, etiam cum propensiori hac uice re muneratione gratię est reuersus. Denique uno brachiorum suorum sustentat caput ia centis, alterum ad amplexandum parans, vt sinu foueat. Fœlix anima, quæ in Christi re cumbit pectore, & inter verbi brachia requiescit. Læua eius sub capite meo, & dextera eius amplexabitur me. Non ait, amplexatur: sed, amplexabitur: meritnoueris priori gratiæ, adeo nõ ingratum, ut secundam gratiarum actione præuenerit. Disce in referendo gratiam non esse tardus, aut segnis, discе ad singula dona gratias agere. Diligenter, inquit, considera, quæ tibi apponuntur, vt nulla videlicet Dei dona debita gratiarum actione frustrentur, non grandia, non mediocria, non pusilla. Denique iubemur col-
H ligere fragmenta ne pereant, ideſt, nec minima beneficia obliuisci. Nunquid non perit, quod donatur ingrato? Ingratitudo inimica est animæ, exinanitio meritorum, uirtutum dispersio, beneficiorum perditio. Ingratitudo uentus urens, siccans sibi fontem pietatis, rorem misericordię, fluctu gratiæ. Propter hoc denique sponsa mox, ut gratiam de læua sensit, gratias egit, non expectans plenitudinem, quæ in dextera est. Neque enim ubi memorata est læuam iam esse sub capite suo, etiam secuta est a dextera se similiter amplexatam, sed amplexabitur me, inquit. Cæterum quid putamus uerbo sponso læuam esse siue dexteram? Nam id quod dicitur hominis uerbum istiusmodi corporeas partes habet in se diuisas, & lineamenta distincta, ac distinguentia inter sinistram, & dexteram? Quanto magis in qui Dei, & Deus est sermo, uarietatę prorsus aliquam non admittit, sed est qui est, in sua nimirum natura tam simplex, ut nõ habeat partes, tam unus ve non habeat numeros. Est enim Dei sapientia: de qua scriptũ est. Et sapientiæ eius non est numerus. At si quod inuariabile est, id incomprehensibile, ac per hoc etiam ineffabile esse necesse est, ubi quæso inuenias uerba quibus illam maiestatem, vel digne assignes, uel propriè proloquaris, uel competenter diffinias? Tamen uteunque loquamur, quod uteunque de ea spiritu sancto reuelante sentimus: do I cemur authoritate patrum, & consuetudine scripturarum congruentes de rebus notis similitudines usurpare, sed & uerba nõ noua inuenire, sed nota mutuari, uel transferre, quibus digne, & competenter eadem similitudines vestiantur. Alioquin rediculę ignota per ignota docere conaberis. Ergo quia per dextrum, & sinistrum aduersa loquia per dextrum, & sinistrum aduersa loquimur, prospera designari uidetur mihi hoc loco intelligi posse læuam quidem uerbi comminationem supplicij, dextram uero regni promissionem. Est autem eum meis nostra formidine pœnę seruiliter premitur, & tunc nequaquam sub capite, sed super ea put læua esse dicenda esttinęc potest sic affecta anima omnino dicere: quia læua eius sub capite meo. At uero si proficiens ex hoc spiritu seruitutis tranfierit in quendam spõ tanei obsequij digniorem affectum, quatenus uidelicet premiis potius prouocetur, quam arceturs supplicijs, magis autem si amore boni ipsius agatur, tunc indubitanter dicere poterit, quia læua eius sub capite meo: quippe qui illum seruilem metu, qui in sinistra est, meliori, atque excellentiori habitudine superarit animi, & dignis desiderijs etiam ipsi appropianerit dexteræ in qua sunt omnes promissiones, dicente propheta ad Dominum. Delectationes in dextera tua vsque in finem. Vnde & certa spe concepta fiducia loquitur. Et dextera eius amplexabitur me. Tu iam mecum uideris an ita affectæ, & affecute hunc tantæ suauitatis locum, illud quoque conueniat de psalmo ufurpare, ut dicat etiam ipsa. In pace in idipsum dormiam, & requiescam præsertim cum

K cum supperat causa quæ sequitur, quoniam tu domine singulariter in spe cõstituisti me. Quod equidem tale est. Donec quit premitur à spiritu seruitutis, parumque habet de spe, de timore plurimum, non est ei pax neque requies, fluctuante nimirũ conscientia inter spẽm & timorem, maximeque q̃ à superexcellente timore abundantius cruciatur. Nam timor pœnam habet. Et ideo non est illi dicere: In pace in idipsum dormiam & requiescam, quando necdum se singulariter in spe cõstitutum dicere potest. Cæterum si paulatim per incrementum gratiæ cœperit deficere timor, & proficere spes, eum demum ad hoc ventum fuerit vt totis viribus exurgens charitas in adiutoriũ spei foras mittat timorem, nonne eiusmodi anima pace in idipsum dormire iam & requiescere? Si dormiatis, inquit, inter medios cleros pennæ columbæ deargentatæ. Quod propterea dictum puto, quoniam est locus inter timorem & securitatem, tanquam inter læuam & dexterã, media videlicet spes, in qua mens & conscientia molli nimirum suppositio caritatis stratu suauissime requiescit. Et forte in cõsequentibus huius ipsius scripturæ loci huic locus fuerit designatus, vbi in descriptione sponsi Salomonis inter cætera habes: Media charitate constrauit propter filias Hierusalem. Nam qui se singulariter in spe constitutum sentit, non iam in timore seruit, sed requieuit in charitate. Denique requieuit & dormit sponsa: pro qua dicitur: Adiuro vos filiæ Hierusalem per caprcas ceruosque camporũ, ne suscitetis neque euigilare faciatis dilectam quoadusque ipsa velit. Magna & stupenda dignatio q̃ quiescere facit animam contemplantem in sinu suo, insuper & custodit ab infestantibus curis, protegitque ab inquietudinibus actionum, & molestijs negociorũ, nec patitur omnino suscitari nisi ad ipsius vtique voluntatem. At istud non in angustijs audiendi iam sermonis adoriendum est, magis autem hinc alius inchoetur, quatenus locus delectabilis debita in tractando diligẽtia non fraudetur. Non quòd vel tunc sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis (præsertim in tam digna tamque excellente & omnino supereminente materia) sed sufficientia nostra ex Deo est, sponsa ecclesiæ Iesu Christo domino nostro, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De exercitio qui contemplatio dicitur, in quæ sponsus facit quiescere animam sanctã, pro eius quiete zelans. Ser. LII.

ADiuro vos filiæ Hierusalẽ, per capreas ceruosque camporum, vt non excitetis neque euigilare faciatis dilectã quoadusque ipsa velit. Prohibentur adolescentulę. Has enim filias Hierusalem dicit, quia etsi delicatæ & molles quasi fœmineis adhuc affectibus & actibus infirmæ: sponsæ tamen inhærent spe proficiendi, & proficiscendi M Hierusalem. Prohibẽtur ergo ab infestatione spõsæ dormientis, ne scilicet preter voluntatem ipsius vllatenus eam excitare præsumant. Propterea enim dulcissimus sponsus læuam suam capiti eius supposuit, secundum ea quæ præmissa sunt, quatenus in sinu suo eam quiescere faceret & dormire. Et tunc sicut subinde scriptura prosequitur, *Ibidem.* ipse custos illius dignantissimę & beneuolẽtissime vigilat super eam, ne adolescentulas rum crebris minutisque necessitatibus inquietata euigilare cogatur. Ista est literalis cohærentia textus. Sed enim contestatio illa facta per capreas ceruosque camporum, nihil omnino secundum literam consequentiæ rationabilis habere videtur, adeo totã sibi eam vendicat intelligentia spiritualis. At quo quo modo illa se habeat, interim bonum est nos hic esse, & intueri paulisper naturæ diuinæ bonitatem, suauitatẽ, dignationem. Quid nanque ru homo in humanis vnquam affectibus expertus es dulcius, quàm modo tibi exprimitur de corde altissimi? Et exprimitur ab illo qui scrutatur altã Dei, & non potest nescire quæ in eo sunt quia spiritus ipsius est: nec aliud plane lo qui quàm quod apud ipsum vidit, quoniã veritatis spiritus est. Denique nec deest in nostro genere qui hoc munere fœlix lætificari meruerit, & sic in semetipso suauissimi arcani huius habuerit experimentum: nisi tamen scripturæ loco qui præ manibus est omnino decredimus, vbi manifeste inducitur cœlestis sponsus vehementissime zelãs pro quiete cuiusdam dilectæ suæ solicitus seruare inter brachia propria dormientem, A nequa forte molestia, vel inquietudine à somno suauissimo deturbetur. Non me capio præ lætitia, quòd illa maiestas tam familiari dulcique consortio nostrę sc incli

nare

Universidad de Deusto
Biblioteca

nare infirmitati minime dedignatur, & superna deitas animæ exulanti inire cōubia eique sponsi ardentissimo amore capit exhibere affectum non despicit. Sic sic cœlo esse non ambigo vt lego in terra: sentietque pro certo anima quod continet pagina, nisi q̄ non sufficit ista omnino exprimere quantū capere illa tunc poterit, sed nec quantum iam potest. Quid putas illic accipiet, quę hic tanta familiaritate donatur, vt Dei brachiis amplecti se sentiat, Dei sinu foueri, Dei cura, & studio custodiri, ne dormiens forte à quopiam donec vltro euigilet, excitetur? Age iam itaque dicamus si possumus quisnam ille sit somnus quo dilectam suam sponsus obdormire velit, nec patiatur omnino nisi ad ipsius arbitriū excitari, ne forte cum legerit quis apud Apostolum: Hora est iā nos de somno surgere: siue apud prophetam exorari ab ipso Deum illuminare oculos suos ne unquā obdormiat in morte nominum æquiuocatione turbetur, nec inueniat omnino quid digne de dormitione sponsæ quæ hoc loco memoratur, sentire posit. Nam ne illud quidem simile est huic quod de Lazaro ait in euāgelio dominus. Lazarus amicus noster dormit, eamus, & à somno excitemus eum. Hoc.n. dicebat de morte corporis eius, cum discipuli de dormitione somni dictum putarent.

B Nō est autē is sponsæ somnus dormitio corporis, vel placida quæ sensus carnis suauiter sopit ad tempus, vel horrida quę functus uitam tollere consueuit. Multo magis vero, & ab illa alienus existit qua obdormitur morte, cum videlicet in peccato quod est ad mortem, irreuocabiliter perseueratur. Magis autem istiusmodi vitalis vigilque sopor sensum interiorem illuminat, & morte propulsata vitam tribuit sempiternam: Reuera enim dormitio est: quæ tamen sensum non sopiat sed adducat. Est, & mors (q̄ nō dubius dixerim) quoniam apostolus quosdā in carne adhuc viuentes cōmendando sic loquitur: Mortui estis, & uita vestra abscōdita est cū Christo in deo. Proinde, & ego nō absurde sponsæ extasim vocauerim mortem quæ tamen non vita, sed uitæ eripiat laqueis, ut possit dicere: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. Inter medios nanque laqueos in hac vita incedit, qui utique totiēs non timētur quotiens sancta aliqua, & vehementi cogitatione anima à semet ipsa abripitur: si tamen eousque mente secedat, & auolet, ut & hanc communem transcendat visum, & consuetudinem cogitandi: Etenim frustra iacitur rete ante oculos pennatorum. Quid enim formidetur luxuria, ubi nec uita sentitur? Excedente quippe anima, et si non vita certe uitæ sensu, necesse est etiam ut nec vitæ tentatio sentiatur. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Vtinam hac morte ego frequenter eadem, ut eadem laqueos mortis, ut non sentiam vitæ luxuriantis mortifera blandimenta, ut non obstupescam ad sensum libidinis, ad æstum auaritiæ, ad iracundiæ, & impatientiæ stimulos, ad angores solicitudinum, & molestias curarum. Moriatur anima mea morte iustorum, ut nulla illam illaqueet fraus, nulla oblectet iniquitas. Bona mors quæ vitam non aufert, sed tranfert in melius. Bona qua non corpus cadit, sed anima subleuatur. Verum hæc hominum est. Sed moriatur anima mea mo te etiam (si dicit potest) angelorum, ut præsentium memoria excedens, rerum se inferiorum corporearumque non modo cupiditatibus, sed & similitudinibus exuat, sitque ei pura cū illis cōuersatio cū quibus est puritatis similitudo. Talis (ut opinor) excessus aut tantus, aut maxime contemplatio dicitur. Rerum etenim cupiditatibus viuendo non reuera humanæ virtutis est: corporum vero similitudinibus speculando nō inuolui, angelicæ puritatis est, vtrunque tamen diuini muneris est, utrunque excedere, utrunque transcendere, ipsum transcendere est, sed longe vnum, alterum non longe. Beatus qui dicere potest: Ecce elōgaui fugiēs, & mansi in solitudine. Non fuit cōtentus exire nisi & longe se faceret, vt posset quiescere. Transiliit carnis oblectamenta, vt minime iam obediās concupiscentijs eius, nec teneatis illecebris: profecisti: separasti te, sed nondum elongasti, nisi & irruentia vndique phantasmata corporearum similitudinū transiliare mentis puritate præualeas. Hucusque noli tibi promittere requiem. Errasti extra inuenire te existimas locū quietis, secretū solitudinis, luminis serenū, habitaculū pacis. Sed da mihi qui illuc peruenerit, & inuenerit quiescentē, qui mentis dicat: Cōuertere anima mea in requiem tuā: quia dūs benefecit tibi. Atque hic vere in solitudine locus, & in lumine habitatio, prorsus iuxta prophetam, tabernaculum in umbraculum

umbraculum diei ab æstu, in securitatem & absconsionem à turbine & à pluuia. De quo & sanctus Dauid: Abscondit me, inquit, in tabernaculo suo in die malorum, protexit me in abscondito tabernaculi sui. Puto ergo in solitudinē hanc secessisse sponsam, ibique præ amœnitate loci inter amplexus sponsi suauiter obdormisse, idest in spiritu excessisse, quādo prohibitæ sunt adolescentulæ expergefacere illam quoadusque ipsa voluerit. At illud qualiter? Nō enim simpliciter, neque leui (vt assolet) cōmonitione prohibitę sunt: sed omnino noua & insueta contestatione, per capreas scilicet ceruosque camporum. Quo quidem genere ferarum videntur mihi satis congruenter expressæ sanctæ animæ exutæ corporibus, simul & qui cum Deo sunt angeli, nimirum propter acumen visus, & saltus celeritatem. Vtrunque hoc siquidē vtrisque spiritibus conuenire cognoscimus, nam facile & petunt summa, & intima penetrāt. Quorum quoque in campis designata conuersatio euidenter liberos atque expeditos significat in contemplatione discursus. Quid sibi vult ergo adiuratio facta per istos? Profecto ne inquietæ adolescentulæ audeāt leui ex causa euocare dilectam à tam reuerendo collegio: cui absque dubio totiens admiscetur, quotiens contemplando excedit. Pulchre itaque horum auctoritate terrētur, à quorum societate constat auelli illam ipsarum importunitate. Attendant adolescentulæ quos offendant pariter cum matrē inquietant, & minime ita materna de charitate confidant, vt non in illum cœlestem cōuentum sine magna necessitate irruere vereantur. Id quippe se agere cogitent quotiēs in contemplatione quiescenti plus iusto molestę sunt. Ponitur sane in volūtate ipsius, & vacare sibi, & curæ illarū intendere prout oportere iudicauerit, cum vetatur exciari ab illis quousque ipsa velit. Nouit sponsus quanta flagret dilectione etiam erga proximos sponsa, & satis propria charitate solitam matrem de profectibus filiarum, nec sub illo pacto illis subtracturam seu denegaturam quantum & quotiens opus fuerit, propterea que securæque discretioni eius credendam censuit hanc dispensationem. Non enim est talis quales multos videmus prophetes inuitione notatos, qui quod crassum est, & forte assumētes, quod debile est proiciunt. Nūquid medicus valētes requirit, & nō potius ęgrotantes? Si cōtingat, facit forsitan vt amicus, sed non vt medicus. Quos docebis magister bone, si omnes inductos repuleris? Quibus quæso adhibebis diligentiā disciplinæ, si indisciplinatos vel effugaueris oēs uel fugeris? In quibus oblecto tuā probabis patientiā, si solos admiseris māsuetos, inquietos excluseris? Sunt tamē de hic sedētibus qui vtinā præsens capitulū attentius obseruarent. Cogitarent certe quāta præpositus reuerentia debeatur, quos temere inquietando cœli quoque ciuibus se reddunt infestos: & nobis forte plusculum solito parcere demum inciperent, nec tam irreuerenter leuiterque se ingererent cū vocamus. Rara satis mihi ad seriandum à superuenientibus (vt bene norunt) conceditur hora, etiam cum ipsi me in omni patientia sustinebunt. Verū ego scrupulosius moueo istiusmodi querelam, ne quis forte pusillanimis supra vires propriæ patientiæ dissimulet a necessitatibus suis, dum me inquietare veretur. Supersedeo igitur, & ne magis impatientiæ exemplum videar dare infirmis. Pusilli domini sunt credentes in eū, non patior vt ex me scandalum patiantur. Non vtar hac potestate: magis autē ipsi me vtantur vt libet, tantum vt salui fiant. Parcent mihi si non pepercerint, & in eo potius requiescā, si non me inquietare timuerint pro necessitatibus suis. Geram eis morem quoad potuero, & in ipsis seruiā Deo meo quandiu fuero in charitate non ficta. Nō quæram quæ mea sunt, nec q̄ mihi est vtile, sed quod multis, id mihi vtile iudicabo. Hoc solum deprecor, ut fiat acceptum eis fructuosumque ministerium meum, si forte vel ex hoc anueniam in die mala misericordiam in oculis patris eorū simul & spōsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui cum eo est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter per montes & colles significātur beatitudines cœlestium spirituum, in quibus transiliit, ideſt nouum fecit mysterium suæ in carnationis ueniens ad in carnandum. Sermo. LIII.

VOx dilecti mei. Videns sponsa nouam adolescentularum verecundiam, & verecundum timorem, q̄ scilicet de nouo cœpissent nō audere se ingerere sācto ocio ipsius, nec

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec sicut heri, & nudiustertius molestè fieri quiescentis in contemplatione præsumeret, agnoscit hoc sibi prouenisse cura, & opera sponsi & exultans in spiritu, siue pro illarum profectu quæ à nouis, & superflua inquietudine compelcuntur, siue pro sua deinceps futura liberiori quiete, siue etiã prodignatione, & fauore sponsi, adeo pro hac ipsa eius quiete zelantis, & tanto studio defensantis suauissima ocia sua, imo studia feruentissima: ait hoc facere vocem dilecti sui huius rei gratia factam ad illas. Et enim is qui aliis præest in solicitudine, vix vnquã vel raro secure vacat sibi, dum semper timet sui penuriam facere subditis, & non placere Deo quod communi vtilitati propriã præfert quietem, & contemplationis dulcedinem. Non autem parum gaudij, & securitatis accedit interdum suauiter ferianti, cum ex metu quodam, & reuerentia erga se immissa diuinitus cordibus subditorum, intellegit sua Deo placere quietem, qui facit vt illi æquo magis animo suas necessitates sustineant quam patris spiritualis grata audeant ocia temere perturbare. Nam iusta trepidatio paruulorum manifeste signat audisse eos intus quasi minacem atque increpatoriam illius proclidubio vocem qui in propheta loquitur: Ego qui loquor iustitiã. Vox eius, inspiratio eius est, ac iusti timoris incussio. Comperta ergo hac voce sponsa gaudens, & exultans, Vox, inquit, dilecti mei. Amica est, & gaudio gaudet propter vocem sponsi. Et addit: Ecce iste venit saliens in montibus, transiliens colles. Comperta ex auditu vocis dilecti præsentiã, incunctanter intendit bene curiosos oculos ad videndum quem audierat. Auditus ducit ad visum: quia fides ex auditu, qua corda mundantur, ut possit videri Deus. Sic enim habes: Fide mundans corda. Videt itaque venientem quem loquentem audierat, obseruante etiam hic ordinem illum spiritu sancto qui apud prophetam descriptus est ita: Audi filia, & vide. Et vt certius aduertas, non casu neque fortuito, sed de studio magis, & industria, ob illam scilicet rationem quam præmisimus, auditum hoc loco præmissum visui, vide si non hic ordo verborum à sancto quoque Ioh obseruatus inuenitur, vbi sic loquitur Deo: Auditu auris audiui te, & nunc oculus meus videt te.

Sed & vbi spiritus sanctus super apostolos in die Pentecostes descendisse memoratur, nõ ne auditus, visum præuenisse discribitur? Fit enim: Factus est repente de cœlo sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis. Et infra: Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis. Et hic ergo spiritus sancti aduentum primo auditus, deinde visus percepisse refertur. Sed de hoc satis: quis tu quoque si curas operã dare huiusce modi inquisitioni, poteris & ipse fortassis in aliis scripturę locis nonnulla similia reperire. Nunc iam illud consideremus quod diligentiori egeat inquisitionis, & difficiliores habet accessus. Ad quod nimirum omnino me egere fatcor adiutorio spiritus sancti, vt possim in lucem possim qui sint illi montes super quos salientem, & transilientem eos, ecclesia sponsum lætis spectauit obtutibus, credo cum properaret ad ipsius redemptionem cuius concupierat decorem. Nam id quidem propterea ita, & non dubie sentio, quoniam simile quid de propheta occurrit mihi euidenter in spiritu præuidere, & exprimente saluatoris aduentum, In sole posuit tabernaculum suum & ipse tanquã sponsus procedens de thalamo suo, exultauit ut gigas ad currendam viam: à summo cœlo egressio eius, & occursus eius vsque ad summum eius. Cursus & recursus is notissimus est à quo: & ad quid initus consummatusque, notissimum. Quid igitur? Pia gemus nobis siue in psalmis ista legentes, siue in præsenti cantico, virum gigantem prouectæ staturæ, absentis cuiuspiam mulieris amore captum, & dum properat ad cupitos amplexus, transilientem montes colles? quos hos, quos videmus mole corporea super quæ hos, quos videmus mole corporea super plana terræ tanta altitudine eminentes, vt & supra nubes aliqui illorum vertices extulisse cernantur? Verum non decet illiusmodi corporeas phantasias imaginari, præsertim tractates hoc canticũ spirituale: sed nec licet omnino nobis, qui meminimus legisse in euangelio, quia spiritus est Deus, & eos qui adorant eũ, in spiritu oportet adorare. Qui sunt ergo hi spirituales montes, & colles, ut postmodũ consequenter agnoscamus sponsus qui Deus, ac per hoc, & spiritus est, quales, & cuiusmodi debant saltus in illis vel super illos? Si illos putamus in quibus euangelium refert olim fuisse relictas nonaginta nouem oues, cum pius pastor earum venit vnam in terris quærere quæ perierat nihilominus, & adhuc in obscuro res est, & intellectus hęret dũ difficile sit inuenire spirituales illas & supercœlestes beatitudines (quam ipsę sunt sine dubio quæ ibi memorate sunt oues) quos vel quales alios habeant spiritua les similiter montes vel colles ad habitandũ pascendumve in illis. Veruntamen si non in veritate aliqui essent, veritas hoc non diceret. Sed neque propheta longe ante de ciuitate superna Hierusalem protulisset, quia fundamenta eius sint in montibus sanctis, si non vere mihi essent montes sancti. Denique quòd cœlestis habitatio sancta illa vere habeat nõ modo spirituales, sed, & viuos ac rationales montes collesque, audi Esaiam: Montes, & colles cantabunt coram Deo laudes. Quinam igitur isti, nisi iidem ipsi cœlis habitatores spiritus, quos dominica voce oues diximus appellatos, vt ipsi sint montes qui oues? Nisi forte absurdum tibi videtur, aut in montibus montes, aut in ouibus oues pasci: & iuxta literam quidem durum sonat, secundum spiritualem autem intelligẽtiam dulce sapit, si subtiliter aduertamus quomodo utrarunque ouium pastor Deus scilicet sapientia Christus, unum idemque pabulum veritatis aliter in terris, aliter in cœlestibus gregibus suis administret.

Nam nos quidẽ mortales homines interim in loco peregrinationis nostrę in sudore vultus nostri comedere panem nostrum necesse habemus, foris illum in labore, & ærũnas mendicantes, id est vel a doctis viris, vel à sacris libris, vel certe per ea quæ facta sunt inuisibilia Dei intellecta cõspicientes. Angeli autem in omni plenitudine et si nõ à semetipsis, tamen in semetipsis tanta facilitate quanta, & fœlicitate accipiunt, unde & beate uiuunt. Sunt enim omnes docibiles Dei: quod sane electos hominum quandoque affecturos certa veritate promittitur, & nondum experiri tribuitur fœlicitate secura. Pascuntur proinde in montibus mõtes, uel oues in ouibus, cum sane superne illæ substantiæ spirituales intra semetipsam de verbo vitæ unde suã beatam perpetuent uitam, affluenter inueniunt, iidem ipsi, & montes, & oues: montes propter plenitudinem vel celsitudinem, oues propter mansuetudinem. Pleni quippe Deo, celsi meritis, cumulati virtutibus, nihilominus tamen erectos vertices tota, & humili obedientia submittunt, & inclinant illius longe supereminentis imperio maiestatis, tanquam oues mansuetissimæ ad nutum sui pastoris per omnia ambulantes, & sequentes eũ quocunque ierit. Et in his (secundum prophetam Dauid) vere montibus sanctis tanquam prima omnium creata sapientia, fundamẽta ciuitatis domini ab initio firmiter stabilita consistunt: quę utique una est in cœlo, & in terra, licet ex parte peregrinans, & ex parte regnans. Et ex his nihilominus, iuxta Esaiam, tanquam quibusdã vitalibus cymbalis bene sonantibus iugis resonat gratiarũ actio, & vox laudis, suaui, & incessabili voce implentibus, quod ex eodem propheta pauloante memorauimus: quia montes & colles cantabunt coram Deo laudes: & itẽ quod ille alius loquens ad dominum Deũ: Beati (ait) qui habitant in domo tua domine, in secula seculorum laudabunt te. Hi ergo (vt ad id recurramus vnde aliquatulũ sed ut puto necessarie digressum est) illi sunt montes atque colles in quibus ecclesia vidit cœlestem sponsum mira alacritate salientẽ, eum ad suos properaret amplexus: nec modo salientem, sed, & transilientem eos. Vis tibi hos salrus ex literis prophetarum apostolorumque demonstrem? Non quod nũc omnia quę de hac re apud illos ab ociosis inueniri queunt testimonia replicare incipiam (hoc enim longum est & opus non est) sed ea tantummodo pono quæ breuiter, & apertet altruere videantur, id quod dicitur de sponsi saltibus. Dicit de illo Dauid, quia posuit in sole tabernaculum suum, & ipsa tanquam sponsus procedẽs de thalamo suo, exultauit ut gigas ad currendum viam: à summo cœlo egressio eius. Et quantum saltum dedit à summo cœlo ad terras. Sane enim non inuenio alibi, vbi in sole posuerit tabernaculum suum, id est, in luce, & in manifesto suã dignatus sit exhibere præsentiã iple lucis inaccessibilis habitator, nisi utique in terris. Denique in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. In terris inquam palã, cp est in sole posuit tabernaculum suum, corpus videlicet quod de virginis corpore ad hoc sibi aptare dignatus est, ut in eo in se inuisibilis videretur, & sic uideret omnis caro salutare Dei, cũ in carne venisset, Saliit ergo in montibus, id est in illis supremis spiritibus, cũ ad eos usque descẽdit sacramentum à seculis absconditum, & magnum pietatis misterium eis dignanter aperiens. Sed transiens hos superiores atque eminentiores montes, Cherubim scilicet atque Seraphim, necnon dominationes, principatus, & potestates uirtuteque etiam vique ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad inferiorem ordinem angelorum descendere tanquam ad colles dignatus est. Sed nunquid vel in illis remansit? Transiliit & colles. Non enim, inquit, angelos sed semen Abrahæ apprehendit, quod utique angelis inferius est, vt sermo impleretur quem dixit memoratus propheta loquens ita ad patrem de filio: Minuisti eum paulominus ab angelis. quanquam hoc sane ad commendationem naturę humanæ dictũ possit intelligi, quòd homo ad imaginem & similitudinem Dei conditus ac prædituſ ratione instar vtique angeli, modicum tamen distet ab angelo propter corpus de terra.

B Sed audi apostolum Paulum aperte pronunciantem de eo: Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitrabatur esse se æqualem Deo: quia semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominũ factus, & habitu inuentus vt homo. Et rursum: Vbi venit (inquit) plenitudo temporis misit Deus filium suum factũ ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret. Qui ergo factus ex muliere, factus & sub lege est, proculdubio nõ solum montes, ideſt maiores superioresque beatitudines, sed etiã minores angelos descendendo transiliit, qui quidem in comparatione superiorum merito collium nominc designantur. Cæterum qui minor est in regno cælorum, maior est quouis carnem portante super terram, etiam si sit ille magnus Ioannes Baptista. Nam etsi sane Deũ hominem fateamur, etiam in homine super omnem principatum & potestatem longe incõparabiliter præeminere, certum tamen quia etsi præit maiestate, sed infirmitate succumbit. Ita ergo saliit in mõribus, & transilijt colles, cum non solum superioribus, sed & inferioribus spiritibus dignantissime se inferiorem exhibuit. Nec modo illis supernis spiritibus, sed & ipsis qui domos luteas inhabitant, subiectum se exhibuit, transiliens & vincens humilitate etiã hominum humilitatem. Erat denique subditus Mariæ & Iosephi, cũ esset duodennis in Nazareth: & apud Iordanem Ioannis semanibus iam iuuenis inclinauit. Sed & inclinata est dies, nec adhuc omnino de his C montibus descendere libet. Cæterum si hac vice voluerimus cuncta horum prout delectat explorare amœna, abdita perscrutari verendũ ne aut sermo grata breuitate careat, aut larga, excellensque materies debita diligentia festinatione fraudetur. Paulsemper proinde hodie iam si placet in montibus istis: quoniam bonum est nos hic esse, vbi à pastore Christo una cum sanctis angelis in loco pascuæ collocari, & iucundius pasci & vberius. Et nos siquidem oues pascuæ eius. Ruminemus ergo tanquam munda animalia boni pastoris quæ de hodierno sermone tota auiditate glutiuimus, sermone altero residua capitula eiusdem attentius percepturi, largiente sponso ecclesię Iesu Christo domino nostro, qui super omnia est Deus benedictus in secula. Amen.

Heb. 2. d

psal. 8. d

Ibidem.

Phili. 2. a

Gala. 4. a

Luc. 7. d

1 Luc. 2. f
Luc. 24. c

Qualiter tantum per montes significantur angeli & homines, & per colles dæmones. Item de triplici timore quo quisque timere debet ne perdat gratiam bene operandi, quã a Deo suscepit. Sermo. LIIII.

SVper eadem capitulo quod hesterno sermone versatum est, dicturus sum alium intellectũ quem hodierno seruaut: vos probate, & eligite potiora. Non est opus superiora repetere, quę excidisse non arbitror in tam breui. Si quo minus tamẽ, scripta sunt vt dicta sunt, & excepta stylo, sicut & sermones cæteri ut facile recuperetur quod forte exciderit. Quapropter accipite alia. Ecce uenit is (inquit) saliens in mõtibus, transiliens colles. Sponsum loquitur: qui profecto tunc in montibus salit, cum missus à patre ad Euangelizandũ pauperibus, angelorum fungi non est dedignatus officio, factus magni consilii angelus, qui Dominus erat. Per se descendit ad terras, qui alios delegare solebat: per se notum fecit Dominus salutare suum: per se in conspectu gentium reuelauit iusticiã suam. Cum itaque omnes iuxta Pauli sententiam, administratorii spiritus sint, missi in ministerium propter eos qui hæreditatem capiunt salutis: qui erat super illos, factus est inter illos tanquam unus ex illis, diuinus lans iniuriam, & accumulans gratiam. Sed audi ipsum. Non veni, inquit, ministrari, sed ministrare, & animam meam dare pro multis. Quod quidem cæterorum nemo feciſſe inuentus est, vt omnes quotquot ministrasse uisi sunt, ipse deuotus transierit fidelibus obsequiis. Bonus minister qui carnem suam in cibum, sanguinem in potum, animam ministrauit in precio. Bonus plane qui spiritu alacer, charitate feruens, pietate deuotus, non solum salit in montibus, sed & transiliit colles, id est superat, & uincit alacritate ministrandi, utpote quem unxit Deus Deus suus oleo lętitię præ cõsortibus suis. In quo utique singulariter exultauit ut gigas ad currendam uiam. Denique transiliit Gabriel, & peruenit ad uirginem, eodem archangelo festante, cum ait: Aue gratia plena, dominus tecum. Quid? Quem modo reliqui in cælo, in utero reperis. Quonam modo? Volauit, & prænolauit super pennas uentorum. Victus es, o archangele: transiliat te qui præmisit te. Aut certe saliebat in montibus eiim in angelis olim patribus apparebat, quod utique proprietati literæ magis conuenire videtur. Non enim ait, saliens in montes, sed in montibus, ut ipse in eis videatur salire qui facit, & dat ut saliant, quemadmodum loquitur in prophetis, operatur in iustis, cum illis uerba, & alibi opera tribuit. Adde quod aliqui eorum personam eius gerebant, ita ut loqueretur quisque illorum non tanquam angelus, sed tanquam dñs. Verbi gratia. Ille angelus qui cum Moyse loquebatur, dicebat: Non ego domini, sed ego dominus: atque id frequentius iterabat. Saliebat ergo in montibus, id est in angelis, in quibus & loquebatur, & suam hominibus exhibebat præsentiam. Ad homines enim saliebat, sed in angelis, non in se. Non in sua natura sed in subiecta creatura. Qui enim salit, de loco ad locum vadit: quod non cadit in Deum. Ergo in montibus, id est in angelis saliebat, qui in se non poterat: & saliebat vsque ad colles, id est patriarchas, & prophetas cæteroſque spirituales viros de terra. Sed transiliebat, & colles, cum non solum mabitis, & spiritualibus viris, sed, & aliquibus de populo etiam, & nonnullis mulieribus atque in angelis loqui, & apparere dignatus est. Vel colles dicit aerias potestates, quæ inter montes quidem minime iam numerantur, pro eo quod à uirtutum celsitudine defluxerunt per superbiam, nec tamen usque ad humilia uallium, siue ad ualles humilium per pœnitentiam detumescunt. De his arbitror illud dictum in psalmis: Mõtes sicut cera fluxerunt à facie domini. Hos itaque tumentes ac steriles colles tanquam medios positos inter montes perfectorum, & vales pœnitẽtium proculdubio transiliit qui in montibus salit, hisque præteritis, & despectis descendit ad valles, ut ualles abundent frumento. Porro illi è regione æterna ariditate ac sterilitate damnantur, sicut habes prophetæ super illos imprecationem. Nec ros, inquit, nec pluuia descendant super uos. Atque ut noueris quod ad angelos qui prævaricati sunt, sub figura montium Gelbue ista loquatur, Vbi, inquit, ceciderunt vulnerati multi. Quam multi in his maledictis montibus de exercitu Israel ceciderunt a principio, & quotidie cadunt. De quibus, & habes in eodem propheta, cum dicit domino: Sicut vulnerati dormientes in sepulchris, quorũ non est memor amplius & ipsi de manu tua repulsi sunt. Non est ergo mirum si steriles, & infructuosi permanent illi, non montes cœlici, sed aerij colles super quos nec ros, nec pluuia descendit, quippe auctore gratiæ, & benedictionum largitore transiliente eos, & descendente ad ualles, ut cœlesti imbre perfundat humiles qui sunt super terrã, ut fructum afferãt in patiẽtia fructum tricesimum, sexagesimum, & centesimum. Denique uisitauit terram, & inebriauit eam multiplicauit locupletare eam. Terram uisitauit, non aerem quia misericordia domini plena est terra. Denique operatus est salutem in medio terræ nunquid, & in medio aeris? Hoc aduersum Origenem, qui in aere dominũ gloriæ denuo pro dæmonibus impudenti crucifigit mendacio, cum huius conscius mysterij Paulus affirmet quod resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Verũ non solum uisitauit terram qui aerẽ transiluit: sed etiam cœlum dicente scriptura: Domine in cœlo misericordia tua & ueritas tua usque ad nubes. Vsque ad nubes enim cœlum est quod inhabitant sancti angeli, quos non transiliit spũs, sed salit in eis, ita ut imprimat ipsis duo quædam uestigia pedum suorum misericordiam, & ueritatem. De quibus Domini uestigiis memini me in superioribus sermonibus plenius disputasse. A nubibus verò, & infra dæmonum habitatio est aere illo infimo, & caligmoso, in quibus non salit sponsus, sed transilit illos, & præterit, nec ullum in se retinent Dei transeuntis vestigium. Nam quomodo in diabolo vestras

Mat. 11. a

psal. 32. a

psal. 94. a

Ibidem.

2 Ibidem.

Luc. 2. c

Luc. 7. b

Mat. 18. a

psal. 97. a

Ibidem.

Mat. 20. a

psal. 64. c

2. Reg. 1. c

1. Reg. 17 g.

psal. 87. a

G

psal. 64. b

psal. 3. a

psal. 73. c

Rom. 6. b

psal. 35. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

stras est, de quo in euangelijs veritatis sententia extat quod in veritate non steterit, sed
Ioan. 8. f mendax extiterit ab initio? Sed nec misericordem quis dixerit eum, qui nihilominus ab initio homicida fuisse eadem ipsa euangelij
Psa. 118. a veritate conuincitur. Porro autem qualis patersamilias, tales & domestici eius. Pulchre proinde de sponso ecclesia psallens q̃ in altis habitet, & humilia respiciat in cœ-
H lo & in terra, nullam omnino mentionem facit de his qui in aere versantur spiritibus superbis: quoniam Deus superbis resistit,
Iacob. 4. b & humilibus dat gratiam. Videt ergo illum salientem in montibus & transiliente colles, iuxta imprecationem Dauid dicentis:
psa. 124. a Omnes montes qui in circuitu eius sunt, id est in circuitu Gelboe, visitet dominus, à Gelboe autem transeat. Diabolo nempe (qui per Gelboe designatur) hinc inde sunt montes quos visitat dominus, supra angeli, infra homines. In pœnam siquidem suam locum in aere isto medium inter cœlum & terrã de cœlo cadens sortitus est, ut uideat & inuideat, ipsaque inuidia torqueatur, scriptura dicente: Peccator videbit & ira-
psa. 111. b scetur, dentibus suis fremet & tabescet. Quàm miser cum suspicit cœlos, in quibus innumeros mõtes intuetur diuina claritate fulgentes, diuinis laudibus resultantes, sublimes in gloria, abũdantes in gratia. Quàm miserior cum respicit terram montes nihilo minus quã plurimos de populo acquisitionis habentem, fide solidos, spe excelsos, charitate spaciosos, cultos virtutibus, bonorum operum fructibus refertos, de rore cœli tanquam de saltu sponsi quotidianam capientes benedictionem. Cum quanto putamus dolore, & rãcore aspiciat ille cupidissimus gloriæ istos in circuitu suo tam gloriosos montes, cum se & suos è regione incultos, tenebrosos, bonis omnibus infœcundos despiciat, ita ut se sentiat esse opprobrium hominum, & angelorum qui omnibus ex-
I probrat, secundum illud in psalmis: Draco
psa. 103. c iste quem formasti ad illudendum ei. Atq; hoc quia ob ipsorum superbiã transilit eos sponsus, saliens in montes qui in circuitu eius sunt, tanquam fons ascẽdens de medio paradisi, irigans uniuersa, & implens omne
psal. 35. b animal benedictione. Beati qui torrente uoluptatis huius potari interdum vel raro promerentur, in quibus etsi non continue fluit, saltem per horas salit aqua sapientiæ, & fons vitæ, vt fiat in ipsis quoque fons aquæ salientis in vitam æternam. Et quidẽ huius fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei, & sine perenniter, & affluenter. At nostros autem montes qui in terra sunt, uti nam interdum facta quasi inundatione satius dare aliquos non despiciat, quibus sufficienter irrigati, nobis quoque qui valles sumus, stillare vel raras guttulas possint, ne omnino aridi, & steriles remaneamus. Miseria, & egestas, & omnino fames valida in regione illa quæ nullis vnquam istiusmodi vel saltibus, vel instillationibus humectatur, preterfluente illam fonte sapientiæ. Et quia non habuerunt, inquit sapientiam perierunt propter suam insipientiam.

Ecce venit is saliens in montibus, transiliens colles. Ad hoc salit vt transiliat, qui non vult ad omnes pertingere. Neque enim in omnibus beneplacitum est Deo, fratres si iuxta sapientiam Pauli scripta sunt illa ad correctionem nostram, obseruemus sponsi discretos, & circumspectos saltus, quemadmodum videlicet tam apud angelos quam apud nos, & in humiles saliat, & superbos transiliat. Siquidem excelsus dominus, & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Hæc quam, attendamus, quo cauti simus sponsi si nos salutiferis saltibus præparare, ne veluti à montibus Gelboe forte transeat, & à nobis, si indignos nos sua visitatione conspexerit. Quid superbis terra, & cinis? Et de angelis transilit dominus execrans eorum superbiam. Ergo repudiatio angelorum fiat emendatio hominum: scripta est enim ad ipsorum correctionem. Cooperetur mihi in bonum etiam diaboli malum, & lauem manus meas in sanguine peccatoris. Qualiter? inquis. Audi Superbo certe diabolo horrenda, & formidolosa maledictio intorquetur propheta Dauid in spiritu dicente de illo sub typo Gelboe, ut supra memoratum est. Montes, inquit qui in circuitu eius sunt, ut visitet dominus à Gelboe autem transeat. Sine ego hoc legens referensque oculos in me & intuens diligenter, inuenio me pelle ipsa infectum quam in angelo dominus intinctum exhorruit, quatenus propterea declinaret ab eo, cum omnes in circuitu eius montes, siue de angelis, siue de hominibus visitationis suæ gratia dignaretur: & paucus recessumque ato ad memetipsum: Si sic actum est cum angelo, quid de me het terra, & cinere? Ille in cœlo intumuit, egoin stet qualiuis? Quis non tolerabiliorem in diuite superbiã quam in paupere ducat? Væ mihi. Si tam dure in potente illo animaduersum est pro eo, quòd eleuatum est cor illius, nec ei profuit, quòd cognata potentibus superbia esse cognoscatur, quid de me exigendum, & mihi
I. fero, & superbo? Denique iam luo pœnas, iam acerbissime uapulo. Non sine causa sane ab heri, & nudiustertius inuasit me langor iste animi, & mentis hebetudo, insolita quædam inertia spiritus. Currebam bene: sed ecce lapis offensionis in uia, impegi, & corrui. Superba inuenta est in me, & dominus declinauit in ira à seruo suo. Hinc illa sterilitas animæ meæ, & deuotionis inopia quam patior. Quomodo ita exaruit cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua? Nec compungi ad lachrymas queo: tanta est duritia cordis. Non sapit psalmus, non legere libet, nõ ora re delectat, meditationes solitas non inuenio. Vbi illa inebriatio spiritus. Vbi mentis serenitas, & pax, & gaudium in spiritu sancto? Ideo ad opus manuum piger, ad uigilias somnolẽtus, ad iram præceps, ad odiũ pertinax, linguæ, & gulæ indulgentior, segnior obtusiorque ad prædicationem. Heu omnes montes in circuitu meo visitat dominus, ad me autem non appropinquat. Num collis non sum ex his quos transilit dominus sponsus? Nam alium quidem inuenit singularis abstinentiæ, alium uero patientiæ admirãdæ, alium autem summæ humilitatis, & mansuetudinis, alium multę misericordiæ, & pietatis, illum in contemplatione frequenter excedere, hunc pulsare, & penetrare cœlos orationum instantia, alios què in alijs præeminere virtutibus. Hos inquã cõsidero, omnes feruentes, omnes deuotos, omnes in Christo unanimes, omnes do
M. nũi cœlestibus, & gratia affluentes, tanquam spirituales reuera montes qui a domino uisitantur, & sponsum in se salientem frequenter recipiunt. Ego autem qui horũ in me inuenio nihil, quid me aliud putẽ quam unũ de montibus Gelboe quẽ præteriit in ira, & indignatione sua ille cæterorũ omnium benignissimus visitator? Filioli, hæc cogitatio stolit extollentium oculorum, conciliat gratiã, sponsi saltibus præparat. Hæc ego in me transfiguraui propter vos, ut & uos ita facia
Ca. 4. sit. Imitatores mei estote. Quod nõ de exercitio dico modo uirtutum, aut morum disci plina, aut gloria sanctitatis (nec.n. de huiusmodi quicquam mihi temere arrogauerim

imitatione dignũ,) sed volo uos non parcere uobis, sed accusare uosmetipsos, quotiens forte in uobis, uel ad modicum tepere gratiam, uirtutem languescere deprehenditis, sicut, & ego pro huiusmodi memetipsum accuso. Hoc facere hominis est qui curiosus circunspector est sui, & scrutator viarũ suarum ac studiorum, atque in omnibus semper suspectum habet arrogantiæ uitium ne subrepat. In veritate didici nil æquè efficax esse ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam, quam si omni tempore coram Deo inueniaris non altum sapere, sed timere. Beatus homo qui semper est pa
Prou. 28. a uidus. Time ergo cum arriserit gratia, time cum abierit, time cum denuo reuertetur, & hoc est semper pauidum esse. Succedant vicissim sibi in animo tres isti timores, secundum quod gratia uel adesse dignatur, uel offensa recedere, seu iterum placata redire sentietur. Cum adest, time ne non digne opereris ex ea. Hoc monet Apostolus: Vide- A
2. Cor. 6. a te (inquiens) ne in uacuum gratiam Dei reci
1. Ti. 4. d piatis. Et ad discipulum: Noli, inquit, negli
1. Co. 15. b gere gratiam, quæ in te est. Et de semetipso dicebat, Quia gratia Dei in me uacua non fuit. Sciebat homo consilium Dei habens, redundare in contemptum donantis, donũ negligere, nec expendere ad quod donatum est, idque intolerabilem esse superbiam iudicabat, & propterea studiosissimè hoc malum, & ipse cauebat, docebatque cauẽdum. Sed rursum latet fouea hic, quæ nolo uos lateat, de qua is ipse superbiæ spiritus tanto periculosius, quanto occultius (sicut habetis in Psalmo) insidiatur quasi leo in spelunca sua. Nam si impedire non prævalet actio
Psal. 9. f nem, tentat intentionem, suggerens, & suadens quatenus effectum gratiæ arroges tibi: Quod quidem superbię genus longe illo priore intolerabilius esse non ambigas. Quid enim odiosius illa uoce, qua quidam dixerunt: Manus nostra excelsa, & non dominus fecit hæc omnia? Sic ergo timendũ
Deut. 32. a manente gratia. Quid si recesserit? Num multo magis tunc timendum? Plane multò magis: quia ubi deficit tibi gratia, deficis tu. Audi etenim quid dator gratiæ dicat: Sine
Ioan. 15. a me (ait) nihil potestis facere. Time ergo subtracta gratia tanquã mox casurus. Time & cõtremisce deo tibi, ut sentis irato. Time quia reliquit te custodia tua. Nec dubites in causa esse superbiam, etiam si non appareat, etiam si tibi nihil conscius sis. Quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

B enim tu nescis, scit Deus, & qui te iudicat,
Iaco. 4. b ipse est. Sed nec qui seipsum cõmendat, ille probatus est, sed quẽ Deus cõmendat. Nunquid cõmendat te Deus, cum gratia priuat? Aut nunquid qui humilibus dat gratiã, humani auferet datã? Ergo argumentũ superbiæ, priuatio est gratiæ. Quanquã tamẽ interdũ subtrahi tur gratia siue retrahitur nõ pro superbia, quę iam est, sed quę futura est nisi subtrahatur. Habes huius rei euidens documentum de apostolo, qui stimulus carnis suę sustinebat inuitus, non quia extolleretur, sed ne extolleretur. Sed siue iam existens, siue nondum, superbia tamen semper causa egit subtractæ gratiæ. Iam si gratia re propitiata redierit, multo amplius tunc timendum, ne forte contingat recidiuum pa-
Ioan. 5. c ti, iuxta illud in Euangelio. Ecce sanus factus es, uade & amplius iam noli peccare, ne aliquid deterius tibi contingat. Audis recidere, quam incidere esse deterius? Proinde inualescente periculo, inualescat, & metus. Beatus es, si cor tuũ triplici isto timore repleueris, vt timeas quidem pro accepta gratia, amplius pro amissa, longe plus pro recuperata. Hoc fac, & eris hydria in Christi cõuiuio impleta, vsque ad summum, continẽs nimirum metretas, non binas tantum, sed, & ternas, ut Christi merearis benedictionẽ quæ aquas tuas conuertat in uinum lætitiæ & perfecta charitas foras mittat timorem.
1. Ioa. 4. d Quod dico, tale est. Aqua timor est, quoniã ab æstu refrigerat desideriorum carnalium.
psa. 120. b Initium, inquit, sapientiæ timor domini. Et
C habes. Aqua sapientiæ salutaris potauit illum. Si timor sapientia, & sapientia aqua, timor aqua est. Denique timor domini, in-
Eccl. 15. b quit, fons vitæ. Porro hydria mens tua. Ca-
Pro. 3. 4. d pientes, inquit, singulæ metretas binas, vel
Ioan. 2. b ternas. Tres metretæ, timores tres. Et impleuerunt eas, inquit, vsque ac summum. Non unus timor, nõ duo quoque, sed toti tres simul replent, vsque ad summum. Omni tempore time Deum, & ex omni corde tuo, & impleſti hydriam tuã, vsque ad summum.
Amat Deus integrum munus, affectũ plenũ perfectum sacrificium. Cura proinde nuptijs cœlestibus plenã inferre hydriam, ut de te quoque dicatur, quia repleuit eũ spiritus
Isa. 11. a timoris domini. Qui sic timet, nihil negligit. Vnde nanque negligentia intret in plenitudinẽ? Alioquin quod capere adhuc aliquid potest, plenũ non est. Eadẽ sane ratione non potest simul, & sic timere, & altum sapere. Non est. n. quo ad mittas superbiam, repletus timore domini. Et sic de cæteris vtijs sentiendum, quia necesse est omnia plenitudine timoris excludi. Tunc demum si plene, si perfecte timueris, dabit charitas saporem aquis tuis ad domini benedictionẽ. Sine charitate enim timor pœnam habet. Et quidem charitas vinum, quod lætificat psa. 103. b cor hominis. Perfecta autem charitas foras 1. Ioa. 4. mittit timorem, vt ubi aqua fuerat, ibi vinum esse incipiat ad laudem, & gloriam sponsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter homo per ueram pœnitentiam poterit euadere iudicium Dei.
Sermo LV.

Cant. 2. a SImilis est dilectus meus capreæ hinnuloque ceruorum. Ex præcedenti uersiculo pendet. Quẽ enim salientem, & properantẽ modo descripserat, consequenter comparat capreæ hinnuloque ceruorum. Apte quidem, quod hoc genus animantium cursu uelox, & salu agile sit. Porro sermo de sponso est, & sermo sponsus est. Et propheta dicit psa. 18. de Deo, quia uelociter currit sermo eius. Sane congruens huic loco, ubi sponsus (qui sermo Dei est) saliens transiliensque deiceri bitur, similis proinde factus capreę hinnuloque ceruorum. Et hæc ratio similitudinis ipsius, vel minima proportiuncula uacet, quia caprea quidem non modo cursus pernicitate, sed & acumine visus eminet. Quod utique proprie illam respicit narrationis partem, qua sponsus, non solum saliens, sed & transiliens apparere refertur: quia nisi acuto, & perspicaci intuitu, non posset omnino, præsertim inter currendum, discernere in quos salire, & quos transilire deberet. Alioquin poterat sufficere ad dẽdeberet. Alioquin poterat sufficere ad dẽsignandum festinantis uelocitatem, de solo hinnulo comparatio. Is quippe rapidiori se ferre nouit cursu. Nunc uero quoniam sponsus iste, etsi ardenter amans cupiens ruere in dilectæ uideatur amplexus, nihilominus tamen gressus, vel potius saltus suos prudenti cõsideratione dirigere nouit, & cautus ubi oporteat figere pedem: oportuit profecto cum hinnulo etiam de caprea similitudinem dari, quatenus & per illã facilitatis

lientis desiderium, & per hanc eligẽtis expriCant. 2. b meretur iudicium. Christus nẽpe iustus, & misericors saluator, & iudex, & quia amat, uult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis uenire, & quia iudicat, nouit, qui sunt eius, & ipse scit quos elegit à
psa. 138. b principio. Igitur duo hæc bona spõsi, miseri
& cordiam scilicet, & iudicium in his duobus animantibus commendata a spiritu sancto nobis interim sentiamus, ut in testimoniũ integritatis, & perfectionis fidei nostræ, nos quoque prophetam imitantes, misericordiam, & iudicium cantemus domino. Ego autem non dubito, & alia de horum natura ab his quidem qui talium curiosi, & gnari sunt, posse monstrari, quę sponso aptari vtiliter, & congruenter queant: sed hæc (ut arbitror) sufficere possunt ad dandam rationem adductæ similitudinis. Pulchrè tamen spiritus sanctus non de ceruo, sed de hinnu-
Cant. 2. a & lo ceruorum similitudinem dedit, in quo, patrum fecit mentionem e quibus Christus secundum carnem, & infantię memi-
Luc. 1. c nit saluatoris. Vt hinnulus quippe apparuit paruulus qui natus est nobis. Verum tu qui aduentum desideras saluatoris, time scrutinium iudicis, time oculos capreę, timue illum qui per prophetam dicit: Et erit
Sophe. 1. c in die illa, & ego scrutabor Hierusalem in lucernis. Acuto visu est, nihil inscrutatum relinquet oculus eius. Scrutabitur renes, &
Ibidem corda, ipsaque cogitatio hominis confitebitur illi. Quid tutum in Babylone si Hierusalem manet scrutinium? Puto enim hoc loco prophetam Hierusalem nomine designasse illos qui in hoc seculo uitam, ducũt religiosam, mores supernæ illius Hierusalẽ conuersatione honesta, & ordinata pro uiri bus imitantes, & non ueluti hi qui de Babylone sunt, uitam in perturbatione uitiorum scelerumque confusione vastantes. Denique illorum peccata manifesta sunt precedentia ad iudicium, & non egent scrutinio, sed suppletio. Mea autem (qui uideor monachus, & Hierosolymita) peccata certe occulta sunt, nomine, & habitu monachi adumbrati. Et idcirco necesse erit subtili ea inuestigari discussione, & quasi admotis lucernis de tenebris in lucem prodi. Possumus asserre aliquid, & de psalmo ad confirmandũ id
psa. 118. b quod dicitur de scrutanda Hierusalem. Ait nanque sub persona domini: Cum accepero tempus, ego iustitias iudicabo. Vias iustorum (nusquam fallor) & actus eorum discussurum

1. Co. 11. g

1. Co. 2. d G

Sophe. 1. e

Cant. 2. e

Ibidem,

H

Universidad de Deusto
Biblioteca

rem sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Quod peccata & uitia sunt, tanquam parietes mediantes inter Deum, & peccatorem. Sermo LVI.

Cant. 2. c EN ipse stat post parietem, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Secundum literā quidem videtur dicere, quia is qui cum saltibus aduentare prospiciebatur, appropiasset, vsque ad contubernium sponsæ, & stans post parietem curiosius introspiceret per fenestras, & rimas, & uerecūde nō præsumeret sese ingerere. Secundum spiritū autem appropiasse quidem nihilominus intelligitur, sed alter, ita sane quemadmodum & a cœlesti sponso agi oportuit, & a spiritu sancto dici. Nil quippe, quod vel auctorem dedeceat, uel narratorem, verus & spiritualis intellectus admittet. Ergo appropiauit parieti, cum adhæsit carni. Caro paries est, & appropiatio sponsi, verbi incarnatio. Por I ro cancellos, & fenestras per quas respicere perhibetur, sensus (ut opinor) carnis, & humanos dicit affectus, per quos experimentū cœpit omnium humanarum necessitatum.

Esa. 53. b Denique languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Humanis ergo affectionibus sensibusque corporeis pro foraminibus vsus est, & fenestris, ut miserias hominum homo factus experimento sciret, & misericors fieret. Sciebat & ante, sed aliter. Sciebat denique uirtutem obediendi ipse Dominus virtutum, & tamen

Heb. 5. c (teste Apostolo) didicit ex his, quæ passus est obedientiam. In hunc modum, & misericordiam didicit, etsi misericordia Domini ab æterno. Docet hoc quoque idem gentium doctor, ubi eum asserit tentatum per

Heb. 4. c omnia pro similitudine, absque peccato, ut misericors fieret. Vidésne factum esse, quod erat, & quod nouerat didicisse, & sibi apud nos quæsisse rimas, & fenestras, per quas calamitates nostras diligentius exploraret? Tot autem in nostro ruinoso, & pleno rimarum pariete inuenit foramina, quot nostræ infirmitatis, & corruptionis in suo cor-

Cant. 2. c pore sensit experimenta. Sic itaque sponsus post parietem stans, & per fenestras, & cancellos respiciens erat. Et bene stans, quia solus reuera in carne stetit, qui carnis peccatū non sensit. Possumus, & hoc fideliter sapere quia stetit per diuinitatis potentiā, qui per carnis infirmitatem occubuit, dicente ipso. Mat. 26. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Ego autem puto etiam illud huic sententiæ suffragari, quod sanctus Dauid in hoc mysterio, utpote propheta domini, & prophetans de dño loquebat, & quidē Moy K sen loquens, sed dominū intuens. Ipse. n. uerus est Moyses, qui uere per aquā uenit, & non in aqua tantum, sed in aqua & sanguine. Ait itaque memoratus propheta. Dixit ut disperderet eos patrem si quidē loqueba tur) si non Moyses electus eius stetisset in cō fractione in conspectu eius, ut auerteret irā eius ne disperderet eos. Quonā modo quæso, Moyses stetit in confractione? Quemadmodū inquam, aut stetit, si confractus est? aut si stetit, quomodo cōfractus est? At ego tibi ostendo si uis qui uere stetit in confractione. Ego aliū noui neminē, qui hoc potuerit nisi dñm meum Iesum, qui certe in morte uiuebat, qui corpore fractus in cruce diuinitate stabat cū patre, in uno nobiscum supplicās, in altero cū patre propitians. Et lo manifestum erat in carne, & quod stabat in ipso, quasi post carnē latebat, sane vnus idēque homo manifestus, & Deus absconditus. Sed & unicuiq. nostrū, qui desideramus aduentum ipsius, puto illum nihilominus post parietem stare, dum corpus hoc nostrū quod certe peccati est, absondat interim nobis faciē eius, & præsentiam intercludat. Denique quādiu sumus in hoc corpore, in- 2. Cor. 5. quit, peregrinamur a domino. Non quia in corpore, sed quia in corpore hoc, quod utique de peccato est, & sine peccato non est. Esa. 59. Et vt scias quoniam obstant non corpora, sed peccata, audi scripturā. Peccata nostra, inquit, separant inter nos, & Deum. Et utiq; nō unus mihi tantū obstet paries corporis, solúque obicem pariat, id quod est in carne peccatum, & non multę intersint macerę uitiorum. Vereor. n. ne etiam præter illud, quod in natura est, quā plurima de propria iniquitate adiecerim, quorū a me interiectu nimiū elongauerim spōsum, ita ut si uerum dicere uelim, post parietes magis mihi illū stare fatear, nō post parietem. Sed dico hoc planius. Sponsus quidē æqualiter, atque indifferēter pśto ubique est, diuinę utiq. pśen tia manifestatis, & magnitudine virtutis sue. Gratiæ tū exhibitione, seu inhibitione quibusdam

busdam longe quibusdā prope esse dicitur angelorum duntaxat, & hominum, id est ra Psal. 8. b tionalium creaturarum. Denique longe a Psal. 4. a peccatoribus salus. Et sanctus Dauid nihilo minus dicit: Vt quid Domine recessisti lon ge? Cæterum à sanctis pia dispensatione ad tempus, & non ex toto, sed iuxta aliquid ali quando longe se facit. Peccatoribus autem Psal. 72. a de quibus dicitur: Superbia eorum ascendit Psal. 9. c semper, & item: Inquinatæ sunt viæ illorum in omni tempore: semper ualdeque longe est, atque in ira hoc, & non in misericordia. Quamobrem orat ad Deum sanctus, Psal. 6. a & ait: Ne declines in ira a seruo tuo. Sciens quia, & in misericordia potuerit declinare. Prope est ergo dominus sanctis, & electis suis etiam cum longe esse uidetur, & non æqualiter omnibus, sed alijs minus, pro meritorum diuersitate. Nam etsi prope est do- Psal. 144. minus omnibus inuocantibus eum in veritate, & iuxta est his qui tribulato sunt corde, non tamen omnibus forsan ita, ut dicere possint, quia ipse stat post parietem. Sponsæ uero quam prope est, quæ uno tantum pariete diuiditur? Propterea cupit dissolui, & rupto medio pariete cum illo esse, quē post parietem esse confidit. Ego autem quoniam Phil. 1. d peccator sum, dissolui non cupio, sed formi do, sciens quia mors peccatorum pessima. Quomodo non pessima mors, ubi non subuenit uita? Formido exire, & in ipso conspectu freniseo portus ingressu dum non confido prope assistere qui excipiat exeuntem. Quid enim? Secureńe exeo si non dominus custodiat exitum meum? Heu ero ludibrio dæmonum intercipientum me, non assistente qui redimat, neque qui saluum faciat. Nil tale verēdum erat animæ Pauli, cui ab aspectu, & amplexu dilecti vnus tantummodo paries obsistebat, videlicet lex peccati, quā inuenuebat in membris suis. Ipsa est carnis concupiscentia, qua carere omnino non potuit donec in carne fuit. Hoc sane uno interiecto pariete non longe peregrinabatur a domino.

Rom. 7. d Vnde, & optabat clamans: Quis me liberauit de corpore mortis huius sciens se mortis compendio continuò ad uitam perueniturum. Hac ergo Paulus se fatebatur ulla lege teneri, scilicet concupiscentia, quam carni suæ immorabiliter inlitam tole rabat inuitus. De cætero nihil, inquit, mi- 1. Cor. 4. a hi conscius sum. Verum quis similis Paulo, qui non uidelicet huic interdum consentiat concupiscentiæ ad obediendum peccato? Nouerit proinde is, qui peccato consenserit, & alterum sibi se opposuisse parietem, ipsum utique prauum illicitumque consensum: nec potest gloriari qui huiusmodi est, quia stet sibi post parietem sponsus quando iam parietes intersint, non paries. Multo minus si consensus uenerit ad effectum, cum tertius quoque iam paries sponsi arceat impediatque accessum: actus uidelicet ipse peccati. Quid si & consuetudo forte peccatum in usum, aut usus etiam in contemptum, perduxerit? sicut scriptum Pro. 18. a est: Impius cum uenerit in profundum malorum, contemnit. Nonne si ita exieris milies ante a rugientibus præparatis ad escā poterit deuorari, quam pertenire ad sponsum non uno siquidem iam, sed tanta a te parietum numerositate intercluſum? Primus, concupiscentia. Secundus, consensus. Tertius, actus. Quartus, consuetudo. Quintus contemptus. Cura ergo concupiscentiæ priori totis resistere uiribus, ut non pertrahat in consensum, & omnis deincepr malignitatis fabrica euanescit, nec est omnino quod sponsum prohibeat appropinquare tibi præter solum parietem corporis, quatenus gloriari possis, & tu, dicens de illo: quia en ipse stat post parietem nostrum. Sed & hoc tibi tota uigilantia prouidendum, ut apertas semper inueniat fenestras & cancellos quosdam confessionum tuarū, per quos te intus benigne respiciat: quoniam respectus eius, profectus tuus. Asunt cancellos angustiores esse fenestras, quales utique hi qui libros describunt, aptare sibi solent ad recipiendum lumen paginis. Vnde, & puto cancellarios eos appellari, qui, chartis conscribendis ex officio deputatur. Cum ergo sint duo genera compun B ctionis: unum in mœrore pro nostris excessibus, alterum in exultatione pro diuinis muneribus, quotiens sane eam, quę sine angustia cordis minime fit, peccatorum scilicet meorum facio confessionem: uideor mihi cancellum, id est angustiorem aperire fenestram. Nec dubium quin libenter per istam respiciat is qui stat post parietem pius explorator: Quia cor contritum, & humiliatum Deus non despicit. Denique, & Esa. 43. d hortatur ad hoc ipsum: Dic tu (inquiens) iniquitates tuas, ut iustificeris. Quod si interdū corde dilatato in charitate, ero cōsideratione diuinæ dignationis ac miserationis

Universidad de Deusto
Biblioteca

libet animum laxare in vocem laudis, & gratiarum actionem: puto me non iam angustam, sed amplissimam stanti post parietem sponso aperire fenestram, per quam (ui fallor) tanto libentius respicit, quanto amplius sacrificium laudis honorificat eum. Ad manum est de scripturis utranque hanc approbare confessionem, sed scientibus ista loquor, & non est is superfluis onerandi, qui uix necessarijs indagandis sufficitis. Tanta quippe sunt sacramenta epithalamij huius, & laudum præconia, quæ in eo decantantur ecclesiæ, & sponso eius Iesu Christo Domino nostro, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De visitationibus Domini, quæ fiunt animæ sibi recte vacanti: & quid per Martham, Lazarum, & Mariam significatur. Sermo LVII.

C Cant. 2. c

IN dilectus meus loquitur mihi. Videte processus gratiæ, & dignationis diuinæ animaduerti te gradus. Attendite sponsę deuotionem, atque solertiam, quam vigili, vtique oculo sponsi obseruat aduentum, & deinceps ipsius omnia intuetur. Venit ille, accelerat, appropiat, adest, respicit, alloquitur, & nihil horum momentorum spōsæ industriam effugit, anticipátve notitiam. Venit in angelis, accelerat in patriarchis, appropiat in prophetis, adest in carne, respicit in miraculis, alloquitur in Apostolis. Vel sic: Venit affectu, & studio miserendi, accelerat subueniendi zelo, appropiat humiliādo semetipsum, adest præsentibus, prospicit in futuros, loquitur docens, & suadens de regno Dei. Sic ergo est aduentus sponsi. Benedictiones, & diuitiæ salutis eum eo, & vniuersa, quæ de ipso sunt, affluunt delicijs, redundantia certe iucundis, ac salutaribus sacramentis. Porro quæ amat, uigilat, & obseruat, & beata, quam dominus inuenerit uigilantem. Non transibit illam, nec præteribit ab ea, sed stabit, & loquetur ei, loquetúrque amatoria, siquidem vt dilectus. Sic quippe habet. En dilectus meus loquitur mihi. Bene dilectus qui uenit amatoria locuturus, non autem increpatoria. Neque.n. de illis est qui a domino merito arguuntur, q̄ faciem cœli diiudicare nossent, tempus uero aduentus eius minime cognouissent. Hæc nanque tam solers, & prudens ac bene uigilans, & uenientem a longe prospexit, & salientem pro festinatione aduertit, & transilientem superbos, ut humili sibi per humilitatem propinquaret, vigilantissime obseruauit, & demum cum iam staret, & occulta ret se post parietē, nihilominus præsentem agnouit, sed & respicientem per fenestras ei cellosque persensit, & nunc pro remuneratione tantæ deuotionis, & religiosæ solicitudinis loquentem audit. Sane enim si respexisset, & minime locutus fuisset, suspectus poterat esse ille respectus, ne forte magis indignationis foret, quam dilectionis. Denique respexit Petrum, & non fecit ei verbū. Et ideo fortasis fleuit ille, quod respiciens se, tacuerit. Hęc autem quoniam post aspectum meruit, & afflatum: non modo non flet, sed & gloriatur præ lætitia clamans. En dilectus meus loquitur mihi. Videt intuitum Domini, cum in se semper maneat idem, non tamen eiusdem semper efficaciæ esse, sed conformari meritis singulorū quos respicit, & alijs quidem incutere metum, alijs uero magis consolationem, & securitatem afferre? Denique respicit terram, & facit eam tremere: cum è regione respexerit Mariam, & infuderit gratiam. Respexit (ait) humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicēt omnes generationes. Non sunt hæc uerba plorantis, aut trepidantis, sed gaudentis. Respexit similiter hoc loco sponsam, & nec tremuit illa, nec fleuit instar Petri, quia non sapiebat terram sicut ille. Dedit uero lætitiam in corde eius, affatu testificās quo eam respexerit affectu. Denique verba, quę loquitur, audi quam non indignantis sint, sed amantis. Sequitur. Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & ueni. Fœlix conscientia, quæ de se ista meretur audire. Quis putas in nobis est adeo uigilans, & obseruans tempus visitationis suæ, sponsumque aduentantem ita per singula eius momenta diligēter exploranș, ut cum uenerit, & pulsauerit, confestim aperiat ei? Non enim sic ista de ecclesia referuntur, ut non singuli nos, qui simul ecclesia sumus, participare his eius benedictionibus debeamus. Etenim in hoc generaliter omnes, atque indifferenter uocati sumus, vt benedictionē hæreditate possideamus. Vnde & audebat dicere ad dominum quidam. Hæreditate acquisiui testimonia tua in æternum, quia exultatio cordis mei sunt. Illa puto hæreditate, qua se esse præsumebat

Luc. 12. c

Cant. 2. c

Psal. 118. d

præsumebat filium patris sui qui est in cœlis. Porrò si filium, & hæredem: hæredem Dei, cohæredem autem Christi. Magnam uero rem gloriatur se acquisiuisse hæredita te istā, testimonia domini. Vtinam ego de me, uel unum meruerim tenere testimoniū dini: quia is non in uno, sed in multis exultat testimonijs. Denique ait iterum: In uia testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs. Et reuera quid diuitiæ salutis, quid deliciæ cordis, quid animæ uera, & cauta securitas, nisi domini atte stationes? Non enim, inquit, qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Vt quid nos hactenus adhuc fraudamur commendationibus seu attestationibus his diuinis, & paterna hæreditate priuamur? Quasi minime, & nos uoluntarie genuerit uerbo ueritatis, sic in nullo nos meminimus ab illo taliter commendatos, nec ulla de nobis asseuerat testimonia eius. Vbi est quod Apostolus dicit, quia ipse Spiritus Dei testimonium perhibet Spiritui nostro, quod filij Dei sumus? Quomodo filij, si expertes hæreditatis? Arguit nos pro certo negligentiæ, & incuriæ ipsa inopia nostra. Nam si quis nostrum integre, & perfecte (iuxta uerbum sapientis) cor suum tradat ad uigilandum diluculo ad dominum qui fecit illum, & in cōspectu altissimi deprecetur, simulque uotis omnibus studeat (secundum Esaiam prophetam) parare uias domini, rectas facere semitas Dei sui cum propheta sit dicere: Oculi mei semper ad dominum, & quia prouidebam dominum in conspectu meo semper: nonne hic accipiet benedictionem a domino, & misericordiam a Deo salutari suo? Visitabitur profecto frequenter, nec unquam ignorabit tempus uisitationis suæ, quantumlibet is qui in Spiritu uisitat, clandestinus ueniat, & furtiuus, utpote uerecundus amator. Adhuc ergo longe agentem bene uigilans anima sobria mente prospiciet, & deinceps uniuersa comperiet, quæ in dilecti aduentu sponsam tam solerter quam signāter aduertisse monstrauimus: quia ipse ait, Qui mane uigilauerint, ad me, inuenient me. Nam & desiderium festinātis agnoscet: & quando prope, & quādo prę sto iam erit, continuo sentiet, sed & respicientis se oculū quasi solis radium per fenestras, & rimas patrietis subeuntem beato oculo cernet, & demum audiet uoces exultationis, & amoris appellata amica, columba, formosa. Quis sapiens, & intelliget hæc, ita ut ea etiam digne abinuicem distinguere, & designare singula queat, ac diffinire ad intelligentiam aliorum? Si a me illud speratur, ego ea mallem ab experto audire, & qui assuetus sit, & exercitatus in talibus. At quoniam quisque qui huiusmodi est, uerecunde magis silentio abscondere eligit, quod silentio percipit, & seruare secretum suum sibi, id sibi tutius arbitratur: dico ego cui ex officio loqui est, nec tacere licet, quicquid illud est, quod de huiusmodi, uel proprio uel alieno teneo experimento, & quod facile experiri plures queunt, sane altiora relinquens apprehendere illa ualentibus. Si igitur admonitus fuero, uel foris ab homine, uel intus a Spiritu detuenda iustitia, & seruāda æquitate: istiusmodi salutaris suasio erit mihi profecto prænuncia imminentis aduentus sponsi, & præparatio quædam ad digne suscipiendum supernum uisitatorem, Propheta hæc mihi indicante, dicēdo quia iustitia aute eum ambulabit. Et item loquitur Deo sic: Iustitia, & iudicium, inquit, præparatio sedis tuæ. Nihilominus uero spes eadem arridebit, si sermo insonuerit de humilitate, uel patientia, seu etiam de fraterna charitate, & obedientia deferenda prælatis: maxime autem de sectanda sanctimonia, & pace, & cordis puritate quærenda: quoniam quidem Scriptura ait, Domum domini decet sanctitudo, & factus est in pace locus eius, & mundi corde Deum uidebunt. Quicquid itaque siue de his, siue de alijs quibuslibet uirtutibus suggestum animo fuerit, significatio, ut dixi, erit mihi uisitationem domini uirtutum imminere animæ meæ. Sed & si corripuerit me iustus in misericordia, & increpauerit me, idipsum sentiam: sciens quia æmulatio iusti, & beneuolentia iter faciunt ei, qui ascendit super occasum. Bonus occasus, cum ad correptionem iusti stat homo, & corruit uicium, & dominus ascendit super illud, conculcans hoc pedibus, & conterens ne resurgat. Non ergo contemnenda increpatio iusti, quę ruina peccati, cordis sanitas est, nec non & Dei uia ad animam. Sed nec ullus omnino sermo qui ædificet ad pietatem, ad uirtutes, ad mores optimos, negligēter est audiendus, quoniā, & illic iter quo ostenditur salutare Dei. Quod si sermo gratus uenit, & placidus, quatenus pulso salubri dio cū desiderio audiaturnā nō modo ue-

Cant. 2. c

Psal. 84. b

Psal. 88. c

Psal. 92. a

Psal. 75. a

Mat. 5. c

Psal. 140. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

nire sponsus,sed & accelerate,ideſt,cum deſiderio venire credendus eſt. Illius nanque deſideriũ tuum creat,& q̃ tu cius properas ſermonem admittere,in de eſt,quòd ipſe feſtinat intrare. Non enim nos eum,ſed ipſe (inquit)prior dilexit nos: Iam & ſi etiam ignitum eloquium ſentis, atque ex eo conſcientiam vri in recordatione peccatirecordare tunc de quo ſcriptura dicit, quia ignis ante ipſum præcedet:& ipſum prope eſſe nõ dubites.Denique iuxta eſt dominus his,qui tribulato ſunt corde.Si uero non ſolum cõpungeris in ſermone illo,ſed & conuerteris totus ad Dominum,iurans, & ſtatuens cuſtodire iudicia iuſtitiæ eius:etiam adeſſe ipſum iam noueris,præſertim ſi te inardeſcere ſentias amore eius. Etenim vtrunque de illo legis,& ignem videlicet ante ipſum præcedere,& ipſum nihilominus ignem eſſe.

Moyſes ſiquidem de illo dicit, quia Deus ignis conſumens eſt. Differunt autem,q̃ is qui præmittitur ignis ardorem habet, ſed nõ amorẽ:coquens,ſed non excoquens,monens,nec promouens. Tantum ad excitandum præmittitur,& præparandum, ſimulque ad commonendum,quid ex te ſis, quo dulcius ſapiat poſtmodũ,quod ex Deo mox eris. At vero ignis qui Deus eſt, conſumit quidem,ſed non affligit,ardet ſuauiter, deſolatur fœliciter.Eſt enim uere carbo deſolatorius:ſed qui ſic in uitia exerceat vim ignis ut in anima uicem exhibeat unctionis. Ergo in uirtute qua immutaris, & in amore quo inflammaris,Dominum præſentem intellige. Nam dextera domini facit uirtutẽ. Non autem ſit hęc mutatio dexteræ excelſi niſi in feruore ſpiritus,& in charitate nõ ficta,ita ut dicat,qui huiuſmodi eſt. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardeſcet ignis. Porro hoc igne conſumpta omni labe peccati, & rubigine uitiorum,ſi iam emundata,ac ſerenata conſcientia,ſequatur ſubita quædam, atque inſolita latitudo mentis, & infuſio luminis illuminantis intellectum,uel ad ſcientiam ſcripturarum,vel ad myſteriorum notitiam, quorum alterum propter nos oblectandos,alterum propter ædificandos proximos recordari:oculus reſpicientis procul dubio eſt ille educens,quaſi lumen iuſtitiam tuam,& iudicium tuum,tanquam meridiem: iuxta illud prophetæ Eſaiæ. Orietur(inquit)tanquam ſol lux tua, &c.Sed ſane non per oſtia aperta, ſed per anguſta foramina is tantæ claritatis radius ſe infundet ſtante adhuc duntaxat hoc ruinoſo pariete corporis. Erras ſi aliter ſperas,ad quantamcunque cordis puritatem,cum ille præcipuus contemplator dicat. Videmus nunc per ſpeculum, & in ænigmate,tunc autem facie ad faciem. Poſt hunc tantæ dignationis, ac miſerationis reſpectum ſequitur vox blande, & leniter diuinam inſinuans uoluntatẽ,quæ non eſt aliud,quam ipſe amor, qui ociоſus eſſe nõ poteſt, de his quę Dei ſunt ſolicitans,& ſuadens.Denique audit ſponſa,ut ſurgat,& properet,haud dubiũ quin ad animarum lucra.Hoc ſiquidem uera, & caſta contemplatio habet,ut mentem,quam diuino igne nehementer ſuccenderit, tanto interdum repleat zelo,& deſiderio acquirendi Deo,qui cum ſimiliter diligant,ut ocium contemplationis pro ſtudio prędicationis libentiſſime intermittat,& rurſum potita uocis, aliquatenus in hac parte tanto ardentius redeat in idipſum, quanto ſe fructuoſius intermiſiſſe meminerit, & item ſumpto contemplationis guſtu, ualentius ad conquirenda lucra ſolita alacritate recurrat. Cæterum inter ſolicitudines plerunque mens fluctuat,metuens,& uehementer exæſtuans, ne forte aliqui horum dum ſuis affectionibus hinc inde diſtrahitur,plus iuſto inhæreat,& ſic in utrolibet, uel ad modicum a diuina deuiet uoluntate. Et fortaſſe tale,aliquid ſanctus Iob patiebatur cum diceret. Si dormiero,dicam quando cõſurgam? & rurſum expectabo ueſperam:hoc eſt. Et quietus neglecti operis, & occupatus perturbatæ nihilominus quietis me arguo,Vtides uirum ſanctũ inter fructum operis, & ſomnum contemplationis grauiter æſtuare:& in bonis licet ſemper uerſantem,ſemper tamen , quaſi de nullis pœnitentiam agere, & Dei cum gemitu mentis ſingulis inquirere uoluntatẽ? Vnicũ quippe in huiuſmodi remedium, ſeu refugium oratio eſt,& frequẽs gemitus ad Deũ, ut quid,quando,& quatenus nos facere uelit,aſſiduè nobis demonſtrare dignetur.Habet(ut ego opinor)tria hęc id eſt prædicationem,orationem,cõtemplationem,in tribus commendata,& deſignata uocabulis. Etenim merito amica dicitur,quæ ſponſi lucra ſtudioſe ac fideliter prædicando, conſulendo,miniſtrãdo cõquirit.Merito colũba,quę nihilominus pro ſuis delictis in oratione se mens,& ſupplicans,diuinã,ſibi nõ ceſſat cõciliare miſericordiam. Merito quoque ſormoſa, quę cœleſti deſiderio fulgens ſupernæ contemplationis decorem ſe induit,horis duntaxat quibus commode, & oportune id poteſt. Sed, & illud inde ſi ualeat coaptari huic triplici vnius animæ bono, de tribus videlicet perſonis illis in domo vna cõmanentibus, amicis utique ſaluatoris, & ad modum familiaribus ei : Marthan loquor miniſtrantem, & Mariam ua antem,& Lazarum quaſi gementem ſub lapide, & reſurrectionis gratiam flagitantẽ. Hæc dicta ſunt pro eo quod ſponſa deſcribitur adeo ſolers, & peruigil in obſeruando ſemitas ſponſi, ut minime eam latere poſſit quando,& in quã ta feſtinatione ad ſe ueniat, ſed & quando longe, & quãdo prope, & quando præſens ſit nulla ſubitatione præoccupari ualeat vt ignoret, & quia proinde meruerit, non ſolum reſpici miſericorditer, ſed & dignãter lætificari amoris uocibus, & gaudere gaudio propter vocem ſponſi. Nos quoque ad hæc (quamuis audacter) adiecimus, quòd quæuis etiam de nobis anima ſi ſimiliter vigilet, ſimiliter & ſalutabitur vt amica, conſolabitur vt columba, amplexabitur vt formoſa. Perfectus omnis reputabitur in cuius anima tria hęc congruenter atque opportune cõcurrere videbuntur, vt & gemere pro ſe, & exultare in Deo nouerit, ſimul & pro ſimorum vtilitatibus potens ſit ſubuenire, placens Deo, cautus ſibi, vtilis ſuis. Sed ad hæc quis idoneus? Vnam ipſa in vniuerſis nobis, etſi non tota in ſingulis, ſaltẽ ſingula in diuerſis ſicut hodie haberi videntur, longis reſeruentur temporibus. Habemus ſiquidem Marthan tanquam ſaluatoris amicã in his qui exteriora fideliter adminiſtrant. Habemus & Lazarum tanquam columbam gementẽ nouitios vtique, quiſnuper peccatis mortui, pro recentibus adhuc plagis laborantio gemitu ſuo ſub timore iudicij, & ſicut vulnerati dormientes in ſepulchris, quorũ nemo eſt memor amplius, ſic ſe non putant reputari, donec ad Chriſti iuſſionem ſublato pondere timoris tanquam præmentis lapidis mole, reſpirare in ſpem veniæ poſſint. Habemus quoque Mariam contemplantem, in illis qui proceſſu longioris temporis cooperante gratia Dei in aliquid melius,& lætius profice re potuerunt, quando iam de indulgentia præſumentes, non tam verſare intra ſe ſoliciti ſunt triſtem imaginem peccatorũ, quã certe in lege Dei meditari die ac nocte inſatiabiliter delectantur, interdum etiam reuelata facie gloriã ſponſi cum ineffabili gaudio ſpeculantes, in eandem imaginẽ transformantur de claritate in claritatem tanquã à Domini Spiritu. Iam ad quid ſponſam ſurgere & properare hortetur is qui paulo ante deſenſare uiſus eſt eam, ne dormiens ſuſcitaretur, alio ſermone uidebimus. Adſit ipſe vt & huius nobis ſacramenti rationem aperire dignetur ſponſus Eccleſię Ieſus Chriſtus dominus noſter,qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

1.Ioã.4.b
Pſal.95.a
Pſal.33.d
Deut.4.c
Pſa.117.c
Pſal.76.c
Pſal.38.a
Eſa.58.c

Qualiter ſponſus hortetur ſponſam, id eſt uiros perfectos ad regimen imperfectorum, & deputatione uitiorum in eis faciendã ut uirtutes ſuccreſcant.

Sermo. LVIII.

Vrge propera amica mea, oſtũba mea, formoſa mea, & veni. Quis hoc dicit? Abſque dubio ſponſus. Et nonne ipſe eſt qui paulo ante ſuſcitari dilectã tantoperе prohibebat? Quo pacto ergo nunc non ſolum ut ſurgat: ſed vt & accederet iubet? Venit in mẽtem ſimile quid ex Euangelio. Ea quippe nocte qua dominus tradebatur, cum fatigatos productionibus vigiliis diſcipulos qui ſecum erant, dormire demũ ac requieſcere præcepiſſet, in ipſa hora ſurgere cogit. Surgite eamus (inquit) ecce appropinquat qui me trader. Nunc quoque ſimiliter uno pene momento, & prohibet ſuſcitari ſponſam, & ſuſcitat: Surge (inquiens) & veni. Quid ſibi itaque vult tam ſubita hæc mutatio voluntatis ſiue conſilij? Putamusne leuitate uſum ſponſum, & aliquid uoluiſſe prius quod mox noluerit? Minime. Sed agnoſcite eas quas uobis ſupra, ſi meminiſtis, commendaui, & nõ ſemel vicisſitudines vtique ſanctæ quietis,ac neceſſariæ actionis : & quia non ſit in hac uita copia contemplandi, nec diuturnitas ocij, ubi officij & operis cogentior urget,inſtantiorque utilitas. More igitur ſuo ſponſus ubi dilectam paululum in ſinu proprio quieuiſſe perſentit, ad ea denuo quæ vtiliora viſa ſunt trahere non cunctatur. Non tamen quaſi inuitam, nec enim quod fieri vetuit, facere vllatenus ipſe. Sed trahi ſane a ſponſo ſponſæ, eſt ab ipſo accipere deſiderium bonorum operum,deſiderium fructificandi ſpõſo, quippe cui uiuere ſponſus eſt

Cant.2.c
B
Mat.26.d
Ibidem.
Cant.2.c
Pſal.37.a
A
Cant.2.c
Ibidem.
Pſal.1.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

oſi, & morti lucrum. Et eſt deſiderium vehemens quod eam non tantum ſurgere, ſed & ſurgere feſtinanter ſolicitat. Sic quippe habes: Surge propera, & veni. Nec parũ C confortat quod audit, veni: & non, vade: per hoc ſe intelligens non tam mitti quam duci, & ſecundum pariter ſponſum eſſe venturum. Quid enim difficile ſibi illo comite reputet? Pone me (inquit) iuxta te, *Iob 17.a* & cuiuſuis manus pugnet contra me. Item: *Iſa. 22.a* Si ambulauero in medio vmbrę mortis, nõ timebo mala, quoniam tu mecum es. Non vtique ſuſcitatur præterquam velit, quãdo ſit prius ut velit: quod non eſt aliud niſi ſancti quæſtus immiſſa auiditas. Animatur etiam ad opus inſũctum, & de temporis opportunitate redditur alacrior. Tempus *Cant.2.c* faciendi (inquit) ô ſponſa, quia hyems tranſiit, quando operari nemo poterat. Imber quoque qui inſũdatione ſacta operiebat terram, culturas impediebat, & vel rata necabat, vel ſeri vetabat: is inquam imbet excurrit, abiit & receſſit. Flores apparue- *Ibidem.* runt in terra noſtra, vernalem profecto temperiem adeſſe ſignantes, operandi commoditatem, frugum vicinitatem ac fructuum. Denique ſubdit vbi, & quid primum ope- *Ibidem.* rari oporteat. Tempus (inquiens) putationis aduenit. Ad vineas ergo excolendas ducitur. Quæ ut poſſint vberioribus fructibus reſpondere colonis, ante omnia neceſſe eſt ſacramenta ſterilia proiici, ſuccidi noxia, putari ſuperflua. Hæc iuxta literam.

Nunc iam videamus quid iſtiuſmodi quaſi hiſtorico ſchemate ſpiritualiter nobis innuatur intelligendum. Et vineas quidem animas eſſe vel eccleſias, ſimulque huius rei rationem quęnam ſit, dixi vobis iam, & audiſtis, nec opus habetis iterato audire. Ad has itaque reuiſendas, corrigendas, inſtruẽ D das, ſaluandas, anima perfectior inuitatur, quæ tamen id miniſterij ſortita ſi non ſua ambitione, ſed vocata à Deo tanquam Aaron. Porro inuitatio ipſa quid eſt, niſi intima quædam ſtimulatio charitatis pie nos ſolicitantis æmulari fraternã ſalutem, æmu- *Pſa.25.b* lari decorem domus domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugum iuſtitię eius, laudem, & gloriam nominis eius? Iſtiuſmodi itaque circa Deũ religioſis affectibus quotiens is qui animas regere, aut ſtudio prædicationis ex officio intendere habet hominem ſuum interiorem ſenſerit permoueri, totiens pro certo ſpõſum adeſſe intelligat, totiens ſe ab illo ad uineas inuitari. Ad quid? niſi vt euellat, & deſtruat, & ædificet, & plantet? Verum quoniam operi huic ſicut, & omni rei ſub cœlo non omne tempus ſuppetit, & aptum eſt, addit is qui inuitat, tempus putationis aduenifſe. Ad- *2. Cor.6.b* eſſe hoc nouerat qui dicebat. Ecce nunc *Luc.22.c* tempus acceptabile, ecce nunc dies ſalutis, nemini dantes vllam offenſionem, vt non uituperetur miniſterium noſtrum. Vitio ſa ſine dubio atque ſuperflua, & omne deni- que quod offendiculum dare, & impedire fructum ſalutis poſſit, putare iam, & reſeca re monebat, ſciens quia tempus putationis *Canti.2* aduenerit. Ideo, & aebat fideli cuidam cul- *2. Tim.4.a* tori vinearum: Argue, increpa, obſecra: in primo, & ſecundo horũ putationem, vel extirpationem, in vltimo plantationem indicens. Et hæc quidem ſponſus per os Pauli de tempore operandi. Sed audi quid per proprium os de temporum conſideratione E ſub alio quidem rerum ſchemate, & nomi- *Iacob.4.d* ne cum noua ſponſa ſit locutus. Nõne vos dicitis (inquit) quia quatuor mẽſes ſunt, & meſſis venit? Ecce dico vobis: Leuate oculos veſtros, & videte regiones quia al- *Mat.9.d* bæ ſunt iam ad meſſem. Item: Meſſis quidem multa, operarij pauci: rogate dominũ meſſis ut mittat operarios in meſſem ſuam. Sicut igitur ibi metendi animarum ſegetes tempus adeſſe monſtrabat, ita & hic uineas æque intelligibiles, id eſt animas uel Eccleſias tempus putandi aduenifſe denunciat, id forſitan inter utraſque res uolens uocabulorum diuerſitate diſtinguit, ut meſſes plebes, uineas congregationes ſanctorum cohabitantiũ intelligamus. Porrò hyemale tempus quod præteriſſe ſignificat, illud mihi deſignare uidetur cum Dominus Ieſus iam non palam ambularet apud Iudeos, eo *Ioan.7.a* quod conſpiraſſent aduerſus eum, volentes eum interficere. Vnde, & dicebat ad quos- *Ibidem.* dam: Tempus meum nondum aduenit, tempus autem ueſtrum ſemper eſt paratum. Et rurſum: Aſcendite uos ad diem feſtũ hunc, ego non aſcendam. Aſcendit tamẽ *Luc.12.b* poſtea, & ipſe, non palam, ſed quaſi in occulto. Ex tunc ergo, & deinceps uſque ad aduentum Spiritus ſancti quo recalfuerunt *Ioan.16* torpentia fidelium corda tanquam igne, quem Dominus ad hoc ipſum miſit in terram, hyems fuit. Tu ne negaueris hyemem tunc

tunc fuiſſe, cum Petrus ſederet ad prunas non minus gelido corde, quàm corpore? Denique erat frigus, inquit. Magnum re- F uera frigus cor negantis cõſtrinxerat. Nec mirum tamen, cum ignis ab eo ablatus eſſet. Nam paulo ante nõ paruo feruebat zelo, quippe adhuc igni proximus, qui euaginato gladio ne ignem perderet, ſerui auriculam amputauit. Sed non erat tempus *Luc.22.c* *Mat.26.c* putationis, & ideo audit: Conuerte gladiũ tuum in locũ ſuum. Erat enim hora & poteſtas tenebrarum, & quiſquis tunc diſcipulorum leuaret gladium vel ferri vel verbi: aut ferro truncandus erat, & neminem lucrarętur, nec quippiam fructus afferret: aut certe timoris gladio ad negandum cogendus, & ſic magis ipſe periret, iuxta ver- *Ibidem.* bum Domini quod ſubiunxit mox, ita dicens: Omnis qui accipit gladium, gladio peribit.

Quis nẽpe cæterorũ ante pauendam mortis imaginem impauidus ſtaret, trepidante & cedente principe ipſo, & qui voce cõfortatoria ſui imperatoris fuerat præmunitus & præmonitus alios confortare? Cæterum nec is nec illi ſibi adhuc induerant uirtutẽ ex alto, & ob hoc tutum non erat eis exire in vineas, & exerere linguæ ſarculum, & gla- *Mat.5.c* dio Spiritus putare vites, purgare palmites vt fructum plus afferrent. Denique ipſe dominus tacebat in paſſione, & in multis interrogatus non reſpondebat: factus (iuxta *Iſa.32.c* Prophetam) ſicut homo non audiens, & *Luc.21.a* non habens in ore ſuo redargutiones. Dicebat autem: Si uobis dixero, non credetis mihi: ſi autem & interrogauero, nõ reſpõdebitis mihi, ſcieus tempus putationis non dum aduenifſe, nec reſponſuram prorſus vineam ſuam impenſis laboribus: ideſt nec ſi G dei nec boni operis fructum aliquem relaturam. Quare? Quia hyems erat in cordibus perfidorum, & hyemales quidam maliciæ imbres occupauerant terram, iacta ſemina verbi ſuffocare quàm fouere paratiores: ſed & cultus vinearum omnem nihilominus impendendam operam fruſtraturi. Quos uos nec nũc putatis dicere imbres? Iſtosne quos Videmus currentes per aera nubes turbulento Spiritu ſpargere ſuper terram? Non eſt ita. Sed quot de terra in aerem ſurſum ferunt homines turbulenti ſpiritus, ponentes in cœlum os ſuum, & lingua eorũ tranſiens in terram, tanquam pluuia amariſſima terram ipſam paluſtrem ac ſterilem facit, & tam plantis quàm ſatis inutilem, nõ quidem his uiſibilibus atque corporeis ad noſtros utique corporeos uſus datis, de quibus nulla plane ſicut nec de bobus cura eſt Deo. Sed quibus? Profecto quæ ſeuit & plantauit Dei manus & non hominis, quæ & uel germinare vel radicari in fide & charitate poterant, & fructus parturire ſalutis, ſi bonis & tẽporaneis imbribus rigaretur. Animæ denique ſunt pro quibus Chriſtus mortuus eſt.

Væ nubibus pluentibus iſtiuſmodi imbres ſuper eas qui lutum faciant, fructum non afferant. Nam ſicut ſunt & bonæ & malæ arbores ferentes quæque fructus pro ſui diſſimilitudine differentes, bonæ uidelicet bonos, & malę malos: ita & arbitror nubes & bonas quæ bonos, & malas quæ malos pluant imbres. Et uide ne forte innueret nobis hanc nubium imbriumque H differentiam, qui dicebat: Mandabo nubi *Iſa.5.b* bus meis ne pluant ſuper eam (haud dubiũ quin ſuper uineam) imbrem. Cur putas adiũxiſſe ſignanter, Meis, niſi quia ſunt & malæ nubes, quæ non ſunt eius? Tolle tolle (inquiunt) crucifige eum. O nubes uiolen- *Ioan.19.c* tas & turbidas. O imbrem procelloſum, ô torrentem iniquitatis, euertere magis quã fœcundare idoneum. Nec minus malus minusue amarus, minori licet impetu proruẽs, imber ille qui ſubſecutus eſt. Alios ſaluos *Luc.23.d* fecit, ſeipſum non poteſt ſaluum facere? Chriſtus rex Iſrael deſcendat nũc de cruce, & credimus ei. Philoſophorum uentoſa loquacitas non bonus imber eſt, qui ſterilitatem magis intulit terris quàm fertilitatem. Multo magis praua dogmata hęreticorum, mali imbres ſunt, quæ pro fructibus ſpinas producunt & tribulos. Mali imbres etiam traditiones phariſęorum, quos Saluator redarguit, & ipſi nubes malæ. Et niſi exiſtimes me iniuriam facere Moyſi, nam bona *Ezę.20.d* nubes eſt illa, non omne quod pluit, uel ipſa bonum tamen dicam, ne illi contradicam qui ait: Dedi illis, id eſt Iudæis, præcepta non bona, haud dubium quin per Moyſen, & iuſtificationes in quibus non viuent in eis. Literalis illa (uerbi cauſa) obſeruatio ſabbati ſonantis requi- *2. Marc.7.a* em non donantis, indictus ſacrificiorum ritus, interdictus porcinæ carnis eſus, nonnullorumque ſimilium quæ immunda à Moyſe cenſentur, pluuia eſt hoc totum ex illa nube deſcendens: ſed nolo

in

Universidad de Deusto
Biblioteca

in agrum vel ortum meum quandoque de-
1 scendat. Fuerit, sane bona suo tẽpore, post tempus si venerit, non bonam iam censeo. Omnis etiam lenis, & leniter descẽdens pluuia, si sit intempestiua, molesta est. Donec ergo istiusmodi aquæ pestilentes occupauerunt terram, & inualuerunt super eam, tempus suum vineæ non habuerunt, nec fuit q̃ sponsa inuitaretur ad putãdas vineas. Cæterum illis decurrentibus terra apparuit arida & flores apparuerunt in ea, significantes tẽpus putationis adesse. Quoties quando hoc fuit? Quando putas, nisi cum refloruit ea ro Christi in resurrectione? Et hic primus, & maximus flos qui apparuit in terra nostra, nam primitiæ dormientium Christus.
1.Co.15.c Ipse inquam flos campi, & lilium conuallium
Cant.2.a Iesus, ut putabatur filius Ioseph à Naza-
Luc.3.e reth, quod intepretatur flos. Is ergo flos
Mat 27.f apparuit primus, non solus. Nam, & multa corpora sanctorum qui dormierant, pariter surrexerunt, qui veluti quidam lucidissimi flores simul apparuerũt in terra nostra. Denique venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Flores etiam fuerunt qui primi crediderunt de populo, primitiæ sanctorum. Flores eorum miracula instar florum producentia fructum fidei. Nam postquam ille infidelitatis imber aliquantulum vel ex parte abiit, & recessit secuta mox est pluuia voluntaria quã segregauit Deus hæreditati suæ & flores apparare cœperunt.
psal. 84.b Dominus dedit benignitatem, & terra no-
Act. 2. g. stra dedit flores suos, ita ut vna Dic tria mi
& 4.a lia, in alia quinque milia de populo credeK rent, adeo in breui creuit florum numerus, id est credentium multitudo. Et non potuit gelu malitiæ prçualere aduersus flores qui apparebant, nec prærripere (ut afflolet) fructũ vitæ quam promittebant. Nam cum omnes qui crediderant, induerentur virtute ex alto: surrexerunt ex eis homines qui minas hominũ cõtempserunt, fortes in fide, pasi
1. Pet. 5.c sunt quidem qui plurimos contradictores, sed non cesserunt, neque subterfugerũt quo minus, & facerẽt & annunciarẽt opera Dei.
psa. 125.a Nam iuxta illud in psalmo spiritualiter qui
& 106.d dem, & seminauerũt agros, & plãtauerunt vineas, & fecerunt fructum natiuitatis. Processum temporis tempestas sedata est, & pace reddita terris creuerunt vineæ, & propagatæ, & dilatatæ sunt, & multiplicatæ super numerum. Et tunc demum sponsa ad vineas inuitatur, non quidem ad plantandum, sed ad putandum quod plantatũ iam erat. Opportune quidem, nam id opus pacis tẽ- Ser.1.3.
pus requirebat. quando etenim persecutio nis tempore id liceret? Alioquin sumere in manus gladios ancipites, facere vindictã in nationibus, increpationes in populis, al- Ibidem.
ligare reges eorum in compedibus, & nobi les eorum in manicis ferreis, & facere in eis iudicium conscriptum: hoc quippe putare uineas est. Hæ inquam omnia tunc vel pacis tempore actitantur in pace: Et de his latis. Poterat etiam finiri sermo, si prius quęque uestrum iuxta morem meum de sua vinea monuissem. Quis enim ita ad unguem omnia à se superflua resecauit, ut nil se habere putet putatione dignum? Credite mihi, & putata repullulant, & affugata redeunt, & L reaccenduntur extincta, & sopita denuo excitantur. Parum est ergo semel putasse, sæpe putãdum est, immo si fieri possit semper quia semper quod putari oporteat (si non dissimulas) inuenis. quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras si uitia pu- Iacob. 3.c
tas emortua, & non magis suppressa. Velis Rom. 6.a
nolis intra fines tuos habitat lebuleus subiu gari potest, sed non exterminari. Scio (inquit) quia non habitat in me bonum: parum est nisi, & malum inesse fateatur. Ait, Non quod volo bonum hoc ago, sed quod odi malum illud facio. Si autẽ quod odi illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Aut te ergo si audes præser apostolo (nempe ipsius ista nox est) aut fatere cum illo te quoque vitiis non carere. Mediũ denique uitiorum uirtus tenet, ac proinde sedula eget non solum putatione, sed incircuncisione. Alioquin verendum ne circunquaque a lambentibus vel potius à rodẽtibus vitijs illa dum neſcis paulatim elangueat, aut si supercrescrint, suffocetur. Vnum in tanto discrimine consilium est, obseruare diligenter, & mox vt renascentium capita apparebunt, prompta seueritate succidere. Non potest virtus cum vitiis pariter crescere. Ergo ut illa vigeat, ista crescere non sinantur. Tolle superflua, & salubria surgunt, vtilitati accerdit quicquid cupiditati demis. Demus operam putationi. Putetur cupiditas ut virtus roboretur. Nobis fratres, putationis semper est tempus, sicut semper est opus. Confido enim quia nobis hyems iam transiit. Scitis quam hyemem dicam? Timorem il Cant.2.a
lum qui non est in charitate. qui cũ omnem

initiet ad sapientiam, neminem cõsummat: quoniam superueniens charitas extundit illum tanquam hyemem æstas. Aestas.n. charitas est. Quæ si iam venit, immo quia venit (sicut iussũ est mihi sentire de vobis) siccauerit necesse est omnem hyemalẽ imbrem, omnem videlicet anxietatis lachrymam, quam amara recordatio peccati, & timor ante extorquebat iudicij. Itaque (q̃ non dubius dico) etsi non de omnibus vobis profecto de pluribus hic iam imber abiit & recessit. Nam, & flores apparent, indices pluuiæ suauioris. Habet, & æstas pluuias suas suaues, & vberes. Quid dulcius lachrymis charitatis: Flet quippe charitas, sed ex amore, non ex mœrore. Flet ex desiderio. Flet cum flentibus. Tali imbre non ambigo rigatos vberius actus obedientiæ vestrę, quos lætus intueor, non murmure tetros, non tristitia subobscuros: sed quodã spirituali gaudio iucundos, & floridos. Sic sunt ac si semper flores gestetis in manibus: Ergo si hyems transiit, imber abiit, & reces sit, si demum flores apparuerunt in terra nostra, & subinde quædam spiritualis gratia vernalis temperies tempus putationis indicit, quid restat nisi vt de cætero totis incumbamus huic operi tam sancto, tã necessario? Ser.3.c Scrutemur (iuxta prophetam) vias nostras & studia nostra, & in eo se quisque iudicet profecisse: non cum non inuenerit quod reprehendat, sed cum quod inuenerit repreA hendere. Tunc te non frustra scrutatus es, si rursum opus esse scrutinio aduertisti. Et to tiens non te fefellit inquisitio tua, quotiẽs iterandam putaueris. Si autẽ semper hoc cum opus est facis, semper facis. Semper ergo opus esse tibi memineris superni auxilij, & misericordiæ sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De gemitibus animæ suspirantis ad cœlestem patriam. & de commendatione castitatis & viduitatis. Sermo LIX.

Cant.2.c

VOx turturis audita est in terra nostra. Minime iã dissimilare queo q̃ ecce secundo is qui de cœlo est de terra loquitur. Vtique tam dignanter, tã socialiter, quasi unus Ibidem. de terra. Sponsus est iste. Qui cum premisset flores apparuisse in terra, adiunxit, nostra: & nunc nihilominus vox (inquit) turturis audita est in terra nostra. Ergone ratione carebit Deo quidem tam inlueta (ne dicam indigna (locutio? Nusquam) ut opinor) de cœlo sic locutum reperies nusquã alibi de terra. Aduerte igitur quantæ suauitatis sit, Deum cœli dicere in terra nostra. Quique terrigenæ, & filij hominum audite: Magnificauit dominus facere nobiscum. Psl.125.a Multũ illi cum terra, multũ cum sponsa quã de terris sibi asciscere placuit. In terra (inquit) nostra. Non plane principatum sonat vox ista, sed consortium, sed familiaritatẽ. B Tanquam sponsus hoc dicit, non tanquam Dominus. Quid? Conditor est, & conditum se reputat. Amor loquitur, qui dominum nescit: Carmen nimirum amoris est, nec aliis hoc quã amatoriis fulciri oportuit. Amat, & Deus, nec alliunde hoc habet, sed ipse est unde amat. Et ideo vehementius, quia non amorem tam habet, quàm hoc est ipsa. Verum quos amat, amicos habet non seruos. Denique amicus fit de magistro: nec enim amicos discipulos diceret, si non essent. Vides amori cedere etiam maiestatem? Ita est fratres, neminem suspicit amor, sed ne despicit quidem. Omnes ex æquo intuetur qui perfectè se amant, & in seipso celsos humilesque contemperat, nec modo pares, sed unum eos facit. Tu deum forsitan adhuc ab hac amoris regula excipis putas: sed qui adhæret Deo, unus spi- 1. Cor.6.d
ritus est. Quid miraris hoc? Ipse factus est tanquam vnus ex nobis. Minus dixi non tanquam unus, sed unus. Parum est parem esse hominibus, homo est. Inde terram nostram vendicat sibi, sed quasi patriã non quasi possessionem. Quidni uendicet? Inde illi spõsa, inde subsistantia corporis. In de spõsus ipse, inde duo in carne una. Si ca- Ibidem,
ro una, cur non, patria una? Cœlum cœli Psa.113.d
domino (inquit) terram autẽ dedit filiis hominum. Ergo ut filius hominis hæreditat terram, vt dominus subiicit, ut conditor administrat, vt sponsus communicat. Dicendo nempe, in terra nostra, proprietatem profecto abnuit, societatem non respuit. Et C hæc pro eo quod sponsus tam benigno usus est uerbo, ut dignatus sit dicere in terra nostra. Nunc cętera uideamus. Vox turturis Cant.2.c
audita est in terra nostra. Et hoc indicium est transactæ hyemis, tempus nihilominus putationis adesse denuntians. Id iuxta literã Alias turturis uox non dulce admodũ sonat sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed signat dulcia. Ipsa auicula, si emis, non magni: si discutis, non parui precij est. Et vox quidem gementi, quam canenti similior, peregrinationis nostræ nos admonet. Illius doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum sed mihi planctū moueat. Vere turturem exhibes, si gemere doceas. Et si persuadere vis, gemendo id magis quàm declamando studeas oportebit. Exemplum sane tum in aliis multis, tum vel maxime hoc in negocio verbo efficacius est. Dabis voci tuæ uocem virtutis, si quod suades prius tibi illud cognosceris persuasisse. Validior operis, quã oris uox. Fac ut loqueris, & non solum me facilius emendas, sed te quoque non leui liberas probro. Non iam pertinebit ad te si quis dicat: Alligant onera grauia & importabilia, & imponunt ea in humeros hominũ, digito autem suo nolunt ea mouere. *Mat.23.a*

Sed neque illud verearis oportet: Tu qui alios doces, teipsum non doces? Vox turturis audita est in terra nostra. *Rom.2.c*

Donec homines pro Dei cultu meredem tantum in terra, & tantum terram acceperunt (illam vtique lacte & melle manãtem) minime se cognouerunt peregrinos super terram, nec more turturis ingemuerunt veluti patriæ reminiscentes: magis autem pro patria exilio abutentes, dederunt se comedere pinguia, & bibere mulsum. Ita tam diu non est uox turturis audita in terra nostra. Vbi ergo regni cœlorum promissio facta est, tunc intellexerunt homines se non habere hic ciuitatem manentem sed futuram inquirere tota auiditate cœperunt, & tunc primum manifeste sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque iam anima Christi præsentiam suspiraret, regni dilationem moleste ferret, desideratam patriam gemitibus & suspirijs à longe salutaret: nonne tibi videtur vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis quæcunque anima in terris ita fecisset? Extunc ergo & deinceps vox turturis audita est in terra nostra. Quidni moueat mihi crebras lachrymas & gemitus quotidianos Christi absentia? Dñe ante te omne desideriũ meũ & gemitus meus à tenon est absconditus. Laboraui in gemitu meo, tu scis, sed beatus qui dicere potuit: Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Non solum autem mihi, sed & omnibus qui diligunt aduentum eius, gemitus isti compertus sunt. Hoc quippe est quod ipse aiebat. Num quid possunt, inquit, filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies cũ auferetur ab eis sponsus & tunc lugebunt. Ac si diceret: tunc vox turturis audietur. Ita est Iesu bone, uenerunt dies illi. Nam & ipsa creatura ingemiscit & parturit usque adhuc, reuelationem filiorũ Dei expectans. Non solum autem illa, sed & nosipsi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei expectantes redemptionem corporis nostri: hoc scientes, quia quandiu sumus in corpore hoc, peregrinamur a Domino. *Mat.9.b* *Cant.2.c* *psal.37.b* *psal.6.a* *Rom.8.d* *2.Cor.5.b*

Nec vacui gemitus, quibus è cœlo tam misericorditer respondetur: Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam: dicit dominus. Fuit & in tempore patrum vox ista gementium, sed rara & penes quemque suus gemitus. Vnde & dicebat quis: Secretum meum mihi, secretum meum mihi. Sed & qui aiebat: Gemitus meus à te non est absconditus; profecto monstrabat absconditum esse quod non esset absconditus. Et ideo soli Deo non esset absconditus. Et ideo tunc dici non potuit: Vox turturis audita est in terra nostra: quoniam secretum adhuc paucorum iam tunc in multitudinem non extuit. At vbi palam clamatum est, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens, ad omnes iam cœpit pertinere gemitus iste turtureus, & vna omnibus esse gemendi ratio, quia omnes sciebant dominum, secundum quod in Hieremia legitur: Et cognoscent me omnes a minimo usque ad maximum, dicit dominus. Cæterum si multi gementes, quid sibi vult vnius expressio? *Esa.24.f* *Psal.37.b* *Cant.2.c* *Col.3.a* *Hier.31.d*

Vox turturis, inquit. Quare non turturum? Forte apostolus id soluit, vbi ait. Quia ipse spiritus postulat pro sanctis, gemitibus inenarrabilibus. Ita est. Ipse inducitur gemens, qui gementes facit. Et quamlibet multi sint quos ita gemere audias, vnius per omnium labia uox sonat. Quidni illius qui ipsam in ore singulorum pro quorũque necessitatibus formauit? denique vnicuique datur manifestatio spiritus ad vtilitatẽ. Sua uox quemque manifestum facit, & præsentem indicat. Et audi ex Euangelio, quod uocem, habeat Spiritus sanctus

sanctus. Spiritus (inquit) ubi uult spirat, & uocem eius audis, & nescis unde ueniat, aut quo uadat. Et si ille nesciebat qui literam occidentem docebat mortuos, magister mortuus: nos sciamus qui translati de morte ad uitam per uiuificantem Spiritum, certo, & quotidiano experimento, ipso nos illuminãte probamus uota, & gemitus nostros ab ipso uenire, & ad eum ire, illicque inuenire misericordiam in oculis Dei. Quãdo enim sui Spiritus uocem irritam faceret Deus? At ipse scit quid desideret Spiritus, quia secundum Deum postulat pro sanctis. Nec soli commendant turturem gemitus, commendat, & castitas. Huius denique merito digna fuit dari hostia pro uirgineo partu. Sic quippe habes: Par turturum, aut duos pullos columbarum. Et licet alias quidẽ per columbam Spiritus sanctus soleat designari: tamen quia libidinosa auis est, non decuit offerri eam in sacrificium Domini, nisi ea sane ætate qua nesciret libidinem:

At turturis non designatur ætas, quoniã agnoscitur castitas in quacunque ætate. Denique compare uno contenta est: quo amisso, alterum iam non admittit, numerositatẽ secundis hominibus nuptiarum redarguens. Nam etsi forsitan culpa propter incontinentiã uenialis est, ipsa tamen tanta incontinentia turpis est. Pudet ad negocium honestatis rationem non posse in homine, quod natura posuit in uolucre.

Cernere enim est turturem tempore suæ uiduitatis, sanctæ unduitatis opus strenue atque infatigabiliter exequentem. Vide ubique singularem, ubique gementem audias, nec unquam in uiridi ramo residentem prospicies, ut tu ab eo discas, uoluptatum uirentia uelut uirulenta uitare. Ad de quod in iugis montium, & in summitatibus arborum frequentior illi conuersatio est: ut quod uel maxime propositum pudicitiæ decet, doceat nos terrena despicere, & amare cœlestia. Ex quibus colligitur q uox sit turturis, etiam prædicatio castitatis. Neque enim à principio uox ista in terris audita fuit, sed magis illa: Crescite, & multiplicamini, & replete terram. Increm profecto uox illa puducitiæ sonuisset, secundum prepalata resurgentium patria: in qua longe scelicius homines neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in cœlis. Tu ne uoci illi tempus fuisse tunc dicas, cũ maledicto omnis subiacebat sterilis in Israel, cum patriarchæ ipsi plures simul haberent uxores, cum frater fratris absque liberis defuncti semen suscitare ex lege compellebatur?

At ubi insonuit ex ore cœlestis turturis cõmendatio illa spadonum qui se castrauerũt propter regnum Dei, & item alterius cuiusdam castissimæ turturis consilium de uirginibus ubique inualuit: tunc primum dici ueraciter potuit, quia vox turturis audita est in terra nostra. Ergo si in terra nostra & flores apparuerunt, & uox turturis audita est: profecto, & usu ueritas comperta est & auditu. Vox quippe auditur, flos cernitur. Flos miraculum est, ut nostra superior interpretatio habet, quod uoci accedens fructum parturit fidei. Etsi fides ex auditu, sed ex usu confirmatio est. Sonuit vox, splenduit flos, & ueritas de terra orta est, per fidelium confessionem uerbo signoque pariter concurrentibus in testimonium fidei. Testimonia ista credibilia facta sunt nimis, dum flos uoci, auri oculus attestatur. Audita uisa confirmant, ubi duorum testimonium (auris loquor, & oculi) ratũ fit. Propterea Dominus aiebat. Ite renũciate Ioanni (eius nempe discipulis loquebatur) quæ audistis & vidistis. *Cant.2.c* *H* *psal.84.b* *psal.92.a* *Luc.7.d*

Nec breuius illis nec planius, intimari fidei ualuit certitudo. Eadẽ sane in breuis etiã uniuersæ terræ persuasio facta est, eodem argumenti compendio. Quæ audistis (inquit) & uidistis. O uerbum abbreuiatum: artamen uiuum, & efficax. Haud dubius profecto assero, quod auribus oculisque percepi. Intonat tuba salutaris, coruscant miracula & mundus credit. Cito persuadetur quod dicitur, dum quod stupetur, ostenditur. Habes autem, quia profecti Apostoli prædicauerunt ubique Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. *Mat.16.d*

Habes in monte stupenda claritate transfiguratum, & nihilominus superna testificatum uocem. Habes in Iordane similiter, & columbam designantem, & nocem testificãtem. Itaque hæc duo ubique pariter uox, & signum ad introducendam fidem ex diuina largitate concurrunt, ut latus ad animã per utrasque fenestras ingressus pateat ueritati. Sequi. Ficus protulit grossos suos. Nõ comedamus ex eis, nec. n. esui habiles sunt ob immaturitatem sui. Bonarum ficuum habent *I* *Cant.2.c*

Universidad de Deusto
Biblioteca

bent speciem: sed similitudinem, non saporem, forte hypocritas designantes. Non abiiciamus tamen, aliàs forsitan his opus habebimus. Alioquin saris per seipsos leuiter, & ante tempus cadent sicut fœnum tectorum, quod priusquam euellatur exaruit: ego de hypocritis dictum reor. Non sine causa tamen in carmine nuptiali eorũ mentio facta est. Erunt sine dubio, etsi nõ esui, usui qualicunque. Multa in nuptijs præter dapes necessarie procurãtur. Ego uero istud adeo minime prætereundum existimo, ut quicquid illud est, inter angustias exterminatum sermonis huius discutere nolim: sed differo in diem alterum, & horam liberiorem. An uero necessarie, uobis tunc experiri licebit: tantum mihi oportunitatem facultatemque obtineant vota uestra ad proferendum quod sentio, in uestram ipsorum ædificationem, in laudem & gloriam spõsi Ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

psa. 128. a

K *De incredulitate Iudæorum, quæ compleuerunt mensuram patrum suorum, occidendo Christum. Sermo. LX.*

Cant. 2. c

Ficus protulit grossos suos. Ex superioribus pẽdet præsens locus: dixerat enim tempus putationis uenisse, tam ex floribus qui iam apparebant, quã ex audita turturis uoce hoc asserẽs. Idipsum adhuc ex grossorum productione affirmat: quia non solum ex floribus & uoce turturis experimentum capitur temporis, capitur & ex ficu. Non enim non est aer indulgentior tunc, cum ficus grossos suos protulerit. Ficus flores non habet, sed pro floribus grossos mittit tempore, quo cæteræ arbores florent. Et quomodo flores apparent & transeunt, ad nihil utiles, nisi quod securi fructus quidem prænuncij sunt: ita & grossi oriuntur: sed immature cadunt, & dant locũ maturandis, ipsi minime habiles ad uescendũ. Et hinc ergo (ut dixi) sumit sponsus experimentum temporis, & argumẽtum suationis, vt non pigritetur pergere sponsa ad vineas: quia non perit opera quæ tempestiua venit. Et litera quidem sic. Quid vero spiritus? Vt plane hoc loco non ficum intuea mur, sed populum: nempe de hominibus cura est Deo, nõ de arboribus. Vere ficus est populus, fragilis carne, paruulus sensu, animo humilis, cuius primi fructus (vt interim nomini alludamus) grossi utique & terreni. Nec enim popularis est studij primum quærere regnum Dei & iustitiã eius: sed ut ait Apostolus, cogitare quæ mundi sunt, quomodo placeant uxoribus: vel illæ uiris. Tribulationem carnis habebunt huiusmodi: sed in nouissimis nõ negamus eos fructus fidei assecuturos, si bonã habuerint nouissimam confessionem, maximeque si carnis opera eleemosynis redemerint. Ergo primi plebium fructus nec fructus sunt, nõ magis quam ficuum grossi. Denique si dignos postmodum fructus pœnitentiæ fecerint (non enim prius quod spirituale est: sed quod (animale) dicetur illis: Quem fructum habuistis tunc, in quibus nũc erubescitis? Ego tamen hoc loco non quemuis populum interpretari liberum puto, vaue tulerunt, dixit, quasi de pluribus: sed quasi de una, protulit, inquit, ficus grossos suos, & (vt sentio ego) quæ est plebs Iudæorũ. Quãta in hanc Saluator parabolice in Euangelio loqui uidetur? ut est illud: Arborem fici habebat quidã plãtatã in uinea sua, &c. Item: Videte ficulneam & omnes arbores. Et Nathanaeli dictum est: Cum esses sub ficu, uidi te. Et rursum maledicit ficulneæ pro eo, quòd non inuenit in ea fructum. Bene ficus, quæ bona licet patriarchæ radice prodierit: nunquam tamen in aliuum proficere, nunquam se humo attollere uoluit, nunquam respondere radici procerita te ramorum, generositate florum, fœcunditate fructuum. Male prorsus tibi cũ tua radice conuenit arbor pusilla, tortuosa, nodosa. Radix enim sancta. Quid ea dignã tuis apparet in ramis? Ficus (inquit) protulit grossos suos. Non hos nobili à radice traxisti semen nequam. Quod in ea est, de Spiritu sancto est, ac per hoc subtile, tenue ac suaue. Tibi unde hi grossi? Et uere quid nõ grossum in gente illa? Nec actus profecto, nec affectus, nec intellectus: sed nec ritus quem in colendo Deum habuit. Nam actus in bellis, affectus in luctu terreno erat, intellectus in crassitudine literæ, cultus in sanguine pecudum & armentorum. At dicit aliquis: Cum istiusmodi grossos non aliquãdo proferre gens illa cessauerit, ergo non aliquando tempus putationis nõ extitit, quia vnũ utrique rei tempus existere

perhibetur. Non ita est. Dicimus mulieres filios procreasse, non cum parturiunt, sed cũ iam pepererunt. Dicimus, & arbores edidisse flores suos, non cum cœperint florere, sed potius cum desierint. Ita hic quoque dictũ est quia ficus protulit grossos suos, non cũ adhuc quos edidit, sed cum totos, id est, cum ad finem peruenit editio. Quæris quo tempore istiusmodi complementum illi populo accidit? Cum Christum occidit, tunc completa est malitia eius, iuxta quod ipse eis prædixerat: Implete mensuram patrũm vestrorum. Vnde in patibulo traditurus iam spiritum, consummatum est, inquit. O quam plenam consummationem dedit grossis suis ficui hæc maledicta, & subinde æterna aridita te damnata? O quam sunt nouissimi peiores prioribus? Incipiens ab inutilibus, ad pernicioſos peruenit, & venenatos. O grossum supereumque affectum, odire hominẽ qui hominum, & corpora sanat, & animas saluat. O nihilominus intellectum grossum, & certe bouinum, qui Deum non intellexerunt, nec in operibus Dei. Nimium me fortasse queratur in sui suggillatione iudæus, qui intellectum illius dico bouinum. Sed legat in Esaia: & plus quam bouinum audiet. Cognouit, inquit, bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: Israel autem non cognouit me, populus meus non intellexit. Vides me iudæe mitiorem ubi prophetæ tuo? Ego te comparaui iumentis, ille subiecit: Quanquam in sua persona prophetã non dixit hoc, sed in Dei, qui Deum se, & ipsis operibus clamat. Et si mihi, inquit, nõ creditis, operibus credite: & si non facio opera patris mei, uolite credere. nec sic tamen cuiglant ad intelligendum. Non fuga dæmoniorum, non obedientia elementorum, nõ uita mortuorum bestialem hãc, & plus quã bestialẽ hebetudinẽ ab eis depellere quuit. De qua non minus mirabili, quam miserabili cæcitate factum est, ut in illud tam horrendum tamque enormiter grossum faciem proruerint, domino maiestatis iniicientes manus sacrilegas. Extunc itaque dici potuit quia ficus protulit grossos suos, cum iam videlicet legitima illius populi esse cœperunt quasi in exitu super summum, ut nouis (iuxta ueterem prophetiam) superuenientibus uetera proiecerẽtur. Nõ aliter sane quam quo grossi cadunt & cedũt suborientibus ficubus bonis. Quandiu, inquit, non cessauit ficus producere grossos suos, non te

Cant. 2. c

uocaui ô sponsa, sciens non posse vna prodire optimas ficus. Nunc autem productis, qui prius producendi erant, non iam intempestiue te inuito, cum boni ac salutares fructus in proximo esse noscantur, inutiles expuncturi. Nam uineæ, inquit, florentes odorem dederunt, quod nihilominus appropinquantis fructus iudicium est. Hic odor serpentes fugat. Aiunt florescentibus uineis omne reptile uenenatum cedere, loco, nec ullatenus nouorum ferre odorem florum. Quòd utolo attendant nouicij nostri, & fideliter agant, cogitantes qualem spiritum acceperunt, cuius primitias dæmones non sustinent. Si sic nouicius feruor, quid erit absoluta perfectio? Perpendatur ex flore fructus, & saporis virtus ex ui æstimetur odoris. Vineæ florentes odorem dederunt. Et in principio quidem sic fuit. Ad prædicationem nouæ gratiæ secuta est nouitas uitæ in his qui crediderunt, qui conuersationem suam inter gentes habentes bonam, Christi- 2. Cor. 2. d erant bonus odor in omni loco. Odor bonus, testimonium bonum. Hoc de bono opere tanquam de flore odor procedit. Et quoniam tali flore, & tali odore inter primordia nascentis fidei fideles animę ueluti quædam spirituales vineæ refertæ apparuerunt, habentes testimonium bonum, & ab his qui foris erant, non incongrue (ut opinor) de ipsis dictum sentimus quia vineæ florentes odorem dederunt. Ad quid? Vt C eo sane prouocati etiam quia necdum crediderant, ex bonis operibus illos considerantes glorificarent, & ipsi Deum, atque ita eis odor vitæ ad uitam esse inciperet. Idcirco ergo dedisse odorem non immerito referuntur, qui non suam gloriam, sed aliorum de sua bona opinione, quæsiere salutem. Alioquin poterant more quorundam quæstum æstimare pietatem, uerbi gratia, ostentationis mercedis. At illud esset non dare odorem, sed uendere. Nunc uero quia omnia sua in charitate faciebant, non plane uendiderunt odorem, sed dederunt. Cæterum si vineæ animæ, flos opus, odor opinio est, fructus quid? Martyrium. Et uere fructus uitis, sanguis est martyris. Cum dederit, psa. 126. a inquit, dilectis suis somnum, ecce hæreditas domini filij merces fructus ventris. Propemodum dixissem, fructus vitis. Quidni sanguinem vuę dixerim meraciſsimum, sanguinem innocentis, sanguinem iusti? Quidni multum rubens probatum, preciosum, pla-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne de vinea Soreth, torculari passionis expressum? Denique preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius. Hæc pro eo, q̃ dictum est uineas florentes odorem dedisse. Ita si ad tempora gratiæ hunc locum respicere malimus, aut si placet magis referri ad patres (nam uinea Domini Sabaoth domus Israel est) erit sensus: Christum in carne nasciturum, & moriturum odorauerunt prophetę, & patriarchæ: sed non dederunt, tũc eundem odorem suum, quia non exhibuerunt in carne, quem in Spiritu præsenserũt. Non dederunt odorem suum, nec secretum suum publicauerunt, expectantes, vt reuelaretur in suo tempore. Quis sane tunc caperet sapientiam in mysterio absconditam, in corpore non exhibitã? Ita uineæ tunc quidẽ non dederunt odorem suum. Dederunt autem postea, cũ per successiones generationũ nascentem ex ie Christũ, secundum carnem partu uirgineo seculis ediderunt. Tunc plane, inquam spirituales illæ uineæ dederunt odorem suum, cum apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri Dei, & cœpit præsentem habere mundus, quem pauci adhuc absentem præsenserant. Vir ille (uerbi causa) qui Iacob tangens, & Christum sentiens. Ecce, inquit, odor filij mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Dominus: cum hoc dicebat, habebat delicias suas sibi, nec cuiquam illas communicabat. At ubi venit plenitudo temporis, in quo misit Deus filium suũ factum ex muliere, factũ sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret: tunc prorsus odor ille qui in illo erat sese, ubique sparsit adeo vt a finibus terræ ipsum sentiẽs clamaret Ecclesia. Oleum effusum nomen tuum: currerentque adolescentulæ in odore olei. Ita ista vinea dedit odorem suum, & eo tempore dederunt, & cęteræ in quibus hic ipse odor uitę extiterat. Quidni dederunt, è quibus Christus, secundum carnem? Dictum est itaque uineas dedisse odorem, siue, quia fideles animę bonam de se vbique opinionem spargunt, siue q̃ palam facta sunt mundo oracula, & reuelationes patrũ, & in omnem terram exiuit odoratus eorũ, dicente Apostolo. Manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatũ est in spiritu, apparuit angelis prædicatũ est gentibus, creditũ est mundo, assumptum est in gloria. Mirum uero si nec ficus, nec uineæ istæ aliquid habent, quod mores ędificet. Ego hunc locum arbitror esse, & moralem. Dico autem per gratiam Dei, quæ in nobis est, & ficus nos habere, & vineas. Ficus quidem, qui suauiores in moribus sunt: uineas uero, qui spiritu feructiores. Omnis qui se inter nos communiter socialiterque agit, & non solum sine querela conuersatur inter fratres, sed & multa cum suauitate fruendum se omnibus præbet in omni officio charitatis, quidni illum uicem agere ficus conuenientissime dicam. Qui tamen grossos suos prius protulerit proiecerit̃que oportet: timorem utique iudicij, quẽ perfecta charitas foras mittit, & amaritudinem peccatorũ, quę uerę confessioni, & infusioni gratię, crebrarumque profusioni lachrymarum cedat necesse est: cęteraque talia instar grossorum præcuntia fructum fuæ uitatem, quę uos quoque per uosmetipsos cogitare potestis. Vt tamen adhuc ego aliquid adijciã de eiusmodi q̃ occurrit, uideté ne forte etiam, hęc inter grossos deputari possint, scientia, prophetia, linguæ, similiaque. Etenim ista morte grossorum deficere habent, & cedere melioribus, dicente Apostolo, quia & scientia destruetur, & prophetiæ euacuabuntur, & linguę cessabunt. Fidẽ quoque ipsam intellectus excludet, spęique succedat usus necesse est. Quod enim videt quis, quid sperat? Sola non excidit charitas, sed illa qua Deus toto corde, tota anima, tota uirtute diligitur. Ideo hãc minime grossa annumerauerim, ne ad ficum quidem discrimen pertinere, sed ad uineas. Iam qui uineæ sunt, seueriores nobis, quã suauiores se exhibeant in spiritu uehementi agentes, zelantes pro disciplina uicia acerrime corripientes, aptantes sibi cõgruentissime uocem illam. Nonne qui oderunt te Domine oderam, & super inimicos tuos tabescebam? Item: Zelus domus tuę comedit me. Et mihi quidem illi in dilectione proximi, isti in dilectione Dei eminere uidentur. Sed libet pausare sub hac uite, & sub hac ficu, Dei proximique obumbrat dilectio. Vtraque teneo, cum te amo Domine Iesu Christe, qui meus proximus es: quoniam homo es, & fecisti mecum misericordiam, & nihilominus es super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter

Qualiter ecclesiæ reperit diuitias diuinæ misericordiæ in foraminibus uulnerum Christi: & de fortissimine martyrum, quam a Christo receperunt.

Sermo LXI.

Vrge amica mea, sponsa mea, & ueni. Commendat sponsus multiplicem dilectionem suam iterando amoris uoces. Nam iteratio affectionis expressio est, & q̃ rursum ad laborem vineæ rum solicitat dilectam, ostendit quam sit de animarum salute solicitus. Nam uineas animas esse iam audistis, non immoremur superuacue in his, quę dicta sunt. Videte sequentia. Sponsam tamen nusquam (ut memini) in hoc toto opere aperte adhuc nominarat nisi modo cum ad uineas ruit, cum uino charitatis appropinquitur. Quæ cũ uenerit, & perfecta fuerit, fiet spirituale coniugium, & erunt duo nõ in carne una, sed in uno spiritu: dicẽte Apostolo: Qui adhæret Deo, vnus spiritus est. Sequitur: Colũba mea in foraminibus petræ, in cauernis maceriæ, ostende mihi faciem tuam, sonet uox tua in auribus meis. Amat, & gergit amatoria loqui. Columbã denuo blandiendo uocat, tuam dicit, & sibi asserit propriã quodq̃ ipse rogari obnixus ab illa solebat, ipsius nunc uersa uice, & conspectũ postulat, & colloquiũ. Agit, ut sponsus: sed ut uerecundus, publicũ erubescet, decernitque frui delicijs suis in loco sequestri, utique in foraminibus petræ, & in cauernis maceriæ. Puta ergo sic dicere sponsum: Ne uineas amica, quasi hæc ad quam te hortamur opera vineæ rum, negocium amoris impedire seu interrumpere habeat. Erit certe, & aliquis vsus in ea ad id quod pariter optamus. Vineæ sane macerias habent, & diuersoria grata uerecundis. Hic literalis lusus. Quidni dixerim lusum? Quid n. serium habet hæc litera? series? Ne auditu quidem dignum quod forte sonat, si nõ intus adiuuet spiritus infirmitatem intelligentiæ nostræ. Nec ergo remaneamus foris, ne & turpium (quod absit) amorum uideamur lenocinia recusare: afferte pudicas aures ad sermonẽ qui in manibus est de amore, & cũ ipsos cogitatis amantes, non uirũ, & fœminã, sed uerbũ, & animã sentatis oportet. Et si Christum, & ecclesiã dixero quid est, nisi q̃ ecclesię nomine non una anima, sed multarum unitas, uel potius unanimitas designat? Nec sane foramina petræ, aut cauernas maceriæ, latebras putetis operantium iniquitatem, nequa prorsus suspicio subeat de operibus tenebrarũ. Alius hunc locũ ita exposuit, foramina petræ uulnera Christi interpretans. Recte omnino, nam petra Christus. Bona foramina, quæ fidem astruunt resurrectionis, & Christi diuinitatem. Dominus meus, inquit, & Deus meus. Vnde hoc reportarum oraculũ, nisi ex foraminibus petræ? In his passer inuenit sibi domum, & turtur nidũ, ubi reponat pullos suos. In his se columba tutatur, & circumuolitantem intrepida intuetur accipitrem. Et ideo ait: Columba mea in foraminibus petræ. Vox columbæ. In petra exaltauit me. Et item. Statuit, inquit, supra petram pedes meos. Vir sapiens ædificat domum suam supra petram, quod ibi nec uentorum formidet iniurias, nec inundationum. Quid non boni in petra? In petra exaltatus, in petra securus, in petra firmiter sto. Securus ab hoste, fortis a casu, & hoc quoniã exaltatus a terra. Anceps est enim, & caducum terrenũ omne. Conuersatio nostra in cœlis sit, & nec cadere, ne deiici formidamus. In cœlis petra, in illa firmitas atque securitas est: Petra refugium herinacijs. Et reuera ubi tuta firmaque infirmis securitas, & requies, nisi in uulneribus saluatoris? Tanto illi securior habito, quanto ille potentior est ad saluandum. Fremit mũdus, premit corpus, diabolus insidiatur, non cado: fundatus enim sum supra firmam petram. Peccaui peccatũ grande, turbatur conscientia, sed nõ perturbabitur, quoniam uulnerum domini recordabor. Nempe uulneratus est propter iniquitates nostras. Quid tam ad mortem quod non Christi morte saluetur? Si ergo in mentem uenerit tam potens tamque efficax medicamentum, nulla iam posium morbi mali gnitate terreri. Et ideo liquet errasse illum qui ait: Maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear. Nisi quòd nõ erat de membris Christi, nec pertinebat ad eum de Christi merito, ut suum præsumeret, suum diceret, quod illius esset tanquam rem capitis membrũ. Ego uero fideiter quod ex me mihi deest, usurpo mihi ex uisceribus domini, quoniam misericordiæ affluunt, nec desunt foramina per quę affluant. Foderunt manus eius, & pedes, latusque lacea foramina per has rimas licet mihi sugere mel de petra, oleũq. de saxo durissimo, id est, gustare

Universidad de Deusto
Biblioteca

psal. 33. b & uidere quoniam suauis est Dominus.
Hier. 29. c Cogitabat cogitationes pacis, & ego nesciebam. Quis enim cognouit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? At clauis reserans clauus penetrans factus est mihi, ut uideam uoluntatem Domini. Quidni uideam per foramen? Clamat clauus, clamat uulnus quòd uerè Deus sit in Christo mundum reconcilians sibi. Ferrum pertransijt animam eius, & appropinquauit cor illius, ut non iam non sciat compati infirmitatibus meis. Patet arcanum cordis per foramina corporis, patet magnum illud pietatis sacramentum, patent uiscera misericordiæ Dei nostri, in quibus uisitauit nos oriens ex
K
Luc. 1. g alto. Quidni uiscera per uulnera pateant? In quo.n. clarius, quam in uulneribus tuis eluxisset, quòd tu Domine suauis, & mitis, & multæ misericordiæ? Maiorem enim misericordiam nemo habet, quam vt animam suam ponat, quis pro addictis morti, & dānatis. Meum proinde meritum, miseratio Domini. Non plane sum meriti inops quā-
Thre. 3. c diu ille miserationum non fuerit. Quòd si misericordiæ Domini multæ, multus nihilominus ego in meritis sum. Quid enim si multorum sim mihi conscius delictorum? Nempe vbi abundauit delictum, superabū-
Rom. 5. d dauit, & gratia. Et si misericordiæ Domini ab æterno, & vsque in æternū, ego quoque misericordias Domini in æternum cantabo. Nunquid iustitias meas? Domine memorabor iustitię tuæ solius. Ipsa est enim & mea.
Psal. 70. c Nempe factus es mihi tu iustitia a Deo. Nunquid mihi uerendum, ne non una am bobus sufficiat? Non est pallium breue,
Esa. 28. f quod (secundum prophetam) nō possit operire duos. Iustitia tua iustitia inæternum.
psal. 118. f Quid longius æternitate? Et te pariter, & me operiet largiter larga, & æterna iustitia.
L Et in me quidem operit multitudinem pec-
psal. 30. c catorum, in te autem Domine, quid nisi pietatis thesauros, diuitias bonitatis? Hæ in foraminibus petræ repositæ mihi. Quam magna multitudo dulcedinis tuæ in illis, oper-
1. Cor. 2. c tæ quidem, sed in his qui pereunt. Vt quid enim sanctum detur canibus, uel margaritæ porcis? Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum, etiam, & aperuit foraminibus introduxit in sancta, quanta in his multitudo dulcedinis, plenitudo gratiæ, perfectoque uirtutum. Ibo mihi ad illa sic reserta
Hie. 48. c cellaria, atque ad admonitionem prophetæ relinquam ciuitates, & habitabo in petra, ero quasi columba nidificans in summo ore
Exo 33. d foraminis, ut cum Moyse positus in foramine petræ, transeunte Domino mereat salte posteriora eius prospicere. Nam faciem sanctis, ideſt, incommutabilis claritatem quis uideat, nisi qui introduci iam meruit non in sancta, sed in sancta sanctorum? Nec uilis ta men, aut contemnenda posteriorum contemplatio. Contemnat Herodes ego tanto magis non contemno, quanto magis contempribilem se ostendit Herodi. Habent etiam aliquid & posteriora Domini, quod uidere delectet. Quis scit si conuertatur, & ignoscat Deus, & relinquat post se benedictionem? Erit cum ostendet faciem suam, & salui erimus. Sed interim pręueniat nos in benedictionibus dulcedinis, illis utique quas post se relinquere consueuit. Nunc dignationis suæ posteriora demōstret, aliàs in gloria dignitatis faciem suam demonstraturus. Sublimis in regno, sed suauis in cunce. In hac me uisione pręueniat, in illa adimpleat. Adimplebis me, ait, lætitia cū uultu tuo. Vtraq. uisio salutaris, utraq. suauis, sed illa in sublimitate, ista in humilitate. Illa in splēdore, hæc in pallore est. Denique (inquit) aurum, quàm fulgens auri chalcū: & quod non in morte pallescat? Sed melius pallens aurum, quàm fulgens auri chalcū: & quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. Aurum uerbum, aurum sapientia est. Hoc aurum semetipsum decolorauit abscōdens formam Dei, & formam serui prætendens. Decolorauit, & Ecclesiam, quæ ait. Nolite me considerare, quod fusca sim, quia decolorauit me sol. Ergo & posteriora ipsius in pallore auri, quæ fuscum non erubuit crucis, usitionem passionis non horruit, huorem uulnerum non refugit. Et iam complacet sibi in illis, & optat nouissima sua fore horum similia. Idcirco denique audit. Columba mea in foraminibus petræ, quòd in Christi uulneribus tota deuotione uersetur, & iugi meditatione demoretur in illis. Inde martyrij tolerantia, inde illi magna fiducia, apud Deum altissimum. Non est, quòd uereatur martyr exanguem liuidamque leuare ad cum faciem, cuius iuuore sanatus est, gloriosam repræsentare ad similitudinem mortis eius, utique in pallore auri. Quid uereatur cui etiam a Domino dicitur. Ostende mihi faciem tuam? Ad quid? Vt mihi uidetur, se magis ostendere uult. Ita est, uideri vult, non uidere. Quid enim ille non uidet? Nō est ei opus, ut quis se ostendat, a quo nil non uidetur, nec si se
A abscondat. Vult ergo uideri, vult benignus dux deuoti militis uultum, & oculos in sua sustolli uulnera, ut illius ex hoc ammū erigat, & exemplo sui reddat ad tolerandū sortiorem. Enimuero non sentiet sua, dum illius uulnera intuebitur. Stat martyr tripudians, & triumphans toto licet lacero corpore, & rimante latera ferro, non modo fortiter, sed & alacriter sacrum è carne sua circunspicit ebullire cruorem. Vbi ergo tunc anima martyris? Nempe in tuto, nempe in petra, nempe in uisceribus Iesu, uulneribus nimirum patentibus ad introeundum. Si in suis esset uisceribus seruans ea, ferrum pro secto sentiret: dolorem non ferret: succumberet, & negaret. Nunc autem in petra, habitans, quid mirum si in modum petræ duruerit? Sed neque hoc mirum, si exul a corpore, dolores non sentiat corporis. Neque hoc facit stupor, sed amor. Submittitur.n. sensus, non amittitur. Nec deest dolor: sed superatur, sed contemnitur. Ergo ex petra martyris fortitudo, inde plane potens ad bi
Psal. 8 bendum calicem Domini. Et calix hic inebrians, quam præclarus est. Præclarus inquā atque iucundus, non minus imperatori spectanti, quā militi triumphanti. Gaudiū etenim domini, fortitudo nostra. Quidni gaudeat ad uocem fortissimæ confessionis? Denique, & requirit eam cum desiderio. Sonet
Cant. 2. e inquiens, uox tua in auribus meis. Nec cunctabitur rependere uicem, secundum suam promissionem continuo, ut qui se confessus fuerit coram hominibus, confiteatur, & ipse
Luc. 12. d eum coram patre suo. Rumpamus sermonē
B nec enim potest finiri modo: me sit fine modo, si cuncta, quę adhuc ex proposito capitulo restant, uno isto uelimus sermone complecti. Ergo quod superest seruemus principio alteri, ut de nostro sane, & uerbo, & modo gaudeat spon sus eccle siæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter intelligatur hoc, quod dicitur. Oratio iusti penetrat celos. Et quod nemo potest bene Deum contemplari, & uerbum Dei prædicare, nisi perfectam habuerit mentis puritatem.

Sermo LXII.

COlumba mea in foraminibus petræ, in cauernis maceriæ. Non tantum in foraminibus petræ tutū reperit columba refugiū, reperit, & in cauernis maceriæ. Quod si maceria non congeriem lapidum, sed sanctorū communionē accipimus, uideamus ne forte cauernas maceriæ dixerit angelorum, qui ob superbiam lapsi sunt loca quasi uacua derelicta: quippe, quę repleri ex hominibus habent, tanquā ruinæ de lapidibus uiuis resicienda. Vnde Apostolus Petrus. Accedētes, 1. Pet. 2. c inquit, ad lapidem uiuū, & ipsi tanquam lapides uiui superædificamini domus spirituales. Nec puto ab re esse si intelligimus angelorū custodiā uicem exhibere macerię in uinea domini: quæ est ecclesia prædestinatorū: cum Paulus dicat: Nonne omnes administratorii spiritus sunt missi in ministerium Heb. 1. d propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis? Et propheta. Immittit angelus domini psal. 33. b in circuitu timentiū eum. Et si ita sedet, erit sensus, quia ecclesiam tempore, & loco peregrinationis suæ duæ res consolentur. De prę Psa. 118. g terito quidem memoria passionis Christi, de futuro autē, quod se in sortem sanctorū cogitat, & confidit recipiendam. Ambo hęc veluti ante, & retro oculata insatiabili desiderio contuetur, & uterque illi intuitus admodum gratus, uterque est illi refugium, a tribulatione malorū, & dolore integra cōsolatio: cū non solum, quid sibi expectandū, sed & unde id sit pręsumendum nouerit. Expectatio lęta, nec dubia, quę Christi mortę firmata est. Cur paueat ad præmij magnitudinem, quæ præcij dignitatem cōsiderat? Quam libens mente inuisit foramina per quæ sibi sacrosancti sanguinis preciū fluxit. Quam libens cauernas perambulat, & diuersoria, & mansiones, quę sunt in domo patrijs multæ, atque diuersæ, in quibus habet collocare filios suos pro quorumque diuersitate meritorum. Et nunc quidē (quod solum interim potest) sola in his mēmoria requiescit, cœleste habitaculum, quod desur sum est, iam animo induens. Erit autem cū Ps. 109. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

implebit ruinas, cum cauernas, & corpore inhabitabit, & mente, cum uacua domicilia quæ antiqui reliquerunt habitatores ipsa suæ vniuersitatis illustrabit præsentia, nec ulla ultra apparebit cauerna penitus in cœlesti maceria, fœlici de cætero perfectione sui, atque integritate gaudente. Aut si id magis probas, dicemus has cauernas, a studiosis & pijs mentibus nõ inueniri: sed fieri. Quonam modo? inquis. Cogitatione, & auiditate. Cedit nempe in modum maceriæ mollioris pia maceries desiderio animæ, cedit pure contemplationi, cedit crebræ orationi. Denique oratio iusti penetrat cœlos. Non utique aeris huius corporei spaciosas altitudines veluti quodam remigio alarum suarum instar volucris volantis scindet, aut quasi gladius acutus ipsius firmamenti solidum celsumque verticem perforabit. Sed sunt cœli sancti, uini, rationales, qui enarrãt gloriam Dei, qui fauorabili quadam pietate nostris se uotis libenter includũt, & sinuatis ad tactum nostræ deuotionis affectibus in sua nos recipiunt uiscera quotiens digna ad eos intentione pulsamus. Pulsanti enim aperietur. Licebit, itaque unicuique uestrũ etiam hoc tempore nostræ mortalitatis cauare sibi quacũque parte uolet cauernas supernæ maceriæ: nunc quidem patriarchas retinere, nunc uero salutare prophetas, nunc senatui immiscere Apostolorum, nunc martyrum inseri choris, sed & beatarum uirtutum status, & mansiones a minimo angelo, usque ad Cherubim, & Seraphim tota mentis alacritate percurrendo lustrare, prout quemque sua deuotio feret. Apud quos magis afficietur immittente sibi spiritu prout uult, si steterit, & pulsauerit, confestim aperietur ei, & facta quasi cauerna in montibus, vel potius mentibus sanctis, dum se ultro inflectunt ad pietatem, requiescet, vel paululum, apud illos. Omnis animę sic facientis, & facies, & nox Deo grata existit: facies propter puritatem, vox propter confessionem. Etenim confessio, & pulchritudo in conspectu eius. Vnde & dicitur illi qui eiusmodi est. Ostende mihi faciem tuam, sonet uox tua in auribus meis. Vox admiratio in animo contemplantis, uox gratiarum actio est. Delectatur admodum illiusmodi cauernis Deus, è quibus sibi uox resonat gratiarum actionis, vox admirationis, & laudis. Forlx mens, quæ sibi in hac maceria frequenter cauare studuit: sed quæ in petra, fœlicior. Licet quidem cauare, & in petra, sed ad hoc puriore mentis acie opus est, & vehementiori omnino intentione, etiam & meritis potioribus sanctratis. Et ad hęc quis idoneus? Nempe ille qui dixit. In principio erat verbum, & uerbum erat apud Deum, & Deus erat uerbum hoc erat in principio apud Deum. Nonne tibi uidetur ipsis se uerbis penetralibus immersisse, & de abditis pectoris eius, quandam intimę sapientiæ sacrosanctam eruisse medullam? Quid ille, qui sapientiam loquebatur inter perfectos, sapientiam in mysterio absconditam, quam nemo principum mundi huius cognouit? Nonne uno, & altero cœlo acuta, sed pia curiositate penetrator, è tertio tandem hanc pius scrutator euexit? ad ipsam non siluit nobis uerbis quibus potuit fidelibus fideliter intimans. Audiuit autem uerba ineffabilia, quæ non licuit illi loqui. Non utique homini, nam sibi illa loquebatur, & Deo. Puta ergo Deũ quasi solicitam Pauli charitatem hoc modo consolari, & dicere. Quid anxiaris, quod conceptum tuum auditus non capit humanus? Sonet uox tua in auribus meis: hoc est. Si quod sentis, non licet reuelare mortalibus, consolare tamen, quod uox tua diuinas queat mulcere aures. Vides sanctam animam nunc quidem charitate sobriam nonnunc uero puritate excedentem Deo? Vide etiam de sancto Dauid, ne forte ipse sit homo de quo cum Deo quasi de alio loquitur, quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquiæ cogitationis diem festum agent tibi. Ergo quod de cogitatione prophetica verbo, & exemplo prophetæ uetuit ad medium poterat, id prophera in publicam mox laxabat confessionem, & ex eo confitebatur in populis Domino, reliquum sibi, & Deo seruans, unaque festiuum dicens in lætitia, & exultatione. Hoc ergo est, quod nobis intimare memorato uerticulo uoluit, quicquid videlicet sua illa scrutabunda, & auida cogitatione ex arcano sapientiæ eruere præualebat, partem, quam poterat in salutem populorum solicita prædicatione impartiebatur: reliquum, quod capere plebes non poterant, festiua iubilatione in Dei laudibus expendebat. Videndes sanctæ contemplationi deperire nihil: dum, quod expendi in plebium ædificationem non potest, id uel maxime Deo sit iucunda decoraque laudatio? Quæ cum

eum ita sint, duo liquet contemplationis genera esse, unum dei statu, & fœlicitate, & gloria ciuitatis supernæ, quo vel actu, uel ocio ingens illa cœlestium ciuium occupata sit multitudo: alterum de regis ipsius maiestate, æternitate, diuinitate. Illa in maceria, ista in petra. Sed hoc quanto difficilius captatur, tanto suauius quod inde eruis sapit. Nec verearis illud quod scriptura minatur scrutatoribus maiestatis, tantum affer purum, & simplicem oculum: non opprimeris a gloria, sed admitteris, nisi non Dei, sed tuam quęsieris gloriam. Alioquin sua quisque opprimitur, non Dei, gloria, dũ proclivius in istam, ad illam leuare ceruicem non sinitur, nimirum grauem cupiditate. Hæc excussa secure scrutemur in petra in qua thesauri absconditi sapientiæ, & scientiæ sunt. Si adhuc dubitas, audi ipsam petram. Qui operantur, inquit, in me, non peccabunt. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & uolabo, & requiescam? Ibi requiem inuenit mansuetus, & simplex, ubi dolosus opprimitur, uel elatus, & cupidus inanis gloriæ. Ecclesia columba est, & ideo requieuit. Columba, quia innocens, quia gemens. Columba inquam, qui in mansuetudine suscipit insitum uerbum. Et requieuit in uerbo, hoc est in petra, nam petra est uerbũ. Ecclesia ergo in foraminibus petræ per quam introspicit, & uidet gloriã sponsi sui, nec opprimitur tamen a gloria, quoniam non sibi vsurpat eam. Nõ opprimitur, quia non scrutatrix maiestatis est, sed uoluntatis: nam quod maiestati attinet, interdum quidem, & in ipsam intendere audet, sed quasi admirans, non quasi scrutans. Sed & si quando per excessum rapi in illam contingat, digitus Dei est iste, dignanter leuans hominem, non hominis temeritas insolenter Dei alta peruadens. Cum enim Apostolus raptum se commemoret, ut ausum excuset: quisnã alter præsumat mortalium huic se diuinæ maiestatis horrendo scrutinio proprijs intricare conatibus, & importunus contemplator pauenda irrumpere in arcana? Scrutatores proinde maiestatis tanquã irruptores dici reor, non qui scilicet rapiuntur in eam, sed qui irruunt. Ipsi itaque opprimũtur a gloria. Ergo formidolosa scrutatio maiestatis, at uoluntatis tam tuta, quã pia. Quidni tota diligẽtia scrutando iustẽ sacramento glorię uoluntatis, cui mihi parendum per omnia scio? Suauis gloria, quæ non aliunde quam de ipsius suauitatis contemplatione procedit quam de diuitiarũ bonitatis ac multæ miserationis intuitu: Denique uidimus gloriam hanc, gloriam quasi unigeniti a patre. Totũ nempe benignũ, & uere paternum quod apparuit gloriæ in hac parte. Non me opprimet gloria ista totis licet uiribus intẽdentem in se, ego potius imprimã illi. Etenim reuelata facie speculantes in eandẽ imaginem transformamur de claritate in claritatẽ, tanquam a domini spiritu. Transformamur cum conformamur. Absit autem, ut maiestatis gloria, & non magis in uoluntatis modestia, Dei ab homine conformitas præsumatur. Gloria mea hęc est, si unquam de me audiero. Inueni hominẽ secundum cor meum. Cor spõsi, cor patris sui. Ipsum quod? Estote, ait, misericordes sicut, & pater uester misericors est. Hæc forma quam uidere desiderat cum ecclesia; dicit: Ostende mihi faciem tuam: forma pietatis, & mansuetudinis. Hanc cum omni fiducia leuat ad petrã cui similis est. Accedite, inquit, ad eum, & illuminamini, & facies uestræ non confundentur. Quo pacto humilis ab humili confundetur, a pio sancta, & a mansueto modesta? Non plane abhorrebit a puritate petræ pura facies sponsæ, non magis quam a uirtute uirtus, a lumine lumen. Sed quia non ex omni interim parte adhuc ad petrã foraudam ecclesia accedere potest (neque enim omnium est qui in ecclesia sunt, sacramenta diuinę uoluntatis inspicere, aut apprehẽdere per semetipsos profunda Dei) ideo non solum in foraminibus petrę, sed in cauernis materiæ habitare ostenditur. Ergo in perfectis quidem qui rimari ac penetrare arcana sapientiæ, & puritate conscientiæ audent, & intelligẽtiæ acumine possunt, habitat in foraminibus petræ. De reliquo in cauernis macerię, ut qui in petra per semetipsos fodere, aut non sufficiũt, aut non præsumunt: in maceria fodiant, contenti, uel gloriam sanctorum mente intueri. Si cui ne hoc quidem possibile sit, huic sane proponet Iesum, & hunc crucifixum: ut, & ipse absque suo labore habitet in foraminibus petræ, in quibus non laborauit. Iudei in his laborauerunt, & ipse in labores infidelium introibit, ut si fidelis. Nec uerendum quod patiatur repulsam, qui & uocatur, ut intret. Ingredere, inquit, in petram, abscondere in fossa humo a facie timoris

Universidad de Deusto
Biblioteca

domini, & a gloria maiestatis eius. Infirmæ adhuc, & inerti animæ quæ, iuxta quod in euangelio quidam de semetipso confitetur, fodere non valet, mendicare erubescit) fossa ostenditur humus ubi lateat, donec conualescat, & proficiat, ut possit, & ipsa per se cauare sibi foramina in petra, per quæ intret ad interiora uerbi, animi utique uigore, & puritate. Et si intelleximus fossam humum, illam quæ ait: Foderunt manus meas, & pedes meos: non erit ambigendū de sanitate in ea citius adipiscenda animæ uulnera tæ, quæ in ea demorabitur. Quid enim tam efficax ad curanda conscientiæ uulnera, nec non ad purgandam mētis aciem, quā Christi uulnerum sedula meditatio? Verum donec purgata, & sanata perfectè fuerit, nō uideo qualiter illi aptari possit quod dicitur: Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis. Quomodo denique faciem suam ostendere audeat, uel leuare uerecundiam suam, cui, & latere indicitur? Abscondere, inquit, in fossā humo. Quare? Quia non est pulchra facie, nec digna, quæ uideatur. Non erit digna uideri, quandiu non erit videre idonea. Cum autem per inhabitationem fossæ humi in sanando oculo interiori tantum profecerit, ut reuelata facie speculari gloriam Dei, & ipsa possit: tūc demum, quæ uidebit fiducialiter iam loquetur, uoce & facie placens. Placeat necesse est facies, quæ in Dei claritatem intendere potest. Neque enim id posset nisi clara ipsa quoque esset, & pura utique transformata in eandem quam conspicit claritatis imaginem: Alioquin ipsa dissimilitudine resiliret insolito reuerberata fulgore. Ergo cum pura puram intueri potuerit ueritatem, tunc faciem ipsius sponsus videre cupiet consequenter, & uocem eius audire. Nam quantum illi placeat cum puritate quidem mentis prædicatio ueritatis, ostendit cum subinde infert: Vox enim tua dulcis. Quid enim non placeat uox si displiceat facies, demonstrat cum illico subdit: Et facies tua decora. Quid internæ decor faciei, nisi puritas? In pluribus hæc absque prædicationis uoce complacuit, illa absque ista in nemine. Impuris non se ostendit ueritas, non se credit sapientia. Quid ergo loquuntur, quā non uiderunt? Quod scimus, inquit, loquimur, & quę uidimus testamur. Id ergo tu audes testari quod non uidisti, & loqui quod ignoras? Quæris quę dicā impurum? Qui laudes requirit humanas, qui nō ponit sine sumptu Euangelium, qui euāgelizat, ut māducet, qui quæstū æstimat pietatem, qui nō requirit fructū, sed datum. Impuri sunt tales, & cum non habeāt unde uideant ueritatē propter impuritatē, habent tamen unde illam loquantur, Quid præpropere, agitis? Cur lucem non expectatis? Cur opus lucis ante lucem præsumitis? Vanum est uobis ante lucem surgere. Lux est puritas, lux charitas, quæ nō quæris, quæ sua sunt. Hæc præcedat, & pes linguæ in insua sunt. Hæc præcedat, & pes linguæ in certo non ponitur. Superbo oculo ueritas nō uidetur, syncero patet. Non est, q̄ se ueri tas deneget intuendā puro cordi, ac per hoc nec eloquendam. Peccatori autē dicit Deus: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Multi puritate neglecta, ante loqui quam uidere coācti sunt, & aut grauiter errauerunt nescientes de quibus loquerentur, neque de quibus affirmarent: aut turpiter siluerunt, dū qui alios docerent, seipsos nō docuissent. A quo nos gemino malo semper custodiat exoratus à nobis sponsus Ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Cant.2.d *Esa.2.b* *Cant.2.d* *Cant.2.d* *Ioan.3.b* *Psal.118.a* *1.Co.13.d* *Psal.49.i*

L

Quòd viro sapienti vitæ, seu mens sua sit sibi vinea in cultu. Et de duobus vulpium generibus: scilicet adulatoribus, & detractoribus. Et de tentationibus monachorum nouiciarum Sermo LXIII.

Capite nobis uulpes paruulas, quę demoliuntur uineas, nam uinea nostra floruit. Liquet, q̄ non ociose ad uineas itum sit, quando ibi inuentæ sunt uulpes demolientes eas: Litera quidem istud. Spiritus autem quid? Ante omnia sanè ut communem, & usitatum literæ sensum in hac explanatione penitus respuamus: utpote ineptum, & insulsum, indignumq̄ plane qui recipiatur in scriptura tam sancta tam authentica. Nisi quis forte ita uecors, & animo stolidus sic, ut pro magno habeat didicisse ex ea instar filiorū huius seculi curam gerere terrenarū possessionū, custodire, & defensare uineas ab incursantibus bestijs ne forte cōtingat amittere fructum uini, in quo est luxuria, simulque pereat opera, & impensa. Grāde de scilicet damnum, ut propterea librū sanctum tanto studio, & tanta cum uenera-

Cant.2.d

Psal.79.c *Ephes.5.b*

A

tione legamus, quod docemur in eo à vulpibus vineas custodire, ne in excolendis illis frustra marsupia vacuentur, si in custodiendis pigri fuerimus. Non estis tam rudes, neque adeo spiritualis gratiæ expertes, ut ita carnaliter sapiatis. Ergo in spiritu ista quæramus. Ibi sane inuenimus, sano quidem intellectu, sensuq̄ nihilominus digno, & vineas florentes, & vulpes demolientes, in quibus capiendis vel amouēdis & honestius laboratur & fructuosius. An vos dubitatis longe vigilātius insistendum mentibus seruandis quam frugibus, longe curiosius inuigilandum cauendis propter illas spiritualibus nequitiis, quam capiendis propter istas fraudulentis vulpeculis?

Sed iam a me demonstrandæ sunt spirituales istæ tam vites quām vulpes. Vestra interierit filij, suæ quenque vineæ prouidere, etsi me disputante aduerterit in quibus sibi & à quibus maxime sit cauendum. Vino sapienti sua vita vinea est, sua mens, sua conscientia. Nil quippe incultum delertūue in se sapiens derelinquet. Stultus non ita. Cuncta apud eum neglecta inuenies, cuncta incuria, cuncta inculta & sordida. Non est vinea stulto. Quomodo vinea, vbi nil plantatum, nil elaboratum vspiam paret? Tota spinis siluescit & tribulis stulti vita, & vinea est? Etsi fuit, iam non est redacta in solitudinem.

Vbi vitis virtutis? Vbi botrus boni operis? Vbi vinum lætitiæ spiritualis? Per agrum hominis pigri transiui, inquit, & per vineam viri stulti, & ecce totum repleuerant urticæ, & operuerunt superficiem eius spinæ, & maceria lapidum destructa erat.

Audis sapientem irridentem stultum quod bona naturæ & dona gratiæ, quæ forte per lauacrum regenerationis acceperat, tanquā illam quam plantauit Deus & nō homo primam suam uineam, in non uineam negligendo redegit. Denique non potest vinea esse vbi uita non est. Nam stultus quod uiuit, mortem potius quàm vitam esse censuerim. Quomodo uita cum sterilitate?

Arbor arida & in sterilitatem uersa, nonne mortua iudicatur? Et sarmēta mortua sunt. Et occidit, inquit, in grandine uineas eorum, monstrans uita priuatas, quæ sterili tate dānate sunt. Sic stultus eo ipso q̄ inutiliter uiuit, uiuens mortuus est. Soli itaque conuenit sapienti habere uel potius esse uineā, qui uitam habet. Est lignum fructifera in domo Dei, ac per hoc lignū uiuēs. Siquidē & ipsa sapiētia qua sapiens dicitur & est, lignum uitæ est apprehendentibus eam. Quidni uiuat apprehensor eius? Vi- *Heb.10.c*
uit, sed ex fide. Iustus nempe est sapiens, *Sapiē.7.c*
& iustus ex fide uidit. Et si anima iusti sedes est sapientiæ, sicut est: profecto is sapiens, qui iustus. Is ergo, siue iustum nomines siue sapientem, nunquam absque uinea uiuet, quia nunquam non uiuet. Hoc quippe est illi uinea quod uita. Et bona uinea C
iusti, imo bona uinea iustus, cui uirtus uitis, cui actio palmes, cui uinum testimoniū cōscientiæ, cui lingua torcular expressionis. Denique gloria nostra hæc est, inquit, testi- *2.Co.1.c*
monium conscientiæ nostræ. Vides apud sapientem uacare nihil? Sermo, cogitatio, cōuersatio, & si quid aliud est ex eo, quidni torum Dei agricultura, Dei ædificatio est, & uinea domini sabaoth? Quid denique illi de se perire possit, quando & solium eius non defluet? Cæterum tali uineæ nunquam infestationes, nunquam insidiæ decerunt. Nempe ubi multę opes, multi *Eccl.5.b*
sunt & qui comedunt eas. Sapiens erit solicitus seruare uineam suam non minus quàm excolere, nec sinet eam uorari a uulpibus. Pessima uulpes occultus detractor, sed non minus nequam adulator blādus. Cauebit sapiens ab his. Dabit operā, sane quod in ipso est, capere illos qui talia agunt, sed capere beneficus atque obsequiis monitisque salutaribus & orationibus pro his ad Deum. Non cessabit istiusmodi carbones ignis cōgerere super caput maledici, & item super adulatoris, quousque (si fieri potest) & illi inuidiam, & isti simulationē de corde tollat faciens mandatum sponsi dicentis: Capite nobis uulpes paruulas, quæ *Cant.2.d*
demoliuntur uineas. An non tibi captus ille uidetur qui fustusus ora rubore; quippe proprium erubescens iudicium, ipse suæ cōfusionis & pœnitudinis testis est, siue quod oderit hominem amore dignissimum, siue q̄ dilexerit tantum uerbo, & lingua cum à quo se diligi opere & ueritate uel sero experius est? Captus plane, & captus domino, D
secundum quod nominatim ipse expressit: Capite, inquiens, nobis. Vtinam ego omnes aduersantes mihi sine causa ita capere possim, ut Christo eos uel restituam uel acquiram. Sic sic confundantur & reuereantur, qui quærunt animam meam, auertantur retrorsum & erubescāt qui uolunt mihi mala *Psal.39.d*

Psal.77.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

mala, quatenus inueniar & ipse obediens sponso, non modo in capiendo vulpes, sed, & in capiendo ipsi. Sed reflectatur sermo
Cant.2.d ad sui principium, vt suo ordine series explanationis procedat. Capite nobis vulpes parvulas quę demoliuntur vineas. Locus moralis est, & iuxta morum disciplinam, nos in ostendimus spirituales has vineas, non nisi spirituales viros esse: quorum cum omnia interiora culta sint, omniaque germinantia omnia fructificantia, & parturientia spiritu saluus, quomodo de regno Dei, sic de his vnicis æque domini sabaoth possum dicere quoniam intra nos sunt. Denique in euangelio legitur dari gentibus regnum facientibus fructus eius. Hi sunt quos Paulus enúMat.12.g merat, dicens, Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, patientia, lõganimitas,Gala.5.b bonitas, benignitas, mãsuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Fructus isti, profectus nostri. Hi accepti sponso, quia ipsi cura est de nobis. Num de virgultis cura est Deo? Homines non arbores amat homo Deus, & nostro profectus suos fructus deputat. Tempus horum diligẽter obseruat, arri
E det apparentibus, & solicitus satagit ne pereãt nobis cum apparuerint immo vero ne pereant sibi: sed enim reputat tanquã nos. Ideoque prouidens capi sibi iubet insidiãtes vulpeculas, ne nouellos fructus ipsæ præri-
Cant.2.d piant. Capite, inquit, nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas. Et quasi quis dicat, præpropere times, nondum venit fructuum tempus: non est ita, inquit: nam vinea nostra floruit. Post flores non est fructuum mora, adhuc illis cadentibus isti irrũpunt, illico, illico incipiunt apparere. Parabola ista instantis est temporis. Videtis istos nouicios? Nuper venerunt, nuper cõuersi sunt, non possumus de ipsi dicere, quia vinea nostra floruit. Horet enim. Interim quod in eis apparere videtis, flos est fructuum tempus nondum aduenit. Flos nouella conuersatio est, flos formula recẽs vitæ emẽdationis est. Induerunt sibi faciem disciplinatam, & bonam totius corporis cõpositionem. Placent, fateor, quæ in facie sunt negligentior utique is qui foris apparet corporum cultus, & vestium, sermo rarior, vultus hilarior, aspectus verecundior, incessus maturior. Verum quia hæc nouiter cœpere, ipla sui nouitate flores censenda sunt, & spes fructuum magis quam fructus. Vobis filioli, non timemus à fraude vulpium, quæ fructibus magis quã floribus inuidere noscunt. Vestrum aliunde periculum est. Vstionem certe metuo floribus, non subreptionem, sed ustionem à frigore. Aquilo, mihi suspectus est & frigora matutina, quæ intempestiuos flores solent perdere, fructus præripere. Itaque ab Aquilone panditur vestrum malum. A facie frigoris eius quis sustinebit? Hier.1.a
Hoc frigus si semel animam, animæ quidem (vt assolet) in curia spiritu dormitante peruaserit, ac nemine deinde (quod absit) inhibente ad interiora eius peruenerit defecerit in viscera cordis, & sinum mentis, conceperit affectiones, occupauerit cõsilij semitas, perturbauerit iudicii lumẽ, libertatẽ adimixerit spiritus, mox (vt in corpore solet euenire febricitãtibus) subit quidã animi rigor, & vigor lenteſcit, langor fingitur viriũ, horror austeritatis intenditur, timor solicitat paupertatis, cõtrahitur animus, subtrahitur gratia, protrahitur lõgitudo vitæ, sopitur ratio, spiritus extinguitur, deferuescit nouitius feruor, ingraueſcit tepor fastidiosus, refrigescit fraterna charitas, blãditur voluptas, salit securitas, reuocat cõsuetudo: Quid plura? Dissimulatur lex, abdicatur ius, tas proscribitur, derelinquitur timor domini. Dant postremo impudentię manus, præsumitur ille temerarius, ille pudẽdus, ille turpissimus plenus ille ignominia, & confusione saltus de excelso in abyssum, de pauimento in sterquilinium, de soho in cloacam, de cœlo incœnum, de claustro in seculum, de paradiso in infernum. Principium, & originem huius pestis & vel qua arte videtur, vel qua superetur uirtute, nõ est huius temporis demonstrare. Alias erit hoc, nunc cæpta prosequamur: Ad prouectiores, & firmiores sermo est retrorquendus, ad vineam quæ iam floruit, cui quidem etsi non est quod floribus formidet à frigore, sed non fructus sicuti sunt à vulpibus. Dicendum aperti-G us quid sint spiritualiter hæ vulpes, cur pusillæ dicantur, cur iubeantur potissimum capi, & non abigi vel occidi: etiam introducenda diuersa genera harum bestiarum ad maiorem audientium notitiam, & cautelam, non sane sermone isto, vt fastidio consulamus, & nostræ deuotionis alacritas perpetuetur in gratia, & confessione gloriæ magni ecclesiæ sponsi domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De

De tentationibus monachorum prouectorum, & de hæreticis.
Sermo. LXIIII.

Cant.2.d ADsum promissioni meæ. Capite nobis vulpes parvulas quæ demoliuntur vineas, nam vinea nostra floruit. Vulpes tentationes sunt. Necesse est ut veniant tentationes. Quis enim coronabitur, nisi qui legitime certauerit? Aut quomodo certabunt, fidesit qui impugnet? Tu ergo accedens ad seruitutem Dei, sta in timore, & præpara animam tuã ad tentationẽ, certus
1.Ti.3.d omnes qui pie volunt viuere in Christo, persecutionẽ passuros. Porro tentationes diuersæ sunt, pro temporũ diuersitate. Et inimicus quidem nostris tanquam nouellarũ tenerisfloribus plantationũ in euidẽti vis alporis incumbit, cuius meminimus in sermone altero, & incipientes ab hac peste cautos reddidimus. Iam vero proficientium sanctionibus studiis minime quidem sese opponere cõtrarię uirtutes aperte audent, sed volent ex occulto insidiari quasi quædã fraudulentæ vulpeculæ: specie quidẽ, uirtutes: re autem, uitia. Quantos (verbi gratia) ingressos vias vitæ, progressos ad meliora, superfemitas iustitiæ bene secureque proficientes & proficiẽtes, fraude (proh pudor) vulpium harum turpiter supplantatos expertus sum, & sero in se uirtutum suffocatos plangere fructus. Vidi ego hominẽ cur rentem bene, & ecce cogitatio (quidni vulpecula fuit?) quantis, inquit, bonum quo solus fruor, si essem in patria, possem vtique impartiri fratribus & cognatis, notis & amicis? Amant me, & facile acquiescerẽt
Mat.16.a suadenti. Vt quid perditio hæc? Vado illuc, & saluo multos ex illis, & me pariter. Nec uerendum in loci mutatione. Etenim dum benefaciam, quid interest ubi, nisi quillic procul dubio satius, vbi fructuosis degam? Quid plura? It, & perit miser, non tam exul ad patriam, quàm canis reuersus ad vomitum. Et se perdidit infœlix, & suorum acquisiuit neminẽ. En una vulpecula. ista videlicet frustratoria spes quã habuit in acquisitione suorum. Potes tu quoque per teipsum in teipso alias atque alias similes hinc inuenire seu aduertere si nõ negligas. Vis tamen vt vnam adhuc ego ostendam tibi? Facio etiã & tertiam, & quartam quoque demonstrabo, si te ad capiendas eas, quas forte ex his in tua aduerteris vinea, inuenero vigilantem. Interdum bene proficientis cuiusplam, cum sibi profusius aliquid supernæ gratiæ senserit irrorari, subit animum desiderium prædicandi, non quidem ad parentes & propinquos, iuxta illud: Continuo non acquieui carni & sanguini: Galæ.1.a sed quasi purius, fructuosius, fortiusque passim ad extraneos & ad omnes. Caute Prou.11.c omnino. Sane timet propheticum incurrere maledictum, si quę abscondito accepit frumenta, abscondat in populis: & contra euãgelium facere, nisi quæ in aure audiuit, Mat.10.c prædicauerit super tecta. Vulpes est, atque illa priore eo nocuior quo occultior veniens. Sed capio tibi eam. Primus Moyses dicit: Non arabis in primogenito bouis. Hoc Paulus interpretans, non neophytum, inquit, ne in superbiam elatus incidat in iudicium diaboli. Deu.15.d 1.Ti.3.b

Et rursum: Nec quisquam, inquit, sumit sibi honorem, sed qui uocatur à Deo Heb.5.a tanquam Aaron. Item ipse: Quomodo Rom.10.c prædicabunt, ait, nisi mittantur? Et scimus monachi officium esse non docere, sed lugere. Ex his similibusque collectis mihi texo rete, & capio vulpem, ne demoliatur vineam. Ex his nempe claret & certum est quod publice prædicare nec monacho conuenit, nec nouitio expedit, nec non misso licet. Porro contra hæc tria venire quanta conscientiæ demolitio est? Ergo quicquid tale animo suggeratur, siue sit illud tua cogitatio, siue immissio per angelum malum dolosam agnosce vulpeculam, idest, malũ, sub specie boni. Sed aspice aliam. Quantos K ex monasteriis spiritu seruentes eremi solitudo suscepit, & aut tepefactos euomuit, aut tenuit contra eremi legem non modo remissos, sed etiam dissolutos, sicque apparuit vulpeculam assuisse vbi tanta facta est vastatio vineæ, idest vitæ & conscientiæ hominis detrimentum. Cogitabat si solus degeret, multo se copiosiores fructus spiritus percepturum, quippe qui in communi vita tantum spiritualis gratiæ fuisset expertus. Et bona uila est sua cogitatio sibi, sed rei exitus indicauit magis eãdẽ illi cogitationẽ, vulpẽ demolientẽ fuisse. Quid illud q̃ nos quoque totiẽs in domo ista tã grauiter inquietat, notabilem loquor quorundã qui inter nos sunt, superititiosamque abstinentiam, ex qua se omnibus, sibique omnes

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes molestos reddunt? Quomodo non hęc ipsa discordia tam generalis, & suæ illis conscientiæ dissipatio est, quod in ipso est, grandis vineæ huius quam plantauit dextera domini, uestræ scilicet omnium vnanimitatis
Mat.26.b demolitio? Væ homini per quem scandalū
Mar. 9.f venit. Qui scandalizauerit, inquit, vnum de is pusillis, durū est quod sequitur. Quanto duriora meretur qui tantum, & ram sanctam multitudinem scandalizat? Iudicium prorsus durissimū portabit quicunque est ille. Sed hæc alias. Nunc vero intendamus iis quæ à sponso dicuntur super pusillis, & astutis his animalibus demolientibus vineas. Pusillis dixerim, nō malicia sed subtilitate. Astutum siquidē natura hoc genus est animantis, promptumque admodum ad nocendum in occulto: & uidetur mihi congruentissime designare subtilissima quædā uicia
L specie palliata uirtutum, qualium utique formam præmissis ad noticiam exēplis, pauca licet, iam aliquantisper expressi. Nec enim aliter nocere queunt nisi quod se uirtutes uirtutum quadam similitudine mentiuntur. Sunt autem cogitationes hominum aut uanæ, aut factæ immissiones per angeles malos, angelos satanæ qui se trāsfigurāt
2. Cor.11. c in angelos lucis, parātes sagittas suas in pha
psal. 10. a retra, hoc est, in occulto, ut sagittēt in obscuro rectos corde. Vnde, & pusillas eas propter hoc reor dici, quod cū cętera uicia quadam quasi corpulentia sui manifesta se præbeant, hoc genus pro sui subtilitate haud facile agnosci, & ideo nec caueri possit: nisi dū taxat à perfectis, & exercitatis, & qui habeāt illuminatos oculos cordis ad discretionem boni, & mali, maximeque ad discretionem spirituum, qui cū Apostolo possint dicere.
2. Co. 2. c Quia nō ignoramus astutias satanæ, neque cogitationes eius. Et uide ne forte ob hoc à sponso iubeantur non quidem exterminari uel abig, uel occidi, sed capi: quod uidelicet huiusmodi spirituales dolosasque bestiolas omni uigilātia, & cautela obseruari oporteat, & examinari, & sic capit, id est cōprehendi in astucia sua. Ergo cum proditur dolus, cum fraus aperitur, cum conuincitur falsitas, rectissime tunc dicitur capta uulpes pusilla, quæ demoliebatur uineam. Dentquæ dicimus hominem in sermone capi, si-
Mat.22.d cut habes in Euangelio: Quia conuenerunt
Cant. 2.d Pharisæi in unum ut caperent Iesum in ser
M mone. Ita ergo sponsus capi iubet uulpes pusillas, quæ demoliuntur uineas: id est, deprehendi, conuinci, prodi. Solum hoc malignitatis genus id proprium habet, ut agnitum iam minime noceat, ita ut agnosci sit illi expugnari. Quis enim nisi demēs comperta decipula sciens, & prudens pedē mittit in illam? Sufficit proinde si capiantur quæ eiusmodi sunt, hoc est, si prodas, & deducas ad medium: quippe quibus apparente, perire est. Non sic cætera uitia. Nempe manifeste ueniunt, manifeste nocent: cæ tes captiuant, superant reluctantes, utpote ui non dolo agentia: Ergo contra huiusmodi aperte sæuientes bellias non inueniga tione opus est, sed refrenatione. Solas has vulpes paruulas, dissimulatrices maximas (quia proditæ iam non nocent) suffi cit educi in lucem, & capi in calliditate sua. Nam foueas habent. Tali itaque ex causa vulpes istæ, & capi iubentur, & paruulę de scribuntur. Vel ideo paruulæ, ut nascentia uitia, in ipso ortu, donec utique paruula sunt, uigilanter obseruans illico compremendas, ne crescentia plus noceant, & difficilius capiantur. Et si iuxta allegoriam ecclesias, uineas, vulpes, hæreses uel pocius hæreticos ipsos intelligamus: simplex est sensus, ut hæretici capiantur potius quam effugentur. Capiantur dico non armis, sed argumentis quibus resellantur errores corū ipsi vero si fieri potest reconcilientur catholicæ, reuocentur ad veram fidem. Hæc est 1. Ti.2d enim uoluntas eius, qui vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis uenire. Hoc denique velle se perhibet, qui non simpliciter capite uulpes: sed capite no A bis, inquit, vulpes paruulas. Sibi ergo, & spōsę suæ, id est, catholicę iubet acquiri has vulpes, cum ait: Capite eas nobis. Itaque homo de ecclesia exercitatus & doctus si cū hæretico homine disputare aggreditur, illo intentionem suam dirigere debet, quatenus Iac.5d ita errantem conuincat vt & conuertat, cogi tam illud apostoli Iacobi: quia qui conuerti fecerit peccatorum ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum. Quod si reuerti noluerit, nec conuictus post primam iam, & secundam admontionem (utpote qui omni no subuersus est) erit secundum apostolum deuitandus. Ex hoc iam melius (ut quidē ego arbitror) effugatur, aut etiam religatur quam finitur vineas demoliri. Nec propterea sane nihil se egisse putet qui hæreticum vicit, & conuicit, hæreses confutauit, veritatis

millia à vero clarē aperteque distinxit, prauitatis dogmata, plani, & irrefragabili ratione prauia esse monstrauit, prauum denique intellectum extollentem se aduersus scientiā Dei in captiuitatem redegit. Nempe cepit nihilominus qui talia operatus est, vulpem etsi non ad salutē illi: & cepit eā sponso, & spōsæ, quāuis aliter. Nam etsi hæreticus nō surrexit de fece, ecclesia tamen cōfirmatur in fide, & quidem de profectibus sponsę, sponsus sine dubio gratulatur. Gaudiis etenim domini est fortitudo nostra. Deique non putat à se aliena lucra nostra qui se nobis tam dignanter associat, dum iubet capi vulpes non sibi, sed nobis secum, Capite, inquiens, nobis. Aduertere est enim quod ait, nobis. Quid hac voce socialius? Ad non tibi videtur hoc dicere, quasi quidam paterfamilias qui per se nihil habeat, sed omnia cōmunia cū vxore, & filiis atque domesticis? Et qui loquitur Deus est, minime tamen ut Deus id loquitur, sed ut sponsus. Capite nobis vulpes. Vides quā socialiter loquitur qui sociū non habet? Poterat dicere, mihi, sed maluit, nobis, consortio delectatus. O suauitatē, o gratiam, o amoris vim. Itane summus omniū vnus factus est omnium? Quis hoc fecit? Amor dignitatis nescius, dignatione diues, affectu potens, suæ efficax. Quid violentius? Triumphat de Deo amor. Quid tamen tam non violentum? Amor est. Quæ est ista vis, quæso tam violenta ad victoriam tam victa
Cant.2.c ad violentiam? Denique semetipsum exinaniit, vt scias amoris fuisse quod plenitudo effusa est, quod altitudo adæquata est, quę singularitas associata est. Cum quonam tu bo, o admirande sponse, tam familiare cōsortium? Nobis, inquit, capite. Cui tecum? An ecclesiæ de gentibus? De mortalibus & peccatoribus collecta est. Illam scimus quę
Psal.44.c sit. Sed tu qui es, Aethiopissæ huius tā deuotus, tā ambitiosus amator? Sane non alter Moyses, sed plusquam Moyses. Num tu ille es speciosus forma præ filiis hominum? Parum dixi, candor es vitæ æternæ, splendor, & figura substantiæ Dei. Postremo super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De duplici genere hæreticorum, scilicet manifestorum, & occultorum. Et de impietate quorundā, qui ne secretum prodatur peierare permittunt: dicentes virot posse mulieribus cohabitare sine detrimento continē tiæ. Sermo LXV. C

DVos uobis super vno capitulo disputaui sermones, tertiū edere paro, si audire non tædeat. Et necessarium reor. Nam q ad nostram quidem spectat domesticam vineam (quę vos estis) satis me arbitror in duobus fecisse sermonibus pro munimento illi aduersus insidias tripartiti generis vulpium, qui sunt adulatores, detractores, ac seductorij quidam spiritus, ignari, & assueti mala sub specie boni inducere. Verum dominicæ vineæ non ita. Illam loquor quæ imple uit terram, cuius, & nos portio sumus: vineam grandem nimis, domini plantatam manu, redemptam sanguine, rigatā verbo, propagatam gratia, fœcundatam spiritu. Ergo plus proprij curam gerens, in commune minus profui. Mouet me autem pro ipsa multitudo demolientium eam, defensantium paucitas, difficultas defensionis. Dissimulatorum occultatio facit. Nam cum ecclesia semper ab initio sui vulpes habuerit, citò omnes compertæ, & captæ sunt. Conflige bat hæreticus palam, nam inde hæreticus maximus, quod palā vincere cupiebat, & succumbebat. Ita ergo facile illæ capiebantur uulpes. Quid enim si posita in lucem D ueritate hæreticus in sue pertinacię tenebris remanens, solus foris religatus arescerec? Nihilominus capta reputabatur vulpes condemnata impietate, & impio foras misso, ostentui utique iam uicturo non fructui. Ex hoc, iuxta Prophetam, erant illi ubera arētia, & uenter sterilis: quia non repullulat error publicæ confutatus, & falsitas aperta nō
Osee.9.d germinat. Quid faciemus his malignis simis vulpibus ut capi queāt, quæ nocere quā uincere malunt: & ne apparere quidem volunt, sed serpere? Omnibus una intentio hæretici semper fuit captare gloriam de singularitate sciētiæ, sola ista malignior cæteris uersutiorque hęresibus, damnis pascitur alienis, propriæ gloriæ negligens. Docta credo, exemplis ueterum, quæ proditæ euadere nō ualebant, sed cōsestim capiebantur: cauta est nouo maleficij genere operari mysterium iniquitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

iniquitatis, eo licentius quo latentius. Denique indixere (vt dicitur) latebras sibi, firmauerunt sibi sermonem nequam. Iura, peritura: secretum prodere noli. Enimuero alias ne tenuiter quidem iurare vllatenus acquiescunt, propter illud de euangelio, nō iurare Mat. 5. c
neque per cœlum, neque per terram, & cetera. O stulti, & tardi corde, repleti sane pharisaico spiritu, liquantes culicem, & camelū glutientes: Iurare nō licet, & peierare licet? Aut in hoc solo vtrunque licet? De quonam mihi euangeliorum loco producitis istam exceptionem, qui ne iota quidem (vt falso gloriamini) præteritis? Patet vox, & superstitiose obseruare de iuramēto, & flagitiose præsumere de periurio. O peruersitatem. E
Cant. 2. d Quod ad cautelam consultum est, videlicet non iurare: hoc illi mandati vice tam contentiose obseruant: & quod immobili iure sancitum est, non peierandum scilicet, hoc tanquam indifferens pro sua voluntate dispensant. Non, inquiunt, sed ne mysterium publicemus. Quasi gloria Dei non sit reuelare sermonem. An Dei inuident glorie? Sed magis credo quod pandere erubescant, scientes inglorium. Nam nefanda, & obscœna dicuntur agere in secreto siquidem, & vulpium posteriora fœtant. Sed taceo quæ negant: ad manifesta respondeant. An iuxta Mat. 7. a
euangelium cauent sanctum dare canibus, & margaritas porcis? At istud aperte fateri est se non esse de ecclesia, qui omnes qui de ecclesia sunt, canes censent, & porcos. Sine exceptione enim omnibus qui de sua secta non sunt, suum illud quicquid est subtrahēdum existimant. Cæterum, hoc etsi sentiāt non respondebunt, ne manifesti fiant, nempe quod omnimodo fugiunt, sed non effugient. Responde mihi, o homo qui plus quam oportet sapis & plus quam dici potest desipis. De est, an nou, mysterium quod occultas? Si est, cur non ad eius gloriam pandis? Nam gloria Dei reuelare sermonem. Si non, cur fidem habes in eo q̄ non est Dei, nisi quia hæreticus es? Aut igitur Dei secretum ad Dei gloriam prodant, aut Dei nihilominus manifestos se fateantur inimicos F
gloriæ Dei, qui nerunt manifestum fieri q̄ ei norunt fore ad gloriam. Stat nempe scripturæ veritas: Gloriam regum celare verbum, gloria Dei reuelare sermonem. Non uis tu reuelare? Non ergo uis Deum glorificare. Sed forte nō recipis scripturam hāc pro. 52. a
Ita est, solius euangelij se profitentur æmulatores, & solos. Respondeant proinde eiusdem gelio. Quod dico, ait, in tenebris, dicite Mat. 10. a
in lumine: & quod in aure auditis, prædicate super tecta. Iam non licet silere, vsquequo occultum tenetur quod palā Deus fieri iubet? Vsquequo opertum est euangelium vestrum? Suspicor vestrū non est, sed Pauli. Nam ille suum fatetur opertum nō esse. Etsi, inquit, opertum est euangelium 2. Cor. 4. a
meum, in his opertum est qui perunt. Vide ne nobis diceret apud quos euāgeliū reuenitur opertum. Quid apertius quod pereatis? An forte nec Paulum recipitis? De quibusdam ita audiui. Non enim inter vos omnes per omnia concordatis etsi à nobis omne dissentiatis. At vero eorum verba, & scripta, & traditiones qui corporaliter cum saluatore fuerunt pari auctoritate euangelij, cuncti (ni fallor) indifferenter recipitis. Nunquid illi opertum tenuere euangelium suum? Nunquid in Deo carnis infirma, mortis horrida, crucis ignominia taceuere? Et quidem in omnem terram exiuit sonus eorum. Vbi apostolica forma, & vita quā iactatis? Illi clamant, vos susurratis. Illi in Isa. 60. b
publico, vos in angulo. Illi vt nubes volāt, vos in tenebris ac subterraneis domibus delitescitis. Quid simile illis in uobis ostenditis? An quod vobiscum mulierculas non ducunque circunducitis, sed includitis? Non æque comitatio ut cohabitatio suspicioni patet. Verum quisnam de illis sinistrum quippiam suspicaretur, qui mortuos suscitabant? Sane tu similiter, & una recubantem putabo fœminam virum. Alioquin temere tibi ullum pas illorum dispensationem, quorū sanctitatem non habes. Cum fœmina semper esse & non cognoscere fœminam, nonne plus est quam mortuū suscitare? Quod minus est non potes, & quod, maius est vis credam tibi? Quotidie latus tuum ad latus inuenis le est in mensa. Lectus tuus ad lectum eius in camera, oculi tui ad illius oculos in collo quio, manus tuæ ad manus ipsius in opere, & continens vis putari? Esto ut sis, sed ego suspicione non careo. Scandalo mihi es, tolle scandali causam, quo te probes verū (vt iactitas (euangelij æmulatorem. Qui Mat. 5. a
scandalizauerit vnum de ecclesia, nonne euangelium condemnat illum? Tu ecclesiam scandalizas. Vulpes es demoliens vineam. Iuuate me socij ut capiatur. Vel potius capite vos nobis eā o angeli sancti. Versuta est valde, operta est iniquitate & impietate sua. Plane tam pusilla atque fabellis, vt facile quidem humanos frustetur obtutus. Núquid & uestros? Propterea vox illa ad uos, vtpote sodales sponsi: Capite nobis vulpes paruulas. Ergo facite q̄ iubemini, capite nobis hāc tam uerispellem uulpeculam, quam ecce iam diu frustra insequimur. Docete, & suggerite qualiter fraus deprehendatur. Hoc enim est cepisse vulpem: quia longe plus nocet falsus catholicus, quā si verus appareret hæreticus. Nō est autē hominis scire quid sit in homine, nisi forte ad hoc ipsum fuerit uel illuminatus spiritu Dei, vel angelica informatus instructione. Quod signum dabitis, ut palam hac pessima hæresis hæc docta mentiri non lingua tantum, sed uita? Et quidem recens vallatio vineæ uulpem indicat affuisse, sed rasilis qua arte fingendi ita sua confundit vestigia callidissimum animal, ut qua uel intret uel exeat, haud facile queat ab homine deprehendi. Cumque pateat opus, non appareat auctor: ita per ea quę in facie sunt, cuncta dissimulat. Denique si fidem interrogem, nihil Christianius. Si conuersationem, nihil irreprehensibilius: & quæ loquuntur, factis probat. Videas hominem in testimonium iuæ fidei frequentare ecclesiam, honorare presbyteros, offerre munus suum, confessionem facere, sacramentis cōmunicare. Quid fidelius? Iam quod ad vitam moresque spectat, neminem conuenit, neminem circumuenit, neminem supergreditur. Pallent insuper ora ieiunijs, panem non comedit otiosus, operatur manibus unde uitam sustentat. Vbi iam vulpes? Tenebamus eam: quomodo elapsa est e manibus?

Quomodo tam repente disparuit? Insti nunes, inuestigemus: à fructibus eius cognoscemus eam. Et certe vineæ rum demolitio tatur uulpem. Mulieres relictis uiris, & iam viri dimissis vxoribus, ad istos se conferunt. Clerici & sacerdotes populis ecclesiis relictis intonsi, & barbati apud eos inter textores & textrices plerunque inueniuntur. An non grauis demolitio ista? An non opera vuulpium hæc? Verum non apud omnes forte ista tam manifesta deprehenduntur: & si fiat, non est unde probetur. Quonam modo capimus illos? Decertemur ad consortium & contuberniū fœminarum. Hoc enim inter eos nemo quę careat. Interrogo unumquempiam ho

rum. Heus tu bone vir, quænam hæc mulier, & unde hæc tibi? Vxor ne tua? Non, inquit, nam voto meo istud nō conuenit. Filia ergo? Non. Quid? Non soror, non neptis, non aliquo saltem propinquitatis vel affinitatis gradu attinens tibi? Nullo prorsus. Et quomodo tuta tibi cum ista continentia tua? Sane nec licet tibi istud. Cohabitationem (si nescis) uirorum & fœminarum in iis qui vouere cōtinentiam, ecclesia uetat. Si non uis scandalizare ecclesiam, eiice fœminam. Alioquin ex hoc uno cætera quę non adeo manifesta sunt, proculdubio credibilia fiunt. Sed quo mihi, inquit, Euangelii loco, monstrans prohibitum istud? Euangelium appellasti? ad Euangelium ibis. Si obedias Euangelio, non facies scandalum. Prohibet enim plane Euangelium scandalum fieri. Facis autem tu, illam non amouendo iuxta constitutum ecclesiæ. Suspectus eras; at nunc manifeste censebere & contemptor Euangelij, & ecclesiæ aduersator.

Quid iudicatis fratres? Si pertinax fuerit ut nec obediat Euangelio, nec ecclesiæ acquiescat: quid iam tergiuersari potest? Nonne aperte uobis videtur deprehensa K
fraus, comprehensa uulpes? Si non amouet fœminam, non amouet scandalum.
Si non amouet scandalum cum amouere possit, transgressor tenetur Euangelij.
Quid factura ecclesia est, nisi ut amoueat illum qui non vult amouere scandalum, ne sit similis illi inobedienti. Nam hoc mandatum habet ex Euangelio, nō parcere nec proprio oculo scandalizanti se, non manui, Mat. 5. c
non pedi: sed eruere illum, abscindere ista, Mat. 18. c
& proiicere à se. Si, inquit, ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus. Fecimusne aliquid. Puto quia fecimus. Cæpimus uulpem: quia fraudem percipimus. Manifesti sunt qui latebant falsi catholici; veri depredatores catholicę.
Etenim dum mecum dulces capiebas cibos, corpus dico & sanguinem Christi, dum in domo Dei ambulauimus cū consensu: fuit suadendi locus, immo opportunitas seducendi, iuxta illud Sapientiæ: Simulator ore decipit amicum suum.

Nunc autem facile secundum sapientiam Pauli, post unā & secundam admonitionē Prou. 11. b
hæreticum hominem deuitabo: sciens quia ad. Tit. 3. c
subuersus est qui eiusmodi est, ac proinde cautus prouidere ne iam sit & subuersor.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sor. Itaque nonnihil est (iuxta verbum Sa- Prou. 11. b
pientiæ) in insidijs suis captos esse iniquos. illos præsertim iniquos, qui insidijs pro armis uti cauti sunt. Nam conflictus omnino ab his & defensio periit. Vile nempe hoc genus & rusticanum ac sine literis, & prorsus imbelle. Denique vulpes sunt, & pusillæ: sed neque illa in quibus male sentire dicūtur, defensibilia sunt, nec tam subtilia quàm suasibilia, idque duntaxat mulierculis, rusticis, & idiotis, & quales utique omnes sunt quotquot adhuc de secta hac esse expertus sum. Nec enim in cūctis assertionibus eorum (nam multæ sunt) nouum quid, aut inauditum audisse me recolo: sed quod tritum est & diu ventilatum inter antiquos hæreticos, à nostris autem contritum & euentilatum. Dicendum tamen & dicam quæ nā illæ ineptiæ sunt, partim quas scisciitantibus se catholicis munus caute respondentes, ipsi confessi sint, partim quas diuisi ab inuicem litigantes de inuicem prodiderunt, partim quoque quas nonnulli eorum redeuntes ad ecclesiam detexerunt: non quòd ad omnes respondeam (nec enim necesse est) sed tantum ut innotescant. At illud alterius erit opus sermonis, in laudem & gloriam nominis sponsi ecclesiæ Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

L

De erroribus quorundam negātium nuptias, & circa baptismum parulorum, purgatorium ignem & orationes pro defunctis. Ser. LXVI.

Cant. 2. d

APite nobis vulpes paruulas, quę demoliuntur vineas. Ecce ego ad uulpes istas. Ipsæ sunt quæ prætergrediuntur uiam, & vindemiant uineam. Non sunt contentæ deserere uiam, nisi & desertare uineam possint, addentes præuaricationem. Non sufficit hæreticos esse, nisi & hypocritæ sint, ut fit supra modum peccans peccatū. Hi sunt qui veniunt in uestimentis ouium ad nudandas oues, & spoliandos arietes. An non tibi utraque res impleta uideatur, vbi & fide plebes, & plebibus sacerdotes deprædati inueniuntur? Quinam isti prædones? Hi oues sunt habitu, astu vulpes, actu & credulitate lupi. Hi sunt qui boni uideri, non esse: mali non uideri, sed esse uolunt. Mali sunt, & boni uidere uolunt, ne soli sint mali: mali uideri timent, ne parū sint mali. Etenim minus semper malitia patet, quo magis causa turpitudinis fouendæ, & B multiplicandæ adinuenerunt. Res tamen tam in aperto est, vt mirer quomodo unquam homini Christiano persuaderi potuerit nisi quod hi adeo, ut bestiales sunt, ut nō aduertant qualiter omni immundicię laxat habenas, qui nuptias damnat: aut certe ità placent nequitiæ, & diabolica malignitate abrepti, vt aduertentes dissimulent, & lætentur in perditione hominum. Tolle de ecclesia honorabile connubiū, & thorū immaculatū, notune reples eam concubinarijs, incestuosis, seminifluis, mollibus, masculorū cōcubitoribus, & omni denique genere immundorū? Elige ergo vtrumlibet, aut saluatori vniuersa monstra hæc hominum, aut numerum saluandorum, ad continentium tedigit pauertatem. Quam parcus in uno, quā largus in altero? Neutrum horum competit Saluatori. Quid? coronabitur turpitudo? Nihil minus decet honestatis auctorem. Damnabitur vniuersitas præter pauculos continentes? Non est hoc esse Saluatorem. Rara in terris continentia, neque pro tantillo quærito ad terra plenitudo illa semetipsam exinanuit. Et quomodo de illa omnes accepimus, si solus modulus continentibus partitum fuit? Non est, quod ad hoc respondeant. Sed neque ad illud credo: Si bonella- C
ti in cœlis est locus, non sit autem honesto, & turpi consortium, sicut non est societas lucis ad tenebras: profecto neminem immundorum locus in loco salutis manet. Si quis aliter sapit, arguet illum Apostolica uox, absque omni ambiguo asserens: quoniam, qui tali agunt, regnū Dei non possidebunt. Quia iam exiet de cauerna hæc insidiosa vulpecula. Puto in fouea deprehensum, in qua sibi duo quasi foramina fecerit, unum quo intret, alterum quo exeat. Nam consueuit ita. Vide ergo quomodo vtrobique illi interclusus sit exitus. Si solos in cœlestibus collocat continentes, perit ex maxima parte salus. Si omnem spurcitiam pariter cum cōtinentibus collocat, perit honestum. Sed iu stitiam perit ipsa, neq. ac exitura, neq. illac, re clusa perpetuo, & capta in fouea quā fecit. Quidam tamen dissentientes ab alijs, inter solos virgines matrimonium contrahi posse fatentur. Verum quid in hac distinctione

A 1. Tim. 4. a dæmoniorum in hypocrisi loquentium mēdacium, prohibentium nubere. In hypocrisi plane hoc, & vulpina dolositate loquuntur, fingentes se amore id dicere castitatis, quod magis causa turpitudinis fouendæ, & multiplicandæ adinuenerunt. Res tamen tam in aperto est, vt mirer quomodo unquam homini Christiano persuaderi potuerit nisi quod hi adeo, ut bestiales sunt, ut nō aduertant qualiter omni immundicię laxat habenas, qui nuptias damnat: aut certe ità placent nequitiæ, & diabolica malignitate abrepti, vt aduertentes dissimulent, & lætentur in perditione hominum. Tolle de ecclesia honorabile connubiū, & thorū immaculatū, notune reples eam concubinarijs, incestuosis, seminifluis, mollibus, masculorū cōcubitoribus, & omni denique genere immundorū? Elige ergo vtrumlibet, aut saluatori vniuersa monstra hæc hominum, aut numerum saluandorum, ad continentium tedigit pauertatem. Quam parcus in uno, quā largus in altero? Neutrum horum competit Saluatori. Quid? coronabitur turpitudo? Nihil minus decet honestatis auctorem. Damnabitur vniuersitas præter pauculos continentes? Non est hoc esse Saluatorem. Rara in terris continentia, neque pro tantillo quærito ad terra plenitudo illa semetipsam exinanuit. Et quomodo de illa omnes accepimus, si solus modulus continentibus partitum fuit? Non est, quod ad hoc respondeant. Sed neque ad illud credo: Si bonellati in cœlis est locus, non sit autem honesto, & turpi consortium, sicut non est societas lucis ad tenebras: profecto neminem immundorum locus in loco salutis manet. Si quis aliter sapit, arguet illum Apostolica uox, absque omni ambiguo asserens: quoniam, qui tali agunt, regnū Dei non possidebunt. Quia iam exiet de cauerna hæc insidiosa vulpecula. Puto in fouea deprehensum, in qua sibi duo quasi foramina fecerit, unum quo intret, alterum quo exeat. Nam consueuit ita. Vide ergo quomodo vtrobique illi interclusus sit exitus. Si solos in cœlestibus collocat continentes, perit ex maxima parte salus. Si omnem spurcitiam pariter cum cōtinentibus collocat, perit honestum. Sed iustitiam perit ipsa, neq. ac exitura, neq. illac, reclusa perpetuo, & capta in fouea quā fecit. Quidam tamen dissentientes ab alijs, inter solos virgines matrimonium contrahi posse fatentur. Verum quid in hac distinctione rationis afferre possint, non uideo? nisi q pro libitu quisque suo sacramenta ecclesiæ, tanquam matris viscera dente uipereo certatim inter se dilacerare contendunt. Nam quod dicuntur prætendere de primis coniugibus: quia virgines erant, quid istud quęso matrimonij præiudicat libertati, quo minus & inter non virgines contrahi liceat? Sed nescio quid se in Euangelio inuenisse susurrant, quod suę ineptiæ frustra existimāt suffragari. Illud credo quòd Dominus cū præmisisset testimonium de Genesi. Et creauit Gen. 1. c
hominem Deus ad imaginem, & similitudinem suam, masculum, & fœminam creauit illos postea intulit. Ergo quod Deus cōiunxit, homo non separet. Hos, inquiunt, conjunxit Deus, quia uirgines ambo erant, & iā non licuit separari: non erit autem ex Deo copulatio secus præsumpta. Quis tibi dixit propterea a Deo coniunctos, quia virgines erāt? Nam scriptura hoc non loquitur. An D
non virgines erant? inquit. Erant, sed non est idiplum copulatos virgines, & copulatos quia virgines. Quanquam neque hoc quidē nominatim dictum reperies, quòd virgines essent, quāuis essent. Sexuum sane expressa diuersitas est, nō virginitas, cum dictum est, Masculum & fœminam creauit illos. Merito quidem. Non enim maritalis copula corporum requirit integritatem, sed sexuum aptitudinem. Bene proinde ipsam instituent Spiritus sanctus sexum expresit, & virginitatem tacuit, nec dedit occasionem venandi verbum insidiosis vulpeculis. Quod vtique libēter feciſſet, quamuis id quoque frustra. quid enim si dixisset, Virgines creauit illos? Num propterea continuo obtinuisses solos virgines licere coniungi? Et tamen quomodo exultasses ex sola uerbi occasione? quomodo exsufflasses secundas, & tertias nuptias? quō insultasses catholicæ scorta lenonesque ad inuicē tanto libentius cō jungenti, quāto promde eos de turpi ad honestum transire non dubitat? Fortassis & Deut. 7. c
reprehenderes Deum prophetæ præcipientem fornicariam ducere: nunc autem, & occasio deest, & libet gratis hæreticum esse. Nam testimonium, quod vsurpasti ad astruē dum errorem tuum, plus ad destruendum valere inuentum est, pro te facere nihil, contra te plurimum. Nunc autem audi, quod te ex toto, aut confundit, aut corrigit, & hæresim tuam prorsus cōterit, & comminuit. Mulier quanto tempore vir eius uiuit, alli- 1. Cor. 7. g

Universidad de Deusto
Biblioteca

E gata est uiro: si autem dormierit vir eius, so
luta est a lege viri, cui vult nubat, tantum in
Domino. Paulus est qui concedit uiduæ, vt
cui vult nubat: & tu econtra præcipis, nulla
præter virginem nubat, & hoc non nisi vir-
gini: vt non cui uult nubat, vel ipsa. Quid
manum Dei abbreuias? Quid largam be-
nedictionem nuptiarum restringis? quid
proprium vendicas uirgini, quod indultum
est sexui? Non concederet hoc Paulus,
nisi liceret. At parum dico concedit, uult
quoque. Volo, inquit, adolescentiores nu-
bere, nec dubium quin uiduas dicat. Quid
manifestius? Ergo quod concedit, quia li-
cet: etiam vult, quia expedit. Quod licet,
& expedit, hæreticus prohibet? Nihil ex hac
prohibitione persuadebit, nisi quòd hæreti
cus est. Superest, ut & de residuo apostolicæ
prophetiæ istos aliquantulum exagitemus.
Abstinent namque hi (ut prædixit ille) a ci-
bis quos creauit Deus ad percipiendum cũ
gratiarum actione. Hinc quoque hæreti-
cos se probantes, non sane, quia abstinent,
sed quia hæretice abstinent. Nam & ego
interdum abstineo, sed abstinentia mea sa-
tisfactio est pro peccatis, non superstitio
pro impietate. Num redarguimus Paulum,
quòd castigat corpus suum; & in seruitutẽ
redigit? Abstineo a uino, quia in uino luxu
ria est: aut si infirmus sum, modico utor,
iuxta consilium Pauli. Abstineo a carni-
bus, ne dum nimis nutriunt carnem, simul
& carnis nutriant uicia. Panem ipsum cum
mensura studebo sumere, ne onerato uẽtre
stare adorandum tædeat, & ne improperet
etiam mihi propheta, quia panem meum
F comederim in saturitate. Sed ne simplici
quidem aqua ingurgitare me asuescam, ne
distentio sane uentris, usque ad titillationẽ
pertingat libidinis. Hæreticus aliter. Nem-
pe horret lac, & quicquid ex eo conficitur:
postremo omne, quod ex coitu procreatur.
Recte & Christiane, si non idcirco, quia ex
coitu, sed ne ad coitum prouocent. Cæ-
terum, quid sibi vult, quòd ita generaliter
omne, quod ex coitu generatur, uitatur? Su-
spicionem generat mihi obseruatio ista ci-
borum, tam signanter expressa. Verun-
tamen si de regula medicorum, hæc pro-
fers nobis, non reprehendimus curam carnis quam nemo unquam odio habuit, si ta-
men non nimia fuerit. Si de disciplina
abstinentium, id est spiritualium medico-
rum schola: etiam uirtutem approbamus
qua carnem domas, frenas libidinem. At si
de insania Manichæi præscribis beneficen-
tiæ Dei, ut quod ille creauit, & donauit ad
percipiendum cum gratiarum actione, tu
non modò ingratus, sed & censor temera-
rius immundum deeernas, & tanquam a
malo abstineas: non plane abstinentiam
collaudabo, sed execrabor maliciam, & bla-
sphemiam: te magis immundum dixerim,
qui immundum quid putas. Omnia mun
da mundis, ait ille rerũ optimus æstimator:
& nihil immundum, nisi ei qui immun-
dum quid putat. Immundis autem, & in-
fidelibus nihil est mundum, sed polluta est
eorum, & mens, & cõscientia. Væ qui respu
tis cibos quos Deus creauit, iudicantes im-
mundos, & indignos quos traijciatis in cor
pora uestra: cũ propterea uos corpus Chri-
sti, quod est ecclesia, tanquam pollutos, &
immundos expuerit. Non ignoro, quosdã
folos corpus Christi esse glorientur: sed tibi
hoc persuadeant, qui illud quoque persua-
sum habent, potestatẽ se habere quotidie in
mensa sua corpus Christi, & sanguinem cõ
secrandi ad nutriendũ se in corpus Christi,
& membra. Nempe iactant se esse succesio-
res Apostolorũ, & apostolicos nominãt, nul
lum tamen Apostolatus sui signum valẽtes
ostendere. Quousque lucerna sub modio?
Vos estis lux mundi, dictũ est Apostolis: &
ideo Apostoli super candelabrum, vt toto
luceant mundo. Pudeat successores Aposto
lorum lucẽ non esse mundi, sed modij, mun
di autem tenebras. Dicamus eis. Vos estis te
nebræ mundi. Et transeamus ad alia. Se di-
cunt ecclesiam, sed contradicunt ei, qui di-
cit. Non potest ciuitas abscondi, supra mon
tem posita. Itane lapidem de monte abscis-
tum, sine manibus, monte factum, & imple-
tum mundum, uestris creditis inclusum an-
tris? Et ne hic quidem immorandum. Ipsa
opinio refugit publicari, suo contenta fastu
rio. Habet & semper habebit integrã Chri-
stus hæreditatem suam, & possessionem sui
terminos terræ. Se potius subtrahunt huic
magnæ hereditati, qui Christo illam conan
tur detrahere. Videte detractores, uidete ca-
nes. Irrident nos, quia baptizamus infantes
quòd oramus pro mortuis, quod Sanctorũ
suffragia postulamus. In omni genere homi
num, atque in utroque sexu festinant pro-
scribere Christum, in adultis, & paruulis,
in uiuis, & mortuis. Hinc quidem infanti-
bus, ex impossibilitate naturæ, inde ue-
ro

1. Cor. 9. d
Ephes 5. d

Leui. 26. a
Esa. 23. d

ro adultis ex difficultate continentiæ præ-
scribentes. Porrò mortuos uiuentium frau
dantes auxiliis, uiuentes nihilominus san-
ctorum, qui decesserunt suffragijs spolian
tes. Absit: Non relinquet dominus ple-
bem suam, quæ est sicut arena maris, nec cõ-
tentus erit paucitate hæreticorum qui om-
nes redemit. Neque enim parua, sed pla-
ne copiosa apud eum redemptio. Quantus
uero numerus istorum ad magnitudinem
pretij? Se magis precio fraudant, qui ipsum
euacuare conantur. Quid enim si infans pro
se loqui non potest, pro quo uox sanguinis
fratris sui, & talis fratris clamat ad Deum
de terra? Astat, & clamat nihilominus ma
ter ecclesia. Quid tamen infans? Nonne &
ipse uidetur tibi inhiare quodammodo de
funtibus salutaris, uociferari ad Deum,
suisque uagitibus clamitare, domine uim
patior, responde pro me? Flagitat auxilium
gratiæ, quia uim patitur ab origine. Clamat
innocentia miseri, clamat ignorantia par-
uuli, clamat addicti infirmitas. Ita ergo cla
mant hæc omnia, sanguis fratris, fides ma-
tris, destitutio miseri, & miseria destituti. Et
clamatur ad patrem. Porrò pater seipsum
negare non potest, pater est. Nemo mihi di
cat, quia non habet fidem cui mater imper-
tit suam inuoluens illi in sacramento quo-
usque idoneus fiat proprio non tantum sen
su, sed assensu euolutam puramque percipe
re. Nunquid breue pallium, ut non possit
ambos cooperire? Magna est ecclesiæ fi-
des. Nunquid minor fide Chananææ mu-
lieris, quam constat, & filiæ sufficere potuis-
se & filiæ? ideo audiuit: O mulier, magna
est fides tua, fiat tibi sicut petisti. Nunquid
minor fide illorum, qui paralyticum per te
gulas demittentes, anima illi simul & cor-
poris obtinuere salutem? Denique habes:
Quorũ fidem, ut uidit, ait paralytico: Con-
fide fili, remittũtur tibi peccata tua. Et pau
lo post: Tolle grabatum tuum, & ambula.
Qui hæc credit, facile huic persuadebitur
merito ecclesiam præsumere non solum par
uulis baptizatis in sua fide salutem, sed etiã
interfectis pro Christo infantibus coronam
martyrij. Quæ cum ita sint, nullum præ-
iudicium sustinebũt regenerati de eo, quod
dictum est: Sine fide impossibile est pla-
cere Deo: cum sine fide non sint qui in te-
stimonium fidei baptismi gratiam percepe-
rint. Sed neque de eo quod item dictũ est:
Qui uero non crediderit, condemnabitur.
Quid enim credere est, nisi fidem habere?
Itaque, & mulier saluabitur per generatio-
nem filiorum si permanserit in fide cum le
nitate, & infantibus per lauacri regeneratio
nem succurretur, & adulti qui continere nõ
poterunt, coniugij tricesio fructu se redi-
ment, uiuentium quoque preces, & hostias
mortui qui opus habebunt, & digni erunt,
mediantibus percipient angelis, & eorum
qui iam peruenerunt, uiuentibus adhuc ne-
quaquam solatia deerunt per Deum qui
ubique est, & in Deo nusquam affectu cha-
ritatis absentium. Nam & Christus propter K
hoc mortuus est, & resurrexit, ut uiuorum
dominaretur, & mortuorum. Propter hoc Rom. 14. b
quoque, & infans natus est, & per singulos
ætatum gradus profecit in uirũ, ut nulli de-
esset ætati. Non credunt autem ignem pur-
gatorium restare post mortem, sed statim
animam solutam a corpore, uel ad requiem
transire, uel ad damnationem, Quærant
ergo ab eo qui dixit quoddam peccatum es- Mat. 12. c
se, quod neque in hoc seculo, neque in futu
ro remittetur, cur hoc dixerit si nulla ma-
net in futuro remissio purgatióve peccati?
Iam uerò qui ecclesiam non agnoscunt, non
est mirum si ordinibus ecclesiæ detrahunt,
si institutа non recipiunt, si sacramenta con
temnunt, si mandatis non obediunt. Pec-
catores, inquiunt, sunt apostolici, archiepi-
scopi, episcopi, presbyteri, ac per hoc, nec
dandis, nec recipiendis idonei sacramen-
tis. Nunquam uero duo ista conuenient
episcopum esse, & peccatorem? Falsum est.
Episcopus erat Caiphas, & tamen quantus
peccator, qui in dominum mortis dictabat
sententiam? si negas episcopum, arguet te
stimonium Ioannis, qui eum in testimo-
nium sui pontificatus etiam prophetasse re
fert. Apostolus erat Iudas, & licet auarus, &
sceleratus, electus a domino. An tu de illius
apostolatu dubitas quem dominus elegit?
Nonne ego, inquit, uos duodecim elegi, & Ioan. 6. g
unus ex uobis diabolus est? Audis eundem
electum Apostolum, & extitisse diabolum,
& negas posse esse episcopum qui peccator
est? Super cathedram Moysi sederunt Scri L
bæ, & Pharisæi, & qui non obedierunt eis
tanquam episcopis, inobedientiæ rei fue-
runt, eam in ipsum dominum præcipien-
tem, & dicentem: quæ dicunt facite. Patet Mat. 23. b
quanuis Scribæ, quanuis Pharisæi, quanuis
uidelicet maximi peccatores, propter cathe-
dram tamen Moysi ad eos quoque nihilo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Luc.10.c minus pertinere quod item dixit. Qui uos audit, me audit: & qui uos spernit me spernit. Multa quidem, & alia huic populo stulto, & insipienti a spiritibus erroris in hypocrisi loquentibus mendacium mala persuasa sunt, sed non est respondere ad omnia. Quis enim omnia nouit? Deinde labor infinitus esset, & minime necessarius. Nam quantum ad istos, nec rationibus conuincuntur, quia non intelligunt: nec auctoritatibus corriguntur, quia non recipiunt, nec flectuntur suasionibus, quia subuersi sunt. Probatum est, mori magis eligunt quã cõuerti. Horum finis interitus, horũ nouissima incendium manet. Horum siquidem Iudic.15.a in facto Sampson ex succensis uulpium cauda figura præcessit. Plerunque fideles iniectis manibus aliquos ex eis ad mediũ traxerunt. Quæsiti fidem, cum de quibus suspecti uidebantur, omnia prorsus suo more negarent, examinati iudicio aquæ, mendaces inuenti sunt. Cumque iã negare non possent, quippe deprehensi, aqua eos non recipiente arrepto, ut dicitur, freno dentibus tam misere, quam libere impietatem non confessi, sed professi sunt, palam pietatem attruentes, & pro ea mortem subire parati. Nec mi M nus parati inferre qui aslabant. Itaque irruens in eos populus nouos hæreticis suæ ipsorum perfidiæ martyres dedit. Approbamus zelum, sed factum nõ suadeamus: quia fides suadenda est, non imponenda. Quanquam melius proculdubio gladio coercerentur, illius uidelicet qui non sine causa gladiũ portat, quam in suũ errorem multos traiice re permittantur. Dei enim minister ille est, Rom.13.b uindex in iram ei qui male ait. Mirabantur aliqui, quod non modo patienter, sed & læti, ut uidebatur, ducerentur ad mortem: sed qui minus aduertunt quãta sit potestas diaboli, non modo in corpora hominum, sed etiam in corda, quæ semel permissus possederit. Nonne plus est sibimet hominem imicere manus, quam id libenter alio sustinere? Hoc autem in multis potuisse diabolum frequenter experti sumus, qui seipsos, aut submerserunt, aut suspenderunt. Mat.27.a Denique Iudas suspendit seipsum, diabolo sine dubio immittente. Ego tamen maius existimo, magisque admiror quod potuit immittere in cor eius, ut traderet dominum, quam ut semetipsum suspenderet. Nihil ergo simile habent constantia martyrũ, & pertinacia horũ: quia mortis contemptũ in illis pietas, in istis cordis duritia operatur. Et ideo propheta martyris forsitan uoce dicebat: Coagulatum est sicut lac cor eorũ, ego Psa.118.a uero legem tuam meditatus sum: pro eo utique quod & si pœna eadem uidetur, longe diuersa esset intentio, illo utique durãte cor cõtra dominum, isto in lege domini meditante. Quæ cũ ita sint, nõ est opus (ut dixi) A frustra multa aduersus homines stultissimos atque obstinatissimos dicere, sufficit immo tuisse illos, ut uitentur. Quamobrem, ut deprehendantur, cogendi sunt, uel abiicere fœminas, uel exire de ecclesia: utpote scandalizantes ecclesiam in conuictu, & contubernio fœminarũ. Dolendum ualde, quòd non solum laici principes, sed & quidam, ut dicitur, de clero, necnon de ordine episcoporũ qui magis eos persequi debuerant, propter quæstum sustineant, accipientes ab eis munera. Et quomodo, inquiunt, damnabimus nec coniunctos, nec confessus? Friuola satis non ratio, sed occasio. Hoc solo etiam si aliud nõ esset facile deprehendis, si (ut dixi) uiros, & fœminas qui se continentes dicunt, abinuicem separes, & fœminas quidẽ cum alijs sui, & sexus, & uori degere cogas, uiros eque cum ciuidem propositi uirgines hoc enim consultum erit utrorumque uoto simul, & famæ, cum continentiæ suæ, & testes habuerint, & custodes. Quod si non sustinent, iustissimè eliminabuntur de ecclesia quam scandalizant non solum notabili, sed etiam illicita cohabitatione. Ergo ista sustiniant pro deprehendendis harum uulpium dolis, ad dandam scientiam, & cautelam discretæ, & gloriosæ sponsæ domini nostri Iesu Christi, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De mirabili affectu dilectionis sponsæ, quem eructat propter amorem Christi sponsi. Sermo LXVII. B

Dilectus meus mihi, & ego illi. Cant.2.d Hactenus uerba sponsi. Adsit ipse, ut digne ad gloriam ipsius, & nostram ipsorum latitudinem sponsæ eius possimus inuestigare sermones. Neque enim tales sunt, qui a nobis considerari, & discuti, prout dignum fuerit, ualeant, nisi ipse fuerit dux uerbi. Sunt enim quam suaues ad gratiam, tam fœcundi ad sensus, tam etiam profundi ad mysteria. Cui similabo eos? Vas interim aliqui

alicui epularum, quæ triplici quadam eminentia gratia, delicioſa ad ſaporem ſolida ad nutrimentum, efficax ad medicinam. Sic, inquam, ſic ſingulus quiſque ſponſæ ſermo, & ex eo quod ſuauiter ſonat, affectum mulcet, & de ſenſuum ubertate meatem impinguat, & nutrit, & de altitudine myſteriorũ dum intellectum quo plus exercet, plus terret, miro modo tumorem ſanat inflantis ſcientiæ. Etenim ſi unus quiſpiam ex his ſorte qui ſibi ſcioli videntur, curioſius ſeſe dederit ſcrutinio horum, cum uiderit ingenij ſui ſuccumbere uires, & redigi in captiuitatem omnem intellectum perſenſerit, nonne humiliatus ad illam uocem compel- Ecclesiast.4 letur, ut dicat: Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me, confortata eſt, & non potero ad eam? Et nunc quidem principium uerborum eius quantæ ſuauitatis inſigne præfert? Nam uide quale principium dede- C rit. Dilectus, inquit, meus mihi, & ego illi. Simplex uox uidetur, quoniam ſuauiter ſonat. Sed de hoc uidebitur poſtea. Nunc uero a dilectione incipit, de dilecto proſequitur, nihil aliud ſe ſcire indicans niſi dilectum. Patet de quo ſermo: cum quo non ita. Non enim, ut cum ipſo eodem fuerit ſentire permittitur, cum ipſe iam non affuerit. Neque id dubium, nempe mox eum reuocare uidetur, & quaſi poſt tergum clamare: Reuertere, inquiens, dilecte mi. Vnde adducimur non aliud ſane conijcere, niſi quod finitis uerbis ſuis, iterum ſuo more ſe abſentauerit, & illa remanſerit nihilominus de eo loquens, qui nunquam abſens eſt ſibi. Ita eſt, in ore retinuit qui non re- Luc.6.g cedebat a corde, nec quando recedebat. Quòd de ore exit, de corde uenit, & ex abundantia cordis os loquitur. Ergo loquitur de dilecto, ut uere dilecta, & uere diligenda, quoniam diligit multum. Quærimus cum quo? Nam de quo, nouimus, & non occurrit niſi ſorte cum adoleſcentulis, quæ a matre abeſſe non poſſunt, ubi diſceſſerit ſponſus. Sed melius (ut opinor) ſentimus ſecum potius, & non cum altero ſic locutam, præterum quòd trunca, & minus continens inueniatur ipſa locutio, inſufficiens planè ad dandam intelligentiam auditori, ob quam uel maxime inuicem lo- Cant.2.d quimur. Dilectus meus mihi, inquit, & ego illi. Non plus? Pendet oratio, immo non pendet, ſed deficit. Suſpenditur auditor, nec eruditur, ſed erigitur. Quid eſt hoc quod dicit, ille mihi, & ego illi? Neſcimus quid loquimur: quia non ſentimus quod ſentit. O ſancta anima quid tuus ille tibi, quid tu D illi? Quænam, queſo, hæc inter uos tam familiariter fauorabiliterque diſcurrens exhibitio, & redhibitio? Tibi ille, tuque uiciſſim illi. Sed quid? Idipſum ei tu, quod tibi ille, an aliud? Si nobis, ſi ad noſtram loque- Ioan.10.c ris intelligentiam, euidẽter quod ſentis edi- Eſa.24.c cito. Quouſque animas noſtras tollis? An (ſecundum prophetam) ſecretum tuũ tibi? Ita eſt, affectus locutus eſt, non intellectus, & ideo non ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil niſi, quòd mirabiliter delectata, & affecta uehementer ad deſideratos affatus, finem illo faciente, nec tacere omnino quiuit, nec tamen quod ſenſit exprimere. Ne- Luc.6.g que enim, ut exprimeret ſic locuta eſt, ſed ne taceret. Ex abundantia cordis os locutum eſt, ſed non pro abundantia. Habent ſuas uoces affectus per quas ſe etiam cũ nolunt, produnt: timor (uerbi cauſa) meticuloſas, dolor gemebundas, amor iucundas. Nunquid dolentium plãctus, mœrentiúmve ſingultus, vel gemitus, percuſſorum itemque pauentium iubitas, & afferatas clamitationes, ſeu etiam ſaturatorum ructus, aut uſus creat, aut ratio excitat, aut deliberatio ordinat, aut præmeditatio format? Eiuſmodi certum eſt non nutu prodire animi, ſed erũpere motu. Sic flagrans ac uehemens amor præſertim diuinus, cùm ſe intra ſe cohibere non ualet, non attendit quo ordine, qua lege, quáve ſerie ſeu paucitate uerborum ebulliat, dummodo ex hoc nullum ſui ſentiat detrimentum. Interdum nec uerba requirit, interdum, nec uoces omnino ullas, ſo E lis ad hoc contentus ſuſpirijs. Inde eſt quod ſponſa ſancto amore flagrans, idque incredibili modo, ſane pro capienda quãtulacunque euaporatione ardoris quem patitur, non cõſiderat quid, qualiter eloquatur: ſed quicquid in buccam uenerit, amore urgente non enunciat, ſed eructat. Quidni eructet ſic refecta, & ſic repleta? Reuolue textũ epithalamij huius ab ipſo exordio uſque huc, & uide ſi tanta uſpiam illi quanta hæc uice in cunctis uiſitationibus, & allocutionibus ſponſi copia eius indulta fuerit, & ſi unquam ex ore ipſius non modo tam multos, ſed & tam iucundos ſermones acceperit. Quæ ergo repleuerat in bonis deſide- Pſal.102 rium ſuum, quid mirum ſi ructum potius quam uerbũ fecit? Et ſi uerbũ feciſſe tibi uidetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

detur, eructatum puta, & non subordinatũ,
psa. 44. a aut præordinatum. Nec enim sponsa ra-
Cant. 2. d pinam arbitratur sibi aptare prophetæ dictum. Eructauit cor meum verbum bonum quippe eodẽ repleta spiritu. Dilectus meus mihi, & ego illi. Nihil consequentiæ habet, deest orationi. Quid inde? Ructus est. Quid tu in ructu quæris orationum iunctu ras, solennia dictionum? Quas tu tuo ructui leges imponis, vel regulas? Non recipit tuam moderationem, non a te compositionem expectat, non commoditatem', non opportunitatem requirit: per se ex intimis non modo cum non vis, sed & cum nescis erumpit, cuiusus potius, quam emissus. Tamen odorem portat ructus, quandoque bonum, quandoque malum pro vasorum è quibus ascendit contrarijs qualitatibus. Deniq. bonus homo de bono thesauro suo profert bonum, & malus malum. Bonum vas sponsa Domini mei, & bonum mihi odor ex illa. Gratias ago tibi Domine Iesu, qui me dignatus est admittere saltem ad odorã
Mat. 15. c dum. Ita Domine, nam & catelli edunt de micis, quæ caduot de mensa dominorum suorum. Mihi, fateor, bene redolet ructus dilectę tuæ, & de plenitudine eius quamuis
ps. 144. b medicum quid gratanter accipio. Memoriã abundantiæ suauitatis tuæ eructat mihi, & nescio quid ineffabile tuæ dignationis, & a-
Cant. 2. d moris odoratus sum in uoce ista. Dilectus
psal. 67. a meus mihi, & ego illi. Ipsa (vt dignum est) epuletur & exultat in conspectu tuo, & delectetur in lætitia. Veruntamen sic tibi exce
Isal. 64. a dat, vt sobria sit nobis. Ipsa ergo repleatur in bonis domus tuę, & torrente voluptatis tuæ potetur: sed quæso, perueniat ad me pauperem, vel tenuis odor eructante illa cũ satiata fuerit. Bene mihi eructauit Moyses, & bonus odor in ructu eius creantis potentiæ. In principio, inquit, creauit Deus cœlũ,
Gen. 1. a & terram. Bene Esaias, nam suauissimum redimentis misericordiæ odorem dedit, ita
Esa. 53. d eructans. Tradidit in mortem animam suã, & cum sceleratis reputatus est, & ipse peccata multorum tulit, & pro transgressoribus rogauit, vt non perirent. Quid æque misericordiam redolet. Bonus quoque ex ore Hieremiæ ructus: bonus ex Dauid, qui ait.
psal. 44. a Eructauit cor meum uerbum bonum. Repleti sunt omnes Spiritu sancto, & eructan-
G tes omnia impleuerunt bonitate. Ructum
Thre. 3. c Hieremiæ requiritis? Non sum oblitus, iam parabam illum. Bonum est prestolari cum silentio salutare Domini. Eius est (non fal-
lor) admouere naribus, balsamum vincit suauitas remunerantis iustitiæ, quam importat. Patientem pro iustitia, vulc me expectare mercedem in posterum, non recipere *Abac. 2. a*
in presenti, quòd iustitię merces salutare *3. Re. 3. b*
non seculi, sed Domini sit. Si moram fecerit, inquit, expecta eum, & ne murmuraueris, quoniam bonum est cum silentio expectare. Ego faciam quod hortatur, expectabo Dominum Saluatorem meum. Sed peccator sum, & adhuc mihi grandis restat uia: quia longe a peccatoribus salus. Non murmurabo tamẽ, in odore, vel dolore interim consolabor mẽ. Lętabitur iustus in Do- *psal. 63. d*
mino, gustu experiens, quod ego sentio odoratu. Quem spectat iustus, peccator expectat, & expectatio odoratio est. Nam expec- *Rom. 8. d*
tatio, ait, creaturæ reuelationem filiorum Dei expectat. Porro spectare, gustare est, & videre quoniam suauis est Dominus. An *psal. 33. d*
potius iustus, qui expectat, & qui iam tenet beatus? Denique expectatio iustorum lætitia. Nam peccator nihil expectat. *Et inde prou. 10. d*
peccator, quòd bonis presentibus nõ modo detentus, sed & contentus, nihil in futurum expectat, surdus ad uocem illam. *Expecta* *Soph. 3. b*
me (dicit Dominus) in die resurrectionis meæ in futurum. Et ideo iustus erat Simeõ, *Luc. 2. d*
quia expectabat, & odorabat iam Christum in spiritu, quem necdũ in carne odorabat. H
Cant. 2. d Et beatus in expectatione sua: quia per odo- *Isa. 64*
rem expectationis peruenit ad gustum contemplationis. Denique ait. Et viderunt oculi mei salutare tuum. Iustus quoque Abraham, qui & ipse expectauit, vt uideret diem Domini, & non est confusus ab expectatione suam uidit, & gauisus est. Iusti *Luc. 10. a*
Apostoli cum audiebant: Et uos similes ho- *psal. 39. a*
minibus expectantibus Dominum suum. Quidni iustus, & Dauid quando aiebat. Expectans expectaui Dominum? Ipse est quartus de numero prænominatorum rectatorum meorum, quem pene prꝫteriẽrã. Non expedit quidem. Iste os suum aperuit, *Psal. 8. c*
& attraxit spiritum, & saturatus non modo eructauit, sed & cantauit. Iesu bone quàm *psal. 44. a*
meis naribus, & auribus iste infudit suauitatem in ructu, & cantu suo de oleo lætitiæ quo unxit te Deus Deus tuus præ consortibus tuis ex myrrha, & gutta, & casia a-
stimentis tuis a domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filiæ regum in honore tuo? Vtinã me dignetis occursu tanti uatis,
& amici

& amici tui in die solennitatis, & lætitiæ, quando egredietur de thalamo suo epithalamium suum canens in psalterio iucundum cithara, affluens delitijs, respersus, & re spergens unguenta ilIiusmodi puluere pigmẽtario. In illa die, uel potius in illa hora, nam hora est siquando est, & fortasis ne hora quidem, sed horæ dimidium, iuxta illud *Luc. 8. d* scripturæ. Factum est silentium in cœlo *Apoc. 8. d* quasi media hora: ergo in illa hora replebi
I laur gaudio os meum, & lingua mea exultatione, dum singulos, non dico psalmos, sed uersus singulos sentiam ructus, & quidẽ odoriferos super omnia aromata. Quid Ioannis ructu fragrantius, qui uerbi mihi redolet æternitatem, generationem, diuinitatem? Quid de Pauli ructibus loquar, quanta orbem suauitate repleuerint? Denique Christi bonus odor erat in omni loco. Verba certe ineffabilia etsi non proferi, ut audiam, offert tamen, ut cupiam: & libeat odorare, quæ audire non licet. Nelatio enim quo pacto, quo plus latent, plus placent: & auidius inhiamus negatis. Sed iam aduerte apud sponsam similem rem: quomodo instar Pauli: in præsenti capitulo, & secretum non aperit: nec prætexit tamen intactum, aliquid quasi olfactui nostro
Cant. 2. d indulgens: quod gusti forte interim non competere iudicarit: siue propter indignitatem nostram: siue propter incapacitatem. Dilectus meus mihi, & ego illi. Quod non est dubium: duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat: sed in amore summo unius profecto felicitas: alterius misera digoatio. Neque enim inter pares est contentio seu complexio hæc. Cæterum, quid ista ex hac prærogatiua amoris glorietur impensum sibi, repensumque uicissim a se, quis se liquido nosse præsumat, nisi qui præcipua puritate mentis, & corporis sanctitate, in semetipso meruerit tale ali
Cant. 3. d quid experiri? Res est in affectibus: nec ratione ad eam pertingitur, sed conformita
2. Cor. 3. d te. Quam pauci uero qui dicant: Nos autem reuelata facie speculantes gloriam domini, in eandem imaginem trãsformamur de claritate in claritatem, tanquam a domini spiritu. Verum, ut sub aliqua qualicunque intelligentiæ forma, quod legitur redigatur: saluo quidem sponsæ suo singulari secreto, ad quod interim non datur accedere, præterum talibus quales nos sumus: apponendum sane aliquid nobis, eo accommodatius
ad communem sensum, quo vsitatius, quod & uerbis consequentiam, & intellectum det paruulis. Et mihi quidem uidetur satis *psa. 118. v*
esse ad nostram grossam, & quodammodo popularem intelligentiam: si dicendo: dilectus meus mihi: subaudiamus, intendit: ut sit sensus: dilectus meus intendit mihi, *Cant. 2. d*
& ego illi. Quanquam tamen nec solus ego id senserim, nec primus: cum propheta ante me dixerit: Expectans expectaui domi *Psal. 39. a*
num, & intendit. Habes aperte intentionem domini ad prophetam: habes, & prophetæ ad dominum in eo quod ait: Expectans expectaui. Nam qui expectat, intendit: & expectare, intendere est. Idem omnino sensum: eadem penè verba apud prophetam, quæ apud sponsam: sed prius ex propheta transposita. Prius siquidem it quod illa posterius posuit, & eõuerso. Cæterum sponsa rectius locuta est, & non prætendens meritum, sed præmittens beneficium, & se prꝫuentam dilecti gratia confitens. Recte omnino. Nam quis prior de- *Rom. 11. d*
dit illi, & retribuetur ei? Denique audi *1. Ioã. 4. b*
Ioannem, quid in epistola super hoc senserit. In hoc est charitas, inquit, non quasi nos dilexerimus Deum, sed ipse prior dilexit
L nos. Propheta tamen gratiæ prꝫuentionem etsi tacuit, nõ negauit subsecutionem. Plane non tacuit. Sed accipe de alio loco certiorem de te illa ipsius confessionem. Et misericordia tua, inquit (domino loque *psal. 22. b*
batur) subsequetur me omnibus diebus uitæ meæ. Audiet de prꝫuentione identidem ipsius non minus certã manifestãmue sententiam. Deus meus, inquit, misericor- *psal. 78. b*
dia eius prꝫueniet me. Item ad dominum. *psal. 58. c*
Cito, ait, anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Pulchrè sponsa posterius (ni fallor) hæc eadem uerba non eodem ordine ponit, sed sequitur, & ipsa prophetæ ordinem, loquens hoc modo: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Cur ita? Nempe ut tunc magis gratia plenam se probet, cum totum gratiæ dederit, & primas scilicet illi partes ascribens, & ultimas. Alioquin quomodo gratia plena, si quid habuerit quod non sit ex gratia? Non est quo gratia intret, ubi iam meritum occupauit. Ergo iam plena confessio gratiæ, ipsius gratiæ plenitudinem signat in anima cõfitentis. Nã si quid de proprio inest, in quantũ est, gratiam cedere illi necesse est. Deest granę quicquid meritis de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

putas. Nolo meritū quod gratiam excludat, Horreo quicquid de meo est, vt sim meus. nisi q̄ illud magis forsitan meum est, quod me meū facit. Gratia reddit me mihi iustificatū gratis: & sic liberatum a seruitute peccati. Denique vbi spiritus Domini, ibi libertas. O fatuam sponsam synagogam, quæ cōtemnens Dei iustitiam, ideſt gratiam sponsi sui, & suam uolens constituere, iustitiæ Dei non est subiecta. Ob hoc misera repudiata est, & iam non est sponsa, sed ecclesia, cui dicitur. Desponsaui te mihi in fide. Desponsaui te mihi in iudicio, & iustitia. Desponsaui te mihi in misericordia, & miserationibus. Nec tu me elegisti, sed ego elegi te, nec ut te eligerem, tua inueni merita, sed præueni. Ita ergo in fide desponsaui te mihi, & non in operibus legis: desponsauique in iustitia, sed iustitia, quæ est ex fide non ex lege. Restat ut iudices iudicium rectum inter me, & te, & iudicium quo te desponsaui, vbi constat interuenisse non tuum meritum, sed meum placitum. Hoc est autē iudicium, vt tua merita non extollas, non præferas opera legis, non iactes q̄ō dus dici, & ęstus, quę magis in fide, & in iustitia, quę est ex fide, nec non in misericordia, & miserationibus nosceris desponsata. Quæ uere sponsa est agnoscit ista, & utramque gratiā confitetur. Primo quidem eam, quæ prima est, qua & præuenta est, postea vero, & subsequentem. Ait itaque nunc. Dilectus meus mihi, & ego illi, principium dilecto tribuēs. In cōsequentibus. Ego, inquit, dilecto meo, & dilectus meus mihi: consummationem illi æque concedens. Nunc iam uideamus, quid dicat. Dilectus meus mihi. Si enim hoc recipitur, ut subaudiamus. Intendit, sicut iam diximus, & sicut propheta ait. Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi: ego autem in uerbo isto sentio nescio, quid nō plane exiguum, nec mediocris prærogatiuæ. Sed non est ingerenda fatigatis auribus, & mentibus res omni alacritate digna. Si non graue, differatur, & non in longum: crastinus inde incipiat sermo. Tantum orate, vt ab irruentibus occupationibus interim custodiat nos gratia, & misericordia spōsi ecclesiæ Iesu Christi Domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

M Oseę. 2. d Ioan. 15. c Mat. 20. b

A psal. 39. a

Qualiter sponsus Christus intendit sponsæ ecclesiæ, & ipsa illi. Vt de cura quam habet Deus de electis, & unde insit ecclesiæ. Quid sit mereri, uel non, aut præsumere.

Sermo LXVIII.

AVdite iam quod heri distulimus audite gaudium meum, quod sensi. Et uestrum est, audite gaudentes. In uno uerbo sponsæ sensi hoc, & quasi odoratus abscondi, eo uobis hodie festiuius exhibendum, quo tempestiuius. Sponsa locuta est, & dixit sponsum intendere sibi. Quæ est sponsa, & quis est sponsus? Hic Deus noster est, & illa (si audeo dicere) nos sumus, cum reliqua quidem multitudine captiuorum quos ipse nouit. Gaudeamus. Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. Nos sumus in quos intendit Deus. Quanta tamen disparilitas. Quid terrigenæ, & filij hominum coram illo? Secundum prophetam sic sunt quasi non sint, & quasi nihilum, & inanum reputati sunt ei. Quid sibi ergo uult ista inter tam dispares comparatio? Aut illa in immensum gloriatur, aut is in immensum admat. Quam admirabile est, quod illius intētionem ista sibi, quasi propriam uendicat dicens. Dilectus meus mihi? Nec eo contenta tamen pergit amplius gloriari, respondere se illi, quasi ex æquo morem gerere, repōdere uicem. Sequitur enim. Et ego illi. Insolens uerbum, & ego illi. Nec minus insolens dilectus meus mihi: nisi q̄ utroque insolentius utrumque simul. O quid audet cor purum, & conscientia bona, & fides non ficta? Mihi, inquit, intendit. Itane huic intenta est illa maiestas cui gubernatio pariter, & administratio uniuersitatis incumbit, & cura seculorum, ad sola transfertur negocia ocia amoris, & desiderij huius? Ita plane. Ipsa est enim ecclesia electorū, de quibus Apostolus. Omnia, inquit, propter electos. Et cui dubium, quod gratia, & misericordia Dei sit in sanctos eius, & respectus in electos illius? Ergo prouidentiā cæteris creaturis non negamus, curam sponsæ uendicat sibi. Nunquid de bobus cura est Deo? Nec dubium quin idem postmus dicere de æquis, de camelis, de elephantis, & de cunctis bestijs terræ similiter & de piscibus maris, & uolatilibus cœli, postremo de omni re, quæ est super terrā, solis sane exceptis quibus

Cant. 2. d

Sap. 6. c

2. Co. 8.

1. Co. 9. b

bus dicitur: Omnem solicitudinem uestrā proijcientes in eum, quoniam ipsi cura est de uobis. An non tibi uidetur ueluti his uerbis dictum, Intendite illi, quia ipse intendit uobis? Et obserua apostolum Petrū (eius enim uerba sunt) si non & ipse uerbo rum sponsę obseruauerit ordinem. Nempe non ait: Omnem solicitudinem uestrā proijcientes in eum, vt sit ipsi cura de uobis: sed, Quia ipsi cura est de uobis: aperte proinde monstrans, ecclesia sanctorum non modo quoniam dilecta, sed & quod prius dilecta fuerit. Constat non ad eam pertinere de uerbo quod de bobus dixit apostolus, nam curam illius habet qui dilexit illam, & semetipsum dedit pro illa. Nonne hæc est ouis errans, cuius cura etiā supernorum curæ gregum prælata est? Denique illis expositis, pastor descendit ad istā quęsiuit diligenter, inuentam non reduxit, sed reuexit: noua cum illa & de illa intulit cœlis festa gaudiorum populis angelorum inuitatis ad solemnitatē. Quid ergo? propriis humeris dignatus est eam reportare, & curam illius non habebit? Ideo non cōfunditur dicere: Dominus solicitus est mei. Nec se exillimat errare, cum item dicit: Dominus retribuet pro me. Et si quid est aliud quod curam Dei circa ipsam significare uideatur. Inde est quod dominum sabaoth dilectum suum dicit, & eum qui cum tranquilitate iudicat omnia, sibi intendere gloriatur. Quidni glorietur? Audiuit illum dicentem sibi: Nunquid mater potest obliuisci vt non misereatur filio uteri sui? Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Denique oculi domini super iustos. Et quid sponsa, nisi congregatio iustorum? Quid ipsa, nisi generatio quærentium dominum, quærentium faciem spōsi? Non enim ille intendit huic, & nō ista illi. Propterea utrunque ponit, dicens: Ille mihi, & ego illi. Ille mihi, quia benignus & misericors est: ego illi, quia non sum ingrata. Ille mihi gratiam ex gratia, ego illi gratiam pro gratia. Ille meæ liberationi, ego illius honori. Ille saluti meę, ego illius uoluntati. Ille mihi & non alteri, quoniam una sum columba eius: ego illi & nō alteri. Nec enim audio uocem alienorum, nec enim acquiesco dicentibus mihi: Ecce hic est Christus: aut, ecce illic est. Hæc ecclesia. Quid singulis quisque nostrum? Putamusne in nobis quēpiam esse cui aptari queat quod dicitur: Quid dixi in nobis? Ego autem & de quouis intra ecclesiam cōstituto si quis hoc quærat, non omnino reprehēdendum censuerim. Nec enim una unius ratio est atque multorum. Denique non propter animam unā, sed propter multas in unam ecclesiam colligendas, in unicam astringendas sponsam Deus tam multa & fecit & pertulit cum operatus est salutem in medio terræ. Charissima illa est una uni, non adhærens alteri spōso, non cedens alteri sponsæ. Quid ista non audeat apud tam ambitiosum amatorem? Quid nō ab illo speret qui se quęsiuit è cœlo, uocauit à finibus terræ? Nec modo quæsiuit, sed acquisiuit. Adde & de modo acquisitionis in sanguine acquisitoris. Alias uerò (ut asserunt) propterea magis præsumit, quoniam prospiciēs in futurū non ignorat quoniam dominus se opus habet. Quæris ad quid? Ad uidendum in bonitate electorum suorum, ad lætandum in lætitia gentis suæ, vt laudetur cum hæreditate sua. Nec parum hoc opus existimes, nullum dico tibi remanebit opus perfectum si hoc nutarit. Nōne de statu & cōsummatione ecclesiæ huius omnium pendet? Tolle hanc, & frustra inferior ista creatura reuelationem filiorū Dei expectat. Tolle hanc, & neque patriarchæ neque prophetæ aliqui consummabuntur, cum Paulus asserat Deū ita prouidisse pro nobis ne sine nobis consummarentur. Tolle hanc & ipsa sanctorum angelorū pro imperfectione sui numeri gloria claudicabit, nec Dei ciuitas de sui integritate gaudebit. Vnde ergo implebitur propositum Dei, & mysterium uoluntatis eius, magnumque illud pietatis sacramentum? Vnde postremo dabis mihi infantes & lactentes, quorum ex ore laudem suam perficiat Deus? Cœlum nō habet infantes, habet ecclesia, quibus & dicit: Lac uobis potū dedi, non escā. Et hi ad laudem quasi complendam a propheta inuitantur, dicente: Laudate pueri dominum. Tu putas Deum nostrum totā habiturum suæ gloriæ laudem donec ueniāt qui in conspectu angelorum psallant tibi? Lętati sumus pro diebus quibus nos humiliasti, annis quibus uidimus mala. Hoc genus lætitiæ cœli nescierunt nisi per ecclesiæ filios: hoc nemo unquam lætatur qui nunquam non lætatur. Opportune post tristitiam gaudium subit, post laborem quies, post naufragium portus. Placet cunctis securi-

psal. 73. c

Heb. 11. g

2. Co. 3. a

psal. 118. a

Ps. 137. a

psal. 89. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

F securitas, sed ei magis qui timuit. Iucunda omnibus lux, sed euadenti de potestate tenebrarum iucundior. Transisse de morte ad vitam, vitę gratiam duplicat. Pars mea hæc in cœlesti cõmuuio, & seorsum ab ipsis spiritibus beatis. Audeo dicere expertem meæ beatitudinis ipsam beatam vitam, nisi si dignetur fateri, quod per charitatem ea in me fruitur, & per me. Aliquid sane videtur etiam perfectioni illi accessisse ex
Luc.15.b me, neque hoc parum. Denique gaudent angeli ad pœnitentiam peccatoris. Quod si deliciæ angelorum lachrymæ meæ, quid deliciæ?

psal.65.c Omne opus ipsorum laudare Deum, sed deest laudi si desint qui dicant: Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. Fœlix proinde in sua vniuersitate ecclesia, cuius omnis gloriatio impar est causæ, non pro his tantum quæ illi iam facta sunt, sed pro his quoque quæ de illa adhuc oportet fieri. Nam & de meritis quid solicita sit, cui de proposito Dei firmior suppetit securiorque gloriandi ratio? Non potest seipsum negare Deus, neque non facere quæ iam fecit, ut scriptũ est, qui fecit quę futura sunt. Faciet, faciet, nec deerit suo proposito Deus. Sic non est quod iam quæras quibus meritis speremus bona, præsertim cum audias apud prophe
Eze.36.c tam: Nõ propter uos, sed propter me ego faciam, dicit dominus. Sufficit ad meritũ scire, quod non sufficiant merita. Sed vt ad meritum satis est, de meritis non præsumere: sic carere meritis satis ad iudiciũ est. Porro infantiũ renatorum neminem carere meritis, sed Christi habere merita. Quibus
G se tamen indignos reddũt si sua iungere nõ nequiuerint, sed neglexerint, quod quidẽ periculum iam adultæ ætatis est. Merita proinde habere cures: habita, data noueris: fructum speraueris Dei misericordiam, & omne periculum euasisti paupertatis, ingratitudinis, præsumptionis. Pernicios
Prou.30.b paupertas, penuria meritorum: præsumptio autem spiritus, fallaces diuitiæ. Et ideo diuitias & paupertates ne dederis mihi dñe, ait sapiens. Fœlix ecclesia, cui nec merita sine præsumptione, nec præsumptio absque meritis deest. Habet unde præsumat, sed non merita. Habet merita, sed ad promerendum, non ad præsumendum. Ipsum non præsumere, nõne promereri est? Ergo eo præsumit securius, quo non præsumit: & non ad quod confundatur in verbo glorię, cui multa materies gloriandi. Misę ricordiæ domini multæ, & veritas eius manens in eternum.

Quidni glorietur secura, in cuius testimoniũ gloriæ, misericordia & veritas obuiauerunt sibi? Siue igitur dicat, Dilectus meus mihi: siue dicat, Expectans expectaui dominum, & intendit mihi: siue Dominus solicitus est mei: vel si quæ sunt etiam, eiusmodi voces aliæ atque aliæ quæ diuinum quendam affectum ac singularem fauorem erga aliquid similiter exprimere videantur, nihil horum à se alienum putabit, cui oratio præsumendi domini constitutio est, præsertim cum non alteram vi deat sponsam, alteramue ecclesiam, cui possit fieri quæ non possunt non fieri. H
Ergo de ecclesia patet q̃ in nullo illa omnia sibi aptare verebitur. De vna anima quæri tur etiam si sit spiritualis & sancta, liceatne illi vllo modo audere in talibus. Neque enim prærogatiuas omnes vnius illius catholicæ multitudinis, ob quam omnia hũc, vna de multitudine arrogabit sibi, quanta libet emineat sanctitate. Et ideo difficilius, vt sentio ego, inuenietur (si tamen inuenietur) quomodo possit licere. Vnde ne cessarium reor alio istud sermone tentati, nec modo ingredi vias tenpulosæ disputationis, quarum adhuc exitum ignoramus, nisi prius super verbo abscondito oratum fuerit ad eum qui aperit & nemo claudit, sponsum ecclesiæ Iesum Christum dominum nostrum, qui est super omnia deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter omnis altitudo se extollens aduersus scientiam Dei, deijcitur: & de aduentu & mansione patris & uerbi apud animam Deum diligentem, & familiaritate, quæ inde inter Deum et animam contrahitur.

Sermo LXIX.

Dilectus meus mihi, & ego illi. Hanc vocem vniuersali ecclesiæ sermo superior assignauit, propter factas sibi à Deo promissiones vitæ eius quæ nunc est pariter & futuræ. De anima proposita quæstio

I quæstio est, quia nõ potest sibi arrogare una q̃ uniuersitas audeat, nec aliquo modo ad se trahere illam. Si non licet, reseramus pro inde oportet ita ad ecclesiam, ut nullatenus ad personam. Nec modo hanc, sed, & reliquas uoces similes huic loquentes grandia, Ibid.a uerbi gratia: Expectans expectaui Dominũ, & intendit mihi: & si quas alias sermo superior perstrinxit. Quod si quis licere putat, ego non abnuo, sed interest cui. Non enim cuicunque. Prorsus habet ecclesia Dei spiri Ibid.c tuales suos, qui non modo fideliter, sed, & fiducialiter agant in eo, cum Deo quasi cũ amico loquentes, testimonium illis perhibẽ te cõscientia gloriæ eius. Quinam illi sint ad quidem penes Deum: tu uero audi qua lem te esse oporteat, si talis uis esse. Quod tamen dixerim non quasi expertus, sed qua si experiri cupiens. Da mihi animam nihil amantẽ præter Deum, & quod propter Deum amandum est cui uiuere Christus non tantũ sit, sed, & diu iam fuerit: cui studij, & ocij sit prouidere Deũ in cõspectu suo semper, cui solicite ambulare cũ Domino Deo suo, non dico magna, sed una voluntas sit, & facultas non desit: da, inquam, talem animam, & ego non nego dignam sponsi curæ, maiestatis respectu, dominantis fauore, solicitudine gubernantis? & si uoluerit gloriari, non erit insipiens, tantum ut qui gloriatur, in Domino glorietur. Ita in quo multi Ibidem. audent, audet, & unus, sed alia ratione. Nẽpe sanctam multitudinem causæ supradictæ fidentem faciunt, sanctam animam duplex quædam ratio. Primo quidẽ quod habeat in natura simplicissima spõsi diuinitas qua K si unum respicere multos, & quasi multos unum. Nec ad multitudinem multus erit, nec ad paucitatem rarus: nec ad diuersitatẽ diuisus, nec restrictus ad unum: nec anxius ad curas, nec perturbatus seu turbulẽtus ad solicitudines. Sic sane uni intẽtus, ut nõ detẽtus sic pluribus, ut nõ distẽtus. Deinde q̃ ut probare suauissimũ, ita charissimũ probasse est tãta est uerbi diguatio, tãta beneuolẽtia patris uerbi erga bene affectam, & bene compositam animam (quod quidem ipsam patris munus, & uerbis opus est) ut Ibid.c quam sua tali benedictione præuenerint, & præparauerint sibi, sua quoque dignen tur præsentia, & ita ut non modo ad eam ueniant, sed etiam mansionem apud eam faciant. Non enim sufficit exhiberi nisi, & copiam sui præbeant. Quid est ve-

nire ad animã uerbũ? Erudire in sapientia. Quid est patrem uenire? Afficere ad amorem sapientię, ut dicere possit: Quia amatrix facta sum forme illius. Patris diligere est & ideo patris aduentus ex infusa dilectione probatur. Quid faceret eruditio absque dilectione? Inflaret. Quid absque eruditione dilectio? Erraret. Denique errabant, de quibus dicebatur: Testimonium illis perhibeo, quod zelum Dei habeant, sed non secũdum scientiam. Non decet sponsam uerbi esse stultam, porro elatam pater non sustinet. Pater enim diligit filium, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiã uerbi, semper in promptu habet deijcere atque destruere, siue immittendo zelum, siue intendendo: quorum alterum misericordiæ L alterum iudicij est. Vtinam in me omnem extollentium comprimat, imo deijciat, & ad nihilum redigat non accensus furor, sed infusus amor. Vtinam non superbire, sed unctione potius quã ultione magistra. Domine ne in furore tuo arguas me, sicut psa.6.a angelum extollentem se in cœlo: neque in ira tua corripias me, sicut hominem in paradiso. Ambo iniquitatem meditati sunt, altitudinem affectantes: ille potẽtiæ, ille sciẽtię. Denique credidit insipiens mulier pol Gen.3.b licenti, sed seducenti: Eritis sicut dij, scientes Esa.14.d bonum, & malum. Iam sese ante seduxerat, Gala.6.a cui persuaserat similem fore altissimo. Nã qui se putat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Verum utraque altitudo deiecta est, sed in homine mitius; iudicante ita illo qui omnia facit in pondere, & mensura. Nã angelo in furore punito, imo damnato, homo iram tantum sensit, & non furorem. Nempe cum iratus fuit, misericordiæ recordatus est. Propter hoc semen eius filij iræ, & non furoris usque in hodiernum diem. Si non nascerer filius iræ nõ opus esset renasci. Si furoris filius nascerer: aut nõ contigisset aut non profuisset renasci. Vis uidere furoris filium? Si uidisti satanam tanquam Luc.10.c fulgur cadentem de cœlo, quod est in impetu furoris precipitatum: & cognouisti de surore Dei. Denique non est recordatus misericordiæ suæ: quia cum iratus fuerit, misericordiæ recordabitur, non cum iam usque ad furorem exarserit. Væ filijs dissi M dentiæ, his quoque qui ex Adam sunt qui nati iræ filij, ipsi sibi iram in furorem, uirgã in baculum, imo in malleum diabolica obRom.2. stinatione conuertunt. Denique thesauri-

zant

Universidad de Deusto
Biblioteca

zant sibi iram in die iræ. Ira autem accumulata, quid nisi furor? Peccauerunt peccatum diaboli, & diaboli sententia præcellũtur. Væ etiam quamuis micius quibusdã filiis iræ: qui nati in iram, non expectaue runt renasci in gratia. Nempe mortui in quo, & nati iræ filiis permanebũt. Iræ dixerim, non furoris: quia ut piissime creditur, & humanissime gemitur, mitissimę sunt pœnæ totum quo addicti sunt aliunde trahentium. Ergo in furore diabolus iudicatus est quia inuenta est iniquitas eius ad odiũ: hominis autem ad iram, & ideo non ira corripitur. Ita omnis altitudo cõtrita est, & quæ inflat, & quæ præcipitat, patre nimirũ zelãte pro filio. Vtrobique siquidem iniuria filij est, & de usurpata potentia aduersus uirtutẽ Dei, quæ ipse est, & de præsumpta scientia aliunde quam à sapientia Dei quæ nihilominus ipse est. Domine quis similis tibi?

Psa. 34.b Quis nisi splendor, & figura substantiæ tuę? Quis nisi imago tua? Solus in forma tua, solus non rapinã arbitratus est esse se æqua-

Phili. 2.a lem tibi altissimus altissimi filius. Quomodo non æqualis? etiam unum estis ipse, & tu. Sedes illi à dextris tuis non sub pedibus Quo pacto audet quis peruadere locũ unigeniti tui Præcipitetur. Ponit sibi sedem in excelso: subuertatur cathedra pestilentiæ.

A Item quis docet hominem scientiam? Nõne tu o clauis Dauid aperiens cui uis, & cui uis claudens? Et quomodo sine claue ad thesauros sapientiæ & scientię introitus, imo irruptio tentabatur? Qui non intrat per hostium, fur est, & latro. Petrus ergo intrabit qui claues accipit. Nõ tamẽ solus, nã & me si uoluerit introducet aliumque excludet quẽ forte uoluerit, in scientia & potestate sibi da

Mat. 16.c ta desuper. Et hæ claues quę? Potestas aperiendi, & claudendi, atque inter excludendos, & admittẽdos discretio. Et non in serpẽte thesauri, sed in Christo. Et ideo non potuit dare scientiam serpens, quam non habuit, sed qui habuit, dedit. Nec enim potuit habere potestatem, quam non accepit: sed qui accepit, habuit. Dedit Christus, accepit Petrus, nec inflatus, de scientia, nec præcipitandus de potẽtia. Quare? Quia in neutra extollit se aduersus scientiam Dei, qui nihil horum præter Dei scientiam affectauit sicut ille qui dolose egit in conspectu eius, ut in-

1. pet. 1. d ueniatur iniquitas eius ad odium. Quomodo denique præter scientiam Dei, qui se scribit Apostolum Iesu Christi secũdum præscientiam Dei patris? Et hęc dicta sint pro eo quod incidit de zelo Dei quem intẽdit in præuaricantes angelum hominẽque. Nam in ambobus reperit prauitatem, quaeliter videlicet in ira, & in furore suo destruxerit omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei. Nunc iam recurendum ad zelum misericordiæ, id est, qui non

B intenditur, sed qui immittitur: quoniã qui intenditur (ut iam diximus) iudici est, & ista nos terruit ex memoratis exemplis tam grauiter punitorum. Propterea ibo ego mihi ad locum refugii à facie furoris domi, ad illum utique pietatis zelum suauiter ardentem, efficaciter expiantem. Nunquid non

Exod. 34 expiat charitas? Et potenter. Legi quod operiat multitudinem peccatorum: sed dico, Nunquid non idonea est seu sufficiens ad deiiciendam humiliandamque omnem extollentiam oculorũ, & cordis? Et maxime. Nam non extollitur, non inflatur. Si ergo dominus Iesus dignetur uenire ad me vel potius in me non in zelo furoris, & ne ira quidem, sed in charitate, & spiritu mansuetudinis, æmulans me Dei æmulatione (quid enim ita Dei vt charitas? nempe, & Deus est) si inquam in ista venerit, in hoc cognoscam quod non sit solus, sed venerit etiam pater suus cum eo. Nam quid æque

1. Cor. 14 paternum? Propter hoc nempe, non pater verbi tantum, sed, & pater misericordiarũ est appellatus, quod innatum habeat misereri semper, & parcere. Si sensero aperiri mihi sensum ut intelligam scripturas aut sermonem sapientiæ quasi ebullire ex intimis, aut infuso lumine desuper reuelari mysteria, aut certo expandi mihi quasi quoddã largissimum cœli gremium, & uberiores desursum influere animo meditationum imbres, non ambigo sponsum adesse.

Verbi siquidem hæ copiæ sunt, & de plenitudine eius ista accipimus. Quod si pauter infuderit humilis quædam, sed pinguis C intimæ aspersionis deuotio, ut amor agnitę veritatis necessarium quoddam odium varnitatis in me generet, & cõtemptum, ne sete aut scientia inflet, aut frequentia visitatio agi mecum, & patrem adesse nõ dubitem. Si autem perleuerauero huic dignationi degnis semper (quod in me est) affectibus, & actibus respondere, & gratia Dei apud me vacua non fuerit: etiam mansionem apud me facie tam pater enutriens, quam verbũ

erudiens. Quanta putas ex hac mansione inter animam & verbum familiaritatis gratia oriatur, quanta de familiaritate sequatur fiducia? Non est (ut opinor) quod iam talis anima dicere vereatur: Dilectus meus mihi: quę ex eo q̃ se diligere, & vehementer diligere sentit, etiam diligi nihilominus vehementer non ambigit ac de sua singulari intentione, solicitudine, cura, opera, diligentia, studioque quo incessanter, & ardenter inuigilat quemadmodum placeat Deo, æque hæc omnia in ipso indubitanter agno-

Luc. 2.a scit recordans promissionis eius: In qua mensura mensi fueritis, remetietur uobis: ni

Ecclus. 4 si quod redhibitionem gratiæ prudens spondã ad suam magis cauta est trahere partem, sciens se potius præuentam à dilecto. Inde

Cant. 2.d est quod illius operam præfert:

Dilectus, inquiens, meus mihi, & ego illi. Ergo ex proprius quæ sunt penes Deũ agnoscit: nec dubitat se amari quæ amat. Ita est. Amor Dei amorẽ animæ parit, & illius præcurrens intentio intentã animã facit, solicitudoque solicitam. Nescio enim qua vi-

D nitate naturæ cũ semel reuelata facie gloriam Dei speculari anima poterit, mox illi se conformari necesse est, atque in eandẽ imaginem transformari. Igitur qualem te para

Psa. 17.d ueris Deo, talis oportet appareat tibi Deus. Cum sancto sanctus eris, & cum uiro innocente innocens eris. Quid ni æque, & cũ amante amans, & cum uacante vacans, & cum intento intentus, & solicitus cum solicito? Denique ait: Ego diligentes me diligo,

Prou. 8.b & qui mane uigilauerint ad me, inuenient me. Vides quomodo non solum de amore suo certum te reddat, si quidem tu ames illum: sed etiam de solicitudine sua quam pro te gerit, si te senserit solicitum sui. Vigilas tu? vigilat, & ille. Consurge in nocte in principio uigiliarum tuarum. Accelera quantũ uis etiã ipsas anticipare uigilias inuenies eũ, nõ præuenies. Temere in tali negotio uel prius aliquid tribuas tibi, uel plus, & magis amat, & ante. Si hæc anima scit imo quia scit, miraris quod illa maiestatem quasi cętera non curantem soli sibi intendere gloretur, cui soli ipsa postpositis curis omnibus tota deuotione custodit. Sermo hunc desiderat, sed unum dico spiritualibus qui in nobis sunt mirum quidem, sed uerum: animam Deum uidentem haud secus uidere, quam si sola uideatur a Deo. Ea ergo si dicta dicit illum intendere sibi, seque illi, nihil præter se, & ipsum uidens Bonus es domine animæ quærenti te, occurris, amplecteris, sponsum exhibes, qui dominus es, immo qui es super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

F

Vnde sponsus dilectus dicatur, & de ueritate, mansuetudine & iustitia, cæterisque uirtutibus quæ sunt lilia inter quæ pascitur.
Sermo. LXX.

Cant. 2.d Dilectus meus mihi, & ego illi: qui pascitur inter lilia. Quis hunc tam imputet præsumptioni vel insolẽtiæ, si se dicat iniisse societatem cum illo qui pascitur inter lilia? Etiam si inter sidera pasceretur, eo solo quo pasceretur, nescio quid magnũ videri posset cum eiusmodi amicitias seu familiaritatem habere. Aliquid prorsus ignobile & humile sonat, pasci. Nunc verò cum & pasci inter lilia perhibetur, delectationis adiecto longius animet & propulsat temeritatis notam. Quid enim sunt lilia? Iuxta verbum domini, fœnum quod hodie est, & cras in clibanum mittitur. Quantus est *Mat. 6. d* iste qui fœnò pascitur, quasi vnus agnorũ aut vitulorum? Et agnus plane & vitulus fuginatus. Sed tu forte vigilantius aduertisti non pabulum hoc loco designari, sed locum: nec enim dictum est, lilijs cum pascit sed, inter lilia. Esto. Non fœnum comedit vt bos, in fœno tam versari, & super fœnum discumbere instar unius de turba, quid eminentiæ habere potest? Quid verò gloriæ hinc, habere dilectum illum qui hoc F egerit? Et secundum literam quidem sponsæ verecundia & cautela prudentiæ eius in loquendo satis apparet, vtique disponentis sermones suos in iudicio, & rerum gloriã verborum modestia temperantis. Alias autem non ignorat vnum esse & qui pascitur, *psa. 111. a* & qui pascit: inter lilia commorantem, & regnantem super sidera. At libentius humilia dilecti memorat, propter humilitatem quidem, vt dixi, magis autem quod exinde cœpit esse dilectus, ex quo & pasci. Nec modo exinde, sed inde. Nam qui in in altissimis est dominus, in imis est dilectus, super sydera regnans, & inter lilia amãs. Amabat & super sydera, quia nusquã & nunquam potuit non amare, quia amor

Universidad de Deusto
Biblioteca

est: sed, donec ad lilia descendit, & pasci inter lilia compertus est, nec amatus est nec factus dilectus. Quid? Num amatus est à patriarchis, & prophetis? Est, sed non prius quam uisus est, & ab ipsis inter lilia pasci. Neque enim non videtur quem præuiderunt: nisi ita quis absque spiritu sit, ut videtem in spiritu, putet videre nihil. Vnde ergo videntes (nã sic prophetæ appellati sunt) si nihil viderunt? Inde est quod voluerunt
1.Re.9.b videre quæ non viderunt. Nec enim poterant vellevidere in corpore, quem in spiritu non vidissent. Sed dico, nunquid omnes prophetæ? Quasi omnes videre voluerint, aut fuerit omnium fides? Sed enim qui viderunt, aut prophetæ fuerunt, aut prophetis acquiescentes. Et credidisse enim vidisse est. Non modo namque qui per prophetiæ spiritum, sed & qui per fidẽ videt, siquis ipsum quoque dicat videre in spiritu, mihi non vi
G detur errare. Ita ergo quod ad lilia descendere, & inter lilia pasci dignatus est is qui omnes pascit: dilectũ fecit illũ, quia nõ potuit ante diligi quã agnosci. Ac per hoc etiã cum de dilecto facta est mentio, pulchre, & illud memoratum est, quod dilectionis, & agnitionis extitit causa. Quærenda in spiritu refectio hæc inter lilia: nam corporea cogitare ridiculum est. Quin ipsa lilia spiritu alia (siquidem potuerimus,) demonstranda à nobis erunt. Puto hoc quoque dicere nos oportebit, vnde inter lilia pascatur dilectus lilijs ne ipsis, an aliis inter lilia recõditis herbis vel floribus? Et in his illud mihi difficilius apparet, quod pasci non pascere perhibetur. Nam quia pascat dubium non est, nec enim indignum ei. At pasci, indigentiã sonat, & ne spiritualiter quidẽ sine iniuria maiestati facile illi posse assignari videtur. Nec ego sane recordor vsque modo aduertisse me in hoc cantico pastũ uspiã perhibe
Cant.1.b ri, cũ pascentẽ puto recordemini & vos me-
cũ. Denique Postulauit sibi aliquãdo demõ
strari vbi in meridie pasceret, & cubaret.
Et nũc quidem (cp necdũ dixerat) perhibet pasci sed non similiter postulat locũ indicari sibi: sed ipsa indicat, assignãs inter lilia. Nouit hoc, illud nõ nouit quia præstoæque esse non potest quod sublime, & in sublimi est, & quod humile, & super terram. Sublime opus, sublimis, & locus: nec accessus ad eum usque adhuc uel ipsi sponsæ. Et ideo semetipsum exinaniuit usque ad hoc vt pasceretur ipse omnium pastor, & inuentus est inter lilia, & uisus ab ecclesia, adamatus est ab H
inope pauper, factus dilectus propter similPsal.44.d
tudinem. Non solum autẽ, sed, & propter
veritatem, & mansuetudinem, & iustitiam.
quod per eã scilicet promissiones adimplete sunt, quod superbi dæmones vna cũ principe suo iudicati sunt: quod iniquitates remissæ sunt.

Talis ergo apparuit qui merito amaretur verax per se, mitis hominibus, iustus pro hominibus. O uere amandum & totis medullis cordis amplectendum sponsum. Quid iam cunctetur ecclesia totam se tota deuotione committere tam fido redditori, tam pio indultori, tam iusto propugnatori? Porro præmiserat propheta, dicens: Ibidem.
Specie tua & pulchritudine tua intende pro
spere. Vnde species hæc & pulchritudo?
Puto ex liliis. Quid lilio speciosius? Sic ni
hil formosius sponso.

Quæ sunt ergo illa lilia, è quibus species decoris eius? Procede, inquit, & regna Ibidem.
propter ueritatem & mansuetudinem & iustitiam. Lilia sunt, lilia inquam orta de terra, nitentia super terram, eminentia in floribus terræ, fragrantia super odorem aromatum. Ergo inter hæc lilia sponsus, & Alias Ps.44.
omnino ex his speciosus & pulcher. Alias enim (quod quidem ad carnis infirma spectat) non erat ei species neque decor. Bonum autem lilium veritas, caudore conspicuum, odore præcipuum.

Denique cãdor est lucis æternæ, splendor, Sap.7.d
& figura substantiæ Dei. Lilium plane, & ad nouam benedictionem terra nostra produxit & parauit ante faciem omnium populorum lumen ad reuelationem gentium. Luc.2.d
Donec sub maledicto fuit terra, spinas, & Gen.3.d
tribulos germinaut. At nunc veritas de Psal.84.c
terra orta est, domino benedicente, speciosus omnino quidem flos campi, & lilium conuallium. Agnosce lilium ex candore, qui mox in ipso exortu floris pastoribus de nocte emicuit, dicente euangelio, Luc.2.d
quia angelus domini stetit iuxta illos, & claritas Dei circumfulsit illos. Bene Dei, quia non angeli, sed lilij candor ille aderat, sed illue micabat abusque Betheleem. Agnosce lilium, & ex odore, quo, & longe positis innotuit Magis. Et quidem stella apparuit, sed eam minime vim graues secum sustinens, nisi intima quadam suauolentia orti lilij trahe-

trahérentur. Et vere lilium veritas, cuius odor animat, fidem, splendor intellectum illuminat. Leua etiam oculos nunc in ipsam personam domini, qui in euange-
Psal.44.d lio loquitur: Ego sum veritas. Et unde quã competenter veritas lilio comparetur. Si nõ aduertisti, aduerte de medio floris huius quasi virgulas aureas prodeuntes, & cinctas candidissimo flore pulchre ac decenter dispositio in coronam: & agnosce auream in Christo diuinitatem humanæ coronam puritate naturæ, id est Christum in diademate quo coronauit eum mater sua. Nam in quo coronauit eum pater suus; lucem inhabitat inaccessibile, nec posses in eo illum interim adhuc videre. Sed de hoc alias.

Nunc vero lilium veritas est. Est, & mansuetudo. Et bene lilijs mansuetudo habens innocentiæ eandorẽ & odorẽ spei quoniam sunt reliquiæ, inquit, homini pacifico. K Bonæ spei vir mansuetus, nec minus etiam
Ibidem. in præsenti lucidum quoddam uitæ est so-
cialis exemplar. An non lilium quæ lucet officio, redolet spe? Adde quod sicut veritas de terra orta est, ita mansuetudo. Nisi
Ibidem. quis dubitet ortum de terra agnum dominatorem terræ, illum agnum qui ad occisionem ductus est & non aperuit os suum.
Isa.53.d
Nec tantũ mansuetudo seu veritas de terra orta est, sed & iustitia: propheta dicẽte:
Isa.45.b Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum: aperiatur terra, & germinet saluatorem, & iustitia oriatur simul. Quod autẽ
Sap.7.d iustitia lilium sit, recordamini de scriptura, quia iustus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante dominum. Ne-
Isa.4.b quaquã lilium hoc hodie est, & eras in clibanum mittitur, quia in æternum florebit.
Et florebit ante dominum, cuius in memoria æterna eris iustus, & ab auditione mala non timebit, illa scilicet auditione qua
Mal.4.c in clibanum ignis peccatores ire iubentur.
Porro huius lilij candor cui non splendet, nisi cui non placet? Denique sol est, nõ ille qui oritur super bonos & malos. Neque enim qui dicturi sunt: Sol iustitiæ non ortus est nobis: lucem illius quandoque vide
Sap.5.c runt: viderunt autem quotquot audierũt:
Mal.4.c iustitiæ. Ergo candor huius lilij apud iustos, fragrantia etiam usque ad iniquos diffunditur, etsi non in bonum ipsis. Denique audiuimus iustos, dicẽtes, quia Christi
Sap.2.d bonus odor sumus in omni loco: sed alijs quidem odor uitæ in uitã, aliis odor mortis in mortem. Quis uel sceleratissimus iusti non probet opinionem, quamuis non amet opus? Et beatus si se non iudicat in
Ro.1.d eo quod probat. Iudicat autem, cp probans bonum, & non amans: ideoque non beatus plane, sed miser, proprio condemnatus iudicio. Quid eo miserius cui odor uitæ, non uitæ, sed mortis nuncius est? Imo nec nuncius quidẽ, sed baiulus. Sunt multa apud sponsum & alia lilia præter hęc quæ ex Propheta inciderunt nobis, ueritatem loquor & mansuetudinem & iusticiã, nec erit difficile iam cuilibet uestrũ similia reperire per semetipsum in horto tam delicioso sponsi. Abundat & superabundat talibus. Quis illa enumeret? Nempe quot uirtutes, tot lilia. Quis finis uirtutũ apud dominum uirtutũ? quòd si plenitudo uirtutum in Christo & liliorũ, & fortassis propterea ipse se liliũ appellauit, cp totus uertitur in liliis, & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: conceptio, ortus, conuersatio, eloquia, miracula, sacramenta, passio, mors, resurrectio, ascensio: quid horum nõ candidum, & non suauissime redolens? Tanta denique in conceptione refulsit superni luminis claritas de superuenientis abundãtia spiritus, ut ne ipsa quidem uirgo sancta sustinuisset, si non sibi obumbratum foret à uirtute altissimi. Porro ortum candidauit incorrupta uirginitas matris, conuersationem innocentia uitæ, eloquia ueritas, mira M
cula puritas cordis, sacramenta pietatis arcanum, passionem patiendi uoluntas, mortem libertas non moriendi, resurrectionem martyrum fortitudo, ascensionem exhibitio promissionum. quàm bonus fidei odor in his singulis, nostra quidem qui eandorẽ non uidimus, tempora & uiscera replens.
Ioan.20.g Et beati qui non uiderunt, & crediderunt.
Pars mea in his odor vitæ qui procedit ex ipsis. Is infusus naribus meis apto quodam fidei instrumento, & quidem copiosius pro multitudine liliorũ, sane & exilium leuat, & patrię desiderium assidue innouat in visceribus meis. Habent lilia & aliqui sodalium sponsi, sed nõ copiam. Omnes enim
Ioan.3.d ad mensuram spiritum acceperunt, ad mensuram uirtutes & dona. Solus ille non habet modum, qui habet totum. Aliud est lilia habere, aliud non nisi lilia habere. quõ

dabis

Universidad de Deusto
Biblioteca

dabis mihi de filiis captiuitatis adeo innocentem & sanctum, qui totam terram suam floribus occupare potuerit, & illius modi floribus? Nec in fans certe unius diei sine sorde est super terram. Magnus est qui tria uel quatuor lilia ædificare potuerit in terra sua in tanta densitate spinarum & tribulorum, quæ sunt germina inueterata maledictionis antiquæ. Mecum uero qui pauper sum, bene agitur si unquam ab hac pestilima segete iniquitatem uidelicet atque uitiorum tantillum terræ meæ uendicare extirpando & excolendo sufficiam, unde unú saltē produ cere lilium possim, si forte & penes me pasci interdum dignetur is qui pascitur inter lilia. At parum dixi, unú de penuria cordis mei os meum locutum est. Vnum prorsus non sufficit, duo ad minus necessaria sunt. Dico autem continentiam & innocentiam: quarum una sine altera nec saluabit. Frustra denique ad unamquamlibet harum intuitabo sponsum, qui non ad lilium pasci, sed inter lilia perhibetur. Dabo proinde operam habere lilia, ne de singularitate cau setur lilii, qui non vult nisi inter lilia pasci, & sic declinet in ira à seruo suo, pono itaque primam omnium innocentiam: & si huic iungere continentiam qui uero, diuitem me putabo in possessione liliorum. Rex sum autem, si tertiam his adiungere potero patientiam. Et quidem possunt sufficere illa, sed quia & deficere in tentationibus possu[mus], siquidem tētatio est uita hominis super terram: opus profecto patientiæ est, quæ utriusque sit quasi turris quædā & custos. Puto si uenerit amator ille liliorum, & ita inuenerit, quòd nō dedignabitur iam pasci apud nos, & apud nos facere pascha: vbi illi & multa suauitas in duabus, & magna erit securitas propter tertiam. Verum quo pacto dicatur pasci, qui pascit omnia, postea uidebitur. Nunc uero apparet sponsum non modo apparere inter lilia, sed minime omnino extra lilia posse aliquando inueniri, cum omne quod de eo est & ipse sit, lilium sponsus Ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Vnde est animæ candor liliorum, quod sponsus & pascis nos, & pascitur a nobis. Et qualis sit unitas animæ sanctæ ad Deum. Sermo. LXXI.

Ex his præcedentis sermonis, principium huius. Est ergo lilium sponsus, sed nō lilium inter spinas, quoniam non habet spinas qui peccatum non fecit. Denique sponsum proteſtatus est lilium inter spinas: quoniā si dixerit uel ipsa quia spinas nō habeat, ipsam seducit, & ueritas in ea non est. Sed uero florem quidem & lilium professus est, nō tamen inter spinas. Magis autem, Ego sum (quit) flos campi, & lilium conuallium: & nō est spinarum mentio, quod solus sit hominum qui opus non habeat dicere: Conuertere Domine & eripe animam meam, saluum me fac propter misericordiam tuam. Ergo absque liliis nunquam est, qui absque uitijs semper est: quia totus, & semper est candidus, speciosus forma præ filijs hominū. Tu ergo qui hæc audis vel legis, cura habere lilia penes te, si uis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum, studium tuum, desiderium tuum, lilia esse proteſtentur: moralis quidā rerum ipsarum candor atque odor. Habēt & morex colores suos, habent, & odores. Nec enim in spiritibus idipsum est color, & odor, non magis quam in corporibus. Ergo de dolore conscientia consultetur, de odore fama. Fœtere fecisti odorem nostrum coram Pharaone, & seruis eius, aiunt illi dicentes de opinione. Porro colorem operi tuo dat cordis intentio, & iudicium conscientiæ. Nigra sunt uitia, uirtus candida est. Inter hanc atque illa, conscientia consulta discernit. Stat sententia Domini de oculo nequā & lucido, quia inter candidum, & nigrum certo fixit limites, & diuisit lucē à tenebris. Quod ergo de corde puro & cōscientia egreditur bona, candidū est, & est uirtus. Si autem, & bona fama secuta fuerit, & lilium est, quippe cui nec candor lilij desit nec odor. Porro uirtus etsi non propterea maior, pulchrior tamen illustriorque efficitur. Quod si in conscientia næuus fuerit, nec quod ex ea prodierit, carebit næuo. Nam si radix uitiosa: & ramus. At per hoc quicquid illud sit quod radix uitiata non absque tradu ce uitij ex se producat: verbi gratia, sermo, actio, oratio: etiā si fama applaudere uidetur non est, quod debeat lilium dici, quia etsi odor coniuere uidetur, sed non collor. Quo pacto enim liliū cum impuritatis næuo? Nec sane fama ualebit uendicare uirtutē, quod esse uitium conuicerit conscientia. Erit quidem uirtus contenta candore conscientiæ, ubi sequi non poterit odor famæ: cæterum odor famæ, nec excusare sufficiet uitium conscientiæ decoloris. Prouidebit tamen semper (quod in se est) homo uirtutis bonæ, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus, ut uere sit lilium. Sed est etiā candor animæ indulgentia Dei, ipso dicente per prophetam: Si fuerint peccata uestra, ut cocinum, quasi nix dealbabuntur, & si fuerint rubra quasi uermiculus, ue lut lana alba erunt. Et est candor, quem sibi induit is qui miseretur in hilaritate. Etenim si intuearis illum quem propheta depingit iucundum hominem, qui miseretur, & commodat: nonne is tibi uidebitur de ipsa animi iucunditate induisse candorē quendam pietatis vultui pariter, & operi suo? Sicut ē regione si ex tristitia, & uelut ex necessitate, quis tribuat, non candidum planè, sed tetrum præfert manu, & fronte colorem. Et ideo hilarem datorem diligit Deus. Nunquid, & tristem? Profecto qui respexit ad Abel ob alacritatis candorem aduertit facem a Cain, quia conciderat facies eius, utique a tristitia, & liuore. Aduertte qualis color tristitiæ seu inuidiæ sit, qui Dei a se auertit aspectum. Pulchrē, & eleganter incolorando beneficio candor iucunditatis laudatus est uoce illa poetæ: Super omnia uultus accessere boni. Nec modo hilaris dator, sed & qui tribuit in simplicitate, diligitur a Deo, & simplicitas candor est. Proba mus a contrario, nam næuus duplicitas. Parum dixi, macula est. Quid duplicitas nisi dolus? Sed enim qui dolose egit in conspectu Dei, inuenta est iniquitas eius ad odiū. Et ideo beatus cui non imputabit dominus peccatum, nec est in spiritu eius dolus. Pulchre dominus paucis utráque notauit macula, dolum tristitiamque: Nolite, inquiens, fieri sicut hypocritæ tristes. Sponsus itaque, & cū sit uirtus, in uirtutibus complacet sibi, & cū sit lilium, libēter inter lilia cōmoratur: & cum sit candor, delectatur candoribus. Et fortasis hoc est, quod dicitur pasci inter lilia, candore, & odore uirtutum delectari. Et quidem pascebatur olim corporali uer apud Mariam, & Martham, & recūbens

etiam corpore inter lilia (illas loquor, nam lilia erant) nihilominus spiritum refocillabat deuotione, & uirtutibus mulierū. Quod si illa hora intrasset propheta, aut angelus seu alius quiuis spiritualis, tantū non ignorans, quæ maiestas recumberet, nonne stupens dignationem, & familiaritatem quam illi esse conspiceret cum puris animis pudicisque corporibus, tamen terrenis, & sexus infirmioris, merito testaretur, quia uidi illū non modo commorantem, sed & pascē tem inter lilia? Ita ergo secundum utrumque (carnem dico, & spiritum) pasci inter lilia sponsus inuentus est. Puto autem, quòd & ipse uicissim pasceret, sed in spiritu, Hoc ipso quo pascebatur, quomodo pascebat? Quo modo inquam confortabat timiditatem fœminarum, iucundabat humilitatem, impinguabat deuotionem? Sed si uidisti, quod pasci illi sit pascere, uide etiam nunc ne forte & econuerso pascere sit ei pasci. Domine qui pascis me a iuuētute mea, ait sanctus patriarcha Iacob. Bonus paterfamilias, qui suorum domesticorū curā gerit, maxime in diebus malis, ut alat eos in fame, cibās illos pane uitæ, & intellectus, & sic nutriens ad uitā æternam. At pascens ita puto nihilominus pascitur ipse, & quidē escis quibus libenter vescitur profectibus nostris. Etenim gaudiū domini forturudo nostra. Ita ergo, & cū pascit pascitur, & pascitur cū pascit, simul nos suo gaudio spirituali reficiens, & de nostro æque spirituali profecto gaudēs. Cibus eius pœnitentia mea, & cibus eius salus mea, cibus eius ego ipse. An non cinerem tanquam panem manducat? Ego autem quia peccator sum, cinis sum, ut manducet ab eo. Mandor cum arguor, glutior cum instituor, decoquor cum immutor, digeror cum trāsformor, vnior cum conformor. Nolite mirari hoc, & manducat nos, & manducatur à nobis, quo arctius illi astringamus. Non sane alias perfecte unimur illi. Nam si manduco & non manducor, uidebitur in me esse ille, sed nondum in illo ego. Quod si manducor quidem, nec manduco, me in se habere ille, sed non etiam in me esse uidebitur. Nec enim perfecta unitio in uno quouis horum. Si enim manducet me, ut habeat me in se, & a me uicissim manducetur, ut sit in me, quatinus integra firmaque sit connexio, cū ego in eo, & nihilominus in me ipse erit. Vis tibi per simile ostendā quod dicitur? Attolle oculos nunc in quandā sublimiorem quidē

Universidad de Deusto
Biblioteca

rerũ conuenientiam, similem tamẽ huic. Si ipse sponsus in patre ita esset, ut non tamen in ipso pater, aut ita pater in ipso esset, ut non esset ipse in patre: audeo dicere, & ipsorum citra perfectum unitas remaneret, si tamen iam unitas esset. Nunc uero cum & ipse in patre, & pater in ipso sit, non est quo claudicet unitas, sed uere perfecteque
psa. 72. d unum sunt ipse, & pater. Sic igitur anima cui adhærere Deo bonum est, non ante se existimet ipsi perfecte unitam, nisi eum & illũ in se, & se in illo manentem perseuerit. nõ quia, uel tunc unũ dicatur cũ Deo, sicut G unum sunt pater, & filius, quamuis qui ad-
1. Cor. 6. d hæret Deo, unus spiritus est. Legi hoc, sed illud non legi. Non dico de me, qui nihil sum, sed plane nemo, nisi demens, siue de terra, siue de cœlo usurpauit sibi illam uni-
Ioan. 10. f genitu vocem. Ego & pater unum sumus. Et tamen ego licet puluis, & cinis, fretus quidem scripturę auctoritate minime istud
1. Ioã. 4. f dicere vercar, quia unus cum Deo spiritus sum: si unquam tamen certis fuero persuasus experimentis Deo me adhærere instar unius illorum qui in charitate manent, ac per hoc in Deo manent, & Deus in eis, man ducantes deum, & manducati a Deo. Nam
1. Co. 6. d de tali adhæsione puto dictum: Qui adhæret Deo, unus spiritus est. Quid ergo? Dicit filius: Ego in patre, & pater in me est, & unum sumus. Dicit homo, Ego in Deo, & Deus in me est, & unus spiritus sumus. Sed nunquid pater, & filius, ut sint in inuicem, ac proinde unum, inuicem se manducant, sicut Deus, & homo mutua se quadam in sese manducatione traiiciunt, ut per hoc etsi non unum, unus certe spiritus sint? Absit. Nec enim uno modo insunt sibi hi atque illi, sed neque una unitas utrorumque. Denique innuitur tibi uni tatem diuersitas per unus, & unum quoniã nec patri, & filio unus, nec homini, & Deo unum poterit conuenire. Tu si sapis occasione accepta eris sapientior, prudenter aduertens illic quidem per unum, unitatem substantiæ, vel naturæ: hic uero per unus, æque unitatem, sed ideo longe alteram, quia inter substantias, & naturas: homini nempe, & Deo sua cuique, & natura, & substantia
H est, cum patris filijque constet penitus esse vnam. Vides illam, nec vnitatem esse, siquidem huic singulari summæque vnitati comparetur? Nam quomodo vnitas vbi numerus naturarum, substantiarum diuersitas? Et tamen vnus spiritus dicitur, & est cum anima adhærens Deo, nec præiudicat rerũ pluralitas unitati huic, quam facit non confusio naturarum, sed uoluntatum cõsensio. Propter hanc quoque multa corda unum, & multæ animæ una dicuntur, sicut scriptũ est. Multitudinis credentium erat cor vnũ, *Act. 4. f* & anima una. Et hæc ergo vnitas. Cæterũ quid ad illam quę non vnione constat, sed extat æternitate? Non plane illam quædam instar huius mutua manducatio facit, quia nec fit. Est enim. Sed nec coniunctio, vel quasi compositio, vel tale aliquid, quod vnius non est. Est autem patri, filioque natura, essentia, voluntas non modo una, sed vnũ. Hoc nempe est illis esse, quod naturam esse: hoc uelle, quod esse, vel naturam esse. Non est itaque, quòd vnitas qua vnum sunt pater, & filius, dicatur fieri de naturis, uel essentijs, vel voluntatibus, quia non sunt: nõ est, quod dicatur, vel fieri, quia est. Nec enim factitia est, sed natiua. Sunt in sese pater, & filius, non solum ineffabili, sed etiam incomprehensibili modo sui ipsorum capabiles pariter, & capaces, sed sane ita capabiles, vt non partibiles, ita capaces, vt non participes. Nam vt in hymno ecclesia canit. In parte totus filius, & totus in uerbo pater. Est I pater in filio, in quo sibi semper bene cõpla cuit: & est filius in patre, a quo, vt nũquam non natus, ita nunquam est separatus. Por- *1. Ioã. 4. f* ro per charitatem homo in Deo, & Deus in homine est, dicẽte Ioanne: quia qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Cõ sensio quędam hęc, ut sint duo in vno spiritu, imo unus spiritus sint. Vides ne diuersitatem? Non est idem profecto consubstantiale, & consentibile. Quamquam si aduertisti, satis tibi per unus, & unum, ipsarum quoque innuitur differentia unitatum, quo niam quidem, nec patri, & filio, unus: nec homini, & Deo, unum poterit conuenire. Non possunt dici unus, pater & filius, quia ille pater, & ille filius est: unum tamen dicuntur, & sunt, & una & omnino illis, & nõ cuique sua substantia est. Quo contra homo, & Deus, quia unius non sunt substãtiæ, nec naturæ, unum quidem dici non possunt unus tamẽ spiritus certa, & absoluta ueritate dicuntur, si sibi glutino amoris inhærent. Quam quidem unitatem nõ tam essentiarũ cohærentia facit quam conuientia uoluntatũ. Patet (ni fallor) satis nõ modo diuersitas, sed & disparilitas unitatũ, una in una, alte-

ra in diuersis existente essentijs. Quid tam distans a se quam unitas plurium, & unius? Ita inter unitates (ut dixi) discriminant unus, & unum, quòd per unum quidem in patre, & filio essentiæ unitas, per unus uerò inter Deum, & hominem non hæc, sed consentaneæ quædam affectionum pietas designatur. Cum adiectione tamen etiam pater & filius sanissime dicuntur unus, uerbi cau-
K sa unus Deus, unus dominus, & quicquid aliud est, quod ad se quisque, & non ad alterum dicitur. Siquidem non est illis diuersa diuinitas siue maiestas, non magis, quam substantia, uel essentia, uel natura. Nempe hæc ipsa omnia si pie consideres, non diuer
40. 4. f sa seu diuisa illis, sed unũ sunt. Minus dixi, unum sunt, & cum illis. Quid illa unitas qua multa corda unum, & multæ animæ una leguntur? Nec censenda (ut reor) nomine unitatis comparata huic, quæ nõ multa unit, sed unum singulariter signat. Ergo singularis ac summa illa est unitas, quæ nõ unitione constat, sed extat æternitate. Nec sane hanc spiritualis illa prefata manducatio facit, quia nec fit. Est enim. Multo minus eam facere putanda est essentiarum qua lisunque coniunctio, seu consensio uoluntatum, quia non sunt. Vna enim illis (ut dictum est) & essentia, & uoluntas: uni ue ro non est consensus, non compositio, non copulatio, aut tale aliquid. Duas esse oportet ad minus uoluntates, ut sit consensus, duas æque essentias, ut sit coniunctio siue unitio per consensum. Horum nihil in patre, & filio, quippe, nec essentias duas, nec duas habentibus uoluntates. Vna est utraque res illis, uel potius (ut præfatum me nerimini) unũ duo ista in illis unũ, & cũ illis
L sint, ac per hoc ipsi sicut incomprehensibiliter, ita incommutabiliter inuicem in se manente, uere, & singulariter unum sunt. Si quis tamen inter patrem, & filium dicat esse consensum: non contendo, dummodo non uoluntarium unionem, sed unitatem intelligat uoluntatis. Atqui Deum, & hominem, quia proprijs extant ac distant, & uoluntatibus, & substantijs, longe aliter in se alterutrum manere sentimus, id est, non substantijs confusos, sed uoluntatibus
1. Cor. 6. d consentaneos. Et hæc unio ipsis communio voluntatum, & consensus in charitate. Fœlix unio si experiaris, nulla si cõparaueris. Vox experti. Mihi autem adhęrere Deo bonum est. Bonum plane, si omni ex parte adhæseris. Quis est qui perfecte adhæret Deo, nisi qui in Deo manens tanquam dilectus à Deo, Deum nihilominus in se traxit vicissim diligendo? Ergo cum undique inhærent sibi homo, & Deus, inhærent autem undique intimã mutuaque dilectione inuicem ærati alterutrum sibi: per hoc Deum in homine, & hominem in Deo esse haud dubie dixerim. Sed homo quidem ab æterno in Deo tanquam ab æterno dilectus, si tamen ex illis sit qui dicunt: Quoniam dilexit, & *Ephes. 1. b* gratificauit nos in dilecto filio suo ante mũdi constitutionem. Deus uero in homine, ex quo dilectus ab homine est. Et si ita est, homo quidem in Deo est, & quando in homine Deus non est: Deus autem in homine non est qui non sit in Deo. Manere enim in dilectione non potest etsi forsitan ad tempus diligat non dilectus, potest autem nondum diligere etiam dilectus. Alioquin quo modo stabit: Quoniam ipse prior dilexit *1. Ioã. 4. d* nos? Porro cum iam etiam diligit qui ante diligebatur, & homo in Deo, & Deus in homine est. Qui autem nunquam diligit, constat, & nunquam dilectus est: hac per hoc M nec ipse in Deo, nec Deus in eo est. Hæc dicta sint ad dandam differentiam inter illam connexionem qua pater, & filius unũ sunt, & illam qua adhærens Deo anima, unus spiritus est: ne forte quia legitur de homine manente in charitate, quia in Deo manet, & Deus in eo, & ité de filio, & nihilominus in patre sit, & pater in ipso: par prærogatiua adoptati putaretur, & unici. His ergo ita absolutis, recurrendum nobis ad illũ qui pascitur inter lilia, quia inde ex cursus hic factus est usque huc, vtrumnam non ociose, uos iudicabitis. Et iã quidẽ loci ipsius duos intellectus posueram, siue & uirtutibus pascitur candidatorum qui uirtus, & candor est, siue quod peccatores recipit ad pœnitentiam in corpore suo (quod est ecclesia) pro quibus sibi incorporandis seipsum fecit peccatum, *Rom. 6.* qui peccatum non fecit, ut destrueretur corpus peccati cui aliquando complantati fuere peccantes, essentque iustitia in ipso iustificati gratis. Tertiam adhuc pono sententiã quæ occurrit: & satis fore reor non modo pro loci explanatione, sed & pro fine sermonis. Sermo Dei ueritas est, & ipse sponsus. Nostis hoc, audite cætera. Is cum auditur, & minimè obeditur illi: uacuus interim & ieiunus quodam modo remanet, omnino tristis, & querulus, quòd prolatus in uacuũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

sit. Si autem obeditum fuerit, nonne tibi verbum uidebitur in quandam excreuisse corpulentiam, quia uerbo opus accessit, utpote refectum quibusdam fructibus obediẽtiæ, iustitiæ frugibus? Inde est, quòd in Apocalypsi loquitur: Ecce sto ad ostium & pulso, si quis audierit uocem meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum, & cœnabo cum eo, & ipse mecum. Videtur approbari hic sensus, & apud prophetam sententia Domini, ubi dicit, quòd uerbum suũ non reuertetur ad eum uacuum, sed prosperabitur, & faciet ad quæ misit illud. Non reuertetur, inquit, ad me uacuum, uel ieiunium, sed quasi prospere in omnibus agens, saturabitur bonis actibus eorum, qui in dilectione acquiescent illi. Denique usu loquendi sermo impletus tunc dicitur, cum fuerit mancipatus effectu, quod uidelicet tamdiu inanis, & macer, ac quodammodo famelicus sit donec opere compleatur. Sed audi ipsum quo se dicat cibo ali. Meus, inquit, cibus est, ut faciam uoluntatem patris mei. Verbum uerbi est aperte indicantis esse suum cibum factum bonum, si tamen inuenerit, illud inter lilia, hoc est, inter uirtutes. Alioquin si extra reperit, etsi bonus (quod in se est) uidetur cibus, non tanget illum is qui pascitur inter lilia. Verbi causa, non recipit eleemosynam de manu raptoris, seu fœneratoris, sed nec de hypocritæ quidem, qui cum facit eleemosynam, facit tuba cani antè se, ut glorificetur ab hominibus. Sed nec illius orationem aliquo modo exaudiet, qui amat orare in angulis plateārum, ut ab hominibus uideatur. Nempe oratio peccatoris execrabilis erit, frustra quoque offert munus suum ad altare, qui conscius est sibi, quòd frater suus habet aliquid aduersum se. Denique non respicit ad Cain munera, eo quòd non recte ambularet cum fratre suo. Teste sancto propheta, etiam abominabatur sabbata, & neomenias, & sacrificia Iudæorum, ita ut manifeste protestaretur odisse eam animam suam, & dicebat. Cum ueniretis ante conspectum meũ, quis quæsiuit ea de manibus uestris? Credo non redolebant lilia manus illæ, & propterea respuebat munus ex illis, qui pasci inter lilia consueuit, & non inter spinas. quidni spinosas habebant manus, quibus aiebat. Manus uestræ sanguine plenæ sunt? Et manus Esau pilosæ erant spinosis similes, id eoque non sunt admissę, ut ministrarent sancto. Vereor ne, & inter nos aliqui sint, quorum non acceptet munera ipsius eo quòd non redoleant lilia. Etenim si in die ieiunij mei inueniatur uoluntas mea, nõ tale ieiunium elegit sponsus, nec sapit illi ieiunium meum, quod non lilium obedientiæ, sed uitium propriæ uolũtatis sapit. Ego autem non solum de ieiunio, sed de silẽtio, de uigilijs, de oratione, de lectione, de opere manuum, postremo de omni obseruatione monachi, ubi inuenitur uoluntas sua in ea, & non obedientia magistri sui, idipsum sentio. Minime prorsus obseruantias illas, etsi bonas in se, tamen inter lilia, idest, inter uirtutes cẽsuerim deputandas: sed audiet a propheta, qui eiusmodi est. Nunquid tale est obsequium, quod elegi? dicit Dominus. Et addit. In die bonorum tuorum inuenũtur uoluntates tuæ. Grande malum propria uoluntas, quia fit, ut bona tua tibi bona non sint. Oportet proinde extra lilia fiant, qui huiusmodi sunt, quia nihil omnino, quod propria inquinatum sit uoluntate, gustabit is qui pascitur inter lilia. Sapientia est ubique attingens, propter munditiam suam, & nil inquinatum in eam incurrit. Ita ergo inter lilia pasci amat sponsus, id est, apud munda, & nitida corda. Sed quousque? Donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. Umbrosus locus est, & condensus, non intremus syluam hanc profundi sacramenti nisi clara luce diei. Iam enim disputante me longius, inclinata est dies, dum inuitis abstrahimur ab his lilijs. Nec sum ueritus prolixitatem, cui fastidium omne detraheret odor florum. Modicum quid restare uidetur de præsenti capitulo. Ad illud moderum reconditum nimis, sicut & cætera uniuersa carminis huius. Sed qui reuelat mysteria, aderit ut confido cum pulsare cœperimus: & non claudet ora loquentium se, cui familiare magis est reserare clausa, sponsus ecclesiæ Dominus noster Iesus Christus, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Apo. 3. A

Isan. 4. c

Mat. 6. a

Ibidem. B

Pro. 28. b

Mat. 5. e

Gen. 4. a

Esa. 1. d

Ibidem. C

Cant. 2. d

Fran. 20. Hoſ. 13. d

Dies

Dies aspirans, & umbræ inclinatæ: quæ sint: Et quòd genus humanum accepit concupiscentiam hæreditariam ex transgressione primorum parentum.

Sermo LXXII.

Cant. 2. c

Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. Nouissima tantum capituli huius tractanda pars est, & dubito in ipso ingressu cuinam potissimum eam iungã duarum præcedentium. Nam possum indifferẽter utrique. Siue enim dicas, dilectus meus mihi, & ego illi donec aspiret dies, & inclinentur umbræ, interposito tantum, qui pascitur inter lilia: siue pro literæ serie, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ: non inconuenienter utrouis assignas. Hoc sane refert, quòd donec, si primo innexeris, inclusiuum oportet intelligas: si medio, exclusiuum sentias necesse est. Esto nempe, quòd desinat sponsus pasci iam inter lilia ubi aspirauerit dies, nunquid similiter cessabit etiam sponsæ intendere, aut ipsa illi? Absit. In æternum perseuerabunt sibi, nisi quòd tunc fœlicius, cum uehementius, tunc uehementius, cum expeditius. Sic ergo tale hoc, donec, quale est illud, apud Matthæum, ubi narratur non cognouisse Mariam Ioseph, donec peperit filium suum primogenitum? Non enim post cognouit. Vel certe, quale est illud in psalmo. Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum donec misereatur nostri. Non enim auertẽtur, cum cœperit misereri. Vel quale, item illud Domini ad Apostolos. Ecce ego vobiscum sum, usque ad consummationem seculi. Non enim post non erit cum illis. Verũ, hoc ita, si donec, referas ad dilectus meus mihi, & ego illi. Si autem ad, qui pascitur inter lilia, respicere malis, erit alio sensu accipiendum. Porro operosius ostendetur, quomodo tunc dilectus pasci desinat, cum aspirauerit dies. Etenim si dies resurrectionis est, quidni multo magis pasci, ibi inter lilia iuuet, vbi horum maior admodum copia erit? Et pro aptanda quidem literæ consequentia hæc dicta sint. Nunc iam adsit mecum, toto licet lilijs fulgentibus regno, sponsoque medio existente, & delicias ẽte, non tamen esse, quòd dicatur, & pasci, iuxta id quidem, quod ante consueuerat. Vbi namque iam peccatores, quos sibi incorporet Christus mansos morsosque quasi quibusdam dentibus disciplinæ austeritatis, afflictione, scilicet carnis, & cordis contritione? Sed neque cibum sibi iam exiget verbum sponsus ex aliquibus factis seu operibus obedientiæ, vbi omne negocium ociũ, soloque in intuitu, & affectu res erit. Et quidem cibus eius, vt faciat voluntatem filius vnigenitus patris sui: sed hic, non ibi. Quid enim faciat factam? Et perfectam, tũc esse constat. Denique probare iam tunc est omnibus sanctis, quę sit uoluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. Et certe post perfectum, faciendum supereſt nihil. Frui de cætero restat, non fieri: experiri, non operari: ea viuere, non exerceri in ea. Nonne ipsa est, quam instantissima prece docti quidẽ à Domino, sicut in cœlo ita, & in terra perficiat postulamus, quo eius iam delectet fructus, actus non fatiget? Non erit itaque sponso verbo operis cibus, quia cessat necesse est omne opus, vbi plenius ab vniuersis percipitur sapientia. Nam qui minorantur actu, percipiunt eam. Sed uideamus, nũc si quod dicimus stare possit, & secundum illam sententiam qua pasci inter lilia, candidatu uirtutum oblectari, quidam interpretantur. Nam & nos ipsam inter cęteras non præteriimus. Dicemusne, aut non fore, aut sponso minime sapere, tunc uirtutes? Et quidem sentire alterutrum, dementiæ est. Sed utde ne forte alias illis delectetur, nam constat delectari, sed forsitan potu magis, quam pastu. Sane in tempore, & corpore isto nulla nostra uirtus ita ad purum desecata erit, unlla ita suauis, & mera, ut sponso habilis sit ad potandum. Sed qui vult omnes homines saluos fieri, dissimulat multa, & quos non potest potandi interim facilitate glutire, curat ex ea, vel quippiam elicere sapidum, quasi arte quadam, & quodam labore mandendi. Erit cum erit virtus colabilis, nec premetur dente, nec fatigabitur asmandente, vel potius non fatigabit mandentem, quæ bibentem absque opera delectabit, tanquam utique potus, non esca. Denique habes spondentem in Euangelio: quia non bibam de hoc genimine vitis, inquit, donec bibam illud nouum uobiscũ in regno patris mei. Et de cibo nulla mentio est. Sed apud prophetam, quoque legitur. Tanquam potens crapulatus uino. De cibo autem nihil ibi penitus inuenitur.

Mat. 16. c

1. Tim. 2. a

psal. 77. g

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sponsa ergo conscia mysterij huius, cum dilectum pasci inter lilia comperisset ac perhibuisset, constituit terminum quod ad id dignaretur, imò constitutum agnouit, & perG hibuit dicens, Donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ. Sciebat enim virtutibus Cant. 2.d eum postea potandum potius quam pascendum. Conuenire uidetur, & consuetudo est, quia post cibum potus sumi de more solet. Ergo qui manducat, illic bibet, eo tunc suauius, quo securius: glutiturus, & ea ipsa, quæ scrupulosius modo, & quodammodo laborioſius quasi mandendo liquat.

Nunc iam intendamus considerare, de die illo, & illis umbris, qui ille, quæ iste: ille qua ratione aspirans, hæ in qua potestate habeant inclinari. Signanter omnino dictum est: donec aspiret dies, imo singulariter. Solo quippe hoc loco (nisi fallor) diem aspirantem comperies. Auræ nempe non tempora spirare dicuntur. Spirat homo, spirant animalia cætera quibus indesinenter reciprocatus aër vitam continuat. Et quid hoc nisi uentus? Spirat, & spiritus sanctus, & inde spiritus. Quo pacto ergo dies spirans, qui nec uentus, nec spiritus, nec animal est? Quanquam, nec spirans quidem, sed quod signantius sonat aspirans dictus sit. Nec minus præter solitum dictum, & inclinentur vmbræ. Denique ad exortum huius corporei uisibilisque luminis umbræ non inclinantur, sed adnullantur. Extra proinde corpora quærendæ hæ res.

psa. 83. c Et si quidem spirituales inuenerimus diē & umbras, tunc forsitan, & inclinatio harū, & illius aspiratio facilius elucebit. Qui illū diem de quo propheta dicit: Melior est dies una in atriis tuis super milia: corporeum H opinetur, nescio quid iam non corporeum opinetur. Est, & in mala significatione dies, cui maledixere prophetæ. Absit autem vt ex uisibilibus his, quos fecit dominus. Itaque spiritualis est. Iam umbram ambigat spiritualem qua Mariæ obbumbratum est Thre. 3.d concipienti, & item eam, quæ in propheta sic memoratur: Spiritus ante faciem nostrā Christus dominus, sub umbra eius uiuemus inter gentes? Ego tamen umbrarum nomine hoc loco magis arbitror designatas contrarias potestates, quæ non modo umbræ, uel tenebræ, sed & principes tenebrarū harum ab Apostolo perhibentur, simulque inhærentes illis ex genere nostro filios vique noctis, & non lucis neque diei. Hæ siquidem umbræ non plane cum aspirauerit dies in nihilum reuertentur, sicut a facie huius corporeæ lucis umbras corporeas nō disparere tantum, sed & penitus depetire videmus. Itaque erunt minime quidem extremius nihilo, miserius tamen. Erunt, scl inclinatæ, & subditæ. Denique inclinabit se, psa. 9. f inquit, & cadet (haud dubium quin princeps umbrarum cum) dominatus fuerit paIsa. 45. e piternæ diuinitatis arcana. Denique flumIsa. 66. e inis impetus lætificat ciuitatem Dei, sed ciuitatem cui dicitur: Sicut lætantium omnium habitatio est in te, Cum autem, & nobis, qui terram inhabitamus, spirare adieceRo. 13. d rit, erit non modo spirans, sed & aspirans, quod dilatato sinu admittat, & nos. Vel Gen. 2. b (ut paulo altius repetamus, & disseramus latius) psalmato homine de limo terræ, psalmator, sicut uera narrat historia, inspirauit in faciem eius spiraculum uitæ, factus proinde in illi dies inspirans. Et ecce inuida nox 1. Co. 15. a callide impegit in diem hanc, luce utique simulata. Nam dum quasi splendidus lumen scientiæ pollicetur, inopinatas nouæ luci offudit praui tenebras consilij, & priIsa. 9. a mordius originis nostræ terram damnosæ præuaricationis inuexit calliginem. Væ uæ nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant nescientes, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Denique comedit de ligno mulier, quòd sibi dederat serGen. 3. b pens, quod uetuerat Deus: dedit que uiro suo, & cœpit illis quasi de nouo discere. Nam illico aperti sunt oculi amborum, & factus est dies conspirans, inspirantem extunIsa. 5. a dens, & substituens expirantem. Conspiraerunt siquidem, & conuenerunt in unum aduersus dominum, & aduersus Christum Ibidem. eius, serpentis astutia, mulieris blanditiæ, ui Gen. 3. d I. ri mollities. Vnde, & loquebantur tuo, dominus scilicet, & Christus eius. Ecce Adam factus est quasi unus ex nobis, quòd ad utrumque iniuriam lactantibus se peccatoribus acquieuisset. In hac die nascimur uniuersi. Portamus denique omnes: impressum nobis cauterium conspirationis antiquæ, Eua utique uiuente in carne nostra, cuius per hæreditariā concupiscentiam serpens noſtrum sux factioni sedula fatagit sobcitudine uendicare consensum. Propterea (ut dixi) huic diei maledixere sancti, breuem optantes, & cito uerti in tenebras, quod sit contentionis, & contradictionis diem, dum non cessat in ea caro concupisce

gnatur itaque per hoc uerbum mira affutura affluentia uehementisque spiritus die illo cum non solum corda, sed & corpora suo quidem in genere spiritualia erunt: & qui digni inuenientur, inebriabuntur ab uberta te domus domini, & torrente uoluptatis illius potabuntur. Vel aliter. Iam sanctis angelis dies sanctificatus illuxit spirans illis ingi impetu perpetis meatu, melliflua sempiternæ diuinitatis arcana. Denique flumis impetus lætificat ciuitatem Dei, sed ciuitatem cui dicitur: Sicut lætantium omnium habitatio est in te, Cum autem, & nobis, qui terram inhabitamus, spirare adieceRo. 13. d rit, erit non modo spirans, sed & aspirans, quod dilatato sinu admittat, & nos. Vel (ut paulo altius repetamus, & disseramus latius) psalmato homine de limo terræ, psalmator, sicut uera narrat historia, inspirauit in faciem eius spiraculum uitæ, factus proinde illi dies inspirans. Et ecce inuida nox callide impegit in diem hanc, luce utique simulata. Nam dum quasi splendidus lumen scientiæ pollicetur, inopinatas nouæ luci offudit praui tenebras consilij, & priIsa. 9. a mordius originis nostræ terram damnosæ præuaricationis inuexit calliginem. Væ uæ nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant nescientes, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Denique comedit de ligno mulier, quòd sibi dederat serGen. 3. b pens, quod uetuerat Deus: dedit que uiro suo, & cœpit illis quasi de nouo discere. Nam illico aperti sunt oculi amborum, & factus est dies conspirans, inspirantem extunIsa. 5. a dens, & substituens expirantem. Conspiraerunt siquidem, & conuenerunt in unum aduersus dominum, & aduersus Christum Ibidem. eius, serpentis astutia, mulieris blanditiæ, ui Gen. 3. d I. ri mollities. Vnde, & loquebantur tuo, dominus scilicet, & Christus eius. Ecce Adam factus est quasi unus ex nobis, quòd ad utrumque iniuriam lactantibus se peccatoribus acquieuisset. In hac die nascimur uniuersi. Portamus denique omnes: impressum nobis cauterium conspirationis antiquæ, Eua utique uiuente in carne nostra, cuius per hæreditariā concupiscentiam serpens noſtrum sux factioni sedula fatagit sobcitudine uendicare consensum. Propterea (ut dixi) huic diei maledixere sancti, breuem optantes, & cito uerti in tenebras, quod sit contentionis, & contradictionis diem, dum non cessat in ea caro concupisce re aduersus spiritum, legique mentis membrorum contraria lex rebellione infatigabili assidue contradicat. Itaque dies expirās factus est. Extunc enim, & deinceps, quis est homo qui uiuet, & non uidebit mortem? Dicat pro ira quis, ego non minus pro mi psal. 88. g sericordia putem, ne electos scilicet propter quos omnia fiunt, diu defatiget molesta cō tradictio, qua captiui ducuntur, & ipsi in lege peccati, quæ est in membris ipsorum. Horrent nimirum ggerrimeque ferunt turpem captiuitatem, & tristem contentionē. Festinemus proinde respirare a conspiratione antiqua, & iniqua, quoniam breues dies Iob 14. a hominis sunt. Ante sane excipiat nos dies respirans, quam nox suspirans absorbeat æternæ caliginis tenebris exterioribus inuoluendos. Quæris in quo respiratio ista? In M eo si incipiat spiritus uicissim concupiscere aduersus carnem. Huic si repugnas, respiras. Si spiritu facta caanis mortificas, respirasti. Si hanc cum uitijs, & concupiscentijs suis crucifigis, respiralti. Castigo, inquit, 1. Co. 9. d corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Vox est respirantis, imò qui iam respirarat. Vade & tu fac similiter, ut te respirasse probes, ut diem denuo inspirantem tibi noueris illuxisse. Nec nox mortis prequalebit aduertus redi uiuū hunc diē, Ioan. 1. a magis autem in tenebris lucet, & tenebræ eum non comprehenderunt. Intantum non reor, nec uita decedente cedere lumen uitæ, ut nemini congruentius, quā sic mortuo assignandam censeam vocem illam. Et nox illuminatio mea in deliciis meis. Quid psal. 138. b ni clarius uideat, nube uel potius fece corporis euolutus? Erit sine dubio uinculis solutus coporeis inter mortuos liber, & inter cæcos uidens. Nam quemadmodum olim omni oculo caligante per uniuersam Aegyptum solus in medijs tenebris clare uidebat populus uidens Deum, id est populus Israel: dicente scriptura, quia ubicunque Israel Exo. 10. f erat, lux erat: sic inter filios tenebrarum in tetra mortis caligine fulgebunt iusti, & uidebunt, eo utique clarius quo exuti corporum umbris. Nam, & hi qui ante non respirauerunt (nec enim quæsierunt inspirantis diei lumen, & sol iustitiæ non ortus est eis) inquam, ibunt de tenebris in tenebras densiores, ut qui in tenebris sunt, tenebrescant adhuc: & qui uident, uideant magi. Vbi non inconuenien-

Universidad de Deusto
Biblioteca

A ter forsitan adducetur etiam sermo domini
Luc.19.d quem dixit, quia habenti dabitur, & abundabit: ei autem, qui non habet, & quod uidetur habere, auferetur ab eo? Ita est, & additur in morte uidentibus, & non uidétibus demitur. quo enim hi minus, & minus, eo illi magis magisque vident donec, & hos excipiat suspirans nox, & illos aspirans dies, quæ sunt nouissima utrorumque, extrema uidelicet cecitas, & suprema claritas. Ex hoc iam non est, quod dematur omnino vacuis, non est quod addatur plenis, nisi quòd hi nescio quid pleno amplius se accepturos præsumunt secundum promissionem a Deo
Luc. 6.f ad se factam. Et promissionis quidem uerbum tale est: Mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & superefluentem dabunt in sinum uestrum. An non plus pleno quodammodo tibi esse uidetur quod supereffluit? Porro placide audies plenum, & plenius, si te legisse memineris, in æternum, & ultra. Ergo is cumulus aspirantis erit diei. Ipsa, inquam adijciet ad mensuram inspiratæ plenitudinis, ad inspirantis diei copiam, supra modum sublime pondus gloriæ operans, ita ut redundet in corpora supereffluens clarificationis adiectio. Hac de causa enim non spirans, sed aspirans dicta est, quòd addat ad inspirantem, hoc significante spiritu sancto per adiectam, ad præpositionem: quia quos illa intus illumi nat, hos ista adornat foris, & stola gloriæ in-
Eccl.45.b duit eos. Atque id satis pro danda ratione uocabuli quod est aspirans. Et si uultis
B scire, dies aspirans ipse est saluator quem ex-
philip.3.d pectamus, qui reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Nam & inspirans nihilominus idem ipse est secundum operationem qua nos respirare prius facit in lumine quod inspirat, ut simus, & nos dies respirans in ipso, secundum quod interior noster homo renouatur de die in diem, & renouatur in spiritu mentis suæ ad imaginem eius qui se creauit, factus proinde dies ex die, & lumen ex lumine. Cum igitur duo in nobis præcedant dies, unus quidem inspirans pro corporis uita, alter uero respirans in sanctificationis gratia, porro tertius supersit aspirans in resurrectionis gloria, claret profecto aliquãdo adimpletum iri in corpore quod præcessit in capite, magnum utique pietatis sacramen
Ose 6. a tum, & prophetæ testimoniũ, qui ait: Viuificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos, & uiuemus in conspectu eius sciemus, sequemurque, ut cognoscamus dominum. Ipse est in quẽ angeli prospicere concupiscunt, sponsus ecclesiæ ipse Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Qualiter Christus ad iudicandum veniet in forma humana, vt nisi appareat electis qui conculcabit impios.

Sermo LXXIII.

Camil.1.d C

REuertere, similis esto dilecte mi, capreæ hinnuloque ceruorum. Quid? Modo it, modo reuocat? Quid subitum in tam breui emersit? Oblitane aliquid? Etiam oblita totum quod non ille est, se quoque ipsam. Denique cum sit rationis non expers, non tamen modo, ut uidetur rationis est compos. Sed nec in sensu illi ullatenus apparet uerecundia esse, quam forte habet in moribus. Amor intemperans facit hoc. Nempe is est qui omnem in se triumphans captiuansque pudoris sensum, conuenientiæ modum, deliberationis consilium, totius modestiæ, & opportunitatis neglectum quendam, & quãdam iocuriam parit. Nam uide nunc quomodo illum pene adhuc incipientem ire, iam tamen redire flagitat. Etiam accelerare rogat, & quidem currere instar unius alicuius feræ syluarum uelociter current is, uerbi gratia, capreæ hinnuliue ceruorum. Hic literæ tenor, & hæc Iudæorum portio. *Ego* uerò quemadmodum accepi à domino, in profundo laeri eloquij gremio spiritum mihi scrutabor & uitam, & pars mea hæc, qui in Christum credo. Quidni eruam dulce ac salutare epulum spiritus de sterili, & insipida litera tanquam granum de palea, de testa nucleum, de osse medullam? Nihil mihi, & literæ huic, quæ gustata carnem sapit, glutita mortem affert. Sed enim quod in eo tectum est, de spiritu sancto est. Spiritus autem loquitur mysteria, teste Apostolo: 1.Co.14.d
sed Israel pro uelato mysterio ipsum mysterij uelamen tenet. Quare, nisi quia adhuc uelamẽ est positum super cor eius? ita quod
D sonat litera, illius est: quod designat, meum Isaie. 6.b est: ac per hoc illi ministratio mortis in litera, mihi uita in spiritu. Nam spiritus est qui Psal. 118.d uiuificat, dat quippe intellectum. An non Matth.6.b postulat cum dicit in oratione: Adueniat regnum tuum? Ego tamen præter agilitatẽ, uam,

uam, ait propheta domino. Intellectus non remanet extra, nõ hæret in superficie, non instar cæci palpat forinseca, sed profunda rimatur, pretiosissimas solitus exinde veritatis exuuias tota auiditate diripere
Tollere, ac tollere sibi, & eum propheta dicere do-
Matt.1.b mino: Lætabor ergo super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. Nempe ita regnum veritatis vim patitur, & violenti rapiunt illud. Verum ille senior frater qui de agro veniens formam tenuit populi veteris & terreni, qui pro terrena hæreditate doctus diligere trituram, attrita fronte gemit anxius sub graui iugo legis, portatque pondus diei & æstus: is, inquam, quia intellectum non habuit, foris stat etiam nunc, & nõ vult nec inuitatus à patre intrare domum conuiuii, semetipsum fraudans vsque
Ioel.1.a adhuc participio symphoniæ & chori & vituli sagynati. Miser qui renuit experiri quã bonum sit & quam iucundum habitare fratres in vnum. Et hæc dicta sint pro distinctione partis ecclesiæ, partisque synagogæ, quo & cecitas huius, ex illius prudentia magistior fiat: & fœlicitas illius, ex huius miseranda fatuitate præmineat.

Nunc iam scrutemur verba sponsæ, & sic conemur castos exprimere sancti amoris affectus, ut nil in sacro eloquio ratione carens, nil indecorum importunúve resedisse
E omnino appareat. Et si in mentem venerit
Matt.3.a hora illa cum dominus Iesus (is enim spõsus est) transiret ex hoc mundo ad patrem, simulque quid tunc animi gereret sua illa domestica ecclesia noua utique nupta cũ se deseri cerneret quasi viduam desolatam uni ex spe sua (apostolos loquor, qui relictis omnibus secuti fuerant eum, atque cum ipso permanserant in tentationibus suis) si hæc, inquam, cogitauerimus, non immerito neque incongrue puto uidebitur quantum de abscessu tristis, tantum solicita extisse de reditu, præsertim sic affecta & sic relicta. Itaque diligenti & indigenti hæc ipsa duplex ratio erat commonendi dilectũ, vt quandoquidẽ persuaderi non poterat quin iret & ascenderet ubi erat prius, saltem promissum denuo maturaret aduentũ. Quòd enim optat & postulat similem fore feris, & eiusmodi feris quæ cursu agiliores esse uidentur, cupientis animi indicium est, cui nihil satis festinatur. Nonne hoc quotidie postulat cum dicit in oratione: Adueniat regnum tuum? Ego tamen præter agilitatẽ, existimo non minus signanter exprimi etiã infirmitatẽ, & quidem sexus in caprea, ætatis in hinnulo. Vult itaque eum (vt mihi
Ysa.9.a videtur) etsi cum potestate uenire, non tamen in forma Dei in iudicio apparere, sed sane in ea qua non modo natus, sed & parulus natus est nobis, idque solo de infirmiori fœmineo sexu. Cur hoc? Nempe vt ex vtroque admoneatur infirmo miteſce
F re in die iræ, memineritque in iudicio misericordiam superexaltare iudicio. Etenim
Ysa.129.a si iniquitates obseruauerit, etiam electorũ
Iob.25.b quis sustinebit? Astra non sunt munda in conspectu eius, & in angelis suis reperit pra uitatem. Audi denique sanctum & electum quid dicat Deo: Tu (inquit) remisisti im
Ps.31.b pietatem peccati mei, pro hac orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno.

Opus itaque habent & sancti pro peccatis exorare, vt de misericordia salui fiant, propriæ iustitiæ nõ fidentes: Omnes enim peccauerunt, & egent misericordia Dei. Vt ergo cum iratus fuerit, misericordiæ recordetur, rogatur ab illa apparere in misericordiæ habitu, illo de quo apostolus: Et habitu, inquit, inuentus ut homo. Necessarie philip.2.a quidem. Si enim cum hoc quoque temperamento tanta erit in iudicio æquitas, in iudice veritas, in maiestate sublimitas, nouitas in facie ipsa rerum, ut (secundum prophetam) non possit cogitari dies aduentus Mala.3.a eius: quid putas foret, si ignis ille consumens (Deum loquor omnipotentem) in illa suæ diuinitatis magnitudine, fortitudine, puritate, veniret contra solũ quod uen
Iob 13.d to rapitur ostensurus potentiam suam, & stipulam siccam persecuturus? Et homo est, inquit, & quis uidebit eum? Et quis stabit ad uidendũ eum? Quanto magis Deum nobis absque homine exhibentẽ nemo hominum ferret, utpote claritate inaccessibilem, celsitudine inattingibilem, incomprehensibilem maiestate? Nũc uero cum exar-
psal. 2.c serit in breui ira eius, quam grata propter filios gratiæ apparebit blãda quædam uisio hominis, sane firmamentum fidei, spei robur, fiducię augmentum, qp scilicet gratia & misericordia sit in sanctos eius, & respectus in electos illius. Denique ipse pater G Deus dedit filio iudicij potestatem, & non quia suus, sed quia filius hominis est. O vero patrem misericordiarum, vult per hominem homines iudicari, quo in tãta trepidatione & perturbatione malorũ, electis fiduciam

Universidad de Deusto
Biblioteca

psal. 71. a fiduciã præstet naturæ similitudo. Prædixerat hoc quondã sanctus Dauid orans pariter & prophetans, Deus (inquiens) iudiciũ tuũ regida, & iustitiam tuam filio regis. Sed neque huic dissonat promissio facta per angelos: qui eo assumpto ita ad apostolos loActo. 1. b quebantur: Hic Iesus qui assumptus est à uobis in cœlum, sic ueniet quemadmodum uidistis eum euntem in cœlum, hoc est in hac ipsa corporis forma atque substantia. Liquet ex his omnibus sponsam in se diuinum habere consilium, & misterium supernæ uoluntatis minime ignorare, quæ sub umbra imbellium imbecilliũque animantium naturam infirmiorem uel potius inferiorem (quia iam infirma non erit) in iudicio exhibendam, & orãtis affectu, & spiritu prophetantis enunciat, quatinus qui psal. 64. b cœlum terramque mouebit in virtute sua, accinctus potentia contra insensatos, & suas nihilominus & mitis & quasi omnino innermis appareat propter electos. Vbi hoc quoque addi potest quia ad discernendum alterutros a se, opus erit quodammodo illi cum hinnuli quidem saltibus, luminibus capreæ, quatinus videre & discernere in H tãta multitudine & in tanta turbatione possit in quosnã salire, & quos transilire oporteat, ne forte contingat iustum pro impio conculcari, cum in ira populos confringet. Nam quantum ad impios, necesse est vt impleatur propheta Dauid, immo sermo dopsal. 17. f mini loquentis per os eius: quia cõminuã eos ut puluerem ante faciem uenti, ut lutũ platearum dclebo eos. Et item alius sermo quem per alium prophetam prædixerat, impletus nihilominus tunc cognoscetur, cum Esa. 63. a ad angelos rediens dicet: Calcaui eos in furore meo, & conculcaui eos in ira mea. Si cui autem magis ita intelligẽdum videtur, vt malos potius transilire, atque in bonos salire hinnulus noster debeat, non contendo: tantum cogitet salus dispositum iri in discriminationem bonorum malorumve. Num & à me (bene memini) ita dictũ est in sermone altero, vbi capitulum idem alibi supra & ab auctore positũ, & a me expo situm nihilominus repetitur. Verum ibi Ephe. 3. a secundum dispensationem quidem gratiæ quæ in præsenti vita aliis datur, aliis nõ datur iusto quidẽ Dei iudicio, sed occulto, salire & transilire is hinnulus dictus est, hic autem secundum ultimam ac variam retributionem meritorum. Et forte sensũ huic uideatur astipulati extremũ capituli huius, quod quidem pene oblitus fueram. Dicẽs nanque: Similis esto dilecte mi, capreæ hinnuloque ceruorum, addit, supra montes Cant. 2. b Bethel. Nec enim in domo Dei (quod sonat Bethel) mali montes sunt. Quamobrem saliens eos hinnulus non conculcat, sed lætificat, ut scriptura impleatur quæ dicit: Montes & colles cantabunt coram Esa. 55. b Deo laudes. Et quidem sunt montes quos secundum euangelium tollit fides comparata sinapi, sed non sunt montes Bethel. Etenim quicunque sunt Bethel, minime eos tollit fides, sed colit. Quod si principatus & potestates, necnon & cætera nihilominus beatorum spirituum agmina cœlorumque uirtutes montes sunt Bethel, ut de sua intelligamus dictum: Fundamenta eius in psal. 86. a montibus sanctis: non sane is hinnulus vilis ac contemnendus, qui supra tam excellẽtes montes visus est apparere tanto angelis melior effectus, quanto differentius præillis nomen hæreditauit. Quid enim si in psal mo legimus minoratum ab angelis? Neque psal. 8. b enim non melior quia minor, nec contraria sunt locuti apostolus, & propheta, quippe habentes eundem spiritum. Nam si dignationis fuit quod minoratus est, non necessitatis, nihil plane in hoc bonitati præscribitur, sed ascribitur. Denique minoratum propheta perhibuit, non minorem, at tollens gratiam, & propellens iniuriam. Nã & minoritatem natura recusat, & minorationem excusat causa. Nempe minoratus est, quia ipse voluit. Minoratus est sua voluntate, & nostra necessitate. Sic minorari, misereri fuit. Quenam perditio hæc? Profecto accessit pietati quicquid maiestati visum est deperisse. Quanquam nec apostolus tacuit hoc magnum magnę pietatis arcanum, sed ait: Eum autem qui modico Hebr. 2. a quam angeli minoratus est videmus Iesum & propter passionem mortis gloria, & honore coronatum.

Et hæc dixerimus pro nomine, & similitudine hinnuli, quatinus spõso eam (iuxta sermonem sponsę) absque maiestatis iniuria aptaremus. quid dico absque maiestatis iniuria, quando nec infirmitas inhonorata remansit? Hinnulus est, paruulus est, capreæ quoque similis perhibetur, tanquã factus ex muliere, attamen super montes Bethel, attamen excelsior cœlis factus. Non dicit, excelsior cœlis manens vel existens: sed

sed, excelsior cœli factus, nequis putet de il- Heb. 7. d
la natura dictum in qua est, qui est. Sed, & vbi præfertur angelis, melior nihilominus perhibetur effectus, & non dicitur manens vel existẽs melior. Ex quibus apparet quod non modo in eo quod ab æterno est sed etiã in eo quod in tempore factus est, omnem sibi eminentiam vendicet supra omnem principatum & potestatem, supra omnem denique creaturam, vtpote primogenitus omnis Col. 1. d creaturæ. Itaque quod stultum est Dei, sapientius est hominibus: & quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Hoc quidẽ apostolus. Mihi autem non videtur errare si quis etiam sapiẽtiæ, & fortitudini angelorum præferendum dicat identidem stultũ infirmumque Dei. Ita ergo præsens locus conuenienter aptabitur vniuersali ecclesiæ. Iam uero quod ad unam singulariter animam spectat nam, & vna, si Deum dulciter, sapienter, vehementer amat, sponsa est, quisque spiritualis in semetipso aduertere potest quid sibi inde proprium respondeat exI. perimentum. Ego vero quicquid illud est quod in me de huiusmodi experiri donatũ est, coram eloqui non verebor. Nam, & si ville forsitan, cum fuerit auditũ, & despicabile videatur, non mea refert, quia qui spiritualis est, non me despiciet: qui minus, non me intelliget. Attamen si in alium istud sermonem seruauero, forte non deerunt qui ędificentur in iis quæ exoratus interim dominus inspirabit, sponsus ecclesiæ Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amẽ.

De visitationibus verbi sponsi quæ fiunt in spiritu ad animam sanctam, de quibus sanctus iste vir Bernardus se præbet exẽplum ad ædificationẽ audientium.

Sermo LXXIIII.

Cant. 2. d  Reueruertere (inquit). Liquet non adesse quẽ reuocat assumsse tamen idque nõ lõge ante quippe qui dũ adhuc abiret reuocari videtur. Intempestiua reuocatio magni vnius amoris, magnæ alterum amabilitatis indicium est. Qui sunt isti charitatis cultores, amatoriique tam indefessi sectatores, amatoriique tam indefessi sectatores negocij, quorum alterum prosequitur, alteram vrget tam inquietus amor? Et mihi quidem ut memini meæ promissionis, incumbit assignare hunc locum verbo, & animæ, sed ad hoc ut digne uel aliquantisper fiat, ipsius adiutorio uerbi egere me fateor. Et certe sermo iste decuerat magis expertum magisque cõscium sancti, & arcani amoris, sed nõ possum officio deesse meo, nõ uestris omnino uotis. Periculum meum uideo, & non caueo, uos me cogitis. Prorsus cogitis ambulare in magnis, & in mirabilibus super me. Heu quam uereor ne subinde audiã: Quare tu enaras delicias meas, psa. 130. b & assumis sacramentum meum per os tuũ. psal. 49. c Audite me tamen hominem qui loqui trepidat, & tacere non potest. Excusabit forsitan ausum trepidatio ipsa mea, magis autem uestra si prouenerit ædificatio. Et forte hæ lachrymæ pariter uidebuntur. Reuertere, ait. Bene. Abibat, reuocatur. Quis mihi referet huius mutabilitatis sacramentũ? Quis mihi digne explicet ire, & redire uerbi? Nunquid leuitate utitur sponsus? Vnde quo uenire seu denuo ire queat qui totum inplet? Quẽ denique motum habere locum possit qui spiritus est? Aut quẽ postremo uel cuiuscunque generis motum das illi qui Deus est? Est quippe omnino incommutabilis.

Verum hæc qui potest capere, capitat. Nos autem in expositione sacri mystici que loquij caute & simpliciter ambulantes geramus morem scripturæ quæ nostris uerbis sapiẽtiam in mysterio absconditam loquitur nostris affectibus dum Deũ figurat, insinuat notis rerũ sensibilium similitudinibus tã quam quibusdam uilioris materiæ poculis ea quæ preciosa sunt, ignorat, & inuisibilia Dei, mentibus propinat humanis.

Sequamur proinde, & nos eloquii casti suetudinem dicamusque uerbum Dei Deũ sponsum animæ prout uult uenire ad animam, & iterum dimittere eam, tantum ut A sensu animæ non uerbi motu ista fieri sentiamus. Verbi causa, cũ sentit gratiã, agnoscit præsentiam: cum non absentiam quæritur, & rursum præsentiam quærit, dicens cum propheta: Exquisiuit te facies mea, faciem tuam domine requiram. Quidni requirat? Neque enim subdu Psa. 26 cto sibi tam dulci sponso, interim aliquid aliud non dico desiderare, sed nec cogitare libebit. Restat igitur ut absentem studiose requirat, reuocet abeuntem. Ita ergo reuocatur uerbum, & reuocatur desiderio animæ, sed eius animæ cui semel indulserit suauitatem sui. Nunquid

Universidad de Deusto
Biblioteca

psal 9. d quid non desiderium vox? Et valida. Denique desiderium pauperum, inquit, exaudiuit dominus. Verbo igitur abeunte una interim, & continua animæ vox, continuum desiderium eius, tanquam unum continuũ que reuertere donec veniat. Et nunc da mihi animam quam frequenter verbum sponsus inuisere soleat, cui familiaritas ausum, cui gustus famem, cui contemptus omnium ocium dederit: & ego huic incunctanter assigno vocem pariter, & nomen sponsæ, nec ab ea penitus locum qui in manibus est, cẽ fuerim alienum. Talis nempe inducitur loquens. Quem enim reuocat, eius absque dubio probat se meruisse præsentiam, etsi non copiam. Alioquin non reuocasset illum, sed uocasset: Porro reuocationis verbum
B reuertere est. Et forte ideo subtraxit se, quo auidius reuocaretur, teneretur fortius. Nam & aliquando simulabat se longius ire, non quia hoc volebat sed volebat audire: Mane nobiscum domine, quoniam aduesperascit. Et rursum alia vice super mare ambulans, cum apostoli nauigarent, & laborarent in remigando, quasi volens præterire eos, nec tunc quidem illud volebat, sed magis probare fidem, & elicere precem. Denique sicut ait euangelista, turbati sunt & clamauerunt, putantes phantasma esse. Ergo istiusmodi piam simulationem, imo salutarẽ dispensationẽ quam tunc corporaliter uerbũ corpus interdũ exhibuit, nõ cessat identidẽ verbum spiritus modo suo spirituali cum deuota sibi anima sedulo actitare.

Præteriens teneri vult, abiens reuocari. Neque enim hoc irreuocabile verbum. It, & redit pro beneplacito suo, quasi visitans diluculo, & subito probans. Et ire quidem illi, quodammodo dispensatorium: redire
C vero, semper voluntarium est: vtrũque autem plenum iudicij. At pœne ipsum horũ ratio. Nunc vero constat in anima fieri huiusmodi vicissitudines cũtis & redeũtis verbi, sicut ait: Vado, & venio ad vos. Item: Modicum, & non videbitis me, & iterum modicum, & videbitis me. O modicum, & modicum. O modicum longum. Pie domine, modicum dicis quod non videmus te? Saluum sit verbũ domini mei, longum est, & multum valde nimis. Veruntamen vtrũque verum, & modicum meritis, & non modicum votis. Habes utrunque in propheta:
C Si moram fecerit, inquit, expecta eum, quia ueniens veniet, & non tardabit. Quomodo non tardabit si moram fecerit, nisi quod ad meritum satis est, sed non satis ad votũ? Porro anima amans votis sertur, trahitur desideriis, dissimulat merita, maiestati oculos claudit, aperit voluptati, ponens in salutari, & fiducialiter agens in eo. Intrepida denique, & inuerecunda reuocat verbum, & cum fiducia repetit delicias suas, solita libertate uocans non dominum, sed dilectum. Reuertere dilecte mi. Et addit: Similis esto capreæ hinnuloque ceruorum super montes Bethel. At istud postea. Nunc vero sustinete modicum quid insipientiæ meæ. Volo dicere, nam, & hoc pactus sum, quomodo mecum agitur in eiusmodi. Non expedit quidem. Sed prodar sane, ut prohim, & si profeceritis vos meam insipientiam confitebor. Si non, meam insipientiam confitebor. Fateor, & mihi aduentasse verbum, in insipientia dico, & pluries. Cumque sæpius intrauerit ad me non sensi aliquotiens cum intrauit. Adesse sensi, affuisse recordor, interdum, & præsentire potui introitum eius. sentire nunquam, sed ne exitum quidem. Nam unde in animam meam uenerit, quoue abierit denuo eam dimittens: sed & qua uel introierit uel exierit, etiã nunc ignorare me fateor, secũdũ illud: Nescis unde veniat, aut quo vadat. Nec mirũ tamẽ quia ipso est: cui dictũ est: Et vegistia tua non cognoscẽtur. Sane per oculos nõ intrauit, quia non est coloratũ. Sed neque per aures, quia non sonuit. Sed neque per nares, quia non aeri miscetur, sed menti, nec infecit aerem, sed fecit. Neque vero per fauces, quia non
D est mansum vel hausttum. Nec tactu compereti illud, quia palpabile non est. Qua igitur introiuit? An forte nec introiuit quidem, quia non deforis venit? Neque enim est vnum aliquid ex iis quæ foris sunt. Porro nec de intra me venit, quoniam bonum est, & scio quoniam non est in me bonũ. Ascendi etiam superius meum, & ecce supra hoc verbũ eminens. Ad inferius quoque meũ curiosus explorator descẽdi, & nihilominus infra inuentũ est. Si foras aspexi, extra omne exterius meum comperi illud esse: si intus, & ipsum interius erat. Et cognoui uerum quidem esse quod legeram: quia in ipso uiuimus, mouemur, & sumus: sed ille beatus est, in quo est ipsum, qui illi uiuit, qui eo mouetur. Quæris igitur cum ita sint omnino inuestigabiles uiæ eius, unde adesse norim? Viuum, & efficax est, moxque ut intus uenit

venit, expergefecit dormitantem animam meam, mouit, & molliuit, & vulnerauit cor meum quoniam durum lapideumque erat, & male sanum. Cœpit quoque euellere, & destruere, ædificare, & plantare, rigare arida tenebrosa illuminare, clausa reserare, frigida inflammare, necnon, & mittere prauа in directa, & aspera in vias planas, ita ut benediceret anima mea domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Ita igitur intrans ad me aliquotiens verbum sponsus, nullis unquam introitum suum indiciis innotescere secit, non voce, non specie, non incessu. Nullis denique suis motibus compertum est mihi, nullis meis sensibus illapsum penetralibus meis: tantum ex motu cordis (sicut præfatus sum) intellexi præsentiã eius, & ex fugatiuorium carnaliumque cõpressione affectuum aduerti potentiam virtutis eius, & ex discussione siue redargutione occultorum meorũ admiratus sum profunditatem sapientiæ eius, & ex quantulacũque emendatione morum meorum expertus sum bonitatem mansuetudinis eius, & ex renouatione ac reformatione spiritus mẽtis meæ, id est intentioris hominis mei percepi utcunque speciem decoris eius, & ex cõmixtu horum omnium simul expaui multitudinem magnitudinis eius. Verum quia hæc omnia vbi abscesserit verbum, perinde ac si ollæ bullienti subtraxeris ignẽ quodam illico languore torpentia, & frigida iacere incipiunt: atque hoc mihi signũ abscessionis eius, tristis sit necesse est anima mea donec iterum reuertatur, & tolito recalescrat cor meum intra me, id que sit reuersionis indicium. Tale sane experimentum de verbo habens, quid mirum si, & ego vsurpo mihi vocem sponsæ in reuocando illud cum se absentauerit, qui etsi non pari simili tamen vel ex parte desiderio fe ror? Familiare mihi erit quoad vixero pro verbi reuocatione reuocationis verbum quod vtique reuertere est. Et quotiens elabetur, totiens repetetur à me, nec cessabo clamitare quasi post tergum abeuntis ardenti desiderio cordis, ut redeat & reddat mihi lætitiam salutaris sui, reddat mihi seipsum. Fateor vobis filij, nil aliud interim libet, dum non præsto est quod solum libet. Et hoc oro ut nõ vacuum veniat, sed plenum gratiæ, & veritatis, more utique suo sicut heri, & nudiustertius. In quo mihi similitudinem capreæ & hinnuli exhibitum iri posse videtur, cum veritas capreæ oculos habeat, gratia hinnuli hilaritatem. Vtraque res necessaria mihi, & ueritas quidem cui abscondi non possim, gratia autem cui nolim. Alioquin sine alterutra uisitatio plena non erit, cum, & alius seueritas absque hac onerosa, & huius hilaritas absque illa dissoluta possit uideri. Amara est ueritas sine condimento gratiæ, sicut absque ueritas freno leuis, & nescienti modum plerũque, & insalens ipsa deuotio. Quam multis non profuit gratiam percepisse pro eo quod temperamentum de veritate pariter non acceperunt? Ex hoc enim plus quam oportuit complacuere sibi in ea, dum ueriti non sunt ueritatis obtutus, dum non respexerunt ad capreæ maturitatẽ, magis autem se totos hinnuli leuitati hilaritati que dederunt. Inde factum est ut in qua priuatim exultare uoluerant gratia priuãrẽtur, quibus uel sero dici potuerit: Euntes ergo discite quid sit: Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Dixerat nanque sancta anima quædam in abundantia sua: Non mouebor in æternũ: cum subito sensit auersam à se faciem uerbi, seque non modo motam, sed etiam conturbatam, & sic in tristitia didicit opus fuisse sibi cum munere quidem deuotionis, etiam pondedere ueritatis. Ergo non in sola quidem gratia plenitudo gratiæ est, sed ne in sola qui
G dẽ veritate. Quid prodest scire quid te oportet facere, si non detur, & velle facere? Quid si velis quidem, sed minime possis? Quãtos expertus sum agnita veritate tristitias, & ideo magis, quod iam confugere ad ignorantiæ excusationem non liceret, scientes & nõ facientes quod veritas hortaretur? Quæ cum ita se habeant, neutrum sine altero sufficit: Parum dixi. Non expedit quoque Vade id scimus? Scienti (inquit) bonũ & non facienti, peccatũ est illi: Seruus sciẽs voluntatem domini sui, & non faciens digna, vapulabit multis. At istud pro parte veritatis. Pro gratiæ, quid? Scriptum est: Et post buccellam introiuit in eum satanas. Iudã loquitur, qui accepto munere gratiæ, quia in veritate non ambulabat cum veritatis magistro, vel potius cum magistra veritate locum in se diabolo dedit. Audi adhuc: Cibauit illos ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos. Quos? Inimici domini mentiti sunt ei. Quos melle cibauit, & adipe, hi mentiti sunt ei facti inimici: quia veritatem gratiæ nõ iunxerunt. De quibus

alib

Universidad de Deusto
Biblioteca

alibi habes? Filij alieni mentiti sunt mihi, alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à semitis suis. Quidni claudicarent, vno pede gratiæ continenti, & non apponentes veritatem? Erit igitur tempus eorum in secula, Ioan.8.f sicut, & principis ipsorum, qui, & ipse in veritate non stetit, sed fuit mendax ab initio, ideoque audiuit: Perdidisti in decore tuo Ezc.28.d sapientiam. Nolo decorem qui mihi sapiē H tiam tollat. Quæris quis ille tam noxius tāque perniciosus decor? Tuus. Adhuc forte sine intellectu es? Planius audi. Priuatus. Non culpamus donum, sed vsum. Denique si aduertisti non in decore sed in suo decore dictus est ille perdidisse sapientiam. Et (ni fallor) vnus angeli animæque decor ipsa est. Quid enim vel hæc vel ille absque sapientia, nisi rudis deformisque materia est? Ea ergo ille non modo formatus, sed, & formosus fuit. Sed perdidit eam cum fecit sui, ut non sit aliud in decore suo, quam in sua sapientia perdidisse sapientiam. Proprietas in secula est. Quod sibi sapiens fuit, quod non dedit gloriā Deo, quod non retulit gratiam pro gratia quod non secundum veritatem ambulauit in ea, sed ad suam eam retorsit voluntatem: istud est cur eam perdidit, Iaco.2.b imo istud est quod eam perdidit. Etenim sic habere, perdere est. Et si Abraham (inquit) ex operibus iustificatus est, habet gloriā, sed non apud Deum. Et ego. Non ergo in tuto, inquam. Perdidi quicquid habeo non apud Deum. Nam quid tam perditum quam quod extra Deū exulat? Quid mors nisi priuatio vitæ? Ita nihil perditio 1.Cor.1.c nisi alienatio à Deo est. Væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis pudentes. De vobis dicitur: Perdam sapientiam sapientium: & prudentiam prudentium reprobabo. Perdiderunt sapientiam, quia sua sapientia perdidit eos. Quid non perdiderunt qui ipsi perditi sunt? An vero non perditi quos nescit deus?

I Porro autem virgines fatuæ, quas quidē Mat.25.b non aliunde fatuas puto, nisi quia dicentes se esse sapientes, stultæ factæ sunt: hæc inquam, à Deo audire habent: Nescio vos: Et itē illi qui gratiam miraculorum ad suā vsurpauerunt gloriā, nihilominus audituri sunt, quia nō noui uos: vt liquido ex his clarescat gratiā non prodesse, vbi veritas nō est in intentione, sed obesse magis. Et quidem Ioan.1.b penes spōsum vtraque res: Denique gratia & veritas per Iesum Christum facta est ait Ioannes Baptista. Si ergo cum vna quauis harum sine altera pulsauerit ad ostium meum dominus Iesus Christus (ipse est enim Dei verbū animę sponsus) intrabit sane non tanquam sponsus, sed tanquam iudex. Absit, nequaquam fiat hoc. Non inter in iudi- psa.142.a cium cum seruo suo. Inter pacificus, intret iucundus, & hilaris, maturius tamen, & securus intret qui seueriori quodā veritatis vultu in me dum insolentiam reprimit, purget caprea circunspectus qui culpam dissimulādo transiliat, pœnam miserando respiciat. Inter quas descendens de montibus Bethel festinus, & splendidus, quasi procedens à patre suauis, & mitis, qui nō dedignetur dici, & fieri sponsus animæ quærenti se cum sit sponsus per omnia Deus benedictus in secula. Amē.

Deus quærendus est debito tempore, modo, & loco quod nunc sit acceptabile tempus, in quo quisque per bona opera possit sibi inuenire Deum, ac suam operari salutem. Sermo LXXV. K

IN lectulo meo quæsiui per noctes quem diligit anima mea. Cant.3.a Non est reuerius spōsus ad votum, & votum reuocantis. Quacem? vt desiderium crescat, vt probetur affectus, ut exerceatur amoris negotium. Sane ergo dissimulatio est, non indignatio. Sed supereſt ut quęratur si forte reperiatur quę Esa.55.a Christus, de quo scriptum est: Quærite dominum dum inueniri potest. Erit enim vita, quam dominus meus Iesus Christus, de quo scriptum est: qui eo viuebat: quia cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria? ipse ergo ad medium veniat, quo & nobis veraciter dici possit: Medius autem vestrū stetit, quem uos nescitis. Quanquam nescio quomodo non sciatur à spiritualibus M sponsus spiritus, qui tamē ita in spiritu pro- Mat.3.b cerunt ut possint dicere cum propheta: Ca.3.d Spiritus ante faciem nostram Christus dominus: & cum apostolo: Etsi cognouimus Christum secundum carnem, sed nūc iam non nouimus. Nonne is est quem sponsa quęrebat? Is uere est spōsus, & amās & amabilis. Is, inquam, vere sponsus, sicut caro eius vere est cibus, & sanguis eius vere est potus: totum quod de ipso est, vere est, quando ipse est, non aliud sane quàm ipsa veritas. Verum is sponsus quid est q̄ non inuenitur quæsitus, cū requiratur tam studiose & impigre, nunc quidem in lectulo, nunc uero in ciuitate, aut etiam in plateis uel vicis, ipse autem dicat. Quærite & inuenietis: & qui quęrit inuenit: propheta quoque loquitur ad eum: Bonus es domine animæ quærēti te: & itē sanctus Elias: Quærite dūm dum inueniri potest. Quomodo ergo implebuntur scripturæ? Neque enim quæ hic inducitur quærens, vna est ex his quibus ipse ait: Quęretis me, & nō inue- Ioan.7.c nietis. Sed attēdite tres esse causas quæ interim occurrūt & quærentes frustrari solent, cum aut uidelicet nō in tēpore quærūt, aut nō sicut oportet, aut nō vbi oportet. Si enim omne tempus aptū est ad quærendū cur ergo dicit propheta (quod iam memoraui.) Quærite dūm dum inueniri potest? Erit Esa.55.b absque dubio cum inueniri non poterit, & ideo addit: Vt inuocetur dum prope est: quia futurū est: iam non prope futurum. A quo enim tunc nō requiretur? Mihi (inquit) Esa.45.d curuabitur omnes genu, &c. Nec tamen A inuenietur ab impiis, quos vltores angeli accebūt profecto & tollent ne uideāt gloriam Dei. Frustra inclamabūt & fatuæ uirgines, minime prorsus iā ad eas exit, clausa ianua. Sibi proinde dictum putent illæ: Quæretis Ioan.7.c me, & nō inuenietis. Cæterū nūc tēpus ac- 2.Cor.6.a ceptabile, nunc dies salutis sunt, tēpus plane & quærendi & inuocandi, quādo plerunque & antequā inuocetur adesse sentitur. Audi denique quid polliceatur. Antequā me inuocetis (inquit) licā, ecce adsum. Nec latuit benignitas hæc & facilitas tēporis q̄ nunc est, illum qui in psalmo loquitur: Desiderium pauperū exaudiuit dūs, præpa- Esa.65.a rationem cordis eorū audiuit auris tua. Quod si per bona opera quæritur Deus, ergo dum tēpus habemus operemur bonū ad pſal.9.d omnes, præsertim quia dūs aperte prænun- Gala.6.c ciat venire noctē, quando nemo potest operari. Tunc aliud ad quærendū Deū, ad operandū q̄ bonū est reperturus es tibi tēpus in seculis venturis, præter hoc q̄ cōstituit tibi deus in quo recordetur tui? Et ideo dies salutis quia in his ipse Deus rex noster ante secula operatur est salutē medio terræ.

I ergo tu, & in medio gehēnæ expectato pſal.74.c salutē quę iam fata est in medio terræ. Quā tibi somnias prouenturā inter ardores sempiternos facultatē veniāpromerendi cum iā transiit tēpus miserendi? Non relinquitur tibi hostia pro peccatis mortuo in peccatis. Nō crucifigit iterū filius Dei mortuus est semel, iā nō moritur. Nō descēdit ad inferos sanguis qui effusus est super terrā. Biberunt Rom.6.d omnes peccatores terræ, nō est q̄ sibi ex eo B vēdicēt dæmones ad restinguēdos focos suos, sed neque homines socij dæmoniorū. Semel illo nō descendit nō sanguis sed anima & hęc portio eorum qui in carcere erant, una illa visitatio quæ tunc facta est per præsentiam animæ cū corpus penderet exanime

amore quietis, non sponte verecundia, nō uel timore nocturno? Et tamen in his omnibus frustrata est usque adhuc à desiderio suo. Quare? quid sibi vult pertinax hęc & diuturna fraudatio tædiorum nutrix, suspitionum fomes, impatientiæ fax, nouerca amoris, mater desperationis? Si adhuc dissimulatio est, nimis est molesta.

Esto q̄ pie utiliterque interim fuerit dissimulatum, donec in sola adhuc uocatione seu reuocatione res erat. Nunc vero cū requiritur, & ita requiritur, quid iam conferre poterit dissimulatio? Si de carnalibus sponsis & pudendis amoribus quæstio est, secut literalis superficies prælusisse videtur, & si inter illos talia cōtingere queant, mea non interest, ipsi viderint. Quòd si animarum quærentium dominū, mentibus & affectibus pro quantulocunque posse meo respondere & satisfacere me oportet, eruendum sane est de scriptura sancta (in qua se nitam habere confiduntq) eo vitale aliquid Ez.37.f quo spirituale, ut edant pauperes & saturentur, & viuant corda eorum. Et quid tam cordium vita, quam dominus meus Iesus Ioan.3.a Christus, de quo scriptum est: qui eo viuebat: quia cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria? ipse ergo ad medium veniat, quo & nobis Ioan.1.d veraciter dici possit: Medius autem vestrū stetit, quem uos nescitis. Quanquam nescio quomodo non sciatur à spiritualibus M sponsus spiritus, qui tamē ita in spiritu pro- Mat.3.b cerunt ut possint dicere cum propheta: Ca.3.d Spiritus ante faciem nostram Christus dominus: & cum apostolo: Etsi cognouimus Christum secundum carnem, sed nūc iam non nouimus. Nonne is est quem sponsa quęrebat? Is uere est spōsus, & amās & amabilis. Is, inquam, vere sponsus, sicut caro eius vere est cibus, & sanguis eius vere est potus: totum quod de ipso est, vere est, quando ipse est, non aliud sane quàm ipsa veritas. Verum is sponsus quid est q̄ non inuenitur quæsitus, cū requiratur tam studiose & impigre, nunc quidem in lectulo, nunc uero in ciuitate, aut etiam in plateis uel vicis, ipse autem dicat. Quærite & inuenietis: & qui quęrit inuenit: propheta quoque loquitur ad eum: Bonus es domine animæ quærēti te: & itē sanctus Elias: Quærite dūm dum inueniri potest. Quomodo ergo implebuntur scripturæ? Neque enim quæ hic inducitur quærens, vna est ex his quibus ipse ait: Quęretis me, & nō inue- Ioan.7.c nietis. Sed attēdite tres esse causas quæ interim occurrūt & quærentes frustrari solent, cum aut uidelicet nō in tēpore quærūt, aut nō sicut oportet, aut nō vbi oportet. Si enim omne tempus aptū est ad quærendū cur ergo dicit propheta (quod iam memoraui.) Quærite dūm dum inueniri potest? Erit Esa.55.b absque dubio cum inueniri non poterit, & ideo addit: Vt inuocetur dum prope est: quia futurū est: iam non prope futurum. A quo enim tunc nō requiretur? Mihi (inquit) Esa.45.d curuabitur omnes genu, &c. Nec tamen A inuenietur ab impiis, quos vltores angeli accebūt profecto & tollent ne uideāt gloriam Dei. Frustra inclamabūt & fatuæ uirgines, minime prorsus iā ad eas exit, clausa ianua. Sibi proinde dictum putent illæ: Quæretis Ioan.7.c me, & nō inuenietis. Cæterū nūc tēpus ac- 2.Cor.6.a ceptabile, nunc dies salutis sunt, tēpus plane & quærendi & inuocandi, quādo plerunque & antequā inuocetur adesse sentitur. Audi denique quid polliceatur. Antequā me inuocetis (inquit) licā, ecce adsum. Nec latuit benignitas hæc & facilitas tēporis q̄ nunc est, illum qui in psalmo loquitur: Desiderium pauperū exaudiuit dūs, præpa- Esa.65.a rationem cordis eorū audiuit auris tua. Quod si per bona opera quæritur Deus, ergo dum tēpus habemus operemur bonū ad pſal.9.d omnes, præsertim quia dūs aperte prænun- Gala.6.c ciat venire noctē, quando nemo potest operari. Tunc aliud ad quærendū Deū, ad operandū q̄ bonū est reperturus es tibi tēpus in seculis venturis, præter hoc q̄ cōstituit tibi deus in quo recordetur tui? Et ideo dies salutis quia in his ipse Deus rex noster ante secula operatur est salutē medio terræ.

I ergo tu, & in medio gehēnæ expectato pſal.74.c salutē quę iam fata est in medio terræ. Quā tibi somnias prouenturā inter ardores sempiternos facultatē veniāpromerendi cum iā transiit tēpus miserendi? Non relinquitur tibi hostia pro peccatis mortuo in peccatis. Nō crucifigit iterū filius Dei mortuus est semel, iā nō moritur. Nō descēdit ad inferos sanguis qui effusus est super terrā. Biberunt Rom.6.d omnes peccatores terræ, nō est q̄ sibi ex eo B vēdicēt dæmones ad restinguēdos focos suos, sed neque homines socij dæmoniorū. Semel illo nō descendit nō sanguis sed anima & hęc portio eorum qui in carcere erant, una illa visitatio quæ tunc facta est per præsentiam animæ cū corpus penderet exanime

Universidad de Deusto
Biblioteca

super terram : Sanguis aridam rigauit, sanguis infudit terram, & inebriauit eam, sanguis quę in terra & quæ in cœlis sunt pacificauit : non autem & quę apud inferos, nisi quod semel illo, ut dixi, anima eius excucurrit, & fecit ex parte redemptionem, ne
2.Cor.6.a vel eo momenti vacarent opera charitatis, sed vltra non adiiciet. Ergo nunc tempus accepeabile & aptum ad quærẽdum, in quo plane qui quærit inuenit : si tamẽ vbi & vti oportet quærit. Et hæc una causa quæ impedire potest ne inueniatur sponsus a quærentibus se, cum non quærunt in tempore opportuno. At non ea impedit sponsam, nempe inuocantem & quærentem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem eum tepide aut negligẽter seu per functorię quærit : nam corde ardenti & omnino infatigabiliter quærit, plane vt decet.

Cant.3.a Restat vt de tertia videamus, ne videlicet vbi non decet quærat. In lectulo meo quæsiui quem diligit anima mea. An forte non in lectulo quęrendus erat, sed in lecto : quippe cui orbis angustus est ? Sed nõ
Esa.9.b horreo lectulum, qui noui paruulum. ParC uulus denique nobis natus est. Exulta tu & lauda habitatio Sion, quia magnus in medio tui sanctus Israel. At idem dominus in Sion, magnus, apud nos paruulus, apud nos infirmus repertus est, ex vno iacere, ex altero &, in lectulo iacere habens. An non lectulus tumulus ? an non lectulus præsepium ? an nõ lectulus vterus virginis ? Neque enim magni patris vterus lectulus est, sed lectus magnus : de quo ad filium : Ex vtero (inquit) ante luciferum genui te.
ps.109.a Quanquam nec lectus quidem forsitan dignę censendus sit vterus ille, qui regẽtis potius quàm iacentis est locus. Manens enim in patre, regit cum patre vniuersa. Denique non iacere, sed sedere ad dexteram pa
Ibidem. tris filium fides indubitata habet, & ipse cœlum sibi sedem esse non lectum perhibet : vt scias illum in suis, ideſt in superis nequaquam solatia habere infirmitatis, sed potestatis insignia. Merito proinde sponsa ponens lectulum dicit suum, quia omne quod infirmum est Dei, non de proprio ineſle illi manifestum est, sed de nostro. Ex nobis assumpsit quæ pro nobis, sustinuit, nasci, lactari, mori, sepeliri. Mea est mortalitas nati, mea infirmitas paruuli, mea expiratio crucifixi, mea sepulti dormitio. Quæ priora transierunt, & ecce noua sunt omnia.

In lectulo meo quæsiui per noctes quem di- Cant.3.a
ligit anima mea. Quid ? In tuo quærebas qui se iam in sua receperat ? Num videras filium hominis ascendẽtem vbi erat prius ? Iam cœlum tumulo commutauit & stabulo, & tu illum in tuo adhuc lectulo quæris ? Mar.16.b
Surrexit non est hic. Quid quæris in lecto D fortem, in lectulo magnum clarificatum in ps.70.a stabulo ? Introiuit in potentias domini, de- ps.92.a corem induit & fortitudinem : & ecce sedet super Cherubim qui sub lapide iacuit. Et hoc iam non iacet, sed sedet, & tu tanquã iacenti subsidia paras ? Siue, ut absolutior veritas sit, aut sedet iudicans, aut stat adiuuans. Sic uos o bonæ mulieres, cuinam quæso excubias exhibetis, cui aromata com- ps.87.a paratis, paratis vnguenta ? Si sciretis quam tus is sit, quanque sit inter mortuos liber mortuus iste quem ungere pergitis, vos for- ps.44.b sitan petissetis ab eo potius ungi. Nõne iste Isa.1.b est quem unxit deus suus oleo lætitiæ præ consortibus suis ? Beati eritis uos si gloriati potueritis reuertentes, & dicere, quia de plenitudine eius, & nos accepimus. Enimuero factum est ita. Nam reuera uncte remeant quæ uncturæ uenerant. Quidni unctæ tam
Re.10.a læto nuncio nouę odoriferęque resurrectionis ? Quam speciosi pedes euangelizantiũ pacem euangelizantium bona. Missę ab angelo opus faciunt euangelistę : factęque Apostolæ Apostolorũ dum festinant ad annunciandum mane misericordiam Domini dicunt : In odorem unguentorũ tuorum curimur. Ex tunc ergo, & deincepes frustra in lectulo quæritus est sponsus, quia etsi cognouerat eum ecclesia secundum carnem, id est secundum carnis infirmitatem, sed nunc iam non nouit. Denique quęritus est postmodum à Petro, & Ioanne identidem in sepulchro, sed minime inuentus. E
Cant.3.a Vide tu utrumne apte, & cõpetenter quisque horum tunc decere quiuerit : In lecto meo quæsiui quem diligit anima mea, quæsiui, & non inueni. Nempe iuxta ad patrem caro quæ non erat ex patre, prius per gloriam resurrectionis omne infirmum se exuit, accinxit potentia, induit lumine sicut uestimento : in quali nimirum gloria, & ornatu decuit eam paternis aspectibus præsentari.

Pulchrè uerò sponsa non quem diligo ego, sed quem diligit anima mea, inquit, quod uere, & proprie ad solam pertinet animam illa dilectio qua aliquid spiritus-

liter diligit, uerbi gratia Deum, angelum, animam. Sed & diligere iustitiam, ueritatem pietatem, sapientiã, uirtutesque alias, eiusmodi est. Nam cum secundum carnẽ quippiam diligit, uel potius appetit anima, uerbi gratia cibum, uestimentum, dominum, & quæ ilIiusmodi sunt corporalia, siue terrena, carnis potius, quam animæ amor dicẽdus est. Et hoc pro eo, quòd sponsa minus usitate, sed non minus proprie animam suã sponsum diligere dicit, monstrans proinde
Ps.5.b spiritum esse sponsum, & a se non carnali, sed spirituali amore diligi. Et bene per noctes se quæsisse eum ait. Nam si, iuxta Paulum, qui dormiunt, & qui ebrij sunt, nocte ebrij sunt : ita nõ absurdẽ (ut òpinor) dici potest, quòd qui ignorant, nocte ignorant : ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærat, quod palã habet ? Porro dies palam facit, quod nox abscondit : ut reperias in die, quod in nocte quæsieras. Nox est F itaque donec quæritur sponsus : quoniam si dies esset, de medio fieret, & minime quæreretur. Et de hoc satis : nisi forte numerositas hæc noctium adhuc aliquid quærentium signet : quia non noctem, sed noctes posuit. Et mihi uidetur, si tu melius non habes, talis posse ratio reddi. Habet mundus iste noctes suas, & non paucas. Quid dico quia noctes habet mundus, cum pene totus ipse sit nox, & totus semper uersetur in tenebris ? Nox est Iudaica perfidia, nox ignorantia paganorum, nox hæretica prauitas, nox etiam catholicorum carnalis animalisue conuersatio. An non nox ubi non percipiuntur ea, quę sunt spiritus Dei ? Sed & apud hæreticos, uel schismaticos quot sectę, tot noctes. Frustra per has noctes iustitiæ solem, & lumen quæritis ueritatis, id est sponsum : quia nulla societas luci ad tenebras. Sed dicit aliquis quod nõ sit tam stulta tamue cæ
Cant.3.a ca sponsa, ut quærat lumen in tenebris, quærat dilectum apud ignorantes, & qui non diligunt eum. Quasi uero se per noctes nunc quærere dicat, & non potius quęsisse. Non ait quæro : sed quęsiui per noctes, quem diligit anima mea. Et est sensus, quia cum esset parunla, sapiebat, ut parIula, cogitabat, ut paruula, & quærebat ueritatem vbi non erat, errans, & non inueniens : iuxta illud in psalmo : Erraui sicut ouis, quę perit. Denique in lectulo se memorat tunc adhuc esse : tanquam ætate imbecillam ac paruulam sensu : si tamen ita construastin lectulo meo, subaudis existens vel iacens : quęsiui quẽ diligit anima mea. Non quæsiui in lectulo, sed sedens, in lectulo quæsiui. Hoc est : Cum adhuc infirma, G & in ualida forem, & omnino minus idonea sequi sponsum quocunque iret, sequi, & ardua, & excelsa sublimitatis illius : incidi in multos qui cognoscentes desiderium meum dicebant mihi : Ecce hic est Chri- Mar.13.c stus, ecce illic est : & neque illic erat. Incidi autem, & non ad insipientiam mihi. Nam quo propius accessi, & exploraui diligentius, eo citius certi usque cognoui veritatem apud eos minime esse. Quæsiui enim, Cat.5.b & non inueni : & deprehendi noctes, qui se dies mentiebantur. Et dixi : Surgam, & circuibo ciuitatem : per uicos, & plateas quę Cant.3.a ram, quem diligit anima mea. Intuere, uel nunc, quia iacet, quæ dicit, surgam. Pulchre omnino. Quidni surgeret, recognito de resurrectione dilecti ? Cæterum o bea Colo.3.a ta si consurrexisti cum Christo, quæ sursum sunt sapias oportet, neque deorsum, sed sursum quæras Christum necesse est : ubi sedet in dextera patris. Sed circuibo (ais) ciuitatem. Ad quid ? In circuitu impij ambulant. Iudæis illud relinquo : quibus proprius eorum propheta hoc uaticinatus est, quia famem patientur, ut canes, ps.58.b & circuibunt ciuitatem. Et si introieris in ciuitatem secundum prophetam alium, ecce attenuati fame : quod utique non esset, si Hier.14.d in ea fuisset panis uitę. Surrexit de corde terræ, sed super terram non ipse est, & qui ascendit, panis uiuus, qui de cœlo descendit, idem ipse sponsus ecclesię Iesus Christus dominus noster qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen. H

De claritate sponsi, in quæ coæqualis patri sedet à dextris gloriæ eius : & qualiter boni pastores debent esse solliciti vigiles, et discreti circa pascẽdas animas sibi commissas.
Sermo LXXVI.

Per uicos, & plateas quæram, Cant.3.
quem diligit anima mea. Adhuc, & paruula sapit. Putaret bitra est egressum de tumulo publicum mox petisse, ut solito docetet populos, ac sanaret infirmos, & ut manifestaret gloriam suam in Israel, si forte reciperent resurgentem de morte : qui se rece-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pturos promittebant descendentem de cruce. Verum ille perfecerat opus quod sibi dederat pater, ut faceret: quod sane ista intellexisse debuerat, uel ex uoce pendentis, il-
Ioan. 19. f la scilicet qua illico expiraturus ait: Consummatum est. Non erat iam, quòd se denuo crederet turbis: quæ nec sic forsitam erant in eum credituræ. Et festinabat ad
Psal. 109. a patrem qui sibi diceret: Sede a dextris meis:
Ioan. 12. a donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Fortius nempe atque diuinius cum exaltatus fuerit a terra, omnia trahet ad seipsum. Hæc autem per uicos, & plateas quærendum putant, fruendi auida,
Gen. 3. b sed ignara misterij. Iterum ergo frustrata repetit dicens: Quæsiui illum, & non inueni: ut sermo impleretur quem dixit: quia uado ad patrem, & iam non uidebitis
I me'. Dicat forsitan ista: Quomodo ergo credent in eum, quem non uiderunt? Quasi fides ex uisu sit, & non potius ex auditu. Quid magni est credere quod uideris, & tuis non negare oculis fidem, quid laudis meretur? Sed si quod non uidemus speramus, per patientiam expectamus, &
Ioan. 20. g patientia meritum est. Beati denique qui non uiderunt, & crediderunt. Proinde, ut non euacuetur meritum fidei: subducat se uisui, dans uirtuti locum. Etiam & tempus est, ut iam in suum sese recipiat.
Phili. 2. a Quæris in quem suum? In dexteram patris. Neque enim rapinam arbitrabitur esse se æqualem Deo, cum sit in forma Dei. Ergo is sit unigeniti locus, in quo omnis eius inuria propulsata uideatur. Sedeat sane iuxta non infra, ut omnes honorificent filium, sicut honorificant patrem. In hoc apparebit maiestatis æqualitas, si nec inferiorem patre, nec posteriorem suspexeris. At ista interim nihil horum aduertit, sed quasi ebria præ amore hac illacque discurrens quærit oculis quem iam oculus non contingit, sed fides. Non enim existimat Christum aliter oportere intrare in gloriã suam, nisi prius resurrectionis gloria palam mundo innotescente confutetur impietas, exultent fideles, glorientur discipuli, populi conuertantur, demumque ab uniuersis glorificetur ipse, cum ex præsentia resurgentis cunctis claruerit ueritas prædicentis. Falleris ò sponsa. Oportet quidem hæc fieri: sed in tempore. Nunc uerò interim vide ne forte id dignum magis, & supernæ consentaneum iustitiæ sit si non detur sanctum ca-
K nibus, & margaritæ porcis, si potius secundum scripturam tollatur impius ne uideat
Esa. 26. d gloriam Dei, si non fraudetur fides merito, quæ tunc sane probatior esse dignoscitur
Apo. 22. b cum creditur quod non uidetur, si penes ip sam seruetur dignis quod occultatur indignis, ut qui in sordibus sunt sordescant adhuc, & iusti iustificentur magis, si non dormitent præ tædio. Cœli & cœli cœlorum tabescant, & confundantur ab expectatione sua, si non ipse pater omnipotens diutius iam frustretur a desiderio cordis sui, si non demum unigenitus ultra ab introitu gloriæ suæ (quod uel solum indignissimum est) aliquatenus retardetur. Quanti putas æstimanda sit gloria quantacunque mortalium, ut ab ea, quæ a patre suo ab æterno parata est debeat eum uel ad modicum retinere? Adde, quòd nulla ratione in longius protrahi decet ipsius filij petitionem. Quam
Psal. 15. e dicam petitionem quæris? Nempe illam
M qua dicit: Pater clarifica filiũ tuum. Quod
Isa. 17. a tamen eum petiisse senserim non ut supplicem, sed ut præscium. Libere petitur quod
Ioan. 19. a Sede a dextris meis? Non modo autem de in potestate petentis accipere est. Ergo dispensatoria filij petitio est, nõ necessaria: quippe donantis cum patre quicquid a patre acceperit.

Vbi & hoc dicendum, quia non solum pater clarificat filium, sed & filius clarificat patrem, ne quis dicat filium minorem patre, quasi a patre clarificetur, cum & ipse clarificet patrem: dicente filio. Pater, clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te.
Ibidem. Sed forte adhuc submittendum putes filium, quòd quasi inglorius uideatur a patre recipere claritatem quam demum patri refundat. Audi quia non est ita. Clarifi-
L ca me, inquit, pater claritate quam habui
Ioan. 1. b priusquam mundus fieret apud te. Si ergo claritas filij posterior non est, utpote, quæ ab æterno est: ex æquo se clarificant pater, & filius. Et si ita est, ubi patris primatus? Aequalitas, profecto est ubi coæternitas. Et usqueadeo æqualitas, ut una sit claritas amborum, sicut ipsi unum sunt. Vnde mihi uidetur dicendo rursum: Pater clarifica nomen tuum: non sane aliud petere, quam se clarificari, in quo & per quem nomen patris proculdubio clarificaretur. Et respõsum accepit a patre. Et clarificaui, & iterũ clarificabo. Quæ quidem ipsa responsio non partia filij glorificatio fuit. Cæterum abundantius ad fluenta Iordanis angustiusque claritatis

tus dignoscitur, & Ioannis testimonio, & columbæ designatione, & uoce dicentis: Hic
Matt. 3. d est filius meus dilectus. Sed & in monte co-
Matt. 17. e ram tribus discipulis, nihilominus magnificentissime clarificatus est, tum uoce eadem denuo ad se cœlitus delapsa, tum mira illa eximiaque transfiguratione corporis sui, tũ etiam prophetarum attestatione duorum, qui ibidem apparuerunt, cum eo loquẽtes. Superest ergo, ut iuxta promissum patris semel adhuc clarificetur, eaque erit plenitudo gloriæ, cui non queat amplius addi. Sed ubi illa dabitur benedictio? Non est, ut ista suspicata est, in plateis, vel vicis, nisi forte in
Psal. 13. e illis de quibus dicit. Plateæ tuæ Hierusalẽ
M sternentur auro mundo, & per omnes uicos tuos alleluia cantabitur. In his reuera illam recepit a patre filius claritatem, cui nõ poterit similis inueniri, ne in cœlestibus quidem. Cui. n. aliquãdo angelorum dictũ est.
Psal. 109. a Sede a dextris meis? Non modo autem de numero angelorũ, sed nec de superioribus, quidem reliquis beatorũ ordinibus omnino quis repertus idoneus est ad capessendã superexcellentẽ hanc gloriam. Ad neminẽ prorsus illorũ facta est vox illa gloriæ singularis, nemini uocis in se efficientiam experti datũ. Siue throni, siue dominationes, siue principatus, siue potestates, profecto desiderant in eum prospicere, non se illi comparare præsumunt.

Igitur Domino meo, singulariter a Domino, & dictum, & datum est sedere a dextris gloriæ ipsius: vtpote in gloria coæqua
Ibidem. lis, in essentia consubstantiali, pro generatione coæquali, maiestate non dispari, æternitate non posteriori. Ibi ibi enim illum, qui quæret inueniet, & uidebit gloriam eius: nõ
Ioan. 1. b gloriam, quasi vnius cæterorum, sed plane gloriam, quasi vnigeniti a patre. Quid facies, o sponsa? Putas potes sequi eum illuc? Aut te ingerere audes, vel vales huic tam sancto arcano, tamque arcano sanctuario, vt filium in patre, & patrem intuearis in filio? Non utique. Vbi est ille, tu non potes uenire modo, uenies autem postea. Age tamen, sequere, quære, nec te inaccessibilis claPsal. 5. b ritas, vel sublimitas a quærendo deterreat,
Psal. 9. b ab inueniendo desperare faciat. Si potes
A credere: omnia possibilia sunt credenti.
Prope est (inquit) verbum in ore tuo, & in corde tuo. Crede & inuenisti. Nam credere inuenisse est. Norunt fideles habitare Christum per fidem in cordibus suis. Quid propius est? Quære ergo secura, quære de
Thre. 3. c uota, bonus est Dominus animæ quærenti se. Quære uotis, sequere actibus, fide inueni. Quid non inuenit fides? Attingit inaccessa, deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit nouissima, ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo, sinu quodammodo circumcludit. Fidenter dixerim, æternam beatamque trinitatem, quam non intelligo, credo: & fide teneo, quod nõ capio mente. Sed dicit aliquis, quomodo credet, sine prædicante, cum fides ex auditu sit, auditus per uerbum prędicationis? Deus hoc prouidebit. Et ecce iam præsto sunt qui nouam sponsam cœlesti nupturam sponso, de quibus oportet instruant, & informent fidem doceant, formam pietatis, ac religionis tradant. Audi denique, quid adijciat.
Can. 3. d Inuenerunt me vigiles qui custodiunt ciuitatem. Qui enim vigiles hi? Nempe illi quos saluator in euangelio beatos pronunciat, si cum uenerit inuenerit uigilantes. Quam boni vigiles, qui nobis dormitẽtibus ipsi per uigilant, quasi rationem reddituri pro animabus nostris. Quam boni custo-
Luc. 12. c des, qui uigilantes animo, atque in orationibus pernoctantes, hostium insidias sagaciter explorant, anticipant consilia malignantium, deprehendunt laqueos, eludunt tendiculas, retiacula disipant, machinamenta frustrantur. Hi sunt fratrum amatores & populi Christiani, qui multum orant
B pro populo, & uniuersa sancta ciuitate. Hi sunt qui multum solliciti pro sibi commissis dominicis ouibus, cor tuum tradunt ad vigilandum diluculo, ad Dominum, qui fecit illos, & in conspectu altissimi deprecantur. Et uigilant, & deprecantur, scientes suam insufficientiam in custodienda ciuitate, & quia nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat, qui custodit eam.
Psal. 126. a Porro cum Dominus ita præcipiat. Vigi-
Luc. 22. a late, & orate, ne intretis in tentationem: liquet, quòd absque duplici hoc exercitio fidelium, studioque custodum, non potest esse secura ciuitas, non sponsa, non oues.
Apo. 21. a Horum differentiam quęris? Vnum sunt: Ciuitas propter collectionem, sponsa propter dilectionem, oues propter mansuetudinem. Vis scire hoc sponsam, quod ciuitatem esse? Vidi, inquit, ciuitatem sanctam Hierusalem nouam descendentem de cœlo, a Deo paratam, tanquam sponsam ornatam uiro suo. Idemtidem tibi hoc & de

Universidad de Deusto
Biblioteca

ouibus liquido apparebit, si recorderis, primus ille custos (Petrum loquor) cum sibi primo oues committerentur quam attente simul de amore commonitus sit. Quod uti que tanta cura sapiens creditor non fecisset, nisi se sentiret sponsum, id sibi utique ex intimo respondente conscientia. Audite hæc amici sponsi, si tamen amici. At parum dixi, Ioan. 21.e amici: amicissimi sint oportet, qui priuilegio tantæ familiaritatis donantur. Non ociose totiens repetitum est, Petre amas me, C in commissione ouium. Et ego quidem id significatum perinde puto ac si illi dixisset Iesus: Nisi testimonium tibi perhibente conscientia, quòd me ames, & ualde perfecteque ames, hoc est plus quam tua, plus quam tuos, plus quam & te, ut huius repe- Prou. 1.d titionis meę numerus impleatur, nequaquam suscipias curam hanc, nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus sanguis utique meus effusus est. Terribilis sermo, & 1.The.5.b qui possit etiã impauida quorumuis tyrannorum corda concutere. Propterea attendite uobis quicunque opus ministerij huius sortiti estis, attendite, inquam, uobis: & precioso depositio quod uobis creditum est. Ciuitas est, uigilate ad custodiam concordiamque. Sponsa est, studete ornatui. Oues sunt, intendite pastui. Et hæc tria ad illam Domini trinam scisitationem forte non incongrue pertinere dicentur. Porro custodia ciuitatis, ut sit sufficiens, tripharia erit, a ut tyrannorum a fraude hæreticorum, & tentationibus dæmonum. Sponsæ uero ornatus in boni operibus, & moribus & ordinibus. At pastus ouium communiter quidem in pascuis scripturarum tanquã in hereditate domini, sed est distinctio in illis. Nam sunt mandata, quæ duris atque carnalibus animis imponuntur ex lege uitæ & disciplinæ. Et sunt olera dispensationũ, quæ infirmis, & pusillis corde de respectu misericordiæ apponuntur. Et sunt consiliorum solida fortiaque, quę ex intimis sapientiæ proponuntur sanis, & qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni, & mali. Paruulis nanque tanquam anniculis D adhortationis lac potus datur, non esca. Ad hæc boni solicitique pastores impinguare pecus non cessant bonis lætisque exemplis, & suis magis quam alienis. Nam si alienis, & non suis, ignominia est illis, & pecus ita non proficit. Si .n. (uerbi causa) ego qui uideor inter uos pastoris gerere curã uobis apposuero Moysi mansuetudinem, patientiæ Iob, misericordiã Samuelis, Dauid sanctitatẽ & si qua sunt eiusmodi exempla bonorum: immitis ipse, & impatiens atque immisericors, & minime sanctus sermo (ut uereor) minus sapide euentet, & uos minus aude capietis. Verũ hoc supernæ pietati relinquo, ut quod minus uobis ex nobis est, ipsa suppleat: & quod perperam, ipsa corrigat. Núc Mar. 9.g uero bonus pastor hoc quoque curabit, ut secundum euangeliũ inueniatur habere sal in semetipso, sciens quia sermo sale conditus quantum placuerit ad gratiam, tantum proderit ad salutem. Hæc interim de custodia ciuitatis, atque ornatu sponsæ, necnon & pastu ouium dicta sint.

Volo tamẽ adhuc eadem paulo expressius designare propter eos qui dum auide nimis honoribus inhiant, minus prouide grauibus se supponunt oneribus, exponunt periculis ut sciant ad quid uenerint, sicut scriptũ est: Mat.16.c Amice, ad quid uenisti? Nisi fallor, ad solam quia manus dederunt mammonæ. Intuere quomodo incedunt nitidi, & ornati, circũamicti uarietatibus, tanquam sponsa proce Psal.8 dens de thalamo suo. Nonne si quempiam talium repente eminus procedentem aspexeris, sponsam potius putabis, quam sponsæ eu stodem? Vnde uero hanc illis exuberare existimas rerum affluentiam, uestium splendorem, mensarum luxuriem, congeriem uasorum argenteorum, & aureorum, nisi de bonis sponsæ? Inde est, quòd illa pauper, & inops, & nuda relinquitur facie miserãda, inculta, hispida, exangui. Propter hoc nõ est hoc tempore ornare sponsam, sed spoliare: non est custodire, sed perdere, non est defendere, sed exponere: nõ est instituere, sed prosternere: non est pascere gregem, sed mactare & deuorare: dicente de illis Domino. Qui deuorant plebem meam, ut cibum panis: & Mich.3.b quia comederunt Iacob, & locum eius deso Ose.4.b lauerunt. Et in alio propheta: Peccata populi mei comedent: quasi dicat. Peccatorum precia exigunt, & peccantibus debitam solicitudinem, non impendunt. Quem dabis G mihi de numero præpositorum, qui nõ plus iungilet subditorum uacuandis marsupijs, quam uitijs extirpandis? Vbi qui orando flectat iram, qui prædicet annum placabilẽ Domino? Leuiora loquimur, grauiora grauius manet iudicium. Sine causa tamen, uel his, uel illis immoramur: quia non audiunt nos. Sed & si literis forsitan mandentur illa quæ dicimus, dedignabuntur legere: aut si forte legerint, mihi indignabuntur, quanuis

Iesu Christi domini nostri, qui est super om nia Deus benedictus in secula. Amen.

De malis pastoribus ecclesiæ, & item quomodo spiritus, & animæ sanctorum simul cum angelis adiutoris sunt electis adhuc peregrinantibus.

Sermo LXXVII.

Ia expediti sumus. Diximus hesterno sermone, quales in uia hac qua ambulamus, uellemus habere duces, non quales habemus. Longe dissimiles experimur. Non omnes sunt amici sponsi, quos hodie sponsæ hinc inde assistere cernis, & qui (ut uulgo aiunt) eam quasi addextrare uidentur. Pauci admodũ sunt qui non, quæ sua sunt quærant, ex omnibus charis eius. Diligunt munera, nec possunt pariter diligere Christũ: quia manus dederunt mammonæ. Intuere quomodo incedunt nitidi, & ornati, circũamicti uarietatibus, tanquam sponsa proce dens de thalamo suo. Nonne si quempiam talium repente eminus procedentem aspexeris, sponsam potius putabis, quam sponsæ eustodem? Vnde uero hanc illis exuberare existimas rerum affluentiam, uestium splendorem, mensarum luxuriem, congeriem uasorum argenteorum, & aureorum, nisi de bonis sponsæ? Inde est, quòd illa pauper, & inops, & nuda relinquitur facie miserãda, inculta, hispida, exangui. Propter hoc nõ est hoc tempore ornare sponsam, sed spoliare: non est custodire, sed perdere, non est defendere, sed exponere: nõ est instituere, sed prosternere: non est pascere gregem, sed mactare & deuorare: dicente de illis Domino. Qui deuorant plebem meam, ut cibum panis: & quia comederunt Iacob, & locum eius desolauerunt. Et in alio propheta: Peccata populi mei comedent: quasi dicat. Peccatorum precia exigunt, & peccantibus debitam solicitudinem, non impendunt. Quem dabis mihi de numero præpositorum, qui nõ plus iungilet subditorum uacuandis marsupijs, quam uitijs extirpandis? Vbi qui orando flectat iram, qui prædicet annum placabilẽ Domino? Leuiora loquimur, grauiora grauius manet iudicium. Sine causa tamen, uel his, uel illis immoramur: quia non audiunt nos. Sed & si literis forsitan mandentur illa quæ dicimus, dedignabuntur legere: aut si forte legerint, mihi indignabuntur, quanuis rectius, sibi hoc facerent. Propterea relinquamus istos nõ inuentores sponsæ, sed uẽditores, & inquiramus potius illos a quibus sponsa se inuentam loquitur. Et quidem illorum isti sortiri sunt ministerij locũ, sed non zelum. Successores omnes cupiunt esse, imitatores pauci. O utinam tam uigiles reperirentur ad curam, quam alacres currunt ad cathedram. Vigilarent utique solicite seruantes ab illis inuentam, sibi creditam. Imo uero euigilarent pro semetipsis, nec sineret de se dici. Amici mei, & proximi mei aduer psal.37.b sum me appropinquauerunt, & steterunt. Iusta omnino quærimonia: nec ad ullam iustius, quam ad nostram referenda ætatem. Parum est nostris uigilibus, quòd non seruant nos, nisi & perdant. Alto quippe demersi obliuionis somno, ad nullam dominicæ comminationis tonitruum expergiscũtur, ut uel suum ipsorum periculum expauescant. Inde est, ut non parcant suis, qui non parcunt sibi, perimentes pariter, & per- H cuntes. Sed enim quinam illi sunt uigiles a quibus se inuentam perhibet sponsa? Nempe apostoli, atque apostolici uiri. Vere hi sunt qui custodiunt ciuitatem, ideſt eam ipsam, quam inuenerunt ecclesiam, eoque uigilantius, quo nunc temporis grauius periclitantem conspiciunt, a malo utique domestico, & intestino, sicut scriptum est. Et inimici hominis domestici eius. Neque enim Mich.7.b pro qua usque ad sanguinẽ restiterunt, suo derelinquunt patrocinio destitutã, sed protegunt, & custodiunt eam die ac nocte, hoc est in uita, & in morte sua. Et si preciosa psa.115.c est in conspectu Domini mors sanctorum, psa.138.c eius non ambigo ego quin etiam tanto in morte potentius id agant, quanto in ipsa etiam conforatus est principatus eorum. Sic iste asseris, ait quis, ac si oculis tuis uideris ea sunt autem ab humanis secluſa conspectibus. Cui ego: Si tu tuorum oculorum testimonium fidele putas, testimonium Dei maius est. Ait uero. Super muros tuo Hierusalem constitui custodes tota die, & tota Ysa.62. nocte, in perpetuum non tacebunt. Sed de angelis, inquis, id dictum est. Non abnuo, omnes sunt administratorij spiritus. At quis me prohibeat itidem, & de istis sentire, qui potentia quidem minime iam ipsis Heb.1.d angelis impares sunt, affectu autem, & misericordia eo nobis forsitan germaniores existunt, quo natura coniunctiores? Iunge & tolerantiam earundem passionum, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

miseriarum in quibus nos pro tempore ad-
I huc uersamur. Nihilne amplius miseratio
nis pro nobis, uel solicitudinis operabitur
in mentibus sanctis, quòd & se transisse per
eas proculdubio meminerunt? Nonne illa
ipsorum uox est: Transiuimus per ignem,
& aquam, & eduxisti nos in refrigerium?
psal. 65.c Quid? Ipsi trāsierunt, & nos in medijs ignibus, uel fluctibus derelinquent, nec saltem manum porrigere dignabuntur periclitantibus filijs? Non est ita. Bene tecum agitur ò mater ecclesia bene tecum agitur in loco peregrinationis tuæ: de cœlo, & de terra uenit auxilium tibi. Qui custodiunt te, non dormitant neque dormiunt. Custodes tui angeli sancti, uigiles tui spiritus, & animæ iustorum. Non errant, qui te ab utrisque inuentam spiritibus senserint ab utrisque pariter custodiri. Et est huius solicitudinis ratio quibusque sua, his quidem quòd sine te non consummentur, illis uero, quòd nisi de te ad sui plenitudinem minime restaurentur. Nam quis nesciat satana cadente de cœlo, & eius complicibus, numerum supernæ multitudinis parte nō modica immi
psa.141.b nutū? De te itaque omnes cōsummationem expectāt, alij numeri, alij desiderij sui. Agno sce proinde uocē in psalmo: Me expectāt iusti donec retribuas mihi. Et aduertendū, q nō ista illos, sed illi istā potius inuenisse reteruntur, utque ego suspicor, ad hoc ipsum studium destinati. Nam quomodo prædicabunt nisi mittantur? Denique habes loquentem in euangelijs: Ite, ecce ego mitto vos, & ite predicate euangelium omni creaturæ.
Luc.10.a Ita est. Illa quærebat sponsum, & sponsum
K non latebat. Nempe qui in hoc ipsum excitauerat eam, ut se quæreret, & dederat illi cor ad præcepta, & legem uitæ, & disciplinæ dummodo esset, qui instrueret, & doceret iam prudentiæ. Et misit in occursum eius plantatores, & rigatores, qui eam enutrirent & confirmarent in omni certitudine ueritatis, hoc est indicarent illi certamque redderent de dilecto: quia ueritas est quā quærit, & quam uere diligit anima eius. Et reuera quis fidus uerúsve animæ amor, nisi utique is quo ueritas adamatur? Rationis sum compos, ueritatis sum capax, sed utinam nō forem si amor ueri defuerit. Horum quippe ramorum is fructus est, & ego radix. Non sum securus a securi, si absque eo inueniar. In illo nimirum naturæ munere illud diuinæ imaginis emittere insigne haud dubium est, ex quo cæteris præsto animantibus. Inde est, quòd audet anima mea ad dulces castosque assurgere ueritatis amplexus, & sic in amore ipsius tota securita te ac suauitate quiescere, si tamen inueniat gratiam in oculis tanti sponsi, ut dignam re putet, quę ad hanc pertingat gloriam, imò ipse eam sibi exhibeat non habeantem macu lam, aut rugam, aut aliquid eiusmodi. Quāti putas esse discriminis quāue dignum pœna tantum Dei donum ociosum tenere? Verum hoc alias. Nunc uero sponsa quem quærebat, minime reperit, & quos non quærebat, reperta est ab ipsis. Audiant hoc qui sine duce, & præceptore uias uitæ ingredi non formidant. Ipsi sunt in arte L spirituali existentes, & discipuli pariter, & magistri. Non sufficit hoc, etiam coacer uant discipulos sibi, cæci duces cæcorum. Quam multi ex hoc a recto tramite pericitorum ignorantes astutias Satanæ, & cogitationes ipsius, factum est, ut qui spiritu cœperant, carne consummarentur, abducti turpiter, lapsi damnabiliter. Videant proinde qui eiusmodi sunt, quomodo caute ambulent, & de sponsa exemplum sumat, quæ non prius ad eum quem desiderabat, ullo modo ualuit peruenire, quam sibi occurrerent quorum magisterio uteretur ad cognoscendum de dilecto, certe ad discendum timorem domini. Seductori dat manum, qui dare dissimulat præceptori. Et qui dimittit oues in pascua absque custode, pastor est non ouium, sed luporum. Nunc iam uideamus de sponsa quomodo se dicat inuentam. Mihi enim insuetę satis uerbum inuentionis posuisse uidetur. Nam ita hoc dicit, ac si uno de loco ecclesia uenerit. Venit enim ab Oriente, et Occidente, iuxta uerbum domini, & a cunctis finibus terrę. Sed neque aliquando congregata est in unum locum, ubi ab Apostolis seu ab angelis inpe quem diligit anima sua. Fuitne prius inuenta quam collecta? Non: quia nec erat. Quamobrem si collectam, si congregatam, si certe (quod magis uocabulo ecclesiæ competit) conuocatam a prædicatoribus se dixisset: trāsissem simpliciter, minime in aliquo cunctabundus. Coadiutores enim Dei sumus, M quem, & audire loquentem. Qui nō colligit mecum, dispergit. Sed neque hoc mihi abire uidebitur, si dixerit quis ab eis fundatam

Mat.12.c Eccl.4.d sue ædificatam. Siquidem hoc fecerunt una cum illo, qui in euangelijs loquitur. Et super hanc petram ædificabo ecclesiam meā: & quia fundata est supra firmam petram. Nunc uero mihi horum loquens, sed præter solitum, quidem perhibens se inuentam, cūctari aliquantum nos facit, atque in suspicionem adducit latere loco, quod sit diligentius inquirendum. Volebam fateor præterire, neque subducere huc scrutinio, cui sufficere non sentirē. Cæterum reminiscens in quātis æque dubijs, & obscuris uobis quidem surrum corda leuantibus, etiam supra spem meam adiurum me senserim, pudet diffidentię: & reprehendens timorem meū adiutor non quidem temere, quod timide refugiebam. Aderit (ut cōfido) solitum adiutorium: quod si minus, apud beneuolos tamen auditores non erit ociosum, quod uolui. Verum hoc habebit sequens sermo principium, nam præsentem hic claudimus: Ipse autem det uobis ea, quæ dicuntur non solum tenere memoriter, sed & ardenter diligere, & efficaciter adimplere, sponsus ecclesiæ Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

A *Quòd sponsa, ideſt, ecclesia electorum prædestinata est à Deo ante secula, & præuenta ab eo, ut quæ-res eum, & con-uerteretur.*

Sermo LXXVIII.

AD verbum inuentionis (si bene memini) illic sterimus, & hæsimus scrupulosius, uidelicet audientes, quòd sponsa a prædicatoribus suis se inuentam dixerit. Porro causæ nostræ cunctationis, & dubitationis a nobis expressæ sunt, & visum est a nobis aliquid esse quærendum: sed non in calce sermonis, quo iam arctabamur, quod quę situm est potuit explicari. Quid restat nisi, ut debitum iam soluamus? In explicatione sacramenti magni, illud loquor, quod do Luc.2.g ctor gentium interpretatus est in Christo, & in ecclesia sanctum castumque connubium: ipsum est opus nostræ salutis: in eo, inquam, tres sibi inuicem cooperantur, Deus, angelus, homo. Et Deus quidem quidni operetur, & curam gerat nuptiarum dilecti filij sui? Ipse vero ac tota voluntate, & utique per se ipse sufficeret, & absque adminiculo horum, hi autem, sine ipso possunt facere nihil. Ergo quod illis asciuit in opus ministerij huius, non sibi solatium, sed profectum, quęsiuit in illis. Nam hominibus quidem merita locauit in opere, secundū illud. Dignus est operarius mercede sua, & Luc. 10.g quia unusquisque, secundum proprium laborem accipiet, siue qui in fide plantat, siue B qui rigat, quod plantatum fuerit. Angelorum autem cum ad salutem humani generis ministerio utitur, nonne facit, ut ab hominibus angeli diligantur? Nam quia ab angelis homines diligantur, inde vel maxime aduerti potest, quòd antiqua suę ciuitatis damna ex hominibus resarcitum iri angeli non ignorant. Nec alijs profecto legibus regnum charitatis regi decebat, quam pijs ipsorum, qui pariter regnaturi sunt mutuisque amoribus, & puris affectionibus in inuicem, & in Deum. Est autem in modo operandi differētia multa, pro cuiusque nimirum operatij dignitate. Deus nempe facit, quod vult sola ipsa facilitate volendi, sine æstu, sine mutu, sine præiudicio loci, vel temporis, vel causæ, vel personæ. Est Sap.8.a enim Dominus Sabaoth, qui cum tranquillitate iudicat omnia. Est sapientia disponens omnia suauiter. Porro angelus non absque motu operatur, tam locali, quam tēporali, sine æstu tamen. Homo autem, nec ab æstu animi, nec a motu corporis animique liber est in operando. Denique cum Gene. 3.c timore, & tremore suam ipsius iubetur operari salutem, atque in sudore uultus sui comedere panem suum. His ita explicitis intuere nunc mecum in hoc tam magnifico opere nostrę salutis tria esse quędam, quæ sibi uendicat auctor Deus, præuenitque in illis omnes auxiliatores, & cooperatores suos, prædestinationem, creationem, inspirationem. Quarum prædestinatio, non dico ab exortu ecclesię, sed ne a mundi principio quidem principium habuit, non denique a tempore illo, uel illo: ante tempora est. Por G ro creatio cum tempore inspiratio iam in tempore fit ubi, & quando uult Deus. Sane secundum prædestinationem nunquam ecclesia electorum penes Deum non fuit. Si miratur hoc infidelis, audiat, quod magis miretur: nunquā non grata extitit, nunquā nō dilecta. Quidni audacter loquar arcanū

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod mihi de corde Dei promptus ille superorum delator consiliorum aperuit? Paulum dico, qui ut multa alia, ita hoc quoque de diuitijs bonitatis eius non est ueritus diuulgare secretum. Benedixit nos (inquiens) in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mũdi cõstitutionem, ut essemus sancti, & immaculati in conspectu eius in charitate. Et addit: qui prædestinauit nos in adoptionẽ filiorum per Iesum Christũ in ipso, secundum propositum uolũtatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificauit nos in dilecto filio suo. Nec dubium quin uoce omnium electorum ista dicatur, & ipsi ecclesia sunt. In illo igitur tam profundo æternitatis sinu antequam in lucem opus prodiret huius creationis, quis illam uel beatorum spirituum inuenire aliquo modo ualuerit: nisi cui ipsa æternitas Deus uoluerit reuelare? Sed & cum iam ad nutum creantis uisa est emersisse in species formasque factitias has atque visibiles, non continuo tamen inuenta est a quoquam hominum, uel angelorum, eo quòd non agnosceretur, imagine terrestris hominis adumbrata, & operta mortis caligine. Sine quo generalis, uelamine confusionis nemo filiorum hominum intrauit hanc uitam, uno sane excepto, qui ingreditur sine macula. Emmanuelis est, qui tamen & ipse ex nobis pro nobis nostri se induit maledicti nostriq; peccati similitudinem, non ueritatem. Sic enim habes: Quo apparuit in similitudine carnis peccati, ut de peccato damnaret peccatum in carne. de cætero unus omnibus per omnia introitus est, electis dico, & reprobis. Non enim est distinctio. Omnes peccauerunt, & omnes capitium suæ uerecundiæ portant. Propter hoc itaque etsi in rebus conditis iã creata existens ecclesia, nec si tamen a creatura ulla inueniri poterat, uel agnosci, miro utroque modo interim latens, & intra gremium beatæ prædestinationis, & intra massam miseræ damnationis. Cæterum quam celauerat ab æterno prædestinans sapientiã & item creans potentia minime prodiderat ab initio: uisitans profecto gratia suo in tẽpore reuelauit, secundum operationem quã ideo inspirationem supra nominaui, quòd de sponsi spiritu humanis infusum spiritibus quippiam fuerit in præparationem euãgelij pacis, id est, parare uiam domino, atque euangelio glorię eius ad corda omniũ quotquot erant prædestinati ad uitam. Frustra vigiles laborassent in prædicando, si nõ hæc gratia præcessisset. Nunc uero uidentes uelociter currere uerbum, & populos nationum ad dominum in omni facilitate cõuerti, concurrere in unitatem fidei tribus, & linguas, atque in unam colligi matrem catholicam terminos terrę, cognouerunt de diuitijs gratiæ, quæ a seculis absconditæ tenebãtur in abdito prædestinationis ęternę, & gauisi sunt eam se inuenisse, quam ante secula dominus elegerat in sponsam sibi. Ex quo (vt opinor) clarum sit non ociosum esse, ꝙ se inuentam ab his spõsa testata est, sed propterea, quòd se ab ipsis collectã agnosceret non electam, compertam non conuersam. Ei nempe asscribenda cuiusque conuersio est, cui dicere necesse habent vniuersa illud de psalmo: Conuerte nos Deus salutaris noster. Sed non æquè illi fortasis inuentionis vocem competenter aptarim, sicut conuersionis: imò verò sic est. Non est inuenire domino, sed prævenire, & inuentionem præuentio excludit. Denique quid inuenit, qui nihil vnquam non nouit? Nouit dominus qui sunt eius, ait quidam. Ipse vero quid? Ego scio, ait, quos elegerim a principio. Plane quam ab æterno præsciit, qui elegit, quam dilexit, quam condidit: rationis non erat ab eodem perhiberi inuentam: præparatam tamen ab ipso vt inueniretur, fidenter dixerim. Nam qui vidit, testimonium perhibuit, & scimus, quia verum est testimonium eius. Vidi, inquit, ciuitatem sanctam Hierusalem nouam descendentem de cœlo à Deo paratam, tanquam sponsam ornatam viro suo. Isque e vigilibus vnus, qui custodiunt ciuitatem. Sed audi ipsum eius præparatorem veluti digito eam demõstrantem vigilibus, sed sub tropo alteco. Leuate oculos vestros, ait, & videte regiones, quia albæ sunt iam, id est præparatæ ad messem. Ex hoc patersamilias operarios inuitat ad opus, quando iam senserit sic omnia præparata, vt absque multo sui ipsorum labore gloriari, & dicere queant, quoniam coadiutores Dei sumus. Quid enim facturi sunt? Nẽpe sponsam quæsituri, inuentæque indicaturi de dilecto. Non enim suam quęrent, sed sponsi gloriam, quoniam sponsi amici sunt. Et pro hac non multum, apud illam laborabunt: adest, iamque illum tota deuotione requirit, intantum præparata est voluntas eius à Domino. Denique

que necdum illis vigilibus quicquã loquentibus interrogat de dilecto, & prævenit prædicatores suos, præventa ipsa, percunctans & dicens: Num quem diligit anima mea, vidistis? Bene proinde se inuentam perhibuit ab his qui custodiunt ciuitatem, quæ a Domino ciuitatis prægnitã iam se nouerat & prævenerat, quatenus illi talem eam inuenirent, non facerent. Sic à Petro Cornelius, & Paulus ab Ananiia inuenti sunt: nam ambo prævenit à Domino erãt, & præparati. Quid Saulo paratius, qui supplici iam, & mente, & uoce clamauerat: Domine, quid me uis facere? Nec minus Cornelius, qui eleemosynis, & orationibus suis, Domino quidem eas sibi inspirante, promeruit peruenire ad fidem. Inuenit quoque Philippus Nathanaelem, sed prius Dominus illum eum esset sub ficu iam uiderat. Quæ domini uisio, nunquid nõ præparatio fuit? Et Andreas Simonem fratrẽ suum nihilominus inuenisse refertur, sed præuisum æque à Domino, atque præscitũ ut uocaretur Cephas, quasi fortis in fide. Legimus de Maria quod inuenta fuerit in utero habẽs de spiritu sancto. Existimo autem simile quid habere in hac parte sponsam Domini matrem ipsius. Nisi enim & ipsa inuenta esset habens de spiritu sancto ne quaquam ab inuentoribus suis tam familiariter requisisset de eo cuius spiritus est ille. Non sustinuit ut illi efferentur ad quid uenissent, ipsa locuta est, & quidem ex abundantis cordis. Num quẽ diligit anima mea, vidistis? Sciebat quia beati oculi qui viderunt: & admirans eos qui viderant, aiebat: Num uos estis quibus videre donatũ est, quem tot reges & prophetæ voluerunt videre, & non viderunt? Nũ uos estis qui meruistis in carne aspicere sapientiam, in corpore veritatem, in homine Deum? Multi dicunt, ecce hic est, & ecce illic: sed ego tutius mihi arbitror fidem accommodare uobis qui manducastis & bibistis cum eo, postquam resurrexit a mortuis. Et hoc dictum sit de eo quod spõsa sciscitata est uigilibus. Si quo minus, supplebitur sermone alio. Nunc autem ex hoc uel maxime liquet, præventam fuisse a spiritu sancto: ab his uero qui custodiunt ciuitatem inuentam cõpertamque, quod uere ipsa sic quã præsciit, & prædestinauit ante secula Deus, præparatque atque dilecto filio suo delicias sempiternas in seculis æternis, ut sit sancta & immaculata in conspectu eius, germinans sicut lilium, & florens in æternum ante Dominum patrem Domini mei Iesu Christi spõsi ecclesiæ, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De amore tenaci & indissolubili, quo animæ tenes sponsum, & qualiter sponsus in fine seculi reuerteretur ad synagogam Iudæorum saluandam.

Sermo LXXIX.

QVem quem diligit anima mea vidistis? O amor præceps, vehemens, flagrans rimpetuose, qui præter te aliud cogitare nõ sinis, fastidis cætera, contemnis omnia præter te, te contentus. Confundis ordines, dissimulas vsum, modum ignoras, totum ꝙ opportunitatis, quod rationis quod pudoris quod consilij iudiciue videtur, triumphas in temetipso, & redigis in captiuitatem. Et omne quod cogitat ista, & quod loquitur, te sonat, te redolet, & aliud nihil: ita tibi ipsius, & cor vendicasti, & linguam. Ait: Num quem diligit anima mea, uidistis? Quasi uero hi sciant quid cogitet ipsa. Quem diligit anima tua, de ipso scisciteris? Et non habet nom en. quænam vero tu, & ille quis? Et hæc ita dixerim propter singularitatem eloquii, & insignem uerborũ incuriam, qua præsens scriptura cæteris dissimilis satis apparet. Vnde in epitalamio hoc non uerba pensanda sunt, sed affectus. Cur ita nisi quod amor sanctus quem totius huius uoluminis vnam constat esse materiam, non uerbo sit æstimandus, aut lingua, sed opere & veritate? Amor vbique loquitur: & si quis horum quæ leguntur, cupit adipisci notitiam, amet. Alioquin frustra ad audiendũ legẽdumue amoris ęcarmen, qui nõ amat, accedit. quoniam omnino non potest capere ignitum eloquium, frigidum pectus. Quomodo enim Græce loquentem non intelligit, qui Græcum non nouit: nec Latine loquentem, qui Latinus non est, & ita de cæteris: sic lingua amoris ei qui non amat barbara erit, sicut æs sonans, aut cymbalũ tinniens. Illi vero (vigiles loquor) quoniã de spiritu, & ipsi acceperũt ut ament, sciunt quid loquitur spiritus, & amoris uocibus optime compertis sibi, in promptu habent respõdere in simili lingua, ideli, studijs amoris, pietatisque officijs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

officiis. Denique ita in breui edoctam emittunt de eo quod quærit, ut dicat: Paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea. Bene paululum, quia verbum abreuiatum fecerunt ei, symbolum fidei tradentes. Et quod sequitur, tale est. Oportebat quidē sponsam trāsire per eos per quos cognosceret veritatem, sed tamen & pertransire. Nisi enim pertransisset, & ipsos, non inuenisset quem quærebat. Atque hoc ipsum suasum ab illis non ambigas. Non.n. prædicabant semetipsos, sed dominum suū Iesum, qui absque dubio, & supra ipsos est,
Ecc.24. & ultra. Vnde, & ait: Transite ad me omnes qui cōcupiscitis me. Nec sufficiebat trāsire, sed, & pertransire docetur. Siquidem pertransierat is quem vestigabat. Non modo enim de morte ad vitam transierat, sed pertransierat ad gloriam: Quidni etiam hāc oportuit pariter pertransire? Alioquin non poterat apprehendere quem non per eadē uestigia sequeretur quocunque ierat. Et
K ut quod dico clarius sit, si dominus meus Iesus resurrexisset quidem à mortuis, sed ad cœlos minime ascendisset, non poterat dici de eo, quod pertransierit, sed tantum transierit: ac per hoc sponsam illum quærentem transire solummodo oporteret, non pertrāsire. Nunc vero quoniam iam resurgendo trāsierat, & adiecerat pertrāsire, utique ascēdendo: merito se etiam ista non transisse, sed pertransisse perhibuit: quæ hunc quidē fide, & deuotione ad cœlos usque secuta est. Igitur credere resurrectionem transire est, credere etiam ascensionem pertransire. Et fortasse (quod una dierum dixisse me memini cum tractarem) nouerat illam, istam nō nouerat. Ergo quod sibi deerat instructa ab illis, quia scilicet qui resurrexerat, etiam ascēdisset: ascendit, & ipsa pariter, hoc est, pertrā
Cant.3.b sit, & inuenit. Quidni inuenerit pertingēmente ubi ille corpore est? Paululum cum pertransissem eos, & bene eos, nam tā ipsos quam cætera membra sua quę sunt super terram, caput nostrum punctis præcessit duobus atque transcendit, resurrectione (ut iam diximus) & ascensione. Etenim primitiæ Christus. Quod si ille præcessit, & fides no
ps.138.b stra. Vbi enim illa eum non sequeretur? Si ascenderit in cœlum, ipsa illic est: si descenderit in infernum, adest. Et si sumpserit pennas suas diluculo, & habitauerit in extremis maris: illuc, ait, manus tua deducet me, &
L tenebit me dextera tua. Nonne denique secundum hāc omnipotens, & summe bonus pater sponsi conresuscitauit, & cōsedere nos fecit in dextera sua in cęlestibus? Atque hoc pro eo quod dixit ecclesia, quia pertransiui eos, quoniam, & semet pertransit, fide stans quo necdum re ipsa peruenit. Arbitror, & illud planum cur se pertransisse potius quā transisse dicere maluit. Et nos transeamus ad ea quæ sequūtur. Tenui eum nec dimittam, donec introducam illum in domū matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Ita est, extunc, & deinceps non deficit genus Christianū, nec fides de terra, nec charitas Mat.7.b de ecclesia. Venerunt flumina, flauerunt vē ti, & impegerunt in eam, & non cecidit, eo quod fundata esset supra petrā: Petra autē est Christus. Itaque nec verbositate philosophorum, nec cauillationibus hæreticorum nec gladiis persecutorum potuit ista, aut po
1.Cor.10. terit aliquādo separari à charitate Dei, quę est in Christo Iesu adeo fortiter tenet quē
ps.72.b diligit anima sua, adeo illi adhærere Deo
Esa.41.b bonum est: Glutino bonum est, ait Esaias. quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis eluitur, nec uentis dissoluitur, nec scinditur gladiis? Denique aquæ multæ non poterūt extinguere charitatem. Tenui eum, nec dimittam. Et sanctus patriarcha: Non te inquit, dimittā, nisi benedixeris mihi. Ita ista non vult eum dimittere, & forte magis quā patriarcha id non vult, quia nec probenedictione quidem. Siquidem ille benedictione accepta dimisit eum, hęc autem non fic.
M Nolo, inquit, benedictionem tuam, sed te.
ps.72.b quid enim mihi est in cœlo, & à te quid uo
Cant.3.b lui super terram? Non dimittam te, ne si
prou.5.b benedixeris mihi. Tenui, nec dimittam.
Mat.28.b Nec minus forsitan ille teneri vult cum per hibeat dicens: Deliciæ meæ esse cum filiis hominum. Quodque pollicens ait: Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus usque ad cōsummationē seculi. quid hac copula fortius quæ una duorū tam vehementi volūtate firmata est? Tenui eū, inquit. Sed nihilominus ipsa uicissim tenetur ab eo quē tenet, cui alibi
ps.72.b dicit: Tenuisti manum dexteram meā. quę tenetur, & tenet, quomodo iam cadere potest? Tenet fidei firmitate, tenet deuotionis affectu. At nequaquam diu teneret, si non tenetur. Tenetur autem potentia, & misericordia domini. Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in
Cant.3.b domum matris meæ & in cubiculum genitricis meę. Magna ecclesiæ charitas, quæ

ne æmulæ quidem synagogæ suas delicias inuidet. Quid benignius quam ut quem diligit anima sua, ipsum cōmunicare parata sit inimicæ? Nec mirum tamen, quia salus ex Iudæis est. Ad locum unde exierat, reuertatur saluator, ut reliquiæ Israel saluę fiant. Non rami radici, non matri filii ingrati sint. Non rami radici inuideant, quod ex ea sumpsere: nō filii matri, quod eius suxere uberibus. Teneat itaque ecclesia firmiter salutem, quam Iudæa perdidit, ipsa apprehendit, donec plenitudo gentiū introeat, & sic omnis Israel saluus fiat. Vellit in cōmune communem venire salutem, quē sic ab omnibus capitur, ut nil singulis
A minuatur. Vtique hoc facit, & plus. Quid plus? Quod & nomen sponsę illi optat & gratiam. Prorsus super salutem hoc. Inere dibilis charitatis, si non sermo quem locuta est ipsa, fecisset fidem. Dixit enim (si aduertisti) uelle se introducere quem tenebat, non modo in domum matris. sed & in cubiculum quoque, quod est prærogatiuæ indicium. Sufficiebat ad salutem, si dominum intraret: at secretum cubiculi signat gratiam. Hodie, ait, huic domui salus facta est. Quidni sit domesticis salus saluato
Luc.19.b re ingresso domum? Sed quæ in cubiculū
Cant.3.b suū sibi. Salus domui sit, thalamo deliciæ reconduntur. In domum matris meæ introducam eum, inquit. In quam domum,
Luc.13.g nisi de qua olim prænunciarat Iudæis: Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. Fecit quod dixit, sicut habes, & de hoc te-
Deut.32.b stimonium eius in propheta. Reliqui, ait, domum meam, dimisi hæreditatem meā: & nunc ista pollicetur reducere illū, & domui matris suæ perditam salutē restituere. Etsi hoc parū uidetur, audi quid boni adi-
Ibidem. ciat: Et in cubiculum genitricis meæ. Qui ingreditur thalamum, sponsus est. Magna amoris potentia. Saluator indignabundus exierat de domo & hęreditate sua, & nunc ad huius gratiam mitigatus inflectitur ita, ut redeat non modo saluator, sed & sponsus. Benedicta tu a Domino filia, quæ & indignationem compescis, & hæreditatem restituis. Benedicta tu matri tuæ, cuius beneficio auertitur ira, reuertitur qui dicat ad
B li: Salus tua ego sum. Non sufficit hoc, ad
Osee.2.a dat & dicat: Despondabo te mihi in fide,
Osee.2.d desponsabo te mihi in iudicio & iustitia, desponsabo te mihi in misericordia & misericordiis. Denique ita in breui edoctam emittunt de eo quod quæritis, ut dicatis: Paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea. Bene paululum, quia verbum abreuiatum fecerunt ei, symbolum fidei tradentes. Et quod sequitur, tale est. Oportebat quidē sponsam trāsire per eos per quos cognosceret veritatem, sed tamen & pertransire. Nisi enim pertransisset, & ipsos, non inuenisset quem quærebat. Atque hoc ipsum suasum ab illis non ambigas. Non.n. prædicabant semetipsos, sed dominum suū Iesum, qui absque dubio, & supra ipsos est, & ultra. Vnde, & ait: Transite ad me omnes qui cōcupiscitis me. Nec sufficiebat trāsire, sed, & pertransire docetur. Siquidem pertransierat is quem vestigabat. Non modo enim de morte ad vitam transierat, sed pertransierat ad gloriam: Quidni etiam hāc oportuit pariter pertransire? Alioquin non poterat apprehendere quem non per eadē uestigia sequeretur quocunque ierat. Et ut quod dico clarius sit, si dominus meus Iesus resurrexisset quidem à mortuis, sed ad cœlos minime ascendisset, non poterat dici de eo, quod pertransierit, sed tantum transierit: ac per hoc sponsam illum quærentem transire solummodo oporteret, non pertrāsire. Nunc vero quoniam iam resurgendo trāsierat, & adiecerat pertrāsire, utique ascēdendo: merito se etiam ista non transisse, sed pertransisse perhibuit: quæ hunc quidē fide, & deuotione ad cœlos usque secuta est. Igitur credere resurrectionem transire est, credere etiam ascensionem pertransire. Et fortasse (quod una dierum dixisse me memini cum tractarem) nouerat illam, istam nō nouerat. Ergo quod sibi deerat instructa ab illis, quia scilicet qui resurrexerat, etiam ascēdisset: ascendit, & ipsa pariter, hoc est, pertrāsit, & inuenit. Quidni inuenerit pertingēmente ubi ille corpore est? Paululum cum pertransissem eos, & bene eos, nam tā ipsos quam cætera membra sua quę sunt super terram, caput nostrum punctis præcessit duobus atque transcendit, resurrectione (ut iam diximus) & ascensione. Etenim primitiæ Christus. Quod si ille præcessit, & fides nostra. Vbi enim illa eum non sequeretur? Si ascenderit in cœlum, ipsa illic est: si descenderit in infernum, adest. Et si sumpserit pennas suas diluculo, & habitauerit in extremis maris: illuc, ait, manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Nonne denique secundum hāc omnipotens, & summe bonus pater sponsi conresuscitauit, & cōsedere nos fecit in dextera sua in cęlestibus? Atque hoc pro eo quod dixit ecclesia, quia pertransiui eos, quoniam, & semet pertransit, fide stans quo necdum re ipsa peruenit. Arbitror, & illud planum cur se pertransisse potius quā transisse dicere maluit. Et nos transeamus ad ea quæ sequūtur. Tenui eum nec dimittam, donec introducam illum in domū matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Ita est, extunc, & deinceps non deficit genus Christianū, nec fides de terra, nec charitas de ecclesia. Venerunt flumina, flauerunt vē ti, & impegerunt in eam, & non cecidit, eo quod fundata esset supra petrā: Petra autē est Christus. Itaque nec verbositate philosophorum, nec cauillationibus hæreticorum nec gladiis persecutorum potuit ista, aut po terit aliquādo separari à charitate Dei, quę est in Christo Iesu adeo fortiter tenet quē diligit anima sua, adeo illi adhærere Deo bonum est: Glutino bonum est, ait Esaias. quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis eluitur, nec uentis dissoluitur, nec scinditur gladiis? Denique aquæ multæ non poterūt extinguere charitatem. Tenui eum, nec dimittam. Et sanctus patriarcha: Non te inquit, dimittā, nisi benedixeris mihi. Ita ista non vult eum dimittere, & forte magis quā patriarcha id non vult, quia nec probenedictione quidem. Siquidem ille benedictione accepta dimisit eum, hęc autem non fic. Nolo, inquit, benedictionem tuam, sed te. quid enim mihi est in cœlo, & à te quid uolui super terram? Non dimittam te, ne si benedixeris mihi. Tenui, nec dimittam. Nec minus forsitan ille teneri vult cum per hibeat dicens: Deliciæ meæ esse cum filiis hominum. Quodque pollicens ait: Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus usque ad cōsummationē seculi. quid hac copula fortius quæ una duorū tam vehementi volūtate firmata est? Tenui eū, inquit. Sed nihilominus ipsa uicissim tenetur ab eo quē tenet, cui alibi dicit: Tenuisti manum dexteram meā. quę tenetur, & tenet, quomodo iam cadere potest? Tenet fidei firmitate, tenet deuotionis affectu. At nequaquam diu teneret, si non tenetur. Tenetur autem potentia, & misericordia domini. Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ & in cubiculum genitricis meę. Magna ecclesiæ charitas, quæ ne æmulæ quidem synagogæ suas delicias inuidet. Quid benignius quam ut quem diligit anima sua, ipsum cōmunicare parata sit inimicæ? Nec mirum tamen, quia salus ex Iudæis est. Ad locum unde exierat, reuertatur saluator, ut reliquiæ Israel saluę fiant. Non rami radici, non matri filii ingrati sint. Non rami radici inuideant, quod ex ea sumpsere: nō filii matri, quod eius suxere uberibus. Teneat itaque ecclesia firmiter salutem, quam Iudæa perdidit, ipsa apprehendit, donec plenitudo gentiū introeat, & sic omnis Israel saluus fiat. Vellit in cōmune communem venire salutem, quē sic ab omnibus capitur, ut nil singulis minuatur. Vtique hoc facit, & plus. Quid plus? Quod & nomen sponsę illi optat & gratiam. Prorsus super salutem hoc. Inere dibilis charitatis, si non sermo quem locuta est ipsa, fecisset fidem. Dixit enim (si aduertisti) uelle se introducere quem tenebat, non modo in domum matris. sed & in cubiculum quoque, quod est prærogatiuæ indicium. Sufficiebat ad salutem, si dominum intraret: at secretum cubiculi signat gratiam. Hodie, ait, huic domui salus facta est. Quidni sit domesticis salus saluato re ingresso domum? Sed quæ in cubiculū meretur recipere, seorsum habet secretum suū sibi. Salus domui sit, thalamo deliciæ reconduntur. In domum matris meæ introducam eum, inquit. In quam domum, nisi de qua olim prænunciarat Iudæis: Ecce relinquetur uobis domus uestra deserta. Fecit quod dixit, sicut habes, & de hoc testimonium eius in propheta. Reliqui, ait, domum meam, dimisi hæreditatem meā: & nunc ista pollicetur reducere illū, & domui matris suæ perditam salutē restituere. Etsi hoc parū uidetur, audi quid boni adiciat: Et in cubiculum genitricis meæ. Qui ingreditur thalamum, sponsus est. Magna amoris potentia. Saluator indignabundus exierat de domo & hęreditate sua, & nunc ad huius gratiam mitigatus inflectitur ita, ut redeat non modo saluator, sed & sponsus. Benedicta tu a Domino filia, quæ & indignationem compescis, & hæreditatem restituis. Benedicta tu matri tuæ, cuius beneficio auertitur ira, reuertitur qui dicat ad B li: Salus tua ego sum. Non sufficit hoc, ad dat & dicat: Despondabo te mihi in fide, desponsabo te mihi in iudicio & iustitia, desponsabo te mihi in misericordia & misericordiis. Denique ita in breui edoctam emittunt de eo quod quæritis, ut dicatis: Paululum cum pertransissem eos, inueni quem diligit anima mea. Bene paululum, quia verbum abreuiatum fecerunt ei, symbolum fidei tradentes. Et quod sequitur, tale est. Oportebat quidē sponsam trāsire per eos per quos cognosceret veritatem, sed tamen & pertransire. Nisi enim pertransisset, & ipsos, non inuenisset quem quærebat. Atque hoc ipsum suasum ab illis non ambigas. Non.n. prædicabant semetipsos, sed dominum suū Iesum, qui absque dubio, & supra ipsos est, & ultra. Vnde, & ait: Transite ad me omnes qui cōcupiscitis me. Nec sufficiebat trāsire, sed, & pertransire docetur. Siquidem pertransierat is quem vestigabat. Non modo enim de morte ad vitam transierat, sed pertransierat ad gloriam: Quidni etiam hāc oportuit pariter pertransire? Alioquin non poterat apprehendere quem non per eadē uestigia sequeretur quocunque ierat. Et ut quod dico clarius sit, si dominus meus Iesus resurrexisset quidem à mortuis, sed ad cœlos minime ascendisset, non poterat dici de eo, quod pertransierit, sed tantum transierit: ac per hoc sponsam illum quærentem transire solummodo oporteret, non pertrāsire. Nunc vero quoniam iam resurgendo trāsierat, & adiecerat pertrāsire, utique ascēdendo: merito se etiam ista non transisse, sed pertransisse perhibuit: quæ hunc quidē fide, & deuotione ad cœlos usque secuta est. Igitur credere resurrectionem transire est, credere etiam ascensionem pertransire. Et fortasse (quod una dierum dixisse me memini cum tractarem) nouerat illam, istam nō nouerat. Ergo quod sibi deerat instructa ab illis, quia scilicet qui resurrexerat, etiam ascēdisset: ascendit, & ipsa pariter, hoc est, pertrāsit, & inuenit. Quidni inuenerit pertingēmente ubi ille corpore est? Paululum cum pertransissem eos, & bene eos, nam tā ipsos quam cætera membra sua quę sunt super terram, caput nostrum punctis præcessit duobus atque transcendit, resurrectione (ut iam diximus) & ascensione. Etenim primitiæ Christus. Quod si ille præcessit, & fides nostra. Vbi enim illa eum non sequeretur? Si ascenderit in cœlum, ipsa illic est: si descenderit in infernum, adest. Et si sumpserit pennas suas diluculo, & habitauerit in extremis maris: illuc, ait, manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Nonne denique secundum hāc omnipotens, & summe bonus pater sponsi conresuscitauit, & cōsedere nos fecit in dextera sua in cęlestibus? Atque hoc pro eo quod dixit ecclesia, quia pertransiui eos, quoniam, & semet pertransit, fide stans quo necdum re ipsa peruenit. Arbitror, & illud planum cur se pertransisse potius quā transisse dicere maluit. Et nos transeamus ad ea quæ sequūtur. Tenui eum nec dimittam, donec introducam illum in domū matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Ita est, extunc, & deinceps non deficit genus Christianū, nec fides de terra, nec charitas de ecclesia. Venerunt flumina, flauerunt vē ti, & impegerunt in eam, & non cecidit, eo quod fundata esset supra petrā: Petra autē est Christus. Itaque nec verbositate philosophorum, nec cauillationibus hæreticorum nec gladiis persecutorum potuit ista, aut po terit aliquādo separari à charitate Dei, quę est in Christo Iesu adeo fortiter tenet quē diligit anima sua, adeo illi adhærere Deo bonum est: Glutino bonum est, ait Esaias. quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis eluitur, nec uentis dissoluitur, nec scinditur gladiis? Denique aquæ multæ non poterūt extinguere charitatem. Tenui eum, nec dimittam. Et sanctus patriarcha: Non te inquit, dimittā, nisi benedixeris mihi. Ita ista non vult eum dimittere, & forte magis quā patriarcha id non vult, quia nec probenedictione quidem. Siquidem ille benedictione accepta dimisit eum, hęc autem non fic. Nolo, inquit, benedictionem tuam, sed te. quid enim mihi est in cœlo, & à te quid uolui super terram? Non dimittam te, ne si benedixeris mihi. Tenui, nec dimittam. Nec minus forsitan ille teneri vult cum per hibeat dicens: Deliciæ meæ esse cum filiis hominum. Quodque pollicens ait: Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus usque ad cōsummationē seculi. quid hac copula fortius quæ una duorū tam vehementi volūtate firmata est? Tenui eū, inquit. Sed nihilominus ipsa uicissim tenetur ab eo quē tenet, cui alibi dicit: Tenuisti manum dexteram meā. quę tenetur, & tenet, quomodo iam cadere potest? Tenet fidei firmitate, tenet deuotionis affectu. At nequaquam diu teneret, si non tenetur. Tenetur autem potentia, & misericordia domini. Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ & in cubiculum genitricis meę. Magna ecclesiæ charitas, quæ

De imagine siue verbo Dei, & anima quæ ad imaginem, est subtilis disputatio: & de errore Gilleberti Pictauensis Episcopi, quem Eugenius Papa damnauit in concilio Remensi.

Sermo. LXXX.

QVidā uestrū (ut cōperi) minus æquo animo ferūt, q̄ ecce iam per aliquot dies dum stupori & admirationi sacramentorū inhærere delectat, sermo quē ministramus, aut nullo fuerit, aut exiguo admodum moralium sale conditus. Id quidem præter solitum. Sed num quæ dicta sunt reuisere licet? Non procedo nisi prius reuoluam omnia. Eia dicite (si recordamini) à quonam scripturę loco cœperit defraudatio hæc, ut rursum inde adoriar. Meum est reficere dāna, imo Domini, de quo totū præsumimus. Quo itaque repetendum p incipio? An in- C
de: In lectulo meo quæsiui per noctes, Cant.3.c
quem diligit anima mea? Ni fallor, inde. Abhinc tantum, & deinceps cura una fuit mihi harum allegoriarum densa dilcussa caligine ponere in lucem Christi, & ecclesiæ secretas deliciæ. Igitur redeamus ad indagā da moralia. Nec enim mihi poterit esse pigrum, quod uobis commodum fuerit. Atque hoc ita congruē fiet, si quæ dicta sunt in Christo, & in ecclesia, uerbo animęque eadē nihilominus assignemus. Sed dicit mihi aliquis: Quid tu duo ista coniungis? Quid.n. animæ, & uerbo? Multum per omnem modum. Primo quidem quod naturarum tanta cognatio est, ut hoc imago, illa ad imaginem fit: deinde, quod cognationē similitudo testetur. Nempe non ad imaginem tā tū, sed ad similitudinē facta est. In quo similis sit quæris? Audi de imagine prius. Verbū est veritas, est sapiētia, est iustitia: & hæc imago

Universidad de Deusto
Biblioteca

imago. Cuius? Iustitiæ, sapientiæ, & veritatis. Est enim imago hæc iustitia de iustitia, sapientia de sapientia veritas de veritate, quasi de lumine lumen, de Deo Deus. Harum rerum nihil est anima, quoniam nō est imago. Est tamen earundem capax, appetensque: & inde fortasis ad imaginem. Cēlta creatura incapicitate quidem maiestatis, in appetentia autem rectitudinis insigne præferens. Legimus quia Deus hominem rectum facit, quod, & magnum capacitas (vt dictum est) probat. Oportet namque id q̄ ad imaginem est cum imagine conuenire, & D non in vacuum participare nomen imaginis quemadmodum nec imago ipsa solo vel va *Phili. 2. a* cuo nomine vocitatur imago. Habes vero de eo qui imago est, quia cum in forma Dei esset, non rapinā arbitratus est esse se æqualem Deo. Vbi tibi vtique eius, & in forma Dei innitur rectitudo, & in æqualitate maiestas, vt dum rectitudini rectitudo, & magnitudo magnitudini comparatur, consonā ter sibi altrinsecus respōdere appareat quod ad imaginem est, & imaginem: sicut imago quoque nihilominus in vtroque respondet illi cuius imago est. Nempe ipse est de quo sanctum Dauid audistis in psalmis canentē, *psa. 146. a* nunc quidem: Magnus dominus noster, & *psal. 91. c* magna virtus eius: nunc vero, Rectus dominus Deus noster, & non est iniquitas in eo. Ab isto recto, & magno Deo habet imago eius, ut, & ipsa recta, & magna sit, habet anima quæ ad imaginē est. Sed dico, nihilne ergo amplius habet imago ab anima quę ad imaginem est, quia, & huic magnum rectumque assignamus? Et plurimum. Hæc ad mensuram accepit, illa ad æqualitatem. An non plus hæc? Aduerte, & aliud. Huic vtrumque aut creatio, aut dignatio consulit, illi generatio. Atque id magnificentius esse non dubium est: Sed ne hoc quidem eminentius esse quis abnuat quod cū à Deo huic, illi, & de Deo vtrunque sit, id est de Dei substantia. Est.n. consubstantialis Deo imago sua, & omne quod eidem suæ imagini imparturi videtur, ambobus est substātia le, non accidentale. Adhuc vnum attende E inquo imago non parum eminet. Magnum & rectum, ista duo natura à sese discrepare quis nesciat? In imagine vnum sunt. Neque hoc solum, vnum sunt, & cum imagine. Imagini enim non modo id rectum est esse quod magnum esse, sed etiam id magnum rectumque esse, quod esse: animæ non ita. Et magnitudo eius & rectitudo ipsius diuersæ ab ea, diuersę abinuicem sunt: Si enim (ut supra docui) eo anima magna est quo capax æternorum, eo recta quo appetens supernorum, quæ non quærit nec sapit quæ sursum *Colo. 3. a* sunt, sed quæ super terram. non plane est recta, sed curua, cum tamē pro huiusmodi magna esse non desinat, manens vtique etiam sic æternitatis capax. Neque enim illius alicuius non capax erit, etiam si nunquam capiens fuerit, ut sit quemodo scriptum est: *psal. 38. b* Veruntamen in imagine pertransit homo. Ex, parte tamen, ut eminentia verbi appareat de ipsa integritate. Quo enim à magno rectove uerbum cadat, quod sic ea utique habet, ut sit quę habet? Vel ideo ex parte, ne si toto priuaretur, non superesset spes salutis. Nam si desinat magna esse, & capax, Quippe de capacitate (ut dixi) æstimatur animæ magnitudo. Quid uero sperare posset cuius capax non foret? Itaque per magnitudinem quam retentat etiam perdita rectitudine in imagine pertrāsit homo, vno quasi claudicās pede, & factus filius alienus. *psal. 17. b* De tulibus.n.reor dictū: Filij alieni mēnti sunt mihi, filij alieni inueterati sunt & claudicauerunt à semitis suis. Pulchre appellati sunt filii alieni: nā filij propter retentā magnitudinem alieni propter amissam rectitu- F dinem. Nec dixisset, claudicauerunt, sed corruerunt, aut quippiam simile, si ex toto hominis imaginem exuissent. Nunc uero secundum magnitudinem quidem in imagine pertransit homo: quantum uero ad rectitudinem ueluti claudicans conturbatur, & deturbatur ab imagine, scriptura ita dicē te. Veruntamen in imagine pertransit ho *psal. 38. b* mo: sed, & frustra conturbatur. Frustra omnino thesaurizat & ignorat cui congregabit ea. Cur ignorat nisi quia inclinans se ad hæc infima, & terrena, thesaurizat, sibi terram? Prorsus ignorat de his quæ terræ committit cui congregabit ea, timeæ ne dem lienti, an furi effodienti, hosti diripienti, an igni deuoranti. Et inde misero homini in curuanti se, & incubanti his quæ in terra sunt, flebilis uox illa de psalmo: Miser factus sum, & curuatus sum usque in finem, to *psal. 37. a* ta Die contristatus ingrediebar. In semetipso siquidem experitur ueritatē illius sententiæ sapientis: Deus rectum hominem *Eccl. 7. d* fecit, ipse autem se implicuit doloribus multis. Et continuo uox iudicij ad eū: Incurare, ut transeamus. Sed unde uenimus *Esa 51. d* huc

huc? Nempe inde cū docere uellemus rectū magnumque (quo gemino bono diffiniera mus imaginem) nec in anima esse vnum, nec cum anima quemadmodum in verbo, & cum verbo ea vnum esse fideli æque asser tione docuimus. Et de rectitudine quidem ex his quæ dicta sunt, liquet quod diuersa, & ab anima sit, & ab animæ magnitudine, quando quidem ea non existente anima ma G net & magna. Verum magnitudinis animæ que diuersitas vnde docebitur? Non enim inde potest unde rectitudinis animæque monstrata est, cum non sicut rectitudine ita & magnitudine sua priuari anima possit non est tamen sua magnitudo anima. Nā etsi anima non inuenitur absque magnitudine sua, ipsa tamen, & extra animam repetitur. Quæris vbi? In angelis. Inde quippe magni sunt angeli, unde animæ magnitudo comprobatur, ex captu videlicet æternitatis. Quod si eo constitit animam discrepare à rectitudine sua, quod ea carere possit: quidni æque liqueat esse diuersam, & à sua magnitudine, quam sibi propriā uendicare non possit? Cum itaque nec illa in omnia, nec ista in sola sit anima, patet utramque in differenter differre ab ea. Item. Nulla forma est id cuius est forma. Est autē magnitudo forma animæ. Nec enim ideo non forma, quia inseparabilis est illi. Hoc siquidem sunt substantiales differentiæ omnes, hoc non modo proprie propria, sed, & propria quædam, hoc etiam aliæ innumerabiles formę. Non igitur sua magnitudo anima, non magis quam sua nigredo coruus, quam suus candor nix, quam sua risibilitas seu rationalitas homo: cum tamen nec coruum sine nigredine, nec sine candore niuem, nec hominem qui non & risibilis sit & rationalis, unquam reperias. Ita & anima, & animæ magnitudo etsi inseparabiles, diuersæ tamē abinuicē sunt. Quomodo non diuersæ: cum hæc in subiecto, illa H subiectum, & substantia sit? Sola summa, & increata natura quæ est trinitas Deus, hanc sibi uendicat merā singularemque suæ essentiæ simplicitatem, ut non aliud, & aliud, nō alibi quoque, & alibi, sed ne modo quidē & modo inueniatur in ea. Nempe in semet manens quod habet est: & quod est, semper & uno modo est. In ea, & multa in vnum, & diuersa in idem rediguntur, ut nec numerositate rerum sumat pluralitatem, nec alterationem de varietate sentiat. Loca omnia continet, & quæque suis ordinat locis nusquam contenta locorum. Tempora sub ea transeunt, non ei. Futura non expectat, præterita non recogitat, præsentia non experitur. Recedant à nobis charissimi, recedant nouelli non dialectici, sed hæretici, qui magnitudinem qua magnus est Deus, & item bonitatem qua bonus, sed, & sapientiā qua sapiens, & iustitiam qua iustus, postremo diuinitatem qua Deus est, Deum non esse impiissime disputant. Diuinitate, inquiunt, Deus est, sed diuinitas non est Deus. Forsitan non dignatur Deus esse quæ tanta est, ut faciat Deum. Sed si Deus non est, quid est? Aut enim Deus est, aut aliquid quod non est Deus, aut nihil. Equidem non das Deum esse. Sed ne nihilum quidem (ut opinor) dabis, quam usque adeo necessariam Deo esse fateris, ut nō modo absque ea Deus esse non possit, sed ea sit. Quod si aliquid est quod non est Deus: aut minor erit Deo, aut maior, aut par. At quomodo minor, qua Deus est? Restat ut aut maiorem fatearis, aut parem. Sed si maior, ipsa est summū bonum, nō Deus. Si par, duo sunt summa bona non unum. Quod utrunque ca- I tholicus refugit sensus. Iam de magnitudine, bonitate, iustitia sapientiaque, idem per omnia q̄ de diuinitate sentimus, vnum in Deo sunt, & cum Deo. Nec enim aliunde bonus, quam unde magnus: nec aliunde iustus aut sapiens, quam unde magnus, & bonus: nec aliunde denique simul hæc omnia est, quam unde Deus, & hoc quoque non nisi seipso. Sed dicit hæreticus: Quid? Deum diuinitate esse negas? Non, sed candē diuinitatem qua est, Deum nihilominus asseto, ne Deo excellentius aliquid esse assentiar. Nam, & magnitudine dico magnum, sed quæ ipse est, ne maius aliquid Deo ponā: & bonitate fateor bonum, sed non alia, quam ipse est, ne melius ipso aliquid mihi videar inuenisse: & de cęteris in hunc modum. Securus, & libens pergo inoffenso (ut aiunt) pede in eius sententiam qui dicebat Deus non nisi ea magnitudine magnus est quæ est quod ipse. Alioquin illa erit maior magnitudo quam Deus. Augustinus hic est validissimus malleus hæreticorum. Si quid itaque de Deo proprio dici possit, rectius congruentiusque dicetur, Deus est magnitudo, bonitas, iustitia, sapientia: quā Deus est magnus bonus, iustus, aut sapiens. Vnde non immerito nuper in concilio q̄ papa

Universidad de Deusto
Biblioteca

papa Eugenius Remis celebrauit, tam ipſi quàm cæteris epiſcopis peruerſa viſa eſt, & omnino ſuſpecta expoſitio illa in libro Gil leberti epiſcopi Pictauenſis, quo ſuper ver. ba Boethij de trinitate, ſaniſſima quidem atque catholica cõmentabatur hoc modo: Pater eſt veritas, id eſt, verus: Filius eſt veri tas, id eſt verus. Spiritus ſanctus eſt ueritas
K id eſt uerus. Et hi tres ſimul non tres verita tes, ſed vna veritas, id eſt unus uerus. O obſcuram peruerſan que explanationem? Quam verius ſaniuſque per cõtrariũ ita di xiſſet: Pater eſt verus, id eſt veritas. Filius eſt verus id eſt, veritas. Spiritus ſanctus eſt verus, id eſt veritas, unus verus, id eſt una ueritas. Quod quidem feciſſet, ſi ſanctum dignaretur Fulgentium imitari qui ait: Vna quippe veritas unius Dei, imo una ueritas unus Deus non patitur ſeruitium atque culturam creatoris creaturæque coniungi. Bonus corrector, qui ueraciſſimè de ueritate loquerctur, qui pie catholiceque ſentiret de uera, & mera diuinæ ſimplicitate ſubſtantiæ, in qua nihil eſſe poſſit quod ipſa non ſit, & ipſa Deus. Quanquam manifeſtius in nonnullis locis alijs à rectitudi ne fidei liber ille præfati epiſcopi uiſus eſt di ſcrepare, quorũ (verbi cauſa) adhuc unũ pono. Nam dicente auctore: Cum dicitur Deus Deus Deus, pertinet ab ſubſtantiam. noſter commentator intulit, nõ quę eſt, ſed qua eſt, quod abſit, ut aſſentiat catholica ecclefia, eſſe videlicet ſubſtantiam, uel aliquã omnino rem qua Deus ſit, & quæ non ſit Deus. Sed hæc minime iam contra ipſum loquimur (quippe qui in eodẽ cõuentu ſen tentiæ epiſcoporum humiliter acquieſcens,
L tam hæc quam cætera digna reprehenſione inuenta proprio ore damnauit) ſed propter eos qui adhuc librum illum contra apoſtoli cum utique promulgatum ibidem interdictum tranſcribere, lectitare feruntur, contẽtioſius perſiſtentes ſequi epiſcopum in quo ipſe non ſtetit, & erroris quam correctionis magiſtrum habere malentes. Non ſolum autem, ſed & propter uos, occaſione accepta de differentia imaginis, & animæ quæ ad imaginem facta eſt, operæprecium credidi excurſum hûc facere, ut ſi qui forte ex aquis furtiuis, quæ dulciores uidentur, aliquando aliquid biberint ſumpto antidoto euomant illud: & purgato mentis ſtomacho ad id q̃ ſecundum promiſſionem noſtam dicendu de ſimilitudine ſupereſt accedentes, puriora iam in gaudio non de noſtris hauriant, ſed de fontibus ſaluatoris ſponſi eccleſiæ Ieſu Chriſti domini noſtri, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula, Amen.

Qualiter anima uerbo Dei ſimilatur per ſimplicitatem eſſentiæ, immortalitatem, & arbitry libertatẽ. Ser. LXXXI.

QVeſitum eſt ante de affinitate animæ ad verbum: atque id quidem neceſſarie. Quæ enim conuentio tantæ maieſtati, & tantæ paupertati, ut more, & amore ſponſo rum ueluti ex æquo ſeſe complecti referãtur ſublimitas illa, & illa humilitas? Nam ſi uere id dicimus, u alde læta fiducia eſt: ſi ſal ſo ualde punienda audacia. Propterea ergo de cõuenientia horum quærẽdum fuit, quæ quidẽ iam multa inuenta eſt, ſed nõ omnis. Quis enim uel nimis hebes non uideat, quã M ſe è uicino reſpiciant imago, & quod ad ima ginem eſt? Quorum utique unum uni, & alterum alteri, ſermo (ſi recolitis) aſſignauit heſternus. Nec de imagine tantum, ſed etiã de ſimilitudine demonſtrata ibidem propin quitas eſt, niſi quod ipſa ſimilitudo in quo uel in quibus potiſſimum cõſtet, necdum à nobis eſt declaratum. Age iam intendamus declarationi huic, ut quo anima plenius ſuã agnouerit originem, eo amplius erubeſcat uitam habere degenerem. Imo uero quod peccato uitiatũ deprehenderet in natura, ſtudeat reformare induſtria: ut digne ſuo genere, Dei quidem munere ſeſe regens, ad amplexus uerbi fidenter accedat. Aduertat igitur ex hac diuinæ ingenuitate ſimilitudi nis ineſſe ſibi illam ſuæ ſubſtantiæ naturalẽ ſimplicitatem, qua hoc eſt illi eſſe quod uiuere: & ſi non quod bene, quodue beate uiuere ut ſit ſimilitudo, non æqualitas. Gra dus propinquus, gradus tamen. Neque in unius excellentiæ parisue falligij ſunt, hoc habere eſſe quod uiuere & item habere hoc eſſe quod beate uiuere. Ergo ſi verbi eſt il lud propter ſublimitatem, hoc animæ pro pter ſimilitudinem, ſalua quidem eminẽtia uerbi, palam eſt affinitas uaturarum, pallã animæ prærogatiua: Et ut quod dicitur pla nius fiat, ſoli Deo id eſt eſſe, quod beatum eſſe, atque hoc primũ, & puriſſimũ ſimplex. Secundũ aũt ſimile eſt huic, id uidelicet ha bere eſſe q̃ uiuere atque hoc animæ eſt. Ex hoc etſi inferiori gradu aſcendi poteſt, non modo ad bene, ſed etiam ad beate viuendũ, non quia vel tunc ſit hoc eſſe quod beatum

eſſe illi qui eò peruenerit, quatenus ita glo rietur pro ſimilitudine, vt tamen pro diſpa
A ritate habeat ſemper vnde omnia oſſa eius dicant: Domine, quis ſimilis tui? Bonus tamen animæ gradus, ex quo & ſolo ad beatã aſcenditur vitam. Sunt nanque viuentia, & horum genera duo, quæ ſentiunt & quæ nõ ſentiunt. Porro inſenſibilibus ſenſibilia præ feruntur, atque vtriſque vita qua vinitur & ſentitur. Non ſtabunt pariter in gradu vno vita & viuens, multo minus vita, & quæ ſunt ſine vita. Vita anima eſt viuens quidem, ſed non aliunde quã ſeipſa, ac per hoc, non tam viuens, quam vita, vt propriè de ea loquamur. Inde eſt quòd iuſuſa corpori viuificat illud, ut ſit corpus de vitæ præ ſentia non vita, ſed viuens. Vnde liquet, ne viuo quidem corpori id viuere eſſe quod eſſe, cum eſſe, & minime viuere poſſit. Multo minus quæ vitæ expertia ſunt, ad hunc gradum aſſurgẽt. Sed nec omne quod vita dicitur, vel eſt continuo valebit pertin gere hunc. Eſt pecorum, eſt & arborum vita, ſenſu altera vigens, altera carens. At neutri tamen idem eſſe quod viuere eſt: cum (vt quidem multorum opinio eſt) ante in elementis, quam vel illa in membris, vel iſta in ramis extiterint. At ſecundum hoc cum deſinunt viuificare, ſimul viuere ceſſant, ſed non & eſſe. Soluuntur pariter & diſſoluuntur, tanquam non alligatæ tantum, ſed & colligatæ. Neque enim vnum ſimplex eſt quæque harum, ſed ex pluribus conſtans: & propterea non redigitur in nihilum, ſed diſſilit in partes, vt & ad ſuum quodque recurrat principium: verbi cauſa, aer ad aerem, ignis ad ignem, & reliquã in hunc modum. Nequaquam igitur tali vitæ idem eſſe & vi
B uere eſt, quę eſt & quando non uiuit.

Porro nihil horum quibus non hoc eſſe quod viuere ſit, ad bene beateque viuendũ quandoque proficiet vel emerget: quippe quod neque ad hunc inferiorem gradũ potuit peruenire. Sola quæ in ipſo ſtare cognoſcitur anima hominis, in eo dignitatis creata eſt vita à vita, ſimplex à ſimplici, immortalis ab immortali: vt non ſit longe à ſummo gradu, vbi ſcilicet id eſſe quod beate viuere eſt, in quo ſolus ſtat beatus, & ſolus potens, rex regum, & dominus dominantium. Accepit itaque in ſui conditione anima etſi nõ eſſe, poſſe tamen eſſe beata, ſummo proinde gradui quantum licet appropians, non pertingens tamen. Neque enim vel ipſi (vt ſupra diximus) hoc erit aliquando eſſe quod beatam eſſe, nec quãdo beata erit. Fatemur ſimilitudinem, equalitatem tenuimus. Verbi cauſa, vita Deus, vita, & anima eſt: ſimilis quidem, ſed diſpar. Porro ſimilis, q̃ vita, q̃ ſeipſa viuens, q̃ non tantum viuens, ſed & viuificans: ſicut & ille hæc omnia eſt. Diſpar vero quantum à creante creata. Diſpar, q̃ vt niſi creata ab illo non eſſet, ſic niſi ab ipſo viuificata non viueret. Non viueret dico, ſed ſpirituali vita, non naturali. Nã naturali quidem etiam quæ non ſpiritualiter viuit, immortaliter viuat, neceſſe eſt. At qualis vita, in qua ſatius foret non naſci, quã non ab ea, mori? Mors potius eſt, & ideo grauior, quia peccati non naturę. Denique
C mors peccatorum peſſima. Ita ergo quæ ſe- *Pſal. 33. d*
cundum carnem viuit anima uiuens mortua eſt, quippe cui bonum erat omnino nõ viuere, quam ſic viuere. A qua nimirum uitali quadam morte minime vnquam reſurget, niſi per verbum vitæ, imò per verbum vitam viuentem vtique & uiuificantem. Aliás aũtem immortalis eſt anima, & in hoc nihilominus uerbo ſimilis quidem, ſed non æqualis. Nam intantum ſuperexcellit immortalitas deitatis, ut Apoſtolus dicat de Deo: Qui ſolus habet immortalitatẽ. Quod *1. Ti. 6. c*
ego reor pro eo dictum, q̃ ſolus ſit natura incommutabilis Deus, qui ait: Ego dominus, & non mutor. Vera nanque & integra *Mala. 3. b*
immortalitas tam non recipit mutationem quàm nec finẽ, quòd omnis mutatio quædam mortis imitatio ſit: omne etenim quod mutatur, dum de uno ad aliud tranſit eſſe, quodammodo neceſſe eſt moriatur quod eſt, ubi eſſe incipiat quod non eſt. Quód ſi tot mortes quot mutationes, ubi immortalitas? Et huic uanitati ſubiecta eſt ipſa creatura non uolens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe. Attamen immortalis anima eſt: quoniam cum ipſa ſibi uita ſit, ſicut nõ eſt quo cadat à ſe, ſic non eſt quo cadat à uita. Verum cum conſtet ſuis affectibus mutari eam, agnoſcat ita ſe Deo in immortalitate ſimilem, ut ſciat ſibi deeſſe non modicã immortalitatis partem, ſoli cedens abſolutam perfectamque immortalitatem, apud quem non eſt transmutatio, nec vicißitudinis obumbratio. Non mediocris tamen animæ dignitas præſenti diſputatione comperta eſt, quæ gemina quadam uicinitate naturæ uerbo appropiare uidetur, ſimplicitate
D eſſentiæ, & ppetuitate uitę. Sed cum adhuc

unum

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum occurrit, quod minime præteribo: nec enim minus insignem similéue minus verbo animam facit, & forte etiam plus. Arbitrii libertas hæc est plane diuinū quid dam præfulgens in anima tanquam gemma in auro. Ex hac nempe ineſt illi inter uitā & mortem, sed & nihilominus inter lucem & tenebras & cognitio iudicii, & optio eligendi: & si qua sunt alia quæ similiter circa animi habitū sese e regione respicere videā tur, nihilominus inter ipsa censorius quidā arbiter is animæ oculus diiudicat & discernit: sicut arbiter in discernendo, ita in eligendo liber. Vnde & liberum nominatur arbitrium, quòd liceat auersari in his pro arbitrio uoluntatis. Inde homo ad promerendum potis. Omne etenim quod feceris bonum malumue, quod quidem non facere liberum sit, meritō ad meritum reputatur. Et ut merito laudatur, non is tantum qui potuit facere mala & non fecit, sed & qui potuit non facere bona & fecit: ita malo non caret meritò tam is qui potuit nō facere mala & fecit, quam qui potuit facere bona & non fecit. Vbi autem non est libertas, nec meritum. Propterea quæ sunt carentia ratione animalia nihil merentur: quia sicut deliberatione, ita & libertate carent. Sensu aguntur, feruntur impetu, rapiuntur appetitu. Neque enim iudiciū habent quo se diiudicent siue regant, sed ne instrumentum quidem iudicii, ideſt rationem: inde est quòd non iudicantur, quia non iudicant. Quanam quippe ratione ab his exigatur ratio, quam non acceperunt? Hanc uim a natura solus homo nō patitur, & ideo solus inter animantia liber. Et tamē interueniente peccato patitur quandā uim & ipse, sed a voluntate, non a natura, ut ne sic quidem ingenita libertate priuetur. Quod enim uoluntarium, & liberum. Et quidem peccato factum est, ut corpus quod corrumpitur, aggrauet animam, sed amore, non mole. Nam quòd surgere anima per se iam nō potest, quæ per se cadere potuit, uoluntas in causa est, quæ corrupti corporis uitiato ac uitioso amore langue scens & iacens, amorem pariter iusticiæ nō admittit. Ita nescio quo prauo & miro modo ipsa sibi uoluntas, peccato quidem in deterius mutata, necessitatem facit, ut necessitas cum uoluntaria sit excusare ualeat uoluntatem, nec uoluntas cum sit illecta excludere necessitatem. Est enim necessitas hæc quodammodo uoluntaria. Est fauorabilis uis quædam premendo blandiens, & blandiendo premens: unde fese rea uoluntas, vbi semel peccator consenserit, nec excutere iam per se, nec excusare tamen villateus de ratione queat. Inde querula ille vox ne luti gementis sub onere necessitatis huius: Domine, inquit, uim patior, respondē pro me. Sed rursus sciens, quod non iuste cau saretur aduersus dominum, cum voluntas sua ipsius potius in causa foret, attende quid secutus intulerit: Quid dicā, aut quid respō debit mihi, cum ipse fecerim? Premebatur iugo, non alio tamen quam voluntariæ cuiusdam seruitutis, & erat pro seruitute quidem miserabilis sed pro voluntate inexcusabilis. Voluntas enim est quæ se cum esset libera seruam fecit peccati, peccato assentiendo: Voluntas nihilominus est, quæ se sub peccato tenet voluntarie seruiendo. Vide quid dicas, ait aliquis mihi. Tunc voluntarium dicis, quod iam necessarium constat esse? Verum quidem est, quod voluntas seipsam addixerit, sed non ipsa se retinet, magis retinetur, & nolens. Bene hoc saltem das, quia retinetur. Sed vigilanter retine voluntatem dicis? Non utique voluntas retinetur non volens, Voluntas enim volentis est, non nolentis. Quod si volens retinetur, ipsa se retinet. Quid ergo dicet, aut quid respondebit ei, cum ipsa fecerit? Quid fecit? Seruam se fecit: unde dicitur: Qui facit peccatum, seruus est peccati. Propter ea cum pecauit (peccauit autem, cum peccato obedire decreuit) seruam se fecit. Sed sic libera, si non adhuc facit. Facit autem in eadem seruitute se retinens. Neque enim nō volens volūtas tenetur: voluntas enim est. Ergo quia volens, seruam seipsam fecit: nō modo fecit sed facit. Merito proinde (quod sæpe memorandum est) quis respondebit illi cum ipsa fecerit ipsa, & faciat? Sed non me, inquis, decredere facies necessitatē quā patior, quam in memetipso experior, contra quam, & assidue luctor. Vbinam quæso hanc necessitatem sentis? Nonne in voluntate? Non ergo parum firmiter uis, & necessario vis. Multum uis quod nolle ne queas, nec multum obluctans. Porro ubi uoluntas, & libertas. Quod tamen dico de naturali, non de spirituali, qua libertate (ut dicit apostolus) Christus nos liberauit. Nam de illa idem ipse dicit: Vbi spiritus domini, ibi libertas. Ita anima miro quodam & malo modo sub hac uoluntaria quadam, ac misse libera necessitate & ancilla tenetur, & libera: ancilla propter necessitatem, libera propter uoluntatem: & quod magis mirū, magisque miserum est, eo rea quo libera, eoque ancilla quo rea, ac per hoc eo ancilla quo libera. Miser ego homo, quis me liberabit a calumnia huius pudendæ seruitutis? Miser, sed liber. Liber, quia homo: miser, quia seruus. Liber, quia similis Deo: miser, quia contrarius Deo. O custos hominū quare posuisti me contrarium tibi? Posuisti enim, cum non prohibuisti. Alioquin ipse me posui, & factus sum mihimetipsi grauis. Iustissime quidem, ut hostis tuus, hostis sit, & meus: & qui tibi repugnat, repugnet, & mihi. Ego uero qui tibi, ego qui mihimet contrarius factus sum, atque in membris meis inuenio quod contradicar, & membris meæ, & legi tuæ. Quis me liberabit de manibus meis? Non enim quod uolo, hoc ago, sed me non alio prohibente. Et quod odi, illud facio, sed me non alio compellente. Atque utinam prohibitio hæc, & hæc cōpulsio, ita esset uiolenta, ut non esset uoluntaria: forsitan enim sic possem excusari, aut certe ita esset voluntaria, ut non uiolenta, Iam profectō enim sic possem corrigi. Nunc uero nusquam exitus misero patet, quem, & uoluntas (ut dixi) inexcusabilem, & incorrigibilem necessitas facit. Quis me eripiet de manu peccatoris, & de manu contra legem agenti, & iniqui? Querit quis de quo querar? De me. Ego ille peccator, ille exlex, ille iniquus. Peccator, quia peccaui: exlex, quia uoluntate perstito agere contra legem. Nam mea uoluntas ipsa est lex in membris meis, legi diuinæ recalcitrans: Et quoniam lex Domini lex mentis meæ, sicut scriptum est: Lex Dei eius in corde ipsius, per hoc, & mihi ipsi mea ipsius uolūtas contraria inuenitur, quæ est iniquitas maxima. Cui enim nō iniquus qui mihi sum? Qui sibi nequam, ait, cui bonus? Fateor nō sum bonus, quia non est in me bonum. Cō solabor me tamen, quia, & sanctorum uox ista est: Scio quia non est in me bonum, inquit. Discernit tamen quod dicit: In se, carne sua interpretans, propter contradictoriā legē, quæ in ea est. Nam habet legē & in mente eaque melior. An non lex Dei bona? Quod si malus propter legē malā: quomodo nō propter bonam bonus? An mala sua est quæ est in carne sua, & ideo de mala malus, & minime bonus de bona? nō est ita. Lex Dei, eius in mente ipsius, atque ita in mente, ut sit, & mentis. Testis est ipse qui ait. Inuenio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Nunquid suum, quod carnis suæ est, & non suū quod mentis suæ est? Ego dico, & plus. Quidni dicam, quod idem ipse magister dicit? Nam mente quidem seruiens legi Dei, carne autem legi peccati, quid magis suū fateatur euidenter ostendit, cū malū, quod in carne est, ita a se alienum cēset, ut dicat: Itaque iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Et ideo fortassis signanter aliam dixerit legem inuentam in membris suis, quòd alienam hanc, & quasi aduentitiam reputaret. Vnde & adhuc ego aliquid audeo amplius, haud temere, quidē, Paulum videlicet, non iam malum propter malum, quod in carne habet, magis autē bonum, propter bonum, quod in mēte habet. An non bonus, qui consentit legi Dei, quoniam bona est? Nam & si se itidem fateatur seruire legi peccati, carne hoc facit, non mente. Cum autem mente quidem seruiat legi Dei, carne autem legi peccati, quidnam potissimum horum Paulo imputandū putes, tu uideris, nam mihi fateor facile persuasum, quod mentis, quam quod carnis est pluris esse non solum mihi, sed & ipsi Paulo, vt iam dictum est, qui ait. Si autē, quod nolo, illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Sed de libertate ista sufficiant. In libello quem de gratia, & libero arbitrio scripsi, diuersa fortassis de imagine, & similitudine disputata leguntur, sed (ut arbitror) non aduersa. Legistis illa, ista audistis, quænam magis probetis, uestro iudicio derelinquo: uel si quid melius utrisque sapitis, in hoc gaudeo, & gaudebo. At quoquo modo illa se habeant, tria quidem impræsentiarum præcipua cōmendata teneatis, simplicitatem, immortalitatem, libertatem. Et hoc vobis liquido apparere iam arbitror, animam pro ingenita, atque ingenua similitudine, quæ in his tam eximie claret non paruam cum uerbo habere affinitatem, Sponso ecclesiæ Iesu Christo domino nostro, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Qualiter anima similis Deo manens, per peccatum tamen dissimilis facta est in simplicitate, immortalitate, & libertate.

Sermo LXXXII.

QVid vobis uidetur? Possumúsne iam regredi ad exponendi ordinẽ unde digressi sumus, quia patet propinquitas uerbi, & animæ, pro una vtique demonstranda, digressio ipsa facta est? possemus (ut mihi uidetur) nisi parum, quid dubietatis in his, quæ dicta sunt adhuc residere sentirem. Nil furari volo. Non libenter prætereo, quod vobis utile putem. Et quomodo id audeã, de his præsertim, quę vobis accipio? Scio hominem, aliquid aliquando inter loquendum ex his quæ suggerebat spiritus (etsi nũ infideli, minus tamen fidenti animo) retentantem, & reseruãtem sibi, vt haberet, quod diceret denuo tractaturus, & ecce vox ad eũ (ut quidem ei uisum est) donec illud tenebis, aliud non accipies. Quid si retinuisset non prouidendo suæ inopiæ, sed fraternis profectibus inuidendo, nõne merito, & hoc ipsum, quod uidebitur habere, auferretur L ab eo? Quod quidem longe a seruo uestro semper faciat Deus, sicut semper fecit. Sic mihi iugiter abũdare dignetur fons ille indeficiens sapientiæ salutaris, quomodo, sine inuidia vobis cõmunicaui, & refudi quicquid mihi infundere hactenus dignatus est ipse. Si ego vos fraudo, a quo iam non verear ipse fraudari? Ne a Deo quidem. Est itaque in his, quę dicta sunt aliquid, quod (vt uereor ego) offendiculum dare queat, si non complanetur. Et, ni fallor, sunt de hic stantibus, quibus iam scrupulum mouit, quod dicere uolo. Trina illa uerbi similitudo, quam animæ asignauimus, imo quia insignitam aduertimus, recolitisne, quòd etiã inseparabiliter inesse illi uita fuerit nobis? Id quidem uideatur, aliquibus scripturarũ testimonijs obuiare: vt, verbi gratia, est illud in psalmo. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Et item illud. Mutauerunt gloriam suam in similitudinem uituli comedentis fœnũ: sed & quod aperte dictum est in persona Dei. Existimasti inique, q̃ ero tui similis? & pleraque alia quæ similitudinẽ Dei in homine post peccatũ deletam cõcorditer asseuerare uidentur. Quid ergo dicemus ad hæc? Tria illa in Deo minime esse, & sic alia quærẽda in quibus similitudinẽ assignemus, aut esse quidẽ in Deo, sed nõ in anima, & ne sic quidẽ in his similitudinẽ inueniri, aut esse, & in anima, sed posse ẽt non inesse, ac per hoc nõ inseparabilia esse? Absit. Et in Deo, & in anima sunt, & semper insunt, nec est, quod nos aliquid horũ dixisse pœniteat, ita totũ subM nixũ est indubitata, & absolutissima uerita te. Sed quod scriptura loquitur de dissimilitudine facta: non quia similitudo ista deleta sit loquitur, sed quia alia superducta. Nõ plane anima natiuam se exuit formam, sed superinduit peregrinam: illa addita, non ista perdita est: & quæ superuenit, obscurate ingenitã potuit, sed nõ exterminare. Denique obscuratum est insipiens cor illorum, ait Apostolus. Et propheta: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? Obscuratum aurum plangit, sed aurum tamen, mutatum colorem optimũ, sed non fundamentum coloris euullum. Manet in fundamento prorsus inconcussa simplicitas, sed minime apparet duplicitate operta humanæ dolositatis, simulationis, hypocrisis.

Quam incongrue simplicitati duplicitas admiscetur, quam indigne tali fundamento talis structura committitur. Huiusmodi sibi uersutiam serpens induerat, cum se, ut deciperet consiliarium exhibebat, simulabat amicũ. Huiusmodi quoque seducti ab eo paradisi incolæ induerant sibi, cum pudendam iam nuditatem tegere conarentur, & umbra frondosi ligni, & frondium suecinctoriis. Quam late extunc, & deinceps omnem posteritatem hæreditarium hypocrisis uirus infecit. Quę dabis de filiis Adã, qui quod est, non dico uelit, sed uel patiatur uideri? Sed perseuerat nihilominus in omni anima cum originali duplicitate generalis simplicitas, ut de collatione confessio augeatur. Perseuerat æque immortalitas, sed fusca, & tetra, irruente tenebrosa cor A poreæ mortis caligine. Nam etsi non priuatur uita, uitæ tamen beneficium suo corpori iam non sufficit uendicare. Quid quod ne suam quidẽ spiritualem duntaxat uitam retinet sibi? Anima nempe quę peccauerit, ipsa morietur. Nõne morte ista duplici incurrente, illa qualiscunque immortalitas quã retẽtat, tenebrosa satis redditur, & miserla? Adde, q̃ appetẽtia terrenorum (quę quidẽ omnia

omnia ad interitũ sunt) densat tenebras, ita ut in anima sic uiuẽte nil a patre aliqua nisi pallida facies, & imago quædam mortis apparere cernatur. Cur non enim quæ immortalis est, similia sibi immortalia appetit, & æterna: ut quod est, appareat, & quod facta est, uiuat? Cæterum contraria sapit, & quærit, & mortalibus sese de generi conuersatione conformans, immortalitatis candorem quodam mortiferæ consuetudis piceo colore denigrat. Quidni mortalium appetitus immortalem mortali similem, immortali dissimilem faciat? Qui tangit picem (ait sapiens) inquinabitur ab ea. Fruendo mortalibus mortalitatem se induit, & uestem immortalitatis incidente mortis similitudine decolorauit, non exuit. Euam attende quo modo eius anima immortalis, immortalitatis suæ gloriæ, fucum mortalitatis inuexit, mortalia utique affectando. Vt quid enim cum immortalis esset, mortalia nõ contempsit, & transitoria, contenta sibi similibus immortalibus, & æternis? Vidit, inquit, B lignum, quòd esset pulchrum oculis, & aspectu delectabile, ac suaue ad uescendum. Non est tua, ò mulier ista suauitas, ista delectatio, istaque pulchritudo. Etsi tua pro parte luit, nõ tua solius, sed communis cunctis animantibus terræ. Tua, quę uerè tua est, aliunde & alia: nam æterna est de æternitate. Quid tu animæ tuæ aliam formam, imò deformitatem imprimis alienam? Enimuero quod delectat habere, id etiam perdere timet, & timor color est. Is libertatem dum tangit, tegit, & eã nihilominus sibimet reddit dissimilem. Quàm dignius sua origine nihil cuperet, ubi metueret: ac per hoc a seruili timore isto ingenitam sibi defenderet libertatem, manentem in uigore, & decore suo. Heu non ita est, mutatus est color optimus. Fugitas, & latitas, audis uocem Domini Dei, & abscondis te. Cur hoc, nisi quia quem amabas times, & libertatis speciẽ formam seruilis exclusit? Sed & voluntaria illa necessitas & contraria lex inflicta in membris (de qua proximo sermone differui) eidem incubat libertati, & liberam naturam creaturam per propriam ipsius voluntatẽ dum allicit, subijcit seruituti, implens factẽ eius ignominia, ita ut uel carne seruiat legi peccati, & nõ uolens. Quia ergo naturæ ingenuitatem, morum probitate defensare negrexit: iusto auctoris iudicio factum est, non quidem, ut libertate propria nudaretur, sed tamen superindueretur sicut diploide confusione sua. Et bene sicut diploide, ubi uestem ueluti duplicata manente libertate propter uoluntatem, seruilis nihilominus conuersatio necessitatem probat. Hoc de simplici C tate, hoc de immortalitate animæ aduertere est, & nil tibi in ea, si bene consideres, apparebit quod non sit istiusmodi similitudinis pariter, & dissimilitudinis diploide adoperтum. An non diplois ubi non innata, sed affixa, & quadam quasi acu peccati assura simplicitati fraus; immortalitati mors, necessitas libertati? Neque enim essentiæ simplicitati præscribit duplicitas cordis, non naturæ immortalitati mors, aut uoluntaria peccati, aut necessaria corporis, non arbitrij libertati necessitas uoluntariæ seruitutis. Itaque bonis naturæ mala aduentitia dum non succedunt, sed accedunt, turpant utique ea, non exterminant: conturbant, non deturbant. Inde anima dissimilis Deo, inde dissimilis est, & sibi: inde comparata iumentis Psa.105.c insipientibus, & similis facta est illis: inde, quod legitur commutasse gloriam suã in similitudinem uituli comedentis fœnum: inde, homines tanquam uulpes duplicitatis, & fraudis foueas habent, & quia pares uulpibus se fecerunt, partes uulpium erunt: inde iuxta Salomonem, unus exitus homini, & iumento: Quidni similiter exeat, qui simi- Eccl. 3. liter uixit? More bestiali incubuit terrenis, morte bestiali excedet terris. Audi aliud. Quid mirum si similem sortimur exitum, qui & similem habemus introitum? Vnde enim hominibus, nisi de similitudine bestiali ille tam intemperans ardor in coitu, tam immoderatus dolor in partu? Ita homo in conceptu, & ortu, in uita & morte comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Quid, quòd libera creatura sibi subditum appetitum non regit, ut domina, sed sequitur, & obsequitur, ut ancilla? D Nonne, & in hoc se assimilat, & annumerat cæteris animantibus, quæ natura non in libertatem uocauit, sed condidit in seruitutẽ seruire suo uentri, appetitui obedire? Nonne tali merito confunditur perhiberi, uel existimari similis Deus? Idcoque ait: Existimasti inique, q̃ ero tui similis? Et infert: Arguam te, & statuam contra faciem tuã. Non est sese uidentis animæ, Deum existimare similem sibi, animæ duntaxat (qualis mea est) peccatricis, & iniquę. Eiusmodi nanque arguitur: Existimasti inique (ait) & non

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicit existimasti anima, uel existimasti homo, quòd ero tui similis. Sed si statuatur iniquus ante faciem suam, & contra uultũ quendam morbidum putidumque interioris hominis sui fistatur, ut dissimulare, aut declinare non queat impuritatem conscientiæ suę, sed uideat, uel inuitus sordes peccatorum suorum, uitiorum inspiciat deformitatem, nequaquã poterit existimare Deum fore similem sibi, sed quasi diffidens pro tanta dissimilitudine quam uidebit, puto exclamabit, & dicet: Domine, quis similis tibi? Quod quidem dictum pro uoluntaria illa, & nouicia dissimilitudine. Nam manet prima similitudo, & ideo illa plus displicet, quòd ista manet. O quantum bonum ista, quantumque malum illa: ex mutua tamen collatione utra q; res in genere suo plus emi net. Cum ergo anima tantam in se una rerum distantiam cernit, quidni clamet inter spem, & desperationem utique posita: Domine, quis similis tui? Trahitur in desperationem pro tanto malo, sed reuocatur in spem a tanto bono. Inde est, ut quo sibi plus displicet in malo quod in se uidet, eo se ardentius ad bonum quod æque in se conspicit trahat, cupiatque fieri ad quod facta est, simplex & recta, & timens Deum, ac recedens a malo. Quidni recedere possit, ad quod accedere potuit? quidni accedere, a quo recedere potuit? Quod tamen utrumque dixerim de gratia præsumendum, non de natura, sed ne de industria quidem. Nempe sapientia uincit malitiam, non industria, uel natura. Nec deest occasio præsumendi, ad uerbum est conuersio eius. Non est apud uerbũ ociosa, animæ generosa cogitatio, de qua triduo iam tractamus, & cognationis tę stis similitudo perseuerans. Dignanter admittit in societate m spiritus similem in natura. Et certe de ratione naturæ, similis simi lem quærit. Vox requirentis, Reuertere Sunamitis, reuertere ut intueamur te. Intuebitur similem, qui dissimilem non uidebat, sed & se intuendum præstabit. Scimus quoniam cũ apparuerit, similes ei erimus, quoniã uidebimus eum sicuti est. Puta ergo de difficultate magis, quam de impossibilitate uenire illam percunctationẽ: Domine, quis similis tibi? Aut si hoc magis probas, uox est admirantis. Admiranda prorsus, & stupenda illa similitudo quam Dei uisio comitatur, imo quæ Dei uisio est, ego autẽ dico in charitate. Charitas illa uisio, illa similitudo est. Quis nõ stupeat charitatẽ Dei spreti, & reuocantis? Merito iniquus arguitur ille, qui supra inductus est Dei similitudinem usurpans sibi, cum diligendo iniquitatem, neque possit se diligere, neque Deum: sic enim habes: Qui diligit iniquitatem, odit animã suam. Facta igitur de medio iniquitate, quæ eam quæ ex parte est dissimilitudinem facit, erit unio spiritus, erit mutua uisio mutuaque dilectio. Siquidem ueniẽte quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est, eritque ad alterutrum casta & consummata dilectio, agnitio plena, uisio manifesta, coniunctio firma, societas indiuidua, similitudo perfecta. Tunc cognoscet anima sicut cognita est, tunc amabit sicut amata est, & gaudebit sponsus super sponsam, cognoscens, & cognitus, diligens, & dilectus, Iesus Christus dominus noster, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

Psal. 10.b

Cant 6.d

Qualiter anima quantuncunque uitijs corrupta adhuc per amorem castum, & sanctum possit redire ad similitudinem sponsi, id est, Christi.

Sermo LXXXIII.

QVantum quidem regularis hora permisit quam nobis consimilem ad loquendum, uidemus hoc in demonstranda exiguitate neque assimilare expensum est. Quæ utilitas in omni labore isto? Nempe hæc colligimus omnem animam licet oneratam uitijs, peccatis irretitam, captam illecebris, exilio captiuam, corpore carceratam, luto hærentem, infixam limo, affixam membris, confixam curis, distentam negocijs, contractam timoribus, afflictam doloribus, erroribus uagam, sollicitudinibus anxiam, suspicionibus inquietam, & postremo aduenam in terra inimicorum iuxta prophetæ uocem, cõsimilitudinatam cum mortuis, deputatam cum his qui in inferno sunt: licet, inquam, sic damnatam, & sic desperatam, docuimus tamen hãc in sese posse aduertere non modo unde respirare in spem ueniæ, in spem misericordię queat: sed etiã unde audeat aspirare ad nuptias uerbi, cum Deo inire fœdus societatis non trepidet, suaue amoris iugum cum rege ducere angelorum non uereatur. Quid enim non tute audeat apud eũ cuius se insignem cernit imagine, illustrem similitudine nouit? Quid, inquam, uereatur de magnitudine

Ephes. 5.a

Barruch 3.d

state, cui de origine fiducia datur? Tantum est, ut curet naturæ ingenuitatem uitæ honestate seruare, imò cœleste decus, quod sibi originaliter inest, dignis quibuslam studeat morum affectuumque uenustare, & decorare coloribus. Vt quid enim dormitet industria? Grande profecto in nobis donum naturæ ipsa est, quæ si minus suas exequatur partes, nonne quod reliquum habet natura in nobis, totũ turbabitur, totum quasi quadam uetustatis operietur rubigine? Id quidem iniuria auctori. Et utique ad hoc auctor ipse Deus diuinæ insigne generositatis perpetuo uoluit in anima conseruari, ut semper hæc in sese ex uerbo habeat, quod admoneatur semper, aut stare cum uerbo, aut redire si mota fuerit. Non mota quasi locis migrans, aut pedibus gradiens, sed motu (sicut substantiæ utique spirituali moueri est) cum suis affectibus, imò defectibus a se quodammodo in peius uadit, cum se sibi uitæ, & morum prauitate dissimilem facit, reddit degenerem: quæ tamen dissimilitudo non naturę abolitio, sed uitium, est bonum ipsum naturæ quantum sui comparatione attollens, tantum fœdans coniunctione. Iam uero animæ reditus, conuersio eius ad uerbum, reformandæ per ipsum, conformandæ ipsi. In quo? In charitate. Ait enim: Estote imitatores Dei sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit uos. Talis conformitas maritat animam uerbo, cum cui uidelicet similis est per naturam similem nihilominus ipsi se exhibet per uoluntatem, diligens sicut dilecta est. Ergo si perfecte diligit, nuptiæ. Quid hæc cõformitate iucundius? quid optabilius charitate? qua fit, ut homano magisterio nõ contenta, per temet ò anima fiducialiter accedens ad uerbum, uerbo õ anter inhæreas, uerbum familiariter percuncteris consultesque de omni re, quantum intellectu capax, tantum audax desiderio. Vere spiritualis sanctique connubij contractus, est iste. Parum dixi contractus, complexus est. Complexus plane, ubi idem uelle, & nolle idem, unum facit spiritum de duobus. Nec uerendum ne disparitas personarũ claudicare in aliquo faciat conuenientiã uoluntatum, quia amor reuerentiã nescit. Ab amando quippe amor, nõ ab honorãdo denominatur. Honoret sane, qui horret, qui stupet, qui metuit, qui miratur, uacant hæc omnia penes amantem. Amor sibi abundat amor ubi uenerit, ceteros in se omnes traducit, et captiuat affectus. Propterea, quę amat, amat, & aliud nouit nihil. Ipse qui honori merito, meritò stupori, & miraculo est, amari tamen plus amat. Sponsus, & sponsa sunt. Quã quæris aliam inter sponsos necessitudinem, uel connexionem, præter amari, & amare? Hic nexus uincit etiam quod natura arctius uinxit, uinculum parentum ad filios. Denique propter hoc, ait, relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit sponsæ. Vides iste affectibus, quam sit in sponsis non ceteris tantum affectibus, sed etiã seipso potentior. Adde, quòd iste sponsus nõ modo amans, sed amor est. Nunquid honor? Contendat quis esse, ego non legi. Legi autẽ quia Deus charitas est, & nõ quia honor est, uel dignitas legi, non quia honorem non uult Deus, qui ait: Si ego pater, ubi est honor meus? Verum id pater. Sed si sponsum exhibeat, puto quia mutabit uocẽ, & dicet: Si ego sponsus, ubi est amor meus? Nam & ante ita locutus est: Si ego dominus, ubi est timor meus? Exigit ergo Deus timeri, ut dominus, honorari, ut pater, ut sponsus amari. Quid in his præstat, quid eminet? Nempe amor. Absque hoc, & timor pœnam habet, & honor non habet grati. Seruilis est timor, quandiu ab amore non manumittitur. Et qui de amore non uenit honor, non honor, sed adulatio est. Et quidẽ soli Deo honor, & gloria, sed horũ neutrum acceptabit Deus, si melle amoris condita non fuerint. Is per se sufficit, is per se placet, & propter se. Ipse meritum, ipse præmium sibi est amor, præter se non requirit causam, nõ fructũ. Fructus eius, usus eius. Amo, quia amo, amo ut amem. Magna res amor, si tamẽ ad suum recurrat principiũ, si suæ origini redditus, si refusus suo fonti semper ex eo sumat unde iugiter fluat. Solus est amor ex omnibus animæ motibus sensibus atque affectibus, in quo potest creatura etsi nõ ex æquo respondere auctori, uel de simili mutuã rependere uicẽ. Verbi gratia: Si mihi irascatur Deus, nũ illi ego similiter reirascar? Non utique, sed pauebo, sed cõtremiscã, sed ueniam deprecabor. Ita si me arguat, nõ redarguetur a me, sed ex me põtius iustificabitur. Nec si me iudicabit, iudicabo ego eum, sed adorabo: & saluans me nõ quærit a me ipse saluari, nec uicissim eget ab aliquo liberari, quia liberat omnes. Si dominatur, me oportet seruire: si imperat, me oportet

Matt. 19.

1. Ioan. 4.

Malac. 1.

Luc. 1.a

Universidad de Deusto
Biblioteca

parere,& non viciſsim a Domino, vel ſeruitium exigere,uel obſequium. Nunc iam uideas de amore quam aliter ſit. Nam cum amat Deus, non aliud vult, quam amari, quippe non ad aliud amat niſi ut amętur, ſciens ipſo amore beatos qui ſe amauerint. Magna res amor, ſed ſunt in eo gradus. Sponſa in ſummo ſtat. Amant enim,& filij, ſed de hæreditate cogitant: quãdum verentur quoquo modo amittere, ipſum a quo expectatur hæreditas,plus reuerentur, minus amãt. Suſpectus eſt mihi amor cui aliud quid adipiſcendi ſpes ſuffragari uidetur. Infirmus eſt qui forte ſpe ſubtracta, aut extinguitur,aut minuitur. Impurus eſt qui, & L aliud cupit. Purus amor mercenarius non eſt. Purus amor de ſpe vires non ſumit, nec tamen diffidentiæ damna ſentit. Sponſę hic eſt,quia hoc ſponſa eſt,quæcunque eſt. Spõ ſę res,& ſpes vnus eſt amor. Hoc ſponſa abundat,hoc contentus eſt ſponſus. Nec is aliud quærit,nec illa aliud habet. Hinc ille ſponſus,& ſpõſa illa eſt. Is ſpõſus proprius eſt quem alter nemo contingat, nec filius Mala.1.c quidem. Denique ad filios clamat, vbi eſt honor meus? & non vbi eſt amor meus di- Deut.5.b cit,ſeruans ſponſæ prærogatiuam. Sed & iubetur homo honorare patrẽ ſuũ,& matrem ſuã,& de amore tacetur:nõ quia nõ amandi ſint parentes a filijs,ſed quia multi filiorum honorare parentes magis,quã amare affecti ſunt. Eſto q; honor regis iudiciũ diligat,ſed ſponſi amor,imo ſponſus amor ſolã amoris vicẽ requirit,& fidẽ. Licet proinde redamare dilectã,quidni amet ſpõſa,& ſpõſa amoris? Quidni ametur amor? Merito cunctis renũcians affectionibus alijs,ſoli & tota incumbit amori,quæ ipſi reſpõdere amori habet in redhibendo amore. Nã & cum ſe totã effuderit in amorem:quantum eſt hoc ad illius fontis perenne profluuium?

Non plane pari ubertate fluunt amans, & amor, anima & uerbũ, ſponſa & ſponſus creator & creatura,non magis,quam ſitiẽs, & fons. Quid ergo? Peribit propter hoc,& ex toto euacuabitur nupturæ uotum,deſiderium ſuſpirantis,amantis ardor, præſumentis fiducia, quia non valet ex æquo currere M cum gigante, dulcedine cum melle contendere, lenitate cum agno, candore cum lilio, claritate cum ſole, charitate cum eo,qui charitas eſt? Non. Nam etſi minus diligit creatura,quouiã minor eſt,tamen ſi ex tota ſe diligit,nihil deeſt vbi totũ eſt. Propterea(vt dixi)ſic amare,nupſiſſe eſt:quoniã non poteſt ſic diligere,& parũ dilecta eſſe, vt in cõſenſu duorũ integrũ ſtet perfectũq; cõnubiũ: niſi quis dubitet animã a uerbo,& prius amari,& plus. Prorſus,& pręuenitur amũdo, & uincitur. Fœlix quæ meruit pręueniri in tantæ benedictione dulcedinis. Fœlix cui tãtæ ſuauitatis cõplexum experiri donatũ eſt. Quod non eſt aliud,quam amor ſanctus,& caſtus,amor ſuauis,& dulcis, amor tantæ ſe renitatis,quantæ,& ſyncer itatis, amor mutuus,intimus,ualidusq;, qui non in carne vna, ſed vno plane in ſpiritu duos iungat, duos faciat iam nõ duos,ſed unũ, Paulo ita 1.Co.6.d dicente:qui adhęret Deo,unus ſpiritus eſt. Et nũc potius eam ſuper his audiamus,quã facile magiſtram de omnibus fecit,& magiſtra vnctio,& frequens experientia. Niſi forte id melius ſeruamus in aliud ſermonis principiũ,ne rem bonã coarctemus inter anguſtias huius iam propemodũ finiendi. Et ſi probatis,facio finem etiam ante finem ut famelici tempeſtiue cõueniamus eras ad delicias ſanctæ animæ, quibus beata meretur frui cum uerbo,& de uerbo ſponſo vtique ſuo Ieſu Chriſto Domino noſtro, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula. Amen.

A

Quod anima quærens deum præuenta eſt ab eo & quid ſit illa quæſitio in qua iam ab eo præuenta eſt.

Sermo LXXXIIII.

IN lectulo meo per noctes quęſiui Cant.3.a quem diligit anima mea. Magnum bonum quærere Deum. Ego hoc nullis in bonis animæ ſecundum eſtimo. Primum in donis,vltimum profectibus eſt. Virtutum nulli accedit,cedit nulli. Cui accedat quã nulla præcedit? Cui pręcedat, quę omniũ magis conſummatio eſt? Quæ.n. virtus aſcribi poſſit non quærẽ Pſ.104.a ti Deũ: aut quis terminus quærenti Deum? Quærite,inquit,faciem eus ſemper. Exiſtimo,quia nec cum inuentus fuerit, ceſſabitur a quærendo. Non pedum paſſibus,ſed Pſal.77.c deſiderijs quæritur Deus. Et utique non extendit deſiderium ſanctum fœlix inuentio, ſed extendit. Nunquid conſummatio gaudij,deſiderij conſumptio eſt? Oleum magis eſt illi:nam ipſum flamma. Sic eſt. Adimplebitur lętitia, ſed deſiderij non erit finis, ac per hoc,nec quærendi. Tu uero cogita, ſi potes,

ſi potes, quęritandi hoc ſtudium ſine indigentia,& deſiderium ſine anxietate. Alterũ profecto pręſentia, alterum copia excludit. Nunc iam uidete cur iſta præmiſerim. Nimirum, ut omnis inter uos anima quærens Deum, nec magnum bonum in magnum,ſi bi detorqueat malum, nouerit ſe pręuentã ia illo,& ante quæſitam quam quærentem. Sic enim de magnis bonis mala oriri non minima ſolent: cum facti eximij de bonis domini, utimur donis tanquam non datis, B non damus gloriam Deo. Ita profecto qui maximi uidebantur pro accepta gratia, pro nõ redhibita minimi reputãtur apud Deũ: Ego autem parco uobis. Vſus ſum modeſtio ribus uocibus, maximo, minimoq;, ſed quod ſentio non expreſi. Diſcrimen inuo lui, ipſe nudabo: optimum peſſimumq; dixiſſe debueram. Nam uere,& abſque dubio, eo quiſque peſſimus quo optimus, ſi hoc ipſum quo eſt optimus aſcribat ſibi. Nempe peſſimum hoc. Quod ſi dicat quis: abſit,agnoſco,gratia Dei ſum id quod ſum: ſtudeat autem captare glorioſam pro gratia quam accepit:nonne fur eſt,& latro. Audiat Luc.19.d qui eiuſmodi eſt: Ex ore tuo te iudico ſeruę nequam. Quid nequius ſeruo uſurpante ſibi gloriam domini ſui. In lectulo meo per noctes quæſiui quẽ diligit anima mea quæIoh.7.b rit anima mea uerbũ, ſed quæ a uerbo prius queſita ſit. Alioquin ſemel à facie uerbi egreſſa, uel iecta, nõ reuertetur oculus eius ut uideat bonã ſi non requiratur a uerbo. Quaſi uero aliud anima noſtra ſit, quam ſpiPſ.118.y ritus uades,& non rediens, ſi ſibi fuerit derelicta. Audi profugam, & deuiam, quid doleat, & quid petat: Erraui, ait, ſicut ouis,quę periit,quære ſeruum tuum. O homo redire vis? Sed ſi in uoluntate res eſt, quid opem flagitas? Quid aliunde mendicas,in quo abundas tu tibi? Palam eſt,quia iuſtus,& non poteſt,ſed ſpiritus eſt uadens,et non rediens,etſi is ſit longius agens qui nec C uult quanquam non omnino illam animã expoſitam dixerim, uel relictam, quæ reuerti cupit,& requiri petit. Vnde enim uoluntas hæc illi? Inde (ni fallor) quòd a uerbo uiſitata iam ſit,& quæſita: nec otioſa quæſitio,quæ operata eſt uoluntatem, ſine qua reditus eſſe non poterat. Sed non ſufficit ſemel quæri: tantus eſt animę langvor, tantaque in reditu difficultas. Quid.n. ſi uult? Rom.7.d Nã uelle adiacet mihi,inquit, perficere autẽ bonum non inuenio. Quid ergo ille qui de pſalmo induximus,quærit? Nõ plane aliud quam quæri,quod non quæreret niſi quæſitus fuiſſet,& rurſum non quęreret,ſi quęſitus ſatis fuiſſet. Quod & poſtulat, quære, Pſa.118.y inquiens,ſeruum tuum, ut qui dedit uelle, det & perficere pro bona uolũtate. Mihi tamen non videtur iſtiuſmodi animæ poſſe competere locus,præſens, quæ ſecundã gratiam necdum percepit,uolens quidem, ſed non valens adire quẽ diligit anima ſua. Nã Cant.3.a quomodo poteſt illi conuenire quod ibi ſe quitur,ſurgere & circuire ciuitatem, ſed & per uicos,& plateas quærere dilectum,quæ eget ipſa quæri? Faciat hoc quæ poteſt,tantum ſe meminerit quæſitam prius,ſicut, & prius dilectã,atque inde eſſe, & quod quæPſal.78.b rit,& quod diligit. Oremus,& nos charisſi mi,ut cito anticipent nos miſericordiæ iſtę, Ephe.5.a quia pauperes facti ſumus nimis,quod non de omnibus nobis dico. Scio enim quamplurimos veſtrũ ambulantes in dilectione qua Chriſtus dilexit nos, & in ſimplicitate cordis quærentes illum. Sed ſunt aliqui (quod triſtis dico) qui nullum nobis adhuc in ſe dedere indicium huius tam ſalutaris anticipationis,ac per hoc nec ſuæ ſalutis,homines D ſeipſos amantes non dominum, & quærentes,quæ ſua ſunt,non quę domini. Quæſiui (ait illa) quem diligit anima mea. Nempe huc te prouocat anticipantis benignitas il- Cant.3 lius,qui te,& prior quæſiuit, & prior dilexit. Minime prorſus niſi prius quæſita quæreres,ſicut nec diligeres niſi dilecta prius. Non in una tantum benedictione, ſed in duabus pręuenta es,dilectione, & quæſitione. Dilectio cauſa quæſitionis, quæſitio fructus dilectionis eſt,& certitudo. Dilecta es, ne ad ſupplicium potius quæſitam ſuſpiceris: quæſita eſt,ne fruſtra dilectam conquæraris. utraque tam amica comperta ſuauitas,& auſum dedit, & uerecundiam depulit,& reditum perſuaſit,& mouit affectum. Hinc zelus,hinc ardor iſtæ quærendi quem diligit anima tua, quia profecto, nec non quæſita quęrere poteras, nec non quærere quæſita nunc potes. Sed noli obliuiſci unde huc ueneris. Et ut in me potius transfigurem, quæ dicuntur (id enim tutius) tũne es,ò anima mea,quæ relicto viro tuo priore cũ quo tibi bene fuerat, primã fide irritam feciſti,iens poſt amatores tuos? Et nũc quoad libuit fornicata cum illis, forte & contempta ab illis, audes impudens,& frontoſa

Universidad de Deusto
Biblioteca

velle reuerti ad illum quem superba contẽpsisti? Quid? Digna latebris quæris lucem, & curris ad sponsum, dignior plagis, quàm osculis? Mirum si non pro sponso iudicem offendas. Fœlix qui ad hæc animam suam
E respondentem audierit. Non timeo, quia amo: quod non amata omnino non facerẽ. Itaque etiam amor. Nihil dilectæ timendũ. Paueant quę non amant. Quidni assidue inimicitias suspicentur? Ego uero amans, amari me dubitare non possum, non plus quam amare. Nec possum uereri uultum cuius sensi affectum. In quo? in eo, quòd talẽ non modo quæsiuit, sed & affecit, fecitque certam proinde de quæsitu. Quidni respondeam in quæsitu, cui in affectu respondeo? Nunquid irascetur quęsitus, qui etiam contemptus dissimulauit? quinimmo non repellet requirentem, qui & contemnentem requirit. Benignus est spiritus uerbi, & benigna nunciat mihi, intimans, & suadens de uerbi, & zelo desiderioque, quod utique sibi non potest esse absconditum. Scrutatur alta Dei, conscius earum, quas cogitat cogitationes pacis, & non afflictionis. Quidni animas ad quærendum experta clementiam & persuasa de pace? Fratres, hoc suaderi, a uerbo queri est: persuaderi, inueniri est.
Sed non omnes capiunt hoc uerbum. Quid faciemus paruulis nostris (illos loquor, qui adhuc inter nos incipientes sunt, non tamẽ insipientes) cum teneant initium sapientiæ, subiecti inuicem in timore Christi? Vnde illis inquam facimus fidem, quòd hæc ita se habeant penes sponsam, cum ipsi talia agi secum, necdum persenserint? Sed mitto eos ego ad talem cui decredere non debeant.
ier. 3. a Legant in libro, quod in corde altero, quia
F non cernunt, non credunt. Est scriptum in
Idem. prophetis: Si dimiserit uir uxorem suam, & illa recedens duxerit uirum alium: nunquid reuertetur ultra? nunquid non polluta, & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis: & tamen reuertere ad me dicit Dominus, & ego suscipiam te. Verba Domini sunt: non est fas suspendere fidem. Credant, quod nõ experiuntur, ut fructum, quandoque experientiæ fidei merito consequantur. Satis arbitror declaratum, quid sit, quæri a uerbo, & quę hæc sit necessitas, non uerbo, sed animæ: nisi quòd quę experta est, & plenius ista nouit, & fœlicius. Restat, vt sequenti tractatu doceamus sitientes animas quærere a quo quæsitę sunt, uel potius id discamus ab illa, quę hoc loco inducitur, quærens ipsum quẽ diligit anima sua sponsum animæ Iesum Christum Dominum nostrũ qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

De septem necessitatibus propter quas anima quærit verbum, quæ tandem formata accedit ad eius dulcedinem contemplandam, atque perfruendam. Sermo LXXXV.

Cant. 3. d IN lectulo meo quæsiui quem diligit anima mea. Ad quid? Dictum est, & iterare superfluũ: propter quosdam tamen, qui non interfuerunt cum tractaretur, dico aliquid breuiter, & quod fortasse ne hos quidem, qui interfuerunt, audire pigebit. Nec enim totum dici tunc potuit. Quęrit anima uerbum cui consentiat ad correctionẽ, quo illuminetur ad cognitionem, cui innitatur ad uirtutẽ, quo reformetur ad sapientiam, G cui conformetur ad decorem, cui maritetur ad fœcunditatem, quo fruatur ad iucunditatẽ. Propter has omnes causas, quęrit anima verbum. Non ambigo esse, quam plures & alias, sed hæ interim occurrũt. Poterit autẽ si cui cordi fuerit, facile alias, atque alias aduertere in semetipso. Siquidẽ multæ sunt auersiones nostræ, multæ, & infinitæ animę necessitates, & anxietatum nõ est numerus. At uerbum ditius pleniusque superabundat in bonis, vtpote sapientia uincit malitiam, unceus in bonis mala. Et nunc harũ quas posui, accipite rationem. Et primo, quod primum est, uidete quemadmodum cõsentiat ad corruptionem. Legimus uerbum in *Mat. 5. d* Euangelijs loquens. Esto cõsentiens, inquit, aduersario tuo, dum es cũ illo in via, ne forte tradat te iudici, & iudex tortori. Quid cõsultius? Verbi consilium est (ni fallor) se aduersarium protestantis, & aduersetur carnalibus desiderijs nostris, dum dicit. Semper hi errant corde. Tu uero qui hæc audis, si pauens cœperis uelle fugere a uentura ira: credo solicitus eris, quomodo huic consentias aduersario, qui tibi illã tam terribiliter intentare videtur. At istud impossibile, nisi dissentias tecum, nisi tibimet aduerseris, nisi graui, & uigili lucta tuipse cõtra teipsum infatigabiliter prælieris: postremo nisi valefacias, inueteratæ consuetudini, innatæq; affectioni.

fectioni. Id quidem durum. Si tuis attemperaueris uiribus, tale erit, ac si in uno di-
H Bitorum tuorum torrentis impetum fistere, aut ipsum denuo coneris Iordane conuertere retrorsum. Quid facies? Quære uerbũ cui consentias, ipso faciente ut consentias. Fuge ad illum qui aduersatur, per quẽ talis fias, cui iam non aduersetur, ut blandiatur qui minabatur, & sit ad immutandum efficacior infusa gratia, quàm intensa ira. Hæc prima (ut opinor) necessitas, ob quam anima incipit quærere verbum. Sed si ignoras quid ille velit, cui iam voluntate consentis, nonne & de te dicetur, Quia zelum Dei habes, sed non secundum scientiam? Et ne hoc leue existimes, memineris
Gal. 4. g scriptum, Quia ignorans ignorabitur. Scire uis quid consulam, & in hac necessitate? Quod in prima. Meo consilio nũc quoque ibis ad verbum, & docebit te uias suas, ne
Ps. 118. r uolendo quidem, sed ignorãdo bonũ dum curris contingat excurrere, & errare in inuio & non in via. Lux est enim verbum.
Ibidem. 9 Declaratio denique sermonum illuminat, & intellectum dat paruulis: Beatus es si dicas & tu: Lucerna pedibus meis uerbum tuum, & lumen semitis meis. Nec parum profecit anima tua, cuius immutata uoluntas, cuius illuminata ratio est ut bonum, & uelit & nouerit. In altero vitam, in altero uisum recepit. Nã & malum uolendo mortua erat, & bonum ignorando cæca. Iam uiuit, iam uidet, iam stat in bono, sed ope & opere uerbi. Stat manu verbi leuata ve-
1. Cor. 10. c luti super pedes duos deuotionẽ & agnitionem. Stat inquam, sed sibi putet dictum: qui se existimat stare, videat ne cadat.
Psal. 32. b I Putasne stare per se posset, quæ surgere per se non potuit? Nõ opinor. Quid enim? Verbo domini cœli firmati sunt, & terra stabit sine uerbo? Cur ergo si stare per se po-
Ibidem. 118. d terat, orabat homo de terra: Cõfirma me inquiens, in uerbis tuis? Denique, & proba-
Ps. 37. b rat. Eius ipsius illa uox fuit: Impulsus euersus sum ut caderẽ, & dominus suscepit me. Quæris quis ille impulsor? Nõ est unus. Impulsor diabolus est, impulsor mundus, impulsor homo. Quis iste homo sit, quæris? Quisque sui. Noli mirari usque adeo homo impulsor sibi est, & suimet præcipitator, vt non sit quod ab altero impulsore formides, si ipse à te proprias cõtineas manus. Quis enim, inquit, uobis nocere po-
1. Pet. 3. c terit, si boni æmulatores fueritis? Manus tua consensus tuus: si diabolo suggerente vel seculo suadente quod nõ oportet, assensum tuum tenueris, & non dederis membra arma iniquitati, nec permiseris regnare peccatum in tuo mortali corpore: bonũ te æmulatorem probasti, cui malicia omnino nil nocuit, vide ne magis profuerit.
Scriptum est enim: Bonum fac, & habebis *Rom. 13. a* laudem ex illa. Confusi sunt qui quærebãt animam tuam, tu verò cantabis: Si mei nõ *psal. 18. d* fuerint dominati, tunc immaculatus ero. *Eccl. 30. d*
Boni plane æmulatoris insigne dedisti, si cõsilio sapientis misereris animę tuæ, si omni custodia seruas cor tuum, si iuxta Apostolum teipsum castum custodis. Alioquin & *1. Co. 5. d* si uniuersum mundum lucreris, animę autem tuæ detrimentum patiaris, non plane bonum te censemus æmulatorem: quoniã quidem nec saluator. Cum igitur tres sint *Mat. 16. d* stanti imminentes stratores, horum diabo- K
lus liuore malicię, & mundus uento uanitatis, homo semetipsum pondere suæ cor- *Luc. 4. b*
ruptionis impellit. Impellit diabolus, sed non euertit: si quidem illi tuum negaueris assensum. Denique habes: Resiste diabolo, & fugiet à uobis. Iste est qui stantes in paradiso impulit inuidus, & euertit: sed consentientes, non resistentes. Iste est qui seipsum de cœlo superbus nullo impellente præcipitauit: ut scias multo magis hominẽ suo ipsius casui imminere, quem propriæ substantię pondus grauat. Est & mũdus impulsor, quia in maligno positus est: impellit omnes, sed solos euertit amicos suos, id est consentaneos sibi. Nolo esse amicus mundi, ne cadam. Nam qui uult esse huius mundi amicus, inimicus Dei constituitur, quo utique nullus grauior casus. Ex quibus satis claret quũ sit homo præcipuus impulsor sui, qui suo sine alieno impulsu cadere potest, alieno absque suo cadere non potest. Cuinam horum præcipue resistendum? Nempe huic qui eo molestior quo interior solus deiicere sufficit, cum sine ipso alij possint facere nihil. Non sine causa *Prv. 16* sapiens expugnatori prætulit urbium uirum qui animo dominatur. Multum hoc ad te, opus uirtute habes, & non quacũque, sed qua induaris ex alto. Ipsa enim si perfecta sit, facile sic animum uictorem sui, & sic inuictum reddit ad omnia. Est quippe uigor animi cedere nescius pro tuenda ratione. Aut si magis probas, uigor animi immobiliter stantis cũ ratione uel pro ratione.

Vel

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vel sic: Vigor animi quod in se est omnia ad rationē cogens uel dirigens. Quis ascendet in montem domini? Huius ad uerticē montis, id est ad virtutis perfectionē quisque conscendere adoriet̃, sciet profecto quam sit ascensus arduus, & casus concitus absque verbi adiutorio. Fœlix anima quæ angelis spectantibus præbuit gaudium pariter, & miraculum sui, ut audiret de se loquentes: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto deliciis affluēs, innixa super dilectum suum? Alioquin frustra nititur, si non innititur. Sane etiam contra se innitens imualescet, & facta seipsa validior coget pro ratione uniuersa: iram, metum, cupiditatem & gaudium veluti quendam animi currū bonus auriga reget: & in captiuitatē rediget omnē carnalem affectum, & carnis sensum ad nutū rationis in obsequium virtutis.

Quidni omnia possibilia sint innitenti super eum qui omnia potest: Quantæ fiduciæ vox, omnia possum in eo qui me cōfortat? Nil omnipotentiam verbi clariorē reddit, quā q̄ omnipotētes facit omnes qui in se sperant. Denique omnia possibilia sunt credenti. An nō omnipotēs cui omnia possibilia sunt? Ita animus si nō præsumat de se, sed si confortetur à verbo poterit utique dominari sui, ut nō dominetur ei omnis iniustitia. Ita inquā verbo innixū, & indutum virtute ex alto, nulla uis, nulla fraus, nulla iam illecebra poterit, vel stantē deicere, uel subiicere dominantē. Vis nō timere impulsorē? Non ueniat tibi pes superbiæ & manus impellentis nō moueat te. ibi ceciderunt qui operantur iniquitatē. ibi diabolus & angeli eius corruerunt, qui licet non pulsi extrinsecus, expulsi sunt tamen, nec potuerunt stare. Denique in veritate nō stetit, qui nō innixus est verbo, qui in sua uirtute cōfisus est. Et ideo fortassis sedere voluit, quia stare nō valuit. Dicebat.n. Sedebo in monte testamēti. Cęterū Deo aliter iudicante, nec stetit, nec sedit, sed cecidit: dicente dño: Videbā satanā sicut fulgur de cœlo cadentem. Ergo qui stat, si non vult cadere, non fidat sibi, sed nitatur verbo. Verbū loquitur: Sine me nihil potestis facere. Ita est, nec surgere ad bonum, nec stare in bono possumus sine verbo. Tu ergo qui stas, da gloriā Deo, & dic: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Cuius manu erigeris, ipsius necesse est uirtute tenearis. Hæc pro eo q̄ dixi opus nos habere verbo cui innitamur ad uirtutē. Nunc iam videndū est de eo q̄ ītē memorauī, per verbū scilicet nihilominus nos reformari ad sapientiā. Verbū uirtus, uerbū sapientia est. Sumat ergo anima de uirtute uirtutē, ac de sapiētia sapiētiā, & uni uerbo munus utrūque asserībat. Alioquin si aliunde aut utrāque, aut alterutrā arroget sibi: neget etiā simul, vel de fonte riuū, uel de vite vinū, vel lumen oriri de lumine. Fidelis sermo: Si inquis, in quit, indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat: & dabitur ei. Hęc ille.

Ego uero haud secus de virtute sentierim. Cognata uirtus sapientiæ est. Donum Dei A uirtus est, deputanda in donis, descendens & ipsa desursum a patre uerbi. Et si quis existimet id per omnia eam quod sapientiā esse, non inficior, sed in uerbo non in anima. Quę enim in uerbo pro eius singulari diuinę naturæ simplicitate unum sunt: unū tamen effectum in anima non habent, sed ad illius uarias, & diuersas necessitates ueluti diuersa sese participanda accommodant. Iuxta quam rationem profecto aliud est animo uirtute agi, & aliud sapiētia regi: aliud dominari in uirtute, aliud in suauitate deliciari. Licet nāque & sapiētia potēs, & uirtus suauis exīstat, ut tamen proprias quibusque reddamus uocabulis significantias, uigor uirtutē, sapientiam, placidas animi cum spirituali quadam suauitate demonstrat. Hāc puto ab apostolo designatam, vbi post multa hortamēta pertinentia ad uirtutem, adiecit, quod sapientię est: In suauitate, in spiritu sancto. Igitur stare, resistere, vim uirepellere, quæ utique in partibus uirtutis deputantur, honor quidem, sed labor est. Non est enim idipsum honorā tuum laborioſe defendere, & quiete possidere. Non est idem uirtute agi, & uirtute frui. Quicquid uirtus elaborat, sapientia fruitur: & quod sapientia ordinat, deliberat, moderatur, uirtus exequitur. Sapientiam scribe in ocio, ait sapiens. Ergo sapientiæ ocia negocia sunt, & quo ocioſior sapientia, eo exercitatior in genere suo. E regione uirtus exercitata clarior est, eoque probatior quo ocioſior. Et si quis sapientiam uirtutis amorem distinierit, non à uero deuiare uidebitur. Vbi autē amor est, labor nō est, sed sapor. Et forte sapiētia à sapore denominā B tur, q̄ uirtuti accedens quoddā uelut cōdimēto sapidā reddat, quæ per se insulsa quodammodo & aspera sentiebatur. Nec duxerim reprehendendum si quis sapientiam saporē boni diffiniat. Hunc saporem perdidimus ab ipso pene exortu generis nostri. Ex quo cordis palatū sensu carnis prævalente insecit virus serpentis antiqui, cœpit animæ nō sapere bonum, ac sapor noxius subintrare. Denique proni sunt sensus hominis, & cogitationes in malum ab adolescentia, hoc est ab insipientia primæ mulieris. Ita insipientia mulieris saporem boni exclusit, quia serpentis malitia mulieris insipientiam circumuenit. Sed vnde malitia visa est vicisse ad tempus, inde se vitam dolet in æternum. Nam ecce denuo sapientia mulieris cor, & corpus impleuit, ut qui per fœminam desformati in insipientiam sumus, per fœminam reformemur ad sapientiam. Et nunc assidue sapientia vincit malitiam in mentibus ad quas intrauerit, saporem mali quem illa inuexit, sapore exterminans meliori. Intrans sapientia dum sensum carnis infatuat, purificat intellectum, cordis palatum sanat & reparat. Sano palato sapit iam bonum, sapit ipsa sapientia, qua in bonis nullum melius.

Quam multa fiunt bona, & non sapiunt facientibus: siquidem non sapore bōni ad illa, sed aut ratione aut qualicumque occisione, seu necessitate impelluntur: & econ C trario multis quæ faciunt non sapiunt mala sed ad hæc inducuntur, aut metu, aut cupiditate rei cuiuspiam potius quā sapore mali. Qui autem transierunt in affectum cordis, aut sapientes sunt, & ipso delectantur sapore boni: aut maligni sunt, & ipsa complacet sibi malitia, etiam nulla spe alterius commodi blandiente. Malitia vero quid ni si sapor est mali? Beata mens quam sibi totam uendicauit sapor boni, & odium mali. Hoc reformari ad sapientiam est, hoc sapiētię victoriam fœliciter experiri. Nam in quo euidentius sapientia vincere malitiam comprobatur, quam cum exclusō sapore malī, qui non aliud quam ipsa malitia est, boni quidam intimus sapor mentis intima occupare tota suauitate sentitur? Itaque ad virtutem spectat, tribulationes fortiter sustinere: ad sapientiam, gaudere in tribulationibus. Confortare cor tuum, & sustinere dominum, uirtutis est: gustare, & videre quoniam suauis est dominus, sapientiæ est. Et ut magis ex proprio bono naturę bonum quodque clarescat: modestia animi probat sapientem, constantia virum virtutis q̄stendit. Et bene post uirtutem sapientia, quod uirtus sit quoddam quasi stabile fundamētum super quod sapientia ædificet sibi domum. Oportuit autem præcedere notitiā boni, quia non est societas luci sapientæ, & tenebris ignorantiæ. Oportuit, & bonam uoluntatem, quia in malenolam animā non introibit sapientia. Iam si in voluntatis mutatione reddita innotuit animę vita, in eruditione sanitas, in virtute stabilitas, in sapiētia postremo maturitas: superest vt decorē illi inueniamus, sine quo speciosō forma præ filijs hominum placere non potest. Denique audit, quia cōcupiscet rex decorem tuum. Quanta enumerauimus animæ bona dona uerbi, uoluntatem bonam, scientiam, uirtutem, sapientiam, & nihil horum uerbum rex concupiscere legitur, sed tantū: Concupiscet, inquit, rex decorem tuum.

Ait Propheta: Dominus regnauit, decorē induit. quidni imagini suæ pariter, & spō se simile cupiat indumentum: Tanto profecto sibi charior illa, quanto similior sibi. In quo ergo animæ decor? an forte in eo q̄ honestum dicitur? Hoc interim sentiamus si mēlius non occurrit. De honesto aut exterior interrogetur cōuersatio, nō quod ex ea honestum prodeat, sed per eam. Nam in conscientia, & habitatio eius, & origo. Siquidē claritas eius testimoniū cōscientię. Nihil hac luce clarius, nihil hoc gloriosius testimonio, cū ueritas in mēte fulget, & mēs in ueritate se uidet. Sed qualē? Pudicā, uerecundā, pauidam, circunspectā, nihil penitus admittentem q̄ euacuet gloriā cōscientiæ at testātis, in nullo cōsciā sibi quod erubescat præsentiā ueritatis, quo cogatur auertere facie quasi confusam, & repercussam à lumine Dei. Hoc plane hoc illud decorū est, q̄ super omnia bona animæ diuinos oblectat aspectus, & nos nominamus ac diffinimus honestū. Cū aūt decoris huius claritas abūdātius intima cordis repleuerit, prodeat foras necesse est tāquā lucerna latēs sub modio imo lux in tenebris lucēs, latere nescia. Porro effulgētē & veluti quibusdā suis radijs erūpētē mētis simulachrū corpus excipit, & diffundit per mēbra, & sensus: quatenus omnis inde reluceat actio, sermo, aspectus, incessus, risus, si tamē risus mixtus grauitate, & plenus honesti. Horū & aliorū profecto artuū sensuūque motus, gestus & usus cū apparuerit serius, purus, modestus, totius expers insolētię atque lasciuię, tū leuitatis, tū iguauię alienus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

alienus, æquitati autem accommodus, pietati officiosus: pulchritudo animæ palam erit si tamen non sit in spiritu eius dolus. Potest enim fieri ut simulentur omnia hęc, & non ex abundantia cordis taliter moueantur.

Et vt magis eluceat is animæ decor, ipsum si placet honestum in quo hunc locandum censuimus, diffiniatur mentis ingenuitas solicita seruare cum conscientia bona famæ integritatem. Vel iuxta apostolum, prouidere bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Beata mens quæ hoc se induit castimoniæ decus, & quendam veluti cœlestis innocentiæ candidatum, per quē sibi vendicet gloriosam conformitatem, nō mundi, sed verbi, de quo legitur quod sit cādor vitæ æternæ, splendor, & figura substantię Dei. Ex quo iam gradu audet quæ huiusmodi est cogitare de nuptiis. Quidni audeat, eo se nubilem, quo similem cernens? Non terret celsitudo quem sociat similitudo, amor conciliat, professio maritat. Professionis forma hæc est: Seruaui, & statui custodire iudicia iustitię tuę. Hanc secuti apostoli aiebant: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Simile est illud quod in carnali quidem dictum, Christi, & ecclesiæ connubium spirituale signauit: propter hoc relinquet homo patrē suum & matrem suā & adhærebit vxori suæ: & erunt duo in carne vna. Et apud prophetam gloriatio maritatæ: Mihi autem adhærere Deo bonum est: ponere in domino Deo spem meam. Ergo quam videris animam relictis omnibus verbo votis omnibus adhærere, verbo viuere: verbo se regere, de verbo concipere quod pariat verbo: quæ possit dicere, Mihi viuere Christus est, & mori lucrum: puta cōiugem, verboque maritatam. Confidat in ea cor viri sui, sciens fidelem, quę præ se omnia spreuerit omnia, arbitretur vt stercora ut sibi ipsum lucrifaciat. Talem nouerat de quo dicebat: Vas electionis est mihi iste. Prorsus pia mater, & fidelis viro suo anima Pauli cum diceret: Filioli mei, quos iterum parturio donec formetur Christus in vobis. Sed attende, in spirituali matrimonio duo esse genera pariendi: & ex hoc etiā diuersas soboles, sed non aduersas: cum sanctæ matres aut prædicando animas, aut meditando intelligentias pariunt spirituales. In hoc vltimo genere interdum exceditur & secedit ur etiam à corporeis sensibus, ut se se non sentiat quæ verbum sentit. Hoc fit cum mens ineffabili verbi illecta dulcedine quodammodo se sibi furatur, imo rapitur atque elabitur a se ipsa vt uerbo fruatur.

2. Co. 8. d
Sapiē. 7. d
Heb. 1. a
Psa. 118. c
Mat. 19. d
Ephe. 5. g
Psal. 72. d
Esa. 9. e
Ezech. 4. e

Aliter sane afficitur mens fructificans verbo, aliter fruens verbo. Illic solicitat necessitas proximi, hic inuitat suauitas uerbi. Et quidem læta in prole mater, sed inamplexibus sponsi lætior. Chara pignora filiorum, sed oscula plus delectant. Bonum est saluare multos: excedere autem, & cum verbo esse, multo iucundius. At quando hoc, aut quandiu hoc? Dulce commercium: sed breue momentum, & experimentum rarum: hoc est quod supra post alia memini me dixisse: querere utique animam verbum, quo fruatur ad iucunditatem. Pergat quis forsitan quærere a me etiā verbo frui quid sit? Respondeo. Quærat potius expertum a quo id quærat. Aut si, & mihi experiri detur, putas me posse eloqui quod ineffabile est? Audi expertum. Siue, inquit, mente excedimus Deo siue sobrij sumus uobis: hoc est, Aliud mihi cum Deo, solo arbitro Deo: aliud uobiscum mihi. Illud licuit experiri, sed minime, loqui: in hoc ita condescendo vobis, ut, & ego dicere, & uos capere valeatis. O quisquis curiosus es scire quid sit hoc uerbo frui, para illi non aurem, sed mentē. Non docet hoc lingua: sed docet gratia. Abscondit a sapientibus, & prudentibus, & reuelatur paruulis. Magna fratres, magna, & sublimis uirtus humilitas, quę promeretur, quod non docetur, digna adipisci quod non valet addisci, digna a uerbo, & de uerbo concipere quod suis ipsa uerbis explicare non potest. Cur hoc? non quia sit meritum, sed quia sic placitum coram patre uerbi sponsi animę Iesu Christi domini nostri, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Amen.

2. Cor. 5. d
Mat. 11. d

De cautela, & verecundia sponsæ quærentis verbum: & de commendatione verecundiæ. Sermo LXXXVI.

NOn est quod a me iam queratur cur querat anima uerbum, satis superque in intimatum fit pra. Age prosequamur reliqua præsentis capituli, duntaxat quę ad mores spectant. Vbi primam nunc aduerte sponsæ uerecundiam, qua nescio, an quicquā gratius aduerti moribus hominum queat. Hanc primo omnium liber quo dam modo in manibus sumere, & quasi speciosum quendam florem decerpere loco, no strisque apponere adolescentibus. Non quia non sit & in prouectiori ætate omni studio retinenda, quæ est certe omnium ornatus ætatum: sed quod teneræ gratia verecundię intenctiori ætate amplius pulchriusque enitear. Quid amabilius virgunculo adolescente, quam pulchra hæc & quam splendida gemma morum in vita & vultu adolescentis, quam vera & minimē dubia bonæ nuncia spei, bonæ indolis index? Virga disciplinæ est illi, qui pudendis affectibus imminens, lubricæ ætatis motus, auctisque leues coerceat, comprimat insolentes. Quid ita turpiloqui & omnia detinceps turpitudinis fugitans? fororrostinentiæ est. Nullum æquē manifestum indicium columbinæ simplicitatis: & ideo etiam testis innocentiæ. Lampas est pudicæ mentis iugiter lucens, vt nil in ea turpe vel indecorum residere atten ter, quod non illa illico prodat. Ita ex puritate malorum, & propugnatrix puritatis in natæ, specialis gloria conscientiæ, & famæ custos, vitæ decus, virtutis sedes, virtutum primitiæ, naturæ laus, & insigne totius honesti. Rubor ipse genarum quem forte inuexerit pudor, quantum gratiæ & decoris suffuso afferre vultui solet? Vsque adeo genuinum animi bonum verecundia est, ut & qui male agere non verentur, videri tamen uerecundentur, dicente dōmino: Omnis qui male agit, odit lucem. Sed & qui dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrii sunt, nocte ebrii sunt: opera nimirum tenebrarū & digna latebris tenebris occultantes. Interest tamen, quòd occulta dedecoris, quæ uerecundia horum non habere, sed prodere erubescit, sponsæ uerecundia omnino non operit, sed expuit, sed propellit. Ideirco ait sapiens: Est pudor adducens peccatum, & est pudor adducens gloriam: Quærit sponsa uerbum uerecunde quidem, quia in lectulo, quia per noctes: sed hæc uerecundia habet gloriam, non peccatum. Quærit hoc ad purificationem conscientiæ: quærit ad testimonium, ut possit dicere: Gloria mea hæc est testimonium conscientiæ meæ. In lectulo meo per noctes quæsiui quem dilexit anima mea. Verecundia tibi, sit aduertis, & loco signatur & tempore. Quid tā amicum uerecundo animo, quam secretum? Porro secretum & nox & lectulus habet. Denique orare uolentes inbemur intrare cubiculum: utique secreti gratia. Id quidem ad cautelā ne corā orantibus laus humana orationis furetur fructū, frustretur effectū. Sed doceris nihilominus uerecundia sententia hac. Quid tam proprium uerecundię quam propria uitare laudes, uitare iactantiā? Paret quòd signanter & ad uerecundiam orātibus petere secretum indixerit pudoris filius & minister. Quid tam indecorum maxime adolescenti quam ostentario sanctitatis? Cum tamen ab hac potissimum ætate aptum profecto capiatur tēporanēque religionis exordium, Hieremia dicente: Bonum est homini, si portauerit iugum domini ab adolescentia sua. Bona commendatio secutorę orationis, si præmittas uerecundiam uelcens, Adolescentiæ tuæ famæ & contemptus, iustificationes tuas nō sum oblitus. Nec modo locum & tempus obseruare oportet eum qui sibi orare uoluerit. Tempus feriatum commodius aptiusque: maxime autem cum profundum nocturnus sopor indicit silentium, tunc planè liberior exit puriorque oratio. Consurge in nocte, inquit, in principio uigiliarum tuarum, & effunde sicut aquam cor tuum, ante conspectum domini Dei tui. Quam secura ascendit de nocte oratio, solo arbitro Deo, sanctoque angelo qui illam superno altari suscipit præsentandam. Quam grata & lucida uerecundo colorata rubore. Quam serena & placida nullo interturbata clamore uel strepitu. Quam denique munda atque syncera nullo respersa puluere terrenæ solicitudinis, nulla aspicientis laude seu adulatione tentata. Propter hoc ergo sponsa non minus uerecundè quam cautè & lectuli secretum petebat & noctis, orare, hoc est uerbum quærere uolens. Vnum est enim Alioquin non recte oras, si orando præter uerbum aliquid quæras, aut quod propter uerbum non queras, quoniam in ipso sunt omnia. Ibi remedium uulnerum, ibi subsidia necessitatum, ibi refarcitus defectuum, ibi profectuum copię, ibi denique quicquid accipere uel habere hominibus expedit, quicquid decet, quicquid oportet. Sine causa ergo aliud a uerbo petitur, cum ipsum sit omnia. Nam & si ista temporalia, cum necesse est, postulare uidemur, si uerbum ita causa est (ut quidem dignum est) non utique illa, sed hoc potius quærimus, propter quod alia postulamus. Norunt hoc

Mat. 6. a

Thren. 3. c

psa. 118. e

Thren. 2. f

L.

qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui omnem usum harum rerum ad promerendum verbum dirigere consueuerunt. Non pigeat tamen scrutari adhuc secreta lectuli huius & temporis, si forte in his aliquid lateat spirituale, quod uenire ad medium prosit. Et si placet sentire lectuli quidem nomine humanam figurari infirmitatem, nocturnis autem tenebris, ignorantiam æque humanam, cõsequens est & congruum satis ut Dei uirtus & Dei sapientia M verbum, contra utrunque originale malũ instantius requiratur. Nempe quid conuenientius quàm vt infirmitati virtus, ignorantiæ sapientia opponatur? Et ne quid simpliciorum cordibus de hac interpretatione refideat dubium: audiant quid super hoc sanctus propheta dicat: Dominus opẽ ferat illi super lectum doloris eius: uniuersum stratũ eius versasti in infirmitate eius. *psal. 40.a*

Atque id quidem de lectulo. Iam de ignorantiæ nocte quid manifestius quam quod in alio identidem loquitur psalmo: Non scierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant? pro certo exprimens ipsam in qua nati sunt totius humani generis ignorantiam. Ipsa est (ut opinor) cui se beatus Apostolus & fatetur natum, & gloriatur ereptum, dicens: Qui eruit nos de potestate tenebratũ. Vnde & dicebat: Non sumus filij noctis neque tenebrarum. Item ad omnes electos: Vt filij, inquit, lucis ambulate. *psal. 81.a* *Colo. 1.b* *1. Thes. 5.b* *Ephe. 5.b*

Expliciunt sermones LXXXVI. beati Bernardi super Cantica; quos morte preuentus non compleuit.

DEVOTI PATRIS
DOMINI GILLIBERTI ABBATIS
DE HOILANDIA IN ANGLIA,
ORDINIS CISTERCIENSIS SERMONES SVPER Cantica canticorum, ab eo loco, quo beatus Bernardus morte præuentus finierat, insequendo de vicino eiusdem Bernardi spiritum & stylum, incipiunt fœliciter.

SERMO PRIMVS.



VARII sunt amãtium affectus, quia casus varii. & ideo sponsæ verba aliquotiens interrupta videtur, sicut ipsa dilecto suo, uel ex uoto fruitur, uel præter uotum traudatur. nunc vt super mõtes B reuertatur inuitat: nunc in lectulo quærit elapsum. Quam assignabis consequentiæ seriem? Quæ docebitur ordinis ratio? Nõ videtur ratio, sed interruptio. Vota amoris non vniformia. Ideo sermo serie non tenetur. Affectus in amore loquitur, & verba interrumpit: quia nec ipse sibi semper in vno statu cohæret. Iure & ipse sponsus, hinnulo comparatur sic saliens, & sic fugiens dilectam. Varietas hæc nec consequẽtia, nec ratione caret. Verba tam subito cõmutata cõtinuationem seruant, dũ affectuũ ordini seruiũt. Videte iam quæ sit in hac varietate series continuationis. Elapsus erat dilectæ suæ super mõtes quasi hinnulus vagus & uolatus, & ipsa ad se relapsa de montibus illis in quibus mirabiliter illuminat erat, & illustrata visione dilecti. De montibus, inquã, illis ad cõuallem lachrymarũ, ad lectũ doloris relapsa, ad lectum & ad noctem de montibus luminosis. Quidni sic recidat ipsa, vbi sic recedit dilectus suus? Ipse enim sponsæ suæ salus, & illuminatio. Ideo recedente ipso, illa recidit ad lectum infirmitatis, & ignorantiæ noctem. Iam versatur super stratũ infirmitatis suæ. Super hunc tamen stratũ memoratur dilecti, & iam non in matutinis, sed in nocte meditatur in ipso, quærens quem diligit anima sua. Non pigre agit in hoc lecto ad quem relapsa est. Non fastidit, non delectatur in lecto concupiscentiæ, sed magis reluctatur memorata dilecti solius: non obnoxia infirmitati, sed charitati. Sic interpretatur cui sic vide C tur. Ego tamen non hic accipio lectum doloris, nisi forte doloris illius, quẽ amor parturit de absente sponso: delicari videtur vel le magis quam sanari, & amicum quæsisse, non medicum. Iuxta hunc sensum sic continuare potestis. De montibus se raptim cõtulerat ad lectulũ sponsæ, vbi illa exercitata & deficiens vbertate delectationis obdormiuit exhausta inter amplexus dilecti. Oblectata abdormiuit somnum dulcẽ, sed expergefacta nõ inuenit illum hæc mulier delicia rum in manibus suis. Gaudia itaque illa gaudia ineffabilia silentio transiens in hanc tamen vocem erupit: In lectulo meo per *Cantic. 3.a* noctes quæsiui quem diligit anima mea. Pro continuatione nunc ista sufficiant. Iam verba singula cõsideremus. In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea. Dulce satis est te bone Iesu quærere, dulcius tenere. In vno pius labor, in altero perfecta lætitia. Dulcis itaque est attrectatio. Nam *Matt. 9.c* & ipse tactus fructu non caret. Mulier illa euangelica fœlici furto attigit fimbriam Iesu, & statim stetit in illa fluxus sanguinis, fluxus carnalis illecebræ, carnalis delectationis, & curæ, & restricta, & desiccata sunt quę prius in illa fluida erant, & totum hoc contingit ex contactu

Universidad de Deusto
Biblioteca

tactu simbriæ. Quid si caput ipsum amplexari contigisset? Non modo liaret, & exsiccaretur sanguinis fluxus sed emanaret impetus fluminis illius quod lætificat ciuitatē Dei. Bonus ergo tactus, sed attrectatio melior. In turba, in publico vix tangitur tesus. Ideo sponsa quæ non tantum tangere, D sed amplexari, & attrectare verbum vitæ desiderat, deuitans publicum secretum elegit, secretum, & lectuli, & noctis. Bonum opus vel quærere Iesum vel tenere, sed opportunitas, & loci, & temporis huic adhibenda est operi: & quæ maior, & accommodatior ad usum amoris, quam lectuli & noctis opportunitas: Nisi quieta mente quæri non potest delectatio sapientiæ, nec in tranquillis in illam aspectus dirigitur. Nihil inquinatum incurrit in illam, nec impacatum quidem. Illa vero in animum quietum, & purum vltro incurrere solet, & gratis influere. In psal. 75. a pace enim factus est locus eius, & habitatio eius in Sion: hoc est in speculatione. Pax præponitur quasi præparatio quædā speculationis. Oculus turbatur vel ita vel cura, quomodo lucem illam inaccessibilem intuebitur, quæ nisi serenis non attingitur mentibus, nec illi tamen semper ad libitū? Quid, psal. 4. b inquies, paci ad lectulum? Multum plane secundum hunc modum quod sicut in lectulo, sic in pace dormitur, & quiescitur. In pace, inquit, in idipsum dormiam, & requiescam. Quidni libenter requiescat anima sancta, vbi locus est dilecti? In pace enim locus eius. Ideo hunc tibi locum primo acquire vt in eo quem diligit anima tua vel ad lapsum teneas, vel elapsum requiras. In lectulo enim, & secreta quadam mentis quiete potest inuestigari liberius, inueniri citius, & tutius teneri, forte, & diucius, si tamē potest diu morari in deliciis illi quæ fere solēt in ipsr intercidi principijs. Nam, & hæc E velut inter ipsos elapsa amplexus, & fugientes insectatur delicias, dilectum rursus anxius quærit, & hoc in lectulo. Bene collocaris in lectulo, si ocio quodam ab occupationibus mens tua libere feriatur. Libertate, & ocio quid accommodatius ad usum amoris? Et libertas illecebram parit. In ocio, & expeditur affectus, & non parum impenditur illi. Sic est. Quando fuerit expeditor animus, tanto quidem impensior erit in illud quod amat. Viu euenit ut cum fuerimus ocio redditi tunc sentiamus acriorem mortium amoris diuini. Econtra in sensibilem pene reddit affectū frequens cura mundi, & quasi callum quendam mentis obduxit. Animum cura implicat, quies explicat. Explicita desideria in quæ putas incrementa se dilatant? Videsquanta bona continentur in lectulo? Quies, libertas, illecebra. In lectulo enim quietis, & incunabulis vota magis marcescunt. Locus accommodatus oblectamento charitatis sponsam, ad quærendum vrget ardentius. Illic enim ægrius caret dilecto, vbi poterat vberius frui. In lectulo, inquit, meo, & per noctes. Quæ per noctes quærit, non videtur mihi tam aspectus quam amplexus sectari. Tenere magis optat quam intueri. Bona quidem visio est, sed adhæsio arctior. Nam 2. Co. 6. d qui adhæret Deo, unus est spiritus. Melior tamen utraque. Nam coniunctæ vicissim incrementis se cumulant gratiarum. Vtraque si te apprehensurum non arbitratis, sectare tu quod sponsa sectatur. Amplexus F quære dilecti, ignorantiæ tuæ nox, imo noctes ignorantiarum tuarum serenam tibi visionem admit secretorum cœlestium. Tu suauia sequere. Quære, ut persentias illa, si scire non potes. Nox non præscribitur Cant. 2. a delicijs, nam & ipsis aliquoties illustratur. psa. 138. d Nox, inquit, illuminatio mea in deliciis meis. In delicijs, aft non in scientijs. Ita & tu noctem si non potes scientijs, pertenta illuminare delicijs. Quicquid hic videmus per speculum, & in ænigmate, totum in nocte est. Et in hac nocte potest Iesus meus magis dulci quodam affectu suauiter sentiri, quam sciri ad purum. Deo etsi nondum ad contuitum admittitur, contactum tamē sectatur, dilectum in lectulo, & per noctes quærens. Quid si ad inuentionem dilecti, & nox operatur? Cooperatur plane, & accōmodate satis. Sicut in lectulo sanctę quietis accipis ocium, sic oblionem quandam intellige in nocte. Vtrunque sapientiæ, & contemplationis negocio opportunitatem Eccl. 38. d ministrat. Nec Salomon vult te scribere sapientiam, nisi in tempore ocij. Nec paulus philip. 3. c in anteriora extenditur, nisi prius eorum, quæ retro oblitus. Miratis, quod bona nox, & dies malas est? Dicm hominis, inquit, pro Hiere. 17. b pheta, non concupiui. Nescio quo pacto sibi aduersantur, & alterutrō se obscurant dies Domini, & dies hominis. Siquidem dum alter exoritur, alter recoditur. Diem inquit, hominis non concupiui, hoc est humanum fauorem, hominum gloriam, & in-

ter reliquos, imo præ reliquis spectabilis videri. Recte hāc diem propheta abiurat, quæ perturbationis ministrat materiam. Melior ergo hæc nox die. siquidē nox a perturbatio ne abscondit, dies exponit. Deniq. primi parentes nostri statim, ut eorū oculi in hanc G aperti sunt lucem, erubescentes confundebantur. Quanto fœlicius clausa prius tenue re lumina, & meliori cooperta nocte, pecca ti pruriginem nescientes. Abinde sumpsit hic malus dies originem, qui uitiorū denudauit semitas, illicientes species demonstrauit, oculo cōcupiscentiæ solicitantem ingessit materiam. Heu me quomodo, me circun fulget dies ista, quomodo affectum meum ab se abripuit, quam claro uersatur lumine ante mentis oculos. Et quidem satis importune procax simul, & impudica. Nusquā fere declinandi, nusquam diliteſcendi copia, nullæ satis tutæ sunt latebrę. Ita ubique erumpunt, & emergunt in cogitatum cuncta, quæ spiritum, uel turbent, vel deturpēt, siue diligenter attrectata, siue tracta leuiter. Licet enim animus castigatiore repellat illa propositio, solo tamen irruentium cogitationum sordidatur attactu. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab illa. Denique secundū Eccl. 13. a legis scita quarundam rerum tenuis etiam inquinat attactus. Non imputantur cum uolenter importantur, culpam non inferūt tales cogitatus, aliquam tamen iniuriam irrogant affectaræ mundiciæ. Quid cum se contemplantis animo corporeæ offerūt imagines? Forte carnalem appetitum non prouocant, sed tamen spiritualem tardant intuitum. Alia turbant, alia deturpant, alia tardant, hoc est lacerant, allicunt, illidunt. Nō ne melius huiusmodi omnia obscurari, quā H illustrari, cæca oblionis inuolui caligine, quam memoriter recenseri? Bona ergo nox quæ prudenti oblione dissimulat omnia temporalia ad illum, qui æternus est quærendum, tempus expediens, & explicans occasiones quę mundi concupiscentiā abscondit, curam, cogitatum. Hoc est enim mundū habere absconditum, uel mundo absconditum. Sic etiam absconditi poterimus in absconditō tuæ Domine. Non dico plena notione, sed tamen tota deuotione, & libera inuestigatione, & aliquanta inuētione. Hāc absconsionem, hoc secretum, has latebras quibus mundani dici declinamus, uel amorem, vel imaginationem, quibus humanū diem, aut ablatū non repetimus, aut oblatū respuimus noctis nomine appellari nunc a sponsa crediderim. Denique in superioribus dicit. Sub vmbra eius quem desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Fructus iste suauiter pascit, si tamen prius vmbra protexerit. Bona vmbra, quæ carnis prudentiam obscurat, concupiscentiam refrigerat. Intelligis, quę sit vmbra? Inde tibi refulget occasio, quomodo, & hic noctem intelligas, nisi quod quæstam occultiores latebræ, & magis abditæ, & accommodatę magis ad inuestigationis, & contemplationis vsum sub noctis exprimuntur, quā sub vmbræ vocabulo. In umbra, rerum uisibilium oblionem aliquantū accipe: in nocte omnimodam. Quis mihi dabit sic aduesperascere? Quis, inquam, dabit mihi, ut rerum temporalrū memoria oblionis huius vergat in vesperam? Bona quidem nox, quando imaginationes vanæ animum, non ue- I xant, nec uersantur in eo, quando absconditæ sunt ab oculis quærentis dilectum. Dilectio ipsa hanc noctem inducit, quæ reliqua omnia, nec respicit, nec nota reputat, dum ad illum quem diligit intēta suspirat. per noctes, inquit. Multæ sunt noctes eius, nec est una nox illi iugis, & continua. Noctes eius frequenter interpolantur absentia sponsi. Cum adest, lux est: cū abest, nox est. Ideo multæ sunt noctes sponsæ: quia multi sunt elapsus spōsi, multæ latebræ. Beata plane, quę dilecto adhæret tota die, & quærit illum totis noctibus. Prouocēt studium tuū Thre. 2. f qui audis ista, & instructus exemplo sponsæ consurge, & tu in nocte in principio uigiliarum tuarum, & effunde cor tuum, vt liquefiat, & currat, & decurrat, usque in conspectum Dei tui. Illa liba principia uigiliarū tuarum: nihil in te peregrinæ curæ decerpant. Quære per singulas noctes dilectum tuū. Quid dico per singulas? Totas noctes in hoc opus continua. Ne cesses, & ne quiescas, donec egrediatur, ut splendor dilectus tuus, & ut lampas accēdatur tibi. Tunc poteris, illud Pauli dicere: Nox præcessit, dies au- Rom. 13. d tē appropinquauit. Nā quod sequitur. Abijciamus opera tenebrarū, huic non potest nocti adaptari. Nescit enim hęc nox opera tenebrarū, sed magis lucē ministrat ijs, qui permanent in agone quodam quærendi dilectū. Bona quidem nox, quando absconderis a conturbatione, & ab incursione imaginationum. Et quamuis nondū absconderis in abscōdito facici dilecti tui, bonū tamen est

Universidad de Deusto
Biblioteca

K vt abſcondatur tibi facies,& pompa inaniú & carnalium cogitationum. Nox eſt, ut illas non attendas,non uideas : ſed tamen in hac nocte non extinguetur lucerna tua , ut dilectum quæras. Vtinã ego tales mihi poſſim noctes numerare,tam latebroſas , & tã luminoſas. Et quis noſtrũ gloriabitur omnes ſe tales noctes habere? Quiſquis eſt, fœlix eſt , cui omnes noctes in uſum talem decurrunt, qui in occulto ſuo nihil agit occultatione dignum. Vnuſquiſque ſuam conueniat conſcientiam. Quid enim mihi aliorũ percutere conſcientiam infirmam? Nõ percutio,nec diſcutio quidem:& ſi infirma eſt, fœda ſaltem non ſit. Non agat in occulto nõ cogitet quidem,quę turpe eſt,& dicere. Ad talem ſtratum reſus declinare non nouit .

Offendit illum,& fugat confuſa conſciẽtia . Confuſio conſcientiæ nõ inuitat illum, ſed
1.Tim.1.b magis euitat. Charitas autem de corde puro , & cõſcientia bona,ipſa eſt,quę quærit.
Cant.3.a Sic habes. Quęſiui quem diligit anima mea. Nihil bona tutius conſcientia . Bona conſcientia audet,& charitas ardet. Illa nõ formidat,iſta inflãmat. Illa pro dilecto non confunditur:iſta confidit ſuper dilecto. Magna uis amoris. Alieno non nititur ſuffragio,proprijs contenta meritis. Semper amari ſe præſumit,quę amare ſe ſentit. Denique non reſpectis alijs maieſtatis nominibus,ſolum ſponſa dilectum memorat, quæ ſingulariter intus tolerat æſtum amoris. Hoc autem attendendum,quam frequenter dilecti recenſet vocabulum quocũque ex myſterio.

I. Dilectus meus candidus, & rubicundus, &
Can.5.c tales eſt dilectus meus:& in præſenti. Quẽ
ibid.3.a diligit anima mea . Magna certe ſermonis huius gratia . Nec mirũ ſi frequentatur in ore,quod in corde feruet. Ideo anima commemorat. Non enim uerbo tantum diligit, ſed uoro:nec ſolo actu, ſed magis affectu . Quid uero ſibi uult, quòd animam non ſpiritum dicit? Forte quia dilecto quem adhuc quærebat,nondum adhęrebat . Qui enim
1.Co.6.d adhæret Deo,vnus eſt ſpiritus. Et quidem nuſquam in toto hoc cantico ſpiritum nominat,ſed anima mea liquefacta eſt, & ani-
Can.5.c ma mea conturbauit me : & hoc ipſum frequenter. Quem diligit anima mea. Id quoque fere,nuſquam, niſi cum abſentem quærit,vel abeſſe quæritur. Solent his nominibus gradus quidam diſtingui animæ perfectioris,& minus perfectæ. Apoſtolus dicit.
1.Co.2.d Animalis homo non percipit ea,quæ ſunt ſpiritus Dei. Ego animam hanc ita amantẽ & æſtuantem,ſeruentem & quærentem nũquam non ſpiritualem dixerim. Quippe quæ licet nondum plena uiſione, voto tamẽ propenſiore illi adhærebat. quem uehementer diligebat. Poſſumus autem non inconuenienter,ſicut in ſpiritu ſubtilem,& attenuatum intellectum,ſic in anima ſuauem, & teEzec.11.d nerum affectum recipere . Per prophetam in promiſſione Dominus dicit. Dabo uobis cor carneũ. Si ergo carnis nomẽ in bono alicubi accipitur,cur nõ magis animę? Ego beatam hanc animã(vt licenter loquar)non lapideam,ſed carneam magis iudicauerim,& nihil habentem in ſe rigoris,uel duritię: ſed mollem,teneram,tractabilem,& ſenſibilem ad ſingulos diuini verbi aculeos . Denique quæ dicat . Neque caro mea æmea eſt, ſed quam ſpiritualis pertranſeat gladius,& charitate ſe vulneratam gaudeat. Iuro ergo animam ſuam diligere dicit, exprimere uolens intimam quandam,& uiuidam,& animatã affectionem erga dilectum ſuũ Ieſum Chriſtum dominum,qui uiuit,& regnat in ſecula ſeculorum. Amen. M

Sermo ſecundus .

SVper heſterno capitulo hodiernum vobis inſtauramus conuiuium. Nec enim ibi cuncta dicta ſunt,quę dicenda occurrũt. Quædam vero,nec tacta quidem ſunt. Illa hoc ſermone diſcutienda ſuſcipimus, ideſt, cur dicat in lectulo, & non in lecto, & cur in lectulo meo Nam alibi lectulum noſtrũ dicere conſueuit . Hæc reputate vobis in ſortem:Si quid autem nouæ diſputationis, ſuper ijs,quæ iam diſcuſſa ſunt adiecero, in lucri rationẽ(vt ſic dicam)referte. Quid putatis myſterij ſignat hoc ipſum,quod dicit,in lectulo, laudisne aliquid occultæ continet,aut ſuggillationis? Et ſi utrunque poteſt,libentius tamen hic laudem accipio,& ideo primitus in hunc ſenſum inflectamus ſermonem. Ego plane in hoc verbo coarctationem, quandam intelligo , ut ſoli ſecum dilecto ſufficiat. Cur enim non in bono coarctatio accipitur,ſi ſtrati dilatatio in opprobrium uertitur? Dilataſti, inquit, Dominus A
Eſa.57.b per prophetam, ſtratum tuum,iuxta me ſuſcepiſti adulterum . Vides quomodo obiurgando , & exprobando ſtrati dilatatio obijcitur animæ adulteræ. Bonũ eſt ergo nõ dilatare,

dilatare, ſed magis contrahere ſtratum cogitationis, & corpis lectulum . Ideo ſponſa iu
Ps.38.c te ſibi applaudit de lectulo. Coangustatum eſt,inquit propheta,ſtratum,ita ut alter decidat : & pallium breue utrunque operire non poteſt . Vtrunque,id eſt uirum,& adulterum. Breue enim & anguſtum eſt cor hominis ad concipiendas Dei uerbi delicias, etiam cum in illas totum extenditur . Quomodo non multo breuius ſi fuerit ad alia diſtentum ? Sufficiat dilecto tuo,uel breuitas iſta. Noli illa magis breuiare, lectulum communicando alteri. Bona quidem hæc breuitas lectuli , quæ neſcit niſi dilectum ſuum , id eſt Chriſtum ſuſcipere . Eſt enim breuitas , quę non niſi illum ſuſcipere nouit : & eſt breuitas , quæ illum plene ſuſcipere nequit. Illa charitatis eſt, & diſciplinæ: hęc uero infirmitatis, & naturę . Vtraque breuitas intelligi poteſt in lectulo , uel qua cum dilecto plures non ſuſcipit, uel qua nec illũ plene. Magna certe uoluptas lectuli, ſed magna breuitas , & ideo bene lectulus magis
Prou.15.b quam lectus dicitur. Delectabilis lectulus eſt de quo legis in prouerbijs: Secura mens quaſi iuge conuiuium . Foris nox, foris turbatio, ſed tranquillitas intus quaſi quietis lectulus quidam. Non eſt hic illud lamentabile dicere: Foris interficit gladius, & domi
B mors ſimilis eſt. Imo ſi foris gladius eſt, intus gaudium. Spe,inquit,gaudentes , in tri-
Rom.12.c bulatione patientes . Ad noctem tribulatio refertur,ad lectulum ſpes,& gaudium: Forte propter hoc non lectum , ſed lectulũ appellat, parco uocabulo quoniam totum gaudium noſtrum fere in ſpe eſt adhuc, & ex parte. Bonus ergo lectulus,cõſcientiæ quies
Eſa.57.d & mũditia. Cor impij quaſi mare feruens quod quieſcere non poteſt , ſed redundant fluctus in conculcationem,& lutum. Eſt ergo cor impij turbulentũ, & tabidũ & lutoſum, & ſecũ ſemper colluctans . Si quidẽ nõ eſt pax impijs. Regnũ uero Dei iuſtitia eſt, & pax. In pace,inquit,in idipſum dormiam
Ibidem. & requieſcam,quoniam tu domine ſinguPſal.4.c lariter in ſpe conſtituiſti me. Vtrunque complectitur ſpei nomen , & lectulum, & gaudium, quia in ſpe gaudemus , & in ſpe requieſcimus . Sed unde ſpes niſi de ſecuritate conſcientiæ? Iure lectulum dixerim mentem ſecuram,& liberam. Securam propter conſcientiæ bonum. Liberam autẽ a tentatione. Liberam ab exteriore occupatione. Liberam a leui cogitatione. Quanta tamen eſſe poteſt in hoc corpore quies , & libertas mentis? Breuis,& exigua,& lectulo ſimilis anguſto. Multum inde decerpit recipiendi neceſſitas corporis, multũ conquirendi, quæ neceſſaria ſunt cura multũ conſumẽdi hora , multum animę caſus immineus , multum cauſa latens. Gloria noſtra hæc eſt, 2.Co.1.c
inquit . Paulus, teſtimoniũ conſcientiæ noC
ſtræ. Suaui certe ſe collocarat in lectulo: Ni- 1.Co.4.c
hil, ait, mihi conſcius ſum. Sed quantum illum dilatat,& extendit, magis illum arctat, & contrahit. ſed in hoc, inquit , iuſtificatus non ſum: qui autem iudicat me , dominus eſt . Vides quomodo Paulus audet , & di- *Ibidem.*
cit: Cor noſtrum dilatatum eſt. Vides quomodo gloriam , & teſtimonium conſcientiæ, diuinæ coarctat reſpectus ſententiæ. Be ne ergo lectulus mens ſecura , ſed minime ſuperba, quieta non elata, bona de ſe ſentiẽs, ſed alta non ſapiens , magis autem ſuſpectã ſemper habens incerti noctem iudicij. In lectulo, inquit, per noctes. Multæ noctes , ſed *pſal. 33.d*
unus lectulus. Multæ enim tribulationes iuſtorum, ſed tamen quaſi non ſenticntes, nec reſpicientes uno dormiunt, & requieſcunt in lectulo , in ea in qua uocati ſumus una ſpe uocationis noſtræ . Tranſit nox, & nox ſed illi nõ deſerunt trãquilitatis ſuæ lectulum, donec tota trãſeat iniquitas. Multæ noctes, & alte tenebræ : ſed tamen ab altitudine noctis non timent nec turbantur : quia ſperant in domino, nõ timẽt a noctibus, qui in huius ſpei lectulo, quieſcũt. Nã et ipſe nouit dare carmina in nocte tribulationis : & in nocte mandat canticum eius . Accepiſtis *pſal. 41.b*
quare ſponſa dicit noctes, & quare plures : quare lectulus dicatur, & quare unus. Nunc accipite quare dicat ſponſa, in meo. In lectulo ſuo, & quaſi ſingulariter ſuo eſt, quandiu ſingulariter in ſpe eſt . Cum uero ad ſpem res acceſſerit, uel magis ſucceſſerit ſpei, cum iam ex parte tenuerit dilectum, nõ iam ſuus eſt hic lectulus ſponſæ, ſed magis communis ſponſi, & ſponſæ . Suus eſt, cum quaſi ſola ſine dilecto quieſcit . Communis eſt cum ipſe adeſt . Suus eſt ſponſę, cum quietatis, & pacatis: & compoſitis moribus intra D
ſe collecta quieſcit . Communis eſt, cum iam incipit oblectari ſponſo. Forte eſt, & aliquis proprius ſponſi, quando ſui oblita penitus , & ſe exuta tota tranſit in ipſum , & quaſi induitur ipſo dilecta ipſius. In lectulo ſuo , nec effluit extra ſe, nec turbatur in ſe . In lectulo cõmuni affluunt illi deliciæ quæ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dam de præsentia spōsi. In illo qui solus est, sponsi amoris exagitata incendio ebullit, & excreſcit effusa, & effluens. Tota transfunditur in ipsum, & in similem absorbetur qualitatem. In primo penes se est: in secundo penes illa sponsus. In tertio penitus est ipsa penes ipsum, & si dici potest, nō est nisi ipse. In primo quærit: in secundo adhæret: in tertio unitur illi. In primo tranquillitatem propriam possidet: in secundo quandam meretur communitatem cum dilecto: in tertio assumitur, & absorbetur in quandam charitatis, & gratiæ unitatem. Melior hic lectulus tertius quam secundus, quanto expressior est unitas quam communitas.

Bonus tamen primus, per quem ad istos paratur accessus. Quòd si ad carnalis infirmitatis illecebras lectuli sensum deflectere uelis: nec erras, nec laboras sic assignando. Solius enim sponsæ sub hoc intellectu lectulus est, nec communicatur sponso. Nā & si nouimus Christum secundum carnem, secundum carnis concupiscentiam tamen non nouimus. Communis quidem carnis natura, sed non est communis illi carnis illecebra.

E Non resutauit lectum doloris nostri, sed nō se reclinauit usque ad sensum delectationis nostræ. Ideo cum istum designat, in lectulo meo dicit: non communiter, in nostro. Alibi siquidem legitur: Lectulus noster floridus:

Cant. 1. d Qui communis est, floridus est, uetustatis nihil habens, nil corruptionis. Quando uero proprium suum lectulum dicit, nulla ibi fit mentio floris. Suus sponsæ hic est, sed insuauis est: non floridus: sed horridus illi uidetur. Dura satis conditio, si uel sola corruptio foret: nunc uero ad infirmitatem accedit aduersitas, duplicatum incommodum, lectulus, & nox infirmitas, & aduersitas. Sed magna uis amoris, quem neutra compescit, nec illa innata, nec ista illata. Non enim lectulo tenetur, uel terretur nocte: sed in lectulo suo, & per noctes quærit quem diligit anima eius. Claustralium uidetur uox ista, maxime fratrum qui, & quieti a solicitudine, & quasi perditi, & abscōditi sunt in multitudine, habentes in altero lectulum, in altero noctis obscurum. Quodammodo enim absconditur cuiuslibet quamlibet excelsa conuersatio, ubi in æqualem altitudinem tota se fratrum numerositas attollit, iuxta

Isa. 50. d illam de saluatore prophetiam: Ambulant in tenebris, & non est eis lumen, sed humanæ laudis lumen, ut liberius sperent in nomine domini, & innitantur super dominū suum. Quorum absconditus est uultus eorū. Vnde, nec reputauimus eos, imo qui seipsos intus non reputant, qui se mundi ad usus foris non aptant, qui nec hominum ab ore gloriam exoptāt sed illam, quę ex solo Deo F est, iuxta quod legitur: Ego gloriam meam non quæro. Et qui gloriatur, in domino Ieam. 1. glorietur: hoc est, non pro donis domini in 3. Cor. 10. hominum fauore quiescat: nec finis huius admixtione, spiritualis gloriæ adulteret, in aliquo gaudia, sed illi referat gratiā, & quærat in illo gloriam: hoc est enim ipsum quærere. Habet iste in tranquillitate lectulum, in humilitate noctem. Non illum mordaces curæ circunuolant, inquietudinum non exasperant iniuriæ: sed totum lectulus, & nox, totum pax, & quies, & latebræ. Nunquid satis est? Fortasis satis, sed laboranti, non satis amanti. Dulcis enim laboranti somnus. Eccl. 5. a Amantis anxietas illum dormire non finit, somnolentiā excutit, uigilias inducit. Amor de quiete ipsa inquietior redditur. Quiescit tentatio, quiescit occupatio, quiescit afflictio, sed quiescere dilectio nescit. Tunc magis uires exercet dulce incēdium, & flamma uorax de latibulis euadens uacuo liberius euagatur in animo, altius possidens, & latius depascens. Occasione accepta suum nescit amor non exercere negocium. Semper enim quem amat, uel præsente eo se oblectat, uel absentem desiderat. In die, inquit, tribulationis meæ Deū exquisiui manibus meis. Longe differentior, quærendi ratio nunc a sponsa proponitur. Illam non impellit afflictio, sed trahit affectio. Ille in psal. mo quærit aduersus tribulationem: ista ad amoris usum, & oblectationem. Ad hoc enim refert, & quietis lectulum, & noctis latibulum: ut quem diligit, & inconcusse recolat, & dulciter sentiat. Ergo multo potior G diligente quam indigente quærendi ratio quanuis iure dici possit, quòd sancta quandam semper eget amor auaritia. Semper enim ad secretoria exæstuat, & quæ tenet nō reputans uolubili se raptat in anteriora rotatu, & uitalis instar rotæ spirituali leuitate ad superiora toto conatu attollitur de terra uix paululum aliquid attingens. Denique in Paulo nondum se comprehendisse arbitratur, sed ipse ad anteriora extensus, quasi rationalis rota sequitur quo illum rapit spiritus feruentis desiderij. Siquidem, & cum consummauerit homo, tunc Eccl. 18. a

incipiet

incipiet. In præsenti quoque sponsa dum tenet lectulum, non hoc contenta, ardentius quærit dilectum. Ille illi lectulus: ille dilectus. Lectulus dum infirmam & fatigatam suscipit: dilectus dum inflammat & succendit. Lectulus & dilectus, quia quę scit in illo, & concupiscit & deficit in ipsum. Miratis quod dico lectulum? Audebo & adiiciam vilius aliquid, imò sublimius super omnem gloriam laudis eius. Quanto enim pro me egit viliora, tanto bonitatis suæ dedit indicia maiora. Ipse paruulis lectulus, ipse pullis est nidulus. Etenim passer inuenit sibi domum, & turtur nidum vbi ponat pullos suos. Vis audire qualis lectulus? Iacta cogitatus tuos implumes adhuc & infirmos in domino, & ipse te enutriet donec formetur & firmetur Christus in te, & occurrans in uirum perfectum qui fluctuare non possit. Bene ergo lectulus, qui mihi factus est à Deo iustitia & pax, & redemptio, & sapientia. quis dabit mihi ta li collocari in lectulo? Quis inquam, dabit mihi istos puluillos, & ceruicalia hu

H iuscemodi assui sub cubito & capito meo? Fœlix ceruical, quod sibi sponsa supponit. Læua eius sub capite meo, & dextera illius Cant. 2. a amplexabitur me. Alterum iam possidet: alterum sibi pollicetur. Leuam tenet, sed dexteram quærit: Delectationes enim in Psal. 15. a. dextera tua usque in finem. Quasi de lectulo tendit ad lectulum. Suauissimum mihi ceruical bone Iesu, spinea illa capitis tui corona. Dulcis lectulus illud crucis tuæ lignū. In hoc ego nascor & nutrior, creor & recreor, & super passionis tuæ altaria memor mę mihi nidum libenter recolloco. Quòd si maiora datur & arcaniora persentire diuinæ maiestatis mysteria, nihil illud à lectulo & nocte distert, si quis ad futuram contem pletur plenitudinem, non formulam perfectionis humanæ. Nam & perfectius nostrum imperfectum est, & (vt verius dicam) vix adhuc inchoatum. Proprerea initium aliquod dicimur creaturæ Dei, & tantum primitias accepisse spiritus. Temerarius forsitam videar, qui conor inexperta exponere & de sponsæ lectulo, quę illum suauius forsan & secretius collocauit, quàm coniectura nostra possit attingere. Quapropter de mysteriis ad mores descendamus, & dicamus hoc esse dilectum in lectulo & per noctes quærere, cum post cordis strepitum, & carnis motum, quieti & præsentium oblitu, primitiuas quasdam futuræ dulcedinis captamus delicias. Habes ergo (vt breuiter colligam) in hoc capitulo occasionem, actū, & causam. In diligente causa, actus in quęrente: opportunitas vero & occasio in lectulo & nocte innuitur. Breue autem capitulum, quoniam bonus lectulus, in quo susci I pit mens fatigata fomentum, imò feruens incendium, in quo amor dum offendiculū non habet, desiderii usum exercet ardentius. Sed iam nos hic pauluiū quiescamus, & in illo vtinam lectulo in quo spōsa dum quieuit dilectum quæsiuit, ut experientiæ sensu in nobisipsis edisce re possimus quod nunc alios docere conamur, quam dulce sit in hoc lectulo quiescere, & dilectum quærere Iesum Christum dominum nostrum.

Sermo tertius.

Cant. 3. a NON solet sponsus semper, vel pro tempore vel pro quantitate animæ se quærentis voto respō dere. Quæsiui, inquit: & non inueni illum. Gratum certe uerbum, quæsiui: sed non inueni illum, graue. Quidni graue & intolerabile sic quærenti & sic amā ti? Nemo enim eo quod ardenter quærit, non anxiè caret, tantoque cumulatiore angustia, si uicina spe iamiamque apprehensura fraudatur. Quanto magis illa quam expertæ & perditæ internæ dulcedinis pro uocat esuries? Credibile est secundum multitudinem retractatæ & reuolutæ in corde dulcedinis, acriori ad quęrendum ictu euerberari animum amantis. Denique ad dilectionis mensuram non inuenientis pandatur affectus. Si quis in se vnquam talem expertus est uel dilectionis uel desiderii sensum, proprii æstimare potest coniectura exempli quàm quærulo sponsa corde prosequerit? Non inueni illum. Nusquam consolatio, nusquam refrigerium, sed ubique tribulationem & dolorem inueni, dum illū quem ardenter diligo & instanter quæro, non inueni illum. Denique posuisti me, non dico Iob. 7. d tibi contrariam, sed a te quasi extraneam, & facta sum mihimetipsi grauis. Grauis plane, quam tædet uitæ, tædet luminis huius, quoniam lumen oculorum meorum & psal. 37 ipsum non est mecum. Vbi erit foris consolatio si intus in meipsa te absente turbatio? Conturbatum est cor meum, dereliquit me uirtus mea, & lumen oculorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

meorũ,& ipsum non est mecũ. Tria hæc tecum abierunt,uirtus,ueritas identitas.Quomodo,n.uirtus erit in doloris lecto, in nocte lumẽ,& in diuisione,& separatione idipsum? Ad me nunc respicit illa prophetalis exprobatio:Quousque dissolueris filia uaga?
His.31.d Denique,& Cain, ex quo egressus est a facie domini uagus factus est, & profugus. Ego quidem non ita uaga,& profuga: magis enim quærens quam fugiens: & (ut licentius loquar) tibi fuga plus competit. An nõ uaga, quę de lectuli angustijs transeo ad ambitum urbis, discurrens per plateas, per
1.Co.6.d uicos,per uigiles? qui adhæret Deo, unus est spiritus: dulce hoc ipsum,& ideo dura separatio. Quomodo separata est hæc identitas, disilit unio, & ad me dimidiata redij? Nam tota a te non discessi. Desiderio.n.in te feror,sed a præsentia differor: habeo aliquod in desiderio solatium, sed totũ illud abscondit,& absorbet de dilatione suppliciũ.
L quo pacto non absconditur omne solatium quandiu absondis facie tuã a me? Denique
Oseæ 13.d sicut ait prophetes: Consolatio abscõdita est ab oculis, quia facta est inter dilectos diuisio. Sed mihi abscondita, quoniã mihi fuerat hæc unio indulta. Tu enim bonorum meorum non eges. Bona enim mea, bona tua sunt: ideo mihi incumbit desolatio, dũ
Psal.72.d a te separari contingit. Tu uirtus mea. Tu lumen oculorum meorum. Tu mihi ipsum. Tu mihi totũ. Denique defecit caro mea & cor meum,ut de reliquo in me,nec carnalis affectus, nec cordis mei sensus respiret: sed sit Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Si hanc partem perdidero,inanis, & uacua remanebo, quasi terra sitiens, & quasi uas perditum. Adsume adsume, qui ebrius ei sitientem,& uacuo uasi tuæ plenitudinis portionem infunde. Quid parcis torrenti illi ubertatis tuæ? Heu me, quam raptim transit torrens iste nostris in conualibus. Cito quidem transit, sed trahunt me post se in æternum desiderium impartitæ delicię. Deliciæ abeunt,sed desiderium relinquunt. Illæ excurrunt, & istud excruciat. Quanto sunt enim prorogata dulciora,tanto molestior de dilectione mora. Itáne domine suaue uidebitur tibi miserã mora tali torquere animam, & de pœnis diligentis, & quærentis te redire? Si maiestas te abducit,misericordia inclinet. Si te non indulges dilectæ, misere, uel afflictæ. Afflicta sum & humiliata nimis,& a genitu cordis mei mecum illum rugiens,non inueni illum. Vbi nunc multitudo uiscerum tuorum,& miserationum tuarum? Diu & nimis diu contiM nuerunt se super me. Dilecta tua absentis desiderio in dolorem se fundit,& tu te con
Gen.43.g tines? Ioseph male meritos de se miseratus fratres, non poterat se continere: sed commota sunt uiscera eius,& quis esset,blande innotuit. Et quidem tenerior esse solet ad gratiam sponsi pietas quam fratris. Tu mihi plus quam Ioseph. Tu enim frater. Tu sponsus. Quis dabit mihi te fratrem meum? Ego me totam ad quærendum impendo,& tu te suspendis sponsus,& frater? Ergo eris in dilectione minor, qui es maiestate superior? Magis sibi respondent amor, & humilitas,quam amor,& maiestas. Paululum maiestatis obliuiscere,ut misericordiæ recorderis. In te omne desiderium meum. Vt quid non ante te? Vt quid absconditus est a te gemitus meus,qui totus est per te? Dissimulas & differs,& auertis faciem tuam a me, & facta sum conturbata. Propterea quæror,& causor,& clamito: non inueni illum. Fœlix conditio,quando dicere datum fuerit. Dilectus meus mihi,& ego illi. Nunc uero ego dilecto meo, sed nondum ad me conuersio eius. Amara quidem amanti commutatio. Ideirco pro uoce uocem commutomon inEccl.3.d ueni illum. Omnia tempus habent, & suis spacijs uniuersa sub sole transcurrũt. Quando erit,ut cum sole permaneant,& ante mutabilitatem lunæ, ut in æternitate stent, & non transcurrant cũ tempore? Nunc uero omnia tempus habent,& habet forsitan suũ tempus æternitas ipsa. Dicũtur enim,& tem A pora æterna: æterna ergo in se æterna sunt, sed nobis parata sunt tempore suo. Omnia tempus habẽt, tempus amplectendi,& tempus ab amplexu longe fieri. Quod ergo erit aptum magis quam nox amplectendi tempus? Imò quis erit aptior ad amplectendũ, uel lectulo locus,uel nocte tempus? In pace locus tuus: & ideo quietis tẽpus,& pacis tibi paraui in corde meo lectulum. Veniat dilectus meus, ueniat delectatio mea, & requiescat in cubili suo. Tu forsan dispensatorie differs, sed non capit amor impatiens dispensationis solatium. Sero mihi repositũ tempore suo,sed de fugacis carditate temporis amor causatur. Tu differs,ego quidẽ diu tius nõ fero,sed surgã, & circuibo ciuitatẽ. Contemno lectulum, & initium sermonis derelinquo,ut ad perfectiora ferat. Nã & si sponsa

sponsa sum,& perfecta pro regulę modulo humanæ,initium tantũ accepisse me reputo
Can.3.a ad quod restat respiciens. Surgã,& circuibo ciuitatem,quæram per uicos,& plateas. Iesu bone,quod est q̃ alicubi non inueniris, qui ubique crederis?

Multæ quidẽ mansiones in domo patris tui sunt, sed nunquid alias deseris ad alias transiens,qui infinitus ipse,& immẽsus es? Vbique creaturarũ totus es creans, & continens, sed infinitatem tuam creatura, nulla potest exprimere, quãuis uirtutem nulla nõ possit ex parte innuere. Vbique totus per existentiã: sed non æqualiter in singulis per
B efficientiam. Nũ etsi ex toto te ubique operaris,non tamen totum,quod potentiæ tuæ est ubique:imo potius nusquam operaris. Indifferenti.n.uirtute efficis in minimis minima,& in magnis maiora. Cum ergo uirtus tua ubique, & tota operetur, nusquam tamen tota expenditur, quia cum uolueris suppetit tibi efficere maiora,nec exprimitur quia ueritatem non possunt ad integrum ęmulari simulacra. Omnia ergo te mihi monstrant ad cognitionẽ, sed nõ omnia me mouere possunt intus ad deuotionẽ. Vbique in te impingo,sed non ubique cõpungor. Vbique te mihi ingerit rerum species, & usus & ordo,sed uerbum sapientiam,non uerbũ salutem. Verbum autem sapientia, & salus, ideſt Christus Iesus tantum in ciuitate Dei nostri,in monte sancto eius, propterea surgam,& circuibo ciuitatem. Surge, inquit,
Ephes.5.c Paulus,qui dormis,& exurge a mortuis, & illuminabit te Christus. Surgamego non de mortuis operibus, non de prauis moribus: sed de bonis ad meliora,de moribus ad mysteria,de mysticis ad manifesta,de serenis ad
Cant.2.d suauia. Surgam & circuibo ciuitatem illam de qua dicitur: Magnus dominus & laudabilis nimis,in ciuitate Dei nostri in monte sancto eius. Ergo surgendum est ei qui in
Luc.15.d Montana vult cum Maria conscendere. & prodigus ille filius in se reuersus: Surgam, inquit,& vadam ad patrem meum. Prudenter ait,surgam,iturus ad eum qui in cœlis est patrem. Sed nimis exilem & macilentam spem reposuerat in sinu suo, mercenariam conditionem patrem rogaturus. Mo
C deste quidem pro meritis, sed de paternæ miserationis copia humiliter nimis & inutiose sentiens, vere famelici dans in hoc animi indicium & inedia confecti. Dicam, inquit,ei: Pater, fac me sicut vnum de mercenaris tuis. Non enim poterat iciunam & macram spem ad maiora porrigere. Surgam, inquit, & vadam ad patrem meum. Iste de querendo nil mouetur patre, tantum de flectendo solicitus. Quæ sponsa est,certa de gratia postulat præsentiam tantum. Surgam, inquit, & circuibo ciuitatem, & quæram quem diligit anima mea, & inuentionem sufficere reputans. Vide si non in præsenti hæc posit obseruari distinctio,quoniam patris exposita est & parata cunctis indulgentia. deliciæ vero fugaces & reconditæ,& latibulis gaudentes. Ideo ille dicit: Surgam & vadam. Illa vero: Surgam & quęram. Denique & pater occurrit pœnitenti, sponsus se subducit diligenti. Misericordia sui profusior est,delectatio parcior. Id autem non incongrue ab utroque positum intelligitur, quod dicitur, surgam.
Non permittit te Paulus quæ sursum sunt Colo.3.a quærere, nisi prius resurrexeris. Non potest quę sursum sunt sapere, nisi prius illa quæsieris. Quid enim est illa bona quæ sursum sunt inuenire, nisi quodam dulcedinis & experientiæ gustu persentire illa? Ideo cuncta perlustrat & scrutatur,ut quod amat alicubi deguſtet. Surgã,inquit,& circuibo ciuitatẽ,quærã per uicos & plateas,quẽ diligit anima mea. Multũ sibi fiducia sanctus amor adsumit. Quantũ enim putas diligebat,quæ tantum præsumebat? Surgam,inquit,& circuibo ciuitatem? Non veniet in cõspectum D tuum domine omnis hypocrita. Abscondit se Adam ex quo bonæ conscientiæ ausum amisit,& inuentũ se doluit,qui magis quærere debuerat. Qui ficte diligit,fugit conspectum tuum: quæ uero sponsa est, & charitatis donata munere,etiam fugientem infecta tur. Quo ibis bone Iesu,a facie uehementis desiderij? Si ascenderis in cœlum,illic est: si descenderis in infernum, adest. Vbique te sequitur curiosa scrutatrix, & per singulos operum tuorum gradus discurrens, quod fide tenet,conatur transfundere in affectũ, & admirandæ maiestati deuotione respondere. Ad dilectionis incentiuum omnia euangelij documenta deducit: vt in quibus veritatem
suscipit virtutem per-
sentiat teipsum
sponium
suum Christe Iesu, qui uiuis,&
regnas per omnia secula
seculorum. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sermo quartus.

CIrcuitus iste non est peruagatio nis, sed inuestigationis. Ait si uagatur, quę circuit, non euagatur tamen, non excedit terminos ciuitatis, non loca, quæ dilectus perambulare solet. In circuitu ambulat, sed intus ambulat per uicos, & plateas ciuitatis. Sapientia enim in his uijs se ostendit hilariter
E & in plateis dat uocem suam. Ideo in istis
Cant. 3. d circuit, quia nouit ubi soleat illi uberior occursus esse dilecti. Circuibo, inquit, quærēs per uicos, & plateas. Frequens tibi est, ò fœlix anima, talis circuitus, & accessu familiaris: & nota sunt tibi omnia ciuitatis huius circuitus, & recessus intimi, angusta locorū, & lata platearum. Introduxit te rex in cellā vinariam. Nunquid non, & in omnes alios secretiores recessus? Omnia tibi sunt aperta, & peruia, & usu quodam ad beatū hunc expeditam te sentis circuitum. Ideo nō cunctanti, sed confidenti similis dicit, Circuibo ciuitatem. Et quantum putatis fratres, quantum solatij confert inuisere interim, & crebro conterere gressu loca in quibus stare solebant pedes eius, quem diligit? Nescio quo pacto loca in quibus aliquid boni experti sumus, expressius idipsum imprimunt memorię, & ex ordine ante mentis depingunt oculos, & quod iam experti sumus, in ipsis, iterato speramus. Ergo loca ista non corporalia, sed spiritualia crediderim, opportuna ad animæ exercitationem, spiritualem, propterea in his accipiamus circuitum. Circuitus iste an recordationis est, an inuestigationis? Circuit enim, qui uel nota recolit, uel ex ipsis notis colligit, quæ nondum sunt nota. Circuit quodammodo, qui nota recordatur, vel perscrutatur noua. Circuitus quidam est, cum ea, quę iam fide, vel intelligentia tenemus, ordine retractamus. Circuitus quidam est, cum ex his, quæ iam tenemus, ad occultiora tendimus, & pene-
F tramus. Circuitus ille oblationis est, iste rationis. Ille amicabilior, iste acutior. Et quālis ille circuitus magis accommodatus sponsæ uideatur, neutrum tamē illi negabimus. Siue enim nota, & comperta reuiserit, siue inuestiget noua in omnibus amoris tantū fomitem quærit bonus quidem rationis circuitus, sed quādo ratio ipsa intra fidei regulas se cōtinet, & eius terminos non excedit, de fide ad fidem, vel de fide ad intelligentiā pertingens. Intelligentia quidem etsi fidem excedit, non tamen aliud contuetur, quam quod fide continetur. In intelligētia, quam in fide non certitudo maior inest, sed serenitas, neutra vel errat, vel hæsitat. Vbi uel error, uel hæsitatio est, intelligentia nō est, ubi hæsitatio est, fides non est. Et si fides admittere posse uidetur errorem, non est uera nec catholica fides, sed erronea credulitas. Fides (ut sic dicam) veritatem rectam tenet, & possidet, intelligentia reuelatam, & nudā contuetur, ratio conatur reuelare. Ratio inter fidem intelligentiamque discurrens, ad illam se erigit, sed ista regit. Ratio plus aliquid, quam credere uult. Quid aliud? Cōspicere. Aliud est credere, aliud est cernere: non tamen aliud, quam quod fide cōcipit, conspicere conatur. Et si nondum syncere uidere potest, quibusdam tamen accommodatis experimentis cōijcere tentat, quæ iam solida fide concepit. Ratio supra fidem conatur, fide tamen nititur, fide cohibetur. In primo deuota est: in secūdo prudens: in tertio sobria: & (ut sic dicam) fides tenet, tuetur ratio, intelligentia intuetur. Bonus iste circuitus, in quo mens rationis ductu perue-
G stigando procedit, sed a fide non recedit, instructa a fide, & restricta fidem. Erronea plane, si non cuncta ad eius referat examen, & citum rationis incessum ad fidei maturitatem castiget. Bonus circuitus vbi iustitia Dei reuelatur ex fide in fidē. Bonus circuitus vbi quis trāsformatur a claritate in claritatē, tā quā a Dāi spiritu. Bonus circuitus ubi quis philip. 3. d posteriorum oblitus, ad anteriora extendit semetipsum, si quo modo comprehendat. Bonus circuitus, non modo cum noua semper, & occultiora comprehenduntur, sed cum iam apprehensa nouo, & recenti semper affectu reuoluuntur: cum non modo, quod restat, penetratur: sed quod iam penetratum est, frequenter iteratur. Iucundus circuitus, & sponsę non ignotus. Ideo confidenter dicit: Surgam, & circuibo ciuitatem. Quæ aptius esse poterit ciuitas quam illa, de qua dictum est: Gloriosa dicta sunt psal. 86. d de te ciuitas Dei? Et quidem uniuersitas creaturæ dici potest non inconuenienter ciuitas Dei, ab eo condita, & ab eo disposita. Gloriosa plane, & pro specie, & pro ordine. Nam pro actibus minus iustis quos depraua tę mentis producit libertas, quantum in ipsis est, minus in gloria, nec ex ipsis, quod ordinē diuinę dispositionis non effugiunt quem

quem non intenduit. Soli autem vere gloriosi sunt, diuinę dispositioni supponūt studium, solliciti primæ conditionis integram seruare gratiam, vel reuelare & restaurare corruptam. Isti gemino quidem modo gloriosi efficiuntur naturali cum cæteris condi
H tione, & voluntaria præ cęteris coaptatione ad ordinandis & dirigentis Dei nutum. Dicitur ergo ciuitas Dei vniuersitas creaturæ: quippe legibus administrata dispensationis ipsius. Ipsæ uniuersæ creaturæ speciem existentiæ præstat in proprio genere, in vsu efficaciam, consequentiā in ordine, vt & in seipsa pulchra, sit & in vniuersitate superuacua nō sit, & cum reliquis inconsequens & repugnans non sit. Siue enim res naturę agatur motu, siue libero arbitrij nutu, siue diuinæ instinctu gratiæ, siue singulis his rationibus, siue coniunctis res agatur: quælibet à diuina intus inuisibiliter operante efficacia, & modum accipit & motum. Modum & quasi legem quandam ordinis, & motum actionis. Non modo.n. ab eo cuiuslibet motionis natiua facultas, sed cuiuslibet facultatis ministratur motio, vt simul ab ipso sit & virtus, & motus uirtutis. Motus vero intentionis prauæ, & ab ipso habet quod motus est, & ab ipso nō habet quod prauus est. Neque enim ab ipso est, quod in minus ordinatum sinē dirigitur: sed ab ipso est, quod inordinatio ipsa mira prorsus ratione in ordinem redigitur. Vide uenditionē Ioseph, discessum in Aegyptū egressum & insectationē Pharaonis, submersionē exercitus, & ereptionē Israel, quomodo incarnationis & passionis Christi, & ereptionis nostræ seruūt mysteriis: & multis quidē in locis similia diligēs reperies
I Nō ergo possent antiqua delicta nouis deseruire sacramentis, nisi occulta ratione diuina intus operante prouidentia. Nec enim illa antiqua casu quodam & indifferēter ita prouenere: quibus noua postmodū à prudenti dispensatore & obseruatore diligenti adaptarentur mysteria: magis autem illa ad horum sunt significationem (non homine illud intendente, sed Deo disponente) præparata, quàm hæc illis aptata. Quid denique quòd dominus eo potissimum tempore ad passionem addictus, q̄ hac hora, hoc die, hoc mortis affectus genere? Quis ista aut neget mystica, aut credat fortuita? Quo die est homo cōditus, ego reparatus: qua hora sententiam pertulit, indulgentiā meruit. Per lignum sententia mortis inducta: per lignum uita restituta. Et nescio qui (ista non diuinitus dispensata, sed humanitus administrata contendit. Habes agni Paschalis tempus, habes immaculatam hostiam, habes ereptionis Israeliticæ de Aegypto horam, habes ereptionis tuæ gratiam de seculi errore, de uanitate, de nauitate corrupta: & hoc simpliciter contigisse credis, Deo non dispensante, sed Iudæo operante, quamuis non obseruante? Hæc, inquam, quæ tam apte cōcurrunt de crucis ligno, de tempore, de hora, de die, & reliquas quæ obseruari prudenter possunt circunstantias, Iudaicæ deputas dementiæ, non diuinæ sapientiæ? Prorsum in tam salubri remedio & cum antiquis in unam formam cōcurrente sacramentis: & fortuitus casus excluditur & humanus intuitus, sed non diuinus nutus. Et in Esaiæ prophetia inuenies ad Ezechiam dictum: Data sunt omnia hæc in manus Chaldæorum. Vbi data esse dicit, ostendit non tantum prophetice prędicta, sed etiam iudiciaria quadam
K equitate dictata. Ex his & huiusmodi passim per omnem scripturarum textum: cui dubium residebit, diuinam pariter uirtutē & sapientiam iustis legibus prauas rationalis creaturæ non inspirare quidē, sed dispensare voluntates? Quod si ita est, multo minus ambigi potest motus cæterorū animantium, quæ naturali ducuntur affectu, & sensum, uel imaginationis tantum aguntur iudicio, non arbitrio rationis, à diuina dispositione minime exemptos. Et ut semel concludam uniuersarum uel essentiam, qua in hoc aut in hoc rerum genere sunt, uel existentiam qua sunt, uel usum quo aliquid efficiunt, iustissimus, potentissimus, prudentissimus moderator æternis & immutabilibus mouet, & mutat, & continet decretorum regulis, & cunctam creaturam nusquam exorbitante regit iustitia, quasi ordinatissimam & dispositissimam ciuitatem. Hæccine ergo ciuitas est uniuersitas creaturæ, quam spōla circuituram se proponit? Circuierunt sapientes huius seculi rerū naturam, & in artificio suo operantem aduerterunt sapientiam Dei, operantē dico, sed non opus de quo legitur: Deus autem rex noster ante secula operatus est salutē in me-
dio terræ. Cognouerunt in opere artificē, psa. 73.
sed non glorificauerūt, aut gratias egerūt. Fidelis anima omnia replicat & recenset in laudem

Universidad de Deusto
Biblioteca

laudem Dei & omnem creaturam prouocat ad glorificandum, ut seipsam excitet in gratiam, & uniuersitatis contuitu diuinum stimuletur in amorem. Circuiuit Salomon &, de credo Libani disputauit usque ad hyssopum. Circuiuit in ecclesiaste, & de elementorum postquã disseruit circuitu, ad humanos actus disputationẽ deriuauit, vt de trãseunte rerum vanitate ad permanentẽ trãsiret veritatem. Circuiuit Iob, imo circunductus est magis à domino per terræ fundamenta, per mensuram, per lineam, & bases, & lapidem angularem, & astra matutina, & filiorum Dei iubilum: per maris ostia, & uuluam, & vestimentum, & caliginosos infantiæ pannos: per terminos, & vectes, & ostia, per ortum diluculi, & auroræ locum, & certas quasdam ceterarum rerum naturas.

L

Omnes enim numerare longum erat, quæ omnia prudenter intuenti admirationem conditoris facerent, & pie consideranti amorem.

Et hæc cõmuniter omnibus proposita sunt ratione vtentibus, & conditoris tui maiestatem manifesta pulchritudinis suæ specie cõmendant. Sub tam pulchro tamen velamine pulchriora sunt, quæ latent saluationis nostræ sacramenta & multiplicia spiritualiũ dona gratiarum.

Denique, & Dauid in fine psalmorum cum omnem creaturam in laudem Dei con
ps.149.c citasset: Cantate, inquit, Deo canticum nouum, laus eius in ecclesia sanctorum. Vere nouum, cuius nescit antiquitatem materia, fastidium gratia: quæ semper est amore recens, usu recentior. Vere enim nouum, q̃ hominum animos ad æternam innouat bea
ps.43.c titudinem. Denique legitur. Ne memineritis priorum, & antiqua ne intueamini: noua quoque ego facio. Iure noua quæ ab antiquo currentis naturæ nequaquam conclusa sunt legibus. Laus eius in ecclesia sancto

M

rum. Quodam utique excellentiæ priuilegio, non tantum æquitatis dispensatione,
ps.149.a sed gratuito sanctitatis dono, & munere, laus eius in ecclesia sanctorum: quoniam ita laudem eius sanctorum ostendit actus, ut illam attendat affectus. Sancti enim excellenter gratiarum dona suscipiunt, deuotionẽ persentiunt, gratulationem persoluũt. Ideo quodam laudatur priuilegio in ecclesia sanctorum, extra ecclesiam laudatur ministerio insensibili, & muto rerum vano hominum. In rebus insensatis conditio, in hominibus non renatis aliquanta cognitio, in neutris tamen dilectio. Nam dilectio conditoris sui in primus nulla, in secundis non sancta. Laus eius in ecclesia sanctorum, Sanctus. n: & quę condita sunt, ut naturaliter, & sint: quæ dispensata sunt, ut inconuenienter, & inordinate nõ sint: & quæ prædestinat sunt ut beate sint, uniuersa perscrutatur, & æstimat quantum datur, ut per hæc auctoris iuxta vires colligat notionem, migret ad æmulationem, rapiatur in affectionem: Hæc ergo ciuitas spiritualis est, hæc ecclesia sanctorum, quã circuituram sese sponsa præsumit. Deus bone, quanta hic vtilium copia speculationum? Quis enim satis existimare. potest quam pulchra, & quam plurima sint ubique spectacula in sacramentis, exemplis miraculis?

Prima saluationis: secunda conuersationis: attestationis sunt tertia. Quid vero cum de mysteriis, cum de moribus ad remunerationes æternas temporalium meritorũ admiratura mens assurgit? Quantũ ps.41.d ibi profusis votis refunditur gaudii? Filij hominum, ut quid diligitis vana, & quæritis mendatium? ut quid animum ad alienas oblectamenta conuertitis: laborioseque quæritis labentes delicias? Quasi ad manum ma

A

teriam fidei nostræ tenetis mysteria, ad memoriam prompta, ad meditãdum profusa, ad subsistendum perpetua, ad sufficiendum plena. Filij, inquam, hominum, imo filij ex celsi, alumni religionis, qui regularis disciplinæ limina teritis, ut quid arida fauces aquas cœnulentas sititis, cœlestes fastiditis? Vt quid cogitationes admittitis in animum ad quarum actiones non mittitis manum? Quod agere penitus detrectatis, ut quid stulta mente retractatis? Experti frequenter estis, quod omnem hanc inanem pompam recogitate turpitudinis citus excipere solet exitus pœnitudini. Denique, & pudor est prodere: & pœna reticere. Meditationis ergo mutate materiam, sed seruate instantiã. Quam fœdum est tunc studia uestra minui cum mutantur in melius? Hoc autem dico: sicut exhibuistis animũ ad cogitatu affectuosos fœde turpidinis, ita exhibete nũc ad fœcundos circuitus pulchrę veritatis. Circun
ps.47.c date Sion, inquit psalmista, & complectimini eam. Circundate meditando: complectimini amando.

Complectimini eam, ut eius sit, & comprehensio integra, & collocatio intima.

Plus

Plus aliquid innuere videtur complexus quam circuitus. Complexus simul continet totum, circuitus de alio in aliud facit transitum. In hoc tamẽ circuitus præstare videtur, q̃ ea quæ complectimur indifferẽter, &
B inuolute constringimus: vbi uero circuitus est, singula seriatim discutimus. Ille contẽtus est summa, iste discurrit per singula. Esuriens enim, & quærens animus dum illum non satiant aliqua, semper rapitur ad reliqua. Et quodam uoluitur circuitu, currẽtis desiderij protractus rotatur donec replea tur in bonis esuries amoris, & occupet in illo cursus sui statum in quo terminum non inuenit.

Nulla enim quæ creata sunt, in conditionis suæ statu infinita sunt: & ideo mens quę circuit, uniuersa pretransit, nusquam requiem capiens ubi finẽ reperit. Solus ille requies est amanti, & refectio, qui finis est omnium, & cuius nullus est finis. Propterea sponsa in circuitu suo cuncta pertransit, ut
Cant.3.a pertingat ad ipsum. Surgam, inquit, & circuibo ciuitatem. Circuibo in cunctis, eum
Rom.1.a quem diligo quęrens, sed nusquam repe riens. Inuisibilia ipsius per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sed tamen nullius creaturæ quãlibet excellentis, & ad ipsius accedentis imitationẽ, plene vel instruor indicio, uel incendor officio. Tantũ enim & pigrũ, & tardum, & inefficax ad cõditoris commendationẽ eorũ quæ condita sunt, redditur ministerium, quantũ nosci tur a ueritate distare simulacrum. Ego circuibo ciuitatẽ, uniuersa pertingens, vniuersa pertransiens: pertingens qua ex parte ipsius imaginem differenter præferunt: pertransiens vbi citra perfectum subsistunt.

Circuibo ciuitatẽ ubique capiẽs refrigerũ, & fastidium patiens. Quonã. n. modo non
C me refrigerat, quod amoris mei pignus aliquod portat, præfert indicium, indicit memoriam, notitiam inducit? Sed iterũ quonam pacto non tolero tædium, dum quadam me recogito præludi imagine, & vmbra detineri, nudam & simplicem non tenere veritatem?

Circuibo ciuitatem, quoniam in toto eius tam pulchro ambitu vbique refoueor, sed nusquam reficior. Nec me fatigabit iste circuitus, donec pateat plenior aditus, ut intrem in sanctuarium Dei, & intelligam in nouissimis eius. Habebit ibi circuitus terminum cum repleti fuerimus in bonis domus tuæ, domine, cum intellexero in nouissimis eius illum qui primus est & nouissimus, initium & finis. O qualis ibi circuitus erit pergere ab ipso in ipsum, ire & redire: desiderio ire, delectatione redire, dũ semper eius, quod experientia desiderat, præsentia satiat, ut mens possidentis & contuentis, & illi sit per appetentiam intenta, & illo sit sufficiẽter contenta. Sic enim pennata illa & oculata animalia in medio & in circuitu sedis Dei leguntur. In medio, quia uoti sui perducuntur ad intima. In circuitu, quia redi uiuo semper voto seruntur in eadem ipsa. Id medio, quia eorum iam cõpletum est uotum. In circuitu, quia non sufficiunt comprehendere totum. In medio sunt admissa per gratiã, & in circuitu sunt exclusa per differentem naturã. In medio sunt, quia unita per contemplationẽ: & in circuitu, quia disiuncta per cõparationem. quæ est enim sedes ista, nisi ea de qua loquitur apostolus: lux inaccessibilis, quam inhabitat Deus? Denique quantumlibet oculata sint beata D
illa animalia: & illuminat illa, ut quantum possunt, capiant: & excedit, ne ad totũ sufficiant. O quam ampla ibi speculatoria, quam latæ plateæ in illa luminis infinitate patent, quam coarctati & conuiti & protẽsi in illa simplicitate, charitate, æternitate vici? Viæ illę uię pulchrę, & semitę pacificæ. Nõ est in illis uel errare uel elaborare semitis. Vndique occurrit ibi sponsus, & læto (ut sic dicam) uultu se offert & influit cordi dilectę, ut de cætero non indigeat quæri Iesus Christus qui uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo quintus.

LOngum hesternus sermo in exequendo sponsæ circuitu traxit limitem. Gratiæ tibi domine Iesu Christe, quòd fecisti tam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Ideo uix ab ore quæ semel gustata sunt discedunt, ut alia succedant: cum mora ruminantur: & si deglutita fuerint, suaui quodam rictu denuo redeunt ad ruminandum. Poterant hæc omnia breuiter & cursim dici, sed materiæ tractatur gratia, comedentis

Universidad de Deusto
Biblioteca

dentis blanditur palato, & quandam sui
appetentiam facit, non facile cedens cum
semel adducta fuerit in discussionem. Nam
& quem mandendum infantulo nutrix cō-
minuit panem, iam satis studioso dente su-
bactum aliquotiens eum in ore detiner, gu-
E stus illecta sapore. Et nos cantici huius so
lidos, si qui forte indigent, comminuentes
cibos, gustatæ suauitatis iacturam facere ne
quimus: sed ita alieno inseruimus vsui, ut
& nostro satisfaciamus in patre desiderio.
Denique cum terminatum reor sermonem,
& competenti fine conclusum, impatienti
exaltatione epulæ verbi redeunt ad labia:
& dum abundantiæ suauitatis eructatur me
moria, ad discussionem reuocatur materia.
Quid enim? Cur non ficus frequenter con
cutitur, cuius fructus plane nūquam excuti
tur? Quid mirum si conuellitur sæpius quę
propria expoliatione fœcundior effecta, cū
vellicantis videtur certare manu, & decerpē
tis auiditatem vbertate conuincere? Non ta
lis illa cui maledixit dominus Iesus nihil in
ea fructus inueniens, pro sterilitate, ariditā
te æterna condemnans illam. Vide quomo
do aridas fecit fides Christi Iudæorum tra-
ditiones, & dogmata philosophorum. Quo
modo arefecit flumina Aegypti. non est in
eorum doctrinis, & interpretationibus fru-
ctū inueniri de quo legitur in psalmo: Ter-
psal. 84. b ra nostra dabit fructum suum. Non potest
in eorum vicis, & plateis Christus inueniri.
Iam o Iudæi emigrauit à viculis vestris. Iam
dimisit domum suam: dereliquit hæredita-
Ier. 12. b tem suam. Denique sacti eius tugurium
hi. 39. e in cucumerario, quasi ciuitas quæ vastatur.
Sed, & de plateis nihilominus legitur, quia
corruit in platea veritas. Siquidem de gen
tium philosophis dictum est, quod veritatē
F Dei detinuerunt in mendatio. An non tibi
videtur congrue accipi in vicis Israel secun-
dum carnem quoniam de vno erant semine
Abrahæ, & in unum compacti, & coarctati
ritum, vna lege constricti? Sapientes au-
tem gentium iure adumbrantur in plateis:
quoniam effrænata libertate, & licentia, ex-
tra veritatis euagati sunt tramitem: de ma
iestate diuina sentientes, & asserentes non
minus absona dignitati, quam reluctātia ve-
ritatis. Iudæi paupertate intelligentiæ cir
ca diumæ singularitatem constricti substan-
tiæ, vsque ad filij, & spiritus sancti personas
non potuerunt fidei incrementa dilatare.
Gentium philosophi per planum diffusi, &
nullo diuinæ eruditiōis obstice tardati, deorū
induxerunt numerositatem in naturis, infi-
nitatem in personis, sentientes inter se sin-
guli varias, uniuersi vana. Sed quæ iam ani
ma in istis vel vicis vel plateis inquirit spon
sum? Concubina est, si qua est, aut adulteræ
quarum altera contubernium cum sponso
non habet perpetuum, altera malefidum.
Quid enim tibi quærat vbi casta non occur
rit sapientia, sed peregrina, & meretricia? prou. 7. b
Talis tibi depingitur in prouerbiis, occur-
rens vecordi iuueni vbi transit in platea pro
pe angulum aduesperascente die in noctis
tenebris, & caligine, mulier ornatu meretri
cio, præparata ad capiendas animas, garrula
& vaga nunc foris, nunc in plateis, nūc iux-
ta angulos insidians.

Suspecta est mihi talis platea, in qua mu-
lier tam varia, & versipellis, blanditiarum
suarū insidias vecordi machinatur inueni.
Nescio enim quid obscurum, & distortum,
& fuscatum mihi significat nox, & angulus G
& ornatus meretricius. Supecta est mihi om
nis doctrina, & certe despecta, quæ nullam
inducit de Christo mētionem: quæ eius me
nec sacramentis renouat, nec præceptis in-
formar, nec promissis inflammat. Nam Iu
dæi quidem habent in pagina illum, sed in-
terpretatione non habent. Adhuc enim ve-
lamen est magis in eorum mente quam le-
ge. Nec enim auferri potest, nisi cum con-
uersi fuerint ad dominum. Suspecta est mi
hi tam in diuinis sensibus quam in humanis
vsibus unius licentia, alterius restrictio, ob-
stinatio vtriusque. Vnius in diuina natura
numerositas, alterius singularitas, utriusque
cæcitas. Ideo sponsæ non dederim in istis
vicis, & plateis quærere dilectum. Alios illi
assignemus vicos, alias plateas, quam sibi
Christus desponsauit in fide, & veritate. Et
quidam gemina quædam est conuersatio fi-
delium. Alij latam sectantus viam. Alij ar-
ctissimæ se tradunt disciplinæ. Nam etsi
scribitur: Arcta via quæ ducit ad vitam: est
tamen quæpiam in hoc genere distinctio, &
arctioris respectu alia reputatur latior. An
non tibi uidetur latitudo mandati, vbi ne-
mo compellitur ad perfectionem, sed infir-
mæ non modo valetudini, sed etiam volun-
tati inferioris gradus permittitur licentia?
Gratias tibi domine Iesu Christe, quod no-
bis salutis occasiones paras, & ita vegetis, &
& alacribus proponis consilium, ut etiam
ægrotis disponas remedium, & pigris dispē-
ſes ascensum. Non modo vicos districtè vi
H uentium habet ciuitas tua sancta Hierusalē,
sed etiam plateas humiliora & planiora di-
ligentium. Sic in omni professione & or-
dine quæ sponsa est, eius quem caste diligit,
uestigia quęrit, quatenus habeat vndecun-
que operationis exemplum, & amoris incē-
dium. Non dedignatur ab his etiam qui
foris sunt, qui nulla arctioris disciplinę re-
gula constringuntur, mutuari virtutis insi-
gnia, reputans feruentiorem ibi frequenter
affectum, vbi inferior fuerit ordinis gra-
dus. Quid dicemus de his qui nusquam sa
lutis occasiones quærunt, vbique causantes
remissionem in plateis, & in vicis indiscre-
tionem? Denique tales multi sunt qui om-
nes perscrutantur professiones & ordines,
sed in eis nulla inueniunt quæ illos trahant,
sed cūcta quibus ipsi detrahatur, calumniā
tes quod districtio in aliis sit nimia, in aliis
nulla. Istorum dicere est, & quidem quàm
miserè tam uere: Non inueni illum. Prā-
uus certe sensus, ut dicas, ecce Christus hic,
imò ecce illic. Pessimus vero si dicas, nec
hic, nec illic. Vtrobique quærit sponsa, &
hic & illic. Quæram per vicos & plateas
quem diligit anima mea. Per vicos distri-
ctionem accipe, per plateas dispensationē.
Neutram in ministris ecclesiæ similtrē inter
preteris. Vtramque ecclesia recipit. in vtro
que sponla quęrit Christum. Noli in alte
ro tantum: in utroque Christum quære. Vi
cis plateas in teipso contūge. Quęris quo-
modo? Si te coarctat afflictio, aut volun-
tarie suscepta, aut violenter impacta: intus
in corde gaudio dilatare spirituali, & iam
I vicis plateas copulasti. Nonne tibi uidetur
vtrumque tenere, qui in tribulatione dila-
tatum sibi lætatur? Apostolus in arcto tri-
Rom. 12. c bulationis quandam latitudinem optabat il
lis quibus ait: Spe gaudentes, in tribulatio-
ne patientes. Denique ad spem latitudo
refertur: habentes, inquit, tantas promissio
psal. 4. a nes charissimi dilatamini & vos. Angusta est
nobis in præsenti res, spes vero lata. Arcta
possessio, expectatio quidem profusior. Er-
go ad latitudinem spei plateas illas referto.
Spe gaudentes Apostolus dicit. Propheta
vero: Adhuc replebuntur plateæ tuæ choris
ludentium. Vides quomodo sibi de spe &
plateis sentiunt consona Apostolus & pro-
pheta? Vterque enim gaudium assignat. Si-
mul etiam hoc aduertendum iuxta aliam di
stinctionem, quod etiam in vicis mansio est

ad domesticas vtilitates. In plateis feriatio
quædam ad iucunditatem. In plateis enim
chorus est & conuentus ludentium. Ergo
vacationis & lætitię vsus in plateis est. Bo-
næ quidem plateæ in quibus alacri satis agi
litate in leues cōtemplationis saltus animus
se spiritualis exagitat. In plateis ergo quærit
sponsa quem diligit, dum domesticis euo-
luta curis, dum extra corporis effecta man-
sionem, & domum terrestrem quantum da
tur deserens, quàm liberè, tam læte contem-
plari studet. In vicis est mansio diuturnior.
In plateis quidem breuis, sed dulcior. In vi
cis virtutum vsus est & exercitium, quę ne-
cessaria nobis sunt, dum in corporis huius
habitaculo moramur. In plateis vero feria-
ta quędam fœlicitatis futuræ præludia. Et
vide nunc verborum seriem. Primo ponit
vicos, consequenter plateas. Habes & in
psalmo simile: Quàm dilecta tabernacula K
tua domine virtutum, concupiscit & defi- Psal. 83. a
cit anima mea in atria domini. Miraris spō
sæ sedulitatem? ordinem sequere. Noli te
prudentiorem vel promptiorem sponsa præ
sumere. Primo exerce te in opere virtuali,
ut deinceps ad ueritatis speculatorium con-
scendas. Quid illa ingressum paras qua exi-
tus est? Cum sponsa per vicos ad plateas ve
ni, & cum psalmista post tabernacula virtu
tum ad ampla ueritatis atria: alioquin ordi
nem si conuertis, peruertis. Quanto magis
coangustati sunt uici, tanto uberiora & li-
beriora sunt intus ocia mentis. Quid ocia
dico? deuotionem dicerē iustius. Arcta exte
rius disciplina animam interius dilatat. Si-
ue libertatem, siue lætitiam in plateis intel-
ligas, ubi ampliores quàm in hoc ordine no
stro plateas reperies? Sed nec facile dixeris,
ubi sint arctiores uici, ubi maior libertas, &
ad usum & ad exercitium uirtutis, quàm in
hoc ordine & conuentu sancto. Et ideo ma-
ior ad bonum libertas, eo quod sit minor
licentia in malum. Quo maior districtio,
eo maior directio. Arctiores uici, ampli-
ores plateas efficiunt. Quid ergo est per ui-
cos & plateas ire sum quęrere, nisi hoc se mo
do restringere & extēdere ad capiendam de
ipsius illustratione lætitiam? Vis ut utra-
que intus in mente assignem, plateas & ui-
cos? Nonne tibi uidetur in uico quodam
& uelut in arcto positus is cuius uexatur pa-
tientia, castitas arcetur, coangustatur cha-
ritas? Qui in nullo uirtutis studio libe-
re & sine labore uersatur, sine labore &

an-

Universidad de Deusto
Biblioteca

anxio conatu animi, num tibi quasi in uicis locatus uidetur? Et quanuis non sine labore, non sine conatu quærunt: tamen etiam qui tales sunt, quietem in illo quem diligit anima sua, quasi per vi-
Esa. 26. c cos quęrunt. De quibus propheta: Domine in angustia quæsierunt te, & in semita iudiciorum tuorum domine sustinuimus te. Rudibus, & nouitiis istud sæpius euenit, qui solent vel variis tentamentis, vel quodã tædio laborare quando eos aut carnis desideria coarctant, aut uirtutum non exhilarat oblectatio. Et beatus qui non est scandalizatus in istis, qui non offenditur, qui non perdit Iesum, sed magis quærit per vicos ta-
ibidem. les qui in angustia quærunt. Nõ sic de quibusdam dicitur. In angustia quæsierunt te in tribulatione murmuris doctrina tua eis: imo, & exercitia virtutis, & doctrinam patris intelligit in angustiis illis, & protẽdit à fine vsque ad finem fortite, donec de vicis ad plateas euadat: & qui perfectiores sunt, & plateis assueti, aliquotiens ad angustias uicorum subito fiũtur relabi. Et quis perfectior illa quæ sponsa dicitur? Ecce, & ipsa per vicos, & arctos quosdam meatus quærit dilectum. Nõ est ociosa difficultas ista quærendi. Per hanc enim, & exercetur eius humilitas, & desiderium excitatur. Quotiens inextricabilibus me sensi quasi vicis errantem, & angustiis animi conclusum, cum subito vicinas in plateas euasi, & eduxit me in latitudinem bonus dominus, in vicis expira ui fere, sed in plateis respiraui statim. Latitudo quædam, & libertas inoccupatæ, & expeditę mentis in plateis tibi commẽdatur.
M Sed considera ne libertatem istam des in occasionem carnis, ne coacerues lutum in platea tua, lutum illicitæ cogitationis. Alio-
Thre. 4. b quin sicut lutum platearum delebit te dominus. Lubricauerunt, ait propheta, in plateis vestigia nostra: lutolas volens intelligi eas, in quibus sit lubricus incessus. Non luto sed auro sternantur plateæ tuæ. Non ibi sit lutum, nec tamen siccitas, & ariditas quædã sit tibi: sed fluant flumina ibi aquæ uiuæ, spiritualis quædam fluenta meditationis. In plateis aquas istas diuide in latitudine liberæ mentis. Sapientia quasi platenus, inquit, exultata sum iuxta aquas in plateis.
Eccl. 24. b Non in plateis solum, nec solũ iuxta aquas, sed iuxta aquas, & in plateis exaltata sum, inquit. Veleta prodeant germina sapientiæ, quantum putas coperatur, & ocium liberum, irrigatio crebra sanctæ meditationis? Iure quasi platanus exaltetur, quę sic plantatur. O beatas vere plateas in quibus sapientia sic exaltatur, & supereminet perspicuam se ostendens, & non indigens quæri. Et vide quomodo seculari prudentię aliqui totam sui cordis latitudinem exponant quã tum distendant animum, & dilatant in platea ut plantent ibi plantationem infidelẽ, hoc est germẽ alienũ, quomodo, & cõtinuis exercitijs, & meditatione frequẽti, & doctrina illã irrigent. Ideo cernas in illis lætam, & vberem, & exaltatam seculi sapientiam, & fructificantem huius mundi sensum: sapientiam vero quæ ex Deo est humilem, & A
obscuram, & inueniri non posse penes illos. Exi in plateas, & vicos ciuitatis, ocia discute, serutare negocia eorum qui iudiciis vacant, qui tenent cathedram, qui sedent in tribunalibus: contemplare quid agant in publico, quid in cubiculo. Nunquid apud illos pura, & vera, & cœlestis eminet sapientia? Nũquid expræssa est in moribus, quæ in sermone versatur? Nunquid in prospectu inuenies illam? Nunquid exaltatam sicut cedrũ in Libano, & sicut Cypressum in monte Sion? Nam in his mõtibus exaltatã se gloriatur. Nomina ipsa mysterium continent: nec ocios est etiã ordo verborum. Præcedit Libanus in laude sapientiæ, Sion subnectitur: post cordis mundi candorẽ ad contẽplandæ veritatis fulgorẽ ascendit. Mũditia meretur notitiam, non hanc literaturiam tantũ, sed quadam dulcem, & intimã, & ipsius animæ medullis infusam. Denique puritas veritatis socia est & comes est & prę uia est. Idcirco montes istos Libanum, & Sion in laude sua sapientia copulat. Montes istos apud quos illorum adsignare poteris qui libris aut exercẽdis aut dirimendis vacãt? Nõ potest apud illos inueniri sapiẽtia in quibus nõ inuenit locus sapiẽtiæ. Amat Libanũ, amat Siõ, amat plateas, libertate gaudet, & sublimitate. Quãta peruersitas, si iB
piẽtia quæ libris vacat: quæ lucra sectat sit pereminet, & diuina latet? Supereminet litigiosa & ea q̃ pudica est, q̃ pacifica, quę homi-
cõsentiẽs contempta delituit velut in obliuio. Illa excolitur, ista negligitur, ac si sterilis & parũ lucrosa. Neglecta plantatio in altum nõ creuit. Raro in plateis quasi platanum exaltatum inuenies. Non est obuia, non est frequens: ideo dicit. Quæsiui, & non inueni illum. Vbique teritur, vbique vexatur in quæstione, ubique venerabile est nomen Iesu. Et utinam quod uox sonat, uita depromat: exprimat imitatio, emineat & eluceat in moribus. Qui pœnes te sapientiam quærit, assidentem inueniat illam in ipsis foribus tuis, in ipsis sensibus, in modestia & compositione hominis exterioris. Nam quasi fores sunt per quas interioris prodeunt habitatoris indicia. A fructibus cognoscitur, si apud te Iesus moratur. Accedit ad te sponsa, solia uertit ficulneæ tuæ, quærit in te fructum, quærit dilectum. Hic est enim fructus dulcis gutturis eius. Fœlix es cum hoc abundaueris fructu, cum domini tui sponsam isto satiaueris cibo. Esca eius, esca electa. Deliciæ eius sunt tecum esse dilectum suum. Non inuidet, no zelatur. Dilectum suum omnium uult esse dilectum. Ideo apud omnes quærit, ut illum apud omnes aut inueniat, aut inuitet. Quærit enim apud illos Iesum, quorum quærit profectum in ipso. quærit per uicos & plateas, sed non in omnibus inuenire potest, Quæsiui, inquit, & non inueni illum. Paulus omnium sitiebat salutem, in uisceribus omnium Christum in-
Phil. 1. c uenire cupiebat, omnes cupiens in uisceribus Christi. Sed enim audi quid dicit, quo
C modo quosdam deplorat: Neminẽ, inquit, unanimem habeo. Omnes quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. Putas q̃ apud eos inueniri Christus queat, qui ipsũ ut inueniant, non quærunt? Et multos qui dem sic quærentes reperies, aliud præter ipsum, sed tamen per ipsum. Tractatur, in consiliis, disceptatur in iudiciis, in scholis disputatur, cantatur in ecclesiis. Religiosa sunt hæc negocia, sed uade ad exitus aquarum, & pensa quis generalior istorum finis est operum. Vide si non per hæc omnia quędam exerceantur mercimonia de Christo. Quæstuosa res nomen est Christi. Nil pensius, nil optatius. Fœlix tamen qui nominis huius uirtutem sectatur. Apud illos tractetur, disceptetur, disputetur super hoc nomine. Nobis satis est, si nostris in claustris saltem adametur: nusquam commoditas maior: ideoque maior confusio nusquam, si pœnes nos non inuenitur Christus. Non inuenitur forma iustitiæ, si piorum operum non est intentio pura. Nã ipsa lætitia est mentis quædam diuina alacritas, quæ de ipsius præsentia concipi solet, & quã uere possumus præsentiam ipsius interpretari. Hæc, inquam, cœlestis & excedens affectio, non est res facilis & passim obuia. Hanc præcipue sponsa ut puto designat dicens: Quæsiui & non inueni illum quem diligit anima mea, Christum Iesum qui uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo sextus.

SPonsa moram in quærendo patitur, D & quandam illi difficultatis vmbram sponsus obtendit, copiam sui non statim indulgens. Illa tamen calente studio sedulitatem continuat, querelam ingeminat: Non inuenit illum. Fratres si sedulitas submouetur, desidia quãdo admittetur? Si non inuenit amor, quando inueniet tepor, quando raritas orandi, quando remissio? Quid ergo nunc contra raritatem orandi, & remissionem inter vos disputo? Non est opus medelam adhibere morbo quo non laboratis. Peregrina sunt à vobis hæc vitia. Quis enim vestrum qui non sit, & frequens, & feruens in oratione? Et si torpor abest, uidete ne vos dilationis tædia defatigent, & infringãt desideria vestra. Vtrobique reatus est, si sit anima vestra, vel in postulatione remissa, vel in expectatione deficiens. Sponsæ desideria audis dilatu: & tu ad primum orationis tuæ pulsum inspira tionis diuinæ delicias tibi non affluere querulus causaris? Nunc cœpisti, & tam cito à directione sua tuus infringitur spiritus?
Quid si tibi illud de euangelio improperetur: Sic non potuisti vna hora vigilare me-
Mat. 26. d cum? Vigilare ergo, & orate, quia nescitis qua hora dilectus veste r aduenias. Pertinax oratio pertingit ad finem. Et si tibi in initis sicca, & velut saxea videatur: oleum tamen gratiarum elicies de hoc saxo durissimo: tantum si perseueres, si te longior mora non dissoluat, si non dilatione tua uota lenteſcant. Molesta plane amenti dilatio: sed solent protracta desiderio amplius crescere. Quid vobis nota ingreo? Vexatio crebra ipsa vobis huius rei dabis intellectum, E
imo iam didit, idque frequenter. Crebo vos exercitatos inueni in huiusmodi studiis. Nõ possum gloriari hos me genuisse affectus in vobis: gaudeo tamen inuenisse vos in istis. Et si non hęc in vobis studia formaui, utinam in illis fouere vos possim. Et ipse custos sum. Ideo illam mihi sponsæ vocem sæpe replicatis. Num quem diligit

anima

Universidad de Deusto
Biblioteca

anime mea uidistis? O beata anima quam tam sancta desideria exercent. Desideria dilectæ, dilectæ quæ nescit nisi de Christo rogare, quæ talem inuenta erumpit in uocem: Cant. 3. b Num quem diligit anima mea uidistis? Denique sponsa est, quę talibus inuenitur occupata scrutiniis. Inuenerunt me (inquit) custodes ciuitatis. Qui ficti, & fallaces sunt, nihil tam refugiunt, quã ab his inueniri custodibus: & si deprehenduntur, non facile conuincuntur. Cain factus est vagus, & profugus super terram: inueniri formidãs: Omnis, inquit, qui inuenerit me, occidet me. Gene 4. b Non vult peccatum occidi: non vult pati salutarem in confessione verecũdiam, medicinalem castigationem magistri. Non vult inueniri, quia non vult mori. Nã vbi nõ veretur interfici, sed magis se foueri cõfidit, impudenter se iactat indisciplinatus affectus. Sed sponsa vltro te offert, læta sẽ si occurrit sodalibus. Quidni læta? Non inuenitur quasi fugiens vltorem, sed quærens amatorem. Inuenerunt me custodes: E non sunt inuenti, sed inuenerunt. Diligentia ipsorum in hoc commendatur. Pigri custodes, & male fideles nullam in hoc adhibent diligentiam: non eunt: non quærunt si quem inuenant cauteritatam habẽtem cõscientiam, signo amoris casti, & studio quęrendi prodentem dilectionis incendium. Non conueniunt subditor, & forte molestum ducunt si compellantur ab ipsis. Non nisi interrogati proferunt verbum solatij quidam nec tunc quidem. Litera quod habet, in pagina tantum proponit, nil superadiciens, uel industriæ vel diligentiæ. Alia est plane custodis ratio: preuenire debet, nõ tantum exponere: excitare magis quam expectare quæsituros: quasi de specula super filios prospicere, qui sit intelligens, & requirens Deum. Custos tuus sum, da mihi domine lingaum eruditam ut sciam eum qui lapsus est sustentare verbo, & ad uerbum dirigere. Et quid aliud optat sponsa, cum dicit: Num quem diligit anima mea uidistis? Vides illam non tam satigatam, quam excitatam studiis spiritualibus. Intellexisti pertinaciam eius inquærendo dilectum, uide nunc humilem prudentiam. Nescit custodes contemnere. Nec enim tutum arbitratur inconsultos præterire, quos scit dominici, & conscios secreti, & nuncios mandati. Num quẽ diligit anima mea uidistis? Quid tamen sibi uult hæc interrogatio sub ambiguo posita? An in hoc admonere te uoluit ut non credas omni spiritui, sed probes si ex Deo sit spiritus? Denique non omnium est certum sponsi præstare indicium, F qui custodis officium vel susceperunt uel arripuerunt. Multi enim sunt, quorum est oculus in uniuersa terra, & iuxta alerius loci prouerbium, in finibus terræ. Non est lumen eorum cum ipsis, nec possunt illud ultra terræ porrigere limitem, leuare ad cœlum. Satis quidem fideles sunt, & seduli, sed hucusque ut terrena coaceruent, & terrena seruent. Oculus, inquit, eorum in vniuersa terra. Inexplebilis auiditas in vniuersa terra se exrendit: propterea terrenis incrassata mens curis, & illius mẽsæ seruiens qui perit cibi, cœlestis epulæ nescit dispensare viaticum, & de supernis theoriis aliquid serenum temperare subiectis. Nam & si forte qui tales sunt, de spiritualibus rogentur secretis, planam fidei & morum respõdent sufficere viam. In hoc sterilitatem solantes suam, uel ex tepore proprio auiditatẽ alienam metientes. Languidus enim & remissus amor, culpabili quadam patientia non tam optat quã expectat futura bona. Qui vero feructior est, ardenti fertur desiderio, repositam plenitudinem furtim & ex parte deflorare tentans. Quia tales plurimos nouit sponsa custodes, quodam sub ambiguo interrogationem librat. Nam quem diligit anima mea vidistis? Sit prudens, sit fidelis sit custos sedulus & disciplinę diligentia hostium coerceat irruptionem ab ouili. Non tamen statim sciet amatoria canere, & sponsi internuncius eius monstrare præsentiam, & in recessus secretos raptim admissus stilla re de intima aliqiud dulcedine. Valde. n. G est imparis gratiæ, furtiua, & fucata adulteri deprehendere lenocinia, legitimos sponsi aduentus conciliare. Malorum quia frequẽs est experientia, facilis est notitia. Spirituali um vero sensuum quia rarus vsus est, & exile iudicium, tenue satis est indictum de ipsis, nec possunt spiritualia nisi à spiritualibus diiudicari. Et ideo non possunt nisi à spiritualibus demostrari, quales sunt de quibus legitur: Quam pulchri super montes Esa. 52. pedes annunciantium pacem, annunciantium bona. Num quem diligit anima mea vidistis? Non est una nec simplex nec uniformis visio sponsi. Exultauit Abraham ut uideret diem eius: & uidit & gauisus est. Vidit Iacob dominum facie ad faciem, & salua facta

ua facta est anima eius. Vidit Moyses, sed posteriora vidit. Vidit Esaias dominum sedentem super solium excelsum. Vidit Ezechiel. Vidit Daniel in hominis similitudine, cum nondũ hominẽ susceperet. Sed omnis ante incarnationem huiusmodi uisio in corporali monstrata est specie, non in corporis humani ueritate. Viderunt Apostoli in ipsa carnis ueritate, & palpauerunt, & attrectauerunt. Vtrique tamen intus fide Deum uiderunt. Dictum est Philippo: Qui uidet me, uidet, & patrem meum. Quæ uisio, quia referatur ad fidem, quod adiunctum est, declarat: Non creditis quia ego in patre, & pater in me est? Alioquin propter opera credite. Quæ. n. consequentia, ut ad probandũ, P patrem uiderit, inducat quia se uiderit, I nisi, P in utroque eam uoluit visionem intelligi, quæ per fidem sit? Propterea, & de credulitate consequenter adiungit. Non creditis quia ego in patre, & pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite. Si. n. habitat Christus per fidem in cordibus nostris, & ipsa corda nostra mundantur per fidem, cur & in cordibus nostris uidetur per fidem? Superiorum uero uisionum, quarum altera facta est in imagine, altera in carne: utraque plena est, uel iucunditatis uel utilitatis: sed cum tertiæ, quæ est per fidem, seruatur integritas. Nam ut de uerbi apparitione, quæ in carne erat, loquar: præter uitæ uerba, quæ de ore eius procedebant, quantũ putas uirtutis insigne in ipso exteriori retinebat habitu: quam manifesta eius, quæ intus erat, dabant indicia oculus, vox, uultus? Denique gestus omnis quomodo diuinam spirabat gratiã? Iucunda plane uisio illa, sed Deum in homine credenti. Et quidem illa, quæ prophetis, & patribus ante Christi incarnationem facta est, diuinum quiddam spirabat in apparente imagine, quantũ mea se habet fides, inæstimabilem delectationẽ, & menti, & sensui infundebat cernẽtis, nec nisi quorum mundus erat animus, apparebat obtutibus. Nam & post resurrectionẽ in ipsa carnis suæ ueritate, non nisi testibus præordinatis à Deo apparuisse legitur. Fœlices illi custodes, si quibus tamen apparet frequenter, & familiariter talis uisio, præsertim illa, quæ est in carnis iam glorificatæ K aspectu, qualem eum Petrus, & Ioannes uiderunt in monte transfiguratum: sed tamẽ & illa prior non uera, & ista non plena. Nam illa Moyses delectabiliter detentus, non tamen contentus: ostende mihi, inquit, teipsum. De altera uero ipse dominus: Expedit uobis, ut ego uadam, alioquin paracletus non ueniet. Bona ergo uisio, quam paracletus adueniens inducit: spiritualis est, quia facta intus per spiritum. Denique, & spiritus ante faciem nostram Christus dominus. Visio hæc, uel in reuelata spiritualiter ueritate per intelligẽtiam, uel in suauitate infusa per gratiam. Nam & hoc ipsum experiri uidere est. Gustate, inquit, & uidete quoniam suauis est dominus. Suauissima certe hęc uisio, & quanuis futurum iuxta modum nondum plena: uicina tamen, uicina qualitate, non æqualitate. Visio hæc humano nõ est supposita ingenio, uel proposita studio, & si aliquando desiderio gratis indulta. Denique non est talis, quæ intelligentiæ conceptibus, continuo tenore moram in animi memoria protelare queat. Subitanea est, & sui iuris hæc uisio, in spiritu uehementi uadens & ueniens. Subitanea est, & momentanea, repente ueniens, & repente uadens: & si momentanea est, manent tamen reliquiæ cogitationis, tam succensæ, tam serenę, & diem festum agunt in animo recordantis. Manet quidem memoria degustatę, & deglutitæ uisionis: cuius suauitatẽ qui gustare possunt, L eructare norunt, & hora hac maxime. Eructãt enim bonũ uerbum cor recenti adhuc incalescens gratia, & feruida meditatio similes effundit sermones. Multum enim intimæ dulcedinis sapit in verbis, & gratissimi sunt sermones, qui de gratiarum ubertate prorumpunt.

Exo. 33. b
Ioan. 16. c
Psa. 33. b

Si custos es, scito quoniam talia te oportet prępparare in occursum sponsæ. Vt quid occuris, si nihil dulce, nihil nouum nunciaturus uenis? Si noua non potes, uetera proferre, ingere nota, si noua non habes. Non tamen ingeritur quod exigitur. Non quærit qualem uideris, sed si uideris. Sufficit nunciare qualem ipsa nouit. Augmentum tamẽ affert gratiarum si noua annuncias. Denique quod non est, uel ignotum, uel insolitum meditationi, sponsæ noua quadam gratia dulcescere solet. Non fastidit auditus, quando feruet auiditas: tantum de sponso disputa, & noua protulisti in auribus sponsæ. Nõ suppetit tibi de illo excellenti, & excedenti uisionis modo semper respondere. Sublimis illa, & subtilis est, & subito præoccupare solet animum, quem mundũ, & exoccupatum inuenerit. Subito præoccupat, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

nō occupat diu. Subtilia ista non adsunt ad uorum, dulcia deducit in mediū. Simplicis fidei capitula singula quodā dulci disputationis tēperamento suauissimos gignunt in audiente mentis affectus, & excessus. Delicata est sponsa, dulcia vult magis, quā fortia, nisi q̄ omnia potest in eo, qui eā confortat sponsus. Narrent alii fabulationes, cōtrouersias medttentur. Os tuum meditetur sapiētiam, & lingua loquatur delicias, ‖ qui spōsæ loqueris. Nā & illa tales, vult qui de dilecto
M narrent, & nuncient. Labia sacerdotū custodire debent scientiā, ideo lege requirit ex ore eorū, legem videndi, & inueniendi dilectū.
Mala. 2. b Num quem diligit anima mea uidistis? De
Cant. 3. b visione illorum se vsurā præsumit, ideo diligenter inuestigat custodum visionem, eorū sperās alloquio, vel in secretiora deduci, vel dulcioribus affici. Idest. n. videre quem diligit, Dei sagientiam, & virtutē propenso affectu, & pura concipere mente. Bene illū conspicit, qui hoc vtroqoe concipit modo, pure cernens, & pie sentiens. Dulce puto susurrium, quod inter sponsam custodesque vertitur, & grata collatio, si tamen collatio. Nulla. n. illorum hic responsio memoratur. Secreta valde est, si qua est, quam alto tegē-
Esa. 24. c dam putat silentio. Secretum suum sibi. Secretum suum sibi. Nec audemus hic aliquid inde conijcere, quod sponsa curauit reticere. Cum eorum silentio claudamus nunc sermonem, prorogantes in crastinum sponsæ transitum, quo se uigiles paululum pertransire dicit, & iuuenisse, quem diligit anima mea.

Sermo septimus.

IMprobi exactores estis, & nimis instanter repetitis debitorē vestrū: dignum tamen venia est dummodo iusta postuletis. Sed vos exigitis, vt soluā, ad quod nō me obliga
A ui. Tractaturus erā de'transitu sponsæ. Ad hoc. n. & ordinis, & sponsionis nostrę ratione tenebor: & vos adhuc mihi ingeritis, illud
Cant. 3. b cū sponsa. Num quē diligit anima mea uidistis? Sed illa modestius interrogationē tēperat ambigenti similis, quærens magis, quam urgens. Nouit. n. nec omnibus, nec omni tēpore de hac visione adesse sermonem. Ex quo. n. absōdit vultū suū, quis est qui cōtēpletur eū? Vos autē vrgetis me, vt legevobis ponā contēplandi dilectū, & disciplinā inuentionis huius, & visionis tradā. Quid ergo? Vultis, vt muneris diuini largitatē concludā sub regula? Visio hæc nō est industrię sed gratiæ. reuelationis est, non inuestigationis. Si quid tamen ad hæc potest industria cooperari, illud primū obseruare, quod scribitur: Lauamini, mundi estote. Secundo, vt Esa. 1. d scribatis sapientiā tempore. Qui. n. minoratur actu, recipiet eam. Tertio, vt violenti sitis, & gaudium regni, quod vobis diutius surripitur, præcipiatis: idest, vt habeatis cor purgatum, paratum, improbum: In primo efficietis dignus, in secundo deuotus, in tertio vehemens: hoc est idoneus obtius, ur-
Cant. 3. b gēs. Idoneus gratiæ percipiendæ, obuius uenienti, vrgens morantem. In primo præpararis, in secundo adsimilaris sponsæ expectā ti dilectum, quando reuertatur a nuptijs. In tertio properas, & sponsa non expectat, sed properat, & ipsos præterit custodes. Dixissem melius si dixissem, pertransit. Quod enim præterimus, non respicimus, nō attingimus, sed contemnimus. Quod uero pertransimus, intelligimus, illud discutere, & quasi B disquirere, & penetrare: nec in utilis hæc pertransitio. Paululum. n. cum pertransisset, inuenit dilectum. Videtis fratres, quid proficiat consultatio custodum. Deuotam, sed vagam animam ad inuentionem dilecti perducit. Vtilis quidem consultatio: & frequenter quod non confert eorum, qui consuluntur eruditio, consulentis meretur humilitas. Bonū est, vt sis ad quærendum sedulus, non tamen adsiduus. Nam & sponsa non tam ex studio, quam occasione custodes interrogat & id in transitu. Tradebat. n. illam vlterius amor dilecti, nec vacuū esse sinebat ex ocio conferre cum illis. Currebat in cordis siti, & hausto forsitan de sponsi vicino spiritu, tēc ideo minus intendebat in his, qui benedicebant ore, tendens ad illum qui benedicit in spiritu, qui est super omnia benedictus, in secula Deus.

Aduertite istud uos, qui in transitu oratis, & cum mora legitis: qui ad legēdum seruetis, in orando tepetis: debet lectio' orationi seruire, præparare affectū, nō horas præripere, nec succidere moras. Cum legis, eruditis de Christo: orans vero, familiare cū ipso setis colloquium. Et quanto suauioris est gratiæ cū illo, quā de illo loqui? Si quædam spiritualiū detrimenta sustinent visitationū propter oraudi raritatem, qui lectioni vehementius vacant, quid dicemus de his, quos aut indisciplinatæ collocutiones dissoluūt, uel anxię quæstiones scindunt? Denique monachorum est non colloquium, sed silentium: non quæstiones, sed quietem sectari:
C Aut si admittenda est inquietudo dilectionis esse debet, non contentionis. Habet. n. amor sanctus inquietudinem suam, sed qua
Isa. 62. a lem legis apud propheram: Non tacebo, & non quiescam, donec egrediatur, ut splendor iustus, & saluator, ut lampas accendatur. An non similem animi sui passionem
Cant. 3. b intimat illam cum dicit: Cum pertransissem illos? Ferebatur impetu feruentis amoris, ideoque pertransisse se perhibet, quasi auiditate, & desiderio supergrediens quicquid dici poterat. Cum pertransissem illos? inueni quem diligit anima mea. Pertransiuit illos, uel euentilādo doctrinam, uel estimando naturam. Pertransiuit, & quod potuit ab illis dici, & quod potuit in illis conspici. Quilibet. n. sint custodes illi, licet Cherubim interpreteris, licet Seraphim nō possunt totū quod de Christo est, nec eloquendo depromere, nec æmulando exprimere.
Eccl. 1. b Cunctæ res difficiles, nec valet homo eas explicare sermone. Si tanta difficultas est in rebus conditis, rerum autorem quis indicabit, uel digne, uel plene? Ideo dicit: Cum pertransissem illos. Vtinam nos tales simus auditores uerbi Dei, qui nō succumbamus his, quę dicūtur, uel tardante ingenio, uel tepente uoto, ne nos illa pertranseat, ne nostram excedant tam auiditatem quā capacitatem: sed magis docentis quam commonentis pertranseamus conatum, maiora etsi nondum capientes, conijcientes tamen, aut certe concupiscentes. Quadam enim ratione pertransit, quod sibi proponitur qui
D ampliora sectatur, quanuis non consequatur statim. Sponsa uero consecuta est: propter quod electa decantat: Cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea. Quidni pertranseat illos, quorum & scientiæ est numerus, & naturę modus? Ille uero, qui quęritur magnus, & immensus, & non æstimabitur alius ad illum. Non ergo potest alieno documento, aut exemplo ex æquo perpendi. Reliqui omnes pertransibi
Luc. 14. c les sunt, solus ipse pertransiri non potest.
Denique dicit: Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & a generationibus meis adimplemini. Transite, inquit, ad me, non pertransite. Quonam enim modo pertransiri potest, quod immensum est? Mensura bona, & coagitata, & cōferta, & superefluens dabitur, inquit, in sinum uestrū.
Luc. 6. f Vobis immensitas dispensatur in mensura. Nam in se immensa est. Non ait, replens, sed superefluens. Si ergo mensura capi nō potest, immēsitas ipsa quādo capietur? quo pacto pertransiri poterit, quod nec capi pleCant. 3. b ne potest? Denique, nec sponsa pertransire uult, sed dicit: Tenui, nec dimittam illū. Paululum cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea. Forte propinqui erant sponso uigiles hi, quos cum paululū pertransisset, inuenit dilectum. Quod si iuxta diuina eius accipimus dicti naturam, quis creatorum spirituum ad immensitatē, & maiestatem illam proxime accedit? Nam etsi similitudo inesse intelligitur, longe tamen inferior, & dissimilis dignōscitur.
Non est enim domine quis similis tui. Pro- E ximitatem forte ergo hanc, quam excludit conditio, cognitio admittit. Sed quis audeat abyssum illam diuinæ sapientiæ, cuius nō est numerus, ingenio, creati spiritus perceptibilem diffinire? Lucem (inquit Apo
1. Ti. 6. a stolus) habitat inaccesibilem. Lux ista nobis inaccesibilis est, sed nos non sumus inaccesibiles illi. Propter quod dicit: Prope
Esa. 46. d feci iustitiam meam, & salus mea non elongabitur. Prope facta est, quia incarnata: proximior, quia reuelata: magis autē proxime facta, quia donata. Prope facta est iustitia Dei patris Christus Iesus carnis nostrę susceptione, sed gemino hominum genus omne excessit priuilegio, quantum spectat ad humanæ naturæ statum, æquitate, & integritate, quia præter illum nemo mūdus a sorde, nemo immunis a corruptione. Dotatus est ergo duplici hoc munere, præcessitque participes suos. Itaque, & reliquos omnes fides tua pertranseat, ut in illo solo perpendas æquitatem iustitię, & integritatem consimilis naturę. Sed tamen paululum pertransi: quoniam sicut nos longe excedit iustitia, & corruptione, sic prope factus est naturę indifferentis conditione. Nescierunt Iudæi in illius existimatione pertransire Moysen, pertransire Abraham, pertransire reliquos, uel patriarchas, uel prophetas: qui illum sicut unum de reliquis æstimabant, nec aliquid habere gratiæ præcellentis. Denique dicebant: Abraham, & prophetę mortui sunt, et
Ioan 8. tu dicis: Qui manducat meā carnē, nō mo- F ritur in æternum? Quē teipsum facis? No-

Universidad de Deusto
Biblioteca

luerunt Ioannem pertranſire, ſed dicebant, quia Ioannes ipſe eſt Chriſtus. Non paſſus eſt tamen eos in ſe remanere Ioannes, ſed opinionem infideliter præſumptam a ſe auertit: Non ſum ego (inquit) Chriſtus: medius autem veſtrum ſtat, quem uos neſcitis: Neſcit ſynagoga pertranſite, ſed ad ceterorum menſuram eſtimauit illum: & quaſi blaſphemiam opponebat ei, quia cum homo eſſet, ſe faceret Deum. Sed eccleſię pertranſiuit fides, & inuenit illum unctū oleo lætitię præ conſortibus ſuis. Et quam uberi unctus erat oleo, de cuius plenitudine omnium noſtrum infundit uulneribus. Nos enim ſumus ſaucius ille qui deſcendit in Hierico, qui incidit in latrones, qui expoliatus eſt, & uulneratus eſt, & ſemiuiuus relictus. Pertranſierunt plurimi, & nullus erat qui ſaluaret. Pertranſiit magnus ille patriarcha Abraham: non enim erat ille iuſtificans, ſed tantum iuſtificatus in fide futuri. Pertranſiit Moyſes: non enim erat gratiæ dator, ſed legiſlator, & eius legis quæ neminem ducit ad perfectum. Nec enim ex lege iuſtitia. Pertranſiit Aaron. Pertranſiit ſacerdos, & eiſdem hoſtijs quas indefinenter offerebat, nec poterat mundare conſcientiam ab operibus mortuis ad ſeruiendum Deo uiuenti. Pertranſiit patriarcha, pontifex, & propheta atido tā animo quam ope re, imo, & illi in hoc ſaucio ſaucii erāt. Solus ille Samaritanus verus uiſo illo miſericordia motus eſt, ſicut miſericordia totus eſt, & infudit oleum uulneribus, ſeipſum cordibus, mundans per fidem corda omnium.

G Ideo eccleſiæ fides omnes pertrāſit, pertingens ad illum qui ſolus illā pertranſire nō poterat, imponens in iumentum ſuum, & ſactus eſt ipſe iumentū. Et paululum pertranſit, ut inueniat illum, quem ſic credit exortē corruptionis, ut conſortem prædicet conditionis. Sic illum hebet principem gratiæ, ut confiteatur participem naturæ. Quòd ſi & cœleſtes illos angelicos ſpiritus contuitu ſanctiſsimæ quam ſortitus eſt animę, ipſum ſu pereminere dicamus, non erit a fide alienū, ſed omnino congruum dignitatis eius perſonæ. Etenim ſi minoratus eſt paulo minus ab angelis propter partem, qua indutus eſt carnalem: par tamen eſt illis ſecundum ſubſtantiam ſpiritualem, & ſuperior ſecundum prerogatiuam uirtualem. Et hos ergo ſponſa pertranſi anima. Nam & illi cuſtodes tui, & curatores tui ſunt, qui dicunt in prophe-

ta: Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata. Hos (inquam) pertranſi, & in dilecto tuo priuilegij ſingularis dotes contemplare. Illi adminiſtratorij ſpiritus, non operarij ſalutis. Ipſe uero magni conſilij angelus, qui operatus eſt ſalutem in medio terræ. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod eſt ſuper omne nomen. Iucunda contemplatio in cœleſti familia contueri eſſentiæ ſimplicitatem, ſerenitatem mentis, & mutui ſuauitatem amoris. Iucunda contemplatio contueri perpetuitatem exiſtentiæ, puritatem exiſtentiæ, puritatem exiſtentiæ, puritatem intelligentiæ, ſcietiæ profunditatem: tum etiam humilitatem in obedientia, tranquillitatem in diligentia, facultatem in efficaca. Omnes tamē H pertranſi, & intuere quantus ſit iſte, qui ingreditur ad ſaluandas gentes. Quem ingredientem in orbem terræ angelicæ laudes inducunt, & triumphaliter regredientem, cū admirationis Cantico dicunt: Quis eſt iſte qui uenit de Edon, tinctis veſtibus de Boſra? Iſte formoſus in ſtola, utique carnis ſuæ. Iure quidem formoſus in ſtola ſua, quæ ſine commixtione concepta eſt, & de uirgine nata eſt, & ab omni non modo corruptione ſed etiā corruptionis fomite immunis conſeruata eſt, & in ſepulchro diſſoluta nō eſt, & die tertia reſuſcitata, quadrageſima in eæ lū aſſumpta, omni die (quod ſuper omnia mirandū, & amandum) in ſalutis cibum ere dentibus propoſita. Quis nō ad ſingula iſta miretur amanter, & dicat: Quis eſt iſte tam formoſus in ſua ſtola? Cucurriſti per hæc omnia admirationis genera, imo ſtupidus per ſingula ſubſtitiſti, & ecce denuo nouæ tibi admirationis materia inde exurgit. Satis in illis exercitatus fueris, hic iterum ad ſtupendum excitaris, quaſi illud tibi dicatur prophetæ. Ne memineris, priorū, noua ego facio. Quid magis nouum, quam p̄ in myſterio dominici corporis mutatur materies, & ſpecies ſeruatur? Priſtina manet forma, ſed noua gratia, qua noua ſubſtantia. Noua quidem non in ſe, ſed huiuſmodi ſpecie. Nouū plane, p̄ carnis dominicæ ſubſtantia I in aliena, & ſpecie ſumpta ſanctificationis virtutem animæ confert, & ſpirituālē emundat ſubſtantiam in myſterio altaris immaculata caro. Nouum quidem, & ſupra reliquorum uſum ſacramentorum, p̄ nō modo ſanctificationis noua gratia dat, ſed ſubſtantia naturalis mutat. Nā per ſacramēti benedictionem

dilectionē accipit oblatus panis hanc ineffabilem mutationem, & ex myſtica conſecratione, & uerbi uiuentis copulatione hæc uiuificatrix gratia in carne Chriſti redundat. Caro enim non prodeſt quicquam, ſed ſpiritus eſt, qui uiuificat, ſacroſanctæ carni conferens in ſolemni ſacramento ſpirituālē efficaciam ad uiuificandos tanti participes myſterij. Formoſus ergo in ſtola, hoc eſt in carne ſua, ſed multo formoſior in aſſumpto ſpiritu, qui utique carne præſtantior, quia uerbo uicinior. Et in hoc ſpiritu unctum eum intellige præ conſortibus ſuis: id eſt, non modo præ filijs hominum, ſed etiam præ angelorum agminibus. Quidni unctus ſit præ illis oleo gratiæ, qui non ſicut alij participatione, ſed perſonali vnctione uberrimæ illi conſertus eſt oliuæ, ex qua unctio omnis emanat? An non tibi uelut oliua uidetur ueritas, & verbum Dei, cuius unctio docet nos de omnibus, cuius molliti ſunt ſermones ſuper oleum, cuius unguentum effuſum nomen eſt? Huic oliuæ perſonali unione conſertus conditionis non corruptionis noſtræ oleaſter (ut ſi dicam) & pinguedinis illius factus particeps.

Quid luminis, quid dulcedinis, quid ſuauitatis, quid omnimodæ uirtutis acceperit, operum eus indicia loquuntur: niſi p̄ longe excellebat, quod ſenſit in ſpiritu quam K quod expreſſit in actu. Denique ad omnia Colo.1.e virtutis indicia dicere potes. Oleū effuſum nomen tuum, abſque eo, quod intrinſecus latet. Nec enim conſentaneum eſt, ut quālibet mirificum foris animæ opus illius uirtutes exæquet. Non poſſum domine, quę in proſpectu ſunt, omnia opera tua comprehendere. Confortata. n. ſunt, & nequeo æſtimare illa, & eam quæ intrinſecus latet quonam modo experiar gratiā? Oculus non uidit beatiſsima anima Chriſti præter te numera, quæ diuinitus collata ſunt in te. Ideo angelici ſpiritus deficientes in comprehenſione, non deſinunt ab admiratione, & qua ſi neſcientes, ſed ſtupentes in laudem ſuprapoſitam erumpunt. Quis eſt iſte ſic formoſus in ſtola ſua, gradiens in multitudine fortitudinis ſuæ? Hanc conſiderans prerogatiuam virtutum in dilecto, iure ſponſa cuſtodes ſe pertranſiſſe dicit, paululū pertranſiſſe quia ſic in eo ſingularem miratur gratiā, ut tamen cōmunem conſtituat naturam, beatāque illam Chriſti animā eſſe cū reliquis eiuidē quidē generis, ſed differentijs excellentiſq; virtutis. Parabam adhuc aliū uobis explicare tranſitū, ſed quod materia opportune ſuggerit, vel magis exigit, ſermo te fugit iam urgēs ad exitum. Nos interim ad quod uenimus, in eo permaneamus, quatenus ex hoc gradu, cum ocium dabitur, ad altiora tranſeamus myſteria, ſponſi eccleſiæ Ieſu Chriſti: qui uiuit, & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo octauus.

PErtranſiſti, ò ſponſa domini cuſtodes tuos, conſortes, & particeps ſuos: cōſortes naturæ: participes gratię. Pertranſiſti illos, & peruenisti ad dilectum. Quidni illos pertranſeas, qui & ipſi pertranſirēt quaſi ſummus, niſi in dilecto ſuo ſtarent? Inuenisti dilectum, inueniſti illum vnctum oleo ſpiritus præ conſortibus ſuis. Perpendiſti in illo virtutum priuilegia, quædam in conſimili natura. Inueniſti ſanctam eius animam, quædam habere dona ſingulariter, quædam excellenter. Ideo pertranſiſti illos, quia illū prætuliſti, & paululum pertranſiſſe te dicis, quia conſideratio tua in hac prælatione nōdum receſſit a generis eiuſdem communione. Sed nunquid hic ſubſiſtes? In vlteriora & altiora ex hoc gradu urgenda eſt profectio pertingendum in finem. Sapientia enim attingit a fine in finem. Denique & hæreticus, vt ſuperiorem dilecto tuo gradum conferat, hunc tollit. Tantum carnem verbo copulat in Chriſto, animā negat: aut ſi hanc non audet (propter euidens ipſius Chriſti teſtimonium, dicentis: Nemo tollit a me animam meam, ſed ego pono eam, & iterū ſumo eam) animam ſenſificantem donat, ſed ratiocinantem tollit ſpiritum. Correxit in parte errorem, ſed non potuit longius ſab Ægiptijs recedere tenebris. Non potuit triduī iter conficere. Eccleſiæ fides humanitatem, nec ſolam conſtituit in Chriſto, nec dimidiam. Vtramque naturam collocat in Chriſto. Et quia diuina ſimplex eſt, & diſtinctione carens: in homine triplicem illam, quam ponit Apoſtolus diſtinctionem fatetur, id eſt integrum corpus, & animam, & ſpiritum. Alioquin non hominem, quem reformaturus in ſe fuerat ſuſcepit. Denique & rationalis animæ pars humanæ, indiguit mediatoris remedio quia ignorantiæ ſuſcata nubilo, & concupiſcentiæ ſuccenſa igni-

Universidad de Deusto
Biblioteca

culo, utramque naturam, id est humanam, & diuinam integram fatetur in Christo Ecclesia eius, & sicut euangelica mulier in satis tribus humanæ farinæ diuinæ sapientiæ fermentum recondit. Sed quid? Indigebat rationali spiritu Christus, uerbum ipse patris, & sapientia, & ueritas? Nec quod lateret ipsum aliquid esse poterat, sed ipse illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. Qua ergo consequentia creato, & illuminato indigeret lumen creãs & illuminans? Nulla plane. Ille non indiget, sed mea est hæc indigentia. Ratio hæc est meę cæcitatis, non claritatis illius: non assumentis uerbi, sed assumpti spiritus. Ergo indigebã, ut & hęc naturæ meę pars uerbo uniretur, & sic clarificata in Deo portionis merita in uniuersos per fidem refluerent. Omnes nos mediante consubstantiali nostro reformamur in Christo accedẽtes per fidem ad ipsum. Et ideo totum oportebat adsumi, ut grati, resuuderetur in totum, quia corruptio fermentauerat totum. Manent ergo in una persona naturæ geminæ sicut integrę, sic & impermixtę. Diuina enim inconuertibilis, & incommutabilis est: nec potest conuerti in aliam, nec in se sinit illam conuerti. Non ualet in alia ex se delicere. Defectus siquidem illi foret omnis mutatio: nec magis in illam alia proficere potest. Non commutare, sed communicare illam possumus: utendo certe, nõ existendo. Manet itaque naturis istis sua cuique tam integritas quam proprietas.

Consequenter etiam competentes his comprehensiones, & affectus contemplationes, & beatitudines impermixtæ sunt, & distinctæ, & differentes, & numerabiles sine numero personæ. Nam quis adsereret beatissimam Christi animam, aut nihil sentire penitus dulcedinis, & gaudij: aut iterum gustum intimum illi permittere suauitatis, & saporis, & beatitudinis illius qua beatissima perfruitur trinitas? Maioris siquidem est excellentiæ esse illud uitale bonum quam participare, longeque expressior est experiẽtia, & domestica magis in essentia quam in usu ipsius: Esse utique idipsum uti est, non tamen usus essentiam confert. Quomodo ergo essentia perfruitione sola non potior quia proximior? Deinde licet anima hæc in uerbo omnia uidet, & ipsum uerbum in uerbo uidet: tamen quia admissa nõ est in societatẽ essentię, nec admitti potest in æqualitatẽ no titiæ. Nã hoc ipsum essentialiter Deũ esse, & sapientiam esse, & summam bonitatem esse, & uirtutẽ summam, & solam, & sempiternam, quid habeat delectationis, & gaudij, cui dabimus nosse, nisi cui datum est, & esse? Verbum ergo patris tanto magis intime, & syncere, & simpliciter seipsum nouit, & uniuersa per seipsum, quãto meliore utitur priuilegio essentialis unitas, quam unio personalis. Hæc ad hoc replicamus, ad discernendas scilicet unius Jesu Christi uirtutes, pro gemina in Christo natura, id est, uerbi essentialiter ex patre nati, & spiritus ex patre creati: maxime propter illos, qui de unitate personæ æqualitatem, uel magis unitatem inducunt, & uirtutis, & scientiæ. Qui tamen cum omnia dicant animam habere per gratiam, quæ habet uerbum per naturam ipsi uidẽtur qualdam distantias, & gradus (ut sic dicam) inducere per distinctionem nominum istorũ, id est naturam, & gratiam. Quantum illi denegant, cui hoc ipsum non dant per naturam habere, uel nosse? Nam etsi animo Jesu uerbo unita excellenter, & per gratiam illuminata si, nunquid, & illud habere dicetur ex gratia, ut naturaliter, & essentialiter, & simpliciter lumen, sit & illuminans sit? Aut quonam modo erit naturę quam gratiæ notitia præstantior, si non expressior? At illud adducunt, quod legitur, & uerissime legitur, quia omnis sapientia a domino Deo est, & cum illo fuit semper, & est ante æuũ. Si omnis sapientia a Deo, & cum illo est, & ante æuum: ergo quomodo multæ sapietiæ sunt cum illa, quæ a Deo est, & illi cœterna est, quia cũ illo ante æuum est? Non multæ, nec uariæ, & diuersę sapiẽtiæ, sed una sola, & inuariabilis est. Quæstio hęc non iam circa animam domini Jesu solam restringitur ammã, sed se dilatat ad omnes, quæ alicuius, sunt participes sapientiæ: ut similiter quæri possit, an omnes unam habeant cum uerbo Dei sapientiam, imo an omnes aliam non habeant quam ipsum dei uerbum sapientiam. Quod si ita est, una iã, & indiuisa erit omniũ sapietia. Et qua ratione dicitur omnia, si nõ nisi una est? Quod si Deo numerose dicitur, nõ quia se numerabilis sit, sed propter numerositatẽ hanc entiũ cã? Nã, & una dicitur fides, propter unã rem creditam, cũ tamen cuique sit sua: Quare ergo una res non dicitur numerose, cum multę singulariter dicãtur? Denique, & multæ scientiæ, & multæ uoluntates eiusdẽ personę dicuntur, & eodẽm tempore, propter multitudinem rerum quas, uel scit, uel uult etiam simul. Ad res ergo scitas respicientes, non ad ipsius mentis uim, qua quisque scit omne, quod scit, & unius multas, & multorum dicimus unam scientiam. Cum itaque dicitur. Omnis sapientia a Domino Deo est, nihil officit ad astruendam unitatem sapientię: quia hoc non ad ipsam, sed ad illa, quæ sciuntur per ipsam, refertur: q dicitur omnis. Neque enim, quia multa sunt, quæ illuminantur, ut uideri possint, aut multi uideri possint, ideo multiplex lumen est, quod & uisa illuminas, & uidentibus iucet. Quid ergo? Dicemus unam, & eandem esse scientiam animæ Jesu cum uerbo, imo omnium rationalium spirituum, & inter se, & cum Dei uerbo unam esse sapientiam, quia Dei uerbum? Iam ergo de sola anima Jesu non erit hęc disceptatio, & nullus iam erit nobis exitus ad tuendam superius positam diuersitatem scientiæ interuerbum & animam Jesu. Et quomodo patebit exitus, cum hoc modo omnium una conuincatur sapientia, quia unum lumẽ, quod illuminat omnes? An forte, quia diuerso modo illuminatio fit, etiam diuersæ inter se illuminationes sunt, & ab eo per quod fiunt lumine differunt: ita etiam in animis rationalibus, & diuinitus illuctitis, & lumẽ quo illuminantur, & ipsa illuminatio, quæ per lumen fit, ab inuicem discernentur? Nam illuminatio quidem fit in illuminato, & ex tempore fit, lumen autem ipsum non fit, sed est, & ex æterno est. Hoc modo in una mente, quis neget multas scientias esse, in qua intelligit multas comprehensiones esse, quãuis una sit mentis uis, quæ comprehendit, & uidet: & unum lumen illuminans, ut comprehendere, & uidere queat? Hęc ergo distinguenda sunt diligenter, lumen & illuminatio, quæ per lumen fit in animo intelligẽtis. Nam hoc ipsum intelligere, & illuminari, & scire est, Quis itaque non uideat, quãuis, nisi subtilissimẽ, non discernatur propter nonnullam similitudinem. Quis (inquam) non uideat differre inter se lumẽ per quod illuminatio fit, & illuminationem, quæ per lumen fit in quouis illuminato? Alterum enim creatum est, alterum creans: per illuminatum, alterum illuminans. Nec potest essentialiter esse eadem sapientia, quę fit per gratiam, cum illa, quæ per naturam exiitit: illa quæ fit in tempore, cum illa, quæ nata est ab æternitate. Si hoc distinxisti in dilecto, o sponsa, & ab his, quæ iuxta statũ humanæ substantiæ in illo sunt virtutes, ad verbi pertransisti diuitias, tunc iure, & excellentur dicere potes. Paululum cum pertransissem illos, quem diligit anima mea. Sed quomodo aptabimus, illud quod ponitur, scilicet Paululum? Inæstimabiliter prærogat omni creaturę diuinam maiestas, & qua si uicina, & familiaris sit, dicis. Cum pertrã sissem illos paululum, inueni quem diligit anima mea. Denique chaos magnum firmatum est inter nostram, & ipsius naturam. Quale quæris chaos? utique inanitatis nostræ. Omnes gentes (ait Propheta) quasi nõ sint, sic sunt coram eo, & quasi nihil, & inane reputatæ sunt ei. Iure inanis reputatur nostra substantia, in cuius assumptione exinanisse dicitur ille plenitudo. Quæ ergo poterit adsignari conuenientia, & uicinitas inanis cum solido, nihil cum immenso? Qua ergo ratione dicit? Paululum cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea? An forte pennigera est charitas, & præpeti uolatu ardentis desiderij interiacens hoc, de quo loquimur, præteruolat uacuum? Vtique sic adsentior. Nam amate iam tenere est, & iam adsimilari, & uniri est. Quidni, cũ Deus charitas sit: Sed aliã hic ego paro rationem. Post rationalis contemplationem naturæ sursum ascendenti, primo se statim gradu diuina offert, & occurrit natura, nulliusque alterius præstãtio ris naturæ interponitur distinctio. Non enim inter imaginem, & ueritatem mediũ adsignari, quid potest: superius uno, inferius altero. Quod.n. veritas nõ est, quomodo proximius accedit ad eã, quã ut ipsius simulachrũ, & character sit? In quo ergo attenditur in rationali spiritu eo, quæ ad diuinã est naturã, imago? primo quidem loco, quia est ueritatis, & iustitiæ capax. Secũdo si capiat illas, & fiat uerus, & per gratiam, quod Deus est per naturã. Tria hic mihi distincta sunt, ideit capacẽ esse boni summi, ipsum habere, & esse ipsum. Imago attenditur in primo, similitudo in secundo, veritas in tertio. primũ commune est omniũ intellectualiũ spirituum. Secundum electorum tantum. Tertium solius increati spiritus. In primo prope accedimus. In secundo proxime. Tertium, ipse est, prope accedimus per aptitudinem, proxime per cooptationem. Pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pe per naturæ primæua, proxime per uirtutis priuilegia. Prope quia capaces: proxime, quia capientes. Quonam enim modo nõ de uicino accedit immortalitas ad immutabilitatem, incorporalitas ad simplicitatem, illocalitas ad immensitatem, ratio ad ueritatem, uirtus ad bonitatem? Et ut expressius loquar, quid esse uicinius, & similius potest quam sapientia sapientiæ? iustitia iustitiæ, quam illuminara illuminanti? iustificanti iustificata? quid similius alij, quam causatiuum causæ, formatum formæ? Nam in formato fere nihil aliud attenditur quã forma. Deniq., & quod dulce est, super omnia simile videtur dulcedini: & quod lucidum est, luci. Itaque proximum non iniuste uidetur, quod illi tanta æmulatione componitur: proximum, quia nihil interponitur. Nam & si finitum nostrum incomparabiliter excedit dies immensitatis, infinitas imaG ginis, tamen ad ueritatem nonnulla dgnoCant. 3. b scitur esse affinitas. Iure ergo dicit: Paululum cum pertransissem illos, inueni quem diligit anima mea. O quam fœlix, quam lætus prouentus tam longe circuitus. Beati gradus illi per quos in talem euaditur terminum. Quæsiui in lectulo, circuiui ciuitatem, interrogauit custodes. Primo loco quærit per se, & penes se. Secundo extra se, sed per se. Tertio uero, nec per se, nec penes se. Et hoc loco quanlo humilius quærit, tanto quidem efficacius: quantoque a sui confidentia longius recessit, tanto reperit citius. Inueni, inquit, inueni illum: qui me prior quasi ouẽ errantem, & quasi drachmã perditam quæsiuit, & inuenit, & misericordia eius præuenit me. Me, inquam, prior inuenit perditam, præuenit nihil meritam. Inuenit errantem, præuenit desperantem, inuenit differentem, præuenit diffidentem: inuenit qualis esse mihi iudicans: præuenit ad sua me reuocans, vagam inuenit in erroribus, uacuam gratię præuenit numeribus. Inuenit, ut non ego ipsum, sed ipse me eligeret, præuenit, ut prior diliget. Sic ergo electa, & dilecta, quæsita, & acquisita, inuenta, & prouenta, quomodo non secundum uires conatu, & supra uires affectu illum, & diligam & quæram. Quæram, quæram, donec uoti compos nocẽ lætitiæ proferam. Inueni quem diligit anima mea. Ego inuentionem hic ad ueritatis, & gratię non refero initium, sed augmentum. Pergens enim, & proficiẽs anima de uirtute in uirtutem, de ueritate in ueritatẽ, dum ubiH que nouis informatur mysterijs, & infundi tur gaudijs per singulos profectuum gradus dicere potest inueni quem diligit anima mea, uerbum patris Christum Iesum, qui est super omnia benedictus in secula seculorum, Amen.

Cant. 3. b

Sermo IX.

TEnui illum, nec dimittam. Ego huius capituli sensum ad futuram uolui tantum fœlicitatem referre quando sponsus dilectę manifestã presentię suę exhibebit plenitudinem, ut nihil sit quod interrumpat perpetuitatem. Nã & quod prẽmittitur: Cum pertransissem illos, non incongrue ad id refertur: Cum euacuauerit omnem principatum & potestatem, ut sit Deus omnia in omnibus. Ante illud enim tempus, quis ex sententia dicere potest: Non dimittam illum? Sed hunc arctat, & euertit intellectũ, & ad præsens facit referri, illud quod sequitur: Donec introducam illũ in domum matris meæ. Sed iam uigilanter singula consideremus. Primo considera quam sint lætitiæ plena hęc uerba: Inueni, inquit, tenui, nec dimittã. Magnus ille patriarcha Abrahã legitur uidisse dominũ, non inuenisse. Apparuit. u. ei ultro stanti in ostio tabernaculi ad meridiem. Denique egressus de tabernaculo obuius, sedulus sub ilice exhibuit officium, in tabernaculum uero introducere non meruit, nedum in cubiculum. Vidit, & Moyses apparentem sibi in Oreb dominum, sed tenere non meruit, qui nec permissus est propius accedere. Vidit Iacob dominum, sed uidit in somnis, & de longe scalę innixum. Nam etsi apprehendit angelum, non tamen retinuit: sed quadam luctæ uiolentia benedictionis extorsit gratiam, amisit præsentiam, & idcirco dicere non potuit: Non dimittam illum. Inuenit illum Maria Magdalene, sed prohibita est, non dico tenere, sed etiam tangere, quia penes monumentũ uitam quęsiuit. Suscepit diu expectatum, & insperato inuentum senex ille Simeon in ulnas suas, & gratulationis lætus erupit in canticum, sed uocis huius usum sibi non præsumpsit: Non dimittam illum. Denique sic ait: Nunc dimittis seruum tuum domine, secundũ uerbũ tuũ in pace. Vtique in pace dimittitur solutus, & sequestratus a carne

Cant. 3. b

carne, ut non amplius concupiscat aduersus spiritũ, & repugnet. Ille ad noui amplexũ pueri, senescentis deposuit hominis uetustatem, & in tranquilliorem statum à corporis corruptibilis pœna, & carnis pugna dimitti se uel postulat, uel exultat. Sponsa uero dilectum à se non dimittendum præsumit. Et quanto prȩcellentis est gratiæ non dimittere quod ames, quam euadere quod horreas? Omnes hi etsi in carne, uel carnis specie uiderint: quosdam uel apprehensio nis gradus distingunt humanis in mẽtibus. Quod nulli eorum indultum legimus, sta usurpat, cuius tentauimus euentilare sermones. Inueni, tenui, nec dimittam. Inueni per aspirationem: tenui memoriæ retractatione: non dimittam continuatione iugi.

K Tenui illum, & tu cum inueneris Christum cum inueneris sapientiam, cum inueneris iustitiam, sanctitatem, redemptionem: hæc omnia enim nobis factus est Christus: cum ista inueneris, tene affectu, tene studia. Quod intelligentia inueneris, diligentia tene, & retine (ut sic dicam) renitentes uirtutes, & lubricas specie arctiori tibi astringe amplexu donec uice uersa ultro tibi inhæreant, & amplexentur te gratis, & sine studii tui labore teneant, nec sinant uel longius abscendere, uel diutius abesse. Et si quando declines ad officia humanæ necessitatis, ibi te insectẽtur, & reuocent, & arripiant ad se, ut si non possint assidue studiũ, semper habeãt obligatũ affectũ. Nã nonulla mihi videtur distinctio, an tu teneas Christum Dei uirtutem, Prou 4. a & sapientiam, an teneatis ab ipso. Amansiu quit sapientiam, & amplexabitur te. Deniq, & de quibusdam dicitur quod tenuit eos superbia. Quid est tenuit, nisi irretiuit, & implicauit, & inolitæ consuetudinis indissolubilis obligauit uinculo? Hoc enim est quod sequitur: Operti sunt iniquitate, & impietate sua, ut non facile euoluere, & explicare ab illa se possint. Et ut amplius dicã, quasi cute quadam, sic aliqui praua operi, & inuoluti sunt consuetudine uitiorum, ut illam dediscere, & desuescere, non tam ex poliari sit, quam excoriari. In cuius rei indicium, forte institutio legis continet hostię pellem abstrahi. Nam è regione ꝙ stricta sacerdos indui iubetur linea, ueritatis te uult illius, quæ de terra orta est, habi tu arctius astringi, ut per se castimoniæ, & puritatis, & innocentiæ tibi uirtus inhæreat, & agglutinetur tibi: sed, & omnia sacerdotis indumenta, uel catenulis, uel baltheis, uel uittis astricta, & colligata sibi uult esse lex: & cum indueris dominum nostrum Iesum Christum, cum te indueris uiscera misericordiæ, benignitatem, charitatem, & reliquas quas apud apostolum legis uirtutes cum Christi te fide memoriter uestieris, & contemplandę ueritatis inuiscerueris affectum omnia tibi coaptentur, & cohæreant, constricta sint, nihilque circa te uagari, & fluctuare possit, & tentationis uel dissolutio nis uento follicare: qui se tali uirtutis uestierit habitu, ut ei in naturam uersa uideãtur, non ego hunc tam tenere quam teneri dixerim. Tenuisti (inquit) manum dexteram meam & in uolũtate tua deduxisti me. Tenuisti ne pergerem in defectum, deduxisti in multiplicem profectum. In uoluntate tua deduxisti me, id est in uoluntate quæ à te est, & quæ secundum te est. In uoluntate quæ magis trahens quam tracta est. Nã & bonam uoluntatem cum multo labore nõnũquam attrahere nitimur, & magis prosequimur quasi fugientem, quam sequimur ducentem. Sic enim legitur: Concupiui desiderare. Bona talis uoluntas, sed nondum placens, Iusta, sed nondum iucunda. In uoluntate tua deduxisti me. In illa quę blando constat boni ipsius gustu. Nec tantum (ut sic dicam) pigra nititur ratione, quam pia boni ipsius oblectatione. Tenui M nec dimittam illum, donec introducam il- Cant. 3. b lum in domum matris meæ, & in cubiculũ genitricis meæ. Multo planior uideretur sensus si ita dixisset. Non dimittam illum cum introduxero in domum matris meæ, illius scilicet quæ sursum est Hierusalem cœlestis, quæ est mater omnium nostrum. Nã ante illud tempus omnia hic incerta sunt, & inter spem, & metum fluctuant, & pendulo nituntur gradu. Et quæ erit certitudo de gratia, dum mutabilis est natura? Deniq, & ille ait: Ego dixi in abũdantia mea, non mouebor in æternum: Auertisti faciẽ tuam à me, & factus sum conturbatus. An non tibi similia dixisse uidentur psalmista, & sponsa? Quid enim aliud est, non mouebor in æternum quam quod hic ponitur: Non dimittam illum? Sed ibi quidem manifesta præsumptio, quia uicina ultio. Auertisti (inquit) faciem tuam ame, & factus sum conturbatus. Cum sit in hac carne facilis casus, & frequens impulsus, citus lapsus, & certus labor, quomodo non uidebũtur præ

Exo. 16. & 34. d

Gen. 28. a

Luc. 2. d

1. Reg. 1. b
Exo. 28. c

Rom. 13. d
Colo. 3. b

psal. 72. d

1. Co. 15. c

psal. 118. a

psal. 29. b

sumptionis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sumptionis, & nimis promptulæ deuotionis esse hæc sponsæ verba. Non dimittam illũ? Quis enim hic in eodẽ statu permanere poterit, præsertim illo subtilissimæ contemplationis, qui uix attingi potest tenuissimo mẽtis ictu? Forte ergo verba hæc non securitatem, sed solicitudinem sonant. Nec enim securitas esse potest donec introduxerit dilectum in domum matris suæ, & in cubiculũ genitricis suæ. Non erit tunc retinendi solicitudo, quia erit certitudo manendi: in illo fœlicitatis statu absque studii nostri usu & disciplinæ custodia ultro nobis affluẽt, imo intrinsecus de quodam inexhausto animæ ventre flumina fluent aquæ uiuæ, & indefessæ delectationis. Nulla tunc erit necessitas in altum fodere nullus labor vel purgare puteos, quos Philistæi repleuerunt, uel propugnare ne repleant. Hic ille labor exigitur non inde excluditur. Quod ergo dicit. Nõ dimittam illũ studium polliceri uidetur, & diligentiam, ut semper solicita sit quoadusque plene posite esse secura: ne sibi elabatur de reliquo dilectus suus dominus Iesus qui viuit, & regnat in secula seculorum, Amen.

A

Gen. 26. d

Sermo X.

1.Re.1. b

QVæ infirmitatis exempla sunt aptauimus sponsę præteritę sermone hodierno, quę sunt virtutis aptemus describpturis sacris. De Anna legitur cum intente profuso exoraret affectu, quod non sunt vultus eius amplius in diuersa mutati. Vultus animi interpres est: & ab intimo affectu habitum trahit. Ideo ab eius constantia interioris, quæ in anima est, perseuerantiæ ducitur argumẽtum. Non sunt vultus eius in diuersa mutati, quia nihil imminutum est desiderij semel concepti. Et quid aliud sonat quod dicit: Non dimittam illum, nisi non mutabo in diuersa vultum, & intuitum mentis alio non diuertam ab ipso? Sed, & apostolus simile quid hortatur. Sine intermissione orate. Et item: Gratias agentes semper: illud quoque, Gaudete in domino semper, Continua, & non interrupta hæc uult esse Apostolus, orationem, gratiarum actionem, & gaudium in domino. Sed quis ista ipsomentis habitu, & affectu animi indefesso explere sufficiat, nisi cui dicere permissum est:

Ies. 5. d

B

he. 5. d

ilip. 4. b

Quis nos separabit à contemplacione Christi? Apostolus dicit: Quis nos separabit à charitate Christi? A contemplatione. n. dicere non poterat. Nam aliquando a contẽplatione segregari Christi illũ cõpellebat charitas. Siue (inquit) mente excedimus Deo, siue sobrij sumus vobis: Charitas. n. Christi urget nos. Charitas ergo quãdã dispensatione contemplationis se subducit, cuius tamen proprius est, & familiaris in ipsa usus. Omnia quæ agit charitas, quãdam habent in defessæ orationis, & gratulationis uicem, & efficaciam. Sed tunc ista profusius, & excellentius exequitur, cum singulariter in istis exercetur. Absconde eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa orabit pro te ad dominum. Eleemosynæ uocabulo non incongrue cẽsentur uniuersa quæ indigentibus misericorditer impenduntur: nõ modo iste corporeus cibus, & indumentum, sed etiam doctrina, exhortatio, correctio, cõsolatio, & uniuersa quæ ad animæ commoda spectare uidentur. Opera sunt hæc charitatis, & orationi vim obtinent, cum solius Dei fiunt intuitu, sed non sunt hæc spectalia & propria ipsius.

R.m.8. f

2.Cor.5. d

Quid enim tam proprium quam dilecto soli intendere, & libere in amoris se exercere negotio? Ab hoc spiritualis iucunditatis excessu & ebrietate sobrium fieri, & propter fraternas necessitates ab alienatione mentis temperare, quid nisi vultum in diuersa mutare est? Denique, & Martha sollicita erat, & turbata circa plurima. Illa circa multa turbatio, uidetur quædam vultus in diuersa mutatio. Maria optimam partem elegit, quæ nõ auferetur ab ea. Optima pars contemplationis, & dilectionis est usus. Nã etsi illa sunt opera charitatis quæ exhibebat Martha: ibi tamẽ seruit charitas necessitati, non charitas sibi. In sublcuandis alienis necessitatibus bonum opus, sed molestia causa. Bona. n. misericordia: sed molestia miseria. Bona curatio: sed circa quẽ uersatur nõ bonus languor. Bonus ẽt huiusmodi cõpassionis affectus. sed non bona compassionis occasionem ministrans alterius passioni. Fraternis in necessitatibus charitas intuetur cui condoleat, quo moueatur ad miserationem, quid amouere nitatur. At cum dilecti contemplantur virtutes, totum placet, totum delectat, totum allicit: nihil ibi videt quod horreat, sed cui dulciter adhæreat. Hic proprius amoris usus est, hoc

C

Luc. 10. f

hoc eius officium, ut totus sit in amando. Sic est plane cum, & indiuidua iucunditas omnia conuoluit & complectitur: officiũ, & causam. Officium amor est: causa visio: finis utrunque. Neque ullus esse potest beatior finis quàm ipsa uisio & dilectio Dei. Omnia ad hunc finem sanctorum vota suspirant. Finis iste ipse sibi finis est, seipso contentus, in melius aliquid expectationẽ porrigere non valens. Hoc est illud vnum quod necessarium dicitur, quod à Maria non tollitur, in quo psalmista gratulatur: Mihi (inquit) adhærere Deo bonum est. Hic est ille mẽtis excessus, qui usque ad tertium cœlum Paulum rapuerat: Hæc ebrietas temulento similem Annæ vultũ expresserat. Hoc musto madebant Apostoli cum illos vehemens replerat spiritus, & illius, q̃ nouum pollicitus est Iesus, vini virtutẽ primo sentire. Hoc vino infusus noe spiritualis passus est soporis excessum, & carnis curam post habuit, totus factus in spiritu, posteriora contemnens, quẽ anteriora tenebant ex integro. Fœlix si instar Annæ huius vini nunquam digeslisset uirtutem. Illa enim foris castigato corpore, mentis est passa temulentiam, & sanctam quã postea non euacuaret ebrietatem. Nam hoc sibi vult q̃ nõ vlterius vultus eius sint in diuersa mutati. Talem sibi apprehensæ iugitatẽ præsentiæ sponsa polliceri videtur cum dicit: Non dimittam illum. quid. n. præclarum, quid spirituale, quid sponsa dignum diceretur, si ad fidem, si ad iustitiam, si ad humilitatem, ad continentiam, ad beneficentiam, & ad reliquas, quę Christus esse dicitur, virtutes id referret quod ait, non dimittã illum? Nam nec his vacua credenda est etiam cum dilectum quæsiuit. Denique & cõmunes huiusmodi uirtutes, & ita habentibus commode, ut caruisse nefas credatur. Eximium ergo & singulare quippiam hæc indicat inuentio, per quam dilectum & comprehensum applaudit, & non dimittendum præsumit. Forte primitiæ aliquæ sunt futuræ cõtemplationis & gloriæ, propter quod adiungit: Donec introducã illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ, in illã cœlestẽ Hierusalem quę mater est omniũ nostrũ, cuius muros salus occupat, & portas laudatio, cuius in pacem positi sunt fines. Io illum locum lucis & lætitiæ, laboriosæ vitæ huius introduci non possunt uirtutes: quæ si ingrediũ tur per meritum, tamen excluduntur per usum. Cœlestem ergo aliquam affectionem & supermundanum saporem in dilecta experta, nõ iactando, sed gratulando dicit: Non dimittam illum, donec introducam in domum matris meæ. Sed nunquid non iam ascendit ad patrem? nunquid iam præcursor introiuit pro nobis? Et quomodo tu introduces quo ipse prior ascendit? Tu magis indiges ut ipse te ducat, cui dicitur: Deduc me in uia mandatorum tuorũ. Vado (inquit) parare nobis locum, & cũ parauero, iterum venio, & ad sumam vos ad meipsum. Quomodo introduces illum quo iam ipse ascendit? Ascendit quidẽ per se, sed adhuc in te foris existit. In te introducitur, quo per se prior ascendit. Quidni? In te nascitur, in te formatur, & in te non introducitur. Filioli, quos iterũ parturio, donec formetur Christus in uobis. In nobis ergo Christus & parturitur & perficitur, nec semel, sed sæpius & iterata crebro parturitione. Neque possumus omnes Christi simul virtutes adaptare nobis, equidem ne vnquam quamlibet ad plenum. Idcirco semper insistendum est, quia nõ nisi sensim fit in nobis spiritualis parturitio Christi. Qui ergo in membris suis in sponsa sua nascitur, cur non introducitur? Non enim vel parturitio hæc vel introductio ad Christi potest referri personam, sed ad uirtutes & gratiam. Ideo frequens est sicut parturitio, sic introductio. Nam & confedere dicimur in cœlestibus cũ Christo. Sed sicut vna est vera & æterna sessio in cœlis, sic & introductio: Perambulauit Abraham terrã promissionis antequã possideret. Fœlix omnino cui datur beatas illas perambulare regiones, & visentis instar volueri calcare vestigio locum omnem, quem accepturus est in possessionem. Cui licet, stare non permittitur, ascendere tamen datur in montem domini: & quamuis per vmbram adhuc cursim, tamẽ perlustrare cuncta, & se tali usu refouere. Quæ autem vera est & plena introductio, hic innui videtur cum dicitur: donec introducã illum in domũ matris meæ. Fœlix omnino quæ adeo alligare potuit verbũ Dei, & amplius adglutinare sibi, & in exilio collaterare, quousque copulari in cubiculo detur. Non dimittã illum, donec introducã in domũ matris meę, & in cubiculum genitricis meæ. Quod tũc fiet quãdo corpore & mente plene

D

Ibidem.

psal. 118. c

Ioan. 14. a

Gala. 4. c

F

Ephe. 2. b

Gene. 12. & 17. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

te plene portabit imaginem cœlestis, ut domus intelligentiam ad corpus, cubiculi uero ad mentem reducas. Aut si magis placet, in domo possessionem accipe securam, in cubiculo secretam, in domo sempiternam, in cubiculo internam. In domo (ut
G Eccle. 12. dicit Ecclesiastes) æternitatis, & in cubiculo charitatis. In cubiculo vbi clauso ostio non iam ores patrem, sed de cætero adores in spiritu & veritate. In domum nõ dicit patris, sed matris, & in cubiculum genitricis. Nouit illa mensuram suam, & ideo spem suam extendit ad illam æternitatem, veritatem, charitatem, quam adsecuta est
1. Tim. 6. e ecclesia primitiuorum in cœlis. Nam quantum ad ea quæ Dei sunt spectat, solus habet immortalitatem, & ipse lucem habitat inaccessibilem, & supereminet scientiæ plenitudo charitatis Christi: qui nos impleat in omnem plenitudinem in seipso, qui est benedictus Deus, & regnat in omnia secula seculorum, Amen.

Sermo. XI.

DElicata est species amoris affectio, & tenui occasione lædi-
tur lętitia spiritualis. Amor occupationum externarum impatiens est, suis satis habens inseruire negociis, ocio gaudet, quiete souetur, ad internam delectationem libera habere tempora uolens. An non hoc ipsum tibi videtur sponsa innuere, dilectum suum ad cubili secretum trahens? Nouit illa dilectum suum nõ posse foris secure possideri, nec integre quidem. Et quam durum est amanti animum dimidiare cum Christo & mundo?
psal. 76. a Quàm durum (inquam) in dilectionis iura peregrinas admittere curas, & cœleste secretum secularibus infestare turbellis?
Memor fui, inquit, Dei, & delectatus sum,
H & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Si delectatio memoriæ Dei negocio se exercet, & exhaurit spiritũ prophetiæ, quomodo plura poterit & peregrina cum isto complecti negocia? Iure ergo sponsa cum dilecto cubiculum petit, ut libero illi intendat studio, & ex animi sui arbitrio perfruatur, & quieto pectore penitus amplexetur. Apparet illam spiritu charitatis duci, & ex spõsæ affectu locutam, oportunitatẽ exercendi quæ sic quærit amoris. Et quomodo nos si quid vel tenuiter attingimus de Christo, de sapientia, de suauitate, de contemplationis gustu, non contenti gratia, nec mensuram contemplantes nostram, statim erumpere conamur, & cubiculo fallidito festinamus egredi à requie, & ab illa requie? In
psal. 4. b pace (inquit) in idipsum, dormiã & requie
Luc. 10. f scam. Maria ad domini pedes sedens idipsum tenebat: turbatur Martha circa plurima. In multis turbatio, porro unũ est necessarium, imo & iucundũ. Denique quã
psal. 67. d bonum & quã iucundum, habitare amãtes in unum. Alioquin non est habitatio in unum, ni si in amore qui inhabitare facit unius moris in domo. Quid est unius
1. Ioa. 3. d moris, nisi sœdere conformes amoris? Amor humanum animum Deo conciliat, & unit. Similes (inquit) ei erimus cũ apparuerit. Quidni similes? Commendat ipsum mundis reuelatam mentibus maiestatis diuinæ inæstimabilis pulchritudo, & intuentis in se affectum rapit, & quadam ratione sibi facit similem, dum aliud cogitare I non sinit. Odore trahimur, trãsformamur autem visione, Bonus ergo contemplationis usus, qui vnius mortis efficit, & conformat humanam mentem, & summam maiestatem. Bona hæc mansio ultra quam nec
psal. 121. a uota nos trahunt, nec citra tenere nos debent. Quis det mihi, ut hæc sit requies mea in seculum seculi? Felix qui ex corde
Luc. 10. f potest dicere: hic habitabo quoniam elegi
1. Cor. 13. d eam. Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Scientię destruentur, euacuabuntur prophetiæ, linguę cessabũt, sola contemplatio non excidet in futuro. Ideo hãc tibi partem elige in præsenti, quę non auferetur vnquã, vt dicat anima tua:
Thr. 3. c Pars mea dominus, propterea contemplabor eum. Propheta dicit: propterea expectabo eum. Recte quidem. Expectat enim boni plenitudinem, cuius portionem iam tenet. Qui contemplationis bono hic fruitur, amplius quidẽ expectare potest in hoc genere, sed aliud quid non debet. Bona hæc, bona sunt reposita in annos multos, imo in annos cunctos. Ideo fœlix anima quæ bono hoc frueris: epulare, comede: quia pars hæc non repetetur à te, sed reseruetur & reformabitur vberius. Hæc requies tua in seculũ seculi, hic habitabo quoniam elegi eam: hic inhabita, ut cum illo inhabites, qui sedet super Cherubim, super scientiæ plenitudinem, qui lucem habitat inaccessibilem. Et ideo in speculationis

luce sit locus tuus. Hic matris tuæ Ecclesiæ proprius & domesticus locus, hæc eius domus: cętera quæ exercet temporalis necessi-
K tatis officia, istum ad finem respiciunt. Actionis officia transeunt: permanent contẽplationis. Bonum est hic tibi esse, hic tibi tabernaculum fac. Non tibi vnum, & dilecto tuo vnum, sed tibi & ipsi vnum. In hoc cubiculum dilectum tuum introduc, ingredere in requiem tuam, vt requiescas à laboribus tuis, sicut & à suis deus. Septima requieuit ab opere institutionis. Septima requieuit à labore restitutionis. In illa postquam mundum condidit: in ista quando se in monumento recondidit. In illa postquam fundauit mundana: in ista postquam reformauit humana. Si quæsisti, si inuenisti, si tenuisti dilectum tuum: tene quem tenes, tene, inhære, imprimere illi, vt eius in te velut
Rom. 6. d expressa reformetur imago, huic fias consors
2. Cor. 3. c mis sigillo. Eris autem si adhæseris. Qui enim adhæret Deo, vnus est spiritus. Forte sicut durę materię difficulter in te primo fit eius impressio, & si laboriosa impressio, sed dulcis aduæsio. Laboriosa est reformationis tuæ sexta, sed dulcia sabbata quietis sequuntur. Consepelire ergo cum Christo per hũc
Hebr. 4. c sabbatismum in mortem. Beati enim mortui qui in domino moriuntur, amodo iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis. Spiritus hoc dicit. Collatæ vtique quietis exhibitione, & effectu gratiæ, quomodo & ipse testimonium reddit spiritui nostro. Spiritus hoc dicit, quia spiritus hoc efficit.
I Ipse se dicit, quia ipse se donat. Amodo iam dicit spiritus, vt requiescãt à laboribus suis.
Ibidem. A laboribus (inquit) non ab operibus. Opera enim illorum sequuntur illos. Opera sequuntur spiritum sicut calor ignem: vmbra, corpus: lux, solem: effectus, causam. Qui sabbatizat in spiritu, non habet opus sectari opera: opera enim sequuntur illum. Opera illorum. Quę sunt opera illorum? Quæ sunt opera quiescentium, opera mortuorum in Christo, consepultorum cum Christo, opera sabbatizantium? Festiua sunt, feriata sunt, ocium. valent opera illa festiua ingredi in hanc requiem, in hunc sabbatismum. Sed vide quòd nõ relinquitur sabbatismus nisi consepultis cum Christo, non relinquitur nisi post sextam diem. Post sextam diem in qua aut vetus homo crucifigitur, aut nouus perficitur. Nam propter illum dicitur, vt qui mortui sunt in Christo, requiescant à laboribus suis, & propter istum quòd nouo cõdito homine die sexta, septima requieuit ab operibus suis Deus. Et tu quoque sabbatum tibi compara, redime tempus, & libe- Gene. 2. b
ras ab exteriori occupatione horas vendica tibi. Sed vide ne hostes derideant sabbata tua, ne illis seruiant ocia tua, ne illis vacet, qui vacare Deo debuerat. Vacate (inquit) & psal. 45. b videte quoniam ego sum Deus. Bonum est Eccl. 38. c ocium, sed sapientiam scribe in tempore ocij tui. Scribe illam super latitudinem cordis tui. Latum enim cor, quod curæ non arctant. Imprime in intimo cordis tui literas quæ non deleantur, & exara in tabulis spiritualibus signa sapientiæ, vt dicere possis:
M Signatum est super nos lumen vultus tui psal. 4. b domine, dedisti lætitiam in corde meo. Lætare, & diem festum age cum dilecto, & epulare (sicut scriptum est) in introitu gloriæ huiusmodi. Sabbatum, iuxta quod dicit Esaias, Esa. 58. d delicatum est, & sanctum domini gloriosum. Delicatum (inquit) & sanctum. In desiderijs est omnis ociosus, sed non sunt omnia sancta desideria, qualia eorum qui volunt diuiter fieri, & per hoc incidunt in desi- Pro. 21. d
deria multa inutilia & nociua. Vides quo- 1. Ti. 6. b
modo Apostolus multitudinem desideriorum in vitio ponit. Quid si & immunda fuerint? Nam & multi qui agere non possunt, in occulto cogitant quæ turpe est & dicere, tenui se in hoc solantes remedio. Ad horum distinctionem non contentus dicere sabbatum delicatum, adiecit, & sanctum, & domini glorioſum, vt non sint in confusione gloriæ tuæ. Si vacas, sabbatum habes: si vacas & vides, & contemplaris delectationes domini: iam sabbatum tuum delicatum est & sanctum, & sabbatum domini gloriosum: sabbatum ex sabbato, id est vacatio de vacatione. Prima vacatio est & bona, si mũdo non vacas. Secunda quidem est melior, si tibiipsi & vaces, & cogites quomodo placeas Deo. Tertia est & optima si etiam tui oblitus, soli Deo vaces, & cogites quę domini sunt, quomodo tibi placeat ipse. Non sit desidiosum sabbatum tuum, operare in sabbato tua opera Dei. Opus enim Dei est vt credas in eum. Fide videns, videmus enim nunc per speculum: ideo vaca & videas. Delicatum planè opus est visio & visio Dei. Non est tibi necessitas de reliquo dimicare pro fide, sed tantum deliciari in ea. Erepta est iam de contradictionibus persequentis populi, & peruertentis hæretici. Constitue

Universidad de Deusto
Biblioteca

A cam in caput cogitationem tuarum, ut cogi
tes cogitationes fideles antiquas. Amen.

Sermo. XII.

NEsciunt cogitationes antiquas habere, qui nouitates verborum exquirunt, qui noua excudunt dogmata, qui iuuenilia desideria non declinant, qui nihil habent grauitatis, nihil auctoritatis, nihil antiquitatis plenum: non est ibi amen, vbi est aut diserepatio aut deceptio cogitationū: vbi aut infidelitas est, aut fluctuat fides ipsa. Ingredere in tutos recessus fidei, intro duc dilectū in cubiculū matris tuæ, vt quicquid de Christo sapis, quicquid sentis, intra ecclesiæ cōstringas regulas, ad eius casti ges censuram: huiusmodi opera operare in sabbato tuo. Alioquin si vacas, & talibus non uacas studiis, facile in uacuo animo co
Pro.24.d gitationes uanæ & uenenata erūpent consi
Mat.24.d lia. Denique sicut habes, agrū hominis pi gri urticæ & spinæ occident, & euangelia tibi dicunt quia duo erunt in lecto, unus adsumetur, & alter relinquetur. Quasi le ctus quidam est ociosa uita & quieta in ecclesię gremio degentium eorum qui nullo sunt ecclesiastici muneris onere occupati,
B nec prouidentiæ & dispensationis solicitudine distenti, sed libero utuntur ocio sub alieno regimine. Non tamen hoc ocio om nes rite & iure debito fruuntur, sed liberta tem quam obtinent temporis, dant in occa sionem corporis. Bonus enim lectus si quis eo legitime vtatur, & opportunitatem extertoris quietis in uoluptatem conuertat ui sionis internę. Hi sunt qui assumentur ab hoc ecclesiæ cubiculo ad illud cœleste, ut ubi Christus est, & ibi sint cū ipso. Denique ubi fuerit corpus, illic congregabūtur
P & aquilæ. Esto tu quasi aquila, & acutis utere luminibus: spirituali affluetes cōtemplationi: commane in petris, & in præruptis commorare sibicibus, imo in singularis illius petræ quæ Christus est, cauernas in
Isa.26.d gredere. Intra, iuxta Esaiæ uerbum, in cu bicula tua, claude ostia tua, & abscondere modicūad momentū donec pertrāseat indi gnatio. Magis uero abscōdere in ęternō, ut delectatio maneat. Intra in cubiculū pacis, in potentias dñi, quia pax in uirtute eius: Memorare iustitiæ eius solius, ut in te sibi
1.Cor.4.b obuient pax, & iustitia. Memorare iustitiæ eius solius, quia quid habes q̄ nō accepisti? iustitiæ eius solius. Bona iustitia quā aduer sus titillantia uitia tibi pugna quadā defen dis. Fœlicior ubi non dimicas pro iustitia, sed magis delectaris in ea: ubi nō cōflicta tioni studes, sed delectationi: nō seris cū ui tis iurgiū, sed cōmerciū cū uirtute contra his. Istā possidens, nō impugnas illa: ubi po
C steriorū oblitus, nō cogitas quæ hominis, sed quæ dñi, & memoraris iustitię eius so
Rom.14.d lius, cum iustitia & pax in te osculatæ se fue rint. regnū. n. Dei iustitia, & pax, & gaudiū. Si regnum, quare nō & domus, & cubiculum? In pace enim factus est locus eius, &
Ps.75.a habitatio eius in Siō. Ingredere in cubiculū pacis huius quidem exterioris, sed magis illius interioris, in habitationem speculationis, quia Sion speculatio interpretatur. In
Ps.4.d pace (inquit) in idipsum dormiam, & requiescam. Idipsum ad speculationem refert, quia hæc est pars optima quæ non au feretur. Denique & sponsa obdormiuit cū
Cant.3.b dilecto in cubiculo matris suæ, & quendam passa est soporatæ mentis excessum in amplexu sponsi. Ideo sequitur: Adiuro vos, & cętera. Et tu ergo si sponsum apprehen disti, tene, nec dimittas donec introducas in domum & in cubiculū matris tuæ. Quid ego nunc tibi persuadeo ad quod te ipsa ex
D perientia perceptæ dulcedinis multo magis inuitat & allicit? Si quis enim feriato animo surtim & quasi in raptu prælibare potuit liberæ meditationis festiua gaudia, nescio si quid vnquā libentius agat quam ut huic totum & ex integro se studio tradat & expediat. Denique trahebant spōsam prima pulchræ contemplationis blandimenta, & ad quietis prouocabant cubiculum, quo dilectum introductura se læta gratulatur. Non dimittā illum donec introducam. Au non tibi videtur quasi dicere his verbis illud de Psalmo: Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, do
Ps.131.d nec inueniam locum dño? Omnia dimittę, ne dimittam illum. Omnia detrimentū fa cio, ut Christū lucrifaciā, propter supereminentē lætitiā præsentiæ eius. Si dormierint
D duo, fouebuntur mutuo: vnus quomodo ca leret? Ecclesiastes hoc dicit, Bonū foueri &
Eccl.4.c inflāmari in amplexu verbi. Ignitū. n. eloquiū dñi vehemēter, & spiritualibus æstuare desideriis: ideo nō dabo somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationē, donec introducā illū in cubiculū matris męę. Tūc quiescā, & suauis erit somnus meus. Quasi dormi-

dormiuit Ioānes recūbens in pectore Iesu, ubi recōditi sunt omnes thesauri sapiētiæ & scientiæ Dei. Ibi ueræ quietis locus, intelligentiæ serenū, sanctuarium pietatis, delecta tionis cubiculum. Hic dormi, ut videas q̄ ipse vidit, verbum in principio, verbum apud Deum, & verbum Deum, & intelligas in Christo cū patre existendi coæternitatē, personalē diuersitatē, & unitatē co nsubstā tialem. Quid tibi videtur similius somno? Huc se non possunt humani iactare intuitus, irrumpere ratio. Denique non videbit hæc homo, & uiuet. Bonum est ergo te ob
Luc.4.c dormire, & humanorum sensuum, & aste
Cant.5.d ctuum oblitione sopiri, ut huiusmodi som
Cant.5.c nia somniare possis. Hoc apostolorum cubiculum est, qui nos genuerunt in Christo. Quasi mater est Paulus, cum dicit: Filioli mei quos iterum parturio donec formetur Christus in uobis. Matrem habes, uis habere, cubiculum? Nostra, inquit, conuersatio
E in cœlis est. Vis somnum? Mente, inquit, excedimus Deo. Huc ergo transit cum dile
Ps.4.b cto, hic mane, hæc meditare, in his esto: aut
Cant.5.b si isto pertingere non potes, temperantius age. si non potes recumbere in pectore Iesu, vbi indefessę puteus sapientiæ, requiesce inter scapulas, vbi patientiæ eius exempla & mysteria contempleris. Inter humeros eius, quia principatus factus est super humerum eius. Et de Beniamin dictum est, quod amā tissimus domini inter humeros requiesceet. Requieuit quidem, & obdormiuit Iesus in cruce, & tu cum ipso in passionis eius fide, & memoria dormias, uel potius inter istas sortes discurre inter pectus, & humeros, inter fidei mysteria, & manifestationem veritatis. In altero fac tibi domum, in altero
F cubiculum. Amantissimus domini Beniamin quasi in thalamo morabitur tota Die, & inter humeros requiescet. Vides quomodo inter humeros thalamum collocat. Quid ergo erit in pectore? Vtrobique plane contemplationis pulchræ locus, & inter humeros, & inter vbera. Sed uberior gratia in pectore vbi amoris locus, cogitationum sedes, amplexus occasio, & cernendi copia vultus. Bene ergo in pectore Iesu thalamus, imo, & thesaurus. Ibi enim, & delitiæ sponsi, & diuitiæ verbi: quia in illo absconditi sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei. In hos ingredere thesauros, absconde te in abscondito faciei eius à conturbatione hominum, & nemo te exsuscitet neque euigilare faciat donec ipsa velis. Denique, & hoc habet ea quę subsequitur adiuratio spōsi Christi Iesu, qui viuit, & regnat in secula. Amē.

Sermo XIII.

ADhuc capituli huius nos discus
Cant.3.a sio tenet. Tenui nec dimitam illum: Itane adhibenda est dili gentia, & studium ut dilectus tuus apprehensus retineatur? Si sponsus est, & amanti respondet ex æquo, quomodo nō ultro cohæret tibi, & astringitur gratis? Denique hoc habet impatiens zelus amātium, ut etiam expulsus importune se ingerat, & pudorem dediscat æmulatio dura. Nunc autem dicis: Non dimittam illum, quasi declinare volentem si non instantius retineatur. Quomodo si amat aut declinare volet, aut auelli se sinet? An forte suspicionibus amatoriis moueris, & superuacuo quodam metu amittendi, pro multo affectu retinendi? Non est tamen superuacuus timor, vbi exitus in ancipiti pendet. Nō est superuacuus inter pericula metus. Sed domestica tibi magis metuēda est lentitas. Nā Deus ille, & nō mutatur. Innata tibi lentitas vicina est lapsui, & instabili quodā vagæ mentis motu facillime abriperis, si nō firme adhæseris. Sed nos iam ad primitiuā verba hæc referamus ecclesiā. Eius. n. esse videtur fidei, & charitatis iura aduersus persecutionū iniurias prophetica quadā prę sumptiōe sibi defendētis. Vide etenim quā multi conati sunt spiritua le hoc Christi, & ecclesię, vel diuellere, uel adulterare cōnubiū. Cōtēplare ad huc initia latentis ecclesię, quando velut noua nupta in primos Christi properabat amplexus. Quid furoris quid fraudis illis Iesu bone sustinuit diebus? Oportebat quidē hæreses esse, oportebat, & persecutiones esse, ut tanto adhæreret dilecto tenacius, quanto ab eius vel fide vel cōfessione vehementius se abrūpi videbat. Quis nos (inquit vnus pro vni
Rom.8.g uersa ecclesia) separabit, à charitate Christi? Denique non est in illis vel fidei corrupta veritas, vel cōfessiōe obturata libertas. Pro
Isa.26.a pter Siō (inquit) nō tacebo, & propter Hierusalem non quiescā. Cæsis in synagoga discipulis denuntiatū est ut tacerent. Sed illi propter Siō non tacent, & propter Hierusalem illam carnalem non quiescunt. Vere carnalis synagoga, quæ viuihcantem in se extinxit spiritum, & ecclesiæ extorquere conatur. Nō probauit Christū habere in notitia:

Universidad de Deusto
Biblioteca

titia: ideo tradita est in reprobum sensum. Reprobauit enim lapidem probatum, lapidem electum, tenuit legem, sed Christum nesciuit: tulit clauem scientiæ, nec ipsa introiuit, nec alios intrare permisit. Quis nobis claudit, quibus Christus aperuit? Super humerũ eius clauis domus Dauid, quæ aperit, & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Aperuit gentibus, & clausit Iudæis.

Cæcitas enim in Israel contingit ex parte, vt gentium plenitudo intraret. Cæca est Iudæa, & in literæ velamine ostium inueni re nescit. Synagoga prædicat, uelamen reprobat, ueritatem non rectè vel diuidens. Recte enim diuideret, si literæ obseruationem ab eius interpretatione distingueret: H si aliud tempus illius antiquitati, aliud hu-
Eccl. 3. a ius nouitati daret. Tempus enim suendi, & tempus scindendi. Similiter enim, & illa præcepta sunt, & ista prædicta sunt. Sed in illis figura, ista sub figuris. Ecclesia iam ista diuidit, & scindit quę fuerant consueta: etsi nouit literam aliquando secundum carnem sed iam non nouit synagoga, quem inuolutum quasi tenuit reuelatum dimittit. Eccle
Cant. 3. b sia dicit: Tenui nec dimittam, Synagoga reprobat, imo, & exprobrat: sed ecclesia non veretur à voce exprobrantis, obloquentis,
Mat. 24. d a facie inimici, & persequẽtis. Denique seruus ille nequã dicit in corde suo: Moram, facit dominum meus venire, & ideo percutit pueros domini, quia iam eius nouerũt, & nunciant aduentum: sed illi propre Sion non tacent & propter Hierusalem non quiescunt. Corpus possunt percutere, non possunt ab animo Christum excutere. Flagellis firmius ligata est in corde eorum affectio Christi. In synagogis flagellati sunt, in custodias traditi: ad cathedras tracti: sed gaudent in his omnibus, quia digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Tenui, nec dimittam illum. Tenuit, quia nõ timuit dum turbaretur omnis terra, & maiores mundi huius potestates transferrentur aduersus illam in cor amaritudinis. Adglutinata est sponso funiculo, qui rumpi nõ poterat. funiculo charitatis: qui nescit excidi, quia illa nunquam excidit: fiducialiter
1. Cor. 6. d egit, quia charitate adhæsit. Qui enim adhæret deo, unus est spiritus: vbi autem spiritus domini, ibi libertas. Ideo libere egit, & spei suæ confessionem tenuit indeclinabilẽ. Et tunc quidem fatuitatis res fides videbatur, & confusione digna confessio. Quid confusionem nomino? Extremi res erat periculi. Non tamen timere poterant eos qui
Thre. 4. d occidunt corpus. Spiritus enim vitæ ante faciem illorum, Christus dominus. Ideo, &
Ioan. 3. d a carne auelli se facilius passi sunt, qui ab eius charitate nihil sibi de se retinuit ut illũ te
Cant. 3. d neret. Ideo dici. Tenui nec dimittan illũ. Plane inter tot peruertentes, & persequentes tenuit strenue, & dum adhuc tenera erat nostræ fidei ætas. Donec introducam illũ in modum matris meæ. Iam introducta est fides nostra in tutum. Non est qui palam impugnet illam, sed qui fuerant persequẽtes, facti sunt obsequentes. & qui per uerecundiam tenebat, facti sunt dirigentes. Iam introducta est de campo in domum, de pelago in portum. Iam in fauorem versus est persequentium furor principium, & versutæ hæreticorum cauillationes, catholicæ fidei syncera veritate redargutæ siluerum. Iam erepta est fides nostra, ereptus est Christus de contradictionibus populi. Iam constitutus est in caput gentium, nec positus est nunc in signum cui contradicatur. Post tot desudata martyrum pro fide Christi certamina, postquam tot fregit persecutorum violentias, & hæreticorũ rescllit versutias, postquam non est amplius in cruce Christi scandalum, sed gaudium, & facti sumus mundo huic non theatrum contumeliæ, sed triumphus gratiæ, post tot enauigata pericula, nonne tibi videtur, qua si de campo quodam pugnę & laboris in pa K
cis, & quietis introduxisse cubiculum dilectum suum ecclesia Christi? Vides ergo in initiis ecclesiæ nascentis necessariam diligentiam, ne dilectus tandiu desideratus, & tandem apprehensus posset extorqueri. Qui ergo nunc de cætero fiet quando in tutum introductus est, & quasi in thalamum per sidem? Dabitur de reliquo desidiæ locus, & diligentiæ uale dicemus? Periclitabitur in tranquillo, qui in tempestate non potuit? An non periclitatur qui moritur? Sine ope
Iacob. 2. d ribur, mortua est fides. Commendat apostolus fidem, sed illam quæ per dilectionem ope
Gala. 5. ratur. Vbi dilectionis opus est, uel dilectio operis, ibi uita est fidei. Quid si est in credulitate veritatis, in confessione libertas, & nõ ibi per dilectionem vita? Funiculus iste triplex non est, & facile rumpitur. Denique imaginaria libertas, nec tam nititur cõcessio talis libertate sua, quam aliena licentia utitur. Precaria est, non propria, ex principium fauore pendet, non procedit de calore fidei.

fidei. Fides feruore charitatis animatur ad uitã. Pigra plane vbi discrimen impendet, si non cõfessionis sibi vendicet libertatem beneficio dilectionis. Alioquin a mortuo, qua
Ioan. 3. d si qui nõ sit, perit confessio. Est ergo sine charitate, & fides mortua, & cõfessio vana. Apostolus dicit Christũ habitare per fidem in cordibus nostris. Nunquid per mortuã?
1. Si intus est veritas, & foris diuisus est Christus: nondũ ex integro introduxisti dilectũ tuum, vbi dimidius est foris. Quid si nec di
Rom. 6. b lectum? Quomodo. n. dilectus, si fides non fuerit sociata charitas? Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur, sed sibi non moritur: vide ne tibi, aut magis tu ne illi moriaris, alioquin quæ poterit esse mortui, vel cum mortuo delectatio? quanam ergo ratione dilectus esse dicetur, vbi dilectio nõ est? Si habitat Christus in corde tuo per fidẽ, sed foris est per dilectionem, vereor,
Galat. 2. imo verum est, quia dimidius in te est, vel mortuus. Viuo (inquit Paulus) iam nõ ego,
Rom. 5. a viuit vero in me Christus. Potes & tu tibi vocis huius vsum assumere, si tamen cũ eodem dicere potes. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctũ, qui datus est nobis. Sed est in alijs hæc uita laboriosa, in alijs libera, & in spiritualibus quibusdam delicijs agens. quod si in carnis iura totus transisti, & principibus tenebrarũ in cordis tui recessus facilis, & familiaris aditus patet, & immundis amatoribus animam tuã prostituisti, quæ erit ibi conuẽtio Christi ad Belial? quæ societas lucis ad tenebras? Si vero vitijs, & incentori vitiorum indixisti pro Christi charitate conflictum: etiam quidem dilectum tenes, sed nondum tibi res est in tuto. Turbaris adhuc, & thalami tranquillitate non frueris. Fides in portu est, sed prauæ consuetudinis impetus, & M
tentationum, vel emergentium, vel frequentium cumulus, adhuc tibi frangendus, aut certe fugiendus est. Tene constanter inter discrimina ne te effugiat, donec introducas dilectum in domum matris tuæ, & in cubiculum genitricis tuæ. Tene cum labore, ne minus cauto, & parum curioso citius elabatur.
Iac. 5. a Fide tenes, professione tenes: tene moribus, tene conuersatione, nec dimittas. Non est de cætero nunc pro fidei veritate conflictus, se spiritualis huius certaminis æstus aduersus mores bonos, & vitam honestam totus incanduit. Inflant his diebus nouissimis tempora periculosa, quando sunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, inuẽtores, imo & incẽtores malorum. In exortu fidei Christianæ persecutio nominis huius grandis erupit. Hodie pestilentia morum fœda satis, & lẽta nimis exhalat. Corrumpunt. n. mores bonos exempla mala. Trahe nos bone Iesu, in odorem vnguentorum tuorum, ne pestilens aura de vicino erumpens, salem sapientię in nobis infatuet. Sermo vester (Paulus inquit) semper in gratia sale condi Colo. 4. a tus sit. Nunquid solus sermo, & non potius visus, auditus, incessus, omnis denique exterior gestus sale cõdiri debet? Placete (inquit) omnibus per omnia, sicut & ego. Quod si 1. Co. 10. infatuati sunt ecclesiæ principes, plebes in g quo salientur?

Et nos fratres qui religionis professores sumus, sal esse terrę debemus. Si ergo & in nobis sal euanuerit, in quo salietur? Factus est sacerdos sicut populus, vt licentius populus, sicut sacerdos fiat. Mundo se monachi studio cõformans, & qui in mundo sunt, errorem suum nostrorum satis versute, & ni A
mis uere tuentur exemplo. Mutuis ad vitia sese, aut informant, aut fouent exemplis, pastores, populi, seculares, & religiosi promptuaria, plena sunt huiusmodi, eructantia ex hoc in illud, aut turpis, aut tepidę conuersationis spiritum pestilentem. Heu quã auido cordis ore prauum hunc attrahimus spiritũ & corrumpentem haurimus auram. pestilẽtia hæc passim influit per fenestras nostras. Iesu bone quando erit, si tamen aliquando erit, sicut fides integra, sic & incorrupti mores? quando cõtinget, vt sicut cum ueritate pax, sic non sit pugna pro uirtute? quando integrũ te, & ex arbitrio ex cõtemplationis, & quietis cubiculo cõplectemur? Pauci sunt in ecclesia, qui in hunc statum peruenerunt sed tamen pro parte profitentur. Tenui nec dimittam illũ, donec introducam in domũ matris meæ, & in cubiculũ genitricis meæ. Non est tota talis ecclesię facies, sed tamen multa talis, ut dicere possit: Tenui nec dimittam illum, donec introducam in domũ matris meæ, & in cubiculũ genitricis meæ. Fides profusior est, contracta negocia charitatis. Nunquid in uniuersitate credentium hanc aduertere est distinctionem, & nõ etiã in singulis nobis? Quis enim erit cui sicut veræ, & indubitatæ fidei, sic etiam affectuũ piorũ integritas constet? Magnus plane est si quis est, qui sicut nunquã utubat de fide,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ita passionibus animi nullis turbetur. Plane talem ego dixerim cubiculi secreta ingressum. Bonum cubiculum cordis tranquillitas. Cum alius laborat sapientia, sed cum humili, & tranquillo quiescit spiritus domini, & in pace locus eius. Sed hic quiescat interim sermo noster, magis vero sensus noster in hoc utinam requiescat secreto cubiculi, vt quod experientia docuerit, expressius refundat sermone sequenti, præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre, & spiritu sancto uiuit, & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XIIII.

Cant. 3. b ADiuro vos, & cætera. Pater illã obdormisse, pro qua talis est facta adiuratio. Quidni dormiat, cum dilecto ingressa matris cubiculum, deliciarum recessus? Dormiunt cum paritur mentis excessum de accessu dilecti. Adiuro, inquit, uos ne suscitetis dilectam. Beata plane, quæ dilectum hũc & tenere permittitur, & dimittere nõ compellitur. Tene quod tenes. tene & attrecta morose, & diligenter verbum vitę, reuolue uolumen uitæ, uolumen quod reuoluit refus, imo quod est Iesus.

Inuolue te illi, inuolue te illa qua inuolutus est ipse sindone: quia amictus est lumine sicut uestimento. Induere dilectum tuum Dominum nostrum Iesum Christũ Excide tibi memoriale diligenter in petra, C monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus fuerat. Christus enim petra. Semper noua reperiri possunt in Christo. Ad noua potest penetrari. Multi sunt in illo recessus, thesauri sapientię innumerabiles. Non est uno contentus uellere: sæpius tonderi potest. Bona velleta sunt sensus mystici, sacrati affectus. Talibus abundat Iesus.
psa.118. x Nudari, expoliari non potest. Lætabor, inquit, super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. His te vesti spolijs, inuolue vellere, vt calefiant (sicut scriptum est) latera tua. Eloquium enim eius ignitum. In his quiesce, vt suauis sit somnus tuus, sicut Salomon ait: Denique & sponsus istum dilectæ suæ somnum tuetur, & fouet, illam exsuscitari vetans. Adiuro vos, inquit, per capreas,
Can 2.3.b ceruosque camporum. Noua plane adiuratio, nec plus habens admirationis in specie, quam in virtute mysterij. Quærens quid in se sacramenti inuolutum contineant hæc animalia, quandam liberę mentis alacritatem, & agilitatem spiritus, cursim se & saltatim (vt sic dicam) ad superiora ferentis, intelligo adumbrari in illis. An non & tibi velut capreæ, & cerui videtur, qui licet in corpore commorantes corporis tamen euaserunt incommoda, & spirituali leuitate pondera carnis penè nõ sentiunt, & terrenæ molis materiam nesciunt mentis beneficio? Hi sunt qui spiritu ambulantes, vltra non sentiunt desideria carnis: aut si sentiunt, languida certe, & quasi palpitantia, ad extremum ducentia halitum. Vos (inquit Apostolus *Rom. 8.b* his qui huiusmodi sunt) non estis in carne, *2. Cor. 5.a* sed in spiritu. Denique etsi cognouimus Christum, secundum carnem, iam non nouimus. Iam totus spiritualis factus est, D *Cant. 2.d* iam se ad solitudines cœlestes contulit, iam conscendit ad superiora. Ideo dicit ecclesia. Similis est dilectus meus capreæ hinnuloque ceruorum super montes Bethel. Ad *Cole 3.a* illius cum Christo, & cætera. Quasi capreã te spirituale fieri vult Paulus, qui ad illos te cœlestes montes prouocat, qui singularis illius hinnuli te vestit imaginem. Sicut, in- *2. Cor. 3.d* quit, portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem eius, qui de cœlo est. *Philip. 3.d* Bonus ceruus, & ipse Paulus, qui ait. Nostra conuersatio in cœlis est. Bonus plane ceruus, quem spirituus Domini uegetat, & agit. Spiritus enim Domini subtilis, & mobilis. Boni cerui quo uox Domini præparat, quibus reuelat condensa mysteriorum, condensa in quibus benedictus ille latitat hinnulus. Bona certe caprea, quæ ad omnia, quæ uel sibi proposita sunt, uel imposita, impigra & indefessa deuotione spiritus dicere potest. Paratum cor meum Deus, pa- *psa. 56.a* ratũ cor meum. quæ ea quæ retro sunt obliuiscens, ad anteriora extenditur. Audisti communia, audi singularia, ut aliquid distinctionis inter hæc assignemus animalia, nec confusa, & indifferens sit de utrisque disputatio. In ceruis antiquitatem attende uiuendi, & uidendi acumen in capreis. Cerui quadam arte naturali a senio se tueri perhibentur, & uergentem in defectum uitam rediuina nouitate ab interitu reuocare. Christus singulariter non tam cer- E uus, quam hinnulus dicitur: qui nititur æterna nouitate, nec habet aliquid uetustatis

tustatis admixtum, quod subinde renouatio ne indigeat. Ille singulariter caprea uidendi *Cant. 2. d* priuilegio. Denique nemo nouit patrẽ nisi filius, & cui ipse uoluerit reuelare. Omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius. Ergo, & hi quoque quasi capreæ quædam spirituales intelliguntur, qui reuelatos habent mentis oculos in agnitione Dei, qui spirituales effecti diiudicant omnia, & perscrutantur: qui reuelata facie gloriam domini contemplantur. Cerui uero sunt in eo, q in eandem imaginem transformantur a claritate in claritatem tanquam a domini spiritu, qui ueterem deponentes hominem, nouum induunt eum, qui creatus est in iustitia, & sanctitate ueritatis: qui senescentem deuotionem, & quodam languẽtem tædio, in nouum denuo feruorem reducũt, & per- *Esa. 40. c* seuerantiæ fastidia nesciunt reparatione frequenti. Qui (inquit Esaias) cõfidunt in domino, mutabunt fortitudinẽ: non quidẽ, ut ueteram perdant, sed ut nouam adiiciãt. Mutabunt fortitudinẽ instauratis frequenter incrementis. Mutabunt, inquit, fortitudinem: current, & non laborabunt: ambulabunt, & non deficient. Mutatio hęc profectuum uidetur innouatio iugis sine defectu sine fatigatione. Bona quidem fortitudo, quæ currens licet cum labore, tamen ad defectum declinare non nouit. Melior planẽ, F quæ nec laboris sentit molestias: sed opposita rum difficultatum transilit scandala, & uelut in campestri planitie explicitis gressibus utens, iuxta quod scribitur: Cursor le- *Prou. 2. a* uis explicat uias suas. Hoc est, quod in præsenti ceruos camporũ dicit, quod illis quæli bet aspera, & ardua quælibet, plana sunt, & peruia, & inoffensis exposita curribus quasi planioris æquora campi. Vox domini, uox intime inspirationis mentis auribus suauiter illapsa. Illa est utique, quæ ceruos huiusmodi præparat, quæ reuelat condensa. Nã si qua condensa sunt, & crebris scandalorum quasi spinarum aculeis obsita: illis condensa nõ sunt quorũ domus perficit pedes quasi ceruorum, qui nullo iniuriarum obice tardari possunt: magis autẽ complacent sibi in tribulationibus, & acceptas habere non norunt iniurias, aut nec respicere penitus, ex uehementia desiderij ad superiora properãtis, & intendẽtis in anteriora. O mi sera hęc tempora nostra, quomodo ab hac regula in contrariũ omnes pene resilimus, etiam quæ pietatis plena sunt specie, ad iniurias interpretamur. Vbique fere obicem patimur, & impingimus in planis, & lubrica facta sunt in plateis uestigia nostra, sicut dicit Hieremias: Omnia nobis obtrusa que *Thre. 4.d* rimur, siquidem iter pigrorum quasi sepes spinarum. Ad querelarum occasiones gratulamur, ad suspiciones parati, ut (quemadmodum scriptum est) terrere nos uideatur sonitus uolãtis folij, & animi molestias manibus, & uerbis accersere nitamur. Inde est, quod spiritualium uirorum nimis crebro inquietamus quietẽ, interrumpimus otia, & mentis ad superiora intẽtæ perturbamus soporẽ, & a gratissimo spõsi auellimus amplexu. Huiusmodi ergo molestias quas, G uel peruersitas quærit, uel infirmitas parit a dilecta sua sponsus auertit, filias Hierusalẽ ad spiritualẽ quãdã alacritatẽ inuitãs. Hoc enim sibi uult, quòd per capreas, & ceruos adiurat, ut spiritualium ad æmulationem prouocentur uirorum, & ab infestatione importuna dilectæ quiescant. *Cant. 3.b* Adiuro uos ne exsuscitetis dilectam donec ipsa uelit. Vtile uobis est, vt dilecta euigilet: sed expectate donec ipsa uelit. Eius expectetur arbitrium, ad cuius curam uestri spectat officium. Tunc uolet, cum spiritus illam uelle docuerit. Vnctio spiritus docebit illam. Adhærens enim dilecto, unus cum illo effecta est spiritus. Ideo dicere po- *Esa. 61. a* test: Spiritus domini super me, eo quod unxerit me, euangelizare misit me. Ergo euangelizabit uobis, cum acceperit tempus a spiritu. Interim bibula hauriat, quod refundat uberius. Contemplationis gratia compassionem non euacuat, sed informat, & mentis excessus temperantem reddit infirmis. Denique cum dormit Adam, uirilis costa in infirmiorem mollescit sexum, & propter socialem copulam de latere uiri formata est mulier: imo in socium mulierem Adam ipse conuertitur, & conformatione quadam transit in coniugem. Ideo dum euigilat, charitatis uocem primam emittit in compari sua seipsum agnoscens: Hoc nunc os, inquis, de ossibus meis, & ca- *Gen. 2.d* ro de carne mea. At non tibi Paulus uidetur uirilem dignitatem in humiliorem sexum deflectere, cum dicit se factum infirmis infirmum? Quasi spiritualis Adam H Eua efficitur, dum subiectis compatitur Apostolica firmitas, & sublimitas uirtutis, & scientiæ sobrietate quadam capacitati temperatur infirmorum. Etsi mente ex-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cedit Deo, sobrius tamẽ sit alijs. Mentis excessus bonus est sopor: non superbiam inducens, sed sobrietatem docens. Adiuro uos ne exsuscitetis. dilectam donec ipsa uelit: etsi mente interim excedit Deo, iterum tamen sobria fiet. Si modo dormit, euigilabit rursum, ut uina, quæ reperit, cum temperamento quodam uobis refundat. Ipsa nouit quando diuidat prædam domesticis, & cibaria ancillis. Quomodo non miserebitur filiarum uteri sui, quæ nec ancillas præterit? Bonæ tamen filię ancillas se reputant, & naturalem nesciunt libertatem, dum ueritatis spiritu libertas se esse recenset. Vere enim liberæ sunt, quas liberat ueritas: & ideo alienæ libertatem ignorant, quę per adoptionem libertatis se gaudent. Denique quanto magis est gratuita adoptio, tanto est abiectio deuotior. Eædem ergo ancillæ sunt, & filiæ: quia ubi maior est in adoptione dignatio, ibi iustior in subiectione deuotio. Ne suscitetis eam donec ipsa uelit. Ipsa nouit quando diuidat prædam domesticis, & cibaria ancillis. Non est de ista metuen
Thre. 4.d dum quod legitur: Filia populi mei crudelis quasi Struthio in deserto. Struthio pennæ speciem habet, caret tamen effectu uolandi. Nescit per mentis excessum uolare: propterea speciem non uisitat suam, sed
I derelinquit in terra ouа sua. Obliuiscitur, quòd pes conculcet ea, bestia conterat. Non nouit in contemplationis soporem assurgere Struthio, ideo se compassionis affectu non induit. Ad commodum enim spectat filiarum in mentis excessu dormitio matris, & totum de compendio est, quòd spiritualis eius somnus protrahitur. Ideo
Cant.3.b dicit: Adiuro uos ne suscitetis dilectam, donec ipsa uelit. Bona adiuratio per quam & matri parcitur, & profectus queritur filiarum. Quanto enim liberius uacat, & uidet, tanto uberius adolescentulas reuisit. Quanto sublimius suspenditur, tanto condescendit humilius, condescendit utilius. quid uultis tempora dispensare, quæ sponsus posuit in uoluntate dilectæ? Ne exsu-
Cant.7.b scitetis, inquit, illam, donec ipsa uelit. Tunc uolet cum ab oculis eius euolauerit uisio dilecti. Lubrica est eius præsentia, & elabitur subito. Ego (inquit) dilecto, & ad me conuersio eius. Quid tam sanctum tentatis commercium ante tempus diuellere? Beata collatio, sed breuis hora. Sufficiat illi brevitas sua, quid illam decurtare uultis? nihil tam exiguo imminuendum est momento. Fruatur interim libere hora fugaci. Exsuscitare eam uultis, & auellere ad uos quam Christus exsuscitat, & in se euigilare facit? Denique etsi dormit ipsa, sed cor eius uigilat in Christo. Petrus, & qui cum ipso erant in monte, grauati sunt somno, & euigilantes uiderunt maiestatem Iesu. Bene grauati somno, in quibus humanus reprimebatur sensus. Grauabatur, & reprime- K
batur in ipsis quod erat ex ipsis, ut ad ea, quæ mundi sunt cæci, & hębetes, tantum ad cognoscenda, quæ Dei sunt, spiritu euigilarent exsuscitati diuino. Euigilantes, in- *Luc. 9.d*
quit, uiderunt maiestatem. Bene ergo uigilat, qui talia uidet, qui uidet gloriam unige- *Ioan. 1.*
niti a patre, qui audit arcana uerba, quæ nõ licet homini loqui. Non licet ei dici in *Mat. 17.d*
quo filius Dei nondum resurrexit. Videte, inquit, nemini uisionem dixeritis, donec filius hominis a mortuis resurgat. Non potest ei dici uisio, in quo nondum Christus resurrexit. Denique simile dictum est Ma- *Ioan. 16.a*
riæ: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem. Noli, licet ei duci, qui non est raptus in paradisum, in locum deliciarum, in locum de quo Petrus dixit. Bonum est nos hic esse. Bene exsuscitatur qui in hunc cum Paulo rapitur paradisum, qui ascendit cum Petro in montem, qui uel una cum Christo potest hora uigilare, quem non homo tangit, sed exsuscitet, & euigilare faciat Christus. Et Petrũ ipse tetigit, ideo euigilauit, & uidit maiestatem eius. Denique, & hæc ipsa dilecta uide qualis exurgat de sponsi amplexo. Quæ est ista, inquit, quæ *Cant.3.b*
ascendit quasi uirgula fumi? Sed nos iam hic ascendentem reuocemus sermonem, & capitulum hoc alteri seruemus principio *Ioan. 8.c*
imo illi qui de seipso dicit) Ego principium qui & loquor uobis. Qui utinam nobis sit, & sermonis principium qui, & cordis uerbum, ut quę locuturi sumus de ipso, prior ipse loquatur in nobis. Loquere domine, loquere mihi, & loquere pro me. Increpa pro me filias, non Hierusalem, sed Babylonis: dic ut sedeat, & taceat filia Chaldæorum. Deus bone quantę sunt hodię filiæ Babylonis, quæ nescium cantica Sion, propter quas organa nostra suspẽdimus? quãti sunt filij Edom, qui nos exinaniunt, & exhauę nur lætitia spirituali? Compescis filias Hierusalem ab infestatione dilectæ. Vsinam mihi Domine a filiabus parcas Babylonis.

bylonis. Dispar.n.est, & satis molestior uexatio malignãtiũ, quę amantiũ. Sed tamen nescio qua nostri tẽporis huius miseria ipsi amantes facti sunt malignantes. Quanta malignatur hodie amicus in sancto? dixisse debuis inimicus, sed dixi quod magis dolet. Ipsi amici facti sunt inimici. Amici professione, inimici affectione. Specie amici, sed amicitiæ uirtutẽ differentes. Amicus Absalon, quia filius: sed quanta malignatus est scelera tus in sancto, filius in patre, Absalon in Dauid? Absalon pax patris dicitur. Bonum pla me nomen, sed ipse nominis huius uirtutẽ abnegabat. Affectauit regnum, incestauit cubile. Fœlix tamen Dauid, cui inter tot filios non nisi unus persecutor erupit. Quem mihi dabis hodie inter magistros, cui non nisi unus Absalon insidietur? An non quasi Absalones sunt quidam qui (sicut scriptum est) pacem prædicant, & mordent dentibus?
Abac.3.b Affectant locum patris, fœdant cubile, dum prauis susurriis socios corrumpunt: & subuertunt corda innocentium, in quibus patris spiritus suauiter quiescebat. Imitatione
M Absalon est, qui magistri, & locum sibi arrogat, & uitæ derogat, pacem prędicat, & mordet dẽtibus. Malus est morsus derogatio,
Iac. 3.b malus cibus de quo dicitur: Dulce est.n. in ore eius malũ, & abscondit illud sub lingua sua. Absc̃odit donec euomat in tẽpore uirus collectum. Quanta malignatur amicus in
Psa. 73.a sancto? Denique quæ non uidet, suspicatur: Posuerunt, inquit, signa sua signa, & non cognouerũt. Ponunt quæ non mueniunt. Ponunt quę prauc postea exponunt. Signa, inquit, sua ipsos. n. in signum ponunt, cũ ex iuæ prauitatis regula alios metiuntur. Signa, inquit, quasi dicat: tantum signa, & nõ ueritatem. Signa non certitudinis, sed suspitionis. Ec non cognouerunt. Non. n. cogni-
Idem. tione, sed coniectura nituntur. Malignatur inimicus in sancto. In quo sancto? In sancto
Deut. 3.a sanctorum. In sancto qui dicit: Qui uos spernit me spernit. Temerarium est (ut dicit Apostolus) alienum seruum iudicare. Tu ergo quis es qui Dominũ tuũ iudices? Qui enim potestatem diuidicat, ordinationem Dei diuidicat. Denique conqueritur, & di-
Psal. 4.c cit: Tulerunt a me homines iudicium meũ. Filij hominum, ut quid diligitis uanitatẽ, & queritis mendacium? Vanitatem utique diligitis prælationis, & ideo quæritis in prę latis ueltris mendacium prauæ suspicionis. Vani enim filij hominum, mendaces in stateris, mendaces in iudicijs. Et utinã pro mi- *Psa. 61.c*
nimo mihi sit ab humano die iudicari, dum æterni diei expecto iudicium. Cũ, inquit, ac *Psa. 74.a*
cepero tempus, ego iusticias iudicabo. Ipse A
iustus iudex tempus expectare se dicit, ut iustitias iudicet, & tu tibi ante tempus assumis iudicũ? Pater omne iudicium dedit filio, & tu tibi, quod nõ accepisti iudiciũ assumis, & hoc in patrẽ? Vide ne forte in eũ patrẽ, a quo omnis paternitas in cœlis, & in terris nominatur. Viperæ generatio matrẽ suam comedit, & dente venenato doctoris vitam corrodit. Non sunt istæ filiæ Hierusalem, & filiæ pacis, sed Babylonis: quãdo increpabis illas, & dices. Filiæ Babylonis nolite flere super me, sed super vosipsas flete. Siquidem improperia eorum, qui uices tuas gerunt, in te redundant, nec est murmur eorum contra nos, sed contra Dominũ. Parci te ergo a murmuratione, quæ non prodest vobis, & alijs nocet. Tu Domine, tu potius obstrue os loquẽtium iniqua, & ne claudas ora te canentium. Sed quid iam nunc querelis his vlterius immoror? Non id nunc gero propositi, ut nostra defleam, sed ut aliena cantẽ. Sufficiat paucis nostra deplorasse. Iam a lamentis reuertor ad cantica. Illa nobis animũ præstante, & os, & ocium, qui cohibet inquietos a sponsæ somno Christus resus, una cũ patre, & spiritu sancto regnãt per omnia secula. Amen.

Sermo XV.



Vę est ista quę ascendit per de B
sertum quasi uirgula fumi ex a- *Colo. 3.a*
romatibus? Videte fratres (sicut, & uidetis) quam sit efficax ad incrementa gratiarũ tranquillitas mẽtis: quales metat fructus de interna quiete Christi dilecta. Videte inquam, qualis procedat de spõsi amplexu. Qualis ergo progreditur a me ne quæsieritis, sponsi potius super hoc sodales consulite. Quid si & ipsis quasi noua, & insolite de secreto dilecti sinu procedit? Noua plane. Nam ipsa nouitas admirationem inducit. Quæ est ista, quæ ascendit? Attende profectum. In superioribus custodes interpellat, & de uisione rogat dilecti. Hic ipsis custodibus admiranda prorumpit & noua sub specie. Quidni in noua procedat de complexu dilecti? ipse est enim qui *Apo. 21.a*
de se dicit: Ecce ego omnia noua facio. Etiã quæ noua sunt, ipse renouat, Puta caminus

Universidad de Deusto
Biblioteca

est aurũ admouc. Si purũ est, purgatius red
dit, & rutilans metallum recentem de forna
ce fulgorem educit. An non caminus Chri
pſa. 118.f stus? Ignitũ, inquit psalmista, eloquium tuũ
vehementer. Hoc camino decocta nõ potest
nisi noua, & velut altera prodire creatura in
Christo. Denique & ipsius dum oraret,
species facta est alterai sed tibi altera cũ oras
eius fit species. Nam in se manens, vnus in
nouat omnia. Altera facta est corporalis do
mini species cum oraret, & voluit per hoc
in mente tua orationis commendare uirtu
tem, q̃ illa sit, quæ te intimis alterũ faciat,
C & nouum commutet in hominem, & medi
2. Co. 3.d tatio innouet. Nos, inquit apostolus, reue
lata facie gloriam Domini speculantes, in
eandem imaginem transformamur, hoc est
in eandem, quam intuemur, trãsformemur.
Fortè & sponsa de speculationis arcano eã,
quam intuebatur, sponsi imaginem vestita
prodit. Noua plane. Nam sodalium circa
ipsam admiratio nouitatem protestatur.
Cant. 3. e Quæ est ista, quæ ascendit? ac si dicat, non
est cum illa sicut heri, & nudiustertius. Non
iam amplius circuit ciuitatem: non discur
rit per vicos, per plateas, per vigiles. Non
errabunda vagatur, sed itinere directo ascẽ
dit. Quę est in hac ipsa, hæc tam subita no
uitas? Quæ est ista, quæ ascendit, & ascẽdit
per desertum? Desertum vere, & aridum, &
sterile reputat seculum omne hoc per quod
ascendit: & quanam ratione nobis factus de
serti huius odor, sicut odor agri pleni, &
quasi ei benedixerit Dominus? Quantos tra
hit ad se deserti huius odor, & tenet ne pos
sint auelli, odor iste, odor mortis ad mortẽ?
rnanitas est quam putatis vbertatem. Deni
que terra sitis est, & imago mortis, sicut di
cit Hieremias prophete. Terra, inquit, sitis.
F Hier. 2. b Cupiditates enim mundanas magis irritat,
quam satiat. Infructuosa est ista, quam pu
tas plenitudo: & si quid est fructus, id fluxũ
est, & mutabilitate sua mortis præfert ima
ginem. Quomodo vbi mortis vides ima
ginem, odorẽ vitæ sentire te reputas? Odo
rem vitæ Christi spirat vbertas. Ipse enim
est ager vere plenus, ager fertilis, ager cui be
nedixit Deus pater. Alium præter istum
agrum sponsa nescit, sed desertum reputat,
D & terram salsuginis. quæ est ista, quæ ascen
dit per desertum? Bonum erit certe desertũ,
si non fuerit cor tuum insulcatum inimici
vomere: si non fuerit eius irriguum stillici
dijs, impinguatum rore: si non quæ super
seminat zizania in te læta luxurient, imo re
nascantur, quidem quasi fœcundo in solo.
Sterile sit cor tuum, ne tale, uel germen pro
ferat, vel semen suscipiat. Anima, inquit,
mea sicut terra, sine aqua tibi. Bonum de- psa. 142.b
sertum talis anima, bonum desertum caro
integra, caro intacta, caro immundis non
exarata concupiscentijs, caro carnalis uolu- Gala. 6.a
ptatis nesciens semina. Qui enim seminat
in carne, de carne metet corruptionem.
Bonum denique desertum aluus virginalis.
Talis erat beatæ illius, & specialis virginita
tis uterus, quem nullus impudici motus
affectionis immundæ temerauit læsio. Ca
ro ipsius sicut terra deserta, & inuia, & ina
quosa, in qua Christus apparuit. Non
tamen deserta pœnitus, quæ Christum par
turiuit, irrigua est, sed de fluentis virtutum.
Ideo quasi puteus dicitur aquarum viuen
tium, quæ fluunt impetu de Libano, quod
virginalis munditiæ candor spirituales re
fundat gratias. Hortus conclusus ven
ter eius castimoniæ virginalis disciplina, eo
quòd integritatis sepem carnalis desiderii,
non dissipauerit ardor, propterea in talibus
irriguus aquis fructum dedit in tempore
suo. Vis audire qualem hæc terra deserta
dedit fructum? Osee te docet qui dicit. Osee. 13.d
Abducet Dominus ventum de deserto uré
tem, & deseccabit venas mortis. Quis E
alius mortis deseccauit uenas, nisi Christus
Iesus, quem nobis intemerati ventris de
sertum resudit? Et bene ventus, quia spiri
tus ante faciem nostram Christus dominus.
Denique dictus est secundus Adam in spi- Thren. 4.d
ritum viuificantem. Huius flatu Apostoli
cæ nubes volant, quas Esaias miratur.
Quid mirum si ventus dicitur, quem & nu
bem legis? Ascendet (inquit) Deus super nu Esa. 19.a
bem leuem. Nec hic leuam, quasi vagam,
instabilem accipias, sed leuitatis intelligen
tiam, ad spiritualem aptitudinem trahe,
quod corpus incorruptibile multum animæ
grauitatem attulerit, nec depressit terrena
commoratio sensum multa, imo cuncta co
gitantem. An non, quasi venti facti sunt
omnes qui spirituali leuitate a terrenis ela
psi, conuersationem sibi in cœlo collocant?
Sed ipse speciali ratione ventus, qui reliquo
rum ambulat, super pennas ventorum, &
spirituum omnium virtutes excedit. Iure er
go ventum eum vocat, nominat, & uentum
urentẽ, q̃ eius flatu peccati sint in nobis fri
gora resoluta, & captiuitas nostra conuer-

sa tãquam torrens in austro. Huius se æstu
exastos discipuli senserunt, cum dicerent:
Luc. 24.c Nonne cor nostrum ardens erat in nobis
dum loqueretur? Et nescio si uspiam libẽ
tius spirat, quã in castæ, & illæsæ integrita
tis deserto, & inuio. Hęc loca libenter per
flat, & casti corporis animam charitatis fer
uore decoquit, & spiritualibus liquefactam
desiderijs tenues resoluit in uapores, & ue
luti sumi uirgulam exurgere facit.
F Quę est, inquit, ista quę ascendit per de
sertum quasi uirgula sumi? Et bonum de
sertum caro castitatis exhausta, & desiccata
uirtute, quæ nullam delectationis immun
dæ nebulam exhaler, nec ignem extinguat,
sed nutriat, quem domini flatus succendit.
Ignis hic aromaticam si inuenerit animam
succendit, & alteram commutat in speciem,
& quasi uirgula fumi exhalat in superiora.
Quasi uirgula, inquit, quod per cogitatio
num disciplinam ab exteriori sit ad interio
ra constricta, & ab inferiori ad superiora di
recta: quasi uirgula, quòd sese ad seipsam
colligat, & supra se porrigat. Sed quid sibi
vult, quòd illam fumi uirgulę comparat?
An forte per hoc innuere uoluit, quod nõ
sit perpetua ac solida spiritualis huius sua
uitatis gratia, & mentis ascensus, sed facile
sicut fumus liquescat? Suauis est plane,
& omnino spiritualis uapor fumi, in quem
se aromata concremata relaxant. Sed ego
uirgulæ isti tenerę, & delicatę turbines me
uo, ne illam uentorum flabra diuerberent
ne circunstrat procella curarum, & tentatio
nis auara illam dissoluat, & cedat omni uẽ
to. Exempla nobis metum suadent. Mul
tos enim uidemus, & doletus tam insperato
cessisse, quam subito erupisse. Meditatio
ne subtiles sunt, orationis impensi studio,
pingues gratia, deuotione quadam dulci
uberes, effusi in lachrymas: cum subito le
uis impatientiæ occasio quęlibet spiritua
les has contristat delicias, & exhaurit. An
nõ ergo quasi fumus tam facile euanescens
gloria? Iure quasi uirgula fumi talis ascen
sio, quę uel propria mutabilitate deficit, uel
G accedenti molestię cedit. Ego tamen non au
deo super sponsæ persona fumum pro de
fectu interpretari. At si tu contentiose resi
stis, cum tibi do defectum accipere, quem
Psa. 118.f tibi psalmus commendat: Defecerunt oculi
mei in eloquium tuum. Desecit in saluta
re tuum anima mea.
Vtinam hoc domine defectu attenuẽtur
oculi mei, & deficiant. Vtinam hoc defectu
deficiat anima mea, deficiat & liquefiat, &
eloquio tuo calefacta, eloquio uehementer
ignito, ab omni crasso intellectu, & in te
nuiorem spiritualis habitudinis auram laxe
tur. Vtinam si quid fuerit in me torpulen
tæ intelligentiæ, & habetis desiderij, in sub
tilioris gratiæ usum deficiat, & atten uatio
ne quadã, & cacumine spirituali a crassitu
dine sua uertatur in uirgulam fumi. In talẽ
utinam deficiat fumum animæ meæ uirtus,
& non deficiat sicut fumus, ne dicat: Defece psa. 101.a
runt sicut fumus dies mei. Aliud est om
nino ita deficere sicut fumus, ut omnino
non sis. Aliud ita deficere sicut fumus,
attenuatus animo, & spiritualis fis. Bene
defecerat psalmista, cum diceret: Concupi- psa. 83.a
scit, & deficit anima mea in atria domini.
Quoniam enim modo non deficit, quem
Christus inflammat? Ignis ipse est, sicut scri
bitur, & ignis consumens. qui, inquit, ap- Hebr. 12.g
proximat ad ignẽ. Quis mihi dabit, ut hũc
possim ignem ligare in sinu meo, ut inflam
met cor meum, renes commutet, & ad nihi
lum me redigat? Iure quasi uirgula fumi a- H
scendit, quæ de calore processit cubiculi, de
uerbi igniti complexu. Suaues tua flamma
Christe uapores euomere solet, & odo
ris aromatici fumum producit. Quasi
uirgula, inquit, fumi ex aromatibus. Et
fumum lego qui de Leuiathan ore procedit. Et item fumum de puteo abysti pro
deuntem, sed non ibi uirgulam, non aroma
ta lego. Nihil ibi directum, nihil dulce, Apo. 9.c
sed horror summus, & ordo nullus. Fumus
horroris est, qui de puteo procedit abissi.
De hoc fumo impij dixisse leguntur: Fumus Sap. 2.a
afflatus est in naribus nostris, & sermo scin
tillę ad commouendum cor nostrum. Mi
vtinam tesu bone, naribus fumus affletur,
quem tuus ignis agit: & de camino tuo ser
mo scintillæ ad commouendum, imo ad
commouendum cor meum. Ignis tuus
ignis consumens est, uitia si inuenit consu
mit, & confessionis fumum emittit. Sed
non est iste fumus ex aromatibus. Qui tan
git, inquit, montes, & fumigant. Bonus psa. 103.
ignis, qui tumores extenuat animorum, &
attactu suo elationes terrenas per emissos
pœnitẽtiæ fumos euanescere facit. Sed alte
rius odoris, & gratiæ fumus est, quem aro
mata uirtutũ cremata refundunt. Ignis iste, Luc. 12.f
ignis quem dominus misit in terram, & uo
luit uehementer accendi, non tantum uitia

Universidad de Deusto
Biblioteca

eōsumit, sed uirtutes ipsas in suauioris gratiæ affectum cōmutat. Aromata cum integra sunt, olent suauiter, sed hoc igne liquefacta alium longe spirant odorē. Huius odoris fragrantiam sentientes in sponsa sponsi
Cant.3.b sodales mirātur, & dicūt: Quæ est ista, quæ
1 ascendit per desertum quasi uirgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & uniuersi pulueris pigmētarij? Habes in myrrha continentię uirtutē: in thure orationis studiū: in puluere pigmētario inter uirtutū copias cordis contriti humilitatē. Et bona myrrha quæ carnalem petulantiam reprimit, & fluxos motus lasciuire non sinit, & carnē non esse carnalē compellere nititur. Sed cōtinentiæ nostræ myrrha corpuscta uidetur, & minus castigata, & quasi uicina carni, nisi fuerit hoc igne cœlesti, hoc amoris diuini feruore liquefacta. Bona quidem continentiæ myrrha, quæ pergentē ad illicita cohibet appetitū, sed altcrius est suauitatis, & gratiæ quando charitatis ardore liquescēs crastum omnem, & carnalem nescit effectum.

Quid uero thus? nonne ipsum est odoris exigui dū integritas illæ, & corpulentia sua manet? Cum uero flammis subactum esslueresoperit, in od oriferos torū fumos expirat. Simili ratione nonne tibi uidetur crassa & pigra oratio, & corporea quadā tarditate segnis igniti, & intimi eloquij si non fuerit uirtute succensa? Vtique in thure ego accipio orationis materiam, & in fumo gratiā. Dirigatur, inquit, oratio mea sicut incēsum
Psa.140.a in cōspectu tuo. Nescit itinere directo ad Deū ire oratio, quæ succensa nō fuerit. Oratio, quæ frigido fuerit de corde expressa, subito relabitur: nec potest esse perpetua quæ non est prōpta. Vim patitur, & non est sui iuris. Sed nec iuris est plane succensa oratio? Illa contra conatum reprimitur, ista supra conatum arripitur. Illa conatur, & recidit, ista præter conatum ascendit. Illa violenter dirigitur, ista uoluntate fertur. Illa uix exhibetur, ista nec cohibetur. Illa laboriosa, illa libera. Illa tristis, ista læta. Illa bona, sed ista optima. Denique est oratio temperate media inter frigidā, & feruidā: illam excedens, sed nō accedens ad istā. Et (ut sic dicā) prima coacta est: secūda directa, tertia arrepta. Prima (ut si dicam) sitiens secunda sobria, tertia ebria est. Ista cū enim est, quæ mente excedit Deo: ideo ascendit quasi uirgula fumi ex aromatibus mirrhæ, & thuris, & uniuersi, inquit, pulueris pigmentarij.

Myrrha in puluere pigmētario humilitatis *Cant.3.c*
expressit uirtutē, q̄ ea de magnis meritis nil magnū sentire nouerit, non aliū sapere, sed humilī æstimatione reliquarū attenuet merita uirtutum, & earum soliditatem quasi ad quandam pulueris exiguitatem deducat. Et bene post orationis commendationem sub figura pulueris pigmentarij de humilitate subiunxit. Oratio enim humiliantis se, *Ecclī.35.d*
nubes penetrat: imo sine humilitatis gratia oratio quantumlibet acuta hebes tamen est & tristem refundit odorem elatæ myrrha castitatis, neque fluxos carnalium bene restringit motus cogitationum continentiæ myrrha, quæ animum in superbiæ fumum *psal.50.a*
lasciuire permittit. Contritione multa pigmenta rediguntur in puluerem. Et bona contritio, quoniā cor contritum, & humilia *L*
tum Deus non despicit. Bona plane contritio, quæ nihil relinquit indiscussum, nihil tumidum, nihil non humiliatum: nec in uirtutibus ipsis, iustitias ipsas diiudicabit, & arguit non modo de peccato, sed de iustitia, & de iudicio. An nō quasi cōminuitur, quod redarguitur? An non quasi humiliatur iustitia, quæ diiudicatur? In ueritate, inquit, tua humiliasti me. Non omnia est hoc dicere. Infirmiores in uanitate sua humiliantur, perfectiores in ueritate Dei. Nō *psa.118.b*
potest uanitas ueritatē diudicare, sed ueritas uanitatem, & ueritas ueritatem. Spiritus n. diiudicat omnia. Quod humano solidū & integrum uidebatur iudicio, cū inuenerit spiritus ueritatis, euacuat & cōminuit illud. In spiritu. n. uehementi cōteruntur spirituum pigmenta in puluerem, & iustitia iudicatur. In turbine, inquit Iob, conteret *Iob.9.b*
me. In turbine spiritus sui, spiritus uehementis, in turbine spiritum meum attrita. In hoc turbine conteret me, & multiplicabit, inquit, uulnera mea. Integra mihi uidebat autequā ueniret spiritus uehemēs, iustitia mea: sed ipse dijudicat, ipse conterit ipse uulnerat, & multipliciter cōfringit bonorū præsumptionē meritorū, fauciam, & languidam humanā docet esse uirtutē. Vtinam mihi hoc modo conteri obuentat, redigi in puluerem omnium bonorum affectuū piarum meditationum. Vtinam Iesu bone, turbo spiritus tui talem animæ meæ puluerem afflet de plateis cœlestis Hierusalem, ut in hoc puluere sedeam, in puluere sedeā, in puluere dormiam, sed puluere pigmentario. Beatus, qui in hoc puluere moratur, *M*

tur, cui suaues, & spiritualiter puluerę cogitationes undiquæ labuntur. Expergiscimi
Ps.16.d ni (inquit), & laudate qui habitatis in puluere. Denique, & sponsa de fœlici expergefacta somno, quasi uirgula fumi exurgit ex aromatibus uniuersi pulueris pigmentarij. Vniuersi, inquit. Et ueritas ipsa bonorum uniuersitatem operum, ad quēdam te
Luc.17.c docet puluerem, & uelut sterilitatem deducere: Cū omnia feceritis inquit, dicite, serui inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Fœlix qui tantum, & talē sibi collegit puluerem, ut quæ iubentur, faciat omnia, & reputet quasi nulla: qui uniuersa bona quæ colligit, per humilitatem illa conuer
1.Cor.11.f tit. Paulus ad Corinthios operum suorum aromata multa enumerat: In itineribus, inquit, sæpe, periculis fluminē, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in mari periculis in ciuitatē, periculis in solitudine, periculis in falsis fratribus, quid deinceps? Quotidiana eius solicitudo omnium ecclesiarum. Quis, inquit, infirmatur, & ego non infirmor? Quis scādalizatur, & ego non uror? An non quendam bonorum operum puluerem tibi collegisse uidetur apostolus hæc, & huiusmodi
2.Cor.12.a plura percurrens? Vis adhuc sublimiores alias uirtutum eius species audire? Veni cū illo ad uisiones, & reuelationes Dei, ad raptum in paradisum, in tertium cœlum: ad beatam illam ignorantiam nescientis, utrum in corpore an extra corpus extasis ilA la facta fuerit, non iam puluis sed fumus.
Sed ne tamen fumo huic spiritualis contemplationis se iactantiæ fumus immisceat, audi quid sequitur: Ne magnitudo reuelationū extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ. Paulus stimulatur ne extollatur. Et quomodo qui hæc audis, refugis stimulari? Quomodo teipsum inter ubertatem donorū aut cōtere desinis, aut cōteri nō fleis? Molestus stimulus, sed tamen uexatio præstat humilitatem profectui. Molestus stimulus carnis, sed non charitatis. Et passio amara, & discussio seuera, utraque uirtutes humiliat. Sed omnia dulcius, & efficacius procedunt de camino quodā succensi amoris. Flamma hæc non modo uirtutes humiliat, sed etiam immutat, & in nouam conuertit speciem, & de spiritualibus spiritualiores facit. Continentiæ myrrha, orationes thus, & in puluere pigmentario, omnium humilis conscientia uirtutum: omnia magis serenum producunt uultum, & gratā speciem cum de hac prodeunt officina. Bona enim contritio, sed concrematio melior. Suauis pulueris pigmentarius sed fumus excellit. Nescio enim quid magis suaue, & spirituale magis in fumo quam in puluere significatur. Ideo quodam igniti uerbi beneficio inter sponsi illa grans amplexus, de puluere pigmentario in fumi tenuitatem liquescit: de humiliatarum puluere uirtutum, in fumum gloriæ. Qualis est putas peruentio cum tam delicatus sit ascensus? quo tē dit quę talis ascendit? Quantus deliciarum *B*
est locus in quem ascēsiones istas disponit? Lectulus forte dilecti est. Nam ad illum præcinue sponsa debet aspirare. Ita plane est.
Ideo sequituri En lectulum Salomonis sexaginta ambiunt ex fortissimis Israel. Et pul *Cant.3.c*
cher ordo, ut de lectulo ad lectulum ueniat: de lectulo suo de cubiculo matris suæ, ad sui lectulum Salomonis. Nec minus congrua uarietas, quod deliciis istis immisceat fortia, & lectulum suum Salomon tam munita custodia uallat. Sed uerbi prouentis iam reducamus habenas, nouo capitulo nouum dedicaturi sermonem, præstāte domino nostro Iesu Christo, qui uiuit, & regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo XVI.

QUam delicata sponsa ascendit quam pene sine mole corporis, & quam penitus sine corruptione carnis? quænā erit corpulentia ubi fumo cōfertur? quæ corruptela cū illā non caro fluxa, sed aromata crcmata exhalent? Delicate ascendit, & digna lectulo *Iudi.10.a*
Salomonis Iudith, & lotam, & unctam lego ut regios unguenti suauitate mulceret amplexus. Hæc uero iam unguentis non utitur in sponsi gratiam, sed liquefacta (affecta est odore in ipso unguenti: sed non omnes uerbū hoc capiunt, non omnes his pos *C*
sunt deliciis perfrui. Si omnes fruerentur, omnes fraudarentur: & in hoc est, & pulchra uarietas, & pia charitas, quia alius est qui fruitur, alius qui tuetur. In hoc aliorū, & tuta, & læta sunt ocia, quod aliorum sunt munita custodia. Ideo lectulum Salomonis sexaginta ambiunt ex fortissimis Israel. Nō uult Salomō noster lectuli sui turbari delicias, dulces attenuari affectus ne attētari quidem: pacata diligit qui pacificus dicitur.

Quis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quis noster Salomon, nisi Iesus Christus? Ipse est pax nostra, ipse qui fecit utraque unum. Ipse pacificauit sanguine suo nō modo quæ in terris, sed quæ in cœlis sunt. Disciplina pacis nostræ super eum. Disciplinam debitæ nobis pœnæ sustinuit, ut nobis iustitiæ pacem refunderet. ipse punitus, tu repropitiatus: & tu punitus, sed pœna tua pacem tibi parturire non potuit. Hostia immunda contaminatos mundare non poterat, non modo alios, sed ne seipsam quidem. Disciplina ergo super nos, sed non erat illa nobis ad pacem disciplina. Erat in nos mortalitatis, & afflictionis lata sententia, sed non erat iusticia reuocata. Tu quidē iudiciaria sententia ligatus, sed tuus non erat solutus reatus: & pœna erat, & pax non erat. O misera, & grauis disciplina super filios Adam: conteris, & non protegit, punius & non purgas, consumis, & non concilias: consumis, sed carnis substantiam, non culpam. Quid tibi, & paci? quando pacem conferes, cui est cum peccato commercium? Quando confers gratiam, quæ non auferes culpam? Iustitia enim, & pax osculatæ sunt. Disciplina pacis nostræ super eum, qui nobis attulit fructus pacatos iusticiæ. Dictus est ille solus Salomō noster uerus pacificus, quod in diebus eius orta nobis sit iustitia, & abundantia pacis. Abundans uero pax, quę nō modo præterita sustecerit repropitiare delicta, sed omne etiam abunder in seculum. Abundat. n. donec auferatur luna, donec auferatur labor mutabilitatis nostræ, labor mortalitatis nostræ, alternantium labor defectuum. Vere abundans pax, quę non est data ad mensurā meriti. Non enim meritum inuenis, sed cōtulit. Quomodo non abundans pax, quæ, & remisit offensam: & priorem cumulauit gratiam? Erat homini primo in paradiso pax ut non posset inuitus abduci sed nō erat uirtus per quam uellet reduci. Erat gratia, ut posset non exire: sed non erat ut posset, cum uellet, redire. Modo pax uberior in gratia Christi, quæ post interatos excessus ultro offertur, & pœnitentes non repudiat, sed reuocat. Bene pax abundans, quæ nulla potest exhauriri iniuria, paratior ad ueniā, quam umdictam. Pax hæc à remissione peccatorum incipiens, usque ad diuinæ participium abundauit naturæ. Qui enim adhęret Deo, unus spiritus est. Vides quanta repropitiationis abundantia, ut non iam pax cum Deo, sed magis unitas cū eo dici possit. O beatum confinium, ubi sublatus est inimicitiarum paries medius. Beatus quidē confinium, sed nondum tutum. Adhuc hostis noster hos tentat persuadere terminos, fines conuellere. Est nobis in Christo pax cū Deo patre, sed nōdum pax ab hoste communi. Abundabit autem pax hæc, donec destruatur nouissimus inimicus, mors. Interim etsi non est pax ab ipso, profecto tamē est contra ipsum. Erit ipse pax nostra cū Assyrius uenerit in terram nostram, & calcauerit in finibus nostris. Proximos sibi potest Assyrius fines infestare spirituales, interiores non potest: calcare potest, sed stare nō potest in finibus nostris. Erit enim Christus pax cum calcauerit in finibus nostris Assyrius. Habemus confinium, & confinium. Confinium cum Deo, & confinium cū mundo. Confinium cum spiritu, & confinium cum carne. Etsi quibusdam dictum est: Vos non estis in carne, sed in spiritu: confines tamen sunt carni, uel propter substantiæ naturam, uel propter carnis curam. Hostis ergo carne nostra quasi castro utens, regiones spiritus de uicino infestat & de cōtermino præfidio insidias machinatur: Sed erit iste, id est Christus, pax cum Assyrius calcauerit fines nostros. Ille Salomon noster, pacificus noster, qui præstat nobis pacem super pacē: pacem cum parre, pacem ab hoste: ipse ponet fines nostros pacem, O confinium, & cōfinium, quantū discrepatis abinuicem, quā tir tu abundas gaudiis, & quantis uicinus es obnoxius scandalis. O finis, & finis, tu quā lęte teneris, & tu quam laboriose regeris. Vtrobique Christus limes est medius: isthinc separans, illinc fœderans: isthinc inchoans, illinc consummans. Sapientia. attingit ab hoc fine fortiter usque ad finem illum, disponens in illo fine cuncta suauiter. Finis ille lectulus est. Ideo de militare forti dicitur: Procul, & de ultimis finibus precium eius est, propter quod ipse se impedit, quo se æstimat, quo eius expletur auiditas. Quid id aliud est, nisi sponsi amplexus, & lectulus? Vltimus finis est, ultra quem se non potest auiditas extendere, nec facultas comprehendere sufficit. Finis est ubi ipse a te deficis ubi exhauriris, ubi alius esse incipis totus in Christo, & solus in te Christus. O uera pax, & plena pax, quādo de regno Dei tollātur scādala, quando non erit timor in finibus nostris, quando non erit finis & finis, sed unus tantum finis, & supradictus finis. Finis Deo fœderans & conformans, tantum. Finis lectuli gaudiis fruens, non gladiis agens. Nunc vero vt quieta sint quantulacunque lectuli gaudia, necessaria quidem est custodia fortis. Ideo lectulum Salomonis sexaginta ambiunt ex fortissimis Israel. Et in euangelio habes: Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet. Vberior hic commemoratur custodia, quia vberior est gratia lectuli quàm atrii: & sponsæ solicitudo maior quam possessionis, & ad portam paradisi angelicam custodiam cum gladio flammeo positam lego. An non quidō paradisus lectulus Salomonis? Lectulus (inquit) noster floridus. Denique ipse flos campi, ipse lignum vitæ. Bene paradisus deliciarum lectulus talis. Vides quomodo amplæ deliciæ arcta cinguntur custodia? Lectulum enim Salomonis ambiunt sexaginta fortes ex fortissimis Israel. Non multum nunc de numeri huius disputo ratione: illos tamen videtur signare, qui prærogant & iustitia operis, & notitia legis. De fortibus Israel sunt qui fide fortes sunt: qui stāt in fide, & viriliter agunt, qui omnia possunt, sed in eo qui omnia cōfortat Christus. Male fortis est, qui aduersus scientiam Dei se extollit, qui aduersus illam inflexibilis & rigidus est, cui fortitudo lapidum fortitudo eius, & cor eius æneum, ut nec uexatio det intellectum auditui eius: quales denique sunt quibus Paulus ait: An æmulamur dominum? Nunquid fortiores illo sumus? non est de fortibus Israel, qui cum vulneratur, non dolet, cum verberatur non sentit, stupidus manēs ad omnes stimulos anceps gladii verbi penetrabilis, & gloriatur si contra sapientiæ stimulos calcitret. non talis Maria, cuius animam ac si mollem materiā gladius pertransiuit. Me vtiam facile obtineat uerbum ualidum: in me operetur eius efficacia, & animā meam hic penetret gladius, vt & ipsa quasi in gladium conuertatur contra spirituales pugnaturā nequitias. quid mittis manum ad fortia, qui ex fortissimis non es? Custodiam vt quid suscipis, qui desidiam nō excutis? Quid lectulum ambis qui gladium nō habes? aut si gladium habes verbi, habea illum in uagina, non habes in lingua? Non tęues manibus linguę, verbi Dei uersatilem gladium. Volubilis est sermo, spiritus flammeus est: sed nescio quomodo contra naturam suā pigrescit in manu tua: restringitur & hebetatur, qui acutior est & penetrabilior omni gladio ancipiti. Non est velox verbum in ore tuo, nō currit velociter, non est uersatile in manu tuā pro varietate negocii, quod tamen ad omnem spiritualis certaminis usus abūdat. Quid tibi usur pas officium, cuius usum non habes? Omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi. Sine causa gladium portas tu qui bellandi sufficienter nō habes peritiam: aut si doctus es belligerare, magis te exercens ad negocia seculi, quam ad negocia Christi: forensi iure plus uteris quā ecclesiastico, plus secularī quam spirituali certamine calles. Paratum vult virum ecclesiasticū princeps ecclesiæ, paratum eum vult ad reddendam rationem de ea quæ est in nobis fide & spe. Et quonam pacto piger & imperitus ad ista gloriaris, si prompte respōdeas de iure publico? Decentius multo in ore clerici, in ore monachi sacra quàm secularis litera sonat. Quid in Hierusalem vis loqui lingua Aegyptia? Noc he Etatas. Erunt, inquit, quinque ciuitates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaan, scilicet quia penitus Hebræa non poterant, ea loquerentur, quæ est vicina Hebreæ: quia lingua sancta non poterant, vel ea loquerentur quæ sanctę affinis est. Quid uis media ex parte loqui Azotice, qui tudaice debes? Sic enim habes in Esdra: Loquere linguis non hominum, sed angelorum. Angelus enim Dei es, qui sacri profiteris uerbi mysterium. labia enim sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia angelus domini exercituum est. Euangelice ex toto loquere, qui vir euangelicus es. Sermo ergo tuus legem redoleat, prophetas, apostolos: eorum verbis linguam tuā exacue, mutua ex eis arma potentia Deo, ad debellandas munitiones, ad redigendum in captiuitatem omnem intellectum extollentem se aduersus scientiam Dei. Versatilis sit in manu tua gladius spiritus, vt ad omne quod tibi emergit negocium famuletur, nec te destituat sermonis sacri facultas, quem temporalis & subita deposcit occasio.

In labiis tibi sit non in foliis verbum validum & efficax. Labia enim (non folia) sacerdotis custodiunt scientiam.

Sacculum

psal 44. a Sacculum pecuniæ tolle tecum. Gladius uerbi tibi sit à latere, non in latebris: proximus tibi sit. Accingere eo super fœmur tuum, ut potens sis & promptus & exhortari in doctrina sana, & contradicentes redarguere.

Non tibi sit ensis sub fœmore, & uerbi sacri studium carnis prudentiæ non supponas. Vniuscuiusque ensis super fœmur suũ. Alii datur sermo scientiæ, alii sermo sapientiæ, & unicuique doctori suaderur à spiritu
1. Co. 12. a gratia. Vniuscuiusque ensis super fœmur suum, vt ubi est tentationis occasio, ibi maior verbi præoccupatio fiat, cõmonitio crebrior. Vniuscuius que ensis super fœmur suũ, ut seipsum primo corripiat, seipsum custodiat, seipsum diiudicet. Docet te Paulus quasi super fœmur tuũ ensem habere: Cõsidera, inquit, teipsum, ne & tu tenteris.
Gala. 6. a Ensis cuiuscũque super fœmur suũ, propter
K timores nocturnos, propter lapsus subitos, præoccupatos casus. Quasi timorem nocturnum Apostolus innuit, dicens: Si præ
2. Cor. 2. occupatus fuerit homo in aliquo delicto. Nocturnũ est enim quod improuisum est, quod subitum est. Nocturnum etiã, quod insidiosum est. Ideo dicit: Vt non circumueniamur a satana. Non enim ignoramus
2. Cor. 2. a insidias eius. Idem Paulus alibi timebat à timore nocturno. Timeo, inquit, ne sicut serpẽs seduxit Euam, ita & corrumpantur
1. Co. 6. b sensus uestri à simplicitate, quę est in Christo. Bona simplicitas, ubi Christo adhærens unus est cum illo spiritus. Simplicitas est, ubi unitas est: simplicitas est, si iam
Ephe. 6. b non ipse uiuis, sed uiuit in te Christus: si te deuorat sapiẽtia Dei, si te spiritualis absorbeat lętitia, & in intimis recondat uisceribus. Et ubi est tanta simplicitas nisi in lectulo? Vniuscuiusque ensis super fœmur suum. Super fœmur, non propter fœmur, sed propter timores nocturnos, forte quia non est illis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, qui signantur in fœmore, sed aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Ideo propter timores nocturnos, cõtra spirituales nequitias, quãto fœlicioremsortita ex luctã, quæ Salomonis contineris in lectulo: non contra carnales nequitias, nec contra spirituales quidem, sed cum spirituali lætitia, cum Salomone, qui pacifici nomine prędotat. Ideo pacifica colluctatio cum ipso. Et pacifici nomen, & sapientię
L personam Salomon gerit. Ama, inquit, sapientiam, & amplexabitur te. Amplexus, Prou 4. a
colluctationis quandam speciẽ præfert. Amplexare, ut amplexetur te. Glorificaberis ab ea, cũ illã fueris amplexatus, sicut dicit in Prouerbiis. Amplectere uerbũ, utere eo sicut in lectulo nõ sicut in bello. In lectulo loeus est nõ ensibus, sed amplexibus strictis. Noli foris esse, ne tibi foris esse contigit. Iratus utere uerbo non quasi gladio, sed quasi sponso, ut uerbo ipso oblecteris. Oblecteris ueri tate ipsa, non contra errores obiecteris, & uitia, alij hoc munus, & officium relinque. Quid tibi cum conflictu, cui totũ de affectu constare debet? Quæ sponsa est, non disputantis, & contendentis sectatur negotium, sed otium amplexantis. Abj lectulum ambiant tu cupitis amplexibus fruere. Quid tamen est quod de ipso lectuli nobis apparatur nil dicit: quod non eius uel in modico depromit delicias? Forte uerbum hoc, uerbum ineffabile est, quod non licet homini loqui. Qui experitur, intelligit: & tantisper dum experitur, ne memoria quidem præteritis integre recenset delicias. Quod potuit scriptura expressit. Lectulum dixit, & lectulum Salomonis. Satis dictum est, sed sapiẽti. Et thronum lego Salomonis, & ferculum: sed utrunque ambitioso extructum apparatu, & sicut regias decet delicias. Numquid ergo lectulum intelligimus neglectum? Absit; sed sufficiebat scribenti ut lectulum diceret, qui sponsæ loqueba tur. Illa enim nihil in lectulo diligit, nisi quod lectulus est, & ꝙ in eo copia sit suum amplectendi Salomonẽ. Magnum & multi M
plex mysterium reperies in lectulis per omnem scripturarũ textum, sed non est cõparatio ad lectulum Salomonis. Est lectulus, quem sibi Iob fleruit in tenebris: & est lectulus, quem Dauid rigat in lachrymis, & est lectulus, in quem languens decumbit, & est lectulus, in quo defunctus resurgit. Talis Helisæi, talis lectulus Heliæ. Vterque defunctum hospitę mulieris filium in lectulo suscitauit. Ille expandit se super mortuũ, ille incuruauit. Vnus in utroque Christus. Ille exinaniuit se ut formã serui susciperet, & æternitatis suę longitudinem intra breuitatem temporalis naturæ contraxit. Ipse expandit se, cum spiritum sanctum abunde in nobis infudit. Sinus ille matris desiderium premere poterat, non uiuificare. Littera enim occidit, spiritus autem uiuificat. Sed uerus Helias illum in cœnaculũ tulit, ad spiritualem prouexit intellectum. Frigidus erat literæ sinus, nec poterat eius intelligentia vitalem spirare calorem. Bonus Heliæ lectulus, qui defuncto vitæ calorẽ infudit. Iustus ex fide uiuit. Ideo tribus metitur vicibus, ut trinitatis cognitionem conferat, & diuidat mensuram fidei. Plangit lex literæ sensum extinctum, sensum carnalem, sed Christus hunc sensum tulit spiritualem restituit nouum, & uitalem intellectum reddidit literæ, quem suum uere cognouit ipse Helias qui restituit omnia & noua facit: & Paulus legi se mortuum dicit ut uiuat in Christo. Bonum est ut & tu
2. Co. 2. a A moriaris non modo ueteri legi, sed & uetri homini, ut suo te uiuificet in lecto, qui
Rom. 8. d peccata nostra tulit in corpore suo, vt peccatis mortui, iusticiæ uiuamus. Tu enim ꝙ seminas, non uiuificatur, nisi prius moriatur. In hoc resuscitato intelligimur omnes, & ideo communis resurrectio hæc. Sed priuata quædam in lectulo Salomonis gratia, & solius sponsæ prærogatiuæ seruata. Etiã nunc si quis matris nostrę (conuentus huius sancti) viduæ, apud quã utcunque sustentaris Iesu bone, si quis filius eius moritur, tu resuscita. Mortuus est qui uel tædii uel desperationis mole obruitur, in quo nihil est uiuidæ deuotionis, feruidi spiritus: qui etsi legis præcepta non deserat, & intra regulæ gremium se concludat, frigido tamẽ & moribundo languet affectu, in opere sancto suaue nil sentiens: totius illum ordinis tristis exanimat facies, molli & fœmineo matris est sinu fouendus, ut non exasperatus abundantiore tristicia absorbeatur. Nõ expedit ei extra materni sinus ambitum reperiri, ne forte non tollat illum uerus Helias in cubiculum suum. Quos resuscitat
Luc. 17. c Christus, mulierum ubique fletibus donat.
Luc. 7. d Sic uiduæ filium, sic sanctarum fratrẽ mu-
Luc. 8. e lierum, sic parentũ precibus suscitauit puellam. Tolle bone Iesu, & hunc mortuum nostrum de matris gremio. Regularis hęc & exterior obseruantia neminem ad perfectum adducit. Introduc illum ad molliorem lectum melioris spei, per quem approThess. 5. e ximetur Deo. Experiatur ꝙ expectat, quo-
B niam bonus dominus expectantibus se, animæ quęrenti illum. Vnius horę experientia, multorum temporum labores exhilarat. Tunc redditur matri quẽ illa prius amiserat, dum teneret eius affectum, sed mortuam deuotionem defleret. Nouus redit ad nos, postquam tu illum teipso uestisti. Ideo te super ipsum expandis, ut quod est in eo fœdum, operias: quod nudum, uestias. Bonus huius lectuli usus, qui breui hora in tempora sequentia uitalem alacritatem transfundit. Maior in Salomonis lectulo gratia, in quo sponsa matrem carnalem derelinquens, perpetuo iure dilecto adhæret, & unus cum illo efficitur spiritus. Bonus ergo lectulus in quo nullus languor est, nisi forte languor amoris, qui nõ uertatur in infirmitate, sed in iucunditate. Bonus lectulus qui non rigatur lachrymis, qui non in tenebris sternitur, qui nihil habet in se triste, nihil tenebrosum, sed totum lux & lætitia est: qui non indiget sterni tapetibus de Aegypto, quibus in Prouerbiis mulier hęretica lectulũ sternit. Nihil enim Prou. 7. c
in se habet lectulus Salomonis alieni ornatus, nihil picti, nihil mundani: sed totum sancta uoluptas & solida ueritas. Magnũ & uarium sacramentum in sanctorũ lectulis, sed supergressus est uniuersos lectulus Salomonis: nec sponsæ lectulus huic valet comparari. In lectulo suo quem quærit dilectum non inuenit, ideo surgit, & circuit
C donec ad istũ pertingat. Festina filia, sacra uirgo, festina illam ingredi requiem. Noli strictos in circuitu enses uereri. Enses isti, enses verbi super femur, & propter timores nocturnos, uel carnis cõfingunt lasciuiã, vel timidi cordis abscindunt ignauiã. Hoc quidem in aliis, te uero suauius uulnerãt, ut charitate transfixa nocturnum ignores timorem: nec quicquã habeas frigidi timoris admixtum, sed tota transeas in affectũ igniti amoris, quę in solũ amoris es usum dicata, & in charitatis locum ascensura stratum dilecti, lectulum Salomonis ueri Iesu Christi, qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo. XVII.

AVdiuistis sacræ uirgines sponsæ Christi, auditis hesterno sermone de lectulo vestri Salomonis, ulterius hodierno pergitis quærere de ferculi sacramento. Omnes uultus huius cantici sermones ad amoris usum deflectere, & ad uestras interpretari delicias. Vobis solis hæc putatis esse cõscripta carmina? Nullus sepit uobis sermo, qui nõ amatorius uerset affectibus, & dulcẽ charitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

charitatis odorem aspiret. Habetis ergo, & hic aliquid quod amatorium sonat blanditumentum, de ferculo uobis alludit sermo diuinus. Nullam uobis residere patitur dilectus excusandi materiam. Grata quidem sunt promissa lectuli gaudia sed poterat aliqua in uobis adhuc suspicio de perueniendi
D difficultate submurmurare. Ideo uobis sermo sacri uehiculi quo estis ad lectulum portandæ, pulchra uarietate describit ornatum. Etiam in itinere sponsus uobis procurat ipse delicias. Ferculum hoc quidem gratum est in materia, sed ab auctore est gratius.
Ipse enim Salomon ferculi huius est auctor & artifex. Ferculum enim sibi fecit rex Salo
Cant.3.e mon de lignis Libani, columnas fecit argenteas, reclinatorium aureum. Audi filia quá glorioso apparatu porteris ad lectum non sinit te sponsus sine reclinatorio & illo aureo fortasse ex illo aureo de quo legis: Caput
Cant.5.e eius aurum optimum. Multus reclinatorij usus, est, sed inferior quam lectuli. In reclinatorio habet spes fessa iucundum sustentamentum, oblectamentum in lectulo. Hic sponsæ uotum uouetur: ibi uotis fruitur. Quantus te putas expectat apparatus quæ tali deduceris ornatu? quid ego nunc sermone frequenti cuncta exaggerem, ligna cedrina, ligna Libani, columnas argenteas?
Ipso auditu se nobis ista cõmendant, & corporalis pulchritudo in figuram adducta, spiritualem quendam, & intelligibilem conatur indicare decorem, & sanctæ animæ designare uehiculum. Hæc enim corporalia intelligi, lectionis circunstantia nõ sinit. Quid enim aurum materiale charitate consterna retur? Sed omnia spiritualia sunt, quia spiritualis est amor, cui tam ambitiosus ferculi blanditur apparatus. Possem hæc, & similia de ferculo hoc ad nostrum deriuare sensum. Sufficiant ista breuiter disputasse, ad uestram uel saluandam uel prouocandã
E auiditatem. Quid? Vobis solis uultus cãtica seruire? Sinite adolescentulæ pascant, sinite ad suam commoditatem vt uel pauca inflectant capitula. Sapientibus, & insipiẽtibus debitor est Christus. Nihil uobis imminuitur si aliis pro suo sensu abundet.
Estote contentæ lectulo: inferioribus, uel ferculi permittite usum inseruire. Illius gratia parcior, huius popularior. In illo includitur, in isto ingreditur Christus. Vobis seuberius, & quadã specialitate indulget, sed tamen alias non obliuiscatur quæ uestram nondum ualeant ad mensuram pertingere. Poterstis, & uos ferculi participare sacramento, & uice perfungi, si sponsum quem inclusum tenetis, an nos quasi reporteris, si desforis prædicetis quæ intus videtis. Quãdiu ferculum erant de quibus in ecclesia canitur: Portantes pacem, & illuminantes patriam? Sed nemo uel prædicationis officiũ Heb.5.a
adsumat, nemo sibi sumat honorẽ nisi uocatus à Deo. Quid teipsum super candelabrum ponis, qui teipsum non accendis? Illa te ponat in sublime qui lucernã te fecit. Per illum ascende, qui te accendit. Deni- Cant.3.a
que nemo seipsum ferculum facit, sed ipse Salomõ fecit sibi ferculum de ligno libani. Est, & ferculum si quis nõ solum in ore, sed 1.Co.6.d
& in corpore suo Christum portat. Glorificate, & portate Christum in corpore uestro. dicit Paulus. Portari uult à uobis Christum, sed glorioſe, non cum rædio nec cum murmure, non cum indignatione, & F
fluctuante proposito. Denique portari, nõ trahi, trahenti enim onerosus est Christus, onerosa castitas onerosa humiliatio, obedie tia grauis, pauperies sordet deformiter portas qui sic conuersaris. Fascis quidem gra dis tibi uidetur fides, & pietas ponderosa. Cant.3.d
Non potes dicere: Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi. Quid? Fœnum tibi videtur fides tua, sub cuius onore sic stridet, sic gemi, sic murmuras, quomodo plaustrũ stridet onustum fœno. Non est fœnum Christus, sed flos est, sed fructus est, sed lignum uitæ, lignum quod dat fructum in tẽpore suo: & tu non uis tempus expectare? Beati qui uescuntur tempore suo. Deni- Psal.1.a
que patiẽtia necessaria est ut reportetis promissiones. Portate ergo patienter onera, imo opera pietatis. Pietas enim, & ipsa partem iam habet repromissionis sicut scriptũ 1.Cor.15
est: Ergo portate imaginem eius qui de cœlis est, & glorioſe portate. Onus. n. eius leue. Estote non ignominiosum offendiculum, sed gloriosum uehiculũ, quale fecit sibi rex Solomõ. Miro autẽ modo ita uirtutũ distinguit uarietatẽ, ut in primo loco elationis uanitatẽ excludat. quid .n. habes quod non ac 1.Cor.4.f
cepisti? Si autẽ accepisti, quid gloriaris quasi nõ acceperis? Si ferculũ es, non tu te, sed ipse te fecit. Ferculum enim sibi fecit rex Salomon de lignis Libani. Et ligna ipsa qui fecit? nonne ipse? plantauit cedros Libani. Quod si cedrus es alta Libani noli

noli tamen altum sapere, sed time ne forte inde euellaris propter elationem, sub
G plantatus es per electionem. Non enim tu te, sed ipse elegit te in opus ministerii, ipse ministerii officium quasi ministrandi confert gratiam: idest, facultatem & dignitatẽ. Agnosce à quo plantatus es, & non tibi ueniat radix superbiæ, ut non moueat te manus tentatoris. Non ascendat ut succidat te securis inimici, cuius ne nouacula quidem super caput sanctorum ascendit. Ferculum Dei ille sibi præripere gestit, & in usus suos
Psal.9.a de Libano ligna succidere. Denique apud Ezechielem gloriatur, & dicit: In cathedra Dei sedi. Vide ergo ne per elationẽ de cathedra iusticię efficiaris cathedra pestilentiæ, & ferculum scãdali, & per te uel exempta uel sermo malus ad multorum perniciẽ ut cancer serpat. Esto ferculum Dei, ut eius in te imaginem portes, & odorem noticiæ suæ per te manifestet. Tale Paulus fercu
Act.9.c lum erat, de quo dominus ipse profitetur: Vas electionis est mihi iste, ut portet nomen meum. Ipse qui elegit, ipse ferculum fecit. Ferculum sibi fecit rex Salomon de lignis Libani. Ligna hæc ligna cedrina sunt, & natura sui, & nomine loci nescio quid magnum commendant. Libanus candorẽ sonat, cuius ligna nulli obnoxia sunt corruptioni: & sicut substantię tuæ non admittunt putredinem, ita suauissimum spirant
Cant.4.a odorem. Bene Libanus Paulus, qui seruiebat domino (ut ipse dicit) in conscientia pura. Quid enim pura candidius conscientia? Quid imputribilius illo, quem nulla
H potuit aduersitas separare à charitate Dei? Momentaneę uirtutes, & quæ ad horam subsistunt, mihi non uidentur tam ligna
Cant.4.b quam olera, quæ cito decidunt. At in Paulo quędam erat indefessæ charitatis imputribilitas. Ideo bonum certamen certauit, cursum consummauit, de cæterò expectans coronam iusticiæ, coronam de manipulis, eius iam quasi de uicino attraxit odorem.
Denique & ipse bonum exhalauit odorem, odorem uitæ ad uitam, odorẽ noticiæ Dei. Bonus odor fama bona, bonus odor conscientia bona. Illa aliis bene olet: ista sibi. Hæc enim gloria sanctorum, testimonium conscientiæ. Futurę enim beatitudinis fructus iam nobis in bonitate uitæ cœperunt
Col.1.e olere. Et bene imputribilitati bonus odor adiungitur. Nam econtrario putredo fœtorem emittit. Qui enim seminat in carne, de carne metet corruptionẽ, de corruptione tristem odorem, sicut de integritate suauem. Et bene de integritate inducta est mẽtio, quod uirginalis candor expressus uidea tur Libani lignis. Nam & bonum uirginalis continentia uaporat odorem, & eius est perpetuus usus. Siue enim cõtugii seruitus euacuabitur, siue desolatio uiduarum cessabit: uirginalis uerò integritatis libertas & Mat.22.a
gratia non excidet, unquam: quia qui non nubunt, nec nubuntur, iam sunt quasi angeli in cælo. Denique & Libano in Scriptu Eccl.24.b
ris legitur comparata virginitas: Ego (inquit) quasi Libanus non incisus euaporaui, & sicut balsamum non mixtum odor meus. Merito Libanus uẽter immaculatus, I
uenter impollutus, uenter intactus, nẽter non incisus. Non incisus est, cuius manet integritas, cuius non sunt resignata claustra pudoris. Propter mũdiciam Libanus: propter integritatem non incisus. Merito enim non incisa, quæ non est diuisa. Vis 1.Cor.7.f
audire incisum? Mulier nupta cogitat quæ mundi sunt, quomodo placet uiro, & diuisa est, utique in Deum & uirum diuisa: & forte non æqualiter diuisa, sed in uirũ propensior. Mulier autem innupta & uirgo Ibidem.
non cogitat nisi quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Quasi Libanus nõ incisus euaporaui habitationem meam. Matris domini specialiter hæc uerba uidentur. Illa uere Libanus, & Libanus non incisus. Illa uobis euaporauit sacrę uirginis, habitationem suam, habitationem cœlestem, habitationem angelicam, quando uirginalis cõuersationis exempla in uos transfudit, & perpetui pudoris inspirauit amorem: & satis expressit habitationis suæ gratiam, quam euaporare se dicit. quid enim habitatione uirginea uapori similius? Nihil habet hæc conuersatio carneum, nihil mundanũ, sed totum cœleste. Supermundanum totum, spirituale totum: & ideo simile uapori: sed quali uaporis? Et tanquam balsamũ, inquit, Eccl.24.b
non mixtum odor meus. Tanquam balsamum non mixtum, non corruptum: tanquam balsamum non adulteratum. Est mixtura quæ balsamum simulat & mentitur: & est mixtura, quæ si non habet balsami similitudinem: bonum tamen contri K
flat odorem. Est ergo (ut sic dicam) balsamum uerum & solum: & est balsamũ etsi uerum, non solum: & est balsamum, nec uerum, nec solum. Primum in perfectis est,

hoc

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc ultimum in deceptis: medium in illis, qui etsi nulla illudûtur fallacia aliqua tamẽ uirtutis gratia destituuatur. Merito itaque illa quæ sola gratia plena erat, quasi balsamum nõ mixtum odorẽ suum dicit. Quod si tu uirginitatem oles, si orationum instantiam, si ieiunorum abstinentiam: bene oles & balsamum oles. Si uero impatientiæ adhuc morbo laboras, si vaniloquium, si leuitas consiliorum, si ardor explendæ propriæ uoluntatis, si tristitia, si tedium, si horum ali quod vnum in te nominatur, mixtus est iã odor tuus, & non purum balsamum spiras. Modica enim stilla admixtionis peregrinæ, totam balsami massam contristat. Bene qui dem cũ illo agitur, qui si quid triste fortuito & velut subito redolet, statim abstergit. Nã in multis offendimus omnes dicit apostolus: Ex subito quidem lapsu, sed statim correcto nullus est odor æstimandus, magis uero in eo in quo quis est sedulus vitio. Periculosa & pessima mixtura cuiuslibet est, quando uitium quodlibet uirtutis mentitur speciem, & angelus satanæ in angelum lucis se transfigurat, & quasi uenenũ facit balsamum sparare. Vnguentarius est satanas: nolite ab illo oleum emere. Non enim tam confector est, quam corruptor unguenti. Denique (si scriptũ est) feruescere facit quasi ollam mare, & ponit sicut cum unguenta ebulliũt. Mors in hac olla. Ollam hanc succensam uidit Hieremias, & faciem eius à facie Aquilonis. Qualis unguentorum artifex qui de mortis olla uitæ vapores exire simulat? Qualis artifex qui ollæ succensæ facié quasi ab Austro feruere facit, per quam potius ab Aquilone mala exardescunt in terra? Aut filius prophetæ est, aut certe propheta qui mortem in olla deprehendit, & uapores eius ab Aquilone venire. Sulphur sunt ei uapores, quos olla carnis tuæ succensa euomit & tu in his balsami tibi uideris odorem sentire? Si per te nescis balsamum verum à mixto discernere ueni ad prophetas ueni ad filios prophetarũ apostolos, qui te mixturarũ differentias doceant, qua in olla mors sit. Talis Paulus, qui dicere ausus est. Nõ ignoramus astutias eius. Si nõ sufficit manus tua ut purum habeas balsamũ sancti te doceant quomodo misceas. Attulit nicodemus mixturam myrrhæ, & aloes quasi libras centũ & Mariæ emerunt vnguenta. Sed Maria domini mater unguenta nõ tam comparat, quam spirat: quæ unctum oleo lætitiæ ipsum parturiuit Christum: Tanquam balsamum, inquit non mixtum odor meus. Si mixturæ rationem ignoras, ueni ad doctores ecclesiæ ad eos qui columnæ quædã sunt firmamentum veritatis, & columnæ argenteæ in domini ferculo, & sacri dispensatores eloquij: ab his disce quomodo cogites quę domini sunt, & quomodo solicita sis pro Christo ut, sibi placeas. Tunc, & tu columnas habebis in te argenteas, si utriusque testamenti fueris suffulta scientia. Ideo, & hic post Libani ligna, columnas subtexit argenteas sermo diuinus, ut habeas mysterium fidei in conscientia pura. Mysterium fidei quam sacrum tibi præscribit eloquium, eloquium argenteum est, ut euangelicis & apostolicis subnixa præceptis illa medites, illa cõseues, & cõseras in corde tuo, nec pertiari inerit situ cohærere, & oblectari, & oblectationis erugine denigrari diuini verbi argentum. Sed non possumus nunc in sermonem hodiernum has inserere columnas. Hunc enim tractatum Libani præoccupauerunt ligna, & in eorũ odore longius quam putabam noster sermo excurrit suauitate illectus materiæ. Tibi domine hunc commẽdo Libanum, Libanũ egregium hunc chorum virgineum sacrũ cœtũ seminarum. Tu custodi ut non succidatur, ut non incidatur, sed sua illi seruetur integritas, seruetur castitatis candor, quia Libanus candorem sonas. seruetur puritas mẽtis, ut sanctæ sint & corpore, & spiritu. Custodi Libanũ hũc, cuius ligna in ferculi tui dedicasti materiã. Procul ab illo sit prophetica comminatio: Aperi Libane portas tuas, comedet ignis cedros tuas. Portæ tuæ claudantur aliis, soli aperiantur tibi. Tu illi clauis sis, & clausträ tu signa, & resigna, ut nec signaculum nec clauem præter te recipiat Christe Iesu qui Deus es benestictus in secula. Amen.

Iacob. 3.a
1.Cor. 11.
Iob. 41.d
Hier. 1.c
1.Cor. 2.c
Ioan. 19.g
Mar. 16.a
Leuit. 4.b
M
Ezech. 11.a
Ro. 14.b
Act. 15.c
A

Sermo XVIII.

LIgnis Libani incorruptio carnis, & munditiæ vobis est candor expressus. Bona quidẽ est castitas: sed quod non fit ex fide, peccatum est. Fide (dicit scriptura) purificans corda eorum. Non enim sola carnis continentia castitas censetur: cordis multo magis est æstimanda puritas. Iam vos, inquit Iesus mundi estis propter sermonem quem locutus sum uobis. Bonus fidei sermo qui mundat, & ideo in hoc ferculi cultu post ligna Libani columnas producit argenteas, & virginalis mentem munditię ad lacri prouocat meditationem eloqui, eloquij casti, eloquij, quod argento examinato confertur. Bonę sunt in pectore virginum erectæ columnæ, si sacræ fuerint scripturę sustultæ & cognitione fideli, & recogitatione frequenti. Bonus Libanus es si mundũ cor habes, mundum a cogitatione fœda, & cogitatione infideli. Magna fœditas spiritus fidei corruptela. Quod si sana fuerit in te firma forma fidei, iam unam habes columnã. Noli tamen esse hac contenta, adiunge & alteram, meditare in lege Domini die, ac nocte. Infidelitatem, & fornicationem puta si mens tua, vel modicum a fidei recogitatione declinet. Bonæ columnæ sunt, diuinę notitia, & memoria legis recta credulitas, & recordatio fidei. Columna es, si fueris in fide firma. Argentea, si diuini fueris vsu instructa sermonis. Rectum est, inquit, verbum Domini, & omnia opera eius in fide. Bonę columnę fides, & verbum fidei. Verbum hoc prope sit in corde tuo, nam in ore prope est, prope sit, & perpetuum ibi sit. Ex abũdantia cordis sermo erumpit. Septies in die (inquit Propheta) laudem dixi tibi. Vox sacræ virgines dicite semper. Septies quidem dicite laudem propter horas solennes, semper autem cantantes, & psallentes in cordibus vestris. Argenteæ sint linguæ uestræ. Argenteæ sunt, si de sacra Christum pagina sonant. Non mittatur massa plumbea in os vestrum. Plumbeum os est, quod nihil subtile loquitur, nil acutũ, nil de supernis, sed totum remissum est, totum hebes, totum de imis sortasse, & de iniquis. Nam iniquitas sedet in talento plumbi. Homo ille Euangelicus peregre proficiens, nõ talia seruis suis talenta distribuit. Nolite de talibus negotiari talentis, in thesauris vestris huiusmodi non inueniantur. Paulo dicenti intendite. Omnis sermo malus ex ore vestro non procedat, sed qui bonus est ad ædificationẽ fidei. Ad ædificationem, inquit, non ad euersionem fidei. Ferrum os est, quod fidẽ euertit, quod sanctam subruit conuersationem: instrumentum est belli, seminarium litis, quod murmur, & amaritudinem sonat. Bestia talis in Daniele describitur, dentes & ungues ferreos habens, comedẽs, & commi nuens omnia. Nulla inter oues tales, imo inter amicas Domini bestias talis reperiatur. In hoc grege virgineo nulla virulenta, nulla violenta sit, nullus in hoc paradiso serpẽtis sibilus sonet, virgineum os virulenta verba non decent. Quid? Prauis polluta verbis in osculum sponsi labia porrigis? Candor ipse lucis æternæ, & nil inquinatum attingit illum. Memento os tuum cœlestibus oculis, & oraculis consecratum. Sacrilegium puta si quid non dulce, non diuinum, non de sancta pagina sonet. Buccinate (inquit) in neomenia tuba, in insigni die solennitatis uestræ. Omnis dies vobis solennis debet esse, semper neomenia, semper sabbatum. Ideo os uestrum, quasi tuba sit ductilis, tuba argentea, tuba, quę non lites, sed lætitiã sonet, sed solennitatem, sed cantica spiritualia. Nescio quomodo de columnis argẽteis, ad tubas nostra deflexit oratio: nisi quòd optima columna est in domo Domini, qui tale os portat. Bona columna est, in quo fessi sustentantur. Habes in Esaia. Dominus dedit mihi linguam eruditam, vt sciam eum qui lapsus est sustentare verbo. Erudita plane lingua Christi Iesu, annunciantis pacem prędicantis bonum. Lingua placabilis, lignũ vitæ, columna & firmamentum veritatis. Et tu virgo in hoc sponsi imaginem porta, ut habeas linguam eruditam, linguam placabilem, non erroneam, non vagam, non labilẽ ad ociosa: sed quæ loquatur iudicium, quæ verbum solatii proferat, quæ columna quædam sit, & firmamentum ad ædificationem fidei tuæ, uel alienę. Prope sit verbum fidei in ore tuo, & in corde tuo. Vis columnam audire argenteam? Lex, inquit, Dei eius in corde ipsius: ecce argentum. Et non supplantabuntur gressus eius, ecce columna. Iure columna, quæ subuerti non potest. Verbo Domini cœli firmati sunt, inquit Psalmista: Hoc uerbo confirmetur cor uirginis, ut cœlum sit, ut sedes Dei, ut reclinatorium possit aureum fieri. In argento, fidei rationem, & scientiam accipite, in auro, intelligẽtiæ, & veritatis fulgorem. Reclinatorium hoc aureũ super huiusmodi columnas imponitur. Nisi enim credideritis, non intelligetis. Fidei eruditio ad intelligentiæ puritatem gradum præstat. Fundamento huic cõtemplationis innititur gratia. Dum in sermone Dei meditaris fideliter, & per patientiam, & consolationem Scripturæ ad ipsam te supernam erigis, columnam te exhibes. Reclinatorium aureum tunc exurgis, cum nuda tibi, sine sermonis inuolucro raptum

Psal. 11.b
Psa. 80.
Psa. 50.b
Pro. 15.a
Rom. 10.b
Psa. 36.
Psa. 32.b
C
D
I

Universidad de Deusto
Biblioteca

iucipit coruscare ueritas. Sed iam perfectius ordinem intuere, & prouectum quendam de Libani lignis ad columnas argenteas, & aureum reclinatorium. In Libano cordis munditia, & in argento diuinæ legis notitia, in auro siue sermonis mini sterio mysteria sacra manifeste resplendent. In primo mentis oculum purgas in secundo prospicis, perspicis autem in tertio. Vel si mauis ita dici, mundaris, specularis, contemplaris. Confessio, inquit, & pul-
psal. 95 b chritudo in conspectu eius. In Libano pulchritudo, in argento confessio, in auro diuinæ conspectus præsentiæ tibi commendatur. Quam magna est confessionis, & pulchritudinis eius gratia, quæ in conspectu tantæ maiestatis admittitur, uis alibi
E in psalmo audire? Audi hanc distinctio-
psa. 50. c nem: Cor, inquit, mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in uisceribus meis. Ne proijcias me a facie tua. Vides quomodo abyssus abyssum inuocat, quomodo diuersa Scripturæ capitula sibi concinunt? Primum ad Libani candorem refert. Beati enim mundo corde,
Mat. 5. a quoniam ipsi Deum videbunt. Secundum ad argenti columnas. Rectum est enim uerbum Domini. Tertium ad aureum reclinatorium, ubi domini facies sine velamẽo syncere uidetur, & in auro tu tilat maiestas regia: hoc est, purgatũ instru ctum, & (ut sic dicam) præscriptũ spiritum sibipostulat dari. In Libano purgatur, in argento instruitur, in auro perstringitur. Perstringitur enim uere in contemplando quælibet purgatæ mentis acies: & & coruscationes intimæ lucis ad modicum sustinet. Hos profectuum gradus relege tu quæ speculationis aspiras ad gratiam. Nihil in te fœdum, nihil infidele resideat, ut nuda tibi possit fulgurare, ueritas. Primò emundare, secundo exercitare, tertio intuere. Emundare a lege carnali, excitare in lege fidei, intuere, & perspice in lege perfectæ libertatis, in lege spirituali. Vbi.n. spiritus do
2. Co. 3. d mini, ibi libertas. In lege, quæ literæ uelamine caret in qua nec errori nec ignorantiæ, nec ænigmati locus est. Error ubi est, seducit. Ignorantia ubi est, non ducit. Aenigma ubi est, etsi ducit, non tamen perducit. Quis ibi erret? Reclinatorium enim est, & quies, & uotorũ finis. Quis ignoret? Au-
I rum enim est, & rutilat ad lucem. Quod ibi ænigma? Vetorum finis, & serena ueritas, ænigmatum figuras non recipit. Ibi nihil falsum, nihil occultatum, nihil figuratum: aurum est, & fulget: reclinatorium est, & fouet, dulcis fomes, sed hora fugax. Et fulgor iste fulguri comparatur. In momento sit, in ictu oculi, in nouissima tuba. 1. Co. 15 f
Nouissima tuba est, quando non iã in pagina, sed in ipsa præsentia innotescit, quãdo quis efficitur docibilis Dei, quando post Apostolorum, & Prophetarum sermones nouissima in seipso Dei filius patris uerbum loquitur. Tuba hęc nescit incertum sonum dare, non solant nisi ad solennitatem, nisi in neomenia, & nouæ lucis exordio. Buccina nobis tu bone Iesu, in neome psa. 80. a
nia tuba, in insigni die solennitatis nostrę. Vere insignis dies, ubi diuina maiestas se manifestat, nihil insiguius, sed nil succinctius. Diem dixi? hora est. Hora uere insignis, & uere solennis. Eructa tu nobis Iesu bone, æterni illius diei horas aliquas, diem illum statim efficies, ubi tuę lucis uerbum eructas, qui dies es æternus. Fulgura nobis coruscationes tales. Fulgur efficitur, cui tu fulguras. Similem tibi reddis si 1. Jo. 3. a
quem irradias. Similes, inquit, ei erimus cum apparuerit. Montes quos tali radio tangis, non fumigant, sed fulgurant. Aurei hunt, tuum quibus aurum refulget. Caput tuum aurum optimum reclinatorium aureum non inuenit, sed redit ubi se reclinat. Iam non est illud de Euangelio dicere: Filius hominis non habet ubi caput G
suum reclinet. Videsne Domine Iesu quot Luc. 9. f
hic habes reclinatoria? Nunquam se maiestatis suæ caput libentius reclinat, quam in uirginitatis aureo sinu. Respice uirginea pectora hæc, pectora uacantia tibi, in his frequenter reclinas, & recumbis, & cubas in meridie, & aureo quodam sereno. Non hic uulpes foueas habent, nec nidificent uolucres cœli. Solidius est reclinatorium hoc quam, ut hic subdola ualeat uulpes infodere. Nullus dolositati relinquitur hæreticæ locus, ubi serena fulgurat ueritas. Sublimius est quam, ut Mat. 11. d
huc, auf subdola uulpes, uel superba uolucris accedere queat. Absconditasunt hæc a sapientibus, & prudentibus, & reuelata sunt paruulis, qui humilem sectantur ascensum purpureum, & passionis Christi uestigijs inhiant. Vere purpureus ascen-
Mat. 11. f sus, quem Christi signauit cruor, & passionis eius colorauit fides. Sed illud attendendum

dum, quomodo, imo quam congruo modo sibi concidunt columnæ argenteæ, & ascensus purpureus. In illis sapis fideliter, in isto sentis humiliter. In illis meditatio, in isto imitatio.
Cant. 4. d Non enim in sermone tantum est regnum Dei, sed in uirtute. Quid tu illic dices, qui humiliationem seruitutem putas? Seruilis non est, quem regalis nobilitat pura. Ornamentum est etenim purpura regium. Hos si tu, uel didignaris, uel horres gradus, respice quòd purpurei sunt. Humilitas suscepta pro Christo, regiam præfert dignitatem. Tu uero sponsa Christi
H candido preme pede gradus purpureos. Nobilis est femita quam dilectus tuus prior incessit. Quam pulchri sunt etenim gradus purpurei, quos pede sacro Christus prior signauit pedibus illis, quibus nullus puluis adhæsit, pedibus niueis quos cruoris sui signauit uestigio.
Cant. 3. b Et tu ardenter uestigia relege. Auser calceamentum carneum de pedibus tuis. Sanctus enim ascensus est, quem tibi disponis. Nudo & expedito insiste uestigio gradibus istis. Purpuram hanc non conchylij, sed Christi sanguis intinxit. Hic tu pedem libenter pone, ut pes tuus intingatur in sanguine Christi. Non veniet tibi pes superbiæ, si humilem sectaris ascensum, qui sponsi tui cruore sacro signatur. Hic tu non modo pedem, sed etiam manũ & caput intinge, & tota purpurea, tota re-
Cant. 4. d galis, & passione Christi tota nobilitata ascendas. Nam etsi compateris, conregnas. Nolite seculi nobilitatem caram putare. Vilior eris si respexeris ad illam, si natales tuos sponso imputas, si te pro seculi fastu præferas alijs, aut aliquid habere priuilegij putas. Contra humilitatem propositis de prosapia carnis euacuaris a gloria Christi, si alia te nobilitari præsumas. Hæc tibi purpura sufficiat ad fastum, sufficiat, ad ascensum, sufficiat ad gloriam, vt non glorieris, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Ascensus purpureus reclinatorium te perducet ad aureum: quoniam humilibus, & quietis contemplationis debetur gratia, a sapientibus autem, & prudentibus abscónditur, reuelanda paruulis. Purpura hæc magnum quoddam
1 Thes. 1. f pignus amoris quem ubi dilectus exhibuit. Vere magnum pignus amoris mortis passio. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Tale præstitit, tale pignus reposcit passio tua, humiliatio tua. Quid pro te pertulit, in memoriam tibi reducat, & quantum adamauit, pro quo se tantum humiliauit. Ama ergo tu illum, qui prius, & plus dilexit. Non exigunt hæc tempora, vt sanguinem effundas. Effunde animam tuã, effunde, sicut aquam cor tuum. Nam & si 1. Co. 13.
tradideris corpus tuum, ita vt ardeat, charitatem non habeas, quid tibi proderit? Denique & vltimo loco quasi finalis omnium clausula gratiarum ponitur charitas, & media velut ornamento, quodam charitate constrata dicuntur propter filias Hierusalem.

Sermo XIX.

NOuum aliquid vultis audire, sed ego nouum, quid non habeo, nisi vt vox mouet amor. Mandatum hoc nouum do vobis, nihil vobis notius, & nihil nouius. Nõ estis in isto rudes, & exercitati negocio. Vestrum hoc proprium officium est. In amoris enim præcipue munus estis dedicatæ. Denique & propter vos fercula Salomonis media charitate constrata dicuntur. Media, inquit, charitate constrauit propter filias Hierusalem. Quodam quasi priuilegio vobis hic sermo delegauit vsum amoris. Aemulamini filiæ Hierusalem charis- K
mata meliora, magis autem, ut ametis. A- Cant. 1. 3. d
mor omni supereminet gratiæ, & in huiusmodi descriptione ferculi, charitas reliquarum, quasi ornamentum, & clausula superponitur gratiarum. Plures in hoc ferculo enumerantur gratię, sed charitate cumulantur omnes. Charitas cumulus est, charitas fundamentum. In charitate, inquit, radicati & fundati. Illa in primis, illa in ultimis, Ephe. 3. d
illa in intimis: illa inchoat, illa consummat, illa communicat charismatibus cæteris: ideo in medio collocatur quasi ornamẽtũ quoddam commune, & totius clausula ferculi.
Et color purpureus, & auri fulgor obscurior si non charitate vestiretur. Quanta eius est gratia, quæ ipsum contemplationis aurum exornat? Ipsa media est, & reliquarum quasi medulla gratiarum. Nulla tam est intima virtus, nulla sic animos penetrat, & perfundit, & arcanos cordis implet recessus. Ipsis animi medul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lit amor imbibitur,& secretis influit uenis.
Media,inquit,charitate. Bene media,quæ
Cant.3.d sic intima est. Plenitudo legis est charitas:
ideo lex uacuat si fuerit destituta charitate.
Vitalis quędam uena legis est, & reliquarũ
charitas uirtutum. Cæteræ quasi in partem
se contrahunt, illa omni communis est gra
dui: siue mente excedas, siue sobrius fias:
ubique charitatis, & necessarius,& iucun
dus est usus. Reliquarum officia uariantur gratiarum,& uicibus alternantur:chari
L tatis continuantur iura quodam iugi teno
re: siue mente excedamus Deo, siue sobrij
simus,urget nos charitas Christi. Vos uerè,
sicut arbitror, urget charitas Christi. In
quid nos urget? in seipsam. Aliorum alia
sunt officia, uestrum speciale munus est a
mor. Improbus sui prouocatòr est amor,&
dulcem agit in patiẽtes tyrannidem. Amor
seipsũm in prouectus semper urget uberio
res. Aemulamini filiæ Hierusalem cha
rismata meliora,magis autem, ut ametis.
Aemulatio uos hæc semper amplius ur
geat. Mandatum hoc uobis semper sit
nouum. Et nouum est, nisi in uestro dulcis
Iesus ueterauerit affectu. Vtinam semper in
uobis ille recens sit, nec mora temporis ali
quid imminuat gratię. Vtique recens in uo
bis uester Iesus est. Ipse semper recens,sed
non Deus alienus. Vere recens,in quem
semper anxio inhiatis amore. Denique id
solum habetis in uobis,ut uobis semper am
plius placeat. Quantum placet,qui satis pla
cere non potest? Nulla magis uos ratione
placere potestis,quam si uobis placeat ipse.
Animum uult,aliud non quærit. Solus sufficit,si tamen totus impenditur. Satis est pro
uiribus tuis, sed parũ est pro eius meritis.
Si te tibi conferas,& tua metiaris ex regula,
sufficit. Sed si te de te,nil tibi relinquitur. Si
autẽ ex ipsius te regula metiaris,& uelut in
libra colloces, quid tu momenti aduersus
illum tenebris? Si infra uires tuas amor se
cohibet,& contrahit, iniquus est: & si iux
M ta uires tuas exiguus. Quid ergo? supra ui
res cassò te extendes conatu? Quidni? a
mor non capit de impossibilitate remediũ.
Nulla satis magna sunt amoris officia, ubi
tamen ipse non intepuit amor. Quomodo
erit in suo parcus, qui in alieno fidelis exi
stit: quomodo erit in officijs propensus, in
seipso parcus? Amor seipso nihil impedit
hibentius,nihil uberius potest. Quæ maior
ubertas quam ubi nihil decerpitur? Amor
exæstuat,seipsum non capit, superfluit sibi,
immensitatem æmulatur, dum metam ne
scit affectui ponere. Oleum est quod stare
nescit, nisi cum uasculum desijt, nisi quòd
nec tũc nouit compesci. Musti pręsert amor
insigne, quod natiuitatis suæ seruore quo
dam,& uelut ętatis lasciuia excrescit, & su
perfluit,capi nesciens,& nouo semper exser
uescit,& fermentatur affectu. Amor infirmi
tatem non causat,sed magis accusat: Amo
ri nihil satis est,nihil minus seipso. Amor
seipso satiari non potest:& tamen,nisi seip
so pasci non potest, ipse sibi dulce satis est
pabulum. Amor nil magis uult quam
amare. Quam dabit homo commutatio
nem pro amore? Quam dabit, uel quam
accipiet? Nihil gratus amore impendi
tur, nil dulcius sentitur. Amor,& dulciter
optat,& dulciter utitur:dulciter deliciatur,
& dulciter dolet. Vere dulcis amor, & so
lus dulcis amor, & omnis dulcis amor, sed
non est amor ad amorem Christi. Super Sap.7.d
omnem pulchritudinem pulchritudo est.
Super omnem pulchritudinem, inquit,di
lexi sapientiam. Quomodo non decorus,
qui candor est lucis æternæ? Frater mi Io A
natha,quam amabilis es,& decorus ualde? 2.Reg.1.d
Volebam Iesum dicere, sed de consuetudi
ne Ionathæ produxi uocabulum: & tamen
gratus error,qui gratiam expressit. Error
in nomine, sed in re nominis huius est ser
uata proprietas. Ionathas columbæ est
donum, illum significans, qui spiritualis
gratiæ est plenus,puerum qui datus est no
bis,siue Ionatham siue tesum dicam,tesum
intelligo. Quam amabilis es frater mi Iona
tha,& decorus valde? Præsumptionem pu
tatis quod fratrem eum dico? Verba hæc
non meam temeritatem, sed eius charitatẽ
sonant. Præsumptio fuerit, si non ipse te
sus mihi induserit ausum. Denique, & ipse
cognationis huius, & assumpsit habitum,
& exhibuit affectum, & iuxta Apostolum: Hebr. 2.
Non confunditur nos fratres uocare. Si nõ
confunditur, cur non & tu confidenter di
cas: Frater mi Ionatha: aut si domestico
magis uis uti uocabulo, frater mi Iesu ama
bilis es,& decorus valde, amabilis es super
amorẽ mulierũ? Anxio,& uehementi affe
ctu uestra sanctæ mulieres,in Christũ inar
descunt uota, sed ipse multo magis est ama
bilis,quã amatur a uobis. Aemulamini ergo charismata meliora,magis autẽ,ut ame
tis. Enumerat ligna Libani,columnas argẽ
teas,

teas,reclinatorium aureum, ascensum pur
pureum, ad ultimum charitate cumulans
1.Cor.12.d omnia. Quidni? Adhuc,inquit Paulus, ex
cellentiorem uobis uiam demonstro. Bonæ
sunt etenim columnæ, & sacri magna qui
Cor.13.a dem est eloquij gratia. Sed si linguis ho
minum loquar, & angelorum, charitatem
autem non habeam, factus sum,ut cymba
B lum tinniens, uocis inanem dans sonitum
sine sensu charitatis. Reclinatorij aurei
ingens est gloria, per quod tibi mysteriorũ
arcana signantur. Sed quid? Si nouerim my
Ibidem. steria omnia,& omnem scientiam, charita
tem autem non habuero, nihil sum. Per gra
dus ascendis purpureos,& passionis Christi
te gaudes habere insignia. Sed si tradide
Ibidem. ro corpus meum ita ut ardeam, charitatem
autem non habuero, nihil mihi prodest,in
Ibidem. quit Apostolus. Charitas non inflatur,
non est ambitiosa,nõ quærit,quę sua sunt,
medio gaudet, & quasi in communi sua bo
na profitetur. Media enim charitate con
strauit. Non inflatur,inquit, non est ami
bitiosa. Non enim charitas bonum singu
lare, aut si habet, amat:aut si non habet
optatinõ vult alijs præcellere,sed nec ipsum
magis habere bonũ. Multi meritorum suo
rum infirma cognoscunt. Ideoque de se ma
gnum nil sentientes,non inflantur isti, sed
forte ambiunt. Vnde inflentur,non habent:
sed inflate satis optant,ut habeant. Priuatã
& hi amant excellentiam,dum aut concupi
scunt,vt sit, aut contabescunt quod esse nõ
possit. Charitas uero cum inuidia contabe
scente iter non habet,non quærit quod suũ
est: & quomodo poterit quod suum non
est decerpere? Quid tu inuidia alienum uis
corrumpere bonum? Nunquid adijcies
C quod ab alieno decerpis? ita forsitan, sed si
corporalis aliquid pecuniæ subtrahas. Non
ergo in claustralibus rapacitatis huius vitiũ
vereor. Est subtilius quoddam rapacitatis
inuidiæ genus. Quid enim? Rapacitatem nõ
putas si pecuniæ parcis,famam decerpis?
Nõ concupiscis possessionem, & lacerас o
pinionem. Quid tibi emolumenti aliena di
minutio confert,aliena si corrodis bona: &
quid tibi inde accrescit? Euidenti forsitan
ueritate alienæ uirtutis conterunt in ore
tuo dentes, quos ad derogandum paraue
ras. Non audes corrodere,non tamen potes
collaudare. Iam alienum bonum uerbo nõ
carpis: nunquid ideo non rapis? Quomodo
non rapacitas ubi euidens bonum debito
defraudas testimonio,& ueram alterius glo
riam etsi mendacio non corrumpis,silentio
tamen supprimis? Vis audire in sola etiam Philip.2.a
æstimatione rapacitatem esse? Non rapinã,
inquit Apostolus, arbitratus est esse se æqua
lem Deo. In inuidam animam non po
test intrare æstimatio bona de bonis alienis.
Non uult enim intelligere quod alius bene
agat,etsi palam non audet,penes se tamen,
uel dissimulat, uel attenuat alterius merita.
Vt quid istud, nisi quòd liuor priuatã sem
per excellentiam cogitat, alienam obscurat?
Charitas autem non cogitat malum, non 1.Co.13.b
gaudet super iniquitate,& (ut sic dicam) su
per inæqualitate,congaudet autem ueritati,
priuatum autem non cogitat: medio quo- ibidem.
dam,& communi lætatur: quę sua sunt nõ
quærit,sed quę Christi Iesu. Eius in omni
bus gloriam,uel amat,uel optat. Commu
nis est Christus,mediator enim est, & ideo 1. Ti.2.b
eius non sunt,quæ media non sunt, sed in D
partem se restringunt. quid tu liuore Chri
stum uis in partem contrahere? Auaram
uis esse gratiam spiritus, cuius circa te solũ
optas beneficia restringi? Sine ut excre
scat,& exuberet, & effundat se super omnẽ
carnem spiritus domini, & repleat orbem
terrarum. Noli communem omnibus be
neficentiam intra cordis tui angustias incar
cerare. Dies est enim in omnes,& tu mi- Rom.10.a
nuere tentas affluentiam gratiæ, & immen
sitatem redigere ad minutias? Aemuli cor
dis auaras dedignatur Christus angustias.
Nescit æmulatione tua eius bonitas detine
ri. Profiua est,nõ tibi soli, sed vicinis etiam
se uasis eius oleum infundit.

Fac ut illa mutuo tua sint. Erunt autem,
si communi fueris bono lętatus,alioquin et
animę tuæ oleum euacuas,& illis nihilomi
nus tamen infunditur mediator Christus,&
ideo quę sua sunt media vult esse. In hoc,in- Ioan 13.b
quit,cognoscent omnes,quia mei estis disci
puli, si dilectionem habueritis adinuicem.
Vides quomodo charitas speciale quoddam
est insigne discipulatus Christi,& doctrinę
eius singulare indicium? Ideo hic in ulti
mo loco quasi ornatus quidam aliarum in
ducitur gratiarum. Media,inquit charitate Cant.3.c
constrauit. O quam molle est stratum chari
tas. Proximi charitas liuore, charitas Chri
sti timore caret. Nihil habet pœnale hæc
charitas,timor pœnam habet, ideo non est
in charitate timor, sed perfecta charitas fo- 1.Ioã.4.
ras mittit timorem. Quid enim? timebit 1.Pet.4
Ccc 3 charitas

Universidad de Deusto
Biblioteca

E charitas veteres offensas? sed charitas operit multitudinem peccatorum. Infirmitas propriæ conscientiæ timebit ne decidat? sed fortis est, ut mors dilectio. Vtrunque metũ charitas foras mittit, sed nec perfecta charitas temporales pro Christo timebit molestias. Sed ne quidẽ æternæ si fuerint, defatigari, & euanescere poterit consummata dilectio. Non potest semel hausta cognitione tantę non delectari dulcedinis. Non ideo amat charitas ne pereat, sed mauult foris pœnaliter in æternum perire, quam usu amoris æterni priuari. Si enim dederit homo omnem substãtiam pro charitate, quasi nihil despiciet eam. Vere hoc molle stratũ, in quo etiã inter iniurias tam suauiter quã sancte quiescitur. Da mihi Iesu bone, ut super stratum hoc memor sim tui, & mediter in te in matutinis. Dulcis plane memoria, quam amor inducit: grata meditatio, quam suggerit charitas. Nihil enim est, quod non iam dulciter, & grate de Christo cogitetur. Amor proximi compassionem habet, & quendam nimis suauem gustum, dum gementibus nouit cõdolere. Christus (in quo condoleas) etsi crucifixus est ex infirmitate, sed uiuit ex uirtute Dei, non condolendi, sed congaudendi in se uobis undique meritum præstat. Totus desiderabilis, & concupiscentia totus, & quasi charitate constratus. Quid enim uidebis in Christo, quod non eius nobis, & charitatem exhibeat, & nostram exigat? Totus nobis est charitatis illecebra, meritamentum amoris. F Nullum in se meticuloso relinquit locum affectui, totus amari uult, qui totus meretur amari. Noli uirgo ad tormenta respicere, cui tanta propolita sunt oblectamenta in sponso. Ociosus debet esse timor, ubi tot insignia relucent amoris. Dedignatur charitas timoris commercium, cogi nesciẽs, quæ ne scit compesci. Ideo charitas perfecta foras mittit timorem, uelut iuutilem, & superuacuum, sed non timorem illum, qui castus permanet in seculum seculi. Est enim timor quem foras mittit charitas: & est timor quẽ mittit ueritas: & est timor, quẽ intromittit, & charitas & veritas. Primus cautus, secundus castus, sed non permanens in seculum seculi, tertius & castus, & permanens. Primus ueretur pœnã, secundus offensam, tertius totus libera quædam, & secura reuerentia est. Et primus quidem timet offensam, sed propter pœnã: secundus offensam, sed propter ipsam. Et quidem iniuriã quædam iustitiæ est, si metu pœnarum in gratiam ueniat. Satis ipsa per se meriti obrinet, ut hominum in se studia prouocet, & conciliet affectus. Hunc ergo timorem charitas perfecta excludit. Quomodo enim perfecta charitas, quę timoris stimulo indiget ad cultum iustitiæ? Perfecta dilectio metem in solido possidet, omnia soli sibi iustitiæ munera deputari uolens. Frigidus timor est, & pigre incedit, satis habens tantũ impune euadere. Amor fastidium nescit, G seruidus est, & in anteriora extentus: metus contractior, necessitate tantum iustitiæ, subit officia. Amor perfectus soli quod agit, debet iustitię, nihil in ea iuris relinquens timori. Quidni? An non satis in se obtinet meriti ad omne bonum opus iustitia? Christus enim nobis factus est iustitia. Quid ergo? Christus non satis in se habet dotis ad placendum? Alieno ergo & ipse, ut placeat, indiget adiumento? Si non eius obtentu solius obtemperatur ipsi, quomodo erit eius perfecta dilectio? Diligam te bone Iesu, diligam te uirtus mea, quem non possum gratis diligere, nec possum tamen satis diligere. Dirigantur in te ex integro studia mea, nec alieno deducantur, & distrahantur affectu. At quam exigua sunt etiam cum integra sunt in te studia nostra? quomodo ergo diminuam quod cum integrum est, tam exile est? Totus in te Deus bone, ex desiderio ferar. Trahe me tu in teipsum, ut nullo indigeã timoris impulsu, sed perfecta charitas ulum eius excludat. Quid igitur non sunt metuenda æterna supplicia? Metuenda plane sunt, & cauenda. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit, sed uehemẽtior Christi dilectio motu timoris nõ eget in affectum iustitię. Amor iste nihil tã ueretur quantum offensam: sed propter offensam, non propter pœnam. At istud quidem, quandiu in incerto humanæ res fluctuant, & non est tuta laus hominis in uita ipsius. At cum ad ueritatem post uitam fuerit introductus, huiusmodi de reliquo metus cessabit, timori tertio faciens locum, qui prioribus quidem succedat, sed nulli cedat: permanet enim in seculum seculi. Primus H ergo timor metuit ne temeritas offensam luat. Secundus ne infirmitate offendat. Tertius quod metuat nõ habet. Quid enim metuat completa fœlicitas, & consummata charitas? Timor hic de plãtario orit charitatis. Non audeo dicere, quod charitas est, nec tamen audeo negare. Quid enim nisi amor esse conatur, qui iam nescit affectũ timoris? Quomodo non amor, qui iam pene timor esse desijt? Quanam enim ratione timor nil metuens timorem filium tam tutũ nomine impartiretur amoris, nisi quod Deus ipse ibi quidem amat nos: non tamen timori in tanta maiestate permittitur locus? Sed in omnibus, quomodo a charitate timor ille separabitur? Et quid aliud est ibi timere, nisi non tumere aduersus Dominũ maiestatis? Quid est timor ille nisi uotiua subiectio, obedientia non coacta, ultro impensa reuerentia? Quomodo timor qui offendere non timet? Non enim ualet. Sed iterum quomodo non timor, qui offendere non audet? Et timor ergo non videtur, quia nihil, vel peccati, vel periculi metuit, & timor manet, quia nihil audacter, uel temere præsumit. Quid est, timor ille, nisi reuerentia humilis ex debiti necessitate impensa, necessitate nil passa? Est enim obsequendi, necessitas iure conditionis, sed necessitatem ignorat libertas dilectionis. Quid est timor ille, nisi temeritatis, & negligentiæ magis priuatio, quam necessitatis coactio? Videt quantum timor iste approximat ad charitatem? Pene illa est, sed pene non est. Causa I distat, par est affectu. Quæris qua causa? Inferioris conditionis respectu obsequendi ad omnem nutum tantæ maiestati. neumbit tibi iusta necessitas, sed ad causam istam charitas nõ respectat: diuinæ maiestatis admiratione rapitur, non contuitu infimæ cõditionis. Ergo rationem quam timor respicit, charitas nescit causis præuenta potioribus. Causis ergo distant timor, & amor, obsequio, & affectu libero cognati. Primus ergo timor metuit puniri. Secundus priuari. Tertius neutrum. Primum illum perfecta charitas exterminat. Secundum ad tempus tolerat. Tertium sibi indiuise collatesat. Hunc uos filiæ Hierusalem timorem captate. Primum cauete illum quem charitas foras mittit. Media, inquit, charitate constrauit. Vbi media dicit, totum dat intelligi. Et uestri cordis medium charitas consternat, charitas uestiat. Vestis hæc est, & ornamentum nuptiale. quæ si a nuptiali exigitur conuiua, quanto magis a nupta? Sola præoccupare, & possidere uult omnes mentis uestræ recessus. Nolite illos degeneri, & alieno communicare affectui. Molle quidẽ,

& delicatum est stratum charitatis, molesto ne ad modicum quidem vult metu contristari (propter filias, inquit Hierusalem) iure quidem. Pax enim multa diligentibus legẽ tuam. Si quis de indulta dominatur gratia, quanto magis, & uos? Nam etsi constat spiritualium bonorum magnas esse diuitias, sed charitas supergressa est vniuersas. Non modo supergressa, sed etiam complexa. Et dulcis, & uiues est charitas. Denique sicut ha- K bet psalmus. Inter medios uirtutum cleros, & in spiritualium communione gratiarum super stratum dormiuit charitatis. Charitas quasi media omnibus communicat, & quasi melior omnes cumulat virtutes. Acmulamini ergo filiæ Hierusalẽ charismata meliora. Magis autẽ, ut charitate habeatis, & abundantius habeatis, totæ in affectum amoris transite. Totus. n. amabilis est dilectus noster Iesus Christus, qui uiuit, & regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo XX.

AVdistis quo inuitatæ sunt filiæ Sion, sed unde iubentur egredi nondum audistis. Id enim est quod non exprimit litera. Vnde ergo? Nunquid de Sion? Sed videtur Deus Deorum in Sion. Non ergo de Sion eas vocat, quas ad videndum Deum vocat. At forte non ad visionem Dei, sed ad uidendum Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua. Ideoque nihil obstat si filias Sion egredi iubeat de Sion. Sed nunquid non homo ille natus est in Sion? Ergo si de Sion euocantur, non tamen uocantur, nisi ad Sion: de Sion superiori ad inferiorem Sion. Nec enim dignum, aut consentaneum videtur, ut filiæ Sion egrediãtur de ea, præsertim ad uidendum ipsum cuius habitatio in Sion, ut qui natus est in ea. Memini dilertum, & eruditum quendam virũ, cum super hoc disputaret loco, dixisse. Male L locatæ videntur, quæ iubentur egredi. Satis commode pro tempore dixit, ad audiẽtium quod propoluerat vtilitatem deflectens. Mihi tamen nimis bene locatæ videntur, ad quas præsentis verbi hortatus intenditur. Vbi quæris. In reclinatorio aureo, de quo præcesit sermo hesternus. Delectabilis ille locus est, & uberior ad lætitiam, quam humana queat affectio capere. Delectationis nimietas seipsam exhaurit, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

ebibit animum voluptas exundans. Vicibus alternatur hoc gaudium, nec potest esse cõtinuum, quod est nimium. Bonæ tamen vices, ubi non discediturᵃ a sponso. Non datur in carne commoranti hæreditate possidere reclinatoriũ aureum. Ideo iubentur egredi filiæ Sion. Sed quomodo dicar. Ne longius abeatis. Egredimini, inquit, & videte regẽ
Cant. 3. d Salomonẽ in diademate quo coronauit eũ mater sua. Non vult eas a Christo discedere, siue mente excedant, siue sobriæ fiant. Bona sobrietas, simplicitas fidei, quam intuẽtium possit aspectus ferre, & quia possit foueri. Fœlix qui hoc gradu cum descendit, excipitur, & cum ascendit, incipit. Ascendentibus enim hic speculationis locus primus occurrit. Bona enim speculationis æmulatio sed scientia necessaria est. Reclinatorium ad illud aureum succenderis, & succingeris locum vere speculatorium. Studium probo, sed expecta, vt componam tibi gressum, &
M gradum ponam. Specula est, & specula uere sublimis, specula omnis terrenæ exaltationi supergressa nebulas. Inassuetus quid il-
Pro. 30. d luc saltum paras? Manibus (sicut scriptum est) nitere, ut assuescas morari in æde regis Salomonis. Interim repe, donec rapiaris. Non enim saltus, sed ascẽsiones, inquit psal
psal. 83. b mus, disposuit in corde suo. Erit autem quãdo ascensio in salutem magis uero in assumptionem conuerteretur. Quæ sunt autẽ istæ ascensiones, nisi quædam mentis purgationes? Ideo in valle lachrymarum, quoniam delicta, quæ plorantur purgantur. Fœlix qui satis lauit lectulum cordis, qui sufficienter ploraurit, cuius completa est tristitia, cuius ad cor consolationes inspiratio loquitur diuina, & de conualle plorationis euocat, cuius a furore iudicis non turbatur oculus, vt videre valeat regem Salomonem trãquillo aspectu in die lætitię cordis eius. Egredimini filiæ Sion, & videte regem Salo-
Cant. 3. d monem. Illi enim habentur digni hac læta visione, qui se quadam pœnitentiæ lege cõcluserint, & disciplinæ coarctauerint custodia, quorum renuit anima consolari. Vis nosse, quam bona sit conclusio? Hortus cõ-
Cant. 4. b clusus, fons signatus. Surge, propera amica
Cant. 2. c mea, & veni. Vides iam quomodo illam inuitat, & amicam vocat, quæ seipsam concludere nouit? quod si conclusæ estis, nolite e-
Gen. 34. a gredi, donec Christus vos inuitet. Egressa est Dina non educta, & egressa est, nõ vt regem Salomonem, sed vt mulieres videret regionis illius. Quid inuenerit, uos nostis. Vos egredi nolite, nisi quando vos, aut spõsus, aut sponsi inuitant sodales. Egressus est A
Ioan. 11. f Lazarus, cum illum Dominus euocaret ad
Gen. 8. uitam. Egressus est Noe de ea, quæ ipsum
Gen. 12. a inter huius mundi fluctus illæsum arca concluserat, sed ingressus est, cum ei reclusit ostia Dominus. Egressus est Abraham de terra sua, vt repromissionis terram videret, sed vocatus egreditur. Et uos egredimini filiæ Sion, inuitate ad fœlicioris gratiam uisionis. Conclusus est, & conclusus misere, qui beatam ad hanc visionem egredi, nec nititur, nec meretur. Sed vilis conclusio, egressio libera. Denique cum fueris, inquit, conuersus ad Dominum, auferetur ve-
2. Cor. 3. d lamen (velamen ignorantiæ, & ignobilitatis) Dominus enim spiritus est. Vbi spiri-
ibidem. tus Domini, ibi libertas. Vbi maior abundantia spiritus, ubertas vberior. quod concluditur, & inuoluitur, tenuem habet respirandi libertatem. Egredimini ergo filiæ Sion, vt cum Paulo dicere possitis. Nos
ibidem. autem reuelata facie gloriam Dei speculantes, in eandem imaginem transformamur. Visio Dei, quodam est cum affectu semper accipienda. Et uere efficax est, & violenta visio tua bone Iesu, quę intuentium in se rapit affectus. Nonne dulcem quandam desiderij sui passus est violentiam Moyses, vt transiret, & videret visionem illam magnam? Vis accipere, quam sit efficax? Cum
Ioan. 12. a exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum. Quid vero cum humiliatus fueris ad terram, nonne omnium ad te trahis animos? Ego bone Iesu, resurrectionis tuæ non expecto gloriam, nec admirationem meam ascendentis in cœlum reseruo B
potentiæ: sed statim in initio annunciationis, vel natiuitatis tuæ voces angelicæ aures meas percellunt, & rumor nouus stupefacit me, & ad se rapit insueta lux exorta in tenebris.

Nuda visio, & quæ se in affectus condignos non transfert, ignorantiæ, & cæcitati non connumeratur. Vultis visionem fru-
Esa. 42. b ctuosam accipere? Viderunt insulæ, & timuerunt, & extrema terræ obstupuerunt, & accesserunt, ait Esaias. Videtis quos virtutum fructus Dei visio pariat? timorem, stuporem, amorem. Viderunt, inquit, & timuerunt, obstupuerunt, & accesserunt. Viderunt te ad intelligentiam, timuerunt ad reuerentiam, obstupuerunt ad nouitatem, accesserunt,

accesserunt per conformitatẽ. Visio cõprehendi, timor comprimit, suspendit stupor, rapit venit accessio. Illi enim accedunt qui æmulatione accenduntur. Videtis animum timor humiliat, stupor quasi infatuat, amor conglutinat. Cassa visio est, nec contemplationis digna vocabulo, quæ talibus non est vestita affectibus. An illũ videre diffinies, qui de mysterij cognitione nõ timet nec stupet nec ardet? Timore sobrius fit animus, stupore absorptus, accessu cõsertus, & consociatus. Huiusmodi virtutibus cõtẽplationis gratia constat, sed stupore, magis, & amore. Nã stupore, & admiratione mens excedit, amore accedit. Nec æstimãda est virtus cõ-
C tẽplationis tam ex materia, quã ex modo. Vtraque attendenda sunt, & genera rerum contemplãdarum & gradus affectuum. Sed
Mat. 11. d satius inferiori genere amplius afflici, quam in superiore minus. Visio hæc abscondita est à sapientibus, & prudentibus, & reuelata est paruulis. Ideo dicit: Extrema terræ obstupuerunt, & accesserũt. Quod humiles ea
Ioan. 12. c pere sufficiũt, id magis solet adficere, & quãdam sui admirationem, & amorem importare. Cum exaltatus, inquit, fuero à terra. omnia traham ad meipsum. Omnia quæ in de sunt bone Iesu quandam habent adficiendi efficaciam, & cogitationes sollicitant in affectum, sed ad omnia nõ possumus omnes attingere. Sublimia solis sublimibus sunt, humilia omnibus. Quæ maior humilitas quam exaltari in cruce? Etiam de hoc ait: Cum exaltatus fuero a terra, omnia trahã ad meipsum. Efficax ad trahendum humilitas est: Quidni? Quis non ad simplicem cogitatu huius rei stupore, & extasi repleatur? Cuius non affectũ fides hæc exhauriat, & infatuet, & reddat insufficientem? Faci lis ad contemplandum locus, sed fœcundus ad gratiam. Simplicitas fidei huius minus habet intelligentię, satis magnum, & admirationis, & amoris incitamentum habens.
Cant. 2. d Accessibilis locus, sed excessus dulcissimos parieus. Nolite hunc contemplationis locũ dedignari. Non est difficilis ad recogitandum, & est dies ad gloriam. Mihi, inquit paulus, absit gloriari, nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi. Et quid vultis audire? Crux ipsa corona est glorię, diadema regni. Deinque in cruce triũphauit, expoliãs principa-
D tus, & potestates, & mũdi principẽ eiecit foras. Gloriosa uisio triumphi ipsius. Egredi
Cant. 3. d mini filiæ Sion, & uidete regẽ Salomonẽ in diademate, quo coronauit eũ mater sua. Videte carnem quam humano sumpsit ex genere triumphantem in ligno. Et fœlix caro quam sibi Christus non quasi carcerem, sed quasi coronam assumptit: quæ fuit ornamento, non oneri. Nos omnes in carne quasi in domibus carcerum absconditi sumus, compediti, & seruientes legi peccati.
Rom. 7. d Infœlix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia, inquit, Dei per Iesum Christum. Deus enim mittens filiu-
1bid. 8. a um suum in similitudinem carnis peccati, de peccato damnauit peccatum in carne. Veritas carnis in Christo. peccati põdus non sentiens, nobis, omnibus de peccato victricẽ palmam aduexit. Bene quasi diadema accipitur corpus immaculatum, corpus triumphi, corpus honoris, & gloriæ, corpus cuius cruore peccati deletur chirographum, iustitiæ, & salutis signatur conscriptio, nuptialia sunt iustrumenta cõfecta. Denique hic dies desponsationis, quando veteres repudians ritus noua Ecclesiæ sacramẽta instituit, quãdo in perpetui matrimonii signum, & copulę nuptialis, de latere eius sanguinis, & aquæ mixtura profluxit. Hodie synegogæ dedit libellum repudij, & à priore odiosa ad
Ephe. 5. f posteriorem dilectam transiuit. A ueteri transiuit ad nouam, quam sibi ipse exhibuit gloriosam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi. Nouitatis si-
E gnum est quod ruga caret. Explicuit Christus literæ rugas, & quod inerat nouitatis elicuit. Quid vultis vos Sion, & synagogę filię rugas contrahere, quas Christus explicuit? Nouis superuenientibus, quid ueteribus adhuc gloriamini? Egredimini filiæ Sion de cauernis literæ, de angustia, & ignobili intelligẽtia. Egredimini, & videte regem Salomonẽ in diademate quo coronauit eũ mater sua. Corona nobis est incarnatio quam vos putatis contumeliam. Et videte iam quomodo benedixit coronæ annis benignitatis suæ, quomodo campi eius repleti sunt ubertate. Videte coronam, videte & copiam. Coronam victorię, virtutum
psal 64. c copiam. Vnde hoc, nisi quia granum fru-
1. Ioan. 5. c menti cadens in terram mortuum fuit? Denique, hæc est victoria, quæ vincit mũdum fides nostra. Et ipsa credentium, multitudo corona est & ornamẽtũ Christo. Eris inquit corona gloriæ in manu domini, & diadema regni in manu Dei tui. Nunquid hoc dictum vobis usurpatis, an non per vos nomẽ

Dei

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dei blasphematur? Egredimini filiæ Sió, & videte quã gloriosus sit Deus in sanctis suis, si forte uisio hæc ad æmulationem vos deducat, & de solitudine vestra ad ecclesiæ frequentiam transire faciat. Etsi deserta fuisti, sed non vocaberis, inquit, ultra derelicta: & terra tua non vocabitur amplius desolata. Sed iam desistamus ad eos qui foris sunt sermonem proferre. Ipsi potius videre delectemur quomodo iam pinguescunt speciosa deserti, quomodo credentiũ corona Christus in ecclesia cingitur. Quæ est spes nostra & corona gloriæ? nonne uos ante deũ? Si Paulus hoc dicit, quomodo non magis Christus? Viuo ego, dicit dominus, quia his ommibus velut ornamento vestieris.

Ibidem. *1.The.2.d* *Esa.49.c*

Aduertisti quomodo credentium agmina ornamentum esse Christi in ecclesia diffiniat. Quare non, & corona sunt. Sed corona habet quandam insignem, & illustrem præ cæteris ornamenti dignitatem: quia cætera cum sint corporis ista est capitis. Et temporis ratio ad eius commendationem aliquid affert. Solennibus tantum usus eius est accommodatus feriis. Iam erectam vi deo alacritatem vestram: iam ad uos huius uerbi interpretationem deflectitis. Iam vestrum in coronæ prærogatiua intelligitis priuilegium, qui purioris estis vitę & professione astricti & exercitio instructi & indefessi studio, & ocio festiui. Iure diadematis cẽ sentur nomine quos iam non tam pugna solicitat, quam triumphus lætificat. quibus non est colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, qui serpentis iam caput non obseruant, sed Christi exornant. Vos est is corona Christi, & gaudium: & ideo sicut cœpistis, sic state charissimi, sic state in domino, imo sic capite dominum. Sublimis locus est, nihil illuc uitioris afferte materiæ. Videte vocationem vestrã, uidete quem estis in vsum assumpti. Nihil sæni, nihil ligni nihil stipularum in domini velitis diadema texere. Nihil denique quod ignem mereatur uel vereatur. Spinæ complexæ igne comburantur. Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris eos qui spineam capiti regis nostri imposuere coronam. Tale diadema non honorem, sed horrorem adducit. Hortet Christus magis asperitatem morsũ, linguæ stimulos, quam aculeos spinarum, in his præsertim qui in silentii vocati sunt simplicitatem, in charitatis negocium, & otij quietem, in humilitatis scholam, in subie-

1.Cor.1.d *Psal.36.a*

ctionis uotum & vinculum unitatis. Sed non est bonum uinculum quando sibi mutuo consœderantur, & in aliorum obtrectationem dexteras conferunt, Iudæorum more dicentes: Tollamus tustum, quia inutilis est nobis, & contrarius operibus nostris. Vos autem æmulamini pacis bonum in bono semper. Denique species coronæ quoddam unitatis præfert indicium. Non sola coronæ est æstimanda materies, sed, & forma pulchræ intelligentiæ rationes eius administrat. Ea enim est coronæ species, quod, & in orbem cohæret, & in altũ se erigit. Vis habere cohærentiam quandã communem, & idipsum? Credentium, inquit, erat cor unum, & anima una.

Sapiẽ.2.a

Quis huius unitatis finis? Proter spem vtique quæ proposita est in cœlestibus. Iam ergo habes cohærentiam in unitate, erectionem in spe. Et apostolus: Galeam, inquit, salutis assumite. Et bene de Galea introducta est mentio, eo quod habeat quandam cum corona vicinam. Nam vtraque capitis est, sed altera munimentum, altera ornamentum. Ideo nihil impedit spem ad utranque referri: spe enim salui facti sumus. Ista nunc de forma perstricta sufficiat. De materia quid quæritis? Ipsi.n. scitis quod fragilem & obscuram materiam ne dignatur locus sublimis. Aurum uult, & lapides preciosos. Posuisti enim in capite eius coronam de lapide precioso. Aureas in Apocalypsi coronas legis. Preciosa materies siue solum sit aurum, siue quædam auri gemmarumque mixtura. Sed nescio quid maioris gratiæ significare videtur quòd auri mentione sublata de lapide, inquit, precioso posuisti in capite eius coronam. Et adhuc excellentionem vobis demonstro materiam.

Act.4.f *Ephe.6.a* *Rom.8.a* *psal.20.a* *Apo.4.b* *psal.60.a* *Apo.12.a*

Apparuit signum magnum in cœlo, mulier amicta sole, & in capite eius corona stellarum duodecim. Apostolorum tibi, & numero, & specie chorus monstratur, qui enim ad sapientiam eruditi multos, quasi stellæ splendent ad perpetuas æternitates. Hæc corona fratrum stetit in circuitu Iesu, sicut scriptum est. Et in Apocalypsi diademata multa in capite sponsi, secundum diuersitatem gratiarum, & graduum sed illud precipuũ quo coronatus est in die desponsationis suę: in Die quo sibi in discipulis desponsauit ecclesiam.

Dan.12.b *Apo.19.a*

Desponsauit eam in fide, desponsauit eam dando in cordibus eorum arram & pignus & primitias spiritus. Et desponsatio dicitur participatio spiritus, quando adhærens Deo iam non duo, sed unus spiritus est. Denique & ipse est homo qui reliquit patrem & matrem, & adhæsit uxori suæ, & facti sunt duo in carne una. O beatum commercium, facta es cum sponso in carne vna, & ipsa cum sponso in uno spiritu. Quomodo oportuerat de tali te gaudere coniugio fidelis anima? quomodo lætari, & diem festum agere? Induere induere uestimentis gloriæ tuæ ciuitas sancta, sponsa agni, gaude & lætare Sion adiuncta Christo. Quomodo tu non gaudebis, cum gaudeat ipse? Gaudebit sponsus, inquit, super sponsam, & gaudebit super te Deus tuus, sed quanto gaudio? In die inquit, desponsationis eius, & in die lætitiæ cordis eius.

1.Cor.6.d *1.Cor.3.d* *I* *Esa.61.c* *Cant.3.d* *Psa.8.d* *H* *Rom.8.a* *L*

Non leuem dedit intelligi lætitiæ motũ, quem esse cordis expressit: lætitiam dico? deliciæ sunt. Deliciæ, inquit, meæ esse cum filiis hominum. Quam care tibi le su bone, constant illæ lętitiæ. Non gratis eas possides, quas carnis passione comparasti. Ideo cordis tantum hanc dicit lætitiam. Iniuria est sponsi, si ipse lætatur, & tu non ex corde applaudis, non gratularis, non gaudes. Vel fastidii uel despectionis instar est cum gaudente non gaudere, & hoc in desponsationis die. Affectum tuũ cuius alliciat species, si non eius qui speciosus est forma præ filiis hominũ? Gaudens gaude in domino, & exultet anima tua in sponso tuo, in Deo tuo: qui si Deus non esset, & homo purus esset, quãtas tamen haberet in se amoris illecebras homo talis, tot gratiarum abundans muneribus?

K

Nam si à radice conceptionis eius recentem cœperis, totus tibi stellatus uidebitur iuxta conditionem humanam tam singularitate quàm excellentia uirtutum: homo innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus: ut interim sileam quod excellentior cœlis factus est, infirmitatibus nostris potens compati, tentatus per omnia pro similitudine absque peccato. Diffusa est gratia in labiis eius, misericordia in uisceribus, uirtus in manibus, conuersatione singularis, sermone communis, prudentia in responsis, uita in uerbis. Quid ergo quod cõceptus est ex fide, natus ex uirgine, non consumptus est in morte, & assumptus in gloria? Reticeo nunc credentium numerum, & merita populorum, quos misso spiritu sibi in fide & charitate sociauit. O uere magnum pietatis sacramentum Christus, incitamentum amoris, qui manifestatus & infestatus est in carne, iustificatus est in spiritu, apparuit angelis, prædicatus est gentibus, creditus est mundo, assumptus est in gloria. Quis det mihi istas discurrere & recurrere frequenter per lineas, & per singulos virtutum & operum gradus dicere: Domine quis similis tui? Quis mihi det ut scribantur sermones isti in corde meo, vt exarentur stylo, & quasi in silice scribantur, ut non deleantur? Bonus stylus digitus tuus domine, digitus quo scribebas in terra arcana verba, quorum uirtutem calumniantes ferre non poterant. Inclina te ipsum Deus meus & incide in corde meo legis tuæ tabulas. Lapideum est cor meũ, sed durum lapidis naturæ obliuiscitur, ad digiti tui impressionem facile cedens, vbi tu incidis. Sed iam multa diximus pro eo quod oportebat sponsum lætari & gaudere in die desponsationis suę, & in die lætitiæ cordis sui dilecti. Magna in hac die, lætitiæ ratio, & quæ cordis & affectus humani fines excedat.

1.Tim.3.a *Psal.34.b* *Ioan.8.a*

Nec est huc peregrina inducenda lætitia, sed diei isti sufficit lætitia sua. Dulcis es domine, & directus est ad nos spiritus tuus, spiritus suauis. Humanas tibi animas per fidem & amorem quodam sponsi associas affectu, & de conuersione lætaris. Durum cor quod sibi lætitię huius materiam subducit, occasionem attenuat, imminuit rationes. O me impudentem & ingratum si non ego talem diligam, tam absolutum à corruptione, & tanta circa me astrictum compassione, necessitate non obnoxium, & pietate obnixum. Diligam te dulcis domine, etsi non pro me, pro te tamen: ut tuo satisfaciam desiderio, delicia - rum tibi causas subministrem, argumẽta lætitiæ, in die desponsatio-nis, & in die læti-tiæ cordis tui.

Psal.4.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sermo. XXI.

ET uos audeo confidenter ad uisionis huius inuitare lætitiam, filiæ cœlestis Sion, Hierusalē quæ in cœlis est. Vos ueræ & plenæ filię Sion, quę semper intuemini faciem patris. Vos, inquam, multorum milium angelorum frequentia, uos muito & uoco. Egredimini & videte, egredimini de recondito illo sinu intimę uisionis, de secreto lucis inaccessibilis. Nouum uobis terra nostra præstat spectaculum. Nouum
M enim facit dominus super terram. Ab æter-
Hier. 31. d nis ad terrena vos prouoco. Mira hæc inuitatio: sed nescio quo pacto æterna illa, quæ in seipsis semper & noua & miranda sunt, in eo quod factum est in terra nouum, noua magis & mirabiliora refulgent. O beata hæc in terris nouitas temporalis, quæ antiquam illam & æternam nouitatem angelicis in aspectibus amplius innouauit.
Nouum faciet dominus super terram? fœmina circundabit virum. Quem virum?
Zach. 6. e Ecce, inquit, vir oriens nomen illi. Oriēs splendor lucis æternæ, fœmineo, sed uirgineo circundatur utero, & carne uestitur.
Hoc est illud nouum, quod ipsa sui nouitate nimia credulitatem obstrueret, si non esset inauditis prius signis fides elicita.
Denique inter tot & prophetarum & prodigiorum manifesta testimonia, ad nouitatem istam adeo quorundam sensus obstupuit, ut dum nouitati fidem abrogant, signis euidentissimis non accommodent credulitatem. Sed quid uos ad egrediendum inuito: qui ipsos etiam ubique præuenitis & instruitis apostolos? Vbique seduli estis, & admiratores, & annunciatores nouitatis
Luc. 1. c istius. Angelus concipiendum nunciat Ma-
Idem. 2. b riæ: natū pastoribus angelus nunciat, imo & ipsis angelis, non tantum pastoribus angelus nunciasse uidetur. Vnus prædicat,
Ibidem. alii applaudunt. Facta est, inquit, cum angelo multitudo cœlestis exercitus laudantium: & dicentium: Gloria in altissimis Deo. Vnus annunciat, quod alii æque nouerāt: & tamen quasi nouum & recens audiunt, quod illis ignotū esse non poterat.
A O beata hęc nouitas, quæ angelico gaudiū præstat auditui, & (ut sic dicā) delectat illos ab alio audire & quasi discere, quod eos ab initio ipsa ueritas edocuit. O humilis & indefessa deuotio, & ad Deum, & admissem. Est hic aliquid, quod nos utinā obseruemus, imo & seruemus. Quid illud? Vt angelico exemplo humilem & attētum præbeamus auditum alieno sermoni, etiam in illis quæ non ignoramus. Non tamen alienus est, qui de cœlo est: nisi nos a Deo alienos reputauerimus. Et si alienus est, auctoritatem illi tribuit diuina materia.
Nota fastidire, aut curiositatis est, aut contumaciæ signum. Angelici spiritus, quibus à principio innotuit sacramentum incarnationis, non abstinent ab admiratione in nouitatis huius exhibitione, & antiquæ cognitio non modo uisione noua, sed nouo gaudet & lætatur auditu. In temporum fine egressus est Christus, ideo egrediuntur & ipsi. Et egressus eius à diebus æternitatis. Mich. 5. d
Sed in temporum fine de utero eius egressus est, quæ circundedit eum, fœminæ.
Ideo egrediuntur cœlestis filiæ Sion admiratuæ in completione quod semper admiratuæ sunt in expectatione. Angelus in annunciatione, angelus in natiuitate, angelus in baptismate, angelus apparuit oranti, testis est resurgenti, astat ascendenti.
B Quam uehemētes putas amatores sunt tam seduli annunciatores, & indefessi admiratores? Per omnes huius sacramenti gradus circumeunt & immolant hostiam admirationis, hostiam vociferationis cantant, & psalmum dicunt domino. Et omnis hæc veneratio extrinsecus exhibita est, absque ea quæ intrinsecus latet. Et si nouum fecit dominus super terram, cœlos tamen nouitatis huius odore repleuit. Fœmina circundabit virum, quomodo circundat corona caput. Caput enim ecclesiæ Christus. Gloriosus plane in illo splendore gloriæ, & paternæ figura substātiæ: sed superaddito nostrę quodam uelut fuco naturæ, & colore inducto, dum sublucet, plus placet. Nec illis tantū qui secus ferre non poterant, sed in his etiam quibus pure se splendor infundit. Hæc autem dico q̄ dignatio hæc ipsa quæ uoluit incarnari, quēdam uidetur attulisse decorem dignitati maiestatis.
Quomodo enim non plus placebit humilitata sublimitas, exinanita immensitas, & diuinitas incarnata? Ista varietate quid pulchrius? Varietatem dico? contrarietas uidetur, eo quòd ad contemplandum pulchrior, quod hæc sese contraria non impugnant, sed congruunt sibi. Mirabilis in se diuina

diuina simplicitas, sed (ut sic dicam) multo hæc compositio mirabilior, quia nouior.
Non possum mixturæ huius artem satis mirari, & puto nec angelis. Et quidem illis mirandi ratio maior, quibus diuinæ naturæ mera simplicitas syncerius innotescit. Illa incomparabiliter mera est, & ideo mixturā hanc mirabiliorem reddit. Quænam hęc mixtura cum sua cuique naturę constet integri-
C tas? Nam nec alterutra in alteram transit, nec ex vtrisque quasi tertia, & noua quædā consistit. Nouum tamen est quod in una persona cōueniunt. Contemplatio utraque quædam velut cella vinaria. In illam introducti sunt angelici spiritus cellam nectareā maiestatis æternæ imo a conditionis suæ initio positi. Iam nunc in temporum fine hęc
Cant. 2. c nostra in terris cella mustum nouū eructat.
O promptuaria plena, pronctuaria exundantia, & eructantia ex hoc in illud. Egredimini filiæ de cella vini meri ad hoc mustum q̄ miscuit sapientia in cratere nouo. O calix inebrians quam præclarus es, & ideo clarita te inebrians. Liquor æternus nouo huic infusus calici, maiore cum charitate hauritur, quamuis cum claritate temperata, idcirco & amor esse debet intemperatus: quis. n. se ab amando temperet, quando nostræ se
Cant. 22. b capacitati contēperauit immensa maiestas?
O calix non hominum tantum, sed & angelorum mentes inebrians, & in se à contemplatione meræ diuinitatis mixtura hac nouā conuerteus. Egredimini filiæ Sió de copia illa vini meri ad hunc calicem temperatum. Egredimini & gustate quā suauis est dominus. Ibi suauitatis diuinæ simplex natura prospicitur: hic suauitatis eius usus & indicia proponuntur. Ibi in se uidetur: hic in effectu suo, hoc ultimo in genere. utrúque mirabile est, & nescio quid magis mirer in persona naturarum: compositionē, an compositionis causam. Quid iam in unitate diuinæ essentiæ tres esse miramur
D personas? Plures iam ex integro in una persona naturas mirare. Quid non hic ad contemplandum suaue, quod quem nō afficiat? Denique ad admirationis cumulum causa accedit.
Causa, nec cōsequentia rationis, nec salutionis efficacia caret, nec gratia cōpassionis. Vis audire consequentiā? Sicut in Adā omnes moriuntur, ita & in Christo omnes
1. Cor. 15. e unificabuntur. Et idē: Sicut per unius in-
Rom. 5. d obedientiam peccatore constituti sunt multi ita, & per vnius obedientiam iusti constituuntur multi. Quid consequentius? Magna consequentia, sed ex parte institiæ efficacia maior, Denique, & si abundauit delictum, superabundauit, & gratia. Vbi delictum, ibi seductio, & fallacia intercesit: & ideo non omni ex parte voluntarium videtur. In gratia vero nihil non ex proposito, nihil non ad libitum. Quomodo ergo non efficaciora sunt voluntaria bona, quam velut aliqua ex parte coacta mala? Et vere efficax gratia & artificiosa. Nescio quid magis mirer, artificium coactionis, an efficaciam saluationis. Vtrunque in beneficio gratum est, & voluntas, & euentus. Adde, & tertium, modum ipsum, & rationem. Nihil voluntate hac affectuosius. Quę dilectio maior quam ut ponat quis animam suam pro amicis suis? At hoc fecit pro inimicis: & inimici erant in seipsis, & amici: quia ante mundi constitutionem dilecti. Quid operis huius euentu uberius? Larga effusio spiritus super omnē carnem, satis manifestat. Effusio sanguinis Christi, spiritualem nobis effusionem impe E trauit. Quos lauit sanguine suo, quomodo non perfunderet spiritus sancto suo? Ideo prius mundauit, vt essent super quos altius postea spiritus inundaret. Ad ordinē quid consequentius? Coarctor in huius materiæ consideratione, & quid potissimū, ad contē plandum è tribus eligam ignoro: pietatem, an prudentiam, an prouentum. Certant hęc inter se in contemplatione nostra, & cū in alteram partem intenditur, & in alteram trahitur. Blandiuntur hæc mihi, & affectione diuersa permulcent. Inardesco, stupeo, gaudeo. Gaudeo pro vtilitate, ad prudentiam stupeo, inardesco propter impensum mihi pietatis amorem. Quid ista dispertior? Cō fundantur hæc inter se & in vnoquoque genere permiscentur frequenter. Nam, & modus, & cōmoditas, & affectio siue malis sic dicere, prudentia, prouentus & pietas: hæc, inquam, tria siue simus siue sigillatim considerata, animū ad se meum, & trahūt ciciuus, & tenent diutius, & quandam in admirationem, & exultationem conuertunt. Matris ecclesiæ fides talium varietate virtutum eius diadema cōtexuit. Hunc ibi numerum, hoc pondus, hanc mensuram assignant. In ordinis ratione, & consequentia numerus deprehenditur, & concordiæ modus. In pondere pietatis affectus uehementior. Et uere uehemen pondus gratiæ, de cœlis ad terrā maiestatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

ieſtatem immenſam deducens. Immenſitas hæc omnem incõparabiliter excedens creaturam, ad menſuram ſe contraxit, menſurã pertingendi uſque ad nos. Non enim quasi non condeſcendens ad nos ſuperextendit ſeipſam, ſed in menſura nobis diſtillat dona
F ſpiritus Menſuram interpretator in effectu virtutum munera: ad menſuram enim dat nobis, Deus ſpiritum. In menſura contra menſuram. In menſura gratię, contra mẽ ſuram iniuſtitiæ. Nam ſicut abundauit delictum, abundauit, & gratia. An non hæc mẽſura contra menſuram? Certe, & ſupra. Superabundauit enim, & gratia. Nunquid tũ tum ſuper menſuram, delicti? Non utique tantum ſuper menſuram delicti, ſed etiam ſuper menſuram gratiæ. Et econtrario, & ſupra menſuram iniuſtitiæ abundat gratia, & ſupra menſuram gratiæ: ſed non contra abundat gratia, Vbi enim vna abundat, ne ceſſe eſt, & altera ſuperabũdet, & detur abũ dantius abundanter habenti. Menſura hęc menſura bona, & conferta, & coagitata, & ſupereffluens. Superfluitas videtur, quando non tãtum neceſſaria ſuppetunt, ſed, & exu berant voluptuoſa. In donis ſpiritus quę dam expediunt, quædam decent, quædam delectant, ſanant, exornant, exhilarãt. Quo modo non ſupereffluunt quæ ſic excreſcũt? Sed hæc ſufficiunt de numero, & menſura, & de pondere diadematis, quod Salomoni regi mater eius compoſuit. Quoddam.n. quaſi ſertum gloriæ confert, dum coaptat ꝙ à nobis aſſumpſit, & quod nobis exhibuit.
Prou. 4. b Videtis quibus hoc diadema dotibus gratia rum conſtet. ſed quid de gratiis ad diadema? Dabit (inquit in prouerbiis) capiti tuo augmenta gratiarum. Pater dat, & ma
G ter coronat. Ipſa coronat., quia credit. quia ipſa circundat, ipſa coronat. Mater ec cleſia ſeipſa te Ieſu bone exornat, ſeipſa teve ſtit: ſeipſa te calceat, & coronat. In perfectione calciamentum eſt: imperfectione co rona. Mira mutatio, vbi excuſſo puluere ſi quis adhæſerat, de calciamẽto corona efficitur. In die deſponſationis & lętitiæ. Vide
Cant. 3. b ordinem. Vnus dicitur deſponſationis, & coronationis dies. Si illud ſcis, beatus es ſi ſequaris. Conuertis ordinem, ſi uis prius deſponſari quam coronari: ſi prius vis ad iucunditatẽ, & quietem deuenire Chriſto, quam cum Chriſto vincere. Anticipatio quidem beata, ſed non ordinata, ſi ante triũphum thalamum tibi optas collocari: ſi an te laborem præſumis lætitiam. Vnus eſt his tribus conſtitutus dies: diademati, deſponſationi, & lętitiæ cordis. Et quid eſt cor
1. Co. 12. d ſponſationi, & lętitiæ cordis. Et quid eſt cor Salomonis noſtri? Vos, inquit, eſtis corpus Chriſti, & membra de membro. Fœlix pla ne quodcunque membrum capitis huius: ſed qui cor eſt eius, de præcipuis eſt. Et vide ſi non cor eius, qui quodam in ventre ſecre
Can. 4. d torum Dei foueatur, in uitali affectionum calore, in medio meditationum. De corde Ma. 15. b enim cogitationes non operationes exeunt. Iure ergo cor eſt, qui in medio ſpiritualium locatus eſt cogitionũ, in pinguedine gratiarum, in quodã ventre veritatis, in utero ſapientiæ, cuius in ſypo Salomon ponitur. Et quidẽ una eademque vel eccleſia vel anima, & corona eſt, & cor, & ſpõſa. Corona in capite, ſpõſa de latere, cor in ventre. Corona in H ſummo, ſponſa in proximo, cor in intimo. Quid hic nõ optime collocatur? Quid nõ feſtiue? Egredimini hinc noſtræ filiæ Sion, & videte ut, & nos trãſeatis in affectu cordis huius, in ſpõſæ gratiã, in diadematis ſpeciẽ. Nolite nomine caſſo gloriari. Eſtote quod eſſe diciminí, ſpeculationis filiæ. Vſus ipſe atteſtetur nomini. Feſtus enim eſt deſponſationis iſte dies, & Dei ſuſceptione dignus, & ab hoc ad feſtiuiorem, qui nuptiarum eſt dies, pertingitur: in quo non datur libellus repudij, non intercedit diuortium, non abit uir uia lõgiſſima, ne breuiſſima quidẽ: ſed eſt ſemper in domo ſua ſponſus Chriſtus ſe ſus. Qui uiuit, & regnat cum Deo patre, & ſpiritu ſancto per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

Sermo XXII.

NOn veretur ne ſuis intumeſcat laudibus, & humilitatis tacturã faciat, cuius ipſe ſibi pulchritudinem cum expreſſione tanta ſponſus commendat. Frequenter ex multo placendi deſiderio ſubeſt metus diſplicẽdi: & propenſior deuotio, conſcientiæ ſecuritatem imminuit, & furatur. Quid ergo mirum ſi ſponſus applaudit illi de pulchritudine, affectumque blanda allocutione demulcet quem metus inuexerat? Quanam I enim ratione deformitatem non vereatur ſuam hominis anima quælibet, quæ noſtri Salomonis in matrimonium aſciſcitur? Audiuit illum in diademate ſuo, in die deſponſationis & lætitiæ cordis, in illa abyſſo

abyſſo gloriæ ſolito feſtiuiorẽ: poteratque iure uereri repulſam, ſi deformitatis & abiectionis ſuæ reſpectaret ad cauſam. Oportuit itaque ut ſecurior reddita reſumeret animum, & infuſa alacritas mentis faciem uiui do quodam colore perfunderet. Nã totius uitæ & operũ pulchro uultui plurimũ adiicit mentis hilaritas: propterea in hunc mo
Can. 4. d dum amicam ſponſus alloquitur: Quã pulchra es amica mea. Similia fere dicta ſunt
Ibi. 1. d ſupra in præcedentibus, ubi ſic legitur: Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra Idẽ pene uidetur: Ecce tu pulchra es, &, quã pulchra es. Vtrobique pulcherhitudo prædicatur ipſius, & iterata commendatio confirmationẽ declarat. Sed quãtum ipſe aduerte re poſſum, aliquãta hic innuitur diſtinctio. Nam ubi dicit: Ecce tu pulchra, agit tantum de pulchritudine, hic uero de nimieta te pulchritudinis. Quam pulchra es amica mea, quam pulchra. Ibi ſimplex atteſtatio quaſi ſubito deprehenſę pulchritudinis: hic autem admiratio nimietatis. Ibi atteſtatur quã pulchra: hic oblectatur quod tam pulchra. Hic enim maiore pronunciatur cum pondere affectuque mirantis, & prolationis modus motum oblectatæ mentis declarat: quam pulchra es amica mea, quã pulchra. Et quidem in proceſſu cantici profectiora ad ſponſam dici oportuit. Hæc à nobis de ſimilium diſtinctione uerborum.
K plicata ſunt locis. Et quæ vir (utrum eruditior, an eloquentior neſcio) ſuis diſputauit in homilliis: nec minimo (ut ſic dicam) digito decuit à nobis ad diſcutiendum attingit. Hoc vero non negligenter attendendum, quod poſt generalem cõmendationem pulchritudinis particulatim amicam depictu
Can. 6. e rus, loco primo ab oculis orditur, pruden ter quidem: qm̃ ſi ſimplex oculus fuerit, totum corpus lucidũ erit. Et ideo colũbarũ cõparat oculis, ut iuxta euangelii doctrinã, ſuã amicã ſimplicẽ doceat ſicut colũbã. Denique uniuerſum corpus operationis, ſimplex illuſtrat oculus intẽtionis, & facit ut coram Deo luceant opera, quę per ſe corã hominibus poterant lucere. Nã quando foris bonum lucet opus, ſed operis bonitatem non intendit animus: quaſi cor pore claro oculus cæcatur. Opera quidẽ ipſa aliquotiẽs in genere ſuo bona ſunt, & aliis commoda: ſed operum bonitas in octorem non reſunditur, qui ſimplicem oculum in ipſis non habet. Ideo tenebroſa ſunt, quod intentionis ſyncerę lumine carent. Bonus itaque ſimplex oculus, non habens vllam partem tenebrarum, conuerſationis corpus totum ſerenas. Aut totus enim tenebroſus eſt oculus, aut totus lucidus, aut habens aliquam partem tenebrarum admixtam. Totus tenebroſus eſt, cum operi malo propter malum intendit. Totus lucidus, cum operi bono non niſi propter bonum intendit.
Cum uero in opere bono non tantum in L ipſum bonum, ſed etiam in alium aliquẽ finem intentio dirigitur, uel cum in opere non bono quod ineſſe credebatur bonum, errando diligitur: aliqua ex parte oculus caligat, & non eſt mera ſimplicitate purus. Quid cum opus bonum prætenditur, & nõ ipſum bonum, ſed aliud totum intenditur? Oculusne iſte tenebroſus dicetur ex toto, an ex parte caligans? Mihi quidem magis tenebroſus ex toto videtur. Nam etſi lux deputetur in opere, nulla tamen agnoſcitur in intentione. Quomodo autem intentio bona, quæ bonum non optat: aut quomodo ſimplex quæ ſub boni velamine ſeipſam occultat? In oculis verò ſponſæ utraque cõ mendantur, & ſimplicitas, & ſpiritualitas: ideo columbarũ dicuntur. Et bene in ami- 1. Ioan. 1. b
ca ſua primo lucem commendat, ut ſibi demonſtret ſimilem, qui & ipſe dicitur lux mundi, & in quo tenebræ non ſunt ullæ. In ſex dierum conditione lux omnium prima creata dicitur, & in deſcribenda pulchritudine ſponſę, lucis in primis inducta decenter eſt mentio. Oculi tui columbarum. Quid te amica meſſe præſumis, quę neſcis oculos habere columbæ? Opera quantumcunque fuerint bona, ſi impurus eſt animus, de pulchritudine fruſtra tibi applaudis. Quomodo amica es, quæ pulchra nõ es? Sed quomodo non es inimica, quæ malignaris in ſancto? Malignatur in ſancto, qui malignatur in bono, ſiue in ſuo, ſiue in alieno. In tuo malignaris bono, cũ bonum ipſum non conſpicaris. In alieno, cũ de bono male ſuſpicaris. Et praua intẽtio, M & peruerſa interpretatio, vtraque malignatio eſt: utraque fellea, vtraque falſa, nihil habens cum columbarum natura commune. Oculi columbarum ſunt qui nec falli uolunt, nec fallere norunt. Neſcis quod ſponſus tuus ueritas eſt? Quomodo dicet tibi: Colũba mea, amica mea, quæ ſimplicitate

Universidad de Deusto
Biblioteca

plicitate nõ gaudes? Amica est veritati simplicitas? ideo cum simplicibus sermocinatio eius. Denique simplicitati amicæ applaudit dicens: Oculi tui columbarum. Bona enim est oculata simplicitas ita simulationem excludens, ut non caliget in veritate. Rara hęc hodie in terris auis: & siqua est eius usquam frequentia, occulta satis, & latens in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ, & desuper riuos aquarũ. Quomodo autem obscuratus est aut occultatus est oculus columbinus? Quis est qui seculi caliditates non sectetur, qui illis se uti nõ gaudeat, qui non amet habere, aut saltem nominari in se non velit? Quis est qui nõ uerecundetur oculos columbinos, glorietur se habere miluinos? Si Christi amicam dici te uelis, quid tibi cum prudentia carnis, quę inimica est Deo? An istas inimicitias euacuare conaris, ut utrasque carnis & spiritus prudentias condas in te ipsa? Modicum fermentum totam massam corrumpit. Quid ergo fiet vbi multum est fermentum, massa modica? quæ societas legi cupiditatis, & legi charitatis? Non debet illa huic esse connuncta, quia nequit esse subiecta. Prudentia enim carnis legi Dei aut repugnat & inimica est aut omnino perit, & nulla est: aut resistit, aut ex toto desistit.

A Potest perimi ut penitus non sit: nõ potest premi ut ei contemperata sit. Tuum ergo & os & cor huiusmodi exercitatũ optas habere prudentia, quæ legi Dei non potest uel associari uel subiici. Prudentia spiritus uita est & pax. Vitalis est enim prudentia spiritus, usum habens uitæ quæ nunc est & futuræ. Prudentia uero carnis in præsenti tantum exercetur uita, nullum in ea, quæ sequitur, habitura locũ. Cupiditatis enim apud inferos nec opus nec usus est, sed excruciatio, ista pax est, illa litigium. Et bene pax, cui hoc est euacuari, quod paci nõ uacare. Talem prudentiam ad sponsæ pulchritudinem Christus commemorat. Talis in oculis columbarum depingitur, quæ simplicitatem & spiritualitatem redoleat, eo q̃ in columbæ figura spiritus sanctus in telligi soleat. Non solet esse uacua talis simplicitas, multum enim subest latentis gratiæ. Oculi tui columbarum, absque eo q̃ intrinsecus latet. Magnum nescio quid illud est, & uere magnum, quod manifestũ uel dici non debuit, uel dici nõ potuit, nec aliquo ut gratiæ cæteræ simili figurari, sed in suspicione & coniectura sola reliquitur iis qui similia forte patiuntur. Absque eo, inquit, quod intrinsecus latet, quasi nõ sint intrinsecus alię gratię & dona spiritus. Et quomodo omnis gloria filiæ regis abintus? Denique & intrinsecus ipsi oculi columbarum, vbi simplicitas fidei corda purificat, & illuminatos reddit oculos cordis: vbi non modo oculus, sed totus absconditus homo cordis dicitur. Sed licet abintus omnis sit gloria, est tamen gloria gloriæ respectu interior: & sicut in ipso homine exteriora, sic, & in illo interiori alia aliis magis sunt intima, & latẽtia penitus, soli tãtũ noti dilecto. fortasse, & aliqua etiam ipsi sunt ipsũ se ignota, nec collatorum diuinitus ad plenum habet notitiam munerum. Quid enim si occulatur sublimitas, dũ seruatur humilitas? Secretum tuum tibi Iesu bone, secretum tuum tibi, & in absconditis sponsæ solus deliciaris. Cur non vel ad modicum illud nescio quid latens nobis communicas, & occultam, qua delectaris, figuras pulchritudinem? Plus nos ad quærendum allicis, dum illud latere intrinsecus dicis: & curiositatẽ nostram amplius irritas, tantum silentio mysterium premens. Plus nos dum taces trahis. Quam magna multitudo dulcedinis huius, quam absconendã indicas dum non explicas. Quicquid illud est, latet intrinsecus: sed de latebris illis suauissimus odor aspirat. Nescio enim quo pacto dum illud admirabiliter dulce esse conitio, admirabiliter dulce esse iam sentio: iam illud pẽ sat affectus, ad quod nõ penetrat intelligentia. Conditum est hoc penes sponsam, & signatum in thesauris ipsius. soli fas est dulcto illos ingredi, & gloriæ latentis arcana euoluere. Hoc autem dico quod non facile est virtutem cuiusquam ex indiciis discernire. Frequenter enim exiguis extãtibus signis, exigua sunt quę latent intus secreta. Ideoque manifestas debemus sic virtutes laudare ut hac in singulis adiectiõe utamur absque eo quod intrinsecus latet. Denique ipsam hanc (de qua nobis est sermo) commẽdatam in sponsa columbi nam inspicite simplicitatem, quam gratifica, quam est in sepsa suauis, & placens: maiores tamen in se reconditos habet thesauros, & dulci est (ut sic dicam) medullat secreto. Quęritis quid sit illud? Dixi iam, & si adhuc uultis audire ignorare me fateor. Possem piam hanc uobis commendare simplicitatem, & ad eius uos

uos æmulationem hortari, quæ tam inexplicabile & dulce mysterium continet, fortasse & confert. Id autem ipsum si fuero conatus euoluere, forsitan ad aliquid occultum, & latens peringam, vel experientia, vel coniectura. Sed nunquid illud erit cuius tam inuolutæ meminit sponsus in laude dilectæ? Quamlibet potuero occultum eruere, aliquid adhuc latebit intrinsecus. Altis illud latet ostro in tenebris, nec nostro subiacet, vel stylo vel studio. Venerabor ipsum silentiũ tanti mysterij. Nã quanuis non est datum diffinite nosse, quid sit eo, quòd sileatur: relictum est credere, quod aliquid singulariter dulce, & sponso gratum sit: non potest inuestigari quale sit, sed potest æstimari, quam magnum sit, vel eo ipso, quod verbum tam arcanum dici non licuit. Vt tamen aliquid dixisse videar, & non ex toto siluisse (ad hoc enim instatis) accipite, quod mihi videtur in hac parte vere dici posse, vtrum accommodate ad præsens capitulum, vos videritis. Virtutes ipse suapte natura intus in animo locatæ sunt, sed vsus quarundam in exterioribus uiget, quædam uero suam in interioribus exercent potentiam. Et illa quidem carnales declinat illecebras, ista vero spiritualium deliciarum latebras amplexatur. Illa vel solicitantes occasiones refugit, vel insolentes affectiones compescit, & quãuis interim necessario, molesto tamen exercitio laborat. Ista tali delectatur materia, quę non iucunditate magis, quam honestate præcellat. Illa simplici intuitu, & oculo columbino exteriores dum percurrit species vel odit, vel despicit: ista curiosiore prospectu cœlestes perlustrat species, & prospectis amplius inardescit. Possumus talem quandã distinctionem formare, vt dicamus alias exteriores esse, alias interiores, alias intimas. Aliæ enim se a carnalibus retrahunt, aliæ spiritualibus intendunt, alia quasdam iam tenent primitias. Primæ se a mundi illecebra, quam contemnunt, compescunt: mediæ se ad id quod spiritualiter concupiscunt adhuc componunt: vltimæ immo intimæ optatis auide iam vtuntur. Deus bone, quantum lucis, & deliciarum in illis est latebris: quantus excessus in recessibus illis? Vtinam tales me concludant latebræ, vt illud de psalmo dicere possim. Nox hæc illuminatio mea in deliciis meis. Ecce nunc aliquid latens attigi in hoc vltimo gradu, & forte, vel hoc est, vel aliquid simile, quod sponsus signauit. Volo decætero deserre mysterijs: nec enim fas est audaci sermone orationum arcana nudare, & minus sanctis manibus linguę conuolutas delicate sancti sanctorum reuoluere species, & reconditũ manna contrectare, quod aurea, & vrna cõtinet, & arca recludit. Et ipsum mannæ nomen aliquid ostendit arcanum, & de quo magis possit quæri, quid est hoc? quam dici, quid sit hoc. Et cui melius, quam mannę latens illud comparauerim? Dulcis quidem, & cœlestis est manna cibus, sed uidetis, quam secrete reconditus in urna, in arca, in sanctis sanctorum, ut curiosus, & minus idoneus ab huiusmodi aspectus arceatur: oculus ille qui columbinus esse non nouit, quem non dirigit pia credulitas, & intentio pura. Rogamus autem uos fratres amplectimini sanctam simplicitatem, quietem mentis, meditationes puras, liberas orationes: quoniam in talibus uasis, & (ut ita dicũ) in arca sanctæ meditationis, & interiori orationis urna, diuina nobis est locata refectio, & portio gloriæ de qua legitur. Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Cuius plenitudo uitam nobis æternam conferat per Iesum Christum: cui est honor, & gloria per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XXIIII.

Ecclesiæ (ut bene nostis) hæc blãdimenta, & spiritualibus eius oculis, præcedenti disputatum est sermone. Sed quia tales sunt nunquid rari sunt? Vide totum corpus eius quomodo plenum sit oculis ante & retro. Oculi eius prophetæ, oculi eius apostoli, qui uel futura prędicunt, uel iam facta prædicant. Oculi eius sunt utrorunque interpretes, & doctores populorum: quorum officio spiritualia animæ, uel commoda, uel scandala, & cernimus, & discernimus. Sed nescio si omnes qui oculi habent officium, tenant, & usum. Duces cæci, nec tantum eorum: sed, quod indignius est, & uidentiũ, nonne uidentur oculi habere, & locum, & speciem, sed uirtute carere? Vtinam uel id sufficeret, & uirtute prouidendi bona carerent, essentque ad communes utilitates cæci, dũ non ad priuatas arguti cõmoditates. Nunc autẽ, & cęci sunt, & callidi: hebetes ad ecclesiæ lucra, ad propria acuti. Sed quomodo oculus est columbæ, qui columbæ nõ in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

seruit', columbæ non uidet, columbæ non prouidet, qui columbã non ducit, sed magis abducit ecclesiã, & quantum in ipso est, paruis præcipitat exemplis? De talibus apo
philip. 2. c stolus loquitur: Omnes, quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. Tales occupant locum, & peruertuut usum, cum è diuerso sint alij, qui oculi non habent officium ex promotione, sed usurpant ex præsumptione. Et quidem frequens hæc turba. Quem dabis nunc ex numero discipulorum, qui prælatorum opera pene se uelut quodam locatus in tribunali non carpat, non corrigat, non castiget? Isti nõ iam sunt oculi mẽbrorum, sed quidam oculi oculorum, quomodo si pẽnæ, & plumæ in corpore columbę, cum ipsa velint oculorum dirigere lumina. Nolo locum hunc nimis urgere, ne uos
G fratres exagitare uidear. Estote uestra contenti mensura. Nihil omnino in corpore columbæ officio uacat, nihil caret honore: & ea quę abscondita sunt, abundantiorem habent honorem. Denique, & capillis sponsæ, suus est honos. Sunt in oculis prælati, in capillis qui sunt intelligendi, nisi discipuli? Et boni discipuli, qui se capillorum more tractabiles', & flexibiles exhibent ad omnem nutum magistri, sicut ad motum uenti: qui graciles, & spiritualibus extenuati disciplinis, pene sine corpore sunt, & penitus sine carne ad omnem insensibiles iniuriam, ut nec tondentis instrumenti sentiant læsionẽ, in hoc tantum passionis sustinentes molestias, si a capite cui inhæserunt contingat euelli. Reliquo enim emortuo corpore, ui talem ibi tantum sensum retentant, ubi capiti, de quo oriuntur, iunguntur. Qui ipsi vicini cerebro vbi sapientiæ dicitur recessus, quasi ad intima ipsius arcana nituntur intrare. quibus hoc eradicari, & quasi inde euelli videtur, ad exteriores qualibet occasione curas vocari. Nã qui inde sine sensu doloris effluunt, quomodo ibi aut nati, aut radicati credentur? Denique quod nõ decidant capilli spõlæ, sed assurgant, audi quid
Cant. 4. a sequitur: Capilli tui sicut grex caprarum, quæ ascendunt de mõte Galaad. quasi grex caprarum, eo quòd in sublimibus pasti, & positi, & tendẽtes semper ad alta, vt capræ: altum tamen nil sapiunt, sed carnalis conscij sunt infirmitatis. Elatio nãque ipsa de-
H scendit, ascendit humilitas. Ideo quasi capræ, q̃ semper, & alta petant, & ad infirma sua respectẽt. Et bene de mõte Galaad ascẽdunt: sed tamẽ nõ nisi in mõte Galaad, qui testimonij acceruus interpretatur. Et quis ille nisi Christus, super quem omnia prophetarum coaceruata sunt testimonia, cui propheteæ, cui Ioannes, cui pater, cui opera ipsa testimonium reddunt? Hic mons ecclesiæ caput est, noli de hoc monte defluere, si capillus es. Quid nobis separationem minaris, & uelut aunsum iri a reliquorum grege capillorum? Nunquid casus tuus ecclesię caluationẽ adducet nescit illa decaluari. Nã & capilli eius omnes numerati sunt. Ad synagogam illa interminatio facta est in pro-
Esa. 3. d pheta: Erit pro crispante crine caluitiũ. Crispi sunt ecclesiæ crines, ad suum recurrẽtes caput, circa illud ambitu amico reuoluti in ipsa capitis secreta conantes intrare. Ideo capilli eius nõ decidunt, sed ascendunt de mõte Galaad, operum Christi maiora sibi semper ad imitandum exempla cumulantes. Vtinam fidei quam habeo in Christo, omnia opera mea attestentur, & iugi profectu congesta aceruum mihi ascensionis constituãt. Quam paucos ego mihi testimonij huius contuli lapides. Vereor equidem ne in contrarium multos congesserim. Quid enim? Nonne tibi uidentur non pro fide, sed magis contra fidem testimonia congessisse, qui
I sic uiuunt, ut alterius uideantur fidei, quam Christianæ? Denique tales, quam multos uidemus de quibus iure dici possit: Isti non sic conuersantur, ut qui Christi redemptos se sanguine credant, qui aliam sperant uitã, qui futurum uereantur iudicium, qui tandem euangelica præcepta diuinitus data fateantur. Talia utinam penes me testimonia pauca reperiantur, mallem nulla, ne modicum fermẽtum aceruum fideliũ operum totum denigret. Et fratres mei (ut modicũ de communi gloriet, qui de priuato non possum) si totius uitæ vestræ respexeritis ordinẽ, & regularis obseruantiæ cursum, nõ erit exiguus, quem boni testimonij coædificatis aceruus. Nã si a nocturnis uigilijs, quas impigro uelut primitias qualdã prælibatis affectu, & effunditis a principio uigiliarũ fi-
Psal. 50. b cut aquam cor uestrum ante conspectum, Dei, si inquã a capite singulos per gradus conuersationis diurnæ seriatim velitis incedere: quid ibi reperietur quod disciplinã nõ sonet, quod nõ concinat fidei uestræ, q̃ nõ uel corpus atterat, uel mentẽ erigat, uel dirigat erectam? Inter psallendum quanta est disciplina in corpore, & quam maior quorundam

rundam in mente, dum ne ad modicum, uel certe tantum ad modicum a sensu uerborum illam sinunt abire. Nam ibi, id est in ipsis, quæ cantantur, uerbis, aut ligatam tenent, aut ad cognata relaxant, ad peregrina nequaquam. Quod si contingat (fugax est enim mens humana) quanta statim castigant censura, & moræ huius usuras a se repoſcunt. Sed nec ipsa communium horarum interualla nocturna uacant. Deus bo-
Psal. 38. b ne, hora illa noctis, quam sine nocte est, quam nox illa illuminatio in delicijs? Ora-
K tiones illæ priuatim fiunt, sed priuata non petunt. Submissior quidem uox, sed mens intensior, & preces tacitæ multum habent acuminis. Denique frequẽter uocẽ eripit oratio uehemens: & uerbis, nec eget, nec utitur, quæ puto, & pleno fertur affectu. Amor in auribus Domini solus obstrepens, corporalium strepitus dedignatur uerborum, quæ sicut inchoanti excitamenta sunt, sic impedimenta solent esse perfecte oranti. Quid deinde? ipsis horis matutinis quasi de recenti orationes instaurant, frequentant confessiones, & uerecunda, sed manifesta reuelatione exiguos purgant excessu. Non tamen exiguum deputant si a Christo, uel tenui memoria titubant. Hostis callidi si quid fuerit improbitate suggestum, sibi imputant iniqui in hac parte æstimatores, dum proprium arbitrantur casum quod alienæ sunt fraudis casso conatu tantum prouocati. Quid quotidianus manuum labor, quo corpus, & satis atteritur, & tenuiter pascitur? Labores manuum suarum non soli manducant, sed de insufficienti partiuntur egenis, ut & illi sit tribulatio, dummodo aliis abundet. Interuallis quibusdam leuant labores, sed festo corpore seruet affectus. Illic tacitæ lachryme ubertim uoluuntur, prodeunt gemitus, erumpunt suspiria, ut qui iuxta sedent, si forte ex se frigidi sunt, uicinis possint scintillis accendi. Qui denique non de crastino cogitant, nec de odiernis quidem, omnem curam proijcientes in ipsum qui eis præstinõ præmium, sed quę-
L rentes regnum Dei.

Quid (quod pene præterieram) in capitulo singulis diebus examinandi abbatis assit iudicio, quasi ad Christi præsentati tribunal? ibi quisque in primis acculator est sui, accusandi se locũ aliis præripere festinans. Quid ipsum continuum silentiũ, & quædã cõpassionis grauitas nõne totã cõuersationẽ, uenustat, & quanda sanctitatis pulchra uestis facie? Ipse somnus quoque sanctitatis testimonium reddit, nec in aceruo testimoniorum est tantorum sine confessione. Nam reliquiæ cogitationum confitentur Christo ubi somno corpus obruitur. Quomodo enim dormientis poterunt non uerlari ante oculos totius diurne conuersationis imagines depictę, & in animo ingẽrare. Nonne tibi magnus hic uidetur testimonij aceruus eri
psal. 92. a gi, nisi quod non aceruatum, & sine ordine fiunt ista, sed serie certa, & suis singula sunt distincta temporibus? Nonne hęc testimonia credibilia facta sunt nimis, eo quod domum tuam talis decet sanctitudo Domine? Vtinam cordis mei radices super illum dentur aceruum. Nescit sterilis esse tantus bonæ conuersationis cumulus. Locus est altus, & uber, qualem propheta commemorat. Vinea facta est dilecto in cornu in loco
Isa. 5. a vberi. Et magnum plane fertilis soli testimonium: fructuum prouentus uberior: sicut econtrario loci ubertas arboris qualitatem redarguit de infruoctuositate sua. An nõ arbor mala quæ terram bonam occupans, fructus condignos non parit, sed nec ullos
Luc. 13. b bonæ spei parturit flores? Forsitan, & ficulneam illam sterilem, quam Dominus iussit succidi, fertiles de uicino unea condemnabant. Perimiquum est in sancta cunuersatione plantatum, nil sanctam moliri, & ex-
M cusationes pretendentem cognatis exemplis conuicij, & inde descensiones disponere in corde suo unde alij ascendunt. Sufficiat tibi qui talis es, descensus tuus. Quid bonorum aceruum operum, quem alij alacritate ascẽdunt, detrahere moliris, & regulares obseruantias immutare, quarum numerum & rigorem causaris? Noli prohibere eos, qui bene faciunt, si potes, & ipse ascende. Audi
Prou. 3. d de quanto, & quali aceruo sancti ascende-
Hebr. 11. g runt: Sãcti ludibria, & uerbera experti, insuper, & uincula, & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Circumierũt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus, in & spelũcis, & in cauernis terræ, qui omnes testimonio fidei probati sunt. Vides quanto sit eorum fides probata scrutinio, quibus testimonijs examinata? Quid a nobis tale, uel expetitur uel expectatur? Et nostra hęc inferiori genere testimonia credibilia satis, eo quidẽ credibiliora, quòd non ea necessitas imposuit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed suppoſuit ſe uoluntas. Voluntas ergo volũtas ſit, & primæ libertatis iure nitatur, liberam ſe ad perſiſtendum exhibeat, non æſtimet ad recedendum. Agnoſcat neceſſitatis debitum, ſed nõ ſentiat iugum. In bono libera ſit, & ab bonum nihilominus libera. In illo quod iam tenet, & ad illud quo tendere debet: ſed ad ea, quæ retro ſunt, nullã ſibi licentiam permiſſam exiſtimans. De quanto aceruo teſtimonij Paulus aſcenderit
A tandem audite: Ipſe quidem ſpiritus teſti
Rom. 8. c monium reddit ſpiritui noſtro quod ſumus filij Dei. Quantus uno in hoc teſtimonio aceruus? Sed ſoris nunquid non perhibuit
Heb. 2. a teſtimonium? Deo, inquit, atteſtãte ſignis, & prodigijs, & uarijs uirtutibus, & ſpiritus ſancti diſtributionibus. Et tamen tanto conPhilip. 3. c ſtitutus in aceruo virtutum, & atteſtantiũ gratiarum: nondum, inquit, me arbitror comprehendiſſe: unum quidem, quæ retro ſunt oblitus, ad anteriora extendor. Et nos ergo tantam habentes impoſitam nubem teHeb. 12. a ſtimoniorum, deponentes omne pondus, & circunſtans nos peccatum, per patientiam curramus ad propoſitum certamẽ, aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, cõfuſione contẽpta, atque in dextra Dei ſedet. Recogitate enim eum qui talem ſuſtinuit a peccatoribus aduerſus ſemetipſum contradictionem, vt nõ fatigemini animis ueſtris deficientes. Nondum enim uſque ad ſanguinem reſtitiſtis. Illorum enim teſtimonia, prærogatiua quadam dicuntur teſtimonia, id eſt martyria, qui pro fide Chriſti ſanguinem fuderunt. Videte primum ipſum martyrem Sthephanũ de quanto lapidum aceruo aſcenderit ad Chriſtum, quem, & omnes ſequuntur animæ iuſtæ.
Cant. 4. a quaſi grex, inquit, caprarum quæ aſenderunt de monte Galaad. Geſtabant theſaurum fidei in vaſis fictilibus, ſed ſublimitas erat uirtutis Dei. Ideo quaſi aſcendentes
B dicuntur, quod eos immania tormenta non tam fregerunt, quam firmauerunt ad reddendum teſtimonium uirtute magna.

Quid hic eis animi eſt, qui nec vnam, & eã leuem, & amicam præpoſitorum increpationem ſuſtinent, ſed ad unum auſterius uerbum totus liqueſcit boni propoſiti, quem ſibi firmauerant, rigor? Illorum tot ſuffulta adminiculis teſtimonia uix ſtare poſſunt, illorum tot repreſſa tormentis ubertas erupe runt. An non quantus numerus ſupplictorum, tantus, & aceruus teſtimoniorũ? Et ſi morte affecti tota die, & æſtimati ſicut oues occiſionis, in omnibus tamen ſuperauerũt, & uelut tupera ſcenderũt de Galaad, de aceruo martyrij. Non.n. de conſeruandæ corporali uitæ certamen inierunt ſancti, ſed de uita fidei, ex qua iuſtus uiuit. Denique in omnibus ſuperauerunt, quibus ſalua eaũſa cõſtit. Quomodo enim nõ ſuperant, cum aut perſiſtendo in confeſſione redditi ſunt æternitati, aut perſuadendo perſecutores informauerunt veritati. Denique etſi æſtimati ſunt ſicut oues occiſionis: quibuſdam tamẽ innocuis dentibus ab infidelitatis radice hoſtes præciderunt ſuos, ut inter eccleſiæ uitalia reconderent uiſcera.

An non hoc ſibi vult quod ſubnectitur: Cant 4. a
Dentes, inquit, tui quaſi grex detonſarum? Aduertis quales oues iſtæ ſint, quæ poſſunt quidem detonderi: ſed dentes earum non poſſunt conteri. Occidi poſſunt, & flecti nequeunt. Imo ipſi perſecutores infregerunt ſuos, & in uinculis doctrinæ ſermonibus emollitos quaſi dentibus manſos, infidelitũ C Act. 10. b traiecerunt unitatẽ. Petro dictũ eſt: Macta, Pſal. 56. a & manduca. Et Moyſi dentes non ſunt moti. Dentes enim eorum arma, & ſagittæ. Arma ſpiritualia potentia domini ad debellandas munitiones. An non quidam eccleſiæ 2. Cor. 4. dẽtes, de quibus dicit Apoſtolus: Intret infi delis, aut idiota, diiudicat ab omnibus, conuincitur ab omnibus, occulta cordis eius manifeſta fiunt, & ſic cadens in faciem adorabit Deum, pronũciãs quia uere in nobis ſit Deus. Nolite fratres, iſtorum uereri morſus dentium, non ſunt canini, ſed ouini. Detonſarũ enim grege conſeruntur. Io canibus non dilaceratio, ſed latratus commendatur. Canes muti (dicit Eſaias) non valen Eſa 56. d tes latrare: canes impudentiſſimi, neſcientes ſaturitatem. Ac ſi quibuſdam exprobret quod in altero ſe canum officio exuant, in altero ſe canes exhibeant, latrare non valentes, & non deſinentes lacerare. Tales ſunt qui inuicẽ mordent, & comedunt, & conſumuntur abinuicem. Veinam hucuſque ſufficiat, ut inuicem mordeant, & comedãt, nec tententi ipſos detonſarũ lacerare dẽtes. Ipſi doctores eccleſiæ, & præpoſiti nonne tibi uidentur dentes quidam, qui redarguti onis beneuolẽ uelut morſibus ſubiectos conuincunt, diiudicant, manifeſtant, & ad meliorem emolliunt ſtatum? Quod ſi tu prædurus es, & emolliri non potes, quid remordere

mordere parat? An non remordes, qui uel in occulto detrahis, uel palam contradicis? Quid dentem contra dentem paras, dentem improbum contra dentem pium? Mordere potes, ſed conſumere non potes. Dentes enim ſunt, & duri ſunt, & firmi, & detrahentes non metuunt, memores ſe cum prophe-
D ta inter ſcorpiones, & incredulos commo-
Ezec. 2. c rari, & ſicut oues miſſos inter lupos, ut ip-
Matt. 10. b ſos lupos in oues rationabili tolerantia, & exhortatione commutent. Et bene detonſarum dicuntur, quod illorum non ſint mor ſus fugiendi, qui bonorum operum exempla ſicut uellera quædam ſubiectis miniſtrant. Non tamen vſus dentium in alienis tantum remordendis, & conuincendis erroribus æſtimatur. Eſt, & potior quidam eorum uſus, ſi qui idonei ſunt ſolidũ cœleſtis edulij mandere panem, & ſublimioris doctrinę ſecretos diiudicare, & diſſerere intellectus, quibus non iam lacte opus eſt, ſed ſolido cibo, ipſumque quodammodo attenuare, & infirmare poſſunt, & quodam temperamento diſpenſationis, vel ſobrium reddere, qui ad ſolidum per ſe inſufficientes erant, ſed tantummodo lactis participes. Quodam enim ſolidioris inſtrumenti ad mandendum utuntur miniſterio, qui exercitatos habent ſenſus ad diſcretionem boni & mali: imò etiam boni, & boni, non tantum iudicantes inter noctem, & diem, ſed omnem iudicantes diem. Et iure de lauacro accendere dicit, ut mundando cordi ſtudioſos probet, eo quòd mundis corde diuina ſit repromiſſa cognitio. Vides quomodo lotos, & irreprehenſibiles eſſe oportet eos, qui aliorum exceſſus debent remordere, & corripere? Quomodo lotos, & mundos corde qui diuini ſermonis diſpenſare debent alimoniam, & arcanos ſecretio
E ris uerbi diſcutere ſenſus, ſapientię intima rimari, & ruminare in ſancta? Dentes
Cant 4. a tui quaſi grex detonſarum. Quare ergo quaſi grex? Vtique quòd ſeſe non impugnent, & aduerſentur ſibi, ſed in ſimplicitate, & unitate ſenſus ſui concinunt, & concordant eccleſię dentes. quaſi grex detonſarum, quę aſcenderunt de lauacro. Veterem enim deponentes hominem, & onere ſuperuacuo leuari ac loti, alacrius ad ſuperiora conſcendunt. Siquidem ipſi pĳi ueteres oneri iam eſſe incipiunt cum primo noua uellera germinant, cum hyems tranſiit, cũ imber abiit, & receſſit. Ideoque ſi ueteri, & ſuperuacuo leuium, & inaniũ rerum uellere te inuolui adhuc neceſſariũ ducis, nondum tibi hyemalia cõgelatæ mentis frigora tranſierunt. Bene enim detonſi, & de lauacro aſcendunt, quaſi nihil ueteris vel ſarcinę, uel ſordis. Attendendis, q non tibi ſufficit detonderi, non ſufficit exonerari, non ſufficit lotum, & nouum fieri, niſi ſtatim aſcendas, & ſpiritu incedas, qui renouaris in ſpiritu. Si ſpiritu, inquit, uiuimus, ſpiritu & ambulemus. Tu igi- Gala. 6. a
tur ſi aſcendere ſemper de lauacro, ſemper nouus, & mundus. Laua per ſingula no pſal. 6. a
ctes lectum tuum lachrymis. Aut ſi te peccatum non quaſi nox inuoluit, ſed ſicut nubes preteruolat: tu tamen lauare per ſingulas noctes, etiam leuium ueſtigia delictorum lachrymis dele. Hic enim in conualle lachrymarum locus eſt lauacri, Quid eſt quod ſordes congeſtas, & peccati purga F
menta, futuri reſeruas lauacro ſeculi? Quid ſcis ſi non erit illic conflatorium magis quã lauacrum? Nam quæ hic facile poterant ablui, ibi non tam miſericorditer quam in ſpiritu iudicij, & ardoris purgantur. Et fœlix, qui de ſeculo non quaſi de cœno, ſed quaſi de lauacro aſcendit, non habens neceſſe, ut aliquid in ſe lauet, ſed eſt mundus totus. Iſte plane dignus habetur dealbatis dentibus, id eſt, animæ ſenſibus panem angelorum manducare: nõ iam panem doloris, ſed panem, qui lætificat cor hominis. Illum vtique panem quem ſignificauit propheta dicens: Satiabor cum apparuerit gloria tua. Sic enim illa nos gloria dum apparet, paſcit: reficit dum reuelatur. Huius pſal. 16. a
quidẽ gloriæ reuelatio plena, quid eſt, niſi ſapientia uera? Quæ nos ad ſeipſam edendum inuitans, non alias a nobis manditur, niſi cũ illam meditamur, uelut uitales quę mentis delicias, & indeficientem refectionem. Hic ergo purgatos, & exercitatos animi ſenſus habeamus, non iam ad diſcretionem boni, & mali, ſed tantum ad perceptionem tanti boni. Actitemus hic crebro quod ibi continue agemus: præoccupemus frequenter, in quo indefinenter occupandi erimus. Summum nobis hic negotium ſit, quod ſolum ibi erit. Contemplatio namque ſapientiæ, æterna refectio eſt. Nihil omnino ſpiritualibus animæ dentibus dulcius ruminatur, quam ille panis uiuus, qui patri ait: Hæc eſt uita æterna, ut cognoſcant te uerum Deum, & quem miſiſti le-

Universidad de Deusto
Biblioteca

sum Christum: qui uiuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XXIIII.

AVdistis præcedenti commendatos sermone sponsæ dentes. iure quidem: quod non exigua sit pulchritudinis ratio in dentibus posita, si candidi sint, si æqualiter conserti. Nec tantum aptitudo, sed & utilitas in dentibus placet. Quid enim? Ioannes in Apocalypsi inuolutum, quod sibi ab angelo porrectum est, quomodo comederet nolumen, sine idoneis ad talem cibum dentibus? Durus uidebatur cibus liber integer, & ideo dentibus opus erat, qui illum comminuerét integrum, & emollirent durum, ut leuius deglutiri posset. Et bonus plane dens, intelligẽtia exercitata, intelligentia spiritualis, quæ omnia diiudicat, omnia discutit, omnia ruminat, & scrutatur, etiá profunda Dei: quę etiam ipsam inuoluti libri medullam mandit, & intima sapientiæ comedit uiscera.

Eccl. 4. b Stultus (sicut scriptum est) complicat manus suas, & comedit uiscera sua. Cibus iste cruẽtus, cibus carnalis est, cibus qui petit, imo qui perimit. Quam dulcius, & utilius uiscera sapientiæ comeduntur, & sacri uerbi arcana? Non potest cruentis attingi dentibus, sed lotis & candidis, quia candor est ipsa lucis æternę, & ipsius sponsi dentes lacte candidiores dicuntur. propterea tales in sponsa commendat, qui suis sint similes. Dentes tui sicut grex detonsarum, quæ ascenderunt de

Cant. 4. b lauacro. Non modo lotos, sed liberos oportet mentis sensus habere, si quis illos ad diuini uerbi scrutinium parat. Omnes gemellis fœtibus, & sterilis non est in eis. Sterilitas reputatur, si uel uno fueris fœtu contentus. Si potuisti ad sacratum aliquem in scripturis intellectum pertingere, unum iam peperisti fœtum. Bonus profectus, & ingens, sed insufficiens sacrato sensui si affectus nõ respondeat.

Sterilis est intelligentia, quam non coęua & germana comitatur deuotio. Vbique tibi in scripturis spargitur, quasi semen quoddã unde gemellum hunc possis fœtum conci-

Psal. 18. b pere. Non tantum subtilia, sed & suauia ibi sunt omnia. Et præceptum domini lucidũ est, & ignitum eloquium. Sterile est in te uerbum Dei, ex qua parte horum alterutrũ non operatur. Si per intelligentiam uides, sed gelido adhuc riges affectu: nonne sterilis & inefficax reputatur in te uerbi Dei uirtus ignea? Denique etsi ad ignem spectat, ut illuminet, multo amplius, ut succendat. Verbum, inquit dominus, quod egreditur de ore meo, non reuertetur ad me uacuum, sed faciet, & prosperabitur in his ad quæ misi illud. Ad quæ? Habes in euangelio. Ignem ueni mittere in terram, & quid uolo nisi, ut succendatur? Semen est uerbum Dei, & in eo (sicut apud Iob legis) & lux, & æstus spargitur super terram. Sed nescio quo pacto lux amplius germinauit, & dilexerunt homines magis lucem, quam feruorem, nisi quod ipsi magis de luce placẽt, qui idipsum, quod lucet non amplectuntur. An non tibi uidetur perdidisse, aut dedicisse naturam ignis, non succendens? Cum audis aliquem o[illegible] asi gloriantem, & dicentem. Non me illæ scripturæ sacræ sermo ædificat, quid aliud uidetur tibi dicere, quã perdidit in me efficaciam uerbum ignitum, nõ me succendit, non inflammat, non exercet in me uim genitalem? Sterilitatem suam imputat uerbo, quod quantum in se est, crescit & fructificat. Quam gloriosa frater, iactantia, quòd non te sermo diuinus ædificat, qui ista loqueris? Forsitan cuersa, & euulsa nondum sunt uetera, ideo noua superædificari non ualent, non germinare, non gigni. Fœlix, in quo amoris mundani deficcatus est humor, & uigor deficit, in eo facile ignito uerbi uis operatur. Verbũ Dei, & lucet, & ardet. Neutra in te uirtute priuetur, sed geminum de isto semine concipe fœtum. Sterilis reputatur uterus, qui istis fœtibus non grauidatur. In Christo Iesu, neque circumcisio aliquid ualet, neque præputium, sed fides quę per dilectionem operatur. Bonus plane fœtus dilectio: quia charitas in fructibus spiritus connumeratur. Denique uelut gemelli fœtus gemina charitas. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Hoc est maximum, & primum mandatum. Secundum simile est huic. Diliges proximum tuum, sicut teipsum. illud primum istud secundum: utrunque maximum, quia istud simili ille. Boni & sufficientes isti fœtus gemelli, quia in his tota lex pendet, & prophetę. Denique & finis præcepti charitas, quæ etiam alicubi uinculum perfectionis dicitur. Et congrue de coccineo uinculo sequitur, de quo in laude labiorum sponsæ

Cant. 4. a sponsæ assumpta est similitudo. Sicut uitta coccinea labia tua. Ea enim labia ligant, & rutilant, quæ de tali uentris fructu loquuntur. Concepta in corde charitas, quasi ignis flammigerans coccineo colore labia inficit, per quæ erumpit. Calor de excelso missus in corde, germanum labijs præstat colorem. Quid enim aliud sibi vult, quod coccinea dicuntur, nisi quòd in hoc flamma demonstrantur, eo quod coccus igneo rubet colore? Labia hæc non iam altaris carbonibus purgari indigent, & exteriori igne aduri. ipsa enim de interiori flamma iam flammea sunt, & conceptũ uisceribus ignem de excelso alijs seminant. Salutarem utique dissemi nant scientiam: legem igneam, quam dominus uenit in terram mittere. Bene coccinea labia, quę hunc ignem non solum in terrã, sed in cœlum mittunt. Denique, & ipsum dominum cœli succedunt. Ideo coccinea commendat labia, quod illi coccinea sunt, quod illi calentia videntur, quod illa

Ephe. 2. Cant. 4. c flammea sentit, & in mutuã amplius succendunt charitatem. Mira res ignis ipse est, & nostris tamen inardescit scintillis. Quidnis Ex gladius est uerbum Dei, & tamen vulneratur. Vulnerasti cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum. Ita & ignis est, tamen inflãmatur. Vulneratur oculo, labio inflãmatur etiã, & ligatur, ideo uittæ comparatur. Sed charitas vulnus est, charitas uita est charitas coccus est. Vides quã acuta, quam tenax, quã ignea

I. est charitas? Talibus in orãdo utere labijs, tenaci uelut uitta umculo memorię cordi tuo dilectum astringe, agglutina, succende illum: succensõ affectu quam dulce sit, di-

Psal. 118. a cat, & alludat tibi: ignitum eloquium tuũ vehementer, & sponsus tuus diligit illud. Osculare me osculo oris tui, quia pulchra sunt labia tua sicut uitta coccinea. Osculandi siquidem desiderium labiorum innuit commendatio. Labia tua suis desiderat imprimi, ut hat os unum, & labium unum, & post impressionem dicat tibi: Hoc nunc os ex ore meo, & labium de labio meo. Diffusa est gratia in labijs eius: in tua se refundit, & de cocco suo tua sunt effecta coccinea. Bona impressio, quę tãtam exprimit gratiã in labijs sponsę. Memineris tamen non me nunc labia significare carnalia, sed spiritualia, sed interiora, sed illa de quibus Apostolus loquitur. Cantantes, & psallentes in cordibus uestris domino. Si sponsa es in hoc

Ephe. 5. d unum debent esse constricta, debẽt esse succensa labia tua, vt dilecto tuo supplicent, vt confabulentur cum illo, vt illi canant, & dicas cum propheta. Exultabunt labia mea cum cantauero tibi. In ram sancta confabulatione nil sit in labiis tuis fluidũ, & quasi vitta sunt, nil frigidum, & habes illa coccinea. Quis mihi det Iesu bone, talia habere labia in conferendis tecum sermonibus, tam prompta, tam exerta, tam succensa, succensa & exultantia vt tantum tibi cantẽt, & de te cantent? Talia sint vtinam labia mea, quę subtili quodam ductu, & succenso affectu indiruptę meditationis, funiculi coccinei specimen exprimant. Huiusmodi labium in sponsa Christus commendant, non tantum in oratione, sed etiam in exhortatione, ut potens sit exhortari in doctrina sana. Quæ enim se labia in eius alloquio astringunt, iure quidem salutarem diffundunt, & dissemnant scientiam. Si dulci, & feruida vtantur oratione, ut audientium corda excitent: coccinea sunt, quia inflammatiua. Si uero simul exhortentur, & doceant, & ea doceant, quæ sanam deceant doctrinam, quæ regulis coeinant fidei: iam quasi uitta sunt, & non solum salutarem, sed etiam indissolubilem, dissemnant scientiam. Quid enim tam sibi cohærens, tam tenax, tam insolubili contextum nodo, quam ratio fidei? Talia Paulus discipulum

1. Ti. 4. d informabat dicens: Attende exhortationi, doctrinæ. Sed & in sermone communi, ubi fidei non tractantur mysteria, etiam sic uittę coccineæ labia tua conseruntur, si fuerit sermo tuus subtili mensura districtus, & discretus, & parcus, & grato uerecundiæ rubore coloratus: si crucis Christi eo frequenter, quo libenter entionem usurpet. O beata hæc labia, Christi, & osculo, & alloquio uere digna, labia tam syncera, & tam succensa.

In fide syncera, & in amore succẽsa. Succẽsio ista de intimis, & de summis est, nil habẽs de infimis. Nã est succensio quædam de

Iacob. 3. b inferius erumpens. Iacobus ait: Lingua A modicum membrum inflammat rotam natiuitatis nostræ, inflammata, & ipsa a gehenna. Quomodo potest bene inflammare lingua tam pessime inflammata? Vimatæ natiuitatis mobilis corruptela per se nimis rotatur ad malum, & volubilitate propria fertur in præceps. Et quid necesse est inflammare rotam hanc, quę firmari non potest,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gene. 8.d sed per se fertur in malum? Denique diligẽter appositũ est cor hominis in malum ab adolescentia sua. A prima natiuitate impulsa nescit cursum inflectere, & tu illã lingua praua impellis amplius, & inflammas? Lingua praua iracundiæ, & indignationis occasiones requirit, iniurias vel falsas simulat, vel veras exaggeras, quas debuerat dissimulare: ad offendam officia etiam interpretatur & uenenati sermonis scintillas adhibet, ad commouendum cor suum. Quid lingua nequam cordi tuo talem adhibes flammam? Sufficiat illi flamma sua, sufficiat illi concupiscentiæ ardor carnalis, & leuitatis calor innatæ, quibus cor tuum, ac si volubilis rota impellitur. Hanc tibi flammam natiuitas prima ingenuit, sed renascẽdi gratia restringit. Noli ignem igni adhibere, & concupiscentiæ addere malitiam. Ignem hunc quẽ
Iacob. 3.d euomis, hauris de gehenna. Inde incipit, & illo rapit. Lingua, inquit, inflammata a gehenna. Lingua hæc mala coccinea est, sed vitta non est. Non.n. ligat, sed dissipat. Male succendit, quia succidit vnita, quia dissidij verba scintillat, & flamma talis de inferis est. Nam flamma, quæ de sursum est, pudica est, pacifica est, bonis consentiens, & bonos faciens. Verbum enim dulce, & multiplicat amicos, & mitigat inimicos. Quasi flammã flamma consumit, inferiorem superior, in-
B fernalem cœlestis: dum sapiens, & suaue uerbum vincit malignum, & dulce duram emollit, & ideo dicit: Sicut uitta coccinea la-
Cant. 4. a bia tua, & eloquium tuum dulce. Non enim decent sponsam nisi uerba dulcia, uerba amoris, uerba quæ delicati funiculi uice fungantur, uerba quæ sponsam irretiant, & trahant uinculis charitatis. Fœlix anima, quæ huius nouit dulcium uerborum nectere retia, quibus Iesum illaqueet, alliget uerbum patris, animi affectibus uel affatibus Christum includat, amatorio detineat sermone, & delectet, ut eius eloquium dulce sit ei, qui habet verba uitæ æternę, & est uerbum æternum, quod cum patre, & spiritu sancto uiuit, & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo. XXV.

QVam suaues sunt putas sponsæ genæ, quæ mandi possunt, quæ salubris fructus obtinent gratiam. Et reuera etiam corporales genas alicuius, ita grata uideas venustate refertas, ut ipsa exterior facies intuentium animos reficere possit, & de interiori, quam innuit, cibare gratia. Vetustas vultus mentẽ interpretatur, & internos affectus facies loquitur. Vides quam consequenter post candidos dentes, & coccina labia genarum inducitur mentio. Genæ satis germanę sunt labijs, & ipsis tacentibus quodam visibili C verbo mentis arcana demonstrant. Genæ ipsæ uocis usum habent, & oris, aut supplẽt officium, aut amplius exornant. Quantumuis fuerit dulcis, & feruidus sermo, omnem eius gratiam procax vultus exasperat, & leuitate sua eloquij grauitatem imminuit. Ideo de genis sequitur, quod earum modesta maturitas coccinei labij accumulet gratiam. Denique quandam earum maturitatem tacite videtur innuere, quas fructui cõparauit. Ideo fructibus enim semper grata maturitas. Et in procedentibus genas eius descripsit, vt turturis eo, quòd nihil lasciuũ. nihil leue, nihil petulans in eius appareat vultu, sed desideriorum æstus genas dulci grauitate deijciat. Affectus anxij vultum lasciuire non sinunt, & amatoriæ meditationes omnem a genis leuitatem ablegant. Turtur siquidem auis solitaria est, auis gemebunda. Talem uult Paulus uirginem 1. Cor. 7.f esse, ut solicita sis quomodo placeat Deo, psal. 41. quæ dicere soleat. Sitiuit anima mea ad Deum fontem uiuum, quando veniam, & apparebo ante faciem Domini? An non tibi videtur vox hæc esse gementis? Gemitus tuus dulcis, quem genuit amor. Quomodo non graues, & maturæ genæ quas gemebundus informat affectus? Gemitus isti non tantum gemitus, sed refectionis gratiam tenens. Cibabis, inquit, nos pane lachrymarum. Et in præsenti malo punico psal. 79.d sponsi genas assimilat, eo quod solicitus, & amatorius affectus cognata quadam maturitate, & uultum vestiat, & cibet intuentes. Relucens.n. in facie menus gratia, videntes quasi reficit, & suam in alios transfundit passionem. Nõ possum nõ dulciter moueri dum talẽ penes me ultũ depingo: & amatoriæ

D toriæ genæ in me similem gignunt affectũ dum recogitantur, quanto magis dum uidentur? Nam expressior visio quam cogitatus. Pulchræ omnino genæ in quibus tã ta venustas eminet, quas grata cõmendat humilitas nil in se altum habentes, nil rigidum, sed quæ sunt ad modestæ humilitatis compositionem quodam disciplinæ exercitio infractæ. Sicut fragmen, inquit, ma
Ca. 4. a li punici, sic genæ tuæ. An non tibi quasi
Cant. 50. c fractas habuisse genas videtur ille qui eas dedit percutientibus, dedit vellentibus, & non auertit à conspuentibus? Bona quidẽ hæc fractio per quam interior cœpit uirtus eminere, & quæ intra carnis corticem concludebatur erumpere gratia. Quasi confracta videtur tanta dignitas ad passionis inaniens seipsam iniurias: sed per hæc fragmẽ ta salutis se nobis vbertas effudit. Et tu si adimpleas ea quæ desunt passionum Christi in carne tua, si portes stigmata Christi Ie su in corpore tuo: iam tibi dicit Christus: quia sicut fragmen mali punici, sic genæ tuæ, si confractæ sunt, & quasi crucifixę ge nę tuæ, si quadam edomitę & excultæ disciplina, nonne tibi uidentur velut fragmina cuiusdam boni fructus? Et in consequentibus ad sponsum dicitur. Quia genæ eius si-
Cant. 5. d cut areolæ aromatũ, eo quod exaratæ sunt & cultæ & compositæ aromatibus consuẽdis. Sic & hic sponsæ genas, sicut fragmen mali punici esse dicit. Et bona contractio per quam non mors ingreditur, sed spiritualis fructus specimen elucet. Bonæ ergo E genæ, quę per humilitatẽ ita cõfractæ sunt, vt fructus interni nõ perdãt sed magis prodant gratiam. Denique & ipsa mala punica gratam modesti vultus uerecũdiam, corticis rubei colore designant. Optimum plane in Christi sponsa decoramentum uerecundia. Verecundia quasi aurora quædã, omnium actuum colorat principia, & uirgineo uirtutes reliquas uenustat pudore. Verecundia bona sua nõ petulanter iactat, sed parce eloquitur, cõtẽta tenuiter innuisse, & cum urget necessitas. Iesu bone, quanta ubique uerecundia in sermonibus tuis, quam propriis parcus in laudibus, quas poteras sufficienter loqui, tam sine humilitatis iactura, quam sine damno ueritatis. Et cum propria exprimeretur, tamen nomẽ suppressit. Poterat plenius loqui, sed ipse ad sponsæ exemplum modesti pudoris colorem assumpsit. Non hanc modo prædico uerecundiam quæ corporali rubore solet ora suffundere, sed eam quæ totius conuersationis venustat faciem. Nam sicut corporis, ita, & conuersationis genę sunt quędam in quibus nihil est eo colore gratius, si operum omnium habitus humilitatem redoleat. si plus occultet in corde, quã ostendat in facie. Denique, & hic dicit: Sicut fragmẽ mali punici, sic genæ tuæ, absque occultis tuis. Bonę, genæ, quę sicut nihil habẽt simulatum, ita multum habent occultatum, quę sicut nihil fingunt, sic nec totum effundunt quæ minus prętendunt in specie, quam tenent in uirtute. Possunt hęc ad interiores animæ genas referri, quæ in conscientiæ facie sunt, vbi non homo, sed Deus videt. Ha-
F bet cuiusque cõscientia quadam propriam faciem: Eius genæ verecundo humilitatis rubent colore, si penes se opera non iactet non magnificet merita: non illa eximia putet, sed tam exigua pudeat. Quis enim gloriabitur castum se habere cor? Si accepit, quomodo gloriabitur quasi non acceperit? Et tamen ipsa quæ accepit dona, quis intel-
Pro. 20. b ligit? Nam si delicta non intelligit, quanto minus dona? Dona de sursum sunt, descendunt à patre luminum. Quæ uero Dei sunt, nemo nouit, nisi spiritus Dei. Ideo si cui Deus per spiritum suum reuelat, non tã ipse nouit, quam spiritus Dei in illo. Nos, inquit, Paulus, accepimus spiritum qui ex
1. Cor. 2. c Deo est, ut sciamus quę a deo donata sunt nobis. Nunquid omnia? Aut si omnia scire potuit, nunquid omnino. Ne unum quidem (ut arbitror) ex integro: & si in flagello, non potuit intelligere donum. Vtiliter ipsa sibi conscientia absconditur in parte. & ipse proficiendi amor nimius, incrementa sui profectus ignorat. Denique non ipsa virtutum velut pomorum integritas, sed tã tum fragmina in genis sponsæ eminere dicuntur: quia quod in genis est, in euidenti est. Et si nouit quis veram in se virtutis alicuius gratiam, nunquid constantiam, nunquid perseuerantiam? Non est inquit, occultatum os meum a te quod fecisti in occulto. Etsi mihi occultum est non tamẽ
psa. 138. a tibi. Spiritus.n. tuus omnia scrutatur, etiã occulta mea. Vtinam talia in me occulta multa habeã cognita tibi Iesu bone, & cognita in thesauris tuis. Periculosa reposi tio iustorum in mea scientia, ideo tuę magis tuto illa committo. Sed non ego tam G illa committo tibi, quam tu non committis

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis mihi. Penes te adhuc tutius foues quod fecisti in occulto. Nec sponsæ perfectio tãta finitur ipsi patere, & prodire in genas. Sic, inquit, genæ tuæ absque occultis tuis. Sunt quędam occulta tempore cõgruo producenda in lucem, & in facie collocanda. Interim latent in semine, tempore suo plenam acceptura speciem. Nunc igitur sponsa es, sed nondum apparet quid eris. Quis
2. Co. 3. d putas similis mei cum apparuero? Et nunc similitudinem tenes in parte, quia ex parte cognoscis. Reuelata facie iam gloriam meã speculans, sed tamen adhuc transformaris à claritate in claritatem. Dum transformaris nondum integre tenes. Transformari pro ficere est, non esse perfectum. Perfectum autem tuum nondum tui, sed iam oculi mei vident: penes me iam es qualis futura es. Iam in libro descripta es vitæ, & in manibus depinxi te. Facies tua coram me semper, coram me fulget, quæ in te nunc est obfuscata. Iam drachmam imaginis meæ in te inueni, sed adhuc quadam squalet rubigine, & occultatur species eius. Iam fides tuis rubet in genis, & vitæ colorem infundit, sed adhuc fidei res est in occulto. Ideo sicut fragmen mali pumici, sic genæ tuæ absque occultis tuis. Grata satis fidei facies, sed de occultis tuis mihi commendabilior appares. Patientiæ virtus in cuidenti, & qua
H si in genis tuis satis iam placet, sed ego de po
Rom. 8. d steriore te magis æstimo gloria. Et reuera fratres, non sunt condignæ non dico passiones, sed, & ipsa patientia huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Cuius iam quædam in nobis iacta sunt semina, quæ occulta operatione seipsa ad maturitatem perducunt, & ad perfecti fructus substantiam: Substantia hęc per quandam seminalem gratiam nunc occultatur in nobis. Substantia mea, inquit, in inferioribus
ſ. 138. e terrę. Vides ubi occultatam eam dicit. In inferioribus terræ. Fœliciter cũ eo agitur quod non in infimis. Ego quædam terræ superiora accipio, quædam inferiora, quædam infima: Superiora sunt ipsa corporis humani natura. Inferiora ipsius naturæ corruptela. Infima, quædam iniquitas & culpa de corruptela procedens & ipsam magis corrumpens. Ideo non dicit substantiam suam in infimis, quod nullum habeat spiritualis gratia (quæ summa prophetæ substantia) cũ iniquitate commercium. Sed in inferioribus terræ substantia mea, eo quod medicinaliter gratia spiritus in infirmitate carnis sit occultata, & quasi fermentum abscondita sanans & operãs donec absorbeatur mortalitas à uita. Nam non debet massa fermentum corrumpere, sed magis a fermento in similem conuerti saporem. Sed, & alibi idem dicit: Substantia mea apud te est. Et psal. 38. b
go, & in inferioribus terræ eius substantia est, & apud dominum. Distantibus est in locis abscondita, in superioribus cœli, & in inferioribus terræ, in æternitate, & in infirmitate. Ibi per prudentiam, hic per inoperã I
tem gratiam. Et bona gratia quę sic virtutum profectus operatur, ut quendam perfectionis saporem nobis vicissim aspiret, & eructet abscondita ab origine mundi, abscõdita mundo, abscondita in Deo, vbi vita nostra abscondita est cum Christo. Et vere magna multitudo dulcedinis tuæ domine quã abscondisti, sed timentibus te non amanti bus. Ideo nec sponsæ forte hæc furtiua dulcedo. Illa ipsa occulta sunt sponsæ, de quibus dicit: Ita genæ tuæ absque occultis tuis. Ideo non propter illam tantum hæc nox tacta est, sed propter circunstantes, magis vero propter longe stantes, & propter resistentes: propter illos qui se timide retrahunt a sancta cõuersatione, & propter illos qui inuide detrahunt. Quorum alij uitam secretam, uitam sanctorum uacuam putant, & sine honore. Alij quidem etsi non uacuam, tamẽ totum eius excursum cum summo horrore. Nam exitum sine honore suspicari non audent. Alij uanam, alij amaram religionem putant. Illi non venerantur, & isti uerentur accedere: ideo de occultis sponsæ curauit tenuiter innuere, qua si ex obliquo illos tangens, & istos trahens, dum sic latenter de intimis eius admonuit, deliciis. Sic, inquit, genæ tuæ absque occultis tuis. Ac si dicat: Si cognouissent, & alij quibus absconditis adimpletus est uenter o sponsa, quam facile omnia detrimentum facerent ut illa lucrarentur. quam libenter, & bona perderent, & mala perferrent, ut absconditæ dulcedinis participes efficerentur. Nunc autem abscondita est ab oculis eorum, quæ sanctis animabus in occulto per uices alludit. Grata tamen vicissitudo, quæ multorum molestia mitigat temporum, nec exiles delitiæ, quæ in futura tẽpora abundant. Quid egestatem in illa veremini? Deliciæ in occultis eius, & abundantes deliciæ.

Abun-

Cant. 4. a Abundantia enim in turribus tuis ò sponsa. Denique sicut turris Dauid collũ tuũ. etsi latẽt deliciæ, sed uirtus eminet. Quomodo non eminens turri collata? Sed differamus hunc in crastinum sermonẽ, dicturi de hac turre, quod ipse Dauid dederit auctor eius & tutor Iesus. Christus, qui uiuit & regnat per omnia secula. Amen.

Sermo XXVI.

Cant. 1. c
Psal. 92. a
IAm fortia ad spõsam & de spõsa loquitur (nã delicata in superioribus) vbi sic ait: Collum tuum sicut monilia, & simile quid habes in psalmo: Dñs decorem induit, induit fortitudinem. Bona hæc indumenta, quorum vnum ornat, alterũ armat. Primum illud posuit quod magis proptiũ sponsæ uidetur. Nunc se ad eius quãdam fortitudinem cõuertit. Virtus fortitudinis tanto in spõsa preciosior, quanto ratior. Rara plane. Mulierẽ enim fortẽ quis
Prou. 31. d inueniçt? Etsi potest, tu tamen Iesu bone, non tam inuenis quæ talis sit, quã præuenis vt sit. Non seipsam hæc turris ædificat, sed ipse sine quo in vanum laborant ædificantes. Et vide quã fortem velit intelligi, quam turri Dauid assimilat. Sicut turris, L
inquit, Dauid collum tuum. Noli in hoc collo inflexibilitatem & duritiam accipere.
Cap. 49. a Hæc enim non possunt ad laudem reflecti,
Ier. 48. a sed ad maledictionis sententiam prouocãt, Maledictus, inquit, furor eorũ, quia pertinax; & obstinatio, quia dura. Neruus, inquit, ferrus ceruix tua. Ad condemnationem intorta sunt ista, nõ ad cõmendationem prolata. Rigida peruicacitas solet libertatem mentiri, quam in his uerbis accipio: Sicut turris Dauid collum tuum. Libera plane ceruix, & seruilis cõditionis ignara, tam erecta, tam munita ut turris Dauid.
Ecclus. 40. a Non puto q̃ aliquo abiectæ seruitutis iugo collũ istud atteratur. Graue iugũ super filios Adam a die natiuitatis eorũ. Sed hæc iam non videtur de filiabus Adam. Is uetere m natiuitatẽ regenerationis nouitate mutauit: carnalem nesciens Adã, ex quo transiuit ad Christum: ex quo secũdo adhæsit, unus spiritus effectus cũ illo. Ideo libera, quoniam ubi spiritus domini, ibi libertas, qua nos Christus liberauit: libertas data, nõ innata. Nam à natiuitate eorũ graue iugum super filios Adam. Vere graue, q̃ mulierem illam euãgelicam annis decẽ & octo incuruauerat, ne sineret sursum respicere. Multum dissimilem ab ista, quæ ceruicem in turris modum sustulit in cœlum. Graue plane iugum quod totum humanum genus in hac inclinata muliere excutere non poterat, nec deponere: non desinebat ab onere, & iniquitatem addere super iniquitatem, & infirmitatem super infirmitatem, & M
utranque super alteram: fœcunda satis, sed infœlici nimis fructificatione. Vis audire apponentem iugum super iugum? Audi Luc. 14. d
quali se excusatione vnus de inuitatis ab euangelica subduxerit cœna. Iuga boum emi quinque. O stolida anima, anima tam inualida ceruice, & attrito collo, unum illud portas, quod tibi corrupta imposuit natuitas, & plura comparas. Non indiges emere quod gratis innascitur. Alia adijcis emere, & ab hoc quo opprimeris, collum eximere non potes. Iuga, inquis, boum emi quinqũe, & unum hoc tam graue, tam generale gratis excutere non potes. Nec tibi tamen precium suppetit vnde te redimas. Nescis quam graui iugo teneris? Nisi sanguine Christi auferri non ualet. Abundas ut plura emas, non abundas ut ab isto te redimas? O miseræ diuitiæ tuæ, satis es locuples non ut mitiges, sed ut multiplices uincula colli tui, & compedes aggraues. Sufficiat illud iugum graue quo opprimeris. Iugum hoc, si nescis, quædam est delinquendi necessitas, & impossibilitas resurgendi. Iugum hoc difficultas est ad bonum, & auiditas ad malum. Iugum hoc & iniquitas est qua reus teneris ad supplicium, & infirmitas qua pronus in uitium traheris. Originalia tibi sunt ista, & de propaginis uitio, & tu adhuc voluntaria accumulas onera? Curiositate quinque sensuum dum exteriores intendis in species, interioris concupiscẽtiæ flammam prouocas, quę nisi sanguine Christi extingui nõ potest. Concupiscentia cùm sola est, satis inardescit: exterior uerò materia si accedit, insanit. Geminum incommodum, naturæ corruptio, & curiositas quædam exterius eius irritamento exploratus. A
Duplicatum incommodum, proprius impetus, & hostilis impulsus. Duplicatum incommodum: flamma concupiscentiæ, & flatus incentoris. Iuga boum, inquit, emi quinque. Bene vtique boum, quòd bru-

tas

Universidad de Deusto
Biblioteca

tas mentes curiositatis atterat labor. Iugũ si optas, non habes necesse comparare. Tol le super te iugum Christi, iugum gratuitũ, iugum gratum, gratum non graue. Iugum enim, inquit, meum suaue est, & onus meũ
Mat.11.d leue. Iugum hoc non est iugum boum, quia iugum rationale est, iugum non quod laborem infligat, sed requiem comparet. Et vide quomodo iugum hoc leue dicat. Nam illud superius graue quod est super filios Adã, à die natiuitatis, vsque ad diem mortis
Colo 3.a eorum. Cuius putas mortis? Vtique eius, de qua habes: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Bona hęc mors, quæ veterem sepelit natiuitatem nouam inducit. Mors bona, quæ seruitutẽ absorbet, generat libertatem. Nã huius natiuitatis liberi sunt filij. Bonus hic exitus vitæ, ut veterem exuentes Adam, simul graue iugum abiiciamus. Hic vitę carnalis exitus, captiuitatis nostræ iugum dirumpit, ultra grauare non potest, sed computrescit à facię olei, ex quo cœpimus nomine alio vocari, & inuocatũ est super nos nomẽ secũdi Adam, cuius ut oleũ effusum nomẽ eius.
Cant.1.a Vis audire vtrũque iugum hoc graue, & di-
Psa.102.a rumpi & putrescere? Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes in
B firmitates tuas. Iniquitas tota & semel dimittitur. Diruptum est iugum, infirmitas adhuc sanatur, iugum computrescit. Denique quod computrescit tente deficit, non desinit semel. Propositum voluntatis præcidi quidem potest, & quasi dirumpi: sed inueterata passio non tam deciditur quam dediscitur. Et quando operandæ solutis impossibilitas auferetur per gratiam, tunc quasi dirũpitur captiuitatis iugum. Sed quæ residet adhuc boni difficultas: dum paulatim sanatur eius uidetur iugum computrescere. Computrescet, inquit: vt quamuis non semel totum, tamen quandoque putredine conficiendum doceat intelligi. Quod computrescit vtique corrumpitur. Quomodo non liber cuius iugum, vel semel dirumpitur, vel sensim corrumpitur? Et iugum, & vinculum corruptum, vtrũque vsu suo priuatum videtur. Nam nec grauiter premit, nec tenaciter stringit. Fœlix plane cuius cõ putruerunt vincula ut nulli sint vsui, cuius computruerunt, & corruptæ sunt catenæ à facie dei. Sed dices, de collo sponsæ sermonem instituisti: quid nunc circa iugum immoraris. Quid de iugo ad collum? vtinã nihil. Nunc autem contritio magna. Iugum enim ad quid, nisi ad collum? Sed non ad collum sponsæ, quia iam soluta vincula col
Cant.4.d li eius: iam nescit seruitutis iugo contineri. Sicut turris, inquit Dauid, sic collum tuũ. Exuberantissima per hoc monstratur libertas, & depressione ab omni libera: non tamen nuda, sed quæ habeat aliquid fortitudinis admixtum. In turre non solum erectio
C sed munimenti fortitudo attenditur à facie inimici. Restituta est quidem libertas, sed securitas tibi nondum permittitur. Captiuitatis contritus est laqueus, hostis aliun de quærit innectere: ius perdidit, non deposuit recuperandi spem, non peruicaciam infestandi. Liber effectus es, libertatis tuę dæ decætero tibi incumbit negocium. Collum amplexibus sponsę deditum, noli ne in modico quidem degeneri exponere iugo.
Denique reuertenti filio pater obuius pro-
Luc.15.b cidit super collum eius. Pia sarcina, & iugũ dulce: quod tamẽ sustinere nec sentire meruit, donec primo in se reuersus seruilem cõditionem dirupit, sic regressus ad patrem.
Erecta est ceruix tua: etto sortis sicut turris
Ps.58.b Dauid vt dicere possis: Fortitudinem meã ad te custodiam. Ipse enim Dauid, ipse Salomon, Christus scilicet Dei virtus, & Dei sapientia. Eius turris es, si non infime, non infirme sentias circa ipsum. Sed si sublimitas uirtutis Dei nõ ex teipsa quasi turris est, non turris Dauid sed magis aduersus Dauid qui inflatus sensu carnis suę extollit se aduersus scientiam Dei. Sublime hoc collum: sed superborum, & sublimium colla sapientia calcat, humilium exaltat. Humilitas ipsa sumptus necessarios subministrat ad ædificationem euangelicæ turris. Nec verendũ est ne sponsæ sumptus desint, quos abundãter de sponsi potest arca mutuari. Discite, inquit, à me quia mitis sum, & humilis cor
Mat.11.d de. Nondum intelligis quas ratione sumptus humilitas præstet in ædificationem turris? Qui se, inquit, humiliat exaltabitur. Et bene de humilitate in præcedenti
D Luc.14.& latenter est suggestum capitulo, ubi sponsę 18.c occulta commemorat, eo quod humilitatis pulchra sit species, meritorum laudes occultare. Si ibi de humilitate, conuenienter de sublimitate ilhic annectit. Nõ potest absõ
Cant.4.d di diu turris in humilitate fundata. Sicut
1.Tim.3.a turris Dauid collum tuum. Vide primile-
giũ sponsæ. Apostolus Petrus hortatur nos
Ephe.2.d coædificari in domos spirituales: hic vero non

non tantum in domum, sed etiam in turrim ædificatur. Paulus in habitaculum Dei coædificari nos optat: sed sponsa hoc non contenta, etiam propugnacula adiungit, vt sublimis & securior sit habitatio. Forte
Psal.121.b & hęc vna de illis turribus est, de quibus dicitur: Fiat pax in virtute tua, & abũdantia in turribus tuis. Omnino conuenit, vt in turre non desit libertas. Dura, quia duplicata necessitas, ubi foris obsidio, fames intrinsecus. Quid proficit clausos & munitos esse aditus omnes si intus sæuus hostis fames cuncta contristat? Mala tames fastidium. Clausæ sunt ianuæ exteriores, muniti aditus: sed per sensuum tuorum senestras mors ingreditur, nec experientia indi
Ps. 33.c sciplinatorum sensuũ de exteriori materia mali incentiua admittit. Si proiicis auaritiam ex calumnia; si obturas aurem ne audias sanguinem: si claudis oculos ne videas malum: iam clausus es, iam habitas
E in excelsis, & munimenta saxorum sublimitas tua. Nunquid satis est? Quid prodest tam munita sublimitas, si quæ intus sunt, fames & fastidij vastat crudelis egestas?
Quid prodest dura saxorũ & inaccessa sublimitas, si non ibi panis est, si non aquæ fideles sunt? Bona quidem protectio, si tamen non desit refectio. Bona sunt munimenta saxorum, si tamen talia sint de quorum possit duritia & mel, & oleum elici. Et quidem ipsa obseruantiarum duritia, & petra disciplinę, frequenter largos effundit
Psal.2.b riuos olei, & mentis faucibus dulcedinem deuotionis ministrat ordinis quidam lapideus rigor. Denique sic habes: Fiat pax in virtute tua, & abundantia in turribus tuis ò Hierusalem, sed abundantia diligẽtibus te. Alioquin, qui non amat, etsi intus sit, esurit tamen. Quomodo autẽ egestas erit in hac spirituali turre, in turre Dauid, in collo sponsę, in quo iugi commercio spiritus vitalis trahitur & refunditur: in quo verbi sacri commeatus assiduus est, & uocalis spiritus discurrit? Quomodo fames in collo, per quod abundantia suauitatis eructatur, & verbum bonum de cordis ubertate? Collum quoddam uidetur commercium, & quoddam glutinũ, & cordis cum ore, & corporis cum capite, utriusque ad alterum. In collo uinculum est & uia.
Quod aliud erit uinculum nisi charitas, per quã capiti corpus cohæret Christo ecclesia? Quæ alia via spiritus nisi charitas? Hæc excellentior est uia, imo hæc est spiritus vadens & rediens, & ad suã recurrẽs originẽ, vnde nascitur illo reuertẽs. Ab hac lex pendet & prophetæ. Ideo mille clypei pendẽt
F ex ea. Omnis enim sermo domini ignitus
Mat.22.d clypeus est, & propugnacula ipsa ad sermo-
Pro.30.a nem referũtur. In sequentibus dicit: Si
Cant.8.c murus est, ædificemus super eũ propugnacula argentea. Propugnacula de ipsa solent esse turris materia, & quasi de eodem cum ipsa corpore. Et vide quomodo charitas cõ substantialia & sibi cõcorporalia propugnacula gestat. Vide quomodo innata sit charitati sollicitudo quædã, prudentia quædã, & peruigil cautio ad declinandas vel depellendas infestationes & machinas hostiles.
Habent propugnacula aliquid clausum, habent & apertum aliquid. Per illud insidias explorat: per illud assultus declinat. Illic prouidens: isthic se protegens. Talibus est charitas cum propugnaculis ædificata: quia talis est ei tam fortis, tam prudens sollicitudo innata. Ipsa magnum est sibi firmamẽtum quoddam. Denique fortis est ut turris dilectio. Ipsa nouit tentamenti occasiones, & cũ opus est fugere, & vbi fugiendi nõ est copia fortiter ferre: & cũ ipsa in se aliquid firmamenti habere videatur, aliena tamen ad iumenti non refugit propugnaculis munita. Assumit & clypeos conuersationis. Bonus clypeus conuersationis ordo, & lex ab hominibus tradita. Hęc etsi non est charitati necessaria, nõ tamen reputatur superuacua, nec onerosa quidẽ. Spiritualis est charitas, nec indiget lege: nec tamen legẽ dedignatur, sed legitime utitur
ea protecta, nõ oppressa. Bonus etiam clypeus sacri meditatio uerbi. Omnis enim
Pro. 30.a sermo domini ignitus clypeus est. Non est contenta charitas spiritualibus quas ipsa gignit, meditationibus: & cũ ipsa dñi lex sit,
G in ipsis tamen legis sermonibus meditatur, inde sibi testimonia assumit, inde se tuetur: & multiplici protegit clypeo. Et cũ magnũ habeat intus testimonium spiritus, ab ipsis tamẽ literis sacris patrocinia sibi decerpit. Et bona protectio quã charitatis experientia suggerit, uel sermonis sacri peritia tradit. Paulus in epistola sua quædã charita-
1. Co.13 tis tibi propugnacula depingit. Charitas, inquit, patiens est, benigna est. Percurre totum illum de charitate locũ, nonne tibi tot propugnacula videntur exurgere, quot gratias distinctas enumerat? Non æmulatur,
non

Universidad de Deusto
Biblioteca

nón agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, &c. vsque: non excidit. Vides quot propugnaculis turrita consistat? Nunquid non ista concorporalia charitati videntur, & uelut de fundamento eius exurgere? Et tamen istos affectus, quos charitas quasi naturaliter gignit, doctrina dirigit, disciplina regit: erigit exercitatio, & bonum originale quantum ad charitatem. Ordo hic ab expertis præscriptus, uel souet ne deficiat, uel promouet ut crescat: ideo charitas interna inspiratione non contenta, sermonis sacri vndique sibi uelut clypeos institutiones memoriter appendit. Ipsum inspice sponsum, qui mediator & sequester quidem est inter homines & Deum, quasi collum medium inter corpus & caput, turris fortitudinis à facie inimici. Ipsum (inquam) inspice qui propriis abundabat, quomodo assumpsit scripturæ clypeos, & uelut ad auctoritatē se cōtulit, scuto vnitatis fraudulentas inrerpretis maligni propulsans insidias. Tu quoque si fueris mediator quidam & sequester inter homines & Deum, & uelut collum, corpus & caput coniungens, mille clypei in te pendeant, omnimodi clypei diuini sermonis. Sacra tibi præsto sit auctoritas, & ad omne bonum patrocinetur negocium, nō tantum vt tibi sufficiat, sed ut reliquis abúdet. Esto paratus ad reddendam rationem omni poscenti de ea quæ in te est fide & spe. Quasi poscere videtur fidei tuæ rationem, qui fidei contraria persuadere conatur, & ipsam infringere. Bonum ergo à collo tuo scutum pendet, si fueris scuto fidei munitus, scuto ueritatis, scuto bonæ uoluntatis, sacri scuto sermonis. Omnes hos in scripturis clypeos legis. Sed & si fueris in sublime per charitatem erectus uelut turris, si per contemplationis gratiam quasi collum reliquum corpus excedens accedas ad caput domini, & abscondaris in abscondito faciei domini, in secretario sponsi, in thalamo ueritatis: nonne tibi uideris delicato protectus clypeo? & nescio si quod scutum ad protegendum efficacius sit quàm talis amplexus dilecti. Igneus est, & ideo omnia tela nequissimi ignea extinguit, & ignis ignem consumit. Si fidei scutum illa extinguit, quomodo non magis veritatis bono protegitur clypeo, qui absconditur in calore eius? Est enim ueritatis feruida meditatio, & suggestiones inimici male ignitas ante extinguit quàm ad mentem pertingant. Inter sponsi amplexus & charitatis interna negocia, nō uacat sponsæ peregrina tela suscipere. Bene talis clypeus à collo sponsæ dependet, eo quòd tam succensi amplexus gratiam experitur sola dilectio: sola tales nouit excessus, & mentem faciens adhærere Deo, unum ad horam cum illo spiritum efficit. Beatum plane collum, in quo sermo domini igneus moratur: à quo uelut scutum gratis dependet amplexibus patris uerbum, ueritas, & uirtus. An non tibi delicatè protectus videtur, qui talibus coronatur & circundatur vndique scutis ante & retro? Fidelis paxillus in quo tot diuersa vasorum genera pendent. Bene hęc a collo charitatis pendent, quod ipsa sit vnctio quæ nos docet de omnibus, & omnia suggerit, quod in ipsa omnes gratiæ conferuntur, & referuntur ad ipsam, ut ex ipsius pensantur, & penduntur mensura. Mille clypei pendent ex ea armatura omnis fortium.

Armatura plane quam Paulus ad Ephesios narrat. Omnis armatura fortium, id est amantium. Fortis est enim ut mors dilectio. Quid ergo? Tamen ibi sunt arma fortium, non infantium vbera. Si excedit qua si turris quædam charitas non condescendit. Sine mente excedimus Deo, siue sobrii simus vobis, charitas Christi urget nos. Audistis excedentem. vultis sobriam, & cō descendentem accipere sponsam? Vbera, inquit, tua sicut duo hinnuli capreæ gemelli. Bona turris sponsa, quæ se per conuersationis disciplinā undique claudit, & per scripturam doctrinam sibi clypeos copiosè appendit, & per cōtemplationis excessum in sublime assurgit. Ipsius etiam continentia fortis, & doctrina fidelis, & excessus cœlestis, cum & eius sublimitas condescendere didicit, & doctrinæ copia ad sobrietatē deduci, & rigor liquescere in quandam rationabilis lactis dulcedinem, & arma fortium in infirmorum verba conuerti. Vbique illam urget charitas Christi sursum ad illum rapiens, deorsum propter illum trahens, sed non tenens diutius, dum ad suas subinde delicias in excessum recurrit. Ideo dicit: Vbera tua sicut hinnuli gemelli, q̄ semper circunspicit mōtes pascuæ suæ, q̄ ad pascuæ locum illam cōuertat & rapiat nota refectio, quod ad sponsi lilia leui saltu subito relabitur, vnde delicate refecta cœlestium

fluū succis herbarum distenta vbera ad paruulos iterato reportet. Sed quæ de vberibus istis dicenda sunt, non possuut aures fastidire, forsitan, & horā fugiens portate modo, & potum lactis ab vberibus istis exprimere. Vberius ocium, & horam liberiorē orantibus vobis cum dominus dederit, oris nostri officium non denegabo, ipso in eius præconia præstante copiam qui præstat astectum, Christo iesu. qui cum Deo patre, & spiritu sancto viuit, & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo XXVII.

Videtis fratres quomodo nec vbera sponsæ laude priuantur. Equidem vberum vsurpatio frequens tum in aliis locis, tum in istis præcipue Canticis. Vino vbera præfert, botro confert, adsimilat turri. Et quod nunc in præsenti est, duo (inquit) ubera tua sicut duo hinnuli capreæ gemelli qui pascū tur in liliis. Videtis quam multiplex vberum commendatio. Si mater est, maternum pectus vberibus carere non decet. Vbera nouerat Paulus habere cum diceret: Facti sumus paruuli in medio vestrum, quo modo si nutrix foueat filios tuos. An non tibi videtur factus quasi hinnulus, qui factus est quasi paruulus? Vnde fouebat filios quasi nutrix, si non habeat ubera? Quasi duo hinnuli capreæ duo filij Ecclesiæ: alter de circuncisione, alter de gentibus. Vide quomodo Paulus vtrique vbera coaptat. Factus sum (inquit) Iudæis quasi Iudæus: his autem qui sine lego erant quasi sine lege essem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes lucrifaciam. An non ubera hinnulis istis coaptauerat, omnia factus omnibus? Omnibus omnia factus est non simulantis astu, sed compatientis affectu, & habitu coaptantis. Denique utriusque se conformabat: nunc se cum illis à licitis cohibens. nūc ad licita cōdescendens, utrorumque ubique declinans scandalum, ubi fidei non obsistebat iniuria. Omnibus omnia factus est, nec rudęis ritum in initiis licitum tollens, nec ad eorum irritationem gentiles compellens. Omnibus omnia factus est, pro audientiū capacitate, & præcipiens moralia, & differens mystica. In hac duplici materia uelut duo ubera porrigit doctrinæ planioris, lecta ubera paruulis temperans. Interna compassio ubera quidem habet, sed coapta tio foris vbera exhibet. Illa miseretur, sed ista medetur. Quid enim mihi prodest si tantum compateris, & infirmitati, & quasi infantiæ meæ contemperare te commode nescis? Quid mihi prodest si compatientis affectu causam in te meam transfers, si curā quam debes non affers? Vtraque necessaria est, & compassio, & quædam disciplinæ, & doctrinæ compositio. Compassio affectum conformat, & compositio te ad lactandum pauulos vtiliter incuruat. Neutro in genere sancti doctores auditoribus desunt, facti sicut illi, & pietatis affectu, & cōformationis vsu. Vtinam istud attendant qui facturi sunt in conuentu fratrum sermonē. Student magis alta quam apta dicere, facientes apud infirmas intelligentias miraculum sui non ipsorum salutem operantes. Erube scunt humilia, & plana docere, ne sola hæc scisse videantur. Erubescunt vbera habere, nudare mammam, lactare paruulos, quid istud est? Ideone consedisti in medio cathedram tenens, ut scientiam iactes, an ut teneram subditorum lactes infantiam? Subtilia textis: artem qui audiunt, mirantur. eloquentiam laudant. Bene quidem. tamen si gratiam sentiunt, si te disputante audientiū moueatur affectus, intellectus instruatur. Alioquin, quid ad prę sens negotium pere grina quædam adducere quæ auscultantes non capiant? Magna eloquentię laus est, causam quam susceperis apte exequi ad eius commodum cuncta referre suscepto inseruire negocio. Nusquam euidentius eloquentiæ tuæ signum dabis, quam si humilem materiam exequaris ornate, & sermonis temperamento attollas, quæ per sciacere videbantur, & uelut contemptibiles sententias commendabiliores efficias. Nec tam debes attēdere quæ te dicere deceant hominem litera tum, quam quæ debeant audire quos instruis. Quid. n. inde consequuntur sic ambulas in magnis, & in mirabilibus, non dico super te, sed super eos qui adsident? Noli altum alte sapere, sed condescende humilibus. Sublimia loquens, sed non in tempore, quid aliud affectare videris, nisi ut tibi soli taceant homines, & dicatur de te quod dictum est de saluatore, quia nunquam sic locutus est homo sicut hic loquitur? Ascendisti cathedram, ut alios ædifices, non teipsum infles: ut implees, non examinas teipsum, nisi forte

Universidad de Deusto
Biblioteca

eo modo quo se saluator exinaniuit formã serui accipiẽs, ut nos carnis suæ lactæ nutriret in salutẽ. Bonus imitator magistri Paulus vbera non occultat, sed habere se iactat.

1.Co.3.a Tamquam paruulis (inquit) in Christo lac
1.Co.2.a uobis potum dedi, non escam. Et item. Nihil me arbitror scire inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum. Ipse nouit cui mensam paret, & quibus vbera porrigat: Ideo vbera eius sicut hinnuli, quia doctrinæ suæ ubera emollita sunt, qualia paruuli in Christo capere possunt. Audisti iã
B quid sunt. isti hinnuli, & quare duo. Vis nosse quare gemelli? quia in fide non est
Rom.10.a distinctio Iudæi, & Græci. Vacant ibi pri-
Rom.3.c uilegia meritorum, & regeneratio nullos distinguit, quæ cunctos æqualiter absoluit. Omnes enim egent gloria Dei iustificati gratis per gratiam ipsius. Fides vtrosque populos æque nobilitat, sed Iudæus aliter reputat. In communi clementia iura sibi priuata deposcit. Quid mirum si vult esse primus quando voluit esse solus? Vnigenitus esse non potest, affectat vel primogenitus.

Act.11.a Vide quanta obiecta sint Petro in Actibus
Gala.2.a Apostolorum quod ad homines præputiũ habẽtes introisset, quod illos suscepisset ad fidei mysteria. Vide quantum in epistola ad Romanos Paulus desudet aduersum Iudæos quod in gratia sibi fidei priuilegia vẽdicarent quædam, & quos una fides connuxit, distinguerent gradibus. Ibi affectabãt esse in gratia soli: hic summi, nolentes habere compares, quos non poterãt non habere participes. Gentes autem fecit Deus cum Israel concorporales, & comparticipes testamentorum, & in nullo discrepat, fide mundans corda earum. Ideo dicuntur gemelli, quia fides nullis gradibus separat, quos eque regenerat. Alioquin qui nesciunt esse gemellis, effecti sunt nullis & in conuiuio locũ occupantes primum, tam nec habent nouissimũ. quæ ratio nõ inter illos tantũ vertitur sed dilatat ad omnes, ut nemo alij in
C gratia, quocũque in gradu fuerit, aut participi piũ, aut paritatẽ inuideat. quis.n. merita prætẽdat, vbi in munere sola est gratia? Nõ debent uetera præiudicare, ubi noua facta sunt omnia. Et in hinnulis regenerationis nouitas intimatur, sicut in gemellis in regeneratione paritas. Qui bene capreæ dicũtur, id est ecclesiæ filij, propterea q̃ sicut capreæ accute cernant. Acuta sunt enim ecclesiæ lumina, contemplantis non quæ videntur, sed quæ non videntur. Vbera tua sicut Cant.4.b
duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis, si tamen liliorum sentiant gratiam: si ipsis lilia redoleant ut lilia, & non insuauem odorem refundant. Bonus, & gratus est odor lilij: Sed tamen ipsum lilium aliis redolet lilium, aliis absinthium. Lilium, conuallium, lium singulare Christus: lilia erant ipsi imitatores eius. Audi quid lilioru vnum loquitur: Christi bonus odor 2.Co.2.d
sumus: aliis odor mortis in mortem: aliis vitæ ad vitam. Vides quomodo singulare lilium illud, in quo bonorum omnium plenitudo olebat tristem, tamẽ videbatur quibusdam odorem spirare. Isti sunt qui ponunt dulce in amarum, & lucem in tenebras. Sed ille vere lilia pascitur, qui liliorũ odore potitur. Lilia sunt exempla castitatis quæ non solum moderna, & præsentia, sed præterita, & longe posita optime redolent. Lilia sunt etiam sacri sermones, in quibus æternæ vitæ olfacimus gaudia, & odorum attrahimus spiritum. quam multis fratres ecclis huiusmodi vallati liliis. Etsi omnes Ec
D clesiæ filij vos copiosius: quorum naribus singulis fere momẽtis, nunc prophetarum, nunc apostolorum, nũc euangelistarum spirant calla eloquia tanquam lilia, & verba & uita eorum grato fragrant odore. Quę .n. lilia suauius redoleant, quæ poterant illorũ æquare fragrantiam? Qualem ubi resundit odorem Maria, qualem Ioannes, qualem Petrus, qualem alij Euangelici viri: qualẽ denique ipse Iesus qui singulariter, & in se redolet, & in reliquis omnibus solus: ipse sentitur? quicquid suaue fragrat in ipsis, eius verba nouum mundo spargunt odorem cũ mysteria reuelant trinitatis cum redemptionis gratiam, cum copiam uirturum, cũ gloriam resurrectionis, cum æternæ uitæ statũ exponunt. Verba uitæ æternæ habes. Petrus ait: & ad quem ibimus? Et nos idem dicamus dulci eius odore perfusi. In te Iesu bone, patris deitas, olet, qui est in te. In te gratia spiritus qui vnxit te. In te matris virginitas, in te propriæ carnis integritas, in te nostri medela langoris. Omnia hæc nobis olent in te, & ad quem alium vel amore uel memoria ibimus? Iniuria est plane talium liliorum, si aliquis peregrinus odor se illis immisceat, qui suauitatem illorum contristet, animique afflatus naribus ipsum corrumpat, & conuertat ad seculum: & post cœnã fœtorem currere faciat. Iniuria est si ubi suauius

suauius fragrant uitia, quam uirtutum lilia. fastidiosus est uere, qui lacte, & in liljs pasci non delectatur. Non est enim omne lac paruulorum. Nonne tibi quasi lac uidetur omnis doctrina, omnis affectus pius, animo illapsus dulciter? Quicquid facile, & dulciter sugitur, lac uidetur. Tali lacte abundabant vbera sponsæ, & ideo dicuntur sicut hinnulli, quòd sit in illis recens, & quasi semper noua, & renascens consolatio uerbi, & doctrinæ alacris copia. Vbera hæc uetustatis nil habent, ideo meliora sunt uino, sed similia musto. Vbera, inquit, tua botri, non habentia scilicet austeritatem uini, sed musti nouam dulcedinem. Vbera alia pascunt, ista inebriant. Bene ergo ubera sicut hinnuli: quia nulla uetustate infracta. Magnum sponsæ pectoris ornamentum si ubera integra habeat, non, laxa, non fractas mammas in huius Aegypto seculi. Ideo dicit: Vbera mea turris. Inexpugnabilia vbera hæc, & lactis vbertate tumẽtia exeruerunt modum. Bona ergo ubera tam distenta ubera pietatis, ubera gemina, eo q̃ pietas consolationem habeat uitæ, quæ nũc est, & futuræ. Gaudere, inquit, gaudio magno, ut potemini a lacte, & satiemini ab uberibus consolationis eius. Et cum auulsi fueritis a lacte, epulemini ab introitu glorię eius. Videtis quo lactis usus adducat. Vt epulemini, inquit, ab introitu gloriæ. An non tibi uidentur ubera sponsi epulari ab introitu gloriæ, quę sicut hinnuli pascuntur in liljs, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ? Quam dulciter suguntur ubera, quæ sic pascuntur, ubera de cœlo plena, quia cœlestibus refecta in liljs? ipsa liliorum fragrantia pascit. Odor eorum cibi gratiam tenet. Odor enim quidam fructus est. Ego, inquit, quasi uitis fructificaui suauitatem odoris. Vide quomodo sapientia odorem suum in fructibus reputat. Spiritualis ille cibus est, nil habens corpulentiæ, nec dente tactus, nec labore mansus, sed hausus spiritu, ipsis statim uberibus influens, & ubera distendens. Vnde etenim fragrantia dicuntur unguentis optimis nisi, quòd in ipsis de uncinis haustus liljs spiritus redolet, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ? Dulce quidem inter lilia expectare auroram surgentem: & forte uncinus est dies illis liljs: & inter lilia eius frequenter aura quædam, & vapor hauritur, & ipse sponsus in liljs pascitur: qui ipse, & liliũ est conual-

lium, & lumen diei. Dulce est ergo compascendo cum ipso, postulare ipsum, præstolari inter lilia, donec diei lumen aspiret. Tempus illud declarat, de quo dicitur: Satiabor *psal.16.d*
cum apparuerit gloria tua. Tunc uerus, & æternus aspirabit dies, cum ænigmatum in quibus adhuc uidemus umbræ inclinabuntur. Plures hic umbræ sunt, umbra fallaciæ, umbra refrigerij, vmbra figuræ. In prima serpens dormit, in secunda sponsus quiescit, in tertia sponsus delitescit. De prima dicitur: In umbra dormit. De secunda: In *Iob.40.a*
umbra eius, quem desideraueram sedi. De tertia: Quia sapientia in mysterio absconditur. Omnes istæ reclinabuntur umbræ cum aspirauerit dies, umbra fraudis, umbra fidei, umbra mysterij. Tunc erit umbra nulla, quia ueritas nuda. Tunc ergo reclinabuntur, quæ modo sunt exaltatæ. Vultis nosse quam altę, Operuit montes umbra *psal.79.b*
eius. Magnus mons Paulus, opertum tamen G
hac umbra se dicit, tantum in speculo, & 1.Co.13.d
ænigmate uidens. Magnus mons, & tamen facile raptus in tertium cœlum. Fœlix raptus, & multo fœlicior illo, quo mons ille euangelicus ad apostolorum imperium in mare mittitur. Raptus est, quia sapientia Dei immutauit sensum illius. Ideo raptus in tertium cœlum, in cœlum intelligentiæ purę, unde umbræ ænigmata procul abiecta iunt. Inferiores sunt umbræ, & reclinatæ quodammodo eius respectu, qui in cœlum rapitur. Raptus in cœlum est, raptus, & in paradisum. Serenitatis locus est cœlum, paradisus uoluptatum. Pulchre in utrúque rapitur, eo quòd semiplena sit contemplatio, quæ alterutro caret. Denique in quodã paradiso deliciarum, & uoluptatum locata uidetur, quæ pascitur inter lilia donec aspiret. Antequam aspiret dies, nox est. Sed nox ista nescio quid uidetur habere diei. Nox, *ps.138.b*
inquit, illuminatio mea in delicijs meis. Illuminationis etenim uicem tenent ex parte deliciæ. Pulcherrimus contemplationis locus est, ubi simplex consideratio fidei cœlestes, & suaueolentes aspergit affectus, & ęterni luminis gratiam spirat. Nõ sunt istæ deliciæ quas beatus Iob commemorans de *Iob.28.b*
sapientia dicit, quia non inuenitur in terra suauiter uiuentium. Quædam sapiẽtiæ portio est in istis delicijs. Quomodo non sapiẽtia portio est, ubi est ipsa ueritas nondũ intellecta, sed iã credita dulciter sapit? ipsę spirituales deliciæ experientia sui satis edocet,

Universidad de Deusto
Biblioteca

H & quantum expetendum sit, quod de ipsis restat, & quantum respuendum, quicquid illis obstat. Tria hic obseruanda occurrunt: tempus, opus, & locus. Tempus, id est nox, tempus quietis, & uacationis est, opus refectionis est, quia pascuntur, locus delectationis est, eo quòd inter lilia. Iure distenta ad paruulos reportat ubera, qui sic pascitur, qui in meditationibus pascitur fidei, liberrime, uberrime, uoluptuose. Putas q̃ Salomõ in omni gloria sua uestitus est, sicut sponsa, quæ inter lilia pascitur? Quomodo non glorioſe uestita, vallata lilijs? Nam etsi umbra obscurat speciem, sentit tamen odorem sentit uestimentorum fragrantiam, & in his sapientiæ, quasi famam odoratur donec aspiret dies, & inclinentur umbræ, id est donec aspiret dies, & sempiternus dies. Quandiu dies, & nox uices alternãt, non uidetur umbræ reclinatæ ex toto, donec statum habent. Vbi uero reclinatæ sunt? Apud patrẽ, utique luminis, apud quẽ nõ est uicissitudinis obumbratio. Omnis uicissitudo obumbrationis instar habet, & dũ alij, aliud succedit, quodammodo abscondit, & obumbrat,
Cant. 4. b quod præcedit. Hoc ergo est, quod dicit, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ, idest, donec aspiret dies, & plenus sempiternus meridies, qui umbras omnes adnihilet. Qui pascuntur (inquit) in lilijs, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ, hoc est qui sapientiæ oblectantur, & pascuntur odore, donec ipse lucis eternæ candor illucescat. Vtrunque commendatur in lilijs,
I candor, & odor. Et odor quidem, quid aliud nisi gratia fidei, & candor nisi gloria speciei? In nocte odor sentitur, sed candor non cernitur donec aspiret dies: quia cãdor ipse est dies, non habens vllam partem umbrarum. Ille cum aspirauerit dies, iam non erunt ubera necessaria. Omnes enim erunt docibiles ipsius Dei. Interim ergo sponsę ubera sunt, sicut duo hinnuli, qui pascuntur in lilijs, donec aspiret dies de die, Christus Iesus.

Sermo XXVIII.

Ibidem. VBera (inquit) tua, sicut hinnuli capreæ gemelli. Videtis quanta gratia sponsæ, paruula est, & quasi iuuencula, & ubera habet. Quid enim nisi iuuenculam notat dum hinnulis comparat? Ergo & mater est, & paruula alios pascens, & pasci nõ indigens. Etsi quis sit Paulo similis, nondum tamen euacuauit, quæ sunt paruuli in carne commorans. Etsi alijs abundat, nondum tamen se arbitratur comprehendisse. In speculo videt, in ænigmate videt: ideo sicut paruulus, sicut hinnulus in vmbra pascitur, donec aspiret dies. In umbra, sed inter lilia pascitur. Infœlix plane qui quidem inter lilia positus, inter lilia sanctæ congregationis, ubi uariæ vndique virtutes redolent, nihil tamen suaue, nihil illorum simile nouit odorare. Bonus planæ, & sponsæ priuilegio gaudens, cui ipsa intrinsecus K
virtutum nascuntur lilia, qui inter lilia pascitur, inter lilia reficitur, lilia esurit. Beati enim qui esuriunt, & sitiunt lilia iustitiæ, lilia castitatis, omnium lilia gratiarum. Et esurire beatum, multo magis *psal. 106.*
inter lilia pasci. Et ipsa virtutum esuries pascit, & delectat auiditas. Odor cibat, sed nondum satiat. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Denique ipsarum uirtutum (vt sic dicam) gloria latet adhuc. Totum quod inde audis, in odore est. Occultatur forma, sed famam audimus. Tenuis quidem fama in fumo, subtilis in odore cibatus dulcis, sed tenuis. Et nos iam saturati sumus, iam diuites facti, solo uirtutum odore contenti. Nescio tamen si uel odorem haurimus, quos perfectionis non trahit auiditas. Suauis quidem liliorum odor, sed æmulata in specie gratia. Suauis quidem liliorum odor, sed suauitas tenuis, si odor tantum. Denique qui pascuntur, inquit, in lilijs, idest, inter lilia, non ipsis lilijs, sentientes uiciniam, non fluentes substantia. Exiguus uirtutum vsus experimitur in odore, non copiosa, non solida, & quasi corpulenta refectio. Non enim omnimodis reficitur, qui pascitur, ideo non dicit qui reficiuntur, sed qui pascuntur in lilijs, donec aspiret dies. Delicioſa tamen expectatio lucis inter lilia, & uide qualibus sponsa pascatur in lilijs. In lilijs non caducis, in lilijs non macrescentibus, in lilijs, denique quadam incorruptibilitate myrrhatis. Nam myrrha incorruptionẽ demonstrat. Iure post lilia de myrrha subtexitur, ut
Cant. 5. sponsæ lilia quadã incorruptionis perpetuitate commendet. Vadam (inquit) mihi ad
Matt. 2. & infr. 19. L montẽ myrrhæ, quid est bone Iesu, q̃ ipsũ tua, dilecta tua, alibi expectat, tu alio uadis? Illa pascitur, & expectat in lilijs, & tu uadis ad

ad montẽ myrrhę? quare non magis ad lilia uadis, vbi sponsa moratur donec aspiret dies? An forte lilia hæc non sunt aliena, nec lõge posita a mõte myrrhæ, sed magis oriuntur in illo? Ita quidem est, nusquam lætius nascuntur lilia, quam in monte myrrhæ, nusquam magis illæsa seruantur. In monte myrrhæ, nec corruptioni, nec corruptibilitati locus vllus relinquitur. Ibi in monte myrrhæ, ubi carnis uniuersi mortificantur affectus, ibi lilia castimoniæ, lilia gratiarum & pure nascũtur, & perpetuo florent. Ergo in lilijs, & in monte myrrhæ sponsam satis delicate locatam aduertis. Nam alterum tibi sermo præsens expressit, alterum tu ipse potes per interpretationem exprimere. Quonam enim modo alio iturum se diceret, quam ubi dilectam esse cognouit? Sicut enim illa auide expectat, sic ille ardenter properat. Vadam, inquit, mihi. Quid ergo sponsæ non uadit? An ideo sibiipsi vadit, q̃ ad illam uadit? Vadam ergo (inquit) mihi. Mihi uadam, non solum illi uadam. Non illa sola de meo capit aduentu lętitiam, sed & mihi nihilominus alacritatem refundit. Mihi dulce, mihi iucundum est, quòd ad illam uado. Iam uadã mihi. Mihi sic ire proficit, non delectabiliter afficit, ideo uadam mihi. Iam mihi de monte myrrhæ suauis aspirat fragrantia, ideo uadam odore illectus. Vadam mihi, quia deliciæ meæ cum spõsa mo
M rari. Itáne Iesu bone, de sponsæ colloquio oblectamenta tibi captas, ideo tibi uadis, nec uelut fastidiosus amator declinas cum excluderis, sed stas ad ostium? Stas, & pulsas, & quãdam repulsæ passus iniuriam: stas tamẽ & pulsas, tamen ut aperiatur. Aſperge sponsa, aſperge cubile tuũ myrrha, & aloe. Christus in odore currit unguentorum tuorum. Aſperge cubile tuum myrrha, quam Paulus commemorat: Mortui (inquit) estis, & *Colo. 3.* a uita uestra absconsa est cum Christo. Tali myrrha aſperge, & irriga profunde cubile tuum, uel potius esto mons myrrhæ. Vbertior enim gratia ubi myrrha nascitur, quã ubi aſpergitur. In hoc monte colloca cubile tibi, imò dilecto in quadam myrrhæ copia, ubi hæc species aromatica magis oritur quam aduehitur. In multis scripturæ locis usus myrrhæ ad mysteria sumitur. Cũ myrrha Magi ad Christum ueniunt. Venit, & Nicodemus ferẽs mixturam myrrhę, quasi libras centum. Magna hæc copia. Sed quid ad collationem mõtis? Ferens, inquit, id est secum ferens, non ex se proferens: portans, non pariens. Bona vtraque, & quæ offertur, & quæ oritur, sed ista potior. Denique illa ad Christum aduehitur, ad hac ipse uadit. Vadit enim sibi ad montem myrrhæ. Bene mons myrrhę, qui mortem circunfert seipso, non in parte: nec quasi respersam, sed uberem, & continuam, & eminentem: nec ad horam, & quasi ueteraſcentem, sed magis renaſcentem. Bene mons myrrhæ, qui Christi in se mortificationem, & incorruptibilitatem quandam, & resurrectionis futuræ imaginem non tam gestat quam germinat. Nunquid tibi mons myrrhæ uideri A
potest, in quo futuræ incorrupubilitatis nil magnificum, nil eminens, nil nisi ad horam apparet? Beatus plane mons, qui huius myrrhæ germine undique vestitur, non respergitur per partes, nil in se nudum, nil habẽs sterile, sed totum hac fœlici fœcundum specie. Quomodo non beatus, qui Christum ad se trahit in sui odore aromatis? Bonus odor non tantum leproſi domum replens, sed etiam cœli palatium, thalamum sponsi. Bonus odor plane sponso Christo, inter ipsas deitatis gratus delicias. Denique super tantas delicias, deliciæ tamen eius esse in monte myrrhæ: ideo dicit: Vadam, inquit, mihi ad montem myrrhæ. *Cant. 4.* B
O beatum montem ad quem uadis Iesu bone, ad quem uenis, quem perambulas, quẽ inhabitas, & inhabitas in finẽ: quem solus inhabitas, & hoc usque ad terminum loci. Veni Iesu, incipe hunc montem possidere. Nullus tibi quæstionem moueat, nullus dicat: Nunquid habitabis in hoc monte tu solus? Mons uber, mons pinguis, mons abundans, mons affluens unguentis: hæc unguenta exinaniri non possunt. Magna enim unguenti moles in monte myrrhæ. Non deficient unguenta de hoc monte: ideo qui uadit ad montem myrrhæ unguentis non indigebit, nec odoramentis quidem qui uadit ad colles Libani. Non enim deficient thura de Libano. Nam & Libanum dicunt thus intelligi. Veni Iesu bone ad colles, ut fluant thura a facie tua. O quantus incensi fumus ascendit de collibus illis cum tuo, imò cum te fuerint igne succensi. Magnam habet in collibus thuris ignis B
tuus materiam pabuli, & magnum incensi fomitem. Non cito consumuntur hæc thura. Incensi huius fumus non facile manescit. Tanta thuris moles, tanta copia collis

Universidad de Deusto
Biblioteca

thuris non potest pugillo concludi, non cõprehendi thuribulo, vasculo non capitur, mensuram nescit, quia nescit intermitti. Bene ergo collis thuris, qui sine intermissione orat, & quod satius est sine remissione.

Qui in oratione nil habet remissum, nil exile, sed uelut cuiusdam fornacis magnæ fumus pinguescit, sic pinguescentium uotorũ, & desiderij exuberantis agit uolumina. Veni ergo Iesu bone, ad colles thuris: copiosum orationis incensum fumigant montes, quos tangis. Quid simile fratres, habent orationes nostræ? quam cito thura nostra inanescunt, & quodammodo uix succẽduntur, & statim extinguuntur. Vt quid istud? Vtique quoniam exiguam nobis incensi cõgessimus materiam. Ego spiritus angelicos, & si qui inter homines illorum æmuli sunt quosdam uelut colles thuris interpretor, quorũ oratio quasi incensum dirigitur semper in conspectu Dei: qui deuotionis suauissimos uapores gignunt: cœlestiũ glomerãt nubes affectuũ. Beatus utique sacerdos, qui thura tanta offert, quem tam suauis ne-
Apoc. 5. c bulæ uapor operit, & inuoluit. In Apocalypsi legis phialas plenas odoramentorum, orationes sanctorum. Et quæ conuentio collibus thuris ad phialas? quę enim phiala capiat collem thuris? Bona phiala plena odo-
C ramentorum. Sed ecce plusquam phiala
Apoc. 8. a hic. Ascendit (inquit) fumus aromatum in conspectu domini de manu angeli. Sed quæ manus integro colli sufficiat? quæ (inquam) manus, nisi tua iesu bone manus, qui montes ponderas, & terram palmo concludis, qui libras montes in pondere, & colles in statera? in manu tua domine omnes fines istorum collium, & si fas est dicere, in sinu tuo. Denique in sinu tuo sanctorum oratio conuertitur, in conspectu tuo intrat, ibi conuersatur, ibi conuertitur: illi in te, & tu in illis propter ea uadam mihi, inquis, ad colles thuris. Veni ergo Domine, ueni & noli tardare, ueni & ne trãsilias colles istos. Quid & si ad te transiliunt colles thuris? Mobiles sunt montes myrrhæ, & colles thuris, ubi ipse adueneris. Quomodo non mobiles, qui liquescunt, qui fluunt, qui fumigant, qui ascendunt, sicut fumus aromatum in conspectu Domini de manu tua? Vade ergo tibi ad colles thuris, ubi incẽsa multa sunt, ubi incensa cuncta sunt, nam in colle thuris nil sine incenso. Incensa hęc data tibi sunt, ideo ueni, ut adolcas in conspectu tuo. Vadam mihi ad montem myrrhæ, & ad collem thuris. Veni de Libano, ueni: tam exclusum est cur uadat: ut quid enim nisi ut uocet, ut intret, ut dicat ueni? Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare in collibus istis, ad quos uerbum Dei uadit, quos reuisit. De quibus sponsa uocat, & uocat ad coronam. Veni, inquit, de Libano, ueni coronaberis. Libanus candorem sonat. Cant. 4. a
Quidni candidus de niue cœlesti? Non enim deficiet (sicut scribitur) nix de Libano. Hie. 18. a
D Nix illa quæ descendit de cœlo, quę infundit terram, & inebriat, & germinare facit.
Beati montes super quos nix ista cadit, & Esa. 55. a
colles quos operit. Sic (inquit dominus) erit uerbum, quod egredietur de ore meo, non reuertetur ad me uacuum. Videtúrne tibi uacuum reuerti uerbum, quod uadit ad mõtes myrrhę, & colles thuris, quod cadit super hos montes, & colles operit? Nescit uacuum reuerti, ideo uocat, & dicit. Veni de Libano, ueni. An mysterio uacare putas, q̃ post montes myrrhæ, & colles thuris commemorat Libanum? quę res animum sic reddit mundum, & candidum quomodo orationis usus? Primo quidem myrrha mortificat, deinde thus purificat. Nec enim pura poterit emanare oratio, si non omnis prauus primo fuerit odor repressus, & exhala- † La ecclesia
tio † carnis. In myrrhæ unguento mens stringitur, ut ad quandam imo omnimodã unitatem se coarctet: per thus incensum dirigitatem, & dilatatur, & se diffundit, & cœlestes replet regiones ex odore unguenti incensi. Illic se liberæ ueritatis aure immiscet, & cõfundit: & quæ primo ad se anima ipsa contracta est, ibi rarescit, & attenuatur & desicit, sulpensa & suspiciens in excelso. Oratio utriusque, & myrrhæ & thuris mysterium explet. Orantis affectum in primis colligit, & stringit in seipsum, deinceps diffundit, & transfundit in Deum. Quid myrrhæ simulius, ubi tanta in diuinam unionem transfusio? Quid incenso similius, ubi tanta diuini cuiusdam sensus diffusio? Iure tota pulchra uocatur, & sine macula, E
quam orationis ardor incanduit, quam coloravit, & candidam reddidit candor lucis æternæ. Tota pulchra es amica mea, & Cant. 4. a
macula non est in te. Tota pulchra es, quia tota pulchra es hac hora maxime, hora orationis, hora incensi. Tota pulchra es amica mea, tota pulchra es: quia tota amica es, & solo amoris cadens affectu. Tota

pulchra

pulchra es, & sine macula peregrini nil habens coloris admixtum. Veni de Libano, quia plene lota. Veni de Libano, ex toto illustrata. Veni de Libano, carens culpa. Veni de Libano, & cãdens gratia: ueni, coronaberis. Fœlix omnino qui de Libano candentis affectus, de colle thuris, de orationis intentæ copia uocatur ad coronam. Fœlix, inquam, anima quæ ora incensi ascendit ad patrem, quę sine interuallo de Libano ad coronam uocatur, coronam gloriæ, quam reddet illi in hora transitus iudex iustus, & dulcis sponsus Iesus Christus cum Deo patre per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo XXIX.

Ibidem. TOta pulchra es amica mea, & macula non est in te: ueni de Libano, ueni de Libano: ueni coronaberis. Quis mihi dabit istud trium (ut sic dicam) dierum iter conficere? quis, inquam, dabit mihi hanc uiam indefessio incessu percurrere? Viæ istæ, uiæ pulchræ, & semitæ pacificæ sunt, uenire de Libano ad Libanum, de Libano ad regnũ. Nam sponsa ad coronam, uocata inuitata
F uidetur ad regnandi consortium. Dulcis est hic uite terminus, sed nihilominus dulcis est transitus. Quidni dulcis, qui nescit a Libano deflectere? Non hæc est uia lata, non hæc est uia laica, nec potest per eam Psal. 31. c
transire pullutus. Non est currẽtis, nec uolẽtis, sed miserentis Dei. Miserentis cur dico? dixissem melius desiderantis. An non æstuantis desiderij uota designat uocatio trina? Vehementis affectus argumentum est, quòd tertio uocat. percurre animo præcedentia cantici huius nusquam reperies, uel tam crebro uocatam, uel tam expresse commẽdatam pulchretudinem sponsæ. Ter uocat, & totam pulchram dicit. Denique in præcedentibus sic habes: Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra. Et iterum alibi: O quam pulchra es amica mea, quam pulcra es. Hoc autem tertio in loco totam pulchram diffinit. illis in locis, uel demonstrat, quòd pulchra est, uel miratur, quòd tam pulchra est: non tamen diffinite determinat, quòd ipsa sit ex integro pulchra, sicut in præsenti. Tota pulchra es amica mea. Quomodo non tota pulchra Pulchritudini, & toti pulchritudini collatarata ex toto? quomodo non tota pulchra inquam lucis æternæ cãdor immensus emanat? Bene tota pulchra, & super pulchra, in quã uberi illapsu se transfudit omnis pulchritudo domini. Exaltata est quidem super sidera, species tamen pulchritudinis eius in sponsa. Species, inquit, eius in nubibus cœli. Quandiu sponsa nubes cœli est, nubes lucida, & leuis, & quasi ad solem accedens, & ipsum suscipiens, tandiu in ea solis splendor relucet, & pulchritudinis eius species manet. Plane tunc nubes est sponsa G
quando spiritualis obtinet affectionis leuitatem, & lucem intelligentiæ. Quandiu spiritualis anima per orationis, & contemplationis usum in supernis suspenditur sicut lucida nubes, & leuis, tota interim pulchra est, quia tota amica est: & macula carens, quia in feruidę charitatis uersa est colorem: hora ista gloriosam sibi sponsam exhibet, non habentem maculam, uel rugam, mundans illam non tam in sanguine, quam in lumine suo. Quomodo nõ tota pulchra, in qua tam expressa diuino pulchritudinis species apparet? quam mihi dabis animam, quam audeas ex toto pulchram diffinire, nisi in hac hora tantum, quando per amoris æstum plus imbuitur quã induitur specie sponsi? Alijs quidem horis sine macula deputatur, dum culpa non imputatur. Hoc autem momento, quòd sine macula dicitur, non est indulgentiæ, sed dilectionis, sed desiderij, sed deuotionis. Quis enim dabitur uenię locus, ubi uota charitatis tantũ exæstuant? Amor indulgentia non eget, totum enim gratiosum est, ubi solus est. Denique vide nunc quomodo, & offensa excludatur, & gratia commendatur, & sola gratia. Tota, inquit, pulchra es amica mea, & Cant. 4. a
macula non est in te. Blandimenta huiusmodi non uidentur indulgentis, sed diligentis, sed amantis, sed admirantis. Oblectatus pulchritudine, optat præsentiam. Veni de Libano, ueni de Libano: ueni, coronaberis. Inuitatio crebra prodit affectum, uota manifestat. Alij trinę uocationis scrutentur sacramenta, & gradus aduentũ mihi quidem H
sufficit diuinæ maiestatis humanam aduersus animam affectum mirari. Istud sufficit, sed ipse succumbo. Vtinam mihi nihil incumbat negocij, nisi suspenso semper stupore mirari impensam gratiam, ita tamen, ut admirationi huic uota iungantur, & germana sit charitas. Affectus enim affectum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal. 41.b ctum meretur, & abyssus abyssum similem
prouocat in uoce perfluentium cataractarum. Bonæ quidem cataractæ sunt, quæ tuũ
bone rem. Amor mutus non est, usum habet nocis. Quod enim continet omnia, scientiam
habet uocis. De spiritu scriptum est hoc,
& bene nostis quanta sit affinitas (si non
Rom. 3.c potius identitas) charitatis ad spiritum. Il-
1. Cor. 14. la continet omnia, quia plenitudo legis est
a charitas. Spiritus loquitur mysteria, & amatoria plane loquitur. Ipse spiritus reddit te
testimonium spiritui nostro, utique, & blandimentum loqui potest. Sonus enim sensus
amoris est, & desiderij uota suffragari habens
uocis. Experimentum gratiæ ipsum est uti
que, quod loquitur, & inuitat, & dicit: Veni
de Libano: Ter uocat, fortasse ideireo, q funiculus triplex difficile rumpitur. Tenax
enim funiculus, amor. Amor affectuose trahit, cui est ipsum alloqui quod est allicere. Nihil amoris tenacius uinculo, nil trahentius. Audi quomodo lex diuina triplicẽ
Mat. 22.d huius ostendit nexum funiculi: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex
tota anima tua, & ex omni mente tua, ac si
dicat: Diliges dominum Deũ tuum cordis
propósito animæ affectu uitali, integro, &
I rationabili quodam mẽtis arbitrio: vt amoris in te, & propositum sit, & ipsum propensum sit, & perspicax sit. Bona si quidem cordis in Deum intentio pia. Sed quid si pigra sit, si emortua, si nihil habens in se uitale, nil animatum? Bona ergo intentio pura, quam unuidam reddit, & uelut animatã
feruida, & dulcis affectio. Affectum hunc
qui est ac si quædam anima boni propositi
insectat, informat meditatio. Si discreta est,
& renouet, si crebra est funiculo, si triplicitẽ nexo, ad meritum repositæ coronæ: quid
uberius? Ad experimentũ quid expressius?
An non tibi uidetur inuitare, & quasi tripliciter dicere: Veni hæc trina dilectio?
Denique quasi inuitat dum confert, & audaciã pro merito, & auditatem pro experi-
Cant. 4.c mento. Veni, inquit, de Libano, ueni coronaberis. In Apocalypsi quasi de Libano ue-
Apoc. 7.c nientes sic legis. Hi qui amicti sunt stolis
albis, qui sunt, & vnde uenerunt? Hi sunt,
qui uenerunt de magna tribulatione, & la
uerunt stolas suas, & cãdidas eas fecerunt in
Esa. 53.c sanguine agni. Vtique, & credẽdi fide, & cõseruandi forma, qui in tribulatione sua sequũtur hunc aguum non aperientẽ os suũ,
cum ad occisionẽ duceretur, & coram tondente se obmutescentem. qui non sunt tristes neque turbulenti donec eijciant ad uictoriam iudicium, & certamen ad coronã.
Non.n. coronabitur, nisi qui legitime certa- 2. Ti. 2.a
uerit. Et quia de certamine corona, ideo forsitan dilectam sic inuitat ad coronam, ut exprimat causam. Ait enim: Coronaberis de Cant. 4.c
capite Sarmana, & Seir, de uertice † Her- K
mon, de montibus pardorum, de cubilibus † Inhibitio
leonum. Nescio enim quid asperum, quid legitur. de
ferum, quid traululentum in his nominibus, capite A-
quod uel naturis dãt intelligi. Ideoque de his mana, de
cõtonari dicitur, dum hæc triumphata co- uertice Se
ronæ ministrant materiam. Ille quidem per nir.
tribulationis tolerãtiam coronatur, qui mitis, qui mansuetus, qui uelut agnus de tribulatione magna uenit: qui in charitate uenit
candidatus non consumptus, quem nulla
impatientiæ, & murmuris macula denigrat.
Hi sunt, qui de Libano uenerunt, & coronantur de capite Sarmana, & Seir, de cubilibus
leonum, de montibus pardorum. Per hæc enim coronantur qui per hæc tentamentorum genera probantur. Numquid non cul- Matt. 7.f
ligunt isti de spinis uuas, & de tribulis ficus? 2. Co. 4. d
Quod in præsenti est (inquit Apostolus)
momentaneum, & leue tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum
gloriæ pondus operatur in nobis. Passionei
ergo eius temporis cooperantur quidẽ esse
non comparatur ad futuram gloriæ coronam, quæ reseruatur nobis. Cumulata plane materies præmiorum inter totius puritatis merita passionibus uarijs atteritur. Pulcherrimus coronæ nexus quando puritas uitæ, & humilis præsurarum tollerantia sibi
cohærent. Magnum quidem est pressurarum pondus, ideo forsitan montium est expressum nominibus. Ingens moles, sed fides super fertur, nesciens opprimi. Capita
montium illorum conculcat, & percutit ipsum caput de domo impij. Iure ergo caput L
ipsum triũphans coronatur de capite, quia
& tentationum initium conterit, & tribulationum uehementię non cedit. In omni re
quasi caput est quod uel primum est, uel maximum. Sic ergo caput hic accipe quasi rerum, quæ his montibus figurãtur, uel principium, uel cumulũ donec intelligã. De capite Sarmana coronatur, de uertice Hermon
& Sanir (alias Seir) quæ iniuriarũ cumulũ
quendã exuperat, & tribulationũ molẽ extollentẽ se aduersus humilẽ scientiã Christi.

Sed

Sed moles ista tãtò uidetur minus ponderis habere, quanto torum est momentaneum, quod tumet. Denique & si mons
Isa. 54.c est, tamen scriptum legis, quia mons cadens
desluit, & saxum transfertur de loco suo.
Et uide quomodo desluxerunt, quomodo
translati sunt montes illi. Translati sunt,
quia transmutati sunt. Quasi translatos, &
1. Cor. 6.c triumphatos indicat illos Apostolus, quibus loquitur. Et hæc aliquando quidem,
inquit, fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis hac ablutione, &
emundatione, quæ fit per uerbum fidei.
Pardus deposuit uarietates suas, totus immaculatus effectus, totus unius coloris, id
est unius fidei, & moris. Velut pardus quidam uidetur homo hæretici dogmatis uarietate respersus, sed nihilominus pardo simili est homo dissimilis sibi, homo uarius
& inconstans, & subinde mutans consilia.
M quasi enim (ut ita dicam) uult & non uult
pardus. Trahe istã ad conuersionem gentiũ
& mox intelliges, quomodo per unitatem
fidei, & spei, & unum indutum colorem uidentur qui cõuersi sunt ad Dominum, nec
modo uarietatem, sed & feritatem exuisse
leonum. Non in cubilibus, inquam, & impudicitijs, sed in cubilibus, & in ortis aromatum commorari, in lectulis non serimis, in
lectulis non fœdis, sed floridis. Floridus
enim lectulus sponsi, & sponsę. Non uidetur sponsa de Libano libens egredi, & de
Iudæa transire ad gentes. Abscedit enim
inuita, quę totiens uocatur, non uult desetere Libanum, ut transeat ad montem Sarmana, ad uerticem Sanir (alias Seir) & Hermon. Sed transitu suo montes hos steriles,
montes barbaros connectit ipsa in Libanũ.
Sed iam montiũ illorũ nomina intuere. Sarmana populus uanus intelligitur, uel coangustans. Seir uel Sanir hispidus, Hermon
anathema. quid uanius illo populo, quorum ipsi doctores euanuerũt in cogitationibus suis, & dicentes se sapientes esse, stulti
facti sunt? Quid augustius illis qui desperantes semetipsos, tradiderũt immunditiæ?
Angustum enim cor, quod finem uotorum
intra temporalis iucunditatis metas contrahit nesciens spem ad æterna dilatare. quid
magis hispidum, & magis incompositum illis, de quibus Apostolus dicit. Sine affectu,
sine fœdere, in malitia, & in inuidia agen- 2. Ti. 3.a
tes? Nonne isti uelut Seir reputandi sunt?
Nam Hermon accipiuntur qui sunt alienati a sensu Christi, promissionis spem nõ ha- Ephe. 2.c
bentes, non ciues sanctorum, non domestici 1. Cor. 6.c
Dei, sed omninõ sine Deo in hoc mundo.
Et hæc quidem gentes fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis
in nomine Domini nostri Iesu: ideo de uobis sponsa coronatur, quæ de uestra immutatione gloriatur. Bona enim mutatio, ubi
Seir conuertitur in Libanum. Et Libanus A
quidem, ille prior Libanus Iudaicus conuersus iam in Seir uidetur, & Hermon: ideo uende Libano, & ueni, & uide pro Libano illo exiguo & breui quanti tibi exurgant Libani. Leua in circuitu oculos, & uide, omnes mundi illius montes tibi sunt in Libanum conuertendi. Molestum plane gentis tuæ detrimenta, & desolationem uidere,
sed molestiam hanc tam lucrosa commutatio compensat, ut unius damna redimat
prouentus uberior. Noli ergo moram nectere, sed ueni, ut de gentium fide, & conuersatione coroneris. Vis omnes hos montes non in Iudæa, & gentibus, sed in ecclesia
tantum intelligere? Non erit dissonus intellectus, si interpretationem in hanc partem uelis deflectere. Inuenies hic Libanum,
& Sarmana, & Seir, & Hermon. Inuenies
hic, & montes pardorum, & leonum cubilia. Vtinam in hoc Libano nostro, in hoc
sacro monachorum conuentu, quem & professio, & conuersio uenustat, & candidat: in
hoc, inquam, Libano, utinam detur cernere
caput Sarmana, non uerticem Seir, & Hermon. Cum uideris in cœtu & in congerie
sanctorum quenquam efferentem se ipsum,
inflatum sensu carnali, tactantia uanum, intus & foris tumidum & turbidum, ociosita
tis anxium uanitate (ocium enim accidiam
parit talem) cum talem uideris, quid aliud,
quam caput Sarmana cum Libano cernis?
Nil ocio uanius, nil anxius acedia, nil tumore turbatius. Nam & Sarmana paululum uanum, uel turbidum sonat: ideo
de Sarmana uenitur ad Seir, ad hispidum B
& pilosum. Vbi enim acedia, ibi tumor: ubi turbatio, ibi nil lene, nihil compositum,
nihil ordinatum, sed totum horridum, &
qui talis est, sine fœdere est, sine affectione,
minuti sensus, & alienati, imo anathematizati, quod Hermon significat. Non hic
domesticus Dei, non ciuis, non aduena quidem, & hospes, propter quod nulla ad Deũ
gratia, deuotio nulla declinat. Non diuertit ad illum sponsus, ut uel in transitu uisitet,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sitet, & sicut hospes ad commorandum. Commorantur autem in eo pardi, dæmones quidem uarij, & uersipelles, & leones eubant ibi. Non circumeunt, ut transuolent, sed securi possident, & cubilia collocant. Sed qui tales sunt, desperandi non sunt. Etenim multi istiusmodi in sponsi prædestinantur ornatum: ideo dicit: Veni coronaberis de capite Sarmana, & de uertice Seir. Veni (inquit) de Libano, ueni. Vide si non morose egreditur de Libano, quæ totiens uocatur, mora tamen hæc non est contumacię, sed cautelæ: Quis enim a contemplationis candore, a quietis internæ, & puritatis sereno libens discedit? Cui non erit molestum, uel ad momentum de loco deliciarũ secedere. Forsitan inspirata in discipulis lucra blandiuntur. Optanda quidem lucra, sed metuẽdus est lapsus. Suspecta mihi sunt lucra, quorum incertus est prouentus, uicinum propriæ periculum salutis, certum internæ suauitatis damnum. Quid mirum si C moretur uenire, cum & molestum sit de Libano discedere, & metuendum sit ad montes illos barbaros, & bestiales accedere? Et forsitan sponsæ mora festinationem nostrã suggillat, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi, uires nostras minus pensantes, festinamus ingredi in labores prælationis, in solicitudinum molestias, & materiã lapsus: nec expectantes, uel semel uocari, ultro nobis, ipsi honorem sumimus, uocationem, uel prœuenientes, uel arte procurantes. Nõ debet esse tanti muneris improuida præsumptio, sed nec pertinax metus. Denique præsumendum est ubi Christus iubet, ubi sponsus uocat, & prouentus uberes pollicetur, sicut in hoc loco. Veni (inquit) coronaberis de capite Sarmana, de uertice Seir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Cum in subiectis mutatur morum barbaries, cum de cubilibus & impudicitiis ad florida, & honesta transferuntur cubilia, & in hortos aromatum, ad cubilia in quibus non est fremitus, sed fletus, ad cubilia in quibus compunctio est cordis nõ pugna cogitationum. Sed cum auferitur maculosæ uarietatis uelamen, & nuda succedit simplicitas, moribus ministerio suo in melius commutatis, coronari sponsa satis apte accipitur. Bene quidem de talibus coronatur, cum iam uertuntur in ornatum, quorũ antea mores horrebat. Cum ordine quodam charitatis sibi hærent in unum, qui serinis prius affectibus disfidebant. Grata plane sponso est hæc unitatis cohærentia: ideo forsitan sequitur, & uulneratum se dicit in uno oculorum, in uno crine colli eius scilicet sponsę. Capituli huius ratio in aliud D differenda est tempus. Hoc autem in fine admonuisse sufficiat, si quẽ alteni cura prosectus ad gradum altiorem solicitat, nõ dissuadeo, & nec suadeo plane. Vnum autem hortor, quisquis es, æmulare & cunctationẽ & candorem sponsæ, quæ non est contenta semel uocari, nec digna penitus, nisi de quodam purę, & dealbatæ conscientiæ Libano. Non.n. nisi de Libano dilectam uocat ad coronam sponsus eius, qui est Deus benedictus in secula seculorum. Amen.

Cant. 4. c

Ibidem.

Sermo XXX.

COr durum, & male durum, in quo uerba ista uulnera non generant. Stupidum plane est cor quod uerborum istorum uirtutẽ non persentit, quod non stupet ad dignationem tantam. Quid dignationem dico? etiam plus est, & quantum esset si uel dignatio esset? Magna enim res, & omni admiratione digna, si uel dignatur tanta maiestas humanam infirmitatem sororis & sponsæ impartiri uocabulo. Nunc autem non tam dignatio est, quam deuotio. Vultis autem deuoti, & propensi affectus argumentum audire? Vulnerasti (inquit) cor meum Cant. 4. c soror mea sponsa, uulnerasti cor meum. Cordis uulnus uehementiam designat amoris. O uere dulce cor, quod nostris mouetur affectibus ad rependendam uicissitudinem dilectionis. Et necessitudo hęc, & uicissitudo: necessitudo in sororis, & sponsæ E nomine, uicissitudo designatur in uulnere. Magna necessitudo sororis, sponsæ maior alla cognationis, ista dilectionis. Ibi significatur, quia de uno sunt: hic, quia unũ. Soror est, quia diuinæ consors naturæ. Sponsa uero, quia in singularitatem assumpta personæ. Expressa plane necessitudinis hæc uocabula sunt, quæ uel uerum, vel gratiam sonant. Quantum amare optet, quæ tantis affinitatibus fœderata Christo se nouit, quantumcunque amat, non amat, sed redamat. Ipse.n.prior dilexit nos. Amor 1. Io. 4. b ad illũ noster quantumcunque propẽsus fuerit, non impenditur, sed rependitur: debitus est nõ gratuitus: æquari ei qui iam impẽsus est

est amori non potest. Et quonam modo mereri potest, quomodo obligare potest qui ne plane quidem soluere sufficit? Non potes sponsa amatori tuo vicissitudinem plenam rependere. Ipse tamen non desinit superim pendere. Quod impendit tibi non dum plene solutum est, & tamen obligatũ se putat. Quicquid illi rependis amoris, non accipit quasi debitum, sed quasi gratuitum. Qua si prouocatum ad dilectionem se persentit, dum cor suum uulneratum fatetur. Quid est hoc miraculi fratres? Non beatam hanc reputatis animam, quæ ipsum cor domini nostri Iesu Christi piis affectibus transfigit, & penetrat? Acutus, & efficax, & uere uiolentus affectus ille est, qui tuum Iesu bone, meretur, & mouet affectum. Magna, & uiolenta est uis charitatis, ipsum affectum Dei F attingens, & penetrans, & uult sagitta iecur Mar. 11. d eius transfigens. Quid mirum, si regnum cœlorum uim patitur? Ipse dominus uio Cant. 4. c lenti amoris uulnus sustinet. Sed vide quibus iaculis uulneretur. Vulnerasti, inquit cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. Ne parcas sponsa talibus sponsum telis appetere. Aspectibus piis quasi spiculis utere. Noli in hoc negocio remissius agere, noli contenta esse dilectum uulnerare semel, sed concide ipsum uulnere super uulnus. Fœlix es si sagittę tuæ infixæ sunt illi, & amores tui mihtent in Christo, si oculus tuus defixus indefesse sit in illo. Bonum uulnus, de quo uirtus egreditur. Luc. 8. f Tetigit mulier fimbriam, & uirturem de se sensit Christus exire. Quanto magis cum cor eius non leuiter tangitur, sed uulneratur, gratiam de se emanare sentit? Vulnus istud non est sine sensu: ideo puri aspectus in illum spicula uibra: reputa illum quasi signum positum ad tales sagittas. Tales fauorabiliter excipit, quia tales iacit. Respexit Petrum, & cor eius percussit, & compunxit ad pœnitentiam. Vulnerati cordis lachrymę dant signa. Denique clementi respectu cor illud uulnerat, quod ad aliquẽ uirtutis mouet affectum. Talia in me utinam multiplicet uulnera a planta pedis usque ad uerticem, ut non sit in me sanitas. Mala enim sanitas ubi uulnera uacant quæ Christi pius infligit aspectus. Aspectus aspectum prouocat, ideo tuo illum tenta uulnerare prospectum. Oculi tui semper ad dominum, ut amoris tui nutibus capiatur, illaqueetur eriniculis. Non tamen dicit in oculis, & eriniculis, quasi in plu- G bus, sed quasi in uno. Vulnerasti, inquit, Cant. 4. c cor meum soror mea sponsa, uulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. Si plures habes oculos, omnes alios claude, ut hoc uno utaris, quo solo dilectum intueri soles, & quo solo uales. Qui directius intueri uolunt, alterum oculum claudunt, alterum intendunt & eum ipsum quo cernunt stringunt, ut stricto efficacius contemplentur acumine. Oculus tuus unus est, si purus est: unus est, si ad plura nõ Psal. 26. b est: unus est, si quodammodo simplificatus & strictus, & directus in unum est, non fissus, non diffusus, non sparsus in multa. Oculus tuus unus est si intendis, & intueris semper in unum & in illum unum. Denique si amoris oculus est, unus est. Vnam, inquit, petij a domino, hanc requiram, ut inhabitẽ in domo domini in longitudinem dierum, ut uideam uoluntatem domini. Oculus iste unus est, unum petens, & unum prospiciẽs. Et in uno crine colli tui. Non oportet ut crines fluitent, ut sine lege euagẽtur, & sparsi, & errantes oculorum effundantur luminibus. Non decet ut strictus sit oculus, & crinis laxus. Oculus enim offenditur cum crinis effunditur. Si intentio in oculo intelligitur, quid in crine ubi cogitatus designatur? Vis unum habere utrunque, & crinẽ, & lumen, & intentionem, & meditationẽ? Cuius est in lege domini uoluntas eius, & in ea meditabitur die ac nocte: iste etiam in uoluntate uniformi unum possidet oculum, & crinem unum in meditatione. Alio H quin si uniformis, & simplex intẽtio in deũ tibi non fuerit, si cogitationes tuæ sine disciplina tua fluitent: intentum retũdunt oculum, & simplicem intentionis diuerberant aciem, & cor dissipant peregrinæ, & indisciplinatæ mẽtis uolutiones. Intentioni purę cogitatus respondeat: unus sit, sicut & illa uniformis est. Bonus enim crinis qui fusus non est, non incultus sed collectus in unum Cant. 4. c & collo inhærens. Collo utique illi de quo dicitur: Collum tuum sicut turris, de quamille clypei dependent. Collum hoc sacrã scripturam intellige, per quam ad nos diuinæ nuncia uoluntatis uerba profluunt. Bene ergo crinis colli, cogitatus adsiduus in lege Dei, ideo colli dicitur, quia omnis cogitatus tuus, omnis sensus tuus, & intellectus tuus sacro non debet præiudicare sermoni, sed ex eius prescripto pendere & prodire ab ipso.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipso. Quod diuisi, & quasi lacerati sunt crines tui & nihil in se cõpositionis habentes, collo licet inhæreant: non tamẽ placent spõso, nec eius cor vulnerant, non mouent affectum, nec gratiam merentur. Verunque exigit, ut cõnecti sint, & collo inhæreãt, & obtineant in se tam ordinem quam auctoritatem. Quid enim proficis si meditationis tuæ in lege Dei sint, & ipsæ in seipsis sine lege sint? Sine lege sunt, quæ sine ordine sunt & passim feruntur. In uno (inquit) crine colli tui. In collo, sacri sermonis auctoritas in
I telligitur, quæ cogitationis informet. Ordo autem in unitate. Bonus enim ordo ubi colliguntur in idipsum, & feruntur in unum, & in unum illud quod non aufertur. Vel ideo dicit in uno crine colli tui, vt liberam, & reuelatam significet sponsæ faciem. Crines enim pro velamine habentur. Vult ergo in spõsa exutam, & reuelatam faciem ad speculandam gloriam Dei ad intendendum sine offensione oculum contemplationis: ideo commendat crines compositos, & reductos a vultu ad collum. Quid hoc in una singulariter intelligimus anima? Deriuemus hunc sensum ad Ecclesiæ statum. Gratius est enim quod Ecclesiæ commune est. Denique nihil sponso gratius communitate imo vnitate credentium, & cõpage ecclesiæ. Multa bona in sponsæ cumulauit præconium, quibus se delectatum ostendit, sed nũquam sic expressit congaudentis affectum sicut hic, ubi, & luminis, & crinis commemorata est unitas. Quomodo non maximum erit eius gaudium, ubi maximum conseruatur mandatum? Mandatum, inquit, nouũ
Ioan. 13.d do vobis, ut diligatis inuicem sicut dilexi vos. Oculi ecclesiæ, doctores sunt, quos qui tangit, tangit pupillam oculi domini. Crines uero, plebes credentium. In utrisque est
Ibidem. sponso grata unitas. In hoc, inquit cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Consensus
Mat. 18.c duorum vel trium preces impetrabiles facit quanto magis totus Ecclesiæ in Christo cõsensus? Quomodo nõ impetrat vnitas, quæ ipsum cor domini penetrat? Vulnerasti, in-
Cant. 4.c quit, cor meum soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, &
K in uno crine colli tui. Quid enim in toto muliebri ornatu plus allicit, & afficit amantis affectum quam crines compositi? Sed quid conamur laudibus cumulare crines sponsæ ambitioso comptos, & collectos ornatu? Magis subest plangendi copia quã appulaudendi. His diebus cernimus diuulsos miserę, & laceros spõsæ crines, & inter se pugnare ecclesię plebes pro ecclesia. Cernit hoc, & tu Iesu bone, & nihil te mouet illa diuulsio, non te sponsæ tuæ uulnus tam graue uulnerat? Si unitas ad gratulationem cor tuum uulnerat, dissidium ad compassionem vulnerare te debet. Mouet te unitatis & uniformitatis dispositio: moueat te eorũ quæ vnita fuerint dissipatio. Diuisi sunt crines tui, & disparati ab inuicem, imo, & cõtra inuicem. Vtrique a sponsæ collo pendere se iactant, & de proprietate gloriantes, a
2. Tim. 2.a se diuellere tentant. Nouit dominus qui sunt eius, & discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini: geminũ hoc habens signaculum, ut Paulus loquitur. Immobilis manet spõsa ipsius inter impias manus undique conuellentium illam, & lacerantium. Reges terrę, & principes con
psal. 2.a uenerunt in unum aduersus Christum domini, & aduersus sponsam eius. Sed sponsa sponsum nouit, ut non sequatur alienum, sed ipsum. Non ignorat seipsam, nõ ignorat cuius sponsa sit: ideo non vult egredi, nec abire post greges sodalium. Et si sodales fuerunt, iam quidem non sunt. Exierunt a nobis, sed non sunt ex nobis. Quo
L modo sodales sunt qui amici non sunt? Amicus.n. sponsi stat, & audit, & gaudio gaudet propter vocem eius. Isti vero non audiunt, nec gaudent ad uocem sponsi, sed magis ad vocem imperatoris Romani. Nisi (ꝙ verius fatemur) non tam gaudent quam timent ad rugitu eius. Sed nouit dominus qui sunt eius, non qui sunt imperatoris. Ideo moueri non pollunt ad fremitum leonis, quia immobili diuinæ, notuę continentur signaculo. Bonum enim signaculum nomina Dei. Notitia quę secundum propositum est, secundum quod vocati sunt sancti. Firmum est signaculum hoc notitiæ eius, quia nihil ei deperit. Non tantum nõ deperit ei nihil: sed ipsa saluãdos parit, ipsa prædestinat, ipsa signat quos suos esse velit. Geminum signaculum, diuinum propositum, & humanum studium: diuina prouidentia, & humana diligentia. Nam de
2. Tim. 2.a diligentia subdit Apostolus: Et discedat ab iniquitate omnis qui nomina nomen domini: Vide duas huius signaculi partes: unam diuinæ tantum gratiæ, alteram & libertatis & gratiæ nostræ. Illam propo-

positi: hanc adiutorii. Secunda hæc pars libertatis nostræ infirmum arbitrium dirigit. Nam prima prædestinando disposuit. In prima qui sunt eius dominus præuidendo nouit: in secunda nobis innotescit. Illa causa, hæc est illius effectus, Illud signaculum immobile est, hoc probabile. Illud signaculum est, est illud signaculi signum. Illa radix est, hic fructus: & a fructibus istis cognoscetis eos, qui nominant
M nomen domini. Nam ipse in beneplacito suo nouit qui sunt eius, & ponis eos ut fructum hunc plurimum afferant: ideo dicit: Discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini: qui eius esse se dicit, non discedat ab vnitate. Nec discedere potest quisquam illorum quos diuina formauit & firmauit notitia. Denique & capillus de capite Ecclesiæ nõ peribit. Capilli enim eius omnes numerati sunt, omnes signati signaculo præcedentis notitiæ. Sine pœnitentia est illa notitia. Ideo firmum stat fundamẽtum, domini habens signaculũ, diuini propositi, adiutorium, & arbitrii nostri conatum. Illo quã signantur crines signaculo, nõ poterit eos quisquam rapere de capite spõsæ. In manu tua domine, omnes crines sponsæ, & non rapiet eos quisquam de manu tua. Tene Iesu bone, quos tenes, & recolligo quos nosti, & qui tuum se nouit, qui dicit, domini ego sum: qui nominat nomen domini, discedat ab iniquitate, accedat ad vnitatem ecclesiæ, ad unitatem capitis & corporis, ideo sit crinis colli, & crinis unus. Nihil sic sponsi cor vulnerat, nihil promouet affectum, & animũ penetrat, quomodo vnitas sponsæ, & ea ipsa inter discipũlum seruata & quasi solidata conatus. Episcopi religiosi proprias deserũt sedes, de
Cant. 8.c unitate in unitatẽ fugiunt a facie persequẽtis. Deo deuoti & clerici & monachi tribulationibus & contumeliis affecti, rapinam
A bonorum suorum cum gaudio sustinent, cognoscentes se meliorẽ habere & manentem substantiam in vnitate supernæ & ecclesiasticæ charitatis. Si enim omnem substantiam suã dederit homo pro charitate, quasi nihil despiciet eam. Quidã equidem libertatẽ ecclesiasticæ cõmunionis muneribus redimunt. Bona redeptio, sed uenditio turpis. Quid uendis ꝙ ipse condẽnas? Si schismaticos reputas qui a te separati sunt, non debueras precio inductus erroris uti illis permisisse licentiã. Si schisma repu-
1. Tim. 2.a tas cur libertatẽ eius muneribus vẽditas? Si autẽ ecclesiasticæ vnitatis apud nos veritas est, quid illã diuellere tentas? Si Petri sedẽ successionis iure tenes, cur nõ Petri sententias venditas in eos, quos schismaticos arbitraris? Pecunia, inquit, tua tecũ sit in perditionẽ, Nũc uero dicis: pecunia tua salua
Act. 8.1 mihi sit, anima uero eat in perditionem. Quomodo.n. non perditio hæc, vbi ab unitate corporis separatio est? Nec mihi, in
3. Reg 3.d quit, nec tibi sit, sed diuidatur, Ita & tu pecunia tollis, cum animas non potes. Tolle quod tollis, munera tolle tibi, animas ecclesiæ relinque. Nã & ipsa nisi animas nõ quęrit. Corporalia autẽ apud te bona spargant, ne bona animæ dispergant tecũ. Qui enim non colligit cum ecclesia, dispergit.
Mat. 12.c Signanter satis ait: Qui non colligit mecũ, dispergit. Collectio nanque, unitatis rationem continet, sicut dispersio tenuit separationem. Ecclesia cum sponso dicere nouit: Qui non est mecum, contra me est. Nihil medium relinquens, aut colligis cum illa, aut certe dispergis: aut cum illa es, aut contra illam. Tu autem dicere (ut aiunt) soles: Si non uis dispergere mecum, saltẽ
B non colligas cum illis. Si non es mecum, saltem noli esse contra me. Sufficit si nec noster sis, nec aduersariorum. Sed nõ ita noster Iesus, qui ait: Noster es, an aduersario-
Iosue 5.d rum? medium nil relinquens. Nunquid
Hier. 8.g Iesu bone, non est resina in Galaad?
Isa. 1.b Quare ergo non est sanata domine contritio sponsæ tuę, vulnus & liuor & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo? Potasti dũe satis dilectam tuã vino cõpunctionis, quãdo oleo fouebis, oleo sancto tuo? Oleũ autem peccatoris non impinguauit eam. Nam & qui ex aduerso sunt, oleum habere iactant: quid enim nisi oleum venditant dum blandiuntur, dum pollicentur honores, dum munera proponunt? Oleum istud non sanat, sed magis scindit. Ideo sicut uinũ eorum, ita & oleum eorum. Aequa lance
psal. 76.a pensanda sunt verba & verbera eorum. Renuit consolari anima mea ab uberibus con-
Thre. 4.a solationis eorum. Ipsi enim sicut lamia nudauerunt mammas: lactauerunt enim catulos suos, non ecclesiæ filios. Ecclesia enim mammas suas habet: idcirco in laudibus suis sequitur statim: Quam pul-
Cant. 4.c chræ sunt mammæ tuæ soror mea sponsa. Reuoca domine Iesu filios tuos qui aberrãt
psal. 3.a ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad lactis huius dulcedinem, ut ex ore lactẽtium perficias laudem, cum destruxeris inimicum & ultorem: ideo festina & eiice ad uictoriam iudicium, ut habitent in unum qui inuocant nomen tuum, quoniam in hac unitate mandas benedictionem & uitã per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XXXI.

C

Beniter sunt a nobis perstringẽda nunc ubera sponsæ, quæ supersius non uno in loco studiosius pressa sunt, & nescio an ex toto expressa. Fortasse modo tacta, nouũ
1. Pet. 2. a aliquid nobis effundent. Quis non auide & cum spe bona ad ubera currat, quæ sic sponsus laudare curauit? Hæc ubera sunt quorum nos Petrus quasi modo genitos infantes lac concupiscere hortatur. Et commendatio præsens nonne uim quandam in
Cant. 4. c uitationis uidetur obtinere? Quã pulchræ sunt, inquit, mammę tuæ soror mea sponsa. Non est simpliciter & sine expressione laus tanta profusa, sed ipse pronunciationis modus admirationem & oblectationem proferentis demonstrat. quæ tamẽ est huius ordinis ratio? Cur post oculum & crinem statim ad mammas sermonem deflectit? aut cur in illis uoluptas commendatur, in his commendatur pluralitas? Mihi quidem in capitulo superiori mentis quidam & cogitationum excessus ad Deum uidetur innui, sobrietas uero & tẽperantia ad paruulos in isto: ibi unum necessariũ est: hic solicitudo & sermo doctrinæ partiendus in plura. Ibi intemperãtia feruidi amoris collecta in unum & constricta, & penetrans ipsum dilecti pectus sauciat, hic temperata doctrina, & sermo sobrius, lacteo quodam
D potu paruulos satiat. Vides quomodo nihil medium relinquit in laude sponsæ, sed cum Paulo aut mente excedit Deo, aut condescendit nobis. Charitas enim, inquit,
2. Co. 5. c urget nos. Ad quid urget nos? Nunquid ad excessum? Non utique ad excessum, sed utique ad condescensum. Res illa est uoti, hæc obsequii. Illic intemperantis affectus sumus, hic contemperantis. Bonus ordo plane haurire ibi, & hic exhaurire. Primo ibi infundi, postea hic infundere: inebriari ibi, & hic inebriare. Bona uicissitudo talis, si tamen modo talis. Ordinatione tua domine hæc uicissitudo perseuerat, uicissitudo contemplationis & consolationis. An non beatus cui omnia uitæ momẽta in hoc decurrunt, ut uel Christo uulnera charitatis infigat, uel pietatis ubera porrigat subditis? Ego si quando (si tamen aliquãdo) inebriatus ab ubertate domus tuæ domine, distenta ubera inde reportare uideor, tot uariis & tam molestis exsiccãtur negociis in currentibus, ut mox arentia reddantur, quæ prius eruditionis & gratiarũ ubertim lacte rorabant. Fœlix quidem qui sancti interpellatione aliqua talia in se cõtinuat studia, ut uel ipsum (ac si ita dicam) sapientiæ cor & secretariũ penetret, aut ubera in
de referat uoluptatis illius ubertate referta. Sponsa plane est quæ nouit huiusmodi uariare uices. Ideo in laude ipsius post cõtemplationis excessum, de consolationis & doctrinæ uberibus sermo statim contexitur.
Quam pulchræ sunt mammæ tuę: purus E
oculus, & pulchræ mammę. Ille sponso, Cant. 4. c
& filiis sponsi. Ille ideo unus dicitur, hic plures: quia uaria debet esse uberum temperatura, pro sugentium qualitate diuersa. Vide quomodo Paulus Iudęis factus est 1. Co. 9. c
Iudæus, & iis qui sine lege erant, quasi & ipse sine lege esset, infirmus infirmis. Nõne uelut tot applicat discipulis ubera, qui in se tot transformat genera? Quid aliud molitus est temperatura tam multiplici, nisi
1. Thes. 2. b ut leniter & lactis more teneris auditorum eius doctrina influeret animis? Tot uidetur abundare mammis, quot modis arte ingeniosa capacitati se infirmorũ coaptabat. Factus sum, inquit, in medio uestri tanquã paruulus in medio paruulorum, quomodo si nutrix foueat filios. Et si uultis, duas uobis mãmas maternæ pietatis assignabo, imo idem ipse Paulus assignat cum dicit: quia pietas ad omnia utilis est, consolationem habens uitæ, quæ nunc est, & futuræ. His uberibus geminis erga subditos abundare debet, qui doctoris & patris in ecclesia locum occupat, his muniti mammis a dextris & a sinistris, ut qui ei cõmissi sunt potentur a lacte & satientur ab uberibus cõ Esa. 66. c
solationis eius. Harum alteram reputa si- Rom. 11. b
nistram, alteram dexteram. Sinistrã in temporalibus subsidiis, dexterã in spirituali consolatione. Qui misereatur in hilaritate, qui tribuit in simplicitate, qui iuxta apostolorum principem gregi cõmisso prouidet non coacte sed spontanee, mammam hic sinistram exhibet: & ecclesię promittitur 1. Pet. 5. d
in

F in prophetia Esaiæ quod regum mamilla lactabitur. Mamilla, inquit, & non, mamillis, eo qp regum est temporalibus præcipue
Esa. 60. c bonis ecclesiam fouere: hæc enim sinistra
prou. 3. b eius est, in qua sunt diuitiæ & gloria. De
1. Tim. 5. c dextera quidem mamilla sic nos Paulus informat. Cõsolamini, inquit, pusillanimes, & consolamini eum qui huiusmodi est, ne
Mala. 6. a abundantiore tristitia absorbeatur. Item uos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis. Et (ut ita dicam) sunt qui sinistram tantum mammam ex officio habent, sicut ii, quos supra diximus, reges & principes. Et sunt quibus ex officii sui iure pendet dexteram maxime præbere mamillam, sicut sacerdotes domini & do-
Mala. 2. b ctores, quorum labia custodiunt scientiã, & lex domini requirenda est ab eis. Hi enim magis à subditis plebibus carnalia metunt, quibus spiritualia semioant. Qui ve-
ro possessionibus cunctis renunciant, qui rebus temporalibus valedicunt, se suaque omnia monasterio tradentes, & ex toto in ius abbatis transeunt, nullam sui sibi curã relinquentes decætero, tales utique gemino consolationis lactandi sunt ubere. Ideo neutro hoc carere debent qui talibus prę-
sunt, ne mutilum & uelut detruncatum uideantur pectus gestare, una deformiter mamilla contentum. Qui uero utroque destituuntur, locum hunc in ecclesia & sibi dam
1. Thes. 2. b nose tenent, & quantum ad alios periculose, ne forte lingua lactantis adhæreat palato, dum arentia sunt ubera matris. Peregrina est plane hæc laus ab illis in præsenti
Cant. 4. c facta ad sponsam. Quam pulchræ sunt mæ tuæ soror mea spõsa. Simulque aduerte quòd non omnes pulchræ sunt mammæ.
Ecc. 35. b Non est enim speciosa laus in ore peccato-
prou. 1. a ris. Fili, inquit, si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. Vide quomodo quorundam ubera non modo non uult speciosa haberi, sed uult suspecta. Idcirco ista com-
Cant. 4. c mendat, ut bene noris ad quæ te debeas tu
Cant. 1. a to conferre. Quam pulchræ sunt mammæ tuæ: meliora sunt ubera tua uino. Duo sunt, quæ ponit in laude uberum istorũ: pulchritudinem & uirtutem. Alterum con-
uenit amanti, alterum lactanti. Quid enim lactantis refert si pulchra sunt ubera, dummodo sint ubera, & redundantia lacte salubri? Pulchritudinem ergo pro se commemorat, & lactis gratiam pro suis. Et si non ipse melius sapis, pulchritudinẽ ad con-
uersationis uenustatem refert: ad doctrinã & eruditionem, quod restat in commendatione mammarum. Dulcius sugitur, ubi uta uenustat sermonis uirtutem. Et si spirituale aliquid uis, & expressum de pulchritudine earum audire, ad mulierum te studia mitto, quę corporei decoris, & cultus & operam gerunt, & affectatæ sunt artem. Quid enim magis affectant in ornatum pectoris, quàm ne mammæ superexcrescant, & deformiter fluitent, & pectoris ipsius occupent spatia? Ideo excrescentes & fluitantes, fasciis pectoralibus stringunt, naturæ H
uitio arte medentes. Pulchra sunt.n. ubera, quæ paululum supereminent, & tumẽt modice: nec elata nimis, nec tamen æquata carni reliquæ quasi repressa, sed non depressa: leniter restricta, non fluitãtia licenter. Hoc quidem exemplo qui uerba bona, uerba spiritualia debet proferre, mulierũ imitetur & studia & industriam. Castigato utatur sermone uerborum, non fluitent uberã, nõ sine lege ferantur, non pectus & quoddam secretarium mentis magis occupent quàm ornent, non habeant plus materiæ quàm gratiæ, nõ plus carnis quã lactis. Purus & prudens sit sermo pro tempore. Accedat huc pietas, & pulchritudinis numeros teneat. Non habeat plus oris quàm pectoris, nec lactis fluxum patiatur. Ex pectore debẽt ubera prodire, & inhærere illi, non ipsum conuerti in illa. Ex abundantia cordis os loquatur, ex illa non totũ effundat. Restringẽda sunt ubera, ne nimis exuberent. Videas aliquos dum uerba consolatoria plus æquo sectantur, in uana deuolui: & dum auditores longo pertæsos silentio, & quasi quadam suberistes acedia exhilarare uolunt, petulãtis lasciuia linguæ post
Eccle. 10 2. Co. 4. utilia profluunt ad scurilia, & modico frumento multum zizaniorum aut præseminant aut superseminant: loquuntur placentia, & doctrinæ panem in risum faciunt (sicut scriptum est) sed paulo post risum sine panẽ, uerbi salutaris. Non est adulterandum uerbum Dei, nec admixtione corrumpendum peregrina. Suis sit contentum uberibus, uberibus utriusque testamenti. Hæc tibi memoriter in pectore hæ I
reant, hæc tibi consolatorium & quasi lacteum sermonem ministrent, ista suggerãt quod alii sugant. De pectore tuo erumpãt radicitus, ut non sint affectata quæ dicis, sed de puro & præcordiali prolata affectu,

iuxta

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuxta illud: Si uis me flere, plorandum est primo tibiipsi. Compassionis, & gratulationis affectus intus nascatur tibi, sed per scripturę sacræ uerba ac si vbera quædam ad educationem audientium profluat. Pudice quidem, ut in re seria, & petulantia absit, & serenitas adsit. Ad pulchritudinem enim mammarum accedit si se paulum attollant, & tumeant modice, tantum ut habeant auctoritatis quantum sat est, austeritatis nihil. Ideo, & uino meliora dicuntur ubera. Sic enim in laude eorum statim sequitur. Meliora sunt, ubera tua uino. Vbera gratiæ, ubera consolationis, austeritatis, & duritiæ, uino meliora sunt ac efficaciora, & accommodata magis ad commutandum tristes, & exasperatos affectus, ad consolandum imbecilles, & teneros. Facilius mouent, & fouent suauius. Verbum enim dulce, & mitigat inimicos, & amicos, multiplicat. Dulce euangelij verbum, durum legis. Et uide quo modo uerbum dulce effera gentium corda conuertit, & quasi marinos, & salsos fluctus in lactis saporem. Inundationem, inquit, Deu. 33. maris quasi lac sugent. De apostolis hoc dictum est sub typo Zabulon, & Isachar. Hodie si quis amarus, & turbidus fluit, non desperes. Adhibe ubera, instilla lac, forte, & ipse cras lacteus fluet. Quis scit si non modica K stilla totam massam conuertat? Dabit enim psal. 67. c dominus uerbum euangelizantibus uirtute multa. Sterilis, & infirma est scripturitas legis, & sine gratia præcipit, & sine uenia punit, utroque ubere caret, inde uel prefiguratione uel præfiguratione hæc continet, sed in actu non exhibet. Memento non legis sed euangelij ministrum te esse, ministrum Iesu, qui in passione acetum, & in cœna uini ueteris reprobauit acorem. Nouatianus non habet mamma veniæ, nec Pelagius gratiæ. Ille naturæ inueteratæ, & corruptæ bona prædicat, & ad iustitiam sufficere dicit: hic diuinę naturæ bonitatem tollit, dū pœnitentiam negat. Ille (ut sic dicam) reuocat petentes: hic non suscipit pœnitentes. Ve tustatem ille propinat: hic austeritatem.

Non habet eius doctrina gratiæ lacteam nouitatem, nec huiusmodi dulcedinem. Parati, inquit psalmista, in dulcedine tua pauperi Deus. Pelagius diues est, non eget hac dulcedine: innascitur ei, non paratur. Pelagius dicit, non indigeo: & Nouatianus, non indulgeo. Alter prædurus est, alter prædiues. Para domine para in dulcedine tua pauperi tuo Deus. Tu para, tu repara, & non nisi in dulcedine tua. Magna multitudo dulcedinis, quæ de uberibus tuis domine fugitur. Quotiens post opus grauis excessus ad ista accessi, pressi instantius: & quantam lactis expressi copiam, tu domine nostri. Vbi abundauit delictum, abundauit, & gratia. Sufficiebat mihi ut diuitiæ computarentur si uel mererer veniam: & ecce abundauit, & gratia. Mammarum pressi unam, & utraque influxit vbertim. Ideo spō L sa tua gratiæ lacte potata, & satiata ab veribus consolationis, didicit, & ipsa vbera magis præbere quam uinum. Meliora .n. sunt ubera eius uino. Vinum uetustate aceſcit: ubera totum nouum, dulce totū effundūt. Denique, & timor foras mittitur, & charitas 1. Co. 13. b nunquam excidit. Hoc est mandatum nouum eius, semper recens dulcedo. Non potest amor esse, & dulcis non esse. Meliora ergo sunt ubera tua uino. Vinum non malum, sed vbera meliora. Meliora quidem sunt, mixturam tamen non refugiunt uini. Cant. 5. b

Nam si sequentibus aliquanto post dicet: Bibi uinum cum lacte meo. Melius tamen si bibat lac solum, & sine vino: quia in uino terror est, in uberibus cōpassionis, & gratię lene blandimentum. Nam uinum licet in bonum valeat, & soleat accipi: hic tamen ex collatione vberum aliquid durum, & forte significare uidetur. Meliora sunt ubera eius uino: quia melior est dulcis, & fraterna compassio, quam indignantis animi durus, & immittis affectus. Quasi non habentes ubera Paulus notat, quos sine affectione vocat. Non potest in humano pectore uberibus carere pietatis sponsa sponso suo adhęrens. Rom. 1. d

Ipsi enim mons uber, mons incaseatus, mons coagulatus, mons pinguis. Quomodo de tanta lactis copia nil sponsa capiat, cui beneplacitum est in hoc monte habitare? Et si in hoc monte sine intermissione habitare nondum possumus, recurramus frequenter, ascendamus, inebriemur M vberibus. Sic enim scriptura habet. Vbera eius inebrient te omni tempore, & prou. 5. b in amore eius delectare iugiter. Videte ad quem sensum uberum interpretationem deflectat, ad ebrietatem & oblectationem amoris. Quid necesse est diutius in quærenda uberum ratione morari? magis vero quęramus ipsis inebriari: meliora enim sunt ubera uino, quia melior

1. Cor. 13. a melior est misericordia super uitas: melior est amoris affectio quam afflictio carnis, & lactens potus spiritualis nouitatis, cōpunctionis vino. Ibi enim ostenduntur & gustantur dura, dum vetus homo repellitur & destruitur: hic in nouitate vitæ, diuini fauoris lactea capimus blandimenta, nec sugę, sed refugii significationem. Bonū quidem vinum, sed ubera dulciora. Bona cōpunctio, sed melior vnctio. Odor enim Cant. 4. c vnguentorum tuorum super omnia aromata? Iam studia uestra ad audiendum redintegrata video. Auiditatem uestram excitauit odor vnguentorum sponsæ. Indiscreta quadam esurie illa vultis hodie vberibus superaddi: date inducias usque mane, hodie sufficiant ubera, crastino accedemus ad vnguenta, eo uotis nostris præstante effectum, qui uberum & unguētorum sponsę suæ & cōmendator est & dator, Iesu Christo qui uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

A

Sermo XXXII.

EXiguum est mihi olei & unguēti fratres, & uos hodie vasa assertis tanta, tam vacua. Nec ducatis ad iniuriam, quòd ua cua vasa uestra dico. Ego non inania per hoc, sed magis capacia volo intelligi, eo quod auida & idonea sint uobis ad capiendum ingenia. Quis ista implere sufficiat? Attenditis ad unguenta sponsæ, quanta sit illi aromatum copia, quasi non & instrumenti habēda sit ratio per quod ad uos manare debent? Copiola quidē materia, sed nihilominus attēdite quid minister queat. Fiat quod vultis non causabor inopiam, ne vos me non obseruatę sponsionis incusetis. Instillabo modicum quod habeo olei uasis ingentibus, atque utinam aliquis Helisæus iubeat, cuius mirtus nostro prouentum bonum conatui tribuat. Quid ergo? Nonne hic multi assident Helisæi, multi prophetæ, aut certe filii prophetarum? & hi omnes iubent, & si merita inferius essent, numerus ipse magni unius alicuius poterat uicem supplere. Instillabo ergo aliquid de reliquiis unguentorum. Nam ipsa in capite libri copiose & sufficienter effusa meminisse, & forte sex illorum nondum est exinanita. Nunquid & ego modo sum exhaustus illam? Ne speretis id à me, nec enim præsumo. Fertilis apud sponsam est vaguē B torū apotheca. Non est quod dicatis. Exhaurite, exinanite usque ad fundamentū in ea. Vtinam contingat mihi in hac fece intingi Deu. 33. d in oleo, sicut scriptum est de Aser. Fratres, si non meremur in olei dolium, in vaguentorum copiam, cum euangelista Ioanne immergi, si non meremur tam uberem vnctionem, nunquid desperabimus uel intinctionem, nunquid saltem odorem? Nā & odor hic tantū cōmendatus est, & odor, inquit, vnguentorum tuorum super omnia aromata. Vbera prosunt ut crescas, vnguenta ne deficias. Meliora sunt ubera tua uino, & odor unguentorum tuorū super omnia aromata. Et ve hodiernum capitulū cum hesterno copulemus, dicamus ubera tenerorū esse, unguenta fortium. Vbera prosunt ve crescas, vnguenta ne deficias. Meliora sunt, inquit, ubera tua uino. Conferamus inter se ista tria, uina, ubera, unguenta. In uino ueteris hominis defectio, in ubere noui refectio, in unguentis quædam delectatio. Vino carnalis sensus inebriatur, & sopitur & obruitur, ubere nouus nutritur, unguentis adultus deliciatur. In primo homo uetus conficitur, in secundo nouus reficitur, in tertio iam appropinquans ad perfectionem ineffabili lætitia afficitur. An nō ordo bonus, ut de refectione ad delectationē accedas, post lactis primitias ad unguentorum delicias? Et à principio scantici huius vtraque ista unguenta & ubera, & commorata & copulata sunt in præconiis sponsæ. Nec exigua horum gratia, quæ totiens replicat in laudem dilectæ, nō contentus cō C memorasse semel.

Nonne delectatum putas laudibus istis, quas tanto affectu, tam frequenter recenset? Est & quod ad te trahas de tanta sedulitate iteratæ laudationis: inuitationem tuam puta hanc iterationem: curre & tu in odorem unguentorum istorum, imo cura magis ut hæc in te unguenta redoleant, ut & tu audire dignus sis, quia odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Nec tantum semel hoc audias, sed iterato Cant. 4. c has tibi laudationes os dilecti loquatur. Recentia in te sint, & quasi noua semper unguenta, non arescant, non exsiccentur, non exinaniantur. Oleum exinanitum nomen dilecti. Sed uide ut exi- Cant. 4. c naniatur usque in te, non exinaniatur à te.

Bonum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bonum est si cum sponsa inchoes ab vnguẽ tis. sed non bonum vt consumeris in unguẽtis. Alioquin tibi dicit Paulus: Cum spiritu cœperis, nunc carne consumaris. Bene vngeris, si spiritu ungeris. Ideo sic ungere, ut caro in te immutetur propter oleum. Gala 3 a

Oleum non immutetur aut minuatur propter carnem. Oleum imo, & unguentum non de capite tuo discedat, sed exuberet, & descendat usque ad pedes: quia utraque in Christo Iesu non tam uncta quam perfusa sunt unguento, Intret oleum interiora tua, ipsis imbibatur affectibus, ut carnalitas omnis in te mutetur propter oleum. Erit enim quando, & caro immutabitur propter oleũ. Vnctus est, & perfusus oleo lætitiæ præ consortibus suis. Ideo solus ante resurrectionis tempus dicere potuit: Caro mea immutata est propter oleum. Iure anticipauit communis horã immutationis caro immunis à carnalitate. O hora optabilis, o dulce unguentum quando & per quod caro dissoluta ascendet in incorruptionem. Nam ante illum statum quid nisi descendat incorruptionem? Vidistis hesterno die fratres, aspexistis lachrymabilibus oculis carnẽ miseram commutatam carnem descendentem de corruptibilitate in corruptionẽ. Et quidẽ satis lente, & cum mora descendentem, nec posse penitus corrumpi. Videbatur velle corpus quod occupauerat hereditate possidere ipsa corruptio: & ne desineret putrescere, nõ sinebat perputruisse. Cohibebat vires quasi nollet substantiam celeriter consumere, ut diutius inficere posset. Nam cum fuerit caro redacta in puluerem, quid habet vltra corruptela quod faciat? Omnis caro fœnũ, & omnis gloria eius quasi flos fœni. Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos. His uerbis propheta uelocitatem defectionis expressit, qua facile caro florida, & uitali pube fœns calore, & roseo colore pulchra, sed de terra succisa uiuentium: exsiccatur quidẽ subito, sed non computrescit tam cito. Ergo fœni collatione celeritatem subitæ commutationis ostendit, non lentæ, & putridæ corruptionis expressit horrorem. Videres in illo cadauere ossa quæ tecta fuerant, quædã denutata, quædam quidem adhuc non tam tecta quam polluta, & inuoluta putredine. Grassabatur in carne misera lõga corruptio & attingens à fine usque ad finem fortiter, miserabiliter dissipabat omnia. Poteram, & ego dicere: dissipabat omnia carnis eius, eo quod dissipatio virtuti diuinę dispositionis seruiebat. Misera commutatio, sed pulchra ratio, qua Deo placuit ut carnis gloria non nisi per putredinem deducatur in puluerem. Sæuiat mors, sæuiat, & grassetur ipsa corruptio in carnem humanam, depopuletur eam quantum potest, deducat eam primo in saniem, deinde in cinerem. Nam hucusque potest, & non amplius quam in puluerem deducere, scilicet carnis gloriam. Nõ ad nihilum consumere ualet carnis substantiam, nec penitus consumere, nec perpetuo possidere. Donec atteratur cœlum, non consurget, sed tamen tunc consurget. Tunc enim effundet dominus de spiritu suo super omnem, carnem, tunc caro sanctorum erit immutata propter oleum, eo quod spiritus domini unxerit eam. Omnes enim resurgemus, sed non omnes immutabimur. O quã ta virtus vnguenti illius, cuius facie corruptionis tam uestutæ iugum computrescit, & caro quæ consumpta fuit à suppliciis, reuertetur ad dies adolescentiæ suæ, adolescentiæ quæ non discedet alia ætate succedente. Efficax omnino vnguentum, per quod tam inueterata sanabitur contritio, & tam anosa sanies in sanitatem incorruptibilem conuertetur. Ecclesiæ proprium est hoc unguẽtum, ideo Christiani dicuntur filij eius a sponso suo Christo, id est uncto. Et iam accipimus hoc unguẽtum in baptismate. Sed sicut ibi operatum est ad sanctificationem, ita, & in fine temporum operabitur ad gloriosam illam immutationem, quando caro immutata erit propter oleum. Quis scit si non interim morbus sinatur desęuire, ut ex uiolentia morbi uirtus declaretur remedij? Bene ergo unguenti huius odor commendatur, eo quod gratiam eius ac si de lõge ad huc odoramus. Quod aliud dabis antidoti tam efficax ad mitigandum omnem mentis quæ potest accidere desolationem, quam spes est resurrectiõis futurę, & fœlicis illius commutationis? Non habet doctrina gentilium resurrectionis credulitatẽ, & Iudeorum traditio nõ tenet qualitatem. Illi non credunt: isti minus plene, sed parum pure de spirituali resurrectionis gloria & angelica similitudine sentiunt. Gentiles unguenti huius odorem non trahunt. Iudęi quidem non ipsum, & proprium, sed nescio quem alium, & adulterinum pro eo. Apud solam ecclesiam unguenti illius odor & integer, & proprius exilit. Ideo odor unguentorum

Psal. 44. b *Psal. 108. d* D

1. Pet. 1. d

E

torum eius super omnia aromata. Bona unguenta impassibilitas, & patientia. Per illam caro resuscitata lædi non poterit: per istam mens pia inter prouocationes, & iniurias illæsa consistit. Per illam quieto, & inconcusso iure carnis nostrę terrã hæreditate possidemus: per hanc uero ipsam animã in patientia, inquit, uestra possidebitis animas uestras. Ipsa patientia quid aliud est, nisi uelut quidam futuræ impassibilitatis odor? Illic mala nulla inferuntur: hic uero patientiæ beneficio, ac si unguento quodã mitigatorio, etiam quæ illata sunt, non sentiuntur. Efficax, & utile omnino unguentum quod inter cantis uexationes animum ab iniuria tuetur, et cõtinet ne fatiscat, ne deficiat, ne laboret. Ego utilitatem unguenti huius prædico, tu forte uoluptatem quæris. Ne in hoc quidem deero, & adhuc uobis excellentiorem unctionem demonstro. Omne gaudium, inquit, existimate fratres, cum in tentationes uarias incideritis. An non tibi uidetur excellẽtiori unguẽto perfusus, qui nouit in aduersis gaudere, quã qui didicit in ipsis non contristari? Minus enim est quo dolor excluditur, quam quo lætitia suadetur. Denique & inimicos non modo tolerare, sed amare iubetur sponsa Christi. Diligite, inquit, inimicos uestros. Bona ergo eius unguenta, quæ in tristibus lætitiam redolent, & hostibus dilectionem præstant. Dilectio enim maior est omnibus sacrificijs, & holocaustomatibus, Ideo odor vnguentorum tuorum præcellit omnibus aromatibus. Bonum plane orationis aroma, bonum incensum. Sed audi quid euangelium præferat: Si offers, inquit, munus tuũ ante altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, dimitte ibi munus tuum ante altare, et vade prius reconciliari fratri tuo. Aduertis satis quomodo unguentum reconciliationis aromati præfert orationis. Quid est reconciliatio, nisi iterata animorum dissidentium conciliatio? Et de conciliatione, & charitate fraterna dicit tibi psalmus: Ecce quam bonum & quam iucundũ habitare fratres in unũ. Hæc est excellentior uia iuxta Paulum, & alijs maior charismatibus, quam odor unguentorum cunctis aromatibus. Vnguentum hoc descendit de capite in barbam, & oram uestimenti. Christus enim caput nostrũ prius dilexit nos, ut nos diligamus cũ. Ideo & sponsa se currere dicit in odore unctionis, id est in æmulatione dilectionis. Non dicit unguenti, sed unguentorũ: eo quod gemina sit dilectio. Vna qua diligimus ipsum, quoniam ipse prior dilexit nos. Alia qua diligimus inuicem, sicut & ipse dilexit nos. Vtriusque dilectionis habemus ab ipso, & exemplum, & donum. Ipse enim dilectionis, & ujam monstrat, & ministrat uirtutem. Ideo scriptum est: In odore vnguentorum eius curremus. Ipsa cõnexio, & suauitas, & amor patris, & filij, & mutua complexio per spiritum amborum, nonne grato nos odore perfundit, & ad similem nos inuitat æmulationem, ut & nos unum simus, sicut & ipsi unum sunt? Fœlix quidẽ qui sequitur, & currit, in odore charitatis illius, suauitatis illius, dilectionis illius, unctionis illius. Ipse enim spiritus utrosque quasi perungit, quos tanta amoris dulcedine coniungit. Imitemur unctionem istam, curramus in eius odore. Diuinæ illius, & essentialis unitatis æmula est, & quasi imago fraterna charitas, & quædam uelut umbra unguenti illius, & dulcedinis, & amoris mutui. Ecce enim quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum. Sicut vnguentum in capite quo descendit, &c. Atque vtinam de capite nostro, quod sursum est, quædam vnguenti illius in nos vmbra descendat, vt & ipsi audire mereamur: quoniam odor vnguentorum tuorum super omnia aromata. Percurre animo uirtutes reliquas, usum & opera singularum recẽse: nihil in illis tam suauiter redolet quantum pura de corde charitas. Quem odoreũ tibi spirent ieiunia, quem odorem eleemosynæ, si in illis charitas non pollet? Castitas ipsa & tolerantia passionum, si non fuerint charitate condita, quid tibi suauis odoris resundent? Si tradidero, inquit Paulus, corpus meum ita, ut ardeam, & quasi aroma incensum liquescam totus in igne, charitatẽ autem non habeam, nihil mihi prodest. Nõ potest gratis suscipi, quod non cum gratia offertur. Charitas radix est, quasi rami uirtutes cæteræ de illa pullulant, & ideo pinguedinis illius participes esse debẽt. Quid prodest ramus in bona oliua si non in eo sentitur radicis pinguedo, & gratia? Ita quidem nec uirtutes, nec opera uirtutũ, si non in eis charitatis, & dilectionis uirtus redoleat. Maria cuius etiam modo tibi nomen de euangelio sonuit, quid in ea aliud quam dilectio redolebat? Dimissa sunt ei, inquit, peccata

Cant. 4. a

1. Co. 13. b

Luc. 7. g

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccata multa, quoniam dilexit multū. Bonus huius vnguenti odor, cuius gratia veteris corruptelę fœtorem deleuit omnino, & totam ecclesiæ domum suauitate grata perfudit. Dum esset rex in accubitu suo, nardi pistici alabastrum confregit, & effudit super caput recumbentis. Et nardus illa dedit, & adhuc dat, & in finem seculi dabit odorem suum. Bonum in ara pectoris sui Christo Domino incendit aroma, ac si vnguentum exinanitum cor eius liquefactum flamma
K charitatis. Sepulto domino, uide quam officiosa, quam sedula monumentum frequentat. It & redit, videt angelos, apostolos inuitat, abeuntibus illis non abijt illa. Ardens est, inquit, cor meum, desidero uidere Deū meum: quæro & non inuenio eum. Nonne tibi anxietas ista quærentis, eximiæ quoque dilectionis videtur odorem spirare? Hæc verba dum in eius memoria cantantur, nōne quasi cantant, & ipsi quoque inflammantur? Denique & ipse iesus qui desideratur, vnguenti illius fragrantiam odorat, & quasi currit ad illam in odore uehementis amo
Mar. 16. b ris. Quidni ad cognata libenter recurrat vnguenta? quasi in matutino festinat ad illū, & surgens mane prima sabbati, primo apparet Mariæ, & ungit eam oleo lætitię præ cōsortibus suis, dum se iam resurrexisse manifestat in gloria. Iam aromata illius in vnguenta conuertit, & desideria eius in dilectionem commutat. Aroma mihi uidetur offerre, qui orat, & optat. Tunc autem unguento perfunditur, cum eius quem amat, potitur copia, cum præsentia delectatur. Bonum quidem orare, & desiderare dominū, sed amare, & habere, & frui melius. Et (vt ita dicam) cum non habes, bonum est mendicare, sed melius manducare. Si potes absentem amare, quanto magis cum adest, cū copiam sui indulget, cum experientia dulcis alimenta ministrat amori? Tunc enim & spiritualius, & profusius ungitur anima cū illi qui unctus est spiritu, & uirtute, arctius iungitur. Tunc præcipue dilecto placet, tunc suauius redolet, cum tota fuerit in ipsum transfusa, cum adhærens illi unōris fragrat vnguento, vnguento illo, quod de sponso redundat in sponsam. Iucunde omnino, & suauiter redolet cohabitatio ista in vnū, sicut vnguentū in capite, quod descendit, &c. Ideo odor vnguentorū eius super omnia aromata. Etsi unguenta etiam ipsi sponsæ alia sint multa talia sunt, quale illud, quod descendit in ipsam, hora hac maxime qua dilecto cohæret, quando inter eius ubera moratur, quando cubat in secretario cordis. Denique quando rex est in accubitu Cant. 1.d suo, tunc nardus sponsæ spargit odorē suū, odorem bonum super omnia aromata, odorem sponsi, magis uero odorē sponsum. ipse est. n. dilectæ suæ vnguentum, ipse est odor: nam ipse in dilecta sua complacet sibi, ipse redolet. Atque vtinam unguentum hoc de capite nostro non discedat, & odoris eius fimus ascendat de cordibus nostris in seculā seculorum. Amen.

Sermo XXXIII.

Dies ista dominicę resurrectionis annua celebritate solennis, de unguentis repetito tractatu me compellit instaurare sermonē. Veniunt hodie mulieres cum aromatibus, Luc. 24.a Ioan. 19.b uenit & Nicodemus ferens mixturam myrrhæ, & aloes quasi libras centum. Maria M Magdalenæ ipsa præuenit vngere corpus iesu in sepulturam. Videtis quanta mysteria celebrantur in unguentis. Magna mysteria, & quis ad ista idoneus? Quis digne unguentorum assignabit distinctionē, proprietatē exponet? Disputatio hæc experientis est, non conijcientis. Nō est. n. facile cuiquam de vnguentis tractare, nisi quē ipsa docuerit unctio. Hodie unctus est Dominus oleo lætitiæ præ consortibus suis, non tamen sine cōsortibus suis. Quomodo. n. consors est qui non congratulatur, non congaudet, qui de surgente non consurgit in nouam lętitiam? Opportuna quidem occasio de vnguentis vobiscum differere, sed multo magis opportuna vnguentis redolere. Vos exigitis a me sermonem, & ego a uobis unguentorū odorem deposco. Qua ratione cum sanctis mulieribus domini iesu frequentatis monumētum, si nullū spirituale defertis ad illud vnguentum? Caro domini hodie glorioſe est immutata propter oleum. Nonne condignū videtur, vt corda nostra immutentur, & conuertantur in oleum spirituale, in oleū exultationis, & lætitiæ? Instituerā de vnguentis sermonē, & ecce disputatio nostra hæsit in oleo. Et quid oleo cū vnguentis? Sultū quidē, & si non per omnem modū idem est, accedit tamē ex parte aliqua, & assimilatur eis. Oleū enim quanuis non fragrat, mitigat tamen: nō bene olet, sed bene vngeris ex eo.

Hic

Hic autem non tam unctionem quam odorem commendat in unguentis sponsæ. Et odor, inquit, vnguentorum tuorum super
A omnia aromata. Non omnis anima odori-
Ca. 4.a feris abundat vnguentis, sicut & mulier illa in Regum libro loquitur ad prophetam: Non est in domo mea nisi paululum olei quo vngar. Non habet hæc mulier vnguenta odoriferis speciebus composita, sed oleū ad vnctionem simplex, & exiguum. Maria
Mar. 14.a Luc. 7.g Magdalene, non legis sed euangelica mulier vnguētum defert nardi spicati preciosi: nec exiguum, sed libram integram. Et ipse Simō redarguitur a domino, quod nec oleo quidem caput eius perunxerit, cum illa caput eius perfudit vnguento. Vides quomodo unguenta oleo præferuntur, & odorifera vnguenta? Nam præter hoc quod unctionis habent effectum, quodam odoris spiritualis beneficio præroganit. Vnctio quidem parcior est, sed fragrantia se diffundit, in plures. Etiā qui solus ungitur, nō solus odorat. Virtus est cōmunis, in omnes se spargit. Ergo vnctio tibi, odor, & alijs & tibi. Bene vnguitur, & bene redolet, qui diligit bona corā Deo, & prouidet bona coram hominibus. Gaudete, inquit Paulus, in domino semper, & iterum dico gaudete: modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Gaudete ad
Philip. 4.a unguenta modestiæ. Notitiam referto ad odorem. Audi quomodo ipse Paulus odo-
2 Cor. 2. rem ad notitiam trahit. Et odorem, inquit, notitiæ suæ per nos manifestat in omni loco. Bonum ergo unguētum, & bonus odor spiritualis in domino exultatio: & modestia exhibitio, lætitia & notitia. Bene ungitur, cui dominus in conscientiæ interioris gaudio placet, qui delectatur in ipso: & bene
B olet qui cum Paulo omnibus per omnia
1 Cor. 10. placet: & non placet nisi in domino. in cuius modestio habitu, discreto opere, sermone docto, interioris alacritatis, & gratiæ fragrant unguenta. Bene ungitur, qui gloriatur in domino: & bene olet, per quem dominus glorificatur coram hominibus.
Et ipsi qui redolet odor suus suauiter fragrat, si non gloriatur seipsum commenda-
Cant. 4.c ri, sed per se dominum. Odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Vultis, ut inter unguenta, & aromata differentiam uobis assignem? ipse ergo sermo cantici distinguere uidetur non reprobans aromata, sed unguenta præponens. quantum ergo in consimilibus, & coniunctis rebus inuenire distantiæ possum, unguenta uideri possunt dona gratiarum, quæ in spiritu sancto conferuntur: aromata uero ipsa officia, quæ deuote referuntur. In operibus, & in officijs honestatis quædam naturalis species grata est, in unguentis gratia spiritus. Dominum iesum unctum spiritu, & virtute, ita & sponsam eius in hoc decuit assimilari, ut & ipsa spiritu, & uirtute vngatur. Bona quidem sunt aromata virtutum, & per se redolere uidentur, sed cumulatore gratia fragrant cum de unctione spiritus suauitatis asperguntur odore. Opera ipsa, & virtutes cum his, quæ foris sunt communia nobis esse possunt, vnguenta non possunt. Denique etsi per se pulchra sunt, plus placent cum procedunt de spiritu. Quomodo videntes opera bona glorificāt C
Deum, nisi quia intelligunt, quod ipsum opus bonum, & a Deo uenit, & ad ipsum vadit? Siqua iane in me bona sunt, gratiora mihi quidem inde sunt cum deputātur gratiæ Christi: cum eius in me unctio cōmendatur: cum spiritus redolet, magis quam cū naturalis arbitrij prædicatur facultas, aut fructus indutiæ. Denique sine unctione spiritus, & natura libertate destituitur, & uirtus veritate, & opus merito. Nā sine gratia spiritus, & fide Christi, & uoluntatis conatus effectu caret, & uirtus, quæ uidetur fucata est, & opus ęternæ mercedis nō assequitur fructum. Ideo odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Etenim quahacunque aromata fuerint, non meræ suauitatis spargunt odorem, nisi cum in eis spiritualis gratiæ redolent, & redundant unguenta. Vultis, ut aliquod uobis unguentū proponam, cuius odor super omnia ecclesiasticorum donorū excellat aromata? Quis odor in ecclesia suauius fragrat odore misericordiæ, & remissionis? Quanti cucurrerunt in odore unguenti istius, & per hoc Christo comparati, & adglutinati sunt? Be- Luc. 7.f ne redolet quod ueteris corruptelæ, & peccati ab antiquo inoliti sub momento delet fœtorem. Mulier illa, quæ erat in ciuitate Maria nomine, quā fœtida erat quando accessit ad pedes Iesu in domo Simonis leprosi? Quantū ipsi fœtebat Simoni, quæ præsentiæ eius non sustinuit horrorē portare, quā fœtida, inquam, accessit ad iesum: & ecce iā in toto mundo, & pœnitentiæ, & dilectionis, & gratiæ, quam reportauit, spargitur odor. Nō est iam gratia Christum ipso cō-

Universidad de Deusto
Biblioteca

D uinio quo mulier hæc domini pedes rigauit, terſit, & perunxit: & lota, & exterſa, & perūcta eſt, & ipſius Domini teſtimonio phariſæo præfertur. Non eſt enim parca clementia Chriſti, nec pigra quidem: plus rependit, & ſub hora rependit. Quid mirum ſi pœnitenti occurrit indulgentia, ubi ad pa- Ioan. 8.a tientiam pœnitentia adducit? Mulier illa deprehenſa in adulterio, & relicta in medio uide quomodo clementiam Ieſu redolebat, quæ mœchiæ culpa prius fœtebat. Reuolue euangelium, ubique teſum inuenies, & citum, & copioſam ad ueniam. Denique etſi quatriduanus mortuus eſt, & publicati criminis fama iam fœtet: ubi reſus euocat, & educit de tumulo prauę conſuetudinis, ubi Ieſus ſoluit, & remiſſionis infundit unguen tū: ſtatim a facie eius fugit omnis fœtor antiquæ putredinis. quis.n. retractabit, quod non imputat dominus? Quis tenebit errata quæ ipſe remittit? Non poteſt male olere, Ioan. 11.c quod ipſe abolet. Domine, inquit Martha, quatriduanus eſt, & iam fœtet. Erras Martha. Ieſus non tam fugit fœtida, quam ſolet ipſum fœtorem fugare. Exemplum dedit ecclesiæ ſuę, ut quemadmodum ipſe fecit nobis, ita & nos inuicem faciamus: hæc illi reliquit unguenta. quanti deſperantes semetipſos tradidiſſent immunditiæ, & auaritiæ: omniumque uitiorū præcipites ſe dediſſent in gurgitem, ſi non medicaminis huius retraherentur odore? Tribularer, inquit, ſi neſcirem miſericordias domini, miſericordias in capite, & miſericordias in corpore eius, E quod eſt eccleſia. Nam & ipſa accepit a domino, quod & filijs tradidit ipſa, inquam accepit miſericordiam in munere, ipſa etiā in mandato, ut ſit miniſtra miſerationum.

Bonum quidem miſericordiam miniſtrare, ſed melius miſereri. Miſericordiam, quam debes ex loco, ex animo ſolue. Exprime in te Chriſti affectum, cuius officium, & uicem ſuſcepiſti. Miniſtee es eius, qui diues eſt in miſericordia. Noli in alieno prædurus inueniri. Eroga conſeruis tuis unguenti huius menſuram in tempore. Si in alieno infideles eſtis, quod ueſtrum eſt, quis dabit uobis? Affectus tuus ſit miſericordiæ: nam domini eſt effectus ueniæ. Qui læſam conſcientiam geſtat, tectum uulnus ſub pecto re: tuto ſe tibi cōmittet ſi pene ſte unguenti huius odorem præſenſerit. Si ſcireris quid eſt, miſericordiam uolo, & non ſacrificium, nunquam conde-naſſetis innocentes. Non ſic tu Domine, non ſic, non modo, non innocentes ſed ne nocētes quidē condemnas, ſed emendas eos. Emendabit, inquit, me iuſtus in Pſal. 140 miſericordia oleum autem peccatoris, non impinguet caput meum. Diſtinguit hic pſalmiſta inter oleum, & oleum: inter oleū adulationis, & oleum miſerationis. Illud demulcet, & ſauciat: iſtud demulcet, & ſanat. An non tibi ſuper omnia aromata bene redolet unguentum per quod uniuerſa delicta tam facile delentur? Filius ille iunior in ſe reuerſus, unguenti huius uberem copiam odoratus eſt in patre de regione longinqua: & inter greges porcorum patris eius cœpit fragrare elementia: ideo attractus eſt, & currere cœpit ad patrem in odore unguentorum eius. Vide facilem, F uide profluam Domini reſu gratiam: cum pœnitente filio gaudere eum oportet, & epulari. Manet in domo Zachæi, publicanum in diſcipulatum aſciſcit, & cum Lazaro poſt tumulum inſtaurat conuiuium. Quibus propitiatur, improperare neſcit: dimidia uti non nouit clementia: familiaritatis in gratiam ſuſcipit quibus indulget.

Bonum ergo miſericordiæ unguentū, quod peccata remittit, præuenit merita, comitatur, accumulat, ſuper omnia fragrat aromata, eo quod omnis eccleſia ſanctorum plus miſericordia, quam meritis nititur. Denique remiſſionis unguentum ultimum ſacramentum. Vnguentum hoc & peccatoribus, & iuſtis commune, & commodum eſt, nam ſunt alia quædam ſpecialia ſanctorum, & ſolis ipſis accommodata. Sunt.n. unguenta, quæ ſanant: ſunt unguenta, quæ fouent: ſunt unguenta, quę ſanctificant, ſunt quę delectant. Et prima quidem ægritudinem depellunt, ſecunda iam ſanis conſerūt alacritatem: tertia ſanctificant in opus miniſterij, ſicut regium, & ſacerdotale unguentum, quarta non iam in opus ſunt: ſed in ocium, non in adminiſtrationem, ſed in amorem, ſed in gloriam, ſed in delicias, ſed in uſum ſponſi, & ſponſæ. Bonum eſt commorari in unguentis: ſed quoniam alibi ſatis diſputatum eſt ſuper unguentorum diſtinctione, ungendi modos nunc breuiter diſtinguamus. Alij tanguntur, alij aſperguntur, alij inunguntur, alij perfunduntur. Relege pentateuchum, euangelium reuolue, & diuerſitates iſtas ungendi, quas corporaliter, & exterius factas aduertis ad amores deſlecte. Non ego nūc de natura unguentorum, G

guentorum, ſed de menſura ago ungendi: & alij quidem ſemel, alij ſæpius, alij ſemper unguenta frequentant. Bona quidem copia, ſi adſit, & gratia. Neutra deeſſe uidetur in unguentis ſponſę, nec ſuauitas, nec ubertas, quorum odor omnia aromata ſuperat. Ad eccleſiam generaliter hanc laudem deriuauimus, ad ſpecialem aliquam in eccleſia perſonam declinemus ſermonem, quę ſingulari quodam modo amoris, & familiaritatis beneficio ſponſæ debeat nomine cenſeri, in qua non modo neceſſitatis, ſed dignitatis & uoluptatis ubertim unguenta aſpirant.

Non hanc crediderim ego ſacro unguine, uel tactam in parte, uel reſperſam per partes, ſed perfuſam, & perunctam abundantius in ſponſi delicias. Copioſe penes hunc ſponſum aromatum cellæ eructantes ex hac in illam, ſicut regales oportet habere diuitias. Sed credibile eſt excellentioribus reginam unguentis redolere. Nihil tamen nobis de uirtute unguentorum exprimitur, præterquam quod ſolus odor commendatur in ipſis. Non eloquitur quid efficiat unctio, delicias ſolas memoraſſe contentus, & eas delicias, quæ ſpiritualem magis charitatem accedunt. Vnctio ſolo tactu ſentitur, cum fuerit carni ſuperfuſa. Odor uero tactum diffugiens, tantum ſpiritu ſentiri ſe patitur. Et unguenti quidem liquor ſeoſim in interiora liquatur: odor uero cum omni facilitate ſuperiora petit, crebro illabitur: H ſenſuum ſedem dum occupat, recreat. Multo ergo ſubtilior, & ſublimior, multo magis unguentorum eſt odor quam liquor. Et in blandimento ſponſæ magis delicata, & magis accommoda ſpiritualibus oblectamentis, & ſeculentiæ minus habentia oportuit cōmemoratiæ. Aliæ unguentis, & oleo indigent, ut motus carnis, aut mitigēt, aut immutent. Hæc autem iam nō in carne, ſed in ſpiritu (ut domini ſponſam decet) ſpiritualibus abundat delicijs. Odor unguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Et ſi ſolus odor commemoratur, forte non ſolus Cant. 1.d operatur: operatur & unctio. Qui ſunt Chriſti, ait Apoſtolus, carnem ſuam cruciſixerunt cum uitijs, & concupiſcentijs. Vbi unctio eſt, non uidetur crucifixio neceſſaria. Illa mortificat, & hæc immutat. Et quidē crucifixio doloris ſenſum habet, unctio lenitatem. Suauis unctio eſt, & efficax, tamen, quæ ſine læſione oleo exultationis, & lætitiæ a corruptione carnem il- I leſam cō ſeruat, corruptionē auſert, & crucia tū nō importat. Dūi reſu paſſionē unguēta prēueniūt, unguēta ſubſecūtur: ut diſcas, & tu carnis tuæ (ſi quis eſt) cruciatum, unguentorum exuberantium perfuſione lenire. Bis unctus eſt, ut & crucis non ſentiret iniuriā, & reſurrectionis ſuę nouitatem conſequeretur, & ut quaſi per hoc ſacramentum ſpiritualis unctionis gratiam commendaret. Bonum ergo unguentum cuius (ut ſic dicam) liquor carnem immutat, & odor ſpiritum recreat. Et ut ſummatim hæc recapiamus, unctio eſt mentis exhilaratio, & exultatio, odor eſt ipſa oratio. Vnctio ſpiritualis lætitia, odor quædam eorum, quæ animo geſtantur, exterior per famam notitia: unctio interna delectatio, odor quoddam de gaudiorum experientia deſiderium ſuauiter profluens. ideo odor Cant. 4.c unguentorum tuorum ſuper omnia aromata. Omne enim orationis incenſum, & deſiderij vehementiam excedit deſiderium illud quod de cœleſtium blandimento gaudiorum gignitur, & concupiſcentia, quæ de ſpiritus unctione quaſi ſuauiſſimus quidā odor ubertim exalatur. Bonum hoc deſiderium quod uim habet orationis, & non habet afflictionis moleſtiam. Sponſa hæc, cui priuilegium hoc unguenti, & odoris defertur. Quid mirum ſi præcellentius redoleſ, quæ ſpecialius ungitur? quid mirum ſi auidius optat, quæ geſtat ſuauius? Aequum enim eſt, ut amplius oret, quæ arctius hęret. Adhærens ſponſo, unus cum illo effectus eſt ſpiritus. Ideirco non niſi ſpiritus redolet in ea, qui unxit eam, & orat pro ea affectibus inenarrabilibus. Propterea odor Apoc. 5.a unguentorum eius ſuper omnia aromata. Et in Apocalypſi legis phialas plenas odoramentorum, quæ ſunt orationes ſanctorū. Aromata (ſicut Exodus docet geminos in uſus diſtribuuntur, id eſt chriſmatis, & thymiamatis. Nonne tibi uidentur etiam nunc in laudibus ſponſæ hæc utraque coniungi? unguenta eius, & unguenta ſunt, & odoriſera ualde. Odor enim eorum ſuper omnia aromata. Vnguentum (ut dictum eſt) donorum perceptio: odor de perceptione actio gratiarum: deſiderium æternorū, & quidem inter ſublimia bona ſenſus humilis. Oratio enim humiliantis ſe, ipſa nu- K bes penetrat. Vides quomodo aſcendit odo Eccl. 35.c ramentum humilis orationis? Aſcendit Luc. 18.a phariſæus ille in templum, ut oraret: ſed

Universidad de Deusto
Biblioteca

orationis eius odor nesciuit ascendere. Bona gratiarum sibi diuinitus collata secum reputat,& quasi vnguenta recensẽt. Nõ sum inquit,sicut cæteri homines,raptores, iniusti,adulteri. Audi præ quibus vnctum se gloriatur,gloria eius in confusione aliorum videtur. Non magna gloria,magna tamen
ibidem. ipsi uidetur. Ipsi redolet, non tamen super aromata,sed super sulphura cæterorum. Audisti quibus præferatur: audi nunc quid in se gratiæ præferant unguẽta, in quibus pha
ibidem. risæus gloriatur. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium,quæ possideo, & si quem defraudaui reddo quadruplum. Bona hæc legis,elementa redolent,non euangelicã doctrinam. Non ieiunat per omne tempus,nõ renunciat omnibus, quæ possidet, ut non habeat vnde possit, uel primitias, uel decimas dare. Defraudata reddit in quadruplũ, non se patitur defraudari, non quod reliquum est exponit partem auferenti,non acceptat se habere dicit iniurias. Pharisæi inter infirma opera supra modũ tumes. Pharisæe non rogas, sed prope astanti publicano iniurias irrogas. Tu de teipso perhibes testimoniũ, exiguum est testimonium tuũ. Duo quædam in oratione tua non tã redolent,quam fœrent tumor, & tepor. Tumor est in eo q̃ publicano improperas. Tepor quidem,quia omnino nihil rogas. Quomodo.n.non tepebit oratio, elationis uento,&
L inanitate fatiata? Pharisæe non oras,sed effers teipsum. Tu de teipso perhibes testimonium,& testimonium tuum non est uerũ. De operatione tua exiguum est, de prælatione non uerum. Audi.n. testimonium ueritatis. Amen amen,inquit,dico uobis,descendit hic iustificatus ab illo in domum suam.
1.Co.10. Non.n.qui seipsum commendat,ille probatus est, sed quem Deus commendat. Ideo fœlix anima ad quam ab ipsa ueritate tam excellens commendatio profertur. Odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Magnum exhibitum est publicano testimonium, huic autem cui laudes istæ canuntur,multo maius. Descendit ille iustificatus a pharisæo,hoc est ab homine elato, ab homine iniusto,in domum suam: huius autem sponsæ unguentorum odor omnia excedit aromata. Ingens præconium, sed ipsa nõ ab homine testimonium accepit,sed ab illo qui corda scrutatur,qui per fidem, & dilectionem in corde ipsius,& inhabitat, & operatur. Non se commendat,nõ improbat alios.

Fauus enim distillans labia eius. Capitulum hoc ordine sequitur, sed hodie tractari nõ potest. Crastina disputatio auditui uestro, & auditati dabit gaudium, & lætitiam in domino Iesu. Quod ipse præstare dignetur, qui uiuit,& regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Cant.4.c

M

Sermo XXXIIII.

Cant.4.c

FAuus distillans labia tua sponsa mel,& lac sub lingua tua,& odor uestimentorũ tuorũ, sicut odor thuris. Vehementer dulcia sunt, quæ nunc dicta sunt ad sponsam. Sed quæritis quomodo superioribus ista cõueniant? Semel uos commonuisse sufficiat, necessitate continuationis liberam esse legẽ commendationis. Non tenet seriem, sed utitur uaga licentia. Vbi laudum ratio uertitur,non potest ordo quidem exigi: sed nec debet respui, si assignari queat. Post unguentorum laudes statim labiorum gratia profertur in medium. Quid enim si non de
Luc. 4.c et Esa.61.a unguẽti uirtute hæc in labijs diffusa est gratia? Euangelium reuolue, & aliquid tale de sponso ipso dici inuenies: Spiritus,inquit, domini super me,eo quod unxerit me: euangelizare pauperibus misit me. Oportuit ergo & sponsam in hoc assimilari sponso, ut & ipsa in opus euangelij unctione spiritus ungeretur. Spiritus enim ad officium
Rom.10 vngit,& ad efficaciam. Vtrunque ab illo est, & ministerij gradus, & gratia ministrandi. Sine gratia gradus inutilis, & sine gradu
Luc.4.c præsumptionis usus est gratiæ. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur, aut quomodo mitteatur, nisi vnganturꝰ sicut scriptum est: *Spiritus domini vnxit me: euãgelizare pau-*
et Esa.61.a *peribus misit me.* Spiritus ordinat in officiũ spiritus & os aperit,& formatio usum. Idcirco in laudibus spõsæ prius agit de unguẽtis sponsæ, deinde de dulcedine labiorum eius: quia & si dulcia loquitur, non ipsa est, quę loquitur, sed spiritus spõsi qui loquitur in ea. Denique audi quid ipse sponsus Iesus
A primitiuæ pollicetur spõsæ, ideſt apostolis,
Luc.21.c quia primitias spiritus acceperunt. Ego, inquit, dabo vobis os, & sapientiã cui nõ poterunt resistere omnes aduersarij uestri. Magna quidẽ uirtus sermonis diuini, & aduersantes reuincere potest, & nõ aduersantes allicere. Et hoc ipsum est de præconijs eius: quod nũc in disputatione fertur, ad blandimentum

mẽtũ plus spectat, quã ad redargutionis effectũ. Fauus distillans labia tua. Familiare
Cant.4.c quidẽ est illi, & quasi innatũ dulcia loqui. Si qñ autem increpat dure, peregrinũ illud ab ea,& de longe ascitum, & non insitum, nec sic est affecta, sed magis coacta. Cum dulcia loquitur de propriis loquitur: cum vero dura, nõ habet hæc oris eius qualitas, sed prauitas audientium. Ergo de proprio & de familiari laudat sponsam, cum dicit:
ibidem. Fauus distillans labia tua. Sed quia de continuatione aliquanta iam audistis, uultis, & de continentia commendationis eius disseram? Tria quædam laus ista complectitur, dulcedinem, plenitudinem, paritatem. Dulcedo consideratur in genere, plenitudo in copia, paritas in effusione. Quid effusionem dico? Distillatio magis est quam effusio. Fauus distillans labia tua. Quid necesse est in assignandis singulis immorari? Ipsi enim scitis, quia fauus non nisi dulcedinem effundit, nec nisi de pleno effundit. Et de plenitudine quidem ipsa, non totam ipsam. Ideo fauus non effundens, sed distillans labia tua. Est ergo in labijs sponsæ, & dulcedo sola,& dulcedo plena, & dulcedo sobria. Plene quidem possidetur, sed non plene effunditur, sed prout auditorum capacitas
B exigit. Vultis etiam ipsius sponsæ de labijs suis habere testimonium? Quam dulcia,inquit, faucibus meis eloquia tua, super
Psa.118.c mel, & fauum ori meo. Dulcia quidem sunt labia sponsæ. Eloquia enim domini distillant ab eis. Eloquiorum domini est ista dulcedo. Non enim de suo loquitur, sed quasi sermones. Domini. Idcirco diffusa est gratia in labijs eius. Accipite iam ex parte qualia mella sacri fauus distillat eloquij, & unicuique sicut Deus diuisit uasi, cui instilletur, mensuram. Remittit, permittit, promittit, præmittit. Delicta remittit, infirma permittit, æterna promittit, & ipsorum primitias quasdam præmittit. Sapientiam loquitur inter perfectos, sapientiam quidem non huius mundi, sed Dei sapientiam in mysterio absconditam, & inter minus spiritualiter sapientes nil arbitratur se scire nisi Christum Iesum, & hunc crucifixum. Cohortatur ad perfectionem, non cogit, sed magis consolatur pusillanimes, suscipit infirmos: & si inquietos corrigit correctio iam dulcedinem sapit materiam: peccanti cõpatitur, cõuerso indulget, nec indulgentiarum numerum, & quasi terminum

quem nõ transgrediatur præfigit, cui præcipitur septuagiessepties in die delicta totiens confitenti donare. Vide quam magna multitudo dulcedinis in labijs spõsæ, quæ quotiens ipse peressluis in malum, totiens si cõuertaris ipsa tibi distillat in bonum, & præhendæ ueniæ uicibus non exhauritur. De-
Luc.15.b nique instar angelorum Dei, non insultat,
C sed exultat super peccatore pœnitentiam agente. Bonum ergo est labijs eius auditum præbere. Nam & dominus precibus eius aurem accommodat, sicque tuum prouocat, et inuitat affectum, vt prodat, & suum. Loquere sponsa quod loqueris, quia audit cũ desiderio dilectus tuus siue disputantẽ de se, siue colloquentem sibi. Sed cum ipsi sponso sponsa loquitur, tunc loquitur in loquela dulcioris labij, & lingua altera. Tunc cordis labia ueræ melle delectationis stillãt diuinæ, imò non tam distillant quam fluunt, quoniã hora illa in melleas affectiones anima tota conuertit. Beata vicissitudo, quãdo de corde sponsæ quędã fluẽta mellis emanant in dilectũ, & ab ipso redundãt in sponsam. Ad locũ.n. unde exeunt hæc mellis flumina reuertetur, ut iterũ fluant. Boni faui
Eccl.1.b in labijs sponsi, & sponsæ eructantes ex hoc in illud, & inuicẽ rorantes amoris dulcedinẽ. Ille desuper irrorat gratiã: illa deorsum actionem gratiarum. Ipse Iesus in anima dilecta roris huius mel, & stillas genuit. Dulces omnino stillæ roris, affectiones illę diuini amoris, quando sponsa liquefacta tota distillat a facie eius, quẽ diligit facie Dei sui. Ideo quasi fauus distillans labia eius, eo q̃ vehementer dulcis est sic affectæ mẽtis succensio, sed uelox successio, propter illum dulcem excessum mentis raptum, & propter citam interruptionem. Fauus distillans labia tua. Purgata omnino hæc ego crediderim labia, de quibus ipse Iesus dulcedinem melleã
D haurire se reputat. Esaię labia forcipe, & car-
Esa.6.c bone de altari tacta purgãtur. Misit, inquit
Hiere.1. alius, manum suam dominus, & tetigit os meum. Quæ sponsa est, non carbonem, nõ
Cant.1.c digitũ optat, sed oris contactum. Osculetur me, inquit, osculo oris sui: labia labijs debẽtur. Nec.n. de sponsæ labiis exprimerentur dulcedines, si non labijs imprimerentur dilecti. Quid autem nisi osculi suauitate, quod de labijs sponsæ rapit, se delectatum gaudet
Cant.4 cũ dicit: Fauus distillans labia tua? Propter utrũque, & propter osculũ charitatis, & propter oraculum ueritatis. Fauus, inquit, di-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ibidem. stillans labia tua, mel & lac sub lingua tua. Istud iam proprie ad eloquij gratiam respicit. Nam labiorum vlus & iam ad osculum est: lingua vero ad eloquium tantum. Non tantum dulcedo in lingua sonat, sed mel & lac sub lingua tua. Simulata dulcedo est, quæ tantum sonat in lingua, & non sentitur sub ipsa. Exigua est, quæ tota est in labijs, & in lingua, & non pars eius maior sub lingua. Non est dulcedo tantum in eius lingua, nec tota est in lingua, sed sicut ipse, qui nouit testatur: mel & lac sub lingua tua. Ideo eructat verbum bonum: uerbum tam melleum, quam lacteum, propter deitatis maiestatem, & propter incarnationis mysterium. Lingua ac labia, ac si quidem argenteus canalis sunt, per quem de cordis fonte riuuli lactis, & mellis erumpunt. Vtrunque
2. Cor. 3. a dulce, sed distincta dulcedo. Hæc paruulo-
2. Co. 2. b rum est, ut Paulus loquitur. Et idem inter
E perfectos dulcem, & diuinam, & quasi melleam sapientiam docet. Alij mel tantum habent sub lingua, alij tantum lac, & non mel. Mel autem, & lac vtrunque pariter sub lingua sunt sponsę. Nec mel fluit, sed magis distillat. Nec enim passim, & intemperanter profundit sublimes illos, & reconditos sensus secretorum cœlestium, deitatis arcana, nec lactis potum, sine delectu propi-
Cant. 4. c nat. Mel, inquit, & lac sub lingua tua. Non enim sermo est, vel interna dulcedine vacuus, vel internę dulcedini coæquatus. In promptu est illi dulcia loqui, sub cuius lingua mel & lac. Beata lingua, quæ uelut fauus distillat, & uelut ubera quædã paruulorum lacte distenditur, quæ mel distillat, &
Ephe. 4. g lac fluit. Omnis clamor, & amaritudo, & blasphemia longe ab istis proscribitur labijs, sicut Apostolus suadet, hortatus hæc
psal. 9. e iuxta psalmum. Sub lingua eius labor, &
Prou. 5. a dolor. Sed mel & lac, inquit, sub lingua tua. Fauus distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, non tamen mel, & lac sub lingua eius, non in intimis eius, non in ultimis eius, sed nouissima eius amara, sicut absinthium, & acuta, ut gladius biceps. De
Prou. 31. d muliere uero forti hoc idem in prouerbijs, inquit. Fortitudo & decor indumentum eius, & ridebit in die nouissimo. Spiritualem illum, & uere beatum risum iam nunc parturit os eius, & quasi dulcedo eius sub lingua latitat. Ebullient autem, quæ nunc subsunt mel & lac, in plenam lætitiã in die nouissimo. Tunc nulla ex parte quasi sub lingua premeretur silentio, sed pressum diu prorumpet gaudium, & implebitur os eius risu. Os, inquã, mulieris, cuius fortitudo, & decor indumentũ eius. Vide quomodo nõ F oportet nudam inueniri, quæ promissa sibi expectat gaudia reddi.

Quis scit si non hæc ipsa sunt indumenta, de quibus in hoc eodem cantici loco subsequitur. Quia odor unguentorum tuorum sicut odor thuris? Operui, inquit psalmista, in ieiunio animam meam. Item. Humiliabo in ieiunio animam meam, & oratio mea in sinu meo conuertetur. Bona uestis ieiunium, in cuius sinu quodam secreto oratio commoratur. Vestis est, quæ sinum habet. Oratio mea in sinu meo conuertetur. Habes hic utrunque, si aduertas, & in ieiunio indumentum fortitudinis, & in oratione odorem thuris. Oratio, inquit, Ibidem. mea in sinu meo conuertetur. Cur uero, ait in sinum? An forte defectum orationis tepidę, & infractę dedit intelligi, in ipso primo euanescentis processu, ideoque dicitur in sinu suo, conuerti ibidem, scilicet occidens, ubi exhauritur? Sed quomodo conuertitur & redit, quæ perit? Magis quidem in sinu conuerti uidetur, quæ celerem precis repor tat effectum, & si nondum plene, ex parte tamen humilis, & deuotæ petitionis fructu potitur. Habet enim dulcedinem multam uehemens, & deuota oratio, & dum dirigitur in conspectu Domini, quasi incensum, suauem ipsa odoris sui sensum hausit. An non bonum indumentum cum napor huius nebulę ipsam offerentis operit & uestit animam? Bonum plane. Sed nos sicut cœpimus, uestimentorum interpretationes, secundum exteriores actus exequa-
G mur. Opera enim bona, & priorem deformitatem operiunt, ne ad noxam imputetur, & decorem quendam, & uenustatem conferunt, ut ad gratiam reputetur. Bona enim uestimenta, bona sunt opera: & simul ornant, & orant. Et quod ornent, manifestum, quidem est: sed non omnium ornatus redolet thura, non orationis specimen tenet. Denique cuiusque opera, & patientia, & publica, ostentationem, & inanem iactãtiam redolent: nõ supplicationis instantiam non solicitudinem placendi domino, nõ impetrandæ uotæ gratiæ. Quomodo. n. aptabitur odor uestimẽtorum tuorum, sicut odor thuris? Qui uero omnia agit, ut ei placeat cui se probauit deo, ut eius mereatur fauore utique

utique odõr uestimẽtorum eius sicut odor thuris. Et quidem thura nisi Deo soli nec offerri solent nec debent: ideo odor uestimentorum eius sicut odor thuris, cũ quicquid siue palam, siue clam agit, ad impetrationem placationis refert diuinæ. Idem uidetur esse oleum in uasis, & in uestimẽtis odorem, sed odorem thuris. Quid aliud,
Psal. 62. a quàm gaudia illa spiritualia & æternam delectationem Deum exorat, qui omnẽ aliã abiurat & horret? Sitiunt, inquit psalmus, in te anima mea, quã multipliciter tibi caro mea? Vides in uerbis quomodo & ipsum carnis uestimentum quasi orationis habet uicem, dum Deo sitire dicitur. Caro voluntariis afflicta disciplinis, nonne Deũ ad propitiationẽ flectere nititur? Ipsa eius propter Deum supplicia, quædam ad eum
H supplicationes sunt. Eleemosyna pauperi misericorditer impensa exorat. Carnis pro priæ delectatio discrete repressa, cur non & ipsa orationis habet effectum? Voluptatis repressio, quædam est votorum expressio, & desiderii delectationem aliam suspirãtis. Orationis feruidæ effectus in sinu cordis vertitur & conuertitur. Thura in exterioris abstinentiæ uestimento suauiter fragrant. Et bonum omnino uestimentum, quando anima, non tam carne uestitur, quã carnalium iciunio quodam & temperantia voluptatum. Bonum omnino uestimentũ continentia virginalis: suauem redolet & uelut thuris odorem vel illi quem diligit, vel sibi quæ diligit. Quicquid cũ dilectione offertur, nõ potest eius delectatione nõ perfrui ipla quæ offert. Omnis enim hæc dulcedo, quæ prædicatur in ea, sentitur & ab ipsa. Ab ipsa manat, & in ipsa manet. In labiis fauus, sub lingua mel, & in uestimentis eius redolentia thuris. Proxima sunt ipsi uniuersa hæc, quorum tam gratus
Mal. 18. d est sensus, & perfruitio dulcis. Erunt, inquit Dauid, ut cõplaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Habetis hic utraque hæc: & ne quid desit ad cumulum gratiæ, sub uestimẽtorum vocabulo operum qualitas tertio loco profertur in medium. In labiis stillant eloquia: sub lingua meditationes melleæ fluunt, uestimentorum ornatus thuris spirat odorem. quid illi censes deesse ad gloriam, in qua hæc tria cõplacent, os, animus,
I opus? Hoc numero omnia comprehenta
Act. 10. a sunt, sed ordine conuersa sunt. Ab operibus enim inchoandum est, non ab eloquio. Cornelii centurionis primo opera & orationes exauditæ sunt: fide corda mũdata sunt, deinde super ipsum, & super suos spiritus cecidit. Et erant loquentes linguis ipsi apostoli, post ascẽsionẽ domini vnanimes perstiterunt in oratione: cõpletis promissionis diebus repleti sunt spiritu: postea profecti prædicauerunt vbique. Primo in orationẽ profusi sunt, deinde spiritu infusi sunt, & sic quam susceperant aliis gratiam ipsi profundunt. Primo expectatione & desiderio cõuersi sunt ad Deum. Secundo ad ipsos facta est Dei cõuersio. Tertio ipsi cõuersi cõfirmantur & confirmant fratres suos. Sed siue sanctitatem uitæ, siue uisitationem diuinam, siue uerbi ministeriũ in apostolis attendas, omnia hæc uestimentorũ uicem tenent, his omnibus operti sunt, & ornati sunt. Quid in illis relictum est nudum, aut uetustate pristina sordens, quin tam festiuo & uerbi & uirtutis cultu resplendeat? Eximius itaque cultus in illis, sed nec copia minor. Quidnam hæc uestimenta redolent? qualis est odor eorum? nunquid non sicut thuris? Cum domini pecuniam conseruis erogant, non inde penes se quicquam, uel furtim residere passi sunt: nihil inde fraudulenter sibi decerpentes: etiã a laudis munere manum excutiunt, omnia referendo ad gloriam Dei. Quasi cœli decoro uestiti sunt lumine, sed cœli enarrant gloriam, nõ suam, sed gloriam Dei. Ipse tibi Paulus subtilia & indissolubilia quædã uestimenta uerbis suis cõrexit, & pro capacitate tua, lumi-
K nis & intelligentiæ coaptat amictũ, non tamen in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina spiritus. Ideo uestimenta quibus uel ipse tegitur, uel quæ tibi contexit, nõ nisi thuris habent odorem. Nam affectata uerborum lasciua & cultus, inanis & leuis gloriæ redolere videtur affectum. Et qui non leporem eloquii, sed lubricas & fallaces disputationes subtilioris sectantur materię, dum se nimis propter inanem fauorem extenuant, aliquotiens intexunt blasphemias. Non ergo odor uestimentorum eiusmodi sicut odor thuris, nullum in uestimentis sponsæ excipere videtur, dum indefinite pronunciat: Odor uestimentorum tuorum sicut odor thuris. O me fœlicẽ, si uel unũ uel alterum in me Cant. 4
uestimentum, integrum reddat thuris odorẽ, nec aliqua admixtione peregrina corrup-

tum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptum. Nam ad hanc mensuram ut omnia eius indumenta uelut thura redoleant, neminem accessisse, puto qui necdum in spōsarum sortem meruit asciſci à domino Iesu sponsarum sponso.

Sermo XXXV.

ORtus conclusus es soror mea sponsa, ortus conclusus, fons signatus. Primo ex uerbis suis laudatoris huius affectum pen
Cant. 4. b dere obiectatus uidetur, qui nō est conten
tus laudasse semel. Et quātum esset si uel
simpliciter & sine repetitione eius quā allo
L quitur, eloqueretur præconia, nūc autē &
exquisitis ad illam utitur blandimentis, &
congratulando ipsa congeminat. Quidni
quā in matrimonii delegit gratiam, nō eius
dotibus eximiis aggaudebit? Non poterat
in tam dulcis necessitudinis iura nisi digna
eligi, nec iam electa tepide diligi. Nūquid
non æquum est ut & ipsa in talibus ei place
re studeat, qui sic ipsam probauit? Ipse
probat, ipse talem parat, ipse plantat sibi
paradisum uoluptatis, ipse qui talem eam
Gen. 27. d parat, ipse cōparat paradisum deliciarum.
Ecce, inquit Isaac, odor filii mei sicut odor
agri pleni, cui benedixit dominus. Hæc au
tem non agro confertur, sed orto: ubi spi
ritualis uidetur plantatio florum, & aro
matum cultus uberior. In hunc ortum Ie
su bone libenter descēdis ad areolas aroma
tum: cum cubes in eo ut colas & custodias
Cant. 4. b illum. Ortus, inquit, cōclusus soror mea
sponsa, ortus conclusus. Per ortum inter
nas fratres, intelligite delicias: per conclu
sionem, disciplinam custodiæ. Quem da
bitis orto similem, nisi cuius anima spiri
tualibus sic uiſectibus redolet, sicut aroma
ticis floribus ortos? quam iucundum pene
tral, quam suauis recessus in pectore spon
sæ, in pectore tam florigero ut orto com
paretur. Nulla in eo radix amaritudinis
sursum germinans, per quā orti huius im
pediantur delicię. Omnis plantatio quam
non plantauit pater meus cœlestis, tō inue
nietur in eo. Denique ipse plantauit hunc
M ortum uoluptatis, ut solus operetur & cu
stodiat illum. Gemino quidem operatur
modo, plantans & purgans. Plantat, ut
sit omne ei semen uerum: purgat uero, ut
fructum plus afferat. Et plantatur ut semē
uerum sit, & purgatur ut semiplenum nō
sit. Quid proderit plantatio facta ad ueri
tatem, si purgatio desit ad ubertatē? Ni
hil confert cultura diligēs disciplinæ, si cu
stodia desit. Neutro destitutur qui assimi
latur orto, & orto concluso: Ortus conclu
sus soror mea sponsa. Male ortum, in quo *Ibidem.*
positus erat, custodiuit Adam cōtra lubri
cum fraudulenti serpētis ingressum. Iucun
dus quidem ille corporaliū paradisus ligno
rum, sed ego multo meliorē in eius animū
plantatum intelligo. Nihil obfuisset in il
lum cotporalem irrupisse, si non irrupisset *Eccl. 10.*
in illum. Admissus, est coluber, & stratim
eius persensit uenena. Qui enim dissipat
sepem, mordebit eum coluber. Bona cu
stodia sepes, quæ culta ab incultis separat,
& seruat illæsa. Circunda ergo hanc orto
tuo sepem, ne si fuerit ablata sepes, destru
cta maceria, in direptionem & conculcatio
nem fias. Non erat ille reclusus hosti: eie
cto & exuli inde quam grauiter est intercla
sus? Cū difficultate regreditur unde incau
ta facilitate prolapsus est. In sudore uultus
pane uescitur suo, qui in paradiso de uitæ
ligno ad libitū poma carpebat. Hic uescitur
pane suo, ibi uitæ fructibus. In paradiso pro
duxit dūs omne lignum pulchrum uisu, &
ad uescendū suauc. Laborat in terra eiectus
Adā, nō dūs: sed ipsa terra spinas & tribu
los germinat operāti. Paradisus gratis dat A *Psal. 72. b*
fructus suos: terra laborāti nec suos. Cōmu
tatio misera, sed tu dūe perdis (& iuste) om
nes qui fornicantur abs te. Iure perditur,
qui tā charas necessitudines perdit fornicā
do, nec ultra meretur hæc blādimenta audi
re, ut uocetur soror, ut spōsa, ut ortus, & or
tus cōclusus, qui neminē nisi dilectū admit
tit. Porta paradisi tui semper clausa sit, soli
principi pateat. Nō deiciatur in securi, & a
scia ianua eius. Vnus sit aditus, & his cō
missus Cherubim. Nihil admittatur nō exa
minatū prius gladio flāmeo, nihil q̄ uerbū
Dei reprobet, q̄ non approbet charitas, q̄
nō ad perfectionē & plenitudinē legis acce
dat. Plenitudo ergo sciētiæ Cherubim, &
plenitudo legis charitas: in qua omnia cō
cluduntur mandata. Hęc sit tibi custodia
flāmea, ut quicquid irrumpere indignū ten
tauerit, sub momento & non lente consu
mat. Nūquid nō commode dilectionis est
ad signata cōclusio, quę spōsæ semp cōstrin
git affectus, & cōcludit in idipsum, ad inte
riora semper cōuertēs, ubi deliciæ eius sint
esse cum filio Dei? Bonus dilectio murus:

sed habet hic murus antemurale. Dilectio
quasi murus est, antemurale regularis distri
ctio. Illa cogitationes sanctas, & affectus
dulces includit: hæc occasiones delinquen
di repellit, & excludit. Hæc opportunitatem
vacationis ad amoris præstat officia, illa per
fruitur. Ille murus gratus est: hic necessarius:
Ille te cœlestes inter delicias claudit: ille pre
scribit mundanas. Si tibi uotiuum est cor
tuum uelut ortū deliciarum præstare Chri
B sto, non ægreferas hoc antemurali si conclu
dari. Delicias perdere uult quas habet (si ta
men habet) qui de munitione submurmu
rat. Ortus nescit esse, qui non vult esse cō
Cant. 4. d clusus. Ortus conclusus, fons signatus. Emis
siones tuæ paradisus malorum punicorum,
cum pomorum fructibus. In tribus huius
orti laudes absoluit, conclusus, & irriguus,
aromaticus. Primum securitatem confert.
secundum fertilitatem: tertium, & ad ger
mina, quæ producit, respicit, & ad gratiam.
Nonne nobis gratus ortus iste videtur tam
integer, tam uber, tam utilis? Nec tantum
utilis est, sed aromaticus, & abundans deli
ciis. Quis nostrum has ad se laudes audeat
attrahere? Quis hæc sibi dici blandimenta
præsumat? Atque utinam sicut irrigationē
& germinationem optamus aromatum, sic
concludi signarique non detrectemus. Non
enim immissiones illas aromatum producit
nisi ortus conclusus, & fontis signati, fluenti
irriguus. Signetur ergo fons tuus ut non ef
fusione prodiga totus exsiccetur, signetur ut
ad irrigandum tibi sufficiat. In plateis tuis
aquas tuas diuide, habeto eas solus, ut non
sint alieni participes tui. In plateis, inquā,
sed in tuis aquas diuide, ut uirtutū aromata
tibi accrescant, ac si iuxta aquam in plateis.
Quomodo nō erit fons signatus, qui de fon
Iuan. 4. a te illo uitæ profluit quem signauit Deus pa
ter? Qui inquit, biberit de aqua hac, quam
ego do: fiet in eo fons aquæ salientis in uitā
æternam. In fonte hoc, quem signatum uo
cat, signatam quādam, & spiritualem, & pro
C priam, & à seculari seiunctam doctrinam in
tellige, aut doctrinam, aut certe deuotionē
priuilegio dulcedini signatam, & quasi sin
gularem copiose fluentem, & iugiter. Hæc
est quæ omnia uirtutum læta reddit genimi
na. Hęc est fortium operum exhilaratio, ac
si quædam irrigatio ossium. Gaudium n.
cordis exhilarat hæc singularis, & insignis
deuotio in Deū, quasi fons signatus, & pro
prius, segregatusque in hoc ministerium, ut
cor sponsæ ac si ortum quendam irriget in
sponsi delicias. Signetur ergo ut non fiat *Pro. 25.*
iuxta q̄ scriptū est: fons tuus turbatus pede *Psal. 45. a*
& uena corrupta. Alioquin nescit tuus dile
ctus de puro fonte potare. Signatum est,
inquit, super nos lumen vultus tui domine,
dedisti lætitiam in corde meo. Lętitiam ad
irrigationem deflecte. Denique in stillici- *Psal. 54.*
diis fontis ortus lætabitur germinans. Nō
ne recolis de Genesi, quod fons ascendebat
& irrigabat totam faciem terræ? Adhuc ter
ra dedit fructus suos, nondū nouit spinas, &
tribulos. Quis dabit ortulo meo hāc aquā,
& areolis meis hunc fontem signatum? Quis
dabit ut tota ortuli mei facies irrigua sit læ
titiæ, & lucis riuulis, nihil in eo aut sterile
sit, aut quadam in dęuotione triste? Vicina
sterilitatis uidetur operatio tristis, & spiritua
lis gaudii carēs irrigatione. Denique, & si
quid nascitur, quasi radix ascendit de ter
ra sitienti. Quasi radix, non quasi flo
res, non quasi fructus. Quasi radix:
hoc est, aut parum, aut nihil plus habens
in radice. Ideo fontis inducta est mentio,
ut germina læta credas erumpere orto irri
guo. Et est equidem ortus cuius aquæ fortu D
tæ sunt, & quasi de foris ascitæ, non perenes,
non proprię. Bonus autem ortus, cuius
fons in ipso nascitur. Fons signatus, & pro
prius. Fons, inquit, & fons signatus id est iu
giter intus erūpens, & non valens corrum
pi. Fons, quia ubertim fluit. Signatus, quia
nequaquam perefluit. Aut ideo dicitur fons
signatus: quia, & si aliis alii fontes sunt, so
rori, & sponsæ specialis est fons, & proprius
& quadam prærogatiua signatus. Bonus
omnino fons sapiętiæ, sed adhuc sub signa
culo nobis emanat, dulciter sapit, sed nōdū
dilucide scitur. Signatus est, & clausus sub
figuris. In Apocalypsi liber ostēditur in ma *Apoc. 5.*
nu sedētis super thronū, signaculis septē sig
natus. Vtriusque ratio, & fontis, & libri ad
sapiętiæ spectat intellectū, sed uterque signa
tus est figuris, & ænigmatibus inuolutus.
Signatus est, quibusdam enim nobis intima
tur indicis, & occultatur in ipsis: & sicut
in Apocalypsi libri signati legis apertiones
ita, & hic signati fontis emissiones. Emissio *Cant.*
nes, inquit, tuæ paradisus malorū punicorū
cum pomorum fructibus. Fons iste signatus
quidem est, sed exsiccatus non est, cuius
tam gratiosæ sunt emissiones. Signatus est
fons sapiętię, sed ab emissionibus eius cogno
cetis eam. Erit, inquit, fons patens domus *Zacha.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quid in ablutionem peccatoris & mẽstruatæ. Ille patet, hic signatur. Ille abluit, hic ablt. Ille lauat, hic rigat. Ille purgat delicta hic producit delicias. Ille communis multorum, hic specialis est sponsæ. Ibi remissiones siunt, hic emissiones. In psalmo proxima uide quomodo primo lectum lauat, deinde rigat. Non enim est satis à fœditate lauari, nisi, & fœcunditas sectetur. Emissiones tuę paradisus malorum punicorum. Ita Iesu bone, ita est. Emissiones istæ, immissiones sunt tuæ, immissiones per angelos bonus. Non posset tales remittere delicias, nisi tu intrinsecus delectationes aquæ viuę immisisses. Signatum est super nos lumẽ uultus tui domine dedisti lætitiã in corde meo.

psal. 4.b Signatum est super nos, quod desuper nobis impressum est. Cui diuini luminis imago desuper imprimitur, intus in corde lætitiæ spiritualis vbertas exprimitur. Ideo gloriosæ emissiones filiæ regis abintus sunt.

Emissiones tuæ paradisus. Non sunt exiguæ deliciarum intrinsecus copiæ de quibus integer paradisus emittitur. Vtrunque habes, & paradisum conclusum, & paradisum, & paradisum emissum. Ille est in puritatis affectibus, hic in actibus pietatis. Ille intus est, hic de illo procedit, & probat illũ. Vtraque delectabilis est, & conscientia, & conuersatio sponsæ. Omnia enim proponit utiliter, & disponit suauiter. Ideo quasi paradisum quẽdam cernas in eius habitu, & opere exteriori, dum honestas placet in singulis, & series in collatis, & suauitas in dispositis.

Modestie, & in tranquillitate omnia agit, ut uirginalis in ea uerecundię non uioletur serenitas. Denique, & paradisi dotes enumerat, unde incipit à uerecundia in eius designatione propter colorem similem punica mala proponens. Emissiones tuæ paradisus maiorum punicorum. Potest, & in malis punicis, martirum intelligi patiẽtia, eo quod propriò sint sanguine rubricati. Et bona pudicitiæ comes patientia, quę in laude sapientiæ sibi connectuntur, sicut scribitur: Sapiẽtia, quæ desursum est, primo quidem pudica est, deinde pacifica. Pudicitia modeste se, pro dignitate temperat: patientia alienam immodestiam æquanimiter portat. Illa proprios motus informat, hæc alienos impetus infringit. Illa decor est, hæc fortitudo: ideo dicitur. Fortitudo & decor indumentum eius. Primo (inquit) pudicã est, deinde pacifica: & post aliquanta subiungit. Plena operibus boni. Bonum est enim persecutionem pati, sed propter iustitię fructus. Ideo emissiones eius malorum punicorum sunt, sed cum pomorum fructibus. Bona quidẽ pudicitia: sed si ociosa non est, non affecta, non ficta, sed fructum afferens in patientia. Illa disponi suauiter, ista protegit fortiter. Illa modesta: hæc longanimis. Ideo que his duabus nunc annectuntur, quasi cõsumatio, & finis operum fructus pomorum. Transeundum iam erat ad arborũ aromaticarum disputationem, ad delicaciores species, ad emissiones cypri cum nardo: nisi mala punica odore nos adhuc traherent, & festinantem ad alia retinerent sermonem.

Nos malorum punicorum parabola respicit qui regulares celebramus conuentus, qui sub uno cõtinemur ordine quasi grana sub cortice. Atque utinam hæc grana imitemur similiter in cohærentia cordis unanimes, sicut in cõclusione quadã ordinis. Pene inde creta facie huius sibi mali grana cohærẽt, numeri singularitate magis distãt quã specie; discamus, & nos abinuicẽ numero differre, non animo. Non rixantur inuicẽ, nõ cõtra corticẽ murmurant, non tentãt illum perrũpere, patienter se sinunt eius quasi aluo concludi, ut quodãmodo dicere illud uideãtur: Ecce quam bonum, & quam iucundum, habitare fratres in unum. An non fratres, in hoc ordine nostra ac si in cortice punico passiones Christi per imitationẽ color rutilat? Denique uelut quædam huius mali grana sunt, qui sibi natiuum dicunt sub disciplinæ corio contineri, qui non tam premi se censent, quam protegi. Absit amor proprietatis, absit amor priuatæ potestatis, & huius tetri mali granum exhibes. Discant alij nostro inuitati exemplo quam bonum sit, & quam iucundum habitare in quodam orto communionis, & sub munime corticis. Charitas uniat, & ortex muniat. Quot videtis ordinata collegia, tot intelligite velut quẽdã mala punica, quæ de fonte fluxare baptismatis. Denique credentium (ut legimus) erat cor unum, & anima una. Ex illis quasi granis tentarum congregationum ordinate & vnanimiter viuentium mala punica prodierunt. Illos primos credentium conuentus non adstringebat adhuc institutio ordinis, sed instinctus amoris. Non modo ducebãt vitæ, non modo bonum, sed etiam iucundum habitare in unum: sicut unguentum, quod descendit in barbam, barbam Aarõ i

in oram uestimenti ab ipso capite Christo Iesu: qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XXXVI.

Cant. 4.d Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum cũ pomorum fructibus, cypri † cum nardo nardus & crocus fistula & cinamomum cum uniuersis lignis Libani, myrrha & aloe cum omnibus primis vnguẽtis. A cypro incipiendum est: nam ibi terminat ipsum. Septem hic annumerantur arbores aromaticæ, quæ dicuntur emitti de fonte signato. Et quidem verba hæc uidẽtur ver bo libri signati. Ita est, signata sunt, & obserata. Quid nobis Iesu bone, sponsæ tuę laudes proponis: si non quid virtutis intus continent, ipse depromis? Tu tenes clauẽ huius orti concluſi, tu signasti, tu resigna, tu solue: tu, inquam, solue septem ista signacula. Nemo nouit quæ sunt illa intima sponsæ, illa abscondita tua, quibus adimpletus est uenter tuus. Nemo nouit illa ni si tu, & cui uolueris ipse reuelare. Vtinam & nos simus, qui facie reuelata gloriã spõsæ, quæ ab intus est, speculari possimus. Magna gloria eius in mysterio tam numeri quàm nominum istorũ. Et quidem hic quantum donante domino quimus inspicere, septenarij sacramentum, aut spiritualitatem, aut uniuersalitatem indicat gratiarum. Id enim frequens & vsitatũ est in sacris literis, vt septenarius numerus interpretetur dona illa, quæ perfecta sunt, & quæ desursum sunt. Diuisiones gratiarum sunt, & diuisiones ministrationum sunt, & diuisiones operationum sunt: idẽ autẽ spiritus diuidens singulis prout vult. Alias aliis diuidit, sed in spõsa quasi colligit, & confert vniuersa. Non particulatim diuiduntur illi, quasi diuisa sint in illa. Aliis etiam diuidit & donat, illi non tã diuidit, quàm totum donat: nisi in hoc eum diuidere illi intelligas ꝙ selectim & præroga tiue confert illi, uel in eodem genere gratiarum amplius, uel specialiter in alio. Posset alias arbores aromaticas enumerasse, sed sufficit septem, propter eam, quã diximus, uel spiritualitatis, uel uniuersitatis significantiam. Nunc arborum istarum nomina, & naturas in discussiones adducamus. Et sub umbra istarum immorari iucundũ uidetur, & fructus earum dulcis erit gutturi nostro. Vmbram, figuram ipsam intelligo: fructum, ueritatem earum. Quomodo non dulcis sensuum fructus, quando ipsa uerborum grata sunt folia? Et scitis quã tam auditui nostro dat affectionẽ tam dulcium frequentia vocabulorum. Poterant ad permouendum affectum ista sufficere. Sufficit quidem affectui simplicitas ista: nã intellectui sufficere nequit. Mos gerendus est ipsi, qui pasci vult sensuum veritate. Dulciter auditur hæc dulciũ inculcatio verborum. Cypri cum nardo, nardus & crocus, fistula & cinamomũ, myrrha & aloe. Absit autem ut non multo dulcius intelligantur. Magnæ sunt corporales in arboribus enumeratis deliciæ, sed quãto maiores spirituales sunt quæ figurantur in istis? Emissiones (inquit) tuę paradisus malorum punicorum sunt: sunt etiam cypri cũ nardo. Bonus enim ordo, post labores patientiæ, post verecundiam pudoris ad vnguenta proficisci, & unguenta regalia. Nam & de cypri semine regale confici solet unguentum: & quia in malis punicis regulare interpretati sumus unanimitatem, consequenter his uerbis & unguentis regiis excellentem quandam sublimitatem intelligę. Qui se (inquit) humiliat, exaltabitur. In patiẽtia & in unanimitate, quid nisi humilitas? Humilitas nec contra iniuriantes tumet, nec supra consortes se tendit. In malis ergo punicis humilitas: in cypro sublimitas. In illis labor: in his deliciæ. Cypri (ut aiunt) semen decoqui oleo solet, ut unguentum exprimatur ex eo. Alii seminant in lachrymis, sed sponsa in oleo. Semina nostra, opera nostra sunt. Hæc si habent hilaritatem, quasi in oleo decoquũ tur. Non satis est oleo intingi, nisi sint cocta & confecta in oleo, & quasi in ipsum oleum conuersa. Quod in oleo calente de coquitur, olei ipsius imbuitur natura. Coquuntur & cõficiuntur semen cypri & oleũ in unam unguenti qualitatem. Mira quidem confectio laboris & lætitiæ, eo mirabilior quod in labore non labor, sed lætitia sola sentitur. Opus enim exultationis in oleo decoctum, in eius transit naturam. Opus ipsum (ut sic dicã) obliuiscitur opus se esse, dum amoris pinguedine totum inficitur. Sed ipsa interior exultatio de opere capit augmentum: sic enim & oleo semẽ cõfert, & oleũ semini, quãdo cũ exultatione

Universidad de Deusto
Biblioteca

operatur sponsa, & de ipso opere magis exultat. Vnguentum hoc regium est. Iesus ipse libenter ex hoc inungitur. Hilarem enim
2.Co. 9.b datorem diligit Deus. Etsi vnxit eum pater Deus spiritu & virtute: etsi vnctus est oleo lætitiæ præ consortibus suis: vult tamen à consortibus suis vngi, & deuotionis nostræ optat vnguentum. Quis dabit mihi tantam olei copiã, in qua omnes operum meorũ fructus decoqui possint, & cor meorum fructus decoqui possint, & cor meum totum confrigi? Euangelista Ioannes sub typo vitæ contemplatiuæ, sub sponsæ figura, in plenum oleo feruente dolium descendit.

Quis dabit mihi tantã abundantiã olei, & olei feruentis, ut totus immergar & confrigar? Quis dabit mihi tantã abundantiã olei & seminis cyprini, ut vnguentariæ cõfectioni sufficiat? Non omne semen hæc olei decoctio recipit, non omnem vult fructum. Denique non omne opus contemplationis immisceri lætitiæ potest. Opera exterioris sollicitudinis, & usus cõtemplationis confici simul nõ possunt, nec in vnã coagulari qualitatem. Quos ergo fructus
Gala. 5.d hæc cõfectio recipit? Illos plane quos Apostolus enumerat: Fructus autẽ spiritus gaudium, pax, patientia, longanimitas, fides, mãsuetudo, modestia, cõtinentia, castitas. Hi fructus cum oleo cõtemplationis cõueniũt,
M & quasi in unã coeunt naturã. Sed & illud semen huic confectioni maxime conuenit, de quo legitur: Semen est verbum Dei. Denique & semen cypri cum manna similitudinem quandam habet, in quo verbum
Luc. 18.b Dei figuratũ accipimus. Vtrunque enim & manna cypri semen album est, & simile semini coriandri. Lex enim domini immaculata est.
psal. 18.b

Hæc non vult aqua secularis discuti sapientiæ, non eius assertionibus firmari, sed oleo spiritus, ut spiritualis sensus, vt vnctio spiritus exprimatur ex ea. Huius meditatio & cõtemplationis lætitiæ facillime cõmiscetur, cum sibi coniungitur verbi studium, & gratiæ oleum in contemplatione: & dum illud per istam decoquitur, facillime ex hac confectione spiritualis exprimitur intelligentia, & vnctio quæ docet de omnibus. Et vide quia non ait simpliciter cypri: sed cypri cum nardo. Nardo
Mar. 14.d autem dominus fatetur præunctum in sepultu-
ram. Quid ergo in nardo, nisi mentis quietem intelligis? Ideo cum cypro iungitur, eo quòd omnis contemplationis vsus quiete mentis indigeat. Cypri (inquit) cum nardo, nardus & crocus. Bona cõnexio. Crocus enim flos quasi aurei coloris ad sapientiæ rutilum refertur colorem. Ergo in cypro intelligitur vestigatio: in nardo uocatio: in croco, uisio sapientiæ. Iure nardus ponitur in medio, utrique necessaria, ideſt vestigationi & uisioni. Nã nec inuestigari sine uocatione mẽtis veritas potest, nec videri cum inuenta fuerit. Accipe ergo in cypro studium, in nardo otiũ, A
in croco utriusque fructum. Noli decætero sponse, noli dicere quia fusca sim, noli amplius te decoloratam uocare. Iam enim sponsi ipsius testimonio croceo colore resplendes, quæ crocũ immittis. Bene croceo nitet colore, quem nõ infuscat fatuitas, quem non tædii & deficientis animi moribundus pallor inficit, sed sapientiæ fulgidus, & rutilus charitatis color exhilarat. Si velimus hæc ad Christi personã reflectere, congrua plane interpretatio sequitur. Quis magis oleo decoctus est gratiæ? Ipse in mãna intelligitur, ipse seminis cypri speciem tenet, ipse passionis cruce pressus sacramenta salutis & vnguenta gratię profudit: ipse in cypro patitur, & in nardo sepelitur, & de corde terræ resurgit in croco. Quasi nouus flos & rutilus, quando per resurrectionem eius caro refloruit. Et fortasse in fistula ascendit ad cœlum. Hæc enim arbor in altum excrescit, & sponsa eius quasi compatitur in cypro: consepelitur in nardo, & in croco cõresurgit. Quid ergo cõsequens Colos. 3.a
est, nisi ut coascẽdat in fistula? Si.n. conresurrexerit sponso quæ sursum sunt quęrere Cant. 4.d
debet, quæ sursum sunt sapere, ubi sponsus eius est in dextera Dei sedẽs. Fistula & cinamomũ. Fistula exurgit in altum, cinamomum parum quidem exurgit à terra. In fistula altũ cernit, sed in cinamomo altũ nõ sapit. Illa ascẽdit, illud cõdescendit. Fistula est quando sponsa excedit Deo: cinamomũ quando contemperans est nobis. Etsi se contemperat, totum tamen est spirituale B
quod profert. Cinamomum enim cũ frangitur, uisibile spiramentũ emittit. Quãdo frangitur, nisi cum aperitur, cum exponitur? Sic enim Iesus cum accepit panẽ, fregit & dedit. Tũc ergo doctor contemperãs

seipsum

seipsum quasi frangit, cum se cœperit aperire, uel audiri: cum euiscerare illa, quæ intus de supernis latent secreta: cum memoriam abũdantiæ suauitatis eructat. Hoc est quo cinamomum fractum visibile dicitur spiramentum emittere. Quare spiramẽtum, & quare visibile? Spiramentũ, quia spiritualia sunt, quę dicit, visibile, quia manifeste docet. Qui enim in sublimibus ad ludicra, & vanas fabulationes prolabitur: non condescendit, sed cadit. Fracte quidem loquitur, sed spiramentum suaue non emittit. Quasi fistula, quæ crescit in aquis, ita inter orationum lachrymas exurgit in altum.
Pulchra ascensio. Sed vide ut descensus ei namomo sit similis. Cum te ab ascensu illo & excessu aliqua rationabilis causa reuocat, & restringit, esto velut cinamomum. Collo quia tua conuersatio communis gratiam spirent. Etsi de uoluntate tua, & proposito aliquotiens reflecterit, ad senioris arbitriũ reflexa, & quasi fracta sit uoluntas, non murmur resonet, non querimonia: esto cinamomum contractum, visibile spiramentum emitte eo quod virtus humilitatis in infirmitate vexationis & velut fractionis proficit & probatur.

Et spiramentum, & visibile dicitur, Spiramentum, quia tranquillitas seruatur in corde: visibile, quia relucet in facie.
C His annectit, & omnia ligna Libani. Et vide quod nulla nisi Libani ligna ponit, nec
Cant. 4.d aliqua quę sunt Libani prætermittit. Cum omnibus, inquit, lignis Libani. Ligna Libani, & imputribilitatem habent, quia cedrina sunt: & puritatem, eo quod sunt Libani. Sola Ecclesiæ ligna, sunt quæ habent mysterium fidei in conscientia pura, quandam quasi imputribilitatem continentiæ: sola eius ligna, & puritatem, & perpetuitatem habent.
Bonum plane lignum ait ecclesiasticus, in
psal. 31.d quo concurrũt, & obuiant sibi fortitudo & sciphinæ, & decor fidei. Fortitudo, & decor indumentum eius. Erumpunt his diebus ligna quædam, quæ non plantauit pater cœlestis, ligna quę nõ sunt plantata in Libano nostro. Fortitudinem prætendunt operis,
ad Tit. 1.d iniuriarum insensibilitatem, parsimoniæ tolerantiam. Cedrina videntur, sed Libani non sunt, quia immunda est eorum mens, & conscientia. Infidelibus enim nihil est mundum. Fortitudo quidem quæ ostentatur, & viteſcit in conuersatione, in confessio

ne putrescit. Quod ibi quasi fulget, hic fœtet. In opere quidem videtur pietas, in interrogatione infidelitas putret. Fortitudo lapidis, fortitudo eorum, & caro ænea est: scilicet non degenerant à patre suo, de quo in Iob scribitur: Induratum est cor Iob 41.a
eius quasi lapis, stringitur tamquã malleatoris incus. Male fortes sunt non pro fide sed contra fidem. Non enim emolliuit omnipotens cor eorum, nõ emolliuit, non emũdauit, nec fide candidum fecit: ideo non
Rom. 14.d sunt Libani ligna. Omne quod non est ex fide, peccatum est: quomodo non magis ęst contra fidem? Non sunt ligna Libani, D
quæ fidei non irrigat puritas. Steriles sunt virtutes, quæ non fœcundantur per fidem: sed ipsa fides sine virtutibus mortua est. Cãdorem eius nulla incontinentiæ fœdat putredo. Ecclesiasticis lignis vtraque obuiant sibi: forma fidei, & operis fortitudo. Talis cedrus nostro plantatur in Libano. Hic est & alibi non est puritas fidei, & perpetua, & quasi incorupta perseuerantia virtutis. Hic enim emittitur myrrha, & aloe cũ omnibus primis vnguentis. Hæ species ea etiam quæ per se corruptibilia sunt, à corruptione illæsa seruare nosciuntur. Quid enim hæc post ligna Libani inuenta produceret, si nihil in eis esset distantię?

Nam etsi videntur similia, distinctionem tamen recipiunt. Illa enim, id est Libani ligna incorruptibilitatem in se habent: ista, id est myrrha, & aloe, non habentibus exhibent. Illa imputribilia sunt, ista imputribilitatem conferunt. Bonum ergo lignum, & vere plantatum in paradiso domini, in monte illo egregio, in monte Libano, quod & ipsum se continet ne per illicita defluat, sermonis sui myrrha à tali fluxu alios reddit immunes. cuius corpus quasi cedrinum est, & à labiis myrrha distillat. Myrrha, Cant. 4.d
inquam, & aloe cum omnibus primis unguentis. Possumus quidem, hęc ad quatuor cardinales virtutes interpredando deflectere, si intelligamus in cedro fortitudinem, in Libano fidem, quæ ipsam prudentiam informat: in myrrha temperantiam, continentiam, & iustitiam: in aloe puritatem. Nam huius arbori gummi dicitur stomachum purgare.

Per myrrham ergo exteriora con- E
stricta sunt, per aloe interiora in hypocrisi ficta non sunt. Habes iam in his

hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

hæc quatuor expressa: Primo constantia, ne ad tempus credas, & in tempore tentationis recedas. Denique prudentiam, ut sit rationabile obsequium tuum. Sic myrrha mortificandæ carnis sequetur, cum habueris zelum secundum scientiam. Quarto loco aloe, cū ipsum cum offertur, & adoletur, vt simul sit & in myrrha mortificatio carnis, & in aloe emundatio cōscientiæ ab operibus mortuis ad seruiendum Deo viuenti: ne simus seruientes ad oculum, nec quasi hominibus placentes, sed magis Deo. Nonne beata uere spōsa, cui tot blandimenta dicuntur? Multum immissum est ei, qui tot emittit munera grata dilectio. Nam in his omnibus ipse gloriatur, & sponsæ suæ applaudit muneribus Iesus Christus: qui viuit, & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo XXXVII.

Ibidem. HOrtorum, puteus aquarū viuentium quæ fluunt impetu de Libano. In capituli principio istius fons dicta est sponsa & nunc in fine fontis eam impartit vocabulo dilectus suus. Ab vbertate inchoat & in sanecta uberi multiplicatur, origini finis respondet. Multæ sunt emissiones eius, sed ipsa emissionibus non exhauritur. Nō aresci
F mora, non exsiccatur emanatione. In initio huius capituli dicitur fons signatus, hic innuitur nō exsiccatus. Ibi quales sint emissiones eius, hic quam sint indefessæ docetur. Copiosi ex hoc fonte riuuli gratiarum emanant, & semper tamen fons manet. Ab eo in quo inchoat non se cohibet: ideo hic, & ibi fons dicitur. Sed, & iam vide quo in loco eius aquæ fluunt: ubi nisi in ortis? Fons enim est ortorum, & delicate fluit, qui non ab ortis egreditur, qui non lauat, sed rigat. Cuius in hoc omnis usus est non ut auferat fœditatem, sed ut fœcunditatem afferat. Bonus quidem fontis usus mūdare, sed melior fœcundare. Ille ablut inquinamenta: ille quasi ablutione quadam, gratiarum cōportat augmenta. Ille gremina lota reddit: hic læta. Ille patens est in ablutionem peccatoris, & menstruatæ: hic signatus deliciis
Cant. 4. b sponsæ? Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Ideo non nisi fons ortorum dicitur fons deliciarum. Denique quā varius & multiplex est cœlestium deliciarū modus, tantus videtur, & numerus ortorū.

In alio rubēt rosæ in alio candent lilia; colo
remque flores violæ purpureum reddunt. Tot orti sunt quot uirtutum plantationes simul collectæ: ubi tantum flos unus est quis ibi ortum esse diffinxit? Sic nec una castitatis plantatio, nec vna iustitiæ, orti potest integritatem explere. Salomō qui delicatus
Eccle. 2. b & tenellus dictus est, ipse sibi fecit ortos, & pomeria: conseuit ea cuncti generis arbori
G bus: Non arbore conseui, inquit, sed arboribus: nec unius generis, sed cuncti generis. Extruxi, inquit, mihi piscinas aquarum ut irrigarem syluam lignorum germinantium: Diues quidem in deliciis, qui nō rara ligna & quæ præ paucitate numerari, & scribi possent, sed integram possedit syluam lignorū germinantium. In ortu quippe sapientiæ nihil sterile, nil non germinans. Sic, & spōsa plures habet ortos, & cūcti generis uirtutum copiose uirgultis est cōsita. Et in sequē
Cant. 8. d tibus sponsæ sponsus applaudit dicens: Quę habitas in ortis, amici auscultāt te. Fac me audire uocē tuam: Iure omnino. Quid enim nisi dulce auscultare illi, quę in ortis moratur, & de ortis loquitur? Nō auditur foris uox eius, nec extra ortum: ideo amicus est qui in ortis commoratur cum ea. Nec tam in ortis est quam ortus ipse. Ipsa ortus & ipse fons, huius ortos doctrinæ suæ fluēntis irrigans. Fœlix sponsa quæ non habet nisi ortos irrigare. An non in hoc frequēti conuentu tot orti quot animæ? propter unanimitatē ortus unus: propter differētes gratias orti plures. Vtinam in his ortis nulla radix amaritudinis sursum germinet, nullū sit lignum inutile, nullum quod ortum spōsæ dedeceat, nullus sit hic ortus olerū, quia olera herbarum cito decident. Qui enim, *Philip. 3. d* inquit infirmus est, olus māducet. Vos aute *Ro. 14. a* oleribus non indigetis quasi infirmi. Quod enim infirmum est in uobis, fortius est seculariibus. Illorum infirmitas quiescit in licitis, ad perfecta uestra laborat. Illorum infirmitas est uti concessis: uestra quidem citra
H perfectum subsistere. Quid est in uobis est se infirmum, nisi non esse perfectum? Quid est in vobis esse infirmum, nisi summum non apprehendere? Et quid forte nisi ut apprehendatis contendere? Ideo infirmum nostrum fortius est secularibus, & (ut sic dicam) melior est infirmitas monachi, quā secularis benefacientis. Opera quæ penes nos putantur infirma, quanti crederentur si ab ipsis fieri uiderentur? Perfectorum solidus cibus

cibus est, quod tamen in nobis imperfecti sunt, etiam olerum dedignantur, quæ tenellis licent infirmis, nostris nec exhibentur nec ipsi exigunt. Apud nos perfecta professio, quanuis infirma expletio. Perfectæ plantationes, sed incrementa infirma. Irrigandæ sunt, ut crescant, sed spiritualibus aquis.

Paulus bene nouit quibus aquis quemli
1. Cor. 7. b bet ortum irriget. Coniugatis, copulæ mari
1. Tes. 5. d talis usum dispensat, cōsolatur pusillanimes suscipit infirmos, carnalibus potum lac præbet, sapientiam loquitur spiritualibus, qui
1. Cor. 7. b diiudicant omnia, sapientiam autem non
1. Cor. 2. d huius seculis, sed quę ex Deo est, sapientiā absconditam in mysterio. Et si quis alius loquitur decorem domus domini, locū habitationis gloriæ eius, thalami delicias, gaudium quo gaudet sponsus super sponsam, & quo vicissim ipsa gaudens gaudet in domino: plane hic ortum olerum irrigare talibus debet aquis. Animalis enim homo non
Ibidem. percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Et omnino quisquis spiritualia, vel agenda præcipit uel intelligenda proponit, nonne tibi uidetur aromaticis in ortis, quasi fons purus ma
I nare? Et bene purus, cui nō est necesse inter auditorum perfectionem, qui in ortis ausultant, nisi de spiritualis vitę puritate disputare, & quasi paradisi incolis de paradisi propinare fluentis. Iuxta hunc sensum: ortum, auditores intellige, fontem, doctores. Sed si fons sunt, quomodo puteus? Nostis enim quantum inter le differant hi noti fontes, & putei. Puteus infoditur, fons gratis fluit. In illo aquæ reconditæ sunt, in isto quasi propositæ, & seipsas offerentes ultro. Magna est in illis differentia, nec possunt utraque in alter utris inueniri. Non potest uel fons putei, vel puteus fontis propria, & domestica uendicare sibi, uterque naturæ suæ continetur limitibus. Corporalia, & terrena angusta sunt, spirituales abundant diuitiæ. Ad spiritualia si referamus ista in eodem erit inuenire fontem, & puteum, & alterutra ab inuicem propria communicari.

Communicemus ergo hæc si uulus inuicem propria, & in eodem adsignemus utraque. Accipiamus in fonte sufficientiam doctrinę, in puteo secretum. In illo abundantiam, in isto alta mysteria. Et quidem bonus doctor qui quasi de quodam alto puteo, ita
1. Cor. 2. c de abdito sapientiæ thesauro copiose profert noua, & uetera, puteus est: quia quæ Dei

sunt, nemo nouit nisi spiritus dei Spiritus. n. omnia scrutatur, etiā profunda Dei, & quasi fons quidam producit in medium, & uirtutum ortos irriguos reddit. Habetis ergo in puteo occultationem, in fonte copiam. profusionem in fonte, & sensuum profunditatē in puteo. Puteus altus est, sed non indiget K hauritorio. Fons est, & gratis fluit. Qui sitit veniat, & bibat de aquis sponsæ, de aquis Bersabee, ut nouus ex ea Salomon nascatur. Et Bersabee puteus septimus interpretatur, id est, puteus quietis, puteus sapientiæ. Nam sapientia in spiritualium catalogo munerū ascendenti sursum septima occurrit. Sicut & puteus sapientiæ, ita & fons sapientię legitur. Et forte in his duobus geminus eius modus exprimitur. Vnus qui fit per inuesti *Eccl. 1. a* gationem, alter qui fit per inspirationem. Fontis aquæ vltro prorumpunt. In puteo uero terræ prætumpitur moles, & soliditas penetratur, vt ad aquam viuam pertingas. Vtraque alteri necessaria est, & industria gratiæ, & gratia industriæ, & vicariam opē sibi communicant. In unum enim laborat, qui puteum fodit, si non ipse fons uitæ gratis affluat. Sed & tibi gratis foderis puteum, & receptaculum aquarum prępararis, si fuerit neglectus puteus tuus. Et si tu squaleas, non descendent in illum aquæ uiuæ; non fluent impetu de Libano. Aquæ quę descendunt de Libano, nesciunt colligi, nisi in puteum candidum. Et aquæ quę cum impetu fluunt, volunt puteum habere capacem. Altum & capacem efficies cordis tui puteum, si curas terrenas egeras, si locū efficias in animo tuo lętitiæ spirituali, si os tuum aperias, ut attrahas spiritum, & fluāt in uentrem tuum flumina aquæ uiuæ. Ad hoc opus præparata sunt foramina tua in die natiuitatis tuæ, sicut scriptū est de principe Tyri. Capacitas intelligentię naturalis L qua in die creationis præ cæteris animantibus priuilegiatus es, ingentis receptaculi vicem tenet ad comprehendendas continendasque aquas visionis & vitæ. Legimus *Gen. 16. a* enim uiuentis, & uidentis puteum. Qui si post peccatum uitijs, uel innatis, uel superadditis obstrusus uidetur, aperiat illum fides, spes in altum instanter diffodiat, dilatet amor. Ocium & exoccupatio cohęrere situ turpi non sinat. Siquidem seriatas mentes ab anxijs curis uolunt habere sellium gaudia, & uacationem sibi uendicat nisi o Dei. An non tibi quidam puteus altus uidetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

ille, in quo reconditi sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei? An Mariam quasi puteū aquæ purissimæ inficiaberis, quæ cō
Luc. 2.y seruabat omnia uerba de Christo, cōferēs in corde suo? Esto, & tu talis puteus pro modulo tuo, puteus altus, & amplius. Isaac
Gene.26.d post calumniæ puteum, post puteum inimicitiarum, post hos, inquam, duos puteos relictos, duos puteos effodit: puteum latitudinis, & puteum satietatis. In illo cœpit non rixari cum uitijs, in isto cœpit fructu deliciari uirtutis. Noluit cum Philistæis puteum habere communem, qui interpretantur potione carentes. Puteos inimicitiarum, & calumniæ reliquit Philistæis Corruunt plane, qui bibunt de erroris, & schismatis puteo. Tales puteos fodiunt auctores, bibunt auditores. Sic confodit Arrius, sic Donatus. Alter fidei calumniam induxit, alter fraternitatis copulam in par-
M tes diduxit. Ille trinitatis æqualitatem hæretica diffinitione distinxit gradibus: iste Ecclesiæ unitatem sua præsumptione distraxit partibus. Dathan, & Abyron puteos calumniæ foderunt aduersus Moysen, & Aa-
Num.16. ron, inciderunt in foueam ipsi, quam fece-
d runt: quos terra uiuos absorbuit: portione quam ipsi foderunt, præcipitati sunt, nomen Philistæorum interpretantes cuentu. Bonus autem puteus, de cuius aquis, qui biberit, exaltabit caput, non potione cadet. quasi foueam fodit, qui terreni sensus acumine scripturæ soliditatem, penetrat, & uio lenter scindit ortulum Ecclesiæ quoddam incognitum dogma producens, & obscura mysteria: sed & qui subtili scrutinio, & dolosa machinatione fraternę charitatis solida perforat, & discordiæ uenam aperit: qui se conspirationum claudit, & signat in puteo, non acquiescens egredi, sed magis ac magis ingrediens interiora schismatis, & eius effodiens abyssum. Philistæorum est hic puteus, nihil ubi sit commune cum illo. Sensim primo, & secreto crescunt, & de terrenæ, & brutæ mentis erumpunt uisceribus, donec postea cum impetu fluant, sed non fluunt de Libano. Non hæ aquæ fideles sunt, non aquæ uiuæ. Non potest sibi constare discordia, non potest inter parientes schisma perpetua pax seruari. Ipsum schisma infidum est sibi, nequit sibi cohærere diutius, quod charitatis pertentat dissoluere glutinum. Si quis te ad hos puteos inuitauerit, dirumpe (si potes) puteos Philistinorum, & aquas pestilentes ex siccæ relinque Philistæis puteos suos, puteos ini- A
miciarum. Sectare puteos cœlestium deliciarum, puteos aquarum fidelium, & aquarum uiuentium, quæ fluunt impetu de Libano. Esto flos orti, & orti conclusi, ut non diripiaris: & uidebis quomodo tibi dirumpet dominus fontes, & torrentes. Conuersare in orto, si forte, & ipse conuertaris in puteum, & de uentre tuo flumina fluant aquę uiuæ. quænam sunt aquæ uiuæ, nisi aquæ non deficientes? Et quidem bene austus aquarum æstum desiderij sine defectu refrigerant, seculi oblectamenta vniuersaliter falsam præferuot refrigerij speciem, & secularē concupiscentiam sedant ad horam, sed quasi sub ipso ortu statim arescunt, nec fluunt uena perenni, quasi torrentes raptim transierunt, & non est inuenire in hoc torrente aquas uiuas. Alio quodam Isaac Gene.26.d
fodit in torrente, & aquas uiuas inuenit. Est in. torrēs, qui suauis uidetur, sed salutaris nō est, nec sempiternus quidē, sicut secularis ille, qué prędiximus, fluxus uoluptatis. Et est torrens salutaris quidē, sed sempiternus: si tamen effoderis in eo, aquas uiuas reperies, Habemus, inquit Petrus, firmiorem prophe- 2.Petri.1.d
ticū sermonē, cui benefacitis attendētes, tan quam lucernæ lucenti in caliginoso loco, donec illucescat dies, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Non extinguetur in nocte illa lucerna, interim enim usus eius necessarius est. Sed cum dies æternus eluxerit, prophetiæ lucerna, cessabit doctrinæ, & literarij ser- 1.Co.13.d
monis exsiccabitur torrens. Siue enim pro- B
phetiæ euacuabuntur, siue linguę cessabūt, siue scientia destruetur, futuræ manifestatio nis respectu turbidus (ut sic dicam) in modum torrentis fluit sacræ scripturæ, instruens nos per speculum, & in ænigmate. Illius autem, quæ est facie ad faciem uisionis, uere puræ sunt, & perrenes aquæ. Non deerunt illæ tibi, non tu illis. Cum mortalitatis transierit torrens, transibunt cum mortalitate mysteria nubila, & sine uelamine serena veritas, propter quam hic torrentem effoderas, hilariter erumpet. Istic locus est speculo, illic directæ speculationi. Solet tamen aliquo modo hæc speculatio locum alienum peruadere, & in loco peregrinationis se uiantibus hilariter ostendens, inuitat ad patriā. Vere quidē festiuus, sed furtiuus adhuc istius ęterni, & luminis radius, & fluminis riuus. Non emicat, non emergit nisi in

in ortis, & in ortis aromaticis. O altitudo diuitiarum sapientię, & scientiæ Dei, quam similis es puteo? Nō potes exhauriri. Aquas uiuas effundis, & aquas salubres, & uberes. Quis dabit ortulo meo has aquas, & cordi
Psal.18.d meo hunc puteum deliciarum? Ab occul-
Psal.50.e tis meis munda me domine, & ab alienis parce seruo tuo. Fac me Libanum, aspergeme, & mundabor, laua me, & super niuem
Psal.18.d dealbabor. Emunda me a dilecto maximo, & erunt ut complaceant eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Fac me Libanum, ut has tibi semper aquas effundam. Erunt, inquit, ut com-
C placeant. Quid est complaceāt, nisi ut utraque placeant, & utrique placeant? Cui utrique, misi mihi & tibi? quæ utraque nisi eloquia laudis, & meditatio cordis? Aquæ istæ uiuentes sunt, quia semper complacent, semper fluunt: sed non fluunt nisi de Libano, nec lente quidem, sed cum impetu. Magnus impetus uiolenti sensus amoris, & dulces tamen non difficiles aditus impetus habet. Magnus impetus eius, quia usque ad affectū pertingit efficaciter, & exhaurit suauiter. Magnus impetus eius, cuius uehementiæ resistere nil potest. Cum impetu, inquit, de Libano. Expresit causam redundantiæ, nomine Libani. Munditia locus est redundantis lætitiæ, & aquas sapientiæ salutaris effundit, de candido prorumpit, & cādidius reddit. Congere in vnum, & quasi in acerum accumula delicias istas. Vide, & considera puteum. Libanum, impetum, aquas uiuas. Deprehendes in his (si animo aduertas) aquas istas, & serenas esse, & secretas, & vehementes, & non deficientes. Puteus secretū designat, serenitatem Libanus. In impetu omnis alius exhauritur affectus, aquæ uiuæ nesciunt exhauriri. Bonus etiam Libanus fides, eo ꝙ fide corda mundentur. Ab hoc Libano serenæ intelligentiæ, aquæ uiuæ fluunt: quia nisi credideritis, non in-
Isa.7.f telligetis. Intellectus autem bonus, cuius cō-
Sapien.17.a templatio manet in seculum seculi. Hic est vere viuens. Nam uita æterna hæc est, ut cognoscamus vnum verum Deum, & quem ipse misit Iesum Christum. Et ipse Christus
D noster est Libanus, delectationes uiuas fundens cum impetu in sinum dilectæ. Ipse Libanus, & ipse riuus: siquidem ipse est cādor lucis æternæ, & emanatio syncerissima. Delectabilis plane puteus affectus est sponsę, in quem ęterni candoris radij, ac si quidam de Libano riuuli, & colliguntur, & effundūtur, vt flores, & ortos irrigent sponsi. Bonus ergo Libanus, in quem nihil inquinatū incurrit: & magnus impetus, qui nullo compesci obice potest. Denique illi aquæ cum impetu fluunt, quem nec persecutio, nec nuditas, nec gladius separare potest a charitate Dei. Tot credentibus populis obiecti sunt obices scandalorum, tot oppositæ moles tormentorum, & tamen semper fluunt aquæ de Libano. Aquæ enim populi sunt. Magni obices, sed maior impetus. Si coneris cō pescere, plus increscit, & perrumpit obstantia. Repulsus exurgit in cumulum, & impedimento lucra conquirens, se diffundit uberius. Puro amori etiam ipsi obices cooperātur in bonum, & incrementa capit vexata virtus in iniurijs. Nonne me silente ista possunt percutere conscientiæ eorum, quorum amor in certis locis, & horis fluit, qui quidem ad tempus diligunt, & in tempore tribulationis recedunt? Quid dico tribulationis? Etiam exiguę, & dubię tentationis nunquam molem, sed obicem passi, facile compescuntur, & reflexo proposito impetu irreuocabili ad secularia ruunt. Si inclamaueris iuxta prophetam: State, state: non est
Nam.2.c qui reuertatur. Nulla illos persuasio reuocat, nec persecutio pia magistri, nō infœlicitas, quę frequenter, & fere semper est in vijs E
eorū. Fluunt & ruunt, & corruunt, ut bibāt in uia de torrente voluptatis, quæ non exaltabit, sed conquassabit in terra capita eorū. Beati quidem immaculati in via, qui ambulant in lege charitatis, qui ambulant in impetu vbicunque fuerit impetus spiritus, & non reuertuntur, nec aliquo separantur obstaculo a charitate Dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro, qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo XXXVIII.

AFfectiones dulces & sanctæ sunt sponsæ aromata. Nam ipsa est ortus. Austro flante ista fluunt in delicias sponsi, sed aquilonis hæc iterum inclementi sistit. Frigidus est enim ventus aquilo, & ad flatum eius aromata congelantur. Quandiu Domine aduersitatis aquilo regiones nostras premet? quandiu incumbet ortulis nostris? quandiu Iesu bone, constringet aromata nostra rigor Aquilonis?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Parce domine, parce ab aquilone sponsæ tuæ. Diu est, quòd vrget, q̃ premit, q̃ incubat spiritus hic durus, & vehemens. Cumulata nos undique premit aduersitas. Dic ei domine, ut surgat, ut cedat, ut sinat locum esse respirandi infortunij. Paupertas sterilis
Psal. 41.b est, & graues undique parturit casus. Res infirmæ facile læduntur, & infœlicitatis abyssus aliam inuocat in uoce cataractarum
F tuarum. Occulte aduersum nos uocas aduersa: & quomodo si dicas aquiloni, insurge, preme, posside? Fumus, inquit Esaias,
Esaiæ.14. ab aquilone veniet. Nobis autem non tam
g fumus quã flamma iam imminet ollæ succensæ a facie aquilonis. Ab aquilone frigus, & ab aquilone flamma. Ita est domine. In duritia manus tuæ aduersaris mihi, misericordiæ tuæ venas restringis, ideo exæstuat animus meus, & in meditatione mea exardescet ignis. Grauis istæ anxiæ sollicitudinis ignis est, & calore eius aromata non fluunt, sed magis si qua sinis fluere, siccantur fluenta, præsertim ubi magis magisq̃ aduersitatum aperire se uidetur occasio. Domine, dolor meus in conspectu tuo est, & gemitus meus a te non est absconditus. Solicitudinis meæ ratio nota est ubi, sed mœroris magis dicere debueram: solicitudo enim in mœrorem iam cœpit tota transire. Vbi consilij non fulget occasio, ubi bonę spei se, vel
Thren.1.g vmbra non offert, ibi non solicitudinis, sed
ibidem 4. mœroris sunt partes. Multi gemitus mei, & cor meum mœrens. Paruuli petunt panẽ, & non est, qui frangat eis. Deest enim qui frangat. Non dico de uerbi pane, sed hoc quotidiano corporis alimento. Non potest tamen cœlestis illius panis pinguedine repleti anima mea: dum quotidiani huius panis inopia maciem quãdam mœroris inducit. A uoce gemitus iltius oblitus sum comedere panẽ illum cœlestem. Durus aquilo exterior aduersitas, sed multo durior mentis anxietas. Altera fratres uos urget: me premit utraque. Ego communi attritione laboro in uobis, & domestica quadam præ
G uobis, quia pro uobis. Hinc infortunij casus, hinc forenses insurgunt calumniæ. Alij submurmurant, & alij insultant: & quod non est humanæ industriæ prouidere ne contingat, improperant cum acciderit. Quidam irritant, quidã irridentes, aduersam fortunam ad fatuitatem trahentes. Succesfus bonos quibus exuberant, sibi imputant, & quasi, aut prouidentiæ, aut meriti credunt, non muneris esse diuini. Abundant, inquit *Iob. 12.c* Iob, tabernacula prædonũ, & audacter prouocant Deum, cum ipse omnia dederit in manus ipsorum. Quidam, & prædones, & prouocatores sunt: qui quod Dei est, ipsi tollunt, dum sibi tribuunt, & diuinæ donum gratiæ ad propriæ inflectunt effectum industriæ. Quid impensa desuper uobis beneficia improperatis nobis? An quia clementiæ diuinæ circa nos oculus bonus est, ideo uidetur erga nos nequam esse? Cur vos diuina beneficia paratiores reddunt ad derogandum, quam ad erogandum? Vides domine quot ex partibus aquilonis nos flabra molestant, undique perflant incommoda, murmura, probra. Inter huius dolores distractus, & contractus animus, austri leuia nescit flabra recipere. Exurge domine, non prealeat aquilo, satis est, q̃ iã diu insurrexit, q̃ incubuit: dic ut surgat, ut discedat, ut
Hier.1.d cedat austro. Succensa iã pridem est olla a facie aquilonis, sed tu domine austrũ emitte, qui faciat medium fornacis huius quasi ventum roris flantem. Non audeo continuos austri flatus rogare, sufficit si modo
H interpolatione eius aquilonis malignitas
Iob. 16.b temperetur. Extendis (sicut in Iob legimus) aquilonem super vacuũ, non super ortum. Non est uacuus ortulus sponsæ, in quo superius annumeratæ plantantur tot aromaticę species. Et quomodo quibunt meditationis aromata læta profluere, ubi a mœrore libera non sunt studia, ubi contristat aduersitas aquilo stringit? Esto domine zelotes, æmulare sponsam, dic aquiloni, ut surgat, & cum austro dimidiet tempora sua. Sic quidẽ fiet secundum multitudinem dolorum meorũ in corde meo, si consolationes tuæ lætificent animam meam. Videtis fratres, qualiter Aquilo ad mensuram sui austrum parturiat: & forte vbi abundauit Aquilo, superabundabit, & auster. Auster enim & prospere flabit, & quas intulit aquilo compensabit iniurias. Ergo surgat aquilo, sæuiat, quãtumlibet fremat, dummodo occasionem, & quasi vim præstet flatibus austri. Nonne tibi videntur graues pertulisse aquilonis
Hebr. 10.f flatus, quos in epistola ad Hebræos Paulus alloquitur? Magnum, inquit, certamen sustinuistis passionũ, & in altero quidẽ opprobrijs, & tribulationibus spectaculũ facti, in altero socij taliter cõuersantium effectis nã & vinctis, inquit, cõpassi estis. Sed inter tãta aquilonis flabra nullas sibi vices vẽdicauit

Ibidem. cauit auster? Imo plane. Denique audi, quod sequitur: Et rapinam, inquit, bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes uos habere meliorem, & manen
I tem substantiam. Quid cum Apostoli irent
Act.5.g gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati, nonne tibi uidetur contra aquilonis graues impetus leniter ipsis auster spirasse? Considera tristitia illa sabbata sepulturæ dominicæ. Nonne uelut ad aquilonis flatum, Apostolorum corda infidelitate, & timiditate quadam diriguerunt? Resurgẽte dño cœpit auster lenis ortum eius perflare. Totis his denique quadraginta diebus in multis argumẽtis dominicæ resurrectionis, & ueritatis fides, & ueritatis fiducia sensim incrementa sumpserũt. Ipso die pẽtecostes, qũ factus est spiritus vehemens in cœnaculo ubi erant Apostoli sedẽtes, saluta est omnis congelatæ mentis frigiditas, sic ut torrẽs in austro: & deinceps verbi uirtutumq̃ profluxerunt aromata.

Sed nunquid idcirco aquilo durus quieuit? Nonne multo uehementius persecutorum insurrexit procella, & impetus hæreticę tempestatis? Nunquid non æmulatione quadam tentationis aquilo, austro se opposuit gratiæ? Quasi solus ortum perflare conatur quodam rigore duri spiritus, aromata restringere uolens ne fluerent, sed tanto latius fluxerunt: aduersitatis, & prosperitatis alternis motibus nunc prouocata, nũc pacata sponsa Christi. Ecclesia eius aromata uirtutum proferre non destitit, uel non definit. In persecutione virtus enituit, in pace auctus est numerus. In illa fortes probantur: in ista fouentur infirmi. Quid ergo primitiuam ecclesiam nunc memoro, cũ adhuc etsi non tam uehementes, frequentes tamen aquilonis impetus sustinet ortus spõsi?
K Alternant circa illum vices auster, & aquilo. Grauis impetus hoc tempore ecclesiam impulit, & quidem ab aquilone. Nam inde est origo schismatis, inde oritur, & ibi moratur, solus illic aquilo premit. Dic ei domine, ut surgat, & discedat, uoca & die austro: veni perfla ortum meum, & fluent aroma-
Cant. 4.b ta illius. Non dico austrũ fœlicitatis, & securitatis terrenæ: nam hic auster frequenter aromata stringit, & exsiccat, sed austrum uocat gratiæ tuæ. Et si ita necesse est, & aquilonem in illum sterilem ortum mitte, non obstinationis, sed uexationis aquilonem, ut ipsa uexatio det intellectum auditui ad obediendum. Aquilonis rigore flagella ortum tuum, hoc quasi uerbere excita torporem eius, vt auidius ad austri se lenia spiramina conferat. Tam partibus quam temporibus auster, & aquilo, circa ortum nostrum uices alternant. Sicut enim nunc flat auster, nunc aquilo: ita hic auster, & illic aquilo. Aliquotiens autem, & simul flant, sed alter foris, & alter intus. Foris aquilo, & intus auster. Ille furens, & iste fouens. Fremat aquilo, & tumultuetur foris, tantummodo ortos intus non perflet, intro non penetret, intimam, quæ est in Christo non constringat cordis lætitiam. quando domine ex integro gelidus ille spiritus quiescet, quando erit, ut iam non timeatur a facie frigoris eius? Fundata est ciuitas tua, ortus plantatus in lateribus aquilonis. Hic ventus in scripturis dexter uocatur. Ideo Iob talem super *Iob 30. b*
eo deponit querelam. Ad dexteram (inquit) L
Orientis calami tates meæ illico surrexerũt. Iure uentum illum dexterum uocauit, qui nihil ei quiuit siniſtrum inferre: quin etiã coronæ gloriæ uiro iusto comportauit augmentum, quando virtus probata enituit, & quando prouocata excreuit. De uicino in ortum tuum impingit: situs est enim in lateribus aquilonis. Effice illum nobis domine dextrum, tempera illum flatibus austri. Cooperatur enim nobis etiam aquilo in bonum tuæ dilectionis, etiam austro aſflante. Siue iussus siue permissus surgere aquilo tribulationis, non nos terreat. Modicum enim, & consolationis auster succedet, etsi non interim intercidat. Vbi enim abundauit afflictio, abundauit, & gratia.

Sed quid uobis fratres, de exteriori disputo tribulatione? Alius solet uos aquilo perurgere. Ab hoc uobis Deus aquilone parcit, alios interponẽs, qui secularis tumultus, & tribulationis impulsus frequentes excipiãt. Exterior uos cura grauis nulla pestringit, quia de iure nulla contingit, nec tamen immunens uos sinit. Quos exterior cura nõ ualet, interior afficit tędio. Bene cum illis agitur in hac parte, q̃ exterioribus non patent, sed nihilominus aquilonem non effugiunt, dum sibi in interioribus nõ placent. Festiua prius gaudia uertuntur in fastidiũ, & hilarẽ mentis faciem tristitia commutat. Fœlix, cui non est hæc cõmutatio. Sed quis tamẽ est? quis n. est quẽ non aliquotiẽs, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mtædium conficiat, & exultet tristitia? Denique ubi prospero ferebamur nauigio, ibi paulo post vadosa incurrimus: & secunda fluentibus aura, turbo aduersus erupit. Etiã ubi non erat ratio, instar turbatio. Causa
Isaiæ 3.b non eminet, & ira imminet. Iracscitur, homo iræ quam irrationabiliter patitur, & cuius detestatur motum, nescit exortum. Spiritus hic durus ubi vult spirat: & nescis unde ueniat, & forte quo uadat. An magis quo euadat? Nam sæpe ad malum talis affectio vadit, sed frequenter euadit ad bonum. Non pertingit quo pergit, sed facit Deus etiam de tentatione prouentum. Quando vult ipse inducit Aquilonem, quãdo vult dicit, Aquilo surge. Et si interim de eius molestia quæreris, scito te tali magisterio, & cõmemorari, & commoneri. Commemoraris, vt Aquilonis viciniam attendas, commoneris, ut rigorem eius effugias. Non subest tibi dum in lateribus aquilonis situs es eius uiciniam fugere, sed tamen violentiam euadere potes. Dum hic fumus, semper uicinus est, non est semper violẽtus, sed postquam gyrauimus per aquilonem, sæpe reflectimus per Meridiẽ. Etiam cum impulsum non sentis, habe suspectam viciniam eius. Quando tamen eius turbines euades, nisi lenis Auster uocatus adueniat, & sic expendas ad austrum alas tuas, ut in cœlestem plumescas uolatum, si tamen se intermiscere nititur aquilo, & nascentes in nouitate pennas gelido restringere spiritu? Pennas a uolatu, & aromata restringit a fluxu. Stringit inquam, non tollit. Vehemens enim tædium, & amaritudo cordis uirtutes ipsas exercet,
A non euertit. Hic turbo propositum sanctũ impellit quidem, non tollit. Stringit lętitiã, nõn tollit constantiam. Tædio afficitur animus, sed non conficitur. Tristatur, sed oblectatur tristitiæ suæ. Non est minus fortis sic effecta virtus, sed minus fœlix qui illi conuitio, cum quo rixatur bellum indicit. Quasi suum non est fastidium cum quo fœdus non contrahit. Molestum patitur, non propitiatur illi. Denique non ipse animus hoc operatur, sed magis aquilo, in cuius lateribus habitat. Ideo detestatur illud eo, ꝙ aduersus virtutem eius molimine sentit. Qui sentit, ipse scit, quanto cum tædio illud bonæ conuersationis tædium tolerat, quomodo fastidit fastidium illud, quanta cum amaritudine obluctatur amaritudini illi, amaritudini uiolentæ, quæ de iugitate exercitij disciplinaris inuito se ingerit. Ad austrum animus ex uoto se vergit, & ecce aquilo aduersanti, & inuito se importune immergit. Durum est sustinere a facie frigoris huius, & fugere non subest ad uotũ. Laborat animus, & disciplinę tædio, & huius tædij odio. Molesta est utraque affectio, & non dulcescere, quod elegeris, & sentire, quod oderis. Molestum utrunque, & propugnare disciplinam, & propulsare desidiam. Quomodo Iesu bone, tantam tandiu toleras vexationem dilectæ sponsæ tuæ? Desidiam inuita patitur, & quasi uoluntariam in se sic puniendo persequitur. Aegerrime tolerat, quòd non ad uotum in te qui bonũ eius es, solum deliciari ualet. Sibi imputat, B quod suffert inuita. Stimulator ab aquilone venit illi, sed stimulus iste ad preces spõsam instigat. Hoc stimulo castigata, ad supplicationes se confert, quæ se prius in amplexus parauerat. Mitiga sponsæ tuæ Iesu bone, a diebus his malis. Nisi enim adiuues eam, habitabit in aquilone anima eius. Quis enim consurget aduersus aquilonem, nisi tu Deus qui uenis ab austro? Bonum aroma propositum sanctum, & conscientia pura, sed non fluit illi, qui boni istius delicijs, nõ fruitur. Veni Iesu bone, ueni, perfla ortum tuum, ut fluant aromata eius, sicut torrens in austro. Ipsa est ortus, esto tu auster. Te irrigante erit anima eius, sicut ortus irriguus, & te flante non deficient eius aromata, qui uiuis, & regnas in secula seculorum. Amen.

Sermo XXXIX.

EXple Iesu bone, quod iubes, trãsfer austrũ de cœlo, & induc illũ in ortum tuũ, in aromata sponsæ tuę. Hoc flatu leni solue tædiũ, solue tristitiã ab eius affectu. Nã utrunque in uitio est, & propter speciẽ aquilonis utrũque mentẽ ligat, percutit, & pellit a puro profluuio quodam lætitiæ. quid timor, nonne & ipse rigore gelido cõstringit affectus? Ab alienis parce domine sponsæ tuę. quid magis alienũ ab ea, quã timor qui non est in charitate, cũ ipsa tota sit in charitate? Ille seruilis est, illa in libertatem uocata. Vidistis fratres heſterno uirum meC ticulose incedere, ut institutionis prima subiret elementa, quàm morante, & quam nutante proposito disciplinæ rudimentis so

passus

passus est insigniri. Et bene nostris dum adhuc secularis eram, quam largos eleemosynarum riuulos manus eius fundebant. Quid erat causæ, nisi quod mentem in hac parte timoris perstrinxerat aquilo? Auster scilicet illam ex parte afflauit, sed non perflauit, ideo eleemosynarum prompte persudit aromata. Sed abrenunciationis preciosissimus ille aromatic usque liquor post
Matt. 19.c multos conatus uix tandem ab eius animo tenuiter exprimi potuit. Plane similis erat euangelico iuueni, qui apud Dominum de legis obseruatione gloriatus, euangelicæ perfectionis coarctatione proposita tristis abscessit. Nisi quòd ille tristis abscessit, hic quanuis tristis, accesit tamen. Videte timoris aquilonem flantem sub lege: ideo de
Actu. 2.a præcipuis electisque aromatibus rara fluxe runt in ea. Ideo die pentecostes quando spiritus uehemens flauit ab austro, tot hominum milia, ueritate, uerbo uitæ spiritualiter præduxerunt, non eos rei familiaris cura constrixerit de reliquo. Libera quidem ab hoc aquilone satis duro corda largius profluunt in contemplationis, &
Rom. 8. c claritate Dei. Non accepistis, inquit, spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, abba pater. Ille aquilonis ingratus: ideo illi tanquam graui, & ponderoso prementique se dicitur: Surge, hic tanquã lætus gratusque inuitatur, ut ueniat, & perflet ortulum sponsi. Ille pœnam habet, hic
D profluа gaudia. Ille minax est, hic blandi-
Ioan. 14.b mentis delicijsque manãs. Rogabo (inquit) patrem meũ, & aliũ paracletum dabit uobis: hoc est austrũ inuitare, & dicere, vt ue-
Cant. 4.d niat, & perflet ortum suum. Perfla ortum meum, & fluent aromata eius. Quidam fructus nisi pressi coactique liquorem non fundunt. Fructus autem qui sunt in orto tam delicate depicto, pressorem non expectant, cogi nesciunt, sed austro perflante fluunt ultro. Intuemini mundi sapientiã, nonne vio
lenter expressa videtur, & lõge elaborata tã exercitio quã studio? At in nostræ auctoribus prophetiæ, & velox, & vehemens sapiẽtiæ prorupit abyssus. Vultis uelocitatẽ audi
Matt. 10. b re? Cum steteritis ante reges, & præsides, no
Marc. 13. b lite præmeditari dabitur uobis in illa hora
Ibidem. quid loquamini. Vultis vehementiã? Ego (inquit) dabo vobis os, & sapientiam, cui nõ poterũt resistere aduersarij uestri. Quando hæc tã subita, & tã serena profluerunt, nisi hoc austro afflante? Audiuistis iã unde venerunt aromata veritatis tã profluа, & parata tẽpore suo. Charitas nonne, & ipsa diffusa est in cordibus nostris per spiritũ sanctũ, qui datus est nobis? Multa sunt aromata, quæ profluũt per spiritũ, nec nisi per spiritũ, gaudiũ, pax, patiẽtia, longanimitas, bo- Gala. 5.d
na, benignitas, fides, mansuetudo, modestia, cõtinẽtia, castitas. Hæc nõ modo prouenerũt, sed etiã profluxerunt. Quòd profluunt, copia designatur, quòd ad flatum austri, coE actio tollitur. Charitas non potest cogi, gratis fuit, non necessitate, sed arbitrio fertur, austro tamen flante. Arbitrij enim quid cõferret libertas, si nõ aspirares auster gratiæ? Nam etsi arbitrium vbi est semper liberum est, non tamen liberũ ad omnia, id esse damus: nec electionem, nec executionẽ omniũ liberam habet. In eligendo semper est libertas, sed non est semper ad eligendum. Eligere nanque nisi libere non potest, sed est aliquid quod non eligere per se potest. Sui iuris voluntas est: libera est cum adest, sed non est animus ad omnem, quam oportet adesse voluntatem, liber cum abest. Nec magis sui iuris est quam intensam habeat voluntatem quam habet, nec quam habeat voluntatem bonam. Sed quantum post lapsum in libertate consistit arbitrij, quod vult animus, semper vult, sed non est liberum ei quodlibet etiam quod oportet uelle. Est enim libertas, quæ sine voluntate non est, & sine qua non est uoluntas: & est libertas quædam quam non semper comitatur uoluntas. Illa est in uoluntate, hæc est in quadam volendi facultate. Illa est in ipsa, hæc quasi ad ipsam, illam possumus, & illã cogimus. Et visus quædam est uidendi uirtus in oculo, & usus nihilominus quædam passio in uidendo. Sic & in animo dicitur intellectus, & potentia naturalis ad intelligendũ, & vsus potentiæ in arbitrio. Similiter hęc occurrit distinctio, ut uno sub nomine, & aptitudo intelligatur, & actus. Vtrobique arbitrij libertas est, & ad arbitrandũ, & in arbitrando, & cum in malo est, semper
F serua est. Illa quidem eo ipso quo infirmata ad bonum, quam contra malum. Libera est uoluntas mala, ꝙ uoluntas, sed seruilis eo ipso, quòd mala. Omnis enim qui fa- Ioan. 8.
cit peccatũ, seruus est peccati. Peccatũ enim cum occupat, stringit, & ligat, captiuat dum cogit. Sed tu domine conuerte captiuitatẽ psa. 125.
nostram sicut torrens in austro. Emitte spi- ps. 103.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritum tuum, & renouabitur antiqua libertas: renouabitur, inquam, non recreabitur. Nam si obliterata est, ablata tamen nō est. Manet quæ creata est, sed monere se nequit ad quod est data, uiuit tamen, & uiget. Nā & in phreneticis nō minuitur innata rationalitas, sed in sic affectis nullus eius motus existere valet. Cū fuerit curata grauis passio non redditur, sed resuscitatur consopita ratio. Sic & concreata homini libertas arbitrij non est penitus, uel ex parte ablata, sed peccato ligata: eadem est, quæ facta est, sed est aliter affecta.

Et (vt sic dicam) est libertas conditionis, est libertas dispositionis, est libertas affectionis. Prima naturæ est, & ideo semper bona est: sed nisi sanata fuerit, nō secunda erit ad bonum, nec tertia in bono. Prima in naturali aptitudine consistit, secunda in habitu bene, vel male constituæ mentis, tertia in usu. Ideo nisi fuerit aptitudo naturalis adiuta per gratiam: nec habitus, nec actus uoluntatis ad uirtutem spectabit. Inualida est arbitrij libertas: propterea vbi arbitrium succūbit, effl et auster, & statim aromata fluent. Non habet generosam hanc libertatem, & uere liberam, quæ est ad bonum, & in bo-
G no, nisi spiritus liberauerit. Idcirco domine emitte spiritum tuum, vt conferat, & velle, & posse per gratiam, qui primo possibilitatem ad vtrunque contulit, dum naturā hominis condidit. Tres supra enumerauimus libertates. In tertia uelle quidem abest, in secunda subest. In prima consideratur ad duas reliquas potentia naturalis. Ergo prima vocetur potentia, secunda potestas, tertia uoluntas. Non uidetur idem naturalem potentiam ad aliquid habere, & illud posse. Multa siquidem ad quæ naturaliter potentes sumus, non statim illa possumus, ubi connata facultas, aut infirmitate præpeditur, aut arte vsuque destituitur. Frequenter ad horam oculus uidere non potest, cū tamen naturali destituitur potentia visus, adest habitus, & abest vsus. Naturaliter potens est videre, sed actualiter non potest. Sic & naturalis libertas arbitrij manet quidem, sed impedita peccato: ideoque non uidetur habere tertium illam libertatem, quæ est in bono, nec secundam, quæ est ad bonum. Prima manet mutata quidem, non imminuta: reliquę nec manere dicendæ sunt. Non enim post peccatum, liberum nobis relinquitur bonum velle: ideo nec residua libertas est, quæ consistit in bona uoluntate, sed per gratiam hæc vltima inspiratur, & secunda reparatur, & prima naturaliter creatur. Dicta hæc est de libertate, qua bonum uolumus, quoniam est ex gratia. Sed est alia libertas nihilominus per gratiam, qua non modo bene uolumus, sed bonum ipsum affectuose. Illa libertas semper in uoluntate H est, illa non sic. Semper enim libere volumus affectuose non semper. Affectus ad libertatem non spectant arbitrij. Nec tamen plane libera est bonæ uoluntatis libertas, si affectuosa non fuerit, sed cum auster afflauerit, statim affectiones aromaticæ fluent. Non premuntur, vt exprimantur: libere fluunt. Voluntatem sanctam frequenter tædium quoddam, & tristitia comitatur, sed affectiones dulces cum illis iter non habēt. Aromaticæ sunt odoratu, & tactu pariter gratæ: dulciter sentiuntur, & dulciter reconluntur: dulciter fluunt, & duleiter prosluūt. Sibi fluunt, & alijs prosluunt. Aromatici vtrique sunt intus affectus, & foris affatus. Ad illa potest aspirare libertas arbitrij, sed de arbitrij libertate non pendent. Sicut affectiones male contra bonam uoluntatem sæpe sunt, sic bonę affectiones, etsi cum ipsa sunt, ex ea tamen non sunt, libera est sine istis, & quasi liberalis redditur ex istis. Voluntatem ipsam liberiorem efficiunt, sed eius libertate non fluunt. Fluunt autem cum auster perflauerit. O dulcis auster & uere optabilis, cuius spiritu hyemalis rigoris horrida soluitur facies, & iucundæ nouitatis uerna temperies arridet in ortis, & noua temperies, & autumnalis ubertas. Nam in fluxu aromatum, fructuum signatur maturitas. Ecce quam bonum, & quam iucūdum in cubilibus, & in ortis aromatum auram hanc expectare tam dulcem, renouantem, & recreantem fructus spiritus I profundentem aromata, spargentem odores. Mitte domine hunc spiritum nobis, qui post Aquilonis horrorem ortulum nostrū noua facies uestiat, luctum nostrum uertat in gaudiū. Aut siquid boni significat Aquilo, illum cum austro simul inuita. iungant officia, & partes suas assequatur uterque. Aquilo stringat, auster resoluat. Stringat ille lasciuiā, hic animū in gaudia profluā laxet. Ille continentiam præster, iste conscientiam exhilaret. Iste contineat, & ille repleat. Factus sum, inquit, sicut uter in pruina, iustificationes tuas nō sum oblitus. Bonus uter sic

sic congelatus & infusus. Foris continentiæ pruina, intus repletio iustitiæ. Boni utres fiunt quando exteriora gelido quodam cōtinentiæ spiritu stringunt, & interiora rigant profluis gaudijs. Et ut austri flatum ad interiora reflectas, perfla inquit. Qui perflat & impenetrabile nihil est illi: spiritus iste subtilis est, acutus, & mobilis, perflans, non inflans. Scientia inflat: charitas perflat. Charitas interior est quā scientia, & ad secretiora pertingit. Omnia interiora perflat spiritus, qui scrutatur etiam profunda Dei. Vbi perflauerit & quasi perflauerit ista: ibi scientiarum aromata vtiliter fluunt, meditationes, orationes, suspiria, singultus, lachrymæ, ipsa colloquia. 1.Cor.8.4
Omnia velut aromata fluunt, quæ de charitate ducunt originem. Omnia quæ procedunt de ea, quasi aromatica sunt, gratia plena. Cara sunt, & copiosa sunt. Aromatica sunt, & fluentia sunt. Plena sunt quæ de charitatis plenitudine procedunt. Plena sunt, & expressa non sunt, nec torcularis
K violentiam patiuntur eius aromata. Torcular in hoc orto non legis extructū: nam vicem torcularis obtinet auster. Afflata quam calcata melius fluunt. Gratuita enim (ut diximus) sunt non extorta metu, sed spiritu fusa sunt. Quidam Aquilonem & Austrum ad huius seculi aduersa, & prospera trahunt. Et quidem gemina hac tentatio ne uexata Ecclesia Dei, bonæ semper affectionis & opinionis abundat aromatibus. Ideo his tentationibus perflandum dimittit, eo quòd abundare nouit, & inopiā pati. Locus iste extorsionem latioré exoptat. Sed torcular hoc tantum quasi leniter tetigisse sufficiat. Sequens sermo ad mutuas inuitationes sponsi & sponsæ transibit, si gratiā nobis præstare dignetur Iesus Christus qui uiuit & regnat Deus.

Sermo XL.

QVam longe fratres, à cōuersatione mea sunt verba vororū istorum. Auiditatem dominus nouit, sed ausu destituor. Quidni? Non est ortus mihi, qualem supra Christus depinxit: non poma, quibus aut deuelcitur, non fructus aromatici, non fons irrigans, non altus puteus aquarum uiuentium: magis autem in ortum meum ascendit horror spinarum & uepriū. Non audeo te bone Iesu in talem ortum vocare, nisi forte ut euellas, & disperdas, & dissipes primo & plantes postea, & sic tempore congruo de plantatione comedes dexteræ tuæ. Fœlix anima quæ te inuitare digna est L ad fructus iam maturos, ad fructus paratos, & acerbitatis nihil habentes. Atque vtinam acerbitas sola nostris accusetur in fructibus. Vtinam immaturi sint, dummodo mali non sint. Frequenter poma quæ genere bona sunt, tempore nondum grata sunt, sed immaturitate sola displicent. Fœlix ortus cuius omnes fructus & natura boni sunt, & tempore congrui. Neutrū deesse nouit pomis suis sponsa, ad quorum co Cant. 5.d
mestionem dilectum prouocat. Veniat dilectus meus in ortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum. Vide quam morose & modeste & post multa præconia facta sit hæc inuitatio. Non enim præsumit hęc dilectum inuitare, non sitit delicias, do nec satis le nouit descriptam. Quid enim? Putatisne Iesum delectabilem illum aduentum præsentiæ suæ illis indulgere, qui prædictis non sunt præditi donibus, nec laudibus digni? Temeratię præsumptionis puta, si prius quam aptus sis ad contemplationis usura, relum inuitas. Tu illum ad deliciandum tecum sollicitas, qui forte sordes adhuc delictis? Ortus tuus sentibus horret & sterilescit, & illic Iesum inuitas? Inuita illum non vt iam delectetur, sed ut deleat quod non plantauit dextera sua. Inuita illum, ut purget primo, postea planter. In utroque labor est, sed cum delectatione decerpere ueniet fructus maturos.

Veniat, inquit, dilectus meus. Nō tantum blanditur & applaudit præsenti, sed etiam in absentem inardescunt vota ipsius. Falsus amor, & simulatorius absentē obli M
uiscitur, præsenti blanditur. Non sic sponsa, non sic, sed absentem desiderat, presentem lætatur. Veniat, inquit, dilectus meus in ortum suum. Ad me quid austrum inuitat? Ipse ueniat, & sufficit mihi. Ipse auster est meus, ipse aroma est meum. Ipse auster meus, ipse amor meus. Deus ab austro uenit, & auster venit cum eo. Denique ipse plenus est gratiæ & ueritatis. Bene auster meus qui serenus illustrat, & suauis illabitur. Auster meus est Christus meus, ipse ortum perflat, ipse comedit poma. Veniat dilectus meus in ortum suum, ut comedat fructū pomorū suorum. Putationis

Universidad de Deusto
Biblioteca

rionis tempus iam transiit, flores pepererũt fructus quos parturierunt, hyems abiit, recessit ver, æstatem iam inclinatam maturior autumnus impellit. Veniat iam dilectus meus in ortũ suum, ut comedat fructus pomorum suorũ, Ecce iam uenit plenitudo tẽporis, ideo veniat dilectus meus in ortũ suum. Poma præmatura sunt: ideo comedat fructũ pomorũ suorũ. Ficulneæ prima
Mar. 11. b primæ desiderat. Cum nondum tempus esset ficorum, accessit ad ficum secus viam, uenit folia, & nihil fructus inuenit. Ante tempus comedendi, & ante tempus fructuum, accessit ad eam mane esuriens. Noui ego ficulneã matutinos à prima pueritia fructus ferentem, fructus primitiarũ, fructus gratiæ uirginalis. Nec erat hæc ficus plantata secus uiã, sed in orto, & in orto cõcluso, in orto, quem circundat disciplinæ maceria, & arctæ custodiæ sepes. Fœcunda plane ficus & pulcherrima inter alias species, frequenter declinauit ad eam dominus
A Iesus, illud forte dicens: Sub umbra eius
Cant. 2. a quẽ desideraueram sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Sed utinam fructus quos protulit seruasset. Vtinã improba furis manus non depredata esset eam. Nunc autem optimos fructus tulit, & eos, qui renasci non possunt. Alij successerunt in locum eorum, ideſt, pro uirginali continentia, amara pœnitentia.

Quam dulcius illo natiuo fructu, quam hoc subsecutiuo, & te & dilectum cibabas? Væ miseræ tibi, quando veniet dilectus tuus, quæ tibi mens, quæ facies, quis vultus erit? quo te uertes præ pudore, quæ pudicitiæ fructus perdidisti? quo te vertes Cum accedet, cum uertet folia tua, & solitos fructus ibi non inuenict, pudebit illũ præ confusione. Tua recole verba voti uirginalis, consecrationis tuę verba recense.
Sub his foliis attende, quia iam nõ est proprius fructus, fructus integritatis, fructus virginitatis. Tales consecrati sunt, sed iam ablati sunt, Non bene conueniunt con
al. 86. a secratio & corruptio. Læsa virginitas condonari solet, sed redonari non valet: Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei, sed ignominiosa facta sunt in te. Cum confusione duplici, & rubore decætero in planctu agnosce partem tuam. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo lapsam non uilem de plebe, sed quasi primam in uirginali gre
ge? quis, inquam, dabit mihi fontem lachrymarum? Nam ipsa quæ lapsa est, lachry
B mis tota perfluit, per ora irrigua lachryma rum tiui defluunt. Alta suspiria & anxij gemitus produut quod contigua semper cul pæ confusio supprimit. Vidi miserandam in misera facie, deiectum vultũ, fractas genas. Singultus sermones intercidebat, à la plu continere voluit, a lachrymis continere non ualet. Age quod agis, fructus di
Esa. 22. b gnos pœnitentiæ. Innouet te dolor, mœrore consumere, cum propheta dic: Nolite incumbere, ut consolemini me, amare flebo. Flebo & ego tecũ. Forte dilectus tuus
Ioan. 11. a & ipse collachrymabitur tibi, qui Lazarũ
Thre. 3. d fleuit. Forte plus ille flet. Plus dolet qui plus diligit. Miserationes eius multę sunt, ideo inquit propheta: non sumus consumpti. Denique nec tu cõsumeris, quia consiliarius est tibi & cõsolator, conuertens animam tuam. Quomodo (ut dicam quod intelligi nix potest) nõ promouebit (impalpabiliter tamen) eius affectum, luctus tui miserabilis facies, dum ipse qui retracto mœroris tui seriem, dolorę cordis tangor intrinsecus.

Si feceris dignos pœnitentię fructus, reuertetur iterum dilectus tuus in ortũ suũ. Nam pœnitentiæ poma libenter comedit. Beatius tamen, si primeuæ puritatis fructus intactos quis seruet. Bonum est in maturitate præuenire, & persœuerare in eo. Ideo sponsa præuenit in maturitate, & di-
Cant. 5. d cit: Veniat dilectus meus in ortum suũ, ut comedat fructum pomorum suorum.
Veni in ortum meum soror mea sponsa. C
Vehemens amator est dominus Iesus, ad vnam inuitationis uocem aduolat libens in ortulum sponsæ. Quasi præuolat & præuenit in maturitate. Veni, inquiens, accipiatur hoc uerbum imperatiui sensus, & apte cohærebit quod dicit, veni. Non est piger, non parcus retributor, sed incontinenti sponsam reuocat. Veni in ortum meum soror mea sponsa. Messui myrrham meam cum aromatibus meis. Durus est affectus qui non promouetur per inuitationes, & munerationes istas tam dulces.

Quid hac uicissitudine gratius, quid mirabilius est hoc commercio? O admirabile commercium. Dilectus dei patris, gloria cœli, angelorum deliciæ, ad ortulos nostros inuitari se permittit, & ad suos reinuitare non prætermittit. Et qui noster est ortus, verius dicitur ipsius. Non enim ait veniat dilectus meus in ortum meum, sed in ortum suum. Iure quidem in suum, quoniam ab ipso datum, & ipsi debitum, & certe debitum. Veniat dilectus. Veni soror mea sponsa. Magna dulcedo, & aptata distinctio. Illa desiderat, & ille imperat.

Apoc. 3. d. Hæc dicit, ueniat: hic dicit, veni. Ego, inquit, sto ad ostium, & pulso. Si quis aperuit mihi, introibo, & cœnabo cum illo, & ipse mecum. Non habes necesse o bone Iesu, morari ad ostium sponsę. Ipsa enim te uotis ultro interpellat. Redde vicem, reinuita illam. Sedisti ad mensam eius, uide quanta sint oppositа tibi, sciens quia, & tanta oportet te preparare. Tanta, inquam, & sufficit ei. Hoc autem dico, totam se impendit, ut te totum repende. Quomodo totum
D erit, si illa se totam dat, tu te dimidias? Exiguum tuum, plus est toto illius. Totũ eius, portio est quædã gratiæ tuæ: ideo, & suus totus est, & tuus suus est ortus. Veni ortum meum. Ego fratres in orto sponsi copiosum illum, & delicatum, & glorioſe consitum paradisum uirtutum Christi libenter accipio quas secundum geminam naturam uel ab æterno habuit, uel accepit in tempore. Ergo secundum hunc modum ortum sponsæ statum animæ uel ecclesiæ interpretare, & uirtutum affectuumque dotes quibus dotatur a sponso. In isto considerantur bona corporis, in illo capitis. Pulchra utrobique contemplationis cibatio. Sed quid illa ad istam?

Quãto gloria Christi, uel animæ uel ecclesiæ præcellit uirtutes, tanto delectabilior in hunc ortum ingressus. Ad illum operatio plus spectat, ad istum contemplatio sola. Sponsa, & si lætatur de illo, laborat cum illo: & si in sudore uultus uescitur pomis suis: In istum cum introducta fuerit, nihil reliquum est nisi deliciæ tantum. Suum tuetur, & istum intuetur. Nec intromittitur in istum nisi de illo, hoc est, de actione ad usum speculationis. Aut si contemplationẽ in illum sponsę ortum admittimus, similis est actioni. Vtique de illis ortis ordine cõmodo uenitur ad hanc myrrham. Non. n. nisi in abundantia uirtutum ingreditur in ortum dilecti. Ingredieris, inquit Iob, in
Iob. 5. d abundantia sepulchrum. Melius tamen hic sonat in ortum. In sepulchro inuitur quies, & quædam a curis occultatio: in orto exprimitur intuis, & epulatio. In sepulchro feriamur: in orto fruimur. Sicut ego in sepulchrum non nisi in abundantia ingredi E mur (sicut scriptum est) multo minus in ortum. Ideo sponsam de orto in ortum inuitat. Veni in ortum meum soror mea sponsa. Ingredere sponsa in contemplationem uirtutum dilecti tui, ingredere in delectationes eius, memorare iustitiæ eius solius. Ibi Deus Deus tuus docebit te in iucunditate, & deducet te mirabiliter dextera sua. Cibauit te pomis uitę, & intellectus. Myrrham & aromata messuit tibi. Messui (inquit) myr Canti. 5. d
rham meam cum aromatibus meis. Immortalitatem enim, & incorruptibilitatem messuit post mortem. Myrrhæ siquidem beneficio corpora mortuorum perdurant illæsa. Myrrham, inquit, meam. Bene suam, quam & primus accepit, & solus impartit. Primitiæ enim Christus, deinde qui sunt Christi, per illum resurrectio mortuorum, qui primus resurgens iam non moritur. Bona talis myrrha & melior quam hæc usitata quæ carnem mortuam non sinit putrescere. Nã illa rediuiuam non sinit deficere. Erat, & myrrha eius præcellens, & singularis illa castitas uirginalis quę nullum titillationis motum surgentem sensit, nec fomitem habuit: in quo nec motus est talis repressus, nec fomes remissus: præuentus est enim in unctionibus myrrhæ, & myrrhæ suæ. Aliorum eatenus est efficax myrrha, & continentia pergit, ut seruat a corruptione hęc a corruptibilitate carnem dominicã custodit intactũ.
Aliorum myrrha corruptionem carnalis in F
centiui subsequitur hęc incentiuum præuenit omne. Illorum excludit, & huius præcludit. In Iesu nec causa nec corruptio in eius matre etsi causa, non tamen corruptio. In aliis omnibus, & causa, & corruptio. Myrrha nostra motus exurgentes carnali concupiscentię reprimit. Myrrha Mariç tales motus nescivit. Myrrha Iesu taliter mouendi nec causam nec originem habuit.
De plenitudine eius omnes accepimus, Ioan. 1. b
& myrrham de myrrha.

Myrrha nostræ castitatis, muneris, inuitationis ipsius est: ideo cum in nobis myrrham metit, utinam ipsæ multam myrrham inueniat, quę metat. Myrrham cum aromatibus, id est abstinentiam mali cum affectibus boni, distinctionẽ carnis, & deuotionẽ cordis, siue temperantiã à licitis, ac toleratiã iniuriis accipiamus. In myrrha bene

utrisque

Universidad de Deusto
Biblioteca

verisque virtutum aromata sociantur. Hęc est enim gratia si benefacientes flagellamur si ipsi nosmetipsos, foris affligentes, eo spiritu iuuatur intus afficimur. Multam de martyris Laurentij (cuius festa nunc agimus) agro myrrham demessuit, aromata multa, cõfectionis myrrham, confectionis aromata. Ad ignem enim applicatus Christum confessus est, corpus suum tradidit, ita ut arderet, facultates dispersit pauperibus, caro eius cremata est propter Christum, sed cor magis in Christo: ideo de craticula vocatur ad ortum. Et dum in craticula erat, ab orto non aberat. Nunc tantum in orto, non tamen totus in eo. Caro eius adhuc in corru
G ptione tenetur, nondum resloruit. Reflorebit autem cum fuerit corpus humilitatis nostræ conforme corpori claritatis Iesu. Tunc metet immortalitatis myrrham, quam ipse præmessuit, & aromata multimodæ gloriæ. Tunc vere inuitabit, & dicet. Veni in ortũ
Cant. 5.a meũ soror mea sponsa. Tũc gloriabitur plene cum aromatibus suis se myrrhã messuisse. Tũc.n. & passionis suæ, & precũ (quæ in aromatibus signãtur) potietur effectu. Cũ clamore siquidem ualido, & lachrymis preces offerens exauditus est pro sua reuerentia, factus omnibus obtemperãtibus sibi cau
Ioan. 12. sa salutis æternæ. Volo, inquit, ut vbi ego
& 17. d sum, illic sit, & minister meus. Vbi nisi in orto? Erit hoc in generalis resurrectionis cõpletione: nihilominus tamen, & modo sit per contemplationem. Quasi enim in ortũ eius ingredimur cum affectuosa cõdigneque & desideranter speculamur quales futuri sumus per ipsum, & qualis iam resurgent factus est ipse pro nobis, & in exemplum nobis. Quid dico resurgens? & ante resurrectionem omnis cõuersatio eius, orti pulcherrimi gratiam præfert: sed quod ante plantauit, postea messuit. In resurrectione maturitatis, & messionis est tempus, quando vnusquisque laborum suorum fructus percipiat. Quod ergo nos in ortum suum vocat quod myrrham, & aromata sua se messuisse subnectit, ad contemplandam resurrectionis gloriam hortatur, quæ futura est per ipsum in nobis, vel quæ in ipso præcessit pro nobis. Nonne iucundus, & vere delectabi
H lis progressus introire in ortũ Christi, introire in plantationes domini quodam prospectu de virtute in virtutem eius? Proipectu, inquam, non audeo prouectum dicere: Nam ad virtutum ipsius veritatẽ & plenitudinem quis sibi prouectum pollicetur? Iucundus digressus plane, & cõmodus quidem. Nusquam magis humanæ mentis fastus reprimitur humiliatione, nec fames contemplatione satiatur, nec fastidium exci tatur æmulatione. Comparatio humiliat, imitatio exercet, consideratio delectat. Prima premit, secunda prouocat, tertia pascit. Premit immensitas, prouocat honestas, pascit veritas.

Denique paulo post ipse dilectus, ipse spõsus amicos, & charissimos sibi inuitat vt comedant, & bibãt & inebrientur: quoque maior illis innascatur auiditas, de suo plus Cant. 5.d
blanditur, & proponit cõuiuio. Comedi fauũ cum melle meo: Tuũ Iesu bone, utrũque est, & illud mel q̃ das, & illud quod es. Sed hoc in loco mel illud quod es ipse, nostræ intelligentiæ se promptius offert. Cur non dicis fauum tuum sicut, & mel tuum? Cur hac distinctione nunc uteris? Et fauus tuus est sicut, & mel tuum: quanuis manifeste illud exprimas, cum istud fileas. Tua est utraque natura, sed diuina tua, & quasi naturaliter tua: humana non est quasi naturaliter tua, sed magis assumpta, & dignatione tibi effecta est naturalis. Comedi fauum cum melle meo. Ante sacræ conceptum virginis quasi mel solum erat, & sine fauo non I
dum incarnata diuinitas. Postea mel in fa
uo Deus in homine, nunc autem fauus in 2.Cor.5.d
melle homo deitate uestitus. Etsi cognouimus Christum secundum carnem, sed iam non cognouimus, ait apostolus. Sicut erat Deus reconditus in carne, sic nunc vice versa ipsa caro est occultata in Deo. Et si glorificata est caro illa, ut iam spiritualis sit, & infirmitatis nil habens: tamen est occulta quodammodo, dum magis eum, in eo quod ipsa est Deus attendimus, & adoramus. Quodammodo carnis fauus deitatis in mel
Mat.26.c le reconditur, dum admirationem nostram & fidem ad se traxit, & integra manifestatæ reuerentia maiestatis. Iam ergo post resurrectionis gloriam Christus comedit fauum cum melle suo, & sine carnali, infirmitatis Cant.5.d
inuria in assumptæ carnis substantia delectatione diuine, & sibi soli natiua persuiter. Comedi fauũ cũ melle meo. Bibi uinũ meum cum lacte meo. Iam dicis tuum esse utrumque tam lac quam uinum. Tua sunt enim utriusque iura naturæ, utriusque propria non alterius uitia. Et sicut bibit vinũ nouum, ita, & lac nouum. Cum lacte, inquit,

quit, meo, id est, cum lacte nouitatis tuæ, nõ infirmitatis nostræ. Curre sponsa, propera ad tam dulce conuiuium, ubi uinum est spõ
Prou.5.b si, ubi lac, ubi fauus non manis, non vacuus, sed melle plenus. Mel inuenisti, comede quod sufficit. Nam tu ad totũ non sufficis. Ipse autem Iesus non comedit ad mensurã, sed totum comedit, qui sufficit ad totum.
Tibi dicitur: Ne sis scrutator maiestatis, ut
Ibidem. non opprimaris a gloria. Ipse scrutatur om
Mat.11.d nia etiam profunda Dei. Nemo nouit pa
K trem nisi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Ipse totum comedit, ipse cui vult, & quãtum vult impartit, quasi participiũ tibi pol licetur huius cibi se refectum gloriando. Si datum fuerit in escam tuam fel, & aceto in siti fueris potatus, memento quia talia passus est Iesus. Gustauit illa in cruce, non bibit, velocem amaritudinis transitum signãs. Bibit autem vinum cum lacte suo. Non turbatur amplius ad monumentum cum Lazaro, non trillatur usque ad mortem, non sub ipsa morte aceto, & felle potatur. Vetera trãsierunt, noua successerunt. Turbatio illa, trilliræ tædium, dispensatorie ad horam susceptæ de homine ueteri, in lactis dulcedinẽ nouam dimigrarunt. Bonum uinum quo hausto oblitioni traduntur priores angustiæ, & non ascendunt super cor, sed nouis & puris & lacteis in carne iam resuscitata potatur affectibus, quando nulla iam de reliquo iniuria, molestia nulla aut in anima aut in carne, sicut prius, uel assumitur uel sustinetur. Vel acetum cum felle mixtum quod degustauit, prælibatus non bibens, in uini & lactis transiuit saporem. Hanc &. tu fidelis anima quæ sponsæ dignitate perfungeris: hanc, inquam, & tu tibi cõmutationem futuram confide. Ideo hæc in se futura prædicat, ut tibi tu similia discas speMat.26.c rare: tecum enim conuiuari vult, tecũ bibere. Non bibam, inquit, de hoc genimine vitis, donec bibam illud nouũ in regno meo. Hoc tibi regnum significat, cum ad ortum te uocat, ad ortum deliciarum, ad paradisum voluptatis, ad fructus maturos, ad fructus iam perceptos à se, & à te perci
L piendos. Tunc bibes uinum cum lacte, ut obliuiscaris prioris angustiæ, & nouæ resurrectionis degustes dulcedinem.

Præstante domino nostro, qui uiuit & regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo XLI.

Cant.5.a
Messui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo. Veni in ortum meum soror mea sponsa. Putate fratres vocationem hanc ad seculi finẽ referri, quando completis omnibus sacramentis ecclesię, ipsa inuitatur ad regnum, quando mittet dominus messores angelos, eo quod regiones albæ tunc erunt ad messem. O fœlicia tempora primitiæ ecclesiæ, quã uber tunc erat ager illius, quàm copiosos producebat fructus, quanta in martyribus erat fœcunditas myrrhę, quot apes perfectioris, & mysticæ doctrinæ fauos operantes. Putares inter ipsa initia fidei cum verbi semina mitterentur, messionis iam esse tempus, & quasi maturas ad falcem regiones albere. Quid moraris Iesu bone, cur sponsam non inuitas in ortum? Nõne iam dicere potes: quia messui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi vinum meum cum lacte meo? Vbi nunc martyres in myrrha, ubi doctores in fauo, ubi feruentes spiritu, qui
M signantur in uino, & simplices in malo,
Isa.9.a quos lactis dulcedo figurat? An non ager ecclesiæ tuę iam tanta gloria nudatus uidetur? Multiplicasti gentem, sed nõ magnificasti lætitiam. Multi credentium fructus, sed aromata pauca, Præcessit autumnalis vbertas primis illis nascentis ecclesiæ diebus, nunc hyemalis horror perurget. Præcesserunt vbertatis anni, nunc sterilitatis incumbunt. Post spicas florentes & lætas, steriles & vredine confectæ exurgunt. Cur non dicis iam bone Iesu: Veni in ortum meum soror mea sponsa? Quid expectas? cur moras nectis? An vt post hanc hyemẽ autumnus redeat? Lætabuntur adhuc co- Ibidem.
ram te, sicut lętantur in messe. Tunc be- psal. 64.a
nedices coronę anni benignitatis tuæ, & cãpi tui vbertate replebuntur. Pinguescent speciosa huius nostri (quod nũc uidetur) deserti, & persecutionis seruor nouissimæ maturitatis canam albedinem messibus nostris inducet. Multiplicabuntur in senecta psal. 91.a
sufficiente, non consecta, non sterili, sed in senecta vberi: & bene patiẽtes erunt ut annuncient. Patientes propter martyrium, annũciantes propter uerbũ. In patientibus

myrrham

Universidad de Deusto
Biblioteca

myrrham metes, ita annũciantibus comedes fauum. Tunc electos tuos compunctionis vino potabis, cõsolationis lacte mixto. Si enim non abbreuiasset dominus dies illos, salua esse nõ posset omnis caro. Metit etiam nunc dominus, etsi non quantã tũc myrrham, tamen multam myrrham afflictionis spontaneæ. Fauum comedit cũ melle, & expressa spiritualium dulcedine sensuum, continentibus figuris nos facit oblectari. Vinũ cum lacte bibit, quia sublimes sensus & excedentes contemplationes fidei & morum simplicitatem temperat & indul
A cat. Zeli feruorem diligit, si tamen affert lactea quædam fomenta paruulorũ. Cum fuerint expressa hæc omnia, cum pertranſierint tempora martyrum: cum doctores quasi quidam faui sapientiã continentes in mysterio absconditam ministerium cõpleuerint suum, & disputationibus hæreticorum pressi, melleam doctrinam profuderint: cum numeros suos & dies compleuerint vel paruuli, qui lacte fouentur, vel fer
Mat. 5. b uẽtes spiritu qui inebriati vino gratiæ obliuiscuntur quæ retro sunt: cum consummata hæc omnia fuerint (non enim transibit vnus apex aut unũ iota de lege, donec omnia fiant); tunc exultabit omnis ecclesia: sanCanti. 5. a ctorum à tam dulci auditu: Veni in ortum meum soror mea sponsa, messui myrrham meam cum aromatibus meis, comedi fauum cum melle meo, bibi uinum meum cum lacte meo. Messui, comedi, bibi: præteriti sunt temporis hæc verba, & cõsummationem cõpletam significant, ac si dicat: Consummatum est. Veni in ortum meum soror mea sponsa. Messui myrrham meam cum aromatibus meis. In ortum illum vbi prope erumpens nulla vrtica liliorum gratiam contristet, vbi vernantem rosam aspe ritas spinarum non uiolet, ubi arbiter nulla est cuius sit interdictus accessus. Veni in ortum meũ soror mea sponsa, messui myrrham meã cum aromatibus meis. Audite quia non metit nisi quod suum est, nisi q ipse præseminauit. Vere seruus ille malus
B & piger, qui pigritiæ suæ causam in domi-
Mat. 25. c num interpretatione maligna transfudit. Scio quia homo austerus es, tollens quod non posuisti, & metens vbi non seminasti. Bene piger, in quo dominus non inuenit quod meteret. Et vere malus, qui diligentiã metentis dñi, in dutitiam peruerso sensu cõuertit, infructuose q acceperat seruãs, & iniurioſe de bono dño sentiens. Non metit dñs Iesus nisi q seminauit, non metit nisi suũ. Quod inimicus homo superseminat tritico suo, r õ metit illud, sed mittet angelos qui colligant zizania, & faciant fasciculos ad comburendũ, qui colligant de regno eius omnia scandala. Ergo prius regnum suũ purgat a scandalis, agrũ suum à zizaniis, & ortum suum ab inutili germine, ut non nisi suum metat & colligat. Si modo ueniat Iesus, souet uox angeli, terribiliter intonet nouissima tuba, producatur iudicium, ignis in conspectu eius exardescat, aduocetur cœlum de sursum, & ter ra discernere populum suũ, si iam hæc omnia subito uos præoccupent, de meritis vestris quã teneretis sententiam? Vbi uestro esletis collocandi iudicio? Inter sanctos eius qui congregabuntur illic, an inter eos qui cõgregabuntur in congregatione vnius fasci in lacum? Inter zizania, an inter aromata? An forte etiam vestrum de uobis arbitrium hæsitat? Quis gloriabitur in agro suo se nihil habere zizaniorum? Fœlix in quo parum quid est, & idipsum non exultum, non fotum, sed furtiuum & latitans
C in quadam aromatum ubertate, & quod flatim cum aduertit auellit homo ab orto suo. Vę mihi dñe ab imperfectione mea, si homo durus es, si exactor austerus, si tollens q nõ posuitli, & metẽs q nõ seminasti. Væ mihi si totũ metis q nõ seminasti, sine remissione & pietatis respectu. Nã non totum q in me seminasti excreuit. Vtinam myrrhæ meæ acceptũ digneris habere fasciculũ, ut in medio uberũ tuorũ cõmoretur. Vtinã aromatũ meorũ uapor exiguus & admodicũ parens aer trascendat. Nũ quando tibi offerã integrum fauũ mellis, quãdo tibi offerã meditationẽ assiduã in lege tua, quãdo purã & plenam intelligentiã spiritualiũ sacramentorũ, quando sapientiã melleã, quã Paulus loquitur inter perfectos? Nã sicut cellulis fauus mellis, ita purissimis figuratũ sacramentis cœlestis sapientia cõtinetur, ut mutua collatione sacramẽti ueritas figurata cõmendetur, & non parũ gratiæ trahat ipsa ueritas talibus quasi cellis expressa. Quã do tibi in quodã cordis mei cratere, uini & lactis iam potero tẽperaturã miscere? Rara est mixtura hæc, quæ mẽte excedit Deo. Sobrius esse discat, ut alta sciens cõsentiat humilibus. Paruulus hat, qui puriori inebriatur intellectu. Quãtus fauus, quã ingẽs,

quam

quam vber ad cœleste his diebus est transla tus conuiuium (dominum Rieuallensem di co abbatem) cuius nobis dum locum istum tractamus, nunciatus est transitus. Videtur mihi illo dum sublatus est, ortus noster esse
D nudatus, & grandem agricolę Deo resignaſ se fasciculum myrrhæ. Nullus talis in alueariibus nostris relictus est fauus. Vtrunque in illo cernere erant, & mellis fauum, & myrrhæ fasciculum cum aromatibus bonis. Quis illo vel uita purior, vel doctrina prudentior? Quis magis illo vel ægrotus in carne, uel alacer in spiritu? Sermo eius qua si cereus, melleam effundebat scientiam. Carne languidus, magis tamen intus in spiritu cœlestium amor languebat. myrrhata carne, mente aromatica, cremationi continua, indefessi amoris odoriferum incensum
Hel. 42. b offerebat. Corpore desiccato, & arido, anima eius sicut adipe, & pinguedine repleba tur: ideo labiis exultationis laudauit dominum, semper os eius fauus distillans ipsius. Nam totus conuersus in labia, modesto uultus, & totius corporis habuit tranquillo, se renos animi prodebat affectus. Sensu perspicuus erat, sermone non præceps. Modeste rogabat, reddebat modestius. Molestos sustinẽs, molestus nulli. Acute intelligens, morose referens, æquanimiter ferens. Memini frequenter illum, cum acceptum de assidentibus, aliquis interrupisset sermonẽ importune, verba suspendisse, donec alter totũ effudisset spiritum suum: cum importuni sermonis impetuosus defluxisset gurges, eadem qua sustinuerat tranquillitate, suspensum verbum resumpsit, opportune loquens
Iac. 1. a & opportune silens. Velox ad audiendum, ad loquendum tardus, & tardus ad iram. Quomodo ad iram dicendus est tardus, ad quam magis inuentus est (vt sic dicam) nul
E lus? Bene fauus, quia synceris undique cõpositus, & consitus cellis, in omni actu, sermone, & gestu internæ putabatur dulcedinis mella sudare. Fœlix in quo Iesus integrum fauum quem comedat inuenit: crassum, non exiccatum. Vide naturam fauiquasi galea in capite est, propter formam ua
1 Thes. 5. culi cui innascitur. Deinde de superioribus pendet, & de superioribus prodit. Bonaſe cundum Paulum) galea spei salutis æternæ. A spe quidem supernorũ, omnium actuũ caput & totius intentio uitæ inchoare debet & illi cohærere, ad hanc tendere, & hac se cõtra omnia tentamenta tueri. Si videris hominem propter spem supernotum in omni actu etiam aduerso casu repleri gaudio spiritus, qui super mel dulcis est, quid hunc nisi fauũ credideris in cunctis cellulis melle redundantem? Quid cum hominem cernis capacem sensu, conuersatione compositum actuum, & vitę æquabili commensuratione cohærentem sibi, talibus undique vaseulis consertum, uacuis tamen, & spei quæ est reposita in cœlis, melleo exhausti liquore, nũ quid aliud tibi quam faui arentis siccitatẽ depingit? Duplicatum quidem incommodum, si simul fuerit, & dissipatus, & dissolutione quadam deficcatus. Aliud tamen est si seruat speciem, ut mentiatur virtutem: aliud si integritatis formam, & infunden dę fauorem spe bona gratiæ refert, ut dono spiritualis dulcedinis receptacula apta non desint, & idoneæ cellulę melli superno. No
n ster autem hic fauus, de quo loquimur, interger erat, & in æterno liquore exuberans. Plenus erat cellularum, hac illacque distillabat dulcedinem, sermonis diuini assiduus operator fauos componebat. Boni faui, quibus adhuc integris multorum quotidie indulcantur fauces. Molestam non sectabatur subtilitatem, quæ plus contentionis quam institutionis ministrat materiam. Circa moralem operosus scientiam, cultissimis illam verborum cellis committebat. Prudens erat eloquij mystici quod inter perfectos dispensabat, Lactea in salutem, & cõsolationem paruulorum exuberabat doctrina, cui tamen lætificantis, & inebriantis sermonis vinum sępe latenter immiscuit. Ita est. Lac ipsius uini obtinebat uirtutem. Simplex eius institutio & sermo lacteus animũ auditoris in quendam inebriantẽ aliena tæ mentis excessum furtim arripere consue uit. Vnde qui potabatur iure dicere poterat quia bibi vinũ cum lacte. Imo in lacte noue rat ista temperate miscere, & in altero utrũque largiri. Facili ad ædificandum utebatur materia, sed uehementiam inebriantis gratię sentires in uerbis. Facilis inerat ei intellectus, sed affectio vehemens. Dolendũ quidem quod tanti uiri subtracta est nobis copia, sed nihilominus gloriandum quod talem de ortulis nostris fasciculum myrrhę ad cœlestem illum ortum præmisimus. Illic ornamentum est, qui nobis hic fuerat adiumentum. Et si uacuata videntur alucaria nostra, & ortus nudatus, multos tamen reliquit manipulos, de quibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ghus potens est Deus per virtutum incrementa creare fasciculos. Quod, & in tota operatur ecclesia, donec per successiones continuas omnium graduum dispensatione completa sponsæ suę iam perfectæ & cõsummatæ dicat. Veni in ortum meũ soror mea sponsa: messui myrrham meam cum aromatibus meis: comedi fauum cum melle meo: bibi vinum meum cum lacte meo. Comedite amici: & bibite, & inebriamini charissimi. Quod quidem etsi in generali illa ecclesiæ introductione in domini gaudium, quæ post resurrectionem fiet, perfectissime speratur: quotidie tamen angelicos ciues ad congratulationis conuiuium inuitari credimus cum sancta quęlibet anima (siue qualem supra meminimus, siue inferioris perfectionis & gratiæ) in paradisi amœnitatem transfertur in ortos semper uirentes, in locum tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei. Hæc recolite fratres, hæc recordamini, & effundite in vobis animas vestras. Ignita est hæc recordatio, & liquescere faciet animam tuam, & in delectationes, & desideria effundi, cum tu subis in locum tabernaculi admirabilis, in voce exultationis, & cõfessionis sonus epulantis, & domini inuitantis. Inuitantis est enim vox: Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Amici, inquit, & charissimi. Blanditiarum hæc sunt nomina, sed hæ blanditiæ adulationem non sapiunt, officij, & dilectionis sunt plenæ. Ipia non ad blandimenta prolata, inebriandi non carent effectu. Efficacia sunt ad demulcendos eorum quibus fiunt affectus. Habent tamen inter se distinctionem, & aliquid amplius gratiæ præferte charissimi quam amici vocabulum. Vos (inquit apostolis dominus) amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis. Iam non (inquit) dicam vos seruos, sed amicos: quia omnia quęcunque audiui à patre meo nota feci vobis. Videte, & hic quandam distantiam. Illic dicuntur amici & hic, sed differenter. Ibi quia faciunt, hic quia sciunt. Ibi non propter misericordiationem, sed propter mysterium. Ibi comedunt, & hic bibiunt. Vtrique amici, nõ dum tamen charissimi. Charissimi in potationem cedit ebrietas, ipsa nominis sui forma superabundantiam quandam latenter insinuat, & significat plenitudinem charitatis. Carissimus est, qui charitate plenissimus est. Charissimus est, qui charitate infusus, & imbutus est, cuius medullę, & ossa, & omnia interiora charitatis liquore rigantur. Nec quia charissimus est inebriatur, etsi inde charissimus est quia inebriatur. Denique quid aliud est inebriari, nisi charitatis perfectissime delectatione repleri? Aut si forte distinguere volumus, vt sint charissimi plenissime diligentes, inebriati perfectissime delectati. Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Amici sunt qui vel agunt vel audiunt charissimi qui adhærent. Amici agunt pro eo, & audiunt ab eo, charissimi inebriantur eo. Amici sunt, quibus nota fecit quæ audiuit a patre. Charissimi, quibus plenam ipsius patris infudit notitiã. Ibi multa docentur, hic diligitur vnum. In charissimis non est operum vel doctrinæ distensio, sed diffusio, sola, & summa amoris diuini voluptas. Comedite amici. Iam non dicitur: Edent pauperes, & saturabuntur, sed comedite amici, & inebriamini. Quomodo pauperes, qui inebriantur ab vbertate domus domini? Quomodo paupertas vbi vbertas? Comedite amici, & bibite & inebriamini charissimi. Amici vos, & charissimi mihi: amici propter delectationem spiritualem, charissimi propter sponsalem. Inebriamini carissimi. Intro duxi uos in cellam unariam, vt ordinarem in uobis charitatem. Nec est charitas ordinata nisi cum mens vestra fuerit uehemẽtia charitatis inebriata. Non est ordinata, nisi cum omnibus aliis fuerit affectibus superordinata. Bonus ordo, supereminentia amoris, superemines amor charissimos efficit. Charissimi sunt, in quibus nihil est vel charitate uacuũ uel alii negocio uacans. Ordo plenus est cũ de charis in charissimorum gradus trãsitur. Ordo plenus est cum charitatis cumulo nihil adiici potest. Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Omnes ibi amici & omnes charissimi. Omnes potantur, & omnes inebriantur. Non sic autem in hac conualle lachrymarum, non sic: sed multi amici, pauci charissimi: multi potantur, non inebriantur omnes. Et qui inebriantur, iterum temperantes fiunt. Ad horã mente excedunt, & ad sobrietatem solitam denuo redeunt. Soporantur, & excitantur, somnolenti fiunt, & post paululum iterum uigilant. Ideo sequitur: Ego dormio, & cor meum uigilat. Hæ tamen uigiliæ non uidentur dormitioni succedere, sed ipsam comitari. Præstet nobis dominus Iesus quæ semper hæc sunt dicẽda uigilãter intelligere, & vobis audire. Qui viuit, & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Cant. 5. a

Ibidem.

Ioan. 15.

M

Sermo XLII.

EGo dormio, & cor meum vigilat. Post hesternum capitulum qua rationis consequentia talis respõsionis sermo infertur? Tunc erat generalis inuitatio, hæc est responsio quasi singularis. Ibi plures inuitantur, hic vnus respondet. Ibi dicitur: Inebriamini charissimi: hic quę sponsa est, dormire se refert. Ego dormio. Quid mirum si ad communem inuitationem responsum redditur singulare? Multi charissimi, sed omnium est cor unum, & anima vna. Vna est, inquit, columba mea. Amor unit, & amor inebriat. Vides quam iuste sit omnium unica responsio, quos in ecclesia charitatis uehementis liquor iusundit? Verè uehemens uirtus amoris, inebriãs & abalienans. Vultis audire quomodo charitas abalienet animum, quem inebriat? Ego, inquit, dormio, ac si dicat dilecto: Tu me ad ebrietatem uocas, & ego tota huic muneri vacuo. Ego dormio, & cor meum vigilat. Ab alijs dormio, & quiesco negocijs: ideo cor meum liberius uigilat ad lectandam hanc ebrietatem, & uinum potandum. Ordo mirabilis. De ebrietate dormitio, & de dormitione uigiliæ. Ille dicit Inebriamini, & illa dicit: Ego dormio. Bonus sopor mentis excessus, & alienatio ab affectibus carnis, & (si id etiã dicitur) a sensibus corporis: Tunc magis uidet, & inuigilat amor spiritualis, cũ consopitur penitus omnis passio, & affectus animalis. Et dormitio, & inebriatio utraque alienationis uicẽ profert. Et quiddã in hoc ipso adinuicem tenent commune, quod mentẽ tam hæc quã illa sibi arripit, & penes se manere nõ sinit. Vtraque statum pristinum ipsi animę (ut sic dicam) fruatur, & nouos informat affectus. Ego dormio, & cor meum uigilat. Dormiũt alij somnũ suum, & delectatio eorũ in propria voluntate quiescit. A talibus ego dormio, & uigilat cor meũ tibi. Ab increpatione tua domine dormiunt alij, ego ab increpulatione. Dura hæc increpatio latis, quãdo dissimulando sic hominem permittis desidiæ, sicut est magna increpatio desertionis signum. Ab hac increpatione dormit, qui ex dissimulatione diuina, somnolentæ securitati se tradens, dissimulantis patientiam non attendi parturire impœnitentis repulsam. Patientis longanimitas, & interim nõ percutiens in verecundis mentibus uim habet, & eadem domini tolerantia, quæ mentem honestas facit solicitas, duras ipsa reddit securas. Ego, inquit, dormio, & cor meum vigilat. Dormio non increpata, sed increpulata a vino ad quod uocas charissimos tibi. Crapula ebrietatis tuæ mundo me tollit, & tibi tradit, soporat, & excitat, secularium obliuisci me facit, & tui non sinit. Ego dormio, dormi mecum, iuxta illud quod ipse in Salomone dissinis: Si dormierint duo simul, fouebuntur mutuo, sic fiet, vt ex dilecti præsentia ob uehementiam amoris cor meum vigilet amplius. Cor meum vigilat, cum tuus amor in eo amplius viget. Ego dormio. Dormio propter amici requiem, propter raptum inuigilo. In somno dulci quietis meæ, solicitudo vigilantis te vigilantius somniat. Dulcis somnus, & dulce somnium nescire alia, solum te scire. Vacare tibi, & te videre sicut hic datur per somniũ (vt sic dicam) & umbram, & ænigma. Bona crapula copia vacationis, & uisionis istius. Visio ista habet aliquid somnio simile, eo quòd nõ humano arbitrio, & industria fiat, non ex inuestigatione nostra, sed ex visitatione orientis ex alto. Paulus quasi dormit cum mundo moritur: quasi uigilat cum viuit Christo. Dormiat vtinam fratres anima mea dormitatione ista, & fiant uigiliæ meæ talium similes. Vtinam iuges sint, non interpolentur. Nunc autem versa uice ego uigilo, cor meum dormit, dormit spiritus, caro vigilat: etsi caro dormit, non tamẽ statim spiritus vigilat. Indulgetur animo requies, nondũ tamen ab illa gloriosa ebrietate sorbetur, & rapitur. Dormit tentamẽtis, nondũ tamen excitatur illis inebriantibus blãdimentis: & quãuis frequẽter gustẽtur: rediuiua tamen nouitate animam, quã inebriant, excitant.

Cant. 5. a

Psal. 22. 5

Cant. 6. a

L

Psal. 75. a

K

Cant. 1. b

A

Iure vigiles dicti sunt, qui nunquam vinum illud inebrians digerunt: qui semper madent æternæ delectationis ubertate. Tales in Danielis libro uigiles legis. Bene vigiles, in quibus nihil est quod soporatione indigeat, sed totum inuigilat Deo. Bene uigiles, quorum non interpolantur uigiliæ. Nullus in eis animalis affectus sentitur quẽ deceat cõsopiri, ut expeditiores sint cordis

Ecc. 4. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

vigiliæ. Sunt quædam vigiliæ solicitudinũ
1. Pe. 5. b repletæ molestia, de quibus petrus: Sobrij
estote, & vigilate, quia aduersarius vester
diabolus, tanquam leo rugiens circuit quæ-
1. Co. 16. c rens quem deuoret. Et Paulus inquit: Vi-
gilate & state in fide. Sed illæ vigiliæ nihilo
minus solicitudine non carent, quibus eccle
siæ vexantur doctores, sicut euangelici illi
Luc. 2. b pastores vigilantes, & custodientes vigilias
noctis super gregem suum. Vigiliæ istæ
quadam torquentur molestia ob imminen
tis mali cautelam. Vigiliæ sponsæ dormien
tis non continent mali cautionem, sed co
piam boni. Præoccupatę enim menti vehe
mens amor auiditatis inexpletæ vigilias in
ducit. Vigiliæ quædam sunt, vel desiderium
optatæ præsentiæ, vel delectatio iã adeptę.
Vigiliæ bonæ, vigens, & non somnolenta
deuotio, siue in copia dilecti præsentis, siue
in concupiscentia absentis. Hæc nec vigi-
lat, nec viget, nisi inquieta, & quantum ad
seculi, vel studia, vel desideria consopita mẽ
Iob. 33. b te. Ideo dicit: Ego dormio, & cor meum
B vigilat. Et in Iob legitur, quod in visione
nocturna cum sopor irruit super homines,
& dormiunt in lecto, tunc aperit Deus au-
res, tunc loquitur, tunc pulsat: ideo hic se-
Cant. 5. a quitur: Vox dilecti pulsantis: Aperi mihi.
rare vigilat nescius qua hora venit dilec-
tus eius. Quasi continuæ sunt vigiliæ spon
sę, & vox dilecti. Cor, inquit, meum vigi-
lat: & statim adiecit. Vox dilecti pulsantis,
Aperi mihi. Cor meum vigilat, & dilectus
meus non dormit. Vox eius pulsat, & di-
cit: Aperi mihi. Cor meum vigilat, & ipse
statim auolat, & audirut vox eius. Vox, in-
quit, dilecti. Hæc mihi vox nota est, hæc
mihi grata, ad alias absurdesco voces, ad
hãc expergefact a sum, statim cum insonuit
in auribus meis, exultaui præ gaudio. Mul-
tę voces obstrepere solent, & falsas insusur-
rare blanditias, sed non sicut vox dilecti.
Magna fratres prudentia sponsæ, & discre-
tione spirituum pollens, quæ sic distingue-
re nouit inter uersutias dæmonum, & blan
ditias ueras dilecti. Vox, inquit, dilecti
pulsantis. quæ talis vox qualis rei? A
Nunquid philosophorum? Nunquid hæ-
reticorum? Num legis? Num prophetа-
rum? Valida vox eius est, stultam fecit hu-
1. Cor. 1. c ius mundi sapientiam. Lex & prophetæ
neminem ad perfectum adduxerunt, vox
Iesu consummationis summam complecti-
tur, vox eius consummationis præcepta cõ-
tinet, vox eius mouet affectus. Vox, inquit,
pulsantis. Pulsat enim & penetrat efficax
instar ancipitis gladij, leniter illabitur, &
blande persuader, quod nulla potuit alia do
ctrina obtinere. C Non altus sermo, sed al-
ta mysteria. Humilitatem conscientiæ,
morum contemperantiam, obtemperãtiam
obedientiæ, carnis munditiam, contemptũ
mundi, concupiscentiam æternorum, diui-
nitatis notitiam, quæ unquam disputatio,
quæ districtio tantam, aut sermone tradi-
dit, aut inspirando persuasit? Resurgendi
gratiam, impassibilitatem resurgentium,
æternitatem uitæ, maiestatis reuelationem,
hac docente spirare didicimus, & suspirare.
Notus in Iudea Deus, in Israel magnũ no-
men eius. Nunquid tantum? Nunquid psal. 75. a
tam expressum. Nunquid tam impressum?
Nunquid tam sparsum? In Israel magnum
nomen eius, sed non eatenus magnum uel
euidenti doctrina, uel uehemẽti deuotione,
uel numerosa populositate credentium.
Olim loquens Deus patribus in prophetis, Hebr. 1. a
nouissime diebus istis locutus est nobis in
filio. Ideo vox ualida, vox uirtutis, vox
dilecti. Sed Iudæorum eo nuallescere negqui
uit in auribus: audiuit gẽtilitas, & confessa
est, & non negauit, dicens. Vox dilecti pul
santis. Vtrunque agnosco esse dilecti, uocẽ,
& pulsum, uerbum, & uirtutem. Vtroque
mihi gratus dilectus meus, utroque me de-
mulcet, & mouet, uoce, & pulsu, & (ut sic
dicam) cantico, & psalmo. Bene pulsat,
& quasi tympanizat, qui uerbi & operis
concordem mouet symphoniam. Tym-
panum puta resum, accede, tange, discute,
pulsa mores, opera, uerba intam. Omnes
meæ chordæ extentæ, & sonoræ sunt, tactæ
melodiam dulcem resultant. Iesus ipse pul-
sat seipsum.
Nemo, inquit, tollit animam meam, sed D
Ioan. 10. b ego pono eam, & iterum sumo eam. Po-
testatem habeo ponendi eam, & potesta-
tem habeo iterum sumendi eam. Vide
quid tibi sonet ista positio, sumptio, &
utriusque potestas, quid ipsa pulsandi caus-
sa. Nonne, & ipsa maxime ad cor no-
strum pulsat, & excitat, ut nos uelut ci-
thara quædam effecti, sic sonanti consonare
uitamur? Vox dilecti pulsantis. Bene
dilecti, inquit, quasi ex dilectione sola, &
gratia loquentis, & pulsantis: Aperi mi- Cant. 5. d
bi, quia caput meum plenum est rore, &
cincinni mei guttis noctium. Refrigescet in

in Iudæa charitas, iam transmigratio fit iu-
xta scripturam ad gentes. Illi missum est ue
bum salutis, sed repulit illud, indignam se
iudicans æternæ uitæ. Exclusus sum ab ea,
tu aperi mihi, quia caput meum plenum
est rore, & cincinni mei guttis noctium. Ca
put, Christi Deus. De Deo patre gloriantur
Iudæi, eius se iactant habere notitiam, filiũ
reprobant, & blasphemant, tu aperi mihi.
Caput meum plenum est rore. Non tales
desiderat, non sitit, sed magis fastidit, ideo
plenum est. Plenum est rore, eo quòd sensu
leues sint, rationis carentes pondere, non
habentes aliquod in assertione momentũ.
Ratione leues, obstinatione graues. quasi
ros, & guttæ inefficaces, & pertinaces. Et
cincinni mei guttis noctiũ, quę gelidę sunt
& tenebrosæ. Nam est quidam ros, qui no-
Esa. 26. d ctis non est. Ros tuus (ait Esaias Deo) ros
E lucis. Et cincinni mei guttis noctium. Figu-
ris adhæserunt, scientes literaturam, nescię-
tes sensum spiritualem. De unius scien-
tia Dei, de figurali legis obseruatione Iudęi
gloriantur, mysterium inficiantes trinitatis
& præfigurationis ueritatem, de superfluis,
& emortuis signis se iactant. Molesti sunt
mihi, discipulos meos premunt, qui sunt ue
lut quodam capitis mei ornamentum, &
decus, ideo fugio, aperi mihi. Quidam hæ-
retici Christi diuinitatem ad quam, nec fi-
de volunt, nec ratione possunt attingere,
conantur extinguere. Subtilia, consona
literarum testimonia, & quæ diuina nituntur
auctoritate, quasi quosdam cincinnos
capitis (non cohærentibus disputationum
suarum argutijs, & uelut quibusdam roris
instar minutijs) inficiunt, corrumpunt, op-
primunt. Hi quoque notitiam Dei præsu-
mentes, & spiritualium subtilitatem sensuũ
quasi in ipso Dei capite, & capillis superbe
locatis, rori conferuntur, & guttis noctium:
ut intelligas eos minutos, gelidos, fluidos,
& non cohærentes sibi. Sed & si quidam
videris eos sanam quasi caput ipsum tenere
fidem, superficietenus communicare subtili
vigere sensu: gelida tamen est propter ma-
lam conscientiam, & propter hypocrisim
Iob. 20. a obscura, & propter uelocem transitum
fluida. Gaudium enim hypocritæ instar
puncti. Hunc talem Iesus foris esse iu-
dicat opprimentem, & quasi grauem sibi
refugit. Huiusmodi non tam ambulant,
quam uolitant in magnis, & mirabilibus
super se, superba elatione pendulo uagi in
aere. Ambitiosa quidem negociatione F
perambulant in tenebris. De religione
lucrum uenantes, spiritualem se simulantes
habere doctrinam, studium, instar roris elo
quium, incerta, & occulta, & quasi no-
cturna nosse mysteria sapientiæ Dei, sancti-
tatis tenere caput, & culmen, & in ipso
Christi hærere vertice, eminendi magis,
quam intrandi studium gerunt. Istos mo-
leste ferens, & fugitans Iesus, dicit: Aperi Cant. 5. a
mihi soror mea. quæ intus es, quæ non
uagaris foris, quæ non in sublimibus uoli-
tas, quæ non uis tam eminere foris, quam
intus te tenere, aperi mihi. Aperi mihi.
Non quæris nisi me. Tota es mea. To-
ta mea, & multipli iure mea. Quare
multiplici? Audi quam multiplici: so-
ror mea, proxima mea, columba mea, imma
culata mea. Soror mea in assumpta car-
ne cognata. Proxima mea, quia de latere
cum in cruce dormiret, de secundo Adam
Eua noua est creata, ut non iam sint duo,
sed una caro. Ibi est cognatio naturalis, hic
& coniunctio personalis. Ibi soror, hic spon
sa. Columba mea, sed spiritus per gratiam.
Immaculata mea per remissionem, & disci-
plinam. In carne soror, in sacramenti spon
sa. In spiritu simplex, immaculata in sancti
tate. In his omnibus mea, aperi mihi. Age
quod agis, aperi mihi. Tibi intus sum,
sed aperi mihi in illis in quibus adhuc foris
commoror. Aperi illis, inuita, introduc in
locum tabernaculi admirabilis. Pulsa, ut
aperiatur tibi hostium magnum, & euidens
(sicut Paulus dicit) ut pateat introitus 1. Co. 16. b
persuasionibus tuis ad affectus eorum. pe G
netra ad illos, ut ad te post introducas. Exi
ad illos, vt intrent ad te, qui foris congelato
frigescunt affectu. Exitus tui damna alio-
rum introductione redime. Quid dicis?
Exui me tunica mea, quomodo induar illa?
Quid dicis? Laui pedes meos, quomodo
inquinabo illos? Exuisti te tunica tua, tu-
nica carnalis curæ, tunica certe molesta, &
forte polluta. Tunica tua te exuisti, mea
induere. Zelus domus meæ comedit te: Isa. 58. d
ideo iuxta Esaiam induere pallio zeli. Insta, 2. Ti. 4. a
argue, prędica, obsecra, opportune, impor-
tune. Non est pedes polluere, hac incedere
uia. Si quis adhæsit puluis, excutias il-
lum de pedibus tuis. Non pollutos, sed pul
chros commendat Esaias pedes cum dicit: Esaiæ. 52.
Quam pulchri super montes pedes annun- b
ciantium pacem, annunciantium bona. Ne

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuncteris, operum meorum exempla te moueant. Tangat manus, si pigritaris ad
uerbum. Zelotes ego sum, tu quoque pro
2.Cor. 8.b me zelare. Ocium sepone paululum, meis implicare negociis. Omnis militans Deo istis, cum iubetur, se implicet oportet negociis. Cum diues essem, pro omnibus pauper factus sum. Aequalis Deo, exinaniui meipsum, ministrandi formam accipiens. Pro omnibus mortuus sum, ut qui uiuunt, iam sibi non uiuant, sed mihi.
Attentis talibus in dilecto sponsa, & his mota exemplis ad emulandum, sic ait: Dilectus meus misit manum suam per foramen, & ad tactum eius intremuit uenter
Cant. 5.b meus. Per arctum paupertatis, persecutionis, & mortis foramen operum suorum ad me intromisit exempla. Hæc me tangunt, hæc me mouent. Nota tremorem veneris, audi denique motionis effectum.
Sequitur enim: Surrexi, ut aperirem dilecto meo. Audite, & intelligite qui præponere fatis, & proterue nimis ad ecclesiæ properatis honores. Sponsa enim, ad quã cantici huius blandimenta cantantur, morose, & cunctanter accedit, etiam postquam se sororem, proximam columbam, immaculatam audiuit uocari. Contempla re si hæc in te sint: & si sint, uerere ne perdas. Si non sunt, magis verere ne non accipias. Attende post quot, & inuitationes commendationes sic dicit: Surrexi ut aperirem dilecto meo. Et tibi uanum sit surgere antequam uocaris, qui delectationis illius sancte partem manducas, & bibis uinum de quo supra dicitur. Comedite amici mei, & bibite, & inebriamini
Ibidem. charissimi. Vanum imo uerendum sit tibi nisi cum inuitata sis surgere, cum dormis somnum dulcem, donec dilectus aperiat. Aperi mihi: non ambitionis, non suauitię, non inquietudinis, non elationis uox moueat animum, non demulceat blandimento fallaci. Illæ tibi ignotę sint uoces, non tibi illæ opus bonum suadeant: si tamen ante dilecti tui uocem assurgere. Qui uiuit, & regnat, & cætera.

Sermo XLIII. 1

SVperiore sermone hunc locum ita discussimus, ut diceremus Iesum sponsæ suæ imploraſſe solatia aduersus molestias eorum, qui fidei nostræ synceritatem humanæ, & perfidiæ doctrinæ corruptela tentant inficere, & subtilium persuasionum immadidare rore nocturno: quem princeps tenebrarum, princeps aeris huius latenter, & leniter instillat. Nam, & alio scripturæ loco queritur quòd aquæ inundauerunt super caput suum. Heri ergo inductus est a nobis Dominus Iesu molestias fugiens: hodie inducetur gaudia ferens. Heri inductus est solatia imploraus: hodie secum solatia portans. Heri plenus iniuriis, hodie gratus. illa interpretatio raras respicit, illa refertur ad plures. Non omnes ad prædicationis opus uel idoneæ sunt uel delegatæ. Non enim corruptelas fidei repellere, uel sufficiunt, uel huic muneri præcumtur. Non possunt omnes esse matres, & sponsę, omnes possunt sorores, & sponsæ. Non omnes possunt partus sustinere iniuriam omnes debent amplexus gratiam. Fuerat secundũ hesternã interpretationẽ roris illius noctur
ni liquor molestus, hodiernus iste sit gratus. Ibi loquitur reſus querelas deponens, hic loquitur blanditias suggerens. Ibi fugit infestos, hic solum ad sponsam festinat. Aperi mihi soror mea, proxima mea. Disciplinã Cant.5.a
hic attende custodię, ubi ianua pasim non patet. Quis illuc intrabit ad arbitrium, K
vbi reſus sine interpellatione nõ intrat, nec nisi cum fuerit audita, & nota vox eius? O me fœlicem si de mea dici anima queat. Porta hæc clausa est, & per eam nec furtim nec fortuito indisciplinatus affectus immittitur. Soli principi patet si ponam ori meo custodiam, vt soli principi pateat cum assistit ad illud. Aperi mihi portam iustitiæ: & ingressus in eam confitebor tecum, comedam in ea, & bibam, & inebriabor, denique & ego inebriabo te guttis meis. Non accedo sterilis, sed madens suauiter illabente rore gratiarum. Aperi mihi. Intus iam tibi sum nunc, sed aperi mihi, ut amplius intrem. Aperi mihi. Iam quasi nouus accedo, & recenti rorans affectu. Vt ros tibi fluet eloquium meum, cũ deitatis meæ tibi instillabo arcana. Caput meum rore abundat, & con-

& contemplatio diuinæ in me naturæ, subtiles, & fœcundos parturit sensus. Quid circa humanitatis mysteria solum moraris? Quid tandiu solus ad pedes resides? Surge ascende ad caput, illi aperi. Aperi mihi in hoc quia caput meum plenum est rore. Humanitas gratiam comparat, diuinitas cõfert: humanitas impetrat, diuinitas infundit amorem. Caput meum plenum est. Ipsum est ros, ipse illabitur animæ, & eius medullas irrigat. Vsque ad aliquid ingressum aperi mihi, ut pertingam ad intima, ut diuinitatis meæ dulcis notitia influat, & inficiat totum, quod est in interioribus tuis. Aperi mihi, ut diuinitatis meæ subtilis ros cordis tui terram infundat, & inebriet eam. Et reuera sic est fratres. Vbi in materia maior est gloria, ibi in meditatione maior est
L gratia. Quod plus habet excellentiæ, plus sibi exigit reuerentiæ, plus refundit, & gratiæ. Quod quodam naturæ suæ merito prærogat, perceptio eius oblectationis plus erogat. Plus omnibus placet, quod omnibus præstat. Singulari materiæ peculiaris debetur cernendi modus. Non est humani iuris: non est. n. moris humani. Quietæ, & pernigili donatur menti, nõ tamen ad votum, sed cum ipse vult, & dicit: aperi mihi, nisi quodam blandimento affectum illicere, mouere concupiscentiam, ut mens ex parte tacta tantæ lucis coruisco, ad plenioré perceptionem se præstet purgatam? Sic lux quasi oculo dicit aperi mihi: quæ ex modica perceptione ad maius participium sui quandam auiditatem prægenerat. Aperi mihi soror mea. Quid est reſu bone quod rogas aperiri? Tu ipse habes clauem Dauid.
Apoc.3. Aperis, & nemo claudit: Apparatio tua, apertio est. Appare, & nemo tibi claudit. Cui ex minima parte maiestatis tuæ cœpit gloria scintillare, animum ad se subito conuertit, & rapit. Non sinit sibi claudi dum ipsa coruiscat. Cor quod penetras, aperis tibi. Apertum tenes, dum te subtrahis. Et forte utraque necessaria est, & cognatæ sunt sibi apertio sponsi, & apertio sponsæ. Apertio sponsi, apparitio eius apertio sponsæ, apparatus eius, & coaptatio ad tam dulces usus.
Cant.5.c Caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium. Caput plenum est, &
M eo madent, qui adhærent illi. Delectabilis est Deus in se, & delectabilis in sanctis suis, qui de ipso per gratiam oriuntur, & ordinatione sua quasi quidã distincti cincinni perseuerant in eo. Pulchra utraque contemplatio, vel essentię eius, uel gratiarum, quæ procedunt de ea. Diuisiones enim gratia- 1.Co.12.a
rum sunt, ac si quædam distinctio cincinnorum. Inuisibilia enim ipsis quædam præferre distinctionem videntur, ad nostræ tamen capacitatis mensuram. Nam distinctis signis, & sermonibus aliud significare conantibus, quę in ipso sunt vnum quasi plura, & uaria innotescunt nobis. Quædam ad solam eius magnitudinem respiciunt: unum hoc cincinnum puta. Quædam ad solam potentiam, sic & quæ ad sapientiam, quæ ad bonitatem, quæ ad prædestinationem, ad prouidentiam, ad gratiam, ad indulgentiam, consilium, cogitationes Dei, generaliter, quæ vna significationis complectitur ratio, & quasi ad unam pertinent, pro uno cincinno interpretare: quæ Rom.12.a
ad aliam, pro alio crede. Inuisibilia ipsius, ait Apostolus, per ea præfacta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius diuinitas. Illa plurali protulit, hanc singulari intellectu. Hanc ergo velut caput accipe: illa uelut cincinnos. Nam diuinitas in se una simplex est, secundum effectum autem in subiectis, & effigiem particulariter impressam subiectis, uariæ significationis recipit numerum: ideo essentialia nomina mutuo de se dici possunt, sic non autem denominata. Essentia Dei scientia eius est cum conuersionis ueritate, & substantiæ identitate: non tamen cum ue rum est Deũ A
nosse aliquid, & sequenter uerum erit illum id esse. Sic, & potentia cum uoluntate in Deo unum idemque essentialiter est, denominata vero ab his non se mutuo consequuntur. Denominationes enim istæ cum aliquem circa creaturas effectum continent, cognatam ab illis multitudinem trahunt, in se nequeunt commutari. Mira identitas, & mira diuersitas, utraque inexplicabilis, utraque admirationis est plena, deuotionis, reuerentiæ occultissimas, & efficacissimas causas continens. Accede spõsa ad hoc caput dilecti, & concinnos eius stringe rorantes crines, multum inde dulcissimi liquoris elicies. Plent sunt guttis noctis, guttis occultis, guttis non ignota dulcedine refrigerantibus. Erit quando guttæ tales expressæ frequentius integri fluminis efficient impetum. Bonus quidẽ, qui desiderium æstuantis amoris refrigerat. Siue supradictis modis caput cincin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nosque intelligas, siue in capite illam deitatis nudam notitiam, quæ est facie ad faciem cincinnos autem illam, quę per speculum sit, & in velamento ænigmatis, in utroque refrigerij vberem rorem repeties: ideo forte capiti ros simpliciter assignatur, guttę vero cū adiectione noctis cincinnis attribuuntur, quod & visio, quæ per speculum fit, & ænigma, nocturnæ quiddam habet qualitatis, minus fulgens, & minus feruens.

Æmulare sancta anima sponsum, caput & capilli deuotionis rore madescant. Caput intentionis, cincinni cogitationis. Ad mo-
B dum madentium capillorum strictæ sint, pingues sint, continentiæ extenuatæ disciplina, continuationis perseuerantia protentæ, exultationis specie pingues, ne ad modicum tenebroso, & gelido malitiæ, & nequitię rore inficiantur, quem princeps aeris huius leuiter, & latenter aspergit. Caue fallaces infectiones eius, sponsi tui illum cæleſtem se mentitur habere rorem. Claude illi: & si dicat, aperi mihi soror mea, nullam tibi cum eo cognationem esse respondę. Quæ illi cognata est, immaculata non est. Praua cognatio, quam contagio sequitur. Christus cum iam sororem di-
Cant. 5. a cit, immaculatam subiungit. Auscultą quando dicere possis. Vox dilecti pulsantis. Hostis primo aggressu timide agit. Tentantis modo deprehendi timens: palpat, nō pulsat. Dilectus tuus innotescere volens,
Ibidem. pulsat audenter. Aperi mihi, quia caput meum, inquit, plenum est rore, & cincinni mei guttis noctium. Ac si dicat. Aperi mihi, quia rore gratiæ refertus illabor. Aperi mihi, aptam te præpara tantæ præsentiæ. Tunc illa. Exui me tunica, quomodo induar illa? Laui pedes meos, quomodo inquinabo eos? Tu dicis, aperi mihi. Ecce aperui, parata sum, & domestici turbari denuo curis refugio. Nolo quam semel exui, reindui tunica. Quomodo induar ea? Quomodo? Nullo modo. Non acquiesco, non possum, non ægre inuitionis verbum audire. Laneam exui, vestita subtilibus. Noui quam laboriosæ sint partes Marthæ, quam onerosa operta sit tunica, quomodo circa frequens discurrendo mi-
C nisterium inquinatos oportet illum affectuum pedes habere, & operum gressus. Non possum de Maria in Martham degenerare. Optimam partem elegi, apertum & paratum efficere cor meum ad aduentum dilecti. Non videtur in partibus Marthæ, passus molestias, qui semel ad illas iterum reuerti festinat. Nuda ab omni materia mūdi, & sine impedimento velaminis libera, & quasi reuelata facie gloriam contemplatura dilecti, surgam ut aperiam ei. Via hæc via pulchra est, non potest per eam pes pollutus incedere, nec pollui in ea. Breuis uia: nam dilectus stat ad ostium vociferans, & pulsans, quasi moræ impatiens. Pulsat ad ostium, explorat aditus, & ardentius diligens properantem præuenit me. Manum suam misit per foramen, & ad tactum eius
Cant. 5. b venter meus intremuit. Quid sibi vult hoc loco quod sponsa, quę clauserat ostium cubilis sui, non hoc quoque obturauit foramen, ne ad illam quid ingrederetur incautę? In cæteris cautius agens, cur hic locū negligentiæ reliquit? An forte hoc in se minus ipsa nouit foramen? Quis enim in se omnia potest nosse foramina, omnes aditus, omnes aptitudines, nisi ille qui (sicut in Ezechiele legitur) in lapide preciosō foramina præparauit? ipse foramina vbi vult parat, quia vbi vult spirat. Ipse manum mittit per foramen: per aptum aditum, inspirationis occultæ uirtutem. Per foramen, inquit, id est per aptū, per abditū per arctum ingressum. Arctus enim ingressus satis, D vbi manum tantum immittit reſus, eius respectu quem per ostij apertionem sibi fieri petit. Non moueretur ille uenter sponsæ, non surgeret, non aperiret dilecto, nisi ipse prior inspirationis suę manum immisisset occultam. Occulta ratio vocationis primæ, latens causa, & nondum latus ingressus. Dilatatur autem, cum præoperanti sponso anima cooperatur, conatur, assurgit, & aperit. Prima solius Dei manus agnoscitur, secunda Dei simul, & hominis. Et cum magis Dei sit propter munus, soli tamen homini deputatur ad meritum. Arcta est etiam, & quasi per foramen concepta cognitio Dei, ea quę per operum eius contēplationē percipitur, & quasi tactus manus, non uisio uultus eius. Aduerte trinum contemplandi modum in capite, in cincinnis, in manu. In capite naturam, in cincinnis figuram, in manu facturam. Psal. 9. a
De hoc ultimo sic ait: Delectasti me Domine in factura tua, & operibus manuum tuarum exultabo. Possumus etiam sic illa uocare, essentiam, signa, opera. Diuinę illius naturæ notitiam, signa per quandam

dam in suo genere similitudinē depromūt, opera probant. Signa, ve sic dicam, exprimunt, & opera astruunt. Vltimus hic contemplationis modus, simplicium est, secundus eruditorum, primus purissimorum. Veruntamen sicut iam diximus, immissio manus per foramen, immissionem illam latentem, & occultam significat inspirationis, quam diuinæ uirtus tactus operatur. Hic etiam est aduertere tria quędam in sponsa.
E Quæ tria? Primo quod tremit, secundo, q surgit, tertio quod aperit. Primum fit quidem in ipsa, sed non ab ipsa. Duo sequentia sic fiunt in ipsa, quod etiam ab ipsa. In primo præoccupatur, in secundo conatur, in tertio captat. Cum tremit, nil in ipsa agit, sed magis patitur. Cū surgit, & aperit, propriæ aliquid industriæ adhibet. Tremit, cū motum occultum inspirationis sanctę dulciter sentit. Assurgit, cum consentit, & sequitur quo illa ducit, Aperit, cum huic totā se operi mens indulget, & reddit capacem. Veruntamen quanto magis se huic visui aperit, tanto ex nimia affectione, & uehementia in se deperit. Memor fui (inquit) Dei, Mal. 76. a & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Memoriam ventri, tremori delectationem, exercitationem surrectioni confert, & aptat. Nam quod dicit, deficit spiritus meus, ad illud spectat, quod Cant. 5. b hoc sequitur in loco: Pessulum ostij mei aperui dilecto, & ipse declinauit. Tunc declinat, cum tu deficis ferre non ualens. Cum tu afficeris vehemētius, tunc ipse citius auolat. Quanto affectuosius captas dilecti amplexus, & quasi aperto corde totum absorbere, & deglutire conaris, tanto velocius declinat labilis præsentia dilecti tui. Sed iam redeamus ad seriem literæ. Surrexi, ut aperirem dilecto. Manus meæ distillauerunt myrrham: digiti mei pleni myrrha probatissima. Quid est, quòd de apertione locutura præmittit de manibus? An fortè suggerere uoluit, quibus te manibus oporteat aperire dilecto tuo, quibus operum me
F ritis contemplandæ veritati aditum præparare? Bene quidem myrrhatæ manus, quæ carnis mortificationē operantur, quæ fluxū eius compescunt, stringunt, vt latius influat oblectatio verbi. An nō velut quosdā myrrhæ stillas censes opera regularis cōuersationis, quæ vicissim sibi succedentia mentem vngunt, & carnē stringunt? Vigiliæ, ieiunia castigatus, & parcus victus, asper pānus, & panis ater, plagæ virgarū voluntarie susceptæ, in matutinis psalmodiæ uociferatio, & silens oratio, vtraque in spiritu cordis uehementi: sed hæc tanto uehementior, quanto corporalis spiritus minus est cōtinens: quidni distillant nobis dum vicissim succedunt sibi? Iure conferuntur myrrhæ, quia carni amaritudinem vexationis inferunt, & deuotionis uelut unguento mitigant animum. Et ut discretionem adesse intelligas, & obsequium rationale: digiti, inquit, mei pleni myrrha probatissima. Manus opera sunt, discretio digiti. Myrrha tam actio carnis, quā vnguentaria exhilaratio cordis. Hæc myrrha probata est: nam est quædam myrrha, quæ reprobata est. Cum videris quorundā puerilium hominum digitos prohibita passim signa distillare, agilem manum undique petulantis, vel peruersi affectus indicia spargere, ut arbitror, indisciplinatæ conuersationis amaritudinem: quasi reprobam myrrhā illum fundere non negabis. Probatissima uero myrrha est, quæ in multis argumentis exercitij regularis est reperta laudabilis. Et G regularis exercitatio, & hostilis vexatio, utraque probabilis est, cum patientiæ virtus seruata integritate sua, amaritudine nimia nō corrumpitur ac degenerat. Recole tēpora, quibus iuuencula adhuc ecclesia ad aures pulsauit gentilium, ut dilecto suo Christo ad corda ipsorum ostium aperiretur, pateret aditus: quam innumeros defudauit agones, quanta confecit martyria, quam cōtinuis est vexata supplicijs? Verè digiti eius pleni myrrha probatissima, eo quòd omnimodarum passionum argumentis honestata est, uirtus eius in laboribus suis. Cum huiusmodi manibus satagite fratres, aperire uerbo, speculationis dulcedini aditum præparare. Bonorum actuum meritis, mentis vestræ recessus Christo vberius reserabitis. Videte si laboris, & fatigationis vestræ myrrha multis est experimentis reperta laudabilis, sicut aurum quod per ignem probatur. Digiti mei (inquit) pleni myrrha probatissima. Discretionis significatur subtilitas, & vnctionis libertas. Et digitos enim dicit, & plenos. Distillant, & pleni sunt. Vicissitudinem habent, nō euacuationem. Interpolantur ieiunia refectione, labores requie, uigiliæ somno. Vicissitudo refectionē affert, non defectum. Digiti (inquit) mei pleni myrrha probatissima. Contemplationis optas delicias, sponsi amplexibus ex

Universidad de Deusto
Biblioteca

ocio perfrui, illum solum cordis tuæ continere secreto? noli ad aperiendum uacuis, noli aridis occurrere manibus. Actio cõplationem præcurrit. Quanto magis myrrha continentiæ, & afflictionis mortificaueris affectus animales, tãto uberiorem aditum dilecto paraueris. Denique sequitur: Pessulum
Cant. 5.b ostij mei aperui dilecto. Non possumus in angustia terminandi sermonis huius ostium aperire capituli. In alium differamus tractatum, gratiam ab eo expetentes, & expectantes, qui habet clauem Dauid, sine qua nemo aperit. Iesus Christus: qui uiuit, & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo XLIIII.

Hodie uobis fratres, de apertione ostij disserturi sumus. Nam hesternus sermo de operatione (quæ uelut quædam ad apertionem est uia) ultimum tractatus nostri digessit articulum. Bona plane operatio, quæ immortalitatis, & incorruptionis spem & speciem semper præfert, quę non seminat in carne, ut corruptionem inde metat. Vtinam in ueritate ego dicere possim, quia
Ioan. 7.b myrrha in manibus meis semper. Si quis (inquit Iesu) fecerit uoluntatem patris mei, cognoscet de doctrina mea. Ecce qualiter pietatis actus aditum referat veritatis. Boni certe actus, qui & quadam contemperantia, & moderatione discreti sunt, & unctionis deuotione repleti. Iure manibus unguentarijs aperitur Christo, qui de vnctione nomen accepit. Et forsitan nisi per
I unctum ostium ingredi nescit. Ideo in templo de lignis oliuarum ostiola facta sunt, per quæ in sancta sanctorum aditus pareret. Huiusmodi enim, & ligni materia unguentarij est ministra liquoris. Ostiola dicta sunt, & oliuarum arctus introitus: sed pinguedine gratię sine difficultate illaberis, ubi subtilis est intelligentia, & secretum mysterium. Non laboriosus patebit ingressus, si deuotionis, & charitatis oleo quasi ostio uolueris uti. Et puto quòd conueniens est de templo testimonium prolatum: Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Habe ego in templo tuo ostia per quæ summus pontifex solus ingrediatur in intimum cordis tui recessum. Claude ostiũ, obde pessulum, nisi quando dilectus tuus ingredi uolet. Si ostium non est, passim patebit ingressus omni transeunti. Si ostium clausum est, pessulum non obseratum: facili cedet, & patebit impulsui, clausuram non habens firmiorem. Habe utrunque ostium circunstantiæ, & pessulum constantiæ. Prospice circunstanter, resiste constanter: obliuio, & ignorantia non surripiat, improbitas non irrumpit. Et si ita manus distinguere: solicitam præmeditationem reputa ostium: orationem quasi pessulum. Tali firmatum repagulo, hostiti non patebit impulsui ostium tuum. Confortauit (inquit Psalmista) feras portarum suarum. Nonne in seris, & portis velut ostium, & pessulum tibi uideris audire? Vtrunque necessarium est, sed contra insidias inimici. Vbi
Ps. 147.c udeem, & pulsum audis dilecti, ubi manus K
eius subtilem, & per foramen sentis attactũ: auser pessulum, ostium, aperi, cuncta cedãt obstacula: si fieri potest, medium parietem totum auser, ut libere se tibi dilectus tuus infundat. Solitudo aduersus tentamenta dæmonũ in securitatẽ vertatur de præsentia sponsi: cautelã hostã repellendi, in perfruẽdi dilecti copiam verte. Ostiũ aperuisse se nouit, qui dixit: Paratũ cor meũ Deus, paratũ
Ps. 107.a cor meum. Quomodo ostio eget Iesus, qui in euangelio ait: Ego sum ostium? Miranda ratio. Ostium est, & pulsat ad ostium. Intrare uult, per quem quisquis introierit saluabitur, & pascua inueniet. Magna est ostiorum distantia. Est enim ostium quoddam in argumentis naturæ, est ostium in sacramentis ecclesiæ, est ostium in experimentis gratiæ. In primo illo ostio naturalis rationis ductu innotescit nobis per opera operans sapiẽtia, & ad aliud ueritatis intromittitur, diuinitatis colligimus notitiam, non tamen personalem in deitate distantiam. In hoc ostio non distinguitur persona, nec confertur gratia. Ideo non debet esse assiduus, non nimius ad hoc ostium pulsator. Per secundum in eo quòd salutaribus initiamur sacramentis, ad ecclesiæ unitatem intramus, ad communionem sanctorum. In hoc secundo ostio sic quidam intus sunt, ut tamen quasi foris sint donec ad tertiũ accedant: quod familiarẽ interpretamur accessum per charitatis affectũ, in eo piosam quandam contemplationẽ dilecti. Ostium hoc tam secretum, tam intimũ, nõ omnibus patet, sed soli sponsę præbet acces- L
sum. In Ezechiele multorũ ostiorũ distantias legis, quas modo longũ esset prosequi.

Veruntamen parum quidem interesse reputo tunc ad illum ingrediaris, an ad te ipse: nisi quod tunc uideris ingredi ad ipsum, cũ tu quasi præuenis, & prior rogas. Ipse uero ad te, cum ipse te præuenit, pulsat affectum, improuisus illabitur, & nil tale meditantẽ insperatæ dulcedinis mouet artactu. Quando pulsat hoc modo ad ostium tuum, noli
Cant. 5.b morari: surge, festina, ne forte declinet. Nũ & in hoc loco sic habes: Pessulum ostij mei aperui dilecto: at ille declinauerat atque trãsierat. Cur abis Iesu bone? cur declinas? cur defraudas dilectam à desiderio suo? Tu desiderium inducis, tu delectationem subducis. An forte hoc modo in maiorem auiditatem, & ardentius desiderium concupiscentiam protrahis, dum copiam subtrahis? Ita est. Plane ita est. Istę amoris fallaciæ, ipsum amorem magis inflammant, ad eius cumulum proficiunt dum sic decipiunt. Illę domi
nicæ resurrectionis apparitiones quam breues erant. quam subitæ, quam succisę. Quibusdam uix iam agnitus est, & statim elapsus est. Non se patitur ab aliquibus tangi. Alijs clausis illabitur ianuis, ostij apertione non indigens. Illud enim ostium maxime illi aperitur, quod aliis omnibus negociis clauditur. Cum putatur teneri, quasi furatur præsentiam gratam: furtim accedens, & furtim recedens. Gaudium enim contem-
M plationis instar est puncti. Velociter recedit & excellenter transcendit omnem humanę capacitatis uirtutem. Quo ipsa uadit, non possumus æquis eam in hac carne passibus
Eccl. 7.d sequi. Dixi (inquit Salomon) sapiens efficiar & ipsa lõgius recessit à me multo magis quam antea erat. perceptio eius melius quã priuatio docet, quam sit transcendens eius maiestas. Eo ipso quo uehementior est, ue
Cant. 5.c locius transit. Ipse (inquit) decliuauerat atque transierat. Ideone Iesu bone declinasti ad sponsam, ut iam cito declinares ab ea? Ipse (inquit) declinauerat atque transierat. Quid est transierat? Transierat me, transierat mires meas, pertransiit me. Ideo quasi
Ephe. 6.d ferre, & subsistere non ualentem transiit me. Gladius est uerbum Dei, gladius est ressus, animam sine mora & difficultate pertrãsit: non subsistens, dum eius uehementiam liquefacta mens sustinere non ualet. Flam meus hic gladius est, ideo sicut cera fluit à facie ignis, sic anima succęsa à facie eius. A-
Cant. 5.c nima (inquit) mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Videtis qualiter ad ignitum eloquium liquefecit animã. Pessulum ostij mei aperui dilecto meo, at ipse declinauerat atque transierat. Ita in manifestatione dominicæ resurrectionis, quæ facta est duobus illis euntibus in Emaus, & aperti sunt oculi eorum ad cognoscendum Iesum, sub ipsa apertionis hora euanuit ab oculis eorum: & quasi pertransiit cor illorum, ut ipsi fatentur: Nonne cor nostrum ardens erat Luc. 24.c
in nobis dum loqueretur? & cetera. Ardẽs A
erat in ipsis in collocutione liquefactum est in illa uisione uehementi, soliditatẽ, & constantiam non obtinens. Quid enim est Iesum euanuisse, nisi illos in gloriosa apparitione subsistere non ualuisse? Declinat dilectam ut flumen pacis, sed ut gloriæ torrẽs pertrãsit, sicut torrens igneus liquescere faciens animam, quam mundat, quam reficit, quam transit. Quam dulcis hora quando anima huic igneo torrenti liquefacta miscetur: quam subtilis est in illo momento, quã extenuata, quã mobilis. Nihil tunc temporis habet nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris, tantummodo calens, & liquens. Cognata sunt sibi inuicem liquidum, & calidum. In his duobus contemplationis usus consistit. Quod liquidũ est, colorem promptius concipit: & conceptus calor uice uerse quòd liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum, & liquidum, (hoc est si alliis dicatur nominibus) succensum, & syncerũ. Calidum eo quod amat, syncerum, & liquidum est, quia quandam amati in se speciem repræsentat. Calidum, quia ardet, liquidum quia videt. Calidum, quia inflammatur: liquidum quia dilecti imagine informatur. Quod liquidum est, nil habet impurum, nil pigrum, facile cernens, & facile sequens. Sed tanta gratia liquidi non est cùm calor non est. Bene liquidum, quod ex puritate dilecti claritatem percidit, & quasi percitũ, & prõptum extra se effusum post dilectum festinat, qui iam pertransiit. Ipse (inquit) B
iam pertransiit à me, qui totam pertransiit me. Velox transitus, sed violentiæ nõ parum habens in tactu, liquefactam post se reliquit animam meam, effusam uberius & conantem transire usque ad dilecti transitum, nihil præsumens in eius præsentia. In uoce exultationis liquefacta sum statim ut locutus est ipse. Anima mea liquefacta est (inquit.) Quid est liquefacta est? id est, crescens facta est, currens, clarescens. Crescens super se, currens ad ipsum, ex ipso clarescens.

Universidad de Deusto
Biblioteca

clarescens. Virtute crescens, curens votis, veritate clarescens: hoc est, lata, labilis, lucés. Ex hac forte liquefactione præstitum illi est quod manus suæ myrrhã distillant mẽs liquefacta est. Cur tertium præterimus q̃ canticum illud apponit? Habet enim sic cõ Cant. 5.a nexum ex ordine. Venter tremit, distillant manus, anima liquefacta est. Potest illic etiã leuiter hanc lectionem transcurrens, ordinatum quoddam agnitum aduertere: non tamen facile est planum gradatæ distinctionis rationẽ adsignare. In omnibus quidã modus signatur, sed amor in secundo quam in primo, & maior in tertio quam in secundo. Plus est enim distillare quam tremere sicut liquescere quam distillare. Totũ præstat præsentia sponsi sponsæ suæ, quod eius venter tremit, distillant manus, anima liquefacta est. Totum ex tactu eius, & vocis auditu, totum est (vt sic dicam) ex pertransitu eius. Quia tangit, tremit: distillat, quia perstringit, & pertransiit illam in spiritu vehementi, cuius vocem audis, sed nescis vnde veniat, aut quo vadat. Ideo liquefacta est C anima eius vt locutus est ipse. Vox subtilior manu est, vehemẽtius mouet, & velocius transit. Sermo Iesu subtilioris & sublimioris doctrinæ plus continet quam aliqua operum prodere queant exempla. Omne transit exemplum de maiestate deitatis sermo, quem inter discipulos fudit: omnem experiẽtiam pollicitatio glorię futuræ, quę reuelabitur in nobis. Hunc intelligentię, & perceptioni aperi ostium vt comprehẽdas: statim declinat, & pertransit, ideo, & tu transi in af- Cant. 138.a fectum liquefacti cordis. Ad hanc vocem dilecti dic: Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam & anima mea liquefacta est deficiens a comprehensione, & non sufficiens ex vehementi, & violẽta dulcedine persistere, & morari in admiratione. Propter hæc, & huiusmo Cant. 5.c di, inquit: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Quid putatis ut aliquid præter seriẽ, & quasi ex abundanti ad cohorationem præsumam? Quid, inquam? Putatis quod non hic sermo quorundã suggillat duritiã, quorum viscera gelido austeritatis regescunt affectu, quorum viscera nullum misericordiæ distillant liquorem, nec exiguo tremunt, & mouentur affectu erga pœnitentes misericordis manus tactũ non sentiunt, piissimi Iesu nõ ignuntur alloquio, pulsantem in pœnitente Iesum foris non audiunt? Vereor ne declinet ab eis, & pertranseat, ne non inueniant cum quæ fierint, & cũ clamauerint non exaudiat eos. Cur durantur uiscera tua ad filios, quasi nõ D fiunt tui? Poteras forsitan tuos inclementi oculo respicere, & resupino fastu præterire, si tamen tui tantum essent, & non domini tui. Quam durus fores si de tuo largiri deberes, qui domini substantiam tam auaro, & imminuto etiam filiis affectu dispartiris? Dispersit (inquit) dedit pau- psa. 111.b peribus. Sed tu forsitam pauperes nescis. Quid si dicat tibi deus: Imperfectum meum non uiderunt oculi tui? In libro tuo non nisi perfecti sunt scripti, de perficiendis nulla te cura tenere consuenit. Malus medicus qui non est opus egrotis, sed bene habentes fortasse exulterans. Si non uis errantem quærere, saltem occurre reuertenti. Aperi iamam misericordiæ, & si non pœnitentem propter Christum, suscipe uel Christum in pœnitente. Liquescat anima tua misericordiæ rore, ac clamantis, & pulsantis Iesu succendatur eloquio. Vox pœnitentis, uox pauperis, uox est Iesu. Ideo cum audis hanc uocem, clementi affectu liquescat anima tua, ut & tu, cum sponsa dicere queas: Anima mea liquefacta est, ut dilectus Cant. 5.a locutus est. Ausculta, & recole quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid muliere in adulterio deprehensæ, & quid Samaritanæ, Chananeę, Zachęo Petro, Centurioni.

Ad tor pietatis sermones, & clementię eius non mollescat affectus, uiscera liquescãt? Ad tam uehemẽtes flatus astrinos, etiam de E durissimo pectore quantumlibet annosa poterat glacies solui. Senti o me affluentis psa. 118.f olei liquore perfundi, & simili affectu liquescere, quotiens misericordiæ tuæ opera, & uerba perfectè recenseo. Ignitum eloquium tuum hoc uehemente, & seruus tuus diligit illud. Diligit, quia indiget: ideo anima mea & prę gaudio liquescit ubi tu loqueris. Istam liquefactionẽ oportet ut sentiat omnis sanctus. Nam illa superius disputata liquefactio non nisi pertectorum est, & eorum non semper. In tempore oportuno, & fructuoso, ne subducam silentio quod mihi suggeritur, breuiter uobis ab soluam quod adhuc de hac liquefactione intellectu concepi. Non cernitis quod liquescit, qualiter de quodã rigore & immobilitate mouerì incipit, seipsum egredi, & & deserere nititur, de tumore & mole pri-

stina desluit & descendit & euanescit, seipsum ducẽtem & ad humiliora loca facile sequitur, uel eadẽ per seipsum sectatur, percurrens frequenter ducentis conatum. Magna in liquefactis ad sequẽdum mobilitas, & prompta uoluntas. Intelligitis iam (vt arbitror) in liquefactis ad obediendum aptitudinem grandem, humilis animæ affectũ tractabilem. Hunc humilitatem non metus infringit, sed calor amoris informat. Metus mentem violenter infringit, amor emollit, & teneram ac liquidam reddens infringit ad libitum. Humilitas de charitate profluens, nil molestiæ patitur, ultro ad imum tendit, quiescens cum apprehenderit inferiora. Habetis iã in liquefactione, humilitatis illius generosæ, habetis & obedientiæ expressam sub breuitate naturã. Vultis I & testimonia? Dñs aperuit mihi aurem ut audiam eum quasi magistrum. Audistis loExc. 50.b quentem dominum, addite liquefactum affectum discipuli. Ego (inquit) nõ contradico, retrorsum non abii. Audistis quo modo sequitur, audite iam ad quàm infirma. Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus: faciem meam non auerti ab increpantibus & conspuentibus in me.

An non iste quasi ad aspera, & abiecta descendit, non rigide resistens sed liquefactus, effectus tractabilis ad auditum caleutis eloquij? Ergo qui huius humilitatis & obedientiæ liquescit affectu, non frigida tumentique mole immobilis & rigescens, pro suo iure ius sibi verbi usum gloriole præsumit. Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. O mira uis uerbi, & ignita vehementer. Inflammat cor, commutat renes in nihilum, in conspectu suo respectu Dei sui animum redigit, à seipso liquescere, & deficere facit, ut iam anima non sit secum, sed sicut sequentia continent huius versiculi: Ego semper tecum. Ideo non in se, non secum, sed cum Deo suo est, semper obsequens & quantum datur, sequens, sed non adsequens semper pro uoto, nec illo excellenti modo qui sponsæ cum sponso competit. Nam & Cant. 5 hic sequitur: Quæsiui & non inueni illum: uocaui, & non respondit mihi.
Sed capitulum hoc alterius temporis eget tractatu, ex otio discuti uolens. Sufficient ista non pro magnificentia sui, sed pro no- G stris disputata uiribus, qualiter anima spõ sæ liquescit ad loquelam dilecti sui Iesu Christi, qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo XLV.

QVm tibi fuerit dilectus tuus elapsus, non tibi redit ad libitum: uexatio hæc dat intellectum amori, & augmenta affectuum. Nunc uisitat, nunc euanescente visitatione uexat amicam. Varietas hæc amantis cor & desiderium rapit, & reparat ad usum. Vt dilectus locutus est, liquescit anima tua. Anima tua liquefacta deficit, ferre non ualens, & dilectus tuus declinat. Defectio tua, fuga ipsius est. Præsente & loquente dilecto liquescis & deficis & expiras, absente eo respirare permitteris. Absens uires reparat, quas præsens exhaurit. Delectationum uehementiam interualla temperant, cuius continuationẽ ferre non potes. Quid continuationem di- Cant. 6.b eo, nonne ipsa te inchoatio reddit exhaustam? Statim enim, ut loquitur dilectus, liquescit anima tua. Denique & in sequentibus dicit: Oculi tui auolare me fecerunt. Quomodo dilectum auolare fecerunt, nisi dum nimio affectu in eo defecerunt? Modum nescis, ideo dilectus tuus moderatur, H præsentiæ suæ mensuram tibi destribuit in tempore. Ideo quæris, & non inuenis: vocas, & non respondet. Attendite fratres uehementiam & uim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit præsenti. Ibi nota anhelata laborant, hic exhausta relinqui patiuntur. O fœlix amor, qui continua quadam vicissitudine aut liquescit in Cant. 5. ipso, aut quærens anhelat ad ipsum. Quęsiui & non inueni illum (inquit) uocaui, & non respondit mihi.

Alibi scriptum est hoc, hoc modo: Quærent me mali, & non inuenient: uocabunt prou. 1. & non exaudiam. Quid iam non est quod ipsum tam commune est bonis & malis? Cur indifferenter utrisque te Iesu bone subducis? Verum quidẽ nõ indifferenter, sed multũ differenter. De malis dicitur: quærent, & non inuenient. Spõsa uerò nõ se inuenturam diffidit, sed non inueniſſe causatur. Quæsiui, & non inueni illum: vocaui & non respondit mihi. O quotiens quæsiui

Universidad de Deusto
Biblioteca

sui dominum Iesum meditando, inuocaui orando, sed nec meditatio effecta est dulcis, nec pinguis oratio? Ideo non inueni illum, nec respondit mihi. Nec inueni illum ipsum nec sua, sed supra modũ dulcia sunt
(Iob 13.c quæ respondit mihi. At utinam mihi frequenter respondeat cum vel lego vel oro. Ita Iesu bone, responde mihi quantas habeo iniquitates & peccata, scelera mea & delicta mea ostende mihi. Absconde paulisper faciem tuam, ut mea mihi fœditas salubriter innotescat vel in meditatione mea, vel in
I lectione sacrarum scripturarum. Tunc inuenerunt me custodes ciuitatis, doctores sancti, cum meos in eorum scriptis mores inuenio. Tunc me inueniunt, cum meos mores, & uita depingunt, cum discutiunt, cum vulnerant, cum increpant. Sacri scriptores ac, si quidam custodes ciuitatis sanctæ Hierusalem (quæ est ecclesia) varios animorum inuestigant affectus, & inueniunt singulorum passiones bonos mores, & morbũ quo quisque laborat: nullius uel cogitatio non inuenitur ab illis. Quotiens illa lego, quasi inuentum me, & deprehensum puto. Illa me exhortationum iaculis feriunt, illa vulnerant, dum quod integrum arbitrabar, fauciũ esse conuincunt. Illa simulationis tollunt velamen ignorantiæ vel obliuionis, inuolutum fallæ pallium gloriæ: Illa ac si pallio quodam, & dissimulationis spoliãt operimento, & elationis ornamentum. Illa me quodam præsumptæ fallaciter glorię pallio spoliant, dum conscientię denudant infirma. Vulnera ergo à custodibus in hunc
Cant. 5.a modum inuenior, quanuis dilectum admodum inuenire non queam. Denique iam minus in me in quo glorier, minus in quo quiescam inueniens, amoris in dilectum facibus inardesco. Filiæ Hierusalem nunciate dilecto, quia amore langueo. Per me non audeo accedere, non hanc familiaritatẽ mihi præsumo, non sui copiam mihi adhuc Iesus indulget: ideo filiæ Hierusalem ad
K vos accedo, vos ambio, vobis causam commendo, committo negotium, nunciate dilecto, quasi ignorat, dum dissimulat. Custodes spolient, filię nuncient, doctores exhortentur, exorent filiæ Hierusalem nuncia te dilecto, quia amore langueo. Nunciate, ingerite: frequens suggestio dilectum insle ctet. Iam exuta sum, iam spoliata sum, meipsa iam indonea dilecto vestiri. Spoliata, & ex occupata mens languet amore, nunciate dilecto, quia amore langueo. Fratres, si vos increpatorius doctoris sermo tangere specialiter videtur vestros expresse ferire mores mentis vestræ nudare vulnera, vel occultatæ, uel excæcatę conscientiæ tollere pallium ad incentiuum amoris, non ad odij illud in uertite fomitem. Cur priuatam trahis ad iniuriam, quod in commune porrertur ad omnes? Forsitan ad te quod dicitur respicit, te tamen nominatim non exprimit. Amoris tibi languorem generalis tibi minister correctio, non murmuris passionem. Et si non dulcis, illius amoris desiderio, langues, bonum est si interim langũes pudore dilecti, si langues pœnitentia, si timore iudicii configuntur carnes tuæ. Conuertere in ærumna tua dum configitur spina: dilectum confitere, & operimenti pallium quo iniustitias dissimulanter abscondis, siue vt tibi tollat: noli pertinacius, noli strictius hypocrisis te pallio operire, inuoluere tegumento. Non conuertetur ad te Iesus, nisi simulationis & fallaciæ à te tuerit ablatum velamen, quod tibi confusio quædam & displicendi metus prætexuit. Operuit confu- I
sio faciem conscientiæ tuæ: aufer velamen. confusionis, confessionis induere. Nam, & dominus cõfessionem induit, confessionem non suam sed tuam. Hoc se ornatum pallio reputat, hoc à te mutuatur, hoc illi pallium trade, quod affectuose tollit quasi pignus amoris, & reconciliationis signum. Tunc incipies amore languere, cum prius pœnitentiæ fueris affectibus languida. Tunc te incipient filię Hierusalem commendare dilecto. Tunc cœlestes spiritus, & animæ spirituales congratulantes languorem nuncia
bunt amoris. Sed nos ex abundanti super pœnitentiæ statu versamus hunc locum, cuius tota facies perfectiora quædam uidetur spirare, & eius consona gratiæ, quæ spon Cant. 5.d
sæ meretur conditione conferi. Quæsiui (inquit) & non inueni illum: uocaui, & non respondit mihi: inuenerunt me custodes ciuitatis. Meditando quærit, uocat orando audiendo doctores inuenitur, percutitur, uulneratur, exuitur. Et ne quid desit ad cumulum, filiarum Hierusalem (fidelium scilicet animarum) commendatione adiuuatur. Quatuor hic quædam aduerte, uel in illa vel circa illam: inuestigationes, uota, præcepta, & preces. Inuestigationes meditationis, desiderij uota, præcepta doctorum & sanctorum orationes. An non doctorum præ-

ceptæ, & exhortationes frequenter commode sentiuntur, ab his quos, & anxia inue
M stigatio, & syncera oratio poterat latere? Nonne pigra vota, verborum sæpius stimulis excitantur? Denique quę feruida sunt, his formitibus efficiuntur feruẽtiora. Inuenerunt me custodes ciuitatis. Boni, prudentes magistri, vago quodam, & quasi venati eo genere dediti utuntur, & varios ad mentium status vertunt sermonem, si fortè inueniant quem stimulent permoueant, si quis audientium glorietur, & dicat: Inuenerunt
Ibidem. me custodes ciuitatis, percusserunt me, & vulnerauerunt me. Quo quis perfectior est unlneratur facilius: & tenere affectus verborum citius sentit aculeos. O fœlicem animum, ad quem tam sublimia exhortationis iacula veniunt, quem inueniunt suis aptum uulneribus, quãdo non abeunt retrorsum, auditorum vel duritia, vel soliditate repulsi. Non sunt passim huiusmodi iacula fundenda nec in omni multitudine sed tantum vbi idoneæ mentes credũtur inueniri, quas tam excellens doctrina non effugiat: Quasi fulgura sunt hæc, summa feriunt, submissa effugiunt, summa inueniunt, si summa fuerint. Ideo dicit: Inuenerunt me custodes ciuitatis, percusserunt me, vulnerauerunt me, tulerunt pallium meum. Tulerunt pallium, quo inuolutus erat pœnaliter Adã prioris simplicitatis splendore nudatur: tulerunt imaginationum operimenta, quibus impediebatur intrinsecus pallium figuratũ velamen tulerunt, veritatem intulerunt.
A Reuelata, nudata, simplex veritas gignit seruorem amoris. Ideo filię Hierusalem, nuncia te dilecto, quia amore langueo. Quandiu non placet, non rapit affectum, non succendit perfecta veritas: quãtumlibet syncere se frui quis putet aspectu intelligentię velamẽ patitur operimentum lippitudinis obductionis pallium. Cum autem ablatum hoc uelamen fuerit, tunc rutilat veritas, tunc scintillat, & succendit amorem, tunc alios ad cõ
Cant. 5.e gratulandum, qui hoc patitur, poterit inuitare, dicens: Nunciate dilecto, quia amore langueo. Videte Iudæam quandiu sub legis operimeno latebat veritas, quandiu cæcitatis ipsa tolerabat velamen, metu torpebat, affectu rigido nil poterat dulce sentire, nec uulnerari iaculo charitatis. Cum autem cõuersa ad dominum velamen deposuit, cum ablatum hoc illi pallium erat, tũc cœpit gloriosæ huius confessionis verbum usurpare: Filiæ Hierusalem nũciate dilecto, quia amore langueo. Tunc gloriata de nouæ, & insolitæ dulcedinis gustu, filias Hierusalem ad gratias agendum inuitat, & suæ gentis consortes exẽplo solicitat. Audi denique quid tali solicitatione prouocatæ respondeant: Qualis est dilectus tuus? & queremus eum tecum. Vides quomodo participes fidei hu- Ibidem.
ius, & doctrinæ fieri quęrant in nobis? Doce qualis est dilectus tuus, & quæremus eum te cum. Fac nos tantæ consortes gratiæ, ut quę rendi studio amoris incipiamus affectu languere. Sufficiat interpretatione mystica hæc perstrixisse breuiter. Iam ad id redeamus, B
cuius ex occasiones in hunc sumus locum delapsi dum ablati pallij vtilitatem exposui mus. Nam inde est sumpta occasio quod ait: Tulerunt pallium meum. Hereamus adhuc paululũ hoc in loco, explicemus hoc pallium. Non est enim simplex pallium, quo etiam sanctæ mentes inuol[illegible]tur. Est enim diplois, id est duplex pallium, fortasse triplex, & quadruplex: quot uo[illegible] palliorũ genera proposuimus. An non adhuc graue, & onerosum satis est pallium animarum cura & administrandæ necessitatis solicitudo? Propria incommoda expressius loquar. Noui quid sit hoc pallio premi, quam arantem sortitus sum teram, & siculneam sterilem. Iam multi elapsi sunt anni quod uino in monasterio quærens fructum in eo, & non inuenio. Quotiens spes nostra elusit, & fefellit operam, expectationem nostram frustrauit? Iure onerosum hoc pallium dico, & eo magis onerosum quo minus utile. Nam onera solicitudinis leuiora sunt quæ prouẽ tuum leuat ubertas. Væ mihi quod in uenerunt me custodes ciuitatis, & aliquid in me Dei dignum honore se inuenisse putauerũt percusserunt me, vulnerauerunt me, tulerũt pallium meũ, & plagis impositis abierunt, semiuiuo me relicto. Tulerunt pallium meum, pallium simplicitatis, pallium lucis, amictum lætitiæ, ardentis vestimentũ affectus. Quotiens solebam huiusmodi pallijs totus inuolui, foueri in croceis? Nunc autem tota die mente amplector, & uerso quæ Pau C
lus arbitratur, & sunt communia. Hæc dulcia, hæc gloriosa mihi palliæ tulerunt, onerosa induerunt. Quando hæc tollerunt à me? Quando proficiã hæc, si tamen proficere licet? Fœlix dies quo hoc exutus, & expeditus pallio, liberiore uos ad congratulandum mihi inuitabo affectu filiæ Hierusalẽ.

cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum vosq; nihil estis expertę huius qualem nunc deploro) pro renouato in vobis amoris languore gratias referetis. Miser qui dem est qui huiusmodi pallio spoliatus mœrore, & molestia tabescit, non languet amore. Quæ sponsa est, sic spoliata vel officio solicitudinis vel vsu, non fastidio languet, sed amoris studio. Ideo ipsa alias ad congaudē dum sibi, & gratias agēdum dilecto exorat. Ecclesia primitiua cum quæreret Christum in Iudæa, repulsa est. Pulsa non inuento ei loco in eis, non inuento ibi Iesu, transiuit ad gentes: quæsiuit in eis, vocauit, & in multis nō inuenit, nō accepit responsum. Denique à principibus huius mūdi quasi custodibus ciuitatis quomodo vulnerati, spoliati bonis, laniati corpore carnis suę exuti pallio cum utiis martyres nostri? inter tanta, & tot flumina, & gurgites tormentorum, non est in eis extincta charitas, sed magis augmētatus, quo languebant, amor. Iucundum plane uidetur, ex præsentis occasione uerbi martyrum, inter tot uexationum, & mortis genera charitatem indefessam recolere: quo modo passiones corporis passione intrinseca temperabant amoris. Nam si ad illos hūc
D locum referas, non est querelæ, sed gloriæ
Cant. 5. c uox ista, qua dicunt: Percusserunt me vulnerauerunt me, tulerunt pallium meum custodes murorum. Eo modo nos oportet non ægre ferre, si quādo nos spoliāt, uel molestiæ solicitudinis, uel non bonæ aut periculosæ coactionis, quo strictę inuoluimur pallio, custodes murorum. Iecit Helias palliū, dum raperetur: fugit Ioseph, dū teneretur: sponsa tulit, dum tolleretur. Speculi, & imaginis uelamen proiecit Helias raptus ad fa-
4. Reg. 2. c ciē. Mundi ornamenta uelut magna onera fugit Ioseph sentiens fomitem. Solicitudine exuta, dilecti liberius captat spōsa fauorem. Imaginatione quasi uelamine tenetur intellectus, ne synceram cōtemplatur ueritatem. Honorum, & dignitatum affectu obuoluitur pallio, ne libere pergat in ea quę Dei sunt. Solicitudo omnem in anima lęticiam obnubilat, imaginatio obscurat, honor tentat. In primo tenebræ, in secundo illecebræ in tertio labor. In primo caligo, in secundo cupiditas, in tertio cura. Tulerunt pallium meum custodes murorum. Boni custodes bene norunt cui curarum impedimenta tollant, quam exonerent animam, & ad delicias ducant dilecti sui, reddant expeditam ad delectandum, & ad quærendum. Non frequenter elabitur, nec quiescere potest ni
Cant. 5. b si ex pedito affectu. Norunt ergo boni cu-
E stodes cui parcant ab oneribus, & actionum angustiis molestijsque, ut expeditius in occursum amplexumque properent uerbi, cui pallium persuasionibus auferant suis. Exui me (inquit) tunica mea. Hoc quidem in anterioribus dicit: Tulerūt pallium meum nudæ, & puræ simplicitatis innotescit, & libero affectu in amoris negocijs: tulerunt pallium meum, quodammodo dicētes, quid compedita curis quæris dilectum? quid istas tecum uoluis molestias? si non penitus deponis? Non detractamus studijs, sed instantiæ uolumus detrahas. Nolī nimietatem quæstus, necessitatis uerbo coloratam texere. Quid bonū in te finis ingeniū terrenis obruis? quid illos æmularis? In oneribus positis, iumentis cōparātur: terrenis inhiāt, terrena mandūt, studio rumināt, uorant affectu, ponuntur in sublimi, sed uolutantur in limo. Noli æmulari in istis uehementibus, ne zelaueris hanc facientes iniquitatē. An non iniquitas, & inæqualitas multa ad transitoria intensum impendere animum, ad æterna remissum? Quid quod non sem per intendunt negociis? Quid quod quidam sub obtētu prouidentiæ necessitatis, & ab opere manuum, & à meditatione ac studio scrutandæ ueritatis excusant se plus dāt negociationi quam quieti: plus seruilitati uerborum, quam scripturę sacræ collationi? plus otio quam operi, fratrum officinas circumeunt, & cellas, ociosę, curiosę, uerbosę. Nolī æmulari in sic negociātibus, nec in sic ociantibus. Ocia uel oblata, uel parata, in usum amoris, in sapientiæ meditationem, in dilecti uel quærendi studium, uel inueniendi complexū tota conuerte. Huiusmodi, & his hortamentis tulerunt pallium meum custodes murorum. Custodes isti sunt, F
Esa. 2. c de quibus ait Esaias: Super muros Hierusalem custodes constitui, tota die, & tota nocte non tacebunt. Sed nos iam hic taceamus sermone hoc, oratione & laudum debita soluentes, ore aliquā do taciturni, animo semper reddentes solennia laudum Domino Iesu, regi, & sponso cœlesti, per infinita secula seculorum, Amen.

Sermo

Sermo XLVI.

ORdo conueniens. Post exhortationem doctorum, orationū à sodalibus suffragia uidetur orare: non simpliciter rogare, sed cum obtestationis obsecratione: Adiu-
Cant. 5. a ro uos filiæ Hierusalem, si inueneritis dilectum, ut annūcietis ei, quia amore langueo. Adiuratio uehementiā peccandi manifestat. Anxia uota suis nescium esse contenta meritis: ideo alienæ precis mendicāt suffragia. Perfecta humilitas de meritis semper alienis præsumit. Adiuro uos, inquit, filiæ Hierusalem, si inueneritis dilectum. Conditio ista non dubitantis est, sed cum temperamento rogantis. ac si dicat: Si inueneritis, hoc est cum inueneritis: non ditionaliter suspenda, non ambigens de inuentione uestra, sed magis cōsulens uere-
G cundię. Nam sub cō ditione ancipiti hæc uobis dici temperantius auditis, quā si dicatur præcise, cū inueneritis. Nō ueretur ne suspensiuā rogationem ad iniuriam trahant, nouit uerecundiā filiarum Hierusalem, nouit humilē spiritū, & q; tenerent pudorem. Plus læderet præcisa definitio, quā suspensa conditio. Si, inquit, inueneritis. Dico, si inueneritis: nō dico, cū inueneritis. Illud dico, sed istud intelligo. De meo affectu dubitatio ista non prodit, sed affectui uestro & humillimæ existimationi de nobisipsis morē gero. Si inueneritis, hoc est cū inueneritis, memētote mei: cū bene uobis fuerit, tūc mementote mei, ut suggeratis, ut annuncietis dilecto. Nō oportet in huius loci disputatione morari, ad mores uestros fratres, uos mitto. Recolite qualiter abinuicem, quām humilr affectu, quanta uotorum instantia, & cū adiuratione orationum mendicatis solatia, non
H omnes auderetis petere nūciari de uobis q; sitis amore languentes. Aliū soletis inuicem languorem deplorare, non gloriari de isto. Et si potest quis ad horā gloriari, non expedit quidem, ne forte immissione inanis gloriæ gloria uestra nihil sit. Sunt tamen nonnulli qui conuersationis iudicio, & oris officio diuini in se languorē amoris occultare non possunt. Concepta non potest non
H aliquando amantis os parturire. Nam ad aliorum consolationem uerbum latenter elicit spiritus interiora replens, infusæ gratię copiam eructat. Denique & in hoc loco sponsa non loquitur, sed spiritus est qui loquitur in illa. In collationibus sanctis suspiria, singultus, de imis prodeuntes præcordiis crebri gemitus, nonne sunt quædā eructationes spiritus & conceptæ gratiæ? Talibus indicijs nonne se prodit languor amoris? Non est occultatus languor, quando gemitus non est absconditus. Ipse se prodit languor, cum hæc producit indicia. Quid ergo percepta signa, nonne quādam admirationis uim habent, ut eos qui hæc deprehendunt, ad congratulationis promoueant affectum? Etiam si sermo sileat, conuersationis piæ sanctitas rogat. Cōmendari uult, dum se quibusdam prodit indicijs. Quid enim? Cum aliquando cœlestē hūc deprehendero amorē, nonne habebo quasi adiuratum puteū, ut propensas pro eo gratias agam? Nunc commendabo precibus pijs conceptum languorem, quem gemitus altus prodit? Durus ego si non tam sanctā & diuinam in fratribus passionē, qua possum orationis instantiam foueam, supplicatione commendem, replicem & annunciem dilecto si copia detur. Quid tu? quid fratrum mauis uitia numerare quàm uirtutes, damna quàm dona, condemnare quā commendare? Si te ad commendationem adiuratum nón sentias, non es iam Hierusalem filia, sed filia Babylonis. Filia Babylonis misera, quis retribuet tibi retributionem? Retribuetur enim tibi. Dedisce Babylonis filia esse, barbaros deponere mores. Desine in sanctis numerare magis detrimenta, quàm lucra. Sufficiat tibi iniu I
riandi malicia. Noli saltem foris nunciare, noli prædicare sodalibus tuis. Nam sodales sponsi aurem non accommodant, si deroges sponsæ. Ipse sponsus ægre audit iniurias dilectæ.

Cuicunque dicis, illi dicis. Auris enim zeli, audit omnia. Temerarium est dilectam condemnare dilecto. Bona sibi mauult nunciari de sponsa, & commendationi promptius aurem præber. nouit hoc Cant. 5.
sponsa, ideo dicit. Adiuro uos filiæ Hierusalem, si inueneritis dilectum, ut annuncietis ei quia amore languco. Vt annūcietis, inquit. Annūciatio precationis tenet effectum. Humanum recogitate morē in rogando. Nam apud miseratorem alicuius commemorare miseriam, ipsum rogare est. Efficax precatio est modesta suggestio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stio, oppressi infirma exponere, fortunæ infœlicitatem, insolentiam hostium. Hæc (inquam) exponere in auro potentis, quid aliud est quam ipsum uerecunda quadam prece ad auxiliandum inflectere? Quot in locis apud psalmistam in hunc precis modum inuenies? In euangelio, inquit Maria ad Iesum: Vinum non habent. Non precatur dominum, nec imperat filio defectum uini tantum nunciasse contenta. Cũ beneficis & ad liberalitatem propensis, ita agendum est: nõ est enim gratia uiolenter exprimenda, sed proponenda occasio. Cõmenda sponsam sponso, dotes eius enumera. Nonne hoc est eius inflammare concupiscentiam, stimulos adhibere? Nunciate dilecto. Hoc nunciare, ipsum prouocare est ad rependendam uicem, ad refocillandum amore languentem. Ipse consolationes disponit in corde tuo, sed nostris expectat precibus compelli. Quod facit, faciet citius nobis pulsantibus, fortasse & uberius. Dilatio hęc cruciatum mihi parit, sed cõsolationis parturit cumulum. Multiplicastis precibus expectata solatia uberius refundet. Nunciate dilecto, quia amore langueo. Vos nunciate quibus patet ad dilectũ familiaris accessus. Vos nũciate quæ nostis ex parte quanta sit amatorii uirtus languoris, quã sit fortis vt mors dilectio, quã sit ut infernus æmulatio dura. Adiuro vos vt annuncietis, quia amore langueo. Narrate & annunciate, & exaudiet uocem uestrã ut resoueat uota mea. Annunciate quia amore langueo. Non languet amor, sed languet amans. Vbi uiget amor, ibi uiget languor, si absit quod amatur. Quid est languor nisi affectio quędam de absente dilecto amantem conficiens? Amor uehemens patientis simul afficit & carnẽ & mẽtem. Illius extinguit lasciuiam, huius & lętitiam perstringit. Carnis extinguit motus, mentis hilaritatem perstringit quodam tristi affectu, & desiderio absentis dilecti. Languet caro, dum eius languidior & remissior motus efficitur. Lãguet animus dum æstuãtis uoti nimietate conficitur. Carnis languor est motus eius, uel nullus, uel perexiguus. Animæ languor est motus eius nimius. Nõne eo ipso caro cõficitur, quo mẽs abstracta ab eius amore in alia quædã auertitur? Carnis motus non sentitur dum animus sentitur uehemẽtior factus. Vix fuit ne tur, aliquotiens quidem nec sustineri potest quãdo nimius exæstuãs amor patiẽtis animi uires exhaurit. Quæ est n. humanæ mentis fortitudo ut sustineat, cum eam ille cœlestis amor sponsi impatienter exagitat? Liquefactus in hac exercitatione se fugit animus, amoris uiolentiam ferre non ualens. Sic enim in consumpta materia, & iam deficiente, languidiora redduntur ignis incendia. Et Deus noster ignis consumens est. Sentit omnino uim sermonis huius qui vehementiori languet affectu, in meditatione Dei sui delectatus, & exercitatus, & deficiẽs: O potens & præpotens passio charitatis, si non temperatur, non toleratur. Iure potens, quæ animum quem possederit, suiipsius efficit impotem. Cum semel fuerit accensa in mente, attingit à fine usque ad finem fortiter, facit ad quod uenit, & prosperatur & crescit, nec deficit donec deficientem reddiderit animã. Sicut enim hic corporalis languor non est semper æqualis vehementiæ, sed est aliquotiens eius intẽsior passio, sic & amoris affectio, & si iugi desiderio se tendit in dilectum, aliquando quidem intensioribus uotis exæstuat, hora orationis maxime. Tunc quidẽ languet amãs, quia spiritus uehemens pertransit in illo, & non subsistit. In exitu horę illius dicere potest: Filiæ Hierusalẽ nunciate dilecto quia amore liqueſco. Ante hanc horam languor est, sed in exitu eius in liquefactionem uertitur languor. Ideo cum tu oras, non sinas animum fluctuare, non declinare ad alia, ut cum fœlici fuerit hac passione tactus, ad illam se stringat donec plenius inficiatur, & percurratur & consumatur. Non enim definet quousque totum percurrat & ebibat hominis spiritum. Sic uir desideriorũ elanguit Daniel ex uisione cœlesti, ut nihil uirium remaneret in ipso. Cum pertrãsierit illa uehemens passio, ad tolerabiliorẽ quandam & humanum magis languorem sponsa redit, qui ei continuus est, qui tam concitatus non est. Hic plane etsi non deficit, tabescit tamen absentis amore dilecti. Bonus hic languor, per quem carnalis affectus se languide mouet. Aliud est si impetus carnis fortiter surgens, fortiore superueniente reprimitur: aliud si langueus & quasi expirans moribundo pulsu molliter tentat. Sentio adhuc alios quosdam languores molestos omnes utiles tamen: languorem timoris, languorem tedii, languorem tristitiæ. Quidni consumat timore, & mœrore præ-

Ioan. 2. a

K

L

M

Deut. 4. d

præ conscientia nequiter transactæ uitæ, timore pro facilitate vitæ inter laqueos agendæ, vitæ tædio in imagine transeuntis vitæ? Vniuersa enim vanitas omnis homo uiuens. Vtinam tibi domine aliquæ filiæ Hierusalem nuncient languores meos, si qui sunt in me, qui cõmendari tibi digni sunt.

Psal. 38. b

A Nam multi sunt in me indigentes curari.

Matt. 8. a

O me fœlicem si aliquis Centurio cœlestis dicat tibi: Domine, puer meus iacet paralyticus in domo, & male torquetur. Vtinam domine statim respondeas: Ego ueniam, & curabo eum. Die domine verbo & sanabor. Verbo enim ades, quia verbũ es. Magna curationis virtus in verbo, & quod tu es domine, & quod à te per tuos es. Sensit hoc Centurio, qui dixit: Domine dic tantum verbo, & sanabitur puer meus. Sed uacuus est tamen omnis sermo docentis, si tu domine intus non loqueris. Die verbo & sanabitur languor meus, forte & generabitur in me languor te loquente, vt ego dicere audeam: Filiæ Hierusalem nunciate dilecto quia amore langueo. Bonus uterque languor, siue uehemens & concitatus, siue hic continuus & temperatus, nisi quod in eo iste continuus non est, quod frequenter non reuertitur ad ipsum, pp incontinentiã ardentis desiderij ex crescens, & non se compescens. Nõ cõuertitur donec deficiat iterũ: Si ad horã diligis, & post horã desistis, non est amor. Si diligis, & ex amore absentis dilecti non tabescis, nõ est languor. Vt ergo amor languor sit, habeat vtrunque, & continuationem, & confectionem. Nũciate (inquit) dilecto quia amore lãgueo. qui in infirmitatibus sunt, languores nunciari uolunt medico, quæ dilectionis sunt amico. Illi quidem vt curentur: isti autem ut recreentur. Aemulamini fratres, meliorem habere languorem, quem sicut absentan

Ibidem.

tis

B se dilecti desiderium creat, sic se præsentantis delectatio recreat domini Iesu sponsi Ecclesiæ & animæ sanctę.

Qui uiuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo XLVII.

Cant. 5.

QValis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus quoniã sic adiurasti nos? Magno profusæ uidentur affectu interrogationes istæ tã uehementes. Arbitror in filiabus Hierusalem ex confabulatione sponsæ languentis similem languorem aut creatum ut sit, aut excitatum ut auctior sit. Et in sequentibus dicunt: Quo abiit dilectus tuus? & quæremus eum tecum: quasi dicant: Quæremus tecum, sed, & nobis quæremus, illo tecum frui uolentes. Denique non dicunt: quæremus tibi, sed quæremus tecum, participium inuentionis optante, & sibi. Magna utrinque humilitas & in sponsa & in filiabus Hierusalem. Illa se rogat commendari sponso: istæ se instrui rogant de sponso, nec simpliciter: sed illa cum adiuratione, hæ cum ingeminatione. Non est enim leuiter rogantis, uel quod illa adiurat, uel quod istę ingeminant. Qualis est (inquiunt) dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierum? Qualis est dilectus tuus ex dilecto, quoniam sic adiurasti nos? Vtiliter adiuratæ sunt, quæ sic animatæ sunt. Non est exigua sanctæ collationis utilitas. Verbum est, & quo charitatis languor generatur, & quo infirmitatis curatur. Nouit Centurio uim medendi efficacem in uerbo: ideo dicit. Dic tantum uerbo. Bonum est si dicantur uerba, sed nihilominus bonum est si scribantur uerba. Volat enim irreuocabile uerbum, nisi scripto mandetur. Scriptura uerbum, & stabile facit, & uisibile: mandatum paginæ reposcetur cum uoles. Bonus depositarius est liber integre quod acceperit resignans, cum uoles sumes, ubi uoles leges, quandiu uoles moraberis. Scriptura memoriæ reparatrix est: quia uerbi repræsentatrix est. Tuto uerbi medicamenta illic condis. Seruantur enim illęsa. Si uerbum medendi vim habet, cum dicitur: cur non habet cum legitur? Si bona curatio cum dicis, cur non bona cũ legis? Non curetur hoc modo languor meus, hoc est dicere, qui primo audit, verbi utilitatem capiat, ad pastores & longe positos non pertingat: ubi primo sonat, ibi suffocetur: exhauriatur omnis eius commoditas auditu primo, æterno præmatur silentio. Non iterum cadat in terram bonam vt fru-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctum faciat. Hoc medicamentum qui primus acceperit conualescat æger, virtutem eius post illum persentiat nullus. In piscina illa post aquæ motum sanabatur unus, sed in vno illo signata est charitas, non singularitas: Post primum curatum, non est
Ioan. 5. a dictum de piscina illa: Exinanite exinanite usque ad fundamentum in ea, aquæ saluta ris nec vestigium maneat. Bonus aquæ mo
D tus disputatio, & exagitatio sacræ paginæ. Bene enim mouetur, cum prudentis uentilatione ad spiritualē promouetur intellectū. Bene mouetur, cum eius discussione auditor promouetur. Sicut medicamentum sic & cibus est verbum. Et quomodo dicitis, cibus quem uos operamini pereat, non per-
Ibidem. maneat? Sed tamen non est passim omnibus hæc permittenda licentia, nec aquæ motus sanabat nisi cum angelus descendens tē pore suo mouisset eam. Ille utique angelus cuius labia custodiunt scientiam, ex cuius ore est exquirenda legis scientia. Ergo (quod quidem fatendum est) magna texendi verbi salutaris utilitas, sed cum alicui hoc opus permittitur, uel magis cum exigitur ab eo. Ideo non uidetur nostrorum redarguenda cautela maiorum (quæ superabundans nō nocet) quę generaliter imponit silentium, ne aliquibus utiliter indulta licentia, aliis præsumptionis temeratiæ scandalū fiat: simul ne quis dū in onere sibi nō impositō occupatur, ocietur ab impositō. Et ut reuertamur ad propositū. Multum excitatæ & animatæ sunt ex collocutione, & adiuratione sponsę filiæ Hierusalem. Quomodo non animetur ad rogandum de pulchritudine ipsius, pro cuius amore sponsum languentē & fere exanimatum uident? Deprehensus in sponsa languor amoris, in hanc illas quæ rendi curiositatem protraxit. Videntes n. in sponsa amorem esse uehementem, causas & irritamenta tanti affectus arbitrantur in
E sponso. Affectuose quærunt qualis sic in sponso pulchritudo, de quo non possunt nō præsumere quin admirabiliter pulcher sit, & sponsæ pulchritudinem in argumentum adsumunt pulcherrimi sponsi. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mu-
Cant. 5. a lierum? Pulcherrima mulierum ecclesia est quæ singularum animarum pulchritudo est. Pulcherima est in qua omnis pulchritudo est, & deformitas non inest. Denique & qua ex parte de ecclesia sunt, deformes non sunt. Si quibus videtur inesse deformitas, & si aliquibus de membris eius ad horā respergitur deformis macula, non tamen imputatur dum nō immoratur. Fortasse plus accipit pulchritudinis post maculam detersa, quam deformitatis contraxit subito respersa. Bene itaque pulcherrima, & omnem pulchritudinem habens, & omni fœditate carens. Sed, & multæ fideles, & spirituales animę in eo pulcherrimę sunt, & aut per sanctā cōuersationē maculā non admittūt: aut per solidā, & sinceram cōfessionem subinde diluunt. Pulcherrima est quodammodo, nō omnes alias excellens, sed non excedens. Quasi excessus non est ubi † situs regressus est. Pulcherrima ergo est, decorem, & con- † al. Ci
fessionem induens, amicta lumine sicut uestimento. Pulcherrima est quæ per ipsum lumen est amicta lumine per confessionem, per conuersationē existendo lumen ipsum. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, o pulcherrima mulierū, qualis est dilectus tuus? Non uacat multo affectu hæc ingeminatio, nec mysterio uacat, quod si ita dixisset: Qualis est dilectus tuus ex dilecta: sicut dicit: Qualis est dilectus tuus ex dilecto? ne- F
mo ambigeret quin alterum referendum esset ad eam generationem, quæ est ex patre, alterum ad eam, quę est ex matre. In utra quę enim mirabilis est, & concupiscibilis ut mis, sed ex coniunctione mirabilior multo. Naturarum duarum alterutram, aut cum patre habet, aut cum matre communem. Coniunctio ista propria est. Ibi personalis eius proprietas communiter cōsideratur in istis, quia integraliter cōficitur ex istis. Cōstat. n. ex duabus naturis, sed nihilominus constat ex duabus illis ex cōiunctis cōstat & in singulis cōstat. Ex coniunctis, & nō in singulis constat proprietatis eius integritas, per quā simul distat, & à patre, & à matre. Non enim ab alterutro, sed incopulatis distat ab utroque, & quolibet, qui non est ipse. In singulis, & in copulatis consistit naturalis eius essentialitas secundum quid: & simpliciter, & per se Deus est, sicut, & pater, & simpliciter, & per se homo sicut, & mater. Non est ex parte, & secundum quid Deus, ex parte, & secundum quid homo. Ideo totus dictus est Deus, & totus dictus est homo. Non totum quod ipsum est sed quod ipse totus nec quasi in omni parte sit Deus, & in omni parte homo sed quia non est pro parte Deus, & pro parte homo. Quod ergo dicitur totus Deus & totus homo, magis partes exclu-

excludit quam colligit, essentialem simplicitatem in utraque natura inducens: non
G quòd utraque essentia simplex sit, sed quod
Philip. 2. a ipse simpliciter est utraque. Propter quod & habitu inuentus dictus est ut homo, quia cum non sit connaturalis diuinitati humanitas, per susceptionem tamen in persona Iesu quasi habitu quodam est vestiens, & cooperiens eam. Non est diuinæ naturæ humana natura connaturalis, sed tantum personę ipsius Iesu, quæ humanæ naturæ propria sunt, naturaliter insunt. Sic est in natura hominis, quod naturaliter est homo, verus homo, & vere homo. Verus homo propter veritatem animæ & humanæ carnis. Vere homo, quia uere constans ex anima humana & carne, ex veris constans, & vere constans, non tantum vera habens, & uere habens partes humanitatis, sed vere etiam existens ex ipsis. Naturales habens, & naturaliter habens, sicut naturaliter Deus, ergo & generaliter, & non tantum habitu homo. Iure ergo, sicut in ueritate diuinę dicitur extare naturæ Iesu, sed & in ueritate humanæ naturæ creditur, utrasque naturas habens, & naturaliter.
Ideo filiæ Hierusalem distincte quærunt qualis sit secundum utranque partem, de generatione ipsius optantes & natura doceri. Qualis est dilectus tuus? In natiuitate diuina est dilectus ex dilecto: in natiuitate humana factus est dilectus ex dilecta: nisi quod non tam est ipse dilectus ex matre, quam ipsa est electa dilecta per ipsum.
Totum habet quod habet dilectus ex dile-
H cto, sed non totum à dilecta, magis autē totum habet, quod habet ipsa ab ipso. Ideo cum primum rogant filiæ Hierusalem.
Qualis est dilectus tuus ex dilecto, non similiter adiungunt, qualis est dilectus tuus ex dilecta, sed simpliciter qualis est dilectus tuus: quod ibi supra capacitatis suæ uires vota porrigunt, corrigunt incontinenti ad humaniorem quandam & magis modestam se conuertens.
Possumus autem utroque sensu hoc intelligere, ut aut interrogatio propter geminam in Iesu naturam accipiatur congeminata, aut illa prior quasi incapabilis hac sequenti sit reuocata, ac si dicant: Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? Huius te fidei veritas quam tenes de generatione dilecti de dilecto, inter omnes omnium professores sectarum te pulcherrimam facit. Ista fides te mundat, ista venustat, qua dilectum tuum dilecto ex quo est æqualem defendis. Talis est qualis ipse à quo est. Mira æqualitas, & mira qualitas. Aequalitas illa identitatem valet, qualitas substantialitatem. Si essent duę naturæ, utraque summa, vna in patre, in filio alia: esset quidem æqualitas, non esset identitas, sed æqualem sibi aliam diuina natura non admittit. Vna numero in vtroque est qualitas, & substantialis qualitas, imò substantiæ qualitas: ideo filium qualis est pater talem esse, est & ipsum quod pater est esse, qualis pater est, talis & filius: & ipsa qualitas est vterque: consubstantialis est illi, & eadem est cum illo substantia. Substantia non tantum sub- I
sistere conferens, sed & ipsa subsistens, viuens, potens, intelligens.
Talem prædicas dilectum tuum ex dilecto, talem diffinis. Si fieri potest huius fidei nobis rationem edissere, & sufficit nobis. Ostende nobis patrem & sufficit nobis. Quomodo scimus qualis est dilectus tuus ex dilecto, si non edoces qualis est dilectus ex quo est? Sed non est hoc, aut huius temporis, aut huius capacitatis nostræ: sed sufficit credere, quia talis est qualis est pater. Quanuis non sufficimus comprehendere quæ illa qualitas est, doce qualis secundum humanitatem est, secundum quam dilectus est ex dilecta. Doce & die qualis est dilectus tuus. Delectat nos de ipso iam audita reaudire. Replica nobis quæ de dilecto tuo, uel credi debent, uel capi valent. Vtraque audita nos uehementer delectant: & quæ incapabilia nobis sunt, nos tamen capiunt illa: eo ipso admirationis & amoris æstu capti sumus, qui te sic captam, sic arreptam, sic æstuantem videmus. O qualis est, ò quam amabilis est pulectus tuus, cuius in te semper amor capit augmenta, qui tibi sit semper de dilecto dilectus, imò de dilectissimo semper dilectior, cuius te facit amor pulchram, experientia auidam, auiditas anxiam. Anxij est enim & affectus votiui quod sic adiuras nos.
Qualis est dilectus tuus ex dilecto, quoniam sic adiurasti nos? Quā pulcher est qui in te fœdum nihil esse sustinet, idcoque pulcherrimam efficit mulierum. Quam amabilis & gratiosus sine quo nec ad horam esse sustines, propter quem sic adiu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

K rasti nos. Rogo vos filiæ Hierusalem (huius terrestris Hierusalem) cur non has ad ecclesiam interrogationes ingeminatis? Cur hanc utranque natiuitatem in Christo, quę detrectatis commendare, dissimulatis addiscere? Cur uos non sentitis adiuratas ab ecclesia, prolatis contra uos Scripturæ uestræ cum fidei testimonijs, collatis in fide spirituum gratijs, perlatis pro fide passionum martyrijs? Cur non uos quasi adiuratas sentitis ab ecclesia aptioribus, quas frequentat, ceremonijs: acutioribus, quas tractat, sententijs: altioribus, quæ expectat, præmijs: arctioribus, quibus se instituit, uotis? Disciplina restrictior, doctrina instructior, expeditior ritus, eminentior uirtus tibi poterat zelum generare, prouocare affectum, & ad mouendam æmulationem adiurationis habere uim. Sed ueniet tempus (nondum est enim) cú conuersis uobis ad dominú, auferetur ignorantiæ, & dissimulationis uelamen: tunc quasi sensibiles effectæ, accepto domini spiritu, adiurationum istarum sentietis uirtutem: tunc in sanctam expergefactæ curiositatem, auidas interrogationes frequentabitis, dicendo: Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? qualis est dilectus tuus, quoniam sic adiurasti nos? Iudæorum (fratres mei) nondum tempus aduenit, nostrum autem semper paratum est. Ideo omnes frivolis, & fraudulentis sermonibus, huiusmodi admirationum, uel interrogationú commercia celebremus in cõuentibus nostris. Vtinam vos tales sitis filiæ, quæ talia dogmata desideretis audire, utinã & ego talis sim sponsa a qua ualeatis paratæ talia petere. O beata uerè mater, quæ sibi dici audire meretur: O pulcherrima mulierum. Beata planè si pulcherritudinem tantam integram seruet. Candidiores (inquit) Nazaræi eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores. Denigrata est super carbones facies eorum. Magna certè collaudatio, sed maior uituperatio. Candor niuis, lactis nitor, rubor eboris, puritas, & pulcherritudo sapphiri, carbonis obducuntur nigredine. Denigrata est super carbones facies eorũ, & nõ sunt cogniti in plateis. Non sunt utique pro Nazarçis cogniti iã in plateis. Silebo de alijs: ordinis nostri cernite uiros, quã admirabile erat nomen eorũ in uniuersa terra. In uicis quãdo uix erant uisi in plateis, statim cogniti pro sanctitatis signo erãt in eis. Nunc autẽ nullo religionis discriminæ, nullo priuilegio conuersationis, aut nullo, aut pretenui distincti & signati sunt a cæteris. Ideo non sunt cogniti, quasi Nazaræi in plateis. Frequentia platearum dedecorat Nazaræos, & peregrinam speciẽ inducit. Mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum: ideo non sunt agniti in plateis. Non agnoscitur in eis natiuus candor, non rubor, non pulchritudo. Quid enim ista significent? pulchritudinem magnam depingunt: ideo non sunt cogniti in plateis. Hi Nazaræorum colores sunt, hi etiam sponsæ, & sponsi sunt. Nam & sponsa hoc in loco loquitur, & dicit: Dilectus meus candidus, & rubicundus. Talis est Nazaræus noster: & cũ adsimilatur Nazaræorũ color, adsimilatur, & spõsæ color. Illa enim Nazarea est, domino se Iesu Nazaræo deuouens, & desponsans: quam cũ talem inuenerimus, collaudemus pulchritudinem eius, consulamus peritiã. Qualis est dilectus tuus ex dilecto, ò pulcherrima mulierum? qualis dilectus tuus, quoniam sic adiurasti nos? Sed tam dilecti sui laudes retexat domine Iesu. qui uiuit, & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo XLVIII.

Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus. Studium dilectum intermittit ad tempus, sed ad tempus modicum, ut filias instruat: delectabilia necessarijs interrumpit, nec tamen sine dilectione est, quòd sponsi memoriter recenset præconia. Dulces enim faucibus sponsæ laudes sunt sponsi: Pia mater, & sponsa prudens filias informat, commendat dilectum. Iure prudens, tam parata, & tam profusa habẽs, quæ eloquatur de sponso. Diligenter illi singula ipsius, & nouata sunt, & recogitata sunt, quæ tam in promptu sunt. Trahunt singula affectum eius, quæ memoriæ tenaciter hærent. Color, caput, comæ, oculi, genæ, labia, manus, uenter, crura, pes, guttur, omnia hæc figurate describuntur in laude sponsi. Et quasi in clausula, & breui capitulo totum concludens: Totus (inquit) desiderabilis, ut quæ in his amoris sui parata alimẽta esse doceat. Talis est, ait dilectus meus, & ipse est amicus meus. Videte in his omnibus doctrinam sponsæ, uidete deuotionem

tionem, videte diligentiam, vel quærendo dilectum, vel instruendo filias, vel recolendo laudes ipsius. Obnixe adiurat, parate respondet, figurate, ornate, distincte partitur, succincte pertransit, summatim stringit, & nescio an sufficienter exprimit. Scio quidem quod affectuose concludit. Talis est dilectus meus, & ipse est amicus meus. Laudum istarum magnus ambitus, & magnus plane amor laudantis. Iam singulos laudis huius articulos reuoluamus. Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex milibus. Singularis mixtura est colorũ, qui in sola persona domini operatione diuina conuenerunt in unum, nec vt sint unus, sed vt sint in vno. O gratiosus sponsus, & amabilis valde, in quo generatio diuina candet, & rubet humana. Ipse est enim candor lucis ęternæ. Ipse etsi non ex sanguinibus, neque ex uoluntate carnis, neque ex uoluntate uiri: de sanguine tamen matris natus est, & nihil in eo ruboris illius, de quo ait Esaias: Si fuerint peccata vestra rubra, sicut vermiculus, & sicut lana alba erunt. Non sibi conueniunt, non se patiuntur lanæ albedo, & rubor vermiculi. Alius est quidam rubor qui inuenitur simul cum candore in uestimento Iesu. Quare (inquit Esaias) rubrum est vestimentum tuum? Vestimentum domini Iesu natura uirgineę generationis, candens munditia, & innocẽtia sanctitatis, multo decentius colore passionis voluntariæ in credentium rubet affectibus. Qualis rubor, qui dealbandi non caret effectu? Lauerunt (inquit) stolas suas, & candidas fecerunt in sanguine agni. Rubor hic in Iesu meo candorem inuenit, non fecit: in nobis facit, non inuenit. Rubor hic cruentæ natiuitatis, & propriæ iniquitatis superinductus colore, ruborem eius in candorem conuertit, fide corda mundans. Iustificati enim sumus per fidem in sanguine Iesu. Bene tibi rubet pro te cruor effusus, si in animo tuo vicissitudinis accẽdit affectum. Bene tibi rubet si tibi rutilat in effuso sanguine pro te nimia charitas Dei. Sic enim dilexit sponsam suam Iesus, vt lauaret eam in sanguine suo. Flammea est charitas, hæc mihi Dominum Iesum rubicundum facit. In eo mihi, & veritas candet, & rubet charitas. Dilectus, inquit, meus candidus, & rubicundus. quidni candidus? ipse lux est, & in eo tenebræ non sunt vllæ. quidni rubicundus? Deus enim ignis est, & ipse ignem venit mittere in terram. Si tibi ministrat intelligentiæ lucem, candidus est: sed si non animum accendit ad amorem, non eum sentis rubicundum. In seipso vtrunque est: sed tibi non est, nisi cum eorum in te sentis esse effectum. Si sponsa es, æmulare mixturam gemini coloris huius a sponso tuo, ut similiter candida, & rubicunda sis, id est syncera, & succensa. Nam ipse sicut serenandi, ita & succendendi vim habet. qui approximat illi, approximat igni.

EXPLICIVNT SERMONES GILLEBERTI
super Cantica canticorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca